P.IV 1902

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Foaia apare: Sâ·

Unirea

Inserțiuni:
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce privește foaia să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei"

Foaie bisericească-politică

XX. **Blaj, 1 Ianuarie 1910.** **Numărul 1**

Fondul cultural.

Ne este încă proaspet în memorie marele sinod arhidiecezan; mare, nu prin durata timpului, ci prin faptele și deciziunile de însemnătate istorică ce s'au adus.

Și între multele chestiuni importante, mi s'ar părea de cea mai mare însemnătate chestia școlilor și in special fondul cultural. O idee mai salutară pentru salvarea școlilor nici că s'ar putea. Și acum să ne gândim cu toată seriositatea la adunarea acestui fond, care se contemplează în suma de 1.000.000 c. Și cum ceasul al 12-lea a sunat să ne punem pe lucru. Ideea e salutară, scopul e sfânt, deviza să ne ne augmentarea pe orice cale și cu ori ce mijloace a acestui fond. Aici vorbele ori cât de înțelepte puțin ajută, faptele trebuie să vorbească. Toți cei chemați să fie apostolii și propagatorii acestui fond, și cu orice ocazione binevenită să facem propaganda pentru ideea mântuitoare. Și dacă suntem adevărați apostoli, să ne facem înși-ne membrii, să cercam să câștigăm pe alții, și să cercăm ca prin orice mijloace permise să adunăm bani.

Și între alte multe mijloace mi s'ar părea binevenite și următoarele: Să apelăm la spiritul de jertfă al arhiereilor și mecenaților nostrii, și precum scrie un prietin, la foștii stipendiști. Să apelăm și la frații de preste munți.

Rescumpărarea felicitărilor de anul nou, și orice rescumpărare, să se facă în favorul acestui fond. M. On. Direcțiuni a tuturor institutelor rom. de credit sunt rugate să se facă membrii fondului, și P. T. membrii din direcțiuni sunt rugați să stăruie, ca din suma destinată pentru scopuri filantropice, locul prim să-l aibă totdeauna fondul cultural.

In modul acesta vor câștigà și institutele respective încrederea poporului român, lucrând în două direcțiuni pentru propășirea materială și morală a acestui popor.

Să se facă colecte cu orice ocasiuni binevenite.

Fiecare preot, explicând poporului în biserica importanța acestui fond, averea comună a tuturor, să facă colectă în biserică în sărbătorile Nașterii Domnului, Anul nou, Botezul Domnului, și în toate Duminecile din luna lui Ianuarie pentru augmentarea acestui fond. Și cum românul e darnic, nu se va retrage de a contribuì. Banii colectați să se trimită la administrația centrală capitulară.

Dacă noi în o însuflețire am colectat în bisericile noastre din arhidieceză pentru cei păgubiți de cutrămur in Messina și Reggio di Calabria suma considerabilă de 6162 cor. 40 fil. pentruce să nu facem acest lucru bun și ușor de realisat, când e vorbă să ne salvăm noi pe noi, frați pe frați. Deci să ne ținem de o datorință sfântă a face această colectă, cu atât mai vârtos că și deciziunile sinodului arhidiecezan prevăd așa ceva.

„Altcum fiecărui contribuent îi stă în voie să contribuie și mai mult ori și mai puțin de 25 cor. pe an."

Să arătăm, că știm să lucrăm și din dragoste, nu numai la poruncă.

Foloasele acestei colecte ar fi mai multe. Fondul va fi o avere comună a tuturor, căci toți am contribuit la augmentarea lui.

FOIȚĂ.

— La moartea lui Nonuț. —

Povestire brașovală a „Unirii". —

Să îndurat Dumnezeu de l-a odihnit seara, când vânturile [illegible] o pericol de șindrile. Pentru mulți oameni morții trebuie să fie [illegible] când ești sănătos [illegible] în urmă noaptea, ori vine sfântul somn și-ți [illegible] ca într-o baie dă- [illegible] Nonuț de vre-o trei [illegible] norocul acesta. Săbiile [illegible] d

[illegible] menii se opriau în drum la țipetele lui, clătinau din cap și ziceau „Măi, săracul Nonuț, că nu se îndură Dumnezeu să-l mai ușureze".

Dar iată că într-o Vineri seara Dumnezeu s'a îndurat și i-a alinat durerile.

Și acum stă, întins pe laviță, cu obrazii vineți, subțiri, cu ochii întredeschiși, ca și când ar vrea să mai cerceteze și acum de nu vine de undeva monstrul cu ghiarele de oțel să i-se vâre în măruntaie. Stă însă neclintit, și nu-i mai pasă de nimic. Bătrâna, mă-sa, îi închide mai bine pleoapele, și acum Nonuț pare un suveran adurmit în liniște adâncă. Ce și când ar ști că-i stau de pază nenumărate garde, cari nu lasă pe nimeni să se apropie de chipul lui, ridicat deodată prin taina morții la demnitate împărătească.

Bătrână-sa Samfira, e trecută de optzeci de ani, și-a zăcut de bătrânețe mulți ani la pat, dar când a simțit că Nonuț se duce, o putere nouă — puterea desnădejdii, — i-s'a strecurat prin vinele groase, bătrâne, și Samfira s'a sculat din pat să-și plângă ficiorul. Nonuț n-a fost însurat niciodată. Trecuse și el de cincizeci de ani, dar nu i-a dat nici odată prin gând să se însoare. Asemenea și soru-sa Maria eră fată bătrână. Nonuț și cu Maria de multeori și-au făcut socoteala de unde să iee banii pentru înmormântarea bătrânii. Și iată că a fost să fie altfel. Bătrâna a rămas — numai oase legate slab deolaltă și învălite în pele galbenă — și s'a dus Nonuț care mai putea câștiga ceva la casă.

Moartea lui Nonuț n'a făcut nici o impresie în sat. Clopotele s'au tras puțin, ca după oamenii săraci.

„Cine a murit? — întrebau unii.

— Zice că Nonuț. [illegible]

— Dumnezeu să-l ierte."

Și-atât! Nici tu istorii despre vieața lui, nici vorbe despre înmormântarea lui, nici o amintire despre cei rămași în urma lui. Nu de mult murise un bogat, și tot satul și-a perdut cumpătul. Munca încetase aproape de tot, și oamenii se adunau pâlcuri-pâlcuri și nu mai isprăveau poveștile. Acum, nici atât svon, ca la perirea unui cal mâncat de ham.

ERDÉLYI MÚZEUM
570 * 1911. APR. 24.

In forma aceasta vor contribuì după puteri și aceia cari nu se pot face membrii cu suma de 500 cor. Și făcând colectă se va face cu o cale și o propagandă mai extinsă fiind în curat întreg publicul românesc cu însemnătatea acestui fond. La un eventual congres mixt ar fi oarecum pregatiți, și fiind de altă parte fondul conceput ar fi un mijloc de îmbărbătare ca să păsim înainte.

Preoții ne putem face ușor membrii la fond. Să ne obligăm, că vom servì 25 sfinte liturgii în fiecare an în favorul acestui fond.

Mult Onorata Redacțiune a „Unirii" a avut amabilitatea și bunăvoința și a publicat gratis diverse anunțuri, dări de seamă lungi cu tot spațiul scump etc. și ar fi recompensată pentru acele servicii, dacă pe viitor când se cere publicarea cutărui anunț sau dări de samă. s'ar trimite ceva în timbre (cel puțin 1 cor.) și pentru augmentarea acestui fond. Căci

„Picurii cu micul strop
„Fac al mărilor potop".

In modul acesta multe școli perdute, vorbesc din experință, vor învià.

Și dacă aceste le vom realisà, atunci nu vom lucrà ca și cucul, care își depune oauele în cuibul altor pasări ca să le clocească, nici nu va mai trebui să vedem puii de rață crescuți de vitrega mamă.

Cei ce au urechi de auzit, să audă! Dacă nici acum nu ne vom satisface datorința, dacă nici pentru mântuirea școlilor noastre nu vom ști face nimica, atunci puțină nădejde mai este, că va puteà ceva să ne miște și entusiazmeze. Pierirea noastră, va urma din noi.

Nicolae Platon
preot gr. cat.

Constituțiunea turcească și aspirațiunile Românilor Macedoneni.

București 9/12 Dec. 1909.

Prin precedentele mele articole publicate în stimatul ziar „Unirea", am adus la cunoștința cetitorilor nelegiuitele persecuțiuni, ce îndură frații nostrii din imperiul Otoman, din partea clerului fanariot; și am emis părerea mea personală, că mijlocul cel mai bun, de a ne scăpà odată pentru totdeauna de obláduirea anticreștină a Patriarhii grecești din Constantinopol, ce se intitulează *ecumenică*, este de a rupe cu desăvârșire legăturile noastre spirituale și a ne îndreptà privirile spre *biserica din Roma*, singura care ne poate asigurà un viitor național, în mijlocul atâtor popoare eterogene, de care suntem impresurați și cu ale căror aspirațiuni, noi Românii, fiind de rasa latină, nu ne putem acomodà.

Unii din frații mei însă, cari nu văd mai departe pericolul ce ne poate amenințà șuvoiul slav, merg cu ideea că, pentru moment ar fi bine a ne încorporà cu biserica slavă, recunoscând de șef pe Exarhul bulgar din Constantinopol.

Acestora nu le contestez sentimentul național în ardoarea de a ne vedè odată emancipați de greci, inconștient căutând a ne aruncà în brațele slavismului. Tendința aceasta, cu toate că e nouă, nu e nouă, ea datează cam de mult printre proseliții slavismului și a fost emisă chiar de unii fruntași din diferitele comunități românești pe timpul mult regretatului nostru neîncetător Apostol Mărgărit. — Îmi aduce aminte, când o delegațiune românească se prezintă reposatului A. Mărgărit cerându-i avizul, de a se adresà Mitropolitului bulgar din Bitolia, spre a-i fi sub protecțiunea sa în contra intoleranței grecești.

Fiind de față și subsemnatul în acele momente de legitimă revoltă a delegațiunii românești, de a rupe ori-ce legătură cu episcopul grec al eparhiei Prespa și Ohrida care nu le tolerà a se face serviciul divin în biserica comunală în românește, și a cere recunoașterea Exarhatului bulgăresc; repausatul Apostol Mărgărit, între altele, le-a spus următoarele memorabile cuvinte: *„Noi fraților momentan suntem sugrumați cu o funie putredă, pe care în scurt timp o vom rupe de pe grumazii nostrii; în schimb voi căutați a vă aruncà în jurul gâtului vostru și al copiilor vostri un odyon și mai resistent. — Nu vedeți, oameni buni, că puterea Ar[illegible]ește, iar puterea slaviior zilnic se întărește?*

„Nu judecați puțin că, dacă ne-am atașà de biserica slavă, singuri ne dăm legați în mâna lor, augmentându-le puterea și influența; iar în scurt timp vom avè de luptat cu ei, cari odată fiind stăpâni pe situațiune, nu vor tăgădui nu numai drepturile noastre legitime, dar și naționalitatea..?"

Numai colo sus, în căsuța de bârne de pe deal, bătrâna Samfira plângea liniștită, numai lacrimile-i curgeau pe părăiașele feții sale bătrâne, — plângea plânsul bătrânilor desnădăjduiți. Iar fata Maria stà cu mânile frânte în poală, și nu știà ce să facă. Trebuià sicriu, trebuiau ceva schimburi pentru mort, trebuià groapă și preot și cantor. A întrebat-o pe bătrâna de câteva ori, de unde să ieie bani, dar Samfira nu i-a răspuns nimic. Părea, că nici nu înțelege întrebările, ca un om care a durmit mult, și care trezit, nu mai poate pricepe nimic din lumea aceasta.

Și în odăița cu mortul erà o tăcere adâncă. Singurul lucru viu păreau numai lacrimile bătrânii, cari nu mai conteniau. Și pe când durerea lor n'avea nici un răsunet în inima sătenilor, ci erà menită să rămână între cei patru pereți săraci, înădușită, ucigătoare, — afară vânturile aspre suflau mereu, clătinau frasinii din curte și scuturau frunzele îngălbinite. Pe culmea frasinului se înfăurise o ceață lăptoasă, pe care vântul o resfiră în grabă în toate părțile satului, în ploaie mărunță, rină. In văzduh plumburiul se îndesà tot mai tare, răspândind înfiorări răci.

— „Mi-e frig tu fată" zise într-o vreme bătrâna. Maria luă un pieptar petecit, zmolit și-l puse în spatele Samfirei, care se așezà pe laviță, lângă mort, mângâindu-i fața vânătă cu mâna ei uscată.

Pe afară, pe drum, oamenii treceau posomorâți acum, privind schimbarea vremii. Are să vie iarna în grabă, are să vie sărăcia și certele în casă. Se gândiau la toate greutățile vieții lor, dar la Nonuț nu se gândia nimeni.

Dacă le-ar fi spus atunci cineva, că cerul s'a răcit așa și-și trimite stropii mărunți, ca o burà, ca să gelească pe Nonuț cel mort, de care ei nu vreau să știe nimica, l-ar fi ținut de nebun.

Sâmbătă dimineața când a mers preotul să cetească rugăciunea morților, în odăiță erà numai mortul, și un aer acru cerca să iese pe ușa mică. La căpătâi lumina se stinsese, și pe măsuța de lângă mort veghià o pereche de cărți de joc zmolite. De-un cui în părete atârna un calendar, iar ceasul ticăià undeva nevăzut. — Până să-și pună patrafirul, bătrâna răsări de undeva.

— Am fost în vecini, că la noi nu putem face foc și mi-e frig, zise ea frecându-rându-i barba ascuțită.

— Fata unde ți s'a dus bunică?

— D'apoi iacă, s'a dus să-i vadă de rând lui Nonuț. Eu știam, că are să mă îngroape el pe mine, — de m-ar fi fost mâncat pământul să nu mai fiu. Și Samfira începù iară să verseze lacrimile durerii ei desnădăjduite.

Preotul făcù slujba, stropi mortul cu apă sfințită și zise: „Dumnezeu să-l ierte și să-l hodinească".

— „Să-l ierte Dumnezeu, săracul" spuse bătrâna ștergându-și ochii cu mâneca largă a cămeșii.

Preotul era tinăr și necunoscător al vieții. Un mort așa de părăsit încă nu văzuse. Și în sufletul lui, în ziua aceea de Sâmbătă, se grămădiră mari furtuni de durere, de îndoiala.

Și după multe frământare cu sine, își închipuì în urmă și văzù o priveliște nespus de frumoasă cum stà rezimat cu coatele pe masă. Părea că să pregătește să meargă la înmormântarea lui Nonuț. Își luase ornatele, citea, își repeți-se odată predica, și erà gata de drum, când auzi în depărtare un sgomot deosebit. Pe drum se ridicà un nor întreg de prav, și nu peste mult se desluși o ceată întreagă de călăreți îmbrăcați în haine negre, lungi, și în urmă o trăsură, care lucea în soarele tinăr și în ea un preot cu barba lungă albă, îmbrăcat în ornate scumpe. Unde să meargă ei pe-aici prin sat? se întrebà dânsul. Dar iată că aceia vin ca duși de vânt și se opresc înaintea căsii parohiale. Bătrânul preot se coborî din trăsura scumpă, venì la dânsul și-i zise: „Te prea grăbești cu îngroparea lui Nonuț. Iată eu vin din depărtări mari anume pentru asta. Vreau să-i fac eu prohodul, tu vino cu mine".

La aceste sfaturi părintești, delegația a consimțit a nu comite ne-iertata greșală de a se adresà Mitropolitului bulgar; ci s'a întors oțelită în comună luptă pe căi legale, până când autoritățile imperiale le-a făcut dreptate, de a se ruga lui Dumnezeu în limba românească. — Profeția aceasta a nemuritorului A. Mărgărit s'a realizat, după cum voi aveà onoare a le dovedì cititorilor acestui prețios ziar, cu acte extrase din condica bisericii române sf. Gheorghe din Ohrida,

Această enormă greșeală, cu recunoașterea Exarhatului bulgar, s'a experimentat de către Românii din Ohrida, încă dela 1872, când noi eram încă la începutul renașterii noastre naționale; iar Bulgarii rău organizați și persecutați de autorități. — In epoca aceea curentul răsboinic al slavilor în contra stăpânirii turcești, luase proporții mari, și în multe regiuni au fost ciocniri sângeroase cu armatele imperiale și populația musulmană, când s'a și declarat războiul din 1877. In aceste timpuri turburi și nesigure, episcopul bulgar deși fusese ales de comunitatea bulgărească, totuși nu puteà să-și ocupe scaunul în arhia patriarhiei din Ohrida, fără a fi consacrat cu beratul imperial. — Pe lângă aceasta populațiunea din Ohrida erà desbinată pe atunci în două tabere vrășmașe; una din tabere erà a naționaliștilor bulgari; iar alta era în contra restabilirii episcopiei bulgărești și menținerea Mitropolitului grec Meletios. In tabăra aceasta din urmă luară parte și cele două suburbii românești foarte populate pe aceea vreme.

Bulgarii naționaliști, ca să-și vadă visul lor realizat, adecă alungarea Mitropolitului grec și întronarea episcopului lor, au întins Românilor ramura de maslin, solicitându-le voturile, fără de care erà cu neputință să obțină beratul, de oarece fruntașii români: Vanciu Dimoania, Tovi Dimoania, Colea Adam Hristu Coe, Stasi Dafină, Marcu Ghianec, Naum Gologan, Lambi Pasca și alții aveau mare înrâurire pe lângă autoritățile turcești și erau membrii în consistoriul mitropolitan din Ohrida.

Românii din Ohrida, deși recunoșteau de șef bisericesc pe mitropolitul grec, dar fiind toți uniți ca un bloc de granit, au introdus limba românească atât în școli cât și în bisericile lor, fără să întâmpine vre-o împotrivire din partea Mitropolitului grec Meletios.

Această neîmpotrivire din partea lui Meletios se explică în faptul că, era amenințat cu alungarea și fără voia lui era silit să audă în biserică frumoasa limbă românească. — Este știut de toți, că dela începutul înființării școlilor naționale în Macedonia, numai la Ohrida sentimentul național n'a întâmpinat nici o rezistență, ca în alte comune românești. — Curentul național aci s'a desvoltat foarte repede și în interval de doi ani dela înființarea primei școli naționale de repauzatul Gheorghe Tomara, limba grecească a fost eschisă cu desăvârșire din amândouăle biserici.

Nu tot așa însă s'a întâmpiat cu Bulgarii din Ohrida. Intre ei pe aceea vreme era o mare desbinare; o parte din ei erau naționaliști; iar o parte fie din convingere fie din interese personale, îmbrățișau cauza Mitropolitului grec și cu nici un preț nu admiteau introducerea limbii bulgărești în biserici, care la Ohrida sunt în număr de peste zece.

Această neînțelegere dintre Bulgari a durat mult timp și a costat multe vieți, până-ce partidul lor național a preponderat celui protionic. — Cu toate acestea, deși soartea le-a surâs, din cauza evenimentelor externe, totuși nu puteau merge înainte, fără concursul Românilor. — Pentru acest scop ei au întrebuințat toate mijloacele posibile să atragă de partea lor pe Români în contra Mitropolitului grec. — De data asta au profitat de ocazie, în urma unei neînțelegeri a Românilor cu Mitropolitul în privința unei sume de bani, ce biserica românească sf. Gheorghe avea de primit dela mănăstirea sf. Naum. Pe timpul acela, în Macedonia ne fiind instituțiuni financiare, oamenii își încredințau avutul lor pe la mănăstiri și biserici Cum biserica noastră românească Sf. Gheorghe dispunea de un fond de 200 lire turcești, epitropul de pe vremuri Tovi Dimoania l-a depus spre fructificare la Mănăstirea Sf. Naum. Cum însă starețul acelei mănăstiri, împreună cu Mitropolitul grec, făceà tot felul de dificultăți la achitarea procentelor, iar capitalul de 200 lire erà amenințat, după cum s-a și întâmplat, din cauza aceasta se ivirà mari neînțelegeri între Mitropolit și obștea românească și lucrurile ajunseră în fața justiției, unde Românii au câștigat procesul, dar banii nici până astăzi nu s'au putut luà, din cauză că fondurile și ecaretele mănăstirii s'au sustras de greci. — Bulgarii profitând din această neînțelegere, și-au luat angajamentul formal, că imediat ce vor pune stăpânire pe mănăstire, vor restituì bisericii românești întregul fond cu procentele legale.

Pe lângă acest angajament s'a mai încheiat un proces-verbal din ambele părți, prin care Românii s'au declarat partipani cu partidul național al Bulgarilor, oferind voturile lor pentru episcopul bulgar; iar Bulgarii din partea lor declarau că, nu se vor atinge nici odată de instituțiunile culturale ale Românilor și episcopul lor ca șef al bisericilor din eparhia Ohrida, le va hirotonisi la nevoe preoți și diaconi, cari să slujească numai în limba românească în cele două biserici.

Până au ajuns ei la casa mortului se dusese vestea în tot satul, și bătrâni și tineri grăbirà să vadă minunea asta. Fata rămase înmărmurita când a văzut atâția domni străini, și pe preotul cel bătrân, îmbrăcat în ornate așa de scumpe. Tot satul se mira, numai bătrâna Samfira, spuneà încet, abia deschizându-și gura: „Așa se cuvine, și Nonuț e om.“

Și s'a început un prohod cum nu se mai pomenise în sat, cum nici preotul nu văzuse încă. Străinii cântau în cor cu glasuri dulci de privighetori, bătrânul cetea ecteniile răsunător, numai când pomenea numele lui Nonuț părea că-i tremură glasul. Și când stropià bătrânul cu aghiazmă, din busuioc, părea că se desprind nenumărate boabe de mărgăritare, cari se împrăștie peste capetele creștinilor. Sătenii au înghețat de frică, numai bătrâna, care de mult numai trăià cu gândul în lumea asta, se simția tot mai bine, întinerea par'că-și zicea șoptind: „Așa se cuvine. Și Nonuț a fost om“.

Și [illegible] că abia acum băgară de seamă preotul și să[illegible]nii, că Nonuț e așezat într'un sicriu de ar[illegible]t, care luminà ca soarele. Și după-ce se [illegible]răvì prohodul, bătrânul preot privì cu mul[illegible]a creștinii din jur, dar nu le zise nimic. [illegible]ici lor, nici bătrânei, nici Mariei.

Se apropie de mort, îl binecuvântă — aer par'ca a rămas o cruce de argint, după binecuvântare, și-i zise: „Să dormi în pace frate Nonuț.“ Apoi de-odată dispăru bătrânul cu întreaga suită, cu Nonuț cu tot.....

Aici preotul se deșteptă și se gândi mereu la visul acesta până Duminecă după amiazi, când aveau să-l îngroape pe Nonuț.

Și cu cât se gândia mai mult, cu atât înțelegeà mai bine rostul închipuirii sale. In sufletul lui se făcu pace, și știà cum are să urmeze la înmormântare.

Erà Duminecă și de bună seamă oamenii vor veni în număr mare la mort. Aici are el să le deie, cu multă bunăvoință, învățături mari pentru vieață. Și-a luat ornatele, și-a luat cartea și a plecat însoțit de cantor și de criznic.

Erà departe până la mort, dar vremea erà frumoasă și pe drumul ce șerpuià pe țermurul văii sălcile și arinii își scuturaseră frunzele erau vii, și ei mergeau într-o muzică plăcută, într-un foșnet continuu.

Dar nu-i însoțiau alți creștini. De pe dealurile învecinate, din căsile răslățite nu se vedeau alți oameni cari să-și îndrepte pașii către locuința mortului.

Când au ajuns, erau acolo numai bătrâna, fată-sa și două rudenii. Mortul erà încă tot pe laviță. Nu fusese cine să-l așeze în sicriu. Abia târziu se aflară doi bărbați, cari să-l pună în căsuța de scânduri vechi, mâncate și înnegrite de ploi.

Incepuse prohodul și se apropia vremea să țină predica cea cu atâtea învățături pentru poporul său. Dar oameni nu veniră nici zece. Bătrâna s'a răzimat de sicriu și uda cu lacrimile sale scândurile vechi. In sat departe, în vale se auzia larma Duminecilor, sgomotul de sărbătoare al crișmelor. Și atunci într-o clipă de furie preotului îi veni să blasteme. Dar numai pe o clipă. In clipa următoare își aduse aminte de preotul bătrân din vis, care privea cu milă la creștini la toți, și el se muie, ochii i-se umplură de lacrimi și luà iertăciunile pentru cel mort. Iar în drum spre cimiter se convingea că dintr'un-tâi nu a înțeles visiunea sa, ci acum numai începe să o înteleagă.

Clopotele începură să cânte, — de data asta mai îndelungat, și Nonuț se cobora cu căsuța lui de scânduri vechi, în pământ, se cobora pe funii.

Preotul ceti deslegarea gropii și zise, în vreme ce inima i-se umplu de-o căldură neobișnuită, „Să dormi în pace frate Nonuț.“ — Și părù atunci că din aer, din păduri, din pământ, ar fi șoptit un singur glas adânc:

„Să doarmă în pace.“

I. Agârbiceau.

In urma acestei înțelegeri, Românii au însemnat și întărit cu sigiliile comunale masbatana (memoriul) către sublima Poartă pentru instalarea episcopului bulgar la Ohrida. Sublima Poartă a încuviințat instalarea Episcopului bulgar și alungarea Mitropolitului grec dela Ohrida la Crușova.

Din nenorocire această înfrățire Româno-Bulgară n'a durat mult, din cauza inconsecvenței bulgarilor, cari din fire sunt foarte ingrați fața de aliații și binefăcătorii lor.

Primul episcop al bulgarilor a fost Ghenadie,[1]) al doilea Natanail,[2]) al treilea Sinesie,[3]) și al patrălea Grigorie.

Primii trei episcopi au condus biserica ca adevărați representanți a lui Hristos, propoveduind pacea și dragostea creștinească.

Cât timp au păstorit acești trei episcopi înțelegerea frățească dintre Români și Bulgari a durat; cu venirea însă celui de-al patrălea episcop, Grigorie, lucrurile s'au schimbat cu desăvârșire; o mare desbinare și dușmănie s'a făcut între români și bulgari din cauza acestui Episcop, care căută cu forța să introducă limba bulgară în școlile și bisericile românești. — Românii au respins cu înverșunare această pretenție, absurdă a episcopului Grigorie, protestând la autoritățile turcești, că episcopul Grigorie cu dela sine putere nu le permite a se slujì în biserici și școli în limba românească. și amenință cu închiderea lor. După multe lupte și sacrificii, Românii au rupt cu desăvârșire ori-ce legătură cu acest episcop vrășmaș românismului.

Ca simplu cronicar voi reproduce tot ce am găsit notat în condica bisericească ca să se știe de frații mei, cât de periculoși sunt slavii, dacă ne vom supune bisericii lor.

Un român macedonean.

---

† **Ioan Rusu Șirianu.** Unul dintre jurnaliștii nostri de valoare, care și-a închinat întreagă viața publicisticei, s'a stins, zilele acestea la București, în vrâstă de abia 45 ani. Rusu Șirianu s'a ridicat, pe baza hărniciei sale între șirurile dintâi ale luptătorilor nostri naționali.

Autodidact, a făcut ucenicia de jurnalist în țară, însușindu-și limbajul limpede, care era semnul caracteristic al scrisului său. Vine apoi la „Tribuna" din Sibiiu, unde lucrează alături de Slavici, Brote, Coșbuc, Albini și alții, înființând cea dintâi foaie poporală la noi „Foaia poporului". E întemeietorul „Tribunei poporului" „Tribuna" de azi — din Arad și numele lui e legat de toate mișcările mai de seamă a celor din urmă două decenii. A fost ales deputat în Cameră, reprezentând cercul Boroșineului; a suferit temniță în repetite rânduri pentru articole politice. Chiar și acum erau în curgere două procese asupra-i, cari îl amenințau cu osândă.

Russu-Șirianul, în afară de numeroase articole de gazetă, s'a îndetetnicit și cu literatura frumoasă publicând un volum de nuvele „Moara din vale", (1893) și impresii din călătoria sa în Italia „La Roma" (1903) Una dintre lucrările sale mai însemnate „Românii din statul ungar" (1905), a fost premiată de Academia română. Pentru studiul său istoric „Jobăgia" (1908) i-s'a făcut proces de „agitație".

Odihnească în pace!

Dl Goga — polemistul. — În nrul 222 al „Luptei" aprețiatul poet dl Goga, răspunzând la declarația anonimă a universitarilor din Viena — se năpustește într'un mod foarte puțin cuviincios și, mai ales, foarte puțin poetic, asupra dlui N. Iorga.

D-sa e în convingerea, că declarația anonimă dela Viena este rodul școalei d-lui Iorga și pornind din această convingere subiectivă își descarcă tot magazinul de cuvinte grele și veninoase, cari nu sunt demne de autorul, pe care chiar dl Iorga l-a ridicat mai întâi pe scut, consacrându-l de „poet al pătimirii noastre"..

E riscat a publica astfel de lucruri la adresa unui om de talia dlui N. Iorga, chiar și când autorul lor ar semnà: Octavian Goga. Și e riscat cu atât mai mult, cu cât toată suflarea românească dela noi a urmărit cu adevărată însuflețire tot ce s'a scris din partea dlui Iorga. Dl Goga își primejduește *foarte mult reputația și nimbul* de poet, când încearcă să se măsoare cu un uriaș, care *singur* a creat întregul curent literar de azi, ridicându-l, cu de-a sila, și pe dl Goga, într'o înălțime prea de tot mare.

Spiritul de amărăciune, în care dl Iorga ne desvăluește toată putrejunea din regat este o dovadă tot așa de eclatantă despre dragostea lui de neam și de țară, cum ar fi de pildă, versurile idealiste ale celui mai vizionar trubadur.

Să rămână fie care în cercul său de creațiune, și poetul (bine a spus-o dl Maiorescu!) să nu să erigeze de critic, și mai ales nu față de oameni, cari îi sunt superiori și cari se bucurau de simpatiile românimii și a străinătății, pe vremuri când dl Goga abia gânguia în cele dintâi scutece literare.

Face rău dl Goga, când la plecarea în străinătate, lasă în urmă-i un document așa de puțin poetic și așa de arbitrar.

Noi, cari am scris tetdeauna elogii la adresa dlui Goga și sperăm să mai scriem și cu prilejul volumelor viitoare, nu putem spune, în fața acestei polemice nenorocite, decât: „Ne pare foarte rău, domnule Goga!".

Către iubiții nostri cetitori!

Din darul lui Dumnezeu intrăm în anul al XX-lea. De obiceiu o foaie care a ajuns această vrâstă, trebuie să fie și cetită și bine sprijinită.

N'am puteà spune că scrisele noastre nu se bagă în seamă și că cetitorii nu urmăresc cu destul interes cele ce publicăm. Avem atâtea dovezi de aderință și atâtea scrisori de îmbărbătare.

Dar nu de acestea ne trebue nouă. Noi am dori să n'avem nici o datorie și nici un datornic. Năcazul e, că avem de amândouă. Și dacă ne bucurăm și noi azi când scriem în fruntea foii anul al XX-lea ne doare, că nu putem face nici un pas înainte.

Ni se cere să apărem de mai multe ori, unii cer să apărem zilnic, să reducem prețul de abonament, să dăm suplimente de predici, să dăm o mai mare desvoltare părții literare, și multe altele. Toate le-am face bucuros, dacă mai ales n'am vedea registrele administrațiunii pline cu restanții de zeci de mii.

De aceea să ni-se îngăduie o vorbă sinceră la începutul unui nou an. Toți ceice ne iubesc și doresc progresul nostru să-și achite restanțiile și plătească abonamentul înainte, iar aceia, cărora foaia noastră li spre greutate trimit-o înapoi. In chipul acesta ni-ar face un bun serviciu și unii și ceialalți. Și frații preoți, cărora mai ales le adresăm aceste șire, au ajuns în situația de a putea să ne ajute.

Și noi o și cerem și o și așteptăm.

Noutăți.

Rescumpărarea felicitărilor. Ne apropiem de Sfintele sărbători ale Nașterii Domnului și Anului Nou, când fiecare grăbește ași tălmăci unui prietin, ori patron, ori rudenie, „sincerile sale felicitări", împreună cu „cele mai călduroase urări de fericire". Dar năcazul e, că felicitările aceste nesfârșite costă parale multe, foarte multe. cari ieșite odată din buzunarul nostru nu [illegible] torc. De ce nu ni-am puteà [illegible]scumpara aceste felicitări în favorul cutăre [illegible]nstituțiuni umanitare ori culturale, de care vem și în Blaj o mulțime! Noi n'avem de [illegible]le cuvinte de a recomanda fie cui răscumpărarea felicitărilor.

Din Arhidieceză. *Concurse* cu terminul de 15 Ian. 1910 se escrie concurs pentru completarea parohiei Almașul-mare din tractul Almașului Venitul 574 cor. iar întregirea dela stat ar fi 1026 cor. — iar până la 31 Ianuar 1910 pentru comple[illegible]o parohiei Straja din protopopiatul Sebeș [illegible]i. Venitul congrual 509 cor. 82 fil. — Pi[illegible]a la 10 Ian. 1910 e de ocupat stațiunea docentală împreunată cu cantoratal din parohia gr.-cat. Făgăraș în vicariatul Făgărașului, — iar până la 15 n. stațiunea cantor-docentală din parohia gr.-cat. Telecul-român în districtul protopopesc al Reghinului, — și stațiunea cantor-docentală din parohia gr.-cat. Gairișul-român, în districtul protopopesc al Cojocnei.

Intru mărirea lui Dumnezeu. Pentru *„Monumentul"* biser. noastre ridicat în 6 Maiu st. n. a contribuit: Candin Guș 16 cor. On. preot Teodor Dușa cu soția Susana 12 c. N. Vărmagă cu soția 1·60 fil [illegible]. Vărmagă, —·40 fil. Ana Stănilă 2 c. N[illegible]otă 2 c. Iosif Glodeiu 1 c. I, Stănilă 2 [illegible]or Gligor 1 c. G. Sârbu 1 c. P. B[illegible] 1 cor. C. Câmpean 1 c. C. Lița Zaharie 1 c. Fil. Plăcinta—·40 fil. Sandu —·20 fil. St. Hamă[illegible]

---

[1]) Episcopul Genadie era de origine română din Ohrida. — Inainte de a luà shima monahală a a fost preot la biserica românească Sf. Nicolae sub numele de Popa Gheorghe. Acest episcop a fost bunicul fostului Ministru al Bulgariei Genadief, care actualmente este șeful Stambuloviștilor.

[2]) Natanail erà de origine român din Basarabia foarte cult și blând, având o înfățișare impozantă. Când a făcut prima vizită canonică la Români a slujit la amândouăle biserici în limba românească. ținând și o mică predică tot în românește. A dat câteva ajutoare pentru elevii săraci, îndemnându-i a se instruì în limba lor.

[3]) Episcopul Sinesie erà de origine bulgar dar, ca om cult, cât a păstorit la Ohrida nu s'a atins de instituțiunile românești.

2 c. P. Bireuţ 1 c. Sus. Popoviciu 1 c. N. C. Guş 1 c. G. Fica 1 c. Fil. C. L. Todosiu 4 c. N. Florea 2 c. Cătălina 1 c. Ios. Andreiu 1 c. Elena —.80 fil. Măr. L. Petru —.40 fil. Părastia I. Ion 2 c. V. Câmpian I. Gligor 2 c. Pamf. Bârsan birău cu soţia 4 c. Culiţa Duşa 2 c. N. Câmpian 1. c. Vas. I. Cioban 1 c. Măr. Duşa presc. 2 c. Timu cu familia din Zlatna 4 c. Duroaie 1 c. Frăsina —.20 fil. G. Buciuman 1 c. Gornic. Boandea cu soţia 3 c. Măr. Groza 1 c. Dochiţa 1 c. Onu I. Gavril 1 c. Cu totul 82 cor. Pentru „*Colecta*“ bisericei nouă (care se va edifică în a. viitor) *care colectă de azi încolo e deschisă pentru toate inimile creştine, bune şi religioase*, a contribuit: On. Teodor Duşa cu soţia Susana ca iniţiatorii „Colectei“ 133 c. Măr. Bot. 3 c. Măr. I. Gligor 6 c. Iacob cantor 2 c. Dionis Câmpean 2 c. Mart. Bonda —.40 fil. Vârv. Câmpean —.40 fil. Măgdălina —.20 fil. Mărina Puşcău din slujit şi e gr. or. 30 c Ana Stănilă din slujit 12 c. Candin Guş 4 c. şi Raveca din Almaş 2 c. cu totul 193 cor. şi 47 fil. care sunt depuşi la „Zlăgneana“ în Zlatna spre scopul indicat. Membrii comunităţii „urbariali“ au dat pădure gratis de 53 stângini la arderea cărămizii, mai mulţi săteni şi încă mulţi gr. or. au adus 27 stângini gratis pentru cărămizi, cari sunt arse, dintre aceştia On. preot T. Duşa a adus 9 stângini. Apoi la ridicatul „cuptoarelor“ de cărămizi au ajutorat 43 oameni gratis. On. preot T. Duşa a adus apa şi năsipul necesar la facerea a 66.500 cărămizi gratis, ba a dat mâncare şi aldămaş atât le cei-ce au adus stângini cât la lucrătorii de sus, tot gratis. Pentru aceste binefaceri deci în numele curatoratului şi poporului se dă profundă mulţămită. Pătrângeni la 25 Septemvrie 1909, *Nicolau Plăciută*, curator I. şi vice cantor. gr. cat.

Biserica dela Ciuj. Suntem informaţi, că din colectele bisericilor din Arhidiecezã, *prima mie* de coroane s'a depus deja spre fructificare A doua va urma în curund. Cele multe înainte.

Cunună eternă pe mormântul lui Dr. A. Bunea. Elevii clasei a VI-a dela gimnaziul nostru au con ribuit din acest trist prilej pentru „Masa studenţilor“ Cor. 46·10 fil, şi anume: Trifan T. 2 cor. Albu E David M. David I. Desmirean V. Felderean E. Groze I. Hârşian A. Horvat A. Ilieş I. Işan E. Irhaş A. Iubaş C. Păcurar G. Pădurean G. Pascu E Popa G. Popa Isaia Popovici T. Radu C. Rus A. Săcărean V. Sârbu M. Şerban L Vilt F. Voicu N. Zehan V. câte 1 cor. Bianu V. Horga V. câte 70 fil. Bulicrea A. Feneşan P. Floria A. Metea I. Pantea Ş. Pintican I. Rău I. Raţiu N. Târziu Ioan Timariu I. Vlad E., câte 60 fil. Almăşan V. Branişte V. Cosma N. Drăgan V. Florea T. Gruiţia T. Leşnican L. Mărian V. Moldovan V. Muntean N. Mureşan T. Oprişiu I Popa T. Socol S. Stasiu N. Ştef. Zah. Vlassa B. Voda P. Vicia E. Suciu C. câte 50 fil. *Al. Ciura* prof. de clasă

Ştiri literare. In „Convorbirile literare“ pe Noemvrie a. c. Tzigara Samurcaş publică o recensie foarte elogioasă asupra scrierii „Aus Rumänien a E. S. Arhiepiscopului Netzhammer din Bucureşti“ . . . rar numai s'a scris într'o altă limbă decât a noastră o carte asupra României, în care să se oglindească o mai leală obiectivitate şi o mai sinceră simpatie, decât în cartea E. S. Netzhammer. Izvorite într'o perfectă familizare cu neamul şi ţara noastră, descrierile şefului bis. cat. sunt atât de documentate, iar aprecierile sale atât de firesti, încât de cele mai de multe ori şi le-ar puteà însuşi cu onoare chiar cel mai bun fiu al ţării. Chiar şi în domeniul religios, în care credinţele autorului sunt diferite de ale poporului ce descrie, nu avem nici o apreciere neplăcută de înregistrat.“ Iată câteva linii din scrisele dlui Samurcaş. Pentru cunoseătorii limbei germane recomandăm foarte călduros opera Arhiepiscopului de Bucureşti. — Asupra volumului „ In clasa cultă“ a pretinului şi colaboratului nostru Ion Agârbiceanu „Foaia Diecezană“ dela Caransebeş publică în loc de frunte o dare de samă foarte favorabilă, numind pe autorul acestui volum de nuvele „cel mai mare prozator pe care ni l'a dat Ardealul.“ Suntem foarte veseli de aceste elogii binemeritate.

— In editura tipografii „Neamul românesc“ a apărut un frumos volum de peste 300 pagini cuprinzând *Poesii* de ale scriitorilor din epoca unirii Principatelor române. Sunt poesii de Depărăţan, Orăşan, M. Zamfirescu, Nicoleanu. Melidon, Sion, N. Istrati, Tautu, Dăscălescu şi dela noi poetul Ioan A. Lăpădatu. Volumului îi premerge o scurtă notiţă bibliografică, referitoare la autorii, cuprinşi în această colecţie. Preţul 1·50 cor. — Sub psendonismul Delapecica, un priceput folclorist publică un volum de *Poesii poporane*, pe care le împarte în trei părţi, a tinerilor, a fetelor şi chiuituri. Volumul acesta e partea primă a unei colecţiuni de literatură poporană. Vor urmà poveşti, glume jocuri de copii, datine, descântece ş. a. N'ar fi stricat, credem un mic vocabular de cuvinte dialectale. — Dl. Horia Petra Petrescu a retipărit în broşură un preţios şi interesant tractat de *Artă, morală şi cultură* scris de prof. univ. Volket din Lipsa, şi tradus de dsa şi publicat mai întâi în „Gazeta“. Recomandăm cu toată căldura acest frumos studiu, ales pentru adevăratele legături, ce arată că trebue să fie între arta adevărată şi morală. Se poate procurà dela traducător din Fofeldea p. Ujegyház. Costă 45 fil.

Întru amintirea can. Dr Bunea. Primim dela Vălenii-de Munte următoarea scrisoare: Onorată Redacţie! In Nr. 49 din 18 crt. al ziarului Dvoastre vedem publicându-se o notiţă a păr. protopop Ariton M. Popa, cu privire la tipărirea într'un volum a tot ce s'a scris despre canonicul Aug. Bunea, dela moartea sa. Vă aducem prin aceasta la cunoştinţă că un asemenea volum se tipăreşte în editura tipografiei „Neamul Românesc“ şi că în curând îl vom pune la dispoziţia publicului. El se tipăreşte sub conducerea dlui profesor N. Iorga şi va cuprinde articolele comemorative a întregei Prese româneşti descrierea înmormântărei cu discursurile ţinute, telegramele de condolenţe. şedinţa Camerei române cu privire la aceasta, şi câte-va din cuvântările lui Aug. Bunea. Vă rugăm a aduce aceasta la cunoştinţa cetitorilor Dvoastre şi a primi încredinţarea consideraţiunei ce vă păstrăm. „*Neamul Românesc*“ soc. coop pe acţiuni. — Iară dela Comloş ni se scrie: Azi în 26 Dec. st. n. a. c. s'a oficiat în biserica gr.-cat. din Comloşul-mare (Banat) la finea Liturghiei, prin M. On. D. Georgiu Muntean paroh-protopop local, un părăstas solemn pentru sufletul adormitului în Domnul canonicul *Dr. Augustin Bunea*. A luat parte la acest părăstas inteligința din loc fără deosebire de confesiune. După finirea părăstasului părintele protopop Muntean, până la lacrimi emoţionat a ţinut o cuvântare comemorativă în limbajiul poporului, despre vieaţa şi activitatea scumpului nostru în Domnul adormit, presentându-ni-l ca adevărat luminat preot şi mare bărbat al bisericii noastre şi neamul românesc, al cărui gol, va trece mult timp până se va putea umplea. La finea vorbirei sale părintele protopop a implorat mila Atotputernicului Dumnezeu, pentru odihna sufletului scumpului în Domnul adormit, la ce toţi cei presenţi au erupt în cuvintele: „Dumnezeu să-l ierte!“ Cuvântarea părintelui protopop, a mişcat inimile celor presenţi până la lacrimi. Cântările părăstasului le-au esecutat jalnic corul gr.-cat local sub conducerea docentului. Dumnezeu să-l ierte, să-i facă parte cu drepţii! *Valeriu Besu.*

Necrolog † *Teodor Lengyel*, preot în Stremţ, a repausat în 9 Decemvrie n. c. în anul al 72-lea al vieţii, 47-lea al preoţiei şi căsătoriei dupa un morb îndelungat suferit cu resignaţiune creştinească, provăzut fiind cu ss. sacramente ale moribunzilor — Biserica a perdut în repausatul un preot zelos, poporul român un fiu devotat şi societatea o inimă iubitoare

— † *Gavril Muste*, paroh gr. cat. şi virilist comitatens, în Corueni, după scurte suferinţe şi-a dat blândul său suflet în mânile Creatorului în 4 Dec. în al 62-lea an al etăţii şi 37-lea an al preoţiei.

Odihnească în pace!

Posta Redacţiunii.

Clipe de toamnă. Spre a face din clipele de toamnă o icoană plăcută, un tablou simpatic, care se intereseze pe cetitorul ce trăieşte în mijlocul toamnei, trebuie mai ales un stil poetic, o poezie în proză, care se coloreze viu acest tablou, ca se placă nu se plictisească

C. L. Mai ales idei bunişoare, dar sunt greşeli de ritm şi expresiuni absolut neadmisibile, ca „fachiol“ (!), galfed (!) şi imagini nereale ca „*Cu a ochilor cerneală* îţi scriem noi scrisoarea“. Strofa din urmă e foarte bună, dar am petrece Paştile în Seghedin de am publica-o.

Poezie cu refren:

Pe-un lucrător înţepenit
Din neauă îl ridică
Departe chiamă la muncit
Un şuer de fabrică.

La groapă-l duc. In urma lui
Păşeşte o ceată mică.
Un dâmb .. O crnce.. Spre şoşea
Un şuer de fabrică.

Cum nu s'ar fi întâmplat nimic
Pe lume noaptea pică,
In depărtări mai sună vag
Un şuer de fabrică.

Cunoaştem poezia aceasta bunişoară, cu miros de socialism. Dar nu e scrisă de D-ta, ci de *Traian Mihaiu*. A trimite sub marca proprie un product străin e un act de *mare necuviinţă literară* — şi cu alt prilej îţi vom publica şi numele.

Mamele cari au să nască

află un nutremânt sănătos şi întăritor în

Emulziunea-SCOTT

făcută din ulei de ficat de peşte.

Efectul ei surprinzător de bun să observă numai decât.

O probă cât de mică te va convinge despre adevărătatea lucrului.

In timpul lăptării — Emulsiunea SCOTT — fereşte pe mamă de slăbire — produce lapte de ajuns şi copilului îi dă o faţă rumenă.

(50) 8—28

La cumpărarea Emulziei, luaţi sama să aibă marca de scutire alui cott: Pescarul

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă!
Preţul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.
Să capătă în toate apotecele.

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 17

Lui Dumnezeu i-s'a făcut milă de sovăirea omenirii, i-a arătat deci însuş cărarea spre iertarea păcatelor.

Împrejurarea, că în veacul al XIII. se află chiar un săbor (Săborul Lateran IV în 1215 sub Inocenţiu III), în care se accentuează şi porunceşte expres mărturisirea şi cuminecarea *cel puţin odată pe an,* — nu înseamnă, că penitinţa numai atunci s'ar fi introdus, ci numai îngrijirea de mamă a bisericii, care stăruieşte să reîmprospeteze zelul scăzut al creştinilor, cari în primele veacuri se mărturiseau şi cuminecau mult mai des, ba chiar zilnic; — mai ales pe vremea, când cei prezenţi la slujbă se şi cuminecau întotdeauna, şi duceau Sf. Cuminecătură şi acasă celor bolnavi.

De altcum istoria are nenumărate dovezi despre penitinţă în ori care veac.

Pentru cei ce susţin, că în veacul al V-lea ori cel puţin al VI-lea s'ar fi sters penitinţa, provocându-se în specie la Sf. Leone, biserica le citează ordinul Sftului Leone, care zice: Opresc, ca cineva să poftească mărturisire *publică,* amănunţită, care ar face-o păcătoşii despre toate păcatele lor scrise pe hârtie; căci e *destul a descoperi preotului păcatele în spovada secretă* (Epist. 136. ad. Ep. Campan).

Că anume ce putere misterioasă zace în penitinţă, nici nu prea avem lipsă să dovedim. Societatea omenească, în care înfloreşte penitinţa vorbeşte îndestul.

Biserica anglicană nutreşte exprese simpatii pentru taina penitinţii. În 1868 d. p. sunt 483, iar în 1877 dejà 800 de „păstori" reformaţi, cari petiţionează la parlamentul englez(!!?) introducerea *prin lege(!)* a mărturisirii.

Gânditori mari, ca: Leibnitz, Hallam scriitor englez, apoi englezul Steffens şi foarte mulţi alţi luminaţi mireni şi predicatori protestanţi vădesc anume tendinţa „reformatorilor" spre totala reprimire a penitinţii în senzul ei adevărat.

Ca un grav acord final, urmeze aci declararea lui Pestalozzi: „Mărturisirea ascunde în sine mari forţe, cari sunt apte pentru creşterea popoarelor. Reformaţiunea a desfăcut copcia, care legă pe popor de păstorul său sufletesc şi n'avem ce negă, că *condiţiunea fundamentală* a păstoririi, care înseamnă: *cunoaşterea stării sufleteşti a credincioşilor,* — prin încetarea mărturisirii — mereu tot scade, şi cu ea şi relaţiunea intimă sufletească dintre preoţi („reformaţi") şi credincioşi. Preoţii (aceştia astfel) devin în mare parte predicatori eruditi, pe cari poporul nu-i pricepe şi chiar de aceea şi râde fiecine".

La dreptul vorbind, nu voim să credem, că protestanţii dintru început n'ar fi prevăzut miseriile, cari vor urma din ştergerea penitinţii, mai în curund presupunem, că încetarea penitinţii genuine a fost mai mult un rău ne aşteptat, provocat de logica strânsă îndată ce au decretat preoţia universală.

Doar Luther dimpreună cu soţii face totul pentru păstrarea penitinţii; căcă unde odată preoţia e nimicită, acolo vrând-nevrând apun şi mijloacele harului dumnezeesc, deci — şi penitinţa.

Încă o smerită întrebare!

Ce rost mai are preoţ a protestantă şi preste tot protestantismul ca confesiune; ce lipsă are poporul să-şi mai susţie cu jertfe, — mai mici ori mai mari, nu alterează — *păstori,* când aceştia au părăsit adevăratele două postulate cardinale, rostul lipsei de preoţi în lume: jertfa dumnezeească, ca mijlocitoare între Dumnezeu şi om; şi scaunul penitenciar? — Cine va răspunde aci, a deslegat în mare parte greutăţile protestantismului şi va dovedi totodată baremi în parte: dreptul lui de existinţă.

Botezul şi Euharistia (Cina Domnului) *le-au reţinut,* deşi nelogic după principiile lor, — dar se înţelege, numai în sensul general, ce-l atribuesc preste tot sacramentelor; — adecă numai ca semne comemorative, fără valoare absolută şi infalibilă (ex opere operata), cari ar produce înşişi harul prin simpla aplicare a ritului prescris.

Despre „mir" ce să grăim? Dacă nici botezul nu l-au înţeles şi tâlcuit după vrednicie, — mirul cu atât mai puţin.

Pe cât de nenorocită a fost apunerea penitinţii. — pe atât de bolnavă în urmări a fost şi părăsirea interesului propriu al Euharistiei.

Că în detail ce-au susţinut „reformatorii" despre această taină, am expus deja. — Aci voim numai să insistăm asupra faptului, că porunca Mântuitorului referitoare la cuminecarea proprie e atât de clară, încât nu încape îndoială.

Mântuitorul, care cu puţină vreme înaintea instituirii S. Euharistii, a săturat sute de oameni cu numai 5 pâni aşa, că fărâmele rămase în urmă mai făceau 12 coşuri pline — şi a făcut mulţime de alte minuni, pe cari apostolul Ioan nu birueşte să le însemne pe toate în evangeliul său (v. Ioan XXI. 25): — promite solemn euharistia, când zice: Pânea, pe care eu o voi da vouă, e carnea mea pentru vieaţa lumii... amin, amin zic vouă, de nu veţi mâncă carnea Fiului Omenesc şi nu veţi bea sângele lui, nu veţi aveà vieaţă întru voi. Celce mănâncă carnea mea şi bea sângele meu, are vieaţa vecilor şi eu îl voiu trezi pe el în ziua de apoi (Ioan VI, 52—59).

Apostolii încă s'au îndoit la început, ba s'au chiar scandalizat, — dar Mântuitorul nu-şi retrage cuvintele, ci îi întăreşte pe ucenici în credinţă. Deja la cina de pe urmă, apostolii nu se mai îndoiesc, ci cred cu umilinţă cuvintele euharistice: Acesta este corpul meu.. acesta este sângele meu... aceasta să o faceţi întru pomenirea mea, — şi iasă cu misterul în lume, iar după dânşii întreaga tradiţiune creştinească, după cum vedesc şi locurile clasice din Iustin, Ireneu scl, dejà în primele trei veacuri; începând dela icoanele catacombelor de-arândul veacurilor până la reformaţiune şi mai departe. Toate liturgiile fragmentare orientale şi apusene au conscrierea cu credinţa în prezenţa reală. Tot astfel cred şi Sfinţii Părinţi fără excepţiune, mai vârtos cei din primele patru veacuri, înaintea cărora se închină şi protestanţii, ori cel puţin Calvin.

Şi aci o nostimă gratitudine de păreri între protestanţi: Luther recunoaşte „prezenţa", dar numai în momentul cuminecării şi în modul „comparaţiuni" (va să zică: creştinul cuminecându-se primeşte şi pe „Hristos" dar şi „pâne"); — deja Calvin degradează Euharistia la simplă „prezenţă morală", dar şi aceea numai pe seama celor predestinaţi; — iar: Zwingli nu recunoaşte din Sf. Euharistie, decât un semn comun, cum i-ai zice o: lozincă creştinească, un semn distinctiv în înţelesul „moderniştilor".

Va fi destul să observăm aci în treacăt, că această „îngerească pâne" a produs în biserică tot ce-a fost oarecândva gingaş, frumos, curat, însufleţit şi iubitor de Dumnezeu. — Dela martirii şi focoaroic curate ale începutului până la sfinţenia Părinţilor; până la marile opere de caritate mondială, cu care unic şi numai adevărata biserică creştinească se poate mândri; — până la cultura modernă a omenimii superioare, până la sfinţii Francişti; până la toate ordurile monahale, până la acele vergure şi suflete de jertfă înălţătoare, cari în cursul veacurilor şi-au îngropat şi-şi îngroapă zilele chinuite şi nopţile pironite priveghind la patul celor molipsiţi şi amărâţi ai lumii; până la misionarii din fundul Africei şi insulele sălbatice şi până la *fecioria vecinică* ori cel puţin: până la multele abnegări şi îndurări ale preoţimii drept credincioase. Toată lumea aleasă a preţuit şi preţuieşte acest nutremânt dumnezeesc fără pereche.

Un sf. Toma, un sf. Bonaventura, un Dante, un Corneille, un Racine scl. îl preamăresc intenţionat; îl tâlcuiesc apoi şi-l apără învăţaţi ca: Iustin, Chrisostom, Augustin, şi toată ceata urmaşilor până la Bossuet şi Malebranche; — arhitecţi de prima forţă îi ridică arcade strălucite în biserici cu turnuri înalte spre cer şi împodobite cu picturi, cu toată opera geniului unui Leonardo da Vinci, unui Raphael, unui Michel Angelo. Soldaţi, cari în veci nu s'au plecat înaintea altora ca Conde scl. îşi pleacă umilit fruntea înaintea lui

Ce sarbedă apare faţă de acestea „Cina Domnului" a protestanţilor!

Pe aceea bază absurdă, pe care au părăsit aceştia celealalte sacramente, puteau părăsi şi Euharistia.

Accentul poruncitor al vremii însă şi scopul lor de-a există cumva — ori cum, pe orice titlu, numai să-şi aibă titlul de sectă religioasă în popor — a reclamat reţinerea Euharistiei, şi astfel au păstrat-o în forma *ridicolă* a Cinei Domnului.

Un lucru mai sec, de[illegible] acesta, nici că se putea!

Din nou punem întrebarea, că dacă odată n-au consacrare adevărată, ce rost prea mare are preoţimea protestantă. O sectă rigidă, ca a protestanţilor fără putere preoţească de-a sfinţi, fără căldură dumnezeească şi fără intimă credinţă: şi-ar fi putut-o şi şi-ar putea-o credincioşii asigurà [illegible] mai ieftin, — Căci pentru a observà o [illegible] ligiune fără multă responzabilitate, laxă

morală și comodă pe întreg terenul: Sigur nime n'ar avea lipsă; nici de biserică, nici de predicatori (V. Horányi Felsöbb. kath. elemei p. 101).

Zău, tăman așa stau ca frații nostri protestanți.

Indulgințele, de sine înțeles, ei nu le cunosc, precum nu cunosc nici purgatorul.

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***

vol. I. ***Apologetica creștn*** fco. **5·3·00**

vol. II. ***Tradițiunea și Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.*** fco. **7·30** cor

vol. II. ***Sacramentele și Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism și Spiritism **1·50**

Preaveneratul Consistor Arhiepiscopesc e permis să se poată procură aceste cărți din cassele bisericești pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Principii morale sau etice ale religiunii creștine, pentru școlile medii și institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu*, prof. de sf. teologie și de religiune la gimn. sup. Cu aprobarea Superiorității bisericești. Balázsfalva—Blaj 1909 Tipografia și Librăria Seminarului teologic gr.-cat. Prețul: 1·60+10 fil. porto. Se află de vânzare la Librăria Sem. teol. gr.-cat. din Blaj

Istoria Patriei

pentru școalele poporale

de *Iosif Marian*, învățător gr.-cat. aprobată de Ministrul de culte și instrucțiune publică cu Nr. minist. 112483 din 17 Noemvrie 1909. Prețul 80 fil. Să află de vânzare în Librăria Sem. teol. din Balázsvalva—Blaj.

Abecedar și carte de cetire maghiară pentru clasa a II a școalei primare cu limba de propunere română. De Ioan F. Negruțiu și Petru Ungurean. Ediția a VIII. Prelucrată după noul plan ministerial, (art. XXVII—1907.

Balázsfalva,—Blaj 1909. Prețul **50 fileri.**

rul" Nr. 24 cu următorul Sum... ara. + Dr A. Bunea. — D. ...g... ...sia, Necunoscutul (poezie). — Dr ... Lupaș, O convorbire cu Dr. A. Bunea. — A. Esca, Sonet (poezie). — Aurelia Fop. Poveste (poezie). — Vidu Rusmin, În toamnă (poezie). — Caton Theodorian, Bolnavul dela Nr. 3. — Vasile Stoica, Departe (poezie). — P. Dulfu, Frumoasă ești o țară (poezie). — Em. Gârleanu, Pe Bistrița, la vale. — Vasile Stoica. O, n'asculta (poezie). G. Bogdan-Duică, Cronică teatrală: „Răzvan și Vidra". — S. Bornemisa, Reverie (poezie). — Dări de seamă: Sextil Pușcariu: Cinci ani de mișcare literară (1902-1906) (I. Duma). Caton Theodorian: Calea sufletului (Oct. C. Tăslăuanu). Tudor Pamfile: Graiul vremurilor (E. Hodoș). — Cronică: Teatrul național (G B.-D). Casa ziarului „Tribuna". Pățania lui Bode. Școala de arte frumoase din București. „Cercul Românilor de peste Munți". † Petre Ciorogariu. Seratele literare și artistice ale Asociației. Noul episcop al Caransebeșului. Știri. — Posta Redacției. — Ilustrațiuni: Dr. A. Bunea. Dr. A. Bunea pe catafalc. Trei prietini: Andreiu Bârseanu, N. Iorga și Dr. A. Bunea. Casa ziuarului „Tribuna".

Biblioteca pentru toți sărbătorește jubileul a 500 de numere apărute până acum E un iubileu rar, nu numai la noi în țară unde nici o altă publicație literară similară n'a ajuns să înregistreze succese așa de frumoase, dar chiar în străinătate, în țările cu o mișcare literară neînsemnat mai importantă ca cea dela noi.

Cine nu'și aduce aminte de începuturile șovăitoare ale acestei biblioteci? Eșită din inițiativa talentului și harnicului muncitor pe ogorul literaturii române Dumitru Stăncescu și cu concursul fostei case editoare Carol Müller, primul număr al ei a apărut acum treisprezece ani, fiind întîmpinat cu o vie simpatie în toate cercurile literare. Rând pe rând s'au publicat apoi număroase scrieri originale românești și traduceri de pe capodoperile literaturilor străine.

Au venit apoi vremuri grele, nu numai pentru „Biblioteca pentru Toți" dar pentru literatura românească în genere. O criză literară complectă a tăiat avânturile editorilor și ani de zile ogorul literaturii române a fost pustiu. Lipsa de cetitori a ucis toate publicațiile mai de seamă de pe vremea aceea și scriitorii — mulți puțini câți îi aveam — au fost împrăștiați în cercuri de activitate străine preocupațiunilor literare. „Biblioteca pentru Toți" s'a resimțit și ea de această criză și timp de trei-patru ani a dus o vieață penibilă, fiind gata să înceteze după cum încetase colecția Șaraga din Iași, Biblioteca de popularizare a lui Samitca din Craiova și alte publicațiuni.

In timpul acesta „Biblioteca pentru Toți" trece în proprietatea cunoscutului librar bucureștean L. Alcalay, care se hotărește să o continue, cu orice sacrificii. Seria întreruptă pentru câtva timp, e reluată. Edițiile forțamente erau restrânse și câștigul nul. Noua casă editoare merge însă înainte în speranța unor vremi mai bune.

Și aceste vremi mai bune au venit în adevăr să încununeze staruințele editorului și să-l răsplătească de sacrificiile însemnate făcute. Inconjurându-se de colaboratori entuziaști și pricepuți, alegând cu îngrijire lucrările și publicându-le la intervale fixe, fără a ține socoteală de numărul mic al cetitorilor „Biblioteca pentru Toți" s'a introdus încetul cu încetul în massele mari de cititori devenind lectura lor de predilecție. O nouă vieață începe pentru mișcarea literară română, un nou impuls spre cetit datorit într'o măsură oarecare și „Bibliotecii pentru Toti" care cea dintâi a știut să iasă victorioasă din criza de acum câțiva ani.

A mai vorbi de starea de prosperitate a Bibliotecii în timpurile de față, credem, că e de prisos. Cine nu știe că fiecare volum nou al acestei publicații e luat aproape cu asalt de cetitori. Cine nu știe că ea a pătruns adânc în toate straturile de cetitori că își are cetitorii ei proprii care o susțin în mersul ei victorios.

De astfel, succesul acesta nu trebuie să ne mire. Afară de cunoscuta publicație a lui Reklam din Lipsca nu cunoaștem multe biblioteci similare mai bogate și mai complecte ca aceasta. In numerele ei au apărut capodoperile literaturii naționale, tot ce s'a scris mai frumos în timpurile vechi și moderne. Au apărut apoi toate perlele literaturii străine, traduse cu îngrijire de literați cunoscuți.

Scrieri de toate genurile, pentru toate categoriile de cititori și pentru toate vrâstele au apărut rând pe rând și au făcut din „Biblioteca pentru Toți" o adevărată enciclopedie populară care poate fi consultată cu folos de oricine.

Numărul 500 apărut, cuprinde o serie de biografii și portrete ale scriitorilor vechi români: Enachiță Văcărescu, Veniamin Costachi, Anton Pann, Const. Negruzi, Const. Carp și Antioh Cantemir, de d. Th. Speranță.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**

Redactor responz.: **Augustin Gruiția.**

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de **Buziaș**

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I Blaj.

(35) 1—?

Prima pepinerie de viță de vie pe

Târnavă.

Proprietar: ***Frideric Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Kükűllő megye).

De ani recunoscută ca prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, liferează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoiți a cere Prețcurent ilustrat!

În prețcurent se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 8—20

Mașini de cusut

Vase de aluminiu

CADOURI DE CRĂCIUN

Oswald Schaffendt

BLAJ.

(66) 2—3

Aranjamente de culină

Rechizite de masă.

(64) 4—5

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută uc rările necesare la edificarea școlii gr.-cat. din Tușin (Tuson, u. p. Uzdi-Szt. Péter Kolozs megye), prin aceasta să recearcă să-și na înteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 300 cor. adecă treisute cor. la curatoratul parohiei gr.-cat. din Tușin cel mult până la 1 Februarie 1910 la 12 oare a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminariul și planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 12 Septemvrie 1909 sub Nrul 6869 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Tușin între oarele 8—12 a. m. și 2—4 p. m.

Tușin la 3 Decemvrie 1909.

Emiliu Pop
paroh gr.-cat.

Vasile Florea
curator primar.

Sinberger Salamon

prăvălie de manufacturi, modă, coloniale

BLAJ.

Blaj, Noemvrie 1909.

P. T.

Am onoare a Vă aduce la cunoștință, că în locălul propriu de lângă prăvălia mea din Piața, pentru comoditatea On. public cumpărător, mi-am asortat u despărțământ cu articlii de jucării și ornamente de crăciun, rugându-Vă să binevoiți a-l cercetà. Conziderând împrejurările de mai sus, anul acesta m-am provăzut mai bogat cu articlii mai aleși. voind ca și prin asta să satisfac pretențiile On. public.

Rugându-Vă din nou să mă cercetați, sum

cu distinsă stimă:

Sinberger Salamon.

(63) 4—4

Mă rog să-mi cercetați depositul fiind a sciut să cumpărați ieftin, bun, solid, pretori fără concurență!

In propriul interes.

Primește numai țigla **BOHN**

din **Nagykikinda** și **Zsomboly** respingând ori ce altă țiglă de calitate inferioară pentrucă numai

țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mustre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

(27) 21—?

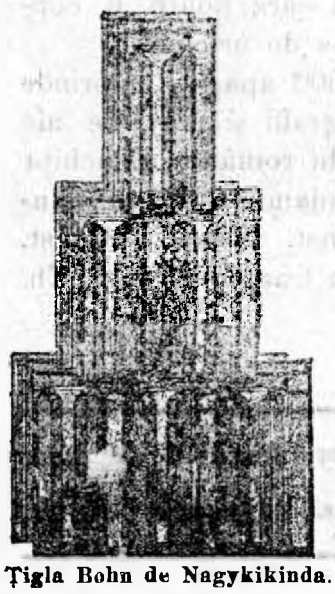

Țigla Bohn de Nagykikinda.

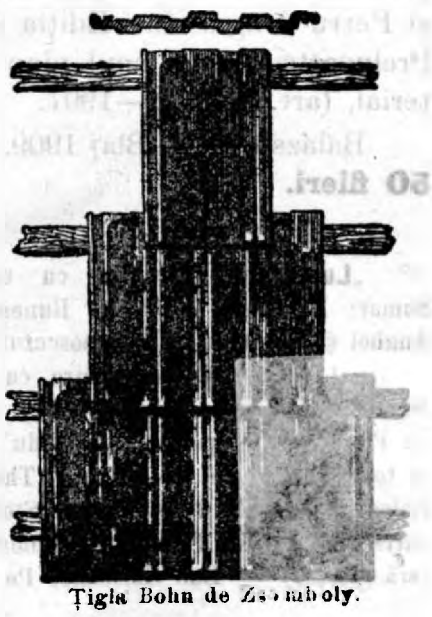

Țigla Bohn de Zsomboly.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 6 Ianuarie 1910.** Numărul 2.

Biserica lui Isus.

(I. Ag.) In fiecare an ne aducem aminte de ivirea pe pământ a Aceluia, care cu puterea învăţăturii sale a zdrobit lumea veche, şi a dat fiinţă lumii celei nouă. Stăm la căminul încălzit, ne mângâie sufletele colindele bătrâne, cu forme arhaice, cari cântece ne par totuş atât de tinere în gura copiilor. Petrecem poate clipele celei mai depline păci din cursul viforos al anilor, şi mintea noastră pătrunde departe în întunerecul veacurilor. Şi vedem, în peştera din Vetleem, — pe acelaş Prunc, — »lumină spre descoperirea neamurilor« şi »aşteptarea tuturor popoarelor.« Şi când prăznuim Naşterea Domnului, nu putem să nu ne gândim la moştenirea ce a lăsat-o El *tuturor popoarelor*.

Această moştenire e învăţătura Lui. E felul nou de a vedeà lumea. şi de a pricepe vieaţa. E scoaterea la lumină a sufletului omenesc, a ceea ce poate fi un adevărat suflet omenesc. E înălţarea, ridicarea idealului de vieaţă, preste tot ce s'a putut numì ideal omenesc în lumea veche.

La venirea Mântuitorului, filozofia popoarelor erà în decadenţă, dupăce şi-a ajuns mai înainte culmea, neputând nici chiar atunci să umple şi să îndestulească sufletul omenesc cu toate aspiraţiile sale. Inima neamurilor erà putredă aproape de tot, şi nu erà puterea aceea, care să se reverse în ea curăţitoare şi întremătoare.

Şi-a venit legea cea nouă a lui Hristos, şi s'a făcut mântuirea lumii. Căci chiar pentru vieaţa de pe pământ a oamenilor, credinţa creştinească se poate numi mântuitoare a lumii. Ea a adus sânge tiner în inima popoarelor barbare, ea a făcut selecţia pacinică a neamurilor, cari stăpânesc bătrânul nostru continent.

Puterea de vieaţă ce-o aduceà legea creştină a fost sorbită la început conştient. Apoi, cu cât s'au depărtat începuturile creştinismului, cu cât oamenii s'au deprins mai tare cu noua învăţătură, cu atâta puterea legii lui Hristos lucrà aducând schimbări mari, grăbind paşii civilisaţii, fără ca oamenii să se mai gândească de unde vine această înoire a lumii. Ba în celea două veacuri din urmă, mai apropiate de noi, s'au găsit mulţi gânditori, cari să creadă, că legea lui Isus nu numai că n-a fost aducătoare de civilizare, ci chiar duşmană i-a fost. Şi nu luau în socotinţă, nu puteau vedeà, că chiar rezultatele la cari ajungeau dânşii, din culmea cărora trimbiţau ei, nu erau altceva decât principii din credinţa creştinească.

Moştenirea sa — învăţătura şi tainele — Hristos a încredinţat-o bisericii. A încredinţat-o unei împărăţii cu totul deosebită de împărăţiile lumeşti. Moştenirea ce El a lăsat-o lumii aveà un preţ nemărginit şi n-a voit să o deie pe mâna stăpânitorilor lumeşti, a împăraţilor şi regilor, cari ştià el bine, că precum în trecut aşa şi în viitor, ar schimbà în instituţii vremelnice orice le va cădeà în mână.

De accea a voit Isus, ca pe lângă multele puteri de stat, ori care ar fi numirile acelor şi formele lor vecinic schimbătoare, să fie o împărăţie deosebită, care să cuprindă întreg pământul, şi care să-şi aibă caracterul ei neschimbat. Hristos a voit ca dogmele credinţii şi legile de guvernare fundamentale ale împărăţii sale să fie neschimbate. Şi el a voit-o aceasta în plină convingere şi ştiinţă, că forma aceasta a impărăţii sale va fi satisfăcătoare pentru toate timpurile.

Şi pe când el credeà astfel şi ştie şi acum aşa, gânditorii lumii spun, că chiar prin faptul acesta biserica e o instituţie moartă, că tot ce nu evoluează cu vremea şi nu se modernisează, n-are putere de vieaţă.

Dar trebuie făcută o deosebire fundamentală între împărăţia lui Isus şi alte împărăţii. Alte domnii, alte instituţii curat omeneşti nesmintit trebuie să se schimbe mereu şi să se desvoalte cu lumea. Pentrucă acelea instituţii nu-s altceva decât o haină, o îmbrăcăminte momentană care să acopere trebuinţele societăţii, sau a unui popor dintr'o epocă anumită. Indată ce acestea trebuinţe sunt mai multe, sau sunt altele, haina trebuie să capete petece nouă, ori chiar să sfârtice şi se iea o haină nouă nouţă.

Lumea de fapt se schimbă, evoluează, adecă firea rămâne tot care a fost, ci mintea omenească descopere nouă şi nouă mijloace de a stăpâni şi folosi firea, nouă şi nouă căi de-a orândui starea lucrurilor pe pământ.

Dar împărăţia lui Hristos — biserica — ori cât ar fi spre placul oamenilor, nu poate evaluà în punctele ei fundamentale. Pentrucă sufletul bisericii e învăţătura lui Hristos. Această învăţătură priveşte mai ales fiinţa spirituală a omului. Şi sufletul omenesc află în această învăţătură nutremânt nesecat, aşa încât ori cât ar evoluà sufletul, şi de fapt prin civilizare evoluează, poate află totdeauna isvor nesecat de întărire în credinţa creştinească. Legea lui Isus în dogmele ei fundamentale e o mare nemărginită. Când s'au apropiat de această mare, întâiele popoare s'au oprit numai la marginea mării şi-au întrat în adâncime numai atâta cât au cutezat, — şi le-a fost — pentru sufletele lor puţin lustruite, de-ajuns. Şi-au venit alte popoare, ori mai ales singuraticii din popoare şi au pătruns mai departe în marea credinţii, şi ei au putut află întărire destulă pentru sufletele lor mai largi, mai înalte. Şi nu va fi, să evolueze sufletul omenesc la infinit, acel om, care să nu-şi poată află hrană sufletească deajuns în învăţătura lui Hristos. El a întocmit aşa învăţătura Sa, incât să fie potrivită pentru oamenii din toate timpurile şi toate locurile. Şi astfel biserica — intru cât e păstrătoarea acestei învăţături, n-are lipsă de evoluţie. Adevărul matematic, că doi cu doi e patru, nu poate evoluà. Şi toate dogmele fundamentale ale credinţii creştine sunt adevăruri, nu învăţături numai.

Biserica păstrează tezaurul cel mai scump al omenimii, și tezaurul acesta e numai aur. Aurul însă are valoarea lui pentru toate timpurile și țările, și chiar când e bătut în bani, tot aur rămâne, esența lui nu evoluează.

Conștii de deosebirea esențială ce este între biserică și între stat, conducătorii bisericii din toate timpurile au purtat grije, ca puterea lumească să nu se facă stăpână pe biserică. Au susținut totdeauna drepturile bisericii chiar și cu prețul vieții lor. Pentrucă grijea lor cea mai mare de păstori a fost și trebuie să fie: păzirea comorii lăsate în paza ei din partea lui Hristos.

Și de aci au urmat desele și puternicile conflicte între puterea de stat și biserică. Și unde căpeteniile bisericești au fost păstori slabi, statul a și pus mâna pe-o mare parte din avuția bisericii, străformând această instituție dumnezeească în putere de stat. Și acolo s'au văzut îndată urmările. Biserica fiind ajunsă a se socoti numai ca o putere de stat, n-a mai fost în stare să-și reverse isvoarele de împrospătare în sufletul popoarelor, și popoarele acelea au rămas în urmă chiar cu civilizația, sau dacă au fost pe-o culme a civilizării, stagnează acum.

O cursă vicleană de-a acaparà biserica în serviciul statului, e înșelarea de bună voie ce unii o lasă să li-se strecoare în suflet, că biserica, în însaș ființa ei — e națională, a națiunii cutare sau cutare. Dacă biserica — în esența ei — e națională, atunci într'un stat oare care — și celealalte instituții sunt naționale. Atunci haid' să le tragem pe un calapod și să le guvernăm pe-o formă.

Nu, ori cât ar fi de atrăgătoare numirea aceasta, biserica în esența ei, în dogmele ei fundamentale, nu-i specific națională a unui popor, ci este universală. . . . »Mergând botezați toate neamurile.« Lipsele celea mai adânci a sufletului omenesc sunt pretutindenea aceleaș, și aceeaș învățătură trebuie să le umple.

Dar să fim bine înțeleși. Biserica prin aceasta nu e cosmopolită. Nu servește internaționalismului. Nu servește de sprijin, cum vedeți bine, socialismului sau anarhismului, fără patrie și fără națiune. Doar ei blastămă și batjocoresc mai tare biserica. Biserica e o împărăție universală, întemeiată pentru lipsele sufletului omenesc, și prin această menire a ei nici un stat din lume n-are dreptul să se amestece, să dispună, să poruncească în biserică.

Dar *această* biserică universală poate sluji, și trebuie să slujească diferitelor popoare, ca *cetățuie națională,* așa deschilinită cum e de un stat sau altul. Și iată în ce înțeles, și credem, că acesta e înțelesul cel adevărat.

Orice popor când ajunge la perire, pere din păcatele lui, din putrezimea lui. Rar sunt în istorie cazuri de popoare mai mici, de frânturi de popoare, cari au perit, ca într'un asalt nebun în vre-o luptă crâncenă. Așa dar pier popoarele în cauza întâi, din nemernicia lor proprie. Când vine dușmanul de-afară le dă numai lovitura ultimă, cea dintâi, cu adevărat mortală, și-au dat-o ele înși-le.

Dar după cum popoarele mor din nevrednicia lor, tot așa trăiesc din vrednicia lor, din puterea lor de vieață, nu doar' că cutare ori cutare popor vecin le-ar susținea. Are fiecare neam pe lângă limba lui, pe lângă datinile lui, un șir întreg de aptitudini, de calități, de aplicări bune, cu un cuvânt are fiecare popor un anumit caracter, care-l deosebește de alt popor poate mai mult decât limba. Până când acel caracter e întreg, e sănătos, poporul trăiește, se desvoaltă, prosperează chiar pe lângă greutățile celea mai mari ce i-le pun în cale alte popoare. Când caracterul unui neam șovăie, slăbește, poporul acela își sapă mormântul.

Calitățile, cari constitue caracterul unui neam, sunt fără îndoială de ordin sufletesc. Așa dar resar, cresc, se întăresc în suflet. Calitățile acestea — și cu ele caracterul — numai atunci vor slăbi, când sufletul nu va mai fi destul de tare, destul de sănătos. Dar hrana cea mai bună, cea mai întăritoare a sufletului, — pururea proaspătă — e credința creștină păstrată de biserică.

Biserica va fi dar cetățuie națională pentru un popor întru cât va întări, va ținea vii, aptitudinile lui specifice. Biserica va fi cetățuie națională întru cât va nutrì continuu sufletul poporului cu credința lui Hristos, căci hrănit odată cu această credință sufletul însuș își va păstrà toate caracterele lui specifice naționale, din propria lui putere.

Așa dară, că neamurile, cari au perit, s'au stîns pentrucă nu mai aveau calitățile străbunilor? Ei bine, dar calitățile acelea naționale — ca de pildă, trezvia, tăria, firea neînduplecată și aspră — și le-au pierdut pentrucă în sufletele lor și-au făcut culcuș păcate grele, ca luxul și destrăbălarea.

Românii au ajuns să aibă un caracter deosebit de alte popoare, un suflet specific național, prin un șir întreg de împrejurări, înșirate de istorie. Acum acestea însușiri deosebite, cari au adus mărirea noastră pe vremuri, trebuie păstrate și pe viitor. Insușirile însă rezidând în suflet, ca să fie păstrate și pe viitor va trebuì, ca sufletul neamului nostru să fie mereu sănătos. Iar sănătate nu-i poate dà decât credința creștină, păstrată de biserică. Iată dar în ce sens biserica universală poate să fie cetățuie națională a noastră.

Deosebitele popoare au deosebite caractere, cari residează în suflet. Vine biserica universală, cu aceeaș învățătură, și ține sănătoase sufletele diferitelor popoare — ca un riu ce se revarsă preste multe ogoare deodată și le fructifică. Sufletele sănătoase fiind, își vor susținea caracterele deosebite, precum lanurile, după retragerea riului, vor produce unele grâu, altele orz și altel săcară, deși acelaș nămol le-a îngrășat.

Și numai în chipul acesta se poate vorbì, că biserica ne-a păstrat naționalitatea. Sforțările de-a crede, că biserica creștină la noi Românii trebuie să fie ceva deosebit de biserica creștină universală sunt și nefirești și false și primejdioase. Pentrucă nu pot fi dogmele creștine, ceva specific românesc, s'au să le dai o interpretare românească.

De aceea noi nu avem pretenția să zicem, că biserica noastră e națională în însaș ființa ei, și nici nu ne putem gândì s'o straformăm în organizarea ei de căpetenie, după instituțiile civile la modă. Dar susținem, că biserica noastră, — care e cea universală catolică, — ne-a fost, ne este și ne va fi o nerăsturnată cetățuie națională, întru cât ne-a întărit și ne va întări vecinic sufletul nostru, în care residă caracterul național. Până când biserica va fi în stare să-l țină curat, acest caracter, — hrănind mereu sufletele, nu ne temem de primejduirea ființii noastre naționale, să mai vină o sută de Apponyi. Căci sufletele nu le poate luà nime, dacă nu ni-le dăm. Și iarăș dându-ne pe partea puterii de stat, și primind — pentru această supunere, — nenumărate privilegii chiar pentru biserică și școală, vom perì ca o zdranță în vânt, dacă sufletul nostru *demoralizat,* nu va mai fi în stare să-și susțină caracterul specific național.

Noi, ca popor român vom trăì până ce vom aveà suflete românești. Și vom aveà astfel de suflete, până ne vom alipì tare de biserica lui Hristos, care singură e în stare să nutrească sufletele ce doresc să rămână deosebite de sufletul altor neamuri, păstrându-și însușirile specifice. Virtuți creștinești să aibă întâi sufletele noastre

și atunci nu ne vom teme de perire națională. Pe când dimpotrivă — fără acestea virtuți, — chiar. naționalistul cel mai mare e gata mai curund să cadă în tabăra dușmană, decât neînsemnatul ostaș de rând cu virtuți creștine.

Căci pofta de avere, pofta de mărire și înaintare de pildă, nu-s pofte naționale, ci curat omenești. Popoarelor din condiția noastră a Românilor din Ungaria — poftele acestea sunt, cari le strică mai mult, decât legile ce se aduc poate. Ei bine, dar ori cine vede, că poftele acestea nu le poate oprì nici un principiu de ordin național. Singur numai desvoltarea și susținerea virtuților creștine le poate sugrumà. Cu-i nu-i mai pasă de ce zice Dumnezeu, la toată întâmplarea nu-i va păsà de ce zicem noi.

Ba mergem mai departe și susținem, că virtuțile creștine chiar în state naționale, ca România. sunt baza întregii desvoltări naționale a țării și a poporului. Ei bine, toate acestea virtuți, toată tăria aceasta a sufletului, nu poate să ne-o deie decât credința creștină, pusă în păstrarea bisericii. Numai cât trebuie, ca biserica să fie deplin stăpână pe sine, ca să poată sămănà în pace sămânța puterii de vieață. Dacă e roaba ori numai aliata statului, nu va puteà muncì așa cum Hristos i-a poruncit. Hristos a zis către apostoli: »*Mergeți și botezați*« și nu așa: »Dacă vă vor lăsà mergeți, și dacă vă vor dà voie — botezați.«

Serbarea Samuil Vulcan la Beiuș.

Elevii gimnaziului dela Beiuș, au aranjat la 25 Dec. tr. o frumoasă producțiune întru amintirea marelui patron și fundator al gimnaziului, fericitul Episcop Samuil Vulcan.

Programul ședinței festive a fost bine executat și a constat din un discurs avântat, rostit de conducătorul societății studenților prof. Dr. Petru Hetcou, pe care îl publicăm mai în jos, din trei coruri, trei declamații în limbile patriei din un cuartet de Mozart și din câte un marș la început și sfârșit, executat de orhestra tinerimii.

Astfel de ședințe festive aranjate de tinerime, au rezultate prețioase. Elevilor li-se imprimă în memorie vieața câte unui mare bărbat a neamului și sentimentele, ce i-se trezesc în suflet în aceea etate fragedă, rămân pentru totdeauna.

Iată dar frumosul cuvânt a prof. Dr. Hetcou:

Discurs festiv

rostit de *prof. Dr. Petru Hetcou,* la festiva gimnazului gr.-cat. din Beiuș — aranjată întru amintirea marelui Arhiereu și Mecenate SAMUIL VULCAN.

Preavenerat Corp Profesoral,
Onorați Oaspeți,
Iubiți Elevi!

Temeiul vieții culturali și baza existinții fiecărui popor este limba și literatura națională.

Popoarele mici și înapoiate în desvoltarea culturală, cărora le lipsesc nu numai tradițiile de vieață culturală, ci și baza solidă a unei organizări sociale, sunt menite peririi, dâcă nu-și apără cu frică și nu-și cultivă cu zel limba și literatura lor națională.

Providința divină se îngrijește însă și de popoarele strîmtorate și despoiate de drepturile naționale, fiindcă în vremurile cele mai vitrege le trimite bărbați cu inimă nobilă, cu sentimentre altruistice și cu intelectualitate superioară, cari cu ochii ageri a geniului — cu puterea talentului — prevăd primejdiile, ce amenință neamul lor, și prin muncă neobosită zidesc fortărețe, crează instituțiuni, cari sunt menite să adăpostească pentru veacuri înainte vieața culturală și națională a poporului, din care fac parte.

Așa un bărbat providențial a fost pentru neamul românesc din Bihor Episcopul de pie memorie *Samuil Vulcan,* care prin întemeierea gimnazului nostru a săvârșit la începutul veacului trecut o faptă de mare însemnătate pentru cultura națională a tuturor Românilor din părțile Ungurene.

Cu ce scop a întemeiat Samuil Vulcan școala Sa, ne spun literile fundaționale ale Institutului nostru.

În liceul nostru anume în sensul literilor fundaționali trebuie: »*să se pună pond special pe Gramatica și Literatură română*“. Aceasta a prescris-o și a accentuat-o în deosebi pentru aceea Vulcan, fiindcă El a cunoscut prea bine însemnătatea, ce are pentru existența unui popor cultivarea limbii și a literaturii naționali.

Limba și literatura națională — dameior și domnilor — nu-i numai un mijloc de a se înțelege, nu-i numai un mijloc practic, prin care omul poate să-și comunice cugetele și sentimentele sale altora, = limba și literatura reprezintă pentru un popor mult mai mult: *Ele sunt forma cea mai înaltă și perfectă, în care se poate manifestà geniul unui popor, care asigură existința aceluia.*

Vieața materială și interesele materiali ale unui popor nu se pot asemănà nici odată — în ceea ce privește puterea de resistință și de asimilare — cu vieața culturală și sufletească a aceluiaș popor.

Ideile și sentimentele, cari conduc și stapânesc pe un popor la anumite vremuri, nu sunt expresiunile și elementele vieții materiali, ci sunt roadele literaturii naționali!

Nici într'o formă nu se poate întrupà și manifestà mai frumos geniul unui popor, — adecă sentimentele și ideile conducătoare a unei națiuni — ca în limba și literatura națională. Aceasta o dovedește și literatura românească, care cuprinde într'o formă înțeleasă veșnic de noi toți: bucuriile și suferința, gândurile și visurile strămoșilor noștri, fiindcă nu-i nimic din gloria și suferințele străbunilor noștri, nu-i nici unul din sentimentele și ideile lor mai însemnate, cari n'ar fi lăsat o urmă de amintire neștearsă în literatura noastră.

De fapt: vieața sentimentală și cugetarea unui popor se manifestă mai eclatant în literatura națională, pentrucă ce sunt ideile desbrăcate de învălișul lor material, ce sunt sentimentele lipsite de strălucirea graiului național?

Ar fi manifestațiunile unui spirit fără trup, pe care de abiâ ni-l'am puteà închipuì; ar fi frumusețea unei statuă fără simțiri, care o admirăm, dar ne lasă rece.

Așa de strânsă este legătura între idei și cuvinte, între sentimente și vorbe, încât ele nu pot fi despărțite de olaltă, prin urmare vieața culturală a unui popor și literatura aceluiaș neam — adeca toate manifestările lui de ordine ideală — pornesc toate din sufletul, din geniul poporului — care se manifestează în productele literali.

E frumos a cunoaște adevărul acesta, însă faptă nobilă și vrednică de prăsnuit săvârșește numai acela, care *ca Vulcan întemeiază instituțiuni culturali, unde se fac cunoscute ideile conducătoare în vesmânt și spirit național, care apoi deșteaptă în inimile fragede a tinerilor sentimentele de muncă, de abnegațiune și de iubire față de biserică, neam și patrie.*

Idea trebuie îmbrăcată în vesmânt național, dacă vrem să fie roditoare, fiindcă idea abstractă — precum zice Herbart — este o insulă de pământ înghețat, care nu produce nimic. Ca să devină roditoare are lipsă de căldură; căldura de lipsă o dau sentimentele nobile ale inimii, de căldura cărora se topește toată ghiața: din ghiață se face apă, din apă un părău cu murmur dulce — șoptitor, plăcut și roditor și insula se pretace într'un paradis.

Asemenea insulei înghețate este inima și sufletul vostru — iubiților elevi — dacă cunoștințele voastre câștigate în acest Institut sunt lipsite de sentimentul național.

Insulă roditoare va fi din contră pentru neamul nostru cultura și educația voastră, dacă mintea voastră este condusă și inima voastră este pătrunsă de sentimentul național, fiindcă atunci mintea va fi săpașul harnic, iară inima sămănătorul harnic, care va dà înflorire și mireasmă sufletului vostru și roadă îmbelșugată neamului nostru.

Suflete de acestea nobile: adecă caractere firme folositoare bisericii, patriei și neamului românesc a voit să crească Samuil Vulcan — prin școala Sa — din tinerii sătoși de știință, cari au venit și vin la gimnazul nostru, ca la izvorul adevăratei învățături.

Dintre figurile mărețe ale Arhireilor noștri, cari au condus destinele Eparhiei noastre, și împodobesc istoria gimnazului nostru, la loc de frunte se înalță personalitate ingenioasă și puternică a lui Samuil Vulcan.

Geniul Lui să ne fie deci conducător la idealul aspirațiunilor noastre culturali și naționali în toate timpurile. Prăsnuirea solemnă și cunoașterea deplină a faptelor mari — săvârșite de Apostolii culturii noas-

tre naționali — este datorința sfântă a fiecăruia dintre noi.

Serbarea de azi să fie deci pentru noi o zi de înălțare sufletască, iară figura măreață a Sărbătoritului să ne servească ca model de imitat în munca grea pentru înaintarea și înflorirea culturii noastre naționali.

Deie bunul Dumnezeu, ca Spiritul lui Vulcan să plutească veșnic asupra Institutului și Învățământului nostru, că Școala Lui să crească încă mulți tineri credincioși și devotați bisericii, patriei și neamului românesc.

— Organizația noastră economică. Sub titlul *„Noi și ceilalți Români“*, dl Silvestru Moldovan a adunat în o broșură câțiva articlii publicați de dsa în „Foaia Poporului,“ în cari se ocupă în detaiu, cu necesitatea organizațiunii noastre economice. Dsa arată stadiul înaintat, în care se află frații nostrii din România și Bucovina în punctul acesta. În decurs de 10—15 ani s'a pus bază în România la mai bine de 2000 bănci poporale și aproape 500 tovărășii de arândare, consum, lăptării ș. a. La frații nostri din Bucovina organizarea economică s'a început în acelaș timp aproape cu a celor din România. Cei 250 mii Români din Bucovina au 162 bănci sătești și însoțiri economice, în cari sunt angajați aproape 50 mii membrii. Față de aceștia noi stăm în proporție slab de tot, neavând însoțiri economice poporale. Tendința acestor articoli e întărirea ori mai bine zis organizația noastră pe terenul economic, care singură ne poate fi, și face tari. Recomandăm atențiunii tuturor articolii aceștia a confratelui nostru. — O altă tendință are cartea dlui Eugen Brote intitulată *Organizațiunea creditului prin băncile românești*. Dsa supune unei controle detaiate băncile românești din Ungaria, studiindu-le din toate punctele de vedere: a fundării lor, a capitalului social, a depunerilor, a cheltuelilor și a profitului, arătând scăderile și reformele ce s'ar putea face. Cartea dlui Brote merită toată considerația celor ce conduc la noi vieața financială.

Arestarea poetului Goga. Sâmbătă după ameaz la oarele 2 poetul Goga a fost arestat în Budapesta pe motivul, că are mai multe procese de presă pentru articole publicate în „Țara Noastră“ și vrea să fugă în străinătate.

Zădarnice au fost toate întrevenirile pe la forurile competente — dnul Goga nu a putut fi pus în libertate.

In 2 Ianuar seara, însoțit fiind de un gardist îmbrăcat civil, a fost transportat la Cluj în prinsoare preventivă.

MAI NOU.

In momentul, când tipărim foaia, aflăm știrea, că Preaveneratul Ordinariat a fost avizat de spedarea congruei pe sem. II. din 1909 în suma de 271·881 cor. 50 fil.

Sperăm, să facem o bucurie preoților noștri cu această veste.

Noutăți.

Dorim sărbători fericite tuturor prietinilor, cetitorilor și colaboratorilor nostri.

Serbătoarea iubirii. Duminecă în 2 Ianuar a. c. au aranjat „Reuniunea femeilor române din Blaj“, dimpreună cu „Societatea meseriașilor,“ o frumoasă serbare a dragostii, față de micuții săraci, cari an de an sunt îmbrățișați tot cu mai multă căldură. Doamna *Livia Domșa* și Dșoara *Elena Simtion* au colectat de cu bună vreme suma de 310 cor., iar Societatea meseriașilor, a dat suma de 250 cor. Din sumele acestea s'au cumpărat veșminte, pălării, încălțăminte, stofe de haine pentru copile etc. La această serbare a iubirii a asistat un public foarte număros în frunte cu P. S. Mitropolitul. Dnul *Gavril Precup*, președintul Societății meseriașilor în cuvinte scurte arată binele neprețuit ce l-a primit omenimea prin serbarea Nașterii Domnului, bucuria cu care așteptăm sărbătoarea Crăciunului și obiceiul frumos de a se cinsti cu daruri la această sărbătoare. — Mulțumește publicului contribuent și în special Esc. Sale Mitropolitului Mihályi. Au urmat apoi cinci poezii ocazionale declamate de *Clarița Pop, Eugenia Pop, Niculae Păcurar, Victor Cisteian,* și *Aurel Szabo.* Au colindat duet ucenicii *Ioan Puia* și *Ales. Păcurar.* După producțiune a urmat împărțirea veșmintelor. Au fost ajutorați, 80 copii săraci pedagogi, elevi gimnaziști, elevi ai școalei de aplicație, eleve și ucenici de meserii. In urmă Esc. Sa Mitropolitului laudă nobilul zel al societății femeilor și al societății meseriașilor pentru ajutorarea celor lipsiți și săraci și dorește tuturor sărbători fericite.

Răscumpărareă felicitărilor. Dșoara *Eliza Bodocan,* directoara Internatului de fetițe, în loc de felicitări de anul nou, a contribuit la fondul Internatului Vancean cu suma de 3 coroane.

„Revista politică și literară“ a confratelui Aurel Ciato, nri 8—9 apărută zilele acestea se prezintă foarte bine. Are un frumos prim articol dedicat memorii păr. canonic Bunea, apoi bucăți în poezie și proză de Coșbuc, Gorun, Agârbiceau, Ciura, Adam, Petru Suciu, ș. a.

Conferențele meseriașilor Seria conferențelor inaugurate în 21 Noemvrie s'a încheiat în 26 Decemvrie. Ultima conferență a ținut-o neobositul președinte al societății meseriașilor nostri. — Conferențele în anul acesta spre cea mai mare bucurie și mândrie a noastră au fost cercetate de un public aproape de 4 ori așa număros ca în anii trecuți — dovadă, că începem să prețuim astfel de conferințe din cari eșim mai buni, mai tari și mai hotărâți de a duce o vieață de popor conștiu de menirea lui. Vieața socială a meseriașilor începe a se cimentă tot mai puternic iar meritul pentru aceasta este fără îndoială a dlui președinte *G. Precup*, care nu cruță nimic pentru ridicarea meseriașului român la nivoul unde stau meseriașii celoralalte popoare culte. Obiectul conferenței ultime a fost despre *prietinii noștrii*, un obiect potrivit ales și foarte bine tractat. — Dl. confirențiar ni-a arătat și dovedit că prietinii nostri cei mai buni și necostișitori ne pot fi cărțile bune, cari ori-când și între ori-ce împrejurări stau la sfat cu noi. — S'au cetit vre-o câteva lucrări ale dlui Sadoveanu cari au fost ascultate cu deosebită atențiune și plăcere. Conferența aceasta a fost cea mai reușită — poate pentrucă a fost ultima. — A declamat frumos și cu pricepere dșoara *Emilia Coltor* poesia *Iarna pe uliță* de G. Coșbuc. Toate conferențele de până acuma ne-au dovedit că dnii conferențiari vin și vorbesc cu drag, căutând sa ne procure adevărate clipe de recreare sufletească, iar ascultătorii răsplătesc îndeajuns, prin numărul și atențiunea cu care urmăresc cursul conferențelor, jertfa și oboseala dlor conferențiari.

Necrolog. † *Ioan Dragomir,* paroh gr.-cat. și cassar la banca „Riureana,“ din Capolnoc Mănăstur, după lungi suferințe și-a dat blândul său suflet în mânile Creatorului, în anul al 58 al etății și al 30-lea al preoției.

— † *Ștefan Rusu,* paroh în Ida mare după un morb îndelungat, împărtășit cu sf. taine ale muribunzilor și-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului, în anul 78 al etății, 56 al preoției și 26 al văduviei.

Odihnească în pace!

Nr. 9005—1909.

Anunț de exarândare.

Bunul comasat din comuna Cenade aparținător fondului Alesandru Șterca Șiuluțiu în mărime de 500 iugăre arător, 225 iugăre fânaț, 86 iugăre pășiune, 4 și 1/3 iugăre loc de vie — administrat de Prea Veneratul Conzistor Metropolitan din Blaj, să va da în arândă pe calea licitațiunii publice pe 5 ani succesivi dela 24 Aprilie 1911, până la 24 Aprilie 1917.

Licitația publică să va ține în Blaj la 20 Ianuar 1910 st. n. la 10 oare a. m. în cancelaria advocațială din curtea metropolitană. Prețul de esclamare va fi 8500 C. sub care preț de arândă bunul nu să va exarândă.

Condițiile de esarândare să pot vedea în cancelaria subscrisului și la administrația centrală capitulară.

Cei-ce doresc a luà parte la licitație sunt datori a depune un vadiu de 10 % din prețul de strigare, adecă 850 Coroane în bani gata ori în hârtii de valoare notate la bursa din Budapesta.

Ofertele prezentate în scris până la acel termin, se vor face pre lângă acludarea vadiului amintit și pe lângă declarațiunea, că oferentele cunoaște condițiunile de esarândare.

Blaj la 31 Decemvrie 1909.

Dr. Iuliu Maniu,
advocat arhidiecezan.

(1) 1—2

A apărut: **Elemi Népiskola Értesitő Könyvecske — Indice pentru școlile poporale primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarială din Blaj.

Partea literară.

Fuga în Egipt.

— Selma Lagerlöf. —

Departe spre miazăzi, într'o stepă tropicală, a crescut, din vremi bătrâne, un palmier, a cărui vârstă numai tradiția o știe. Toți trecătorii se minunau de mărimea lui, căci și-a fost întrecut toți vecinii și tot neamul, și ziceau că va întrece de bunăseamă toate piramidele și obeliscurile.

Intr'o zi palmierul privind peste cuprinsul stepei a băgat de seamă ceva și îndoindu-se și-a mișcat podoaba lui de frunze de pe trupu-i svelt. Din spre marginea pustiului se apropiau două chipuri de pribegi. Se vedeau tare departe, — la depărtarea aceea și camilele păreau mușinoaie, — și erau de bunăseamă oameni și încă doi. De bunăseamă erau străini în pustiul acesta, căci palmierul i-ar fi cunoscut, — doar cunoșteà toți locuitorii — și știa bine că niște oameni — bărbat și femeie — cari călătoresc fără călăuz, fără animale de povară, fără corturi și fără burduf cu apă, nu pot să fie decât niște pribegi.

Intr'adevăr oamenii aceștia — își ziceà palmierul — au venit să-și caute moartea aicea. Și oarecum surprins și nedumerit căută împrejurul său.

Mult mă mir, — continuă el, — că leii încă nu i-au observat, căci nu s'a mișcat încă nici unul, se vede că nu-s flămânzi. Mă mir că nici hoții nu i-au băgat de seamă. De sigur n'or mai scăpà vii de aicea. Moartea lor e sigură, se gândeà palmierul. Ori vă vor zdrobì și mâncà leii, ori vă vor mușcà șerpii; setea vă va uscà trupul, norii de năsip vă vor îngropà, hoții vă vor ucide, arșița soarelui vă va omorî sau frica vă va înțepenì trupul.

Si palmierul cercà să se gândească aiurea, căci soartea acestor omeni a deșteptat în sufletul lui un cântec trist de moarte.

Dar pe întreg cuprinsul pustiului n'a zărit nimic, ce să-i atragă atenția, ce să nu fi văzut ori să nu fi examinat în decursul mii.or de ani petrecuți aici. Nimic n'a găsit ce să-i fi putut cuprinde gândurile și în urmă a fost silit să privească iarăș la cei doi pribegi.

De ce au plecat oare chiar pe această secetă? se întrebà palmierul. Deja de pe acum se luptă cu cei mai aprigi dujmani ai vieții.... Dar oare ce ține femeia în brațe? S'ar părea, că neghiobii aceia aduc și un copilaș cu ei!

Palmierul, care vedeà departe, — ca și bătrânii — nu se înșelà. Femeia strângeà în brațe un copil, ce durmià cu capul plecat într'o parte.

Copilul nici nu e îmbrăcat cum se cuvine, căci văd, că mamă-sa l-a învălit numai așa în rochie. Trebuie, că l-a luat cu graba din pat și a luat-o la fugă. Dar totuș sunt neghiobi. Dacă n'au un înger păzitor, mai bine să se fi lăsat în voia sorții și să fi suferit cele mai groaznice chinuri, decât să-și încerce norocul în pustie.

Parcă-mi închipuiesc cum s'au întâmplat toate. Bărbatul de bunăseamă lucrà, copilul durmeà în leagăn, iar mamă-sa s'a dus după apă la fântână. Cât ce a pășit afară a observat apropierea dujmanului. Iute a fugit înapoi și gătindu-se cu toții în grabă au scăpat. Și apoi au tot fugit ziua toată, fără a poposì undeva. Da, așa a trebuit să se întâmple toate și măcar de i-ar păzì vre-un înger bun!.....

Uite-i, așa i-a cuprins frica de numai simțesc nici o osteneală, nici o suferință, dar văd din privirile lor lâncede, că focul setei le-a cuprins întreaga ființă. Îi cunosc eu foarte bine.

Și pe când se gândeà palmierul la sete, trupul lui svelt fù apucat de o svârcodire convulsivă și frunzele lui lungi și ascuțite se zbârciră, ca și cum ar fi pârjolite. De aș fi om, n-aș îndrăznì să călătoresc prin stepe. Totuș îndrăzneț e acela, care cutează a se primejduì prin pustiuri, fără să aibă, rădăcini lungi, care se ajungă adânc în pământ, până la izvoarele ce nu seacă nici când. Aici și palmierii sunt premejduiți de multe ori. Ba uneori și aceia cari sunt ca și mine de mari.

De i-aș puteà sfătuì, i-aș rugà să se întoarcă înapoi. Dujmanii nu pot fi așa nemilostivi ca stepa. Ori poate cred săracii că-i ușor de trăit pe aicea. Eu știu despre mine, căci și mie de multeori ce greu mi-a fost să rămân în viață. Mi-aduc aminte, că în tinerețe un uragan puternic mi-a trântit după cap un deal de năsip. Erà aproape să mă înece. De ar fi atârnat dela mine viața, clipele acelea ar fi fost celea mai de pe urmă.

Palmierul își continuă mai departe meditarea cu glas înalt.

O cântare minunat de frumoasă, dar înfricoșată, îngrozitoare îmi sună împrejurul podoabei de frunze. Un fior molatic, necunoscut alunecă peste vârful frunzelor mele. Nu știu ce simt privind drumeții aceștia. Da muierea aceea îngândurată, ce frumoasă e! Îmi aduc aminte de cea mai frumoasă femee ce am văzut în viața mea.

Și frunzele își continuă cântarea șopotitoare.

Și-adus aminte de vremea aceea foarte veche, când odinioară, — pe vremuri de mult trecute, o pereche de oameni, cari și-au trăit cele mai fericite clipe de pe lume, au fost oaspeții oazei sale: regina din Saba dinpreună cu înțăleptul Solomon. Frumoasa regină trebuia să se întoarcă în țara sa, regele a petrecut-o până aici, și acum trebuiau să se despartă. In amintirea acestei clipe, — zise regina, — sădesc sămânța aceasta și doresc să crească un palmier, un palmier care până atunci să înverzească și se rodească până când în Iudea va domnì un împărat mai puternic și mai înțălept decât Solomon. Zicând aceste a sădit sămânța și a udat-o cu lacrimile sale.

Ce poate fi, că chiar azi îmi vine în minte povestea aceasta? se întreabă palmierul.

Oare așa de frumoasă să fie femeia aceasta încât să-mi amintească de cea mai minunată regină, la cuvântul căreia am prins viață și trăiesc până în ziua de azi?!

Aud, că freamătul frunzelor e tot mai puternic și sună trist, ca un cântec de îngropare. Atâ de trist, ca și acum ar profeți, că cineva în curând are să treacă la celea vecinice. Bine, că nu îmi sună mie. căci eu sunt nemuritor.

Palmierul credeà, că jalnicul plâns de îngropare, — dintre frunzele sale le sună drumeților de lângă sine. Altcum și ei credeau, că li-se aproprie sfârșitul. Aceasta se puteà ceti de pe fețele lor, când au trecut pe lângă scheletul unei camile, ce zăceà lângă cale. Se puteà ceti din privirea lor ce urmăreà atât de trist zborul câtorva vulturi, pribegi și ei. Nici nu puteà fi altcum trebuiau să moară.....

— — — — — — — — — — — — —

Dar au observat oaza și se grăbiră să-și astâmpere setea. Izvorul însă a fost secat. Muierea și-a pus copilul jos și așezându-se pe marginea izvorului a început a plânge cu hohot, iar bărbatul lovià cu pumnul pământul uscat. Își povestiau nenorocirea și simțiau, că li-se aproprie sfârșitul, iar curmalul le înțălegea vorbele. Înțălegea, că Irod a poruncit să se ucidă toți copii de doi și de trei ani mai în jos, și asta de frică, căci ar fi auzit, că s'a născut așteptatul și puternicul împărat al Iudeilor.

Palmierului i-se păreà, că tot mai puternic e cântul dintre frunzele sale. Săraci pribegi ce curând se apropie ciasul din urmă! Pălmierul a înțăles și aceea, că le-a fost frică prin pustie. Bărbatul a zis, că ar fi fost mai cuminte dacă ar fi rămas acasă și ar fi dat pept cu vrăjmașii.

La toată întâmplarea mai ușoară moarte i-ar fi așteptat.

— Ne va ajutà Dumnezeu — zise femeia.

Suntem numai singuri între ferele și șerpii pustiului. N'avem nici mâncare nici de beut, cum poate să ne ajute Dumnezeu?

Bărbatul în desnădejede își rumpià hainele și-și lipià obrazul de pământ. Erà desperat, ca și un rănit de moarte.

Muierea stà dreaptă cu mânile încleștate peste genunchi. Dar privirea, ce și-o roteà peste cuprinsul pustiului, exprimà o nemângâiere fără margini.

Palmierul auzià mereu cum se întărătă plânsul jalnic dintre frunzele sale, ce nu rămase neobservat de femeia, căci își ridică privirea spre vârful lui și desfăcându-și instinctiv brațele strigă:

— Curmale. curmale.

Glasul femeii tradà o dorință atât de pătimașă, încât bătrânul palmier ar fi voit să nu fie mai înalt decât jneapănul și fructele lui să fie așa de jos ca ale agrișului. Știà, că coroana sa e bogată în fructe, dar ce folos, că mână de om nu puteà ajunge la înălțimea acea amețitoare!?

Bărbatul a observat la ce înălțime neapropiată atârnă fructele și de aceea nici nu și-a clătit capul, ci a rugat pe femeie să nu dorească imposibilul.

Dar pruncul, care, — în bucuria lui copilărească, — se jucà cu frunze și năsip, a auzit strigarea mamei sale.

El nu-și puteà închipuì, să fie ceva cu neputință pentru mamă-sa. De aceea îndată ce aude pomenindu-se numele palmierului ridică ochii. Își frământă mintea cum ar puteà ajunge la fructe. La privelișteа ispititoare un zimbet i-s'a așternut pe față. A găcit chipul cum să-și împlinească dorința. Merge la pălmier și cu degetelei mici netezește trupul lui bătrân și cu glas dulce de argint îi zice:

— Palmierule dragă, pleacă-te te rog, — pleacă-te până la mine.

Și ce s'a întâmplat? Frunzele palmierului, șuerau, vuiau ca și cum le-ar

suflà un vânt puternic și trupul l'a furnicat fiori de moarte. Simțià, că copilul e mai puternic decât ei. Nu i-se puteà împotrivi.

Și-a aplecat trupu-i semeț și înalt înaintea copilului, precum se pleacă oamenii înaintea regilor. S'a îndoit în semicerc așa de tare încât coroana lui puternică, cu frunzele-i tremurătoare, măturau năsipul pustiului.

Copilul n'a vădit nici frică, nici mirare, ci strigând de bucurie culegeà fructele unul după altul.

Când culese deja destule și palmierul erà încă tot culcat la pământ, iarăș se roagă cu un glas plin de farmec:

— Dragă palmierule, ridică-te, ridică-te iarăș.

Și bătrânul arbore s'a ridicat iarăș plin de demnitate, ca un rege, pe când printre frunzele lui se auziau mii de simfonii și de harfe. Acum știu cui doinesc frunzele cântul de îngropare și-a zis palmierul. Nici unuia dintre aceștia.

Bărbatul și femeia îngenunchiați preamăreau pe Domnul:

— »Te-ai îndurat spre noi și ne-ai ascultat ruga noastră. Ne-ai mântuit de năcazuri. Mare e puterea Ta, cel ce ai îndoit, ca pe o trestie subțire, trupul palmierului de mii de ani. Poate fi vre-un dujman de care să ne temem dacă tu ne păzești pe noi«.

Și când nu peste multă vreme o caravană a trecut de alungul pustiului, au văzut puternicul palmier uscat.

— Cum de s'a uscat, — întreabă un călător, — doar acesta trebuia să trăiască până va vedeà un împărat mai înțălept și mai puternic decât Solomon.

— Așa se pare, că a văzut unul mai înțălept și mai puternic decât el, — răspunde celalalt.

Teodor Groza.

CUGETĂRI

pe mormântul Drului Aug. Bunea.

— Prinos de admirare. —

I. Rosiu.

I.

Timpul tace și trece: și noi, ca umili robi fără de graiuri, îi urmăm cărarea înainte.

Rugina vremii îngroapă zilele una după alta în misteriosul ei cintirim. — Și cum zilele astei lumi alergătoare sunt deodată și: măruntele etape ale vieții noastre pământești: simțim parcă o mână nevăzută, cum își întinde ghiarăle din bulgărul de țărână drept în inimile noastre, smulgându-ne una câte una cele mai dulci iluzii și amintiri.

Prea trebuie să fie țântuită câte-o aducere aminte mai scumpă în sufletul nostru, spre a nu se spălăci prea iute.

Când emoții mai puternice — cum e și o durere adâncă — înțapă sufletul omenesc, — acesta spumegă strâmtorat și gemând se sbate ca ulmii sub povara viforului îngreunat de tunete și fulgere; pe o clipită i-se întunecă orizontul peste toată întinderea; nu mai vede, decât pustie înfiorătoare, prăpăd îngrozitor, hârburi sparte, tăciuni învăpăiați, spuză fierbinte, cu un cuvânt numai: risipă fără margini cuprinde fantezia lui pe un moment, — pentru ca în celalalt: uitând deja tot ce-a fost, să erumpă în hohote de veselie.

Zădarnic, așà suntem noi, așà ne-au fost și înaintașii, și tot așà ne vor fi și urmașii, căci asta-i legea firii omenești.

Și e bine așà; căci la dimpotrivă n'am aveà răgaz, decât să ne tot bocim — motive ar fi cu prisosință — în astă vieață, care, mai presus de orice îndoială, are, ba și trebuie să aibă un reson mai nivelat și mai demn decât resemnarea plânsului.

Ori ce grea încercare provoacă, natural, zăpăceală: vremea însă aduce reculegerea de lipsă; — mai iute ori mai târziu, dar o aduce.

II.

E poate încă jilavă huma, sub care s'a pogorât spre odihna vecilor, mai zilele trecute, cel mai luminat român ardelean: Drul Aug. Bunea.

Cum? Dr Aug. Bunea mort...? Ce sinistru ating urechea vorbele aceste! Bunea, — de graiurile căruia tresăriau sufletele ca desmetecite din aiurare, — la verva căruia întineriau inimile de moșnegi, și se aprindeau ochii și obrajii și buzele tinerilor visători; — sub a cărui entuziasm făcător de minuni prindeau vieață toate coturile adunărilor românești, — și pietrile stăteau gata de mișcare, spre a se închegà într'un mare „templu neînvins al românismului“ pe malurile Târnavelor... acest Bunea să-și fie gătat oare menirea între noi cești mulți și mici, cari nici măcar admirà nu-l știm după cuviință??!

Groaznică nenoroeire! — după cum leit se exprimă și un mare gânditor dela țară.

Înca nici n'am ajuns să-l pricepem în deajuns și să ne dăm seamă, pe cine avem între noi, — și ne-a și dispărut din mâni, ca un basm strălucitor din alte lumi, — ori ca un vis frumos, din care te trezești cu mânile goale, mintea obosită și genele umede...

Chiar pe când un neam întreg îl împresorà și cu buzele tremurânde îi pândià tot cuvântul: atunci i-s'a împietrit rostul pe limbă, precum se ofilește frunza 'n mugur, când ger năpraznie într'argintează nopțile de Maiu.

Mai rar atâta sinceră manifestare de durere de către un neam nenorocit, câtă l-a petrecut și pe dânsul spre lăcașul păcii eterne; fără îndoială însă: deamnă manifestare de-un colos de bărbat, cum a fost și Drul Bunea.

Sigur, prea frumos simptom de dragoste nețărmurită: că toată suflarea românească, fără excepțiune, n'a fos avară întru apreciarea acestei fenomenale personalități și n'a pregetat într'un gând să mărturisească, că cu Drul Bunea am înmormântat: o comoară de înțelepciune, o de tot rară forță de muncă, un bastion de puternic românism și, „unica clasică figură de orator românesc“ („Tribuna“).

Și din regat străbate un șuvoiu întreg de jălanii, iar „împăratul gândirii românești“ n'are destul foe și emfază spre a parentà în scrisul său pe acest: mare bărbat „orator fără pereche“ cu „ochi fosforici“ și cu puternic avânt la vorbă „ce se potrivià așà de bine flintei lui robuste“; — până și din văzduhul Macedoniei se desprinde crud suspin de durere fără seamăn după acest viitor „Arhiepiscop român în împeriul tureesc“.

Chiar și cei ce — din bine pricepute considerante — nici la cel din urmă onor pământesc nu s'au putut stăpâni, încât să lase neamintite fals pretinsele „tendințe“ din scrierile celui ce nu puteà desminți învinuirea asta *și* din mormânt, repetăm: și aceia mărturisesc cu o inventțiuositate deamnă de-a fi fixată și de noi acì, că marelui Dr Bunea, în momentul din urmă, de un singur lucru îi va fi părut rău: că adecă, n'a avut decât *o* vieață de jertfit pentru neamul său.

La tot cazul bun atestat de conștiențiositate și de simț pentru adevărul istoric au dat și aceia („Lupta“), cari cu fruntea deschisă și fără șovăire au pronunțat în public adevărul de mult constatat, dar prea puțin apreciat: că acest Dr Bunea a umplut cu fapte concrete și date istorice pozitive și bine controlate acea mare parte din istoria noastră culturală-bisericească, pe care o bună seamă de istorici înaintași o încercaseră cu povești și presumții ridicule.

Iar poetul Goga întru văpaia închipuirii sale a sintetizat și accentuat un adevăr mai mare, de cum s'ar părea la primul moment, când într'un grozav acord de perorație își mântue condolința cu vorbele: „Să odihnești cu drepții, căci drepte au fost gândurile tale!“

*

Dar toate cele înșiruite acì, ori cât ar fi de vorbitoare: sunt totuși numai o mică fărâmă din prinosul de recunoștință, ce ne leagă de pomenirea ăstui erou neuitat. Sunt mai mult ori mai puțin stoarse de impresiunea momentului: ori cât de grav și frumos ar fi scos în relief și tălcuite: adevărul și recunoștința din ele.

Fraza lor, în fine, tot numai frază rămâne: resună odată, fie chiar și îndoioșător până 'n lacrimi, — dar răsună numai, pentru ca apoi să amuțească iarăș. Sună și amuțește ca bulgărul de lut aruncat pe capacul cosciugului din adâncul mormântului, spre a dà drept lui Eminescu, că

„... poți zidì o 'ntreagă lume
„Peste toate o lopată de țărână ți-se pune..“

Când însă mormântul acesta fatal astrucă nădejdea unui neam, ce de veacuri lungi, cu o paciință ne mai pomenită, așteaptă tremurând de dor: un bun zorit de „dreaptă sărbătoare“, — atunci condolința și recunoștința față de un astfel de Stentor național nu se pot mărginì numai la lacrimi și vorbe trecătoare; — pietatea reclamă acì jertfă, jertfă mare, vrednică de mărimea îngropată.

Iată pentru ce ne pare ales de superioară și frumos pricepută fapta, cu care Liga Culturală a eternizat numele Drului Augustin Bunea: dând astfel, din bine inspirat îndemn propriu, o satisfacție oareșcare mângăetoare atât memoriei marelui defunct, cât și tuturor celor ce făcând parte dintr'un neam îngenunchiat — în fața astei nenorociri — îi știu *mai* lămurit pricepe durerea, nimerit colorată și în „Drapelul“ când grăește: Care glas omenesc ne-ar puteà spune, cât e de mare pierderea noastră?! Cu adevărat: vremuri grele.

III.

Şi-acum încă un cuvânt. Un cuvânt pro domo. — Durerea e sigur grea întotdeauna şi-i o aspră probă de foc pentru inimile tari.

Au amorţit deja dangătele de clopote învechite, şi nici văzduhul nu mai tremură înfiorat de jale necuprinsă înspre cimitirul Blajului. Nu mai plâng cântări de prohodire, nici torţele nu-şi mai frâng lumina a pagubă sub umbrele înserării din toamnă târzie,... au amuţit şi devenit podoaba trecutului toate imnurile de preamărire dela căpătâiul cosciugului, ce ni-a răpit fala întruchipată. — Şi-au împlinit toate datoria, precum se cuvenià.

Dar ori cât dela culme ar fi fost toate aste, ori cât prinos şi ardere de tot ar fi într'aurit cărarea înspre răsplata cerului pe seama celui ce n'a milogit nici când răsplata şi micile bucurii din vistieria istei lumi nedrepte si nemiloase — îndărătul ăstora: acolo stă strajă ***paguba*** înspăimântătoare, ce zi de zi se măreşte tot mai tare, şi devine tot mai înfricoşată.

Nici unde atâta jale întunecată ca şi în caminul, de unde au scos sicriul şi a rămas gol locul din fruntea mesei.

Cuvântul orfanului: V'aş condonà bucuros toate, dar toate mângăerile şi tot sprijinul cu toată dragostea ocrotitoare; chiar vrăjmaşi să-mi fiţi, şi cu temniţe, foc şi cătuşe să mă ameninţaţi: cu toate astea mai de grab m'aş puteà împăcà, decât cu paguba, pentru care mă consolaţi!

In vremuri de bejenii, când mici şi mari pornesc la drum în luptă, — ei îşi îngroapă, de groaza duşmanului, mainainte toate comorile, câte nu le pot purtà cu sine *ori* ascunde întralt mod. — Si noi suntem în plin răsboiu; — noi însă nu bunurile, ci armele ni-le-am îngropat cu Drul Bunea!!

Încă odată cuvântul „Drapelului“: Care glas omenesc ne-ar puteà spune, cât de mare este pierderea noastră?

Deschideţi-vă *inimile* înduioşate, şi ascultaţi voi toţi Românii de bine, dar în primul rând: toţi, voi, aceia, pe porţile cărora au scos năsălia îngrozitoare!

Pătrundeţi-vă până'n osemintele voastre cutremurate toţi, cari faceţi slujba de clăcaşi oropsiţi la altarele aceloraşi idealuri dumnezeeşti şi străbune, pentru cari a trebuit să moară un Dr Aug. Bunea, spre a-ne scuturà şi trezì din atonia noastră indiferentă, ca să scapere schintei de vieaţă şi din tocitele noastre inimi amorţite: în faţa reculegerii, ce ni-se impune nesmintit!

Nu mai aşteptaţi mură'n gură, — căci azi nu mai trăeşte un parafulger providenţial ca marele Bunea, care să paralisezo toate săgeţile înveninate, şi să lucreze pentru noi toţi!

Voi, leviţi cu inimile strâmtorate, dragi prietini şi tovarăşi de muncă, pricepeţi voi chemarea soliei dumnezeeşti, ce-a clopotit la zăvoarele noastre în chipul îngerului morţii a marelui Dr Bunea?...

Vai, mi-se aprind obrajii, că am trebuit să scap din peană şi rândurile de mai sus!

Da! Multe ar trebui aci spuse şi dăpănate; — faptul însă, că tainele familiare pretind niţică discreţie în faţa lumii mari: ne impune rezervă strânsă.

— Iar nu mă rabdă inima, să nu risc pentru noi înşi-ne puţină probozeală la locul acesta. — Dar de va prinde!

Meditat-am oare noi, toţi ceşti de sub păvaza nemijlocită a idealurilor Drului Bunea: ce înseamnă cuvântul „principiu“; — ce înseamnă: „ţinută principiară“; — ce înseamnă: „convingere neclintită“; — ce înseamnă: „persistinţă în râvnă după bine“ tare ca stânca şi atunci, când hada multor mici şi mari răutăcioşi — spre a te puteà cumva declasà din sferele tale cu minte urcate — ar recurge la toate mijloacele, şi dupăce toate au dat faliment: te-ar taxà eventual cu epitete graţioase ca: „bolnav“ ori „nebun“ (nu-i exchis să te trezeşti cu adaste şi din partea alor tăi!); — ce înseamnă „a îndurà cu resignare în Dumnezeu, cel drept, toate murdăriile suportabile şi asperităţile tuturor mărginiţilor, câte ţi-se pun zăgaz în drumul tău de zolire, pe văzute şi nevăzute“, zic: a îndurà toate aste: numai de dragul păcii creştineşti; — ce înseamnă „a te şti ridicà peste micile piedeci şi mizerii zilnice, peste clevete şi fiecării“ în vederea unui ţăl mai luminat şi superior; — ce înseamnă: „a trăì pentru a puteà muncì, şi nu a muncì pentru a puteà trăì“; — ce înseamnă „caracter de intelectual, tare ca granitul, pe care să poţi zidì“, nu fluctuant, când în dreapta, când în stânga pe ape mai mult ori mai puţin străine; — ce înseamnă „dragoste pentru ai tăi“; — ce înseamnă „abnegare şi idealism“; — ce înseamnă „jertfirea mândriei şi vanităţii proprii în faţa obştei mai înalte“; — ce înseamnă universala normă de morală, că „dragostea bine orânduită purcede dela sine însuş“ (cred, că ştim, cum trebuie priceputà!); — ce înseamnă a iubì — fără detrimentul obştei *mari* — tot, dar tot „ce-i în primul rând al nostru“: fie orice fel de instituţie, fie operă, fie foaie, revistă, fie bărbaţi de seamă, sau fie orice altă armă ori sentinelă, care serveşte sub bastingajul nostru (asta de altcum e cea mai primitivă normă de solidaritate ideală, care ar fi trebuit deja de mult învăţată dela duşman!); — ce înseamnă „a ştì despreţuì orice fel de ieftină popularitate străină fie cât de mare“ când ea ar pretinde să descarc pe nedrept şi fără loialitate măcar şi numai *un* glonţ în cetatea proprie; — ce înseamnă „a nu-mì invidià copilăreşte tovarăşii de sudori“, ci a pune umăr la umăr şi a mă ştì face — dacă cere lipsa — şi punte peste munte, numai să ştiu, că am făcut lucru nobil în interesul alor mei; — ce înseamnă apoi, ca cunună preste cele spuse acì, „a fì, între orice împrejurări, de trei ori Român verde ca stejarul şi cinstit“, — ce înseamnă toate aste?!

Înseamnă a pricepe rostul ăstei vieţuiri pământeşti aşà, încât barem în conturi vagi, să nu se prea depărteze de modul cum a vieţuit un Dr Aug. Bunea.

Deschideţi *operele* lui şi vă convingeţi! Numai cei ce i-au buchizat scrierile pe rând şi-au ştiut desgropà cu o cale şi mărimea inimei şi a rosturilor lui de aur (d. p. şi din „Discursurile“ lui: mai vârtos clasicul şi neîntrecutul articol fulminant despre fiinţa şi valoarea Sfintei Uniri) — zic: numai aceia vor puteà pricepe în toată puterea cuvântului: ce am pierdut noi — cei cu altarele cernite şi inimile sângerânde — în Dr Aug. Bunea?!

Dar fie-ne!

Celor cu inimă de-a simţì şi minte de-a judecà — e destul şi atâta.

IV.

A trecut vremea plângerilor!

Am plâns cu toţii mult-mult. Plângerea noastră însă numai la acel caz a fost sinceră, şi vrednică de cel depărtat, dacă dragostii din lacrimile şi vorbele noastre multe îi vom dà şi fiinţă prin aceea, că nu numai admirăm cărările bătute de acest geniu fenomenal, ci îl vom şi urmà pe acelea.

Dumnezeescul Cuvânt al Scripturii a trebuit să se întrupeze, spre a ne puteà mântuì: nici noi nu putem deci visà despre mântuire într'alt chip.

Asta să ne fie: sărutarea de pe urmă, ce-i putem da eroului nostru admirat, şi tot asta: şi merindea, cu care — sub călăuza lui cerească — păşim pragul unei nuoi împărăţii de vieaţă şi ne aruncăm în foc şi noi cu idealul, pentru care a trăit şi murit el: scumpul şi neuitatul nostru Dr Augustin Bunea.

V.

Dormi în pace suflet bun! Iată soarele apune şi umbrele se lasă coborându-şi zăbranicul peste mormântul Tău....

Am venit din depărtări să priveghiem la crucea Ta....

Dormi în pace....

Nu te turburà: nu suntem făcătorii de rele de pe Câmpul Libertăţii. Suntem sărmani drumeţi rătăcitori, drumeţi creştini, creştini români, români idealişti, idealişti, cari n'au destul rost şi prinos de admirare pentru Tine şi cari luptă sub aceeaş flamură, cu care în mână Te-ai răsboit Tu până la sufiarea de pe urmă!

Dormi în pace....

La noi acum e: noapte; — şi mormântul Tău — ce trist e în noaptea asta!

Am venit să-Ţi spunem... cât suntem noi de fireavi... că sunt încă mulţi, prea mulţi apostoli somnoroşi, cari moţăesc în grădina *suferinţelor noastre*... că dreptatea e prigonită şi azi precum erà şi pe vremea Ta... şi... că prea puţini au pus la inimă sfaturile Tale.. .

Dormi în pace....

Un vânt tăios de meazănoapte şuerând străbate şi clătină catargele de arbori uscaţi.... pe groape se leagănă a deşertăciune bălăriile culcate... o frunză veştezită apucată de crivăţul mâhnit freamătând pe o clipă ne trece peste mâni umplându-ne de fiori... nopte grea... deja spre cântători....

Dormi în pace....

Bate vânt rece: şi pustiu e lăcaşul Tău acì... Ţi-e frig?

Iată punem noi frunţile şi gândurile noastre înfierbântate pe huma Ta înghеţată...

Dormi în pace.... Tu Ţi-ai împletit deja cununa pământească.... ori nu?

— Un bulgăr negru de pământ rostogolindu-se, acordat de vuetul de crivăţ, răsună tâmpit în zare, par'că o voce suterană de vulcan înfuriat ar fi gemut din adâncime: „Templul, — templul românismului“....

Zori....

Dormi în pace suflet bun!

Nu te turbură: nu suntem făcători de rele.... suntem sărmani drumeți rătăcitori.... suntem Românii Tăi.... leviții Tăi.... și-am venit din depărtări să privegheim la Crucea Ta....

Budapesta 1. I. 1910 n.

Săracul Toni!

— povestire originală a »Unirii«. —

Casa cea mai veche din sat a fost pe vremuri locuința popii cel bătrân, dar acum e numai ruină. Coperișul de șindile putrede s'a lăsat abătut și trist pe peretele din dreapta, iar ceilalți trei pereți ai odăiței preoțești își ridică goale spinările înnegrite de ploi. De zeci de ani stau astfel dărâmăturile, așteptând parcă ceva de sus din înălțime. Dar jos în pământ, în pivnița casei meșterul Toni și-a așezat de mult scăunelul mic și luciu, măsuța hodorogită și patul ce se huiță din toate încheieturile. Iar prin unghere, pe subt pat, împrăștiate pe pământul umed zac cisme sparte, pline de glod uscat, așteptând să le vină rândul dresului. Ciobotarul Toni în aerul greu, acru al beciului șade pe scăunașul luciu, împunge cu sula, bate cu ciocanul, pe când în colțul gurii pipa îi fumegă ca un putregaiu ce nu se mai stinge.

Toni e înalt de stat, osos și deșirat, și cum șade pe scăunașul cu trei picioare, genunchii îi ajung sus până la nasul umflat, vinețiu. Spinarea lui e încovoiată toată ziua, și munca tot nu și-o mai poate isprăvi.

În restimpuri dintre petece de piele veche scoate sticla lungăreață o ridică, o privește în zarea slabă a luminii ce abia pătrunde prin singurul ochiu de fereastră, și beă apoi cu sete, pe când mărul lui Adam i-se plimbă domol dealungul gâtului.

Rar de tot se deschide ușa bordeiului și vreun Român intră aplecându-se, aruncând în mijlocul casei vre-o pereche de cisme sparte.

— »Tot cârpești, meștere. Tot cu uneltele în mână?

— Ce să facem, răspunde el, neluându-și ochii dela cisma ce-o strânge între genunchi ca pe un dușman.

— Am adus și eu niște lăpădături. Pe când le dai gata?

Toni atunci lasă lucrul, își ridică ochii și privește la cismele srrăine, cari zac înaintea lui cu tălpile desfăcute de căpută. Par două guri de somn, două guri deschise și pline de noroiu.

— Le dreg eu când voiu ajunge. Nu vezi ce de cârpitură mi-s'a strâns. Toate pe rând, ca la moară.

De tocmit nu se mai tocmesc. Tot satul știe prețurile lui Toni: de fiecare petec doi bani, de cuie nouă în talpă o libră, talpă întreagă patru libre.

Dar lumea nu prea vine la el acasă cu rupturile. Toni dupăce gată o pereche, două, le curăță frumos, privește cu mulțămire petecile nouă cum să înșirue, groase și umflate, cum se deosebește pielea proaspătă de cea înroșită de mocirla drumurilor, le ia în spate și pornește la cârciumă. Aici așteaptă până vin stăpânii și-și primește librele ori banii. Și tot aici sosesc Românii cu încălțămintele stricate și i-le dau în seamă lui Toni. De beut nu bea mult, dar se ametește curând, și când pleacă spre casă, cismele rupte se leagănă domol la el în spate.

Multă vreme a fost Toni singurul meșter aci în sat. Vezi bine încălțăminte nouă nu știă face, — sătenii și-le cumpărau dela târguri, dar de petecit aveă destul. Nu se plângeă de nimic, deși-i murise temeia și copii n'a avut — dar totuș în două locuri se simțiă mai bine: acasă la dânsul și în cărcimă. Acasă nu erà nici odată singur: toate cismele sparte, toți boconcii rupți îi erau prietini vechi, și Toni vorbià cu rupturile acestea mucede, ca cu niște oameni. La el încălțămintele acestea se topiau cu stăpânii lor într'o singură persoană.

— »Așà, fire-ai al dracului de diniș, boscorodeà el aplecat pe cismă. Trei sule-ți mai dau, trei cuie și-apoi te dau mamonii. De-acum iar vei puteà bate noaptea drumurile.

— »Stai Roșule, stai, că mai răsufli printr'un loc. Stai să te mai cârpesc ș-aici odată. Măi da nu știu cum de nu-ți e rușine: om bogat să mai vii și tu la petecit. Las'aici pe cei săraci să vie la mine.

— Iar ai crăpat Manoilă, crăpare-ar dracu'n patru. Noa pe tine știu că te poartă patimile. Acum am să te cos cu drot, auzitu-m'ai, cu drot am să te împung«.

Când se întâmplă să fie ametit puțin, apoi remâneà cu cisma în mână și spuneà toată istoria stăpânului. Atunci sporià puțin și sara nu puteà merge la crișmă, să-și primească bănuții.

Dar nu de mult în sat au venit doi meșteri nuoi. Niște amărâte de calfe dela oraș, cari acolo nu s'au putut căpătui, dar aici umblă cu nasu'n vânt și poartă straie nemțești.

La început s'a făcut vâlvă mare pe socoteala lor, mai ales când cei doi nu primiau nici o cârpitură ci numai lucruri din nou. Și în vremea aceasta Toni n'a suferit nici o pagubă: beciul lui erà și acum plin ca și mai nainte. Dar cei doi, dela o vreme văzură că așa cu nasu'n vânt nu pot trăi, și se apucară și ei de cârpit. Și cum erau ei mai îndemânateci și puneau petecile mai frumos, bietul Toni se trezì deodată că nu mai are ce lucrà. Într'o săptămână de aveà de cârpit două-trei părechi, dela sătenii cari erau ma aproape de bordeiul lui. Dar din atâta nu puteà trăi. Și Toni, când își vedeà casa goală muncià încet, fără spor, și chiar tândălià anume, ca să nu-i rămână casa fără de o cismă. Și de multeori pierdeà și clienții din vecini, chiar cu tândălirea aceasta.

Toni slăbise, ochii i-se împăinjenirà, și picioarele abia-l țineau, când umblà pe drum. Acasă făceà mereu socoata, cercetând turecii vechi, petecele ce le aveà, câte cisme ar fi putut direge, câte libre ar fi putut pune în șerpar. Dar zădarnic, străinii cei doi îi luaserà pânea din gură! Toni își ziceà adeseori: dacă-s domni, de ce nu lucră la domni? de ce n'au rămas acolo la oraș, unde ar fi putut trăi domnește?«

Dar între alții nu cutezà să zică nimic. Își înădușà suspinele, și stà ziua întreagă la cârciumă, doar se va aflà vreun Român să-i dea ceva de cârpit. Mai aveà noroc cu bătrânii din sat. Ei țineau morțiș, la Toni. Ața care-o pune Toni e mai groasă, e mai trainică, petecele lui mai cu temeiu, pe când cei doi lucrau să țină petecul numai de azi pe mâne.

Toni stà tot mai mult în cârciumă și priveà cu multă băgare de seamă, privià cu dragoste la cismele, la boconcii Românilor, cari întrau O mare bucurie simțiă și multă căldură i-se adună la inimă, când vedeà vre-o spărtură, ori când vre-o talpă se desfăceà de căpută. Ce mai petec ar trage el, ce mai cuie ar bate de să țină o veșnicie. Dar nu cutezà să-și îmbie munca. Așteptà ziua întreagă să-i zică cineva o vorbă, dar nu-i ziceà nimeni. Atunci își căutà în șerpar, cei din urmă bănuți de aramă, își cumpărà șpir, și bând se încălzeà de ciuda ce-i mânca inima.

Așadar așà sunt oamenii, se gândià el. Cât ce se pot ajutà cu altul, te lasă să pieri ca un dobitoc ce nu mai aduce folos. Dar el poate muncì încă. Hei! ce de cisme ar fi putut el direge în acești doi ani din urmă! Dar iată numai, să ne gândim puțin mai departe. Ce ar fi fost de satul acesta să nu-l fi avut pe Toni? Câți ar fi umblat cu picioarele degerate, câți ar fi trebuit să steà în casă? Și cum se gândià Toni vedeà, că el a dat cel mai mare sprijin oamenilor de-acì din sat. Și acum l'au uitat ca și când nici n'ar trăì la ei în sat. Dar n'are dușmănie pentru asta, nici asupra sătenilor, nici asupra celor doi meșteri străini. Are el o nădejde mare, care-l ține mare și neabătut: cei doi ș-or luà în grabă catrafusele din sat. Doi meșteri mari ca ei, doi domni, nu vor puteà trăi aici în sat. Și iar va remâneà el singurul meșter, și iar i-se va umpleà casa de vechituri sparte. Atunci apoi are să se răsbune, are să lucre scump mama focului, are să-i țină câte-o săptămână două, fără să le isprăvească cioboatele.

Și Toni, de câteori treceà, de câteori se intâlnià cu cei doi meșteri nuoi, le da binețe, și-i privià cu coada ochiului. Nu se înșelà în gândurile sale! cei doi erau ofiliți, palizi, slabi, de bunăsamă nu le place acì în sat și se vor cărà cât de curând.

Când ajungeà acasă își cercetà uneltele, privià mult la ele, apoi se așezà cu greu pe patul tare, ce se huiță din toate încheieturile.

Venì însă a treia iarnă de când cei doi meșteri erau în sat, și se pare că n'au nici acum de gând să se ducă.

Se apropià Crăciunul, și Toni erà sigur că pe atunci el va fi domn în sat. Dar cei doi meșteri, ofiliți și amăriți, munceau mereu și nu se gândiau la oraș. Iar Toni slăbià mereu, și mergeà acasă tot mai întunecat, tot mai cuprins de groază.

El n'a cerut în vieața lui nimic de pomană. Lui i-au plătit numai munca. Iar acum de lucru n'a avut mai mult de o păreche pe săptămână, și casa lui erà tot mai rece și tot mai pustie. Petecele vechi mucezisеră toate pe subt pat, prin unghere, de atâta așteptare, sulele își pierdură lucirea, și cleiul negru în care trăgeà Toni ața, s'a uscat crăpând și risipindu-se în cutia de tinicheà. Vineau sărbătorile și Toni nu aveà lemne, nu aveà nimic dedulce la casă, n'aveà un bănuț să dea copiilor când vor veni la colindat. Mare rușine pe un meșter ca el! Și doar' pe vremuri, după popa și primarul, la el se îndesau mai tare copiii, căci el aveà bănuței de aramă să împartă la fiecare copil colindător.

În vremea din urmă Toni îmbătrânise tare. Se purtà cu greu și cu cât se apropiau sărbătorile, o durere mare îl strângeà tot mai tare de inimă.

Ce de lucru aveà de altădată pe vremea asta! Cum se îmbulzeau oamenii, cum se strecurau librele și bănuții la el în șerpar. Și acum stă și așteaptă înzădar.

Și puțin înainte de ajun, într'o seară cum stà în beciul rece, rasturnat pe păcelul tare, îi veni deodată un gând luminos. Dar abià-i lumină gândul mintea lui turburată, și inima-i simți o durere adâncă. Să meargă să ceară de lucru dela cei doi meșteri. Știe că vor aveà grămădite multe cârpituri, să-i deà și lui, să-și facă niște bănuți pe sărbători. Cu toată durerea ce-o simțià, gândul acesta nu voià să-l mai părăsească. I-se păreà că i-s'a împlântat acolo în cap, și nu-i chip să-l mai alunge.

Afară erà ger și vânt plin de pulbere de nea, și Toni înaintà cu greu spre locuința unuia dintre cei doi meșteri. Intreg drumul se gândì ce să zică, cum să-i spună, și bucuros s'ar fi întors la tot pasul înapoi, dacă ar fi putut scăpà de subt povara gândului, ce-l duceà mereu înainte.

— — — — — — — —

Pe sărbători Toni câștigă ceva parale. Avù să dea copiilor colindători și să mânce o fiertură. Dar mâncarea o înghiți în silă, când dădù bănuții îi erà parcă rușine, ca și când ar fi fost bani de furat.

De aici încolo Toni se schimbase. Aveà acum mereu de lucru: ce erà mai rupt, mai nenorocit la cei doi meșteri Toni aduceà seara, hoțește, la el acasă și muncià toată noaptea. Dar muncià cu scârbă, cu silă, și nu mai puteà să steà de vorbă cu cismele rupte ca altădată. Slăbià mereu și se apropià de moarte. Făceà impresià unui câne bătut de moarte, care nu mai cutează să se apropie de casa stăpânului unde erà domn odată, ci zăcărește prin vecini, pe la ușă, prin paie, gata să se culce și să nu se mai scoale, pe orice gunoiu i-ar eși în cale. . . .

Oamenii nu se mai gândiră la dânsul, până când într'o dimineață clopotele vestiau o moarte în sat. Și atunci sătenii își aduseră aminte de dânsul:

— »Săracul Toni, numai ce-a murit și el«.

I. Agârbiceanu.

O vrajbă potolită.

— Nuvelă originală a „Unirii". —

I.

E noaptea de Crăciun. Afară e un ger ne mai pomenit. Crivățul țiue cu geamăt asurzitor, zvânturând zăpada în rotocoale. Cerul e limpede — presurat cu stele, par'că de frig tremurânde.

E pe la zece ale nopții. Doctorul Stelian, om în puterea vârstei, șade aplecat spre birou, singur în cabinetul său: un salon înalt și spațios, cu două ferestre mari. De-alungul unui părete stă scrinul bibliotecii cu trei rafturi, pline de opuri medicale; de-alungul celuialalt dulapul de sticlă cu instrumente chirurgice. În dreptul ferestrei o masă de stejar, cu postav verde căptușită, în dreptul celeialalte un piedestal cu trei picioare, susținând un atlas anatomic, îmbrăcat în axamit roza. În mijlocul cabinetului, se află biroul, la care lucrează doctorul, peste care stă aninat candelabrul cu becurile electrice. Niște fotele grele, sofe și scaune îmbrăcate în piele ocupă restul salonului. Pe păretele din fața ușei se ridică o oglindă lungă, în care se oglindește orbitoarea lumină electrică, răsfrângând valuri de lumină peste întreaga încăpere. Sub oglindă stă o măsuță de marmoră albă, la dreapta și stânga oglinzii, pe părete, atârnă două aquarele secesioniste, făcându-ți impresia unor fermecătoare peisage din natură.

Doctorul e chirurg. Mâne seara are o operațiune neplăcută: de operat niște glandule scrofuloase. Pentru mai mare dibăcie, de azi desemnează, cu ajutorul atlasului anatomic, acea parte a corpului, periculoasă atât pentru medic cât și pentru pacient — cu încurcata ei împletitură de nervi, de vine și de artere.

Doctorul, ca oricare chirurg, e de-o fire rece și nesimțitoare. E de-o statură mijlocie, un balan cu ochi albastri, dealtminteri pururi senin și liniștit. Cei cari îl cunosc, vorbesc pe contul lui, că are o fizionomie de piatră și o privire de oțel. El e unul din cei mai distinși și celebri chirurgi din localitate. Se păreà, că străvede cu ochii lui fermi și pătrunzători, ca prin razele lui Röntgen, interiorul corpului bolnav, iar cuțitele, pe cari le mânueà cu o măestrită iscusință, nu dădeau nici când de greș.

Podoaba caracterului său erà tocmai voința-i de fier, râvna de muncă și conștiința de datorie.

Doctorul erà fiul unei familii, foste pe vremurile ei bogate, dar cum tatăl lui pierdù moșiile și toate veniturile, ba în urmă își închise ochii pe veci, el de prin clasa a cincia gimnazială agonisì pânea de toate zilele pentru sine și pentru maică-sa ca preparator de lecții. În ciuda atâtor greutăți și împedecări absolvă universitatea și pe costul statului fù trimis ca bursier în străinătate, pentru a-și continuà și specialisà studiile chirurgice. Reîntors în țară, își făcù renume, mulțumită practicei și experienței sale, și se însură cu domnișoara, pe care puse ochii, iubindu-o încă ca student, de pe când îi și promise, că o va luà de soție.

A doua calitate a distinsului doctor, ori mai mult o pată care-i întunecà puțin lumina caracterului, consistă în adâncul lui pesimizm schopenhaurian, a cărui motiv trebuie de căutat în însăși anii tinereței sale, luptând cu atât amar de mizerii și greutăți pentru existință.

Tatăl, care cumpărase firma unei fabrici de postav în întrepriză cu alt tovarăș, la care-și puse toți banii, n'avù noroc de câștig, mergându-i rău de tot din început. Tovarășul tatălui se desfăcù de tovărășie, silindu-l să deà faliment. În urmă, dupăce îl sărăcì, îl și vârî în pământ, iar când maică-sa îi milogeà câțiva bani pentru educarea fiului, nemilosul îi răspundeà cu un glas desprețuitor:

— Dacă n'ai bani de ținut băiatul în școli, atunci dă-l la meserie!

După această morală sărmana mamă colindà când pe la neamuri, când pe la prietinii ei, cerșind mână de ajutor pentru educarea fiului. Dar par'că cu toții se înțeleseră, de-i ziceau, ca să nu-i mai bată la cap și să-și deà feciorul la meserie. Modul, în care cele mai de aproape persoane, cândva atât de amabile, tractau pe doctorul de azi, îi rănise adânc inima, iar urmele acelor răni sângeroase le mai simțià și astăzi.

O seamă iar îl găsià să-l laude, că-i bun chirurg, fiindcă șterse din vocabularul său expresiunea: „*compătimire*", ceeace într'un fel o dovedià destul prin cuvintele:

— Dacă m'aș înduioșà de orice lacrimă, pe care o văd curgând, n'aș mai fi bun nu numai de chirurg, dar nici de-o soră de caritate.

Scurt zis, erà un om marinimos și pe lângă că vindecà gratis pe orfani și săraci, casa lui ajunse să fie centrul de binefacere al tuturora, al familiilor și al institutelor.

Aceste binefaceri se datoriau numai soției sale generoase.

Când cineva dintre intimii lui prietini găsià să întrebe pe doctor:

— „Cum de poate unì atâta spirit de jertfă cu teoriile lui pesimiste?", răspundeà:

— Știința e a mea, dar mila a soției. N'are decât să se bucure și să se desfăteze soția, dacă-i fac cu asta atâta plăcere!...

Doctorul lucrà serios la desemnul anatomic. Când privià în jurul salonului, în care zilnic ordinează, în care zilnic aude gemete, vaete și oftări de durere și de suferință, îi se făcù milă de sărmanii bolnavi, cari îi cer ajutor . . . iar el îi alinà cu cuțitul . . .

II.

În acelaș moment ușile scârțăiau, și pe covor se auzì foșnetul unei rochii de mătasă.

— Tu eşti, Sofio?... întrebă doctorul, ridicându-şi privirea de pe desemn.

— Mă duc la biserică — şopti soţia-i cu un glas subţire şi dulce, — te-am împedecat oare? Iartă-mă...

Pe loc îl şi cuprinse de gât şi-i inundă faţa cu sărutări. În rochia ei deschisă, care o prindeà de minune, părea ca o floare dalbă de Mai.

Doamna erà o femeie înaltă, elegantă, cu forme pline şi atrăgătoare, pe cari le înfrumseţà expresiunea dulcei şi simpaticei sale înfăţoşări.

Bărbatul, pe care-l adorà, copilaşul pentru care se dădeà în vânt, de drag ce-i erà, bieţii bolnavi, cari zilnic călcau pragul casei sale — iată tot personalul, cu care zilnic venià în contact şi către care zilnic îşi desfăşurà nobila sa activitate.

— Şi tu, iubite, nu mergi cu mine la biserică? — îl întrebă soţia, atingând umărul soţului cu degetele-i moi şi albe.

— De ce eşti atât de naivă? Nu ţi-am spus de atâtea ori să-mi dai pace cu biserica?

— Nu vorbì aşà, Ionică, că nu-i frumos! Ori vreai, ca să rămân acasă, până ce-ţi vei mântuì ocupaţiunile, şi apoi să mergem amândoi la biserică?

— Dacă ţi-i de dus, du-te, eu nu te opresc, dar eu n'am timp de pierdut cu biserica....

— N'ai timp?! — îngână soţia cu un glas îndoelnic, — dar, Doamne, când ai mai avut tu timp pentru biserică?... Eu una mă duc, te las cu bine... dar să nu uiţi să săruţi pe Fănică, care te doreşte să-ţi zică: „Noapte bună".

— Copilul încă nu doarme pe vremea asta? — întrebă doctorul cu mirare, reluând iarăşi:

— Am să mă duc acuş...

Soţia din nou îl îmbrăţoşă, zicându-i:

— La scurtă revedere... Te las cu Dumnezeu sfântul...

— Că par'că singur n'aşi putea rămâneà... răspunse doctorul cu ironie.

Soţia îi acoperì buzele cu mâna, vorbindu-i înduioşător:

— Dacă ţii la mine, măcar câtuş de puţin, nu mai vorbì niciodată aşa, Ionică dragă,... vorbeşti ca şi când te-ai îndoì...

— De sigur că mă îndoiesc... Până când n'oi vedeà cu ochii mei vre-un semn, vre-o minune, care să-mi dovedească existenţa Lui, până atunci nu-mi vine a crede în El....

— O nu mai vorbì aşa... îl întrerupse soţia înfiorată. — Semnele lui Dumnezeu sunt straşnice, de aceea lasă-le în pace şi nu le mai dorì...

— Du-te, odorul meu, du-te, de te mai distrage puţin, că văd că te-ai plictisit acasă... Apoi el se sculă, îşi desfăcù braţele s'o îmbrăţoşeze şi-o conduse până la uşă. Doamna eşì, iar el se întoarse la biroul său. Din nou îşi aplecă fruntea peste desemnul său — peste o clipă iar şi-o ridică, trezit par'că de-un freamăt sgomotos. Erà zăpada pe care vântul o zvânturà în ferestre.

Uneori se părea, că niste copii zburdalnici zvârl cu nisip în geamuri, uneori, că bate cineva la fereastră, ca şi când ar vreà să chieme pe doctor la vre-un bolnav...

Doctorului se năzăreà, că pe lângă freamătul vântului cu zăpadă, mai zăreşte niste degeţele trandafirii, cari bat darabana în geamuri.

Îşi aduse aminte de îngeraşul lui, zâmbì şi pe loc părăsì cabinetul.

În alt salon spaţios, în care luceà poleiul auriu de pe galanteriile mobilelor, la lumina mată a lampei electrice, dormîà odorul lui pe un crivat de fier, artistic lucrat. De sub plapoma de mătasă albăstrie, îşi arătà mânuşitele albe, grăsulii; şuviţele lungi şi mlădioase ale părului blond se răsfirau în voie peste obrajii lui, alb-trandafirii. Pe chipul lui nevinovat mijeà un zâmbet dulce, îngeresc. In preajma lui veghià doica, începând să vorbească:

— Aşa de mult aşteptase Fănică pe tătiţa, aşa de mult... că nici nu m'a lăsat să-l desbrac... şi-mi zise, să-l trezesc, când va venì tătiţa să-i dea: „noapte bună". Voià să-i mai arete tătiţei paiaţul, pe care bunica îl trimise astăzi... şi-mi mai zise, că dacă tătiţa doreşte. atunci face cadou tătiţei cu paiaţul, fiindcă e cea mai frumoasă jucărie, pe care o primise Fănică.

Nu încape vorba, că la dânsul orice nouă jucărie, erà cea mai frumoasă.

După aceste cuvinte, doica ieşì, iar doctorul priveà lung-lung la îngeraşul lui, care durmià.

— Ce-s şi copiii ăştia, — gândià doctorul în sine. — Când se născuse, nu-l puteam vedeà în ochi, de urât ce erà — dar din zi în zi se făceà, strengărelul tatei, tot mai frumos şi mă interesà.

Uite, mă rog, cât e de mândru azi, şi să nu fie de deochi e drag ca un cheruvim... Dar nici nu mă mir, că-i ruptă bucăţica: mă-sa, — ochii ei negri, buzele ei înguste, năsuţul ei cârn, ba şi râsul tot al ei: mă-sa în picioare.

Ptiu, să nu-ţi fie de ochi, tălharule, că frumos mai eşti, de-mi vine să te mânânc cu ochii...

Şi cât de mult nu ţine el la mine? Cum nu-şi ia el „noapte bună" dela mine? Cum nu sare de bucurie, când mă întorc din oraş?... N'am crezut niciodată, ca copilul să-mi poată aduce atâta fericire!...

Din treacăt, doctorul dădù ochii de-un portret, un relief de aramă, înfăţoşând pe Hristos cu crucea pe umeri, ce se aflà pe patul copilului. Bunica-i dete lui Fănică acest cadou de ziua lui.

Mântuitorul par'că păşià încet pe o stâncă presurată cu flori; în urma lui, departe, se întindeau brâuri de munţi şi cărarea, ascunsă în parte de haina lui Isus. Chipul Domnului părea trudit, dar rămas senin şi frumos — având o expresiune tristă şi poruncitoare, de minune potrivindu-se cu maxima Lui, scrisă de mâna bunicuţei şi alipită de portret:

„Iubiţi pe duşmanii voştri şi... faceţi bine celor ce vă urăsc şi prigonesc"...

— Originale cuvinte! — îşi zise şie-şi doctorul, — astea le puteà spune doar numai unul din altă lume...

Dar azi nu ştiu de-ai mai dà de vre-unul, care să-şi iubească vrăşmaşii!... De te-ai luà după vorbele astea, n'ai mai rămâneà nici cu cămaşa pe tine, căci unde te întorci, numai de duşmani dai!...

Aşa-i puiule, — îngână, plecându-se peste crivat, să-şi sarute odorul, — să nu te potriveşti şi să nu iubeşti pe duşmani. Fă bine numai acelora, cari te iubesc!...

In aceeaş clipă, clopoţelul electric din sală sună ca pentru alarmă, şi doctorul părăsì pe loc iatacul copilului şi se întoarse în cabinetul său.

— Acuş zece şi jumătate. Ce s'o mai fi întâmplat iară? — se întrebà pe sine.

III.

Pe uşa cabinetului întră un bătrân slăbănog, înalt, cu un nas roş, cu ochii vâriţi în fundul capului, cu o barbă zburlită, îmbrăcat în haine cârpite, peste cari spânzurà un palton flenduros, împroşcat cu fulgi de zăpadă.

La vederea lui, doctorul se dădù înapoi şi întrebă mânios:

— Cine te-a adus pe dta în casa mea, pe vremea asta?

— Anghina — răspunse bătrânul, nepoţelul meu e bolnav de anghină, se înnăduşă...

Doctorul mişcă nepăsător din umeri. Bătrânul îşi împreună mânile şi începù să îi se jelească:

— Mă rog matale, cuconaşule, fie-ţi milă de noi!... Pe mine mă poţi dà în judecată şi ştiu că aşi înfundà grosul pentru fărădelegile mele! Dar m'a pedepsit destul Dumnezeu, că am ajuns în halul acesta mizerabil, în care mă vezi... Ştiu, că-ţi sunt vinovat, că-s un înşelător, un criminalist... dar ce-i de vină copilaşul?

Are de abia şase anişori, cuconaşule, şi trebue, ca mititelul să sufere aşa de straşnic, fiindcă bunicu-său e un pierdevară? Bate-mă, ocărăşte-mă, ucide-mă... dar numai de pruncul nevinovat te îndură... doar şi Hristos a iertat călăilor săi pe lemnul crucei.

— la'n ascultă, omule, zise doctorul, ca un doctor n'am dreptul să refuz nimănui ajutorul, dar ca un om...

Aici doctorul oftă adânc, când îşi aduse aminte de vremile trecute, în cari acest om nefericise familia lui, aduse pe părintele său la sapă de lemn, până îl vârî în pământ...

Apoi, după o clipă de tăcere, reluà:

— Mă tem să iau cuţitul în mână... aşa-s de iritat...

— Oh, cuconaşule, — se văetă bătrânul, tremurând mai mult de groază, ca un câne pe care-l duc să-l împuşte.

— Ia să mă asculţi şi să-mi dai pace! Oricărui copil aşi fi gata să fac operaţie, numai nu copilului meu şi al dtale... pentru dta mă tem să nu fac moarte de om, mă înţelegi?

— Oh, cum m'a blăstămat Dumnezeu?!

— De aceea n'ai decât să-ţi cauţi alt doctor. Vizita o pot plătì eu...

— Dar e prea târziu, cuconaşule, prea târziu să mai umblu noaptea după alţi doctori, — vorbì bătrânul, frângându-şi mânile de desperare.

Locuim colea în casa a doua... picioarele nu mă ţin, să alerg după alţi doctori...

— Ce-s eu de vină? îi răspunse doctorul cu răceală.

— Oh, Dumnezeule! — gemù bătrânul, care ca un nebun îşi vânturà braţele prin aer şi începù să se bată în cap, zicând:

— Dacă-i așa, mă duc încaltea să țin luminarea nepotului, că trage săracul de moarte!

Iar când dădù să iasă, strigă din răsputeri: „Oh, milueşte-te, Dumnezeule, milueşte-te!“ ....

Legănându-se pe picioare, de abia putù să iasă din salon și scoborî scările cu pași greoi, îndesați.

— Ia'n te uită, mă rog, ce îndrăzneală! Să calce în casa mea, el — hoțul, înșălătorul, nelegiuitul, ucigașul tatălui meu?!... Azi vine să-mi strice și reputația mea, în caz de operația nu mi-ar reuși!... Frumos îi mai șade! Cât e lumea și pământul n'am să operez pe nepotu-său! Ajunge, câte nefericiri a adus el pe capul nostru! Hm, nu-i așa, că a ajuns drăguș la căuș? I-a venit și d-sale rândul să se chinue și să-l stringă nevoia zilelor negre...

Chirurgul se simțià iritat peste măsură. Incepuse să tremure, venindu-i întunecatul gând de răzbunare!

IV.

Doctorul începù să se plimbe, cu mânile la spate, prin cabinet, gândind în sine:

— Anghina.... nepotul lui are anghină.... știe blăstămatul acesta ce boală contagioasă e anghina? Cine, naiba, l-a adus în casa mea, să mă infecteze cu microbii lui contagioși și pe mine? Iată higiena d-sale!

Răutatea, când aveà puteri, n'aveà milă să pape bănișorii tătucă-meu, să-i scoată și cămașa de pe dânsul, și azi, țicălosul, îndrăznește să-mi calce pragul casei mele... să mă cheme. chipurile, să-i operez nepotul?!....

Atâta rău, cât îi-l'oi operà!...

Doctorul de frică, să nu se fi infectat de baccilii contagioși de anghină, pe cari îi putea lăsà bătrânul în apartamentul său, se îndreaptă spre un lavoar, să-și spele mânile într'o slabă disoluțiune de sublimat. Îi venì gândul să stropească covorul, unde stătuse el, cu carbol ori accid fenic. Apoi luă un destilator, îl umplù cu „eau de Cologne“ și începù a se parfumà din cap până'n picioare.

Cuvântul „anghină“ nu-i mai ieșià din minte. Anghina-i boală contagioasă, mai ales copiii o au .... oare Fănică n'o are?

Își spală iarăș mânile cu săpun alcalin, își schimbă pardesiul și se duse în odaia copilului. Deși altădată venià de sute și mii de ori în contact cu tot felul de bolnavi contagioși, nu-și puteà singur da seama în prezent, de temerea, ca anghina să nu se prindă și de fiul său.

— Nostim lucru!... ridicul de tot... rădeà doctorul de sine.

Copilul dormià liniștit, dar în nebunatica lui fantazie începură să mișune fel de fel de netemeinice presupusuri.

— Oare Fănică nu respiră prea iute? Nu tocmai, dar oareșcum prea iute!.... Oare buzișoarele lui nu-s arse de pojar? Puțin parcă-s prea roșii!...

Ei nu! Copilul meu doarme în pace, uite cât de dulce zimbește!

Din nou doctorul dădù ochii de portretul ce închipuià pe Hristos — și tresări înfiorat. Își frecă ochii și ceti din nou aforismul:

»Iubiți pe vrăjmașii voștri.... Faceți bine celor ce vă urăsc și prigonesc«.

— Uite colea stânca smălțuită cu flori, uite, colo'n fund lanțul nesfârșit de dealuri, uite ici cărărușa umbrită de veșmântul lui Hristos, ba chiar tufa de pe tăpșanul stâncii se zărește, pe care până acum n'o zărise nimeni, fiindcă erà ascunsă de mâneca Mântuitorului....

Dar ce văd eu? Mă înșală ochii ori într'adevăr a dispărut Hristos de pe portret? În primul moment doctorul nu-și dădù seamă de acest lucru, credeà că așà trebuie să fie, că Hristos e de prisos. Iarăș ceti spusa: *»Iubiți-vă pe vrăjmașii voștri«* ș. c. l. — curios lucru, aceste cuvinte se lovesc cu peisajul acesta ca nuca pe perete. Dar ele amintesc despre Hristos, da, despre dânsul. Și unde-i? Cum așà de-a dispărut din senin? Ce să mai însemne una ca asta? Aha... o fi poate vreun semn de-al lui?! Se poate... și zicând acestea în sine, începù să râdă singur de sine, — ha... ha... ha...

Doctorul se simțià de astădată într'o stare de tot critică: i-se părea, că pierduse cunostința, având parcă vedenii stranii. Luă portretul în mână, îi pipăi rama, geamul, îl duse în cabinetul său și avù de gând să facă experimente cu el, cercetându-l cu deamănuntul la lumina clară a lampionului electric.

Întorceà portretul și pe dos și pe față, și în sus și în jos, și la stânga și la dreapta, dar pace — chipul lui Hristos dispăruse de pe portret — se vârâse parcă în fundul pământului. Un gând îl înfiorà, gândul c'a înnebunit. Cât pe ce erà să asvârle portretul, să cheme servitorul, să-l trimită după un medic, ori să alerge în largul străzii și să strige în gura mare:

— Săriți, că pierd mințile!

Deodată, ii răsărì în minte soția, care-l redeșteptă din aste aiurări nebune.

— Soția!... oare nu tot ea-l mustrà cu vreo jumătate de oară mai înainte pentru necredința lui? fiindcă dorià un semn — o minune dela Dumnezeu, ca să creadă într'ânsul? Oare nu tot ea i-a spus, că semnele Lui sunt strașnice și nu trebuie să le cheme? — așà vorbià doctorul în sine.

— Semne?... E oare cu putință să fie vreun semn? Spaima creșteà treptat în sufletul lui, deși nu mai aveà aceà fatală convingere despre sine c'a pierdut uzul rațiunii. — Semn dela Dumnezeu? — se întrebà într'una, — e oare cu putință? Ce semn? Că trebuie să iubesc pe dușmani? Că trebuie să fac bine celora, cari m'au neîndreptățit? Că trebuie să mă duc și la acel păcătos, să-i mântui nepotul de moarte?

Depuse portretul pe masă, îl învălì în niște hârtii, și alergând spre dulap, scoase rând pe rând instrumentele cele necesarii, îngânând machinal:

„Sublimatul.... vata... bandajul.... acele.... lampa electrică.... flaconul cu apă destilată... tinctură de iod... bun... mai mult nimic nu-mi trebuie. Da, el e vinovat, cu el n'am de-a face, dar de ce să nu vindec pe copilul, care nu mi-a făcut nici un rău? Am să-l vindec, și ce-i cu asta?

Erà unsprezece fără un sfert, când doctorul telefonă după un asistent din apropiere, sună clopoțelul și: Halo?

— Poți să-mi asistezi la tracheotomie? — întrebă pe asistent.

— Halo, dle doctor, chiar de-ați tăià și capul cuiva, și m'ați chemà să îi-l coasem, tot aș venì să vă asistez. Vin imediat, răspunse în ton șăgalnic asistentul, îmbucurat de rolul pe care-l poate aveà lângă distinsul chirurg.

V.

Doctorul și asistentul găsiră lesne domiciliul bătrânului. Portierul căsii căpătând dela doctor câțiva fiorini, prinse curàj la vorbă, povestind nevoile și greutățile chiriașilor: cum dlor se îndatorară cu cărbunii, cu făina, cu pânea ș. a. m. d. și fiindcă nu plătiră până de față chiria casei, dela ziîntâi proprietarul are de gând să-i dea afară.

— Să zici proprietarului și băcanului, că dlor vor plăti totul peste scurtă vreme, — răspunse doctorul.

— Și știi-i cine garantează? adaugă asistentul. — Cel dintâiu doctor din localitate, căruia unii ca proprietarul dtale nu-s vrednici să-i curețe măcar cismele.

— Ia, colegule, mai domol cu epitetele!

— Mâni, — reluă doctorul, adresându-se către portier, — te asigur, că datoriile acestor chiriași vor fi pe deplin achitate — și fi-ți buni și le dați câteva servicii, de-or aveà nevoie, că veți primì și voi vre-un bacșiș.

Bătrânul cu fiică-sa locuiau într'o odăiță strâmtă, joasă, din catul al treilea. Doctorul cum întră în casa lor, observă că-i foarte frig, soba rece și nici o urmă de hrană pe masă.

Pe un pat zăceà tolănit bătrânul, ascunzindu-și capul în palme, pe altul ședeà, fosta în vremea ei elegantă și cochetă, dar azi slutita femeie de atât amar de suferinți și griji, ținând în brațe un copilaș, de vre-o șase anișori.

Obrajii băețelului ardeau ca para focului, gâtul lui erà umflat, și înădușelile nu-l lăsau să răsufle și să tușească. Uneori respirarea-i încetà, și atunci, sărăcuțul, sforțându-se nervos, își întindeà mânuțele spre desnădăjduita mamă, ori rupeà hăinițele de pe dânsul. Puteai crede, că trage de moarte.

Femeia zărind pe doctor și pe asistent întrând în odaie, izbucnì într un strigăt frenetic de bucurie, iar bătrânul buimăcit de somn, tresărì, și frecându-și ochii, priveà cu mirare la noii sosiți.

— Doamne, Maica Domnului, — vorbì bătrânul, înmărmurind de bucurie, și făcându-și cruce, șoptì mângâietor: — O da Cel de sus, și Mitică o scăpà de acum cu zile....

Dar femeia tremură de frică, aducându-și aminte, că doctorul a venit să-i opereze copilul. După un fir de vreme întrebă cu neliniște:

— Dle doctor, oare operația-i numai decât necesară? mă tem, ca să nu....

— Ia lasă Leontino, cum o zice dl doctor, căci la urma urmei e tot una.... vorbì bătrânul către fata lui.

— Bine, reluă femeia cu glas hotărât și puternic, — dar atunci eu voi să fiu prezentă la operație... eu trebuie să fiu prezentă... să-mi țin copilul în brațe...

— Pardon, întrerupse doctorul cu răceală, — de-a fi necesară ori nu operația, avem să constatăm. Deocamdată să fiți, doamnă, așa de bună, să-mi procurați un ceai din flori de tei.

— Scuzați, dle doctor, că n'avem flori de tei... și nici un cărbune în sobă... reluă femeia cu întristare.

Atunci se vă repeziți la portier, cred, c'are să pună el la cale cele necesare, iar eu până atunci voiu consultà băiețelul.

— Desperată stare!... Nu-i așa, dle doctor? întrebă femeia, căreia doctorul îi răspunse:

— Pentru o mamă, fără îndoială; pentru medic, de loc.... Dar vă rog să nu uitați de ceaiul de tei.

Asta erà numai un pretext al doctorului, care voia să se descotorosească de prezența ei.

— Aha, ceaiul... icni femeia, care pe loc eși din odaie. În acelaș moment asistentul desfăcù cufărașul cu instrumente.

— Dle, zice doctorul cătră bătrân, — operația-i numai decât necesară și imediat o și facem.

— Nu așteptați până vine fiică-mea?

— Cred, că prezențu ei nu-mi va fi de nici un folos....

Asistentul aprinse lampa, provăzută cu un reflector și refractor, aruncă pe masă plapoma, strânsă în patru, o piernuță și pe ele culcă încetișor pe băețel, de-abea de-abea gâfăind.

Cum bătrânul văzù astea, îl tăià picioarele și lăsându-se în voie pe mizerabilul lui așternut, începù să scâncească ca un copil și să-și înfunde capul în palton.

În vremea asta Leontina rugă pe portier, cu sfială, de nu-i poate împrumutà niște flori de tei, să facă un ceai din ele? Își dăduse și parola de onoare, că cum copilul se va însănătoșà, cum se va pune pe lucru, și va plătì rând pe rând toate datoriile, — dar mai întâiu ale portierului.

Dar cât se mirà dânsa, când portierul își scoase șapca dinaintea ei, și o rugà să binevoiască a luà loc pe scaun, spunându-i, că pentru dânsa-i gata să facă totul cu desinteresare, deoarece doctorul îl asigura-se despre achitarea datoriilor ei.

Zicând astea, pe loc puse la foc un ibric cu apă, și până când venì cu florile de tei dela spițeric, apa erà bine încălzită. Biata femeie, cât ai dà din ochi, pregătind ceaiul, aleargă cu el într'un suflet sus.

Dar când să între, îi îngheață inima, când își aduce aminte, că tocmai acum o așteaptă ce-o așteaptă.

Erà, chipurile, decisă la operație, dar în clipa din urmă îi părea, că pierduse curajul...

— Are să mi-se facă rău, când mi-o spune doctorul, că operația-i necesară.... Să-mi taie copilul în ochii mei?... Oh, Dumnezeule!

Deschise încetinel ușa și se oprì pe pragul ușei. Se înfioară de groază din tălpi până în vârful capului — și își întoarse ochii într'aiurea.

Asistentul lângă sobă își spălà mânile, doctorul observà ceva la lumina lampei, tatăl ei zăceà nemișcat pe patul lui. Pe celalalt pat zăceà culcat Mitică. Fața lui nu părea învăpăiată ca adineaori, ci palidă, gâtu-i erà înfășurat de jur împrejur cu giulgiul bandajului, nu se mai zvârcoleà, nu mai gâfăià, ci priveà liniștit și senin.

— De acum nu mai e necesară nici o operațiune... numai o mică impunsătură de ac... cred, că copilul se va vindecà în curând.

Femeia ascultà tremurând, dar cuvintele doctorului o alinară încetul cu încetul.

— Asistentul meu, zise doctorul, va înoptà aici, să caute de grije copilului. Mâni dta cu tatăl vă veți strămutà în sanatoriu. Cu toții, cum văd, aveți nevoie de restaurare și răgaz, ceea ce în locuința asta, e imposibil.

— Dar, dle doctor, noauă nu ne dă mâna nici să ne gândim măcar la sanatoriu! — șoptì femeia îngrijorată de lipsa mijoacelor, apropiindu-se de copil pe vîrful picioarelor....

— Să nu duceți de asta grijă.... După ce spuse astea, doctorul își aruncă paltonul pe umeri, își puse pălăria în cap și dorind tuturor „noapte bună", ieși din odae. Pe scări îl oprì bătrânul. Ii căzù în genunchi și cu lacrimi în ochi îi apucă mâna, sărutând-o cu căldura recunoștinții și mulțumirii.

VI.

Doctorul Stelian se întoarse acasă în toanele cele mai bune. Erà unsprăzece și jumătate.

— Câte extraordinare și neașteptate accidente nu pot întâmpinà pe un doctor, — gândeà în sine, — și iată, m'am luat după cuvintele lui Hristos: »*Iubiți pe vrăjmașii voștri* ș. c. l" și-am mântuit copilul vrăjmașului mieu... acum vreau să văd cum îmi răsplătește Hristos astă faptă bună și vrednică de laudă?

Sunt curios să văd, dacă și acum n'apare pe portret chipul lui Hristos?... Și par'că nu-mi vine să cred, că dispăruse în realitate... am să văd...

Doctorul deschise ușa cabinetului — se oprì puțin pe loc, frământat de astea gânduri:

— Să presupunem, că Hristos a dispărut, atunci va trebuì să dispară și'n ochii soției și'n ochii lui Fănică... căci de ce ar dispăreà numai în ochii mei?

Doctorul întră în cabinet, pășind ca'n fața unei strașnice întâmplări, ce-i mai strașnică decât însaș moartea, că se joacă de-a gâcitelea cu mântuirea sau osândirea.

— Căci n'ar meritâ titlul de osândit omul, din a cărui casă, în chip ne mai auzit a dispărut Hristos? — gândeà în sine.

Doctorul se apropie de masă și răscolește pripit hârtiile în cari ascunse portretul și iată... că-l zări.

Pe stânca, presărată cu flori, ședeà Hristos și priveà cu ochii înduioșați, în cari licăreau misteriile eternității.

Parcă chirurgul prezăreà, mijind pe buzele Mântuitorului, un tainic surâs de mulțumire pentru frumoasa-i faptă.

— Înțeleg acum... din nou a apărut... nu vreà să-mi refuze casa și să-și verse mănoasele Sale binecuvântări peste munca mea, peste soția și copilașul meu...

— M'ai răsplătit în deajuns, Hristoase! de aceea nici eu nu-Ți refuz inima, Ți-o deschid și Ți-o dau întreagă și de acum să fie a Ta pentru totdeauna... Isuse... Isuse... lasă-mă Isuse... să Te iubesc și eu! — Și oftând, adânc mișcat de puterea harului dumnezeesc, cu mâna tremurândă dusă portretul la gură, sărutând cu înfocare blândul chip al Mântuitorului.

Emoționat ori vrăjit sufletește de farmecul dragostei cerești, ce se resfrângeà par'că din pieptul lui Hristos în chipul unor săgeți înflăcărate, rămase mai departe sub înrâurirea aceloraș gânduri, ce aveau de obiect credința ori religiunea.

— Ori cum o fi, — cugetà doctorul, plimbându-se prin odaie cu mânile la spate, — ce înseamnă seaca noastră erudițiune, tot intelectualizmul nostru modern, progresul științific al secolului XX-lea, atâtea descoperiri și atâta frământare a filozofilor noștri ateiști, cari nu mai ies nici la un capăt, si nu-ți satisfac nici mintea și nici voința?

Doctorul scoțind din tahacheră o țigară, o aprinse și începù s'o fumeze, urmând firul gândirii:

— Mintea, totdeuna-i flămândă de adevăr, voința seteoasă de frumos, de bun, de moral... Și oare știința pozitivă de până acum, ori arta secesionistă de azi a dat de acel adevăr, care să sature pe deplin mintea? și de acel moral frumos, care să adape voința? Mie mi-se pare, că nu.

Bine, să cercetăm. Vei spune știința? erudițiunea? O nu... căci ea-i mediul, care te conduce spre adevăr. — Onestitatea? — ea-i efectul culturii și civilizațiunii, de asemeni ca și umanitatea. Vei spune eticheta, bunul ton? — Forme goale și nimic mai mult... Arta? Ei, că chiar a și devenit caraghios artismul ăsta secesionist, o caricatură, o batjocură a frumosului... Politica? Ce-i mai mult politica dacă nu lupta unor creeri, cari nu luptă cu arma minciunii, ipocriziei și înșălăciunii? Cu cât minți și înșeli mai bine cu atât ești mai bun politic în ziua de azi... se înțelege, că așa... așa-i lumea noastră modernă de azi!... Nu, în toate astea nu dai de acel frumos și moral ultim, care să te satisfacă cu totul... dar te uită colea pe portretul acesta, vezi scris: »*Iubește pe vrăjmașii tăi,.., fă bine celor ce te urăsc și prigonesc*«, — o nouă teorie, teoria dragostii, inventate de un om din alte sfere, de Hristos.

Să iubești pe vrăjmași? — lucru în contra naturii, prea absurdă teorie, și totuș ea e esențialul religiunii Lui... Fie religiunea Lui o simplă iscodire omenească, Hristos a iscodit atunci însuș frumosul, adevărul și moralul, care întrece modul de a cugetà al altor filozofi și înțelepți... Asemenea principii de dragoste doar numai ființa cea mai morală, cea mai frumoasă și cea mai bună le poate inventà. Asemenea ființe de excluzi pe Dumnezeu, nu există. Atunci rămâne, că Hristos e Dumnezeu, iar religiunea Lui e o instituțiune divină.

Cugetând acestea, în modul cel mai logic, ca și cum ar fi vrut să dovedească și altor atei existența lui Dumnezeu cu argumente pur raționale, îi întrerupse firul gândirii sunetele clopotelor ce se îngânau lin prin tăcerea adâncă de noapte.

— Ia... sună clopotele la biserici! E noaptea Crăciunului! Aniversarea acelei nopți, în care Hristos s'a coborât pe pământ acum două mii de ani.

Da, Hristos, Dumnezeul dragostii, care a învățat să iubești pe vrăjmași; Acela,

care-i »*Calea, lumina* și *adevărul*«, după cum cetisem odată în cartea de rugăciune a soției. Ea acum e dusă la biserică, să se roage Lui, să adoare pe Hristos. Și sunt convins, că ea-i mai fericită decât oricare filozof, erudit și politician, fiindcă crede, sperează și iubește ... da iubește pe Dumnezeul dragostii ...

Dar ce-a fi, dacă am să mă duc și eu la biserică? Să văd pe soția mea cum se roagă lui Isus, poate, poate că m'a învățà și pe mine să mă rog....

Da ... e douăsprezece punct. Mă duc.

VII.

Nu-i de lipsă să mai spunem, că a doua zi doctorul împreună cu soția sa, îngenunchiau înaintea Altarului, să primească în sufletele lor, curățite prin Taina sf. spovezi, pe Isus Mântuitorul.

Lumea din biserică înlemnise de mirare, zărind celebrul chirurg, împărtășindu-se odată cu soția.

Cum se reîntoarse doctorul acasă, povestì soției toate întâmplările de astănoapte: dispariția lui Hristos de pe portret, operațiunea, frica de înebunire, schimbarea convingerilor sale. Și soția-i zise, cât de fierbinte nu se rugase pentru convertirea lui, și iată, că Dumnezeu i-a ascultat rugămintea, de i-a convertit soțul.

Nu mult după aceea Doctorul zise soției:

— Îmbracă-te și haidem să facem o vizită.

— La cine?

— Ai să vezi. Grăbește-te!

Soția pe loc își făcù toaleta, își luă rochia de mătasă, pălăria după moda cea mai nouă: „à la secession," — cu gândul să facă vizită unei personalități de elită. Erà nespus de curioasă, să vadă unde-o duce soțul.

Doctorul ieșise pentru o clipă din salon și dispuse prânzul pentru două persoane la adresa x. Doctorul luându-și soția de-a brațeleta, pornì, — și după un drum scurt, o conduse în niște apartamente modeste, suind scările spre locuința bătrânului.

— De ce nu mi-ai spus unde mă duci, că-i păcat de rochia asta, s'o tăvălesc prin colbul acesta.... uite ce neglij și disordine pretutindeni, vorbi soția, indignată de asemenea visită tocmai în ziua de Crăciun.

— Gândește-te, dragă, că ești soția unui chirurg expus tuturor mizeriilor....

După o clipă doctorul bătù la ușă și auzind din lăutrul odăii un glas subțire de femeie: „poftim" întră cu soția.

În odaie erà de tot frig și un aer greoi, înnădușitor. Femeia palidă, tremurând, ședeà lângă copil. Mititelul liniștit priveà cu ochi mari, plini de vieață. Bătrânul lipseà.

— Cum se află băețelul? întrebă doctorul.

— Mulțumesc, dle doctor, bine până acum. Până mai adineaori șezuse cu noi asistentul dvoastră, schimbând mereu compresele, acum a ieșit zicându-ne, că are să vină iarăș.

Doctorul se apropie de copil, îi cercetă pulsul, îi pipăì obraji, îi deschise gura.....

— Starea copilului d-tale e normală și scapă, — zise doctorul.

— Poftim, madam, luați loc, se adresă femeia către doamnă, întinzându-i un scaun, — scuzați, vă rog, că nu vă pot tractà cu nimic....

— Mulțumesc, răspunse doamna, așezându-se pe scaun. Numai simțul de jertfă și dragostea către aproapele, o mai țineà în odaia în care domnià cea mai perfectă disordine și aerul cel mai infectat. Acum își făceà dânsa ideie, ce înseamnă viața unui medic-chirurg, care trebuie să se uite cu ochi răci și indiferenți la mizeriile omenești.

— Copilului i-ați dat ceva de gustat? întrebă doctorul.

Femeia țînti ochii în pământ și se întristă, — iar după o clipă de tăcere, răspunse sfielnic:

— Nu, dle Doctor, nu i-am dat încă nimica.

— Dar cum mi-se pare, nici dta n-ai mâncat azi nimica?!...

Femeia se înroșì privind spre lumina ce se furișà prin ochiurile ferestrilor, dădù din cap, oftă adânc, dar nu răspunse nimica. După un fir de vreme, își duse șorțul la ochi, să-și șteargă lacrimile ce-i începură să curgă.

— Scuzați, doamnă, că v-am supărat cu întrebarea mea, — vorbi doctorul cu glas compătimitor. — Îmi permiteți să vă întreb unde-i dus tatăl d-voastră?

— Oh,... s'a dus și nu mai vine, s'a dus mai bine de un ceas la dugheană... să cumpere ceai, zahăr și pâne... dar se vede, că băcanul nu mai vreà să ne deà pe datorie...

Femeia cum isprăvi cuvintele de vorbit, începù să plângă mai tare. Părea, că nu-și mai poate opri șiroaiele de lacrimi.

Pe scări se auziră niște tropăiri grele și îndesate. Pe ușă se arătă bătrânul cu mâna goală, galbin ca ceara și scârbit de tot.

— Sărutăm mâna, cuconașilor, zise bătrânul, zărind pe musafiri. Leontina ceti de pe fața lui posomorîtă, că în zădar fù ori care rugăminte, băcanul rămase neînduplecat....

— Mamă .... mamă .... mămăică, papa.... papa, mămaică.... îngână copilașul flămând, întinzând mănuțele spre maică-sa, să-i aline foamea. Mama sărmana ajunse la culmea desperării.

Astă scenă înduioșă pe toți. Chiar doamnei îi venì să plângă, aducându-și aminte de copilașul ei, — ce durere n-ar fi pentru ea, neavând cu ce îmbună foamea copilului.

Pe ușă se arătă servitorul, aducând un coș acoperit cu un prosop curat.

Femeia privì mirată la noul sosit și nu-și puteà da seamă, ce rost să aibă străinul cu coșul lui.

— Bine, că ai venit la vreme grăì doctorul către servitor, — zi bucătăriței, să facă un ceai, și să-l aduci pe loc. Apoi s'aduci niște cărbuni să încălzești odaia. Sluga ieșì.

— Azi e ziua de Crăciun, — vorbì doctorul, — în care Hristos a venit pe pământ.... atât pentru bogați cât și pentru săraci! Știu, că sunteți strâmtorați de nevoi și griji, de aceea să-mi permiteți, ca în semn de dragoste creștinească, să vă dau acestea bucate.

— Dle doctor!.... rostì femeia, împreunându-și mânile și privind cu ochi înlăcrimați la dânsul!...

— Mă rog, doamnă, să nu vă jenați, și faceți-ne această plăcere, îngână doamna, surizând binevoitor.

Pe loc însaș doamna desfăcù coșul, așternù prosopul pe masă, scoase tăcâmurile din coș și sticla cu vin. Apoi cu un glas dulce șoptì:

— Poftim la masă, că bucatele-s calde!...

Bătrânul înainte de a prânzì, căzù în genunchi la picioarele generoasei doamne, iar fică-sa cu smerenie și sfială se apropie de doctor și de doamnă, sărutându-le mâna.

Apoi cu poftă mare începură să guste din mâncările boerești. Doctorul se îndeletniceà cu destuparea sticlei de vin, când pe ușă întră servitorul cu o tablă, pe care se află un mic samovar de alamă, o zăharniță de porcelan, o lămâie și un păhar de cristal cu o linguriță de argint.

Doamna-i luă tablaua din mână să facă un ceai pentru copilaș. Servitorul ieșì cu gând se aducă cărbuni. Doamna, ca o mamă plină de cea mai gingașe dragoste, ca și pentru copilul ei, dădeà ceai cu linguriță copilașului bolnav.

Familia întreagă prânzise. După ce se ospătară și beură câte un păhar de vin, doctorul le vorbì:

— Uite, oameni buni, nu numai, că uit de cele ce au fost în trecut, dar vreau să vă ajut ca pe niște prietini. La cinci seară are să vină o trăsură să vă iea la sanatoriu. Acolo aveți deja loc și cred, că o veți duce-o cu mult mai bine.

Uite, aici aveți o bancnotă de 1000 coroane, plătiți-vă datoriile, chiria și sanatoriul. Noi ne ducem, vă lăsăm cu bine și vă dorim: Sărbători fericite!

Bătrânul și femeia înmărmuriră. Nu puteau să zică o vorbă binefăcătorului lor. Amândoi se apropiară și sărutau pe rând mâna doctorului și a doamnei.

Bătrânul vorbì. ținând bancnota în mână:

— Dumnezeu Sfântul să vă răsplătească și să vă deà noroc și sănătate Dvoastră și copiilor Dvoastră.

— Câte zile — vom trăì și — vom ajunge, aste binefaceri nu le-om uità, — vorbì femeia mișcată, — noi vă mulțumim din tot sufletul de sute și mii de ori.

Doctorul și doamna ieșiră bucuroși, că îndepliniră o faptă de dragoste adevărat creștinească față de niște săraci și față de vrășmașii săi, după cum însuș Hristos o dorește dela fiecare creștin:

„Iubiți pe vrăjmașii voștri.... și faceți bine celor ce vă urăsc și prigonesc!" ....

Dela Bistrița.

O Doamne.

De eri și vântul a 'nturbat,
Chiar geru-i azi mai simțitor,
E crud tiran — de ne 'mpăcat —
Dar pentru mulți mai aspru chin
E traiul lor.

Mai stors de ger, un biet sărman,
Intinde mâna la drumeți.
Cu plânsu 'n ochi cerșește-un ban,
Că-i mort de foame bietul om
Cu trei băieți.

„Ah, miluiți pe-un cerșetor,
„Căci sunt sărman, și n'am puteri,
„De ger cumplit copii-mi mor...
„Și n'am mâncat, creștini, nimic
„Tustrei de eri!

„Un ban, un singur ban vă cer,
„Să-mi mai alin truditul trai,
„Să-mi mai astâmpăr asprul ger;
„Un lemn aprins de-ar fi la noi
„Ne-am crede 'n rai!"

Prin preajma celui părăsit
Treceau bărbați, treceau femei,
Dar nimeni nu l'a miluit...
Iar gândul lui e vecinic dus
La mititei.

Și-ar fi voit să plece-acum,
Căci l'așteptau cu-atâta dor...
Dar tot ar mai fi stat pe drum,
Să milogească tremurând
De dragul lor.

Porni. — Și 'n urma lui căderà
O noapte neagră pe pământ,
Iar vântul vâjîind mugeà
Cu'n freamăt surd și tânguit
Ca de mormânt.

Ajunse 'n prag, trudit de drum.
Atât fu dorul celui mic...
Toți veseli sar să'l cate-acum:
„O, dragii mei, nu mai căutați,
Căci n'am nimic!

Plângeau... dar el îngenunchiat
Priveà cu jale la copii,
Priveà spre ceru 'ntunecat:
„O Doamne, mare-i mila Ta,
Pe toți ne știi!...

Dela Bistrița.

COPILUL ȘI MAMA.

La Crăciun de ce oar' mamă
Merg copii și colindă
Și tot sună 'n clopoțele
Lângă pragul dela tindă?

Asta dragă-i sărbătoare:
Că de mult în frig afară
Domnul sfânt Iisus Copilul
S'a născut dintr'o fecioară!

Dar, la Paști, de ce oar' mamă
Se roșesc atâtea oauă
Și copii 'n satul nostru
Toți au cămășuțe noauă?

Puiu mamii, puiu mamii
Ziua aceea-i, ca să spuie,
Că pe Domnul sfânt odată
L'au bătut pe lemn, cu cuie!

Pe nevinovata-i frunte
Din spini iuți i-au pus cunună
Și de mila lui, în sânge
S'a 'nvălit frumoasa lună!

Spini pe frunte?... și copilul
Se pornește pe oftare:
Mamă dragă, mamă dragă
Cum l'o fi durut de tare!

T. Murășan

Ciarșaful de vânat.

— Ștefan Catifea. —

Eroii povestirii, ce urmează sunt arătați cu degetul în micul orășel de provincie, unde s'a petrecut întâmplarea. Noroiul și lipsa de apă bibibilă nu sunt cele mai mici mizerii ale localității cu pricina.

Stan și Bran sunt două tipuri, cari au pus la cale multe năsbutii în orășelul sărac în senzații. Intr'una din zile stăteau la taifas în unica cafană din localitate, în cafana »La doi ciorapi«. Aci erà locul de convenire a tinerimii de bună speranță. Aci se mai înjghebà din când în când — mai des — câte un preferans »mai țapăn«, ori câte un ferbli »cu căței«.

După cum spusei cei doi prietini nedespărțiți discutau flegmatic lângă un »picolo«, când Stan observă pe cetățanul Butuc, care tocmai veneà sprd cafană. Călcà apăsat prin zăpada, ce prinsese a se topi.

Ce mai chilipir, aruncă Stan vorba lui Bran. Hai să-i tragem un frecuș Romănului.

Din două vorbe înțelesul fù gata.

Lasă numai după mine, zice Stan, și de nu-l dau gata, să nu-mi mai zici pe nume.

In momentul acesta Butuc deschide ușa cafenelei și trece maiestos pragul. In urma lui întră un câne — nici de oi, nici de vânat, — o corcitură pocită.

Îi ziceà Hechi.

Apariția noilor oaspeți a alarmat întreg publicul. Toți cunoșteau pe Butuc, ca pe un vânător pasionat, dar cu . . . pech. Ambițios pe pasiunea sa de vânat, Butuc și începe să spună o pățanie »cam șoadă«. Spune, cât spune, când trăgând cu ochiul în dreapta și în stânga observă pe Stan și Bran povestind pe șoptite. Din toată conversația n'a înțeles decât două vorbe: gâște sălbatice și ciarșaful de vânat. In neastâmpărul curiozității își întrerumpe povestirea și se apropie de cei doi prietini.

— Ei bine bre! ce tăinuiți aci?

— Dorești ceva, frate Butuc, replică Stan, ca și când s'ar simți rău, că-i conturbă.

— Spuneți, vă rog, de ce gâște vorbiți?

— Nu fii așa curios. Vorba ăluia, curiozitatea strică frumusețli.

— Ba bin' că nu voiu fi, când e vorba de vânat. Dar ce vă codiți. Spuneți de ce-i vorba. Ori e ceva secret la mijloc?

— Chiar secret n'ar fi, dar nici clopotul cel mare nu-l putem trage.

Butuc, în credința, că aci se desvoaltă ceva picant se vâră între ei și îi zorește mereu, să iasă cu »farba«

— Ce socotiți voi, eu doară nu sunt vrednic de încredere? se supără Butuc și mai stă să plângă.

Văzând prietinii la câte stau își trag cu ochiul și începe Stan:

— Ce zici frate Bran, să-i spunem?!

După puțină gândire prefăcându-se, că se luptă în internul său răsp unde Bran:

— Să-i spunem, doară și el e de ai noștri.

Atunci Stan îi șoptește — să nu audă și alții — că au sosit ciarșafurile de vânat.

Butuc nu înțelege vorba, dar totuș se bucură. Intreabă apoi cum se folosesc ciarșafurile cu pricina.

Prietinii își trag cu ochiul, apoi zic într'un glas:

Tu încă nu știi cum se folosesc ciarșafurile de vânat?! Ceva non plus ultra. In zădar. America ne întrece pe toată linia. Noi Europenii azi mâne putem închide bolta.

— Auzi coleal esclamă Butuc.

— In America și iarna vânează gâște sălbatice și încă cu un succes enorm. Tot lucrul e un bagatel, numai să aibă omul un ciarșaf potrivit. Noi ne-am procurat două, direct din Newjork. Sunt o comoară și costă abia 20 dolari.

— Să-mi dați mie unul, se roagă Butuc, dar din vobele lui simțești, că e gata să folosească și alte mijloace ca să ajungă în posesiunea doritei scule de vânat.

— Ce, crezi, că noi le-am procurat să le vindem altora? răspunde indignat Stan.

— Dar bine, fraților, vi-l plătesc la moment

— Nu se poate.

— Nu fiți așa răi la bătucă.

— Ne pare rău, dar nu să poate.

Butuc pune mâna pe portmoneu și scoate hârtia de 100 cor.

Prietinii se înmoaie, dar tac încă.

— Bine oamenilor, nu vă trebue voauă bani. Uite hârtia nouă nouță.

— Apoi fie pentru tine. Altuia nu i-l'am dà nici pentru duplu. Pun mâna pe bani și-i așază la chimir, iar Butuc convins, că a făcut un ghește admirabil fredonează mulțumit:

Arde focu 'n paie ude
Strig la mândra, nu m'aude....

A doua zi un car hodorogit se apropie de crișma din deal. In car stăteau sgriburind trei bărbați: Stan, Bran și Butuc.

Primul aveà numai un baston, al doilea duceà un revolver, iar Butuc strângeà dornic de vânat oțelele unei frumoase puști duple. La picioare aveà un pachet măricel. Acolo erau ciarșafurile de vânat.

Stan și Bran își comandă pe neobservate cina, apoi pleacă cu toții spre »Lacul fără fund«.

Zăpadă groasă acoperia întreagă împrejurimea, drumul erà cam tare, frigul însă nu erà prea mare. Pe cale îi mai esplică odată felul cum se aplică ciarșaful. Dacă-l știi potrivl bine, așa de minunat te poți ascunde sub el, încât nu gâscă, ci să fi un dobitoc cât de inteligent nu bagi de samă, că țevea puștii te pândește la o distanță de câțiva metri. Cu scula aceasta Americanii prind multe gâște sălbatice.

Butuc tremurà de bucurie, și abiă aștaptà să se vâre sub ciarșaf. De data aceasta Stan aveà să fie numai chibiț, de aceea venise numai cu bastonul. Bran ca vânător probat își cearcă norocul cu un revolver. Eroul zilei erà nesmintit cetățanul Butuc, căci el se adjustase mai bine.

Când ajung aproape de lac, ca să arete lui Butuc în mod intuitiv felul cum se folosește ciarșaful, Bran se oprește la un loc potrivit și roagă pe Stan, să-i ajute. Sapă o groapă în zăpadă, Bran întră în groapă, iar Stan așează peste el ciarșaful și îi fixează colțurile cu niște lemnuțe. Numai în fața lui lasă o crepătură, ca să poată observà gâștele. Mai tocmește ici colea crețele și Bran poate aștaptà liniștit vânatul.

Butuc rămâne încântat de priveliștea ce i-se desfășură și cu pași hotăriți grăbește să-și caute un loc bun. In dosul trestiișului află locul căutat, își sapă groapa, iar Stan îl acopere cu ciarșatul, îi netezește crețele și pleacă.

Ajungând la Bran îi ia ciarșatul, acesta iasă din groapă și pornesc ambii spre crișma din deal. Acolo lângă o »felcuță« așteaptă pe Butuc cu gâștele.

Așteaptă, așteaptă, dar Butuc nu mai vine. Dupăce s'a însărat bine trimit după el un servitor dela crișmă. Acesta îl află tot sub ciarșaf, dar aproape înghețat. — Abia mai avuse putere să se descarce asupra servitorului nevinovat. Ii arde câteva preste față și pe aci ți-e drumul.

Servitorul se reîntoarce ținându-se de fălci, iar Butuc și-a pierdut urma pe câteva săptămâni. Gâștele petreceau zile albe în alte părți ale văzduhului. — Ciarșafurile erau niște pânze comune de coperit mașinile. Le-au împrumutat dela firma Nicu și Ali.

Solie.

Stă luna pază peste munți
Și stelele zimbesc,
Răsună 'n noapte atât de sfânt
Un cântec îngeresc.

»Hristos se naște 'n Viflaim
»Stăpânul îndurat,
»Vestiți în lume dragi păstori
»Pe marele Împărat....

Și de pe ceriuri s'a pornit
O rază zimbitoare,
S'aducă 'n largul necupris
Cuvânt de sărbătoare.

N. Dumitreanu.

Orfanii.

Pe noi cine ne știe, ce suntem noi în lume?
Copii ai nimănuia, ființe fără nume,
Nespusa noastră jale nimica nu înseamnă,
În vitejia vremii noi suntem flori de toamnă.

Ne pare-atât de dulce o vorbă ce ne chiamă,
Căci nu știm noi ce-s ochii și zimbetul de mamă,
Ce-i dragostea de frate, ce-i inima de soră,
Căci viața noastră-i noapte ce n'are Auroră.

Neîntrerupta muncă de timpuriu ne-omoară
Și foamea ne sleiește figurile de ceară,
Prin umede mansarde în frig și în mizerii
Ne stingem ca martirii noi oaspeți ai durerii.

Dar uite ca din basme coboară să ne'ntrame
Cu milă nedescrisă, cu zimbete de mame,
Femei cu nobil suflet, cu graiu de mângâere,
Ce vin să ne împace nevrednica durere.

Cu daruri și cu rostul de sfaturi înțelepte
Cu râvnă vreau la viața de-acum să ne deștepte,
Să ne sădească 'n inimi iubirea de națiune
Și dorul plin de lacrimi al unor vremi mai bune.

Ne închinăm azi vouă duioase eroine,
Ce întăriți mulțimea prin proorociri de bine,
Ne închinăm în lacrimi noi cei fără de nume
Ce-avem camin câmpia și țara 'ntreaga lume.

Aron Cotruș.

Margareta, prințesa păcii

de

Selma Lagerlöf.

Selma Lagerlöf celebra autoară svedeză a fost distinsă în anul acesta cu premiul Nobel pentru literatură. Autoara e în vrâstă de 52 ani și fondul nuvelelor ei este acela al vechilor legende scandinavice, legende medievale, ori cu referință la Mântuitorul.

Când Margareta, prințesa păcii a plecat în Norvegia, ca să se mărite după regele Magnus — s'au întâmplat lucruri minunate, la sosirea ei în Storgardsbyn.

Două femei bătrâne, cari adunau mușchi pe o coastă de pădure, au zărit-o cele dintâi. Și-au lăsat numai decât straiețele și au pornit-o la fugă spre sat, ducând vestea, că se apropie de sat, prin cărarea pădurii, o arătare albă și minunată, pe un roib. Nu le-a crezut nimeni.

— Ce-au putut zări bătrânele acele, cu ochii lor slabi! Li-s'a năzărit negura de asupra mlaștinei, plutind printre brazi.

In curând sosi însă, Rasmus, un tinăr tăietor de lemne, gâtăind. Ochii îi străluciau, și erà așa de obosit de alergare, încât abia puteà scoate o vorbă. Când îi veni graiul, începù să strige:

— Bucurați-vă! Vine prințesa. Eu am văzut-o strecorându-se încet printre brazi, — bucurați-vă!

Bătrânii chiar se sfătuiau, la încrucișarea drumurilor, vorbind încet, despre războiul, ce au să-l pornească din nou împotriva Norvegilor. Auzindu-l pe Rasmus, credeau, că îi iea în bătaie de joc.

— Mă, pui de urs! Să nu-ți mai umble gura, ticălosule, că te strivim. Și îl amenințau cu pumnii.

Dar Rasmus strigà cu glas mai resunător încă:

— Vine prințesa! Paserile tăcute ale pădurii o întimpină cu cântece, ciripind în urma ei. Veveritele o privesc dintre ramuri cu ochi scânteetori și cocoșul de munte sboară, întru întimpinarea ei, ca un fulger.

Per fierarul, îl prinse de urechi.

— Zici, că ai văzut pe prințesa? Minciună! Tu ai văzut o zină din pădure. Dumnezeu se va îndură de noi, dar prințesa n'are să vină . . .

Nu credeà nimeni, dar vestea s'a lățit ca fulgerul, în sătulețul nenorocit, prădat de atâtea ori de incendiul rezboitorilor. Cei refugiați prin gropi, ruine și pivniți eșiau la iveală unul câte unul — adunându-se cu teamă în jurul lui Rasmus.

Per fierarul, văzând că toată lumea ascultă povestea lui Rasums, îl scutură cât putù de urechi.

— Nu-ți bate joc de noi, cari suntem niște bieți oameni ce locuim în miezuină. Am suferit noi destui, căci suntem neîntrerupt în primejdie de moarte. Ceeace a văzut băiatul acesta nu e prințesa, ci zina pădurii. Ea rătăcește prin poteci, zimbind și gângurind ca o turturea, aruncând priviri ispititore asupra flăcăilor. Ea știe, că în vara trecută regele Inge s'a întâlnit cu regele Magnus al Norvegiei, promitându-i acestuia de nevastă pe fată-sa. Aceasta ar fi garanța de pace. Zina afurisită știe, că de mult se așteaptă sosirea prințesei aducătoare de pace și de aceea ne amăgește, să credem că a venit.

Tăietorul de lemne începù a sbierà din răsputeri:

— Vine prințesa! Am văzut-o! Coroana ei e ca o cunună stropită de rouă și calul are șea de catifea roșie.

Atunci și-a făcut loc prin mulțime moșneagul Sigrid Torsdotter, amenițând cu cârja:

— Cine spune, că vine prințesa? Numai eu știu cine are să vie. Toată iarna am privit la fumul ce să înalță din culina mea. Fumul îmi dădeà visiuni. Am văzut pe cei ce vor veni: ei poartă lănci și scuturi.

Oamenii se cutremurară de groază, dar tinărul nu se lăsà înduplecat.

— Ce-mi pasă mie de vedeniile dtale. Eu am văzut pe prințesa!

Per fierarul, îl apucă de umeri, îl împinse în bordeiu, răsturnând o piatră mare la întrare, ca să nu mai poată eșl afară. Dar Rasmus sbierà și de acolo:

— Am văzut pe prințesa. Veseliți-Vă! Se apropie!

Intr'aceea sosiră și câțiva vânători din pădure, aducând veste înveselitoare. Numai moșneagul Sigrid Torsdotter sta ghemuit pe pământ, încruntat și posomorât, spunând că e vai de acel ce crede acest lucru, până n'a văzut însuș pe prințesă.

— Numai atunci să prindeți inimă, când va apăreà în marginea pădurii, pe murgul cu potcoavele aurite, umplând de strălucire valea cu mărgăritarele coroanei...

N'apucă să-și isprăvească vorba, și cele două bătrâne, începură să țipe:

— Ajută-ne, Sfântă Fecioară!

Și priviră înspre pădure, la cărarea albă, ce se desprinde din întunecime.

Strigau cu toții:

— Priviți! Ce este? Maică Preacurată! Apoi dacă nu e zina pădurii? E prințesa!

Poporul sălbătăcit de atâtea suferințe își întinse brațele într'acolo Apoi îngenunchiară și începură să cânte psalmi. Câțiva alergară și traseră clopotele, ca să alunge vedenia, în cazul că ar fi răutăcioasa zină a pădurii...

In sfârșit și bătrânul Sigrid Torsdottee observà pe fecioara, care se deslușià acum din besna pădurii, și esclamă:

— Tu floare plăpândă! Luceafă de dimineața! Tu nu ești zina pădurii, ci ești aievea prințesa!

O rupseră cu toții la fugă, întru întâmpinarea prințesei, strigând; »Luceafărul zorilor! Floare plăpândă!«

Se înghesuiau cu toții în jurul roibului, care pășià mândru, cu șeaua de catifea cu coama împletită în petele de aur.

Prințesa Margareta erà întovărășită de cavaleri și contese, înaintea roibului pășià un biet țăran, care striga în gura mare: »Iată, vine prințesa păcii! Iată, vine Margareta Fredkulla!«

Și în urma prințesei rămâneà pretutindeni bucurie și liniște. Copiii și femeile îi așterneau flori și ramuri în cale, dar nicăiri n'au întâmpinat-o cu atâta veselie, ca în satul lui Rasums și a lui Per.

In vremea ce convoiul coborià spre sat, țăranii se înghesuiau în preajma ei, spunându-i cât de mult au așteptat-o și cât au suferit. In mijlocul satului se opri. Nicăiri nu văzuse prințesa atâta mizerie. Privirea ei cuprinse regiunea prăpădidă de flacări, ruinile si poporul zdrențuros — și ochii i-se umplură de lacrimi. Dar oamenii îi sărutau mânile, asigurând-o, că acum li-s'au curmat suferințele, căci ea sosise.

— Nu te mai gândi de noi, prințesă! Nu ne mai compătimi! Cugetă-te la regele Magnus, căci ești mireasa lui. Zimbește-i dulce, și mângâie-i în gând pletele blonde, mătăsoase!

Dar ea stà nemișcată pe roib și plângea fără contenire. în vremea ce poporul încerca s'o mângâie..

— Nu plânge! Vezi dincolo, pe malul de alături e Norvegia, acolo te așteaptă mirele. Dumnezeu să te binecuvinte! Ascultă! S'aude cum te chiamă!

Dar Margareta erà nemângâiată.

Privià la bieții oameni slabi și palizi, numai oase învăluite în zdrențe. Nici nu mai sămănau a oameni. Î-și ridică mâna în sămn că vreà să le vorbească. Se făcù tăcere.

Ea le zise:

— Nu uitați ce vă făgăduiesc înaintea lui Dumnezeu; mă voi nisuì să vă alin suferințele, ce ați îndurat, până în clipa din urmă.

Tăcù. Dar cum i-se părù, că promisiunea e anevoioasă de indeplinit, adause:

— Așa voi face, de m'ar costà chiar fericirea și chiar viața mea!

Își înălță apoi privlrea curăjoasă și își șterse lacrimile.

Se scobori cu calul spre rîu.

De marginea drumului erà un păstor, care începù să cânte și el de dragul prințesei. Cântă o mică poesie de dragoste despre regele Nordului, care s'a îndrăjit de fata regelui dela Sud.

Margareta își opri calul și ascultă cântecul dulce al păstorului: »... nu e decât o singură ființă de care mi-e legată inima și pentru care petrec nopți de veghere; nu e decât una singură, fără care nu cunosc bucurie: e fecioara frumoasă a Răsăritului, Matilda, fică de rege. Dorul mă urmărește pretutindeni — și mâhnirea mă întovărășește, căci frumoasa fată de rege nu va fi a mea niciodată!«

Prințesa ascultă, cântecul zimbind. și întrebă apoi, că cine l-a făcut?

— Chiar regele Magnus, în onoarea prințesei Matilda.

Prințesa rămase încremenită.

— Magnus a compus acest cântec? Dar atunci ce caut eu la el? Când el iubește pe fica regelui din Răsărit?! Mie nu mi-a făcut cântece! Pe mine nu mă iubește!

Ea zise însoțitorilor să se întoarcă, în vreme ce de pe celalalt țerm s'auzia necontenit un glas, care o chema pe nume

Poporul rămasă încremenit.

— Însoțitorilor, duceți-mă acasă se rugă ea. Iar de pe celalalt țărm s'auziau glasuri de chemare.

Margareta se întoarse spre pădure, astupându-și urechile. Dar poporul îi ațînù calea.

— Nu te vei întoarce decât peste trupurile noastre. Nu te lăsăm! Ți-ai uitat jurământul?

Și îi sărutau mânile, îi sărutau haina, prinzându-i frânele roibului.

Ea ridică gârbaciul să lovească:

— Lăsați-mă!

Poporul se dede la o parte, aiurit.

Puteà să meargă acum acasă. Dincolo de pădure era casa părintească, unde doria să se refugieze, cum să ascunde fiara rănită în culcușul său. Privi într'acolo cu o privire așa de aprinsă. încât i-se uscară lacrimile în ochi... Apoi, încet-încet se întoarsă și își luă drumul iarăș spre rîu. N'o mai silia nimeni acum, ci singur dragostea, ce o aveà pentru popor.

Nu mai pășia acum cu îndrăsneala minunată de mai nainte. Mergea încet și poporul o întovărășa, fără să poată spună o vorbă.

Când s'a urcat în barcă, a descălecat, și plecându-se asupra apei curgătoare, și-a zis:

— Vezi această apă curgătoare? Ea trebuie să se reverse în mare... Valurile nu-și pot conteni curgerea, ori cât de amară și de îngrozitoare ar fi marea. Fii și tu valul blând și moale, care se revarsă în marea suferințelor omenești, pentru a-i micșora amărăciunea!

Al.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**

Redactor responz.: **Augustin Gruiția.**

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de **Buziaș**

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formarei nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I Blaj.

(35) 2—?

(64) 5—5

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută ucrările necesare la edificarea școlii gr.-cat. din Tușin (Tuson, u. p. Uzdi-Szt. Péter Kolozs megye), prin aceasta să recurează să-și na înteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 300 cor. adecă treisute cor. la curatoratul parohiei gr.-cat. din Tușin cel mult până la 1 Februarie 1910 la 12 oare a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminariul și planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 12 Septemvrie 1909 sub Nrul 6869 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Tușin între oarele 8—12 a. m. și 2—4 p. m.

Tușin la 3 Decemv ie 1909.

Emiliu Pop paroh gr.-cat. — **Vasile Florea** curator primar.

Mașini de cusut

Vase de aluminiu

CADOURI DE CRĂCIUN

Aranjamente de culină

Oswald Schaffendt

BLAJ.

(66) 3—3

Rechizite de masă.

In propriul interes

Primește numai țigla **BOHN**

din **Nagykikinda** și **Zsomboly** respingând ori ce altă **țiglă de calitate inferioară** pentrucă numai

țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mustre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

(27) 22—?

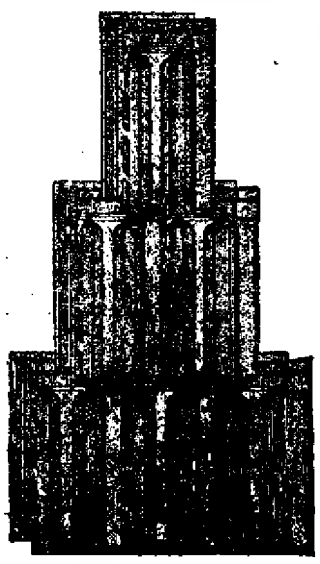

Țigla Bohn de Nagykikinda.

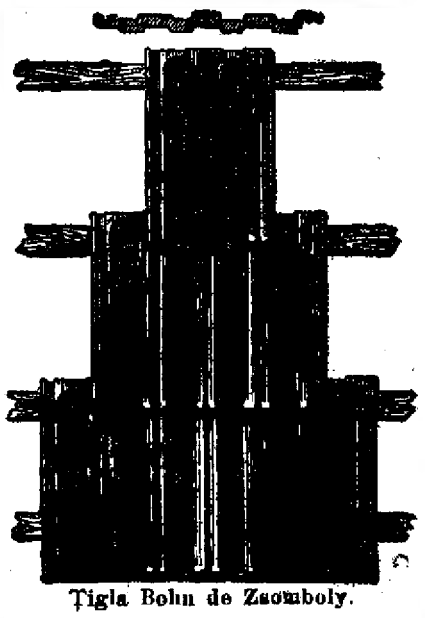

Țigla Bohn de Zsomboly.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. Blaj, 15 Ianuarie 1910. Numărul 3

Fondul cultural.

Reproducem la loc de frunte apelul lansat de comisiunea consistorială, în chestia ajutorării şcolilor.

Onorate Domnule!

De câţi-va ani încoace mereu s'a discutat cestiunea învăţământului nostru elementar, şi s'au recomandat câte şi mai câte mijloace şi căi pentru mântuirea şi asigurarea şcolilor noastre elementare.

In sinodul arhidiecezan ţinut în Blaj în zilele 23—26 Noemvrie 1909 cestiunea aceasta a fost unul din obiectele cele mai de frunte, asupra cărora s'a discutat şi hotărît. S'a făcut propunerea, că să se înfiinţeze o bancă culturală, din venitele căreia să se ajute şcolile elementare. Dar nici comisia scolastică a sinodului şi nici sinodul însuşi nu au primit propunerea aceea. Multe au fost motivele neprimirii. Se zicea pe dreptul, că avem, să mântuim şcolile îndată, iară mijlocul de mântuire, care l-ar îmbiă o bancă culturală, va puteà să se dobândească numai peste ani. In schimb pentru propunerea aceasta comisiunea a recomandat, să se facă apel la spiritul de jertfă al credincioşilor nostri, şi în urma propunerii acesteia sinodul a hotărît, ca din jertfele credincioşilor să se înfiinţeze un fond, din venitele căruia să se poată acoperì spesele de tot soiul, cu cari sunt împreunate silinţele oblăduirii arhidiecezane de a promovà cultura religioasă, morală şi intelectuală a credincioşilor.

Fondul acesta are să poarte numirea „Fondul cultural al Arhidiecezei gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş". Capitalul lui să se formeze din contribuirile de bună voie ale credincioşilor, şi formarea lui s'a contemplat în chipul următor: Suntem deplin convinşi, că fiecare credincios al Arhidiecezei noastre, carele înţelege, ce rost are existinţa instituţiunilor noastre culturale, cu drag se va înşirà în numărul celor ce vor să jertfească spre mântuirea lor din ceeace le-a dat bunul Dumnezeu. Dar un scop aşa de mare cere şi jertfe mai mărişoare. Credincioşii singuratici să oferească deci câte o sumă mai considerabilă, bunăoară câte 200, 500, 1000 cor. ori şi mai mult, după cum le dà mâna. Dacă socoteşte, că poate să plătească odată suma oferită, atunci o şi plăteşte îndată, şi cu interesele ei se ajutoră instituţiuni culturale de ale noastre, cari au lipsă de ajutor. Iar de cumva socoteşte, că nu poate să plătească îndată şi deodată suma oferită, atuncia în schimbul ei dă o obligaţiune luând asupră-şi, să plătească în fieştecare an până în 31 Martie 5% după suma aceea, ori după partea aceea a ei, carea încă nu o au plătit, şi cu interesele acestea iarăşi se ajutoră instituţiuni culturale de ale noastre, cari au lipsă de ajutor. In acest chip, până la plătirea deplină a sumelor oferite, credincioşii vor formà capitalul viu al ***„Fondului cultural al Arhidiecezei gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş"***, un capital tot aşà de preţios şi roditor ca şi cel elocat la bănci.

Executarea hotărîrii acesteia sinodale Preaveneratul Conzistor arhiepiscopesc o a pus în mânile unei comisiuni stătătoare din subscrişii, şi noi o am primit cu convicţia aceea, că toate ne sunt cu putinţă, dacă vrem noi, şi dacă ne ajută Dumnezeu, cu convicţia aceea, că Dumnezeu va mişcà şi îndemnà pe oameni, să jertfească.

Ştiindu-Te deci fruntaş al bisericii noastre şi ştiindu-Ţi inima gata spre a jertfì pentru binele de obşte, Te rugăm cu deplină încredere, să conlucri şi DTa la realizarea operii, carea este scopul „Fondului cultural". Iţi alăturăm aci o obligaţiune, al cărei text l-am statorit în consonanţă cu hotărîrea sinodală, şi Te rugăm, să binevoieşti a umpleà, după cum îţi dă mâna, şi după cum Te îndeamnă bunul Dumnezeu, şi aşà umplută a o spedà de-a dreptul Administraţiunii centrale capitulare din Blaj. Ori dacă vrei să plăteşti îndată suma întreagă, atunci binevoieşte a o spedà aceleiaşi Administraţiuni centrale capitulare nefăcând uz de obligaţiune.

Incă odată: Toate ne sunt cu putinţă, dacă vrem noi şi ne ajută Dumnezeu.

Blaj în 30 Dec. 1909.

Comisiunea Conzistorială

Dr. Victor Szmigelski, m. p.
I. F. Negruţiu, m. p. *Dr. A. Cheţianu*, m. p.

Constituţiunea turcească şi aspiraţiunile Românilor Macedoneni.

Documente extrase din condica bisericii româneşti sfântul George din comuna Ohrida (Macedonia).

* * *

Despre edificarea bisericii române din Ohrida a sfântului mare martir George purtătorul de victorie.

* * *

Dela venirea Românilor din comuna românească Luncă, până la 1836, au fost fără biserică şi se duceau la biserica din Mesocastru (ca mensco) cu hramul sf. Maria. Din cauza depărtării neputând a se duce până acolo, deciseră ca să se edifice în mahalaua lor o biserică cu hramul sf. George şi aşa deciziunea lor au pus-o în lucrare.

Doi notabili români plecară la Constantinopol, însărcinaţi cu scoaterea firmanului. Ceialalţi români şi cu ajutorul celor din mahalaua de jos şi a altor creştini se îngrijau să aducă materişlul de clădit, precum pietre, var, grinzi etc. etc. Notabilii din Constantinopol n'au putut, cu înlesnire, să obţină Firmanul; însă cu ajutoriul Arhiereului de atunci şi a unui locuitor din Constantinopol anume Hagi—Lotir au scos Nirmanul. — Cu puterea acestui firman au început să pună temelia. — Otomanii vecini nu lăsau. Cu ordin însă imperial, au fost trimişi doi bumbaşiri, cari stăteau aci până să se puie temelia. — Inainte însă de a pune temelia, pe când săpau, Românii găsiră semne de vacăf, precum: cruci săpate în piatră, var,

cărămizi etc. pe care văzându-le s'au încredinţat Otomanii, că ar fi fost vre-o dată aci vre-o biserică şi aşa, li-s'a dat voie ca să lucreze.

Românii ne-având bani s'au împrumutat ipotecându-şi casele şi averile lor. — După doi ani s'a terminat lucrarea şi până la 1840 a stat biserica aşa, numai construită. In cursul anului 1840 au făcut templul şi icoanele; iar la 1853 sub epitropia lui Vasile Coe s'a edificat nartica.

Epitropii acestei biserici dela întemeierea ei şi până astăzi (1889) au fost următorii:

Dela 1837—1845 Vasile Coe
„ 1845—1849 Gheorghe Sgala.
„ 1849—1851 Margarit
„ 1851—1885 Vasile Coe
„ 1855—1856 Margarit
„ 1856—1857 Aposto Dimoania
„ 1857—2859 Margarit
„ 1859—1866 fraţii Mia şi Stasi Taiu (Dafină).
„ 1866—1877 Nanu Goju
„ 1867—1872 Iacob Dimoania
„ 1872—1874 Apostol Dimoania
„ 1874—1877 Vanciu Dimoania
„ 1877—1779 Mitca Ghergo
„ 1879—1881 Ioan Mocu
„ 1791—1882 Taşcu Popa Ştefan
„ 1882—1885 Nicola Coe
„ 1885—1887 Filip Apostolescu
„ 1887—1888 Vanciu Dafină
„ 1888—1889 Nicola Coe
„ 1889 . . . . Covi Coşti

Pe timpul, când s'a edificat biserica între 300 şi mai bine de case româneşti se găsiau numai 12 familii bulgăreşti, cari erau plugari pela Turci. — Cu decadenţa Românilor, din cauza plecării lor în străinătate şi a ne-întoarcerii lor la căminul părintesc veniău bulgarii de prin satele din împrejurul oraşului şi închiriau casele Românilor plecaţi.

* * *

Recunoaşterea Exarhatului bulgar.

Pela anul 1864, elementul bulgar ca să fie liber în biserică, adecă ca să slujească în biserică în limba lor maternă au scos dela Sultan firma, prin care s'au recunoscut ca o naţie a parte şi li-s'a dat dreptul să-şi aibă pe limba lor Exarh, recunoscând însă Patriarhia. Românii până-la 1864, citeau în biserică grecește. Apoi cu venirea lui G. Tomara, ca profesor român, au început Românii să-şi înveţe limba lor maternă, totodată trecând şi cu Exarhia recunoscând ca şef bisericesc pe Exarhul bulgar. — Dl. G. Tomara a funcţionat ca profesor român la şcoala noastră doi ani, adică dela anul 1864—1866. — După demisia lui postul din Ohrida a fost ocupat de Dl. Filip Apostolescu, care a stat dela 1866—1888, având ca ajutor pe preotul Vanciu Sgala. — Din ordin superior Dl Filip Apostolescu s'a numit profesor la Bitolia; iar preotul la şcoala română din mahalana de jos sfântul Nicolae. In locul Dlui Filip s'a numit ca profesor Dl Dimitrie Dimoania.

Arhiereul Bulgar al Ohridei Natanail a venit pe la anul 1876. El a servit la biserica românească sf. George pe românește. După un an, pe timpul războiului, din ordin impărătesc a fost rechemat şi permutat din Ohrida, unde nu s'a mai reîntors. Dela anul 1877—1890 Bulgarii nu au avut arhiereu bulgar. In anul 1890 August 15. a venit ca arhiereu bulgar Sinesie, care după 8 luni a plecat, fiind indispus. — După trei luni dela plecarea lui Sinesie, a venit alt arhiereu anume Grigorie. — Acest arhiereu ne-având nici o practică a început a persecută pe preoţii noştrii, declarându-se tot-odată inamicul cel mai ne-împăcat al Românilor şi şi persecutor al limbei românești. — El a fost acela, care a voit să introducă limba bulgară în biserica românească şi să facă să dispară cu modul ăsta limba românească dintr'însa. — Românii însă au ştiut cu curaj să înfrunte ori-ce pericol din partea lor şi au rezistat cu energie în contra atacurilor barbare ale Bulgarilor.

* * *

Cununie falsă inventată şi susţinută de arhiereul bulgar.

Pe timpul, când arhiereul bulgar anume Grigorie a vrut cu de-a sila să introducă limba bulgară în biserica română, ca să poată reuşi a croit următorul plan fals, pe care l'a şi aplicat, însă fără nici un rezultat La anul 1892, unul din Bulgari, venit de curând din satul Leşani, în mahalana noastră având nevastă în satul său, nu ştiu cum s'a logodit cu o altă fată bulgăroaică din mahala. Vrând Bulgarul, după lege a-şi pune cununia cu fata ce s'a logodit, a fost oprit însă în urma unei reclame din partea soţii lui din satul Leşani, către arhiereul bulgar.

Bulgarul în chestiune se ducea mai în totdeauna, după cum spun vecinii. Văzând, că pe de-o-parte arhiereul nu le dă voe să fie cununaţi, iar pe de alta fata rămânând însărcinată şi ca să-şi acopere ruşinea, au declarat amândoi că sunt cununaţi de preotul român. Arhiereul bulgar ca să ajungă la ţinta dorită; adecă să introducă limba bulgară în biserică, a chemat pe preotul român Vanciu Sgala şi s'a adresat cu un ton aspru cu vorbele: „de ce ai cununat ilegal pe cutare bulgar?“ Preotul s'a mirat auzind astfel de vorbe şi a răspuns Arhiereului: „Prea Sfinţite! eu n-am habar de vorbele ce-mi vorbeşti, cercetează poate să fie alt preot din eparhie. Arhiereul tot cu acelaş ton poruncitor şi ameninţător îi zice preotului nostru: „Astăzi să stai aici la mitropolie“ iar pe-la oarele 10 a chemat şi pe

FOIŢĂ.

Clipe.

Stelele zimbind răsar
Zarea e senină,
Gânditoare dintre munţi
lasă luna plină.

Satul doarme îmbrăcat
In vesmânt de pace
Zimbitoare 'n noapte stau
Casele sărace.

Lângă foc veghind mă pierd
În visări senine,
Şi-mi las dorul meu pripeag
Păcii să se 'nchine

Iar cu gândul rătăcesc
Pe câmpii în floare,
La vieaţa din trecut.
— Zi de sărbătoare. —

Cât de dulce-i să visezi
Vremile trecute,
Să-ţi aduni în suflet iar
Visele pierdute. . . . .
. . . . . .

Dar de-odată la ferești
Două glasuri cântă
„De-un Hristos din Viflaim
„Şi de-o Maică sfântă“...

N. Dumitreanu.

Un prietin am în lume.

Un prietin am în lume
Cu zimbetul senin.
O cui i-aş puteà spnne,
Ce taine 'n piept îmi vin!

Furtuna când porneşte
Lovind în al mieu piept,
El paşii-mi urmăreşte
Şi dulce îmi şopteşte:
»O mergi pe drumul drept«.

Lumina-mi când se stânge,
Când plâng nefericit,
El mâna mea mi-o strânge:
»Iubite, nu mai plânge;
»Eu nu te-am părăsit!«

Durerea mă cuprinde....
De ce l-am supărat!....
El braţul îmi întinde
La pieptul său mă prinde:
»Eu toate le-am uitat«.

Şi când în fericire
Se 'mbată capul meu,
Eu văd, că 'n strălucire
Se 'mbracă-alui zimbire:
»Vezi, bun e Dumnezeu!«

Ioan Ferenţ.

Zimbind.

Zimbind duioasă tu-'l priveşti
Cu dragoste curată.
Şi-atâta dor e 'n ochii tăi
O Maică Preacurată..

El înţelege tot ce vreai
Şi 'n zimbete senine,
'Şi 'nalţă blânzii ochişori
Cu-atâta drag spre tine.

Păstori cu daruri îţi sosesc
Şi Crai din depărtare.
Aduc micuţului Iisus.
Smerită închinare.

Iar îngerii cântă 'n chor
Privesc cu drag spre Tine.
»Mărire ţie pururea
»Răginâ 'ntre regine«.

N. Dumitreanu.

bulgarul în chestiune şi la întrebat, dacă în adevăr este cununat sau nu.

Bulgarul atunci a spus adevărul că nu e cununat. Tare iritându-se Arhiereul şi ca să-l sperie l-a dat pe mâna unui giandarm ca să-l pună în temniţă. — Pe urmă a chemat şi pe fata, care şi ea ca şi soţul ei a declarat conştiinţios că nu sunt încă cununaţi — După mai multe vorbe şi interogări şi ameninţări chiar, fata a fost nevoită să declare şi să spue minciuni că s'au cununat cu un preot grec din comuna Tuşeniştea, cu intenţiunea că, vor fi scăpaţi din încurcătura în care se găsia; pe când în realitate nu erau cunoscuţi.

Către seară, preotul nostru Vanciu Sgala a fost liberat, iar pe fată a oprit-o şi a trimis-o la locţiitorul Arhiereului Popa Risto.

Acesta cu linguşirile lui a îndemnat-o să declare că preotul român popa Vanciu ia cununat; promiţându-i, că va fi liberată îndată ce va face declaraţiunea aceasta; la din contra soţul ei va fi arestat şase ani de zile, şi dânsa nu va fi muierea lui. Fata temându-se de aceste cuvinte zice că Popa Vanciu, şi imediat i-s'a făcut următorul interogator în limba bulgară: cine te-a cununat? Popa Vanciu. — Unde te-a cununat? în casa sa. Cine a fost naş şi fărtat. — Dimitri şi Stoian Şuncar. In acel moment s'au dus ca să spună şi soţului ei, care erà în închisoare, ca să declare şi el aşa. Joi dis-de dimineaţă au chemat pe popa Vanciu preotul nostru, pe Dimitri şi Stoian Şuncar. Acestor doi Arhiereul le-a dat jurământ. — Ei, fiind inocenţi au jurat, că nu ştiu nimic de faptul acesta.

Preotului, în faţa feţei, Arhiereul citeşte interogatorul luat şi preparat de cu seara de vicarul Mitropolii popa Risto; adecă singur Arhiereul întreabă şi tot el răspunde şi în urmă se adresează fetei: aşa este Sandră? Fata îi răspunde: aşa este Prea Sânţite Vlădică," In urma acestui răspuns satisfăcător, dă ordin să iasă afară fata. — Preotul în van strigă că, nu cunoaşte a faptul ăsta şi nici că are habar. Arhiereul porunceşte ca preotul să rămâe la Mitropolie, unde a şi dormit în aceea seară ca arestat. — Vineri dimineaţa a venit secretarul Mitropolii şi i-a zis preotului: „Vei fi liberat, dacă ceri Arhiereului iertare. Preotul fiind inocent n'a cerut iertare arhiereului. După 2—3 ceasuri l-au exilat. trimiţându-l cu doi geandarmi ca pe un criminal la mănăstirea Si-sfeti din satul Leşani, care pe româneşte se zice: „Dumineca tuturor Sânţilor." Bulgarului şi fetei le-a dat drumul, cari până astăzi sunt ne-cununaţi.

In locul lui Dumitri Şuncăr, care a jurat că nu are habar de lucrul acesta, au pus pe un băiat de 12 ani ca şi cum el ar fi fost naş la acea cununie falsă.

* * *

Românii indignaţi de nedreptatea comisă în potriva preotului lor, s'au sculat cu toţii şi au reclamat autorităţilor turceşti, care constatând că la mijloc este o persecuţiune politică din partea arhiereului bulgar imediat au dat ordin ca preotul să fie liberat. Odată cu liberarea preotului, Românii au rupt cu desăvârşire ori-ce relaţie cu Bulgarii, cari s'au arătat haini cu noi Românii.

Părăstas întru pomenirea canonicului Dr. Augustin Bunea. Marţi în 11 Ianuar 1910 s'au împlinit 6 săptămâni, de când moartea nemiloasă a răpit din mijlocul nostru, din sinul bisericii şi a neamului, pe în veci neuitatul şi pururea cu laudă pomenitul Dr. Augustin Bunea.

Din acest prea dureros prilej, s'a celebrat în capela seminarului teologic din Blaj sf. liturgie împreunată cu părăstas, pentru odihna sufletului a scumpului decedat.

A celebrat păr. *Dr. Vasile Suciu* şi *Ştefan Roşian,* fiind diacon un cleric; cântările au fost executate cu multă jale de profesorul de cant *Aron Papiu,* şi de clericii seminariali.

A asistat un public distins şi număros, înălţând cu toţii, împreună cu fumul de tămâie şi cu arderea de tot, rugăciuni fierbinţi la Tronul dumnezeesc pentru odihna sufletului repauzatului canonic Augustin Bunea, mutat dela noi aşa de curând!!

Mauzoleu Drului Augustin Bunea.

„Nu cuvinte vrem să fie mulţămita noastră, ci fapte ce se cuvin unui făptuitor ca Tine."

Biserica noastră şi-a pierdut pe unul dintre cei mai ilustri fii ai săi şi doliul ei greu să răspândeşte şi vibrează în valuri din ce în ce mai largi şi azi. îşi va avea să străbată în tot colţul unde numai mai este suflare românească, căci perdut-am — şi încă prea de timpuriu — pe unul dintre acei bărbaţi, de cari Pronia divină chiar în veacuri întregi cu deosebire nouă numai rari dându-ne, al lor nume sunt destinate:

„Să steie neclintite pe a timpului hotare,
Şi vecinic să respândă o falnică lumină
Pe seculii ce'n umbră, trecând, li-se închină."

Apus-a de pe orizontul bisericii noastre — şi încă în o vreme, când el e mai încărcat de nori ce ameninţă cu grea vijelie — unul dintre cei mai de faţă şi luminaţi luceafări, carele nu numai în brazda bisericii, ci şi ca anteluptător pentru drepturile neamului de toate laturile strîmtorat prin vasta sa ştiinţă şi prin calităţile sale superioare şi prin curajul său titanic neîntrecut escelând şi „păstrând credinţa sfântă în viitorul" măreţelor şi singurelor sale idealuri preţioase — biserica şi neamul — aveà desclinitul dar de a ne şti pe toţi încurăjà, farmecà şi împinteà, ca fără despe:are şi obosală să luptăm şi râvnim la biruinţa lor.

Pierdut-am din strălucita falangă a celor mai aleşi anteluptători ai noştri şi încă chiar când aveam mai mare lipsă de dânsul — pe stegarul cel mai probat şi de seamă — pe eruditul canonic şi oratorul cu rostul de aur şi pe istoriograful ilustru şi profund, — pe *Dr. Augustin Bunea* — cununa noastră strălucită, carele cu agerimea ingeniului său miraculos şi cu o sîrguinţă ce nu cunoşteà oboseală destupat-a din trecutul bisericii şi neamului nostru atâtea taine, cari zăcând afund ascunse în sânul veacurilor străcurate preste biserica şi neamul nostru cu o urgie ne mai pomenită în Istoria altor neamuri până la dânsul enigme, fiind astfel despre ele nimenea altul nici visà nu putuse.

Pierdut-am în dânsul dar pe fala ştiinţii, pe podoaba bisericii si neamului şi pe stâlpul de tărie al nostru tuturora, carele pentru toţi cu cari veneà în coatingere aveà câte un suris prietinesc şi plin de afabilitate şi prevenire, — aveà câte un sfat înţelept şi plin de bunăvoinţă, — aveà pentru toţi cuvinte de mângâiere — de însufleţire şi de îmbărbătare cu cari te încurăjà şi-ţi dà tărie

---

Copiilor.

In lumea voastră mică,
Cu crai frumoşi şi smei,
Primiţi-ne în mijloc,
La vatra cu schintei,
Să fim toţi laolaltă,
Nevrâstnici porumbei . . !

Să dapăn o poveste,
Pe firul de bumbac,
Ce de pe rischitoare,
Înt'una îl desfac,
La sin să-mi adormiţi voi
Ca niste flori de mac . . . !

În lumea cea de visuri,
Cu fluturi arginţii,
Ce-i iau din sbor la goană.
O ceată de copii,
Pe-o rază de lumină
O cum aşi coborî . . . !

Să văd şi eu alături
De voi, râsul vost cald,
Să ne jucăm la soare,
In iarba de smarald,
Şi-'n baia cea de aur,
Din parc, eu să mă scald.

Să nu mai fiu tot babă,
Cu furcă şi fuior,
Ce toarce pentr-o coaje,
Lângă un strein ustior,
Să mă prefac de-odată
In prunc ne-ştiutor . . . !

Elena din Ardeal.

Fericirea e asemenea cu cristalul, care se sfărâmă atunci când străluceşte mai mult.

*

O carte bună, e un prietin adevărat: o laşi, nu se supără, o crezi, nu te înşeală.

*

Nu e munte care să nu fie încunjurat la vârf, de negură, nici om vrednic pe care să nu-l încunjure năpastiile.

*

Întinde mâna celor cari cad, şi ţie Dumnezeu îţi va întinde mâna.

*

Sufletul e frate cu sufletul, dar inima nu-i soră cu inima.

*

Calea pretiniei se opreşte la hotarul păcatului.

de a puteà scăpà de sucumbare sub povara a ori şi ce nevoi. Şi când dar avem fără încetare în dânsul a deplânge un suflet atât de mare şi generos şi nu ne ştim obicinuì de fel cu golul mare ce ni l-a lăsat, numai aceea singură mângăiere o putem aveà, că:

„Triumf ceresc e moartea când moare [muncitorul,
Urmaşilor din lume lăsând brăzdat [ogorul,
Şi cu-o verdeaţă vie de-alung acoperit
Rodeşte munca-n urmă-i şi râde holda'n [soare,
Iar cei rămaşi în vieaţă admir pe cel [ce moare
Zicând: pentru-a lui ţară trăit-a, şi-a [murit."

Istoria — această oglindă fidelă a vieţii popoarelor ne spune, că ori care popor numai aşa poate fi mare, şi se aibă cu drept cuvânt credinţă în un viitor mândru şi fericit, dacă din sânul lui Provedinţa divină trezeşte bărbaţi mari, cari să ştie lucrà la reînvierea şi stârpirea sămânţii lui de şerbire şi umilire, căci atare bărbat, apoi e pentru el:

„Ca norul plin de mană ce trece şi [revarsă,
O ploaie roditoare pe brazda, care- [arsă,
Şi, stând, apoi de-o parte, în urma lui [priveşte
Cum brazda să deschide şi câmpul [înfloreşte."

Înălţarea unui popor însă atârnă mult dela măsura şi modul în care-şi ştì el aprecià şi venerà pe bărbaţii săi providenţiali, — dela măsura în care să însufleţeşte a ale eternizà memoria ridicându-le monumente, cari reamintindu-le faptele şi virtuţile cu cari s'au ştiut împodobì să trezască şi în urmaşi îndemnuri sfinte spre muncire vreduică. Şi cumcă acest lucru cât de minunată influinţă poate aveà — ca să nu mă provoc numai la popoarele moderne, cari încă să întrec prin statue de artă a eternizà memoria bărbaţilor lor mari au nu destul de eclatantă adeverinţă ni-au lăsat chiar şi anticii Romani — străbunii glorioşi ai noştri? căci şi eterna Roma când şi-a avut epoca sa de aur şi au dictat legi urbi et orbi de pe celea şepte coline ale sale? au nu numai când de-o parte luptà cu bravură în a cucerì ţări şi popoare, iar de altă parte ocrotind şi artele frumoase prin ridicarea de statue întru eternizarea memoriei eroilor săi, cari în răsboaie victorioşi au sângerat pretutindenea pe unde cu sceptrul său stăpânia au lăsat urme cum trebuie de pios venerată şi eternizată memoria celor bravi, căci se amintesc şi numai columna divului Traian mult admirată chiar şi de popoarele veacului nostru luminat nu e încă numai o atare minunată mărturie?

Şi când noi suntem însă un popor încă mic, dar dornic de un viitor mai bun şi ticnit, şi când de grea soarte nenorociţi bărbaţi providenţiali, veacurile putându-ne dà numai mai puţini, cu atât mai vârtos ne incumbe datorinţa în măsura şi mod mai vrednic a-i venerà şi a le eternizà memoria, — şi când în decedatul canonic ilustrul Dr. Aug. Bunea, am pierdut un bărbat ca şi care după veacuri Pronia divină numai cu tare puţini ne învredniceşte şi care pe lângă preţioasele sale scrieri, cari fac epocă nouă în literatura bisericii noastre, chiar şi averea sa cu multă obosală şi cruţare câştigată încă o a testat bisericii sale, — socotind a fi lucru de onoare şi de vază pentru biserica noastră şi pentru noi, ca în semnul recunoştinţii ce o datorim memoriei acestui ilustru bărbat, osemintele scumpe ale sale şi eventual şi ale altora cum: Ciparìu, Dr. Raţiu, Dr. Grama etc. — după cum am puteà mai multe mijloace acaparà, ridicând un mauzoleu, în acesta să poată fi cu cuvenită onoare şi pietate aşezate, dupăce spre acest scop mărej şi iniţiând deja o colectă în districtul protopopesc al Almaşului în urma căreia a şi întrat contribuiri deja: în suma de cor. 134·40 dela Vasiliu L. Pop protopop în Sângeorgiul-de-Meseş, Eugen Şancu, preot Nireş, câte 20 coroane, Văduva preoteasă Iuliana Mărincaş, Nireş, 10·— Ioan Şimoc, preot, Restoltul-mare, 5·— Mateiu Moldovan, preot în Agriş, 5·— Credincioşii din Cuteiuş a căror nouă biserică decedatul canonic o a binecuvântat 30·—. Credincioşii din Nireş 10·— Credincioşii din Băbiu 5·— Vasiliu **Alexă**, curator primar în Nierţa. 2·— Curatoratul din Nierţa 2·40. Curatoratul din Bercea 5·— iar din congruă cedează preoţii: Victor Şimoc, Sfăraş 10·— Eliseu Meseşan, Nierţa 5·— şi Ioan Ştefan, Bercea 5·— şi dupăce colecta e încă în continuare şi vor mai urmà contribuiri, sperez, că interpretez numai o dorinţă generală, când îmi permit cu stimă a face în valorosul nostru organ bisericesc „Unirea" apel, ca această colectă iniţiată cu scop de a se puteà ridicà un „Mauzoleu" pietos pentru osemintele ilustrului nostru Dr. Augustin Bunea, eventual şi al altor podoabe ale bisericii noastre, să se continue cu atâta dragoste şi însufleţire de câtă ne-a adeverit dânsul, că a fost încălzit întru înălţarea binelui şi vazei bisericii şi neamului nostru!

Vasile L. Pop,
protopop.

Un act înălţător de caritate.

Duminecă în 2 Ianuar n. 1910 la oarele 4 d. a. s'a dat la şcoala poporală gr.-cat. de aici o înălţătoare manifestaţie de caritate. Harnicul comitet al Reuniunii femeilor pentru înfrumseţarea bisericii în frunte cu zeloasa sa prezidentă dna *Elena Dr. Isac* a ţinut să nu-şi uite nici de astădată de copiii noştri de şcoală, surprinzându-i nu numai cu un impunător pom de Crăciun, încărcat cu toate bunătăţile, ci înzăstrându-i totodată şi cu diferite alte daruri de preţ în măsură neasemenat mai bogată decât ori când mai înainte. Intre 66 băeţi şi fetiţe s'au distribuit de data aceasta: 25 părechi ghete nouă, 31 pantaloni, 11 hăinuţe, 3 căputuri, 17 părechi mănuşi, 18 păr. ciorapi, 3 şorţuri, 4 cârpe, 6 cămăşi şi 8 căciuli, apoi colaci, diferite zaharicale, material pentru lucrul de mână etc.

Distribuirea darurilor a fost precedată de executarea unei mici programe potrivite, compusă din cântări religioase, colinde şi declamaţiuni ocazionale, sub conducerea învăţătorului local *Romul Botezan*. A urmat apoi o vorbire la înţelesul tuturor, rostită de directorul şcolar, protop. *Nic. Togan*, prin care a relevat însemnătatea sărbătorii Naşterii Domnului, ce ne stă înainte, a actului de rară binefacere, ce se săvârşeşte, a mulţumit binefăcătorilor marinimoşi şi tuturor celor ce au contribuit în orice chip la reuşita frumoasă a acestei serbări şcolare, îndemnând totodată pe copii la bună purtare, diligenţă şi la iubire mai pe sus de toate a sfintei maice biserici, care-i ocroteşte, şi a limbei noastre, cea mai frumoasă din lume, numai astfel putându-se face vrednici de binefacere şi pe viitor.

La această înălţătoare serbare şcolară, pe lângă un public foarte număros din popor, au participat membrii comitetului Reuniunii femeilor în frunte cu dna prezidentă Elena Dr. Isac, mai mulţi membrii ai curatoratului bisericesc, dnii Iuliu Bardoşi, inspector şcolar reg. în penz, Aron Lupeanu, oficial militar în penz., şi alţi intelectuali, domni şi doamne. Actul acesta creştinesc ni-a priiejuit momente de adevărată relevare sufletească tuturor.

Spesele au fost acoperite prin contribuiri benevole, colectate aproape toate prin dna prezidenta a Reuniunii femeilor. Au contribuit în bani: Cassa bisericii şi dna Elena Dr. Isac câte 20 cor., apoi dnele şi dnii: Ana Togan 12·60, Dr. Vasile Preda 10·— Ana Mihâlţan 7·—, Elena Lucuţa şi Ermina Dr. Păcurariu câte 6·—, Sidonia Muntean, I. A. de Preda şi Emilia Dr. Russu câte 5 cor., Irina Bardoşi, Constanţa Dr. Balint, Carolina Codarcea, Ludwig Ferenc, Maria C. Pop, Maior Sebastian câte 4 cor., Constanţa Dr. Pop, Emilia Dr. Raţiu, Maria Simu câte 3 cor., Mărina Bosnea, dşoara Nina Dunca de Sajó, Wilhelm Fürst, Maria Pop de Hârşanu, Paraschiva Hedu sen., Paraschiva Hedu jun., Elena Henteş, N. N., N. N., Valeria Popescu, Cornelia Surdu câte 2 cor., Aron Lupeanu, N. N., Safta Rempold şi Malvina Verzariu câte 1 cor., în total cor. 155·60.

Pe lângă aceea 7 firme comerciale germane şi 2 române, cărora li-se exprimă mulţămită în particular, au binevoit să contribue în măsură ne-aşteptată cu diferite bucăţi de vestminte, stofe, ghete, colaci, zaharicale etc.

Primească deci toţi marinimoşii contribuitori, cari prin darurile lor bogate au ţinut să pregătească copiilor noştrii de şcoală o bucurie nespusă de Naşterea Domnului, cea mai adâncă mulţămită şi recunoştinţă şi îndeosebi Onoratul comitet al Reuniunii femeilor în frunte cu prezidenta sa zeloasă şi neobosită dna Elena Dr. Isacu care săvârşeşte o lucrare atât de laudabilă în parohia noastră.

Direcţiunea şcolară.

MAI NOU.

Al 6-lea proces de presă.

Miercuri la 8 oare a fost citat la judele de instrucţie dnul *Augustin Gruiţiu*, redactorul nostru responzabil, spre a dà informaţii referitoare la un nou proces de presă prin care guvernul coaliţionist ţine să-şi ieie rămas bun dela noi. E împrocesuat articolul prim din nrl 35 dela 11 Septemvrie 1909 întitulat *„Limba catehisării"*, scris după conferenţa episcopească ţinută la Blaj, chiar în afacerea ordinaţiunii dlui Apponyi, şi în care se îndemnau preoţii să nu-şi uite de juramântul făcut, de a dà ascultare mai ma-

rilor Bisericii, în cele ce se țin de împlinirea deregătorii lor.

Vom vedeà sfârșitul, — ori care ar fi acela însă, avem mângâierea, că ne jertfim pentru apărarea sfintei nostre Biserici, contra celor ce vor să o umilească.

Dumnezeu cu noi!

Nr. 10—1909.
soc. mes

CONVOCATOR

Domnii membrii ai „Societății meseriașilor din Blaj," în vârtutea §. 16. din statute sunt învitați cu tot onorul la a

VII-a adunare generală ordinară,

care se va ținea Duminecă în 23 Ianuarie n. 1910 la 3 oare d. a. în localul Casinei române din loc cu următorul

PROGRAM:

1. Deschiderea adunării.
2. Raport general despre activitatea societății în decursul anului 1909.
3. Raportul cassarului și proiectul de budget pe 1910.
4. Alegerea alor două comisiuni *a)* pentru cenzurarea raportului general; *b)* pentru cenzurarea rațiunilor și a proiectului de budget pe anul 1910 și înscrierea de membrii noi.
5. Alegerea alor 2 membrii pentru verificarea procesului verbal.
6. Eventuale propuneri.

Blaj, din ședința comitetului ținută la 30 Decemvrie n. 1909.

Gavril Precup, președinte. **Augustin Gruiția,** secretar.

Către iubiții nostri cetitori!

Din darul lui Dumnezeu întrăm în anul al XX-lea. De obiceiu o foaie care a ajuns această vârstă, trebuie să fie și cetită și bine sprijinită.

N'am puteà spune că scrisele noastre nu se bagă în seamă și că cetitorii nu urmăresc cu destul interes cele ce publicăm. Avem atâtea dovezi de aderință și atâtea scrisori de îmbărbătare.

Dar nu de acestea ne trebue nouă. Noi am dori să n'avem nici o datorie și nici un datornic. Năcazul e, că avem de amândouă. Și dacă ne bucurăm și noi azi când scriem în fruntea foii anul al XX-lea ne doare, că nu putem face nici un pas înainte.

Ni se cere să apărem de mai multe ori, unii cer să apărem zilnic, să reducem prețul de abonament, să dăm suplimente de predici, să dăm o mai mare desvoltare părții literare, și multe altele. Toate le-am face bucuros, dacă mai alcs n'am vedea registrele administrațiunii pline cu restanții de zeci de mii.

De aceea să ni-se ingăduie o vorbă sinceră la începutul unui nou an. Toți ceice ne iubesc și doresc progresul nostru să-și achite restanțiile și plătească abonamentul înainte, iar aceia, cărora foaia noastră li spre greutate trimit-o înapoi. In chipul acesta ni-ar face un bun serviciu și unii și ceialalți. Și frații preoți, cărora mai ales le adresăm aceste șire, au ajuns în situația de a putea să ne ajute.

Și noi o și cerem și o și așteptăm.

Noutăți.

Nașterea Domnului s'a prăznuit cu obișnuita solemnitate. A pontificat la sf. liturghie I. P. S. Domn Mitropolit, cu asistință mare, ținând și predică. Membrii capitulari și clerul gremial au fost chiemați apoi la masa Esceleuției Sale. — A doua zi de Crăciun, Escelența Sa a pontificat liturghia în biserica parohială.

Răscumpărarea felicitărilor.

1. Fondul *Internatului de fetițe* Vasile Smigelschi — Sâncel cor. 5,

2 *Masa studenților*, Vasile Smigelschi — Sâucel cor. 5. Em. F. Negruț — Petrisat cor. 5. Dr. E. Bran — Teaca cor. 10 A. Voda — Ormeniș cor. 3, Dr. I. Pop Orăștie cor. 10 A. C. Domșa Blaj cor. 2.

3. *Orfanotrofiu*: Vasile Smigelschi — Sâncel 5 cor. S. Moldovan — Noul săsesc 5. cor

4. *Fondul cultural*: E. Câmpian — Giurgeu 2 cor. I Crișan — Zlatna 5·— M. Moldovan Zlatna 5·— Libertatea — Orăștie 50·— A. Mameș — Gherla 10·— I. Albini Zlatna 10·— I. Cismaș — Meteș 10·—

5. *Fond. Deficienților*: St. Lita Luncă 2 c.

Din Arhidieceză. Pentru completarea parohiei *Cătina* și a protopopiatului de acelaș nume, se escrie concurs cu terminul de 31 Ianuar 1910. Venitele congruali: 689 cor. 22 fileri. Salariul protopopesc de 240 cor. și subvențiune protopopească de 80 cor. pe an, ambele din fondul clerului. Celelalte cădințe protopopești în sensul statutelor arhidiecezane. Pentru ocuparea stațiuni cantor-docentale dela școala din parohia gr.-cat. *Fizeș* în districtul protopopesc al *Dârgei*. — și la postul de al doilea docente împreunat cu cantoratul din parohia gr.-cat. *Gârbova-de-jos* în districtul protopopesc al *Aiudului* înființat cu subsidiu dela stat, se publică concurs cu terminul de 31 Ian st. n. 1910.

Profesor de limba și literatura română la universitatea din Budapesta a fost numit dl *Dr. Iosif Șegescu*.

Petreceri. Tinerii meseriași români din Blaj, învită la *Petrecerea cu dans*, ce se va ținea Sâmbătă în 22 Ianuar n. 1910 în sala hotelului „Univers". Venitul curat e destinat „Societății meseriașilor din Blaj". In pauză se vor jucà „Căluțerul" și „Bătuta".

Lipsă de scrupul. Numai o totală lipsă de scrupul poate să fie aceea, ce un anonim publică în doi Nri consecutivi ai „Tribunei" din Arad la adresa Blajului și a Blăjenilor. Că un om poate să terfelească tot ce avem noi mai scump în Blaj, și îndrăsnește să arunce cu noroiu asupra întregului public Blăjan, fără să poată cândva răspunde, de celea, ce a scris, este neexplicabil. Închipuiți-vă tot ce e în societatea omenească rău, corupt și demoralizat, toate se ascriu Blajului. Cetitorul neorientat va crede, că aici are de a face cu oameni decăzuți, ce nu au nici un ideal, nici o aspirație nici o țintă, că creșterea tineretului de aici se face în aceiași direcție și alte și alte..... Nemai pomenit! Și că totuș s'a aflat jurnal, care să adăpostească acestea erupțiuni necuviincioase, și încă tocmai Tribuna, carea a avut ocasiune nu de mult să vadă acel public în altă lumină, e nouă dovadă, că încă mai grasează prin redacțiile foilor noastre totala lipsă de control și scrupulositate. Vom revenì.

Nr. 9005—1909.

Anunț de exarândare.

Bunul comasat din comuna Cenade aparținător fondului Alesandru Șterca Șiuluțiu în mărime de 500 iugăre arător, 225 iugăre fânaț, 86 iugăre pășiune, 4 și 1/3 iugăre loc de vie — administrat de Prea Veneratul Conzistor Metropolitan din Blaj, să va da în arândă pe calea licitațiunii publice pe 5 ani succesivi dela 24 Aprilie 1911, până la 24 Aprilie 1917.

Licitația publică să va ținea în Blaj la 20 Ianuar 1910 st. n. la 10 oare a. m. în cancelaria advocațială din curtea metropolitană. Prețul de esclamare va fi 8500 C. sub care preț de arândă bunul nu să va exarândà.

Condițiile de esarândare să pot vedea în cancelaria subscrisului și la administrația centrală capitulară.

Cei-ce doresc a luà parte la licitație sunt datori a depune un vadiu de 10 %, din prețul de strigare, adecă 850 Coroane în bani gata ori în hârtii de valoare notate la bursa din Budapesta.

Ofertele prezentate în scris până la acel termin, se vor face pre lângă acludarea vadiului amintit și pe lângă declarațiunea, că oferentele cunoaște condițiunile de esarândare.

Blaj la 31 Decemvrie 1909.

Dr. Iuliu Maniu,
advocat arhidiecezan.

(1) 2—2

O prăvdlie mixtă în Blaj în cel mai frecuentat punct — din cauza unei alte întreprinderi — să predă între cele mai favorabile condițiuni, eventual să vinde cu casă cu tot. — A se adresà la WILHELM NAFTALI în Blaj (Balázsfalva).

(4) 1—8

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 18

Negarea indulgințelor mai înțelegem căci au fost siliți să le nege din oara ce au negat și puterea cheilor în biserică.

Destulă rătăcire. Dar, că protestanții cei legați de litera Scripturii, nu s'au împedecat d. p. de cuvintele din cartea Machabeilor: „E sfântă și salutară ideia *de a se rugà pentru cei morți, ca să scape de păcatele lor*“ (II. Mac. XXII. 46) — nu se poate pricepe de loc.

E bine a nu uità aci cuvintele lui Clemente: „Hereticii nu folosesc *toate* scrierile profetice (Scriptura) *și perfect,* ci caută locuri dubioase“ (Stom. VII. 6); ori mai vârtos ale lui Tertullian: „... ieau *unele* cărți, *ori de fel ori puțin pe întregul* (vollständig!)...“ (Praescr. c. 17. 18).

A parte, spre clarificarea chestiei acesteia, dar mai cu seamă, ca curiozitate mai fixăm aci constatarea lui Emser, care dimpreună cu alții a constatat și demonstrat, că renumita traducere germână a Scripturii făcută de Luther n'are multe decât numai peste 1400 de greșuri.

Ei și-au știut făuri dintr'un singur șir al Scripturii — fără respectarea contextului și a locurilor paralele — argument pentru „credința lor pură, fără lipsă de fapte bune“, dar n'au știut destrămà înțelesul purgatorului din cuvintele de mai înainte.

Literatura bisericească, chiar și cea mai veche vorbește clar despre locul curățitor, așa: Tertullian grăește despre jertfa adusă pentru morți; tot astfel Ciril Ierusalimitanul, Epifaniu; Hrisostom (Hom. 3. în Philip. n. 3.) amintește „folosul îmbelșugat“ ce-l pot ajunge morții prin rugăciunile noastre. În acelaș înțeles vorbește și sf. Augustin, Efrem, apoi liturghiile vechi: a sf. Iacob, sf. Marcu, sf. Vasile Marele, cea Mozarabică, apoi liturghiile Iacobiților, Nestorianilor șcl. Și e prea ușor de înțeles! — A negà purgatorul și a te rugà pentru cei morți, fie în părăstașe, fie în rugăciuni private, e contrazicere în termini.

După moarte cei fără de păcat devin fericiți în cer, deci n'au lipsă de întrevenirea noastră; iar celor osândiți pe veci și așa nu le mai putem ajutà. Atunci pentru cine ne și rugăm la prohod, dacă nu pentru cei din locul curățitor. De altcum noi, prin învățătura purgatorului — abstrăgând dela temeiul dogmatic atât de limpede — și numai din punct de vedere omenesc suntem neasămănat de superiori față de protestanți. Și mamele lor și mamele noastre, de ne pogorîm în groapă: bocind ne împodobesc mormântul cu flori și ramuri verzi și ni-l ocolesc cu dulci mirezme de tămâie în semnul dragostei; — ei dar mamele noastre când rugându-ne ne plâng la crucea din căpătâiul mormântului, varsă lacrimi de motivată nădejde întemeiată pe învățătura purgatorului, în virtutea căreia putem ajutà alor noștri, cu rugăciuni: pe când plânsul mamelor lor nu e decât lacrimi de resemnare. Dacă poporul protestant ar ști în realitate, de câtă comoară e despoiat — pe bani — în această pretinsă religiune fără purgator, sigur nu mult ar mai îndrăgi-o.

Cultul Sfinților și cinstirea icoanelor încă sunt lucruri superstițioase și idololatrie în critica curioasă a protestanților. Ar trebui însă să știe acești recenzori în acribia lor, că sfinții în biserică noastră adevărată nu se adoră, ca d. p. Dumnezeu, ci li-se dă numai cinstea cuvenită pentru vieața lor curată și eroinică, trăită spre mărirea lui Dumnezeu, spre fala bisericii creștinești și spre folosul omenimii întregi; — trăită deci mai altcum și „niței“ mai exemplar, decât vieața scandaloasă a „reformatorilor,“ cari înșiș n'au pregetat a recunoaște, că s'au atins de toate murdăriile lumii.

Astfel de suflete cinstite merită să fie venerate și eternizate în icoane, respective în statuie și-și merită locul în casa Domnului în a cărui vie și-au dăpănat zilele.

Și pentru ce nu? — Dacă un Luther șcl. merită onorul de-a fi așezat chiar *pe* altar, ca d p. în biserica luterană, numită și „Biserica Neagră“ din Brașov, atunci sigur, că cu atât mai vârtos câștigă acești eroi ai noștri să fie așezați cel puțin *în jurul* altarelor noastre.

Curat scandal, scandal farisaic de cea mai josnică specie!

În urma urmelor apoi nu se poate înțelege, cum de acești „reformatori“ nu se împacă cu ornamentica bisericii.

Luteranii mai au o formă de altar, un casi-baptisteriu, scăunii, coruri și alte ornamente laturalnice; calvinii sunt și mai simpli; — unitarii afară doar de amvon, de scaunii și o măsuță lăsată în voia ei abia de mai au ceva în biserică-le. Și părecii în ea sunt simpli, ca în cea mai simplă casă spoită cu alb.

Un străin — adus de pe altă lume într'o astfel de biserică la întrebarea, că unde se simte, ți-ar răspunde orice, numai aceea nu, că se simte a fi în casa lui Dumnezeu. Local pustiu, — cintirim ursuz, atmosferă deprimătoare, indiferență păcătoasă: semn de moarte și de fel de vieață; — măcarcă tot colțul, toată fărâma *vieața* ar trebui să exprime acolo, unde se laudă *Făcătorul vieții.*

Încă o modestă observare: Dacă salonul unui superintendent d. p. unitar e numai atât de simplu în mobiliatură, de n'are de fel covoare și sofale de mătasă; și e tot atât de simplu spoită și îngrijită și locuința lui întreagă ca și Casa lui Dumnezeu d. p. biserica unitară din Cluj: atunci ne scărițăm critica cu un grad și nu vom excepționà așa de severi nici simplicitatea penibilă cu care unii oameni cinstesc pe Dumnezeu *mai puțin decât pe sine.*

Ce vom mai zice despre „postul,“ pe care „reformații“ nu-l cunosc; ori despre ordul călugăresc și despre celibat în biserica reformată?!

Observăm numai, că și Luther și Zwingli au fost apostați ordinari, cari în zisa amintitului Erasm au jucat un fel de rol de actori, iar în scena de pe urmă a comediei au tras cu un gest preste călugărie și preoție — apoi s'au căsătorit, respective au trăit în concubinagiu.

Că propriu aci au și gătat cu prestigiul „reformațiunei“ — superfluu a mai spune. Istoricii contimporani au însemnat cele mai multe murdării despre călugării și călugărițele, cari au luat-o pe urma lui Luther și Zwingli. La capăt însuș Luther se plânge, că mulțimea de călugări îi împutesc curăția (!) evangheliei!!

Biserica adevărat creștinească, care a ajuns până la perfecțiunea de a puteà generaliză fecioria preoților săi, nu osândește căsătoria ca atare la preoți; — dar la preoțimea ei de rit oriental admite căsătoria, din motive mai depărtate — ea își pricepe numai și explică misiunea de pe orizonturi mult mai înălțate și mult mai largi. Ea susține — foarte motivat, — că lui Dumnezeu trebuie să i-se aducă prinosul cel mai curat și în modul cel mai demn și înălțător; — iar servitorii, cari se dedică pentru un astfel de oficiu: să se știe oferi lui Dumnezeu cu trup cu suflet fără cea mai mică restringere: să fie adevărați *mijlocitori* între Dumnezeu și oameni.

Iar *farmecul* acesta și trăsura aceasta ca și supraîrească, dacă și e posibilă cumva între oameni aci pe pământ — atunci numai în *fecioria* vecinică e cu putință.

Biserica latină, zice un psiholog de elită, — are dreptate, când vede în castitate (zi: fecioria vecinică) garanța cea mai din urmă a energiei voinței, — energie, care la rându-i garantează preotului putința tuturor celoralalte jertfe (Payot-Pandelea: Educația Voinței p. 181).

Pe lângă astfel de abnegare și jertfe desinteresate, da ușor se pricep și cred cuvintele lui Alexandru Humbold, care în notele sale de drum relatează cu mirare, că chiar și în codrii seculari ai Americei de Sud, — între Orinoco și Amazon, unde afară de fiarele celea mai îngrozitoare, abia de sunt niște indigeni aproape sălbatici — încă o dat de misionari catolici.

Mai puțin estetic dar pote nu fără temeiu observă contesa Hahn, misionarii protestanți, acesti spectabili domni: cu femeie, cu copii — cum ar fi putut predică păgânilor, că părăsind totul, să urmeze crucea? Ce-au și părăsit ei înșiș oare?

Înțelege aci îndeosebi pe misionarii protestanți anglicani, de oarece între protestanți: acestia se zolesc mai mult cu misiunile. Ei jertfesc sume enorme pentru misiuni, — dar nu pot ajunge de fel la rezultat, căci le lipsește ceva; acel ceva, care se chiamă: farmecul jertfirii de sine pe motive suprafirești și pe însuflețire desinteresată care unic numai la bărbați, ori să zicem: chiar: la călugări de talia unui Francisc de Xaver se poate găsi. Astfel de eroinici apostoli au adus miile și milioanele sub drapelul lui Hristos.

Începând dela sf. Antoniu, sihastrul african și primul călugăr adevărat, aproape toți sfinții noștri părinți au fost monahi. — Ce vor zice la astea protestanții, cari fug de monahi, când mai adaugem, că și acei sf. părinți, în cari mai cred și dânșii, încă au fost monahi?!

De altcum nu trebuie să uităm, că în genere însiș protestanții își restrâng ori desvoaltă și aplică principiile după timp și împrejurări: când-cum.

Căutați în orient, unde, e vorba, că ar face și dânșii misiuni (dacă preste tot ar fi să fie cuvântul „misiunii“ atât de expansio, încât să se poată acoperi cu el și proselitismul cel mai farisaic). Acasă între sine au o singură lozincă: tot ce ar părea că are colorat catolic să fie nimicit fără cruțare. — Zău însă, în aste ca și „misiuni“ ale lor nu le pică în minte să plece fără taina penitinței, fără S. *Euharistie*, fără *post*, fără cinstirea *crucii* și a *sfinților*. Aci: aste toate sunt deja bune!

Ei da, e foarte de înțeles!

Sub ce amar de titlu ar și porni la „misiuni“ cu golătatea și serbezia proseliților nostrii de acasă? La străini — zi: la păgâni, cari nu se convertesc netam-nesam, primind d. p. o „lege“ numai sub raportul înjurăturilor proaste și calomniilor josnice aruncate în religiune cum a fost și pe timpul „reformațiunei“ — repetăm aci nu se pot susținea protestanții cu fulgere de ură trimise în catolici.

Și asta o văd și pricep „misionarii“ lor prea bine.

Cât pentru lauda lor, că ar fi introdus limba națională în biserică — aceasta nu arată alta decât că au avut și au idei foarte primitive despre misiunea bisericii în mijlocul omenimii.

Instituțiunea bisericii nu e: lucru efemer de azi pe mâne, nici nu e vre-o jucărie ori expresie periodică a cugetării omenimei, care să se facă și refacă, să se mute și străforme în tot momentul, să se nască spre a perì iarăși în cadrele înguste ale timpului ori vieții vre-unui popor; — ea este și trebuie să fie atât în sine, cât și în toate manifestările sale pilda statorniciei, un veciniс simbol treaz al veciniciei adevărului pe care îl slujește. In vederea acestora s'a văzut și adeverit de bună și tendința bisericii în-spre unificarea *limbei bisericești*, ca a celui mai de frunte mijloc de manifestare, și în tendința aceasta se înțelege, a fost și e preferit *caracterul constat* al unei limbi (cum e cea latină) față de alte limbi, cari — cel puțin până la evoluarea lor finală — se schimbă tot mereu după timp și locuri, precum vedem în limbile vii (d. p. **germână**, română scl).

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

Istoria Patriei

pentru școalele poporale

de *Iosif Marian*, învățător gr.-cat. aprobată de Ministrul de culte și instrucțiune publică cu Nr. minist. 112483 din 17 Noemvrie 1909. Prețul 80 fil. Să află de vânzare în Librăria Sem. teol. din Balázsvalva—Blaj.

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***

vol. I. ***Apologetica creștn*** fco. **5·3·00**

vol. II. ***Tradițiunea și Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.*** fco. **7·30** cor

vol. II. ***Sacramentele și Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1·50

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc e permis să se poată procură aceste cărți din cassele bisericești pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Principii morale sau etice ale religiunii creștine, pentru școlile medii și institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu*, prof. de sf. teologie și de religiune la gimn. sup. Cu aprobarea Superiorității bisericești. Balázsfalva—Blaj 1909 Tipografia și Librăria Seminarului teologic gr.-cat. Prețul: 1·60+10 fil. porto. Se află de vânzare la Librăria Sem. teol. gr.-cat. din Blaj

---

Calendarul Bibliotecii pentru toți pe 1910, un volum de 200 pagini bogat ilustrat și cu o copertă în culori, de distinsul artist Murnu, — Prețul 50 bani. De vânzare la toate librăriile.

Pe lângă o bogată materie calanderistică și numeroase articole de actualitate, sau instructive „Calendarul Bibliotecii pentru Toți“ are o foarte bogată și frumoasă materie literară cu poezii și nuvele semnate de cei mai de frunte scriitori ca: Ion Adam, Al. Cazaban, Ludovic Dauș, D. Nanu Nemțeanu, D. Moldoveanu, Cincinat Pavelescu, Radu D. Rosetti, Iuliu Săvescu etc. Tot de odată nu putem trece cu vederea ilustrațiile, pe atât de bine reușite pe cât de numeroase reproducând scene din viața noastră, interioară artistică, diferite personagii marcante precum și o alegere de fotografii, admirabil reproduse pe cromo și inedite, reproducând diferite scene în care figurează M. Lor Regele și Regina, Curtea Princiară, Alteța Sa Principele Carol în fața frontului ca ofițer etc., precum și moștenitorii Germaniei și Austriei, cari au vizitat Curtea noastră în cursul anului trecut.

„Calendarul Bibliotecei pentru Toți pe 1910 e o carte care nu trebuie să lipsească din nici un cămin și-l recomandăm fără rezervă

De vânzare la toate librăriile din țară.

Catalogul complect al acestei Biblioteci a se cere la Librăria editoare LEON ALCALAY la București.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.
Redactor responz.: Augustin Gruiția.

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de **Buziaș**

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I Blaj.

(35) 3—?

Morburi de piele

umflături, răni, ce provin din anemie să vindecă cu ușurință prin

La cumpărarea Emulziei, luați sama să aibă marcea de scutire alui cott: Pescarul

(60) 9—28

Emulziunea-SCOTT

Cele mai curate părți constitutive din cari se compune Emulsiunea de SCOTT au câștigat bun renume acestei emulsiuni prin efectul admirabil ce-l are asupra acestor morburi

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă! Prețul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.

Să capătă în toate apotecele.

Prima pepinerie de viță de vie pe

Târnavă.

Proprietar: ***Frideric Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima și cea mai demnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, liferează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoiți a cere Prețcurent ilustrat!

În prețcurent se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 9 20

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, maşini, mobile etc. în condiţii avantagioase şi cu premii ieftine.

Asigurări pe vieaţă

(pentru preoţi şi învăţători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morţii cu termin fix; asig. de **zestre şi asig. poporale** pe **spese de înmormântare.** Mai departe contra **accidentelor, infracţiei** (furt prin spargere) **asig. p. pagube la apaducte,**

Prospecte şi informaţii se dau gratuit în birourile Direcţiunii şi la toţi agenţii.

Persoane versate în achiziţii cu cercuri bune de cunoştinţă se primesc în condiţii favorabile în serviciul institutului.

(2. 1-52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric (3 1—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre a se întoarce cu uşurinţă în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o laturi prin acelea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de toace de metal.

Preţcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco

In propriul interes

Primeşte numai ţigla **BOHN**

din Nagykikinda şi Zsomboly respingând ori ce altă ţiglă de calitate inferioară pentrucă numai

ţigla BOHN e practica, frumoasă şi trainică.

Cereţi mustre şi catalog.

Fabrica de ţigle BOHN — Zsomboly.

(27) 23—?

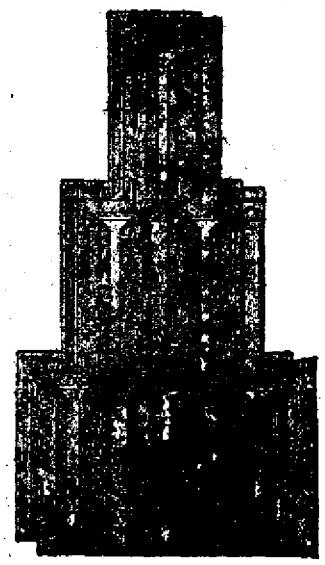

Ţigla Bohn de Nagykikinda.

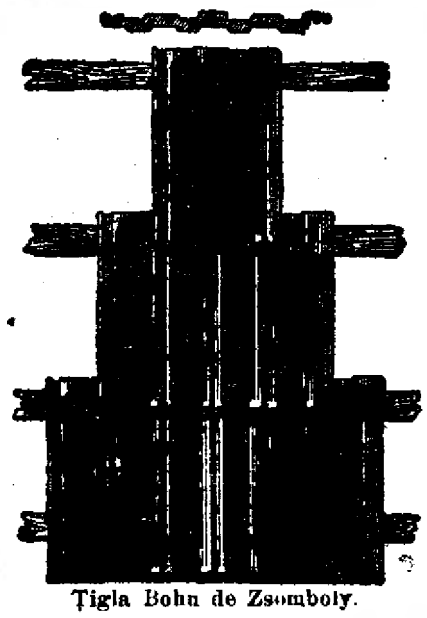

Ţigla Bohn de Zsomboly.

A apărut:

Calendarul „UNIRII“

— pe anul comun 1910. —

Preţul: 50 fil. + 10 fil. porto postal

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:

Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.

Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:

Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 22 Ianuarie 1910.** **Numărul 4.**

Iarăş fondul cultural.

Chestiunea cea mai importantă, pe care trebuie să o ţinem neîntrerupt la ordinea zilei este aceea a fondului cultural, menţionată în apelul comisiunii noastre şcolastice, publicat la locul de frunte al „Unirii“ din săptămâna trecută.

Ca o fericită coincidenţă apare, tot atunci, în coloanele „Drapelului“ un călduros apel către „foştii ştipendişti ai diferitelor noastre fundaţiuni, fără privire la caracterul confesional“ — pentru a contribui anumite cuote, în vederea unor burse, ce s'ar distribui tinerilor noştri titraţi, pentru a-şi lărgi cercul cunoştinţelor cu un an sau doi petrecut în străinătate.

In Sibiiu mişcarea e pornită deja şi sumele incurse dovedesc un rezultat foarte mulţumitor.

E un semn înviorător acesta, o dovadă, că simţul de jertfă s'a trezit şi în publicul nostru, în zilele extrem de grele, prin cari trece, mai ales instrucţia naţională.

Situaţia s'a schimbat cu desăvârşire.

Generoşii fondatori şi binefăcători ai neamului se gândiau în deceniile trecute la o singură ţintă: sporirea cât mai însemnată a cărturarilor noştri, de aceea şi-au lăsat cruţările vieţii lor trudite, pentru stipendii mai mari sau mai mici, cu cari să se ajutoreze tinerimea, ce urmează gimnaziul sau universitatea. Şi, adese, ţinta aceasta de a înmulţi cât mai tare numărul cărturarilor, eră chiar în detrimentul celor ce să împărtăşau de stipendii, fărămiţându-şi fondatorul averea în stipendii mărunte, ca să poată ajutorà cât mai mulţi tineri doritori de ştiinţă.

Azi, mulţumită generoşilor fondatori de fericită pomenire, putem spune, că numărul cărturarilor nostri s'a înmulţit într'un mod foarte simţitor, încât nu e urgentă trebuinţa de a mai solicità sporirea lui prin stipendii. Cele actuale sunt, probabil, suficiente pentru a ne îngriji de sucrescenţa de lipsa, fără a exagerà o înmulţire a cărturarilor nostri până la — proletariat.

Aglomeraţia prea mare a absolvenţilor de gimnaziu cu prilejul concursului pentru primirea de clerici, e o dovadă, că ţinta urmărită de înaintaşii noştri fondatori — e aproape realizată.

In vremea din urmă atenţiunea publicului nostru s'a îndreptat şi asupra clasei meseriaşilor, oferind ajutoare şi ucenicilor de meserii, organizând societăţi pentru buna lor călăuzire — şi în direcţia aceasta se reclamă încă foarte multă muncă, dată fiind importanţa deosebită a acestei clase mijlocii, care până mai ieri-alaltăieri erau „copii nimănui.“

Se recere o mai stăruitoare îngrijire deci de clasa aceasta, atât de neglijată până în zilele din urmă, cu atât mai vârtos, că doctrinele primejdioase socialiste sunt foarte momitoare pentru această clasă.

In cât pentru clasa intelectuală, nu mai avem, credem, lipsă de o sporire progresivă a ei, ci mai vârtos de o plasare şi retribuire cuviincioasă a forţelor de cari dispunem şi de cari vom dispune şi pe viitor, chiar cu ajutorul stipendiilor în vigoare.

Alte trebuinţe mult mai imperative avem de prezent: Şcoalele noastre poporale se luptă cu neajunsuri, învăţătorimea nu poate fi retribuită conform cerinţelor legii ce intră în vigoare; institutele noastre mai înalte de învăţământ nu se bucură nici ele de o soartă mai bună. Şi sunt atâtea altele încă trebuinţele, încât nu e nevoie să le înşirăm noi, căci le ştim cu toţii pe din afară.

S'a lansat apelul comisiei şcolare, solicitând marinimia publicului românesc pentru cea mai ardentă din lipsurile noastre: şcoala poporală.

Coloanele foaiei noastre se deschid pentru a publicà cu recunoştinţă numele tuturor acelor contribuitori, cari îşi vor îndeplini o înaltă datorie de onoare, ajutorând o instituţie, de care sunt legate cele mai vitale interese ale neamului nostru.

In situaţia favorabil schimbată a preoţimii noastre nu ne îndoim, că şi de data aceasta, preoţimea va merge cu crucea în frunte.

Daca ştipendiaţii noştri şi-ar ţineà de datorie a restitui Blajului cuotele, ce le-au primit pe vremuri de lipsă, am realizà în câteva luni sume fabuloase. Se distribuie anual din Blaj peste 30 mii coroane stipendiaţilor, în afară de „ţipăi“ şi ajutoarele dela „masa studenţilor.“ Ce sumă am adunà în câteva zile, dacă stipendiaţii noştri şi-ar ţineà de datorie a restitui sumele, cari le erau aşa de necesari odată când erau la şcoală, şi cari ar fi aşà de bine venite astăzi instrucţiei însaş.

Cu cât marinimia publicului se va dovedi mai evident, cu atât suntem în posibilitatea de a realizà tot mai multe din trebuinţele noastre, destul de arzătoare.

E ceasul al unsprezecelea!

Să ne gândim la spiritul de jertfă şi la entuziasmul altor popoare cu aspiraţii de viitor — şi să ne întramăm şi noi, sprijinindu-ne tot ce avem mai scump, în acestea grele zile de muncă.

Noi suntem cei dintâi, cari vom dà măsura forţelor noastre.

Depinde mult dela noi înşine, dela însufleţirea ce ne va călăuzi, dela încrederea, ce vom pune în mântuitoarea devizà: „Voieşte şi vei puteà!“

Constituţiunea turcească şi aspiraţiunile Românilor Macedoneni.

Recunoaşterea din nou a Patriarhii.

Am spus că, la edificarea bisericii române, în acel timp nu existau decât numai 12 case bulgăreşti. — Cu timpul, Românii plecând în străinătate cu familii cu tot ce aveau, multe case au fost părăsite şi ocupate de Bulgarii, cari veniau din satele din împrejurul Ohridei.

Cu venirea Arhiereului bulgar Grigorie, care dupăcum am spus, nutria în sufletul său o ură ne-împăcată către Românii de aici, Bulgarii din mahala ajutaţi şi de connaţionalii lor din Varoş şi Mesocastru, au adresat o petiţie către arhiereu, care îi protejă pe nedrept, cerând a li-se acordă şi lor dreptul de a citi bulgăreşte în biserica română.

Arhiereul fără să cerceteze mai deaproape şi să constate adevărul, decide să se citească şi bulgăreşte în biserică. — Românii însă, cu puterea firmanului şi a registrului că niciodată Bulgarii n-au avut dreptul în biserica noastră; şi ca epitrop n-a fost ales niciodată dintre Bulgari, s'au opus la deciziunea Arhiereului de a se citi bulgăreşte în biserică.

Iată în ce mod:

Primii preoţi ai bisericii au fost popa Gheorghe Ghenadie şi popa Apostol, dintre cari cel dintâi a ajuns arhiereu şi în locul lui s'a hirotonisit de preot popa Ştefan Coe, român din suburbia românească de sus. — După trei ani de zile acest din urmă preot încetând din vieaţă i-a urmat un alt cu numele de popa Ioan Meşeţia. Cel-lalt, adecă popa Apostol din cauza bătrâneţei retrăgându-se, Românii au ales candidat de preot pe popa Vanciu Sgala român din această mahala, care s'a şi hirotonit de arhiereul (întâiul preot popa Gheorghe) în oraşul Veles, unde îşi avea reşedinţa Arhiereul, la anul 1870 August 6.

Dintre aceşti doi preoţi, popa Ioan slujiă în greceşte, ne-cunoscând alta scriere, decât numai scrierea grecească, cum învăţase; iar popa Vanciu Sgala slujiă curat românește.

Încetând din vieaţă popa Ioan de o moarte subită, Bulgarii din mahala, după trei zile cer dela Arhiereul bulgar Grigorie a li-se destina, sau a li-se hirotonisi alt preot bulgar, care să slujească în biserică bulgărește. — Arhiereul imediat trimite pe un preot bulgar din Mesocastru, pe care Românii l-au dat afară; şi ca să nu se întâmple vre-un scandal au închis tot-odată şi biserica.

Arhiereul de năcaz opreşte şi pe popa Vanciu de ale servi Românilor la nevoile creştineşti, cu intenţiunea spre a fi constrânşi a se servi de preot bulgar. — Nemulţumindu-se nici cu asta, Arhiereul a întrebuinţat tot felul de mijloace ilegale şi ne-omenoase pentru dispariţia neamului românesc, cum a fost cununia falsă, exilând pe preotul nostru la o mănăstire, unde a stat ca în exil şase săptămâni. — Pe timpul exilărei preotului Românii au avut multe de suferit din partea Bulgarilor şi Arhiereului lor, aşa că unii din fruntaşii români Vanciu Burnuciu, Gheorghe Mocu şi Tache Dimoania directorul şcoalei, cari au rezistat la atacurile bulgarilor, au fost arestaţi pe baza unor mărturisiri false din partea arhiereului. — Când, Românii aveau nevoe de preot, Arhiereul le trimitea preot bulgar şi nici decum pe preotul român din mahalaua de jos sfântul Nicolae, oprit fiind şi el de a servi în românește, ca astfel să fie nevoiţi Românii să cedeze.

Românii n-au primit nici de cum pe preotul bulgar şi după-ce au văzut ultima deciziune a Arhiereului că perzistă să introducă cu forţa preot bulgar în biserică, au fost nevoiţi, în cele din urmă, a se servi de preot grec, ca, cu modul acesta biserica să rămână intactă şi independentă; şi astfel s'au lăpădat de Exarhul bulgarilor ca şef bisericesc, recunoscând din nou pe Patriarh, cu condiţiunea însă ca biserica să rămână intactă, slujindu-se într'ânsa românește.

După 6 săptămâni s'au liberat şi preotul Vanciu Sgala din exil şi aceasta mulţumită autorităţilor turceşti, cari au recunoscut dreptatea Românilor şi deci au ordonat, spre a fi liberat. — Odată liberat preotul, Românii au recunoscut pe Arhiereul grec de şef bisericesc au deschis biserica la 30 Martie 1892, care dela 9 Februarie a fost închisă.

La 6 Aprilie prima zi de Paşti, Bulgarii îndemnaţi de Arhiereul lor au hotărât a se introduce în biserică cu forţă, împreună cu preotul lor şi cu cântăreţii. — Românii aflând despre aceasta, spre a nu se face scandal, din nou au închis biserica. Amândoi arhiereii bulgar şi grec au anunţat autoritatea locală. In urma acestei anunţări, locţiitorul caimacamului pe baza firmanului şi a registrului bisericii şi după interogatorul luat Românilor şi Bulgarilor, a făcut o mazbata (raport), pe care a trimis-o Valiului din Bitolia. — Acolo imediat ce s'a văzut cuprinsul mazbatalei şi firmanului, s'a recunoscut dreptatea noastră şi p in telegramă ni-se comunică ca să se deschidă biserica, acordându-se dreptul Românilor şi deci biserica recunoscută de biserica românească; iar Arhiereului bulgar i-se comunică pe de altă parte că nu avea nici un drept de a se amesteca în biserica românească.

FOIŢĂ.

Cunună pe-un mormânt!

In nopţi liniştite, când somnu-mi-apasă cu dulcele-i farmec
Pleopele grele ş'atât de'obosite de multă veghere,
Sărmanul meu suflet se duce, se pierde'ntr'o lume de taine.

Ş'atât de măreţe's întinsele-i plaiuri cu munţii şi codrii!
Ş'atât de vrăjite's oglinzile undelor mării ce-o scaldă!
Iar bolta-i de-apururi să schimbă'n minuni de frumseţi nevăzute.

Acolo să'nchiagă pribegele timpuri în mii de icoane,
Căci clipele sboară mai sprinten ca gândul ce'l poartă iubirea
Şi ţâs înainte-mi problemele adânc înţeleptei ursite.

* * *

Pe ţelina verde, frumoasă şi'ntinsă ca'ntinsa tărie,
Mergeam cum se duce pribeagul ce n'are hotare şi nume
Şi'njuru-mi şi'n aer simţam o linişte ca'n Muntele păcii.

Intreaga-mi fiinţă eră străbătută de vraja uitării,
Ş'ascunsele gânduri ce sboară grăbite spre ziua de mâne
Dormeau fără grije, culcate'ntr'un leagăn alături cu dorul.

De-o singură vreme ştiam că există, de-aceea de faţă,
Pe care-o gustam cum se gustă o clipă străină de rele
In farmecul câmpului verde ce râde spre-un soare-răsare.

Dar iată! de-odată, cum fulgeră dorul, se schimbă câmpia,
Şi ochi-mi priveau gânditori înainte spre-o culme de munte
Gătită măestru în haine de vară ş'aprinsă de raze.

O cruce imensă crescută din iarbă de-alungul pe culme,
Părea o coroană superbă ce-acopere-o frunte senină
Şi muntele însuşi un chip de erou fără saman pe timpu-i.

Privind în cutreer mândreţele muntelui, ochiu-mi aleargă
În jos către scundele-i poale, cu cari se legă prietineşte
O luncă frumoasă ce par'că fusese câmpie de luptă.

Şi tocmai la locu'ntâlnirii, zăresc pe ţărână
Un trup de soldat muribund, strâbătut, de săgeţi duşmănoase,
Leit la făptură cu chipul măreţului munte, de-asupra.

Pe-un şghiab dintr'o stâncă muschiată, şedea lângă dânsul
O inimă scumpă, dar frântă şi mută de-o jale amară:
Părea-mi că eră Domnitorul cu care luptase alături.

O ceaţă-i răpeşte din ochi-mi, fantasticul munte dispare
Ş'un leu de-o mărime temută, veghea în linişte şi pace
Frumoasa câmpie aprinsă de-un soare, ca nunta de vesel.

Potopul şiroaielor ploii de raze, ca dus de un farmec
Măreţ, începù să se verse asupra străjerului mândru
Şi'ncetul cu încetul, rămasă din leu o minune de aur.

El stă încremenit în mijlocul câmpii fălefe şi întinse
Dar ochii ca două cămine de flacări ardeau fulgerând
Şi florile, frunza şi iarba cântau surizându-i cu drag.

de pe Plaiul lui Aron.

La 24 Aprilie 1892, Duminecă seara ziua de Rusalii, Românii au deschis biserica. Nu mult după aceasta, întâmplându-se să moară un bulgar din mahala, l'au ţinut 4 zile nengropat, cu scopul de a-l pune în biserică şi a i-se face rânduiala înmormântării într'însa. Biserica însă a fost închisă din nou, până când în fine prin telegrama din Bitolia se anunţă Arhiereului bulgar că serviciul funebru să se facă într'o biserică bulgărească şi decedatul bulgar să fie înmormântat la cimitirul bulgăresc.

* * *

Din cele ce am reprodus ca simplu cronicar, constatăm cât de autoritari sunt Bulgarii faţă de noi Românii. Acum să judece fraţii mei, cari au naivitatea încă de a mai recunoaşte supremaţia Exarhatului bulgar, cât de periculoasă este ideea aceasta pentru neamul nostru.

Un român Macedonean.

O foarte nimerită dispoziţie. Ordinariatul de Lugoj a dispus Cassei centrale diecezane „ca de aci încolo numai aşă să licuideze chitanţele elevilor ştipendiaţi din fondurile noastre diecezane, cari frecuentează şcoli de caracter străin, dacă acele chitanţe sunt vidimate de catehetul greco-catolic aplicat la respectivul institut de învăţământ, carele va avea a constată în clausula vidimării cumcă respectivul elev a satisfăcut obligamentelor creştineşti în respectul cercetării bisericii şi al preceptului paschal.“

Această dispositie foarte nimerită n'are lipsă de comentarii.

O nouă cutezanţă. Un nou atac a izbutit în drepturile noastre, garantate prin legile ţării!

Nu ne-am desmeticit însă din toropeala îăimoasei ordonanţe a Dlui Ministrul care a alarmat întreaga lume românească, ca la cererea unor ignoranţi din sânul nostru, mai bine zis ignorante, să se năpustească din nou acel Domn Ministru. De astădată mai scurt: „az engedély adatott,“ şi subalternii Domnului Ministru pe întrecute nesocotesc autorităţile noastre şi jertfele considerabile aduse an de an.

E vorba de o ispravă ne mai pomenită, dar petrecută mai zilele trecute între zidurile preparandiei de stat din Cluj.

Câteva Dşoare, — învăţătoare drag Doamne, — ieşite de pe băncile aceleiaş preparandii; cu ce rezultat? Dumnialor spun emfatice: *strălucit*, celor neştiutori, iar noi din negru pe alb, dăm răspunsul potrivit aşă românește cum ştim noi „ca câncle prin apă.“ Îmbibate cu niste teorii mai hunefalvyste, decât însuş plămădităorul lor, să ţin îndreptăţite a ne dă lecţii bine simţite.

Cazul e revoltător, nespus de revoltător, iar noi pătrunşi de sfinţenia datoriniei şi călăuziţi de acel „Mergând învăţaţi toate popoarele“ (Matein 28, 19), îl trecem pe hârtie, ca publicul cetitor, să se poată lămuri ce vreă să însemne garantarea drepturilor noastre şi cum ni-se îmbie nouă putinţa de a împlini porunca Mântuitorului.

Învăţătoarele numite sunt în aplicaţie la şcoli elementare cu limba de propunere română; mai adaugo şi caracterul confesional. Cualificaţia lor sună numai pentru şcoli cu limba de propunere maghiară. Erau alese provizorii din acest motiv; inspectorul le-a definitivat suo Marte, adecă vorbă să fie, dispoziţia legii (sic?)

Provocate să se cualifice şi pentru limba română. Vrând nevrând trebuiă s'o facă dela o vreme. (Dle inspector nu găsiş ceva dispoziţie?) Dl inspector mijloceşte, ca un „engedély“ al Dlui Ministru, să le facă cualificate cu rezultat.

Pentruca, înţelegeţi, pentruca să nesocotească autorităţile noastre şcolastice şi pentruca Dşoarele să primească deodată şi îngăduinţa şi examenul supletor.

Comisia examinătoare e nostimă, o dau în întregime: Váró Béni a vizsgáló bizottság elnöke şi Heinrich Józsa a kolozsvári m. kir. tanitónő képző intézet igazgatója“ şi atât. Membrii comisiei găseşte-i, dacă ai unde.

A fost recercată sau incunoştinţată autoritatea noastră bisericească, nu ştim. Atâta ştim, că n-a venit pe poartă isprava.

A fost nesocotită autoritatea noastră bisericească şi jignite drepturile bisericii noastre, spre nedumerirea noastră şi atunci, când respectivele s'au adresat de-adreptul Dlui Ministru, nu că doară forul nostru bisericesc a denegat îngăduinţa. Aşă le plăcea dumnialor.

Se zicem, că s'a purces din ignoranţă. Treacă, numai cât poate fi ignoranţa şi culpabilă, şi atunci greşala ar trebui spălată.

Suntem nedumeriţi numai, cum poate veni Dl Ministru, să îngăduie cualificarea la o preparandie de stat, lipsită, — după a noastră cunoştinţă, — de acest drept, şi încă într'un chip atât de vătămător. Cu ce-şi motivează Dnul Ministru procedura aceasta neloială? Cu puterea absolutistă, sau doară are motiv mai tainic la dozar? Noi, misera plebs am vreà să ştim? Am vreà să ştim, că aceasta este răsplata jertfelor aduse? Care urbanitate intelectuală reclamă aceasta? Este lege, provoace-se la paragraf şi ne închinăm cu supunere.

Dar să ne isbească aşa de amarnic din senin, să ne sguduie nădejdea legată de litera legii, pentru plăcerea alor două sau trei creaturi, este prea mult!

Caveant consules! Iar nouă ceice înţelegem altcum rostul legii, fie-ne de învăţătură, că sunt încă multe uscături în pădurea neamului nostru.

— *i.* —

Un furt sacrileg. — Scumpă le este tuturor Polonilor Madona din Censtohova. Icoana Ei miraculoasă, adusă din Constantinopol între veacul X. şi XII., fu aşezată în biserica din muntele Iasna-Góra (Clarus Mons) încă la an. 1382 şi de atunci încoace se bucură de veneraţiunea întreg poporului polon şi ruten. Atât pentru minunile continue şi harurile extraordinare obţinute acolo, cât şi pentru ocrotirea naţiunii întregi în contra duşmanilor (în contra Suedezilor an. 1655). Regii, Clerul, nobilimea, şi poporul se puneau pe întrecute în devotamentul lor şi proslăvirea Pururea Fecioarei, Patronei lor. Drept dovadă ne poate servi mulţimea exveturilor, ce le adăposteşte sanctuariul Madonei din Censtohova, ne pomenind însăş frumoasa mănăstire a PP. Paulini, aduşi aicea din Ungaria (1382) spre straja Icoanei, nici biserica măreaţă în stil basilical roman, deseori arsă de foc şi tot mai frumos reconstruită. Dela anul 1430, când huşiţii din Bohemia au devastat această biserică, ucigând chiar pe călugării de pe lângă ea, nu s'a mai auzit nici când de un atentat sacrileg asupra acestor deposite pioase şi naţionale, până deunăzi, în noaptea zilei 25 Octomvrie trecut. La întâiele ştiri ziaristice despre furtul comis, mâhnirea şi indignarea publicului nu se puteà descrie. De abia la 14 Dec. s'a constatat adevărata valoare a lucrurilor furate. Iată datele Plui Rejman, Priorul general al Părinţilor Paulini din Censtohova. Din ele cetitorul va fi informat despre cele prăpădite. Mantaua de mărgăritar aveà preţul de 19.289 ruble ruseşti; coroanele de aur ale Maicii Domnului şi ale Pruncului Isus cu câte doi îngeraşi fiecare — 7.900 ruble; alte exvoturi pioase din jurul Icoanei — 8000 ruble; briliantele din ambele coroane, 15.000 ruble. In total 50.289 ruble sau pe la 132.000 coroane.

Sf. Părinte Papa Piu X. voind în parte să mângâie pe catolicii poloni pentru pierderea costişitoare, s'a oferit în bunătatea sa cu cheltuielile proprii să restituie o coroană de aur pentru Madona, Patrona Poloniei.

Cine a fost făcătorul de rele?... Unii zic, că membrii unei asociaţiuni masone, cărora scumpeturile bisericilor catolice în odoare, vase sacre etc. par a fi un capital mort. — Alţii văd adeverit proverbiul: corb la corb nu scoate ochii, şi de aceea poliţia rusească n-a putut dà de urma furului.

Ştirile din urmă vestesc, că o parte din lucrurile furate s'ar fi găsit — ascunse cu precauţiunile necesare în apele rîului Warta, care curge lângă Censtohova. Un anonim ar fi denunţat locul şi pe tâlhari — printr'o scrisoare adresată părţilor competente. Aşteptăm destăinuirile ulterioare.

Cum zice Cronicarul Dlugoş, la Madona din Censtohova mergeau în veacurile trecute număroşi peregrini chiar din Silesia, Prusia, Moravia şi Ungaria.

P. M. C. Hellon.

Un apel către foştii stipendişti. Domnul meu! Ne adresăm către D-Voastră în o chestie, care frământă de mult opinia noastră publică, desbătută fiind în ultimii 15 ani de repetite ori în coloanele presei noastre în mod aprobător, fără de a fi luat însă până acum forme concrete.

E vorba, ca foştii stipendiaţi (bursieri) ai diferitelor noastre fundaţiuni, fără privire la caracterul confesional al celor mai multe din aceste, să se închege în o acţiune de a sprijini prin cvote benevole, la cari se vor obligă, tineri de ai noştri, în scopul de a-şi completă studiile mai înalte în străinătate.

Două motive mai ales ne conduc în această acţiune: Datorinţa morală ce o avem toţi cei ce cu ajutorul stipendiilor am ajuns a ne creà o situaţie oare-care, şi împrejurarea, că actualele noastre fundaţiuni sunt împiedecate de a mai trimite tineri la studii în străinătate, silite fiind a dà stipendii numai pentru tinerii, ce îşi fac studiile la universităţi şi şcoli mai înalte din patrie.

Departe este de noi gândul de a desconsiderà institutele mai înalte de învăţământ din patrie, dar nime nu ni-ar puteà contestà deosebita influenţă binefăcătoare asupra desvoltării intelectualilor noştrii, a universităţilor şi şcoalelor mai înalte din străinătate, cari ericum, deschid orisonturi mai largi şi oferă

bun prilej şi celor ce şi-au terminat în patrie studiile de a complectà aceste studii şi a intrà mai bine înarmaţi în vieaţa noastră publică, unde pe toate terenele se resimte în mare măsură lipsa oamenilor cu vederi mai largi, cu concepţiuni mai înalte şi cu pregătiri speciale pentru ramul de activitate căruia se dedică.

Şi negreşit, că avem şi datorinţa a ne îngriji de sucrescenţa care azi-mâne este chemată a ne luà locul în vieaţa publică.

Încercăm deci a concretiza această acţiune prin presentul apel, având apoi a ne dà samă despre resultate şi experienţe cu ocaziunea unei întruniri a foştilor stipendiaţi care aşa credem că mai uşor s'ar puteà pune la cale cu ocasiunea proximei adunări generale a Asociaţiunii noastre.

Iniţiativa noastră se concretizează deocamdată în următoarele:

1. Să binevoiţi a conscrie pe toţi foştii stipendiaţi din părţile D-Voastre, arătând în special actuala lor poziţie, cât şi fundaţiunea din care au beneficiat de stipendiu şi suma cu care au beneficiat.

2. Să inzistaţi ca fiecare fost stipendiat, ajuns acum în situaţie de a puteà da din câştigul seu ceva, să se oblige a contribui cu cel puţin 25 coroane pe an şi cel puţin pe un period de 5 ani, în scopul ajutorării tinerilor, pe cari îi va designà întrunirea pe care am luat-o în vedere.

Banii încassaţi astfel până cel târziu la 1-a Aprilie 1910 au să se trimită dimpreună cu lista prezentă la adresa Dlui Dr. G. Dobrin, advocat în Lugoj, care este dator a cvità imediat primirea sumei, pe care o depune la „Albina," fiind totodată dator a face dare de seamă amănunţită cu ocazia întrunirii luate mai sus în vedere.

3. Să căutaţi a servi cu toate datele statistice cerute în alăturatele rubrice, ca să putem aveà un tablou complet.

4. Suma ce va incurge până la întrunirea luată în vedere să servească deja ca un ajutor, sau eventual mai multe, pe anul şcolar 1910/11, după cum va hotărî întrunirea luată în vedere.

In fine ne rugăm să binevoiţi, a ne comunicà eventualele D-Voastră observări sau reflexii la această iniţiativă.

Lugoj, în ajunul Crăciunului 1909.

Dr. Şt. Petrovici, deputat dietal şi advocat. Dr. V. Branişte, ziarist. Dr. I. Stoian, advocat. Dr. P. Groza, cand. de adv. Dr. G. Dobrin, advocat. Dr. N. Ioanovici advocat. Dr. C. Ignea, medic. Dr. I. Gropşan, cand. de adv. Dr. A. Micu, cand. de advocat.

REVISTE.

Noul guvern. După lungi sbuciumări şi după ce s'a compromis de-a binele şi înaintea Vienei şi în a ţării, guvernul coaliţionist a trebuit să plece, făcând loc unui guvern 67-ist sub prezidenţa lui Khuen Héderváry, alcătuit astfel: Khuen Héderváry, prezidenţia, à latere şi ministru croat, Lukács László finanţe, Hieronymi Károly comerciu, Serényi Béla agricultură, Dr. Székely Ferenc justiţie şi culte şi Hazai Samu honvezi. Zilele acestea noul guvern se va prezintà Camerelor.

Ministrul preşedinte Khuen Héderváry, încearcă toate să se poată apropià de partidele maghiare, cari îl privesc şi întimpină cu o răceală caracteristică, — aceasta însă nu-l descurageazâ, căci dacă nu-i va succede va disolvà parlamentul şi va face alegeri nouă.

CORESPONDINTE.

Scrisoare din Viena.

— Dela corespondentul nostru. —

Zile de iarnă. Fulgi de zăpadă flutură a lene prin văzduh, coborându-se tot mai la vale până-ce se aşează în forma steluţelor de cristal pe pământ, unde se topesc într'o clipă sub presiunea climei umede şi domoale ce domneşte în Viena peste iarna întreagă.

E de necrezut cât e de schimbăcioasă temperatura oraşului împărătesc.

Ca azi e frig şi ger ca mâne dimineaţă bate vântul şi plouă iar ca poimâne ninge iarăşi.

Vânturile ce vin din direcţiuni diferite schimbă într'un moment temperatura şi uşor te înşală să-ţi schimbi îmbrăcămintea tot întruna.

Pe astfel de vreme nu părăseşte nime bucuros odaia caldă numai chiar dacă îl sileşte datorinţa şi oficiul. Sunt însă şi de aceia cărora vremile ploioase şi mai ales nopţile cu negură deasă, când străzile sunt pustii, le sunt binevenite căci atunci îşi pot duce în îndeplinire mai cu odihnă planurile lor ascunse.

Cam după miezul nopţii, figuri zdrenţoase se ivesc prin colţuri de stradă şi trec pe de-a furişul înainte către vre-o prăvălie unde ziua au văzut obiecte de preţ, ca să-i spargă uşile mari de fer şi s'o jefuiască.

Abia au făcut însă câţiva paşi şi iată la razele luminei electrice ce anevoie străbat prin ceaţă, se zăreşte o figură de om cu coif de luptător din vremea veche, ce se repede după necunoscuţii vânători de aur. E poliţistul care pândeşte cu ochii în patru în tăcerea nopţii, şi unde e lipsă îşi face datorinţa cu bărbăţie.

Cât ce au băgat de seamă pungaşii că le-au dat de urmă, dispar într-un moment ca într'a patra dimensiune şi intră pe uşi secrete în locaşul lor subteran instalat în canalurile Vienei, în cari se ascund sute de vagabunzi ce ei pe ei s'au osândit unei temniţe de veci.

Aceşti locuitori necuviosi a unor catacombe moderne formează clasa cea mai de jos a societăţii omeneşti prin caracterul lor. Intreprinderile lor, însă în jaf, furt şi omor dovedesc o rară cuminţenie căci întrec ori-ce închipuire a unui om aşezat şi iubitor de muncă cinstită.

Osândim pe aceşti netrebnici parasiţi, cari fug de lumina zilei ca să nu li-se descopere faptele lor mârşave şi nu ne cugetăm la aceea, că sunt alţii mai înaintaţi în cultură, cari comit fapte relativ mai condamnabile decât acei neştiutori de morală şi ordine socială. Vorba neamţului: „Die kleinen Diebe hängt man auf, die groszen läszt man laufen."

Multe curiozităţi are o capitală precum e şi Viena.

Ce mi-a atras mai mult atenţiunea o disparenţă aproape totală a unui individ în furnicarul acesta de oameni. Aceasta o observi mai bine atunci când vezi în vre-o după amiazi pe Rennweg trecând în fuga cailor rând pe rând care mortuare, ce se grăbesc către cimiteriul central ca să-şi descarce povara şi să vie după alta. Aci se potrivesc bine cuvintele poetului:

„Din codru rupi o rămurea, ce-i pasă codrului de ea? Ce-i pasă unei lumi intregi de moartea mea?"

Vieaţa românească. Ca în toţi anii sărbătorile noastre le-a prăznuit inteligenţa română din Viena prin conveniri sociale.

Nu înţeleg însă pentruce se fac două petreceri într-o zi pentru cele câteva familii din colonie, meseriaşii de-o parte, cărturarii de alta.

Nu înţeleg nici aceea, ce caută pomul de Crăciun în cercul unor oameni adulţi când acela e străin de obiceiurile noastre şi ar aveà loc poate numai unde părinţii sunt siliţi de-a împlinì dorinţa copiilor de-a avea şi ei un pom ca şi prietinii lor.

Vienezul.

Către iubiţii noştri cetitori!

La începutul unui nou an, care pentru noi s'a prevestit cu primejdii, cerem cu toată insistinţa sprijinul cetitorilor noştri. Se prea poate să fim judecaţi din nou la mari amende, pe cari neavând de unde le plăti, ni-se vor subtrage din cauţiune. De aceea îndemnăm pe restanţieri să-şi achite datoriile şi pe abonenţii noi să plătească taxa de prenumerare înainte. Altcum poziţia ne va deveni foarte dificilă.

Noutăţi.

Pentru noua biserică din Cluj, au binevoit a-şi rescumpărà felicitările de Anul nou, următorii P. T. Domni: Majorul L. Popa, Braşov, 5 cor., Dr. E Dăianu protop. Cluj, 5 cor., Romulus Papp jude reg., Cluj, 5 cor., Victor Illyés proprietar, Cluj, 50 cor. Vasile Hosszu jude de tablă Cluj, 5 cor., Antoniu Mandeal secret. de bancă Cluj, 1 c. Valentin Drăgan compt. de bancă, Cluj, 1 c. Dr. Poruţiu adv. Cluj, 5 cor., Dr. Iuliu Pordea adv. Cluj, 1 cor., Dr. Amos Frâncu dir. de bancă Cluj, 5 cor., George Faragó not. pens. Cluj, 2 cor., L. Papp asesor la sedria orfan. Cluj, 1 cor., Andreiu Pora înv. Cluj, 1 cor., Iosif Mihu Cluj, 2 cor., Nic. Moldovan Cluj, 1 cor., Văd. Susana Cioplea Cluj, 1 cor., Ioan Pop Cluj, 1 cor., Teodor Terziu Cluj, 1 cor., Mihail Radu Cluj, 1 c., Traian Roman of. de bancă Cluj, 1 cor., Demetriu Bucolan Cluj, 20 fil., şi Dr. Ioan Bălan preot, Bucureşti, 5 cor.

Din Arhidieceză. *Alexandru Dobrescu,* protopopul Sebeşului a fost trecut în statul deficienţilor cu 1 Ianuar 1910. — *Virgiliu Hăţegan,* admin. parohial în Bazna a fost numit adm. parohial în Şeuşa-de-Mureş (tr. Sebeşului). — E de ocupat postul de învăţătoare dela şcoala gr.-cat. din *Vad* în vicariatul Făgăraşului, cu terminul de 15 Februarie n. 1910, pe lângă emolumentele: Salar anual 1000 coroane, Cuartir în natură, şi pauşal pentru grădină 20 coroane. La olaltă = 1020 coroane.

Răscumpărarea felicitărilor. Cu prilejul anului nou, şi-au rescumpărat felicitările *în favorul mesei studenţilor* dela şcoalele din Blaj următorii: Dr. **Iuliu Maniu** deputat dietal cu 10 cor., **Eugen Bian** notar şi mare proprietar în Făget 10 cor., Iuniu Br. Hodosiu director de bancă 10 cor., Ioan Fodor prof. 2 cor., S. P. Mateiu canonic 3 cor., Aurel Trifan 3 cor. Dionisiu Trifan croitor 2 cor., Ştefan Pop can. 2 cor., S. Handrea comerciant 2 cor., Ştefan Nyergeş comerc. 1 cor., Iacob Popa protonot. conzist. 2 cor. Cineva 1 cor., Dr. Danil Szabo adv 5 cor., Dr. L. Nestor adv. 2 cor. Dr. Basiliu Ciura cand. de advocat 2 cor., Ioan F. Negruţiu director prep. 5 cor., V. Mandeal inginer Mediaş 1 cor., Ioan F. Negruţiu ingin. 2 cor. Dr. Alexandru Pop medic 2 cor, Dr. Ambr. Cheţianu director gimnasial 3 coroane. *La olaltă 69 coroane.*

Consiliul de administraţiune.

Serbarea Botezului Domnului la parohia gr.-cat. din Sibiiu a decurs în mod impunător şi de astădată. După săvârşirea sf. liturgii s'a făcut procesiune în piaţa lemnelor de lângă Cibin, unde în faţa cazarmei de honvezi, parohul şi protopopul locului a îndeplinit sfinţirea apei. Aici erà postată cu muzica militară în frunte o companie de onoare, care o dat obişnuitele trei salve, întonând muzica tot de atâtea-ori imnul împărătesc, iar la stropirea miliţiei cu apă sfinţită a intonat tropariul „In Iordan botezându-te Tu Doamne.“ La această festivitate înălţătoare a participat o număroasă deputaţiune de oficeri de toate gradele, toţi ficiorii români gr.-cat. din garnizoana Sibiiului şi un public enorm de toate naţionalităţile şi confesiunile din loc. Feliul cum se serbează aici în anii din urmă sărbătoarea aceasta măreaţă, umple cu tot prilejul de legitimă mândrie sufletele credincioşilor noştri.

Concurs. Pentru ocuparea alor 17 locuri de cvartir gratuit în „Internatul Petran“ din Cluj, al „Asociaţiunii“, pentru universitarii români, se escrie prin aceasta concurs cu terminul de 25 Ianuarie n. a. c. Concurenţii vor avea să adreseze petiţiunile subscrisului comitet şi să le instrueze cu: 1. „Index“ ca dovadă, că sunt înscrişi la vre-una din facultăţile universităţii din Cluj, şi că au făcut sporul cerut în studii. 2. Atestat de paupertate, însoţit de alte informaţiuni referitoare la starea materială a părinţilor. 4. Cvitanţă despre plătirea taxei de membru extra-ordinar la Casina română din Cluj. Petiţiunile astfel instruate să se trimită nesmintit până la acest termin subscrisului director (Cluj, strada: Jókai Nr. 6). Comitetul „Despărţământului Cluj al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român.“ Cluj, la 11 Ianuarie n. 1910. *Eugen Pop Păcurariu,* director. *Dr. Valentin Poruţiu,* secretar.

Avanzare. Dşoara *Eugenia Bárdossy,* profesoară auxiliară la şcoala superioară de stat (liceu) de fete fù din partea ministrului de culte şi instrucţiune publică denumită cu rang şi salar de profesoară ordinară la această şcoală superioară, numită profesoară şi-a început cariera la şcoală civilă a „Astrii“ din Sibiiu unde a funcţionat 2 ani.

Cărţi folositoare. Distinsul advocat *Dr. Romul Boilă* a publicat o nouă broşură din sfera drepturilor cetăţeneşti, asupra căreia atragem deosebita atenţiune. Dsa pornind din necesitatea reformei electorale şi introducerea neamânată a votului universal, a scris o broşură de peste 60 pag. sub titlul *„Votul universal“*, în care arată amănunţit în ce stă acest nou sistem electoral, aducându-l în legătură cu însemnătatea generală a dreptului de alegător, făcând totodată critica proiectului alcătuit de ministrul Andrássy, referitor la dreptul de alegător. Broşura aceasta, care costă 1 cor. se poate comandà dela autor din Diciosânmărtin, unde se găsesc şi celealalte publicaţiuni anterioare asupra dreptului de alegător de deputat dietal şi de alegător comunal, cum şi asupra întregei organizaţiuni a reprezentantei comunale. — În editura Reuniunii agronomice române din com. Sibiiu a apărut: *„Nutrirea animalelor de casă,* în care se expun toate felurile de nutriţiune aprobate şi de ştiinţă şi de esperinţă, dând preţioase îndrumări ţăranilor noştri. Aşa se arată nu numai modul nutririi raţionale a animalelor de casă, ci şi pregătirea acestor nutreţuri şi îngrăşarea diferitelor animale. Cartea aceasta folositoare fiecărui econom se poate comandà dela orice librărie şi costă 1·50 cor.

Posta Redacţiunii.

I. H. B. Să ne daţi voie să nu publicăm dedicaţia trimisă. E chestie mai mult personală. Luăm cu plăcere spre ştiinţă dorinţele de bine, ce ne păstrezi, şi-ţi mulţumim. Obrocurile au întârziat.

De pe Plaiul lui Aron. De ce pseudonimul acesta?

A. B. Nu te pricepem! Judeci aşa de aspru, ca şi cum *noi* am fi cei mai păcătoşi şi noi am fi datori să le facem toate, pecând şti bine, că şi noi suntem numai oameni cu puteri mărginite. Ar fi foarte trist, dacă toţi cei deafară te-ar urmà în gândurile absolut greşite, ce par că te stăpânesc.

Tuturor cari şi-au adus aminte de noi din prilejul Ss. Sărbători şi a începerii unui nou an, le aducem ferbinţi mulţumite. Ne-au căzut bine aceste aduceri aminte şi calde cuvinte de îmbărbătare, ales acum, când suntem ameninţaţi cu rele.

Înştiinţare.

Ministerul r. Ung. de culte şi instrucţiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. ***Orarul general şi particular pentru şcolile primare cu 1, 2 şi 3 învăţători.*** Se vinde:

Pentru şcoalele cu un învăţător —·80
„ „ „ doi „ 1·20
„ „ „ trei „ 1·60
plus *20 fil. porto.*

La comandă să se spună apriat că să doreşte un orar pentru şcoala cu un învăţător, ori cu mai mulţi învăţători — Altcum se trimite întreagă colecţia.

2. ***Planul de învăţământ şi îndreptarul metodic.*** pentru şcoliile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár—Fogaras Alba-Iulia şi Făgăraş. Aprobat din Conferinţa Episcopească, ţinută în 7 Septemvriest. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Atragem atenţiunea oficiilor protopopeşti şi parohiale, precum şi-a învăţătorilor nostrii din Arhidieceza de Alba-Iulia, dieceza Gherlei, a Orăzii mari şi din dieceza Lugoşului asupra hotărârii conferenţei Episcopeşti din 7 Septemvrie 1909 Nr. 6693; prin care atât *Orarul,* cât şi *Planul de învăţământ* şi *Îndreptarul metodic* sunt obligătoare pentru toţi.

E în interesul adevărat al învăţământului primar, *ca şi până la primirea ordinului particular al V. Conzistor,* — fiecare Domn protopop ca inspector şcolar districtual fiecare preot ca director şcolar şi fiecare învăţător, din întreaga provincie Metropolitană fără amânare să procure câte un exemplar din această carte tuturor folositoare.

Tipografia Seminarială.

(6) 1—1

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificarea şcolii gr.-cat. din Biia magiară (M. Bénye) comitatul Târnava mică (Kis-küküllö megye) p. u. Szépmező, prin aceasta să recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 600 cor. adecă şasesute cor. la oficiul parohial gr.-cat. de acolo cel mult până la 1 Februarie st. n. 1910 la 11 oare a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formularul de contract, condiţiunile de edificare, preliminariul de spese şi planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 7 Decemvrie 1909 sub Nrul 8265 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Biia magiară între oarele 8—12 a. m. şi 2—4 p. m.

Biea magiară' la 17 Ianuarie 1910.

Ioan Horşa. paroh gr.-cat. **Timoteu Dulău,** curator primar.

In Librăria Seminarului teologic gr.-cat. din Blaj se află de vânzare ***Calendarul „Minerviî“*** cu 1 cor. 20 fil. + 10 fileri porto postal.

O prăvălie mixtă în Blaj în cel mai frecuentat punct — din cauza unei alte întreprinderi — să predă între cele mai favorabile condiţiuni, eventual să vinde cu casă cu tot. — A se adresà la WILHELM NAFTALI în Blaj (Balázsfalva).

(4) 2—3

A apărut: **Elemi Népiskola Értesitö Könyvecske — Indice pentru şcoliile poporale primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarială din Blaj.

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 19

Autoritate raţionabil absolută şi manifestare unitară întru toate, — iată temeiul, pe care biserica latină cuprinde în braţe cu uşurinţă şi consecuenţă fără pereche milioanele din lume. Ce-ar zice la realitatea asta d. p. patriarhatul din Constantinopol, ori chiar din St.-Petersburg, — sau forţa protestantă din Geneva, Berolin, Upsala ori Canterburg?

E lucru vrednic deci şi raţionabil, ori să zicem chiar de lipsă, ca şi în privinţa limbii, biserica să aibe unitate cât mai perfectă între anumite margini.

Zicem: între anumite margini, ca să distingem — spre lămurire — aceea, ce e de a se distinge. Anume.:

Sunt foarte greşite părerile acelora, cari în biserica latină pretind a vedeà o piedecă în desvoltarea „eu-“lui naţional a fiecărui popor, care e întrâusa. Nu e aci locul de a dovedì până în amănunte sub ce fel de condiţiuni politice, etnice şi psichologice poate strică o limbă celeialalte; ne vom restrânge deci numai la vre-o două considerante vrednice de a fi luate aminte.

Combatanţii noştri cu „eu“-l lor naţional poate nu ştiu, că în bisericile unde stăpâneşte limba latină, ca limbă liturgică, funcţiunile latine de interes public sunt traduse în singuraticile limbi naţionale; nu ştiu mai departe, că singuraticile popoare îşi au cântările bisericeşti în limba proprie, pe cari le cântă şi sub slujba dumnezeească.

Şi toate acestea şi *înainte* de reformaţiune (d. e. la unguri). — Ba ce-i mai mult — ce uită cu totul cei cu obiecţiunile — în biserica latină e catehizaţie regulată, strict observată, în care se explică îndetail şi sistematic întreg rostul funcţiunilor latine aşà, încât credincioşii ei nu stau ignoranţi în biserică, precum se pretinde; iar la predici (mai regulate, derât ori unde!) e prescris apoi, ca pericopa din apostol şi cea din evanghelie să se cetească din caz în caz în limba credincioşilor.

Dar preste toate astea, — faptul, că încă nici un popor nu a pierdut câtuş de puţin din naţionalitate în biserica latină (d. p. să nu mergem mai departe: chiar vecinii nostri unguri catolici — ultra şovinismul lor sigur nu-i va contestà nimeni şi mai ales nu noi Românii,) restoarnă orice preocupare în privinţa asta fată de biserica latină.

Şi pentruca şi peste toate astea să se vadă şi mai de aproape, cât e de toleranţă biserica latină şi în privinţa limbei, amintim, că azi adăposteşte la sinul său nu mai puţin decât zece limbi liturgice: nouă moarte (latină, grecă, syriacă, chaldaică, arabă, aethiopică, paleoslavă, armenă, coptică) şi una vie: cea românească. Atât spre clarificare.

Şi numai în urma astor puţine note fugitive de până aci nu vedem de fel vre-un bine, ce ar fi adus protestantismul.

In schimb întâlnim mizerie curată pe întreaga linie: o boală asemeni cangrenei, care a molipsit întreaga societate omenească. Am dori — foarte — să ni-se arete un singur punct de morală, în care s'ar fi dovedit protestanţii superiori, ori în care „reformând“ n'ar fi *laxat* tot ce a fost solid şi pretins (nu ţinut!) în biserica latină. — Unicul bine (relativ şi negativ), pe care l-au produs protestanţii (şi pe care cu anumite rezerve îl admitem şi noi) e, că: au format o puternică tabără de contrabandă, urgitând astfel sinodul dela Trident şi formând o vie opoziţă, care să-i ţină mereu tot trezi pe catolici. Dar şi în cazul acesta: rolul lor e destul de trist şi nedemn.

Un apologet modern şi bine apreciat nu pregetă a face din cuvânt în cuvânt şi următoarea constatare: E totuş coincidinţă vrednică de luare aminte, că punctul de mânecare al „reformaţiunii“ e totodată şi răspânditorul sinuciderilor. Germanul, în fiinţa lui morocănoasă, e mai vârtos expus primejdii sinuciderii, — iar învăţătura lui Luther despre mântuire a fost numai rodul unei dispoziţii bolnav de supărăcioase.

Principiul formal din morala luterană a despoiat pe omul gânditor de toată *siguranţa în ale credinţii,* mai apoi şi potenţata nereligiositate chiar *în massele protestantismului,* cufundarea în materialismul celor pământeşti din zi în zi tot mai tare (mai pomeneşte alature şi prea încordata muncă spirituală şi corporală cu învălmăşeala fioroasă provocată de sporirea prea mare)... aceşti factori clarifică în destul *frecuenţa nenorocită a sinuciderilor în Germania protestantă* (Dr. C. Gutherlet: Willens freicheit pag. 97).

Ceice au împărţit odinioară creştinismul în: Catolicism, Orientalism şi Protestantism, zicând, că catolicismul ar fi creştinismul autorităţii; Orientalismul: creştinismul cultului (în cele rituale); iar Protestantismul: creştinismul libertăţii personale (V. Denifle Luther und Luthert, II. p. 480), au recunoscut indirect, că protestantismul n-are drept a se numì „religiune“ (legatură *strânsă* cu cele supratireşti), căci pentru *a dà frâu liber* înclinărilor omeneşti nu e lipsă de „religiune“ alde protestantismul. Un judecător rece dar drept, care priveşte şi analisează în adâncul lor toate opintirile protestantismului, constatând, că acesta nimic alta n-a făcut decât a ruinat tot ce a fost scump şi frumos în biserica străveche — numai simpatii nu poate aveà pentru el.

Pe câte se cuvine, ca să cinsteşti un duşman principiar consecuent, pe atâta sufletul nu te lasă să-ţi dai în vorbă cu un ridicul oponent, care vecinic numai contrazice ştie, fără să recunoască — din ură — nici cel mai mic dram de adevăr constatat de mai mulţi alţii, în partea contrară. Adevărat: duhul împotrivirii din Scriptură.

Că în ce stare de grea încercare au împins „reformatorii“ pomeniţi biserica, ne putem uşor închipuì, dacă vom considerà, că în decurs de numai un jumătate veac „spiritul reformaţiunii“ copleşise deja pe deplin: Anglia, Scoţia, Dania, Svedia, Prusia, Saxonia, Hassia, Würtemberga, Pfalz-ul, mai multe cantoane din Şviţera, Olanda nordică şcl., — până şi de dincoaci de Alpi şi Pirenei se lăţise. In însaş Francia (matrona catolică) nobilii în mare parte erau trecuţi la „reformaţiune.“ Lucru aproape de necrezut: în Viena în decurs de 20 ani nu s'a aflat bărbat, care să fie primit ordurile bisericeşti (legate de celibat. — V. Dr. Breznay B. Kath. Teologiai folyóirat III. 1884, p. 37). In Ungaria după dezastrul dela Móhács şi pustiirile Turcilor a scăpătat biserica oribil în preoţi, Intre cei puţini, câţi erau, cea mai mare parte eră depravată de ruşinea lumii fără să fie putut fi înlocuită cu alţi apostoli: inimoşi, căci pe de-o parte nu erau alţi preoţi la dispoziţie, iar pe de alta — şi asta mai ales — episcopii, alunecaţi pe apele politicii militante, erau preocupaţi de interesele dinastice bifurcate. (V. Dr. Karácsonyi J. Magyarország Egyháztört, p. 161—u). „Reformatorii“ şi-au acaparat astfel uşor credincioşi

Nici Italia n'a rămas neatinsă. În Neapol învăţăturile protestante răspândite mai cu seamă de secretarul regelui Neapolitan, Valdez, par a fi inficiat mult credinţa romană de loc dela început; cel puţin la asta putem conchide din zisele lui Ranke, care vorbind despre timpul dinainte de săborul tridentin observă astfel: „Atunci iarăşi (!) se puteau vedea în Italia preoţi pe amvonuri, în superpelicii (stichare scurte) cu cuadrate şi cu crucea în mână. Carafa (Papa Pavel IV. de mai târziu) şi alţii, mai ales mlădiţe din familii de elită, cari ar fi putut să se bucure, în dragă voe, de toate plăcerile vieţii, cercetau bolnavii în spitaluri private şi obşteşti, şi provedeau pe cei din gura morţii cu mângâerea de pe urmă a religiunii“ (Ranke: Die römischen Päpste in den letzen 4 Jahrhunderten I. p. 115.)

Unica ţară neatinsă de protestantism a fost Spania. Aici puterea statului a pus braţ la braţ cu biserica adevărată. Sigur la aceasta se va fi gândit Caimberlain, când şi-a conceput povestea despre înfiorătoarele ruguri ale incuisiţiunei cu flacările boborând 'nspre tăria cerului.

Îngrijorarea bisericii, în faţa desolării generale, resună limpede şi din accentul de durere cu care Papa Piu IV. grăeşte energic: *„Să se reformeze ce-i de reformat — chiar şi în individualitate-ne şi în relaţiunile noastre private. De ne umblă mintea după alta, decât a servì Domnului — să ne bată Dumnezeu.“* (V. Ranke o. c. p. 212)

In mijlocul astor fel de spirite agitate se deschide solemn ca un sol dumnezăesc de mântuire — Săborul dela Trident în 13 Martie 1545. Au fost de faţă afară de 3 legaţi-cardinali trimişi de Pontificele (Paul III. 1534—1449.): 4 arhiepiscopi; 22 episcopi 5 prefecţi generali; 47 teologi de renume şi mai mulţi delegaţi imperiali.

Aci s'a adus *adevărata reformaţiune* „in capite et membris“, reînviorând întreaga biserică şi dându-i directiva, în vârtutea căreia înaintează şi azi.

(Va urmà)

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**
Redactor responz.: **Augustin Gruiţia.**

„PATRIA“ cassă de economii, societate pe acţiuni în Blaj.

Raportul comitetului de supraveghiere.

On. Adunare generală!

Comitetul Dv. de supraveghiere, — spre a face destul încredinţării ce i-s'a dat, — a scontrat în diferite rânduri cassa institutului, cercetând şi cărţile de comptabilitate.

De asemenea a examinat bilanţul pe 1909, şi contul profitului şi perderilor, şi le-a găsit în consonanţă cu registrele institutului. Tot astfel a constatat, că şi împărţirea profitului curat s'a făcut conform statutelor.

În urma acestora propunem: aprobarea bilanţului pe anul 1909, şi primirea proiectului relativ la împărţirea venitului curat, dând absolutor direcţiunii şi comitetului de supraveghiere.

Blaj, la 12 Ianuarie 1910. **Comitetul de supraveghiere.**

Bilanţul pe anul al XXIV-lea 1909.

Conto bilanţ.

Active.			Pasive.		
Numărar în cassă	Pénztármaradvány		C		49·050·62
Cambii	Váltó kölcsön	2.940.549			
» cu acop. hipotecar	Jelzálogilag biztos. váltók	385.869	»		3.326.418·—
Imprumuturi hipotecare	Jelzálog kölcsönök		»		623.446·—
» pe amanete (Lombard)	Értékpapir kölcsönök		»		249.958·—
Efecte	Értékpapirok	400.625·50			
Efectele fondului de pensiune	Nyugdíjalap értékpapirjai	78.634 61	»		479.260·11
Realităţi: casele societăţii	Az intézet házai	93.000·—			
de vânzare	Eladó ingatlanok	4.933·92	»		97.933·92
Debit.: Cto Curent, Giro şi Cheque	Adósok: Folyó, Giro- és Cheque-számla				
Spese de proces şi protest	Per- és Óvatolási költségek		»		12.271·63
					4.838.338·28

Conto profit şi perderi.

Eşite.			Kiadás.		
Interese: pentru depuneri capit.	Tőkésitett betéti kamatok	126.945·05	C		
» » » ridic.	Felvett » »	2.902·27			
» acţionarilor din em. III.	III. kibocsátás utáni	12.945·20	»		
» de reescont	Visszleszámitolási	38.104·20	»		180.896·72
Marce de prezenţă	Jelenlétijegyek		»		2.966·—
Salare	Fizetések		»		17.945·—
Contribuţiune	Adó	22.437·96			
» după interese de depuneri	» betéti kamatok után	12.984·73	»		35.422·69
Spese curente	Fentartási költségek		»		3.655·44
Porto postal	Postabér		»		2.977·39
Competinţă de timbru	Bélyegilleték		»		825·—
Profit curat	Tiszta nyereség		»		86.363·20
					331 051·44

Blaj, din şedinţa direcţiunii, ţinută la 12 Ianuarie 1910.

I. Br. Hodosiu m. p.
director executiv.

Membrii

M. Moldovanu m. p. preşedinte. **S. P. Mateiu** m. p. vice-preşedinte. **St. Popu** m. p. **Georgiu Barbatu** m. p.

S'a revăzut şi aflat în consonanţă cu cărţile

Dr. Ambrosiu Cheţian m. p. preşedinte. **Nicolau Pop** m. p. membrii comitetului

Mérlegszámla. al XXIV-lea 1909.

Mérlegszámla.

Pasive.			Teher.		
Capital societar	Alaptőke		C		550.000·—
Fond de rezervă	Tartalék alap		»		531.005·76
» special	Külön alap		»		23.398·78
» de penziune	Nyugdíj alap		»		78.634·61
Depuneri spre fructificare	Betétek		»		2.827.071·14
Reescont	Visszleszámitolás		»		606.062·—
Interese anticipate	Előlegezett kamatok		»		70.158·54
Depozite	Letétek		»		24.891·11
Creditori	Hitelezők		»		40.573·14
Dividendă neridicată	Fel nem vett osztalék		»		180·—
Profit curat	Tiszta nyereség		»		86.363·20
					4.838.338·28

Nyereség és veszteség számla.

Întrate.			Bevétel.		
Interese dela cambii	Váltókölcsön kamat	243.637 85	C		
» » imprum. hipotecare	Jelzálog kölcsön kamat	45.968·58			
» » » pe lombard	Értékpapir kölcsön kamat	16.200·16			
» » efecte	Értékpapir kamat	18 348·50	»		324.155·09
Chirie	Házbér		»		3.980·—
Proviziune	Jutalék		»		2.916·35
					331.051·44

Victor Muntean m. p.
prim-comptabil.

direcţiunii:

I. F. Negruţiu m. p. **Dr. Alexandru Pop** m. p. **E. Bianu** m. p. **I. Maniu** m. p.

purtate în ordine deplină. Blaj, la 12 Ianuarie 1910.

A. C. Domşa m. p. de supraveghiere. **Gavril Precup** m. p. **Ioan Fodor** m. p.

Babeş-Bolyai Central University Library Cluj

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, maşini, mobile etc. în condiţii avantagioase şi cu premii ieftine.

Asigurări pe vieaţă

(pentru preoţi şi învăţători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morţii cu termin fix; asig. de zestre şi asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra **accidentelor, infracţiei** (furt prin spargere) **asig. p. pagube la apaducte.**

Prospecte şi informaţii se dau gratuit în birourile Direcţiunii şi la toţi agenţii.

Persoane versate în achiziţii cu cercuri bune de cunoştinţă se primesc în condiţii favorabile în serviciul institutului.

(2 2 52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în **Timişoara-Fabric** 3 2—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armeniosă, pe lîngă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre cele întoarce cu uşurinţă în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare,** — spre **preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de toace de metal.

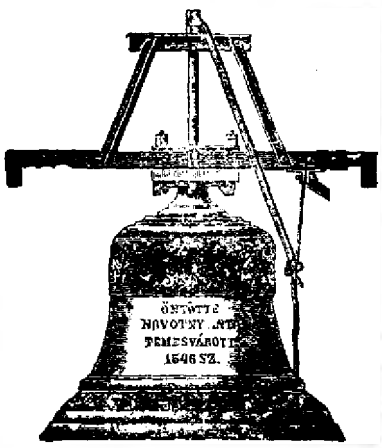

Preţcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco

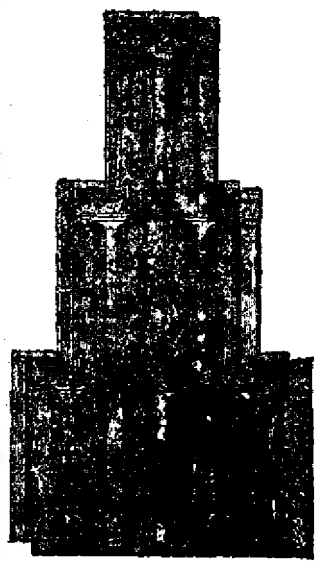

Ţigla Bohn de Nagykikinda.

In propriul interes

Primeşte numai ţigla **BOHN**

din **Nagykikinda şi Zsomboly** respingând ori ce altă ţiglă de calitate inferioară pentrucă numai

ţigla BOHN e practica, frumoasă şi trainică.

Cereţi mustre şi catalog.

Fabrica de ţigle BOHN — Zsomboly.

(27) 24—?

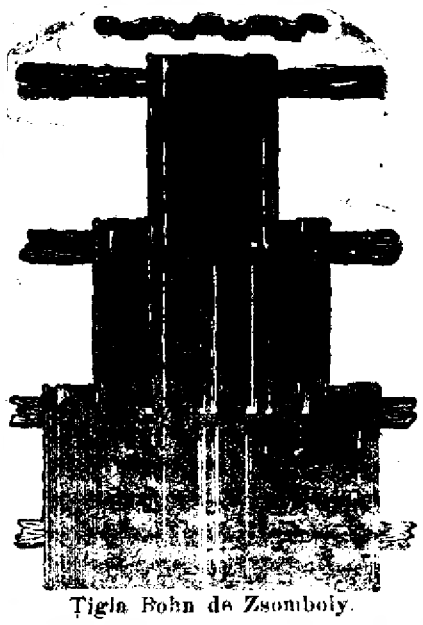

Ţigla Bohn de Zsomboly.

A apărut:

Calendarul „UNIRII“

— pe anul comun 1910. —

Preţul: 50 fil. + 10 fil. porto postal

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 29 Ianuarie 1910.** Numărul 5.

Situaţia politică.

In politica maghiară am ajuns acolo, unde era de prevăzut, am ajuns la Kuen Héderváry. Dupăce Viena a căutat şi cercat toate mijloacele ca să ajungă la o înţelegere, cu actualele partide maghiare din dietă, dupăce a chiemat la sine pe toţi bărbaţii politici mai de seamă ai ungurilor, după pertractări de luni de zile, în sfârşit n-a avut în cătrău, a recurs la mâna de fier alui Kuen Héderváry.

Kuen Héderyáry este bineecunoscut şi până acum în politică. A fost mult timp banul Croaţiei, unde a stăpânit aşa, încât la auzul numelui lui Croaţii şi astăzi scrâşnesc din dinţi. La noi a mai fost câteva luni ministru-prezident la începutul acestei nefericite ere, în care ne aflăm, dar atunci nu a putut să se menţină la putere, căci furia 48-lor l-au isgonit din parlament, unde nu a mai cutezat să-şi pună piciorul.

Vremea însă vindecă toate. Cât nu s'a schimbat faţa parlamentului dela timpul acela. Din tigrii de atunci, cari erau gata să spintece pe toţi aceia, cari vin în numele „împăratului Austriei" să înfrângă „naţiunea" renitentă, astăzi s'a ales maşte de circ, cari zbiară încă tot în tonul cel vechiu, pozează tot pe 48-iştii de acum 5 ani, dar acestea sunt spectacole numai pentru publicul mare. Atunci Kuen Héderváry a trebuit să fugă din parlament, astăzi, când vine între nişte împrejurări şi mai nefaste, când vine în exlex, când vine să schimbe regimul „naţional" care a strălucit cu atâta prefăcătorie, cu atât succes în scaunele ministeriale, când vine se înfrângă toate aspiraţiile maghiare, vine fără program, dar gata de a face ordine la porunca mai înaltă, astăzi e primit aprospe — bine. A putut să vorbească, poate chiar se discute, ba se arată atât de nepăsător, atât de liniştit încât între alte împrejurări ar fi provocat prin ţinuta aceasta a sa, scandale europene — tigrii însă, vechii noştri tigrii, tac şi ascultă.

Ce poate fi cauza? Oamenii s'au schimbat, sau aspiraţiile acelora? Stăm poate în faţa unei ere nouă, care să fie adusă în legătură tocmai cu numele lui Kuen Héderváry? Nimic din toate acestea. Sunt vechile programe, aceleaş partide, aceleaş aspiraţii, aceeaş oameni. S'au schimbat numai chiar convingerile. In lupta aceasta îndelungată, ce se dă în taină, şi pe faţă cu arme moderne şi medievale, ce se dă între partidele maghiare din Budapesta şi curtea din Viena, am văzut ieşind biruitoare, când Budapesta, când Viena. Am văzut Viena chiar promiţând orice guvernelor, mâna absolut liberă în cele din lăuntru, numai să lasă neatinsă armata, chezăşia monarhiei, ca mare putere în concertul European. Şi apoi iarăşi am văzut Viena mânioasă, ce nu pertractează, ci îşi trimite oamenii ei în dietă, ca să facă ordine.

Şi luptele aceste au fost pline de învăţături pentru patrioţii noştri. Au văzut ce slabi, ce imbecili sunt. Au putut să se convingă că pot avea toată puterea în dietă, pot fi toţi de un gând, la nimic nu pot ajunge. Şi astăzi de fapt această convingere stăpâneşte toate partidele. Cercatau toate, spulberatau partidul liberal, „partidul Curţii" ajunsau la maioritate absolută în dietă Kossuthiştii, cercatau să împiedece mersul afacerilor publice prin denegarea recruţilor şi a budgetului toate n-au folosit nimic. Viena a stat în faţa tuturor ca stânca şi n-a cedat. Aşa au ajuns acum la acel punct, unde numai două posibilităţi mai sunt. S'au cedează maghiarii şi renunţă la toate pretensiunile lor naţionale de până acum sau vine absolutismul. De frica absolutismului, a naţionalităţilor, a favorurilor şi drepturilor lor eluptate până acum, la ce nu s'ar angajà acum patrioţii noştrii numai să rămână la putere?

Andrássy şi Tisza duşmani vechi şi neîmpăcaţi se apropie unul de altul călăuziţi amândoi de acelaş gând — coaliarea tuturor partidelor 67-iste pe baza unui program comun da acţiune, Andrásy şi-a spus deja cuvântul său în Casa ţării pocăindu-se de cele ce a făcut până acum, spunând că toată lupta lor de-a stoarce concesiuni dela Viena a fost şi va fi zădarnică; fiecare bărbat de stat maghiar trebue să ţină cont de realitate şi să se acomodeze împrejurărilor. Trebue făcut tot ca să se evite şi aparenţa absolutizmului, care instalat odată, cu greu mai poate fi delăturat. Tot în sensul acesta a vorbit şi Tisza István în casa magnaţilor şi acum se fac sforţări mari pentru a reînvia partidul liberal de odinioară

In cazul acesta s'ar începe politica cea veche. Kossuthiştii în opoziţie ar pretinde într-una bancă naţională, armată, teritor vamal independent, etc. ear liberalii spăriind din când în când — Viena cu strigatele aceste ar tot stoarce câte ceva. Până atunci ar aveà să înţălege mână liberă în cele interne (înţălege: naţionalităţile!) Şi de idea aceasta nu sunt streini nici unii kossuthişti. De aci să explică, că toate partidele maghiare au primit în linişte pe Kuen Héderváry, căutând sub regimul lui trecător vre-o soluţie oare care, vre-o bază de înţălegere.

Rămâne numai că ce va zice *„ţara"* la toate aceste? Ce va zice publicul mare maghiar, crescut din şcoala elementară într-un spirit extrem Kossuthist, ce va zice când va auzì şi se va spune, că neamţul pe care îl urăşte din adâncul inimii, că neamţul vrea să re-învie earăşi partidul liberal, care să-i voteze toate, ca la poruncă. Ce vor zice maghiarii, când li-se va spune·

trebuie să abziceţi odată pentru totdeauna de banca naţională, de teritor vamal independent, de armata naţională de toate, de toate, în schimb însă rămâneţi la putere. Pe lângă sistemul de până acum cu greu credem, că 67-iştii vor puteà susţineà lupta şi în ţară şi în dietă cu spiritul 48-ist.

Pe noi românii frământările acestea ale partidelor maghiare absolut nu ne pot alterà în ţinuta noastră de până acum. Noi aşteptăm o schimbare de sistem. Şi schimbarea aceea de sistem trebuie să vină. Dacă nu o aduce Kuen, o aduce altul, dar trebuie să vină. Numai aceasta va fi o soluţie trainică. Orice altă soluţie este măiestrită unilaterală şi zădarnică.

Theatròn politicòn.

(Priveliştea politicească).

Acesta este titlul unei cărţi, care a apărut pentru prima oară în limba elină. Data aparitiunei acestei interesante şi moralizătoare carte, după cum vor aveà prilejul a se convinge cetitorii acestui preţios şi moralizător ziar „Unirea“, nu se ştie cu preciziune, dar din conţinutul ei, deducem, că trebuie să aibă o vechime de 2—3 secole, când stăpânitorii şi cârmuitorii popoarelor din acelea vremuri, prin purtarea lor, deveniseră tiranii claselor de jos, când bunul plac şi arbitriul predomină adevărului, dreptăţii şi legalităţii. — În acele timpuri grele şi împovărătoare pentru popoare, s'a găsit un scriitor anonim, dar foarte cult, indignat de cele ce se petreceau în epoca lui, a făcut să apară în limba elinească această carte cu titlul de mai sus.

Pe timpul domniei lui Grigorie Dimitrie Ghica, primul domnitor pământean, după epoca Fanarioţilor, în Valachia (1822—1828), fiind episcop al Eparhiei Buzeului Chezarie (1825), economul acelei sfinte Episcopii, Filotei, a tradus această carte pentru prima oară din elineşte în româneşte şi a tipărit-o în tipografia acelei Episcopii cu litere cirilice şi într'o limbă curat românească, spre a fi înţeleasă de întregul popor românesc.

Această carte moralizătoare a avut un mare efect în acea epocă pentru poporul românesc; şi actualminte ar fi de mare folos pentru poporul român, dacă o vom reproduce prin coloanele ziarului „Unirea“.

In timpurile actuale, când cu toţii azistăm nedumeriţi la desfăşurarea evenimentelor tragice, ce se petrec, la scurte intervale, şi în diferite părţi ale globului, fără însă să ne dăm seama, pentru care motiv unele popoare şi indivizi descreeraţi sunt împinşi a comite crime în contra capetelor încoronate sau persoanelor politice, cum s'a întâmplat dela o vreme încoace cu asasinarea Regelui Italii Umberto; Mac Kinley fostul preşedinte al statelor Unite din America de Nord; Sadi Carnot fostul preşedinte al republicei franceze; Alexandru I. ţarul Rusii; Elisabeta împărăteasa Austriei; Maximilian împăratul Mexicului; Carlos regele Portugaliei; Alexandru Obrenovici şi Draga regele şi regina Serbii; Stambulof fostul prim ministru al Bulgariei; Marcovici fostul prim ministru al Serbii; Barbu Catargi, fostul prim ministru al Romînii etc. în fine avem o mulţime de cazuri triste şi e de prisos a mai înşira diferitele asasinate şi atentate la vieaţa suveranilor şi oamenilor politici din diferite ţări.

Din puţinele cazuri ce le-am citat aci, ce deducem? aceea că în secolul al XIX. şi actualul s'au întâmplat fapte reprobate de un suflet cu adevărat creştinesc; de oarece o stare anormală provenită, fie din partea stăpânitorilor, fie din partea unor indivizi fără judecată şi simţ bun, nu se ameliorează cu asemenea mijloace barbare, cum au procedat Sârbii, Portughezii şi câtiva desechilibraţi aşa zişi anarhişti.

De aceea m-am gândit, că fac un real serviciu cetitorilor ziarului „Unirea“ reproducând în tocmai conţinutul acestei cărţi morale, atât pentru stăpânitorii popoarelor, cari conduc destinele popoarelor, ce li-s'a încredinţat de Bunul Dumnezeu, cât şi pentru supuşii lor, cum trebuie să se conducă în această vieaţă deşarta şi plină de amărăciuni.

Cercetând istoria politico-socială a popoarelor din toate epocele şi de pretutindeni, vom vedeà, din nenorocire, că e plină de asemenea creaturi hidoase, dar pe măsură ce omenirea a mers pe calea progresului, fără îndoială, trebuià se dispară asemenea instincte criminale, cu atât mai mult în timpurile actuale.

Ce vedem însă astăzi? o demoralizare generală la toate clasele popoarelor.

In secolul XX. zis şi secolul civilizaţiunii, omenirea a crezut, că a rupt în fine cu timpurile tenebroase, când vieaţa individuală, eră nesigură şi avutul periclitat şi că era de progres a sosit.

Deşarte iluziuni şi-a făcut omenirea; deoarece starea anterioară a lucrurilor continuă şi încă mai pronunţată în acest secol şi suntem martori oculari unii din noi, cum evenimentele se desfăşoară pe o scară cu mult mai periculoasă ca în trecut. Aruncând o ochire asupra celor ce se petrec în diferitele state, vedem pe de o parte, că statele se înarmează cu febrilitate, ca şi cum ar fi

FOIŢĂ.

Stări ruseşti.

(Catholische Missionen in 1909/1910 Nr. 2 pag. 30.)

Ni-se scrie din Rusia: cu dor aşteaptă, catolicii regularea prin lege în formă limpede şi definitivă, a libertaţii de conştiinţă, făgăduită de ţarul Nicolau II. în manifestul său din Octomvrie an. 1905. Până acuma chiar şi trecerea dela religia statului la o altă confesiune creştină, îngăduită prin lege (17/30 Aprilie 1905) e interpretată de autorităţi prea des în mod volnic şi e împedecată. Ucazul amintit hotăreşte, că în cazul trecerii mamei şi a tatălui la o altă confesiune, copiii cari n-au trecut de 14 ani, să se alăture la confesiunea părinţilor. Se iveşte des cazul, că cu prilejul deselor căsătorii mixte, partea ortodoxă devine catolică. S'ar puteà aşteptà, ca în acest caz copiii (cari la căsătorii mixte cu sila sunt ascrişi bisericii statului) de asemenea să devină catolici. Până la anul 1908, această praxă dedusă din ucaz, a şi fost, cel puţin tacite, recunoscută. Dar conzistorul rusăsc află o apucătură, pentruca în astfel de cazuri, pe copii să-i ţină în biserica statului. Doară n-au trecut ambii părinţi la biserica catolică (căci o parte eră deja catolică) — aşa explică sf. conzistor — iar ucazul, luând afară cazul trecerii amândorora, permite trecerea numai copiilor maioreni. Prin astfel de explicări e evident, că poţi eludà orice lege. Se face apoi catolică mama copiilor nelegitimi şi minoreni — un caz, care nu e rar în mijlocul multor căsătorii sălbatice — logica sf. conzistor iară află o uşiţă spre a-şi asigurà şi aceşti copii: ucazul din Aprilie 1905 n-a prevăzut şi trecerea copiilor nelegiuiţi cu mama lor dimpreună, aşa dară copiii trebuie, să rămână în biserica statului.

Fiindcă în Rusia nu există încă lege şcolară obligătoare, părinţii pot să-şi crească ei singuri copiii. În acest caz e uşor ca părinţii să-şi câştige copiii pentru religia catolică. Cu întrarea însă în şcoală, fiecare copil minorean botezat în biserica statului, în puterea extrasului de botez, e instruat în religia statului. Astfel se naşte adese o luptă de nedescris între şcoală şi familie. Un guvernator cu sentimente nobile al unui guvernamânt din Rusia centrală, nu de mult înaintea oaspeţilor săi s'a exprimat asupra acestei procedări cu indignare. Spuneà, că au venit la dânsul bărbaţi catolici ale căror muieri au trecut dela biserica statului şi i-au spus între lacrimi, că pe copii, deşi ambii părinţi sunt catolici, cu sila îi reţin în biserica statului. Dar, interpretându-se volnic legea, nimic nu se poate face. Nu de mult aceasta a fost întărită chiar de ministrul de interne atotputernic, temut de toţi.

Mai multe familii au recurs la senat, tribunalul superior rusesc, dar hotărîrea din partea aceluia se aşteaptă (!)

Mai rău se purcede în guvernamântul Minsk, care procură bisericii ruseşti atâta neplăcere prin trecerea alor 100,000 la religia catolică. Aci chiar şi maiorenilor li-se face grea trecerea prin tot felul de intrigi şi apucături. Precum am mai comunicat, tot credinciosul bisericii ruseşti, care vreà să se facă catolic, trebuie să fie admoniat de două ori, ca să rămână în biserica ortodoxă. Ca această admoniere să fie mai cu aplomb, popa se lasă a fi însoţit de cât mai mulţi poliţişti zdraveni, şi nu se sfieşte în butul tuturor ucazelor împărăteşti, a-l ameninţà pe respectivul cu inmediată întemniţare, dacă nu-şi retrage cererea de trecere.

Dar şi altmintrelea e tăiată libertatea de conştiinţă şi aşà cum e puţină, îngăduită prin manifestul din 1905 — prin tot felul de restricţiuni şi sama, volnicii.

In înţelesul ucazului sunt permise procesiunile, dar ordinaţiunile ministeriale opresc cu prilejul ţinerii lor muzică şi cântare de coruri.

În înţelesul ucazului edificarea bisericilor catolice depinde numai dela învoirea episcopului concernent şi a magistratului de edile. Numai decât însă o ordinaţiune ministerială pretinde şi dovedirea, că deja jumătate din suma edificării e la îndemână. Prin asta dată fiind starea precară financiară a populaţiei catolice în guvernamentele de vest, se ajunge scopul guvernului cât de bine.

în ajunul unui războiu crâncen; iar pe de alta între diferitele popoare şi naţionalităţi există o animozitate bine pronunţată pentru preponderanţă. — Ce să mai zicem despre interesele individuale? Aci chestiunea se schimbă cu desăvârşire. — Din constatările ce zilnic le facem, observăm, că societatea în acest secol merge cu paşi repezi spre demoralizare. — Pofta de a se îmbogăţi pe orice căi şi lăcomia de a acaparà totul, deşertăciunea de a ajunge la trepte înalte fără a le meritâ; în fine disprețul acela, către semenul nostru, care din diferite motive şi împrejurări n-a putut ajunge la situaţiuni ce procură unora belşug, onoare şi mai ştiu ce?

Ce deosebire vedem dar între secolul actual şi cele trecute? Nici o deosebire, de cât o spoială de civilizaţiune şi nimic mai mult. Instinctul animalic la om se găseşte încă în aceea stare de sălbătăcie şi cruzime. Probe avem suficiente; având la îndemână statistica criminologică din diferitele state, vom vedeà, că omenimea este încă departe a ajunge la gradul culminant de civilizaţiune în înţelesul pur al cuvântului.

Dimitrie Piliţă.

(Va urmà)

Fondul cultural şi Dr. Aug. Bunea.

„Cât de mare ar fi astăzi acest fond, dacă toată preoţimea ar fi ascultat de glasul nostru şi dacă cei-ce au ascultat ar fi fost statornici în hotărârea luată.“ Dr. A. Bunea Aut. bis. etc. pag. 493.

Neamul nostru-i neam de traiu. „*Chiar cerul de-ar cădeà asupra noastră ..... Noi vom sfârşì cu izbândă războiul mare ce-l purtăm pentru fiinţa noastră naţională*“. de a ne şterge din cartea neamurilor să

Ori cât am vrea să desminţim acest adevăr primu icimea, nepăsarea şi amorţeala noastră el rămâne totuşi. Şi ori-ce încercări din afară loveşte brusc de acest adevăr. De nu erà Aponyi n-aveam azi gândul „Fondului cultural“ măcar de nu eram nici nepăsători şi amorţiţi îl puteam avea de mult, nu gândul ci însuşi fondul.

Nr. 16 a „Unirii“ din anul 1891 publică un articol al regretatului Dr. A. Bunea sub titlu „O modestă propunere“,“ care în liniamente generale este acesta: *În dieceesele române greco-catolice, unde încă nu există fonduri şcolastice diecesane, să înfiinţăm cu puteri unite astăzi fonduri în timpul cel mai scurt, pentruca din acelea să se poată întinde mână de ajutor tuturor comunelor bisericeşti cari cu puterile lor proprii nu şi-ar puteà dotà învăţătorul conform determinaţiunilor legii, iar unde există atare fond, ca de es. în Arhidiecesă, să contribuim din toate puterile, ca acel fond să se sporească repede din an în an.*

Aceasta e în general modesta propunere. Modestia reşede în feliul cum e să se îndeplinească. „Fiecare Român greco-catolic să dee pe an numai un singur cruceriu. Şi anume: fiecare paroh ori administrator parohial din îndemnul său propriu poate luà asupra sa obligământul nobil de-a colectà din comuna sa bisericească pe tot anul atâta cruceri câte suflete are sub păstorirea sa. Pe calea aceasta preotul, care de esemplu are sub păstorirea sa 400 suflete, ar colectà în fiecare an 400 cr. adeca 4 fl. In decursul anului fiecare preot află nenumărate ocasiuni potrivite, de care să poate folosi pentru a face colecta aceasta folositoare. Noi însă recomandăm mai vârtos sărbătoarea Adormirii Preacuratei Fecioare Maria căci în luna lui August tot omul are câtiva cruceri câştigaţi fie din productele vândute, fie din lucrul său de peste vară, sau dacă cruceriul nu s'ar puteà colectà în bani gata, atunci s'ar putea adunà cereale, şi în special tuleii de cucuruz, ce fiecare poporan i-ar depune într-un loc potrivit în capul satului, când se întoarce toamna cu carul încărcat dela culeş“. „La cetirea acestei propuneri mulţi vor face o faţă compătimitoare crezându-ne neşte naivi“.... de s'ar fi urmat însă cu stăruinţa cuvenită aceasta propunere s'ar fi adunat anual 388,000 cr. cât era pe atunci numărul sufletelor în arhidiecesă adecă 3880 fl., azi fondul acela ar avea numai din întratele anului 146,040 cor., nesocotite diecesele sufragane cari încă erau combinate în propunere, iar prin creşterea numărului sufletelor — care acum e de 438,712 şi prin capitalizare — căci fondul a fost destinat de prevederea profetică a lui Bunea pentru vremuri, „când salarele învăţătoreşti, în urma revisuirei articolului de lege XXXVIII din 1868 să vor urcà la o sumă mai mare decât cea stabilită în articolul acela de lege — zic prin capitalisare eventual prin sumele ce-ar fi trecut peste numărul sufletelor s'ar fi creat un fond cultural, care contopit cu „Fondul şcolastic arhidiecezan“ care încă pe atunci avea un capital de peste 52,000 cor. ar fi format azi un fond, care pe lângă puţină jertfă ce am mai fi prestat acum ar putea stà în faţa tuturor greutăţilor vremii.

Dar „mici de zile, mari de patimi“ de patima trândăvii şi a nepăsării, n-am făcut nimic. La început o pornire cu multă şi sgomotoasă însufleţire, pe urmă lâncezeală şi azi nici nu mai auzi de „colecta crucerilui.“

Iată-ne cei cari ne bocim la groapa Lui cum l-am ascultat când erà cu noi. Să-i urmăm acuma sfatul? Oare nu-i prea târziu?

Găuricea s'a făcut spărtură ca degetul nu să mai poate astupà, să punem în grabă

Mai departe e secret public, că guvernul în cele trei guvernamente litvane: Kowno, Wilna şi Suwalki cearcă, să strice bisericii catolice prin asmuţarea unora contra altora: a Polonilor şi Litvanilor. Nobilul episcop de Wilna, Eduard nobil de Ropp, exilat de mai mulţi ani, e jertfa acestei asmuţări.

O altă armă binevenită în mânile guvernului o formează nenorocita sectă a Mariaviţilor, pe care o sprijineşte din răsputeri. Poate vom mai revenì asupra acestui lucru.

Cu toate sforţările, bisericii de stat ruseşti tot nu-i succede să le reţină în sînul său popoarele neruseşti din Caucaz, Ural şi Siberia, cărora le puse cu de-a sila pe cap. — folosind toate mijloacele imaginabile — credinţa ortodoxă.

Decând ucazul din 1905 le-a dat acestor popoare în mână arma de drept, în masse trec iarăşi la islamism sau buddhism. Acestea popoare semisălbatice nici nu se lasă a fi intimidate aşa de uşor ca poporul rus blăjin din Minsk, Grodno şi Wilna. In un raport recent inspectorul misiunei din Turchestan comunică, că circa 200,000 de suflete din acelea triburi (sămânţii) Buriăţi, Tşuguşi etc. iarăş au trecut la Buddhism. Tot asemenea şi întoarcerea protestanţilor din Finnlanda şi Cazelia la biserica statului, s'a dovedit de convertire numai silită.

Cât ce ucazul din 1905 a dat numai cevaş libertate, iarăş au trecut în masse la luteranism. Că episcopul ortodox, rus din Finnlanda „Sergius“ a afurisit publice pe transfugi şi actul afurisiniei l-a lipit în limba finnică şi rusască pe uşile bisericilor, nu schimbă situaţia de loc.

Până când biserica de stat rusască în chipul acesta toată atenţiunea sa o întoarce spre oile ce părăsesc staulul său, ea nu face nimica, ori foarte puţin, pentruca să pună stavilă sălbătăcirii morale şi religioase a credincioşilor proprii.

Între relele ce bântuie în poporul rus în primul rând e beţia, care în loc să scadă par'că din an în an creşte, căci în guvernamântul Petersburg veniau în 1906 pe fiecare om 1·63 Wedro (1 Wedro = 12·3 litre) în oraşul Petersburg 1·84 Wedro în Moscva chiar 2·02 Wedro de vinars. Foaia Russija a constatat, că dacă se deduc toţi copiii şi o parte a femeilor, fiecare adult rus beà anual vinars în suma de 50 ruble (108 M.). Spre ex. Worones, un oraş de 70,000 locuitori are, cum spune foaia guvernamentală Goloskoskwy, mai multe mii de crişme. Pe lângă aceea se vinde vinars pretutindenea pe faţă ori pe ascuns: în celea cam 100 de lupanare, în toate berăriile în prăvăliile de mezelicuri, în cofetării, băcănii de fructe, toate franzelăriile, 50 de crişme există sub numele de hale de limonadă.

Nimenea nu pedepseşte comerciul ilegal, nu împiedecă imtmoralitatea înfiorătoare. Furt, omor, sinucidere, răpire, joc hazard, iau proporţii îngrozitoare. Pe când mai înainte chiar hoţii mici erau raritate, astăzi în medie cad pe zi la 20 furturi.

Mania sinuciderii se iveşte în mod înspăimântător. Astfel relatează un rus acestea împrejurări — putem zice tipice — cari se ivesc aproape pretutindeni în oraşe şi sate.

Lucrătorii în fabrici, ruşi, aşa-s de dedaţi cu vinarsul încât mulţi îşi amanetează pentru o sticlă de rachiu, iarna sticla dela ferești spre a o răscumpărà iară primăvara. Iarna apoi cei mai săraci stau la întunerec, iar pervazul ferestrilor îl căptuşesc cu scânduri, bătute cu cuie. Durere de multe ori chiar preoţii premerg cu pildă rea. „O familie catolică lângă Moshaisk în Rusia centrală“ aşa scrie vicariul cercual Wenyeslaus W. „mă învită la sfinţire de casă. La reîntoarcere spre gară vizitiul meu, un rus ortodox se uită spre mine mai de multe ori dând din cap. Il întrebai în sfârşit de motiv. „Sfinţia Ta“ răspunse omul „la noi e ne mai pomenit, ca un preot să iasă dela o sfinţire de casă teafăr la cap. Când mai în urmă am fost la o sfinţire de casă, de faţă, popa nostru deja înainte de slujbă căzù, de beat ce erà, cu faţa-n vasul cu apă sfinţită de dinainte.“

Cum impresionează astfel de cazuri poporul, lesne se poate închipuì.

Că şi în clasele mai culte, mai ales la miliţie, beţia grasează cumplit, e prea cunoscut. Curios popor — exclamă un călător italian, — care-şi prăznuieşte sărbătorile cu

palma. Lesni la făină şi scumpi la tărâţă. N'am dat cruceriul să dăm acum florenul, florenii. Fiecărui ne stă înainte obligaţiunea la „Fondul cultural.“ Trebuie să ne facem datorinţa: „Trebuie să sfârşim cu izbândă războiul mare ce-l purtăm pentru fiinţa noastră naţională.“ Existinţa noastră-i şcoala.

Năcazuri, mizerii, bocete în o sută şi una, dar existinţa-i numai una. Una şi dacă... dar nu-i iertat „şi cerul de s'ar surpà asupra noastră“ şi nu-i iertat.

Obligaţiunile să vor face, că trebuie să se facă. Dar pe lângă ele oare n-am puteà ascultà şi de glasul pe care la vreme-i nu l-am ascultat? Sunt grele vremile de acum, dar semnele mai grele ne vestesc.

Dacă vrem să cinstim cu adevărat pe Acel care-l plângem, să-i ascultăm măcar acum vorba. Atunci nu vom fi fost destul de copţi, ne va fi copt doar păsurile celor 20 de ani de atunci. Glasul lui nu ne-a mişcat, ne va cutremurà doar bulgării căzuţi pe copârşeu-i.

In concret numai două vorbe: Comisia „Fondului cultural“ să ieie asupra-i şi grija de „Colecta crucerului.“ Cei cari plătesc sutele vor puteà adunà şi crucerii. La noi să face ceva numai cu strigăte, laude, ameninţări şi constrângeri, chiar cu insistinţă continuă. Şi cei, cari pregătesc „Albumul lui Bunea“ între alte scrise a lui, ce eventual vor tipări în el, facă loc şi la „Modesta propunere“ din 1891, căci e atâta îndemn în fiecare vorbă şi atâta limpezime şi în celea mai mici amănunte, încât a trezit şi la vremea sa, şi va trezi mai ales acuma porniri spre ţinta ce o are. In feliul acesta reînviind „Colecta cruceriului“ vom ridicà lui Bunea adevărat mauzoleu; „quod non imber edax non aquilo potens diruere possit.“

Amar.

CORESPONDINTE.

Dela Lugoj.

— Dela corespondentul nostru. —

Deşi nu suntem vânzători de orice marfă prin coloanele jurnalelor, totuşi, petrecându-se adese astfel de evenimente în familia mare a poporului nostru românesc, pe cari a le trece cu vederea şi a nu le comunica cu cei interesaţi ar fi o greşală deamnă de toată înfruntarea, mi-am ţinut şi eu de datorinţă să trimit măcar o schiţă cât de palidă despre serbările dela Crăciun, Anul nou şi Bobotează, ce s'au sevârşit în Catedrala din Lugoş, fiind firm convins, că nimic nu le-a lipsit din solemnitatea şi însemnătatea acelor evenimente mari, dulci graitoare la inima omului, pe cari cei chemaţi au îndatinat a le înregistrà de fapte mari şi trainice. Drept e, că şi aicea se celebrează aceleaşi serbători, se desfăşură toată pompa şi alaiul ce-l permite solemnitatea acestor zile mari, dar a cuprinde, ce e înălţător în o serbare, trebuie să şti distinge între ceeace e oficios şi între ceeace e spontaneu — isvorit din inimă.

Şi sărbătorile din Catedrala din Lugoş fură întradevăr *sărbătorile inimilor*, şi de aceea le numesc însemnate. — Căci a vorbit Păstorul şi l-au înţeles Oile. — Şi fără de a face pe scriitorul de epopee — ci constatând numai simplul adevăr accentuez, că tocmai cele trei predici rostite de Il. Sa Dl. ep. Dr. Vasile Hossu ridicară solemnitatea acestor sărbători; din rostul cărora văzui isvorând dragostea şi convingerea aceea împrumutată ce cuprinsă pe ascultători şi vorbitor de-o potrivă.

E un adevăr indiscutabil: că o vorbă cuminte ieşită din inimă, rostită din convingere înţăleasă şi îmbrăţişată de toţi, face mai mult, decât o desfăşurare infinită de pompă oficioasă, ce lasă inimile reci, şi sufletele în îndatinatul lor stat.

Şi această vorbă cuminte, caldă, sinceră blândă a Il. Sale Dl. episcop Dr. Vasile Hossu ne făcu şi pe noi să ne fie sărbătoarea, sărbătoare: zi de bucurie şi mângâiere.

Cunoscător profund a vremilor grele ce le trăim cu glas de părinte îngrijorat, făcù atenti pe ascultători la necredinţa ce şerpue sub mii de forme seducătoare: în teatre. în pictură, în cărţi, în romane, în jurnale, în reprezentaţiile chinematografice: arătând câţi sunt aceia, cari din rimplicitate şi din lipsa de orientare le gustă pe toate infectându-şi sufletul cu ele, ca şi omul ce bea tot felul de apă, numai apă să fie şi î-şi infectează organismul.

„N-a murit Irod, esclamă, ci şi astăzi caută să omoare pe pruncul Iisus — Biserica Lui, căci zilnic se sporesc filialele francmazonilor, ateilor, anarhiştilor etc. cari şi-au pus de scop subminarea Bisericii şi a societăţii creştineşti“.

Însa-şi atmosfera aceasta, ce ne încunjură, aerul acesta, ce-l inspirăm, pare infectat de necredinţă şi din el să infectează sute şi sute de nefericiţi.

In a doua predică din ziua de Crăciun în termini gravi şi clari indică victima la carea tinde lovitura de moarte a acestui mare Irod al timpului nostru — adecă *familia creştină* căreia i-a şi subminat baza solidă, pe carea erà întemeiată de însuşi Dumnezeu: adecă *sfinţenia:* introducând necredincioşii căsătoria civilă. — Indeamnă deci pe ascultători să fugă de acest rău mare.

In predica a treia din ziua de Anul nou arată mijloacele, cu cari se poate şi trebuie să-şi apere creştinul legea sa şi sufletul său de necredinţă; fiind adecă *conştiinţa* forul acela ce l-a dat Dumnezeu omului drept cumpăna de-aşi distinge faptele bune de cele rele, şi armă în contra răului, îndeamnă pe ascultători să-şi păstreze curat şi limpede acest dar mare, ce li-s'a dat de Dumnezeu; aducându-şi mereu aminte, că pe cum e fapta aşa e şi răsplata, că deşi omul nu poate trage pe om la răspundere pentru toate faptele sale — este totuşi un Dumnezeu viu, carele scrutează inima şi rărunchii şi toate le vede şi pe toate le va judecà.

Iar ca anul nou să le fie un an de neîntrerupte binecuvântări şi de pace, îmbărbătează credincioşii să scuture de pe conştiinţa lor pravul anului trecut, şi să întâmpine pe cel nou în vesmânt nou cu conştiinţă nouă.

Când ne cugetăm acum, când încă trăim sub impresiunea plăcută a acestor predici, la marele adevăr a acelor cuvinte, ce taie atât de adânc în vieaţa de toate zilele a individului, a familiei şi a întregei societăţi şi ce atinge atât de aproape senzul comun al fiecărui credincios, înţelege i clar, de ce se scurseră sincere lacrime din ochii mai multora, şi de ce alergà atâta lume la sfânta biserică, impresurând tronul episcopesc cu adevărată însufleţire.

Dare-ar Cerurile, ca din semânţa sămănată acum să resară rod nmiit.

Iar ziua de Sf. Botez fù una din cele mai solemne, ce numai la alte neamuri poate, şi la alte state se vede... In mijlocul unei mulţimi însufleţite cu ochii umezi de mângâiere, ce a umplut spaţioasa Catedrală până

Wodka şi cu sticla de Wodka merge în răsboi.

Când oare va pricepe poporul rus, că viitorul mai mult e a naţiunilor cumpătate decât a celor puternice?! Statul nu mişcă nimica contra acestei patimi a poporului. Ba cunoscătorii stărilor ruseşti afirmă, că statul celea 500,000,000 pentru susţinerea armatei active aproape toate le trage din monopolul de pe vinars.

Biserica statului petrificată, coruptă şi pornită spre putreziune, în faţa acestor stări, e neputincioasă. Cum e starea în seminarele teologice ruso-ortodoxe am arătat mai înainte (an. 1907/8 pag 105 urm. 154). La anul 1905/6 s'a dat facultăţilor teologice ortodoxe, cari aici formează tot atâtea academii o autonomie mai mare faţă de atotputernicul sinod. Dar urmările au fost de natura, că sinodul în primăvara an 1909 a aflat de bine a cassa earăşi autonomia lor. Pe catedre se răspândise negenat protestantismul. Dacă aceste vor merge tot aşa — raportează episcopul referent — *acuşi nu mai rămâne din ortodoxia noastră nimica.*

O privire adâncă în starea internă a bisericii ne permite programul congresului monahal convocat pe 5/18 Iulie 1909 la Moscva ţinut sub preşedinţa metropolitului Wladimir. Ca puncte a consfătuirii acolo figurează: 1. Patima beţiei între călugări. 2. Negligarea, părăsirea vieţii comune. „Monahismul nostru — se plânge episcopul — decade în privinţa sufletească tot mai mult. Trândăvia, ignoranţa, cerbicoşia, trufia indiferenţa totală a singuraticilor faţă de interesele generale ale mănăstirei, murmurare, declinarea ascultării, ba greve formale, refugieri de-a călugărilor dela o mănăstire la alta etc. sunt unele din punctele multe, unde reforma ar trebui să aducă leac.

Chiar în arhirenumita mănăstire Alesandru Newski din Petersburg, starea e foarte desolată. Când acolo, mai anii trecuţi, unul din călugări comise sinucidere spânzurându-se, eşiră la iveală lucruri teribile. Aşa d. e. jocul hasard în societatea femeilor, erà în floare Spre delăturarea abuzului s'a ordonat, ca în fiecare uşă a chiliilor monahale să se aşeze o ferestruie, ca de din afară să se poată controla conduita monahilor. Mai departe să se sporească numărul inspectorilor. Seara aceştia trebuiau, să păzască, ca fiecare monah să se culce la vreme!

Cu astfel de statute poliţieneşti nu vor puteà îndreptà răul. Cea ce lipseşte este spiritul intern şi libertatea bisericească. Au scuturat jugul Papei, ca în locul lui să ia pe umeri cel cu mult mai greu — al statului.

Am reprodus această corespondenţă foarte interesantă a foii revistei germâne, fără de-ai face ceva comentar. Şi ne mirăm cum de se mai află indivizi şi ziare, cari simpatizează cu Rusra şi biserica ei.

Dr. Alexandru Nicolescu,
prof. de teologie.

în cele mai retrase unghiuri; în prezența corpului ofițerilor dela armata din loc; între salvele de pușți a trupelor, ce făceau serviciu de onor înaintea bisericii, între glasul vesel al clopotelor, între bubuit de treascuri, și cântul corului, carele astăzi mai mult decât ori-când și-a manifestat comoara artistică, forțele strălucite, de cari sunt dotați mulți din membrii săi activi, se săvârși în biserică actul solemn al sfințirei.

Pe noi ne cuprinde oarecumva un simțământ de cunoștință de noi înșine, ne simțim oarecumva mândri, după aceste sărbători ne cade atât de bine, când vedem că ritul nostru, ceremoniile noastre, cari de mulți — și dintre ai nostrii — sunt timbrate cu nume de vechituri fără vlagă și fără viață și azi sunt atât de apte de a înmuia inimile și a umezi ochii, dar mai ales ne cade bine și bucuria aceasta a noastră e și a celor-alalți Români de aceeași lege și rit cu noi când vedem. că ceremoniile noastre, cari în alte vremi — stârneau dispreț în străini. azi le inspiră respect, stimă și admirațiune.

S'au schimbat vremurile și schimbarea lor în bine e bucuria noastră. — Căci e semn, că tot mai trăim și existința noastră pe aceste locuri și între alte neamuri, nu e existință de parasiți, ci e un factor însemnat un isvor de binefaceri și întruparea multor idei frumoase și folositoare, de cari mulți cu ochi chiori nu-și dau samă astăzi, dar cari odată vor fi unicele mijloace cercate de întreg neamul nostru.

Urăm deci Il. Sale Dlui Episcop Dr. Vasile Hossu ani mulți de trai senin și fericit, ca să ne mai poată procură bucuria și mângâierea ce am simțit-o în aceste sărbători.

Corespondentul.

Albumul Bunea. Apelul împărțit cu numărul de sărbători al „Unirii“ a adus, peste câteva zile, între altele multe, următoarea scrisoare, pe care ne luăm voie să o publicăm întreagă, fără a mai adauge deocamdată ceva. fiind ea însași foarte elocventă. Iată frumoasa scrisoare*):

*Trimit, cu mandat postal, **50 coroane** pentru ajungerea cât mai grabnică a scopului piu indicat mai sus; și încă aș avea fierbintea dorință, ca nu numai simplu monument de marmură, ci un adevărat mausoleu impozant să se ridice deasupra scumpelor moaște ale marelui Dr. Augustin Bunea!*

O fac aceasta ca o mică recunoștință pentru memoria acelui, care mi-a fost prefect de studii la absolvarea cursurilor teologice în Seminarul din Blaj în anul 1888, și mare binefăcător moral și material.

Deie bunul Dumnezeu, ca toți foștii lui elevi, și toți cei-ce au simțit măreața lui povățuire, să fie îndemnați a-și face sfânta datorință întru memoria acestui providențial bărbat al bisericii și națiunii noastre.

Lupeni, 9 Ianuarie n., 1910.

Atanasiu P. Bologa,
paroh gr. cat.

---

*) Sublinierile sunt ale noastre. — A. B.

Noutăți.

Sfințire de biserică. Terminându-se frumoasa bis. gr. cat. din Mercina în 20 Ian. 1910 st. n. în ziua sf. Ion s'a săvârșit binecuvântarea acestui nou locaș sfânt. Trimitem sincere gratulări harnicului și neobositului preot On. Al. Cosma de acolo, carele cu buuătatea și cu energia s'a a știut ridica într-un timp atât de scurt un lăcaș atât de frumos întru mărirea lui Dumnezeu. Asemenea și pe bravii Mărcinenți de ambele confesiuni cari au știut apreția atât de bine nobilul scop al acestei zidiri dându-și mână de ajutor în toate greutățile. Domnul să le răsplătească binele cu bine.

Biserica din Cluj. Colecta rânduită în Arhidieseza noastră în favorul bisericii din Cluj, a fost bogată, acum cu Ss. sărbători. S'au adunat și suma ce mai restă din mia a doua și s'a mai adaus și mia a treia. Am fi veseli să putem înregistră colectarea și a celei de-a patra.

Din dieceza de Lugoj. La 19 crt. a fost hirotonit de preot *Virgil Pop*, iubitul nostru colaborator și numit de administrator parohial în Gerliște.

O serată despre care nu s'a scris nimic. — Tinerimea academică din Blaj a aranjat în preseara anului nou o foarte reușită serbare. Intenționat nu am scris nimic în numărul trecut al foaiei noastre, căci aveam convingerea, că eroul anonim din „Tribuna,“ își va ținea de datorie să raporteze și despre lucruri mai îmbucurătoare dela noi... Se vede, că de așa ceva nu-și bate capul. Acum e târziu să mai raportăm amănunțit despre această serată. Corespondentul „Tribunei“ ar fi putut să remarce măcar „Uvertura“ din Erculeanu cântată la pian cu atâta precisiune de dșoara *Geni Deac*, acompaniată de măestrul *Mureșianu*, și splendida trilogie — melodramă a dșoarelor *Rozica Căpușan*, *Lucia Mureșianu*, și *Irina Nistor*. Atât predarea, cât și costumele celor trei muze au fost la înălțime artistică. Atât ar fi trebuit măcar să remarce corespondenții ziarelor noastre, cari sunt așa de număroși, când e vorbă de ponegrirea Blajului. Se cuvenea măcar un cuvânt de mulțumită dșoarelor pentru escelenta lor prestațiune și măiestrului Mureșianu, care a jertfit timp și osteneală pentru reușita acestei serate. Avem convingerea firmă, că dacă serata aceasta s'ar fi dat în Sibiiu, ori Brașov, ai fi cetit prin toate jurnalele rapoarte lungi și elogioase, ca despre un prea important eveniment cultural. Se va mirà cineva atunci, dacă pe viitor dșoarele noastre nu-și vor mai mai dà concursul lor la reușita astorfel de serate, când în loc de cuvinte de încurageare nu aud decât hule?

Alexics. Cetim în „Telegraful român“ niște ovațiuni ce tinerimea română universitară le-a făcut prof. Alexics. Cine ar mai fi crezut și una ca asta? 100—120 de studenți universitari ascultă cu evlavie cuvintele lui Alexics György, — acum dl prof. Dr. Georgiu Alexics — cum îi îndeamnă să-și iubească limba și neamul. Solemne momente trebuie că au fost acelea, dacă toată tinerimea ridicându-se în picioare între ovațiuni grandioase a aplaudat pe ilustrul bărbat. Cât nu e de recunoscătoare tinerimea noastră! A voit de bunăseamă să-i deie o desăvârșită satisfacție acestui mare bărbat pentru multele terfeliri, multele acuzații ce i-a adus jurnalistica noastră de pe vremuri, pe nedreptul să înțelege. A voit să salute într'un mod impunător cu tot devotamentul pe Popa Coresi, care atâtea servicii a adus cauzei românești. A vrut să salute pe marele savant, a cărui scrieri în ungurește despre literatura, cultura, aspirațiile noastre a revoltat toată suflarea românească și pe care tinerimea noastră le-a cetit debunăseamă, ca apoi cu obrajii aprinși de mândrie națională, să alerge să nu rămână, ca să-și deie tributul recunoștinții acestui înflăcărat român și adevărat om de știință. Și „Telegraful“ publicând această notiță a voit și el să-i deie o satisfacție acestui om nenorocit, pe care tot el atât de urât l-a terfelit când cu seria I. de prelegeri ca docente — reclamă la universitatea din Budapesta. Vedeți ce minuni nu se pot întâmplà la universitate? Știm, că acasă le crește inima părinților, când vor cetì de acestea ovații călduroase! Și Moldován Gergely poate să se ascundă în fundul pământului de rușine. El n-a putut ajunge la atâta popularitate! Dar nu despereze Câtă mândrie și demnitate națională avem noi mai ști de nu le vom ridicà la timp și monumente acestor martiri ai „convingerilor!“ Éljen! Éljen!

Necrolog. † *Mihail Făgărășan.* La 2 crt. dieceva de Gherla a pierdut încă un distins și harnic protopop, pe Mihail Făgărășan, protopopul Becleanului și paroh în Teure. Născut la 1834 în comuna Șintereag — comitatul Solnoc-Dobâca — unde tatăl său erà preot, studiile gimnaziale, maturitatea și teologia le-a făcut în Blaj, fiind mereu primul între colegii săi. In an. 1861 a fost ordinat de preot și dispus de preot în parohia Teure. În 1865, i-s'a încredințat administrarea tractului Beclean, până în 1866. Iar din anul 1884 conducerea tractului o face cu multă pricepere până la moarte. Pentru meritele sale pe terenul bisericesc și școlastic fù distins cu titula de *„asesor consistorial.“* Prin inițiativa lui și cu concursul sau se fondează institutele de credit „Schinteaua“ în Teure, „Coroana“ în Bistrița și „Minerva“ în Beclean, cari fac mult bine populații din jur. Făgărășanul erà mare sprijinitor al ziaristicei române și bărbat gata se îmbrățișeze cu toată căldura cauzele mari și vitale ale neamului. Moartea lui a lăsat unanime păreri de rău. Înmormântarea lui a avut loc Miercuri în 5 crt. La prohod a pontificat Magnificul Domn Canonic *Dr. Octavian Domide* din Gherla asistat de mulți preoți. Tot magn. dn a rostit și predica funebrală cu cunoscuta-i oratorie. A asistat o mulțime imensă de popor și inteligenți, din cei mai distinși amintesc pe *Dr. Octavian Pavelea*, bravul advocat român din Beclean; *Artemiu Ioachim Mureșanu*, din Năsăud, fiul marelui Ioachim de odinioară și alții mulți.

Odihnească în pace!

Posta Redacțiunii.

I. T. Mineiul acuma e sub tipar, celealalte cărți cu litere latine le afli în catalogul librării ce s'a trimis.

„Iacobel“ Am dorì mult să cunoaștem pe autor.

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 20

In cele 25 de sesiuni, cari — cu întrerumperi mai scurte — au durat până în Decemvrie 1563, s'au reîmprospetat şi precizat toate învăţăturile bisericii. înlăturând cu o cale îndoielile ivite; — s'au cimentat toate normele de disciplină şi s'a reformat — pe cât s'a simţit lipsa — întreg dreptul canonic.

În special s'au decretat măsurile, ce au să se ieie faţă de scripturile canonice: s'a declarat de autentică ediţiunea vulgatei (sesiunea IV); s'a concretizat şi precizat învăţătura despre păcatul strămoşesc (ses. V), despre „mântuire" (ses. VI.), despre taine în general, şi în special despre botez şi mir (s. VII.), despre sf. Euharistie (s. VIII.), despre penitinţă şi maslu (s. IX.), despre jertfa slujbei dumnezeeşti (s. XXII.), despre taina preoţiei (s. XXIII.), despre reformarea căsătoriei (s. XXIV.) şi despre purgator; despre cinstea moaştelor sfinţilor şi despre cinstirea icoanelor, apoi despre indulgenţe şcl. (s. XXV.).

Decretele aduse aci au fost contrasemnate de: 4 legaţi, 2 cardinali, 3 patriarhi, 25 arhiepiscopi. 168 episcopi, 7 stareţi, 39 locţiitori şi 7 generali monahali; — au fost apoi solemn publicate de către Piu IV. în bula „Benedictus Deus" cu datul de 26 Ian. 1564, care s'a trimis în toate ţările.

Leacul adus în săborul acesta a fost într'adevăr inspirat de Dumnezeu, căci a reînviat, ca prin minune, biserica îngropată deja pe jumătate. Şi realitatea acestei minuni o putem mai bine pricepe, dacă nu trecem cu vederea, că aci propriaminte nu într'atâta erà vorbă de vre-o luptă principiară: în care dovezile stringente au să învingă nesmintit, — ci erà vorba despre negarea şi nimicirea acelor patime puţin omeneşti, în jugul cărora gemeà întreaga suprafaţă a bisericii, şi cari veşteziseră sufletele făcându-le neputincioase în faţa ori cărei bunivoinţe.

Fără să mai amintim anume şi peripeţiile prin câte a trecut ori ba publicarea decretelor tridentine în diferitele ţări duşmane, ca bună dovadă pe lângă momentuositatea hotărârilor tridentine: apelăm numai la împrejurarea, că spiritul, ce exală din reformaţiunea tridentină, a dat oraşului Milano pe un sf. Carol Borromeu; Şviţerei pe un sf. Francisc Saleziu; a făcut din eroicul cavaler spaniol, din apărătorul Pampelonei: un sf. Ignaţiu de Loyola întemeietorul ordului iezuitic încă înainte de „Trident;" acelaş spirit a dat d. p. Ungariei un primate fenomenal ca Pázmány, sau un tot asemenea cuminte bărbat în Niculae Oláh, român altcum de origine (V. Bunyitay-Rapaics-Karácsonyi: Egyháztört. Emlékek II. p. 241; T. Cipar: Arhiv pentru Filologia şi Ist. rom. Blaj 1867, pag. 695).

Cei mai aprigi propagatori, din trecut şi prezent, ai spiritului acestuia au fost şi sunt iesuiţii, de aci ura aceea nesăbuită cu care îi prigonesc acatolicii în toate părţile. Aceştia — după cum interesant mărturiseşte Macaulay în opera sa despre papat — deveniseră dintr'odată stăpâni asupra tuturor forţelor, ce mişcau spiritul de obşte: şi ocupă *amvonurile, scaunele penitenţiare şi academiile.* Nici mări, nici pustiuri, nici foamete, nici pestilenţă, nici închisori, nici eşafoduri, — nimic nu i-a biruit ori înspăimântat: pretutindenea puteai află iesuiţi, pretutindinea cu: învăţaţi, medici, comercianţi, servitori ... discutând, învăţând, mângâind, îmbărbătând pe cei fricoşi şi ţinând crucea în faţa muribunzilor (Dr. Breznay Kath. Teol. folyóirat a. c. p. 380).

Adevăraţi eroi desinteresaţi, cari au trăit şi murit: luptând pentru împărăţia lui Dumnezeu.

Biserica, care poate produce astfel de apostoli — e cu neputinţă să se prăpădească cândva.

Astfel înzestrată a păşit biserica latină — după zis-a lui Ranke „întinerită cu nuoi puteri" în contra protestantismului (V. Chobot: I. Chr. Egyh. tört. III. pag.) — şi a biruit.

Că ce va aduce viitorul nu profeţim mai de aproape; dar că protestantismul de azi, numai reprimind forme catolice (fie chiar: cu numirea schimbată — n'are de a face!) a putut şi poate vieţui — e lucru învederat.

Nu şti ce să zici, — te îndestuleşti poate cu un zimbet de compătimire, când îi vezi d. p. instituind *deja* azi: *diaconise,* iar resfoind istoria în jurul lui Luther, afli cu groază cât de puţin au ştiut aceşti „reformatori" să preţuiască sărmanele călugăriţe, pe cari, scoţându-le din claustre, le îngropau cinstea femeiască apoi le trimeteau în lume.

Aşa se apropie acest protestantism pas de pas de catolicism, până la urmă se va trezi, că a reîmprumutat toate formele de manifestare ale acestuia.

Nostim, că în cele mai multe locuri o fac aceasta constrânşi de popor, care cu logica lui simplă, dar sănătoasă precum i-a dat-o Dumnezeu, însuş observă nimicnicia şi golătatea „reformaţiunii."

Împrejurarea apoi, că d. p Statele Unite, Germania şi Englitera deşi cu majoritate protestantă: sunt totuşi realităţi de prima calitate ca forţe *politice* — sigur, că nu protestantismului e a se ascrie, despre partea căruia ar fi putut de mult perì *Politică* şi *religiune* sunt două concepte străine de-olaltă şi departe ca pământul de cer. — La cas de lipsă se pot, ce-i drept chiar şi atinge, dar în veci nu poate acoperì una pe cealaltă; deci nu trebue confundate.

Viitorul repetăm, va fi cel mai drept judecător.

A mai ţinea la o astfel de *„credinţă"*, în care înşişi păstorii sufleteşti sunt *necredincioşi* e un ce absurd. — D. p. în Olanda din 1800 de păstori reformaţi: 1500, zi: cinci părţi din şase au aprobat în public cartea lui Renan despre Hristos (Conţinutul ei: Hristos nu-i Fiul lui Dumnezeu; î-şi bate joc de dânsul; din Scriptură numai părţile fireşti le primeşte; minunile şi alte lucruri suprafireşti: minciuni; laudă din Scriptură pe ucigaşul: Cain, pe Saul, pe vânzătorul Iuda şi chiar şi pe Satana, iar pe profeţi îi porecleşte de proşti şi nebuni (V. Dr Székely: Herm. Bibl. 1902. p. 314).

Intre astfel de preoţi olandezi n-avem ce ne mirà, că se află şi faliţi ca „păstorul" Dr. Boers, care în Dumineca de 27 Iuniu 1909 avù obrăznicia a se suì pe amvon să enunţe, că rugăciunea nu are nici un rost — şi să apoteoseze social-democraţia (V. „Drapelul" 1909. Nr. 66). Nu generalisăm nici nu aplicăm consecinţele celor de mai sus; — totuşi din simplă curiositate prietinească ne-ar interesà ce zic la toate aste fraţii nostri neuniţi: prietini de cruce ai protestantismului. Nu cumva reproduc prin revistele lor, în vecini, şi *nezbuţiile* aste, căci acolo, unde au încăput atâtea alte cuminţii protestante *capiate* ca cele din jurul enciclicei Pascendi, ar puteà ocupa loc în dragă voe şi asta! Raţionabil şi consecvent! Nu-i trag cumva din ochi şi dânşii, numai aşa din prietinie d. e. Drului Boers? Păcat! Măcar-că: simpatiile lor vădite pentru veleităţile protestanţilor necredincioşi şi bontonul prin urmare — ar pretinde aşa ceva! Ori nu? Dar nu ne descărcăm tunurile în astfel de mici miserii zilnice, căci sunt numai simptome trecătoare la fraţii nostrii — vremea va lămuri mereu adevărul, şi ne va aduce sigur cândva *din silă* sub acelaş acoperemânt dumnezeesc pentru a ne luptà umăr la umăr împotriva *aceluiaşi duşman,* care ar fi pe atunci: protestantismul degenerat în ateism şi fatalism.

Aşa stăm cu protestantismul. Cine să-şi primejduiască sufletul într-o astfel de „biserică" desolată.

Şi cei-ce judecă, cu mintea acasă, numai profeţii bune nu pot aveà pentru această pretinsă „biserică." Aşa: între alţii: în Newyork eruditul Ewer, în Germania Bruchner în Frância Gasparin au vorbit despre *nimicirea sigură a protestantismului.*

De altcum cei-ce ştiu activitatea neîntrecută de vie a catolicilor germani, cari azi mişcă întreaga societate germană, cari ştiu despre influinţa socială, ce o exercită marile lor congrese catolice; cari ştiu, cu câtă osârdie încununată de succes desţelineşte azi catolicizmul vieaţa religioasă amorţită a celor din America de nord, şi câtă însufleţire e acolo pentru catolicism; şi apoi cei-ce nu trec cu vederea, că în Anglia şi Scoţia la începutul veacului al XIX erau numai 60·000 catolici; în 1821: 500·000 în 1842: 2,000·000; iar în 1870 deja 3.000·000 — va şti în câtva cum să judece şi despre viitor. Vor pricepe sigur şi aceea, cum de-a trecut la catolicism Newman-ii, Faber-ii Spencer-ii, pe cari i-a convertit studiarea aprofundată a Sânţilor părinţi, — şi cum de s'au convertit 150 „pastori" reformaţi în urma lui Newman, şi mulţi alţii .... lorzi ai casei magnaţilor, eruditi universitari şcl. ... deoarece, în zisa lui Bossuet, un neam atât de cuminte (ca şi al lorzilor) nu poate rămânea într'atâta întunecime (V. Bougaud-Szentannai o. c. t. IV p. 278 nu.)

O scurtă privire numai peste istoria popoarelor catolice, şi ni-se desfăşură naintea ochilor pe loc o lume cu totul mai alta.

Acolo e Francia cu cârma ei francmasonă de azi; — poporul chiar și în fața prigonirilor bisericii, pătruns de idea religiosității adevărate, se expune tuturor primejdiilor și jertfelor pentru biserica sa. (E oare aci îndestul de evidentă deosebirea dintre ființa politicei și a religiunei? Spre orientare deci!)

Și Dumnezeu a și împrejmuit din belșug pe acest popor cu îndurările și îmbărbătările sale. Ia dat în istorie un șir întreg de eroi sufletești, în „sfinții" lui, ba i-a lăsat și un palpabil izvor de credință, a pus „Lourdes"-ul în mijlocul lui, care să-i dee pe veci putere spre a învinge toate ispitele lumii bestiale.

Catolicismul numără aci între alții pe un Sf. Ludovic, o Iohanna D'Arc (beatificată acum în 18 Aprilie n. 1909), pe un Bossuet și alți cuvântători mondiali, pe filosofii: Pascal, Descartes, pe poeții Corneille, Racine; pe apostolul îndurărilor și al dragostei deaproapelui: Sf. Vincențiu de Paula și cei mulți înainte, pe cari i-a scăpat cronica din vedere.

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

„Luceafărul" Nr. 2 cu următorul sumar bogat și variat: I. Agârbiceanu O amintire: Sluga nostru Culița. — Victor Eftimiu Cântece pentru Lydia: Când ai plecat...., De-o fi... (poezii). — Oct. C. Tăslăuanu Crestături în lemn (Albumul dlui Comșa). — Vidu Rusmin Cu gândurile (poezie). — Em. Gârleanu Intr'un cimitir. — G. Bogdan Duică Poetul P. Cerna. — M. P. Atâtea visuri (poezie). Poporanismul — O anchetă literară. — Răspunsurile d-lor: Mihail Sadoveanu și Marin Simionescu-Râmniceanu — Maria Cunțan Cântec (poezie. — A. Cotruș O, mergi departe .... (poezie). — T. Codru † Ioan Russu-Șirianu. — Anonymus Notițe cu creionul: Postum. — Cronică † Demetru Marcu (O. C. T.) O izbândă a științei românești (Aurel Dobrescu). Din Sibiiu (T). Alcoolismul. Casă de editură (T). O nouă culegere (e), Folclor (e). Șezătorile „Societății scriitorilor români" (T). Conferințe și serate aranjate de Asociație la Brașov (C. L.) Știri — Poșta Redacției. — Bibliografie. Ilustrațiuni: 21 de obiecte din Albumul dlui Comșa, reprezentând crestături în lemn făcute de țărani români. † Ioan Russu-Șirianu. † Demetru Marcu. Recomandăm această revistă în atențiunea familior românești, ca pe cea mai bună și mai ieftină revistă literară și artistică, cu ilustrațiuni.

---

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***
vol. I. ***Apologetica creștină*** fco. **5·3·00**
vol. II. ***Tradițiunea și Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.
vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.*** fco. **7·30** cor
vol. II. ***Sacramentele și Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism și Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc e permis să se poată procurà aceste cărți din cassele bisericești pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Principii morale sau **etice ale religiunii creștine**, pentru școlile medii și institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu*, prof. de sf. teologie și de religiune la gimn. sup. Cu aprobarea Superiorității bisericești. Balázsfalva—Blaj 1909 Tipografia și Librăria Seminarului teologic gr.-cat. Prețul: 1·60+10 fill. porto. Se află de vânzare la Librăria Sem. teol. gr.-cat. din Blaj.

„Biblioteca pentru toți" Nr. 530., cuprinde **„Poeme în proză"** de Ivan Turghenief, în traducerea d-lui Ludovic Leist.

Aceasta este una din ultimele opere ale marelui scriitor rus, șeful școalei naturaliste din Rusia.

Bucățile acestea datează toate din ultimii cinci ani ai vieții lui Turgenief. Atins de o teribilă boală în timpul crizelor fiuale, săturat de opiu și de morfină, autorul povestea prietinilor săi visurile ciudate, ce le avea și-i părea, rău că nu le puteà scrie: „ar fi o carte curioasă" zicea el.

Cu toate acestea a așternut câteva pe hârtie. Sunt scurte simfonii de cuvinte, legate aci de o idee, aci de un cuvânt, care scăpără prin mintea bătrânului scriitor aci de vedeniile dureroase sau fantastice, de acelea, cari năpădesc sufletul, când se sbate ca să părăsească corpul.

Ele au fost strânse în volum sub titlu de *„Poeme în proză,"* împreună cu alte schițe: observațiuni, tablouri, cugetări, dulci amintiri de ale poetului, mici întâmplări din vieața de toate zilele, născute cu un prilej sau altul și pe cari poetul le-a fixat pe hârtie.

Lucrarea a fost foarte bine primită la apariția ei, și îndată tradusă în toate limbile culte, căci citirea ei este folositoare tuturor claselor intelectuale, precum și tinerimei școlare, și publicarea ei în „Biblioteca pentru toți", într-o românească îngrijită, va fi primită, nădăjduim, cu acelaș interes, ca și în alte țări.

De vânzare la toate librăriile din țară, precum și în Librăria Sem. teol. gr. cat. din Blaj-Balázsfalva.Prețul 30 bani.

Catalogul acestei „Biblioteci pentru toți" a se cere la Librăria editoare LEON ALCALAY la București.

A apărut: **Elemi Népiskola Értesitő Könyvecske — Indice pentru școlile poporale primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarială din Blaj.

Istoria Patriei

pentru școalele poporale

de *Iosif Marian*, învățător gr.-cat. aprobată de Ministrul de culte și instrucțiune publică cu Nr. minist. 112483 din 17 Noemvrie 1909. Prețul 80 fil. Să află de vânzare în Librăria Sem. teol. din Balázsvalva—Blaj.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**

Redactor responz.: **Augustin Gruiția**

Prima pepinerie de viță de vie pe

Târnavă.

Proprietar: ***Frideric Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, liferează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, **se garantează verita bilitatea speciei.**

Binevoiți a cere Prețcurent ilustrat!

În prețcurent se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 10 - 20

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I Blaj.

(35) 4—?

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, maşini, mobile etc. în condiţii avantagioase şi cu premii ieftine.

Asigurări pe vieaţă

(pentru preoţi şi învăţători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morţii cu termin fix; asig. de zestre şi asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracţiei (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Prospecte şi informaţii se dau gratuit în birourile Direcţiunii şi la toţi agenţii.

Persoane versate în achiziţii cu cercuri bune de cunoştinţă se primesc în condiţii favorabile în serviciul institutului.

5 (2) 3 - 52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric 3; 3—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fer bătut construite spre ale întoarce cu uşurinţă în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de tooce de metal.

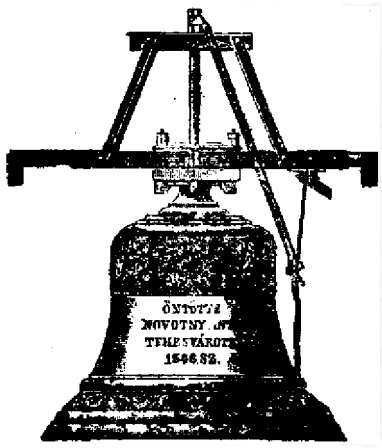

Preţcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco

In propr ul interes

Primeşte numai ţigla **BOHN**

din **Nagykikinda** şi **Zsomboly** respingând ori ce altă ţiglă de calitate inferioară pentrucă numai

ţigla BOHN e practica, frumoasă şi trainică.

Cereţi mustre şi catalog.

Fabrica de ţigle BOHN — Zsomboly.

(27) 25—?

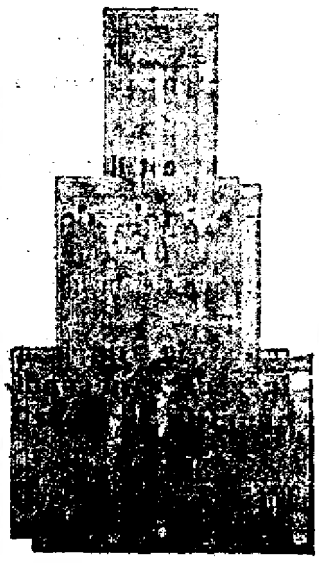

Ţigla Bohn de Nagykikinda.

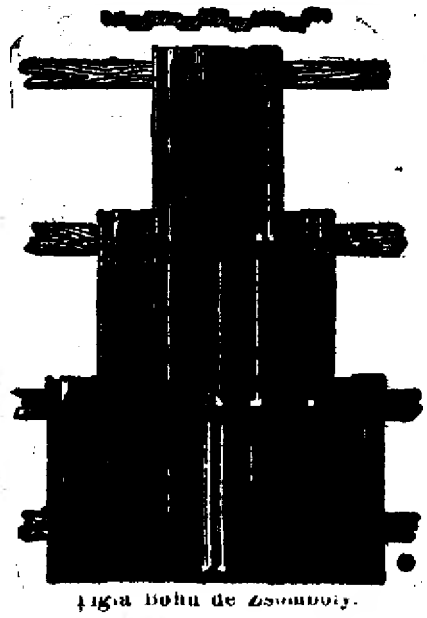

Ţigla Bohn de Zsomboly.

A apărut:

Calendarul „UNIRII“

— pe anul comun 1910. —

Preţul: 50 fil. + 10 fil. porto postal

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 5 Februarie 1910.** **Numărul 6.**

Mişcarea pentru fondul cultural.

S'au distribuit listele pentru contribuiri la fondul cultural — şi rezultatul se va lămuri în curund, căci, nu ne îndoim, în împrejurările uşoare, în cari se pot face contribuirile, lumea românească va grăbi să-şi achite acest tribut, cu care datoreşte instrucţiei naţionale.

Avem cu atât mai întemeiate nădejdi în reuşita acestei colecte naţionale, cu cât s'a lansat o nouă lozincă în decursul acestei însufleţite mişcări. Lozinca e, ca toţi stipendiaţii să restitue, pentru un oarecare scop cultural, suma de care au beneficiat pe timpul studiilor gimnaziale sau universitare.

Cel dintâi, care a răspuns la acest apel a fost academicianul Andreiu Bârseanu, profesor la liceul din Braşov, care a restituit „Asociaţiunei“ întreagă suma, de care beneficiase în decursul studiilor universitare. Nu ne îndoim, că fapta acestui suflet distins, va află rerunet şi în alte părţi ale intelectualilor noştri, crescuţi cu stipendii, şi situaţi materialiceşte neasemănat mai bine, ca un membru al corpurilor didactice, de orice categorie ar fi ele!

Şi, solicitată odată datoria morală a stipendiaţilor de a restitui sumele, de cari s'au împărtăşit pe vremuri de lipsuri, avem îndoit motiv de a ne bucură şi de a crede în reuşita acestei mişcări, de care se leagă atâtea şi atâtea nădejdi culturale.

Ne bucurăm întâi pentrucă vedem apropiindu-se de realizare una din dorinţele noastre, căreia i-am dat adese expresiune în publicitate; şi ne bucurăm mai ales, pentrucă dacă e vorbă de o resuscitare a simţului de recunoştinţă faţă de un centru cultural, pentru jertfele materiale ce le-a adus pe terenul instrucţiunei, atunci Blajului îi revine, fără îndoială, locul de frunte.

Aceasta nu numai pentru trecutul de activitate, mai vechiu ca al ori cărui ceutru cultural dela noi, cât chiar pentru distribuirea ajutoarelor de tot soiul, de cari sunt împărtăşiţi elevii, ce urmează la acestea vechi aşezăminte de cultură. Cutezăm să scoatem în relief o constatare: nicăiri nu frecuentează şcoala o tinerime mai săracă şi mai lipsită ca tocmai cea dela şcolile Blajului; şi în aceeaş vreme, la acestea şcoli se adăpostesc anual mai mulţi tineri, decât la celealalte şcoli medii româneşti împreună luate.

In afară de cele preste 30 mii coroane, ce se distribuie anual ca stipendii, mai trebuie amintită fundaţiunea de ţipăi şi fiertura dela seminar, de care se împărtăşesc şi azi mulţi elevi ai şcolilor noastre. Tot aci aparţin urcările însemnate ale sumelor ce se distribuie în anii din urmă, medicina ce se oferă gratuit elevilor şi — mai recent — prânzul, ce li-se dă la „masa studenţilor.“ Să se mai adaugă apoi generaţiile de elevi, cari au crescut, făcând mici servicii profesorilor, locuind în „bedelie“ şi terminând gimnaziul, fără să fi spesat în acest interval de 8 ani, summa summarum, 100 floreni!

Aceleaş favoruri privesc şi pe elevii institutului nostru preparandial, iar cât pentru clerici, favorurile i-au proporţii deosebit de mari.

FOIŢĂ.

Apariţii bolnave în societatea noastră.[1])

Asociaţiunea noastră e întemeiată de marii ei urzitori pentru o ţintă nespus de frumoasă şi de sfântă: pentru literatura şi cultura poporului român. Înaintaşii noştri cu zeci de ani înainte au fost convinşi de temeinicia adevărului, care astăzi îşi pretinde tot mai înverşunat drepturile sale: că numai un popor care-şi creşte şi întăreşte sufletul din isvorul cel mai curat al culturii adevărate e vrednic de vieaţă şi e capabil să trăiască. De aceea au ridicat ei steagul cel alb, curat ca neaua ce înalţă inimile şi le umple de pace rodnică, steagul culturii noastre. Şi cât le-a ajutat Dumnezeu şi cât le-au permis împrejurările, ei n-au lăsat niciodată să se încline această flamură a nădejdilor noastre de mai bine. Au dus-o tot înainte. Unora din generaţia noastră cea mai proaspătă li-e uşor să spună că în cutare şi cutare period de ani se poate observă o stagnare în drumul spre ţinta frumoasă a „Asociaţiunii“ noastre.

Dar cei cari cunosc împrejurările în cari s'a înjghebat şi a trebuit să se consolideze „Asociaţiunea“ noastră, de bună seamă că vor judecă altcum, şi judecata lor va fi cea adevărată. E altceva să clădeşti în fantazie şi altceva să munceşti în practică Acelaş om, pânăce cu fantazia a întruchipat un întreg palat măestru, în realitate abia a putut pune un bolovan de temelie.

Trebue să recunoaştem cu toţii, că „Astra“ a făcut până acum ce i-a stat în putinţă. Dacă o împrejurare ori alta, care se puteà folosì spre binele ei, a fost trecută cu vederea, încă nu-i permis ca oricine să ridice piatra.

De cine a fost concepută idea „Astrei“ şi ţinta pentru care se luptă? Ştim cu toţii: de acei bărbaţi ai noştri, cari au format bogăţia şi mândria poporului nostru, ce ieşià din robie. Din acei oameni, cari s'au învrednicit de-o cultură temeinică. Pe cine s'a răzimat această „Asociaţiune“ a noastră, cari au fost stâlpii acestui întâi palat naţional al nostru? Dintru-întâi tot aceea mână de oameni cari au făcut şi începutul, dar la cari se adăugau, an de an, puteri nouă, membrii din pătura cultă a poporului nostru. Aceşti ostaşi noi veniau cu însufleţire lângă steagul înălţat de bătrâni, veniau cu acelaş ideal în suflet.

Se conducea dar şi atunci „Astra şi se răzimà şi atunci, ca şi astăzi, pe pătura noastră cultă. Ţinta „Astrei“ e, vezi bine, să cuprindă, să câştige pentru lupta pe care o poartă nu numai o pătură a poporului, ci poporul întreg. Să se poată răzimà, în ajungerea idealului pe care îl urmează, pe fiecare suflet românesc din patrie. Până la ajungerea acestei dorinţe, însă, de bună seamă va mai trece multă vreme, pentrucă lupta ar fi atunci de jumătate purtată. Iar

[1]) Conferinţă cetită la adunarea generală a Asociaţiunii din Sibiiu.

Intreţinerea clericilor, mai adaugându-se relutul de reverendă şi celealalte favoruri în mod absolut gratuit, credem, că e maximul filantropismului, ce se poate închipuì. Să zicem, că întreţinerea unui cleric se urcă — cu toate accesoriile — la 400 coroane anual, am aveà numai dela 60 clerici, 24.000 cor.

Adăugăm la suma aceasta cifra conziderabilă, ce se distribuie ca stipendii, apoi ţipăii, fiertura dela seminar, masa studenţilor, fondul studenţilor bolnavi şi iată că ne mai lipsesc abia 10—20 mii, ca să atingem cifra anuală de: **una sută mii coroane.**

Ar fi o cotizaţie *anuală* aceasta, în afară de aceea a oamenilor noştri binesituaţi, cari fără a datorà cu nimic fondurilor noastre ca atari, îşi vor şti îndeplini datoria ce o avem cu toţii în acestea zile de grea încercare, prin care trece instrucţia noastră naţională.

Privim cu încredere desfăşurarea lucrurilor, căci nu ne e îngăduit să avem decât gânduri optimiste în faţa unei mişcări, dela care depinde soarta instrucţiei naţionale şi a chestiunilor vitale, cari sunt strîns legate de aceea.

Theatrôn politicôn.

(Privelişţea politicească).

CAP I.

Stăpânitorul este dator să petreacă o vieaţă cinstită, şi supuşii lui să-l urmeze ca şi umbra trupului.

Cu toate că fiecare este dator să îmbrăţişeze şi să lucreze cu mare silinţă fapta bună, care firește este dorită, cu să strălucească înaintea celoralalţi oameni cu pilda sa cea bună; dar după drept cuvânt, aceasta se cere, mai cu seamă dela acela, pe care cerul, pentru bunele sale urmări, l-a înălţat în cinstea şi treapta cea mai de sus. Acesta, cu mult este mai dator, decât ceilalalţi, cărora trebuie să le fie de pildă, şi cari se silesc dela sine a se asemănà Stăpânitorului a toate.

Preaînţeleptul Împărat zice: „Ori în ce chip va fi cărmuitorul unei ţări, asemenea vor fi şi supuşii lui.“ — „Precum floarea numită: Floarea soarelui urmează drumul soarelui, aşa şi supuşii se silesc să urmeze în vieţuire şi purtare pe stăpânitorul lor.“

Poetul tragodii zice:

„Dacă Prinţul fapta bună o cinsteşte,
„Şi tot norodul negreşit c'o slăveşte.“

Vechii filozofi zic: „După cum soarele alergând dela răsărit spre apus, trage cu sine în silă toate planetele sale, asemenea şi un stăpânitor trage după sine pe toţi supuşii săi, ori spre răutate, sau spre bunătate. El este în tocmai ca o piatră mare, ce cade din vârful muntelui într'o prăpastie şi trage cu sine o mulţime de pietri mai mici.“

Iată pentruce trebuie, ca cu mare îngrijire să se păzească un stăpânitor a nu stricà pe supuşi prin pilda sa cea rea, ci a-i îndreptà şi a-i face morali mai mult prin purtări, decât prin înfricoşeri.

Netrebnica purtare a unui stăpânitor se socoteşte una din cele mai mari pricini ale sale; fiindcă nu numai el face răul, dar şi împărtăşeşte pe la toate cetăţile şi satele stăpânirii sale. Locuitorii mai mult se strică din pilda lui cea rea, decât din greşala sa cea personală.

Pentru un simplu locuitor, este adevărat, lucru necuviincios de a vieţuì rău; dar pentru un stăpânitor este cu mult mai necuviincios; căci faptele stăpânitorului sunt văzute de toţi şi îndeamnă pe tot supusul a le urmà.

Plutarh zice: „Precum petele obrazului sunt văzute şi cunoscute de toţi oamenii, asemenea şi greşelile stăpânitorului sunt văzute şi judecate de toţi supuşii săi.“

Isidor asemenea zice: „Greşala cu atât va fi mai mare, cu cât cel ce o face va fi la mai înaltă treaptă; şi de multe ori acelea, care la cei de rând se trec cu vederea şi se socotesc de nimic, la stăpânitori sunt păcate neiertate.“

In Ierusalim, oare nu erau şi alţi curvari şi desfrânaţi, decât numai Irod? Negreşit; dar cu toate acestea, sfântul Ioan Botezătorul n-a dojenit pe nimeni mai mult decât pe dânsul; fiind-că erà stăpânitor şi greşala lui se vedea foarte mare şi nesuferită sfântului.

Platon scrie lui Dion, când s'a făcut împărat Siracuzilor, următoarele cuvinte: „Sileşte-te a fi ca o oglindă statornică înaintea supuşilor tăi.“

Cine nu ştie, că stăpânitorul trage ochii tuturor supuşilor săi la sine, ca şi soarele? — Iată dar pentruce este dator să petreacă o vieaţă cinstită şi lăudată. El, ca un magnet dumnezeesc, trage la sine pe toţi supuşii săi.

---

când e vorba de un întreg popor, ştim că pentru aşa ceva decenii nu ajung. E adevărat că chiar şi acuma interesul poporului faţă de „Astra“ ar puteà fi mai mare în unele ţinuturi, unde avem despărţăminte harnice. Dar trebue să ne dedăm cu faptul că pentru ori-ce ţintă bună şi frumoasă trebue multă zdroabă şi multă energie risipită. Iar societatea noastră cultă, ca societate tânără ce este, cam începe să-şi piardă răbdarea când vede că o schimbare ce ar fi să se producă în poporul nostru merge pe încetul. De câteori n-am auzit cu toţii în vremea din urmă tânguirile unora şi-a altora din societatea noastră cultă: „Toate poverile culturii naţionale sunt în cârca noastră: Ziarele, colectele, producţiile „Astrei,“ „Fondul de teatru“... Poporul nimic“. E adevărat faptul acesta în multe privinţe, dar nu e adevărat dintr-un punct de vedere capital: aceste contribuţii nu-i iertat să le luăm ca o sarcină a noastră, a păturii culte, ci ca o datorinţă. Şi încă numai ca o mică datorinţă pentrucă ne atinge numai averea, nu şi activitatea noastră. Când va ajunge şi poporul, ca din propria lui iniţiativă să jertfească pentru interesele culturii naţionale, atunci să credeţi, am ajuns foarte departe.

Dar pentruca să ajungem aici, se cere înainte de toate ca pătura cultă a poporului nostru să fie într-adevăr pătură cultă, să fie totdeauna floarea cea mai curată şi mai sănătoasă a neamului, să fie pildă vie în ochii tuturor prin strălucirea tuturor virtuţilor. Altfel nu numai că „Astra“ noastră va fi încă vreme îndelungată departe de ajungerea ţintei, ci rând pe rând se vor împrăştià, se vor da la o parte proptelele cari o susţin şi astăzi, membrii societăţii noastre culte, şi va rămânea steagul fără de ostaşi cari să-l ducă înainte spre izbândă.

Să ne gândim bine: poziţia noastră ca societate cultă difere cu totul de poziţia altor societăţi culte, la alte popoare, într'alte ţări. Datorinţele noastre faţă de noi înşine, faţă de poporul nostru, faţă de cultura noastră şi lipsele ei, sunt nu numai datorinţe curat omeneşti, datorinţe de om superior, ci sunt datorinţe cari taie adânc în caracterul nostru de intelectuali români. Şi dacă nu sunt împlinite nu-ţi strici numai ţie ca om, ci strici cauzei întregului popor din care faci parte. In Germania, în Franţa s'au chiar aiurea, pătura cultă are un strâmt refugiu ce e drept, dar tot are: Acolo e statul, îngrijească-se de massa cea mare a poporului. Dar la noi, care intelectual ar cutezà să spună astfel de cuvinte?

Pentru-ca „Astra“ noastră să aibă totdeauna bărbaţi vrednici pentru a conduce, pentruca „Astra“ să aibe din an în an tot mai mulţi ostaşi sub steagul său, ţin eu, cu îngăduirea d-voastră, să-mi arăt unele temeri cari nu sunt numai ale mele, cu privire la cea mai proaspetă pătură de intelectuali ai noştrii, temeri pe cari le numesc „Aparitii bolnave“ şi cari, dacă s'ar adeverì în masse mari, ar fi pentru „Astra“ noastră o lovitură foarte adânc simţită pentru însaşi pătura noastră cultă un prilej de desbinare, de ură şi de certe.

Ţin să-mi spun aceste observări, chiar pentru motivul că eu sunt convins că încă multă vreme „Astra“ noastră numai cu ajutorul păturii culte a societăţii noastre poate să lupte pentru scopul său atât de frumos. Şi ţin să adaug, că chiar pentru „cultura“ păturii noastre culte „Astra“ trebue să vegheze mereu, pentrucă până nu vom aveà o clasă de intelectuali neexcepţionabili, spor mare nu vom face, fiindcă ostaşii din frunte tot ei vor trebuì să fie în toate timpurile.

In scopul acesta ar fi de dorit ca cu ocaziunea adunărilor generale ale „Astrei“ să se discute cât mai mult chestii de acelea cari agita vieaţa noastră socială. Dacă multe din slăbiciunile noastre ni-le tăinuim în cursul anului, ar fi de dorit ca cel puţin odată pe an să ne facă cineva atenţi asupra lor, aici când suntem întruniţi mai mulţi. Şi o astfel de lucrare nu ar trece peste drepturile „Astrei“. E făcută doar să vegheze asupra culturii poporului român. Iar cultura în înţelesul ei cel mai adânc, are datorinţe nu numai asupra minţii cu cunoştinţele, cât mai ales asupra inimii cu sentimentele şi manifestările sufleteşti toate.

Şi dupăcum „Astra“ trebue, de pildă, să înfiereze un curent literar care ar fi

Claudiu zice în pricina aceasta:

O Împărate! de vrei legi drepte să [rânduești,
Trebuie mai întâi tu, decât toți să le [păzești,
Și atunci mare și mic negreșit te va [urmà,
Și ori-ce faptă sau vieţuire de pildă [te vor aveà

Prorocul Iezehil se vede, că prin vieţuitoarele sale înțelege pe stăpânitori; iar prin căruțele și roatele lor, pe supuși. Căci după cum roatele trăsurilor nu se mișcă, decât prin tragerea vieţuitoarelor, așa și supușii nu se cârmuesc de cât prin îngrijirea și pilda stăpânitorului. Iată pentruce un stăpânitor pricinuește norodului mai mare rău cu pilda sa cea rea, decât cu greșala sa cea personală.

Xenofon învățând de Chiru, împăratul Persilor, purtarea cea către public zice: „Lucrul cel mai dintâi al unui împărat este, de a se face pe sine om bun; iar cel de al doilea este, de a face și pe toți supușii asemenea lui oameni buni.“ Norodul este firește, pornit a râvni și a urmà. cât se poate mai de aproape pe stăpânitor. Dacă acesta va fi bun, se fac și supușii bun și cu fapte omenoase; iar dacă va fi rău, negreșit, se fac răi și necinstiți.

Un stăpânitor nu trebuie câtuși de puțin să iasă afară din cele drepte și legiuite, ca să nu strice cu pilda sa, fericita petrecere supușilor lui.

Datoria cea mai dintâiu a unui stăpânitor este să nu arete lumii, că el învață pe supuși cu acelea ce face însuș. Norodul cel prost obișnuește să crează mai mult ochilor, de cât urechilor; și să se îndemne mai mult ori spre bine, sau spre rău, din pildele cele vii ale faptelor, de cât din cuvintele cele moarte ale poruncilor.

Cei vechi lăudau prea mult pe Liviu Drusu Romanul, a căruia casă, din pricina prea multor ferestre ce aveà, erà văzută de toți vecinii. Un oarecare arhitect, socotind aceasta de mare greșală, i-a cerut o sumă de bani, ca să-i îndrepte casa, căruia Liviu Drusu i-a răspuns foarte înțelepțește: „Eu ți voiu dà o îndoită sumă, de vei puteà să mi-o faci cu îndoite ferestre, ca să se vază până și de cei mai mici copii, toate câte fac eu într'ânsa, și felul purtării mele, nu numai cu ai mei, dar și cu vecinii și cu toți cetățenii.“

(Va urmà).

Intru amintirea regretatului canonic Dr. Bunea. Dela frații noștri emigrați la America, primim următoarele trei scrisori:

1. Preoțimea gr.-cat din Statele Unite Nord Americane, fiind adunată la o consfătuire împreună cu alți fruntași în zilele de 16—17 Dec. st n. 1909, în orașul Cleveland (Ohio), adânc pătrunsă de perderea ce au îndurat-o frații noștri de dincolo prin moartea neașteptată, a harnicului luptător, a adevăratului preot, a distinsului istoric, a nemuritorului român adevărat, *Dr. Augustin Bunea*, își exprimă pe această cale adânca sa jale. a cărei resunet a pătruns în tot pământul locuit de români. Vestea morții sale a ajuns târziu la noi, când acest mare bărbat deja de mult se odihneà în pământul strămoșesc. S'a stins felinarul, s'a stins vieața falnicului Blaj. Durerea apasă pe pepturile noastre, care am avut fericirea a cunoaște, ce însemnà El pentru poporul românesc. Vărsăm și noi lacrimi de jale, amintirea lui va fi vie în sufletul nostru, iar vieața în faptele lui pildă vrednică de urmat. Dumnezeu facă-i parte cu drepții și în veci pomenirea Lui. Cleveland O. la 16 Decemvrie n. 1909. *Dr. Epaminonda Lucaciu* m. p., preot în New-York, *Alexandru Pop* m. p., preot în Scalp-Level Pa. *Ioan Pop* m. p. preot în Aurora Ill, *Aurelin Hațieganu* m. p., preot în Cleveland O.

2. Comitetul bisericii gr.-cat. Sfta Helena și a societății de ajutorare gr -cat. Sfta Maria din Cleveland O. își exprimă adânca jale și regrete în numele întregului popor pentru pierderea irreparabilă ce a suferit-o poporul român și mai ales biserica gr.-cat. prin mortea vrednicului canonic, marelui român și istoric bisericesc *Dr. Aug. Bunea.* In veci pomenirea lui și partea lui cu drepții. Cleveland O. la 26 Decemvrie n. 1909. (Urmează numeroase iscălituri).

3. Inteligința română din America de Nord fiind adunată în ședință pentru o consfătuire asupra organisării românilor pribegiți aici, a aflat despre moartea repentină și neașteptată a vrednicului canonic *Dr. A. Bunea.* Cine n'a cunoscut acest spirit mare, acest adevărat și nesovăitor român, care totdeuna a luptat cu un curaj vrednic de imitat, ori unde erà vorba de apărarea drepturilor noastre. Românimea toată fără deosebire a deplâns acest mare fiu al națiunii. Și noi jelim într'însul podoaba Blajului și fala românimei. Fie durerea și lacrimile noastre un mic tribut de recunoștință memoriei acestui mare bărbat zicem și noi un Dumnezeu să-l odihnească și amintirea lui din neam în neam. Cleveland O. la 16 Decemvrie n. 1909. *Vasile E. Moldovan* m. p., Redactor și proprietar al ziarului „Românul“. *Dr. Florea Ropcea* m. p., medic. *Dr. Epaminonda Lucaciu* m. p. preot. *Ioan Pop* m. p. preot. *Aurel Hatieganu* m. p preot. *Ioan Podea* m. p., preot. *Victor Tinerean* m. p., funcționar de bancă. *Laurențiu Moldovan* m. p. farmacist.

---

stricăcios poporului nostru, tot astfel trebue să examineze, să judece deosebitele manifestări din vieața noastră socială, și pe cele bune și sănătoase să ni-le pună ca pilde de urmat iar pe cele nesănătoase să le înfiereze și să cerce a le distruge cu autoritatea ei de educătoare a societății noastre. Și n-ar puteà să-i iee nime în nume de rău activitatea aceasta, pentrucă ar lucrà doar pentru cultura poporului, pentru curățirea sufletelor noastre de buruieni și sădirea acelor suflete cu flori binemirositoare.

In ce mă privește, rog să nu fiu înțeles greșit. Îmi cunosc valoarea și putința mea cu mult mai bine decât să am pretenția a vă da d-voastre sfaturile mele, sau să vă comunic nu știu ce teorii asupra vieții și a societății. Pe mine rog să mă luați ca un simplu observator care și-a notat impresiile de căpetenie și vi-le comunică și d-voastre. Să nu fiu bănuit deci ca un dușman al păturii noastre culte și ca un idealizător al poporului. Nu. In lumea aceasta nu-i nici o clasă socială ideală. Nici intelectual, nici meseriaș, nici țăran. Menirea tuturor e să ținut în însă veciniс spre ideal, deși nu-l vom ajunge niciodată. Și lupta aceasta totuș e necesară, pentrucă e singura luptă frumoasă din viață. și pentruca fără ea ar pune pe noi stapanire simțemintele cele mai josnice.

Iată dar aceste apariții bolnave în societatea noastră.

A) Observăm an de an cum se spore-ște pătura noastră cultă. Liceele noastre și multe din celea străine sunt pline de tineri de ai noștrii. La școlile superioare, universități, academii tot mai tare se urcă numărul Românilor. Chiar seminariile pentru clerici se împopulează din an în an mai mult și s'ar împopulà și mai tare, dacă i-ar putea cuprinde pe câți ar vrea să meargă. Observând faptul acesta, ar trebui să ne bucurăm din toată inima și să zicem, poporul nostru, oprit atâta vreme dela carte, acum urmează să o soarbă cu lăcomie, să poată fi spre folosul neamului.

Dar iată că mai observăm un lucru. In aceeaș vreme, când aproape în fiecare zi ne sosește un om cu diplomă, om tânăr, harnic, sănătos, și se alătură clasei noastre culte, această clasă pare a nu fi îmbogățit cu nimic. Cetești odată numele noului sosit în ziare. când și-a luat diploma, ori când s'a căsătorit, și apoi dispare de pe orizontul vieții sociale române, ca să mai apară cine știe când. de tot rar. Observăm că vin ostași noi pe fiecare zi. dar lupta merge încet, ca și când acești ostași ar veni învinși deja. Cetești cu bucurie că cutare sau cutare tânăr s'a așezat într'un ținut părăsit de Dumnezeu și sperezi că va începe și pe-acolo o adiere a culturii românești, Stai însă și aștepți zădarnic.

Urmează dela sine întrebarea: dacă azi tinerimea noastră inundează școlile, de bună seamă o putere mare îi mână înainte, au ceva îndemn în sufletul lor, care-i face să treacă peste multe greutăți. Și de fapt, trec peste multe greutăți. Majoritatea tinerilor noștri sunt din părinți săraci, ori destul de săraci, fie ei țărani ori intelectuali și până să termine o școală superioară numai ei știu cât au să îndure. Așadar urmărirea vr-unui ideal înalt îi mână în lupta asta mare? Ideal ar fi dacă lupta aceasta i-ar petrece și în activitatea lor liberă după ce au părăsit școlile.

Dar după ce mulți din generația mai nouă nici gând n'au să-și mai aducă aminte de flacăra ce, poate în primii ani de școală mai înaltă, le-a încălzit sufletele, după ce se tot înmulțește numărul acelor cari cunosc o singură luptă, pe care o vom vedeà îndată cum o chiamă, nu putem să credem că vr'un gând înalt și vr-o dorință sfântă să-i fi mânat la școală. Trebue să spunem, cu multă durere de suflet, că pe cei mai mulți i-a dus și-i duce la învățătură dorința, însetarea *după o carieră cât mai rentabilă*, ca să se poată răzimà în viață *pe-o avere cât mai mare*. Principiul materialist al vieții, conceput în apus ca o teorie filozofică, transcedentală la început prinde putere și se validitează și la noi în forma lui cea mai răspingătoare, în forma lui degenerată, în ediția lui comercializătoare a vieții și a simțemintelor. In fața acestui principiu, dacă se pogoară odată în suflet, puțin mai e de luptat. Are ceva demonic în sine și ce-l

REVISTE.

Budapesta. Până acuma nimic nu să știe pozitiv, cum se vor formà partidele pentru viitoarea luptă electorală. Khuen-Héderváry se apropie de toți cu vorbe dulci și viclene — dar se pare că va cădeà el în cursă.

Oligarhia maghiară, de teamă să nu-și piardă puterea din mână cearcă să re'nvie în forma tisaistă — măturată pe un moment dela suprafață. — A ieșit Tisza la iveală și răsar toate elementele naufragiate, toate existentele dubii. Să spune, că pentru noul partid numit partidul reformei Tisza va câștigà și pe Andrássy, care simțind, că în forma veche nu să mai poate ferici, se gudură și să îmbie. — În felul acesta întrăm în ogașa veche: Tisza la putere și kosutiștii în opoziție.

Turcia. Populația imperiului turcesc e în ferbere și foarte agitată contra Greciei pentru ținuta ei provocătoare în afacerea de independență a Cretei. Grecia, — unde a ajuns la putere militarismul, — lucră, fără considerare la mijloace și la puterile ei reale să-și alipească la sine insula Creta, care aparține după drept Turciei. — Cercurile conducătoare din Turcia însă sunt firm decise să apere cu arma întregitatea teritorială a imperiului. — In casul, că Grecia nu s'ar cumpăni bine orice pas — Turcia va pornì răsboiu contra ei — al cărui sfârșit ar fi un adevărat dezastru pentru Grecia — unde acuma totul e o anarhie.

Acest răsboiu însă nu ar puteà fi mărginit numai între aceste două popoare; Bulgaria, care de mult pândește ocasiunea să cuprindă Macedonia, ar sări în coastele Turciei. — In casul acesta — România, care și-ar vedeà periclitate interesele ei față de aromâni — de o parte — de alta însă mărirea și întărirea Bulgariei ar fi dăunătoare direct României, ar trebui să sară în foc și ea. Și s'ar extinde atunci focul preste întreg Balcanul.

Răsboiul se va puteà evità numai prin întrevenirea energică a puterilor.

CORESPONDINȚE.

Cronici Bucureștene.

Conflictul dela sf. Sinod. — Minerva literară ilustrată. Seara. Dl Brătianu la Papa. — Timpul.

Slavă Domnului, că s'a aplanat conflictul din biserica ortodoxă română! După ce Preasfințitul *Gherasim* al Romanului a suferit multe vorbe aspre chiar și dela frații săi în Domnul, cari apărau cu îndârjire legea consistorului superior bisericesc, susținând canonicitatea ei: înainte cu câteva zile vine *întreg* sfântul Sinod, și declară, că legea e necanonică, și se obligă să întrevină pe lângă domnul ministru al cultelor să modifice paragrafii necanonici ai legii. Dnul Haret a promis modificarea legii, ce să sperăm, că va urmà cât mai în grabă, să se restabilească odată pacea în biserică.

Căci până acum nu erà pace și liniște. Ziarele parecă aținau neliniștea în suflete, aducând zi de zi vești noi despre conflictul dela Sinod. Și aproape la săptămână apăreau broșuri, în cari se combăteà și se susținè canonicitatea legii. Putem constatà, că cei ce au combătut legea, au făcut-o cu mai mult succes și cu mai multă inteligință.

Rezolvirea crizei erà o grije zilnică a tuturor oamenilor de bine. Ziarele se grăbiau se intervieweze pe oamenii mai insemnați. „Adevărul," care susținea pe Episcopul Romanului, a interviewat de două ori pe un advocat, Mariu Theodorian, bun cunoscător al trebilor bisericești de aici. După dl Theodorian criza bisericească e cu mult mai acută, de cum se pare, și nu se poate sanà decât numai prin unirea cu Roma. — Iar unul dintre cei mai fruntași scriitori ai noștri publică în Minerva (18 Dec. 1909) la loc de frunte: „religiozitate nu este cu putință câtă vreme slujitorii altarelor nu stau sus în gândul tuturora.... Nu mă bag, nu mă amestec așa trebuie să zică ministrul de Culte al României. — Să se organizeze obștea creștinească ea însași," și să nu mai facă legi pentru biserică statul, căci altfel nu va fi liniște și bună rânduială în biserică.

* * *

Și fiind vorba de „Minerva." să nu trecem așa ușor pe lângă palatul ei de pe bulevardul Academiei Nr. 3. Institutul acesta are merite foarte mari pentru literatura română, ce s'a accentuat mai de multe ori în „Unirea." Cu sfârșitul anului trecut a început a scoate în fiecare Duminecă *„Minerva literară ilustrată"* 10 bani numărul o revistă literară cu ilustrațiuri foarte frumoase, și articole dela cei mai apreciați scriitori români. Din când în când mai scapă în revistă câte un chip slab și câte o glumă nesărată, cari n-ar trebuì să se vadă într'o revistă, în fruntea căreia stă Dl Slavici.

Cu 10 Ianuar v. iese la institutul Minerva un nou ziar de zi *„Seara,"* ce apare seara la 6 fără un sfert. Un ziar foarte bine redijat, cu informațiile cele mai bune. Ce te miră, e, că „Seara" face o opoziție strașnică guvernului, și mai ales „generoșii tineri" din partidul guvernului nu o pot suferì.

* * *

Dl Ionel Brătianu după ce s'a sculat din boala cea grea, ce a avut-o, a petrecut vre-o câteva zile în străinătate. A fost și la Roma, unde și-a prezentat omagiile Papei și a făcut vizită Regelui Italiei. Ziarele au adus vestea, că mai întâiu ar fi fost la Papa apoi la rege, cele guvernamentale — cam târziu — susțin contrariul. Ori cum va fi fost lucrul, chestia, ce-i impoartă pe oameni e, ce a căutat Ionel Brătianu la Papa, ce a vorbit cu Sfinția Sa? Noi muritorii de rând aici nu putem dà răspuns, decât: ignoramus et ignorabimus. E păcat deci de hârtie și de cerneală, căci vreme avem de ajuns, să mai discuți lucruri, cari nu le știe, și nu le vei puteà ști nici când.

Acum s'a întors acasă domnul prim-ministru, și guvernul și parlamentul se apucă de lucru cu zor. Cătră sfârșitul sesiunii parlamentare se adună totdeauna mult lucru, acum e și mult și greu. E vorbă de desființarea contenciosului (judecătoria administrativă), la ce se opun din răsputeri membrii opoziției.

* * *

Avem timp de primăvară la București. În țară este zăpadă în mai multe părți. După rapoartele sosite dela prefecturi sămănăturile de toamnă stau bine, în unele locuri chiar foarte bine.

Vasile.

Dieceza Gherlei pentru biserica din Cluj.

Pe când aici la noi curge mai în plin colecta pentru *noua biserică din Cluj,* care trebue să fie monumentul dărniciei noastre a tuturor, aflăm cu bucurie, că spre acest scop s'a dat un călduros circular și în vasta dieceză a Gherlei. Preaveneratul Consistor dela Gherla apreciând importanța cauzei, ca cel mai apropiat vecin al Clujului, a deschis colecta cu un cuvânt, care îi face onoare și nouă tuturor bucurie. Sperăm, că clerul zelos al celei mai vaste dieceze în biserica română unită cu Roma, va dà cu acest prilej, o nouă dovadă, despre capabilitatea sa.

În legătură aflăm, că în dieceza Oradeimari, circularul pentru Cluj, se va lansà, în considerarea împrejurărilor, și în favorul cauzei, numai în spre toamnă.

---

care-l urmează, îi râde oricui în față, dacă cutează să-i aducă o mustrare, sau să-i amintească de un ideal pentru care ar trebui ostași de luptă desinteresați.

Cu durere constată azi la noi lumea întreagă, că studentul, când termină cu gimnaziul, începe deja să-și calculeze venitele ce le va avea cu cutare ori cutare diplomă. Cu durere constatăm, că teologiile noastre, până nu erà congruă, abia puteau să-și recruteze elevi destui, și și atunci aproape numai dintre aceia cari n'aveau mijloace să meargă pe altă carieră. — iar acum nu-i mai încap seminariile.

Simte întreagă societatea noastră frământarea și lupta aceasta întețită pe care-o poartă pătura mai tânără, mai ales, pentru un traiu cât mai comod și o luptă cât mai puțină.

Va zice cineva: ținuta aceasta e foarte firească și nu-i de desprețuit. Fiecare om ține, și trebuie s'o facă spre binele lui.

Nu e de desprețuit, admitem când traiul scutit de teama zilei de mâne ți-e numai un razim pentru ca sufletul tău să poată munci, să-și poată arătà puterile pentru folosul tău și al altora. Dacă pleci din acest motiv ca să-ți câștigi o pâne aleasă, ești bărbatul care ne trebue nouă.

(Va urmà)

Iată în întregime circularul adresat către veneratul cler al diecezei de Gherla, amintit mai sus:

Din partea curatorimei bisericești din Cluj s'a înaintat o rugare către conferința episcopească de Alba-Iulia și Făgăraș ținută la Blaj în 8 Septemvrie 1909, ca să se ajute comunitatea bisericii din Cluj prin colectă în toată provincia noastră bis. gr.-cat. spre scopul zidirii unei biserici corespunzătoare.

Conferența a primit cu bunăvoință acea rugare și a decis a se face colectă în fiecare dieceză spre lăudatul scop.

Clujul, oraș principal prin instituțiunile publice, cari sunt concentrate întrânsul, cu 60.000 locuitori, printe cari să află risipiți vre-o 6000 credincioși gr.-cat., între cari o mulțime de inși, pe la diferitele instituțiuni din întreagă provincia metropolitană — are o biserică gr.-cat. mică, edificată din dărnicia Episcopului de pie memorie Ioan c. Bobb, când numărul credincioșilor gr.-cat. abiă eră de 80, — de aceea de sine se vede lipsa arzătoare să se ridice întru mărirea lui Dumnezeu cât de curând o biserică corespunzătoare, — care să fie în stare a face destul lipselor sufletești a atâtor mii de credincioși, să-i împărtășească în binecuvântările și darurile sfintei noastre credințe să-i concentreze, atragă, să-i cuprindă pe toți, scutindu-i și ferindu-i de nenumăratele ispite prejudițioase credinței noastre sfinte.

Credincioșii din Cluj deși lucră de ani cu mult zel în astă privință, de sine, fără ajutor dela frații de credință și dela binebinevoitori, — nu ar fi în stare a săvârși acest lucru măreț și de netrecută necesitate.

Din motivele acestea amăsurat și hotărârii conferinței episcopești, prin aceasta deschidem colectă în toată dieceza în favorul zidirii unei biserici corespunzătoare în Cluj, dispunând următoarele:

1. Fiecare preot, paroh, administrator parohial, vestind acest circular în biserica parohială și în cele filiale pe lângă cuvântare potrivită — să statorească o zi de sărbătoare sau Duminecă în care să se facă colectă în biserică, sau parohie, sau filiă spre scopul acesta.

2. Sumele colectate să le espedeze direct la oficiul protopopesc gr.-cat. al Clujului notificând aceasta oficios și acestui Ordinariat.

Colecta să se facă dela data primirii acestui cercular până în 15 Aprilie 1910.

Din șed. cons. ținută în Gherla la 29 Ianuarie 1910.

Ioan Episcop

Noutăți.

Hymen. *Sever Sălăgian* și *Todorica Teușan născ. Radu*, cununați.

— *Ladislau Grindan* și *Veturia F. Negruțiu*, fidanțați.

Biblioteca teatrală. Institutul tipografic „Minerva“ din București, spre a promovă și mai mult interesul față de teatru, care, în timpul din urmă, a început a fi tot mai pronunțat, a început să editeze o bibliotecă teatrală, în care se publică mai ales piesele admise în repertoriul Teatrului național. Astfel a publicat până acum cinci numeri: *Heidelbergul de altădată* în traducerea dlui prof. Ovid Densușianu, în care se descriu în vii colori petrecerile prietinești ale studenților din Heidelberg, pe vremuri. — *Notarul Guerin*, tradus din franțozește de Brătescu-Voinești, o comedie în 5 acte, plin de scene captivante și nespus de interesante. — *Un faliment* de Björson, sguduitor și foarte puternic, arătând, că încrederea în Dumnezeu și munca conscientioasă toate le poate birui. — *Sanda*, piesă originală de I. Florescu, în care ni-se prezintă o adevărată icoană a societății românești și în care poate fără intenție, se face o potrivită apologie a mănăstirilor călugărițelor catolice. — *Revizorul* de Gogol tradus de Dunăreanul, în care în chip așa de clar ni-se depinge societatea rusească cu neîntrecutul său chip de a corumpe pe toate căile.

Vindecarea epilepsiei. Cei mai de renume medici să ostenesc an de an pentru vindecarea diferitelor morburi ce bântuie omenimea. Unul dintre morburile cele mai grele e și epilepsia contra căreia, după cum să scrie, folosește un medic din Ungaria cu efect un nou mod de tratament — cunoscut și în străinătate. — Numele medicului e *Dr. Szabó B. Alexandru*. Budapesta str. Nagy Korona 18. Cei cari i-se adresează primesc răspuns cu îndrumări folositoare.

(11) 1—1

Necrolog. † *Aron Gerasim*, paroh gr. cat. și vice-protopop deficient, în Petrilaca, după lungi și grele suferințe, provăzut cu ss. sacramente ale muribunzilor și-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului în 23 Ianuar st. n. a. c. în al 74-lea an al vieții și al 48-lea an al fericitei sale căsătorii și preoții.

— † Văduva *Ana Spiru n. Dobrean* din Tulgheș, a repausat în etate de 71 ani, în 25 Ianuarie 1910.

— † *Adelina Tăslăuanu n. Olteanu*, soția directorului dela „Luceafărul“, după lungi suferințe a încetat din viață Vineri, în 8/21 Ianuarie 1910, la oarele 12 ziua, în vârstă de 33 ani. — Cele mai sincere condoliințe iubitului nostru confrate pentru această ireparabilă pierdere!

Odihnească în pace!

(9) 1—1

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificarea școlii gr.-cat. din Biia magiară (M. Bénye) comitatul Târnava mică (Kis-küküllő megye) p. u. Szépmező, prin aceasta să recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 600 cor. adecă șasesute cor. la oficiul. parohial gr.-cat. de acolo cel mult până la 28 Februarie st. n. 1910 la 11 oare a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luă în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminariul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 7 Decemvrie 1909 sub Nrul 8265 se pot studiă zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Biia magiară între oarele 8—12 a. m. și 2—4 p. m.

Biea magiară, la 17 Ianuarie 1910.

Ioan Horșa, paroh gr.-cat. **Timoteu Dulău,** curator primar.

Nr. 25—910.

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare le edificarea școlii gr.-cat. edificândă în Budatelec (Budatelke p. u. Nagyczég—Budatelke, comitatul Kolozs) prin aceasta se recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 500 cor., adecă cincisute coroane la curatoratul parohiei gr.-cat. din Budatelec cel mult până la 15 Martie 1910 la 12 oare din zi.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luă în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 3 Iunie 1909 sub Nrul 3932 se pot studiă zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Budatelke între oarele 9—12 a. m. și 2—4 p. m.

Se observă, că a) reflectanții trebuie să aibă cualificația recerută și b) curatoratul își rezervă dreptul, a încredință întreprinderea acelnia, care îi mai convine.

Budatelke (Budatelec), la 1 Febr. 1910.

Ieronim Dănilă, paroh gr.-cat. **Vasilie Filip,** curator primar.

(7) 1—3.

De vânzare!

Să vinde din mână liberă **fabrica de cărămidă și țiglă „NEPTUN“**, și anume: o mașină de făcut cărămidă, o presă pentru scocuri, mai multe forme pentru uscatul țiglelor, șoproane și alte recvisite aparținătoare fabricei de cărămizi.

Cei interesați să se adreseze la

Dionisiu Trifan
BLAJ.

(10) 1—3

Morburi de piele

umflături, răni, ce provin din anemie să vindecă cu ușurință prin

Emulziunea-SCOTT

(10) 10—28

La cumpărarea Emulziei, luați sama să aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul

Cele mai curate părți constitutive din cari se compune Emulsiunea de SCOTT au câștigat bun renume acestei emulsiuni prin efectul admirabil ce-l are asupra acestor morburi

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă! Prețul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.

Să capătă în toate apotecele.

In Librăria Seminarului teologic gr.-cat. din Blaj se află de vânzare ***Calendarul „Minerviĭ“*** cu 1 cor. 20 fil. + 10 fileri porto postal.

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 21

Cine va contestà frumuseţa paginilor de aur din cronica Spaniei cu: un Murillo, cu operele inspirate ale unui Velasquez, cu un Calderon, Cervantes, St. Terezia şcl.

Sau cine nu se va plecà înaintea geniilor catolice din Italia, unde se va mai puteà arătà atâta farmec şi atâta creştinească căldură sufletească, ca şi chiar aci, în acest centru al catolicismului, izvorâtà din condeiul unui Dante în „Divina Comoedie"; unde mai apare un al doilea Tasso cu „Ierusalimul Eliberat" ori un alt Petrarca, adânc religios, cu „Stanze" mai frumoase? Sau ce zic operele unui Michel Angelo, Raphaël, Leonardo da Vinci, Corregio şcl.?

Cât pentru America, Australia, Oceania şi celealalte îndepartate maluri din Orient — aceste stau în mare parte sub stăpânirea engleză; iar simptomele de acum ne dau a crede, nu fără temeiu, că în cele nişte sute de ani, până ce-şi vor împlinì Englezii cuceririle: se vor convinge pe deplin şi despre adevărul, că în biserica romană nu e numai strălucire externă, nu numai ierarhie de model cu auctoritate fără pereche, ci că în această biserică e adevăratul depositar al credinţei; că această biserică e unica adevărată *instituţiune dumnezăiască* şi totodată întru toate *deamnă de ori care popor, dela cel mai inferior până la cel mai luminat de pe lume,* chiar ca şi Dumnezeu adevărat care e cinstit într'însa *ca nici unde în altă instituţiune,* şi care ca Stăpân ne-cuprins dar obştesc: este *pentru toată făptura, fără deosebire.*

Înşişi articolii de credinţă ai sectei protestante sunt mai mult ori mai puţini frumoşi — zice Chateaubriand — întru cât sunt mai puţin ori mai tare departe de religiunea catolică.

Acelaş Chateaubriand continuă apoi în alt loc: E foarte probabil, că Shakespeare a fost catolic; Milton a imitat hotărât unele părţi din poesiile sf. Avit şi Maseniu- Klopfstock (Hettinger povesteşte cu multă însufleţire, câtă bucurie senină a simţit în drumul său de studiu, când: eşind din Turingia protestantă a auzit din nou cuvintele: „Laudè-se Isus Hristos," *cari* — zice dânsul — *au fost în stare, să stoarcă lacrimi dintr-un Klopfstock(!)* V. Hettinger Aus Welt u. Kirche p. 403), repetăm: acest Klopfstock şi-a ales motivele cele mai multe din articolii credintei romane. În Germania numai atunci s'a întruchipat mai puternic fantasia, când protestantismul erà degenerat şi devenise neputincios

Spiritul lui Goethe, declinat în păgânism, — şi al lui Schiller (devenit cu vremea catolic) — întinereau: când prelucrau câte-un subiect catolic;.... In Roma s'au adunat pictorii, sculptorii şi arhitectorii din cele mai diferite religiuni, ca să afle aci inspiraţiunea, pe care, *în vârtutea toleranţei obşteşti* le era iertat s-o caute acolo. Amintirile şi relicuiile catolice împodobesc Europa, ba chiar întreaga lume; bisericii romane sunt a se mulţumì toate stilurile, îndeosebi: zidirile în stil gotic, cari în executarea unor părţi se întrec cu rămăşiţele Greciei, iar în strălucirea lor măiestoasă le chiar întrec pe acelea.

Au trecut aproape patru sute de ani dela păşirea protestantismului.... şi ce-a produs? Numai ruine va puteà arătà, pe cari el le-a pricinuit.... Protestantismul resculându-se împotriva auctorităţii tradiţiunilor, împotriva înţelepciunei bătrânilor şi a experinţei vremilor, s'a rupt de trecut: pentruca să producă o societate lipsită de temelii.

Veacul al XVI-lea recunoscându-şi de autor pe un călugăr german, a abzis de acel arbore familiar, care prin continuitatea sfinţilor şi a marilor bărbaţi reduce pe catolici până la I. Hristos (Chateaubriand: Studii istorice asupra căderii împărăţiei romane şi a genezei şi a înaintării creştinismului; V. Balmes: Protestantismus és Katolicizmus II. p. 405 în trad. Clericilor Centr. Pestani 1865).

Imprejurarea, că protestantismul a târât după sine milioane de suflete pierdute, şi că a produs o resmiriţă formală în lume, şi specialminte în Europa — nu ne lasă să sfârşim aci firul, fără a ne cumpăni în nişte cuvinte şi caracterul lui Luther, dela care s'a pornit întreaga comedie.

Nostim, — ce proastă parodie şi-a ştiut făuri din argumentul sf. Augustin referitor la minunata răspândire a creştinismului.

El se laudă anume în public, că n'are lipsă de nimeni ori alte propte pentru adevărul său, din oara ce: minunea cea mai mare, care-l încunjură e, că învăţătura lui s'a răspândit iute şi a produs cea mai mare zaveră ce se poate închipuì. — D'apoi: retorsiunea acestei copilăros de naive dovediri nici nu reclamă încordare prea mare din partea noastră.

Nu mai repetim aci causele lăţirii „reformaţiunii"; — ne îndestulim numai să accentuăm, că lăţirea protestantimului *deloc* nu se poate asemănà cu lăţirea creştinismului: doar creştinismul s'a lăţit: *strict uniform şi vestind superioare norme de moralitate mai stringente şi mai desăvârşite decât toate normele morale de până atunci ale lumii*; pe când protestantimul a degradat morala pe întreaga linie la: minim, dacă nu şi mai jos. Despre principiile lui de credinţă nici nu mai vorbim din nou. — Astfel se prezintă deci „minunata lăţire a protestantismului! Halal de ea!

Ca specimen mai interesant, şi mai bine: ca reflector al unui caracter fluctuant amintim aci şi conduita laşă a lui Luther faţă de patriahul Romei.

El, care la început şi-a depus tot „devotamentul nețărmurit" la picioarele Papei, mai târziu — ba adeseori în acelaş timp — aruncă în dânsul cele mai scălâmbate calomnii.

Câte murdării a putut numai exprimà (stăpânèa excelent limba germână!) toate le-a dăruit Papei.

Pe un pamflet, în care zeflemizà papatul, icoana din front reprezentà: pe Pontifice pompos îmbrăcat, aşezat pe tron, cu urechi de măgar, încunjurat de diavoli, dintre cari unii îl încununează cu o oală de deşărtare, iar alţii îl trag în iad.

Nici chiar în noaptea de pe urmă nu s'a putut liniştì: vecinic blăstămà pe Papa.

Altădată, desperat, exclamà: „Mărturisesc hotărât, că după Hristos — unica şi cea mai mare mângâiere mi-e răutatea Papei." — Atâta *urâ* s'a fost dospit în sufletul acestui „reformator" în contra Romei, de când cu osândirea tezelor!

— Nullum ingenium sine mixtura dementiae. Că Luther n'a fost geniu de rând — e constatat; dar că dela geniu până la nebunie e numai un pas — s'a dovedit până'n evidenţă la dânsul.

Ura sa în contra papatului: i-a şi succes să o lase moştenire urmaşilor săi. In Londra d. p. veacuri de-a rândul: an de an ardeau în public chipul Papei.

Ce-ar zice oare lumea, dacă şi biserica romană şi-ar permite o astfel de copilărie faţă de chipurile lui Lulher, Calvin şcl?

Lumea însă vede altceva. Vede anume şi ştie, că Roma şi-a păstrat şi-şi păstrează din veac în veac demnitatea; nu-şi răzbună pentru apucăturile nevrednice ale protestantismului, ba mai mult: nici nu le ia în considerare.

Icoana lui Luther ar fi chiar defectuoasă, dacă n'am pomeni aci şi despre „vorbirile din jurul mesei" (Tischreden), cari după mărturisirea unanimă a tuturora sunt: acumularea celor mai spurcate fraze şi cuvinte, şi mai ales despre rolul „diavolului", care caracterizează toate vorbirile şi scrierile lui.

Melanchton mărturiseşte, că a dus adevărată robie pe lângă Luther, — sigur va fi avut parte de toate leghioanele diavolilor oferiţi de acesta; — pe Zwingli îl numeşte apriat: „îndrăcit" scl.; tot aşa pe oricine i-s'ar fi împotrivit şi numai cu o iotă, fie fost chiar împărat ori principe.

In scrierea s'a contra lui Enric, prinţul de Braunschweig, cuvântul „Teufel" ocură de 146 ori; — în disertaţia sa contra săboarelor tot cuvântul „drac" ocure în 4 orduri de 15 ori; — despre vlădicii germani, cari veniseră la adunarea din Augsburg a strigat, că fiecare a adus cu sine atâţa draci, câţi pureci sunt pe un câne scl....

Altădată nopţi întregi visează tot cu dracul, iar peste zi se vaeră, că „diavolul nu-i mai dă pace zi de zi".

Sau: „Lumea sub evangeliul curat(!) devine din ce în ce tot mai rea, mai fără Dumnezeu (sic!) şi mai impertinentă. Leghioane de draci stăpânesc pe oameni..."

Când a băgat de seamă, cât prăpăd de mizerie a produs în jurul său, — scrie prietinului său Iustus: „Numai o nădejde mai avem, — că anume: e aproape sfârşitul lumii!"

Hotărît, — numai un nebun a putut vorbì astfel!

(Va urmà).

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.
Redactor responz.: Augustin Gruiţia

„CONSUM“ societate comercială pe acţii în Blaj.

Contul Bilanţ pe anul 1909. Mérlegszámla 1909. évre.

ACTIVE—VAGYON	cor.	fil.
Numărar în casă — Pénztárkészlet	983	29
Mărfuri — Árukészlet	11.212	67
Debitori — Adósok	6.972	50
Mobilar — Szerelvény	600	—
Timbre — Bélyegkészlet	1.500	—
Cheque — Cheque számla	120	11
Pierdere — Veszteség	58.232	08
	79.620	65

PASIVE—TEHER	cor.	fil.
Capital de acţii — Részvénytőke	78.500	—
Creditori — Hitelezők	1.120	65
	79.620	65

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Contul profit şi pierderi. Nyereség és veszteség számla.

EŞITE—KIADÁS	cor.	fil.
Asigurări — Biztositások	28	79
Contribuţiune — Adó	430	58
Accis — Fogyasztási adó	238	26
Interese — Kamatok	53	79
Spese curente — Fenntartási költségek	1.010	73
Fracturi şi Porto — Fuvardij és Postabér	1.615	38
Salare — Fizetések	3.729	47
Marce de prezenţă — Jelenléti jegyek	30	—
Chirie — Házbér	1.450	—
Pierdere din 1908 — 1908. évi veszteség	60.224	47
	68.811	47

ÎNTRATE—BEVÉTEL	cor.	fil.
Din vânzare de mărfuri — Árúcikkek árulásából	10.579	39
Pierdere — Veszteség	58.232	08
	68.811	47

Blaj, din şedinţa direcţiunii, ţinută la 28 Ianuar 1910.

Aurel Velican m. p.
conducător.

Direcţiunea:

Gavril Pop m. p. preşedinte. **A. C. Domşa** m. p. **Dr. A. Pop** m. p. **Dr. L. Nestor** m. p. **Dr. I. Maniu** m. p. **S. Muntean** m. p. **Dr. V. Szmigelski** m. p. **V. Suciu** m. p. **V. Muntean** m. p.

S'a revăzut şi s'a aflat în consonanţă cu cărţile purtate în ordine. Blaj, la 2 Februar 1910.

Dr. Izidor Marcu m. p. **Dr. Ambrosiu Cheţianu** m. p. **Gavril Precup** m. p. **Iacob Mureşianu** m. p. **Dionisiu Trifan** m. p.

Membrii comitetului de supraveghiere.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, maşini, mobile etc. în condiţii avantagioase şi cu premii ieftine.

Asigurări pe vieaţă

(pentru preoţi şi învăţători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morţii cu termin fix; asig. de zestre şi asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra **accidentelor, infracţiei** (furt prin spargere) **asig. p. pagube la apaducte.**

Prospecte şi informaţii se dau gratuit în birourile Direcţiunii şi la toţi agenţii.

Persoane versate în achiziţii cu cercuri bune de cunoştinţă se primesc în condiţii favorabile în serviciul institutului.

(2 4-52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric 3) 4—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre cele întoarce cu uşurinţă în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate. cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa. că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomăndă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de toace de metal.

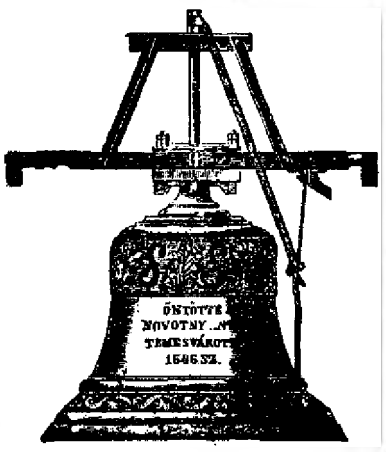

Preţcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco

In propriul interes

Primeşte numai ţigla **BOHN**

din **Nagykikinda şi Zsomboly** respingând ori ce altă ţiglă de calitate inferioară pentrucă numai

ţigla BOHN e practica, frumoasă şi trainică.

Cereţi mustre şi catalog.

Fabrica de ţigle BOHN — Zsomboly.

(27) 26—?

Ţigla Bohn de Nagykikinda.

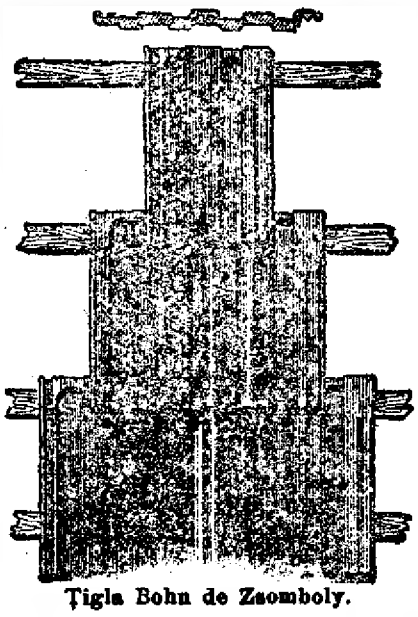

Ţigla Bohn de Zsomboly.

A apărut:

Calendarul „UNIRII“

— pe anul comun 1910. —

Preţul: 50 fil. + 10 fil. porto postal

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Abonamentul:

Pentru monarhie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.

Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:

Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 12 Februarie 1910.** **Numărul 7.**

Mişcarea pentru fondul cultural.

II.

Cu numerul de azi începem publicarea sumelor incurse şi sperăm să avem prilejul de a ţineà, în fiecare număr, deschisă această rubrică, în care se varsă contribuţiile generoase ale celor ce îşi achită datoria de onoare faţă de instrucţia naţională.

Am schiţat în numărul trecut câteva date, privitoare la ajutoarele, ce se distribuie anual din Blaj — şi am văzut, că în chipul acesta se poate ajunge la sume foarte importante.

Eră vorbă *numai* de stipendiaţi deocamdată.

In rîndul prim de preoţimea, crescută în mod cu totul gratuit în seminarii şi situată astăzi îndoit mai bine, decum eră numai cu doi ani în urmă. Efectul îmbucurator al acestei stări ameliorate se resimte la fondul de penzie preoţesc şi trebuie să se resimta şi în această mişcare, al cărui suflet tot preoţimea trebuie să fie.

Din atâtea sute şi sute de mii, cari întrec întratele preoţimii noastre anterioare, putem aşteptà cu siguranţa un interes cât mai viu şi în această mişcare de o deosebită însemnătate pentru cultura noastră naţională. Preoţimea noastră ar puteà să urmărească, de pildă, contribuirile preoţilor neuniţi pentru banca lor culturală — ca să înţeleaga, că forţa acestei mişcări tot în cler se razimă, mai întâi de toate.

Nu vrem să zicem prin aceasta, că ceialalţi intelectuali ai noştri crescuţi cu stipendii nu ar fi îndatoraţi şi ei, chiar în aceeaş măsură, a restituì, împrumutul, cu care datoresc bisericii. Acestia sunt chiar îndoit îndatoraţi la această restituire, cu cât situaţia lor este neasemănat mai favorabilă ca a preoţimii — şi cu cât nu se mai poate susţineà astăzi lozinca imposibilă a trecutului, de a încărcà toată responzabilitatea şi tot greul muncii în cârca clerului.

A suportat destule greutăţi singur acest cler sărac şi năcăjit; e vremea să se închege rîndurile credincioşilor noştri bogaţi şi săraci, pentru a le suportà de aci înainte împreună, căci instrucţia naţională nu este tezaurul eschisiv al clerului, ci al întregului neam românesc.

Stipendiaţii sunt cei dintâi, cari trebuie să premeargă cu exemplu, fără îndoială. Dar în afară de ei, e lungul şir al credincioşilor, cari, daca nu s'au împărtăşit de directe favoruri materiale, s'au adăpat la izvorul limpede al şcoalelor Blajului, stâmpărându-şi setea de ştiinţă şi alimentându-şi dragostea de biserică şi de neam.

Trăiesc încă atâţa bătrâni venerabili, a căror privire ştearsă să aprinde, când pomenesc de Blaj; trăiesc bărbaţi în floarea vârstei, a căror odrazle se adapă astăzi la acelaş izvor luminos — şi vor mai veni atâţa şi atâţa încă să-şi câştige hrana sufletească în încăperea acestor ziduri sfinte, în cari s'a rostit pentru întâia oară învăţătura mai înaltă, în româneşte.

Ne gândim la îndesuiala, cu care publicul nostru ia, aproape cu asalt, câte un locşor în şcoalele Blajului, — cari întrunesc aproape în fiecare clasă maximul elevilor — la lacrimile părinţilor, cari n'au isbutit să reuşească la înscrieri; la

FOIŢĂ.

Aparitii bolnave în societatea noastră.

(Continuare).

Dar osândim acest ideal al vieţii, când prin tine însuş e luat de ideal de viaţă vrednic să te lupţi pentru el, şi trebuie să osândim pe aceia, cari se acaţă cu trup şi suflet de el. iar la orice alte manifestări ale vieţii sunt nesimţitori.

Ce semn mai trist şi mai dureros pentru viitorul păturii culte a poporului nostru poate fi, decât tendinţa aceasta materialistă! Deşi s'ar părea poate ridicol ori cel puţin copilăresc, nu pot să nu amintesc un fapt, care ţine în sbuciumare continua multe suflete, toată viaţa. Părinţii cu familie, mai ales cu fete la casă, dacă vreau să şi-le căsătorească trebue să se lupte zi de zi, ca zestrea să fie respectabilă. In multe cazuri pentru tinerii de azi nu înseamnă nimic, că tu părinte ţi-ai crescut copila ca pe-o floare de curată, că i-ai format un suflet cinstit şi tare pentru lupta vieţii. Dacă nu-i zestrea respectabilă, copila ta trece pe planul al doilea şi al treilea.

Şi ce urmează de aici? Florile vieţii conjugale încep să pălească, să se scuture şi la noi Românii. Bunaînţelegere e tot mai rară, pacea şi liniştea familii tot mai puţină. Când nu se mai încheie căsătoriile din singurul motiv admisibil, acela al iubirii, ci interese de ordin material sunt datătoare de ton, atunci legătura civilă şi cea bisericească e numai un fleac, cei doi vor fi dujmani şi nu prietini. Şi tu, părinte, aproape întreaga viaţă ţi-ai chinuit-o numai ca să-ţi fericeşti familia, fata ta. şi în urmă vezi, că ai nenorocit-o!

Sunt mulţi tineri în ziua de azi, cari din capul locului nu se căsătoresc, fiindcă nu dau peste o „partie" după gustul lor, cu destulă avere. Şi creşte şi la noi numărul acestora.

Putem noi spune, că astfel de indivizi sunt sănătoşi? Cine-şi are odată o carieră şi se teme, pentru greutăţile vieţii, să aibă familie, este el un membru, care va puteà fi de folos societăţii? Niciodată! Pentrucă n'au tăria de viaţă. Pentrucă în sufletele lor nu luminează dorul de muncă, dorul vieţii active, ci mijeşte acolo ochiul întunecat al traiului comod. Ei au aşteptat prea multă uşurare dela poziţia lor în societate, şi se vede, că numai pentru tigneala aceea visată au studiat, pentrucă altfel ar aveà curajul să-şi iee greutăţi pe umeri.

Mulţi spun, că pretenţiile mari, costişitoare, ale fetelor noastre îngrozesc pe unii dela căsătorie. In unele cazuri, durere, e adevărat, Dar eu cutez să susţin, că afară de rari excepţii, nu se va găsi femeia aceea, care iubindu-şi şi stimându-şi cu adevărat soţul, chiar de-ar aveà aplicare spre lux, să nu se cumînţească.

Numai pentru aceasta trebue o condiţie de căpetenie. Bărbatul să fie în stare să-i dee soţiei sale nu numai o poziţie socială şi mij-

aglomerația dela seminarul de clerici, ori a internatului de băieți și de fetițe — și nu ne putem opri o constatare:

Acest public, care se îmbulzește cu atâta inzistință la poarta institutelor de învățământ de aici, ține, fără îndoială la acei ce stau în fruntea lor, căci altcum nu s'ar puteà esplica această afluență neobișnuită în alte centre culturale. Și dacă ține, e dator să-și manifesteze recunoștința față de susținătorii acestor institute, ales când recunoștința i-se impune așa de imperativ, în împrejurările schimbate ale zilelor noastre.

Am ajuns ziua, în care frazele sunătoare nu mai au efect. Lipsurile instrucției noastre sunt concrete și la lipsuri concrete nu se poate respunde decât cu: fapte.

Publicul românesc are acum prilejul binevenit de a dovedi cu fapte interesul ce-l poartă instrucției noastre naționale și susținătorilor ei.

Măsura, în care se va manifestà acest interes este tot odată măsura forței noastre vitale.

Căci numai atunci putem fi încredințați de vitalitatea poporului nostru, când el va sprijini, cu toate puterile lui, una din cele mai puternice columne a existenței sale: cultura sa națională, care, alături de credința strămoșească, e singurul tezaur, ce ne-a mai rămas!

Theatròn politicòn.

(Privelișlea politicească).

(Continuare).

Prin aceasta ne învață minunatul acesta, că stăpânitorul este dator să se facă pildă la toți supușii săi; să fie ca o oglindă luminoasă, în care să nu vază locuitorii alta decât purtarea cea bună și pricinuitoare de fericire.

Apostolul Ioan cinstește pe stăpânitori cu numele stelelor statornice; fiindcă, după cum stelele sunt totdeauna luminoase și nesupuse vre-odată întunerecului, asemenea și stăpânitorii se cuvine a lumină totdeauna înaintea supușilor cu faptele lor cele bune și să se păzească ca niciodată să nu se întunece cu vre-o faptă necuviincioasă.

Impăratul Constantinopolului Vasilie (Bulgaroctonul) zice în sfătuirea sa către fiul său Leon: „O fiule! După cum întreci pe toți supușii tăi cu treapta cea înaltă a împărății, silește-te ca tot așa să-i întreci și cu virtutea sau cu faptele cele bune; că virtutea este mai cinstită decât toată cârmuirea.

„Dacă tu cu treapta vei fi mai sus decât ceialalți, și apoi cu faptele bune se vor găsi alții mai presus decât tine, atunci tu nu vei fi alt, decât un împărat din cei mai de jos și totdeauna supus împăraților celor cu fapte bune."

Spre încredințarea acestora, avem destule mărturii chiar și din sfânta scriptură. — Domnul Dumnezeu a zis lui Moisi: „Grăiește fiilor lui Israil și ia dela dânșii toiagul, toiag după casele neamurilor, din toți boierii lor, după casele neamurilor lor, și va fi omul pe care-l voi alege dintre dânșii. — Toiagul lui va odrăsli, și iată a odrăslit toiagul lui Aaron." Prin această pildă ne învață Scriptura, că numai acela poate să cârmuiască o stăpânire, care poate să aducă roadele faptelor celor bune. — Fericirea oamenilor ce au viețuit în vremea veacului de aur, a fost destul de lăudată, pentrucă atunci nimeni nu puteà să se facă mai mare peste alții, dacă nu erà și mai virtuos decât dânșii. — Stăpânirea numai atunci stă în purtarea de grije a înțelepților, când scopul erà numai să cârmuiască, iar nu pentru mărirea de a fi cârmuitori.

In vremea noastră însă, vreme vrednică de jale, stăpânitorii nu îngrijesc pentru fericirea supușilor săi, ci își petrec vremea mândrindu-se și cugetând lucruri mari. — Nu-și petrec vremea a se îndeletnici singuri la căutarea trebilor statului și să cetească cărți morale, din care să învețe chipul cel mai bun al cârmuirii; ci toate trebile le încredințează ministriior ce le făgăduiesc câștig de bani mai mulți, și ei se țin numai de plimbări. Nu ajută pe nimeni la dreptățile lor după rugăciunile ce le fac cu lacrimile în ochi; ci după mituirile ce le dau. Ei socotesc, că dacă treapta de stăpânitor sau cârmuitor i-a făcut să fie mai pe sus de cât supușii lor, urmează, că sunt și mai cuminte decât toți, și ca ori ce fac este bine.[1]). Ei nu știu, că nu este cinstea rangului, care face pe cel bun; ci virtutea și faptele morale. Nu se cuvine a căutà rangul cuiva, ci purtarea cea bună și cinstea.

[1]) Autorul descrie, poate, pe stăpânitorii veacului său; căci cei din zilele noastre, mai vârtos cei din Europa sunt cu totul din potrivă. Ei nu au altă dorință mai mare decât aceea de a face pe supușii lor fericiți.

---

loacele zilnice de traiu, ci ceva cu mult mai scump. El să fie sănătos sufletește și trupește, așa cum așteaptă el să-i fie nevasta. Să nu-și lege viața de a ei atunci când e numai o ruină, ori când alte patimi îi întunecă sufletul. De un bărbat — în toată privința sănătos — va ascultà oricând femeia, care s'a dus după el din dragoste.

Înainte numai cu vre-o cincisprezece ani n'aveam atâtea chipuri de astfel de oameni. Mai înainte vreme trăià aproape în toți tinerii ce urmau școlile și ieșau în societate tradiția bătrână: grijește ce datorință ai față de neamul tău. Inainte vreme, erau încă mulți bărbați din marea generație dela jumătatea secolului trecut, cari urmăreau cu interes pe intelectualii noștri tineri și nu se opriau a-i dojeni și a le dà sfaturi, când îi vedeau, că pleacă pe căi rătăcite. Mai înainte erà și mai mică la număr clasa noastra cultă, și faptele ori neactivitatea cuiva se simțià mai ușor. Astăzi, în epoca de formație, care încă, într'o societate, numerice cu mult mai mare, mulți se pot tupilà, să-și vadă de afacerile lor, rari sunt cari să-i vadă, și mai puțini, cari să-i cheme la ordine.

Afirm eu, că păcatul acestă, înțelesul acesta comercial al vieții, apasă pe conștiința întregei noastre tinerimi de azi și a generației tinere? Ferească Dumnezeu! Afirm numai, că tot mai mulți sunt ceice urmează această direcție. Avem, har Domnului, și acum tineri bine crescuți, cu gândul spre muncă ideală, crescuți astfel în familiile lor, cari numai cinste ne fac și cari vor fi odată foate buni ostași ai culturii noastre. Și eu voiu căutà, dintr'un singur punct de vedere, cum de se înmulțește la noi generația cu principiul celalalt.

Inainte vreme, mergeà la școală copilul cu adevărată atragere. Ieșià din liceu și treceà la scoli superioare cel mai vrednic, Pot să ne spună profesorii mai în vrâstă, că mai demult țăranul, al cărui copil aveà să rămână repetent, îl luà de mână și-l duceà la coarnele plugului! Azi? Azi nici țăran, nici altul nu se prea gândește cum îi învață băiatul: numai să treacă, numai s'ajungă la pită. Chiar de rămâne corigent, nu-i nici un năcaz: și alții au corigat și tot au ajuns domni. Așa judecă la noi mulți părinți.

Și astfel e evident, că pe când mai înainte cartea era mai mult un mijloc spre desăvârșire, din plăcere mergeà cine mergeà, și rămâneà cine rămâneà, azi învățătura înseamnă a-ți câștigà pânea.

Și iarăși e evident, că în chipul acesta multe feluri de suflete se strecură în pătura noastră cultă, chiar suflete de acelea, cari n'ar fi avut loc niciodată aci.

Oricine va înțelege ce slabi luptători pentru idealul „Astrei" vor fi acești oameni, când am aveà nenorocul să formeze ei maioritatea păturii culte a poporului nostru, ei cari din capul locului nici nu vor pricepe ce-i idealul în vieață. Inaintea lor va plutì ca ideal nu o stea de lumină, ci o uriașă pată neagră, bunăstarea materială individuală, pentru care vor fi în stare să dee mâna cu oricine, fără ales. Nu vor mai pricepe ce înseamnă jertfa de sine. Avem, din nenorocire, până acuma pilde vii, pe cari le știm cu toții. Ei bine, de astfel de oameni societatea noastră n'are lipsă niciodată.

O îndreptare în privința asta cutez să spun, că ar puteà urmà din două locuri: din familie și din însaș societatea. Familia să apuce din nou firul rupt al tradiției bătrâne și să-și pună în curat pe toți membrii familiei cu noțiunea ce va să zică intelectual român aici la noi.

Societatea la rândul ei să nu pună zid între tinerii săraci și cei bogați. Să ne convingem și să credem, că o singură bogăție este pe pământ folositoare pentru noi și pentru alții: mintea și omenia. Să ne ferim de a introduce moda străină, ca chiar între intelectuali de-o parte să așezăm pe cei bine situați, iar de alta pe cei cu stare mai subțirică.

B) Incepem să ne plângem tot mai mult cu toții de neinteresul ce-l purtăm pentru toate lucrurile ce nu ne privesc pe noi personal. Pentru neinteresul acesta stagnează instituțiile noastre, zic mulți și nu ne putem urnì din loc. Pe drumul culturii naționale suntem aproape acolo, unde ne-au lăsat conducătorii cei dintâi. Toate instituțiile noastre mari sunt puse la cale de atunci. Ce s'a făcut

Foarte înțelepțește vorbește Chiru: „Nu trebuie, zice el, nu trebuie să fie stăpânitor alt, decât numai acela, ce covârșește pe cei alalți cu înțelepciunea.“

Bernard, scriind lui Eugeniu, zice: „O Eugenie! ascultă cuvintele mele, care nu sunt așa de frumoase pe cât sunt de sănătoase. Trist lucru de a fi cineva în treaptă înaltă și cu suflet jos; în scaun de frunte, și apoi cu viețuire de coadă; cu limbă vorbitoare și cu fapte nelucrătoare; cu vorbă multă, și cu spor puțin; cu față frumoasă și cu urmări urâte; cu cap cărunt, și cu inimă deșartă; cu mare stăpânire, și cu mai mare nestatornicie și altele.“

Ambrosie zice: „Stăpânitorul se cuvine a-și potrivi faptele cu numele ce poartă.“ Este adevărat, că și stăpânitorul este om, și nu se poate desbrăcà de tòată neputința omenirii, pe când se îmbracă cu puterea cărmuirii; dar cu toate acestea el este dator negreșit a face fericirea supușilor săi.

(va urmà).

CORESPONDINȚE.

Sfințire de biserică.

In noianul grijilor și amărăciunilor zilnice, cari îți răpesc alteori și puținele clipe, în cari ar fi să-ți recreezi sufletul, inima, gândirea, — îți cade nespus de bine dacă ți-se dau ocasiuni înălțătoare cu adevărat, — clipe de o reculegere sănătoasă, o reculegere de suflet, creștinească, care nu se poate numi a unui singur individ ori — poate — localnică, o reculegere, care se poate numi a unui neam întreg.

Antestătorii noști strămoși, cari în zilele lor îmbătrânite de mult, toată obida, tot năcazul lor de oameni vii și-l fărâmau în revărsarea unor lacrimi ascunse, fără de grai, neputincioase, — își luau tăria rezistinței la scutul și adăpostul unor umile bisericuțe ținguiate, cu lemnul înegrit pe dinafară, în câte un dâmb părăsit.

Decât, că dacă noi, cești de acum, avem și răgazul și puterea, pe care nu o aveau cei de mai nainte ai noștri, de a ne ridicà Inchinatorului lăcașuri scumpe, lăcașuri la o potrivà cu alte neamuri mai fericite, ce ar însemnà dacă în nouele lăcașuri nou spirit de închinăciune, proaspet am și aduce?

Așaceva îmi îngâna adierea, care din valul de cântări, clopote, bubuit de treascuri, fețe încinse în zăbranicul mândriei sufletești, dela sfințirea bisericii din *Mercina* în preapomenitul Bănat, rămâneà să se înalțe singur cătră nemărginitul albastru.

La tot cazul acestei înclinări au dat expresiune puținii Mercinenți uniți, când sub căpetenia părintelui lor Cosma au hotărât înlocuirea modestei capele, care zeci de ani le înălță în învăluiri de fum de tămâie, rugăciunile sfioase într'acolo, de unde coboară toată darea cea bună și tot darul desăvârșit, cu măreața biserică de azi, care se înalță cu o neodihnită chemare la sine, în mijlocul fruntașei comune.

Zidirea bisericei începute de cu primăvară a ajuns să se termine la o zi în urma marilor serbări ale nașterii. Intreprinzătorul, firește, a trebuit să fie un străin. Dacă ne gândim la multele noastre bisericuțe, cari azi-mâne așteaptă să-și primenească bârnele învechite în haina odăjdiilor noi, de ce nu am aveà și întreprinzătorii noștri, cari la tot cazul ar fi mai încălziți de aspirațiunile unui neam, care vreà primenirea.

Insași sfințirea birericii din Mercina s'a săvârșit în ziua măritului și înaintemergătorului Ioan Botezătorul, la 20 Ianuarie a. c. de M. On. V. Poruțiu, protopopul Oraviței ca delegat al P. S. Episcopului diecezan Dr. Vasile Hossu, de preoții: P. Sântoma (Secaș), A. Radu (Vărădia), A. Cosma (Mercina) și teologul absolut G. Bogdanfi (Oravița), cest din urmă ca lector.

Cântările au fost conduse de două coruri țărănești. Cântările au plăcut mult, cum plac toate corurile bănățenești și au ridicat nespus măreția sărbării. Intre toți s'a deosebit voacea de bariton a teologului din Timișoara Ioan Mioc, care în ondulațiile cântării s'a dovedit cu aleasă pricopere și iscusință.

Intre oaspeți se distinge reprezentantul vice-comitelui din Timișoara, notarul local: Crenianu și o mare afluență de gr. orientali.

Pregătirile înaintea sfințirii s'au făcut cu o zi înainte de părintele-protopop Poruțiu, iar în ziua sfințirii des de dimineață binecuvântarea apei, cu care apoi — între sunete de clopote, treascuri și cântări, stropirea bisericii dinlăuntru și stropirea bisericii dinafară — pănăce poporul făcèà, în clipirea trămurătoare a luminărilor, ocolul de trei ori în jurul Sionului nou.

A fost desevârșit de înălțător momentul, când părintele protopop după întreitele bătăi în porțile zăvorâte, ia în stăpânire spirituală Sionul adumbrit în tainica adorare a Celui ce se coboară să sălășluiască într'însul.

Tot păr.-protopop în o predică aleasă și înaltă în învățături vorbește simpatic și convingător despre înțelesul omenesc al ăstor fel de așezăminte bătrâne și scumpe.

Pe urmă întrunire la masa părintelui Cosma. Părintele Cosma e tiner, e simpatic, e sirguitor în avânturi sufletești. Dacă a știut — în vreme de cinci ani — să-și înzestreze o casă parohială domnească, dacă a știut apoi să-și înzăstreze și rodul sfințirii de azi — biserica, cea mai înaltă instituție în viața noastră de popor cu tradiții stră-

---

ceva nou, pentru poporul întreg, de generația mai tinără?

La osânda aceasta de neinteresare, de apatie față de toate chestiile, cari taie în viața noastră socială, fiecare din d-voastră știm, că poate să adaugă ceva. Cine nu cunoaște, ca să încep chiar cu „Astra“, câtă lâncezime nu-i în despărțămintele noastre? Cât de cu greu se pune ceva la cale, cât de anevoie se face ceva. Președintele convoacă membrii din comitet și unul uită, al doilea are de lucru, al treilea se întoarce dela drumul jumătate! Și câți nu vor ști, chiar din despărțămintele unde se muncește, că 3—4 fac totul.

Cu cât a crescut numărul membrilor ordinari cel puțin, în răstimpul scurt în care pătura noastră cultă s'a triplicat cel puțin?

Care-i interesul față de societatea soră „Fondul de teatru“?

Cum stăm cu sprijinirea pressei și a literaturii românești?

Cari ne mai interesăm de știința, de istoria română mai ales? Bătrânii, cari n'aveau atâtea cărți la dispoziție ca noi, — erau cu mult mai orientați ca noi.

Care e mișcarea tinerimii noastre de vre-o 20 de ani încoace, afară de faimoasele „petreceri de vară“ de pe la sate, sau „seratele dansante“ de pe la orașe?

Câți sunt la noi pasivi din principiu, Dumnezeule?

Acum pentru alt popor această apatie la tot cazul folositoare nu e, dar pentru noi e soră cu moartea. Căci dacă noi nu ne vom ajutà pe noi și instituțiile noastre, cine să ne ajute? Iar acestea sunt toate chestii vitale pentru noi, cari, dacă-s lăsate baltă, se răzbună amar.

Acest neinteres, care se vădește tot mai mult, va fi având cel mult cauze, dar ceea ce-i stă la bază și-l razimă mai cu temei e principiul materialist-comercial al vieții, din care caută să se adape tot mai mulți. Dacă luăm lucrurile așa: piară lumea numai eu să pot trăi cum se cade, atunci ne dăm pe râpă. Și nu ne ducem numai noi, ci tragem în prăpastie viitorul unui întreg popor.

Cei mai mulți ne desvinovățim pentru neinteresul ce-l purtăm cauzelor culturale românești cu ocupațiile noastre speciale. „Am atâta lucru, crede-mă, de nu-mi rămâne timp nici să cetesc o gazetă, o revistă,“ spun cei mai mulți.

Oare înaintașii noștri n'au avut ocupațiile lor speciale? N'au trebuit să muncească și ei pentru familiile lor? E adevărat, că azi e traiul mai scump, dar și mijloacele de câștig sunt mai multe decât înainte. Nu munca prea multă e cauza desinteresării noastre, ci direcția bolnavă a activității noastre. Căci o activitate sănătoasă, ori cât de intensivă ar fi, e recunoscut, că departe de-a te moleși ori obosi, te ține veciuic treaz. Ci când tu, om în toată firea, muncești o viață întreagă numai pentru tine și toată activitatea aceasta e înfrigurată de gândul bunăstării materiale proprii, să ai oricât timp liber, lucrurile ce nu taie în interesele tale, nu te agită, nu te pot agità, pentrucă ajungi nesimțitor pentru ele.

Și din starea aceasta sufletească se ajunge la două apariții bolnave. Ori zicem așa: Cutare și cutare trebue să se intereseze. Ei sunt puși în frunte. Ei n'au altceva de lucru. Și ne apucăm să criticăm pe toată lumea, că nu-și împlinește datorințele, încheind cu „să nu fiu eu așa de ocupat le-aș arătà eu cum trebue muncit“.

Ori apoi iasă la iveală, rar, ci mai mult se ascunde în sufletele noastre convingerea urâtă: „Eu și așa nu pot folosi nimica. Cu ce aș puteà eu ajutà?“ Și de aci încolo ne turtim formal, ca să mă exprim astfel.

Ca să asamăn acest rău nu ne-ajută la nimic terfelirea în pressă, ori cearta personală, ori disprețul. Nu ne trebue îndemnuri, ci ne trebue un leac cu mult mai radical: Suflete ne trebue, suflete, cari să samene cu a înaintașilor noștri. Și dacă nu ne vom sili acasă, în școlile cari le mai avem, în întrunirile permise de lege, ca să creștem astfel de suflete, să nu credem, că le vom află de-a gata. Un suflet frumos, cu toate tendințele normale, un suflet, peste care să adie veciuic vântul însuflețirii, a luptei desinteresate, — pentru alții, pentru toți, e cea mai mare și mai trainică comoară. Să ne

bune, cu o fărâmă de oameni mai sărăcuți, și dacă a știut să atragă în ajutorul clădirii conlucrarea spontaneă a număroșilor creștini gr. orientali, apoi s'a dovedit a fi harnic în omenie, modest și moral.

Sara a fost reprezentația corului țărănesc local cu cântări și teatru. Succes mulțumitor. Ceeace s'a greșit aci e greșala tuturor, e o greșală generalisată. Poporul de pe aci a eșit din școala teatrului și face școala dela sine.

ps.

Fondul cultural.

Incepem cu publicarea contribuirilor și subscrierilor făcute în favorul fondului cultural al Arhidiecezei noastre, menit să vină în ajutorul școlilor noastre, amenințate de primejdia de a fi închise.

Prima contribuire a făcut-o la acest fond dnul *Dr. Teodor Mihályi*, deputat, dând cor. 100 în loc de cunună pe mormântul neuitatului canonic Dr. Aug. Bunea.

Tot din acest trist prilej au contribuit:

Vasile Mica, proprietar în Someș-Odorheiu . . .	20·—
Nicolae Racoțu, medic Șeica mare	20·—
Augustin Stupar, negustător Blaj	10·—
Dr. Dionisie Roman, advocat Mediaș	10·—
Mihai Popovici, proprietar Mediaș	5·—
Marius Păculea, comptabil Mediaș	5·—
Biserica *Tohanul vechiu* . .	30·—
Oct. Florian, preot Sânger .	10·—
Institutul „*Patria*“ Blaj . .	500·—
Au contribuit apoi:	
Ioan M. Moldovan, preposit capitular Blaj	500·—
Ioan Dobrean, preot Corbu	500·—
Dr. Simion Tămaș, advocat Hida	300·—
Alesandru Onaciu, jude de curie Budapesta . . .	500·—
Samuil Poruț, cons. guvern. pens Bistrița	400·—
Dionisie Șimon, mare proprietar Sângeorgiul de câmp	1000·—
Eugen Bianu, Făget . . .	1000·—
Dr. Izidor Pop, advocat Lugoș (5 acții „Codreana“.)	500·—
George Pop, proprietar Vaidacuta, (5 acții „Vulturul“)	500·—

Albumul Bunea,

s'a dat la tipar și va apăreà în curând, cu *copertă artistică în colori și alte multe clișee alese cu îngrijire.*

Textul cuprinde: toate articolele gazetelor și revistelor dela noi și din România, române și străine, dela moartea regretatului mare bărbat; *toate* telegramele de condolență, nenumărate scrisori nepublicate, descrierea complectă a înmormântării, cu amintirea tuturor cununilor ce s'au trimis, cu toate discursurile ce s'au ținut, cu numele notabilităților cari au luat parte, etc. etc.

Nădăjduim să fie un semn de pietate vrednic de memoria neuitatului Bunea.

Se va vinde în folosul ridicării unui mausoleu la groapa lui Aug. Bunea.

Abonamente se pot face încă la adresa: *Albumul Bunea. Seminarul Teologic. — Blaj (Balázsfalva).*

Rugăm înapoierea listelor de abonament!

Nr. 6—1910.

Convocare.

Reuniunea femeilor române gr.-cat. din Blaj, își va ținea adunarea generală *Duminecă în 27 Februarie 1910. la 3 oare d. a. în localul Casinei române.*

Invităm la aceasta adunare pe toți membri și binevoitorii Reuniunei.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului.
3. Prezentarea rațiunilor de pe an. 1909.
4. Alegerea comisiunilor, *a)* pentru cenzurarea raportului general, *b)* pentru cenzurarea rațiunilor, *c)* pentru înscrierea membrilor noi și încassarea taxelor dela membrii vechi.
5. Rapoartele și propunerile comisiunilor.
6. Eventuale propuneri.
7. Verificarea procesului verbal și închiderea adunării.

Blaj, la 8 Februarie 1910.

Cornelia Deac, prezidentă. **Traian German,** secretar.

Noutăți.

Din Arhidieceză: *Emil Petran* adm. par. în Lăpuu (tr. Clujului) a fost numit paroh în Almașul mare (tr. Almașului) *Virgil Stanciu* adm. par. în Șeica mică (tr. Mediașului) a fost numit paroh în Straja (tr. Sebeșului). *Petru Chețian* adm. par. în Mighindoala a fost numit de paroh în Căcucin (tr. Reghinului). — Pentru completarea parohiei *Sebeșul săsesc* împreunată cu oficiul protopopesc, se escrie concurs cu terminul de 28 Febr. n. Venitul congrual 371.78 cor. venitele protopopești: 240 cor. salar 100 cor. subvențiune și alte venite protopopești după statutele arhidiecezane. — Până la acelaș termin sunt de ocupat parohia *Șilea mag.* (tr. D.-Sân-Mărtin) cu venit congrual 257·50 și parohia *Ciucmandru*, (tr. Ibașfalău), cu venit congrual de 471.04 cor.

Hymen. *Lucreția Bozac* și *Traian German*, prof. Blaj, cununați.

Știri personale. *Emil Solomon*, forestier la Domeniul Coroanei din Mălini, (România) a fost decorat cu crucea „Serviciul credincios“ cl. I. pentru munca și zelul dovedit în oficiul său. — Aducem sincere felicitări compatriotului nostru, care e fiul distinsului protopop al Ludoșului.

Vești bune. Dintr'o scrisoare mai lungă ce primim extragem următoarele șire: De un timp în coace Reteagul, care erà amorțit de-a binele, a început a dà semne bune de deșteptare. Și aceasta decând cu venirea învățătorului Gavril Bochiș, care desvoaltă o activitate extrașcolară îmbucurătoare. La 19 Ian. n tineretul din Reteag a dat o producție poporală, care a succes foarte bine. Special tinerul țăran Macedon Pop s'a dovedit un talent comic respectabil. Venitul petrecerii de 112·30 cor. s'a trecut la fondul pentru zidirea bisericii celei noue.

Petreceri. Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român, despărțământul Mediaș, invită la *Producțiunea teatrală-declamatorică, urmată de dans,* ce se va aranjà la mese întinse Duminecă în 20 Februarie st. n. 1910, în sala dela hotelul „Strugurul“. Venitul curat este destinat pentru „Desp. Asociațiunii Mediaș“.

Cancelarie advocațială. *Dr. Aurel Nistor advocat,* aduce la cunoștință, că și-a deschis cancelaria advocațială în Baia-Mare (Nagybánya) piața Rákoczi Nr. 32. casa Svaiczer etag. I. — Dr. *Victor Gael* aduce la cunoștință, că și-a deschis cancelarie advocațială în Gârbău (Csáki-Gorbó).

Advocat nou. *Dr. Cornel Centea*, fiul preotului *Andrei Centea* din *Sălsăg — Selagiu* în 21 Ianuar a. c. a făcut censura de advocat în *Târgul-Mureșului.* Felicitările noastre!

BCU Cluj / Universitatea Babeș-Bolyai

însemnăm, că nu singura învățare de carte face pe cineva cult. Adevărat om cult va fi numai acela, care are un suflet ales, care ține spre desăvârșire, pe care-l agită serios gânduri și sentimente înalte. Astfel de oameni însă nu ne dă slova rece a cărții, ci inima părinților, a profesorilor și sufletul societății în sinul căreia crește.

Ca în privința aceasta să se potă luà un avânt de regenerare, societatea noastră românească ar trebui să fie cu mult mai sensibilă. Să nu primească în sânul său cu aceeaș bunăvoință pe toată lumea, și pe cei cari muncesc și se interesează de înaintarea ei culturală, și pe cei cari nu-i poartă grija. Ramurile verzi trebue să se cunoască totdeauna dintre cele veștede sau chiar uscate. Când tinerii de azi vor vedeà, că în pătura cultă românească sunt bine primiți și apreciați adevărații luptători ai cauzei noastre, fie oricât de săraci și orice poziție ar aveà în societate, iar cei neactivi vor fi trecuți cu vederea și încunjurați, fie oricât de avuți și cu poziții înalte, vor primi școala cea mai bună, și învățătura cea mai tare.

Numai cât, spre durerea noastră, în multe părți pe scaunul cel din frunte șade totdeuna cel mai bogat, chiar în cazul, când e cel mai neactiv și fără un strop de însuflețire pentru idealul cultural ori social al nostru, care în adâncul sufletului poate te disprețuește chiar când îi dai întâietatea.

(Va urmà)

Promoție. *Ștefan Banfi,* fost elev al școalelor noastre, a fost promovat la universitatea din Budapesta de *doctor în medicină.* Sincere felicitări!

Adunarea „Patriei". Sâmbăta trecută la 5 crt. s'a ținut a 24-a adunare generală a institutului nostru „Patria", care prin soliditatea sa și prin chipul cuminte, cum e condus, ocupă loc între fruntașele noastre institute de credit. Pentru această adunare au fost depuse 1755 acții, cari dădeau 653 voturi. Din raportul direcțiunii și bilanțul anului 1909 scoatem câteva cifre mai de interes. Capitalul social s'a ridicat la cifra de 550 mii cor. Emisia aceasta a treia s'a făcut în liniște, între vechii acționari, și până la încheierea anului au fost complet plătită. Fondul de rezervă, cu dotația anului întrece capitalul, ceeace denotă soliditatea institutului. Tot în favorul acestei note bune sunt depunerile, cari se apropie de 3 milioane cor. Mai însemnăm aci împrumutele cambiali cu peste 3 milioane coroane, cele hipotecare și lombard de aproape 100 mii cor. și față de acestea efectele de aproape o jumătate milion cor. și alte realități de aproape 100 mii cor. Întreagă circulația anului a fost de 33 mil. cor. iar venitul curat de 86 mii cor. Din acesta s'au dat de acție 30 cor. dividendă, 30 mii cor. fondului de rezervă, aproape 4 mii cor. fondului de pensiuni și 4521·79 spre scopuri de binefacere. Suma aceasta s'a împărțit astfel: fondului spitalului studenților 1500 cor. fondului cultural 500 cor. Casinei din Blaj 400 cor. câte 100 coroane școlii elevilor de meserii, școlii de fetițe, mesei studenților din Blaj și Cluj studenților bolnavi, internatului preparandial și societății meseriașilor; studenților săraci s'au votat 50 cor., iar restul a rămas la dispoziția direcțiunii. În direcțiune au fost reales Dr. Ales. Pop și George Bărbat, iar în locul devenit vacant prin moartea membrului Dr. Augustin Bunea, a fost ales Dr. Isidor Marcu.

Dare de samă. La serata literară-muzicală a teologilor din Blaj, aranjată în 23 Noemvrie 1909, s'au încassat cu totul 926 cor. 30 fil. — Au suprasolvit: Escel. Sa Dr. Victor Mihályi 20 cor.; Il. Sa I. M. Moldovan, prepozit, Blaj, Rev. Dr. Aug. Bunea, canonic Blaj, Dr. Elie Dăian, protopop Cluj. Dr. Morar, adv. Ibașfalău, câte 10 cor.; I. Bucur, protp. Indol 8 cor. 20 fil.; G. Bărbat, protp. Blaj, Vasile L. Pop, protp. Sângeorgiu, A. Șerban, preot Voila, câte 7 cor. 50 fil.; I. Bozac, preot Sâmbotelec, Ieronim Dănilă, preot Budatelec, Vasile Pop Masca, v.-protp. Beiu, Filip Pop, Riciu, Ioan Andrea, inginer reg. de mine, Al. Suciu, înv. pens. Mediaș, câte 5 cor.; Al. Târnăveau, protp. Pogăceaua 4 cor. 20 fil.; Sim. Moldovan, protp. Noul-săsesc, Emil Pop, protp. M.-Uioara, G. Grecu. preot Șelcău, Laur. Nicoară, preot Bistra, I. Domșa, compactor Blaj, Vasile Moldovau, preot Bicaz, câte 4 cor.; I. Pop, protp. Morlaca 3 cor. 50 fil.; Clariss. Dr. Al. Nicolescu, Blaj, I. P. Macaveiu, vicar Făgăraș, Val. Florian, preot Racovița, Max. Recean, preot Vaidarecea, I. Trif, preot Tăuni, Nic. Puian, preot Lupu, Mircea Ioachim, not. com. Szásziványtalva, I. Tăslăuanu, preot Bélbor (cott. Cluc), M. Jourca, not. Reșinar, câte 3 cor.; Gavrilă Pop, Măhaciu, Quint. Viciu, Blaj, Laur. Pascu, protp. D.-S.-Mărtin, Iosif Lita, protp. Iclod, Iuliu V. Montani, protp. Zlatna, I. Costin, protp. Turda, Ioan Hossu, preot Milașul mare, Atanasiu Roșian, notar Gârbova de jos, Dl Pomuțiu, câte 2·50 cor.; Ioan Șara, preot Vurpăr, Elie Câmpean protp. Gy.-Szt-Miklós, Ioan Alesandru, preot Csik-Szt-György. Mateiu Moldovau, preot Agriș, câte 2·20 cor.; Păr. călugăr Elie Domșia, Blaj, Aur Aron, preot Miraslău, Ariton M. Popa, protp. Reghin, Alex. Papiu protp. Iernut, Iuliu Busoiu, Blaj, Simion Zehan, preot Cașva, Val. Dâmboiu, preot Sebeș, G. Mărcuțiu, Blaj, câte 2 cor.; I. Maior, protopop Aiud, Nic. Aron, v.-protop. Teaca, câte 1·50 cor.; Filip Poșiar, preot Cojlar 1·40 cor.; Artemiu Boer, adm.-protp. Kászon, Șt. Lita, preot Luncă. I. Bitea, preot Cut, Iuliu Trușia, preot Ciucea, Nic. Galea, preot Hundorf, câte 1·20 cor.; Al. Ciura, prof. Blaj, I. Neamțiu, proprietar, Ioan Petean, preot Jucul nobil, Silviu Handrea, Blaj. F. Kampf, Blaj, Suciu, prof. Blaj, I. Ianza, Blaj, câte 1 cor.; Iosif Marian, înv. Bucerdea grânoasă 80 fil.; N. N. 70 fil.; I. Hățegan, Cojocna. Ștefan Sándor, Székelyudvarhely, Iovian Andrei. Dârgea, câte 50 fil. și Ioan Moldovan, Ciunga 40 fil. Rugăm pe marinimoșii suprasolvenți să primească și pe calea aceasta călduroasele noastre mulțumite. *Octavian Bugner,* președinte *Ștefan Suciu,* cassar *Nic. Vescan,* controlor.

Contribuiri pentru Masa studenților din Blaj: Cu ocaziunea cununiei teologului *Dănilă Sasu* din Hurez cu dșoara *Carolița Russu* din Sita-Buzău, la propunerea parohului din Șinca-veche Ioan Fulicea, au contribuit: 30 cor. 10 fil., anume: Ioan Fulicea 2 cor., N. N. Făgăraș 2 cor., Nicolau Russu învățător 5 cor., Dănilă Sasu paroh 2 cor. 50 fil., George Bulea paroh 2 cor., Ioan Nan paroh 2 cor., Dumitru Purice paroh 1 cor., Irimie Ticușan învățător 1 c. 50 fil., George N. Russu 1 cor., Nicu Russu 1 cor., George Olariu Fazakas învățător 1 c., George Olariu Fazakas paroh 50 fil., Alexiu Bobeș colector 50 fil., Olimpiu Ștefanoviciu student 50 fil., Octavian Benția învățător 50 fil. Nicolae Ticușan 50 fil. Nicolae Furtuna înv. 30 fil., Ioan Pop 50 fii. Ioan Cojocar 50 fil., Mircea Tomas teolog 25 fil, George Rus teolog 10 fil., Dănilă Sasu 2 cor. 50 fil., Suma a fost trimisă prin Oct. Benția înv. în Hurez. — Cu ocaziunea cununiei advocatului *Dr. Eugen Trușia* cu dșoara *Silvia Șipoș* din S.-Reghin, la propunerea preotului V. Muntenescu, s'au colectat 24 cor. Suma a fost trimisă Direcțiunii gimnaziali prin Ariton M. Popa protopop gr.-cat. în Reghin. — *„Șercaiana"* institut de credit în Șercaia (Făgăraș) a dăruit 50 cor. — *„Câmpiana"* institut de credit în Mociu (Cluj) 20 cor. — Dăruitorilor li-se aduce sinceră mulțămită.

Consiliul de administrațiune.

Necrolog. † *Pompiliu Tordășianu* revizor reg. de finanțe după lungi și grele suferințe, în al 53-lea an al vieții și al 13-lea al fericitei sale căsătorii, a decedat în Domnul Vineri, la 28 și a fost înmormântat Sâmbătă la 29 Ianuarie n. 1910, în ciniterul din Odorheiul-săcuesc.

— † *Văd. Ana Buzilla n. Crețiu,* preoteasă în Sânmiclăuș, în 6 Februarie 1910 în anul al 65-lea al etății și 20-lea al văduviei sale, provăzânduse cu ss. sacramente după scurte suferințe, și-a dat nobilul și blândul sen suflet în mânile Creatorului.

— † *Ana Oigăreanu n. Rațiu de Nagylak,* a repausat subit la 4 Februarie st. n. la ceasul 6½ dimineața, în Sasca-montană.

Odihnească în pace!

Posta Redacțiunii.

V. D. Articolul Dtale, departe de a limpezì situația destul de turburată, ar dà poate prilej la discuții nefolositoare. Am socotit deci s'o lăsăm de o parte.

G. V. Nu ne simțim chemați, nici nu aflăm timpul potrivit, pentru a cercà resolvirea acestei chestiuni controversate. Ii va venì vremea credem în curând.

„Vestitorul". E poate întâiul raport ce-l faci la un ziuar. Pentru aceea scrii cinci pagini bine tixuite, crezând, că faci „un serviciu bun presei române", descriind așa de pe lung și larg piese cunoscute tuturor, și lucruri, cari interesează pe un anumit număr restrâns de cetitori.

Nr. 25—910.

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare le edificarea școlii gr.-cat. edificândă în Budatelec (Budatelke p. u. Nagyczég—Budatelke, comitatul Kolozs) prin aceasta se recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 500 cor., adecă cincisute coroane la curatoratul parohiei gr.-cat. din Budatelec cel mult până la 15 Martie 1910 la 12 oare din zi.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în consideraro.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 3 Iunie 1909 sub Nrul 3932 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Budatelke între oarele 9—12 a. m. și 2—4 p. m.

Se observă, că a) reflectanții trebuie să aibă cualificația recerută și b) curatoratul își rezervă dreptul, a încredința întreprinderea aceluia, care îi mai convine.

Budatelke (Budatelec), la 1 Febr. 1910.

Ieronim Dănilă, paroh gr.-cat. **Vasilie Filip,** curator primar.

(7) 2—3.

De vânzare!

Să vinde din mână liberă **fabrica de cărămidă și țiglă „NEPTUN"**, și anume: o mașină de făcut cărămidă, o presă pentru scocuri, mai multe forme pentru uscatul țiglelor, șoproane și alte recvisite aparținătoare fabricei de cărămizi.

Cei interesați să se adreseze la

Dionisiu Trifan
B L A J.

(10) 2—3

Să caută un PRACTICANT pentru farmacie. Reflectanții trebue să fie absolvenți de clasa a VI-a gimnasială.

Oferte la CORNEL DEMETER farmacist SZÁSZVÁROS.

14 (1—2)

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 22

Fost-a Luther mărime etică? — se întreabă Denifle; şi răspunde tot dânsul: Seniorul teolog, moralist lutheran Stäudlin a scăpat din peană o grea vorbă adevărată, că dacă ar fi să ne întoarcem la principiile de morală ale lui Luther — am perde însaş morala din mâini (Stäudlin: Geschichte der christl. moral seit dem Wiederaufleben der Wissensch. Göttingen 1808 p. 202; V. Denifle: Luther în rationalistischer u. christlicher Beleuchtung Mainz 1904. p. 40).

Intre astfel de condiţiuni, când chiar şi urmaşii drept descendenţi ai lui Luther se întorc cu groază dela dânsul şi toată manopera lui — putem acum, în fine, înţelege şi adevărul: pentruce *greşesc* aceia, cari socotesc chiar evul nou dela păşirea lui Luther (1517, după alţii 1721).

Caci, de fapt, ce a fost păşirea lui Luther în istorie? Răspunsul e uşor din cele de până aci: o disonanţă vătămătoare în armonia lumii şi o înaltă stavilă în cultura europeană, pe care a stânjenit-o nespus de mult.

Protestantul Menzel nu neagă, că spornica înflorire a ştiinţelor dela capetul veacului al XV-lea şi începutul veacului al XVI. a fost enorm slăbită şi oprită de mişcările revoluţionare ale epocii „reformaţiunii."

Cine nu admite aceasta şi mai ales, că resmiriţele provocate de protestantism au prădădit o sumedenie de producte geniale în artă: în pictură, arhitectură, sculptură ş. a. m. d. — n-are decât să consulteze istoria răscoalelor de popor pe vremea „reformaţiunii."

Va află multe pestriţe episoade despre spargeri şi prăbuşiri de biserici, mănăstiri şi claustre, cari pe vremea aceea erau în mare parte — nu exagerăm — unicile depositare de comoară geniată a istoriei culturale a omenirii. — Şi încă cine ştie, câte alte lucruri nepreţuite se vor fi nimicit, pe cari istoria n-a mai ajuns să le pună la răvaş.

Momente ca şi aceste la cari nu mai a pagubă pot reprivi cronicarii obiectivi: nu pot fi distinse cu preeminenţa de a semnalà începutul unui ev nou; — şi mai vârtos nu: din pricina, că un alt moment, mult mai însemnat, mai neasemănat în urmări şi totodată *folositor* s'a ivit pe orizontul istoriei cam în acelaş timp: inventarea tipografiei la mijlocul veacului al XV-lea.

Episcopul de odinioară din Mainz: Ketteler (1877) a spus un mare adevăr, când, într'un moment de fericită inspiraţiune, a zis, că sf. Pavel, dacă ar trăi şi munci azi, ar fi: gazetar, — repetam: mare adevăr, de oarece a caracterizat foarte nimerit — poate ca nime altul — ideodynamica pressei în evul nostru numit: *nou.*

Azi toată forţa, tot zelul nesfârşit şi toată elocuenţa apostolică a unui sf. Pavel — fără pressa puternică nu mult ar puteà folosi: nici religiunii, nici ştiinţii, nici societăţii, nici culturii universale.

Cele mai momentaoase realităţi de odinioară (d. p. mijloacele de comunicaţie: curieri, solii şcl.) sunt numai miniatură palidă pe lângă corelativele lor de azi, cari au devenit deja colosuri (d. p. trenuri, telefon, telegraf cu şi fără sârmă şcl.).

S'a schimbat lumea cu mijloacele şi pretensiunile ei — şi cu ea s'a schimbat şi vieaţa omenimii dimpreună cu modul de-o pricepere după vrednicie.

Azi nu mai ajung ideile cuvântate într'un loc două; trebuiesc răspândite de-o dată în mii şi mii de locuri spre a puteà cuceri cât mai mult teren. — Omenimea a observat de curund forţa ce zace astfel în pressă şi n-a pregetat să o întrebuinţeze întru toate. — Azi *şi* cei mai buni *şi* cei mai răi se războiesc în coloane tipărite, şi putem zice — fără frica de a puteà fi combătuţi de cineva — că *a cui e pressa, aceluia e şi viitorul.*

Doar răspândirea nimitoare a ştiinţelor din toate ramurile în veacurile din urmă tot numai pressei se poate mulţumi.

Tipografia — zice un bun psicholog — a desrobit inteligenţa. punând la îndemână spiritelor independente operele marilor genii ale tuturor timpurilor (Payat-Pandelea: Educaţia Voinţei p. 192).

Iată deci pentruce pretinde loialitatea istorică, dreptul firesc şi obiectivitatea de cronicari conştii: să nu considerăm ca punct de mânecare al evului nou decât momentele inventării teascurilor.

Pentru observarea acestui postulat al adevărului nici nu e lipsă de pledoarie prea multă, căci ori cărui om cu judecată i-se impune de sine.

Protestantismul va fi deja de mult îngropat dimpreună cu toată spoiala şi tot coloratul său bisericesc, pe când cine ştie, care compătimitor al lui cu zimbet de critic rece va scrie şi edită „povestea reformaţiunii de odinioară" — cu cele mai moderne şi desăvârşite caractere tipografice, ce vor fi existând atunci.

(Va urmă).

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**
Redactor responz.: **Augustin Gruiţia**

Băile Buziaş

Phönix apă minerală de Buziaş

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beşică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului şi a petri în beşica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(35) 5—?

Să sprijinim arta română!

T. P.

De un timp în coace satele noastre sunt cutreierate de niste indivizi (agenţi) de pe la diferite firme ca „Nicula" etc., cari înşală bietul popor cu nişte icoane, cari nu numai că sunt pocite şi scumpe, dar sunt cu totul contrare şi interzise stilului nostru bisericesc bizantin.

Încurajat de un interes popular, cred că corăspund unei adevărate necesităţi de mult simţită şi împlinesc o datorinţă a tuturor Românilor, evlavioşi şi credincioşi a tradiţiunilor bisericeşti, recomandându-mă M. On. Domni protopopi şi preoţi ca:

Pictor bisericesc român.

După o praxă de mai mulţi ani făcută în străinătate, **în arta picturii bisericeşti,** şi după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, m-am stabilit în comuna mea Agârbiciu Tr. Mediaşului, unde asemenea am pictat ambele biserici.

Primesc în executare orice pictură în ulei ca: **iconostase (altare), orice icoane mărimi pe pânză, lemn, zinc etc., cruci, prapori etc., renoiri şi reparaturi pictorale** tot felul de auriturí până la cel mai fin aur veritabil cu preţurile cele mai moderate.

Poşed atestate de mulţumire pentru lucrările mele cerând sprijinul On. obştei române, semnez

cu deosebită stimă

NICULAE BACIU,
pictor bisericesc.
Agârbiciu (Szász-Egerbegy).

(12) 1—4

După morburi

este emulziunea lui SCOTT cel mai potrivit mijloc pentru de a prevenì alte morburi. Cine foloseşte pentru prima oară Emulziunea SCOTT. rămâne mirat cât de repede reintregeşte puterile perdute. Renumele bun, de care se bucură Emulziunea SCOTT pretutindenea, să bazează deosebit pe calităţile eminente şi curate ale părţilor ei constitutive. Chiar şi asupra celui mai debil stomac, asupra celui mai slăbit organism are Emulziunea SCOTT cel mai bun efect.

La cumpărarea Emulziei, luaţi seama să aibă marca de sucire alui Scott: Pescarul

(50) 11—28

Numai Emulzia lui SCOTT este adevărată şi neîntrecută Emulziune de model!

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă! Preţul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.

Să capătă în toate apotecele.

„PIATRA“ cassă de economii, societate pe acțiuni în Teiuș.

Bilanțul pe anul al III-lea 1909.

Conto bilanț. — Mérlegszámla.

Active.		Vagyon.		Pasive.		Teher.	
Numărar în cassă	Pénztármaradvány	C	10.861·55	Capital societar	Alaptőke	C	150.000·—
Cambii	Váltó kölcsön	»	503.163·—	Fond de rezervă	Tartalék alap	»	8.208·62
Împrumuturi hipotecare	Jelzálog kölcsön	»	41·825·—	Depuneri spre fructificare	Betétek	»	176.652·69
Bon la banca Austr. Ung.	Giro követelés az Osztr. Magy. Bnál	»	999·20	Reescont	Visszleszámitolás	»	189.157·—
				Interese anticipate	Előlegezett kamatok	»	10.471·93
				Depozite	Letétek	»	1.092·74
				Creditori	Hitelezők	»	3.942·88
				Dividendă neridicată	Fel nem vett osztalék	»	114·—
				Tantieme neridicate	» » » jutalék	»	322·76
				Profit curat	Tiszta nyereség	»	16.886·13
			556.848·75				556.848·75

Conto profit și perderi. — Nyereség és veszteség számla.

Eșite.		Kiadás.			Intrate.		Bevétel.	
Interese: pentru depuneri capit.	Tőkésitett betéti kamatok	6.883·09	C		Interese dela cambii	Váltókölcsön kamat	C	40.489·87
» » » ridic.	Felvett » »	781·48			» » imprum. hipotecare	Jelzálog kölcsön kamat	»	2.089·16
» de reescont	Visszleszámitolási »	9.772·06	»	17.436·63	Proviziune	Jutalék	»	1.189·16
Marce de prezență	Jelenlétijegyek		»	604·—				
Salare	Fizetések		»	3.263·20				
Chirie	Házbér		»	300·—				
Spese curente	Fentartási költségek		»	1.015·21				
Contribuțiune	Adó	2.651·76						
» după interese de depuneri	» betéti kamatok után	766·46	»	3.418·22				
Porto postal	Postabér		»	260·—				
Competință de timbru	Bélyegilleték		»	84·80				
Amortisări din Mobilar	Leirás a felszerelésből		»	500·—				
Profit curat	Tiszta nyereség		»	16.886·13				
				43.768·19				43.768·19

Teiuș, din ședința direcțiunii, ținută la 29 Ianuarie 1910.

Direcțiunea

I. Br. **Hodoșiu** m. p. președinte. — Dr. **I. Marciac** m. p. vice-președinte. — **Blasian Artimon** m. p. — **Corneliu Crișan** m. p. — **Gavrilă Rațiu** m. p. — **Efrem Rațiu** m. p. — **George Pop** m. p. — **Amos Frâncu** m. p — **Valeriu Dăian** m. p. — **Atanasiu Roșian** m. p.

T. L. Bitea m. p. director esecutiv.

(13) 1-1

S'a revăzut și aflat în consonanță cu cărțile purtate în ordine deplină. Teiuș, la 29 Ianuarie 1910.

Victor Muntean m. p. președinte. — **Iuliu Popp** m. p. — **Antoniu Pop** m. p. membrii comitetului — **Ioan Frâncu** m. p. — **Simion Marcu** m. p. — **Aureliu Hulea** m. p. — **Atanasiu Ciortea** m. p de supraveghiere.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, maşini, mobile etc. în condiţii avantagioase şi cu premii ieftine.

Asigurări pe vieaţă

(pentru preoţi şi învăţători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morţii cu termin fix; asig. de zestre şi asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracţiei (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Prospecte şi informaţii se dau gratuit în birourile Direcţiunii şi la toţi agenţii.

Persoane versate în achiziţii cu cercuri bune de cunoştinţă se primesc în condiţii favorabile în serviciul institutului.

(2· 5 - 52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

3: 5—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o laturo prin aceea ce sunt mântuite de crepare — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *8* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa. că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de touce de metal.

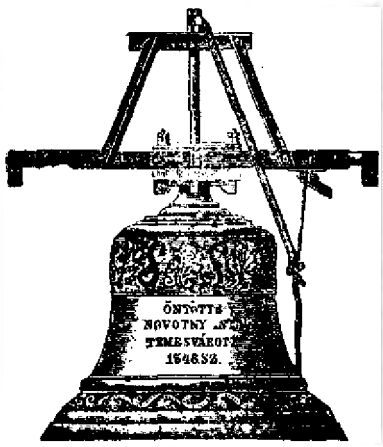

Preţcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco

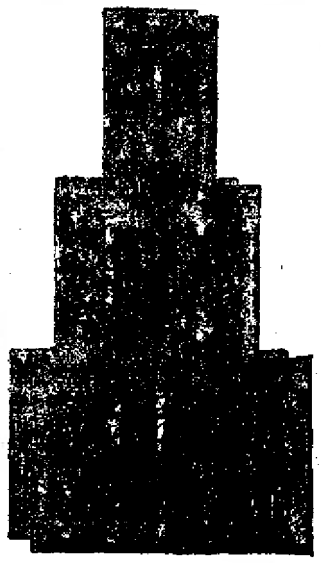

Ţigla Bohn de Nagykikinda.

In propriul interes

Primeşte numai ţigla **BOHN**

din **Nagykikinda** şi **Zsomboly** respingând ori ce altă ţiglă de calitate inferioară pentrucă numai

ţigla BOHN e practica, frumoasă şi trainică.

Cereţi mustre şi catalog.

Fabrica de ţigle BOHN — Zsomboly.

(27) 27—

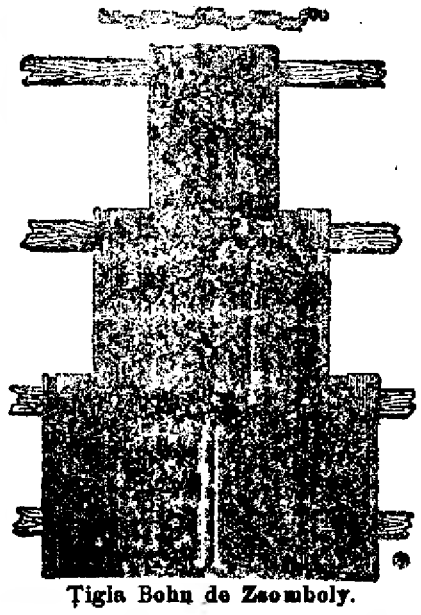

Ţigla Bohn de Zsomboly.

A apărut:

Calendarul „UNIRII“

— pe anul comun 1910. —

Preţul: 50 fil. + 10 fil. porto postal

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:

Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.

Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:

Un şir garmond: edată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 19 Februarie 1910.** **Numărul 8.**

Guvernul şi naţionalităţile.

In crizele politice, ce s'au perândat acum de câţiva ani în ţara ungurească chestiunea naţionalităţilor a jucat un rol foarte important. Partidele magiare beligerante nu-i vorbă s'au ferit să arete şi cea mai mică inclinare, că ar vreà să steie de vorbă cu naţionalităţile, dar vedeau ele totuş, că orice fac, oricum ar vreà să ne încunjure, se lovesc de un zid de granit, de chestia naţionalităţilor. Coaliţia nici chiar act nu a voit să iee, că în parlament există un club al deputaţilor naţionalişti, ba Wekerle, văzând cum aceasta chestiune iese mereu la suprafaţă în toate întreprinderile lor, ca să se liniştească pe sine şi să liniştească şi pe ceialalţi patrioţi, a declarat în dietă, că „nálunk nem létezik nemzetiségi kérdés," la noi nu există chestie de naţionalităţi. Astfel de declaraţii le plăceau patrioţilor noştri cu toate că simţiau ei bine, că realitatea e alta, că la noi există chestie de naţionalităţi şi încă mai arzătoare decât în Austria.

Partidul 48-ist simţià foarte bine, că programul său este absolut utopist, că este imposibil, ca să se poată cândva realizà ceva din postulatele maghiare, până ce nu vor resolvì chestiunea naţionalităţilor. Că vor cere înzădar bancă autonomă, armată maghiară, teritor vamal independent, din Viena li-se va răspunde totdeauna scurt şi — negativ. Faţă de preponderanţa maghiară în Viena vor stà mereu cu naţionalităţile, pe cari Viena totdeauna a ştiut să le ţină în credinţă către sine. Şi s'au putut convinge coaliţia şi maghiarii, că deşi tot guvernul a stat pe punct de vedere 48-ist, deşi au avut toată puterea, toată dispunerea asupra ţării, n'au putut ajunge la nimica, nu pentru machinaţiunile partidelor 67-iste, nici pentru alte motive, ci pentru — naţionalităţi. S'a apucat guvernul se facă reforma electorală, se introducă votul universal şi l-a nimica n'a putut ajunge. Partidele s'au frământat toate una cu alta, Andrássy a pregătit un proiect fantastic, ticluit şi petecit tot în favorul lor şi nici în acela nu s'a încrezut, nu a cutezat să-l aducă în dietă, de frică, să nu ajungem şi noi factori în ţara aceasta. Cu un cuvânt dieta, care moare acuma şi partidele extremiste, cari s'au coadunat sub şefia lui Apponyi, Andrássy, Kossuth şi cari au avut doue în program: crearea statului unitar maghiar în lăuntru şi desrobirea Ungariei faţă de Austria în afară, a dat de mal în toate acţiunile mai mari ale sale din cauza — naţionalităţilor. Asta e un aşa fapt, pe care înzădar s'ar încercà patrioţii noştrii să-l conteste, căci istoria ăstor trei ani o adeveresc în de-ajuns.

Lucru natural, că dacă a venit un alt guvern al Măiestăţii sale la la cârma ţării, cea dintâi datorinţă a acestui guvern ar fi fost să caute şi constate cauza morţii celui dintâi şi să se nisuiască a evità calea, care a dus pe cel dintâi la groapă. Şi ne-am şi bucurat, că actualul ministru-prezident Khuen Héderváry în primele zile ale guvernării sale a căutat a ştì şi de păsurile noastre, cari şi noi trăim în această ţară, ne dăm avutul nostru şi sângele nostru pentru ea. Indată însă ce guvernul şi-a întărit poziţia, îndatăce

FOIŢĂ.

Apariţii bolnave în societatea noastră.

(Continuare).

C) Cea din urmă apariţie bolnavă, pe care voiesc s'o atinge, e specia cea mai proaspetă a relelor noastre, e *separatismul.* E o chestie gingaşe, deşi n'ar trebuì să fie gingaşe. Orice popor, care vreà să trăiască trebuie să-şi vadă însuş ranele de cari sufere. şi el să şi le lege, să n'aştepte să vină străinul.

Inainte de toate, noi nu suntem o clasă socială, descendenţi ai unor vechi familii nobilitare. Familiile acestea, cari le-am avut pe vremuri s'au contopit cu cei puternici şi ne-au uitat limba. Nu ni-s de lipsă degetele dela mâni ca să numărăm familiile române, cu vechiu trecut, cari onoare lor, şi-au păstrat naţionalitatea. Noi, ori vrem ori ba, ne tragem aproape cu toţii din vechiul iobagiu al gliei străbune. Coboriţi-vă dela 1800 pe scara istoriei şi veţi vedeà că-i astfel.

La noi, aşa dară, n'are nici cel mai puţin înţeles separatismul pe acest motiv. Aşa conceput separatismul nostru, cu pretenţia, că am formà o elită, o aristocraţie, ar fi absurd.

Pe ce se bazează dar separatismul nostru? Eu nu ştiu pe ce se bazează, dar cunosc singurul motiv, care ar puteà îndemnà parte din societatea noastră la un fel de separatism teoretic, nu însă practic: acel al culturii intelectuale. La noi afară de o *aristocraţie intelectuală,* alta nu poate să aibă loc. Aşa o elită vrem şi noi, să ne deie Dumnezeu cât mai multă. Pentru ea, deşi va fi şi se va simţì chiar deasupra multora din clasa noastră cultă, nicicând nu va ridicà zid chinez între sine şi restul păturii culte, nici chiar între sine şi clasa mijlocie sau popor.

La noi însă s'ar părea, că ni-se pregăteşte nu o astfel de aristocraţie intelectuală, ci una între toate asemenea cu aristocraţiile străine, vecine nouă.

Dacă acest început de separatism s'ar urmà mai departe, cum începe să-şi arete capul aproape prin toate oraşelele unde sunt şi de-ai noştri, ne-ar aduce o mare slăbire în organismul societăţii noastre şi multă pacoste ar urmà de aci. Mă rog, peste tot locul aproape avem două-trei familii de frunte, dintre cari unele o iau de tot pe seriosul şi nu se amestecă cu alţii; nu participă unde participă alţii etc. Şi nu bagă de seamă, că o astfel de tactică e mai mult decât ridicolă. Şi tot ridicol e când aceea familie numai atunci se simte bine, când se întâlneşte cu altă familie, dintr'alt oraş, care iarăş e separatistă. Pe ce se bazează în cele mai multe cazuri pretenţia lor de a se separà? Vedeţi d-voastră bine, că e ridicol: în cele mai multe cazuri pe averea pe care sunt stăpâni, şi pe luxul pe care şi-l pot permite.

Acesta este un fel de separatism, chiar în sânul păturii noastre culte.

Tisza și-a promis puternicul său sprijin, după ce Andrássy și-a disolvat partidul și stăpân pe situaţie au remas deocamdată Khuen-Tisza și vechii licerali, vedem cum mereu suflă din nou cântecul vechiu, declinarea dela sine a cercurilor conducătoare magiare a oricărei cooperaţii cu naţionalităţile, ba unele foi aduc ştirea, că guvernul va purtà o luptă crâncenă atât cu 48-iștii, cât și cu naţionalităţile. In loc deci ca noul ministru prezident se declare că: „Faţă de naţionaliiăţi stau pe basa art. de lege 44 din 1868 și declar că voi executà această lege în toate amănuntele ei. Voi luptà deasemenea cu tot șovinismul societăţii și a jurnalisticei maghiare, care vede în tot omul, ce nu vorbește ungurește un dușman al ţării. Nu mă rușinez ale spune aceste dela acest loc, pentrucă nu mă ţin mai mare patriot, ca și cum au fost Deák și Eötvös, cari au făcut aceia lege."

Durere, că enunţiaţii de aceste până acum nu am auzit. Și dacă ele nu s'au făcut până acuma, cu greu să vor mai face după aceasta. Ba teamă ne e că și actualul guvern, pentru a avea totuși și o umbră oarecare de popularitate, să umble a o vânà tot pe socoteala noastră. Până acuma cel puţin așa au făcut toate guvernele.

Este deci lucru evident, că suntem încă departe de vre-o resolvire a crizei actuale. Suntem departe pentrucă nu a venit încă acel guvern, care se aibă și tăria și îndrăsneala de a luà luptà cu șovinismul nebun și a vorbì pe faţă de chestia de naţionalităţi. Toate cercurile politice maghiare sunt oarbe de șovinism, și sunt, cari cred, că aceasta e azi o virtute. Dar va trebuì să se schimbe situaţia. Dacă Khuen Héderváry crede, că prin Tisza și-a asigurat viitorul și că nu mai are lipsă de nimeni, atunci se înșeală amar. Pretensiunile 48-iștilor sunt legate de existinţa lor, de cinstea chiar a poporului maghiar și nu va fi aceea putere, care se poată ţineà piept cu acelea. Și dacă Khuen Héderváry va și birul ţara, în dietă nu va fi în stare se ţină lupta și numai dacă vor întrà zece 48-iști, presupunând, că aceștia vor considerà lupta pentru pretenziunile lor, ca o chestie de onoare.

În constelaţiunile viitorului pe noi nu ne vor mai puteà ascunde, presupunând se înţelege, că vom ști dà dovezi de maturitate politică la toate ocaziunile.

Theatròn politicòn.

(Privelișt̨ea politicească).

(Continuare).

Un oarecare filozof auzind pe miniștrii unui stăpânitor defăimându-l, pentrucă plângeà pentru niște vestiri întristătoare ce-i venise, „lăsaţi-l, le-a zis filozoful, lăsaţi-l să plângă, fiindcă cinstea stăpânirii nu-l poate deslipì de firea omenească."

Cine poate tăgădui, că mulţi supuși nu se prăpădesc din pricina pildei celei rele a stăpânitorului? și din potrivă o mulţime de dovezi avem la aceasta, atât din sfânta Scriptură, cât și din celelalte istorii. Când a strigat Iona: „Încă trei zile și apoi cetatea Niniva va fi cu totul zdrobită."

Împăratul spăimântându-se de prezicerea profetului, s'a îmbrăcat cu un sac și șezând în cenușă, a început să verse șiroaie de lacrimi, și îndată tot norodul său i-a urmat.

Împăratul Caldeilor spurcând vasele bisericii, toţi miniștrii lui i-au urmat.

Saul trăgându-și sabia și răzimându-se întrânsa s'a omorât, tot asemenea a făcut și un ostaș al său.

Împăratul Ierovoam fiind închinător de idoli, tot norodul său a început să aducă jertfe la idoli.

Avraam fiind iubitor de străini, toate slugile sale erau asemenea; pentrucă îndată ce venià vre-un străin în casa stăpânului lor, ei alergau la ciradă de tălau viţelul; iar Sara, stăpâna lor, îl gătià cu mare dragoste pentru oaspeţi

Abesalom fiind nelegiuit, erau și toate slugile lui nelegiuite; pentrucă ei au omorît într'un ospăţ pe Amon fratele stăpânului lor.

Bogatul acela al Evangheliei arătându-se cumplit și nemilostiv către săracul

---

Vine apoi a doua specie, care începe să facă ruptură între pătura cultă întreagă și între societatea mijlocie a meseriașilor ce acum ni-se înfiripă. Oricine ne-ar atăcà în privinţa adevărului acestei afirmări, îl vom îndreptà la exemplele vieţii zilnice și se va convinge. Va vedeà, că nu-i lozincă socialistă, ci, din păcate, un adevăr nespus de dureros.

Noi pe de-oparte îndemnăm într'una poporul și toată lumea să-și deie copiii și la meserii, că meseria e plug de aur. Și bine facem. E adevărat, că o clasă mijlocie puternică va fi singură în stare să ne cucerească orașele, dacă va fi s'avem odată orașe românești.

Însă, să nu fie cu supărare, când vine un meseriaș în mijlocul nostru, mulţi strâmbă din nas, ori poate mai ales — multe. Când primim vre-o învitare la petrecerile lor puţini mergem, când aranjem noi ceva, nu-i învităm. Mă rog, nu suntem pe-o treaptă socială? Alta ar fi dacă ne-ar stà în faţă cutare mare comerciant străin.

Admitem, că suntem pe-o treaptă culturală, dar, pentru Dumnezeu, cum să ajungă meseriașul român pe-o treaptă culturală baremi mai aproape de tine, dacă tu îl îmbrânceștì la cel dintâi pas ce-l îndreaptă spre tine? Și cum să fie comerciantul român ca cutare mare comerciant străin, la care strămoșii săi au început afacerea și ei o continuă numai? Cum dacă nici nu-l sprijinești cel puţin, decum să-l faci să simtă, că-i român ca și tine?

Până acum avem un noroc: acela că-i mică clasa de mijloc încă. Dar cât ce se va întărì, dacă vom trăì în separatism faţă de ei, sigur se vor asocià cu străinii de tagma lor și mai curând ori mai târziu vor ajunge, cu aceia deodată, în braţele socialismului internaţional.

Scopul nostru însă nu poate fi acesta. Nu suntem atât de bogaţi și de tari încât să ne putem permite luxul de a cinstì străinilor elementele, cari ar puteà slujì spre întărirea noastră. Și e un adevăr cunoscut: o clasă mijlocie harnică, trează, adăpată de cultură naţională e sprijinul cel mai puternic în orice reorganizare socială. Din firea ei mai practică, această clasă află mai ușor mijloacele de a dà vieaţă principiilor emanate dela conducătorii unui popor.

Noi, până a nu cunoaște foloasele ce ni-le poate aduce o clasă mijlocie, cercăm, poate inconștient, s'o depărtăm dela noi. Și nu s'ar cere doar nici o jertfă din partea noastră, ca pe acești oameni harnici să-i câștigăm între cei mai buni luptători. Zdrobind piedecile închipuite, dar nu reale, ce ne ţin la distanţă de ei, sprijinindu-i pe ei în locul străinilor, ne-am folosì doar nouă înșine. Azi, când principiul muncii s'a nobilitat așa de mult, când și-a primit apreciarea și consfinţirea meritată, e cel mai puţin copilărească ţinută unora de a se separà pe baza deosebirii activităţii lor.

Al treilea *fel de separatism, între noi și popor,* nu seamănă cu cele două amintite mai înainte.

Răceala, depărtarea, ce începe a se observà între noi și popor nu se naște atâta din faptul, că ne-am ţineà mai presus decât poporul, cât mai ales din neinteresul ce i-l purtăm.

La noi s'a obișnuit toată lumea, de câteori e vorba de o acţiune ce are menirea de-a întrà adânc în massele poporului, de-a bate toba cea mare la gazete și de-a trezì pe preoţi și învăţători „căci a lor e datoria". De câteori nu reușește vre-o astfel de acţiune, acești doi factori poartă vina, după gazete.

Nime nu poate contestà rolul ce preotul și învăţătorul poate să-l aibă în astfel de mișcări.

Dar să nu uităm un lucru de căpetenie: Azi nu mai suntem poporul, care să se razime în acţiunile sale numai pe acești doi factori. Mai de mult am fost, pentrucă nu prea aveam alţi intelectuali. Dar azi, când suntem așa de mulţi, să nu ne înșelăm cu privire la datorinţele noastre: ce se așteaptă dela preoţi și învăţători să aștepte și dela celalalţi intelectuali, ori poate chiar mai mult. Cea mai greșită convingere a zilelor noastre în privinţa aceasta e următoarea: Mulţi intelectuali la noi, mai ales din generaţia mai nouă spun: „Eu am slujba

Lazar, toți cei din curtea lui s'au arătat asemenea.

Irod, aprinzându-se de mânie, îndată s'au aprins și toată cetatea Ierusalimului.

Bernard zice pentru dânsul: „Nenorocită este cetatea în care stăpânește Irod, pentrucă și locuitorii ei vor urmà răutăților lui.“

Asupra unor astfel de întâmplări mai sunt în istorii și alte pilde mulțime, precum:

Dionisie, tiranul Sicilii, începând să învețe dela Platon geometria, toată cetatea se umplusе de praf, din pricina mulțimii figurilor geometrice, ce se făceau pe fața pământului mai de tot norodul; iar când el s'a predat desfrânărilor, mâncărilor și beuturilor, s'au făcut și toți Sicilienii robi vieții celei stricate și desfrânate.

Alexandru Macedoneanul străbatând cu oștirile în părțile cele mai din lăuntru ale Persii; și ajungând în cele din urmă la un munte foarte greu de trecut, fiindcă vârfurile sale erau acoperite de o zăpadă și ghiață vecinică, lucru ce turburase și umpluse de mâhnire sufletele tuturor ostașilor, el descălecând atunci după cal, a început să meargă înainte prin mijlocul zăpezii și gheții ce o sfărâmà cu toporul și deschideà drum soldaților. După dânsul urmară prietinii și căpeteniile și după aceștia soldații întrecându-se cu mare curaj, care să fie mai aproape de împărat.

Iată ce face pilda cea bună a unui stăpânitor, care numai cu înfățișarea sa înflăcărează inima supușilor.

Ce alt lucru a întărit și a îmbărbătat spre un războiu sângeros pe oastea lui Iuliu Cezar, când s'a războit în potriva lui Pompei celui tiner?

Oastea Cezarului erà cu totul înspăimântată și gata să fugă. Nimic alta decât înflăcărarea ce a pricinuit Iuliu soldaților săi cu pilda sa.

El îi adună pe toți la un loc și le zice: „O fraților! Să știți, că ziua de astăzi, va fi cea mai de pe urmă zi a vieții mele, dar și cea mai de pe urmă a războiului nostru.“ Zicând aceste cuvinte, numai decât să repede la un soldat, îi ia pavaza și sabia din mână și se pornește singur cu o mare iuțeală asupra vrășmașilor. Săgețile ploau asupra lui și din două sute de săgeți ce-i lovesc, nici una nu-l rănește; pentrucă de unele se apără cu pavaza; iar de altele cu alte iscusințe Soldații văzând acestea, s'au înverșunat ca niște lei și pornindu-se cu turbare asupra lui Pompei, după un sângeros războiu, l-au silit să fugă împreună cu toată oastea sa cea nenumărată. Le-au luat din mână cetatea Cordova și pe celea mai multe căpetenii i-au făcut să nu mai trăiască. Iată ce poate pilda unui Impărat viteaz și înțelept!

Mai marii norodului Romei, audând uciderea de părinți alui Nerone, îndată și toți locuitorii de prin împrejur, urmând pildei lor au început a face jertfe de bucurie din niște astfel de nelegiuiri.

Clodvic, împăratul Franței, primind sfântul botez dela fericitul episcop Remighie, numai decât s'au botezat deodată trei mii de Francezi.

Iată cu ce înlesnire se preface norodul după pilda stăpân torului.

(Va urmà).

Stipendiștii arhidiecezani.

De abia acuma suntem în poziție de a puteà publica conspectul studenților, cari se împărtășesc cu stipendii din fundațiunile ce se află în administrarea statului. Motivul acestei întârzieri, e că înaltul guvern, de abia în Ianuar și-a adus aminte de bieții studenți români, cari au trebuit sau să flămânzească, sau să se îngloade în datorii, în așteptarea stipendiului. Din această pricină totdeauna chestia fondurilor luate în administrație de stat, a format un punct de neînțelegere între biserica noastră și stat. Și chiar și în ultimul sinod scoaterea acestor fonduri de sub administrația statului, a fost reclamat de sinodul protopopesc al Sibiiului.

Iată numele stipendiștilor:

I. *Fundațiunea „Ramontzai.“*

1.	Ales. Borza filos. an. II. B.-pesta	630·—
2.	Laur. Giurgiu tech. an. III. B.-pesta	630·—
3.	Ioan Colbazi jur. an. III. Viena	630·—
4.	Nic. Danilă silvic. an. III. Selmetz	630·—
5.	I Popoviciu silvic. an. I Selmetz	630·—
6.	Andrei Murășan jur. an. I. B.-pesta	630·—
7.	Ilariu Cojocariu jur. an. III. Cluj	200·—
8.	Iulian Cârje jur. an, III. Cluj . .	168·—
9.	Octavian Russu jur. an. II. Cluj	168·—
10.	George Borșan jur. an. II. Cluj	168·—
11.	Ștefan Oniga, jur. an. I. Cluj	168·—
12.	Nicolau Solomon jur. an. I. Cluj	168·—
13.	Corneliu Togan, jur. an. I B.-pesta	168·—
14.	Dr. Sim. Nemeș acad. com. Viena	126·—
15.	Iuliu Crișan medic an. IV. Viena	126·—
16.	Laur. Fodor, gim. cl. VIII. Blaj	126·—
17.	A. Romonțan, gim. cl. VIII. Blaj	126·—
18.	C. Romonțian, gim. cl. IV Blaj	126·—
19.	Ilie Marinca, gim. cl. VIII. Gherla	126·—
20	Pompeiu German gim. cl. VII. Blaj	126·—
21.	Teodor Murășan gim. cl. VI. Blaj	126·—
22.	A. Moldovan, cl. II. real. sup. mil. Késmárton	126·—
23	Aureliu Pop gim. cl. VI. Sibiiu	126·—
24.	Vasiliu Mircea gim. cl. IV Zelau.	126·—
25.	Aureliu Papp, gim cl. III. B.-pesta	126·—
26.	Vasiliu Cistean, gim. cl. II. Blaj	126·—

II. *Fundațiunea „Ioan Bobb“.*

27.	Ales. Bușița, gim. cl. VII. Bistrița	120·—
28.	Laur. Băbuțiu, gim. cl. VII. Sibiiu	120·—

---

cutare. Slujba mea mă ocupă aproape cu totul. N'am ocazia de-a comunicà cu țăranul. Și când am afaceri cu el, acestea sunt daraveri de ordin material, sanitar ori altfel, și nu pot, nu-i timp, să-i vorbesc și despre altceva.“

Și crezând așa, îl tratează pe un țăran de al nostru ca pe ori care alt străin și i-se pare că nu-i nici un rău într'asta.

Ei, dar același țăran are de-a face poate și cu un străin. Și străinul încă-l întreabă, îl descoase, se'nțeleg asupra aceloraș afaceri. Țăranul întâi nu crede nimic, nu judecă nimic. Dar pe drum spre casă, ori la el în sat, ajunge la o convingere ce-i stăruie mereu în suflet: ori domn de-al nostru ori altul străin, tot atâta.

La convingerea aceasta, spun nu un vis ci o realitate, au ajuns țăranii noștri în multe părți.

Și nu e de mirat.

Poporul nostru a trăit atâta vreme sub singura conducere a bisericii. Credința, legea lor i-a condus, nu atâta preoții, pentrucă știm cu toții gradul de cultură a preoțimii noastre din veacurile trecute. A trait veacuri întregi, tot cu domni străini în frunte. Și inima lui s'a strâns de răceala ce-o suflà mereu vorbele și faptele străinilor și lumea lui de sentimente a lasat-o să se manifestez într'o sfera tot mai îngustă: în biserică, în familie, în satul lui, cu oameni ca el, iar față de străini a rămas rece mulțe poporului nostru. Am rămas într'o tăcere, într'o mutenie tipică, a căror urme se pot vedea, și azi în puțina comunicativitate a țaranului cu omul cult.

Putem noi aștepta dela un astfel de popor o alipire dintr'una, o însuflețire trainică pentru conducătorii lui, pentru pătura cultă a lui, pentru ideile folositoare ce i-se propagă din partea acestora?

Ca să putem munci cu succes în popor, ca instituțiile noastre să prindă rădăcini adânci în massele largi ale neamului, noi înainte de toate trebuie să ne câștigăm *încrederea* poporului. Fără aceasta încredere orice pas e zadarnic. Poporul va zice „o fi“, „se poate domnule“, dar nu se va convinge. Chiar de ar face ceva sub impresia momentană, lucrul bun început rămâne curând baltă.

Dar încrederea aceasta nu ne vom putea-o câștigà împlinindu-ne simplu slujba ce-o avem, tratându-i afacerile lui ca ale ori-cărui străin. Trebuie să-l facem să simtă în toate afacerile ce le avem cu ei, ca-i de-un neam, de-o limbă cu noi că ne nutresc aceleași speranțe, ca țintim spre același ideal Și nu cu vorba, vezi bine, atunci ar fi o parodie, ci cu fapta.

O astfel de conduită va cere de bună seamă dela noi mai multa zdroaba, poate ne va micșorà veniturile anuale cu ceva, dar alt chip nu-i ca să întărim legăturile, tot mai s'abe între noi și popor.

Și să fiu bine înțeles. Eu nu acuz nici o pătură a societății noastre. Vreau să cred, că toți ai noștrii muncesc așa cum muncesc în bună credință, că fac bine. Sunt convins, că nu-i intelectual al nostru care să urască poporul. De altă parte poporul, afară doar de regiunile unde-s stropiți de botezul socialismului, nu urește pătura noastră cultă. Sunt cazuri când dimpotrivă se fălește cu noi Și cu toate acestea, cele două suflete par'că nu-s rudenii. „Sunt de-ai noștri — spun țăranii despre noi, — dar cu toate acestea noi cu noi și ei cu ei.“ Pe când convingerea țăranului ar trebui să fie aceasta. „Ei cu noi și noi cu ei.“ Numai atunci ar fi ei pătrunși de adevărul, că interesele păturii culte și ale poporului sunt aceleași.

Pentru câștigarea încrederii poporului se cere de multeori chiar jertfe mari. Pentrucă în privința aceasta poporul e foarte sensibil. Putem spune, că pretinde o purtare din cale afară corectă. Cea mai mică greșală e în stare să-l înstrăineze, să-l depărteze de tine. Pentruca el numai așa i-și poate închipui un domn de-al nostru: să se deosebească de cel străin ca cerul de pământ.

Vezi bine, în convingerea aceasta a lui e o exagerare. Dar din cât putem e datoria noastră să nu jignim această așteptare exagerată a lui.

Dacă ne-am interesà dar cu toții, în orice carieră de popor și de lipsele lui, dacă ne-am interesà așa ca el să vadă și să simtă

29. Georgiu Pop. gim. cl. VII. B.-mare 120·—
30. Traian Popa gimn. cl. VI. Blaj 120·—
31. Oct. Anca, gimn. cl. III. Bistrița 120·—

III. *Fundațiunea „Petru Maior“*

32. Laurean Maior, gimn. cl. VII. Blaj 120·—

IV. *Fundațiunea „Gavrila Vaida.“*

33. E. Hoblea gimn. cl. VII. Nagykároy 140·—
34 Iuliu Vaida, gimn. cl. VII. B.-mare 140·—
35. Sim. Gizdav, gimn. cl. V. Făgăraș 140·—
36. Nic. Vaida, gimn. cl. III. B.-mare 140.—

V. *Fundațiunea „Efraim Klein.“*

37. Aureliu Boteiu, medic. an. V. Cluj 360·—
38. Nicolau Voicu, gimn. cl. VI Blaj. 240·—

Preoți cu crucea în frunte! Estragem pasajele următoare din o corespondință mai lungă, ce ne trimite un brav preot:

Soartea popoarelor e depusă în mânile preoților, dela cari atârnă viața sau moartea lor. Misiunea preoților e cu mult mai mare decum și-o închipuiesc unii, de aici vine, că unii preoți cred, că dacă și-a împlinit serviții pur religioase a satisfăcut datoriței lor în deajuns, apoi de predici numai la zile mari de 2—3 ori pe an își bat capul. Ca și cum predica nu s'ar ținea de oficiu, și ca și cum nu prin predici întărești virtuți și stârpești vicii. Astfel luminând poporul întărindu-l îndemnându-l la fapte bune, crești un popor deștept, care nu ușor se poate seduce și mitui. De aici purcezi la a doua datorinț ăstrâns legată de preot, fără de care preot românesc nu se poate nici închipui decum numi, a deșteptă simțemântul național în popor, de care chiar azi avem cea mai mare lipsă și arată că precum are datorința față de stat, astfel îi dă și drepturi deci să se folosească de ele, numai așa se poate numi om și în special român; a merge în frunte, al apără în toate atacurile și de bună seamă românul nu va mai fi așa fricos și va urmà păstorului său, care va fi demn de numele de „tată“ sau „părinte“ după cum îl numește românul, iară nu naimit, care „văzând lupul, lasă oile și fuge, și lupul le răpește și risipește oile“

Dacă un popor are lipsă de preoți harnici, luptători neînfricați apoi desigur poporul român e cel dintâi. Se întrăm în ori ce sat, odată de pe așezămintele culturali cunoaștem ce oameni locuiesc satul acela, dacă mai schimbăm și vre-o câteva vorbe suntem în chiar cu tot lucrul. Dacă preoțimea română ar purcede uniform în toate, am fi departe pe terenul drepturilor naționali, ar avea respect, contrarii noștri politici, și n'ar mai cercà a îndreptà contra noasta atâtea atacuri îndrăsnețe, știind, ca are de a face cu un popor cu conștiința națională, atunci nici porțile iadului nu ne-ar învinge, că cu noi este Dumnezeu, atunci nu am vedeà la alegeri atâța români rătăciți prin taberele contrare, scoțind deputați străini. Dar de acestea se întâmplă din slăbiciunea preoților, unde sau își lasă turma rătăcită sau chiar și ei e în fruntea celor rătăciți.

Cu durere vedem, că în multe părți locuite de români domnește o amorțală generală, nici un semn de viață națională și aceasta din vina preoțimii slabe de înger. Cei mai mulți își văd de daraverile lor personali, iar de a lecui durerile poporului nici gând n-au. îi lasa valurilor. Alții cearcă și dacă îndată n-a reușit cu planul lor abzic de luptă Nu trebuie se despereze nime: poporul român e un popor blând. bun și ascultător dar nu-i deșteptat încă, deșteptă-l și te va urmà cu dragoste. De acestea preoți ne trebuiesc și vom fi învingători, experința m'a învățat a cunoaște poporul român de cel mai credincios dar și timid fiind de multe rele mâncat; apoi e darnic arată colectele, trebuie să-i câștigi încrederea și te urmează. Deie Dumnezeu se avem preoți buni și naționaliști și isbânda ne va fi sigură.

---

că-i vrem binele, ne-am câștigà încrederea lui, și încrederea aceasta ar face apoi să nu se poată observà nici cea mai mică ruptură între noi și popor. Atunci acest separatism impropriu, ce se observă azi, ar dispăreà. Și în timpurile mai nouă am avut prilejul să vedem poporul întreg ca o singură tabără, pornind pe urma conducătorilor. Dar ce fel de conducători au fost aceia? Bărbați în cari aveam cu toții încrederea, la cari poporul priveà aproape ca la niște sfinți.

Iată, cu îngăduirea d-voastră, unele apariții în societatea noastră, pe cari le-am numit bolnave. Sunt acestea și în viața altor popoare, nu ca apariții ci ca principii cari se pun în practică. La noi din fericire până acum sunt numai apariții, cari însă trebuesc nesmintit sanate. Să ne amintim, că noi pe plaiurile acestea suntem și vom rămânea un *popor de luptă.* Iar ostașul trebuie să fie sănătos, treaz, însuflețit, ca să facă ispravă. Să ne câștigăm bunăstare materială, dar aceea s'o punem încă tot la fundamentul cultivării poporului nostru, să n-o schimbăm în pufușor, cu care să cercăm a sburà dela trupină. Să facem din ea arme de apărare culturală, să nu s'aleagă din ea subțiri fâșii de mătasă pe cari le sboară vântul.

Să ne întărim cetățuia cu toți voinicii cari ne vin dar să nu-i lăsăm străji de dinafară, căci îngrabă rămânem fără ei, ci să-i ducem înlăuntru zidului culturii noastre și acolo să-i punem la pază. Să ne silim a creste suflete, pe cari să le conducă în viață idealul curat iar nu câștigul.

Grea luptă e aceasta și grea datorință intelectualului, dela noi, recunoaștem, dar cu cât lupta e mai grea, cu atâta e mai scumpă cununa ce va împodobì capetele drepților luptători pentru cultura poporului nostru.

I. Agârbiceanu.

(sfârșit.)

DIN IARNĂ.

Florile sporesc pe geamuri
Cerul învălit în giulgi
Peste țurțuri zvârle'n ramuri
Albii fulgi.

Sub troiane zace drumul
De viață tot e gol;
Din hogeag mai iese fumul
Rotogol.

Dar și el abia se urcă
Spre posomorâtul cer,
Căci în cale se încurcă
Strâns de ger.

Ah, nici sufletul meu parcă
Astăzi nu mai este treaz,
Și din iarnă se încarcă
De năcaz.

Gaga.

Fondul cultural.

Au mai contribuit pentru fondul cultural al Arhidiecezei:

Dr. Iustin Pop, advocat, Deva . .	1000·—
Titu Hațeg, advocat, Lugoj . . .	200·—
Dr. Niculae Ciaclan, medic, Pecica	1000·—
George Vlassa, capel. militar pens. Inoc.	200.—
Niculae Racoța, medic Șeica mare	1000·—
„Detunata“, institut de credit, Buciumșasa	200·—
Dr. Eugen Solomon, medic, Blaj .	700·—
Ales. Nemeș, jude pens. Gherla .	1000·—
Niculae Nestor, canonic, Lugoj . .	500·—
„Libertatea,“ Orăștie	50·—
Ales. D. Donia, preot Vasláb . .	25·—
Toma Suciu, învățător pens. Ciugudiul inferior	20·—
Dr. Ioan Nicoară, prof. Gherla . .	10·—
Majorul Popa, Brașov	5·—

Ca răscumpărare de felicitări dela:

Ales. Nemeș, Gherla	10·—
Iuliu Albini, Zlatna	10·—
Ioan Cismaș, Metești	10·—
Ioan Crișan, Zlagna	5·—
Mihail Moldovan, Zlagna	5·—
Elie Câmpean, Gy.-Szt.-Miklós . .	2·—
Petru Ciobotar, Ghimeș	2 —

S'au colectat în

parohia Adămuș	5·—
„ Șomfalău	10·80
„ Hamba	6·30

Cu prilejul căsătoriei dșoarei *Lucreția Bozac,* din Sâmbotelec cu dl *Traian German,* prof. Blaj:

Aurelia Dan	50·—
Vâd. Ana German	50·—
Dr. Vasile Suciu	55·—
Ioan Dan	60·—
Dr. German	20·—
Ioan Bozac	20·—
Gregoriu Bozac	10·—
Familia Iuliu Ilian	10·—
Ioan Leoca	5·—
Niță Bozac	5·—
Mihail Șerban	5·—
Iuliu Busoiu	5·—
I. Dănilă	4·—
Emil German	3·—
Emil Bozac	2·—
Dr. Bozac	2·—
Elena Pop	2·—
E. German	2·—
Iacob Truța	2.—
Dr. G. German	2·—
Romeo Dan	2·—
Ioan Pop	2·—
Petru Suciu	2·—
Iuliu Dan	2·—
Iustin German	1.—
Simeon Leoca	1·—
N. N.	2·—

Noutăți.

Din Arhidieceză. *Ieronim Dănilă* paroh în Budatelec a fost numit paroh la Cătina și v.-protopop al districtului Cătinei.

Sărbătoarea Trei-Ierarhi Patronii Gimnazului din Blaj a fost ținută în anul acesta cu obișnuita festivitate. S. liturghie a fost oficiată de profesori ai școlilor noastre, pontificând directorul *Dr. A. Chețian*.

A urmat apoi ședința foarte reușită a tinerimii gimnaziale cu următorul program:

1. „**Sânge de soldat**“ de Blohn: „marș“; orh. gimn.
2. „**Episcopul Grigorie Maior**“; discurs rostit de Zaharie Pop, stud. cl. VIII.
3. **Vântul suflă dela ost**“ de Bönicke, corul gimn.
4. „**Moise**“ de Carmen Sylva, decl. de Iuliu Miclea, stud. cl. VIII.
5. „**Isten akaratja**“ de Tompa Mihály, decl. de Ariton Pescar, stud. cl. VII.
6. **Putpuriu românesc**“ de Iacob Mureșian; orh. gimn.
7. „**Monitum in sequentem Chrisostom orationem antequam iret in exilium**“; rostită de Ioan Rus, stud. cl. VIII.
8. „**Doina voinicească**“ de Iacob Mureșian: cor cu solii: I. Miclea, I. Tocaciu, stud. cl. VIII. și R. Fodor, cl. V.
9. „*Θυμία τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου πρὸ τῆς ἐξορίας*“., rostită de Emil Rișca, stud. cl. VIII.
10. „**Sucita**“, polcă franceză de P. Un. orh. gimn.
11. „**Graf von Habsburg**“ de F. Schiller, decl. de Cornel Bian, stud. cl. VII.
12. „**Marș final**“; orh. gimn.

Seara a fost balul, care a reușit foarte bine atât ca succes moral cât și material.

Contribuiri pentru „Masa studenților“ din Blaj: „*Patria*“ institut de credit și economii, Blaj, 100 cor. „*Detunata*“ institut de credit în Bucium, 20 cor., Pe lista elevului *G. Șerban*, din cl. V. gimn. au contribuit: Octavian Opriș, Lissa, 1 cor.. Ioan Mateiu, Șerban 2 cor. 30 fil., Dumitru Nistor, 1 cor. Eunichiu Stanislau 1 cor.. Alexandru Pop 1 cor. 50 fil., Iosif Cățaveiu 2 cor., George Popa 1 cor., Damaschin B. Cățaveiu 1 cor. Alex. Cizmaș 1 cor., Niculae Gușeilă 1 cor., George Gușeilă 50 fil., Ioan Simu 60 fil., Ioan Ganea 1 cor., Niculae Simu 1 cor., Filip Simu 2 cor. = 18 cor. — Pe lista lui *Vasile Pasca*, cl. V. gimn.: Carol Pasca, Zăicani, 60 fil. Veronica Robesc, Hațeg 40 fil. Simeon Ad. Grădiște 50 fil. „*Ulpiana*“ Grădiște 5 cor. Ioan Pasca, Zăicani 40 fil. P. sf. Ant. 14 fil. = 7 cor. 4 fil. Pe lista lui *Avel Oprișa*, V. gimn, Poporul gr.-cat. din parohia Ploscabaia 10 cor.. Ioan Pop protopop Hunedoara. 2 cor., Niculae Vinalia cantor 1 cor. 20 fil. „*Agricola*“ 5 cor., Nicolae Sora 1 cor. 20 fil., Joja Oprișa proprietar, Felincul sup. 60 fil. = 20 cor. — Pe lista elevului *Aurel Irhaș*, clas. VI. gimn.: Dr. Ioan Lupaș, Săliște 6 cor., Nicolae Dancu 3 cor., Petru Comșa 3 cor., Jordachie Roșca 2 cor., Ioan D. Bârsan 1 cor., Niculae Apolzan 1 cor., Victor Pop 2 cor., Stan Staflea 1 c., Petru Dragits 4 cor., Teodor Popa 2 cor., Dr. Comșa 5 cor., Dr. Borcia 2 cor., = 32 coroane. — Pe lista elevului *Aurel Pop*, cl. V.: Traian Hădărean, Cămărașul deșert 1 c. Iosif Pop 2 cor. = 3 cor, Dăruitorilor le exprimăm sinceră mulțumită. *Conziliul de Administrațiune.*

Dela Reuniunea de misiuni sfinte a preoților din Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș. Se atrage atențiunea preoților noștri asupra §. 5. l. f., tit. IV.a regulamentului reuniunii de misiuni, în sensul căruia „membrii cari au să predice sunt în drept, să ceară comunicarea programului misiunilor cu 6 săptămâni înainte de ținerea lor.“ Fiindcă se apropie timpul paresemilor, doritorii de-a aranjà misiuni în parohiile lor, sunt rugați a insinuà presidiului de cu vreme programul lor. *Presidiul.*

Convocator. P. T. Domni membri și binevoitorii „Casinei române“ din Blaj, sunt invitați cu toată ondarea a luà parte la a XIV. adunare generală, care se va ținea *Duminecă în 27 Februarie a. c.* la 10 oare a. m. în localul Casinei. Blaj 18 Febr. 1910. *Dr. Ambroziu Chețian*, vice-președinte, *Ioan Fodor*, notar.

Dl Aurel P. Bănuț, director artistic al societății pentru fond de teatru a ținut în 17 c. o conferință publică, în sala gimnaziului din loc, în care a tractat cu multă pricepere, într'un limbaj frumos, cerințele teatrului modern. A atins, deasemenea cu multă pricepere, și lipsurile și greutățile, pe cari trebuie să le birue înființarea unui teatru la noi, unde lumea e așa de puțin înțelegătoare față de chestiile mari. Respectele noastre d-lui Bănuț, care știe să fie apostol al teatrului românesc.

Mulțumită. Credinciosul nostru poporan Teodor Popa, a binevoit a dărui sf. noastre biserici suma de 200 coroane pentru care faptă creștinească și pe aceasta cale i-se aduce sinceră mulțumită. Mureș-Sâncrai, la 13 Febr. 1910. *Aug. Marcu*, preot gr.-cat.

Posta Redacțiunii.

On. Abonenți. Administrația foii noastre roagă pe on. dni cari ne spedează prețul abonamentului să însemne pe cuponul asignațiunii postale numărul sub care li-se trimite foaia și care e tipărit pe adresă. Iar întru cât sunt abonenți noi să o scrie, aceasta pentru delăturarea întârzierilor cu spediția foii.

— n. — p. Nu se poate, ne pare rău

Gyerkes M. Székelyudvarhely. Nu anunțăm decât cărțile, cari ni-se trimit.

Posturile la noi. E o chestie cu mult mai gravă, decât ca s-o facem obiect de discuție în foaie. Nici chiar chestiunea ccalaltă nu o aflăm actuală. Poate însă să publicăm scrisoarea dv. cu puține modificări.

T. F. Nici un articol, al cărui autor nu ni-se face cunoscut, nu-l putem publică. In cât pentru traduceri, e lipsă să ni-se comunice și autorul originalului.

V. M. Esemplul, la care te provoci, nu ni-se pare a fi în realitate chiar așa de îngrijitor, cum îl crezi, de aceea l-am omis.

Nr, 14—1910. (14) 1—2

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificarea școlii gr.-cat. din Gâmbuț (Gambucz, u. p. Magyarbikkős, Alsófehér m.) prin aceasta să recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 400 cor. adecă patrusute cor. la curatoratul parohiei gr.-cat., din Gâmbuț cel mult până la 15 Martie st. n. 1910 la 4 oare p. m. inclusive.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminariul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 15 Ianuarie 1910 sub Nrul 118 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. între oarele 8—12 a. m. Curatoratul își-și rezervă dreptul a alege dintre oferenți pe acela, care-i mai convine — fără considerare la cfertul făcut.

Gâmbuț, la 2 Februarie st. n. 1910.

Ioan Fărăian, curator primar. **Iuliu Bucur,** paroh gr.-cat.

Nr. 25—910.

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare le edificarea școlii gr.-cat. edificândă în Budatelec (Budatelke p. u. Nagyczég—Budatelke, comitatul Kolozs) prin aceasta se recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 500 cor., adecă cincisute coroane la curatoratul parohiei gr.-cat. din Budatelec cel mult până la 15 Martie 1910 la 12 oare din zi.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 3 Iunie 1909 sub Nrul 3932 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Budatelke între oarele 9—12 a. m. și 2—4 p. m.

Se observă, că a) reflectanții trebuie să aibă cualificația recerută și b) curatoratul își rezervă dreptul, a încredință întreprinderea aceluia, care îi mai convine.

Budatelke (Budatelec), la 1 Febr. 1910.

Ieronim Dănilă, paroh gr.-cat. **Vasilie Filip,** curator primar.

(7) 3—3.

De vânzare!

Să vinde din mână liberă **fabrica de cărămidă și țiglă „NEPTUN“**, și anume: o mașină de făcut cărămidă, o presă pentru scocuri, mai multe forme pentru uscatul țiglelor, șoproane și alte recvisite aparținătoare fabricei de cărămizi.

Cei interesați să se adreseze la

Dionisiu Tritan
BLAJ.

(10) 3—3

Să caută un PRACTICANT pentru farmacie. Reflectanții trebue să fie absolvenți de clasa a VI-a gimnasială.

Oferte la CORNEL DEMETER farmacist SZÁSZVÁROS.

14 (2—2)

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 23

III

Românii Ardeleni şi Reformaţiunea.

Autochtonia Românilor Ardeleni. — Defectele istoriei Românilor. — Basa de drept a continuităţii Românilor Ardeleni — Creştinismul în Dacia. — Ce-a fost Constantinopolul originariuinte? — Evoluarea jurisdicţiunii ierarchice a Constantinopolului. — Plaga noastră grecească. — Cum au ajuns Românii sub ierarchia Constantinopolului? — Introducerea slavismului în Biserica română. — *Ivirea* Ungurilor — Nedumeriri. — Fost-au în Ardeal episcopi »ortodoxi« în veacul XIV—XV.? — Visuri de aur spulberate. — Biserica latină în evul mediu. — Viaţa bisericească a Românilor Ardeleni înainte de reformaţiune. — Reformaţiunea în Ardeal. — Cuceririle protestantismului. — Înarticularea sectelor protestante — Primele urme de propagandă luterană între Românii Ardeleni. — Cum a ajuns calvinismul în Biserica română ardeleană.? — Tipărituri luterane şi calvinoromâne. — Protestanţii cu arama pe faţă: »Tâlcul Evangeliilor«. — Cel dintâi vlădic român calvinisat. — Ştefan Báthory şi Românii Ardeleni — Un spirit negustoresc: Coresi — Din prefaţa Paliei dela Orăştie. — Sinodul din Dobriţin şi calvinirea popilor români — Isprăvi de-ale protestanţilor. — Certe. — Epoca lui Mihaiu Viteazul. — Politica lui Bethlen: »Dacia protestantă« din contopirea Transilvaniei cu Moldova şi Muntenia. — Cirîl Luccaris. — »Reformatorii« şi Aula constantinopolitană. — Sfârşitul lui C. Luccaris şi afurisaniile urmaşilor. — Opiniile lui G. Rákoczy — »Condiţiile« lui Rákóczy — Sinodul dela Iaşi 1641—2. — Catehismul lui Rákóczy. — Martiriagiul lui Iorest? — Metehnele calvineşti la culme. — Calvinismul sub vlădicul Ştefan. — Un merit inconştient al episcopului Ştefan. — O figură legendară: Sava Brancovici — Corectura şi concretizarea istoriei lui Sava Brancovici. — »Condiţiunile« aduse sub M. Apaffy. — Specimene din săborul dela 1675 sub Sava Brancovici. — Căderea lui S. Brancovici. — Denumirea lui Iosif Budai de Piskintz. — Şovinistul grec: Ioasaf. — Vlădicia lui Varlaam. — Politica Habsburgilor. — Unirea religioasă a Românilor Ardeleni — Renitenţa şi gelosia calvinilor faţă de Români, — Ochiri cu protestanţii fatalişti.

Înainte de a tractă chestia în merit, nu va strică să prindem baremi în puţine conturi vagi şi soartea Românilor ardeleni până la reformaţiune.

Din cele unsprezece milioane de Români, câţi vieţuiesc răsleţiţi în diferite părţi (Regat, Transilvania, Basarabia, Bucovina, Macedonia, Istria şcl.) azi vre-o trei milioane (după statist. ung. din 1900: *2.799.479* V. I. Russu Şirianu: Românii din statul ungar 1904 p. 15) formează poporul autochton al Ardealului.

Lipsa unor împrejurări mai favorabile, dar mai ales lipsa criticii istorice peste tot, referitoare la vieaţa Românilor ardeleni, a tras un lung văl negru pe istoria acestora şi a *umplut-o de nedumeriri,* mai ales în ce priveşte „continuitatea Românilor pe teritorul Ardealului“ — contestată de către fraţii noştri unguri — începând dela colonizările lui Traian în Dacia pe la 105 d. Hr. semnalate şi de Dio Cassiu, Eutropiu, Aeneas Sylviu, Inocenţiu III, Antoniu Bonfiniu şcl. (V. Cipar: Acta et fragmenta hist. eccl. 1885, p. 1).

Astfel istoricii, cari s'au încercat să reconstruiască istoria Românilor ardeleni dinainte de veacul al treisprezecelea, au dat de mari greutaţi, atât cei români: Hajdeu, Xenopol, Onciul, Iorga, Bunea şcl. cât şi cei străini ca: Rössler, Miklosich Hunfalvi, Karácsonyi şcl.

Starea primitivă, în care au ţângit Românii lungi veacuri de-arândul; invasiunile barbarilor, cari s'au perândat tot mereu pe teritorul Ardealului de azi purtând cu sine toata *asprimea* necioplită a evului de mijloc; spiritul rasboinic; vecinica nesiguranţă, continua influinţă străină deprimătoare, cum a fost şi cea slavă şi bulgară şcl.; mai apoi şi lipsa de monumente ori alte semne şi rămăşiţe eclatante, împreunată cu lipsa de cronicari potriviţi: explica în destul faptul: pentruce o mare parte din istoria Românilor ardeleni nu e încă concretizata, — şi tălcuieşte deci şi faptul: pentruce chestiunea continuităţii Românilor pe pământul ardelean încă nici azi nu e pe deplin lămurită.

Aceasta de altcum e treaba viitorului şi a istoriei; noi aci n'avem, decât să statorim un plan *strict juridic,* din care să mânecăm spre a puteà purcede mai departe.

Dreptul roman şi după acesta celelalte moderne în atari cazuri, când faptul tras la îndoială există în parte şi e probabil (cum e şi cu continuitatea noastră, proptită pe realitatea, că Românii de fapt există şi azi în Ardeal şi încă nu li-a putut fi contestată continuitatea: pragmatic şi cu dovezi pozitive), — repetim: drepturile amintite se folosesc ca şi atunci de: *presumţii de drept;* presupun adecă faptul probabil *ca fapt dovedit* şi-l susţin ca atare, până nu-i vor puteà răsturnà dovezile contrare.

Deci şi noi aci, spre a puteà urmări unele perioade din istoria de mai târziu a Românilor ardeleni, considerăm de fapt neîndoios continuitatea — şi deci autochtonia noastră în Ardeal, şi astfel ne vedem de treabă mai departe.

Cei ce nu vor să ne conceadă acest punct de mânecare, n'au decât să ne aducă dovezi contrare *pozitive şi hotărâtoare,* pe cari însă noi — cei cu baza de drept — ştim, că nu-i nădejde să le poată cândva produce.

Urmaşii Romanilor păgâni, colonizaţi de Traian în Dacia, s'au încreştinat prin veacul al IV. — E tare probabil însă, că încreştinarea aceasta nu s'a desăvârşit îndată, ci s'a trăgânat până şi în veacul al VII-lea. Faptul, ca d. p. Tertullian afirmă hotărât, că Dacii ar fi fost convertiţi deja la capătul veacului II. nu va să zică altceva, decât, că între între Daci deja pe timpul acesta începù a cuceri creştinismul (Migne: Patrol. lat. II. c. 650. Tertull. l. „Adv. Iud.“)

Constantin cel Mare, sub sceptrul căruia — pe lângă mulţimea celoralalte popoare — s'au ţinut şi Romanii-daciani, asigurând creştinismul şi în legi (312 d. Hr.): a provocat o vie mişcare creştinească şi în Dacia Se crede, că şi sf. Nicet. ba şi sf. Ioan Gură-de-Aur să fi stăruit la convertirea acestor romani (V Dr. I. Ardeleau Ist. diec. române gr-cat. de Oradea-mare I. p. 75.)

E fap, că aceşti romani neofiţi au stat dela început sub patriarhia dela Roma.

Acelaş Constantin, care a întărit şi propagat credinţa bisericii romane — a făcut şi din vechiul Bizanţ: *loc de reşedinţă* al unui Episcop, sufragan metropolitului din Heraclea Acesta *a fost* Constantinopolul (oraşul lui Constantin de azi).

Fiind adecă un bun centru de comerciu şi l-a ales de oraş de frunte; iar ca firească urmare: a staruit să-i mărească vaza şi mareţia pe toate terenele.

Astfel apoi, deja aproape jumătate veac după moartea lui Constantin, în Sinodul Constantinopolitan din 381, episcopia Constantinopolului e ridicată prin canonul 3., la rangul de patriarhie de frunte: în rândul al doile, de loc *după cea din Roma*; iar prin canonul 28., al Saborului din Calcedon (451.) *i-se subordonă* toate bisericile din Pont, Asia, Francia şi toate provinciile ocupate de barbari, deci şi Dacia Traiană. Se înţelege, că toate schimbările acestea n-au avut *de fel* colorit de *schismă,* — caci erà totul numai o simplă dispoziţie ierarhică. (După altă părere: Dacia Traiană a rămas şi după săborul dela Calcedon sub exarhatul din Tessalonica şi deci sub patriarhia apusului până mai târziu, v. Auner: Câteva momente din încep. bis. rom. Blaj 1902 p. 72).

Celelalte provincii romane ca: Macedonia, Tessalonica, Grecia, Peloponez, Iliria şcl, au rămas mai departe sub grija nemijlocită a patriarhiei dela Roma. Aceste anume n-au trecut sub jurisdicţiunea Constantinopolului decât prin rumperea lui Leone III. Isaurul pela 733., când cu lupta iconoclaştilor.

Probabil, că atunci au ajuns sub Constantinopol, în mânile grecilor, toţi românii — pentru o vreme mai lungă (V. şi Dr. A. Grama Ist. bis rom. un. cu Roma Blaj 1884 pag. 34 u.)

„Acestei supremaţii greceşti trebue să i-se ascrie — zice un indignat — toate relele, cari le sufere naţiunea română în timp de mai multe veacuri, de aici *întunecimea,* ignoranţa şi necultura la preoţime şi popor, cum şi *rarele date despre existinţa naţională* a poporului. Până fuseră toţi sub jurisdicţiunea patriarhului roman: corespondinţe continue între regii şi episcopii lor şi între pontificele roman....“ (Dr. Ardelean Ist. diec. rom. gr.-cat. de Oradea M. I. 33) au mai dat semne şi despre Români; de când au ajuns însă aceştia sub patriarhia grecilor faimoşi despre toleranţa lor faţă de un popor mai mic, cum au fost şi Românii a — stagnat totul.

In marea schismă Fotiană din veacul IX-lea Românii sigur n'au avut vr'un rol activ însemnat: erau sub ierarhia grecilor deveniţi atunci schismatici.

La capătul veacului IX *majoritatea* Românilor se vedea a fi fost iarăşi sub Roma, — până pela 1015 (V. Dr. Ardeleau o. c. p. 35.)

Mai târziu craiul vlach: Ioaniciu (Ioniţă) stă în corespondenţă cu Papa Inocenţiu III. şi-i scrie acestuia: cum îl *ademenesc grecii* adecă împăratul şi patriarhul grecesc, să se alăture lor, dacă voeşte să-şi asigure împărăţia. Trimite pontificelui, arhiepiscopului său vase, haine, de mătasă, ceară, cai şcl. în semnul reverinţei. In alt loc scrie: N'avem chrismă; — aceea o căpătam odinioară dela Greci, cari azi ne urăsc şi pe noi, chiar caşi pe voi Românii. Inocenţiu III. răspunzând: ţi trimite sceptru şi coroană zicându-i între altele: Te întărim de rege al lor (Românilor) îţi trimitem coroana şi sceptrul, cari ţi-le va predà (cardinalul delegat) în numele nostru şi va primi jurământul tău, precum *şi pe tine şi pe supuşii tăi întru ascultarea bisericiir romane.* (Cipar: Acta et fragm. p. 7.)

Tot de către pontificele roman au fost unşi întru crai şi principii bulgaro-vlahi: Simeon, Petru şi Samuil.

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

În „*Biblioteca populară Socec*:

Nr. 77., Guy de Maupassant *Pe coastele Italiei*, traducere de A. Mândru.

Nr. 87. *Granițele sănătății sufletești și Nebunia*, studiu de psihologie morbida de Dr. Duscianu.

Nr. 90. *Maica Melania* și alte șase povestiri de N. N. Beldiceanu

Din „*Biblioteca pentru toți*“ edit. Alcalay, am primit:

Nr. 506., Conàn Doyle *Spovepania unui medic*, traducere de Ludovic Dauș.

Nr. 530, Ivan Turgenief: *Poeme în proză* traducere de Ludovic Leist.

Calendarul „Bibliotecei pentru toți“ pe 1910, un prea frumos calendar în formatul volumelor din aceeași editură, împodobit cu o mulțime de ilustrațiuni.

Din Biblioteca editată de „Minerva“ ni-s'a trimis:

Nr. 49. Sextil Pușcariu: *Cinci ani de mișcare literară* (1902—b) traducerea rapoartelor făcute de același autor pentru o revistă germână de specialitate.

Nr. 56. Douglas Jerrold *Mustrările doamnei Caudel*, traducere de I. Raduț. O plăcută lectură plină de umor.

V. B. Muntenescu: *Dela noi din sat* câteva poesii mai vechi de ale autorului, publicate cu gândul de a da venitul curat în favorul edificării unei biserici în comuna sa Salovăstru. Costă 50 bani.

M. Străjanu: *Despre visuri apariținea spiritelor și fenomenele înrudite cu acestea*. Pag. 31. prețul 1 leu.

Același: *Însemnătatea și influența morală a caracterului și a bunelor maniere*, după Smiles. O colecție de povețe și pilde vrednice de a fi urmate ales de tinerimea noastră căreia lectura acestei scrieri îi poate fi de mare folos, pag. 35 prețul 1 leu.

A apărut nrul 10 din „*Revista politică și literară*“, ce apare la Blaj sub direcția dlui Aurel Ciato și cu colaborarea celor mai distinși scriitori ai noștrii. Sumarul bogat și variat al acestui număr este următorul: Dr. V. Nițescu: Rolul conștiinței; M Lucian: Scrisoare (poezie); Aurel Ciato: Dl. P. P. Carp și chestia națională; D. D. Pătrășcanu: In tren (nuvelă); D. I. Nichifor: La chef (poezie); M. Străjanu: Puterea sufletească de C. Rădulescu—Motru; Ales. Pop: Gândiri de anul nou (nuvelă); Dr. V. Meruțiu: Ocnele din România; Iunior: Economie națională—sociologie (Cronici); Hyperion: Pe o culme solitară (poezie); Dr. Ștefan Pop: Bibliografia catehizmelor române vechi; Al. Ciura: Cronica literară (D. D. Pătrășcanu — Schițe și Amintiri); A. C.: Note politice (Atentatul contra primului ministru al României; Sfârșitul crizei; In preajma nuoilor alegeri; Convorbirea între Dr. T. Mihali și actualul prim-ministru Khuen Héderváry). Informațiuni; Bibliografie; Reviste.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**
Redactor responz.: **Augustin Gruiția**

Ce e mai bun?

La tot cazul, decât ori-ce fel de untură de pește, e mult mai bună Emulziunea-SCOTT fiind ușoară de mistuit, produce efect vindecător grabnic.

E mai bună și pentru aceia, că o înghit cu plăcere și aceia, cari de untura simplă de pește s'au îngrețoșat.

La cumpărarea Emulziei, luați seamă să aibă marca de scutire a lui Scott: Pescarul

Emulziunea-SCOTT

se prepară numai din cel mai curat oleu de ficat de pește ce se produce la Lofoten (Norvegia), — pentrucă acesta e cel mai nutritor în toată lumea.

(50) 12—28

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă!
Prețul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.
Să capătă în toate apotecele.

Băile Buziaș
Phönix apă minerală de Buziaș

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(35) 6—?

Să sprijinim arta română!

T. P.

De un timp în coace satele noastre sunt cutreierate de niște indivizi (agenți) de pe la diferite firme ca „Nicula“ etc., cari înșală bietul popor cu niște icoane, cari nu numai că sunt pocite și scumpe, dar sunt cu totul contrare și interzise stilului nostru bisericesc bizantin.

Încurajat de un interes popular, cred că corăspund unei adevărate necesități de mult simțită și împlinesc o datorință a tuturor Românilor, evlavioși și credincioși a tradițiunilor bisericești, recomandându-mă M. On. Domni protopopi și preoți ca:

Pictor bisericesc român.

După o praxă de mai mulți ani făcută în străinătate, **în arta picturii bisericești, și** după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, m-am stabilit în comuna mea Agârbiciu Tr. Mediașului, unde asemenea am pictat ambele biserici.

Primesc în executare orice pictură în ulei ca: **iconostase (altare), orice icoane mărimi pe pânză, lemn, zinc etc., cruci, prapori etc., renoiri și reparaturi pictorale** tot felul de auriturí până la cel mai fin aur veritabil cu prețurile cele mai moderate.

Posed atestate de mulțumire pentru lucrările mele cerând sprijinul On. obștei române, semnez

cu deosebită stimă

NICULAE BACIU,
pictor bisericesc.
Agârbiciu (Szász-Egerbegy).

(12) 2—4

O prăvălie mixtă în Blaj în cel mai frecuentat punct — din cauza unei alte întreprinderi — să predă între cele mai favorabile condițiuni, eventual să vinde cu casă cu tot. — A se adresà la WILHELM NAFTALI în Blaj (Balázsfalva).

(4) 3—3

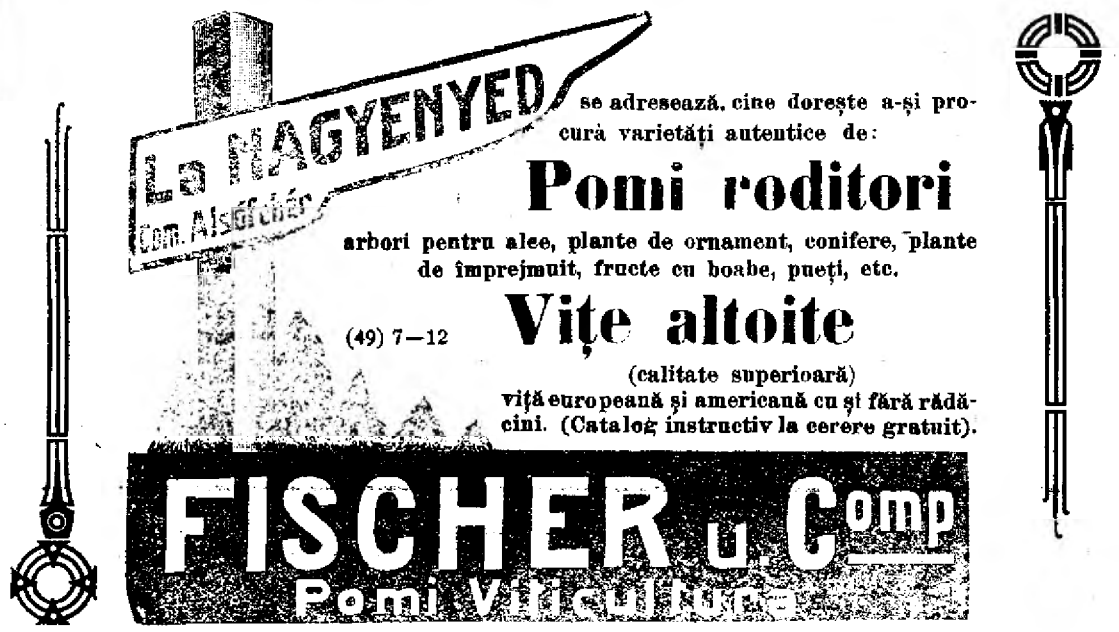
La MAGYENYED
Com. Alsófehér
se adresează, cine dorește a-și procură varietăți autentice de:
Pomi roditori
arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueți, etc.
Vițe altoite
(calitate superioară)
viță europeană și americană cu și fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit).
(49) 7—12
FISCHER u. Comp
Pomi Vițe

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, maşini, mobile etc. în condiţii avantagioase şi cu premii ieftine.

Asigurări pe vieaţă

(pentru preoţi şi învăţători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morţii cu termin fix; asig. de zestre şi asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra **accidentelor, infracţiei** (furt prin spargere) **asig. p. pagube la apaducte,**

Prospecte şi informaţii se dau gratuit în birourile Direcţiunii şi la toţi agenţii.

Persoane versate în achiziţii cu cercuri bune de cunoştinţă se primesc în condiţii favorabile în serviciul institutului.

(2) 6-52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

3) 6—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o laturi prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa, că **un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. facut după sistemul vechiu.** Mai departe se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de toace de metal.**

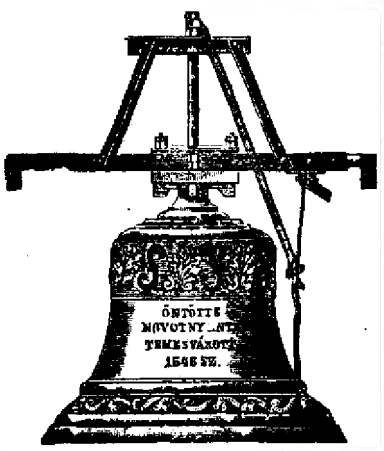

Preţcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco

In propriul interes

Primeşte numai ţigla **BOHN**

din **Nagykikinda şi Zsomboly** respingând ori ce altă ţiglă de calitate inferioară pentrucă numai

ţigla BOHN e practica, frumoasă şi trainică.

Cereţi mustre şi catalog.

Fabrica de ţigle BOHN — Zsomboly.

(27) 28—?

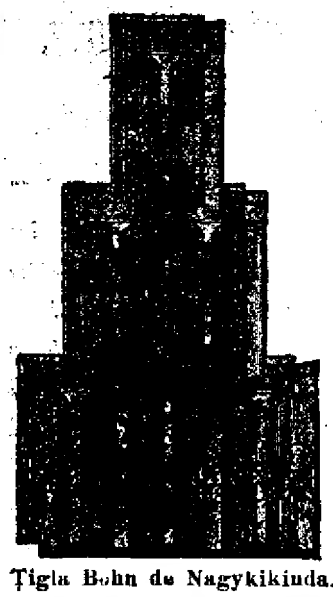

Ţigla Bohn de Nagykikinda.

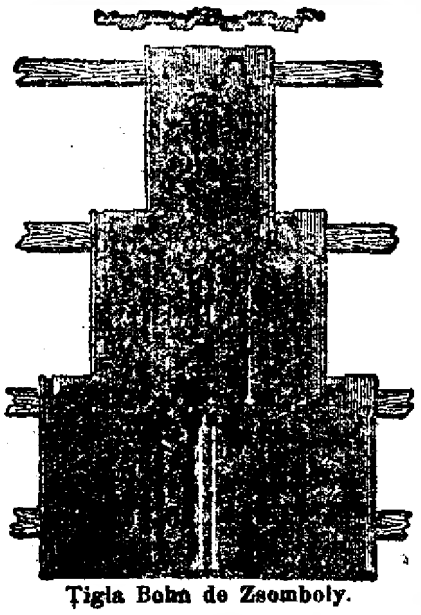

Ţigla Bohn de Zsomboly.

A apărut:

Calendarul „UNIRII“

— pe anul comun 1910. —

Preţul: 50 fil. + 10 fil. porto postal

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:

Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.

Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond: edată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce privește foaia să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 26 Februarie 1910.** **Numărul 9.**

SEMNE RELE.

(Ag.) Tribunalul din Segedin a dat zilele acestea, o strașnică palmă moralului public. Juraţii de acolo au achitat pe Haverda Mariska, care prin doi complici ai ei a ucis pe mamă-sa, ca s'o moștenească. Procesul se începuse la alt tribunal, în nordul Ungariei, dar a fost trecut la Segedin, pentrucă se ridicaseră bănueli destul de grave împotriva judecătorilor de pe lângă întâiul tribunal. Apărători în această odioasă afacere au fost vestitul erou al parlamentului maghiar Lengyel Zoltán, și un Brody Ernő. Unul dintre complici, Jánossy a mărturisit crima. Zăcea în închisoare, gândindu-se la câțiva ani de temniță. Când i-s'a vestit că-i achitat n'a voit să creadă, n'a voit să părăsească întunerecul dintre zidurile umede. Simțeà el, ca acolo i-se cade, nu în lumina curată a soarelui. Dar oamenii în ziua de azi sunt neîndurați: servitorii închisorii l'au dat afară cu forța.

Toată lumea cunoaște asprimea pedepselor ce le dictează judecătoriile și tribunalele noastre când au de-a face cu mici delicte și oameni de puțină însemnătate. Pentru un pui de găină furat, un țigan de pildă, stă trei luni în închisoare. Când în vre-un ziar de-al nostru se strecoară cea mai mică constatare a adevăratelor stări deplorabile din țara noastră, îndată ploauă amenzile de sute sau mii de cor., și lunile sau anii de închisoare.

Dar se întâmplă ca o persoană sus pusă să defraudeze de pildă o sumă mai măricică? Numai decât se astrâng toți medicii legiști din capitală și-l declară anormal pe norocosul defraudator, deci neresponzabil de fapta sa.

Știința a făcut într'adevăr pași mari în veacul din urmă. S'au cercetat mai amănunțit cazurile de crimă și s'a putut constată diferite stări sufletești bolnăvicioase, la indivizii învinovățiți, cari boale au trebuit să contribuie la ușurarea pedepsii.

Dar mai ales decând vestitul Cesare Lombroso, medicul de origine judaică, și-a trimbițat teoria lui, că orice om, în momentele comiterii crimei e nebun, — ușurința cu care se judecă criminalii a ajuns să fie neînchipuită, așa că nu se poate admite din nici un punct de vedere.

In lumea de astăzi, când întâlnim tot mai puține conștiințe, tot mai puțini oameni, cari ei înșiși să-și fie judecători drepți a faptelor lor, e o cerință de căpetenie ca justiția să fie adevărata zeiță, care să împartă dreptatea, care să restabilească cumpăna dreaptă a conștiințelor bolnave. Sentimentele normale, activitatea normală a oamenilor pleacă din o conștiință sănătoasă, dintr'un caracter integru. Până când avem astfel de oameni, ordinea socială nu trebuie susținută de nime, ea se va susținea de sineși. Indată ce însă avem și altfel de suflete, ordinea socială nu-i mai mult sigură, desvoltarea normală a societății e periclitată, și atunci justiția trebuie să-și îndeplinească misiunea-i sfântă, în interesul societății întregi, care e primejduită.

Cine nu se îngrozește de urmările unei achitări, ca aceea din Segedin? Câte conștiințe stricate nu vor mai fi în țară ca aceea a Marișcăi Haverda, și a soților săi? Și cine nu prevede influința primejdioasă ce se poate strecură în sufletele stricate, văzând o achitare atât de ușoară?

Ei bine, și în procesul acesta s'a recurs la teoriile științifice de azi, că voința liberă a celor trei acuzați, prin diferite împrejurări, a fost atât de slăbită, încât fapta nu se mai poate considerà de a lor. Ceea ce ei au meditat, au plănuit ani de zile, poate, ni-se declară deodată spre batjocura ori cărui simțemânt de adevăr și dreptate, că au făcut fără voie. Când Jánossy a pândit la vie pe bătrâna mamă a cucoanei Haverda, și și-a descărcat revolverul, a fost fără voia lui! Se vede a fi crezut că-i o tufă îmbrăcată în straie femeiești!

Admitem, că sunt unele cazuri, când crima se comite instinctiv și nu voluntar. Când celor mai fundamentale cerințe animalice ale omului se pun piedeci, cari nu se pot înlătură altcum, decât prin junghiuri și glonț, animalul din om lucră așa cum ar face ori care fiară. Unul care moare de foame dă în cap celui ce stă cu bucățica de pâne în mână și nu vreà să i-o deie. Instinctul de conservare a specii, când e strimtorat, de asemenea comite crime.

Dar, mă rog, motive de acestea au îndemnat pe cei trei să plănuiască și să comită crima?

Nu, pentrucă instincte de acestea nici nu cunosc premeditarea. Ele se deslănțuie ca o grozavă vijelie nenorocită. Unde este plan, unde este premeditare, acolo este liberă voință, și deci culpabilitatea faptei.

Pe cei trei nici din alte motive nu-i putem crede mânați de instincte oarbe.

Cucoana Haverda, după ce se despărțise de bărbatul ei, a trăit ca o femeie de lume, care dacă a putut face așa impresie asupra unor membrii a întâiului tribunal, încât procesul a trebuit strămutat, ne putem închipuì, că nici mai înainte nu va fi fost muritoare de foame. Cei alalți doi puteau asemenea să trăiască și fără Haverda M. și fără averea măsii, cum au trăit și înainte.

Ceea ce au sfătuit ei și au și împlinit nu e decât un semn de mare decadență a simțului moral,

o monstruoasă călcare în picioare a celor mai elementare datorințe omenești. Când achiți pe oameni, cari au dat dovadă de atâta imoralitate, când îi lași fără cea mai mică dojană și pedeapsă, înseamnă, că aprobi însuți desvoltarea mai departe a acelei imoralități. Căci chiar dacă într'un caz concret ar ieși la iveală din cercetările făcute, că cel ce comite crima are numai o ruină de suflet, că imprejurările, creșterea etc. l'au adus la crimă, pentru triumful dreptății, a moralului, a ordinii în societate, trebuie să-i croiești pedeapsa. Și pedeapsa trebuie croită și pentru binele, pentru regenerarea inculpatului însuș. Să i-se deie ocazie sufletului stricat să se vindece. Dar dacă nu i-se atrage atențiunea asupra ruinii ce o poartă în el, nu se va vindecà niciodată.

Iată cazul cucoanei Haverda. După achitare se îmbracă frumos, luxos, ca o princesă, și iasă râzătoare și seducătoare în lume, ca și când nimic nu ar fi făcut.

Achitarea dela Seghedin e noutate în Ungaria, e o importație străină ai crede. Dar nu, ceea ce-i mai dureros, și mai revoltător e faptul, că publicul însuș, populația orașului Segedin, a manifestat simpatii mari, a făcut o adevărată demonstrație de alipire, de aprobare și a judecății, și a purtării doamnei Haverda. A dat banchete în cnoarea (!) eliberaților, i-au aruncat flori, a fost, după ziare, un adevărat delir. Însiși apărătorii se zice că au luat parte la sărbătorirea Marișcăi.

E semnul de aținire a celui din urmă simț moral, ceea ce a făcut populația aceea rătăcită. Pe niște rătăciți, decăzuți, poți în cele din urmă să-i compătimești, dar să-i slăvești ca pe niște adevărați eroi, ca pe niște martiri ai principiilor, e o apariție nespus de primejdioasă. Ne aducem aminte, că unii din noi au stat în temniță pentrucă au ieșit în întimpinarea vre-unui om din sat, a preotului bunăoară, când acela venià din închisoarea de stat, unde l-a dus vre-un articolaș de gazetă nevinovat.

Ne-ar plăcea să vedem, ce are de gând să facă justiția țării, față de cei ce-au dat banchete desfrâului și crimei. Cei doi apărători se scrie că ar fi puși în cercetare, dar am voì să vedem făcându-se pașii de lipsă împotriva mulțimii, care a consfințit prin purtarea ei desfrâul și crima.

Ceea-ce — în privința publicului ne mai poate mângăià e faptul, că numai cel din Segedin s'a însuflețit pentru Haverda, în B.-pesta a fost primită cum meritâ.

Am insistat asupra faptului acestuia fiind nespus de grav și cu consecințe ce nu se pot prevedeà toate, în vieața socială a țării noastre. Știam, din multele procese de presă, că justiția țării noastre cam schioapătă. Dar ca paragrafii legilor noastre să meargă așa departe, încât să permită juzilor să de-a drumul unui ucigaș care și-a mărturisit crima, n-am fi crezut. Și iarăș n-am fi crezut, că s'ar aflà în țară la noi, pe lângă toată influința presei și moravurilor jidovești, o societate care să slăvească viținl și crima achitată.

L-am relevat apoi ca un memento pentru aceia dintre Români cari làcomesc după tot ce e străin, până și după moravurile străine. Pentru aceia, cari se leagă cu trup și suflet de ori-ce aberație, numai să fie modernă.

Vedeți, nu-i tot aur ce lucește!

Ca dintre noi să nu poată ieși membrii ai societății, ca cei înșirați mai sus, trebue să ne îngrădim bine cu marile principii de morală creștinească, cari au călăuzit pe părinții noștri, să ne iubim biserica și să ne alipim de ea, deoarece singur subt paza ei se poate desvoltà o conștiință sănătoasă, un caracter integru.

FOIȚĂ.

Memoriei lui Augustin Bunea.

Sărac veniș în lume și gol și făr, alai.
Întreaga-ți avuție, ce tu n'o cunoșteai
Ți-erà smeritul nume de om, de chip de lut,
Și-un drept sădit în fiire-ți: să crești, de te-ai născut.

La leagănu-ți de fășii uitarea îți vegheà:
Un om mai mult pe lume nimic nu însemnà:
A fi, ori nu, aicea nu schimb'al vieții rost,
Când mulți în cartea vieții au scris numai: au fost.

Așa văzuș lumină, dar alta-ți fù ursit:
Din umilitu-ți leagăn o stea ai răsărit;
Uitatul deodată, tu'ngând la toți erai,
Și'n inimi, ca un prietin la loți te furișai

Tu unul la mulți frate și mulți prin tine frați:
Cu tin'eram mai una, mai tari și mai bărbați
Tu foc ni-ai pus în suflet și ideal în gând:
De-ai ști, câți lucră astăzi in urma ta călcând!

Din scripte vechi și șterse, din taina altor vremi
O lume uitat-apusă la vieață o rechemi.
Și sfetnici venerabili și apostoli mari uitați
De sub măiastra-ți peană ră-ar glorificați.

Și când peste-alor chipuri vărsai duh creator,
Nu'nțelegeai, că însuți te faci nemuritor,
Că până-când cu trudă scotea-i din vechi ruini
Biserici și ierarhii la noi și la vecini.

Tu-ți ridicai mausoleu durabil, secular,
Iar ce-ți va scobì neamul: „Non omnis moriar“
Căci ai un drept la vieață, și mort, ca să trăești,
Când lupți o vieață 'ntreagă și pentru alți muncești.

Nerăsplătit să lucri, ca umbra să apuni
Să treci fără vre-o urmă: e-o lege de nebuni.
O groapă, strâmtă, rece, un somn ușor dulciu,
Un pat de patru scânduri și'o stingere'n pustiu,

Ți-ar fi prea strâmbă plata, oricine să fi zis,
Când munca datorință ți-a fost, și nu un vis.
Veniși sărac în lume, și-azi noi am sărăcit,
Căci tu ne-ai fost comoara și acum ne-ai părăsit.

Dar dac'un soare apune și nu zici: „cald n'adat“
Și-o ploaie ce udă câmpul, nu zici: „n'a fost“, de-a stat,
Căci caldul și umezala dau trai la muguri noi:
Așa din amintireți ne-om întări și noi.

Lugoj, Ianuarie 1910.

Dr. Victor Bîrlea.

Catiheții români din Capitală *).

In nrul 17 al „Luptei“ dto 10 Febr. n. a. c. s'a dat loc și răvășelelor unui student universitar, care, în legătură cu odiseele proaspete din jurul catedrei de românește, a ținut să amuseze obștea cetitoare între altele — adevărate — și cu niște insinuări prea puțin motivate la adresa celor câțiva-cateheți români din Capitală. — Prestigiul adevărului, — considerarea față de cei ce-și trag. drept jertfă, bucata dela gură spre a concurge cu gologanii lor la susținerea unui ziar cu pretenții ca „Lupta“, — mai apoi și responzabilitatea înaintea conștiinței proprii, care trebuie să fie carte pururea deschisă tuturor celor cu judecată sănătoasă: — dar mai presus decât toate acestea: seriositatea, cu care datorim cauzei noastre românești, — și deci datorința comună de-a nu lasă pradă unor meschine informații opinia publică, atât de vițiată azi: mi-au impus și subsemnatului prilejul ingrat de-a dà expresie unor modeste păreri.

O spun prealabil, că nu grăesc în numele catehetilor din titlu; nu-s împuternicit pentru așa ceva, — dau însă cuvântul din propriu îndemn, acelei juste mâhniri, pe care o simte ori-ce om în fața penibilei ușurințe, cu care se etalează ici-colea durere, și la noi — poate de dragul noutății și a sensațiunei — atari lucruri, cari mai mult deranjează, decât edifică.

Cu multă mângâere sufletească cetisem acum niște săptămâni, vre-o două bine prinse glossări în „Drapelul“, căruia îi plăceà să constate (doar mai mult preservativ, decât positiv), că ziaristica română încă nu s'a dat pe panta laxă a reclamagiilor. Î-mi făcui apoi la moment, instinctiv, observarea, că: Baremi de-ar fi așa! — Și cu tot dreptul. — Căci, zău, realitatea e dusă din cale afară, și prea arare de tinde să cauzeze și cea mai loială teorie.

Pe arena vieții noastre publice, s'o spunem verde. nici nu sunt prea rare zilele, cari clopotesc la sufletele, preocupate nu numai de ziua de azi, ca câte o mărișoară dosă de disilusiuni.

Să fie oare o astfel de disilusie și cercarea în care ne-au dus chestionatele notițe nu prea măgulitoare?

Se zice anume în ele, că: catehetii români din Capitală — după-ce au trecut prin retortele tuturor reco andărilor și pocloanelor nu știu căror renegați, spre ași asigură astfel o „pâne“ „odioasă“ — ar constitui o tagmă de contra bandă crucis opusă nisuințelor românești; ba și mai mult, că ar demoralisà direct însaș tinerimea entusiastă (știți, mă rog, aceea tinerime, pentru care și un Iorga e numai un simplu falist politic. cum ia-i zice: un gunoiu, căruia, dacă interesele de clică pretind așa, îi poți strigà și din senin: Jos cu el!).

D'apoi ca să nu-și închipuie cineva năzdrăvenii, trebuie să declarăm d'acapo, că cei, pe cari au ținut să-i atingă atât de brusc pomenitele gingășii: nu-și explică întregul tăraboi de vorbe nespălate de loc prea tragic!

Știm doar, că și în criminologie aplombul moral definitiv nu-l dă totdeauna exclusiv crima reală ca atare, ci și împrejurările, cari după timp, loc, demnitate și ofensă pot fi mai mult, ori mai puțin agravate.

Importanta, ce-ar fi să revină numitelor insinuări colorate e cel mult aceea, că ne-au constrâns să ieșim cu presentele în plan. Spre orientare deci!

Apropo, să nu fim rău înțeleși: Accentuăm repetit și cu stăruință, că nu facem pe apărătorul nimărui în special. Nu pledăm pe lângă nici un fel de păcate, față de cari nu poate aveà loc, decât o singură ținută: retorsiunea cea mai aspră.

Ba spre lămurire deplină stee aci și un punct doi de mânecare: Aspirațiunile noastre românești sunt comoară, care trăește și se nimicește numai cu noi deodată. Drept urmare deci: de-ar îndrăzni cineva să calce pragul sanctuarului ăstor idealuri cu mâni sacrilege și cu suflet murdărit — ori de arginții lui Iuda ori de alte veleități egoiste — unul ca și acela fie nouă tuturora ca un păgân și vameș!

Să vedem acum ce păcate de moarte au provocat verdictul de osândă atât de apodeitic și fără cea mai mică restringere asupra tuturor catehetilor români din Capitală?

La primul loc declar de calomnie insinuările acelora, cari pretind a știi, că catehetii din Pesta și-ar obținea oficiul poclonindu-se înaintea lui Stan ori Bran — mijlocit ori nemijlocit, e irevelant.

Subsemnatul d. p. poate dovedi pragmatic și până în amănunte, că numai și numai prin sine a venit de catehet, fără nici un fel de altă mijlocire, decât lipsa contingentului recerut de cateheți latini și firește, încuviințarea vlădicului propriu. Celor ce nu le-ar ajunge atâta le pot servì și cu detaliuri prea bucuros, — dar grațiositâți ca cele chestionate, nu sunt dator să pun la buzunar nici eu, dar nici alții de dragul nimărui.

Așa cred că mai lămurit de așa nici că se poate vorbì!

Iată deci un neadevăr afront, care pretinde rectificare și nu comentare false.

Că apoi numiții cateheți d. p. n-au luat parte activă în bătăile sgomotoase când cu zaverele de ieri-alaltăieri dela Universitate — unde au pocnit ciomege și s'au zdrănțuit haine — e lucru învederat ca lumina zilii

Să ni-se arete un singur catehet, dintre cei numiți, care ar fi desaprobat ținuta studenților?

Din contră: e doar prea bine știut, că au râs și dânșii până a-se strică de râs la scenele hazlii provocate de trezvia studențimii române.

Sau ce să fi făcut mai mult?

Nu cumva să-și fi spintecat pe rând reverendele, împletindu-le în frânghii, spre a sbiciui cu ele cel mult doar scaunele universitare colbuite de multa ședere a studenților întrânsele? — Mă rog, nu râdeți — căci e așa! Să fim numai serioși!

Nu pomenim aici canoane din adins, nici nu ne provocăm la judecata matură a ori-cărui om, ce are câtuș de puțină ideie despre rostul și conduita preoțimii; — pomenim însă, numai așa în treacăt, că d. p. și codul legilor civile, ca isvor mai crezut, decât vorbele noastre, subtrage pe clerici — în urma chemării lor — de sub miliția activă, iar usul legal pe acelaș motiv îi șterge (cu învoirea lor) din lista juzilor-jurați (juzi pe moarte și viață!) șcl. șcl. șcl.

Așa stau deci acestea — între imprejurări normale — în realitate, — și nu cum — ar aiurà nu știu care sever autodidact, leit ca un bolnav, ce se svârcolește în ferbere de 40°C.

— Dar încă aici nu se sfârșește lămurirea. — Oare câți din cei clevetitori se vor fi și gândit cândva, că ce îndeplinesc acești cateheți în Capitală? Stau doar numai de flori de cuc spre a turburà ape?! — Câți vor fi aducându-și aminte, că grosul acestor batjocuriți, pe lângă numărul servil alor vre-o 1000 de oare catehesă pe an, prestau în cursul alor 2 ani de zolire atâta foc de examen, cât prestau colegii lor civili-liberi în decursul de 4 ani întregi?!

Strigà știu mulți, — dar prea puțini vor știi, că din umilirea ăstor fel de osândiți (numai ei ar ști spune, câtă umilire și desconziderare îndură la tot pașul lor oficios!) răsare cea mai curată, cea mai sinceră și cea mai trează dragoste pe seama celor ce-i așteaptă departe acasă „în munți, ca și în vale, de-alungul râurilor, în unghiurile stâncilor, în satele lor fără avere, fără lumină și fără dreptate.“ (Iorga: Sate și preoți din Ardeal. București 1902 p. 91).

---

*) E imposibil a nu fixà la locul acesta și următoarele curiosități::

Cu articolul de față am fost în persoană la redacția „Luptei“ (în 18 n. l. c.). — În decursul vorbăriei de vre-o 2 ore am accentuat repetit și limpede, că numai așa sunt aplicat să las articolul spre publicare, dacă se va publicà întreg. — Mi-s'a promis și am crezut; — doar n'ai dreptul să te îndoești *acolo*, unde parola e garanța unui lucru mai mare și mai ales *atunci*, când ai de treabă cu factori cari se gireză — ori erigează, cum vă place — drept povățuitori ai adevărului românesc. — Ba, ca nici umbră de bănuială să nu fie la mijloc, mi-s'a cerut și adresa, spre a mă puteà mai apoi convinge că aevea mi-s'a publicat desmințirea — după-ce erà vorba de retorsiunea unei calomnii. — Am așteptat să primesc nrul respectiv din „Luptă“ (care mi-s'a îmbiat fără a-l cere).

Dar ce s'a întâmplat? — Nu mi-s'a trimis nimic, — iar a treia zi mă pomenesc, advertisat de alții, că din întreg articolul nu s'a publicat — în semn de reparare — decât *niște cuvinte*. S'a îngrijit însă redacția — ridicol de esoteric — ca în schimb cuvintele aste două-trei să fie însoțite de un comentar nu știu de câteori mai lung, spre a dà întregii „*reparări*“ un sub-înțeles cât se poate de prost și personal. Ăsta însă mai treacă!

Când am dat de sofisteria aceasta, am grăbit momentan la *acecaș* redacție. — Nu m'am mai simțit îndemnat să mă informez prea tare asupra procedurei puțin impunătoare de mai sus, — am cerut numai simplaminte manuscriptul. — Redactorul, care era acasă — fiind zi de sărbătoare — mi-a promis, că-mi pune articolul ori-când la dispoziție, — numai să aștept până în altă zi, când va puteà merge la redacția proprie. Nici împuternicire *nu mi-a putut* dà ca să-mi pot recăpătà articolul eventual prin alții, cari lucrau de fapt în birou.... ba că una.... ba că alta.... ba că să fiu cu răbdare, căci mâine zi mi-se va trimite manuscriptul pe poștă spontan. De atunci articolul tot vine,... am fost deci silit să-l decopiez din nou și astfel — deși cu puțină întârziere — să-l public, pentru-ca să se vadă și pe această cale cât e de respectat uneori adorabilul *drept de echitate!*

Am profitat însă și din comedia asta! Mi-s'a dat, anume, să înțeleg, că oamenii sunt și rămân vecinic tot numai oameni: fireavi și inferiori și atunci când *pretind* a servì interese mai înalte, — și, că și după culisele treicolore gem pe alocurea oribile păcate și interese particulare.... Și încă ceva în special!

Clerul român militant și luminat să nu uite, că i-a bătut deja de mult oara a 11-a! Să nu mai ție primejdia pe umerii proprii, — și să înceteze odată pentru totdeauna, în propriul interes, de-a mai răspândì fum de tămâie pe seama acelor localuri nădufoase, în cari — chiar de-ar fi nesămănat de superior — demnitatea lui curată e mai desconsiderată decât cel mai de pe urmă ucenic tipograf.

Să luăm deci aminte!

Oare câți dintre ce-i ce îi înjură, în nesocotința lor își vor fi dat seamă înaintea conștiinții, că tot acești calumniați cateheți de câte ori nu vor fi frângându-și buzele și vor fi înghițând hapuri amare sub cnutele de înfruntări ticăloase ale te-ai mirà cărui satrap ori lup învăscut în piele de miel, stăpâniți numai de gândul uman și nobil, ca prin susținerea proprie să cruțe bursele românești spre a se ajunge cu atât mai multe altora, cari poate nici nu-s vrednici de ele....

— Și apoi să-ți mai suprimi indignarea, când în fața astorfel de realități palpabile, auzi clamitând hada micilor reclamagii ziuași, cari în spulberarea lor nu cunosc nici trudă, nici umanitate, nici noblețâ și nici omenie, și împing din impas în hal și mai mare pe niște bieți robotași ca cei pomeniți; îi constring apoi formal să se arunce în foc și primejdie atunci, când o astfel de jertfă a lor chiar nimic n'ar folosi naționalismului nostru, — ba ar fi chiar contrară pretențiilor sărăciei noastre românești?!

— Dă-mi, Doamne, mintea de pe urmă a Românului! — N'ar strică să meditâm uneori nițel și asupra ăstui adevăr de granit străcurat din pățăniile proprii!

— Vorbă să fie: Adevărata dragoste pentru aspirațiunile noastre naționale ar trebui să fie atât de covârșitoare, încât în fața ei „toată grija cea lumească să o lăpădăm;“ — iar cinosura acestei sincere dragoste ar fi să reside în faptul, ca în momentele, când jertfind ei, să știm uità de noi înșine, să știm uità persoana cu multele ei slăbiciuni mărunte șcl.

Se recer deci hotărît lucruri mari dela cei sincer devotați! Să nu uităm însă ceva: Cele mai frumoase lucruri ale noastre, dacă nu le-a inspirat o tactică ireproșabilă, — nu sunt, decât false raze de soare pictate; ba uneori, fiind prea pe orbiș și irațional expuse — nu numai că nu ne folosesc, dar ne chiar strică.

Nu-i vorbă, se dau cazuri, când prudența prevăzătoare ne îndeamnă să înfruntăm și risicul; aste cazuri sunt însă numai prea sporadice, sunt prilejuri mai mari, mai sărbătorești — și ni se impun *numai* atunci, când acest risic e sigur mai mic decât la din contră! Cred, că ne pricepem.

Astea deci să și le însemne prea bine și aceia, cari n'au darul de a vedeà la distanță, și astfel judecă grozav de unilaterali.

Cuvântul „tactică“ ar trebui ridicat cel puțin la demnitatea unei devise! Și acum se ne reîntoarcem!

Să punem cazul concret, că d. p. pentru o deamnă ținută prea matură ar fi demisionat un catehet din cei chestionați; — aș dorì să-l văd pe cel cu declamația la adresa cateheților din loc, câtă sinceră jertfire de sine ar ști să arete, — cum l-ar ști sprijinì dintr'ale sale.

Atunci ar fi abia un strajnic: Hic Rhodus, hic salta!

Ei, sigur, e mai ușor a vorbì decât a și face — așa a fost decând e lumea! Doar și pe bină, câți actori nu-și dau vânt vieții, în realitate însă ia-i naiba cât s'ar gândì la moarte!

— Rog deci pe astfel de informatori, ca cel din tufa „Luptei,“ să binevoiască a ne cruță pe viitor de plaga astor fel de graiozități, ca cele respinse aci, — și înainte de-ar publică câte ceva, să-și rumege scrisul mai bine!

Cred tare, că acesta a fost primul și ultimul debut stângaci la adresa noastră, cari în modestia-ne senină, dar superioară, n'am provocat nici când

De cumva în vastul imperiu de nenumărate alte chestii românești urgente nu și-ar aflà unii ca și acestia destul tărâm de șurubare, — și așa de tare li-ar arde călcâiele de dragul celor reverendați, încât nu s'ar puteà stăpânì să nu grăiască: le recomandăm să studieze și resoalve în spre bun reson chestia celor mai devotați, dar în aceeaș vreme acelor mai vitreg aprețiați și răsplătiți iobagi ai românismului din toate timpurile: să resoalve sărăcia relativă a celor mai mulți preoți și a dascălilor, — care chestie fiind nespus de ardentă și adânc tăietoare în viitorul nostru: e curată barbarie a o tranșà numai simplaminte cu rușinosul, puțin esteticul. și și mai puțin inteligentul cualificativ: „tătâni nefericiți.“

— Muncească, dacă-l trage inima, ori cine, — căci lucru și teren cinstit, har Domnului, e berechet!

Nu planeze numai la suprafață, ca niște diletanți mascați, — pătrundă în miez! Acolo, în matcă, adânc caute și vor aflà pricinile multor păcate românești; — caute-le și le propună sanarea!

Lucre deci! Dele însă pace cateheților din vorbă, căci dela dânșii depinde *mai* puțin reușita cauzei noastre comune; — nu isbească, pătimași în aceia, cari și de-ar voì (ca să presupunem și o absurditate ca asta!) n'au vreme să comită crime naționale; — nu se împiedece de bucățica lor de „pâne“ „odioasă,“ n'o invidieze, căci n'au de ce; — și tot așa: nu se atingă nici de „sfânta“ lor reverendă, sub care ei, celebrii colegi informatori de ziare, nu pot știi, ce inimi suferinde bat, — sau, dacă și pretind a știi în felul văzut: faptic *nu știu nimic!*

Ioan Roșiu,
licențiat în teol. și catehet.

Ședința comitetului național. Comitetul național român întrunit în ședință plenară sub prezidența dlui George Pop de Băsești la Budapesta în 20 Febr. n., a luat cu aprobare la cunoștință activitatea Clubului parlamentar și în deosebi a aprobat raportul dlui Dr. Teodor Mihali, făcut în calitatea sa de președinte al acestui club, acceptând întru toate demersurile sale strâns legate de actuala criză politică.

Comitetul apreciind greutatea situației politice actuale, creată prin tendințele ostile năzuinței de a democratizà instituțiunile politice ale acestei țări, a decis continuarea fără preget a luptei pentru întruchiparea principiilor democratice depuse în programul național, ținând cont de activitatea altor factori politici, stăruitori pentru aceleași tendinți de democratizare. A insistat asupra necesității de a menține deplina solidaritate a întreg poporului românesc din Ungaria. Această solidaritate nu poate fi conturbată prin acțiunea arivistă a unor indivizi, cari desconsiderând marile interese ale neamului românesc în aceste zile decisive — au întrat în tratative clandestine cu persoane politice străine de organizația noastră Comitetul condamnă cu toată fermitatea activitatea acestora, cari fără împuternicire dela partid, neținând seamă de exigențele politice ale poporului român, s'au oferit, pe răspunderea proprie, provocând prin aceasta o confuzie aptă a zădărnici orice lucrare favorabilă cauzei.

Comitetul național în vederea disolvării iminente a Camerii, a decis convocarea la Sibiiu a conferenței naționale electorale, al cărei termin precis se va fixa când disolvarea Camerii va fi fapt împlinit. Pentru pregătirea acestei conferințe, precum și pentru întreprinderea tuturor demersurilor necesare în fața alegerilor dietale, a exmis din sânul său o comisiune de 10 inși, care fără amânare va întrà în acțiune, având membrii partidului național român să se conformeze și până la întrunirea conferenței electorale întru toate dispozițiunilor acestei comisiuni.

Comitetul a decis a întrà în lupta electorală în toate cercurile electorale locuite de Români și a încredințat pe președintele Clubului parlamentar să continue tratativele începute în scopul reușitei bune a campaniei electorale.

In conferența comitetului central al partidului național român, ținută eri, s'a discutat, între altele, cu multă interesare, organizarea campaniei electorale. In scopul acesta, ca să se poată adunà toate datele necesare pentru cunoașterea sigură a terenului de acțiune, s'a ales o comisie de zece, cu sediul în Budapesta. Membrii comisiei sunt: Gh. Pop de Băsești, Dr. V. Lucaciu, Dr. T Mihali, Dr. I. Maniu, Nic. Ivan, Dr. Aurel Lazar, Dr. V. Goldiș, Dr. Al. Vaida Voevod, Dr. A. Vlad, și Dr. V. Braniște.

Bărbații aceștia vor strânge toate informațiile așa încât la disolvarea Camerei partidul nostru va fi orientat bine asupra posiției sale în toate cercurile electorale, ca să nu ne suprindă evenimentele nepregătiți.

In cursul desbaterilor, din ședința de eri a comitetului național s'a constatat că în unele comitate nici până în ziua de azi nu s'a realizat organizarea partidului. Pentru aceea, s'a adus hotărârea, că bărbații de încredere cărora li-s'a încredințat chestia organizării, să satisfacă în grabă misiunea lor. Având în vedere că organizarea este sufletul mișcării naționale, și că, fără de organizare, nu putem ajunge la rezultat, ar fi de dorit, ca organizarea proiectată să se realizeze fără de amânare și în comitatele în cari până astăzi a rămas numai dorința de a se face

---

Diagnosa. Dl *Emil Babeș,* advocat în Budapesta și politician ad hoc a scos în tipografia „Telegrafului“ din Sibiiu o broșură cu titlul de mai sus. Sunt ideile și articolii Dsale politici adunați mai laolaltă și dați în vileag cu scop să cucerească inimile împietrite ale Românilor. Din toată munca reiesă un diletantism de natură politică, care nu numai, că nici un rost n'are, dar ar fi o mare primejdie, dacă l'ar luà cineva în serios. Dl Babeș umblă cu pălăria în mână pe la ușile tuturor magnaților maghiari și îmbie partidul *moderat* român, (care există în lună) și se înțelege cere ajutorul acelora în contra ultraiștilor. Aceia îl ascultă flegmatic și spun sentențios: Moderat, ultraist — egy kutya — cu valahi nu stau de vorbă. Adecă poatecă vor stà. Ca să ne compromită total înaintea lumii și să ne arete, ca un popor, care nu reprezentăm nici o valoare în viața de stat,

vor umblà mulţi pe la uşile ministrului îmbiindu-se de coadă la topor şi rugându-se, să-i ajute la alegeri în contra ultraiştilor. Şi vom mai vedeà pe dl Babeş şi soţii la alegeri în contra programului naţional. In Ardeal totuş nu credem să aibă curajul să-şi arete cinstita faţă, că aici deşi suntem săraci, dar sărăcia ne-o purtăm cu vrednicie! Poate în Bănat să prindă rădăcini, unde căpătuelile înmoaie mai uşor inimile în care caz omul alege dintre cele doue conştiinţe, ce le are totdeauna la îndemână, pe cea mai potrivită situaţiei şi — votează. Uti figura!

REVISTE.

Din ţară. Numirea contelui Zichy János ca ministru de culte, se aşteapta pe zilele următoare. Şi până atunci cetim zilnic numiri de comiţi supremi, agreaţi noului guvern. In comitatul nostru a fost numit comite dl Szász József fost vicecomite sub liberali. De asemenea a început în ţara întreagă mişcări în vederea noilor alegeri, cari se vor ordinà îndată după redeschiderea sesiunii parlamentare. Combinaţiile relative la partidul naţional român nu pot fi luate serios, până ce nu se vor anunţà oficios din partea celor competenţi. Şi până atunci atragem luarea aminte a cetitorilor asupra comunicatului ce publicăm în alt loc.

Fondul cultural.

Continuăm şirul contribuirilor pentru fondul cultural arhidiecezan:

Un oficer din armata cez. reg. de linie în semn de recunoştinţă şi gratitudine pentru stipendiul usuat din fundaţiunea „Şuluţană“, ca elev în şcoala de cadeţi: Cor. . 500·—
Simeon P. Mateiu, canonic . . . 500·—
Major D. Florian, Arad . . . . 200·—
Simeon Pop preot, Năoiu . . . . 500·—
Dr. Ales. Pop medic, Blaj . . . . 1000·—
„Patria“, Blaj . . . . . 500·—
Alimpiu Costea preot, Spini . . . 200·—
Aurel Barbu, Lancrăm . . . . . 200·—
Simeon Cheţan preot, Ercea . . . 100·—
Ioan Albon preot, Doştat . . . .
(5 acţii „Săcăşana“.) . . . . . 500·—
Nic. Nicoară cleric, Blaj . . . . 300·—
Cornel Oţel, „ „ . . . . . 300·—
T. German, „ „ . . . . . 300·—
Victor Neamţ, „ „ . . . . . 300·—
Oct. Bugner, „ „ . . . . . 500·—
Leonte Opriş, „ „ . . . . . 100·—
Aug. Podoabă, „ „ . . . . . 200·—
Iustin Poruţ, „ „ . . . . . 300·—
Petru Gruia, „ „ . . . . . 400·—
Traian Lazar, „ „ . . . . . 300·—
Silviu Cosma, „ „ . . . . . 300·—
Ioan Pop „ „ . . . . . 300·—
Pompeiu Boer, „ „ . . . . . 300·—
Ioan Gligor „ „ . . . . . 300·—
Vas. Mărginean, „ „ . . . . . 300·—
George Oancea „ „ . . . . . 300·—
Ştefan Suciu, „ „ . . . . . 300·—
Ioan Roman, „ „ . . . . . 300·—
Ştef. Roşian, prof. Blaj . . . . . 400·—
N. F. Negruţ, „ „ . . . . . 500·—
Dr. Alex. Nicolescu prof. Blaj . . 1500·—
Dr. Bas. Ciura, cand. de adv. . . 500·—
Dr. Dan. Szabo adv. Blaj . . . . 1000·—
Mih. Morar cleric, „ . . . . . 1000·—
Ioan F. Negruţ, ingin. „ . . . . 1000·—

Curs pentru cualificarea cantorilor greco-catolici.

Prin ordinul Consistorial din 14 Febr. a. c. Nr. 444—1010. se escrie un ***curs de 6 săptămâni*** pentru pregătirea şi cualificarea cantorilor gr.-cat.

Cursul se va începe în 10 Martie n. c.

Cei ce doresc să iee parte la acest curs, să-şi înainteze rugările până în 5 Martie st. n. Preaveneratului Consistor Metropolitan în Blaj.

La rugare să se alăture:

1. Extras matricular de botez;

2. Atestat de moralitate, extradat de oficiul parohial.

Fiecare candidat trebue să ştie cetì şi scrie cu litere latine şi cetì cu litere cirile.

Se vor primì numai individi deplin sănătoşi, cari au împlinit cel puţin 18 ani. Inainte de a fi admişi vor fi vizitaţi de medicul arhidiecezan.

Taxa pentru instrucţiune e 20 coroane, iar taxa examenului de cualificaţiune 10 cor., cari se vor plăti la începutul cursului.

Comisiunea examinătoare.

Noutăţi.

Din Arhidieceză. *Alexandru Albini* parohul Ciufudiului, a fost trecut în statul deficienţei cu 1 Martie 1910. — *Solomon Barbu* a fost numit administrator parohial în Mighindoala (tr. Mediaşului).

Ştiri personale. *Mihail Şerban,* profesor la şcoala noastră civilă de fete, a făcut la universitatea din Budapesta cu bun succes examenul pedagogic, iar *Ştefan Pop*, profesor la preparandie, censura de profesor la şcoalele medii. — Felicitări sincere!

Dela Societatea meseriaşilor noştri. Cu prilejul adunării generale din 23 Ian. c. au fost primiţi ca membrii pe *viaţă*: Aurel P. Bănuţiu, directorul artistic al fondului de teatru român. Braşov; *ordinari*: Blaga Romul, Bărbat Iacob, Maieran Simion, Podar Ştefan, Vereş Ioan. Cândea Nicodim, Băcilă Victor, Mărcuţiu Niculae, Ciortea Vasile. Roşu Miron, Berariu Petru; *ajutători*: Dr. Iustin Nestor, cand. de adv. Niculae F. Negruţiu, profesor, Ioan Mihu, cancelist, Marian Dreghiciu, jurist.

„Consum“ societatea comercială din Blaj şi-a ţinut Marţa trecută adunarea generală. Din prăpastia în care aruncase această utilă reuniune câţ va oameni fără de suflet, prin zelul şi străduinţa neobosită a venerabilului canonic Gavril Pop, prezidentul direcţiunii, începe an de an a se ridică pe încetul, dar sigur, aşa cât din nou începe a încolţi nădejdea în inimile tuturor, cari doresc emanciparea noastră şi pe cale comercială. O îmbrăţoşare a intereselor Consumului şi o încurajare a străduinţelor actualului conducator dl. Aurel Velican, ar pricinui mult bine. Anul trecut societatea şi-a plătit şi restul împrumutului ce mai avea şi a putut depura şi două mii cor. din venit. Chestia lăuidării a fost luată dela ordinea zilei şi direcţiunii şi comitetului i-s'a dat absolutor. Au fost aleşi în direcţiune Dr. Ales. Pop, Gavril Pop, şi Gavril Precup.

La fondul casei împreunate cu hală de vânzare au întrat următoarele contribuiri: Aurel C. Domşa, directorul „Unirei“, 50 cor. Eugen Bian, notar Făget 50 cor., Ilarie Moldovan tipograf, 10 cor., Constantin Colbazi, propr. Spring 10 cor., Ioan Moldovan cassar la „Patria“, Ioan Magde, preot Drâmbar, G. Călugăr, preot Crăciunelul de sus; I. F. Negruţiu, inginer, Dr. Cornel David medic Orăştie câte 5 cor. Venitul curat al conferenţei Dlui A. C. Bănuţiu 34 cor. Avram Păcurar, protopresbiter Mercurea, Ioan Neagoş, preot Proştea, Dr. Ioan Giurgiu advocat, Jara, câte 2 cor., Angel Roşca, zidar Alba Iulia 3 cor.; Cornel Demeter farmacist Orăştie, 4 cor; Romul Botezan, comerciant Şărmaş, George Tufan. preot Valea-Sasului, Ieronim Man, preot Bagău, câte 1 coroană Iuliu Albini, notar Zlatna 20 cor. Marinimoşii donatori primească mulţumita cea mai călduroasă a comitetului.

Nr. 14—1910. (14) 2—2

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificarea şcolii gr.-cat. din Gâmbuţ (Gambucz, u. p. Magyarbükkös, Alsófehér m.) prin aceasta să recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 400 cor. adecă patrusute cor. la curatoratul parohiei gr.-cat., din Gâmbuţ cel mult până la 15 Martie st. n. 1910 la 4 oare p. m. inclusive.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formularul de contract, condiţiunile de edificare, preliminariul de spese şi planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 15 Ianuarie 1910 sub Nrul 118 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. între oarele 8—12 a. m. Curatoratul î-şi rezervă dreptul a alege dintre oferenţi pe acela, care-i mai convine — fără considerare la ofertul făcut.

Gâmbuţ, la 2 Februarie st. n. 1910.

Ioan Fărălan, curator primar. **Iuliu Bucur,** paroh gr.-cat.

Răceala

e uşa secretă, prin care întră toate boalele seriosase în corpul omenesc. Emulziunea-SCOTT, compoziţie de oleu de ficat de peşte e însă cheia care închide această uşe, încă înainte de a să apropia boala de ea!

(50) 13—28

La cumpărarea Emulziei, luaţi sama să aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul

Emulziunea-SCOTT

a ajuns la mare renume, mai ales prin curăţenia, mistuirea uşoară şi puterea de vindecare. Medicii, moaşele, părinţii şi bolnavii deopotrivă, recomandă acest medicament, ca cea mai încrezută proptă a sănătăţii.

Emulzia **SCOTT** e cea mai distinsă! **Preţul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.**

Să capătă în toate apotecele.

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 24

Aşa se vede deci, că şi în veacul al XIII-lea, când schisma Grecilor deveni *mai* acută din ura, ce o purtau în contra Latinilor pentru ocuparea Constantinopolului, Românii probabil, erau încă sub jurisdicţiunea Scaunului apostolic din Roma (V. Cipar o. c. p. 7).

Toate astea însă de până aci ne împun cu atât mai virtos întrebarea, cum de pe Români, în butul celor pomenite, îi aflăm totuş, cu deosebire mai târziu, sub Constantinopol învăluraţi în ierarhia schismei bizantine, provocate de Foţie (867) şi Cerulariu (1054)?

Cum vine biserica română să fie cuprinsă în această despărţire, când datele de mai nainte o arată *clar* sub Roma, ba când chiar vedem şi pe principele Moldovei Ştefan cercetând la 1374 Scaunul apostolic a presupune aci *numai* pricine politice, ar fi o: prea puţină prudenţă din partea Romei — ceeace însă nu stă! iar la conciliul din Florenţa (1439) iau parte şi Români.

Pe lângă toată vacilarea vecinică a manifestării Românilor daciani. şi nesiguranţa criticii istorice, totuş în liniaminte vagi am puteà reconstrui soartea Românilor în următoarele: Urmaşii coloniştilor lui Traian, după căderea imperiului roman (a. 476), refugiaţi mai ales în munţi dinaintea oardelor barbare, cari umplu cu toiu de arme prima parte a evului de mijloc, — au dus o vieaţă mai mult retrasă; au pierdut însă totodată şi orice ideie asupra sistemului de guvern roman de până la o vreme, aşa, că abia în veacul al IX. reapar *în istorie şi pentru istorie* sub ocârmuire bulgară. Presiunea bulgară a fost o nouă vijelie pentru aceşti Români ghemuiţi: după trecerea Goţilor, năvălirile Gepizilor şi zavera Avarilor.

Energicul popor bulgar a cucerit, pe lângă altele, cu încetul toate plaiurile locuite de Români; dar mic cum a fost la numer, n-a putut cuprinde atâta teritor, ci a dispărut între Slavii dela sudul Dunării şi n'a lăsat alta urmă a energiei sale, fenomenale, decât o viguroasă organizaţie politică şi numele său (V. Auner o. c p. 76).

Între aceşti Bulgari se pornise o vie propagandă pentru creştinism. Principele bulgar Bogor încă fù convertit. fiindu-i naş de botez însuş împăratul bizantin.

Cât că Grecii au fost prea indoleţi întru convertirea Bulgarilor: nu s'au îngrijit de misionari de lipsă (Hergenröther: Photius I. p. 605; V şi Auner o. c. 78).

Astfel ducele nou convertit e constrins să se adreseze către patriarhul roman — pe atunci Niculae I. — care li-a şi trimis îndată şi preoţii de lipsă şi doi episcopi.

Unul din aceşti doi vlădici cuceri simpatiile ducelui într'aşa măsură, încât acesta cerù dela Roma să-l ridice dintr'odată la treapta de primate. De oarece însă cererii lui premature nu s'a putut deferì pe plac — aprins de mânie a gonit din ţară-i pe toţi preoţii latini şi s'a adresat apoi la al VIII conciliu ecumenic din Constantinopol la 870, — ca să-i provadă biserica după dorinţă; — după-ce convertirea o îndepliniseră deja Latinii.

Urmarea a fost: supunerea întregii ţări slavo-bulgare sub patriarhia Constantinopolului.

Tot pe vremea aceasta cade şi introducerea liturgiei slavone de către ucenicii moravului sf. Metodiu.

Românii, ca element cucerit de aceşti slavo-bulgari, au avut aceeaş soarte ca şi neamul domnitor (bulgarii): au ajuns deci şi ei — inconştii — în schisma orientală. adoptând apoi, firesţe, şi liturghia slavonă, de care nu s'au putut debarasà până în timpurile mai nouă după reformaţiune, ba de caracterele cirilice nici până în ziua de azi.

E deci fapt istoric, că Bulgarii au dus în schismă pe Românii, cari înainte de imperiul slavo-bulgar nu erau învrăjmăşiţi cu patriarhia Romei (V. Xenopol Ist. Românilor în Dacia Traiană I. Iaşi 1888 p. 451 u.)

Acum am fi niţel în clar cu rolul slavo-bulgarilor între noi.

Într'aceea se întâmplă însă descălecarea Ungurilor (896). cari ocupară cu vremea toate ţinuturile bulgarilor domnitori.

Pe când Ungurii se încreştinau sub sf. Ştefan, primul craiu al nou-întrupatei ţări: Ungaria, — imperiul slavo-bulgar se desfiinţează la 1018.

Împăratul bizantin învingătorul slavilor — fiind Dacia cutropită de năvălirile Ungurilor — nu s'a mai îngrijit de Români. — Aceştia au remas deci în voia vremii, fără organizare hotărâtă şi fără ierarhie.

La capătul veacului al doisprezecelea în Balcani se întâmplă lucruri noui: Românii se rescoală împotriva Grecilor. Principii români: Petru şi Asan întovărăşiţi cu Bulgarii şi ajutaţi de Românii din Dacia şi de Cumani se rescoală repetit în contra Grecilor şi biruindu-i: înfiinţează imperiul româno-bulgar la 1204.

Pe timpul acesta cad tractările Românilor recte: a principilor români cu papa Inocenţiu III.. după cum văzurăm mai sus. — Cât că aceste au fost cazuri prea sporadice spre a fi putut asigurà o influinţă religioasă mai intensivă asupra poporului înrudit deja binişor cu obiceiuri bizantine; şi apoi nici n-au durat, decât vre-o jumătate de veac, căci la 1235 Ion Asan II. rumpe şi legaturile acestea puţine cu Roma şi supune biserica româno-bulgară din nou patriahului bizantin, care, precum ştim, nu mult s'a interesat de soartea religioasă a Românilor: nici vorbă despre ierarhie ori vre-un fel de organisaţiune fie pe ori şi ce alt temeiu.

De altcum nu trebue să uităm, că însaşi supunerea aceasta sub patriarhatul grecesc cum e de-a se înţelege: *Mai mult* numai caracterul obiceiurilor slavo-bulgare, încuibat în popor, a legat pe români de Greci, decât legătura ierarhică, care — judecând din lipsa totală a vre-unei ierarhii: de fapt n-a existat. şi despre partea căreia Românii puteau fi socotiţi cu acelaş drept sub Latini (precum *de fapt* şi erau mai ales prin Bihor dar şi în alte părţi) ca şi sub Greci (V. şi Dr. Ardelean o. c. p. 94 u).

Cât pentru îndoiala acelora, cari se întreabă, că pe la 1234 de unde şi în ce mod să se fi ivit episcopi români în diecesa Cumanilor catolici; ori, că cine să fi fost totuşi d. p. episcopul „in terra filiorum Belecnense (pretins: Beiuş) la 1206 (V. Ardelean, Auner şcl.) — e fapt ştiut, că cei chestionaţi n-au fost episcopi şi mai vârtos *nu*: episcopi schismatici (V. Iorga: Sate şi preoţi Bucureşti 1902 p. 12; Dr. Bunea: Ierarhia Românilor din Ardeal şi Ungaria, Blaj 1904. p. 116).

Nu atingem aici nici atârnarea Românilor dela metropolia de dincolo de Dunăre: Ohrida şi nici nu insistăm aici asupra atârnării Românilor ardeleni şi ungureni a parte şi dela metropolia Haliciului din Galiţia în veacul al XIII-lea şi XIV-lea până la 1387, precum nici asupra relaţiunilor ierarhice cu metropolia Ungrovlahă din Muntenia (Dr. Bunea o. c. p. 72), — căci pentru data aceasta nu ne priveşte anume.

Ca lucru demn de luat aminte mai fixăm aici observarea, că atât în veacul al XIV.-lea cât şi în al XV.-lea Românii din Transilvania au avut ce-i drept preoţii lor *de ritul oriental,* la nici un cas însă numai schismatici, căci d. p. şi pe timpul lui Ioan Corvin, numai în jurul Sebeşului se pomeneşte despre vre-o 30.000 de Români uniţi cu Roma (V. Cipar, Acta et fragm. p. 16).

Aceştia deci — precum şi cei mai mulţi dintre Români: deşi, în urma contactului îndelungat cu Slavo-Bulgarii se considerau de aderenţi ai ortodoxiei greceşti — în realitate erau sub jurisdicţiunea Episcopilor latini. cari. e ştiut: nici măcar vr'un episcop unit de ritul grecesc nu tolerau lângă sine, necum să fi putut exista cu ei deodată vr'un vlădică român neunit. (Dr. Bunea: Vechile Episcopii, Blaj 1902. p. 6).

Episcopii români uniţi după Conciliul Florentin (1439): Mateiu (1440—1455) şi Macarie (1456—1460) (V. Dr. Karácsonyi: Magyarország Egyháztört. p. 91) aievea n-au fost episcopi canonici în Ardeal, ci primul eră: episcop-vicar, iar celalalt a fost un episcop străin furişat în Transilvania (Dr. Bunea Vechile Episcopii p. 6. 11.); poate nu o păţiau nici aceştia mai bine decât schismaticul Ion Caffa, căruia i-au dat drumul (V. Iorga: Sate şi preoţi p. 12).

Azi nu mai încape deci îndoială, că Românii ardeleni în veacul XIV. şi XV.-lea încă nu aveau ierarhie formală; iar poveştile celor ce visau încă acum nu de mult despre o veche metropolie româna pe vremea amintită, ori chiar deja în veacul al IX.-lea, s'au *şi* mai înainte de vă place — sunt cu desăvârşire spulberate şi reduse la valoarea lor adevărată (V. *Dr. Bunea*: Vechile Episcopii p. 7; — Mitrop. Sava Brancovici Blaj 1906 p. 5.; *N. Iorga* o. c. p. 14).

Şi nedumerirea aceasta întunecată, — şi în jurul pretinsei metropolii vechi — e uşor să ni-o explicăm, când ştim, *că până la unirea religioasă a Românilor*: *n'am avut istorici* pragmatici de profesie: în Ardeal n-aveà cine să reconstruiască istoria Românilor, iar peste munţi cu atât mai puţin.

până târziu după sf. Unire. Cărţile istorice din România de azi — toate încă nu prea de mult scrise — se ocupă numai în treacăt şi mai puţin precis cu istoria şi vieaţa religioasă a Ardelenilor aşa, că încă la 1902 Enciclopedicul nostru Iorga puteà scrie despre cartea sa: „Sate şi preoţi“, că „este cea dintâi lucrare, în care un Român din Bucureşti cercetează (adaogem: anume) vieaţa conaţionalilor săi din hotare străine“. (V. Iorga o. c. p. 7). — Dar să trecem.

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

„Biblioteca Tineretului“. „Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român“ a îmbogăţit literatura pentru tineret cu o nouă publicaţie care de sigur va aduce cele mai bune servicii educaţiei artistice a tinerelor generaţii. Sub titlu „Biblioteca Tinerimii“, îngrijită de secţia şcolară, a început să publice o serie de broşuri, cari cuprind o lectură potrivită şi aleasă pentru tineretul dela ţară şi dela oraşe. Până acum au apărut patru numere şi anume: Nr. 1. *„Pumul“* de Ioan Al. Brătescu-Voineşti; Nr. 2. *„Vestitorii“* de Mihail Sadoveanu.; Nr. 3. *„Meşterul orb“* şi *„Luminărică„* de C. Negruzi.; Nr. 4. *„Darul lui Christos“* şi *„La fereastră“* de Ioan Popovici Bănăţeanul. Fiecare broşură se vinde numai cu 6 bani (trei cruceri), aşa că o poate cumpăra şi cel mai sărac tânăr.

Literatura noastră pentru tinerime până acum e foarte săracă în opere de adevărată valoare. Afară de *„Biblioteca Copiilor şi a Tinerimii“* publicată de dna A. O. Maior în editura revistei „Luceafărul“ nu cunoaştem nici o publicaţie făcută cu pricepere şi cu îngrijire. De aceea credem că *„Biblioteca Tineretului“* tipărită de secţia şcolară a „Asociaţiunii“ îndeplineşte o lipsă arzătoare şi nădăjduim că toţi membrii „Asociaţiunii“ se vor grăbì să o răspîndească mai ales între tinerimea dela sate. Cele patru broşuri apărute până acum sunt o garanţă, că s'a făcut un început bun, care trebue sprijinit din răsputeri pentru a se puteà continuà în aceleaşi condiţii.

Atragem în deosebi atenţiunea învăţătorilor şi preoţilor noştri asupra acestei publicaţii, care se poate comandà dela Biroul Asociaţiunii (Sibiu, Str. Şaguna Nr. 6) şi dela Librăriile noastre.

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.
Redactor responz.: Augustin Gruiţia

Băile Buziaş

Phönix apă minerală de Buziaş

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beşică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului şi a petri în beşica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(35) 7—?

Prima pepinerie de viţă de vie pe

Târnavă.

Proprietar: ***Frideric Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima şi cea mai deamnă de încredere şi mai bogată în specialităţi de viţă de vie, liferează:

Altoi de viţă

americană cu şi fără rădăcini în diferite specialităţi, **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoiţi a cere Preţcurent ilustrat!

În preţcurent se află **epistole de recunoştinţă** din toate părţile Ţării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-şi face comanda, poate să se asigure dela cunoscuţi, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiţionată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 11—20

Să sprijinim arta română!

T. P.

De un timp în coace satele noastre sunt cutreierate de nişte indivizi (agenţi) de pe la diferite firme ca „Nicula“ etc., cari înşală bietul popor cu nişte icoane, cari nu numai că sunt pocite şi scumpe, dar sunt cu totul contrare şi interzise stilului nostru bisericesc bizantin.

Încurajat de un interes popular, cred că corăspund unei adevărate necesităţi de mult simţită şi împlinesc o datorinţă a tuturor Românilor, evlavioşi şi credincioşi a tradiţiunilor bisericeşti, recomandându-mă M. On. Domni protopopi şi preoţi ca:

Pictor bisericesc român.

După o praxă de mai mulţi ani făcută în străinătate, în **arta picturii bisericeşti,** şi după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, m-am stabilit în comuna mea Agârbiciu Tr. Mediaşului, unde asemenea am pictat ambele biserici.

Primesc în executare orice pictură în ulei ca: **iconostase (altare), orice icoane mărimi pe pânză, lemn, zinc etc., cruci, prapori etc., renoiri şi reparaturi pictorale** tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil cu preţurile cele mai moderate.

Poşed atestate de mulţumire pentru lucrările mele cerând sprijinul On. obştei române, semnez

cu deosebită stimă

NICULAE BACIU,
pictor bisericesc.

(12) 3—4

Agârbiciu (Szász-Egerbegy).

Fì atent!

Fără de nici o cercetare chemică se poate convinge ori cine despre eminenta calitate a tuburilor de

cigarete START antinicotin

dacă arde un tub gol START şi aseamănă cenuşa acestuia cu a ori cărui alt tub, fie acela chiar din hârtia cea mai scumpă.

După scurtă folosinţă, se poate convinge fiecine, că influinţează excelent asupra sănătăţii, şi nu uscă gâtlejul.

Hârtia de cigarete START, cea mai fină Verge egipt. se află în toate tutungeriile de seamă.

Deposit principal:

Tutungeria de specialităţi Blaj.

15 (1—10)

A apărut: **Elemi Népiskola Értesitő Könyvecske — Indice pentru şcolile poporale primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria semi-

La NAGYENYED
Com. Alsófehér
se adresează. cine doreşte a-şi procură varietăţi autentice de:
Pomi roditori
arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante deşimprejmuit, fructe cu boabe, pueţi, etc.
(49) 8—12
Vite altoite
(calitate superioară)
viţă europeană şi americană cu şi fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit).
FISCHER u. Comp
Pomi Viticultura

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, maşini, mobile etc. în condiţii avantagioase şi cu premii ieftine.

Asigurări pe vieaţă

(pentru preoţi şi învăţători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morţii cu termin fix; asig. de zestre şi asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracţiei (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Prospecte şi informaţii se dau gratuit în birourile Direcţiunii şi la toţi agenţii.

Persoane versate în achiziţii cu cercuri bune de cunoştinţă se primesc în condiţii favorabile în serviciul institutului.

(21) 7—52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric 8) 7—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote intregi armonioasă, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de toace de metal.

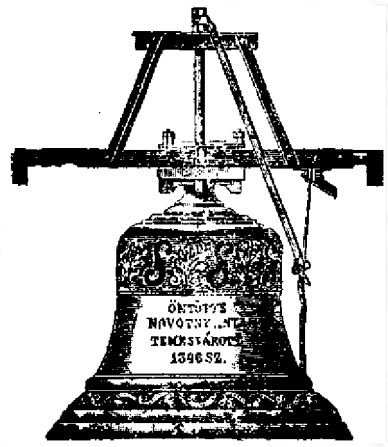

Preţcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco

In propriul interes

Primeşte numai ţigla **BOHN**

din **Nagykikinda şi Zsomboly** respingând ori ce altă ţiglă de calitate inferioară pentrucă numai

ţigla BOHN e practica, frumoasă şi trainică.

Cereţi mustre şi catalog.

Fabrica de ţigle BOHN — Zsomboly.

(27) 29—?

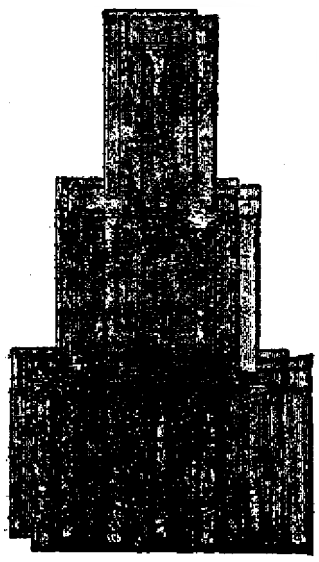

Ţigla Bohn de Nagykikinda.

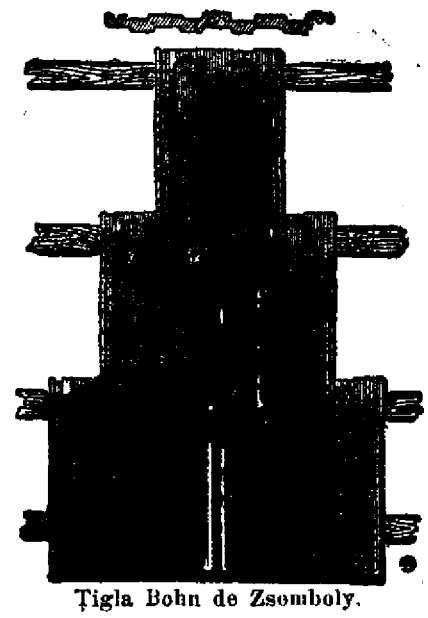

Ţigla Bohn de Zsomboly.

A apărut:

Calendarul „UNIRII“

— pe anul comun 1910. —

Preţul: 50 fil. + 10 fil. porto postal

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 5 Martie 1910.** **Numărul 10.**

Coroane: una sută mii.

Călătorului, care nizuieşte spre o culme, s'ar crede, că îi e mai greu până să determină să facă drumul obositor.

In realitate lucrul se întâmplă, foarte adese, invers. Cunoaştem atâtea şi atâtea începuturi frumoase, atâtea focuri de paie, cari au strălucit aşa de frumos în cea dintâi vâlvătaie trecătoare — şi cari s'au stâns apoi, lăsându-ne într'o neorientare mai mare, de cum eram înainte. Multe nădejdi ale noastre s'au nămolit la început, ca să nu se mai poată apoi avântă la o nouă vieaţă. Cuvântul înţelept al povestitorului Creangă, ne sună ca o mustrare, când e vorbă de entusiasmul nostru, care să aprinde aşa de iute ca să se stângă apoi tot aşa de curund: „Românului îi e uşor până se apucă de lucru, că de lăsat iute se lasă.“

De astă dată ironia marelui povestitor, ni-se pare că nu prinde.

Se resimte o inviorare, o pornire nobilă, un curent de jertfă şi de acţiune în toate straturile poporului nostru. De sus până jos un curent de mare însufleţire sguduie massele, făcându-i să înţeleagă pe cei mai sceptici chiar, că a trecut vremea letargiei şi a frazelor goale şi că numai faptele mai au astăzi valoare, când e vorbă de afirmarea noastră ca popor, care ţinem la legăturile cu sfânta biserică şi la îndatoririle, ce le avem faţă de cultura naţională.

Gândindu-ne la trecut, ne amintim de începutul frumos al „Colectei crucerului“ iniţiată de fondatorii foaiei noastre şi de colectă, ce se pornise, pe vremuri, pentru ridicarea unei aripe nouă la gimnaziul nostru. Şi cea dintâi, care cereà aşa de puţin — un crucer de suflet, la an — şi ceà de a doua, care reclamà ajutorul atâtor mii şi mii de elevi trecuţi prin şcolile Blajului — s'au oprit, aşa zicând chiar la început, atingând cea din urmă maximul de ceva peste 40 mii coroane. O sumă absolut minimală, în comparaţie cu scopul sublim al colectelor menţionate şi cu lipsurile ce apăsau instituţiile noastre bisericesti-culturale.

Dar vremurile se schimbă şi oamenii se schimbă şi ei.

In anii din urmă am remarcat, cu deosebită satisfacţie, o însemnată schimbare în spre bine, în ce priveşte spiritul de jertfă al publicului românesc.

Contribuirile pentrru masa studenţilor, precum şi acelea pentru „balul filantropic“ au atins, ales în anul din urmă, recordul, la care nici nu puteam visà după experienţa nu chiar strălucita a trecutului apropiat.

„Fondul Cultural“ încununează acest record al marinimiei credincioşilor noştrii: în câteva săptămâni am ajuns să atingem cifra de: Coroane una sută mii, lucru la care nu îndrăzneau să viseze nici optimiştii urzitori ai acestei mişcări binecuvântate.

S'au schimbat vremurile!

Azi nu mai e permis să privim cu neîncredere la această mişcare ce a putut să stârnească atâta entusiasm într'un interval relativ aşa de scurt, ci să zicem cu vechiul axiom popular: Tot începutul e greu!

Iată începutul cel greu e facut întrecând aşteptările tuturora; restează să ne vedem de drum înainte

FOIŢĂ.

În jurul unor bani.

— *Povestire originală a „Unirii.“* —

Satul întreg ştia, că bădicul Clement Mârza are bani mulţi, are aur adunat de pe când erau băile bune. Dumnealui locuià într'o casă cam reslăţită de sat, casă bună şi largă. In restimpul cât a stat văduv multe femei rămase de bărbaţi priveau cu lăcomie la locuinţa aceea singuratică, şi chiar vre-o fată mai trecută n'ar fi zis ba, dac'ar fi cerut-o bădicul Clement de nevastă. Erau vădane, cari dau târcoale bădicului ori unde-l întâlniau, ba se treziau, că trec chiar pe lângă casa lui, când mergeau în pădure după o sarcină de lemne.

Dar bădicul Clement se părea că nici gând nu mai are să se însoare a doua oară. Trăià liniştit, făceà pe fiecare zi obicinuitul drum până la crişma din sat, unde bea un strop de vin şi stà de poveşti cu oamenii. Erà trecut de cincizeci de ani, şi vorbià cumpătat cu înţelepciune de bătrân.

In sat se porniră adevărate poveşti pe socoteala averii bădicului Clement. Se spuneà că ar aveà lăzi mari de fier, încuiate cu lăcate grele, mari cât o pălărie, şi lăzile acelea ar fi pline de aur şi de galbini împărăteşti. Că poate să iese fără nici o frică de-a casă: nime nu-i va puteà sparge lăzile să-l fure. La urechile bătrânului nu străbătură veştile acestea şi se mirà de ce-l privesc oamenii aşa de uimiţi. N'avuse copii, şi rudeniile până într'a şeptea viţă, se interesau mult de soartea bădicului Clement. Cât ce-şi închise muierea lui ochii, casa i-s'a umplut de rudenii de toată vârsta şi de tot neamul: bărbaţi, femei, bătrâni şi o grămadă de copii veniră cu toţii să plângă. In anul cel dintâi de văduvie nu l-au prea cercetat, căci se temeau că se va însurà Clement, şi nu vor câştigà nimic. Dar când ieşi zvonul — chiar din gura d-lui mai întâi — că nu se va mai însurà, rudeniile se priveau boldiş când se întâlneau în casa bădicului Clemente. Unii-i tăiau lemne, alţii-i duceau la moară, femeile-i frământau şi-i coceau pânea, fetiţele-i măturau prin casă, aşa, că dumnealui n'avea decât să mânânce, să doarmă şi să se plimbe.

„Ăsta să ştii că a dat de bine în lumea asta“ ziceau bărbaţii, văzându-l cum îşi plimbă pe drum veşmintele vecinic curate.

„Şi are suflet bun se vede“ adăugau alţii: „Nu face deosebire între rudenii. Şi pe celea mai depărtate le lasă să-i treacă pragul. Vezi, că are bani destui, să poată împărţi la toţi când va muri.“

Când vre-una din rudenii nimerià singură în casa bădicului Clement, începeà cu gura de jumătate întâi, apoi tot mai desghetat, tot mai convingător, să înegrească pe celealalte rudenii cum numai ştià mai bine.

Bătrânul ascultà, da din cap, ziceà: bine, bine, ce-mi spui tu mie fleacuri de acestea?“ Apoi îşi luà bâtul şi plecà prin sat.

Rudenia, rămase singură, priveà întâi pe furiş lada mare de fier, cu lăcatele grele, apoi, când simţià, că bădicu-i departe, se apropià, o cercetà, cercà s'o ridice, puneà

spre culmea luminoasă, ce încoronează viitorul tuturor neamurilor cari ştiu să preţuiască, după vrednicie, cele mai scumpe aşezăminte din vieaţă şi lumină dătătoare.

Suntem fericiţi, că putem înregistrà un rezultat atât de mulţămitor, în o vreme aşa de scurtă, şi ne gândim la splendida desfăşurare a acestei manifestări naiţonale, a cărei martori şi cronicari credincioşi vom fi zi de zi.

Felicităm din toată inima pe iniţiatorii acestei mişcări, menite a reformà modul de gândire letargic al trecutului şi a înfiltrà entuziasm în masele adurmite — şi aducem prinosul recunoştinţii noastre tuturora, cari au adus jertfa lor curată pe altarul culturiii naţionale.

Şi salutăm pe toţi cei ce vor veni încă, pe cei mulţi cari trebuie să vină „întru numele Domnului“, aducând părticeaua lor de jertfă pe altarul culturii naţionale.

Spiritul vremii e acela al jertfelor şi al insufleţirii.

Am trecut peste cea dintâi peatră chilometrică, ce marcà măsura entuziasmului nostru, în acest drum al luminii.

Şi vom merge înainte, neîntrerupt, înainte, căci din poveste multă şi frumoasă mai este....

Theatròn politicòn.

(Priveliştea politicească).

(Continuare).

Pe vremea împărăţiei fericitului întru pomenire Constantin cel mare, credinţa creştinească înflorià şi se înălţà pe toate zilele. Iar pe vremea împărăţii lui Constante, vrăşmaşul de moarte al credinţii creştineşti, tot norodul s'a abătut la eresul cel spurcat al lui Arie. Noi putem aduce pilde şi din vremile mai din coace. — Enric al VIII-lea, în câtà vreme apărà religia, o vedeà fiecare înflorind în toată împărăţia lui; iar dupăce a ieşit din minte, biruindu-se de dragostea Anei Bolenis, nu numai că s'a abătut la urâtul eres, ci a spurcat şi toată stăpânirea lui.

Împărătând Maria, a împărăţit cu dânsa şi buna credinţă în toată Britania; iar împărătând Elisabeta, iarăş a început eresul Calvinilor a odrăslì; şi credinţa cea adevărată a se goni.

Iată, până în cât poate pilda stăpânitorului atât spre bine, cât şi spre rău. — Supuşii au plăcere să urmeze stăpânitorului până şi la mişcările trupului.

Nasul împăratului Chiru, fiind cam turtit, toţi Persii credeau de mare podoabă turtirea nasului.

Discipulii lui Platon urmau cu toţii plecarea umerilor săi; iar discipulii lui Aristotele, socoteau de lucru foarte frumos gârbovirea învăţătorului lor.

Poetul zice: „De va schiopătà stăpânitorul, va schiopătà şi tot poporul său.“

La Etiopieni se socoteau de necinstiţi toţi, câţi nu urmau stăpânitorului, până şi la slutirile sau patimile trupului. — Când vre-o parte sau mădular al trupului stăpânitorului se slutia din vre-o întâmplare, toţi curtezanii lui îşi slutiau şi ei futr'adins acea parte, socotind lucru de necinste să schiopăteze numai împăratul, şi prietinii săi nu.

Aceea ce este mai de mirare, este că în vechime la unele naţiuni murind împăratul, se omorau de sine singuri şi mulţi din cei mai de aproape prietini ai săi, precum la Etiopieni şi la alţi.

Prorocul zice: „Văzut-am fără de lege şi pricire în cetate, ziua şi noaptea va încunjurà pe ea şi preste zidurile ei va întrà fărădelegea.“

Augustin tălmăceşte acestea cuvinte zicând: fărădelegea nu este în zidurile cele de piatră, ci în purtarea stăpânitorului, care s'a pus de Dumnezeu, ca nişte turnuri înalte şi ziduri tari împrejurul cetăţilor. Cumcă acestea le-a înţeles prorocul scriindu-le, se face dovadă din alt psalm al său, în care numeşte pe stăpânitor cu numele de pavaza pământului, zicând:

„Cei tari ai pământului foarte s'au înălţat.“ În alte părţi se găseşte: stapânitorii sunt pavaze. Prea bine i-a numit aşa, fiindcă ei sunt rânduiţi spre apărarea poporului; când dar ei sunt rânduiţi de a le fi pavaze şi apoi cu fapta nu vor fi decât însaş nedreptatea, mituirea, vicleşugul şi altele, vor împărăţi şi între supuşi?

În ori ce chip va fi împăratul, în acelaş chip vor fi şi supuşii; de aceea şi dumnezeeasca prorocie zice, că va face foarte grozavă judecată unui stăpânitor.

Ferdinand cel cu adevărat împărat bun, cunoşteà prea bine cuvântul de mai sus; de aceea, după o mulţime de minunate vitejii şi fapte bune ce a făcut, văzându-şi apropierea sfârşitului vieţii, a zis oftând: Ah! Ce bine ar fi fost să mă fi lăsat Dumnezeu pe pământ numai un călugăr monah; de oarece acum n-aş fi îndatorat să-i dau seama pentru o împărăţie aşa de mare. El, se vede, că aveà tipărită în inima sa profeţia profetului Osie ce zice: „Păcatele norodului mâncaţi.“

---

urechia să cerce de nu poate deslusi cumva sunetul galbinilor, când ar puteà mişcà puţin lada. Încercarea însă erà zădarnică, lada erà aşa de grea încât nici bărbatul cel mai în virtute n'ar fi putut-o ridicà nici de un deget.

Fiecare dintre rudenii vânà după prilejul de-a rămâneà singură în casă. Şi între celea vre-o douezeci şi cinci de rudenii, n'a fost una singură, care să nu vorbească de rău pe celealalte, când erà numai cu bădicul Clement, şi să nu cerce a pătrunde cât de cât în taina lăzii minunate.

Taina însă n'o puteau pătrunde. Nici fiertata Susana, nevasta bădicului Clement, n'a putut şti vre-odată ce taină ascunde lada aceea.

Cu cât treceau anii, cu atâta faima bogăţii lui Clement, creştea mai tare. Neamurile lui începură să se socotească între fruntaşii satului, şi priveau peste umăr la muritorii de rând.

Implinise cinci ani de văduvie, când bădicul Clement se duse la popa şi-i vesti că se însoară.

— La vârsta D-tale, bădicule? făcù popa mirat.

— Ei da, la vârsta mea. Am cincizeci şi şase şi mai am nădejde de treizeci, cel puţin. La dreptul vorbind nu mi-ar fi trecut mie prin cap gândul acesta, de nu venià la mine popa din Vâltori, şi nu-mi spuneà că soru-sa care-i văduvă, ar venì după mine. Acum d-ta şti, că eu sunt om sărman şi singur, şi că femeia aceea are bani destui.“

Popa nu putù să nu-şi zică în gând: Iată chipul bogatului sgârcit, nici când nu se mai saturà.

In ziua cununiei toate rudeniile bădicului Clement zăcură betege pe-acasă. Părea, că a dat gălbinarea între ei, aşa erau de mohorîţi la faţă şi la ochi.

„Acum a făcut o prostie Clement, ziceau oamenii. Cea dintâi prostie în vieaţa lui. Nevasta asta, soră cu un popă, veţi vedeà numai că-l face în câteva zile fără parale şi apoi o şterge.“

Femeia erà cu vre-o cincisprezece ani mai tinără decât bădicul Clement. Dacă am crede în spusele rudeniilor bătrânului, apoi erà urâta ca ciuma, şi bună de înţărcat copiii ca mama pădurii. Ceialalţi români însă o aflau destul de potrivită pentru bădicul Clement. Vorba e, că îndată ce a întrat femeia cea străină în casa cea singuratică, s'a schimbat traiul bădicului Clement. Pe când mai înainte rudeniile îl încărcau cu toate bunătăţile, acum nu se mai arătà nici una pe la el pe acasă. Iar femeia lui, strâmbà din nas, înjurà, şi erà cu gura vecinic plină de sfadă.

— „Eu am gândit, că mă mărit după un om gazdă, şi când colo sărăcie lucie“ ziceà femeia privind prin casă.

— N-am ce-ţi face. Acum târgul s'a făcut.

— Ce târg? strigà nevasta. Crezi tu, că pe o sorà de popă o poţi batjocorì? La asta să nu te gândeşti. Mâne plec dela tine.

— N-ai decât să te duci!“ ziceà zimbind liniştit bădicul Clement, şi plecă prin sat.

Puteà umblà şi puteà zimbì liniştit dumnealui. Muiere-sa din clipa în care a văzut lada ce-a de fier, din clipa în care a cercat zădarnic s'o mişte cât de puţin, erà legată de casa asta cu lanţuri aşa de tari, încât nici cu patru bivoli n'ai fi putut-o urnì de acolo. Tăraboiul ce-l făceà erà numai pentruca bădicul Clement să-i deschidă odată, o singură dată lada. Dar bărbatul erà încăpăţinat rău.

— „Avem din ce trăi încà tu muiere. Ori ce om cuminte astrânge paraluţe albe pentru zile negre. Şi se poate să trăim mult, se poate să simţim odată nevoia acelei lăzi. Acum deocamdată mai am eu nişte bănuţi, mai ai tu, şi trăim cum ne-a rânduit Dumnezeu. Dacă o fi să mor, atunci e alta, atunci numai am nimic de zis.“

Şi într'adevăr de unde, de unde nu, bădicul Clement luà pe fiecare zi banii trebuincioşi, când femeia nu vreà să deie dintr'a-i ei. De unde-i luà? ori cât l-a supraveghiat, n'a putut aflà niciodată. Dar, se gândià femeia, e limpede ca lumina soarelui, că numai din lada cea mare îi puteà luà. Ah! de-ar puteà ea pune odată mâna pe chei? Dar cheile, necum să pună mâna pe ele, nici de văzut nu le-a putut vedeà, ori

Aceste cuvinte tălmăcindu-le Chiril zice: „Păcatele norodului mâncați, va se zică, că jertfele acele fără de sângiuri, care se aduc pentru iertarea păcatelor, aducând vorbă pentru preoți; căci sfânta Scriptură așa zice: „Veți mâncà azime lângă jertfelnic. sfânta sfintelor va fi, de veți mâncà-o pe dânsa la loc sfânt.“

În scriptura evreească zice: „pentruce n'ați mâncat păcatul? căci se cuvine preoților ce slujesc cele sfinte, ca iar din cele sfinte să trăiască.“

Papa Alexandru I. a înțeles aceste cuvinte pentru preoți, cari cu jertfele către Dumnezeu șterg păcatele norodului. Mâncarea se înțelege pe multe locuri, în sfânta Scriptură. în loc de mistuire. Au mâncat pe Iacob; și locul lui l'au pustiit. Au mâncat se înțelege aci, că l'au mistuit. Dumnezeescul Ieronim, o tălmăcește, că acești preoți din păcate trăiesc, pentrucă nu defaimă păcatele, ci le laudă; și cu chipul acesta, ei jefuesc și mănâncă pe norodul ce le dă jertfe și prinoase pentru păcatele lor. Scriptura zice: „O voi cei ce mâncați pe norodul meu întru mâncare de pâne!“ Ca cum ar fi zis: Mâncând păcatele norodului, mâncați pe însuș norodul.

Tot așa o înțelege și Grigorie pentruce oare se zice, că mănâncă păcatele norodului? pentru aceea, că lingușesc și mângâie cu fățărnicie păcatele oamenilor, ca să nu piarză câștigurile cele vremelnice.

Se aducem la această întâmplare tălmăcirea cea mai potrivită: A mâncà păcatele norodului, va să zică a vă pedepsì și a vă muncì pe voi înșivă pentru păcatele norodului. Tot astfel trebuie să se înțeleagă și cuvântul acela: „De voi răbdà și voi lăsà pe oamenii cei răi nepedepsiți, casa mea va fi o pedeapsă.“

Agapitos scrie către împăratul Iustinian zicând: „A nu oprì pe cei ce păcătuesc, este tot ca și când el ar păcătuì.“

A fi un stăpânitor bun și a suferì pe ceialalți a face rele, se socotește de Dumnezeu, ca de un împreună lucrător la acele răutăți.

Cicerone zice la această întâmplare: „După cum, când vre-un mădular al trupului este putred, răbdăm ca să se taie, sau să se arză spre a nu vătămà și pe celealalte mădulări ale trupului ce sunt sănătoase; asemenea și când vre-un mădular din trupul societății, se va arătà vătămător și făcător de rele, se cuvine să se taie, sau să se gonească din ținutul acelei bune stăpâniri fie ori cine ar fi. Acest cuvânt este greu; dar acesta este și mai greu: „ca să se mântuiască de cei păgâni și înrăutățiți, trebuie să sufere năcazuri pentru dânșii cei buni și cinstiți.“

Este adevărat, că un stăpânitor bun și iubitor de fericirea obștii, trebuie să se silească cât va puteà cu binele ca să înfrâneze pe cei răi de a nu vătămà pe cei buni.

Dar văzând, că nu se poate, are datorie ca mai bine să piarză câteva persoane înrăutățite, decât să pătimească obștia și binele public. El va aveà de pildă pe vieri, cari taie vițele uscate ce strică via; și pe doctori ce taie mădulările putrede ca să nu congreneească tot trupul.

Un stăpânitor bun este dator să doreasă și încă să sufere pentru binele obștii. Să poartă în loc de stemă sau coroană, acel vestit vas de sticlă, în care este închisă lumina, și de-asupra scrise aceste cuvinte: „în lăuntru sau afară.“ Iată scopul cel adevărat al unui stăpânitor, și ca să-l aibă de-a pururea în mintea sa, să-și închipuiască o coșniță de albine și cu faguri de miere, de-asupra ei să fie scrise acestea cuvinte ale lui Virgiliu: „Așa și noi, nu pentru noi.“

Astfel, precum iubitoarele de osteneală albine nu fac mierea numai pentru dânsele, ci mai mult pentru trebuința oamenilor; asemenea și stăpânitorii se cuvine să osteneasă și să năduşească pentru fericirea supușilor, iar nu numai pentru a lor în parte

Neamul Barbarezilor arată acestea înțelesuri sub o ascunsă închipuire, dar foarte minunată; căci ei zugrăvesc deasupra coroanei împăratului o mulțime de albine aducând miere.

Papa Urban al optulea nu aveà altă grije mai mare în vieața lui, decât aceea, că cum va puteà să-și dea seamă înaintea lui Dumnezeu pentru creștineasca sa turmă?

Dacă prin toate silințele sale nu va puteà să o aducă la o vieață mai bună prin pilda sfințeniei și frumoaselor sale purtări. El, se pare, că auzià neîncetat glasul proorocului ce zice: „Sângele lui din mânile tale îl voi cere.“

(Va urmà).

Iubileul dlui Titu Maiorescu. Din prilejul retragerii la penzie a dlui prof. Titu Maiorescu, și a împlinirii vârstei de 70 ani, Academia română a ținut o ședință intimă, cu care prilej președintele A. Saligny a adresat dlui Maiorescu câteva cuvinte pline de căldurosă felicitare și urări de fericită vieață pentru progresele literaturii și a Academiei. Tot atunci dl Onciul a cetit un documentat studiu asupra activității desvoltate de iubilar în sânul Academiei pe care a ilustrat-o mai bine

---

cât a cercat. N'a rămas o haină de-a bădicului Clement ne căutată, n'a rămas un colțișor în casă unde să nu fi scociorît, până și în gunoiul dinaintea grajdului. De multe ori noaptea, când Clement durmià tun, de-ai fi putut tăià butuci pe el, nevasta își vârî încet, tremurând mâna sub perina lui, sub așternutul lui. De dà de ceva tare, de un cotor de paiu, de-o tivitură groasă, simțià că o părăsesc puterile, la gândul că a nimerit cheia.

Ceva a înțeles repede dumneaei. Cum bărbatul său erà tăcut și morocănos s'ar fi putut tare ușor să se mănie cum se cade, să facă un testament pentru rudenii și ea să rămână cu gura goală. Înțelese, că purtarea ei nu erà deloc cuminte, și într'o bună dimineață îi puse lui Clement în palma câteva sutuțe, toată zestrea ei.

— Ce să fac cu banii? întrebă Clement.

— Să trăim din ei, e zestrea mea. Când se va isprăvì ne vom întoarce la lada ta.

— Dacă-i pentru asta ține tu banii. Cumpără tu ce-i de lipsă în casă. Eu îs sătul de bani, mi-e scârbă de bani.

Femeia luă banii convinsă acum cu totul, că lada aceea e plină de aur. Dar bădicului Clement într'adevăr îi erà scârbă de bani. Iată lada aceea a lui a făcut-o pe reposata lui nevastă să-l linguşească o vieață întreagă, a făcut pe rudenii să-și dea mâncarea dela gură, să i-o aducă lui, și acum scălcie mintea și femeii lui de a doua.

De aci încolo nevasta gătea bucate alese, ținea curat în casă, vorbià cu însuflețire de bărbații cruțători, cari pun gălbinaș lângă gălbinaș, nu bat birturile, nu joacă la cărți. În restimpuri dânsa făceà câte-o aluzie subțire la ladă. la chei, dar îndată ce băgà de seamă, că lui Clement nu-i plac vorbele acestea, începeà să rădă povestind vre-o întâmplare din sat.

Sătenii lăudau norocul bădicului Clement, iar rudeniile priveau pizmaşe la nevasta de-a doua.

Într'o toamnă bădicul se răcise și căzuse la pat. Femeia cât ce-l văzù aprins la față și cu răsuflarea pripită, simți un sălbatic fior de bucurie. În sfârșit! își zise și simțeà că o apucă nebuniile.

Toată noaptea bădicul Clement a gemut, și n'a putut închide un ochiu de junghiurile, cari îi străbăteau printre coaste împungându-l ca niște sulițe și ținându-i răsuflarea opritä.

Toată noaptea femeia s'a desfătat în visurile și planurile celea mai frumoase și simțea o bucurie păgână la fiecare geamăt nou a bărbatului.

Din când în când bolnavul cereà o ulcică de apă. Ardea în ferbințeli. Femeia lăsà să-o cheme de două trei ori, apoi se sculà îi dà apă, și privea cu lăcomie cum o soarbe, ca și când ea ar fi fost arsă de sete.

Dimineața bădicul Clement o trimise după doctorul. El nu se mai putea mișcà din pat și începù să se teamă de moarte. Femeia ieșì, încuie încet cu cheia pe dinafară, scoasă unealta blăstămată, o puse în buzunar și coborî în sat. Până după amiazi a stat de poveşti când la o femeie, când la alta. Venise cu furca în brâu, și aveà mare dorință de vorbă. Erà agitată, aprinsă, și povestea. mestecându-le o mulțime de istorii.

După amiazi descuie încet uşa și întrà. Bolnavul o privì năucit, o privì cu groază când o văzù. că întrà fără doctorul.

— Nu-l aduci?

— Nu-i acasă. Am umblat în două sate după el și nu-l găsesc.

Bărbatul se ridică de-odată într-un cot o privì cu dușmănie și-i zise:

— Minți muiere. Tu nu l-ai căutat“.

Cine a spus că muierea și dracului îi dă de furcă, poate n-a greșit. Asta de-acum începuse să plângă un plâns adevărat cu sughițuri, abia putù să se oprească. Plângeà, și-și blăstămà zilele. Bădicul Clement se căl puțin, și-i cerù un pocal cu apă. „Mi-a fost rău — zise el. Ardeam de sete și credeam că mor. Iar tu nu mai veniai. Acum mă simt mai bine.“ Zise el după-ce beù.

Acest „mă simt mai bine“ îi oprì ca prin farmec cel din urmă suspin.

Bietul bădic Clement crezù pe-o clipă că i-e mai bine, dar cât ce-a dat noaptea începù o tusă pogană, și scuipà mestecat cu sânge. Femeia durmì de astădată tare bine

de 40 ani. Foarte mișcat dl Maiorescu mulțumind de această elocuentă dovadă de dragoste face un scurt istoric a chipului cum s'a desvoltat Academia.

Tot cu ocazia acestui iubileu cercul „Convorbirilor literare“ a publicat un volum festiv de peste 700 pagine cuprinzând articoli scriși de mai mult ca 50 scriitori și având numeroase ilustrații și fotografii.

O sărbătorire a savantului profesor a aranjat și societatea academică „România Jună“ din Viena în zilele de 27 și 28 Februarie și 1 Martie n.

---

† **Eugeniu Carada.** In vârsta de 74 ani se stinge la București ca o candelă Eugeniu Carada, ucenicul și prietinul lui Mihail Kogălniceanu, Constantin A. Rosetti și Ioan Brătianu, cu cari împreună a săvârșit faptele cele mai mari, cărora se datorește independența, regalitatea și starea actuală a României. Ca scriitor, naționalist înfocat, ca politician, ca om de finanțe Carada și-a asigurat nemurirea în istoria poporului român de pretutindeni.

A scris piese originale ori a tradus mai multe bucăți, cari s'au jucat pe scena Teatrului național. A publicat și versuri. La „Românul“ lui Rosetti a fost șefredactor dela 1859—1870.

Ca politician a fost tovarășul nedespărțit al lui Ioan Brătianu. Cu el a stăruit mult, să fie ales domn al principatelor unite prințul Carol. Războiul dela 1877—8 l-a făcut Carada cu Ion Brătianu din cea dintâi până la cea din urmă zi, sfătuindu-se și lucrând. La lupta dela Rahova a luat parte ca soldat de rând. Principiile lui politice erau isvorîte din dragostea cea mai curată pentru întreg neamul românesc. El nu urmărià nici un scop particular ori egoist, și aceasta îl facea să meargă înainte, și dacă purtarea lui nu era pe placul altora. Se vede, că pe la 1870 nu era îndestulit cu unele lucruri, căci de atunci nu mai primește mandat pentru parlament, el care împreună cu Rosetti a lucrat proiectul de constituțiune în 24 oare. Pentru purtarea lui politică a fost arestat în mai multe rânduri, dat în judecată, dar achitat. Deși nu era membru în parlament, cele mai însemnate lucruri politice se făceau totdeauna după dorința lui Carada.

Banca Națională, și în genere finanțele României vor fi totdeauna legate de numele lui Carada. La 1881, când se înființează Banca Națională e numit director și viceguvernator, dar nu vrea să primească. Ales director în 1883, primește, și nu părăsește banca până la moarte. Sunt de admirat destoinicia, devotamentul și stăruința, ce le-a desvoltat Carada în conducerea Băncii, pe carea a ridicat-o la nivelul celor mai bune bănci ale altor state. A lucrat cu multă stăruință la ridicarea creditului și comerciului României.

I s'au îmbiat portofolii de ministru, puteà să fie șef al guvernului și al partidului liberal, dar n-a râvnit. Căci omul acesta cu putere uriașă aveà și o minte și inimă mare, cari voiau să se jertfească cu totul numai pentru neamul românesc întreg. De aceea el nu primește ori abzice de funcțiile unde și-ar fi putut adună multe milioane. N-a primit nici o decorație afară de „Trecerea Dunării“, carea a și trecut-o.

Pare că și moartea s-a dovedit slabă în fața acestui colos de putere. De 6 luni de zile îl zdrobia și numai Vineri sara la 25 Februarie îl putù dobori.

Virtuțile acestui mare Român sunt bine cunoscute oamenilor noștri bătrâni, cu cari erà prietin bun Carada, căruia toți Românii îi erau frați, și care pentru toți se jertfià. Dela el putem învățà, cum trebuie să lucrăm pentru neamul românesc.

Deși în vârstă înaintată moartea lui Carada a lăsat pretutindeni adânci regrete, fiindcă repausatul erà o personalitate puternică, a cărui inimă bătea cu multă căldură pentru frații săi români, din ori care țară. N-a fost mișcare mai însemnată națională și patriotică, pe pământul românesc la care Carada să nu fi avut partea sa.

Dumnezeu, care l-a împodobit cu o coroană de virtuți să-i pună pe cap și cununa nevestezită a celor drepți!

Pentru noua biserică din Cluj. Onorată Redacțiune! După binevoitorul sprijin ce ați dat până acum causei bisericii din Cluj, dați-mi voie, pe lângă espresiunea mulțumitelor mele, să țin în curent cetitorii „Unirii“ și cu resultatele colectei ce s'a deschis, prin biserici. Mai ales că în înțălesul circularului edat de Preaveneratul Ordinariat al Gherlei, pe care l'ați remarcat cu cuvenită apreciere, sumele colectate se trimit la oficiul protopopesc al Clujului.

Din publicațiunea ce vom face din când în când se va vedea, număr de număr, care frate preot cu cât a binevoit a răspunde la lipsele bisericii noastre, și astfel va avea și semnul mulțămitei noastre și liniștirea, că suma a ajuns la destinație.

An binevoit a contribui la fondul nouei biserici, în timpul mai nou următorii binevoitori creștini:

Dr. Ioan Bălan, preot, București	5·—
Ana Corodan, Cluj	2·—
Nicolae Pop învăț. Topa-S.-Craiu	6·—
Majorul L. Popa, Brașov	5·—
Ales. Petran preot, Ciumerna	8·50
Ben. Russu preot, Suceag.	2·—
Ales. Leményi, protopop, Gherla	4·—
Iosif Țiglezan, Cluj	1·—
Vasile Ghiran, Cluj	10·—
Nic. Voin, preot, Lupoaie,	4·—
George Tulbure, preot, Fildul de sus	20·—
Gavril Szabo, preot, Aicsad	21·—
Nicolau Nestor, canonic, Lugoj	100·—
Un preot (din jurul Bistriței)	2·—
Vasile Pop, preot, Oarța de jos	20·46
Andrei Pop, preot, (Mocire)	18·—
Simion Lupan, preot, Somestelek	10·—
Ioan Pasca, preot, Țicău	11·50
Ioan Pasca, preot, Silimeghiu	23·—
Ales. Băban, preot, Prilog	17·—
George Pascha, preot, Ocoliș	63·—
Dumitru Dragoș, Avaslekencze	1·—
Dr. E. Dăianu, Cluj	5·—
Romulus Papp, jude reg.	5·—
Victor Illyés, propr. Cluj	50·—
Nic. Moldovan, croitor, Cluj	1·—
Vas. Hossu, jude de tablă,	5·—
Andrei Pora, învăț. Cluj	1·—
Iosif Mihu, măestru, Cluj	2·—
Văd. Susana Cioplea, Cluj	1·—
Ioan Pop, Cluj,	1·—
Anton Mandeal, secret.	1·—
Valentin Drăgan,	1·—
Dr. Victor Poruțiu, adv.	5·—
Dr. Iuliu Pordea adv.	1·—
Teodor Terziu, frizer,	1·—

---

ca și când tusa lui ar fi fost un cântec dulce adormitor.

Când se crăpà de ziuă, bădicul ars la față și perit ca de secetă, abia îngână:

— Iute după popa muiere, să mi-l aduci îndată că mi-se pare am să plec din lumea aceasta“.

Femeia sări din pat, începù iar să se bocească, și ieși repede cu o cusătură în mână. Încuie iarăș ușa pe dinafară și plecă prin sat.

A tândălit când la o femeie, când la alta, până sara n'a cusut un șir de altițe, dar gura atâta i-a melițat de s'au luat muierile de gând de ea.

De-o întrebà cineva: ce mai face bădicul Clement? — Bine sănătos! răspundeà dânsa, și-și continuà iarăș fleacurile ei.

Când s'a înserat de tot porni spre casă. Când ajunsese se opri la fereastră, privi cu multă băgare de seamă înlăuntru. Bădicul Clement stà întins cu fața pe pământ, jos lângă pat.

„Aha își zise femeia, o fi voind să fugă, cum le vine la oameni când mor. A căzut și l-a apucat moartea acolo“. Un puternic fior de bucurie o cutremură. Deschide grabnic ușa, se apropie de mort, îl ridică îl așază frumos în pat, apoi începù să caute după cheie. Gura mortului rămase rângită, cum căzuse cu fața pe pământ, ochii de jumătate deschiși. Și, cum stà pe spate, rângeà grozav la femeia, care căutà după cheie. Răscolise patul tot, căutà sub pat, căutà până și în părul mare, încâlcit, asudat încă al mortului. Zădarnic, atunci merse la ladă. Caută lăcatul și văzù din nou ce găurice mică e în el. Așa dar cheia trebuie să fie abia un cuișor. Începù atunci o cercetare desnădăjduită. Putea să treacă vre-un om pe acolo, să se abată pe la Clement, și atunci întreagă comoara aceea era pierdută pentru ea.

Deci îndată i-se părù, că mortul se mișcă. Îl privi mai bine și-i părù, că zăreste ceva printre dinții rângiți. Un gând îi fulgerà prin cap nu ca o lumină, ci ca o sârmă ferbinte: de bună seamă cheița o purtà în gură. Cum nu i-a venit mai în grabă în minte gândul acesta. Se apropie de mort, îi descleștă cu mare greutate gura, și scoase o bucățică de fer. Dintr'o săritură a fost la ladă, a descuiat, a aprins lumina și a privit încremenită câte-va clipe. Lada erà plină de bolovani, adunați de pe drum. Dar îndată pe fața femeiei luci o bucurie grozavă, lăsă luminarea, își încărcă brațele de bolovani, îi sărutà, și ieși fugind pe coastă la vale spre sat. Strigá în gura mare, râzând, scoțând limba de un cot:

„Haidați la aur! Haidați de vedeți comoara!“

I. Agârbiceanu.

Dr. Amos Francu, adv.	5·—
George Faragó, not. p.	2·—
Traian Roman,	1·—
Lad. Papp, asesor,	1·—
Dem. Bucolan	—·20
Mih. Radu, croitor,	1·—
Total:	451·20.

Permiteți-mi, cu acest prilej, să fac și o reflexie, care ne privește și privește biserica cea nouă din Cluj. In nr. 24 al „*Gazetei Transilvaniei*“, s'a publicat un prim articol sub titlul: *Biserici în stil românesc!* Autorul, care se pare destul de orientat în materie, pornește dela biserica unită din București, asupra căreia Esc. Sa Arhiepiscopul catolic din capitala României a publicat o interesantă broșură ilustrată. Autorului din „Gazeta“ îi place biserica unită din București, și cu asta dovedește bun gust. Că de fapt, cum însuși susține, biserica aceasta e frumoasă și că toate creațiunile Arhiepiscopului Netzhamer poartă un pronunțat timbru românesc. A constatat-o un bărbat de competența d-lui *Al. Tzigara Samurcaș*, care este autoritate de primul rang în materia aceasta. Tot ce autorul articolului din „Gazeta“ susține pe tema stilului românesc e just și acceptabil. Dar în acordul final al articolului autorul comite un disacord, care nu se poate trece cu vederea. Admitem cea mai bună intențiune, dar țin a constată, că n'are să se teamă de nimic rău, în ce privește noua biserică din Cluj. „Fruntașii“ acestei biserici și-au dat deja samă de cerințele artei arhitectonice într-un oraș de frunte ca Clujul, care poșede deja biserici monumentale. Ei știu, că biserica românească, — care nu va fi o biserică „scumpă“, din simplul motiv, că nu sunt bani pentru scumpeturi — nu se va putea remarcă decât prin un stil oriental potrivit menirei ei. Nu înțelegem de ce autorul vrea să aducă în legătură biserica noastră cu înființarea diecezei gr. or. cu reședința în Cluj, — nici nu ne aparține a discuta aceasta chestie; ținem însă să se știe, că biserica noastră nu va costă 500,000 cor. și că am fi foarte mulțămiți dacă am avea chiar și numai jumătate din suma aceasta.

Pentru a reuși să o adunăm, ziarele noastre ar face cu mult mai bine ca să animeze pe cetitori, în loc, să anticipeze ori și ce, cari pot produce mai multă nedumerire decât însuflețire. Astfel mulțămim autorului, că a pus chestiunea în discuție.

Cluj, 21 Febr. n. 1910

Dr. E. Băianu.
paroh protopop.

Fondul cultural.

Șirul celor ce țin la ridicarea acestui fond s'a mărit cu următorii contribuenți generoși:

Dr. Ioan Pop, medic-major c. r. Orăștie. Cor.	500·—
Dr. Eugen Bran, advocat, Teaca	500·—
Dr. A. Fulvio Tamaș, Ruma (Croația)	20·—
Vas. Borgovan, prof. București	500·—
Sept. S. Popa, preot, Sânpaul	600·—
Antoniu Filipescu, Hăpria	200·—
Ioan Hurubean, înv. Tulgheș	500·—
Ioan Mera, preot, „	500·—
Dr. Em. Târnovean medic, Tulgheș,	500·—
Sim. Reteșan, funcționar, Tulgheș,	500·—
Aurel Nicolescu, comerciant Tulgheș	500·—
Ana Spiru, proprietăreasă „	500·—
Ignat Borza, proprietar, A-Iulia	200·—
Dr. Clem. Barbu, advocat, Deș	100·—
Vas. Ianza, protopretor, Petroșeni,	200·—
Iuniu Br. Hodosiu, director de bancă „Patria“ Blaj	1000·—
Aurel C. Domșa, comptabilul Admin. centrale, Blaj	500·—
Dr. Victor Szmigelski, canonic Blaj.	2500·—
Dr. George David, advocat, Abrud	200·—
Dr. Toma Cornea adv. Sighișoara	1000·—
Basiliu Andrea, preot, Ighiu	200·—
Vas. Bucerzan, propr. Ighiu,	200·—
Gavril Todica, comptabil, Geoagiu	200·—
Pomp. Botezan, negustător, Șermaș	100·—
Dr. Emil F. Negruț, medic, Blaj	500·—
Aug. Stupar, negustător, Blaj	200·—
Izidor Vlad, preot, Cașolț,	500·—
Dr. Ales. Morar adv. Ibașfalău	500·—
Iosif Șt. Șuluțiu, preș. Astrei Sibiu	2000·—
Valer Suciu, profesor, Blaj	500·—
Dr. Ioan Sâmpălean, prof. Blaj	400·—
Aurel Bănuț, director artistic Brașov	500·—
Ioan Sâbădean, comerciant (un scris fonciar „Albina.“)	1000·—

CONVOCARE.

I. Reuniune de înmormântare din Blaj invită la

a V-a Adunare generală,

ce se va ținea la *20 Martie n. 1910* la 3 oare d. a. în localul Casinei române din loc după următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Exmiterea unei comisiuni de 3 pentru verificarea procesului verbal.
3. Raportul asupra gestiunei an. 1909.
4. Alegerea unei comisiuni pentru cenzurarea raportului.
5. Eventuale propuneri.

Blaj din ședința conziliului direcțiunii ținută la 4 Martie n. 1910.

Aurel C. Domșa, director. *Victor Munteanu,* notar.

Noutăți.

Din Arhidieceză. *Enea Pop Bota* paroh în Șard, a fost numit paroh în Sebeș și vice-protopop al tractului de acelaș nume.

Din dieceza de Lugoj. *Ioan Măcser* preot neohirotonit este dispus de cooperator parohial la Petroșeni. — *Dr. Nicolae Brânzeu* este numit administrator parohial la Coroesteni-Vulcan. — *Virgil Pop* preot neohirotonit e numit administrator parohial la Gerliște, și — *Ioan Lăpădat* preot în Belotinț a fost numit paroh la Clopotiva.

Fundațiunea Canonicului Nicolae Nestor. Primim următoarele șire: Cu multă plăcere vin a Vă comunică pentru publicare împucurătoarea știre, că Reverendissimul Domn Canonic Nicolae Nestor din prilejul iubileului său preoțesc de 25 ani. din 15 Faur 1910 institui o fundațiune de 25 mii coroane spre scopuri filantropice. Fapta asta nobilă cu atât mai mult ne-a surprins cu cât nu știm, ce să admirăm mai tare frumosul exemplu demn de imitat, ori sârguința neobosită de albină, cu carea în decursul acestor ani de păstorire sufletească adese în parohii sărace și între împrejurări grele punând cruceri lângă cruceri a știut să adune frumoasa sumă, încât pe fiecare an de apostolie, să cadă 1000 coroane. — Lăudat să fie acest dignitar bisericesc, carele adese a subtras dela sine, ca cu atât mai mult să poată dă altora. — Deie Domnul ca cât de mulți Cincinați să devină Mecenați.!

Păr. Andrei Hlinka. Mult prigonitul preot slovac și entusiatul naționalist Andrei Hlinka, în sfârșit a părăsit temnița din Seghedin, a cărui credincios locuitor a fost 2 ani și 9 luni. Se vestește, că peste scurt timp păr. Hlinka va intră în o mănăstire de a jezuiților.

Congregația comitatului Alba-inferioară e convocată pe ziua de 7 crt. la Aiud pentru instalarea noului fișpan.

Asociațiunea din Arad. Adunarea generală a Asociațiunii culturale aradane e convocată pe zilele acestea.

Advocat nou. *Dr. Ioan Bian*, elev al școliior noastre, a depus, în zilele trecute, cu succes cenzura de advocat în Târgul-Murășului. De acest tînăr brav și de inimă se leagă frumoase nădejdi. Suntem informați, că o să se așeze în Hususău, unde se simte lipsa unui advocat român. Felicitările noastre!

Redacționale. Cu 1 Martie n. dl George Stoica părăsește redacția „Tribunii“ și ia conducerea „Foii Poporului“, iar dl Silvestru Moldovan trece la direcția „Gazetei Transilvaniei“. Suntem veseli de această norocoasă schimbare.

Opreliște revocată. O telegramă din Budapesta anunță, că guvernul ungar a retras ordinul de oprelițte a ziarelor din București: „Minerva“, „Viitorul“ și „Universul“, cari de aci înainte iar vor puteà trece granița.

Phönix de Buziás. Intre apele minerale indigene cu drept ocupă locul prim „Phönix de Buziás“, care nu numai mestecată cu vin este eminentă, ci după părerea unanimă alor numeroși medici celebri, este perfectă apă vindecătoare. Sacrificiilor fără pereche a proprietarului băilor de Buziaș, Muschong, este a se mulțămi, că „Phönix de Buziás“ nu numai în patrie ci și în străinătate, și cu deosebire în Balcani este cea mai răspândită apă minerală.

Cea mai îndărătnică tusă

și alte îmbolnăviri ale organului de respirare de cari să pot îmbolnăvi tineri și bătrâni, să ușurează lesne prin Emulziunea-SCOTT Deja câteva doze ajung, pentru-ca ori-cine să se convingă despre aceasta. Efectul miraculos al

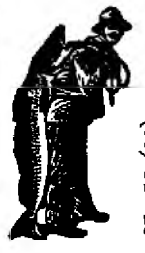

Emulziunei-SCOTT

zace în curățenia și puterea elementelor ei constitutive și a modului de producere, îndeplinit după speciala recetă a lui SCOTT, prin ce aceasta devine ușor digestibilă, chiar și celui mai slab stomac.

La cumpărarea Emulziei, luați sama să aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul

(50) 14—28

Emulzia **SCOTT** e cea mai distinsă
Prețul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.
Să capătă în toate apotecele.

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 25

Craii ungureşti din evul mediu latin, chiar şi în veacul al XIV. şi XV se prezintă ca mari apărători ai bisericii latine — cea mai puternică biserică creştinească şi atunci, — mai vârtos, că *şi* primejdia Turcilor încă îi îndrumă să ţină bune relaţii cu centrul creştinismului: Roma.

Astfel îi vedem propagând şi sprijinind cu îndărătnicie pretutindenea catolicismul şi întemeiând: episcopii latine.

Şi pe când planurile mari ale acestora ridicau *strălucirea bisericii latine şi a popoarelor din ea* (unde dormitam noi pe atunci? — în braţele prostiei, în care ne-a ţinut pretinsa „lege strămoşească.“) — pe atunci iobagii ardeleni-români de „legea grecească,“ neculţi, delăsaţi şi *desconsideraţi* cum erau, îşi tânguiau zilele: arând şi culegând vecinic pentru domni. „De mântuirea sufletului lor *prin cutare ori cutare formă religioasă (!)* nu se ocupă nimeni, admiţând că puternicii ar fi fost încredinţaţi de faptul, că şi iobagul are suflet (câtă ruşine!) Se întemeiau odinioară mănăstiri în Ardeal şi părţile vecine şi în cele mai însemnate din ele măcar, dacă nu în toate se găsià *şi câte un egumen, care îşi luà uneori titlul de vlădică şi funcţionà atât de departe, cât îl îngăduiau oamenii. De-o ierarhie episcopală, de-o continuitate a Vlădicilor într'un anume loc nu se poate vorbi şi ar fi zădarnic să se mai încerce a se statori serii de păstori ai Bisericii româneşti din Ardeal“* (Iorga: Sate şi preoţi p. 11 u.).

De aci ne putem clar explică numirile de mai târziu a mai multor „episcopi,“ cari de fapt n'au existat, deci cari numiri nu vor să însemne alta, decât *teritorul,* până unde s'a putut extinde câte-un stareţ, ori *numele mănăstirii* căreiva.

Astfel s'a putut înşirà o serie întreagă de episcopii fictive ale unei tot numai închipuite „mitropolii“ de Bălgrad ca: pretinsele episcopate de: Beiuş, Bistra, Făgăraş, Feleac, Oradea-mare, Sătmar şcl. (V. Dr. Al. Grama. Instituţiunile Calvineşti în bis. rom. din Ardeal Blaj 1895 p 252 u.).

Prima episcopie românească *formală* în Ardeal — întemeiată de Voevodul moldovean pe vremea lui Matia (V. Dr. Karácsonyi o. c. Nagyvárad 1906 p. 91) — a fost cea a Vadului, ale cărei începuturi, ca mănăstire numai, se reduc până la Ştefan Cel Mare în 1475, dacă nu şi mai înainte; ca episcopie datele nu o arată mai veche decât a. 1523 (Dr. Bunea V. E. p. 23) Episcopia Geoagiului (Fel Diod) poate să fi fost mai veche, dar nu-i cunoaştem episcopii, decât numai din 1557, când regina Isabella denumeşte pe Christofor de episcop (V. Dr. Bunea o. c. p. 34).

E de însemnat altcum, că cea dintâi episcopie a *tuturor Românilor Ardeleni* n'a fost ortodoxă în înţelesul ortodoxiei româneşti de azi, ci în înţelesul calvinesc (Dr. Bunea: Ierarhia şcl. p. 42).

Episcopie proprie românească, de legea slavo-bizantină, nu s'a putut ridică, decât sub principele catolic Ştefan Báthory, care a conces — la stăruinţa unei Domniţe române — ca paralel cu episcopul român-calvin să existe şi unul slav (Dr. Bunea V. E. p. 146).

Cam în acest chip se prezintă icoana spălăcită a vieţii religioase şi preste tot: a Istoriei Românilor, pe când „reformaţiunea“ lui Luther şi Calvin îşi întinse cu toată furia mrejele păcătoase preste Ardeal şi ţara ungurească. — Pentru mai bună orientare notăm aci prealabil, că în cele următoare: *nu* seria vlădicilor români vom să o fixăm, ci relevăm numai din aceşti vlădici pe aceia, cari au fost mai mult ori mai puţin atinşi de „reformaţiune,“ resp. au avut vre-o relaţiune mai îndepărtată cu ea.

Cele doue episcopii amintite (Vad, Geoagiu) au încetat ambele pe la mijlocul veacului al XV. (a Vadului între 1552—9, a Geoagiului pe la 1574), pe când sprijinitorii lor: Domnii moldoveni şi munteni îşi pierdură moşiile din Ardeal.

Cam pe vremea aceasta (1556) fù nimicită şi bogata episcopie latină a Transilvaniei de invasiunea „reformaţilor“: bunurile ei fură secularizate (T Cipar: Arhiv p. 222), iar vlădicul Boromisa alungat din reşedinţa, în care spiritul „reformat“ aşezase pe Isabella cu fiul său: Ioan Sigismund Zápolya (Benkő, Transilvania, II. p. 152. V. şi Dr. Bunea V. E. p. 36).

Deci „reformaţiunea“ ajunse de grabă şi în ţeţuri principiale; — semn eclatant deci, ce teren liber au trebuit să aibe protestanţii mai ales în Ardeal.

Dezastrul dela Măhaciu (1526) a fost hotărît, mare pierdere pentru catolicismul Ungariei şi a Ardealului.

Elita episcopiilor în frunte cu mitropolitul Tomory şi nenumeraţi alţi preoţi şi călugări au perit în războiu.

Astfel împrejurarea, că poporul în cele mai multe locuri a rămas fără preoţi latini, iar Turcii biruitori nu numai, că nu împedecau, ci favorizau direct protestantismul (V. Chobot J. Kr. Egyháztört. III. p. 96.) — a deschis teren larg pe seama „reformaţiunii,“ ai cărei apostoli se furişau în ţară ca lupii în staulul fără stăpân.

Câtă deosebire! Încă în 1524, vara, buchinistul Janăş e ars (!) pe rug pentru vinderea de cărţi luterane; în Rákos la 1525 se aduce hotărirea, că luteranii trebuiesc arşi de vii: şi deja cu 30 de ani în urmă e chiar isgonit din Ardeal episcopul catolic. La mijlocul veacului XVI. deja numai jumătate din ţară de mai eră catolică: cealaltă jumătate eră împărţită în cele vre-o patru secte, toate „reformate.“

Gradul inferior de cultură la inteligenţa clericală, şi mai ales principiile morale despre celibat şcl. ale „reformaţiunii,“ au recrutat firește, din belşug „păstori“ pe seama protestantismului chiar din rândul preoţimii latine. Şi sigur, că şi asta a îngropat episcopia latină a Transilvaniei.

Aici sectele „reformate“ în puţină vreme se ridicară la egalitate cu religiunea catolică, ba după ce se încălziră niţel în noul cuib: căutau să o nimicească de-a dreptul.

Secta luterană e recunoscută în Turda la 10 Iuniu 1557 artic. 21; — cea calvină tot în Turda: în Dumineca sf. Treimi 1564 art. 9; — iar cea unitară în Târgul-Mureşului la 1568 (Aşa: Székely: Az unitaria vallás tört. p. 75), iar alţii — mai probabil afirmă, că inarticularea aceasta s'ar fi efeptuit mai întâi la 1571 (Benkő Trans. II. 134 şi Kővary Erdély tört. III. p. 198. V. Cipar: Archiv p. 300).

Astfel erau patru religiuni primite. — D'apoi legea Românilor? Despre religiunea Românilor nu se face amintire, de oarece — „neamul domnitor“ nu voià să ştie despre ei „ca religiune,“ *îi consideră numai* de-o massă de norod bun de robote şi *numai* întru cât: nu-i puteau ignorà, căci formau majoritatea în Ardeal.

In carnetul delegatului papal, Cardinalul Alexandru, la 4 Martie 1539, se află relatările metropolitului Strigonian despre stările ungureşti din vremea aceea; între altele sunt şi următoarele încrestate: „Zicea Strigonianul .... că în Transilvania locuesc: Unguri veritabili, a cărora e dominiul; Saxoni, a căror sunt cetăţile toate; Walachi şi Săcui, cari se mândresc, că ar fi rămăşiţele celor dintâi Huni, cari au venit în ţară ...“ (Bunyitai-Rapaics-Karácsonyi: Egyház tört. Emlékek a Litnyitás korából III. p. 331).

Nostim răvaş! *Ungurii* sunt numiţi „veritabili“ şi „domni;“ *Saxonii*: „stăpânitori de oraşe;“ *Săcuii*: „rămăşiţe de ale Hunilor;“ d'apoi Românii? — Despre acestia tace cronica: ei n'au nici un cualificativ. Nimic despre autochtonia lor, nimic despre obârşia lor, nimic despre numărul lor, nimic: baremi despre forţa lor brută, şi nimic despre fiinţa lor religionară: despre a lor „lege strămoşească;“ — slavă ţie „ortodoxie!“

Întunecime de trei ori nenorocită. — Bun seceriş pentru „reformaţii“ cu „evangeliul curat!“

Perioada dintâi a reformaţiunii ţinù până la moartea lui Ioan Sigismund (1571), sub care Ardealul se despărţi din nou de către Ungaria prin pacea Orădană dela 1538 dintre Ferdinand şi Ioan Zápolya.

Oradea deveni astfel centrul protestantismului. Episcopul latin de acolo fù alungat dimpreună cu călugării, iar bunurile confişcate; s'a pus apoi totodată şi *termin de a trece* toţi la calvinis . în art. 22—23 a. 1565 (V. Arhivul lui Cipar p. 300). Sub presiunea aceasta deveniră calvini şi părinţii marelui antireformator de mai târziu: Pázmány (V. Fraknói Vilmos: „Pázmány Péter“ p. 7).

Ferdinand eră, ce-i drept, de legea latină, dar în faţa nobilimii „reformate“ în majoritate, — din motive dinastice: nu se prea puteà expune pentru catolicism; astfel sub Ioan Sigismund, care părtineà făţiş pe protestanţi, s'au întărit şi chiar recunoscut sectele pomenite.

În sinodul din Sibiiu dela 30 Nov. 1566 art. 36 aflăm *primele referinţe reformate şi despre Români,* unde se zice, că stârpindu-se erezele să se sporească, *religiunea cea adevărată,* cu desclinire între Români.“

Tot aci se aminteşte în art. 37, că cei ce se vor împotrivi dintre Români acestei

decisiuni, să discute cu episcopul român (calvinizat) George (V. Cipar: Arhiv pentru ist. şi fil. p. 224).

Cele dintâi încercări de a propagà „reformaţiunea“ între păturile neîngrijite, cum erau, ale Românilor — le-au făcut *luteranii Saşi*.

Ioan Zápolya resp. tutoratul lui, după moartea lui Ludovic, a fost îngrijit mai mult de tron, decât de orânduiala ţării: elita luteranilor îşi puteà deci face mendrele. Aşa: în Sibiu deja în 1529 ameninţă cu moarte pe toţi catolicii, iar în Braşov — tot pentru luteranism lucrau teascurile lui Honter.

Nu numai elementul săsesc, ci şi Ungurii şi Săcuii se apropiau de luteranism din ura, ce o purtau în contra episcopului catolic, căruia nu voiau să-i solvească decimele datorite, din pricina, că conlucrà cu ceialalţi catolici la ridicarea pe tron a lui Ferdinand prin delăturarea lui Ioan Sigismund, încă minorean sub tutela mamei sale Isabella.

Aşa s'a desvoltat şi ura Isabellei împotriva episcopiei catolice transilvaniene, pe care o şi nimici în curând, precum văzurăm. Luteranii aveau acum deci teren deschis.

Secta calvină din Transilvania s'a născut aşa, că o parte din luterani se îndepărtase atât de mult de învăţăturile lui Luther, în cât pe tema „prezenţei“ dumnezeeşti în Euharistie „reformaţii“ s'au despărţit în doue tabere: în luterani şi calvini. Întâmplarea a voit apoi aşa, ca mai ales Saşii să rămână luterani, pe când Ungurii deveniră calvini. Religiunea aceasta „reformată“ se reduse deci la o chestie de limbă.

Trecând secta calvină de religiune ungurească — ea deveni totodată şi religiunea domnitorilor.

Şi aci se explică faptul, cum de „reformaţiunea“ înhămase pe Români aproape doue veacuri la carul calvinismului, pe când luteranismul n'a isbutit între Români.

Luteranii ţineau, ca pacinic şi pe neobservate să „reformeze“ biserica românească, căci nu li-a trecut prin minte concurenţa, ce li-o puteau face între Români, calvinii mai apoi. Pentru aceea au atins chiar coarda cea mai gingaşe din sufletul Românilor, când porniră să edeie cărţi în limba românească.

Ei ni-au dat cea dintâi carte românească în: *Catehismul luteran,* tradus poate de Filip Maler, interpret, spion şi ambasador adeseori trimis în Ţara Românească“ (V. N. Iorga Sate şi preoţi p. 20) *la 1544,* pe care jupânul Hanăş Begner din Braşov îl dădù preoţilor români din Braşov (Dr. Bunea V. E. p. 36).

(Va urmà).

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.
Redactor respons.: Augustin Gruiţia

Băile Buziaş

Phönix apă minerală de Buziaş

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beşică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului şi a petri în beşica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(35) 7—?

Prima pepinerie de viţă de vie pe

Târnavă.

Proprietar: *Frideric Caspari*

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima şi cea mai deamnă de încredere şi mai bogată în specialităţi de viţa de vie, liferează:

Altoi de viţă

americană cu şi fără rădăcini în diferite specialităţi, **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoiţi a cere Preţcurent ilustrat!

În preţcurent se află **epistole de recunoştinţă** din toate părţile Ţării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-şi face comanda, poate să se asigure dela cunoscuţi, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiţionată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 12—20

Să sprijinim arta română!

T. P.

De un timp în coace satele noastre sunt cutreierate de nişte indivizi (agenţi) de pe la diferite firme ca „Nicula“ etc., cari înşală bietul popor cu nişte icoane, cari nu numai că sunt pocite şi scumpe, dar sunt cu totul contrare şi interzise stilului nostru bisericesc bizantin.

Încurajat de un interes popular, cred că corăspund unei adevărate necesităţi de mult simţită şi împlinesc o datorinţă a tuturor Românilor, evlavioşi şi credincioşi a tradiţiunilor bisericeşti, recomandându-mă M. On. Domni protopopi şi preoţi ca:

Pictor bisericesc român.

După o praxă de mai mulţi ani făcută în străinătate, **în arta picturii bisericeşti,** şi după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, m-am stabilit în comuna mea Agârbiciu Tr. Mediaşului, unde asemenea am pictat ambele biserici.

Primesc în executare orice pictură în uleu ca: **iconostase (altare), orice icoane mărimi pe pânză, lemn, zinc etc., cruci, prapori etc., renoiri şi reparaturi pictorale** tot feliul de aurituri până la cel mai fin aur veritabil cu preţurile cele mai moderate.

Poşed atestate de mulţumire pentru lucrările mele cerând sprijinul On. obştei române, semnez

cu deosebită stimă

NICULAE BACIU,
pictor bisericesc.

(12) 4—4

Agârbiciu (Szász-Egerbegy).

Fi atent!

Fără de nici o cercetare chemică se poate convinge ori cine despre eminenta calitate a tuburilor de

cigarete **START** antinicotin

dacă arde un tub gol START şi aseamănă cenuşa acestuia cu a ori cărui alt tub, fie acela chiar din hârtia cea mai scumpă.

După scurtă folosinţă, se poate convinge fiecine, că influinţează excelent asupra sănătăţii, şi nu uscă gâtlejul.

Hârtia de cigarete START, cea mai fină Verge egipt. se află în toate tutungeriile de seamă.

Deposit principal:

Tutungeria de specialităţi Blaj.

15 (2—10)

A apărut: **Elemi Népiskola Értesitő Könyvecske — Indice pentru şcolile poporale primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria semi-

La NAGYENYED
Com. Alsófehér
se adresează, cine doreşte a-şi procură varietăţi autentice de:
Pomi roditori
arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante deşimprejmuit, fructe cu boabe, puieţi, etc.
(49) 9—12
Vite altoite
(calitate superioară)
viţă europeană şi americană cu şi fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit).
FISCHER u. Comp
Pomi Viticultura

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, maşini, mobile etc. în condiţii avantagioase şi cu premii ieftine.

Asigurări pe vieaţă

(pentru preoţi şi învăţători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morţii cu termin fix; asig. de zestre şi asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracţiei (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Prospecte şi informaţii se dau gratuit în birourile Direcţiunii şi la toţi agenţii.

Persoane versate în achiziţii cu cercuri bune de cunoştinţă se primesc în condiţii favorabile în serviciul institutului.

(2) 8—52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

3) 8—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă. pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre cele întoarce cu uşurinţă în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o laturе prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de toace de metal.

Preţcuranturi ilustrate se trimit la cere[illegible] gratuit nco

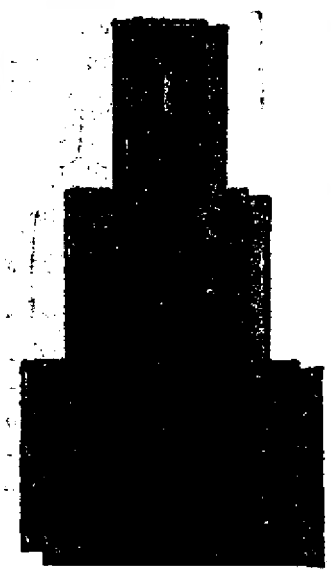

Ţigla Bohn de Nagykikinda.

In propriul interes

Primeşte numai ţigla **BOHN**

din **Nagykikinda şi Zsomboly** respingând ori ce altă ţiglă de calitate inferioară pentrucă numai

ţigla BOHN e practica, frumoasă şi trainică.

Cereţi mustre şi catalog.

Fabrica de ţigle BOHN — Zsomboly.

(27) 30—?

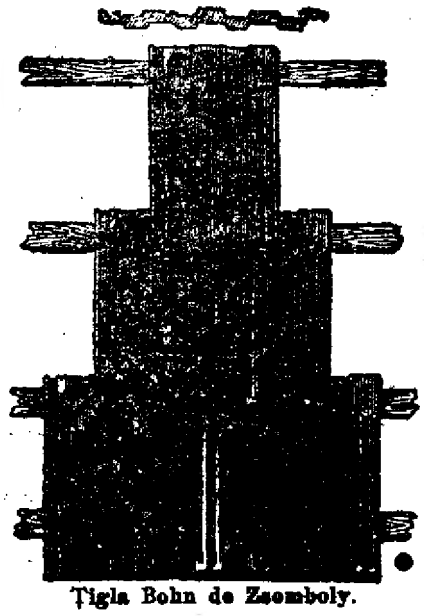

Ţigla Bohn de Zsomboly.

A apărut:

Calendarul „UNIRII“

— pe anul comun 1910. —

Preţul: 50 fil. + 10 fil. porto postal

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:

Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.

Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:

Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 12 Martie 1910.** **Numărul 11.**

Politică de naţionalităţi.

Am arătat într'un alt numar al foii noastre, că punctul culminant în criza actuală politică îl formează chestia de naţionalităţi din Ungaria. Şi am zis atunci, că viitorul şi evoluţia Ungariei e legată de aceea, că oare cum se va resolvi chestia de naţionalităţi şi cum vor fi bărbaţii conducători ai Ungariei în stare să potolească şovinismul intolerant, ce azi bântuie în politica şi societatea maghiară. Incordările în privinţa aceasta sunt astăzi de aşa, încât trebuie să vină acel bărbat, care se pună capet acestei politici şoviniste şi în butul tuturor preocupaţiilor ungureşti, se condamne şovinistul exculsivist pe toate terenele, căci altcum crizele politice în Ungaria se vor ţineà lanţ şi rezolvirea lor pe timp îndelungat va fi cu neputinţă. Orb e, celce nu vede, că ţinuta Vienei cu privirea la postulatele ungureşti e în strânsă legătură cu politica de naţionalităţi de până acuma a tuturor guvernelor ungureşti. Că din ce guvernele mergeau mai departe pe calea exclusivismului, din aceea simţiau bine în Viena, că în feliul acesta naţionalităţile nici când nu vor puteà fi câştigate pentru aşa zisul punct de vedere maghiar.

Şi pe când maghiarii se linişteau pe sine, că în urma măsurilor luate chestia de naţionalităţi e aproape resolvită, că în mare parte nici nu e chestie politică, ci mai mult poliţială şi de siguranţă publică, deci facând acasă pace şi liniste pot pretinde acum cu toată puterea în Viena rezolvirea postulatelor unguresti, în Viena erau foarte în curat cu pacea de acasă Rând pe rând au căzut unul după altul guvernele partidului liberal, neputând ţineà piept cu opoziţia kossuthistă, care îmbărbatată în mare parte şi de ţinută şovăelnică a liberalilor, erà în dreapta convingere, că este timpul cel mai oportun, de stoarce dela Viena banca autonomă, limbă de comandă şi teritor vamal independent. In faţa acestei porniri năvalnice a kossuthismului, Viena rămâneà tot mai zăpăcită şi se părea învoită a face toate concesiunile, numai armata, limba de comandă să rămână neatinsă, ca nu cumva prin aceasta să se tulbure unitatea armatei. Incurajată acum opoziţia de aceasta ţinută neexplicabilă a Vienei şi prinzând inimă chiar şi o parte din partidul dela guvern, au crezut cu toţii, că sunt pe calea cea mai bună, de a căpătà tot, drept aceea o parte din partidul liberal părăseşte guvernul de sub contele Tisza István şi să alăturâ la opoziţie. In urmă chiar şi guvernul şi toate partidele erau în credinţa sigură, că Viena va dà tot, armată, teritor vamal independent, bancă naţională şi cu aceasta pactul dualist din 67 dintre Ungaria şi Austria devine superfluu, iar ţara e pe calea cea mai bună de a scăpà de sub tutoratul Austriei în toate privinţele.

Chiar şi contele Tisza István a fost atunci de aceasta credinţă, şi acesta i-a fost motivul principal, că şi-a disolvat partidul 67-ist, iar el s'a retras de pe arena politică cugetând, că 48-iştii ieşiţi în absolută majoritate la alegeri şi celealalte partide, ce numai aparent mai erau 67-iste, vor puteà realizà programul 48-ist, ceea ce este şi azi dorinţa tuturor partidelor maghiare. Şi pecând întreg parlamentul cereà unisono concesiuni naţionale, şi societatea, jurnalistica maghiară întreagă cu o gură, cu o inimă se alăturà la aceste cereri. s'a întâmplat, la ce nu s'a aşteptat nime, că Viena — n'a cedat. Cum se poate aceasta? Cum se poate, ca un parlament întreg să ceară ceva dela celalalt factor constituţional şi se nu capete? E aceasta aicea posibil? Este aceasta posibil în Anglia, în Franţa, în Spania ori în alt stat? Şi totuş la noi s'a întâmplat. Cum a fost posibil? Ne dă răspunsul politica de naţionalităţi a guvernelor. Politică aceasta a înstrăinat de tot dela punctul de vedere unguresc naţionalităţile din Ungaria şi Viena a fost în curat cu aceasta.

Că politica culturală a unui Apponyi, cea internă a lui Andràssy, cea economică a lui Darányi, nu au putut îndulcì naţionalităţile, e tare natural.

Iată pentruce răsună acum altcum glasul lui Tisza la Orade în chestiunea de naţionalităţi ca şi cum am fost fost obişnuiţi până acuma. Ăsta e motivul principal, că nu a făcut — cel puţin la aparenţă — dupăcum au făcut înaintaşii săi, cari în tractarea chestiei de naţionalităţi au licitat tot mai la deal unul cu altul, căci aceasta temă erà cea mai potrivită de a vânà după popularitate. El singur a fost dela Francisc Deac încoace, care a cutezat să urce tribuna şi se zică, că sunt anumite hotară în şovinism, că cei-ce nu vorbesc limba maghiară încă sunt cetăţenii acestei patrii, că politica de naţionalităţi a guvernelor a fost greşită, iar a coaliţiei a fost perimejdioase chiar, şi grija guvernelor trebuie să fie, ca şi cetăţenii de altă limbă să se afle şi simţească bine aici.

Tisza, ca mare bărbat de stat ce este, vede foarte bine, că lupta dintre magiari şi Viena pe deoparte şi magiari şi Austria pe de altă parte e departe de-a fi resolvită, şi că după acest amistiţiu scurt se va dà din nou cu toate armele, cu toate puterile aceasta luptă, care iară va trebuì să concentreze se adune în tabăra sa pe toţi maghiarii. Şi ca aceasta a doua luptă, care are să urmeze matematiceşte, să nu fie tot aşa de zădarnici, tot aşa de fără folos ca cea dintâi, va trebuì ca ei să angajeze şi naţionalităţile la ea, fără de cari

magiarii nu se pot gândi la isbândă, dupăcum s'a văzut în luptele coaliţiei apuse, cari toate au fost zădarnice. De aici vorbele dulci ale lui Tisza István, adresate naţionalităţilor şi în special românilor în vorbirea dela Orade. De aici dorinţa lui, că partidul român ca atare se înceteze, şi românii să se angajeze pur şi simplu la politica guvernului luptând sub flamura aceluia în orice direcţie va fi lipsă.

Vorbirea lui Tisza a fost astfel mai mult un eflux logic al imprejurărilor politice în care ne aflăm decât convingerile, deşi târzie, dar în sfârşit convingeri ale bărbatului de stat. Căci dacă Tisza a vorbit într'adevăr convins, că chestia de naţionalităţi a fost greşit tratată de guverne şi că aceasta se va puteà resolvi numai pe baza echităţii depline, noi am fi cei dintâi, cari l-am felicità. Dar atunci cum să ne explicăm contradicţiile acelea isbitoare, ce rezultă din vorbirea lui cu privire la politica viitoare „naţională“ a guvernului şi pacea cu naţionalităţile? Că proclamând „ideia statului naţional maghiar unitar“ cum se poate aceasta aduce în armonie cu dreptul naţionalităţilor de a ţineà la limba, naţionalitatea lor, pe care le-a accentuat Tisza în vorbirea sa, noi nu ne-o putem explicà. Cel puţin aşa după cum s'a interpretat idea statului naţional până acuma — nu. E departe însă de noi de a retăceà impresia bună ce au făcut-o acelea enunciaţiuni dela Oradea-mare, dar nu vom retăceà nici teama noastră, ca fiind acelea enunciaţiuni cu politica maghiară pentru viitor în contrazicere, care politică zice Tisza că va fi tot aşa de „naţională“ ca până acuma, să nu fie mai rea rătăcirea din urmă, ca cea dintâi. Căci dacă Tisza ar fi avut într'adevăr de gând să deà o nouă îndrumare în politica de naţionalităţi a guvernului, atunci ar fi trebuit să se extindă şi asupra unor fenomene, ce s'au ivit în politica ungurească mereu. Ar fi trebuit să răspundă, că oare aprobă preste tot politica culturală faţă de noi a guvernelor de până acuma şi în special ţine de admisibil, ca noul ministru de culte se calce tot pe urmele lui Apponyi? Ţine oare de echitabilă politica de proprietate inaugurată de partidul liberal de odinioară şi urmată la extrem de Darányi cel de eri? Ce păreri are cu privire la acţiunea de scăpare, ce guvernele o au intreprins şi o susţin faţă de secui în raport cu cele 2000 cor., ce ministrul Darányi le-a trimes în Bihor în ţara lui Tisza, ca să aline foamea românilor de acolo?

Tot ca până ecuma va urmà guvernul în politica de colonisări? Ce intenţionează a face guvernul, ca tinerii români să fie atraşi pe carierele statului mai cu dinadinsul? Un singur lucru positiv a espus Tisza, că ordinaţiunea lui Apponyi va fi revocată. Noi zicem, e de lipsă o schimbare de sistem pe toate liniile. E de lipsă ca ţinta statului maghiar, să fie bunăstarea materială şi înaintarea culturală a tuturor cetăţenilor lui. Ca toţi să se afle întradevăr bine şi să nu se simtă aici nime nici desconsiderat, nici despreţuit, nici asuprit. Aceasta e politica pe care o aşteptăm noi naţionalităţile dela guvern şi dela Tisza István. Ia-o aceasta Tisza în programul său şi aibă curajul a şi luptà pentru ea. Spună că în chestia naţionalităţilor programul guvernului e legea creată de Deák Ferencz, că se va executà această lege cu toată liberalitatea şi echitatea şi atunci fie sigur Tisza că nu va fi român, care să nu binecuvinte aceia politică. Atunci într'o tabără vom fi cu toţii şi vom luptà umăr la umăr pentru bunăstarea, înflorirea acestei ţări, mama dulce a tuturor. Şi nu uite Tisza că chestia de naţionalităţi e azi piatra unghiulară în politica ungurească şi cel-ce a resolvit-o acela a întemeiat Ungharia din nou.

FOIŢĂ.

La mănăstirea Cozia.

Din vre-o zece, câţi ne-am înţeles să facem o excursie în ţara românească, am rămas doi. Am plecat atâţa câţi am rămas, să cunoaştem mai deaproape aceea ţară, despre care aşa puţin ştiam şi şi acest puţin eră mai mult rău decât bine. Am plecat cu convingerea în suflet, că mergem în Balcani, nu tocmai în Macedonia, căci lustrul acel modern îl va aveà cel puţin lumea oficială şi aci dar în definitiv în Balcani. Şi deşi nu am putut face calea aceia, ce ne-o propusem, din motive neatârnătoare de noi, dar atâta cât am stat şi călătorit, am studiat şi scrutat — mărturisim am rămas foarte surprinşi. Departe de a fi în Balcani. Preste tot partea oficială se prezintă splendid. Că se fac sforţări ca şi societatea să-şi iea partea ei pentru a realizà intenţiunile statului, de a creà pretutindenea celea mai desăvârşite aşteptări, e ceva natural. Celce a petrecut mai mult în ţară, de bunăseamă că se va reîntoarce foarte satisfăcut de cele ce văzuse şi experiase acolo.

Stabilisem terminul de plecare pe o zi, din jumătatea a doua lui August. Timpul ne-a fost favorabil şi aşteptam cu nerăbdare se trecem preste cele multe formalităţi dela vama din Porceşti.

Când în sfârşit trenul se puse în mişcare mai aruncarăm încă odată privirile noastre preste şesul frumos, ce se întinde de aici dela poalele munţilor până departe la Piatra Ciurului, ce astăzi se zice — Olthid. Un şes acesta ca o grădină frumoasă. In depărtare se văd satele, cum să aştern unul după altul pe amândoi ţărmii Oltului şi biserici mari de piatră, albite de var şi de raze de soare îşi ridică turnurile ascuţite către cer. De după satele ţărmurului drept se ridică spinarea aceia uriaşe de dealuri, ce ca un lanţ se întinde de-a întreg cursul Oltului până la obârşie. Bogate păduri de stejar le acopere şi cum suflă şi vântul uşor de avecernie, îse văd strălucind culmile lor până la noi, la poalele muntelui.

Cufundaţi cu privirile, cu gândul în icoana acestui ţinut fermecător, nici nu băgarăm de seamă, că trenul ne duse departe şi aleargă acum în şerpuite pe ţărmurul îngust al Oltului. In stânga noastră se ridică munţii dela picioarele noastre şi până la nori, iar în dreapta Oltul, tovarăşul nostru. grăbeşte către graniţă. Privelişte de/ine tot mai sălbatică şi razele soarelui, joacă în mii şi mii de clipiri pe undele grăbite ale Oltului. Coloarea negrie a pădurilor de pe coastele munţilor, umbrele mari, ce le aştern norii întinşi pe vârfuri, îşi cearcă şi ele locul lor în jocul miilor de colori, ce vibrează în văzduhul acestui ţinut. Şi din ce ne apropiem mai tare de Boiţa, de aceea se încheie şi munţii mai bine. Din şesul Oltului de abia mai rămâne o limbă îngustă, căci din dreapta tăbăresc acum munţii Tălmăcelului, şi ai Sadului, ca şi când ar fi voind să se bată în capete cu munţii din stânga Oltului.

Păşuni bogate zării pe vârfurile acestor munţi şi puncte mici albe strălucesc la marginile unde se gată pădurile. Sunt stâni, şuri de adăpost pentru oameni şi vite.

Ca glasul unui tulnic îndepărtat, ne vine în urechi sunetul dulce, somnoros a unui clopoţel dela biserici. Suntem la Boiţa. Trenul de abia aşteaptă până ce se coboară cei trei boiceni, cari trebuiesc să treacă cu luntrea către casă. De abia la o cotitură ti mai zăzim în portul lor cu brâne roşii şi călţuni scurţi aşa de asămănător Vâlcenilor din ţară.

Trenul nostru merge acum pe strâmtoarea îngustă al ţărmului stâng, iar colea preste Olt, la picioarele altor munţi, merge alături cu noi drumul de ţară. Un turn colorat roş şi nişte ruine vechi ne arată sub Boiţa, că aici e „turnul roşu“, de unde pasul acesta şi-a luat numirea. Aici a fost şi vechea graniţă, care însă pe încetul a fost împinse tot mai în spre miazăzi. In curând nouă ziduri surpate arată graniţa de mai târziu, care asemenea a fost părăsită ca hotarul dintre acestea două ţări să iea mai la vale o altă linie demarcativă. Astăzi e şi mai la vale, şi graniţa e şi mai spre România, acolo unde nişte case, câţiva oficianţi şi finanţi se ivesc în calea

Theatrôn politicôn.

(Priveliştea politicească).

(Continuare).

Aceste cuvinte turburau şi pe însuş împăratul David; căci toată ziua vărsà lacrimi ca o gârlă şi de câteori îşi aduceà aminte de nelegiuirea ce făcuse, isvoare de lacrimi curgeau din ochii săi. Acestea lacrimi în toată viaţa lui nu i-au lipsit din ochi, pentru care le şi numià pâne, zicând: „Făcutu-s'au mie lacrimile mele pâne, când îmi ziceà în toate zilele, unde este Dumnezeul tău?“ Căci nimic nu este mai întrebuinţat între cele de mâncare decât pânea; şi nici la dânsul nimic n'a fost mai necontenit decât durerea şi lacrimile pentru păcatul ce-i întristà sufletul. Prea bine i-a zis pâne, fiindcă precum pânea însoţeşte pe toate celealalte bucate, aşa şi plângerea la dânsul însoţià pe toate celelalte dureri.

Pâne cu adevărat; căci după cum pânea este o hrană la toţi de obşte, aşa şi David plângeà înaintea tuturor de obşte, pentrucă înaintea obştii şi greşise. Către acestea o făceà astfel dacă s'ar fi întâmplat să-i râvnească cineva pe când a păcătuit, să-i râvnească şi acum pe când se pocăieşte. Acest împărat vrând să ne arete, că el cu cât plângeà, cu atât mai mult se adăugà întrânsul setea lacrimilor, numeşte lacrimile pâne, iar nu apă; ca cum ar fi zis: „Greşit-am mai mult decât se cade lui Dumnezeu celui fără de sfârşit; de aceea voi plânge fără de sfârşit“

Durerea cea pentru păcate niciodată nu se săvârşeşte. El se pare a fi avut de semn pe coroana împărăţii crocodilul, pentru care scrie Pliniu, cu cât trăieşte, tot creşte şi cu inscripţia pe dânsul: *„Semnul durerii noastre.“*

Lângă acesta, floarea numită Amarandon, adecă neveştejită, care puindu-se în vas cu apă, niciodată nu se vesteşte.

David adese zice: „Şi întru mine ce sunt încunjurat cu apele lacrimilor, nu se va veştezi durerea inimii mele pentru greşala ce am făcut către Dumnezeu.“ În tocmai ca cum ar fi zis împreună cu cuvântul acela al Academii: „Vieaţa mea înfloreşte cu lacrimi.“

Drept aceea: „spăla-voi în toate nopţile patul meu, şi cu lacrimile mele aşternutul meu voi udà.“ Aci foarte înţeleptește a unit patul cu aşternutul. Prin pat arată batjocura şi preacurvia ce a făcut patului celui străin; iar cu aşternutul cel împărătesc, arată călcarea dreptăţii; fiindcă întrânsul a dat hotărârea morţii nevinovatului Urie.

La cele mai multe neamuri vechi fiind obiceiu, ca în locul, în care făceà cineva greşală, într'acelaş să se şi pedepsească, David îşi făceà el însuş răsplătire, şi pentrucă această greşală erà cunoscută şi poporului, de aceea el plângeà pretutindinea cu amar, ca să facă tuturor văzut semnul pocăinţii sale. Plângeà în aşternutul împărătesc zicând: „cu lacrimile mele voi udà aşternutul meu.“

Plângeà în pat şi ziceà: „Spăla-voi în toate nopţile patul mieu.“ Plângeà la masă zicând: „făcu-tu-mi-s'au lacrimile mele pâne.“

Plângeà pe drumuri şi ziceà: „Isvoare de ape au isvorît ochii mei.“

Euripide zice, că nu este iertat unui împărat să plângă, fiindcă nu este cuviincios a se uni tânguirea cu mărirea. Împăratul David însă, nu plângeà pentru perderea vre-unei cetăţi, sau pentrucă a fost învins la vre-un războiu, sau că a căzut în robie; ci pentrucă s'a păgubit de dăruri dohovniceşti, pentrucă a perdut darul lui Dumnezeu şi cinstea dreptăţii; în sfârşit, pentrucă şi-a spurcat sufletul cu răutăţi.

Iată pentruce uitând vrednicia cea împărătească, s'a predat plângerii şi lacrimilor; şi n'a încetat în toate zilele vieţii sale a se tângui.

Un oare care ritor vestit propoveduind laudele lui Ifestion, unul din cei mai iubiţi prietini ai împăratului Alexandru, ziceà adese: „pentru cei mai inbit niciodată nu zic din destul.“ Împăratul David, pe când se aflà în pocăinţă, adeseori strigà oftând: „pentru greşala ce am făcut către Dumnezeu, şi pentru pilda cea rea, cu care m-am arătat supuşilor mei, voi plânge ziua şi noaptea şi niciodată nu va fi din destul.“

Este adevărat, că stăpânitorii ce ţin cârma şi şed sus dinapoia corăbii îndreptând pe celialalţi, sunt datori a dà seama cu deamăruntul pentru tot poporul cel încredinţat lor.

Ei se vor munci fără de milă, dacă nu-l va cârmui bine, şi nu-l va aduce la o mai bună vieţuire şi fericire. Este dar stăpânitorul dator să iubească cu dinadinsul osteneala şi sârguinţa, cugetele cele bune şi dreptatea; iar pe cele rele şi nedreptatea să le depărteze cu totul dela sine. Tot asemenea vor urmà şi supuşii lui; căci orice fel de vergi însemnà Iacob şi le băgà în apă, tot acel fel de miei năşteau şi oile ce le vedeà.

Mai iată o pildă din istoriile vechi:

O femeie foarte frumoasă şi albă, a născut odată un copil foarte urât şi negru ca un arab. Această ciudată întâmplare a făcut-o cunoscută marelui Albert, rugându-l să i-o desluşească. El cercetând pricina a găsit în iatacul său, camera ei de culcare o icoană a unui arab, la care priveà femeia, când se culcà cu bărbatul său şi îndată a strigat zicându-i: O femeie! iată tată-l fiului tău.

Astfel se întâmplă şi la supuşi cu stăpânitorul, căci ce fel îl văd făcând, astfe fac şi ei.

În sfânta Scriptură la ori câte locuri se vorbeşte de întunecarea soarelui, urmează nedespărţit şi întunecarea lunii şi a stelelor zicând: „stelele cerului şi oriòn şi toată podoaba cerului lumină nu vor dà şi se vor întunecà răsărind soarele; şi luna nu va dà lumina ei. Soarele şi luna împreună se vor întunecà şi stelele vor ascunde lumina lor. La sfârşitul veaculni soarele se va întoarce întru întunerec şi luna în sânge.“

Un stăpânitor se înşală foarte mult crezând, că şi de vieţuieşte el în răutăţi, dar îşi ascunde faptele cele necinstite şi astfel crede el, că nu pricinuieşte nici o vătămare supuşilor săi cu pilda sa; — însă vestea pătrunde până şi cele mai ascunse ale unui stăpânitor şi descopere toate cele tăinuite.

Nici singurătatea, nici întunerecul nu poate să ţie necunoscute poporului faptele unui stăpânitor, mai vârtos cele rele. Lumina cârmuirii le face pe toate învederate şi tuturor cunoscute. Iată pentruce poeţii vechimii au zis: că adevărul este fiul vremii şi al pomenirii, fiindcă de se şi ascunde vreodată, dar cu vreme iese la lumină.

De vom ceti istoria lui Tacit, vom vedeà, că oamenii au putut află până şi cele mai ascunse unghiuri ale curţii împărăteşti din Roma. De ce folos dar, a fost lui Tiberiu aceea vicleană făţărnicie?

Ce i-a folosit aceea ascundere şi singurătate în care îşi făceà poftele cele preste fire şi nesaţioase? Toate s'au descoperit, mai virtuos după ce s'au stricat acelea zidiri tainice şi istoria le încunoştiinţează către toată lumea, şi în ziua de astăzi.

---

drumului de ţară umblând în daraverile lor. Aici e azi graniţa de pe malul drept al Oltului. Preste graniţa din stângă trecem îndată cu trenul. Un pod de fier cu două pietri de beton şi un fluer îndelungat ne aminteşte că trecem pe pământ străin, pe pământul României. Munţii se ridică din luciul apei şi până la cer şi drumul de fier a trebuit să fie tăiat în coastele de piatră a acestor stânci uriaşe, acoperite cu pădure. Pe ţărmul drept şerpuie de abia având loc şi drumul de ţară, zidit ici colea şi îngrijit bine — precum sunt toate drumurile României. Soarele stă aproape de apus şi de umbletele mari de abia îl puteam prinde la câte o cotitură a trenului în ochi. La picioarele noastre curge Oltul spumegând, prins într'o alvie de stâncă. Aici e numai adevărat râu de munte. Ici colo se lăţeşte şi iarăş se adună ca un părău, coteşte dela stâncă la stâncă ferindu-şi cu grije apele sale şi învăluindu-le ca o mama bună copiii.

În urma noastră se văd munţii, Carpaţii ţării Româneşti, ca nişte căciuli uriaşe, aşezate deavalma şi ţuguiate în sus. N'am văzut vârfuri goale, păşuni întinse, ca la noi. Tot muntele e o pădure, o podoabă. Căci pădurea e o podoabă, cea mai desăvârşită podoabă a pământului. Durere, că poezia aceasta, ce a sădit-o Dumnezeu pe plaiurile acestea, o întunecă ici colea negrija strigătoare a pădurilor, ce se resimte mereu. Preste vârfuri nu resuflă desimea frunzişului nici verdeaţa negrie a pădurilor noastre, iar ierbile mari şi crengile, ce se împletesc şi se lasă până în faţa pământului şi dau atâta farmec pădurilor noastre, aci de abia le vedem. Câte o văcuţă se vede ieşind din pădure şi coborând către apă, semne că ne apropiem de locuinţi omeneşti.

În curând să lărgeşte orizontul un fluer — Câineni. O staţie mică; cu oficiu de vamă. Uniforme nouă, jandarmi de graniţă şi mai altă vorbă românească. Satul e mai la vale sub o râpă urâtă, despoiată de arbori, care strigă după împădurire. De altcum totul e îngrijit. Formalităţi de trecere ca şi la Porceşti. La un ceas ne-am suit în trenul României C. F. R. şi am plecat mai departe. Vagoane nouă spaţioase şi luminoase. Alt aer ca în vagoanele noastre înfundate, greoaie, fără gust şi întunecoase. Şi alţi pasageri. Aştia nu-s scumpi la vorbă ca noi. Câte trei patru vorbesc deodată în graiul lor speţial, uşor. Şi nu te lasă până nu te atrag şi pe tine în sfera lor de conversaţie. Când mai simt depe vorba ta că eşti şi transilvănian îţi dau atunci mare atenţiune. Indată vorbesc mai cu sfială şi parecă caută cuvintele cum să-ţi arete toată dragostea lor. De unde să găsăşti pasageri de aceştia pe trenurile noastre? La noi fraţii de aceeaş mamă de au încredere unul în altul, dar străinii Doamne apără.

(Va urmà).

Salustius scrie către Cezar următoarele cuvinte: „Cei ce trăiesc întru întunerecul prostimii şi ascunşi în mulţimea celor de rând, sunt iertaţi la multe din faptele lor; ei deşi vor greşi, dar prea puţini ştiu, sau prea puţini se supără; iar greşelile celor ce cârmuiesc, toţi le aud şi le văd până şi pe celea mai mici."

Treapta stăpânirii are o natură prea ciudată, pentrucă nu rabdă nici un lucru ascuns. Un om de rând poate prea lesne să-şi ascundă răutăţile, pentrucă nimeni aproape nu i-le bagă în seamă; iar un stăpânitor este cu neputinţă, pentrucă orice va face şi orice va zice, sunt văzute şi auzite de toţi, ca cum ar fi pus într'un loc înalt şi înaintea ochilor tuturor oamenilor. Iată pentruce un stăpânitor se cuvine să aibă mare îngrijire de a nu se face supuşilor săi povăţuitor spre răutăţi, nici să tragă spre moarte cu pilda lui cea rea; pe aceia, ce este dator a-i trage spre vieaţă. El va săvârşi prea lesne datoria lui, de se va arătă lumii ca o oglindă, însoţit cu dreptatea, buna credinţă, blândeţa şi celealalte bunătăţi.

Palatul împărătesc se cuvine a fi biserica lui Dumnezeu, ochiul înţelepciunii, cumpăna dreptăţii, scaunul bărbăţii, organul minţii celei întregi, pilda cinstii, lumina dragostei, isvorul darurilor bune, ceata muzelor, catedra ritorilor, lăcaşul filozofilor şi teologilor, adunarea înţelepţilor, răsplătirea celor învăţaţi, sprijinirea celor asupriţi, masa celor săraci, nădejdea celor buni, scăparea celor nevinovaţi; şi tuturor ticăloşilor întărirea foarte paznică.

(Va urma).

D. Piliţa.

Biserica română unită din Bucureşti. Primim la redacţie o broşură scrisă în românește de I. P. Sf. Sa Arhiepiscopul catolic al Bucureştilor: „Clădirea bisericii române unite din Bucureşti," dedicată „binefăcătorilor bisericii sfântului Vasile." În broşură ni-se spune amănunţit istoricul clădirii acestei biserici, a carei clădire eră într'adevăr o datorinţă apostolică.

Biserica s'a clădit în cel mai curat stil românesc, în stilul lui Ştefan cel Mare, care împodobeşte cele mai frumoase biserici, ce se găsesc în Moldova şi Bucovina. Mulţi dintre cetitorii nostri vor fi cetit articolul scris cu multă pricepere în „Gazeta Transilvaniei" despre „biserici în stil românesc," ori notiţa scrisă de dl Tzigara-Samurcaş în „Convorbirile literare" despre biserica unită din Bucureşti. Fiind dl Tzigara-Samurcaş unul dintre cei mai buni cunoscători ai artei noastre naţionale, publicăm aici părerea Dsale: „In afară de satisfacţia foarte legitimă, ce s'a dat fraţilor noştri de a aveà un Templu al lor în Capitala României, trebuie să ne mai bucure, din punctul de vedere special al acestei rubrici. (Cronica artistică. Nota Red.) şi faptul, că Bucureştiul s'a îmbogăţit cu un monument, care-i face cinste. Bisericuţa clădită de dl arhitect N. Ghika, deşi foarte mică şi din material foarte ieftin, este însă foarte plăcută prin simplicitatea sa şi prin fericita armonie a proporţiilor. E una din cele mai fericite reminiscenţe a splendidelor biserici ale lui Ştefan cel Mare" (Convorbiri literare Nr. 1—1910 pag. 95, 96).

Din broşură vedem, că numai clădirea bisericii e isprăvită şi aranjamentul absolut necesar pentru săvârşirea cultului dumnezeesc. Lipseşte deci pictura şi aranjamentul interu, ce sperăm să se facă cât mai curând, şi tot în stilul lui Ştefan cel Mare.

Şi până atunci suntem foarte recunoscători I. P. Sf. Sale Arhiepiscopului Netzhammer, nu numai că a clădit acest locaş dumnezeesc credincioşilor săi uniţi din Bucureşti, ci şi pentrucă l-a clădit în cel mai frumos stil românesc I. P. Sf. Sa poate fi mândru de biserica aceasta.

Suntem informaţi, că din broşura aceasta, în care se găsesc şi planurile şi trei fotografii de ale bisericii, s'a trimis mai multe exemplare fiecărui Ordinariat din provincia mitropolitană. Ne-am bucură foarte mult, dacă arhitecţii noştri ar construì cât mai multe biserici în acest prea frumos stil al lui Ştefan cel Mare.

Ps. La sfârşitul broşurii se spune, că slujba în biserică — Dumineca şi în sărbători — se începe la 8½ a. m. utrenia, 9½ Liturghia şi predica. Preotul bisericii e părintele Dr. Ioan Bălan, locueşte în Bucureşti str. Esculap 5.

Părăstas pentru Aug. Bunea în Viena. La un frumos act de pietate a asistat Duminecă colonia din Viena.

S'a celebrat adecă şi aici părăstas pentru neuitatul şi marele apostol al Românilor — Dr. Augustin Bunea. — Avisul despre oficiarea părăstasului l'a dat societatea meseriaşilor — Clubul Român —, iar Românii din Viena în număr aproape complect, au grăbit să ieà parte la această solemnitate funebră. Pe lângă multe dame şi numeroşi domni din colonia română au asistat în corpore, comitetul societăţii bisericeşti gr. or. române, societatea academică — România Junâ — şi Societatea meseriaşilor — Clubul Român. — Afluenţa neobişnuit de mare a participanţilor e şi explicabilă, deoarece fieştecarele Român de aici s'a grăbit, ca şi prin presenţa sa să aducă un mic prinos de recunoştinţă şi veneraţiune marelui bărbat al neamului românesc.

La oarele 9½ a. m. eră plină biserica „Stiftskirche" de pe calea Mariahilfer de un public distins, în a cărui presenţă harnicul preot gr. cat. Dl. Dr. I. Florian cu o deosebită solemnitate a oficiat părăstasul. Răspunsurile le-a dat un cvartet compus din Dnii Dr. V. Cioban, I. Crişan, S. Mărcuţ şi Gheorghescu, cari ne-au înduioşat prin precisitatea executării şi frumuseţa cântărilor funebre din compoziţiile părintelui Cunţan.

Punctul de culminaţie al acestei serbări pioase însă la format escelenta predică a Dlui Dr. I. Florian. Dânsul cu o vervă oratorică, într-un limbagiu dulce şi în termini aleşi ne-a descris pe marele şi neuitatul Bunea, carele întreaga sa vieaţă şi activitate de-o ne mai pomenită vigoare a pus-o în serviciul bisericii sale şi al binelui obştesc românesc.

Adânc emoţionaţi am ascultat cu toţii acest panegiric magistral, prin care Dl. păr. Dr. Florian cu distinse figuri oratorice, asămănări foarte potrivite şi argumente puternice a dovedit, că neuitatul Bunea — acest modest canonic — n'a fost numai unul dintre cei mai de frunte bărbaţi ai bisericii unite române, ci a fost un adevărat erou al gândirei şi muncei, carele cu personalitatea sa extraordinară a trecut peste marginile bisericii sale devenind al tuturor Românilor.

Cumcă în veci regretatul Bunea întradevăr n'a fost numai al bisericii sale, ci al tuturor Românilor, s'a documentat şi la părăstasul acesta la care au participat aproape toţi Românii din Viena — fără deosebire de confesiune, ce pe aici de fel nici nu se cunoaşte.

Sub impresia admirabilului panegiric şi înduioşaţi de frumoasele cântări funebre am părăsit biserica implorând dela Dumnezeu odihnă veşnică pentru acest tipic reprezentant al celei mai puternice energii naţionale, carele în întreaga sa vieaţă, fără repaos a muncit la ridicarea naţiunei noastre din miseria ei culturală şi politică.

Odihnească în pace şi memoria în veci binecuvântată să-i fie!

Dr. L. Popoviciu.

Dela comitat. Luni s'a făcut la Aiud instalarea noului comite suprem al comitatului nostru dl Szász József. A luat parte lume multă, kossutiştii s'au abţinut dela această serbare, în schimb în fituicele lor, publică continue invective contra noului comite, şi-l prezintă în chip tendenţios, ca pe prietinul cel mai mare al Românilor. Dacă ar fi însă sinceri s'ar fi putut convinge din cuvântul de salut, pe care distinsul nostru deputat dl Dr. Iuliu Maniu l-a adresat în numele nostru, că noi numai până atunci avem încredere în el până când va lucrà din răsputeri pentru binele şi prosperarea tuturor locuitorilor din acest comitat, cum şi pentru înaintarea lor culturală şi economică. La din contră pe Români îi va aveà de contrari, dar contrari cinstiţi, cari îşi vor spune cu toată sinceritatea cuvântul, luptând contra lui numai cu armele legali. După instalare, o mică deputaţie, în frunte cu păr. prepozit l-a salutat în numele bisericii unite. S'a dat apoi banchet, la care dintre Români numai câţiva au luat parte.

I. Reuniune de înmormântare din Blaj.

Raportul Consiliului de direcţiune asupra gestiunei anului 1909.

Onorată adunare generală!

Raportul nostru despre mersul afacerilor în anul 1909, este următorul:

A. **Şedinţele.**

Consiliul de direcţiune anul trecut a ţinut 4 şedinţe, în cari nu s'au tractat decât afacerile curente: primirea membrilor noi revederea socoţilor şi luarea dispoziţiilor de lipsă faţă de restanţieri.

B. **Membri.**

Reuniunea, cu finea anului 1908 numără 342 membri. In decursul anului s'au primit 24 membri noi, au repausat şi repăşit 30, au rămas la sfârşitul anului 336 membri.

Erezii membrilor decedaţi au primit sumele statorite prin §. 16

C. **Averea.**

Averea constă din *a)* taxele de înscriere de câte 2 cor. 60 fil. *b)* din suma de 60 fil. solvită la decedarea unui membru, precum şi *c)* din suma, ce rezultă din subtragerea alor 10% din ajutoarele date erezilor celor morţi.

Sumele de sub *a)* şi *b)* formează fondul general de ajutorare, iar celea de sub p. *c).* formează fordul de rezervă.

Averea societăţii a crescut în anul trecut cu Cor. 948· 15. cum apare din tablou

despre circulaţia cassei în anul 1909 unde se vede, că percepţiunile fondului general au fost de Cor. 2831·93 iară erogaţiunile de Cor. 1883·77 starea actuală a fondului e de Cor. 3286·36.

Fondul de rezervă are Cor. 648·66.

b. **Propuneri.**

Prezentând acest raport rugăm Onorabila adunare generală:

a) a luà ştire aprobătoare acest raport.

b) a dà absolutor Consiliului şi cassarului pentru gestiunea anului 1908 şi

a) a decide asupra celoralalte propuneri dela ordinea zilei.

Blaj, din şedinţa conziliului de direcţiune ţinută în 4 Martie 1910.

A. C. Domşa, director — **V. Muntean,** notar.

Circulaţia Cassei în anul 1909.

Intrate.

1.	Sald din 1908	2986·86
2.	Taxe de inscriere	75·40
3.	Incassări	2472·80
4.	Reţinuţi pentru fondul de rezervă	152·15
5.	Interese după depuneri	131·69
6.	Suma intratelor	5818·90

Eşite.

7.	13 ajutoare	1521·50
8.	Cassarului şi incassatorului pe 1909—10	320·—
9.	Chirie	30·—
10.	Părăstas	6·—
11.	Tipărituri	6·27
12.	Sald la 1910	3935·13
13.	Suma eşitelor	5818·90

Avere.

14.	Fond de rezervă	648·66
15.	Profit curat	3286·47
16.	Suma averii	3935·13

Blaj la 31 Dec. 1909.

Aurel C. Domşa, director. — **Vasile Suciu,** cassariu.

S'a revăzut şi aflat în ordine:

Blaj la 4 Martie 1910.

Comitetul de revizuire:

Dr. Laur. Nestor, Aug. Caliani, Rudolf Riţiu.

A V I Z!

Fruntaşii români din comitatul Albei-Inferioare în vederea luptei electorale a situaţiei politice şi a conferinţei naţionale, au hotărât, ca în 29 Martie st n. 1910 la 11 oare a. m. în Alba-Iulia să se ţină o mare adunare poporală din întreg comitatul.

Şi până când să v'a publică programul adunării, rugăm pe toţi intelectualii a luà parte la aceea adunare a lucrà pentru reuşita adunării, şi să stăruie din toate puterile, ca la aceea adunare, din comune mai depărtate, cel puţin doi, din comunele mai apropiate, câţi mai mulţi ţăreni să iea parte.

Comitetul.

† CAROL LUEGER.
(1844—1910).

La încheierea acestui număr primim ştirea dureroasă despre trecerea din vieaţă a primarului din Viena. Catastrofa era inevitabilă, după îndelungatele suferinţe, prin cari a trecut decedatul în zilele din urmă.

Cu el s'a mutat la cele veşnice un sincer prietin al Românilor, un fervent apărător al creştinismului, un declarat duşman al politicei maghiare.

Prietinia aceasta datează din 1892, când memorandiştii au făcut cunoştinţa acestui bărbat distins, pe vremea când partidul creştin social austriac, atât de puternic astăzi, se luptă cu greutăţile începutului.

Prietinia a fost firească şi a trebuit să dureze, căci aveà temeiul în comunitatea sentimentelor şi aspiraţiunilor: religiozitatea şi dinasticismul.

In cursul strălucitei sale cariere, decedatul a dat totdeauna dovezi de simpatia ce o aveà pentru noi, extinzând-o şi asupra fraţilor din Regat, ridicându-şi cuvântul în presă şi în parlamentul austriac, de repetite-ori, în favorul cauzei române.

Moartea lui ne atinge cu atât mai dureros, cu cât sunt aşa de puţini oamenii mari de talia lui Lueger şi, mai ales, aşa de puţini prietini ai cauzei române, prietini devotaţi şi de o greutate hotărâtoare, ca aceea a decedatului.

Ne rezervăm şi nouă un locşor, în convoiul ce întovărăşeşte osămintele celui mai agrig patriot al Vienei — şi ne descoperim capetele cu evlavie la groapa unuia din puţinii prietini adevăraţi cu care ne-a dăruit Dumnezeu, în mijlocul atâtor elemente potrivnice.

Dela Reuniunea de Misiuni.

In 10 l. c. n. s'a întrunit comitetul Reuniunii arhidiecezane de misiuni sacre, în Blaj. Dintre membrii din afară au luat parte Preaon. Domni Dr. Ilie Dăian protopopul Clujului şi Iosif Lita protopopul Biei, ceialalţi escuzându-şi absenţa. Comitetul sub presidiul Rev. Dr. Izidor Marcu canonic, ia spre plăcută ştire scripta Preaven. Consistor Arhiepiscopesc Nr. 9515—1909 prin care întăreşte alegerea Preaon. Iosif Lita de v.-prezident al Reuniunii, şi-i face acestuia ovaţii călduroase. Totodată primeşte în numărul membrilor săi cu multă însufleţire pe Păr. Leon Man ieromonah basilitan priorul mănăstirii din Maria-Pócs. Primirea lui va fi supusă Consistorului spre aprobare.

In urmă încuviinţează ţinerea misiunii lor sacre în Feneşul-săsesc tractul Clujului, şi Varviz tractul Giurgeului. Totodată ieau dispoziţii pentru delegarea oratorilor, cari vor aveà să conducă misiunile acelea.

Acui cari ar dorì ţinerea de misiuni în parohiile lor să ia de cu vreme dispoziţiile necesari. Entuziasmul pentru astfel de misiuni ar trebuì să fie un incendiu, mare a cărui flacări să încingă întreaga provincie mitropolitană. — Aşa să fie!

Noutăţi.

Fondul cultural Continuarea contribuirilor din lipsa de spaţ o vom face în numărul următor.

Pentru noua biserică din Cluj, au mai intrat, la oficiul protopopesc de acolo următoarele contribuiri: George Faragó, not. pens. Cluj, Iulian Marţian, dir de bancă, Năsăud. (o acţiune „Minerva") câte 100·— Aurelin Zoicaş, preot, Iod, (Dieceza Gherlei) 50·— Ioan Popiliu, preot, Marca (D. G.) 40·30 Leon Major, protopop Chilioara (D. G. 22·60 Nicolae Pop, preot, Grosi, (D. G.) 14·60 I. Vaida preot, Căţcău, (D. G.) 12·— Petru Ostate, preot, Ököriló, (D. G.) 11·40 Emil Deac preot, Stârciu, (D. G.) 10·75 Gavril Precup şi Dna Virginia n. Solomon, prof. Blaj, Laurenţiu Sima, preot, Sig. (D. G.) Dna văd. Roza Solomon, Blaj, Florian Ciocan Domnin, adv. (D. G)., câte 10 cor. Teofil Bocoşiu, preot Szászeucs, (D. G)., 8·— Nicolae Petru, preot, Ghurghiu, 7·—

La colecta orânduită în Arhidieceză şi-a luat cu cinste deosebită partea sa, Sibiiul care a trimis peste 210 cor. Iată lista contribuirilor din Sibiiu: Iosif Sterca Şuluţiu, prezid. „Asociaţiunii", 50 coroane., Dr. Octavian Russu, advocat 30 cor., Ioan Mihâlţianu, general-auditor în penz., 15 cor. Dr. Vasile Dan de Apşa, advocat, Dr. Pompiliu Isacu, advocat, Dr. Ştefan Láday advocat, Dr. Ioan Popp, medic-colonel în penz., Nicolae Togan, paroh-protopop, câte 10 cor. Arseniu Bunea secretar al comitetului fondului grăniţeresc, Văduva Carolina Codarcea, câte 5 c. Iuliu Bárdossy, insp. reg. în penz., 3 coroane. Ioan Barb, ziler, Aron Lupean, oficial militar sup. în penz. Iacob Marchiş, măestru-rotar, Paraschiva Hedu jun. câte 2 cor. Ioan Balu, proprietar, Nicolae Braşovean, capelmaistru câte 1 cor. Colectaţi cu discul în biserică cor. 22·42. Cassa bisericii gr.-cat. cor. 20·— Suma totală 210 coroane 42 bani, care s'a trimis la administraţia centrală capitulară din Blaj.

Picurile de stomac ale lui BRÁDY

provăzute cu marca de scutinţă: Vergură Maria de Mariaczell, în decurs de 30 de ani într'atât s'au răspândit încât nici într'o casă nu pot lipsì. Cu neajnns efect se folosesc aceste picuri în *contra stricării stomacului, a arsurii de stomac, a încuierii scaunului, sgârciului de stomac şi cap, a vomării, insomniei, anemiei ş. a.*

Se află de vânzare în toate farmaciile: 1 sticlă mare cor. 1·40 sticlă mică 80 fil. — Pe poştă se poate comandà dela farmacia **BRÁDY K. a** *„Magyar Királyhoz"*, Bécs I., Fleischmarkt 1., Depot 241.

Să fim atenţi la marca de scutinţă, care reprezintă pe Vergură Maria de Mariaczell, precum şi la pachetarea roşie şi a subscrierii, care este copia celei de pe chipul acl alăturat

(17) 1—20

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 26

La 1561 acelaş Begner tipăreşte şi Evangelia în româneşte. Ajutorul de frunte în traduceri eră diacul Coresi şi Tudor Diacul, veniţi ambii din Târgovişte (Bian: Introducerea limbii rom. în Biserica Românilor, disc de rec. în Acad. Rom. Buc. 1904, p. 9). După Evangelie a urmat în mod firesc traducerea Apostolului.

La 1564 se tipăreşte tot la Braşov, pe cheltuiala lui M. Forró: „Tâlcul Evangeliilor," în care se accentuează deja ideia preoţimii universale: făcând alusii să se lapede episcopii, preoţii şi călugării, precum fu ordul ăstora ca atare lăpădat la protestanţi (Dr. Bunea V. E. p. 37); ba iasă chiar cu arama pe faţă, când declară apriat, că: „Credinţa singură foloseşte şi toate vechile crezuri n'au nici un preţ...." (Iorga Istoria lit. relig. 1904 p. 79). Bianu atribuie „Tâlcul" calvinilor (v. o. c. p. 9 u), tot aşa şi Iorga (o. c. p. 24); — asta de altcum n'are de a face cu esenţa lucrului; cel puţin nu: pentru referinţele noastre de aci. În acelaş an, intro aceleaş împrejurări, apare şi „Molitfelnicul" românesc, în care din cele 7 taine: numai Botezul, Eucharistia şi Căsătoria sunt pomenite. Se începe de altcum în ăst mod: „Românește am scris acest molitfelnic, cum să înţeleagă şi popa ce zice însuş, şi oamenii ce ascultă, că alte limbi înţeleg, şi Dumnezeu aşa a fost lăsat Prorocilor şi Apostolilor: să grăiască cum înţeleg oamenii.... Fraţii mei popi, cu bun înţeles şi mare fricâ şi cinste pomeniţi numele Domnului, *nu boscorodiţi,* că vă bate Dumnezeu" (Bianu o. c. p. 11).

Dar toate apucăturile astea dulcege ale luteranilor n'au mers prea departe — bag seama le-a fost prea scurt timpul cât le-a stat la îndemână.

Îndată ce a pătruns calvinismul în Casa domnitoare s'a pornit în lung şi lat opera Ungurilor calvini în numele „libertăţii conştiinţii."

Primul episcop român ademenit a fost episcopul George de Sân Georgiu, pomenit mai sus la an. 1566 — cu reşedinţa în Teiuş. — A fost, fără îndoială, un aprig luptător pentru introducerea limbii româneşti în biserică, dar eră, în aceeaş vreme, săturat de idei calvine.

În Braşov, sub influinţa lui, Românii încep a-şi ţineă un „predicator" românesc.

Se vede însă, că pe lângă tot zelul, nu i-a succes în destul secerişul între Români, a căror bună parte, încă drept credincioasă în acelaş timp sub Christofor — preferiau a rămâneà „orbi între orbi," dar nu cetiau Evangelia românească alui Coresi, ci pe cea slovenească (Iorga o. c. p. 23) de mai înainte.

Pentru aceea se plânge la Ioan Sigismund în 1567, că popii nu-i plătesc „censul obicinuit," că nu vin la sinoade şi că-l batjocuresc „spre scandal public" (Dr. Bunea o. c. p. 40) Ioan Sigismund ia energice hotărâri în repetite rânduri (1567 Octomvrie şi Noemvrie) şi impune strict observarea limbii româneşti (bun paravan!) în tâlcuirea „Evangeliului curat" şi ameninţă cu isgonire pe cei cari s'ar împotrivi.

Efectul tuturor presiunilor însă, precum se poate vedeà şi din dieta dela 1568, şi deci George, superintendentul calvino-român nu cu multă ispravă a trecut în cea lume la capătul anului 1568.

Urmaşul lui George a fost Pavel Tordaşi, care — ca şi succesorul său: Mihail Tordaşi — se întreceà în zelul de a propagà calvinismul, la spatele căruia pândià magiarismul.

Încă înainte de P. Tordaşi funcţionează un călugăr-preot episcopul protestanto-român Sava, trecut anume la calvinism în 1568, dar în scurtă vreme „acel călugăr lăpădându-se de profesiunea evangelică şi *doctrina creştinească* (prot.) a părăsit de bună voie ţara Ardealului (vezi Dr. Bunea: Noi date despre episcopii protestanţi ai Românilor în „Ierarhia..." p. 236). Averea acestuia „totalem et integram domum vladicae Zawa calugeri in possesione nostra Lankerek in sede nostra Saxonali Sazsebes existentem habitam" o predă Ioan Sigismund lui P. Tordaşi (Dr. Bunea în „Ierarhia..." „Adaus" p. 333).

Imprejurarea, însă, că după moartea fanaticului protestant Ioan Sigismund, care impuneà Romanilor cu forţa: episcopi calvini, — urmă pe tron familia Báthory-ştilor catolici, iar sub aceştia prosperà şi biserica Românilor necalvinizaţi: n'a asigurat multă isbândă vlădicilor: Tordaşi.

Ştefan Báthory anume, pentrucă de-o parte nu simpatizà de fel cu calvinii, iar de altă parte eră avizat la bunăvoinţa Românilor spre a-şi întări tronul, numeşte la 1572 de episcop pe „cinstitul Popa Eftimie", care după doi ani reînfiinţează două episcopii: a Silvaşului a cărei moştenire a trecut în 1599 la episcopia Bălgradului; şi alta: a Vadului (Dr. Bunea Ierarhia... p. 42)

Sus numitul Pavel Tordaşi cu reşedinţa în Lancrăm (între Sas-Sebeş şi Alba-Iulia) în dieta dela Alba-Iulia la 19 Nov. 1571. nu întârzie a pretinde în art. 64 ca: „episcopii şi popii românești să se ţină de datina, ce a sustat sub Domnitorul repausat (I. Sigismund). (V. Cipar: Arhiv. p. 301).

Pe vremea aceasta apare în Braşov şi Psaltirea românească pe seama reformaţilor tipărită tot cu ajutorul lui Coresi, care, altcum lucră şi pentru Românii credincioşi pravoslavniciei, căci tot el tipăreşte cu ucenicii săi la 1568 în slavoneşte, „Mineiul de praznice" în numele lui „Alexandru Voevod Domnul Ţării — Românești şi al Mitropolitului Eftimie"; la 1574 şi 1575 tipăreşte pe seama aceloraş în Slavoneşte „Octoicul cel mare", iar cu câţiva ani în urmă încă „Triodul" şi „Octoicul mic."

Pe lângă cărţile aceste din urmă, în frunte cu stemele Voevodului român, — apare la 1579 în Bălgrad cu stema Batoreştilor din tiparniţa unui: Lorinţ Diac „Evangelia" „din porunca marelui Voevod Batar Christof"; şi „Mineiul cel mic la Sassebeş în 1580 tot de Coresi pentru „Mitropolitul Ghenadie al Ardealului," care se jălue că s'a făcut „în timpurile din urmă din partea popoarelor de altă credinţă mare stricăciune şi scădere a sfintelor biserici, precum şi împuţinare dumnezeeştilor cărţi (Bianu V. c. p. 12.)

Mişcarea astă vie de-a tipări cărţi pravoslavnice, ca apucătură învăţată *dela* „reformaţi" *în contra* „reformaţilor" a stânjenit hotărât foarte mult succesele calvinilor şi a conferit să înţelege, totodată mult la întărirea acelora, pe cari ispitele şi ameninţările încă nu-i abătuse dela credinţa dreaptă.

Cea din urmă carte româno-calvină, în epoca aceasta e „Pălia dela Orăştie" la 1582 sub vlădicul Mihai Tordaşi — cu ştirea Măriei lui Bator Sigmond Voivodul Ardealului şi a Ţării Ungureşti şi cu ştirea şi cu voia a toţi domnilor mari şi sfetnici ai Ardealului pentru întrămarea Bisericii sfinte a Românilor" (Bian o. c. p. 12.)

Sunt deosebit de interesante şi următoarele cuvinte din prefaţa cărţii: „Eu Tordaşi Mihai *ales* Episcop (căci Episcopul român pravoslavnic se denumià) şi cu *Herce* Ştefan, *propovăduitorul* Evangeliei lui Hhristos în oraşul Caran-sebeşului, Zakan Efrem *dascălul* de dăscălie a Sebeşului şi cu Preştişel Moisi propovăduitorul Evangeliei în oraşul *Lugojului* şi cu Akirie protopopul Varmediei Hunedoarei ţinum într'una".

Calvinismul se vede a fi progresat binişor între Români; aşa reapare şi din Sinodul calvinesc dela Dobriţin deja la 1566 unde se ieau măsuri pentru organizarea bisericii Românilor, ordonându-se, ca: „să li-se aleagă protopopi, cari să se îngrijească, ca *întoarcerea popilor la calvinism să se facă din convingere* şi nu numai din motivul, că pe calea aceasta să scape de sarcina iobăgiei" (Hunfalvy: Az olákok tört. II. p. 331. Vezi şi Dr. Bunea V. E. p. 33 u.)

Cu moartea lui Mihaiu Tordaşi (1585) s'a stins cel din urmă vlădică româno-calvin căci în locul lui nu s'a mai pus urmaş.

Relaţiunile politice, în cari a ajuns Ardealul în următoarea epocă de o jumătate de veac după moartea lui Christofor Báthory au pus mare stavilă pornirilor ăstora de urât proselitism ale stăpânilor; au încetat deci pentru o scurtă vreme şi vexările, la cari erau expuşi Românii ardeleni.

Bine că nici acum n'au încetat veleităţile de-a calvinisà pe Români, sub Sigismund Báthory, Ştefan Bocskai, Sigismund Rákocy: doar întreg Ardealul şi ţara ungurească ferbeau de neînţelegeri religionare, — deci n'au putut rămâneà neatinşi nici Românii: — totuşi presiunea n'a lăsat urme, ca de pildă mai târziu sub George Rákoczy şcl.

Pricina — pe lângă pomenita politică încurcată — eră şi faptul, că înşiş sectele protestante (luterană, calvină, unitară) aveau continue frecări între sine: „în mai multe locuri se băteau în biserică până la sânge, iar în comitatul Baranya au chiar spânzurat pe un predicator unitar: George Alvinczy (V. Dr. Karácsonyi o. c. p. 119.)

Cea mai înverşunată luptă însă o purtau în comun tustrele secte în contra catolicismului, dela care atraseră într'o vreme pe aproape toţi nobilii unguri.

Nostim din cale afară, cum aceste secte parasitare sub egida „libertăţii religionare" exerciau, îndată ce prindeau niţea putere

cel mai crunt despotism: ĭ-şi propagau învăţăturile cu terorizări şi cu intoleranţă ne mai pomenită, nimicind totul, ce nu erà „reformat."

In scurtă vreme au prăpădit întreaga vieaţă cinstită creştinească ne mai pomenind şi aceea, că dincolo de Dunăre şi în părţile nordice ale Unguriei au produs oribile ravagii pretutindenea.

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

Ministerul r. Ung. de culte şi instrucţiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. ***Orarul general şi particular pentru şcolile primare cu 1, 2 şi 3 învăţători.***

2. ***Planul de învăţământ şi îndreptarul metodic.*** pentru şcoalele primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş. Aprobat din Conferinţa Episcopească, ţinută în 7 Septemvrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru şcoalele cu un învăţător —·80
„ „ „ doi „ 1·20
„ „ „ trei „ 1·60
plus 20 *fil. porto* pentru fiecare.

La comandă să se spună apriat, că se doreşte un orar pentru şcoala cu un învăţător, ori cu mai mulţi învăţători — Altcum se trimite întreagă colecţia, ce costă 2·30 cor. franco.

Atragem atenţiunea oficiilor protopopeşti şi parohiale, precum şi-a învăţătorilor nostrii din Arhidieceza de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş, dieceza Szamosujvár Gherlei, Nagyvárad—Orăzii mari şi din dieceza Lugos—Lugoşului asupra hotărârii conferenţei Episcopeşti din 7 Septemvrie 1909. Nr. 6693; prin care atât *Orarul*, cât şi *Planul de învăţământ* şi *Îndreptarul metodic* sunt obligătoare pentru toţi.

Comande se pot face la **Tipografia Seminarială**.

„Luceafărul" Nr. 5 cu următorul sumar bogat şi variat: Ştefan Cacoveanu: Vulturul şi vulpea (fabulă în versuri). — Oct. C. Tăslăuanu: Un învăţător al neamului: Titu Maiorescu. — I. Enescu: Rapsodii (poezie). — Constanţa Hodoş: Ultimul prietin. — I. U. Soricu: Carmen (poezie), — Poporanismul — O anchetă literară. — Răspunsul d-lor: Il. Chendi şi E. Hodoş. — G. Bogdan-Duică Cronică teatrală: Electra de Sofocle. — Cronică: Ana Câmpeanu — Veronica Micle (Dr. Nicolae Drăganu). D-l Vlahuţă despre d-l Maiorescu. Călueşeri în Viena. Portul naţional. D-l Slavici şi Academia română. Ştiri. Ilustraţiuni: Titu Maiorescu (cea mai nouă fotografie). Călueşeri la revelionul societăţii „România Junâ" din Viena.

In editura Institutului de Arte Grafice şi Editură „Minerva" *Rapsodii şi balade versuri* de *Ion Bârseanul*.

Poetul cel mai nou ale cărui puternice versuri încă dela început au avut un atât de mare răsunet, de aci înainte va puteà fi apreciat până şi în straturile cele mai largi ale publicului românesc, mulţumită volumului de curând apărut.

De multă, de foarte multă vreme nu s'a mai oferit publicului cititor un volum de adevărată poezie, puternică şi nouă totodată astfel ca singuri să ne întrebăm cum de se pot pune în limba românească lucruri până acum neobişnuite!

Toţi cei cu simţire pentru durerile neamului nostru vor priml cu bucurie versurile din „Cartea întâia" a volumului de „Rapsodii şi Balade" precum toţi cei cari au trecut prin valurile iubirii vor recità romanţele din „Cartea a treia". Şi ce minunată e împărţirea volumului în cinci cărţi. Dacă ele vor fi simbolizând fiecare câte una din cele cinci coarde ale lirei, în schimb nu e vers în care să nu răsune toate cele cinci coarde. Ne facem o datorie să recomandăm publicului cititor cartea poetului celui nou. De vânzare la toate librăriile. Preţul: Lei. 1.50

„Biblioteca peutru toţi" *„Spovedania unui medic"*, de celebru povestitor englez *Conan Doyle*, tradusă de *Ludovic Dauş*, va face credem deliciile admiratorilor celebrului creator al lui „Scherlok Holmes". Sunt în acest volum trei bucăţi de cel mai palpitant interes şi anume: ***Mumia***, o povestire fantastică în genul lui Edgard Pöe, genialul poet al spaimei — înfiorătoare în toate amănuntele ei şi neîntrecut de originală; — apoi vine nuvela *Amant, soţ şi medic,* o tragedie din dragoste de un dramatizm culminant, şi *O execuţie* povestea fantastică a unui condamnat la moarte, care nu poate fi omorât.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**
Redactor responz.: **Augustin Gruiţia**

Nrul 9005—1909 consist. (16) 1—2

Anunţ de esarândare.

Bunul comasat din comuna Cut, aparţinător fondului Seminariai în mărime de 288 iugăre 440 org.□ loc arător, 210 iug. 190 org.□ fânaţ, râturi şi grădini. 247 jug. 313 org □ păşiune, 9 jugăre 140 org.□ vie, — administrat de Prea Veneratul Conzistor Metropolitan din Blaj, *să va dà în arândă* pe calea licitaţiunii publice pe 6 — şeasă — ani succesivi dela 24 April 1911 până la 24 April 1917.

Licitaţiunea publică să va ţinea în Blaj la **29 Martie 1910** st. n. la oarele 10 a. m. în **cancelaria advocaţială** din curtea metropolitană. Preţul de esclamare va fi 10,000 Cor. sub care preţ de arândă bunul nu să va esarândà.

Condiţiile de esarândare se pot vedeà în cancelaria subscrisului şi la Administraţia Centrală Capitulară.

Cei-ce doresc a luà parte la licitare sunt datori a depune vadiul de 10% din preţul de strigare, adecă 1000 Cor. în bani gata ori în hârtii de valoare notate la bursa din Budapesta.

Ofertele prezentate în scris până la acel termin să vor face pre lângă acludarea vadiului amintit şi pre lângă declaraţia, că oferentul cunoaşte condiţiunile de esarândare.

Blaj la 5 Martie 1910.

Dr. Iuliu Maniu,
advocat arhidiecezan.

Fì atent!

Fără de nici o cercetare chemică se poate convinge ori cine despre eminenta calitate a tuburilor de

cigarete START antinicotin

dacă arde un tub gol START şi aseamănă cenuşa acestuia cu a ori cărui alt tub, fie acela chiar din hârtia cea mai scumpă.

După scurtă folosinţă, se poate convinge fiecine, că influinţează excelent asupra sănătăţii, şi nu uscă gâtlejul.

Hârtia de cigarete START, cea mai fină Verge egipt. se află în toate tutungeriile de seamă.

Deposit principal:

Tutungeria de specialităţi Blaj.

15 (3 - 10)

Prima pepinerie de viţă de vie pe

Târnavă.

Proprietar: ***Frideric Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima şi cea mai deamnă de încredere şi mai bogată în specialităţi de viţă de vie, liferează:

Altoi de viţă

americană cu şi fără rădăcini în diferite specialităţi, **se garantează verita bilitatea speciei.**

Binevoiţi a cere Preţcurent ilustrat!

În preţcurent se află **epistole de recunoştinţă** din toate părţile Ţării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-şi face comanda, poate să se asigure dela cunoscuţi, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiţionată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 13 - 20

Băile Buzias

Phönix apă minerală de Buziaş

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beşică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului şi a petri în beşica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I Blaj.

(35) 8—?

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, maşini, mobile etc. în condiţii avantagioase şi cu premii ieftine.

Asigurări pe vieaţă

(pentru preoţi şi învăţători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morţii cu termin fix; asig. de zestre şi asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra **accidentelor, infracţiei** (furt prin spargere) **asig. p. pagube la apaducte.**

Prospecte şi informaţii se dau gratuit în birourile Direcţiunii şi la toţi agenţii.

Persoane versate în achiziţii cu cercuri bune de cunoştinţă se primesc în condiţii favorabile în serviciul institutului.

(2 9—52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric 3 9—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lîngă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o laturе prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de toace de metal.

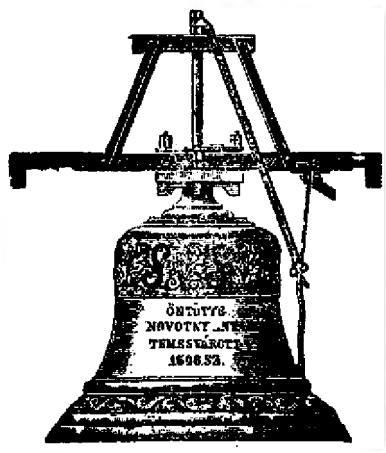

Preţcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

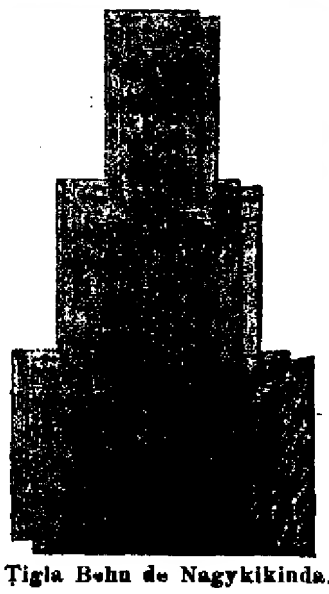

Ţigla Bohn de Nagykikinda.

In propriul interes

Primeşte numai ţigla **BOHN**

din Nagykikinda şi Zsomboly respingând ori ce altă ţiglă de calitate inferioară pentrucă numai

ţigla BOHN e practica, frumoasă şi trainică.

Cereţi mustre şi catalog.

Fabrica de ţigle BOHN — Zsomboly.

(27) 31—?

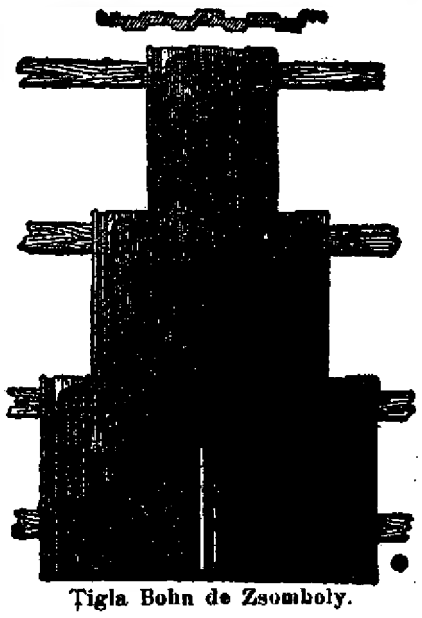

Ţigla Bohn de Zsomboly.

A apărut:

Calendarul „UNIRII“

— pe anul comun 1910. —

Preţul: 50 fil. + 10 fil. porto postal

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Abonamentul:

Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.

Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:

Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 19 Martie 1910.** **Numărul 12.**

Tisza la Arad.

După Oradea-mare cel dintâi oraş, unde Tisza şi-a expus programul politic, a fost Seghedinul. Primirea lui în acest mare oraş de pe pusta Ungariei a fost mai puţin prietinoasă, decât cea din Oradea-mare, dar în sfârşit i-a succes a-şi expune din nou vederile sale cu privire la viitorul program al partidului muncii, în care program punctul culminant este chestiunea de naţionalităţi, pe care Tisza vreà să o resoalve acum definitiv spre mulţumirea în primul rând a naţionalităţilor. In 13 Martie a venit apoi la Arad în societatea mai multor aderenţi de ai săi, unde a fost întâmpinat şi la gară şi pe uliţe cu strigate de abtzug, ba icicolo au aruncat şi cu ouă clocite asupra lui şi a celoralalţi. Pe Tisza însă nu l-a alterat de loc ţinuta aceasta neprietinoasă a poporaţiunii. In sala cea mare a hotelului Fehér-Kereszt, făcând apoi în faţa unui numeros public o privire asupra situaţiei politice, se opreşte la problema principală a viitorului, la chestiunea de naţionalităţi şi accentuează, că problema aceasta este cea mai importantă, cea mai de căpetenie dintre toate, câte îşi aşteaptă rezolvirea în viitorul apropiat. Constată din nou, că din partea ungurească s'au comis greşeli pe terenul acesta şi încă într'un întreg şir de ani, că guvernele au tratat primejdios chestiunea aceasta şi se impune pacea şi bunăînţelegerea cu cetăţenii de altă limbă pe toată linia. Pentru cazul acesta, când se va stabili o pace durabilă între maghiari şi naţionalităţi, când toate pretenziunile juste ale acestora vor primì o soluţie favorabilă, naţionalităţile se înceteze a mai luà parte la luptele politice ca grupuri separate, şi se treacă în tabăra guvernului, angajindu-se la politica acestuia. Ar dà şi prin aceasta o dovadă, că nu urmăresc scopuri centrifugale, ci îşi caută validitarea lor între marginile ideii de stat maghiar. El, Tisza, va căutà a ajunge la o înţelegere pe terenul acesta cu partidul naţional român, şi dacă înţelegerea aceasta nu va aduce roade, se va adresà clerului înalt, episcopatului român, a cărui putere şi influinţă asupra poporului e hotărâtoare. Şi de câte ori clerul înalt român s'a ascuns într'o pasivitate rău înţeleasă, tot de atâtea au tăbărât *agitatorii* — vezi Doamne — asupra bietului popor şi l-au angajat pentru scopurile lor particulare, infectându-i sufletul cu idei utopice, centrifugale şi periculoasă pentru situaţia lui. Se va adresà inteligînţii române, care de bunăseamă, că însetează în mare parte după o pace cinstită şi durabilă, va solicità ajutorul acesteia, ca să se curme astfel odată pentru totdeauna politica aceia centrifugală, ce au urmărit-o românii până acuma.

In feliul acesta a vorbit Tisza la Arad, şi noi suntem mai lămuriţi cu ceva asupra intenţiunilor lui Tisza şi a guvernului, că nu ştim dacă Tisza vorbeşte în numele guvernului sau numai în numele său. Suntem mai orientaţi asupra modului cum voieşte Tisza se rezoalve chestia de naţionalităţi. Tisza zice, că va căutà o soluţie cu partidul actual naţional român, iar dacă aceasta nu va duce la nici o isbândă, se va adresà episcopatului, care de bunăseamă că va aveà rezultat. Se va adresà inteligînţii române,

FOIŢĂ.

La mănăstirea Cozia.

(Continuare).

După câteva tunele se tot mai lărgeşte spaţul, pe la câte-o cotitură câte un mic şes se iveşte sămănat cu cucuruz, ce pe aici tângeşte numai. În curând se ivesc şi sătuleţe bine adunate la câte o răspântie mai largă. Căsi micuţe, acoperite cu scânduri şi şindile să înşiră lângolaltă, iar din mijlocul „satului" se ridică bisericuţa, de regulă mică, frumoasă, în stilul ei speţial românesc — moldavo bizantin. Tot biserici de acestea împodobesc pământul României. Zidite toate în formă de cruce cu tinda, altar şi naia bisericii ovală cu un turnuleţ micuţ, ce se ridică din coperiş dela mijloc cu mai multe ferestrui lungăreţe. Biserici cum pela noi nu sunt. Şi e mare mirare! Pe toate pasurile ţării româneşti a pătruns duhul în sus împotriva cursului de ape. La Bran, la Braşov, la Turnu roşu, în port, în datini, în vorbe în toate, şi feliul acesta de a zidì biserici a rămas în ţară. La noi zidim în stil roman, stil greoi, biserici de piatră cu turnuri ascuţite mari, ce se ridică de regulă din tinda bisericii în sus, la ei e altcum. Bisericuţe în stil bizantin, dar moldavo-bizantin, biserici frumuşele, zugrăvite de regulă pe întreg interiorul. E neesplicabil cum de feliul acesta de-a ridicà biserici n-a putut trece graniţa.

La Brezoi o familie de preot urcă în vagon cu fată fecior şi ginere. În mână au „Viitorul" şi „Neamul românesc". Brezoiul e o mare gară. De aici ploacă vagoanele încărcate de scânduri în toate părţile României. Joagerele societăţii de pe Lotru sunt renumite.

Pe încetul se limpezeşte tot mai mult orizontul. Munţii se mai coboară din înălţimile lor, văile sunt mai estinse. Ogrăzi să zăresc pe marginile râurilor de munte.

Sub poalele unei păduri zăresc o frumoasă biserică. Dar unde i-e satul? Nu văd nici un sat în apropiere.

— E mănăstire Dle îmi zice un pasager şi de aceştia vei mai vedeà. E plină Vlaşca de mănăstiri.

Mănăstire, locul de mângăiere, de apărare, de scăpare al atâtor generaţii. Ce ştie străinul, că ce e aceia mănăstire? Pentru el e o bucată de arheologie pentru românime e un. — simbol. Un semn tot aşa de vecinic, dupăcum e vecinică stânca, pe care s'a zidit, că neamul care a trăit pe acel pământ, a lăsat urme de vicaţă nu numai pe câmpurile de războiu, dar şi pe altariul credinţei şi al culturii.

Vor fi acestea mănăstiri fala neamului românesc pentru toate timpurile, locaşurile sfinte ale iubirii de ţară, ce voevozii şi boierii ţării le-au ridicat întru pomenirea lor din neam în neam. Curat a fost gândul lor, când au ridicat acestea sfinte lăcaşuri, în tocmai ca unda vecinic călătoare, ce coboară de pe vârfuri şi se isbeşte în zidurile mănăstirilor, ca apoi să se asvârle veselă în Oltul decât colea. Şi mare le-a fost dragostea lor pentru înaintarea şi cultura nea-

care încă dorește o pace cinstită și durabilă.

Suntem dară din nou constrânși să privim în fața situației, în fața perspectivei politice, ce Tisza ne-o zugrăvește, când zice, că va chemà pe arena politică personaje înalte cari până acum au stat departe de luptele de zi, de politica militantă. Că va insistà, ca aceștia să-și pună în cumpănă toată autoritatea, toată ponderositatea posiției lor, ca politica noastră națională se capete acum o indrumare nouă, aceia pe care ne-o prevestește Tisza. Politica aceasta însă nu o cunoaștem în amănuntele ei. Nici aceia nu o știm încă, că oare enunțiațiunile lui Tisza sunt și în programul politicei de naționalități a guvernului ori ba? Noi deci trebuie să fim față de acestea încă cu multă rezervă. Dar în aceea-și vreme vom primì cu cea mai mare bucurie ori-ce apropiere, ce vine de sus în numele păcii și bunei înțălegeri. Că pasul spre pace și bună înțălegere nu noi cei slabi trebuie să-l facem, e de înțăles. Că pasul acesta ar fi trebuit să se facă mai de mult e și de mai înțăles. Că politica ungurească n'ar fi trebuit să meargă până acolo ca să înăsprească raporturile pacinice între locuitorii țării noastre, n'ar fi trebuit ca prin politica de colonisări, prin acapararea tuturor oficiilor publice, prin angajarea numai a elementului maghiar și la cele mai neînsemnate slujbe, prin o administrație proverbială, să facă ca și masele mari ale poporului să se cutremure de cele ce experiase, e deasemenea de înțăles. Dar că cu toate acestea poporul românesc e aplicat ori și când a prinde mâna aceea, care ne ofere pacea, bunăînțălegerea între condiții acceptabile cine ar contesta-o? Noi nu dorim să ne răsboim cu maghiarii! Nouă înainte de toate ne trebuie garanță, pentru viitor, că ființa noastră de popor, individualitatea noastră, limba, naționalitatea și biserica noastră ne vom putea-o păstrà și îngrijì neconturbați și fără teamă. Că politica guvernului va fi o politică echitabilă în toți ramii vieții publice, că între maghiar și român deosebirea nu se va face nicăiri. Asta ni-a fost politica noastră și până acum și aceasta trebuie să ne fie și de aici înainte. Scopuri centrifugale noi nu cunoaștem și dacă am observà deacelea, noi am fi cei dintâi, cari am zdrobì cu toate armele acel curent primejdios ființei și situației noastre din țara aceasta. Noi așteptăm pacea, dar o pace cinstită.

† CAROL LUEGER.

— *Dela corespondentul nostru* —

Viena, 15 Martie 1910.

Jalea, ce s'a desfășurat cu prilejul înmormântării lui Lueger, a luat proporții așa de mari, încât se poate, cu tot dreptul, asămănà cu aceea ce întovărășește la groapă capetele încoronate.

Mii și mii de steaguri cernite fâlfâiau de pe edificii, gazetele apăruseră câteva zile în cadre, iar cununile, peste o mie, abia au încăput pe vre-o 20 de trăsuri.

Bătrânul Monarh a îngenunchiat însuș lângă sicriu, rostind câteva rugăciuni, a fost reprezintată apoi toată lumea oficială, nunțiul papal, arhiducele Ferdinand, (prin colonelul Brosch), reprezentanții împăratului Germaniei, al prezidentului Franței, al regelui Carol, apoi ambasadorii și legațiile.

Foarte bună impresie a făcut deputațiunea celor șase țărani din Orăștie și Brașov, cărora li-s'a rezervat un loc de onoare, mergând alături de carul cu coroane, ce erà chiar înaintea sicriului. Carul acesta erà acoperit numai cu cununi trimise din partea Românilor.

Deputații Dr. Lucaciu și Dr. Vaida au reprezentat clubul parlamentar român alături de colegii lor austrieci din Bucovina: Onciul, Hurmuzaki și Siminovici.

Publicul a început a se înghesui spre Ring încă pe la oarele 7. Trupele, cari aveau să susțină ordinea au sosit la 8, postându-se dealungul Ringului până la piața Aspern.

Serviciul divin se începe după oara 11. Reuniunea de cântări întonează imnul „Ruhe

---

mului românesc în tocmai ca lumina soarelui, ce se împrăștie cu îmbelșugare preste aceste regiuni. Ridicate mănăstirile pe țărmii Oltului ele au fost pentru neamul românesc întreg aceia, ce sunt pentru călători isvoarele de pe marginea drumului. Atâtea secole câte au trecut la vecinicie, câți nu vor fi bătut calea aceasta binecuvântată, râvnind după adăposturile acestea modeste de cultură? Și câte secole dearândul nu au fost acestea mănăstiri școala românilor de pretutindenea! Strana lor a fost strana bisericilor noastre, și duhul ce plană deasupra lor se resimțià departe până la Tisa și Someș, la Dunăre și Prut.

Pe când rătăceam cu gândul în vremile nebuloase ale lui Mircea cel bătrân și cu închipuirea ne trudeam să plăsmuim vremile de aur ale mănăstirilor, de abia observarăm, că suntem mai la lumină. Munții s'au mai dat la vale, strâmtoarea și valea Oltului e mai largă. Tocmai acum treceà trenul pe lângă mănăstirea Cozia, ce ieșà cu zidurile ei din apa țărmului drept al Oltului și erà singura zidire în mijlocul unei văi sămănate în mare parte cu cucuruz. De aci cam la un chilometru un sat iesă la iveală, pe care de cotul împădurit a unui munte nu-l puteam zări. E Cuciulata. Trenul nu-i dă nici o atențiune, ci trece înainte alunecând mai mult, ca și când s'ar coborî dela munte către șes. Sub el se cutrămură stânca cioplită și un zgomot țiuitor umple strâmtoarea aceasta sălbatică de munte. Încă nici nu suntem la capătul Cuciulatei și turnuri de tinichea clipesc orbitor către noi. Sunt vile elegante, zidite la poalele pădurilor, în grădini cu pomet. Ici colo cărări îngrijite, duc șerpuind prin parcuri tinere în sus către pădurea, ce acum se coboară până la mal, și înghite drumul de țară, credinciosul nostru tovarăș de pe malul de dincolo. De abia avem timp se prindem în ochi icoana Călimăneștilor, a băilor Călimănești, ce se grupează mai tot în jurul grandiosului Hotel al statului, zidit în stil helvețian în mijlocul unui parc frumos cu multe fântâni săritoare. Din jos de băi, sau mai bine în legătură cu acele mai la vale se întinde satul Călimănești, adunat grămadă, cum sunt satele toate de pe Valea Oltului. Case micuțe de lemn coperite cu scânduri, ori șindilite se înșiră una lângă una mai toate pe o uliță largă, ce se vede ducând dealungul Oltului la vale. Noi trecem cu trenul înainte, lăsăm un frumos pod de fier, ce duce de aici preste Olt la Călimănești îndărăpt, și ne oprim îndată la alt sat de dincoace de Olt, la Jiblea. De altcum toate acestea trei sate se înșiră deolaltă Jiblea—Călimănești—Cuciulata.

O îmbulzală mare la gară. Și mai mare îmbulzală afară de gară, unde așteaptă o mulțime de trăsuri, trase în mare parte de niște căluței mărunți și încărcați de clopoțele de cioaie, alții cu clopote de fier, ce boncăie straniu pentru cel ce a fost mai întâi aici. Când am ieșit în ușa gării erau toți vizitii pe capră în picioare și strigau în gura mare după pasageri, oferindu-și birjile cu câte un franc până la Călimănești. Mai mare larmă făceà un om mititel, ce stà tocmai în ușe cu o curioasă trăsură, trasă de trei cai. Jițuri aveà două, așezate vizavi unul de altul dealungul trăsurei acoperite cu o tablă ușoară, ce se răzima în stâlpi. Și nu mai tăceà omul nost.

— Cincizeci de bani la brec, 50 de bani la brec. — Ce zice? întrebam pe ortacul meu? Ce păcatele zice?

Birjarul văzù deja zăpăceala nostră, că suntem străini și sărind de pe capră, ne pofti împingându-ne crescendo în brec și continuând apoi la întrarea trăsurei a strigà la 50 de bani la brec. Pe noi ne păzià bine, ca nu cumva să ne fure un alt vizitiu, ce așa ne mai îmbià cu un franc o trăsură elegantă de alături. Ăsta erà și mai ciudat. Aveà un cap mare, și erà roșu la față, ras, — așa cum pe la noi magnații țin vizitii — și mai aveà și o haină șoadă vânătă, o șapcă lată cu apărăsoare dinainte. Erau lipoveni, vizitii cunoscuți ai României, ce vara părăsesc Bucureștiul și se împrăștie pe la băi în toată România.

Noi stam mai mult speriați în brecul nostru și ni-se părea, că toată lumea la noi se uità.

— Ce mai papălapte de oameni? Trebuia să ne suim într'o birja cum se cade. Cine știe ce fel de oameni mai umblă și pe brecurile astea cu cincizeci de bani? Ne-am lăsat să ne poarte un vizitiu.

müder Wanderer!" (Odihneşte-te, călător ostenit). După binecuvântarea osemintelor pământeşti, sicriul e ridicat şi aşezat pe dric în faţa primăriei. Vorbeşte ajutorul de primar Neumayer — şi mulţi aveau ochii plini de lacrimi.

Cortejul porneşte spre domul sfântului Ştefan, sicriul e purtat de funcţionarii biroului prezidenţial, încunjuraţi de universitarii catolici.

In fruntea convoiului e o companie de pompieri, urmau deputaţiunile funcţionarilor comunali cu flamuri cernite, reprezentanţii societăţilor studenţeşti, clericale, preoţimea vieneză etc.

Orhestra militară întonă marşul funebru din „Götterdämerung"-ul lui Wagner.

În faţa parlamentului cortejul opreşte. O mulţime de deputaţi se alătură; prezidentul şi vice-prezidentul camerei rostesc câte un discurs.

În domul S-tul Ştefan, lume imensă. Bătrânul Monarh, foarte îndurerat aşteptă convoiul, apoi îngenunchie la picioarele sicriului rostind rugaciuni. Serviciul divin l-a celebrat cu mare asistenţă, noul arhiepiscop Nagl. Notabilităţile se întruniseră încă de pela 11. Ministrul României Mişu, ca reprezentant al Regelui Carol, stă alături de Împăratul.

Convoiul se pune iarăş în mişcare ajungând la cimitir după oarele 4. S'au mai rostit trei vorbiri, iar dl Aurel Popoviciu, care aveà de gând se vorbească în numele Românilor, a fost rugat să nu-şi ţină disţină discursul. Guvernul maghiar se amestecase în lucru, pe semne.

Cu toate acestea vorbirea d-lui Popoviciu a apărut în numărul proxim al jurnalului „Die Zeit" — şi e viu comentată de întreagă presa vieneză. Foarte călduros e remarcată, în presa vieneză manifestarea de dragoste, cu care Românii au întovărăşit osemintele acestei columne a patriotismului şi a creştinismului, în cea din urmă cale.

Românii au pierdut întrânsul pe unul dintre cei mai devotaţi prietini iar Viena pe cel mai distins fiu al ei.

Odihnească în pace!

Coresp.

Theatrôn politicôn.

CAP II.

Stăpânitorul să locuiască împreună cu dreptatea, şi atunci împărăţia lui va înflori în toată vremea.

Niciodată să nu lipsească de lângă împărat dreptatea; căci numai ea singură este împărătească tuturor bunătăţilor. Ea va lumină, va încălzi şi povăţui vrednicia stăpânirii, ca şi soarele cel prea luminos pe celealalte stele de sub împărăţia sa.

Ea este cea mai preţuită din toate bunătăţile lumii; sfârşiturile ei întrec pe orice faptă bună.

Ea nu rodeşte, decât fericirea de obşte şi totdeauna porunceşte să se deà fiecăruia dreptul său. Zic, că ea este foarte strălucitoare; pentrucă facerea ei de bine întrece pe toate celealalte. Cine nu ştie, că mai greu este a se face omul drept la binele cel străin, spre care firea nu se prea pleacă decât la al său, spre care omul firește se pleacă?

Ea este cea mai înaltă, socotind rodurile sale cele luminate; căci nasc şi păzesc pacea şi unirea între oameni.

Eu nu voiu minţi de voiu zice, că este mai luminoasă şi decât soarele; pentrucă soarele luminează numai ziua, iar dreptatea şi noaptea. Soarele luminează numai ochii trupului; iar aceasta şi ai sufletului. Soarele, de multeori prin necontenitele sale călduri din toate zilele, face multe stricăciuni, şi cu lipsirea lui, noaptea, nu puţin foloseşte; iar lipsirea dreptăţii totdeauna strică şi înfăţişarea ei totdeauna foloseşte.

Foarte frumos a zis acela ce a scris: că dreptatea stăpânitorului este sufletul împărăţii; căci după cum trupul putrezeşte îndatăce lipseşte sufletul, asemenea şi împărăţia se strică îndată ce se goneşte dreptatea.

Stăpânitorul să nu uite, că el nu s'a suit la cea mai înaită cârmuire ca să fie mai mare decât celalalţi, ci ca să folosească celoralalţi; şi să aibă neîncetat înaintea ochilor binele cel deobşte; fiindcă nu este împărăţia pentru împăratul, ci împăratul pentru împărăţie. Nu este trupul pentru mădulări, ci mădulările pentru trup, şi capul s'a zidit pentru podoaba şi buna cărmuire a trupului.

Înţeleptul Pliniu zice: Stăpânitorul cel bun, este cel mai drept între toţi şi cel mai din urmă de toţi. Acest cuvânt din urmă, nouă ni-se pare cam ciudat; căci el trebuie să fie socotit de cap al tuturor părţilor trupului.

Pentruce dar stăpânitorul să fie cel mai din urmă de toţi, mai vârtos acela ce va fi şi bun şi care se poate socoti de cap şi al bunei cârmuiri? Dar de ne vom gândì bine vom vedeà, că foarte bine i-a zis cel mai din urmă; însă al totului întreg, sau pe lângă societatea întreagă socotit, iar nu al fie-căruia mădular în parte. — Stăpânitorii aceia ce fac toate numai pentru al lor folos în parte, nu sunt părinţii poporului, ci tiranii lui.

Bernard scriind lui Eugenie zice: *„Stăpânitorii, cari nu îngrijesc de fericirea supuşilor, ci numai de folosul lor personal sunt nişte suflete perdute"*.

(Va urma).

Pasagerii roiau tot mai mulţi de către eşire şi un domn binefăcut cu familia se oprì la brecul nost.

— Ce spui mă, cincizeci de bani, fire-ai a dracului; am să merg la birjă cu atât. De toţi câţi suntem — erau 4 şi doi copii — capeţi doi franci şi copiii gratis — vreai? — Nu pot zău, nu pot — şi se uità viclean către noi. Poate îi erà ruşine, că noi nu ne-am târguit. Şi pânăce domnul respectiv o târguia la vale, se urcă fără multă vorbă doi oficeri în brec şi se aşază lângă noi. Domnul târgoveţ ne mai având acum loc cu toată familia ne părăseşte şi o luà printre birje — după una mai la modru.

Lângă oficeri ne aflarăm mai bine. Tot nu pot să tie chiar aşa de rând brecurile, dacă şi oficerimea merge cu ele, ne gândeam noi şi începurăm acum a ne mai ridicà capetile din smerenia, în care ni-leam ascuns. Mai veniră încă un târgoveţ nişte negustori şi o damă mai bătrână, cari toţi urcară în brec fără a stà pe gânduri. Ce lume curioasă e şi aceasta. La noi acasă, parcă mi-ar plăceà să văd oficeri în brecuri. Şi mi-ar plăceà să văd o aşa societate mestecată cum eram noi, conversând deodată cu toţi pe necunoscutele şi ascultând cum se spun păsuri, de cari eram de tot streini ceialalţi. In decurs de cinci minute luam parte cu toţi întrebând şi aprobând unele afaceri negustoreşti, ce le spunea un domn binehrănit cu multă satisfacţie. Treceam în fuga mare prin Jiblea îndărăpt şi brecul alerga către podul cel nou de fier de peste Olt, ce ne duceà drept în Călimăceşti. In capul podului — mirare — nu erà nici vamă nici „lassan hajtani„ (mână încet!) ce pela noi e pretotindenea. Şi mână vizitiul nostru de se cutremurà podul.

— Mână încet măi, mână încet, au să te pedepsească. Cine a văzut să mâi aşa nebuneşte pe pod?

Vizitiul să uità mirat la mine. Înţălese că suntem din altă lume.

— D'apoi eu să grijesc de podurile statului? Facă poduri bune să nu le pot surpà cu — brecul.

— Are dreptate gândiam eu. Numai că la noi tot n'ar cutezà să zică, ce-a zis.

Ajungem în satul Călimăneşti, pe care îndată se vede, că e în sezonul de băi. Pe ulita largă fețe totaşa de streine, ca şi noi. Părechi curioase eşiră înaintea trăsurilor se vadă, cine vine la băi.

Vizitiul ne descarcă pe rând. La otelul statului se dau şi cei doi oficeri jos şi o iau prin parc către restaurant. Pe noi ne duce vizitiul mai însus la un hotel, de care ne spuneau lucruri frumoase şi ceialalţi. Şi mai ales ne plăcea, că erà hotel nou şi aceia o ştiam de acasă, că în hotelele nouă sunt mai puţine ştelniţe ca în cele vechi. Hotelul erà întradevăr foarte elegant şi la o poziţie pitorească cum numai închipuì se poate. Am plătit 2 inşi 5 franci la zi pentru o odaie cu ferestri către stradă, ceace la noi la băi cam rar.

Din fereastră aveam o privelişte de toată frumseţa.

Soarele erà tocmai pe culmea munţilor gata se apună şi cum îşi împrăştia de adio razele roşii peste pădurile fără sfârşit de alăturea, erà strimtoarea aceasta de munţi de o poleială arămie. Apa Oltului se părea că dogore în atmosfera bogată în lumina roşie, ce plutea pe deasupra.

Ne-am coborît în parc. Pe nişte cărări primitive, ce ies repede din pădurea de aici — o luăm la vale, şi în curând suntem în parc In faţa noastră avem hotelul statului, ridicat tocmai sub muntele împădurit, ce de aci se ridică în sus. Parcul e bineplănuit şi binegrijit cu verzi pajişti de iarbă artificială şi flori sudice de frapante colori. Iar fântânile multe săritoare, ce cad cu zgomot din înălţime în bazenurile lor de piatră cioplită, par'că respiră răcoare în dogoreala ce încă tot se mai resimte în văzduh. Pe banci de lemn de mesteacăn, câte o damă mai bătrână aşteaptă să se coboare lumea elegantă la plimbare pe corzoul presărat cu pietriş mărunt, ce aşa de molatic se cufundă sub picioarele trecătorilor. Şi băncile de lemn de mesteacăn aşa bine se potrivesc la parcul acest elegant. Cu razimile lor alcătuite în sute de forme geometrice, par'că te învită mereu. Ne aşezarăm şi noi pe una şi ascultam un gramofon de alături de preste drum cum ne mai cântă nişte cuplete actuale.

(Va urmà).

Pentru fondul cultural al Arhidiecezei gr.-cat.

In faţa primejdiei de a ne pierde şcoalele confesionale, singurile comori, ce ne-au mai rămas în timpurile acestea vitrege pentru noi, s'au luat măsurile de lipsă din partea Conzistoarelor atât gr.-cat. cât şi gr.-or.; înfiinţându-se, la iniţiativa lor, fonduri culturale, cari să fie arme puternice întru salvarea lor. Astfel s'a înfiinţat şi în Blaj un fond cultural cu scopul, să ne scape unica avere din ghiarăle morţii. Acest fond, ce e drept s'a pus pe baze foarte solide, întrucât se apelează la bunăvoinţa celor cu durere pentru neam, ca să contribuie fiecare cu obolul său; dar oricum s'ar privì lucrul, totuşi nu se poate ajunge la rezultatul dorit, din cauza că sunt puţini intelectualii aceia români, cari să se oblige a solvì o sumă oarecare de bani, şi astfel cel puţin a treia parte de nu mai mult, din suma contemplată de Veneratul Conzistor, devine nerealizabilă.

Acest gol l-ar umpleà modul de ajutorare, privit de venerabilul bărbat Dr. Aug. Bunea. Şi anume: Marele plănuitor în vieaţa-i scurtă, ce a petrecut-o în mijlocul nostru s'a îngrijit, ca nime altul în timpul său, de soartea atot feliul de instituţiuni, fie acelea religioase, culturale, politice, ori sociale.

Cunoscător ager al timpului său şi al viitorului de cu vreme a prevăzut pericolul, ce ameninţă şcoalele şi tocmai de aceea încă atunci a enunţat mijlocul, prin care se pot salvà şcolile. Acest mijloc espus în un număr mai recent al „Unirei“ a fost; ca în fiecare comună să se facă anual câte-o colectă la care să contribue toţi poporenii comunei cel puţin cu un crucer fiecare, care sumă adunată şi augmentată, prin contribuţii benevole în decursul timpului, acum când se simte mai mult sprijinul unui atare fond, ar fi fost de cel mai mare folos.

Acesta este mijlocul de salvare, espus de Neadormitul Oştean — Bunea.

Am zis, că cu acest mijloc, contemplat de Bunea se poate umpleà golul, nerealizabil pe altă cale. Spre scopul acesta trebue ca fiecare preot să deschidă câte o colectă în comuna sa, în vre-o câţi-va ani dearândul şi se va puteà obţineà rezultatul dorit. Trebuie numai espusă primejdia, în termini binesimţiţi parohienilor şi atunci nezmintit, că sufletele acelea vor sărì într'ajutorul lor, ajutând fiecare cu filerul său. Acest lucru ce e drept se poate face numai pe lângă osteneală mai mare, dar în fine nu poţi aşteptà de-a gata; ci numai pe lângă ceva trudă ajungi la un rezultat oarecare.

Deci Voi, Luminătorii poporului sprijiniţi opera mare şi frumoasă, pornită din iniţiativa Conzistoarelor noastre, deschizând colecte între credincioşii noştrii îndemnându-i şi prezentându-le binefacerile mari, ce le întind şcolile.

Espunându-le însămnătatea ce o au şcolile confesionale fiţi siguri, că nu veţi vorbì în zădar.

Eu încă cu un fel de neîncredere şi desnădejde am încercat în 3 sate de pe Olt a le arătà primejdia, ce ne ameninţă şi dauna mare, ce am suferi-o prin pierderea şcolilor confesionale şi la urmă mi-a fost mai mare uimirea, când am văzut că şi cel mai sărac aleargă la mine cu obolul său zicând: „ţine şi dela mine d-şorule câţi-va creiţari, din cât mi-a dat Bunul Dumnezeu, ca să ne rămână şcolile“.

De aceia harnicilor ţărani din comunele Dridif, Riuşor şi Săvăstreni li-se aduce mulţămită şi pe calea aceasta. Bravii români, cari au dat pentru fondul cultural al Arhidiecezei gr.-cat. sunt aceştia:

Iosif Oprişiu preot gr.-cat., George Lupu preot gr.-or., George Nodea cantor gr.-cat. câte 1 cor.; Şofron Oprişiu, Gavrilă Streza, Ioan Streza, Oprea Streza, Ioan Streza Ioan Bârsan, Toma Ciora, Visarion Mena, Eva G. Oprişiu, Chirilă Creţu câte 40 fil.; Andreiu Ciora 80 fil.; Nicolea Ciora 70 fil.; Niculae Pascu crişmar 1 cor.; Nicolae Puşcaş Maria Streza câte 30 fil.; Gavrilă Toader Streza 60 fil.; Ioan Streza şi Zachiu Gorun câte 20 fil., toţi din comuna Dridif. Din comuna Săvăstreni au contribuit următorii: Nicolae Peşteşti 1 cor.; Toader Comşa, Mihaiu Dragoş. Ioan Popa, Nicolae Prie câte 80 fil.; Nicolae Micu, Alexe Popa. N. N. câte 60 fil. Octavian Comşa, Ioje Motoc, Iosif Popa, Samoilă Paricâ, Pantilimon Dragoş, Ioan I. Micu, Niculae Ghişa, Iacob Lazar, Nicolae Lazar, câte 40 fil.; David Motoc şi Iacob I. Biliboacă câte 20 fil. Din comuna Riuşor au contribuit: Spiridon Arsu 60 fil; Dumitru Boer 66 fil.; Ioan Stroia, Petru Stroia, Toader Boer câte 40 fil.; Ioan Barb 20 fil.

Au mai contribuit încă următorii: Dr. Hariton Pralea advocat şi Dr. Pandrea advocat câte 2 cor.; Poparad 1 cor.; Dr. Alexandru Vas advocat în Făgăraş 5 cor.; „Magazinul privat“ din Dridif 10 cor.; şi „Reuniunea Mariană“ din Dridif 2 cor.

Cu totul s'a adunat suma de 45 cor. şi 70 fil.

Leonte Oprişiu,
teolog.

CORESPONDINŢE.

Dela Oradea mare.

In Dumineca din 6 Martie a. c. st. n. în cadrele unei sărbători frumoase, s'a introdus Dl Dr. Coriolan Pap, directorul „Bihorenei“ de curator primar al catedralei episcopeşti din Oradea-mare. — Dl Dr. Coriolan Pap este unul dintre cei mai destoinici şi înflăcăraţi bărbaţi ai Bihorului, cari se luptă pentru luminarea şi bunăstarea poporului român din acel comitat, dânsul prin alipirea sa neclătinată către credinţa şi destinele strămoşeşti ale Bisericii noastre a servit ca model vrednic de imitat, dând exemplu, cum Românul cel bun poate şi trebuie să fie totodată credincios, şi dacă e de lipsă apărător neînfricat al Bisericii noastre mult cercetate de atacuri volnice venite din toate părţile. — Aceste merite ale dânsului a intenţionat Il. Sa Episcopul *Dr. Dem. Radu* ale recunoaşte prin numirea lui de curator prim a catedralei sale, ceeace şi în inimile credincioşilor a aflat un resunet viu de îndestulire. — Pre lângă Dl. Dr. Coriolan Pap s'au mai introdus ca curatori: tinărul şi harnicul advocat *Dr. Savu Marta*, de care leagă speranţa nu numai Biserica catedrală din Oradea, dar şi poporul nostru bihorean, dânsul în scurt timp a ştiut să câştige simpatiile inteligenţei şi încrederea poporului român din Bihor; — tinicherul Augustin Vlad şi plugarul Petru Mureşan, cari ambii au dat dovezi, că Românul fie el industriaş ori plugar, prin munca lui cinstită şi prin vieaţa neprihănită este în stare a stoarce încă şi din partea străinului onoarea, carea i-se cuvine Românului muncitor.

Cuvântarea ocazională a ţinut-o parohul catedralei *Petru Popescu*, cetind la fine decretele de denumire a noilor curatori. — Liturgia a cântat-o corul elevilor dela institutul pedagogic cu multă preciziune şi sâmţ artistic. — În onoarea noilor curatori Il. Sa Episcopul Dr. Dem. Radu a dat prânz festiv în reşedinţa sa, la care au fost chemaţi membrii capitulari, preoţii celebranţi şi fruntaşii Bisericii catedrale.

CONVOCARE.

Alegătorii cercurilor electorale Alba-Iulia, Abrud, Aiud, Ighiu, M.-Uioara, Ocna Sibiiului şi Vinţul-de-jos din comitatul Albei-Inferioare se convoacă la

Adunarea poporală,

care se va ţineà în 29 Martie st. n. la 11 oare a. m. în Alba-Iulia la otelul „Europa“.

PROGRAM:

1. Desbatere asupra situaţiunei politice;
2. Desbatere asupra votului universal;
3. Alegerea delegaţilor pentru conferenţa naţională.

Alba-Iulia, 17 Martie 1910.

Dr. Ioan Marciac, Dr. Ioan Pop, Rubin Patiţa, Florian Rusan, Dr. Iuliu Morariu, Dr. Iuliu Maniu, Dr. Rubin Patiţa, Ioan Teculescu, Dr. Daniil Szabó, Simion Micu.

Fondul cultural.

Au mai contribnit următorii:

Nic. Mărculeţ, preot, Stenea	Cor.	40·—
Nic. Petru, preot, Gurghiu, . . .		100·—
George Farago, not. pens. Cluj, . .		50·—
J. Popovici, stud. silv. Selmecbánya .		50·—
Marius Elekes, propr. Velcheriu . .		300·—
„Piatra“, inst. de credit Teuş, . .		300·—
George Halmágyi, învăţător, Bârcut .		22·—
Nicolau Solomon, protop. Ludoş . .		500·—
Aurel Filip, Braşov		500·—
George Berghian inv. Teaca . . .		400·—
Nicolae S. Aron, protop. „ . . .		600·—
Ştefan Colcer, preot, Dâmb . . .		400·—
Ioan Rus, învăţător, „ . . .		200·—
Dr. Victor Fodor, medic, Orade . .		200·—
Ioan Pop, învăţător, Budiu . . .		100·—
Basil Mureşan, preot, „ . . .		500·—
Gavril Hintea, „ Snat		300·—
Coman Gligor, înv. Gurarîului . .		200·—
Dion. Dancea „ „ . .		500·—
Dion. Aaron, preot „ . .		600·—
Niculae Togan, protopop, Sibiiu . .		500·—
Romul Botezan, învăţător „ . .		200·—
Petru Bălaş, preot, Oarba		500·—
Alex. Vijoli, înv. „		100·—
Teod. Hărşan, preot, Chimitelnic, .		500·—
Ioan Boeriu, preot, Lechinţa . . .		500·—
George Repede, „ Homorod . . .		500·—
Dr. Liviu Cigărean, adv. Sasca . .		500· -
Valer Platon învăţ. Lăscud . . .		300·—
Moise Birtolon, not. pens. Lascud .		1000·—

Iuliu Laslo, preot, Lăscud	200·—
Filon Botezan, învăț. Aținiș . . .	100·—
Ales. Bărbulescu, preot „ . . .	200·—
Ioan Bozdoc, preot, Cicud	200·—
Victor Simoneti, înv. Bogata . . .	500·—
Nic. Cucuiu. preot, „ . . .	200·—
Iuliu Căpâlnean, preot B.-Szt.-Miklós	500·—
Vasile Rus preot, Șeulia de Câmpie	500·—
Filon Roman, înv. „ „ „	200·—
Ioan Agârbiceau, preot, Bucium . .	500·—
George Bărbat, protopop, Blaj . .	1000·—
Iosif Cuteau, preot, Copșa-mare . .	100·—
Ștefan Lita „ Lunca	200·—
Ilie Câmpian prot. Gy.-Szt.-Miklós .	500·—

Noutăți.

Hymen. *Hortenzia Fodor* și *Ioan Băcilă* teolog abs. căsătoriți

— *Leon Ștefan* din Năsăud și *Elena Ignat* căsătoriți.

Știri personale. Cu bucurie anunțăm, că *Simion Gocan* cleric abs. a făcut cu succes cenzura de prof. din istorie și latină la univ. din B.-pesta. Felicitări sincere!

Producția teatrală aranjată Sâmbăta trecută de Reuniunea femeilor române din Blaj, au succes preste toate așteptările. S'a predat puternica dramă *„Jertfa“* de I. G. Miclescu, jucată de dș. Stasi Maniu, Lucia Mureșianu și dnii Ioan F. Negruțiu jun. și Traian Denghel apoi *„Geloșii,“* comedie tradusă de Moșul și jucată de dșoarele Vally A. Pop, Miluș A. Pop și dnii Nic. F. Negruț, Traian Denghel și Nic. Ienașel. Toți diletanții s'au achitat într'un chip splendid de rolele lor, așa cât au și fost viu aplaudați. Regisorul a fost măiestrul Iacob Mureșianu, care încă merită toată recunoștința. Sala a fost plină și venitul destul de însemnat. Am fi veseii dacă reuniunea ne-ar surprinde mai adese cu reprezentații așa bune. După producție a urmat dans vesel.

Mulțumită publică. Din prilejul balului aranjat în Blaj la 12 Februarie a. c. în favorul fondului din care se ajută *studenții bolnavi și săraci*, au binevoit a contribui: Exc. Sa Dr. Mihályi, metropolit, Blaj 10 cor. Iosif Lita protopop Iclod, 10 cor., Ioan Boeriu parob, M. Lechința 10 cor., Dr. N. Oncu, deputat, Arad 10 cor., Dr. Gregoriu Moldovan prof. universitar, Cluj 20 cor., Lucian Sepețian preot, Chiseteu 5 cor., Dr. Silviu Brândieu, medic, Muraszombat 10 cor., Ioan Bunea preot, Vad 4 cor., Ioan Hossu ingin. Szabadka 5 cor., Aurel Poruțiu preot, Dezmir 4 cor., Dr. Ioan Bălan preot, București 5 c. Iosif Stupinean preot, Stupin 5 cor., Dr Vas. Bianu medic, Buzău 20 cor., Ioan Brînzeiu preot, Bozoviciu 4 cor., Dela mai mulți din *Caransebeș 108 cor. 20 fil.*, Derussi consul gen. Rom. Budapesta 20 cor., Un filantrop București 100 cor. Mihail Strâjanu, prof. penz., Craiova 4 cor. Augustin Paul, secretar la consultatul român, Budapesta 5 cor., Dr. George Bilasko medic Budapesta 20 cor., Dr. Alexandru Popa medic, Viena 20 cor. Ambroziu Lazar, notar, Borgotiha 5 cor., Dr. Ioan Demian adv. Sânmiclăușul-mare 3 cor., Andrei Radeș preot, Berivoiul-mic 3 cor., Ioan Alexandru Sándor, preot Csikszentgyörgy 2 cor., Ioan Is. Tordai preot Ofenbaia 2 cor., Ioan Comșa comerciant Zernești 5 cor., Kovács Miklós mare proprietar M.-Bénye 10 cor., Sempronin Muntean not. de trib Alba-Iulia 3 cor., Dr. Rubin Patița adv. Alba-Iulia 3 cor., George Bărbat protopop, Blaj 6 cor., Ioan Pop preot, Cergăul mare 4 cor., Isaia Popa preot, Ocna-Sibiiului 3 cor., Valeriu Florian preot, Racovița 2 cor., Eugen Széles prof. Gherla 2 cor., Iosif Stupinean protopop, Nagyág 3 c. Niculae Mazere prof. Iași 5 c., „Cordiana“ institut, Fofeldea 2 cor., George Vlassa preot milit. în penziune, Inoc 10 cor.

„Luptei“. Prea târziu și numai incidental am aflat despre forturile, ce și le-a făcut astă foaie pe hatârul meu nuștiu în care număr mai nou. Referitor la monstruositățile acelea stee aci numai atât: Eu cu cartea lui Benedek ca atare n'am absolut nimic comun și imputabil. Resping deci hotărât ori-ce nuanță de bănuială în privința asta. Așa știu, că în vieață-mi n'am nici un singur moment în care a-și fi lucrat conștiu împotriva intereselor românești. — Ceice știu altcum — mințesc. Sunt responzabil numai pentru faptele, cari purced din mintea și vrerea mea, — iar pentru fleacăriile și manoperile întunecate, cari usurpând pătrund la lumină, la spatele meu și fără știrea mea: nici Dumnezeu nu mă ia la răspundere; — acestea sunt abusuri, detestabile față de cari, dacă am stărui, rigoarea legii ne-ar puteà dà și satisfacție cuvenită. — Deci mai mereu cu acusele! *Ioan Roșiu* lic. teol.

Știri literare. Dintre publicațiile apărute mai în urmă în editura institutului „Minerva“ din București, însemnăm aci *Anecdote noue* de Th. Speranță. un volum de preste 300 pag. Multe din acestea anecdote au adevăratul umor românesc și sunt scrise în acel chip pișcător, care îl întâlnești în glumele țărănești, cele mai multe însă sunt lipsite de orice sare. — Din Biblioteca „Minervei“ Nr. 47 și 48. *Amintiri dela Sevastopol* scene de toată frumseța și pline de realism scrise de Leon Tolstoi. — Nr. 52 *Nuvele arabe* de Marian Harry pline de tot farmecul povestirilor orientale. — In nrul 1 din „Convorbiri literare“ un preafrumos articol de I Bianu dedicat amintirii neuitatului canonic Dr. Augustin Bunea.

Poate fi fericit acela, cui îi este stricat stomacul? Omul bolnav de stomac, de ar trăi între cele mai favorabile împrejurări, nu se poate simți fericit. Toate plăcerile vieții îi sunt stricate aceluia, care nu are apetit, sufere de insomnie, provenită din stomacul stricat, vomează, e anemic și are sgârciuri. — Adevărat noroc este, că de 30 de ani încoace dispunem de un medicament excelent care vindecă radical acest morb așa de lățit. Acest medicament este *picurile de stomac* ale lui *Brády*, cari se află în toate farmaciile și costă 1 sticlă 80 fil.

Necrolog. † *Alexandru Albini* paroh deficient și viceprotopop onorar în Cinfud, a repausat la 9 crt. la oarele 11½ din noapte împărtășit fiind cu sfintele taine ale muribunzilor. Adormitul a plinit anul al 77-lea al etății, al 50-lea al preoției și al 51-lea al căsătoriei. La înmormântare a luat parte în frunte cu Esc. Sa Mitropolitul mult public din Blaj și jur.

Odihnească în pace!

Nr. 22—1910. (18) 1—3

Concurs.

Acei întreprinzători, cari doresc a luà în întreprindere edificarea bisericii gr.-cat. din *Lopadea-română*, sunt învitați că:

Sau să-și înainteze ofertele însoțite de vadiul de 750 coroane la oficiul protopopesc gr.-cat. în Aiud până în 12 April 1910 la 5 oare p. m.

S'au depunând vadiul de 750 coroane la mâna curatoratului parohial din Lopadea-română, să ieie parte la licitatiunea publică minuendă ce se va ținè în 30 April 1910 la 10 oare a. m. la oficiul parohial gr.-cat. în Lopadea-română.

Planul, preliminarul și condițiunile de de licitațiune să pot vedeà în Aiud la oficiul protopopesc greco-catolic dela 8—10 a. m. și dela 3—5 p. m.

Curatoratul își rezervă dreptul a dă întreprinderea cui va vol, fără considerare la suma de întreprindere.

Lopadea-română, 10 Martie 1910.

Ioan Maior, *protopop gr.-cat.* ***Toma Pop,*** *paroh gr.-cat.*

Teodor Milea, *curator primar.*

Concurs.

La postul de cantor din filia Băgaciu protopopiatul Diciosânmărtin să escrie concurs cu terminul de 3 Aprilie 1910 st. n. pe lângă următoarele emolumente:

1. Casa parohială de locuit și toate superedificatele de pe curtea parohială, grădina și cimiteriul împreunat cu aceeaș grădină.

2. două jugere loc arătoriu comasat în capul satului.

3. 20—25 metrete cucuruz sfârmit și tot atâtea zile de lucru.

4. Dela fiecare cap de familie atâtea metrete de cucuruz sfârmit, câți pruncl va dà la ascultarea religiunii, pe care o va propune cantorele în lipsa preotului local, și câte 20 fileri de fiecare prunc.

5. Drept de pășunat în pășunea comunală.

6. Din pădurile satului în fiecare toamnă o grămadă de lemne.

7. Terțialitatea stolară.

Doritorii de a obținea acest post au să-și înainteze rugările în scris, provăzute cu estras de botez și diplomă de curator, oficiului parohial din Șaroșul-unguresc, până la terminul amintit, și în ziua de 3 April a. c. st. n. a să prezentà la sf. biserică.

Băgaciu la 13 Martie 1910.

Nicolau Francu, adm par. **Ioan Lungu,** cor. prim.

(20) 1—2

Asociarea Eszék-iană de ajutorare reciprocă

plătește membrilor săi în caz de moarte Cor. 2000·— ca ajutor la caz de moarte, Cor. 50·— ajutor lunar la caz când membrul nu-și va puteà câștigà hrana și Cor. 50·— rentă în toată vieața, dacă a fost membru 30 de ani; mai departe Cor. 2000·— până la Cor. 20,000·— pentru zestre la caz de căsătorie a fiicelor membrilor.

Pentru adunarea de membrii se caută **reprezentanți** isteți eventual o **agentură generală** pe lângă salar fix și proviziune.

Ofertele să se trimită: Direcțiunii ***„Asociării Eszék-iană de ajutorare reciprocă“ în Eszék.***

(19) 1—3

Picurile de stomac ale lui BRÁDY

provăzute cu marca de scutință: Vergură Maria de Mariaczell, în decurs de 30 de ani într'atât s'au răspândit încât nici într'o casă nu pot lipsi. Cu neajuns efect se folosesc aceste picuri în *contra stricării stomacului, a arsurii de stomac, a încuierii scaunului, sgârciului de stomac și cap, a vomării, insomniei, anemiei ș. a.*

Se află de vânzare în toate farmaciile: 1 sticlă mare cor. 1·40 sticlă mică 80 fil. — Pe poștă se poate comandà dela farmacia **BRÁDY K. a** *„Magyar Királyhoz“*, Bécs I. Fleischmarkt 1., Depot 241.

Să fim atenți la marca de scutință, care reprezintă pe Vergura Maria de Mariaczell precum și la pachetarea roșie și a subscrierii, care este copia celei de pe chipul ací alăturat

(17) 2—20

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 27

Dacă mai adaugem şi pustiirile Turcilor, vom înţelege şi tânguirea acelor bieţi poporeni dreptcredincioşi (străini), cari „când s'a ivit între ei iezuitul Marcu Sziszeki în 1587, între Criş şi Mureş, aşa l-au primit ca pe un înger coborât din cer. Timişorenii se rugaseră de-adreptul de Papa dela Roma să le trimită preot" (V. Dr. Karácsonyi o. c. l. c.)

Nimic mai elocuent, decât astfel de cazuri — vocea poporului, vocea lui Dumnezeu.

Făimoşii „reformatori" au prăpădit aproape toate mănăstirile ardelene şi omorau fără milă d. p. şi călugării franciscani (în opul *Bunyitay-Rupaics-Karácsonyi: Egyháztört Eml. a hitiy. k. . . .*" se înşiră pomelnice întregi de călugări omorâţi!)

Episcopiile de: Orade, Transilvania, Cianad şcl. au trebuit să apună: corupserâ cu principiile lor destrăbălate nu numai masele de popor, ci şi majoritatea preoţilor latini, pe cari *patimile oarbe* îi împinseră într'atâta unitare de sine, încât d. p. pe la 1556 sub zelosul mitropolit de Strigon, românul Niculae Oláh (1553—1568) s'a constatat, că în eparhia sa din 119 preoţi numai 34 (!) mai remaseră credincioşi credinţei latine (V. Dr. Karácsonyi o. c. p. 108 u.)

Venitele episcopeşti şi mănăstireşti erau adeseori ocupate de mulţimea nobililor trecuţi la protestantism.

Elementul cel mai odios în ochii reformatorilor erau însă iesuiţii, căci acestia erau cei mai desinteresaţi războinici ai antireformaţiunei.

Abia îi colonizase Ştefan Báthory din Polonia prin 1579 în Ardeal şi deja în urma adunării generale dela Mediaş în 8 Decemvrie an. 1588 art. 6 (după Karácsonyi în 1594) — trebuiră să părăsească toată împărăţia domnitorului, dimpreună cu toate celealalte orduri (V. Cipar Archiv. p. 302); şi curios: chiar sub auspiciile lui Sigismund *Báthory.* (Fiind la ocuparea guvernării numai de 16 ani: ordurile numai aşa s'au învoit a-l recunoaşte de maiorean, dacă va alungà pe iezuiţi din ţară).

Pe când ar fi alungat însă pe iezuiţi, din şcoala acestora clujană răsărise deja solia provedinţei ungureşti: Pázmány — marele apostol antireformator.

Chiar şi în dietă se încăerau scandalos reformatorii cu cei de legea latină, tot pentru iezuiţii: Protestanţii strigau, că înainte de venirea iezuiţilor erà pace în ţară, iar decând au venit acestia: nu se mai înţeleg; — din partea catolică li-se ripostà: „Priviţi Germania, Anglia şi Ardealul — sunt pline de zavistii şi neînţelegeri, căci le turburà predicatorii protestanţi; pe când în Hispania şi Italia e pace deşi sunt mulţi iezuiţi . . ." (Fraknói Vilmos: „Pázmány Péter" p. 111 u.)

In anii următori până aproape la 1620 — tabloul e tot acelaş: plin cu mizeriile de mai nainte.

Un eveniment de mare importanţă ne opreşte însă totuş la capătul veacului al XVI-lea — *biruinţa: lui Mihaiu Viteazul,* Voevodul muntean — *în Ardeal.*

Andreiu Báthory — în lupta contra voevodului — e omorât, iar capul i-e adus lui Mihaiu, pe care îl cuprinse mila, de n'a putut zice, în compătimire, mai mult decât: *„Săracul popă!"*

Astfel Mihaiu ocupă Sibiiul în 1599; intrà cu triumf mare în Alba-Iulia, unde ocupă tronul Ardealului (Vezi Nilles: Symbolae ad illustrandam Hist. eccl. or. p. 143).

Sub Mihaiu prinde biserica românească a-şi venì în fire şi a-şi întocmì o ierarhie oareşcareva.

Sub dânsul s'a ridicat — preste voia catolicilor — metropolia, recte: episcopia din Bălgrad, capitala Ardealului. — Vlădicia aceasta fù pusă sub arhiepiscopul din Târgovişte; până târziu erà mereu şi ajutoratà de către domnii munteni.

Din astă vreme vine sigur şi titlul cel nou metropolitan purtat de vlădicii veacului al XVII-lea: „Arhiepiscop şi Mitropolit sfintei Mitropolii a Bălgradului, al Vadului, al Silvaşului, al Făgăraşului, al Maramuraşului şi al episcopilor din Ţara Ungurească iproci" (Iorga „Sate şi preoţi" p. 41).

Viteazul Voevod pune chiar şi în Muncaciu un episcop românesc: pe Serghie (V. Dr. Bunea: „Autonomia şcl." Blaj 1903 p. 339); dă apoi în mâna episcopului din Alba-Iulia cârjă într'argintată şi stoarce în dietă şi legea, ca preoţii românesti „pe tot locul" să fie scutiţi de iobăgia, ce o poartă *poporul* (Cipar: Arhiv p. 319), care fixăm aci: erà în stare deplorabilă „neavând şcoale nici în sate, nici în oraşe, împins fiind în mizerie şi necultură *de către principii calvineşti* aşa, încât Transilvania păreà un fel de Egipet, iar poporul românesc par'că ar fi fost: jidovii surghiunaţi sub Pharaon" (V. Nilles: Symbolae ad illustr. Hist. eccl. or. p c.)

Pentru biserica română şi credincioşii ei sub Mihaiu Viteazul începù a se întrezări o vreme mai bună; — dar scurta domnie a Voevodului în Ardeal nu mult a lăsat-o să se bucure de nădejdile ei de mai bine.

Deja în 1605 Ştefan Bocskay pune de episcop preste bisericile aradane pravoslavnice pe Sava, iar în aceeaş vreme Spiridon, un alt episcop al Românilor din comitatele Turda, Cluj, Dobâca, Solnoc, Crasna — ajunge un fel de arhiepiscop preste toate bisericile româneşti din Transilvania şi părţile ungureşti: deci şi preste Teoctist din Bălgrad, care între 1605—1613 urmase lui Ioan dela Prislop (Dr. Bunea. Autonomia . . . p. 339) vlădicul lui Mihaiu de odinioară.

La începutul domniei lui Gavril Bethlen (1613—1629) sub Dosofteiu cu reşedinţa mutată din Vad (Iorga. Istoria Bisericii Rom. şi a vieţii relig. a Românilor I. Buc. 1908 pag. 229) în Muncaciu apoi în Bălgrad (an. 1614—1627): întreaga biserică românească din Ardeal şi părţile ungureşti ajunse *sub stăpânirea unui singur episcop.* (Dr. Bunea Anton. p. 340).

Cu domnia lui Bethlen se începe o nouă primejdioasă epocă calvină pentru Români, mai vârtos de pe la capătul domniei lui.

G. Bethlen frământă planuri mari în minte. Nu înzădar se zice, că să fi avut parte în 42 de războaie. El a voit să-şi creieze un mare imperiu unitar şi pentru aceasta a căutat să-şi asigure legături diplomatice cât mai tari şi extinse; a voit apoi ca acest contemplat imperiu al său să fie *şi* ca religiune unitar. Doria anume: să anecteze la Transilvania principatele române: Moldova şi Muntenia; să-şi creieze o Dacie calviuă şi să-şi ia numele de: *„Rege al Daciei"*. (Aşa Pray: Gabr. Bethlenii Principatus în prefaţă şi Szilágyi S. B. G. fejedelem kiadatlan levelei p. XII. Vezi la Dr. Bunea V. E. p. 84). Tendinţa firească alui Bethlen a fost deci: calvinirea totală a Românilor şi spre acest scop se năzuià în primul rând să elimineze limba slavonă din biserica românească. „Mitropolitul" Dosofteiu ici-colo poate îi secundează tendinţele astea (Dr. Bunea V. E. p. 78); — preste tot însă nu am puteà zice, că s'ar fi prea pătruns de calvinism.

Dimpotrivă a făcut demersuri salutare în folosul bisericii româneşti: a înzestrat şi îngrijit „mitropolia" la care ajunse probabil în 1614, a statorit numărul sărbătorilor în saborul din 4 Iulie 1627, şi s'a sârguit mult să stârpească multele abusuri, cari se încuibaseră în popor şi în cler deopotrivă (Cipar: Acta et fragm. p. 150 u).

Bethlen se vede, că n'a fost astfel îndestulit cu isprăvile lui Dosofteiu (adus dela Ţară), căci nu-şi mai aduce vlădică român din ţările române, ci-şi alege pe un George Bradi, nobil de Brad, care figurează sub numele de Ghenadie II (1628—1640).

Că într'adevăr Bethlen cu câtă tactică a lucrat se vede şi din aceea, că pe numitul Ghenadie II. îl întăreşte de episcop numai: pe lângă anumite condiţiuni, pe cari acesta aveà să le împlinească.

Că ce fel de condiţiuni au fost aceste, se vede lămurit şi taxativ cevaşi mai târziu în diploma lui George Rákóczy, prin care a întărit pe Iorest de vlădică la 10 Octomvrie 1643.

Aşa se vede însă că Ghenadie, pe lângă toate înclinările sale, totuşi nu s'a încumetat să ducă la îndeplinire postulatele lui Bethlen, măcar că ştie bine, că patriarhul continporan din Constantinopol Ciril Luccaris era cunoscut de simpatiile lui pentru protestantism.

Văzând deci Bethlen, că nu se fericeşte cu Ghenadie s'a pus însuşi în corespondinţă cu numitul patriarh: cerându-i sprijinul pentru calvinirea Românilor.

Promite patriarhului scoaterea clerului din iobăgia şi miseria în care tângià, numai patriarhul — dacă nu mai mult, dar baremi într'atâta să-l sprijinească: ca să nu pedepsească pe Ghenadie, dacă i-ar execută planul în Ardeal.

In patriarh însă ispitit de altcum şi din alte părţi protestante, s'a trezit — mai mult numai din frică — conştiinţa mai dreaptă, şi respunde principelui cu data de 2 Sept., 1629, că cu durere ia la cunoştinţă referada principelui ardelean cu privire la starea preoţimii, pe care i-o descrie, că e nepolăită, nedeamnă, depravată şcl. — şi zice către capăt: „Pentru executarea noro-

coasă şi liniştită a planului Măr. Voastre înainte de toate ar trebui să-şi rumpă (Românii Ardeleni) atât legăturile de sânge, cât şi cele de pietate, ce există între ei şi cei din România şi Moldova. Dar principii acestor ţări vecine la nici un caz nu se vor învoi la aceea, ci de sigur se vor opune, dacă nu cu armele, cel puţin prin emisari ascunşi" (Dr. I. Ardelean o. c. II. p. 18).

Aparte însemnăm că *nu* acesta e primul şi unicul caz, când protestanţii se întorc cu încredere spre patriarhul din Constantinopol.

Deja pe vremea lui Luther, patriarhul Ioasaf, auzind despre „reformaţiune", trimite pe diaconul Mysius în Wittenberga, ca să se intereseze de noua învăţătură.

Melanchton îl primeşte cu bucurie, ba ştiind greceşte, îi predă chiar şi „Confesiunea Augustană" tradusă pe grecie; iar la reîntoarcere trimite prin Mysiu şi o scrisoare linguşitoare patriarhului, — la care însă patriarhul n'a cutezat să răspundă,

Patriarhul Ieremia II. (1572—1594) a pornit deja o vie comunicaţie cu teologii luterani din Tubinga; la capăt apoi cutezanţa acestora din urmă merse până acolo, că au rugat pe patriarhi: să trimiţă confesiunea Augustană tuturor vlădicilor greceşti.

Când apoi observă patriarhul că prietinii „reformaţi" vor să-l tragă pe sfoară, a pornit să discute cu dânşii asupra învăţăturilor divergente ale luteranilor.

Aşa a ţinut corespondinţa lor până în 1581, când Ieremia, urându-i-se de pestilenţa „reformată", a rugat pe aceşti nemţi becişnici să nu-l mai conturbe. (Chobat I. Kr. Egyh. tört. III. 79.)

Cevaş mai târziu: Calvinii fură încâtva mai norocoşi, decât înaintaşii lor luterani, în privinţa înţelegerii lor cu Constantinopolul.

Ciril Luccaris, de baştină din Creta, trecând dela universitatea din Padua în Geneva: i-s'a dat bun prilej de-a cunoaşte învăţăturile lui Calvin. — In 1602 e deja patriarh în Alexandria (Dr. Karácson Imre: Vázlata Konstantinapolyi Patriárhaság történetebŏl; (V. Kath. Szemle 1908 I. p. 64), unde lucrase cu multă stăruinţă să împedece unirea Rutenilor cu biserica latină.

Ca patriarh în Alexandria corespondă adeseori cu calvinii din Olanda şi Englitera (Chobot o. l. c.).

După moartea patriarhului grec Timoteiu, ajunse în fruntea bisericii ortodoxe la 1621 (până la 27 Iuniu 1638), unde în tot decursul domniei se purtase cu duoi bani în trei pungi. De aceea a şi trecut prin atâtea peripetii, ca nime altul: căci n'are seamăn în şirul patriarhilor greceşti.

E adecă lucru ştiut, că între patriarhii bisericii ortodoxe nu mai puţini decât: 35 au fost cel puţin odată detronaţi; ba dacă au şi fost patriarhi, cari şi-au purtat oficiul în urma depunerilor: în câte două-trei-patru, ba chiar şi cinci rânduri: Ciril Luccaris i-a întrecut pe toţi, căci a fost depus în şapte rânduri şi *şi* a şeptea oară şi-a recâştigat patriarhia când cu bani când cu ajutorul legaţiunei engleze, olandeze, suedeze, când cu sprijinitori de altă pănură. Aşa a găsit acestea în revista „Echos D'Orient" X. p. 313 — un trimis al acad. ung. care a scrutat nu de mult arhivele turceşti.

In cele din urmă fiind acusat şi cu „crimen laesae majestatis" fu judecat şi predat ienicerilor, cari l'au sugrumat, iar cadavrul i-l'au aruncat în mare (? Vezi Chobot I. Kr. Egyh. tört p. 79).

Dupa moarte, urmaşul lui în patriarhie: Ciril II. şi după dânsul şi Partenie l'au afurisit în 1642 pentru încercările de-a calvinisă biserica ortodoxă.

E cunoscută confesiunea lui Ciril Luccaris: „Orientalis Confessio Cristianae fidei", pe care a scris-o în anul 1629, pe când corespondă cu Bethlen. — A predat-o anume lui Cornel Haga, delegatul olandez, spre a-se îngriji de răspândirea ei; ba la stăruinţa acestuia, s'a îngrijit să apară şi în Geneva sub titlul: „*Ανατολικη Ομολογια της Ηριστιανη της πιστεως.*" — Ea consună pe deplin cu „legea" lui Calvin. Aşa d. p.: profesează scriptura ca unic isvor de credinţă, — predestinaţiunea. — credinţa fără lipsă de fapte bune meritorii, — dintre taine reţine: numai botezul şi Eucharistia în înţelesul calvinesc) — lapădă purgatorul şcl. (V Kath. Szemle l. c. p. 67).

Ca apoi rătăcire lui C. Luccaris să nu molipsească Orientul: tesele calvine, dimpreună cu afurisenia lui Ciril II., şi Partenie, asupra cărţii lui C. Luccaris, au fost cuprinse şi edate şi într'o carte cu text paralel latinesc şi grecesc în „Iaşii Moldovei" în Augusto et authentico Monasterio Sanctorum Trium Praesulum Anna 1642."

Documentele privitoare la istoria Românilor ale lui Hurmuzaki (Bucureşti 1882 I. 208, 613, IV. 613) încă despre relaţiunile şi avânturile multiple ale lui C. Luccaris (V. K. Sz. a. c. p. 64 u).

Am făcut această mică digresiune, ca să vadă, că într'adevăr Bethlen nu numai din întâmplare, ci cu plan bine chibzuit şi isteţ precumpenit s'a adresat chiar la patriarhul din Constantinopol al vremii sale în interesul calvinirii totale a Românilor ardeleni.

Deci numai norocul întâmplător a scăpat pe Ardeleni din astă capcană.

Mai multă isbândă a făcut astfel Bethlen pentru scopul său cu politica internă. — Se îngrijeşte — nu fără tactică — de şcoală pentru Românii săi.

(Va urmă).

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.
Redactor responz.: Augustin Gruiţia.

Ministerul r. Ung. de culte şi instrucţiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. ***Orarul general şi particular pentru şcolile primare cu 1, 2 şi 3 învăţători.***

2. ***Planul de învăţământ şi îndreptarul metodic.*** pentru şcolile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş. Aprobat din Conferinţa Episcopească, ţinută în 7 Septemvrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru şcoalele cu un învăţător —·80
„ „ „ doi „ 1·20
„ „ „ trei „ 1·60

plus *20 fil. porto* pentru fiecare.

La comandă să se spună apriat, că se doreşte un orar pentru şcoala cu un învăţător, ori cu mai mulţi învăţători — Aiteum se trimite întreagă colecţia, ce costă 2·30 cor. franco.

Atragem atenţiunea oficiilor protopopeşti şi parohiale, precum şi-a învăţătorilor noştri din Arhidieceza de Gyulafehérvár-Fogaras - Alba-Iulia şi Făgăraş, dieceza Szamosujvár Gherlei, Nagyvárad—Orăzii mari şi din dieceza Lugos—Lugoşului asupra hotărârii conferenţei Episcopeşti din 7 Septemvrie 1909. Nr. 6693; prin care atât *Orarul,* cât şi *Planul de învăţământ* şi *Îndreptarul metodic* sunt obligătoare pentru toţi.

Comande se pot face la **Tipografia Seminarială**.

După morburi

este emulziunea lui SCOTT cel mai potrivit mijloc pentru de a prevenì alte morburi. Cine foloseşte pentru prima oară Emulziunea SCOTT, rămâne mirat cât de repede reîntregeşte puterile perdute. Renumele bun, de care se bucură Emulziunea SCOTT pretutindenea, să bazează deosebit pe calităţile eminente şi curate ale părţilor ei constitutive. Chiar şi asupra celui mai debil stomac, asupra celui mai slăbit organism are Emulziunea SCOTT cel mai bun efect.

(60) 15—58

La cumpărarea Emulziei, luaţi sama să aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul

Numai Emulzia lui SCOTT este adevărată şi neîntrecută Emulziune de model!

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă! Preţul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.

Să capătă în toate apotecele.

La NAGYENYED
Com. Alsófehér

se adresează, cine doreşte a-şi procură varietăţi autentice de:

Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueţi, etc.

49 10—12

Vite altoite

(calitate superioară)

viţă europeană şi americană cu şi fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit).

FISCHER u. Comp
Pomi Viticultura

Prima pepinerie de viță de vie pe

Târnavă.

Proprietar: ***Frideric Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő-megye).

De ani recunoscută ca prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, liferează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoiți a cere Prețcurent ilustrat!

În prețcurent se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 14 - 20

Fi atent!

Fără de nici o cercetare chemică se poate convinge ori cine despre eminenta calitate a tuburilor de

cigarete START antinicotin

dacă arde un tub gol START și aseamănă cenușa acestuia cu a ori cărui alt tub, fie acela chiar din hârtia cea mai scumpă.

După scurtă folosință, se poate convinge fiecine, că influințează excelent asupra sănătății, și nu usucă gâtlejul.

Hârtia de cigarete START, cea mai fină Verge egipt. se află în toate tutungeriile de seamă.

Deposit principal:

Tutungeria de specialități Blaj.

16 (3 10)

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I Blaj.

(36) 8—?

Nrul 9005—1909 consist. (16) 2—2

Anunț de esarândare.

Bunul comasat din comuna Cut, aparținător fondului Seminarial în mărime de 288 jugăre 440 org.□ loc arător, 210 jug. 190 org.□ fânaț, râturi și grădini. 247 jug. 313 org.□ pășiune, 9 jugăre 140 org.□ vie, — administrat de Prea Veneratul Conzistor Metropolitan din Blaj, *să va dà în arândă* pe calea licitațiunii publice pe 6 — șeasă — ani succesivi dela 24 April 1911 până la 24 April 1917.

Licitațiunea publică să va ținea în Blaj la **29 Martie 1910** st. n. la oarele 10 a. m. în **cancelaria advocațială** din curtea metropolitană. Prețul de esclamare va fi 10,000 Cor. sub care preț de arândă bunul nu să va esarândà.

Condițiile de esarândare se pot vedeà în cancelaria subscrisului și la Administrația Centrală Capitulară.

Cei-ce doresc a luà parte la licitare sunt datori a depune vadiul de 10% din prețul de strigare, adecă 1000 Cor. în bani gata ori în hârtii de valoare notate la bursa din Budapesta.

Ofertele prezentate în scris până la acel termin să vor face pre lângă aciudarea vadiului amintit și pre lângă declarația, că oferentul cunoaște condițiunile de esarândare.

Blaj la 5 Martie 1910.

Dr. Iuliu Maniu,
advocat arhidiecezan.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantagioase și cu premii ieftine.

Asigurări pe vieață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morții cu termin fix; asig. de zestre și asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	**4,831,168·13**
Capitale asigurate pe vieață achitate	„	**4,571,085·51**
Starca asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 foc	„	**112.045.412 =**
Starca asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 vieață	„	**10,847,132·—**
Fonduri de întemeiare și de rezervă	„	**2,309,387 —**

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în servicіul institutului.

10 (2 —32

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric 3/10—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate. cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina= cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:

Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.

Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:

Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 26 Martie 1910.** **Numărul 13.**

Pagini ruşinoase.

Ne mărginim a înregistrà întâmplările zilelor din urmă.

Luni în 21 Martie a fost dieta ungară din nou convocată, pentruca să iea la cunoştinţă dispoziţiile ce Maiestatea Sa le pune în vedere în faţa disolvării dietei actuale. Ministrul-prezident contele Khuen-Héderváry nici nu a mai încercat ca să reià firul tratativelor cu privire la limpezirea situaţiei politice cu actualii deputaţi, căci din evenimentele de curând erà în clar, că orice conlucrare cu actuala dietă este imposibilă. S'a mărginit deci la formalităţile îndatinate la ocaziuni de acestea şi a dispus ca să se cetească rescriptele Preainalte, privitoare la actul disolvării, ce are să urmeze în ziua următoare în palatul regal din Buda. Se înţelege, că la cetirea acestor scripte împărăteşti s'au sculat unul după altul şefii de partide s'au încredinţaţii acelora, precizând punctul lor de vedere cu privire la actul acest Preînalt. Au vorbit Kossuth, Battyányi în numele partidelor patruzecişioptiste concludând ambii într'acolo, că disolvarea dietei pe timp, când nu este votat budgetul anului viitor, este ilegală şi volnică. Că legile ţării cu privire la actul acestà sunt clare şi precise şi nu încape nici o îndoială, că guvernul prin actul acesta desconsideră dispoziţiile legilor ţării. Se înţelege, că toate acestea declaraţiuni a şefilor partidelor extremiste ungureşti, au fost subliniate de aplauze furtunoase, iar când ministrul-prezident Khuen Héderváry s'a ridicat, ca se răspundă acuzaţiilor, ce i-se aduc, aplauzele s'au schimbat deodată într'un sgomot ne mai pomenit. Ameninţări să auziau din toate părţile şi mai ales de pe bancile partidului lui Justh. Racnetele şi injuriile deveniră tot mai ameninţatoare, iar când Khuen-Héderváry ajunse să interpreteze art. X ex. 67, care opreşte disolvarea până ce budgetul anului viitor nu este votat, ministrul-prezident cu o rabulistică forţată afirmă, că legea prevede numai budgetul anului *viitor*, dar nu al anului curent. La interpretarea aceasta caracteristică, se ridică mai mulţi în picioare şi protestează. Să naşte un sgomot enorm în care cuvintele ministrului-prezident se pierd. Voind el a-şi completà unele enunciaţiuni de drept public, despre ce să rămână urme şi în ziarul dietei, părăsì fotoliul său şi merse aproape de stenografi, ca acolo să-şi facă declaraţiile sale. Justhiştii observă însă, că ce intenţionează ministrul-prezident, şi tăbărând asupra lui îl încunjoară şi amenińţându-l îl fac imposibil de a vorbì mai departe. Tumultul se măreşte, sgomotul e tot mai asurzitor, cete după cete de deputaţi aleargă către mijloc.

Ministrul-prezident să vede tot mai strâmtorat, pumnii se ridică din toate părţile, unele obiecte uşoare încep să fie aruncate către el, la vederea cărora sălbătăcia devine atot stăpânitoare. In cea mai critică situaţie ministrul de agricultură Serényi Béla aleargă la şeful său vrând să-l apere cu corpul în contra loviturilor. Dar în momentul următor o carte de legi voluminoasă îi sboară în faţă şi pe urma ei o brazdă roşie de sânge se iveşte dealungul obrazului ministrului Serényi. A fost aceasta numai un signal de atac, căci în momentul următor se aruncă cu alte obi-

FOIŢĂ.

La mănăstirea Cozia.

(Continuare şi fine).

Dară rămânem cu aşteptarea. Publicul nu are voie de plimbat. Cei puţini, cari răsar în toate colţurile parcului, grăbesc mai mult la mesele întinse, pe cari se aprind acum luminile una după alta. In curând se aud din toate părţile: — Tănase adă boboc de gâscă! — Iancule, peşte proaspet. — Apă n'avem Gheorghiţă. La cererile acestea prietineşti răspunde „chelnerul," băiatul, tot aşa de natural şi de prietineşte. De unde să se resimtă din comandele acestea, raportul sălbatic dintre oaspele de restaurant şi băiatul, ce aduce pe masă, ce la noi dincoace e aşa de sine înţeles? Şi ce frumos mai sună Tănase! Gheorghiţă! de par'că publicul acesta nu să comande, să poruncească vreà, ci să desmerde pe băieţi. La noi dacă cineva nu e dur cu chelnerul arată, că nu are cultura recerută. Mâncări destul de ieftine şi gustoase, dar vinul e foarte scump. Suntem în ţara vinului, şi totuşi, e conzult se boai apă. De altcum pe toate mesele sticle mari de apă, vin de abia ici colo câte o sticluţă microscopică. Ne calicìam dacă trebuià să ne stâmpărăm setea cu vin de Drăgăşani. Cu toate că aşa bine se poate povesti aici lângă muzica militară română. Şi e o aşa alta atmosferă aceasta. Oamenii, graiul, ofer situaţii tot noi şi neobicinuite, cari te frapează. Pentru noi e ceva neobicinuit băiatul desculţ în haine româneşti, ce aşa linguşitor îşi otere ilustratele sale într'o dulce românească. Doi români în zerpare, cămeşi sigilează epistoale şi îşi fac trebile lor în oficiul de postă. Militarii cu chipiurile lor curioase şi bietul jandarm de stradă, ce de abia îl afli, când ai nevoie de el. Mai închipuieţi pe deasupra un public mare, toalete strălucitoare, uniforme sclipicioase şi un duh românesc, şi ai tabloul întreg. De abia noaptea târziu, când răcoarea începù a rări şirele publicului, ce se plimbă până acum, plecăm şi noi către casă. Încă mult timp stăm în fereastra deschisă şi cum liniştea se coboară acuma preste ţinut, ne place să ne pierdem cu gândul în murmurul bălbăitor, ce vine de jos din apele Oltului. Cerul e aşa de senin, încât ni-se pare, că vedem frunza platanului cum bate a lene din aripă. Vâjetul fântânilor săritoare de abia se mai aude până la noi, câte o trăsură îndepărtată, câte un oaspe rătăcitor şi linişte mare se face pretutindinea. E miez de noapte, oara nălucirii. Gândul şi privirile noastre se întâlnesc. Ochii nostri privesc într'o direcţie, privesc în sus, către mănăstirea Cozia. Spinarea unui munte, ce se coboară până în Olt, cu frunzişul său ne întunecă perspectiva. Pe buze ne vin cuvintele lui Alexandrescu din *„Umbra lui Mircea la Cozia"*

Dintr'o peşteră, din râpă, noaptea ese mă
['mpresoară:
De pe muche, de pe stâncă, chipuri negre
[se cobor;
Muşchiul zidului se mişcă... printre iarbă
[se strecoară
O suflare, care trece ca prin vine un fior.

ecte. Ministrul-prezident e lovit cu un călămar greu de bronz sub ochiul drept, iar mulțimea se ia la păruială acum laolaltă.

A fost aceasta o scenă din cele mai îngrozitoare, o pagină rușinoasă, ce istoria Ungariei o va amintì când va spune despre dominațiunea coaliției în țara ungurească. Că epoca regimului „național“ așa trebuia să se sfârșească cu o așa rușine europeană, este un lucru, care era de prevăzut.

Noul ministru de culte Zichy Iános, indignat și amărât în suflet, că în parlamentul ungar se pot întâmplà astfel de lucruri a zis cuvintele: „Cocișii sunt aceștia, cocișii și nu deputații.“ Iar „Az Ujság“, organul lui Tisza, în articolul de fond din 23 Martie zice ușorat: „Dumnezeul maghiarilor și-a scăpat în sfârșit țara sa de acelea lăpădături, cari în decurs de patru ani au deprins potestatea civilă. ... Oamenii aceștia nu mai sunt, s'au reîntors acolo de unde au venit — în cloacă, precum a zis Danton despre partida lui nespălată.“

Fixăm aceste constatări ale bărbaților dela putere și numai atâta mai avem de adaus, că atunci când în dietă era vorbă de noi, și acești eroi ai ședinții din 21 Martie se nepustiau asupra instituțiilor noastre, asupra poporului nostru, asupra bărbaților noștri cu expectorațiuni și cu înjurături cum rar se pot află în dicționarul vre-unui popor, atunci n-am văzut pe nime protestând. Din contră Andrássy Apponyi, Jekelfalusi, Kossuth etc. erau în extaz când cuvintele lor trufașe le subliniau acești sateliți ai regimului național.

Să sperăm însă, că aceste lucruri sunt tot semne în spre bine. Se vor convinge și Viena și maghiarii, că o țară tot nu poate fi guvernată și stăpânită în felul de până acum. Că chiar împrejurarea aceasta va grăbì ivirea soarelui dreptății pe orizontul politic și va asigurà locul fiecăruia acolo, unde i-se cuvine. Noi numai aceasta o vrem.

REVISTE.

Conferență electorală. Lunia trecută după prânz, membrii comitetului național au ținut la Budapesta o ședință la care au luat parte și deputații dietali și prezidenții cluburilor comitatense. Obiectul consfătuirii a fost discuția asupra situației politice în fața alegerilor și facerea candidaturilor de deputați. Conferența electorală s'a hotărât să se convoace în Sibiiu pe ziua de 5 Aprilie n.

Theatròn politicòn.

(Continuare).

Toma Achinatul zice: „Nimic mai nelegiuit lucru este pentru un stăpânitor, decât acela de a avea în loc de legiuire, voința sa fără a mai cere părerea învățaților; căci, atunci el nu face aceea ce dreptatea cere; ci aceea ce plăcerea lui îl povățuiește“.

Deosebirea între o împărăție și o tiranie este, că împărăția dorește și lucrează pentru binele cel deobște; iar tirânia numai pentru binele său personal — Orice legiuire privește numai spre binele unora, este nelegiuire, iar nu legiuire.

Și oricând va încetà din binele comun acea legiuire se socotește de vrednică izgonirii împreună cu ceice au înființat-o.

Legiuirea este cel dintâi lucru al stăpânirii, care din însuși numele ei se cunoaște a fi numai și numai pentru binele comun.

August Cezar cu drept cuvânt se laudă pentru cuvintele ce le-a pronunțat ministrilor săi, după-ce au săvârșit de a împodobì Roma cu zidiri mărețe și frumoase: „Eu am primit Roma de cărămidă și o las de marmoră.“ Unui astfel de stăpânitor bun, prea cu dreptate i-au strigat poporul că este vrednic a-i ridică obelisc [1]).

Acela ține cârma adevăratei împărății care face tuturor bine și nimănui rău; nici îngăduiește pe cei răi de a face cuiva rău. Acela, ce este dat cu totul spre folosul comun, precum și însuș stăpânitorul cel din înălțime dorește, care n'a scos din nefință

[1]) Obelisc, este un stâlp de piatră mai mic decât piramida, pe care obișnuiau Egiptenii al închinà soarelui. Ei nu-l ridicau altuia, decât numai aceluia, ce în viața sa a putut să folosească pe oameni cu patriotismul său, ca și soarele cu lumina sa. Tot asemenea îl întrebuințează și Romanii.

Este oara nălucirii: un mormânt se des-
[văleşte,
O fantoamă 'ncoronată din el iese... o
[zăresc...
Iese... vine către ţărmuri... stă... în preajma
[ei priveşte....
Râul înapoi se trage... munţii vârful îşi
[clătesc.

În apropierea noastră la abia doi chilometrii doarme acum de 500 de ani somnul veciniciei, întemeietorul țării românești Mircea cel Mare. Miile de stele, ca niște făclii, ce fâlfăie în văzduh străjuesc pe deasupra și apele Oltului îi cântă acelaș cântec adormitor acuma de secole încoace. Intr'un târziu începe a mișcà și vântul. Frunzișul codrului se sbârlește, o răcoare de miez de noapte se simte, închidem fereastra — noapte bună.

Duminecă, în dimineața următoare, mergem la Cozia. Drumul ce ne duce prin Cuciulata e de o rară frumsețe. La mâna stângă se înșiruie vilele cu ferestri și turnuri sclipitoare, la dreapta avem Oltul strâmtorat în țărmuri de stâncă. La Cuciulata un pavilon uriaș în mijlocul unui viitor parc, arată locul unde se află fântâna cu apă păcioasă, care atâtor bolnavi de rărunchi, beșici, stomac, le-a adus mântuire. Supt pavilon într'un țărm înalt zidit tot cu piatră cioplită bate Oltul cu putere. Ținta noastră e însă Cozia In 10 minute suntem acolo. Într'o luncă verde, lăsată parcă anume de apele Oltului, între drumul de țară și Olt, în aceasta deșartă și sălbatică regiune o mănăstire cu un neînsemnat turnuleț zidit în stilul bisericilor din România. E Cozia. De către Olt o cuprind niște ziduri în formă de cvadrat. Sunt locuințele peste vară a elevelor „Elena Doamnă.“ O cale primitivă înșiruită de niște arbori umbroși duce până la întrarea mănăstirii, în tinda căruia un călugăr ne îmbie cu lumini de ceară. În naia bisericii publicul cunoscut nouă dela Călimănești ascultă slujba divină, ce o indeplinește un călugăr mai în vrâstă cu un diacon. In aripa dreaptă a naosului corul de două voci a fetelor dela „Elena Doamna“ dà responsorile. Nicicând nu am asistat la o slujbă dumnezeiască, care să ne impresioneze atât de adânc, ca la mănăstirea Cozia. Cântările au fost de o dulceață fermecătoare. Iar când diaconul citea ectenia „Pe preasfânta curată.....“ și se opria la „cu toți sfinții amintindu-o.....“ lăsând corul să cânte... „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi....“ sunt glasurile acestea clare, de așa un farmec și așa se întrepesc unul pe altul, încât fac se vibreze în sufletul nostru toată evlavia, de care eram stăpâniți în momentul acesta. Durere, că această dispoziție sufletească înălțătoare ne-o făceau nimica cei doi cantori cari într-un mod atât de brusc ne treziau din reveriile noastre. Iar când, cea mai înălțătoare cântare a bisericii răsăritului „Cuvine-să cu adevărat.... a ajuns a fi cântată de cei doi cantori și încă și de un călugăr într-un fel cum n-am dorì să-i mai auzim încă odată, a fost destul, ca să fim în curat cu multele neajunsuri ce nici mănăstirea Cozia nu le poate ascunde.

Dar corul acela de fete nu l-am putut uità. Dl. Iorga nu se poate împăcà cu ciripitul lor „obraznic“, ca și când ele ar conturbà somnul eroului și întemeietorului țării românești. Cu toate că poate și visul Marelui Voevod a fost, ca și la 500 de ani glasul dulce al limbii și cântării românești să-i ușureze țărână deasupra mormântului. Și ce glas poate fi mai dulce, mai nevinovat, mai potrivit pentru somnul Lui, decât glasul unui — copil?

La liturgie cartea are un rol secundar. Se face tot fără carte.

Diaconul vine în mijlocul bisericii între popor și acolo fără carte, ridicând orariul în mâna dreaptă zice ecteniile pentru popor, ce stă înainte și așteaptă mare milă. Acțiunile liturgice sunt concomitate de gesturi largi! Cartea împiedecă totdeauna gesturile, cu toate că astia ridică solemnitatea actului. Când vor eșì și din seminariile noastre astfel de preoți, cari să știe și numai cele mai necesare rugăciuni fără carte? Mănăstirea e pictată pe deaîntregul pe dinlăuntru. Pictura e în stil bizantin. Acelea-și motive aceia-și sfinți, pe cari îi aflăm în toate bisericile românești.

Negrija însă se pare a fi și aci isbitoare. Urme de cuie, vărgi largi și scobituri fără de teamă arată copia unei cvadraturi,

întru ființă făpturile pentru ca să se folosească de dânsele, ci pentruca să le dea bunătățile sale. El nu le-a zidit pentru vre-o trebuință a sa, ci pentru bunătatea sa cea mare, pe care o împărtășește la toate zidirile.

Florian zice, că Dumnezeu pentru pofta vre-unui om, sau pentru vre-un folos al său, dupăcum celealalte ființe; ci numai pentru o dragoste. Noi poftim la lucrurile ce nu le avem; iar Dumnezeu având-le pe toate nu poftește nimic; și ori câte face, le face pentru dragostea binelui și pentru bunătatea sa cea mare, ce voiește să o împărtășească făpturilor sale.

Cea mai dintâi datorie a unui stăpânitor, este de a se sili cu totul spre binele comun; fiindcă după cum zic filozofii: Binele străin este prețuit, iar nu cel în partea noastră.

Adrian, împăratul Romei și icoana adevăratei stăpâniri, zicea adeseori în Senat: „voi cârmui împărăția spre folosul norodului, iar nu spre al meu.“ Cuvinte cu adevărat aurite.

O astfel de dovadă a dat și generalul (craiul) Pelopida. El gătindu-se a merge la războiu, îl rugă împărăteasa lui a-și păzi viața; dar el i-a răspuns, că o astfel de urmare este numai pentru alții, iar pentru un craiu este de a-și primejdui și viața ca să dobândească fericirea supușilor săi. Un bun stăpânitor pentru binele comun se uită pe sine, și socotindu-se de părinte al tuturor, îngrijește de toți fără părtinire și dă fiecăruia dreptul său.

Înțeleptul Academie vrând să arete acestea, a atârnat o oglindă mare cu această inscripție: „Arătătoare credincioasă la toate, tuturor în tocmai.“ Stăpânitorul trebuie să urmeze pe împăratul cel de sus, care plătește fiecăruia după faptele sale.

Cineva va zice: că ce fel de drept este Dumnezeu, dacă pentru o vremelnică greșală, pedepsește în veci? Ce fel se va păzi aceea ce se zice, că după mulțimea păcatelor, se vor dà și muncile, de vreme, că păcatele sunt vremelnice; iar muncile sunt vecinice?

Acestea le desleagă Augustin zicând: „Dreptatea lui Dumnezeu nu socotește asemănarea vremii între păcat și între pedeapsă; căci și legea omenească pentru o vremelnică greșală de preacurvie, pedepsește pe preacurvarul cu pedeapsă de moarte, lipsindu-l pentru totdeauna de adunarea celor vii.“

Grigorie dialogul o explică într'alt mod zicând: „Dreptatea cere ca cel ce a greșit neîncetat întru omeneasca sa viețuire, să se și pedepsească neîncetat întru a lui Dumnezeu viețuire.“ A păcătui omul necurmat întru a sa viețuire, înțelegem nu numai vremea în care păcătuește, dar și pe aceea în care cugetă a păcătui. Cei răi ar voi să trăiască în veci, ca să și poată păcătui în veci.

Toți, câți nu se pocăesc în viață, va să zică, că doresc a vieți totdeauna păcătuind; de aceea se și cuvine, după dreptatea lui Dumnezeu cea mare, ca să fie totdeauna în muncă.

Toma Achinatul arată și mai deslușit explicarea lui Grigorie zicând: „Voința la judecata lui Dumnezeu, se socotește în loc de faptă. Oricine pentru dobândirea bunătăților vremelnice n'au băgat în seamă vecinica osândă, ci au ales de mai bun vremelnicul folos, decât câștigarea celui vecinic, se cade să se și pedepsească vecinic.“

La păcat, două lucruri se socotesc, adecă: lăpădarea de binele cel statornic, și întoarcerea către binele cel nestatornic sau vremelnic.

Socotind acum lăpădarea, vedem, că păcatul este foarte mare, pentrucă depărtează pe om de binele cel foarte mare. Dreptul Dumnezeu ca un nemitarnic, împarte la toți și mila și pedeapsa după faptele lor, alegând totdeauna locul cel de mijloc.

Cu aceasta vrea să ne arete, că și împărații sau judecătorii popoarelor sunt datori să ție și ei mijlocul și să nu se plece nici într'o parte nici într'alta.

Dreptatea este între celealalte faceri de bine ca și pământul între elemente. El, după cum zic filozofii stând în haos depărtat dela soare, după greutatea sa, este împresurat de elemente.

Asemenea și dreptatea este mijlocul celoralalte faceri de bine și cea mai cinstită între dânsele.

Agiselau împăratul, întrebându-se, care din două lucruri ar fi mai prețuite, vitejia sau dreptatea? El a răspuns: „De am fi toți drepți, n-am avea trebuință de vitejie; căci ori unde înflorește dreptatea, vitejia este de prisos; și iarăș ori unde înflorește vitejia, dreptatea este foarte trebuincioasă.“

Urmează dar ca dreptatea să fie de mare trebuință în toată vremea, în tot locul și la toți oamenii. A se păzi dreptatea, este cea mai dintâie datorie a stăpânitorului, care se cuvine a fi el însuș dreptatea. Latinii numesc pe stăpânitor principe, dela zicerea caput, adecă Cap, vrând să ne arete, că precum din cap se împart toate vinele și toate simțirile în toate părțile trupului, asemenea și dela stăpânitor se cuvine a se împărți dreptatea întru toată împărăția lui.

(Va urma).

---

a cărei conturi pe chipurile titorilor și a sfinților sunt semnele unei mari barbarii.

În tinda bisericii sub o lespede de piatră acoperită cu un covor de mătasă galbină e mormântul lui Mircea. Un călugăr veghiază la capul lui, murmurând dintr'un vechi ceaslov niște cuvinte de rugăciuni pe când din făclia, ce arde la capătul mormântului picături mari de ceară, se împrăștie în pocnete pe jur împrejur. Tot aici e îngropată și mama lui Mihai Viteazul călugărița Teofana.

Am ieșit fără să fim auzit vre-o predică. Și de bunăseamă, că de este loc potrivit, pentru a te apropià de inima omului, atunci este acesta. Un public cult, bolnav în mare parte trupește și sufletește, râvnește după un balzam vindecător, după o învățătură creștinească. Dară cine se o facă? Călugării ăștia? Ce anacronism! Uitați aici din alte vremi nu mai înțeleg rostul acestei lumi luminate și rafinate. Ei trăiesc într'o altă atmosferă, pe care lumea de azi e dedată a o lua mai mult în bătaie de joc. Cu armele, situația și cunoștințele lor de ieri nu vor puteà domină spiritele ascultătorilor așa de dedați a privi la călugării aceștia dintr'o superioritate intelectuală explicabilă. Ca mănăstirile se corăspundă așteptărilor veacului nostru alt duh se recere. Dar cine să-l deie pe acesta? Va fi o mare întrebare a viitorului.

Când am ieșit iarăș în drum publicul s'a împrăștiat deja de mult. Călugării încă urcau dealul din stânga drumului, unde își aveau chiliuțele, și unde se află și o bisericuță, pentru trebuințe momentane. Soarele erà în toată lumina lui și căldura se părea, că joacă pe drum înainte. Nor de prav se ridică în urma trăsurii noastre, prin care de abia ca printr'o negură mai zărim turnulețul ridicat în lumina albă, ce plutește în văzduh. Încă un moment și am cotit. Priveliștea pe Olt în sus se curmă; mănăstirea rămâne cufundată într'o aureolă din vremi îndepărtate.

T.

„Revista politică și literară.“

Asupra acestei reviste se spuseră, cu alt prilej, tot în această foaie drepte vorbe de laudă. Tot aceeaș laudă, și încă într'o măsură și mai mare, i-o putem aduce acum, când se împlinește un an dela reapariție.

N'avem altă revistă aici în Ardeal, — căci „Luceafărul“ e pur literar — care să pună înaintea publicului cetitor toate, aproape toate, chestiile culturale și mai ales politice ce ne preocupă, într'o lumină așa de clară, într'o evidență așa de convingătoare, cum le pune aceasta revistă.

Ca parte literară și politică satisface așteptărilor într'un chip inexcepționabil. Articolii politici scriși mai ales de dl Cassiu Maniu, singurul și cel mai de seamă politic teoretician la noi, de dnii Dr. Valer Moldovan și Aurel Ciato, luminoși și lapidari ambii în ceeace vreau să spună, cadrează perfect cu programul politic, pe care și l'a pus această revistă. Partea literară, ținută de meritoase condeie, de asemenea satisface întru toate; scriu: I. Agârbiceanu, care în fiecare număr are câte o bucată, Em. Gârleanu, I. Adam, Al. Ciura, I. Gorun ș. a.

Tot așa de momentuoasă e și rubrica articolilor științifici; — între colaboratorii acestei părți e destul să amintim numele ilustru a lui M. Străjanu.

Cu astfel de colaboratori și cu un material selecționat cu multă pricepere, această revistă trebuie să se impună în pături cât mai largi.

O recomandăm cu toată căldura, în buna credință că facem prin aceasta un real serviciu și publicistei noastre și publicului nostru mai ales, care am dorì să fie cât mai orientat în chestiile vitale ce ne preocupă.

Nr. 11—12 aduce un sumar foarte bogat și foarte bun, cu articoli scriși de Dr. Val. Moldovan, I. Agârbiceanu, M. Străjanu, V. Osvadă, S. Todica, A. Ciura, H. P. Petrescu, Dr. V. Meruțiu, V. Nițescu etc.

— *p.* —

Iluminaţiunea pentru morţi.

În timpul din urmă am cetit şi auzit, că în mai multe părţi credincioşii Bisericii noastre s'au obişnuit a sărbători amintirea morţilor, iluminându-le mormintele, atunci, când fac această ceremonie de pietate credincioşii altor confesiuni.

Deşi e ceva puţin recomandabil a împrumută datini şi obiceiuri dela credincioşii altor biserici, totuşi fiind vorba de o pomenire evlavioasă a celor dragi, cari au trecut la o vieaţă mai fericită, — e greu să spui vorba de oprelişte cu toată hotărârea. Cu toate acestea găsim că e timpul potrivit a atrage luarea aminte a credincioşilor nostri că Biserica orientală are în rânduielile sale mai de multeori pomenirea celor morţi, când li-se pot şi lumină mormintele.

Aşa întâia oară e *Sâmbăta lăsatului de carne;* despre aceasta zi cetim în ritual: „În aceasta zi Sâmbătă facem pomenire tuturor părinţilor şi fraţilor celor cu pietate din veac adormiţi." Iar fiindcă serbarea oricărei sărbători se începe din presară tipicul de Vineri sara conţine următoarele: „După deslegarea însăratului facem în tinda bisericii amintire pentru cei morţi şi cântăm canonul morţilor."

A doua este *Sâmbăta lăsatului de brânză.* Faţă de aceasta tipicul conţine următoarea dispoziţie: „Vineri seara în săptămâna brânzei facem amintire tuturor cuvioşilor şi de Dumnezeu purtătorilor părinţi ce au strălucit întru credinţă." Iar modalitatea pomenirii o prescrie astfel: „La Dupăcinariu cântăm în cimiteriu canonul morţilor."

A treia zi este *Sâmbăta floriilor.* Această zi dispoziţii separate rituali nu are, dar pentru ea militează datina. În această zi se termină în unele ţinuturi liturgiile pentru morţi şi să face pomenire chiar şi cu mâncări şi beutură. Mi-se pare, că în unele comune — sara punând mitişoare pe morminte, pun şi o luminare.

A patra zi este *Sâmbăta înainte de Rusalii.* Faţă de această zi ritul conţine următoarele dispoziţii:

„Vineri sara a cincizeci de zile facem pomenire tuturor creştinilor, celor din veac repauzaţi, părinţilor şi fraţilor noştri. După finirea vecerniei ocură cuvintele: „Şi pomeneşte preotul pe toţi cei mai înainte repauzaţi părinţii şi fraţii noştri, şi după eschiamaţiune ps. 50, apoi can. morţilor, unde sunt morţii îngropaţi."

Din cele zise apare dară, că tipicul prescrie în două „Vineri" procesiune la mormintele morţilor: anume în Vinerea brânzei şi a Rusaliilor.

Deci în acestea zile, sara să poate face iluminaţiunea. Odată pentrucă la noi orice serviciu de noapte, e unit cu iluminare, de alta, că serviciul morţilor e nedespărţit de lumină.

Ţăranul sărac, face iluminarea mai sărăceşte, dar cel ce are dare de mână o poate face mai splendid.

Pentru aceea, junimea studioasă, de pildă, care vreă să-şi arete simţemintele de veneraţiune pentru binefăcătorii săi, părinţii şi fii şi alte rudenii, cari iubesc iluminarea — o pot sărbători în una din acestea zile, lăsând pe cei de alt rit să-şi sărbătorească morţii lor, când vor voi.

f.

Fondul cultural.

Au mai intrat următoarele contribuiri:

Ioan Vintilă, înv. Calvasăr, Cor.	300·—
Dem. Deac, preot	500·—
Maria Simu, învăţăt. Ibaşfalău	50·—
George Simu, protopop „	150·—
Nic. Roman, preot, Ernea-săs.	200·—
Sim. Micu, prot. Ajulia	200·—
Vasile Harşa, preot, Milăşel	200·—
Ioan Domşa, învăţ. Ighiu	100·—
Avram Stoian, preot, Oarda sup.	200·—
Gavr. Bozoşan, înv. Biertăn	100·—
Dr. Andreiu Pop, adv. Huedin	2500·—
Teodor Avram, preot, Biertan	100·—
Cornelia Chirilă, învăţăt., B.-şasa	200·—
Ioan I. Tordai, preot, Ofenbaia	200·—
Iuliu Socol, preot, Ceanul-mare	200·—
Ioan Popa, învăţ. „ „	100·—
Dr. Vasile Suciu, prof. Blaj	1000·—
Ştefan Boroş, preot, Cs.-Szt.-Iván	50 —
Gavril Precup, prof. Blaj	1000·—
Ioan Coman, învăţ. Căpuşul de c.	100·—
Vasilie Suciu, preot „ „	400·—
„ „ „ Cicud	100·—
Victor Pop, învăţ. Çaşolţ	300·—
F. A. Degan, neguţ. Fiume	400·—
Oct. Man, înv. Milăşel	200·—
Aurel Marcu, pteot, Dumitra	400·—
Vas. Cerghizan, preot, Corpade	500·—
Mihaiu Ilieş, preot, Aiton	200·—
Greg. Dordai, învăţ. „	100·—
Iuliu Câmpean, înv. „	100·—
Eugen Crişan, preot, Surduc	200·—
Eugen P. Păcurar, capel. Cluj	500·—
Dr. Elie Dăian, protop. Cluj	1000·—
Andrei Pora, înv. Cluj	100·—
Gizela Vilt învăţăt. „	100·—
George Spinean, preot, Nandra	100·—
Petru Pop, jude pens. Braşov	200·—
Emil Macaveiu, înv. Logig	50·—
Toma Furdu, preot, „	300·—
Sever Barbu, comptabil, Reghin	500·—
Ioan Urziceau, propr. Corbu	500·—
Nic. Ungurean, preot, Musca	200·—
Aurel Decei, notar, Gurariului	200·—
Iacob Popa, protonot. cons. Blaj	500·—
Iuniu Br. Micu, vicenot. cons. Blaj	500·—
Ben. P. Lupu, preot, Tăureni	200·—
Izidor Barbu, preot, Păgida	200·—

Către iubiţii nostri cetitori!

Din darul lui Dumnezeu am intrat în anul al XX-lea. De obiceiu o foaie care a ajuns această vrâstă, trebuie să fie şi cetită şi bine sprijinită.

N'am puteà spune că scrisele noastre nu se bagă în seamă şi că cetitorii nu urmăresc cu destul interes cele ce publicăm. Avem atâtea dovezi de aderinţă şi atâteu scrisori de îmbărbătare.

Dar nu de acestea ne trebue nouă. Noi am dori să n'avem nici o datorie şi nici un datornic. Năcazul e, că avem de amândouă. Şi dacă ne bucurăm şi noi azi când scriem în fruntea foii anul al XX-lea ne doare, că nu putem face nici un pas înainte.

Ni se cere să apărem de mai multe ori, unii cer să apărem zilnic, să reducem preţul de abonament, să dăm suplimente de predici, să dăm o mai mare desvoltare părţii literare, şi multe altele. Toate le-am face bucuros, dacă mai alea n'am vedea registrele administraţiunii pline cu restanţii de zeci de mii.

De aceea să ni-se îngăduie o vorbă sinceră la începutul trimestrului al doilea din acest an. Toţi ceice ne iubesc şi doresc progresul nostru să-şi achite restanţiile şi plătească abonamentul înainte, iar aceia, cărora foaia noastră li spre greutate trimit-o înapoi. În chipul acesta ni-ar face un bun serviciu şi unii şi ceialalţi. Şi fraţii preoţi, cărora mai ales le adresăm aceste şire, au ajuns în situaţia de a putea să ne ajute.

Şi noi o şi cerem şi o şi aşteptăm.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Fiul credincios al Bisericii noastre din *Ciuci*, junele *Ioan Gherman*, pentru odihna sufletelor repausaţilor săi părinţi, a cumpărat şi dăruit acestei sfinte Biserici o *Evanghelie*, în preţ de 25 coroane. Apoi credinciosul *Dumitru Crăciun* un *Liturghier* în preţ de 9 cor. *Grigoriu Ilea, Vasiliu Iuănaş, Gherasim Mortean* şi *Vasiliu Popa* o pereche de *Prapori*, cu 36 cor. *Ioan Ilea alui Vasilica Ioan Mortean şi Pavel Blaga o cruce* frumoasă, cu 24 cor. Iar *Teodor Cucersan* cu soţia sa *Susana din Urca,* au dăruit *un rând de haine liturgice*, în preţ de 80 coroane. Vestim acestea daruri frumoase ca să fie spre îndemn. Dumnezeu să le răsplătească! — *Mureş-Ciuci*, Februarie, 1910. *Ioan Olariu* paroh gr.-cat.

Ştiri personale. Preasfinţitul Episcop Vasile al Lugojului, a plecat Marţa trecută la Roma spre a conferi ordul preoţiei clericilor noştri *Iuliu Hossu* şi *Ionel Coltor,* cari studiază teologia în colegiul propagandei. P. S. Sa e însoţit de păr. canonic Dr. *Victor Szmigelski,* prof. *Silvestru Nestor,* directorul şcolii civile de fete din Blaj şi păr. *Ioan Hossu,* parohul Milaşului.

Din Arhidieceză. *Ioan Bozac* paroh în Sâmbotelec a fost numit vice-protopop onorar. *Nicolae Ticaciu* adm. paroh: în Săcădate a fost numit paroh în Basna (tr. Mediaş). *Nonic Rus* adm. paroh. în Chibulcut a fost numit paroh în Ciucmandru (tr. Ibaşfalău).

Urmaşul lui Lueger. Se anunţă din Viena. că urmaşul lui Lueger în şefia partidului social-creştin va fi prinţul Lichtenstein, iar în cea de primar a Vienei Dr. Neumayer, iar când actualul ministru Dr. Weisskirchner va părăsi fotoliul ministerial, îi va cedà lui demnitatea aceasta.

Şcoala industrială, susţinută de Reuniunea femeilor române din Sibiiu, între alte lucruri frumoase pregăteşte şi *odajdii,* aplicând şi la acestea numai motive originale româneşti. Materialul ce se întrebuinţează la pregătirea odăjdiilor e de calitatea cea mai bună. Preoţii noştri ar face un lucru de laudă, daoà având trebuinţă de odăjdii s'ar adresà cu comandele lor către şcoala amintită (Sibiiu, str. Schewis nr. 15). Suntem deplin încredinţaţi, că cu odăjdiile pregătite de şcoala industrială vor fi mulţumiţi, fiind şi mai frumoase şi mai durabile ca cele confecţionate de fabricile străine, cari nu se uită decât la câştig. Reuniunea femeilor române din Sibiiu, prin confecţionarea de ornate bisericeşti nu umblă după câştig, scopul ei este a dà ocaziune bisericilor noastre, ca să se provadă cu ornate frumoase şi trainice şi a introduce pretutindinea motivele de artă românească. Fără îndoială un scop nobil, care merită toată atenţiunea din partea preoţimii noastre de ambele confesiuni.

Pentru noua biserică din Cluj, au mai intrat la oficiul protopopesc de acolo, mai ales dela preoți din Dieceza Gherlii următoarele contribuiri generoase: Ioan Gaciu Căuaciu. 4 cor.. Nicolau Lupan preot, Chinzbaia 16 cor., Teodor Gavril preot, Chilioara 27 cor. 20 fil., Ioan Oltean preot, Bred 8 c., Ioan Brehaița preot, Băița-Nistru 29 cor., V. Gr. Borgovan prof. București 5 cor. Pompeiu Podina preot, Cățelul-ung. 20 cor., Ioan Bulbuc preot, Mintiul-rom. 21 cor. 26 fil. Iuliu Morariu preot, Salva 14 cor., Rectificăm aici o greșeală străcurată într'o publicațiune anterioară. M. On. Dumitru Dragoș, vic.-prot,. în Lechința Oașului a trimis 7 cor., 54 fil., iar nu 1 cor. cum din greșeală s'a publicat.

Promoție. La universitatea din Budapesta s'a promovat întru Doctor *Iustin Budo* teolog absolut și candidat de profesor din studiile: filozofie, germână și latină. Respectivul este din dieceza Oradea-mare.

Dare de seamă și mulțămită publică. Cu ocasiunea petrecerii din 6 Martie a. c., în favorul bisericii gr.-cat. din Câmpeni a incurs peste tot suma de 246 Cor. 60 fil. din care subtragându-se spesele de 95 cor., a rămas venit curat: 151 cor. 60 fil. Suprasolviri, respective oferte benevole, au incurs dela următorii P. T. Domni: Dr. Zosim Chirtop, advocat 20 cor., Dr. Traian Morcan adv. 17 cor., Dr. Lukács Izsó adv. 10 cor.. Hans Binder, apotecar 4 cor., Löwy Zsigmond 3 c., Karácsóny 4 c., Carolina Motora, Ștefan Szilágy, Mihaiu Motora, Vasiliu Marcu Laczi Augustin Iustian, Ioan Mircea, Constantin Feleguțiu, Maria Giurgi I. Niculae, Traian Andreica, și Virgil Corcheș: câte 2 cor. George Marcu, Emil Dan, Petru Sabó, Nic. Aranyosi, Nic Sabo, I. Lupșan, Kristof L. N. N., Constantin Bolog, Belei Constantin, Iuliu Walthet, Brutus Corcheș, Nic. Șienila Antonia Lovasy, Szathmári Balázs, I. Crișan, Vernes N., Rubin Geflea, Nic. Coroiu preot. (Ponorel) câte 1 cor. Rácz Lajos 60 fil. și Veres Bela 2 cor.

Peregrinaj la Luordes, Roma și Loreto. La 14 April n. și 24 Aug. n. va porni din Viena un peregrinaj care va atinge orașele Villach, Pontafel, Milano, Marsilia, *Lourdes*, Nizza, Gennua, Pisa, *Roma*, *Loreto*, Bologna, Padua, Pontafel, Vilach și înapoi la Viena. Informații detaiate dă păr. Franz Semelhofen paroh, Waidmansfeld, Austria de jos.

Congregația comitatului Alba-Inferioară e convocată în ședință ordinară pe 31 crt. La ordinea zilei un program de 154 puncte.

Avis! Cu numărul de pe luna April „Revista politică și literară" își începe al III-lea an de existență. Doritorii a avea acest număr sunt rugați a ne împărtăși adresa exact până la data de 28 Martie st. nou. Toți câți doresc vor primì acest număr de probă gratuit. Cererile sunt a se adresà: Administrației „Revistei politice și literare" *Blaj* (Balázsfalva) *Ungaria. Administrația „Revistei politice și literare."*

Noue prigoniri. „Gazeta" are un nou proces de presă. Judele de instrucție a căutat după manuscriptul articolului „Jurămintele Jidanilor și rugăciunea Kol Nidre," articol reprodus de altcum din „Neamul românesc, și în care se spune, că prin rugăciunea aceasta Ovreii cer dela Dumnezeu să le conzidere fără nici o valoare jurămintele, ce le fac în decursul unui an, dela sărbătoarea Iom Kipur (ziua impăcării) înainte.

Mulțămită. Direcțiunea institutului de credit și economii „Economul" din Cluj a binevoit a votà pentru Biserica română gr.-catolică ce se va zidì în Jucul-inferior, din profitul anului 1909 un ajutor de 50 cor. care s'a și ridicat și depus la același institut spre fructificare. În numele curatoratului bisericesc *Ioan Pop,* paroh român gr.-cat.

Fondul pentru teatru român. Răspunzând unei invitări a Românilor din Toplița, aflăm, că societatea noastră pentru fond de teatru român își va ținea adunarea generală anul acesta în comuna Toplița.

Școala pentru economia de casă, (școala de menaj) susținută de „Reuniunea femeilor române din Sibiiu", deschide la 15 Aprilie n. un curs nou de bucătărie. Cursul va durà dela 15 Aprilie până la 15 Iulie. Taxa pentru elevele interne e de 150 cor., iar pentru cele esterne de 120 cor. Informațiuni mai detailate se pot primì dela domnișoara *Iulia Bogdan,* Sibiiu strada Baier nr. 1

Știri literare. Tinerul poet P. Cerna a publicat în editura institutului „Minerva" primul său volum de *Poesii,* remarcabile, pe lângă marele talent poetic și prin o sentimentalitate nespusă. — Tot în aceeaș editură a apărut al II volum din *Caleidoscopul* lui A. Mirea de poeții Iosif și Anghel. Spirit satiric plin de vervă. limbă bogată și un vers irepros abil. Ca și volumul I și acesta va fi cetit cu multă plăcere. — În editura „Neamului românesc' a apărut, *Dreptul vieții,* roman de Irina G. Leca scris în formă de ziar. Acțiunea e bine întocmită și ține încordat pe cetitor. — „Liga culturală" a publicat într-un volum de 200 pag. tot ce s'a scris din prilejul morții neuitatului canonic Dr. Aug. Bunea. — Cunoscutul compositor bănățean Ioan Vidu a publicat în un caiet *Patru coruri* pentru patru voci de bărbați: Arcașul, Ștefan Domn cel mare, Calcă Române și Cunoaște-ți țara. Costă 2·50 c.

Călătorie cooperativă în Germania și Danemarca. In Septemvrie se va ținea la Hausburg congresul alianței internaționale cooperative. În interesul desvoltării însoțirilor cooperative ar fi de dorit să ieie parte la acest congres și la vizitarea principalelor institute din Danemarca și Românii din Ardeal. Călătoria va durà 20 zile și va costà 400 lei, plătibili în rate lunari dlui Const Popp, redactorul „Revistei Economice" din Sibiiu.

Mulțumită publică. Din incidentul perderii ireparabile ce am îndurat prin trecerea din aceasta viață a iubitei noastre (soție și mamă) Vilhelmina (Șarlote) Ștefănuțiu, nefiind în stare a mulțămì în special fiecăruia, care a binevoit a luà parte la înmormântarea scumpei decedate, precum și celor ce ne-a condolat și mângâiat verbal sau în scris, îi rog pe aceasta cale se primească cele mai sincere mulțămite. În numele jalnicei familii nemângâiatul soț *Emil Ștefănuțiu,* preot gr.-cat. în Feldru și prof. em.

— Din prilejul balului aranjat în Blaj la 12 Febr. n. în favorul fondului, din care se ajută *studenții bolnavi și săraci,* au binevoit a contribuì încă: Dr. L. Nestor adv. Blaj 3 cor., I. Andrea preot, în Ighiu 2 cor., N. Florescu proprietar Ighiu 5 cor., N. Racoța medic Șeica mare 10 cor., Ioan Micu preot, Sevestreni 4 cor., N. Maier înv. Gilău 2 cor., Simeon Chețian paroh Ercea 2 cor., G. Modorcea preot Grid 4 cor., A. Leșnican Dobra 6 cor., Vasile Bora preot Krivobara 4 c., Ioan Stan, Gilău 2 cor., Ioan Butnar, Booș 5 cor.. A. Frățilă senator, București 10 cor. Ioan German prof. Brad 4 cor. N. Ticaciu Săcădate 2 cor., Samoil Socol, Berivoiul-mare 2 cor., Aurelia Dan, Mociu 5 cor., George Popp, Zombor 5 cor., Ioan Pop, Csüdötelke, 2 cor., Petru Chețian, Densuș 5 cor., Liviu Iancu Zábrány 3 cor., Antoniu Mocsonyi, Bulcs 10 cor., Vasile Hopârtean, Gădălin 4 c., Ales. Circa, Ogra 3 cor., Al. D. Donescu preot, Vasláb 2 cor., Mihail Jourca notar, Reșinar 5 cor., Pamfiliu Grapini, preot Rodna n. 4 cor., Demetriu Pojar, paroh Sgribești 10 cor., Teofil Dragomir, Farkasmező 2 cor., Gavril Fetche, Magyarlápos 1 cor., Ales. Părhaița 2 cor., Dr. Aur. Pop 1 cor., Teofil Grigorescu 1 cor., Avram Stoian, Oarda de sus 2 cor. 20 fil., Alexandru Târnăvean protopop Pogăceaua 3 cor., Carol Pasca, Zeicani 2 cor., N. Coroi preot, Ponorel 2 cor., Aurel Pop, preot Jucul de mijloc 4 cor. *În seara balului au solvit*: elevii claseii VIII. 22 cor., elevii clasei VII. 17 cor., Dr. R. Boilă 5 cor., Familia Câmpian, M.-Uioara 6 cor., Avram Păcurar protopop Mercuria 9 cor., A. C. Domșa 5 cor., Dr. I. Sâmpălean 2 cor., Dr. I Sârbu 2 cor, Ioan Ilieș 3 cor., Simonffy Al. 2 cor., Sam. Szabó catihet gr.-or. 2 cor., Ana Pepeloviciu 4 cor.. Ioan Petean paroh Jucul-nobil 4 cor., L. Miclea 2 cor., Ioan Astăluș 2 cor., S. Sinberger 5 cor., Ioan Magde preot, Drâmbar 9 cor., Iustin Hossu 3 cor., Șteț. Puia 2 cor., Romul Blaga 4 cor., Augustin Gruița 2 cor., Teod. Cristea 3 cor., Ioan Costea 4 cor., Ioan Oltean 4 cor., Iosif Ianza 2 cor. Hadházy B. 3 cor.

A apărut marele „Prețcurent" ilustrat alui *Fischer és Társa* în Nagyenyed, care la cerere se trimite gratuit fiecăruia. Fischer és Társa înainte cu 9 ani și-a început plantațiunea pe un teritor de 10 jug. catastrale și împrejurarea, că astăzi se extinde pepineria peste 200 jug. catastr. este cea mai eclatantă dovadă că atât în *vierit* cât și în *pomărit* este cea mai deamnă de încredere firmă nu numai în țară ci și în străinătate.

Necrolog. *Ioan Quintiliu Costea* teol. an. IV în Blaj, a murit la casa părintească în Boziaș, la 16 l. c. în anul al 25-lea al etății.

Odihnească în pace!

Posta Redacțiunii.

I. Ș. Am spus tot, ce se cădea și aveam de spus. Regretăm că ai sosit prea târziu. Chestiunea cealaltă nu stă chiar așa. Când vom aveà vreme, vom limpezi-o.

„Primăvara" a sosit cu bine dar pe la noi deocamdată sunt zilele babelor. Vom vedeà mai târziu dacă va luci mai plăcut soarele. „Jacobel" se pare slăbuț, poate să se mai întrame. Așteptăm lucrări și mai succese.

„Fuștel" am dorì să-i cunoaștem adevăratul nume.

Nr. 35—910.

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a executà lucrările necesare le edificarea școlii gr.-cat. din Feisa (Fajsz) u. p. Zsidve prin aceasta se recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 600 cor., adecă șasăsute coroane la oficiul parohial gr.-cat din Feisa până la 10 Aprilie st. n. a. c. la 1 oară p. m.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 25 Maiu 1909 sub Nrul 3545 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Feisa (Fajsz) între oarele 9—12 a. m. și 2—4 p. m.

Se observă, că a) reflectanții trebuie să aibă cualificația recerută și b) curatoratul își rezervă dreptul, a încredință întreprinderea aceluia, care îi mai convine.

Feisa la 15 Martie 1910.

Petru Moldovan, paroh gr.-cat. **Ioan Horhat,** prim curator.

(21) 1—1

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 28

Aduce legi. ca fiii iobagilor, cari ar dorì să se pregătească de „predicatori“ (calv.), să nu fie opriţi dela şcoală. — Iată deci pe loc un hap dulce, dar şi ghilţ deodată.

În adunarea din Alba-Iulia de dro 23 Iuniu a. 1624 art. 8 — în urma denunţării „predicatorilor“: că unii patroni opresc pe fiii iobagilor săi dela frecuentarea şcolii — s'a decis, că sub pedeapsă de 1000 fl. să nu cuteze careva a oprì „cu putere pe pruncii aceia, cari merg la şcoală....“ (Cipar: Arhiv, pag. 396).

În şcoala ridicată de dânsul în Alba-Iulia — unde dorià să înfiinţeze şi o tipografie românească. de nu-l răpeà moartea — adusese dascăli germâni renumiţi, între cari d. p. Martin Opitz, care a scris frumos „despre obiceiurile şi obârşia latină a poporului român;“ şi tot de aci din Alba-Iulia a ieşit între alţi predicatori calvini româno-maghiari şi cunoscutul Ştefan Fogaraşi. traducătorul Catehismului calvinesc tipărit la 1648 cu litere latine (Dr. Bunea. Vechile Episcopii, pag. 85 u.)

Cu acelaş scop, pentru care s'a zolit Bethlen o vieaţă întreagă, s'a suit pe tron şi principele George Rákóczy I. în Nov. 163 0

Domnia acestuia cu a urmaşilor săi încă a fost una din cele mai primejdioase perioade calvineşti pentru Români. Petru Maior scrie între altele: „După ce s'a băgat luterania şi calvinia în Ardeal, principii ardeleni cei de credinţă calvinească... toată piatra o mişcă *ca pe preamultul neam al Românilor ce e preste tot Ardealul* revărsat să-l poată către credinţa cea calvinească amăgì şi trage... ridicând Tipografie nouă românească în Bălgrad, carea să fie sub grija calvinilor şi tipărindu-se acolo cărţi bisericeşti în limba românească; cu tărie porunceà, ca nu într'alta de aci înainte, fără numai în limba românească preoţii să slujească liturgia şi alte lucruri sfinte, sau după cum poartă cu sine graiul erezului calvinesc...“ (Petru Maior. Istoria Bisericii Românilor (cirile), *Buda 1813* p. 71 u.)

Că ce ungur intolerant şi calvin intransigent (Iorga Sate şi preoţi, p. 49) erà acest principe şi ce razzie a putut inscenà între Românii de bine, pe cari încă *sigur îi maghiarizà cu desăvârşire,* de-i succedeà calvinirea lor; se vede şi din documentul următor: „Să se ştie, că la anul 1582 dela Hristos biserica dela Turdaş din Coastă, care încă dela Daci rămase Românilor, a fost sub stăpânirea episcopului Alexa (alias: Mihaiu) Tordaş împreună cu toate pământurile dela câmp. Dându-i-se apoi dintre noi, dintre Românii calvini Ioan Boldea, *cui apoi s'a dat nume unguresc* Szatmári Janos, Dumitru Zeledinţan, *care după aceea s'a numit Lozsadi Demeter,* Grina Péter, care cu acest nume a şi rămas, şi Capruţ Adam, *ce s'a numit Kapronay Adam împreună cu femeile lor şi copii* cu numărul 26 suflete, *Craiul Ardealului Măria Sa George Rakoczi la an. 1652 ni-au luat biserica cu pământurile dela câmp dimpreună şi-au dat calvinilor ce s'au numit mai sus,* pentru care multă vrajbă am avut cu ei, ci neputând pridìdi am fost siliţi a ne face altă biserică şi aceea de nou, care am lipit-o cu pământ şi am văruit-o“ (V. Boroş în „Unirea“ 1900 Nr. 38 — Vezi şi la Dr. Bunea: Vechile Episcopii p. 43).

Vlădicul *„chir Ghenadie* din scaunul Bălgradului, al Vadului şi Oradei-mari şi Satului-Mare şi a toată ţara Ardealului“ încă în 4 Decemvrie 1628 mai întăreşte pe „Janăş din Hunedoara“ de protopop şi-i dă „putere, cum unde va fi lege împreună cu juraţii să poată despărţì şi birsăgăluì...“ (T. Cipar: Acta et fragm. p. 253) — mai trăieşte şi sub principele Rákoczy până la 1640, fără să fie realizat prea mult din planurile ăstor principi calvini

Urmaşul lui fù: Ilie în călugărie Jorest sau Orest, numit „superintendent al tuturor bisericilor din Ardeal, ce observă *„rituri* greceşti, sârbeşti şi româneşti (!)“ (Cipar: Arhiv, p. 628). El fusese deja în 1638 recomandat principelui Ardelean de către Mateiu Voevodul de preste munţi (Cipar: o. c. l. c.)

Firește, Rákoczy aveà să-şi aleagă de data aceasta un „mitropolit“ *după placul său,* care să se silească în chip credincios pentru prefacerea legii „după voia stăpânului.“

Deci la sfatul prealabil al superintendentului unguresc Geleji (1633—1649) a şi căutat să-şi aleagă un om „cuminte.“ Pentruca însă „înţelepciunea“ lui să nu „rătăcească“ niciodată, alesul Craiului fù pus să jure „unele puncte“ şi condiţii, după programul lui Geleji (v. Iorga: Istoria Bisericii rom. I. 1908 p. 323), adecă „oareşcari lucruri,“ ce i-au fost „prescrise“ (Iorga. Sate şi preoţi, pag. 52).

Între condiţiunile, pe cari aveà să le împlinească, erau şi următoarele: să înfiinţeze în Alba-Iulia ori alt loc potrivit *şcoală* cu învăţători şi o *tipografie,* să silească pe preoţi a se lăsà de „bolborosirea“ în limba Slavonă şi *ţăranilor (*numai lor?) să ţină cultul divin în limba românească (sigur pătura cultă *românească* avea să-şi asculte cultul divin *ungureşte,* V. Dr. Bunea Vechile Episcopii p. 89.); să predice Dumineca de două ori, iar Miercurea şi Vinerea câteodată româneşte; *să traducă pe româneşte rugăciunile de dimineaţa şi de seara ale calvinilor, să le rostească în toate adunările româneşti; să traducă pe româneşte cântările calvineşti, de cari se folosesc cei din Caransebeş şi din Lugoş,* iar *catehismul,* „care s'au întors din limba dieceasă şi slovenească pe limba românească cu sfatul şi cu îndemnătura şi cu cheltuiala domniei lui Ciulai Gheorghiu păstoriul sufletesc a curţii Măriei Sale începând cu 25 Iulie 1640.....“ (Dr. Bunea Ierarhia.... „Adaus“.... p. 307). — *să-l propună* băeţilor şi fetiţelor.

Episcopia lui Orest însă nu ţinù, decât până în 1643.

În acest scurt restimp se retipăreşte din partea calvinilor „Cazania cea mare“ alui Lucas Hirscher dela 1581 (Bian Introd. l. rom. p. 15 u.) în tipografia dela Alba-Iulia întemeiată de Rákoczy deja la 1638; — iar în 1641—2 se ţinù în Moldova la Iaşi în decurs de vre-o nouă luni sinod mare în potriva calvinismului — probabil şi din pricina catehismului lui Rákóczy impus Românilor ardeleni (Iorga Sate şi preoţi..... p. 57.)

Aci au luat parte doi delegaţi ai patriarhiei constantinopolitane, Varlaam mitropolitul din Suceava, Eulogie episcopul Rădăuţilor, Năsturel cumnatul lui Mateiu Vodă şcl.

S'au condamnat în sinod: învăţăturile fostului patriarh Ciril Luccaris, s'a aprobat confesiunea orientală compusă de vestitul Petru Moghilă şi s'au luat bag'seama măsuri cuvenite în contra catehismului lui Rákóczy: „catehism foarte blăstămat în limba românească, în carele sfintele taine, cinstea icoanelor şi a moaştelor, posturile, slujbele bisericeşti, călugăria şi altele toate se lapădă, toată legea şi toate ceremoniile sfinte se numesc închinare la idoli“ (V. Petru Major Ist. Bis. rom. Buda 1813 p. 72).

Un atare vlădică, care primeşte, ba chiar se şi îngrijeşte să se tipărească un un catehism ca şi cel pomenit, nu mai poate fi ortodox, şi mai vârtos nu: ortodox conştienţios.

Pentru aceea ni-se şi pare *mai puţin acceptabilă* părerea acelora cari din prilejul depunerii lui Iorest, pentru destrăbălări, din partea principelui ardelean, se năsuesc a micşorà vinovăţia, afirmând. că Rákóczy ar fi fost indignat de legăturile lui Iorest cu Moldova, unde se ţinuse marele sinod anticalvinesc la timpul susnumit; — ba afirmând chiar, că Iorest „nu puteà fi stricat şi netrebnic“, deoarece întreg clerul moldovean îl luase în apărare (V. Iorga Ist Bis. rom. I. p. 325) — mai ales, că înşişi apărătorii lui Iorest recunosc în acelaş timp, că aieveà acest vlădică „a luat asupra sa o grea vinovăţie faţă de dogma bisericii răsăritene, lăsând să se tipărească la reşedinţa-i din Alba-Iulia aceea *cărţulie mică,* anume: *Catehismul Creştinesc* (calvin), care stârnì o mare revoltă printre drept-credincioşii moldoveniş (V. Iorga: Sate şi preoţi... p. 52 u.)

De altcum însaş afirmarea, că l-ar fi luat în apărare arhiereii moldoveni încă nu dovedeşte nimic (V. Dr. Bunea: Ierarhia.... p. 247.), mai ales dacă considerăm fasionarea, că Iorest s'ar fi plâns, că a suferit „pentru credinţa creştinească şi pentrucă *nu voià a se perverti la luteranism.(!)*“ — şi că *„superintendentul magiar George Csulai“* l-ar fi pârât la principe pe nedreptate. — Aste-s anacronisme! Anume: Nainte de toate aci nu erà vorba despre luteranism, ci despre calvinism. Deci o boacănă. — *A* doua: pe vremea menţionată nici nu Csulai, ci Cselei erà superintendent (Vezi argumentarea la Dr. Bunea: Vechile Episcopii... p. 94).

Adevărata pricină a depunerii lui Jorest a fost vieaţa lui scandaloasă: deoarece în vremea vizitărilor canonice: nu-şi împlineà datorinţele, ce le-ar fi avut ca un păstor şi vlădică cuminte, ci se purtà ca un spulberat plin de răutate, şi s'a dovedit „şi din lăuntru şi din afară de cel mai destrăbălat păcătos; cu preotesele ţinere şi cu alte muieruşti romănce mai desfrânate ducèà o vieaţă ruşi-

noasă din cale afară. S'au făcut deci *jelanii la principe*, şi după-ce s'a dovedit starea lucrului, a fost tras în judecată: adeverindu-se nelegiuirea înaintea sinodului; — fiind apoi bătut la porunca principelui cu vergele, fù alungat din Alba-Iulia şi în sfârşit şi din Transilvania, iar bunurile lui predate erarului" (G. Haner în Msc. ad annum 1638. V. Cipar: Arhiv... p. 629).

Se vorbià prin oraşe, între străini de bătaia cu vergi „a călugărului valah", — de ruşinosul trecut pentru care fù osândit, — de comorile, cari le-ar fi ştiut ascunse şi le-ar fi destăinuit pentru a scăpà de chinuri ş. a. (Iorga: Sate şi preoţi... p. 54).

(Va urmà).

Bibliografie.

In „Biblioteca Minervei" au apărut următoarele broşuri:

Nr. 45. Ioan Slavici: *Educaţia raţională*, Nr. 46. *Educaţia fizică* şi Nr. 47 *Educaţia morală*, sănătoase principii, basate pe scriitori celebri şi mai ales pe o bogată esperienţă.

Nr. 50. Dr. I. Duscian: *Tuberculoza*.

Nr. 53. Flamarion: *Erupţia Vulcanului Krakatoa*.

Nr. 54. Chamisos: *Minunata poveste alui Petre Schlemill*.

Nr. 55. Gogol: *Poveste*, traducere de Nic. Dunăreanu.

Nr. 59. Guyan: *Pentru părinţi şi copii*, pagini alese de morală şi educaţie.

Nr. 60. Macpherson: *Astronomie populară*, tradusă şi adausă de Victor Anestin.

Nr. 61. Turgeneff: *Asia*, roman tradus de N. Pastia.

Nr. 62. Balzac: *Albert Savarus*, nuvelă

A apărut: „*Luceafărul*" Nr. 6., cu următorul sumar: M. Sadoveanu Cenuşăreasa. — Ştefan Cacoveanu: Urieşul şi omul (fabulă). — N. Dunăreanu: Florian. — Vasile Stoica: Muzicei (poezie). — Poporanismul: — O anchetă literară. — Răspunsul d-lui I. Agârbiceanu. — Ecaterina Pitiş: Aş vrea să fiu un înger... (poezie). — Victor Eftimiu: Ca florile ce 'n umbră.....; Hamlet (poezii). — T. Mălin: Nunta (poezie). — G. Bogdan-Duică: Cronică teatrală: Electra de Sofocle şi Chinul de Florescu. — Oct. Goga: Un trandafir se stinge (poezie). — Maria Cunţan: Cântec popular (poezie). — * * * Cugetări. — Cronică: † Eugen Carada Arhitectura bisericească. Două concerte în Sibiiu. Sărbătorirea d-lui Maiorescu. Poeţii români în ungureşte. Congresul profesorilor. † Dr. Karl Lueger. Reviste şi ziare. Ştiri. — Poşta Redacţiei. — Bibliografie. — Ilustraţiuni: Biserica unită Sf. Vasile din Bucureşti. Biserica unită Sf. Vasile din Bucureşti în veşmânt de iarnă. „Cantecler": Act. I. Imnul Soarelui. Act. II. Dimineaţa cocoşului. Act. IV. Noaptea privighitoarei.

Prospect. Nimeni nu contestă valoarea ştiinţelor în vieaţa culturală a unui popor.

Totuşi aşa de puţin se lucrează la noi pentru înaintarea şi răspândirea ştiinţelor! Abia câte un articol de revistă, câte-un foileton de ziar: ecouri rătăcite în pustiu.

Cu atât nu ne putem fericì!

Ne trebuie alt interes, altă atragere, altă răspândire. „Wir wollen weniger gehoben und fleissiger gelesen sein." Această ţintă ar trebuì să o urmărească toate societăţile noastre ştiinţifice, de aici şi de dincolo, precum şi muncitorii particulari. Altfel, ce folos de volumele frumos rânduite în rafturile magazinelor?

Din parte-mi voind să-mi adun în volume ordonate sistematic şi uşor accesibile atât foiletoanele şi articolele atingătoare de ştiinţă, publicate deja în ziare şi reviste, cât şi altele nepublicate până acum, — nu aflu cale mai potrivită decât editându-le în fascicole de câte 3—4 coale, octav, cari să poată fi legate, ulterior în volume portative Voiu scoate tot la trei luni câte-o fasciculă. Abonamentul anual Cor. 5.

Pentru a mă lămurì asupra tiragiului, binevoiţi a Vă înscrie, D-Voastră şi cunoscuţii D-Voastră ca abonaţi, iar listele împreună cu taxele de abonament a le expedà subsemnatului.

Geoagiu-Algyogy, (Hunyad m.)

Gavril Todica,
contabil.

Ministerul r. Ung. de culte şi instrucţiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. ***Orarul general şi particular pentru şcolile primare cu 1, 2 şi 3 învăţători.***

2. ***Planul de învăţământ şi îndreptarul metodic.*** pentru şcolile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş. Aprobat din Conferinţa Episcopească, ţinută în 7 Septemvrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Baiázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru şcoalele cu un învăţător —·80
„ „ „ doi „ 1·20
„ „ „ trei „ 1·60
plus *20 fil. porto* pentru fiecare.

La comandă să se spună apriat, că se doreşte un orar pentru şcoala cu un învăţător, ori cu mai mulţi învăţători — Altcum se trimite întreagă colecţia, ce costă 2·30 cor. franco.

Atragem atenţiunea oficiilor protopopeşti şi parohiale, precum şi-a învăţătorilor nostrii din Arhidieceza de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş, dieceza Szamosujvár Gherlei, Nagyvárad—Orăzii mari şi din dieceza Lugos—Lugoşului asupra hotărârii conferenţei Episcopeşti din 7 Septemvrie 1909. Nr. 6693; prin care atât *Orarul*, cât şi *Planul de învăţământ* şi *Îndreptarul metodic* sunt obligătoare pentru toţi.

Comande se pot face la **Tipografia Seminarială**.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**
Redactor responz.: **Augustin Gruiţia**

Asociarea Eszék-iană de ajutorare reciprocă

plăteşte membrilor săi în caz de moarte Cor. 2000·— ca ajutor la caz de moarte, Cor. 50·— ajutor lunar la caz când membrul nu-şi va puteà câştigà hrana şi Cor. 50·— rentă în toată vieaţa, dacă a fost membru 30 de ani; mai departe Cor. 2000·— până la Cor. 20,000·— pentru zestre la caz de căsătorie a fiicelor membrilor.

Pentru adunarea de membrii se caută **reprezentanţi** isteţi eventual o **agentură generală** pe lângă salar fix şi proviziune.

Ofertele să se trimită: Direcţiunii ***„Asociării Eszék-iană de ajutorare reciprocă" în Eszék.*** (19) 2—3

Nr. 22—1910. (18) 2—3

Concurs.

Acei întreprinzători, cari doresc a luà în întreprindere edificarea bisericii gr.-cat. din *Lopadea-română*, sunt invitaţi că:

Sau să-şi înainteze ofertele însoţite de vadiul de 750 coroane la oficiul protopopesc gr.-cat. în Aiud până în 12 April 1910 la 5 oare p. m.

S'au depunând vadiul de 750 coroane la mâna curatoratului parohial din Lopadea-română, să ieie parte la licitaţiunea publică minuendă ce se va ţinè în 13 April 1910 la 10 oare a. m. la oficiul parohial gr.-cat. în Lopadea-română.

Planul, preliminarul şi condiţiunile de licitaţiune să pot vedeà în Aiud la oficiul protopopesc greco-catolic dela 8—10 a. m. şi dela 3—5 p. m.

Curatoratul îşi rezervă dreptul a dă întreprinderea cui va vol, fără considerare la suma de întreprindere.

Lopadea-română, 10 Martie 1910.

Ioan Maior, *protopop gr.-cat.*
Toma Pop, *paroh gr.-cat.*
Teodor Milea, *curator primar.*

Mamele cari au să nască

află un nutremânt sănătos şi întăritor în

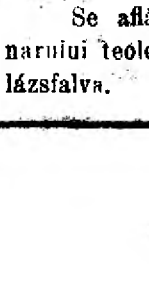

Emulziunea-SCOTT

făcută din ulei de ficat de peşte.

Efectul ei surprinzător de bun să observă numai decât.

O probă cât de mică te va convinge despre adevărătatea lucrului.

In timpul lăptării — Emulsiunea SCOTT — fereşte pe mamă de slăbire — produce lapte de ajuns şi copilului îi dă o faţă rumenă.

La cumpărarea Emulziei, luaţi sama să aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul

(50) 16—28

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă!
Preţul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.
Să capătă în toate apotecele.

Picurile de stomac ale lui BRÁDY

provăzute cu marca de scutinţă: **Vergură Maria de Mariaczell,** în decurs de 30 de ani într'atât s'au răspândit încât nici într'o casă nu pot lipsì. Cu neajuns efect se folosesc aceste picuri în *contra stricării stomacului, a arsurii de stomac, a încuierii scaunului, sgârcâului de stomach şi cap, a vomării, insomniei, anemiei ş. a.*

Se află de vânzare în toate farmaciile: 1 sticlă mare cor. 1·40 sticlă mică 80 fil. — Pe poştă se poate comandà dela farmacia **BRÁDY K.** a *„Magyar Királyhoz"*, Bécs I. Fleischmarkt 1., Depot 241.

Să fim atenţi la marca de scutinţă, care reprezintă pe Vergură Maria de Mariaczell precum şi la pachetarea roşie şi a subscrierii, care este copia celei de pe chipul acì alăturat

(17) 3—20

A apărut: **Elemi Népiskola Értesitő Könyvecske — Indice pentru şcolile poporale primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminariului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

Prima pepinerie de viță de vie pe

Târnavă.

Proprietar: ***Frideric Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută, ca prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, liferează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoiți a cere Prețcurent ilustrat!

În prețcurent se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 15 20

Fi atent!

Fără de nici o cercetare chemică se poate convinge ori cine despre eminenta calitate a tuburilor de

cigarete START antinicotin

dacă arde un tub gol START și asoamănă cenușa acestuia cu a ori cărui alt tub, fie acela chiar din hârtia cea mai scumpă.

După scurtă folosință, se poate convinge fiecine, că influințează excelent asupra sănătății, și nu usucă gâtlejul.

Hârtia de cigarete START, cea mai fină Verge egipt. se află în toate tutungeriile de seamă.

Deposit principal:

Tutungeria de specialități Blaj.

16 (4 10)

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 9 -?

Concurs.

La postul de cantor din filia Băgaciu protopopiatul Diciosânmărtin să escrie concurs cu terminul de 3 Aprilie 1910 st. n. pe lângă următoarele emolumente:

1. Casa parohială de locuit și toate superedificatele de pe curtea parohială, grădina și cimiteriul împreunat cu aceeaș grădină.

2. două jugere loc arătoriu comasat în capul satului.

3. 20—25 metrete cucuruz sfărmit și tot atâtea zile de lucru.

4. Dela fiecare cap de familie atâtea metrete de cucuruz sfărmit, câți prunci va dà la ascultarea religiunii, pe care o va propune cantorele în lipsa preotului local, și câte 20 fileri de fiecare prunc.

5. Drept de pășunat în pășunea comunală

6. Din pădurile satului în fiecare toamnă o grămadă de lemne.

7. Terțialitatea stolară

Doritorii de a obținea acest post au să-și înainteze rugările în scris, provăzute cu estras de botez și diplomă de curator, oficiului parohial din Șaroșul-unguresc, până la terminul amintit, și în ziua de 3 April a. c. st. n. a să prezentă la sf. biserică.

Băgaciu la 13 Martie 1910.

Nicolau Frâncu, adm par. **Ioan Lungu,** cor. prim.

(20) 2—2

In Librăria Seminarului teologic gr.-cat. din Blaj se află de vânzare ***Calendarul „Minervii"*** cu 1 cor. 20 fil. + 10 filer. porto postal.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania"

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantagioase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morții cu termin fix; asig. de zestre și asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra **accidentelor, infracției** (furt prin spargere) **asig. p. pagube la apaducte.**

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168 13
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,571,035 51
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 foc	„	112.045.412 —
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 viață	„	10,847,132 —
Fonduri de întemeiare și de rezervă	„	2,309,387 —

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2) 11—52

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric 3: 11—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de ar epare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul anui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tosce de metal.

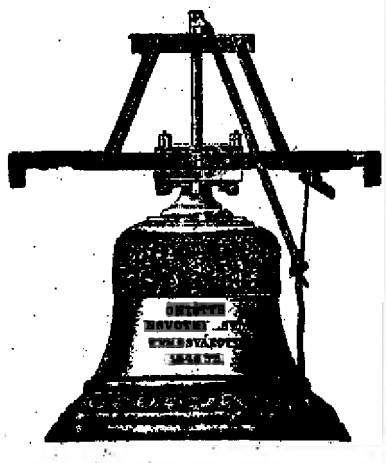

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:

Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.

Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:

Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 2 Aprilie 1910.** **Numărul 14.**

VASILE de STROESCO.

Nu ne putem înmoià condeiul într'o călimară de aur, ca să cinstim după cuviinţă numele din fruntea acestor rânduri.

Nu avem glasul de tunet al proorocului pentru a-l vestì lumii românești cu triumful aceluia, care n'a glăsuit în pustie.

Şi nu avem condeiul din cel mai zdravăn brad al pădurilor norvegiene, pentru a-l împlântà în craterul Etnei, — vorba lui Heine — ca să scriem cu litere de pară pe bolta cerească un nume, un singur nume, pe care generaţiile viitoare să-l cetească cu admiraţie!

* * *

In nizuinţele noastre pentru cultura naţională ne-am simţit totdeauna mai tari prin cel mai mic sprigin, ce ni-s'a dat dela obştea românească.

Inţelegeam atunci, că avem îndărătul nostru o falangă puternică, ştiam că ţinta noastră e sfântă şi că trebuie să mergem necontenit înainte, chiar de am sucombà sub povara multelor sarcini, ce ne cutropesc.

In urma urmei oameni suntem cu toţii şi rolul nostru e aşa de incolor în marea luptă, ce asigură trăinicia unui neam.

Dar condeiul nostru se oţeleşte, şi glasul nostru de modeşti cronicari ai evenimentelor zilnice se întăreşte, când un eveniment extraordinar ne ridică mult deasupra aşteptărilor noastre de gazetari vizionari.

* * *

Vasile Stroesco?

Cine e acel Vasile Stroesco, care ne-a scos din făgaşul obişnuit al articolelor noastre pesimiste?

Nu avem nici noi fericirea de a-l cunoaşte mai de aproape şi vom ilustrà paginile „Unirei“ cu portretul lui, îndată ce ne va fi cu putinţă. Cunoaştem acest nume din „Enciclopedie,“ unde un Stroesco e fixat ca mare filantrop român.

E rudă, fără îndoială cu fericitul filantrop, căci sângele apă nu se face. . . .

Şi ne-a trimis — observă bine, cetitorule, căci nu e greşala de tipar! — 100.000 coroane, ***zi: una sută mii coroane pentru fondul cultural.***

* * *

Din Davos-ul Şviţerei, unde oamenii merg să-şi vadă de sănătate, ne-a sosit această solie luminoasă, care ne-a electrizat pe toţi, dându-ne noui forţe de muncă, în greaua noastră luptă pentru existenţă.

Nu cunoaştem încă datele biografice ale Mecenatelui, care prin acest gest princiar s'a ridicat în planul dintâi al fondatorilor noştri de fericită pomenire — dar ne închipuim, că e om mai în vârstă şi s'a gândit să încunune cu un nimb de glorie părul cărunt al fericitelor sale bătrâneţe.

S'a gândit poate, primind apelul adresat credincioşilor noştri: Iată, eu nu sunt unit, dar sunt român şi vroi să contribui şi eu cu o sumă oarecare pentru a ajutorà pe fraţii mei în greaua lor muncă culturală.

El nu s'a cugetat la cât a dat X sau Y — nu a făcut inutile reflexii comparative, ci şi-a zis: Vroi să ajut cultura românească, — şi a ajutat-o!

Cu gestul lui de dărnicie princiară ne-a dat un imbold de nepreţuit în nisuinţele noastre spre ideal.

* * *

Şi până să avem fericirea de a-Ţi cunoaşte datele biografice, Te rugăm, nobile suflet de Mecenate, să primeşti omagiile noastre, cari sunt ale unui popor din sângele tău, un popor sărac şi umilit, care a ţinut însă în totdeauna cu îndârgire seamă de biserica şi de limba lui naţională.

Scrisoarea dlui V. de STROESCO.

In legătură cu primul nostru publicăm textul scrisoarei dlui V. de Stroesco:

$^{12}/_{25}$ Martie 1910.
Davos-Platz (Svițera).

Onorată Administrațiune!

Am primit apelul dumniavoastră către Românii greco-catolici, prin care îi învitați să participe la înființarea Fondului Cultural al Arhidiecezei gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș. Ar trebui ca dumniavoastră să faceți apel la toți românii fără distincțiune de confesiunea lor. Spre fericirea noastră, diferența de confesiune, nu ne desbină pe noi. Neamul românesc, deși aparținând la două confesiuni, în aspirațiunile lor naționale, rămâne unit și nedivizat. Unitatea asta provine din sentimentul național puternic a tuturor, și în mare parte datorează demnității clerului de ambele confesiuni. Deși nu sunt de confesiunea greco-catolică, unită, dar fiindcă românii, de amândouă confesiuni trăiesc între dânșii ca adevărați creștini și prin urmare ca frați, ca răspuns la apelul D-voastră, subscriu în folosul fondului cultural greco-catolic suma de una sută mie de coroane, din care bani — zece mii coroane Vă trimit prin mandat postal acum, iară restul de nouăzeci de mii coroane Vă voiu trimite până la toamnă, ce-l târziu până la 1 Decemvrie anul curent.

Binevoiți a primi considerațiunile mele mai distinse.

(ss.) Vasile de Stroesco.

Știrea a făcut o impresie de nedescris. A fost ca un răsărit de soare într'o noapte de nesiguranță.

Aflăm, că Prea Veneratul Consistor și-a exprimat mulțămita nobilului Mecenat.

Redacția „Unirei“ l-a salutat telegrafice pentru darul lui prințiar.

CONVOCARE.

Alegătorii aparținători partidului național român sunt învitați prin aceasta la

Conferența generală electorală

pe ziua de *Marți 5 Aprilie st. n.* în Sibiiu, sala „Gesellschaftshaus“ la oarele 10 a. m.

ORDINEA DE ZI:

1. Deschiderea conferenței generale.
2. Constatarea cercurilor electorale reprezintate la conferență.
3. Desbaterea asupra atitudinei partidului în fața apropiatelor alegeri dietale.
4. Concluzii.

George Pop de Băsești m. p.
Dr. T. Mihali m. p. **Dr. V. Lucaciu** m. p.

Theatrôn politicôn.

(Continuare).

Oricare stăpânitor, trebuie să se ferească de a nu hotărî cuiva pedeapsă mai mare decât vina sa; nici pentru aceleași greșeli pe unii să-i taie, iar pe alții să-i ierte. Romanilor nu li-se părea lucru mai neleginit, decât atunci când vedeau pe împăratul Domițian, că vinovaților săraci le tăià capetele; iar celor bogați tot pentru o asemenea vină le luà numai averile. Un stăpânitor nu trebuie să socotească, nici prietesug, nici rudenie, nici națiune, acolo unde trebuiește dreptatea.

Soarele nu este altul la cel bogat și altul la cel sărac; ci tot cu aceleaș raze încălzește pe toți fără osebire. Asemenea și stăpânitorul este dator să urmeze și să nu caute persoanei, ci dreptății. După cum tot într'o cumpănă se drămuiește și aurul și plumbul, asemenea tot cu o dreptate, se cuvine să se arate și către cel bogat și către cel sărac, și către cel mare și către cel mic.

Filozofia asemănează pe stăpânitor cu centrul, zicând: că precum centrul este punctul circumferinței (cercului), din care punct razele ce se trag până la circumferință sunt de o potrivă în lungime, asemenea și stăpânitorul socotindu-se de centru, este dator să împrăștie dreptatea de o potrivă și fără părtinire la toți supușii; căci cel dintâi lucru al bunei cârmuiri este buna întocmire.

Egipteuii aveau de semn al dreptății chiparosul; de oarece arborele acesta crește foarte drept din rădăcină până în vârf și ramurile lui au o minunată întocmire. Stăpânitorul cel bun, care este apărătorul binelui și al dreptății, este dator să nu se abată din hotarele bunei cârmuiri, ci să deà fiecăruia dreptul său fără părtinire și fără a fi stăpânit de vre-o patimă. Limba este neîmpărtășită de umezeli și cunoaște toate gusturile.

Lumina ochilor este fără de văpseală și deosebește toate văpselile. Asemenea și stăpânitorul se cuvine să fie liber și nepărtinit, nestăpânit de ură, de amor și de celealalte patimi, cari turbură sufletul, spre a puteà cunoaște patimile și greșelile celoralalți.

Dreapta judecată se strică mai cu seamă din cauza acestor patru patimi adecă: frica, amorul, ura, invidia și lăcomia sau mituirea. Pentru frică a osândit Pilat la moarte pe Mântuitorul Hristos cel fără de păcat și mântuitor al lumii. El, cunoscând mai înainte nevinovăția mielului lui Dumnezeu, dorià să-l

FOIȚĂ.

Dela teatru Național.

(fărâme din țară).

Leonescu fratele nostru de scenă, ședea pe un divan roș mâncat de molii și cu capul lăsat pe-o mână recită în memorie pentru a nu știu cât-a oară, rolul lui Luca Arbore, din piesa „Viforul“ al meșterului Delavrancea. În actul al treilea unde se adresează lui Vodă-Ștefăniță „ura asta mică pe care am ținut-o în brațe, ura asta astăzi a crescut mare.....“ îndreptând degetul amenințător spre fereastră, s'a sculat în picioare și în răsfrângerea orbitoare a zăpezii, figura sa părea uriașă, vinișoarele de pe obraz se dilatau și în centrul ochilor pătați cu sânge, se năștea o lumină bolnavă, ce n-o putea ascunde în vădita revoltă ce-i încătușase ființa.

În foaierul cald erà o sobă de teracotă solemnă ca un monument medieval, care înghițeà mari bucăți de lemn de cer. De-o parte pe peretele ruginiu, două oglinzi oarbe absorbeau melancolia unei epoce tocite în muncă și pe suprafața lor se prinse o sudoare subțire și rece ca gheața, pe care se puteà scrie cu degetul arătător, ori-ce fel de epigramă la adresa directorilor generali de teatru răi și ambițioși, de până acum.

Soneriile zbârnăiau sus în tavan și ușile se frecau cu nervositate prin care actorii se iveau unul câte unul, cu capu greu adus înainte, cu un semn de întrebare, muți ca și cum nu ar ști grăi nimic, umplând divanurile bătrâne, cu trupurile lor moi de plictiseală. Câte unul își acățà mâna de marginea jiletcei și-și frecà ghetele de parchet ca la patinaj, dar cu mintea poate că scormoneà fiorii succesului apropiat.

La câte nu gândește artistul?! Vieața sa e un chin de peripeții?!

În coridorul văduv de lumină, se aude o tusă seacă și până a nu intrà *Brezeanu* pe ușă, actorii râd între ei. Comicul Brezeanu face parte, din slăvita tagmă alui Gambrinus. Mereu îi sunt aburiți ochelarii, pe nasu-i roș ca pipărușul. Exterioru-i e o slabă dovadă, de ceeace palpită întrânsul. Te poftesc dragă cititorule, să-l urmărești pe scenă în Avarul lui Moliere, ca să nu mai ai timp să-i găsești vre-o vină. Când Brezeanu a călcat cu piciorul stâng în foaier zvonul și voea bună și-a făcut cuib în toate inimile și chipurile tuturor se transfigurează, doar Bârsan ședeà cu spinarea către azistența artistică și rătăcindu-se prin geam, în noianul de fulgi rotitori, ce îngroapă cușmele de zăpadă pe streșini, se credea că-i în vârful Parnasului întroenit.

Când a sosit *Ion Petrescu* tinerii cu o înclinațiune de admirație l-au cuprins de mână și i-au făcut loc să șeadă ca unui copil, căci sub acoperemântul templului artistic, nu cred să fie altul mai tare îmbrățișat. Publicul spectator apreciază înfricoșetorul talent a lui Ion Petrescu. Câte figuri făimoase de intrigă cunoașteți în istoria teatrului clasic, dânsul le-a susținut sub cea mai ideală formă dramatică, înveșmântându-le în toga originalității. Și astăzi sălășluește întrânsul acel demon de emoțiune, cu care a îngrozit pe abonații teatrului său, de câteori se așteptau la un Ibis sau la un Iago, domol, blând sau îngăduitor.

Suveranul teatrului român *Notara*, câteva clipe întârzie și intră și el.

— Salve Maestre!

Un nas de șoim îi ascute profilul, iar ochii săi neobișnuiți de mari, par a fi umpluți veșnic de-o sfidătoare înțelepciune.

În adunarea de artiști după măreția staturei sale și după alura care și-o ia fără voință, căci așa este născut, poate să găcească și profanul, că el este arbitriul scenei. Artiștii fac roată în jurul său, fiindcă le istorisește o pățanie din tinerețe. Vocea-i de bariton purcede de pe buzele-i cărnoase în graiul dulce românesc, ca o cântare alinătoare de leagăn și variată ca o cantilenă. L-am văzut acasă comod, în cămașă de noapte, cu pieptul desfăcut ca un călugăr trapist, picurând elixir într'un potir de argint. Muindu-și severitatea aparentă într'un zâmbet drăgălaș, am aflat că altfel e în sala de repetiție și altfel când se plimbă pe ulițele Capitalei.

mântuiască din gurile lupilor celor vărsători de sânge, dar mai pe urmă auzì cuvintele acestea: „De-l vei lăsà pe acesta, nu eşti prietin Cezarului.“

Îndată Pilat s'a înfricoşat şi a strigat plin de sfială: „Luaţi-l voi pe dânsul şi judecaţi-l după legile voastre.“

Pentru amor femeia lui Tliptolem a poruncit să spânzure pe Eleua, temându-o cu bărbatul său. Cei vechi zugrăveau pe amor ca pe un copilaş desbrăcat şi cu ochii legaţi ca să arate lumii, că unde stăpâneşte el, mintea şi judecata lipseşte. Un filozof a zis: „cei amorezaţi sunt ca şi cei fără de minte.“

Midia, pentru pizma ce aveà cu Jasòn, şi-a omorât copilul.

Pigmalion, pentru lăcomie, a omorât pe Zileu, bărbatul Didonei soră-sa, ca să-i stăpânească bogăţiile.

Alexandru cel mare se laudă pentru statornicia sa întru dreapta socotinţă; căci odinioară îl rugà mamă-sa ca să omoare pe un nevinovat, zicându-i: „Adu-ţi aminte o fiul meu! că te-am purtat nouă luni de zile în pântecile meu şi altele.“ El i-a răspuns foarte înţelepţeşte: „O scumpa mea maică! cere-mi altceva să-ţi fac pentru aceasta şi bucuros îţi voi împlinì; iar ca să ridic vieaţa unui om nevinovat, nu o pot face, din cauză, că nu se poate răscumpărà cu nici o facere de bine.“

Cuvinte aurite şi vrednice de pomenire! Iată un stăpânitor bun, care nici pentru dragostea mamei sale n-a voit să se abată din calea dreptăţii, arătându-i-se mai mult de împărat, decât de fiu.

Nu mai puţin este vrednică de pomenire şi aceea ce ne spun istoriile vechi despre frumoasa pildă ce a dat lumii Artaxerxe, fiul lui Xerxe. Acesta, fiind rugat de un ministru al său, ca să-i dea voie cam fără dreptate, din care se folosià cu o sumă însemnată de monedă, îi ziceà, că nu i-ar cere această facere de bine dacă n-ar aveà trebuinţă de 30,000 darica! (monedă perziană).

Împăratul, ca să păzească dreptatea, porunci numai decât vistierului său de-i numără această sumă, zicându-i: „Iată aceea ce te sileşte a-mi cere lucru nedrept. — Eu nu voi fi mai sărac fără dânşii, dar voi fi foarte nedrept de-ţi voi împlinì cererea.“

Iată împărat drept! El nici pe prietin nu l-a măhnit, nici dreptatea n-a călcat-o.

(Va urmà).

Congregaţia de primăvară a comitatului Albei-inferioare. Joi în 31 Martie s'a ţinut la Aiud adunarea generală de primăvară a comitatului Albei-Inferioare. Să svonisă din vreme, că adunarea va fi agitată şi furtunoasă. Koşuthiştii căzuţi şi-au măsurat puteriile cu liberalii ajunşi iar la cârma comitatului. Adunarea n-a fost aşa de cercetată precum să aşteptà. Membrii unguri au fost cam la 120, iar români din Blaj: canonicul Dr. Isidor Marcu, Dr. Ioan Sâmpălean, Ioan F. Negruţiu, Gavril Precup, George Bărbat, Dr. Ioan Raţiu, Dr. Laur. Nestor, Dr. Danil Szabó, — protopopul Ioan Maior dela Aiud. Francisc Boţan, preot în Bărăbanţi, Pataki din Mihalţ, Florian Rusan din Alba-Iulia şi Hagea din Măgina.

La ordinea zilei au fost scrisorile de adio a foştilor miniştri Apponyi şi Darányi; rescriptul de denumire a noului guvern şi rescriptele miniştrilor Serényi şi Hazai; apoi socotile comitatului, raportul vicecomitelui — chestii de administraţie a comunelor şi rescriptele comitatelor referitoare la votul universal şi inscripţiile dela şcolile confesionale. Dintre români au luat cuvântul Dr. Sâmpălean la scrisoarea de adio alui Apponyi — arătând că Românii nu să simţesc de loc îndemnaţi a să supărà pentru depărtarea lui.

O discuţie mai viuă s'a făcut la scrisoarea de notificare a noului guvern. Comisiunea permanentă a propus să se ia spre ştire denumirea guvernului cu adausul că în acţiunile constituţionale va fi sprijinit; şeful koşutiştilor profesorul Fogarasi, a înaintat o contra-propunere, pe care au sprijinit-o alţi doi oratori; Dr. I. Marcu a precizat atitudinea partidului naţional comitatens prezentând o moţiune, ca să se iéie simplaminte spre ştire. — Propunerea comitetului permanent a fost susţinută de advocatul Müller Ienő. Punându-se la vot a eşit propunerea comitatului, Fogarasi şi soţii abia au întrunit 33 voturi. Românii s'au abţinut dela vot. Erà interesant — să vezi ultimele sforţări a stăpânilor de ieri şi mai ales plecozarea îngâmfatului Fogarasi în faţa situaţiunii schimbate. La raportul vice-comitelui au luat cuvântul prof. G. Precup şi advocatul Szabó; iar la rescriptul comitatului Békés, protopopul Maior. — Vice-comitele a declarat, că pe viitor va ţineà seamă de dorinţele românilor.

Atitudinea Românilor a fost deamnă, păcat că sunt puţini cei-ce îşi fac datorinţa în vieaţa noastră comitatensă.

Mişcări electorale. Campania electorală a început de-a binele. Preste toată ţara suflă vântul îndemnurilor şi promisiunilor. Partidele vechi prin deputaţii lor născocesc tot felul de şiretlicuri ca să-şi poată ţineà numărul şi vaza rău compromisă. Partidele nouă vin în numele ideilor moderne, cari ştiu, că prind şi cuceresc în detrimentul partidelor vechi. Dar nici unul nu vine cu gândul şi inima deschisă — fiecare îşi are rezervele sale ca în caz de pericol să poată

Liciu prietenul vestitului tragedian italian Alfredo de Sanctis, este cel mai cult bărbat din pletora artiştilor noştri. Se lipeşte aşa de minunat de dramele moderne, că-l poţi alătură cu apucătura şi fineţa de a redà, cu francezul Feraudy. Ei se cunosc amândoi şi se laudă reciproc. Clipindu-şi ochii cu iuţeală şi frecându-şi palmele în neastâmpăr, de abea poate stà să asculte glasul Maestrului.

După un răstâmp se începe repetiţia cu bărbaţii, căci doamnelor artiste li-s'au îngăduit să vie mai târziu, ca să nu-şi surmeneze trupul delicat. Trebuie să le cruţăm, cât putem şi cât mai avem timp!

Directorul general mărunt ca un sfredeluş, înfigându-şi barba-i castanie în poporul de bărbieriţi aruncă porunci sonore ca un clopot.

Cu geanta de piele de crocodil subţioară, nerăbdător caută a apucà calea Universităţii unde va vorbì astăzi despre „Începuturile teatrului francez în secolul al XIII-lea“. O lume înprestriţată de intelectuali împreună cu tinerimea studioasă dar gălăgioasă, de abea aşteptau pe orator să urce postamentul tribunei.

Atâta subtilitate are în dezvoltarea prelegerii, atâta claritate şi măestrie în felul de a se exprimà şi atâta sonoritate şi muzică în pronunţare, că nu-l voi uità în vecii vecilor.

Vornicul Cărăbăţ (Ion Petrescu) se repede către Ştefăniţă-Vodă (Liciu) şi strigă într'un avânt de vrăjmăşie „Măria-Ta ştii când Filestenii au luat stâlpii în braţe şi stâlpii au căzut peste ei?! (arătând pe boerii adunaţi împrejur)..... noi suntem stâlpii!“.

Maestrului nu-i place cum e accentuată fraza şi face semne spre a se mai repetà încă odată. Ca tunetele izbucnesc cuvintele din gura vornicului Cărăbăţ şi fug repede de se ascund în sânul Voevodului Ştefăniţă a cărui suflet tresaltă, încins de flacăra furiei roditoare La unsprăzece a. m. se întinde o pauză de o jumătate de ceas în care actorii să îmbie cu ţigări aromate.

Din toate colţurile se stârnesc spirite pariziene, când cea mai strălucitoare din artiste sfăşie cu chipu-i târzielnic dar minunat, marama viorie de fum de ţigară. *Tina Barbu* joacă rolul Doamnei Tana, prinţesa Moldoevi. Repetiţia se continuă pe urmă fără popas, fără gâlceavă, şi fără Delavrancea .....

Carol Szöke.

SONET.

Apa trece,
Pietrile rămân.

O blândă floare ruptă din tulpină
E toată bucuria pământească:
In mâni începe să se vestejească,
O zvârli, — de dânsa nimeni nu s'anină.

Aşa trec toate fără să mai vină,
De vin din nou, vin să te amărească.
Căci mâna ta nu poate să le oprească
Şi sufletu-ţi în urma lor suspină.

Se zbate pieptul tău de dorul rece
Rămas ca piatra'n unda care trece:
În lume toate sunt amărâtoare.

Speranţa-i dulce tămăduitoare
Ce singură î-ţi mai rămâne încă
În doru-ţi şi în jalea ta adâncă.

† Neagu.

avea ușa de ieșire. — Toți poartă în primul rând interesul clasei din care fac parte — iar de țărănime să interesează numai cât durează campania electorală. — Poporul maghiar dovedește o ținută foarte rezervată față de toate promisiunile și de tot zgomotul ce-l fac deputații maghiari prin cercurile electorale. S'a săturat de atâtea vorbe — așteaptă fapte, — iar fapte dela oamenii aleși nu au văzut. Să vină alții dară — ruptura între inteligența maghiară și poporul maghiar crește mereu.

Ce deosebire între noi și ei; — ce deosebire între însuflețirea caldă și sinceră a poporului nostru și între cea a po-porului maghiar înșelat în așteptările sale de atâtea ori. I-a cerut votul nu ca să fie ușurat, ci apăsat de poveri pe zi ce merge tot mai mult.

* * *

Pe 29 Martie a fost conchiemată în Alba-Iulia o mare adunare electorală din întreg comitatul Albei-Inferioare. Deja de dimineața se vedeau cete de oameni veniți din depărtări să iele parte la adunare, care s'a deschis la 11 oare a. m. într'o sală mare a hotelului Europa. A fost popor mult și inteligență, aproape la 3000 de oameni. O impresie bună făceà mulțimea preoților, cari au grăbit din depărtări în fruntea poporului să vină și să arete, că ei înțeleg glasul timpului și își pricep rostul lor în mișcările noastre de orice fel.

A vorbit poporului frumos și calm *Dr. Alexandru Vaida,* fiind aproape la fiecare frază aplaudat. — Dl *Aurel Vlad* reflectează la vorbirea lui Tisza dela Arad și spune, că vom dà piept cu îndârjire și cu credință nestrămutată în drepturile noastre — nu cu Tisza ci cu iadul chiar — căci e sfântă cauza pentru care luptăm, și cu noi e Dumnezeu. A vorbit Dnul protopop *Teculescu* explicând pe înțeles rostul conferinței naționale dela Sibiiu, ce se va ținea în 5 Aprilie și a propus pe ceice sunt a se trimite la conferință, ca reprezentanți ai cercurilor electorale din comitatul nostru și anume: *Aiud*: Dr. I. Marcu, Dr. D. Szabó, Ioan Maior, Dr. A. Nicolescu, *Abrud—Roșia*: Dr. Ș. Pop, Dr. V. Fodor, Dr. N. David, Dr. C. David. *Ighiu*: Dr. A. Vaida, I. Gomboș, N. Florescu, E. Beșa. *Vinț-de-jos*: Dr. I. Maniu, C. Colbazi. S. Alămorean, V. P. Maior. *M.-Uioara:* E. Pop, Dr. I. Morar, Dr. L. Nestor, A. Ciato. *Alba-Iulia*: R. Patița, I. Teculescu, T. Păcățianu, Dr. I. Pop. *Ocna Sibiiului*: Dr. Ioan Sâmpălean, I. Popa, Dr. N. Cristea, Dr. Ioan Dordea.

Dl advocat *Rubin Patița* dă sfaturi și ambiționează poporul să țină cu tărie la conducătorii săi și să nu-și facă de lucru cu străinii, cari numai binele nu ni-l voiesc.

A vorbit mai în urmă Dl Dr. I. Maniu, cu minte și spre înțelesul tuturora — a fost cel mai ascultat vorbitor.

A fost o adevărată mângâiere sufletească să vezi atâta popor sorbind cu atâta drag vorbele bărbaților noștrii de frunte. E atâta însuflețire curată în popor e așa de bun încât învingerea cu astfel de popor e fără îndoială pe partea noastră.

E rândul nostru, a inteligiții, să ne facem datoria și să lucrăm cu inima caldă și fără interes pentru luminarea și deșteptarea poporului.

Trăim vremuri grele și dela bărbăția și destoinicia noastră atârnă dacă vremile aceste să vor schimbà în spre bine ori în spre mai rău.

Dacă vom pricepe situația și ne vom face zid de apărare al drepturilor noastre vom învinge.

Trebuie să ținem cu îndărătnicie la oamenii noștrii de frunte scoțându-i învingători în toate cercurile unde avem putință.

Să fim stăpâni pe inima și conștiința noastră și să nu lăsăm să între străinii la ele căci ei pângăresc și batjocoresc. — Și vai de poporul care-și vinde inima și conștiința.

Trei sute de morți. Tinerimea maghiară din Ökörító a aranjat în 27 Martie sara o petrecere într'o șură. — La aceasta petrecere au fost invitați o mulțime de inși de prin satele din jur. S'au vândut preste 400 bilete. In sală s'au fost adunat la 500 persoane. Comitetul aranjator, ca publicul dansator să nu fie îmbulziți de cei nechiemați a baricadat poarta țintuindu-o cu scânduri bătute cu piroane, și a lăsat o ușă prin care abia puteà intrà un om.

Șura unde s'a aranjat petrecerea erà din scânduri cu grinzi de brad și acoperită cu paie. De grinzile șurii atârnau decorurile și cununile uscate rămase dela petrecerile din vară. Cinci lămpi mari cu petrol luminau spațul alături de alte lampioane din hârtie.

Petrecerea abia s'a fost început când explodând o lampă cu petrol și împroșcând în toate părțile a isbucnit focul și cu el deodată strigătul înfricoșitor, încetând pe o clipă și veselia și muzica și dansul. Pe-o clipă toată lumea a rămas înlemnită la strigătul unei morți în flacări, ca apoi în culmea groazei de moarte să se înceapă strigătul desnădejdii și lupta pentru mântuirea propriei vieți, care nu cruță nici copii, nici femei.

In câteva clipe toată șura erà în flacări. Toată lumea se îmbulzeà spre ieșire ca să poată scăpà. De sus cădeau preste oameni grinzi de foc aprinzând hainele pe ei. Ceice nu se puteau apropià de ușe fugeau desperați cu hainele arzând prin sală până ce cădeau jos sbătându-se în dureri, striviți în picioare de ceice mai aveau putere să fugă și să se sbată prin sală. Erau adunați aproape toți la ușă, care erà înfundată de trupuri de nu mai puteà ieși nime. Păretele cu poarta în urma presiunii mulțimii din lăuntru căzù în afară, dar în acelaș timp căzù asupra celor din lăuntru întreg acoperișul îngropând sub povara tăciunilor sute de oameni. Au ars 300 și au fost greu răniți 112.

Cât de crâncenă a trebuit să fie lupta pentru viață se poate vedeà din faptul, că a doua zi după depărtarea ruinelor, s'au găsit pretutindeni haine, ghete, cisme pe cari ceice le purtau și le smulseră unul de pe trupul celuialalt. Intre cei scăpați abia sunt câteva femei. Aproape toate femeile și fetele au pierit înădușite de fum și zdrobite de călcâiele bărbaților, cari au scăpat. Cei morți au fost îngropați într'un loc comun. Aproape nici unul nu a putut fi cunoscut.

CORESPONDINȚE.

Introducere de preot.

Valea Almașului, Martie 1910.

In 13 Martie n. c. s'a săvârșit cu o deosebită solemnitate și într'un cadru neobicinuit de măreț la astfel de ocaziuni, introducerea de paroh a On Emil E. Petran în parohia Almașul-mare, districtul protop. al Almașului

A luat parte la această serbare un public număros și distins. ceeace să explică prin faptul, că parohia Almașului-mare de un veac și mai bine, a fost condusă neîntrerupt de preoții familiei Poruțiu și Petran, a căror păstorire blândă și înțeleaptă, a rămas nouă urmașilor ca pildă strălucită de un clasic apostolat.

Consecvent, floarea mândră — dar rară — a recunoștinții, a prins rădăcini așa de puternice în sufletul poporului de aici și a tuturor celor ce cunoșteau întinsul sbuciumelor și largul frământărilor, între cari preoții pomeniți, au înălțat această parohie, înzestrându-o cu instituții vrednice și avere frumușică; așa de puternic s'a simțit alipirea față de această continuitate istorică în șirul preoților, încât s'au cutremurat cu toții la gândul, că prin oarecari împrejurări va puteà fi ruptă și nesocotită.

Înțelepciunea și grația Escelenției Sale și Luminaților Săi sfetnici, au împrăștiat această temere, denumind paroh în Almașul-mare pe On. Emil E. Petran, căci nu poate fi mai impregnant infiltrat și mai natural născut spiritul mare al părinților, însușirile lor frumoase nu se pot răsfrânge nicăiri mai bine, ca în inima fiilor.

Iată motivul etic al acestei prăsnuiri!

Cununa oaspeților a sosit la Almaș Sâmbătă seara: părintele protopop al Clujului *Dr. Dăianu,* aducând cu sine — spre marea noastră bucurie — pe Reverend. *Alexandru Uilecan,* canonic și insp. școl. arhidiecezan, care se află chiar în vizitațiunea școlilor din protopopiatul Clujului, prin urmare în imediata apropiere de Almaș.

In ziua următoare, dimineața la oarele $8^1/_2$ să începe utrenia prin P. On. *Vasile L. Pop,* protopopul tractual, iar cântările le dă strana cantorilor din loc. La liturghie pontifică canonicul Uilăcan, asistat de protopopii Dr. Dăianu și Vasile L. Pop, iar sărbătoritul Emil E. Petran, îmbracă haina de diacon.

Cuprinzătoarea biserică erà archi-plină. Contrastul dintre îmbrăcămintea ascultătorilor, împreuna atât de mișcător inimile. Domn și popor, deopotrivă sărbătoreau. După cetirea sf. Evangheliі, P. On. protopop tractual ține vorbirea de introducere, cetind cu ton înalt decretul denumirii de paroh, iar la capăt când să pronunță numele Escelenției Sale Părintelui Mitropolit, un bine simțit „trăiască“ răsună din piepturile tuturor. Corul în accente dulci, răspunde acestei generale dorinți: „Mulți ani trăiască!“

Părintele protopop al Clujului, încredințat de protopopul tractual, predă nou denumitului paroh evangelia, crucea și cheia bisericii, simbolul datorințelor și puterii preoțești. O ținută impunătoare, un ton cu vibrări metalice, părintel Dr. Dăianu păreà vestitorul apostol al unor vremi, ce vor să vie, de sigur vor să vie. Păreà, că văd o mamă spartană, întinzând fiului său scutul cu cuvintele: „Să re'ntorci cu el s,au pe el!“

A fost o scenă mişcătoare, căci măiestrele cuvinte au izvorât din o inimă caldă plină de focul dragostei pentru neam şi biserică, din rostul unui stăpân desăvârşit peste farmecul nesfârşit al limbii româneşi. Păcat. că n'am cunoscut şi nu cunosc stenografia, aş fi îmbrăcat în haina nemuririi acest prea frumos discurs, sub a cărui influinţă vom rămânea încă multă vreme.

Păspunde noul paroh şi roagă pre P. O. protopop tractual să-i fie interpretul celor mai adânci mulţumite, faţă de Escelenţia Sa Arhiepiscopul şi P. V. Conzistor pentru graţioasa denumire, iar întorcându-se către fii săi sufleteşti, le arată acestora funcţiunile, ce va avea să deprindă pentru binele lor sufletesc vecinic şi pentru bunăstarea şi înflorirea parohiei în toate direcţiunile, îi îndeamnă la unire şi muncă armonică, la iubirea de biserică şi şcoală, cari singure sunt în stare să ne păstreze toate însuşirile noastre etice-religioase şi etice-naţionale. In fine, după-ce chiamă pe toţi şi toate sub stindardul, a cărui flamură o ridică acum în această parohie, încheie zicând, că va încercà a să pătrunde din ce în ce mai mult de cuvintele s. Ioan evangelistul: „Păstorul cel bun sufletul său îşi pune pentru oi."

Poporul aclamă, corul îi urmează.

Să continuă apoi liturgia, care durează până la oarele 12. Corul mixt al ţăreniior din Almaş, codus de înv. local, a întonat cu destulă precisiune cântările de sub decursul liturgiei. O duioasă priceasnă, armonizată şi instruată de însufleţita romăncă, Dşoara Viola Poruţiu, — care într'un frumos şi înălţător „pianissimo" a acompaniat cu harmoniu toate cântările dela liturgie, — au fost de toţi gustată şi admirată.

După serviciul divin urmează prânzul în sala şcolii parohiale. La masă vre-o 60 persoane. Să servesc mâncări gustoase, vinuri bune, dar mai mult am gustat vorbele oratorilor, cari curgeau din prisosul inimii, bucurându-să fiecare de geneza acestei serbări.

Primul care vorbeşte e P. O. Vasile L. Pop protop. tract.; închină pentru Esc. Sa şi P. V. Conzistor, din sânul căruia un distins bărbat îl avem între noi. Aplauze îndelungate acopere ultimele vorbe ale oratorului. Advocatul Dr. Tămaş vorbeşte pentru nou denumitul paroh Emil E. Petran. Protopopul Dr. Dăianu, cu cunoscuta-i vervă oratorică, în numele poporului, salută pe sărbătoritul, punându-i înainte icoana activităţii înaintaşilor săi părinţi, cari au făcut ca numele lor să rămână scrise cu litere de aur, pentru totdeauna, în analele parohiei Almaşului-mare. Îl îndeamnă să îngrigească şi să continue această strălucită tradiţie, neretregându-se nici pe un moment, din lupta ce o reclamă azi susţinerea instituţiunilor noastre şi înaintarea poporului.

Am tot auzit că inimosul advocat Dr. Tripon e şi un orator bun. Azi cred mai mult decât atâta, căci e insuficientă caracterizarea de „orator bun" a unui om, care într'un superb avânt ştie să răpească inimile: „Mie-mi trebuie ce aveţi voi mai drag, mie-mi trebuie inimile voastre... — şi cine a putut să nu io dele? — un om, care într'o improvizaţie de a momentului e în stare să descifreze atât de clar filozofia sănină a scripturei noastre, transpunându-şi ascultători în imperiul nemărginit al emoţiilor sufleteşti, unde trupul rămâne caşi — hipnotizat... un astfel de orator nu e numai „bun" e vorbitor desăvârşit. A toastat pentru preoţime. Mai vorbesc apoi înv. Idu părintele Mihalca din Aghireş, preotul reformat din loc, părintele Şerban, Varga, Aug. Pop şi alţii, cari îmi scapă din memorie.

În urmă răspunde parohul Emil E. Petran, mulţumind Tuturor pentru dragostea cu care au alergat să înalţe festivitatea acestei zile, în special aducând tributul recunoştinţii sale înaltului dignitar Revs. canonic Uilăcan falniculni protopop Dr. Dăianu şi entusiastului advocat Dr. Tripon.

Aşa a luat sfârşit aceasta prea frumoasă introducere în via Dlui a părintelui Emil E. Petran.

Fie ca însămnătatea zilei de 13 Martie să rămână pururea memorabilă pentru bravul popor din Almaş, iar preotului Emil E. Petran, activitatea bogată şi însufleţirea curată a părinţiior săi preoţi, fie-i pildă statornică şi îndemn stăruitor, de a păşi în urmele Lor, continuând cu tot desinteresul munca începută de ei!

S.—i.

Fondul cultural.

Pe lângă marele dar a dlui Vasile de Stroiesco, de care facem pomenire în fruntea numărului de azi, au mai contribuit:

George Modorcea, preot, Grid Cor: .	300·—
Graţian Capătă, înv. Molosig . . .	200·—
George Meseşan, preot, Molosig . .	200·—
Elie Magda, preot, Hususău . . .	200·—
Dr. Ioan Marciac, advocat, Ajulia .	400·—
Ales. Mera, învăţ. Ercea	200·—
Aurel Pascu, preot, Ocnişoara . .	200·—
Iosif Opriş preot, Dridif	500·—
Nic. Ceuca, înv. Draşov	200·—
Ioan Neagu, preot, „	500·—
Ioan Anca „ Subpădure . . .	200·—
Valer Rus, „ Sânpetru . . .	200·—
Dr. Iuliu Mureşan, medic colonel. Braşov	1000·—
Şt. Giurgiu, înv. Dumbrău	200·—
Dr. Izidor Marcu, canonic, Blaj . .	2500·—
George Muntean, „ „ . .	500·—
Vas. Saltelechi, preot, Bardoş . .	300·—
Grig. Pop, propr. Ceanul-mare . .	100·—
Grig. Trif înv. Corbu	200·—
Nic. Truţa, propr. Corbu . . .	200·—
Gavr. Ciobotar, „ „ . . .	100·—
Gh. Câmpean, „ „ . . .	100·—
I. Irhan, „ „	100·—
S. Voidoş, „ „	50·—
Emil Pop, preot, Tuşin	200·—
Dion. Decei, preot, Band	300·—
Ştefan Pop, învăţ. „	100·—
Episcop Dr. Vasile Hossu, Lugoj .	500·—
Ştefan Târziu, înv. Dârgea . . .	100·—
Aug. Trif, preot, Cecalaca	100·—
Clem. Papiu, preot. Sântimbru . .	100·—
Al. Macaveiu l. Ales. Bucium . . .	200·—
Aron Domşa, preot, Şeica-mare . .	200·—
Valer Pop, învăţ. Boarta	200·—
Dum. Bleoaca, înv. „	200·—
Nic. Francu, preot, Şaroşul-mag. .	200·—
Emil Măcelar, preot, Totelec . . .	200·—
Ales. Cojocar, preot, Valeajidan . .	500·—
„Economul", Cluj	1000·—
Vinc. Nemeş, preot, Sânmărtin . .	200·—
Ilie Hirian, „ „ . .	200·—
Dr. Enea Nicola, medic. Ajulia . .	200·—
Victor Pop, cler. abs, Bpesta . . .	200·—
Dr. Ioan Harşan, adv. Reghin . .	500·—
Ales. Brumar, preot, Ceuaş . . .	200·—
Ioan Câmpean, preot, Băiţa . . .	200·—
Ştefan Roşian, prof. Blaj, (încă) . .	200·—

Noutăţi.

Din Arhidieceză. *Concurse:* Pentru completarea parohiei gr.-cat. *Şeica-mică* din prodin protopopiatul Mediaşului se publică concurs cu terminul de 15 Aprilie 1910 inclusive. Venitul congrual fasionat e 567 cor. 56 fil. — Tot până la acel termin e deschis concursul pentru completarea parohiei gr.-cat. *Ciuſud* din districtul protopopesc al Blajului. Venitele congruali din parohie după conscrierea din 1896 sunt computate în 477 cor. 18 fil. — Pentru completarea parohiei vacante *Hărţău* cu filia *Cuieşd* în districtul protopopesc al Murăşului se escrie concurs cu terminul de 30 Aprilie 1910 st. n. inclusive. Venit congrual 284 cor. 86 fileri. — Pentru completarea staţiunii docentale dela şcoala gr.-cat. din *Budurlău* în districtul protopopesc al Fărăgăului se publică concurs cu terminul de 15 Aprilie 1910. — On. *George Meseşan,* paroh în Molosig a fost numit paroh în Lăpuu şi Stobor (tr. Cluj). — *Petru Boţan,* paroh în Dumbrava (tr. Reghin) a fost trecut în statul deficienţiei cu 1 Aprilie 1910. — *Augustin Pop,* adm. par. în Tic a fost numit de adm. par. în Ghirişul român (tr. Cojocnei). *Ioachim Vintilă* fost preot în Calvasăr a fost numit adm. par. în Ibăneşti (tr. Reghin).

Dela Societatea meseriaşilor. Duminecă în 3 Aprilie n. va avea loc o producţie cu Skiopticonul la oarele 6 seara în sala casinei române. Dl profesor Petru Suciu va vorbi despre cometa Halley. Intrarea 20 fileri.

Apel către autorii de cărţi didactice. Şedinţa plenară, din Iulie 1909, a secţiilor ştiinţifice-literare ale „Asociaţiei" şi comitetul central, în şedinţa sa din 5 August 1909, au primit propunerea secţiei şcolare de a se înfiinţă pe lângă Biblioteca „Asociriţiei" o secţie a manualelor de învăţământ pentru şcoalele noastre de toate gradele, cu scop de a cenzură şi a răspândi pe acele dintre ele, cari vor fi găsite mai corăspunzătoare din toate punctele de vedere. Chestiunea manualelor noastre de învăţământ e de cea mai mare importanţă pentru răspândirea unei culturi naţionale şi temeinice în sânul poporului nostru. Şi credem că toţi ceice îşi dau seama de însemnătatea şcoalei pentru educaţia naţională a generaţiilor tinere, vor primi cu însufleţire această propunere şi se vor strădui a înlesni realizarea ei. Facem deci un apel călduros către toţi autorii de cărţi didactice să binevoiască a trimite „Asociaţiei pentru literatura poporului român" (Sibiiu, str. Şaguna Nr. 6) câte *două* exemplare din lucrările lor. Un exemplar se va păstrà în Biblioteca „Asociaţiei", iar celalalt se va dà secţiei şcolare spre censurare. Mai ales acum, când se agită ideea unui congres al profesorilor, care de sigur va avea să se ocupe şi cu chestiunea manualelor didactice. nădăjduim că apelul „Asociaţiei" va fi ascultat. *Biroul Asociaţiunii.*

Se primesc:

doi învăţăcei unul pentru tâmplărie altul pentru zădărie.

A se adresà la:

Emil Oltean

(23) 1—3 măestru zidar.

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 29

Că într'adevăr ce primejdioase vânturi calvineşti au putut bântui în românimea ardeleană sub acest „martir al ortodoxiei," apare şi din prefaţa „Evangheliei învăţătoare" alui Udrişte Năsturel, tipărită în Govora la 1642, unde făcându-se alusie la ardeleni: se înfierează cu asprime acei Români „laici şi preoţi, cari se împreună cu ereticii, cu amărăciunea veninului cel purtător de moarte al învăţăturilor străine, care ucide sufletul fraţilor lor."

Aşa a fost deci povestea lui Jorest. — A fost şi dânsul o zală scurtă în seria vlădicilor români-calvinizaţi, pângărind scaunul vlădicesc şi legea sa răsăriteană, nu numai cu mărturisirea când pe faţă, când pe ascuns a calvinismului, ci şi cu un traiu privat ruşinos.

Rákoczy încercase deja toate mijloacele: dăruiă şi nemeşii Românilor, cari îi stăteau într'ajutor, dupăcum transpare din Şincai: „Eu însu-mi am cetit cărţile nobililor din Alămor, care aşa sunt date de Rákoczy, ca *„cât se vor lăsà de sfânta unire cu pravoslavnicii, adecă cu calvinii, îndată să-şi piardă şi nemeşugul şi iobagul"*. (Şincai. Cronica Românilor an. 1643; vezi şi Cipar: Acte şi fragm.... p. 201).

Dacă observase apoi Rákoczyi, că toate precauţiunile de până aci încă nu-i asigură în destul calvinirea totală a Românilor, a mai lăsat nitel la o parte politica de a calvini pe Români prin cărţi româneşti şi „nemeşuguri" — şi a pornit a impune şi cu de-a sila calvinismul.

Urmaşul lui Jorest fù călugărul Ştefan din mănăstirea de Alba-Iulia, alias: Simeon Simonoviciu, pe care principele îl întări la recomandarea superintendentului magiar Geleji printr'un lung hrisov datat în Alba-Iulia la 10 Oct. 1643 (V. P. Maior o. c. pp. 72 u.)

Deoarece în decretul acesta se cuprinde întreaga cuintesenţă a machinărli calvineşti, — ţinem să insistăm puţin asupra lui.

Se pare, că acest nou „vlădică" nici măcar chirotesit n-a fost în Târgovişte ca alţi înaintaşi vlădici de către şefii bisericii muntene (Iorga: Sate şi preoţi ... p. 55), ci-şi ocupă oficiul de „vlădică sau superintendent preste toate bisericile din comitatele: Alba. Crasna, Solnoc, Dobâca, Cluj. Turda, Târnava şi mai multe districte prin Bistriţa şi Huneadoara" dimpreună cu cele trei protopopiate ale ţării Făgăraşului, preste cari numai atâta jurisdicţiune are, câtă îi va concede „Episcopul ortodox magiar" (calvinul Geleji) (Dr. Bunea V. E. p. 95) — din încuviinţarea principelui ardelean.

Episcopia însă numai aşa o va puteà stăpâni, dacă va împlinì cele 15 condiţiuni taxativ enumerate şi adause la decret, anume: să predice în limba părintească; — *să primească şi lăţească catehismul* (calvinesc!); — să administreze botezul cu apă simplă (deci nu cu aghiasmă!); — să administreze taina Cinei Domnului (sic!) numai celor vrâstnici; să venereze pe Mântuitorul şi pe sfinţi „după cum se cade" (termin vag şi neînţeles!); — crucile şi icoanele din biserică să n'aibe alta noimă, decât rostul unor ornamentice (!) bisericeşti; — dela ceremoniile îngropării să lipsească superstiţiunile băbeşti; — să anunţe căsătoriile cel puţin de trei ori; — la cununie să pretindă şi jurământul contrahenţilor; — să eschidă din sinul bisericii pe netrebnicii publici; — nici un Român trecut la ortodoxie (calvinism) *să nu* fie vexaţi (!); — să se convoace în fiecare an, sinod general constituit din toţi păstorii (!) unde dacă în decursul desbaterilor s'ar ivì vre-o greutate în credinţă, aceea (greutate) să fie silit a o subşterne episcopului ortodox maghiar, — să primească apoi şi ţină, ce va hotărî aceia; seniorii (protopopii) să se aleagă cu învoirea episcopului ortodox (calvin); — vizitaţiunea generală să o împlinească totdeauna regulat, iar cazurile, ce-i obvin adastă, să le desbată cu seniorii, fără însă de a preterà *cenzura şi sfatul* „tot mereu amintitului Domn Episcop ortodox"; — să nu cunune pe nici un Ungur, nici băieţii Ungurilor să nu cuteze a-i botezà; — iar punctul 15-le — pe lângă censul anual în natură — pretinde astfel: „Ne va fi afară de aceea nouă întru toate sincer şi credincios în totdeauna: binevoitor celor ce ne voiesc Nouă bine, şi celor ce ne sunt vrăşmaş şi ne voiesc rele: le va fi vrăşmaş şi răuvoitor" (V. T. Cipar: Arhiv... pag. 631).

Ce trebuie mai mult, decât ce s'a cuprins în condiţiile aste? Întreaga dogmatică aproape şi ierarhie calvinească — întru cât putem vorbì şi la „reformaţi" de „dogmă" şi ierarhie.

Şi de data aceasta — principiile şi-au găsit omul, căci Ştefan — drept vorbind — a fost „ascultător, supus, îndeplinitor conştienţios al punctelor" jurate, şi răspânditor zelos al „adevărului creştin." Sub păstorirea lui se făcù, ce voia „Craiul" (Iorga: Sate şi preoţi... p. 57.). de oarece peste locurile unde aveà jurisdicţiunea, pătrunse calvinismul în mod înspăimântător: din Bănatul Lugojului şi al Caransebeşului prin Hunedoara până în ţara Făgăraşului, apoi pe Târnave pe văile alor tustrele Crişuri — până în Sighetul Marmaţiei (V. Şincai: Cronica Românilor la a. 1652; V. şi Cipar: Acta et fragm.... p. 204.)

Că ce bun „reformat" (Iorga: Sate şi preoţi p. 58.) a fost „metropolitul" Ştefan, arată îndestul şi faptul, că Catehismului tradus de păstorul valacho-maghiar din Lugoj Şt. Fogaraşi retipărit sub dânsul în 1648 şi desfăcut, tot sub dânsul, în multe exemplare — i-a urmat în acelaş an şi „Noul Testament", iar în anul 1651 încă „Psaltirea"; — *toate într-o curată românească poporală*, de oarece „Vlădica" erà de buna părere, că „Cuvintele trebuie să fie ca banii; că banii aceia sunt bani, cari umblă în toate ţările, aşa şi cuvintele acelea sunt bune care le înţăleg toţi" (Iorga Sate şi preoţi... p. 59).

Astfel printr'un zel excesiv de-a împinge pe Românii ardeleni în vâltoarea calvinismului unguresc — ăst vlădică a *contribuit inconştient la punerea basei limbei româneşti de mai apoi.*

Opera, întreruptă prin moartea lui Ştefan. ar fi fost să o continue în acel puţin timp cât s'a ţinut prin Ardeal, urmaşul: Daniil, despre a cărui întărire se află date *deja în 1651* între diplomele principilor ardeleni (Iorga o. c. p. 60),

Se zice însă, că nu înţelese chemarea *Episcopilor români aleşi de ocârmuire* şi astfel la 1662 ar fi părăsit reşedinţa din Bălgrad. — După o altă versiune: ar fi fost întărit de Mihaiu Apaffy ca „Episcop al părţilor" (numai!); apoi mereu tot mai preterat, iar sfârşitul iar fi fost surghiun.

În faţa acestora şi mai ales în faţa celor ce susţin, că Daniil ar fi urmat lui Ştefan, Dr. Aug. Bunea dovedeşte aspru, că Ştefan încă şi la 1653 erà „mitropolit" şi că *decretul dela 1651* (Vezi mai sus la Iorga o. c. l. c.) al întăririi lui Daniil, pretins a fi dintre diplomele principilor ardeleni — *e un simplu „pomelnic" dubios*; şi — că însaş „metropolia" Bălgradului a fost vacantă dela moartea lui Ştefan (1653—4) până la 1656, în care vreme erau în Transilvania nişte „vlădici" fără reşedinţă. cari de sigur vor fi fost Gherasim şi Daniil (V. Dr. Bunea Vechile Episcopii.... p. 108 u).

Din seria destul de încurcată şi vacilantă a „episcopilor" ardeleni, mai amintim aci din vremea aceea pe un preot dela Bistra numit Sava, care-şi zicea „Vlădică" (Iorga Ist. bis. rom. I. p. 329), iar din Bihor la 1641 un tot asemenea pretins *„vlădică" Avram de Burdanfalva cu condiţiile obişnuite* (Iorga: Sate şi preoţi p. 330).

Peste toate figurile aste răstirate se ridică însă episcopul Sava Brancovici et Corenitsch, un Episcop calvino-român în toată puterea cuvântului, întărit prin diploma lu George Rákóczy II. la 28 dec. 1656.

El fù „mitropolit" până în 1679, cu vre-o 3—4 ani înainte de moarte, după ce fusese depus şi restabilit de repetiţe ori. — În jurul vieţii şi sfârşitului acestui vlădică s'a iscat în vremea din urmă o straşnică discuţie.

Împrejurarea, că numele acestui vlădică „deşteaptă amintiri de prigonire şi chinuri de luptă înverşunată pentru ortodoxie(?), *amintiri răspândite de-o tradiţie, care nu înfăţişează întru toate adevărul*" (Iorga Sate şi preoţi... p. 61.) a dat naştere la o sumedenie de păreri despre dânsul.

Deoarece chinurile şi prigonirile legate de persoana ăstui vlădică n'au fost până mai nou în destul de pragmatic clarificate şi motivate în lumina istoriei deschise şi nepărtinitoare; s'au ridicat la suprafaţă chiar şi poveşti (v. Dr. Bunea Mitropolitul Sava Brancovici Blaj 1906 p. 83: „Trădaniile" lui Sam. Clain), cari cu atât mai vârtos prezentau lumii pe acest vlădică într'un reflector de tot falş.

(Va urma).

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**
Redactor responz.: **Augustin Gruiţia**

Nr. 22—1910. (18) 3—3

Concurs.

Acei întreprinzători, cari doresc a luà în întreprindere edificarea bisericii gr.-cat. din *Lopadea-română,* sunt învitaţi că:

Sau să-şi înainteze ofertele însoţite de vadiul de 750 coroane la oficiul protopopesc gr.-cat. în Aiud până în 12 April 1910 la 5 oare p. m.;

S'au depunând vadiul de 750 coroane la mâna curatoratului parohial din Lopadea-română, să ieie parte la licitaţiunea publică minuendă ce se va ţinea în 13 April 1910 la 10 oare a. m. la oficiul parohial gr.-cat. în Lopadea-română.

Planul, preliminarul şi condiţiunile de licitaţiune să pot vedeà în Aiud la oficiul protopopesc greco-catolic dela 8—10 a. m. şi dela 3—5 p. m.

Curatoratul îşi rezervă dreptul a dă întreprinderea cui va voì, fără considerare la suma de întreprindere.

Lopadea-română, 10 Martie 1910.

Ioan Maior, *protopop gr.-cat.*
Toma Pop, *paroh gr.-cat.*
Teodor Milea, *curator primar.*

Picurile de stomac ale lui BRÁDY

provăzute cu marca de scutinţă: Vergură Maria de Mariaczell, în decurs de 30 de ani într'atât s'au răspândit încât nici într'o casă nu pot lipsì. Cu neajnns efect se folosesc aceste picuri în *contra stricării stomacului, a arsurii de stomac, a încuierii scaunului, sgârciului de stomac şi cap, a vomării, insomniei, anemiei ş. a.*

Se află de vânzare în toate farmaciile: 1 sticlă mare cor. 1·40 sticlă mică 80 fil. — Pe poştă se poate comandà dela farmacia BRÁDY K. a *„Magyar Királyhoz"*, Bécs I., Fleischmarkt 1., Depot 241.

Să fim atenţi la marca de scutinţă, care reprezintă pe Vergură Maria de Mariaczell, precum şi la pachetarea roşie şi a subscrierii care este copia celei de pe chipul acl alăturat

(17) 4—20

Răceala

e uşa secretă, prin care întră toate boalele serioase în corpul omenesc. Emulziunea-SCOTT, compoziţie de oleu de ficat de peşte e însă cheia care închide această uşe, încă înainte de a să apropia boala de ea!

Emulziunea-SCOTT

a ajuns la mare renume, mai ales prin curăţenia, mistuirea uşoară şi puterea de vindecare. Medicii, moaşele, părinţii şi bolnavii deopotrivă, recomandă acest medicament, ca cea mai încrezută proptă a sănătăţii.

(30) 17—28

La cumpărarea Emulziei, luaţi sama să aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă! Preţul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.

Să capătă în toate apotecele.

Asociarea Eszék-iană de ajutorare reciprocă

plăteşte membrilor săi în caz de moarte Cor. 2000·— ca ajutor la caz de moarte, Cor. 50·— ajutor lunar la caz când membrul nu-şi va puteà câştigà hrana şi Cor. 50·— rentă în toată vieaţa, dacă a fost membru 30 de ani; mai departe Cor. 2000·— până la Cor. 20,000·— pentru zestre la caz de căsătorie a fiicelor membrilor.

Pentru adunarea de membrii se caută **reprezentanţi** isteţi eventual o **agentură generală** pe lângă salar fix şi proviziune.

Ofertele să se trimită: Direcţiunii ***„Asociării Essék-iană de ajutorare reciprocă" în Eszék.***

(19) 3—3

Convocare.

„Reuniunea de consum ca societate pe acţii în Bouţarul inferior" îşi va ţineà

III. adunare generală ordinară

Duminecă în 10 Aprilie st. n. a. c. în localitatea institutului la 3 oare p. m., la care On. acţionari sunt rugaţi a luà parte în persoană sau prin delegaţi.

PROGRAM:

1. Raportul direcţiunii despre agendele institutului pe anul al III. de gestiune.
2. Raportul comisiunii de supraveghiere.
3. Decidere asupra profitului curat.
4. Darea absolutorului.
5. Alegerea a 5 membrii în direcţiune.
6. Eventuale propuneri.

Direcţiunea.

Contul Bilanţ. — Mérleg számla.

la 31 Decemvrie 1909 — 1909 december hó 31-én.

Active — Vagyon.		**Pasive — Teher.**	
Cassa — Pénztár	969·77	Capital social — Alaptőke	1200·—
Marfă în 2 prăvălii la 2 Debitori — Árucikkek 2 üzletben 2 adosnál .	3524·18	Creditori — Adoságok	3025·16
Mobiliar — Butorzat	148·32	Fond de rezervă — Tartalék alap .	103·04
Spese de fond. — Alapitási költs. .	155·92	Dividendă nerid. — Fel nem emelt osztalék	19·20
Pretenziuni la acţionar — Követelések részvényeseknél	134·84	Profit curat — Tiszta nyereség . .	585·61
	4933·03		4933·03

Contul Profit şi Perderi. — Nyereség és veszteség számla.

Eşite — Kiadás.		**Întrate — Bevétel.**	
Spese generale — Általános költség	165·73	Profit la mărfuri — Nyereség árúcikkeknél	805·04
Interes — Kamat	53·70		
Profit curat — Tiszta nyereség . .	585·61		
	805·04		805·04

Bouţarul-inf., la 31 Decemvrie 1909. — Alsóbauczár, 1909 évi december hó 31-én.

Romul Raca m. p., preşedinte — igazgató.
Petrucz Raca m. p., cassar — pénztárnok.

Obernauer Herman m. p. **Obresan Ion** m. p. **Aglicser Ion** m. p.
Petrucz Raca m. p.

Contul Bilanţului şi al profitului examinându-le şi confrontându-le cu cărţile principale şi auxiliare le-am aflat exacte şi în consonanţă.

A mérleg számlát és nyereség számlát a fő és segédkönyvekkel összehasonlitván és megvizsgálván helyeseknek és megfelelőknek találtuk. (22) 1—1

Bouţarul inf., la 31 Ianuarie 1910. — Alsóbauczár, 1910 január hó 31-én.

Toltis Rusalin m. p. **Simulescu Moise** m. p. **Raca Dionisie** m. p.
membrii în comisia de supraveghiere — felügyelő bizottsági tagok.

Prima pepinerie de viță de vie pe

Târnavă.

Proprietar: ***Frideric Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută cu prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, liferează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoiți a cere Prețcurent ilustrat!

În prețcurent se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 16—20

Fi atent!

Fără de nici o cercetare chemică se poate convinge ori cine despre eminenta calitate a tuburilor de

cigarete START antinicotin

dacă arde un tub gol START și aseamănă cenușa acestuia cu a ori cărui alt tub, fie acela chiar din hârtia cea mai scumpă.

După scurtă folosință, se poate convinge fiecine, că influințează excelent asupra sănătății, și nu usucă gâtlejul.

Hârtia de cigarete START, cea mai fină Verge egipt, se află în toate tutungeriile de seamă.

Deposit principal:

Tutungeria de specialități Blaj.

16 (5 10)

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de **Buziaș**

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I Blaj.

(36) 10 ?

Concurs.

La postul de cantor din filia Băgaciu protopopiatul Diciosânmărtin să escrie concurs cu terminul de 3 Aprilie 1910 st. n. pe lângă următoarele emolumente:

1. Casa parohială de locuit și toate superedificatele de pe curtea parohială, grădina și cimiteriul împreunat cu aceeaș grădină.

2. două jugere loc arătoriu comasat în capul satului.

3. 20—25 metrete cucuruz sfârmit și tot atâtea zile de lucru.

4. Dela fiecare cap de familie atâtea metrete de cucuruz sfârmit, câți prunci va dà la ascultarea religiunii, pe care o va propune cantorele în lipsa preotului local, și câte 20 fileri de fiecare prunc.

5. Drept de pășunat în pășunea comunală

6. Din pădurile satului în fiecare toamnă o grămadă de lemne.

7. Terțialitatea stolară.

Doritorii de a obține acest post au să-și înainteze rugările în scris, provăzute cu estras de botez și diplomă de curator, oficiului parohial din Șaroșul-unguresc, până la terminul amintit, și în ziua de 3 April a. c. st. n. a să prezentă la sf. biserică.

Băgaciu la 13 Martie 1910.

Nicolau Frâncu, adm par. **Ioan Lungu,** cor. prim.

(20) 3—3

In Librăria Seminarului teologic gr.-cat. din Blaj se află de vânzare ***Calendarul „Minervii"*** cu 1 cor. 20 fil. + 10 filer. porto postal.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania"

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantagioase și cu premii ieftine.

Asigurări pe vieață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morții cu termin fix; asig. de zestre și asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168·13
Capitale asigurate pe vieață achitate	„	4,571,035·51
Starca asigurărilor cu sfârșitul anului 1909	foc „	112.045.412 —
	vieață „	10,847,132·—
Fonduri de întemeiare și de rezervă	„	2,309,387 —

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2) 12 - 52

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în **Timișoara-Fabric** 3) 12 —52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armenioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o laturi prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

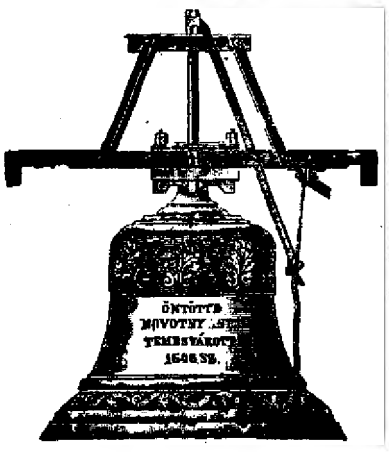

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foaia să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 9 Aprilie 1910.** **Numărul 15.**

Conferența națională.

In fața unei mulțimi de câteva mii s'a ținut Marța trecută la Sibiiu conferența electorală a Românilor aparținători partidului național.

Spiritul înalt, ce a domnit sub tot decursul celor doue ședințe și venirea la Sibiiu a Românilor din punctele cele mai depărtate locuite de fiii neamului nostru, au dat dovadă de cea mai strânsă solidaritate națională, ce ne adună pe toți într'un întreg puternic și demn de tot respectul, iar caldele și entusiastele ovații ce s'au făcut deputaților nostri, au fost chezășia cea mai sinceră de strânsa legătură ce există între conducătorii neamului și gregarii simpli. Dragostea aceasta spontană și sinceră ce s'a arătat deputaților noștri, poate fi pentru ei semnul celei mai curate mulțumite pentru clipele grele prin cari au trecut în bărbătească luptă, ce au purtat 5 ani dearândul. Alipirea aceasta a mulțimii față de fiii săi cei mai aleși, e cea mai viuă dovadă, că activitatea lor parlamentară a fost expresia întregului suflet românesc și că una au simțit cu toții și cu neadormită grije au urmărit cei de acasă, pe cei ce munceau în parlamentul țării pentru ființa aspirațiunilor neamului nostru. Și mângâiați în sufletele lor au trebuit să fie și unii și cealalți.

Ne-a mai dat dovadă conferența aceasta de creșterea progresivă a inteliginții noastre, care s'a înfățișat la conferența din Sibiiu într'un număr impunător, cum și de — ceea ce e mai înveselitor, — de trezirea la conștiința națională a fraților noștri din punctele cele mai extreme ale Sălagiului și Bihorului. Și avem nădejdea, că nu va trece vreme îndelungată, când din acele părți se vor ivi bărbați însuflețiți pentru cauza noastră, cari vor luptà cu nespusă și nesecată energie pentru drepturile și aspirațiile legitime ale neamului nostru. Opera de deșteptare s'a început și cu ajutorul lui Dumnezeu și a câtorva bărbați de inimă începe să deie roade din ce în ce mai bogate. Un lucru se recere numai, acestor luptători entusiaști să nu li-se pună piedeci, ci din contră cei chiemați să-i îmbrățișeze cu căldură și ajute cu toată dragostea.

Acestea au fost gândirile, ce ni le-a deșteptat în minte conferența de Marți dela Sibiiu și ele ne place să credem, că se vor fi ivit în inimile tuturor celor de față, pentrucă în această zi una eră gândirea tuturor și de o ideie erau călăuziți cu toții, de a află mijloacele cele mai potrivite și pe oamenii cei mai destoinici, cari fără șovăire se ducă înainte lupta începută între cele mai grele împrejurări. Și avem nădejde, că ne va succede.

* * *

Inceputul adunării era fixat pe oarele 10. Cu o zi mai înainte însă, publicul se adunase în un respectabil număr la Sibiu. Trenurile de noapte a duplicat numărul celor presenți.

Din Blaj a plecat Marți dim. la Sibiiu un vagon întreg, vre-o 40 persoane. O admirabilă impresie a făcut sosirea unui tren extra, care a adus vre-o 300 de mărgineni dela Săliște și împrejurimi, conduși de notarul Henția, doctorul Comșa și preotul Lupaș. Încă înainte de oara deschiderii sala dela Gesellschaftshaus se umple literalminte de public, galeria de abia cuprinde și ea damele sosite, ca să ieie și ele parte din în-

FOIȚĂ.

Impresiuni de călătorie.

Roma, 27 Martie 1910.

Iubite amice!

Am sosit cu ajutorul lui Dumnezeu în pace încă Joi după amiazi la 3°, dar nu mi-am putut luà de loc atâta timp, ca să Vă scriu. Am fost de-o parte tare obosit, de altă parte timpul așa mi-a fost de ocupat cu multe de toate, încât nu mi-am putut rupe nici atât ca să pot scrie o epistolă.

Voiu începe cu Aradul, unde ni-s'a făcut bine ziuă și, de unde am percurs câmpia monotonă a Ungariei, pe un timp de tot frumos și rămași numai noi într'un cupeu cu un singur pasajer — neamț din Dnisburg, de pe Rin, din jos de Düeldorf, inteligent și comunicabil, cu carele ni-am întreținut foarte bine până în Pesta, încât ni-a trecut timpul de tot repede.

Ajunși în centrala din Budapesta la 1°15' amiazi, în curând ni-am întâlnit cu cealalți soți, pe cari i-am așteptat. Am prânzit și după puțin repaus am plecat mai departe spre Fiume, la 4°31' peste Dombóvár. În Fiume am sosit după o noapte cam rău durmită, mai ales după ziua și noaptea precedentă, ce au fost de asemenea obositoare, dimineața la 5°. Aci făcând câteva tururi prin oraș, ca să putem vedeà lucrurile mai însemnate, am dejunat și la 7°30' am plecat mai departe spre Ancona cu Vaporul Societății Adriatice „Villám."

Timpul la început ni-se păreà plăcut și liniștit și speram să facem o călătorie de toată plăcerea. Abia am ieșit însă din port și am dat să ne apropiem de insula Cherso, a început un bora bunișor, ce ne sufla din spate și făceà în surfața apei valuri frumoase spumegătoare, mânând naia înainte. Călătorii, firește tot străini, ce alergau ca să caute distracții de sărbătorile Paștilor sub ceriul cel frumos al Italiei, neobișnuiți cu legănatul puternic și neîntrerupt al vasului, au pierdut toată dragostea și voia de plăcerile călătoriei pe mare. Unii au început a desperà și a rugà pe căpitanul vasului, ca să reîntoarcă în port. Acesta însă îi asigură, că nu e nici o primejdie, și e timpul și vântul cel mai favorabil pentru direcțiunea în carea mergeam, spre Ancona. Și drept dovadă, că nu e nici o primejdie, a mai dispus să întinză și vântrelele de pe catartele din prora naiei, firește, ca să cruțe din cărbuni și de altă parte să accelereze cursul vaporului. Împrejurarea aceasta a produs un legănat încă și mai puternic, așa, cât păreà, că acum-acum să cufundă vasul, — și puțini pasageri au rămas cruțați de răul mării. Femeile mai ales, ce erau atât de vesele la plecare, au căzut nespus de abătute și înfrânte, încât nu și-au mai revenit în ori până în capet.

Am ajuns, grație vântului favorabil, la Ancona, cu o oară întreagă mai curând ca de obiceiu, și ni-a mai rămas timp de ajuns, pe lângă formalitățile dela debarcare, să vizităm încă cu zi părțile mai frumoase ale orașului și câteva biserici. Asta ni-a prins

sufleţirea bărbaţilor. Sunt 4000 de oameni. Presa noastră e reprezentată întreagă, doar „Gazeta de Dumineca“ şi „Severinul“ n-au corespondenţi. Să fie ceva nex cauzal? ar fi interesant!

Apariţia deputaţilor noştri e salutată cu îndelungate ovaţii. In special iubitul nostru Dr. Iuliu Maniu s'a împărtăşit de îndelungate şi furtunoase ovaţii, tot aşa bătrânul Gheorge Pop de Băseşti, Dr. Vajda, Dr. Lucaciu, Goga ş. a.

Înainte de începerea şedinţii aflăm un incident, ce merită să fie remarcat: Primarul comunică prezidiului, că ministrul a conces ţinerea unei conferinţe electorale, nu naţionale, unde nu poate fi vorbă de activitatea partidului naţional.

La oarele 10 şedinţa se deschide din partea venerabilului preş. al partidului, *George Pop de Băseşti* prin o vorbire frumoasă în care face o reprivire fugitivă asupra activităţii desvoltate de partid dela părăsirea pasivităţii. Înşiră luptele desperate purtate de guvernele trecute pentru zădărnicirea alegerii candidaţilor naţionali, de cari pentru o populaţie de trei milioane de abia au reuşit 14 inşi.

Aminteşte de votul universal dorit de toţi cetăţenii de bine ai acestei patrii; de nisuinţele contrare ale contelui Andrássy şi de svârcolirile contelui Tisza şi exprimă speranţa, că nu peste mult va sosi timpul, când se va realisă această voinţă părintească a Măjestăţii Sale. Reînoieşte alocuţia adresată conferenţii acum 5 ani prin care a arătat că nisuinţa noastră şi dorul nostru intim este, de a trăi ca cetăţeni liberi ai patriei comune, dar ca Români, în bună înţălegere cu toţi şi încheie cu apostrofa: Să ţinem strâns la programul nostru politic. Şi în bine şi în rău să ţinem strânse rândurile partidului naţional înfruntând cu bărbăţie şi cu deplină solidaritate atacurile îndreptate în contra fiinţii noastre. Cuvântul de deschidere a fost de repetite ori sublinîat de aplausele şi aprobările mulţimii

Dr. Niculae Comşa propune alegerea biroului în chipul următor: preşedinte: George Pop, vice-preş. Dr. Teodor Mihali şi Niculae Ivan, notari: Dr. Valer Braniştе şi Dr. Lucian Borcea.

Se trece la constatarea delegaţilor, rezultatul e că 18 comitate au trimis 266 delegaţi, lipsesc de abia 20.

Dr. Vasile Lucaci ie cuvântul spre a face un resumat a celor făptuite dela ultima adunare. Pomeneşte de toate momentele mai importante dela părăsirea pasivităţii şi trecerea în activitate, de grelele lupte purtate în celea doue alegeri de deputat, de ne mai pomenitele abuzuri şi fărădelegi săvârşite în mai multe cercuri electorale; trece apoi la activitatea deputaţilor, la persecuţiile şi atacurile îndreptate contra bisericii şi şcolii, pomeneşte cu recunoştinţă de representanţiile Arhiereilor ambelor Biserici. Termină îndelung şi foarte des aplaudatul raport cu amintirea marilor noştri bărbaţi trecuţi la vecinicie: Babeş, Mocioni, Mureşian, Bredicean, Bunea şi Domide, faţă de cari cei de faţă îşi exprimă profundele lor regrete.

Dl Aurel Vlad propune alegerea unei comisiuni de 40, care să studieze raportul şi să prezinte propuneri faţă de viitor. Şedinţa a doua se anunţă pe d. p. la 4 oare.

Inainte de ordinea de zi ia cuvântul adv. Dr. Tripon, care aduce laude deputaţilor noştri, cari au jertfit atât de mult pentru luminarea poporului român. Ei au cutrierat ca niste apostoli toate părţile locuite de români, au cercat cum bate pulsul inimilor noastre, spre a ne trezi la conştiinţa naţionaiă. Să ne aducem aminte — continuă oratorul — de jertfa, de munca şi de lumina ce au răspândit în decursul celor 5 ani de muncă — să ne plecăm capetele înaintea lor şi să le aducem mulţumite. Şi o dorinţă să le mai aducem şi un dor, ca să nu lase să se stingă focul aprins în inimile noastre, să desfăşure steagul luptelor noastre şi să-l poarte şi în noul period ce vine.

Conferinţa cu unanimitate şi cu multă însufleţire se alătură la caldele cuvinte ale vorbitorului.

Presidiul dă cuvântul dlui *Dr. Iuliu Maniu* raportorul comisiunii de 40. Aproape 10 min. însă ovaţiile şi aclamările publicului, cari parcă nu vor să mai încete, nu-l îngăduie să ajungă la cuvânt. In sfârşit când ovaţiile se liniştesc când ochii publicului se roureazâ de câteva lacrimi ieşite din ascunzişurile inimii, Maniu începe senin şi linistit: Adânc mişcat de măreţia acestei adunări şi de adânca solidaritate a poporului românesc, ce se manifestă azi în un chip atât de strălucit, iau cuvântul în numele comisiunii de 40 spre a vă arătă rezultatele lucrărilor sale. Ea a aflat, că cea dintâiu exigiuţă a neamului e libertatea, care nu poate fi decât naţională. Inaintaşii noştri ne-au dat cea mai frumoasă pildă de cum avem să luptăm. Continuă apoi arătând, că dela adunarea naţională din 1892 situaţia politică a rămas aceeaş. In ocârmuirea ţării nu se ţine seamă nici de importanţa noastră în această ţară. nici de numărul şi lealitatea noastră. Şi noi pretindem să avem parte şi noi în ocârmuirea ţării, nu să fim pururea ocârmuiţi. Să se împartă în aceeaş măsură drepturile, cum se împart datorinţele. Regretă, că cu toate luptele ce deputaţii naţionalişti au purtat în parlament nu s'a putut schimbă spre bine soartea poporului românesc. E gata să continue şi mai departe lupta începută cu toate jertfele şi mizeriile, ce au trebuit să îndure cu toţii. De încheiere propune următoarea moţiune:

---

tare bine, pe lângă toată frământarea din vapor, şi aerul sării, terenul sigur de sub picioarele noastre, ne-au făcut bine organismului şi ne-a recreat încâtva.

Aşezaţi în otel, am durmit bine şi dimineaţa la 7 oare am continuat calea spre Roma. Un lucru m-a surprins mult: Cafenelele sunt neasemănat mai puţine ca la noi; şi cultul lui Gambrinus cu crăişorii de cafenele în Italia nu e la modă. Vin e destul şi bun, bere încă să află, dar om beat n'am văzut în tot drumul şi timpul cât am petrecut aici! În locul berei, ce se bea pe la noi ziua-noaptea, pe întrecute, iarna-vara, înainte şi după mâncare, aici nu se prăctisează. Ca beutură recreatoare beau ceva esenţă de pelin, amestecată cu sodă, în câte un păhar mic de 1—2 deci, şi cu atâta s'a gătat beutura răcoritoare. La noi să ferească Dumnezeu. Se vede, că deşi suntem mai spre nord şi în ţară mai rece, focul intern e mai greu de potolit, ne trebuie ceva fluid mai tare, mai scump şi în cantitate mai mare! Obiceiul acesta bun şi frumos, ce l-am văzut la italiani, mi-a plăcut foarte mult şi mi-au deşteptat multă simpatie faţă de ei, cum nu avusesem mai înainte. Dacă mai ai în vedere încă şi silinţa lui la lucru, inteligenţa, gustul artistic spre câte de toate, progresele însemnate, ce să văd cu ochii dela Unirea Italiei încoace, prevenirea faţă de străini şi — faţă de noi bunăvoinţa şi simpatia ce ne arată cu orice prilej, toate aceste stârnesc în sufletul nostru o dragoste şi stimă faţă de această naţie sororă.

Dela Ancona linia ferată duce mai întâi spre nord către Falconora, de alungul litoralului nespus de frumos. Cât vezi cu ochii tot vile, case ţărăneşti şi grădini lucrate şi udate, aşa, cum poate numai italianii o ştiu face şi precum o vedem făcându-se de un timp încoace de bulgarii veniţi pe la noi în timpul verei. Se şi vede din toate lucrurile, că partea aceasta a Italiei, Marcele, e o ţară bogată şi locuitorii ei se află în bună stare.

Dela Falconora drumul o iea spre Apenini. Ştiam de copil, că munţii aceştia nu sunt binecuvântaţi cu păduri frumoase, nici pământ roditor; dar n-am crezut ca ei să fie tocmai aşa de şterpi, stâncoşi şi prăpăstioşi, pe cum i-am aflat. Rar se află pe la noi plaiuri aşa rigide şi şterpe. Nici oile, nici caprele n'au ce paşte pe acolo. Arşiţa verei arde şi pârjoleşte tot! Vârfurile munţilor sunt acoperite şi acum cu nea; pe alocurea acoperite în întreg ca oul, pe cum la noi, afară de Surul, Negoiul şi Retezatul nu mai sunt, abstrăgând dela piscurile mai nordice ale Carpaţilor. În schimb văile munţilor sunt de toată frumuseţa şi bogăţia naturei. Las, că şi braţul muncitor al italianului ştie să deà cu silinţă şi pricepere pământului ceea ce i-se cuvine, lucru şi gunoire, aşa încât nu există o palmă de loc nelucrat sau în altfel de chip netolosit.

Din provincia Marce trecem prin un tunel lung la Fabriano pe sub Apennini şi ajungem în Umbria. La Foligno linia ferată se ramifică; un ram merge spre Trevi în sud, iar alt ram spre Perugia, patria repausatului pontifice Leo XIII. De aci în jos, regiunea rece şi muntoasă devine tot mai caldă şi mai plăcută; vegetaţiunea tot mai bogată. Păduri de olivi acoper coastele dealurilor până sus, unde din cauza stâncei şi a zonei rece nu mai poate să mai crească.

La Terni suntem ajunşi la râul Nera, ce dă forţă motrice puternică, ce o valorează italienii la o mulţime de instalaţiuni industriali şi culturali.

O impresiune de tot plăcută îţi fac, pe lângă câmpiile bogate în pomi, vii, vile şi case, cu deosebire culmile, pe cari sunt aşezate diferite fortificaţii antice şi medievale, prefăcute acum în locaşuri şi stabilimente culturali.

In curând suntem la Narni şi apoi la Orte, unde Nera se varsă în Tiber. De aci staţiunea a doua începe Campagna di Roma. O regiune, ce se deschide tot mai frumos spre sud, şi carea în consecinţă cu ţinuturile bine îngrijite şi cultivate ale regiunii de până aci, ar trebui să fie un adevărat raiu. Dar, mare decepţie pentru călătorul dedat cu cele văzute până aci. Cu cât trenul înaintează mai spre sud, pe apa gălbie a Tiberului, cu atât câmpia devine mai pustie. Înţeleg pustie, nu pentrucă solul ar fi sterp şi neroditor; ci pentrucă nu se mai văd bra-

Conferența electorală:

1. *decretează susținerea intactă a programului politic din 1881 și a deciziunilor pragmatice, aduse de conferențele electorale ulterioare,*

2. *aprobă și susține activitatea parlamentară regretată în conferența din 10 Ian. 1905, obligă pe alegătorii români să voteze pentru candidații români, aderenți ai programului nostru politic, designați de comitetul central electoral, în conțelegere cu comitetele comitatenze, iar unde nu sunt designați astfel de candidați, alegătorii români sunt obligați să sprijinească cu aprobarea prealabilă a comitetului central electoral, pe acei candidați, cari oferă garanții îndestulătoare, că sunt aderenți sinceri ai sufragiului universal, egal, direct și secret, cu votarea în comune;*

3. decretează necesitatea celei mai strânse solidarități în toate acțiunile politice ale poporului românesc și *osândește pornirea păgubitoare a acelor fii rătăciți ai neamului românesc, cari, se fac uneltele politice ale adversarilor noștri;*

4. decretează necesitatea solidarității politice cu toate organizațiunile politice ale popoarelor conlocuitoare, cari urmăresc aceleași scopuri politice și a conlucrării armonice cu partidele, cari luptă sincer pentru *democratizarea țării;*

5. *protestează în contra tendințelor de maghiarizare, și în special în contra politicei școlare și bisericești, inaugurate de guvernele din anii din urmă, reclamând revizuirea legilor și abrogarea ordonanțelor puse în serviciul acestor tendințe;*

6. *pentru conducerea întregei lupte electorale se esmite un comitet electoral executiv constătător din 30 de inși;*

7. declară susținerea organizațiunii noastre politice independente, protestează solemn în contra tuturor ordinațiunilor nelegale și anticonstituționale prin cari se pun piedeci funcționării neliminate a organismului politic;

8. aprobă activitatea parlamentară a deputaților români membrii ai clubului parlamentar al naționalităților, aderenți ai programului nostru, le exprimă mulțumită și recunoștință; îi invită ca și pe viitor să ducă lupta pentru programul nostru și în special pentru realizarea grabnică a sufragiului universal direct, egal și secret cu votarea în comune.

Moțiunea, cum și lista comitetului electoral executiv e primită cu aplause și sgomotoase aclamări. Pentru splendidul exposeu, pe care nu l'am putut schița nici în conturele sale generali oratorul a fost călduros felicitat.

Urmează la cuvânt dl *Dr Nic. Comșa* care vorbește cu multă însuflețire pentru prezidentul partidului venerabilul George Pop, care a încărunțit în luptă pentru neamul nostru. Îi dorește să vadă împlinit visul strămoșilor noștri. Aduce călduroase mulțumiri poporului nostru pentru ținuta bărbătească, ce a arătat. Termină cu blăstămul poetului pentru cei ce-și uită de alipirea, ce trebuie să aivă către ai săi:

„Cine a îndrăgit străinii
„Mânca-i-ar inima cânii!

Foarte viu emoționat președintele mulțumește pentru laudele ce i-sau adus și face apel la toți, ca atunci când va fi să mergem la vot, să stăm strânși de cei ce sunt membri partidului nostru.

Și adunarea se termină în accentele puternice ale imnului național. . . . .

Rap.

Theatrôn politicôn.

(Continuare).

Pericle fiind rugat foarte mult de un prietin ca să-i înlesnească o rugăciune, el i-a răspuns că, este dator să asculte rugăciunile prietinilor săi, dar numai până la jertfelnic; adecă pentru voia prietinilor, nu se cade cineva să calce poruncile legilor, nici nu trebuie să numim de prietini, pe aceia ce se silesc să ne depărteze din datoriile cuviinței și ale dreptății, cu care ne facem prietini lui Dumnezeu. — Legile omenești niciodată nu pot fi drepte, de nu vor fi unite cu cele dumnezeești. — Ori-ce împărăție pe pământ nu va fi întemeiată pe cea cerească nu se poate numi împărăție, ci un loc de obște al tâlharilor. Este o vorbă veche, dar frumoasă: prietin mi-e Socrate, prietin și Platon, dar mai prietin este adevărul. — Acesta ne învață, că nu se cuvine să iubim pe nimeni atâta, în cât pentru dragostea lui să trecem cu vederea adevărul. Cicerone zice: Prietinului să i-se dea această lege: „Nici el să ceară dela prietinul său lucruri necuviincase și nedrepte, nici noi să le împlinim de-ale-le va cere.“

Viteliu, împăratul, fiind multă vreme rugat de un prietin al său ca să-i împlinească o cerere nedreaptă; și după-ce multă vreme l-a rugat înzădar, s'a mâniat și a plecat zicând: De ce folos îmi este prietesugul tău dacă nu-mi împlinești rugăciunile? Viteliu i-a răspuns: dar mie de ce folos îmi este prietesugul tău, dacă mă rogi să fac lucruri nedrepte? Tu se vede că nu știi, cum că acela ce se îmbracă cu obrazul judecătorului, se desbracă de obrazul prietesugului; și nimeni nu trebue să-l roage nici pentru cei nedrepți: căci numai legile i-se cuvin a-i fi prietini.

țele acele muncitoare ale țăranului din nord. Câmpia e proprietatea aristocrației, carea posedă latifundii mari, și pe cari le muncește cum poate, ca pășune, cositor, mai puțin arător și vii. Înfățișarea ce ne prezentă câmpia până la Roma, este aproape ca cea dela Oradea-mare până în Tisa. Ținutul acesta, pentru a cărui stăpânire au început a se certă odinioară patricii și plebeii, cunoscutul „Ager publicus,“ a rămas acuși aproape trei mii de ani tot în mâna aristocrației romane. De aci ne explicăm lipsa de sate și orașe pe această câmpie vastă și frumoasă. De aci ni-se explică emigrarea deasă a italienilor, ce inundează țările din jos, până prin America și tot de aci ni-se explică și orgoliul aristocrației romane mândre de vechimea sa — și cu tot dreptul, — ce a știut să impună tuturor barbarilor, ce au cucerit Italia, începând cu Alarich și Teodorik cel Mare, carele din urmă, încântat de cultura și civilizația romană, a murit de supărare, că nu și-a putut împlini visul, de a regenera cu sânge ostrogot imperiul prăbușit al Romei antice.

Cu cât se apropie omul mai tare de Roma, cu atât te cuprinde mai mult un sentiment de înduioșare și admirație. Par'că trăiești pe o altă lume! Ajunși sub zidurile Romei, drăgălașul râuleț Anio, cu malurile sale de mătasă verde, îți reconcă în memorie lupta galilor cu romanii, prima primejdie, ce a amenințat Roma cu cutropire.

Intrând în Roma, omul e surprins la tot pasul de rămășițele grandioase ale trecutului. Nu cred, să existe în lume vre-un loc, carele să ne reamintească mai bine mărirea unui popor, ca tocmai urbea eternă Roma. Ea întrunește trecutul glorios al romanilor, începând dela întemeierea sa fabuloasă, dela desvoltarea sub regii Romei, progresele în afară făcute pe timpul republicei, dimpreună cu toți bărbații săi cei mari, cari strălucesc în fapte măreție de vitejie, de patriotism și de caracter candid. Ea ne înfățișează svârcolirile necurmate ale democrației în contra aristo —, și plutocrației; multele conspirațiuni și atentate reciproce împotriva patriei și libertății poporului, cari au adus după sine căderea republicei. Ea ne arată în toată măreția culmea puterei sale sub împărați. Multele slăbiciuni ale cesarilor, cu deosebire din familia Claudia; multele și neperitoarele opere ale culturei și civilizațiunei de sub împărații din familiile Flaviilor și Antoninilor; operele neperitoare ale cesarilor din epoca ultimă a soldatesckei romane și întemeierea despotismului monarhic, ce și-a aflat desvoltarea și perfecționarea în întunecimea evului mediu.

Aci vedem urmele și temeliile măreție ale creștinismului, carele a învins lumea și a smuls sceptrul domniei din mâna slăbită a cesarismului antic păgân, ce și-a fost trăit traiul și a lăsat în moștenire domnia asupra Urbis et Orbis. Grație acestei împrejurări, au ajuns popoarele Europei și ale lumei întregi, prin razele de lumină și căldură, răspândite din acest centru prin biserica catolică, la cultura și civilizația modernă.

Dar, pentru noi românii, nu numai momentul acesta e de supremă importanță, ci și legăturile de sânge și de limbă, ce ne atrag imperativ spre Roma, ca leagăn, a tot ce avem mai prețios în ființa noastră ca popor, cu cevaș conștiință de sine și aspirațiune la un veuitor. Toate națiile creștine trag spre Roma, ca spre un centru de cultură și lumină; cu atât mai vârtos ar trebui să pelerinăm noi românii spre acest loc, având îndoite motive și interese culturali.

De noapte ne vom odihni și mâne vom începe cu cercetarea lucrurilor mai însemnate, la cari vom puteà să ajungem după împrejurările, ce ni-se impun.

(Va urma).

Dacă vrei să-ți vie binele, dorește-l deaproapelui.

*

Nu e munte care să nu fie încunjurat la vârf, de neguri, nici om vrednic pe care să nu-l încunjure năpăstile.

*

O mie de prietini, sunt puțini; un singur dușman e mult.

Pe când împăratul Frideric creştea pe Vladislav regele Ungariei şi al Boemii, mulţi îl îndemnau să omoare pe acest prunc, zicându-i: că vieaţa lui îi va aduce mari turburări; iar moartea sa îi va dà crâşa şi toate bogăţiile sale. — El i-a întrebat: Ce voiţi să fiu împărat bogat, sau drept şi bine credincios? În cât pentru mine, mai bucuros sunt, să fiu împărat peste o mică împărăţie cu nume de bun şi drept, decât peste toate împărăţiile lumii şi apoi cu nume de nedrept.

Temistocle fiind rugat de Simonide poetul, ca să părtinească unei pricini nedrepte, i-a răspuns: „Nici tu nu vei fi cântăreţ bun, de vei cântà peste canoanele muzicii, nici eu stăpânitor bun, de voi hotărâ ceva împotriva legilor patrii.“

Antioh, împăratul Asiei, a scris la toate cetăţile supuse lui, că de se va află vre-un lucru nedrept şi împotriva legilor în poruncile ce se trimit iscălite de dânsul, să ştie, că sunt scrise fără de ştirea lui şi să nu le dea ascultare.

Traian, împăratul roman, ziceà adeseori că stăpânilor se cuvine ar fi organul, sau lucrătorul legii şi al dreptăţii. El avea o aplecare foarte mare spre acestea şi temându-se ca să nu le calce vre-odată, a chemat pe mai marele oştirilor, în obştească adunare, şi dând sabia la un general i-a zis: „Ţine acest fier pătrunzător şi în câtă vreme voi cârmui împărăţia cu dreptate, să-l întrebuinţezi pentru apărarea mea; iar când mă voi abate din dreptate, să-l întrebuinţezi pentru moartea mea.“

Împăraţii Egiptului jurau pe toţi miniştrii şi judecătorii ţării, ca să nu hotărască nimic împotriva legilor, măcar de le-ar porunci ei; căci şi numiţii sunt datori să urmeze după legile ţării, nefăcând nimic mai mult decât, aceea ce este drept şi ertat legilor.

Cârmuirea stăpânitorului, nu este alt decât o dreptate vorbitoare şi o lege însufleţită.

Cleone hotărând să ia cârmuirea republicei, a chemat mai întâi pe toţi prietinii săi şi le-a zis: O prietinilor! să ştiţi, că de astăzi înainte sunt deslegat de toate legăturile prieteşugului ce am avut între noi. „Prieteşugul are obiceiu să vatăme de multe ori dreptatea, şi ori-cari stăpânitori sunt supuşi prieteşugului sau dragostei cuiva, de multe ori se sbat din calea dreptăţii.

(Va urmà).

CORESPONDINŢE.

Misiunile sfinte din Feneşul-săsăsc.

Zilele dela 24—27 Martie a. c. au fost adevărate prilejuri de sărbătoare rară şi înălţătoare pentru poporul credincios din Feneşul-săsăsc.

Premenirea primăvăratică a naturii precum şi înţeleptele rânduieli ale bisericii noastre deopotrivă chiamă credincioşii, ca uitându-şi pe o clipă baremi de toată grija cea lumească, lăsând la o parte zoala şi zvârcolirile vremelnice ale traiului, lăpădând omul vechiu, să-şi îmbrace sufletul în omul cel nou, să-l spele în apele sfinte ale pocăinţei, să-l lămurească prin focul dragostei creştineşti, al singurei dragoşti adevărate şi nefăţărite, ca astfel întinerit şi premenit să poată purtà şi pe mai departe lupta dreaptă a credinţei, să-şi poată validità chiemarea *„din lume suntem chiemaţi, dar nu mai suntem şi numai putem fi ai lumii.“*

Dornici de o premenire trainică, credincioşii din Feneşul-săsăsc n-au pregetat a primì cu tot focul dragostei lor iniţiativa parohului local, exprimându-şi dorinţa fierbinte de a se înaintà o cerere cătră comitetul central al misiunilor sacre din Arhidiecezà pentru încuviinţarea ţinerii misiunilor în această parohie.

Ţinerea a fost încuviinţată, iar cu conducerea, — foarte nimerit, — a fost încredinţat părintele-protopop *Dr. Elie Dăianu,* unul dintre cei dintâi plămădităori ai împământenirii ăstorfel de obiceiuri sfinte şi folositoare, în Arhidieceza noastră.

Dacă a fost călduros salutată această ideie la timpul său, întrupându-se în reuniune bine organizată, cu atâta mai mare îndestulire sufletească ajungem să-i gustăm rodurile binecuvântate.

Conducătorii misiunilor, mânecând din acea convingere practică, că la astfel de prilejuri rari, nu pot să lipsească solemnităţile cuviincioase, cari lasă în inimi adânc săpate reminişcinţe, misiunile şi-au luat începutul prin o frumoasă procesiune, împreunată cu prapori, invitându-se părinţii la biserică.

In biserică după-ce se invoacă ajutorul şi dumnezeescul har prin *„Impărate ceresc“,* părintele-protopop, prin un prea frumos şi potrivit cuvânt de deschidere, rostit cu un duios accent oratoric şi cu verva-i obicinuită, arată în cuvinte bine simţite însemnătatea astorfel de misiuni, insistând pe lângă scopul lor măreţ şi schiţând programa zilelor următoare.

Să face apoi „Dupăcinarul,“ urcând amvonul părintele-călugăr *Leon Man,* priorul mănăstirii Maria-Pócs, venit anume spre acest scop şi aşteptat cu o dragoste nespusă, rostind o cuvântare „Despre scopul omuiui“, pe înţelesul poporului şi ţintind atenţiunea mulţimii prezente prin argumente uşoare dar plausibile, presărind ici colo istorioare potrivite, întreţăsând figuri oratorice bine alese.

Părintele Man se dovedeşte de un foarte bun orator pentru popor. Destoinic în manuarea limbei noastre, alegând cu cruţare terminii, îmbrăcându-şi ideile în o haină dulce şi sărbătorească, iar gesturile domoale şi acel accent propriu celor din cinul călugăresc, satisfac pe deplin tuturor recerinţelor.

Cuvântarea Păr. Man exhauriază programa zilei prime.

Vineri în 25 dim. la oarele 6½ urmează cuvântarea Păr. Dăianu „Despre păcat şi răutatea lui.“ După cuvântare, sf. Liturgie a Inainte-Sfinţitelor, apoi cuvântarea Par. Man despre „moartea păcătosului.“ Amândouă caracterizate prin forţa argumentelor pregnante şi prin vioiciunea predării.

Aceiaş zi d. a. la 5 oare Păr. Dăianu, în cuvinte aspre şi adânc simţite inferează într'o cuvântare da mai bine de-o oară păcatele limbei şi beţiei, dovedind la evidinţă cât de adânc şi cu efect rod la tulpina sănătoasă a neamului nostru şi cât de răspândite sunt ele în păturile poporului nostru. Urmează apoi, „canonul Domnului Nostru Isus Hristos,“ începându-se şi ascultarea mărturisirilor, cari durează apoi în tot timpul liber până la sfârşitul misiunilor.

Ca confessari, afară de părinţii mai sus amintiţi, cari ascultă când le îngăduie ocupaţiile. funcţionează părintele Vas. Şuteu din Gilău, Dr. Iuliu Florian, preot militar în Cluj, Teodor Selegian din Tăuţi şi Beniamin Rusu din Suciag.

După facerea canonului Păr. Man cuvintează „despre judecata şi pedeapsa păcătosului“, cu aceeaşi pătrundere bine simţită ca mai înainte.

În ziua a treia la oarele 6 dimineaţa „Utrenia“ apoi cuvântarea Păr. Man despre „Pocăinţă şi Mărturisire“, insistând mai mult pe lângă felul, cum trebuieşte făcută descoperirea păcatelor. O temă nespus de lipsă pentru poporul nostru, care pricinueşte de multeori greutăţi simţitoare pentru confesari şi care aşa de anevoios cucereşte. Păr. Man o îmbracă în cadrele unei catehese alese şi desfăşurate cu o rara dibăcie.

Se celebrează S. Liturgie, sub care Păr. Man rosteşte o cuvântare dintre celea mai frumoase, escepţionând vre-o două esagerări mai mici —, şi cea mai adânc simţită, storcând lacrămi din ochii ascultătorilor, înfăţişând celea mai dureroase clipite din vieaţa Mântuitorului, Patimile.

D. a. vecernia şi cuvântarea despre Preacurata Vergură Maria, rostită de Păr. Man cu aceiaşi destoinicie. iar după cuvântare „Paraclisul Maicei Domnului“. Programa reclamă cuvântarea Păr. Dăianu „despre Biserică“, care însă a fost amânată pe ziua următoare, împrăştiindu-se oameni pe la confesari şi fiind tema una dintre celea mai simţite, potrivită pentru întărirea convingerilor religioase şi stirpirea unor îndeletniciri, provocate de vecini, cari tălmăcesc greşit puterea bisericii şi darurile ei: nazirenii şi fraţii schismatici.

Duminecă, în ziua de pe urmă, la oarele 6½ utrenie, apoi cuvântarea limpede, convingătoare şi pătrunzătoare a Păr. Dăianu despre Biserică, desfăşurată cu o rară pricepere şi o aleasă tactică de înlăţuire pragmatică, ale cărei efecte se simţiau deja.

Urmează S. Liturgie, sub care Păr. Man cuvintează despre „S. Cuminecătură“, împărtăşindu-se cam 250 de credincioşi.

D. a. aceiaşi zi să face o imposantă procesiune la cimiter, luând parte cam 1000 persoane, între cari se remarcau mai mulţi rom. cat. din comună.

Vorbeşte Păr. Dăianu „despre cultul morţilor“, arătând în frumoase, alese şi adânc simţite cuvinte datorinţele ce ne leagă pe noi ca creştini şi români de ţărina mormintelor sfinte, cari adăpostesc pe înaintaşii noştri, tari în lege, limbă şi datini şi cari lăsatune-au nouă această moştenire sfântă şi cari ne cer ţinerea şi sfinţirea acestor lăsăminte.

Sfârşindu-se cuvântarea, sfinţirea apei, botezându-se toţi cei de faţă, procesiunea să întoarce în ordine spre biserică, întonând cu mic cu mare, imnul de mulţămită „Doxologia cea mare“.

Încheierea o face Păr. Dăianu, dorind ca sămânţa presărată să încolţiască şi să aducă un seceriş îmbelşugat.

Părinţilor pentru trudă şi osteneală mulţămeşte purohul local I. Isaicu în numele parohienilor, tălmăcind ferbintea recunoştinţă ce datorim cu toţii mai marilor noştri şi ce datoresc în special Feneşenii, părinţilor Dăianu şi Manu, chezăşuindu-i, că sămânţa binecuvântată a căzut pe pământ bun şi roditor şi-şi va aduce fructele bogate.

Părintele Man prin câteva cuvinte alese şi duioase, îndreptate parohului şi parohienilor dă espresiunea îndestulirei sale şi făgăduieşte, că totdeauna îşi va aduce cu drag aminte de aceste clipite sfinte.

Fie-mi permis a trece pe hârtie ca în parantes nişte impresii, câştigate din acest prilej.

Înainte de toate notez, că poporul nostru ţine mult, nespus de mult la cinul călugăresc, o însuşire a veacurilor trecute, tari în datinile creştineşti. Faţă de Păr. Man s'a purtat cu o afecţie şi dragoste rară

Mai notez, că Păr. Man a avut o dispută de 4 oare cu trei române nazirene, în decursul căruia s'au relevat neşte convingeri din samă afară greşite, că Pocăinţa ar fi cea dintâi taină şi că a treia persoană din Dumnezeire ar fi omul. Cea din urmă prea miroasă a modernizm, se apropie de „Übermensch-ul lui Nietrsche.

— *I.* —

Fondul cultural.

În şirul contribuitorilor pentru înfiinţarea unui fond cultural arhidiecezan, au mai contribuit:

Ioan Săbăduş, preot, Pănade, Cor.	200·—
Gavrilă Ciobotar, preot, Ghimeş	200·—
Dr. Al. H. Longin, adv. Deva	500·—
Ioachim Popovici, stud. sil. Şemniţ (a doua oară)	50·—
Emil Kormoş Alecsandrescu propr. Oşorheiu	300·—
Nic. Agârbicean, provizor dominal, Someş-Odorheiu	100·—
Ioan Mihâlţan, general-auditor pens. Sibiiu	200·—
Dr. George Popescu, adv. Turda	200·—
Dr. S. Tămaş, adv. Hida (a doua oară)	300·—
Ioan Mezei, jude de curie, Bpesta	200·—
Dna Mărginean Istade, Deş	200·—
Emil Pop, protopop, Uioara	500·—
George Mitrofan, înv. Sântimbru	100·—
Ioan Suciu, înv. Tritul-sup.	200·—
Ioan Hăţagan, protop. Coşocna	200·—
Iosif Oarga, secretar la Economul Cluj	500·—
Un oficer de honvezi	200·—
Emil German, preot, Turdaş	200·—
Petru Olariu, învăţ. Hamba	100·—
Ananie Decei, preot, „	100·—
Nic. Ticaciu, „ Săcădate	500·—
Nic. Solomon, protop. Ludoş	200·—
Liviu Dumitreau, preot, Cricău	400·—
Dr. Vict. Colcer, medic, Rodna-veche	2000·—
Dr. Ştefan Banfi, „ B-şasa	500·—
Petru Radu, înv. Milaşul-mare	200·—
Ioan Hossu, preot, „	500·—
Virgil Popescu, prof. Bucureşti	600·—
Dr. Vas. Bian, medic, Buzău	1000·—
Nic. Crăciun, propr. Doştat	300·—
Ambr. Juoraş, învăţ. Uioara sup.	100·—
Mihail Străjan, prof. Craiova	500·—
Aug. Lazar, preot, Sânjacob	100·—
Ioan Muntean, farmacist Buzău	600·—
Ioan Bianu, prof. Bucureşti	400·—
Niculae Brânzău, prof. Piteşti	800·—
Nic. Ionuţ Cioba, propr. Bucium	100.—
Gavril Pop, vice-prot. Măhaciu	300·—
Iuliu Albini, notar, Zlagna	500·—
Const. Ciurea Irimie „	200·—
Titu Domşa, propr. „	250·—
Ioan Crişan, notar „	200·—

MAI NOU.

La Teiuş a fost îngropat Joi ţăranul Ioan Roşu, care şi-a lăsat întreaga sa avere evaluată în 50 mii cor. ca fundaţiune din care să se ajute meseriaşii.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Biserica gr.-cat. din Sânmărtinul-de-câmpie în anul trecut următoarele donaţiuni a primit: *a)* În bani au donat dnii: O. Man 16 cor. Dr. E. Bran 10 cor. Dion. Şimon 10 cor. Iustin Harşa 10 cor. Alexandru Târnăvean prot., P. Gora, N. Vulc, A. Precup, şi A. Man câte 6 cor. B. Saltelechi 8 cor. şi Dr. I. Vancea 3 cor. *b)* În paramente: Dna Dr. E. Bran, un prapor artistic dela firma Hausner în preţ de 70 cor., V. Beica, potir dela firma Rétay cu 150 cor., L. Belean un rând de veşminte cu 140 cor. T. Strete şi soţii dela firma Oberbauer, cădelniţă, cruci, lance etc. în suma de 84 coroane. — Iar pentru susţinerea şcolii gr.-cat. de aci Iuliu Georgiu a donat 40 coroane. Dumnezeu să le răsplătească însutit. *Curatoratul.*

Din dieceza Gherlei. Administrator al oficiului protopopesc în tractul Becleanului, a fost numit *Ioan Bulbuc*, preot în Mintiul-român.

Pentru noua biserică din Cluj, au mai intrat la oficiul protopopesc de acolo, următoarele contribuiri pentru care li-se esprimă tuturor cea mai călduroasă mulţămită: — Ieronim Slăvoacă preot, Ilva-mare, a colectat 20 cor. Ioan Bochişiu preot, Topa-Sâncraiu 4 cor., Emil Poruţiu preot, Măcicaşul-rom. 2 cor. Filip Pârvu învăţător, Măcicaşul-rom. 1 cor. Tit Pop preot, Tăuţii de jos a colectat 52·20 cor. Demetriu Cionca preot, Bârseul de jos, a colectat 24 cor. Vasiliu Carşai preot, Kápnicbánya, a colectat 13 cor. 10 fil. Alesandru Leményi, protop. Gherla (colect.) 30 cor. Elisa Bodocan direct., a colectat dela prof. şi elevele intern. Vancean de fete din Blaj 33 cor. Ştefan Cherecheşiu preot, Recea (l. Baia m. a colectat) 7 cor. 40 fil. Alesandru Csákai preot, Centea (a colectat) 9 cor., 10 fil. Virgil Pop învăţător, Bârlea, (colect.) 6 cor. 84 fil. — Colecta făcută în arhidiecezâ peotru monumentala nouă biserică, se apropie de 4000 cor. Acum însă când se împlineşte anul dela moartea marelui titor al acestei biserici ne întrebăm: Când îşi va avea această mare cauză un al doilea *Ştefan Havaşi*, sau un *Vasile de Stroesco?* — Domnului să ne rugăm, toţi cei ce iubim cauza sfântă a bisericii Lui!

Avis. In comuna Rebrişoara (Kisrebra) p. u. Naszod, comună mare cu aproape 4000 locuitori s'a înfiinţat societate de consum deja înregistrată după lege, cu local acuirat la locul cel mai potrivit în inmediată apropiere de licenţa comunală, pentru care este lipsă de personal cu cunoştinţe comerciali şi cauţiune recerută. Cine ar dorî a ocupâ această întreprindere pe lângă plată lunară şi anumit percent din circulaţie să se adreseze grabnic la Presidiu. *Antoniu Precup,* vice-protop. on. prezident.

Dela Societatea meseriaşilor nostri. Duminecă în 3 April a avut loc a doua conferenţă pentru meseriaşi în sala casinei române. A vorbit dl prof. Petru Suciu, despre cometa Haley. Conferenţiarul ni-a introdus în tainele universului, chiarificându-ne asupra cometei, despre care zilnic cetim prin foi fel şi fel de comentarii. Expunerile dlui prof. Suciu au fost urmărite cu interes. Conferenţii i-a urmat proiecţiuni cu Skiopticonul. S'a proiectat cometa Haley şi Saturn; apoi o serie de icoane din vieaţa Mântuitorului. Explicările le-a dat bine şi la înţeles prof. de teologie Dr. Macaveiu. — Public a fost număros.

Posta Redacţiunii.

Rusmin. Am rezervat-o pentru numărul de Paşti. Mulţumite. Mai trimite!

Dr. D. C. Cu părere de rău dar nu vă putem împlini cererea: nu anunţăm, decât cărţile, cari ni-se trimit Şi noi nu am văzut nici unul din cele doue tomuri.

E. P. Ne judeci prea aspru, ceeace ne cade cu atât mai greu, cu cât am aşteptă să ne cunoşti şi pe noi şi sentimentele, de cari suntem călăuziţi.

„Primăvara", a sosit cu bine şi a fost primită cu bucurie. Ii vom face loc în rîul de Sărbători, pentru care mai aşteptăm câteva fragmente.

„Inima", va urmă şi ea în un număr apropiat.

Apelul, va urmă.

Dr. I. P. In faţa aglomerării de material, ne vine greu să publicăm pe de-a întregul o corespondinţă trimisă la toate foile. Ne pare foarte rău.

Nr, 29—1910. (25) 1—3

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executâ lucrările necesare la edificarea şcolii gr.-cat. din Sântu (Szentandrás) (p. u. Szász-Reghin) prin aceasta să recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 300 cor. adecă treisute cor. la curatoratul parohiei gr.-cat., din Sântu cel mult până la 1 Mai 1910 la 12 oare a. m.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formularul de contract, condiţiunile de edificare, preliminariul de spese şi planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 24 Martie 1910 sub Nrul 1982 se pot studiâ zilnic la oficiul parohial gr.-cat. între oarele 8—12 a. m. şi 2—6 p. Licitaţia publică minuendă se va ţinea la 2 Maiu a. c. la 2 oare p. m. în şcoala locală.

Sântu, la 3 Aprilie 1910.

Octavian Popu, adm. paroh. **Bunuş Ionuţ,** cur. prim.

Băile Buziaş

Phönix apă minerală de Buziaş

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beşică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului şi a petri în beşica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 11—?

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roșiu.*

(Continuare). 30

Cei mai mulți cronicari au fost parte rău informați din cronici mai puțin sigure, parte seduși de relatările lui George Brancovici, aventurierul frate al Vlădicului pomenit, — conduși de mici veleități și superficialități: când s'au nizuit să-l prezenteze ca pe un aprig „ortodox“ și Român înflăcărat, împresurându-l chiar cu gloriolă de martir al credinței și constanței: pe când astea toate erau și sunt *foarte problematice.*

Eruditul părinte Petru Maior încă scrie din greu cu cirile pe la începutul veacului al XIX-lea: „Iară fiindcă principii calvini, nevrând episcopii și clericii românilor a împlini acelea tocmele (condițiile!) din mai sus zisul hrisov, credinței celei drepte vrăşmașe, nu puteà după cugetul lor sporì spre a răsvrăti pe români dela credința cea adevărată, mai de greale mijlociri se apucara, începură adecă cu legături, cu temniţe și cu batjocurite despreoțiri, ba și cu moarte pe preoți și mai vârtos pe arhierei a-i spărià, a-i munci și a-i măcelări: așa se face lui Sava al doilea, Mitropolitului în castelu dela Blaj al prințului Apafi, din a căruia poruncă lăudatul Sava fù bătut de moarte, după aceea în biserica cea dela Vinț, înaintea a tot norodul fù în chip de despreoție *desvăscut* de veșmintele cele arhierești, după aceea de nou băgat în temniță și de acolo scos, în toată Vinerea fù bătut cu toiage până la moarte ..“ (Petru Maior: Ist. bis. Românilor. Buda 1813 pag. 79).

Cronicarul Cserei afirmă între altele, că episcopul Sava ar fi fost acuzat pe nedrept de către unii (ți și numește, cari ar fi lăcomit la o pretinsă comoară ascunsă a „mitropolitului,“ și înseamnă, că pe „nevoiașul vlădic nevinovat îl scot numai în cămașe și ismene și atât îl sbiciuiesc, până i-se rumpe cămașa și ismenele, chiar și carnea de pe genitale, din care pricină neputându-și stăpâni urina și înala, a trebuit să-și dea veleatul ...“ (Vezi Cipar. Acta et fragm. pag. 270). Hotărât grozăvii!

N'avem deci ce ne mirà prea tare, dacă relatările aste — necenzurate — dimpreună cu altele — puțin cernute — au țăsut cu vremea un întreg martiragiu în jurul „Mitropolitului“ Brancovici, și au servit astfel ca falșă bază de mânecare unei serii de istorici, mai mult ori mai puțin precauți, cari — fără multă reservă — au copiat unii după alții erorile înaintașilor.

Așa au înnecat cronicarii: începând dela Chr. Engel până la Treboniu Laurian, A. Papiu Ilarian, Andreiu baron de Șaguna, Nic. Popea, Eudoxiu Hurmuzaki, Dr. George Popoviciu, S. Popescu șcl. (Vezi Dr. Aug. Bunea: Mitropolitul Sava Brancovici, Blaj, 1906, pp. 83 uu.).

Mai nou Vicarul neunit din Oradea-Mare: Maugra, a scos la Arad o scriere sub titlul: „Mitropolitul Sava II. Brancovici“ (1556—1680) repetând mai multe din greșurile celor înșirați mai sus; căci îl prezintă și dânsul ca pe un sfânt martir al ortodoxiei, — firește: lăsând fărădelegile din bilanț.

Deoarece însă știința și istoria nu cunosc prevenienţă prea mare și loialitate până în pagubă: când așa dorește adevărul și prestigiul lui în fața lumii — cel puțin când trăiesc și serafimi cu sabie de aur în poarta Adevărului, — în scurtă vreme (1906) apărù, ca răspuns la cartea Vicarului Maugra, Scrierea Drului Augustin Bunea: „Mitropolitul Sava Brancovici,“ expunându-și părerile contrare într'un tenor destul de violent, dar — „sprijinit pe tari dovezi istorice și pe argumente logice „convingătoare...“ (Sămănătorul a. V. 1906, pag. 920).

Ce-a dovedit anume Dr. Bunea în cartea sa față de cronicarii cei de până la Dsa — referitor la Mitropolitul Sava Brancovici?

A dovedit cu un întreg arzenal de argumente, cu o întreagă genealogie: obârșia *sârbă* a mitropolitului chestionat; a arătat heterodoxia lui calvinească și că a promovat faptic calvinismul; a arătat apoi fărădelegile lui și că a pătimit *nu pentru ortodoxia lui românească* — căci n'are merite nici în jurul ortodoxiei nici într'al românismului — ci *pentru motive politice* și *pentru viața sa scandaloasă* (Dr. Bunea Mitropolitul Sava Brancovici pp. 26 u. 30 u. 46 u 69, 77).

Arată smintele înaintașilor săi cronicari și în special autenticitatea *dubie* și *necontrolată* a lui Cserei. Engel, George Maior șcl. — Nu spune apoi nimic fără *a și dovedì*: și asta e nuansa superiorității, ce caracterisează până la sfârșit cartea păr. canonic Bunea.

Am fi deci în clar și cu *punctul acesta* al istoriei noastre bisericești, care însă trebuià *clar* știut *și* mai înainte, doar Drul Bunea *cu ani* înainte accentuà *acelaș* adevăr (Vezi Dr. Bunea Vechile Episcopii ... *1902* pp. 116 u.; Ierarhia ... *1904* pp. 249 u.)

Academia Română din București de alteum a apreciat străduințele ortodoxe pe tărâmul istorico-bisericesc ale Vicarului Maugra și mai vârtos rezultatele *positive* ale Drului Bunea, — fără operele cărula mult petecita istorie culturală a Ardealului românesc ar avea încă și azi o mulțime de lacune, zi: pagini *neadevărate* și deci compromițătoare înaintea lumii — și i-a ales în primăvara (1909) pe ambii de membrii ordinari. — Atât *în* interesul adevarului.

Sava Brancovici a fost deci un vrednic urmaș a lui Ștefan (Iorga: Sate și preoți.... pag. 62).

Ce-i drept în hrisovul lui de întărire lipsesc condițiunile taxativ înșirate; sigur Rákóczy nici măcar n'a simțit nevoia unor atari îndatoriri scrise față de un om ca Sava: nobil și cărturar (Iorga o. c. p. 63); e doar cunoscut proselitismul și terorismul calvinilor cu care puneau calvinismul în cârca acelora, *cari voiau să-și păstreze nobilia și prietinia cu ei* (Șincai Cronica Romanilor a. 1643.)

Nostim însă, cum acest *vlădică peste Români*, căruia *numai limba românească i-s'a impus mai tare* în actul de întărire — *n'a tipărit nici măcar o singură carte românească*, spre a se putea scrie *falș* mai târziu despre el, că cu pietate să se închine tot Românul memoriei acestui bărbat fenomenal, care în puterea auctorității și influenței sale morale(!) 24 de ani signur a susținut și apărat cetatea neamului românesc(!)“ (V. Maugra: Mitrop. Sava II Brancovici p. 78; Vezi Dr. Bunea Mitrop. Sava Brancovici... p. 82).

Poporul însuș așteaptă sătos după cărți românești, căci „se bucură până în adâncul sufletului de *graiul românesc fie și mai puțin sfânt*, care pătrunse în biserică“ (Iorga Ist. bis. Rom. I p. 331), — dar nici de aste nu capătă, căci pe vlădicul Sava îl interesau alte daraveri mai mult decât dorința poporenilor săi.

E curioasă ținuta lui politică.

Când Rákóczy — care îl întărise — reîntors din nenorocita expediţiune polonă, stângenit de turci, își perdu tronul, pe care-l ocupă pe un timp Acațiu Barcsai — Sava se alătură acestuia din urmă, ba se chiar presintă la dieta ținută de Barcsai în Bistrița la 1656, obținând în schimb scutirea preoților de toată darea dâjmelor și a nonelor (Cipar: Archiv... p. 571

Că apoi Barcsai ce patron înfuriat erà, încă nu e lucru necunoscut.

Când își recâștigà Rákóczy puțin teren — de se retrase Barcsai dimpreună cu vlădicul Ghenadie, pe care îl denumise în locul lui Sava aliat într'aceea din nou către Rákóczy — pe Sava îl vedem din nou — deci a doua oară întărit de episcop de către Rákóczy în 1659.

În 1660 pleacă cu misiuni politice în Rusia după ajutor pe seama lui Rákóczy. Sigur el trebue să fie acel „popă românesc — „sacrificulus“ — trimis de principele ardelean în Moscva (Iorga: Sate și preoți... p. 68), căci numai despre dânsul se știe, că a avut cunoștințe întinse prin Rusia în urma frate-seu mai tinăr George, care, în astuția lui, a știut amăgi lumea să creadă, că ambii își trag originea din despotul de odinioară al Sârbilor: Dumitru Brancovics (Dr Bunea: Mitrop. Sava Brancovici p. 55 u).

Pe când se reîntoarce în 1662: principe ardelean e deja Mihaiu Apaffy, care — sigur știind de ce — îl întări cu datul de 23 Aprilie în acelaș an de episcop preste Transilvania și părțile ungurești.

La 1667 Sava pleacă din nou cu fratesau George la Moscva de data asta: să mijlocească pentru mănăstirea și biserica românească din Alba-Iulia, pustiită de păgâni la 1658.

Până zătrià însă dânsul prin străini, acasă în Ardeal fanaticul predicator din aula lui Apaffy; Mich. Fófői, mijloci dela principe decretul din 20 Făurar 1669 (*nu 1699 ca și în Cipar din greșală de tipar:* V. T. Cipar: Arhiv... p. 611), în care se reîmproaspetă și propun anume de obligătoare: toate condițiile impuse de Rákóczy lui Simion Ștefan (V. P. Maior: Ist. bis. rom... p. 72), către cari se mai adaug „din prea'naltă“ bunăvoință întru promovarea binelui obștesc al creștinismului“ — *și* următoarele condițiuni:

1.) Să se înființeze școli între Români mai ales la mănăstirea din Alba-Iulia, în comitatele Hunedoara și Maramureș, și pe teritorul Chiorei, în cari să se învețe

cât se poate de estins limba românească, începând dela tineri, deoarece — după observările lui Bad: Românii nu aveau şcoale şi abia de erà cinevà între ei să ştie ceti, căci nu învaţă, decât câte ceva *dela călugării* români, cari înşişi erau necioplіţi şi numai antereiele îi mai deosebiau de oamenii de rând; *ori dela popi*, cari învăţaseră la Bucureşti, complinindu-şi ştiinţa cu nitică cultură prin şcoalele reformaţilor şi a iesuiţilor (Vezi Cipar: Archiv .. p. 612).

(Va urmà)

Bibliografie.

A apărut:

Scrisoare deschisă către alegătorii români din cercul electoral al Boroşineului adresată lor de Dr. Ioan Suciu. Fostul deputat al acestui cerc ţine să preciseze motivele pentru cari dânsul nu mai păşeşte ca deputat Şi aceste motive se cuprind în frasa „convingerea mea, e, că renaşterea vieţii noastre publice, numai prin o temeinică organizare a partidului naţional român se poate produce".

Discursul dlui Nicolae Bălănescu, rostit în discuţiunea generală a adresei de răspuns la mesagiul tronului, (şedinţa adunării deputaţilor dela 26 Noemvrie 1909). Un frumos discurs în care se arată mijloacele de consolidare a statului român. Insemnăm câteva: întărirea forţelor naţionale, organizarea cât mai complectă a muncii agricole şi introducerea economiei naţionale la sate, desvoltarea şi întărirea burgheziei oraşelor ş. a.

Chestia noastră bisericească de preotul Constantin Morariu, Caransebeş 1909. Dovedind frumoase cunoştinţe şi bogată esperienţă autorul enumără câteva puncte principali, cum ar fi morabilitatea, predicarea şi catehizarea, cari propagate cu toată conştiinţa şi îndeplinite cu tot zelul, vor puteà ridicà vieaţa noastră sufletească pe un nivel înalt, întărind în acelaş timp autoritatea bisericii şi statornicind înfluinţa ei binefăcătoare asupra desvoltării noastre.

„Luceafărul" Nr. 7 închinat memoriei lui Eugeniu Carada, are următorul sumar: Luceafărul: † Eugeniu Carada. — *** Vieaţa lui Eugeniu Carada. — Vintilă Brătianu: Eug. Carada şi Economia Naţională. — M. Seulescu: Eugeniu Carada. — Eug. Carada: — Pandurul cerşetor (poezie). — Ioan Slavici Eugeniu Carada. — I. G. Bibicescu şi Ion I. C. Brătianu: Moartea lui Eugeniu Carada: Două cuvântări funebrale. — I. U. Soricu: Pretinie: Ion C. Brătianu şi Eugeniu Carada — Ioan Slavici: Carada şi Lueger *** Două scrisori ale lui Carada din 8 şi 14 Iunie 1864 către Anastase Panu în chestiunea răsturnării lui Cuza Vodă. — Dări de seamă: Poetae minores: Oreste, În umbra iubirii şi Herz, Noaptea Învierii (G. Bogdan-Duică); G. Kary, Maurice Macterlinck (G. B.-D.); I. Bogdan, Letopiseţul lui Azarie (I. L.); N. Firu, Date şi documente cu privire la istoricul bisericii gr. or. române din Oradea-mare (I. L.). — Cronică: Notiţe cu creionul: Bursierii (Anonymus); Fondul cultural Eugeniu Carada; Momente din vieaţa lui Carada; „Tribuna" despre Eugeniu Carada; Scriitorii în politică; Puterea cântecului; Varietăţi literare (G. B.-D.) Ştiri bibliografice. Ilustraţiuni: 9 ilustraţiuni privitoare la Eugeniu Carada.

Prin acest număr se aduce un prinos cuvenit marelui binefăcător al nostru.

„Revista Politică şi Literară" Anul III. Nr. 1 cu următorul sumar: A Ciato: Tisza şi Românii — I. Agârbiceanu: Copilul (nuvelă) — M. Străjanu „Puterea sufletească", studiu psihologic de C. Rădulescu—Motru. — I. U. Soricu Piatra (poezie). I. Adam Câmp înţelenit piesă teatrală ţărănească. — I. U. Soricu Revedere. Pe ţărm (poezie). — P. Papazissu Scrisoare, De ce nu sunt eu trandafir?.... Cântece (poezie). — Alex Lăpădatu: Din posesiunile domnilor Ţării româneşti în Ardeal. — Vinţul şi Vurperul. — Iunior: Un Pseudoprogres. — Dr. Valer Moldovan: Glosse. — Horia P. Petrescu: Fierarul (poezie) Hyperion: Cântece (poezie). — T.: Perpetuum mobile (nuvelă). — Al. Ciura: Cronica literară (La capătul pământului de Radu Roseti). A. C.: Note politice. — *** Informaţiuni. — Redacţional.

Istoria Patriei
pentru şcoalele poporale

de *Iosif Marian*, învăţător gr.-cat. aprobată de Ministrul de culte şi instrucţiune publică cu Nr. minist 112483 din 17 Noemvrie 1909. Preţul 80 fil. Să află de vânzare în Librăria Sem. teol. din Balázsvalva—Blaj.

Ministerul r. Ung. de culte şi instrucţiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. ***Orarul general şi particular pentru şcolile primare cu 1, 2 şi 3 învăţători.***

2. ***Planul de învăţământ şi îndreptarul metodic.*** pentru şcolile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş. Aprobat din Conferinţa Episcopească, ţinută în 7 Septemvrie st n. 1909 Nr 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru şcoalele cu un învăţător —·80
„ „ „ doi „ 1·20
„ „ „ trei „ 1·60

plus 20 *fil. porto* pentru fiecare.

La comandă să se spună apriat, că se doreşte un orar pentru şcoala cu un învăţător, ori cu mai mulţi învăţători — Altcum se trimite întreagă colecţia, ce costă 2·30 cor. franco.

Atragem atenţiunea oficiilor protopopeşti şi parohiale, precum şi-a învăţătorilor nostrii din Arhidieceza de Gyulafehérvár-Fogaras - Alba-Iulia şi Făgăraş, dieceza Szamosujvár Gherlei, Nagyvárad—Orăzii mari şi din dieceza Lugos—Lugoşului asupra hotărârii conferenţei Episcopeşti din 7 Septemvrie 1909. Nr. 6693; prin care atât *Orarul*, cât şi *Planul de învăţământ* şi *Îndreptarul metodic* sunt obligătoare pentru toţi.

Comande se pot face la **Tipografia Seminarială**

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***
vol. I. ***Apologetica creştină*** fco. **5·30·00**
vol. II. ***Tradiţiunea şi Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.
vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului şi Graţia.*** fco. **7·30** cor
vol. II. ***Sacramentele şi Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism şi Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc e permis să se poată procurà aceste cărţi din cassele bisericeşti pentru biblioteci. — Să afla de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**
Redactor respons.: **Augustin Gruiţia**

După ferbinţeli

şi alte boale ce slăbesc, pentru recâştigarea deplină a sănătăţii.

(60) 18—38

La cumpărarea Emulziei, luaţi samă să aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul

oleul de peşte

e leac aprobat! Are gust plăcut, e uşor de mistuit şi de aceea mulţi îl iau, cari alt leac nu-l pot luà!

Emulzia SCOTT

e afară de aceea, cu mult mai cu e f e c t. Idealul curăţeniei.

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă!
Preţul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.
Să capătă în toate apotecele.

La NAGYENYED
Com. Alsófehér
se adresează, cine doreşte a-şi procură varietăţi autentice de:
Pomi roditori
arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueţi, etc.
49 11 -12
Vite altoite
(calitate superioară)
viţă europeană şi americană cu şi fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit)
FISCHER u. Comp
Pomi Viticultura

Prima pepinerie de viță de vie pe

Târnavă.

Proprietar: ***Frideric Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, liferează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități. **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoiți a cere Prețcurent ilustrat!

În prețcurent se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 17—20

Fi atent!

Fără de nici o cercetare chemică se poate convinge ori cine despre eminenta calitate a tuburilor de

cigarete START antinicotin

dacă arde un tub gol START și aseamănă cenușa acestuia cu a ori cărui alt tub, fie acela chiar din hârtia cea mai scumpă.

După scurtă folosință, se poate convinge fiecine, că influințează excelent asupra sănătății, și nu uscă gâtlejul.

Hârtia de cigarete START, cea mai fină Verge egipt. se află în toate tutungeriile de seamă.

Deposit principal:

Tutungeria de specialități Blaj.

16 (5 10)

Se primesc:

doi învățăcei **unul pentru tâmplărie altul pentru zădărie.**

A se adresa la:

Emil Oltean

măestru zidar.

(23) 2—3

A apărut: **Elemi Népiskola Értesitő Könyvecske — Indice pentru școlile poporale primare.** Costă leg 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

Licitațiune minuendă.

Curatoratul bisericesc gr.-cat. din Săsciori com. Făgăraș va ține licitațiunea minuendă pentru edificarea unui nou edificiu școlar în 24 Aprilie 1910 la 10 oare a. m. în școala gr.-cat. din loc.

Prețul statorit e: 9000 cor. scris nouă mii cor. Reflectanții au să depună o cauțiune de 700 cor. scris șepte sute coroane.

Planul, preliminarul, condițiunile și formularul de contract să pot vedea la oficiul parohial gr.-cat. zilnic între oarele 10—12 a. m. și 2—4 p. m.

Ca material poporul prestează lemnele cărămida și piatra ce să va puteà întrebuința din școala cea veche.

Să observă, că a) reflectanții trebuie să aibă cualificațiunea recerută b) curatoratul își rezervă dreptul a încredința întreprinderea aceluia cari îi mai convine.

Săsciori în 15 Martie 1910.

Maxim Motoc, paroh gr.-cat. ***Iosif Țieptu,*** curator primar.

(24) 1—2

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva fooului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantagioase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morții cu termin fix; asig. de zestre și asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168·13
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,571,035·51
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 foc	„	112.045,412 —
viață	„	10,847,132·—
Fonduri de întemeiare și de rezervă	„	2,309,387 —

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2 12 - 52

La expoziția milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrică de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric 3 12 -52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lîngă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de [illegible] aceea ce sunt mântuite de [illegible] deosebire recomând

Clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina = cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:

Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.

Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:

Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 16 Aprilie 1910.** **Numărul 16.**

Zori de primăvară.

Să dăm mulţămită lui Dumnezeu, că neamul nostru e în zorile unei noi primăveri şi că primăvara aceasta nu mai este ca celealalte. Doar bine vedem, că zorile acestei primăveri ne găsesc pe fiecare la postul, ce-l avem în societatea românească, că legăturile sfinte ale limbii, credinţii şi sângelui ne adună tot mai strâns laolaltă, silindu-ne să ne cunoaştem mai bine pe noi şi interesele noastre. Pretutindinea să lucră cu entusiasm la templul fiinţei noastre de popor, spiritul de jertfă cucereşte inimile tuturora şi avântul spre idealul culturii naţionale şi-a luat un zbor, cum noi înainte cu câţiva ani visà nu cutezam. Mai vine un român basarabean şi răpit de frumuseţa luptei noastre ne trimite un dar princiar, storcând nu numai admiraţiunea noastră, dar silind astfel şi pe cei mai scheptici ai nostri, să iasă din mantia indiferentismului şi să se alăture la mişcarea aceasta binecuvântată. De abia am început colecta pentru fondul cultural şi venit-au oameni de toate categoriile, venit-au oameni cu funcţii înalte, şi oameni de rând, oameni cu averi şi venite frumoase şi studenţi săraci, venit-au şi şi-au dat banul lor cruţat cu indărătnicie, oferindu-l pentru înaintarea şi luminarea neamului lor. Fondul nostru cultural a ajuns în scurt timp la o sumă, cum şi cei mai optimişti nu puteau să viseze. Printre contribuenţi sunt nume, de cari lumea n'a auzit niciodată. Numai acum vedem cu câtă căldură este îmbrăţişată mişcarea aceasta pentru cultura naţională, pentru înaintarea poporului de toată suflarea românească. Şi se dăm mulţumită lui Dumnezeu, că lucrarea aceasta pentru întărirea instituţiunilor noastre, pentru înaintarea şi progresul nostru de loc nu este restrânsă la Blaj. In toate centrele mai importante româneşti să observă o lucrare febrilă. Par'că vrem să emulăm unul cu altul. Din Arad, din Sibiiu, din Lugoj, tot veşti de cele mai îmbucurătoare, cari ne electriseaza. Pretutindinea ne strângem rândurile, ne dăm seamă de neajunsurile, ce avem Se crează fonduri nouă, să ridică şcoli, biserici, se asigura subsistinţa preoţilor bătrâni, a văduvelor de preot şi a orfanilor. Preocupaţiunea principală o formează totuş şcoala pretutindenea. Se înfiinţează oficii noi, să iau în administraţie proprie bunuri — se desprinde din toate acestea o sistematică nisuinţa de a ne hotărî soartea noi de noi. Şi ca în toate să ne dovedim de aceea ce suntem, populus unius linquae et sanquinis, conferenţa naţională dela Sibiiu ne-a adunat într'o puternică tabără, angajându-ne pentru o luptă unitară şi pentru aceleaş interese comune. Sunt acestea tot semne de o nouă primăvară în istoria neamului nostru, care va trebuì să aducă la timpul său fructele cele ce le aşteptăm cu toţii.

Ca avântul acesta al nostru spre ideal să fie însă desăvârşit, se mai recere ceva. Am lăsat afară din calculii noştri — poporul.

Mijloacele cu cari noi am îngrijit până acum de soartea şi viitorul poporului de rând sunt încă tare primitive. Putem zice, că toată grija noastră de popor s'a mărginit la biserică şi şcoală. Iar cu ce este lucru mai de căpetenie, că ce este de fapt şi cum ar trebuì să fie economul dela sate nu ne-am prea bătut capul. Unde sunt saşii pe terenul acesta faţă cu noi? Cum să gândesc foile lor, inteligenţa lor de avântul economic, ce se observă pe întreg teritorul locuit de saşi? Unde sunt şcolile noastre agronomice, singurele, ce sunt menite de a dà o directivă în privinţa aceasta, ce sunt chiemate de a duce făclia ştiinţii lucrări de pământ în toate unghiurile locuite de români? Arătat-am cu o altă ocasiune necesitatea imperativă a înfiinţarii unei şcoli agronomice şi spus-am, că roadele aceleia, vor să fie aceleaş, ce sunt ale şcolii comerciale din Braşov pe teren finanţiar economic. E timpul suprem, ca privirile noastre să le îndreptăm şi către sate. Acolo sunt milioanele, acolo este mulţimea. Soartea acestei mulţimi va trebuì să formeze punctul de căpetenie în luptele viitorului. E ceasul din urmă, ca noi nu numai să cerem dela acel popor, dară să-i şi dăm. Să-i dăm mijloacele unul trai mai uşor, unui câştig mai mare, ca el apoi din plusul ce rezultă să jertfească cu atât mai mult pentru clenodiile neamului său pentru şcoală şi biserică.

Dară când vom puteà vorbì în formă hotărîtă şi de avântul acesta? Când vom puteà să ne asămănăm cu saşii şi pe teren economic? Când va fi timpul acela, ca noi să nu mai lăsăm poporul dela sate în voia întâmplării, ci să-i putem dà o directivă şi în lucrarea pământului, singurul isvor, care susţine familia lui şi din care se susţin şcolile şi bisericile noastre.

In ceasul al unsprezecelea nu mai e permis să stăm nepăsători faţă de soartea poporului. Până când se vor ridicà alţi apostoli ieşiţi din anume şcoli şi pe terenul acesta, tot tu frate Preoate, eşti chemat la apostolie. Tot tu eşti responsabil şi aci pentru turma, care o păstoreşti. Tot tu trebuie să ieşi în uşa împărătească şi să spui oamenilor, că pe cer străluce soarele primăverii, că pământul s'a desgheţat şi vântul suflă trezind la vieaţă natura amurţită. Că pământul chiamă plugarul afară la câmp, ca sămănând şi lucrând acum să-şi ia roadele ostenelelor sale la timpul său. Tot timpul este acum de a se folosì. Celce lasă o zi să treacă lenevind sau nefăcând nimic, o va plătì aceasta amar — la iarnă. Şi

le atrage atenţiunea, că pământul l-a dat Dumnezeu tot, ca să fie cultivat, să nu se vadă râpă neplantată cu arbori. Ieşi în uşa împărătească şi le vorbeşte de grădina frumoasă a Edemului, care a fost plină de tot felul de pomi roditori şi de arbori frunzoşi, în cari se adăposteau pasările cerului, că aşa trebuie să fie toate grădinile pline de pomi roditori şi de arbori umbroşi. Vorbeşte despre grădina de legume, care trebuie să fie fala femeii. Spune-le ce urâtă e grădina fără arbori, fără pomi, fără legumă. Şi ce foloase aduc acestea şi celui mai sărac om, fără nici o osteneală. Nu lăsà frate Preoate, ca satul tău să fie cel din urmă dintre toate, ci mergi la om acasă şi vezi, ce rezultate au avut cuvintele tale. Tu trebuie să fi şi aci apostol, până ce vor deveni fapte, vorbele ce se fac acum în jurul unei şcoli agronomice. Căci suntem în zorile unei noi primăveri şi toţi trebuie să fim la postul nost.

Papa şi Roosevelt. Vizita lui T. Roosevelt expresidentul Statelor Unite din America a dat naştere unui incident, care a fost mult comentat în zilele trecute de presa din întreagă lumea. În călătoria sa Roosevelt încă din Africa a cerut o audienţa la Sfinţia Sa Papa, prin ambasadorul american din Roma. Sf. Părinte l-ar fi primit bucuros, dar i-a pus înainte condiţia, ca să nu cerceteze biserica methodistă din Roma. Prin aceasta Sf. Scaun Apostolic a vrut se evite repetirea incidentului de acum trei ani cu Fairbanks, fostul vice-prezident al Statelor Unite, căruia i-s'a refuzat o audienţă la Papa pentrucă, înainte de aceea a vorbit în biserica methodiştilor din Roma, fiind aceasta o sectă anticatolică, care totdeauna a avut o ţinută duşmănoasă şi agresivă faţă de biserica catolică şi în special faţă de st. Scaun Apostolic. Dupăce Roosevelt a declarat prin secretariul său O'Langhin, că nu vreà să ieà nici un angajament în privinţa aceasta, audienţa cerută nu i-s'a acordat. Faptul acesta a fost viu comentat de toată presa, iar ziarele anticatolice să silesc a-l exploată în defavorul sf. Scaun Apostolic, prezentându-o aceasta ca o greşală politică a secretarului de stat Merry del Val. Acesta însă a purces corect atunci când a pus condiţia de mai sus, şi pe dreptul a răspuns secretarului lui Roosevelt atunci când acela a zis, că nu poate promite, că Roosevelt nu va cercetà biserica methodistă ci din contră crede, că Roosevelt e omul despre care crede, că o va face asta: Mă mir cum poate cere cineva să fie primit de un personaj înalt, când acela voieşte să facă un fapt, prin care ştie bine, că va vătămà adânc pe respectivul personaj. Ţinuta Sf. Scaun a fost pe deplin îndreptăţită, fiindcă methodiştii sunt o sectă, care totdeauna a avut o ţinută agresivă faţă cu Sf. Scaun, şi în mod provocător şi-au ridicat biserica chiar în Roma. Lui Roosevelt nu i-s'a cerut ca să nu aibă nici un contact cu alte societăţi religioase, ci să nu fraterniseze chiar în Roma cu o sectă, care totdeauna a atăcat Sf. Scaun Apostolic. Astfel s'a făcut imposibilă vizita lui Roosevelt la Papa.

Theatròn politicòn.

(Continuare).

Cetind întâmplările Bretanii, vom găsì o pildă foarte frumoasă a Împăratului ei. — Enric al cincelea, suindu-se în scaunul părintesc, a chemat pe toţi prietinii săi, cu cari crescuse încă din copilărie şi petrecuse o vieaţă plină de dragoste, le-a darut câte un dar însemnat şi le-a zis: „Să ştiţi că dacă de astăzi înainte nu va veţi schimbà purtarea şi socotelile faţă de mine, în curtea mea să nu mai călcaţi. — Ori-care din voi va fi atât de nenorocit ca să nu mă asculte, ci va venì să mă roage în puterea prieteşugului ca să-i fac vre-un lucru împotriva legilor, să ştie că-i voi tăià capul.“

Temistocle chemând odată la adunare pe poporul Atenian, a zis, că are să le spue un lucru foarte mare şi prea trebuincios statului; dar nu-l poate spune decât aceluia, ce-l va alege poporul din parte-i. — Poporul atenian a ales pe Aristide.

Acesta auzind dela Temistocle sfătuirea sa şi pogorându-se să o spue poporului, a strigat cu glas mare: „Să ştiţi o Atenieni, ca nu este lucru mai folositor republicei noastre, dar nici mai nelegiut şi mai nedrept decât sfatul lui Temistocle.“ Atenienii auzindu-l l-au rugat să tacă şi n-au voit să asculte un sfat folositor, de oarece erà în acelaş timp şi nedrept.

Cuvintele sfintei Scripturi s'au împlinit: „Vor învià la judecată neamurile spre ruşinea, defăimarea şi hula creştinilor celor civilizaţi.“

Noi vedem, că neamurile păgâne au dat spre moarte pe însuş fraţii lor cei după trup, vrând să păzească dreptatea.

Timoleon Corinteanul, dupăce prin sfaturile şi învăţăturile sale n'a putut să înduplece pe fratele său, ca să se părăsească

FOIŢĂ.

Impresiuni de călătorie.

Roma, 29 Martie 1910.

II.

Iubite amice!

După o recreaţiune binevenită în urma oboselii drumului, în dimineaţa zilei de 25 Martie, Vinerea mare a catolicilor, am pornit să vizităm, ce ni-s'a părut mai la îndemână dela cvartirul unde am tras. Mai de aproape, ni-am abătut la biserica călugărilor resurecţionişti, unde aveam şi un cunoscut. Apoi, ne-am urcat pe muntele Pincio, unde se află Villa Medici, cu Academia di Francia, într'o poziţie de tot minunată şi de unde se deschide o privelişte frumoasă asupra Romei-noue. De aci am scoborît în Giardino del Pincio, unde pe lângă aspectul frumos asupra Piaţei del Populo şi a Vilei Borghese am simţit o deosebită plăcere în statuele bărbaţilor celebri ai Romei vechi, medievali şi noue, aşezate în ordine cronologică pe cărările grădinii bogate în plantaţiuni, flori şi arbori exotici, dintre cari merită o deosebită amintire, pinul italian, deosebitele soiuri de pinea, cupresi, palmi, lauri, smochini, portocali şi de Quercus sempervirens. Aci am admirat colosalele statue de figuri dacice, imitate de pe modelele Columnei trajane, copii de sfinxi şi delfini, după modelele originale aduse din Egipt şi Levante.

În mijlocul piaţei se află colosalul Obelisc aşezat pe un fundament şi piedestal puternic. Numai dacă cerci mai deaproape, asemănând granitul şi sculpturile hieroglifice ale obeliscului, cu piatra şi inscripţiile soclului, cari sunt mai tinere decât obeliscul cel puţin cu 4 mii ani, poate omul să vadă, ce mare deosebire e între perfecţiunea artei celei vechi şi a celei moderne, sau, cu alte cuvinte, cât de superiori şi de mari au fost cei vechi, faţă de cei moderni. De aci am întrat în biserica Santa Maria del Popolo. Apoi plecând pe Corso Umberto I, am vizitat bisericile mai însemnate, ce ni-au căzut în cale, cu piaţa Colonna şi cea di Monte Citorio. Columna ridicată aci este o amintire a triumfului împăratului Marc Aureliu asupra marcomanilor, quazilor şi sarmaţilor; din marmoră de Carrara, făcută după asemănarea Columnei lui Traian, în diametru de 3·70 metri, pe din lăuntru cu trepte, ce duc până în vârful ei şi pe dinafară cu basreliefuri aşezate în linia spirală, reprezentând războaiele sale avute cu amintitele seminţii germane.

De aci am cercetat Pantheon-ul, ridicat de M. Agrippa, ginerele şi generalul împăratului Octavian August, la an. 27 înainte de Hristos. E o clădire rotundă din cărămidă subţire, fără ferești şi luminată numai prin o apertură în vârful cupolei, de unde se revarsă o lumină, ce dă întreg interiorului o înfăţişare tainică şi captivătoare. La întrare are un portic aşezat pe doue rânduri de columne înalte de granit, pe cari zace arhitrava cu inscripţia ziditorului şi frontispiciu attic. Aceasta e clădirea cea mai bine conservată a antichităţii romane. Căci, deşi ea a fost despoiată după vremuri de marmora cea albă, în carea i-au fost îmbrăcaţi întregi pereţii pe din afară cum şi de aurul, cu carele a fost obdus interiorul şi coperişul său, tot a rămas zidirea neştirbită de dintele timpului şi serveşte şi astăzi de biserică. În Panteon zac osemintele lui Rafael şi ale regilor Italiei Victor Emanuel II. şi ale fiului său Umberto I.

După amiazi am vizitat biserica San Lorenzo fuori le Mura. Aceasta e zidită în stil basilic şi e una dintre cele 7 biserici mai însemnate ale Romei, la cari să fac pelerinaje. A ridicat-o Constantin cel Mare, pe locul unde a fost înmormântat S. Laurenţiu martirul. După altarul bisericii, în cripta acesteia se află înmormântat pontificele Piu IX. Decorurile pereţilor criptei sunt tot în mosaic de aur şi petri scumpe, donaţiuni şi dedicaţiuni de ale principilor şi fruntaşilor din toată lumea catolică. La vederea acestora, rămâne omul surprins de atâta devoţiune şi alipire faţă de capul bisericii noastre! Te cuprinde un sentiment nespus de plăcut, când vezi, cum toate popoarele culte ale lumii îşi manifestează dragostea fiească şi venera-

de tirănie, l-a omorât. Nu pentru vre-o pizmă, ci pentru dragostea ce avea către patrie și apărarea dreptăților.

Oricare stăpânitor trebuie să nu se grăbească la darea vre-unei hotărâri, dacă voește să nu se căiască. Orice hotărește repede, trebuie să se și căiască.

Cezar, zicea adese: Stăpanitorul este dator să vază și să cunoască mai întâi toate împrejurările pricinii ce voește a hotărî, ca să nu zică pe urmă, că aceasta nu o socoteam și aceea nu o credeam, fiindcă nu este rușine mai mare, decât să se audă din gura stăpânitorului astfel de cuvinte. Mulți cărmuitori fiind stăpâniți de mânie hotărăsc și fac repede multe fapte netrebnice, pentru care mai pe urmă se căiesc.

Alexandru cel Mare fiind stăpânit de mânie, a omorât pe Clit, cel mai credincios căpitan al oștirilor părintești și ale sale.

Dionisie al Siracuzii, fiind aprins de mânie, a tăiat cu sabia sa pe copilașul acela, ce totdeauna îl avea în brațele sale; dar amândoi aceștia, atât de mult s'au căit pe urmă, în cât puțin a rămas de nu s'au omorât singuri pe sineș

Împăratul Vespasian purtă pe coroană în loc de semn, un delfin legat de o ancoră cu aceste cuvinte scrise: „Grăbește mai încet.“ El prin acest semn dà sa se înțeleagă povățuirea lui Salustius ce zice: „Mai înainte de a începe lucrul, sfătuește-te bine, apoi te apucă de dânsul cu sîrguință.“

Filozofii cei vechi zugrăveau, sub icoana dreptății, căruța ei trasă de două femei, din care una ținea în mână o sabie frântă; iar cealaltă se rezemă într'o suliță boantă. — Cu sabia frântă, care nici lesne taie, nici de grabă, însemnă zăbava hotărârii; iar cu sulița fără vârf, cu care abia se mișcă în umbletul ei, însemnă întârzierea, până a cercetă și a se sfătui, apoi a hotărî pe om, la pedeapsă, sau la moarte. Nu trebuie dar, să credem toate câte le auzim, dacă sunt mai adevărate acelea ce le vedem. Este un proverb: Mai mult să credem ceeace vedem, decât ceeace auzim.

Cu toate, că și vederea de multeori înșală nu numai pe cei scurți la vedere, dar și pe cei sănătoși și ageri la vedere; însă tot este mai sigură decât auzirea.

Odată se disputau Zefxe și Parasius amândoi zugravi vestiți, care din ei ar fi mai desăvârșit la meșteșugul său. Zefxe a zugrăvit un strugure așa de firesc, încât scoțându-l afară, îl împresură pasările cerului socotindu-l de adevărat. — Parasius a zugrăvit o icoană acoperită cu un zăbranic (văl) foarte subțire și meșteșugit, ca se părea a fi firesc.

Zefxe. îngâmfându-se de amăgirea pasărilor, a venit cu mândrie să privească la icoana ce făcuse Parasius și l'a rugat să ia acoperemântul de pe dânsa. Atunci Parasius a zimbit de râs și Zefxe cunoscându-se amăgit s'a rușinat și a mărturisit pe biruitor zicându-i: Eu ieri am înșelat pasările: iar tu astăzi m-ai înșelat pe mine.

Iată dar, pentruce nu trebuie să credem toate câte le auzim, ci abia să credem câte vedem; fiindcă și vederea de multe ori ne înșoală, precum văzurăm mai sus.

(Va urmà).

CORESPONDINȚE.

Misiuni poporale în Igriș.

9 April 1910.

Cu zile înainte s'a fost svonit la noi de venirea misionarilor, spre a predica și a întoarce spre pocăință, plivind buruenile și sămănând sămânța adevărului în sufletele credincioșilor. Îi așteptau bolnavi sufletește și trupește, îi așteptau toți acei îngenunchiați de dușmani văzuți și nevăzuți, persecutați de soarte și de amici ca și de inimicii cari din suferințele lor și-au făcut un titlu de mândrie, acei cari aveau lipsă de balsam vindecător.

În 7 Aprilie după amiazi descălecară în spațioasa curte a școalei. preoții tractului Torontalului cu neobositul lor protopop în frunte, spre bucuria poporului, cari dela mic până la mare erau postați în rânduri frumoase, îmbrăcați în haine de sărbătoare.

Bucurăte turmă părăsită râvnită de lupi flămânzi, iată păstorii tăi! De acum paști în pace iarbă verde, ferită de primejdiile asupririlor nefmblânzite.

Misiunile să aranjează din prilejul conferinții protopopești și se începură cu predica dlui protopop George Muntean, care timp de o oară și jumătate instrui ca un adevărat părinte poporul sătos de apă vie a învățăturilor sf. Biserici.

Abia a zecea parțe a oamenilor încăpură în mica noastră capelă, lumea ascultă afară în jurul capelei vocea răsunătoare și ritmică a dlui protopop ce strebăteà până departe. Se întunecasă binișor, ba se făcù noapte târziu și rugăciunile și cântările de clerici resunau încă și străbăteau departe, invitând pe credincioși spre casa Domnului.

Vineri în 8 Aprilie des de dimineață să începù utrenia și urmă predica dlui Vasile Deciu venerabilului paroh al Sân-Micläușului, la oarele 9 Ceasurile și predică, vecernie și predică. Dl protopop întrasă de nou în foc și cu rară oratorie vorbì despre mărturisire.

Cu exemple abundante, cu un aparat științific de samă ne desvăli puterea și taina mărturisirii. La 2 oare după amiazi se ținù molitva căreia îi urmă mărturisirea oameni-

ținea, față de părintele bisericii, ce îmbrățoșează deopotrivă pe toți fiii săi; îi învață, îi crește și ocrotește, ferindu-i de rătăciri și povățuindu-i pe cărările cele drepte ale luminii, credinții și progresului.

De aci am intrat în cimitirul numit Campo-Verano, plin de monumînte sepulcrali, cari de cari mai frumoase, cu inscripții frumoase, ce îți mișcă inima până la extrem

Apoi am trecut în sud-ostul Romei, la biserica San Giovani în Laterano. carea e catedrala Romei și reședința episcopească a Papei. Ea e biserica cea mai veche creștină, așa zicând mama și capul tuturor bisericilor din Roma și din întreagă lumea creștină. S'a zidit de Constantin cel Mare, după Edictul din Milano, prin carele religiunea creștină s'a decretat ca religiune de stat în imperiul roman, la an. 313 după Hr. Ea a fost mult timp reședința Papilor și aci s'au ținut conciliile lateranense din evul mediu. E zidită în stilul vechiu de basilică, și ca atare, una dintre cele mai rari. Are fațadă pompoasă cu un vestibul spațios în colonade, la stânga dela întrare cu statua lui Constantin cel Mare. Interiorul său de toată frumusețea, cine ar puteà să-l descrie aci cu deamănuntul? Pontificii Romei, începând dela Sf. Silvestru I. până la decurând repausatul Leo XIII, toți s'au silit pe întrecute a o înfrumseță și împodobì din greu această venerandă casă a Domnului. Fericitul în Domnul Leo XIII, înmormântat provizor în basilica Sf. Petru din Vatican, a dispus să fie așezat definitiv în basilica din Lateran, unde îi este și gata locul de repaus.

Lângă biserica Laterană este în față așa numita „Scala santa“ (scara sfântă). O parte a treptelor de aci, au fost aduse la an. 325 d. Hr. de sfânta Elena, mama lui Constantin cel Mare, dela reședința lui Pilat din Ierusalim. Pe treptele acestea a fost silit să urce și scoboare Mântuitorul în calea patimilor sale, la locuțiitorul roman Pilat. Și, în amintirea patimilor sale, creștinii urcă treptele acestea numai în genunchi, recitând la fiecare treaptă câte o rugăciune.

Din jos la scară sunt doue grupe frumoase de marmora; în stânga „Ecce Homo“ și în dreapta „Sărutul lui Iuda“.

Sâmbătă în 26 Martie înainte de amiaza am petrecut-o întreagă la Basilica sf. Petru în Vatican.

De multeori. când vedeam mai înainte tipuri și ilustrate, ce înfățișau această biserică măreață și piața cu colonadele din jurul său, mi-se păreau lucruri de necrezut, sau cel puțin, credeam, că tipurile sunt mai frumoase, decum ar fi existând lucrurile în realitate. Dar m-am înșelat. Vaticanul, cu Basilica sf. Petru și piața dinaintea sa, sunt cu mult mai mărețe și mai grandioase, de cum să văd în chip. Acesta place ochilor; realitatea însă când o vezi înălțându-se înaintea ta, te încătușează, îți stoarce admirațiunea și te silește — fără ca să vreai, — să te prosterni până la pământ. „C'est un apotheose du catholicisme“! exclamà un francez din o grupă de pelerini din apropiere, ce contemplau cu uimire acestea monumentale clădiri omenești.

Nu mă voiu încercà să descriu cele văzute. Nici cadrul îngust al foiței acesteia, nici peana mea nu sunt în stare să reproducă, ceeace au conceput în decursul veacurilor atâța genii, ce au șezut pe scaunul Sf. Petru și au executat atâța artiști, cum doar numai singur Italia poate să ne arete. Mă mulțămesc numai cu impresiunile, ce au făcut asupra mea.

Duhul rău al veacului și multele curente rătăcite de azi, propovăduesc fel de fel de hule la adresa bisericii și a slujitorilor ei; și o parte bună din aceste hule sunt îndreptate în prima linie în contra Romei creștine și a Capului său. Mulți semidocți și rătăciți în ale credinții și ale culturii, pornesc ca oile după câte o lozincă — vezi Doamne — modernă, fără să știe și să-și poată da seama: Cine și ce sunt? De unde vin și unde merg?...

Cei de neamul nostru, oropsiț de veacuri să vină cât mai des la Roma și aici vor vedeà și se vor convinge cine sunt. Aici vor înțelege, că în Roma *toate* neamurile lumei creștine vin ca acasă, la sinul părintesc, își au adăpostul lor și sunt cunoscuți de toți: cum tatăl își cunoaște fiii, și aceștia își cunosc părintele lor! Numai singur noi

lor, a preoților și a pruncilor de școală. Sara Paraclisul Maicii Dlui și predică ținută de dl paroh al Bebei Romul Pojar, o meditație lină ca un izvor de mântuire, laude și imnuri închinate preacuratei fecioare Maria. Sâmbată în 9 Aprilie la 6 oare dimineața Utrenie și predică apoi continuarea mărturisirilor, la 9 oare Liturgie și predica dlui Victor Decin parohul Cenadului-sârbesc despre sf. taină a Cuminecăturii, de care cu foc și cutremur să ne apropiem, că foc este, care nu arde.

Urmă sf. maslu și ochii mei văzură minunile de pe timpul dlui nostru Isus Hristos. Strada eră plină de cară cu bolnavi ca înaintea doctorilor. Schiopi și orbi, smintiți și ologi și alți neputincioși umpiură biserica. Mă cutremurai în fața neputințelor omenești. Dumnezeule fieți milă de ei! Trimite-le ușurare și leacuri vindecătoare.

Predicile despre sf. maslu începură de nou. Și începură rugăciunile și cântările și se pogorî îndurarea cerească. Ochii bolnavilor se luminară sub puterea credinții mântuitoare și durerile se potoliră. Doftorul ceresc al bolnavilor trimisă din cer ierburi vindecătoare și sucuri aromatice pentru boalele trupești.

După aceia urmă părăstas pentru cei morți și Doxologia cea mare.

Postul și rugăciunea deschisă stavilele cerului și după atâtea luni de secetă urmă o ploaie binecuvântată, tot atâta aur și argint și diamante pentru sămănăturile răbdătoare.

Mulțimea credincioșilor de toate confesiunile, cari trei zile dearândul nu s'a deslipit de sf. biserică și de neobosiții ei servitori, cari din zi până în noapte au servit la sf. altar s'a depărtat mângâierile sufletești zicând:

Dumnezeu să țină slujba popilor uniți!

Iar eu am căzut cu ochii umezi înaintea icoanei Maicii Domnului, mulțămindu-i, că mi-a făcut și mie parte din aceste zile frumoase a primăverii, încoronate cu ghirlande de rugăciuni. *Es.*

Românii, cei atât de aproape de Roma, fie din punct de vedere geografic, fie după sânge, după nume și credință, suntem și ne simțim în Mama noastră Roma, ca „străini în țară străină"! Vedem, cum zi de zi aleargă și undulează prin cetatea eternă creștini pelerini, începând dela Rusia depărtată, din toate țările Europei, până în Spania; din America de Nord și Sud, până și din celealalte continente, ca să afle lumină și mângâiere sufletească în capitala creștinismului. Căci Roma deși a încetat să fie capitală a lumii politice, pecum a fost în vremile antice ale Cesarilor, sau precum a fost în culmea puterii sale medievale, — ea este totuși și va fi și de aici înainte Capitală lumească a Creștinismului. Ca atare ea represintă o putere, ce nu se poate asămănà cu forța brută trecătoare a puterii de stat, ci e o putere mai superioară, ce domineză inimile și sufletul popoarelor și astfel cu un venitor, ce va stăpâni în veci mințile și inimile credincioșilor, din toate timpurile, ce alcătuesc statele presente și virtuoase ale rotogolului pământesc.

(Va urmà).

APELUL

Meseriașilor români din Cetatea Bistrița

către

întreg neamul românesc.

Cu modestia cuvenită meseriașii români din Cetatea Bistrița, cari deși în număr frumos totuș în proporție cu străinii suntem puțini — venim a înaintà acest apel.

Noi meseriașii români, cari suntem copleșiți de concurența neîntrecută, a colegilor noștrii străini, cari avem a ne luptà prima dată cu începutul, apoi cu neajunsurile zilnice, ne luam libertate a apelà la stim. frați de un sânge. preoți, învățători, advocați, medici, funcționari, proprietari și economi, că în aceste zile de grea încercare pentru toți meseriașii români, să binevoiască a dovedi, că frate la frate trage și că prin unire la putere.

Dovedit este, un neam al cărui edificiu național e slab — nici când nu poate trainic să fie!

Apelăm deci cu toată insistința la inimile românești ca să ne deie sprijinul material, îmbiindu-ne pentru executare lucrurile trebuincioase, pe care promitem sus și tare, că le vom executà cu conștiința deplină și pe lângă prețurile cele mai convenabile posibile.

Stimat public românesc!

Până se poate nu-ți îmbià lucrul la străin, ci ajutăți fratele, căci prin aceea contribui la ridicarea meseriașilor români, la înaintarea și înflorirea întreg neamului românesc.

Rugăm a ni-se dà încrederea la care cu insistință apelăm, căci trăim așa zile grele, cari numai noi meseriașii români le cunoaștem și simțim.

Am regretà din adâncul inimii noastre de fii buni și credincioși ai neamului din care facem parte, când acest modest apel nu ar aveà rezultatul așteptat, și nu ar aveà echo în sânurile fruntașilor neamului românesc.

Dați dovadă frați de un sânge, că ne cunoaștem datorința față de clasa de mijloc, cea mult dorită și așteptată de părinții noștrii, și nu lăsați ca străinii să se îmbogățească de pe pielea poporului român și în secolul al XX-lea ca și în trecut

Să dovedim că:

„Cei străin nu se lipește
De sufletul meu,
Lucrați toți în românește
Și cu Dumnezeu."

Asigurând neamul din care facem parte, că vom servì lucruri ce numai mândrie ne va face.

Din încredințarea tuturor meseriașilor români din loc.

Suntem cu deosebită stimă.

Bistrița 30/III 1910.

Alexandru Roșu fotograf, Clement Anisiu păpucar, George Mateiu tipograf, Pavel Besuan arhitect, Ioan Morariu păpucar, Pavel Pop văpsitor de odăi, Vasile Lungu măsar, Traian Turturean lăcătar, Nicolae Mureșan faur, Nicolae Pastean faur Mihailă Figan faur, Alexandru Iacobei rotar, Ioan Vermeșan văpsitor de odăi, Ștefan Bunea curelar Ilie Telcean cojocar, George Negrea cojocar, Ioan Avram croitor, Dumitru Cepănar croitor, Vasile Calian păpucar, Ioan Pop păpucar, Ioan Horhondar, Ioan Moldovan, Ioan Petringel, Pavel Moroșan, Pavel Butuc, Pavel Botcar, Ștefan Beudean, toți întreprinzători de zădărie, Ioan Zegrean pardositor.

Lista candidaților români.

Publicăm aci lista oficioasă, definitivă și completă a candidaților partidului național român pentru noua Cameră.

I. Comitatul Sătmar.

1. Șomcuta-Mare: *G. Pop de Băsești.*

II. Comitatul Albei-inferioare.

1. Vințul de jos: *Dr. Iuliu Maniu.*
2. Ighiu: *Dr. Alex. Vaida Voevod.*
3. Ocna Sibiiului: *Dr. Aurel Cosma.*
4. Aiud: *Dr. Iuliu Maniu.*
5. Uioara: *Dr. Iuliu Moraviu.*

III. Comitatul Aradului.

1. Maria Radna: *Dr. Vas. Goldiș.*
2. Șiria: *Dr. Șt. C. Pop.*
3. Chișinău: *Sever Bocu.*
4. Iosășel: *Dr. George Popa.*

IV. Comitatul Bihorului.

1. Aleșd: *Emil Cormoș Alexandrescu.*
2. Beiuș: *Dr. Vasile Lucaciu.*
3. Marghita: *Dr. Ludovic Csato.*
4. Ugra: *Nicolae Ivașcu*, țăran.

V. Comitatul Caraș-Severin.

1. Bocșa montană: *Dr Valer Braniște.*
2. Caransebeș: *Dr. Ioan Sârbu.*
3. Sasca: *Dr. Aurel Novac.*
4. Zorlenț: *Dr. George Popovici.*

VI. Comitatul Făgărașului.

1. Arpașul inferior: *Dr. Alexandru Vaida Voevod.*
2. Făgăraș: *Dr. Niculae Șerban.*

VII Comitatul Sătmarului.

1. Cărășeu: *Const. Lucaciu.*

VIII. Comitatul Hunedoarei.

1. Orăștie: *Dr. Aurel Vlad.*
2. Baia de Criș: *Vasile Demian.*
3. Dobra: *Niculae Ivan.*

IX. Comitatul Sălagiului.

1. Cehul Silvaniei: *dr. I. Erdély.*
2. Șimleul Silvaniei: *Dr. V. Deleu.*

X. Comitatul Solnoc-Dobâca.

1. Ileanda: *Dr. Teodor Mihali.*
2. Lăpușul unguresc: *Dr. Iuliu Pordea*

XI. Comitatul Turda-Arieș.

1. Trăscău: *Dr. Zosim Chirtop.*
2. Vințul-sup: *Dr. Valer Moldovan.*

XII. Comitatul Timișului.

1. Rittberg: *Dr. Aurel Vlad.*
2. Moravița: *Dr. Caius Brediceanu.*

XIII. Comitatul Torontalului.

1. Uzdin: *Dr. Mihail Polit.*
2. Zichyfalva: *Terențiu Opreanu.*
3. Bega St. George: *Vichentie Petrovici.*

Digitized by Central University Library Cluj

MAI NOU.

Monitorul oficial publică promoţia graduală a Reverendissimilor Dni canonici: Dr. Victor Szmigelski a fost înaintat la rangul de canonic custode, Dr. Isidor Marcu, la rangul de canonic şcolar, Ştefan Pop, la rangul de canonic cancelar.

La închierea foaiei noastre aflăm, că Maiestatea Sa a confirmat alegerea P. C. S. *Miron E. Cristea*, în scaunul de episcop al Caransebeşului.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Pentru provederea bisericii gr.-cat. din Corpade cu ornate, cu cărţi rituale şi cu obiecte sacre au jertfit în decurs de un an. Ioan Runcu şi soţia sa Ana Capătă 100 cor. cumpărând un rând de odăjdii. Tot odăjdii a donat Quadrat Bucur cu soţia în preţ de 60 cor. Văd. Ana Carteş a dărui un stihar cumpărat cu 8 cor. Asemenea Petru Bucur cu soţia Anica Bereschi un stihar şi un brâu în preţ de 20 cor. Credinciosul Bereschi Petru şi soţia au comandat 1 ex. Evangelie ediţie de lux à 44 cor. Alţii au făcut donaţiuni mai mici cumpărând sfeşnice, măsăriţe etc. Isvorul a tot darul deplinit răsplătească din comorile cele nesecate înmiit jertfa marinimoasă trecătoare cu daruri neperitoare. Corpade, 7 Aprilie 1910. *Vasile Cerghizan*, adm. par. gr.-cat.

Din Arhidieceză. Joi în 7 Aprilie sărbătoarea Buneivestiri Esc. Sa Mitropolitul a conferit s. orduri ale subdiaconatului şi diaconatului, iar Duminecă în 10 s. ord. al preoţiei clericilor abs.: *Traian German* prof. gimnazial. *Ioan Băcilă*, dispus de adm. parohial în Şilea-magiară (distr. Dsânmărtinului), *Gavrilă Mircea* dispus de adm. parohial în Poceaga de jos (distr. Indolului) şi *Inocenţiu Borza* dispus de adm. parohial în Valhid (distr. Ibaşfalăului). Tot Joi Esc. Sa a conferit lectoratul clericilor din cursul III.

Mulţămită. Primim următoarele sire: Sub impresia înălţătoare de suflete, ce a cuprins întreg neamul românesc, la vestea măreţei donaţiuni a nemuritorului nostru bărbat *Vasile de Stroesco*, — îndrăsnesc şi eu a aduce o specială mulţămită acelui generos şi nobil Domn ce şi-a înscris numele cu slove de aur în cartea nemuririi neamului nostru — şi care prin o faptă aşa măreaţă a împrăştiat întunerecul ce ne apăsă şi ne-a arătat drumul pe care avem a merge spre a ajunge la viitorul frumos şi dorit. În 20 Februarie a. c. am primit prin On. redacţie a „Tribunei“ din Arad suma de 100 cor., ca dar în folosul bisericii noastre trimişi de Dl Stroescu din Davos-Platz. Mult m-am gândit cine să fie Dl V. Stroescu? şi de unde să cunoască lipsa noastră? Să vede însă, că marele nostru donator a citit în vre-un ziar apelul publicat în cărticica mea „dela noi din sat“ şi cu sufletul lui mare ne-a întins o mână de ajutor. Azi când ştim cine este, când numele său să rostească cu o admiraţie de întregul nostru neam, — îndrăznesc ai aduce o ferbinte mulţămită în numele întregului meu popor credincios, şi a-l încredinţă, că ne vom rugă lui Dumnezeu pentru fericirea şi îndelungata sa vieaţă — ce azi ne este tuturor aşa de scumpă. Solovăstru la 6 Aprilie 1910. preotul: *V. B. Muntenescu.*

Esercitii spirituale. În zilele de Joi şi Vineri tinerimea gimnazială şi elevii institutului nostru pedagogic au ascultat esortaţiunile ţinute de Cl. D. *Dr. Ioan Sâmpălean*, prof. sem. Esortaţiunile au lăsat cea mai bună impresie, ţinute cu recunoscutul talent oratoric al numitului profesor. Sâmbătă s'au cuminecat toţi elevii împărţiţi la mănăstire, biserica parohială şi capelele din seminar, internatul de băeţi şi cea din Curtea metropolitană. Credem că modalitatea aceasta este neasămănat mai rodnică, decât obiceiul anterior, de a se spovedi şi împărtăşi tinerimea reslăţiţi, clasă de clasă, ori cel mult 2 clase împreună. Sperăm ca şi pe viitor se vor menţineà esercitiile spirituale, după modalitatea aceasta.

Din Cercul electoral Vinţul de jos, aflăm că în 22 c. mai mulţi alegători ai cercului vor veni în Blaj să roage pe Dl *Dr. Iuliu Maniu* să primească din nou candidatura de deputat la acest cerc. Vestea aceasta a făcut o impresie foarte bună, şi e frumos că se dă atenţiunea şi în felul acesta celui mai valoros bărbat politic al nostru.

Nou advocat. Am onoare a aduce la cunoştinţă, că mi-am deschis cancelarie advocaţială în Hususău. Cu stimă. *Dr. Ioan Bian*, advocat.

Bancă românească în Gherla. Din o corespondenţă mai lungă, ce s'a trimis de altcum tuturor foilor române, estragem câteva şire: În 31 Martie s. n. s'a ţinut adunarea generală de constituire a băncii „*Concordia*“ din Gherla. — A presidat presidentul fundatorilor Magn. Dn Ion Georgiu canonic, preposit capitular. Acţionarii s'au presentat în număr imposant. S'a constatat apoi, că preste capitalul social statorit în 200,000 coroane cu 38.000 cor. s'a subscris mai multe acţii, aşa că a fost necesitată adunarea a reduce acţiile mai multora, — voind a nu ridică capitalul social, şi că din capitalul social astfel redus, s'a plătit până la adunarea generală preste 50%. S'a ales direcţiunea şi comitetul de revizie tot din bărbaţi fruntaşi din dieceza Gherlei. — Presidentul direcţiunii e Magnif. Dn. *Ioan Georgiu* preposit, — substitutul lui Magnif. Dn *Ioan Ivaşco* canonic. Membrii în direcţiune sunt: *Dr. Octavian Domide, George Pop de Băseşti, Dr. Alexandru Ghetie, Vasile Pordea. Dr. Ioan Ciocan, Petru Cheresteş* şi *Dr. Vasile Ramonczai*. De presidentul comitetului de revizie s'a ales *Grigorie Papp* protopopul Unimătului (Sălagiu), iar între membrii comitetului ocupă loc *Dr. Ioan Gheţie* director al Gimnasiului din *Năsăud* şi advocatul Dr. *Gavril Tripon* din Bistriţa. Biroul băncii s'a format astfel: director esec. *Teodor Morar*, — jurisconsult *Dr. Iuliu Pordea* adv. în Cluj, cassar: *Matei Pop*, — contabil: *Iosif Albon*. — E de observat, că jumătate a capitalului social al „Concordiei“ este subscris de fondul de penzie a preoţilor gr. cat. din dieceza Gherlei — că trei membrii ai capitlului diecesei de acolo sunt membrii ai direcţiunii, — aşa că „Concordia“ nu numai, că s'a înfiinţat cu sprijinul binefăcător al fondurilor diecezane, dară legătura aceasta strânsă între aceşti doi factori şi patronajul binevoitor al diecezei — este asigurat „Concordiei“ pentru totdeauna şi în viitor *Coresp.*

Convocare. *Adunarea ordinară de primăvară*, a despărţământului Sibiiu aparţinător „Reuniunii învăţătorilor români gr.-cat. din arhidieceza gr.-cat de Alba-Iulia şi Făgăraş“, se va ţineà la 8 oare a. m. în localul şcolii gr.-cat. din Slimnic la 8 Maiu st. n. 1910.

Producţiune teatrală. Tinerimea română gr.-cat. din Ghirişul-de-Arieş învită la *Producţiunea teatrală urmată de joc* ce o vor aranjà Luni în 2 Maiu st. n. 1910 a doua zi de Sfintele Paşti, în sala şcolii gr. cat. din Ghirişul-de-Arieş. Venitul curat e destinat în favorul edificării bisericii gr.-cat. din loc.

„Phönix de Buziaş“, este singura apă minerală naturală scutită de bacterii, şi de aceea nu numai în patrie ci de toţi medicii lumii culte este recomandată, ca cea mai eminentă, apă naturală spre avantajul recreaţiunii. „Phönix Buziaş“ este cea mai răspândită dintre apele minerale indigene şi cu cel mai mare avantaj cunoscută în lumea întreagă.

Necrolog. † *Ioan Ghişoiu*, preot gr.-cat. în Oriat după scurte şi grele suferinţe, în al 58-lea an al etăţii şi al 28-lea an al căsătoriei, împărtăşit cu sf. sacramente ale *muribunzilor*, şi-a dat *nobilul* său suflet în mâinile Creatorului, Joi în 7 Aprilie st. n. 1910 la oarele 1 din noapte. Condolenţele noastre îndureratei familii.

— † *Văd. Maria de Bohatielu născ. Otdermath* în 8 crt. împărtăşită cu sf. taine în etate de 65 ani după grele suferinţe a repausat în Domnul.

Odihnească în pace!

Nr, 29. 1910. (25) 2—3

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificarea şcolii gr.-cat din Sântu (Szentandrás) (p. u. Szász-Reghin) prin aceasta să recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 300 cor. adecă treisute cor. la curatoratul parohiei gr.-cat., din Sântu cel mult până la 1 Mai 1910 la 12 oare a. m.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formularul de contract, condiţiunile de edificare, preliminariul de spese şi planul, aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 24 Martie 1910 sub Nrul 1982 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. între oarele 8—12 a. m. şi 2—6 p. Licitaţia publică minuendă se va ţineà la 2 Maiu a. c. la 2 oare p. m. în şcoala locală.

Sântu, la 3 Aprilie 1910.

Octavian Popu, adm. paroh. **Bunuş Ionuţ,** cur. prim.

Muschong. Băile Buziaş

Phönix apă minerală de Buziaş

SCUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

RECREAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ.

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beşică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului şi a petri în beşica de apă.

Recomandată de medici.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 12—?

Am onoare a aduce la cunoştinţă, că din incidentul sărbătorilor apropiate următorii articlii îi **voi vinde cu preţuri foarte scăzute** şi anume: **cămeşi bărbăteşti, gulere, manchete, veşminte bărbăteşti şi pentru copii, pantaloni, ghete pentru bărbaţi, dame şi copii, pălării, umbrele şi cravate.** *Cu deosebită stimă:*

WILHELM NAFTALI. (26) 1—2

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 31

2. Să se restaureze frumos tipografia (unică!) din Alba-Iulia şi să se tipărească în ea cu tiraj îndestulitor cărţi româneşti.

3. „Păstorii" români, cari nu făcuseră până acuma alta, decât „bolborosiau" sârbeşte în biserică, să caute a propovădui învăţăturile *româneşte,* la dimpotrivă să fie depuşi.

4. Episcopul român (calvinizat) întru toate afacerile sale, precum şi în deslegarea oricăror pricine mai grele, şi în toate hotărârile sale *să fie supus* superintendentului aşa, că şi *decisele sinoadelor să le prezenteze acestuia în persoană, întovărăşit de câţiva de ai săi,* spre a puteà şi astfel *revizuite şi întărite.*

La acestea mai putem adauge decretul lui Apaffy din 4 Iunie 1674, în care chiar obligă pe vlădicul ortodox (calvin) Gáspár Tiszabétsi să inspecţioneze toate bisericile româneşti din „imperiul" lui şi să *coreagă* conştienţios greşelile acelora, ocârmuindu-i după bună chibzuiala sa; să caute apoi, că *unde ar fi acuma* şi ce-i cu tipografia românească înfiinţată de Rakóczy (Cipar: Arhiv, pag. 575).

In 1673 ţinù Sava un săbor în Alba-Iulia, dar nu ni-au rămas date pozitive despre el (Dr. Bunea: Vechile Episcopii, p. 127).

In 1675 ţinù tot aci un al doilea săbor' din frânturile căruia — ce ni-au mai rămas, — se reoglindează (Iorga: Sate şi preoţi pag. 71) perfect unele din ordinaţiunile de mai sus.

Ca specimene amintim din săborul acesta nişte hotărâri de reformă, ca: De „bobonoşaguri" (curat expresia calvinească a ungurilor), „ce nu este scris la tipic, să nu ţie"; „Botezul să se facă cu apă şi cu foc. aşa cum este tocmeala (! — pricepeţi mă rog?); „care om este căsătorit şi nu va merge la biserică, nici cu cina Domnului (!) popii să-i dogenească..."; „pruncii să nu toace pe paresemi" (ar fi anticalvinesc!); „să nu deà cu lopata preste groapă;" „să nu ţipe muierile pe uliţi;" să nu se bată cu lopata la Paşti" şcl. (Cipar: Acta et fragm. p. 147" u).

Apaffy a şi căutat să fie recunoscător lui Sava, căci în 30 Dec. 1675, mai apoi în 24 Oct. 1679 dă ordin, ca fiecare preot să plătească lui Sava taxa de câte 1 fl, care taxă însă „mitropolitul," pe lângă tot zelul său, n-a putut-o scoate dela toţi, deoarece cei mai mulţi nu voiau să audă de censul acesta (Dr. Bunea. Vechile Episcopii... 128.

Dar de-o parte firea vecinic agitată alui George Brancoviciu cu politica lui primejdioasă, iar de alta: ambiţia şi laxismul, cari l-au înjugat pe Sava şi la carul calvinismului şi la alte grele păcate — au adus nu preste mult şi perirea mitropolitului.

In special causele căderii lui Sava au fost: nelegiuirile lui, şi mai vârtos: intrigile frate-său George ţesute într'un complot, ce machinà în potriva lui Apaffy.

Când prinse de veste principele mai cu seamă despre pricina din urmă — s'a întunecat tăria şi pentru Sava.

Prin diploma de 28 Dec. 1680 Sava fù depus (curios; de către sinodul protopopilor şi preoţilor româneşti) pe baza acuzei, ce i-se aduse, că adecă: în loc să fie premers cu bună pildă şi sfinţenie celoralalţi păstori din oficiul său de vlădică — s'a aflat, că a dus o vieaţă plină de păcate, trăind în cele mai mari nelegiuiri şi necurăţii (V. T. Ciparíu: Arhiv... p. 632 u.).

Sava Brancovici n'a pătimit chinurile pomenite pentru credinţă, de oarece însaş legea oprià atât pe principe, cât şi pe magistraţi de a întrebuinţà violenţă faţă de oricare persoană pentru religiune.

Ne spune însă tot legea altceva, anume: că „persoanele curvare, de-s căsătorite, să fie pedepsite cu moarte, iar de nu-s căsătorite, să nu se pedepsească cu amendă, ci la bătaie cu toiage" (Aprobate III. titl. 47, art. 21 din 1619, vezi Dr. Bunea, Ierarhia, pag 246).

Aşa a pătit-o deci şi Sava Brancovici, despre ale cărui mizerii ştiau şi cronicarii contimporani (Dr. Bunea: Mitrop Sava Brancovici p. 45 u.).

Pe lângă toate aste însà nu vom să ignorăm, că Sava ar fi avut în vre-o privinţă (afară de ortodoxism şi naţionalismul român strict înţeles) şi vre-un merit între Românii ardeleni.

E fapt anume, că dânsul a obţinut în repetite rânduri dela Apaffy şi Barcsai decrete în favorul clerului românesc; a restaurat episcopia Bălgradului din banii adunaţi prin Rusia, pentru cari încă se susţine, că ar fi fost acuzat pe nedrept din lăcomia unora (Vezi Cipar: Acta et fragm. p. 270). Ba, în cele din urmă, a fost fără îndoială şi o rară capacitate pe vremea sa: dovadă multele lui legături diplomatice şi trecerea ce o aveà la curţile principiale (Rákoczy), cari nu odată aşteptau bună izbândă dela priceperea şi isteţimea dânsului.

El n-a murit, precum susţine Cserei şi cei mulţi în urma lui, de bătăile suferite la 1680 în temniţă, căci a mai trăit vre-o 5 ani şi după aceea (Dr. Bunea. Vechile Episcopii, p. 130).

Încă la 7 Iuniu 1683 îl mai vedem ridicat — eliberat deja — la rangul de baron dimpreună cu frate-său, care făcuse împăratului Leopold bune servicii, mântuindu-l de primejdia otomană prin răscularea popoarelor asuprite de Turci.

Amintirea, ce ne-ar puteà legà de aceşti doi bărbaţi străini ajunşi în istoria bisericii noastre e cel mult acea, că ei „au pregătit calea la acel potop de Sârbi, cari aşezându-se în Ungaria au înjugat la carul intereselor pe Românii de acolo mai bine de un veac şi jumătate, şi aproape întreg veacul al 18-lea au turburat liniştea Românilor (uniţi! şi neuniţi!) din Transilvania, făcându-i să se bată ca orbi între sine" (Dr. Bunea, V. E. p. 132).

In pomenita diplomă alui Apaffy dela 1680 se conţine totodată şi denumirea lui Iosif Budai de Piskintz, căruia i-se impuseră deodată atât cele 15 condiţiuni din diploma susnumită alui Rákóczy din 10 Oct. 1643 — cât şi cele patru din confirmaţionalele lui M. Apaffy din 20 Făurar 1669 (Cipar: Arhiv, pag. 633)

El fù hirotesit — deşi numai la multe stăruinţe — de către stăpânul său: Mitropolitul Ungro-Vlachiei Teodosie în 23 Aug. 1680, după-ce făcù profesia credinţei ortodoxe: că va fi credincios „legii" sale greceşti şi se va păzì de „nescare lucruri" potrivnice dreptei credinţe (Iorga: Sate şi preoţi, p. 81). — Cât că el sărmanul, eră deja legat cu cele 19 condiţiuni aspre ale principelui calvino-unguresc.

Păstorirea lui fù scurtă de tot, căci muri în 1682.

Nici n'a făcut multă zaveră.

Urmaşul lui a fost *Iosaf,* un prelat grecesc: fostul „mitropolit" al Lacedemoniei, — pe care Şerban Cantacuzino îl recomandase lui Apaffy.

A fost un parvenit, care oferise protopopilor şi bani, numai să-l aleagă.

A făcut rea impresinne pretutindenea, căci nu ştià, decât grecește şi afara de aceea şi în organul vorbirii aveà cusur supărăcios. (Dr. Bunea: Bunea: V. E. p. 134).

Alegerea lui „canonică" însă totuş reuşì, căci Mitropolitul Dosofteiu dimpreună cu alţi doi episcopi greci îl aleseră şi sfinţiră pe dânsul.

În Ardeal însă a dat de un puternic resens, acest Grec, care „nu ştiuse nici măcar să iscălească(!) cu slove româneşti actul consecrării sale" (Iorga: Sate şi preoţi.... p. 82).

A fost Grec fanatic şi supus neclintit al patriarhului din Constantinopol. — Pe reformaţi îi privià ca pe nişte păgâni, şi declarase, că: „să ferească Dumnezeu, el nu va tipărì, la venirea tiparelor, cărţi bisericeşti „reformate în româneşte, ci va tălmăci şi va dà la lumină cărţi de credinţa dreaptă" (Iorga o. c. p. 83).

Deoarece apoi atât Românilor, cât şi reformaţilor Unguri le eră antipatic, se întruni cu deosebire la stăruinţa indignatului superintendent maghiar M. Fófeus — un sinod în 12 Iulie 1682, în care vre-o 16 mărturii îl acusară, că nu ştie româneşte, că ţine numai cărţi greceşti, — şi cântă numai grecește, — ba chiar, că: părăseşte biserica, când aude pe vre-un preot predicând românește, — că e ales prin simonie, — că a condamnat procedura observată întru osândirea lui Sava, — că ar fi conspirat şi dânsul în contra lui Apaffy, — că ar fi zis, că Ungurii, Românii şi papistaşii nu sunt creştini, — că n'a fost ales de către cler, — că nu a primit condiţiunile obişnuite la întărirea episcopilor români ardeleni şcl. (Vezi şi Dr. Bunea o. c. p. 136).

Astfel fu silit să-şi părăsească scaunul în 14 Sept. acelaş an.

Biserica româno-calvină deveni astfel văduvită până la cea mai aproape complinire a vlădiciei în 1685.

Scurta păstorire a lui Sava II Vestemeanul din 1684 — are un caracter numai transitoric, deci nu ne mai apropiem la ea.

Din cei trei candidaţi: Varlaam, Partenie dela Cotroceni şi Paisie dela sf. Troiţă,

cari, — probabil după moartea lui Sava — au fost presentați vlădicului Teodosie: acesta a ales pe Varlaam (Cipar: Acta et fragm. 239.), care în 23 Dec. 1685 și plecă din Brașov cu 6 cai la curtea lui Șerban Vodă, spre a fi hirotonit (Socotelile Brașovului p. 120 la Bunea o. c. p. 140).

El a fost întărit de către principele ardelean prin diploma dto 10 Apr. 1686, impunându-se și lui, ca și înaintașilor săi, cele 19 condițiuni.

Din enciclica lui datată în 27 Iuniu 1688 ni-s'au păstrat și niște dispoziții administrative, așa: la cei ce nu plătesc competința preoțească.... „într-acel sat să nu ție nice unul popă lege".... sau: la care preot „se va află, că s'au înstrăinat moșiile bisericii, sau obiceaiul, plata popilor unul ca acela va fi fără popie și se va globì cu gloaba de 66 florinți cum au rânduit „țara"(!) cu cinstitul pișpecul Horti Istioan (superintend. calv.!).

„Și părintelui Vlădica Varlaam în Saborul-mare, în Bălgrad aceasta simbrie să-i deie popilor românești tot omul o clae de grâu și una de ovăs și o zi de coasă și alta de secere până în sară și ziua de Sâmpetru un caș.... de botez 12 potopi, de cununie 12 bani... să grijască de casa popilor, pe popă să-l *biciluiască cumuși biciuluiesc* toate li[m]bile popii săi...." șcl.

Aceste fură aflate pe tabla dinlăuntru a unui Mineiu slovenesc manuscris în Alba-Iulia (Cipar: Acta et fragm. p. 164 u.)

Sub acest vlădică s'a pus în praxă în biserica românească instituțiunea calvinească a juraților la scaunul protopopesc, care instituțiune de altfel o vedem deja operând și la depunerea lui Sava Brancovici (V. Dr. Alex. Grama: Instituțiunile calvinești.... p. 133).

Sub Varlaam s'au tipărit, prin meșteri *anume* aduși din străinătate, și cărți bisericești cu sârguință.

Așa: se tipăriră și răspândiră: „Ciasloveţul" din *1687* (Iorga Sate și preoți... p. 86; Dr. Bunea îl pune pe *1685* din pricina că s'a început a tipări în anul când Varlaam fu ales (1684), Vezi Dr. Bunea V. E. p. 141.;). „Rânduiala diaconstvelor și cu a văzglașenilor din 1687; iar în 1687 Molitvelnicul și Poveste la 40 de mucenici." (Bianu-Hodoș: Bibliografia românească..... p. 291. u.)

Varlaam fu cel din urmă vlădică român, care a mai trudit o vieață întreagă sub presiunea calvinilor.

Urmașul său: Teofil, ce-i drept, e încă întărit la 1602 pe lângă condițiunile obicinuite — spre noroc însă: nu peste mult un mare eveniment l'a scăpat și pe dânsul și pe Românii Ardeleni de cătușele aste calvine.

Sub dânsul mai aflăm, că d. p. actul denumirii de protopop al preotului Ion. păstrat în arhivul bisericii din Hunedoara, afară de textul românesc al lui Teofil — în dos mai poartă un text unguresc de formală întărire din partea lui „Vespremi Istvan Erdelyi Reformatus magyar és olah Püspök m. pr." în care, între altele, poruncește preoților, că: „să-l asculte pe Popa Iuvon întru toate, căci dacă cineva nu-l ascultă nu va scăpà de censură...." (T. Cipar Acta et fragm.... p. 255).

Așa se scriu aste încă la 1697.

La capătul veacului al XVII.-lea însă un nou vânt de vieață făcător pătrunse pe plaiurile Ardealului, sub sceptrul casei austriace a Habsburgilor, — cari germâni fiind și catolici totodată: nu s'au îndestulit cu simpla cucerire a Ardealului dela Unguri, ci s'au născut din răsputeri să nimicească întreaga influință calvino-maghiară, sub care gemuse această țară românească aproape două veacuri întregi.

Habsburgii aveau sigur, planuri mari, umane și frumoase pentru Românii Ardeleni când au dat să-i scoată pe aceștia din ghiarele eretice: deschizându-le — lor celor cu obârșia altcum romană — și într'ale religiunei: porțile străbunei Rome. — Și poate nu chiar vina Habsburgilor a fost, dacă planul lor cu Românii nu s'a împlinit; — au fost și sunt și ei oameni firești, ca și noi cești-alalți; n'au putut prevedè nesfârșitele intrigi păgânești, cari în tot decursul veacului al XVIII-lea au spart din nou șirul Românilor uniți deja odată între sine sub egida limbii și „legii romane". — învrăjmășindu-i și stânjenindu-i astfel întru nivelarea spornică ***a culturei lor,*** *la care a țintit — negreșit — unirea religioasă cu Roma: în vederea unor dispoziții mai înalte ale casei domnitoare.*

Căzând deci ***premisa*** *întemeiată pe unitatea Românilor în ale credinții romane: a căzut și conclusiunea, ce aveam să o tragem.*

Dacă băgase Habsburgii în seamă, că n'au de a face, decât cu o mulțime neorganizată și naiv-îndărătnică, în care ***falsele*** *lozince de „lege strămoșească" — au fost, spre nenorocire, mai bine ascultate și apreciate decât viitorul unui popor de mare chemare: și-a pus planul în cui unde a și rămas până azi — și va rămânè sigur și pe mai departe tot acolo până nu i-se va propune iarăși premisa de mai sus, spre a puteà trage — la o bună eventualitate — conclusiunile de lipsă.*

Și nostim, că încă și azi se mai află miopi, cari, — preamărind „neunirea" între Românii ardeleni mai așteaptă resolvarea unui bun viitor dela Habsburgi. — Când n'ar trebuì, decât să-și deschidă ochișorii adormiți și să observe întreitele palme, ce ce li-se aplică azi chiar de acolo, de unde — între împrejurările de azi — zădarnic cerșesc milă.

(Va urma).

Bibliografie.

A apărut:

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***

vol. I. ***Apologetica creștină*** fco. **5·30**

vol. II. ***Tradițiunea și Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.*** fco. **7·30** cor

vol. II. ***Sacramentele și Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism și Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc e permis să se poată procurà aceste cărți din cassele bisericești pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Principiile fundamentale sau ***generale ale religunii creștine,*** pentru școalele medii și institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu,* profesor de sf. teologie și de religiune. Prețul: **1** cor. **20** fil. Se află de vânzare la Librăria Seminarului Teologic gr.-cat. din Balázsfalva—Elaj.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**

Redactor responz.: **Augustin Gruiția**

Știă să ți-să prăpădească

copilul cel mic?

Dă-i **oleiul de pește Emulzia SCOTT** și cu bucurie vei vedeà, că starea lui îndată să întoarce spre bine, dă spre desvoltare și devine vesel.

(50) 19—38

Emulzia SCOTT

a întors adeseori părinților pe copiii lor iubiți, dela p o a r t a m o r ț i i!

Emulziunei-SCOTT

e cea mai distinsă, atât ca curățenie cât și ca mistuire și efect repede!

La cumpărarea Emulziei, luați sama să aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă!

Prețul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.

Să capătă în toate apotecele.

La NAGYENYED
Com. Alsófehér
se adresează, cine dorește a-și procură varietăți autentice de:
Pomi roditori
arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueți, etc.
Vițe altoite
49 12—12
(calitate superioară)
viță europeană și americană cu și fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit)
FISCHER u. Comp
Pomi Viticultura

Prima pepinerie de viță de vie pe

Târnavă.

Proprietar: ***Frideric Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, liferează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, **se garantează verita bilitatea speciei.**

Binevoiți a cere Prețcurent ilustrat!

În prețcurent se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 18—20

Fi atent!

Fără de nici o cercetare chemică se poate convinge ori cine despre eminenta calitate a tuburilor de

cigarete START **antinicotin**

dacă arde un tub gol START și aseamănă cenușa acestuia cu a ori cărui alt tub, fie acela chiar din hârtia cea mai scumpă.

După scurtă folosință, se poate convinge fiecine, că influințează excelent asupra sănătății, și nu uscă gâtlejul.

Hârtia de cigarete START. cea mai fină Verge egipt. se află în toate tutungeriile de seamă.

Deposit principal:

Tutungeria de specialități Blaj.

(16) 6 10

Se primesc:

doi învățăcei **unul pentru tâmplărie altul pentru zădărie.**

A se adresă la:

Emil Oltean

măestru zidar.

(23) 3—3

A apărut: **Elemi Népiskola Értesitő Könyvecske — Indice pentru școlile poporale primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se **află** de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catatolic din Blaj—Balázsfalva.

Licitațiune minuendă.

Curatoratul bisericesc gr.-cat. din Săsciori com. Făgăraș va ține licitațiunea minuendă pentru edificarea unui nou edificiu școlar în 24 Aprilie 1910 la 10 oare a. m. în școala gr.-cat. din loc.

Prețul statorit e: 9000 cor. scris nouă mii cor. Reflectanții au să depună o cauțiune de 700 cor. scris șepte sute coroane.

Planul, preliminarul, condițiunile și formularul de contract să pot vedea la oficiul parohial gr.-cat. zilnic între oarele 10—12 a. m. și 2—4 p. m.

Ca material poporul prestează lemnele cărămida și piatra ce să va puteà întrebuința din școala cea veche.

Să observă, că a) reflectanții trebuie să aibă cualificațiunea recerută b) curatoratul își rezervă dreptul a încredința întreprinderea aceluia cari îi mai convine.

Săsciori în 15 Martie 1910.

Maxim Motoc, parohu gr.-cat. ***Iosif Țiețiu,*** curator primar.

(24) 2—2

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantagioase și cu premii ieftine.

Asigurări pe vieață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morții cu termin fix; asig. de zestre și asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra **accidentelor, infracției** (furt prin spargere) **asig. p. pagube la apaducte.**

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	**K.**	**4,831,168·13**
Capitale asigurate pe vieață achitate	**„**	**4,571,035·51**
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 foc	**„**	**112.045.412 —**
vieață	**„**	**10,847,132·—**
Fonduri de intemeiare și de rezervă	**„**	**2,309,387·—**

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2) 13—52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

(3) 13—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte îndată ce clopotele sunt bătute de o laturi prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa. că un clopot parent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare. — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

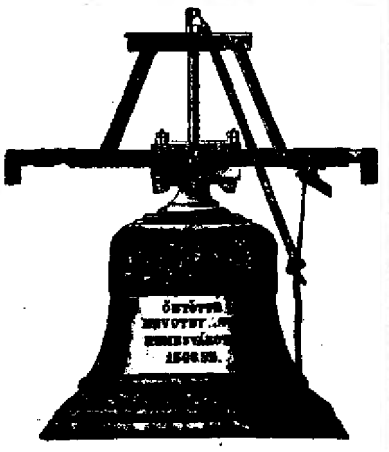

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminarului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foaia să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 23 Aprilie 1910.** **Numărul 17.**

În fața alegerilor.

Se împlinește o lună dela începutul mișcării electorale și abia o lună ne mai desparte de terminul, când alegerile se vor pornì pe toată linia. Am ajuns deci la zile foarte importante, când atențiunea tuturora are să fie îndreptată asupra acestei lupte, de o importanță vitală.

Ne vine cam greu să spunem, chiar la acest loc, că nu prea suntem măguliți de auguriile acestei lupte.

Se credeà la început, că guvernul actual ar fi mai conciliant, în ce privește întrarea deputaților naționaliști în cameră — și se așteptà în consecință, un mai mare număr de candidați decât acela al Conferenței din Sibiiu. Ce e mai puțin îmbucurător, e că lista oficială a candidaților partidului nu e nici acum stabilită în mod definitiv.

Ei bine, când ne vom pune în sfârșit pe lucru?

Să fie oare interesele personale ale lui X sau Y mai puternice decât binele obștesc al neamului în importanța noastră luptă parlamentară? Să ne divizăm în fracțiuni fără rost, pe motive de ordin personal, când avem mai mult ca ori când trebuință de a ne strânge rândurile?

Dezertarea cutărui transfug, oricât de înaltă ar fi situația ce o ocupă, nu intră bineînțeles în cadrul acestor preocupări — și nici nu o considerăm ca un dezastru, ci ca un proces de purificare, ce trebuià să eschiveze negreșit din sinul nostru elementele dubii sau pe fariseii, cari și-au bătut pieptul de naționalist o vieață întreagă, pentru a trece în cealaltă tabără, îndatăce spiritul lor speculativ întrezăreà acolo o mai sigură răsplată a ambiții lor senile.

Fie fericit guvernul cu aceste achiziții de tristă pomenire — noi ne vom vedeà de cărarea noastra, care ni-se pare mult mai netedă, curățită odată de elementele, cari până ieri simulau, că aparțin organismului nostru național.

In campania noastră electorală ne preocupă singur luptătorii, cari s'au învrednicit de cinstea flamurei, ce ne călăuzește.

Și judecând stările de azi în comparație cu celea de acum câțiva ani, aflăm, că situația s'a schimbat în mod foarte simțitor în favorul nostru. Aceasta nu pentru motivul, că am așteptà ceva sprijin îndoelnic dela guvern. De trei ori: nu!

Sunt alte motive, cari ne dau nădejdi frumoase de reușită.

Să ne amintim de greutățile ce am avut să întâmpinăm la începutul mișcării electorale, când s'a decretat activitatea parlamentara, după ani lungi de pasivitate, mai bine zis neactivitate sau demoralizare politică. Nu mai repetăm dezastrul acestei politice nefaste, pentru care am avut, pe vremuri, destule polemici cu organele noastre naționale.

Constatăm numai, că situația este alta ca înainte cu 5 ani, de pildă. Alegătorii, cari pe timpul pasivității au fost lăsați în voia sorții și a corteșilor străini, au revenit la matcă, s'au convins de valoarea ce o reprezintă votul lor și au sorbit cu dragoste, ani dearândul șirurile gazetelor, cari tălmăceau graiul deputaților noștri în casa țării.

FOIȚĂ.

Impresiuni de călătorie.

Roma, 30 Martie 1910.

III.

Iubite amice!

În Roma fiind obiceiu, ca învierea Domnului să se facă în Sâmbăta mare la amiazi, când clopotele tuturor bisericilor din eterna cetate încep deodată să sune, n-am putut nici noi să lipsim dela acest act însemnat. S'a făcut liturgie solemnă în biserica sf. Petru, la care a cântat un cor imposant și la finea liturgiei s'a arătat Năframa sf. Veronica cu formalitățile obicinuite. Apoi ne-am urcat sus la Cupola basilicei și am admirat deodată cu grandiositatea zidirei și priveliștea cea frumoasă asupra Romei și a împrejurimii sale.

După amiazi am petrecut-o întreagă cu probe și preparative pentru liturgia zilei următoare, și abia ne-a rămas ceva timp în spre sară, să ne repezim la Columna lui Traian și la Forul roman, pentruca să ne stâmpărăm în parte dorința de a le vedeà barem superficial. Columna lui Traian e în tocmai, ca alui Marc Aureliu, poate ceva mai înaltă dar cufundată în pământ. Pentru noi sunt de un interes deosebit — precum se știe — cele 2500 de figuri în basrelief, ce îi decorează esteriorul în linie spirală. Ar fi de dorit, ca scenele reprezintate aci, să fie studiate și publicate pentru generațiunile prezente și viitoare ale românimii. Forul roman de astă dată n-am avut timp să-l contemplăm mai cu deamănuntul, decât numai întrearăt.

Duminecă s'a servit liturgie românească în biserica din Propaganda și s'au hirotonit de preoți tinerii absolvenți de acolo, *Iuliu Hossu* și *Ionel Coltor*, iar tinerul *Cor. Lupu*, a primit ordurile subdiaconatului. Asta va fi fost poate prima liturgie română făcută acolo. A decurs foarte frumos; fiind de față toți elevii Propagandei, de toate națiile, alumnii colegiului grecesc dela sf. Atanasiu, câțiva tineri români aflători în Roma, o familie română și public divers, carele cercetează în totdeauna bisericile din Roma, și mai ales acum, când erà ziua de paști a catolicilor; așa, încât biserica erà plină îndesată. Responsoriile și celealalte cântări liturgice au fost executate de corul teologilor din Propaganda, cari deși erau de toate naționalitățile, pe lângă armonia înălțătoare a cântărilor, au pronunțat frumos, corect și precis toate cuvintele românești, încât pare că îți creșteà inima la auzul lor. După s. liturgie a urmat prânz festiv la Propagandă.

După amiazi ne-am dus la biserica San Paulo fuori le Mura, una dintre cele șepte biserici mai principali ale Romei, atât după vechime, după stil, cât și după bogăția enormă și obiectele prețioase ce se află într'însa. E zidită în stil basilic, cu cinci năi și o mulțime de columne, ce ți-se par că formează o pădure întreagă, tot marmură și decoruri, încât te frapează, și răpit de uimire îți transpoartă sufletul într'o altă lume!

Astăzi cuvintele frumoase ale cortesilor străini nu vor mai află resunetul de odată și șirurile închegate ale alegătorilor nu se vor mai divizà așa ușor. Ciclul electoral espirat, atitudinea deamnă a deputaților nostri sunt tot atâtea garanții, că alegătorii își vor ști și ei face datoria de onoare, dupăce am păsit odată pe arenă și am trecut peste greutățile începutului.

Remarcăm vorba: greutățile începutului. Situația e mult mai favorabilă, ca înainte cu câțiva ani dar să nu ne închipuim, că ea nu reclamă și acum muncă neîntreruptă. Să nu ne oprim la începutul cărării pentru motivul, că acum ne-am implinit datoria pentru neam. Avem cercuri cu maioritate covârșitoare, cari n'au avut încă în Cameră un reprezentant naționalist; avem cercuri cu minoritate însămnată, în cari ne putem validità în sensul vr'unui compromis — și avem cercurile noastre de mai înainte, cercuri sigure, dar cari ne vor scăpà în clipa, când nu vom desvoltà toată energia pentru a ni-le menținea și pe viitor!

Să nu ne pierdem deci vremea în combinații zădarnice, ci să ne vedem de lucru. Și comisiile candidătoare să nu-și piardă vremea degeaba — căci ar fi foarte trist să întrăm nepregătiți în lupta electorală, unde ori-ce clipă zădarnică poate să însemne un dezastru.

La încheierea acestui articol aflăm că: consfătuirea subcomisiei însărcinate cu stabilirea listei candidaților partidului nostru național și-a terminat lucrările. Preste două trei zile va apăreà atât lista candidaților cât și manifestul anunțat.

Erà timpul suprem!

Episcopul Dr. Miron Elie Cristea. Intărirea Cuv. Sale păr. Cristea de Episcop a văduvitei dieceze ortodoxe de Caransebeș, a fost salutată din toate părțile cu multă simpatie. Bărbat încă tiner, cult, destoinic și harnic, care a luat parte însemnată la toate mișcările culturale ale noastre, el va continuà de sigur și în noul său oficiu bogata sa activitate din trecut.

Dumineca trecută I. P. S. Sa Mitropolitul Mețianu, l-a hirotesit întru arhimandrit, iar Joi a fost la Viena spre a depune jurământul în mânile Majestății Sale. Consecrarea de Episcop va urmà, după cum se vestește a treia zi de Paști, iar instalarea la sf. George.

Vasile Stroesco, marele și în veci nemuritorul binefăcător al neamului românesc, s'a ilustrat din nou prin o danie, care îi va perpetuà pentru totdeauna pomenirea printre noi.

După cum cetim în „Lupta" de azi dl Stroesco a spedat Consistoriului din Sibiiu **300,000 cor. treisute mii coroane,** ca să le folosească spre scopuri culturale.

La un neam sărac și prigonit de soarte cum suntem noi, dăruirile boerului basarabean sunt luminoase și strălucite zile de sărbătoare. Dumnezeu să-i lungească vieața încă mulți ani spre a milui din bunătățile sale pe cei lipsiți.

Dezastrul V. Mangra. Cetim în Corespondența budapestană „K. E." următoarele declarații ale părintelui V. Mangra:

Eu am fost acela care am ținut sus totdeauna steagul partidului național român, chiar și când ai partidului au șovăit, au cochetat cu partidele potrivnice și au făcut guvernelor din trecut servicii secrete. Acum însă s'a schimbat situația. Guvernul contelui Khuen a scris pe steagul său pacea cu naționalitățile: a făcut către noi cel dintâi pas și a început remediarea serioasă a plângerilor noastre. In fața acestui fapt ar fi cea mai mare greșală dacă am starui în vechiul nostru punct de vedere, pe cari acum nu-l îndreptățesc împrejurările schimbate. Făcând totuș astfel, românii ar dà dovada lipsei de maturitate politică și ar îngădui convingerea că nu merită un tratament binevoitor. După cel dintâi pas, e rândul nostru acuma să facem pasul al doilea căci numai astfel se poate închipui aplanarea contrastelor: interesul comun al țării și interesul poporului nostru.

Mă razem pe un trecut și o experiență de 30 de ani, nu mă tem de atacurile nedrepte, cari nu pot să mă atingă și nu voiu

---

Pe deasupra capitelelor, de o frumuseță nedescrisă, se află icoanele tuturor papilor în ordine cronologică, zugrăviți în colori vii și expresive. Pardoseala de marmură lucește ca oglinda. Columnele altarului principal, ale Confesiunei, în carea se află mormântul sf. Paul, ale Baldachinului, sunt parte din piatră de porfir, alabastru, bronz aurit, malachit și lapis lazuli, parte din marmură africană, de Carrara, Pavonazzo și alte soiuri, — încât îți răpesc vederea și nu ști ce să admiri mai mult, scumpetea ori executarea lor.

La rentoarcere ne-am abătut din nou pe la arcurile lui Constantin, Coloseum, arcul lui Septimius Severus, Forul roman și Capitoliu. Am urcat dealul acesta pe lângă Tabularium, am admirat statuele din front, ce reprezintă cele două râuri mari ale vechiului imperiu roman; statua equestră alui Marc Aureliu, carea, pe lângă toate că bronzul a fost despoiat prin barbaria veacurilor de aurul, cu carele a fost obdus, încât răsurile să văd, totuș e foarte bine conservată. Ea ne dă o dovadă de arta vechilor romani, fiind una din cele mai vechi, ridicată de senat în onorul imperatorului sau, fiind acesta încă în vieață; și foarte instructivă și din alte puncte de vedere. In urmă, lăsând la o poarte biserica Ara Coeli, ce erà închisă, am scoborit printre imposantele statuie ale lui Castor și Polux și pe lângă lupoaia tradițională, spre casă, fiind și obosiți cumsecade.

Luni în 28 Martie înainte de amiazi o parte din noi servind sf. liturgie la mormântul sf. Petru în biserica din Vatican, după sf. slujbă am continuat cu vizitarea bisericii, pe unde nu am ajuns Sâmbătă înainte de amiaz. Am admirat sarcofagele grandioase și statuele pontificilor înmormântați acolo; altarele, decorațiunile pereților, statuele sfinților și ale papilor așezate prin diferitele firide, pre lângă stâlpi și altare.

După amiazi am mers la biserica Santa Agnese și am vizitat pe cunoscuții, ce îi avem pe aici.

Marți în 29 Martie ne-am dus la basilica San Sebastiano pe Via Appia; de aci la Catacombele Sf. Calixtus, unde încă am făcut o sf. liturgie, poatecă cea dintâi în limba românească în aceste locuri sfințite de rugăciunile, lacrimile și suspinele atâtor sfinți martiri și creștini pioși, din veacurile întâi ale creștinismului, dela anul 107 până la 400 după Hristos. Atâta evlavie și rugăciune, provenită din inimi, încă n'am văzut. Căci nu eram numai noi singuri; erau o mulțime de peregrini din apusul Europei, pentru cari încă se făceau mise la mai multe altare singuratice din ambitele și spațiile mai largi ale catacombelor. Cinci pași dela noi se află o grupă de vre-o sută de francezi ce ascultau sf. misă. După sf. evangelie preotul li-a ținut o predică, arătând cu vers duios starea creștinilor din timpul acela, prigonirile, ce au îndurat, suferințele lor, a martirilor și ale celor judecați la moarte pe arena amfiteatrelor. Apoi continuând missa, întreg auditoriul a făcut respunsurile și cântările în cor, în o armonie de toată frumseța. La altarele cevași mai depărtate erau nemți din Bavaria, mai departe scoți și irlandezi, Plăcerea și mulțumirea sufletească, ce am simțit, va rămânea pururea neștearsă în inimile noastre.

În drumul spre Catacombe am trecut pe urmele stradei Via Sacra de odinioară, despre care amintește străbunul Horatius în poesiile sale (Ibam forte Via sacra scl). Am trecut prin ruinele dela Circus maximus, pe lângă colosalele ruine ale termelor lui Caracalla, apoi am dat pe Via Appia atât de însemnată în vechime. De amândouă părțile acesteia au fost tot cimiterii, păgâne și creștine, așa numitele Columbarium, catacombele creștinilor și în șir infinit în dreapta și stânga monumintele sepulcrali ale fruntașilor Romei vechi, columne, tumulus și mausolee. Din aceste mai grandios e al Caeciliei Metella. Deoparte se vede aqueductul lui Claudius. Câmpul acesta al jalei erà până aci mare parte pustiu necultivat, acum însă sub mâna sârguincioasă a călugărilor trapiști s'a schimbat în parc, grădini și locuri arătoare de toată frumseța. Cărări frumoase și bine îngrigite duc pretutindine.

Ieșind din Catacombe, din această cetate de jale a morților, la lumina aurie a soarelui, mai ales în oarele frumoase ale dimineții, verdeața bogată a câmpului rourat

cedà în faţa teroarei presei româneşti, fiind convins, că pasul meu conştient şi bine cumpănit e corect şi salutar pentru poporul meu. Dar se vor convinge de asta şi cei ce mă atacă fără cruţare şi-mi avansează neîncrederea lor. Nu-mi place vorba multă, vieaţa mea întreagă am fost omul faptelor, şi dacă aceasta va fi şi voinţa lui Dumnezeu, prin fapte voi convinge poporul meu că-i voiu face mai mult bine decât aceia, cari acum se năpustesc asupra mea, fiindcă lucrez după mintea şi conştiinţa mea.

Theatrôn politicôn.

(Continuare).

Filozofii, spun. că mai toate stelele cerului sunt fiecare cu mult mai mari decât pământul; dar cu toate acestea nouă la vedere ni-se par a fi cu mult mai mici. Aceasta se întâmplă pentrucă nu este aceeaş depărtare a locului între lucrul ce este dinaintea vederii şi între puterea vederii. Când privim la o lopată ţinându-o jumătate în apă şi jumătate afară, ni-se pare că ar fi frântă sau strâmbă; dar noi ştim, că ea este întreagă şi dreaptă, şi pricina de ni-se pare astfel este, că o privim prin deosebite elemente, adecă prin apă şi prin aer. — Când călătorim pe ape, de multeori ni-se pare, că ţărmurile merge, iar nu vasul; însă adevărul este, că vasul merge, iar ţărmurile stau.

Când vedem curcubeul, socotim, fără de îndoială, că colorile lui sunt adevărate, dar ele nu sunt alt, decât nişte bure de ploae în care se răsfrâng razele soarelui. — Nu trebuie dar să judecăm şi să hotărâm cu încredinţare nici despre toate celea ce le vedem, cu atât mai vârtos despre acelea ce le auzim.

Judecătorul să nu creadă lesne, nici să hotărască nimic, până nu va cercetà lucrul foarte cu de amăruntul şi până nu va aduce toate dovezile fără contrazicere. — Spre această auzită învăţătură avem pilde şi în sfânta Scriptură. unde zice: „Strigarea Sodomii şi a Gomorii s'au înmulţit către mine, şi păcatele lor s'au mărit foarte. Pogorându-mă, voiu vedeà atunci de fac după strigarea lor ce vine către mine, sau de unde nu. să ştiu.“ Oare poate să înşele vre-un lucru pe Dumnezeu ştiutorul? Nu. Pentruce dar trimite mai întâi pe îngeri să cerceteze lucrul bine. apoi să strice cetăţile? La aceasta răspunde Filon zicând, că el o face numai şi numai ca să înveţe pe stăpânitori a nu hotărî niciodată cu îndrăsneală pentru lucrurile ce nu sunt de faţă şi cu îndoială, mai înainte de a le cercetà.

Toate împrejurările să fie cercetate cu deamănuntul şi cu socotinţă. Moisi a văzut rugul arzând fără a se mistui, şi nemulţumindu-se pe aceasta, a mers mai aproape ca să cerceteze şi să cunoască lucrul mai bine. Să mă apropiu, zice Moisi, ca să văz această mare minune ce fel nu se mistueşte un rug, care arde. Aceasta este o învăţătură pentru stăpânitorii, cari vrând să hotărască o pricină, să-i cerceteze mai întâi toate dovezile.

Autorul povestirei lui Bulgozin, spune cumcă doi oameni de neam mare s'au pârât cu nedreptate de nişte vrăşmaşi şi vânzători înaintea împăratului Castilii Ferdinand al IV.

Acesta, fără să cerceteze pricina, a poruncit să-i arunce jos dintr'un loc înalt ca să li-se zdrobească şi oasele. Ei, după-ce l-au rugat multă vreme ca să-i ierte fiind nevinovaţi; şi văzând. că nu este mai mult pentru dânşii mântuire dela oameni, s'au întors cu rugăciune către dumnezeeasca răsplătire şi plecând la locul osândii. au zis împăratului:

In ziua cea de a treizecea de astăzi înainte te avem chiemat înaintea nefăţarnicului Judecător ca să-ţi dai seama pentru moartea noastră.

Ajungând această zi rânduită, împăratul se află la o cetate, anume Ghicuenze, unde după-ce a prânzit s'a culcat să doarmă puţintel şi nu s'a mai deşteptat. Aceasta învaţă pe cârmuitori ca să nu se pornească orbeşte şi fără de judecată la hotărârile ce vor să facă.

Alexandru cel mare, pe când voià să judece şi să hotărască spre moarte, îşi ţinea o ureche astupată în toată vremea ce vorbià părâşul.

Întrebându-l prietinii pentruce face aceasta, el le-a răspuns: Destul îmi este numai o ureche pentru cel ce se trage la judecată şi este vinovat de moarte. Osebit de aceasta, lucrul cel mai bun al stăpânitorului este ca să nu pârtinească nimăruia:

Pe Cezar l-a întrebat unul, cine vre-odată poate să se afle vinovat, până va fi tăgăduirea?

Cezar a răspuns: şi cine se va află vre-odată nevinovat, până va fi pâra?

Bunul stăpânitor Robert, cunoscând, că nu este alt lucru mai cinstit la un împărat, decât dreptatea, prin care câştigă inimile supuşilor, purtà în loc de semn pe coroana împărătească o rândunică împărţind hrană la puii săi. şi de asupra aceste cuvinte: „Învoirea de către împăraţi.“ Aceasta niciodată nu se va face, dacă împăratul nu va dà fiecăruia dreptul său cu scumpă cercetare şi dreaptă judecată.

Seneca zice: că poeţii cei vechi numai pentru stăpânitori ar fi născocit următoarea povestire: Joe chemà totdeauna la sfat pe toată adunarea Zeilor, când voià să osândească pe cineva la moarte; iar când voià să miluiască, sau să facă bine cuiva, o făceà fără a-i chiemà şi pe dânşii. Cu aceasta vreà să înveţe pe stăpânitori ca să nu hotărască nimic fără sfatul miniştrilor. Unui astfel de stăpânitor i-s'ar cuveni cu dreptate numele ce au dat oamenii unui duce ce-l chiemà Murica, şi ei l-au numit Eheniis, după numele unui peşte, pentrucare zic fizicii, că acest peşte deşi este mic, dar are atâta putere, încât opreşte corabia în loc, pe când se pare omului, că sboară în fuga ei. Pricina de l-au cinstit cu acest nume este: El a fost trimis odată de Împăratul său la o cetate anume Gundus ca să facă fameni pe toţi tinerii ce se aflau acolo; *deoarece* împăratul biruindu-se de mânie, hotărâse să piarză cu totul neamul acesta. Murica a zăbovit într'adins pe drum atâta, încât le-a dat vreme să meargă la împărat a-l rugà să-i ierte, lucru, care s'a şi întâmplat. Ei, spre recunoştinţă l-au numit pe Murica, Eheneida.

Romanii obişnuiau de legau la dardele, ce stăteau totdeauna înaintea senatului, mănunchi sau legături de bastoane, ca să aibă vreme judecătorii, până le vor deslegà, să se gândească — mai bine despre hotărârea ce ar dà, şi să nu hotărasca repede în mânia lor lucruri pentru care înzădar s'ar căi în urmă. Atinodor filozoful, fiindcă îmbătrânise, îşi cereà voie dela August ca să-l lase a merge acasă spre a se odihni.

Acesta i-a primit rugăciunea; dar l-a rugat şi el ca să-i lase vre-o sfătuire vrednică de pomenire. Filozoful i-a zis: *„Niciodată în mânia ta să nu zici, sau să faci ceva, până nu vei celì mai întâi tot alfabetu elinesc.“*

împreunată cu uşurarea sufletului după o rugăciune ferbinte, îţi dă atâta mângâiere şi mulţămire, încât pare că te afli într'un raiu. Umblând pe cărări, tovarăşul trapist ne face atent la vederea cea frumoasă, ce ni-se ofere de aci, arătându-mi, că principala cărare, ce duce de-alungul câmpului, ce acopere catacombele, deschide privirea în linie dreaptă spre vest drept asupra cupolei basilicei Sf. Petru din Vatican, iar spre ost asupra mausoleului Caecilia Mettela. Iată Roma veche şi Roma nouă! esclamă el.

În altă direcţiune ne arată, cărări, ce deschid vederii privitorului tot puncte momentuoase din vieaţa Romei, şi astfel te sileşte să înţelegi vieaţa lor, ce o petrec în tăcere. Simbolurile aceste sunt destul de elocvente, ca mintea omenească să înţeleagă şi inima să simtă taina acestei vieţi!

Mergând pe Via Appia, am văzut în stânga şi bisericuţa ridicată pe locul, unde tradiţia spune, că s'a întâlnit Sf. Petru care eşià din Roma, ca să scape de persecuţie, cu Mântuitorul, carele venià spre Roma, ca să fie răstignit a doua oară.

„Quo vadis“? l-a întrebat Petru.

„Romam, iterum crucifigi“ i-a răspuns Mântuitorul.

Petru ruşinat, s'a reîntors şi a suferit moarte pe cruce, pe muntele Ianicul.

Cuvintele de mai sus sunt inscripţia de pe biserică.

De aci ni-am grăbit drept în Vatican, căci era zi de recepţiune la Sf. Sa Pontificele.

O parte din noi ne-am aşezat la mulţimea de perigrini, cu deosebire din Bavaria. Permisiune dobândisem din ziua precedentă.

Sfinţia Sa a umblat pe rând la peregrinii aşezaţi în genunchi în ordine, întinzând mâna spre sărutare la fiecare, însoţită de cuvinte dulci şi mângâitoare de binecuvântare. Apoi a ţinut o alocuţiune în l. italiană, cu glas sonor, rar şi preciz. încât şi cei cu puţină cunoştinţă de l. italiană încă l-au putut deplin înţelege. „Şi-a exprimat bucuria părintească la vederea fiilor săi, veniţi „ad limina apostolorum“ spre a depune omagiile credinţii şi fidelităţii. A împărţit binecuvântare tuturor: ţării, principelui regent, părinţilor, familiilor, fiilor şi ficelor, legându-le de inimă, să ducă aceste dorinţe şi binecuvântări tuturor, — pentruca şi în viitor să vină cât mai mulţi şi cât mai des, precum se cuvine, să întreţină fii dragoste, supunere şi ascultare, faţă de părintele lor iubitor.“

Unul din peregrini a tălmăcit cuvintele acestea peregrinilor în l. germână. Apoi au intonat cu toţii într'o armonie de admirat un imn de tot frumos! Dupăce s'a finit acestea Sfinţia Sa a zis cu ton înalt şi puternic: „Gelobt sei Jesus Christus“! şi publicul a răspuns, ca şi cum ar fi fost un singur om lin şi apăsat: „Jetzt und in Ewigkeit, Amen“! Momentul acesta a fost atât de imposant şi solemn, încât din ochii multora a stors lacrimi de mulţumire şi fericire.

Cesarul, atunci apucând pe filosof de mâna cea dreaptă, i-a zis: „Fiindcă eu încă mai am trebuință de tine, te rog să mai șezi cu mine, măcar numai un an." Și l-a ținut într'această vreme păzind nestrămutat învățătura lui, cunoscând acum, că cea mai mare doctorie a mânii nu este alta, decât zăbava. (Va urma).

CORESPONDINȚE.

Iubileu preoțesc.

În strălucita și marea zi de Bunăvestire am fost norocos a participà la iubileul de 50 ani a preoției lui *Iacob Pop,* paroh în Batarciu comit. Ugocea. Deoarece e un moment însemnat în viața muritorilor atare serbare doresc ca și onoratul public să aibă cunoștință nu atât despre serbare, care conform dorinței iubilantelui a fost modestă, ci despre mult stimata persoană a sărbătoritului, a cărui viață pentru mulți poate servì de îndemn în promovarea celor salutare.

S'a născut în comuna Șișești la an. 1836 din familie preoțească, finindu-și studiile gimnaziale în Satumare la an. 1854 cu un rezultat eminent. Și-a ales de carieră preoția. După finirea studiilor teologice în an. 1860, primind ordul preoției din mâna fericitului de pie memorie arhiereu Ioan Alexi, a fost dispus de capelan în parohia Negrești. După scurt timp petrecut ca capelan, Arhiereul nobil și în veci neuitat *Ioan Vancea* cunoscându-i însușirile adevărat preoțești la an. 1866 l-a numit cu titlu de paroh în comuna natală Șișești, unde în decurs de 19 ani a desvoltat o rară și exemplară activitate și ca urmare a faptelor lui bunul și marinimosul Arhiereu *Mihail Pavel,* l-a distins numindu-l de asesor consistorial. Iar Arhiereul de acuma, care asemenea a știut prețul vieața lui exemplară la anul 1885 l-a numit la parohia Batarciu, unde, că ce a produs arată faptele. Pot afirmà, că iubilantele posede tot ce e nobil și demn de imitat, e un bărbat cu un caracter firm, care totdeauna stà neclătit în executarea principiilor salutare sf. biserici și neamului său, un adevărat păstor sufletesc, care pe lângă multe greutăți a vieții și-a știut împlini sublima chiemare cu o conștiențiozitate laudabilă, povățuind credincioșii săi ca un adevărat cap de familie, care număroasa sa familie și-a crescut-o în direcțiunea cea mai bună.

In fine când pe acest bărbat ilustru, îl văd azi drept corporalminte siăbit de sarcina vieții, dar cu o tărie sufletească admirabilă și cu un caracter firm, împlinindu-și ca în trecut datorințele sale, îmi țin de o plăcută datorință să-i doresc încă mulți ani, pentru a puteà promovà binele credincioșilor săi, iar pe cel Preainalt îl rog, ca se dăruiască mulți atari preoți bisericii și neamului nostru, căci prin atari conducători va înflori credința, moralitatea, baza fericirii societății.

Un participant.

Mangra și Academia română. „Seara" scrie între altele: „Mâhnirea și scârbarea bunilor Români este cu atât mai de înțeles, cu cât părintele Vasile Mangra a fost ales anul trecut membru ordinar al Academiei Române, mai ales pentru meritele sale naționale de odinioară și pentru înaltul său rost cultural printre Românii de dincolo.

„Cu ce obraz s'ar mai puteà arătà prea cuvioasa față bisericească dela Oradea-Mare în Academia Română, când peste munți n'ar întrupà decât pe mamelucul guvernului din Pesta?..."

MAI NOU.

Miercuria trecută Veneratul Capitul bobian, adunat în ședință electorală sub prezidiul Escelenței Sale Mitropolitului Victor, a ales de canonic teolog pe Clarissimul Domn ***Dr. Vasile Suciu,*** profesor de teologie, rectorul Internatului de băieți.

Veseli de această fericită alegere aducem cele mai călduroase și sincere urări de îndelungă vieață noului canonic, fost redactor al „Unirii", tovarășului nostru de muncă.

Dr. Vasile Sucin s'a născut în Copăcel la 13 Ianuarie 1873. A studiat realele la Făgăraș, gimnaziul la Blaj, unde și depusă esamenul de maturitate la 1892. Studiile teologice le ascultă la Roma în Propaganda, de unde se reintoarse doctor în filosofie și teologie. A funcționat ca profesor de religie la gimnaz. pedagogie și teologie, unde propune și azi dogmatica. A scris, pe lângă feliurite studii din sfera teologiei, patru volume de dogmatică, în care a înmagazinat rezultatul studiilor sale de ani îndelungați, apoi despre spiritism și hipnotism ș. a. Bărbat în floarea vieții biserica și neamul au încă mult de așteptat dela dânsul.

Candidarea Dlui Iuliu Maniu.

Pe când scriem acestea șire o deputație de aproape 100 alegători din cercul Vinților de jos, au venit la Blaj, spre a oferì candidatura de deputat dlui advocat *Dr. Iuliu Maniu,* care a reprezentat cu multă vrednicie și în sesiunea trecută acest cerc.

Invitat de o deputație la otelul „Univers" unde se adunaseră sute de oameni, între cari multe dame, venerabilul preot *Niculae Maniu* din Vinț îl salută pe candidat în cuvinte pline de căldură și entusiasm. Canonicul *Dr. Izidor Marcu* ia cuvântul pentruca în numele alegătorilor români din Blaj, membrii partidului național, să felicite pe Vințeni de fericitul lor gând, și-i îndeamnă să țină cu tărie la candidatul lor, explicându-le într'un entusiast discurs importanța dreptului electoral. Viu și îndelung aclamat dnul Dr. Iuliu Maniu, într'o cuvântare de o neîntrecută frumusețà și oratorie, mulțumește de candidarea sa și promite să primească această încredințare onorifică ori cât de mari și număroase ar fi jertfele ce i-se cer. „Și voiu luptà nu pentru mandatul de deputat, cât mai mult spre a câștigà pentru neamul meu românesc drepturile, cari îi compet." Ar fi trebuit să fi avut un stenograf, care să prindă minunata desfășurare a programului de luptă așa după cum ni-a făcut-o dl Maniu. Schițele noastre sunt palide și fără entusiasmul acela a caldului său sentiment național. Intreg auditorul a urmărit cu o atintită luare aminte vorbirea sa, subliniindu-o mereu cu aprobări și aclamări, ca pe una ce erà efluxul celor mai intime sentimente, ce încălzește inima fiecărui Român.

Și când Dsa a accentuat, că sunt minciuni svonurile de o împăcare, cu actualul guvern, că va trebui purtată lupta cu aceiași înverșunare și contra lui, ca unul ce vrea să urmeze principiile politicei nefericite ale contelui Tisza, și că alegătorii să nu-și facă ilusii, că doar alegerea din rândul acesta va fi mai ușoară, ca cea din trecut, însuflețirea alegătorilor și-a ajuns culmea asigurând pe candidat, că nici unul nu se va da îndărăpt, dela împlinirea datoriei.

La sfârșit s'a hotărât textul unui apel către alegători cu următorul cuprins:

Români! Cetățeni!

Să ținem sus steagul biruitor al partidului național român! Acest steag sfânt al libertății și frățietății să-l încunjurăm cu toții și să-l ducem cu mândrie din nou la biruință! Să ne dăm cu toții votul candidatului partidului național român!

Să trăiască candidatul nostru de deputat:

Dr. IULIU MANIU,

care cu inima caldă și neînfrântă tărie luptă pentru înaintarea neamului românesc, pentru binele poporului și al țării.

Veniți toți cu noi pe calea dreptății!
Cine își iubește neamul!
Cine vrea dreptate și libertate!

Cine pe sine să cinstește și mărirea națiunii noastre și a țării dorește: Cu noi va fi!

Copitetul electoral al cercului Vințul-de-jos

De asemenea se hotărește spedarea alor două telegrame președinților partidului și clubului național, de următorul cuprins:

George Pop, mare proprietar
Ilyesfalva
(Szilágycseh)

Delegații alegătorilor români din cercul Vințului-de-jos, veniți la Blaj pentru a oferì candidatura fostului deputat Iuliu Maniu împreună cu întreaga adunare întrunită spre acest scop Vă asigură neclintita lor alipire și nestrămutata credința către partidul național român.

Biroul.

Dr. Teodor Mihali, advocat
Dés

Delegații alegătorilor români din cercul Vințului-de-jos, veniți la Blaj pentru a oferì candidatura fostului deputat Iuliu Maniu împreună cu întreaga adunare întrunită spre acest scop, esprimă admirația lor pentru lupta purtată cu deplina bărbăție. Vă asigură neclintita lor alipire și nestrămutata credință către partidul național român.

Biroul.

Cu trenul de amiazi deputația s'a întors acasă plină de înflăcărare și dragoste pentru cel mai ilustru fiu al neamului românesc.

Trăiască Dr. Iuliu Maniu!

Noutăți.

Mulțămită. Ilustritatea Sa *George Pop,* dir. fin. și consilier ministerial în Zombor, în scopul edificării unei noue biserici în Vajdacuta a donat 400 cor. Spect. Dnu *Alexandru Fodor* rev. la dir. fin. în Brașov întru pomenirea tatălui său Vasiliu Fodor și surorei sale Samfira tot pentru scopul amintit a donat cor. 500, pentru cari fapte nobile subscrișii în numele curatoratului, își esprimă călduroasă mulțămită. *Augustin Nilca,* paroh gr.-cat. *Sitá Gerasim,* curator primar.

Din Arhidieceză. Pentru completarea parohiei Sebeşului-săsesc împreunată cu oficiul protopopesc de acelaş nume, se escrie concurs nou cu terminul de 15 Maiu 1910. Până la acelaş termin e concurs pentru ocuparea parohiei Budatelec din districtul protopopesc al Catinei. Venitul fasiunei congruali 890 cor. 32 fil. şi pentru completarea parohiei Moşna în protopopiatul Mediaşului. Venitul congrual e conscris în cor. 284·80.— La staţiunea docentală din Măgura în districtul protopopesc al Indolului, se publică concurs cu terminul de 30 Aprilie n. 1910.

Dare de seamă. Conform făgăduinţei „Apelul" nostru de datul 20 Mai 1909, vrând să începem publicarea colectelor în favorul bisericii gr.-cat. din Câmpeni, Vă rugam să binevoiţi a ne da loc în preţuitul nostru ziar: „Unirea" Cu ocasiunea aceasta ţinem cu cale a comunica On Public următoarele: 1. Concesiunea ministerială amintită în coalele trimise, durează până în 15 Mai 1910 şi e dată pe tot teritorul ţării noastre; deci până la acel termin să poate colecta. 2. Fiecare coală e provăzută cu clauzula oficiului pretorial de aici, în care se adevereşte concesiunea ministerială. — Foarte bine au procedat On. Dni, cari în vârtutea acelei adeverinţe, cu ştirea auctorităţii locale, au încredinţat „Apelul" unui om de încredere al bisericii, care a întreprins colecta umblând pela credincioşi din comuna; — (es. Indol, Cut, Pustăcean ş. a.) Fiindcă trebuie să dăm samă curatoratului *de fiecare coală*, rugăm pe toţi P. T. Dni, cărora ne-am permis a încredinţă câte un esemplar, să binevoiască a ni-l înapoia — la timpul său — cu orice rezultat. Esprimând profunda mulţămită tuturor binefăcătorilor, — începem cvitarea sumelor, din coalele înapoiate, din parohiile: Craifalău cor. 7·62, Ţagul-mare 7·80, Sângeorgiul-de-Meseş 6·—, Coluni 1·26. Jucul de-jos —·—, Lăscud 7·76, Beşinău 6·50, Şilea-magiară 12.34, Sânbenedic 2·80, Sânmihaiul-de-câmpie 14·12, Boz —·— Abafaia 6·80, Sâncel 14·—, Copacel 9·—, Şeulia 15·—, Bözödujfalu —·— Calvaser 19·34, Telec 13·— Bernadea 13·26. Topa-sâncraiu 6·—, Corbu 26·—, Petridul-de-jos 33.—, Seplac 10·27. Arcuş —·—, Turia-de-jos 6·—, Vestem 13·60, Dâmb 23·54, Stenea —·—, Alecuş 17·38, Gyergyó-Szt-Miklos 2·—, Ighiu 12·—, Huduc 3·70, Râuşior —·— Caşva 13·40, Armeni 8·78, Sebeş 6·10, Calbor 5·68, Tuşin 14·—. Ojeşdea 10·—, Petridul-de-mijloc 8·32, Homorod 3·— Ghijasa 14·—, Orlat 29·48, Slimnic 10·—, Lechinţa-mică 7·—, Fofeldea 16·—, Pustăcean 46·40, Filpişul-mare 2·—, Necrileşti 7·10, Mogoş-Bârleşti 5·40, Turda-veche 11·50, Befţia 4·50, Borta 26·08, Miheş 4·20, Daia 7·—, Gârboviţa 6·—. Suma: 575 Coroane 03 fil. Câmpeni 1910. *Petru Simu* m. p., preot *Aurel Ioanete* cassar, m. p., *George M. Chorcheş* m. p., controlor.

Conferinţă publică. Despărţământul Ciuj al „Astrei" învită la *Conferenţa* Domnului profesor de teologie din Blaj *Dr. Vasilie Suciu* despre „Religie şi filozofie", pe care o va ţinea în cadrele unei serate, ce o va aranjà cu concursul tinerimei universitare române Joi în 21 Aprilie n. a. c. în sala cea mare de sus a „Hotelului central" din loc.

Mulţămită publică. *La fondul pentru clădirea unei case împreunată cu hală de vânzare a „Societăţii meseriaşilor din Blaj"*, au întrat următoarele contribuiri: Dr. Sim. Tămaş, advoc. Hida, 20 cor, Şofron Ioan, funar Blaj 15 cor., Dr. Victor Pop, advocat Ileanda, 10 cor., Dr. Buzura adv. Lăpuş, Dr. Liviu Micşa, adv. Dej, Dr. Gavril Tripon adv. Bistriţă, Iosif Marian. învăţător Bucerdea, câte 5 cor., Nonic Rus preot Chibulcut, Ilie Martin, arândător Bucerdea câte 4 cor. Dr. Ioan Chereches, adv. Dej Petru Suciu, preot Teuş., Ioan Grecu, preot Sălcău,, câte 2 cor., Ieronim Man, preot Băgău, Alexandru Moldovan, preot Bratei, Eugen Pantea, preot Ocna-Sibiiului., Ilie Magda, preot Hususau., Ioan Drăgan, not. public, Sassebeş, Traian German, profesor Blaj., Andrei Pataki, preot Mihalţi câte 1 cor., Victor Tordoşian, pres. Reun. sodal. rom. din Sibiiu, Eugenia Tordoşian, şi Viorica Tordoşian câte 20 bani. — *Dela fraţii români din America de Nord* provinţia *Otho* am primit 90 cor. *Iată numele acestor bravi români*: Ilie Boariu din Agârbiciu 2 dol. Aureliu Maniu, măsar din Blaj 2 dol., G. Bogdan 1 dol., Ilie Cergovan din Şeica-mare, Niculae Fageţan, Agârbiciu, Ioan Cândea Şeica-mare, Toma Muntean Agârbiciu, Niculae Lazar Agârbiciu, Ioan Limbeşan Mediaş, Niculae Păcurar Verda. Petru Marta Pianul-de-jos, Aftemie Bretia, Agârbiciu, Vasilie Balan Cristian, Ioan Timar Făgăraş, Ioan Botârlă Ragla, V. Tinerean, George şi Maria Ghisescu, câte 50 cenţ. Vasile Guţa Şeica-mare, Niculae Faur Lazu, Ştefan Ponta Şiria, Ioan Boariu Agârbiciu, Ioan Muntean Mediaş, Ioan Bârdaş Agârbiciu, I. Suciu Agârbiciu, Ioan Dorca Agârbiciu, Dumitru Micu Agârbiciu, George Făgărăşa Făgăraş, George Călburea Copşa-mare. Leon Sâncea Mocod. Dumitru Mărginean, Simion Zamfir. Laurenţiu Moldovan, Maftein Ghiţan. I. N. Reagle, câte 25 cenţ.: Ioan Muntean Agârbiciu. Ioan Socaciu, H. T. Petrescu câte 10 cenţ.: Petru Morariu 5 cenţ. — Sumele înşirate li-au colectat: dl Aurel Maniu, din Blaj. Ilie Boariu din Agârbiciu şi George Bogdan din Orăştie. — Comitetul societăţii îşi ţine de plăcută datorinţă a aduce marinimoşilor contribuenţi cele mai călduroase mulţumiri rugând pe Dumnezeu să le răsplătească însutit. Blaj la 15 April 1910. *Gavril Precup*, prezident. *Augustin Gruiţiu*, secretar.

Avis. Am onoare a Vă aduce la cunoştinţă, că mi-am deschis cancelarie advocaţială în Ibaşfalău (Erzsébetváros). Cu toată stima: *Dr. Ilariu Holom*, advocat.

Necrolog. † *Radu Gedeon-Cupariu.* A murit la Beiuş profesorul Radu Gedeon (mai înainte Cupar), care erà mult apreţiat pentru condeiul lui abil, ales în cercul jurnaliştilor unguri clericali. Am reprodus şi noi, mai înainte vreme, articoli obiectivi de ai lui, în cari se ocupà de soarta vitregă a clerului nostru înainte de congruă. In timpul din urmă s'a mestecat în grupul aşa numit al „moderaţilor" şi a fost colaborator al repausatei „Ungaria". De aci înainte nu am mai urmărit ce scrie. Repauzatul, care de altcum erà rutean de origine, n'a fost o figură simpatică a opiniei publice de azi. A fost însă fără îndoială un om de bună credinţă, un talent, care desvoltat în direcţie sănătoasă, ar fi lăsat urme statornice şi în vieaţa noastră culturală politică.

Dumnezeu să-l ierte şi să-l odihnească!

— † *Ioan Viciu* paroh gr. cat. în Vidrasău după scurte şi grele suferinţe provăzut cu ss. sacramente ale moribunzilor şi-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului în 14 Aprilie st. n. a. c. în al 51-lea an al vieţiii şi al 26-lea an al fericitei sale căsătorii şi preoţii.

† *Iosif Popoviciu* paroh de Boghiş, a repausat la 29 Martie după un morb scurt provăzut cu S. Taine, în anul 50-lea al vieţii al 25-lea al preoţiei şi căsătoriei.

— † *Cornelia Chirilă n. Papp*, văduva fostului protopretor Ştefan Chirilă a repausat în 19 Aprilie st. n. 1910 în al 55-lea an al etăţii.

— † *Carolina Pop* după un morb scurt a încetat din vieaţă la Morlaca la 18 crt. în etate de 55 de ani.

Odihnească în pace!

Posta Redacţiunii.

Din dieceza Gherlei. Într'adevăr sunt stări de nesuferit, din nefericire, ele nu se pot vindecà prin articole de ziar. Chestiile ar trebui tractate principial, şi numai după aceea personal. Numai aşa se poate sperà, ca putreziunea să nu se întindă pretutindenea. Şi ar mai fi un mijloc, dar pe acela nu-l mai pomenim acum...

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a executà lucrările necesare la edificarea unei sale de propunere în Bratfalău (Barátfalva,) posta Teke, prin aceasta să recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 300 Cor. la subscrisul oficiu parohial cel mult până la 13 Maiu 1910 la 12 oare amiazi. Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formularul de contract, condiţiunile de edificare, descrierea technică, preliminariul de spese şi planul se pot studià zilnic în cancelaria parohială din Bratfalău şi sunt aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 16 April 1910 sub Nrul 2748.

Licitaţia minuendă se va ţineà în 14 Maiu n. 1910 la 10 oare a. m. în Bratfalău.

Bratfalău, la 20 Aprilie 1910.

Teofil Rusu, adm. paroh. **Iosif Suciu,** curator.

(28) 1—3

AVIS!

Am onoare a aduce la cunoştinţă onoratului public, că prăvalia mea de pălării din strada podului Nr. 237 cu 1 Maiu n. a. c. mi-am mutat'o în strada lungă Nr. 40 (în casele Dlui Barth, în curte) cu deosebită stimă: CHARLOTE BRUCKNER.

(29) 1—1

Muschong. Băile Buziaş

Phönix apă minerală de Buziaş

SCUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

RECREAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ.

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beşică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului şi a petri în beşica de apă.

Recomandată de medici.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 13 ?

Am onoare a aduce la cunoştinţă, că din incidentul sărbătorilor apropiate următorii articli îi **voi vinde cu preţuri foarte scăzute** şi anume: **cămeşi bărbăteşti, gulere, manchete, veşminte bărbăteşti şi pentru copii, pantaloni, ghete pentru bărbaţi, dame şi copii, pălării, umbrele şi cravate.** *Cu deosebită stimă:* ***WILHELM NAFTALI.*** (26) 2—2

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 32

Dar să trecem, căci prea lăsarăm firul.

La capătul veacului al XV-lea se începe şi opera salvării a bisericii româneşti din aceea ruşinoasă epocă de umilire calvinească: în care îşi perduse întreaga independenţă multă-puţină câtă avuse, şi-şi pângări dogmele pravoslavnice mai ales prin introducerea Catehismului calvinesc.

Ori doar e perioadă glorioasă pentru această singhisită biserică ortodoxă: când reprezentanţii ei erau siliţi a se prezentă în corpore la sinodul bisericii calvine, — când vlădicii ei nu puteau hirotesi, decât cu permisiunea superintendentului calvin şi când valoarea tuturor decretelor române vlădiceşti atârnă dela întărirea de către forul calvinesc?! (Vezi: Bariţ: Catehismul calvinesc p. 111 u. Dr. Ardelean Ist. diec. Orăzii M. II. p. 16).

În legile aduse preste tot decursul acestei lungi perioade se deroagă pas-de-pas dreptului canonical al bisericii noastre răsăritene precum vom mai vedeà.

Între altele se cassează d. p. şi dreptul bisericii orientale referitor la matrimoniu, (Apropatae I. VIII. 4. Vezi Dr. Ardelean o. c. l. c.) înlocuindu-se cu alte decisiuni votate pe placul maiorităţii calvineşti. — Înşişi episcopii româneşti sunt numai simpli executori ai velaităţilor comiţilor supremi, vice-comiţilor şi juzilor de nobili, cari pot (!) destitui pe protopopi şi pedepsi pe preoţii români. (Vezi Dr. Ardelean o. c l. c.)

Unirea religioasă a Românilor ardeleni cu biserica Romei — începută sub Teofil şi complinită sub urmaşul acestuia: Atanasie — a fost providenţiala stavilă, care a paralizat puterea prea mare a influinţii calvineşti, care s'a mai resimţit — altcum — în unele-altele privinţe încă târziu, până în zilele noastre. — Şicanările oficioase sub masca legilor ţării încetaseră, — dar frecările în viaţa privată au mai durat până mai nou.

Mai vârtos ura calvinilor în contra Românilor, decând cu unirea lor cu Roma, a provocat multe turburări şi ciocniri sângeroase.

Încă pe la mijlocul veacului al XVIII-lea erau neînţelegerile la culme între Români şi calvini, cu deosebire pentru bisericile, carî nu se puteau împărţi între sine — precum splendid arată şi decretul Mariei Terezia de dto 22 Aprilie 1759.

Se spun apoi cazuri, ba chiar obiceiuri de tot curioase, — că anume: Românii aveau pe alocurea şi biserică comună cu calvinii şcl.

Iată deloc un punct delicat, ori mai precis: un vecinic vad de vrăşmăşie.

Amintim aci, mai mult numai ca un ce curios, relatările preotului unit Ioane Suciu din Galaţi dto 24 Dec. 1901 din Istoria bisericii române unite din Galaţi: servind astfel cu o icoană vie din vremile chestionate.

Părintele numit, cărunt deja, pomeneşte, că pe vremea când erà copil a auzit cazul, ce va urmà, dela o mătuşe a sa — atunci de 90 de ani — deci, care a fost martoră oculară a întâmplărilor povestite:

Biserica dintâi a Românilor din Galaţi o folosiau în comun: Românii şi calvinii. In Dumineci şi sărbători la serviciile dumnezeeşti dimineaţa intrau creştinii, după aceea „reformaţii;" — şi aşa mergeà lucrul, până ce venise odată episcopul Petru P. Aron la visitare canonică. — Acesta, se înţelege, a şi liturghisit în biserică. — Auzind „reformaţii" despre aceasta, au venit cu toţii la biserică, chiar şi din comunele vecine: aci apoi nişte anumiţi: Mara şi Buda (nobili români, ajunşi la nobilie prin trecerea la calvinism) începură a hulì pe vlădicul Aron. Capătul a fost, că se încăierară „reformaţii" cu Românii, sângerând chiar pe oamenii episcopului, ba un anumit Putinele din comuna Riu-Bărbat a tras cu o ţeve de lulea tocmai în faţa vlădicului, — apoi se apucară să spargă şi frângă mobilele din biserică. „Reformaţii strigau, să iase Românii din biserică, căci biserica e ungurească, nu românească şcl. — Văzând Vlădicul — în cele din urmă — că nu-i poate domolì, a luat Evangelia în mână şi a îndemnat pe credincioşi să părăsească biserica; — la ce apoi aceştia îngenunchiară cu toţii, iar episcopul deschizând Evangelia: o înălţà cu faţa către soare: blăstămând pe toţi calvinii din Galaţi. A dat apoi Românilor 100 sfanţi, să-şi zidească biserică nouă, care s'a şi ridicat deloc în 1765 — stând până azi.

Din biserica răpită de „reformaţi" numai urma se mai ştie azi, iar „reformaţii" s'au răsleţit şi prăpădit aşa, încât se zice, că numai o singură persoană reformată ar mai trăi în numitul Galaţi (Vezi cazul la Dr. Bunea: Episcopii Petru P. Aron şi Dr. Novacovici Blaj 1902 pp. 157 u).

Credem, că e cas destul de transparent!

Şi cazuri de feliul pomenit vor fi fost în belşug, căci preoţii români şi vlădicii lor se jăluiau nu odată la guvern împotriva violenţelor reformaţilor.

Rezultatul plângerilor erà mereu tot acelaş: că guvernul ordonà anchetă şi poruncià magistraţilor să pedepsească pe cei vinovaţi.

Aşa a continuat rău încă multă vreme amărând zilele bieţilor Români ardeleni, cari ajunseră, ca nici de rugăciuni să nu poată aveà parte în linişte.

S'au dat cazuri — ca în Săcădate — că Românii fură despoiaţi şi de biserica nou zidită şc. (V. Dr. Bunea o. c. p. 159).

Aci să vede câtă dragoste omorâtoare au avut calvinii egoişti în totdeauna pentru Români.

Ar puteà învăţà precauţiune din păţanii ca acestea şi unii din fraţii nostrii Români neuniţi americani, cari se îmbulzesc cu dragostea lor creştinească — detrasă dela fraţii lor de un sânge, uniţi — şi o duc la străinii protestanţi: cercetând biserici calvineşti şi ascultând cultul lor fără de viaţă (Dr. E. Lucaciu: „Catolicul American" 1909 Ianuar). Ba ar mai şi prea puteà învăţà şi unii-alţi de pela noi, din vecini, cari şi azi mai cochetează de-adreptul cu cei mai primejdioşi duşmani ai creştinismului: cu raţionaliştii disperaţi ai Germaniei şcl. — de aici apoi urmarea, că-şi umplu revistele lor bisericeşti cu revoltătoare pagini copiate de prin revistele raţionaliste germane şi franceze, cari mişună de invective nespălate la adresa celui mai puternic bastion creştinesc: la tronul apostolic din Roma, căruia o întreagă Europă are a-şi mulţumì substratul culturii moderne.

Să fie oare simptomul acesta „literar": un moft — ori vre-o bolnavă slăbiciune, ivită nu tocmai din cea mai bună credinţă; — au doar numai un pas ingiat, provocat din lipsă de material mai corespunzător.

Nu-şi aduc oare aminte aceşti fraţi de cruce ai protestantismului — azi aproape ateist — de despotismul calvinismului din Ardeal în veacul XVI-lea şi al XVII-lea — *şi nu le arde faţa de ruşine gândindu-se la umilirea noastră de odinioară, când în Ardeal 4 protopopi* (V. P. Maior: Ist. bis. rom. p. 79) *ori chiar 4 arhidiaconi* (V. Dr. Ardelean Ist. diec. Orăzii M. p. 82). *din clerul românesc duceau, de silă, pe superintendentul calvino-magiar, pe umeri, în lectică, la sinoade, unde, în modul cel mai barbar, se călcau în picioare despreţuitele noastre drepturi orientale?*

Sau flirtând cu necredincioşii de mai sus, nu bagă în seamă, că aceşti fatalişti, duşmani ai creştinismului, rod cu o cale şi la altarele noastre orientale cu hotărât ţel prepus: de a ne mătură de pe faţa pământului — dimpreună cu biserica apuseană — şi pe noi orientalii *creştini* cu revelaţiune şi cu biserică cu tot?

Priveghiaţi şi vă rugaţi, să nu căderi în ispită!

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

Principiile fundamentale sau ***generale ale religunii creştine,*** pentru şcoalele medii şi institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu,* profesor de sf. teologie şi de religiune. Preţul: **1** cor. **20** fil. Se află de vânzare la Librăria Seminarului Teologic gr.-cat. din Balázsfalva—Blaj.

„Luceafărul" Nr. 8 cu următorul sumar: C. Sandu-Aldea: Ilie Stogaru, — Alice Călugăru: Peisagiu Atlantind (poezie). — G. Precup: Un congres al profesorilor secundari — Părerile domnilor directori despre acest congres. — I. U. Soricu: Către Postumus (poezie). — T. Murăşanu: Cântec (poezie). E. Lovinescu: Fantazii şi parabole: Izvorul şi norul. — Maria Cunţan: Ideale (poezie). — Poporanismul: — o anchetă literară — Răspunsul d-lui Ioan Slavici. — G. Bogdan-Duică: Cronică teatrală: „Sirena" de Z. Bârsan. — Victor Eftimiu: Ne vom iubì o primăvară (poezie). — A. Cotruş: Cântec (poezie). — Cronică: Balul din Arad. Concertul d-rei Cella Delavrancea (Dr. T. B.). Donaţiunea Stroescu. Varietăţi literare (G. B-D.). Din Sătmar. — Poşta Redacţiei. — Ilustraţiuni: 7 fotografii dela balul costumat din Arad.

Vatra familiară. *Îndemnuri şi sfaturi pentru viaţa casnică.* Ediţia II, revăzută şi întregită. Dată de Societatea de lectură „Inocenţiu Micu Clain" a teologilor din Blaj.

Această cărticică, menită păturii noastre largi orăşeni şi săteni deopotrivă, în prima ediţie a fost primită cu multă simpatie de obştea cetitoare. Dovadă împrejurarea, că în cursul alor 3—4 luni s'a epuisat cu totul. Cu aceeaşi simpatie a fost primită de presă şi de cercurile literare competente. Iată de pildă, recenzia prezintată comitetului central al „Asociaţiunii", care e o justă şi frumoasă apreciare:

„Cărticica „Vatra familiară" de F. X. Wetzel, tradusă de Societatea „Inocenţiu Micu Clain" a teologilor din Blaj, ne prezintă idealizarea vieţii unei familii. Ea dă învăţături, în formă literară frumoasă, în spiritul religiei creştine, a ştiinţei de azi, despre baza adevărată şi despre condiţiile vieţii familiare şi sociale. Discută valoarea credinţii şi iubirii pentru vieaţa familiară, condiţiile unei case de locuit, însuşirile şi datoriniţele unei soţii bune şi a unui soţ ideal, lectura indispensabilă pentru o familie, credinţa reciprocă între membrii familiei, înfrânarea dela beutură, ca condiţie pentru sănătatea individuală, virtutea, creşterea copiilor, ş. a., scurt tractează despre tot, ce contribuie la fericirea vieţii familiare, care face baza solidă la tăria statului şi bisericii, toate pilduite cu date luate din vieaţa reală, religie şi ştiinţă.

„Tot ce ni-se spune în această cărticică se exprimă în un stil frumos, avântat, impresionator. Limba e destul de bună, ici colea se simte însă influinţa limbii, din care s'a tradus. Această cărticică merită să fie lăţită în cercurile largi a celor cari ştiuceţi. căci ea oferă o lectură ce trebuie să fie binefăcătoare. Propun, ca comitetul „Asociaţiunii" să se îngrijească de a se procură exemplare din această cărticică pentru Bibliotecile poporale."

Dr. Iosif Blaga.

„Transilvania", Octomvrie – Decemvrie, 1909.

A doua ediţie se înfăţişează în formă premenită. S'a revăzut cu grijă şi s'a întregit, lărgindu-se şi îmbogăţindu-se părţile, cari s'au relevat mai sărace. S'a stăruit mult, ca să fie cât mai românească sub toate privirile. Şi în chipul acesta, se pune la îndemâna publicului mare, o carte, care meritâ toată luarea aminte şi o răspândire cât mai largă.

Se află la toate librăriile româneşti şi la societatea „Inocenţiu Micu Clain" în Blaj (Balázsfalva). — Preţul: 30 bani.

Procent, Promil, Interese, şi Teoria conturilor curente, ediţia a II-a de *I. C. Panţu*, profesor la şcoala superioară de comerciu, o carte de specialitate. Preţul este 3 coroane. Cuprinsul este următorul:

Procentul şi promilul. Termini comerciali generali. Termini pentru spese de afacere, exprimate în procente. Calcularea procentului şi promilului, privită din trei puncte de vedere. Procent şi promil, *dela sută şi dela miiă, peste sută şi peste miie, în sută şi în miie.* Consideraţiuni speciale la calcularea rabatului precum şi la alte adausuri făcute pentru preţul de vânzare. Calcularea intereselor obişnuită sau la sută. Aflarea intereselor pe an, pe luni şi pe zile. Avantaje la calcularea intereselor pe zile Divizori fixi. Divizori fixi, simplificaţi; numeri de interese. Scontul. Uzanţele mai principale de scontare în diferite ţări. Multe exerciţii de scontare. Avans pe efecte publice sau lombard Calcularea intereselor peste sută; scontul aritmetic. Aplicarea calculării în sută a intereselor. Depuneri spre fructificare. Casele de păstrare poştale. (Afacerile lor de cec şi de clearing). Afaceri de cec şi de gir la diverse bănci. Contractul de cont curent. Împărţirea conturilor curente. Cazuri ce au să să fie trecute în cont curent. Calcularea intereselor după metoda progresivă, retrogradă şi calcularea intereselor dela o scadenţă la alta, metoda de scară, numită şi hamburgeză şi engleză. Cont curent cu articoli, cari trec peste terminul de încheiere (calcularea cu numeri roşii; retrograd şi de scară). Calcularea conturilor curente cu două feluri de procent. Diferite exemple pentru a justifica pe deplin calcularea cu două feluri de procent. Calcularea cu două feluri de procent în coloanele contului. Raţionare şi arătarea greşelii ce s'a făcut la calculare. Caz special, când şi calcularea obişnuită în practică este corectă. Compararea acestor trei feluri de calculare. Raţionare asupra acestor feluri de calculări. Calcularea conturilor curente cu două feluri de procent, dacă sunt articoli cari trec peste terminul de încheiere. Calcularea conturilor curente cu un procent schimbat în decursul unei periode de afaceri. Calcularea proviziunei, a curtajului şi a speselor. Foarte multe teme lucrate şi exemple pentru deprinderi.

Ministerul r. Ung. de culte şi instrucţiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. ***Orarul general şi particular pentru şcolile primare cu 1, 2 şi 3 învăţători.***

2. ***Planul de învăţământ şi îndreptarul metodic.*** pentru şcolile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş. Aprobat din Conferinţa Episcopească, ţinută în 7 Septemvrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru şcoalele cu un învăţător —·80
„ „ „ doi „ 1·20
„ „ „ trei „ 1·60

plus *20 fil. porto* pentru fiecare.

La comandă să se spună apriat, că se doreşte un orar pentru şcoala cu un învăţător, ori cu mai mulţi învăţători — Altcum se trimite întreagă colecţia, ce costă 2·30 cor. franco.

Atragem atenţiunea oficiilor protopopeşti şi parohiale, precum şi-a învăţătorilor nostrii din Arhidieceza de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş, dieceza Szamosujvár Gherlei, Nagyvárad—Orăzii mari şi din dieceza Lugos—Lugoşului asupra hotărârii conferenţei Episcopeşti din 7 Septemvrie 1909. Nr. 6693; prin care atât *Orarul,* cât şi *Planul de învăţământ* şi *Îndreptarul metodic* sunt obligătoare pentru toţi.

Comande se pot face la **Tipografia Seminarială**.

„Biblioteca pentru toţi" publică o traducere după celebra dramă a lui Ibsen. *O casă de păpuşi* sau *Nora,* titlu sub care e mai bine cunoscută şi sub care s'a jucat şi la noi de nenumărate ori, atât de trupa Teatrului Naţional cât şi de numeroase trupe străine.

Individualismul extrem pe care-l propovăduesţe Ibsen în această piesă a dat loc la multe comentarii şi critici. Are drept o femee, care după câţi-va ani de căsnicie, vede că n'a fost socotită de bărbatul ei decât drept o păpuşe şi care-şi dă seama că nu cunoaşte de loc vieaţa reală, să-şi părăsească soţul şi copii, pentru a se pregăti, prin propria ei experienţă, pentru o nouă vieaţă?

Problema a fost mult discutată şi se discută încă şi astăzi. Şi ori cât s'ar critică tendinţa lui Ibsen când a scris aceasta piesă un lucru a recunoscut toată lumea: *Nora* este şi rămâne una din cele mai viguroase drame a marelui dramaturg norvegian, una din acele capodopere cari fac fala literaturii universale

Traducerea a fost făcută cu o deosebită îngrijire şi cu o scrupuloasă observare a originalului.

---

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***
vol. I. ***Apologetica creştină*** fco. **5·80**
vol. II. ***Tradiţiunea şi Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.
vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului şi Graţia.*** fco. **7·30** cor
vol II. ***Sacramentele şi Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**
Redactor responz.: **Augustin Gruiţia**

Nr, 29 – 1910. (25) 3—3

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificarea şcolii gr.-cat. din Sântu (Szentandrás) (p. u. Szász-Reghin) prin aceasta să recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 300 cor. adecă treisute cor. la curatoratul parohiei gr.-cat., din Sântu cel mult până la 1 Mai 1910 la 12 oare a. m.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formularul de contract, condiţiunile de edificare, preliminariul de spese şi planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 24 Martie 1910 sub Nrul 1982 se pot studiă zilnic la oficiul parohial gr.-cat. între oarele 8—12 a. m. şi 2—6 p. Licitaţia publică minuendă se va ţineă la 2 Maiu a. c. la 2 oare p. m. în şcoala locală.

Sântu, la 3 Aprilie 1910.

Octavian Popu, adm. paroh. **Bunuş Ionuţ,** cur. prim.

După morburi

este emulziunea lui SCOTT cel mai potrivit mijloc pentru de a prevenì alte morburi. Cine foloseşte pentru prima oară Emulziunea SCOTT, rămâne mirat cât de repede reintregeşte puterile perdute. Renumele bun, de care se bucură Emulziunea SCOTT pretutindenea, să bazează deosebit pe calităţile eminente şi curate ale părţilor ei constitutive. Chiar şi asupra celui mai debil stomac, asupra celui mai slăbit organism are Emulziunea SCOTT cel mai bun efect.

La cumpărarea Emulziei, luaţi sama să aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul

(60) 20—28

Numai Emulzia lui SCOTT este adevărată şi neîntrecută Emulziune de model!

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă! Preţul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.

Să capătă în toate apotecele.

Nr. 35—910.

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la repararea şi legarea cu fier, a bisericii gr.-cat. din Săbadul-de-câmpie (Mező-Szabad) p. u. Mező-Csávás. prin aceasta se recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 180 cor., adecă una sută optzeci coroane la Curatoratul bisericii gr.-cat. din Săbadul de câmpie cel mult până la 15 Maiu 1910 la 12 oare a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luă în considerare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formulariul de contract, condiţiunile de edificare, preliminarul de spese şi planul, aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 9 Aprilie 1910 sub Nrul 2555 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Sabad între oarele 8—12 a. m. şi 2—6 p. m.

Licitaţia publică să va ţineà la 15 Maiu 2 oare p. m. în sala şcolii locale.

Sabadul-de-câmpie, la 18 Aprilie 1910.

Nicolau German, paroh gr.-cat
Petru Pogăcean, prim curator.

(27) 1—3

Dintre tablourile pictorului *Th. Aman*, unul din cele mai sugestive este acela intitulat:

SFÂNTA ŞI MAREA VINERI A PATIMILOR.

E de dorit ca o asemenea operă de mare merit să se afle în casa oricărui român iubitor de frumos. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Preţul tabloului cor. 2·10.

Fì atent!

Fără de nici o cercetare chemică se poate convinge ori cine despre eminenta calitate a tuburilor de

cigarete START antinicotin

dacă arde un tub gol START şi aseamănă cenuşa acestuia cu a ori cărui alt tub, fie acela chiar din hârtia cea mai scumpă.

După scurtă folosinţă, se poate convinge fiecine, că influinţează excelent asupra sănătăţii, şi nu uscă gâtlejul.

Hârtia de cigarete START, cea mai fină Verge egipt. se află în toate tutungeriile de seamă.

Deposit principal:

Tutungeria de specialităţi Blaj.

(16) 7 10

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL.

Cel mai războinic voeved, ne apare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Preţul tabloului cor. 1·50 fil.

A apărut: **Elemi Népiskola Értesitő Könyvecske — Indice pentru şcoliile poporale primare.** Costă leg 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catatolic din Blaj—Balázsfalva.

Prima pepinerie de viţă de vie pe

Târnavă.

Proprietar: ***Frideric Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima şi cea mai deamnă de încredere şi mai bogată în specialităţi de viţă de vie. liferează:

Altoi de viţă

americană cu şi fără rădăcini în diferite specialităţi, **se garantează veritabilitatea specici.**

Binevoiţi a cere Preţcurent ilustrat!

În preţcurent se află **epistole de recunoştinţă** din toate părţile Ţării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-şi face comanda, poate să se asigure dela cunoscuţi, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiţionată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 19—20

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, maşini, mobile etc. în condiţii avantagioase şi cu premii ieftine.

Asigurări pe vieaţă

(pentru preoţi şi învăţători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morţii cu termin fix; asig. de zestre şi asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracţiei (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168·13
Capitale asigurate pe vieaţă achitate	„	4,571,035·51
Starca asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 foc	„	112.045.412 —
Starca asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 vieaţă	„	10,847,132·—
Fonduri de intemeiare şi de rezervă	„	2,309,387·—

Prospecte şi informaţii se dau gratuit în birourile Direcţiunii şi la toţi agenţii.

Persoane versate în achiziţii cu cercuri bune de cunoştinţă se primesc în condiţii favorabile în serviciul institutului.

(2) 14—52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnător de clopote şi fabrică de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

(3) 14—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în ori ce parte. îndată ce clopotele sunt bătute de o laturе prin acеea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de toace de metal.

Preţcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foaia să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 30 Aprilie 1910.** **Numărul 18.**

Hristos.

Hristos a înviat! — Adevărat c'a înviat.

Acum niște luni am văzut o femeie originară din »Vifleimul Iudeii«. — Simplă, scundă, cu fața brună-orientală; — când am aflat, că e chiar din Vifleim, mi-a făcut impresia unei vedenii de pe alte lumi.

Puteți cugetà, de ce. — Pe loc mi-a reînviat în suflet chipul pregnant al celei mai mari figuri istorice, originară și ea din Vifleim: figura lui Hristos.

Istoria universală e, mai pe sus de orice îndoială, un excelent panteon: câți genii luminați, câți eroi și matadori de toată speția au viețuit cândva, toți își au locul lor pe scara vremii necuprinse; renumele lor sclipesc ca tot atâtea candele aprinse în sanctuare mai mult, ori mai puțin depărtate. Nici una însă din figurile aste n'a lăsat după sine atâta lumină veșnic caldă și apropiată de sufletul omenimii suferinde, ca și Hristos.

Nu trebuie să fie cineva habotnic până în superstiție pentru de-a recunoaște aceasta, nu trebuie să aiureze ca și un visionar nebun, nici să aibă vreo închipuire aprinsă, ba nici măcar creștin nu trebuie să fie, și cu atât mai puțin confesionalist intolerant și ridicol: e destul să fie om întreg cu mintea acasă, spre a recunoaște mărimea lui Hristos.

Despre acest Hristos din istorie voiu să leg vreo două-trei vorbe.

Câți oameni vorbesc, în atâtea feluri ne prezintă fizionomia lui Hristos. Unii pretind, că acum de curând, nu de mulți ani, s'ar fi aflat un chip de-o mondială frumusețe, — și că acesta ar fi fost chipul lui Hristos; alții iar să fie cetit, numai ei știu unde, despre fizionomia lui Hristos în aceleași tenor; iconografii bisericești — îl prezintă care cum.

Pictorii și ceilalți artiști încă îl redau arbitrar, — e lucru cunoscut. Nu odată câte-un evreu cu profil sau față expresivă, de regulă însă câte un creștin corăspunzător, ajunge a fi distins prin aceea, că stă model: pentru a servì cu conturi la un chip de Hristos.

Dintre artiști poate Munkácsy de-a nimerit idea în al său »Mântuitorul« *mai* bine zic »idea«, căci doar aste-s toate numai ideografii.

Un fapt e neindoios, că anume figura lui Hristos ca atare n'o cunoaștem. Și e firesc! — Să privim numai ființa lui Hristos mai de-aproape.

Vecinii din Nazaret îi ziceau: fiul lemnarului; căpetenia ucenicilor celor doisprezece, Petru, apoi sutașul șcl. l-au numit expres: Fiul lui Dumnezeu; creștinii adevărați din toate vremurile știm, că a fost: Dumnezeu-Om; jidanii moderni iar zice: psiholog-artist; francmasonii: »cel mai încarnat demagog«. șcl. șcl. șcl.

Să nu uităm apoi mediul, în care s'a scurs vieața pământească alui Hristos. În vălmășala acelor vremuri clocotinde, când jidovimea asuprită de Romanii trufași, — răzimată și pe prooroci — așteptă furibundă sosirea unui »Mântuitor« *pământesc,* care să li frângă jugul în care gemeau, — Hristos, cu a sa »împărăție *cerească*«, n'a cucerit spontan simpatii amăsurat menirii și minunilor sale indiscutabile. Știm doar, că a fost mereu prigonit, iar în sfârșit răstignit.

Scriitorii contimporani greci și romani iau despre dânsul, în mare parte, notițe numai ca despre un tumultuos, care a instigat și răsculat proletariatul exploatat.

Între astfel de împrejurări e prea ușor a ni închipuì, că nimeni nu s'a gândit să-i eterniseze figura. Doar și azi, în veacul tehnicei și artei desvoltate, cine știe, câți apostoli geniali și mărinimi sugrumate de mizerii nu se sting și trec în împărăția celor necunoscuți. — Uitare e răsplata lumii.

Romanii aveau, ce-i drept, arte în floare, — dar cine și-ar fi și adus aminte între ei, să prindă în conturi bustul unui paraponisit jidan democrat și răsvrătitor, cum erà taxat Hristos din partea lor?

Iar inteligința evrească — preoțimea, astă hâdă lipitoare uitată de sine, — deși vedeà zilnic pe Hristos operând, l-a ignorat din adins.

Astfel, figura lui Hristos unde a remas mai vie? — În inima obiditilor și a celor ce strigau neîncetat la Dumnezeu după adevăr și răsbunare. Ea a rămas — nu ca reproducere plastică, — ci *ca un faptic ideal supra-firesc,* ce fulgerà într'un moment prin mii de mii de inimi sângerânde.

Generația conviețuitoare l-a cunoscut în realitate, cele următoare însă deja numai din trădanii mai mult, ori mai puțin mijlocite.

Pe azi ne despart aproape două mii de ani dela Hristos. Un timp colosal acesta pentru nimicinicia unei vieți pământești; — pentru noi însă cu atât mai mângăetor, când știm, că în butul ăstui colos de interval, acest Hristos nu numai ca vie amintire ci și faptic mai viează și azi între noi.

Dintre toate figurile lui Hristos, câte am văzut, mai aproape de adevăr mi-au părut niște basso-reliefuri franceze; cu deosebire un tablou, care-l arată chemându-și cei 12 ucenici, iar altul, care ni-l înfățișază vorbind de pe munte.

Nicăiri poate nu e Hristos mai simplu prezentat, decât în tablourile aste: Scund, svelt, mai mult fireav decât în putere, cu fața obosită și brăzdată de pirotă și alergare; afară de un talar scurt, prins pe la mijloc, nici un fel de veșmânt pe dânsul. Ca un profet gânditor și agitat își chiamă ucenicii; senin, rezolut, cu gesturi largi vorbește de pe munte.

Prea probabil, că așa a trebuit să fie Hristos la vedere.

Toate împrejurările: vremea, conținutul ei răsboinic, locul, clima, caracterul ei oriental, obârșia lui Hristos, talentul său, vieața-i agitată cu condițiile și fazele ei, cu aplicările ei curate, rezolute, gravitând în popor, fără sarbede formalități, cu muncă fără

preget și pirotă continuă și biruitoare șcl. șcl. — toate ne constrâng să adoptăm ipoteza din tablourile pomenite.

Nimeni, nici înainte, dar nici după acest Hristos încă n'a dat vieții noastre pământești o așa de deamnă și, în aceeaș vreme, reală deslegare, ca și chiar dânsul.

Nici *Zoroastru* (v. VI. a. Hr.) nici *Brahma*, nici reeditarea acestuia perfecționată în *Budha* (v. VII. a. Hr.) nici *Mahomet*, precum și nici un fel de altă expresie de religiune nu s'a știut înălța până la acel concept de frumusețe și pricepere a vieții omenești, la care ne-a ridicat pe noi Hristos.

Schopenhauer, acest tip genial, dar nostim de sincer și încurcat într'ale religiunii — o adorabilă mixtură de teism, panteism, deism, ateism și pesimism — face aspră critică a tot ce e în legătură cu vieața noastră: de Hristos însă, deși îl pomenește pozitiv, nu se atinge. Atât e de superior acest Hristos, peste toate manifestările geniale ale astei lumi văzute, încât nici n'are lipsă de apologia cuiva. E un colos fără pereche, care se impune ori și cui de sine. — Firește, trebuie cunoscut, doar nu poți dorì și aprecià ceeace nu cunoști, fie deloc un lucru nespus de scump pentru tine. — Adevăr vechiu: Ignoti nulla cupido.

Nici nu mai stăruim a tâlcuì, cum de frumusețea vieții și expresia ei în superioritatea culturii moderne — pe lângă toată strălucirea antichității păgânești, din care de altcum azi numai ruine mai avem — stau în raport indirect cu distanța lor dela creștinism și noima lui bine propusă.

»*Eu sunt calea, adevărul și vieața*«; — »*cel ce umblă după mine, nu umblă întru întunerec*« a zis Hristos-Dumnezeu, și zisa lui cine ar putea-o desminți! — Hristos, — veșnicul Hristos: cuvântul lui — adevărul de veci! Nimerit a observat *Chamberlain*, la locul său, că celce-a studiat odată pe Hristos cel răstignit, nu-l mai poate uità nici când.

Este atâta sfânt farmec și putere de vieață nesecată în acest Hristos, pururea viețuit între noi, încât noi, credincioșii, stăm în fața lui veșnic inspirați, iar vrăjmașii lui veșnic pipernicіți.

Mare a fost el, — iar prin mărimea lui suntem mari, nespus de mari și noi, toți câți îl pricepem.

Nu mai analizăm acì, cât a recunoscut, din mărimea lui dumnezeească însaș *Scriptura jidovilor cintimporani*, — sau cum ni-l prezintă scriitori ca *Tacit*, *Suetoniu* șcl., cari aievea l-au trecut și dânșii în cronicele lor din datele cari le-au putut află și dela martori oculari; nu facem groaznic capital nici din faptul, că d. p. însuș *Pilat*, a dat *cesarului Tiberiu* (14—37 d. Hr.) astfel de testimonii despre *sfințenia*, *minunile* și *învierea lui Hristos*, încât și pe *Tiberiu* îl cucerì mărimea lui Isus în așa măsură, că acesta deși erà împărat păgân, făcù în senat propunerea, ca Hristos să fie susceput în *rândul zeilor* scl. [1])

Ne restrângem numai la un singur atestat clasic, pe care îl datorim istoricului evreu *Iosephus Flavius*. [2])

Acest *Ios. Flavius* (37—93 d. Hr.) — descendent altcum al preotului ierusalimitan Mateiu, strămoșul Machabeilor — a trăit în aceeaș atmosferă cu cei ce au cunoscut personal pe Hristos. — A umblat însuș pe zidurile proaspet ruinate ale *Ierusalimului*, și cum erà prietin al casei romane împărătești, a mântuit pe mulți frați de-ai săi evrei din capcană. Însuș o mărturisește. Fiindcă erà un talent strălucit, căruia doar numai *Philo* se puteà asămănà în tot jurul, — aveà deosebită trecere la însuș *Vespasian* (69—79 d. Hr.), care, pe cât ni-o spune tot *Ios. Flaviu* în autobiografia sa [3]), i-a acordat și apanaj anual (»Pensioneque honoravit annua, nihil de benignitate subtrahens donec viveret«). — Aceeaș prevenienă îl cuprinde și în aula împăratului *Tit* (41—81 d. Hr.), cuceritorul *Ierusalimului* (70 d. Hr.). »Defuncto Vespasiano, Titus successor in codem quo pater honore me semper habuit« [4]); precum și într'alui *Domitian* (51—96 d. Hr.) »Domitianus etiam me ampliavit honoribus« [5]).

Deci o auctoritate nu mai frapantă, dar nici mai mică [6]), decât *Iosephus Flavius* zice despre Hristos următoarele:

»*Pe aceeaș vreme fù Isus, un »bărbat înțelept, de cumva e permis a-l «numì bărbat. Căci erà făcător de »minuni și învățà pe ceice primiau »bucuroși adevărul: și a avut foarte »mulți credincioși atât dintre jidovi, »cât și dintre păgâni. Acesta erà Hri»stos, pe care — după ce l-a răstignit »Pilat, fiind pârît din partea principilor »neamului nostru — nici câtuș de puțin »nu încetară a-l iubì aceia, cari îl iu»biseră dintru'nceput. Li-s'a arătat »anume a treia zi viu chiar așa, »precum preziseră despre dânsul proo»rocii și aceasta și alte multe lucruri »minunate, — și până în ziua de azi »neamul creștinesc, poreclit de după »acesta, nu l-a părăsit*« [1]).

Așa evreul acesta.

D'apoi noi, creștnii? O, noi n'avem după aceste nici un cuvânt de apreciare suverană; apreciarea noastră se mântue · toată într'aceea, că cu trup cu suflet, trăind și murind, ne oferim pe noi înși-ne și toată vrerea noastră cuminte acestui Hristos, care: Om a fost și Dumnezeu deodată.

Și poate nici când nu simțim mai intim adevărul acesta, decât chiar la Pași.

Pare că și provedința anume ar fi legat apoi această sufletească renaștere cu desamorțirea și reînvierea naturii în plină primăvară.

Simțim, cum se ridică par' că un greumânt nespus de pe sufletele noastre iernatice în pragul Sfintelor Pași, și fără a ne prea da seamă, că am prins nuoi puteri înlăuntrul nostru, — ne trezim voioși, sărbătorind.

E atâta sfântă pace și îndestulire în geniul marelui Hristos!

Atâta scumpă mângăere în Invierea lui sub zorile unei zile de mândră primăvară.

Iată, că din nou resalutăm în mijlocul nostru creștinesc aceste momente fericite, acest paradis momentan, furișat pe globul nostru pământesc.

Străbunii noștri creștini se îmbrățișau și sărutau de bucuria Invierii lui Hristos-Dumnezeu; — d'apoi noi, urmașii lor, — noi ce facem? Practizăm oare și noi măreața dragoste, hărăzită nouă de Hristos cel înviat?

Răspunsul dea-și-l fiecare pentru sine.

Încolo, acuma, să tăcem, — căci uite-i sărbătoare; e sărbătoare afară și sărbătoare în inimi, cea mai mare sărbătoare creștinească: Paștile Domnului.

Hristos a înviat! — Adevărat, c'a înviat. **I. Roșiu.**

---

[1]) *Scherer-Lampert:* Exempel-Lexikon ed. II. tom. I. Freiburg 1906. p. 182.

[2]) *Iosephhi Flavii: Antiquitatum Iudaicarum ll. XX. Ed. Basileae MDLIX.* — Exemplarul acesta, — la tot cazul destul de rar, — din care reproduc în articolul de față un mic pasaj, l-am aflat în biblioteca unui evreu amator de litere, Ios. Schön, director școl. în Capitală.

[3]) »Vita Iosephi per ipsum conscripta« în o. c. p. 576.

[4]) Ibidem p. 577.

[5]) L. c.

[6]) Verificată și prin Sf. Ieronim (346—420).

[1]) Ios. Flavii: Antiqu. Iud. l. XVIII. 6. Basileae MDLIX. p. 484.

Complectarea Capitlului Bobian.

Promovările vechilor membrii ai Capitlului precum şi introducerea noului membru a avut loc în Dumineca Floriilor, cu mare solemnitate. Serviciul divin a fost pontificat de I. P. S. Mitropolit, cu asistenţa Veneraţilor membrii capitulari, cântând foarte frumos corul teologilor. Actul serbătoresc a avut loc chiar înaintea serviciului divin.

Dăm în următoarele cuvântul I. P. S. Domn Metropolit şi răspunsul noului canonic.

„Sfat dela tot înţeleptul cere, şi niciodată să nu lepezi sfatul cel de folos.“ Tovit IV 24.

În zilele lui Enemessar împăratul Assirianilor făceà Tovit fraţilor săi ludeilor celor depărtaţi în captivitatea nineviteană milostenie multă, într'altele ori pe carele din neamul său îl vedeà mort şi lăpădat după zidul Ninevei, îl îngropà [1]). Că aflase Tovit har şi milă înaintea lui Enemessar, şi a fost lui cumpărător.

Stăpânind însă fiul acestuia, anume Sinachirim cel ce fugise din Iudea, că ieşise într'o noapte îngerul Domnului, şi a ucis în tabăra Assirianilor 185,000 de gloate [2]); Tovit nu mai puteà se deprindă pe faţă soiul acesta al îndurării corporali, ci ori pe carele Iudeu îl omoreà împăratul Sinachirim, Tovit pe ascuns luându-l îl îngropà (că pe mulţi a omorât într'o mânie s'a) şi a căutat împăratul trupurile lor şi nu le-a aflat.

Şi mergând un Ninevitean a spus împăratului, că Tovit i-au îngropat pe ei, şi s'a ascuns, şi înţelegând că-l caută să-l omoare, temându-se s'a dat înlături [3]). Atunci i-a luat tot ce a avut, şi nimica nu i-a rămas lui afară de Ania muierea sa, şi Tobia fiul său.

Ci curând pristevindu-se Sinachirim, a împărăţit Sarchedon fiul lui în locul lui, şi acesta puse pe nepotul de frate alui Tovit, pe Achiachar mai mare preste toată deregătoria Tătâne-său, şi preste toată purtarea de grije: deci rugându-se Achiachar pentru Tovit, acesta s'a întors la Ninevi, la casa s'a.

Eră la sărbătoarea Rusalelor făcutu-i-au căsenii lui Tovit prânz bun şi a şezut să mânânce, şi văzând, că sunt bucate multe a zis fiului său: mergi şi adă pe carele vei aflà din fraţii noştri lipsit, carele îşi aduce aminte de Domnul: şi iată eu Te aştept. Iară el venind a zis: Tată unul din neamul nostru sugrumat zace lăpădat în târg. Atunci Tobit înainte de a gustà sărind l-a luat pe el şi l-a dus la o casă până când a apus soarele; şi întorcându-se s'a spălat şi a mâncat pânea s'a supărat, şi şi-a adus aminte de prorocia lui Amos cum a zis: „Întoarce-se-vor sărbătorile voastre întru plângere, şi toate veseliile voastre întru tânguire,“ [4]) şi a plâns, şi după ce a apus soarele Tovit s'a dus, şi săpând l-a îngropat.

Iar vecinii râdeà zicând: nu se teme mai mult acesta, că se va omorî pentru lucrul acesta, măcar că odată cu fuga abia a scăpat: şi acum iară îngroapă pe cei morţi? [5]) Şi într'aceea noapte Tovit fiind ostenit de îngropăciune s'a culcat lângă păretele curţii cu faţa descoperită şi fiindu-i ochii deschişi, gunoi fierbinte de rândunele i-a atins, şi s'a făcut albeaţa în ochii lui, şi a mers la doftori şi nu i-au folosit. [6]) — însă receptul dat de îngerul Rafail precum prin inima şi ficatul peştelui prins de Tovia, a alungat spiritul cel rău Asmodeul, aşa cu fierea acelui peşte fiul ungând ochii lui Tovit, şi frecându-se, că-l usturà, fiul a ras de pe găoacele ochilor tătă-ne său albeţele, şi văzând pe fiul său a căzut pe grumazul lui şi a plâns.

* * *

[1]) Tovit I, 14. [2]) IV. Imper. XIX, 35. [3]) Tovit I, 16. [4]) Amos VIII, 10. [5]) Tovit II, 7. [6]) l. c. 9. [7]) Tovit XI, 6.

Plâns-am şi noi cu toţii Prea Venerat Capitul! în 30|17 Noemvrie 1909, însă de jele, că pierdurăm pe fratele nostru al cincilea în Veneratul Capitul după seria proedriei, pe Rev *Dr. Augustin Bunea,* canonic custode, bărbat în putere, înzestrat cu rare talente, iubitor de osteneală ca nimenea altul într'acest Venerat Cler.

Rămăşiţele-i pământeşti le-aţi aşezat între solemnităţi lugubre, în 2 Decemvrie 1909, în prezenţa unui public întristat, decât care mai sincer îndurerat, şi mai adânc consternat de abia se va mai fi întâlnit cândva la aceasta sfântă mitropolie.

Venit-au, cred eu, încoace să-i dea onoarea din urmă cu toţii ceice de vre-o două decenii pe alocurea îi auzirà graiul puternic de oratoria sacră, devotat memoriei celor adurmiţi în Domnul dintre fruntaşii neamului nostru. Pe aceştia parentându-i, obligat-au oareşcumva rudeniile, amicii şi cunoscuţii acelora, ca să alerge, ca traşi de o putere irezistibilă, la cosciugul acestui frate al nostru, neclintit întru împlinirea părţilor foarte grele ale deregătoriei sacre, cu toate acestea deapururea gata, de a mângâià în timpuri succesive, la locuri depărtate, pe toţi credincioşii, cari jelându-şi adurmiţii, doreau să-i asculte glasul însufleţit de credinţă şi stăruitor spre speranţa vieţi de veci. Venit-au, şi ne-am rugat cu toţii pentru odihna sufletului acestui frate mutat dela noi, fie-i ţărina uşoară! şi pomenirea i binecuvântată!

Întru împlinirea datoriinţei păstorali de a suplinì pe cât se puteà, golul rămas în corul acestei Venerande Metropolii, mă încumetai cu datul 26 Decemvrie 1909 a rugà pe Maiestatea Sa cesarea. Regele nostru apostolic Francisc Iosif I. domnitoriul nostru glorios, ca pe patronul preaînalt al Sfinţelor lui Dumnezeu biserici din Ungaria, ca amăsurat prescriselor din literile fundaţionale de datul 1 Februar 1807, să se îndure a încuviinţà promoţiunea graduală a canonicilor de fundaţiune Bobiană, aşezaţi în trepte următoare după treapta de canonic custode.

Maiestatea Sa Sacratissimă cu preaînalta rosoluţiune de dtul Viena 30 Martie 1910, intimată cu rescriptul Escelenţiei Sale a Domnului Conte Ioan Zichy ministru reg. ung. de culte de dtu 7 Aprilie 1910 Nru 36881, s'a îndurat a aprobà şi a întărì promoţiunea graduală a Reverendissimului în Hristos Frate Dr. Victor Szmigelski, canonic şcolastic, la statul de canonic custode, — a Reverendissimului în Hristos Frate Dr. Izidor Marcu, canonic cancelar, la staiul de canonic şcolastic, — şi în urmă a Rssimului în Hristos Frate Ştefan Pop, canonic teolog, ales în 1 Ianuar 1904, la stalul de canonic cancelar.

După ce prin promoţiunea aceasta locul de canonic teolog după drept şi în faptă a devenit vacant: membrii de fundaţiune Bobiană ai Veneratului Capitul Miercuri în 20|7 Aprilie 1910 adunaţi în şedinţă electorală, au ales de canonic teolog pe Fraţia Sa Multonorată şi Clarissimă Dr. Vasiliu Suciu, profesor de sf. Teologie dogmatică, catehet în gimnaziul superior, şi rector al Seminarului Junimei române gr.-cat. studioase în Blaj, — după cum toate acestea mai pe larg se cunosc din preaînaltele diplome collaţionali, respective din decretul metropolitan de datul 20|7 Aprilie 1910 Nru $\frac{2932 \text{ arhiep.}}{53 \text{ capit.}}$ 1910, cari să se ceteascâ!

* * *

Aceste preaînalte litere collaţionali, respective acest decret metropolitan fură prezentate, cetite şi publicate în şedinţa capitulară din 23/10 Aprilie 1910 sub Nru $\frac{54—1910}{\text{capit.}}$ şi fură primite cu devoţiune omagială, şi după ce canonicii promovaţi şi cel ales făcură în aceeaş şedinţă capitulară profesiunea credinţii catolice: rugat de Preaveneratul Capitul Metropolitan, am de a introduce în stalele lor cuvenite pe canonicii acum promovaţi şi pe cel ales, şi de a-i face arătaţi, ca pe ceice de aici încolo au să cuprindă trepte nouă în Canonul acestei sf. Biserici catedrale Metropolitane de Alba-Iulia şi Făgăraş cu hramul Preasfintei Treimi în Blaj.

Cuprinde dară Rssime în Hristos Frate canonice şcolastic Dr. Victor Szmigelski scaunul de canonic custode, şi păzeşte interesele sacre ale bisericii acesteia întru lungime de zile!

Pe legea proedriei treci Rssime în Hristos Frate canonice referendar Alexandru Uilăcan la scaunul acum rămas vacant în corul capitular prin promoţiunea în acest moment plinită, şi îndemnat de glasul Domnului „mergând învăţaţi toate neamiurile“, sterne pentru învăţământ întru lungime de zile!

Cuprinde Rssime în Hristos Frate canonice cancelar Dr. Isidor Marcu scaunul de canonic şcolastic, şi cu vigilanţa obicinuită ocroteşte averea publică, şi cu dreptate judecă cauzele sacre ale familiei creştine, întru lungime de zile!

Primeşte acum Rssime în Hristos Frate canonice teolog Ştefan Pop din mânile Preaînaltului Patron beneficiul de canonic cancelar, şi serveşte cu devotament statornic Capitulului şi Metropoliei întru lungime de zile!

Tot pentru proedria se cuvine Rssimului în Hristos Frate canonic prebendat George Muntean scaunul vacant prin promoţiunea precedentă, stăpâneşte-l în pace întru lungime de zile!

Apropie-te Mon. şi Cl. în Hristos Frate Dr. Vasilie Suciu profesor şi rector, de cuprinde scaunul canonicului teolog, care Ţi l'a dat încrederea Veneratului Capitul, pentru ştiinţa luminată cu carea străluceşti, pentru hărnicia dovedită, şi pentru purtările alese, cari să Te povăţuească spre binele de obşte, în toate zilele vieţii!

Şi acum Preavenerat Capitul! văzând canonul bisericii deplinit să ne bucurăm în Domnul, şi înaintea feţei lui să recunoaştem, că „astăzi darul Sfântului Spirit pe noi ne-a adunat, şi toţi luând crucea ta zicem: bine eşti cuvântat cel vii întru numele Domnului, Osana celui dintru înălţime [1])!“ [2])

* * *

Canonicii promovaţi cum şi noul canonic ocupându-şi stalele, acest din urmă adresează Esc. Sale următoarele cuvinte, după cum mi-am putut însemnà.

Înainte de toate, spune noul canonic, că el ar fi dorit, ca serbarea aceasta să nu fi fost niciodată, ori dacă totuşi ar fi fost să fie, ea să fi fost cât se poate mai târziu. (Face aluzii la moartea prea timpurie a regretatului Bunea, în locul cărnia fusese ales).

Apoi se adresează Mitropolitului spunând, că grăieşte din inimile tuturor colegilor săi promovaţi şi din a sa, când îi esprimă Mitropolitului simţămintele cele mai adânc simţite de mulţămită şi de recunoştinţă, pentru cuvintele pline de căldură, pe cari li-le adresase.

„Dumnezeu, continuă părintele Suciu, cu provedinţa sa apără şi guvernează toate câte a făcut, ajungând dela margini până la margini cu tărie, şi întocmind toate cu folos. De aceea, în aceste timpuri grele, de grea încercare pentru biserica noastră, V'a pus cârmaciu al năii noastre pe Escelenţa Voastră. Valurile ridicate asupra bisericii noastre sunt multe şi mari. Se ridică unul după altul, aşa că la vederea lor ar trebui să strigăm şi noi, de groază, cei-ce suntem în ea, mântuieşte-ne Doamne, că pierim cu totul! Dar un semn al Escelenţiei Voastre e deajuns, ca să ne liniştească inima turburată.“

„Ştiam noi, că Dumnezeu, Tatăl nostru, poartă grije de noi, şi nu ne lasă să fim ispitiţi, peste puterile noastre. O spusese sf. Paul, când ziceà: „Credincios este Dumnezeu şi nu vă va lăsà pe voi să fiţi ispitiţi, mai mult decât puteţi. Ci împreună cu ispita va face şi sfârşitul, ca să o puteţi voi suferì. Nu cunoşteam însă, în concret, modul.

[1]) Străşnic. Sâmbăta Stâlparilor.

în care se îngrijește Dumnezeu de înmulțirea puterilor noastre, la sporirea ispitelor. Acum îl înțelegem. Mintea luminată a Escelenției Voastre, experiența-Vă bogată, și, mai pe sus de toate, caracterul hotărît, de care se frâng, spumegând, valurile dușmane, ne umplu de curaj și pe noi, micii vâslari, a căror privire ni-e ațintită spre Escelența Voastră. Privindu-Vă știm, că avem în fruntea noastră un cărmaciu dibaciu și hotărît."

După ce spune apoi, cum se îngrijește Escelența Sa, Mitropolitul, în praxă, de biserica lăsată în păstorirea Dânsului, vorbitorul revine la datoriințele promovaților și la ale sale. „Că cum și-au înțeles datoriințele colegii promovați, o știți Escelența Voastră mai bine decât mine, din trecut. Zelul lor din trecut, prin care și-au câștigat încrederea și dragostea Escelenției Voastre, îi va însoți și în viitor."

„Nu mă cunoașteți însă pe mine. Eram mai departe. Sunt om și eu, Escelență, și am și eu un ideal. Idealul meu a fost, este și va fi, să muncesc, să-mi împlinesc datoriințele, ca să am pacea conștiinții și să pot stà totdeauna cu fruntea ridicată. Precum în trecut așa și în viitor, vreau să fiu recunoscător bisericii acesteia sărace, care m-a crescut. Îi voiu sluji și de aci încolo cu cuvântul, cu peana, și cu toate armele, de cari voiu dispune, și va fi de lipsă."

„N-am umblat niciodată în vieață-mi după distincții. Martori îmi sunt toți cei de față. Și dacă cu toate acestea, am fost socotit vrednic de slujba și poziția, la cari am fost ales, mă voiu sili. ca, pe cât se poate, să fiu mai puțin nevrednic de ele. Și în special: voiu aveà totdeauna înaintea ochilor legile dumnezeești și omenești. Din ele îmi voiu formulà convingerea, în singuraticile cazuri, și nu va fi putere omenească, care să mă poată momì ori să mă poată abate dela convingerile mele, împotriva bisericii și a neamului."

„N'am umblat niciodată după distincții. Ba mi-s'a întâmplat, și nu odată, de mi-s'au dat unele distincții, împotriva dorinții mele. Am făcut pașii, îngăduiți de lege, ca să mă scap de ele. N'am izbutit. Dimpotrivă am primit porunca să le țin, ori să rămân în ele, și m-am supus poruncii. De supunerea aceasta Vă încredințez și pe viitor. Și așa, fiindcă aceasta Vă e datorința, Vă voiu stà într'ajutor."

„Vă voiu ajutà, Escelență, în cârmuirea vastei noastre arhidieceze, întru cât mă lasă canoanele și-mi vor îngădui puterile. Și rog, pe Părintele tuturor, să Vă țină întreg, onorat, sănătos, întru zile îndelungate, ca să puteți îndreptà cuvântul adevărului său, cu dreptate."

„Să trăiți la mulți ani Escelența Voastră."

CORESPONDINȚE.

Sinodul de primăvară din tractul Cluj.

Ca de obiceiu și după rânduiala bisericii noastre, după cum airea, așa și în tractul Clujului, la 21 Aprilie a. c. s'a ținut sinodul de primăvară. Pe aceasta zi a fost fixată și conferința prof. Dr. Vas. Suciu din Blaj, ținută în cadrele unei serate, precum și adunarea învățătorilor din desp. Cluj.

Dacă mi s'ar cere motivele acestui raport, în răspuns aș fi scurt. Osanale necurmate și cutezate tămâieri să îmbulzăsc în coloanele ziarelor de zi, la adresa acelora, cari joacă după cum li-se cântă; cuvinte tăetoare pentru cei, răzimați pe o individualitate bine închegată și pe un caracter neprihănit încă. Nu vreau să dibuiu după cuvinte de laudă, nu intenționez jignirea ambițului cuiva, ci vreau să prezint o oglindă credincioasă a simbolului.

Gazetele se cetesc de mulți, — așa să și cade —; mulți sub influința gazetelor își schimbă părerea, de altcum ăsta e și rostul lor. Nu-și ajung rostul, atunci, când în redacții predomineză părerile unora, atunci când nu se îngădue la teasc, decât cuvinte, din înlănțuirea cărora nici când nu se pot croi idei dominante, idei generale. N'am obiceiul să fac rapoarte oficioase, pentrucă nu-s chemat nici să laud, nici să jignesc. Celeace urmează le trec pe hârtie cu o vădită bucurie.

Eram dedați, că din tractul Ciujului s'auzim numai vești nu prea măgulitoare. Părerea celor mai mulți despre acest tract, eră una din celea mai puțin măgulitoare. Impărecheri între frați, răsbunări prin ziare, iar de doi ani de zile mult trimbițata, și acum sfârșita daraveră a notarului tractual.

Cea din urmă făcuse mult sânge rău multora. Am înțeles, că mulți învinuiau și acuzau pe șeful, că ar fi purces în mod absolutistic, ar fi nebăgat în samă praxa existentă de veacuri.

Mie unuia mi-ar plăceà să fac o mică distingere. Șeful se răzimă pe argumente principiare, prin urmare făceà chestie de conștiință, iar conștiința este negreșit o autoritate foarte ponderoasă; opoziția se provocà la argumente principiare, se răzimà, acum mai în urmă, — pe înaltele ordinațiuni, urma a dovedit, că nici personalitățile nu erau eschise. S'a făcut deci un compromis, șeful să candideze; părinții să aleagă. Prin acest compromis în sfârșit a putut fi delăturată piatra scandelei. A rămas împăcată conștiința unora, și mântuită părerea altora. Notez, că compromisul respective părerea P. Dăianu a fost primită de toți cei prezenți afară de unul.

Unii erau nedumeriți, să temeau, că vor fi candidate persoane grate șefului. Candidarea însași a adeverit contrarul, candidați fiind uni dintre cei mai merituoși părinți ai tractului: On. Mihalca, Romonțan și Moga, ales cu majoritatea covârșitoare a voturilor a fost P. Mihalca. Alegerea a fost foarte norocoasă, fiind părintele Mihalca unul dintre cei mai destoinici de-o parte, de altă parte dragostea adevărat frățească s'a sălășluit din nou în inimile de unde o alungaseră vicisitudinile și împărecherile. Foarte potrivit a caracterisat momentul acesta P. Măcelar prin cuvintele, cuprinse în cadrele unui toast, cu toate că făceà parte din opoziție.

Nu se mai așteaptă decât muncă, muncă neîntreruptă pe toate terenele, fiind tractul unul dintre celea mai expuse. Credem, că și opinia multora, pe temeiul acestora, să va schimba radical.

Am ținut să ating acest moment la început pentru interesul ce se nutreà față de el. In celea următoare voiu trece pe scurt în revistă celelalte momente mai însămnate. Mă țin de punctele ordinei de zi, relevând înainte de toate meditația foarte potrivit aleasă și cu dibăcie așezată, rostită de P. Păcurariu.

După sfârșitul Liturgiei a urmat ședința sinodului și constituirea lui. Preaon. Dn protopop, suferind de răceală, în raportul presidial a atins momentele mai însămnate pe scurt. A amintit cu o adânc simțită durere trecerea dintre cei vii a canonicului Bunea, dărnicia boerului Stroescu, relevând și aceia împrejurare, că tractul a fost reprezentat la îngropăciunea P. Bunea, depunând și o cunună pe sicriul scumpului defunct.

S'a cetit apoi o disertație de P. Ioan Isaicu din Fenești-săsesc de conținut pastoralo-social, arătând între altele adevăratele motive ale chestiilor sociale actuale, pe cum și aceia, că deja bat la ușă, nu se mai pot împedecà, așa dar ni-se cere să ne aruncăm în val-vârtejul luptelor vieții. In partea a doua s'au atins folosul reuniunilor de cruțare și valorisare a productelor sistem Reiffeisen, arătându-se și modul închegării acestora.

In sfârșit P. Păcurariu face o propunere, între altele foarte nimerită și îndreptățită, care la dorința mai multora nu a putut fi trecută la protocol.

Sfârșindu-se ședința a urmat prânz comun în școala de fete, cu mult mai frumos ca anii trecuți, când alergam pe la hotele.

După prânz adunarea învățătorilor din despărțământ cu obicinuita-i ordine de zi. Preoții au fost foarte slab reprezentați. Decursul adunării lasă foarte mult de dorit și îndreptat. Se păreà din samă afară prea șabionistă. In loc de a se împărtăși unele îndrumări practice, a căror lipsă e adânc simțită s'au perândat vre-o câteva îngâimări critice, cari îți făceau mai mult impresia, că cei ce vorbeau, intenționau mai mult câștig pentru persoana lor, decât pentru meritul cauzei.

Ar fi vremea. Inainte cu câțiva ani cereau salar dela noi, astăzi au salar, dar le cerem noi spor, spor neasămănat față de trecut.

Pe 5 oare eră fixată conferința P. prof. Suciu. Se așteptà cu nerăbdare, sosind și vestea, că deja a fost răsplătit pentru munca sa. Conferința s'a destășurat în cadrele unei serate și în fața unui număr ales de inteligenți. Rămâne și aci una. Singur studenții universitari nu făceau confesionalism. Incolo putem zice, că în raport cu numărul mare al elitei, au participat puțini, cu toate că obiectul ales a fost unul dintre celea mai actuale, tractarea limpede și bine închiegată, argumentele din samă afară plausibile. S'au putut convinge toți de adâncă și temeinică erudiție a canonicului Dr. Suciu.

Importanța temei alese reclamă un ciclu de conferințe, nu una singură. Să vede însă, că și aci noi punem pond mai mult pe timp; vorba ăluia suntem mai englezi decât englezi. unde n-ar trebui.

Inainte de a încheià cutez a-mi exprimà dorința fierbinte, ca stările croite să fie cât de durabile, iar Rev. Suciu mai cerceteze orașul. în care așa de adânc să simțește lipsa unei convingeri religioase, mai bine zis unei religii conștii.

Un participant.

Noul primar al Vienei. Colonia română din Viena prin o comisiune compusă din Dnii Ciurcu, General Lupu și Mandrilă s'a prezentat noului primar al Vienei *Neumayer* felicitându-l pentru alegerea sa de primar al Vienei.

Dr. Neumayer a mulțumit pentru atențiunea ce i-se dă și roagă colonia română din Viena să-i acoarde aceiaș prietinie ce au avut-o românii din Viena regretatului antecesor al său Lueger, promițându-le că va aveà în vedere și va ținea cont totdeauna și de interesele românilor.

Partea literară.

Hristos a înviat!

Ca soarele mândru ce 'n zări se arată,
Încins de-o lumină curată,
Ce 'mprăștie viață și dă 'nsuflețire
La 'ntreaga ființă din fire:
Tot astfel Hristos în cerească splendoare
Mai mândru c'al zărilor soare,
Zdrobește a morții putere-infernală
Și-a treia zi 'nvie cu fală!

Prin lespedea albă a gropii răsbate,
Iar străjile cad jos culcate;
Îi prinde-un tior de uimire și frică
Și nu pot o vorbă să zică.
Doi îngeri frumoși întrupați ca din soare
În hainele lor sclipitoare
Țin veghe la groapa rămasă deșartă,
Ca vestea-Învierii să 'mpartă!

Grăbind Magdalena pornește îndată
Cum zorile zilei se-arată:
Să ungă cu balzam, cu unt de narcise
Pe Cel ce atâta'L iubise.
Dar lespedea boltii-i puternic de mare
Și-atâta putere nu are, —
De dor sfânt oftează și plânge de jale,
Că vane-s dorințele sale.

Atunci ca din visuri de spaimă tresare ...
Doar par'că aude-o 'ngânare:
„Zădarnic aștepți, Magdaleno, pe Domnul,
Hristos părăsitu-și-a somnul!
În zorile zilei sculatu-s'a Sfântul,
Să 'mbucure astăzi pământul ...
De-acuma nu plânge — sfârșită-i durerea,
Ci mergi de-i vestește Invierea!

Ș' atunci o ființă din gol se 'ntrupează,
Întreagă încinsă în rază ...
Maria mirată privire-i întinde
Și-un dor după El o cuprinde ...
— „Ah, unde e Domnul?" și ochii-și ridică.
— „Mario, eu sunt, — nu aibi frică!"
— „O Doamne!" și-ndată-i căzù la picioare
Cu suflet aprins să-L adoare!

Dela Bistrița.

In vinerea patimilor.

E cald. Primăvara zâmbește din florile livezii de zarzări, ce împresoară bisericuța uitată din fundul mahalalei pustii. Deasupra crengilor albe, ca de zăpadă, crucea de abiă se ițiește într'o sclipire; iar glasul clopotului se împrăștie duios. E în Vinerea Patimilor. Ușile pridvorului sunt deschise larg în lături, ca și ferestrele pronaosului. Cu capul înclinat pe piept, cu fruntea încinsă de spini, cu mânile și picioarele pironite, Hristos zâmbește, amar și iertător, din mijlocul bisericii. Două lumânările de ceară picură în răstimpuri, lacrimle lor fierbinți, care se scurg de se încheagă pe trupul chinuit. Câteva rândunele întră și sbor spre cuiburile lipite de marginea cafasului. Miroase a tămâie și a floare. Altarul de abià se deslușește, cu chipurile șterse ale sfinților, ce privesc ca dint'o lume de vis. În strana din dreapta un dascăl cetește somnoros. Și în curte, pe lespezile spălate de ploi, printre crăpăturile cărora troscotul își întinde vițele, se aude arare câte un pas târâit al vreunei bătrâne drept credincioase: au venit trei. Mărunțele, aduse de șale, pierdute în cataveici, șchioapătă toate spre sfânta cruce; se opresc, bat mătănii, își mișcă buzele. repede, și lăcrimează. Apoi stau cu fruntea lipită de rogojina roasă, în vreme ce rândunelele se încrucișează, ciripind, pe deasupra, culcând în sborul lor nebunatic, flacările celor câteva luminări ale policandrului. Perdeaua din ușa altarului se trage la o parte, și preotul cu barba albă ca și primăvara de afară, blagoslovește. Băbuștele se ridică și merg la împărtășit. În ușă se iveste chipul mătușii Sultana, aducându-și strănepotul, pe Iliuță, de mână. Bătrâna se oprește și îndeamnă copilul:

— Iliuță, puiule, fă cruce... Așa ... zi după bunica: În numele tatălui.

— In numele tatălui.
— Și-al fiului.
— Și-al fiului.
— Și-al sfântului duh. Amin.
— Și-al sfântului duh. Amin.
— Așa sufletul bunichii. Hai, de-i sărută crucea, că doar ești mare; ai patru ani.

Și o iau încet înainte. Băiețelul, cu ochii mari, albastri și speriați, cu părul încâlcit, rămâne mai în urmă, par'că îi e frică. Bunica îl îmbie după ea. Când ajung în fața crucii se opresc. Bătrâna se închină. Iliuță se uită bine, bine, și trage pe bătrână de mână, să o întrebe, la ureche:

— Bunicuțo, de ce stă oare sfântul, — așa pedepsit?

Bătrâna îl alintă, și-i răspunde:

— L-au pironit jidovii pe cruce, sufletelule; îi plin de sânge și de răni. Hai, de-l sărură și te roagă.

Și tremurând, îl ridică în brațe. Copilul privește la chipul firav, la picăturile de sânge de pe frunte, și își amintește că așa, rănit, nu mai văzuse decât pe Gheorghiță, băiatul diaconului, când îl lovise un altul cu piatră. Ca și atunci buzele i-se strâng pungă, și-i vine să plângă. Apoi se pleacă, și, ușor, cu mânușița, desmeardă fruntea îndurerată a celui răstignit; și-l mângâie:

— Săracul!... Săracul!

Și-l sărută.

In clipa aceasta scăpără o lumină tainică, strălucitoare, de se rumeni întreaga biserică. Bătrâna orbită, își întoarse privirea înspre fereastra, pe unde-și închipuià că năvăli-se soarele; dascălul alergă la mucarniță, crezând, că se încinsese cumva flacările lumânărilor din policandru. Numai copilul simți pe obraz o sărutare caldă, ca de mamă. Când îl lăsă jos, voì par'că să spuie ceva bătrânei, dar nu mai știù ce anume.

Și eșì, cum venise, de mâna bunicăi. Iar din ușă mai întoarse capul, și zimbì cuiva, — unui chip, care nici lui, ci doar numai sufletului lui se arătase. **E. Gârleanu.**

Domnu Hristos cu Sân' Petru.

Legendă.

De: SELMA LAGERLÖF.

S'a întâmplat pe vremea, când Domnu Hristos și Sân' Petru tocmai se întoarseră în raiu, dupăce ani de-a rândul au cutrierat pământul de-a lungul și de-a latul.

Ne putem închipuì, ce bucurie a fost aceasta pentru Sân' Petru, că doar e cu totul altceva a ședeà pe vârful muntelui în raiu și a privì din când în când jos pe pământ, pe carele nu de mult zdrențuiți l'am cutrierat, bătând din ușe 'n ușe. E cu totul altceva a te plimbà prin raiu, ori a rătăcì pe pământ neștiind oare apucà-vom undeva la adăpost, ori vom fi siliți a bate mai departe drumul prin frig și întunerec.

Să ne închipuim numai, ce bucurie e, să ajungi la ținta adevărată după o astfel de călătorie. In decursul acestei călătorii Sfântul Petru adeseori se îndoià despre ținta urmărită. Nu se puteà răbdà să nu se îndoiască, să nu cârtească câteodată; pentrucă bietul Sân' Petru nu-și puteà închipuì ce înțeles are să poarte greaua sarcină a acestei vieți pământești, dacă Domnul Hristos e domnul lumii.

De acum nu-l mai chinuește dorința. Cum să nu se fi bucurat! Acum parcă-i venià să râdă, când se gândeà la suferințele îndurate împreună cu Domnul și când se gândià, cu cât de puțin trebuiau ei să se îndestulească.

Odată, când le mergeà foarte rău, încât credeà, că nu o mai poate duce, l-a agrăit Domnul şi au pornit pe un deal înalt la deal. Nici cu o vorbă nu-i spusese, ce au să facă acolo sus. Au trecut pe lângă oraşele dela poalele muntelui, pe lângă castelele din înălţime. Au ajuns până la strungile păstorilor şi au lăsat la spate speluncile celor din urmă tăietori de lemne. In urmă au ajuns acolo unde muntele se înalţà deşert, fără arbori şi plânte, unde-şi clădi-se o colibă un sihastru, pentru a fi spre ajutorul călătorilor rătăciţi. Apoi au ajuns în poienile troienite de zăpadă şi mai în sus la stâncile de ghiaţa, până unde chiar şi căprioara cu greu poate străbate.

Aici, sus de tot, Domnul a găsit o păsăruică, care zăceà pe ghiaţă fără suflare. Domnul a ridicat-o şi a băgat-o în buzunar. Sfântul Petru îşi aduce bine aminte cum îl ispiteà curiozitatea, că oare păsăruica aceea le va fi prânzul din ziua aceea. Au călătorit mult printre tăblile de ghiaţă şi Sfântului Petru i-se păreà, că nici odată nu au umblat mai aproape de împărăţia morţii ca atunci. Un vânt rece aducător de moarte fluerà în jurul lor, o negură neagră ca noaptea îi acoperì pe amândoi — jur împrejur nici un semn de vieaţă. Şi erau încă numai la mijlocul muntelui. Aici Sântul Petru îl rugă pe Domnul să-l lase îndărăpt.

— Incă nu — zise Domnul. — Iţi voiu arătà ceva, ce-ţi va dà puterea împotriva tuturor greutăţilor.

Au plecat mai departe prin ceaţă şi prin ger, până ce au ajuns la un zid uriaş, care le opreà calea.

— Zidul acesta încunjoară întreg muntele — zise Domnul. Pe nicăiri nu-l poţi străbate. Om pământean nu poate vedeà, ce e dincolo de el, pentrucă aici să începe raiul, aici locuiesc fericiţii în Domnul.

Sfântul Petru nu se puteà răbdà, să nu privească neîncrezător spre Domnul.

— Acolo dincolo nu e ger nici întunerec, ca aici — continuă Domnul. — Acolo se desfăşură primăvara în toată frumuseţa ei şi strălucesc lumini curate, sori şi stele.

Dar Sfântul Petru nu a crezut. Atunci Domnul a luat păsăruica, pe carea o găsise mai înainte pe ghiaţă, şi o aruncă peste zid, încât a căzut tocmai în raiu. Indată după asta Sfântul Petru auzì o ciripire plină de veselie şi cunoscând, că glasul e al păsăruicii aruncate, se minună foarte.

Apoi se întoarse spre Domnul şi zise: — Dă-mi voie, să mă întorc din nou pe pământ şi să sufer toate, ce trebue să sufer, căci acum văd, că adevăr ai grăit, şi că este o împărăţie, unde vieaţa învinge moartea.

S'a pogorit de pe munte şi s'au început din nou prigonirea. Ani întregi nu văzuse Sfântul Petru nimic din raiu, numai călătorià într'una şi se dorià să ajungă în împărăţia de după zid. Acum în sfârşit e acolo, nu trebue să o mai dorească; întreagă ziulica poate să se desfăteze în plăcerile cereşti, a căror izvor e pururea nesecat.

De abeà erà Sfântul Petru de două săptămâni în raiu, şi s'a întâmplat, că un înger venì înaintea scaunui Domnului, se plecă de şepte ori şi spuse, că lui Sfântul Petru trebuie, că i-s'a întâmplat ceva foarte rău. Nu vreà nici să mânce, nici să bea, ochi-i sunt roşii, ca şi când n'ar fi durmit nopţi de-alungul.

Auzind acestea Domnul s'a sculat şi a plecat să-l caute pe Sân' Petru. Departe, la marginea raiului a dat de el. Bătrânul stà culcat pe pământ, ca unul, ce e cu mult mai trudit, decât să se poată sculà. Hainele-i erau rupte şi capul îi erà presărat cu cenuşă.

Iar Domnul văzând atât de întristat pe servul său s'a aşezat lângă el şi i-a vorbit întocmai ca pe vremea călătoriei lor de pe pământ.

— Spune Sân' Petre, ce ţ-a întristat astfel sufletul — întrebă Domnul. Dar Sân' Petru nu puteà răspunde, într'atâta îi umplea sufletul de suferinţă.

— Ce ţi-a întristat sufletul? — întreabă Domnul a doua oară.

Când îl întreabă Domnul a doua oară, Sân' Petru îşi luà de pe cap coroana de aur şi o aruncă la picioarele Domnului, ca şi când ar fi voit să spună, că de acum nu mai voieşte parte din fericire şi mărire. Domnul a înţăles, că Sân' Petru e foarte întristat, şi nu ştie ce face. De aceea nici nu s'a supărat pe el.

— In sfârşit trebue să-mi spui, ce-ţi lipseşte — zise tot atât de blând ca şi mai înainte, ba încă cu mai multă dragoste.

Dar acum Sân' Petru sărì în picioare şi Domnul văzù, că bătrânul nu e numai întristat, ci e şi mânios. Cu pumnii încleştaţi şi cu ochii schinteietori se apropie de Domnul.

— Dă-mi drumul din slujba ta — zise Sân' Petru. — Nici o clipă nu mai pot stà în raiu.

Domnul îl mulcomì, precum trebuià să facă şi pe pământ, când Sân' Petru se înfurià.

— Nu-mi pasă — dute, dar întâiu vreau să ştiu, ce nu-ţi place.

— Numai atâta zic, că am aşteptat altfel de răsplată, când am îndurat acolo jos cu tine împreună atâtea suferinţe — strigă Sân' Petru. Iar Domnul a văzut, că sufletul lui e plin de amărăciune, şi nu s'a supărat.

— Cum ţi-am spus, eşti liber, poţi plecà, unde vreai, dar aş vreà totuţ să ştiu, ce ai?

Atunci Sân' Petru îi povesteşte pricina nefericirii lui.

— Biata mea mamă bună, — zise — a murit de câteva zile.

— Acum ştiu ce ai — zise Domnul. — Pentru aceea eşti năcăjit, că mamă-ta n-a ajuns aici în raiu.

— Pentru aceea — răspunse Sân' Petru, şi îndată într'atâta îl covârşì durerea, încât începu a plânge şi a se văietà.

— Aşa cred, că sunt vrednic de atâta, ca să ajungă şi ea aici — zise.

Iar Domnul aflând pe cine jăleşte Sân' Petru, s'a întristat şi el. Pentrucă mama Sfântului Petru nu a fost o astfel de muiere, care să se învrednicească de raiu. In întreagă vieaţa ei erà zgârcită; uşa i-a fost închisă înaintea săracilor, pentru toată lumea nu le-ar fi dat o groşiţă sau o bucată de pâne. Domnul însă nu şi-a putut călcà pe inimă, şi să-i zică Sfântului Petru: — Fiule, mamă-ta a fost atât de zgârcită, încât nu poate aveà parte de fericirea vecinică.

— Sân' Petre, — îi zise — gândeşti tu, că mamă-ta ar fi fericită la noi?

— Vezi, asta o întrebi numai aşa, ca să nu trăbuiască să mă asculţi, — răspunse Pentru îndârjit. — Cine n'ar puteà fi fericit în raiu?

— *Cine nu se ştie bucurà de bucuria altora, acela nici aici nu poate fi fericit* — zise Domnul.

— Atunci nici alţii nu se potrivesc aici, nu numai mamă-mea, răspunse Sân' Petru, şi Domnul a înţeles, că observarea asta se referească la el.

Şi i-s'a făcut milă, că Sân' Petru în durerea lui nu ştie, ce vorbeşte. Apoi a stat şi a aşteptat, oare nu-i va părea rău Sfântului Petru de ce a făcut, şi nu va recunoaşte, însuş, că mamă-sa nu e de raiu; dar bătrânul nu voì să-şi vină în fire.

Atunci Domnul chemă la sine un inger şi-i porunci ca coborâdu-se în fundul iadului să aducă pe mama Sfântului Petru în raiu.

— Dă-mi voie, Doamne, să văd cum o aduce — zice Sân' Petru. Domnul prinse de mână pe servul său şi-l conduse pe o stâncă, care se întindeà în jos oablă, ca lumina; şi-i arătă, că numai puţin trebuie să se plece, dacă voieşte să vadă tocmai în iad.

Sân' Petru privì în prăpastie, dar la început nu putù să vadă mai mult, decât când priveşti într'o fântână adâncă. Cel dintâiu lucru, ce l'a putut vedeà bine, a fost îngerul, care stà gata a plecà în adâncuri. A văzut, cum se grăbeşte îngerul fără frică spre întunerecul înfricoşat şi cum abeà îşi întinde aripile, ca să nu fie căderea prea repede.

După ce ochii Sfantului Petru se dedară cu întunerecul, el văzù tot mai mult. Mai nainte de toate înţelese, că raiul e pe vârful unui munte rotund, care e încunjurat de o prăpastie lată; în fundul prăpastiei e locul chinurilor de veci. A văzut, că îngerul cade tot mai jos, tot mai jos, dar încă nu ajunge la fundul prăpastiei. Sân' Petru se îngrozise, văzând, că drumul iadului e atât de lung.

— O, de s'ar puteà reîntoarce cu mama! — zise.

Domnul se uită cu întristare spre servul său.

— Nu este povară, carea să nu o birue îngerul meu.

Prăpastia erà atât de adâncă, încât razele soarelui nu putură pătrunde într'însa. Umbre negre domneau adâncurile. Dar îngerul par'că ar fi dus cu sine puţină lumină şi lucire; Sân' Petru putù să deosebească lucrurile din adâncime. Un nemărginit pustiu de pietriş se întindeà acolo, stânci adâncite se ţucluiau, iar printre ele luceau mocirle pline de negrele ape. Nu văzuse un singur petec de iarbă verde, un singur arbore, nici un semn de vieaţă în împărăţia morţii.

Pe vârful stâncilor se acăţau pretutindenea nefericiţii morţi, nădăjduind că vor scăpà cumva din prăpastie. Văzând însă, că nu e chip de scăpare, rămâneau locului împietriţi în desperarea lor. Unii se întindeau pe jos şi în vecinica lor dorinţa îşi întindeau braţele spre înălţime

iar ochii și-i ținea țintuiți în sus. Alții își acopereau fața cu mânile, nevoind să vadă chinurile desnădejdii în jurul lor. Nici unul nu mișca. Erau, cari neclintiți zăceau în mocirlă și nici nu cercau, să-și schimbe starea lor mizerabilă. Dar mai grozav erà decât toate, că pretutindenea erau leghioane întregi. Fundul prăpastiei asemenea erà acoperit numai și numai cu capete de oameni și trupuri înghesuite.

Pe Sân' Petru îl apucă din nou neliniștea.

— Vei vedeà Doamne, că nu o va găsì — zise.

Domnul îl privì tot atât de trist, ca și mai înainte. Bine știà, că cu privire la inger Petru n'are motiv de a se teme.

Dar Sân' Petru bine vedeà, că ingerul în mulțimea uriașe nu dă îndată de mamă-sa. Cu aripile întinse pluteà acela încoace și încolo prin prăpastie, căutând în toate părțile.

Atunci un nefericit zărì îngerul, ce pluteà prin adânc. Sărì în picioare, își întinse brațele spre el și strigă:

— Ia-mă cu tine, o, ia-mă cu tine!

Deodată se pornește o mișcare printre cete. Milioanele ce însătează în adâncurile iadului sar deodată în sus, își ridică brațele și se roagă de inger, să le ducă cu sine în raiul fericirii. Vaetele lor se ridică până la Domnul și la Sân' Petru, și inimile amândurora se string de milă și durere.

Ingerul pluteà deasupra celor osândiți, și precum se îndreptà încoace și încolo, căutând pe aceea, după care fù trimis, osândiții îl urmăriau cu toții dând unul peste altul. Credea-i că-i mână vre-o furtună.

In urmă ingerul zărì pe cea căutată, își încheie aripile pe spate și repede, ca o săgeată se aruncă la ea. Sfântul Petru scapă un strigăt de bucurie; el văzù, cum îmbrățișează ingerul pe mamă-sa și o ridică la dânsul.

— Bucură-te, bucură-te tu, cel ce aduci pe mamă-mea!

Domnul își puse încet mâna pe umărul servului său, ca și când l'ar fi domolit, să nu se bucure înainte de vreme.

Sfântul Petru numai că n'a plâns de bucurie, că mamă-sa e scăpată. Nici nu-și puteà închipuì, ce i-ar mai puteà despărți de olaltă. Mai mare-i fù bucuria, când văzù, că ori cât de repède o ridicase ingerul pe mamă-sa, vre-o câțiva osândiți dintre cei mai sprinteni se acățaseră de ea, ca să ajungă cu dânsa și ei în raiu. Erau vre-o doisprezece cei ce spânzurau de hainele bătrânei. Sfântul Petru gândià în sine, ce cinste e pentru mamă-sa, că scapă atâtea suflete nefericite din osândă.

Ingerul nu se opuneà. Se păreà, că sarcina lui nu e grea. Zburà, zburà în sus, și nu-și clătеà mai tare aripile, decât cum ar duce o păsăruică moartă în ceriu.

Dar atunci văzù Sân' Petru, că mamă-sa începe a descleștà de pe sine pe nefericiții, ce erau acățați de vestmintele ei. Le apucà mânile, le desfăceà degetele, așa, încât aceia unul după altul căzură în iad. Sân' Petru auzirà cu urechile proprii cum se rugau și se tânguiau. Dar bătrâna nu se puteà împăcà cu gândul, că afară de ea să se mântuiască și alții; îi scuturà de pe sine și-i arunca în adâncime. Iar cei ce cădeau umpleau văzduhul cu vaetele și blăstemele lor.

Văzând acestea Sân' Petru strigà și rugà pe mamă-sa să fie cu îndurare. Dar bătrâna nu voià să audă nimic, ci continuă cum a început.

Sân' Petru văzù, că din ce devine mai ușoară povara ingerului, de aceea zboară mai încet și mai încet.

In urmă numai un osândit spânzurà încă de mama Sfântului Petru. Era acățat de grumazii ei, și plecându-se la urechea ei o rugà cu foc, să-l lase să ajungă și el în raiu. Erau deja atât de aproape, încât Sfântul Petru își întinse brațele spre a primì pe mamă-sa. Se păreà, că ingerul are lipsă numai de câteva mișcări de aripi, și va fi în vârful muntelui.

Dar deodată mișcările aripilor lui se curmară. Fața i-se întunecă ca noaptea. Bătrâna adecă să întinse îndărăpt și apucând cu mânile sufletul, ce-i atârnà de gât, îl zmâncì, îl rupse, până ce îi reușì a descleștà mânile bietului osândit și astfel ea scăpă de cel din urmă soț al ei.

In momentul acela, când bietul osândit căzù, și ingerul se scufundă câțiva stânjini la vale. Se păreà, că nu-și mai poate ridicà aripile.

Intristat privì la bătrâna, apoi o lăsă și o scăpă, ca și când dânsa ar fi prea grea pentru dânsul.

Apoi cu o avântare se repezì în raiu.

Iar Sân' Petru zăcù mult timp la pământ, fără a zice o vorbă... plângeà amar și Domnul stăteà lângă el și-l priveà tăcut.

— Sân' Petre — zise glasul Domnului — nu credeam nici odată, că tu vei mai plânge, după ce vei fi ajuns în raiu.

Atunci bătrânul serv al Domnului își ridică capul și-i răspunse:

— Ce raiu e acestă, unde aud plânsul iubiților mei și văd suferințele deaproapelui meu.

Fața Domnului se întunecă în durerea-i nemărginită:

— Nimic nu v'aș dorì vouă tuturora mai bucuros, decât un astfel de raiu, care e plinirea fericirii curate și strălucite — zise. Intelege, tocmai pentru aceea am mers între oameni și i-am învățat ca să-și iubească pe deaproapele lor, ca pe sine însiși. Pentrucă să știi Sân' Petre, că până când nu vor face așa, până atunci nu va fi loc nici în ceriu nici pe pământ, unde să nu-aibă parte de durere și întristare.

Trad. de: **Simion Gocan.**

Înviere.

Toate dorm — e liniște
Luna doar veghează,
Peste munți și văi vărsând
Palidele-i rază...

Obosit de-atâta sbor
Chiar și vântul tace...
Puse dorm izvoarele
In a nopții pace.

Dar de-odată clopote
Sună-'n zări frumos...
... „Inimele sus creștini
„C'a-'nviat Hristos..."

Sandu Bujor.

Nea-mieluşor.

Schiță scrisă pentru »Unirea«.

E-o dimineață caldă de Maiu. Soarele din adâncuri senine cerne un potop de raze binecuvântate peste livada Părintelui Mirea. La adierea ușoară a zefirului primăvăratic cireșii își scutură petalele de flori ce par ca niște roiuri albe de fluturi. In livadă e vieață, veselie și întinerire. Prin desiș de frunze paserile dau frumoasele concerte, întrecându-se unele pe altele prin cântecele lor pline de vrajă și de farmec, de ți-i mai mare dragul să le-asculți.

Soarele răsfățându-și chipul în picăturile de rouă de prin ierburi, le dă sclipirea mărgăritarelor de aur. Ici colo de prin pajiștea de iarbă își ridică fruntea vre-un toporaș albastru, vre-un brebenel roșiatic ori vre-un clopoțel albiu, pe când sfioasele viorele își tupilează smeritul chip pe sub umbrele tufișelor. Un mieluț drăgălaș legat la gât c'o cordică roșie și cu'n zurgalău zburdă prin largul livezii — de par'că a lui ar fi livada toată.

Elenuța, fetița Părintelui Mirea, numărând vre-o cinci primăveri, ziulica 'ntreagă se joacă cu mielușul, pe care l'a botezat: »*nea-mieluşor*«. La început erà cam sălbatic, dar acum a devenit blând de tot. Se lăsà să fie netezit și dezmierdat pe coamele albe ca ninsoarea de mănușițele îngerești ale fetiței, ba să fie și tras de urechi, când nea-mieluşor nu erà cuminte. —

Par'că și el se deprinsese cu fetița, căci cum ea lipseà, îndată îi duceà dorul, behăind într'una ori ne mai voind a paște cu atâta poftă. Cum zărì mielușul că fetița întră în livadă, sări zburdalnic înaintea ei. Sosind în preajmă-i, începù s'o lingă pe mâni, spre semn de smerită supunere; să-i privească în ochii albastri, ca și când ar fi vrut s'o întrebe cum se mai află; ori să se gudure pe lângă copilă, numai de l'ar alintà și iar mângâià părul alb ca laptele.

— Ce vreai nea-mieluşor? — întrebă Elenuța pe mieluț mângâindu-l pe frunte. — Haidem, nea-mieluşor, să culegem viorele pentru mama. — Și amândoi o luară la fugă, dar tot mai sprinten erà mieluşorul, devremece ajunse cu mult înaintea ei în fundul livezii, unde se aflau tufele de viorele, al căror miros plăcut îmbătau întinderile grădinii.

Copilița ostenită de fugă se așează pe covorul ierbii înrourate alăturea de nea-mieluşor la umbra unor nuci stufoși.

Elenuța netezind mielușul, îi mai îndreptă cordeluța răsucită, îi curățià

părul de firele de iarbă și rupeà niște foi de grâușor, pe care nea-mielușor ii le păsteà din mână. Mieluțul deprins să pască din mână-i, înfulică grâușorul proaspăt cu poftă și nesaț.

— Ți-a ajunge, nea-mielușor, acum haidem să culegem viorele. — Și amândoi se sculară. Fetița începù a se tăvăli după viorele, pe care le culegeà într'un paneraș ce-i aninà de gât.

Fetița alergà dela o tufă la alta și mieluțul se țineà după dânsa, vârându-și botișorul pe unde Elenuța își întindeà mâna și zbrâncindu-l îi ziceà uneori:

— »Fi cuminte, nea-mielușor, că te trag de urechi!« Dar el par'că din adins o împiedecà să culeagă și să rupă drăgălașele floricele — până când o scoase din răbdări, că Elenuța îl și apucă de urechi:

— Ai să fi cuminte, nea-mielușor, ori nu? — Mieluțul în clipa asta de suferință scoase un behăit jalnic; apoi iar își începeà treaba de mai înainte, sburdând în jurul fetiței de-a mai mare dragul; de-aș vârî pretutindeni botișorul ori de a-i linge mânușițele albe.

Elenuța umpluse panerașul cu viorele și agățându-l într'un tufiș de pomușoară, alergă să-și umple și pesteluța. Pe când Elenuța se trudeà după flori, mieluțul se învârtea pe lângă paneraș. Și trăgându-l de cordică, îl răsturnă cu flori cu tot. La început el miroseà numai parfumul lor ori le sărutà chipul vrăjit, dar la urmă îi venì ispita să le guste — și dând de gustul lor, începù să le înfulice rând pe rând.

Cum le gătise, iar începù să se gudure sglobiu pe lângă fetiță, de pe ai cărei obraji îmbujurați curgeau stropi de sudoare.

Copilița se mirà de ce nea-mielușor miroasă așa a viorele?

— Nu cumva, nea-mielușor, mi-ai fi papat viorelele? — Și pe loc Elenuța își întoarse privirea spre tufărișul de pomușoară. Zări de departe panerașul răsturnat la tulpina tufei, iar în preajmă-i nu zări nici o viorică. Porni să cerceteze izprava lui nea-mielușor.

Fetița desprinse dela brâu pestelcuța plină cu viorele și le puse de-o parte. Apoi ridică panerașul, căță pe alături viorelele, dar zări numai niște frunze și flori răzlețe ori niște codițe stâlcite.

După dânsa pe loc alergă și mieluțul sburdând și alintându-se în juru-i ca și cum n'ar fi de loc vinovat.

— Apoi, nea-mielușor, dacă-i așa, să știi că ne-am supărat! Eu să culeg viorele ca tu să le papi? Frumos e asta? ....

Dar pe când ea îl mustrà, mieluțul dădeà să desfacă cu botișorul și pestelcuța cu viorele.

— Uite colo, nu cumva ai poftì să-mi papi și florile din pestelcă? Stăi, că te învăț eu, nene-mielușor, să-mi fi cuminte și să nu-mi mai papi de altă dată floricelele!

Elenuța dupăce urechiase pe mieluț, îl legă de-o tufă cu cordeluța desnodată de paneraș.

Mieluțul începù a se smâncì, a behăi dureros, a bate cu labele în pământ — dar nu erà chip de scăpare.

— Așa-ți trebuie, nea-mielușor, dacă nu ești cuminte și nu te porți frumos!...

Elenuța răsturnă florile din pestelcuță în paneraș și o pornì spre casă. Mieluțul văzându-se rămas singur, legat de tufiș, începù a behăi mereu după dânsa.

Fetița la început să făcù că nu-l aude, dar apoi se opri pe loc și întorcându-și capul înapoi, ii se făcu milă, când văzu pe nea-mielușor că să sbate așa de tare de dă să rupă panglica.

Se apropie de mieluț cu pași mărunței și-i grăi:

— Nu mai plânge, nea-mielușor, iată îți dau drumul, dar de altă dată să fi cuminte, și să nu-mi mai papi viorelele!...

Pe când Elenuța deslegà mieluțul el îi lingeà mânușițele, ca și când ar vreà să-i ceară iertare.

Într'o fugă o porniră amândoi spre curte.

— Mamă, mamae, mămăică ... uite ți-am adus viorele, strigă Elenuța zărind pe maică-sa, care în aceeaș clipă erà s'o chieme la masă. — Numai că nea-mielușor mi-a păpat un paneraș de viorele!...

— Lasă, puica mamei, că de azi încolo n'are să ți-le mai pape.

* * *

Soarele dădeà într'apus. Fetița preotesei se jucase toată după-amiaza cu nea-mielușor. Îi gătise o salbă de flori numai din toporași, brebenei, stelișoare, clopoței, viorele și ciubotica cucului, pe care i-o aninà de gât, iar de floare la ureche îi puse două mlădițe de cireș. Mieluțul erà gătit ca de sărbătoare ori de nuntă, — nu știà, sărăcuțul, ce sfârșit îl așteaptă în curând.

Pe când Elenuța împodobise mieluțul în straiuri de flori, maică-sa o strigă:

— Elenuțo-o-o, hai la mama, iute, iutișor ...

Ea într'o clipă porni la fugă împreună cu mieluțul.

— Vin' la mama, fuguța, vino puica mamii, vino... Elenuța deschise portița livezii, iar pe lângă ea se furișà și nea-mielușor, pe care nu-l lăsă niciodată în ograda bisericii. De aceea fetița îi strigă:

— Nea-mielușor fă-o înapoi în livadă.

— Lasă-l, mamă, și pe mieluț.

— Aha, vrei să vezi cum l'am gătit cu flori? Uite cât e de frumos!

— Bine, maică, bine, — că deacum n'ai să-l mai gătești ...

Fetița făcù niște ochi mâhniți și privì cu nedumerire în ochii mamii, nepricepându-i gândul.

Mieluțul priveà liniștit și cu blândețe în ochii stăpânei, de par'că întrebà, ce rău i-a făcut de vreà să-i curme așa de curând zilele?

Și așa pe neștiute se apropie de Elenuță în această clipă de tristă presimțire, gudurându-se pe lângă dânsa și milogind îndurare. In aceeaș clipă fetița zări pe moș Gheorghe că vine spre ei cu un cuțit mare în mână. Copila pricepând că trebuie să se despartă de nea-mielușor, începù să plângă amar.

— Nu plânge, puica mamei; mieluțul n'a fost cuminte și de aceia l'om tăià. Are să-ți aducă moș Gheorghe altul mai frumos și mai cuminte care n'are să-ți mai pape viorelele!

— Nu vreau, mămăică, nea-mielușor e al meu; eu nu-l dau nimănuia. Eu nu vreau altul, — nea-mielușor de acum are să fie cuminte, rosti fetița cu lacrimi în ochi și apropiindu-se de mieluț, îl întrebă:

— Nu-i așa, nea-mielușor, că deacum ai să fi cuminte? — Și drăgălașul dobitoc priveà cu atâta blândețe în ochii ei plânși de par'că spunea: »da, am să fiu cuminte!«

Apoi fetița îl cuprinsă de gât cu amândouă brațele și de-abeà puternica mână a lui moș Gheorghe o putù desprinde de mieluț, care behăià așa de tânguitor. Pe când moș Gheorghe dădeà să ia în brațe mielul și să-l ducă în livadă de-a'l înjunghià, Elenuța se mai repezì încă odată să mai sărute pe nea-mielușor pentru data cea din urmă.

Mieluțul priveà trist în ochii îndurerați ai Elenuței, care se istoveà de plâns, și pe când îl cuprinse să-l

sărute, de asemeni și nea-mielușor o lingeà pe buze și pe mănușițe. — Așa și-au luat rămas bun.

Maică-s'a în urmă luă pe fetiță în brațe și-o duse în odae. Când biata copilă auzi sbiarătul mieluțului înjunghiat, se sfâșià de durerea mieluțului așa de iubit și-l strigă mereu pe nume:

»Nea-mielușor, nea-mielușor!«

Dela Bistrița.

La Paști.

Pe codru vântu 'nfuriat
Îl iartă, — și-i dă pace;
Iar valul vecinic sbuciumat
Cuminte-i azi și . . . tace.

E milă soarelui de flori,
Co rază le trezește,
Desprinde vălul de ninsori
Și chipul li vrăjește

Un cântec blând răsună 'n crâng
Curmând mereu tăcerea,
Mă 'ndeamnă firea să nu plâng,
Să-mi uit de-acum durerea!

Din ochii veseli curg zimbiri
La viață doar te 'mbie . . .
În taina molcomitei firi
Hristos din morți învie! . . .

Dela Bistrița.

A d a m.

Alungat din dulcea țară
În surgun trist rătăcesc
Și 'n sudoarea feței mele
Pânea neagră mi-o muncesc.

Lanul meu e ars de soare,
Plin de petre și de spini;
Roua lacrimelor mele
Picură pe mărăcini.

Și sudoarea feței mele
Curge pe ogor uscat,
Ca sămânța să 'ncolțească
În sudoarea, ce-am vărsat. —

Surgunit din țara păcii
Lungă luptă-i viața mea...
Vai! și fiii mei deacuma
Se vor naște spre-a luptà.

Crâncen e să lupți cu-un tigru,
Crudă luptă-i cu un leu;
E mai crud și crâncen însă
Să-te lupți cu trupul tău.

Mintea trage sus spre ceruri,
Trupul trage la păcat:
Ține frâul strâns, Adame,
Strânge frâul ne 'ncetat!

... Unde ești, o dulce țară?
Dulce Eden, unde ești?
Ah! la poarta ta vibrează
Spada 'n brațe îngerești!

Ioan Ferenț.

Primăvară.

O pajiște fragedă ursită a fost în primăvara asta să urzească și să țese cu iarbă verde toată întinderea, din capul satului până în Mureș. O pajiște bogată și moale, potrivită boboceilor.

Și pajiștea asta e vicleană de minune! Se învălește cu raze curate de soare, se împodobește cu bobocei aurii, apoi se gudură pe lângă inima sărmanilor băieți ca un pisoiu; — și tot ar mai încercà cineva să-i țină acasă? Și-a găsit-o!

Roua încă n'a sorbit-o soarele, și Ionuț al Măriei se și ivește pe marginea dinspre sat. Cu capul gol, în cămeșuță albă și desculț. Ei, dar ținuta lui strengărească plătește o lume: se proptește într'un băț subțirel, iar biciul cu codoriște frumos încrestată se'ncolăcește în văzduh. Eșise să păzească un gânsac, doua gâște și un pumn de bibilici. Slujbă grea, nu glumă!

Ionuț e fălos. A ieșit doar cel dintâiu cu cârdul lui de gâște. Biciul lui, bățul lui deabunăseamă n'au seamăn. Apoi bibilicii? — stropi mari de aur risipiți pe un câmp verde. Și tot să nu fie fălos?

Dar i urît. N'are cu cine să schimbe o legănată de vorbă. Măcar ieri ce bine și-a petrecut. Erà el, Gligoru Sandului, Gheorghica lui Goga, Marinu Ilioaei și Niculița Popii. De-ar nimeri odată! Dar nu se zărește nimeni. Și e silit să se uite la bibilici. Uite, cel dela margine! Prinde un firicel de iarbă tocmai pela mijloc. Cum zmâncește!... odată, de douăori, de treiori,.... nu se rupe. Încă odată!.... Bată-l, să-l bată! A picat în coadă. — Și un zimbet îi scapă lui Ionuț de pe buze. — Dar bobocelul se năcăjește rău. Aleargă supărat și cătrănit la mamă-sa să i-se jeluiască. Nu are să plângă?, — se'ntreabă Ionuț în mintea lui. Nu! — doar uite, ce gureș e. Cu câtă dragoste își încovoaie mamă-sa grumazul și-i șoptește, și-l îmbărbătează.

Hop! E primejdie. Gânsacul, — care mai înainte ciupărà împăcat iarba, și numai arareori își înălțà capul să cerceteze împrejurimile, — acum drept, răsboinic, scrutează depărtarea... Un strigăt sfâșietor vestește, că se apropiu prietini și nu dușmani. Iar gânsacul s'apleacă galeș să povestească ceva soaților despre cei ce vin.

— U-u-a, măăi Ioonuuț! — chioti un alt glas argintiu. Erà alui Niculiță.

Amândoi acum sburdă de veselie. Sânt doar de-o samă, și-i leagă strâns deolaltă aceeaș copilărie, senină, caldă.

— Dăm?

— Să vie numai și ceilalți, răspunde Ionuț.

Abià apucase să isprăvească vorba, au și început să-i lămurească glasurile celorlalți, că n'au să mai aștepte mult. Într'adevăr de pe toate ulițele marginii aceleia de sat curgeau cârdurile de gâște vesele, în urmă cu păstorii lor. Toți cu aceeaș sănătate pe față, aceeaș sburdare în căutătură, cu acelaș viers de argint. Toți au bețe subțirele, și biciuri cu codoriște învrâstată.

— Haideți măi, de-apurecatele!

— Haideți! — răspund toți într'o năvală.

Se pornesc bucuroși. Ca la o zvârlitură bună, pe o dâlmuță se așază în șir oblu. Cel din fruntea șirului, Gligor, ia bățul, îl prinde de-un capăt, se pitulă pe-o coastă, apoi cu mâna'ntinsă ridică bățul, îl trântește de câtevaori să vadă, de e destul de tare pământul, și destul de elastic e bățul; când a găsit locșor potrivit îl mai ridică înc'odată, apoi îl trântește vârtos la pământ. Bățul izbit cu putere fuge, năvălește în capete. Tot așa face fieștecare. A căruia ajunsese mai departe e vătavul, iar a căruia e mai aproape e sluga. Sluga stringe bețele, vătavul îl purecă.

— Gheorghică, ești slugă.

— Ionuț, tu ești vătav, strigă vesel Marin. — Ei adecă țineau totdeauna laolaltă.

Gheorghică aduce bețele, apoi fără să zică un cuvânt, rușinat se pune la pământ, se strânge ghem, își acopere fața, și așteaptă. Ionuț ia toate bâtele, le prinde cu amândouă mânile, și-l freacă fără milă pe șira spinării întrebându-l:

— Câți pureci te mâncă?

— O sută!

Îl mai treacă odată și mai puternic:

— Câți te'nghimbă?

— O mie!

— Așa să fie!

În urmă trebuie să gâcească care bâtă a cui e. Dupăce au isprăvit și cu asta, jocul se începe din nou.

Sărmanul Gheorghică! — trecând la locul lui de zvârlit abià poate să-și înădușe o lacrimă, un sughiț, care cearcă să-i rumpă coșul pieptului, nu de durere, dar de rușine.

*

Și soarele îi poleiește pe toți deopotrivă cu darul razelor sale.

„Viață le-a dăruit".

Întrebatu-te-ai cititorule, care este lucrul, ce dă putere celor ce sufăr? Înțeles-ai ce face pe paraliticul, cela ce își târește zilele cerșind. să nu-și puie capăt vieții? La mulți desigur contribuie acel contact vital, la joie de vivre a gutosului lui Zola; dar atât nu e destul.

Sunt nenorociți, cari nu pot simți absolut de loc bucuria de a trăi. Închipuiți-Vă un paralizat, chinuit de suferințe fizice și persecutat de ai săi. Ce plăcere poate el simți dela viață? Nimic nu-l poate împiedecà a-și pune capăt vieții, afară numai de credința, că sufere spre a ajunge la țelul mult dorit al unei alte vieți mai fericite.

Dar nu se simte mai bine acest adevăr decât de oamenii, cari prin mintea și temperamentul lor sunt chiemați a conduce viața popoarelor. Nu este viață mai amărâtă, ca viața omului public. Pentru cei mai mulți inseși acele nimicuri reprezentative, de cari îi invidiează mulțimea, sunt adevărate suferințe.

Pentru toți însă atacurile nedrepte vrășmășia potrivnicilor, nesuccesele, nerecunoștința lumii sunt păhare otrăvite, din cari sunt siliți să guste.

Și azi, între oamenii aceștia sunt mulți, cari sunt lipsiți de mângăierea credinții. Și amară este pentru aceia cupa suferințelor. Când sunt bârfiți, ei nu se pot mângâià cu aceea, că Mântuitorul i-a asigurat de ferici-

rea celor ce flămânzesc și însetoșează de dreptate. Când nu pot realizà bunele lor intențiuni, ei nu cred, că se vor bucurà de fericirea celor isgoniți pentru dreptate. Când soartea îi răpune, când cei pe cari i-a ajutat îi ocărește, când norodul nerecunoscător îi gonește, zicând tot cuvântul lor împotrivă-le; oamenii aceștia necrezând, că plata lor este în ceriuri, desnădăjduesc.

Și au săracii de ce să desnădăjduiască. Nimic pe lume nu e mai dureros, decât să spui adevărul și să nu fii crezut, să faci binele și să treci de rău făcător, să te jertfești pentru neamul tău și ai tăi să-ți dea cu măciuca în cap. E oribil, că nu este om, care de bună voie, adăstându-se la așa ceva, ar intrà în luptă; numai Hristos pentrucă era Dumnezeu a făcut aceasta.

Urmașii lui, creștinii, deși oameni, găsesc în pilda Mântuitorului mângăiere, de câteori răutatea lumiii îi atinge; desigur ei nu pot ajunge perfecțiunea dumnezeirii, dar din mila Domnului ei pot găsi în sufletul lor destulă mângăiere, când se judecă, că au vorbit ori au lucrat bine.

Și dintre oamenii publici, numai adevărații creștini au suportat cu resemare și fără șovăire loviturile vieții politice.

Napoleon la Sant-Elena, pentru a rezistà suferințelor sale, a avut nevoie să aibă pe Domnul lângă el: acest geniu a cerut dela englezi un preot, care să-i slujască sfânta liturgie. Suferințele morale și fizice ale Împăratului le-a vindecat, mai mult decât ori-ce, preotul italian, care săvârșia sfânta jertfă pentru prizonierul Europei.

Mângăierile, ce dă omului credința, nu se pot înșirà aici, destul, că putem asigurà că cel fără credință nu e capabil să birue răutatea lumii.

Credinciosul singur, rob ori stăpânitor, poate birui lumea, căci el are sub ochi pe Iisus Hristos, care prin înviere cu moarte pre moarte călcând, celor din morminte vieață dărnitu-le-a

În mormintele, în cari lumea așează pe cei, ce vor binele și adevărul, Hristos dă vieață, fiindcă Hristos a înviat!

București 1910.

Mariu Theodorian.

Cântec.

Se pierde și raza din urmă
În lumea sclipirii de pară
Și vine cu freamătul dulce
Povestea iubirii de seară.

Cântarea duioaselor frunză
Cu șoapta 'nsărării să 'ngână
Și dorul mă duce departe
Și jalea mi iarăși stăpână...

Sănină din vremuri de-odată
Dragostea jalea-mi alină —
Și visuri mă farmecă iară
Și 'n sufletu-mi doruri suspină.

. . . . . .

Cerească și tainică vine
Vrăjirea de seară din stele —
Și luciul sclipirii de aur
Se 'ngână 'n visările mele.

V. R.

Situațiunea bisericii catolice în Rusia.

Guvernul rusesc începe din nou a restrânge »libertatea presei« — a constrânge »libertatea cultului« și »confesiunii« — ce de altmintrelea fuse proclamată prin decret împărătesc în urma războiului ruso-japonez.

E cunoscut, că în puterea acelui decret zeci de mii de aderenți ai pravoslavismului se întoarseră în sinul bisericii catolice. Și se convertiră nu numai Rutenii, foști cândva uniți, mai apoi rusificați și pravoslăviți cu cnuta, ori amenințați de guvern cu surgunirea în Siberia ori cu ștreangul în citatedelele închisorilor — în caz de nu se muscălesc, — ci se convertise și un număr considerabil din elită rusească, din cei mai de frunte diregători guberniali. Asta o dovedesc statisticele tuturor consistoarelor ortodoxe din Rusia.

Ministerul [1]) rusesc de interne posede o acurată statistică a persoanelor trecute la catolicism din 17 April 1905 — 1 Ianuarie 1910. După statistica ministerială au părăsit pravoslavismul 233981, din cari 168459 în Polonia rusească, iar 65522 în cele 9 gubernii din Rusia.

În fața miilor de convertiri momentane, la ordinea zilei, clerul ortodox îngrozise. Dar nu atât îi îngrozi colosala pierdere a credincioșilor, ori catolicizarea nenumăratelor parohii cu păstori cu tot, — cât mai mult teama, ca în momentul de față să nu se nărue temeliile putrede ale pravoslavismului, ce fuse atât de zguduit de forța catolicismului.

Și e lucru remarcant, că întreaga presă rusească, nu numai că nu puse cuvânt de apărare în cauza ideii ortodoxe, — ori în chestia panslavismului, ci aceiaș presă, odinioară atât de dușmană catolicismului și atât de rău dispusă față de papism, porni o teribilă polemică cu biserica pravoslavnică cu clerul ultra-conservatist și arhi-fanatic — dovedindu-le, că-s niște »*morminte spoite, pline de putregai*«. Și asta luptă înverșunată a presei se întorceà — bine înțeles — în favoarea ideii și cauzei catolice.

Iar din acele zilnice convertiri, presa luà puternice și convingătoare argumente, că nu interna convingere religioasă susține și apară pravoslavismul, ci numai fanatismul cu forța lui brutală. Astfel, când s'a dat conștiinții naționale libertatea de a gândi și de a crede, conform convingerilor personale, — s'a arătat în deajuns — spre rușinea bisericei și societății rusești — că mii și mii de conștiinți erau silite să creadă și să gândească altfel, după cum li dictà propria conștiință. Presa ajunse să prorocească, că, ori mai curând — ori mai târziu, trebuie să vină vremea nouă cu curentele ei moderne, de progres, de lumină, de adevăr, și în vechea Rusie; să desmorțească și să învie societatea rusească din actuala stagnațiune, și să răstoarne ideile și teoriile învechite ale unui cler intolerant și fanatic și ale unui guvern retrogresiv și ultra absolutist [2]).

Acel curent anti-clerical îl simțirăm și noi în România, tot pe aceiaș vreme, pe când presa română desvălià păcatele sărmanului cler românesc [1]).

În Petersburg, în vara anului 1908, se ținù mare Sinod, în care Primatul împreună cu toate prelaturile ierarhiei greco-orientale din Rusia desbătù chestia convertirii, întemeiând legi și canoane, cu scop tendențios, doar numai de-ar puteà oprì în sinul bisericii mântuitoare (sic!) sumedenia candidaților ce îmbrățoșau biserica catolică, care-i duce la vecinică pierzare [2]). (sic!)

Luară chiar măsurile cele mai grave pentru a înlăturà cazurile atât de dese de apostazie (!), dând timp de lungă răsgândire, de probare, — de rugăciune tuturor ce voiau să părăsească maica biserică pravoslavnică.

Numai că spre norocul neoconvertiților acele legi făurite de sf. Sinod nu fură întărite de Țar!

Azi însă guvernul constrânge și îngreuiează cazurile de convertire și aprobează propunerile sinodului, mai deunăzi respinse. Nu de mult senatul rusesc (Duma) dădù alt decret, ca toți convertiții, cari nu vor fi înștiințat consistoarele lor respective, pentru a fi eliminați din numărul credincioșilor pravoslavnici, — până la 1 Ianuarie 1910, să fie considerați ca aderenți ai pravoslavismului. Iată unele puncte:

1. Oricare pravoslavnic, care se căsătorește cu o catolică (idem vice-versa) *eo ipso* partea catolică trebuie să treacă la ortodoxism.

2. Preotului catolic e absolut interzis de a cununà pe miri de confesiune mixtă, adecă pe un pravoslavnic cu o catolică — sub pedeapsa de a pierde slujba parohială plus amenda.

3. De asemenea preotului catolic e interzis de a botezà catolicește pe un copil pravoslavnic, ori de a consimți și colaborà la convertirea copiilor minori sub aceiaș pedeapsă.

Și se înțelege dela sine câte greutăți nu făcură consistoarele rusești neoconvertiților, cari voiau să-și legalizeze formalitățile prescrise de guvern!

Și cazurile, spre a arătà cu câtă barbarie nu execută guvernul asemenea legii și cu câtă severitate nu pedepsește transgresiunile legii — sunt prea multe.

Iată, preotul catolic Zienkiewicz numai că a cununat pe pravoslavnici cu catolicii, cari mai înainte fuseră tot pravoslavnici; ori p. Romanowski că a primit în sinul bisericii catolice pe o copilă și fiindcă a botezat un copil pravoslavnic — fără cea mai mică comentare — au fost depuși din oficiul parohial și puși la grozave amende [3]).

Iar jalbele lor au fost respinse de judecătoria din Vilna și curtea de apel din Petersburg.

Guvernul devine intolerant și față de ordurile religioase, pe cari nu de mult li primise, — iar azi, de teama propagandei, le expulsează ori le confiscă bunurile mănăstirești. Toți religioșii din Galiția, cari în puterea decretului guvernial redobândiră vechile lor mănăstiri și biserici, până în 5 Maiu 1910 trebuie să părăsească teritoriul

---

[1]) Cfr. revista polonă »Nowy Dzwonek« Kraków, 1910. Nr 6.

[2]) Cfr. gazeta »Novaja Vremja« Petersburg, 1908. Nr. 28 - 39.

[1]) Cfr. »Neamul Românesc« din 1908.

[2]) Cfr. articolul din gazeta polonă: »Czas« din 1908. Mai Kraków. (Dări de seamă asupra sinodului rusesc din Petersburg).

[3]) Cfr. »Gazeta Koscielna« (foaia bisericească) Lemberg 1910. Nr. 11.

rusesc, iar bunurile lor trec iar în domeniul statului rusesc. Așa bună oară PP. Franciscani Conventuali din Galiția, cari după multe greutăți recăpătară vechiul lor convent din Lagievniki (târg în Polonia rusească), se reîntorc iar în provincia galițiană; PP. Dominicani, cari începură clădirea bisericii din Petersburg, — acum o întrerup, lăsând construcțiunea pe seama episcopiei catolice din localitate; PP. Capuțini nu pot primi anual decât un singur noviț, etc. etc., nenumărând expulzarea călugărițelor catolice și distrugerea institutelor sale filantropice.

Și pecând guvernul muscălesc ia atât de aspre și grave măsuri în contra propagandei catolice, pe atunci protejează și concede toate privilegiile posibile noilor secte, de curând ivite în Rusia. Sectele, cari s'au declarat dușmanele catolicismului, sunt o armă, o unealtă potrivită, cu care guvernul surpă și combate papismul.

Pomenesc mai întâi secta »*Mariaviților*« [1]), pe care o închiegară acum câțiva ani niște preoți întunecați și rătăciți, s'a desvoltat până în prezent uimitor — bine înțeles — sub protectoratul guvernului. Azi se naște între dânșii o dezbinare. O seamă din preoții Mariaviți trec la »vechiul catolicism«, (și prin asta se căsătoresc); o seamă iar, din motivul avanzării, se înclină spre pravoslavism.

Altă sectă, de asemeni bine văzută de guvernul rusesc, care de două luni încoace agitează societatea întreagă din Polonia rusească și prin conferințele lor turburează pacea atâtor conștiinți, — e secta »*Adventiștilor*« [2]) — sosită din Wașington, care predică curânda sosire a judecății din urmă și sfârșitul lumii.

În toate dogmele lor se basează exclusiv pe Biblie ca și protestanții, cari o interpretează fiecare după capul lui — »*quot capita, tot sensus!*«

Numărul aderenților sectei se urcă până la 100.000, care număr crește îngrozitor din zi în zi.

Ba mai trebuie de zis, că însuși guvernul rusesc întreprinde o teribilă propagandă de ortodoxire prin Rutenii din Galiția. Spre acest scop nu cruță sume enorme de bani, cu cari întreține anumiți factori, (chiar și din preoții uniți ruteni din partidul moscalofil!) Spre a desbină pe Rutenii uniți cu Roma. Iată ce scrie gazeta ruteană (ucraină) »*Kuslan*« din Lemberg:

»Unii din clericalii noștri ruteni, dar din partidul moscalofil (nu ucrain!) fac propagandă pravoslavnică, ținând masselor poporene conferințe și predici tendențioase, de caracter anti-catolic, sub masca de înfrățire a duor neamuri dezbinate — rutean și rus. Am înțelege pe frații noștri moscalofili, că de dragul ideii panslaviste ar vreà să treacă politicește sub sceptrul rusesc, dar nu-i înțelegem, de ce prin asta vreau să ne muscălească din nou! Alta-i chestia de naționalitate, alta de confesiune!«

Drept aceea Excelențele Lor Mons. Șeptițki, Mitropolitul rutean al eparhiei de Lemberg, cât și Mons. Cechovici, Episcopul rutean al eparhiei de Premislia, au dat niște epistole pastorale clerului lor respectiv, îndemnându-l părintește, să nu semene neghină în ogorul lui Hristos. — și amenințându-l — în caz contrar — cu depunerea și excomunicarea. Dar glasul păstorilor pare că nu află răsunet în inimile preoților mituiți de guvernul rusesc, iar situațiunea politico-religioasă a Rutenilor din Galiția devine din zi în zi mai critică, mai agravată.

Din toate acestea resumăm, că guvernul rusesc în urma războiului ruso-japonez aflându-se în momente de agitațiune, de revoltă, fu silit să facă unele concesiuni în privința ideii confesionale ori libertății presei, pentru a liniști massele răsculate. Dar azi, când revoluțiunea s'a potolit, guvernul își revocă rând pe rând concesiunile de odinioară.

Azi, guvernul nou (Duma) cu oameni noi se ia după aceleași apucături vechi și mână mai departe politica veche, zdrobind cu fanatismul și intoleranța, cu absolutismul și forța brutală tot ce nu-i de acord cu ideia panslavismului universal.

Va trece încă multă apă pe Volga, până când Rusia se va puteà numărà prin țările pe deplin civilizate, cu formă constituțională de guvernament! Dar până atunci rămâne adevărată zisa Românului, că *„lupul își schimbă părul, dar năravul ba!“*

Dela Bistrița.

M a m e i.

Când doinește-al sării freamăt
In al zilei asfințit,
Cătră Tine, scumpă Mamă,
Sboară gându-mi ostenit.

Și când stelele din ceruri
Blând privesc spre muritori,
Când din culmele albastre
Pică roua peste flori;

Eu Te văd atuncia, Mamă,
Cum privești spre fiul tău:
Ochii Tăi ca doi luceferi
Varsă raze 'n drumul meu.

Și iubirea-Ți se coboară
Peste mine liniștit,
Cum se lasă-a verii rouă
Peste crinul adormit.

Când în dulce cânt de mierle
Sună-al codrului cuprins,
Și din munți să 'nalță falnic
Al luminei crai ne 'nvins;

Eu Te văd atuncia, Mamă,
Cum la-icoană m'așezai
Și cu mâni împreunate
Dulci cuvinte îmi șopteai.

Ruga mea nevinovată
Se unià cu ruga Ta
Și cu-a mierlelor cântare
Sus spre ceruri se 'nălță.

Ș'atunci dragostea-mi șoptește,
O cunună să-Ți compun
Și 'n vibrarea lirei mele
Peste fruntea Ta să-o pun.

Ioan Ferent.

Momente literare.

Puteri avem destule și noi aici, în Ardeal. Cu toate acestea se scrie foarte puțin. In răstimpuri foarte mari răsare, sfiicios, câte un volumaș, mai mult sau mai puțin pretențios, de poezii sau de nuvele. Ne gândim la literatura ușoară a acestor 2—3 ani din urmă. Trebuie o mare sforțare, ca să-ți aduci aminte de ce s'a scris și de cine. Incepi să numeri pe degete volumele și te trezești, că ai — dacă nu te înșeli — mai multe degete la mâni, decât cărțile apărute.

Dacă nu mă înșel seria acestor doi ani din urmă o încep poeziile, împrăștiate într'un volumaș mic, ale lui Emil Isac din Cluj. Inspirațiile pretențioase ale unei minți sdrențuite de înrâurirea tuturor curentelor la modă în literatura apuseană.

Altă carte de literatură ușoară nu-mi aduc aminte să ne mai fi dat cineva, până în vremea din urmă. Dșoara Ecaterina Pitiș și-a scos poeziile dsale în București, și tot acolo dl Goga volumul său de poezii mai nouă: „Ne chiamă pământul.“ Ambele de o valoare literară netăgăduită. Primele prin spontaneitatea inspirației, prin delicateță și căldură sentimentului, prin seninătatea cuceritoare și prin curgerea nesforțată a frazei; calități pe cari nu le întâmpinăm aproape la nici una din poetele noastre. Volumul dlui Goga deși nu atinge alte culmi, decât cele atinse în volumul prim, — și deși ne dă repetiri dese, jignitoare, de fraze și nu arareori de idei, — totuși e un eveniment literar.

Tot numai în vremea din urmă dăm de volumele de nuvele ale dlui Agârbiceanu, apărute și acestea dincolo. Scoase amândouă la Vălenii-de-munte, în tipografia dlui Iorga, unul poartă titlul: „In clasa cultă“, cest din urmă, apărut mai în lunile trecute: „Două iubiri“. Părintele Agârbiceanu fără îndoială se impune tot mai mult și la noi și de dincolo. Singur numai Sadoveanu poate realizà în privința productivității și a varietății subiectelor cu acest povestitor ardelean. Tot dânsul o să ne facă și cea mai nouă surpriză literară: alte trei volume de nuvele ce o să apară nu peste mult, două în editura Minervei și unul, mai mic, în o altă editură

Pe lângă o sforțare îmi aduc aminte de Gașpar cu romanele sale istorice răsărite tot sub protectoratul literar al dlui Iorga, și de L. Bolcaș cu alt roman istoric, aparut cevaș mai înainte. Si cu acești romanțieri, pe cari îi pomenesc fără să fi avut răbdarea să-i pot ceti, să încheie literatura beletristică a noastră, a ardelenilor, în acești câțiva ani din urmă.

Mai spornică cevaș, deși nu totdeauna mai prețioasă ca valoarea, ni-se prezintă literatura științifică-didactică. In cărțile de școală pe cari ni-le dă Blajul, Sibiiul și Brașovul, pe lângă puțina originalitate, găsim multă imitație străină și prelucrări neîndemânatice ca limbă și ca metodică. Intre cărțile didactice se ridică pe primul plan, ca originalitate, ca sistem și ca limbă românească, dogma în patru volume a celui mai nou și mai tinăr dintre canonicii Blajului, Dr. Vasiliu Suciu. Tot dânsul ne dă mai proaspet și o broșură, în care vorbește cu mult temeiu și pricepere, despre raportul dintre religie, știință și societate.

---

[1]) Cfr. revista polonă »Nowy Dzwonek« (clopotul nou). Kraków 1910. nr. 7.

[2]) Cfr. revista polonă »Swiat« (Lumea). Warszawa 1910. nr. 9.

Între cărţile de ştiinţă, destinate publicului şi nu şcolii, în locul prim trebue pusă monografia mitropolitului Şaguna, de Dr. I. Lupaş. Deşi avem un membru în secţia istorică a Academiei, pe fie iertatul Mangra, totuş acest tinăr istoriograf prin calităţile ce le are, e — după moartea lui Bunea — unicul istoric de profesie, cu făgăduinţe frumoase pentru viitor, al Ardealului.

Afară de câteva broşurele politice, ca „Politica Românilor din Ungaria", apărută în Bucureşti şi „Populus Verbőczianus" retipărită din „Tribuna", afară de monografia Sălagiului şi de impresiile de teatru ale lui Z. Bârsan nu-mi mai aduc aminte de altele.

Şi aici trebuie să ne oprim. Aici se încheie, în mare, literatura de volume a noastră, a ardelenilor. Se poate să mai fie şi altele, dar nu-mi aduc aminte de dânsele.

Săraci în literatura de volume, se pare că suntem cevaşi mai bogaţi în literatura de ziare şi de reviste. La olaltă avem vre-o 20; — vre-o 11 ziare politice şi vre-o 8 reviste literare şi ştienţifice.

„Lupta" din Budapesta, în care se face politică câtă vreai şi literatură de mântuială, îşi dispută duşmăneşte cu „Tribuna" dela Arad, întâietatea în ziaristica noastră. Pe lângă toate protectoratele „naţionale" ale clubului deputaţilor noştri şi maşinile cu „Dampf" ale dlui Birăuţiu, totuş „Lupta" dsale stă mai jos ca consoarta dela Arad, şi ca politică şi ca literatură. „Lupta" de cele mai de multeori îşi şcartează foiţa; când o are o umple cu traduceri rele sau cu „opşagurile" vreunui redactor şi guraliv şi uestatornic. Condeie cu reputaţie nu are angajate stabil. Scrie Slavici, când şi când, articoli politici pe cari îi simţi că sunt plătiţi. Goga a scris în câteva rândufi lui i-a servit, nu de mult ca Rozinante în contra lui Iorga. In redacţie, ca muncitori interni, despre doi poţi zice, că au calităţi de scriitori, ceialalţi muncitori simbriaşi. Jidănaşii, dupăcum am înţăles, încă nu lipsesc.

„Tribuna" din Arad ni-se prezintă în condiţii cu mult mai bune; şi ca formă şi ca material politic şi literar. Foiţa e bine purtată. Articoli de informaţie literară scrie Il. Chendi care, deşi are unele calităţi urgisite, totuşi e unul dintre cele mai agere şi mai ecvilibrate spirite în literatura noastră. Bucăţile literare din foiţă sunt alese bine; — traduceri din scriitorii străini mai însemnaţi sau bucăţi originale de scriitori buni.

Are o mulţime. de corespondenţi în toate părţile, chiar şi în străinătate. — Articolii politici principiar — trecând peste unele mici inconsecvenţe de tactică — sunt scrişi bine şi temeinic — Are o redacţie internă adjustată, ca puteri, cu mult mai bine decât „Lupta". În şirul colaboratorilor externi intră prin admirabilul articol despre Mangra şi Oct. Goga. Cu puterile ce le are, cu consecvenţa principiară ce se nizueişte s'o păstreze şi cu îmbunătăţirile technice pe cari le face rând pe rând, acest ziar e cel mai bun la noi.

„Gazeta" dela Braşov îşi mână zilele cum poate, mai mult rău ca bine. — Indată după moartea lui Aurel Murăşanu, apucată pe mâni prea tinere şi neesperte, începuse biata să debiteze la inepţii juvenile, în cari nu arareori sufla vântul unui decadentism rău înţeles. Şi ar fi dat iute de mal, dacă nu s'ar fi făcut schimbări în personalul de redacţie. In locul lui Sever Dan, tinăr cu aptitudini de ziarist de altfel, dar cu puţină esperinţă de vieaţă, a venit Silvestru Moldovan, sub care „Gazeta" începe iarăşi să-şi revină.

Celelalte ziare o mână iarăşi cum biată pot. In vecinică hârţuială cu abonaţii — puţini şi aceia — cari nu plătesc regulat, şi într-o jignitoare sterilitată de material bun politic şi literar.

Dintre redactorii ştiuţi, cari se înşiruie în jurul acestor ziare, unicul ziarist de profesie, cu o cultură universală, e Branişte dela „Drapelul".

Foile pentru popor, în numărul abonaţilor se pare, că o mână cevaş mai bine. „Poporul Român" din Budapesta, deşi astăzi este o forfecătură de prost gust a „Luptei", aveà pe vremuri la vre-o şase mii de abonaţi. Ne place a crede, că astăzi nu are atâţia.

„Foaia Poporului" dela Sibiiu, cu depărtarea la „Gazetă" a dlui Silvestru Moldovan, a ajuns sub îngrijirea dlui George Stoica, unul dintre cei mai de seamă dintre scriitorii tineri de dincoace şi ca nuvelist şi ca ziarist. Credem, că acestei foi nu-i merge rău.

Nici uneia nu-i merge aşa bine, ca „Libertăţii" dela Orăştie Nici unul dintre ziarele noastre nu are trecerea pe care o are aceasta. Numai în librăria noastră de aici se desfac la săptămână vre-o 60 ex., în vreme ce din cele de zi abia 10—15 ex. E o bună laudă aceasta pentru dl Moţa, care dă prin aceasta dovezi, că ştie ce să se scrie şi mai ales cum să se scrie pentru popor.

Tare nu ne putem făli nici cu revistele ce le avem.

„Luceafărul" dela Sibiiu e cel mai răspândit. Deşi are unele defecte de fond, ca bunăoară negligarea regretabilă a chestiilor noastre culturale, totuş ca revistă de familie e cea mai recomandabilă.

„Revista politică şi literară" din Blaj, deşi ca material întrece de cele mai de multeori revista sibiiană, totuş din cauza apariţiei prea periodice, la o lună odată, e puţin răspândită.

Un moment remarcabil: la ambele reviste contingentul cel mai mare al colaboratorilor îl alcătuiesc scriitorii de dincolo. Mai ales se observă aceasta la „Luceafărul", unde din vre-o 32 de colaboratori, abia vre-o 12 sunt de aici dela noi. Ca o dovadă, că chiar şi din ceea-ce se scrie aici, la noi acasă, o, bună parte ne vine dela scriitorii de dincolo.

Celelalte reviste, mai mult sau mai puţin de specialitate, trăiesc aşa şi aşa.

„Foaia şcolastică" din Blaj mai vegetează din mila redactorului şi a senatelor şcolastice, cari unele se mai îndură să o ţină cu abonamentele. Deşi aduce destul de adeseori lucruri importante, totuş se ceteşte foarte puţin şi din silă.

„Revista teologică" dela Sibiiu şi „Păstorul sufletesc"dela Şimleu vieţuiesc fără să se simţască, decât în cercuri foarte strâmte.

„Răvaşul" dela Cluj îl ţine numai ambiţia întemeietorului.

„Revista economică" şi „Munca", deşi foarte bune. mai ales aceasta din urmă, ca foi de specialitate, mulţi cetitori nu vor fi având.

„Foaia interesantă," suplimentul „Libertăţii" se pare a aveà cea mai mare căutare. E şi ieftină, 2 fil. exemplarul, şi e şi cu pricepere întocmită.

La atâta se reduce, în liniamente cam generale, întreagă mişcarea literară, în volume şi în foi, a noastră a ardelenilor, în vremea din urmă.

Sterili în volume, nu suntem mult mai productivi în literatura gazetărească. Cărţile apar foarte rar, iar foile tânjesc ca vai de ele, cu redactori de căpătuială şi cu un număr foarte restrâns de abonaţi. La un popor de 3 milioane, abia cetesc foi 30 mii, — spusă şi aceasta cu un optinism cam exagerat. Cu abonaţi puţini şi ingraţi, cari nu plătesc, foile noastre în cele mai multe cazuri, o mână foarte rău. Fără sprijinul moral şi mai ales material al publicului, nu se poate face gazetărie În lipsa acestui sprijin nu se scriu cărţi şi foile ce sunt nu pot să fie de seamă. In redacţiile celor mai multe dintre foi. nu găsim o singură individualitate de ziarist. Cele mai multe sunt încăpute pe mâna imberbilor neisprăviţi, cari neputând să facă o altă muncă, socotesc să se căpătuească în chipul acesta mai uşor.

În feiul acesta, cu gazetăria ce o avem, mai mult slabă ca bună, cu minimalul număr de scriitori buni şi de cărţi nouă ce ni-se dau, noi ardelenii am fi condamnaţi fatalminte la o moarte literară-naţională, dacă nu ne-ar întreţineà cu productele lor literare fraţii de dincolo. Norocul nostru e că, deşi politiceşte trăim aici literaricește trăim de dincolo.

Această întreţinere literară ce ne vine de dincolo, nu poate fi de altfel scuză pentru sterilitatea literară simptomatică, de care bolim noi ardelenii. Atâţa oameni de carte avem aici, atâta profesorime, şi totuş aşa de puţin se scrie. Dintre atâţa profesori pe cari îi are Blajul, Sibiiul. Braşovul, Năsăudul, Beiuşul, Bradul, Aradul, Caransebeşul, Oradeamare, Gherla găsim abia câţiva oameni de specialitate şi scriitori buni

Această lipsă îngrijitoare de individualităţi, de oameni de specialitate în sinul profesorimii noastre, credem. că nu se poate scuză în deajuns numai cu împrejurările nenorocite politice şi sociale între cari trăim aici. Vor fi ele, fără îndoială. şi motive de ordin material, cari vor fi stânjinind mult munca literară a multora, dar mai tare se pare a fi stânjinită această muncă şi selecţionare de forţe prin lipsa de idealism.

Petru Suciu.

Pe căi răslețe.

In visuri dulci adoarme codrul
Cuprins de vraja blând'-a serii,
Iar peste creastă-i tot mai tainic
Coboară undele tăcerii.

Cu glasul de privighitoare
Se stinge mulcom svonul firii,
Şi 'n sânul scump al gingăşiei
Adorm pe vale trandafirii.

Le-adoarme toate somnul dulce,
Sub ceriul clipitor de stele
Doar numai eu pe căi răslețe
Imi tremur cântecu'mi de jele.

»Harfistul«.

Crucea Domnului.

În istoria legii noui flamura ce fâlfâie în toate luptele, ce chiamă și strânge toate șirurile, semnul de vrajă care înflăcărează inimile și le conduce spre învingerea idealului, e crucea Domnului. Din urgisitul lemn al batjocurei, al pedepsei celei mai rușinoase, crucea a ajuns simbolul adorării și al veneraţiunei. Stropii din sfântul sânge al Domnului, prelinși pe lemnul crucii de pe Golgota, i-au dat acestui lemn cioplit în bardă străluciri de aur, străluciri de soare, i-au dat bogăție, preț mai mare ca a diamantului. In întunerecul cel mai adânc al patimilor, în noaptea chinurilor sufletești, în vârtejiul desnădejdilor crucea Domnului, de vreai s'o vezi, s'arată strălucitoare, chemându-te în înălțimile curate.

Sunt două cruci a Domnului. Crucea vieţii, și crucea morții glorioase, adecă a învierii. Căci moartea nu-i decât o înviere.

»Cel ce vine după mine să se lapede de sine și să-și iee crucea sa și să vină după mine«, zise Domnul vorbind de crucea vieții. Crucea aceasta e bătută de vânturi, e înegrită de ploi, dar lemnul ei, prin fiecare furtună ce trece, se oțelește, primește lustrul metalului. Căci ce însemnează a purta crucea vieții? Însamnă al urmă pe Hristos, a imită vieața lui. Însamnă a fi condus de gândurile, de principiile vieții Domnului, a arde de flacăra idealului, care a încălzit sfânta lui inimă, însamnă a lupta toată vieața, cum El a făcut, împotriva întunerecului, a răului, și a nu-ți părăsi principiile tale nici în strimtorile celea mai mari, nici făgăduinduți-se din partea lumii bunurile celea mai seducătoare. În imnul lui Mureșan »preoți cu crucea în frunte« nu va să zică altceva, decât oameni călăuziți de principii statornice, oameni convinși de măreția idealului ce urmează, oameni cari din frământările vieții au ieșit tari, învingători.

Această cruce a vieții, această luptă neîncetată pentru învingerea binelui în tine și în alții, are o însușire deosebită. Luată odată în spate n'o mai poți pune jos decât nimicindu-te pentru totdeauna. Lupta ce-o presupune purtarea crucii e așa de înaltă, așa de superioară, încât cercând să te scapi de povoara ei te faci dintr'una așa de neînsemnat și de ușorel încât vântul cel mai slăbuț te poartă în toate părțile, ca pe-un fulg.

Toate popoarele, pe lângă crucea individuală ce o poartă membrii lor, au și o cruce specifică a lor, națională. Pe crucea aceasta sunt scrise cu litere de foc idealurile unui neam, în lemnul ei sunt săpate în negru durerile de veacuri, din trupul ei mâncă aparițiile caracterelor josnice, rușinoase. După cum ești dator, ca om, să faci să strălucească idealul scris pe crucea vieții tale, tot așa ca fiu al unui neam ești dator să faci să se aprindă literile de foc, din cari se închiagă principiile de vieață a neamului tău. Și dacă te lupți o vieață întreagă să-ți speli crucea vieții tale în lacrimile pocăinții și a curățirii, trebuie să nu-ți uiți a mângâia, a lumina din cât poți durerile mari ale neamului tău. Și dacă cinstea ta de om îți cere ca din când în când să iei sabia să tai legăturile josnice, patimile urâte, ca să te poți ținea de simbolul crucii tale ce-ți luminează înainte, tot astfel cinstea ta de fiu al unui popor îți cere să depărtezi, să alungi, să desparți de trupul neamului toate caracterele acelea josnice cari rod, ca niște cari, în trupul crucii unui neam, pe care cruce trebuie să o păstrăm vecinic sănătoasă.

După cum nime nu poate schimba o învățătură a Domnului fără să-i întunece gloria crucii sale, fără să nu fie dujman a lui Hristos, tot astfel, în conducerea unui popor, nime nu poate să schimbe un principiu, o tactică de luptă, fără ca să arunce umbre întunecoase asupra steagului de luptă a acelui popor, fără ca să-i fie dujman.

O fi grea crucea vieții individuale, o fi grea crucea unui popor întreg. Dar nici de-o parte nici de alta greutatea nu-i motiv de-a părăsi lupta. Hristos zice: »celce vreà să vină după mine să-și iee crucea sa«. Dacă nu vreai, dacă te simți prea slab, iați în spate numai un mănunchiu de surcele, nu-ți lua toată povoara crucii. La condurea unui popor nime nu te silește. A juca aici rol mare nime nu ți-a poruncit. De nu te știi omul luptei neînfrânte, de nu simți în tine focul sfânt al *jertfirii până la sfârșit,* nu-ți întinde mâna după flamura sacră a conducerii, căci îți baţi joc de celea sfinte. Nu-ți deschide graiul, lasă-ți strălucirea crucii, de știi că odată va trebui să taci, nu lăsa să-ți bată inima dacă simți că inima aceea are numai puține bătăi. Rămâi dela început în întunerec, căci al întunerecului ești, și a eșì la lumină pentru tine nu însamnă altceva decât a-ți arde aripile în flacără, ca nemernicul flutoraș de noapte.

Ca pe crucea unui popor să strălucească vecinic idealul lui de vieață, crucea aceea trebuie purtată de inteligență, dar mai ales de inimi strălucite. E o misiune mare și grea a purta două cruci de-odată și a ta ca om și alta, de conducător național. De aceasta din urmă mai ales să ne apropiem cu frică și cutremur, să nu-i întunecăm strălucirea aprinsă din durerile de veacuri, cristalisate acum în formă de principii conducătoare.

Crucea vieții n'ar puteà fi purtată de nime, fără adumbrirea ce o aruncă din depărtare crucea morții glorioase, crucea învierii. Mântuitorul ne-a arătat că a vieții cruce grea, obositoare trebuie s'o purtăm pentru câștigarea crucii luminoase a învierii. Crucea de lemn, înegrită de ploi, bătută de vânturi, trebuie s'o purtăm pentru crucea de aur.

Din această cruce de aur se pogoară și în cursul vieții nenumărate raze de mângâere cari ne luminează și ne încălzesc, cari ne întăresc în luptă și ne ridică din desnădejde.

Din învingerea principiilor pentru cari se luptă un popor va răsări odată, mândră și luminoasă, crucea învierii lui, a izbândei desăvârșite. Sufletele mari, curate, desinteresate o simt în depărtări, — convingerea luptei lor neobosite, din simțirea aceea o scot.

Și de-aici vedem, că un om, cu adevărat convins că-i va străluci odată crucea învierii sufletești, va lupta cu sine, cu patimile toată vieața, chiar huiduit de toți, va lupta, fără să cadă, până la cea din urmă bătaie de inimă. Iar acela care nu-i convins, care poartă crucea Domnului numai din dedare ori pentrucă așa-i la modă, nu poate lupta până la sfârșit, ci cade și se înecă în chiar noroiul ființii sale.

Tot astfel, în frământările, în luptele, în vieața unui popor, pe cei convinși de drepturile lui, de sfințenia aspirațiilor lui, îi vedem luptând până la moarte, având credință nesovăitoare, că odată o cruce de lumină va vesti învingerea dreaptă. Iar cei ce se 'nșirue în lupta aceasta numai pentru ochii lumii, ori pentru scopurile lor personale, cei ce n'au convingere, a căror suflet n'a tremurat niciodată cu adevărat de idealele unui neam, aceia cad dela început, ori în lupta jumătate, arătând că nici odată sufletele lor n'au fost așa de frumoase cum ne-au părut nouă.

Și astfel se nasc două specii de transfugi: apostații credinței, și apostații neamurilor. Aceștia-s făcuți nu să poarte crucea, ci să restignească.

I. Agârbiceanu.

Impresiuni de călătorie.

Roma, 30 Martie 1910.

IV.

Iubite amice!

Marți în 29 Martie după amiazi am visitat Colegiul grec dela sf. Atanasiu, unde am fost și la masă. Acesta e un institut binecunoscut la ai noștri. Aici au învățat și au fost adăpostiți timp îndelungat tinerii noștri dimpreună cu rutenii și orientalii, cari au învățat sf. teologie în Roma. Acum rutenii s'au separat, căpătând internat propriu la biserica sf Sergiu și Bachus; iară românii au fost mutați în Propagandă, așa, că la sf. Atanasiu au rămas numai grecii, dimpreună cu maroniții, sirii și tinerii altor popoare din Palestina, Siria și Mesopotamia.

Miercuri în 30 Martie înainte de amiazi cel dintâi lucru ni-a fost, ca să visităm locul de repaus al episcopului nostru de pie memorie Ioan Inocențiu Clain, carele se află înmormântat în cripta bisericei amintite mai sus dela sf. Sergiu și Bachus. Superioritatea ne-a primit foarte bine. Ni-a arătat biserica adaptată și aranjată foarte frumos după ritul bisericei orientale. Drept la intrarea ușei principale dela Iconostas, în pardoseală e aplicată piatra comemorativă a fericitului episcop Clain, indicând pe scurt soartea și anul morții sale. Dorind noi să intrăm și în criptă, ni-a spus, că întrarea e închisă cu zid, și astfel li-s'a străpus în posesiune. Apoi dupăce am zis un Tatăl nostru pentru repausul marelui episcop, ne-a condus în apartamentele superiorilor, în ale alumnilor aflători acolo, 16 la număr, în capela internatului, sala de distracție și curte. E un local frumos și curățel, ca un păhar.

De aci ne-am dus la Coloseum. Am admirat grandiositatea lui și ni-am închipuit suspinele, suferințele și sângele creștinilor vărsat pe arena acestui loc trist, ca să facă distracție și plăcere poporului din Roma. Și orișicine trebuie să fie cuprins de înduioșare și oarecare durere sufletească, gândindu-se la victimele sângeroase jertfite gustului public de atunci, când se știe, că la inaugurarea acestui amfiteatru în an. 80 după Hr. s'au jertfit nu mai puțin de 5 mii oameni și 6 mii de fere sălbatice, tocmai sub un împărat așa de bun, cum era Tit, despre carele se zicea, că este »delicium et decus generis humani«. Ce va fi fost sub împărații cei răi, cum au fost spre exemplu: Domițian, Comod, Caracalla și alții, până la Dioclețian?...

Chiar și Traian, cel mai bun și mai human dintre împărații Romei, încă a lăsat să se jertfească cu prilejul festivităților triumfului său asupra dacilor și parților, în decurs de o sută de zile 10 mii de oameni și 11 mii de fere. De atunci s'au continuat aceste petreceri, nu numai în amfiteatrul Flaviilor, ci și în altele, cu deosebire în Circus maximus, până pe timpul lui Constantin cel Mare. De atunci începând, se vede, s'au mai îndulcit moravurile acele barbare ale păgânismului și urma lor o mai vedem singur numai la Spanioli, urmașii romanizați ai visigoților, în jocurile lor de lupte cu taurii în circus.

La clădirea amfiteatrului au avut o parte bunișoară și jidei aduși în sclăvie din Palestina, căci s'a zidit tocmai pe timpul, când Vespasian și Tit purtă războiul cel mai crâncen cu ei. Tot de atunci se datează și colonizarea lor în suburbiul Ghetto și în insula din fața a Tiberului.

În ruinele sale încă îți stoarce admirațiune Coloseul; cât va fi fost însă de grandios în întregimea lui, așa după cum ni-se arată reconstruit în ideia, din partea arheologilor cunoscători.

Din părțile lui ce lipsesc, unele familii și-au zidit în evul mediu palate monumentale. Așa spre ex. spun, că familia Barberini din el și-ar fi zidit doue palate mari. De aceea a rămas în Roma zicerea ocărâtoare, că »quod non fecerunt barbari, fecerunt Barberini«. În apropierea Coloseului se află arcul triumfal al lui Constantin cel Mare, zidit precum se spune, în o singură noapte, în amintirea întrării sale triumfale în Roma la an. 312, după lupta avută cu Maxențius lângă Pons Milvius, din sus de Roma, și prin carea s'a frânt puterea păgânismului și a început era cea nouă a creștinismului.

Dela aceste spre vest se află Forul roman.

Ca să ne putem însă orienta asupra lucrurilor de aci, e de lipsă se pornim din Capitol (Mons Capitolinus, astăzi Campidoglio), dela carele stând cu fața spre răsărit și trăgând o linie dreaptă spre ost, avem în dreapta, spre sud, Roma *antică* cu nenumăratele sale monumente străvechi; în stânga, spre nord Roma *medievală*, cu stradele sale strâmte și înguste, clădiri cu tipul medieval, locuite de clasa mijlocie burgheză, de măiestri, clasa de jos și sărăcime, pe unde trecând, are omul ocasiune să vadă nemijlocit viața și traiul poporului italian de azi. Dela zona aceasta medievală mai spre nord începe Roma *modernă*, cu stradele sale largi și drepte, cu clădiri mărețe, tot palate, cari de cari mai frumoase, cu câte 5—7 rânduri de ferești, socotind aci și mezaninul, parterul și subteranul. Sistemul de mansardă nu l-am văzut pe aici nicăiri și coperișele sunt mai mult plane, cu straturi de flori, ori curte pentru uscat albiturile. Clădirile aceste și frumsețea stradelor au luat un avânt deosebit, mai ales dela unificarea Italiei încoace, de când Roma e capitală și reședință regească. Ceice au cunoscut Roma înainte de aceasta cu 20—38 ani, rămân uimiți de progresele cele mari ce a făcut. Aceste ni arată învederat, că țara nu mai e așa de săracă, cum părea mai înainte; că italianii cei neîntrecuți în arte, înțeleg să pășească și în clădiri pe urmele marilor săi înaintași. Cu un cuvânt: tot ce se zidește, se execută într'un mod uimitor de frumos, în proporții enorme și maiestos.

Dar, se trecem la Roma veche, ce ni-a atras spre această eternă cetate și ale cărei amintiri istorice planează mereu înaintea ochilor nostri.

Din centrul cetății de pe atunci, din Capitol, în carele se aflau mai multe ziduri, în frunte cu templul lui Iupiter Capitolinus, scoborând spre ost pe clinul (vechiul Clivus Capitolinus), ce duce în jos pe lângă *Tabelarium*, vechia arhivă a Romei, dela Sulla (78 în. Hr.) încoace, ajungem la ruinele templului Concordiei. Trei columne, cu o rămășiță din arhitravă și resturile fundamentelor ni arată biserica, ce a zidit-o la an. 367 în Hr. bătrânul dictator Camillus în onorul zeiței numite, de bucurie, că primindu-se proiectele de legi ale lui Licinius Stolo și Lucius Sextius, s'a făcut pacea de mult dorită între patricii și plebei. De aci înainte, plebeii, ca egal îndreptățiți cu patricii, au putut să ocupe și oficiul de consul; și numai dela data aceasta începe avântul cu pași gigantici al Romei. Lângă ea un șir de columne frumoase ni arată templul lui Vespasian.

De aci spre sud-ost, se întinde un câmp mare de ruini, ce ni vorbesc de vechea glorie romană apusă și ne umplu sufletul de un sentiment de jale și deșertăciune. Pe locul acesta, piața publică a Romei vechi, s'a desvoltat viața politică și de stat a vechilor romani. Aici s'au ținut după vremuri vestitele adunări ale senatului și poporului roman, în cari s'au adus concluzele acele mult însemnate, prin cari s'au răsturnat regi, s'au șters țări și popoare, strâformând harta și fața lumei de pe atunci. Acest loc așezat dintre Capitol și Palatin, băltos odinioară, din cauza exundărilor dese ale Tiberului, ce coteșe spre partea aceasta, a devenit cu timp centrul și locul cel mai împodobit al Romei vechi Dela templele amintite mai sus, scoborând în for, un șir de 10 columne ne arată porticul templului lui *Saturn* (din 497 în. Hr.). De lângă el începe vestita *Via Sacra*, cea mai însemnată în Roma antică. În stânga eră *Miliarium aureum*, dela carele se numără distanța și lungimea căilor din imperiu și carele se află acum în Capitol lângă statuia lui Constantin cel Mare. Lângă el e *Rostra*, adecă tribuna pentru oratori, ce eră împodobită cu figurile și rostrele (părțile dinainte) ale năilor inimice acaparate. Aci a stat și *Columna rostrata*, ridicată în onorul lui Duilius, în amintirea primei victorii navale a romanilor în contra punilor, la an. 260 în. Hr. Lângă aceste e Arcul lui Septimius Severus (din 193 d. Hr.) Apoi în stânga lui locul adunării comițiilor. În continuarea acestuia e *Basilica Aemilia* (din 179 în. Hr.), locul de adunare al Senatului și spre dreapta în față *Basilica Iulia* (48 în. Hr.), locul, unde decurgeau procesele și se făceau judecățile; ambele cu resturi de columne, poditură, capitoluri și ornamentică de părcanuri de o frumseță și variațiune uimitoare, ce ofer zilnic obiecte interesante de studii de arte visitatorilor, cari le contemplează oare întregi și își fac copii de pe ele. Lângă ele, înaintând spre ost pe Via Sacra, ce pe alocurea e foarte bine conservată, se află în dreapta templul lui *Castor* și *Pollux* (din an. 497 în. Hr.), *Arcus Augusti* (27 în. Hr.) cu *Forum Augusti* și *Curia regia*, zidită pe locul, unde a fost ars cadavrul lui Iuliu Caesar (în 44 în. Hr.). Apoi templul *Vestei*, zidit de Numa Pompilius cu *Domus* Virginum vestalium, unde se văd bine și precis toate părțile casei și împărțirea ei. În față, de-a stânga, se află *Sepulcretum*, un fel de loc de înmormântare din timpul regilor și de conservare a urnelor cu cenușa celor morți. Apoi *Carceres*, cu chilii pentru conservarea prețioaselor și a documentelor din timpul dinainte de a-se strămută în Tabelarium. Lângă ele e *Basilica lui Maxentius* și lângă ea alui *Constantin cel Mare*. De aci începe *Clivus sacer*, adecă suișul căii sacre, până la *Arcul lui Tit*, de unde apoi scoboară spre Coloseu, lăsând în dreapta imposantele ruine ale Palatinului, și în stânga ruinele din *Templum Romae* și din *Templum Veneris*.

Dela Coloseu Via Sacra o ieă spre *Arcul lui Constantin*, trece în *Circus Maximus*, și pe lângă *Termele lui Caracalla*, pe lângă mormântul Scipionilor ajunge până la *Arcul lui Drusius*, fratele lui Germanicus și tatăl împăratului Claudius, după care începe îndată *Via Appia*, construită (în 312 în. Hr.) de Consulul Appius Claudius Coecus, și carea se întinde în linie dreaptă peste muntele Alban până în Campania Italiei de jos.

Dela arcul lui Septimiu Severus peste drum, se află *Carcerul Mamertin*, unul dintre cele mai vechi construcțiuni ale Romei antice, zidit în an. 578 în Hr. E o cavernă adâncă zidită din blocuri mari de tuf, din carea duce o ușă în planul al doilea subteran, ce aveă mai multe celule, toate umede și nesănătoase ce au servit de cărcer din timpurile cele mai vechi pentru cei osândiți la moarte. Aici au fost închiși și omoriți cu foamea Iugurtha regele Numidiei, Vercingetorix ducele galilor din războaiele cu Iulius Caesar, conjurații lui Catilina sugrumați din ordinul lui Cicero ca consul și dictator al republicii, sub Tiberiu ministrul său Sejanus, și alții mulți.

Pentru noi creștinii mai e de însemnat și pentru aceea, că Sf. Petru încă spun să fi fost închis acî, dimpreună cu alți 47 inși, pe cari i-a botezat cu apa aflătoare în fântâna de acolo. În vechime se numiă *Tulianum*, din cauza izvorului din el.

În reintoarcerea spre quartir am visitat biserica Sânta Maria Maggiore.

Joi în 31 Marte am făcut excursiune în împrejurime. Am plecat prin Campania Romei, de alungul aquaductului, care în mare parte e bine conservat și o parte din el folosit și acum. Am voit să vedem așanumiții *Casteli romani* din muntele Albano; acel loc clasic al antichității, unde a stat odinioară Albalonga, iar mai târziu orășele și viile, în cari își petrecea o parte a anului aristocrația romană. Am plecat din Roma de dimineață cu tramvaiul electric și am ajuns în curund la poalele dealurilor albane la cel dintâi orășel *Frascati*, pe locul unde a stat odinioară *Tusculum* cel antic. Aci s'a născut Cato senior și au avut viile Cicero, Lucullus și Pompeius. E orășel frumos. În evul mediu ajunsese întrun timp la un rol mai important, decât Roma, de aceea a fost dărâmat de cei din Roma și locuitorii remași au fost siliți să se retragă în colibe de vreascuri (frasche) și de acl a căpătat numele de azi.

Lângă acesta se află *Grotta Ferata* în o poziție de tot frumoasă. În capetul sudic al comunii e mănăstirea călugărilor basiliți, întemeiată pe la an. 1002 d. Hr. Dela ea spre munte e *Rocca di Papa* cu vârful Monte Cavo, unde în vechime a fost templul lui Iupiter Latialis și după încreștinare mănăstire călugărească până mai în anii din urmă. În apropiere sunt Campi di Annibale, unde s'a oprit odinioară Hannibal cu ostirile sale, și a pus în spaimă Roma (Hanibal ad portas).

De aci am înaintat spre *Marino* (în vechime Castromoenium), apoi ne-am scoborît în Vale Ferentina, unde a stat în vechime sanctuariul lui Iupiter Feretrius, însemnat din timpul, înainte de a se fi unit și contopit romanii cu latinii. Dealungul drumului tăiat adânc în pământ, se văd stratificațiunile solului, din cari bate la ochi stratul stâncos format de lava în care se vede frumos undulațiunea ei. Lângă comună e *Lacul Albano* de un aspect admirabil. Jur împrejur coasta dealului e acoperită de vii, lămâi, portocali, olivi, smochini și alți pomi roditori, și mai sus cu păduri frumoase de pin și stejar italic, ce fac o impresiune de tot plăcută asupra privitorului. Lacul acesta rotund și situația lui seamănă mult cu Lacul Sântanei de lângă Tușnad din Ardeal, numai cât e mai mare. Și el e în craterul unui vulcan stins. Drumul ferat trece pe marginile lui prin doue tunele, întocmite anume, ca locul să trapeze deodată și să impresioneze pe călători prin frumseța sa.

Din lacul Albano apa de prisos se scurge prin un emissat, adecă canal, lung de preste un kilometru, ce s'a zidit pe timpul asediării orașului Veji, în anul 394 înainte de Hristos, și cu toate aceste, până astăzi după 2300 ani e încă tot în stare bună.

Deasupra lacului se află satul *Castel Gandolfo*, vestit pentru poziția sa frumoasă și aerul cel sănătos. Aici se află un palat frumos și un parc extins al vaticanului cu o priveliște de tot frumoasă asupra Campaniei și asupra munților Albani. Acesta s'a folosit ca reședință de vară și loc de vilegiatură de către mai mulți pontifici.

Între comuna Marino și Lacul Albano a fost orașul Albalonga.

În partea sudică a lacului urmează orășelul *Albano*, vechiul Albanum, drept lângă Via Appia, întemeiat în războiul punic al doilea, anume ca să servească de fortificațiune pentru apărarea acestei căi.

Pompeiu a avut aci o vilă de vară, și după ce a pierdut lupta dela Pharsal și a fost omorît în fugă, soția sa Cornelia l-a îngropat aici. Un monument conic arată mormântul lui.

La eșirea din oraș se văd remășițele unui alt mormânt unde se crede, a fi îngropați cei trei frați *Curiați*, căzuți în lupta cu cei trei *Horați*.

Dela Albano spre *Ariccia* duce un viaduct înalt preste frumoasa vale ce desparte aceste două comune. Drept lângă viaduct se află gura canalului, făcut pe timpul împăratului Traian, pentru scurgerea apei superflue din *Lacul Nemi*, numit în vechime Lacus Nemorensis, ce se află mai spre munte dela lacul Albano, de asemenea în gura unui vulcan stins. Pe țermurii acestui lac, umbriți odinioară ca și astăzi de o pădurice (nemus) frumoasă, ce a fost dedicată zeesei Diana, a stat în vechime un templu și un sanctuar al acesteia, de carele eră legată vechea tradiție mitologică cu Ifigenia din Tauris și cu răpirea ei prin Orestes, carele ar fi adus aici chipul și cultul numitei zeese.

Împrejurimea lacului are un aer plăcut și sănătos și o liniște aproape mortală domnește în căldarea aceasta ferită de munte, iar în apa lacului, cea limpede ca cristalul, se oglindează de minune frumoșii copaci ai pădurii din jur. Din astă cauză i-s'a dat lacului din vechime și numirea *Specus Dianae*, adecă: Oglinda zeesei Diana. Cultul zeesei acesteia a fost tare cercetat aici și împăratul Traian a clădit până și un palat plutitor pe luciul lacului. Acest palat s'a cufundat cu timpul și remășițe din el apar din când în când, ceeace a îndemnat pe guvernul italian, ca pe spesele statului să facă cercetări pe fundul lacului și să scoată la iveală prețioasele resturi ale palatului feeric din antichitate.

În apropierea lacului se află sătulețul *Nemi*, unul dintre cele mai frumoase comune mici ale Lațiului.

Nu departe de Nemi e orășelul *Genzano*, stațiunea finală a tramvaiului electric și capetul excursiunii noastre din aceea zi mult plăcută și foarte instructivă.

(Va urmà).

MUREȘUL.

În adâncul apei tale,
Râule ce curgi la vale
Câte inime cu dor
Nu-și privesc durerea lor!

Și cu unda călătoare,
Tăinuite 'n depărtare,
Câte gânduri și cât chin
Nu se duc spre țărm străin!

Străjuit de-aceleaș maluri,
Porți mereu tot alte valuri,
Și cu valul călător
Duci durererea tuturor.

Duci cu tine-atâtea visuri
Cât plâns duc tus-trele Crișuri.
Și cât chin și Oltul poartă
Urgisit de-aceiași soartă!

Unde-i vremea aurită,
Când, pe unda cărunțită,
Tu duceai numai comori
Și priviai mândri feciori?

Iar pe malurile tale
N'auziai plânset, nici jale!
Treceai vesel prin câmpii,
Rourând holde-aurii...

Tu cu munții stai la sfat,
Și cu Codru-împărat,
Povestind din vremi bătrâne
Blăstămând ziua de mâne.

La izvorul tău e jale,
Râule, ce curgi la vale,
Și cât ține drumul tău
Crește plânsetul mereu,...

Eugeniu Revent.

O lecție cu măestrul.

(fărâme din țară).

Soarele de Florar aruncând o roată de raze, îndemnà orașul la larmă, peste care încă mai pluteau aburii dimineții. Din toate încheieturile orașului se desfăceau motoarele omenești, cari strecurându-se subt zidurile căptușite cu verdeață, se risipiau în duzina de uliți, ca un pumn de semințe printre brazde.

Într'o bancă lungă de brad erau așezați ca mărgăritarele pe-o sfoară de mătasă, șiragul de elevi ai Conservatorului dramatic. O masă dreptunghiulară învălită într'o urzeală diafană de colb, se mirà de întârzierea Măestrului. Talma și Shakespeare țintuiți în perete deasupra unui clavir obosit, întorceau parcă iscoditori privirea spre ușă iar razele cernute prin colțul

ferestrei, le împletià cununi de aur pe zăpada frunții.

Dumitrescu sau cel fără de memorie, cum l-a poreclit Măestrul, în gura-i largă și descoloratâ ținea un pui de țigară, al cărui fum dădeà târcoale cartonului pironit în perete, care reglementà scurt „Fumatul este oprit". Leneș și nepăsător ca un osmanliu, lățindu-și cotul dincolo de bancă, încărcà atmosfera sălii cu sufiul ambiției sale nespornice. Măestrul se înfățișă măestos ca un molid. Întindeà elevilor mâna cu grație și iute se înfundà în fotoliul său bătrân, împingându-și gândirea, departe, pe cumpăna unui vis radios.

— Economu... să poftească pe scenă, strigă Măestrul după o pauză, lipindu-și apăsat buza de jos, de cea de sus.

Elevul anului al treilea, își mângâie, nu știu dacă de vanitate sau de altceva, șuvoiul de plete ce-i curge până pe umeri și se îndreaptă legănat, spre ridicătura de scânduri împodobită cu culise zugrăvite fugar și cu un fundal de dril pe care se lățesc peisaje șterse, spălăcite. Malcoci un tiner uscativ cu păr de aur și ochi ca azurul, îl întovărășește să-i dea replica. Se declamă o scenă din „Romeo și Iulieta". Această tiradă răsună în chilia unui preot

(Preotul vine de-afară și-l cheamă pe Romeo dintr'o chilie vecină).

Ființă prigonită! Romeo! Vino'ncoace,
Zădarnic lupți cu soarta. Nimica nu-i poți face,
Prea te-a'ndrăgit durerea.....

Romeo (aparând).

Ce veste? ce-ai aflat?
Sentința princiară o știi? s'a dat?

Preotul.

S'a dat!

Romeo.

Ce? Moartea?

Preotul.

Nu. Exil!

Romeo.

Exilul, fie-ți milă
De mine și zi moartea! Celce mă exilă
Nu știe, nu-i dă seamă, că'ntr'un mormânt aș fi
Mai vesel ca 'n galera exilului.

Preotul.

Taci și
Te liniștește. Prințul te izgonește numa
De-aicea din Verona.

Romeo.

Ce? Socotești acuma
Că soarțea-mi e mai dulce?

Preotul.

Dar negreșit că da.
Italia e mare.... O poți cutreerà.
Poți chiar în restul lumii...

Romeo (întrerumpându-l).

În restul lumii care?
Afară de Verona mai este lume oare?

Adânc fù scărmănat acest crâmpei. Măestrul însă tot îi găsește nod în papură. Se saltă de pe fotoliu și fuge pe scenă de îndreaptă în liniile-i de critică atitudinea unuia sau caracterul celuilalt. Măestrul se întoarce iar la divanul său antic și trezind acustica boltei afumate, dă o probă precum ar trebuì să se întoneze strofa:

În restul lumii care?
Afară de Verona mai este lume oare?

Un bulgar tiner din Turtucaia, de pe țărmurele drept al Dunării, în care fermentà o doză de avânt artistic, plăteà taxă și venecà la cursurile Măestrului Notara, regulat ca o cătană. Grăià românește, însă accentul patriei sale mai căzneà încă, urechea ascultătorilor...

— Ce fel de Oswald îi acesta care-l joci tu... Stoicof?

Oswald e rolul cel mai tare din „Strigoii" lui Ibsen.

Bulgarul în nevinovata-i înțelepciune orientală răspunse Măestrului:

— Ce să fac Domnule *Nătărău*... ce să fac?...

Râsul șerpuitor lunecà de pe toate buzele. Parcă rădeà infernul!

. . . . . .

Pe ferestrele ogivale se culcà oglinda cerului, aproape, de par'că-l puteai atinge cu palma. Sburătoarele văzduhului, vâsleau imensitatea, chiscuind mărunt, ca o chemare tainică de afară.

Dumitrescu moțăind de somn, se ridică o clipă din lumea sa trândavă și izbind vecinul cu cotul îl întreabă răgușit:

— Cât îi ceasul, mă?!

Carol Szőke.

Visuri dulci.

Visuri dulci și fermecate
Picură-mi pe frunte noapte
Și prin suflet mă pătrunde,
Cu sfiosul șvon de șoapte.

Mulcom firea mi-o alintă,
Sub a tainei reverie
Toate clipele să-mi pară
Amintiri de pribegie.

Poartă-mă pribeag pe vale,
Unde plâng sfioși zefirii
Și sub vraja lunii blânde
Le desmeardă trandafirii.

Când din culme dela strungă
Cântec tainic s'a desprinde,
Tu-'ți întinde lin aripa
Și la sânu-'ți mă cuprinde.

»Harfistul«

RUGĂCIUNE.

Din sferele lumii eterne și sfinte
Revarsă Părinte 'ndurare cerească
Coboară în sufetul nostru lumină
Și grație sfântă și minte senină
Iubirea frățească 'ntre noi să 'nfloreasscă.

Te îndură spre fii-ți eterne Stăpâne
Cari gemem sub negura multor păcate
Rugămu-ne Sfinte cântându-ți Mărirea
Spre fapte sublime îndreaptă-ne firea
Supusă ispitelor lumii deșarte.

Deschide-ne-a minții luceferi senini
Neatinși de neagra păcatelor ceață
Învălue 'n razele-ți blânde cerești
A noastră viață, și-apoi să o răpești
În raiul de îngeri, în loc de dulceață.

Pe câmpuri, prin văi, pe dealuri și șesuri
Te adoară în coruri întreaga natură
Și paseri în zboruri și florile blânde
Îți cântă melodic în glasuri vibrânde
In psalmi preamărescu-ți divina

Făptură.

N. Făt

Theatròn politicòn.

(Continuare).

Ambrosie, apărătorul legilor dumnezeești sfătuià pe împăratul Teodosiu să nu osândească pe nimeni la moarte mai înainte de a trece treizeci de zile. El știà, câtă rautate pricinuește grabnica hotărîre, și de aceea, pentru cele până atunci făcute l-a mustrat cu aceste cuvinte:

„Fiindcă tu în mânia ta ai călcat hotărele dreptei judecăți și n-ai așteptat ca buna socotință, iar nu mânia să judece, cere cuviința să scrii o pravilă, care să-ți strice toate hotărîrile date din mânie. Iar pentru cele viitoare să le lași rezonului, zăbovind totdeauna pentru cele de moarte 30 zile."

Acest sfat l-a primit împăratul și îndată l-a pus în lucrare.

Romanii aveau un alt obiceiu foarte bun. Ei nu întăriau hotărîrile judecătorilor făcute șezând în picioare, ci numai pe acelea ce le făceau șezând pe scaun. Pricina socotesc a fi, că odihna cea din afară a trupului, face să fie pacinică mintea judecătorului, și că șezând pe scaun nu se grăbește a hotarî în grab și fără socoteală. Acest obiceiu vrednic de laudă, de l-ar fi păzit Filip regele Macedonenilor n-ar fi stricat însuș el hotărîrea sa cea dintâi cu cea de a doua. El, șezând odată în Senat cercetà o pricină de judecată a unuia Maheta și dormitând a dat hotărîre nedreaptă. Maheta desnadăjduindu-se a strigat: O împărate! Eu voiu apelà! Atunci deșteptându-se Filip și supărându-se l-a întrebat, că la cine va apelà? Maheta i-a raspuns la tine, însă când vei fi deștept. Atunci Filip, rușinându-se, a poruncit să rămână judecata pentru altă zi, când cercetând pricina cu deamăruntul a cunoscut nedreptatea ce făcuse lui Maheta. El nu-și strică hotărârea ce o dedese, dar plătì toată suma banilor ce îndatorase pe Maheta s'o deà. El cunoșteà foarte bine cât este de trebuincioasă dreptatea la un stăpânitor, fără de care stăpânitorul nu poate cârmui.

Profetul și împăratul David, dorind să aibă totdeauna cu dânsul dreptatea, strigà adeseori: „Dumnezeule! Judecata ta dă-o împăratului, și dreptatea ta fiului împăratului".

Acestea le zicea el fiindcă știà cumcă dreptatea trebuie să fie nedespărțită de stăpânitor. Căci de nu va fi drept, nici numirea de stăpânitor nu-i este dată cu dreptate.

Saul, cu toate că a împărățit patruzeci de ani, dar numai doi ani se socotesc; fiind-că numai într'aceștia a fost drept. — Evangelistul Matei zice: „Mulți profeți și împărați au vrut să vază acelea, care voi le vedeți."; iar Luca zice: „Mulți profeți și drepți" Pentruce așa? Pentrucă nu este împărat acela ce nu este drept.

Istoriile ne spun, că o femeie ar fi rugat pe stăpânitorul Ranuzie Farneziu ca să-i sloboadă din închisoare pe fiul ei ce erà un om netrebnic și rău viețuitor, aducându-i aminte de blândețele lui Octaviu, și cu aceasta vreà oare-cum să-l mustre. Ranuzie a răspuns: Moșul meu Octaviu se laudă de cârmuitorul darurilor, tatăl meu Alexandru se laudă de bun povățuitor al războaelor eu și mă laud de bun stăpânitor al dreptății. Acest răspuns este prea filosofesc; căci dupăcum zic filozofii, stăpânitorul nu este alt, decât un slujitor de obște al dreptății; iar chipul cu care se cuvine a lucrà dreptatea, ni-l arată următorul dialog:

(va urmà).

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 33

IV.

Efectele Reformaţiunii în Biserica română ardeleană.

Obscurităţi. — „Conducători orbi.“ — Cei mai consecuenţi protestanţi: moderniştii raţionalişti. — Biruinţă fără luptă. — Cultura Românilor la capătul veacului al XVII-lea. — „Calvini de ritul românesc.“ — Vieaţa religioasă a Românilor ardeleni la capătul veacului al XVII-lea. — Misiunea preoţească. — Păcate. — Sfintele taine. — Sărbătorile româneşti. — Scăderea cultului dumnezeesc. — Ignorarea sfinţilor. — Exegesa cuvintelor: despre un singur mijlocitor între Dumnezeu şi om: „*εἷς γὰρ θεός καὶ μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς*“. (I. Timot. c. 2. st. 5). — Răfuială cu un „păstor“ calviu. — Simbolica poporală. — Prohodul calvinisat. — Călugării şi trecutul lor. — Întoarcerea tesei. — Forul doctrinal în Biserica română sub calvini. — Puterea ierarhică. — Organele administrative: centrale şi provinciale. — Obârşia protopopiatelor şi fasele lor. — Instanţe de apelare. — Documente ruşinoase.

Istoria Românilor, şi deci şi a bisericii lor înainte de veacul al XVI-lea, e plină de obscurităţi.

Fatala împrejurare apoi, că în veacul al XVI-lea şi XVII-lea biserica românească şi pierduse independinţa în Ardeal sub presiunea calvino-maghiară, a fost o curată năpastă pentru evoluarea dreptului şi aşezămintelor ei.

De aci neorientarea şi confusiunea aceea babilonică, cu care avuseră a se luptă istoricii noştri până mai nou, rămânându-le, sigur, şi de acum înainte a preciză încă destule puncte îndoelnice.

De aci şi greutatea de a puteà statorì o cinosură hotărâtă în vieaţa şi manifestarea statică a bisericii noastre româneşti, înainte de influinţa calvină, spre a o puteà asămănà cu starea ei dela începutul veacului al XVIII., când Românii ardeleni, sub aripa împărătească, reunindu-se cu biserica Romei, scuturară de pe sine jugul calvinesc.

Vre-o două condeie iscusite au dat însă front bărbătesc cu greutăţile accentuate aci, aşa, că azi poate totuş nu pare enorm de greu a umblà prin acest imperiu de îndoeli, după cărările, în bună parte, sunt deja luminate.

Impresiunea dintâi, pe care o capătă celce priveşte biserica românească pe vremea sf. Uniri cu Roma, e impresiunea unei biserici total calvine: şi în credinţă şi în organisaţiune (Dr. Al. Grama: Instituţiunile calvineşti în bis. rom. din Ardeal p. 460).

Te isbeşte neplăcut de loc la primul aspect, cum de întreaga ei manifestare, atât ca magisteriu, cât şi ca ministeriu şi regimen poartă pe sine pecetea calvinismului.

Faptul, că biserica românească pe vremea ivirii reformaţiunii în Ardeal nu aveà nici un fel de organizaţie la fel, constituind numai o massă de popor delăsat şi robit, fără şcoli şi deci fără cultură: a uşurat foarte mult opera „reformării“ bisericii româneşti.

Fanaticul protestant P. Bod, vorbind în tractatul său „De unione Valachorum cum Reformatis“ despre „idololatria“ (*sic!*) catolicilor „contrară virtuţilor divine“ (frază: puşcă în lună!), — zice, că desrădăcinarea aceleia e de lipsă mai ales „la Români, ai căror *conducători orbi conduc pe orbi,*“ — „şi atât pe sine cât şi pe săracul popor l-au dus în cursă“ (P. Bod: De unione Valachorum cum Ref. V. Cipar: Arhiv p. 653).

Au ştiut şi reformaţii, unde s'ar mai rentà să-şi arunce mregea; — au căutat deci, şi au şi pescuit rentabil în apa tulbure.

Trebuie să însemnăm de altcum, că înşişi reformaţii: s'au prezentat în Transilvania, ca în toate celealalte locuri, ca o massă desolată, care n-a păşit în largul lumii cu principii statorite şi norme de conduită şi de drept public positiv. Ei au fost şi aci ca şi în jurul Wittembergei, Genevei şcl.: nişte refractari ordinari, cari n-au ştiut de disciplină şi al căror unic talisman erà: furia, cu care combăteau şi osândiau pretutindinea ori ce ar fi fost „catolic.“

E doar lucru îndeobşte cunoscut, că ei la început, — deşi erau refractari perfizi — totuş o bună vreme, au adoptat — cu numirea schimbată — cele mai multe forme de drept dela catolici; altcum nu puteau subsistà, după ce — cheltuind întreg arsenalul de insulte şi demagogie murdară — se treziră singuri în plan; la spate cu miile norodului ademenit şi prostit.

Astfel apoi ne place a crede, că pricepem, pentruce în primele momente de reculegere, după un lung vagabund (vandalic), perplexi: au fost siliţi să-şi adapteze formele catolice — ponegrite de dânşii.

Reformaţilor li-a trebuit încă foarte mult spre a-şi puteà veni în fire şi a observà frapantele contraziceri, de cari, altcum, misună întreaga lor organisaţiune dacă stăm să o asămănăm cu principiile lor dintâi aruncate în lume.

Luther, la timpul său, se legà încă strâns de ţinerea tainei penitinţei, — se înţelege neconsecuent; şi azi unde au ajuns deja urmaşii lui?

Pe când se organizară cumva reformaţii mai târziu, îi vedem având definitiv numai două taine: Botezul şi „Cina Domnului“. — Şi fără îndoială, că încă nu cu prea multe decenii mai înainte: grosul poporului protestant, dimpreună cu conducătorii — mai vârtos luteranii — recunoşteau în aceste două: adevărate taine; pe când după principiul protestant trebuiau ignorate şi acestea sacramente.

Nu mai încape apoi şovăială nici asupra adevărului faptic de azi: că cei mai consecuenţi următori ai principiului protestant sunt: moderniştii raţionalişti.

Ei arată vedit, care-i adevărata noimă a protestantismului: *nimicirea totală a tot ce-i suprafiresc şi ca dreaptă consecinţă ştergerea de pe lume a creştinizmului dumnezeesc.* Repetim deci reasumând: că reformaţii n-au pătruns în Ardeal ca o corporaţiune morală bine închegată, ori cum i-am zice: cu un organism perfect şi tel concret, precum s'ar credeà; — ei s'au strecurat rând pe rând şi aşa au răspândit duhul lor de păgână contrabandă împotriva atot ce erà adânc creştinesc.

Manopera lor sacrilegă ştim ce rod a produs chiar în centrul Europei: necarea în sânge a miilor din norodul naiv înfuriat şi sporirea fărădelegilor mai vârtos în mijlocul nobililor, cărora, sigur le-a prins bine a trage chefuri suverane şi a-şi face toate mendrele posibile şi imposibile din banii sărăceşti de prin biserici şi mănăstiri — după ce „reformaţii“ cu „evangeliul lor curat“ îi deslegaseră, prin normele lor de credinţă, şi de cel din urmă simţ de responzabilitate.

Astfel de eroi au fost „reformaţii,“ cari au bătut la poarta Românilor ardeleni deloc în prima jumătate a veacului al XVI-lea.

De oarece însă puterea de resistinţă a bisericii româneşti ardelene pe vremea aceasta — în urmă „ortodoxismului“ puţin vital, dar mai vârtos în urma împrejurărilor politice şi etnice — erà zero: nici perioada lungă a calvinismului n-a fost pentru dânsa o luptă, în care să fie căzut în plan luptându-se, ci a fost numai pentru calvini un drum de învingeri cu trofee moarte; un triumf neîntrerupt ce-i drept, dar ruşinos şi fără glorii, căci l-au secerat fără luptă dreaptă. (Dr. Al. Grama: Instit. calv. p. 5).

Şi, cată să recunoaştem, au fost destul de aştuţi, — au ştiut, unde să înceapă, deoarece mai şi mai înainte au căutat să se linguşească Românului: dându-i în mână carte românească, — lucru ne mai pomenit în acea păcătoasă mare de liturgie slavo-bizantină, în carea gemea Ardealul nostru românesc.

De apucătura aceasta s'au usat mai întâi luteranii braşoveni şi sibieni.

După ce însă calvinismul, pătrunzând şi în aula principilor ardeleni, devenise dominant, — luteranismul şi-a pierdut influinţa între Români, cedând loc calvinismului, care, sub masca şi scutul legilor ţării, în scurtă vreme înjugă întreaga românime — vrând nevrând — la carul său.

A început şi acesta, ce-i drept, cu de-a binele: scoţând cărţi româneşti din tiparniţe, precum văzurăm în tractatul precedent; mai apoi împărţind favoruri, — cu deosebire popilor români.

Dacă apoi nu progresă calvinismul nici aşa, îndestul, — recurse la legi draconice.

Că ignoranţa clerului român cât va fi putut fi de mare, ne putem închipuì dacă luăm aminte, că încă şi la capătul veacului al XVII-lea cetim lucruri de necrezut, aşa: „Românii n'au şcoli nici pe sate şi nici în oraşe, nici nu strâng zecime pe seama preoţilor lor, ci aceia îşi câştigă pânea cea de toate zilele lucrând la câmp; slujesc (preoţii) în rând cu iobagii, fără a se deosebì de laici; nici în îmbrăcăminte nu se deosebesc de laicii săteni, cel mult numai pălăria le erà alta; pentru vorbiri nu aveau predici făcute de ei, căci erau socotiţi destul de înţelepţi, dacă ştiau cetì şi scrie . . . . după liturghie cetiau predica dintr'un codice vechiu (cazania!) şi nimic mai mult, căci la din contră, se temeau, că le strigă poporul: Nu fi mai înţelept decât cartea asta sfântă! Tu ai să ne cetești nouă cele ce sunt încuviinţate, iar ale tale ţine-le numai şi le păzeşte pentru tine.“ (Nilles: Symbolae ad illustrandam Hist. eccl. or. I. p. 145 u.).

Curat vremuri aurii pe înţelesul patriarhal.

Aci se explică, pentru-ce li-a fost atât de uşor calvinilor să pătrundă în biserica românească.

Au lăsat numai ca o spoială din afară ritul oriental, dar şi acesta (aşa socoteau dânşii!) numai până la o vreme mai favoritoare (Dr. Al. Grama Instit. Calv. p. 461).

Pricina acestei apucături indulgente se explică prin faptul, că la din contră — îşi temeau succesele între acei Români, cari oricum, pe lângă toată prostia lor, erau, precum sunt şi azi încă, conservativi din cale afară.

(Va urma).

Sinod protopopesc.

Preoţii din tractul protopopesc gr.-cat. al Şimandului s'au întrunit în sinod în 18 Aprilie n. a. c. în fruntaşa parohie: Chereluş. Au fost de faţă toţi preoţii din tract. Inainte de sinod s'a ţinut serviciul divin, sub durata căruia s'au mărturisit şi cuminecat toţi preoţii şi învăţătorii de faţă şi un număr mare din credincioşii parohiei.

La finea sf. Liturgii preotul din Şimand Ioan Turdeanu a ţinut o cuvântare însufleţitoare despre S. Taină a Cuminecăturii.

Intrunindu-ne apoi la casa parohială, preşedintele sinodului, bravul protopop tractual Augustin Târziu, prin invocarea Spiritului sfânt declară sinodul de deschis.

Inainte de toate conform rescriptului In. Guvern Diecezan Nr. 732/1910 se purcede la alegerea de notar stabil al tractului protopopesc. Cu unanimitate de voturi se alege pentru totdeauna de notar districtual preotul din Şimand Ioan Turdeanu, care primeşte acest oficiu.

Urmează apoi dizertaţia frumoasă a dlui protopop Augustin Târziu: despre „Pesimism". Intr'adevăr o lucrare foarte instructivă a fost aceasta. Ne-a arătat cu argumente atât din sf. Scriptură, cât şi din filozofii lumeşti, că ce este pesimismul şi cum trebue să ne ferim de el, ridicându-ne cu sufletul nostru peste toate greutăţile lumeşti având nădejde şi credinţă tare în atotputernicia lui Dumnezeu!

După acestea s'a discutat apoi cu mult interes atitudinea, ce trebue să ia preoţimea şi dăscălimea noastră cu privire la alegerile dietali, ce se apropie. Dacă oarecândva am avut lipsă să ne strângem rândurile şi să luptăm pentu izbânda steagului naţional, atunci azi îndeosebi să cere dela noi: „Ca preoţi cu crucea în frunte"!; Deci să ne şi facem datoria până la unul!!

Tot cu aşa însufleţire s'a discutat şi chestia despre contribuirea la „Fondul cultural", ce s'a înfiinţat în Blaj. Erà de crezut într'o vreme, că am ajuns pe povârnişul nimicirii totale şi iată, că pe când toţi ne părăsiră şi pe când toţi s'au fost conjurat în contra noastră, atunci ca un înger vine Blajul şi înfiinţează un fond, care a salvat situaţia atât de grea, în care ajunsesem!!

Deci ni-se impune datoria sfântă tuturor preoţilor şi învăţătorilor, de a conlucra la augmentarea acestui fond pentru ajutorarea şcolilor noastre, căci: „mântuirea ta întru tine, şi iarăş perirea ta din tine este"!!...

După toate acestea apoi se defige locul sinodului viitor în Sintea; iar ca dizertante se angajază preotul din Şimand Ioan Turdeanu. Astfel apoi ne-am despărţit preoţii şi învăţătorii acestui tract, cu buna credinţă într'un viitor mai bun şi cu dorul de-a luptà tot înainte!!

— *Un preot.* —

Electorale. Se mişcă ţara într'o plină fierbere electorală fiind. — Se mişcă şi ai nostri, şi putem spune, că începutul de luptă şi însufleţire ne dă cele mai bune nădejdi pentru un bun sfârşit.

Fiecare din ai nostri să fie la postul său. Suntem la răspântii şi dacă nu ne vom folosì de ocasiune eserciindu-ne hotărîţi dreptul nostru de alegător vom fi împinşi înapoi cu zeci de ani. Să respingem cu tărie şi bărbăţie orice slăbiciuni şi orice momeală mergând pe calea croită de părinţii nostri — calea progresului şi a culturii româneşti. În aceasta ţară voim să trăim ca români aşa cum ne-a lăsat Dzeu, şi e desertor şi trădător acela, care necumpănind bine importanţa dreptului de alegător şi-l vinde altuia lăpădându-se de tradiţia şi de obârşia lui de român. — Nu vrem drepturile altora, dar pretindem să ni-se dea şi respecteze drepturile noastre garantate prin legile ţării noastre.

*

În cercul Vinţului de jos Dr. Iuliu Maniu îşi va începe turneul său în 2 Maiu după cum urmează:

Luni 2 Maiu: Beşinău, Ohaba, Berghin, Hening, Straja.

Marţi 3 Maiu: Hepria, Totoi, Dumitra, Drâmbar, Şcuşa, Ciugud, Limba.

Miercuri 4 Maiu: Oarda de jos, Oarda de sus, Vinţ, Cârna, Acmar, Răcătău.

Joi 5 Maiu: Sărăcsău, Inuri, Ciora, Tartaria, Daia.

Vineri 6 Maiu: Cut, Conţa, Draşov, Spring.

Sâmbătă 7 Maiu: Girbom, Vingard, Boz, Sângătin.

Duminecă 8 Maiu: Doştat, Ungurei, Gusu, Alămor, Loamnăş.

Luni 9 Maiu: Mănărade, Cenade, Broşteni, Şoroştin, Ţapu.

Marţi 10 Maiu: Spătac, Lupu, Cergăul mare, Cergăul mic.

Miercuri 11 Maiu: Tău, Roşia, Păuca, Presaca, Bogatu, Armeni.

Zichy şi naţionalităţile. — Fiecare ministru şi fiecare căpetenie de a partidelor mai mari a spus ceva şi despre chestia naţionalităţilor — şi fiecare după capul lui, dar toţi în acelaş înţeles, că noi numai având cultură maghiară putem fi fericiţi. — Dreptul la o vieaţă naţională exclusiv românească nici unul nu ni-l lasă.

A venit acum să spună şi ministrul de culte, zicând între altele:

„In ceea ce priveşte naţionalităţile, a zis ministrul cultelor, principiul guvernului este, că trebuie să trăim cu ele în relaţii de prietinie, să le împlinim pretensiunile îndreptăţite. Ei, dar naţionalităţile să nu uite că suntem cu toţii cetăţeni deopotrivă, şi astfel nu avem numai drepturi, ci şi datorinţe la fel. Chestia naţionalităţilor am dorì s'o remediăm prin o administraţie dreaptă şi sănătoasă şi prin resultatele nivelatoare ale culturii, ca astfel să apropiem naţionalităţile de inima naţiunii, să înţeleagă că sunt avizate la noi, că noi le arătăm dragoste şi le facem avantagii, şi alipindu-se astfel de noi din ce în ce mai mult în activitatea lor publică şi politică, să se contopească cu noi şi să formăm un singur trup şi suflet".

Aceste sunt nişte vorbe stravezii şi dulci — despre a căror valoare falsă vom avea ocaziune să ne convingem.

Noutăţi.

Dorim tuturor cetitorilor şi colaboratorilor nostri, sărbători vesele şi fericite.

Din Arhidieceză. *Nicolau Mărculeţ* paroh în Stenea a fost numit paroh în Şeica-mică (distr. Mediaşului). *Sever Frăţilă* paroh în Bologa a fost numit paroh în Ciufud (distr, Blajului). *Iuliu Căpâlnean* adm. parohial în B.-Sânmiclăuş a fost numit paroh în Vereşmort (distr. Arieşului). *Vasile Crişan* adm. parohial în Bagiu a fost numit paroh în Dumbrău (distr. Arieşului). *Augustin Boţan* paroh în Săcalul-de-munte a fost numit paroh în Dumbrava (distr. Reghinului). *Augustin Pop* a fost absolvat de parohia Ghirişul-român (distr. Cluj), şi numit adm. parohial în Ugrut (distr. Dârgei).

Ştiri literare. Distinsul nostru colaborator păr. *Ioan Agârbiceanu,* a scos în ediţiunea Tipografiei „Neamul românesc" al treilea volum din novelele sale aşa de mult apreţiate de critica nepărtinitoare. Acest nou volum de 328 pag. are titlul *Două iubiri* şi se vinde cu 2 cor. Şi în acestea novele întâlnim aceiaş profund spirit de pătrundere şi analiză sufletească, aceiaş cunoaştere perfectă a naturii celor dela sate şi acelaş stil simplu, curgător şi foarte natural. Noul volum a confratelui nostru e cel mai plăcut şi preţios dar pe sf. sărbători. — La Baia mare a apărut cam de multişor un volum de versuri româneşti traduse pe ungureşte de Brán Lőrincz szamosszéplaki gör.-kath. plébános şi Révai Károly şi intitulate *Román költökből.* Sunt poezii mai ales din Eminescu, apoi Coşbuc, Vlăhuţă, Goga, şi alţi autori, apoi balade poporale şi cântece vechi. Tot respectul pentru traducerile dlui Révai. Dsa se cunoaşte, că are suflet de poet, care pătrunde idea ce a mişcat pe autor şi apoi o redă, dacă nu traducând verbal, dar interpretând aproape perfect, gândirea originală. Păr. Brán (de ce cu accent?) se încearcă a traduce verbal aproape, de aceea versurile sale sunt mai greoaie şi mai puţin artistice. O comparaţie între aceiaş poezie tradusă de amândoi, invederează spusa noastră. Volumul costă 2 coroane. Nisuinţa traducătorilor merită laudă.

Primirea de elevi în şcoala c. şi r. de cadeţi. Pe anul prim a şcolii c. r. de cadeţi (infanterie) din Sibiiu, să primesc cu începerea anului şcolar 1910/11 (mijlocul lui Septemvrie) aproximativ 25 tineri fisiceşte apţi cari cu 1 Septemvrie anul curent au împlinit etatea de 14 ani dar nu au trecut peste etatea de 17 ani, simţesc în dânşii aplicare pentru chemare militară, şi au absolvat cu succes cel puţin suficent patru clase civile sau patru clase dela o şcoală medie. Condiţiunile de primire cari totodată cuprind şi forma rugării se pot căpătà pe lângă trimiterea anticipativă de 45 fil. la şcoala de cadeţi. Petiţiunile de primire pentru locuri de plătit sunt a se înaintà la *comanda şcolii* imediat după primirea testimoniului dela finea anului şcolar curent, dar cel mult până în 8 Iulie st. n. Dacă petentul are să mai facă vre-un examen de emendare atunci trebuie să trimită un atestat interimal. Cererile necomplete, care să înainteză tocmai la terminul ultim, adecă 8 Iulie st. n. nu mai pot fi luate în consideraţiune. E de observat, ca cereri care intenţionază obţinerea unui loc *de tot gratuit, fondat din partea statului*, sunt a să înaintà necondilionat *la ministerul r. unguresc de Honvezi*, pentru apărarea ţării, până la terminul hotărât, publicat în foaia oficioasă „Rendeleti Közlöny".

Avis. Am onorul a Vă aduce la cunoştinţă, că mi-am deschis cancelaria advocaţială în Huedin (Bánffy-Hunyad). Cu distinsă stimă *Dr. Ioan Ember.*

Mulțămită publică. Cu ocaziunea balului aranjat în Blaj la 12 Februarie a. c. în favorul fondului din care se ajută *studenții bolnavi*, au solvit seara la cassă încă: I. G. Babeș Azuga 10 cor., Dem. Radu 2 cor., I. Ioanovici Azuga 10 cor., I. Mândru 10 cor., Dna Fodor 4 cor., Moldovan 4 cor., I. Schneider 5 cor., I. Pojan 2 cor, Vasile Szmigelsk-Sâncel 10 cor., G. Simu protop. Ibașfalău 7 cor., Fl. Tamaș Ibașfalău. 5 cor., G. Precup 5 cor., Ioan Pușcaș 4 cor., Ioan Dordea 2 cor., Fam. Russu Tău 5 cor., I Neagoș 4 cor.. Dna Olteau 4 cor., Dion. Trifan 5 c. Silv. Handrea 5 cor., Aug. Stupar 10 cor, V. Aron 2 cor., Iacob Popa 2 cor., Fam. Măcelar 4 cor.. A. Folea 2 cor., V. Savu 2 cor., Oros. Vulper 4 cor.. fam. Demian 4 cor.. fam. Maniu 4 cor., Dna Bonfiniu 6, I Mircea 5 cor., V. Barna 5 cor., Petru Moga 3 cor., Sim. Muntean 4 cor, I. German 1 cor., Adr. Nyergeș 2 cor.. Vas. Suciu 6 cor., A. Coltor 5 cor.. Ana Boțan 2 cor., Dr. L. Enyedi 2 cor., Porf. Migia 4 cor., Al. Comșa 5 cor., Victor Muntean 4 cor., I. Săcărean 4 cor., Iuliu Albini Zlatna 10 cor., Nic. Frățilă Tür 3 cor, I. F. Negruțiu 5 cor., Schiessl Carol 10 cor., C. Demian 4 cor., Sim. Băcilă 4 cor., G. Mândru 2 cor. Dr. C. Ordace 2 cor. Dr. I. Giurgiu 5 cor. I. Francu 4 cor. N. Chicidean 5 cor. G. Călugăr Ciotei 10 cor. A. Șerban 2 cor. Dna Vlassa Sâncel 10 cor. Victor Precup 5 cor. Dr. Cheresteș 3 cor. I. Moldovan 4 cor., St. P. 5 cor., Dr. Laurențiu Pop Abrud 20 cor., Carol Nagy 5 cor., Rudolf Rițiu 4 cor. Aurel Velican 2 cor. Bőjthe Benedek 2 cor. Iul. Nistor 4 cor., Ana Raceu 2 cor. Iul. Pop 4 cor A. Ieneșel 5 cor. Dr. Iustin Nestor 4 cor. I Roșca 2 cor. Fam. Baciu 8 cor, Am. Grama 2 cor., Eug. Muntean 2 cor. Iun. Br. Hodosiu 20 cor. Dr. V. Nițescu 2 cor. Iul. Busoi 2 cor. Ferd. Kampf 5 cor. Ștef. Nyergeș 4 cor. Dr. E Solomon 6 cor. A. Zeiler 2 cor. Dr. Curta 5 cor. Letiția Dr. Oncu 10 cor. Getta Hodosiu 1 cor, Mih. Hodărnău Pata 5 cor. Art. Boer, Nagykászon 5 cor.. fam. Călugăr 4 cor., Dr. Emanuil Doctor, medic Viena, a contribuit 20 coroane. Tuturora le exprimă mulțămită fierbinte. Comitetul aranjator al balului.

Tuturor, cari au cercat să ne mângâie cu ocasiunea morții neuitatei noastre mame le exprimăm adâncile noastre mulțămite.

În numele fraților și a surorii mele:

Dr. Ioan Chirilă.

AVIS. EMIL FISCHER, fotograf din Sibiiu în săptămâna după sf. Paști va face susceperi în Blaj. — Doritorii de a se pozà să binevoiască a se însinuà la »Librărie«, ca să poată fi avizați când va sosì. (30) 1—1

Muschong. Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

SCUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

RECREAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ.

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă.

Recomandată de medici.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 14—?

Bibliografie.

A apărut:

Procent, Promil, Interese, și Teoria conturilor curente, ediția a II-a de *I. C. Pantu*, profesor la școala superioară de comerciu, o carte de specialitate. Prețul este 3 coroane. Cuprinsul este următorul:

Procentul și promilul. Termini comerciali generali. Termini pentru spese de afacere, exprimate în procente. Calcularea procentului și promilului, privită din trei puncte de vedere. Procent și promil, *dela sută și dela miă, peste sută și peste miie, în sută și în miie.* Considerațiuni speciale la calcularea rabatului precum și la alte adausuri făcute pentru prețul de vânzare. Calcularea intereselor obișnuită sau la sută. Aflarea intereselor pe an, pe luni și pe zile. Avantaje la calcularea intereselor pe zile Divizori fixi. Divizori fixi, simplificați; numeri de interese. Scontul. Uzanțele mai principale de scontare în diferite țări. Multe exerciții de scontare. Avans pe efecte publice sau lombard Calcularea intereselor peste sută; scontul aritmetic. Aplicarea calculării în sută a intereselor. Depuneri spre fructificare. Casele de păstrare poștale. (Afacerile lor de cec și de clearing). Afaceri de cec și de gir la diverse bănci. Contractul de cont curent. Împărțirea conturilor curente. Cazuri ce au să să fie trecute în cont curent. Calcularea intereselor după metoda progresivă, retrogradă și calcularea intereselor dela o scadență la alta, metoda de scară, numită și hamburgeză și engleză. Cont curent cu articoli, cari trec peste terminul de încheiere (calcularea cu numeri roșii; retrograd și de scară). Calcularea conturilor curente cu două feluri de procent. Diferite exemple pentru a justifica pe deplin calcularea cu două feluri de procent. Calcularea cu două feluri de procent în coloanele contului. Raționare și arătarea greșelii ce s'a făcut la calculare Caz special, când și calcularea obișnuită în practică este corectă. Compararea acestor trei feluri de calculare. Raționare asupra acestor feluri de calculări. Calcularea conturilor curente cu două feluri de procent, dacă sunt articoli cari trec peste terminul de încheiere. Calcularea conturilor curente cu un procent schimbat în decursul unei periode de afaceri. Calcularea proviziunei, a curtajului și a speselor. Foarte multe teme lucrate și exemple pentru deprinderi.

În editura „Minerva“ a apărut:

Björnstjerne Björson. *Veselul strengar* și alte șepte povestiri scoase din vieața locuitorilor din peninzula scandinavă. Traducerea o datorim dlui Ciotori.

Em. Gârleanu: *Nucul lui Odobac* nuvele și schițe, cari toate dau dovadă de marele talent de povestitor a dlui Gârleanu. Remarcabile povestirile din lumea celor cari nu cuvântă, ca cucoșul, gândăcelul, musculița ș. a. Reproducem o piesă în partea literară a acestui număr.

P. Dulfu: *Cântece și Povești.* O colecție din publicațiile mai vechi ale autorului. Nu denoată mult spirit poetic, dar plac pentru chipul simplu, poporal în care sunt scrise. La sfârșit: O furtună, piesă într'un act, scrisă tot în viersuri.

M. Eminescu: *Articole politice.* Se reproduc pe 178 pag. articolele mai ales de polemie, scrise de Eminescu, pe când era gazetar la „Timpul“ și airea. Câte o notiță explicativă în josul fiecărui articol, n'ar fi fost superflu. Ea ar fi lămurit și ajutat mult cetitorului spre a cunoaște situațiile și împrejurările în care au fost scriși singuraticii articoli.

R. D. Rosetti: *La capătul pământului* note de călătorie dela București prin Hamburg la Svedia și Norvegia până la Capul Nord și Spitzberga. Observații individuale interesante, descrieri vii, împodobite cu numeroase ilustrații.

Din Biblioteca „Minerva“ însemnăm:

Nr. 63. Virgil Caraivan: *Domnița Ilina* și alte povestiri scrise în un plăcut stil poporal.

Nr, 66. Emil Zola: *Cum mor oamenii,* descrieri căutate și forțat meșteșujite spre a arătà totdeauna partea cea slabă în toate manifestările omenești.

In Biblioteca Teatrului național a apărut:

Nr. 6. Fr. Molnar: *Diavolul,* o piesă, care poate jucată să fie mai interesantă, dar cetită nu-i găsești noima.

Nr. 7. N. Pandele: *Ultimul Vlăstar.* Bucată cu sujet național. Acțiunea s'ar petrece la Câmpeni. Nu credem să poată fi des jucată. Are scene cu isbugniri naționale, dar în colo pare totul așa de forțat.

In Biblioteca Asociațiunii a apărut:

Nr. 36. *Floarea soarelui* o lungă și frumoasă legendă scrisă în viersuri de Ștefan Cacoveanu.

La Vălenii de munte a ieșit:

Poezii de Eugeniu Revent. Versuri plăcute și curgătoare, cu multe licăriri de naționalism. Reproducem „Mureșul.“

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**

Redactor responz.: **Augustin Gruiția**

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executà lucrările necesare la edificarea unei sale de propunere în Bratfalău (Barátfalva,) posta Teke, prin aceasta să recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 300 Cor. la subscrisul oficiu parohial cei mult până la 13 Maiu 1910 la 12 oare amiazi. Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, descrierea technică, preliminariul de spese și planul se pot studià zilnic în cancelaria parohială din Bratfalău și sunt aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 16 April 1910 sub Nrul 2748.

Licitația minuendă se va ținea în 14 Maiu n. 1910 la 10 oare a. m. în Bratfalău.

Bratfalău, la 20 Aprilie 1910.

Teofil Rusu, adm. paroh. **Iosif Suciu,** curator.

(28) 2—3

Nr. 35—910.

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la repararea şi legarea cu fier, a bisericii gr.-cat. din Săbadul-de-câmpie (Mező-Szabad) p. u. Mező-Csávás, prin această se recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 180 cor., adecă una sută optzeci coroane la Curatoratul bisericii gr.-cat. din Săbadul de câmpie cel mult până la 15 Maiu 1910 la 12 oare a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luă în considerare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formulariul de contract, condiţiunile de edificare, preliminarul de spese şi planul, aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 9 Aprilie 1910 sub Nrul 2555 se pot studiă zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Sabad între oarele 8—12 a. m. şi 2—6 p. m.

Licitaţia publică să va ţinea la 15 Maiu 2 oare p. m. în sala şcolii locale.

Săbadul-de-câmpie, la 18 Aprilie 1910.

Nicolau German, paroh gr.-cat
Petru Pogăcean, prim curator.

(27) 2 3

Dintre tablourile pictorului *Th. Aman*, unul din cele mai sugestive este acela intitulat:

SFÂNTA ŞI MAREA VINERI A PATIMILOR.

E de dorit ca o asemenea operă de mare merit să se afle în casa oricărui român iubitor de frumos. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Preţul tabloului cor. 2·10.

Fi atent!

Fără de nici o cercetare chemică se poate convinge ori cine despre eminenta calitate a tuburilor de

cigarete START antinicotin

dacă arde un tub gol START şi aseamănă cenuşa acestuia cu a ori cărui alt tub, fie acela chiar din hârtia cea mai scumpă.

După scurtă folosinţă, se poate convinge fiecine, că influinţează excelent asupra sănătăţii, şi nu uscă gâtlejul.

Hârtia de cigarete START, cea mai fină Verge egipt. se află în toate tutungeriile de seamă.

Deposit principal:

Tutungeria de specialităţi Blaj.

(16) 8 10

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL.

Cel mai războinic voeved, ne apare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Preţul tabloului cor. 1·50 fil.

A apărut: **Elemi Népiskola Értesitő Könyvecske — Indice pentru şcolile poporale primare.** Costă leg 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catatolic din Blaj—Balázsfalva.

Prima pepinerie de viţă de vie pe

Târnavă.

Proprietar: ***Frideric Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima şi cea mai deamnă de încredere şi mai bogată în specialităţi de viţă de vie, liferează:

Altoi de viţă

americană cu şi fără rădăcini în diferite specialităţi, **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoiţi a cere Preţcurent ilustrat!

În preţcurent se află **epistole de recunoştinţă** din toate părţile Ţării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-şi face comanda, poate să se asigure dela cunoscuţi, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiţionată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 20—20

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania"

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, maşini, mobile etc. în condiţii avantagioase şi cu premii ieftine.

Asigurări pe vieaţă

(pentru preoţi şi învăţători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morţii cu termin fix; asig. de zestre şi asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra **accidentelor, infracţiei** (furt prin spargere) **asig. p. pagube la apaducte.**

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	**4,831,168·13**
Capitale asigurate pe vieaţă achitate	„	**4,571,035·51**
Starea asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 foc	„	**112.045.412 —**
Starea asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 vieaţă	„	**10,847,182 —**
Fonduri de întemeiare şi de rezervă	„	**2,309,387 —**

Prospecte şi informaţii se dau gratuit în birourile Direcţiunii şi la toţi agenţii.

Persoane versate în achiziţii cu cercuri bune de cunoştinţă se primesc în condiţii favorabile în serviciul institutului.

(2) 15—52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric (3) 15—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în ori ce parte. îndată ce clopotele sunt bătute de o laturi prin aceea ce sunt mântuite i crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa. că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare. — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de tunce de metal.

Preţcurânturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat

Abonamentul:

Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.

Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:

Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 7 Maiu 1910.** **Numărul 19.**

Solidaritate şi disciplină.

Nicicând nu am avut lipsă de o aşa solidaritate şi disciplină, ca la alegerile, ce ne stau înainte. O luptă, cum este a noastră, a o continuà, a o duce la sfârşit bun nici închipuì nu se poate fără solidaritatea tuturora, cari sunt de un gând, de o ţintă cu noi şi fără a observà în lupta aceasta cea mai desăvârşită disciplină. Alegerea pentru dieta ţării înseamnă astăzi un războiu a diferitelor interese, ce îşi caută validitarea în viitor. Un pas greşit o mişcare necorectă, ţinuta timidă a armatei sau a unui flanc, neînţelegerea sau zăpăceala comandanţilor, specula subalternilor pecetluiesc sfârşitul luptei. Numai o armată disciplinată, îndrăsneaţă, curăjoasă şi conştie de responsabilitatea, ce o are, numai aceia poate câştigà lupta. Aşa suntem şi noi acum, o armată, o puternică armată. Aşteptăm marşruta, ca să mergem la alegeri, să alegem reprezentanţii poporului nostru pentru dieta următoare. Ne trebuie solidaritate şi disciplină cu ocasiunea aceasta, celealalte le avem. Marşruta o aşteptăm ca să lucrăm toţi pe o formă, căci de un sânge suntem cu toţii avem o ţintă, un program şi interesele ne sunt comune.

E vremea să învăţăm şi noi ceva din istorie şi din luptele altor popoară. Poporul maghiar a fost, ce e drept, învins în 1848, constituţia a fost suspendată, iar peste ţară a venit un absolutism de aproape 20 de ani. Şi ce s'a întâmplat? S'a întâmplat, că în decursul ăstor 20 de ani absolutismul, puterea n-a putut face nimic. Poporul, inteligînţa şi aristrocaţia maghiară au rămas întru toate solidari unul cu altul şi absolutismul după toate încercările de a-i înfrânge, a trebuit în sfârşit să dispară el, lăsând după sine numai triste amintiri ale vremilor acelea. În dieta transilvană din anii 1863—1865 s'au luat hotărîri de a dà drepturi egale popoarelor din Transilvania; maghiarii, însă şi săcuii solidarizându-se în jurul punctului lor de vedere şi stând pe baza uniunii Transilvaniei cu Ungaria, n-au voit să ştie nimic de dietă separată la Sibiiu, ci au stat departe de orice conlucrare cu aceea dietă. Deputaţii lor au fost aleşi în toate cercurile destinate lor, dar nici unul în dietă nu şi-a pus piciorul, iar dintre alegătorii maghiari şi săcui de pe tot teritoriul Transilvaniei nu s'a aflat un sîngur om, care să-şi deie votul său pentru român ori pe sas. Că cu o aşa solidaritate, cu o aşa disciplină şi insufleţire pentru cauza unui popor să poate face politică, să poate învinge, nu încape nici o îndoială. Că în faţa solidarităţii unui astfel de popor să pleacă munţii, se fac lucruri de necrezut, se sguduie planuri şi se răstoarnă politicianii atotputernici, ne-o dovedeşte îndestul istoria aceluiaş popor maghiar. Că în urma ţinutei hotărâte şi demne s'a restaurat şi restabilit ordinea creată de legile din 48, e azi lucru, care nu să poate negà.

Dar aici sunt şi saşii noştrii. O mână de oameni faţă de noi şi minunea minunilor faţă de ei toate guvernele au fost cu cea mai mare cruţare. Şcolile lor, învăţătorii lor au fost toţi buni şi neescepţionabili, universitatea lor săsască trăeşte şi astăzi ca o comunitate de avere şi statul le întinde toate favorurile şi privelegiile sale. Cum se explică aceasta?

Se explică uşor. Saşii şi în trecut şi în prezent s'au dovedit de un popor conştiu de valoarea sa şi de interesele sale. In toate acţiunile lor, în politică, în manifestările vieţii publice, ei s'au arătat totdeauna în cea mai deplină solidaritate şi disciplină. Nicicând şi nicăiri nu s'au văzut saşi în două tabere contrare, după cum la noi la români, durere s'a văzut destui. N'a fost caz la ei, ca să păşească cineva dintre ei în contra programului lor, dar chiar să se fi aflat astfel de rătăciţi, nu s'ar fi aflat în tot Kronlandul un singur alegător — şi unul nu e mult — care să-şi fi dat votul pe acel rătăcit. Ei, aşa nu e mirare, că să impun saşii în vieaţa de stat, deşi sunt o mână de oameni, iar şvabii, cari sunt şi ei nemţi umblă divizaţi şi zăpăciţi, rătăcind fără ţintă întocmai ca vaporul fără cârmă pe apele mărilor fără de margine.

Un popor asemenea nouă sunt irlandezii. Au dus o luptă de secoli pentru fiinţa lor de popor, în contra anglezilor. Şi de abia la începutul veacului al XIX-lea au putut ajunge la ceva. Dară ei au înţeles de grabă spiritul timpului, că soartea unui popor se hotăreşte azi în parlament şi astăzi în cercurile lor nu mai iese nici un singur anglez. Guvernul anglez e azi silit să ţină cont de toate dorinţele lor.

E lucru neîndoios, că astăzi fără solidaritate şi fără disciplină nu se poate face nimic. Un popor, care la ocasiuni mari, când e vorbă de soartea şi viitorul lui, nu se ştie impune unitar şi conştiu de interesele sale, unde fiecare trage în altă şi altă parte, căutând a-şi satisface micilor sale interese pe contul marelui interes, ce este a unui neam, acel popor iute ajunge la mal.

Este mare noroc pentru noi românii, că suntem conştii de aceia, că suntem un popor de acelaş sânge, de aceeaş lege. Nenorocul nostru e numai, că încă şi astăzi suntem desorganizaţi şi nici cele mai primitive măsuri nu s'au luat pentru organizarea noastră. Asta ne mai lipseşte. Chiar pentru aceea în faţa alegerilor, ce ne stau înainte este de lipsă, ca în tot cercul electoral să se adune fruntaşii neamului

nostru, să se sfătuească și unde nu păsește candidat național, ei alegătorii să nu sprijinească pe acei oameni, cari s'au dovedit contrari nouă și intereselor noastre. Să-i facem pe toți candidații străini, cari umplu cercurile și solicitează voturile noastre, să știe, că atârnă de noi, ca să fie sau să nu fie deputați, să învingă opoziția ori guvernul.

Căci românii pot hotărî soartea alegerilor mai în toate cercurile de pe teritorul pământului locuit de ei. Mai în toate cercurile sunt cel puțin atâția, ca dela ei să atârne soartea alegerii.

Și asta o dorim noi. Și dăm semn, că trăim și noi și ne știm și validită. Numai așa ne putem ține la suprafață. Decât să stăm nepăsători și să ne uităm cu mânile în șolduri până-ce alții hotărăsc de soartea noastră, s'au să umblăm sub toate steagurile împrăștiați ca o turmă fără păstor, mai bine să nu mai fim. Suntem în veacul luminii, toate națiile și-au deschis azi ochii și noi încă tot să orbecăm?

Așteptăm manifestul comitetului central, ca să știm de ce să ne ținem. Dar și până atunci disciplină și solidaritate. Lupta se dă azi pentru interesele unui neam.

INIMA.

I.

Suntem popor de curând deșteptat la lumină, și poate numai Dumnezeu ni-ar ști spune, câte nevoi rod sub căpătâiul nostru.

Ne-am trezit la conștiința și valoarea proprie a eului național numai pe vremea, când lumile culturale din apus — în mare parte surori nouă prin obârșia comună — și-au trăit deja bucuriile și seceraseră deja tot ce a fost frumos, dulce și măreț în sinurile veacurilor de odinioară.

Ca umili cerșitori am bătut cu toiagul la porțile luminilor abia în toiul veacului al XVIII-lea, și preamărit fie numele Domnului, căci s'a îndurat și de noi oropsiții deslegându-ne cătușele trupești și sufletești. — Cu adevărat ne-a trecut din moarte la viață. —

Azi suntem deja în plin războiu; râvnim din adins și pretențioși la o mai deamnă zi de mâne: luptăm cu străini și luptăm cu vrășmași, ba luptăm și între noi: luptăm în contra beznei și a păcatelor.

În vârtejul zilelor grăbite nu odată am înfruntat urgii cu moartea mărginașe, am spart talazuri înfuriate și stavile cât cerul am dărîmat; martori am fost cum ghiare dușmane ni-au răpit mușuroiul de avut cu sudori de sânge câștigat, și am îngenunchiat cu sfântul nostru drept în mână sub groaza cnutelor barbare.

— Și dacă ghilțul metehnelor frivole nu ne-a repus atunci, când atonia noastră n'a dat felinare minților întunecate, nici visuri de mărire sufletelor amorțite și nici armură brațelor încătușate, zic dacă în vremuri de complectă neputință nu ne-a putut îngropà întregul iad de ispite blăstămate: azi, când tot colțul românesc răsuflă ozon proaspet, când toți crierii muncesc înfierbântați și tot brațul se mișcă conștiu, azi ar fi absurditate a ne mai gândì la alta decât la reînviere, la desamorțire, la primăvară, la viață, la viitor, la izbândă și la mărire, la nemurire.

Este ceva într'acest evlavios neam românesc, o nespusă taină îi ocrotește pașii și preste punți înguste deasupra de prăpastii fără capăt în adânc, — este într'ânsul o minunata și neasămănată putere de resistință, care și din pulbere ar fi în stare să-l recheme la viață.

Când Dumnezeu ține să distingă mai pregnant pe cineva, nu-i dă nesmintit bunăstare sau alte bucurii prea-prea vremelnice, dar aste sunt toate sclavele nestatorniciei, în ultima analisă le poate dà și vermele pământului: omul. — Dumnezeu dă altceva aleșilor săi, le dă *inimă* aprinsă, mare, curată și înțelegătoare.

II.

O fatală sminteală a lumii culturale de azi e, că și-a prea sporit intelectualismul grotesc chiar în detrimentul fericirii omenești. Are și prea mulți intelectualiști; între aceștia însă trebuie să cauți cu lampa lui Diogene după oameni de inimă.

Azi toți vorbesc, dar prea puțini și răspund înaintea conștiinții proprii pentru vorbăria lor, voiu să zic: prea puțini simțesc curat; mulți clamitează, dar rădăcina vorbelor nu-și prea atrage sucul din focul inimii sănătoase, ea pornește numai din vârful vârteinței din gură.

Și aceasta e o dureroasă realitate, pe care însă prea puțini o și înțeleg.

Mintea — abstragem aci dela jalnicile automate monopolizate pentru interese de clică — zic mintea poate fi mare, dar nici când nu e destulă; poate fi frumoasă, dar nici când satisfăcătoare; poate fi multilaterală, dar nici când desăvârșită; poate fi uimitoare, dar nici când nepătrunsă; poate fi chiar minunată, dar vecinic comunicabilă și tot numai omenească, supusă greșurilor. — Ceeace face însă, ca astă minte să poată deveni aievea îndestulitoare, desăvârșită, nepătrunsă chiar, nivelată deasupra slăbiciunilor omenești este: *inima*.

Ea e surplusul și complimentul ființii noastre mărginite.

Înțeleg d. p. că Dumnezeu cel „nespus," „neapropiat" trăiește; înțeleg pentrucă mă constrânge tot ce văd dela armonia și teleologia zărilor înstelate până la cel din urmă fir de troscoțel de pe margine de drum; — înțeleg cerul, căci mă constrânge și pedagogia și valoarea mea și a lumii mari la tot pașul; — înțeleg sufletul, dupăce nu mă pot închipuì fără el și nici n-aș aveà cu ce-l suplinì; — înțeleg virtutea, căci fără ea îmi scapă din mâni tot ce poate dà putere, înțeles și conținut vieții; și înțeleg ideala omenie nefăurită ca atare, căci numai ea poate fi cea mai frumoasă podoabă în împărăția lui Dumnezeu, care viază întru mine.

Înțeleg toate aste, — dar vai, — ce palidă întreaga înțelegere! — Înțeleg, și totuș, — ce puțin știu!

Mintea mea pentru pătrunderea tuturor acestora e ca un soare, în razele căruia nu-i putere chimică; ea stă în fața acestora ca o lună încremenită, ce-și coboară giolgiul de argint luminos, dar rece și neînțelegător....

Simțesc înfiorat, cum se nărue țărâna sub mine, se surpă totul, iar eu mă cufund tot mai adânc în cleiul pământului cu mintea mea cu tot; simțesc, cum se sting toate luminile dimprejur ca și la sfârșitul unei înmormântări...

Aci deci se mântuie rolul minții, — și dacă *inima, vrerea* mea nu-i vine întru ajutor cu râvna ei spre fericire, cu bunătatea, curățenia și intensitatea ei, mintea poticnește și trebuie să se nimicească. — Și cine nu știe, că la un atare cas nefericit am târât în pierzare cu mine de-odată și valoarea objectivă d. p. a istoriei, filosofiei șcl.

Când mintea mea se oprește resemnată înaintea noțiunilor „Dumnezeu", „suflet", „nemurire" șcl. și se mistuie din pricina, că nu le poate fixà în ecuațiune ca de $2\times2=4$, — atunci inima înțelegătoare îmi prinde mintea toropită în brațe și zimbind mi-o trece preste abis: îmi dă astfel pricepere, multă, prea multă pricepere, chiar destulă, ca să cad în genunchi și să-mi împreun mânile spre rugăciune.

Ce minunată e astă inimă!

Dacă ea n'ar fi, nu știm, de s'ar și puteà vorbì în omenime despre fericire. — Și totuși, cât contrast e în lumea noastră culturală, ce arde după fericire: inima și-o îngrijesc mai puțini!

Ehoul ascuns al celor mai multe capete gânditoare moare în vibrarea noțiunei: „căpătuială"; — numai, puțini dintre cei mai scuturați și pătrunzători adoară „inteligința" după vredniciе; — iar pe când s'ar ajunge la *„altarul inimii"* s'au gătat, nu mai sunt nici preoți nici tămâie. — Să acumulăm inteligință, căci ne sugrumă lipsa ei, — dar să nu uităm de inimă, căci fără ea se usucă însaș inteligința.

Inteligința mare poate produce colosuri, î-mi poate sătură pe un moment curiositatea ne poate distrage până la o vreme: dar de n-am împreunat-o cu o mare inimă cuprinzătoare, mă trezesc la o vreme, că n-am în mână, decât o jucărea, pe care mai de grabă o urăsc decum mi-s'ar păreà în primele clipite sub presiunea noutății.

Ne schinteiază creerii de greumânt și ochii ne fulgeră de grijă; întreaga ființă ni-e o atenție încordată; ne tremură nervii de iritare, ba ni chiar lihod sufletul de miile percepțiunilor ce înmagazinăm zilnic: și totuși, totuși un gol nespus parcă grămădește în jurul minții mormane de ghețare: simțim, că lipsește ceva, lipsește *inima*.

Oare câți n-ar puteà repetì această plângere a zilelor noastre?

Prea de puțineori auzim resunând graiul inimii!

Prea am comercializat tot ce am avut mai scump și mai gingaș în noi. Prea ne-am prefăcut în mechanism cu trup cu suflet; prea ne stăpânește materia.

Înlocuim idealurile cu sensații, inima cu buzele, dragostea cu ura obrăzată, — iar pentru noutăți și pofte efemere am fi în stare să desgropăm și morții?!

Carnalitate și greață!

Ioan Roșiu.

(va urmà).

Noutăţi.

Sf. Sărbători ale Patimilor Domnului şi Învierii, s'au sărbătorit cu cuvenita ordine şi solemnitate. La Dumineca Floriilor Escel. Sa Mitropolitul a binecuvântat la Mânecat salcii şi apoi a pontificat sf. liturgie. Luni şi Marţi păr. spiritual Ştefan Roşian a ţinut la Seminar esercitiile spirituale la cari au luat parte afară de clerici şi preoţii gremiali. Joi la liturgie Escelenţa Sa a sfinţit Mirul şi a spălat picioarele la 12 clerici, pe cari i-a invitat apoi şi la masă, dându-le daruri, iar sara s'au cetit cele 12 Evangelii a Patimilor, întâia a cetit-o Escelenţa Sa. Vineri sara s'au făcut încunjurarea pieţii şi a Catedralei cu sf Epitafiu. Duminecă dimineaţa s'a făcut Învierea. A pontificat Escelenţa Sa la toate slujbele din această sfântă zi, ţinând şi cuvântarea festivă. Atât la liturgie, cât şi la însărat, sfânta Evanghelie s'a cetit în 6 limbi. În prima zi Escelenţa Sa a dat masă preoţimii gremiale. A doua zi Î. P. S. a pontificat sf. liturgie la biserica parohială.

Sfinţire de biserică. Comitetul parohial gr.-cat. din comuna Agrişul-de-sus invită la *Actul sfinţirei* petrii fundamentale a nou edificândei biserici, ce se va săvârşi Duminecă în 15 Maiu n. 1910 la 9 oare a. m. *Comitetul parohial.*

Din Arhidieceză. Aflăm cu bucurie, că prietinul şi colaboratorul nostru păr. *Ioan Agârbiceanu* din Buciumşasa, a fost numit paroh în Orlat.

Turneul drului I. Maniu. început a doua zi de Paşti prin cercul Vinţului-inf. se continuă în mijlocul celei mai mari însufleţiri. Pretutindenea poporul îl primeşte cu multă bucurie, ascultându-l cu drag. Dr. Maniu e însoţit de numeroşi prietini din Blaj.

Hymen. *Vasile Şerban* înv. şi *Anetta Coldea* logodiţi.

Ştiri personale. *Vasilie Kirvai,* teolog absolut al Diecezei gr.-cat. române de Oradeamare a fost promovat la universitatea din Budapesta Doctor în sf. Teologie.

Mulţămită Curatoratul bisericesc gr.-cat. din Spring aduce pe calea aceasta deosebită mulţămită băncii „Sebeşana" pentru ajutorul de 25 cor. dat în folosul bisericii noastre. Cu Dumnezeu înainte! Spring la 21 Aprilie 1910. *Petru Cordea* paroh.

Avis. Un cantor cu cualificaţiune recerută caută un post. Doritorii să se adreseze la *Ioan Groza* cantor diplomat în Tuşin p. u. Uzdi-Szent-Péter

Necrolog. † *Ioan Pătăcean* paroh gr.cat. în Copand, după grele suferinţe împărtăşit cu sfintele taine ale muribunzilor şi-a dat nobilul său suflet în mânile Creatoriului Sâmbătă în 30 Aprilie 1910 în anul al 67-lea al etăţii, a 41-lea a preoţiei şi în anul al 20 a văduviei.

— † *Alexandru Albon* înv. gr.-cat. în Pălatca după un morb scurt şi-a dat nobilul său suflet în mânile Creatoriului Duminecă în 1 Maiu în al 56-lea an al etăţii şi al 32-lea al fericitei sale căsătorii.

— † *Lăurian Bercian,* notar comunal în Vaidei după un morb greu şi îndelungat şi-a dat sufletul în mânile Creatorului, în 28 Aprilie n. 1910, în etate de 62 ani.

Nr. 35—910.

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la repararea şi legarea cu fier, a bisericii gr.-cat. din Săbadul-de-câmpie (Mező-Szabad) p. u. Mező-Csávás. prin aceasta se recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 180 cor., adecă una sută optzeci coroane la Curatoratul bisericii gr.-cat. din Săbadul de câmpie cel mult până la 15 Maiu 1910 la 12 oare a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formulariul de contract, condiţiunile de edificare, preliminarul de spese şi planul, aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 9 Aprilie 1910 sub Nrul 2555 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Săbad între oarele 8—12 a. m. şi 2—6 p. m.

Licitaţia publică să va ţinè la 15 Maiu 2 oare p. m. în sala şcolii locale.

Sabadul-de-câmpie, la 18 Aprilie 1910.

Nicolau German, paroh gr.-cat — **Petru Pogăcean,** prim curator.

(27) 3-3

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a executà lucrările necesare la edificarea unei sale de propunere în Bratfalău (Barátfalva,) posta Teke, prin aceasta să recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 300 Cor. la subscrisul oficiu parohial cei mult până la 13 Maiu 1910 la 12 oare amiazi. Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formulariul de contract, condiţiunile de edificare, descrierea technică, preliminariul de spese şi planul se pot studià zilnic în cancelaria parohială din Bratfalău şi sunt aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 16 April 1910 sub Nrul 2748.

Licitaţia minuendă se va ţinè în 14 Maiu n. 1910 la 10 oare a. m. în Bratfalău.

Bratfalău, la 20 Aprilie 1910.

Teofil Rusu, adm. paroh. — **Iosif Suciu,** curator.

(28) 3—3

Răceala

e uşa secretă, prin care întră toate boalele serioase în corpul omenesc. Emulziunea-SCOTT, compoziţie de oleu de ficat de peşte e însă cheia care închide această uşe, încă înainte de a să apropia boala de ea!

La cumpărarea Emulziei, luaţi sama să aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul

(60) 21—28

Emulziunea-SCOTT

a ajuns la mare renume, mai ales prin curăţenia, mistuirea uşoară şi puterea de vindecare. Medicii, moaşele, părinţii şi bolnavii deopotrivă, recomandă acest medicament, ca cea mai încrezută proptă a sănătăţii.

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă!
Preţul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.
Să capătă în toate apotecele.

Nr. 44—1910. (32) 1—2

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a executà lucrările necesare la edificarea şcolii gr.-cat. din Socol p. u. Tancs prin aceasta să recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 400 cor. adecă patrusute cor. la subscrisul oficiu parohial cel mult până la 18 Maiu 1910 la oarele 8 a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formulariul de contract, condiţiunile de edificare, preliminariul de spese şi planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 9 Aprilie 1910 sub Nrul 2485 se pot studià zilnic în cancelaria parohială între oarele 8—12 a. m. şi 2—6 p. m. Licitaţia publică minuendă se va ţinè în 18 Maiu 1910 la 10 oare a. m. în şcoala gr.-cat. din Socol.

Socol, la 26 Aprilie 1910.

Ioan Dredeţian, paroh gr.-cat. — **Simion Pop,** cur. prim.

Nr. 42 910.

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a executa lucrările necesare la edificarea şcolii gr.-cat. în Chiciud (Comitatul Clujului) prin aceasta se recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiune de 400 cor., adecă patru sute Coroane la curatoratul parohiei gr.-cat. din Chiciud cel mult până la 18 Mai 1910 la oarele 9 a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formulariul de contract, condiţiunile de edificare, preliminariul de spese şi planul aprobate de Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc la 30 Octomvrie 1909 sub Nrul 7587 se pot studia zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Chiciud între oarele 8—12 a. m.

Licitaţia publică se va ţinea în 19 Maiu 1910 la 10 oare a. m.

Chiciud (Mezőkecsed) la 24 Apr. 1910.

Valeriu Russu, preşedinte. — **Ioan Moldovan,** curator primar.

(31) 1—2

Un învăţăcel din casă bună se primeşte în prăvalia de specerie şi sticlărie alui **Nicolau Lichtfus,** succesorul lui **Wilhelm Naftali,** în Blaj.

(34) 1—1

A V I Z.

Să caută o moşie pentru a se luà în arândă. Se fie dela 300 jug. în sus. Mijlocitorii primesc un onorar de ***100 cor.*** A se adresà la PETRU HERŢIA Kiskerék p. Szászcsanád (Alsofehér m).

(33) 1—3

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 34

S'au îngrijit însă în schimb, ca vieaţa proprie bisericească: dogmatică, administrativă şi judiciară să fie calvinească. Ei doar aşa şi considerau pe Români ca şi: Calvini de ritul românesc (Cipar: Acta et fragmenta... Blaj 1855 p. 60).

Şi că aievea toate aste nu-s ficţiuni, ni-o mărturisesc şi misionarii, cari la 1697 notează despre Românii ardeleni, că: reformaţii uşor i-au putut seduce, dupăce poporul a fost foarte primitiv şi incult; la demnitatea de preot se înălţau, neîmpiedecaţi, fără nici un examen previu de aceia, cari nu ştiau nici „Tatăl nostru" (exagerare?!). nici numărul tainelor şi nici nu ştiau învăţătura catehismului creştin; cumpărau oficiile dela vlădici şi aşa pe bani erau ordinaţi (ni-ar plăceà să ştim, că a dispărut deja astfel de urâtă simonie total şi în biserica fraţilor noştri neuniţi!)... Asemenea preoţilor erà şi păstorirea şi tractarea celor sfinte; din superstiţie ori din negrije se întâmplà, că nici pe patul de moarte să nu se administreze sf. Cuminecătură; nici laicii (sănătoşi) nu erau cuminecaţi afară de Paşti.

Copii de câte 8—10 ani erau ridicaţi de diaconi. Apoi Catehismul scris pe româneşte mişunà de greşuri calvineşti; şi ca în puţine cuvinte — zice misionarul — să cuprind totul: sub manta ritului grecesc se poate vedeà forţa heterodoxă dominând pe tot locul (V. Nilles: Symbolae ad ill. Hist. eccl. or. I. p. 152).

Dacă vom şti să considerăm şi să judecăm toate aste de pe piedestalul unei analise mai superioare: atunci sigur nu ne vom îmbătà de bucurie pentru acele câteva cărţi româneşti, ce ni le-a hărăzit calvinismul ingrat, nici ne vom pierde cumpătul apoteosând doar în protestantismul acesta ardelean o „influinţă europeană" (! G. Ibrăileanu: Spiritul Critic în Cultura Română Iaşi 1909, p. 5), care în schimbul alor nişte cărţi româneşti, pline de otravă păgânească, ne-au târât în cea mai umilitoare sclăvie: ci vom recunoaşte, în fine, că pricina ignoranţei noastre seculare a fost în totdeauna *indolenţa* noastră „ortodoxă," care dupăce veacuri lungi dearândul ne-a târit dobitoceşte prin toate robiile slave şi greceşti. ni-a mai aruncat apoi după grumaz şi calvinismul unguresc, din care abia la capătul veacului al XVII-lea — şi atunci numai prin mijlocirea, ba chiar presiunea casei domnitoare a Habsburgilor — am ajuns să ne desmetecim finalminte şi să reaflăm începutul mântuirii noastre: ca Români şi ca creştini în sf. Unire cu Roma.

Dar să trecem în merit.

Preliminăm aci, că *dreptul oriental genuin declară şi accentuează şi azi, că „toţi protestanţii (calvini, luterani, anabaptişti, pocăiţi, unitari şcl....) sunt pur şi simplu eretici; învăţăturile lor* (deci şi toate escroheriile lor doctrinare debitate în modul cel mai mârşav în contra a tot ce-i adânc creştinesc, educator şi basat pe revelaţiune, prin revistele raţionaliştilor germani şcl. — înţeleg fraţii noştri neuniţi, cari nu odată au copiat şi copiază erezele moderniştilor, ba şi cercetează ostentativ şi glorifică şcolile protestante de teologie?!) *sunt absolută contradicţie cu învăţăturile şi tradiţia Bisericii ortodoxe....*" (V. M. Theodorian: Dreptul Canonic Oriental I. Bucureşti 1905 pag. 77, 107, 165, 166—7, 186.)

Pentruca în considerarea influinţei calvineşti să purcedem gradat, ne oprim mai întâi la elementele cele mai apropiate de popor: la preoţi şi demnitatea preoţească în legătură cu sfintele taine şi diferitele forme de cult, adăugând şi observările de lipsă referitoare la vieaţa călugărească.

Să nu uităm nici la locul acesta, că „reformatorii" conform principiului lor de credinţă, făţiş contrar Sfintei Scripturi, au întors ierarhia bisericii chiar pe dos, ori mai precis: în loc, ca în organismul ierarhic să mânece de sus în jos, va să zică dela Dumnezeu, dupăce „toată puterea, în cer şi pe pământ, este dela Dumnezeu" (Mateiu XXVIII. 18); ei au întors ordinea aceasta şi deduc puterea amintită de jos în sus, adecă dela popor; o vădită absurditate, căci ceeace *nu are* poporul: nu poate nici dà.

În înţelesul acesta: păstorul sufletesc al poporului la reformaţi, şi în special, întru cât ne priveşte pe noi aci, la: calvini nu este mijlocitor între Dumnezeu şi om cu putere primită de sus, ci nu simplu delegat al poporului spre îndeplinirea unor funcţii poreclite: bisericeşti (Dr. Al. Grama: Instit. Calv. pag. 456).

Iată pentruce calvinii nici nu cunosc sfinţirea de preoţi şi nu ştiu nici de jertfa sfintei slujbe, ci preotul lor e numai un predicator comun, pe care şi-l aleg, ba nu cu mult mai înainte şi-l tocmiau numai pe un anumit timp — sigur fără nici un fel de misiune canonică.

De aci şi nimicirea gradelor ierarhice, a cărei urmare, după zisa lor, e, că episcopii lor (căci şi de aceştia au începând din 1884, acum sunt buni?) au numai rolul de „primus inter pares."

De aci şi laxismul lor pe întreaga linie şi lipsa ori cărui prestigiu şi farmec suprafiresc.

Formele acestea calvineşti n-au trecut pe deplin la preoţimea românească, de oarece o astfel de schimbare radicală în biserica română, ori cât ar fi fost ea de rămasă de lumea imprejmuitoare, ar fi băgat-o în seamă şi poporul de rând. Dar, că n-a lăsat neinfectată preoţimea noastră e fapt străveziu ca lumina zilei.

Din influinţa calvină se explică mai ales starea ruşinos de precară a preoţimii, care se tocmià cu poporul în privinţa emolumentelor, precum transpiră şi din can. 10 al Săborului mare din 14 Septemvrie 1700: „Care popă va merge pe poporul altui preot, sau îi va scade simbria... acela să se tunză (I. M. Moldovan: Acte sinodale II. Blaj 1872 pag. 120).

Se întâmplau şi astfel de cazuri, că poporul, dacă îşi aflà preot mai ieftin, alungà pe cel vechiu.

O slabă urmă a astorfel de tocmeli între popor şi preot eventual chiar prin mijlocirea protopopilor — ar mai există icicolo dupăcum îmi spunea acum nişte ani un prietin, martor ocular şi azi prin Maramureş. Ni-ar părea bine să auzim, că au dispărut deja astfel de bolnave simptome.

De altcum denegarea chemării preoţeşti înainte cu 200 ani, o vesteşte sus şi tare faptul, că în câte o comună se ghemuiau deodată şi câte 6 popi şi — precum cetim — aproape nici nu erà comună, unde să nu fie îmbulzit baremi 2 popi (Nilles: Symbolae ad illustr. Hist. eccl. or. I. 145). Ba mai târziu erau la câte un sat şi opt-zece popi, împărţind venitul mult-puţin frăţeşte (Iorga: Sate şi preoţi... p. 287.)

Sau de unde ne vom explicà acele nenumărate cazuri de bigamie între preoţi, în contra cărora aproape zădarnic au luptat vlădicii noştrii o lungă vreme.

Aşa se iau măsuri preservative în sinodul dela 1700, iar episcopul Atanasie la 1711, dând cercular către clerul şi poporul ardelean zice următoarele: „Popii cari îs cu a doua muiere nici la liturgie, nici la spovedanie să nu îndrăznească, nici la alte slujbe preoţeşti să nu se tindă, fără la cântare. Aşişderea şi cari de acum înainte se vor însurà a doua oară, nici cum să nu mai slujească nici o taină, ce să fie lipsit de toate trebile preoţeşti şi se va globì cu 66 florinţi". (V. P. Maior: Istoria bis. rom.... p. 274).

În acelaş tenor vorbesc mai târziu şi vlădicii Pataki şi Clain. — Încă la 1733 sub Clain într'un şematism, păstrat în Archiva arhidiecezană, sunt daţi multişori preoţi cu a doua căsătorie. (Dr. Al. Grama: Inst. calv. p. 434). —

Decadinţa aceasta, sigur, în mare parte a se atribuì influinţii „preoţilor" calvini, la cari e obiceiul a-se căsători ori de câte ori. — Biserica latină s'a putut ridicà până la perfecţiunea de a aveà preoţi celibi; — ne gândim aci numai la adevăraţii celibi, şi de fel nu la acei celibatari, cari în celibat văd numai un bun refugiu dinaintea miseriilor şi abnegărilor cu cari, sigur, e împreunată şi o căsătorie cinstită, — precum nici la aceia, cari din desconsiderare faţă de inferioritătile căsătoriei, socotesc, greşit firesce, a aflà în celibat un bun traiu fără grijuri prea multe, garnisit pe deasupra şi cu şanse de-a urcà demnităţi cât mai mari fără chin prea mare şi atunci, când eventual alţii, căsătoriţi, pe lângă toate neajunsurile căsătoriei ar fi produs mult mai mult pentru binele bisericii; şi nu ne gândim, în fine nici la aceia, cari au menagiat şi menagiază toate slăbiciunile murdare ale firii omeneşti în sanctuarul celibatului. — Repetăm: biserica latină a ştiut prea bine, ce face când praxei îndelungate şi benevole i-a dat expresie concretă prin instituirea celibatului, — deoarece s'a ştiut înălţà până la motive mai superioare şi a ştiut aprecia jertfa ce-o pretind aceste motive.

(Va urma).

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**
Redactor responz.: **Augustin Gruiţia.**

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat

Abonamentul:

Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.

Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce privește foaia să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 14 Maiu 1910.** **Numărul 20.**

Confesionalismul.

Vorbă ingrată și subiect uricios. E trist însă, că cu toate acestea se dă prilej adese, că trebuie să te ocupi de el.

Dacă „fatalul destin al istoriei" ne-a despărțit în două părți în ceea ce privește convicția religioasă, ar trebui ca noi să cercăm tot posibilul, ca păretele despărțitor să se dărâme cât mai curund și afară de biserică să fim frați în toate manifestările și lucrările noastre.

Despărțirea confesională să nu fie și despărțire politică și culturală, ci pe aceste terene mai ales să fim una, solidari și nedivizați.

Credincioșii celor două biserici surori, pe cari numai vitregimea timpurilor și răutatea oamenilor i-a pus în doue tabere, ar trebui să și steie față în față nu ca dușmani, ci ca unii ce pe întrecute emulează în aflarea mijloacelor celor mai potrivite pentru ridicarea neamului și propășirea lui pe toate căile culturali și economice. Pe întrecute, uniți și neuniți, am trebui să luptăm cu toate forțele, ca neamul românesc să se ridice din starea ticăloasă a vițiilor și se scape de rușinea analfabetismului. Cu tot zelul ar trebui să lucrăm pentru ridicarea școlilor, strălucirea bisericilor și înmulțirea instituțiunilor economice și umanitare, după pilda națiunilor conlocuitoare, mai înaintate ca noi pe aceste terene.

Durere! răutatea pismei, ce ne-a despărțit în două biserici e așa de adânc înrădăcinată în inima unora dintre noi, de nu poate conlucrà cu cel de altă confesiune și ales nu poate privì cu caldă inimă la progresele celora din tabăra cealaltă. Și asta mai ales, chiar în sinul păturii culte.

Azi am ajuns de avem bănci unite și neunite, cari se întrec în aș face concurență pe toate căile și cu toate mijloacele; — avem azi foi unite și neunite, cari tac mai bine, decât să spună un cuvânt de încurajare pentru progresele celor-alalți, dar în schimb deschid toată visteria hulelor, când e vorba să inferească o păcătoșenie a celor din partea contrară; — chiar și în politică și ales în cultură suntem divizați în două tabere.

De aci apoi o serie de neajunse și neplăceri și ca corolariu, nespuse compromiteri și rușini înaintea străinilor. Huiduim azi, ce am înălțat ieri, cuprinși de patima confesională și tragem în noroiu onoruri împărțite cu mână largă, dar cu intrigi ascunse și pe căi lăturalnice.

Ceeace e mai dureros însă, e faptul, că în nesocotința noastră ducem patima până la forurile celea mai superioare.

O pildă nu strică și va lămuri mai bine situația.

Repausatul Bunea prin scrierile sale istorice, a scuturat pravul, pe cari istoriografii bisericii ortodoxe îl aruncase din belșug asupra bisericii unite. In scrierile sale figura nemuritorului Inocențiu Micu Klein străluce ca un neîntrecut luptător pentru drepturile bisericii sale și a neamului întreg. Scrierea e primită de critică cu laudă și recensiile asupra cărții se întrec a aduce elogii autorului. Sibienii însă nu se simțau bine. Cartea trimisă la Academie, grație intrigilor de acasă, cade dela premiu, spre scandalizarea oamenilor cu adevărat savanți. Bunea nu se descuragiază, operele sale istorice se urmează și cu dovezi neresturnabile el sdrobește fantoma vechiei Metropolii ortodoxe dela Alba-Iulia și întunecă figura „sfântului" Sava Brancovici. Atunci păr. Mangra, vojagiorul politic, care an de an pândeà pe la ușile Academiei, se sufulcă și face literatură. Cameleon în politică, falsifică istoria. Coreligionarii îl aplaudă, făcându-se că nu observă, cât de șubrede sunt asertele sale. La Academie se fac vacanțe în secția istorică. Alegerea lui Bunea se impune. Intrigile pornesc, confesionalismul își începe lucrarea-i funestă. Bunea vreà „să catolicisezе România, să nimicească ortodoxia din Ungaria". Piere lumea. Intriganții și mincinoșii își desfac șatra. In sfârșit se aleg în secție și vicarul Mangra și canonicul Dr. Bunea. Unul pe baza meritelor și lucrărilor sale vrednice de toată considerația, celalalt pentru nevrednicia sa și pentrucă erà ortodox. Confesionalismul cel mai scârbos repurtase o biruință.

Dar omul nu puteà rămâneà multă vreme mascat, el trebuià să-și arunce haina ce-l travestise și se apară în adevărata lumină. Și păr. Mangra s'a arătat ce plătește. Ridicat meșteșugit și prin mijloace necinstite la o demnitate ce n'o vrednicește, Cuviosul Părinte stă azi înaintea Românilor în adevărata sa haină: haina tradării de neam și a batjocoririi tuturor aspirațiilor de veacuri a poporului românesc. Huiduit, lovit cu pietri și mângit cu ouă clocite, fuge dela Arad, ca un Iuda păcătos, care și-a vândut stăpânul. Și azi când Bunea mort, nu-l mai poate scuturà de barbă, când și-ar puteà desface poate, necontrolat marfa la Academie, de acolo, de unde ieri erà preamărit i-se strigă azi: „Cu ce obraz s'ar mai puteà înfățișà preacuvioasa față bisericească dela Oradea-mare în Academia română?"

A fost lipsă și de rușinea aceasta? a fost lipsă, ca poliția din Arad să apere pe marele Mangra de ieri contra huiduielilor Românilor de azi?

Da, a fost lipsă, răspundem noi, pentrucă numai așa puteà confesionalismul să comită o nouă infamie. In acelaș număr, în care „Tribuna" spuneà de chipul cum a fost pedepsit Mangra, se publică și scrisoarea unui deputat sinodal,

care e scandalizat de demonstraţia aceasta, la care „drăguţii de uniţi“ au venit din mari depărtări, să compromită biserica ortodoxă.

Pricepeţi? Care va să zică, ei sunt ticăloşii, nu păr. Mangra; — ei sunt cari au făcut din ţinţar armăsar, vicarul Mangra ar fi putut din nou fi ertat.

E grozavă mentalitatea unor oameni!

Şi pildele s'ar puteà continuà, dar ne oprim, salutând cu deosebit respect pe Preasfinţ. Episcop al Lugojului, care a ţinut să fie de faţă la instalarea fratelui său dela Caransebeş şi să-i spună, că e convins, că vor muncì împreună pentru fericirea neamului nostru, căci adevăratul patriotism este apărarea limbii strămoşeşti şi a credinţii noastre, şi primind asigurarea pentru întărirea legăturilor frăţeşti, cari duc la propăşirea neamului întreg.

Dumnezeu să le ajute!

INIMA.

(Continuare şi fine).

În goana lumii noastre înaintate dar şi prea păcătoase numai cu opintiri enorme răzbeşte virtutea. Păcatele se încunjoară cu grele platoşe de fer; se trag după sanctuare pângărite şi ca din calul Troiei îşi descarcă tunurile proaste în cei-ce, împinşi de scârbă, ar îndrăzni să le răscolească.

Modestia, simţul de pudoare şcl., sunt dripite fără considerare. iar unde nu mai răzbeşte dialectica bădărană, iasă mîncîuna în haine de împărat şi cu tărăbana mare caută să se impună mulţimei prostite.

Ce mai ritme dogite; câtă uriciune şi mucegaiu puturos în aceşti pioneri ai decadinţei!

Iată unde duce semi-doctismul şi intelectualismul grotesc fără cultura inimii. — Şi e firesc! Doar chiar curat şi absolut să fie intelectualismul: — el de el sec cum e, face duoi paşi, — al treilea însă deja nu.

Istoricul *Werner Stombart* ne spune mult adevăr în nişte vorbe sincere, cari pot fi pricepute şi bine şi rău, — învăţà însă ar puteà fie cine din ele, anume: „Demonul invenţiunilor a câştigat nenumărate posibilităţi; aceste însă toate se reduc la nimic, de punem întrebarea: Propriamiute, ce ne dau acestea? Pentruce ni-a lipsit atâta luminare? Numai pentru-ca să fim ghemuiţi în oraşe şi pentru ca să alergăm seară de seară cu sutele de mii împiedecându-ne unii în alţii, — şi firește toate acestea trebuiesc iluminate? — Pentruce trebuie să sburăm prin văzduh? — Ce lipsă de telefon? — Ce înţeles are gramofonul? Cu bunăstarea noastră nu-şi sparge capul demonul descoperirilor, — el numai toiu şi putoare ne aduce şi ne sporeşte massa. — Ştiinţa, întrucât stă în serviciul tehnicei, s'a adeverit, peste ori-ce îndoială, productivă; *dar esenţa proprie a lucrurilor cu nimic n'o cunoaştem azi mai bine decât mai înainte. Vieţii noastre interne, pentru fericirea şi îndestulirea noastră nimic n-a dat cultura modernă!*“

Şi faptic, azi neîndestulirea şi miseria n'are capăt.

Unde-i deci folosul culturii? Pricina?

Ne-am încărcat crerii, dar am uitat de inimă; am uitat de cel mai puternic factor şi postulat al armoniei vieţii omeneşti!

Am uitat de inima, în adâncul căreia residă cunoştinţa adevărată atot ce-i mare şi aproape de Dumnezeu; căci ea este dragostea, cu care apostolul neamurilor mută munţii; ea este vrerea curată; ea este vieaţă nesăcată; dintr'însa răsar eroii cerului şi ai pământului; ea este chiagul, care prin fiinţa noastră împreună veciniciile dinaintea noastră cu cele de după noi; ea este unicul balast armonic al întregii lumi pământeşti. — Când scapără astă inimă vieţi nuoi răsar pe ruina celor îngropate; din căldura ăstei inimi am răsărit cu toţii; din belşugul ei dumnezeesc ne nădim zilele de olaltă şi tot la lumina şi dragostea ăstei inimi trecem prin moarte la vieaţă.

Fără inimă, ca şi fără cultură, ca şi fără frumuseţe; iar fără frumuseţe, ce rost de vieţuire...?

III.

Dar să nu fim prea pesimişti! — Am zis, că ne-am positivisat, că în lumea culturală de azi intelectualismul s'a sporit în detrimentul fericirii omeneşti.

Drept. Faptul e fapt şi nu se poate negà.

Cu atât mai mare ni-e însă mângâierea, când în imensul ăstei dogoritoare pustietăţi sufleteşti ne resare ca din pământ ici-colo câte un ostrov de verdeaţă cu isvoare şi palmieri.

Să nu ne uităm vorba: zicem, la început, că Dumnezeu a distins pe român cu o mare inimă înţelegătoare. — E vorba despre românii ardeleni.

Poate nefericita lor poziţie etnică-politica îi inspiră poate represaliile ce-i sugrumă pas-de-pas, poate demnitatea lor jignită, poate — şi asta mai ales — ambiţia nobilă; — dar în sfârşit fie orice la mijloc: fapt e însă, că acest popor produce zi de zi eroi. — Atâtea nobile porniri lea

FOIŢĂ.

Impresiuni de călătorie.

Roma, 2 Aprilie 1910.

V.

Iubite amice!

Ţinutul muntelui Albano, despre carele ţi-am scris în ultima epistolă, este de mare însemnătate nu numai pentru Roma şi pentru poporul roman din vechime, ci şi pentru noi românii.

Oraşul Albalonga dela poalele acestui munte, a fost mama oraşului Roma şi leagănul neamului roman. Acelui popor ce pornind din acest cuib, a cutreierat odinioară o parte însemnată a pământului şi răsturnând împărăţiile de pe atunci, s'a făcut singur stăpânitor al lumii.

Ca atare, a adus în Italia toată cultura şi civilizaţiunea popoarelor mari din răsărit, pe care a lăsat-o cu vremea de moştenire popoarelor de astăzi mari şi culte ale apusului.

Un popor, carele ar trebui să ne intereseze pe noi românii şi din alte puncte de vedere, mai mult, decât pre ori şi care altul.

Căci acel popor roman ne-a aşezat ca sentinelă a sa aici, la marginile imperiului său; ni-a dat nume, o limbă, port, obiceiuri, datine, credinţă, cu un cuvânt tot şi întreagă fiinţa noastră.

Se cuvine dar, să ne dăm seamă de datorinţele, ce avem, ca trimişi ai aceluia, şi conştii de aceste datorinţe, să păstrăm cu scumpătate moştenirea ce ne-a lăsat. Să cultivăm cu deadinsul limba, obiceiurile şi tradiţiile străbune, pe cari la timpul său, să le lăsăm şi noi de moştenire urmaşilor noştri mai frumoase şi mai bogate.

Purtat de acestea gândiri, nu cred să existe român, carele având norocirea să calce pe ţărâna de aici a străbunilor, şi să nu simţă în inima sa un fel de induioşare şi jale, ca-şi fiul cel înstrăinat, când revine după zeci de ani, ca să mai revadă plaiurile locului natal, vatra părintească şi remăşiţele măririi strămoşilor.

Şi transpus cu sufletul în epoca acestora, nu pot să nu aduc aci pe scurt tradiţia legată de oraşul Albalonga. Şi anume, nemuritorul poet latin Publius *Virgilius* Maro în „Aeneida“ sa, cum şi celebrul istoriograf Titus *Livius* Patavinus în opul său „Historiarum ab urbe condita“ spun, că *Aeneas,* scăpând cu fiul său Ascanius (sau *Iulus*) din flacările Troiei, după multe peripeţii şi prigoniri ale sorţii, au ajuns în fine la ţermurii Italiei şi au debarcat norocește în ţinutul numit *Latium,* unde stăpâneà regele Lavinius.

Aici a luat în căsătorie pe fica acestuia Lavinia şi după moartea socrului său a moştenit tronul.

Aeneas a adus în Laţium cultul zeilor greceşti şi în deosebi al *Vestei.* Aceasta erà zeeasa vieţii familiari, ocrotitoarea traiului casnic şi a vetrei focului. În cinstea ei trebuià să ardă pe altarul din templul său un foc sfânt, carele n-aveà să se stângă niciodată şi de care trebuia să îngrijească ne-întrerupt fete fecioare, aşa numite: *Vestaline,* care au pus vot de castitate pentru întreagă vieaţa lor.

Iulus fiul lui Aeneas a întemeiat oraşul Albalonga, carele a ajuns să fie cu vremea capitala ţinutului Laţium. Aici au domnit urmaşii săi şi ai fratelui său Aeneas Silvius cam vre-o treisute de ani, până la moartea regelui *Procas.* Acesta a lăsat de următor pe fiul său mai mare *Numitor.* Dar fratele mai tinăr *Amulius* l-a alungat de pe tron; i-a omorât pe unicul fiu şi pe ficăsa *Rhea Silvia* a închis-o în mănăstirea virginelor Vestale, ca să petreacă acolo în slujba zeesei până la moarte.

Din întâmplare însă, ea a avut dela zeul Marte doi copilaşi gemeni, pe Romulus şi pe Remus.

Amulius înţelegând de aceasta, a poruncit să omoare pe mamă, iară pruncii să fie aruncaţi în râul Tiberis.

Aici însă copilaşii au fost mântuiţi în mod miraculos. Anume, revărsânduse râul, undele i-a mânat la mal şi vasul în carele au fost expuşi, s'a oprit tocmai la poalele dealului Palatinus.

inimii ca şi la acesta puţine va fi mai văzut istoria.

Ne gândim deodată la sărăcia lui exploatată şi la jertfele enorme ce prestă neîntrerupt. — Scurt şi cuprinzător: Un popor, ce trăieşte cu mălaiu, ca să poată jertfi milioane.

Îşi plăteşte cu o rară conştienţiositate dările, din cari însă nu ştim de trage ori ba folos de nişte permille minimale. Din numeroasele fundaţiuni proprii varsă anual preste 7 milioane pentru cult şi instrucţia naţională; susţine tot din propriile puteri înalte societăţi culturale; alimentează o pressă intensă de dragul căreia, pe lângă hulele străinilor, mai înfundă şi puşcării şi stoarce multe mii de coroane în amendă şcl. Mai nou e frapant zelul, cu care întemeiază fonduri culturale pentru mântuirea şcolilor naţionale.

Relevăm aci în special fondul cultural al Arhidiecezei Alba-Iulia-Făgăraş, la care şi clericii-studenţi au subscris câte 300—1000 Coroane, — aşa că într-un uimitor de scurt interval a putut arătà 100·000. O jertfă aceasta, faţă de care — să nu mergem prea departe — rămân departe îndărăt d. p. chiar ungurii catolici (cu fondul lor de presă şcl.) pe lângă tot numărul lor înzecit de mare şi tot avansul lor politico-financial.

Străinii nu se pot îndestul mirà şi nici nu ne pricep; — noi însă ştim, că unde inimile sunt atât de treze, încât nici cel mai mic moment (petreceri, căsătorii, sărbători, posturi şi abnegări de tot soiul) nu trece fără urme culturale, acolo e totul cu putinţă. Asistăm zilnic la porniri frumoase, toate înălţătoare. — Nu odată sărbătorim sufleteşte şi ne înduioşem înşine când vedem, ce poate o inimă românească.

Când d. p. un modest venerabil, ca-şi canonicul N. Nestor din Lugoj — după o abnegare de un sfert de veac, pe care însă n-a mărturisit-o nicicând — îşi jertfeşte agoniseala de peste 25000 pe altarul înduărărilor, fără să aibe altceva de observat, decât, că s'a achitat „de-o datorinţă sfântă faţă de biserică şi de neam“ — e imposibil să rămâi nemişcat.

Vrednic neam prin vrednici luptători!

Cam aşa grăeşte deci inima. — Mintea ori cât ar fi de strălucită, nu înţălege pe deplin acest prinos, căci e egoistă dela fire; îl pricepe însă inima, iar înaintea acesteia se pleacă şi logica rece neîndurătoare.

De câteori nu ne [illegible] mintea, că nu suntem în stare [illegible] am o jertfă ori alta: dar ca-şi atunci ne strigă inima din adâncul ei: *Voeşte şi vei puteà*! Şi fericit cel-ce a priceput acest grai al inimii, căci aci se începe adevărata valoare şi mărime a omului.

Unde jertfirile de sine se ţin lanţ şi întrec chiar toate speranţele de bine — acolo cetăţile negrelor păcate, ca pisma şi ura, dispar cu vremea de sine, iar idealul comun are să biruie cu siguranţă matematică. — Doar prin inimi mari şi lacrimi multe nici oţelul nu străbate...

Destul de clar? — Şi apoi las să mai viseze puternicii zilei, că un astfel de neam s'ar contopì cândva chiar în duşmanii săi!

Ei, inima! Inima nu se cumpără, nici se făureşte — ci se naşte....

Ioan Roşiu.

„O propunere mai ales tinerimii studioase din loc“. Către voi, tinere vlăstare, se îndreaptă naţiunea română în aceste zile de grea cumpănă şi vă cere a-i prestà un mic serviciu. Nu se îndoieşte, că o veţi părăsì şi-i veţi denegà ajutorul vostru într-o cauză atât de sfântă şi dreaptă, cum e aceasta, pentru care are foarte mare lipsă de concursul vostru. Crede firm şi statornic, că şi bate *acelaş* suflet plin de vieaţă, că şi prin vinele voastre curge acelaş sânge dătător de putere, cari au făcut pe înaintaşii voştrii să ducă în îndeplinire nişte lucruri atât de măreţe, dar totodată atât de grele pentru realizarea lor, cum au fost întâmplările din 1848.

Vă aduceţi aminte, că în vremile furtunoase din acelea timpuri, când naţiunea română a ajuns până la ultima treaptă, când trebuià sau să dispară cu totul de pe harta popoarelor sau să-şi deschidă cu braţele proprii drumul, ce duce la lumină şi nemurire; tocmai atunci îi sar într'ajutor sufletele pline de însufleţire şi de putere ale tinerilor, cari se îndeletniceau cu cartea la institutele de aici şi pregătesc terenul pentru adunarea din 3/15 Maiu.

Tinerii dela Seminariul teologic şi dela liceu au fost aceia, cari la îndemnul dascălilor au răspândit ca un fulger şi cu primeidia vieţii lor vestea făimoasei adunări de pe „Câmpul sfânt al libertăţii,“ căci după cum ne spun bătrânii aproape în fiecare sat mai însemnat s'au ridicat furci pentru ceice ar fi îndrăznit să lăţească vre-un cuvânt măcar, ori să îndemne poporul a luà parte la aceea adunare. Ei însă nu băgară în seamă nici ameninţări, nici furci, ci călăuziţi de idealul sfânt al unei cauze atât de însemnate, cum a fost aceea, au străbătut toate satele româneşti, au pătruns prin toate afundăturile munţilor şi-au chiemat poporul din toate părţile, ca să sară într-u apărarea neamului românesc. Şi glasurile lor nici n'au rămas fără răsunet, fără efectul dorit, căci rânduri, rânduri se porniau Românaşii nostri, în frunte cu steguleţele lor fâlfăitoare, cât totul părea o mare undulătoare pe întreg cuprinsul. Ba mai mult aceşti tineri nu se îndestulesc numai cu atâta, că îi adună pe câmpia romantică a Blajului, ci punându-se în fruntea lor, îi conduc prin

---

Aci a dat o lupoaică peste ei şi i-a lăptat, până-ce i-a aflat un păstor (Faustulus) care i-a dus la sine şi i-a crescut dimpreună cu soţia sa Acca Laurenţia.

După-ce băieţii au ajuns mari şi au înţeles, că ei sunt fii ai lui Marte, Zeul războiului şi nepoţi ai unui rege detronat, şi-au pus în gând să-şi revindice dreptul usurpat. S'au sculat dar, şi cu ajutorul păstorilor tovarăşi, au alungat pe Amulius şi au reaşezat în tron pe moşul lor Numitor. Acesta apoi din recunoştinţă, li-a dăruit dealul Palatinus, unde au fost scăpaţi de valurile râului, dimpreună cu ţinutul deluros din jur.

Fraţii unind sub stăpânirea lor cetele de păstori de prin prejur, au început să-şi întemeieze o colonie pe dealul Palatin. În aceasta au aflat asil şi scutinţă toţi fugarii şi cei prigoniţi dela popoarele vecine. In felul acesta poporaţiunea a început a se înmulţi repede şi fraţii şi-au propus, să încunjure cu zid şi întărească cetatea cea nouă, dându-i totodată şi nume.

Cu prilejul acesta însă, fraţii Romul şi Rem au ajuns la ceartă, şi la sfatul moşului lor, a rămas ca zeii să decidă locul şi numele cetăţii. S'a statorit, că cel ce va vedeà în revărsatul zilei următoare mai întâi şi deodată un număr mai mare de paseri sburătoare, acela are să hotărască unde să fie şi ce nume să poarte cetatea.

In dimineaţa zilei viitoare Rem a fost, carele a văzut mai întâi şasă vulturi; dar imediat a văzut şi Romul 12 vulturi sburând pe deasupra dealului Palatin. Deci lucrul a rămas tot nedecis şi neînţelegerile între fraţi au dăinuit şi mai departe, până-ce Romul într'o pornire de mânie, l-a ucis pe Rem.

Astfel a rămas singur stăpânitor şi a numit oraşul după numele său: Roma. Şi, destinul a voit, ca sborul celor 12 vulturi să fie o coabe profetică pentru întreagă vieaţa Romei.

Istoria ei ne arată, că vulturii romani în cele 6 veacuri dintâi (dela 753—130 înainte de Hristos) sub regi şi sub republică, în epoca vitejiilor şi virtuţiilor cetăţeneşti, s'au avântat la culmea puterii. In cele 6 veacuri ce urmează (an. 130 în. Hr. — 470 după Hr.), vin fratricidiul, războaiele civile, despotismul Cesarilor şi căderea imperiului. Şi astăzi, când urci Palatinul, şi vezi urmele celor 12 veacuri viforoase, ce au trecut preste capul său îţi vine în minte, fără ca să vrei, basmul cu cei 12 vulturi ai lui Romul, care s'a împlinit.

Destul, că sub Romul împoporându-se dealul Palatin, el l-a încunjurat cu zid gros, tot din bolovani mari pătraţi de tuf. Resturi din zidul acesta se văd şi azi în multe locuri, mai ales în partea sudvestică, sudică şi ostică. Aceste sunt rămăşiţele aşa numitei Roma *quadrata,* după forma patrulaterală a Palatinului.

Roma în amintirea tradiţiei despre alăptarea lui Romul şi Rem prin o lupoaică, şi-a luat-o pe aceasta ca emblemă. Apoi, la stânga suirei principali în Capitoliu, unde este reşedinţa primăriei capitalei, se întreţine şi azi pe spesele comunei o familie de lup.

În amintirea celor 12 vulturi ai lui Romul, oştirile romane şi împăraţii au avut în toate timpurile ca emblemă vulturi pe insigniile, va să zică steagurile lor. Dela imperiul roman din apus, vulturul a trecut în emblemă şi la cel din orient, la împăraţii Bizantini; şi după apunerea imperiului acestuia — Rusia s'a şi grăbit să şi-l ieà drept moştenire, dimpreună cu toate pretensiunile asupra Orientului.

Tot dela Caesarii Romei vechi au moştenit emblema Vulturului, dimpreună cu titlul de Kaesar, împăraţii romano-germani; şi dela acestia Austria şi Prusia, ambele ca pretinse moştenitoare ale imperiului numit.

Intru amintirea întemeierii Romei, cei vechi au instituit sărbătoarea *Paliilor.* Atunci se aduceau jertfe, se făceau jocuri şi ceremonii în onorul zeesei păstorilor, *Pales,* în fiecare an la 21 Aprilie.

Roma de astăzi încă îşi serbează aniversarea întemeierii sale în fiecare an, tot la 21 Aprilie.

Premiţând aceste, în legătură cu cele văzute până aci, voiu continuà firul cercetărilor mai departe.

(va urmà).

sabie şi foc în celea mai primejdioase lupte: numai şi numai ca să ajute mult încercata naţiune românească.

Şi acum vine rândul vostru, tinere surcele! Voi pe cari naţiunea română vă socoteşte demni urmaşi ai acelora grăbiţi a-i dà ajutor! Ajutorul, ce vi-l cere, consistă în aceea, ca să îndemnaţi poporul, să contribuie la „fondul cultural," din care să se ajute şcolile confesionale, gata să ni-se piardă. Expuneţi-le situaţia grea, în care se află ele, prezentaţi-le primejdia, de care e ameninţată prin ele naţiunea română; cât e de lipsită şi cu ce nerăbdare aşteaptă din toate părţile ajutorul necesar, fie oricât de modest. Iar ca cuvintele voastre să aibă mai mare efect ilustraţi vorbirea şi cu câteva exemple mai strălucite, mai ales puneţi-le înaintea ochilor fapta admirabilă a românului basarabean Vasile de Stroesco, carele din ţări depărtate numai la apelul, ce l-a îndreptat Consistorul, a şi sărit întru ajutorarea şcolilor şi a neamului, contribuind cu o sumă foarte însemnată.

Insuflaţi-le curaj în inimile lor obidite şi le înălţaţi sufletele pe câteva momente, ca să nu lase şcolile pradă pieririi, iar naţiunea în cel mai mare năcaz, şi bogat şi sărac să ieie parte la ajutorarea lor.

Purcezând în forma aceasta vă veţi arătà demni urmaşi ai strămoşilor voştrii, Vă veţi împlinì nu numai datorinţa sfântă, ce o aveţi faţă de neamul nostru, ci aţi realizà întru cătva idealul măreţ ce se urmăreşte de veacuri, pentru a ne apropià de popor şi a-l apropià din ce în ce mai mult de noi, ca astfel şi steaua naţiunii române să strălucească asemenea unui luceafăr printre stelele celoralalte popoare; a-ţi încălzi inima plină de amărăciuni îndelungate a bietului plugar şi ce e mai mult înşi-vă veţi vedeà ce comori nepreţuite se ascund în sufletul nobil al ţăranului român.

La lucru, până mai este vreme, tinere mlădiţe! căci numai în chipul acesta veţi ajutà cauza sfântă.

Moartea regelui Angliei. În 6 Maiu a murit Eduard al VII-lea, regele Angliei şi împăratul Indiei, fără îndoială stăpânitorul cel mai mare al lumii, căci ţările şi popoarale sale sunt nenumărate. A fost un domnitor tare iubit de popoarăle sale, iar ca diplomat s'a dovedit iscusit şi prevăzător. Deşi a domnit puţin — a ajuns în vrâsta de 60 ani pe tronul Angliei, — preocuparea lui principală a fost ca faţă de înarmarea crescendă a Germaniei, faţă de flota acesteia puternică şi coloniile, ce şi-le formează prin diferite părţi ale pământului şi cari pot fi toate primejdioase stăpânirii Angliei pe mare, faţă de aceasta expansiune germană să caute amiciţia Franciei şi a Rusiei. Teama de o invasiune neaşteptată a Germaniei l-a constrâns, ca să-şi întărească flota şi porturile deacasă.

Urmaşul lui principele de Vales a luat numele de George al V-lea şi este de 47 ani.

Regele Eduard VII, s'a născut la 9 Noemvrie 1841, şi eră al doilea copil al reginei Victoria şi al principelui Albert. Educaţia şi-a făcut-o sub îngrijirea baronului Stokmar. Inainte de toate educatorul acesta a recomandat principelui, că întreaga orânduire socială de astăzi nu trebuie considerată ca sfântă şi de neschimbat, şi l-a pregătit astfel ca să domnească, în bună armonie cu dorinţele poporului.

Părinţii principelui Eduard hotărîseră să trimeată cât de des pe fiul lor în străinătate. să facă călătorii ori unde, iar cere inima şi mintea. A vizitat astfel Germania, Franţa, Italia, Spania, Portugalia, iar în anul 1860 a făcut o călătorie mai lungă în Canada.

În timpul călătoriei sale în Germania a făcut cunoştinţă cu principesa Alexandra de Danemarca, viitoarea sa soţie. La 9 Septemvrie 1862 a avut loc la Laeken, în Belgia logodna. Mireasa era atunci de 18 ani, iar mirele de 20 ani. Cu mare pompă s'a sărbătorit la 10 Martie 1863 cununia.

Familia regelui se compune din ducele de York, născut la 1864, moştenitor de tron, principele George născut la 1865, Principesa Luisa născută la 1867, principesa Victoria (1868) şi principesa Maud.

Suirea pe tron a regelui Eduard a avut loc la 22 Ianuarie 1901.

Theatròn politicòn.

(Continuare).

Ce zeiţă eşti tu?

Dreptatea.

Pentruce îţi este căutătura sălbatică?

Pentru aceea, că nu mă înduplec nici la lacrimi nici de părtinire, nici de daruri sau mituiri.

De ce neam eşti tu?

De neam zeesc.

Cine este tatăl tău?

Rezonul, sau dreapta judecată.

Cine este mamă ta?

Religia sau credinţa.

Cine îţi este hrănitoarea?

Cumpătatea, simplitatea şi sărăcia.

Cine te-a ţinut în braţe, când ai fost prunc㠀?

Întreaga înţelepciune.

Pe cine ai de povăţuitor la cunoştinţa greşelelor?

Tot pe dreapta judecată.

Pentruce ţii în mâna dreaptă sabia, şi în cea stângă cumpăna?

Pentrucă cu una cumpănesc pricinile şi cu cealaltă pedepsesc pe cei vinovaţi.

Pentruce ai o urechie astupată şi cealaltă destupată?

Pentrucă cu una sunt surdă către cei nedrepţi; iar cu cealaltă ascultătoare către cei drepţi.

Pentruce te areţi săracă?

Pentrucă oricine doreşte să fie drept, va avea totdeauna puţine bogăţii.

Urmează dar dreptatea să fie singura şi adevărata pază a împăraţilor, pe care trebuie s'o pună în lucrare cu toată sîrguinţa. Ei se cuvine a unì dreptatea cu liniştea, cu blândeţa şi cu cercarea cea înţeleaptă, ca să nu se facă urăcios supuşilor şi ca să nu cază în defăimarea lui Dracon legiuitorul. Acesta rânduind toate legiuirile sale cu pedeapsă de moarte, a dat pricină supuşilor să zică, că Dracon şi-a scris legile cu sânge.

Înţeleptul Solomon zice în sfătuirea sa către stăpânitori „Să fie drept." Dar mai mult să aibă blândeţa nedespărţită de dreptate.

Cu toate, că este lucru foarte greu unui stăpânitor a luà singur seama cu deamănuntul pentru toate, dar totuş se cuvine a priveghià încă preste Miniştri, cărora le-a încredinţat deregătoriile. Seneca zice: că împăratul albinelor n'are ac; iar dumnezeescul Vasilie zice: Cu toate, că se dă ac împăratului celui drept, dar i-se porunceşte, ca niciodată să nu-l întrebuinţeze spre răsplătiri; fiindcă cel mai dintâi lucru al unui stăpânitor, este a face bine, iar nu rău. Oblăduitorii trebuie să fie Apiani, iar nu Vespasieni, care se tâlmăceşte din latineşti albine, iar nu viespi.

Mai bine să urmeze albinelor celor făcătoare de miere, decât viespilor, cari nu ştiu să întrebuinţeze acul, decât să facă răutăţi.

Oricare stăpânitor va voì să cărmuiască şi dreptate şi cu norocire pe supuşii săi, să cetească sfătuirea ce au dat'o înţeleptul părinte lui Icar fiului său, pe când se gătea să sboare cu aripi de ceară:

„Fără de primejdie, o fiule! să sbori de [voieşti.

„Fugi de orice preste fire, cumpănă să [păzeşti.

Aceasta nu o va puteà săvârşì de nu va fi înzestrat cu facerile de bine, care fiind legat între dânsele, niciodată nu trebuie să se despartà.

Una fără de alta nu numai, că este nedesăvârşită facerea de bine, dar încă este slăbănogità. Ambrosie zice, că toate facerile de bine sunt foarte legate una de alta; iar sfântul Augustin zice: că facerile de bine astfel sunt de legate între dânsele, încât celce are una, le are pe toate; şi cel lipsit de una, este lipsit de toate.

Grigorie cuvântătoriul de Dumnezeu zice: că facerile de bine ce sunt în sufletul nostru, niciodată nu se despart una de alta.

Climent Alexandrinul zice: Că o facere de bine fără de celelalte, ori că nu este nici decum, ori că este nedesăvârşită. Facerea de bine are multe numiri; căci şi lucrarea ei este în multe chipuri, asemănându-se cu moneda ce se numeşte drahmă. Această monedă, când o dăm pentru bir o numim dajdie, când o dăm pe marfă o numim preţ; când o dăm slugii o numim simbrie şi celelalte.

Tot asemenea şi facerea de bine se socoteşte după osebitele lucrări: uneori o numim dreptate, alteori înţelepciune şi alteori cu alte numiri.

Când judecăm care faptă se cuvine a se face şi care nu, atunci o numim întreaga minte; când sufere cele ce se întâmplă fără cârtire, se zice bărbăţie, şi când păzeşte dreptul către celialalţi o numim dreptate.

Platon filosoful zice: că toate facerile de bine sunt legate una de alta cu prietesugul răsplătitor.

Aristotele în cartea a şasa despre morală zice: Vitejia fără de înţelepciune, nu este alta, decât o obrăsnicie; şi înţelepciunea fără de morală nu este decât un vicleşug.

Înţelepciunea fără de vitejie este o moleşire; iar morala şi dreptatea fără de înţelepciune nu este alta, decât o mare cumplire.

Învăţatul Eniu zice: că dreptatea cea nedesăvârşită este o desăvârşită ocară, mai vârtos, când stăpânitorul legilor nu se întrebuinţează către toţi tot cu un fel de legi.

Anaharsis asemănează legile acestea cu mreaja păingenului, prin care muştele cele mari trec fără de oprire; iar cele mici şi mai slabe se încurcă şi mor.

Poetul zice:

„Pe hrăpitorul vultur, nu-l pedepseşte,
„Iar pe porumbiţă, prea rău o căzneşte"

Stăpânirea nelegiuită şi fără de bun întocmiri nu se cuvine de a se mai nu

cârmuire. Ori-ce împărăţi vor goni dreptatea zice Augustin, nu rămâne alt decât, o ţară de tâlhari.

Alexandru cel mare, fiind însetoşat de dorinţa ca să cuprindă toată lumea, şi prinzând un tâlhar sau corsar l-a întrebat: spune-mi ucigaşule de oameni! ce răutate te-a silit ca să superi Marea cu nelegiuirile tale? Iară corsarul fără a se sfii i-a răspuns cu îndrăzneală: Tot aceiaşi care te-a silit şi pe tine ca să superi toată lumea. Tu mă numeşti pe mine de corsar; căci umblu pe mare cu o mică corăbioară; iar pe tine te numeşti de împărat, căci jefueşti, tai, arzi şi robeşti lumea cu atâtea oştiri.

D. Piliţa.

(Va urma).

3|16 Maiu.

Din trecutul de năcazuri al neamului nostru, ziua de 3/16 Maiu străluceşte ca luceafărul de dimineaţa.

El simboliseză împrăştierea întunerecului, şi a puterii lui, mijitul de zi grandios, în care lumea se trezeşte la o nouă vieaţă. Erà o deşteptare târzie după veacuri de letargie şi de somn, din care erà să nu ne mai trezim niciodată.

Părinţii nostri, cari au însemnat cu sângele lor această sfântă zi de sărbătoare, s'au dus aproape cu toţii.

Abia ici-colo câte un stejar îngreunat de vremuri îşi ridică vârful maiestos preste arborii din jur.

Ei s'au dus — dar spiritul lor de jertfă a supravieţuit vieaţa lor pământeană.

Icoana lor ne apare în plină lumină în aceasta zi, chiemându-ne să le urmăm pilduirea ce ne-au dat-o despre nemărginita lor dragoste de neam.

Să ne ridicăm de asupra tuturor slăbiciunilor mărunte, ca să simţim fiorul sărbătorii străbătându-ne.

Să sărbătorim în cel mai curat colţ al sufletului nostru aniversara acestei zile memorabile, care marchează ruperea cu trecutul de umilinţă şi de sclăvie, — şi să nu şovăim nici noi de a ne face datoria reclamată de marile interese ale neamului.

Avem atâtea prilejuri fericite de a ne arătà vrednici de memoria părinţilor nostri — chiar în faţa alegerilor; — să nu ne închidem ochii şi să nu ne astupăm urechile.

Să ascultăm glasul de aur al părinţilor din groapă — şi să-l urmăm!

Noutăţi.

Mulţămită. Pentru biserica gr.-cat. din Hăşmaşiu au donat: Mera Ioan tinerul un potir în preţ de 64 cor., în amintirea soţiei şi ficei sale repausate. Nuţ Ioan I. Vasilie şi soţia Susana, Nechita Vasilie şi soţia Maria Nuţ Ioan lui Ioan şi soţia Efrosina, Mera Gligor şi soţia Nastasia doi prapori în preţ de 50 cor. Acestor credincioşi cu tragere de inimă pentru casa Dlui le aducem şi pe aceasta cale mulţămitele noastre dorind, ca să le răsplătească Dumnezeu însutit. În numele curatoratului bis. gr.-cat. din Hăşmaşiu *Alexandru Pop*, preot gr.-cat.

O festivitate rară! Din Vulcan, aceasta parohie fruntaşe a diecezei Lugojului, ni-se scriu următoarele: In ziua sfintelor Paşti a avut loc aici o festivitate rară. In această zi s-a sfinţit ceasul din turnul bisericii, donat de un ţăran credincios, Ioan Părău, în preţ de 2400 Cor. Actul sfinţirii l-a săvârşit preotul locului Dr. Niculae Brânzău, care a ţinut o cuvântare potrivită, relevând meritele marinimosului donator şi cetind scrisoarea Preasfinţiei Sale Dr. Vasile Hossu Episcop dela Lugoj adresată aceluia din acest prilej. Aceasta scrisoare a produs mare însufleţire între ascultători, văzând atenţiunea ce Preasfinţia Sa între toate împrejurările dă fiilor săi sufleteşti. Biserica din Vulcan e nouă şi frumoasă, iar prin podoaba ce a primit acum a câştigat o precelinţă faţă de celelalte biserici din loc. Peste tot puţine biserici românesti sunt, cari să se poată mândri cu orologiu în turn. Marinimosului donator, căruia Dumnezeu să-i răsplătească pentru fapta sa i-se aduce şi pe aceasta cale mulţămită.

O ştire senzaţională. Ziarele din Germania aduc ştirea, că fiitorul moştenitor al Austro-Ungariei *Franz Carl* să ieà de soţie pe *Elisaveta,* principesa României fica moştenitorului de tron Ferdinand şi a principesei Maria. Se zice, că urzitorul acestei căsătorii ar fi principele de Coroană Franz Ferdinand, care vizitând Sinaia a rămas fermecat de frumuseţa şi drăgălăşia principesei Elisaveta. Ziarele maghiare se înţelege sunt pară şi foc. Principesă română pe tronul Ungariei, să întreabă ele, oare nu înseamnă aceasta o primejdie? Cum se nu? Ar trebui să-i întrebe pe dumnialor, cam pe cine ar vreà să recomande, ca *naţiunea* să nu ajungă în primejdie. Noi ne rugăm la Dumnezeu, ca ştirea aceasta — în butul tuturor desminţirilor — să fie adevărată.

Maj. Sa Împăratul s'a hotărât în urma rezoanelor politice a face o călătorie la Bosnia şi Herţegovina. Va fi însoţit de ambii miniştrii presidenţi Bienert şi Khuen. Acolo va fi primit de mareşalul Vareşanin şi adlatul civil baronul Benko.

Petreceri. Tinerimea universitară română din Budapesta invită la *Petrecerea cu dans,* pe care o va aranja-o Duminecă, în 15 Maiu n., în sala dela „Saskőr" (Irány-Utcza 17). Venitul curat e destinat bibliotecii societăţii „Petru Maior".

Electorale. Lupta electorală s'a început în întreagă ţara. Pretutindinea se spun vorbiri, se clarifică publicul asupra legalităţii diferitelor programe politice şi corifeii tuturor partidelor ung. umblă ţara — îmbătând lumea cu apă rece. Unitatea acţiunei partidelor ungureşti reesă din faptul, că toţi sunt — contra noastră. Constatăm cu bucurie, că poporul nostru se ţine pretutindenea excelent. Se cutremură solul sub anumiţi îmbuibaţi, cari cu ajutorul românilor îşi făceau mendrele în partidul guvernamental. Se mişcă scaunul sub făimosul *Burdea,* a omului de paie *Ciocan* şi a altora. Deviza noastră să ne fie: In nici un cerc electoral, unde este un vot românesc maioritate, nu-i permis să iasă alt candidat decât român. Iar unde suntem în minoritate, stăm de vorba cu acela, care garantează, că are să lupte pentru drepturile tuturor popoarelor fără deosebire de rasă şi n'are să ne fie duşman în nici o chestie dela ordinea zilei. Preoţii şi inteligenţii din toate cercurile să se adune, să se sfătuească, ce au de făcut. Cu voturile noastre nu-i permis să mai trimitem duşmani pronunţaţi de ai românilor în dietă, nici burdişti, cari să-şi facă mendrele lor pe socoteala noastră.

Mişcarea regnicolară a poştarilor. Anunţăm cu plăcere, mişcarea regnicolară pornită de personalul poştei ungare, pentru înfiinţarea unui azil şi internat al poştarilor în Budapesta. Valurile acestei mişcări au ajuns şi la noi şi funcţionarii dela posta din loc sau constituit într-o comisiune locală, folosind ori-ce ocaziune pentru a servi instituţia aceasta culturală prin contribuiri cât de minimale chiar. Din parte-ne ştim să apreţiem munca acestei corporaţiuni uriaşe, care serveşte interesele publicului, ale comerciului şi ale culturii, şi nu putem decât să aprobăm hotărîrea lor, că reflectează şi la ajutorul publicului pentru a realizà o ţintă. pentru care nu au forţe suficiente. Cu acest prilej atragem atenţiunea publicului asupra casetelor, cari sunt expuse în toate oficiile poştale, şi filerii aruncaţi în acestea, vor fi primiţi cu mare mulţămită de către corporaţiunea poştarilor, căci încasările sunt destinate pentru acest scop umanitar. Sperăm, că aceasta corporaţiune închegată în jurul altei idei, decât aceea a muncii lor oficiale, va fi întimpinată cu simpatie în aceasta nizuinţă a lor.

Dare de samă şi mulţămită publică. Cu ocaziunea producţiunii declamatorice-muzicale aranjată de senatul şcolastic gr.-cat. din Chiheriul-de-sus la 6 Martie n. a. c. au binevoit a solvi peste preţul de întrare următorii prea Stim Domni: Prea. On. Ariton M. Popa protopop 7 cor., Ieremie Pop Hărşan preot, Tollas Károly not. câte 3 cor. Iuliu Cioba preot., Vasilie Moldovan învăţ. şi Pompei Mate câte 2 cor., Iuliu Crainic preot, Vasilie Sridon preot, Ioan Suciu învăţ. Nic. Radu preot, Ioan Pop învăţ. câte 1 cor. Aurel Dumbravă preot 1·60 fil., David Roman înv. V. Bucşia înv. Teodor Buciu învăţ., şi Luca Crainic câte 80 fil. Suma tsturor întratelor a fost de 104 cor., din care subtrăgându-se spesele de 69 cor. 40 fil., a rămas un venit curat de 34 cor. 60 fil., care sau întrebuinţat pentru crearea unui fond şcolastic, din care cu timpul să se poată ajutorà copiii săraci de şcoală cu cele de lipsă. Acestor Prea. Stimaţi şi marinimoşi suprasolvenţi precum şi tuturor stim. oaspeţi cari ne-au onorat producţiunea noastră cu binevoitorul sprijin. Senatul şcolastic gr.-cat. le aduce şi pe această cale cea mai profundă mulţămită. Chiheriul-de-sus la 25 Martie 1910 *Iuliu Grama* preot gr.-cat.

Necrolog. *Vasiliu Anderco* preot gr.-cat, în Odoreu, a repausat după grele şi îndelungate suferinţe la 10 Maiu după primirea S. Sacramente a moribunzilor în etate de 61 ani, a fericitei căsătorii şi a preoţiei sale de 35 ani.

Odihnească în pace!

Muschong. Băile Buziaş
Phönix apă minerală de Buziaş
SCUTITĂ DE BACTERII
apă minerală naturală
RECREAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ.
S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beşică, contra catarului cronic de rărunchiu; contra formărei nisipului şi a petri în beşica de apă.
Recomandată de medici.
Depositul principal e la Gelb I. Blaj.
(36) 15—?

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 35

Biserica, respective preoţimea noastră, dacă şi nu se poate mândri cu un astfel de prinos adus lui Dumnezeu, ar trebui să-şi înţeleagă misiunea baremi într'atâta — şi asta ar fi minimul — ca să nu mai înşire apologii pentru a doua căsătorie la preoţi.[1])

Aci, natural, ar trebui spuse şi cernute foarte multe — dacă ar fi timp şi loc cuvenit; — deocamdată deci abandonăm chestia până la alt prilej.

Stele aci numai atâta: Mai mult spirit superior de pătrundere şi cumpănire! Nu văd oare cei ce reclamă — pronunţaţi ori ba, e irevelant — recăsătoria preoţilor, că aceasta ar însemnă a deschide larg porţile pentru laicisarea deplină a preoţimii noastre?

Amăsurat moralităţii eră şi pregătirea ştiinţifică a preoţilor — de cumva nu e păcat să şi pomenim de pregătire ştiinţifică pe vremurile acelea, când chiar şi azi: zău puţină vorbă poate fi despre ştiinţă la grosul preoţimii noastre.

Cine ne-ar puteà asigurà, că fără sf. Unire cu Roma clerul nostru nu erà azi prea departe, în privinţa culturii, de „nazireii“ şi „pocăiţii“ ori „baptiştii“ de azi, cari dela păstorii lor sufleteşti — „seniori“ — nu pretind nici un fel de pregătire specială (V. Dr. Dudek: A magyarországi baptisták szerv. és hitv. Bpest 1907 pag. 128), — doar şi acestia s'au trezit la vieaţă: ca o pocită progenitură protestantă sub influinţa laxismului „reformaţiunii“?!

„Zaconicul“, vorbind despre preoţii români, ne spune, că acestia se luau. de regulă, dintre diacii dela biserici (Dr. Al. Grama: Inst. Calv. p. 456); iar în can. 2 din săborul dela 1700 aflăm, că diecii sunt constrânşi (abia la 1700!!) a stà la mitropolie 40 de zile înainte de preoţie, iar protopopului, care le caută popor (marea putere a protopopilor de sub calvinism!) să-i deie o piele de vulpe“ (V. I. M. Moldovan: Acte sinodale II. p. 119).

Unde nu e nici morală nici cultură: acolo nu te poţi aşteptà nici la un cult dumnezeesc de seamă, — precum vom şi vedeà.

Că apoi simţul demnităţii preoţeşti cât a fost de puţin şi deplasat: arată o sumedenie de fapte, ce ni-se relatează şi pe la mijlocul veacului al XVIII-lea, — spre fala calvinismului, care, la timpul său se muncise cu atâta osârdie ca să populariseze şi între Români ideia „preoţimii universale“, — să nimicească adecă orice stavilă dintre cler şi laici.

Doar numai presupunând acest scop al „reformaţilor,“ putem crede şi minuni ca aste: că s'a văzut un popă şi preoteasa lui „jucând cu cătanele;“ altul „îmbrăcat în haine milităreşti iese beat din crâşmă şi goneşte lumea“; ori „slujeşte ca preot neîntărit(!) cu a doua muiere“; sau: „la Sibiiu, un popă, fiind la o cârcimă, înaintea multora au sărutat o Unguroaică şi ne-au făcut de ruşine la toţi ...“ (V. N. Iorga: Sate şi preoţi p. 288, 291). Clasic! Sau şi mai caracteristic: Sinodul din 1732 spune apriat următoarele în can. 9. „Pentru a încunjurà aceea ordinară clevetire, în urma căreia popii sunt maltrataţi de către norod, că popii valachi ar fi vatavii lotrilor: popii vor grijì serios. ca să nu converseze cu oameni de astă pănură, ori, ştiindu-i, să-i primească de oaspeţi.... (I. M. Moldovan. Acte Sin. II. p. 98).

Serviciul divin erà pentru dânşii un lucru atât de comun, încât se dau cazuri, că d. p. „un preot e învinuit, că se face reprezentat(!!) la slujbă prin *copila* lui în vrâstă de treisprezece (13) ani;“ — în loc de sf. Împărtăşenie dă mireanului, cu care se substituià, apă: „Fiece apă iaste, tu-i toarnă în cea gură;“ la Orăştie episcopul a găsit „în biserică. în partea din jos“ a oraşului „sfânta cuminecătură mucezită şi înfloritâ....“

Precum le erà apoi lucrul, aşa le erà şi cinstea în popor: „În ziua de sf. Ilie sătenii din altă parte pun steaguri de batjocură la uşa preotului, spuind tare, că *preţuesc mai mult pe păstorul porcilor din curte;*“ — „alţii s'au ţipat să apuce pe popa de barbă;“ sau batjocorind birăul, pe preotul satului, acesta nu are alt răspuns decât: „nu mă ruşinà în drumul ţării ...“ (Iorga: Sate şi preoţi pag. 292 u.)

Putem spune în dragă voie, că şi azi, de cumva mai avem — precum, durere, de fapt şi avem — ici cole vre-un preot mai laic şi decât laicii de rând, e a se ascrie acelei influinţe nefaste a calvinismului, de care încă nici azi nu sunt perfect aerizate coturile unor biserici româneşti. E doar teribil să auzi, că se găseşte preot neunit încă şi azi, care mărturiseşte pe faţă, că *nu crede în sf. Euharistie,* — şi întrebat apoi, că atunci de ce mai slujeşte ca preot, să-ţi răspundă curat: „Păi, Domnule, pita....!“ (cas concret!)

Şi tot cazuri analoage se pun nu numai unul (V. şi Dr. Aug. Bunea: Chestiuni din din drept. şi ist. bis. rom. unite II. p. 327.)

Anume pomenim aci, că calvinii erau cât se poate mai reservaţi în privinţa liturgiei româneşti, adecă: doriau să o omoare cu tăcerea.

Pânăce despre alte reforme calvineşti, a căror deosebire erà mai puţin bătătoare la ochi, s'au îngrijit să fie strict impuse bisericii româneşti, — precum văzurăm şi în cele 19 condiţiuni şi în sinoadele de reformă, cum a fost şi cel de sub Sava Brancovici în 1675 — până atunci despre jertfa liturgică au tăcut tăcerea peştelui.

Şi au menţinut această tactică din două pricine.

Întâi pentrucă credeau, că preoţii — înstrăinaţi mereu de cele suprafireşti — dacă vor vedeà, că slujba liturgică nu li-se impune de fel, şi aşa o vor părăsì din propriu îndemn; — iar de altă parte se temeau de resistinţa poporului, care de ar fi băgat în seamă proselititismul lor, le-ar fi zădărnicit spontan toate încercările.

Pe celce ne-ar obiectionà, că în Săborul din 1675 totuş e vorbă şi de „slujbă“ îl îndrumăm să cetească canonul 2 tot deacolo, şi se va convinge, că sub ordinaţiunea cu „slujba“ s'a înţeles numai, că „bine iaste să lăudăm pe Dumnezeu“ şi „să nu se lipsească biserica „de cuvântul Sfinţiei Sale,“ ceeace în exegesa calvină înseamnă: cântarea psalmilor şi cuvântul predicatorului. Atât!

Nimic mai mult esenţial şi în merit, nici cel puţin vre-o alusie la jertfa legii noi. (V. T. Cipar: Acta et fragm. p. 148 u.)

Deja la începutul veacului al XVII-lea uitaseră şi întrelăsaseră popii liturghia, căci d. p. Dosofteiu e constrâns a impune la 1627: „Popa, de nu va ştì liturgia şi vecernia şi itrosul bine — 24 de florinţi“ (V. T. Cipar: Acta et fragm p. 151).

De altcum sub cuvântul „slujbă,“ ştim, că Românul nu înţelege numai sf. Liturgie, ci orice fel de funcţie împlinită de preot (V. Dr. Al. Grama: Inst. Calv. p. 440).

În considerarea calvinirei tainelor, ţinem să nu întrelăsăm a semnalà prealabil, că Românul, evlavios dela fire, numai „cu frica lui Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste“ se ştie apropià de sfinţenia tainelor.

Despre respectul deapururea al adevăratei noastre biserici faţă de sfintele taine credem a fi destul de intuitiv şi numai un singur exemplu. D. p. şi taina preoţiei în însaş biserica răsăriteană, unde se admite preoţilor-parohi, ba chiar *impune* însurătoarea (V. Andreiu baron de Şaguna: Compendiu de Dreptul Canonic edit. II. Sibiiu 1885 p. 146), repetăm: şi aci prestigiul tainei e atât de mare, încât se taxează chiar de scandal a nu observà între căsătorie şi hirotesire un anumit interstiţiu (V. M. Theodorian: Dreptul Canonic Oriental. Bucureşti 1907 p. 299).

În calvinirea tainelor sfinte au fost deja despoţii „reformaţi“ mai cutezători. Ştim anume, că deja în Catehismul rakoczy-an din 1643 edat în româneşte, se cuprin expres numai două sacramente: Botezul şi Cina Domnului.

Vedem apoi pe Vlădicii româno-calvini, că nici nu aduc dispoziţii referitoare şi la alte sacramente.

Cele cuprinse d. p. în can. 5, 6, şi 2 din .Săborul dela 1675 şi în cele „niscări tocmele“ ale lui Dosofteiu din 1627, n'au referinţe: la căsătorie ca la o taină în biserica orientală. Căci în canoanele din 1675, unde popa mai înainte „dă de ştire“ căsătoria: căsătoria însaş (actul cununiei) se începe cu „cuvântul lui Dumnezeu“ şi se face „cu jurământ“ atâta tot?!), — şi unde se impune „Cina Domnului“ (!) (Cipar: Acta et fragm. p. 146 u.): avem de a face cu elemente străine introduse în biserica noastră deadreptul prin mijlocirea — ori presiunea·

---

[1]) În decursul anului 1907 au apărut şi 4 monografii pe româneşte în chestia recăsătoriei preoţilor noştri: O traducere de S. Dragomir după originalul sârbesc „Hirotonia ca piedecă pentru căsătorie“ al episcopului Dalmaţiei Dr. N. Milaş, care, fără reservă, admite căsătoria a doua pentru preoţii văduvi (trad. indicată Sibiu 1907 pag. 23 şcl.); — Dr. Găină, fostul Rector al Univ. din Cernăuţ în „Admisibilitatea Căsătoriei a doua a preoţilor“, Cernăuţ 1907: pretinde în mod positiv recăsătoria preoţilor la caz de lipsă (V. pag. 31 uu.); — deja însă cunoscutul canonist oriental avocatul Mariu Theodorian în „Recăsătoria preoţilor“. Bucureşti 1907 (pag. 37 şcl.) respinge, indignat, pretensiunile Drului Găină şi a ori căruia, care ar pledà pe lângă recăsătorie; — şi tot astfel de hotărît se opune şi Dr. Ermilian Voiutschi în broşura „Despre Recăsătoria Preoţilor“. (Cernăuţi 1907 p. 38 uu.)

cum vă place — calvinismului; — iar în tocmelele lui Dosofteiu, unde străluce imperativul, că „popa *nu* va cunună oameni patru spetene de frăție....“ (Cipar: Acta et fragm. p. 152) iasă la iveală lucru deadreptul străin, să-i zicem apusean, deci *nu oriental,* unde — după modul de computare specific oriental — sunt 7 grade.

Acest mod de calculare apuseană, sigur, că n'a putut decât numai dela calvini, ca refractari apuseni, să treacă în biserica noastră, pe acel timp, când supremația calvină erà în floare și poruncià în Ardeal (V. și Dr. Al. Grama: Inst. calv. p. 422).

Ca apoi Românilor să nu le pice cumva în minte a dà cuvenită atențiune și celoralalte taine (mir, penitință, maslu, preoție, căsătorie) — s'au îngrijit acești malcontenți calvini de cu vreme prin aceea, că orice acțiune a clerului român trebuià supusă revisuirii prealabile a superintendentului calvino-maghiar (Dr. Bunea: V. E. p. 125). Cât despre Botezul și „Cina Domnului“ — știm, cum le-au înțeles și impus Calvinii și Românilor.

Ei nu le considerau ca pe mijlocitoarele imediate ale harului dumnezăesc, ci numai ca simple semne fără de vieață — și *numai așa* au pretins să fie cinstite și din partea Românilor (Dr. Bunea: Mitrop. Sava Brancovici). pp. 34, 37).

Celelalte sacramente au fost intenționat și consecuent preterate. Astfel se explică și faptul, că d p. preoții români începură a întrelăsà la botez „miruirea“ (V. Dr. A. Grama Inst. calv. p. 411); ori, că d. p. vlădicul Dosofteiu trebuie să *impună* deja la 1617 spovedania și posturile întrelăsate sub pedeapsă(!) de „7 florinți“ (T. Cipar: Acta et fragm.... p. 151.); — iar aderentul „cinei Domnului“: Sava Brancovici impune această formalitate la 1675 în can. 2 de câte patru (4) ori pe an.

Despre maslu nici pomenire nu se face; iar în calvinirea hirotoniei respective a ordului preoțesc — după ce n-au putut face mai mult — au trebuit să se îndestuleascâ cu simpla transplantare a terminologiei ca: „păstori, superintendenți“ șcl. Dr. Al. Grama Inst. Calv. p. 418).

Mult mai elocuente însă decât toate acestea vorbește sinodul dela 1700 cu canoanele lui, în cari vlădicul Atanasie impune preoților „potcapu și haine lungi“ (8); „Slujbe“ în dumineci și sărbători (13—14) și amenință: „care popă va botezà fără mir să se lipsească de preoție“ (17.) șcl. (V. P. Maior Ist. bis. Românilor p. 358) — apoi canoanele săborului din 1725, unde se iau măsuri pentru „sfânta Cuminecătură“ (7); „ispovedanie“ (8); „posturile tuspatru“ șcl. (I. M. Moldovan: Acte sinodale II. p. 111 u.).

(va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

Procent, Promil, Interese, și Teoria conturilor curente, ediția a II-a de *I. C. Panțu,* profesor la școala superioară de comerciu, o carte de specialitate. Prețul este 3 coroane. Cuprinsul este următorul:

Procentul și promilul. Termini comerciali generali. Termini pentru spese de afacere, exprimate în procente. Calcularea procentului și promilului, privită din trei puncte de vedere. Procent și promil, *dela sută și dela miiă, peste sută și peste miie, în sută și în miie.* Considerațiuni speciale la calcularea rabatului precum și la alte adausuri făcute pentru prețul de vânzare. Calcularea intereselor obișnuită sau la sută. Aflarea intereselor pe an, pe luni și pe zile. Avantaje la calcularea intereselor pe zile. Divizori fixi. Divizori fixi, simplificați; numeri de interese. Scontul. Uzanțele mai principale de scontare în diferite țări. Multe exerciții de scontare. Avans pe efecte publice sau lombard Calcularea intereselor peste sută; scontul aritmetic. Aplicarea calculării în sută a intereselor. Depuneri spre fructificare. Casele de păstrare poștale. (Afacerile lor de cec și de clearing). Afaceri de cec și de gir la diverse bănci. Contractul de cont curent. Împărțirea conturilor curente. Cazuri ce au să să fie trecute în cont curent. Calcularea intereselor după metoda progresivă, retrogradă și calcularea intereselor dela o scadență la alta, metoda de scară, numită și hamburgeză și engleză. Cont curent cu articoli, cari trec peste terminul de încheiere (calcularea cu numeri roșii; retrograd și de scară). Calcularea conturilor curente cu două feluri de procent. Diferite exemple pentru a justifica pe deplin calcularea cu două feluri de procent. Calcularea cu două feluri de procent în coloanele contului. Raționare și arătarea greșelii ce s'a făcut la calculare Caz special, când și calcularea obișnuită în practică este corectă. Compararea acestor trei feluri de calculare. Raționare asupra acestor feluri de calculări. Calcularea conturilor curente cu două feluri de procent, dacă sunt articoli cari trec peste terminul de încheiere. Calcularea conturilor curente cu un procent schimbat în decursul unei periode de afaceri. Calcularea proviziunei, a curtajului și a speselor. Foarte multe teme lucrate și exemple pentru deprinderi.

Principii morale sau **etice ale religiunii creștine,** pentru școlile medii și institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu,* prof. de sf. teologie și de religiune la gimn. sup. Cu aprobarea Superiorității bisericești. Balázsfalva—Blaj 1909 Tipografia și Librăria Seminarului teologic gr.-cat. Prețul: 1·60+10 fil. porto. Se află de vânzare la Librăria Sem. teol. gr.-cat. din Blaj.

„Biblioteca pentru toți Nr. 486“ cuprinzând: **Dubrovski,** admirabilul roman al marelui poet rus Puşkin. Prețul 30 bani.

Dubrovski e un roman plin de peripetii, foarte concis, în care în jurul banditului Dubrovski apar figurile pline de interes a unor proprietari ruși, și figura ideală și poetică a unei copile înnamorate de Dubrovski. Acesta nu e un hoț în sensul obicinuit al cuvântului, ci un revoltat în contra stării de lucruri din Rusia, unde favoritizmul și nerespectul legilor aduce la sapă de lemn pe tatăl lui Dubrovski, deposedându-l de pământul lui în favoarea unui boer rus. Acest fapt produce moartea spoliatului, iar tânărul Dubrovski, în revolta lui, dă foc casei părintești ca să nu între în ea străinii, și ia drumul codrilor, cu țăranii, cari i-au rămas devotați, pentru a se răzbună. Așa fiind Dubrovski revoltat, un fel de „haiduc“ din timpurile noastre eroice, și faptele lui sunt pornite din impulziile unei firi cinstite și nobile, care nu poate răbdà nedreptățile lumei acesteia.

Soartea îl face să se înamoreze de fica omului pe care-l consideră ca ucigașul tatălui său, — și de aci paginile duioase, cari încheie această minunată povestire.

„Năzdrăvăniile Viteazului Toporâște“ a apărut zilele acestea în editura Tipografiei Murășianu o broșură interesantă scrisă de Moș-Noia-Oardin, (sub care pseudonim să ascunde cunoscutul nostru povestaș Rodina) broșura conține poveștile hazlie și în acelaș timp moralizătoare, „Toma Toporâște și Vânzoala ungurească“, apoi „Vulpoida“ sau învingerea mișeliei. — Broșura costă numai 20 cruceri. Se poate procurà dela autor și dela librăria A. Murășianu Brașov.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**
Redactor responz.: **Augustin Gruiția.**

Nr. 42 910.

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a executa lucrările necesare la edificarea școlii gr.-cat. în Chiciud (Comitatul Clujului) prin aceasta se recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiune de 400 cor., adecă patru sute Coroane la curatoratul parohiei gr.-cat. din Chiciud cel mult până la 18 Mai 1910 la oarele 9 a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminariul de spese și planul aprobate de Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc la 30 Octomvrie 1909 sub Nrul 7587 se pot studia zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Chiciud între oarele 8—12 a. m.

Licitația publică se va ținea în 19 Maiu 1910 la 10 oare a. m.

Chiciud (Mezőkecsed) la 24 Apr. 1910.

Valeriu Russu, președinte. **Ioan Moldovan,** curator primar.

(31) 2—2

Ce e mai bun?

La tot cazul, decât ori-ce fel de untură de pește, e mult mai bună Emulziunea-SCOTT fiind ușoară de mistuit, produce efect vindecător grabnic.

E mai bună și pentru aceia, că o înghit cu plăcere și aceia, cari de untura simplă de pește s'au îngrețoșat.

La cumpărarea Emulziei, luați sama să aibă marca de sentire alui Scott: Pescarul

(50) 22—28

Emulziunea-SCOTT

se prepareză numai din cel mai curat oleu de ficat de pește ce se produce la Lofoten (Norvegia), — pentrucă acesta e cel mai nutritor în toată lumea.

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă! Prețul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.

Să capătă în toate apotecele.

Nr. 31—1910 (35) 1—1

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificarea școlii gr.-cat. din Biertan (Berethalom), prin aceasta să recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 400 cor. adecă patrusute coroane la subscrisul oficiu parohial gr.-cat. din Biertan cel mult până la 22 Maiu 1910 la 10 oare a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 17 Martie 1910 sub Nrul 1773 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Biertan între oarele 10—12 a. m. și 2—4 p. m.

Biertan, 4 Maiu 1910.

Teodor Avram, paroh gr.-cat

Ioan Dan, prim curator.

Dintre tablourile pictorului *Th. Aman*, unul din cele mai sugestive este acela intitulat:

SFÂNTA ȘI MAREA VINERI A PATIMILOR.

E de dorit ca o asemenea operă de mare merit să se afle în casa oricărui român iubitor de frumos. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Prețul tabloului cor. 2·10.

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificarea școlii gr.-cat. din Șeulia-de-câmpie (Mezősályi) p. u. Mező-Méhes (comit. Turda-Arieș) prin aceasta se recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 400 cor adecă patru sute coroane, curato-ratului parohii gr.-cat. din Șieulia-de-Câmpie cel mult până la 20 Maiu 1910 la 12 oare a. m.

Operatele despre acestea lucrări și anume: planul, preliminariul de spese formularul de contract, și condițiunile de edificare, toate aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan, se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. între oarele 8—12 a. m. și 2—6 p. m.

Licitația publică minuendă se va ținea în 12 Maiu a. c. în sala școlii locale.

(36) 1—1

Vasile Rusu, par gr.-cat.

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL.

Cel mai războinic voevod, ne apare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Prețul tabloului cor. 1·50 fil.

A apărut: **Elemi Népiskola Értesitö Könyvecske — Indice pentru școlile poporale primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catatolic din Blaj—Balázsfalva.

Nr. 44—1910. (32) 2—2

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificarea școlii gr.-cat. din Socol p. u. Tancs prin aceasta să recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 400 cor. adecă patrusute cor. la subscrisul oficiu parohial cel mult până la 18 Maiu 1910 la oarele 8 a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminariul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 9 Aprilie 1910 sub Nrul 2485 se pot studià zilnic în cancelaria parohială între oarele 8—12 a. m. și 2—6 p. m. Licitația publică minuendă se va ținea în 18 Maiu 1910 la 10 oare a. m. în școala gr.-cat. din Socol.

Socol, la 26 Aprilie 1910.

Ioan Dredețian, paroh gr.-cat.

Simion Pop, cur. prim.

AVIZ.

Să caută o moșie pentru a se luà în arândă. Se fie dela 300 jug. în sus. Mijlocitorii primesc un onorar de ***100 cor.*** A se adresà la PETRU HERȚIA Kiskerék p. Szászcsanád (Alsofehér m).

(33) 2—3

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantagioase și cu premii ieftine.

Asigurări pe vieață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morții cu termin fix; asig. de zestre și asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168·13
Capitale asigurate pe vieață achitate	„	4,571,035·51
Starca asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 { foc	„	112.045.412·—
Starca asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 { vieață	„	10,847,132·—
Fonduri de intemeiare și de rezervă	„	2,309,387·—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2 16—52

La expoziționea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric 3; 16—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte. îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat

Abonamentul:

Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.

Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:

Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 21 Maiu 1910.** Numărul 21.

VASILE DE STROESCO.

Ne împlinim făgăduinţa de a împodobì foaia nostră cu portretul acelui distins Mecenate, a cărui marinimie a făcut să palpite mai repede inimile obştei româneşti.

Donaţiunea prinţiară ce a făcut-o pentru fondul nostru cultural arhidiecezan, şi care a surprins atât de plăcut publicul românesc, a fost numai un *început* fericit, după care nemuritorul binefăcător al neamului a împărţit, cu aceeaş largă marinimie, sume fabuloase pentru alte instituţii cu menire culturală.

După întâia *sută de mii* de coroane trimisă la Blaj. au urmat *două sute douăzeci mii* coroane trimise fondului cultural din Sibiiu, apoi iarăş *una sută mii* coroane trimise reuniunii femeilor române din Arad pentru fondul de zidire al şcolii româneşti de fete.

Iată ce scrie ilustrul Mecenate în scrisoarea trimisă damelor române din Arad.

„Omagiile mele femeilor române, cari din toate locurile ţării aduc obolul lor la întemierea farului culturii naţionale — în edificarea şcolii superioare de fete din Arad.

Pătruns de necesitatea urgentă, a înfiinţării acestui aşezământ, viu şi eu, în ajutorul stăruinţelor d-voastre, cu obolul meu — de una sută mii de coroane. Doresc ca edificiul proiectat să fie construit conştiinţios şi să devie un adevărat focar al redeşteptării multor generaţii.

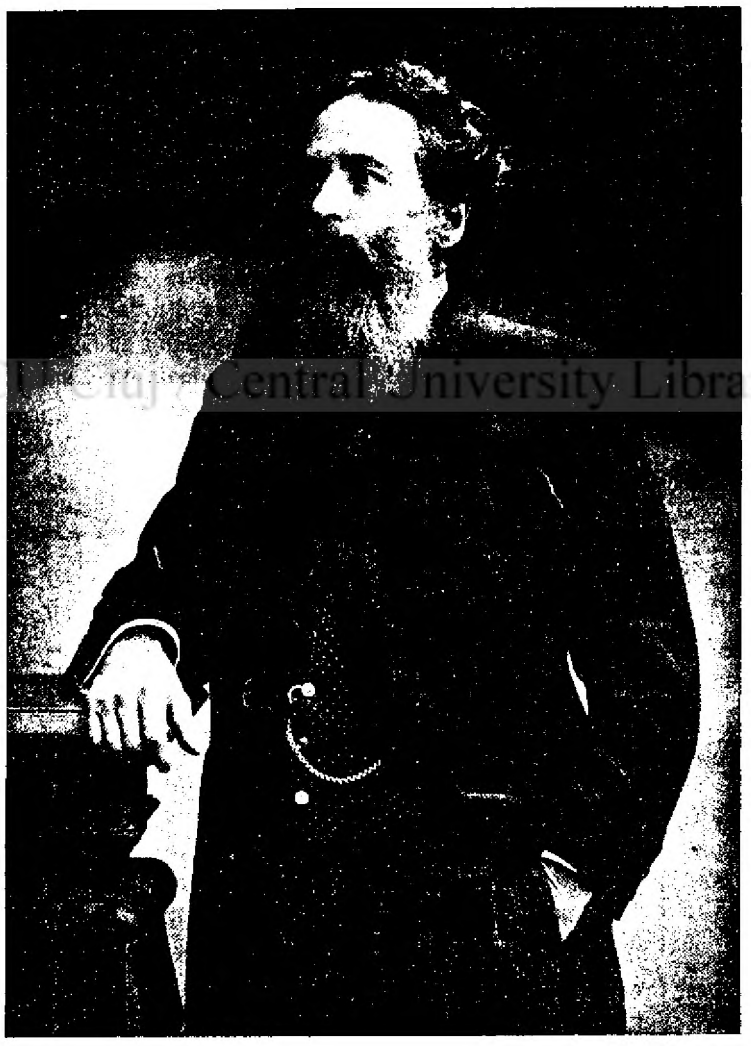

Am înşirat numai sumele mai mari ce s'au revărsat din vistieria acestui om providenţial, fără a mai amintì altele multe mai neînsemnate — nu că ar fi neînsemnate ca atari, ci în comparaţie cu donaţiunile amintite, cari sunt fără precedent chiar în cele mai luminoase pagini ale Pantheonului român, unde stau scrise cu litere de aur numele strălucite, cari s'au învrednicit în faţa contimporanilor şi a posterităţii de titlul de glorie: *binefăcătorii neamului.*

Vasile de Stroesco a jertfit pe altarul culturii naţionale: *jumătate milion de coroane.*

In faţa acestui act de extraordinară marinimie, condeiul nostru e prea slab pentru a puteà exprimà recunoştinţa, sub povara căreia nu mai aflăm trebuitoarele cuvinte de mulţumită.

Rămânem muţi, ca în faţa unui eveniment, a cărui neobişnuită putere magică ne înlănţuie graiul, lăsându-ne senzaţia copleşitoare a *admiraţiei.*

Rugăm pe iubiţii noştrii cetitori să ne ierte această slăbiciune, căci sentimentele ce ne copleşesc sunt mult prea puternice, ca să le putem da expresie în cuvinte.

Sunt lucruri, cari se *simţesc*, dar cari nu se pot întrupà în haina atât de săracă a graiului!

În locul nostru, lăsăm să vorbească *faptele* marelui Mecenate şi fotografia lui atât de expresivă, cu care suntem fericiţi a împodobi această pagină.

Priviţi-o cu admiraţia cu care un neam conştiu ştie să privească la oamenii lui mari.

Puneţi-o în cadru şi păstraţi-o în locaşurile voastre, cum obişnuiţi a ţineà portretele, cari au ilustrat pagini de glorie din trecutul nostru de umilinţă.

Iată un contimporan în plina forţă a bărbăţiei mature, care s'a ridicat la treapta cea mai înaltă pe scara gloriei — rugaţi-vă ca Dumnezeu să-i dea zile îndelungate, să ne fie încă îndelungă vreme *o pildă vie* de altruism şi idealism.

Şi învăţaţi din senina expresie a acestui chip, de a vă iubì neamul şi de a nu vă îndoi niciodată de viitorul lui!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Partidul naţionalist democrat din România. De vre-o câţiva ani dnul Niculae Iorga şi tovarăşul său A. C. Cuza au început a adună într-un mănunchi ideile lor despre cultura naţională răspândite prin scrierile lor, şi au crezut, că numai atunci vor puteà să-şi realiseze ideile, dacă şi le vor propovădui nu numai de pe catedra Universităţii, şi în gazeta „Neamului românesc“, ci dacă îşi vor adună în jurul lor pe prietinii ideilor, şi vor lucrà adunaţi sub un steag de cultură naţională-politică. Ideile naţionaliste democrate, cam la fel cu cele ale creştinilor sociali din Austria, au prins bune rădăcini, ori cât ar spune unii, că membrii acestui „partid“ ar fi numai băieţi de liceu. E drept, că printre prietinii principiilor politice ale lui Iorga şi Cuza sunt mai ales profesori, advocaţi, învăţători tineri, cari asigură viitorul acestui partid, dar vezi şi capete încărunţite, şi cred, că numai organizarea acestui partid o aşteaptă mulţi, ca să se declare de membrii ai lui.

In zilele de 6, 7 şi 8 Maiu n. fruntaşii acestui partid împreună cu delegaţii diferitelor centre au avut o consfătuire, în care au redactat programul partidului în 49 puncte. Referitor la politica externă, p. 1. cere: „o politică externă, care plecând dela conştiinţa unităţii neamului şi a intereselor lui solidare din toate privinţele, să întrebuinţeze cu înţelepciune toate împrejurările potrivite, ce se oferă, fără a se angajà în costisitoare şi primejdioase alianţe cu puterile mari, şi să caute în acelaş timp şi apropierea de vecinii României din peninsula Balcanică....“ Are apoi un program foarte bun referitor la clasa ţărănească, care să oprească pe străini a se stabili la sate şi a luà moşii în arendă; cere naţionalizarea comerciului şi industriei, şi cât se poate înlăturarea străinilor dela acestea. Cere naţionalizarea învăţământului, apropierea universităţilor de nevoile actuale ale neamului. Între reformele cu caracter general se cere în p. 39, „ridicarea oştirii române până la o putere măcar îndoită faţă de acea a ori cărui stat balcanic şi educaţia militară a poporului“, în p. 40.: „Scoaterea evreilor din armată“, în p. 49: „votul universal pentru Români“.

Urmează acum organizarea partidului. La sfântul Gheorghe, anul viitor, va fi cel dintâi congres naţionalist democrat, când se speră, că partidul, şi dacă nu se va puteà lăudà cu un număr de deputaţi şi senatori, dar se va puteà mândri cu membrii lui.

V.

Divorţul în America. Cât de triste efecte are divorţul civil în America, în Statele Unite, ne-o povesteşte părintele A. P. Doyle rectorul casei apostolice din Wascington în una din predicile sale din ast an, ţinută în biserica S. Paul din New-York.

În ultimii 20 ani au fost la 1'000 000 de divorţuri, cam de trei ori atâtea ca în ceilalţi 20 de ani de mai înainte. Sunt cam la 3000 de tribunale a căror ocupaţie principală este de-a rupe legăturile vieţii familiare. Poporul american plăteşte 3000 de juzi venerabili, pentru-ca să ponegrească numele bun al poporului american între neamuri.

Două ţări mai sunt, cari întrec America în această plagă blăstămată, Algeria de sub steagul mohamedan şi Iaponia: între naţiunile creştine însă noi stăm în privinţa aceasta mai rău, zice părintele Doyle. Să facem o mică comparaţie. In America din fiecare 14 familii, una divorţează, pecând în Irlanda pe 1438 căsătorii cade numai un divorţ. Divorţurile la noi se sporesc de trei ori atâta ca populaţia.

„Piusverein“. De 4 ani funcţionează această societate şi se poate afirmà, că nici o societate până acuma n'a fost primită în Austria catolică cu atâta însufleţire din partea poporului. În anul 1906 avea 136 de filiale cu 44.828 membrii. Astăzi numără 784 filiale cu 117'537 membrii.

Încassările ei au fost în a. 1909 aproape un milion. Care este scopul acestei reuniuni? Sprijinirea presei bune, a presei creştine, ca să recunoască toată, că e *păcat, ruşine şi ruşine, o trădare chiar a religiei* şi a *patriei* de-a abonà şi sprijinì o revistă sau foaie rea. Decând există această reuniune numărul abonenţilor singuraticelor foi a crescut la duplu şi triplu. A înfiinţat în Viena un birou de presă, care foilor vieneze şi celor din provincie din izvoare sigure le comunică veşti, articoli de fond, foiletoane, tractate, înştiinţări în scris sau pe telefon. Pentru acest birou de presă a cheltuit 117'442 coroane. A înfiinţat respective luat iniţiativa să se înfiinţeze asociaţia ziariştilor catolici, spre care scop a sacrificat 8419 cor. Spre scopuri de agitaţie şi propagandă apare tot la d uă luni: „Die Piusverein — Mitteilungen“, în 130,000 de exemplare.

Acţiunea asta de vie propagandă şi agitaţie a necesitat până acum chieltuieli de 125.190 cor. Presa centrală catolică a căpătat subvenţie de 289.355 coroane. Dacă ajută bunul Dumnezeu, Piusvereinul va fi în câţiva ani aşa de puternic ca Volksvereinul din Germania, căruia cum se ştie este a se atribuì regenerarea bisericii catolice din Germania. Ţinta acestei reuniuni este zdrobirea influenţei dezastruoase a presei jidoveşti, este validitarea ideii creştine pe toată linia, în justiţie, în administraţie, în legislaţie, conducere preste tot. Cu un cuvânt triumfui crucii, a bisericii adevărate catolice. A înţeles vorbele profetice a papei Pius X., care astfel

FOIŢĂ.

Primăvara.

Are vestmânt ţesut din flori mărunte,
Şi grai ciripitor de păsărele
Fecioara ce s'a coborât din munte
Pe prispa înverzit'a ţării mele.

Suris blajin de raze tremurate.
Se zbate în privirea ei blajină,
Nădejdea tot mai limpede străbate,
In inimile sterpe de hodină.

In a fecioarei cale, vin zefirii,
Cântând din crengi de salcie bogată,
Iar părăiaşu'n taina oglindirii,
Trezeşte fericiri de altă-dată.

Mai ies în calea-i verde, flori isteţe,
De-şi clatină în aer degetarii,
Apoi răsar în pâlcuri cântăreţe,
Grangurii, stigleţii şi sitarii.

Din oceanul slavei se pogoară,
Atâtea raze lacome de vieaţă!
Un fluture e inima mea iară
Plutind pe-un plai, în valuri de verdeaţă.

Csik-Menaság *Carol Szóke.*

Impresiuni de călătorie.

Roma, 3 Aprilie 1910.

VI.

Iubite amice!

Petrecând la poalele muntelui Albano o zi întreagă, mi-s'a dat prilej bun să vad şi vieaţa ţăranilor, traiul, îmbrăcămintea şi ocupaţiunea lor.

Pe drumul de ţară şi de ţinut, deopotrivă bune, am întimpinat mereu care ţărăneşti venind spre capitală şi aducând verdeţuri, legumi, lăptărimi, vin şi material de zidit, în deosebi piatră şi năsip

Care de acestea mai văzusem prin Roma, dar între alte multe feliuri de trăsuri, tramvaie, automobile şi alte lucruri vrednice de văzut, n'am reflectat la ele şi nu le-am dat nici o atenţiune.

Acum însă, având ziua aceasta menită anume, ca să vedem ţinutul Romei, cu frumuseţile sale şi locuitorii săi, cel dintâi lucru, ce mi-a atras atenţiunea pe drum, au fost tocmai carăle italiene.

Dar aceste, drept vorbind, nici nu-s care, ci telegi, pe două roate, trase de câte un cal, catâr şi mai des de câte un asin.

Contemplată însă mai de aproape teteaga italianului, mi-se pare un recvizit economic de tot interesant şi foarte practic.

Roatele sunt de o mărime neobişnuită la noi, având aproape doi metri în diametru, cu obede groase, spiţe şi butuc potrivite şi cu osie de fier.

Pe osie e înţepenit dricul, ce constă din doi caferi groşi, şi lungi, cam de trei metri şi mai bine.

Partea dinainte a dricului ajunge mai până la spetele animalului, unde i-se aplică acestuia o şea mare şi din greu cuptuşită, cu menirea, nu întru atât, ca să servească pentru călărit, cât mai vârtos să apere şelele şi coastele animalului tragător la balansarea poverii; iară partea dinapoi a dricului dă aproape până în pământ.

Braţele dricului servesc totodată şi ca partea inferioară a loitrilor; iară aceste, strânse dinainte şi dindărăpt cu ceglău, având de margini şi pe de desubt lese, alcătuesc coşul carului. Leuce n'are.

Pe teleaga aceasta se încarcă după un biet măgar, care pe la noi n'ar fi vrednic cinci zloţi, poveri aşa de mari, încât întrec carăle noastre cu doi boi buni, şi nu exagerez când zic, că am văzut încărcat pe ele şi pe de două ori mai mult ca la noi.

Lucrul acesta îl aflu altcum de înţeles. Căci, drumurile sunt bune, iar două roate produc mai puţină frecare decât patru; şi dacă teleaga să pune odată în mişcare, prin periferia cea mare a roatelor sporeşte neasămănat mai uşor şi mai mult, decât cele patru roate scunde ale carălor noastre.

Carul acesta e în us la ţăranii din întreagă Italia, începând de sub Alpi până jos

adresă pe un ziarist în 1909: Toate nizuinţele voastre vor fi zădarnice, dacă neglijaţi cea mai puternică şi aleasă arma a zilelor noastre, *ziaristica*".

Însuş Ministrul Combes se exprimă cu un prilej oarecare: Presa radicală şi socialistă a răpit bisericii catolice din Francia două din trei poate chiar trei din patru părţi a credincioşilor." Iată importanţa presei! Iată iniţiativa nobilă a Piusvereinului!

Când vom înţelege şi noi românii greco-catolici spiritul timpului?

Congresul Marian internaţional din Salzburg 1910. Cu încuviinţarea şi sub înaltul patronaj al Eminenţiei Sale Cardinalul Katschthaler, arhiepiscop-principe în Salzburg, congresul Mariani internaţional viitor se va ţinea în jumătatea a doua a lunii Iulie a anului viitor, în oraşul Salzburg. Iată epistola de aprobare a Sfinţiei Sale Papei Piu X. către prelatul Kleiser promotorul congreselor mariane internaţionale:

Sfântul Părinte îşi exprimă adânca bucurie pentru ţinerea congresului în Salzburg; speră dela aceste congrese mariane, la cari participă vrednici reprezentanţi din lumea întreagă, promovarea eficace a intereselor religiunii şi societăţii creştine prin spiritul de evlavie adâncă şi salutară către Maica Domnului. — împreună răscumpărătoarea lumii — ce cu ajutorul *lor* se lăţeşte în suflete şi între popoare, deie Dumnezeu ca şi congresul din Salzburg, care se ţine în onoarea Aceluia, care a învins toate erezele, să întărească tot mai mult unirea aşa de necesară şi de dorită a catolicilor între sine şi în jurul capului bisericii şi pe fiii rătăciţi să-i readucă la Hristos şi mireasa sa nepatată. In urmă Sfântul Părinte obligă pe promotorul ales în congresul din Saragossa, ca laolaltă cu alţi soţi de muncă cu toată străduinţa să lucre pentru succesul congresului şi dimpreună cu îmbărbătarea-i părintească, pentru lucrările pregătitoare dă din toată inima binecuvântarea sa papală" (Epistola de dto 13 Oct. 1909).

Societatea mariană austriacă din Viena a primit cu unanimă însufleţire invitarea Eminenţiei Sale Cardinalului din Salzburg de aş ţinea adunarea din prilejul congresului în Salzburg. Toate dorinţele, deslucirile sau angajamentele de a face operate mariane, pot fi aduse la cunoştinţa prelatului Kleiser din Freiburg (Elveţia). Organul congresului e foaia „*Canisiusstimmen*", (Canisiusverlag, Freiburg, Schweiz) Mk 1·50.

E de dorit ca toate naţiunile monarhiei Austro-ungare, să fie cât de număros reprezentate la acest congres interpaţional în onoarea Mamei comune Maria.

E vorba de a aduce jertfa mulţumitei faţă de această patroană nobilă a monarhiei.

REVISTE.

România. Cetim în „Tribuna" Presa europeană n'a trecut încă la ordinea zilei preste ştirea senzaţională, că viitorul nostru moştenitor de tron se va logodì cu principesa Elisabeta a României.

Marele ziar parizian „Le Temps", care în chestiuni de politică externă e o autoritate neconstestată, scrie:

„E vorba în cercurile diplomatice despre o apriopiată logodnă a nepoatei regelui Carol al României, princesa Elisabeta, cu arhiducele Austriei Carl Frantz Iosef, fiul arhiducelui Othon Frantz Iosef, fratele arhiducelui moştenitor actual Frantz Ferdinand. Arhiducele Carl Frantz e în vârstă de douăzeci şi trei de ani. El va deveni moştenitorul tronului, când Frantz Ferdinand va luà tronul. Princesa Elisabeta e în vârstă de şeisprezece ani. E de religia ortodoxă. Acest proiect de căsătorie, care n'a primit încă confirmare oficială, e desmînţit la Viena pe cale oficioasă, dar înţelegeri au avut loc".

Corespondentul unui ziar italian a avut o întrevedere cu ministrul Italiei la Viena. Diplomatul acesta a declarat:

Ştirea despre această logodnă circulă în cercurile diplomatice de vre-o două săptămâni, fără să fi fost până acum nici confirmată, nici desmînţită în mod oficial. Nu pot prin urmare spune nimic pozitiv.

Mie îmi face impresia, că ştirea e plausibilă, având în vedere prietinia dintre împăratul Franz Iosef şi regele Carol, precum şi vizita arhiducelui Franz Eerdinand la Sinaia, cum l'a făcut pe acesta să vadă graţia şi talentele principesei.

Dacă mai ţinem cont de tendinţele de întărire a relaţiunilor prietineşti dintre Austria şi România, avem un motiv mai mult de a crede în seriozitatea ştirii.

în Sicilia. Şi, precum se vede de pe diferitele sculpturi şi picturi, rămase din antichitate şi de pe timpul evului mediu, carăle aceste s'au folosit în toate veacurile trecute, începând dela romanii cei vechi, până în zilele noastre.

Ţăranul italian precum se vede, e şi conştiu de avantagiile aceste ale trăsurii sale, căci se pare a fi mândru de ea şi nu-şi pregetă a o împodobi cu fel de fel de zorzoane.

Şeaua de pe cal o împenează cu flori şi panglici; hamul, căpăstrul şi capul animalului tot cu panglici şi clopoţele; de asemenea şi pe coamă, grumazi şi piept în jos până la genunchi atârnă tot cănaci şi panglici, încât îţi e mai mare dragul să-l vezi şi să te minunezi.

Sarcina de nutreţ încă i-o leagă dinainte la rudă, drept la botul calului, ca să-i fie la îndemână şi să mânce când vreă.

De stăpân încă e bine îngrijit. În partea stângă a zîtului e aplicată o coberă de forma unui ploier, cuptuşită pe dinlăuntru şi provăzută şi cu perină, spre a se puteà tolăni în ea comod şi ocroti împotriva vântului, a ploii şi arşiţei soarelui. Toate acestea mai bine se văd la cărăuşii de vin, ce circulă zilnic între comunele dela poalele muntelui Albano şi Roma.

Până şi piedeca roatelor carului încă e de tot practică, dirigeabilă dela zi şi deodată pentru amândouă roatele.

Câmpul din jur, cât ţine şesul pe lângă Roma, se foloseşte în mare parte ca păşune. Cete raslete de oi, vite cornute de soiu mărunt, ici şi colo cai şi catâri se văd păscând pe parcelele de păşunaţ mai mari şi mai mici, închise cu zid de piatră fără tencueală, cu primble de lemn, mai cu trestie şi crengi, şi în parte împrejmuite şi cu şanţ. In unele locuri am văzut arând, şi încă tot cu plug de lemn, numai cu un corn, ca pe timpurile cele vechi ale romanilor. Se vede, că până acum n'au simţit încă necesitatea plugului de fier, nici aplicarea de două coarne pentru dirigearea lui.

Aceasta se explică uşor; căci fiind pământul de arat puţin şi în mare parte teren aluvial e uşor de lucrat.

Mai la deal, unde dă a se ridică locul, fiind tot petros şi cu stratificaţiuni de steau şi bolovani, plugul trebuie să fie înlocuit cu hârleţ şi sapă.

În loc de sămănături deci, oamenii cultivă vii, legumi, tot feliul de poame, prăseşte vermi de mătasă, ori se ocupă cu meşteşugurile. Se ştie, că mai ales în măestria de petrar şi de zidar, italianul e neîntrecut de alte popoară.

Pentru vermii de mătasă sădesc frăgari pretotindenea, unde numai se poate: pre lângă drumuri, în vii, pe mezuinile pământurilor arătoare, a grădinilor şi pe toate răzoarele.

Pe unde solul nu mai prieşte frăgarului, acolo vine rândul olivului. Acesta se vede a fi cel mai puţin pretensiv dintre toţi pomii italiani. Atât verdeaţa lui palidă, frunzele, florile şi fructele sale mărunte, cât şi feliul pământului, unde creşte, toate ne spun, că el este *„arborul păcii"*. Nu înzădar a fost socotit din vechime ramul de oliv., ca *simbol* al păcii. Ale lui sunt păraele şi coastele, până sus, unde terenul stâncos, ori asprimea climei nu mai îngădue cultivarea lui. De altă parte însă, foloasele ce aduce omenimii prin bobiţele sale, din cari se stoarce oleul de lemn, sunt nu numai pentru popoarăle din sud, ci din toate zonele, un dar ceresc nepreţuit.

După ce trece omul de câmpia Romei şi ajunge la poalele munţilor Albano, află că toate sunt acoperite cu vii frumoase. Am avut deci prilej să văd şi felul cum să cultivă pe aici viia.

Tocmai acum începuse a dà. — Firește, pe aici nu e trebuinţă să se îngroape peste iarnă, nefiind primejdie că va degerà. Aici dar peste iarnă oamenii au timp deajuns, ca să o taie şi curăţe, ba să o şi păruiască şi lege.

Astfel, cu mici escepţiuni, toate viile erau trecute peste lucrurile acestea şi acum curgeà săpatul *prim*, cum se zici de ogor.

Notez, că păruitul se face cu trestie, butucul viţei să lasă până la un metru de lung, vlăstare de rod de tot puţine, unul până în două şi săpatul prim se face *eschisiv* numai cu hârleţul, nu cu sapa.

Contra logodnei n'ar fi decât două fapte. Primul este deosebirea de religie; dar acest fapt n'are mare importanţă. E adevăr, că în ultimul timp s'a pornit în România o mişcare serioasă în contra prozelitismului catolic; dar faptul, că principesa ar fi menită să devie odată împărătească a Austriei are pentru români o importanţă atât de mare, în cât nimeni nu va obiectă nimic contra trecerii la catolicism a principesei. Al doilea fapt care vine contra logodnei este mai important şi anume poziţia ce vor luà ungurii. E probabil, ca acestia să nu vreà să primească drept regină o româncă şi să opuie rezistenţă îndârjită acestei legături.

Aceasta este o piedecă importantă şi se poate ca lansarea ştirii pe cale particulară să nu fie decât un ballon d'essai pentru a vedeà care-i atitudinea ungurilor".

SPICUIRI.

Renaştere religioasă?

Reproducem fără comentar următoarea apreţiere justă a mişcării religioase pornite în România şi de data aceasta însă pe o bază falsă şi cercând să abată atenţia dela adevăratele motive dăunăcioase sentimentului religios la fraţii de dincolo. Domnii grupaţi în fruntea „Convorbirilor" nu vor fi socotiţi ca parţiali în aceste aprecieri?

„Imprejurarea cu canonicul Band (afirmase, că Mitrop. Calvinic înainte de moarte trecuse la catolicism, dar şi-a revocat afirmarea) a stârnit în societatea românească o vie mişcare, culminând în trimiterea unei delegaţiuni la Mitropolitul Primat, precum şi în alte manifestări de solidaritate naţională. S'a pomenit şi de o apărare a confesiunii prin şcoale; — tineretul adecă să fie îngrădit faţă de influenţa celor ce pot face proseliţi printre Români.

Faţă de pasivitatea de până acî în chestiunile bisericeşti, mişcarea aceasta pare a însemnà zorile unei renaşteri religioase.

Debunăseamă, toţi cei ce au o concepţie despre idealul statului românesc vor urmări cu mare interes o astfel de manifestare în sinul bisericii noastre de stat. Adresele de mulţumire şi procesiunile la mitropolit sunt însă abia indicaţiuni, simple fapte exterioare.

De renaştere nici nu va puteà fi vorba dăcât în clipa când cugetul religios al maselor va fi permanent stimulat. Iar în această direcţie toată iniţiativa ramâne clerului, nu mulţimei. Se aşteaptă deci de acum înainte cuvântul cel adevărat al clerului român.

Cei ce au fibra sentimentului religios încă vie şi au urmărit cu interes şi folos personal predicile preoţilor din alte ţări, unde fiecare Duminecă şi sărbătoare e prilej de „cuvânt viu", aceia aşteaptă semne mai vădite. Amvonul bisericilor române e însă, după câte ştim, mut. Cazaniile sunt prea puţin lucru pentru o parte a societăţii noastre. Predicile compuse de unii sau de alţii, şi citite după revista „Biserica ortodoxă" sunt uneori şi mai puţin. Trebuiesc personalităţi mari şi propovăduitori cu adevărat inspiraţi. Amvonului îi trebuie multă ştiinţă (mai multă decât laicilor) şi mult talent (mult mai mult decât laicilor).

Când valul auditorilor se va îndreptà spre cutare ori cutare biserică, fiindcă acolo va vorbi despre cutare problemă etică sau socială vestitul orator bisericesc (cutare), abia atunci vom puteà vorbi de o renaştere religioasă în România".

Fondul cultural.

Îmbulziţi cu material n-am putut continua şirul contribuirilor pentru înfiinţarea unui fond cultural arhidiecezan, reîncepem azi publicarea lor:

Nic. Filipescu, Bucureşti Cor. . .	500·—
Iac. Vaidoş, cantor, Cs.-Szt.-György .	10·—
Dr. Rom. Dobo, medic, Orăştie . .	500·—
Dem. Drăgan, preot, Dămuc . . .	100·—
Oct. Florian, „ Ţăgşor . . .	100·—
Dion. Radeş, Bucureşti	300·—
Dr. George Popescu, adv. Turda .	200·—
„Bistriţana", Bistriţa	200·—
„Bihoreana", Orade	200·—
Întru amintirea preotului Ioan Ghişoiu, Orlat au contribuit:	
Ioan Iliu, notar, Orlat	5·—
Ioan Muntean, primar Orlat . . .	5·—
Dr. George Prunaş, medic Orlat .	5·—
George Baciu comerciant, „ . .	5·—
Simion Loloiu „ „ . .	4·—
Ioan Stoiţia curator, Orlat . . .	2·—
Ioan Giurgiu înv. dir. „ . . .	2·—
Ioan Stoica înv. Orlat	2·—
Leon Maior „ „	2·—
Nicolae Gligorea econom Orlat . .	2·—
Mihailă Seicean „ „ . .	2·—
Ioan Opriş „ „ . .	2·—
Niculae Blaşian Orlat	2·—
Ioan Pesamoscu „	2·—
Ludovic Pesamosca Orlat	2·—
Ema Lupan înv. „	2·—

Las, că trestia, ce se foloseşte la păruit e binişor mai lungă, mai groasă şi mai tare ca pela noi, având asemănare mare cu trestia bambus din ţările tropice.

Păruitul se face în două feliuri. Parte în şir, în formă de alei, legând partea din jos a butucului viţei de trestie alipită, iară vârful butucului cu vlăstarul de rod trecându-l la firul vecin; parte în formă de *piramidă*, împreunând într'una vârful trestiei tot la câte patru viţe. Şi apoi pe deasupra, împreunând cruciş-curmeziş vârful firelor de trestie, deoparte spre a-le întări, iar de alta, spre a dà viţei loc, de a se întinde şi de a puteà lucrà rodul după trebuinţă.

Lungimea butucului viţei variează. Pe coastele Appeninilor e mai scurt, la şes însă şi pe litorale e lăsat arbore întreg, cu trunchiul, ramuri şi crengi, cari se întind şi se leagă de clădiri, ziduri, pomi şi arbori puşi anume, spre a-le sprigini.

Se înţelege, că trunchii aceştia de viţe stau în depărtări mari deolaltă şi pământul de sub ei se cultivă cu diferite legumi şi verdeţuri, de multeori câte cu 2—3 rânduri într'un an. Astfel, locul produce câte 2—3 roade la an şi pe deasupra, viţa de vie îşi revarsă darul şi binecuvântarea sa. De aci urmează, că Italia are mult vin bun şi eftin, încât nu e avisată să recurgă la vinuri falsificate.

De fapt, în Italia nici nu se consumă decât numai vinuri veritabili, şi numai când aceste ajung la export în alte ţări, acolo să falsifică, ca să aducă un profit mai mare negustorilor speculanţi şi fără conştiinţă.

Graţiă recoaltei acestei mari de vin, berea e mai puţin căutată în Italia, şi din fericire, blăstămatul de vinars şi mai puţin.

Am fost anume, în grădini publice şi în restaurante aşanumite poporali cu firmele în litere mari „Osteria[1]) romana" şi „Vini romani e Cucina[2]) romana", ca să văd cum? ci cu ce îşi petrec fraţii italieni Dumineca şi în sărbători după amiazi.

Şi am văzut bărbaţi şi femei şezând frumos la mese, aşezate la umbra de arbori în verande şi filigorii, simple dar frumoase, improvizate din lemn şi trestie. Acolo povestind, glumiau, râdeau, mai cântau având dinainte câte o glaje de vin, lângă ea pâne, cevaş unt, brânză ori caş, mai ouă fierte şi finochio, un fel de zarzavat, ce seamănă după exterior cu ceapa noastră cea albă, dar mai mare şi la gust dulciu, neavând însă nimic din pişcătura şi mirosul neplăcut al cepei. Printre mese şi în jur droaie de copii sărind şi jucânduse.

Către seară publicul s'a depărtat, vorbăreţ dar deplin treaz.

Ne-am depărtat şi noi cu multă mulţămire în suflet, de a nu fi văzut nimic supărător ori necuvios, — decât tot lucruri bune şi obiceiuri frumoase, într'un cuvânt fraţi, cari se respectă.

Oare aşa îşi petrec oamenii şi pela noi în Dumineci şi sărbători?

[1]) Ospătărie. [2]) Culină.

Ce priveşte „Culina romană" îndeosebi, deşi mă tem, că m-am prea întins şi n'aşi vrea să abusez de paciinţa ta, totuşi ţin să accentuez, că italienii nu razimă mult în carne, ci mai vârtos în legumi, precum în bob şi mazere, în verdeţuri, lăptărimi, caş şi brânzăturí în fel şi fel de forme şi învălişuri, în macaroane, urez, peşte proaspet şi poame de tot soiul şi în toate formele, ce nu lipsesc dela nici o masă. Zămurile toate sunt bogate în verdeţuri şi legumi. Mâncările groase şi macaroanele sunt cele mai plăcute. La pregătirea mâncărilor, în loc de unsoare de porc folosesc mai vârtos untul şi oleul de lemn, cari în multe privinţe sunt şi mai sănătoase şi totodată dau mâncărilor un gust mai plăcut. De aici provine, că alimentele lor fiind mai uşoare şi mai sănătoase, morburile de stomac în Italia sunt relative mult mai puţine, decât în alte ţări.

În privinţa portului am observat, că ţăranii din satele muntoase, mai ales bătrânii şi copii poartă opinci, cari seamănă întru toate, cu ale ţăranilor noştrii din Ardeal şi îşi împlojesc fluerul picioarelor cu cârpe aproape ca şi bănăţenii. Opinciie le numesc „cioci"; care cuvânt există şi în limba noastră mai ales pentru încălţămintele din pănură, ce folosesc copiii şi bătrânii.

Femeile poartă pe cap un fel de proboadă, ca în Ardeal, numai cât nu-şi învălue capul cu ea, ci o poartă punându-o împăturată pe cap, începând dela frunte până pe spate.

Nic. Poplăcean econom Orlat . . .	1·—
Ioan J. Pop „ „ . . .	1·—
Ioan P. Stoica „ „ . . .	1·—
Ioan Ș. Brad „ „ . . .	1·—
Dionisiu Aaron preot Gurarâului .	3·—
Ioan Manta preot „ .	2·—
Valeriu Popoviciu preot Sibiel . .	1·—
Ioan Hanzu preot Cacova	1·—
Valeriu Florian preot Racovița . .	1·—
Petru Olariu înv. Hamba	1·—
N. N.	1·—
Aurel Poruț, preot, Dezmir . . .	500·—
Gener. Gîgârtu, Craiova	400·—
Dr. Silviu Brânzău, medic, Mura-Szombat	500·—
Ioan Pop, protopop. Morlaca . . .	1500·—
Greg. Pop învățător „	200·—
Traian Șuteu „ „	200·—
Ioach. Lucaciu „ pens. „	200·—
Ștefan Pop, canonic, Blaj	1000·—
Ales. Negrea, Arad	50·—
„Coroana“ Bistrița	300·—
Dr. Gavr. Tripon, adv.	600·—
Mih. Hodârnău, preot, Pata . . .	200·—
Petru Agrișan, „ Bocin . . .	200·—
Victor „ învăț „ . . .	100·—
Ioan Puțu, econom „ . . .	21·—
Ioan Pescar, înv. Ceanul-deș. . . .	200·—
Sam. Poruț, preot, „ . . .	400·—
Ioan German, econom, Lorînț . .	200·—
Vas. Morariu, învăț. Ludoș . . .	500·—
George Micu, preot, Alecuș . . .	500·—
Petru Andrea, înv.	200·—

Cătră iubiții nostri cetitori!

Din darul lui Dumnezeu am întrat în anul al XX-lea. De obiceiu o foaie care a ajuns această vrâstă, trebuie să fie și cetită și bine sprijinită.

N'am puteà spune că scrisele noastre nu se bagă în seamă și că cetitorii nu urmăresc cu destul interes cele ce publicăm. Avem atâtea dovezi de aderință și atâtea scrisori de îmbărbătare.

Dar nu de acestea ne trebue nouă. Noi am dori să n'avem nici o datorie și nici un datornic. Năcazul e, că avem de amândouă. Și dacă ne bucurăm și noi azi când scriem în fruntea foii anul al XX-lea ne doare, că nu putem face nici un pas înainte.

Ni se cere să apărem de mai multe ori, unii cer să apărem zilnic, să reducem prețul de abonament, să dăm suplimente de predici, să dăm o mai mare desvoltare părții literare, și multe altele. Toate le-am face bucuros, dacă mai ales n'am vedea registrele administrațiunii pline cu restanții de zeci de mii.

De aceea să ni-se îngăduie o vorbă sinceră la începutul trimestrului al doilea din acest an. Toți ceice ne iubesc și doresc progresul nostru să-și achite restanțiile și plătească abonamentul înainte, iar aceia, cărora foaia noastră li spre greutate trimit-o înapoi. In chipul acesta ni-ar face un bun serviciu și unii și ceialalți. Și frații preoți, cărora mai ales le adresăm aceste șire, au ajuns în situația de a putea să ne ajute.

Și noi o și cerem și o și așteptăm.

Cântece.

I.

Pe unde-i fi și ce faci oar'
Cucernica mea mamă?!,
C'atât de tristă-mi pare azi
Icoana ta din ramă!

Văd ochii tăi de-apururi dulci
Cum se deschid de-o parte
Și'n flacăra lor par'că-mi spun
„Vai cât ești de departe!“

Iar buza-ți par'că 'ngână blând
Cu tainic glas de jale:
„O vino, vino, înger scump
La sânul mamii tale!“

II.

Asemeni mi-al inimii dor azi
C'un flutur prin lunci călător
Ce'n roua căzută pe frunze
Își moaie supțiru-i picior.

Iar visu-mi e șoimul ce-și ține
Popasul pe vârfuri de ulmi
Când ochii-i aprinși de jăratic
Privesc creast' albastrelor culmi!

T. Murășan.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Curatoratul bisericii gr.-cat. din Boz, aduce pe această cale deosebită mulțămită băncii „Sebeșana“ pentru ajutorul de 25 cor. dat în favorul bisericii noastre. De asemenea aduce mulțumită dlui notar comunal Emeric Kunert și soției dsale doamna Paulina pentru aiesul și prețiosul dar făcut bisericii cumpărând 2 icoane, Domnul Hristos și Fecioara Maria, lucrate ambele în oleu, având și dând bisericii adevărată podoabă. Acest dar a căzut pentru biserica noastră așa de bine, precum cade ploaia răcoritoare vara, după un timp tare secetos. Primească deci, respectuoasele mulțumite și pe aceasta cale, răsplătindu-le bunul Dumnezeu însutit. Boz, la 16 Maiu 1910. *Ioan Becicheri,* preot gr.-cat.

Hymen. *Miți Socol* și *Dănilă Boilă* fidanțați.

Reuniunea femeilor române din Arad și jur a adresat d-lui V. Stroesco o scrisoare, în care îi mulțumește pentru darul făcut școlii de fete din Arad. In aceeaș vreme roagă membrele din comitet pe dl Stroesco „să le acoarde marea favoare de a botezà școala de fete — „Școala superioară de fete Vasile Stroesco“, pentruca numele acesta, săpat pentru totdeauna în inimile noastre, să poată astfel rămânea deapururi simbolul ocrotitor al templului acestuia de lumină a ficelor noastre“... Comitetul „Reuniunii“ a decis să înceapă zidirea școlii în toamna anului acestuia.

Mulțămită. Tuturor amicilor și cunoscuților, cari prin telegrame ori scrisori ne-au împărtășit condolențele lor, cu ocazia trecerii la cele eterne a bunului și iubitului nostru soț și tată *Ioan Ghișoiu,* le mulțumim din inimă și pe această cale, pentru mângăerea ce ne-au adus în zilele marei perderi ce am îndurat. Burzsuk în Maiu 1910 *Jalnica familie.*

Agatha Bârsescu la noi. Aflăm cu multă bucurie, că ilustra tragediană, dna Agatha Bârsescu, însoțită de bărbatul dsale dl Radovici, va da o representație la Blaj la sfârșitul acestei luni. Sperăm, că inteligenții nostri din jurul Blajului se vor grăbì pe sara aceea la noi, spre a gustà plăcerile înalte ale artei dramatice interpretate de o representantă așa de ilustră, ca dna Bârsescu.

Știri literare. Dna Viora din Bihor (Dna Ciordaș) a adunat în un elegant volum schițele și frumoasele sale nuvele răslățite prin ziarele și revistele dela noi. Din volumul dsale transpiră o gingășie subtilă amestecată în calde gândiri de ale unui suflet sbuciumat de durerile aproapelui. Volumul apărut la Socec se vinde cu 2 cor. Se poate procurà și dela Librăria noastră.

Electorale. Candidatul de deputat național român din comitatul Târnavei mici pentru cercul electoral al Diciosânmărtinului *Dr. Romul Boilă* își va rosti vorbirea de program în comuna fruntașă *Ernut* în 22 Maiu (Duminecă) st. n. 1910, la oarele 2 p. m. în piața mare, eventual la hotelul Central. Dorim din inimă ca și adunarea aceasa să fie la înălțimea aceea la care a fost imposanta adunare dela Sâncel și unde atât candidatul, bravul advocat Dr. Rom. Boilă, cât și venerabilul adv. Căluț, canonicul Dr, Marcu și protopopul Lita au rostit discursuri entusiaste.

Reuniunea de înmormântare a districtului protopopesc gr.-cat. a Sibiiului. Completându-se nrul recerut a membrilor din Secțiunea I și a II-a, pe baza însărcinării primite din partea adunării generale ultime, se constitue secțiunea a III-a a acestei reuniuni, deci se invită toți cei trecuți de etatea 16—70 ani a etății fără deosebire de secs, confesiune și naționalitate, cari ar voi a se înscrie de membrii în secțiunea a III-a de a se însinuà la subscrisul director secretar, sau cassar, cari sunt autorizați a primi taxa de înscriere de 2 Cor. 60 fil. Sibiiu în 11 Maiu 1910. *Iuliu Bardosy,* director, *Pompiliu Simonetii* secretar, *Romul Botezan* înv. gr.-cat. cassar, cu locuința în edificiul școlar în Sibiiu, Strada Podului Nr. 7.

Necrolog. † *Ioan Nestor de Dezmir* jude de tablă în retragere, prim curator al bisericii gr.-cat. și membru în directoriul fundațiunii Șuluțiane, a repausat la 11 Maiu n. a. c. în etate de 73 ani.

Odihnească în pace!

Muschong. Băile Buziaș
Phönix apă minerală de Buziaș
SCUTITĂ DE BACTERII
apă minerală naturală
RECREAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ.
S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă.
Recomandată de medici.
Depositul principal e la Gelb I. Blaj.
(36) 16—?

A V I Z.
Să caută o moșie pentru a se luà în arândă. Se fie dela 300 jug. în sus. Mijlocitorii primesc un onorar de ***100 cor.*** A se adresà la PETRU HERȚIA Kiskerék p. Szászcsanád (Alsofehér m).
(33) 3—3

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 35

Cu privire la sărbătorile româneşti n-avem dovezi directe despre calvinire, deducem însă la aceasta (calvinire), nu fără temeiu, din dispoziţiile canoanelor 4 şi 5 ale săborului din 1575, unde se zice apriat: „Despre rândul sărbătorilor cum lemu datu odată şi înainte, leu luoatu toţi protopopii(!) aşe să se ţie, iară carii să voru află făcându întraltu chipu să să bintătuiască" şi „acele lucruri. carele nu să unesc cu scriptura sfântă(!!) şi cu tocmala(!) bisericii noastre, şi până acum am fost poruncit cumu să să plevească(!) şi să să pue jos(!), aşe poftim şi acum, iar pe unde se vor află lucruri de acele, bintătuisevor cum iaste rânduiala săborului (miazmă calvinească...!).

Nu cunoaştem în detail dispoşiţiile referitoare la sărbătorile statorite şi aprobate de Sava. la cari se face alusiune, dar resimţim bine influinţa calvinească, deoarece măsurile luate de „toţi protopopii", conform „Scripturei Sfinte" şi cu „tocmeala bisericii" — numai despre caracterul oriental creştinesc al sărbătorilor nu ne asigură. Înaintând anapoda până la vlădicul Dosofteiu în 1627, aflăm o serie întreagă de sărbători prescrise de acesta, despre cari observă P. Maior, că laolaltă cu Duminecile făceau „a treia parte a anului;" adauge apoi indignat acelaş P. Maior: „Nu ştiu, prostia cea mare şi întunerecul cel greu al neştiinţii au fost pricina, de aşa cumplit au înmulţit sărbătorile cele legate vlădica Dositeiu cu săborul, au doară, pentruca cu această mijlocire să arete mai vârtos prin semne din afară desclinirea între credinţa cea pravoslavnică şi între erezul cel calvinesc, la carele tocma erà primejdie în vremile aciale să nu se alunece Românii (P. Maior: Ist. bis. Romanilor înedită V. Cipar: Acta et fragm. p. 154 u.)

Petru Maior aci e prea optimist: presupune, că biserica română nu ar fi fost calvinisată, — ceeace însă nouă ni-se pare mai puţin probabil.

Dânsul înseamnă pe aceeaş pagină, că sărbătorile şi icoanele sfinţilor, precum şi posturile *au reţinut* pe „Românii cei proşti" de a cădeà în calvinismul „carele toate acestea le lapădă", — noi însă am văzut represaliile săboarelor din 1700 şi 1725 şcl. în contra spiritului calvinesc pătruns în biserica noastră.

În special can. 21 din săborul dela 1700 sună: „Care oameni nu vor ţineà cele patru posturi (!), nu vor postì cum se cade (!) Vinerile şi Miercurile în post peste: aceia să fie lipsiţi de Biserică, până nu-şi vor cere iertăciune dela Popa şi dela Popor;" — ba apoi canonul 24 spune din vorbă în vorbă: „In care Biserici nu va fi icoana lui. *XS* (Hristos) şi a Precistei, şi alui sfeti Niculae, să se globească popa cu 12 florinţi şi satul cu 24 florinţi" (I. M. Moldovan. Acte Sin. II. pag. 122).

Aşadară în rând cu disordinea şi spăcirea demnităţii sărbătorile (consecinte firesti ale calvinismului!), — scădeà treptat şi cultul Mântuitorului. cinstea Preacuratei şi a sfinţilor, şi deci cu atât mai vârtos a icoanelor.

Noi — spre a nu trece mai departe fără deslusirea de lipsă — ştim prea bine cum adorăm dumnezeirea Mântuitorului (*λατρεία*), suntem apoi în curat şi cunoaştem şi cinstea specială cu care ne apropiem de Preacurata: (*ὑπερδουλία*); de sf. Iosif: (*προστδουλία*); şi de ceialalţi sfinţi: (*δουλία*). „Reformaţii nu vor să recunoască nici sfinţii ca atari, nici puterea lor de a întrevenì în urma rugăciunii noastre: la Dumnezeu.

În graiul lor: numai Mântuitorul Hristos este mijlocitor la Dumnezeu pentru noi oamenii.

Şi într'o privinţă fasionează foarte drept cu vorbele aste din urmă: doar şi Scriptura vorbeşte despre „Un mijlocitor între Dumnezeu şi om = *εἷς μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς* (I. Timot. c. 2. st. 5). Câtcă hermeneutica lor schioapătá greu, când analisează cinstea, pe care o dăm noi sfinţilor.

Şi noi ştim, că meritele peremtorii ale mântuirii noastre le-a adus numai Mântuitorul, şi că Mântuitorul ca atare, e singur, care ni-a mijlocit şi ne mijloceşte prin jertfa sa sângeroasă de pe Cruce: mântuirea; în acelaş timp însă — fără violarea meritelor Mântuitorului — *nu uităm, că sfinţii* — ca plăcuţi înaintea lui Dumnezeu, cari s'au împărtăşit deja de meritele sfintei Jertfe de pe Cruce şi au ajuns astfel deja la fericirea vecinică — *mai uşor şi mai sigur pot mijloci* la Dumnezeu *mântuirea*, izvorită din Crucea patimilor, *pe seama noastră, decât noi înşine;* dacă *numai* noi, vermii păcătoşi ai pământului, am milogì deadreptul, fără mijlocirea lor, mântuirea noastră cerească.

Departe de a detrage şi numai câtuş de puţin din adorarea noastră, ce revine Jertfei de pe Cruce, — noi prin cinstirea sfinţilor nu facem altceva, decât mărturisim tacit nimicnicia noastră în faţa lui Dumnezeu şi nevrednicia noastră de a cere nemijlocit îndurările Lui: şi în astă umilă conştiinţă cerem ajutorul eroilor aureolaţi ai virtuţilor.

Aşa credem, ba suntem convinşi, că în procedura asta întreagă nu se manifestă, decât o adânc motivată psihologie şi un act raţional, decât care mai logic nici că se poate gândì.

Pilde analoage se pot vedea în vieaţa noastră zilnică cu duiumul! Meditaţi numai niţel asupra antişambragilor moderni, — şi veţi pricepe totul pe loc!

Sfinţii sunt aceia, prin cari ni-se asigură mai uşor toate efectele rugăciunilor noastre, precum atât de frumos se reoglindează şi din cuvintele deslegării în „Slujba" noastră orientală: „Hristos, adevăratul Dumnezeul nostru, pentru rugăciunile.... tuturor sfinţilor să se îndure spre noi...." (Vezi: Dumnezăeştile şi sf. Liturgii Blaj 1905 p 129).

— Mai, mult numai ca un ce curios, decât ca fapt în merit fixez aci un cas: — Călătoriam acum doui ani, în drum spre Bănat. — Din întâmplare mi-am dat în vorbă mai apoi în discuţie mai moderată cu un — „păstor calvin"; bărbat. altcum, în vrâstă. După ce am frământat şi scormonit multe de toate în jurul „Bisericii lui Hristos" şi a „curăţeniei Evangeliului", — ne înhăţarăm, dar strasnic, nu numai aşa: pentru chestia „sfinţilor", — Calvinul ţineà una cu capul: „Nu cunosc sfânt. decât pe singur Dumnezeu!"

După-ce, în fine, cu pilde concrete şi analogii din toiul vieţii clarificarăm puţin treaba şi am început a-ne înţeiege reciproc, mai ales după-ce statorirăm şi neşte puncte de mânecare în cumpănirea şi apreciarea trebii — calvinul nostru zimbì cu buzele tremurânde şi grăì: „Astfel, da!" — adaose însă în grabă ca o maşinerie automată: „Nu cunosc sfinţi, decât pe singur Dumnezeu!"

Dacă şi nu voi fi profitat prea mult din convorbirea cu acest bărbat, — una totuşi mi-am însemnat bine, anume: intransigenţa şi îndărătnicia, cu care acest om se legà de nişte principii — fie chiar şi puţin motivate — şi le profesà în ruptul capului şi atunci, când se scăpase de-a zis acel şovăitor: „Astfel, da!"

Coborât din tren apoi. m-am gândit deodată: la persistinţa ăstui bărbat cu „principii mai puţin motivate" şi la perşistinţa multora din clerul nostru românesc, cel „cu principii motivate până în amănunte": şi, durere, am aflat — o mare deosebire.

Dar să revenim la firul vorbei!

Scopul vădit al calvinilor faţă de Români a fost: să şteargă întreg cultul sfinţilor şi a icoanelor.

De aci şi condiţiunile 5—6 din hrisovul de întărire al vladicului Simion Ştefan prin George Rákoczy la 1643: că. „Mântuitorul nostru Isus Hristos să fie cinstit ca Dumnezeu" (Cipar: Arhiv... p. 430), — iar despre sfinţi nu să face nici un fel de pomenire.

La P. Maior însă la acestaş loc se adaogă: „Sanctos vero etiam debito(!) honore prosequetur prosequive faciet" (P. Maior Ist. bis. rom. p. 74), — ceea-ce va să zică, pe înţelesul calvinilor cari; au concipiat astă poruncă, că sfinţilor din icoane şi de pe pereţi să nu li-se dee atenţiune mai multă, decât oricărei alte podoabe profane.

Se înţelege apoi de sine, că între podoabele bisericeşti declasate la rolul unor simple scule profane: s'a socotit şi Crucea. Dovadă vie e faptul, că şi azi aproape în tot locul nu este Cruce pe „bisericile" „reformaţilor."

Cele două versiuni (Cipar, Maior), referitoare la cinstirea sfinţilor, nu deroagă de fel una alteia, — după-ce cinstea, reclamată de biserica orientală faţă de sfinţi, e preterată în fel în ambele decise resp. versiuni.

Că pentruce nu s'a interzis expres cinstirea sfinţilor e uşor de înţeles pentru cei ce ştiu, că toate cărţile noastre bisericeşti au fost, precum sunt şi azi, pline de laudele şi preamăririle sfinţilor.

Doar Ceasoslovul şi mai vârtos Mineiul sunt întreţăsute din capăt până în capăt de apoteosările sfinţilor!

Stergerea canoanelor sfinţilor ar fi însemnat o lacună mult mai mare în biserica românească ardeleană, decât să nu fi putut fi observată îndată.

Iată deci încă un puternic motiv la mijloc, pentrucce au fost nevoiți calvinii, ca mai mult numai pe cale pasivă — propagând indiferentismul - să prepare calea și pentru abrogarea totală a cinstirii sfinților.

Prin aceleși fase de ispite a trecut și cinstirea icoanelor. Am văzut mai sus în can. 24 din 1700, că între altele, se reimproaspetă și cinstirea icoanelor.

Față de icoane încă au trebuit să se supuie calvinii aceloraș considerante ca și față de sfinți

Ușor ar fi putut-o păți ca împăratul bizantin Leo Isaurul, care, voind să nimicească cinstirea icoanelor cu forța, a provocat un lung șirag de ciocniri sângeroase (Dr. Al. Grama Inst. Calv. pag. 429 u.), ceeace numai în favorul calvinismului n'ar fi fost.

Datinele și disciplina prefăcute odată în firea unui popor conservativ: trăiesc și se nimicesc numai deodată cu poporul.

De aci ne explicăm și greutatea, care o întâmpină și preoții nostri mai conștii și mai agili întru înlăturarea unor obiceiuri dăunoase, cari nu arare duc poporul deadreptul la ruină bănească.

Nu va strică și vre-o pildă!

Așa: adeseori ni-se dă să vedem la noi Românii, cum chiar și oameni lipsiți se întrec întru *a înșira* d. p. după „mort“ *„pomene“* cât mai lungi și costisitoare, ba și repetate, la restimpuri anumite, mai de multeori; sau a *„slobozi isvorul“* cât mai impunător șcl. — ba mai nou — imitând pe aposenii puțin practici în astă privință — încarcă carul mortuar cu câte un crâng întreg de cununi artificiale foc de scumpe; — toate lucruri superflue, cari cel mult numai de dragul simbolismului și a pietății, ar puteà fi reduse la minim.

(va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

Principii morale sau **etice ale religiunii creștine**, pentru școlile medii și institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu*, prof. de sf. teologie și de religiune la gimn. sup. Cu aprobarea Superiorității bisericești. Balázsfalva—Blaj 1909 Tipografia și Librăria Seminarului teologic gr.-cat. Prețul: 1·60+10 fil. porto. Se află de vânzare la Librăria Sem. teol. gr.-cat. din Blaj.

Cheia pentru calcularea intereselor, cu instrucțiune pentru folosirea ei. Sibiiu 1910. Editura „Revistei Economice“. Prețul 50 fil.

„Cheia“ de sus este o tabelă de cifre, cu ajutorul căreia prin o simplă înmulțire (×) se pot află cu cea mai mare ușurință și siguranță interesele după orice sumă pe anumite zile. Se poate folosi la calcularea intereselor la cambii, depuneri etc.

Indeosebi este chemată a face bune servicii „Cheia“, bărbaților de încredere ai băncilor și însoțirilor noastre, ușurându-le în măsură însemnată lucrul, ce îl au cu calcularea intereselor de calculare la prelungiri de cambii și tot felul de împrumuturi de altă natură; dar o vor puteà folosi cu succes și advocații; preoții la socotelile bisericești, notarii și colectorii de dare comunali; capitaliștii privați, cari cu ajutorul ei pot controlà cu ușurință exactitatea dobânzilor, ce li-se socotesc după depuneri, efecte (hârtii de valoare) escontări de cupoane etc.

Cu un cuvânt „Cheia“ este o tabelă de adevărat folos practic pentru toți, cari au daraveri de bani și editarea unei astfel de „Chei“ a fost o trebuință demult și adeseori reclamată la noi

Cheia pentru calcularea intereselor tipărită pe carton tare și durabil costă 50 fil. și se poate comandà la Administrația „Revistei Economice“ în Sibiiu Nagyszeben.

La comande de una sau două exemplare prețul se trimite mai bine în mărci poștale.

În *„Biblioteca pentru toți“* au apărut: **Chateaubriand în românește.** Trei din cele mai cunoscute scrieri ale lui Chateaubriand, anume „Réné“, „Atala“ și „Ultimul Abenceraj“ au apărut acum decurând în „Biblioteca pentru toți“: Primele două sunt traduse de d. Dașcovici, cea de a treia de d Alexandrescu-Dorna.

A mai vorbì de frumsețea acestor perle ale literaturei franceze, universal cunoscute este de prisos. „Réné“. „Atala“ și „Ultimul Abenceraj“ sunt capodopere neperitoare cari de mult au trecut granițele țării lor pentru a deveni patrimoniul întregei lumi civilizate.

S'a umplut prin urmare o lacună bine simțită, dându-ni-se aceste opere în românește.

Și pe cât a fost cu putință ambii traducători s'au silit să păstreze poezia înălțătoare, stilul impecabil al măestrului francez.

Astăzi, când școala romantică este în cea de pe urmă fază a declinului, lucrările lu Chateaubriand sunt totuși cetite cu cele mai viu interes și stârnesc admirația literaților din toate țările.

Sufletele tinere, mai ales, găsesc în paginile duioase din Atala, Réné și Ultimul Abenceraj, un imbold de viață cinstită și un „motiv“ puternic pentru înțelegerea frumosului.

Se află de vânzare la toate librăriile din țară. *Prețul 30 bani.*

„Povești Răzlețe“ de Em. Grigorovitza. Cunoscutul scriitor d. Em. Grigorovitza publică un ciclu de nuvele care pun odată mai mult în evidență talentul robust al acestui remarcabil, nuvelist.

Subliniem în special nuvelele:

„Ură de răzeș“ o puternică și emoționată povestire în cari personagiile sunt creațiuni viguroase și nespus de interesante, — și pe „Iancu Scorțarul“ o povestire din Basarabia care păstrează savoarea locurilor unde se petrece acțiunea și a feliului de a fi al românilor basarabeni.

Stilul d-lui Em. Grigorovitza e simplu, sincer, fără exagerate sucliri de frază, fără belșug de vorbe de prisos: pe ici colo provincialisme cari tot dau însă, câteodată, un mare farmec povestirilor.

Sfatuim pe cititori noștrii să-și procure volumul d-lui Grigorovitza: e o lectură plăcută.

De vânzare la toate librăriile din țară. Prețul 60 bani.

Râsul roșu. Celebra scriere a lui Leonid Andreev, e din toate scrierile renumitului scriitor rus, așa de tânăr încă și totuși așà de cunoscut, cea mai celebră. Ea a avut un răsunet colosal în Rusia și a fost tradusă în mai toate limbile culte din Europa.

Succesul acesta, de altfel, e explicabil. Nici un autor, până la Andreev, n'a isbutit să redea grozăviile unui războiu în mod mai convingător și mai tragic. Cetitorul asistă cu oroare la desfășurarea scenelor celor mai fioroase din războiul manciurian și rămâne uimit în fața energiei sălbatice cu care Andreev se ridică împotriva cumplitului flagel al războiului.

Râsul roșu biciuește parcă conștiința omenească trezind-o din adormirea în care zace și arătându-i în toată oroarea lui obiceiul acesta al războiului, care dăinuește încă în ciuda veacului de civilizație în care trăim.

Procent, Promil, Interese, și Teoria conturilor curente, ediția a II-a de *I. C. Panțu*, profesor la școala superioară de comerciu, o carte de specialitate. Prețul este 3 coroane.

În Biblioteca teatrală a fondului de teatru a apărut sub nrul 25 piesa poporală în 4 acte **O Sâmbătă norocoasă**, de I. V. se vinde cu 40 bani, și nrul 26 **Moise Păcurarul**, piesă teatrala poporală în 4 acte și 1 tablou cu muzică, cântece și jocuri de Dr. Dionisie Stoica Costă 80 bani.

Calea pocăinții povestire moralisătoare de Lad. Uray directorul institutului corecțional din Aiud. tradusă și localizată de Ioan Vassin. Editura Ciurcu Brașov, prețul 40 fil.

Primăvara sau sfaturi și învățături pentru plugari date de un binevoitor. Formează nrul 1 din biblioteca „Olteanului“ și costă 24 fil.

Manual pentru propunerea limbii maghiare. Curs metodic pregatit anume pentru școalele poporale cu limba de propunere română, după Dr. Schulerus de I. Popovici. Ed II. Sibiiu editura Krafft.

N. Iorga: **Problema evrească la Cameră**, o interpelare cu o introducere de A. C. Cuza și note despre vechimea Evreilor în țară. Vălenii-de-munte 1910 prețul 30 bani.

Principiile fundamentale sau ***generale ale religiunii creștine,*** pentru școalele medii și institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu,* profesor de sf. teologie și de religiune Prețul: **1** cor. **20** fil. Se află de vânzare la Librăria Seminarului Teologic gr.-cat. din Balázsfalva—Blaj

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***
vol. I. ***Apologetica creștină*** fco. **5·3·00**
vol. II. ***Tradițiunea și Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.
vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.*** fco. **7·30** cor.
vol. II. ***Sacramentele și Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

A aparut: **Elemi Népiskola Értesitő Könyvecske — Indice pentru școlile poporale primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catatolic din Blaj Balázsfalva.

Ministerul r. Ung. de culte şi instrucţiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. ***Orarul general şi particular pentru şcolile primare cu 1, 2 şi 3 învăţători.***

2. ***Planul de învăţământ şi îndreptarul metodic.*** pentru şcolile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş. Aprobat din Conferinţa Episcopească, ţinută în 7 Septemvrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru şcoalele cu un învăţător —·80
„ „ „ doi „ 1·20
„ „ „ trei „ 1·60

plus 20 *fil. porto* pentru fiecare.

La comandă să se spună apriat, că se doreşte un orar pentru şcoala cu un învăţător, ori cu mai mulţi învăţători — Altcum se trimite întreagă colecţia, ce costă 2·30 cor. franco.

Atragem atenţiunea oficiilor protopopeşti şi parohiale, precum şi-a învăţătorilor nostrii din Arhidieceza de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş, dieceza Szamosujvár Gherlei. Nagyvárad—Orăzii mari şi din dieceza Lugos—Lugoşului asupra hotărârii conferenţei Episcopeşti din 7 Septemvrie 1909. Nr. 6693; prin care atât *Orarul,* cât şi *Planul de învăţământ* şi *Îndreptarul metodic* sunt obligătoare pentru toţi.

Comande se pot face la **Tipografia Seminarială.**

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL.

Cel mai războinic voevod, ne apare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Preţul tabloului cor. 1·50 fil.

Dintre tablourile pictorului *Th. Aman*, unul din cele mai sugestive este acela intitulat:

SFÂNTA ŞI MAREA VINERI A PATIMILOR.

E de dorit ca o asemenea operă de mare merit să se afle în casa oricărui român iubitor de frumos. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Preţul tabloului cor. 2·10.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**

Redactor responz.: **Augustin Gruiţia.**

După morburi

este emulziunea lui SCOTT cel mai potrivit mijloc pentru de a prevenì alte morburi. Cine foloseşte pentru prima oară Emulziunea SCOTT, rămâne mirat cât de repede reîntregeşte puterile perdute. Renumele bun, de care se bucură Emulziunea SCOTT pretutindenea, să bazează deosebit pe calităţile eminente şi curate ale părţilor ei constitutive. Chiar şi asupra celui mai debil stomac, asupra celui mai slăbit organism are Emulziunea SCOTT cel mai bun efect.

La cumpărarea Emulziei, luaţi sama să aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul

(60) 23—28

Numai Emulzia lui SCOTT este adevărată şi neîntrecută Emulziune de model!

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă!
Preţul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.
Să capătă în toate apotecele.

Nr. 21—1910. (37) 1—1

Concurs.

Pentru completarea postului de învăţătoare, dela şcoala din Rákovicza (com. N.-Szeben) cu limba de propunere română, devenit vacant prin penzionarea fostei învăţătoare, se escrie concurs cu terminul de 15 Iunie a. c. pe lângă emolumentele următoare:

1. 1000 coroane salar anual plătit în rate lunare anticipative şi anume: 632 cor. din cassa şcolară, iar 368 cor. din ajutor de stat.

2. Cuartir în natură, conform legii existente.

3. Folosinţa ¼ jug. grădină.

4. Cuincuenalele legale.

Concurentele trebuie să dovedească: că posed limba maghiară în vorbire şi scriere; că sunt cetăţene din Ungaria, că au cunoştinţe muzicale.

Rugările sunt a se adresà senatului şcolar comunal, trimise însă subscrisului preşedinte al senatului şcolar.

Învăţătoarea, care va dobândi acest post, e datoare a instruà elevii claselor, ce i-se vor destinà de corpul didactic, după sistemul de perondare. Are a propune lucrul de mână femeiesc în toate clasele, precum şi în cele de repetiţiune economică, fără de nici o remuneraţie specială.

Racoviţa (Rákovicza, com. Nagyszeben, u. p. Felsősebes) în 16 Maiu 1910.

Mihail Oprean, not. sen. şcol. — **Valeriu Florian,** preş. sen. şcol.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, maşini, mobile etc. în condiţii avantagioase şi cu premii ieftine.

Asigurări pe vieaţă

(pentru preoţi şi învăţători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morţii cu termin fix; asig. de zestre şi asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra **accidentelor, infracţiei** (furt prin spargere) **asig. p. pagube la apaducte,**

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	**4.831,168·13**
Capitale asigurate pe vieaţă achitate	„	**4,571,035·51**
Starca asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 foc	„	**112.045.412 =**
vieaţă	„	**10,847,132·—**
Fonduri de intemeiare şi de rezervă	„	**2,309,387·—**

Prospecte şi informaţii se dau gratuit în birourile Direcţiunii şi la toţi agenţii.

Persoane versate în achiziţii cu cercuri bune de cunoştinţă se primesc în condiţii favorabile în serviciul institutului.

(2) 17—52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric (3) 17—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în ori ce parte. îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina= cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de toace de metal.

Preţcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi francо.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat

Abonamentul:

Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.

Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:

Un şir garmond: edată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 28 Maiu 1910.** **Numărul 22.**

În toiul alegerilor.

Pe când va ajunge foaia noastră la mânile cetitorilor pe atunci poate în multe cercuri s'au terminat alegerile. Noi am scris, şi am insistat pe lângă două lucruri: disciplină şi solidaritate. In faţa lumii, la ocazii mari e datorinţă, mândrie naţională, dacă ne arătăm de aceia, ce suntem, popor de un sânge, de o limbă, căci numai aşa putem fi respectaţi de alte neamuri cu cari trăim împreună. Am adus de pildă pe saşi, cari au o aşa organizaţie cum noi astăzi visà nu cutezăm. Am zis atunci, că încă nu s'au văzut saşi, cari să voteze împrăştiat sau să meargă la urnă fără o ţintă bine hotărîtă, fără un scop lămurit, şi aceasta îi face de ei în vieaţa de stat se impun, cum noi nu ne putem, deşi sunt o mână de oameni faţă de noi.

Numai acum în toiul alegerii se vede, ce va se însemne disciplina, solidaritatea — organizaţia. Când noi vom fi organizaţi ca vecinii noştri saşi, noi hotărâm de soartea noastră, cu toată siguranţa. Când lupta noastră politică nu se va mărgini numai, şi mai ales la cercurile, unde avem candidat naţional, ci se va extinde mai ales asupra cercurilor, unde suntem în minoritate, dar cu voturile noastre putem hotărî soartea alegerii, atunci nu va fi guvern, care să nu caute şi susţină prietinia noastră cu toată tăria. Căci aici zace tăria noastră în cercurile, unde suntem în minoritate. Cine se interesează astăzi de aceste? Dumnezeu din cer. Votează aci românii după cum îi taie capul, respective cei mai mulţi rămân acasă, făcând astfel posibil, ca guvernul să deie gata opoziţia fără multă vorbă. Dar ian să fim organizaţi şi să meargă porunca dela biroul central de alegeri:

„Alegătorii români, toţi până la unul să votaţi contra guvernului, că guvernul ăsta vreà să continue politica archişovinistă faţă de noi, că ne desconsideră toate interesele noastre....“

Să vedem atunci câţi deputaţi guvernamentali ar ajunge la mandate, dacă românii sar alătura la opoziţie pe tot teritorul locuit de ei? Am vedea atunci cum ar veni un alt guvern şi ar stà, dar s'ar bucurà, că poate sta cu noi de vorbă.

Aşa guvernul contează la zăpăceala noastră. În cercurile unde suntem în minoritate bate opoziţia cu voturile noastre. fără ca nouă pentru ajutorul acesta să fie dator a ne da în schimb ceva, fiindcă ajutorul noi îl dăm inconştienţi. Una mângăiere avem, că acolo, unde avem candidat naţional să ţin românii noştrii bine. Acolo deabia câte un birău de se mai vede rătăcind, căci ceialalţi ştiu, ce e a fi român şi a lupta pentru interesele românismului.

Din toate cercurile electorale ne vin ştirile cele mai exelente. Oameni, în multe dependenţi dela oficiile administrative, juzi comunali, notari chiar, crişmari, oameni, cari îşi pun averea, existinţa în joc pentru candidatul naţional, pentru lupta naţională, merg înainte cu fruntea ridicată, desconsiderând şi momeli şi ameninţări pentru biruinţa românilor. Unde se mai află un aşa popor ca al nostru? Unde veţi mai aflà o asemenea luptă ideală pentru existinţă, ca cea purtată de toată suflarea românească pentru candidaţii neamului? Vine străinul şi ofere românului bani, îi ofere favoruri, slujbe, comodităţi, nu ca să voteze cu el, ci numai să nu voteze cu candidatul naţional, să steà acasă şi românul — respinge.

Vedeţi ăsta e poporul român de pe teritorul coroanei Sf. Ştefan. Cu ăsta poţi face minuni. Ăsta nu luptă pentru bani, ăsta luptă pentru existenţa sa, pentru existenţa copiilor săi. Îi trebuie numai o bună organizaţie politică, ca să fie în toate cercurile aşa. Numai asta. Apoi să vedeţi cum vom pune în respect toată ceata arhişovinistă din Budapesta.

Căci un popor mai cu caldă inimă pentru cauza lui, mai cu însufleţire pentru steagul sub care luptă candidaţii lui, nu este pe suprafaţa pământului. Numai organizaţia ne lipseşte.

Să sperăm, că alegerile acestea ne-vor deschide la toţi ochii, că ce este de făcut, dacă vrem să trăim ca români pe pământul acesta.

Contracandidatul dlui Maniu.

Din Alba-Iulia ni-se scrie: Vestitul Szász Joska, vicespanul comitatului nostru după multe alergări şi umblete a aflat în sfârşit un contracandidat „potrivit“ pentru dl Maniu. E advocatul jidan din Alba-Iulia **Dr. Mayer Ödön**. Miercuri în 25 crt. s'a dus Szász Joska, pe care românii l-au făcut la timp vice-şpan şi tot românii l-au susţinut totdeauna faţă de paişoptişti, s'a dus în persoană la Alba-Iulia, unde a conferit cu Mayer Ödön aproape trei ceasuri, făcându-i aşa zicând silă cu puterea, ca să iea lupta în cercul Vinţului faţă cu dl Maniu. Mayer, care cunoaşte foarte bine raporturile din cerç şi cultul ce îl au toţi românii faţă de dl Maniu, la început nici se auză n'a voit de vre-o candidatură, dară Joska vestitul l-a capacitat mereu, că el e cel mai potrivit candidat în contra dlui Maniu, că el e advocat şi în multe comune din cerc are clientelă vezi Doamne, pe care o poate intimidà, că n'are se rischeze nimic nici bani, nici timp, nici umblete — sunt pentru acesteadestui în tabăra guvernului. Mayer văzând, că nimic de lucru, nici de risçat n'are a primit, să înţelege, tără să aibă nici cea mai mică şanză de reuşită. A şi declarat, că

în cerc nici n'are să-şi pună piciorul. Va merge la Vinţ, dar airea nu se duce. Joska vestitul acum dă porunci la jandarmi, la notari, la solgăbirăi. Joska dă toate, că guvernul are de toate şi bani şi jandarmi şi solgăbirăi. Să-i vedem dară! Să-i vedem ce vor şti face? Ce vor şti face pentru jidanul de advocat Dr. Mayer Ödön? Să vedem şi noi pe cine va puteà prinde în mreaja Dsale, în contra candidatului nostru naţional, în contra dlui Dr. Iuliu Maniu, care a fost o podoabă a parlamentului şi este fala neamului românesc. Vezi nu te întinde broască în tău — că păţeşti o mare ruşine.

Din cercul Ighiului.

Pe Joi 26 l. c. a fost plănuit să se ţină câteva adunări poporale pe valea Ampoiului, în câte-va comune.

Din Blaj plecaseră spre acest scop Dnii Dr. Sâmpălean, Dr. Macaveiu, Dr. Nicolescu, Ştefan Pop, Vinc. Pandrea cărora li-sa alăturat Dnii Dr. I. Pop, advocat, Totoian şi Boţan preoţi. Adunările însă au fost interzise, şi orice apelaţie fu zădarnică. Cu toate acestea poporul din câteva comune a avut prilej să schimbe pe apucate câteva cuvinte cu Dnii de mai sus.

S'au cercetat preste tot locul preoţii şi ici colo câte un alegător. Unul sau doi dintre preoţi sunt mai şovăitori, ceialalţi la culmea însufleţirii. La Metieş deja am întâlnit o trăsură cu fruntaşi dela Abruḍ, Dnii Dr. C. şi G. David păr. Simu şi Dl Olariu din Zlatna. La cortegiu sau alăturat pe rînd aproape toţi preoţii şi inteligenţii de pe aceea vale, şi spre sară am sosit un frumos număr de trăsuri în Zlatna, unde în pavilonul Moldovan, o cină comună ne-a întrunit cu o parte din inteligenţi şi cu o mulţime de alegători din Zlatna şi jur.

Toaste frumoase au ţinut locul vorbirilor sufocate.

Terorismul este foarte mare. Nădejdea învingerii noastre este însă trezvia poporului, alipirea lui de Dr. Vajda precum şi neclătirea preoţilor şi inteligenţilor nostri. *Fiecare să-şi facă datorinţa sa de fiu al neamului,* aceasta o aşteptăm dela toţi!

Contracandidatul Dr. Szász Pál, fiul fişpanului — o figură, ce nu ştii să o iei în glumă ori în serios — cutreeră şi el cercul, în automobilul împrumutat dela Rosenberg din Abrud. A cutezat să *ameninţe chiar* acest om, fiul aceluia, pe care Românii l'au înălţat, ca să fie aceea ce este astăzi.

Sângele dela Mărgineni. Lupta electorală s'a început cu furie pe toată linia. Guvernul pare că ţine cu orice preţ să se impună. Sângele românesc începe a curge. La Mărgineni în cercul Făgăraş începutul s'a facut. Iată ce i-se scrie între altele „Gazetei“: „In ziua de 21 Maiu a. c. erà proiectat turneul candidatului guv. în cerc. Făgăraşului, Werner Gyula, din Făgăraş preste Râuşor-Ileni, Herseni, Mărgineni, Zernesti, Şincavechie.

Spre scopul acesta pădurarul erarial Erdősi şi cel comitatens-comunal Szabó, ambii din Sebeş, încă în preziua sosirei lui Werner au pregătit cu permisia primarului din Mărgineni o poartă triumfală, pentru trecerea candidatului în drumul comitatens, la inmediata întrare în comuna Mărgineni dinspre Sebeş, care poartă, respective inscripţia, făcută pe o scândură: *„Éljen Dr. Werner Gyula“*, încă pe la oara 4 în dimineaţa de 21 Maiu a fost delăturată şi nimicită de către un necunoscut.

Cam pe la oarele a. m. aceeaş zi, poporul — mai ales femei şi copii — în număr cam de o sută, din curiozitate s'a retras spre capătul satului, spre poartă pe unde erà să se facă întrarea candidatului în comună. Din acea mulţime, câţiva bărbaţi mai tineri, fără nici o armă, voiau să înainteze pe sub poartă spre hotar, dar din partea celor 5 jandarmi din Sebeş, postaţi aci au fost provocaţi să se retragă, să nu cuteze a trece pe sub poartă. Românii au răspuns, că drumul trebuie să fie liber. In momentul acesta situaţia erà astfel:

Jandarmii cu aranjatorii porţii se aflau în partea porţii dinspre Sebeş, poporul de către Mărgineni, va să zică faţă în faţă, depărtare între ei de câţiva paşi.

La răspunsul poporului, că drumul trebuie să fie liber, *pădurarul Szabó şi-a si descărcat revolverul ce erà încărcat cu 6 gloanţe, şi de-odată şi 2 dintre jandarmi fiecare câte 5 gloanţe. In total deci au fost descărcate 16 gloanţe*, culcând la pământ pe loc pe *Valerie Lie*, şi rănind de moarte pe *Gheorghe Vlad*, care a primit 4 gloanţe, ambii bărbaţi tineri, căsătoriţi de 3 ani. In urma acestora, poporul s'au retras spre centrul satului, *dar jandarmii nu s'au mulţămit numai cu cele 2 jertfe, ci din nou au tras focuri în lumea care se retrăgea, rănind de moarte pe tinerii Gerasim G. Pan-*

FOIŢĂ.

Impresiuni de călătorie.

Roma, 4 Aprilie 1910.

VII.

Iubite amice!

Vineri în 1 Aprilie am vizitat dealul *Palatin,* cu ruinele palatelor Cesarilor.

Ca să fim însă în rând cu cele ce urmează, notez, că Roma vechie n'a rămas restrinsă numai la Roma *quadrata* alui Romul, de pe dealul Palatin, ci în curând s'a întins şi pe celealalte dealuri.

Sub ocârmuirea înţeleaptă alui Romul poporaţiunea Romei a crescut repede. Când a văzut, că popoarele vecine nu vor să păşească la căsătorie cu romanii, cei adunaţi din tot felul de elemente, a făcut o sărbătoare mare cu jocuri şi deprinderi gimnastice, la carea a chiemat şi popoarele vecine.

La această petrecere, ce a ţinut mai multe zile, au luat parte şi locuitorii sabini din mai multe comune, dimpreună cu femei, fete şi copii.

În ziua din urmă, la un signal dat, fiecare june roman şi-a răpit câte o fată de sabin; la olaltă cam la şepte sute.

De aci s'a escat războiu, în carele romanii au învins. Comunele sabinilor învinşi au fost dărâmate, iară locuitorii strămutaţi la Roma şi aşezaţi pe dealul *Capitolium* şi *Quirinalis,* aflătoare spre nord dela Palatin. Aci s'au contopit cu romanii şi s'au numit laolaltă *quirites* (lânceri).

Sub al treilea rege *Tullus Hostilius,* s'au încăierat cu oraşul Albalonga.

Ca să se încunjure însă multa vărsare de sânge, s'au înţeles, ca să aleagă din amândone taberele câte trei combatanţi mai aleşi, şi partea aceea, ce îşi va pierde combatanţii în luptă, va trebui să se supună ca învinsă.

Din oastea romanilor s'au ales trei fraţi gemeni *Horaţii;* iară din partea ostirei celor din Albalonga, tot trei fraţi gemeni *Curiaţi,* şi în faţa ambelor ostiri au început lupta, dela carea aveà să atârne soartea ambelor popoare.

Timp îndelungat s'au luptat ambele părţi cu aceeaş vitejie şi perseverantă.

Deodată însă cade un Horaţiu; după el al doilea.

Un strigăt infinit de bucurie erumpe în oastea albanilor. O durere şi jale în a romanilor! Unul singur mai rămăsese, de carele erà legată toată nădejdea lor, — faţă de trei!

Acest unul însă, erà întreg şi în deplină putere; pe când cei trei albani erau răniţi, din cari unul abia stà pe picioare.

Acum Horaţiu cel rămas, o ieà deodată la fugă; nu din laşitate, ci din tactică.

Voià anume să fie urmărit; prevăzând, că adversarii săi prigonindu-l vor rămâneà departe unul de altul isolaţi, în măsura ranelor şi a slăbiciunii, de cari erau cuprinşi.

Şi, îndatăce s'a convins Horaţiu, că a izbutit cu apucătura sa, s'a întors repede şi aruncându-se cu toată puterea asupra albanului, ce îl urmărià mai de aproape, ca mai puţin rănit, îl doboară la pământ.

Apoi se repede asupra celui de al doilea şi îl repune şi pe acesta.

Romanii erump în strigăt de bucurie, căci învingerea, erà câştigată. Al treilea alban, ca greu rănit, a fost omorât, fără să mai fi putut opune ceva resistinţă.

Unicul Horaţiu rămas ca învingător, a fost acoperit de manifestările de bucurie ale tuturor şi dus cu triumf la Roma.

Oraşul Albalonga a fost ocupat de romani şi dărâmat, iară locuitorii duşi la Roma şi colonizaţi pe dealul *Coelius* în ost dela Palatin, obţinând toate drepturile ca şi quiriţii.

Din aceste trei seminţii, romani (ramnes), sabini (tities) şi albani (luceres) s'a constituit sfatul bătrânilor (senatus), de unde acestia s'au numit *patres* (părinţi) şi *patricii,* cari au devenit cu vreme *aristocraţia* Romei.

Latinii cuceriţi mai apoi sub al patrulea rege *Ancus Martius,* au fost aşezaţi pe dealul *Aventinus,* în sud dela Palatin, şi urmaşii lor, cum şi ai celor colonizaţi mai târziu dela Palatin spre nord-ost, pe aşezăturile şi dealurile *Esquilinus* şi *Viminalis,* au rămas

dria şi Ion N. Şuvailă, în etate de 16—17 ani. şi pe bărbatul *David Ilie. Rănirea de moarte a acestora s'a întâmplat la o depărtare de 250 paşi,* tocmai la cotirea din uliţa Sebeşului, spre sat, către uliţa mare din Mărgineni. Cei doi băieţi au murit apoi momentan, celalalt împuşcat e încă în vieaţă.

Poporul fusese întru câtva iritat în urma împrejurării, că Valer Lie, în dimineaţa de 21 l. c. era angajat să ducă cu căruţul propriu pe inv. Gheorghe Pop la Râuşor-Ileni, întru întâmpinarea candidatului guvernamental. Deoarece candidatul cu toată suita lui a fost primit, atât în Râuşor cât şi în Ileni, cu petri, ouă clocite, drumul împedecat cu lemne, petri etc., numitul învăţător a trebuit să se reîntoarcă în Margineni. N'a întrat însă cu căruţul în sat, ci din capătul satului s'a dat jos, şi prin grădini s'a furişat până la locuinţă, iar căruşul Valer Lie şi-a continuat drumul spre casă Dela un loc însă a trimes un băiat cu căruţul acasă, iar el a rămas în centrul satului unde erau adunaţi mai mulţi oameni, povestindu-le cazul dela Râuşor-Ileni, şi că e prin urmare o ruşine, ca noi să suferim să facă ticăloşii de pădurari din Sebeş poartă, în capătul comunei noastre. La aceasta câţiva bărbaţi, cu cei amintiţi mai sus. s'au retras la capătul satului, unde erà pregătită poarta unde apoi s'a săvârşit măcelul în modul arătat".

Se pare că nu acesta va fi singurul cas.

Bănci preste bănci. Decând „Solidaritatea" a lăsat să se încalce principiul economic bine statorit, că unde este o bancă românească, să nu se mai înfiinţeze alta, de atunci vedem o năvală nesocotită spre a înfiinţă alte şi alte bănci în aceeaş localitate. In Cluj de pildă dupăce s'a înfiinţat „Vatra" la iniţiativă şi cu sprijin din Sibiiu, unde e „Solidaritatea." acum sunt porniri să se înfiinţeze o a *treia* bancă sub numele şi la iniţiativa unui ilustru necunoscut, care numai după un lung proces a putut câştigà o escontentare dela banca, în al cărei serviciu a fost. Prin pornirea aceasta nesocotită se vatămă greu principiile economiei naţionale şi ale organisaţiei financiare, ce ar trebui să o reprezinte băncile românesti. Dar se ating şi alte interese mai înalte. După cum aflăm ilustrul necunoscut, care „întemează" noua bancă a reuşit să câştige o parte din preoţii ţinutului, făgăduindu-le marea cu sarea şi fel de fel de avantaje. Astfel noua bancă s'ar prezentà ca o „bancă popească." Aici e primejdia, şi trebuie să atragem atenţiunea on. fraţi, că nu se poate aprobà aceasta pornire. Biserica noastră a sprijinit în mod puternic prima bancă rom. din Cluj. La temelia ei sunt fonduri arhidiecezane lăsate şi aşezate de Mitropolitul Vancea. Acele fonduri sunt direct în folosul preoţilor şi preoteselor văduve.

Cum vin acum preoţii, să conlucre a se face concurenţă contra acestor fonduri? Şi ce interese de obşte, bisericesti sau naţionale, vor să represinte ei făcând grupare separată, „clericală," sub conducerea unui *mirean,* care vreà să speculeze vaza clerului spre a-şi creà şie-şi o situaţie de stăpânire cu banul? Ori cum, lucrul se prezintă dela început odios şi urmările nu pot decât să fie tot mai odioase. Preoţii noştri trebuie să-şi deie bine seamă, înainte de a face un atare paş regretabil. — Asta pentruca să nu zică nime, că nu s'a spus.

CORESPONDINŢE.

Din marginea câmpiei, Maiu 1910.

Un cuvânt deschis.

Un preot fruntaş, om de inimă, ne trimite aceste veşti dureroase din această parte prăpădită şi nefericită a Ardealului nostru. Am dorì, cu inimile să se mişte, ca cei chemaţi să se pună pe lucru şi să delăture până e vreme relele ce cutropesc, ca o pecingine românimea din aceaste părţi.

Nici o manifestare naţională ori culturală pe aici, iar de o vieaţă socială românească mai intimă nici pomenire.

Din toate părţile ţării noastre locuite de români, mai auzim veşti îmbucurătoare de entuziasm naţional şi activitate culturală socială roditoare, numai pe aici nici un semn de vieaţă în nici o direcţiune.

Unde sunt cărturarii poporului conducătorii şi inteligiţa lui?

Se pare, că ne aflăm în vremile nefaste înainte de anii „răutăţii", când de frica biciului domnului feudal şi sub presiunea împrejurărilor politice dureroase, bietului român îi erà teamă să-şi ridice chiar şi privirea către cer, dorindu-şi o zi mai senină în viitorul lui întunecat!

Credinţa noastră strămoşască şi dulcea noastră limbă nesunt pereclitate de elementele hetoregene, ce ne încunjură. Pentruce tăcem, lăsând poporul, în indiferentismul nostru condamnabil, pradă gândurilor lui grele şi simţemintelor lui stricate?

Suntem împrăştiaţi în masse mai mari şi mai mici printre locuitorii unguri, săcui şi mare parte evrei. Ba avem comune mărişoare cu poporaţiune curat românească — afară de vre-o câţiva crâşmari şi arândaşi evrei, cari nu pot să se desfacă de român — începând dela Reghin pe Mureş în jos, malul drept şi stâng, adânc spre miază-zi şi miază-

---

lipsiţi de drepturi şi s'au numit *plebei,* din cari s'a făcut *poporul* roman de rând.

Pe aceste şepte dealuri, aflătoare pe ţărmul stâng al Tiberului, a stat Roma veche, carea mărindu-se din ce în ce mai tare prin desele cuceriri ale popoarelor din jur, s'a ivit necesitatea, de a se constitui într'un stat bine organizat, cu instituţii culturali şi aşezăminte religioase. Acestea i-le-a dat regele (al 2-lea) *Numa Pompilius,* carele a introdus în Roma Cultul zeilor, a dat legi administrative şi judecătoreşti şi a împărţit anul în 12 luni.

Iară mai târziu, când instituţiile de până aci s'au văzut a fi insuficiente pentru avântul acestui stat, ce creşteà cu paşi repezi, al 6-lea rege *Servius Tullius* i-a dat Constituţie, lărgind drepturile cetăţeneşti şi făcând părtaş la afacerile statului şi poporul cel de rând. Apoi a încunjurat cu zid de piatră întreagă Roma, adecă toate cele şepte dealuri, ce erau înpoporate. Rămăşiţe, din zidurile aceste se văd în multe locuri foarte bine şi cu deosebire în lăuntrul gării ferate; cum întri în dreapta.

Dar se revenim la Palatin. Acesta se află cam în centrul celor şepte coline, de unde se puteà vedeà întreg oraşul, afară de dosul colinelor.

Pe dealul Palatin au locuit cei şepte regi; sub toată durata republicii familiile cele mai fruntaşe şi mai bogate; iară sub imperiu Cesarii încă şi-au ales de reşedinţă tot acest loc.

Astăzi e un platou de ruine, ce nu-ţi ofer decât jale şi un număr infinit de obiecte, ca tot atâtea izvoare nesecate de contemplaţiune asupra nestatorniciei şi deşertaciunii lucrurilor omeneşti.

Singur numai două vile, un parc, iarba cea verde ce acopere ruinele şi cântul paserilor mai dau semne, că şi aici se mai află ceva vieaţă! Restul e ruine şi tăcere de morminte.

Întrarea la Palatin e în partea nordvestică, lângă Forul roman. De aci pornind spre stânga, pe suişul numit Clivus Victoriae, ajungem la ruinele fundamentelor şi construcţiilor uriaşe ale palatelor împăratului Caligula şi alui Tiberiu, ce se înalţă amenințătoare tocmai deasupra Forului roman învecinat.

Imensele arcade şi boltituri, apoi coridoare ascunse, chilii subterane şi întunecoase, ce se întind departe pe sub pământ, te pun în uimire şi-ţi insuflă numai groază şi fior. Când te gândeşti la firea aproape smintită a celor 4 împăraţi din familia *Claudia;* la melancolia grea alui Tiberiu şi la cinismul lui Caligula, cari au ridicat şi stăpânit aceste ziduri posomorâte, îţi vine să crezi, că ursitele, purtate de spiritul Nemesei, par a fi păstrat posterităţii aceste colosuri anume, ca să ne vestească şi nouă crimele lor săvârşite, pentru cari unul şi-a luat răspiata meritată [illegible], şi al doileai tocmai în o cotitură a coridorului subteran de aci.

Numai cu frică să apropie omul de labirintul acestor peşteri fioroase, de unde trage mereu un aer înăduşit şi rece. Te doreşti să scapi cât mai curând, ca din împărăţia lui Pluto şi es ajungi deasupra ruinelor, la parcul scăldat în lumina dulce a soarelui de primăvară şi la cântu vesel al paserilor, ce îţ uşurează şi reînvie sufletul.

Aici sus au stat palatele, unde se află acum parcul şi de unde se întinde o privelişte departe şi frumoasă, preste Capitol, Forul roman, Coloseu şi preste partea cea mai mare a Romei moderne.

De aci trecând spre Ost, preste Coridorul subteran, ce împreună palatul lui Tiberiu cu casa sa părintească şi cu palatul lui August, aflătoare ambele în sudul Palatinului, ajungem la Vila Farnese, zidită de papa Paul III. astăzi mănăstire de călugăriţe.

Dela aceasta spre nord, în loc aşezat se află ruinele locuinţei regelui al 5-lea *Tarquinius Priscus,* carele a canalizat oraşul Roma, a zidit Cloaca maxima şi prin aceasta a desecat moraştinele, ce se aflau în jurul Palatinului. El a întemeiat *Forul roman* pe locul acela băltos dintre Capitol şi Palatin, l-a încunjurat cu colonade, ca să fie piaţă publică şi loc de adunare pentru popor. Apoi, el a fost cel dintâi, carele a zidit

noapte către Căpuş şi Grebenis, de unde să începe apoi adevărata câmpie. Dar miile de români, cari locuesc acest vast şi bogat teritor de puţine sau chiar de nici o ocasiune fericitoare de o insuflețire şi îndemn naţional ori cultural nu sunt şi n-au fost părtaşi.

Ne cutropesc neamurile străine, conducătorii stau la o parte sfiicioşi, făcând cale largă puhoiului cutropitor.

Poporul? Poporul ia pildă dela conducători în credinţa firmă, că aşa trebuie se fie şi altcum nu să poate.

Nici un interes public pentru deşteptarea în cele naţionali, culturale şi economice ale poporului, care munceşte din greu pentru susţinerea aşezămintelor sale şi a acelor puşi în fruntea acestora... mulţi egoişti şi puţini idealişti lucrători.

Din sudoarea aceştui popor trăim, din sânul acestui blând popor suntem ieşiţi. Avem doară şi pe aici bărbaţi cu frumoase pregătiri şi bogăţii. E un păcat strigător la cer ca aceasta stare de indolenţă, indiferentism şi nepăsare să mai dureze multă vreme, căci tot amarul ei asupra noastră se va descărcà, cât de târziu.

* * *

În centru acestui comitat, în Murăş-Oşorheiu, avem 2 protopopi români, un număr frumos de advocaţi, mai toţi tineri şi cari se înmulţesc zilnic, apoi oficiali de bancă la cele 2 filiale dela „Albina“ şi „Lumina“ precum şi alţi onoraţiori români penzionari şi activi, însă n-avem, conducerea activă, activă zic, căci pasivi sunt toţi.

La sinoadele protopopeşti preoţii vin şi să duc grăbiţi de afacerile lor private, fără dragoste de frate şi muncă şi cu zimbet batjocoritor pe buze asupra energiei şi pornirilor spre o muncă mai intensivă de premenire, ce ar dorì să desvoalte poate unii mai zeloşi şi cu durere de neam, de biserică şi de şcoală.

Puţină disciplină şi mai puţin interes faţă de instituţiunile, ai căror conducători ne-am învrednicit a fi! Cât de amar să vor răzbuna acestea toate odată!

Idealismul sfânt şi curat în lucrările noastre, făptuite în mijlocul poporului, acesta trăbuie mereu jertfit pe altarul înaintării şi înfloririi lui culturale-morale, căci altcum părtaşi ne facem de crima lesa populi.

Ne plac plimbările în calese, pecând bisericuţa, pe care 2 dintre cei 4—8 boi ai preotului o ar puteà trage în Murăş, stă solitară la o margine de sat, sau pe un vârf de deal, ca un martor duios despre hărnicia înaintaşilor noştri şi indolenţa noastră.

Tot astfel şi şcoala.

Aici se luptă mizeria cu nepăsarea, ca să biruiască limba corcită, ce o dă în şcoală copiii părinţilor şi mai corciţi: ipulat (épület), itulat (itélet), tisztás, mégis, üleu (nicoveală), călăpaciu (kalapács), hăsnăluește (haszuál), şăinăluește (megsajnál), erdemluește (megérdemei), chimeluește (megkimél), bükkönye (măzăriche); lóher (trifoiu), hozate (zestrea în mobile), cosalău (rât) etc. Acesta e graiul strănepoţilor de pe aici ai divului Traian! Despre cântece, jocuri şi datini mă doare inima a mai şi aminti.

Să nu ne mirăm însă de modul de vorbire atât de stricat al poporului de rând, când şi prezidentul unui esamen final, ţinut cu elevii la una dintre şcoalele confesionale româneşti, astfel vorbeşte elevilor: „am văzut dragi copii că voi multe ştiţi..... ştiţi face „szămădaşuri“ destul de grele.... szămăduiţi mereu şi acasă, ca să nu uitaţi....“ Trist dar adevărat!

Prea închinăm spre maghiarizare cu voie şi fără voie, cu tact şi fără tact..... Zece români să fie la un loc şi un maghiar să vină între ei, de dragul acestui străin îşi schimbă limba de conversaţiune. Asta nu e complezanţă, nici prevenire, ci o slăbiciune!

Despărţământul „Astrei“ noastre, condus de protopopul gr.-or. ca director, abia vegetoază, acuş-acuş îşi dă „duhul“ din lipsa de interes şi sprijin moral şi material.

Despărţământul „reuniunii învăţătorilor gr.-cat....“ abia tânjeşte şi că mai există mulţămită zelului şi jertfelor prezidentului său N. Suciu.

La o adunare din astă primăvară dintre 15 membrii activi, abia sau prezentat 4 zi: patru învăţători. A fost de faţă şi subinspectorele reg. de şcoale, de dragul căruia la masă iarăşi s'a vorbit prea mult ungureşte şi s-a ţinut primul toast pentru el, cu toatecă la astfel de ocaziuni altă persoană, cu mult mai înaltă în poziţie merită prima atenţiune. Din acest impas însă a scos pe învăţători şi ceialalţi oaspeţi un preot, vorbind pentru Ex. Sa bunul nostru Arhiereu şi patronul reuniuniii, precum tot acest preot a răspuns românește la vorbirea rostită în limba maghiară (natural!) a subinspectorului, prin care acesta îndeamnă pe învăţători la patriotism în senz exclusiv maghiar şi la recunoştinţă faţă de Ministrul, carele ne dă ajutoare şcolilor noastre.

Se zice, că românul mai mult şi mai bucuros politizează, decât să discute alte lucruri mai folositoare.

Noi pe aici deloc!

Despre vre-un club comitatens românesc sau comitet electoral naţional nici vorbă!

Agitaţiile politice nici atunci, când sunt neapărat de lipsă şi de interes naţional, nu le pricepem s'au nu îndrăznim a-le începe, căci ne — temem. Advocaţii şi domnii noştri mai independenţi stau în nemişcare pe la oraş, de luminarea poporului şi în cele politice-naţionale nici pomenire căci e lucru costişitor şi — riscat!

Avem un frumos număr de alegători români, inconştienţi, însă de sfinţenia acestui drept al lor, mai ales în cercul electoral „Câmpia“, nici o mişcare, cu toţii stau nedumeriţi şi neorientaţi în faţa apropiatelor alegeri, aşteptând preot, învăţător şi ţăran fără deosebire punga plină a cutărui grof ori evreu, ca să voteze pentru preţ, fără considerare la principii şi persoane.

Oare n-am fi vrednici şi noi ceşti de pe aici, ca cineva dintre conducătorii noştrii naţionali-politici să ne strângă rândurile nu pentru o biruinţă naţională, ci pentru a aprinde în noi focul dorului la o muncă de premenire în cele româneşti.

Ce zi măndră şi sfântă de o neuitată sărbătoare naţională ar fi aceia dorită zi!

Ne-am cunoaşte cu aceasta ocaziune mai bine şi puţini, câţi am fi ne-am închegà pentru continuarea începutului: lupta pentru apărarea drepturilor noastre şi ale poporului nostru atât de părăsit! Ne-am trezì din letargie noi sincerii şi adevăraţii conducători ai poporului, am începe a-l iubì mai mult ca până acum şi din inimi curate lucrând să-l scuturăm pe acest popor din amorţală, să-l deslegăm încet-incetişor la o vieaţă nouă, să ne manifestăm noi şi poporul în toate direcţiile, pe toate terenele!

Astfel apoi cel puţin în oara a 11-a am începe a îndreptà ce s'a neglijat până acum. Prin luptă la lumină, prin lumină la înflorirea bisericii şi a şcolii şi a neamului întărire!

---

pentru distracţia şi cultivarea poporului său *primul* amfiteatru în Roma, *Circus maximus*, la poalele din sud ale Palatinului.

În vecinătatea lui Tarquinius să văd ruinele templului *Iupiter Stator*, ridicat de Romul în luptele sale cu sabinii, când aceştia l-au respins odată până la acest loc. Atunci a pus vot de a zidi acest templu, dacă îi va ajutà să învingă. După rugă a prins curaj nou şi a învins.

În templul acesta a ţinut şedinţă senatul, când şi-a rostit Cicero a treia vorbire în contra lui Catilina (Quousque tandem C. pacientia nostra?)

De aci reîntorşi în parc şi mergând dealungul spre sud, ajungem în sudvestul Palatinului.

Aici se văd mai bine, ca ori unde, urmele zidirilor celor mai vechi ale Romei de pe timpul lui Romul. Tot fundamente şi ziduri din blocuri mari pătrate de tuf, ce s'au folosit la zidiri în timpurile acele vechi, sub regi şi pe timpul republicei, până la capetul războaielor punice.

Aci spun să fi existat în vechime *Casa Romuli*, sau Tugurium, adecă coliba lui Faustulus, în carea au crescut fraţii Romul şi Rem. Aci sunt treptelel ui *Cacus*, o persoană mitologică primejdioasă turmelor de vite. La spatele acestora mai spre nord e templul zeesei *Cybele*, care a fost „Magna mater deorum.“

Dela aceasta spre ost se află *Casa Liviei*, a soţiei celei vestite a împăratului August. Ruinele zidirei acesteia sunt cele mai bine conservate dintre toate clădirile cele vechi ale Palatinului.

Pe trepte scoborâm într'un *Vestibul* mic (tindă); de aci cotim pe stânga în *Atrium* (sală de lucru şi de aşteptare), cu poditurà în mosaic şi pictură parietală frumoasă.

În fund se află trei sale: în mijloc *Tablinum* (sală de primire) şi de laturi în dreapta şi stânga două *Cubicula* (chilie de zi şi de durmit). Toate trele cu resturi de părcane elegante, pe pereţi în stucatură de gips cu frescuri frumoase reprezentând genii, potire, candelabre, lei, scene din mitologie, colonade, girlande de flori şi peisage şcl. Poditura cu mosaic de marmoră în diferite colori şi figuri, se înţelege în mare parte tare deteriorată.

În partea dreaptă a atriului se află *Triclinium* (prânzitoriul) cu frescuri de columne, vaze, regiuni şcl.

Pe lângă tricliniu duc nişte trepte înguste (Fauces) la apartamentele de scăldat, la culină şi altele.

In casă aceasta a locuit *Livia* înainte de a se mărità după August. Aci s'a născut împăratul Tiberiu şi tot aici a locuit tatăl său, pânăce mai târziu a trecut în posesiunea nepotului său Germanicus.

(Va urmà).

Sinoadele protopopești.

— Tr. Mediaș. —

In tractul protopopesc al Mediașului toate sinoadele se țin în Mediaș, unde e sediul protopopesc. Astfel și în anul crt., în 21 Aprilie ne-am adunat aici preoțimea tractului la glasul convocator al P. O. D. Protopop, Ioan Moldovan. ca să ne sfătuim despre afacerile curente și ca să luăm darul curățitor al sf. Penitințe.

Mergem mai întâi la 9 oare în sf. Biserică parohială, edificată de Marele Episcop Bobb și renovată frumos de actualul protopop în an. trecut 1909.

Se cântă „Impărate ceresc," apoi preotul Cornel Andrea din Ibișdorful-săsâsc își cetește la înțeles disertația sacră despre „Probleme sociale și religiunea creștină, probleme sociale la noi și rolul preoților întru îndreptarea lor," în care arată, că nici social-democratismul, nici anarhismul ori alta concepție făurită de oameni afară de baza legii lui Hristos, ci numai creștinismul adevărat cu legile sale eterne și nerăsturnabile poate reformă societatea spre fericirea acesteia, spre depărtarea neajunsurilor, abnormalităților și agitațiilor, ce frământă și bântuie azi omenimea; și trecând la poporul român, arată pericolul, de care e amenințat și poporul nostru pe teren social, antireligionar. Numai spiritul creștin-religios, propoveduit de preoți poate feri și mântui poporul nostru de acest pericol. Preoții să fie vestitorii și susținătorii acestui spirit în biserică, prin catehisarea copiilor, între tinerime în societate și în adunări.

După terminarea catehesei a urmat mărturisirea.

După mărturisire ne-am adunat cu toții în sala școlii celei nouă, edificată în an. 1908, unde pe la 11 oare Dl Protopop prin o magistrală alocuțiune deschide ședința sinodală de primăvară.

La verificarea membrilor se constată, că singur unul lipsește dintre preoții actuali ai tractului, care și-a motivat absența; urmează solvirea diferitelor taxe dela biserici, și plătirea taxei anuale de membru la „Fondul tractual". După praxa de până acuma cassarul fondului, preotul Alexandru Moldovan din Brateiu începe a-și face raportul despre starea cassei în anul din urmă, dar constatându-se, că acuma, în ziua, când se plătesc taxele merge greu pregătirea raportului și facerea bilanțului, se decide, ca raportul de aci încolo să se facă în sinodul de toamnă. Totodată se află de lipsă și se decide, ca cassarul fondului împreună cu șeful tractului să provoace și în caz de lipsă să silească pe cale judecătorească la solvirea intereselor și la replătirea capitalului pe aceia, cari au oarecare sumă împrumutată din fondul tractului și s'au depărtat din tract, fără să o restitue.

Urmează aruncarea taxelor pe fiecare biserică după capitalul ei fructificator, conform instrucțiunii date de P. Ven. Ordinariat Arhiepiscopesc în legătură cu statutele fondului preoților deficienți și ale fondului viduo-orfanal arhidiecezan din 1909.

Fiind timpul cam înaintat și întâmpinând chestia, în lipsă de date, oarecari greutăți, se alege o comisie de 5 membrii în frunte cu dl protopop, care să se întrunească în dumineca Tomei, spre a împlini această datorință a sinodului, și spre a pregăti un proiect de statute pentru „Fondul tractului" cu scopul de a-se ajută copii mai miseri ai preoților din tract, cari cercetează vre-o școală. Pentru cateheza din primăvara venitoare se însinuă preotul E. Oros din Almașăsească.

Raportor.

Fondul cultural.

Contribuiri la acest fond au mai sosit dela:

Ioan M. Moldovan, prepozit, Blaj (încă)	1000·—
Militon Buzdugan, preot Căptălan	100·—
Aug. Bologa, învăț. Ulieș	200·—
Ioan Deva înv. Sânjacobul-de-c.	100·—
Ioan Toma, înv. Șeușa-de-câmpie	100·—
Ales. Precup, preot, „ „ „	200·—
Aron Moldovan, „ Ganfalău	100·—
Silv. Nestor, înv. Intregalde	30·—
Ioan Nestor, preot „	20·—
Nic. Necrilescu „ Necrilești	20·—
Dr. Ion. Turcu, medic, Viena	400·—
Izidor Șuteu, înv. Cașon	200·—
Macav. Groze, preot, Cooc	300·—
Ioan Alesandru, „ Cs.-Szt.-György	50·—
Iuliu Băieș „ Alfalău	200·—
Candid Cristea „ Spălnaca	100·—
Ioan P. Popescu „ Presaca	100·—
Ioan Ilieș, morar, Blaj	200·—
Dr. Ales. German, medic, Bistrița	500·—
Ioan Florian, preot, Mădăraș	300·—
Ioan Pastor, înv. „	300·—
Ioan Dan, medic, Mociu	500·—
Iosif Pop, jude de curie, B.-pesta	200·—
Teodor Câmpean, înv. Dămuc	200·—
Dion. Radeș, ingin. București	500·—
Aug. Nilca, preot, Vaidacuta	200·—
Eliseu Moga „ Apahida	200·—
Gh. Nicoara „ Cucerdea	200·—
Iuliu Pop, învățător „	100·—
Sim. Chibulcutean, preot, Cosma	200·—
I. Bârlea. preot, Mogoș Cojocani	20·—
Ioan Cojoc, înv. „ „	200·—
Ioan Hulea, preot, Buia	500·—
Ales. Rus, teol. abs. Bpesta	500·—
Artemiu Boeriu, preot, Casou	300·—
C. Jurca, deputat de Buzău	1000·—
Lazar Stupinean, preot, Fiscut	200·—
Andrei Voda, preot Ormeniș	500·—
Ariton Mija, „ Ghiriș	200·—
Laur. Voda, „ Ormeniș	500·—
I. Petrișor, învăț. „	200·—
Ladislau Pop, ases. orf. Cluj	300·—
Gavr. Bene, înv. Nireș	200·—

Noutăți.

Știri personale. În 12 a. l. c. a fost primit în audiență de P. S. S. Papa, superiorul mănăstirii din „Maria-Pócs" Leo Man, și drept recunoștință pentru activitatea desvoltată în sinul ordului bazilitan, a fost decorat cu crucea de aur „Cruce Laterauense".

Din Arhidieceză. *Eugen P. Păcurariu* capelan în Cluj a fost numit paroh și vice-protopop în Sebeșul-săsesc. *Vasile Micu* paroh în Șermășel a fost numit paroh în Budatelec (distr. Cătinei). *Ioan Cimonea* paroh în Segagea a fost numit paroh în Harțău (distr. Mureșului). — Pentru completarea stațiunii cantor-docentale din parohia gr.-cat. a *Ghirișului-român* (O.-Gyéres) în districtul protopopesc al *Cojocnei* devenită vacantă prin pensionarea fostului acolo cantor-docente *Lazar Cândea*, cu începerea dela 1 Decemvrie 1909, conform rescriptului ministerial din 13 Noemvrie1909 Nr. 74080, se publică concurs nou cu terminul de 10 Iunie st. n. 1910.

Iubileu Preotul *Vasile Suciu* din Cicud și-a serbat Joi a 50-a aniversare a hirotonirii sale întru preot. Intreagă preoțimea tractuală a ținut să-l felicite din acest fericit prilej. Il felicităm și noi.

Reuniunea femeilor române din Blaj va expune Duminecă la 29 a l. c. obiectele, ce se vor sortă la tombola din 5 Iunie, în sala de desemn dela gimnaziul din loc. Prețul de intrare 10 fil. de persoană.

Excursiune. Un grup de 35 persoane din Blaj și Teiuș, au făcut o excursiune plăcută prin Sinaia, București și Curtea de Argeș, aducând acasă celea mai plăcute impresii.

Petreceri. „Reuniunea femeilor române gr.-cat. din Blaj" invită cu drag la *Petrecerea de vară împreunată cu tombolă,* ce se va ținea Duminecă la 5 Iunie n. în „Pavilonul din Veza". Inceputul la oarele 4 d. a. Venitul e destinat fondului Reuniunii.

Examene. La școala civilă gr.-cat. rom. de fete din Beiuș examenele vor fi din 12—17 Iunie. In 12 va fi examenul de gimnastică dela 5—7 oare d. m. Din 13—15 examene de clasă, în 16 sara examen festiv. In 17 la 9 oare „Te Deum". Din 17—18 examene private. *Direcțiunea.*

Convocare. Despărțământul „Gherla" al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român", va ținea *Adunarea generală anuală* la 20 Iunie a. c. 5 oare d. a. în sala școlii gr.-cat din Minthiul-Gherlei. eventual în pavilon.

Biblioteca poporală din Dumitra, ca răspuns la invitarea elevilor școlii poporale la o producțiune, declamatorică a lor, a primit ajutor dela: Marele Mecenate român Vasile de Stroescu 50 cor. Dr. Isidor Marcu canonic 5 cor. Dr. Vasile Suciu canonic 5 cor. Ștefan Roșian prof. 1 cor. Și pe această cale li-se aduce călduroase mulțumite. Dumitra, la 24 Maiu 1910. *Aurelia Marcu,* înv.

Posta Redacțiunii.

R. — Suntem și noi de acord cu D-voastră. Onoarea fiecărui om trebuie respectată și fără dovezi depline nimenea să nu fie terfelit prin foi. Pe păr. protopop dela Măhaciu G. Pop îl știm om corect și cinstit, pentruce nici n'am putut dă crezământ atacurilor răutăcioase îndreptate împotriva D-sale în „Libertatea", ce de altcum nu-l vor abate din calea datoriei și a cinstei.

Muschong. Băile Buziaș
Phönix apă minerală de Buziaș
SCUTITĂ DE BACTERII
apă minerală naturală
RECREAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ.
S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă.
Recomandată de medici.
Depositul principal e la Gelb I. Blaj.
(36) 17—?

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 36

Nu-i vorbă, multe obiceiuri din popor sunt foarte frumoase şi au rostul unei surprinzător de adânci simbolice cum e d. p. şi „slobozirea isvorului", pe care ne face plăcere a o dà aci în nişte conturi, aşa cum am putut-o prinde din graiul unei Românce iscusite în treburi de soiul acesta:

La 6 zile, 6 săptămâni, 6 luni şi la un an după „moarte": nevasta, care sloboade isvorul" pleacă la un isvor, prinde apa în două ulcele de lut noi; aplică lângă aste vre-o două semile (cumpărate, firește, dela jidan!) cu luminițe aprinse şi înfipte în ele; aste apoi le decorează cu flori, iar în fine tămâează preparatele. — După tămâiare: o o semilă, anume tămâiată, provăzută cu luminița arzândă se aşează pe o scândurită stropită cu apă din „isvorul slobozit," — şi i-se dă drumul în voia ei pe părăuaşul isvorului la vale, ca să ducă sufletului ador mitului: apă de sete. (Semila slobozită, sigur se prinde iarăş, după nițel de drum făcut, apoi se dă vre-unui orfan dimpreună cu celealalte din „izvorul slobozit".) Mai ales primăvara în preajmă de codru verde, sub cetine de brad, pe pajişte bogată ori la margine de zăvoaie cu umbră grea întunecată în dricul verii: întreaga „slobozire de izvor" are un deosebit farmec românesc. — Vorbă să fie: pătrunzător simbol de nemurire! Dar nu ne putem stăpâni, să accentuăm cu durere şi la locul acesta, că obiceiuri cași aceste, pe lângă că sunt frumoase, au provocat şi desvoltat la noi Românii un formalism din cale afară desastruos în cele sufleteşti! Se fac şi împlinesc toate formalitățile nenumărate de dragul celui mort, iar un singur lucru — cel mai de frunte — pierde mereu tot mai mult din teren, — şi acesta ar fi să fie adevăratul prinos de pietate: rugăciunea simțită şi pătrunsă dela adevărata şi sublima ei înălțime creştinească.

Cam cu acest deficit se sfârşesc cele mai multe obiceiuri ale noastre!

Doamne feri, nu vom să pronunțăm verdictul de moarte pentru toate obiceiurile noastre; — cu un astfel de hiperzel mai mult am deranjà şi stricà, decât edificà. Dorim numai o reducere oareşcareva! De fapt multele obiceiuri ar trebuì parte reduse în ce priveşte cheltuiala, perderea de timp şi formalismul superstițios prea lung — parte cassate, păstrând numai acele, cari sunt neapărat de lipsă spre a mântuì prin simbolica lor frumoasa psihologie poporală, care ar puteà fi astfel menținută şi cu mai puțin risic material şi moral. Mulțimea obiceiurilor acestora au împins poporul nostru şi în acel puhoiu de superstiții, în contra cărora n'are destul accent de reprobare şi foc de ale stârpì dreptul nostru canonic (V. M. Theodorian: Dreptul Canonic Oriental, Bucureşti, 1906, vol. II. pag. 267).

Sub pretextul acestei ameliorări — în jurul obiceiurilor noastre prea multe şi superstițioase — s'a amestecat calvinismul şi în ceremoniile înmormântărilor românești.

În hrisovul de întărire al vlădicilor Simion Ştefan, Iosif Budai şcl. condiția 7 pretinde, ca în ce priveşte ceremoniile prohodului, aceste să fie, unde va fi lipsă (numai acolo! conform datinei creştinești primite zi: impuse de calvini): *predici* şi *cântări* (numai?!), iar *„superstițiunile băbeşti"* (!) nici cum să nu se învețe şi aprobe de către vlădici ori altul (T. Cipar: Acta et fragm. pag. 63). Va să zică afară de cântări şi predică nimic mai mult!

Unde sunt celealalte lucruri şi frânturi de ceremonii, cari se mai aplică după ritul nostru oriental la înmormântările românești?

Unde sunt: Crucea, luminările *aprinse* în mânile credincioşilor şi în jurul coştingului, unde sunt sfeşnicile şi răpiziile băeților, unde: steagurile, cetirea evangeliei, sărutarea de pe urmă, tămâiarea mortului, deslegarea lui, şi sigilarea mormântului cu semnul sfintei Cruci şcl.? (Vezi şi Dr. Alex. Grama: Inst. Calv. p. 441).

Ba nici chiar cântările *permise,* afară de predică, nu sunt: frumoasele noastre cântări („Veniți fraților..." „Adusu-mi-am aminte..." „Plâng şi mă tânguiesc..." şcl.) şi rugăciunile minunate şi fără de pereche dela prohodul nostru oriental, compuse de sfinții Părinți: ci sunt nişte „cântece creştineşti compuse din... psalmi" (V. Dr. Aug. Bunea: Mitrop. Sava Brancovici p. 37). În săborul din 1675 Sava Brancovici dispune în canonul 3 resp. 4. (P. Maior: Ist. bis. rom. inedită: V. Cipar: Acta et fragm. p. 147), ca „să nu se facă molitvă nici oaselor, nici hainelor, nici oi sau vaci preste mort să nu deà, au găini." — Acelaş spirit şi în vorbele aste ca în cele multe de mai sus. — Şi dacă calvinilor nu le-a succes să sluțească pe întreaga linie modul înmormântărilor românești, sigur, că acest noroc orb nu e de a se mulțumì unor vlădici ca Simion Ştefan, Sava Brancovici şi alți matadori de talia lor, ci numai şi numai resistinței pasive, cu care poporul nostru a înfruntat pacinic toate ispitele păgâneşti ale „reformaților — fără să se fi înstrăinat prea tare de aşezămintele bisericii sale.

Poate nu va fi fără interes, ca în legătură cu vieața aceasta bisericească din jurul poporului şi a preoților să ne aducem aminte şi de vieața călugărească. — Nu ne incumbă vre-o datorință specială, dar nici nu este pentru cadrul lucrării de față a arătà anume desvoltarea istorică a vieții călugăreşti şi meritele călugărilor în jurul culturii universale.

Totuş însemnăm aci în treacăt, că precum la alte popoare, aşa şi în vieața religioasă din trecut a Românilor, călugării au rol foarte însemnat.

România are şi azi multe mănăstiri vechi cu bun trecut. În Ardeal avem o sumedenie de urme despre mănăstiri, dintre cari multe se văd şi azi. Aşa în Arhidieceza de Alba-Iulia şi Făgăraş vre-o *zece;* pe teritorul Gherlei şi al Lugojului vre-o *opt;* iar Şaguna în a sa Istorie bisericească aminteşte „din tradițiunea bătrânilor" încă vre-o *zece;* şi câte alte va fi mai scăpat cronica vremilor!

Mulțimea de călugări — sigur, în mare parte greceşti — s'a reslățit pe vremea calvinismului în toate părțile, după ce „toleranța" becişnicilor de „reformați" le netezì drumul de ducă.

După ce deveniră stăpâni în Ardeal, ştim, că nu pregetară la moment a se folosì de toate mijloacele posibile spre a nimici orice alt focular de vieață creştinească străină de veleitățile lor.

Aşa îi vedem nimicind episcopia latină a Bălgradului; întreg capitlul Orăzii-Mari; persecuând de repetite ori pe iesuiții din Cluj; — dar *mai* veninoasă apare ura lor înflăcărată în *contra călugărilor.*

E nostim din cale afară acel spirit de hârghie veşnic nesfârşită, ce lamentează oribil până la disgust prin dietele din Ardeal în numele *„libertății conştiinții"*, pe când înşiş, calvinii mai cu seamă, în acelaş timp erau în praxă cei mai infernali despoți.

Faptul prigonirii călugărilor din Ardeal de către guvernul calvinesc ni-l explică până în evidență şi împrejurarea, că îndată după încetarea supremației calvine, la sfârşitul veacului al XVII-lea — se ivesc iarăş în Ardeal deodată o seamă bună de călugări, refugiați până aci pe plaiurile României de azi.

De altcum date positive încă ne vorbesc curat despre dragostea calvinilor față de călugări, aşa: dieta din Alba-Iulia dto 6 Făurar 1557 spune expres, că „mănăstirile monarhilor scoşi din țară" (în special cele din: Oşorheiu şi Cluj) să se prefacă în şcoale, unde tinerii să fie instruiți prin oameni priceputi „din confesiunea Măriei Sale (Ioan Sigismund-calvino-unitar Vezi şi I. M. Moldovan: „Libertatea conştiinții în Transilvania" în „Archivul" lui Cipar p. 222).

În dieta dela Mediaş dto 8 Dec. 1588. art. 5 *toleranții* calvini „roagă pe Domnitorul, *să alunge* din țară religiunea iesuită"(?!), iar în art. 6 se dispune clar, ca „Ordul iesuiților în 25 de zile, computate de azi, *să se cureţe din toată împărăția domnitorului, şi niciodată să nu mai poată veni în țară acest ord... ma nici alte orduri de religiunea romană* să nu poată avea mănăstiri, colegii şi biserici în locuri publice" şi să nu poată poşedeà bunuri *nici sub titlul de donațiune.*

În art. 7. apoi urmează: „nime să nu cuteze a suscepe sau a ține Iesuit în casa sa", şi deloc apoi în art. 8 au atâta nemai pomenită obrăznicie, de vorbesc despre „libertatea religiunei."

Aşa se tractaze cu „Iesuiții", despre cari însuş principele Sigismund Rákocy declară cu francheță, ca „acești oameni cu vieață pie nu s'au scos din țară pentru oarecari crime, ci curat numai la cererea stăruitoare a acatolicilor (Vezi T. Cipar: Arhiv. p. 320).

În art. 9. l. c. se zice ad verbum: „Dacă vreunul dintre monahii proscrişi s'ar reîntoarce în țară, pe acela *ori-cine să-l poată prigonì şi despoià."*

Tot aşa se porunceşte a tratà şi cu alți monarhi, „de s'ar aflà vre-unii afară de modul prezis"! — Iar în „Approbatae", în special față de călugării români să enunțe următoarele: „Deoarece nici religiunea na-

țiunii române nu este dintre cele patru primite, astfel nici sichastria aceea, în care cei din ea se numesc călugări nu s'a primit, ci încă s'a oprit. De aceea să lasă în dragă voe țării și principilor, ca ori-când li-s'ar părea de cuviință și de lipsă, să-i eschidă cu totul" (Approb. III. 453. art. 1. V. Dr. Al. Grama: Inst. Cal. p. 396). E și superfluu să mai producem și alte dovezi; — cel mult insistăm a semnalà, că dacă deja în veacul al XVI.-lea proselitismul calvinesc cu păgâna lui intoleranță a stors dela dietă legile pomenite, atunci ne putem închipuì, ce vieață călugărească a putut stăpâni în veacul următor sub cei mai fanatici principii calvini, cum a fost și Bethlen, Rakoczy, Apaffy.

Ca specimen prețios, nu putem însă preterà art. 19 din dieta dela Létzfalva dto 25 Oct. 1600, unde se zice, că „călugării (cei românești!) de tot să fie prescrișì din țara întreagă, iar de se va aflà vre-unul, că a întrat sau va întrà, în contra edictului țării, pe acela să-l prinză și despoaie ori și unde (Cipar: Arhiv... p. 319).

Un lucru se pare însă *mai* curios: că adecă în condițiunile, ce le puneau principii calvini episcopilor români din veacul al XVII-lea. nici pomenire nu se face despre călugări.

Faptul acesta, cu adevărat nostim, se explică așa, că pe atunci periseră urmele călugărilor; — nici nu aflăm amintire, ca undeva să se fie manifestat și dânșii. — Vor fi trăit și ascunși. Dar grosul lor se refugiase sigur, în alte țări. Căci altcum e imposibil, că în „condițiunile" pomenite, unde se iau măsuri în contra altor instituții creștinești foarte nevinovate și mai puțin ofensive pentru apucăturile bolnave ale calvinilor — să nu se fi legat mânile vlădicilor și referitor la ordul călugăresc: această peatră de scandal, care i-a desavuat pe reformați și principiile lor înaintea lumii cuminte, precum am îndegetat de repetițe ori și până aci.

(va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

Principii morale sau **etice ale religiunii creștine**, pentru școlile medii și institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu,* prof. de sf. teologie și de religiune la gimn. sup. Cu aprobarea Superiorității bisericești. Balázsfalva—Blaj 1909 Tipografia și Librăria Seminarului teologic gr.-cat. Prețul: 1·60+10 fill. porto Se află de vânzare la Librăria Sem. teol.-gr.-cat. din Blaj.

Principiile fundamentale sau ***generale ale religunii creștine,*** pentru școalele medii și institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu,* profesor de sf. teologie și de religiune. Prețul: **1** cor. **20** fil. Se află de vânzare la Librăria Seminarului Teologic gr.-cat. din Balázsfalva—Plaj.

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***
vol. I. ***Apologetica creștină*** fco. **5·3·00**
vol. II. ***Tradițiunea și Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.
vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.*** fco. **7·30** cor.
vol. II. ***Sacramentele și Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

***3. Hipnotism și Spiritism* 1·50**
Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc e permis să se poată procurà aceste cărți din cassele bisericești pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Populara *„Bibliotecă pentru toți"* în *Nr. 572,* apărut săptămâna aceasta, dă numeroșilor săi cititori una din cele mai minunate perle ale literaturei franceze și anume: delicioasa povestire **Albina** de **Anatole France.** Acest autor cu drept cuvânt, trece astăzi drept cel mai artist prozator francez, și operile lui prin calitățile strălucitoare ale stilului și prin subtilitatea gândirei, sunt prețuite în cel mai înalt grad de admiratorii frumosului în artă.

„Albina" e o poveste pentru copii, și dela început Anatole France, zice în privința ei: „Numai aceia cari se mulțumesc cu desfatări pline de nevinovăție mă vor citi până la capăt". și adaugă: „Îi rog pe dânșii să povestească Albina mea copiilor lor, dacă au copilași".

De ací vedem, că „Albina" a fost scrisă și pentru oamenii mari. Și ce încântare pentru cine-o citește! Atâta farmec, atâtea frumuseți, răsar la fiecare pagină, la fiecare rând al „Albinei" și atât de adânci cugetări te prind prin simplitatea și poezia expresiunei încât rămâi uimit de ce poate să realizeze un scriitor de geniu. Dintr-o simplă poveste Anatole France a cizelat în „Albina" o bijuterie literară și-a dat-o sub forma cea mai desăvârșită. Nu poate să aibă gândul o mai mare recreare decât urmând peripețiile „Albinei" și cine citește odată, o va reciti-o cu aceeași plăcere și mulțumire sufletească.

Versiunea românească e curgătoare și făcută cu multă pricepere literară.

Prețul 30 bani. Se află de vânzare la toate librăriile din țară, precum și la librăria sem. teol. gr.-cat din Blaj.

„Facla". Anul I. Nr. 9. cu următorul sumar: N. D. Cocea: Regele a domnit prea mult; „Facla": Comunicatul guvernului în chestia presiunii; Lux: Scandalul Jelea-Brătianu; Fidelio: Interview cu d. I. I. C. Brătianu; ***: Impresiile Arhiducelui; Ion Nicoară: Expoziția „Tinerimei Artistice"; A. L.: Boerul român; P. C.: Alegerile din Franța; A. L.: Mascarada carpisto liberală; Adrian Verea: Să nu-ți faci idoli (versuri).

Polemici: Micii dorobanți. D. Cuza jidovit! — Loc bine ales. — Minciuni convenționale. — Din România Occidentului — Modestia d-lui Cuza. — A nimerit-o! Nu e momentul! — De-ale „Voinței". — Explicabil. — Dinstinguo! Recenzii, Reviste, Ziare.

„Albina" Revistă Enciclopedică Populară, Anul XIII. Nr. 32 cu următorul sumar: G. C., Zece Maiu (poezie). — 10 Maiu (Cu ilustrație: Incoronarea Regelui). — I. Dragoslav, Legenda florii soarelui. — D. Teleor, Sfaturi higienice. — I., In Palestina. (Cu 2 ilustrațiuni), — I. N., Cât de luminoasă va fi cometa în Maiu. — Din literatura română: V. Alecsandri, Imnul coroanei (poezie). — Din ziare și reviste: Contra moliilor în blăni. — Inucontra țânțarilor. — Sfaturi practice: Elena M. Demetrescu, Stăpâna casei. — — O vizită regală. (Cu portretul Regelui Suediei). — Un eveniment de aviațiune. — Starea agricolă a României la finele lui Cronica: Dela românii de peste hotară: Manifestul comitetului central. — Noii suveran ai Marei Britanii. (Cu potretele lor). — Distrugerea unui balon. (Cu ilustrație). Aprilie. — Bibliografie. — Suplement artistic: Izgonirea Turcilor dela Călugăreni, tablou colorat de Teodor Aman. — Supliment: Buletinul activității sociale a preoților și învățătorilor Nr. 29 dela 9 Maiu 1910.

Procent, Promil, Interese, și Teoria conturilor curente, ediția a II-a de *I. C. Panțu,* profesor la școala superioară de comerciu, o carte de specialitate. Prețul este 3 coroane. Cuprinsul este următorul:

Procentul și promilul. Termini comerciali generali. Termini pentru spese de afacere, exprimate în procente. Calcularea procentului și promilului, privită din trei puncte de vedere. Procent și promil, *dela sută și dela miiă, peste sută și peste miie, în sută și în miie.* Considerațiuni speciale la calcularea rabatului precum și la alte adausuri făcute pentru prețul de vânzare. Calcularea intereselor obișnuită sau la sută. Aflarea intereselor pe an, pe luni și pe zile. Avantaje la calcularea intereselor pe zile. Divizori fixi. Divizori fixi, simplificați; numeri de interese. Scontul. Uzanțele mai principale de scontare în diferite țări. Multe exerciții de scontare. Avans pe efecte publice sau lombard Calcularea intereselor peste sută; scontul aritmetic. Aplicarea calculării în sută a intereselor. Depuneri spre fructificare. Casele de păstrare poștale. (Afacerile lor de cec și de clearing). Afaceri de cec și de gir la diverse bănci. Contractul de cont curent. Împărțirea conturilor curente. Cazuri ce au să să fie trecute în cont curent. Calcularea intereselor după metoda progresivă, retrogradă și calcularea intereselor dela o scadență la alta, metoda de scară, numită și hamburgeză și engleză. Cont curent cu articoli, cari trec peste terminul de încheiere (calcularea cu numeri roșii; retrograd și de scară). Calcularea conturilor curente cu două feluri de procent. Diferite exemple pentru a justifica pe deplin calcularea cu două feluri de procent. Calcularea cu două feluri de procent în coloanele contului. Raționare și arătarea greșelii ce s'a făcut la calculare, Caz special, când și calcularea obișnuită în practică este corectă. Compararea acestor trei feluri de calculare. Raționare asupra acestor feluri de calculări. Calcularea conturilor curente cu două feluri de procent, dacă sunt articoli cari trec peste terminul de încheiere. Calcularea conturilor curente cu un procent schimbat în decursul unei periode de afaceri. Calcularea proviziunei. a curtajului și a speselor. Foarte multe teme lucrate și exemple pentru deprinderi.

Vatra familiară de F. X. Wetzel tradusă de *Societatea „Inocențiu M. Clain"* a teologilor din Blaj. E o scriere foarte instructivă și interesantă. — Costă 40 fil + 5 fil. porto. *Să află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj.*

PSALTIREA Profetului și Împăratului DAVID.
Prețul: crudo **2·20,** leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

Ministerul r. Ung. de culte şi instrucţiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. ***Orarul general şi particular pentru şcolile primare cu 1, 2 şi 3 învăţători.***

2. ***Planul de învăţământ şi îndreptarul metodic.*** pentru şcolile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş. Aprobat din Conferinţa Episcopească, ţinută în 7 Septemvrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru şcoalele cu un învăţător —·80
„ „ „ doi „ 1·20
„ „ „ trei „ 1·60
plus 20 *fil. porto* pentru fiecare.

La comandă să se spună apriat, că se doreşte un orar pentru şcoala cu un învăţător, ori cu mai mulţi învăţători — Altcum se trimite întreagă colecţia, ce costă 2·30 cor. franco.

Atragem atenţiunea oficiilor protopopeşti şi parohiale, precum şi-a învăţătorilor nostrii din Arhidieceza de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş, dieceza Szamosujvár Gherlei, Nagyvárad—Orăzii mari şi din dieceza Lugos—Lugoşului asupra hotărârii conferenţei Episcopeşti din 7 Septemvrie 1909. Nr. 6693; prin care atât *Orarul,* cât şi *Planul de învăţământ* şi *Îndreptarul metodic* sunt obligătoare pentru toţi.

Comande se pot face la **Tipografia Seminarială.**

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL.

Cel mai războinic voevod, ne apare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Preţul tabloului cor. 1·50 fil.

Dintre tablourile pictorului *Th. Aman,* unul din cele mai sugestive este acela intitulat:

SFÂNTA ŞI MAREA VINERI A PATIMILOR.

E de dorit ca o asemenea operă de mare merit să se afle în casa oricărui român iubitor de frumos. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Preţul tabloului cor. 2·10.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**
Redactor responz.: **Augustin Gruiţia.**

Stă să ţi-să prăpădească

copilul cel mic?

Dă-i **oleiul de peşte Emulzia SCOTT** şi cu bucurie vei vedeà, că starea lui îndată să întoarce spre bine, dă spre desvoltare şi devine vesel.

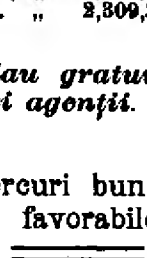

Emulzia SCOTT

a întors adeseori părinţilor pe copiii lor iubiţi, dela p o a r t a m o r ţ i i!

Emulziunei-SCOTT

e cea mai distinsă, atât ca curăţenie cât şi ca mistuire şi efect repede!

(60) 24—28

La cumpărarea Emulziei, luaţi sama să aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă! Preţul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.

Să capătă în toate apotecele.

---

(38) 1—1

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a executa lucrările necesare la edificarea şcolii gr.-cat. din Homorod, comit. Nagy-küküllő prin aceasta se recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 400 cor., adecă patru sute coroane la oficiul parohial cel mult până în 5 Iunie 1910 la oara 1 p. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formularul de contract, condiţiunile de edificare, preliminariul de spese şi planul aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 23 Aprilie 1910 sub Nrul 2945 se pot studià zilnic în cancelaria parohială din loc.

Licitaţia publică minuendă se va ţineà în 5 Iunie 1910 la 2 oare p. m. în şcoala gr.-cat. din Homorod.

Homorod în 22 Maiu 1910.

Georgiu Repede, preot gr.-cat. — **Niculae Rujan,** curator primar.

A apărut: **Elemi Népiskola Értesitő Könyvecske — Indice pentru şcolile poporale primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catatolic din Blaj—Balázsfalva.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, maşini, mobile etc. în condiţii avantagioase şi cu premii ieftine.

Asigurări pe vieaţă

(pentru preoţi şi învăţători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morţii cu termin fix; asig. de zestre şi asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra **accidentelor, infracţiei** (furt prin spargere) **asig. p. pagube la apaducte,**

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	**4,831,168·13**
Capitale asigurate pe vieaţă achitate	„	**4,571,035·51**
Starea asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 foc	„	**112.045.412·—**
vieaţă	„	**10,847,132·—**
Fonduri de întemeiare şi de rezervă	„	**2,309,387·—**

Prospecte şi informaţii se dau gratuit în birourile Direcţiunii şi la toţi agenţii.

Persoane versate în achiziţii cu cercuri bune de cunoştinţă se primesc în condiţii favorabile în serviciul institutului.

(2: 18—52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote şi fabrică de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric 3: 18—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în ori ce parte. Îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina= cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de toace de metal.

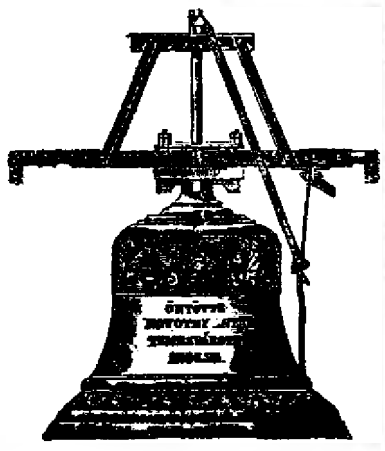

Preţcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: edată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. Blaj, 4 Iunie 1910. Numărul 23.

DUPĂ ALEGERI.

Deşi încă nu s'au terminat în toate cercurile alegerile, unde noi avem candidaţi naţionali — cel puţin până la oara, când dăm acestea la tipar, — putem deja să închiem bilanţul luptei noastre naţionale în decursul acestei campanii electorale. Am zis şi am accentuat într'un alt număr, că lupta noastră pentru drepturi în această ţară, e luptă de existinţă şi e inspirată de cel mai curat idealism, de cea mai caldă inimă românească, care ne-a călăuzit pe toţi în zilele acestea dela Carpaţi şi până la Someş, Tisa şi Dunăre. Alegătorii români au ştiut — să mulţumească lui Dumnezeu, — că ce fac, că ce datorie au faţă de neamul lor, care le cerù ajutoriul în zilele acestea, şi aşa s'au purtat de brav pretutindenea, încât au stors admiraţiunea tuturora, mai ales a străinilor. La o astfel de luptă, la o astfel de jertfă nu este capabil alt neam — nu poate să fie!

Şi cu toate acestea cel mai desăvârşit dezastru. Nu înfrângere, dezastru am suferit, cum închipuì nu se poate.

Pe toate liniile am fost zdrobiţi. Plângeam laolaltă cu toţii: preoţi, învăţători, domni, ţărani, femei, copii, plângeam de ciudă, de năcaz, plângeam plânsul celui drept, care se sbate, dar nimica nu poate face. Celce n-a fost la alegeri închipuì nu-şi poate cum au decurs acelea...

Din 15 deputaţi, câţi am avut în dieta trecută am rămas cu vre-o 5—6 pentru cea viitoare. A căzut Dr. Maniu, Suciu, Lucaciu, Goldiş, Petrovici, Popoviciu, au căzut unul după altul, şi locul lor l-au luat alţii străini de noi şi de aspiraţiile noastre.

V-om avea să tragem încă multe învăţături din alegerile acestea. Am atras încă noi de cu vreme atenţiunea lumii noastre politice, că o luptă cu efect nu se poate duce, decât cu o organizaţie politică deplină. Şi am zis atunci, că tăria noastră, residă în cercurile, unde noi vom puteà colaborà — la astfel de ventualitate, cu opoziţia în contra guvernului. Altcum orice guvern ne poate dà pe mâna unui jidan din Alba-Iulia, s'au de airea, care face alegeri cum îi place guvernului.

În afară de loviturile din afară, am avut şi decepţii provenite dela ai noştrii.

Am văzut preoţi de ai noştrii bătând drumul Aiudului, în contra conclusului adus de partid, sub egida flamurei guvernului, care ne-a zdrobit în picioare; am văzut ţărani inconştii turmentaţi, meseriaşi români din Blaj, cari trebuiau să ţină seamă de sentimentul obştei româneşti.

Ruşine să le fie!

* * *

Ci voi fraţi alegători, cari aţi ridicat pe umerii voştri viguroşi pe aleşii neamului — fiţi de trei ori salutaţi pentru neclintita voastră alipire.

Voi aţi fost mângâierea şi înălţarea noastră în aceste zile de mâhnire şi de volnică înfrângere.

Ales voi, alegători ai Vinţului-de-jos, pe cari am avut fericirea a vă urmărì mai deaproape, ne-aţi făcut zile de rară sărbătoare naţională. Aţi rămas neclintiţi pe lângă acela, care e o fală a neamului şi o podoabă a parlamentului. Şi nu v'aţi rărit rândurile nici sub presiunea nici sub ispitirile de multe soiuri, cari se furişau în rândurile noastre Aţi rămas unul ca unul, credincioşi alesului nostru, cu escepţia minimală a câtorva transfugi, cari trebuiau să fie şi ei — ca să se plinească Scriptura...

Cu flori şi cu arc de triumf v'au întimpinat la plecare şi la înapoiare doamnele şi domnişoarele din Blaj, ca pe nişte eroi ce eraţi.

Eroi ai datoriei!

Noi nu v-am putut spune decât vorbe întrerupte, v-am strâns mâna şi am tăcut muşcându-ne buzele.

Dar la hora mare ce s-a încins în grădina din Veza, când am văzut atâta însufleţire, în amestecul de dame costumate, preoţi, învăţători şi ţărănime — am simţit că amărăciunea ni-se împrăştie încetul cu încetul şi că sufletul nostru se înviorează.

Am înţeles belşugul de voie bună al inimilor noastre cari nu aveau de ce să se întristeze, ştiind, că şi-au făcut datoria cu demnitate.

Şi-am înţeles, că înfrângerea dela Vinţ, departe de a fi o cădere e o înălţare, o strălucită biruinţă morală, care e mai presus de baionetele jandarmilor şi de modul cum obişnueşte a se practicà constituţia în nenorocita noastră ţară.

Alegerea dela Vinţ.

În nici un cerc electoral nu credem să se fi început lupta pentru alegerea de deputat în condiţii mai priincioase, ca în cercul Vinţului-de-jos, reprezintat în sesiunea trecută de distinsul nostru advocat Dr. Iuliu Maniu, fala parlamentului. Tot ce a avut Blajul mai inteligent, mai de inimă şi mai însufleţit, toţi s'au angajat a luptà din toate puterile pentru reuşita acestui bărbat cu aprinsă şi înflăcărată dragoste faţă de neamul său, pentru care a jertfit totul. Şi deja cu prilejul adunărilor poporale s'au remarcat îndată din însufleţirea cu care erà primit în toate comunele, că poporul întreg şi în special alegătorii săi îi cunosc dragostea şi preţuiesc după vrednicie toate jertfele lui. Şi nu în o comună s'a rostit cuvântul: Dlor! nu mai trebuià să veniţi la noi să ne îndemnaţi a votà cu Dr. Maniu, noi o ştiam aceasta ca o sfântă datorinţă a noastră. De aceea nici guvernul na-

mai cercat să-i pună contra candidat, fiind sigur de cădere, de nu cumva vineà ticăloşia să cerce tot ce se poate, spre a sdrobì cu armele celea mai mizerabile, entusiasmul alegătorilor români.

Şi când s'a văzut că nici slujba de birău, nici licenţele de beutură nu folosesc nimica, s'a luat refugiu la ameninţarea dascălilor şi a preoţilor, că li-se vor luà ajutorul dela stat, s'au adus în o clipită toţi pribegiţii din America şi s'au înviat morţii din morminte. E greu, aproape imposibil a descrie tot ce a putut iscodì răutatea şi mişelia omenească, ca să zdrobească biruinţa atât de sigură a drului Maniu Şi jidovitul satrap pus în fruntea comitatului cu ajutorul Românilor, a răspuns cu măsură scuturată şi îndesată. A pus contracandidat de ovreu, a numit president al alegerii pe un alt ovreu, concrezând întreagă opera aceasta ovreimei din Alba-Iulia. Şi jidovul ajuns mare şi tare s'a achitat pe deplin de această însărcinare; inventând fel de fel de chiţibuşuri numai ca să scoată din urnă cu majoritate pe Mayer Ödön, advocatul Episcopului papistaş dela Alba-Iulia. Şi în vreme ce alegătorii români erau respinşi dela votare sub ne mai auzite proteste, a jidovului erau admişi, chiar şi când se constatà că nu'ş alegători.

Coperită sub vălul nopţii mişelia şi răutatea cu toate soaţele ei, şi-au regulat daraverile după plac: Dr. Iuliu Maniu a rămas în minoritate cu 32 voturi, respinşi fiind aproape 200 alegători.

Cinste şi laudă bravilor alegători, cari au stat neclintiţi lângă cel ales al lor, născut din neamul românesc, sânge din sângele lor! Recunoscinţă şi respect lacrimilor ce le-au inundat feţele sbârcite, când au fost siliţi să vadă, până unde poate merge ticăloşia omenească! Laudă bravelor dame române din Blaj, cari şi la plecare şi la întoarcere au încununat cu flori pe ceice şi-au făcut datorinţa în un chip aşa de vrednic! Fii cinstiţi ai neamului nostru fiţi salutaţi; dragostea voastră pentru Dr. Iuliu Maniu, alipirea către steagul partidului naţional, entusiasmul şi căldura cu care o parte dintre voi aţi fost îmbrăţişaţi la Blaj, să vă fie puncte luminoase în calea vieţii noastre, cari să vă împiedece totdeauna dela ispitele celor duşmani şi răi.

Rezultatul alegerilor. În momentul din urmă aflăm, că au reuşit cu totul până acum 8 deputaţi de ai naţionalităţilor dintre cari 6 români: *Dr St. Pop* (Şiria), *Dr. Al. Vaida-Voevod* (Arpaş), *Dr. N. Şerban* (Făgăraş), *V. Demian* (Baia-de-Criş), *Dr. T. Mihali* (Ileanda-mare), *Dr. Vlad* (Orăştie).

Bilanţul alegerilor prezintă următoarele proporţii:

Partid.	guv.	241
„	Kossuthist	40
„	Justhist	32
„	poporal	12
„	creştin-social	1
„	naţionalităţi	8
„	fără partid (67)	16
„	„ „ (48)	10
„	democraţi	2
„	agrari	2
Balotaj va aveà loc în		17
	Total	381

Mai restează deci cam 32 de mandate

Din Rusia. Joi în 21 Aprilie Prea Sf. Sa Părintele Papa Piu X. a spedat unei delegaţiuni anume cele două coroane de aur, ce le oferise pentru Icoana miraculoasă a Madonei din Censtohova. Darul papal, în valoare de multe mii, nu numai că despăgubeşte în mare parte dauna pricinuită prin furtul sacrileg, amintit şi în „Unirea“ şi nedescoperit până acuma, dar confirmă inimile polonilor din tustrele împărăţii în devotamentul şi credinţa lor faţă cu Sf. Scaun. Coronarea Madonei se va serba în 22 Maiu.

De altfel defraudările şi furturile lucrurilor Sacre nu se mântuie în Rusia. În cele din urmă patru luni au fost prădate două biserici gr.-or. şi mănăstirea Lavra din Moscva: paguba se urcă pe uşor la 500,000 ruble, alţii zic un milion.

Tot aşa de triste sunt alte ştiri cu privire la degenerarea morală a Rusiei. Duma actuală (un chip de parlament) a cerut între altele ştergerea pedepsii de moarte. Cererii se opuse Comisiunea Secţiei judecătoreşti, presentând un referat critic al dlui Matiunin, din care estragem următoa rele

FOIŢĂ.

Impresiuni de călătorie.

Roma, 5 Aprilie 1910.

VIII.

Iubite amice!

Ca să înţelegem cine a fost Livia şi ce rol a avut ea în vieaţa casnică a împăratului *Octavian* August, aflu de lipsă să notez, că acesta la an. 39 (în. d. Hr.), când erà de 24 ani, s'a despărţit de soţia-sa a doua (Scribonia) şi a luat în căsătorie pe *Livia* Drusilla, soţia lui Tiberius Claudius Nero, pe care l-a silit să se despartă de ea.

Livia a avut dela bărbatul prim doi fii; pe *Tiberiu,* carele erà în anul al patrulea, şi pe *Drusus,* carele s'a născut în acelaş an, în carele s'a măritat după August.

August avusese cu soţia sa a doua, pe *Iulia.*

Livia a avut dela natură multe daruri. Erà frumoasă, agerà la minte şi de tot politicoasă, încât s'a potrivit de minune cu el; ba în multe l-a şi întrecut, astfel, că ea a avut o înrâurire foarte mare asupra lui până la moarte. Dela un timp începând, dupăce i-au murit lui August prietinii săi intimi, anume soră-sa Octavia, ginerele său Agrippa şi fruntaşul Mecenas, Livia a rămas unicul sfetnic al bărbatului său, a marelui împărat.

Pe lângă însuşirile cele bune însà, Livia a avut şi multe părţi rele. Erà de tot mândră, ambiţioasă, din seamă afară vicleană şi răutăcioasă.

A trăit cu August 53 ani, şi neavând cu el copii, în tot timpul acesta a urmărit o singură ţintă, şi anume, ca de următor alui August, să ridice pe tron pe unul din fiii săi din căsătoria primă: pe Tiberius ori Drusus.

De Drusus i-a plăcut lui August, dar acela a murit de timpuriu (în 9 în. Hr.) în Germania şi a lăsat după sine doi fii, pe *Germanicus* şi *Claudius* şi o fată *Livilla.* Faţă de Tiberius încă, August a avut totdeauna un fel de antipatie. Asta o supără pe Livia. Deci şi-a pus în gând, să înlăture cu orice mijloace iertate, sau neiertate, pe toţi aceia, ce ar puteà să-i fie cândva rivali lui Tiberiu în ajungerea la domnie.

Aici e păcatul şi răutatea ei! August mai aveà dela sora-sa Octavia un nepot, pe *Marcel,* pe carele August l-a iubit foarte mult; l-a adoptat cu gândul, ca să-i fie urmaş, şi în acelaş timp i-a dat de soţie (la 25 în. Hr.) pe fică-sa *Iulia.* Livia însă, cu ajutorul unui medic l-a înveninat încurând (la 23 în. Hr.

Jalea lui August şi a Octaviei după Marcel a fost infinită.

L-au adus din Baiae, din Campania, unde murise şi cu mare pompă funerarie i-au ars cadavrul pe Câmpul lui Marte. Însuş August a ţinut vorbirea funebrală şi în amintirea lui a ridicat (în 11 î. Hr.) *Theatrum Marcelli,* ale cărui resturi frumoase se văd şi azi la Pallazzo Orsini lângă Tiber, drept în faţă cu puntea, ce trece preste insula acestuia.

Când poetul *Virgilius,* a recitat înaintea familiei lui August memorabilele versuri ale epopeei sale, referitoare la moartea lui *Marcel* [1]), August şi Octavia au fost foarte adânc impresionaţi şi au ajuns în stare aproape afară de sine. Pentru şirurile aceste dedicate umbrei şi memoriei lui Marcel, Octavia i-a dăruit poetului 15 mii de taleri.

Pe Iulia a măritat-o August a doua oară (în 22 în. Hr.) după onorabilul său coetan, general victorios, adict credincios, prietin şi sfetnic intim, *Marcus Vipsanius Agrippa,* cel ce a zidit (în 27 î. Hr) Panteonul.

Acesta mai fusese însurat de două ori şi erà de 41 ani, pe când Iulia numărà abia 17 ani.

Cu acesta a avut Iulia trei feciori şi două fete, pe *Caius, Lucius, Agrippa,* pe *Iulia* (cea tinerà) şi pe *Agrippina.*

Nepoţii acestia au fost tare iubiţi lui August. I-a adoptat pe rând pe toţi trei şi a dorit, ca unul din ei să-i fie urmaş în împărăţie.

Soţia sa Livia însă s'a îngrijit, să-i înlăture pe toţi de timpuriu. Pe Lucius l-a repus în anul al doilea, pe Caius în al patrulea

---

[1]) Aeneidos VI. 360—387.

În țarat s'au pedepsit cu moartea:
anul 1905, = 10 indivizi
„ 1906, = 144 „
„ 1907, = 1130 „
„ 1908, = 825 „

De unde se vede, că numărul crimelor crescu în mod îngrozitor. Iată datele referentului: Anul 1905 (dela 1 Noemvrie!) au fost uciși 170 oficiali ai Statului, 110 privați; alte crime sângeroase 634.

Anul 1906 au fost:
uciși: 768 oficiali ai statului, 358 privați;
răniți: 820 „ „ „ 686 „
Anul 1907:
uciși: 1231 oficiali ai statului; 1770 privați;
răniți: 1312 „ „ „ 1734 „
Anul 1908:
uciși: 394 oficiali ai statului, 2433 privați;
răniți: 615 „ „ „ 1468 „

În total între anii 1905—1908 s'au constatat crime și deprădări sângeroase în număr de 21,645.
uciși: 2561 oficiali ai statului, 3616 privați;
răniți: 2354 „ „ „ 3998 „

Secțiunea judecătorească are dreptate respingând cererea „Kadeților“ ruși.

Dar nici pe viitor nu e mare nădejde considerând deplorabila stare morală a tineretului din Rusia. Tinerimea polonă din regat persistă de vre-o câți-va ani în greva contra școlilor rusificătoare moscălești: religiunea și școlile din străinătate suplinesc în parte lipsele educațiunii. Dar aiurea? Ancheta din anul 1909 și 1910 în școlile superioare din Petersburg, Moscva, Charkov, Jurjev, Tomsk, etc. a destăinuit unele date momentoase. 78% al tineretului rusesc din școlile superioare trăesc în sărăcie, cheltuind deabia 9 ruble lunar; 50% are datorii. Acestea nu ne-ar mira, deoarece „la pauvrete n'est pas vice“. Dar alta! 93 procente frecuentează teatrul! 65%—70% al întreg tineretului rus s'a obișnuit cu beuturile spirtoase; peste 70 % sufere de boli rușinoase, și.... (în universitatea din Moscva 71%!) mulți din junime se căsătoresc de pe banca școlară (cam 10%—15%). Apoi de mai observăm, că pela 70% ai junimii rusești sunt membrii la diferitele asociațiuni politice, liberale și revoluționare, vom avea un tablou straniu de tot capabil să insufle mari griji ori și cărui pedagog cu privire chiar la tineretul din jurul său.

CORESPONDINTE.

Un iubileu preoțesc.

„Rari nantes in gurgite Vasto“.

În toiul mișcărilor electorale, cari se fac cu un zor neobișnuit până acuma prin aceste părți, în 26 Maiu a. c. preoțimea din districtul protopopesc gr.-cat. a Ludoșului a avut și o zi de rară bucurie sufletească, serbarea unui iubileu de 50 ani ca preot.

Venerabilul bătrân Vasiliu Suciu, parohul din Cicudul-de-câmpie *b* în 26 Maiu a împlinit 50 ani, de când s'a sfințit de preot. Deci când în fruntea acestui raport am pus proverbiul străbun: »rari nantes in gurgite vasto«, cred că am caracterizat, cât numai se poate de bine însemnătatea acestei întâmplări. Zic întâmplare, căci sunt foarte puțin acei slujitori ai altarului dumnezeesc, cari să fie învredniciți a ajunge această vrâstă onorifică, pentrucă toți floarea junimei ni-o vestezim printre zidurile școlilor câte 16 ani și mai bine luptându-ne pe lângă studii, cei mai mulți și cu lipsele și alte năcazuri, ce ne mai întimpină. Eșim din școli plini de însuflețire spre a face progres pe cariera spinosă a preoției, în care trebuie să ne apucăm de o nouă școală, ba chiar de o luptă, la care nu eram dedați. Răutatea timpului și nepăsarea, cu cari suntem întimpinați la tot pașul și în toate încercările noastre salutari, multele pretensiuni ale timpului și poseținei noastre în societatea omenească, la cei mai mulți ne consumă mai cu totul și puterile, ce ne-au mai rămas de alungul șir de ani, ce i-am petrecut prin școli. Ne umplu copilașii, cari așteaptă îmbrăcăminte, hrană și lumină, ne ferecă lipsele, cruda moarte la mulți ne răpește soțiele, unica mângâiere, alții trebuie să ne înmormântăm fiii crescuți sau aproape de terminarea studiilor, așa încât toată vieața noastră din pruncie până în recele mormânt este o luptă titanică, care pe cea mai mare parte din noi, ne repune ajunși abia la jumătatea vieții.

Venerandul iubilante este unul din aceia, carele a trecut prin toate încercările sorții. L-a părăsit scumpa-i soție de o mulțime de ani, și-a înmormântat pe toți fiii și ficele, crescuți și aproape crescuți, afară de pe o singură fică. A fost strămutat cu totul în 4 parohii, tot din cele mai slabe, cine nu puteà vedeà oare, că cu câte a avut de a se luptà? Și cu toate acestea dacă credința lui a fost mare și tare, Dumnezeu l-a învrednicit se ajungă încă în deplină vigoare și frumoasa vrâstă de 72 de ani, din cari 50 ai preoției.

Cu totul am luat parte la serbarea acestui iubileu dintre preoții districtuali, 14 în frunte cu venerandul nostru șef Nicolau Solomon, precum și mulți inteligenți mireni, ca rude, vecini și cunoscuți. Animația a fost la culmea ei, ca în toate astfel de serbări.

Serviul divin în semn de mulțămită lui Dumnezeu s'a îndeplinit numai de 3

și pe Agrippina în al patrusprezecelea d. Hr.; pe toți în vrâsta juneței dela 22—26 ani. — Pe Iulia cea tineră a făcut să o exileze (în 8 d. Hr.) pe insula Trimetus, în partea ostică a Apuliei, unde a stat 20 ani în extremă mizerie până la moarte (în 28 d. Hr.). Singur Agrippina a scăpat deocamdată, măritându-se după *Germanicus*, fiul lui Drusus, și așa nepot de fiu Liviei, pe carele l-a însoțit în Germania, mai apoi în Asia. Ambii au fost oameni vrednici și cu virtuți frumoase. Acestia au avut trei fii și 3 fete. Pe *Germanicus* l-a otrăvit în Asia (în 19 d. Hr.), iar pe soție (Agrippina), pe cei doi fii și două fete mai mari ale ei i-a omorât Tiberiu.

La an. 12 î. de Hr. murind M. V. *Agrippa* și rămânând Iulia văduvă, August, la mijlocirea Liviei, a înduplecat pe Iulia să se mărite a treia oară după Tiberiu, deși căsătoria aceasta încheiată în an. 11 î. Hr. a fost fatală pentru ea. Iulia și Tiberiu nu numai că n'au simpatizat, ba s'au urât din suflet în totdeauna. Livia însă, ca să poată deoparte înlătură aversiunea lui August față de Tiberiu, iar de alta, ca să-i câștige voia și hotărârea de a-l adoptà și lăsà de urmaș, l-a făcut pe Tiberiu să se despartă de soția sa de până aci (Vipsania Agrippina, fata lui M. V. Agrippa din a doua căsătorie, deci fată vitregă Iuliei) și să iea pe Iulia, unica odraslă alui August.

Dar căsătoria lor a fost foarte nefericită. Au trăit rău, și din pricina aceasta au urmat multe supărări pentru August și multe rele pentru familia Iuliei, precum am văzut mai sus.

Livia, ca să ruineze total pe Iulia, n-a încetat a o înnegrì mereù la August, acuzându-o cu fel-de-fel de aventuri și relații amoroase exagerate, până și cu persoane de acelea, cari ar conspirà împotriva vieții și stăpânirei lui August.

Și, e de mirat, cum a putut izbuti femeia aceia, să înduplece pe acest bărbat mare și genial, ca să nu vadă intrigele casei sale. Pre el, carele a văzut intrigi și mai mari; carele a știut să le zădărnicească toate și să facă ordine în imperiul cel vast roman. Să-l pornească până la atâta, încât să vină în senat să-și blameze el unica sa fică, pe carea a iubito până acì cu multă frăgezime, și acolo să spună în vileag, că pentru excesele și desfrânările ei, e silit să o trimită în exil.

Destul, că (în an. 2-lea în. de Hr.) Julia a fost exilată pe o insulă solitară (Pandateria) din Marea Thirenă. De aci a fost dusă mai târziu la Rhegium și ținută în extremă mizerie, până-ce înfrântă de jale după pierderea copiilor săi, de multă supărare și rușine pentru soartea sa, a murit (în an. 14 d. Hr.)

Astfel i-a succes mamei vitrege să curețe dintre cei vii pe toți consângenii mai deaproape ai lui August, afară de *Caligula* și *Iulia Agripina*, copiii cei mai mici ai lui Germanicus; și astfel i-a asigurat fiului său Tiberiu calea spre domnie; dar în acelaș timp a inaugurat un sistem de domnire despotic și tiranic în curtea Cesarilor.

Tactica aceasta nefericită a ei a format o școală de demoralizare, care a trecut la fiul său Tiberiu și dela acesta s'a perpetuat în mod fatal, aproape la toți împărații Romei, până la apunerea imperiului.

Puțini sunt, cari au sfârșit cu moarte naturală. Cei mai mulți au fost uciși de ostașii pretorieni, conduși de intrigi meschine și interese josnice materiali.

În vara anului 14 d. Hr. având Tiberiu să plece la oștire în Iliria, la sfatul Liviei, August deși bolnăvicios, a plecat să-l însoțească până la Brundusium. Dar, pe cale făcându-i-se mai rău, dela Beneventum s'a întors până la Nola, unde a murit (în 19 August).

Livia a ținut în secret moartea lui, pănăce Tiberiu s'a reîntors la Roma și a luat în stăpânire deplină frânele domniei.

A mai trăit încă 15 ani în văduvie și a murit în vrâstă de 86 ani.

August a adoptat pe Livia prin testament și a primit-o în *familia Iulia*, dându-i epitetul de *Augusta*, ceeace are însemnare analoagă cu *Maiestate*. De aci vine, că Livia după moartea lui August a luat numele de *Iulia Augusta* și sub numele acesta ocure între statuele cele multe și frumoase, ce se văd în diferitele muzee de antichități din orașele Italiei.

(Va urmà).

preoți din causă, că biserica e foarte mică. Ca lector a servit însuși nepotul iubilantelui clericul Moldovan. Cuvântarea ocasională a ținut-o confratele preot din Cicud *a* Ioan Bozdoc. Poporul carele se vede că iubește foarte mult pe iubilantele încă a fost reprezentat foarte bine la serviţul divin, deşi acum decurge săpatul cucuruzului.

După serviţul divin şi urările îndatinate ne-am aşezat la masa bogat încărcată cu de toate a vener. iubilante. Către finea mesei notarul districtual Vasiliu Suciu, preotul din Căpuş, a făcut propunerea bine nimerită, ca în loc de cadou pentru iubilantele să se facă o colectă la augmentarea fondului cultural arhidiecezan din Blaj. În timp de $^1/_2$ oară s'a subscris şi contribuit 130 coroane, cari s'au predat propunătorului, ca se le administreze la destinaţiunea lor. Se înţelege de sine, că nici toastele însufleţite n'au lipsit. După cari între urări cordiale de bine, ne-am despărţit de iubilante şi ferecaţi de iubirea lui colegială, ducând fiecare câte un dulce suvenire şi dorindu-ne unul altuia să-i ajungem urma. După 4 oare p. m. ne-am depărtat pe la ale noastre.

Un participant.

Adunarea congregaţională a comitatului Turda.

Inceputul orgănizării noastre pe teren politic în comitatul Turda-Arieş, dacă în alta privinţă nu şi-a adus încă roadele aşteptate, a produs o mai viuă mişcare în pătura intelectuală şi un interes mai mare faţă de chestiunile ardente şi de actualitate ce privesc vieaţa internă comitatensă.

Ca un participant Vă comunic, că la adunarea ordinară de primăvară a congregaţiunii, convocată pe 19 l. c. în Turda, cu un program bogat de 385 puncte, sub conducerea Venerabilului protopop gr.-cat. a Ludoşului P. On Niculae Solomon, prezentându-se: Iovian Mureşan, protopop gr.-or. în Turda, Niculae Raţiu, paroh gr.-cat. Turda, preotul gr.-cat. a Lechinţei-de-Mureş Ioan Boeriu şi alţi câţiva membrii din numărul mic de 15 a celor îndreptăţiţi, au dovedit simţul cald şi interesul viu ce-l poartă binelui şi culturei poporului român.

La cel mai însemnat punct din program: „Raportul vice-comitelui despre activitatea desvoltată în cursul anului 1909“ să ridică la cuvânt preotul Ioan Boeriu şi după cât i-am putut urmări vorbirea, aflu unele părţi vrednice a fi notate ca dovezi de perzecuţia căreia sunt expuse şcolile confesionale române de pe teritoriul acestui comitat.

După introducere îndată arată cu date autentice statul şcolilor confesionale române din comitatul Turda-Arieş, din apropiatul trecut, cari au fost în număr de 116 faţă de 64 de stat, cu 139 învăţători români faţă de 104 de stat. Acest număr de şcoli române a fost redus treptat din an în an, sporindu-se de altă parte numărul şcolilor de stat, sporite în urma cercetărilor disciplinare introduse contra învăţătorilor români, cari cercetări şi-a ajuns recordul în anul 1908 când din numărul total a învăţătorilor disciplinaţi în întreaga ţară, au căzut jumătate pe un singur comitat al Turda-Arieşului; (pretinzându-se înainte de întrarea în vigoare a legii şcolastice din 1907 maximul recerinţelor, pe când nici nu s'au împărtăşit cu nimica ajutor din bugetul ministeriului de culte şi instrucţiune publică crescut recent dela 51 milioane la 90 milioane coroane), spune mai departe, că e legătură între persecuţiile ce le îndură şcolile române şi între colonizările vaste de pe teritoriul acestui comitat, făcute tot cu bani de a ţării, prin ce s'a subtras locuitorilor baştinaşi români condiţiile de existinţă materială şi influinţă politică.

Mâhnit constată şi-şi exprimă revolta sufletului, că în anul 1909 *din şcolile rămase să mai închid* în rate, odată 2 şcoli, apoi 3 şcoli române, iar preste capul alor 2 şcoli atârnă sabia lui Damocle. Să admoniază a treia oară 5 şcoli, a doua oară 7 şcoli şi prima oară 10 şcoli, iară în cercetare disciplinară să trag 16 docenţi români. Documentează dreptul natural la desvoltarea culturală conform proprietăţilor noastre etnice şi înfierează acest sistem de perzecuţie a şcolilor noastre.

Pretinde ca la gimnaziul de stat ce s'a înfiinţat în Turda, dupăce toţi locuitorii acestui comitat contribuesc prin repartiţiune la susţinerea aceluia şi este cercetat şi de fiii poporului nostru, să fie introdusă o catedră şi pentru limba şi literatura română. Reproabă lupta culturală începută cu capii bisericilor române, a căror nizuinţă supremă e nutrirea dragostei între fiii săi, ca astfel să-şi poată iubi şi pe deaproapele, pe concetăţenii patriei comune, şi cari sunt îngrijaţi ca aplicarea legii şcolare, de însemnătate aproape istorică, să nu lase urmele vindictei executorilor ei.

Resoluţiune bărbătească a caracterizat altcum întreaga-i vorbire, ascultată cu deosebit interes şi neîntreruptă decât la acestea trei puncte schiţate: amintirea numărului şcolilor române închise, pe cari membrii le-a aflat de prea puţine, strigând, „că toate ar trebui închise“, şi la amintirea colonizărilor cu banii ţării, precum şi introducerea şi sistemizarea unei catedre pe seama limbei române la gimnaziul de stat din Turda.

După aceasta mărturisire publică şi accentuare a pretenziunilor poporului român de pe teritoriul acestui comitat, o însemnată parte a timpului desbaterilor a ocupat răspunsurile date de unii preoţi reformaţi şi vice-comitele, cari de sine înţeles au calmat spiritele aţâţate şi şoviniste, cari să nutresc din un monopol pe contul majorităţii poporaţiunii române.

Resolut şi-a apărat, în concret şi protopopii Iovian Murăşian 2 şcoale ameninţate precum şi dreptul limbii române în afacerile bisericeşti şcolastice.

La celelalte puncte am avut priveliştea luptelor acute între taberile partidelor diferite remarcând cu regret că locul devenit vacant în urma abzicerii unicului membru român din comisiunea administrativă nu s-a mai putut împlini cu un alt membru român.

Un participant.

Situaţia clerului în România.

Cred a fi de interes pentru on. cetitori ai »Unirei« a cunoaşte din izvor aproape *oficial, situaţia actuală* a clerului bisericii autocefale române. Ştiu, de când trăiam şi şi eu în Transilvania, că cei mai mulţi, 90% nu numai din cărturarii laici, dar şi din cler nu cunosc, decât din auzite, din poveşti această chestiune. Iată de ce m'am bucurat, când am cetit în revista poporală »Albina«*) din Bucureşti sub semnatura dlui *N. Rădulescu-Niger,* nişte notiţe aproape complete asupra chestiunii acesteia. Şi dl N. R. cunoscutul scriitor poporal de aci, este funcţionar superior la administraţia centrală a »*Cassei bisericii*« din regat, prin urmare datele dsale se pot privi ca şi *oficiale.* Voiu extrage din aceste date ceeace ni-se pare de lipsă pentru clarificarea situaţiei clerului de aci din România.

Până la a. 1893, clerul trăiă în mijlocul poporului, numai din mijloacele, ce i-le dă el şi din agricultură. Pământurile, în acest scop au fost date prin legea lui *Cuza Vodă* de împroprietăţire generală din 1864 pentru fiecare preot pe atunci în vieaţă, la bisericile în fiinţă. Situaţia aceasta a fost mult îmbunătăţită prin »*legea Clerului*«, făcută la 1893 de dl *Take Ionescu,* pe atunci ministru al instrucţiunii şi cultelor. Prin legea aceasta s'au creat parohiile, s'a regulamentat folosinţa pământurilor bisericeşti şi s'au făcut preoţilor salarii potrivit titlurilor de studii ale clericilor.

Astăzi clerul românesc se pregăteşte *în 2 seminarii de stat,* unul la Bucureşti şi altul la Iaşi şi în seminarul »*Nifon Mitropolitul*« din Bucureşti, câteşi-trele cu câte 8 clase, va să zică, un fel de gimnazii superioare, cu caracter religios. Din absolvenţii acestor seminarii, cei mai distinşi trec la facultatea de teologie din Bucureşti, facultate cu patru ani de studii şi coordinată cu celealalte facultăţi ale Universităţii de aci. Absolvenţii facultăţii trec apoi examenul de *licenţă în teologie*, titlu academic echivalent licenţiei dela celelalte facultăţi, în afară de facultatea de medicină, unde s'a fost introdus doctoratul dela început, pe când la facultatea de drept şi de filosofie abia s'a introdus în anii aceştia. Dar înainte de înfiinţarea facultăţii de teologie (a. 1886) şi pare-mi-se până la 1893, cea mai mare parte a preoţilor se pregătiă prin seminariile eparhiale de 4 clase, care aci nu mai există seminare aşezate pe lângă cele 6 eparhii (dieceze): a Râmnicului Vâlcei, a Argeşului, a Buzeului, a Dunării de jos (Galaţului), a Huşilor şi a Romanului, căci pe lângă ambe metropoliile (Bucureşti şi Iaşi) înfiinţau seminarii de atunci cu 7 clase (după cum erau şi gimnaziile superioare, care numai dela 1898 s'au făcut cu câte 8 clase.

Acuma iată situaţia actuală a clerului şi a bisericilor, după dl N. R. N.:

I. In întreagă ţara sunt *3405 parohii rurale.*

a) La aceste biserici servesc: 1. 2531 preoţi parohi de gradul I. (cu 4 clase seminariale); 2. 659 parohi de gradul II. (cu seminar complet); 3. *57 parohi licenţiaţi în teologie;* iar restul de 158 sunt parohii vacante. 4. Preoţii, care la aplicarea legii din 1893 au trecut peste numărul parohiilor, s'au numit supranumerari, — un fel de »capelani«, care în număr de 702, servesc la biserici filiale (din cuprinsul parohiilor); deci numărul total al preoţilor rurali (săteşti) azi în fiinţă *este de 3949.*

b) *Parohii urbane* sunt în număr de 366. La bisericile acestea slujesc: 1. parohi de gradul I. în număr de 181; 2. parohi de gradul II. 29; 3. *licenţiaţi 89;* 4. preoţi su-

*) »Albina« Nr. 28 din 11 Aprilie 1910.

pranumerari și ajutători 187 de gradul I; 18 de gradul II și 40 licențiați; 5. diaconi urbani sunt: 19 de gradul I (cu câte 4 clase seminariale); unul de gradul II și 9 licențiați.

c) Preoți (urbani) la biserici cu venit propriu — un fel de biserici particulare — sunt: 41 de gradul I; 5 preoți de gradul II și 21 licențiați; iar supranumerari și ajutători sunt: 35 de gradul I; 5 de gradul II și 12 licențiați. Deci numărul total al preoților urbani, azi în ființă este de 665 și 50 diaconi.

Numărul preoților cu cultură academică sau licențiați este de 193 și 9 diaconi, în total 202 preoți licențiați; iar suma preoților rurali și urbani este de *4614 și 50 diaconi*.

II. *Situația materială:*

a) *Salariile:* 1. Parohul rural de gradul I. are 50 lei pe lună; parohul de gradul II are 80 lei pe lună; iar parohul licențiat 150 lei pe lună. Supranumerarii sunt plătiți cu 35 lei pe lună. Toți aceștia primesc leafa regulat, în fiecare lună dela stat. Numai preoții rurali ajutători — înființați prin legea dela 1909 sunt plătiți de săteni cu câte 50 lei lunar; preoții aceștia ajutători pot să fie înaintați parohi la parohiile ce devin vacante.

Cântăreții sau dascălii bisericești (cantorii) rurali sunt plătiți tot de stat cu câte 11 lei lunar; ei mai au ceva și pentru servicii particulare dela creștini, precum $^1/_4$ din pământul parohial; și sunt scutiți de strajă și dela drumuri.

2. Un paroh urban de gradul I are 60 lei lunar; parohul de gradul II are 100 lei lunar; iar parohul licențiat 200 lei lunar. Supranumerarul de gradul I e plătit cu 60 lei lunar; supranumerarul de gradul II cu 80 lei lunar; iar licențiatul cu 150 lei lunar; ajutătorul tot cu 150 lei lunar.

Cântăreții (cantorii) urbani sunt plătiți: cu 60 lei cântărețul întâiu și cu 50 lei cântărețul al doilea.

Parohii și cântăreții urbani sunt plătiți de către primăriile urbane.

3. *Protoiereii (potopopii)* nu sunt stabili, ci să schimbă cu guvernele; ei sunt un fel de subprefecți eclesiastici și sunt plătiți cu câte 200 lei lunar.

4. *Revizorii eclesiastici* de pe lângă eparhii sunt plătiți cu câte 150 lei lunar.

Protopopul trebue să stee în capitala județului; sunt 32 potopopi, după numărul celor 32 județe (districte).

b) *Pe lângă salarii*, preotul mai beneficiază și de pământul bisericesc.

Pământul unei biserici este de 17 pogoane ($8^1/_2$ hectare). Acest pământ se împarte între câți preoți sunt în parohie și cântăreți: preoții iau $^3/_4$ și cântăreții $^1/_4$. Unde biserica nu are pământ, personalul bisericesc primește un spor de 25 % asupra salariilor.

c) *Venitul epitrahilului* mai nainte liber după obiceiu și învoeală, a fost stabilit de Minister în coințelegere cu Sf. Sinod, în chipul următor:

1. Pentru *parohiile rurale*: Pentru botez 2 lei (care ar trebui să fie gratuit, pentrucă e păcat strigător la cer, dacă pruncul moare nebotezat, și încă din vina preotului); pentru cununie 3 lei; pentru o înmormântare mare 3 lei; pentru a unui copil 1 leu 50 bani. Pentru o aghiazmă mică (sfeștanie) 1 leu; pentru una mare 2 lei; la maslu 1 leu de preot și 1 leu de cantor; pentru părăstas cu slujbă (sf. liturghie) 3 lei; fără slujbă 50 bani; pentru sărindar 5 lei. Pentru toate celealalte rugăciuni la diferite trebuințe 25 bani.

Mărturisirea și cuminecătura, fără nici o plată. Aci s'ar fi cuvenit a se prenumerà și botezul.

2. Pentru *parohiile urbane*: toate venitele menționate sunt mărite cu 50%. Atât în parohiile rurale cât și în cele urbane, venitele înșirate se împărțesc între preoți și cantori, ca și pământurile bisericești, anume preoții iau $^3/_4$, iar cantorii $^1/_4$ (nu terțialitatea cum erà mai de mult în Transilvania).

d) *Alte avantagii materiale:* Legea gradațiilor (sporirii salariilor) introdusă pentru corpul didactic prin legea din 1878, se aplică și la preoți, statorindu-le două gradații: una după 10 ani împliniți și a doua după 20 de ani. În baza acestei legi preoții și diaconii, fără deosebire de oraș sau sat, primesc o sporire de 40% la salariile primitive.

Pentru parohii rurali s'a mai prevăzut și înaintarea pe loc în salar, după 15 ani de serviciu dela aplicarea legii clerului; anul acesta se vor face primele înaintări pe loc, iar terminul de vrâstă pentru pensionare e fixat la 70 de ani, când se pensionează cu leafa întreagă.

e) Celor 8 arhierei sau locțiitori de episcop, li-s'a făcut prin ultima lege bisericească o leafă lunară de câte 300 lei lunar, pe lângă situațiile, ce le au unii ca profesori de religie pe la gimnazii, alții chiar ca parohi.

Episcopii au câte 1200 lei lunar; iar cei doi mitropoliți câte 2000—2500 lei lunar.

* * *

În rezumat — spune dl Niger — se cheltuiește anual:

Pentru cultul bisericesc rural	Lei	3,838.982
Pentru » » urban	»	1,423.609
Pentru chinovi și mănăstiri	»	1,267.151
În total	Lei	6,529.742

Dacă la suma aceasta se adaugă suma de 2,868.214 lei, cât cheltuiește statul cu mitropoliile, cu episcopiile, cu sinodul, cu personalul administrativ al »Cassei bisericii«, cu internatul facultății de teologie, cu moscheele din Dobrogea, — întreg cultul bisericii costă prestat . . . 9,398.556 lei.

Nu intră în suma aceasta plata profesorilor dela facultatea de teologie, și a celor dela seminarii, care se plătesc din bugetul pentru școale al ministerului instrucțiunei.

Prof. V. G. Borgovanu.

Noutăți.

Din dieceza Lugojului. Ilustritatea Sa Dr. Vasile Hossu episcop Duminecă în 29 Maiu st. n. înainte de celebrarea sf. liturgii a conferit ordul lectoratului în catedrala din Lugoj, teologilor din seminariul cianadian din Timișoara: Ioan Cismaș (Boz.), Oct. Lupean (Fărău), și Ioan Mioc (Mercina) toți trei abs. de an. al II.-lea.

Hymen. *Dorina Bianu* și *Dr. Valentin Poruțiu* fidanțați. Felicitările noastre!

Convocare. Colegii, cu cari în 1900 am trecut examenul de maturitate în Blaj, precum și cei-ce au absolvat în 1899 cl. a VII-a gimn. în Blaj, dar maturitatea au depus-o la alte gimnazii sunt învitați cu toată dragostea la convenirea frățească, ce va avea loc în Blaj, la 23 Iunie st. n. anul curent. Blaj, la 3 Iunie 1910. *Aurel B. Gajia* profesor, *Victor Precup* forestier, *Ioan V. Vancea* c. adv., *Ioan Agârbiceanu* preot, *Octavian Popa* preot. Toate ziarele românești sunt rugate să publice acest convocator.

Nr. 29—1910. (40) 1—1

Concurs.

Pentru completarea unui al treilea *post de învățător*, devenit vacant prin penzionare, la *școala comunală din Veștem* cu limba de propunere română, prin aceasta să escrie concurs. Dotațiuni:

1. salar fundamental 1000 cor., și anume: din cassa alodială a comunei Veștem 548 cor., din fondul școlar al fostului regiment român I. de graniță 100 cor., din ajut dela stat 352 coroane.

2. Ovincvenalele corăspunzătoare.

3. Ovartir conform legii în edificiul școlii.

4. Grădină în natură.

Preferință vor aveà cei cu cvalificație mai bună și capabili a conduce și instruà corul elevilor, de aceea prezentarea în comună este recomandabilă.

Reflectanții să-și înainteze rugările adjustate conform legii, cel mult până la *20 Iunie a. c.* subscrisului scaun școlar.

Postul se va ocupà cu ziua de 1 Septemvrie 1910.

Vesztény, în 30 Maiu 1910.

Scaunul școlar comunal:

Aureliu Moga, v.-prezident. **Teodor Stoia,** notar.

Muschong. Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

SCUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

RECREAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ.

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă.

Recomandată de medici.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 18—?

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 37

Deodată cu ocupărea Ardealului de către Austriecii catolici: reapar şi călugării, ca din fundul pământului.

Vlădicul Atanasie în actul Unirei datat în Alba-Iulia la 21 Martie 1697 se îngrijeşte, ca pe lângă preoţi, să se împărtăşească şi „călugării de ritul grecesc“ de aceleaşi privilegii şi drepturi ca şi celealalte religiuni primite (T. Cipar: Acta et fragm. p. 82).

In săborul dela 1700, dintre cele 28 canoane nici unul nu pomeneşte despre călugări; în cel din 1725, însă deja can. 3 opreşte pe credincioşi — sub grea pedeapsă — de a merge să-şi slujească liturghia la acei „nişte călugări, cari se află la unele mănăstiri, de nice se ştie, sunt preoţi adevăraţi şi au slobozenie a sluji sfintele taine bisericeşti, au ba...“ (I. M. Moldovan. Acte sin. II. p. 109). Evident starea decăzută, în care i-au împins calvinii cei cu „evangheliul curat.“

Săborul dela 26 Ianuarie 1738 sub Inocenţiu M. Clain se ocupă mult de chestia restaurării mănăstirii din Blaj.

Clain n'a avut norocul să-şi vadă visul cu ochii, căci dânsul plecă încă în 1745 la Roma, iar mănăstirea s'a reactivat sub fostul său Vicar: Episcopul de apoi: Aron în 1747 (Vezi: Dr. Aug. Bunea: Episcopii P. Aron şi D. Novacovici p. 277). când se aşezară din nou călugări basilitani şi în mănăstirea aceasta.

Aci s'au deschis apoi primele adevărate şcoli româneşti şi s'a aprins acea sfântă lumină românească, care, în scurtă vreme, pătrunse toate păturile românismului — trecând mai târziu până preste munţi şi spintecând cu razele ei de căldură providenţială şi întunecata epocă fanariotă, sub care gemeau, acum o sută de ani, fraţii noştri liberi din regatul lor de azi.

Mănăstirea blăjană a basiliţilor numită şi Mănăstirea sf. Treimi, are pe paginile istoriei noastre un mare şi glorios trecut. (Vezi şi Dr. Al. Grama: Instit Calvineşti p. 403), pe care însă azi l-a predat mulţimei de şcoli blăjene.

Subliniem, că aceşti călugări au făcut pentru noi Românii de pretutindenea neasemănat de mult!

Şi dacă totuş mai târziu şi cu deosebire azi nu putem încrestà lucruri grandioase despre vieaţa şi activitatea călugărilor de aci, din cari azi numai o slabă rămăşiţă mai avem: această împrejurare sigur nu nefolosului lor trebuie să se ascrie, ci vremilor noastre maştere, cari nu produc decât prea puţini bărbaţi cu umilinţă şi simt de jertfă suprafirească. N'ar strică să se înfrupeze cât mai iute zelul, cu care s'a pornit mai nou, sub egida episcopului modern din Lugoj Dr. V. Hossu, un curent sănătos de a rectivà baremi încă o mănăstire de basiliţi — mai vârtos în vederea misiunilor poporale — şi aşa poporul nostru, fără deosebire de cultură, pe locurea adeseori, durere, dimpreună cu preoţii, e atât de lânced, încât, zău, ni-se impune şi prea imperios să ne desmetecim, ori pe o cale ori pe alta, dar cât mai încurând din letargia de azi.

Aceasta ar fi să fie un puternic acumulator purtător de vieaţă vecinic proaspetá pentru lipsurile noastre sufleteşti ale tuturora, ori cu alte cuvinte: o fortăreaţă superioară pururea trează, în care nişte apostoli agili „purtaţi de duhul luminei evangeliei lui Hristos (V. A. Şaguna: Comp. de Drept Can. p. 163) ar face nepreţuite servicii vieţii noastre spirituale prea stătute.

A mai stà cu mânile în piept, aşteptând, ca şi străbunii noştri auguri, semne de pe altă lume şi atunci, când se clatină deja solul sub noi: ar fi cel puţin o naivă amăgire de sine, pe când vremea trece ca fulgerul deasupra noastră, tot mai departe răpindu-ne în spre ruină.

Pentru ceice, în inima lor profană, ar bagatelizà însemnătatea şi momentuositatea unei curate instituţii călugăreşti, steie aci ca merite neperitoare ale călugărilor pe tărâmul cultural al omenimei următoarele: Ei au străformat primitiva vieaţă bohemă a omenimei războinice şi neculte în traiu liniştit, legându-o de cămin stabil familiar, în centrul căruia nervul de vieaţă a fost — şi ar trebui să fie şi azi — munca şi rugăciunea. Pentru înţelegerea cuvenită apoi, că ce înseamnă căminul stabil pentru întreaga noastră cultură de azi cu ştiinţa şi arta ei, — nici nu ne mai luăm voie de a grăi, într'atâta e de evident. — Tot aceşti călugări au fost întemeietorii satelor şi oraşelor de azi; dela dânşii se datează tamazlâcul cu prăsila de vite, şi tot dânşii au fost cei dintâi economi şi industrieşi. — Nu puţini dintre dânşii s'au distins în arhitectură, pictură, cânt, muzică şi poezie; iar în vremurile, când nime altul nu-şi băteà capul cu literile, dânşii au fost, cari, copiând, au păstrat pe seama noastră, a epigonilor, cele mai frumoase producte ale scriitorilor antici. — Dacă mai adaugem către toate aste, că arta şi ştiinţa, împreună cu necontestabila lor influinţă morală în omenime: până în ziua de azi repoartă nenumărate elogii din partea întregii lumi cu judecată, — am arătat în limite vagi: ce înseamnă în concertul lumii nişte bune orduri călugăreşti. Acestea deci — spre luare aminte.

La noi, precum notarăm, misiunile poporale le-ar reclamà mai tare! Dar şi până când se vor puteà organizà aceste misiuni *permanente*, rămâne vecinic datorinţa preoţilor — mari şi mici, fără deosebire, sub grea răspundere — ca „cu crucea'n frunte“ să vestească fără preget, până la sufiarea de pe urmă, sus şi tare Cuvântul Evangeliei, restaurând — pe cât le permite cercul de activitate — toate întru Hristos, *sub prestigiul ocrotitor al Sfintelor Taine mântuitoare*: doar de aceea samă li-s'au hărăzit acestea.

Ei, sărmani calvini, — când vor pricepe şi dânşii, cu tot „evangeliul lor curat“, şi lucruri de acestea?!

După-ce văzurăm manifestarea zilnică a bisericii noastre ardelene considerată: în vieaţa şi manifestarea preoţilor şi a poporului credincios, — având deja o icoană oareşcareva despre influinţa calvină, — întoarcem teza şi o privim din alte trei puncte de vedere, prin prisma cărora se pătrunde, analisează şi luminează mai la înţeles vieaţa unei biserici: considerând anume puterea ei dogmatică, administrativă şi juridică sub influinţa calvină.

Despre puterea ei dogmatică ce-am zice?

Ştim anume, că principiul protestant de credinţă e, că fiecare om îşi scoate şieşi, singur, legea creştinească din Sf. Scriptură, fără să fie avizat la vre-o putere magistrală bisericească.

Astfel se presintă pentru dânşii „libera cercetare a Evangeliului“. —

Că apoi ei înşişi până unde au ajuns cu acest punct de mânecare în ale credinţei şi întrucât se mai ţin şi azi de acest principiu, e iarăşi altă întrebare.

Nouă ni-e destul să ştim aci, că de principiul acesta nu s'a putut ţineá nici măcar însuş Luther, care l-a pronunţat pentru primadată, deşi era un mare geniu — L-am pomenit deci acest principiu aci, numai ca să motivăm, pentru-ce nu avem de tractat prea mult şi în special despre partea magistrală a bisericii româneşti din Ardeal sub calvini.

Organul suprem al puterii dogmatice — întru cât poate fi vorbă şi despre acesta — pe vremea chestionată a fost şi la Români „chiar ca şi la calvini, Săborul mare, în care, afară de mitropolit, luau parte protopopii ţării şi uneori şi preoţii mai aleşi, — cu deosebire la alegerea episcopului“.

Comitetul permanent al săborului acesta îl constituiau: „juraţii scaunului“, titorii mitropoliei“ (Zaconic V. T. Cipar Acta et fragm. p. 257)., şi notarul săborului, aleşi aproape toţi dintre protopopi — dupăcum vom mai vedeà.

Săborul mare se celebrà cel puţin *odată* pe an la conchemarea şi terminul, lansate de mitropolit, respective de notar, — sau în lipsa acestuia: de titori şi juraţi — mai ales, când „mitropolitul“ erà sub acuză.

După canoanele dreptului oriental sinoadele mari, ecuivalente Săborului mare calvinesc, — *două*, şi aceste prescrise hotărât, nu ca-şi la calvino-români „cel puţin *odată pe an*“ — se convocau numai de către mitropoliţi; despre notar ca substitut al mitropolitului ori despre alţii convocatori nici vorbă (V. M. Theodorian: Dreptul Canonic Oriental, Bucureşti 1906. II. p. 248.)

La cas, de „mitropolitul“ erà ocupat, săborul se conchemà şi fără dânsul; ba aveà putere a chiar depune pe mitropolit.

Avem doar pildă concretă în judecarea şi depunerea lui Sava Brancovici la 1680 sub Apaffy (T. Cipar: Acta et fragm. p. 234).

Săborul se ţinea de regulă sub auspiciile principelui, care în conţelegere cu superintendentul calvino-magiar priveghiau dinadins, ca săborul Românilor să purceadă întru toate amăsurat postulatelor calvineşti.

Între astfel de grilajuri se statoriau normele de mânecare în ale învăţăturei „ortodoxe“. — E uşor deci a conchide, cam ce fel de vederi pravoslavnice s'a putut cristalisà în sinoadele acestea.

Decisiunile săborului, după-ce erau mai întâiu supuse revisuirei superintendentului magiar (Dr. Bunea: Vechile Episcopii.....

p. 125) erau publicate de către „mitropolit“ clerului şi poporului (Dr. Al. Grama: Inst. Calv... p. 448).

Săborul acesta mare, prin urmare, nici în ceia ce priveşte persoanele îndreptăţite spre a luà parte la sinod, nici în ceea-ce priveşte însuşirile de drept şi purcederea ale lui, de fel nu consună cu sinoadele orientale, mai vârtos: nu cu săborul mare oriental, care însemnà cu totul altceva şi era atât de nivelat faţă de porodiţa calvino-română, încât numai episcopii îl constituiau (V. A. Şaguna: Comp. de dreptul canonic ed. II. Sibiiu 1885 p. 107).: ceea-ce — nime nu va negà, că — înseamnă o lume de deosebire.

Săborul mare chestionat al Românilor ardeleni e leit „Synodus generalis“ al calvinilor.

Aşa în el, văzurăm, că se alege şi depune, la caz de lipsă, mitropolitul: chiar pe cum puteau alege şi depune calvinii pe Superintendentul lor, căci în ambele sinoade (calvino-român) mitropolitul resp. superintendentul era numai primus inter pares“, pe care îl puteau astfel judecà protopopii-juraţii şi — titori oricând.

În pomenitul săbor mare ardelean se pertractau causele procesuale, se întăriau protopopii, se grija asupra averii bisericeşti şi se exercià privilegiul cel mai mare: de-a prounţà cea mai aspră dintre pedepse: excomunicarea cea mare, — toate pe o formă în biserica română de atunci şi cea calvină.

„Pravila“ nu cunoaşte astfel de sinoade orientale.

În săboarele orientale se desbat între altele, chestii liturgice şi cristalisează norme canonice (M. Theodorian Dreptul Can. Or. I. Buc. 1905 p. VI.): despre cari însă în săboarele mari ale Ardelenilor nu prea aflăm să se amintească, deoarece aci nu era vorba despre liturgie ca atare de fel, nici despre canoane proprii, căci canoanele erau voinţa superintendentului calvino-magiar.

Ne putând astfel vorbì despre o genuină auctoritate droctinară în săborul mare, — îl considerăm mai mult numai sub raport administrativ. Forul administrativ erà de două feliuri: mare şi mic, dupăcum cădea în competinţa săborului mare ori mic.

Am înşirat deja mai sus organele săborului mare, şi între aceste am pus la primul loc pe mitropolit. — Am pomenit apoi şi despre vaza mitropolitului.

Pe mitropolit, ales de preoţi şi protopopi în săborul mare, îl întărià principele, dar numai, dacă primia şi „condiţiunile“ calvine 15 resp. 19 la număr (P. Maior: Ist. bis. rom. pp. 72 uu).

Mitropolitul astfel ales luà cu sine, de mărturie, câte duoi protopopi şi trecea cu dânşii în România spre a fi sfinţit întru vlădic din partea exarhului „Ungrovlachiei şi al plaiurilor“.

Principii calvini priviau în sfinţire o simplă formalitate şi o tolerau numai din considerare faţă de popor, care s'ar fi înstrăinat altcum de către „mitropolitul“ octroiat.

Şi această părere a noastră e cu atât mai probabilă, după-ce d. p. despre Simion Ştefan, cel dintâiu episcop întărit pe lângă condiţiuni, se susţine positiv, că nici n-ar fi trecut munţii pentru a fi sfinţit la Târgovişte (V. N. Iorga: Sate şi preoţi.... p. 55.) ca-şi ceialalţi înaintaşi şi urmaşi ai săi.

Mitropolitul — subliniem — numai întărit de principele calvin îşi puteà exercia jurisdicţiunea.

Datorinţa mitropolitului — afară de presidiul în săboarele generale — erà „să tărcăluiască pe protopopi, purtatu-s'au bine în deregătoria lor şi cum au trăit cu cuvântul lui Dumnezeu între creştini şi cu lucrul despărţeniilor şi cu adâul ţării, ce este a bisericilor, aşişderea şi popii cum s'au purtat cu casa ca şi cu fomeia sa. Aşişderea şi pe mireni, cum ţin la biserică, cum cinstesc cuvântul lui Dumnezeu şi pe popi, asemenea şi venitul au plata popilor, unde cum se va cuveni, să caute şi alte lucruri ce vor fi de lipsă să caute“ (P. Maior Ist. bis. rom. V. T. Cipar acta et fragm. pp. 146 u).

Tot dânsul administrează averea bisericii şi face forul de instanţa a doua a judecătoriei (Dr. Al. Grama: Inst. calv. p. 459).

O prerogativă specială a mitropolitului erà, că primià tot mereu dela principele împuternicirea de-a pretinde câte „un florint“ pe an dela fiecare preot (T. Cipar: Acta et fragm... p. 69).

Despre neputinţa mitropolitului în faţa săborului mare s'a vorbit deja; — deci mai cu seamă punctul acesta, precum şi amestecul principelui calvin în afacerile mitropolitane: arată enorma deosebire între vaza mitropolitului din Ardeal şi între obişnuita vază metropolitană menţinută în dreptul oriental.

Despre episcopi sufragani nici nu putem grăi, căci aceştia erau incompatibili cu principiul de organizare al calvinilor. Chiar de aceea s'au şi îngrijit marinimoşii calvini să-i repue cât mai curând (Dr. Al. Grama: Inst. calv... p. 248).

(va urmà).

ALBUMUL BUNEA, e pus sub presă şi în curând va apăreà. Să poate comandà dela autori precum şi dela Librăria seminarului Teologic din Blaj.

Bibliografie.

A apărut:

Principii morale sau **etice ale religiunii creştine**, pentru şcolile medii şi institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu*, prof. de sf. teologie şi de religiune la gimn. sup. Cu aprobarea Superiorităţii bisericeşti. Balázsfalva—Blaj 1909 Tipografia şi Librăria Seminarului teologic gr.-cat. Preţul: 1·60+10 fill. porto. Se află de vânzare la Librăria Sem. teol. gr.-cat. din Blaj.

Principiile fundamentale sau ***generale ale religunii creştine,*** pentru şcoalele medii şi institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu,* profesor de sf. teologie şi de religiune. Preţul: **1** cor. **20** fil. Se află de vânzare la Librăria Seminarului Teologic gr.-cat. din Balázsfalva—Blaj.

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***

vol. I. ***Apologetica creştină*** fco. **5·30**
vol. II. ***Tradiţiunea şi Bis.*** fco. **5·30**

---

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului şi Graţia.*** fco. **7·30** cor.
vol. II. ***Sacramentele şi Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism şi Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc e permis să se poată procurà aceste cărţi din cassele bisericeşti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

PSALTIREA Profetului şi Împăratului DAVID.

Preţul: crudo **2·20,** leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

Procent, Promil, Interese, şi Teoria conturilor curente, ediţia a II-a de *I. C. Panţu*, profesor la şcoala superioară de comerciu, o carte de specialitate. Preţul este 3 coroane.

„Vatra familiară“, îndemnuri şi sfaturi pentru vieaţa casnică, ediţia II, revăzută şi întregită, edată de Societatea de lectură „Inocenţiu Micu Clain“ a teologilor din Blaj. Această cărticică, în prima ediţie a fost primită cu multă simpatie de obştea cetitoare. Dovadă împrejurarea, că în cursul alor 3—4 luni s'a epuisat cu totul. Cu aceeaş simpatie a fost primită de presă şi de cercurile literare competente şi a doua ediţie, care se înfăţişează în formă premenită. S'a revăzut cu grije şi s'a întregit, lărgindu-se şi îmbogăţindu-se părţile, cari s'au relevat mai sărace. S'a stăruit mult, ca să fie cât mai românească sub toate privirile. Şi, în chipul acesta, se pune la îndemâna publicului mare, o carte, care merită toată luarea aminte şi o răspândire cât mai largă.

Se află la toate librăriile româneşti şi la societatea „Inocenţiu Micu Clain“ în Balázsfalva—Blaj. Preţul 30 bani.

În „Biblioteca poporală a Asociaţiei“, nr. 36 a apărut *Floarea soarelui,* legendă de Ştefan Cacoveanu. Această legendă în versuri e una dintre cele mai frumoase creaţiuni în limba poporală a literaturii noastre. Pe lângă forma poporală ea întruneşte şi înalte calităţi artistice.

Broşura cuprinde 39 de pagini şi se vinde numai cu 20 de bani. O recomandăm cu căldură în atenţiunea cetitorilor noştri.

„Sădirea şi cultivarea viei“
de
Nicolae Pop.
Preţul: 2 coroane + 20 filleri porto. Se poate procurà dela Librăria seminarială din Blaj—Balázsfalva.

Istoria Patriei
pentru şcoalele poporale

de *Iosif Marian*, învăţător gr.-cat. aprobată de Ministrul de culte şi instrucţiune publică cu Nr. minist. 112483 din 17 Noemvrie 1909. Preţul 80 fil. Să află de vânzare în Librăria Sem. teol. din Balázsvalva—Blaj.

Ministerul r. Ung. de culte şi instrucţiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. ***Orarul general şi particular pentru şcolile primare cu 1, 2 şi 3 învăţători.***

2. ***Planul de învăţământ şi îndreptarul metodic.*** pentru şcolile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş. Aprobat din Conferinţa Episcopească, ţinută în 7 Septemvrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru şcoalele cu un învăţător —·80
„ „ „ doi „ 1·20
„ „ „ trei „ 1·60

plus 20 *fil. porto* pentru fiecare.

La comandă să se spună apriat, că se doreşte un orar pentru şcoala cu un învăţător, ori cu mai mulţi învăţători — Altcum se trimite întreagă colecţia, ce costă 2·30 cor. franco.

Atragem atenţiunea oficiilor protopopeşti şi parohiale, precum şi-a învăţătorilor nostrii din Arhidieceza de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş, dieceza Szamosujvár Gherlei, Nagyvárad—Orăzii mari şi din dieceza Lugos—Lugoşului asupra hotărârii conferenţei Episcopeşti din 7 Septemvrie 1909. Nr. 6693; prin care atât *Orarul*, cât şi *Planul de învăţământ* şi *Îndreptarul metodic* sunt obligătoare pentru toţi.

Comande se pot face la **Tipografia Seminarială**.

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL.

Cel mai războinic voevod, ne apare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Preţul tabloului cor. 1·50 fil.

Dintre tablourile pictorului *Th. Aman*, unul din cele mai sugestive este acela intitulat:

SFÂNTA ŞI MAREA VINERI A PATIMILOR.

E de dorit ca o asemenea operă de mare merit să se afle în casa oricărui român iubitor de frumos. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Preţul tabloului cor. 2·10.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**
Redactor responz.: **Augustin Gruiţia.**

Stă să ţi-să prăpădească

copilul cel mic?

Dă-i **oleiul de peşte Emulzia SCOTT** şi cu bucurie vei vedeà, că starea lui îndată să întoarce spre bine, dă spre desvoltare şi devine vesel.

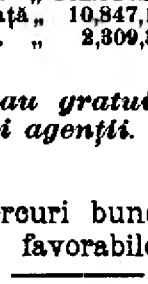

(30) 25—28

Emulzia SCOTT

a întors adeseori părinţilor pe copiii lor iubiţi, dela p o a r t a m o r ţ i i!

Emulziunei-SCOTT

e cea mai distinsă, atât ca curăţenie cât şi ca mistuire şi efect repede!

La cumpărarea Emulziei, luaţi sama să aibă marca de scutire a lui Scott: Pescarul

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă!
Preţul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.
Să capătă în toate apotecele.

48/1910. (39) 1—1

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a executa lucrările necesare la edificarea şcolii gr.-cat. în Berind prin aceasta se recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 1900 Cor., adecă una mie Coroane la curatoratul parohiei gr.-cat. din Berind cel mult până în 14 Iunie 1910 la 2 oare p. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formularul de contract, condiţiunile de edificare, preliminariul de spese şi planul aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 7 Maiu 1910 sub Nrul 9448 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Berind între oarele 8—12 a. m. şi 2—6 p. m.

Licitaţia publică minuendă se va ţinè în 14 Iunie 1910 la 2 oare p. m. în şcoala gr.-cat. din Berind.

Berind la 29 Maiu 1910.

Basiliu Pop, paroh. **Vasile Jucan,** curator pri mar.

A apărut: **Elemi Népiskola Értesitő Könyvecske — Indice pentru şcolile poporale primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catatolic din Blaj—Balázsfalva.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, maşini, mobile etc. în condiţii avantagioase şi cu premii ieftine.

Asigurări pe vieaţă

(pentru preoţi şi învăţători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morţii cu termin fix; asig. de zestre şi asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracţiei (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	**4,831,168·13**
Capitale asigurate pe vieaţă achitate	„	**4,571,035·51**
Starea asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 foc	„	**112.045.412·—**
vieaţă	„	**10,847,182·—**
Fonduri de intemeiare şi de rezervă	„	**2,309,387·—**

Prospecte şi informaţii se dau gratuit în birourile Direcţiunii şi la toţi agenţii.

Persoane versate în achiziţii cu cercuri bune de cunoştinţă se primesc în condiţii favorabile în serviciul institutului.

(2) 19—52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric 3) 19—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjnaturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în ori ce parte. îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa, că un clopot patent de 527 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de tonce de metal.

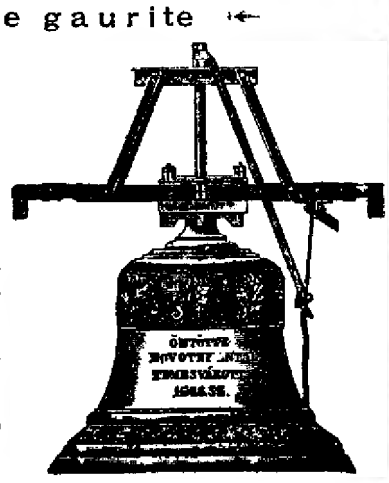

Preţcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: edată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 11 Iunie 1910.** Numărul 24.

Scrisoare

Domnului Dr. Iuliu Maniu.

Iubite Domnule Maniu!

Este pe hotarul satului nostru o pădure de gorun, frumoasă și puternică, plină de taine și de șoapte, plină de răcoare și de pace. Ține piept crivățului și tuturor furtunilor. Stejarii voinici se frământă când prinde să urle vântul turbat, dar numai cununa lor de veacuri și-o clătesc, trunchiul stă nemișcat și rădăcinile adânc înfipte. Și într'o toamnă, când erà belșug mare de ghindă, sămânță sănătoasă spun bătrânii, că a fost luată pe aripi de vânt, și aruncată departe de pădurea *muma*, într'o țelină grasă. Și din sămânța aceea a crescut un lugeraș plin de vieață, care se înălțà an de an. Dar cum creșteà și se întăreà acolo singur, nime nu-l luà în seamă, la capătul pădurii se opreà orice trecător. Dar n-au trecut mulți ani și stejerașul se înălțase, creșteà puternic și drept cu fruntea spre cer. Și în curând ciurdarii, și toți copiii, cari umblau cu vitele îi dau târcoale, admirându-l. Și iarăș preste câțiva ani nu erà om, care să meargă la pădure și să nu iese până la margine să vadă minunea de stejar tiner. În tot codrul nu erà așa podoabă, așa frumusețe ca în stejarul acela tiner. Dela o vreme, așa reslățit cum erà, stejarul cel tiner ajunsese crainicul pădurii bătrâne. El simțeà mai întâi adierile de ghiață ale vânturilor dela miază-noapte, și el, prin freamătul lui măreț, vesteà pădurii primejdia ce s'apropie. El țineà piept întâiaoară vântului, și vânjos fiind din fire și mândru făcut, nu se da vijeliei și cântând își băteà joc de ea. Neamurile străine din satele vecine priveau chiorâș la el, la fala satului nostru, și căutau prilej să ni-l doboare.

Și odată, erà către sfârșitul primăverii, păzeau copii și ficiori mari vitele pe câmp. Și cerul se întunecă la miază-noapte, se întunecă cumu-i țundra Românilor noștri de pe Secaș, și începù să fiarbă în depărtări. Dar nime nu se temeà de vifor. Dela miază noapte vifor cu ploaie și furtună nu s'a prea pomenit să vină. Dar deodată tresar flăcăii noștri, un trăznet căzù departe, la marginea pădurii, unde străjuià stejarul cel frumos „A trăsnit stejarul" strigară cu toții și plecară într'o goană nebună să vadă ce-i. Erau și păstori din satele vecine, de altă nație și altă lege, cari tresăriră de bucurie la descărcarea focului de sus și alergară și ei să-și vadă izbânda cu ochii.

Și când au ajuns cu toții la stejar, el erà tot mândru și voinic, tot neînfrânt și își cântă cântecul privind în zări departe, să vadă de nu va mai venì vre-o furtună. Și pajiștea toată în jurul lui erà arsă de trăznet. Dar din ea ploaia ce-a început să se verse, strecură hrana jos la rădăcinile stejearului, hrănindu-l și mai bine.

Treci cu vederea, iubite dle Maniu, că am început cu alegoria aceasta. Dar un astfel de stejar luminos, tiner și neînfrânt, un astfel de stejar deosebit ai fost Dta în anii din urmă printre stejarii poporului românesc din Ardeal și Ungaria.

Născut din pătura adevărat cultă a poporului românesc, hrănit cu mari tradiții, D-ta ai trăit un șir de ani, ascunzându-te par'că anume să nu te cunoască neamul nostru. Și în vremea cât ai trăit retras, Ți-ai adăpat sufletul în toate isvoarele limpezi ale științii și a simțemintelor înalte. Când obștea românească Te-a cunoscut întâia oară, ai apărut înaintea noastră ca un om deosebit, neobicinuit în vieața noastră socială și politică, Te-ai arătat dintr'una ca un caracter superior limpede și tare. De atunci ochii nostri ai tuturora au fost îndreptați spre D-ta. De când ai rostit cea dintâi cuvântare în dieta țării ne-am zis: partidul național român fără Maniu, nici nu se mai poate închipuì. Și cu judecata ce ne-am făcut-o noi conglăsuià judecata fraților din regat. Într'o clipă și-au zis intelectualii noștri cu toții: iată conducătorul politic al românilor din Ardeal și Ungaria.

Întreaga D-Tale activitate politică n-a fost altceva decât desvălirea strălucirii minții și a caracterului Dtale adevărat românesc, adevărat cult Românesc. Activitatea D-Tale politică a fost cea mai curată jertfire de sine. Am înțeles-o aceasta noi toți, cari ne zicem pătură cultă, dar a înțăles-o și țăranul român, mai ales țăranul român din cercul electoral al Vințului-de-jos, care țăran a avut norocirea să Te cunoască mai des, să cunoască un adevărat domn de Român. Am avut prilejul să văd alipirea poporului de D-Ta, am avut norocirea să Te văd în mijlocul nației care te privea cu ochii înlăcrimați, și dă-mi voie să-Ți spun că încă n-am cunoscut domn de Român la care să privească țăranul cu atâta pietate ca la D-Ta

D-ta ai mers cu inima deschisă în mijlocul lor, Dta le-ai vorbit la înțelesul minții lor. In inima D-tale erau coardele încărcate cu acelaș chin și cu aceeaș durere, cu aceeaș revoaltă și cu aceeaș speranță ca și inima lor.

D-Ta ai cucerit și clasa cultă întreagă. Un discurs al D-Tale erà așteptat ca un sol neobișnuit, vestitor de lucruri mari. Și cu fiecare nouă cuvântare strălucirea inteligenții, a tacticei de mare om politic a D-tale, Vă uimea tot mai mult.

In conferența electorală din primăvara aceasta toată floarea păturii noastre culte Ți-a făcut ovațiile celea mai calde, celea mai sincere și celea mai bine meritate.

Și acum vine pașa din Pesta și cârcserdarul din comitatul Albeide-jos și cu ticăloșii ne mai pomenite îți răpesc mandatul de deputat. Nici noi nu credeam, nici chiar ei nu ar fi crezut că pot face isprava aceasta. Ei acum poate jubilează, că stegarul cel mai vrednic al partidului naționalist român, nu-și mai pune piciorul în dieta țării, că cuvântul lui nu va mai tăia, ca un biciu cu pleasna elegantă de mătasă, în nedreptățile și ticăloșiile din țara aceasta, că trimbița cea mai clar răsunătoare nu va mai vesti speranțele poporului român. Ei poate cred. că trăznetul ce s'a descărcat din strălucirea valurilor de aur și din sclipirea baionetelor, au doborît pe Dr. Iuliu Maniu.

Noi știm însă, noi simțim, că trăznetul dela Vințul-de-jos, a fost un trăznet sec. Stejarul nostru de veghe și de pază a rămas neatins.

Ar trebuì sà ştie şi ei că nu parlamentul din Pesta ne-a dat pe Dr. Iuliu Maniu, pe Dr. Vajda, pe Dr. Vlad, ci poporul nostru românesc, şi a închide uşile parlamentului din Pesta înaintea lui Dr. Maniu, nu înseamnă a închide uşile inimilor noastre.

Nu ştim peste tot dacă mai are rost, în împrejurări ca celea inaugurate de guvernul actual, participarea noastră în parlamentul ungar. Nu ştim cum va hotărî clubul nostru.

Dar iubite domnule Maniu activitatea D-Tale politică nu a încetat prin răpirea mandatului de deputat. D-Ta trebuie să rămâi şi mai departe sfătuitorul nostru politic. Şi se vor află alte căi, alte mijloace prin care poporul nostru se va închegà tot mai tare şi legătura dintre el şi conducătorii lor va fi tot mai vârtoasă, şi va venì clipa când paşalele şi cârcserdarii vor stà de vorbă cu noi. Căci aşa cum au stat în rândul acesta de vorbă cu noi, ar fi o umilinţă pentru noi să mai căutăm şi cea mai mică punte de apropiere.

Ştiu, iubite domnule Maniu, că nici nu Te-ai gândit la scrisoarea aceasta, şi Te rog să treci cu vederea îndrăzneala mea. Dar chiar veniam dela Ighiu, unde asemenea a fost dobortt preţuitul Dtale coleg Dr. Vajda, când m-am întâlnit cu alegătorii D-Tale cari se întorceau dimineaţa din Vinţ.

Şi am văzut ochii lor plânşi şi feţele lor uimite, parcă nici acum nu voiau să creadă ce se întâmplase, şi m-am cutremurat ca în faţa unei biserici nouă, zdrobită de trăznete. Şi am fost în Blaj când Te aşteptau pe D-Ta şi pe alegători, blăjenii cu poartă de triumf, cu doamnele îmbrăcate în costum naţional. Şi aici m-am cutremurat din nou şi mi-am zis: aşa este: Dr. Iuliu Maniu nu-i un învins ci un învingător. Dr. Iuliu Maniu nu-i mai mult o persoană ci reprezintă cu activitatea lui cel mai curat program naţional român, aspiraţiile, nădejdile noastre de mai bine. Iar acestea nu se nasc, şi nu se spulberă la porunca unui cârcserdartri paşă.

Pe o clipă Ţi-au şters numele din şirul deputaţilor, dar din inima poporului român nu va fi putere care să şteargă numele lui Dr. Iuliu Maniu.

Dumnezeu să-Ţi dee sănătate întru mulţi ani.

Ion Agârbiceanu.

Enciclica Sf. Sale P. Piu X. despre sfântul Carol Boromeu.

La 26 Maiu 1910 Preafericitul Părinte a publicat o enciclică, care începe cu vorbele: *„Editae saepe“*, în care făcând pomenirea sfântului Carol Boromeu, canonizat înainte cu 300 ani, îl pune pe acesta ca pildă tuturor Episcopilor şi preoţilor. A mai recomandat că astfel de pilde, în alte enciclice, pe sf. Grigore cel Mare, sf. Ioan Hrisostom şi pe sf. Anselm.

Pomenirea dreptului cu laudă, zice enciclica, căci dreptul a urmat lui Hristos, şi aşa ni-e pildă vie, cum trebuie să înoim toate întru Hristos. Din vieaţa lui cei slabi de înger se întăresc, iar cei îngâmfaţi se ruşinează.

Purtarea sfântului Carol Boromeu faţă de reformatorii timpului său e bună învăţătură cum să ne purtăm faţă cu moderniştii, reformatorii veacului de azi. Împrejurările sunt aceleaş: Reformatorii de atunci *nu* au ţintuit să restabilească credinţa şi bunele moravuri, ci mai ales să le stâlcească şi nimicească. La fel fac cei de astăzi.

Biserica e un lucru dumnezeesc, Hristos nu o părăseşte niciodată, şi cu cât e mai primejduită, cu atâta îi stă mai mult într'ajutor, încât în mijlocul celor mai sălbatice valuri biserica apare mai frumoasă şi mai puternică. Puterea aceasta a bisericii se observă foarte bine în vieaţa sf. Carol.

Când stăpâneau poftele, când adevărul erà aproape uitat, şi omenimea se ducea pe povârniş, vin duşmanii lui Hristos, stricaţi, ca să strice şi pe alţii, oferindu-se să restabilească credinţa şi bunele moravuri. Faţă cu acestia trimite Dumnezeu adevăraţi reformatori, între cari e fruntaş Carol, care înfrânge cutezanţa pretinşilor reformatori şi întăreşte credinţa. Ce făceau „reformatorii“ de atunci, fac şi cei de azi, cari vreau să se lapede de credinţa şi disciplina bisericească.

În contra acelora Boromeu îndemnă pe preoţi să studieze cât mai bine învăţătura bisericii romane, şi să o propovăduiască curată. Le poruncia părinţilor şi stăpânilor, să nu-şi uite, nu numai a dà prilej copiilor, căsenilor şi servitorilor a învăţà legea creştină, dar să-i şi oblige la aceasta. *Si să nu uite preotul, că preotul e dator să propună lucrurile de credinţă,* şi în şcoală Mai ales unde sunt şcolile de stat, puse sub

FOIŢĂ.

Impresiuni de călătorie.

Roma, 6 Aprilie 1910.

IX.

Iubite amice!

Dela casa Liviei spre ost sunt ruinele *Palatului Flaviilor,* început de împăratul Vespasian, continuat de Tit şi terminat de Domiţian.

O parte din palatul acesta e zidit pe ruinele Palatului lui Octavian August, pe un teritor pătrat foarte mare.

A fost cel mai măreţ şi mai pompos dintre toate zidirile Palatinului.

Frontul palatului e spre nord-ost. Înainte la întrare duceau un rând de trepte largi în *Atrium* (sala de aşteptare). Acesta constà din o colonadă mare, ale cărei rămăşiţe grandioase se văd bine şi acum.

Din atriul acesta duceau în interiorul palatului trei porţi. Prin cea din mijloc erà întrarea în *Aula palatina,* sau *Tablinum,* adecă în sala de primire. O sală mare în dimensiuni cam de 50 m. lungime şi 40 m. lăţime, ce servià totodată şi ca sală de şedinţe pentru senat. De laturi aveà 16 stâlpi gigantici de marmoră, ce purtau boltitura crucişă a plafonului. Păretele din jur erà îmbrăcat tot în marmoră preţioasă şi printre stâlpi formà firide rotunde şi pătrate, în cari erau aşezate statuie colosali de aproape câte 4 metri înălţime.

Dela sala de primire în dreapta se află *Basilica,* adecă sala, în carea se ţineau sub prezidiul împăratului şedinţele judecătoreşti.

Sala aceasta constă din trei năi. Urmele columnelor, ale tribunei, cu podiul şi treptele acestuia, cum şi cu un colţ din padimentul de marmoră al salei se văd încă foarte bine.

În faţă cu basilica erà *Lararium,* va să zică, unde se păstrau zeii de casă (Lares) şi se aduceau jertfe în onorul lor. Astăzi i-am zice „capelă de casă“ pentru serviciul religios.

In dărăptul acestora erà *Peristilium,* mai spaţios decât „Aula regia“, cu 40 columne şi păreţi îmbrăcaţi tot în marmoră lucie ca oglinda; în jur cu apartamente de locuit.

Alipit de Peristilium la capet, se află Sala de prânzit, „Jovis Coenatio,“ sau după numirea dela casele private *Triclinium,* cu columne enorme de granit, păreţii şi podiţura în feliuri variate de marmoră aleasă.

Lângă acesta erà *Nymphaeum,* un fel de apartament pentru repaus şi recreaţiune după masă, împodobit cu fel de fel de statuete, plante exotice, zine de ape şi jocuri artezice.

In faţă cu aceste erau *Biblioteca* şi *Academia,* ca apartamente de cetit şi de tratat lucruri ştiinţifice pentru familia Cesarului, a pretinilor şi bărbaţilor eruditi.

Toate aceste sunt aşezate pe nişte substrucţii de fundamente enorme şi formează numai partea dreaptă a palatului, pe când cea stângă e încă nedesgropată.

Dela palatul Flaviilor în stânga spre ost, pe lângă ruinele nedesgropate încă ale palatului lui August, scoborâm în *Palestra Palatina,* numit şi *Stadium* al împăratului Domiţian.

Acesta e o arenă paralelogramă cam de 60 m. în lăţime şi pe de trei-ori atât de lungă, rămasă adânc în pământ, închisă jur împrejur cu păreţi înalţi.

Palestra aveà menirea, să servească ca loc, pentru deprinderi gimnastice, precum întrecere în alergare pe jos, aruncare cu discul, trântă, jocuri de gladiatori şcl.

La început aveà o colonadă de marmoră împrejur, ce sprijineà coperişul, în partea deasupra cu galerie pentru privitori. Păreţii zugrăviţi cu diferite scene mitologice în fresco, dintre cari ici şi colo să mai văd urme din ele. La ambele capete ale arenei se mai văd metele *(Meta)* pentru alergători în forma unor gardine rotunde de fântână. La mijlocul arenei în dreapta se ridică *Exedra,* adecă „Logea“ pentru împăratul, familia şi suita sa. Păreţii acesteia erau îmbrăcaţi în marmoră fină, firidele umplute

puterea întunerecului, preotul să fie foarte zelos în această privință.

Carol, ca să poată lucră mai cu efect în contra reformatorilor, s-a îngrijit de cler, a făcut seminar, societăți preoțești, sinoade vizitațiuni canonice, congregațiuni mariane, azile; dovedind astfel adevărată iubire creștinească, ce nu făceau reformatorii. Papa dorește, ca fiecare să lucreze în direcția aceasta cât îl ajută puterile. Asemenea să îndemne preoții pe credincioși, să primească cât mai des sfintele sacramente, urmând învățătura sfinților Părinți și a sfântului Boromeu.

Împlinindu-și astfel datorința Carol a fost persecutat de cei mari și puternici, l-a suspiționat clerul și poporul, dar el nu și-a perdut curajul.

Ca și atunci, și astăzi puterea întunerecului stăpânește, se calcă în picioare drepturlie bisericii, cei-ce cârmuiesc statele sunt aproape lipsiți de ori-ce simțământ de noblețâ cinste și credință. Mai e apoi conspirația popoarelor creștine desbinate de sânul bisericii, cari deși nu se unesc în o sumedenie de lucruri, se unesc cu toate în combaterea adevărului și dreptății, al căror păzitor e biserica, deci pe ea o lovesc atacurile. Contra acestor atacuri să luăm pildă dela Carol Boromeu, și Dumnezeu ne va ajută să le învingem cât mai în grabă.

Enciclica, publicată în „Acta Apostolicae sedis“ anul II. vol. II. nr. 9, a provocat o mare neliniște între protestanții din Germania, și s'au anunțat deja interpelări pe tema ei. Da, căci adevărul, fie el și istoric, doare de multeori.

Cari au fost cauzele căderii noastre?

I.

Rezultatul alegerilor dietale a fost pentru publicul românesc atât de surprinzător, încât societatea noastră stă încă și astăzi uimită, nevrând par'că să creadă, că alegerile s'au sfârșit într'adevăr așa de trist.

Splendide rezultate am așteptat cu toții. Că puteam pierde cercurile, căci le-am avut, la aceasta nu s'a cugetat nime, dar că vom câștigă pe lângă aceste cele mai multe, unde am pus candidat național, la aceasta am fost pregătiți cu toții. Foile spuneau de turneuri purtate cu triumf, de candidați, ce cucereau cu o privire cercurile de alegători fără prihană și când colo o rușinoasă înfrângere, cea mai rușinoasă înfrângere.

Ce poate fi cauza? De ce a trebuit ca societatea românească să îndure și decepția aceasta grozavă? Cine e de vină, că a trebuit să ni-se spulbere așa de amar iluziile acelea de aur, pe care noi ni-le făcusem înaintea alegerilor? E guvernul de vină, sunt alegătorii ori sunt conducătorii noștri, cari în neorientarea lor au fost conduși de cea mai desăvârșită bunăcredință și de o admirabilă naivitate politică.

E o datorință a noastră, ca să ne ocupăm de toate acestea cauze, cari au determinat înfrângerea noastră la aceste alegeri, ca poporul nostru să se orienteze, să vadă și greșelile ce s'au făcut din partea noastră și să vadă clar și *sistemul* alegerilor dietale din țara ungurească. Vom puteà scoate din aceste multe învățături.

Vom începe mai întâi cu sistemul de alegeri din Ungaria, arătând, că pe lângă sistemul acesta este absolut eschisă posibilitatea, ca guvernul să nu iasă ori și când învingător la alegeri. Ba vom arătà și aceia, că e eschis, ca să iasă opozițional acolo, unde guvernul într'adevăr nu voiește să iasă. Și dacă a fost posibil, ca opoziția paișoptistă să birniască pe vremuri pe fostul guvern a lui Tisza cauza a fost, că guvernul a voit să fie biruit, căci ungurii credeau atunci cu guvern cu tot, că a sosit timpul, când în Viena se poate căpătà tot.

La alegerile acestea s'a dovedit preste orice îndoială, că guvernul, oricând își poate adunà majoritatea aceia, de care are lipsă în dietă. Din rapoartele, ce se dau despre multe alegeri, iese clar la iveală, că mijloacele guvernului, de a ieșì la alegere biruitor sunt atât de multe și atât de varii încât dacă vreà să le aplice toate este cu neputință, ca să nu biruie orice partid, cu ori câtă majoritate. Și să nu creadă cineva, că guvernul poate birnì numai cu baioneta și cu sânge. Nu! Guvernul poate birnì observând toate formele legale, așa încât la urma urmelor trebuie însuș cel biruit, cel căzut la alegeri să recunoască, că prezidentul alegerii a purces legal — de rea credință nu vorbim aici — și că el a picat pentrucă acela prea s'a ținut de formele legale. Așa se trezește sărmanul candidat național, că deși el a avut la începutul alegerii cu trei—patru sute de alegători mai mulți decât celalalt, el trebuie să cadă. Cum se poate aceasta? Cetiți numai cazurile dela alegeri și veți vedeà, că nici nu e ceva lucru greu. Organelor statului le stau la îndemână o mie și una de mijloace ca să scoată biruitor la alegeri pe cine vreau ele. Nu vorbim de teroarea organelor statului, de forță brută, cu care astăzi numai pe cei proști, timizi și mișei îi mai poate luà de pe picioare. Arma aceasta astăzi s'a dovedit de tocită, care numai prinde, ba în cele mai multe locuri dă anză la îndârjire și când se aplică are chiar efectul contrar. Astăzi inzădar vreà notarul să amenințe pe

---

cu statue și boltitura lucrată în stuc, cu decoruri de casete.

Din splendoarea primitivă a Palestrei acesteia a rămas foarte puțin.

Împăratul *Adrian* zidindu-și în vecinătate palatul său, i-a dat o altă formă Palestrei.

Mai târziu împăratul *Septimius Severus* când și-a ridicat palatul, a schimbat-o total. Sub *Alarich* (410 d. Hr.) s'a dărâmat, iară *Teodorich cel Mare* (493—526) a prefăcut-o în hipodrom.

Spre ost dela acesta au fost palatul lui Adrian, apoi alui Commodus și pe ruinele acestora s'a zidit în partea sudostică a Palatinului palatul împăratului *Septimius Severus*.

Palatul acesta încă a dispărut și din el au mai rămas numai enormele ziduri, cu arcadele și boltiturile colosali, ce au servit ca fundamente și substrucții, pentru nivelarea și extinderea Palatinului în partea către *Circus maximus*, unde a stat palatul.

Boltiturile acestea privite de desupt și intrând prin ele, se par a fi încă și mai mari decât cele ale palatelor lui Caligula și Tiberiu din nordul Palatinului.

Deasupra ruinele sunt nivelate în două terase mari, de pe cari se deschide o priveliște frumoasă asupra complexului de ruine, asupra Campaniei romane și asupra munților albani.

Dela palatul lui Sever spre nord se văd ruinele din *Puedagogium*, adecă din școala, în carea se creșteau și pregătiau tinerii pentru serviciile curții și ale oștirii. La câțiva pași să vede o parte din *murul* străvechiu de sub Romul.

Mai deaproape jos sub ziduri și sub coastele Palatinului a fost *Circus maximus* cel mai vechiu, cel mai mare și după Coloseum, cel mai pompos amfiteatru al Romei. În locul lui se află azi ruine, strada „Via dei Cerchi“ o piață de legumi, o fabrică de gaz, un cimiter israelit cu un aspect frumos de cupresi și grădini.

În partea ostică a ruinelor din Circul maxim o mulțime de lucrători erau ocupați cu curățirea de ruine și cu nivelarea locului. Precum am aflat, guvernul italian are de cuget, să le dee ruinelor o mai mare îngrijire și tot locul părăsit printre ruine, să-l prefacă în parc.

Din cele spuse până aci se vede, că mărețele ruine ale Palatinului sunt tot atâtea mărturii, cari ne grăesc în mod limpede și ne-îndoios, despre pompa și strălucirea locuințelor Cesarilor.

Toți împărații romani, începând dela Octavian August (30 î. Hr.) până la Dioclețian (284—305 d. Hr) și-au avut reședința pe dealul Palatin, afară de timpul, care l-au petrecut la oaste în războaie și afară de aceia, cari nici n-au apucat a-se introduce în Roma.

După Dioclețian și respective dela Constantin cel Mare încoace a dat îndărăpt mărirea Palatinului. Imperiul roman se desbină în două, în răsăritean și apusean.

Urmează timpuri grele asupra Romei. Vin barbarii; cari atrași de bogățiile fabuloase ale acestei Capitale mari a lumii, își țintesc cu toții ochii lor răpitori asupra ei.

Inceputul îl fac vizigoții lui *Alarich*, cari ocupă Roma (în 410), ce nu văzuse chiar opt veacuri încheiate dușman între zidurile sale, de când cu galii (390 î. Hr.); pe cari însă i-a scos dictatorul Camillus și a mântuit-o de ei. Acum însă nu s'a mai putut, căci lipsià brațul vigoros și se stânsese sentimentul patriotismului republican!

Visigoții au jăfuit Roma în decurs de mai multe zile, au dărâmat clădirile cele mai frumoase din For (templele și basilicele de acolo), apoi palatele Cesarilor de pe Palatin despoindu-le de toate odoarele lor și luând cu sine tot ce au putut să ducă, au plecat spre Italia de jos.

La 45 de ani după pustiirea aceasta, au urmat vandalii sub *Geiserich*, cari au devastat-o două săptămâni întregi, dărâmând și nimicind clădiri, statue, obiecte de artă și tot ce le-a venit în cale, încât au devenit proverbiali. Căci lumea de azi numește *vandalism* stricăciunile, ce le face cineva fără nici un rost, îmbins numai de duhul destructiv al barbariei, mai ales în obiecte de artă și de cultură. Si monumintele de artă, ce au mai rămas atunci, sunt de a-se mulțămì împrejurării, că parte atunci, parte cu

ţăran, dacă nu va votà cu X, înzădar se încearcă inspectorul se capaciteze pe cutare preot, făcând aluziune la congruă, la salar, finanţul înzădar ameninţă pe crişmar, pe boltaş`toate aceste sunt arme învechite, cari la scop nu mai duc. Şi dacă totuş s'au făcut şi de aceste, e că s'au putut face. Că notarul, inspectorul, finanţul, solgăbirăul au ştiut cu cine au de lucru. Că ticălosul e cel ce să plângă, că i-au făcut silă, pe când în realitate i-a lăsat să-i facă silă. Alegerile aceste ne-au dovedit, că teroarea la noi în Ardeal numai într'o formă mai poate fi posibilă şi anume forţa brachială, baionetele jendarmariei sau atacul cavaleriei.

Armele organelor administrative sunt altele. Se încep acestea cu listele alegătorilor, cari se expun totdeauna în prima jumătate alui Mai în cancelaria comunale spre vedere publică şi eventuală reclamare. Câţi se interesează de aceste liste? Dintră preoţi, intelectuali foarte puţini. Cei mai mulţi dintre aceştia şi dacă se interesează, caută numai la numele lor, de ceialalţi nu-i doare capul. Şi chiar să se intereseze şi de ceilalţi, cei mai mulţi nu ştiu, ce e de făcut, că în seminare despre legi comunale şi drepturi de acestea cardinale, aud rar şi şi când aud numai îndrumări practice nu capătă. Ce se întâmplă deci? Se poate întâmplà mai înainte de toate, că notarul ia în lista de alegători pe cine voieşte. Dintre cei streini îi ia pe toţi, dintre români, pe aceia, pe cari chiar nu-i poate lăsa afară. Cine va protesta în contra aceasta? Nime! Toţi jidanii ciobotarii, boactării, vijeţii sunt alegători în sate curat româneşti, încât numai te cruceşti că cine are drept de vot, oameni de cari atunci la alegere aude românul mai întâi. Urmează încă una, că pe alegătorii români şi pe cari îi ia notarul pe listă, — intenţionat, neintenţionat n-are de a face — îi scrie *greşit*. Pe liste vezi *Csoba* şi el e Ciaba, *Álbu* şi el e Albon, *Szavu*—Savu, *Marosan*—Murăşan, *Bokor*—Bucur, *Hecégán*—Hăţăgan, *Pap*—Pop şi altele, bagatele la prima privire, dar de o fatală însemnătate la alegeri. Listele astfel necontrolate, neprotestate şi necorectate de nimeni sunt dătătoare de ton la alegerile dietale. Ce se poate întâmplă acum? Intrebaţi pe alegătorii Vinţului-de-jos. Vine presidentul şi zbiară către alegătorul opoziţionalului: Cum chiamă la tine mo? Pop dle! Aici e Pap. Ăsta-i dle notar? se întoarce presidentul către notarul comunal, chemat să constate identitatea alegătorului. Ăsta-i Pop, răspunde calm notarul, şi nu Pap. Atunci ieşi, zice repede prezidentul. Albu preot gr.-cat. urmează. Cum chiamă la D-ta? Albon, răspunde popa liniştit. Aici e Albu. Îi greşală domnule, alt popă gr.-ctt. la noi nu este, numai eu. — Dle notar? se întoarce iarăş către notarul comunal presidentul. — Ăsta-i Albon şi nu Albu răspunde cela cu sânge rece şi popa iese fără să ajungă la urnă.

Altă manoperă a organelor statului e, că resping pe alegători pe titlul, că nu au esprimat bine numele candidatului. E lucru vechiu, că românul zice numele cuiva în tot chipul, dar numai aşa cum trebuie nu. Stă trei ani la cătane şi nu poate zice numele împăratului, d'apoi al candidatului cum îl va puteà spune, când de regulă aceste trei nume *Dr. Iuliu Maniu*. Man, Ilie, doftor ar mai merge dar toate trei să le zică îi vine greu, mai ales văzându-se singur în faţa le o grămadă de domni, dintre cari unul vine oblu sub nasul lui şi îl întreabă zbierând de toate împrejurările familiare, de tatăl său, mamăsa, bunăsa, ca până atunci se uite numele candidatului. Cea mai mică greşală şi românul ese afară fără să voteze. În forma aceasta n-au fost admişi la vot dintre alegătorii dlui Maniu 80 inşi.

Şi când nici acestea nu sunt suficiente atunci o manoperă şi mai revoltătoare, că notarii comunali nu vreau să constate identitatea alegătorilor lor. La Vinţ s'a întâmplat de notarul a zis, că nu-l cunoaşte pe judele lui comunal, un altul că nu cunoaşte pe învăţătorul din comuna sa, ba solgăbirăul n-a vrut să cunoască pe un notar al său care avu curajul să voteze cu românii. Sunt lucruri, de care nici idee nu avem.

O altă manoperă şi mai interesantă e, că notariul şi judele comunal dispar. Vin comunele lor la rând, se înţelege toate gata să voteze cu opoziţionalul şi nu e cine să constate identitatea persoanelor. Aşa n-au putut votà la Ighiu Şardul etc. iar la Vinţ Ohaba.

Mai adauge la toate acestea spaţul în care îţi închid alegătorii în arşiţa de soare, în ploaie, şi îi ţin câte 1 zi, 1 noapte, nemâncaţi, nebeuţi, şicanele la care ţi-i expun, controlul care îl exerciază toţi asupra alor tăi, începând dela prezidentul alegerii până a ultimul notar, cercând şi numărând câţi mai sunt de ai tăi, ca să se ştie orientà; neadmiterea pe terenul alegerilor a acelora, cari nu vin la timp, deşi sunt alegători şi altele şi altele... tot motive suficiente de a te nimicì oricând cu orice maioritate. Eu cred, că în forma aceasta fără încuviinţarea guvernului e eschis, ca să poţi ieşì la alegeri deputat.

---

alt prilej au fost acoperite şi îngropate sub ruine.

Imi închipuiesc, câtă mândrie naţională şi satisfacţie vor fi simţind în sufletul lor, strănepoţii acelor seminţii teutonice, ce vizitează în timpul de faţă zi de zi, în masse mari şi cu mult interes ruinele aceste măreţe ale Romei, cari ne grăiesc celor de azi cu atâta jale, dar într'un chip foarte eloquent despre isprăvile strămoşilor de odinioară.

Mai apoi au devastat ostrogoţii, langobarzii şi alţii, încât e mirare, că tot au mai rămas încă câteva monumînte antice nedistruse.

Sub tot decursul timpului însă, în carele s'au perândat barbarii pe pământul Italiei, Palatinul a rămas şi mai departe ca reşedinţă a domnitorilor. Odovacar şi Teodoric cel Mare, afară de Ravenna au mai reşezut şi aici. Bizantinul Narses, Carol cel Mare şi Otto III. de asemenea şi-au luat quartirul tot în Palatin. Dela dealul acesta s'au numit casele de acolo ale Cesarilor, *palatium*, şi numirea aceasta a trecut şi în alte limbi la clădirile cele mari, precum la ital. *palazzo*, la engl. *palace*, la franc. *palais*, la germ. *Palast*, ung. *palota*, rom. *palat* şcl.

In evul mediu s'au dat uitării toate ruinele aceste.

Materialul din faţa pământului s'a folosit la diferite case private, cari s'au zidit pe urmele palatelor; iară partea cea mai mare a platoului şi coastelor Palatinului s'a străformat în grădini şi vii.

Săpături cu scop ştiinţific, pentru a desgropà aceste urme de mărire şi cultură antică, au început a se face numai în timpul mai nou, sub stăpânirea fericitului în Domnul pontifice Piu IX.

(va urmà).

Un glas.

De-om fi cu inime curate
Cu dragoste de neam şi lege
Chemarea noastră mult sublimă
Atât de clar vom înţelege,

Dorinţa naţiei iubite
Scăldată'n lacrimi, chin şi jale
Străbate-va de raze plină
A ţântei noastre mândră cale.

Iar pentru noi o să răsară
Un soare plin de strălucire
Ce'n raze dulci o să ne scalde
A vieţii noastră fericire.

Glasul.

Către iubiţii nostri cetitori!

Din darul lui Dumnezeu am întrat în anul al XX-lea. De obiceiu o foaie care a ajuns această vrâstă, trebuie să fie şi cetită şi bine sprijinită.

N'am puteà spune că scrisele noastre, nu se bagă în seamă şi că cetitorii nu urmăresc cu destul interes cele ce publicăm. Avem atâtea dovezi de aderinţă şi atâtea scrisori de îmbărbătare.

Dar nu de acestea ne trebue nouă. Noi am dori să n'avem nici o datorie şi nici un datornic. Năcazul e, că avem de amândouă. Şi dacă ne bucurăm şi noi azi când scriem în fruntea foii anul al XX-lea ne doare, că nu putem face nici un pas înainte.

Ni se cere să apărem de mai multe ori, unii cer să apărem zilnic, să reducem preţul de abonament, să dăm suplimente de predici, să dăm o mai mare desvoltare părţii literare, şi multe altele. Toate le-am face bucuros, dacă mai ales n'am vedea registrele administraţiunii pline cu restanţii de zeci de mii.

De aceea să ni-se îngăduie o vorbă sinceră la începutul trimestrului al doilea din acest an. Toţi ceice ne iubesc şi doresc progresul nostru să-şi achite restanţiile şi plătească abonamentul înainte, iar aceia, cărora foaia noastră li spre greutate trimit-o înapoi. In chipul acesta ni-ar face un bun serviciu şi unii şi ceialalţi. Şi fraţii preoţi, cărora mai ales le adresăm aceste şire, au ajuns în situaţia de a putea să ne ajute.

Şi noi o şi cerem şi o şi aşteptăm.

Noutăți.

Pentru noua biserică din Cluj. Decând n-am mai dat seamă în „Unirea“ (Nr. 15) au isosit la oficiul par. protopopesc din Cluj încă următoarele oferte pentru noua biserică a Clujului: Georgiu Podina, preot, colecta credincioșilor din Almaș Cor.: 23·20 Domițian Cupsa, preot, colecta credincioșilor din Porț 40·—. Petru Caba, preot, colecta credincioșilor din Rona (Maramureș) 15·—. Augustin Mândruțiu, preot, colecta credin. din Mireșul mare 8·60. Augustin Vicaș, prot. colecta credincioșilor din Hidig 46·44. Niculae Doroș, preot, colecta credincioșilor din Breb 20·—. Gavril Vaida, preot, colecta credincioșilor din Dersida-m. 16·—. Anton Precup, preot, colecta credincioșilor din Rebrișoara 15·— Ioan Tarța, preot, colecta credincioșilor din Giula 6·—. Anișca Moldovan, Cluj 6·—. Petru Cheresteșiu, protopop, colecta credincioșilor din Bufa 20·—. Ioan Papiriu Pop, protopop, colecta credincioșilor din Siciu 10·55 Ana Corodan, Cluj 3·— Iuliana Budai n. Rus, Cluj 1·— Emil Vicaș, preot, colecta credincioșilor din Cosniciul-dejos 12·— Iuliu Pop, preot, colecta credincioșilor Lugerdiu 32·06. Simion Anderco, preot, credincioșilor din Ilba 10·—. Zaharie Bulluc, preot, colecta credincioșilor din Măgura 20·— Iacob Pop, preot, colecta credincioșilor din Batârci 35·—. Ambrosiu Berinde, preot, colecta credincioșilor din Călinești 38·— Ștefan Buzilă. preot, colecta credincioșilor din Szentjózsef 14·20. Daniil Alnașiu, preot, colecta credincioșilor din Mala 14·56. Emil Botha, preot, colecta credincioșilor din Lemniu 25·30 Iuliu Darabant, protopop, colecta credincioșilor din Boinești 9·—. Augustin Mosolygo, preot, colecta credincioșilor din Tetiș 50·— Damian Pop, preot, colecta credincioșilor din Bichigiu 16·—. Vasiliu Sfura, preot, colecta credincioșilor din Blagea 20·—. Traian Deac, preot, colecta credincioșilor din Sec 23·—. Dochița Urcan, din Feleac 1·—. Gavrilă Rus, din Cluj 7·—. George Kiss, preot în Gyalány 5·— Gregoriu Pop, preot, colecta credincioșilor din Mintiul-nou 10·—. Ioan Sonea, preot, colecta credincioșilor din Reteag 33·80. Samson Marțian, proprietar, Năsăud 10·—. Mihail Bungârdean, v.-protop., col. credincioșilor din Bistrița 50·24. Niculae Pop, preot, colecta credincioșilor din Nemigia-ung. 5·—. Vasile Dredan, preot, colecta credincioșilor din Tur 30·40. Victor Marcuș, preot, colecta credincioșilor din Pir 20·—. Maria Forna, Cluj 3·— Nicolae Avram, preot, col. credincioșilor din Cap.-Mănăștur 23·78. Augustin Mândruțiu, preot, colecta credin. din Mireșul-mare 11·40 Axențiu Murășan, preot, colecta credincioșilor din Imbuz 10·— Ilariu Gael, preot, col. credincioșilor din Sudurău și Chereuș 19·70 Sabin Coroian dela cred. din Dobâca 22·— Mitru. Cluj 4·—. Veronica Verde 3·—. Ioan Luca 5·—. Ana Porutiu, preoteasă Desmir 20·—. Ioan Bârsan, dela cred. din Ruscior, 20·—. Const. Lucaciu dela credincioșii din Craidarolț 20·—. Petru Doboși dela cred. din Aranyos-megyes 10·—. Iosif Olteau, dela cred. din Fodora 10·—. Vas. Nap, dela cred. Ocna-Șugatag 14·—. Arsinte Bochiș, dela cred. din Borșa, Cojocnei 131·46. Tit Bud, vicar, a colectat dela credincioșii din Ocna-Slatina 38·27. dela cei din Apșa-de-mijloc, bis. din-jos 9·—, dela Rona-de-jos 7·—. Apșa-de-mijl. bis. din sus 4·10 dela bis. din Sighet 21·63, dela sine 20·—, în total 100 cor. — Tuturor acestor binefăcători și colectanți li-se aduce espresiunea viilor mulțumiri din partea bisericii din Cluj. *Dr. Elie Dăianu*, paroh și protopop. gr.-cat.

Dela Academia română. Aflăm cu plăcere, că dl *N. Iorga,* profesor universitar, a fost ales membru ordinar al Academiei române, în secția istorică.

Tombolă. Duminecă după prânz s'a sorțit obiectele adunate de Reuniunea femeilor române din Blaj pentru tombola sa. A luat parte numeros public, care și-a petrecut bine până târziu. Venitul material a fost bun.

Examenul de maturitate la gimnaziul nostru s'au început Luni, sub presidiul dlui Dr. Iosif Siegescu prof. universitar, comisar ministerial. Dintre 70 elevi câți au frecuentat cl. VIII. au căzut pe 3 luni 8, admiși au fost 62.

Prelegeri. In 9 Iunie Dl prof. Gavril Precup a ținut o prelegere însoțită de skioptikon. A vorbit despre experiențele călătoriei sale la Constantinopol și Grecia. — Ne-a spus pe scurt si foarte intuitiv călătoria pe mare, ne-a înfățișat frumusețea mării și a orașului Constantinopol și ne-a făcut o scurtă istorisire asupra acestui oraș, care a avut o mare rolă în Istoria omenimii. Prelegerea Dlui prof. Precup a fost ascultată cu atențiune până în sfârșit. Au plăcut mult și proiecțiunile skioptikonului. Ar fi de dorit, că astfel de prelegeri să se țină cât de des și să nu se uite istoria noastră, care pentru toată inteligința noastră e aproape necunoscută.

Avis. Representanții preoțimii din părțile ardelene ale diecezei noastre, întruniți la conferență aici în Gherla la 24 Iunie 1909, în procesul verbal luat cu ocaziunea aceea au desbătut între altele și chestia înființării unei bănci în gremiu sub auspiciile cercurilor conducătoare ale diecezei și cu conlucrarea clerului din afară. Dorul li-s'a împlinit; banca contemplată sub numirea „Concordia“ institut de credit și economii în Gherla, la 14 Maiu a. c. și-a început activitatea, satisfăcând tuturor recerințelor prescrise de lege cu privire la înființarea institutelor de credit și economii. Lucrul deci de aici s'a pus la cale, însă ca aceasta bancă să poată servi interesele fondurilor și în special a fondului de penziune preoțesc, după cum s'a contemplat, și pe lângă aceea să ușureze creditul populațiunii agronome și a promovă spiritul de economizare să recere conlucrarea promisă a M. On. D-Voastre. Conlucrarea M. On. D-Voastre se va dovedi, dacă veți notifică credincioșilor, că banca și-a început activitatea și că dă împrumuturi pe cambii, cu acoperire hipotecară, cu interes anual de 8% fără alte taxe îndatinate la alte institute, primește depuneri spre fructificare cu 4½% și cu 5% și cu un cuvânt, că împlinește toate operațiunile de bancă, întocmai ca și alte bănci, și atunci credem, că vom puteà ajunge acolo, ca aceasta bancă să fie spre ajutorul instituțiunilor diecezane și promovarea acelora, întocmai cum s'a contemplat lucrul atunci, când s'a decis înființarea ei. Informațiuni mai detaliate se pot primi dela direcțiunea institutului. Gherla, la 31 Maiu 1910. *Ioan Georgiu,* prezident. *Teodor Morariu,* director.

Deraliare. Trenul accelerat care venià Duminecă dim. după 9 oare de către Teuș, a deraliat în momentul când întrà în gara Blaj (Küküllőszög). Locomotivul și tendenul s'au resturnat preste șini, omorând pe conductorul trenului și pe fochist, iar vagonul de bagaje, desfăcându-se de vagonul de poștă s'a resturnat preste terasamentul linii. Din fericire călătorii, cari erau numeroși, nu s'au ales decât cu o pănică.

Curs de învățământ pentru pantofari. Aducem la cunoștința obștei noastre, că la școala de specialitate de pantofărie din Sibiiu, subvențională de stat, anul școlar 1910/11 începe la 5 Septemvrie n. c., pe când devin vacante și 12 stipendii (de câte 10 cor. lunar). Cursul de învățământ pentru învățăcei ține 3 ani, iar pentru calfe (sodali) numai 5 luni Elev (învățăcel) ordinar (regulat) poate să fie numai acel băiat, care a absolvat cu succes bun 4 clase elementare (primare), a împlinit vârsta de 12 ani și este bine desvoltat și deplin sănătos. La cursul de 5 luni să primesc și calfele (sodalii) și și măiestrii cari practică (lucră) meseria, dacă împlinesc condițiile de sus. Elevii (învățăceii) din provință (afară de Sibiiu) pot fi primiți în internatul, ce stă în legătură cu școala. Cu deslușiri mai de aproape bucuros servește directorul școalei dl *Schuster Márton* din Sibiiu (Strada Sag nr. 29). — Atragem luarea aminte a părinților, cari ar dori să-și deie copiii la pantofărie, asupra școalei de specialitate din Sibiiu. Comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“. — *Victor Tordășianu,* prezident. *Ștefan Duca,* notar.

A apărut: **„Apărarea viilor de peronosporă“** de *Nicolae Pop,* o broșurică, ce descrie amănunțit cum și când trebuie să ne apărăm cu mai mult efect viile de peronosporă și înfăișmare Broșura se dă gratuit acelora cari procură cartea „Sădirea și cultivarea viei“ de acelaș autor. Separat costă franco 25 fil. Se poate procurà dela Librăria Sem. teol. gr.-cat. precum și dela autor, în Blaj.

Necrolog. † *Vasile V. Voina* protopopul gr.-or. al Brașovului, paroh primar la Biserica Sf-tului Nicolae din Brașov-Șcheiu asesor conzistorial onorar, președintele Eforiei școalelor centrale gr.-or. române din Brașov, președintele băncii „Brașoveana“, membru în reprezentanța comitatensă și comunală, membru activ al diferitelor corporațiuni și societăți, fost președinte al Delegațiunilor școlare și al Comitetului parohial dela biserica Sf-tului Nicolae, fost profesor la gimnaziul român din loc etc., a repausat după grele suferințe, Vineri în 27 Maiu 1910 împărtășit fiind cu sfintele taine, în anul al 54 al etății, al 29-lea al fericitei sale căsătorii și al 27-lea al preoției sale.

— † *Marcu D. Păscuțiu,* protopop gr.-cat. român, asesor conz. în Șiria, în 7 l. c. după un morb scurt și greu suferit cu adevărată paciință creștinească, provăzut cu sf. Taine și-a dat nobilul său suflet în etate de 59 ani.

Odihnească în pace!

Posta Redacțiunii.

C. S. Materialul trimis nu se potrivește cu foaia noastră.

I. F. Ne pare rău, dar nu publicăm scrisori, cari au văzut deja lumina în alte ziare.

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 38

Notarul săborului mare erà dignitar cu vază, îndată după Mitropolit.

Azi, perind săborul mare, a perit cu ceialalţi oficiali ai săborului şi notarul. Numirea lui, ce-i drept, trăieşte şi azi ca notar conzistorial şcl., dar puterea i-s'a micşorat de tot.

După normele Pravilei notarii cei mai de frunte erau cei ai sinoadelor arhiereşti ecumenice; uneori numiţi şi protonotari, când adecă funcţionau mai mulţi notari-adjuncţi.

Notarul genuin oriental redigeà, la rândul său, actele şi protocoalele sinoadelor, — şi ori cât de mare i-ar fi fost demnitatea: încetà îndată după sinod.

Nu aşa însă notarii săboarelor mari din Ardeal! Aceşti aidoma ca cei calvineşti, erau demnitari permanenţi: puteau extradà acte oficioase cu pecetea mitropoliei şi cu subscrierea proprie, iar în lipsa Mitropolitului, îl substituiau pe acesta în calitate de vicari, fără delegaţiune specială.

Imprejurarea aceasta ne îndreptăţeşte a nu hesità, când în fostul notariat al săborului mare: privim un oficiu desvoltat curat sub influinţa calvinismului în biserica noastră ardeleană.

Din săborul mare mai făceau parte şi juraţii scaunului" şi „titorii mitropoliei."

Juraţii erau în totdeauna şi exclusiv din cler, anume din protopopii mai aleşi, şi erau mai mult numai curatori în cele spirituale: pe când între titori se găsiau şi laici mai de frunte, cooperând la administrarea averii bisericeşti.

Juraţii vor să fi fost un surogat oareşcareva al vechiului presbiteriu în forma capitulelor catedrale.

Aşa însă, cum se presintă sub umbrele calvinismului în biserica românească, juraţii nu sunt, nici nu pot fi dignitari după dreptul oriental, mai ales, că nici nu vlădicul îi denumià, ci erau aleşi de către sinodul mare, chiar aşa precum se alegeau la calvini „seniorii asesori," cu aceaeş putere ca şi juraţii români.

În special dreptul lor erà: de a pertractà dimpreună cu mitropolitul causele spirituale bisericeşti, — iar în casuri extraordinare — de a porni cercetare disciplinară asupra mitropolitului. Aveau apoi vot decisiv în făurirea legilor şi însoţiau pe mitropolit în vizitele canonice (Dr. Al. Grama: Inst. calv. p. 134), iar în săborul mare dădeau seamă despre guvernarea bisericii în decurs de un an.

Titorii au fost un element cu totul eterogen străcurat în organismul bisericii româneşti.

Dovadă şi împrejurarea, că dintre toate elementele mai mult ori mai puţin calvinizate în biserica ardeleană, — titorii sunt aceia, despre cari au rămas mai puţine urme istorice.

Ei erau un fel de curatori ai averii bisericeşti, şi de aceea se alegeau şi dintre laici.

La intrarea în oficiu luau inventar despre averea bisericească, şi erau caşi plenipotenţiari, cu deosebire în timpul vacanţei mitropoliei: administrându-o singuri până la instalarea nou-alesului mitropolit.

În conţelegere cu mitropolitul, aveau vot decisiv referitor la folosirea averii bisericeşti, şi fixau — tot cu ştirea mitropolitului — ziua săborului mare (V. Nilles: Symbolae ad illustr. hist. eccl. or. I. 259).

Sub Apaffy — pe cât aflăm — depuneau jurământ la ocuparea oficiului şi erau în număr de patru, precum îi vedem enumeraţi în Zaconicul (V. T. Cipar: Acta et fragm. p. 257).

Oficiul lor — în înţelesul calvin — nu mai există; li-s'a păstrat însă numele pur, până în ziua de azi în pomelnicul ieşirii cu darurile sub liturgie, semnalându-se însă aci cu numele „titor": curatorii binefăcători ai bisericii.

Când pretindeà lipsa: titorii cu juraţii se întruniau, şi formând consistoriu, tranşau aci lipsurile ce se iviau, între marginile unor legi votate prealabil în comun (Zaconic: V. Cipar: Acta et fragm. p. 257).

Prin organele arătate până aci se tractau cauzele mai de frunte ale bisericii noastre ardelene sub era calvină; — drept aceea: le putem considerà de *organe centrale* — faţă cu organele provinciale, cari aveau rostul unor sucursale aparţinătoare săborului celui mare. Erau aproape în toată privinţa analoage organelor din fruntea bisericii. N'am dà greş, de le-am porecli de loc: miniatura acelora; un fel de decentralisare a organelor considerate până aci.

Ele ar fi să corespundă adunărilor noastre protopopeşti. — Factorul lor de frunte erà: săborul mic, presidat de protopopul tractual. Comitetul săborului acestuia îl alcătuiau: notarul, juraţii scaunului protopopesc şi preoţii dela sate şi oraşe. Deci numai titorii îi lipsiau, spre a fi total analog săborului mare.

În săborul acesta mic se alegea protopopul concernent şi probabil şi notarul, dimpreună cu delegaţii pentru săborul mare (Dr. Al. Grama: Inst. calv... p. 453).

De sine înţeles apoi, că: aci se rezolvau cauzele penale şi administrative ale tractului ca la for de prima instanţă.

Între canoanele orientale — precum mărturiseşte Pravila şi Pidalionul — nu este nici măcar unul, care să cunoască astfel de săbor mic; şi asta ne îndeamnă a crede, că săborul mic, în forma lui expusă aci a fost o instituţiune total străină în biserica noastră din Ardeal.

Mai vârtos se confirmă bănuiala noastră, dacă considerăm în acelaş timp sinodul parţial al calvinilor ardeleni.

Se tractau adecă aceleşi lucruri şi în acesta ca şi în sinodul mic românesc.

Săboarele acestea, de sine înţeles, erau conchemate de protopop: „Fiecare protopop să stringă săbor de eparhie (district) şi să scrie cu dreptate preoţii câţi are în eparhie..." (Sinodul gen. la 3/14 Maiu 1712 can. 6 V. I. M. Moldovan: Acte sin. I. p. 148).

Dispoziţiile din centru referitoare la acest sinod sunt aceleşi ca la sinodul chestionat al calvinilor, aşa d. p. în colecţiunea de norme calvineşti alui Gelei, faţă de sinodul parţial, punctul reservă superintendentului motivele *„gravioris momenti"* (Dr. Al. Grama: Inst. calv. p. 100 — iar la Români în sinodul dela 1742 can. 3 din ziua a doua sună: *„Caujăle cele mai mari şi grele* mai vârtos a căsătoriilor să le trimită c: protopopii la scaunul arhieresc" (I. M. Moldovan Acte sin. I. 149),

Notarul săborului mic — presupunem, că la reclamat aceeaş lipsă ca la săborul mare.

Asesorii tribunalului protopopesc erau juraţii aleşi dintre preoţi.

Că apoi atât aceştia cât, şi notarii, cu puterea ce o deprindeau, întrucât au fost conformi ori ba dreptului oriental, — fiind analogi oficialilor din săborul mare — s'a văzut mai sus.

Ne mai rămâne să mai amintim ceva, în legătură cu săborul mic, şi despre protopopi.

Am văzut la locul său, că pe vlădicul Sava îl depuseră, între alţii, chiar şi popi de-ai săi.

Protopopilor pe timpul supremaţiei calvine se ridicase până să ameninţe însaş puterea „mitropolitului": firesce pentru a-se adeverì cât mai palpabil zisa, că vlădicul e numai „primus inter pares".

Că protopopii aceştia cu marea lor putere pe timpul calvinismului, şi preste tot însaş instituţiunea protopopilor cât de puţină bază are în canoanele orientale, o arată şi praxa în cea mai estinsă comunitate bisericească în Rusia, unde demnitate „protopopească" ca atare nu există. Se ştie numai de *forul protopopesc* şi de *„Sf. sinod"* ca-şi d. p. în România; nimic mai mult.

Dreptul canonic oriental cel mult „horepiscopi" cunoaşte, (M. Theodorian: Dreptul Can. Or. II. Bucureşti 1906. pp. 239 u.) cu un cerc de competinţă ierarhică cu totul deosebit de cel văzut în jurul săboarelor mici.

Şaguna încă îşi deduce „protopopiatele" din horepiscopiile vechi (V. Comp. de Drept. Can. p. 219) nu spune însă, că aceste „protopopiate" în feliul lor de azi pe ce cale nemijlocită s'au încuibat în biserica noastră ardeleană.

Nici în Ardeal n'au fost cunoscute forurile protopopeşti înainte de calvinism.

Introducerea lor şi în biserica neunită (V. Statul organic al Bisericii gr. or. rom. din Ungaria şi Transilvania ed. III. Sibiiu 1907. pp. 18 uu.) e a-se atribuì curat numai influinţii calvinilor, cari înşişi — la rândul lor — au împrumutat protopopiatele lor numite „seniorate" de-adreptul dela catolici, a căror arhidiaconi mediaevali încă aveau aproape aceeaş putere, ca-şi protopopii calvini cu singura deosebire, că până-când protopopii calvini erau mai mult independenţi de superintendent: arhidiaconii latini aveau toate drepturile lor, mari asemenea, numai ca delegaţii revocabili ai episcopilor.

În special competinţa protopopilor nostrii sub calvinism, se estindea asupra următoarelor drepturi: Ei aşezau pe preoţi în parohie; la lipsă îi strămutau dintr-un loc într'altul, ori îi depuneau; aveau vot decisiv în săborul mare, puteau votà şi asupra mitropolitului şi erau primii dignitari după mitropolit.

Întăriți erau nu de mitropolit(!) ci de săborul mare; și aveau să depună jurământ înainte de-ar fi intrat în oficiu.

Hotărârile săborului mare le întăriau și dânșii cu sigilul propriu și mâna proprie; concurgeau cu vot pasiv[1]) și activ[2]) la alegerea celor duoi esmiși ai săborului, cari însoțiau pe mitropolitul nou ales la Târgoviște pentru a fi sfințit; inspecționau, prin cercul propriu, clerul, poporul și bisericile; întăriau și pe cantori șcl. — și, s'o spunem, deprindeau multe alte drepturi usurpate dela mitropolit, cum au fost și: dispenzările în mai multe piedeci de căsătorie.

Marea putere ierarhică a protopopilor a durat încă lungă vreme și după înfrângerea influinții calvinești.

Pricina era în mare parte trecerea cu vederea a dreptului oriental, care, ceea-ce se resimte până și în 1872, din care vreme ni-se dă să cetim: „Causele bisericești civile criminale și matrimoniali, după datină imemorială(!!) basată pe codicele Bisericii noastre(??) se pot judecà *și* în Forurile protopopești(!)...“ — ca expedient cuminte însă se adauge — „... ca foruri delegate de I-a instanță“ (Vezi: Conciliul Provincial I. al prov. bis. grc. de Alba-Iulia și Făgăraș din 1872, Blaj 1882 titl. X. p. 179).

E fapt netăgăduit, că episcopii noștrii după Sf. Unire, au muncit cu multă osârdie isteață spre a reduce puterea protopopilor — mărită prin calvinism — la hotarele ei cercuscrise de interpretarea adecuată a canoanelor orientale.

Ca să nu lipsească însă pe protopopi dintr'odată de toată puterea, care de fapt nu li competeau, au disecat-o, mai întâiu, în diferite titluri tot mai puțin cuprinzătoare, dintre cari însă azi numai ici-colo de mai există câte unul.

Așa pe vremea protopopului Maior, sub vlădicul Bob, erau mai multe feliuri de protopopi așa: vicari foranei, protopopi, arhidiaconi onorari, jurați, notari, inspectori, arhidiaconi, decani, vice-protopopi șcl.

În contra acestei retezeli a puterii protopopești vedem pe P. Maior (protopop și dânsul!) observând cu indignare — pe care noi o pricepem —: „Se cade a luà aminte, că vlădica Ioann Bob... nice înaintea împăratului, nice înaintea Papei n-au spus, că eparhia, a Vlădiciei acesteia după tocmelele legii grecești(!) pururea(?!) și înainte de Unire și după Unire s'au povățuit după vlădica prin Protopopi; *nici n-au spus, că doară vrea să lipsească pe protopopi de drepturile și cădințele(!) lor*; ba nici aceea n-au spus, că el s'a luat mai în toate protopopiaturile a pune *în loc de Protopopi vice-protopopi, notari șcl....*“ (P. Maior Protopopii“ (277—374) Vezi în: Ist. bis. Românilor“).

Și apucătura aceasta a vlădicilor, se vede, a sunat mult, căci în conciliul prov. din 1882 e deja coreasă dispoziția referitoare la instanțele judecătorești matrimoniale din conc. prov. dela 1872.

Se zice anume la: secția causelor matrimoniale în § 48: „Conjugații în privința causelor matrimoniale *sunt supuși Episcopului*, în a cărui dieceză bărbatul își are domiciliul...“ (V. Conciliul Provincial II. Alba-Iulia-Făgăraș din 1882 Blaj p. 120).

[1]) puteau fi aleși. [2]) puteau alege.

Azi, dacă și avem niște rămășițe din forul protopopesc — mai ales în biserica neunită — oficiul ca atare s'a precizat între limite mai strâmte așa, încât nici asemănà nu s'ar puteà azi cu puterea, de care dispuneau protopopii în — și imediat după perioada calvinească.

După cele expuse până aci, se poate vedeà, unde și cum avem să considerăm organele administrative și judecătorești din biserica română sub influința calvină.

Am văzut, anume, că poate cel mai intensiv și deci puternic focular de drepturi ierarhice — afară de „mitropolit“, care erà mai mult o formalitate decât vre-o reală forță ierarhică — erà forul protopopesc. — Aci se și pertractà grosul causelor penale și matrimoniale dimpreună cu șuvoiul celor multe alte neînțelegeri zilnice.

În special tribunalul protopopesc de judicatură aveà trei fase, anume: Causele mai ușoare se puteau resolvà deadreptul de către protopopul concernent, fără întrevenirea săborului mic, — precum sună și can. 9—10 din sinodul dela 1675 (Cipar: Acta et fragm. pag. 150), sau mai clar can. 8. al sinodului din 1728 (I. M. Moldovan: Acte sin. I. p. 103), sau can. 12 al sinodului din 1632 (I. M. Moldovan: Acte sin. I. p. 98).

Dacă causa erà mai gravă, de nu se puteà resolvà mai pe ușor, atunci se propuneà săborului mic, constătător din toți preoții tractului protopopesc.

În cazuri de tot grave apoi, pricina ajungeà spre desbatere până la însuș săborul mare, tot prin mijlocirea și conlucrarea scaunului protopopesc.

Apelările își ajungeau etapa de pe urmă la mitropolit resp. la săborul mare. Toate instanțele — expuse aci gradat — se numesc cu termin colectiv: *instanțe ordinare,* spre a se deosebi de cele extraordinare. Anume în condițiunea a 13. (Vezi P. Maior: Ist. bis. rom. p. 75) impusă de Rakoczy mitropolitului Simion Ștefan, și tot în cea a 13. impusă de către Apaffy lui Iosif Budai de Piskintz, precum, încâtva, și în „tărcăluitul“ canonului 7 din săborul mare dela 1675: se face pomenire despre inspecțiunea generală a bisericilor de către mitropolit, care *la atari prilejuri, de s'ar ivì cauze mai grave, să le decidă dimpreună cu „seniorii“ (pe loc!);* iar dacă pârâșii nu s'ar îndestuli (cu ăst mod extraordinar de tranșare a causelor), să apeleze, spre a se trimite pricina pentru revidiare mai amănunțită“ la scaunul judecătoresc de Alba-Iulia al vlădicului (V. T. Cipar: Acta et fragm. p. 66).

Că apoi însaș judicatura, întru cât a fost ori genuină orientală, — după-ce cunoaștem deja caracterul „genuin“ al singuraticilor instanțe de apelare nu socotim de lipsă a expune, repetit, și aci.

Reasumăm — acum, la urmă, — cu un pragmatic cunoscător (V. Dr. Al. Grama: Instit. Calv. p. 460) al lucrurilor acestora, acele realități publice și oficioase ale mai marilor bisericii noastre, cari *atunci:* vorbiau de pe piedestalul lor dictatoric în mod obligător pentru întreaga obște românească, *iar azi*: sunt documentele rușinoasei subjugări calvine a bisericii românești ardelene din veacul al XVI-lea și al XVII-lea, și anume:

1. Catehismul Calvino-român al lui Rakoczy, pe care l-au propus faptic episcopii români calvinisați.

2. Condițiile calvinești impuse de principii calvini și primite de episcopii români.

3. Canoanele ofensive ale săborului din 1675 de sub Sava Brancovici.

Din parte-ne mai adaugem către aste, nu ca întregire în merit, ci numai ca o modestă părere privată: Cel mai mare act public și mărturie autentică și vie a influinții calvine desastruoase — căci viețuește și azi, anume: crassa decadință morală a unei părți bunișoare din preoțime, și laxismul păcătos față de cele sfinte.

Cele trei năpaste de mai sus s'au isbit, la capătul veacului al XVII-lea ca de o puternică stâncă în sf. Unire: rămânând astfel paralisate pe loc, — dar miazmele boalei din urmă, subleniate de noi, au trecut și preste stavila sf. Uniri, otrăvind o parte considerabilă din biserica română de azi.

Și cine poartă vina? — Noi înșine, precum vom vedeà!

(Va urmà).

ALBUMUL BUNEA,

e pus sub presă și în curând va apăreà. Să poate comandà dela autori precum și dela Librăria seminarului Teologic din Blaj.

Bibliografie.

A apărut:

Ștefan Buzilă: *Monografia comunei Sâniosif sau Poiana.* Părintele Buzilă face un bun serviciu prin monografia aceasta voluminoasă asupra comunei ce păstorește. Începând cu situația topografică a comunii cu originea, fundarea și numirea trece la înșirarea amănunțită a familiilor așezate înainte și după regularea comunei. Se ocupă apoi în detail cu biserica și parohia, preoții și celealalte fețe bisericești, cu școala și învățătorii cum și cu ceialalți deregători comunali. Înșiră persoanele mai însemnate ieșite din fiii comunei și pe ceice au luat parte la răsboaie. Trece apoi la descrierea hotarului comunal, la economia ce o poartă țăranii, la ocupațiunea și portul lor ș. a. Sfârșește înșirând după alfabet familiile ce locuiesc în Poiana. Monografia câștigă în valoare și prin faptul, că e împodobită cu mai multe ilustrații bine reușite. Stilul e curgător și limba bună. Poate ar mai fi trebuit ca autorul să reproducă o poezie după cum o spune poporul și câteva cuvinte dialectale. Dar și făr de acestea lucrarea păr. Buzilă vrednicește toată lauda și ar fi de dorit să aivă cât mai mulți imitatori. Se poate procurà cu prețul de 2·80 cor. + porto dela autor din Szentjózsef u. p. O.-Radna. (Beszlercze Naszod m.).

Avel, tragedie din popor, după un manuscris găsit. Retipărire din „Munca,“ prețul 1 coroană.

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL.

Cel mai războinic voevod, ne apare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Prețul tabloului cor. 1·50 fil.

Iosif S. Şuluţiu de Carpeniş: *Continuare din broşura adaus la partea a VI-a din Memoriu* Sibiiu 1910. Dureros atins de moartea neuitatului canonic Dr. Aug. Bunea, venerabilul president al Asociaţiunei Iosif S. Suluţiu publică acest adaus în care arată pierderea ce a îndurat neamul prin această moarte răpindu-ne pe cel ce erà chemat şi încredinţat chiar să scrie mai bine ca ori-cine biografia marelui Arhiereu Alesandru Şuluţiu. Din acest prilej autorul publică câteva scrisori de ale fericitului Mitropolit. Al doilea articol se ocupă cu înfiinţarea asociaţiunei, contribuiri la istoricul celei mai de căpetenie instituţii culturale ce avem.

Farafastâcuri e titula nouei broşuri umoristice a lui *Haralamb Călămăr* cuprinzând versuri de distracţie, cu portretul şi iscălitura autorului şi cu o prefaţă de *Ermil Borcia,* care vorbeşte aci pentru — pseudonimul său. O idee originală de tot hazul, ca şi întreg cuprinsul drăgălaşei broşuri, unice în feliul ei. Coperta, desenată de pictorul român *Florian Mureşian*, reprezintă o călimară răsturnată (portretul autorului), care-şi varsă conţinutul în... „Farfastîcuri“, şi un „purcel genial“ de cerneală (iscălitura tipului original Călămăr). Umoristul nostru ardelean e destul de bine şi favorabil cunoscut publicului nostru cetitor prin calendarul său *„Posnaşul“*, prin colecţia sa de glume şi caricaturi *„Bobârnaci şi Bazaconii“*, iar acum în timpul mai nou prin cronicile sale rimate mult hazlii, ce apar regulat în ziarul *„Lupta“*, cât să mai inzistăm asupra felului particular şi de tot amuzant al versurilor sale originale. În „Farfastîcuri“ întâlnim la Călămăr de astădată afară de nimerite satire la actualităţi politice şi sociale din vieaţa noastră şi din lumea întreagă, şi versuri sentimentale, lirice. Nota particulară a acestor sentimente, cărora Călămăr le face vânt în nişte calambururi (jocuri de cuvinte) perfect reuşite, este un fin umor turnat în versuri delicioase.

Broşura a apărut în editura „Tipografia Poporului“ în Sibiiu-Nagyszeben, deunde se poate comandà, cum şi dela toate librăriile, şi costă: Ediţia „domnească“ 50 fil. Ediţia „ţărănească“ 40 fil, plus porto postal 5 fil.

In editura „Revistei economice“ din Sibiiu a apărut Nr. 10 *Legea de asigurare*, text însoţit de deciziunile curiale cele mai importante de Ermil Borcia. Preţul 50 fil.

Ministerul r. Ung. de culte şi instrucţiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. ***Orarul general şi particular pentru şcolile primare cu 1, 2 şi 3 învăţători.***

2. ***Planul de învăţământ şi îndreptarul metodic.*** pentru şcolile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş. Aprobat din Conferinţa Episcopească, ţinută în 7 Septemvrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru şcoalele cu un învăţător —·80
„ „ „ doi „ 1·20
„ „ „ trei „ 1·60
plus *20 fil. porto* pentru fiecare.

La comandă să se spună apriat, că se doreşte un orar pentru şcoala cu un învăţător, ori cu mai mulţi învăţători — Altcum se trimite întreagă colecţia, ce costă 2·30 cor. franco.

Atragem atenţiunea oficiilor protopopeşti şi parohiale, precum şi-a învăţătorilor nostrii din Arhidieceza de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş, dieceza Szamosujvár Gherlei, Nagyvárad—Orăzii mari şi din dieceza Lugos—Lugoşului asupra hotărârii conferenţei Episcopeşti din 7 Septemvrie 1909. Nr. 6693; prin care atât *Orarul,* cât şi *Planul de învăţământ* şi *Îndreptarul metodic* sunt obligătoare pentru toţi

Comande se pot face la **Tipografia Seminarială**

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**
Redactor responz.: **Augustin Gruiţia.**

Ce e mai bun?

La tot cazul, decât ori-ce fel de untură de peşte, e mult mai bună Emulziunea-SCOTT fiind uşoară de mistuit, produce efect vindecător grabnic.

E mai bună şi pentru aceia, că o înghit cu plăcere şi aceia, cari de untura simplă de peşte s'au îngreţoşat.

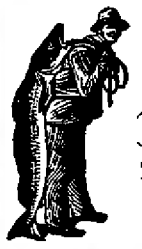

La cumpărarea Emulziei, luaţi sama să aibă marca de sosire alui Scott: Pescarul

Emulziunea-SCOTT

se prepareză numai din cel mai curat oleu de ficat de peşte ce se produce la Lofoten (Norvegia), — pentrucă acesta e cel mai nutritor în toată lumea.

(50) 26—28

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă! Preţul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.

Să capătă în toate apotecele.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, maşini, mobile etc. în condiţii avantagioase şi cu premii ieftine.

Asigurări pe vieaţă

(pentru preoţi şi învăţători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morţii cu termin fix; asig. de zestre şi asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracţiei (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168·13
Capitale asigurate pe vieaţă achitate	„	4,571,035·51
Starca asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 foc	„	112.045.412 —
Starca asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 vieaţă	„	10,847,132·—
Fonduri de întemeiare şi de rezervă	„	2,309,387·—

Prospecte şi informaţii se dau gratuit în birourile Direcţiunii şi la toţi agenţii.

Persoane versate în achiziţii cu cercuri bune de cunoştinţă se primesc în condiţii favorabile în serviciul institutului.

(21 20—52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric 31 20—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în ori ce parte. Iudată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de toace de metal.

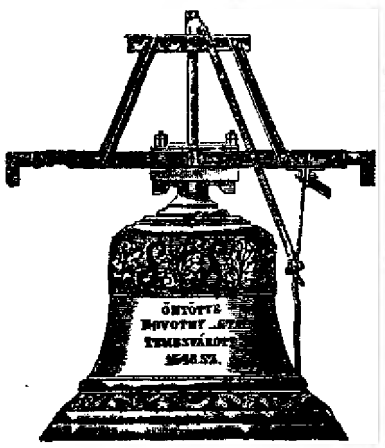

Preţcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat

Abonamentul:

Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.

Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:

Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 18 Iunie 1910.** **Numărul 25.**

SECERIŞUL.

Incheierea anului şcolar, când tinerele odrasle se reslăţesc la vetrele părinteşti, e de o importanţă aşa de mare, încât nu putem inzistà în deajuns asupra ei.

E vorba de încă un an de muncă, încă o brazdă în ogorul cultural: un pas înainte la activul nostru ca popor cult. Şi câţi factori nu conlucră la munca aceasta; dăscălimea cu tot zelul misiunei lor înalte, părinţii cu jertfele lor materiale, ce par a nu mai aveà sfârşit — şi elevii înşişi cu hărnicia inteligenţei lor tinere.

E o sărbătoare adevărată acest sfârşit de an, care încununând munca a celor interesaţi, le dă şi ocazia de a pauzà preste lunile dogoritoare ale verei, recreându-se şi aducându-şi fdrţe noui pentru anul următor.

Privită din un punct de vedere mai inalt încheierea anului, în afară de bucuria ce ne-o insuflă, ne dă, în aceeaş vreme şi prilej de serioase gânduri.

Ne gândim la cei preste şaizeci tineri, cari au trecut examenul de maturitate la gimnaziul din loc, şi la ceialalţi (preste două sute), cari absoalvă la celealalte gimnazii româneşti şi străine, cu sfârşitul acestui an şcolar. Şi după cea dintâi impresie de bucurie, când vedem cum numărul cărturarilor nostri se sporeşte an de an în mod tot mai simţitor — ni-se deşteaptă în sufletul nostru întrebarea crudă ca o îndoială: Ce se va alege din acesti două sute de tineri? Ce carieră vor urmà ei? Ce rost vor aveà în vieaţa noastră ca popor?

Cum elevii nostri nu se pot mândri, în cea mai mare a lor parte, cu o stare materială mai fericită, vor fi avizaţi şi la universitate la ajutoarele şi stipendiile, pe cari s'au sprijinit pe vremea studiilor gimnaziale. Din nenorocire stipendii avem puţine şi abia câteva din ele sunt ceva mai mărişoare, pentru a puteà servi drept bază de existenţă la continuarea studiilor universitare, unde chieltuelile traiului sunt de trei-patru ori mai mari ca cele de mai înainte. Stipendiile mai mărunte, cum sunt cele mai multe ale noastre, nu sunt nici pe departe suficiente pentru a acoperì cheltuelile, ce astăzi se recer la universităţi, — căci erau create pentru alte trebuinţe mai mărunţele, cari astăzi s'au schimbat cu totul.

Din cei peste două sute de absolvenţi ai gimnaziului, vor întra, probabil la teologogii vre-o sută. Alţii cinci-zeci vor puteà să urmeze la universitate, fie că iau vr'un stipendiu mai mărişor, fie că îi susţin părinţii de acasă!

Ce să fac însă ceialalţi cincizeci, cari n-au încăput nici în seminar, nici n-au avut norocul să ia o bursă mai măricică, nici n-au posibilitatea de a urmà studiile, rezimaţi pe averea părinţească?

Iată o întrebarecare care ni-se impune cu atât mai stăruitor, cu cât numărul absolvenţilor de gimnazii creşte an de an în proporţii, cari nu mai sunt îmbucurătoare — ci aproape ne inspiră îngrijorare.

Ar fi nespus de trist dacă instrucţia noastră susţinută cu atâtea jertfe ne-ar aduce, pe lângă foloase reale, şi o plagă, de care ar trebuì să ne păzim ca de foc: proletariatul intelectual.

Nimic mai periculos, nimic mai dureros ca aceşti oameni, cari se opresc la jumătatea drumului, fără să mai poată merge înainte. Inainte nu au cu ce să meargă, iar înapoi nu se mai pot întoarce .,

Cum am puteà să evităm acest proletariat intelectual?

Înainte de toate, ar trebuì o mai obiectivă apreţiare a carierelor cari sunt mult mai număroase şi mai avantajoase, dupăcum s'ar părea laprima vedere. Obişnuesc tinerii noştri a se îmbulzi, ales în vremea din urmă, în seminarii, cu şi fără adevărată vocaţiune spre acest scop; aceşti solicitatori sunt recrutaţi de regulă dintre cei mai săraci, deşi ar fi de dorit, în ce priveşte independenţa de acţiune, să luăm în cler cât mai multe elemente cu dare de mână. Băeţii cu parale trec la drepturi, deşi e o carieră destul de lungă şi grea, mai ales după aglomeraţia anilor din urmă.

Numărul advocaţilor nostri se sporeşte an de an, în proporţii prea de tot mari! Medici şi ingineri avem puţini, deşi ar aveà ambele aceste carieri un imens teren de activitate chiar în sinul poporului nostru, iar numărul profesorilor e legat de acela al catedrelor dela şcoalele noastre, puţine la număr.

Rămâne miliţia, cu însemnatele ajutoare, ce le acoardă medicinistilor şi celor cari urmează cursul de veterinar (iarăş o carieră foarte bună şi foarte puţin exploatată de tineri de ai nostri!); silvanistica şi montanistica, cursul notarial, farmacia — şi seria întreagă de cursuri de mehanică superioară, de industrie, cari sunt aproape cu totul necunoscute tinerimii noastre, deşi sunt de o rentabilitate mult superioară celoralalte cariere. Nu e ruşine a te determinà pentru o carieră de acest soiu, chiar cu atestatul de maturitate în buzunar, căci capitalul intelectual are destul prilej pentru a se validità şi pe acest teren. Dovadă industria înfloritoare a neamurilor, cari au înţeles înaintea noastră necesitatea şi importanţa acestui ram de muncă.

Să nu se aglomereze deci tinerii nostri la aceleaş cariere, cari vor fi prea strâmte pentru a-i încape — ci să aleagă şi din celealalte, cari s'au dovedit atât de rentabile pentru lumea străină!

Vom aveà atunci un cerc mai larg de activitate, ca popor, şi vom scăpà şi de primejdia proletariatului intelectual, care ameninţă să se sălăşluească şi în sânul nostru.

Cari au fost cauzele căderii noastre?

II.

Faţă de manoperile aceste opoziţionalul are un singur mijloc de apărare — retorsiunile legale, petiţionarea. Poate acum să apeleze la Curie, înşirând toate ilegalităţile, voluriciile, ce s'au săvârşit din partea organelor statului în favorul candidatului guvernamental. În astfel de cazuri sentinţa Curiei nu se poate prevedeà. Se poate întâmplà, ca la Ceul Silvaniei, că petiţia să fie respinsă la 2 ani din defecte de formă, fără ca să se intre în merit şi să se constate adevărătatea sau inexactitatea datelor înşirate în petiţie. Şi chiar când s'ar intrà în cercetarea celor înşirate, cele mai multe cazuri sunt acoperite de cerinţele legale — ba sunt chiar prea acoperite. Că prezidentul nu poate lăsà să voteze pe Albu, dacă în listă e introdus Albon, pe Pop dacă e Pap în listă, nici satul cutare nu-l admite la vot, dacă notariul şi judele comunal nu sunt de faţă să constate identitatea votanţilor, e un drept, pe care şi-l aroagă prezidentul alegerii.

Şi chiar când s'ar întâmplà una ca aceia, ca să se nimicească alegerea pe motive plausibile, ce folos mai are opoziţionalul din sentinţa aceasta? A avut chieltuieli preste puterile lui la prima alegere, a avut enorme chieltuieli cu nimicirea aceleia, va mai puteà suportà încă o alegere? Candidaţii nostri sunt preste tot oameni săraci, fără subvenţii, fără latifundii, oameni, cari trăiesc după munca lor, cu subţiri venite, cari cei mai mulţi aduc o jertfă hotărându-se să candideze, căci nu numai, că să bagă în datorii cu astfel de ocazii, dar umblând în trebile ţării îşi negligă cancelaria advocaţială, praxa medicală etc. din care e chiemat să trăiască el şi familia lui. E lucru clar, că unde guvernul vreà cu totdinadinsul să iasă candidatul său acolo iasă, trebuie să iasă.

Să vedem acum întrucât a contribuit şi ţinuta poporului nostru la căderea candidaţilor naţionali la alegerile acestea. Că ţinuta necvalificabilă, inexplicabilă a multor alegători români încă a contribuit, ca să ieşim aşa de ruşinos la alegerile aceste, este un lucru evident. Făcând o ochire generală preste câmpul de luptă electorală, constatăm înainte de toate, că e mare deosebirea între ţinuta românilor din Ardeal şi între acelora din Bănat şi ţara ungurească.

In Ardeal s'au pus candidaturi naţionale în 10 cercuri şi au ieşit biruitori 5 candidaţi, în Bănat şi Ţara ungurească s'au pus 15 candidaturi şi biruitori a ieşit *unul* singur. In Ardeal dintre cercurile, cari le-am avut la alegerile trecute s'au pierdut trei şi s'a cucerit unul (Făgăraşul), în Ţara ungurească s'au pierdut 8 şi nici o cucerire nu s'a putut face. In Ardeal ţinuta alegătorilor a fost desăvârşită, preste orice închipuire, încât Ighiul, Vinţul şi Orăştia au putut fi luat numai cu 1—55 de voturi, ia celealalte au fost luate iarăş deabia cu câteva voturi. Tot în Ardeal au fost respinşi dela urnă cu sutele alegătorii români pe motive de nimica, în ţara ungurească au picat ai nostri cu sutele, ba şi cu miile de voturi, pe cari alegătorii români le-au dat candidaţilor guvernului. Dacă privim mai deaproape listele alegătorilor români proporţia e cam aceasta: In cercurile ardeleneşti, unde a păşit candidat naţional, alegătorii români sunt cam 55%—65%, pe când în cercurile ungurene 80%—95%. Şi totuşi ungurenii numai un singur deputat au putut trimite în dietă, şi acesta poate de aceea a reuşit aşa splendid, fiindcă guvernul nu i-a pus contracandidat.

De unde se explică ţinuta aceasta scandaloasă a bănăţenilor şi ungurenilor? Căci dacă e vorbă de alimentarea sentimentului naţional apoi ei sunt aceia, la cari, chiar la ei acasă apar foi puternice: „*Lupta*," „*Tribuna*," „*Drapelul*," „*Poporul român*," etc. a căror râvnă, dragoste, fanatism pentru tot ce e naţional e cunoscut. Acolo sunt si puternice focare de cultură, de inimă naţională, cum e guralivul Arad, Lugojul, Caransebeşul, Oradea, Beiuşul. Ce poate fi cauza de oamenii acestia, cari au scos steagul nostru biruitor la alegerile trecute cu atâta mândrie, l-au trântit acuma în tină, tocmai, când am cugetat, că vom arătà guvernanţilor noştri, că ce suntem şi ce ştim face?

De ce a trebuit să compromită aceşti oameni cauza românească într-un mod aşa de desăvârşit, tocmai acum când, după impunătoarea adunare dela Sibiu, trebuia să dăm puternice dovezi de unitatea acţiunei noastre politice şi de solidarisarea desăvârşită a poporului român depe teritorul Coroanei Sf. Ştefan cu această politică?

Ţinuta aceasta a bănăţenilor şi ungurenilor numai o explicare poate să aibă: lipsa de conducători şi firea lor speculantă, de a vânà în toate după interese particulare. Că partea aceasta a românismului e în general lipsită de conducători, e lucru cunoscut. Aici nu caută pe preotul nici pe învăţătorul Ardealului.

Cele două seminare din Arad şi Caransebeş primesc la învăţătură pe cine capătă. Că oare cu ce cultură, cu ce creştere părăsesc aceştia seminarele, nu căutăm, dară, că nu cu o desăvârşită cultură naţională, nu cu o ţinută binehotărîtă, cu un idealism desăvârşit, în ceeace priveşte păstorirea turmei la care sunt trimeşi ca conducători, aceasta ne-o arată faptele lor

Doară un singur noroc e pentru ei — ardelenii. Cei mai luminaţi, mai conştienţioşi mai însufleţiţi de progres, de cauza popo-

FOIŢĂ.

Impresiuni de călătorie.

Roma, 7 Aprilie 1910.

X.

Iubite amice!

În epistolele trecute mi-au rămas să amintesc de câteva lucruri mai remarcabile, cari nu pot fi trecute cu vederea nici unui român, ce vine pe aici. Aceste ni-am propus să le vizităm în zilele următoare. N-am putut însă să le facem după cum ne propusesem, căci deoparte fiind norocoşi a dobândì primire la Sf. Sa Pontificele în cerc restrâns noi trei şi cu o familie română locuitoare aici, la olaltă 8 inşi, a trebuit să întocmim timpul astfel, ca să ne putem prezentà punctuos pe terminul fixat; iară de altă parte, timpul a inceput să fie de tot urât, cu ploaie mare, rece şi vânt, încât şi dacă am fi vrut, n'ar fi fost cu putinţă să visităm nimic în liber.

La recepţiunea publică, ce fusesem în săptămâna trecută au fost mulţi peregrini, după cum am amintit. Cu ocasiunea asta însă, numărul lor a fost şi mai mare, se poate zice, că au fost pe de 3—4 ori mai mulţi. Patru sale mari erau pline, mai ales francezi şi englezi, la cari erau ataşaţi şi mulţi nemţi şi italieni. Noi am fost primiţi la 11¼ singuri noi de noi, cu multă afecţiune şi dragoste părintească. Momintele aceste îmi vor rămâneà neşterse din amintire în toate zilele vieţii. După noi au urmat ceialalţi mulţi.

În aceeaş zi după amiazi, mai îndreptându-se timpul, de dragul altor tovarăşi sosiţi din patrie, am mers a doua oară la basilica „San-Paulo fuori le Mura," şi cu acest prilej am vizitat mai de aproape nu numai interiorul, ci totodată şi Curtea mănăstirei cu coridorul său în colonade de marmoră şi forme, cari de cari mai variate şi mai frumoase, în deosebite stiluri. Apoi am vizitat frontul bisericii spre Tiber, restaurat din nou prin guvernul italian şi Vestibulul cel mare (Atrium şi Baptisterium), după forma cea veche, cum erà menită pentru Catehumeni. Basilica aceasta luându-o guvernul italian între monumentele naţionale, îşi dă toată silinţa, ca să-o ridice şi restaureze în vechea splendoare şi însemnătate. Aici a înmormântat S. Lucina pe proprietatea sa, corpul sfântului Paul. Mai târziu Constantin cel Mare a zidit deasupra mormântului basilica aceasta, carea a trecut prin foarte multe schimbări până în timpul de faţă. Cu o cale ne-am abătut mai spre sud şi la „San-Paulo alle Tre fontane", unde a fost decapitat S. Paul şi dupăcum spune tradiţia, capul despărţit de trunchiu a sărit de trei ori dela pământ şi în locurile acele au isvorât trei fântâni cu apă de gust şi temperatură diferită. În amintirea acestui miracul s'au zidit acolo trei biserici. Ţinutul acesta, ce erà mai de mult pustiu şi foarte nesănătos din cauza frigurilor de malaria, ce grasau pe acolo, astăzi s'a transformat cu totul prin pădurile de Eucaliptus, ce au plantat călugării trapişti şi s'au făcut ca un raiu. Din Eucaliptus pregătesc şi un vinars escelent.

Sâmbătă în 2 April dimineaţa fiind un timp de tot frumos, am făcut o mică excursiune în munţii Sabini. Am plecat cu trenul preste Campania Romei spre nord. Un ţinut presărat cu monuminte vechi, ruini, case, vile, grădini frumoase, pe alocure loc arat cu sămănături frumoase, mai mult însă păşune; pe unele locuri pământ sterp, stâncos şi neroditor. Dar pentru aceea şi acest din urmă tot deajuns de rentabil, căci afară de un strat subţire de humă din surfaţă, întreg subsolul e parte piatră de clădit, parte nisip, aşa numitul „puzzola," ce se foloseşte de tencuială la toate clădirile Romei şi carele se întăreşte mai bine decât cementul de pe la noi. Piatra e parte tuf; o specie de formaţiune vulcanică, vârtoasă ca basaltul şi granitul, cu granule încă şi mai mari ca acesta, dar de coloare închisă, aproape neagră. Din piatra aceasta sunt cele mai vechi clădiri ale Romei. Pe lângă tuf regiunea de lângă Tivoli e bogată în piatra de marmoră, travertin şi granit, din cari afli la tot pasul

rului nostru în Bănat, în țara ungurească, sunt acei preoți, acei învățători, cari au trecut din Ardeal acolo. La alegerile aceste preoții noștri uniți peste tot, dar mai ales cei ce au trecut din Ardeal acolo atât s'au purtat de brav, încât au pus în respect pe candidații guvernului. Cu toate, că unii domni folositu-s'au de toate armele, ca să-i capaciteze, adusu-lea puternice motive *confesionale*, n'au folosit nimic, tinerii noștrii preoți, trecuți mai toți de aci din Ardeal în Bănat, nu numai, că au mers în frunte să voteze pentru candidații naționaliști, dar au fost cei mai hotărîți luptători pentru cinstea steagului național. Căci bine să ne însemnăm: conștiința națională merge alături de cultura națională. Nu prin distracții ușoare, cetire și mai ușoară, educație speculativă de a trăi ușor, de a vână după protecție și după sprijinul domnilor mari vom puteà deveni adevărați conducători ai poporului. Înțăleg conducătorii, cari înșiși cred, la ceea-ce îndeamnă pe alții, ba ei merg la toate înainte. O temeinică cultură națională vor creà numai adevărații apostoli, cari nu se vor feri de sărăcie, ci se vor feri de a specula cu poziția lor în popor, gata fiind totdeauna a-și pune sufletul pentru turma, ce o au în grije.

Să vedem acum poporul de aici. Ăsta e un curios popor. Popor, ce nu și-a înțeles rostul niciodată, ci și-a pus mai totdeauna brațul, sufletul său în serviciul aceluia, care îi promitea, și dela care aștepta mai mult. Nu e ceva întâmplător, că Horea nu în Bănat s'a născut, nici aceia, că Iancu, Axente și ceilalți au luptat în Ardeal, căci e mare întrebare dacă pe acolo aveau rădăcini? Sunt oamenii aceștia mai toți oamenii interesului, cari nu vreau să știe, că afară de interesele particulare, mai sunt și interese mari naționale.

De aici se explică, antagonismul acesta dintre Bănățan și Ardelean atât de pronunțat, că în mai toate manifestările publice, bănățenii țin a fi altcum de cum suntem noi ardelenii, și că vorbele lor nu acopere totdeauna faptele.

Să înțelege că pe cum sunt oameni slabi într-o parte, tot așa sunt oameni de sentimente în celalaltă. Că sunt și în Bănat oameni de o inimă românească vrednică de toată admirația, nu se poate negà. Dar că ăștia, încă sunt departe de a fi marea maioritate e lucru ce nu se poate ascunde.

Cât despre Bihor, Sătmar, Maramureș aici e tot în somnul cel de moarte. Aceștia chiar că sunt lipsiți de conducători. Preoții lor eșiți mai toți din școli străine nu au idee de istoria neamului lor și de aspirațiile aceluia. Astfel ignoti nulla cupido, crede aici fiecare, că pentru el lucrul cel mai cuminte e, să mănânce grămada de pâne, ce i-a pus-o Providința dinainte. Cu toate că poporul acesta e în sentimente cu mult mai înalțat, decât cel din Bănat și la ori-ce manifestare a sufletului românesc el tresaltă îndată. Dar pentru el trebuie să vină încă cineva să-l trezască din somnul cel de moarte.

Iată încă una din cauzele căderi noastre la alegerile din Bănat și țara ungurească. Lipsa de conducători înțălepți mai ales în Bănat și țara ungurească și poporul, care nu vrea să știe de interesele generale ale românismului, ci speculează pentru interesele lui particulare. Iar în Bihor etc. un popor care doarme încă și cine știe de se va trezì vreodată.

Ei bine cu un astfel de popor nu se poate face politică națională. Un popor, care dă așa semne de caracter, de statornicie, de nepăsare compromite lupta noastră națională la tot pasul. Că se poate, că al nost candidat să iasă cu o maioritate de mii de voturi la alegerea trecută, iar acuma să cadă cu tot atâtea mii, că alegătorii, cari la alegerile din 1906 au luptat fanatic pentru biruința candidatului național, au trecut acum în tabăra contrară fără pic de scrupul, votând în contra candidatului național cu sutele, cu miile chiar, e un fenomen, ce nu are pereche în viața popoarălor conștii de lupta, ce o poartă. E aceasta o oștire, de care comandantul de loc nu e sigur, că oare ce atitudine ia în fața dușmanului. O oștire în care încredere nu e permis să ai, chiar și când dă cele mai mari dovezi de curaj, de statornicie, glăsuind înainte pentru ținuta deamnă, ce o va aveà.

Ce s'ar fi ales acum din sașii nostri, dacă ei nu lucrau în solidaritate unul cu altul, ci vână fiecare după interesele lui particulare, ce i-le dictà momentul? De mult nu mai însemnau nimica în viața de stat, iar de vre-o instituțiune de a lor vorbă nu mai puteà fi.

Una ținem să zicem, că fără conducători harnici, fără popor conștiu, fără solidaritate, fără disciplină nu putem face politică națională. Conducătorii poporului nostru trebuie să fie convinși de aceasta, ca de ziua de mâne, și în convigerea aceasta au datorința de a lumină, a deșteptà poporul dela sate. Unul singur nu poate face nimic, fie acela mai înțelept decât Solomon, mai viteaz decât David, nici mai mulți nu vor face aceia, ce credem, că pot face, dar toți la olaltă într'un gând, într'un suflet facem tot, tot dela Alfa până la Omega.

Au fost greșeli în trecut, să nu mai fie în viitor. Și dacă sunt greșeli, cari nu e posibilitate de a le curmà, e datorința conducătorilor, să le constate acelea și pe cei păcătoși să-i scoată din sinul nostru, ca pe niște vameși.

în toate clădirile Romei, din toate timpurile. De aci s'au zidit între altele întreg Coloseul și Basilica Sf. Petru din Vatican. Nu e mirare dar, dacă vechii romani, ca și vecinii lor Sabini și Etrusci, s'au dedat de timpuriu a-și zidì case și monumințe atât de solide, având la îndemână materialul de lipsă de primissima calitate atât în piatră, cât și nisip potrivit.

In apropierea băilor de piatră de lângă Tivoli, se află isvoare bogate de apă pucioasă; bogate atât după cantitatea apei, cât și după conținutul de pucioasă, încât coloarea apei e albă și din depărtare să simte mirosul greu de pucioasă.

Isvoarele aceste așa zise „Aquae Albulae Sanctissimae" au fost vestile din antichitate ca scăldători pentru tot felul de morburi de piele, reumatism șcl. Și sunt până azi foarte cercetate (Bagni delle Acque Albulae).

In dreapta, spre sud-ost dela aceste, la câțiva km. se află în vechime vestita Villă alui Adrian într'un loc foarte frumos, de o estensiune mare, ce se vede departe și se poate cunoaște prin pădurea sa de cupreși și alți arbori frumoși. Impăratul Adrian a încărcat-o cu toate bogățiile pământului și ea cuprindeà în miniatură întreg imperiul roman, în epoca de strălucire a domnirei sale, representând toate țările imperiului, dimpreună cu toate prestațiunile și bogățiile artelor, ale științii, solului și locuitorilor acelora. In decursul veacurilor podoabele aceste au dispărut; dar și până azi mai sunt încă aci o mulțime de rămășițe de ale splendoarei antice.

Dela băile de pucioasă, linia ferată o iea spre munții sabini, urcând trece printre vii și grădini frumoase, apoi după câteva șerpuituri și patru tunele pe coastele stâncoase din nordvestul râului *Anio*, ajungem în orășelul *Tivoli*.

Incă înainte de a intrà în orășel, ne surprinde după eșirea din fiecare tunel în mod de tot plăcut, căderea imposantă și de tot frumoasă a riului Anio, dela o înălțime de peste o sută metri, care ni-se prezintă în diferitele sale ramificări și variațiuni de cascade și cataracte.

Cascadele acestea, coastele romantice ale dealului, poziția înaltă și frumoasă a orășelului, vegetațiunea cea bogată mai ales spre Campania Romei, clima cea plăcută și sănătoasă a regiunei acestuia, într-un cuvânt, toate au contribuit încă din timpurile cele mai vechi, ca să facă din orășelul acesta locul cel mai plăcut de vilegiatură și cel mai cercetat din împrejurimea Romei.

Nu ne mirăm dar, dacă patricianii cei mai bogați și cei mai puternici ai Romei antice din toate timpurile, și-au zidit pe întrecute vile aici și au locuit o parte mare a anului în ținutul acesta

Neîntrecutele inspirațiuni poetice ale nemuritorului *Horațiu*, conțin mii de amintiri despre frumsețele naturii din aceste locuri, despre plăcerile și fericirile vieții idilice, petrecute pe vremurile sale în văile cele frumoase ale munților sabini.

In timpurile acelea munții Apenini peste tot, și așa și munții Sabini erau acoperiți cu păduri, nu erau așa devastați cum sunt azi, prin urmare, întreg ținutul și coastele munților aveau o altă înfățișare.

Destul, că *Tivoli* de astăzi a fost vechiul *Tibur*, pe carele Horațiu îl preamărește în poesiile sale [1]).

Aici a stat între alte multe, chiar aproape de cataracte și vila ospitalieră a prietinului și patronului său *Mecenas*, ce covârșià în frumseță, bogății și obiecte prețioase de arte toate vilele din împrejurime ale contimporanilor săi.

Aici, în vila lui Mecenas, în tovărășia plăcută a prietinului său, pe carele într-una din odele sale îl agrăește cu cuvintele: „O, et praesidium et dulce decus meum!" — adecă, O, tu tăria mea și scump odorul meu, a petrecut acest mare poet o parte însemnată a vieții sale. Aici și-a trăit zilele cele mai plăcute ale vieții, în liniște și repaus dulce, pe cari le preamărește mereu în poeziile sale, retras de sgomotul lumei și de ipocrisia vieții orășenești. Aicĭ, în colțișorul

[1]). Liber Carminum I. 7. 11. II. 6. 5. II. 18. 14. IV. 2. 30. Satirarum I. 7. 16. II, III. Epistolarum I; 7. 15. șcl. nenumărate locuri.

CORESPONDINȚE.

Dela alegeri.

Onorată redacțiune!

Pătruns de dorul de a lucrà și eu pentru reușita candidatului nostru național, pentru reușita slăvitului Dr. Lucaciu — după cât plăpândele-mi puteri îmi vor puteà ajutà am plecat în 28 l. c. la Beiuș. Barbarismele nevrednice nici de cele mai întunecoase părți ale Asiei, mișeliile cele mai revoltătoare mi-s'a dat să le experiez aici. Pe drumul dela Oradea-mare până la Beiuș la fiecare gară se scoborau împănați de jandarmi și în special la Ceica cercul nerușinatului vicar Mangra. Ajunși în Beiuș primpretorul ne trimite vorbă (fiindcă eram mai mulți tineri) prin Dl D. Lascu, care atunci a fost somat să părăsească Beiușul ca și noi să ne ducem (spuneà că suntem din România, la ceeace dl Lascu le-a răspuns, că suntem din aceea Românie a cărei capitală e Budapesta). Vicariul Mangra după ce și-a sfârșit turneul în cercul său nu s'a rușinat a venì și în cercul Beiușului agitând pentru reușita lui Rednic și blăstămând cu crucea în mână pe alegătorii ce nu vor votà cu guvernul. In 29 sara am însoțit mai mulți inși pe Dr. Lucaciu la Vășcău, abia am ajuns însă și Măria sa primpretorul Tempeleanu ne somează prin sergentul de jandarmi a ne prezintà înaintea sa. Ne-am prezintat și dupăce ne-am legitimat a zis, că acolo ascultăm academia. I-am răspuns, că aceea pe el nu îl privește. Ne-a somat ca să-i dăm armele ce le avem la noi, i-am dat un briceag, o țeruză și un îmbumbător de păpuci, altceva nu am avut. Am fost escortați cu proximul tren la Beiuș fiind și atăcați pe drum până la gară de vre-o 5 unguri și tocmai când să le răspundem și noi au sosit jandarmi, semn, că au fost puși la cale. În ziua de 30 Maiu, iar ne-am dus la Vășcău de data aceasta nu am mai fost excortați, ci siliți a durmì cu toții la un loc pentru a nu ne puteà împrăștià prin sate în decursul nopții, fiind păziți de jandarmi. Bilete de legitimare au căpătat numai cei de loc din Vășcău dar încă ce bilete, erà scris pe ele, că din casă în casă nu e permis să umbli, poporul la un loc nu e permis să îl aduni, de vorbit nici nu mai încape îndoială, că nu erà permis să vorbești. Comuna Vășcău a bătut-o Dumnezeu cum nu se poate mai aspru punându-i după cap un protopop gr.-or. Desean, care nu s'a sfiit a îndemnà pe sergentul jandarmilor să fie mai aspru față de alegătorii părintelui Lucaciu, care îndemnà poporul să voteze cu Rednic zicând că părintele Lucaciu e rom.-cat., că nu are barbă și mustață.

Așa dară că e nostim. Prin păduri, pe căi neumblate au ajuns partea cea mai mare a alegătorilor Dr. Lucaciu în Vășcău în locul designat pentru concentrare. Tot sărind preste garduri am ajuns și noi în mijlocul alegătorilor. In Beiuș în toate stradele au fost trase cordon de miliție. Numai cei, cari am avut pantlice de bărbați de încredere, am putut conduce alegătorii în târgul de vite, locul designat pentru tabăra noastră.

Înaintea fiecărei cete de alegători mergeau 20 de militari tot în urma lor și pe de margini. Cu câte 10—30 de coroane au fost cumpărat un vot. Tărcăienii au căpătat 3000 de florini numai pentru ca să facă gălăgie în tabăra noastră. Nu le-a succes. Președintele alegerii a trecut peste pragul funcțiunii sale îndemnând alegătorii, să voteze cu Rednic. Cătră seară pe alegătorii cari deja au votat i-am petrecut până în capătul Beiușului nelăsându-i altmintreli să se depărteze. Alegători noștrii abia au fost 960 dar oameni cu inima cuprinsă de sentimentul național. În tabăra părintelui Lucaci abia am putut numărà 4 preoți gr.-cat. din 80 câți sunt de toți gr.-cat. și orientali și 3 profesori de ai gimnaziului din Beiuș, ceialalți s'au abstinut dela vot afară de Farcas care nu numai că a votat pentru Rednic, ci a fost și unul dintre cortegii săi cei mai de seamă. Sara după sfârșitul alegerii eu dimpreună cu doi domni stau la o fereastră ce dă spre tabăra contrară când deodată s'au slobozit două focuri de revolver cătră noi. Am avut noroc cu rolourile cari erau de fier căci la din contră poate acolo ne rămâneau ciolanele. De lege, dreptate, simț omenesc, nici vorbă tot atât ori că trăim în Ungaria ori în centrul Africei.

Cor.

---

acest favorit al naturei și-a primit o parte mare a inspirațiunilor sale poetice, din cari toate transpiră pe lângă știință frumoasă o filozofie adâncă a vieții, o îndestulire și mulțămire sufletească deplină, precum rar aflăm la alți muritori, cum și cele mai frumoase sentimente și principii etice, cari formează caracterul său candid, ce îl înalță mult peste contimporanii săi, tare cufundați în desfrân și corupția veacului.

Mecenas, spre ai face plăcere, i-a și dăruit cu prilejul dedicării primei cărți din satirele sale, nu departe spre nord dela Tibur, o vilă și moșie, la carea nu s'a așteptat. A primit-o însă și ținut până la moarte; nu din poftă de avere, ci din stimă față de patronul său și din dragoste cătră frumsețile naturii și a vieții ticnite dela țară.

Tibur are un trecut mai vechiu decât Roma. Ulițele sale strâmbe și strâmte, multele case vechi, feliul clădirei lor, materialul din care sunt zidite, precum și întreagă poziția sa, așezată deasupra cataractei în locul acel ridicat, ce domineză Câmpia Romei și deschide o priveliște frumoasă până la Marea Tirhenă, toate militează pentru vechimea acestui orășel.

Despre vechimea lui mai dovedesc și o mulțime de rămășițe antice.

Chiar la marginea deasupra cataractei sunt două zidiri vechi, foarte bine conservate: templul *Sibylei* și templul *Vestei*. Cel din urmă e o clădire rotundă, cu colonadă în jur, iar în lăuntru cu sanctuar; seamănă întru toate cu templul Vestei din Roma din „Piaza della Bocca della Verita" de lângă Tiber și cu ruinele templului Vestei din Forul roman.

Templul Sibylei e din quadrate mari de tuf, întocmai ca resturile din zidurile cele mai vechi ale Romei. Aceste sunt monuminte foarte prețioase.

Cataracta râului Anio e de toată frumseța; o raritate a naturei.

Râul numit părăsește tocmai aci regiunea cea muntoasă și alvia sa stâncoasă, pentruca să-și continue drumul pe câmpia Romei, până în Tiber.

Terenul, pe carele curge la Tivoli și pe carele se află întreagă comuna, e tot stâncă și peatră de var, prin carea râul și-a făcut cale, scobind și măcinând părțile mai moi și lutoase, astfel, că întreagă coasta dealului a devenit cu vremea găurită și canelată de valurile spumegoase ale râului. Multe cavități și peșteri și-a făcut apa în pereții petrii de var, precum sunt Grotta lui *Neptun*, Grotta *Sibyllelor* și altele, prin cari năvălind valurile, fac un vuiet fioros și asurzitor, ori căzând treptat formează cele mai frumoase cascade, admirate de toți vizitatorii, începând din timpurile cele mai vechi.

Spre a încunjurà smăcinările țermilor din oraș și exundările râului, carele se strâmtorește aci între coastele dealurilor deoparte și oraș de ceealaltă, s'a tăiat pentru matca principală a apei un tunel, ce duce direct la o cădere principală în afunzime de cel puțin o sută metri. E grandios aspectul acestei căderi de o massă atât de mare de apă! Cărări șerpuitoare, cu răzimători de margini duc pe coasta piezișă și umbroasă a stâncii până jos, și cruciș curmeziș, pentru a puteà contemplà și admirà acest fenomen interesant al naturei, carele privit din diferite părți și puncte, ni presintă priveliști cari de cari mai frumoase și mai vrednice de admirat, mai ales în zilele frumoase senine și în oarele dinainte de amiazi. O panoramă ce nu se poate descrie!

O parte din apa râului e derivată spre vest, în partea din jos a orașului pentru instalațiunea electrică din Roma. Oare câte puteri de cai ar face forța motrice ce se pierde la cataracta principală, numită *„Cascata grande"?* Cred, că nu zeci ci *sute* de mii! Aceste încă se vor valorizà cu vreme, numai cât nu li-a sosit încà timpul.

Un lucru vrednic de amintit mai e la Tivoli, *Vila d'Este*, astăzi proprietate a principelui nostru de coroană Francisc Ferdinand.

E așezată pe coasta sud-vestică a orașului Tivoli. O clădire grandioasă model, în stil renaissance, zidită de cardinalul Hyppolit d'Este, fiul vestitei Lucreția *Borgia*, pe la an. 1549, după un plan și dimenziuni de tot grandioase, dar până astăzi încă nesfârșită deplin. O mulțime de chilii mari, frumos depinse și decorate, dar toate nelocuite.

Noutăți.

Antichitate. În Budapesta un muncitor a aflăt un inel vechiu e scris pe el cu litere cirile că a fost în proprietatea lui Radu, domnul țării românești din secolul al XIV. — Să vinde, valoarea lui deja până acum e socotită în 20.000 coroane.

Promoție. Dl *Aurel Moldovan* din Blaj, Sâmbătă în 11 Iunie a. c. a fost promovat doctor juris, la Universitatea din Cluj.

Avis medicilor români. Pretura din Agnita (Szentágota) a publicat concurs la postul de medic cercual pentru cercul Metișdorfului comit. Târnava mare. La acest cerc aparțin opt comune cu poporațiune în majoritate română. Terminul de concurs espiră în 30 Iunie n. Cererile sunt a se adjustà conform dispozițiunilor cuprinse în articlu de lege XXXVIII. din 1908. Concurenții pe lângă cunoașterea limbei maghiare, au de a dovedì și cunoașterea limbei române și germâne.

O rectificare. Ni-se cere cu insistință publicarea următoarelor șire: Onorată Redacțiune! Vă rog să binevoiți a publicà în prețiosul zinar „Unirea“ răspunsul meu la scrisoarea Mahaceanului din foaiea „Libertatea“ nr. 20 în care subscrisul am fost mânjit pe nedreptul în modul cel mai tendațios de un Măhăceanu plin de răutate, fără de a mi-se da posibilitatea să mă apăr. Intreaga scrisoarea Măhăceanului o declar de mincinoasă și contrară adevărului. Nu-i drept că mi-am promis votul candidatului partidului muncii, din contră am zis, că noi vom votà numai pentru un națională, s'au în lipsa acestuia, pentru cel ce va fi pentru votul universal. In cercul Vințului-de-sus au candidat numai unul guvernamental și unul afară de partid, așia nu mi-am promis votul nici unuia și nici nu am luat parte la alegeri. Ce se ține de partea referitoare la școală, zic numai atât, — nici nu merità Măhăceanul meu să înșir mai multe — că dacă toate școalele noastre ar stà ca cea din Măhaciu, nu ar fi rău; cât zel și energie a trebuit să o aduc la starea în care — e astăzi, o știe bine Superioritatea mea bisericească și o știe și Măhăceanul din tufă, răutatea inimii lui însă la orbit. Măhaciu 12 Iun. 1910. Cu toată stima *Gavril Pop,* v.-protopop.

Sfințire de biserică. In Cricău se va sfinți nou edificata biserică în 26 Iun. n. urmată la 4 oare d. a. de o petrecere poporală, iar sara la 8 oare de Concert condus de măestrul Iacob Murășan.

Examenul de maturitate cu elevii absolvenți ai gimnasiului nostru, s'a terminat Luni în 14 crt. când deodată au depus examenul de corigență și alți doi respinși în Decemvrie trecut. Resultatul foarte mult uimitor e următorul: Au fost declarați maturi cu *eminență* 11. adecă: Bozdog Ioan, Cernău Teodor, Hodoș Margareta, Moldovan Ioan, Moldovan Romul, Oltean Ioan, Pop Zaharie, Sebeșan Aurel, Sârbu Pavel, Stoichița Iosif, Uungurean Virgil; cu *bun* 18: Biji Grigorie, Bratu Florian, Brătălean Vir. Bunea Eugen, Buzdug Andrei, Cerghizan Vas., Crișan Valer, Cucui Virgil, Deac Oct., Domșia Iustin, Gărduș Septimiu, Giurca Lud. Hărșan Oct., Hossu Ștefan, Muntean Cornel, Oltean Alex., Rus Ioan, Sârbu Ioan; *maturi* 27: Albini Aurel, Brinzei Ion, Călugăr Emil, Câmpian Sept. Ciortea Ioan, Czinczok Ioan, Frâncu Alex. Ganea Iosif, German Laur., Graur Emil, Miclea Iuliu, Moldovan Aurel, Oprea Mircea, Pop Alexandru, Pop Aurel, Pop Camil, Pop Silvestru, Rișca Emil, Șepețan Sever, Stănilă Ilie, Suciu Ioan, Stupinean Liviu, Târnăvean Georg, Tocaciu Ion, Velican Sept., Vesa Avram, Vlassa Vasile; și au fost respinși din câte un studiu 6. La sfârșit comisariul ministerial dl *Dr. Iosif Siegescu,* a adresat maturizanților câteva cuvinte călduroase felicitându-i pentru acest rezultat. Observăm, că dș. Marg. Hodoșiu e prima damă, ce a depus maturitatea la gimnaziul nostru.

Dela societate mes. rom. din Blaj. Subsemnații ni-am permis a ne adresà domnilor directori a băncilor noastre rugându-i să binevoiască a contribui cu *o coroană două la fondul casei împreunate cu hală de vânzare* a „Societății meseriașilor români din Blaj“. Apelul nostru *până acum* a întâmpinat bunăvoința următoarelor bănci: Furnica, Făgăraș ni-a trimis coroane 10·— Crișana, Brad coroane 2·— Sătmăreana, Seini 5·— Insoțirea de credit Acileu 2·— Mercur, Năsăud 5·— Cordiana Fofeldea 2·— Economul, Cluj. 2·— Noiana, Noul-săsesc, 10·— Albina, Sibiiu 20·— Bihoreana, Orade 20·— Secășana, Ludoșul-mare, 2·— Codreana, Băsești 10·— O parte din băncile noastre nu ni-a înțeles rugarea; crezând, că reflectăm la sume mari, cari li-ar deranjà bugetul. Noi am cerut limpede *o coroană două* fără a aveà pretenții la sume mari. Cu coroana am adunat până acuma dela inimile bune aproape la 4 mii coroane. Suntem conduși de principiul: *strop cu strop fac al mărilor potop.* — O coroană—două poate dà ori-care român fără greutate, iar societatea noastră, — cu încetul ajunge la capitalul dorit. Tot la fondul casei au mai întrat următoarele contribuiri: Dr. E. Doctor, medic Viena 50·— Dr. George Popescu, adv. Turda 25·— Aug. Caliani prof. Blaj 10·— Mihalca George, preot Aghiriș. George Vlasa, capelan castr. în penziune, Inoc, câte 5 cor. Iacob Truța, notar Pănade, Alesandru Gera, administrator de domenii Beiuș 2·— Titu Morar, preot, Berghin, N. F. Negruțiu, prof. Blaj, Dr. Ioan Rațiu, prof. Blaj, câte 2·— Dr. Emil Pop, medic București, O. Lugojanu, prof. București, D. Constantinescu, director, Ștefan Pop, prof. București câte 10 cor. Ioan Țetzu mare comerciant, N. Mircea, mare comerciant București câte 20 l. I. Enescu, chemist București 6 s. Albini, publicist București 5 l. Niculau Lugojan, stud. București 2 l. Aurel Marcu, preot Dumitra, Drăgan, P. Suciu prof. Blaj, câte 1·— Băncile noastre dimpreună cu domnii directori, cari le conduc, precum și ceialalți domni donatori sunt rugați să primească cele mai călduroase mulțumiri ale comitetului. Blaj la 15 Iunie 1910. Prof. *G. Precup*, prezident. *V. Suciu,* cassar.

† Marcu D. Păscuțiu. În 9 a. l. c. am petrecut la groapă pe vrednicul protopop gr.-cat. al districtului protopopesc Șiria pe: Marcu D. Păscuț. Au fost de față protopopii districtuali: Augustin Târziu (Cherelus); Demetriu Nyistor (Bocsâg); Mihaiu Lucuța (Șiria). Între notabilități am observat pe deputatul cercului Șiria: Dr. Ștefan C. Pop. Din Oradea-Mare a venit Arhidiaconul și neobositul protopop al Orăzii-Mari: Ioan Ghenț, carele în cuvinte alese și însuflețitoare a ținut o cuvântare funebrală despre chemarea înaltă a preotului, arătând însușirile frumoase și vieața de preot adevărat a defunctului, O vorbire clasică și înălțătoare de inimi a fost acesta! In numele clerului arădan vorbește apoi preotul din Șimand: Ioan Turdeanu descriind vieața și faptele vrednicului protopop, carele a fost sufletul și conducătorul înflăcărat al acestor districte arădane! Conductul funebral a plecat apoi încet către groapă. Străzile orășelului frumos Șiria erau pline de inteligenți și popor, cari toți s'au adunat să petreacă la groapă pe simpaticul și vrednicul lor protopop. Pe cale a cântat duios corul plugarilor din Berzova. Astfel l-am petrecut la groapă pe neuitatul protopop și din inima noastră nemângâiată rugăciuni am înălțat la tronul Părintelui ceresc, ca în locul acestui bărbat vrednic, un alt luptător să ne trimită, carele cu fapta și vieața lui de preot adevărat să-i știe călca în urmă. Doamne ascultă ruga noastră, iar pe adormitul odihnește-l în pace! In veci pomenirea lui!... — *Unul din cei prezenți.* —

Băile Buziaș merită cu drept cuvânt numele de „Nauheim Ungarn“, căci are cea mai romantică poziție între băile din patrie, și deși abia de 12 ani se tratează și vindecă morburile de inimă, totuși multe sute de vindecați binecuvântă efectul vindecător al izvoarelor acestor băi. Băile Buziaș sunt deja recunoscute în toată lumea, ca băi de primul rang pentru vindecarea morburilor de inimă, de aceea cercetarea lor crește din an în an, cu atât mai vârtos că proprietarul băilor I. Muschong, pururea gata de sacrificiu, cu neobosită diligență se silește ca Băile Buziás — cari oferesc bolnavilor cel mai delicat comfort și distracție. pe lângă prețuri moderate — să le ridice în primul șir a băilor de cură din continent, făcându-le băi de lumea mare.

Intrând în lăuntru, îți pare o casă de jale, părăsită și pustie. Nimic, ce te-ar atrage și înviorà....

De pe ferești și din balcoane se întinde o priveliște minunată asupra parcului și Câmpiei depărtate.

Parcul e de o estenziune mare și de toată frumusețea. Cărări mari, frumoase în lung și lat în diferite zig-zaguri, cu vegetațiune bogată, împodobite cu flori și adumbrite de tot felul de arbori. Mai ales cupreșii uriași și frumoși îți fac o impresie adâncă. Iți vine oareșcum să crezi, că simbolele aceste ale doliului, sunt anume aci, ca să facă tovărășie celor din vale, dela *Vila lui Adrian,* ce zace cevaș mai spre stânga, și dimpreună cu aceia să străjuească urmele mărirei de odinioară a stăpânilor săi și să jelească fericirea vremilor de mult apuse.

(va urmà).

Nu-i puțin să isprăvești un lucru mic, dar e mai mult să începi un lucru mare.

*

Să curgă fântâni de argint la ușa oricui, și tot ar avea nevoie un om de celalalt.

AGENT

destoinic se caută pentru vânzarea unui articlu **în general întrebuințat** în gospodărie. Oferenților, cari dispun și de cauție, li-se încredințează și încassările. Ofertele provăzute cu deviza »P. M.« Administrația foii le spedează la locul destinat. (41) 1—5

Muschong. Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

SCUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

RECREAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ.

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă.

Recomandată de medici.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 19—?

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 39

V.

Regenerarea Bisericii române ardelene.

Catacombele românismului. — Ortodoxie multicoloră. — Poarta de aur a românismului modern: Sf. Unire. — La 1700 toţi Românii ardeleni s'au unit cu Roma — Vaza şi puterea vitală a Bisericii neunite din regat: nulă. — Clerul neunit din Ardeal. — *1910 după* Hristos. — Indolenţa noastră. — Care ar fi ideala preoţie *pentru ziua de azi* — Ce ar trebui să facem ..? — Politică sau credinţă...? — Rolul de azi al Bisericii neunite în Ardeal. — Biserica neunită un *„non-sens“* pentru Românii râvnitori la lumină. — Starea precară a Bisericii neunite. — Biserica şi cultura universală. — De ce nu progresăm mai cu zor ..? — Inoc. M. Clain, Vulcan, Vancea, Pavel... — Regenerare: străbuna „Roma rediviva“. — Istoria naţională a Românilor e fătul Sfintei Uniri. — Cine a spălat ruşinea de pe noi în faţa lumei culte? — Drept-e? — Realităţi palpabile. — Vremuri de robie dobitocească. — Deia Roma — la Românii!

Văzurăm icoana bisericii româneşti ardelene la capătul veacului al XVII-lea. Nu trebuie să uităm la locul acesta, că vieaţa Românilor, cu deosebire a Românilor ardeleni — a fost şi este contopită cu soartea bisericii lor.

La sinul bisericii s'a crescut putem zice, întreg neamul nostru românesc. Chiar şi pe atunci, când această biserică servià *toate interesele străine, — numai cele române nu,* — în lungile veacuri de suferinţă şi resignare, acest neam evlavios şi-a iubit biserica şi aşa mască cum îi erà — cu risicul de-a rămânea robit şi întunecat, — legându-şi strâns soartea sa de soartea ei, pentru a nu se mai desbărà nici-odată de dânsa.

Inteligința românească, multă-puţină câtă avem de vre-o două veacuri încoaci, — toată a răsărit sub scutul bisericii, şi nu ne putem stăpâni a nu apăsà cu stăruinţă condeiul când mărturisim d'acapo, că *fiinţa noastră naţională, sănătoasă românească,* — mai vârtos între împrejurările noastre politice, etnice şi fizice — *numai până atunci va continuà a fi un puternic subiect conştient, pănăcând va gravità în biserică*; căci catacombele limbii româneşti, — la noi ardelenii, de vre-o două sute de ani încoaci — le-a format şi le formează biserica (V. şi Dr. I. Ardelean: Ist. diec. Orăzii-Mari II. p. 6.)

Asta e cea mai scumpă tradiţie naţională a noastră, de care nici un fel de putere pământească n-are să se înstrăineze; — asta e pietatea, cu care datorim părinţilor nostrii, dacă nu voim, ca cu mâni sacrilege să smulgem din trecutul istoriei noastre cele mai gingaşe pagini de evlavie românească; — şi tot asta: temeiul cel mai genuin al tuturor străvechilor noastre idealuri, adânc săpate în sufletul fieşte-cărui puiu de vultur românesc, — fie pe piscurile şi dealurile Peleşului povestelnic, — fie în braţele păcătoşilor Carpaţi.

Da. In biserica noastră regenerată, dela începutul veacului al XVII-lea încoaci, prin reunirea ei cu legăturile de sânge şi credinţă ale Romei: a reînviat de sub pulberea pristoalelor noastre orientale geniul tuturor dorinţelor noastre româneşti.

Istoria ni-o dovedeşte splendid!

Căci, — să nici nu mergem prea departe — ce şi erau Românii d. p. sub calvinismul veacurilor trecute?

Ceice s'au ridicat între nobili: erau nişte trădători ordinari (condiţia nobiliei!), uitaţi de sine şi neamul lor, — nişte calvini neromâni, precum calvină şi neromână era şi biserica lor; — iar cei de rând: o massă de clăcaşi asupriţi, — bieţi muncitori fără nume.

„În munţi şi în vale, dealungul râurilor, în unghiurile stâncilor: tot sate de ale lor, fără avere, fără lumină, fără dreptate, suferite numai, de ceice aveau puterea, pentrucă brazda cere braţe şi risipa strălucitoare a stăpânului se ţine din neagra muncă a robului“ (Iorga: Sate şi preoţi p. 91).

Dacă într'un moment norocos, biserica, numită românească, nu s'ar fi reîntors cu credinţa ei spre Roma, azi poate numai numele sec ar fi mai rămas din noi, ca semn de pomenire; şi cine ştie, de nu tângeam azi mai rău chiar şi decât cu patru veacuri mai înainte, când ortodoxia — cea mult declamată de un vast regiment de naivi superstiţioşi — nu erà ortodoxia românească, puţin cuprinzătoare, de azi, — nici măcar cea bizantină, ori slavă, ori rusească, ori cea sârbească şcl. ci erà fanatica ortodoxie calvină-magiară, — şi când procesul de desnaţionalizare al Românilor erà deja pus pe bună cale.

Un istoric magiar, cunoscător al cauzei, ne face preţioasa mărturisire, că după desastrul dela Mâhaciu (1526) — deci chiar în era reformată — partea de frunte a Românilor (inteligința!) s'a contopit în nobilimea magiară, iar poporul, rămas român, n'a fost decât o massă de proşti; — şi adauge la alt loc: că, dacă Românii ar fi rămas şi pentru mai departe în braţele calvinismului (ortodoxie!!) ar fi urmat nesmintit *„maghiarisarea deplină a poporului românesc“* (Jancsó Benedek: A román nemzetiségi törekvések története Bpest 1896, I. p. 548, 572 Vezi şi Dr. Aug. Bunea: Vechile Episcopii p. 149).

Pricepeţi, mă rog?

Pentru ceice au ochi de văzut, urechi de auzit, şi minte de a judecà: nu mai trebuie să se accentueze repetit, că, pe lângă astfel de condiţiuni, ce a însemnat *reîntoarcerea* Românilor ardeleni la sinul străbunei Rome.

Şi asta ar fi bine să o ştie cât mai mulţi, ba toţi Românii iubitori de adevăr şi progres, — ca să nu mai întâmpinăm şi în scrieri volante mai recente absurdităţi supărăcioase, cum aflăm şi în „Biblioteca naţională“ (— încolo foarte simpatică şi cu pricepere redactată) Nr. 15—17 pag. 25, unde vorbindu-se despre Biserica din Ardeal, i-se imputà acesteia ca un *rău*: unirea ei cu Roma la 1700. — Şi asta în cadrul unor broşuri de popularisare! Să nu fie cu supărare, — dar nouă ni-se pare, că a susţinea categoric o acuză grea caşi aceasta, fără cuvenità studiare şi cumpănire prealabilă, e cel puţin: o uşurinţă prea mare dacă nu chiar: lipsa simţului de responzabilitate în faţa marelui public, ce se îndoapă cu astfel de zarzavate istorice. — Când vom ajunge oare şi noi Românii să depunem odată prejudiţiile copilăroase şi să ne studiem istoria proprie la lumina adevărului?

Zău, ne ispiteşte mintea a crede, că între Românii noştri ar mai există şi azi idealişti luminaţi, cari — în butul inteligenţii lor — n'ar fi ajuns încă să ştie şi să priceapă ce-a adus şi aduce Roma pentru Români, — şi că: azi lumea românească cu orizonturi mai largi şi mai superioare a trecut deja de mult preste naivităţile banale ale acelora, cari ar mai susţineà că „ortodoxismul român“, fie chiar cel de azi, ar fi legea noastră străbună.

Pentru babe şi copii ar mai satisface poate poveşti de aceste, — pentru un inteligent însă, cu scaun de judecată la creri, ba.

Fără de sfânta Unire cu Roma — regenerarea bisericii româneşti, ardelene mai ales, ar fi rămas o problemă îngropată poate pe veci. Sfânta Unire a readus pe Români nu numai la demnitatea lor de popor, ci chiar la creştinism, căci: „pe timpul când domniau turcii, preoţii Românilor nu aveau altă hirotonire (!), decât patentele (!) date de calvini (!) şi luterani, în înţelesul cărora le-fù permis a funcţionà. Din biserică scoaseră deja icoanele şi sfintele cruci, şi pe popor îl desvăţaseră dela sfânta mărturisire şi cuminecătură... în aşa măsură, că deşi profesau ritul grec, în realitate însă trăiau ca ereticii“. (Dr. Ardelean: Ist. diec. Or. M. II. p. 22).

Câdeà-s'ar Românilor, ca numai cu pietate să grăiască despre apostolatul vlădicului Atanasie şi acelor 54 protopopi şi 1563 preoţi, cari au iscălit actul sfinte: Uniri desăvârşite la 5 Sept. 1700 (I. M. Moldovan: Acte Sin. II. 117), prin care s'a deschis poarta de aur a vieţii şi viitorului pentru Românii ardeleni, — şi prin ei: pentru toţi Românii.

Istoria şi valoarea Sfintei Uniri „pe care au întunecat-o şi complicat-o patimi, uşoare de înţeles, dar dăunătoare statorniciei adevărului istoric“ (Iorga: Sate şi preoţi... p. 166) îşi vor explica-o foarte uşor, iar vredniciile ei, fără pâreche, le vor şti aprecià tot atât de uşor toţi aceia, cari, înzestraţi fiind dela Dumnezeu cu vederi, văd, cum Sfânta Unire *„a sfârmat cătuşele calvinismului“* (Dr. Bunea: Discursuri etc... pp. 581 nu); — cum tot ea *a scos la lumină poporul nostru ferecat în lanţurile robăgiei“* deschizându-i împărăţiile „de *ştiinţă înaltă, de morală curată, de vârtuţi creştineşti şi de caractere ferme...,“* — cum ne-a oltoit în *„biserica universală a Romei, unde legea, limba şi obiceiurile străbune, cari constituiesc fiinţa neamului, şi-le poate păstrà în legătură cu leagănul obârşiei noastre latine sub scutul glorioasei dinastii catolice a Habsburgilor;..“* cum ea ne-a dat *„pleiada de apostoli luminaţi, redeşteptând în noi conştiinţa latinităţii noastre şi arătându-ne destinul nostru mare şi glorios;“* cum ni-a dat *în locul arhiereilor slavo-bizantini şi calvini „Arhipăstori după inima lui Hristos, cari se coboară din strălucirea tronului arhieresc, mor în miserie cumplită şi surghiun amar mai bucuros, decât să-şi tradeze legea şi neamul şi trăesc*

viaţă de schivnic „cu legumi şi uleiu“, pentru-ca să poată hrăni la şcoală românească pe fiii poporului cu „pâne şi fiertură“; cum tot dânsa, Sfânta noastră Unire cu Roma „întemeiază fundaţiuni grandioase“ şi strigă din resputeri cu vocea unui Inocenţiu M. Clain, că „poporul român trebuie să fie recunoscut de-a patra naţiune“; cum proclamă prin glasul fiului său Bărnuţ, „independinţa naţională“ pe Câmpul Libertăţii.

Dela sânul ei au pornit toate şcoalele noastre, începând cu şcoalele din Blaj; — dela sinul ei ia George Lazăr schinteia ştiinţei de o duce peste munţi; — ea ni-a crescut şi ni-a dat pe cei trei luceferi ai literelor române: Şincai, Maior şi Clain; — ea a înfiinţat ziaristica română prin leviţii ei George Barit şi Iacob Mureşianu: şi tot ea a crescut pe T. Cipar, „părintele filologiei române.“

Andreiu Mureşianu, din braţele ei a scris „Deşteaptă-te Române“, acest sugestiv memento al tuturor durerilor şi aspiraţiunilor neamului românesc; — al ei „apostol a fost Pumnul, redeşteptătorul Bucovinenilor“... şi aşa am puteà continuà pomelnicul mai departe! Să ni-se arete o a doua poartă de aur a românismului, ca-şi aceasta!!

În faţa ăstorfel de adevăruri strigătoare la cer se vede *mai* clar, cât de nedrepte au fost neîntreruptele metechne împotriva Sfintei noastre Uniri, şi cât de păgânească ură a putut stăpâni pe intriganţii asmuţaţi în contra ei de către calvini şi sârbi (Dr. Bunea: Episcopii P. Aron şi D. Novacovici p. 41), cari ambele tabere aveau dubie interese de-a atrage pe Români la sine chiar atunci, când aceştia — dacă nu erà la mijloc îngerească solie a Sfintei Uniri — s'ar fi prăbuşit ori într-o prăpastie, ori în cealaltă, numai ca Români n-ar mai fi persistat.

Acestor gălăgioşi sunt a-se mulţumì acele zilnice neînţelegeri, cari au sfăşiat trupul neamului nostru românesc în decursul veacului al XVIII-lea.

(Va urmà).

ALBUMUL BUNEA,

e pus sub presă şi în curând va apăreà. Să poate comandà dela autori precum şi dela Librăria seminarului Teologic din Blaj.

Bibliografie.

A apărut:

Onisifor Ghibu: **Ziaristica bisericească la Români**, studiu istoric, Sibiiu 1910 preţul 2 cor. Studiul dlui Ghibu e doar prima lucrare pe acest teren şi desigur poate şi de mult folos celui ce va scrie istoria veacului trecut. Nu vom discutà de data aceasta apreţierile de multeori cam parţiale ale autorului, ne mărginim a reproduce ca specimen ceeace spune dsa de noi la pag. 109.

„La începutul anului 1891 locul „Foaiei bisericeşti şi şcolastice“ din Blaj îl ia „Unirea,“ care are o notă nouă, ce o deosebeşte de toate celelalte foi unite de până aci, nota politică pe lângă cea bisericească. „Unirea“ dă deci articole de conţinut foarte variat, politic, bisericesc, literar, cultural, economic, şi în privinţa aceasta e de acelaş colorit cu organul oficial al arhidiecezei neunite din Sibiiu, cu „Telegraful Român“. În coloanele ei s'au publicat dela 1891 până astăzi multe tratate serioase şi interesante sub toate raporturile. S'au dat între altele şi serioase cercetări istorice, al căror adevăr istoric a fost însă tras la îndoială de cercetătorii istorici ai biserici ortodoxe. „Unirea“ a dat atenţia cuvenită tuturor chestiunilor vitale ale bisericii greco-catolice, luptând şi faţă de guvern, întrucât puteà, şi luptând şi pentru o luminare a clerului ei.

„N-au lipsit nici încăierări cu „Telegraful Român“ din Sibiiu pentru chestiuni dogmatice şi de ordin istoric, ceeace însă n'a contribuit prea mult la răcirea relaţiilor dintre cele două biserici. „Unirea“ apare şi astăzi“.

România mezőgazdasági és szocialis viszonyai irta *Barabás Endre*. Kolozsvár 1909 (VIII. + 125). Sub titlul de mai sus a apărut o interesantă carte scrisă în limba maghiară. E o minuţioasă cercetare asupra unor chestiuni de ordin social, politic şi economic, cari agită mereu societatea şi lumea politică a României. Tratează mai ales legile aduse după răscoalele ţărăneşti, aplicarea acelora şi situaţiile create de ele în politica şi desvoltarea ţării. Autorul aşa se vede, că a făcut întinse călătorii în ţară, unde a avut ocaziune să cunoască toate cu deamănuntul. Vorbeşte cu multă căldură despre rolul şi munca extraşcolară a învăţătorilor şi învăţătoarelor dela sate şi conclude într'acolo, că acestia sunt elementul cel mai de ispravă, cari lucră cu toată abnegaţiunea, cu toată însufleţirea pentruca poporaţiunea dela sate să iese la lumină. Că ce muncă desvoaltă aceşti învăţători ne uimesc datele, ce autorul le publică în cartea sa! O carte foarte interesantă. Celce vreà să cunoască raporturile sociale economice ale ţării româneşti, create de legile de după răscoalele ţărăneşti, ceteşte cartea aceasta cu mult folos. Mai ales, că studii de aceste interesante şi instructive la noi nu se prea scriu. La noi mai mult palavre, cari aşa de bine umplu coloanele foilor cu toate, că mai mult drept am aveà noi se cunoaştem mai deaproape ţara românească, decât alţii.

În editura „Minerva“ au apărut o lungă serie de volume din biblioteca sa populară:

Nr. 64. *Nuvele* de Dr. Anunzio, Zucoli, Ojeti, traduse din italieneşte de N. Pora.

Nr. 65. *Prăvălia la doi crapi*, nuvelă de Theuriet, traducere de Dna Sofia Nădejde.

Nr. 66. Zola: *Cum mor oamenii?*

Nr. 67. Turgeneff: *Întâia iubire* traducere de Perianu.

Nr. 68. De Amicis: *Din împărăţia iubirei*, traducere de Hasnaş.

Nr. 69. Theuriet: *Amintiri şi nuvele*, traducere de Daşcovici N.

Nr. 70. Taine: *Despre natura operei de artă*, traducere de M. Sadoveanu.

Nr. 71. Murger: *Balade*, traducere în proză de G. Nalbă

Nr. 72. Grovei: *Datinile noastre la nuntă*, o scriere bine făcută de un foarte bun cunoscător al poporului ţăran.

Nr. 73. Liviu Marian: *Suflete stinghere* nuvele şi schiţe de apreciatul scriitor bucovinean.

Nr. 74. Gorki: *Conovalon*, traducere de Răduţ.

Nr. 75. De Maistre: *Siberiana*, traducere de Vas. Sadoveanu.

Nr. 76. Boteni: *În zile de vacanţă*, povestire uşoara în o plăcută şi curată limbă.

Nr. 77/8. Turgeneff: *Apele primăverii*, traducere de I. Constantinescu.

Publicând această serie de volume, constatăm, că traducerile din această bibliotecă luate din scriitorii cei mai de seamă.

„Apărarea viilor de peronosporă“ de *Niculae Pop*, o broşurică, ce descrie amănunţit cum şi când trebuie să ne apărăm cu mai mult efect viile de peronosporă şi înfăimare. Broşura se dă gratuit acelora cari procură cartea „Sădirea şi cultivarea viei“ de acelaş autor. Separat costă franco 25 fil. Se poate procurà dela Librăria Seminariului teol. gr.-cat. precum şi dela autor, în Blaj.

Principiile fundamentale sau ***generale ale religunii creştine,*** pentru şcoalele medii şi institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu,* profesor de sf. teologie şi de religiune. Preţul: **1** cor. **20** fil. Se află de vânzare la Librăria Seminarului Teologic gr.-cat. din Balázsfalva—Blaj.

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***
vol. I. ***Apologetica creştină*** fco. **5·3·00**
vol. II. ***Tradiţiunea şi Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.
vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului şi Graţia.*** fco. **7·30** cor.
vol. II. ***Sacramentele şi Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism şi Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc e permis să se poată procurà aceste cărţi din cassele bisericeşti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Principii morale sau **etice ale religiunii creştine**, pentru şcolile medii şi institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu,* prof. de sf. teologie şi de religiune la gimn. sup. Cu aprobarea Superiorităţii bisericeşti. Balázsfalva—Blaj 1909 Tipografia şi Librăria Seminarului teologic gr.-cat. Preţul: 1·60+10 fil. porto. Se află de vânzare la Librăria Sem. teol. gr.-cat. din Blaj.

PSALTIREA Profetului şi Împăratului DAVID.

Preţul: crudo **2·20,** leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

Vatra familiară de F. X. Wetzel tradusă de *Societatea „Inocenţiu M. Clain“* a teologilor din Blaj. E o scriere foarte instructivă şi interesantă. — Costă 40 fil + 5 fil. porto. *Să află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj.*

Monografia băncii populare „Gilortul“ din comuna Novaci, făcută de Dumitrescu Bumbeşti inspectorul şi zelosul înfiinţător al băncilor populare.

Ministerul r. Ung. de culte şi instrucţiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. ***Orarul general şi particular pentru şcolile primare cu 1, 2 şi 3 învăţători.***

2. ***Planul de învăţământ şi îndreptarul metodic.*** pentru şcolile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş. Aprobat din Conferinţa Episcopească, ţinută în 7 Septemvrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru şcoalele cu un învăţător —·80
„ „ „ doi „ 1·20
„ „ „ trei „ 1·60

plus *20 fil. porto* pentru fiecare.

La comandă să se spună apriat, că se doreşte un orar pentru şcoala cu un învăţător, ori cu mai mulţi învăţători — Altcum se trimite întreagă colecţia, ce costă 2·30 cor. franco.

Atragem atenţiunea oficiilor protopopeşti şi parohiale, precum şi-a învăţătorilor nostrii din Arhidieceza de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş, dieceza Szamosujvár Gherlei, Nagyvárad—Orăzii mari şi din dieceza Lugos—Lugoşului asupra hotărârii conferenţei Episcopeşti din 7 Septemvrie 1909, Nr. 6693; prin care atât *Orarul,* cât şi *Planul de învăţământ* şi *Îndreptarul metodic* sunt obligătoare pentru toţi

Comande se pot face la **Tipografia Seminarială.**

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL.

Cel mai războinic voevod, ne apare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Preţul tabloului cor. 1·50 fil.

A apărut: **Elemi Népiskola Értesitő Könyvecske — Indice pentru şcolile poporale primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catatolic din Blaj—Balázsfalva.

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.

Redactor responz.: Augustin Gruiţia.

Loc deschis.

După morburi

este emulziunea lui SCOTT cel mai potrivit mijloc pentru de a preveni alte morburi. Cine foloseşte pentru prima oară Emulziunea SCOTT, rămâne mirat cât de repede reîntregeşte puterile perdute. Renumele bun, de care se bucură Emulziunea SCOTT pretutindenea, să bazează deosebit pe calităţile eminente şi curate ale părţilor ei constitutive. Chiar şi asupra celui mai debil stomac, asupra celui mai slăbit organism are Emulziunea SCOTT cel mai bun efect.

La cumpărarea Emulziei, luaţi-vă măsuri să aibă marca de scutire a lui Scott: Pescarul

(30) — 27—38

Numai Emulzia lui SCOTT este adevărată şi neîntrecută Emulziune de model!

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă! Preţul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.

Să capătă în toate apotecele.

Jucărie de copil

este a spăla cu săpun de alui SCHICHT, că deodată şi curăţeşte şi albeşte rufele, cruţă toată truda şi sforţarea.

(42) 1—5

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva foculuí

pentru edificii, recolte, mărfuri, maşini, mobile etc. în condiţii avantagioase şi cu premii ieftine.

Asigurări pe vieaţă

(pentru preoţi şi învăţători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morţii cu termin fix; asig. de zestre şi asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracţiei (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168·13
Capitale asigurate pe vieaţă achitate	„	4,571,035·51
Starea asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 foc	„	112.045.412·—
Starea asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 vieaţă	„	10,847,132·—
Fonduri de întemeiare şi de rezervă	„	2,309,387·—

Prospecte şi informaţii se dau gratuit în birourile Direcţiunii şi la toţi agenţii.

Persoane versate în achiziţii cu cercuri bune de cunoştinţă se primesc în condiţii favorabile în serviciul institutului.

(2) 21—52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric 3·21—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în ori ce parte. Îndată ce clopotele sunt bătute de o lature prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de tonce de metal.

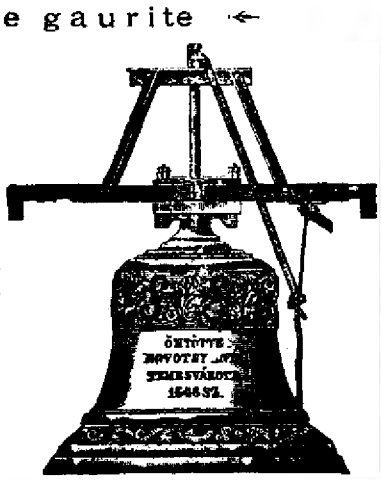

Preţcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat

Abonamentul:

Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.

Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond: edată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce privește foaia să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 25 Iunie 1910.** **Numărul 26.**

Cari au fost cauzele căderii noastre?

III.

Responzabilitatea unei lupte pierdute de regulă nu se află cine să o ia asupra sa. Comandanții învinuesc pe soldați, soldații pe comandanți. Cronicarul trebuie să fie imparțial și se caute a constată cantitatea responzabilității după dreptate la toți deopotrivă.

În lupta electorală s'au făcut și unele mari greșeli din partea conducătorilor politicei naționale, greșeli, cari apoi s'au răzbunat cumplit și nu puțin au contribuit la înfrângerea noastră. Fără însă a inzistà asupra acestor greșeli mai mult, țin a face unele digresiuni asupra politicii noastre naționale preste tot, căci tactica, ce conducătorii nostri au observat în campania aceasta electorală pare-mi-se că e în strânsă legătură cu o concepție politică greșită.

Vom începe cu programul național, pe care auzim și cetim, că mulți ar voi să-l ciopârtească sau mai bine să-l acomodeze după cerințele politicei de zi. Unii țin chiar, că e prea mult, ce cerem prin acel program și că stând pe baza acestuia și pe mai departe nu vom puteà nicicând să ajungem la ceva. Ar trebuì deci puțină „corectură", acomodându-ne situației schimbate și neresturnabile. O cerință aceasta cât se poate de absurdă și neexplicabilă! Celce cunoaște cât de puțin istoria luptelor poporului român pentru emanciparea sa politică va ști, că programul acesta nu e făcut de ieri nici de alaltăieri, ci e rezultatul unor lupte îndelungate. Rezultatul acestor lupte și aspirațiuni s'a concretizat în programul politic al poporului român încă in anul 1848 și de atunci s'a ținut seamă de cerințele mari ale timpului, nici când însă de fluctuațiile politicei de zi a țării noastre. A ținea cont de împrejurări politice schimbătoare nu programul e chemat, ci tactica, cu care luptăm pentru realizarea lui. Și apoi programul politic al oricărui popor conține maximalul pretenziunilor sale. E o țintă ideală, către care trebuie să se îndrepte toată acțiunea, toate aspirațiunile acelui popor. Dar e foarte greșită aceia concepție politică, că în lupta de zi trebuie dus totdeauna și in toate împrejurările întreg programul, toate, pretensiunile, ce se cuprind în acela. O luptă, care are de maximă: Sau tot sau nimica, nicicând nu va aduce roade. Mai ales, când vorba e de programul nostru național, în care sunt unele puncte, cări între împrejurările politice de azi sunt nerealizabile, dar nu se poată afirmà cu toată hotarîrea că nu vor fi realizabile mâne.

Nu în program avem deci ceva de corectat, pentrucă programul nu conține altceva, decât ceeace a cerut națiunea română totdeauna, ci feliul cum va trebuì să interpretăm lupta pentru treptata realizare a acelui program. Pe punctul de vedere, că sau tot sau nimica nu ne putem pune, căci altcum rămânem izolați în lupta noastră și constrângem toate partidele, ca să-și îndrepte armele în contra noastră, și să ne silească să predăm și acele poziții, cări astăzi sunt încă în mânile noastre.

Alegerile din urmă ne-au convins pe deplin, că nu programul ci lupta noastră politică are lipsă de o radicală corectură. Singuri a luptà în contra tuturor partidelor maghiare suntem incapabili atât în dietă cât și afară de dietă. O astfel de luptă negreșit, că ne impinge iarăș către pasivitate, care dacă a însemnat moarte pentru noi și până acuma, pe viitor va însemnà aceasta îndoit.

E drept, că o luptă ideală, strălucitoare numai lupta noastră mi-o pot închipuì. Unul în contra tuturor, David în contra lui Goliat. E aceasta o luptă frumoasă, încântătoare chiar, dacă e o luptă, ce nu aduce — roade.

Și a purtà o luptă chiar numai de dragul idealului atunci, când singuraticii își duc nu numai sufletul, dar își duc și existința, averea, poziția pentru reușita ei, inseamnă a sămănà duhul neîncrederii în mulțimea cea mare, ce apoi cumplit va trebuì să se răsbune odată.

Iată pentruce va trebuì schimbată tactica de luptă — ce bine erà dacă se făceà aceasta înainte de alegeri,— dându-ne seamă de realitate și fiind convinși în suflet, că răsboiul nostru în contra tuturor partidelor maghiare nu poate aduce nici un folos și dacă ne izolăm de tot, dăm prilej, ca toți să tăbarască asupra noastră pe toate terenele, silindu-ne să ne retragem pe toată linia să predăm toate pozițiile, ce le mai avem și să ne cufundăm iarăș în pasivitate — ceeace odată cu capul numai e permis.

În presa germână nu de mult s'a discutat ținuta extremă a partidului socialist din Reichsrat, care de asemenea luptà izolat de ani în contra guvernului, fără să poată ajunge la vre-un rezultat oarecare, deși bărbați de seamă și-au dus tot sufletul, toată știința în acele lupte. Discuțiunea s'a terminat aproape unisono într'acolo, că partidul socialist duce o luptă zădarnică, pânăce se izolează astfel și că pe viitor va trebui să-și caute un tovarăș de luptă dintre puternicile partide, ce stau față în față în Reichsrat. Va trebui să se gândească la o treptată și de imprejurările politice admisa realisare a programului său.

În lupta viitorului cred, că e o mare datorință a noastră de a ne smulge din izolarea aceasta splendidă și a ne atașà la vre-unul din partidele beligerante din dietă,

căutând punctele ce ne apropie unii de alţii şi îndestulindu-ne cu realizarea aceea din programul naţional, care între împrejurările actuale e posibilă.

Şi tovărăşia va trebui să nu se restringă numai la dietă, ci să se estindă asupra tuturor manifestărilor vieţii politice. In luptele comunale, municipale să ştim, că avem un tovarăş, respective, că acela ne are pe noi, fie tovarăşul acela opoziţia, fie guvernul chiar.

Sunt convins, că dacă s'au făcut greşeli din partea fruntaşilor nostri cu prilejul alegerilor din urmă — şî s'au făcut greşeli — aceste sunt a se atribui concepţiei greşite, că noi n'avem lipsă de nime în lupta noastră politică şi suntem destul de tari, ca să o purtăm şi singuri. In felul acesta apoi am scăpat prilejul binevenit de a ne apropià de guvern sau de opoziţie, ceeace însemnà mult în campania aceasta electorală şi de bunăseamă, că la alte rezultate ajungeam.

Ţinta luptelor noastre politice va trebui să fie în viitor, ca noi cu toate armele posibile să luptăm pentru a silì guvernul, ca să ţină seamă de dorinţele noastre, să ne considere de factor în vieaţa de stat. Çă oare cum vom puteà ajunge la aceasta, atârnă dela aceea, cum se vor desvoltà împrejurările politice şi noi cum vom sti să profităm de acelea.

Ocasiunea cea mai bună — cine şti de va mai veni vre-odată — ar fi fost alegerile dietale. Guvernul în strâmtoarea, în care se aflà, de bunăseamă, că întindeà amândouă mânile după ajutorul nostru, dacă ştià şi vedeà, că putem se tragem dungă preste combinaţiile sale. Când a văzut însă, că toată acţiunea noastră e concentrată spre cele câteva cercuri cu candidaţi naţionali şi nu e nici o teamă de vre-o coaliţie a opoziţiei pe timpul alegerilor, în care coaliţie se înţelege, că noi am fi avut locul de frunte, cu un cuvânt, când guvernul a văzut, că noi nu vedem, unde îi putem face bucluc, nici n'a vrut să mai ştie de noi. A ştiut el, că dacă noi lăsăm teritorul locuit de români fără vre-o organizaţie la îndemâna guvernului, cu cele vre-o douăzeci de cercuri, unde avem candidaţi naţionali gată uşor.

De bună seamă, că altcum se desvoltau lucrurile, dacă noi vorbiam în felul acesta către guvern: Stai de vorbă cu noi sau întrăm în tratative cu opoziţia. Dacă nu vreai să stai cu noi de vorbă să ştii, că în toate cercurile, unde noi românii, deşi suntem în minoritate, putem hotărì soartea alegerii, în toate aceste cercuri românii vor votà cu opoziţia. In cazul acesta, opinia publică românească, lămurită asupra intenţiunilor conducătorilor nostri suntem siguri, că ar fi dat o strașnică lecţie guvernului. Ocaziunea aceasta a trecut. Invăţătură însă mai putem scoate din aceasta fatală greşală. Izolaţi nu putem ajunge la nimic. Alegerile din urmă ne-au deschis ochii să vedem aceasta. Chiar partidele opoziţionale maghiare în 1906 numai aşa au putut birui guvernul, că au format o coaliţie, care apoi nu numai, că a ieşit învingătoare la alegeri, dar a ajuns şi la guvern.

Trebuie pe viitor să ne organizăm, ca să se simtă şi sus, că suntem un factor, cu care merită să stai de vorbă. Şi să simtă mai ales guvernul, că ştim unde îl doare şi dacă e vorbă vom şti aflà şi acelea căi, cari să ne apropie de opoziţie nu numai în dietă, ci şi afară de dietă. Trebuie să vedem şi noi că în politică nu sunt nici simpatii nici antipatii. Şi dacă în coaliţia maghiară au închieput tot felul de elemente de cele mai duşmănoase unul cu altul, noi încă trebuie să căutăm a ne validità interesele noastre cum ne vor dictà împrejurările. Am fost naivi, alegerile din urmă ne-au învăţat să fim pe viitor prevăzători. Am fost generoşi, am învăţat acum a fi as-

FOIŢĂ.

NOAPTE.

Cu vraja pulberii de aur
Străluce-albastru plin de stele
Şi atâtea doruri ţes cu firea
Duioase gândurile mele.

Povestea jalnică se ţesă
In graiul gingaşelor şoapte
Şi-atâtea visuri tăinuite
Tresar în liniştea de noapte.

Stejarul vechiu se înfioară
De câtă jale ar vreà să spună...
Din lumea dragostei coboară
Sărutul razelor de lună.

Înlăcrimată frunza plânge
Atâtea doruri spulberate
Şi'ndureraţi îs trandafirii
De jelea şoaptelor uitate

In murmuratul grai părăul
Geleşte-o dragoste urzită
În şoapte blânde şi'n săruturi
C'o floare acuma vestejită
Şi tremur picurate'n roauă
Înlăcrimate floricele...
Suspină-şi dragostea deodată
In suflet dorurile mele.

Timişoara. *Octavian Lupeanu-Buzmin.*

REGINA*).

Nu-i veneà să-şi crează urechilor. Cerù să i-se repete conţinutul şi se încredinţă că luase foarte bine cu auzul. Telegrama sunà astfel:

„Regina sosește cu trenul de patru".

Iscălitura: Ionescu. Adresa: Preotul Costache Damaschin.

— Măi, ce dracu? — se întreabă în gând telegrafistul. Ce să caute Regina în urbea noastră? Şi de ce se vestește preotul Costache şi nu autorităţile? Da ce, adecă?.. Nu se poate!

El arătă depeşa dirigentelui care cerù să i-se repete şi lui textul telegramei cu pricina. Şi când văzu şi acesta că nu e nici o eroare de transmisiune, amândoi funcţionarii rămaseră câteva clipe îngândurați.

— Mai ştii? — zise apoi şeful. Mai ştii? Dar cum de n'a venit ordin la poliţie?

— De! — zise amploiatul.

Apoi întrebă:

— S'o trimit? E urgentă.

Dirigintele se uită la cias. Erà unu.

— Trimite-o! — răspunse el. Trimite-o repede!.. Vasile!

Un factor jerpelit întră.

— Dute cu telegrama asta la preotul Costache. Să-i spui că te-am trimis eu. Ştii unde şade?

— Cum nu!

— Fugi! Hai! Te-ai întors? Să nu uiţi să-i spui că eu te-am trimis. Auzi?

— Da! Am înţeles!

Factorul pieri într'o clipă, iar dirigentele plecă din oficiu şi se urcă în locuinţa sa. Nevasta lui scuturà prin case.

— Ce faci tu? — o întrebă dirigintele. Ce faci?

— Nu vezi? Scutur.

— Lasă dracului scuturătura şi găteşte-te.

— Da ce? Doar n-o veni Vodă!

— Nu, dar Voduleasa.

— Ce? Glumeşti?

— Ştii bine că nu glumesc niciodată.

— Ba nu zău?!

— Zău! Parol!

— Smarando!... Smarando!... Ia copiii şi-i îmbracă frumos! Când vine?

— Cu trenul 15.

— Şi tu acum îmi spui?

*) „Ape mari". C. Sandu-Aldea Minerva. Bucureşti 1910.

tuţi şi neîncrezători. Trebuie să prindem toată ocasiunea, care ne poate duce cu un pas mai înainte.

Noi credem, că alegerile din urmă ne-au deschis mult ochii şi multele învăţături, ce le-am scos în timpul din urmă, ne vor servi pe viitor de cinosură în luptele noastre politice.

Enciclica despre sf. Carol Boromeu. De câteori se afirmă biserica, şi mai ales când se taie unele uscături din biserică şi se dau puteri noi ramurilor sănătoase, din trunchiul ei, duşmanii bisericii se înfuriază şi fac gălăgie, ca să înfrice pe copii cei fricoşi ai bisericii, căci bisericii însaş şi fiilor ei tari în credinţă nu-i pot face nimica. Biserica în fiinţa sa nu poate pierde nimic, căci e zidită pe piatra Hristos, şi ea nu se îngrozeşte de nici o larmă, nici nu-şi retractează cele spuse, căci biserica nu e un lucru de târguială şi de tractative.

Şi e bine, e un mare noroc pentru întreagă omenimea, că se găseşte cineva în lume, care are curajul să spună adevărul pentrucă e adevăr şi nu se uită în ochii nimenui, de place lucrul spus ori ba. E un mare noroc pentru întreagă omenimea, că se găseşte cineva în lume, care spune, că e adevăr adevărul, că e minciună minciuna, şi nu mărturiseşte de adevărate numai lucrurile, cari plac, mai ales celor mai mari, — nici nu desminteşte adevărul, ce nu convine unor anumite interese. Multe argumente şi motive îndreptăţesc existenţa bisericii, a cărei scop e, să fie „stâlp şi întărire a adevărului“ (1 Tim. 3, 15.). Ea trebuie să judece lucrurile după adevăr, aşa cum sunt, căci spre aceasta are poruncă dela Dumnezeu. „Fie cuvântul vostru aşa, aşa: nu, nu“ (Mat. 5, 37).

* * *

Dacă biserica nu cunoaşte târguiala în lucrurile dumnezeeşti, durere, că se găsesc între fii ei unii, cari şi pentru mai puţin de un blid de linte se târguiesc asupra drepturilor bisericii. Ca ei să nu fie socotiţi de ruginiţi, reacţionari şi mai ales iezuiţi, se târguiesc, şi lasă mult din drepturile bisericii, cari nu sunt ale lor, decât numai întru cât sunt datori să le îngrijească şi să le validiteze.

Oameni de acestia „moderni“ tractează biserica de un lucru omenesc, ca orice societate, şi nu se gândesc la constituţiunea şi învăţătura ei dumnezeească, ce nu poate suferi schimbare. La începutul secolului al XX. au apărut cu duiumul astfel de teologi moderni, ale căror greşeli se găsesc adunate în sistem în enciclica „Pascendi dominici gregis“ dată înainte cu doi ani. Primejdia, ce ameninţă biserica din pricina acestor moderniştri, cum îi numeşte lumea, nu erà cunoscută de loc, ori aproape de loc, şi rana deşi nu erà de moarte, dar erà foarte mare pe trupul bisericii, şi pentru a o vindecà, capul ei a trebuit să iea cuţitul excomunicării. Papa a fost nevoit să taie din trunchiul bisericii mai multe crengi pline de muşchiu lumesc, prin cari nu mai curgeà sevă sănătoasă.

Principiile moderniştilor, să iea din drepturile bisericii, şi unele să le deà statelor, ca să fie pace, sunt principii vechi, din secolul al XVI., cari ne reamintesc principiul reformatorilor: cuius regio, illius religio. Papa în mai multe rânduri a cercat să abată dela calea greşită pe acesti modernişti, şi tot mai sunt încà mulţi rătăciţi. Acum de curând a publicat enciclica despre sfântul Carol Boromeu, care e pildă de activitate bisericească, şi de reformă în biserică, deci acesta trebuie luat ca pildă.

Enciclica aceasta nu place puternicilor zilii, e lucru foarte natural, şi ei ar fi dat dovadă de cea mai crasă ignoranţă, de nu „înfierau“ prin organele lor acest paş „nesocotit“, doar enciclica loveşte în scumpii lor teologi, cari mână apa bisericii pe moara lor. Că ea a stârnit mai mare nemulţumire la protestanţi, e foarte logic, căci părinţii confesiunilor lor, un fel de înaintaşi ai moderniştilor, sunt tractaţi cât se poate mai adevărat, ca oameni, cari n-au avut de gând să îndrepteze moravurile, ci să ştirbească credinţa şi să introducă o disciplină cât se poate mai laxă. Agitaţia ce s-a pornit în cercurile protestante a mai fost înveninată şi prin împrejurarea. că mai multe părţi din enciclică au fost rău traduse, şi în loc de moderniştl erau arătaţi reformaţii de astăzi ca cei aspru judecaţi de Papa.

În urma agitaţiilor, de cari erau pline parlamentele, stradele şi gazetele ambasadorul german de pe lângă Vatican a intervenit la Curia romană. Aceasta la 13 Iunie c. a dat o notă ambasadorului german, în care spune, că agitaţiile s-au produs, pentrucă n-a fost înţeles scopul enciclicii. Papa s-a întristat. când au auzit de mişcările din

---

— Acum aflai şi eu. Vezi nu spune servitoarei.

— Aş! Ce-s copilă? Da primarul ştie?

— Nu!

— A! Ce bine-mi pare! Să nu-i spui! Să se pomenească odată cu Regina în gară... Da ce o fi având Regina cu popa Costache?

— Cine ştie?... Şi atâta taină! Mă duc. Fii gata! La oarele trei viu să te iau. Pregăteşte-mi fracul, clacul, ghetele de lac şi mănuşile.

— Dirigintele se coborî în oficiu unde surprinse pe un amploiat stând de vorbă cu un tânăr la ghişeul de scrisori recomandate.

— Ce faci acolo, domnule Tănăsescu?— tună vocea dirigintelui care se temea de indiscreţiunea slujbaşilor.

— Vorbeam cu un prietin! — răspunse amploiatul, roşu la faţă, închizând ferestruica.

— Ori i-ai spus ceva?

— Aş! Doamne fereşte! Ce-'s nebun?

Uşa se deschise repede şi primarul întră foarte turburat.

— A! Domnul primar al nostru! — zise dirigintele, cu un surâs prefăcut. Da ce vânt?

— Domnule diriginte, dragă domnule diriginte, adevărat?

— Ce?

— Adevărat că vine Regina, frate?

— Cine ţi-a spus?

— Toată lumea. Toată lumea ştie. Numai eu nu ştiu nimic. Se poate? Mie nu mi-s'a comunicat nimic dela centru.

— Nu se poate, domnule primar! Nu se poate! — răspunse dirigintele. Vre-o minciună.

— Dar telegrama preotului?

— Ce telegramă? — întrebă dirigintele turburat.

— N'a venit preotului Costache o telegramă acum?

— Eu nu ştiu nimic. Ţi-a spus popa ceva?

— Da de unde? Ce m'am rugat de el! N'a vrut să-mi spuie. Ce mă fac? Gara neînpodobită. Discursul nepreparat. Ce mă fac?...

— Poliţaiul nu ştie nimic? El a fost alaltăeri la Bucureşti.

— Nu l-am găsit. Bag seama că se ascunde... Va să zică: vine?

— Nu ştiu nimic! — răspunse dirigentele cu un zâmbet tainic.

— Da! Înţeleg. Incognito! — zise primarul şi plecă foarte desnădăjduit.

Pe uliţele oraşelului cetăţenii adunaţi pâlcuri-pâlcuri desbăteau cu aprindere. Deodată dintr'unul din acele pâlcuri răsări poliţaiul oraşelului, roşu la faţă şi năcăjit

Dând cu ochii de primar, îl întrebă:

— Ai fost la telegraf? Ţi-a spus şi D-tale? A umplut târgu?

— Nu mi-a spus nimic! — îngână primarul.

— M'a nenorocit! M'a mâncat fript! — să văetà poliţaiul către cetăţeni şi făcând aluzie la dirigintele oficiului telegrafic. Mi-am pierdut pâinea!... Eu ştiam de când am fost la Bucureşti de călătoria Suveranei dar n'am suflat o vorbă, căci aşa erà ordinul: cel mai strict incognito. Nici o primire oficială. Nici un discurs. Nimic. Şi uite acum, toată lumea ştie, toată lumea se duce la gară.

Cetăţenii se mirau. Straşnic om poliţaiul Caragaţă! Să ştie el de trei zile şi să nu spuie nimic!... Aşa trebuie!

Dar în orăşel ce zarvă! Câte cucoane nu plângeau, că nu aveau toalete frumoase! Copii de câte opt—zece ani fugeau pe la prăvălii. Trebuiau atâtea: butoni, panglicuţe, benzină pentru spălat mănuşi ace, flori, pudră.

Bietul primar nu mai ajungea: ghirlande şi steguleţe pentru împodobit gara discursul, şi câte alte năcazuri cari răsăreau, ca din pământ.

Ceasul: patru fără un sfert. Peronul geme de lume. Poliţaiul îmbrăcat în mare ţinută, se plimbă de-alungul peronului, foarte agitat. Primarul spune în gând discursul. Câte un copil de ţâţă scânceşte. Şi în liniştea mare ce domneşte, se aude şâşâitul mamei ce vrea să-l potolească. Toate privirile urmăresc pe popa Costache. Acesta e foarte liniştit şi stă mai la o parte.

Germania, căci Lui nu i-a trecut prin minte să-i supere pe acatolicii de acolo față de cari are simpatii sincere.

Această declarație o socotesc gazetele, ca o capitulație a Papii și fel de fel de insulte îi adresează, că acum s'a isprăvit cu „infalibilitatea", că o astfel de retractație nu mai cunoaște istoria în viața Papilor.

Când spui cuiva, că nu te-a înțeles, deci n-a avut de ce să supere pe tine, și-ți pare rău, că s'a supărat, doar tu ai simpatii față de el, însemnează, că ai capitulat. Bravos logică!

Nu e nici o retractație faptul, că enciclica nu va fi tipărită în circularele episcopilor germani, căci ea e adresată episcopilor, cari toți o au deja. Câte enciclice ies dela Roma, și nu se publică în toate circularele episcopești!

* * *

N-a capitulat biserica, și nu va capitulă, căci ea e stâlpul și întărirea adevărului. Ce e capul bisericii, să fie toți oamenii bisericii, și atunci în luptele grele, ce le suportă biserica noastră pentru existința sa isbânda va veni mai curând și mai sigură. In nici o societate nu se câștigă drepturi de seamă numai prin cei de sus, ci mai ales prin hărnicia și bravura ostașilor inferiori!

Pentru fondul cultural al Arhidiecezei greco-catolice.

Sărmanul popor român, nu scapă bine de un năcaz și dă de altul!

Cam doi ani înainte de aceasta l-a ajuns primejdia, de a-și pierde școlile confesionale. La auzul acestei vești triste sufletul lui amărât de multele năcazuri, prin cari a trebuit să treacă dealungul veacurilor sângerà de o rană nouă, carea tăià adânc și fără milă în inima lui simțitoare. Dar firea lui răbdurie nu-l lăsà să despereze de tot, ci aducându-i aminte de o Ființă supremă, carea vede toate celea ce se petrec între oameni, îi dă putere nouă, nou curaj, ca să scape și de primejdia aceasta. Astfel la glasul părintesc al celor ce-i voiesc binele sări într'ajutorul școlilor, dădù care cât putù și cât a fost în stare. Și dà bietul popor, cât îi lăsau puterile. Ba când o rază cerească, îi înseninà fața pârlită de arșița soarelui și pierită de gândurile traiului greu, își uità pe un moment năcazurile multe, ce-i apăsau greu umerii și punându-se cu trup cu suflet pe lucru, în scurt timp adună o sumă însemnată pe seama școlilor. Iată însă, că raza aceea de lumină a fost numai o arătare deșartă, numai o vedenie, carea apărù fără de veste, pentruca să dispară iarăș fără să lase ceva îmbunătățire pe urma ei și fără să aducă ceva mângâiere sufletului său îndurerat. Din contră înaintea lui privind în viitorul de aur, ce i-se desfășură înaintea ochilor sufletești, când văzù, că toate silințele și sforțările lui spre lumină și deșteptare sunt împedecate de spiritul întunerecului, un moment i-se zăpăci. Dupăce-și reveni însă și zări din nou și cu o mai mare limpezime strălucirea fără seamăn a culturii și libertății mintea lui se oțăli mai tare la vederea piedecilor, ce i-se puseră în cale și își jurà, că nu va încetà să deie la o parte piedecile acestea, pentruca să se adape la isvorul nesecat și dătător de putere al culturii și lucrării libere. Inima lui căpătà arme nouă, cu cari să lucre întru îmbunătățirea sorții lui. Asupririle îngrozitoare, ce i-le-au adus asupra capului său dușmanii luminii i-au deschis ochii să privească cu o mai mare îndrăzneală în viitorul măreț, spre care țintește de veacuri.

Acum află grosul națiunii române, că omul pe pământ n'are numai datorința să poarte poveri grele și sarcini apăsătoare, ci pe lângă acestea mai are drept și la unele ajutoare, unele mijloace, cu cari să poată duce sarcinile acestea, cu ajutorul cărora să se poată sculà din genunchi cu povara în spate și să poată câștigà mai ușor mijloacele de traiu pentru toți. La cunoașterea acestor lucruri l'a dus școala cu organele ei. Poporul a văzut pierderea mare ce ar îndura-o prin lipsirea de cel mai însămnat mijloc de deșteptare și luminare și anume la școală. Și tocmai de aceea și-a pus în gând să lupte cu totdeadinsul pentru scăparea ei din ghiarăle morții. Școala povestì Românului despre vitejia, dreptatea și înțelepciunea strămoșilor lui și deșteptă în el aceleași simțăminte nobile de cari au fost stăpâniți pururea vitejii Români.

Pentru aceea fiecărui Român adevărat îi zace la inimă gândul acela, că decât să se despartă de singurele tovarășe bune, de biserică și de școală mai bine își varsă sângele pentru ele. Acest cuget, acest gând stăpânește pe fiecare Român, carele a văzut că nu te poți încrede ori și cui, ci numai aceluia, care îți voiește binele.

Dovadă despre acestea simțăminte de deșteptare și ținere mortișă la singurele comoare scumpe, la biserică și școală, ce ne-au mai rămas în timpul acesta de grea cumpănă ne sunt locuitorii din Sânger. Acești economi harnici auzind de primejdia, în care se află școalele au sărit bogat și sărac într'ajutorul lor și a dat fiecare după putințele lui. S'a întâmplat, că un muncitor din comuna amintită ce lucrà la o curte auzind numai dela un altul în ce strâmtoare se află școala a zis către acela, că el îndată ce-și va căpătà plata, constătătoare din 2 coronuțe o va și da pentru scăparea școalelor.

Iată deci ce simțăminte bune stăpânesc acum sufletul bietului popor român, Un mic îndemn, o mică încurajare trebuie suflată în inima țăranului român din partea conducătorilor lui și acela nu va lăsà școala pradă dușmanilor nelmpăcați ai deșteptării și înaintării noastre.

Pe lucru deci cei ce doriți luminarea și îmbunătățirea sorții poporului nostru român și-i îndemnați să ne deie ajutor, pentru-ca să ne mântuim de primejdie limba dulce românească, ce se cultivă numai în școalele confesionale. Fiți paznici trezi ai națiunii române.

Bravii Români din Sânger cari au dat la fondul cultural sunt aceștia: Luca Luca, Deteșan Simion, Deteșan Teofil, Deteșan Nicolae, Anuța Deteșan câte 1 cor.; Mitru Dâmbean 80 fileri; Zacharie Moldovan, Nicolae Turdean, Ioan Moldovan și Onisiu Boța câte 40 fileri; Pavel Moldovan și Ulican Gherman câte 50 fil.; Marina Ventel 20 fil.; Gheorghe Gherman 1 cor. 50 fil.; Filimon Cormuș 2 cor. 16 fil.; dela mai mulți 2 cor. 44 fil. Au mai dat: Craifălean Toader 20 fil. și Vasile Greu 60 fil., amândoi din Săcalul-de câmpie.

Leonte Oprișiu.

Când și când câte un cetățean se apleacă spre urechea unui vecin și-i spune misterios:

— Știi? Eu știam de acum trei zile că vine Regina.

Iar celalalt face, șiret, cu ochiul ca și când ar vreà să deà a se înțelege că și el știà.

În sfârșit se aude fluieratul mașinei. Polițaiul se uită la un grup de cetățeni și le șoptește.;

— Nu uitați! Ura!

Cetățenii fac semn din capete că n'au să uite și mai în acelaș timp văzduhul răsună de strigăte de ura. Trenul se oprise în gară O tăcere grea se lăsă în coprinsul gării. Fie-care așteptà să vază pe Regina. Câte unul se înălțà în vârful picioarelor și zicea:

— Uite-o!

Dar când cei de lângă el se căsneau si ei să o vadă, cel dintâi se grăbea a adăogà:

— N-o mai văd nici eu acum.

Pasagerii se uitau mirați la această strânsură de lume pe peron și unul întrebă:

— Da cei aici? Vre-o nuntă?

Dar nimeni nu-i răspundeà.

Primarul se ștergea de sudoare pe frunte și nu slăbia din ochi pe polițaiu. Acesta însă, foarte galben, urmăreà pe preotul Costache care fusese aruncat de gloată în dreptul vagoanelor de clasa III.

Un băiat se coborâ dintr'un vagon de a III și dete preotului o cutioară.

— Aici e? — întrebă popa.

— Da, răspunse băiatul și pierì.

In acest timp un alt tren întră în gară și trenul — cu care trebuia să vie Regina plecà.

Primarul, polițaiul și notabilitățile „urbei" aceleia intrară parcă în pământ. Iar lumea începu a se împrăștià, foarte năcăjită că nu venise Regina.

Numai popa Costache se întorceà liniștit dela gară. liniștit și mulțumit că prietinul său Ionescu se ținuse de cuvânt și-i trimise regina de care aveà nevoie pentru albinele sale. Și multă vreme au făcut haz, el și cu șeful gării, de această întâmplare.

Fericirea e asemenea cu cristalul, care se sfărâmă când strălucește mai mult.

*

Cine caută pacea, să cearâ a fi surd orb și mut.

*

Treci pe lângă bogat atingându-l, iar pe lângă sărac ocolindu-l.

*

Cine întreabă, trece muntele, cine nu, rămâne în drum.

Către iubiții nostri cetitori!

Din darul lui Dumnezeu am intrat în anul al XX-lea. De obiceiu o foaie care a ajuns această vrâstă, trebuie să fie și cetită și bine sprijinită.

N'am puteà spune că scrisele noastre, nu se bagă în seamă și că cetitorii nu urmăresc cu destul interes cele ce publicăm. Avem atâtea dovezi de aderință și atâtea scrisori de îmbărbătare.

Dar nu de acestea ne trebue nouă. Noi am dori să n'avem nici o datorie și nici un datornic. Năcazul e, că avem de amândouă. Și dacă ne bucurăm și noi azi când scriem în fruntea foii anul al XX-lea ne doare, că nu putem face nici un pas înainte.

Ni se cere să apărem de mai multe ori, unii cer să apărem zilnic, să reducem prețul de abonament, să dăm suplimente de predici, să dăm o mai mare desvoltare părții literare, și multe altele. Toate le-am face bucuros, dacă mai ales n'am vedea registrele administrațiunii pline cu restanții de zeci de mii.

De aceea să ni-se îngăduie o vorbă sinceră la începutul trimestrului al doilea din acest an. Toți ceice ne iubesc și doresc progresul nostru să-și achite restanțiile și plătească abonamentul înainte, iar aceia, cărora foaia noastră li spre greutate trimit-o înapoi. In chipul acesta ni-ar face un bun serviciu și unii și ceialalți. Și frații preoți, cărora mai ales le adresăm aceste șire, au ajuns în situația de a putea să ne ajute.

Și noi o și cerem și o și așteptăm.

Noutăți.

Din Arhidieceză. La parohia vacantă Bagin în districtul protopopesc al Arieșului se escrie concurs cu terminul de 15 Iulie 1910 inclusive. Venitul congrual este computat în 200 cor. 14 fil. — La parohia Boarta în districtul protopopesc al Sibiiului se escrie concurs cu terminul de 25 Iulie 1910 incl. Venitul congrual este computat în 232 cor. 40 fil. — Pentru parohia Buciumșasa din protopopiatul Roșiei-de-munte, carea stă sub înaltul patronat erarial regesc se deschide concurs cu terminul de 15 Iulie a. c. st. n. Venitele parohiali după conscrierea congruală sunt stabilite în suma de 1148 cor. 36 fil., în care sumă se cuprinde și subsidiul anual personal de 400 cor. asemnat din cassa statului, care însă e sistat și nu se mai solvește. — Pentru completarea stațiunii a II-a de învățător la școala din parohia gr.-cat Buciumi în districtul protopopesc al Almașului, se publică concurs nou cu terminul de 15 Iulie 1910. — La completarea stațiunii cantor-docentale din parohia gr.-cat. Pălatca în districtul protopopesc al Cătinei se escrie concurs cu terminul de 10 Iulie 1910.

Din dieceza de Orade. Terminul concursului indatinat pentru complinirea fundațiunilor vacante și destinate pentru Clerul tiner, pentru Seminariul domestic și pentru Internatul „Pavelian" din Beiuș s'a fixat pe ziua de 4 Iulie 1910 st. n. Suplicele pentru primire vor fi de a se susterne la Ordinariatul episcopesc până la 3 Iulie a. c. inclusiv. Recurenții la sf. Teologie au să se prezentezn aici în persoană și către recurs să adnecteze cartea de botez și testimoniul de maturitate. Recurenții la cele două institute nu este de lipsă să se prezenteze în persoană, ci este de ajuns, dacă către suplica înzăstrată cu testimoniul școlastic din urmă și cu cartea de botez, vor aclude și un atestat medical, că sunt revaccinați și din privința sănătății apți pentru institut. Acei tineri însă, cari se vor prezentà în persoană vor fi supuși aici vizitării medicale. Taxele de întreținere în aceste două institute sunt socotite în 300 cor. și 70 coroane pentru uniformă, de fiecare elev. Prin urmare acei elevi, cari vor fi primiți în fundațiuni familiare de acelea, a căror provente n'ar atinge sumele de mai sus, vor aveà să solvească restul din al lor. Recursurile tinerilor pe clasele I. ori V. gimn., dacă vor recurge pentru a fi primiți în Seminarul domestic, amăsurat împrejurărilor locale, numai așa se vor luà în considerare, dacă vor documentà că la gimnaziul din loc sunt prenotați pe clasele respective, fără ca prenotarea aceasta se involve garantarea primirii lor în Seminar. La preparandia diecezană în anul școlastic următor 1910—1911 vor funcționà cursurile I și III, în urmare numai pe aceste două cursuri se vor primì elevi. Recursurile elevelor spre a fi primite în Internatul „Pavelian" de fete din Beiuș împreunat cu școală civilă vor fi de a se înaintà la Ordinariat până în 1 Aug. 1910.

Curs de 8 zile. Inaltul Ministeriu r. u. de agricultură cu ordinațiunea sa de dat 18 Aprilie a. c. Nr. 36430 a decis, ca spre scopul însușirii modului de a adună și a valorà plantele medicale, cari cresc sălbatice, să deschidă un curs de 8 zile pentru preoți și învățători. Cursul sub conducerea individilor de specialitate, se va ținea *la academia de agricultură r. u. din Cluj dela 31 Iulie până în 6 August a. c.* Pe participanți îi suscepe Excelența Sa Domnul Ministru de agricultură și se vor împărtăși de locuință gratuită în academia de agricultura și se vor bucurà de persoană de un relut de 64 cor. sub titlul de diurn și spese de drum. Jumătatea relutului li-se va asemnà la începutul cursului, iar cealaltă jumătate după terminarea cu succes al aceluia.

La curs se vor primì preoți și docenți din provincie cu totul 20 inși. Vor fi preferiți aceia, cari funcționează pe teritorul expositurelor ministoriali (hegyvidéki, felvidéki vagy erdélyrészi), pe cari îi va recomandà una dintre cele trei expoziturì ministeriali. După aceștia se vor preferì aceia, cari s'au ocupat deja cu producerea și adunarea plantelor medicali. Aceia, cari doresc să iee parte la acest curs, recursurile lor adresate către Excelența Sa Domnul Ministru de agricultură să le străpună direcțiunii academiei din Cluj ori la una dintre expozițurele ministeriale numite mai sus până în 30 Iunie 1910. După completarea numărului fixat cu concesiune ministerială deosebită, vor mai puteà eventual participà la acest curs și de aceia, cari nu reflectează la ajutor.

Știri școlare. Esamenele în protopopiatul Torontalului s'au ținut sub presidiul dlui protopop George Munteau, iar comisar al reuniunii învățătorilor de Lugoj Cornel Deciu învățător în Sinmiclăușul-marn în zilele 5, 6, 7, Iunie. În Sânmiclăușul-mare resultatul slab L. română negligiată cu totul. Învățătorul s'a mândrit în fața publicului că fiind în Ungaria limba de întrebări este limba magiară. În Comloșul-mare, Esamen foarte bun. Invățător Valer Besu. In Igriș, Esamen bun. Invățător Valer Besu. In Igriș, Esamen bun. Invățătoare Elena Sântion. In Cianadul-sârbesc, Esamen bun. Invățător Romul Lutai. In 7 Iuniu s'a ținut conferință cu învățătorii tractului sub presidiul dlui protopop George Muntean din Comloșul-mare.

Băile Buziaș meritâ cu drept cuvânt numele de „Nauheim Ungarn", căci are cea mai romantică poziție între băile din patrie, și deși abia de 12 ani se tratează și vindecă morburile de inimă, totuși multe sute de vindecați binecuvântă efectul vindecător al izvoarelor acestor băi. Băile Buziaș sunt deja recunoscute în toată lumea, ca băi de primul rang pentru vindecarea morburilor de inimă, de aceea cercetarea lor crește din an în an, cu atât mai vârtos că proprietarul băilor I. Muschong, pururea gata de sacrificiu, cu neobosită diligență se silește ca Băile Buziás — cari oferesc bolnavilor cel mai delicat comfort și distracție, pe lângă prețuri moderate — să le ridice în primul șir a băilor de cură din continent, făcându-le băi de lumea mare.

Necrolog. † *Alexandru Dobrescu* fost protopop gr.-cat. al tractului Sebeș, a repausat la Deva, în al 69-lea an al vieții și al 40-lea al preoției în 14 Iunie st. n. fiind împărtășit cu sfintele taine ale moribunzilor.

— † *Ioan Isaia Tordai*, ieromonah basilitan, adm. paroh. gr.-cat. în Ofenbaia, a repausat după un morb greu la 18 Iunie 1910 în anul al 70-lea al etății și al 41-lea al preoției.

— † *Ioan Christian*, locuitor în Blaj, după un morb îndelungat și greu, împărtășit cu ss. Sacramente ale moribunzilor Duminecă în 12 Iunie a. c. și-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului în anul al 55-lea al etății și al 28-lea al fericitei sale căsătorii.

— † *Antonia Ciceronescu văd. Lazar Jernea* a repausat la 9 Junie n. în anul 53-lea al vieții, după un morb îndelungat provăzut fiind cu Ss. sacramente ale muribunzilor.

Odihnească în pace!

AGENT

destoinic se caută pentru vânzarea unui articlu **în general întrebuințat** în gospodărie. Oferenților, cari dispun și de cauție, li-se încredințează și încassările. Ofertele provăzute cu deviza »P. M.« Administrația foii le spedează la locul destinat. (41) 2—5

Muschong. Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

SCUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

RECREAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ.

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă.

Recomandată de medici.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 20—?

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 40

Acestor duşmani de moarte ai românismului e a se atribui *şi acea neunire,* care a venit să înlocuiască „unitatea de lege, prin care înainte ne simţisem a fi un singur popor", şi nu Sfintei Uniri, ceea ce „ortodoxii" afirmă, dar nu motivează (Vezi Iorga: Sate şi preoţi p. 191). Doar *la 1700 toţi Românii ardeleni se uniră cu Roma,* precum lămurit apare şi din următoarele: P. Maior ne spune că străinul Martinus Sentivani în a sa „Disertaţie hronologico—polemică pentru începutul neunirii greceşti" zice referitor la Sf. Unire, că *„Românii în Ardeal, cu arhiepiscopul său şi cu tot clerul au primit această unire cu biserica Romei* (V. P. Maior: Inst. bis. rom. pp. 86 u.) Dr. Bunea cel, mai conştienţios şi recunoscut istoric pragmatic în materia aceasta, confirmă teza aceasta (V. Chestiuni din dreptul şi ist. bis. Blaj, 1893. II. p. 97.), — şi zice, că după 1700 *„în decurs de mai multe decenii nu se află în Transilvania nici o biserică neunită constituită în forma sa* (V. Chestiuni..... II. p. 307).

Sau, ca să dăm cuvânt celui mai *simplist de pragmatic cronicar unguresc, membru al Academiei magiare: „Deoarece o parte a Românilor, a trecut după 1744 la legea gr. orientală* (înţeleg iubiţii nostrii fraţi neuniţi — cu legea lor străbună?!), *iar altfel nu puteau fi liniştiţi(!), guvernul a declarat legea gr. orientală în 1758 de lege tolerată"* (Dr. Karácsonyi: Magyarország Egyháztört Nagyvárad 1906 p. 229).

Astfel, parte spre încetarea revoluţiilor inscenate în prostime de către nişte călugări schismatici destrăbălaţii, parte — şi asta mai ales — la stăruinţa astuţilor sârbi privilegiaţi, s'a asignat pentru cei resvrătiţi în Braşov *la 1761* o episcopie gr.-or., provisoric independentă, — despre care independenţă însă vom vedeà momentan.

Accentuăm deci din nou, că pe Români nu Sf. Unire i-a vrăjmăşit, ci uneltirile calvinilor, şi mai ales ale sârbilor. căci aceştia — începând de loc din 1716 cu Bănatul, apoi dela 1728 cu Bihorul — au desbărat mai întâi o parte a Românilor de sub mitropolitul unit din Alba-Iulia, supunându-i episcopii gr.-orientale din Arad (Dr. Karácsonyi o. c. p. 347) a Sârbilor, sub a căror jurisdicţie despotică au gemut Românii *desuniţi* — cu mici intervaluri — *până la 1864, când providenţialul lor Şaguna* — unica lor figură colosală, fără îndoială: isteţ *diplomat* nu însă nesmintit Român intransigent, între orice împrejurări, ceea-ce noi pricepem — într-o norocoasă clipă, bine aleasă şi folosită, i-a scos la lumină şi li-a asigurat după 4 ani şi: *„Autonomie"*, nu chiar în înţelesul şi duhul canoanelor orientale, pe cari nenumăratele lui grijuri nu i-au mai îngăduit vreme, să le consulte şi să mediteze asupra lor îndestul (Dr. Al. Grama: Instit. Cal... pp. 59 uu, 102 uu.).

Aşa s'a putut întâmpla apoi, că a strecurat în această *Autonomie* şi „scaunele protopopeşti" (Dr. Karácsonyi o. c. p. 348), despre cari dreptul oriental genuin nu ştie nimic.

Biserica neunită din Ardeal — comparându-se cu cea din Rusia, ori cu cea din Regat, sau cu oricare altă biserică sororă neunită — ar trebui, nu să cârtească, ci să vadă şi să recunoască, cât folos a avut şi are ea până azi din emularea şi atingerea ei nemijlocită cu biserica unită (Dr. Aug. Bunea: Vechile Episcopii p. 152).

Dacă alţi vrăşmaşi ne-au desbărat deolaltă, *iar vremea a concretizat mereu închipuitele zăgaze despărţitoare,* — şi atunci ar trebui să fie *în noi* mai multă simpatie nefăţărită pentru viitorul nostru comun ca popor unitar („Unirea" XIX. 1909 p. 169). şi mai multă putere sufletească, decât a văzut până acum lumea străină dela noi, când chiar şi fiorul nimicirii numai târziu — în clipele de pe urmă — ca d. p. în 3/15 Maiu 1848, e în stare să ne apropie cu încredere de pragul celuialalt.

Celor ce, nu vor să admită, că întreaga regenerare a bisericii româneşti din Ardeal e a se mulţumì simplu şi numai sfintei Uniri cu Roma, n-au decât să privească mai deaproape viaţa religioasă a tuturor bisericilor schismatice — fără cea mai mică excepţiune; — le vor aflà vegetând fără duh şi putere de a călăuzì după vrednicie sufletele, ori de a produce urme de viaţă amăsurat extinderii lor.

În Rusia „Sfântul Ţar" îşi ocârmueşte împărăţia şi biserica după plac; — aci deci nici vorbă nu poate fi despre o ierarhie formală ori despre influinţa bisericii, caşi într'alte locuri. După cum o vădesc faptele: întregul ei rol se mântuie într'o goală formalitate. Că apoi din acest impas cine o va scoate, cum şi când, rămâne taina viitorului.

În Sârbia. Bulgaria şi Macedonia biserica ortodoxă e cel mai puternic factor de desnaţionalisare a Românilor (Dr. Bunea: Chestiuni din drept. şi ist. bis. p. 325).

În Bucovina şi acel bagatel, cât şi unde se face mai nou, e a se ascrie nu bisericii neunite, ci acelor factori ortodoxi, cari pricepând influinţa binefăcătoare a principiilor de viaţă religioasă, propovăduite de credinţa vie a Romei, — nu fug de ele ca de-o mogândeaţă „papistă", ci le consideră şi apreciază mai deaproape.

Influinţa bisericii „ortodoxe" apoi în România, cu deosebire azi, e: de trei ori nulă. Preoţimea ei n'are nici cea mai mică vază. Pe om nici nu-l mai surprinde prea tare când ceteşte cazuri, că d. p. popa cutare ce sacrilegii comite; ori, că cutare popă cântă noaptea prin crişme aliluia cu metrese în braţe şcl.... Vlădicii trag din greu în hamurile politicei consumătoare şi se dejosesc până acolo, încât un episcop, ca cel de azi din Roman, e silit să arunce, în plin sinod, *afurisenie* asupra colegilor-vlădici dimpreună cu mitropolitul-primate, şi a provocà astfel scandal şi consternaţie, de se cruceşte lumea şi ţara.

Sunt oare aste stări normale? Stări, cari să confirme puterea de vieaţă a bisericii schismatice şi preste tot dreptul ei de aţimei „ortodoxe" din Ardeal sugrumà în cleştele sale viitorul unui neam viguros ca: Românii?

Pe când umblam, acum patru ani, şi încă cu un prilej mai apropiat, în România, am rămas formal deprimat, — şi un vag simţemânt nu într'atâta de compătimire, cât mai mult de ruşine mă cutropise — în calitatea-mi de cleric român — când băgam în seamă, cât sunt de desconsideraţi preoţii români din regat!

Despre apatia acestei ignorante tagme de apostoli a pomenit, între mulţi alţii, nu de mult şi un idealist cleric ortodox şi scriitor din Ardeal, care, cercetând vara trecută cursurile Dlui Iorga din Văleni — nu se poate în destul mirà, cum de aceşti preoţi nu râvnesc deloc spre cultură (V. M. Gaşpar: „Cursurile dela Vălenii-de-Munte" în „Progresul" 1909 nr. 40).

Date fiind împrejurările aste penibile apoi, nu e mirare, dacă ministrii şi deputaţii Camerei şi a Senatului din România: *şi* cu prilejul desbaterii legii pentru clerul de mir, au vorbit cu atâta dispreţ despre biserica „autochefală" din regat (V. Dr. Al. Grama: Chestiuni din dreptul şi ist. bis. rom. un. I. pag 261). Ori mai iată şi un alt caz despre vitalitatea bisericii din regat: In vremea mai nouă: anabaptiştii din România într'atâta se înmulţiseră — cuceriud, firesc, din biserica neunită, — încât statul trebui să păşească întru apărarea „ortodoxismului" de astă plagă nechemată (V. „Drapelul" 1909 nr. 83), — dupăce biserica ortodoxă e impotentă.

În mijlocul astorfel de mizerii ne pare apoi lucru foarte firesc că d. e. azi „ortodoxia" din România se sparge şi sucumbă văzând cu ochii.

Cea mai splendidă dovadă, în astă privinţă, o dau însăşi alarmele, pe cari le ridică bărbaţii ortodoxi de acolo.

Înţelegem, nu-i vorbă, preabine tânguirea Dlui N. Dobrescu asupra spargerii ortodoxiei din regat în urma cuceririlor credinţei romane, — ba chiar şi apreciem, întru cât se poate, pe bărbatul convingerilor în acest rar „umil dascăl la şcoala de teologie ortodoxă" (V. „Revista Teologică III. Sibiiu 1909 p. 485 uu.): în acelaş timp însă pe de altă parte absolut nu pricepem, cum de Dsa ca unul dintre cei mai pătrunzători teologi deacolo: nu pune degetul pe rana proprie a ortodoxismului, spre a arătà: nu propaganda străină, ci: neputinţa bisericii neunite de a resistà ruginei timpului şi totala ei atrofie, care o împiedecă de a-şi ocupà locul cu demnitatea recerută în mijlocul vremurilor pretenţioase, ce ne agită azi.

Despre literatura bisericească încă n'avem ce vorbì între aceşti preoţi paraponisiţi.

Mizerabilele condiţii de traiu, în cari îşi tângesc zilele, nu le dă nici un imbold spre idealism. Cum s'ar şi îmbulzì cineva după ştiinţă, când în dos îi cobeşte miseria?

Ministrul Cultelor se vede nevoit a încredinţà cu scrierea „Istoriei bisericeşti," pe un mirean — faţă de care, altcum, toată cinstea şi respectul. Scurt şi cuprinzător: Preoţimea neunită din regat e cel puţin cu vre-o sută de ani rămasa şi îndărătul preo-

Dacă însă şi sunt „ortodoxi“ din Ardeal — ca pregătire, (deşi încă prea slabă faţă de lipsurile vremii) — niţel superiori celor din regat, apoi n'au întârziat a li-se asemăna aceloraş într'altă privinţă.

Toată onoarea mândrelor excepţiuni; — dar nu ne putem suprimà indignarea frăţească, când ştim, că d. p. azi nici nu-s prea rare cazurile, că unii-alţii dintre sucreştinţele clericale ba chiar şi dintre slujitori sfinţiţi ai altarelor româneşti ortodoxe din Ardeal — oribil — urmează principiile dragostei libere (Freie Liebe u. Herrenmoral!) şcl....

Dacă am stà să măsurăm cu o cumpănă absolută: şi astfel să facem balastul moral şi ştienţific al acestei preoţimi, zău că puţină mângâiere am aveà de inregistrat!

Azi dacă nu erau inarticulaţi, pe lângă celealtalte vre-o 7 religiuni, *şi* primitivii baptişti în Ungaria (1895 art. XLIII), — poate chiar ortodoxii, fraţii nostri, erau între cei mai rămaşi de lume în astă ţară.

Ei se îndestulesc şi cu mai puţină zolie în ale teologiei. — Un harnic şi prevăzător bărbat mai tinăr din clerul lor a făcut, nu de mult, propunere concretă, ca, în vederea trebuinţelor vremii, să se introducă şi la dânşii cursul academic de patru ani în teologie; — dar propunerea a rămas numai propunere. La facultatea teologică a universităţii din Budapesta e vorba să se introducă începând poate chiar cu anul viitor, cursul de cinci ani; — ei da, — pricepem: aceia nu sunt Români. Un popă românesc n-are să se facă doar dobă de carte, căci la un atare cas nu l-ar mai puteà îndrumà şi umilì *toţi traşi—împinşi scăpătaţi;* pentru cari încă azi vorbele: *preot, taină, biserică, boltă, altar clopot, patrafir, cuminecătură şcl.* sunt cel mult: excelente flori de stil, pentru de-a exploata astfel prestigiul suprafiresc al acestor cuvinte şi de a secerà deci mai uşor lauri pe seama vanităţii lor greţoase.

Pricepem noi aste toate prea-prea!

Dar să trecem. — Că doar biserica ortodoxă din Ardeal ar menageà apoi în sinul Autonomiei sale ici-colea şi interese româneşti, — nu contestăm că acest merit nu revine în primul rând bisericii ortodoxe ca-şi unei vrednice călăuze dumnezăeşti, ci acelor bărbaţi neînfrânţi, cari — fie aparţinând ori-cărui fel de religiune — totdeauna ar fi la culmea chemării lor ca forţe de caracter, fără a da greş în cele naţionale.

Biserica ortodoxă ar trebui să ne producă realităţi emanate din curat meritul său; să ne arete, ce a produs cu talanţii căpătaţi; cum a vestit şi vesteşte Cuvântul Evangeliei; cum a păstrat şi păstrează prestigiul tainelor mântuitoare; şi cum a influinţat şi influinţează spre bine sufletul şi vieaţa şi mintea acelor credincioşi, cari îi dau fiinţa în faţa lumei?

În astă epocă a regenerării pe toate tărâmurile am dorì să vedem şi în sinul ei: proaspete ramuri verzi cu flori trandafirii şi boboci, cari să pocnească de sfânta taină a vieţii sub năvala razelor harului dumnezăesc; am dorì să vedem dovezi: de muncă şi de pricepere şi astfel: de drept public la existinţă!

Doar aste trebuie să constituiască programul de vieaţă conştientă a oricărei comunităţi bisericeşti în vremurile noastre înaintate, când tot ce a fost vechiu se clăteşte şi sguduie din temelii sub presiunea ideilor moderne, cari clocotesc azi atât de înfiorător în matca veninoasă a vieţii noastre sociale.

Să nu uităm — zise o cuminte voce îngrijorată, mai zilele trecute, în adunarea generală a profesorilor de religiune cat. din Ungaria — *că azi scriem deja anul 1910 după Hristos.*

Azi *(şi aci sună din greu şi „uniţilor“ !)* trăim mult mai alte vremuri, decât şi numai cu o sută de ani mai înainte.

In noianul de hule răspândite: nu mai impun icoanele şi turnurile bisericilor noastre de sine, ci trebuiesc impuse cu puternice aparate de cunoştinţe; — *nici talarul preuţesc* împreunat cu o mutră fără modestie, ba uneori chiar îngâmfată, pretenţioasă, impetuoasă şi astfel nesuferită a multora: nu mai stoarce respect nici cel puţin pentru însaş biserica, necum pentru vre-un apostol uitat de sine.

Harul preoţiei, singur, în toiul materialismului de azi, — nu mai răzbeşte după cuvenință; se recere braţ *muncitor*, pe orice tărâm, dar *muncitor.*

Nelucrarea şi comoditătile indiferente se prigonesc, cu tot dreptul, în tot locul! E parola noastră de onoare: să desminţim insinuările proaste şi răutăcioase ale acelora, cari în copilăria lor ar fi în stare doar să şi joare pe părerea că: preoţia ar fi cea mai rentabilă sinecură! Drept aceea nu pregetăm cu accentul, că: *Fiecare plăteşte,* între împrejurări normale, numai *cât produce.*

Nu oficiul face pe om, ci omul face oficiul!

De aci ar trebui deci începută ridicarea la nimbul cuvenit a prestigiului preoţesc. — Să ieşim odată din cătuşele trecutului ruginit!

Să ieşim în plan, şi cu inteligenţă deamnă, cu bune convingeri, cu tact în afaceri şi sinceritate în scop: *să facem* — firește fără de a grămădi prin o stingăcie doar egoistă, răceală, odiu şi resens împotriva noastră — *ceea ce aşteaptă dela noi însuş Dumnezeu*: Să *conducem,* nu să fim conduşi! Iar cei-ce, în sinul nostru, — care pornire ar ţintì la adaptarea raţională a principiilor noastre de credinţă pentru marile reforme sociale, ce sapă deja adânc sub zilele noastre — ar comite cea mai întunecată crimă în contra fiinţei noastre de oameni raţionali, Români vitali şi credincioşi din veacul al XX-lea; ba ar atentà — zicem din convingere — la însaş condiţia de vieaţă a credinţii noastre, despre care ar trebuì să ştie, că nu e simplă slovă petrificată în forme moarte, ci izvor de vieaţă mişcătoare: bazat pe marele adevăr religios, cuprins în realitatea *evoluţiunii omogene a dogmelor.*

Adevărul evangelic nu residă în simpla cetire a evangeliei, ci în abilitatea de-a şti scăpără vieaţa dintrânsa (V. şi Prohaszka Föld. és Ég. edit. III. Esztergom 1906 pag. 449).

Cu o sută-două de ani mai înainte nu se ştia despre carieră mai frumoasă şi mai măreaţă, decât cea preoţească, — precum e încă şi azi în America(!) de Nord. Un prietin martor ocular, american de baştină, îmi relată mai an, că acolo: cea mai fericită familie — fie cât de cu dare de mână — este, care poate numără între membrii săi şi un preot!

Ei şi azi? Azi unde suntem? Drept în coadă!

Cauza? — Aparte şi noi înşine: ne-a îngropat formalismul gol, apatia indiferentă domnia prea puţin motivată, şi preste toate aste: trândăvia noastră legendară!

C'am fi săraci!? Bine. — Dar chiar sărăcia asta ne mântuie *mai* puţin de sub acuzele de mai nainte!

Mai multă conştienţiositate *agilă,* mai mult spirit de pătrundere, şi mai multă dragoste pentru menirea noastră! Nu-i vorbă: *genii, filosofi ageri, psihologi adânci, forţe intelectuale cu gândiri sublim într'aripate, talente persistente şi cu risicul celor mai enorme pagube:* — nu putem fi toţi, deşi *în ziua de azi acestia ar fi: adevărata ideală preoţime!*

(Va urmà).

ALBUMUL BUNEA,

e pus sub presă şi în curând va apăreà Să poate comandà dela autori precum şi dela Librăria seminarului teologic din Blaj.

Bibliografie.

A apărut:

„Apărarea viilor de peronosporă“ de *Niculae Pop,* o broşurică, ce descrie amănunţit cum şi când trebuie să ne apărăm cu mai mult efect viile de peronosporă şi înfăimare. Broşura se dă gratuit acelora cari procură cartea „Sădirea şi cultivarea viei“ de acelaş autor. Separat costă franco 25 fil. Se poate procurà dela Librăria Seminariului teol. gr.-cat. precum şi dela autor, în Blaj.

Ministerul r. Ung. de culte şi instrucţiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. ***Orarul general şi particular pentru şcolile primare cu 1, 2 şi 3 învăţători.***

2. ***Planul de învăţământ şi îndreptarul metodic.*** pentru şcolile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş. Aprobat din Conferinţa Episcopească, ţinută în 7 Septemvrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru şcoalele cu un învăţător —·80
„ „ „ doi „ 1·20
„ „ „ trei „ 1·60
plus 20 *fil. porto* pentru fiecare.

La comandă să se spună apriat, că se doreşte un orar pentru şcoala cu un învăţător, ori cu mai mulţi învăţători — Altcum se trimite întreagă colecţia, ce costă 2·30 cor. franco.

Atragem atenţiunea oficiilor protopopeşti şi parohiale, precum şi-a învăţătorilor nostrii din Arhidieceza de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş, dieceza Szamosujvár Gherlei, Nagyvárad—Orăzii mari şi din dieceza Lugos—Lugoşului asupra hotărârii conferenţei Episcopeşti din 7 Septemvrie 1909. Nr. 6693; prin care atât *Orarul,* cât şi *Planul de învăţământ* şi *Îndreptarul metodic* sunt obligătoare pentru toţi.

Comande se pot face la **Tipografia Seminarială**

A apărut: **Elemi Népiskola Értesitő Könyvecske — Indice pentru școlile poporale primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catatolic din Blaj—Balázsfalva.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor respons.: Augustin Gruiția.

Loc deschis.

Atențiune!

Săpunul cu cerb alui

SCHICHT

numai atunci este veritabil dacă este provăzută cu numele

SCHICHT

și cu marca de scutință „CERB". (42) 1 5

Ce e mai bun?

La tot cazul, decât ori-ce fel de untură de pește, e mult mai bună Emulziunea-SCOTT fiind ușoară de mistuit, produce efect vindecător grabnic.

E mai bună și pentru aceia, că o înghit cu plăcere și aceia, cari de untura simplă de pește s'au îngrețoșat.

La cumpărarea Emulsiei, luați sama să aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul

(50) 28—28

Emulziunea-SCOTT

se prepareză numai din cel mai curat oleu de ficat de pește ce se produce la Lofoten (Norvegia), — pentrucă acesta e cel mai nutritor în toată lumea.

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă! Prețul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.

Să capătă în toate apotecele.

Nr. 101—1910. (43) 1—2

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la biserica gr.-cat edificândă în Riciul-de-Câmpie gara Maros-Vásárhely p. u. Mezőrücs., prin aceasta se recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 2000 adecă două mii coroane la curatoratul gr. cat. din Riciu (Mezőrűca) cel mult până la 9 Iulie st. n. 1910 la 10 ore. a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminariul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 24 Maiu și 11 Iunie 1910 sub Nrul 3689 și 4157 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Riciu (Mezőrűcs) între oarele 9—12 a. m. și 2—4 p. m. Se observă, că *a)* licitațiunea minuendă se va ținea în 9 Iulie st. n. și *b)* curatoratul își rezervă dreptul a încredința întreprinderea aceluia dintre cualificanți, care îi mai convine.

Riciu (Mezőrűcs,) la 20 Iunie 1910.

Filip Pop, paroh gr.-cat. **Alb Vasilie,** curator prim.

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL.

Cel mai războinic voevod, ne apare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Prețul tabloului cor. 1·50 fil.

Dintre tablourile pictorului *Th. Aman*-unul din cele mai sugestive este acela în, titulat:

SFÂNTA ȘI MAREA VINERI A PATIMILOR.

E de dorit ca o asemenea operă de mare merit să se afle în casa oricărui român iubitor de frumos. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Prețul tabloului cor. 2·10.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania"

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantagioase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morții cu termin fix; asig. de zestre și asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168·13
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,571,035·51
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 foc	„	112.045.412 —
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 viață	„	19,847,132·—
Fonduri de întemeiare și de rezervă	„	2,309,387·—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2) 22—52

La expoziția milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric (3) 22—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte. îndată ce clopotele sunt bătute de o lature prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminosă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tonce de metal.

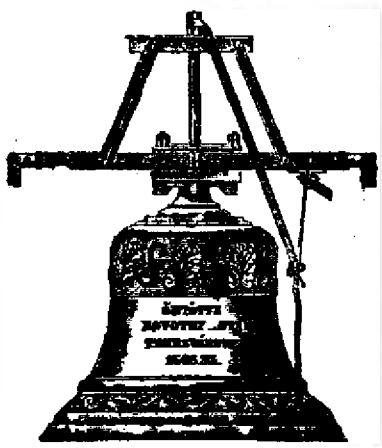

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat

Abonamentul:

Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.

Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:

Un şir garmond: edată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 2 Iulie 1910.** **Numărul 27.**

AJUTOR!

Un ţipet de desnădejde răsbate până la noi, un ţipet de groază, din mănoasele câmpii ale Bănatului. Ondularile spicelor aurite azi nu mai desmiardă ochii plugarului îndestulat, căci urgia norilor şi a zăgazurilor deslănţuite au nămolit totul, distrugând în câteva clipe de nenoroc toată truda muncitorilor, sate şi sămănături, secerând sute şi sute de victime dintre locuitorii acestui năpăstuit colţ de ţară.

Acest colţişor îmbelşugat altădată, a rămas distrus cu desăvârşire în urma potopului, ce s'a deslănţuit asupra-i!

Sate întregi au fost nămolite, holdele înfloritoare au fost nimicite şi sute de oameni s'au prăpădit în valurile înfuriate, lăsând în urmă familii nenorocite, fără o bucată de pâne, şi fără un sprijin în mizeria cea mai extremă.

Ţara întreagă s'a cutremurat de acest ţipet de groază şi toate inimile simţitoare au hotărît să-şi deà concursul lor, pentru acești nenorociţi, cari, în afară de vieţile pierdute, au îndurat, în două zile, pierderi de milioane.

M. Sa Domnitorul a trimis o sută mii coroane nenorociţilor, guvernul aceeaş sumă, şi contribuirile incurg de pretutindeni, cu aceea obişnuită însufleţire, ce-i călăuzeşte pe oameni, mai ales în clipe de mari cataclisme. Înţelegem, în clipe de aceste, cu toţii micimea noastră, şi trebuinţa de a ajutorà pe fraţii noştri, cari au ajuns în cea mai extremă lipsă.

Victimele catastrofei din Bănat, sunt, în cea mai mare parte, români, deci datoria noastră e îndoită de a jertfi din prisosul nostru tot ce putem, fiind vorbă de fraţi de ai nostri şi ştiind că totdeauna cămaşa e mai aproape de piele.

Corul episcopilor nostri, în frunte cu I. P. S. Mitropolit au premers cu strălucită pildă de generozitate, jerfind *patru mii coroane* pentru uşorarea mizeriei celor năpăstuiţi şi luând dispoziţii — conform comunicatului dela sfârşitul acestui articol — ca să se iniţieze colecte în toate parohiile provinţei noastre mitropolitane în favorul nenorociţilor din Caraş-Severin.

S'au lansat apeluri din partea Arhiereilor dela Sibiiu şi Caransebeş, într'o emulare nobilă de a sprijinì pe fraţii noştri năpăstuiţi; presa naţională şi-a ridicat şi ea cuvântul ei înduioşat în favorul celor cari au rămas pe drumuri, fără o fărâmă de pâne; advocatul *Dr. Iustin Mârşieu* din Arad (onoare lui!) s'a obligat să crească pe cheltuiala sa pe un orfan al victimelor potopului, făcând din el meseriaş sau industriaş.

In emularea aceasta nobilă cetitorii nostri încă trebuie să-şi reclame partea lor de onoare. E o datorie imperativă de a ajutorà pe fratele tău, când îl vezi cu desăvârşire lipit pământului; şi e o datorie cu mult mai mare, cu cât recolta acestui an se promite deosebit de îmbelşugată.

Să urmărim pilduirea măreaţă a Arhiereilor nostri, să ascultăm cuvântul lor sfânt cu acest prilej de jale şi de lacrimi — şi să jertfim după cât ne iartă puterile spre acest scop măreţ, căruia i-se potriveşte cu desăvârşire zicala: „Bis dat, qui cito dat."

Deschidem cu toată dragostea coloanele foaiei noastre pentru orice contribuire de acest soiu, mulţumind în numele nenorociţilor nostri fraţi inimilor generoase, cari vor contribuì cu obolul lor la micşorarea îngrozitoarei mizerii, ce planează astăzi asupra acestui colţişor atât de îmbelşugat cu câteva zile mai înainte.

* * *

Din Budapesta am primit următoarele:

Episcopii uniţi, adunaţi în capitală cu prilejul deschiderii parlamentului, sub prezidiul I. P. S. Sale Mitropolitului Mihályi, au ţinut o consfătuire, în care s'au ocupat şi de catastrofa, ce a ajuns pe atâţa fii ai neamului nostru de pe teritoriul comitatului Caraş-Severin, şi au hotărît a venì în ajutorul celor nenorociţi în următorul mod:

1. Episcopul Lugojului P. S. Sa Vasile Hossu, este însărcinat a luà parte activă în toate acţiunile de ajutorare, şi a face tot posibilul pentru alinarea suferinţelor celor atât de greu încercaţi.

2. In toate parohiile provinciei bisericeşti unite de Alba-Iulia şi Făgăraş se va ordonà colectă în favorul nenorociţilor din Caraş-Severin şi rezultatul colectei tot prin mijlocirea episcopului de Lugoj se va trimite la destinaţiune.

3. In acelaş timp episcopii prezenţi au şi semnat din partea lor următoarele ofrande:

Mitropolitul Mihályi 1000 cor.,
Episcopul Radu 2000 cor.,
Episcopul Hossu 1000 cor.
Episcopul Szabó al Gherlei n'a participat la consfătuire, fiind morbos.

4. In urmă tot ca semn de jale, s'a hotărît ca sfinţirea bisericii Sf. Uniri, ridicate în Uifalău, locul natal al P. S. Sale episcopul Orăzii Dr. Dem. Radu, care sfinţire aveà să se facă în sărbătoarea sf. Apostoli Petru şi Pavel la 12 Iulie a. c. prin Mitropolitul Mihályi, asistat de episcopii Radu şi Hossu, în prezenţa reprezentanţilor întregei provincii bisericeşti, — să se facă într'o altă zi şi cu încunjurarea de sărbări mai mari, numai prin P. S. Sa episcopul Radu, care a ridicat aceea biserică frumoasă, spre pomenirea sa şi alor săi cu spese de aproape 200.000 cor.

Din apelul I. P. S. Mitropolit Meţianu reţinem:

„Spre scopul acesta vă însărcinăm pe voi toţi iubiţilor preoţi, ca în cea mai de aproape Duminecă să cetiţi această carte pastorală poporenilor vostri în biserici după terminarea serviciului divin şi să o comentaţi şi din parte-vă, prin expuneri şi vorbiri acomodate, îndem-

nând şi voi pe iubiţii vostri poporeni la ajutorarea nenorociţilor nostri fraţi, când vor ajunge pe la casele lor bărbaţii încredinţaţi cu colectarea.

După aceea în fiecare comună bisericească să se aleagă un subcomitet de câte 3—4—5 fruntaşi din comitetul parohial, cari cu câte o listă ce o va face preotul şi o va dà fiecărui colectant, să meargă pe la casele tuturor parohienilor şi să roage separat pe fiecare poporean să contribuie cu cât va binevoi la ajutorarea fraţilor noştri nenorociţi. Contribuirile ce le vor dà poporenii să se înscrie în lista primită dela preotul, dimpreună cu numele dăruitorului, pentruca să se poată publicà şi în jurnale.

Colecta să se înceapă îndată după primirea acestei provocări, iar banii colectaţi să se transpună casei consistorului arhidiecezan, de unde apoi se vor trimite la destinaţiunea lor".

Dela Cricău.

Parohia noastră *Cricău,* de sub Piatra Craiului, a avut Duminecа trecută, în 26 Iunie n., o zi de frumoasă sărbătoare. Punctul de căpetenie al acestei sărbători înălţătoare a fost *binecuvântarea bisericii nou edificate,* care s'a săvârşit în cadre neobişnuite pentru satele noastre resfirate în largul arhidiecezei. Sărbările dela Cricău au câştigat chiar o importanţă, care se înalţă sus preste referinţele mărunte ale unui sat. Şirele cari urmează credem că vor îndreptăţi pe deplin aceasta afirmaţie.

Parohienii noştri din acest sat, vre-o 50—60 familii, — cu mult mai puţini abia cu 5 ani înainte, astăzi totuş o însemnată minoritate faţă cu credincioşii altor confesiuni din comună, — au reuşit, după multe dovezi de jertfă a singuraticilor şi a comunităţii întregi, să-şi zidească o frumoasă biserică, în locul celei vechi, care ajunse-se să fie necorăspunzătoare în toată puterea cuvântului.

După multa trudă împreunată cu ridicarea unei biserici, le-a ajutat Dumnezeu acestor oameni de inimă, să vadă înălţându-se în mijlocul satului la loc de frunte, — cel vechiu se află deoparte, pe o coastă de deal, — noul lor lăcaş de rugă, cu pereţi luminoşi şi trainici, cu turn potrivit, pe creştetul căruia străluceşte în bătaia luminii, crucea, semnul credinţei vii.

Şi aşteptau acum, ca acest nou Sion să fie binecuvântat şi dat menirii sale.

Preotul locului, părintele *Dumitrean,* căruia îi revine, în locul întâi, meritul noului lăcaş, a ştiut să împreune actul binecuvântării cu sărbări, cari au fost — au trebuit să fie — foarte înălţătoare nu numai pentru inimile credincioşilor săi, ci pentru ale tuturor acelora, cari au asistat la ele, venind din satele vecine, sau de mai departe.

Vineri, în 24 l. c., a sosit în comună din Blaj părintele *Roşianu,* profesor şi spiritual la seminar, chiemat să ţină *misiuni poporale,* din acest prilej însemnat pentru credincioşii unei biserici.

Misiunile s'au ţinut în vechea biserică, după datina obişnuită, cu predici dese şi cu slujbe potrivite. Păr. Roşianu s'a dovedit şi de data asta cea mai aleasă forţă a Reuniunii de misiuni din arhidieceză, fiind un minunat grăitor către popor. Şi a mai dovedit marea căldură ce o poartă acestui apostolat măreţ al zilelor de astăzi, însărcinându-se singur să ţină în această vreme nepotrivită, pe căldura prea mare a verii 3—4 predici la zi şi să împlinească toate slujbele. Cuvântările Dsale izvorite din o o inimă plină de simţeminte creştineşti şi româneşti, şi din un suflet înţelegător pentru nevoile poporului nostru dela sate, au fost ascultate cu interes. Efectul lor imediat s'a văzut în feţele luminate ale ţăranilor şi în lacrimile cari umezeau ochii ascultătorilor.

Poruncile dumnezeeşti şi bisericeşti se lămureau convingător în minţile şi inimile celor de faţă, reliefate prin pilduiri foarte potrivite, luate din viaţa de toate zilele a sătenilor. Cu acestea se îmbinau în chip armonic sfaturi şi îndrumări, în cari se arătà, cum datorinţele de a-ţi iubì limba şi neamul izvoresc din poruncile Scripturii, deci noi, dacă nu lucrăm în toate prilejurile după îndemnul acestor porunci, păcătuim. Părintele Roşianu, — nu lăudăm, ci constatăm, ceeace nu e numai cuviincios, ci ne este o datorinţă — pricepe să fie adevărat apostol al cauzei noastre bisericeşti şi româneşti, după cum a dovedit-o în toată activitatea Dsale decând s'au iniţiat misiunile.

Exerciţiile spirituale s'au terminat Duminecă dimineaţa la utrenie, când, după programul stabilit înainte aveau să se înceapă ceremoniile binecuvântării.

La vechea bisericuţă din deal, pe care o încunjură mormintele moşilor şi părinţilor credincioşilor de astăzi, se adună lume multă. În altar sunt preoţii veniţi din jur, iar strana o ţin teologii dela Blaj, cari au venit de ieri cu corul tot, pentru binecuvântare şi pentru concertele — unul pentru popor şi altul pentru inteligenţă — de după amiazi. Naia îngustă abia încape pe ţăranii în haine de sărbătoare. Părintele Roşianu relevează încă în câteva cuvinte duioase însemnătatea clipei, când se părăseşte acest lăcaş bătrân, în care s'au înălţat atâtea rugăciuni de un veac aproape de când s'a ridicat, şi, apoi, invită

FOIŢĂ.

Şoapte...

Mă 'nduioşează svonul blând de seară;
Tresare lin răsuflul tinereţii
Şi-un vânt pribeag pornit cu doruri multe
Trezeşte'n frunză şoaptele vieţii.

Atâtea flori în graiul lor de visuri
Ingână-şi tainic şoapta fericirii
Şi primeniţi în gingaşă podoabă
Sfioşi boboci i-şi leagăn trandafirii.

Şi mie-mi vine să mă tângui iară:
Să plâng cu svonul sării dragi cu stele...
Atâta taină-mi ispiteşte jalea
Şi-'nduioşate dorurile mele.

Gândirea mea cu aripe pribege
Îşi pune atunci lăcaş la tine fire
Şi sufletul cu râvna lui spre vieaţă
Să soarbă vrea belşugul de iubire.

Elda Jasmin.

În codrul nevoilor.

— Poveste boemă. —

Un drumeţ tiner s'a oprit — cândva de mult — la intrarea unui codru îngrozitor. Şi erà codrul acela cumplit la vedere şi nepătruns. Copacii uriaşi cu crengile împletecite, tufele dese cu spini lungi şi cărările înguste bătute cu capete de stânci ascuţite, înghețau şi sângele celui care ar fi îndrăznit să între pe subt boltirile întunecate. Iar bietul călător nu aveà alt drum pe unde să răsbată la ţinta sa şi la o îmbucătură de pâne.

S'a oprit, şovăind par'că o clipă, apoi a pornit înainte, pe o cărare îngustă, în întunerecul pădurii.

Drumul erà greu preste măsură, de-i sleià toate puterile. Pas de pas desişul se făceà tot mai îndârjit, petrile de pe potecă tot mai ascuţite şi mai dese, iar noaptea tot mai grozavă. Deodată n'a mai putut face nici o urmă. Cu puterile stoarse şi cu trupul moale s'a prăbuşit apoi la pământ. Un gemet de durere i-s'a deprins de pe buzele chinuite şi iadul din jur a răspuns par'că într'un vuet prelung, clocotitor.

In clipa aceea, iată, trei oameni i-au stat înainte, ca trei vederi răsărite într'o închipuire bolnavă.

Şi a tremurat bietul străin, iar cei trei îl priviau stăruitor, cu ochii lor de jeratic.

Unul erà înalt, cu haină lungă, auritä, cu cingătoare de mătasă preste mijloc; aveà inele de nestemate în degete şi sabie scumpă la şold. Altul aveà haină de purpură şi al treilea îmbrăcăminte de lână şi săcure în mâna dreaptă.

— „Ce faci aici?" îl întrebară toţi trei deodată.

— „Mă lupt cu moartea, — îndurați-vă de mine!"

— „Şi ce vreai dela noi?"

— „Să mă scoateţi la luminiş, din această pădure înfricoşată!"

— „Alegeţi dintre noi. Care să te călăuzească?"

Tinerul i-a privit câteva clipe şi i-a căzut la inimă cel dintâi, cel cu îmbrăcămintea bogată.

— „Tu să mă călăuzeşti" — îi zise.

Necunoscutul i-a întins mâna cu un zimbet de ghiaţă, iar ceialaţi doi au întrat în pământ ca două fantoame.

Tinerul drumeţ a apucat mâna întinsă şi au plecat la drum. Mergeau cu spor acum şi trunchiurile copacilor se dăpănau pe rând în urmă — şi stâncile şi desişul, dar pădurea tot nu se mai isprăvià.

— „Vai nu mai pot, puterile mă părăsesc cu totul" — se plânge tinerul la o încrucişare de cărări.

— „Drumul e lung şi greu, iar pulpele noastre slabe, ca să putem dovedì grozăvenia asta de pădure" — răspunse ne

poporul să iese după prapori şi să se înceapă convoiul spre biserica nouă.

Poporul ascultă şi convoiul se porneşte într'o revărsare nesfârşită de haine albe şi de feţe luminate, în vreme ce din mijlocul satului, dela biserica nouă, clopotele sună neîncetat un cântec de chemare, un cântec de bucurie sfântă.

Noua biserică frumos împodobită cu verde mult, nu poate să cuprindă toată lumea câtă s'a adunat.

Uliţa până departe este un val de capete.

Întrând preoţimea şi cântăreţii, se face sfinţirea apei şi stropirea noului lăcaş, apoi se slujeşte liturghia. Pontifică protopopul tractului, păr. *Micu*, asistat de 6 preoţi. Cântările le execută corul teologilor, după cum se obişnuieşte în catedrala din Blaj, dirigeat de dl *I. Dragomir*, teol. abs. Întreg serviciul divin a fost demn şi înălţător. Corul a fost la înălţimea chiemării cu toată căldura ce a trebuit să îndure. La sfârşit părintele protopop vorbeşte frumos pomenind întâi marele merit ce-l are pentru ridicarea bisericii — încât priveşte partea materială — mai ales o familie a acestui sat, familia lui *Simion Todericiu*. Părintele Dumitrean, preotul locului, desface apoi Cartea de aur, schiţând pe scurt istoricul acestei clădiri, cu toate jertfele cari sau făcut pentru dânsa.

Când a venit Dsa în comună, înainte cu 4 ani, parohia avea o datorie de 300 cor. Şi de atunci a ajutat Dzeu, de, cu toată sărăcia parohienilor, s'a zidit această biserică şi s'a pus toată parohia pe base solide. De a tunci s'a întemeiat un *fond de bucate*, altul *de vin*, s'au cumpărat *clopote*, *odăjdii*, *icoane* etc.

Aminteşte tot în locul întâi între dăruitori pe Simion Todericiu şi soţia sa *Todăra*, cari au dat pentru noua biserică total 2800 coroane. Un alt credincios *Stremţan Samoil* 200 coroane. Scriitorul acestor rânduri a aflat, că însuş părintele Dumitrean a dat 200 coroane. A ostenit mult, apoi pentru biserică cu fapta şi cu cuvântul dl *Ioan Dumitrean*, învăţător pensionat, din Şard, al cărui merit e cu atât mai mare, întrucât nici nu locueşte în satul acesta.

După serviciul divin curatorul primar, un om isteţ şi cu stare bună, a invitat pe oaspeţi la *prânz comun*, la o masă lungă cu preste 60 de tacâmuri. Aici s'au rostit mai multe toasturi. Tot cu acest prilej s'a făcut o colectă, la propunerea părintelui *Hulea* din Galda-de-jos, pentru împodobirea bisericii nouă, s'au adunat 54 coroane 72 de bani. Bucatele la mese le-au servit harnice domnişoare cu obrajii rumeni. A fost solemnă clipa când şi-a făcut apariţia măestrul *Mureşianu* şi Domnişoara *Lucia* sosiţi atunci dela Blaj, pentru concertele de după masă. Teologii s'au ridicat dela masă şi au intonat un puternic „Mulţi ani, trăiască".

Desigur însemnătatea serbărilor au ridicat-o mult corul teologilor şi presenţa Dlui prof. Mureşianu şi a drăgălaşei artiste, Dşoara Lucia. Celea două concerte, cari au urmat după masă au fost lucruri rari pentru un sat.

Curtea şcolii abia încăpea pe la oarele 4 mulţimea poporului adunat din toate satele din jur, mai ales tinerime. Programul s'a esecutat afară, în lumina de aur a soarelui de vară. S'a cântat un marş cu accente voiniceşti şi câteva doine, toate compoziţii ale măestrului Mureşianu. Poporul ascultă la început ca în biserică, apoi rând pe rând ochii flăcărilor se umpleau de schintei la acordurile voiniceşti şi fecioarele plecau capetele cu sfială, rumenindu-se, când „domnişorii" o aduceau pe doină tragănată. Bunicile de pela colţuri îşi duceau mânile la ochii umezi. La sfârşit a fost o vijelie de „să trăiască!" şi un ropot de aplauze. In căldura însufleţirii Oprea dela Blaj a pornit cu tot focul arcuşurilor o horă legănată şi s'a pornit o roată mare, un joc de duduia pământul. Li-s'a aprins şi ochii „domnişorilor" şi eră aşa de frumos să vezi între hainele înflorite ale sătencelor noastre, haina subţirică a tinerilor dela şcoli, învălmăşându-se în roata horii.

Această petrecere pentru popor pe lângă frumosul venit material — s'au încassat peste 160 coroane — a avut un mare folos moral, căci nu e lucru de rând ca tinerimea câtorva sate să asculte cântece româneşti poporale cântate de un cor disciplinat, condus de un compositor al nostru dintre cei dintâi.

Concertul pentru inteligenţă s'a început pela oarele 9 seara, în sala şcoalei.

S'a remarcat numai decât frumoasa bină din ţesături româneşti. S'a adunat lume multă. Sala s'a dovedit ne-încăpătoare şi numai pentru sexul frumos.

Punctul prim a fost Uvertura „Erculeanu" la pian, esecutată de Dşoara *Lucia* şi *Măestrul*. Cele două nume sunt o chezeşie splendidă a succesului. Dşoarei Lucia, i-s'a oferit un măndru buchet cu fundă tricoloră.

Au urma apoi 2 puncte de cor şi un alt punct la pian cu „Jocuri româneşti", solo al Dşoarei Lucia.

„Brancoveanul", marea baladă, a reuşit foarte bine. Dl. *I. Poruţ*, teol. abs, în rolul Sultanului a cântat minunat, iar dl *Dragomir* conducătorul corului în blăstămul Brancoveanului. In „Doina voiniceasca", care a urmat, a ieşit la iveală forţa de basit profund a dlui *Tocaciu*, stud. absolut. Programul s'a încheiat cu marşul „Să mergem", cântat cu o forţă uimitoare.

Măestru Mureşianu a fost răsplătit după „Brancoveanul" cu o cunună de lauri.

După concert a urmat dans până în zori.

Raportor.

---

cunoscutul. „Dar am o vorbă, ascultă. Preste puţină vreme va trece pe aici un călăreţ, uite sabia asta, apucă-o, şi când va ajunge în dreptul tău loveşte, omoară-l şi să-i luăm calul, care ne va scoate din această pădure blăstămată."

Tinerul s'a cutremurat de această vorbă.

— „Cine eşti tu, de-mi dai acest învăţ?" — l-a întrebat cu groază.

— „Eu sunt *Fărădelegea*" — răspunse acela.

— „Du-te de lângă mine, pleacă!" — gemù tinerul şi căzù la pământ cu faţa în palme.

S'a auzit atunci un râs drăcesc în huetul pădurii şi tinerul a rămas iarăş singur. Apoi deschizându-şi ochii a zărit doi oameni alături, unul cu haina roşie şi altul cu îmbrăcămintea sură.

— „Ce faci aici?" — îl întrebară şi aceştia deodată.

— „Mă lupt cu moartea, — înduraţi-vă de mine."

— „Ce vreai să-ţi facem?"

— „Să mă scoateţi din această pădure blăstămată!"

— „Alege. Care să te călăuzim?"

Drumeţul i-a privit iarăş şi arătând spre cel cu purpura zise:

— „Tu să-mi fii tovarăş".

Necunoscutul a zimbit şi fără nici un cuvânt a întins tinerului mâna, iar celalalt s'a făcut nevăzut, ca un vis. Au purces apoi înainte cu paşi iuţi, preţ de un cias, când au ajuns la o gură de prăpastie, de unde ieşiau vaete grele, sfâşietoare.

— „M'am prăpădit, nu mai pot" — începù tinerul şi, mort de osteneală, căzù pe marginea prăpastiei.

— „Oho, suntem încă departe, tinere, şi picioarele nu ne mai poartă. De aceea te-am adus aici, ca să-ţi arăt cum poţi să scapi mai curând de această pădure. Uite, în fundul acestei prăpastii aşteaptă moartea, care te scapă înte de toată osteneala şi chinul.

— „Cine eşti tu, care astfel mă înveţi?"

— „Eu sunt *Desnădejdea*" — răspunse necunoscutul.

— „Lasă-mă, dute" — gemù de nou tinerul.

Şi iarăşi au clocotit adâncurile pădurii în hohotul diavolesc, — şi călătorul a rămas singur.

Iar când a deschis ochii rătăciţi şi şi-a înălţat privirea al treilea necunoscut stă alături.

Numele celor doi de mai înainte i-au trecut prin minte şi a încercat să fugă.

Necunoscutul însă l-a oprit cu un gest domol.

— „Vino cu mine, — drumul e lung încă, dar Dumnezeu ajută celui cu răbdare".

Tinerul l-a învălit, o clipă cu privirea apoi i-a întins mâna.

— „Omul care chiamă numele lui Dumnezeu, nu poate să-mi vrea răul" — se gândeà întru sine.

Străinul acesta nu se grăbeà, ci ţineà cu chibzuială înainte făcând cale netedă cu săcurea prin desişul frtortochiat. Apoi a zis tinerului:

— „Ridică pe umere trunchiul acesta şi adă-l cu tine!"

Tinerul s'a supus pe lângă toată osteneala de care erà cuprins, dar nu simţeà, totuşi, povara sarcinii. Şi au ajuns pe urmă la marginea pădurii grozave. Afară erà acum lumină multă şi o câmpie largă plină de flori. Şi departe în zare, pe o muche de colină, se înălţà o cetate măndră.

Necunoscutul s'a oprit şi arătând trunchiul din spatele tinerului zise:

— „Uşurează-te de sarcina ta".

Acesta s'a supus şi lemnul căzând s'a făcut sunet ca de aur mult ce cade. Şi iată, într'adevăr, erà trunchiul acum o grămadă de aur lucitor.

— „Cine eşti tu, om bun?" — l-a întrebat tinerul cuprins de mirare.

— „Eu sunt *Munca*, care singură îl poate îndreptà pe om la avere curată. Iar codrul acesta este *Codrul nevoilor*, care îi dă pe oameni pe mâna Fărădelegii şi a Desnădejdii. Încunjură-le acestea şi te gândeşte la mine, pentrucă numai eu te pot apărà de ele

Apoi necunoscutul a dispărut şi tinerul drumeţ s'a suit în cetate.

Al. M.

CORESPONDINTE.

Sfinţire de biserică.

Sărbătoarea scobortrii Spiritului sfânt preste sf. Apostoli, pentru poporul credincios din parohia Şelcău a fost de îndoită însemnătate sfinţindu-se şi predându-se destinaţiunii sale biserica de nou zidită.

Îţi cade nespus de bine, când în mijlocul năcazurilor şi amărăciunilor zilnice ţi-se dau ocasiuni înălţătoare de inimă, în cari uitând pe un moment toate neajunsurile, să te reculegi, să trăeşti şi să cugeţi singur numai la Dumnezeu şi la suflet.

Strămoşii nostri îşi aflau scutul şi adăpostul în nişte bisericuţe de lemn, scunde şi aşezate de regulă afară de comună pe câte o colină de multeori abia accesibilă. Şi dacă noi cei şti de acum suntem în poziţia şi avem şi puterea de a ridică celui prea înalt locaşuri corăspunzătoare, e tare firesc lucru dacă în acestea locaşuri să aduce şi spirit nou de închinăciune.

Cugete de acestea vor fi cuprins pe credincioşii din comuna românească Şelcău, a doua zi de Rusalii, când li-s'a sfinţit noua biserică.

Poporul acesta şi-a pus în gând încă înainte de aceasta cu 20 ani, ca în locul bisericuţii scunde, care în tot minutul ameninţa cu prăbuşire, şi în carea acest popor timp de peste 100 ani şi-a înălţat rugăciunile la Tatăl cel ceresc, de unde vine toată darea cea bună şi tot darul deplinit, să ridice o biserică nouă, carea să corăspundă cu împrejurările de astăzi.

Visul şi l-a văzut împlinit sub conducerea administratorului parohial actual George Grecu. Preotul acesta tinăr, dar zelos îndată la introducerea în parohie şi-a pus în gând ca încă în anul acela să se apuce de zidirea bisericii şi având sprijinul şi dragostea micii sale turme în vara anului 1908 s'a început zidirea bisericii. Împrejurările neatârnătoare de păstor şi turma sa au adus cu sine, ca biserica carea avea să se isprăvească în acelaş an, să fie de tot gata numai în anul 1910.

Sfinţirea bisericii sa îndeplinit a doua zi de Rusalii, la 20 Iunie prin Preaon. Domn Nic. Togan protopop tractual, ca delegat al I. P. S. Arhiepiscopului Dr. Victor Mihályi de Apşa, şi prin preoţii, Ioan P. Vlad, (Şaldorf), Dumitru Deac, (Calvaser), Ariton Peculea (Slimnic), Ioan Hulea (Buia) şi Administratorul parohial al locului.

Cântările esecutate de corul tineretului sub conducerea învăţătorilor Dumitru Pleşca şi Ioan Vişa, a plăcut mult şi a mulţămit pe toţi. E de însămnat că au fost mulţi credincioşi din satele vecine, Buia, Şaldorf şi Răvăşel. Au fost la 8—900 de persoane. Astfel, că deşi biserica e destul de spaţioasă a fost literalminte plină.

Actul sfinţirii s'a început la 8 oare cu Utrenie, urmând Paraclisul Născătoarei de Dzeu, apoi sfinţirea apei după cari în sunetele clopotelor şi cântările tineretului Prea On. Dn. Protopop urmat de concelebranţi şi de întreg poporul, ţinând în mâni lumini aprinse încunjură biserica de 3 ori stropindu-o pre dinafară şi dinlăuntru cu apă sfinţită.

A fost înălţător momentul când Părintele protopop, după întreitele întrebări şi bătăi în porţile zăvorite, ia în stăpânire spirituală noul locaş intrând în el la celebrarea s. liturgii.

La finea liturgii Părintele protopop în o cuvântare avântată despre întemeierea s. biserici catolice în ziua de Rusalii, leagă de sufletele credincioşilor, ca precum pe Apostoli nici bătăile, nice gonirile, nice temnitele nu i-au putut abate şi reţinea dela predicarea lui Dumnezeu, astfel şi ei, aici în acest Sion să-şi afle mângâere, linişte şi uşurare în amărăciunile sale, şi dela aceasta să nu-i poată deslipi nici o uneltire. Leagă de inimă atât tinerului administrator, cât şi poporului său, ca tot aşa de curând să se îngrijească şi de restaurarea fiicei bisericii adecă a şcolii.

După acestea cei străini ni-am întors la ale noastre, deplin mulţămiţi, că am avut fericirea a asistà la sfinţirea unei biserici, carea este cea mai frumoasă pe valea Buii.

hs.

Misiuni poporali în Şieu-Odorheiu.

Sfintele sărbători a Rusaliilor vor rămâneà neşterse din inimile credincioşilor din comuna, Şieu-Odorheiu (tractul Betleanului, dieceza Gherlei) şi împrejurime. Zelosul preot al amintitei parohii M. Onor. Gregoriu Rusu, care aşa zicând din nimica în timp relativ foarte scurt a edificat o spaţioasă şi frumoasă biserică în această parohie săracă, — a dat o dovadă eclatantă despre dragostea ce o nutreşte faţă de credincioşii încredinţaţi păstoririi sale. Acum, când vechea şi micuţa biserică de lemn de oarecând e înlocuită cu o biserică corăspunzătoare, s'a îngrijit şi de reînoirea sufletească a credincioşilor, ceea-ce a şi realizat-o prin ţinerea sfintelor misiuni.

Misiunile le-a condus părintele bazilitan Leon Man, cunoscut cetitorilor preţuitei „Unirea“ decând cu misiunile dela Feneşul-săsesc

Misiunile din Şieu-Odorheiu au fost o impozantă sărbătoare pentru întreg jurul S'au început Sâmbătă seara, când la sunetul clopotelor mulţime de credincioşi aleargă la s. biserică, de unde în frunte cu preotul în şiruri frumoase, cu prapori şi cântări înaintează în procesiune spre casa parohială, unde parohul invită pe părintele Man la misiuni. De aici se întorc la s. biserică, unde Părintele Man ţine cuvântare de introducere: despre lipsa şi folosul acestor fel de lucruri sfinte, precum şi despre modul cum au să se poarte dacă voesc să se aleagă cu ceva fruct sufletesc. Urmează înseratul, apoi predica primă: *„Despre scopul omului“*. Expunerea simplă şi convingătoare precum şi exemplele bine potrivite pe înţelesul poporului captivase pe ascultători.

În ziua primă a sf. Rusalii se face Utrenia, apoi sf. liturgie şi — din conziderare la timpul înaintat cu abatere dela programul înainte statorit este numai o singură predică *„Despre pogorârea Spiritului sfânt“*.

Vestea despre sărbătorile dela Odorheiu se lăţeşte prin toate comunele din jur. În şiruri dese se văd oamenii doritori de învăţături, cari din depărtări aleargă ca să asculte vestirea cuvântului dumnezeesc. După amiazi la oarele două se începe Insăratul urmat de predica *„Despre păcat“*. Oratorul cu o rară dibăcie zbiciuieşte răutatea şi uriciunea păcatului. Urmează pauză până la oarele cinci, când se face „După cinarul cel mic, după care urmează apoi predică *„Despre moartea păcătosului“*, ţinută cu aceeaşi vervă oratorică, ca şi celelalte. Totodată se aduce la cunoştinţa poporului, că în ziua următoare se încep mărturisirile.

A doua zi la oarele şase sosesţe preotul din Cociu Ioan Mititean, nu numai singur, ci aduce cu sine şi cam la 300 de credincioşi din parohia sa. Mai târziu sosesc preoţii: Ilie Iuga din Arcalia, Iuliu Pop din Sântişan, mai la amiazi: Ilie Gordon din Şieu-Cristur. Se începe s. mărturisire. La oarele şepte se începe utrenia, la finea căreia se predică *„Despre Judecata particulară“*. Urmează pauză; credincioşii se depărtează pentru a se mărturisi. La oarele nouă şi jumătate se începe s. liturgie săvârşită de patru preoţi, iar la fine se predică *„Despre Judecata de obşte.* În decursul predicii sosesţe — în fruntea unei procesiuni impunătoare de credincioşii de ai săi — părintele George Manciu din Tăure. Sunt deja oarele de amiazi, când oratorul după o predică mai bine de o oară dimite poporul, care se depărtează cu ochii scăldaţi în lacrămi.

După amiazi la oarele două se începe Insăratul apoi predica *„Despre Iad“*. Urmează apoi pauză până la oarele cinci, când se începe „Paraclisul Născătoarei de Dumnezeu“ şi predica *„Despre Patimile Domnului“*. Emoţiunea credincioşilor e la culme!...

A treia zi la oarele şase se continuă sf. Mărturisire. Mai sosesţe părintele Ioan Lemeni din Şirioara. La oarele şepte e Utrenia şi o cateheză admirabilă *„Despre s. Mărturisire“*. La oarele zece se începe s. Liturgie celebrată de patru preoţi, la finea căreia se predică *„Despre sf. Cuminecătură“*, rostită cu aceeaşi pricepere şi căldură.

După amiazi la oarele două e Însăratul şi predică *„Despre Preacurata Vergură Maria“*. După programă erà să se facă procesiunile la cimiter, aceasta însă nu s'a făcut din cauză ca nu cu mult înainte de aceea plouase. Ca totuşi să se observe şi acest punct din programă, se făcu Părăstasul după care se ţinu o predică *„Despre datorinţele ce le avem către cei odormiţi în Domnul“*.

De aci întreg poporul — cam 1500 inşi în frunte cu patru preoţi, în frumoasă şi impozantă procesiune însoţeşte pe părintele Manu până la casa parohială. Ajunşi aci, părintele local mulţămeşte în frumoase şi alese cuvinte părintelui misionariu pentru osteneala ce şi-a luat-o asupraşi cu conducerea s. Misiuni. Părintele Man, zicând între altele, că se simţeşte prea fericit că la învrednicit bunul Dumnezeu să conducă s.-tele Misiuni şi în acele părţi... „De comuna aceasta, unde mi-s'a dat să vin acuma ca propovăduitor al cuvântului şi adevărului dzeesc — zise între altele — mă leagă suveniri plăcute, şi dureroase. Plăcute, pentrucă aci a văzut lumina zilei maica mea;... dureroase, pentru-că departe de locul acesta doarme somnul veşnic aceea, carea mi-a dat naştere, pe carea voi iubiţii mei, mulţi a-ţi cunoscut-o, de carea eu însă foarte puţin îmi aduc aminte, rămânând lipsit de mamă iubitoare încă din frageda pruncie!“...“ Roagă pe credincioşi, ca cele auzite să şi-le înprime în minte şi să le urmeze şi aplice în vieaţă. Mulţumeşte bunului Dumnezeu, că a putut săvârşi s.-tele Misiuni şi doreşte, ca cuvintele rostite de dânsul în acele sfinte zile să fie tot atâtea sămânţe, cari să aducă roade

îmbelşugate în fapte bune şi deprinderea virtuţilor creştineşti.

Recomandându-se rugăciunilor credincioşilor, cu duioase cuvinte i-şi ia rămas bun dela credincioşii prezenţi şi cu acestea se sfârşesc sfintele Misiuni.

Ca încheiare doresc, ca bunul Dumnezeu să ţină mulţi ani pe părintele monah, Leo Manu, carele în Misiunile conduse de D-sa ne-a procurat o mângâere sufletească nespusă.

Observ, că P. Manu, care în Odorheiu a rostit patruzprezece cuvântări, s'a afirmat de un mare măestru al cuvântului. Cunoştinţele temeinice, vocea sonoră, gesturile naturali şi focul juvenil ce-l caracterizează, sunt calităţi, cari ne fac să-l înşirăm între cei mai iscuţiţi vestitori ai cuvântului în biserica noastră!...

Dee Dumnezeu să-l vedem cât de des în mijlocul nostru, ca să ne procure cât de multe oare de adevărată mângâiere şi îndestulire sufletească.

Un drept credincios.

Noutăţi.

O volnicie jandarmărească. Blajul iar a avut o surprisă. Iar a fost bruscat în sentimentele sale pacinice. Petrecerea societăţii meseriaşilor români, din Dumineca trecută a fost conturbată de jandarmi în mod ilegal. Petrecerea s'a ţinut ca de obiceiu în grădina din Veza. La 4 d. a. membrii societăţii au plecat dela localul lor în şir frumos în frunte cu steagul societăţii şi cu muzica. S'a adunat lume multă. Multe dame şi câţiva tineri ca şi de altă dată purtau costum naţional. Toată petrecerea a decurs în linişte şi cuviincios, încât puteà servi de pildă ori cărei societăţi. La oarele nouă pe neobservate jandarmi înarmaţi străbat în locul de daus şi în decursul jocului răpesc frunza tricolor dela evantaiul unei domnişoare, pe care o iau la interogator. Dar asta n'a fost de ajuns. Alta a fost ţinta venirii lor: steagul societăţii, care erà arborat lângă spaţul de joc. Când unul dintre membrii l-au luat, ca să-l pacheteze în toc, au provocat pe prezidentul societăţii să-l aducă în pavilonul de alături, ca să vadă în ce colori e. Aici însă nu s'au uitat la colori, ci l-au dus la primăria din Veza. Cu mare greu au lăsat să-l împacheteză în toc. Mulţumită prezidentului societăţii, care stăruitor a împăcat pe cei de faţă altcum să întâmplà scandal. E curios, că steagul a deşteptat susceptibilităţi numai la oarele 9 seara şi până atunci nu, deşi e făcut în 1908 şi atunci s'a sfinţit cu autorizaţia administraţiei, folosindu-l la toate sărbările societăţii. Intervenind la autorităţi, acele s'au scuzat, că nu ştiu nimic; dar steagul confişcat numai după multă stăruinţă s'a redat societăţii, abia Joi la oarele 4. Felul cum s'a confişcat steagul meseriaşilor şi modul cum l-au dus jandarmii la pretură mototolit, ca o obeală a indignat pe toţi ceice au văzut fapta. Nici până astăzi nu ne putem explică, ce a fost şi aceasta? Să o fi făcut jandarmii dela sine, abia ne vine a crede, mai ales dupăce am înţeles, că arătarea lor, e o curată mistificare răutăcioasă îndreptată contra prezidentului societăţii. Poate câtiva oaspeţi nechiemaţi şi cu taxe neplătite din societatea străină înaltă au avut plăcerea să conturbe petrecerea liniştită! Aşteptăm, ca la pertractarea de mâne să se facă dreptate şi jandarmii, cări au depăşit marginile legii să-şi ieie pedeapsa. Astfel de şicane abia credem să poată întări bunaînţelegerea între locuitorii acestui opid.

Dela Reuniunea femeilor române din Blaj. Tombola aranjată la 5 Iunie n. de Reuniunea femeilor române din Blaj a avut succes desăvârşit. S'a realisat un venit curat de peste 300 cor. Numerii sorţiţi sunt următorii:

27 44 51 75 83 86 95 112 117 118
125 129 135 164 191 192 197 205
215 237 244 245 258 261 265 266
284 287 288 293 294 299 305 311
313 326 327 338 339 346 356 375
382 385 395 399 403 404 412 436
466 473 490 506 511 547 559 565
579 582 586 603 616 619 621 623
626 633 650 654 665 667 668 672
675 684 701 702 718 728 743 791
801 821 830 840 855 861 863 864
875 877 887 916 925 962 971 972
976 996 1001 1004 1025 1041 1064
1065 1066 1076 1079 1084 1098
1149 1152 1153 1154 1169 1178
1185 1209 1225 1226 1231 1233
1240 1261 1299 1311 1317 1319
1325 1337 1360 1365 1401 1404
1406 1422 1434 1440 1451 1455
1493 1501 1502 1507 1513 1515
1520 1522 1526 1542 1546 1558
1561 1608 1619 1624 1627 1631
1632 1636 1652 1664 1669 1677
1709 1711 1714 1718 1719 1737
1747 1752 1763 1775 1786 1792
1794 1800 1814 1828 1837 1843
1872 1881 1884 1907 1919 1926
1935 1938 1952 1958 1961 1963
1964 1965 1983 1985 1998.

Închierea anului şcolastic la institutele noastre culturale din Blaj s'a făcut săptămâna trecută. S'a remarcat expoziţia de lucru de mână a elevelor şcoalei civile de fetiţe, caracteristică prin laudabila nisuinţă ce şi-a dat profesoara dş. Roza Căpuşan de a aplică modelele frumoase de cusătură românească la toate lucrurile. Tot elevele şcolii de fetiţe au aranjat Sâmbăta trecută o succesată representaţie teatrală. A escelat elevele Aug. Moldovan, Crişan Elena, Nicoară ş. a. La sfârşit a fost un tablou viu Doina, care a succes minunat. A fost de faţă lume multă. De singuraticele institute de învăţământ ne vom ocupà în special îndată după ce vom primì raportul anual.

Nr. 81—1910 (46) 1—3

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executà lucrările necesare la edificarea şcolii gr.-cat. din Chimitelnic (M.-Keményteike) prin aceasta se recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 900 cor. adecă nouăsute coroane, la oficiul parohial gr.-cat. din Chimitelnic cel mult până la 20 Iulin 1910 la 8 oare a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formulariul de contract, condiţiunile de edificare, preliminarul de spese şi planul, aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 17 Iunie 1909 sub Nrul 3990 se pot studià zilnic în Cancelaria parohială din Chimitelnic între oarele 8—12 a. m. şi 2—6 p. m.

Licitaţia publică minuendă se va ţineà în 20 Iulie 1910 la oarele 10 a. m. în şcoala veche din Chimitelnic.

Chimitelnic, la 27 Iunie 1910.

Teodor Hărşan, paroh gr.-cat. — **Emil Maior,** prim curator.

Ingrijiţi-vă de viitorul vostru!

Mijlocul cel mai bun, pentru a se scutì pe sine şi pe ai săi de lipsă, este a să înscrie de membru la

„Asociaţia Esechiană de Ajutorare Reciprocă".

La aceasta asociaţie poate să se facă membru oricare persoană dela etatea de **16—80 ani.** Pe lângă o taxă lunară de de 1 cor. şi taxa de cazurile de moarte, deja după un an de membrie i-se **solveşte moştenitorului un ajutor de 2000 cor.**, iar devenind membrul după cel puţin 3 ani de membrie prin oarecare nenorocire **neputincios de muncă, i-se solveşte până când trăieşte o rentă lunară de 50 cor.** Dacă un membru trăieşte 30 de ani dela înscriere, poate ridicà în bani gata **2000 cor.**, însă dispunând membrul că suma de 2000 cor., după moartea lui să o primească moştenitorii, i-se solveşte membrului până ce trăieşte o rentă lunară de **50 cor.** Membrii înscrişi dela etatea de 60—80 ani n'au drept la rente. Persoane dela etatea de 16—60 de ani pot semnà până la 3 cuote (6000 cor.). **Atestat medical nu se cere.**

Pe lângă solviri lunare moderate şi taxe de măritişuri, poate fiecare a-şi asigurà fetele, dacă aceste n'au trecut etatea de 18 ani. Se pot semnà 1—6 cuote (2000—12.000 cor.). Dacă o fată după 3 ani rămâne orfană, înceată solvirea taxelor, iar **la măritiş primeşte suma asigurată,** iar până atunci — însă cel mult până la etatea de 20 ani — primeşte o rentă lunara de 30 cor. Tot această rentă o primeşte fata până când trăieşte, dacă după oare-care vreme rămâne nemăritată.

Societatea oferează fiecărui cea mai mare garanţă: cuote semnate până la **7,000.000 cor.** şi anual peste **100,000** cor. taxe de membru.

Prospecte şi blanchete trimite gratuit.

Aplicăm secretari în toate oraşele şi bărbaţi de încredere în toate comunele.

Asociaţia Esechiană de Ajutorare Reciprocă.

Filială pentru Ungaria:

Timişoara (Temesvár, Takarékpénztár-utcza 4. szám. I. em.). (45) 1—2

AGENT

destoinic se caută pentru vânzarea unui articlu **în general întrebuinţat** în gospodărie. Oferenţilor, cari dispun şi de cauţie, li-se încredinţează şi încassările. Ofertele provăzute cu deviza »P. M.« Administraţia foii le spedează la locul destinat. (41) 2—5

Se caută un tinăr absolut de VI cl. gimn. ca practicant în farmacie la CORNEL DEMETER farmacist în Orăştie.

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 41

Cunoaştem în deajuns coloanele tineretului, din care se recrutează leviţii altarelor noastre, mare parte — de aceea nici nu ne permitem a păşi prea tare cu pretenţiile de mai nainte.

Dar şi dacă nu putem supărà, pentrucă nu avem de unde, o vrednică exuberanţă, conform postulatelor de mai sus: avem, ba şi trebuie să avem nesmintit altceva.

Trebuie anume să avem acel ceva, ce se manifestă în putinţa *de a turnà vieaţă, de treiori vieaţă dulce, caldă, mângâietoare, iubitoare, impunătoare şi cuceritoare în toate, dar toate afacerile noastre.*

Datorinţa noastră, ce-i drept, e eminamente: să propovăduim împărăţia ceriurilor. Bine! *Să arătăm deci cu crucea spre cer, dar să nu uităm, că suntem pe pământ* unde orgoliul îmbuibaţilor provoacă zilnic tot mai multă reacţiune şi osândă din partea oropsiţilor vieţii, şi că durerile robilor ăstora din urmă, — reduşi la rolul de umbra pământului, care n'are să simţească, să râdă ori să plângă, ci numai să treacă mută înainte — repetăm: durerile ăstor umbre magice sporesc pe zi ce merge tot mai tare: neîndestulirea şi amarul. — Să îndeplinim şi formele recerute şi să cuvântăm regulat, dar să nu uităm, că forma fără conţinut e moartă şi că preste toată vorbăria noastră: *conduita* — nepersonală pe care de altcum atenţia lumei mari o urmăreşte cu ochi ageri de vultur hrăpăreţ până-n amănunte — *este cea dintâi şi cea mai clasică predică, pe care o prestăm pas-de-pas înaintea lumii.*

După astă lunguşoară deviare, credem a fi înţeleşi, de ce pretindem, pentru cazul de faţă mai vârtos dela biserica ortodoxă, fapte izvorite din puterea ei proprie, — nu numai aparinţe şi falşe paravane-politice, la văzul cărora şi involuntar ne scapă a reproduce nişte grave, dar pe deplin adevărate cuvinte caşi aceste: „Ceeace se face în sinul acelei biserici („ortodoxe"), nu se face în vârtutea principiilor creştine, cari chiar şi din partea bisericanilor sunt disprețuite, ci numai în vârtutea principiului naţional, care *trezit şi desvoltat de Românii uniţi,* a străbătut *şi la Românii neuniţi;* şi acestia în urma împrejurărilor politice nefavoritoare, neputându-şi validità interesele naţionale în organismul statului, cearcă ocrotirea lor sub scutul Autonomiei bisericeşti (atât de batjocorită azi!) în cele mai multe cazuri *în contra voinţei bisericanilor. Când însă împrejurările politice se vor schimbà în favorul Românilor, biserica ortodoxă din Transilvania şi Ungaria încă se va reduce la rolul celei din România"* (Dr. Bunea: Chestiuni din drept. şi ist. II. p. 326).

Ca comentar urmeze aci, nu dela noi ci dela unul din cei mai sîrguincioşi „antipapişti" următoarele scurte observări: „Hristos a întemeiat biserica pentru a constitui unităţi politice, ori pentru îmbunătăţirea morală a omului? In cadrul unui aşezământ religios scopuri politice? — *Eu nu pot decât a afirmà tare ca fierul, că aceasta e moartea religiunei lui Hristos"* (I. Scriban V. „N. R. Literar" 1909 nr. 3). Aste sună în primul rând Românilor din regat, — dar *„mutatis mutandis"* se pot aplicà prea bine şi Ardelenilor!

Cuvinte adevărate, preţioase şi cinstit de simple şi lămurite ca cele de mai sus e bine să nu le lăsăm pierdute prin cine-ştie ce bracuri colbuite, ci să le scoatem din când în când la lumină, ca prin reîmprospetarea lor să se trezească, odată, cei pe cari îi priveşte.

Cu aceasta datorim nu numai adevărului ştiinţei, ci şi dragostei cinstite, cu care avem să urmărim constienţi toţi ca unul şi unul ca toţi acel sfânt zorit de dreaptă sărbătoare a viitorului nostru românesc, despre care cu atâta neprihănită evlavie visăm şi într'acest purgator de suferinţe, în care ne mai singhisim şi azi.

În prima parte a lucrării prezente am pomenit anume, că faţă de biserica neunită din Ardeal, respective faţă cu cusururile ei şi a slujitorilor ei vom grăi cu niţică loialitate din pricina, că zilnic batem aceleaş cărări încrucişate. Ne-am şi abţinut intenţionat şi ne şi abţinem dela înşirarea unor date prea compromiţătoare!

Să nu fim însă rău înţeleşi! Loialitatea astă benevolă impusă de noi înşine nu va să zică: să închidem ochii spre a nu vedeà şi deci a nu spune absolut nimic, din ceeace tae adânc în viitorul nostru.

Vieaţa nu-i jucărie, ci o mare taină serioasă; — ştiinţa încă nu cunoaşte „pardon" în drumul său. — Loialitatea noastră ne poate impune, nu-i vorbă: în multe privinţe rezervă faţă de greşurile fraţilor nostri — nu ne poate însă constrânge a ne reprimà graiul până acolo: unde tăcerea ar fi mărginaşe cu moartea noastră venitoare.

Aceste deci ca un dram de introducere la cele ce vor urmà:

Biserica „ortodoxă" n'a fost, nu e, şi nici nu va puteà fi nici când adevărata biserică a Românilor, şi mai ales nu între condiţiunile lor toopice şi etnice.

Precum astă biserică românească a fost pe vremuri o bună pepinieră de bizantinism bulgarism, slavism, apoi magiaro-calvinism fără nici un fel de resursă morală ori intelectuală: aşa e din întâmplare azi, până la o vreme pentru Românii Ardeleni, *la aparintă* un liman (aci să nu vă închipuiţi însă lucruri groaznice!) al naţionalismului Românilor „ortodoxi" (căci cei „uniţi" îşi au asigurat *şi presentul şi viitorul* între ori-ce împrejurări în biserica lor unită cu Roma!) ca la cas de-ar veni asupra lor, Doamne feri, o altă putere străină, cum a fost d. p. şi în principate *perioada fanariotă până la 1821,* să servească apoi interese curat *antiromâneşti în calitatea ei de biserică a Românilor!*

Lucru clar ca lumina soarelui, — de ce am mai lungi vorba?! Rolul ei în politică de altcum, precât se poate vedeà, e atât de precar, încât la ori-care moment îşi poate pierde tot tărâmul! Sau doar într'atâta e de mioapă, încât nici nici nu bănueşte, că azimâne credincioşii ei laici îi întorc eventual spatele pe motivul, că *numai* politică, mai mult ori mai puţin militantă, pot face şi ei de ei, şi fără biserică şi cler costisitor!

Căci azi, accentuăm, toate acestea sunt cu putinţă!

Şi atunci? — Cântarea Aeneidei: Fuimus Troes, fuit Ilium, et ingens gloria Teucrorum! Pentru-ca să-şi poată asigurà viitorul, ea ar trebuì, ca amăsurat genuinului recet creştinesc şi dumnezeesc, să-şi împlinească mai întâi şi mai întâi chemarea sa de „lumina lumii" şi „sarea pământului", nu să orbece — ca azi — prin catacombe întunecate şi pline de mucegaiu fără de vieaţă. — Înţelegem sub acestea amorţeala ei în ale ştiinţii şi totala ei lipsă de aschesă în lung şi în lat. Ei dar asta — cel puţin până acuma — n'a putut-o împlinì nici ea, precum nici una din surorile ei; înzădar şi-au încercat puterile şi întreaga bunăvoinţă: căci li-a lipsit şi le lipseşte un ce, simţit, dar nu mărturisit: *acel*-ce, pe care într'o familie îl represintă: părintele, în societate: preşedintele, în corporaţiuni: conducătorul, într'o ţară constituţională: craiul ori împăratul şcl. şcl. — li-a lipsit un îndemn comun concentric: o putere centrală, care să-le conducă spre a purcede şi deci a progresà uniform şi consequent!

Accentuăm şi aici, că azi puterile mici răsleţite se prăpădesc necondiţionat. Totul tinde spre centralisare; căci şi firea mare necuprinsă aceeaş lege o vesteşte din zările universului. — Massa fie chiar mărişoară în biserica orientală-schismatică (Români, Ruşi, Sârbi şcl. încă nu-i dau dreptul la stagare, şi pentru mai departe, căci astă massă, precum amintirăm, nu e de fel cununată pe vecie cu biserica *desunită*.

Altcum, dacă ar fi să fie vorba numai despre massă, atunci nu ne provocăm d. p. la cel 1,700.000 de Români Ardeleni neuniţi ori fie chiar şi la celelalte nişte milioane de Români răsleţiţi, ci luăm d. p. pe mohamedani cari fac peste 216 milioane; ori budhiştii aproape: 138 milioane; ori hînzii: cam 210 milioane, sau sintoiştii: 249.000.000 milioane; ori fetiştii: cam 147 milioane; — ei, dar aceştia, toţi unii ca alţii, sunt colosale „zero" în mersul lumii culte; abia de aduc vre-un folos omenimii. Ei nici nu au nici un fel de pretenţii în jocul frivol al lumii moderne culturale, — drept consecinţă: nici nu-şi bate nimeni capul cu dânşii; cel mult misionarii Romei de se interesează de ei!

Cei-ce ar reflectà la gloriile astorfel de îngropaţi ai vieţii, nu mai au ce hesità nici un moment, ci să părăsească pe loc arena lumii culte.

Dar reflecteze la aste cine va vreà; noi Românii ştim una: că adecă suntem împresuraţi din toate părţile de popoare luminate; şi ştim apoi, că nu suntem şi nici nu vom să fim cândva: numai cifre goale în istoria culturii universale. Tragă deci, care cum vrea şi-i vine mai bine, consecvenţele!

Biserica neunită din Ardeal are să-şi mulţumească şi acel încă nesuficient nimb moral, de care dispune numai bisericii române unite cu Roma, care nu puţine ghionturi nemiloase a îndurat şi îndură cu resignare şi până în ziua de azi chiar din partea Românilor.

Mai altcum ar stà, azi, însaș biserica unită, și mai altcum și întreaga românime în fața lumei, dacă slăbiciunile omenești n'ar fi sămănat atâta nesăbuită ură în calea ei spre a-i zădărnici binecuvântările.

Vlădicii și Mitropoliții ei și până azi formează neîntrerupte zale de aur pentru binele și viitorul românimei.

Istoria Românilor nici când nu va ști îndestul vorbì despre un Inocențiu Micu Clain, despre un Vulcan, despre un Vancea, ori d. p. despre un Mihail Pavel, despre care o voce indiscretă ni-a dat să auzim, că la moartea ăstui cucernic Mecenate cu ciobote cârpocite, care și-a depus toată agoniseala de milionar pe altarul sărăcimei, — repetăm-se zice pozitiv, că în portofoliul privat al acestui Mecenate, niște scrutători curioși n'ar fi aflat, decât șapte bani.

(Va urmà).

Economie.

Pentru cultivătorii de albine.

Membrul Reuniunii noastre domnul Alexandru Vlad, paroh în Mag (p. u. Szelistye), care să îndeletnicește de timp îndelungat cu stupăritul, dorind a-și pune stupăria în serviciul Reuniunii noastre, ne aduce la cunoștință, că are 44 stupi, dintre cari: 20 în coșnițe artificiale sistem Dzierzon, 20 în coșnițe cu capac și cu lădiță de trecere și 4 în coșnițe simple, pe care îi pune în vânzare. Prețul unui stup e 12 cor., la care să mai adaugă prețul coșniței și eventual și al cadrelor. Prețul unei coșnițe artificiale cu 2 despărțăminte și cu 2 ferestri e 5 cor. și a fiecărui cadru (ramă) e 10 bani. Într'o coșniță artificială încap 27—30 cadre sau rame. Când cadrele sunt pline cu miere, fiecare din ele cântărește preste 1 chlgr. Prețul unei coșnițe cu capac e cor. 1 20, a lădiței 1 cor Într'o asemenea lădiță încap 8 cadre. Prețul unei coșnițe simple e 60 bani.

Roiuri din luna Iunie să vând (fără coșniță) și anume: roiul I. cu 6 cor., al II-lea cu 4 cor. și al III-lea cu 2 cor. Doritorii de a cumpărà să trimită coșnița sau prețul unei coșnițe.

Pentru roiul al II-lea și al III-lea e de recomandat să nu se trimită coșnițe mari, ca roiul să o poată umplea de faguri până toamna, de oarece rămânând goală în anul viitor sau nu roiește, sau dacă și roiește umple coșnița cât e goală cu faguri de trântori, cari nu aduc decât pagubă.

Cadrele le poate pregătì ori și cine. Lățișori pentru cadre se află de vânzare la Carol F. Jikeli în Sibiiu cu 5 bani metrul dăcă să cumpără 25 metri sau mai mult. La facerea cadrelor e de lipsă formă, ciocan, clește de drot de 1 cm. late la vârf și cuie cât se poate de subțiri, iar lungi de 2 și jum. cm. Forme simple de scândură vinde și dl Vlad cu 50 bani bucata.

Uneltele neapărate pentru manuarea stupilor în coșnițe artificiale și în lădița de trecere sunt: clește de stupărit, material pentru fum și peană pentru măturarea albinelor. Să mai recer și alte unelte, cari să pot procurà dela Kühne Ferencz din Budapesta I. Ker. Atilla u. 99 sz. Acesta la cerere, trimite cataloage. Dl Vlad stă cu sfaturile sale la dispoziția ori cui

Dn parte-ne recomandăm cultivătorilor de albine și opșorul „Cartea stuparilor sătenì" scris de Romul Simu, care să poate procurà dela noi cu prețul de 70 bani plus 10 bani pentru postà.

Sibiiu 1 Iunie 1910.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comit. Sibiiu".

Pentru viieri.

Subscrisul comitet, dorind să pregătească un tinăr în toate îndeletnicirile din viierit și care să stee la dispoziția viierilor nostri, a hotărât să plătească din mijloacele Reuniunii române agricole sibiene taxa de 280 cor. anuale, ce se recere pentru cercetarea școalei de viieri din Aiud (Nagy-Enyed), care ține 3 ani.

Condițiunile de primire la această școală, care începe la 1 Octomvrie n. c. sunt următoarele:

1. Tinerii, cari doresc să participe la această școală să dovedească cu carte de botez, că au împlinit vârsta de 16 ani; să dovedească cu testimoniu școlar, că au absolvat cu succes cel puțin scoala poporală; cu atestat medical (dela doctor), că sunt sănătoși și vigoroși, iar cu adeverință dela părinți sau tutori, că aceștia nu-l impedecă dela absolvarea școlii.

Aceste dovezi alăturate la o rugare de primire, scrisă în limba maghiară și adresată înaltului minister de agricultură este a se trimite cel mai târziu până la 20 August n. c. la direcțiunea școlii de viierit din Aiud (M. kir. vinczellér iskola tekintetes igazgatóságának Nagy-Enyed).

2. Subscrisul comitet mai cere, ca tinărul care voește să cerceteze școala să fie ficior de proprietar de vie din regiunea viticolă a comitatului Sibiiu (din părțile în cari se lucră viia).

3. Să deie o declarațiune scrisă și subscrisă de beneficiantul tinăr și de părinții săi, prin care se îndatorează a stà (a lucrà) după absolvare cel puțin 5 ani în comitatul Sibiiu, iar la din contră părinții să se oblige, că vor înapoià Reuniunii ajutorul de câte 280 coroane anuale respective de 840 cor. pe trei ani.

4. Să dovedească cu o adeverință de primire a direcțiunii școlii că sunt primiți la școală.

Sibiiu, 7 Iunie n. 1910.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu".

Pant. Lucuța, prez. *Vic. Tordășianu,* secretar.

Bibliografie.

A apărut:

Principii morale sau **etice ale religiunii creștine**, pentru școlile medii și institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu,* prof. de sf. teologie și de religiune la gimn. sup. Cu aprobarea Superiorității bisericești. Balázsfalva—Blaj 1909 Tipografia și Librăria Seminarului teologic gr.-cat. Prețul: 1·60+10 fil. porto. Se află de vânzare la Librăria Sem. teol. gr.-cat. din Blaj.

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***
vol. I. ***Apologetica creștină*** fco. **5·30·00**
vol. II. ***Tradițiunea și Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.
vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.*** fco. **7·30** cor.
vol. II. ***Sacramentele și Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism și Spiritism **1·50**
Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc e permis să se poată procurà aceste cărți din cassele bisericești pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Principiile fundamentale sau ***generale ale religunii creștine,*** pentru școalele medii și institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu,* profesor de sf. teologie și de religiune. Prețul: **1** cor. **20** fil. Se află de vânzare la Librăria Seminarului Teologic gr.-cat. din Balázsfalva—Plaj.

PSALTIREA Profetului și Împăratului DAVID.
Prețul: crudo **2·20,** leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se află de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

Vatra familiară de F. X. Wetzel tradusă de *Societatea „Inocențiu M. Clain"* a teologilor din Blaj. E o scriere foarte instructivă și interesantă. — Costă 40 fil + 5 fil. porto. *Să află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj.*

„Apărarea viilor de peronosporă" de *Niculae Pop,* o broșurică, ce descrie amănunțit cum și când trebuie să ne apărăm cu mai mult efect viile de peronosporă și înfăimare. Broșura se dă gratuit acelora cari procură cartea „Sădirea și cultivarea viei" de acelaș autor. Separat costă franco 25 fil. Se poate procurà dela Librăria Seminariului teol. gr.-cat. precum și dela autor, în Blaj.

Ministerul r. Ung. de culte şi instrucţiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. ***Orarul general şi particular pentru şcolile primare cu 1, 2 şi 3 învăţători.***

2. ***Planul de învăţământ şi îndreptarul metodic.*** pentru şcolile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş. Aprobat din Conferinţa Episcopească, ţinută în 7 Septemvrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru şcoalele cu un învăţător —·80
„ „ „ doi „ 1·20
„ „ „ trei „ 1·60
plus 20 *fil. porto* pentru fiecare.

La comandă să se spună apriat, că se doreşte un orar pentru şcoala cu un învăţător, ori cu mai mulţi învăţători — Altcum se trimite întreagă colecţia, ce costă 2·30 cor. franco.

Atragem atenţiunea oficiilor protopopeşti şi parohiale, precum şi-a învăţătorilor nostrii din Arhidieceza de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş, dieceza Szamosujvár Gherlei, Nagyvárad—Orăzii mari şi din dieceza Lugos—Lugoşului asupra hotărârii conferenţei Episcopeşti din 7 Septemvrie 1909. Nr. 6693; prin care atât *Orarul,* cât şi *Planul de învăţământ* şi *Îndreptarul metodic* sunt obligătoare pentru toţi.

Comande se pot face la **Tipografia Seminarială.**

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.
Redactor respons.: Augustin Gruiţia.

Loc deschis.

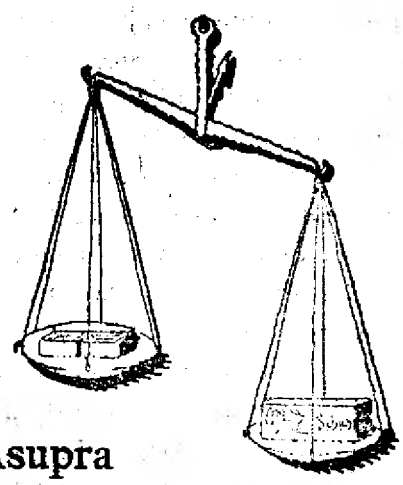

Asupra bunătăţii, preţului şi greutăţii

trebuie grijit la cumpărarea săpunului. Nici un săpun din lume nu ajunge toate însuşirile bune a

săpunului cu cerb alui SCHICHT.

Curăţenia, capabilitatea lui de spălat, moleşia şi ieftinătatea lui sunt de neajuns.

(42) 1—5

Nr. 101 – 1910. (43) 2—2

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la biserica gr.-cat edificândă în Riciul-de-Câmpie gara Maros-Vásárhely p. u. Mezőrücs, prin aceasta se recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 2000 adecă două mii coroane la curatoratul gr. cat. din Riciu (Mezőrücs) cel mult până la 9 Iulie st. n. 1910 la 10 ore. a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formulariul de contract, condiţiunile de edificare, preliminariul de spese şi planul, aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 24 Maiu şi 11 Iunie 1910 sub Nrul 3689 şi 4157 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Riciu (Mezőrücs) între oarele 9—12 a. m. şi 2—4 p. m. Se observă, că *a)* licitaţiunea minuendă se va ţinea în 9 Iulie st. n. şi *b)* curatoratul îşi rezervă dreptul a încredinţà întreprinderea aceluia dintre cualificanţi, care îi mai convine.

Riciu (Mezőrücs;) la 20 Iunie 1910.

Filip Pop, paroh gr.-cat. **Alb Vasilie,** curator prim.

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL.

Cel mai războinic voevod, ne apare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Preţul tabloului cor. 1·50 fil.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, maşini, mobile etc. în condiţii avantagioase şi cu premii ieftine.

Asigurări pe vieaţă

(pentru preoţi şi învăţători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morţii cu termin fix; asig. de zestre şi asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracţiei (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168·18
Capitale asigurate pe vieaţă achitate	„	4,571,035·51
Starea asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 foc	„	112.045.412·—
Starea asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 vieaţă	„	10,847,132·—
Fonduri de întemeiare şi de rezervă	„	2,309,387·—

Prospecte şi informaţii se dau gratuit în birourile Direcţiunii şi la toţi agenţii.

Persoane versate în achiziţii cu cercuri bune de cunoştinţă se primesc în condiţii favorabile în serviciul institutului.

(2) 23—52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric 3·23—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în ori ce parte. îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mâutuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de teace de metal.

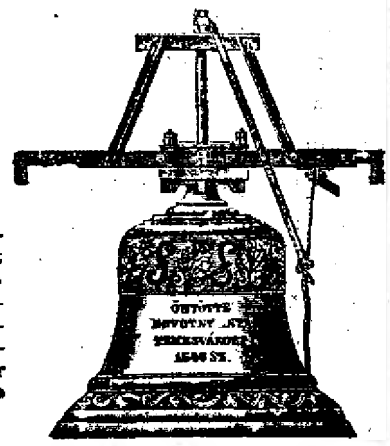

Preţcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat

Abonamentul:

Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.

Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:

Un şir garmond: edată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 9 Iulie 1910.** **Numărul 28.**

Convict la Lugoj.

Publicăm cu multă bucurie la acest loc venerata circulară a ordinariatului de Lugoj prin care vesteşte deschiderea convictului diecezan.

Incă în sinodul diecezan al II-le al Diecezei Lugojului celebrat în Noemvrie 1883 s'a fost recunoscut necesitatea înfiinţării unui Convict în Lugoj pentru educarea tinerimii gimnaziale a Diecesei Lugojului şi spre scopul acesta s'a şi dispus înfiinţarea neamânată a fondului de convict diecezan din 1% aruncat după venitul curat anual al beneficiilor parohiale, docentale, cantorale şi al Caselor bisericeşti şcolastice: precum şi al fondurilor diecezane şi al tuturor fundaţiunilor pie din Dieceză.

Graţie acestor dispoşiţiuni sinodali fondul convictului în anul 1897 se ridicase la suma de 6619 cor. 60 fileri, sumă ce e drept, tare modestă pentru realisarea proiectatei instituţiuni, dar totuş însemnată faţă cu nenumăratele neajunsuri şi lipse, ce au reclamat în continuu jertfirile diecezei.

In acelaş an 1897 însă cauza fondului de Convict luă un avânt puternic deoparte prin evenimentul faust, că Escelenţa Sa Dr. Victor Mihályi de Apşa, Preabunul Mitropolit, donă fondului de convict poliţa sa de asigurare în valoare de 10,500 coroane, iar de altă parte prin faptul tot aşa de îmbucurător, că în acelaş an sub înţeleapta ocârmuire a Antecesorului Nostru — Illustritatea Sa Dr. Demetriu Radu actualminte Episcopul Oradei mari — folosindu-se ocasiunea binevenită s'a cumpărat tot pentru fondul de Convict casa din inmediata vecinătate cu Reşedinţa episcopească, aflătoare pe un intravillan de 1800□ — cu preţul de 22,000 floreni adecă 44,000 coroane (vezi Circulara Nr. 1890—1897).

Dispoşiţiunile salutare luate în Pastorala Antecesorului Nostru de dto 15 Octomvrie 1897 au fost încununate cu rezultatul dorit, întru cât casa Convictuală atunci cumpărată, respective preţul cumpărării aceleia deja în anul 1906 a rămas pe deplin achitat din sumele incurse după celebrarea intenţiunilor sacre misali persolvate gratuit de Veneratul Cler diecezan, şi din colectele făcute la Sărbătoarea sf. Demetriu în parte şi din 1%-ul ejectat pe Cassele bisericeşti-şcolare.

Averea fondului Convictului diecesan s'a sporit apoi şi în anul 1903, când Illustritatea Sa Episcopul Dr. Demetriu Radu cu ocasiunea trecerii Sale la scaunul episcopesc de Oradea-mare a lăsat fondului de Convict două jugere de pământ din hotarul Lugojului în valoare de 1000 coroane şi deodată a lăsat Fundaţiunea Sa iubilară de 24,550, din carea una a treia parte se va folosi pentru stipendii.

Astfel încurajaţi fiind de faptele nobile ale Antecesorilor Nostri, cât şi de spiritul de jertfă al Veneratului Cler diecezan dovedit în trecut, nu am hesitat a folosi ocasiunea nouă binevenită de a cumpără acum de curând o nouă casă expusă spre vânzare şi aflătoare în continuitate cu edificiul de până aci al Convictului diecezan — tot pentru acelaş Convict.

Astfel deci prin Contractul din 18 Aprilie a. c. această casă aflătoare pe un intravillan de 1200 stângeni pătraţi şi înscrisă în Cartea funduală a Lugojului germân sub nr. 261—I. 1 ord. şi (197—198) top. s'a cumpărat cu preţul de 37,000 coroane, la cari adaugând anumite cheltueli de rebonificare şi spesele de transcriere — în total a costat cumpărarea 38,860 cor., de vreme ce casa cumpărată cu decisul Cărţii funduale nr. 7943/910 s'a şi transcris pe numele Convictului diecezan.

Intru acoperirea sumei de 38,860 cor. am impendat banii fondului convictual vechiu şi depositul casei vechi convictuale, mai rămânând un rest neacoperit de 21,210 coroane, carele este a se acoperi prin împrumut amortisaţional fiind asigurată amortisarea prin spiritul de jertfă al veneratului cler diecezan.

Ajunsă în acest stadiu causa Convictului diecezan, socoteam a fi sosit timpul, ca să se delibereze asupra timpului deschiderii Convictului diecezan precum şi faţă de modalitatea replătirii împrumutului de 21,210 coroane contras în scopul solvirei restului din preţul de cumpărare pomenit mai sus.

In acest scop aflat-am de lipsă a convocà Consistorul plenar pe ziua de azi, ale cărui decisiuni le publicăm în următoarele — pentru orientarea şi acomodarea Veneratului Cler diecezan şi a iubitului popor credincios din Dieceza Lugojului:

I. Restul neacoperit de 21210 coroane din preţul cumpărării nouei case convictuale se va amortizà din stipendii misali după intenţiunile liturgice celebrânde gratuit de fiecare preot diecezan în număr de câte 30 intenţiuni sacre la an şi anume pe un period de 5 ani — începând cu anul 1910.

Preoţii mai tineri şi neohirotoniţi primesc pentru anul curente 50 sacre spre celebrare — iară cei hirotoniţi de aci înainte vor primi în fiecare an câte 50 sacre în loc de 30 sacre pentru a suplinì şi ei în parte obligamentul suportat de Veneratul Cler diecezan la achitarea preţului casei vechi convictuale.

Acei preoţi, cari voesc a răscumpărà în bani gata obligamentul de mai sus, vor aveà să solvească suma anuală de câte 30 respective 50 coroane.

II. Consistorul în considerarea imprejurării, că la casul amânării eventuale de astădată a deschiderii convictului, acea deschidere ar puteà deveni mai târziu imposibilă din anumite motive, decide ca con-

victul diecezan să se deschidă și să se pună în funcțiune la 1 Septemvrie n. 1910, întru cât este asigurată partea materială a susținerii aceluia.

III. Numărul maximal al alumnilor suscepânzi în Convict de astădată să statorește la 30.

Din cele 30 locuri în convict, 10 vor fi gratuite, apoi 10 semigratuite, iar 10 locuri vor fi cu taxa întreagă solvindă din partea părinților ori tutorilor respectivilor alumni.

IV. După-ce comunele bisericești în parte mare nu au indeplinit contribuirea de 1% prescrisă și ordonată în trecut pentru fondul de convict, așa să dispune ca în anul 1910 fiecare biserică și școală din Diecezâ să deie odată pentru totdeauna câte 5% după starea capitalului activ și remanența cassei în bani gata constatate cu finea anului 1909, care contribuire va face suma generală de 12534 cor., carea de acum se destinează ca capital fundațional pentru asigurarea alor două locuri gratuite în Convictul diecezan,

V. Se decide în fine ca și de aci încolo să se continue colecta cu tassul în bisericile matre și filie la ziua adormirei Preacuratei Fecioare Maria și pe altă cale încă să se adune ofrande dela binefăcători pentru ținerea unui loc gratuit în Convictul diecezan.

Această colectă se va repeți până la timpul amortizării totale a împrumutului de 21210 coroane. când colecta va încetà și locul gratuit se va susținea din venitele Casei vechi convictuale.

VI. Pentru ridicarea nimbului Convictului diecezan, se decide ca la locurile gratuite și semigratuite să se primească tineri cu progres și purtare esemplară, având preferință — „ceteris paribus“ — fiii de preoți, învățători și cantori de o parte, iar de alta susținându-se intacte prescrisele speciale ale singuraticilor fundatori.

* * *

Când aceste decisiuni ale Consistorului plenar le publicăm pentru orientarea Veneratului Cler și a iubitului Nostru popor credincios, întru esecutarea acelora aflăm de oportun a prescrie următoarele:

1. Împărțirea intențiunilor amintite în decisul nr. I. de mai sus se va efeptuî prin Directorul Cancelariei Diecezane, carele totodată va purtà evidența recerută despre esecutarea întocmai a acestui decis. Cantor docenții și Cantorii sunt îndatorați a prestà gratuit Cantorul la liturgiile celebrânde pentru convict.

2. Aruncul de 5% provăzut în decisul de sub punc IV de mai sus se va compune prin esactoratul diecezan și se va publicà în Circular pentru orientarea oficiilor parohiali a senatelor școlastice și a Curatoratelor bisericești, cari vor aveà a subministrà sumele ejectate până la terminul de 31 August n. a. c.

3- Pentru-ca să se asigureze cel puțin în mare parte complenirea celor 30 locuri din Convictul diecezan provăzute în decisul de sub III. lăsăm oficiilor parohiali ca acest Circular să-l publice în toată reoula în bisericile parohiali și filiale, și încă în zi de Duminecă ori sărbătoare, explicând favorurile cele mari, ce se tind părinților pentru creșterea fiilor lor în Convictul diecezan: atât materiali cât și spirituali, și îndemnând pe respectivii părinți, cari au fii studenți la gimnasiu, ca să reflecteze și recurgă după dobândirea vre-unui loc în Oonvictul diecezan pentru fii lor.

4. Esecutarea punctuală a decisului de sub nr. V. se va ținea în evidență și să va controlà din an în an prin oficiul Cassei Centrale diecezane.

Lugoj, din ședința Conzistorului plenar ținută la 16 Iunie 1910.

Episcop Vasile.

Chestii administrative bisericești.

Deși avem ziarul nostru anume menit pentru a pune în discuție afaceri administrative bisericești nelămurite — nu o facem — ci în loc de ale tratà cu armele științii le discutăm cu animositate în sinoade, ori le aplicăm contra intereselor bisericești și intențiunii legislatorilor Bisericii noastre.

Din acea causă mi-am luat libertatea de a pune în discuție două chestii anume: 1. Are oficiul protopopesc dreptul de a denumì notariul tractual, ori numai de a candidà, ori nici de a candidà? 2. Are drept de a candidà delegați la sinoade diecezane? Declar înainte de a discutà, că sunt liber de orice interese. Sunt cu mult mai înaintat în etate decât să mă gândesc la notariatul unui tract, nu m'a interesat niciodată representarea tractului meu, așa cât când a fost vorbă de alegeri de aceste eu nici nu am luat parte la sinoade districtuale. Singurul principiu ce mă conduce e desvoltarea instituțiunilor bisericii noastre în o direcție sănătoasă și conformă intereselor celor mai înalte bisericești.

Unii dintre preoți pe baza conc. I. provincial, care conține următoarele șire: „Drepturile oficiului protopopesc sunt:

A conchemà clerul districtual la adunări protopopești, a prezidà în acele, a conduce desbaterile și a enunțà decisiunile în cause ținătoare de sfera lor, a-și alege notar districtual, a desemnà din preoții protopopiatului judecători la forul protopopesc etc.“ sunt de părerea, că oficiurile protopopești au dreptul de a numì pe notarii tractuali. După modesta mea părere oficiul protopopesc nu are nici dreptul de a denumi notar tractual nici de a candidà la acela. Aceea apare 1. Din contextul decisiunilor sinodului. 2. Din praxa secularâ a bisericii. 3. Din natura sinodului districtual.

Am zis, că acest lucru apare din contextul decisiunilor sinodului.

Primul drept, care îl atribuie acest sinod oficiului protopopesc este cel aparținător față de sinodul districtual și membrii aceluia.

Aci vedem, că pe lângă dreptul de a convocà, conduce și enunță decisiunile mai ascrie of. prot. două drepturi: dreptul de a-și alege notar districtual, dreptul de a desemnà din preoții protopopiatului judecători la forul protopopesc.

Prin urmare însuș sinodul, face deosebire între dreptul of. protop. față de notariul districtual, și între dreptul, față de judecătorii la forul protopopesc. Cel dintâi are drept de a-l alege, cei de al doilea a-i desemnà.

Aci se ivește întrebarea, că ce fel de alegere înțelege aci sinodul?

Scopul sinodului prov. I. nu erà a schimbà praxa vechie străbună a bisericii, ci a o statori așa precum a fost din vechime. Concipiatorul acelui context, care știà praxa bisericii, care știà că preotul care cetește textul acelei decisiuni, cunoaște praxa bisericii, nu a mai aflat de lipsă a înșirà ca of. protop. are dreptul de *a*-și alege notarul tractului prin preoțimea coadunată în sinod, ci fiindcă în context se vorbește despre sinodul districtual, nici concipiatorul nu a aflat de lipsă, nici nu erà de lipsă a intercalà în text vorbele „prin preoțimea coadunată în sinod“, ci a pus singur cuvintele „a-și alege notar districtual“. Iar ca nu cumva cineva să deie o explicare falsă acelui context, în șirele următoare a adaus, „a desemnà din preoții protopopiatului judecătorii“, prin șirele aceste a voit să deie o explicare și raportului dintre of. protop. și notari, statorind principiul, că pe notar, are drept a-l alege cu ajutorul preoțimei coadunate în sinod, dar nu are dreptul de a-l desemnà, restringându-se dreptul acela singur la judecătorii forului protop. Pentrucă dacă ar fi voit să atribuie of. protop. dreptul de a denumi ori desemnà notarul, atunci, contextul ar sunà astfel, a desemnà notarul districtual și judecătorii etc.

Dar nu numai textul decisiunilor sinodului ci și praxa secularâ a bisericii demustră afirmația de mai sus.

Este cunoscut, că notarul tractual, din vremi bătrâne a fost ales tot de preoțimea tractuală, și până în vremile din coace nici nu s'au aflat of. protop., cari să denege acest drept preoțimii.

Nu neg, că în cele mai multe locuri preoțimea s-a acomodat, și dorinții șefului, și șeful iară a luat în considerare a preoțimii, astfel, că nu sunt cazuri, în cari din acest obiect să se fi turburat armonia dintre of. protop și preoțimea tractuală.

Acel drept, a preoțimii coadunate în sinod apare din natura sinodului districtual.

Ce e sinodul districtual? O adunare a preoţimii districtuali, menită a discută afaceri aparţinătoare de sfera ei de activitate. Cum sunt înaintarea şi înflorirea moralului în popor, combaterea defectelor existente în district, înflorirea şcolilor, educarea şi perfecţionarea preoţimii tractuali etc. În aceste adunări, notariul are să conducă fidel protocolul desbaterilor. Orice adunare de acest fel îşi alege ea, liberă de orice influinţă notariul său. Prin urmare, nici of. protop. nu are faţă de acest oficiant mai mult drept, ca ori şi care preot tractual.

Cu atât mai vârtos nu are, că notarul tractual, nu e substitutul ordinar a of. protop. Nu există nici o lege, care să deoblige pe of. protop. a încredinţă persolvirea afacerilor, care nu le poate îndeplini însuş notarului, ci cui voieşte. Aşa dară dânsul prin alegerea unui notar, ce nu i-ar conveni, nu-i scurtat în nici un drept.

Asemenea nu-i legat nici un prerogativ, de acest oficiu.

Dupăce am documentat dreptul preoţimii tractuale de a-şi alege ea notarul în sinodul districtual convocat spre acest scop de of. protopopesc. Să examinăm întrebarea, că are of. protop. dreptul de a candidà.

Eu zic, că nu din motivele următoare:

Precum am documentat mai sus notarul districtual nu e un oficiant de substituire a of. protop. ordinar, ci numai dacă acela voieşte, prin urmare chestia alegerii aceluia, nu-l impoartă pe el, mai mult, decât pe ceialalţi preoţi, pentru aceea nu-i să poată dà drept, de influinţă mai multă ca unui preot.

Afară de aceea candidarea din partea unui oficiant, acolo unde este drept, de alegere, ea nu e alt ceva decât o formulă machiavelistică, pentru a nimici dreptul de liberă alegere.

Biserica în acel caz, când dă un drept, nu-l poate dà cu astfel de restricţiuni, cari nimicesc exerciarea liberă acelui drept. Cine poate zice, că în administraţia noastră politică, unde protopretorii, candidează pe notari se exerciază dreptul de liberă alegere? S'au cine zice că în caz când guvernul ar pune candidaţi la scaunul metropolitan, s'ar practizà dreptul de alegere liberă.

Deci tot aşa de contrar, intenţiunii exercierii liberei alegeri lucră acel of. protop. care denumeşte deadreptul în sinod, ori afară de sinod, pe notariul districtual, cu şi acela, care prin candidare împedecă preoţimea în libera alegere.

— — — — — — — — — —

Trec acum la a doua chestie. Are drept of. protop. de a candidà delegaţi la sinoadele diecezane?

După modesta mea părere nu. Ceeace să poate dovedì din natura sinoadelor diecezane.

Conciliul prov. prim expune astfel scopul sinoadelor diecezane.

„Episcopii din timpurile cele mai vechi să îndatinară a adunà adeseori pe preoţi, mai *vârtos pe cei puşi în păstorirea sufletelor*, ca să le deie îndreptări salutari, *să asculte părinţeşte dorinţele lor*, să coreagă smintelele, ce ar fi de cores, şi cu consiliul lor să decidă şi să promulge, cele ce ar fi spre binele Diecezei.“

Iar între membrii sinodului înşiră şi clerul rural prin deputaţi bisericeşti.

Din cuvintele în cari să expune scopul sinodului reiesă două lucruri importante pentru chestia de sub discuţia intâi, că scopul sinodului e ca Episcopul să se sfătuească mai vârtos, cu cei puşi în păstorirea sufletelor, a doua ca să asculte dorinţele lor.

Conced, că of. protop. sunt în păstorire sufletească, dar că şi ei sunt şi preoţii de rând, cari pot avea dorinţe diferite de a protopopilor poate contrare dorinţii acolo. Scopul sinodului e ca să cunoască dorinţele, şi a unuia, şi a altuia, şi a protopopilor, şi a preoţimii rurale, pentru aceea, intenţia sinodului acestuia este, că preoţimea rurală liberă şi neinfluinţată, ca una ce e mai vârtos pusă în păstorirea sufletelor, să-şi poată expune părinteşte dorinţele, şi să poată concurge şi ei cu consiliile lor, la cele ce socotesc ei, că ar fi spre binele Diecezei. Ceeace numai aşa se poate ajunge dacă îşi candidează şi aleg delegaţii, ce să-i reprezinte părerile şi dorinţele.

Acest drept a preoţimii rurale îl reclamă cel mai de frunte drept, a sinodului arhidiecezan; dreptul de a-şi alege pe Mitropolitul său.

Scopul bisericii este ca la aceasta alegere să se validiteze dorinţii întregii preoţimi.

Aceasta însă nu să poate validità decât în caz când nu e limitată prin nici o restricţie libera manifestare a dorinţii tuturor preoţilor.

Se poate uşor întâmplà, ca of. protop. să aibă gata o persoană, iar preoţimea tractuală în majoritate alta. De aci ar urmà, ca reprezentantul tractului să voteze pentru persoana gată maiorităţii preoţimii districtuali. In caz când of. protop. candidează desigur va candidà pe acela, despre care crede că va votà pentru persoana gată lui.

Ceeace nu corăspunde intenţiunii legilor bisericeşti. Am expus modestele mele păreri, nu am voit să supăr pe nimeni conced, că poate să fie dreptul în altă parte un singur lucru îl urmăresc lumina adevărului.

— *f.* —

O sentinţă jignitoare. In numărul trecut al foaiei noastre am adus ştirea despre confişcarea în mod volnic a steagului societăţii meseriaşilor nostri la petrecerea din 26 Iunie.

In chestia aceasta a fost citat la pretură pe ziua de 2 Iulie prezidentul societăţii prof. Gavril Precup. Eram de credinţa, că pretura va face dreptate şi va îndrumà jandarmeria la ordine. Dar aşteptările noastre ni-au înşelat. Pretura să vede, că a voit anume să facă un caz celebru dintr'o nimica toată.

Prezidentul meseriaşilor a stat faţă cu acuza alor doi jandarmi, acuză de rea credinţă, şi par'că anume făurită pentru de a strică reuniunii şi conducătorului ei.

Procedura a fost simplă: e de faţă prezidentul societăţii meseriaşilor români, ca acuzat şi doi jandarmi, ca acuzatori şi martori.

Pretorul Lengyel conduce pertractarea. Să ceteşte acuza jandarmilor în care să spun minuni: că meseriaşii s'au retras cu muzica la locul petrecerii îmbrăcaţi în costume naţionale în mod demonstrativ; că la petrecere mulţi au fost îmbrăcaţi în costume naţionale; că aranjerii au purtat însemne tricolore — şi că steagul e o combinaţie tricoloră şi altele. Acuzele aduse de jandarmi au fost reduse la adevărata lor valoare; dovedindu-se că petrecerea a avut caracterul său obicinuit; iar steagul e un singur câmp, sfinţit cu autorizaţia administraţiei fără se fie excepţionat timp de 2 ani decând e făcut. Intrebaţi jandarmii, dacă îşi susţin acuza în întregime, ori dacă mai au ceva de adaus ori de lăsat — răspund fără jenă, că o susţin în toată întregitatea sa.

In baza acestei acuze să aduce sentinţa în puterea căreia prof. Gavril Precup, prezidentul societăţii meseriaşilor români, pentrucă a fost arborat steagul la petrecerea din 26 Iunie e pedepsit cu 50 cor. în bani; iar steagul, fiindcă după spusele jandarmilor, ar fi o combinaţie de trei colori să confişcă. Contra sentinţii să dă drept de apelaţie timp de trei zile.

Aşa a decurs pertractarea de sâmbătă — după informaţiile luate. — Sentinţa aceasta ni-a jignit pe toţi. Şi cu tot dreptul, pentrucă vedem, că fasiunea unui om cult şi de poziţie este o simplă formă, care însă în fond nu e luată în considerare. — Pertractarea de Sâmbătă e icoana situaţiei noastre. — Jandarmul te acuză, dar tot el e şi martor. — Arătarea jandarmilor se primeşte, reflexiile acuzatului sunt nule.

Vorba Românului: Turcu te bate turcu te judecă. E jignitoare această sentinţă, fiindcă s'a dictat unui om, care nu pedeapsă — ci laudă şi recunoştinţă merită pentru munca neobosită şi desinteresată, ce o pune întru luminarea clasei meseriaşilor. Oare nu e muncă patriotică aceea să înveţi la muncă şi cinste şi să dai învăţături bune industrieşilor părăsiţi şi lăsaţi pradă socialismului? — Şi cu toate acestea domnii dela cârmă ne pun piedeci şi nu pot vedeà cu ochi buni înaintarea pe căi bune a unei societăţi culturali cu statute întărite de ministru. pe simplu motiv, fiindcă e românească — De o vreme încoace administraţia din Blaj şi a comitatului nostru în general e foarte intolerantă. Mai ales dela alegeri încoace, românii din cercul Blajului sunt sub adevărat statar. Zilnic urmăriţi de jandarmi, citaţi cu droaia la pretură sub felurite pretexte.

Nu faceţi bine Dlor! Respectul se impune numai cu cinstea şi cu dreptatea. Românii întotdeauna şi-au făcut şi î-şi fac datorinţa de cetăţeni, în schimb voiesc să trăiască ca români în

această ţară, pe care dimpreună cu Dvoastră au apărat-o şi o apără cu avutul şi cu braţele lor.

Pe cât ştim contra acestei sentinţe s'a înaintat recurs la vicecomite. Ne place a crede, că instanţa a doua va fi condusă de duhul dreptăţii şi va mulcumi spiritele pe dreptul agitate din imprudenţa unor oameni fără scaun la cap.

Un răspuns*).

In Nr. 22 a foaiei „Unirea" ocură un articlu, care e dat de un anonim, cu „Un cuvânt deschis."

Inacest articlu, se discreditează înaintea lumii, colţul Ardealului începând dela Reghin până către Căpuş, Grebeniş, descriind pe preoţi, învăţători şi pe toţi inteligenţii, din acest ţinut, de indolenţi, egoişti, cari nu desvoaltă nici un interes pentru deşteptarea poporului, din a cărui sudoare trăesc, în celea culturale şi economice.

Nu-mi place să polemizez, şi nici n-am polemizat decând sunt, ci totdeauna mi-am văzut de afacerile mele oficioase şi private. Acuma însă în interesul adevărului sunt silit a informă opiniunea publică despre adevărata stare a lucrului, atât din trecut, cât şi din prezent, şi aceasta o fac, ca unul, care mai bine de 30 de ani am percurs cu atenţiune mersul afacerilor din acest ţinut.

Inainte de toate premit aceea, că eu în ţinutul acesta numai cinci comune ştiu cu poporaţiunea curat română, asupra cărora o deosebită grije poartă toţi oficialii administrativi, aşa încât bietul învăţător oricât se sileşte pentru instrucţiunea limbei maghiare, tot nu e de ajuns, pentrucă e cunoscut §. 19 din articlu de lege XXVII—1907, care demândă, că pruncul din clasa IV să ştie exprimă cu graiul şi în scris în limba maghiară gândurile sale la înţeles.

Insă tactica binechibzuită şi prudenţa conducătorilor, şi a promovatorilor învăţământului poporal faţă de acestea organe administrative, au susţinut totdeauna equilibru; aşa încât nu s'au auzit să se fi încuiat, nici admoniat, nici barem o şcoală din partea inspectorilor şcol. reg. barem motive au fost şi sunt şi azi destule. Imi aduc aminte, că numai în anul 1906, la o masă ţinută după şedinţa Reuniunii Invăţătorilor, din acest despărţământ s'au declarat Inspectorul şcol. reg. că multe a-şi puteă vedeă în toate şcolile confesionale, dar numai prin degete mă uit la toate scăderile, pentrucă n-am voit să vă fac năcaz niciodată.

Iar ce e mai mult, la o şcoală din acest ţinut, fiind în anul curent dificultată locuinţa docentală. Vicecomitele a promis, că o va ajută cu lemne de edificare, din muntele aşa numit odinioară „*Maros Szék*" de care s'a ţinut aceea comună. Că bisericile sunt în marginea satului ori pe deal, la aceea nu poartă vina preoţimea de acum, căci acum mai bine de 20 de ani toată activitatea şi-o desvoltă întru zidirea şi adjustarea şcolilor, şi întru salarizarea învăţătorilor, pe care teren mult spor au şi făcut.

Să luăm numai din ţinutul acesta, în considerare Districtul Mureşului, aici dintre 15 şcoli numai una e mai vechie şi aceea acum e în plan spre zidire din nou celealalte, toate dela 20 de ani încoace zidite. Că preoţimea de pe aici e în stare materială bună, fie şi barem de ar fi — nu impoartă nimic. Bunăstarea materială e un merit al silinţelor şi al cruţării. Semn, că e solidă, şi puţinul venit, ce îl are în acest ţinut, îl cruţă, ca să nu fie lipsită mai târziu, şi silită a-şi plântă mâna acolo unde nu e permis. E drept că după terminarea sinoadelor, ce se întâmplă cam pe la 3 oare p. m. fiecare preot se duce acasă la ale sale.

Aceasta încă o face şi din motivul cruţării, şi şi din alt motiv, că în M.-Oşorheiu, „*Capitala Săcuimii*" unde se ţin sinoadele, nu este loc de adunare, şi nici nu e consult a ţineă acolo multe discursuri, şi a formă club naţional politic, pentrucă e o problemă grea pentru preot, şi poate să fie şi în interesul ţinerii sinoadelor. Aşi aduce un caz trist, ce erà să se întâmple acum 8 ani dar voi tăcea.

Zice anonimul, că limba română, e mai corcită la pruncі decât la părinţi acesta e un neadevăr mare.

Facă bine şi meargă în o comună pe partea stângă a Murăşului, şi va vedeà, că dintre părinţii trecuţi de 40 ani, puţini sunt, cari ştiu ceva românește; între apoi între elevii din şcoală şi să va mirà, că deşi rău dar totuşi cu toţii te poţi înţălege. Apoi rugăciunile le recitează românește chiar curat.

In legătură cu aceasta cetească în matriculă pela anii 1850—60, şi va află de preoţii vechi induse cuvinte corcite, a-şi aminti şi eu unul dar tac.

Semne sunt acestea, că din vechime se trage în ţinutul acesta un dialect al vorbirii, care acum mult s'a mai curăţit.

Prezidentul dela examenul amintit de anonim nici nare datina a ambiţionà pruncii, lăudându-i, că multe a învăţat ci că multe lucruri frumoase li-se propune în şcoală, de cari vor aveà folos etc. explicând ce e drept câte un cuvânt şi în terminul uzat în dialectul de toate zilele, şi aşa cred, că e mai bine decât tot în termini înalţi şi stil înflorit din care pruncii să nu priceapă nimica.

La adunarea învăţătorilor au fost 7 învăţători, şi 4 preoţi, nu 4 învăţători, au lipsit 8 şi nici nu e mirare, ploile au ţinut o săptămână, şi adunarea convocată în marginea despărţământului. După şedinţa adunării învăţătoreşti, masa s'a ţinut în o crişmă sătească, unde a fost cu genare, pentrucă a fost preot, care în crişmă de pe sate nu a intrat niciodată, necum să mânce acolo, şi s'a cugetat la ordinea ţinerii toastelor, fiind în altă chilie mulţi oameni, unii şi beţi. A fost subinspectorul şcol. şi 2 proprietari unguri şi notariul,

Facă bine anonimul uite-se şi vadă mai bine, şi să audă, ori unde se va aflà, apoi să scrie drept.

Privească bine în ţinutul acesta, şi se va convinge, că preoţimea de acum, nu e mai indolentă ca cea anteceasă, privească că şi acum se zidesc biserici şi sunt în plan spre zidire; preoţime întru promovarea intereselor culturale, şi religioasa morale; Numai cât preoţimea de pe aici, nici odată nu s'a lăudat prin ziare, nici nu s'a mustrat. ci a trăit totdeauna în bună armonie atât între sine, cât şi cu învăţătorimea, au tăcut şi au făcut. că doar e pătrunsă de mandatul divin, *nu tot cel ce îmi zice mie Doamne, va întrà întru împărăţia cerului ci, cel-ce face voia tatălui meu celui ceresc.* Cu acestea am gătat cu anonimul pentru totdeauna.

*) Întârziat din cauza lipsei de spaţ — Red. U.

Concurs de primire

în Seminarul junimei române greco-catolice stud. din Blaj.

1. Părinţii, cari voiesc să-şi aşeze băieţii pe anul şcol. 1910/11 în Seminarul junimii române gr.-cat. dela gimnaziul gr.-cat. din Blaj, prin aceasta sunt avizaţi, că terminul concursului de primire (se primesc numai gimnazişti) este 14 August n. Cererile de primire sunt a se adresă Preaveneratului Consistor Metropolitan din Blaj, şi în ce priveşte pe băieţii, cari în anul şcol. trecut nu au fost elevi ai Seminarului junimii, cererile au să fie instruate cu estras de botez, testimoniu de pe anul şcol. trecut şi atestat de revaccinare. În cerere părinţii sau îngrijitorii au să-şi însemne locuinţa şi posta ultimă cu acurateţă şi să declare, că cunosc pe deplin toate condiţiunile de primire şi se obligă a le împlinì pe toate. Ca rezoluţiunile să se poată expedà francate petenţii sunt rugaţi să alăture marcele postale de lipsă.

2. Pentru elevi sunt a se plătì 300 cor., pentru cuartir, vipt, luminat, spălat, încălzit, scaldă şi în caz de lipsă medic şi medicină; 8 cor., ca taxă de înscriere *pentru cei-ce vin pentru întâia dată în Seminarul junimei*, şi 6 cor. pentru scrobitul rufelor. Taxa de înscriere şi de scrobitul rufelor are să se plătească întreagă deodată cu ocaziunea înscrierii; iar suma de 300 cor. în două, respective în patru rate anticipative. — În caz de două rate, rata primă va fi de 150 cor. şi se va plătì în 1 Septemvrie, iar rata a doua iarăşi de 150 cor. şi se va plătì în 1 Februarie În caz de 4 rate, rata primă va fi de 80 cor. şi se va plătì în 1 Septemvrie, a doua de 80 cor. şi se va plătì în 15 Noemvrie, rata a treia de 70 cor. şi se va plătì în 1 Februarie, iar rata a patra de 70 cor. şi se va plătì în 15 Aprilie. Sumele acestea sunt atât de mici încât numai primindu-se regulat şi anticipativ pot satisface atâtor trebuinţe împreunate cu susţinerea şi îngrijirea elevilor. Altfel rectorul va fi silit să dimită pe elevii ai căror părinţi sau îngrijitori nu-şi vor solvi ratele la timp.

3. Elevii vor avea să aducă cu sine: *a)* o carte de rugăciuni; *b)* 4 părechi de schimburi de pânză sau giolgiu, bune; *c)* cel puțin 6 batiste; *d)* 2 părechi de încălțăminte și cel puțin patru părechi de ciorapi sau de obiele; *e)* 1 saltea (sac de paie) și 2 lepedee (cearșafuri) de pus pe saltea; *f)* 2 perini și 4 fețe de perini; *g)* 1 țol sau plapomă și 2 lepedeie de plapomă; *h)* 2 lepedeie albe de giolgiu pentrn coperirea patului (de lână și colorate nu sunt bune, căci nu se poate ajunge la uniformitate); *i)* atâtea bilete (formatul biletelor de vizită), câte bucăți de rufe, veșminte și încălțăminte au; *l)* 1 cuțit, 1 furculiță, 1 lingură, 1 păhar și cel puțin 3 servete; *m)* 1 perie de veșminte și 3 perii de încălțăminte; *n)* cel puțin 3 ștergare și 2 pepteni, unul des și altul rar. Pe rufe și pe veșminte trebuie cusut întreg conumele și cel puțin litera inițială a numelui de botez. Rufele și veșmintele neînsemnate vor fi respinse.

4. Elevii vor avea proviziunea întreagă și anume: *a)* locuință în sale mari, sănătoase, luminoase și provăzute cu toate cele de lipsă; *b)* vipt întreg, adecă dejun, prânz, ojină și cină. La dejun vor avea lapte cald cu pâne, la prânz 2—3 feluri de mâncări, la cină 1—2 feluri. La prânz în zile de dulce va fi supă cu carne cu sos și mâncare groasă cu carne, eventual zamă acră cu carne și mâncare groasă cu carne sau fripfriptură cu garnitură, iar în zilele de post supă de legume, mâncări făcute cu lapte, brânză sau ouă; Dumineca și în sărbători și prăjituri. La ojină pâne cu poame ori alte asemenea. La cină în zilele de dulce va fi friptură cu garnitură sau mâncare groasă cu carne, iar în zilele de post mâncări făcute cu lapte, brânză sau ouă. *c)* Spălatul eventual și scrobitul rufelor. *d)* Luminat în timpul recerut. *e)* Încălzitul în timp de iarnă. *f)* În caz de boală medic, medicamente și îngrijirea de lipsă. *g)* Scaldă caldă în timpul iernii, amăsurat prescriselor igienii. Afară de acestea superioritatea se va îngriji, ca elevii mai slabi în studii, pe cât se poate să fie ajutorați în studiu.

5. Părinții în decursul anului școlastic să nu trimită bani la adresa sau la mâna elevilor, ci banii să vie la adresa superiorității, carea se va îngriji să le procure recvizite de școală, cărțile și celelalte lucruri de lipsă. De asemenea să nu le trimită nici mâncări, căci Seminarul îi provede cu cele de lipsă. Mâncările pe cari părinții cu toate acestea le-ar trimite fiilor lor, se vor împărți între toți elevii, iar în caz de cvantitate mai mică între conșcolarii respectivului sau respectivilor elevi.

6. Pătinții sunt avizați, că trebuie să răspundă pentru eventuale stricăciunii făcute de fii lor și să le rebonifice. De sine să înțelege, că pentru obiectele, ce se strică prin folosință, fără vina elevilor, nu se va cere nici o desdaunare.

7. Elevii se vor prezentà în 1 Septemvrie n. înaintea superiorității seminariale însoțiți de părinții sau îngrijitorii lor, unde vor plăti taxele de lipsă, vor dà în samă obiectele și li-se va designà mobiliarul destinat spre folosință.

Blaj, 20 Iulie 1910.

Dr. Vasile Suciu,
rectorul Seminarului junimii române gr.-cat. stud. din Blaj.

CONVOCARE.

În înțelesul §-lui 17 din „Regulamentul general al secțiilor științifice literare ale Asociațiunii convoc prin aceasta pe Onoranții membrii ai secțiunilor pe ziua de Joi în 14 Iulie st. n. la 10 oare a. m. la

Ședința plenară ordinară

care se va ținea în sala de ședințe a biroului „Asociațiunii“ cu următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea ședinții plenare la oarele 10 a. m.
2. Raportul secretarului literar către ședința plenară.
3. Stabilirea ordinei de zi.
4. După amiazi ședințele singuraticelor secții.

Sibiiu 1 Iulie 1910.

Prezidiul Asociațiunii:

Iosif Șterca Șuluțu.

Noutăți.

Știri personale. *Dr. Ionel Coltor* (Arhidieceză) și *Dr. Iuliu Hossu* (Lugoj) absolvând studiile teologice în colegiul de Propaganda fide din Roma: s'au reîntors cu bine în patrie. — *Romul Mioc,* alumn al diecezei de Lugoj a luat doctoratul în teologie la universitatea din Viena.

Convocare. Reuniunea femeilor de religiunea greco-catolică și gr.-orientală din comitatul Târnavei-mici (Kiskükülő) își-și va ținea *adunarea generală ordinară* în Dicio-sânmărtin, în 12 Iuliu n. 1910, (în sărbătoarea ss. Apostoli Petru și Paul) la 2 oare după amiazi în sala cea mare a hotelului „Nemzeti“ eventual în biserică.

La fondul casei împreunată cu hală de vânzare a „Societății meseriașilor români din Blaj“ au întrat următoarele contribuiri: Dl Iuniu Brut Hodosiu, director de bancă din prilejul trecerii cu succes eminent a examenului de maturitate a ficei sale Margareta Hodosiu 50 cor.; Dumitru Christian, căpitan penz. în București întru amintirea frate-său repauzat Ioan Christian 22 cor.; Emil F. Negruțiu, diregător în Petrifalău, în amintirea unchiu-s'o Ioan Christian 10 cor.; banca „Sălăgeana“ Jibou 5 cor. „Sebeșana“ Sasebeș 2 cor.; Ioan Moldovan, cassar la „Patria“ 4 cor. La întâlnirea de 10 ani a maturizanților din 1900 Ioan Vancea cand. de adv., Ioan Agârbicean, preot în Orlat, Octavian Popa, capelan în Făgăraș; Dr. Ioan Maior, advocat în Ilia-de-mureș, Dr. Ales. Niculescu, prof. de sf. teol. Blaj, Dr. Ioan Christian, medic militar Chichinda, Niculae Platon, preot Șeușa, Victor Precup, forestier arhidiecezan, Aurel Gajia, prof la ped. în Blaj toți câte 2 cor. Dr. Bilasko, medic dantist Budapesta 4 cor.; Teofil Oltean, preot Fodora-maghiară, Sever Frățilă, preot Ciufud câte 3 cor., N. N. 2 cor., Coriolan Bardosy, locotenent la Sibiiu, Dr. Ioan Bian, advocat Hususău, Dr. Ștefan Láday adv. Sibiiu, Dumitru Bârsan, curelar Teuș; Ioan Dădârlat jun. părălier Seliște; George Suciu, preot Végszentmihály câte 1 cor.; Ioan Dădârlat senior părălier Seliște 60 fil. — Marinimoșii donatori sunt rugați să primească mulțumirile comitetului.

Băile Buziaș merită cu drept cuvânt numele de „Nauheim Ungar“, căci are cea mai romantică poziție între băile din patrie, și deși abia de 12 ani se tratează și vindecă morburile de inimă, totuși multe sute de vindecați binecuvântă efectul vindecător al izvoarelor acestor băi. Băile Buziaș sunt deja recunoscute în toată lumea, ca băi de primul rang pentru vindecarea morburilor de inimă, de aceea cercetarea lor crește din an în an, cu atât mai vârtos că proprietarul băilor I. Muschong, pururea gata de sacrificiu, cu neobosită diligență se silește ca Băile Buziás — cari oferesc bolnavilor cel mai delicat comfort și distracție, pe lângă prețuri moderate — să le ridice în primul șir a băilor de eură din continent, făcându-le băi de lumea mare.

Necrolog. † *Ana Florian n. Mihâlțan* preoteasă văduvă în Racovița, a repausat în Domnul în 1 Iulie n. 1910, în etate de 73 ani, fiind împărtășită cu Sfintele Taine ale muribunzilor.

Odihnească în pace!

Posta Redacțiunii.

I. D. Am dispus să nu vi-se mai spedeze foaia pe semestrul II. căci ce să faci? dacă nici preotul din Cujir, nici biserica, n-au de unde plăti 12 cor. la an, e destul de trist.

Delarupe. Mulțumită, va urmà

V. P. Te rugăm trimite de urgență întreg manuscrisul.

Institutul preparator
pentru examenele private
Kolozsvár
Széchenyi-tér 9 sz. I em.

dă instrucții cu succes și pe responsabilitate din clasele gimnaziale, reale, comerciale și pentru maturitate.

Informațiuni în scris la epistole simple spedate, — sau verbal dă bucuros.

(47) 1—4.

Dl NICULAE BACIU pantofar în Blaj, caută un ÎNVĂȚĂCEL dintr'o familie bună. (53) 1—1

Capital soc. K. 150.000. **„LUNCANA“** Telefon Nr. 20.
institut financiar, societate pe acții în Marghita *(c. Bihor).*
și-a început cu 1 Iulie n. activitatea.
Se ocupă cu toate operațiunile de bancă.
Acordă împrumuturi cambiale cu cavenți, hipotecare, de cont-curent, lombard etc.
Primește depuneri cu 5 și 5½%, după mărimea sumei și durata depunerii.
După depunerile instituțiunilor culturale dă 6%
Darea după interese o plătește institutul.
(54) 1—2 DIRECȚIUNEA.

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 42

Din belşugul Sfintei Uniri cu Roma au răsărit normele regenerării bisericeşti-naţionale, precum se poate vedeà şi în sinoadele dela 1709, 1725, 1728, 1732, 1738, 1739, 1742, 1764, 1772, 1782, 1821, 1833, 1850, 1858 şcl.

Cele trei mari şi solemne concilii provinciale ale Mitropoliei unite de Alba-Iulia-Făgăraş sunt cea mai desăvârşită formă a manifestării bisericii unite atât ca putere morală, cât şi ca societate cu o bineprecizată sferă de drepturi.

În special s'a concretizat în aste: învăţătura despre credinţa şi ierarhia noastră, gradat: despre Patriarhia Romei, despre mitopoliţi, episcopi, capitule, vicari generali şi capitulari, vicari foranei, protopopi, parohi, administrarori şi capelani şi despre oficiile tuturor acestora. S'a tractat despre sinoadele ecumenice, — provinciale, şi — diecezane; despre cele 7 taine; despre cultul dumnezeesc şi vieaţa clericală, despre ordul basilitan, ca ord călugăresc per eminentiam oriental; apoi despre judeţele bisericeşti civile şi criminale, mai vârtos în pricine de căsătorie; despre administrarea averilor bisericeşti, despre editarea nouă românească a sfintei Scripturi chiar acum în curgere de sub condeiul canonicului mitrop. Dr. Victor Szmigelski şcl. (Vezi Conciliile provinciale I—II—III. celebrate la 1872, 1882 şi 1900 în Blaj).

Pentru cei-ce ştiu judecà — ajung şi conving nesmintit cele de până aci, — căci nu sunt decât totatâtea măiestoase mărturii ale misiunii dumnezeeşti a Sfintei Uniri în mijlocul Românilor!

În semn de cununà mai punem o întrebare!

Cine nu vede azi, că întreaga istorie naţională a Românilor s'a desgropat şi ţăsut numai şi numai prin bărbaţi uniţi, ori cel mult în urma lor?

Nici nu îndrăznim a ne gândì, ce s'ar fi ales din noi ca Români şi din întreaga noastră istorie naţională, dacă *cei dintâi apostoli ai Sfintei Uniri* nu se reîntorceau dela izvoarele credinţii noastre din Roma: *cu conştiinţa descendinţii noastre dela biruitorii lumii de odinioară: dela Romani!*

Aceşti apostoli şi urmaşii lor cu similare idealuri dumnezeeşti şi româneşti au dărmat şi spulberat aceea sumedenie de naivităţi gângăvite fără convingeri, cari până mai ieri-alaltă-ieri — în loc de istorie critică — clădiau în văzduhul veacurilor medievale pentru Românii, prinşi în jug cetăţi luminate cu biserici de aur, cu mitropoliţi şi ierarhii şcl., — şi cari fiind, firește, „dăunătoare statorniciei adevărului istoric“ (Iorga) ne-au făcut de râsul lumii pricepute.

Acestor apostoli, cari — pe lângă binecuvântările Sfintei Uniri — părăsind toate micile bucurii şi comodităţi ale ăstei lumi clevetitoare, pe lângă „muncă grea“ şi „jertfe materiale foarte mari“, neprimind nici o răsplată dela oameni, decât doar numai „batjocură, ocară şi hulă“ (Dr. Aug. Bunea Mitrop. Sava Brancovici p. 99.) — este a-se mulţumi în cea mai mare parte starea noastră de azi, căci aceşti apostoli trezi au spălat vechea ruşine de pe noi, ni-au netezit cărările în spre aflarea adevărului şi ni-au arătat drumul către un viitor mai demn şi mai luminos!

Astfel trebuie pricepută şi apreciată regenerarea bisericii româneşti ardelene şi prin ea — Dumnezeu e martor — a întreg neamului românesc!

* * *

Glosse. — Iată, că ce n'a putut produce pentru românism rău practisatul „ortodoxim“ în decurs de multe veacuri de-arândul: a produs într'un timp fenomenal de scurt Sf. Unire cu Roma, când a smuls pe Români din ghiarăle multicolore ale peirei chiar în momentul când fiinţa lor naţională şi creştinească trăgea de moarte.

Drept e?

Asta e realitate, — ce nu se poate acoperì şi omorì cu nici un fel de dialectică.

Nu-i putere pământească, care să poată cândva şterge din istoria noastră culturală acel extrem de ruşinoase pagini, cari mişună de robia noastră: greco-bizantină, slavo-bulgară, calvino-magiară, fanariotă şcl... şi acestea toate din darul „ortodoxiei“! Pe paginile acele pângărite: despre toate verzi uscate, se vorbeşte. şi *prea* mult, numai despre fiinţa noastră naţională-românească aproape de fel — în aşa măsură, încât duşmanii nostrii încă nici azi nu pot înţelege, cum de noi urmaşii coloniniştilor lui Traian (106. d. H.) numai dela 1700, deci dela Sf. Unire încoace am dat semne conştii, că şi noi trăim şi ne mişcăm, vrând a ne alătură acelor măreţe popoare — surori nouă prin obârşia lor latină, — cari pecând ne-am trezit noi, rolaseră deja toate prin lungi veacuri de glorie strălucitoare. stăpânind şi ocărmuind lumea întreagă, aşa: Italia cu arta şi ştiinţa, Spania cu bogăţiile şi noutăţile Americei, Francia cu estetica ei rafinată şi cultura neîntrecută şcl.!! — Sărmani de noi!

Noi am robit şi gemut în jug ca dobitoacele de pe urmă, — pecând fraţii nostrii, cari n'au confundat conceptele şi noţiunile, nici legea strămoşească cu ortodoxia, ci s'au născut şi au murit în braţele Romei străbune: au trăit vremuri de mărire, s'au legănat în bucurii, şi alinaţi în bogăţii s'au veselit au ţăsut fericite visuri cu trubadurii provansali, şi mult au îis poate şi de prostia noastră!

Când se va luminà oare odată pe deplin „noul Ierusalim“ românesc, ca să străbată cu farmecul său făcător de minuni şi aceea mică frântură din urmaşii străvechilor paznici ai Capitoliului, pe seama căreia încă *nici azi* n'a răsărit „lumina cunoştinţii“?! — Pânăcând va mai rătăcì Românul?...

Dar şi până ce Duhul Sfânt, în care credem cu toţii de-opotrivă, va binelumină toată suflarea românească, ca în interesul mai înalt al românismului să ne priceapă — nu însă sinistru — bunele noastre intenţiuni: să nu uităm baremi noi, cei mai norocoşi, cari cu multă abnegare purtăm deja felinarele adevăratei credinţe mântuitoare prin catacombe naţionalismului românesc de pretutindenea, dar mai ales din Ardeal — ca într'un gând să convenim „cântând, strigând şi mărturisind“ Sfintei noastre Uniri: *Bine-ai venit solie dumnezeiască dela Roma — la Români!*

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

Biblioteca „Lumina“. Sub acest titlu a început să apară în editura „Librăriei nouă“ din Bucureşti o nouă bibliotecă de popularizare. Tendinţa acestei publicaţiuni e editarea literaturii clasice româneşti alături de cea modernă, publicarea în traduceri credincioase a capdoperilor literaturii universale, cari pot înrâuri în bine asupra cetitorilor şi în sfârşit popularizarea progreselor ştiinţii. Primii doi numeri apăruţi până acuma mulţumesc aşteptările cetitorilor, cuprinzând:

Nr. 1. Em. Gârleanu: *Trei vedenii,* o colecţie de vre-o 20 din celea mai bune povestiri ale simpaticului scriitor.

Nr. 2. Balzac: *Călăul,* traducere de A. Mândru, alăturea de alte două nuvele, toate trei redate într'o frumoasă traducere şi bună limbă.

Esecuţia tehnică nu lasă nimic de dorit. din contră pare mai desăvârşită decât la celealalte ediţiuni, întrucât biblioteca aceasta şi ca format şi ca volum e mai mare ca toate celealalte rămânând preţul tot 30 bani. Se găseşte spre vânzare la toate librăriile,

---

În editura bibliotecii „Minerva“ au mai apărut următorii numeri:

Nr. 79. Cehow: *Nuvele,* traducere de N. Dunăreanu, cuprinzând şepte bucăţi alese.

Nr. 81—2. De Amicis: *Constantinopolul,* tradus de N. Pandelea. Sugestiva descriere a celebrului scriitor italian, e împodobită şi cu câteva icoane.

Nr. 83. Balzac: *Colonelul Chabert,* traducere de Savel, icoană fidelă a moravurilor pariziane.

Nr. 84. Flammarion: *Cataclismul din Martinica,* traducere de Victor Anestin. Descrie îngrozitoarea catastrofă din 1902, care a nimicit prin o erupţie vulnică una dintre celea mai înfloritoare şi bogate colonii franceze.

Nr. 85. Voltaire: *Micromegas,* tradus de I. B. Hétrat, o aspră şi muşcătoare satiră asupra unor anumiţi oameni din timpul său.

Din Biblioteca Teatrului naţional a apărut:

Nr. 9. Sofocle: *Electra* traducere în versuri de G. Murnu.

Din Biblioteca populară Socec:

Nr. 95. Craik: *Povestiri pentru tinerime,* traduse din englezeşte de Adelina Tăslăuanu, cuprinzând două povestiri redate în un graiu limpede şi potrivit celor ce se adresează.

Nr. 96. *Poveşti corzicane,* traduse de Virgil Caraivan, sunt o colecţie de vre-o 10 povestiri alese.

Din Biblioteca pentru toţi însemnăm câţiva numeri mai noi.

Nr. 504—5. *Poveşti răsleţe,* de Em. Grigorovitza, cunoscutul scriitor bucovinean.

Nr. 549. Chateaubriand: *René,* traducere de N. Dascovici, scriere celebră.

Nr. 553. Loc. col. Caplescu: *Amintiri din războiu,* interesante povestiri şi descrieri din războiul independenţii preserate cu observaţii personale.

Nr. 561. Ioan Adam: *Din vieaţă* povestiri interesante.

Nr. 572. An. France: *Albiua,* povestire traducere de V. Trifu.

Vatra familiară de F. X. Wetzel tradusă de *Societatea „Inocenţiu M. Clain"* a teologilor din Blaj. E o scriere foarte instructivă şi interesantă. — Costă 40 fil + 5 fil. porto. *Să află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj.*

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa**

Redactor responz.: **Augustin Gruiţia.**

Loc deschis.

Nr. 4739—1910 (50) 1—3

Publicare de concurs.

Devenind vacantă *„fundaţiunea a IV transilvană"* la institutul regnicolar din Cluj pentru creşterea surdo-muţilor, spre împlinirea aceleia publicăm prin aceasta concurs.

La locul acesta fundaţional pot concurge numai elevi, prunci şi prunce, din părţile transilvane ale Ungariei, fără deosebire de religiune şi naţionalitate, cari au împlinit 7 ani dar n'au trecut de 10 ani.

La cerere sunt a se alătură:

a) atestat matricular de naştere.

b) atestat dela medicul cercului, prin care se adeveresţe surdo-muţia suplicantelui.

c) atestat despre altoirea cu versat.

d) atestat de paupertate.

e) adeverinţa comunală despre starea familiară şi a averii suplicantelui.

Pentru atestatele de sub *b)* şi *e)* se pot folosi numai formulare cari la cererea concurentelui le estradă direcţiunea institutului surdo-muţilor din Kolozsvár.

Cererile concursuale sunt a se trimite subscrisului până în 5 August 1910.

Elevul care dobândeşte locul acesta fundaţional capătă în institut: locuinţa gratuită, proviziune deplină şi instrucţiune.

Blaj, 5 Iulie 1910.

Victor Mihályi, m. p.
arhiepiscop şi mitropolit gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş.

Nr. 103—1910. (48) 1—1

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificarea caselor parohiale din Orlat (Orlát, Szeben m.) prin aceasta se recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite decauţiunea de 700 cor. adecă şaptesute coroane la oficiul parohial gr. cat. de acolo cel mult până la 17 Iulie st. n. 1910 la 12 oare. a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formulariul de contract, condiţiunile de edificare, descrierea tehnică, preliminariul de spese şi planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan, la 25 Iunie 1919 sub Nrul 4631—1910 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Orlat între oarele 8—12 a. m. şi 2—6 p. m.

Licitarea se va ţineà în 17 Iulie st. n. la orele 2 p. m. Curatoratul îşi rezervă dreptul de-a încredinţà întreprinderea acelui dintre referenţi pe care-l va aflà mai potrivit, fără eonsiderare la suma ofertului.

Orlat, la 3 Iulie 1910.

Ion Agârbiceanu, paroh. **Ioan Stoiţia,** curator prim.

---

(51) 1—2

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executà lucrările necesare la edificarea şcolii gr.-cat. din Şercaia (Sárkány) — prin aceasta să recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 300 cor. adecă treisute coroane la curatoratul gr.-cat. din Sárkány cel mult până la 24 Iuliu 1910.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în consideraţiune.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formulariul de contract, condiţiunile de edificare, planul şi preliminarul de spese, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 25 Iunie sub Nr. 2328—910 să pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Şercaia între oarele 1—12 a. m. şi 2—4 p. m.

Se observă că licitaţiunea minuendă să va ţinea în 24 Iulie 1910 st. n. dela 2—4 oare p. m.

Spiridon Muntean, curator prim. **Petru Langa** paroh gr.-cat.

Nr. 33—1910. (52) 1—1

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a executà lucrările necesare la edificarea salei de propunere gr.-cat. din Ormeniş (Comitatul Turda-Arieşiu), prin aceasta se recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de quadiu de 10% la curatoratul parohiei gr.-cat. din Ormeniş până în 16 Iulie 1910 la 2 oare p. m. ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare. Preţul strigării e 4298 cor. 20 fil.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formulariu de contract, condiţiunile de edificare, planul şi preliminariul de spese sunt aprobate de Preavenerarul Conzistor Arhiepiscopesc sub Nr. 6811—1906, şi se pot vedeà zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Ormeniş.

Licitaţiunea publică se va ţineà în 17 Iulie 1910 la 2 oare p. m.

Ormeniş 4 Iulie 1910.

Ioan Pop, prezident. **Ioan Raţiu,** curator prim.

Jucărie de copil

este a spălà cu săpun de alui SCHICHT, că deodată şi curăţeşte şi albeşte rufele, cruţă toată truda şi sforţarea.

(42) 2—5

Muschong. Băile Buziaş

Phönix apă minerală de Buziaş

SCUTITĂ DE BACTERII

apă mnerală naturală

REC REAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ.

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beşică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului şi a petri în beşica de apă.

Recomandată de medici.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 21—?

AGENT

destoinic se caută pentru vânzarea unui articlu **în general întrebuinţat** în gospodărie. Oferenţilor, cari dispun şi de cauţie, li-se încredinţează şi încassările. Ofertele provăzute cu deviza »P. M.« Administraţia foii le spedează la locul destinat. (41) 4—5

Se caută un tinăr absolut de VI cl. gimn. ca practicant în farmacie la CORNEL DEMETER farmacist în Orăştie. (44) 2—3

A apărut: **Elemi Népiskola Értesitő Kön yvecske — Indice pentru şcolile poporale primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catatolic din Blaj—Balázsfalva.

Ingrijiți-vă de viitorul vostru!

Mijlocul cel mai bun, pentru a se scuti pe sine și pe ai săi de lipsă, este a să înscrie de membru la

„Asociația Esechiană de Ajutorare Reciprocă".

La aceasta asociație poate să se facă membru oricare persoană dela etatea de **16—80 ani.** Pe lângă o taxă lunară de de 1 cor. și taxa de cazurile de moarte, deja după un an de membrie i-se **solvește moștenitorului un ajutor de 2000 cor.**, iar devenind membrul după cel puțin 3 ani de membrie prin oarecare nenorocire **neputincios de muncă, i-se solvește până când trăiește o rentă lunară de 50 cor.** Dacă un membru trăiește 30 de ani dela înscriere, poate ridică în bani gata **2000 cor.**, însă dispunând membrul că suma de 2000 cor., după moartea lui să o primească moștenitorii, i-se solvește membrului până ce trăiește o rentă lunară de **50 cor.** Membrii înscrișî dela etatea de 60—80 ani n'au drept la rente. Persoane dela etatea de 16—60 de ani pot semnà până la 3 cuote (6000 cor.). **Atestat medical nu se cere.**

Pe lângă solviri lunare moderate și taxe de măritișuri, poate fiecare a-și asigurà fetele, dacă aceste n'au trecut etatea de 18 ani. Se pot semnà 1—6 cuote (2000—12.000 cor.). Dacă o fată după 3 ani rămâne orfană, înceată solvirea taxelor, iar **la măritiș primește suma asigurată**, iar până atunci — însă cel mult până la etatea de 20 ani — primește o rentă lunară de 30 cor. Tot această rentă o primește fata până când trăiește, dacă după oare-care vreme rămâne nemăritată.

Societatea oferează fiecărui cea mai mare garanță: cuote semnate până la 7,000.000 cor. și anual peste 100,000 cor. taxe de membru.

Prospecte și blanchete trimite gratuit.

Aplicăm secretari în toate orașele și bărbați de încredere în toate comunele.

Asociația Esechiană de Ajutorare Reciprocă.

Filială pentru Ungaria:

Timișoara (Temesvár, Takarékpénztár-utcza 4. szám. I. em.). (45) 2—2

Nr. 41—1910. (49) 1—1

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a executa lucrările necesare la edificarea școlii gr.-cat. în Șaldorf prin aceasta se recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 650 Cor., adecă șasăsutecincizeci Coroane la curatoratul parohiei gr.-cat. din Șaldorf cel mult până la 27 Iulie n. 1910 la 12 oare merd.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminariul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 20 Maiu nou 1910 sub Nrul 3321 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Șaldorf între oarele 8—12 a. m. și 2—4 p. m. iar licitația publică minuendă se va ținea tot la 24 Iulie nou a. c. la 2 oare p. m. în școala vechie.

Șaldorf, la 2 Iulie n 1910.

Ioanu P. Vladu, adm. paroh. **Ioan Todor,** curator prim.

Nr. 81—1910 (46) 2—3

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executà lucrările necesare la edificarea școlii gr.-cat. din Chimitelnic (M.-Keménytelke) prin aceasta se recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 900 cor. adecă nouăsute coroane, la oficiul parohial gr.-cat. din Chimitelnic cel mult până la 20 Iuliu 1910 la 8 oare a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 17 Iunie 1909 sub Nrul 3990 se pot studià zilnic în Cancelaria parohială din Chimitelnic între oarele 8—12 a. m. și 2—6 p. m.

Licitația publică minuendă se va ținea în 20 Iulie 1910 la oarele 10 a. m. în școala veche din Chimitelnic.

Chimitelnic, la 27 Iunie 1910.

Teodor Hărșan, paroh gr.-cat. **Emil Maior,** prim curator.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania"

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantagioase și cu premii ieftine.

Asigurări pe vieață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morții cu termin fix; asig. de zestre și asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168·18
Capitale asigurate pe vieață achitate	„	4,571,035·51
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 foc	„	112,045.412 —
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 vieață	„	10,847,132·—
Fonduri de intemeiare și de rezervă	„	2,309,387·—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(21 24—52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric 3) 24—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor striicate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte. Îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toate de metal.

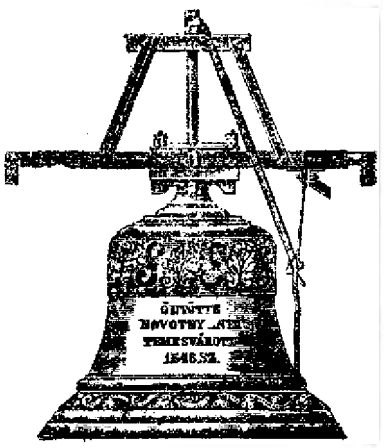

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 16 Iulie 1910.** **Numărul 29.**

Cari au fost cauzele căderii noastre?

IV.

Trebuie să mai zicem ceva şi despre organizaţia noastră politică, care deocamdată nu există. In campania aceasta electorală s'a văzut numai ce oştire desorganizată suntem. Cele mai multe cercuri, sau mai bine, cei mai mulţi alegători au operat de capul lor, ca şi în timpurile cele mai bune ale pasivităţii, când banul şi rachiul hotăriau soartea alegerii. Urmă n'a fost aci de vre-o disciplină, solidaritate sau conştiinţă a responzabilităţii. Ce folos atunci de curajul, însufleţirea unora, dacă nu un duh, o ţintă, o inimă conduce întreagă oştirea? După cum se recere, dacă voim să învingem, o perfectă armonie şi unitate în conducere, totastfel e condiţie sine qua non ca şi marele public se observe o absolută unitate de operaţiune. Desorganizaţi aşa cum suntem astăzi, ce vom puteà face? La alegerile trecute de abia câteva cercuri au luat parte mai cu dinadinsul la luptă, celealalte nici nu visau pe ce lume sunt. Puţine, ca vezi Doamne să observe forma, au decretat înţelepţeşte pasivitatea şi au durmit fără gânduri.

Că de ce au făcut aceasta şi cercuri de acelea, în cari guvernul aveà de a luptà cu opoziţia, e încă o splendidă dovadă de zăpăceala noastră. Altele nu au făcut nici aceasta, ci au lăsat să facă tot omul de capul lui. De aceste încă am avut destule şi încă, în cari voturile româneşti erau în maioritate. De acele, în cari noi suntem într'o respectabilă minoritate nici numai amintesc. In aceste chiar, că a făcut fiecare dupăcum l-a tăiat capul.

Intreb acum: Putea-vom fi în felul acesta factor cândva în vieaţa de stat? Cine va umblà astfel după prietinia noastră, dacă la noi urmă de vre-o organizaţie politică nu vede? Opoziţia nu se va apropià de noi, fiindca şi aşa ştie, că ajutor nu-i putem dà, guvernul nu vreà să ştie de noi fiindcă vede el bine, că românii şi aşa sunt toţi ai lui. Lipsa noastră de organizaţie o suplineşte el cu notarii şi solgăbirăii lui. Ce folos deci, că în gând în inimă suntem toţi una, dela ţăran şi până la vlădică, dacă ne lipseşte organizaţia aceea, fără de care la vremea faptelor suntem o deplorabilă oştire? Făina e bună, apa, aluatul, frământatul îi mai lipseşte, care să o prefacă într'o massă, ce se încleaştă deolaltă şi pe care vântul să nu o mai poată spulberà în voia sa.

Inţeleg o astfel de organizaţie, cum e a saşilor nostri. Avizul dat din centru să se resimtă îndată pe întreg teritorul locuit de români. Bărbaţi probaţi, de încredere să steie în continuă legătură cu centru, iar acasă în cercurile lor să ştie a adunà şi ţineà în mănunchi toată inteligînţa şi tot poporul în serviciul cauzei naţionale. Problema principală a comitetului naţional va trebui să fie pentru viitor desăvârşirea unei astfel de organizaţii politice. Fără completă organizaţie politică nu vom puteà fi respectaţi de adversari şi nici nu vor căutà prietinia noastră.

Căci ţinta luptelor noastre pentru viitor va trebui să fie ca noi prin ţinuta noastră să constrângem orice guvern, ca să ţină cont de noi şi de interesele noastre. Şi am zis, că noi o putem face aceasta, fiindcă vom aveà ocaziune a puteà fi la alegeri sau sprijinitorii sau opoziţionalii guvernului totdeauna şi pe întreg teritorul locuit de români. Aceasta nu numai pe baza actualei legi electorale, fără orice lege se va aduce, nu va puteà să nu ne pună pe noi un factor hotărîtor între opoziţie şi guvern. Va trebuì deci, ca organizaţia noastră politică să se extindă nu numai la acele cercuri, în cari noi suntem în maioritate, ci adevărata politică naţională pretinde, ca noi mai ales în acele cercuri să ne organizăm, unde suntem în minoritate. Căci noi numai în aceste putem fi folositori sau putem strică guvernului. Aceasta va puteà formà numai baza, pe care vom puteà constrânge orice guvern, ca să steie cu noi de vorbă, ceeace trebuie să fie ţinta luptelor noastre pentru viitor.

Având aceste în vedere trebuie să ne smulgem din izolaţia aceasta splendidă, în care suntem azi şi se căutăm a ne apropià de vre-unul din cele două mari partide beligerante de 48-işti sau 67-işti. Dar bine să ne însemnăm, că şi acestea numai atunci vor pune preţ pe petinia noastră, dacă vor vedea şi se vor convinge, că au de lucru cu un popor bineorganizat, disciplinat, ce stă ca un om la spatele conducătorilor săi. Până când nu vom fi astfel organizaţi, până atunci ori-ce guvern va tratà chestia noastră cum îi va veni mai bine la socoteală şi încă va zice, că e generos, când nu va puteà face totdeauna după cum ar vrea.

Trebuie să ştim, că o bună organizaţie politică a românilor din Ardeal şi ţara ungurească ar jucà totdeauna un rol hotărâtor în politica ţării. Nicicând nu se va sfârşi lupta aici în ţară între 48-işti şi 67-işti. Mai bine; nicicând nu vor înceta magiarii a luptà pentru scoaterea ţării de sub tutoratul Austriei. Şi dacă sunt intervale, în cari se pare că s'a stâns flacăra, ce de pe timpul lui Bocskay şi până astăzi a încălzit atâtea generaţii maghiare, vin vremuri când izbucneşte cu atât mai tare.

Organizaţi noi ar trebuì numai chiar să ştim profità de luptele acestor două partide. La care ne-am alăturà noi, acela ar trebuì

să iasă biruitor. In cazul acesta datorinţa noastră ar trebui să fie, că pe acel guvern, care nu ţine cont de noi şi interesele noastre să-l facem imposibil, alăturându-ne la opoziţie.

Iar de opoziţie, de 48-işti nu ne va fi teamă nici odată. Acestia vor aveà totdeauna destul de lucru cu Viena şi cu greu le va mai rămâneà timp, să se ocupe mai cu dinadinsul de noi.

Inchiem cu aceasta reflexiile noastre cu privire la alegerile trecute. Şi dacă alegerile acestea au adus pentru noi surprinderi, dezastre chiar, ne-au dat şi multe învăţături, de care e acum rândul nostru să profităm. Suntem un popor tânăr, care pe terenul politic avem încă prea puţine experinţe. In schimb însă suntem un popor viguros, cu o preoţime şi inteligenţă conştie de datorinţele sale, care nu uşor să va clătina în credinţa, în ţinuta sa politică. Am văzut însă în campania aceasta, că ce folos de toate acestea, dacă nu avem o bună organizaţie, singură, care la timpul faptelor ne-ar asigurà biruinţa? E datorinţa cea mai elementară a comitetului, pe care l-am pus în fruntea noastră, ca să se gândească la aceasta, dacă nu vreà ca să samene duhul neîncrederii faţă de rostul şi activitatea sa în marele public românesc. A sosit timpul, ca în politică să trecem dela sgomotul cel mare, la munca tacită, conştie, binechibzuită şi atunci se vor convinge şi patrioţii nostri, că chestiunea naţionalităţilor e o chestiune de o colosală importanţă a ţării ungureşti. Să nădăjduim, că cu alegerile acestea s'a încheiat pentru noi o epocă şi că o nouă eră bate la uşe, era muncii conştie şi chibzuite.

Pentrŭ inundaţii din Bănat. Preasfinţitul Episcop al Lugojului a lansat următoarea circulară către credincioşii săi, în favorul nenorociţilor din comit. Caraş Severin:

Ziua de 13 Iunie a. c. au adus o nespus de mare catastrofa pentru locuitorii de pe valea Almaşului aparţinători Comitatului Caraş-Severin, intru cât apele revărsate înfiorător în urma unei ruperi de nor, au pustiit nenumărate case, animale şi vieţi omeneşti — pe lângă daunele cauzate în semănături, pometuri şi în alte averi ale nefericiţilor locuitori.

Pentru ajutorarea celor cercetaţi de această groaznică nenorocire cunoscute nu numai în ţară, ci în întreagă Europa, în conferinţa corului nostru episcopesc ţinută în Budapesta la 25 Iunie a. c. s'au hotărît a se deschide colectă pe teritorul Arhidiecezei şi al diecezelor sufragane.

In conformitate cu aceasta hotărîre lăsăm oficiilor parohiale, ca în una din Duminecile şi sărbătorile mai apropiate să ţină colectă cu tacsul în bisericile parohiali şi filiale pentru nenorociţii din Caraş-Severin şi tot în acest scop îndată după primirea prezentului Circular să deschidă liste de colectă în parohie

Sumele colectate laolaltă cu listele să se subştearnă apoi de-a dreptul Cassei Centrale diecezane gr.-cat. în Lugoj până la 30 Septemvrie n. a. c., când apoi suma generală colectată o vom strapune destinaţiunii sale, conlucrând astfel la alinarea durerilor nefericiţilor nostri fraţi.

Nu ne îndoim, că bunii nostri credincioşi vor grăbì cu inimă milostivă în ajutorul fraţilor, pe cari Domnul a aflat de bine a-i certà aşa de greu.

Şi pe când fraţii preoţi vor publicà această colectă, împreună cu poporul adunat să rostească un „Tatăl nostru“ pentru odihna sufletelor celor reposaţi şi pentru a muià mânia Părintelui ceresc, carea cu dreptate se porneşte asupra noastră, dacă nu vom umblà pururea pe cărările poruncilor Sale dumnezeeşti.

Lugoj, la 30 Iunie 1910.

Episcop Vasile.

FOIŢĂ.

Cântec.

Când clipea molatic
Ceriul plin de stele
Mi-am urzât în lacrimi
Dorurile mele.

Când zimbea blând luna,
Pintre neguri dese
M-au pătruns în suflet
Taine ne'nţelese.

De-aţipiam pe-a nopţii
Tainică aripă
Î-mi părea de visuri
Fiecare clipă.

Când în noaptea-adâncă
Şoapte călătoare
Mi-au adus din vale
Plângeri de izvoare, —

Am simţit ce tainic
Fermecarea dulce
S'a lăsat, pe frunte-mi
Visele să-şi culce.

„Hartistul.“

Ce clar e cerul....

— după Petőfi —

Ce clar
E cerul!
Ce verde-i
Câmpul!
Între clarul cer şi câmpul verde
Ciocârlia salta şi se pierde,
Pe solfegiul razelor de soare,
Împletind cântări tremurătoare.
Ce clar,
E cerul!
Ce verde-i
Câmpul!
Primăvara s'a ivit pe plai,
Vântul bate lin din evantai,
Pomii fac uşoare reverenţe!
Numai eu nebunul am rămas,
În urâtul spaţiului de-acas'
Cioplind cadenţe.

Carol Szőke.

Sunt fecior sărac...

Sunt fecior sărac, sărac ca vântul,
Averea mea-i iubirea şi cuvântul,
Chiar inima am dat-o ca arvună,
La o fată meşteră şi bună.
Sunt fecior sărc dar aib mi-e gândul.
Că de ne-o venì şi nouă rândul,
Vom tăeà cu râsul jalea'n doua!
Oitule şi Mureş pace vouă!

Iar de-o fi mânia să ne-aducă,
Grindini călcătoare de măciucă,
O să-ţi dau comoara-mi strălucită,
Sufletul, O! ţară răstignită!

Gelu Manuilă. *Carol Szőke.*

Toamnă...

Să scutur frunzele de fag
Şi-aşu de jalnic să 'nmormântă,
Doar' vântul, crainicul pribeag
La groapa lor mai stă de cântă...

Lin florile de prin grădini
Pe-a toamnei pernă 'nlăcrimată
Î-şi pleacă ochii lor senini,
Şi plâng... şi plâng cu noi deodată...

Şi când pe rând pornesc la drum
Jovarăşii de-odinioară
Să duc... şi cea din urmă-acum
Porneşte greu, din aripioară...

Coboară Craiu'ndurerat
Din lumea negurilor dese:
Dă ultimul lui sărutat
Duios, iubitei lui mirese...

V. Bănuţeanu.

In chestia catehisării. Primim următoarea scrisoare asupra căreia atragem atenţiunea celor în drept: Onorată Redacţiune! În zilele trecute s'a ţinut în Budapesta un curs pentru cateheţii rom. catolici. Cetind interesantele prelegeri şi desbaterile urmate asupra lor, m-am cugetat la starea de tot tristă în care se află aceasta importantă chestie la noi.

Nu se ocupă nime cu chestia catehisării din punct de vedere mai înalt, nici nu se tratează nicăiri importanţa ei morală, sociala, pastorală şi la noi putem zice şi naţională. Doar atâta ştim din literatura noastră cât e scris în „Teologia pastorală" a Rev. D. Dr. I. Marcu. Acolo însă se tractează mai mult partea teoretică decât practică a chestiei. Dar atâta nu e de ajuns şi ar fi timpul suprem ca să se ţină şi la noi cel puţin o conferinţă mai restrânsă în care bărbaţii cei mai competenţi să pregătească calea unui curs pentru cateheţi, sau dacă un asemenea curs nu s'ar putea realiză cel puţin să întocmească planul special de învăţământ pentru propunerea religiunii în diferitele şcoli, căci cel de acum nu corăspunde, şi mai pe sus de toate să stăruească pentru tipărirea cât mai grabnică a manualelor corăspunzătoare, pentrucă cu cele cari le avem nu mai merge.

Profesorii de teologie şi cateheţii dela liceiele noastre cred, că ar fi cei mai chiemaţi să iea iniţiativa şi să ne deă tuturor impulz şi pildă bună ca să muncim cu puteri unite pe acest teren pe care a-l neglegà ar fi păcat foarte mare şi neiertată slăbiciune.

M-aş bucurà foarte dacă aş auzì şi părerile altor fraţi cu privire la această chestie.

Dr. I. R.

Chestiunea română. Intr'una din şedinţele dietei din săptămâna aceasta a vorbit *Tisza István* despre chestiunea naţionalităţilor, recte despre chestiunea română. Vorbirea a fost ascultată cu mare atenţiune de toate partidele. Nu vedem însă să fie făcut valuri mari în nici o privinţă şi indiferenţa faţă de această vitală chestiune a ţării ungureşti să pare a fi azi mai mare ca mai înainte. Cauza e, că Tisza prezintă chestiunea română într'o absolut falză lumină. Ci că toată duşmănia ungaro-română s'ar reduce la o politică proastă, provocătoare zgândăritoare (tyükszemrehágás) a cercurilor conducătoare maghiare de a vexà pe români, mai ales pe teren cultural şi şcolastic. Iar de altă parte agitatorii, cari se folosesc de aceste măsuri ale guvernelor şi atâtă pe români în contra maghiarilor. Tot aceleaşi idei desfăşurate de Tisza în campania electorală la Orade, Arad etc. Noi vom revenì asupra vorbirii lui Tisza şi vom arătà că este sau conştient sau inconştient într'o grandioasă rătăcire atât în ceeace priveşte felul de a vedeà această chestiune, cât şi în felul de a o resolvì. Ne vom încercà a face noi adevăratul tablou a chestiunei române lăsând apoi ca puternicii prietini ai lui Tisza să caute şi aplice mijloacele acomodate pentru sanarea răului — dacă vor vreà Noi deocamdată să ne organizăm, ca să putem aveà şi noi cuvânt la chestiunea română.

CORESPONDINTE.

Scrisoare din Bucureşti

— dela corespondentul nostru. —

Conflictul bisericesc. Scandalul din Sinod. Propaganda catolică. Mână străină. Soartea Metropolitului Ortodoxismul în primejdie. Iesuiţii şi Românii Lupul (lui Mangra) în Bucureşti....

Acesta şi alte asemenea titluri se pun de câteva luni în fruntea articolelor din Ziarele de aici, titluri aşia de multe, încât numai cu ele s'ar putea umplea o coloană de ziar, şi sub acestea titluri alarmante se scriu şi descriu: unele blamând Sinodul întreg, altele numai pe Ministru de culte Haret, altele pe Mitropolitul primat pentru fapte imorale, iar altele apărându-i, sau mai bine voind să mușamalizeze faptele urâte de cari este învinovăţit Primatul şi alte feţe bisericeşti.

Cetitorii „Unirei" nu vor fi în curent cu toate acestea, şi nici n-aş puteà să le satisfac dorinţa ca într'o simplă corespondinţă să le istorisesc tot ce se petrece aici şi anume, ce s'a petrecut anul acesta în sf. sinod al bisericii „naţionale, române, unica drept măritoare, ortodoxă, autocefală de răsărit..." (cum vedeţi, multe atribute şi aici, în această titulatură, atea încât cred că nici o biserică aparţinătoare altei naţiuni creştine nu le are, şi poate şi scandalele sunt aşa de număroase...:) ba nici măcar un resumat complet nu aşi încercà să fac, din cele ce de de câteva luni se scriu în ziarele din toată ţara despre... săi zic şi eu „Scandalul bisericesc" din Sinodul Regatului, căci şi în acest caz mi-ar trebui mai multe coloane de ziar; şi apoi ceea-ce mă interesează sau mai corect: ne întristează şi scârbeşte pe noi mai mai mult este, nu atât acest scandal, ci scrisoarea Vicarului Vasile Mangra din Oradea-mare, carele aşa „tam nesam" — cum se zice pe aici — să amestecă în discuţie, trimiţând o scrisoare Mitropolitului primat şi publicată prin ziare, şi prin carea numeşte noua biserică unită din Bucureşti „lupul în piele de oaie" carele, ar aveà menirea — pe lângă „propaganda papistă" de a periclità ortodoxia şi chiar Românismul!

Dar puţină istorie totuşi trebuie să fac pentru cititorii „Unirii". În biserica Regatului sa introdus o legiuire nouă „Consistoriul superior bisericesc" care, a provocat dela început discuţiuni pe tema că aceasta instituţiune nu-i canonică, şi mai cu seamă, nu-i ortodoxă; de aici, discuţiunile au mers aşia departe, că au degenerat în scandal căci, Episcopul de Roman, cunoscut aici ca cel mai sobru şi ascet prelat, nu numai c ă a imputat Mitropolitului primat faptul de erezie şi fornicaţiune, dar l-a afurisit şi a părăsit Sinodul; apoi alţi trei preoţi licenţiaţi în teologie, — titlu pe care puţini îl au în România, — încă au acuzat de aceleaşi păcate pe Primatul, înaintea Sinodului prin petiţiuni, cerând şi ei ca şi Episcopul de Roman, să fie chemaţi înaintea Sinodului să probeze cu martori şi acte acuzaţiunea lor şi să fie judecaţi şi pedepsiţi dacă nu vor aveà dreptate.

Toţi cei iniţiaţi în cele ce se atribuie Primatului cred că acuzătorii au dreptate, dar mai cred, că şi cei trei preoţi, au greşit trecând graniţele ţării cu apelul lor, la papa din Fanar, şi — dupăcum se spunea — ar vrea să apeleze şi la papa dela Neva — cum numea Hajdeu pe ţarul Rusiei. Greşala lor însă meritâ, a fi judecată cu circumstanţe atenuante: Ei au fost daţi afară din slujbă pentru îndrăsneala lor, şi încă fără să fie judecaţi cum cereau ei. Nu-i cunosc, dar presupun, că au copii şi nu au altă avere decât ce le aducea serviciul lor la altariul Domnului; li-s'a luat deci pânea zilnică din gura familii, şi deci, desperaţi de nedreptatea ce li-se face, a încolţit în ei simţul de răzbunare în care stare, trece omul de multeori peste îngrădirile legali.

Mulţi multe soluţiuni ar fi voit să deà pentru curmarea acestui scandal, şi eu cred, întrucât sunt în curent cu toate cele ce sau scris, că numai una ar fi fost mai potrivită şi mai legală şi carea putea închide scandalul.

Eu ştiu că după constituţia ţării, numai persoana capului statului este inviolabilă, încolo, toţi cetăţenii sunt supuşi legilor ţării pentru ori-ce conflicte şi daraveri, prin urmare şi Mitropoliţii.

Mitropolitul primat nu puteà firesce, să provoace la duel pe ofenzatorii săi, nici să iesă în drum să-i pălmuiască, dar trebuia săi deà în judecata forurilor competente, unde să judecă cu martori şi cu jurământ pe sfânta cruce...

De ce nu s'a urmat astfel? Iată de ce opinia publică este stăpânită de mare îndoială; oare e, sau nu vinovat Mitropolitul primat? Dacă se procedà astfel, atunci ori Primatul rămânea curat şi Episcopul de Roman cu cei trei preoţi osândiţi şi de judecata competentă şi de opinia publică, ori că din contră: Episcopul cu aceştia trei preoţi ieşau curaţi şi nehabilitaţi; iar Mitropolitul cădea ca un simplu Partenie din Moldova, şi cu o mie lei recompenză lunară, îşi ispăşià păcatele ce i-să impută, la un metoc, în toată liniştea şi răcoarea Mănăstirii, şi Dosarul scandalului să închidea de mult!

S'a luat alt drum, sa pus totul în mişcare ca să se dea faptelor scandaloase alt izvor, să scoală alţi vinovaţi în cale, şi deci să deruteze discuţia pe alt teren, care ar orbì opinia publică, şi anume, sau aruncat şi acuma ca şi altădată, toate faptele scandaloase în spatele „propagandei catolice"... şi mai ales că acuma le veneà apa la moară şi prin fapta canonicului Baud care, într'un timp nepotrivit a spus prin o scrisoare, că repausatul Mitropolit calinic Miclescu a mărturisit în cele din urmă zile ale vieţii credinţa catolică.

Din acest incident, — căruia dela început nu trebuià a i-se dà importanţa ce i-s'a dat, sau cel mult a provocà pe părintele

Baud a produce documente şi al dà în judecată ca calumniator pentru a fi pedepsit dacă erà o minciună aserţiunea sa, — s'a deslănţuit o vehementă şi accebră acusaţiune şi ură în contra catolicismului, prin chiar toate ziarele din ţară, în frunte mai ales cu cele inspirate de aristocratica, sau chiar princiara familie Cantacuzino: „Conservatorul", „Minerva„ şi „Seara".

Am văzut deci şi eu odată că, cu mai multă sau mai puţină rezervă, toate ziarele au fost odată aci în ţară unanime cu aceasta ocaziune în contra dujmanului catolic presupus ca vinovat al păcatelor ortodoxiei . . . dar asta nu e mirare căci, aci când un partid e în opoziţie şi aceasta li-se pare prea lungă, atunci trimit săgeţi şi spre Palat spre capul dinastiei care este catolică, în loc ca chiar acest fapt, să-i facă mai modesti mai prudenţi şi mai cu condescendenţă către capul statului.... Politica aci însă, ca ţel, întâiu interesul partidului şi apoi naţionalismul, şi şi acesta numai platonic, şi când prin el, tot partidul s'ar folosì, şi în loc deci, să se deà cum am zis, în judecată pârâţii sau pârâtorii, din care judecată nu se prea aşteaptă să ieasă curaţi cei pătaţi şi păcătuiţi... s'a alergat, ca să zic aşa, la certificate de bună conduită dela doamnele şi mahalagii Capitalei, cari firește puteau să jure chiar, că ei *nu au văzut* când s'au conzumat faptele imputate Metopolitului, şi acest jurământ chiar şi eu la-şi fi putut prestà, dacă întrebarea erà pusă astfel.

Au scos preoţimea capitalei, au fost puse în mişcare damele din elită dar mai multe din neelită, căci când cineva din aristocraţime introduce o modă, se poate ca mahalalele să rămână în urmă şi mai ales când e vorba de dame; şi astfel toti şi toate au urcat dealul Metropoliei să arete Primatului dragostea şi supunerea lor precum şi indignarea contra acelora cari îl acuză de fapte imorale!...

Oare dacă procedà aşa şi Metropolitul Partenie, să pună în mişcare pe preoţii şi damele din Iaşi, nu ar fi şi astăzi Metropolit al Moldovei? Dar oare acestea certificate de bună conduită date de preoţi şi de damele capitalei, de stareţi şi de simplii monahi — căci, din toate părţile s'au trimis adrese de supunere şi de indignare, altele mai scurte altele polilogii întregi, dintre cari cea mai de remarcat pentru stilul ei este a unui membru dela Academia română, cunoscut altcum ca ortodox habotnic incorigibil şi carele spune într'o scrisoare deschisă („Seara" Nr. 74.) că „diabolii de papistaşi au rupt pe Transilvănenii (uniţi) dela legea lor străveche (?) ortodoxă... până se vor lumină"... şi că „Românului nu îi trebuie popă tuns şi ras, fuge de el ca de dracul, şi îl socoate ca lifă spurcată, spunând că se împute şi aghiasma făcută de el."

Toată lumea ştie, lumea care a învăţat ceva istorie şi vreà să fie imparţială, că nu ortodoxia a fost prima noastră credinţă strămoşească; iar cei cari trăim azi vedem că dela Românii uniţi, — cari prin contactul cu şcoala occidentului catolic, pe lângă cultura acestuia, au adoptat şi un costum preoţesc mai estetic şi europenesc — au luat exemplu şi preoţii ortodoxi din Ardeal, căci nici ei nu mai poartă coadă, îşi taie părul, şi fără escepţie, toţi pun pe cap pălării şi nu potcapiu, reverenda şi costumul întreg, cu o neînsemnată diferinţă e aceeaşi, şi exemplul a trecut şi în România, şi dela preotul Creangă (povestitorul) care cel de întâiu a pătit buclue cu Metropolitul Moldovei, pentru că a aruncat potcapiul şi şi'a pus pălărie pe cap, nu mai ştiu altă măsură opritoare, decât poate pe sub mână, din contră, văd că şi în România preoţii culţi nu mai poartă coada, ba chiar se tund şi potcapiul l'au pus poate la cloşte pentru puiat... şi deci, după spusele Dlui Erbiceanu (căci Dlui e cu pricina) aghiasma acestor preoţi fără coadă şi potcapiu nu mai este sfântă ci se împute?...

Iar un preot dintr'un sat „Atârnaţi" scrie în „Viitorul" că „este îmbătat de bucuria ce îi pricinuieşte recentul dezastru al propagandei papistaşe şi că jubilează etc. etc.

A-ţi înţeles? E îmbătat de bucurie şi jubilează că doi Metropoliţi ai ţărei au fost goniţi din scaun şi că al treilea este pus pe acelaşi drum. Eu cred că nu mai poate există în toată ţara încă un Ilie (aşa îl chiamă pe preotul din Atârnaţi) ca să dorească asemenea beţie de bucurie şi un asemenea jubileu, decât alt Ilie dela biserica Amzii de aici!

(va urmà).

Internatul Vancean de fetiţe în Blaj.

— publicare de concurs. —

Până în ziua de *15 August n. a. c.* se publică concurs pentru primirea în *Internatul Vancean de fetiţe din Blaj.* Condiţiile sunt:

1. Pentru o elevă sunt a se plăti pe un an scolastic 280 cor. solvibile în două ori cel mult patru rate egale anticipative. Elevele, cari vor învăţà limba franceză, limba germână ori muzica instrumentală, vor solvì separat unele taxe moderate. Separat are să se plătească şi didactrul de 22 cor. 60 fil. pentru cele din clasele civile.

2. Fiindcă elevele vor aveà, să poarte vesminte uniforme, se vor solvì pentru acestea câte 30—38 cor. după vrâsta fieştecăreia. Uniforma aceasta constă din două şurţe cu mâneci, două pălării, — una de iarnă şi alta de vară, — şi din o toaletă.

3. La întrarea în Internat fieşte-care elevă are să fie provăzută cu: *4 toalete simple, câteva şurţe, jachetă de iarnă şi primăvară, 1 năframă mare, 1 năframă mică şi 3 de cap, 6 cămeşi, 6 camisoane, 6 pantaloni, 6 fuste, 6 serviete, 18 batiste, 8 părechi de ciorapi, 2 părechi de păpuci, 1 păreche de pantofi, 1 perie de dinţi, 1 perie de cap, 2 perii de încălţăminte, 1 plapomă, 2 pepteni, 1 ţol de lână, 2 perini, 4 feţe de pat, 4 feţe de perină, 2 cuverte de pat din giolgiu alb, 1 lighian de spălat, 6 ştergare, 4 ştergătoare de lighian, 1 ţinătoare de săpun, 1 ulcea de tinichea şi tacâm (lingură, furculiţă, cuţit şi linguriţă).*

Pentru suma solvită fieştecare elevă va primì:

1. Instrucţie în studiile prescrise pe clasele I—IV elementare şi I—IV civile, educaţie religioasă-morală şi deprinderi în conversaţie magiară şi germână.

2. Locuinţă în etajul institutului în sale mari, sănătoase şi luminoase, provăzute cu mobiliarul de lipsă.

3. Vipt întreg şi anume: *a)* la dejun cafea cu lapte, *b)* la amiazi 3 plese, în Dumineci şi sărbători 4 plese, *c)* la cină 2 plese. *Pachete de ale mâncării se permite elevelor, să primească numai la sărbătorile Naşterii Domnului şi ale Paştilor.*

4. Spălat, luminat şi încălzit. În fieştecare lună elevele vor luà câte o bae.

5. Instrucţie practică în cele economice, întrucât instrucţia de sub 1. lasă răgaz.

La cererile pentru primire au să se alăture: estras de botez, testimoniu de pe clasa absolvată, atestat medical despre sănătatea elevei, atestat de vaccinare şi revaccinare.

Rugările pentru primire au să se înainteze *Preavencratului Conzistor mitropolitan din Blaj,* alăturându-se la fieştecare o o marcă postală de 45 fil. pentru spedarea francată a rezoluţiei. Dela rugarea pentru primire *nu sunt dispenzate* nici elevele, cari au mai fost în Interoat.

Blaj, în 1 Iulie 1910.

Direcţia Internatului Vancean de fetiţe.

Internatul „Pavelean de băieţi din Beiuş.

Anunţ pentru anul şcolar 1910/11

Anul şcolar 1910/1911 se împlinesc 20 de ani, de când marele arhiereu şi binefăcător al bisericii şi al neamului nostru, *Mihail Pavel,* după ce mai înainte lărgise şi aranjase, conform postulatelor pedagogiei moderne, vechea şcoală a lui Vulcan, a deschis pe lângă — şi spre întărirea acestui gimnaz, un internat de băieţi, care după întemeietor, se numeşte internatul „Pavelean."

La început acest internat a adăpostit 60 de elevi; dar pe zi ce înaintam, se simţià tot mai tare trebuinţa lărgirii şi a înzăstrării acestui institut de creştere şi lumină, ceeace tot din daniile nemuritorului Mecenate, din vreme în vreme s'a şi făcut. În chipul acesta astăzi internatul „Pavelean" şi ca clădire superbă şi mândră şi ceeace priveşte numărul elevilor, este cel mai mare şi mai puternic dintre toate internatele noastre. Astăzi internatul „Pavelean" se prezintă cu cele mai bune mijloace de creştere, şi între cele mai prielnice condiţiuni de igienă şi salubritate, adăpostind an de an 145—150 de şcolari dela gimnaziul nostru superior gr.-cat. din Beiuş. — Dintre acestia, fieştecare an, 70 sunt stipendişti din fundaţiunea *„Pavel"* iar cei 75—80 sunt solvenţi. Fapt e însă, că şi acesti din urmă simţesc binefacerile — nu numai cele morale şi celea materiale — pe cari le tinde institutul nostru, atunci, când într'acest hal de scumpete, pentru 370 cor. dă unui băiat carte, creştere şi paza cea bună şi veşmintele de lipsă într'un an şcolar.

In detail condiţiile primirii pentru un elev solvent în internatul „Pavelean" de băieţi sunt:

1. Pentru un tiner şcolar, în urma resoluţiunii Ven. Consistor gr.-cat. din Oradea-Mare Nr. 2222—1909 este de a se plăti la an: 300 cor. pentru întreţinere; 70 coroane pentru uniformă; 3 cor. taxă de înscriere şi 10 cor., — cei din clasele I—VII — pentru meditaţie (instrucţie). De tot 373, respective 383 cor. Taxa de înscriere obligă şi pe cei beneficiaţi. Plătirea are să se întâmple punctual în două rate anticipative.

2. Fiecare elev la începutul anului şcolar are să fie provăzut:

a) Cu atestat dela medic, că e deplin sănătos şi ca atare apt pentru disciplina seminarială.

b) Cu 6 perechi de schimburi — albituri — de pânză.

c) Cu 10 batiste şi 3—4 cravate.

d) Cu 2 perechi de încălţăminte şi 10 perechi de ciorapi.

3. Cu vestminte de pat:

a) 1 mindir — saltea — sac de paie. —

b) 4 cearceafuri — linţoluri — (lepedee)

c) 2 perini cu 4 feţe.

d) 1 ţol sau 1 paplomă,

e) 1 covor de pat,

f) 4 ştergare.

g) 3 perii de ghete şi 1 pentru veşminte.

Toate schimburile, albiturile şi vestmintele au să fie însemnate cu grige de acasă cu numele elevului respectiv, fiind numele cusut ori scris cu cerneală, ce nu se şterge prin spălare, altcum Rectoratul institutului nu poate lua nici o respundere la caz, când s'ar pierde.

Părinţii sau tutorii sunt rugaţi, ca în decursul anului să nu trimită băieţilor articlii de mâncare.

4. Şcolarii, cari corespunzând acestor condiţii de primire, vor intră în institut, li-se va pune la dispoziţie:

a) Locuinţă sănătoasă, igienică după prescrierea medicului legist, provăzută cu toate cele de trebuinţă.

b) Incălzit, spălat şi luminat.

c) Vipt întreg şi regulat. In special: dejun; lapte şi pâne, prânz; 3 specii Dumineca şi în sărbători 4, de cină, 2 feluri.

d) Medic, medicină şi baie de două ori la lună.

e) Veşminte uniforme; 2 rînduri unul de iarnă, altul de vară şi 1 palton de iarnă (mencikoff) pentru 2 ani.

5. Părinţii sunt avizaţi, că pentru eventualele daune făcute de fiii lor în mobile ori alte obiecte de ale institului sunt respunzabili şi au să-le plătească.

6. Şcolarii se vor prezentă în 1—4 Septemvrie st. n. înaintea rectorului institutului însoţiţi de părinţii ori tutorii lor şi vor solvi taxele prescrise, ca să-şi poată definitiv ocupa şi ţinea locul în institut.

7. Părinţii, cari ţin ca fiilor lor să li-se rezerve loc în institut, dupăce au căpătat avizul de primire, până *în 20 August* a. c. să trimită 33 cor. din taxa obligată. — S'a întâmplat, că multora li-s'a rezervat loc şi în colo nu s'au prezentat, făcându-ne confuzie şi nedumerire.

Beiuş 12 Iulie 1910.

Dr. C. Pavel,
rectorul internatului şi
profesor gimnazial.

Către iubiţii nostri cetitori!

Din darul lui Dumnezeu am întrat în anul al XX-lea. De obiceiu o foaie care a ajuns această vrâstă, trebuie să fie şi cetită şi bine sprijinită.

N'am puteà spune că scrisele noastre, nu se bagă în seamă şi că cetitorii nu urmăresc cu destul interes cele ce publicăm. Avem atâtea dovezi de aderinţă şi atâtea scrisori de îmbărbătare.

Dar nu de acestea ne trebue nouă. Noi am dori să n'avem nici o datorie şi nici un datornic. Năcazul e, că avem de amândouă. Şi dacă ne bucurăm şi noi azi când scriem în fruntea foii anul al XX-lea ne doare, că nu putem face nici un pas înainte.

Ni se cere să apărem de mai multe ori, unii cer să apărem zilnic, să reducem preţul de abonament, să dăm suplimente de predici, să dăm o mai mare desvoltare părţii literare, şi multe altele. Toate le-am face bucuros, dacă mai ales n'am vedea registrele administraţiunii pline cu restanţii de zeci de mii.

De aceea să ni-se îngăduie o vorbă sinceră la începutul trimestrului al doilea din acest an. Toţi ceice ne iubesc şi doresc progresul nostru să-şi achite restanţiile şi plătească abonamentul înainte, iar aceia, cărora foaia noastră li spre greutate trimit-o înapoi. In chipul acesta ni-ar face un bun serviciu şi unii şi ceialalţi. Şi fraţii preoţi, cărora mai ales le adresăm aceste şire, au ajuns în situaţia de a putea să ne ajute.

Şi noi o şi cerem şi o şi aşteptăm.

MAI NOU.

Din Lugoj ni-se vesteşte moartea venerabilului prepozit, *Petru Pop*, prelat papal, mort în vrâsta frumoasă de 89 ani, fost profesor şi director al şcolilor din Blaj, vicar în Haţeg şi 35 ani canonic în capitlul diecezei de Lugoj.

Fie-i memoria vecinică!

Convocator.

Subscrişii prin aceasta convocăm pe membrii înfiinţândei tovărăşii „Plugarul“ la

adunarea generală extraordinară

care se va ţinea în Blaj în localităţile Casinei române la 4 August 1910 înainte de amiaz la 11 ore.

OBIECTELE

1. Comunicarea decisului Tribunalului reg. din Alba-Iulia adus sub nr. 2309/910.
2. Modificarea statutelor.
3. Intregirea direcţiunii.
4. Eventuale propuneri.

Blaj, la 14 Iuliu 1910.

Din încredinţarea direcţiunii:

Ioan F. Negruţiu,
Dr. Iuliu Maniu, Dr. Alexandru Pop,
Dr. Danil Szabó.

Noutăţi.

Din Arhidieceză. *Ioan Mihalca*, paroh în Aghireş (distr. Cluj) a fost uumit vice-protopop onorar. — *Stefan Pop*, paroh în Checichehata cu 1 Iulie 1910 a fost trecut în statul preoţilor deficienţi. — Pentru completarea staţiunii cantor-docentale din parohia gr.-cat. a Ghirişului-român în districtul protopopesc al Cojocnei, se publică concurs nou cu terminul de 20 Iulie n. 1910, iar pentru completarea staţiunii de docente primar la şcoala gr.-cat. din parohia Buciumi în districtul protopopesc al Almaşului, se publică concurs cu terminul de 25 Iulie 1910.

Din dieceza de Lugoj. Până la 1 Aug. n. e deschis concursul pentru primirea în Convictul diecezan din Lugoj. Sunt de ocupat 10 locuri gratuite, 10 semigratuite şi 10 cu taxă întreagă de 400 cor. Cererile sunt de a se trimite Ordinariatului. Vor fi preferiţi fii de preoţi, învăţători şi cantori. — Până la 15 Aug. n. se escrie concurs pentru câştigarea stipendiilor teologice, gimnaziali şi preparandiali. — Tot până la acel termin e deschis concursul pentru ocuparea parohiei *Timişoara*, cu un venit congrual de coroane 1756·08 fil. — parohia *Silha* cu venit de 399 cor. — *Racoviţa* cu un venit de 779·12 cor. şi *Jebel* cu cor. 594. — In ultimul cerc. aflăm că dieceza are 10 preoţi deficienţi cărora le-a asigurat ajutoare în suma de 2610 cor. — apoi are 33 văduve şi 37 orfani de preoţi, cărora le împarte 10,197 cor. — In acelaş cercular aflăm că fondurile şi fundaţiunile diecezane în număr de 35 reprezentau o avere de 899 255 36 cor. dintre acestea fond. Viduo-orfanal de aproape 228 mii şi cel al Deficienţilor de Cor. 113 mii. Depozitele aflătoare în administraţia Cassei centrale diecezane cu finea anului trecut reprezintau o avere de Cor. 268·718·44 fil.

Ştiri personale. *Dr. Vasile Ciura* cand. de advocat originar din Abrud, a depus cu bun succes cenzura de advocat la Oşorheiu. — *Alesandru Rusu*, fiul preotului nostru din Şeulia, a fost promovat la universitatea din Budapesta de doctor în sf. Teologie. Teza de doctorat a fost un studiu asupra căsătoriei preoţilor în biserica românească gr.-catolică. — Trimitem călduroase felicitări bravilor tineri!

Bilete cu preţ de jumătate. Personalul didactic dela toate şcolile şi institutele, ce nu sunt de ale statului, cum sunt academiile juridice, seminariile teologice, gimnazii, reale, comerciale, şcoli superioare de fete, civile, şcoli poporale şi azile de copii şi catecheţii sistemizaţi dela institutele publice, pentru persoana lor beneficiază bilete cu preţ de jumătate pe căile ferate ale statului şi cari se administrează de stat. Cererile pentru câştigarea certificatului de călătorie sunt de a se adresà direcţiunii căilor ferate reg. ung. (Budapest, VI Andrássyút 75) până la sfârşitul lui Iulie anul acesta, pe viitor până la finea lui Decemvrie s'au până la sfârşitul lunei când a fost ales cineva în oficiu şi au să li-se alăture 2 poze provăzute cu subscrierea proprie şi 2 cor. în mărci postale.

Posta Redacţiunii.

N. S. A. A apărut deja în toate ziarele, scuzaţi-ne pe noi de a nu-l mai publică, căci şi aşa avem loc puţin.

ALBUMUL BUNEA va apărea în cursul săptămânei viitoare şi se va trimite numai decât abonenţilor. E de toată frumseţa.

Muschong. Băile Buziaş
Phönix apă minerală de Buziaş
SCUTITĂ DE BACTERII
apă minerală naturală
ECREAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ.
S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beşică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului şi a petri în beşica de apă.
Recomandată de medici.
Depositul principal e la Gelb I. Blaj.
(36) 21—?

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 43

Cuvânt de Încheiere.

Mizerii în Sionul românesc. — Ştiinţă sistematică — Academie poporală. — O lămurire. — Critică sgârcită. — Gloriola Sfintei Uniri. — „Modicae fidei, quare dubitasti?“ — Siluete blazate. — Uscături. — Lozince goale. — minciună curată. — Ultima întrebare. — Moarte dublă! — Una obârşie — una credinţă. — Românism şi credinţă. — Weigand. — Trecutul şi viitorul bisericii *neunite* cu Roma — Duhul neunirii. — Rane deschise. — Ce înseamnă azi credinţa Romei? — Bila lui Rousseau. — Un epilog. — Panaceul armoniei universale: dragostea superioară. — Trofee spinoase. Adevărul triumfător.

Celce a petrecut cu atenţiune paginile noastre de până aci, credem, că n'a făcut lucru de prisos; şi dacă eventual nici n'a desgropat din ele vre-o groaznică înţelepciune nimitoare, atâta folos real totuş va fi avut, că i-s'a dat un mic prilej de gimnastică mentală: cutreerând, purtat pe aripi de litere româneşti, o bunişoară parte din povestea creştinismului, fără lipsă de încordare prea mare.

— Totuş, ce-am depănat noi special-minte în rândurile noastre?

Ne-am urcat pe un diapazon românesc niţel mai nivelat şi analizând, combinând şi judecând, am meditat mult asupra mottoului: *„Reformaţiunea în Biserica lui Hristos cu deosebită atenţiune la Românii Ardeleni.“*

Ca centru al consideraţiunilor noastre am pus deci „reformaţiunea;“ — şi poate nu fără pricină îndestulitoare.

Sigur, că nu!

Celce în calitatea lui de Român creştin, ales ardelean, — precumpănind, în vederea viitorului nostru, trecutul şi prezentul istoriei noastre culturale, — va pricepe îndată.

De o vreme încoace la noi Românii — renumiţi altcum de alipirea noastră către cele suprafireşti — a pornit a-şi întinde mrejele o hâdoasă molimă asupra a tot ce-i adânc creştinesc şi supranatural, — şi din zi în zi se potenţează tot mai primejdios.

Suntem cu adevărat extremiştii din poveste.

Pe de-o parte nu ne putem îndestul lămuri faţă de batjocurile duşmanilor, cari ne cualifică de habotnici superstiţioşi; iar pe de alta: realitatea — şi aceasta mai dureroasă — ne arată tot mai tare denaturaţi şi desvăscuţi de străbunul emaiI suprafiresc ce stăpânià firea părinţilor nostri încă nu de mult.

Molima chestionată e: influinţa desastruoasă a protestantismului raţionalist asupra învăţământului nostru bisericesc. Izvorul ei nu e nici mai departe nici mai aproape, decât chiar: universităţile şi scrierile protestanţilor moderni din apus.

Faptul, că boala aceasta grasează în lung şi în lat în biserica română neunită, molipsind astfel, în urma coatingerii, ici-cole prea simţitor şi biserica noastră unită: ne-a dat prilejul ingrat de-a grăi şi despre reformaţiune îndetail.

— De ni-ar pune cineva îngrabă întrebarea, cum de-au putut intrà principiile raţionaliste ale necredincioşilor apuseni în biserica noastră neunită — a cărei întreaga fiinţă, ne place a crede, că încă se basează pe elementul suprafiresc, — zău, că ne-ar duce în cercare de a spune şi prea multe, pentru cari însă aci nu avem loc.

Nu ştim de e dreaptă — căci nostimă, e — părerea acelora, cari susţin, că biserica neunită, tângind hotărât în decadinţă, n'ar aveà în sine atâta putere de vieaţă, încât să poată îndestuli sufletele şi minţile sătoase ale celor mai aleşi din jurul altarelor ei; şi, că deci, dacă numai nu voeşte să-şi împingă ostaşii geniali în scepticism (Tolstoi), e *silită* a-şi lăsà apostolii mai râvnitori să se adape şi la necredincioşii cei din apus, în convingerea puţin mângâietoare, că e tot una: şi aceea şi dânsa „antipapişti!“

Şi, zău, este ceva în treabă. — Doar un teolog neunit doctor d. p. de Oxford, are în toată vremea trecerea de lumen între ai săi.

Cum? D'apoi biserica neunită să nu aibe destul puls de vieaţă la sinul propriu? — Prea ar fi trist, de ar fi adevărat!

Să nu aibe oare dânsa atâta putere proprie, încât din ale sale (şi nu din ale „moderniştilor!“), din propriile izvoare de vieaţă să-şi poată zidì palatul său ştiinţific? Atunci stăm rău de tot!

Ştiţi voi ce înseamnă pentru o biserică adânc creştină a recurge la vrăşmaşii lui Hristos-Dumnezeu după propte ştiinţifice — în lipsa ştiinţei, pe care nu şi-a ştiut-o clădi pe propriile temelii suprafireşti? — Înseamnă nu mai puţin, decât, a răspunde cu: ***nu*** la întrebarea, că oare: mai voeşti, ori nu, să rămâi creştin (V. Dr. Donat: Die Freiheit der Wissenschaft — Ein Gang durch das moderne Geistesleben. Innsbruck 1910 p. 477).

Lucrarea noastră în planul al doile a avut în vedere soartea culturală a Românilor, mai ales a ardelenilor: şi prin prisma acesteia am stăruit să ne şi desfăşurăm toate ideile. — De aci şi împrejurarea, că preste întreaga lucrare, unde mersul ideilor ne-a permis, nu ne-am ferit a dà cuvenită atenţiune şi cuvânt tuturor considerantelor culturale, câte mişcă societatea noastră românească.

În decursul lucrării apoi n-am pierdut din vedere publicul cetitor, mult-puţin, cât e: am desvoltat ideile într'un tenor mai mult de convorbire, preterând, intenţionat, tot ce ar puteà produce răceala fadă ori greomânt superfluu, cum ar fi d. p. vorba prea lungă asupra aceluiaş motiv, ori d. p. o proză indigestă rămasă de lume, eventual şi sugrumată pe deasupra cu mii de citate până în disgust.

Azi oamenii au mai puţină paciuţă; obştea mare useză tot mai tare de dreptu-rile ei: pretinde multe în şiruri scurte: aşa o a crescut vieaţa asta sgomotoasă, iritată şi grăbită.

Iată pentruce nu-s prea savurate în zilele noastre nici monografiile, şi pentruce lucrările de ştiinţă sistematică, încătuşate în şeme strict academice, cu divisii şi subdivisate continuate din fir în păr până în subalternele cele mai amăunţite, nu au *şi* în publicul mare aceeaş valoare, — înţeleg hipotetic, — care o au pe catedră. — Şi lumea ştiinţifică modernă e în clar cu asta. Pentru aceea s'a şi îngrijit, ca cărţile de ştiinţă sistematisată — întru cât le-ar destinà şi pentru publicul mare — să le prelucre *într'un metod mai debarasat de şeme înţepenite,* (cari în şcoală n'au decât menirea de a promovà memorisarea precisă) — *şi deci mai uşor de mistuit,* sau cum i-am zice: într'o formă *mai plăcută.* — Cetirea lor n'are să facă impresia unei lecţii slugarnice, ci tinde a fi mai mult o distracţie cuminte, din care ori cine poate profità, mai vârtos când, pe lângă idei bine undulate, nici prosodia nu lasă nimic de dorit. (Vezi d. p. Apologiile mai noui!)

Asta e pricina de frunte, pentru care am stăruit anume, să evităm şi în formă şi în fond orice apucătură sau mod, care ar reamintì, în zisa Dlui T. Maiorescu: „peruca medievală şi tonul auctoritar de pe catedre“ (V. T. Maiorescu: Critice. II. p. 137).

Şi acum o mică lămurire!

În tractul nostru de pe urmă, vorbind despre regenerarea bisericii româneşti sub Habsburgi, am insistat să arătăm, că meritul regenerării noastre ca Români şi ca creştini revine total Sfintei Uniri cu Roma.

Relevăm cu accent şi repetit faptul acesta, deoarece critica noastră culturală e sombru de sgârcită, când e vorba să aprecieze valoarea Sfintei noastre Uniri cu Roma din punct de vedere naţional; — măcar că adevărul probat de noi e atât de evident, încât azi, după ce ne-am mai deschis ochii, ar însemnà tot atâta: a negà realitatea lui, ori a te jucà — de ruşinea lumii — cu seriositatea românească.

Ori „Sfânta Unire“ românească, — *ori* calvinismul „ortodox“ şi unguresc (ca să presupunem şi absurditatea asta!) ne-a mântuit existinţa naţională şi creştină la capetul veacului al XVII-lea!

Sau — sau! Tertium non datur.

— Un cunoscut docent universitar, indiferent altcum într'ale religiunii, fie unite fie neunite, mi-a ripostat într'o convorbire, în toiul argumentelor, că — *dacă nu-l constring să răspundă ca Român, ci* ***numai ca om*** (pricepeţi, mă rog *deosebirea?!*) atunci: *„Vai, de mii de ori păcatele Unirii religioase, că ne-a mântuit de protestantism!“*

Nu făuresc groaznic argument din vorbele acestea, — le reproduc numai ca un interesant specimen, spre a-se vedeà, că şi acest gânditor — rece şi indiferent poate până în francmasonism — încă recunoaşte mijlocit în Sfânta Unire: unica mântuire pentru naţionalismul nostru românesc.

Sau iată un alt caz palpabil.

Un bun Român, cărunt deja, funcţionar de elită mai înaltă la stat, mai adeseori i-mi spunea, că nu pricepe întreaga antipatie nemotivată a Românilor neuniţi faţă de fraţii lor uniţi cu Roma.

În toamna trecută i-mi scrie între altele: „Eri am mântuit cu cetirea opului... X.... scris de..y...; — nu m'a satisfăcut de fel; vorbeşte despre Români, în calitate de mare istoriograf român aşa, încât ţi-ar veni a crede că aceştia numai târziu după veacul al zecelea ar fi început a existà,.... *pentru „Unire“ apoi numai antipatie am aflat.* Nu zic, nu aştept dela nimenea să

preamărească „Unirea“ *îndeşert*, căci n-am drept la aşa ceva; aştept însă şi sunt în drept să aştept, ca dacă cineva şi n'are recunoştinţă pentru dânsa: să restoarne de poate şi fiinţa şi valoarea ei cu dovezi istorice... şcl...“

— Omului îi pică inima de durere, când trebuie să cetească astfel de constatări ruşinoase nu din graiul unui tinerel-vânturel ci din mărturisirea cumpătată a unui bărbat matur.

Aceste sunt deci mărturisiri proaspete! — Sau mai iată!

— Acolo e lucrarea de curând apărută a clericului ortodox, licenţiat în teol. Cernăianu: „Biserica şi Românismul“.

Pentrucă a îndrăzuit să răstoarne tesa naivă că „ortodoxismul,“ în accepţiunea lui cea mai largă, ar fi fost paladiul românismului, şi n'a ignorat meritele strigătoare ale Sfintei Uniri cu Roma, (V. C. Cernăianu: „Biserica şi Românismul“. Bucureşti, 1909 p. 122—7—9 şcl.), — a fost brusc întâmpinat din partea fraţilor neuniţi, cari într'o suflare, n'au întârziat a-l îndrumà cu un zel exorbitant, şi a-i dà lecţii pentru râvna lui *„vrednică de o cauză mai bună“* Vezi şi răvaşele semnate de P. M. în Rev. Teol. III. 1909. Sibiiu nr. 12).

Dar aste mai treacă; ori cât ar fi de nemotivate, totuş sunt mai omeneşti şi mai calme, decât prestaţiunile comico-tragice ale acelora, cari ignorându-i toate dovezile, i-au, declarat truda — la tot cazul conştienţioasă dacă şi nu extrem de pretenţioasă — de o „îngăimare“ proastă. — Bravo, tupeu pravoslavnic!

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

Prinos canonicului Dr. Augustin Bunea După Liga română din Bucureşti, redacţia „Răvaşului“ din Cluj, a scos şi ea un volum închinat amintirii neuitatului canonic Dr. Bunea. Volumul de XX+128 pag. cuprinde voci de presă, telegrame şi articoli scurţi scrişi din prilejul trist al morţii sale.

Teodor V. Păcăţian: **Cartea de aur,** volumul VI. Sibiiu 1910. Acest nou volum de peste 900 pagini descrie epoca naţională dintre anii 1872—81 cu toate mişcările de pe atunci. In el se publică toate vorbirile parlamentare rostite din partea deputaţilor români în dieta ţării şi din partea Arhiereilor în Casa magnaţilor. Erau chestiuni importante în dietă: Subvenţia gimnaziului dela Braşov, Universitatea săsească, Pasivitatea, introducerea limbii magiare în şcoalele poporale ş. a. Noul volum costă 10 cor. şi n'ar trebui să lipsească mai ales din bibliotecile publice. Autorul mai pune în prospect două volume.

„Luceafărul“ Nr. 13—14 cu următorul sumar bogat şi variat: Teodor R. Popescu Câteva frumseţi ale pământului românesc: Sibiiul: Spre Turnu-Roşu. — Călăuză ilustrată pentru excursionişti. — Ecaterina Pitiş Sonet (poezie). — Ecaterina Pitiş Cântec (poezie). — I. Agârbiceanu O scrisoare la vlădica. — Vasile Stoica Primăvara (poezie). — D. N. Ciotori Andres. — Alecu Constantinoff Pagini străine: Din „Bai Ganiu“. Trad. de H. P. P. — Const. Mironescu Când visătoare... (poezie). — I Agârbiceanu Înfloresc teii... — Poporanismul — O anchetă literară. — Răspunsul d-lui Zamfir C. Arbure — Alice Călugăru Natura (poezie) — D. I. Nichifor Cântec (poezie). — Maria Cunţan Note de drum (poezie) — Dări de seamă: Cervantes de Saavedra, Don Quijote dela (Il. Chendi); Th Cornel, Cântări pentru inimă (Il. Chendi; Const. Golescu, Însemnarea călătoriei mele ed. de Nerva Hodoş (Gh. D.); Ştefan Cacoveanu, Floarea Soarelui (O. C. T.); Haralamb Călămăr, Farafastâcuri (T. C.); N. Bănescu, George Bariţiu, Rolul său în cultura naţională (L.); Iosif St. Şuluţu Continuare din broşura Adaus la partea a VI-a din Memoriu (T. C.); Georginu M. Craik, Povestiri pentru tinerime (T. C.); Al. Tzigara Samurcaş, Rumänische Volkskunst. — Cronică: Excursiuni. A. Treboniu Laurianu (O. C. T.). N. Iorga în Academia Română (Dr. I. L.). Bustul lui Ion Ghica. „Harap alb“ în traducere germană. O nouă culegere de folclor. Fondul Rosegger. Vasile Stroescu. Turneul d-nei şi d-lui Z. Bârsan. — Reviste şi ziare. — Ştiri. — Poşta Redacţiei. — Bibliografie. — Ilustraţiuni: 30 ilustraţiuni privitoare la articolul „Câteva frumseţi ale pământului românesc“.

Vatra familiară de F. X. Wetzel tradusă de *Societatea „Inocenţiu M. Clain“* a teologilor din Blaj. E o scriere foarte instructivă şi interesantă. — Costă 30 fil + 5 fil. porto. *Să află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj.*

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa**
Redactor responz.: **Augustin Gruiţia.**

Nr. 4739—1910 (50) 2—3

Publicare de concurs.

Devenind vacantă *„fundaţiunea a IV transilvană“* la institutul regnicolar din Cluj pentru creşterea surdo-muţilor, spre împlinirea aceleia publicăm prin aceasta concurs.

La locul acesta fundaţional pot concurge numai elevi, prunci şi prunce, din părţile transilvane ale Ungariei, fără deosebire de religiune şi naţionalitate, cari au împlinit 7 ani dar n'au trecut de 10 ani.

La cerere sunt a se alătură:

a) atestat matricular de naştere.

b) atestat dela medicul cercului, prin care se adevereşte surdo-muţia suplicantelui.

c) atestat despre altoirea cu versat.

d) atestat de paupertate.

e) adeverinţa comunală despre starea familiară şi a averii suplicantelui.

Pentru atestatele de sub *b)* şi *e)* se pot folosi numai formulare cari la cererea concurentelui le estradă direcţiunea institutului surdo-muţilor din Kolozsvár.

Cererile concursuale sunt a se trimite subscrisului până în 5 August 1910.

Elevul care dobândeşte locul acesta fundaţional capătă în institut: locuinţa gratuită, proviziune deplină şi instrucţiune.

Blaj, 5 Iulie 1910.

Victor Mihályi, m. p.
arhiepiscop şi mitropolit gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş.

Nr. 99—1910. (55) 1—1

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a executà lucrările necesare la edificarea şcolii gr.-cat. din Şopteriu, prin aceasta se recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 400 adecă patrusute coroane la oficiul parohial gr.-cat. din Şopteriu cel mult până la 1 August 1910 la 10 oare a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formulariu de contract, condiţiunile de edificare, preliminariul de spese şi planul aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 4 Maiu 1910 sub Nr. 2895 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Şopteriu între oarele 8—12 în fiecare zi.

Licitaţiunea publică se va ţineà în 1 August 1910 la 10 oare a. m.

Şopteriu, la 8 Iulie 1910

Victor Turc, paroh gr.-cat. **Mihail Pop,** curator primar.

Institutul preparator
pentru examenele private
Kolozsvár
Széchenyi-tér 9 sz. I em.
dă instrucţii cu succes şi pe responsabilitate din clasele gimnaziale, reale, comerciale şi pentru maturitate.
Informaţiuni în scris la epistole simple spedate, — sau verbal dă bucuros.
(47) 2—4.

DI NICULAE BACIU pantofar în Blaj, caută un ÎNVĂŢĂCEL dintr'o familie bună. (53) 2—2

Capital soc. K. 150.000. **„LUNCANA“** Telefon Nr. 20.
institut financiar, societate pe acţii în Marghita *(c. Bihor).*
şi-a început cu 1 Iulie n. activitatea.
Se ocupă cu toate operaţiunile de bancă.
Acordă împrumuturi cambiale cu cavenţi, ipotecare, de conţi-curenţi, lombard etc.
Primeşte depuneri cu 5 şi 5½%, după mărimea sumei şi durata depunerii.
După depunerile instituţiunilor culturale dă 6%
Darea după interese o plăteşte institutul.
(54) 2—2 DIRECŢIUNEA.

Se caută un tînăr absolut de VI cl. gimn. ca practicant în farmacie la CORNEL DEMETER farmacist în Orăştie. (44) 3—3

Loc deschis.

Atenţiune!

Săpunul cu cerb alui

SCHICHT

numai atunci este veritabil dacă este provăzută cu numele

SCHICHT

şi cu marca de scutinţă „CERB". (42) 2 5

AGENT

destoinic se caută pentru vânzarea unui articlu **în general întrebuinţat** în gospodărie. Oferenţilor, cari dispun şi de cauţie, li-se încredinţează şi încassările. Ofertele provăzute cu deviza »P. M.« Administraţia foii le spedează la locul destinat. (41) 5 5

Nr. 81—1910 (46) 3 3

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificarea şcolii gr.-cat. din Chimitelnic (M.-Keménytelke) prin aceasta se recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 900 cor. adecă nouăsute coroane, la oficiul parohial gr.-cat. din Chimitelnic cel mult până la 20 Iuliu 1910 la 8 oare a. m.

Ofertele intrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formularul de contract, condiţiunile de edificare, preliminarul de spese şi planul, aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 17 Iunie 1909 sub Nrul 3990 se pot studià zilnic în Cancelaria parohială din Chimitelnic între oarele 8—12 a. m. şi 2—6 p. m.

Licitaţia publică minuendă se va ţinea în 20 Iulie 1910 la oarele 10 a. m. în şcoala veche din Chimitelnic.

Chimitelnic, la 27 Iunie 1910.

Teodor Hârşan, paroh gr.-cat. **Emil Maior,** prim curator.

A apărut: **Elemi Népiskola Értesitö Könyvecske — Indice pentru şcolile poporale primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catatolic din Blaj—Balázsfalva.

(51) 2—2

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificarea şcolii gr.-cat. din Şercaia (Sárkány) — prin aceasta să recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 300 cor. adecă treisute coroane la curatoratul gr.-cat. din Sárkány cel mult până la 24 Iuliu 1910.

Ofertele intrate mai târziu nu se vor luà în consideraţiune.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formularul de contract, condiţiunile de edificare, planul şi preliminarul de spese, aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 25 Iunie sub Nr. 2328—910 să pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Şercaia între oarele 1—12 a. m. şi 2—4 p. m.

Se observă că licitaţiunea minuendă să va ţinea în 24 Iulie 1910 st. n. dela 2—4 oare p. m.

Spiridon Muntean, curator prim. **Petru Langa** paroh gr.-cat.

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL.

Cel mai războinic voevod, ne apare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Preţul tabloului cor. 1·50 fil.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania"

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, maşini, mobile etc. în condiţii avantagioase şi cu premii ieftine.

Asigurări pe vieaţă

(pentru preoţi şi învăţători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morţii cu termin fix; asig. de zestre şi asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracţiei (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168·13
Capitale asigurate pe vieaţă achitate	„	4,571,035·51
Starea asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 { foc	„	112.045.412 —
Starea asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 { vieaţă	„	10,847,132·—
Fonduri de intemeiare şi de reservă	„	2,309,387·—

Prospecte şi informaţii se dau gratuit în birourile Direcţiunii şi la toţi agenţii.

Persoane versate în achiziţii cu cercuri bune de cunoştinţă se primesc în condiţii favorabile în serviciul institutului.

(2) 25—52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric 3) 25—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în ori ce parte. Indată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de teace de metal.

Preţcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. | Blaj, 23 Iulie 1910. | Numărul 30.

Episcopul Dr. DEMETRIU RADU

din prilejul jubileului său sacerdotal de 25 ani.

Înălţat la cel mai strălucit Scaun arhieresc al bisericii unite, în floarea vârstei şi a sănătăţii, încunjurat de o mamă duioasă, de fraţi iubitori, retras dela sgomotul lumii, îşi serbează P. S. S. episcop românesc unit al Orăzii aniversarea a 25-a dela hirotonirea Sa întru preot al Legii noua.

Am urmărit deaproape epoca aceasta de un sfert de veac, şi am fost martor la toate faptele publice a Preasfinţitului iubilar.

Am văzut şi anii premergători hirotonirei, în deosebi mai aproape am văzut anii din Seminar, petrecuţi în Roma la Sf. Atanasiu.

Mărturia mea aşa dară îndreptăţita şi dreaptă este. Şi judecata ce mi-o formez, cu linişte o supun apelatei la adresa tuturor oamenilor de bine.

P. S. S. episcopul Radu îşi începe cursul studiilor la Blaj, ca fiul unui ţăran. Ţăran fruntaş, cuminte, respectat în sat şi jur. Dar în urmă tot ţăran. Şi acest tânăr îşi trage asupra sa atenţiunea mitropolitului Vancea, a acelui mitropolit, care erà cunoscut drept un adânc cunoscător de oameni.

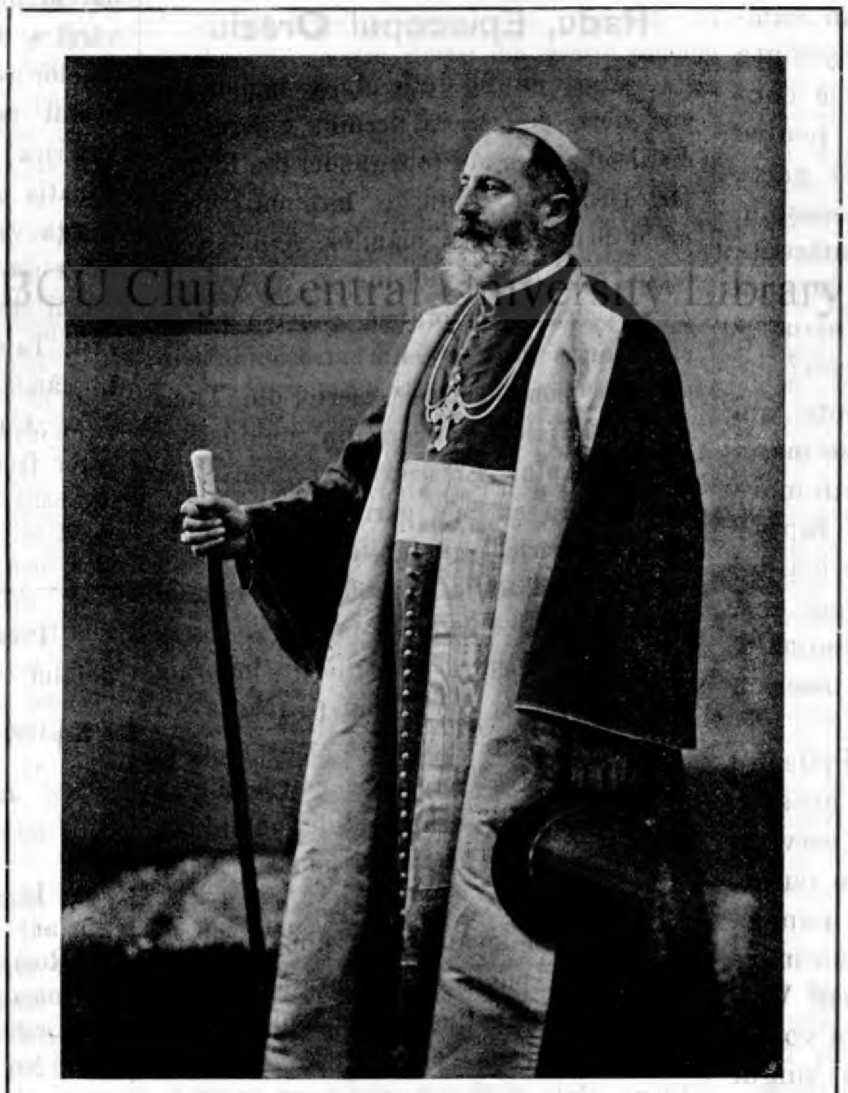

Întreb: oare protecţia a facut, de tânărul student Demetriu Radu, feciorul lui nenea Ioan din Uifalău, dintre atâţa şi atâţa studenţi distinşi, ce să perândeaze prin liceul Blajului, a fost ales de fericitul mitropolit Vancea spre a fi trimis la Roma? Poate crede cineva, ca acel mare mitropolit să-l fi trimis pe tânărul Demetriu Radu la Roma, dacă acela n'ar fi fost înzestrat de Dumnezeu cu însuşiri şi aptitudini extraordinare şi nu ar fi dat de mai nainte dovezi de talent, de harnicie, de purtare exemplara?

In Roma la studiile filozofice şi teologice alumnul Demetriu Radu a fost pururea întâi între cei dintâi. Lui i-s'a făcut marea cinste, de a putut ţinea o disputaţie publică în faţa Sfinţiei Sale Pontificelui Roman, o cinste, care se dă de tot rar şi numai la cei mai distinşi clerici. Şi cât a muncit clericul Demetriu Radu, pentruca să corăspundă cinstei, de care a fost învrednicit! Şi câtă cinste a făcut dânsul cu acel prilej numelui românesc!

După terminarea studiilor teologice şi filozofice, hirotonitul preot Demetriu Radu e cerut cu insistinţă de arhiepiscopul latin din Bucureşti de pe acele vremuri, să fie îngăduit a merge în capitala României pentru a purtà grije sufletească de credincioşii uniţi acolo aşezaţi. Şi în acel loc aşa de gingaş şi espus preotul Radu s'a ştiut aflà, şi a aşternut calea la ridicarea sericii unite din Bucureşti, pentru care dânsul a cumparat locul. In cei zece ani, cât a stat preotul Radu la Bucureşti, a reprezentat cu foarte mult tact cauza bisericii sale şi a câştigat încrederea şi stima factorilor supremi din regatul vecin, a regelui însuş şi a guvernelor.

Intors în patrie este numit episcop al Lugojului între împrejurări tot de neobicinuite. Insuş bătrânul nostru Rege apostolic se interesează de dânsul. Şi a fost numai o firească urmare, când la golirea scaunului episcopesc al Orăzii-mari aceeaş preaînaltă îngrijire iarăş s'a îndreptat asupra episcopului Radu, chemându-l la strălucitul scaun de Oradea.

Intreb din nou: Inaintarea aceasta fenomenală a preotului şi episcopului Demetriu Radu poate fi şi iertat este să fie privită numai

ca efluxul unui noroc, ori numai ca efectul de protecţii?

Cine poate să creadă aşa ceva — să nu fie cu supărărare — acela nu se gândeşte normal.

Eu mărturisesc cu dreptate, ca cel ce ştiu, că episcopul Radu a ajuns acolo unde îl vedem, după Dumnezeu, din virtutea sa şi cu însuşirile extraordinare ale personalităţii sale.

Şi în adevăr, cine a urmărit faptele din cei 25 ani trecuţi dela hirotonirea întru preot a P. S. S. episcopului Radu, va trebui să recunoască şi cu mine să mărturisească despre dânsul: Iată preotul mare!

La Lugoj un şir de biserici, şcoli, case preoţeşti, vestesc oboselele fără pereche ale P. S. Sale. Aripa nouă dela reşedinţa episcopească, scoala de fetiţe, casa fundaţiunei Muntean, edificiul nou al şcolii de băieţi, toate acestea au ridicat vaza diecezei, iar prin cumpărarea casei de lângă reşedinţa episcopeasca pentru scopurile convictului, diecceza Lugojului pentru întâia dată a ajuns să aibă parte şi ea în cartea funduară a oraşului Lugoj. Şi ce să zic de măreaţa serbare aranjată în Lugoj la anul 1903 cu prilejul aniversării semiseculare dela înfiinţarea diecezei?

La Oradea-mare în şepte ani o serie de instituţiuni vestesc inima caldă şi mâna largă a acestui mare preot şi arhiereu. Să înşir fapte? Oare n'ar ajunge singur biserica din Uifalău şi fundaţia de 10 mii cor. pentru ajutarea şcolii confesionale, pentru a arătă, pe cine are biserica unită în episcopul Radu?

Şi totuşi ce vedem? Unele foi par a nu vedeà toate faptele acestea ori dacă le văd, cred a face serviţiu cauzei naţionale omorându-le cu tăcerea. Şi nu se gândeşte nimeni, că în reşedinţa dela Oradea-mare — cum spunea fericitul Iosif Vulcan — sub episcopul Radu s'a vorbit mai mult românește într'un singur an, decât înainte în zece.

Şi să află foi de acelea, cari dau loc în coloanele lor unor producte — numite literare —, în cari se ponegreşte un episcop ca Radu.

Ce să zicem? Sunt păcate. Noi ne apropiem cu suflete mărunte, cu gânduri meschine de bărbaţii noştri mari, cu cari alte neamuri s'ar lăudà şi fericì.

Cercăm a înălţà pe unii în paguba altora. Lucrăm după sentimente, iar nu — după minte.

Când cu astfel de cuvinte însoţim şi încadrăm icoana Venératului episcop al Orăzii. şi îi aducem prinosul stimei şi dragostei noastre nefăţărite, deodată îl rugăm:

Să urmeze si în viitor calea din trecut. Bârfélile să nu-l disguste. Urmeze-şi calea. Nu-şi uite, că toţi bărbaţii noştri mari au fost preamăriţi după moarte mai ales.

Noi îi prezentăm urările de bine — ale oamenilor de bine.

Biserica şi neamul între toate împrejurările socotesc pe P. S. Sa episcopul Radu între marii barbaţi ai generaţiei actuale, şi convinşi suntem, că faptele strălucite, cari se vor ţinea lanţ, vor înscrie ilustrul său nume între cei dintâi bărbaţi, cari au împodobit firmamentul bisericii şi neamului nostru.

Întru mulţi ani Stăpâne!

Iubileul P. S. Dn Dr. Dem. Radu, Episcopul Orăzii.

Marţi în 26 Iulie n. se împlineşte un sfert de veac, decând tinerul şi distinsul alumn al Propagandei din Roma, Dr. Demetriu Radu, e hirotonit întru preot prin punerea mâinilor Arhiepiscopului Ştefan Stefanopoli.

Această memorabilă zi urmă să fie sărbătorită într'un chip strălucit, prin sfinţirea monumentalei Biserici din Tâmpăhaza-Uifalău, ridicată din munificenţa Preasfinţitului Episcop şi la care act solemn erà sa ieie parte întreagă Provincia bisericească unită prin ilustrii săi Arhierei. Din considerarea doliului general, care a cuprins întreagă obştea românească pentru calamităţile îndurate de fraţii nostri din Bănat, serbarea s'a redus cu totul. Această zi n'a putut însă trece fără ca cei ce cunosc inima P. S. Sale şi sentrimentele nobile de care e încălzită, să nu-şi aducă tributul şi omagiile lor.

Suntem încântaţi că din acest fericit prilej putem să ne arătăm şi noi bucuria ce simţim, împodobind acest numar festiv cu cel mai nou portret al Ilustr. Sale şi dedicându-i toate paginile. Deodată publicăm câteva din felicitările ce Ilustrul jubilant a primit cu această ocasie.

Cardinalul Secretar de stat al Sfinţiei Sale Pontificelui, i-a adresat următoarea scrisoare:

Secreteria di stato di sua Santita. Dal Vaticano, die XVI Iunii 1910 Nr. 44808.

Illme ac Revme Domine!

Quum per Revmum Nuncium Apostolicum Austro-Hungaricum Sanctitas Sua certior facta sit de proxima consecratione Ecclesiae istius Diocceseos tuis sumptibus erectae, nec non de vigesimo quinto Sacerdotii tui anniversario eodem tempore recurrente, ipsa Sanctitas Sua valde gavisa quod populo Christiano aliud templum ope tua paratum fuerit, ad laudes Altissimo canendas Eiusque magnificandam gloriam, a Deo Optimo Maximo coelestia tibi munera adprecatur, et pro iubileo tuo Sacerdotali votis omnibusque te prosequitur.

Quibus Augustus Pontifex bonorum omnium auspicem Apostolicam addit Benedictionem pro te, pro Clero populoque tuae curae concredito.

Hanc nactus occasionem, sensus existimationis magnae in te meae confirmo et permanere gaudeo.

Amplictudini Tuae

Addictissimus

R. Card. Merry del Val.

*

Escelenţa Sa Inalt Preasfinţitul Nostru Mitropolit, într'o scrisoare mai lungă, referitoare la formalităţile sfinţirii bisericii din Tâmpahaza-Uifalău, scrie următoarele:

„Implorând dela bunul Dumnezeu dar şi binecuvântare ca să puteţi săvârşì şi încoronarea jertfelor şi a ostenelelor ce a-ţi pus întru ridicarea acestui monument pompos (e vorba de Biserica nouă, Red. U.) carele după situaţia sa va contribuì mult spre a înălţà vaza bisericii noastre, Vă gratulez din toată inima la serbarea jubileului de 25 ani ai activităţii Ilustrităţii Tale pline de roduri binecuvântate în câmpurile Bisericii noastre.

„Cu frăţască iubire rămân venerator frate în Hristos“

Victor Mihalyi de Apşa.
Arhiepiscopul şi Mitropolitul de Alba-Iulia şi Făgăraş.

*

Preasfinţitul Episcop Vasile al Lugojului i-a scris următoarele:

Nr. 1960—1910.

Ilustrissime şi Preasfinţite

Doamne Doamne!

In 26 Iulie curent se împlinesc 25 ani dela ziua memorabilă, în care la Roma, Eterna cetate unde şi Hristos e Roman, hirotonit aţi fost întru preot al Legii noue.

Nu voim să turburăm liniştea sfântă, ce în ziua aceasta de aşa însemnată aniversare pentru sfânta noastră Biserică românească unită V-aţi impus.

Fie de ajuns a Vă asigurà Preasfinţite Doamne, că dieceza Lugojului, dar preste tot Biserica întreagă unită, conştie este de faptele măreţe, ce în acest sfert de veac le-aţi săvârşit pentru lauda şi mărirea Domnului şi înaintarea iubitului nostru neam românesc. In deosebi Noi privim de o osăbită îngrijire a Providenţei, că în anul acesta jubilar am deschis Convictul diecezan, pentru al căruia întrupare Preasfinţia Voastră aşa de mult aţi făcut.

Binevoiţi aşa dar Preasfinte Doamne, a primì cu prilejul acestei fericite aniversări celea mai smerite şi căldуroase urări de bine, ce Vi-le aducem în numele Nostru, al Veneratului nostru Capitul, al Clerului şi poporului diecezan, de vreme ce cu evlavie rugăm pe Atotputernicul Dumnezeu, ca pe Sfinţia Voastră să vă ţină sfintei sale Biserici întru lungime de zile fericite.

Lugoj din şedinţa Consistorului episcopesc, ţinută la 1 Iulie 1910.

Al Preasfinţiei Voastre

Umilit frate în Hristos:
Episcop Vasile.

Sfinţirea bisericii dela Tâmpăhaza-Uifalău.

— raport special —

De vremuri Sfânta Biserică a fost pentru noi sinul iubitor, la care alergam în zile de veselie şi de năcaz; care cu căldura dragostii sale şi cu înţelepciunea nefăţărită a poveţelor sale, singură putea să ne mângâie şi liniştească. Intre toate împrejurările vieţii, privirea plină de nădejde a Românului căută spre smerita bisericuţă de lemn, pe cari vremurile o ameninţau cu distrugere, pentru că ştia, că numai cu rugăciunile, ce se înălţau prin fumul tămâii şi prin flacăra trămurătoare a luminilor de ceară, se milostiveşte cel preasfânt spre a întinde mână de ajutor sufletului chinuit de miserii Şi chiar de aceea Domnii creştini se întreceeau a ridica poporului cât mai multe lăcaşuri sfinte, pentruca paza lui Dumnezeu cât mai din prisosinţă să se întindă asupra lui. Şi fie în zile de biruinţă, fie în zile de restriste, gândul lor cel dintâi era mărirea numelui Celui preasfânt.

Urmând acestui îndemn, înrădăcinat în inima părinţilor săi, şi Preasfinţitul Episcop al Orăzii-mari a socotit a fi cel mai potrivit semn de mulţumită, ce ar aduce Marelui Dumnezeu, pentru ridicarea Sa la strălucita treaptă a Arhiereii, cum şi pentru jubileul său preoţesc de 25 ani şi ca un monument măreţ pentru glorificarea sf. Uniri a Românilor cu Biserica Romei, dacă ar zidì lui Dumnezeu în satul naşterii sale o frumoasă casă de rugăciune, în locul scundei şi neîncăpătoarei biserici de lemn.

Şi Dumnezeu i-a ajutat să-şi ducă la bun sfârşit acest gând măreţ.

Astăzi între celea două sate modeste aşezate la ţărmul Mureşului, între Tâmpăhaza şi Uifalău, unul parohie matre, celalalt filie, se înalţă deasupra vârfurilor înverzite ale salcâmilor crucea aurită a unei splendide biserici, care prin veacuri, va povestì de ziditorul şi ctitorul ei. Azi călătorul ce trece dealungul drumului de ţară, aproape fără de voie, trebuie să se oprească, ca să admire această clădire, vrednică de a fi aşezată şi într-un oraş de frunte.

Şi gândul celui ce a cheltuit cu zidirea şi împodobirea ei era, ca sfinţirea acestei Biserici să fie un fericit prilej de întâlnire pentru fii întregei Provinţe bisericeşti unite, ca împreună cu toţii să glorifice în veci neuitatul act al Unirii cu Biserica Romei, de care ne leagă şi amintirea sângelui. Nenorocirea fraţilor din Bănat, care a aflat răsunet în inimile Românilor de pretutindeni, a zădărnicit împlinirea acestui gând, şi de aceea conferinţa Episcopilor uniţi a hotărât, ca însuş Preasfinţitul Ctitor, Episcopul Dr. Demetriu Radu, să o sfinţească, când va aflà vremea mai potrivită, cu încunjurarea pompelor esterne. Astfel consăcrarea Bisericii dela Tâmpăhaza-Uifalău s'a statorit pe a 17 zi a lunei lui Iulie n.

Ori-cât de în taină s'au făcut pregătirile pentru această măreaţă sărbătoare, totuşi n-au putut rămânea neştiute de poporaţiunea din loc şi jur, care acum de ani se doria să ajungă ziua, când vor vedea Vlădică slujind în noua biserică.

Preasfinţitul Episcop al Orăzii a sosit Sâmbătă dimineaţa însoţit de secretarul său *Dr Corneliu Bulcu.* şi de administratorul dominiului episcopesc *Ales. Gera.* In aceeaşi zi după amiazi s'a celebrat în vechia biserică însăratul împreunat cu litie, de unde preoţii venind în procesiune la noua biserică au servit mânecatul şi partea primă din rânduiala pentru sfinţirea bisericii.

In ziua următoare, având parte de un timp splendid, preoţii şi poporul, îmbrăcaţi în haine de sărbătoare, printr-o cale împrejmuită cu frunzări, în sunetul clopotelor, au mers la vechia biserică, unde vice-protopopul deficient *Teodor Fodor*, rosteşte un înduioşetor cuvânt de rămas bun, înşirând inteligenţii ce s'au ridicat din aceste comune sub impulsiunea primită dela sfântul Altar al acestei modeste biserici.

Apoi despoind vechia Casă a Domnului de toate sfintele sale podoabe, s'au îndreptat cu toţii spre noul Sion. Puţini ochi au rămas uscaţi la despărţirea de acest sfânt locaş, care veacuri dealungul a primit între afumatele sale bolte oftările şi rugăciunile credincioşilor din aceste comune!

Intre acestea numărul celor sosiţi se apropie de 2000. A făcut o bună impresie credincioşii din Mişcreac şi Lörinţ veniţi în procesiune în frunte cu parohul lor *Teodor Radu*, îmbrăcat în sfintele odăjdii. Ajungând preoţimea la noua biserică după încunjurarea de trei ori, intră înlăuntru şi continuă tipicul sfinţirii. Sfânta liturgie ce a urmat e pontificată de Ilustr. Sa Episcopul *Demetriu,* asistat de canonicul *Dr. Victor Szmigelski* (Blaj) ca delegatul Escelenţii Sale Mitropolitului, canonicii dela Orade: *Ioan Butean* şi *Samoil Ciceronescu,* vicariul Haţegului *Dr. Iacob Radu*, protopopul Aiudului *Ioan Maior,* viceprotopopul *Teodor Fodor*, şi preoţii *Teodor Radu* (Mişcreac) şi *Basiliu Moldovan*, (Tâmpăhaza) diaconi: *Dr. Cornel Bulcu,* secr. episcop. *George Darabant,* preot militar şi *Cornel Szabo*, profesor, care urmà să fie hirotonit cu acest fericit prilej. Cântările le-a esecutat profesorul din Blaj *Aron Papiu,* ajutat de un grup de clerici.

După cetirea sf. Evanghelii Preasf. Episcop rosteşte o admirabilă cuvântare, pe care cu multă plăcere o publicăm în acest număr, spre a oferì şi cetitorilor nostri fericitul prilej, de a se împărtăşi din mareţia ideilor şi frumuseţa limbei. Cât pentru avântul oratoric cu care a fost rostită, nu mai zicem nimic, puternicul talent de vorbitor al Preasf. Sale e cunoscut. De data aceasta însă ilustrul vorbitor a avut să se lupte cu momente emoţionante şi pline de sentiment, dar le-a biruit după sforţări eroice. Nu schiţăm nimic din această pătrunzătoare vorbire, ea a cutremurat şi sguduit inimile tuturor ascultătorilor: intelectuali şi ţărani de o potrivă. Iar imprecaţiunea finală a stors lacrimi din ochii tuturor....

Sfânta slujbă, de abia s'a terminat după 12 oare. La 2 a urmat banchet la casa familiei Radu pentru oaspeţii sosiţi, preoţii învăţătorii şi rudeniile Arhiereului; iar pentru, ţărani s'a dat mâncare în o casă vecină.

Primul toast l-a rostit Ilustr. Sa Dnul Episcop pentru Sfinţia Sa Pontificele, Majestatea Sa Impăratul şi Regele şi Escelenţa Sa Mitropolitul Victor. A închinat protopopul Maior pentru Episcop, de asemenea v.-prot. Fodor şi advocatul Kiss dela Orade. Protop. Dr. Băianu dela Cluj pune de pildă vrednică tuturor pe părinţii Episcopului, profesorul Flaviu C. Domşa închină pentru pictorul Octavian Szmigelski, la care a răspuns fratele său canonicul. A vorbit apoi canonicul Butean pentru preoţi şi învăţători, şi foarte frumos, în o dicţiune clasică, a vorbit adv. Dr. Francu din Cluj, pentru mama Episcopului. În sfârşit Episcopul închină pentru ţăranul român, din care şi el s'a ridicat, iar ţăranul Niculae Radu fratele Episcopului, mulţumeşte celor ce au luat parte la această serbare.

De închiere a acestui raport va trebui să spun câteva cuvinte asupra bisericii. Impunătoare în afară, ea e nespus de majestoasă în lăuntru. Toată pictura murală şi iconostasul sunt strict făcute după stilul bizantin. Decoraţiile sunt luate din bogăţia de frumuseţă a ţăsăturilor româneşti şi multe din icoane pomenesc personagii din istoria neamului nostru. Dar mai amănunţit despre aceasta se poate cetì în raportul special asupra picturei. Biserica a costat 200 mii coroane şi în ziua sfinţirii tot a fost nou în ea. Afară de darurile Episcopului, potir, chivot, ornate ş. a. am remarcat câteva brodării admirabile, dăruite de Dna şi Dşoara Maior din Lugoj, apoi câteva ţăsături de văduva învăţătoreasă Bucur, de fetiţa Radu ş. a. a căror nume îmi scapă. Escelenţa Sa Mitropolitul Victor, într'o frumoasă scrisoare trimisă protopopului Maior, deodată cu arhiereasca binecuvântare, „întru pomenirea consacraţiunei bisericei monumentale din Tâmpăhaza-Uifalău,... precum şi în semnul bucuriei, că bunii credincioşi din Tâmpăhaza şi Uifalău au lucrat dimpreună, ca să ajute la sfârşit bun cugetul măreţ al Preasfinţiei Sale Domnului Episcop, de a închegà într'una singură biserică acele două comune bisericeşti, s'a simţit îndemnat, a dărui acelei biserici o cruce manuală de lemn, scobită spre a representà restignirea şi botezul Domnului Nostru Isus Hristos, toată îmbrăcată în argint de probă şi împodobită de ambe laturile cu 28 pietri adevărate, anume cu 20 pietri roşii, numite almantin şi cu 8 pietri vinete numite turchis. Pe mănunchiul de argint al acelei cruci de o latură este încisă arma, adecă sigilul arhiepiscopesc, iar de cealaltă latură anul 1910.“ Darul preţios al In. P. S. Du Mitropolit a fost primit cu viuă bucurie.

Ar mai urmà să înşir pe cei de faţă, dar cum nu s'au făcut învitări speciale, însemn aici numai atât, că au luat parte toţi aceia pe cari mărirea lui Dumnezeu, frumuseţa Casei Domnului şi reverinţa şi dragostea faţă de înalta persoană a Ilustrităţii Sale i-a atras: toţi preoţii şi învăţătorii din comunele vecine, apoi din Orade, Blaj, Beiuş, şi Lugoj şi imensă mulţime de popor ţăran îmbrăcaţi în prea frumoase haine de sărbă

toare, cari cu multă pietate și respect priviau pe Ilustrul Binefăcător și Arhiereu, ridicat la această înaltă vrednicie din mijlocul lor. Toți aceștia reîntorși cu bine la vetrele lor vor povesti multă vreme de măreața sărbătoare dela Târnăvăza și de minunata biserică, care prin veacuri mărturie va fi de dărnicia și bunătatea Preasfințitului Episcop Dr. Demetriu Radu, pe care Providența dumnezeească să-l țină întru mulți ani cu bine pentru mărirea Bisericii și înaintarea neamului românesc, de care e legat cu legături așa de intime!

I. Predica festivă rostită de Ilustr. Sa Episcopul Dr. Demetriu Radu.

> Dați Domnului mărire numelui lui, aduceți daruri și intrați în curțile lui. Închinați-vă Domnului într'o frumuseță sfântă, teamă-se de fața lui tot pământul.
> *Ps. 95 v. 8.*

Și a fost în inima lui David tatălui meu ca să zidească casă numelui Domnului Dumnezeului lui Israil. Și a zis Domnul către David tatăl meu, pentrucă ai socotit în inima ta să zidești casă numelui meu, bine ai făcut, că ai socotit cu inima ta aceasta. Însă tu nu-mi vei zidi casă, ci fiul tău care va ieși din coapsele tale acesta va zidi casă numelui meu.[1]). Și a împlinit Domnul cuvântul acesta carele l'au grăit.

Întrat'au cutrămur în oasele mele și un fior ca și al morții a străbătut sufletul meu, la gândul căci am cutezat să pun pe trămurătoarele mele buze aceste mari și sfinte cuvinte ale scripturii, și încă să le pun chiar în acest moment în care după adevăr, mai bine ar fi fost mie să-mi plec ochii la pământ, să-mi acoper capul cu cenușe și retras într'o peșteră întunecată să suspin cu Evanghelistul: „Slugi netrebnice suntem, că ce am fost datori a face, am făcut". Și totuș luatu-mi-am curajul și am repetit cuvântul Împăratului Solomon; pentrucă mai întâiu unul și acelaș este Domnul și Dumnezeul nostru întru a cărui mărire am ridicat lăcașul acesta întocmai cum i-au fost ridicat cela ce a stat ca podoabă fără de seamăn în Ierusalim.

In al doilea loc, drept este că strălucirea acestor ziduri modeste nici pe departe nu se poate asămăna cu aceea ce o grămădise cu atâta harmonie Împăratul Solomon în Ierusalim: frumseța arhitecturii, măreția proporțiilor, împodobirea cu pietri scumpe spre mărire și auritura cu aur din Farmin, pardoseala căptușită cu aur pe dinlăuntru și pe din afară, poditura din chedri Libanului, catapiteazma de vânăt și de mohorât și de roșu și de vison țăsută cu cheruvimi, cheruvimii înșiși din lemn de chiparos cu aripi de cinci coți cu aur căptușiți, ușile din lemn de aresiet și de pini săpate cu cheruvimi și cu finicuri și frunze întinse și poleite cu aur preste săpătură, stâlpii de isprăvire și de tărie, jertfelnicul și verigile, sfeșnicile și fofezile lor, năstrapile, cădelnițele, clopoței și cătuiele de aur curat, precum și căldările și cârligile și toate uneltele lor de aramă curată, că n'a lipsit trasul aramii: drept este, că toate acestea podoabe și bogății neîntrecute din biserica lui Solomon, aci nu le vedeți și nu sunt puse spre încântarea ochilor nostri; dar pentru aceea nu mai puțină, ba încă mai mare, și neasămănat mai mare, este mărirea casei acesteia decum a fost a aceleia, de oarece nu numai în umbră și în figură ca acolo, ci în realitate aci va locui printr'o taină sfântă și necuprinsă, va locui cu adevărat însuș Fiul lui Dumnezeu, Domnul și Mântuitorul nostru Isus Hristos.

Pe urmă, departe să fie orice bănuială, că doară m-aș încumeta să fac asămănare între Profetul David și între umilitul creștin, ale cărui oase așteaptă mărita înviere de apoi la umbra acestui sfânt locaș: totuș, dacă nu voiu spune eu, cuvântul viu va răsuna din cele dintâi pietri folosite la aceasta zidire, spre a vesti cât a fost de mare gândul lui, cât a fost de aprinsă dorința lui și cât de încordată i-a fost străduința de a zidi casă, ca și David, de a zidi această casă Domnului Dumnezeului său. Da, pietrile sunt mărturie și mai vârtos mărturie vină esce despre aceasta obștea acestor două sate, cari i-au văzut însuflețirea ce-l cuprindeà și i-au admirat fața scăldată în lacrimile nespusei mângâieri, atunci când a împlântat el cea dintâi lopată în locul acesta, unde apoi soarele răsărind îl găsea în picioare și apunând îl lăsà pe el în urma sa muncit, dar nu sdrobit sub greutatea zilei, pentruca munca pornită să înainteze mereu, dar sigur spre nobila țintă înainte pusă. Acestea toate stau mărturie, că în chip tainic, dar de fapt, glasul Domnului s'au făcut și preste acest al său servitor credincios în tocmai ca și preste cel din vechiul testament: ai gândit în inima ta să zidești casă numelui meu și bine ai făcut, că ai gândit aceasta în inima ta! Și s'au făcut pe deplin acest tainic glas dumnezeesc. Însă tu nu-mi vei zidi casă, ci fiul tău, care va ieși din coapsele tale, acesta va zidi casă numelui meu!

*

Împăratul Solomon, după ce a binecuvântat astfel pomenirea lui David tatălui său față de casa Domnului, mai înainte de a se rugà pentru sfințirea ei, plin de cutremur a exclamat: De vremece cerul și cerul cerului nu sunt destule ție, și ce este casa aceasta care am zidit? O, da, cerurile spun mărirea lui, și facerea mânilor lui o vestește tăria. Ziua ziii spune cuvânt și noaptea nopții vestește știința. Nu sunt graiuri nici cuvinte, ale cărora să nu se audă glasurile lor. In tot pământul a ieșit vestirea lor și la marginile lumii graiurile lor[1]).

Astfel lumea întreagă, văzută și nevăzută, cerul și pământul, adâncul și marea depărtată nu sunt, decât o casă, o biserică și încă o foarte mică biserică, în care fâpturile toate dela grăunțul de nisip din fundul marii până la munții cei înalți, care fumegă, până la soare, la luna, la stelele cele luminoase, dela sămânța de muștar care creapă glia cea vârtoasă până la cea din urmă frunză care cade îngălbinită, dela crinul câmpului cel fără de pereche întru podoabă până la chedrii Libanului, dela vietuitoarele mării, cărora nu este număr, vietuitoare mici cu mari, până la fluturașul cel cu atâta măiestrie împrestițat, până la păsăruica care cântă și se resfățează în strălucitul zorilor, până la vulturul ce-și întinde aripele sale zorind spre puii săi, dela șerpele osândit să alerge pe călcâiul tău până la cerbul, care dorește spre izvoarele apelor, până la puii leilor ceice răcnesc ca să răpească și să ceară dela Dumnezeu mâncarea sa: toate, toate și una fiecare în graiul negrăit al firii sale cântă pe întrecute laudele Domnului vestind mulțimea binefacerilor lui, căci au poruncit și ele s'au făcut.

Ar puteà lipsì omul din această minunată ceată a lăudatorilor lui fără de a se face vinovat înaintea Ziditorului său? Ar puteà el rumpe fără de păcat această subtilă armonie alcătuită din glasurile ființelor din jurul său și preste cari stăpân l-au pus și cu înalta mărire a asămănării dumnezeescului său chip l-a împodobit? O, nu, ci anume, căci ridicat este preste toate și înzăstrat cu o minte în stare de a-l cunoaște și cu o inimă liberă întru a-l iubì, omul îndatorat este a-i cinsti numele, a-i vestì laudele și a se îndreptà cătră dânsul după milă, sfat și ajutor. De unde, mai zice Psalmistul, tinerii și fecioarele, bătrânii cu cei mai tineri să laude numele Domnului, că s'au înălțat numele lui singur, mărturisirea lui în cer și pe pământ!

Datorința aceasta omul trebuie să și-o împlinească în tot timpul și în tot locul, Dumnezeu fiind pretutindenea de față: cu toate aceste el însuș a voit din toate timpurile ca oamenii să-i aleagă anumite locuri, să-i ridice anumite ziduri, între cari, ușurați oarecumva de greutățile zilei și adăpostiți de navălirea patimilor pururea resvrătite, ei în liniște să se poată rugà, unul pe altul încurajându-se și cu o inimă și cu un suflet preamărind bunătățile lui. Și vei face mie, a zis Domnul în vechiul testament, lăcaș sfânt și mă voiu arătà între voi[1]).

Mărirea lui Dumnezeu arătată s'au făcut neamului omenesc mai cu seamă prin Pogorirea Spiritului Sfânt preste Apostoli și apoi preste toți ceice prin propoveduirile lor s'au întors și se întorc mereu în cursul veacurilor la învățăturile, la poruncile, la legea sfântă a Noului testament, pecetluită cu sângele dumnezeesc al Mântuitorului nostru Isus Hristos. Prin moartea sa de pe cruce, Mântuitorul achitase datoria sub care erà omul ținut, rupse legăturile sub cari erà încătușat, biruise moartea de veci la care osândit erà pentru păcatul strămoșesc și dându-se pe sine pentru noi a plătit cu îmbelșugare, prețul vecinicei răscumpărări. Dar pentruca lucrarea aceasta să se ducă întru îndeplinire, pentruca mântuirea desăvârșită să fie pentru unul fiecare dintre oameni, neîncunjurat de lipsă este, ca să se întâmple renașterea spirituală a omului. De folos este vouă, a zis Mântuitorul, ca să mă duc eu, că de nu mă voiu duce eu, Mângâitorul nu va veni la voi; iar de mă voiu duce îl voiu trimite pe el la voi[2]). La cincizeci de zile dela mărita înviere venit-au de fapt acest Mângâitor, Spiritul adevărului, carele dela Tatăl purcede, și s'au așezat preste Apostoli sub formă văzută de limbi împărțite ca de foc și între semne de cutrămurare făcându-se fără de veste din cer sunet, ca de suflare de vifor ce vine repede, și umplând și toată casa unde ședeà și și pe ei pe toți. Foc dumnezeesc au fost și este acesta, foc din foc purcezător, după cum cântăm, carele cuprinzând sufletele oamenilor le curăță de toate necurățiile păcatului și cu nestânsa și puternica sa văpaie aprinde într'ânsele neîn-

[1]) II. Paralip. c. VII.

[1]) Ps. 18.

[1]) Esir. 25. 8.
[2]) Ioan. 16, 6.

chipuita căldură a iubirii lui Dumnezeu, şi prin aceasta punându-le în stare de a puteà lucrà fapte vrednice de împărăţia cerului, faptele eroismului creştinesc ca şi cari lumea n'a mai văzut: le curăţă, le înalţă şi mai strălucitoare le arată de cum este aurul trecut prin arderea focului pământesc.

Spirit al adevărului este acesta, carele împrăştiind întunerecul unde de veacuri orbecă mintea omenească, o luminează, o întăreşte cu ştiinţa ştiinţelor, cu ştiinţa cunoaşterii lui Dumnezeu şi a scopului măreţ pentru care au fost omul creat şi spre care după firea sa mereu el se doreşte, scopul unei fericiri statornice şi fără de sfârşit.

Spirit de vieaţă dătător este acesta, carele vindecând ranele înăscute în inima omului, îl împodobeşte cu virtuţile cele mai înalte, îi dă chiar o inimă nouă, după cuvântul Profetului, şi un spirit nou în stare de a se luptà cu deşertăciunile vieţii trecătoare şi puternic de a ieşì biruitor din crâncena luptă, biruitor preste sine însuş şi preste neadurmitele şi ademenătoarele sale patimi.

Spirit sfânt este acesta, carele trupul însuş al omului îl ridică la înalta demnitate de a şi-l face lăcaş de odihnă: lăcaş carele deşi trebuie să ajungă după legea firii prada putrejunii totuş în Hristos şi prin acelaş Spirit va fi chemat şi el la glorioasa înviere ca mai mult să nu mai moară. Au nu ştiţi, întreabă S. Pavel, că trupul vostru este lăcaşul Spiritului Sfânt ce locueşte întru voi, pe care-l aveţi dela Dumnezeu?

Impărat ceresc mai este acest Spirit mângăitor, carele ocârmueşte Biserica lui Isus Hristos, o oţeleşte în lupte şi din ele o scoate pururea învingătoare, o scuteşte de erezuri şi de schisme şi de rătăciri, o întinereşte mereu prin renaşterea sufletească a fiilor săi din neam în neam, o face sfântă prin adevărul învăţăturilor şi prin strălucirea virtuţilor aleşilor s.i, o arată catolică prin lăţirea ei în toată lumea şi la toate popoarele şi o ţine apostolică prin lungirea neîntreruptă a şirului format din episcopii săi ca urmaşi legiuiţi ai Apostolilor, — iar prin toate acestea şi preste toate aceste o păzeşte una prin unitatea capului său văzut ce l-a pus în persoana Fericitului Apostol Petru, carele trăeşte, învaţă şi stăpâneşte pe Scaunul Romei în urmaşii lui legiuiţi, Pontificii Romani, până la noi, până la Preafericitul nostru Părinte Piu Papa Romei al X.

Ajuns aci glasul meu dela sine se opreşte la al treilea cuvânt ce l'aţi văzut întipărit pe frontiscipiul acestei Biserici.

Biserica Romei celei vechi fiind adică însaş aceea una, sfântă, catolică şi apostolică Biserică condusă, aparată şi mereu secundată de Spiritul Sfânt, — noi prin faptul, că suntem uniţi cu dânsa avem nespusă fericire de a ne ştì că facem parte din adevărata biserică a lui Isus Hristos, avem liniştea şi preascumpa mângăiere de a fi din vitele vii ale buciumului vitii celei adevărate şi singură întru rodurile vieţii de veci rodnică. Şi în acelaş timp şi tot prin acelaş fapt nepreţuit, inimile noastre simţesc şi aceea mângăiere scumpă foarte, că nu mai suntem înstrăinaţi de Maica noastră Roma, ci suntem din fii săi cei aleşi, suntem romani şi încă de două ori romani, după credinţă şi după sânge, precum cum cu atâta gingăşie de cuvânt şi cu atâta dragoste părintească ne-a întimpinat nu de mult însuşi Pontificele Roman pe cei ce alergaserăm la sinul ei spre a vedeà şi spre a ne închinà la mormântul glorios al Apostolilor Petru şi Pavel, acolo păstrat ca podoabă din podoabele sale.

Veacuri dearândul părinţii noştri, mai mult prin a vremilor, decât prin a lor răutate, au stat rupţi din aceea unitate indispenzabilă a Bisericii lui Hristos, şi tot prin aceea s'au văzut smulşi şi înstrăinaţi dela sinul Maicii lor, şi astfel dezbinaţi fiind dela centrul luminos al culturii creştineşti au trebuit să sufere, să tângească în întunerec, de unde abia numai cu vieaţă au ieşit. După asemenea timpuri lungi de durere însă, la anul 1700 Providinţa dumnezeească a arătat mila deosebită faţă de noi, şi după lungul întunerec au făcut de a răsărit mândrul soare al Sfintei Uniri peste întinsele dar uscatele plaiuri.

Şi binecuvântat fie acel moment aşa de însămnat, — binecuvântată fie pomenirea părinţilor noştri, — şi lăudat şi preamărit să fie preasfânt numele lui Dumnezeu, căci prin mila lui s'au reîntors la calea adevărului şi totodată prin aceea, prin S. Unire, ni-s'a deschis drumul spre ridicarea neamului românesc la cultură, la înflorire, la închegarea conştiinţii de datorinţele dar şi de drepturile sale pe acest pământ. Intru pomenirea acestui mare eveniment aşadar, întru întărirea urmărilor fericite ce le-a avut şi le va aveà şi în viitor, şi apoi şi din firească recunoştinţă către aceaşi scumpă Maică Roma, căreia umilitul fiu al satelor voastre încă îi datoreşte tot ceea-ce mare, nobil şi puternic s'ar găsì în inima lui, am ridicat acest sfânt lăcaş spre mărirea lui Dumnezeu prin Pogorârea Spiritului Sfânt, pentru unirea Românilor cu sfânta Biserică a Romei celei vechi.

Mai înainte de a chiema darul Domnului peste zidurile acestea în cari el va locuì, datorinţa îmi este de a esprimà mulţumită ferbinte Escelenţei Sale Preasânţitului Domn Arhiepiscop şi Mitropolit DD. Dr. Victor Mihályi de Apşa căci s'a îndurat a dà binecuvântarea sa arhierească preste toate ostenelile noastre şi a face cunoscut că numai împrejurări de natură dureroasă l-au reţinut de n-a veni el însuş să împlinească actul istoric al acestei sfinţiri. In al doilea loc nu mai puţin ferbinte mulţumită aduc vouă Iubiţilor mei consăteni, cari pe întrecute şi cu rară însufleţire a-ţi întins ajutorul vostru îndeosebi cu nenumăratele opere jugale ce au fost de lipsă dela începutul şi până la terminarea lucrărilor, multele voastre alergări şi osteneli acuma le vedeţi încununate pe deplin, aşa încât nu vă rămâne decât ca să întraţi cu bucurie în curţile, în casa Domnului, încunjurate de frumseţă care va fi totodată podoabă de mândrie satelor noastre şi prilej de laudă şi de mirare în ochii trecătorilor. Dar întrând, aci o, Iubiţilor mei, să nu uitaţi, că părinţii nostri timp de preste donăsute de ani, iar cei de mai înainte veacuri peste veacuri, şi-au căutat mângăierea creştinească într'o bisericuţa săracă de lemn: acolo au lăudat ei pe Domnul, acolo s'au întărit ei cu darul de sus întru păzirea poruncilor lui, întru ascultarea de mai marii lor şi întru iubirea deaproapelui şi mai ales a concetăţenilor lor, şi tot acolo la umbra subţirică dar liniştită a acestei bisericuţe şi-au păzit cu scumpătate împreună cu credinţa creştinească firea, limba şi tradiţiile părinteşti aşa cum a dat Dumnezeu să le fie lor acestea. Apoi, acest tezaur nepreţuit, murind ei, vi-l'au lăsat vouă întru sfântă moştenire.

Cu această moştenire a-ţi părăsit voi astăzi biserica cea veche de lemn şi precedaţi de îngerii păzitori, de praporii sfinţilor, de sfânta cruce şi de pânea cea de taină a-ţi întrat în curţile Domnului cele nouă, unde având a vă închinà întru frumuseţă sfântă, să nu uitaţi, — şi ochii voştrii neadurmiti să fie, şi silinţa voastră crescând să crească întru păzirea acelei scumpe moşteniri, ca întreagă să o puteţi lăsà şi să rămână urmaşilor vostri din neam în neam, căci în adevăr scumpă este, ca ceea-ce frământată a fost în sudorile, în lacrămile şi în sângele strămoşilor nostri!

*

Şi acum, Doamne Dumnezeul Părinţilor nostri, zice-vom după împăratul Solomon, să fie ochii tăi deschişi spre casa aceasta ziua şi noaptea, şi să asculţi cererea robului tău şi a poporului tău, şi oricâte vor cere în locul acesta, tu să auzi în locul locuinţii tale în ceriu, şi să faci, şi milostiv să fii.

Când, greşind ţie şi deaproapelui, vor veni şi se vor pocăì înaintea altarului şi se vor rugà şi se vor cucerì şi vor întinde mânile sale spre casa aceasta, tu să asculţi toată rugăciunea şi toată cercarea care va face fiece om cum va cunoaşte fiecarele rana inimii lui, tu să cauţi nu la mulţimea păcatelor lor, ci să cauţi în faţa Hristosului tău, şi să ierţi, şi să auzi şi milostiv să fii.

Când cerul se va închide şi nu va ploua, sau când vijeliile grindina şi norii îngreuiaţi se vor năpusti cu îngrozire ca să pustiească ţarinele muncite întru sudoarea feţelor lor, şi vor veni şi se vor rugà, Tu Doamne, cela ce stăpâneşti vânturile, poruncesti adâncurilor şi răsări iarba animalelor şi legumă spre slujirea oamenilor, Tu să auzi şi rodnice să faci ţarinile lor, ca din belşug şi cu inimă bună să poată aduce pânea şi vinul de lipsă pentru taina cea sfântă şi mare a Fiului tău: şi să auzi şi milostiv sa fii.

Când dela maicele creştine se vor aduce aci tinerele lor odrazle spre a le întări cu Spiritul Hristosului tău, tu pe acelea să le răsădeşti în casa ta, şi ca finicului, înflorire să dai lor; iar când mai târziu gingaşele fiinţe vor veni înseşi împreună cu maicele lor în casa ta şi spre tine vor îndreptà glasul nevinovăţiei lor şi vor cere darul tău peste părinţii săi, Tu Doamne, cela ce din gura pruncilor şi a celor ce sug, ai săvârşit lauda pentru vrăjmaşii tăi, să auzi şi milostiv să fii.

Când tinerele fecioare vor păşì preste pragul casei tale şi vor veni cu aleşii inimelor lor ca să încheie taina căsătoriei creştine şi să ceară darul tău, tu Doamne cela ce ai poruncit ca aşa să fie pentru dăinuirea neamului omenesc, tu cela ce prin Apostolul tău ai zis, că mare este taina aceasta, tu cu prisosinţă să verşi darul tău, vieaţă lină să le faci ca întru bucurie să vadă pe fiii fiilor lor: tu să auzi şi milostiv să fii.

Când voinicii poporului tău chiemaţi să-şi ducă sângele şi vieaţa pentru apărarea patriei străbune la plecare vor veni ca să se închine ţie, şi când maicele lor cu glasul înduioşat suspinând se vor rugà pentru ei, tu Doamne, cela ce împuterezti braţul şi gata ai făcut pe Macabei spre luptă, celace împarţi biruinţa pe câmpul de răsboiu, cu

ei să fi apărându-i, scutindu-i şi reîntorcându-i cu armele învingătoare la vetrele părinţilor lor: şi să auzi şi milostiv să fii.

Când bărbatul, copleşit de grijile, de năcazurile şi de greutăţile vieţii va veni să caute la tine dar, ajutor şi mângâiere, tu cela ce şti lipsurile, suferinţele şi durerile, fiecăruia, bogat să fii întru mila şi îndurarea ta, binecuvântând sudorile feţei sale în care trebuie să câştige pânea de toate zilele fiilor săi, întărind inima lui cu vârtute, cu cinste şi cu evlavie, şi înarmând Spiritul lui cu sentimente de dreptate, de frăţietate şi de libertatea fiilor tăi: şi să auzi, Doamne, şi milostiv să fii.

Când bătrânii, cei în drumul vieţii mai aproape de părinţii ca de nepoţii lor, gârboviţi sub sarcina vieţii trecătoare, vor veni mai mult târâindu-se până la casa ta şi se vor rugà, tu Doamne, celace sprijinitorul celor neputincioşi eşti, lor să le ajuţi sarcina uşorându-li-o şi mai cu seamă să nu-i lipseşti de merindea vieţii de veci pentru înfricoşatul moment când ei se vor arătà înaintea scaunului judecăţii tale: şi să auzi şi milostiv să fii.

Chiar şi dela cei străini, cari trecând pe aici îşi vor îndreptà privirile spre casa aceasta, tu să nu întorci faţa ta dela ei, ci vărsând şi preste ei darul tău cel bun să grăeşti în inimile lor, ca să cunoască cumcă numele tău s'au chemat preste casa aceasta, care am zidit: şi să auzi şi milostiv să fii.

Iară acuma când umilitul tău servitor îşi ridică glasul cătră tine toate acestea cerând pentru poporul tău, şi laudă şi mulţumită aducându-ţi pentru toate binefacerile ce i-le-ai făcut şi când milă şi iertare, iertare şi mila cerşeşte pentru multele sale greşeli, Tu să auzi Doamne şi milostiv să fii. Mai vârtos însă, o Doamne al meu Doamne, să auzi şi milostiv să fi preste el, preste mine, nevrednicul tău servitor, atunci, când clopotul cel mare dela acest sfânt lăcaş va dà vestea că l-ai chiemat pe el la soartea şi la locul de odihnă al tatălui său şi când din gură în gură va răsunà creştinescul cuvânt „Dumnezeu să-l ierte“: atunci, atunci o Doamne Sfinte, Tu să auzi şi să auzi şi milostiv să fii! Amin.

II. Vorbirea de despărţire dela vechia biserică, rostită de v.-prot. Fodor.

Ilustrissime Domnule Episcop!

Prea iubiţi ascultători!

Strâmtoraţi acum de aici prin progresul timpului îndelungat, cu inima înduioşată şi lacrimi în ochi, ne despărţim de asta mică şi întunecoasă sfântă Casă dumnezeească. Dumnezeul puterilor a făcut-o însă mare, puternică, şi luminoasă. Sute de ani ea ne-a revărsat mângâiere, lumină, cultură şi ştiinţă. Au alcătuit-o cu jertfe mari strămoşii nostri, au îngrijit-o şi ascultat moşii, părinţii şi fraţii nostri. Aici au înălţat rugăciuni fierbinţi veacuri întregi atotputernicului Creator, aici au implorat binecuvântare, mângâiere şi ajutor ceresc. Sub scutul ei s'au crescut şi fericit generaţiuni întregi de muncitori şi conducători ai muit iubitului nostru popor. Focularul acest sfânt ne-a dat aşa familii distinse, încât adevărat entusiasm şi veneraţiune simţesc, când îmi iau voie a înşirà câteva figuri mărete ieşite sub ocrotirea acestui Sfânt Sion.

Au ieşit din sânul acestor două mici comune 12 preoţi, dintre cari doi protopopi actuali, doi vice-protop. onor. un Episcop, un Vicar foraneu, şi şasă preoţi simplii; patru jurişti dintre cari unul Dr. juris; un Căpitan la armata comună, doi Doctori în medicină, opt învăţători, un comerciant, un absolut de agronomie, Inspector dominal şi mai mulţi măiestrii, afară de agronomii model.

Eu am avut fericirea de a cunoaşte personal nouă preoţi cari în seclul din urmă au servit la acest sf. altar: Ioan Bogăţan, Niculae Maior, Augustin Coltor, Ioan Maior, Paul Bogdan, Ilariu Ciungan, Francisc Boţan, Niculae Aron şi actualul preot Moldovan, adevăraţi preoţi cari toţi şi-au împlinit chemarea cu devoţiune, zel şi energie.

Inainte de începerea actului măreţ a zilei epocale de azi, când mulţumită nemărginitei graţie a proniei divine, se duce la îndeplinire sfinţirea bisericii edificată de Ilustritatea Sa D. Episcop de Oradea-mare *Dr. Demetriu Radu*, care în urma distinselor Sale calităţi, a fost destinat de bunul Dumnezeu de conducătorul şi ocrotitorul credincioşilor sf. noastre biserici, cuvine-se să ne despărţim cu toată reverinţa de această sfântă casă.

Adio sf. lăcaş dumnezeesc, tu în adevăr ţi-ai împlinit misiunea sfântă; fi binecuvântată şi memoria-ţi fie eternă, căci noi în veci nu te vom uità. Înainte însă de a păşì preste pragul acestui Sf. Sion dumnezeesc, să înălţăm o fierbinte rugăciune cătră atot puternicul părinte ceresc, mulţumindu-i de toate bunătăţile, ce ne-a revărsat dela acest Sf. Altar. „Tatăl nostru“ etc. Amin.

III. Actul comemorativ depus în altarul nouei biserici.

Anul Domnului MCMX. Dela sfânta Unire anul 210. Pontifice Roman Papa Piu X. Sub domnia Inaltului Impărat al Austriei şi Rege Apostolic al Ungariei Francisc Iosif I. Arhiepiscop şi Mitropolit greco-catolic de Alba-Iulia şi Făgăraş fiind I. P. S. D. Victor Mihályi de Apşa.

Cu vrerea Tatălui, cu ajutorul Fiului şi cu săvârşirea Spiritului Sfânt. Această sfântă Biserică, cu hramul Pogorîrea Spiritului Sfânt pentru Unirea Românilor cu Sfânta Biserică a Romei celei vechi, s'au zidit din temelie şi s'au împodobit şi înzăstrat cu toate cele de lipsă pe cheltuiala iubitorului de Dumnezeu Arhiereu Demetriu Radu, Episcopul român-unit al Orăzii-mari, ajutor cu jugurile dând poporul credincios greco-catolic român din comunele Tâmpăhaza şi Uifalău, atunci când plata zilerului cu palma făceà două cor. la zi.

Şi a zidit această sfântă Biserică numitul Arhiereu Demetriu Radu în anul preoţiei al 25-a şi al arhieriei sale al 14-a la locul naşterii sale întru mărirea lui Dumnezeu, şi ca să-i fie spre vecinică pomenire şi loc de odihnă lui, părinţilor săi Ioan (1837—1905) şi Paraschiva din neamul Maioreştilor din Tâmpăhaza, precum şi fraţilor săi Niculae, Preot Iacob, Vicarul Haţegului şi Todorica.

Arhitect fiind † Alexandru Schlosser din Oradea-mare; Controlor-tehnic Albert Ivan, consilier tehnic din Aiud; Zidar Giovanni Quai din Beiuş; Pictor Prof. Octavian Szmigelski; Sculptor Iosif Vogel din Sighişoara. Iară supravighetori: Alexandru Gera, arhidiacon onorar, dirigintele Domeniului episcopesc din Beiuş şi Ioan Maior, protopop gr.-cat. al Aiudului, de naştere din Tâmpăhaza.

Şi s'au sfinţit această Biserică în Dumineca IV. după Rusalii în 4/17 zile a lunei lui Iulie 1910 prin Episcopul Demetriu Radu împreună liturghisând Victor Szmigelski, canonic mitropolitan, precum şi mai jos iscăliţii Canonici, protopopi şi preoţi, şi de faţă fiind mulţime mare de popor credincios. Amin.

Pictura Bisericii din Uifalău.

— dela trimisul nostru. —

Când întri în această biserică, nu cu o ocasiune aşa festivă cum a fost aceea a sfinţirii ei, ci într'o Duminecă, când nu e de faţă decât poporul credincios, impresia dintâiu este aceea a bogăţiei de artă ce ţi-se impune din iconostasul elegant, din bogăţia ornamintică a boltiturei naei bisericeşti. Iţi închipui pentru primul moment, că ai întrat într'una din bogatele mănăstiri ale ţării româneşti, dar după ce ai trecut preste prima emoţie, şi-ţi dai seamă de valoarea artistică a picturei acestei biserici, înţelegi, că acelea pot să fie mai bogate în podoabe dar nu în valoarea artistică a picturei. Ferestrele colorate ale bisericii — cu motive exclusiv din ornamentica română, ceeace la noi pentru prima oară se întâmplă — aruncă o lumină deosebit de feerică asupra bisericii întregi. Razele soarelui reflectându-se prin geamuri îmbracă într'un fel de coloare mistică întreg cuprinsul. E unul dintre momentele rare de a te elevà sufleteşte şi de a-ţi dà prilejul să te cugeţi câtă valoare ascunde în sine adevărata pictură artistică şi cât de puţin s'a lucrat la noi în această direcţie. Ne mângâie gândul, că s'a rupt în sfârşit ghiaţa şi la noi pe acest teren, că avem artişti de valoare, cari muncesc în direcţia aceasta, şi cari ca un frumos început a unei activităţi ce numai de aci înainte are să se desvoalte în toată măreţia ei, a împodobit deja câteva biserici de ale noastre în cel mai artistic stil bizantin, întreţesut cu motive româneşti. A sosit vremea ca publicul nostru să înţeleagă valoarea artiştilor ieşiţi din sânul său, şi să se ferească măcar pe viitor de lucrurile de fabrică, făcute la repezeală, ale întreprinzătorilor străini, cari nu au nici interes nici simţul de lipsă de a redà picturile noastre bisericeşti în adevărata lor splendoare.

Iconostasul elegant, şi în ce priveşte partea arhitectonică, înfăţişeaza: Icoanele principali, Domnul Nostru Isus Hristos, Preacurata, sf. Niculae şi sf. Ioan Botezătorul. Pe uşa principală Bunavestire, iar pe uşile laterali sfinţii arhangheli. Rândul prim cuprinde în mijloc: Pogorârea Spiritului sfânt, care

e și hramul bisericii, iar de cele două laturi praznicele: Bunăvestirea, Nașterea Domnului, Întâmpinarea Domnului, Intrarea în biserică, Adormirea Maicei Domnului, și Botezul Domnului. Rândul al doilea înfățișează apostolii în mijloc cu Pantocratorul, iar deasupra lor patru proroci, planând Preacurata cu Fiul.

Boltitură este deasemeni foarte bogată atât în pictură cât și în ornamentică. Remarcăm icoanele mai mari: Cei 4 evangeliști împrejmuind ca un decor pe Pantocratorul; apoi Botezul, Schimbarea la față, Restignirea, Înălțarea Domnului, Pogorârea spiritului sfânt, și Nașterea Mântuitorului. Am lăsat chiar la urmă acest tablou care ne emoționează îndoit, făcându-ne să recunoaștem în figurile celor 3 crai dela răsărit, figuri mărețe din trecutul glorios al voevozilor noștri. — Deasupra tindei femeilor stăpânește minunata icoană a Preacuratei.

Și toate aceste splendide tablouri se leagă deolaltă printr'o bogăție de magini mai mici de îngeri cheruvimi și proroci, de ornamentică și foarte frumoase citate din sf. Evanghelie.

Apsida e împodobită deasemeni, cu rosete foarte frumoase deasupra altarului mâna lui Dumnezeu binecuvântând, iar jur-împrejur sunt icoanele mai mici ale st. Apostoli.

La stânga intrării e icoana reușită a ctitorului acestei biserici, înfățișându-l în ornate Arhierești, ținând în mână miniatura nouei biserici. Icoana e de altcum numai provizorie, pe hârtie, având să fie eternizată mai târziu din partea pictorului pe păretele bisericii.

Am avut o adevărată înălțare sufletească, văzând aceasta măreață operă a pictorului *Octavian Smigelschi*, operă ce ni-s'a părut mai impunătoare — probabil pentru spațiul mai restrins — decât aceea a catedralei din Sibiiu.

Deasupra intrării în biserică, cetim pe o tablă de marmură cu slove de aur:

ANVL DOMNVLVI MCMX
INTRV MĂRIREA LVI DVMNEZEV
PRIN POGORIREA SPIRITVLVI SFÂNT
PENTRV VNIREA ROMÂNILOR
CV SFÂNTA BISERICĂ A ROMEI
RIDICAT'A ACEST SFÂNT LĂCAȘ
EPISCOPVL DEMETRIV RADV.

A apărut:

ALBUMUL BUNEA

în o minunată execuție tehnică și cu un cuprins bogat de peste 200 pagini.

E admirabilă coperta în mai multe colori, după originalul pictorului nostru ***F. C. Domșa.*** *Urmează, numai decât la început portretul cel din urmă al canonicului Bunea în patru colori. Și alte peste 20 clișee, apoi capete artistice, suplimente, etc. Textul se împarte în următoarele mari capitole:*

I. Moartea.
II. Jalea neamului.
III. Funerarii
IV. Postum.
V. Epilog.

Este o carte vrednică de memoria marelui nostru Bunea.

Se vinde în folosul ridicării unui mausoleu la groapa meritatului bărbat al bisericii și neamului.

Prețul unui exemplar, pentru abonați: 6 cor., pentru neabonați 7 cor.

NOTĂ: *Se trimite abonenților cu rambursă. Aceia dintre stimați abonenți, cari ar dorî să nu li-se rambursieze, sunt rugați să anticipe prețul de 6 cor.+55 bani taxă de porto și recomandare!*

Adresa: ***Albumul Bunea — Blaj-Balázsfalva.***

Vom reveni.

Către iubiții cetitori!

Acum, când cu ajutorul lui Dumnezeu, am trecut în a doua jumătate a anului, rugăm pe iubiții nostri cetitori să nu-și uite nici de noi, achitându-și abonamentele restante și făcând să scadă mereu numărul celor întârziați.

Noutăți.

Din Arhidieceză. Cu ziua de 1 Aug. n. c. e deschis concurs pentru ocuparea postului de învățător secundar și cantor în *Cianul-deșert*, (Tr. Turda), de învățător în *Coocul-de-câmpie*, (Tr. Ludoș) și de învățător în *Budurlău* (Tr. Fărăgău). — Până la 12 Aug. n. sunt de ocupat postul de cantor-învățător în *Cistelec* (tr. Cătina) și *Homorod*, (Vicariat) — Până la 13 Aug. n. e deschis concursul pentru completarea parohiei *Moșna* în protopopiatul Mediașului, cu venit congrual de Cor. 284·80 fil. — apoi parohia *Șcica-mică*, din protopopiatul Mediașului, cu venitul congrul de 567 cor. 56 âleri. — pentru parohia *Segagea*, împreunată cu administrațiunea parohiei *Beloara*, din distr. protopopesc al Indolului, cu venitul congrual de 147 cor. 33 fileri. — și pentru parohia *Șermășel* în districtul protopopesc al Cătinei, cu venitul congrual de 640 cor. 60 fileri.

Conzistor plenar. Pe ziua de Luni 15 Aug. n. c. e convocat Conzistorul plenar arhidiecezan cu care ocazie se vor face primirile în Seminariul teologic, se vor conferî trei stipendii din fundațiunea Vancea și se vor primi și elevii Internatului de băieți și fetițe.

Fundațiunea Șuluțană. Directoriul fundațiunii Șuluțane întrunit la 18 Iuniu n. a aprobat încheierea socoților pe anul 1909 și raportul Administrațiunii capitulare asupra desvoltării acestei fundațiunii. După rațiuni întratele anului trecut au fost 134752·06 cor. dintre cari aproape jumătate din moșie. Eșitele au fost de 127595·93 cor. Averea curată la sfârșitul anului a fost de 1.032 mii cor. Duplicarea stipendiilor și a penziunilor, conform dispoziții fundatorului, s'a amânat a se execută pe anul următor.

Hymen. Notar *Ilie Câmpean* și *Olimpia Stupinian*, anunță serbarea cununiei lor, care se va ținea în 7 August st. n. (Duminecă după Ilie Proroc) în biserica gr.-cat. din Stupini, precum și la masă.

— *Cornel Hulpușiu* cleric absolut și *Olivia E. Pușcaș* logodiți.

Convocare. Adunarea cercuală a desp. XI. „Blaj" al „Asociațiunii" e convocată pe ziua de Marți, 2 Iulie n. (sărbătoarea sf. prooroc Ilie) în comuna *Ohaba*.

Mulțămită publică. Marele binefăcător al neamului românesc *Vasile de Stroesco*, în nemărginita sa bunătate a binevoit a dona 200 cor. și pentru fondul edificării bisericii gr.-cat. din Hobiceni-Uricani. In numele credincioșilor mei Îl rog și pe această cale să primească cele mai profunde ale noastre mulțămite. *Niculae Zugrav*, paroh gr.-cat.

O jertfă frumoasă. Părintele *Ioan Mihalca* din Aghireș, un preot punctuos în oficiul său, corect până la scrupulositate în administrarea averii publice și iubit de fii săi sufletești, în cari a potențat mândria creștinească și românească. — a dăruit bisericii de acolo, *pentru susținerea școlii confesionale*, un âgru în valoare de *6000 cor.*, iar la *fondul cultural 1000 cor.* — Fapta se laudă de sine. De ar aveà mulți imitatori, chiar și cu daruri mai mici, cât de îngrabă s'ar ridicà capitalul fondului cultural și câte școli și-ar păstrà caracterul românesc și creștinesc!

Cancelarie advocațială. Dl *Dr. Vasile Ciura*, advocat, aduce la cunoștință, că și-a deschis *cancelarie advocațială* în Abrud (în piață, casele Dlui G. Ivașcu).

Știri literare. Dintre prețioasele ediții ale Institutului „Minerva" din București, însemnăm aci: *Ursita*, roman istoric de B. P. Hașdău, — *Povestiri de seara*, de M. Sadoveanu și *Ape mari* nuvele și schițe de Sandu Aldea; prețul unui volum 2 cor. Autorii acestor cărți sunt destul de bine cunoscuți, decât ca să mai fie lipsă de recomandație.

Necrolog. † *Demetriu Cunțan*, presbiter, spiritual, profesor de cântare bisericească și tipic etc. la Seminariul din Sibiiu după un serviciu credincios de 46 ani, în al 74-lea an al etății, și-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului Duminecă, în 27 Iunie st. v. a. c. în Săliște.

— † *Dr. Emil F. Negruțiu* medic în Blaj, după un morb îndelungat și greu de 17 ani, împărtășit cu ss. Sacramente ale muribunzilor, Luni 18 Iulie a. c. și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului, în anul al 46-lea al etății și al 22-lea al fericitei sale căsătorii.

— † *Pius Ianza*, student în drept din Petroșeni, după un morb repentin, a încetat din viață în etate de 19 ani în Sibiiu, de unde se vor transportà la Hațeg. Condolențele noastre îndureratei familii.

MAI NOU.

Preaveneratul Ordinariat arhiepiscopesc a primit avizul, că dnul Ministru de culte a asignat suma de Cor. 271.550·82 fil. întregire congruală pe întâia jumătate a anului curent pentru preoții arhidiecezani.

Circulara cu numele preoților se va publică săptămâna viitoare.

Credem, că și celelalte Ordinariate vor fi primit asemenea aviz pentru preoții lor.

Bibliografie.

A apărut:

Amicul tinerimii, Nr. 6 revistă pentru tinerimea școlară. Redacția: București Str. Română Nr. 12. Abonamentul 5 cor. anual.

Principii morale sau **etice ale religiunii creștine**, pentru școlile medii și institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu*, prof. de sf. teologie și de religiune la gimn. sup. Cu aprobarea Superiorității bisericești. Balázsfalva—Blaj 1909 Tipografia și Librăria Seminarului teologic gr.-cat. Prețul: 1·60+10 fill. porto. Se află de vânzare la Librăria Sem. teol. gr.-cat. din Blaj.

Principiile fundamentale sau ***generale ale religunii creștine,*** pentru școalele medii și institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu,* profesor de sf. teologie și de religiune. Prețul: **1** cor. **20** fil. Se află de vânzare la Librăria Seminarului Teologic gr.-cat. din Balázsfalva—Flaj.

„**Apărarea viilor de peronosporă**“ de *Niculae Pop,* o broșurică, ce descrie amănunțit cum și când trebuie să ne apărăm cu mai mult efect viile de peronosporă și înfăimare. Broșura se dă gratuit acelora cari procură cartea „Sădirea și cultivarea viei“ de același autor. Separat costă franco 25 fil. Se poate procură dela Librăria Seminariului teol. gr.-cat. precum și dela autor, în Blaj.

PSALTIREA Profetului și Împăratului DAVID.

Prețul: crudo **2·20,** leg. în pânză **3·—** leg. în piele **4·—** Se afla de vânzare la Librăria Seminarului teologic din Blaj.

Advocatul Poporal, de Dr. Dionisie Moldovan, advocat. Sub acest titlu a apărut în Cleveland Ohio din America o bună și folositoare carte. Cuprinde drepturile cetățenești, familiare, de avere, zălog și servitute. Apoi legea industrială, dreptul obligatoric, despre cărțile funduare, testament, cambii ș. a. se înțelege după legile Ungariei; iar ca încheiere legile de muncitor din America și liste'e advocaților români din Ungaria și America. Cartea aceasta apărută în o ediție frumoasă o recomandăm tuturor.

Vatra familiară de F. X. Wetzel tradusă de *Societatea „Inocențiu M. Clain“* a teologilor din Blaj. E o scriere foarte instructivă și interesantă. — Costă 30 fil + 5 fil. porto. *Să află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj.*

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor responz.: Augustin Gruiția.

Institutul preparator
pentru examenele private
Kolozsvár
Széchenyi-tér 9 sz. I em.
dă instrucții cu succes și pe responsabilitate din clasele gimnaziale, reale, comerciale și pentru maturitate.
Informațiuni în scris la epistole simple spedate, — sau verbal dă bucuros.
(47) 3—4

Nr. 4739—1910 (50) 3—3

Publicare de concurs.

Devenind vacantă *„fundațiunea a IV transilvană“* la institutul regnicolar din Cluj pentru creșterea surdo-muților, spre împlinirea aceleia publicăm prin aceasta concurs.

La locul acesta fundațional pot concurge numai elevi. prunci și prunce, din părțile transilvane ale Ungariei, fără deosebire de religiune și naționalitate, cari au împlinit 7 ani dar n'au trecut de 10 ani.

La cerere sunt a se alătură:

a) atestat matricular de naștere.

b) atestat dela medicul cercului, prin care se adevărește surdo-muția suplicantelui.

c) atestat despre altoirea cu versat.

d) atestat de paupertate.

e) adeverința comunală despre starea familiară și a averii suplicantelui.

Pentru atestatele de sub *b)* și *e)* se pot folosi numai formulare cari la cererea concurentelui le estradă direcțiunea institutului surdo-muților din Kolozsvár.

Cererile concursuale sunt a se trimite subscrisului până în 5 August 1910.

Elevul care dobândește locul acesta fundațional capătă în institut: locuința gratuită, proviziune deplină și instrucțiune.

Blaj, 5 Iulie 1910.

Victor Mihályi, m. p.
arhiepiscop și mitropolit gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantagioase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morții cu termin fix; asig. de zestre și asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168 13
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,571,035·51
Starca asigurărilor cu sfârșitul anului 1909	foc „	112.045.412 —
	viață „	10.847,132·—
Fonduri de intemeiare și de rezervă	„	2,309,387 —

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2) 26—52

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric 3, 26—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa. că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tonce de metal.

Pretcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 30 Iulie 1910.** **Numărul 31.**

Iară chestiunea de naţionalităţi.

Nicicând nu s'a dat atâta atenţiune chestiunii de naţionalităţi şi în special chestiuni româneşti din ţara ungurească ca acum dela schimbarea coaliţiei încoace. Contele Tisza István, care nu numai în decursul alegerilor, la diferite ocasiuni, a relevat importanţa rezolvirii definitive a chestiunii româneşti, dar a luat cuvântul şi în decursul desbaterilor actuale asupra îndemnizării în dietă, ridicându-şi din nou cuvântul pentru împăcarea românilor cu maghiarii.

Discursul acesta, venit pe neaşteptate, şi ţinut în termini neobişnuiţi a fost viu comentat de întreagă presa maghiară şi română. N'a fost organ de publicitate, care să nu constate însemnătatea mare politică a împăcării acestor două popoare. Unele foi au accentuat chiar şi importanţa, ce ar aveà această împăcare asupra politicei europene. Dar tot aşa s'a scris mult şi despre piedecile, ce stau astăzi în calea unei buneînţelegeri, unei apropieri sincere a românilor faţă de maghiari şi viceversă. Şi o constatăm şi noi cu durere, că piedecile acestea, ce se pun în calea împăcării nu noi cei slabi le punem, ci le pun în mod artificial chiar bărbaţii de stat maghiari fără nici un rezon.

Constatăm cu durere, că discursul lui Tisza nu ne dă nici acum nici o perspectivă nouă, ci mai recapitulând încă odată ideile lui desfăşurate în campania electorală, ne îndeamnă la pace primind de bază la aceasta pace, unitatea naţională a statului. E acum rândul nostru ca să ne dăm seamă de situaţie şi să vedem de este posibilă o astfel de admitere de supozit şi că este oare compatibilă existinţa noastră şi pe mai departe pe acestea plaiuri cu ideia nouă, a unităţii naţionale, colportate de Tisza şi toată presa şovinistă.

Trebuie să ne lămurim ţinuta noastră faţă de acestea nouă concepţii de stat maghiar, mai ales, că vedem, că şi ministrul-prezident Khuen Héderváry s'a ocupat cu această chestiune declarându-se, că subscrie toate cele zise de Tisza şi că va căutà a cere sfatul tuturor acelora, despre cari crede, că-i vor stà întru ajutor, ca să rezoalve definitiv chestiunea română.

Asupra multor observări şi constatări, ce s'au făcut din partea acestor bărbaţi de stat ai Ungariei noi nu vom mai reveni, că acelea le-a redus la adevărată valoare într'un splendid discurs Dl Dr. Ştefan Pop, deputat naţional, care din punct în punct a veştejit una după alta aserţiunile lui Tisza cu aşa argumente sdrobitoare, încât nu numai că în dietă n'a cutezat nime să le contrazica, dar chiar şi presa maghiară a rămas zăpăcită sub impresia clasicei vorbiri a dlui deputat Dr. Ştefan Pop. Noi ne vom ocupà deocamdată cu baza unei buneînţelegeri, baza pe care ne-o ofere Tisza şi fără de care, zice tot Tisza, nu va fi nicicând posibil ca maghiarii să steie cândva de vorbă cu noi. Baza aceasta este că noi se admitem îndreptăţirea statului unitar naţional maghiar. Noi încă nu suntem deplin în curat cu aceea, că ce înţelege contele Tisza sub statul unitar naţional maghiar, dar dacă înţelege aceia, ce Deák şi Eötvös, că năţiunea maghiară este politiceşte una şi indivizibilă, în care toate naţionalităţile au îndreptăţire la existinţa, desvoltare naţională şi culturală liberă, atunci am aflat, baza sigură a bunei înţelegeri, care ne va duce la bun rezultat.

Dacă însă Tisza, sub statul naţional unitar magiar înţelege aceea ce în politica maghiară, în presa maghiară de azi vulgo se înţelege, adecă statul, în care nu are îndreptăţire nici o altă individualitate politică. nici o altă cultură, nici un alt aşezământ decât magiar, că naţionalităţile pentru a căror egală îndreptăţire Deák a creat o lege fundamentală trebuie să dispară cu totul în maghiarism, atunci e păcat mai departe de vorbă. Un astfel de stat eschide existinţa ab ovo a oricărei naţionalităţi pe pământul acesta.

Dacă Tisza în feliul acesta înţelege statul naţional unitar magiar, şi ţinând cu vieaţa sa la ideea aceasta, totuşi ne chiamă să ne împăcăm, atunci chemarea aceasta a dlui Tisza după însaşi interpretarea logică a lucrurilor, înseamnă, că noi să dăm scrisoare, prin care declarăm, că am încetat de a mai fi.

Credem, că dacă contele Tisza în feliul acesta interpretează condiţia principală fără de care el şi ai lui nu sunt aplicaţi a stà de vorbă cu noi, atunci nu se va aflà pe întreg teritorul locuit de români un singur om, ne-escepţionând nici chiar aderenţii cei mai fervenţi ai lui Tisza, pe Mangra et consoţii, care să consimţească vre-odată la o aşa pace.

In istoria şi vieaţa popoarălor nu pot să fie salturi. Evoluţia omenimii merge treptat. Dacă se dau salturi, aceştia aduc cu sine totdeauna dezastre asupra popoarălor. Tisza István şi toată politica magiară de astăzi, umblă să facă saltul acesta.

Unde s'a depărtat idea statului unitar naţional a lui Tiszá şi a politiţianilor magiari de astăzi dela idea statului contemplat şi codificat de Deak Eötvös etc. în legile din anul 1867?

Noi suntem în deplină convingere, că numai atunci va putea fi vorbă de vre-o înţelegere oarecare, când Tisza şi guvernul să va întoarce şi va recunoaşte legile acele fundamentale ca bază pentru o înţelegere oare-care. Pănăcând ei ca cei puternici vor desconsiderà baza aceasta reală, căutând o ast-

feliu de bază, care e pur și simplu negațiunea noastră, până atunci nu se poate vorbi de nici o împăcare. Dacă politicianii de astăzi magiari vreau întradevăr, pacea cu noi, vreau binele țării, atunci se vor întoarce la baza reală a situației, vor căutà a delăturà piedecile, ce astăzi stau încă ingrămădite în calea unei sincere apropieri dintre noi și magiari și nu vor căutà a le îngrămădi în mod artificial zădărnicind de acum deja ori-ce înțălegere. Căci noi pacea o vrem, o dorim chiar, dar nu dorim moartea.

Când va admite dl Tisza această bază acceptabilă pentru o înțelegere oarecare, atunci îi vom puteà spune și mai multe. Ii vom spune, că nici decum nu a fost politica magiară așa zgândăritoare (tyukszemrehágás), după cum o prezintă Tisza, ci că a fost foarte bine concepută și executată.

Vom arătà atunci că noi vom avea de zis în contra întregului sistem de guvernare de astăzi. Pânăcând vom ajunge însă la aceste amănunte vom privi cu bucurie ori-ce pas ce s'ar face pentru a ne apropia unul de altul.

Piedecile ce să pun până acum din partea politicianilor magiari, în calea acestei apropieri ni-să par foarte mari, dacă însă va fi aceiaș bunăvoință sus pentru împăcare, care la noi este, atunci să sperăm cele mai bune, dar numai pe lângă condiții cinstite.

Agitație schizmatică în Galiția. Sub acest titlu ziarul „Katholische Kirchenzeitung“ în Nrul său cel mai recent află de bine a scoate la iveală marea primejdie a propagânzii schizmatice între rutenii-uniți din Galiția, respective din America.

Ca să avem ideie despre situația în care se află poporul rutean-unit, dăm în extras următoarele din acest articol.

Rusia mai bine de trei secoli nu poate să deà uitării acea durere a inimii sale, că rutenii s'au făcut uniți. Drept aceea mișcă toate pietrile, pentru a-i desface de biserica Romei. Această lucrare diavolească a Rusiei se poate zice aproape cu siguranță, că nu-i va succede. Pentrucă poporul rutean și-a pecetluit credința sa către biserica catolică prin sânge de martir[1]). Se află ce-i drept și între ruteni de aceia, cari din motive politice ori interese personale trec la schizmă. Acestia fac excepțiunile, cari în număr mai mare obvin numai în Rusia sau America, în Galiția mai rar, căci aci poporul i-ar exchide cu totul din sânul său.

Precum s'a zis mai sus, Rusia face toate sforțările posibile, ca să desbine pe rutenii-uniți de biserica catolică. În lucrarea aceasta a ei e ajutată de anumiți indivizi, din așa numita partidă russophilă, cari au fost crescuți de Rusia însaș, în Galiția în mijlocul poporului rutean. Această partidă, care a prins rădăcini aproape numai între inteligenți, neagă, că poporul rutean ar formà o națiune de sine stătătoare, și susține, că în privința națională e una cu cea rusească. Rusia se îngrijește, ca această partidă să fie pururea alimentată prin nouă și nouă elemente. De aceea susține o pressă russophilă și mai multe institute de creștere, de unde își înrolează elementele de lipsă. Acestia propagă apoi ideile lor russophile în popor. (Metoda acestor agitatori mercenari fără conștiință, e foarte primejdioasă fiindcă o fac oameni, cum se zice de casă). Nu se sbate Rusia numai pentru încorporarea națională a rutenilor, ci și pentru trecerea lor la schizmă. Ei lucrează totdeauna sub masca aderentismului la ritul oriental. Ei vreau să treacă de catolici, cu toate că sufletul lor e vândut schizmei-rusești, cu toate că ei samănă continuu prin pressa lor — ce-i drept nu pe față, ci printre șire le strecoară numai — idei schizmophile Și sunt în stare a protestà chiar, dacă cineva cutează a scoate la iveală caracterul schizmophil al pressei lor. Ar fi nedreptate dacă s'ar învinui întreaga partidă russophilă, ca una ce ar luà parte la nizuințele schizmophile. Pentrucă aparțin acestei partide și mulți de aceia, cari în internul lor sunt catolici buni. De aci se explică faptul, pentruce pressa russophilă nu se mărturisește nici când pe față ca aderentă a schizmei, fiindcă în cazul acesta s'ar perde în Galiția orice sprijin. De altă parte nici idei curat catolice n'a desfășurat nici când, pentrucă e plătită de Rusia, după dorința căreia trebuie să se îndrepte.

Că schismaticii pe lângă toată agitațiunea ce o pun la cale, nu pot arătà rezultate acasă în Galiția e de a se mulțumì în primul rând neobositilor arhierei ai poporului rutean-unit, cari previn orice primejdie și sufocă orice agitațiune încă în germenele ei, prin epistole pastorale, prin vizitațiuni canonice etc. E de mulțumit mai departe nereușita schizmei printre ruteni, și clerului

[1]) S. Martir Iosaphat Kuncewicz și-a jertfit viața pentru Unire.

FOIȚĂ.

Biserica din Uifalău.

Celce a umblat prin țara românească, n'a putut să nu observe mulțimea cea mare de biserici, de mânăstiri, capele, de care sunt pline orașele și satele.

Pentru noi cești din Ardeal e și mai neobicinuit, că chiar pădurile cele mai dese, ostrovurile, munții, câmpiile au monumentele lor de veche, cea mai veche artă românească — mânăstirile. Din desimea frunzișului, de pe piscul umbros al muntelui, de lângă cascada râului cu apele lui albastre, din toate părțile privește ca pe furiș către grăbiții trecători de pe drumul din șes — mânăstirea. Toate aceste sunt neprețuite comori ale trecutului neamului românesc, chezășii neperitoare de veche și puternică cultură, ce astăzi stau ca dovezi pentru trecut și glăsuiesc viitorului. Aproape toate evenimentele mai însemnate ale țării aveau de urmare ridicare de biserici, de mânăstiri. Ieșau voevozii biruitori din lupta cu păgânii aduceau dar, mulțumită Celui Atotputernic, zidind o biserică. Aveà țara parte de o pace mai îndelungată se ridică iarăș o biserică. Scăpà de ciumă, de colerà, de pustiirea turcilor, răsăreau bisericile, mânăstirile una după alta din dărnicia voevozilor țării Dar nu numai atâta, o bucurie familiară, o aducere aminte, un prinos adus părinților și inima lor bogată în sentimente de pietate, de iubire față de pământul țării și așezămintele lui, da îndată ființă unei mânăstiri sau unei biserici. Și nu numai voevozii o făceau aceasta, ci o făceau și boierii țării. Sunt epoce, în cari voevozii și boierii emulează unii cu alții în ridicarea de biserici nouă, în restaurarea și înzestrarea celor vechi nu numai în țara lor, ci și preste hotarele aceleia, la noi în Ardeal, în țara ungurească, unde o mulțime de biserici, mărturisesc inima caldă și mâna darnică a voevozilor munteni și moldoveni.

Iată pentruce în pictura dinlăuntru a bisericilor de dincolo să văd de regulă la ieșire, pe pereții dela ușe, figurile țapene a *ctitorilor*. Voevodul, boierul din a cărui dărnicie s'a ridicat aceia mânăstire ține în palmă mânăstirea respectivă în miniatură, iar lângă el se înșiră căsenii lui, jupâniță, fetele, copiii, părinții etc.

Ce deosebire mare între aceste biserici și între cele dela noi? De unde se afli la noi pe voevozii, boierii-ctitori ai țării românești? La noi pereții bisericilor sunt văruiți, iar la ușa intrării nici pomenire de vre-un ctitor-boier, care să fi ridicat, să fi înzestrat biserica respectivă din bogăția lui. La noi acestea le-a făcut, le face — poporul.

Din banii cruțați cu îndârjire, cu lucrul mânilor lui ridică lăcaș sfânt Celui Atotputernic, ca să aibă unde să se închine ei, copiii nepoții lui. Vor fi fost și la noi în vechime asemenea boieri, va fi strălucit mult timp pe pereții mânăstirilor, azi dispărute, numele cutărei familie boierească, dar aceste nu mai sunt, s'au prăbușit, și cu ele au dispărut și sămânța boierilor acestora în atmosfera străină, de care erau încunjurați.

Par'că vremile fabuloasă și fericite ale trecutului le rechiamă biserica din Uifalău Vremi de bunăseamă și fabuloase și fericite. Când boierul să simțeà fericit, că stă în aceeaș biserică cu țăranul cu supusul său, când să simțià mândru, că poate fi ctitor unui sfânt lăcaș, în care mii și mii de oameni, de o lege, de un sânge cu el, merg ca să se închine lui Dumnezeu, binecuvântând numele ctitorului, celce a ridicat biserica. Sămânța acestor boieri români din țară dela noi trebuie, că a dispărut de mult. Căci ceice cad în timpurile istorice nu arată nici alipirea ceia față de datoriile străbune, nici dragoste față de pământ și legea poporului, de a cărui sânge și lege au fost și ei. Cu sufletul înstrăinați de legea lor dispar pe încetul acești valachi, „more nobilium viventes,“ copiii lor, limba nu o mai vorbesc bucuros, iar nepoții nici nu o mai cunosc și așa s'au stâns toți fără urmă. Un proces vecinic, care s'a început de mult și durează până în zilele noastre. Familiile boierești cele vechi române dela noi s'au pierdut în străini, cele nouă, ce s'au ridicat și au ajuns

preste tot, cari i-se opune cu toată tăria puterii sale, prin predici prin pressă, broşuri etc.

Cu totul altcum ca în Galiţia stau lucrurile cu rutenii rusophili emigraţi în America, a căror suflet a fost atins deja de acasă de otrava schizmophilizmului. America e un agru potrivit, unde propaganda schizmatică poate produce rezultate frumoase. La această poartă vină împrejurările deacolo. Ruşii schizmatici au în America un Mitropolit, doi Episcopi, sute de preoţi şi milioane de ruble la dispoziţie. Toţi acestia lucrează neîntrerupt la dezbinarea poporului rutean-unit de biserica catolică. Acestei falange puternice îi stă împotrivă din partea catolică un singur episcop rutean-unit cu un număr mic de preoţi. Şi cât e de grea poziţia lui! Russophilii galiţiani, dar mai mult cei maghiari se ridică împotriva lui, agitează împotriva lui, îi pun fel şi fel de piedeci lucrărilor lui îndemnaţi şi sprijiniţi de Rusia. El nu are acolo inrisdicţiune directă. Ce poate face el, dacă nu are putere preste preoţii lui, şi în oricare caz e dependent de Episcopul diecezan? Ce poate face el, dacă e pus în imposibilitate de a avea un număr corăspunzător de preoţi, fiindcă condiţiunile canonice pentru emigrarea în America a preoţilor ruteni-uniţi din Galiţia sunt formulate astfel, încât e aproape cu neputinţă de ale împlini.

O dragoste cu adevărat părintească răsuflă, faţă de biserica şi poporul rutean-unit, din epistola pastorală de datul 31 Martie a episcopatului rutean din Galiţia, în care ordonează preoţilor, ca în locurile acelea de unde emigrează mai mulţi în America, să le atragă luarea aminte la primejdia propagănzii schizmatice în un mod deosebit; să pretindă dela fiecare rutean-unit emigrant promisiunea solemnă, ce e a se face în decursul serviţiului divin, că va rămâneà credincios bisericii catolice, şi totodată cu ocazia aceasta să instrueze poporul adunat despre însemnătatea acestei solemnităţi. Îndatorează preoţimea, să fie pururea cu ochii trezi ca nu cumva să se încuibe în vre-un loc propaganda schizmatică şi dacă s'ar întâmplà să se iveascà undeva, imediat să se iea măsurile de lipsă şi să se încunoştinţeze Ordinariatul. Toţi preoţii sunt datori, mai departe, se lăţească după putinţă veneraţiunea sf. Martir Iosaphat Kuncewicz, fie prin predici, fie prin acte de pietate, care şi-a jertfit vieaţa pentru Unire, pentrucă veneraţiunea acestui martir e cel mai eclatant semn de simţemânt catolic. Să grijească preoţimea, ca poporul să aibă idei clare despre deosebirea de credinţă ce este între catolici şi schizmatici, cu atât mai vârtos, cu cât ritul şi limba liturgică fiind aceeaş, uşor s'ar puteà seduce, că şi credinţa ar fi aceeaş.

Tot cu datul de mai sus adresează episcopatul rutean-unit din Galiţia o epistolă pastorală către credincioşi, în care cu multă căldură şi pe înţelesul tuturora arată poporului, că nu poate să existe decât o singură biserică adevărată, care recunoaşte de cap suprem al ei pe Papa dela Roma. Îndeamnă poporul să se ferească de învăţăturile mincinoase şi să fie cu credinţă către capul bisericii pus de însuş Dumnezeu, ca să-i păzească unitatea bisericii Lui.

Epistola pastorală se sfârşeşte astfel: „Să lucrăm pentru sfânta unitate a bisericii, dar să ne şi jertfim pentru aceasta toate ostenelele, doririle şi rugăciunile noastre preasfântului Dumnezeu în numele lui Hristos, Mântuitorului Nostru, ca să aleagă dintre noi atari, cărora le dă graţia, a depune mărturie chiar de sânge dacă e de lipsă pentru sfânta Unitate a bisericii, graţia martiriului. — Şi Dumnezeu, care a zis: „Cereţi şi vi se va dà vouă," care a promis, că fiecare rugăciune ce se înalţă la tronul Atotputernicului Dumnezeu în numele lui Hristos, va fi primită, El ne va primì şi această rugăciune a noastră."

Dacă arhiereii bisericii rutene-unite sunt pătrunşi de un atare spirit, dacă ei muncesc dimpreună cu clerul lor astfel împotriva propagănzii schizmatice, atunci se poate cu siguranţă zice despre biserica-rutenă-unită: „Şi porţile iadului nu o vor birui pe ea!"

CORESPONDINŢE.

Scrisoare din Bucureşti

— dela corespondentul nostru. —

(Continuare şi fine).

Dar să nu mai comentez alte asemenea aberaţiuni ci să revin la fir. Sunt zic acestea manifestaţiuni ale damelor şi preoţilor, de dragoste pentru Primat şi de ură contra catolicilor, sunt suficiente de a condamnà fără judecată pe o parte şi de a achità pe alta?

Să ştie, că oile au oroare de a trece prin o apă, dar dacă împingi pe una în vale, întră şi celealalte după ea. Nu erà deci greu ca politicianii nostri, să pună în fruntea acestei manifestaţiuni, o damă din societatea înaltă şi să iscălească adresa de condolenţă şi omagiu, mai ales că erà vorba de capul religiei, ca apoi să iscălească toate cele chemate sau cărora li-s'a trimis adresa a casă prin comisarii mahalalei!

Doamne sfinto ce alte ocasiuni frumoase ar puteà aveà bogatele şi aristocratele noastre Doamne, când s'ar osteni şi manifestà pentru alte cause mai bune, ca de ex. aristocraţia maghiară, carea nu să interesează de păcatele preoţilor ei, dar carea este în fruntea instituţiunilor culturale ungureşti, şi adună milioane pentru ele şi pentru a maghiarizà pe copiii nemaghiarilor, pe când Liga noastră nu are nici măcar o sută de mii, iar copiii cetăţenilor săraci, merg la şcoală de multeori flămânzi şi rupţi, sau trebuie să întrerumpă şcoala pentrucă nu au cu ce plăti taxele impuse celor cari doresc să înveţe mai mult ca 4 clase primare.

Dacă aş cercetà registrele Ligei noastre culturale, nu ştiu dacă din cele 800 dame selecte, cari au manifestat ducând o adresă de omagiu Primatului acuzat de Episcopul de Roman şi preoţii cei trei, sunt opt, adecă unu la sută, membră la Liga culturală, măcar cu un leu pe lună cât dăm noi cei mai săraci funcţionari? în schimb cred, că cel puţin jumătate din dumnialor, dacă nu chiar toate, şi-au făcut educaţia în institutele catolice, şi cred că chiar şi azi au rude şi chiar copii în acestea institute, şi că limba de conversaţie le este mai mult cea franceză decât cea română, şi chiar în timpul cât acestea selecte doamne erau în palatul mitropolitan mai mult limba catolicului Baud o vorbeau decât a ortodoxilor Români, şi probabil au şi locuri reservate în catedrala catolică; şi apoi dacă e vorba de o aşa dragoste a dumnialor către biserica ortodoxă, de câteori o cercetează într'un an? afară de zilele de plină paradă, când firește îşi resfaţă scumpele toalete cu pălăriile de modă nouă?

Dar câte şi mai câte întrebări de acestea s'ar mai puteà face, dar trecem pentrucă ştiu că nu cetesc „Unirea" şi nici le va reproduce ziarele de aci, întrebările mele, căci acestea ziare, cum zic, au fost astă dată

---

la vază, la averi, la oficii au dispărut şi ele de asemenea. Vecinic a rămas la noi numai poporul.

În aceasta atmosferă de stângere, de pierdere cu o binecuvântare cerească ni-e fapta episcopului de Oradea-mare *Demetriu Radu*. Şi e o fericită coincidinţă, ca el, celce s'a ridicat din popor, să vină şi să recheme şi la noi timpii de glorie, de credinţă, de tărie, tâmpii voevozilor şi a boierilor. Născut în Uifalău pe malul Murăşului, crescut în legea strămoşilor săi, adăpat de dragostea pământului părinţilor săi, de obiceiurile, de sufletul poporului, tare în credinţă, duios în iubire şi mare în speranţa unui viitor bun şi fericit, a trebuit chiar numai să mai ajungă în atmosfera ţării româneşti, ca acolo sub impresia multor monumente de glorie şi de suferinţă să fie în clar cu sine, cu activitatea sa pentru viitor. Şi când Provedinţa divină l-a trimes tocmai în unghiul acela locuit de români, unde numai o personalitate ca a s'a puteà să opreasca un proces de pierdere, ce s'a început de mult, iată-l că vine, şi din înălţimea aceea, unde este pus, să coboară în locul natal, unde mama lui iubită umblă şi astăzi în haine româneşti, să coboară şi ridică un monument, menit a vorbì în viitor de un copil iubitor de părinţi, de un bărbat luminat, de un român înflăcărat, ce glăsuieşte prin monumente neperitoare în istoria neamului său. Un bărbat, ce nu vreà să se piardă în împrejurimea aceia, în care e chemat se trăiască, ci ascultând glasul inimii sale, ce cu adânci rădăcini se încleaştă în pământul părinţilor săi, se coboară în poporul, de unde a răsărit, îndemnându-l prin un neperitor monument la tărie în credinţă, în lege şi în viitor.

Tu iubite Cetitor, de vei aveà cândva fericirea, ca să asişti la o slujbă dumnezeiască în această splendidă biserică, să-ţi aduci aminte, că să schimbă vremile, că cetitorul acestei biserici nu este poporul, ci este un adevărat boier în înţelesul istoric al cuvântului, este episcopul unit al Orăzii-mari născut din aceia comună. Iar tu Călătorule, care treci în goana trecutului pe linia dela Teiuş, caută către turnul măreţ cu crucea aurită ce se ridică dintre crengile verzi ale pomilor şi arborilor din Ujfalău şi vezi, că un semn este aceia biserică pentru toţi acei supuşi fii ai neamului românesc, semnul dragostii nemărginite, ce un fiu al său a arătat faţă de neamul, din care a răsărit. Şi mai este aceia biserică un tainic semn pentru toţi cei-ce au belşug în de toate, că timpul este aci, când ei trebuie să stee pentru neamul lor înaintea istoriei prin monumente neperitoare de artă şi de binefacere.

Privit din acest punct de vedere monumentul dela Uifalău, nu ne îndoim, că va mai da şi o nouă îndrumare în concepţia de a-şi privi rostul în istoria neamului lor, a tuturor românilor de bine.

unanime a înjură pe Baud şi catolicismul şi nu pe cei păcătoşi. O singură excepţie a făcut, cine credeţi? Revista „Furnica“ cea mai bună foaie umoristică aici, şi în carea, spiritualii ei Redactori şi-au spus părerea aşa cum ştiu să o spună nişte scriitori independenţi şi imparţiali şi cum văd că să petrec lucrurile în realitate Şi anume că... „rău fac acei preoţi ortodoxi prea zeloşi, cari prin scrierile lor turbură lumea cu năluca primejdiei catolicismului, şi mai susţin că biserica ortodoxă este singura una şi adevărata biserică alui Hristos“... după obiceiul unor comercianţi reclamagii cari zic că „numai în prăvălia noastră să vând veritabili şoşoni ruseşti.“ Iar manifestaţia femenină în chestia apărării ortodoxiei de pericolul catolicismului o zeflemetisează spunând, că „de aci înainte alături de pălării *chantecler,* de rochii *Kaki* şi crema *Flora,* va fi la modă religia ortodoxă *plus* credinţa strămoşească“.

Dar şi ziarul „Dimineaţa“ — care altcum numai simpatie pentru catolici nu are şi nici pentru biserica unită, încă e silit să mărturisească „esagerarea ce se dă aşa numitei propagande catolice“ care a provocat şi o interpelare în senat, şi cărei propagande să atribuie o importanţă ce nu trebuia, căci prin aceasta se micşorează prestigiul credinţii şi bisericii ortodoxe, şi că cine să sperie de atacul inimicului, recunoaşte implicit propriai slăbiciune, recunoaşte inferioritatea sa în luptă“ şi aşa mai departe pe acest ton...

„Neamul Românesc“ al Dlui Iorga, în care se discută totdeauna obiectiv, şi mai ales chestiunile acelea cari au dovezi istorice şi sunt de a să tractă din punct de vedere şi naţional şi imparţial, încă răspunde, prin peana Dlui Cuza „Evenimentului“ din Iaşi care întreba naţionalişti democraţi de ce nu fac cor comun cu gălăgioşii habotnici de ocazie, şi cu toţi politicianii pe tema propagandei catolice... le răspunde că „nu fac politică pe această chestie, sporind astfel desbinarea între creştini ori de ce confesiune ar fi, şi *mai ales când o bună parte a fraţilor noştri sunt uniţi* recunoscând autoritatea S. Scaun a aceluiaşi catolicism cu care am fi chemaţi a luptă“.

Dar să vede că unii cu un fanatism orb iar alţii — cari au mănia de a înşgheba manifestaţii publice — au văzut că acest scandal le oferă ocaziunea a să vorbi de ei, au pus la cale şi altamanifestaţie: sub cuvânt că se face un părăstas religios şi cu pietate pentru pomenirea Mitropoliţilor Calinic şi Gheorghian, au chemat lumea prin afişe şi prin ziaristică la un părăstas bisericesc, a eşit o sadea manifestaţie de ură contra papistaşilor şi a catolicului Baud!... Au atârnat chipurile în mărime naturală ale ambilor Mitropoliţi, în vârful unor prăjini de 5—6 metri, cari însă au trebuit să le rupă căci nu puteau suportă greutatea, şi aşa cu vre-o 100 preoti şi câteva steaguri ale unor societăţi, au parcurs stradele principale ale Capitalei dela biserica S. Gheorghe până la Mitropolie, unde un Arhiereu tânăr a ţint un discurs al cărui conţinut şi după gesturile şi emoţiunile oratorului, numai discurs bisericesc şi de parastas nu erà, ci curat discurs de retor şi frazeolog politician.

In public am numărat vre-o 10—20 Dame a căror nume e mai cunoscut în public, şi bărbaţi şi mai puţini; în schimb popor de jos de toate categoriile, cam vre-o 5—6 sute, căci mulţi credeau că s'a scos S. Dumitru pentru încetarea ploilor cari nu mai contenesc.

Bine înţeles că lumea serioasă, nici nu a luat parte, nici nu aproabă asemenea manifestaţiuni inscenate sub diferite forme şi titluri, aşa, că această înghebare, trece şi ea din rândul manifestaţiilor inutile şi compromiţătoare şi pentru inscenatori şi pentru biserica Regatului, şi de aceea Dl. Panu opinează foarte bine în Revista sa „Săptămâna“, că ar fi bine să intervie societatea laică, şi respective guvernul, ca să curme odată acest scandal provocat de Sinod!... Şi cred, că cuvântul Dlui Panu deputat şi cel mai cult leadăr al partidului liberal va fi ascultat, căci de nu, eu cred, că aceşti ortodoxi — mai mult de ocazie — în adevăr o să scoată şi pe S. Dumitru pe stradele Capitalei.

Odată cu aceasta Vă trimit „Universul“ în care se publică scrisoarea Vicarului Mangra din Oradea-mare, adresată Mitropolitului Primat; nu ştiu dacă frazeologia acestui părinte Vicar o veţi reproduce în „Unirea“ în extenso, ca martoră a viitorimii dar notaţi cel puţin „durerea-i sufletească pentru primejdia ce ameninţă ortodoxia bisericii din Regat „lupul în piele de oie“ (adecă biserica unită clădită în Bucureşti pentru Românii Uniti) şi în care scrisoare, are espresiuni de Vicari, ca: „calumniatori nerusinaţi“ şi „necredincioşi perverşi“ şi că... această biserică e menită a devia poporul în două confesiuni ca şi Unirea din Ardeal«.., Dar dacă păr. Mangra s-a compromis cu această scrisoare carea cred că nu i-a cerut-o nimenea, faţă de Românii uniţi, apoi faptul trădării sale naţionale l-a compromis înaintea întreg neamului românesc!

A-ţi cetit despre întrunirile noastre de aici pentru a protestà în contra a două neamuri, cari, ca şi când s'ar fi înţeles, de odată ne-au atacat: Grecii la Pyreu şi celalalt neam la Mărginenii Făgăraşului. In Portul Pyreu nu au fost morţi ci numai furturi şi vandalisme. La Mărginieni, fiind Vandalii de origine mai eroică, au vărsat şi sânge...

Acestea două atacuri la esistinţa noastră au provocat aici în toate părţile întruniri de protestare. dintre cari cele mai impunătoare au fost a „Cercului Românilor de peste munţi“ a Ligei culturale şi a fruntaşilor partidelpr politice uniţi în acest scop.

Au vorbit prof. Univ. Mândrescu, Niculae Iorga, Delavrancea, deputatul Dragu, Soricu, Arion, Disescu fostul Ministru, Dr. Istrate fostul Ministru, Gr. Cantacuzino, Ltcol. Verzea şi alţii. Toţi oratorii au fost frenetic aplaudaţi. Dl. Iorga declară însă că să bucură de aceastea fapte ale celor două neamuri, căci prin acestea au mai dat o probă mai mult ca să-i cunoaştem mai bine şi să nu ne mai gândim la vre-o pretinie cu ei, ci din contră, să fim totdeauna faţă de ei cu puşca la picior“.

In cât este pentru Mangra, Dl Mândrescu a dezvălit şi a arătat publicului dela întrunire un steag cu colorile ungureşti ce s-a purtat la alegerile din Ungaria, şi pe care steag era scris „Eljen Mangra Vazul“ şi spune că pe Mangra nu-l mai chiamă Vasile, ci Vazul, şi deci Românii să nu-l mai considere ca făcând parte din naţia română.... Publicul strigà: Să piară trădătorul, să fie afurisit, Să-l dea Academia afară, „nici nu merită această onoare“ etc.

Eu nu pot să-mi esplic cum acest om ar mai dà faţă cu Academia şi cu publicul din Bucureşti? Românii nu-l vor iertà chiar de s'ar face Vlădică în Oradea-mare, după care titlu — cum să vorbeşte — aleargă şi pentru care şi-a vândut numele de român şi demnitatea de preot român!

Vă mai amintesc cu aceasta ocazie, că mai este aici în Bucureşti un preot ortodox, venit demult din Ardeal, şi care deşi mai cult decât Mangra, şi superior în cultură tuturor aleşilor de aici, şi are şi scrieri „contra „papistaşilor,“ totuş nu i-se dă un loc de Arhiereu.

Acest fapt însă, precum şi faptul, că Blajul i-a dat carte şi poate şi „ţipăi“ nu-l împiedecă de a muşcà şi Sfinţia sa din uniţi, la întrunirile ortodoxe, deşi acuma numai are colţi ca odată... Asta o spun în treacăt deocamdată, căci probabil să ne mai muşte şi să ne ofere ocasiunea de a-i dà portretul şi biografia întreagă.

În chestia cu scandalurile bisericeşti de aici mai apar vre-o patru Reviste, cari toate cer a se face lumină şi dreptate. Să aşteaptă o contra enciclică a Episcopului de Roman, la aceea a sinodului.

S'a mai înaugurat în Bucureşti o nouă sinagogă, dar despre acest progres cultural al Evreilor nu se teme nimenea, pe când biserica unită regeneratoarea credinţei şi naţionalităţii noastre române le stă în ochi habotnicilor de preste tot locul.

Delarupe.

Convictul diecezan din Lugoj.

Condiţiuni de primire.

1. In ziua de 1 Septemvrie n. 1910 se deschide în Lugoj, sub ocrotirea Ordinariatului episcopesc al diecezei greco-catolice române, un convict pentru creşterea tinerimii, care frecuentează cursurile şcolare dela gimnaziul de stat, eventual şi dela şcoala reală din Lugoj.

2. Convictul va fi aranjat pentru primirea alor 30 elevi. Dintre aceştia 10 vor fi provăzuţi cu mâncare, locuinţă, cură medicală şi spălat, fără a plăti ceva pentru întreţinere aşezaţi fiind în locuri fundaţionale. Alţi 10 vor plăti la an pentru cele de mai sus în trei rate anticipative egale. anume în 1 Septemvrie, 1 Decemvrie şi 1 Februarie, câte 50 coroane, laolaltă 150 coroane; restul de 150 cor. se va plăti din fundaţiuni anumite.

Pentru complinirea acestor locuri beneficiate s'a escris concurs prin circularul diecezan de dto 28 Iunie 1910 Nr. 1939—1910, cu terminul de 1 August st. n. a. c.

Alţi 10 tineri să vor primì în Convict, având a plăti părinţii taxa de întreţinere de 400 coroane la an, în rate anticipative de câte 100 coroane şi anume în 1 Septemvrie, 1 Noemvrie, 1 Februarie şi 1 Aprilie a fieşte-cărui an şcolar.

3. Doritorii de a fi admişi în convict au să-şi adreseze cererile de primire Preaveneratului Ordinariat episcopesc din Lugoj până la terminul pomenit de 1 August 1910 Cererile acestea au să fie provăzute cu estras de botez, testimoniu de pe anul şcolar premergător şi atestat de revaccinare. In cerere părinţii sau îngrijitorii au să-şi însemne limpede şi esact locuinţa şi posta ultimă, declarând deodată, că cunosc toate condiţiile aceste de primire şi că să conformează acelora

întru toate. Pentru răspuns vor fi a se alătura marcele postale recerute.

4. Afară de preţul întreţinerii, fiecare elev, aşa dară şi cei stipendiaţi, va avea a plăti la întrarea sa în convict o taxă de înscriere de 10 coroane, şi întru cât doreşte a i-să scrobi (întări) rufele, alte 10 coroane pentru anul întreg şcolar. Taxele plătite odată nu să vor mai restitui la băeţi de aceia, cari în cursul anului şcolar ar părăsi convictul.

De didactru şi alte spese şi taxe. ce ar fi prescrise la gimnas ori şcoala reală, au să se îngrijească părinţii ori îngrijitorii băeţilor deosebit.

In vederea taxelor moderate, mai sus înşirate şi a scumpetei neobişnuite a traiului, este netrecută condiţiune, ca plătirea tuturor taxelor să se întâmple cu cea mai mare acurateţă. Superiotatea convictului cu părere de rău se va vedeà constrânsă a dimite din Convict pe acei elevi, ai căror părinţi ar plăti cu întârziere şi neregulat taxele prescrise.

5. Elevii vor avea să aducă cu sine la întrarea lor în convict următoarele obiecte:

a) O carte de rugăciuni,

b) Patru părechi bune de schimburi pregătite din pânză ori giolgiu.

c) Batiste 12.

d) Două părechi de ghete (încălţăminte).

e) Şese părechi de ciorapi.

f) o saltea (sac de paie) şi 2 coperitoare (cearceafuri) de saltea.

g) Două perini şi patru feţe de perini.

h) O plapomă şi două coperitoare (lepedee de plapomă.

i) Patru ştergare.

j) Cuţit, furculiţă, lingură şi linguriţă.

k) Patru servete.

l) Un păhar de sticlă.

m) Perie de veşminte şi de ghete.

n) Pieptene şi perii de cap. de dinţi şi de unghii.

Pe toate rufele are să fie însemnat numele băiatului proprietar cu litere cusute. Veşminte neînsemnate după prescriere se resping. Pentru veşminte au să poarte grije şi să răspundă însuşi elevii, şi au să înştiinţeze îndată dacă ceva obiect le-ar peri la spalătorie.

6. Băieţii aşezaţi în convict vor beneficia de următoarele:

a) Locuinţă provăzută cu mobiliarul de lipsă.

b) Vipt (mâncare) complect şi anume: la dejun lapte ori cafea cu pâne; la prânz 2—3 plese, la cină 1—2 plese; la ojină pâne şi poame ori alte de acestea.

c) Spălatul eventual şi scrobitul rufelor.

d) Luminat şi încălzit la timpul recerut.

e) Medic şi medicină. In cauză de morb mai greu şi îndelungat spesele aceste cad în sarcina părinţilor.

f) Superioritatea va purtà grijă, ca elevii mai slabi să fie controlaţi şi ajutoraţi în studii prin studenţi mai buni. Dacă însă cutare părinte ar dorì pentru băiatul său instructor deosebit, va avea însuş să solvească onorariul statorit cu ştirea şi aprobarea superiorităţii.

7. Elevii sunt răspunzători pentru întregirea mobiliarului, ce li-se dă spre întrebuinţare; prin urmare stricăciunile ce le-ar face în mobiliarul convictului, au să le despăgubească părinţii ori îngrijitorii lor.

8 Părinţii sunt recercaţi, să binevoiască a trimite fie bani, fie alte lucruri destinate pentru fii lor, esclusiv şi totdeauna la adresa Superiorităţii, care va controlà, ca toate să ajungă la destinaţia lor şi să fie întrebuinţate amăsurat dorinţei părinţilor; aşa totuşi ca ordinea şi disciplina din convict să nu aibă scădere.

9. Elevii la gimnaz şi eventual şcoala reală vor fi supuşi întru toate regulamentelor aflătoare în vigoare la acelea institute, şi în urmare şi părinţii au a se conforma întocmai acelora. De aci urmează, că şi cei primiţi în convict vor putea rămânea elevi convictuali până când sunt de fapt studenţi la respectivele institute.

10. Elevii vor aveà a se prezentà înaintea Superiorităţii în 1 Septemvrie n. 1910, însoţiţi de părinţii sau îngrijitorii lor, unde vor plătì taxele statorite, vor consignà obiectele lor, şi vor primì în samă locurile destinate în salele de studiu şi de durmit, cum şi mobiliarul destinat lor spre întrebuinţare. Tot cu acel prilej li-se vor da şi alte îndrumări, de cari vor aveà trebuinţă.

Lugoj, la 14 Iulie 1910.

Ordinariatul Episcopesc de Lugoj.

MAI NOU.

Aflăm cu multă bucurie, că Escelenţa Sa Înalt Preasf. Domn Mitropolit *Dr. Victor Mihályi de Apşa,* a fost numit de Majestatea Sa *actual consilier intim de stat.* Dorim preabunului nostru Arhipăstor să poarte această înaltă distincţiune întru lungime de zile!

Dnul advocat *Dr. Ioan Mihu* din Vinerea a dăruit 25 mii coroane ca fond iniţial pentru ajutorarea ziariştilor români. Generoasa şi măreaţa faptă a domnului Mihu e o dulce mângăiere pentru sbuciumata breaslă a gazetarilor români. Presentându-i omagiile noastre dorim ca fapta sa să aibă cât mai mulţi imitatori.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Domnul *Vasile de Stroesco,* în scopul edificării unei noue biserici în Bălcaciu a donat suma de 200 cor pentru care faptă atât de nobilă i-se aduce pe calea aceasta cea mai călduroasă mulţămită. In numele poporului meu credincios *Victor Barna* adm. paroh. gr.-cat. Bălcaciu la 25 Iulie 1910.

Din Arhidieceză. Cu datul de 20 Aug. n. espiră concursul pentru completarea parohiei Sânmihaiul-deşert din protopopiatul Dârgea. Venitul congrual Cor. 286·20 fil.

Iubileul de 25 ani a preoţiei P. S. Episcop *Dr. Demetriu Radu,* a fost sărbătorit de redacţia noastră Marţi în 26 crt. în grădina din Veza, prin o agapă, ţinută în un cerc intim. A luat parte canonicul Dr. V. Szmigelski, adv. Dr. Iuliu Maniu, medicii Dr. Ales. Pop, Dr. Eug. Solomon şi Dr. Vas. Hâncu (Bucureşti) prof. Aron Papiu, Dr. I. Raţ, Alex. Ciura, Flaviu C. Domşa şi Dr. Oct. Prie, apoi I. Br. Micu v.-not. conz. Vas. Suciu pref. tipogr. A. C. Domşa, directorul „Unirei", iar din partea familiei Niculae Radu, fratele Episcopului însoţit de clericul Teodor German. Ilustrităţii Sale i-s'a spedat o telegramă de felicitare.

Advocat nou. *Dr. Ioan Moldovan* adv. aduce la cunoştinţă, că şi-a deschis cancelaria advocaţială în Aiud (Nagyenyed, Szentkirály uteza 6).

Posta Redacţiunii.

V. Ne pare rău, dar nu mai putem publică raportul trimis, după ce a apărut deja în alt ziar. Alte informaţii asupra stărilor din acele părţi, publicăm cu plăcere.

Virgil Pop. Să mai aşteptăm continuarea articolului trimis? avizaţi-ne pe o cartă postală, ca să ne putem împărţi materialul ce avem.

G. M. Convenirea absolvenţilor gimnaziului din Blaj din anul 1885. s'a statorit pe sfârşitul lunii August n. nu cunoaştem însă adresele celor din România, după care vom spedà îndată convocatorul.

Nr. 121—1910. (59) 1—1

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executà lucrările necesare la biserica gr.-cat. edificândă în Riciul-de-câmpie gara Maros-Vásárhely p. u. Mezőrücs, prin aceasta se recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 2000 cor. adecă două mii coroane la oficiul parohial gr.-cat. de acolo cel mult până la 7 August st. n. 1910 la 12 oare a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formulariul de contract, condiţiunile de edificare, descrierea tehnică, preliminariul de spese şi planul, aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan, la 24 Maiu şi 11 Iunie 1910 sub Nrii 3689 şi 4157 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Riciu (Mezőrücs) între oarele 9—12 a. m. şi 2—46 p. m.

Se observă, că *a)* Licitaţiunea minuendă se va ţineà în 7 August st. n. la 2 ore p. m. şi *b)* Curatoratul îşi rezervă dreptul de a încredinţà întreprinderea acelui dintre cualificanţi, care-i mai convine.

Riciu, la 25 Iulie 1910.

Filip Pop, paroh. **Alb Vasile,** curator prim.

INVĂŢĂCEL.

Se primeşte în prăvălia de manufactură şi mărfuri curente UN BĂIAT care are 1—2 clase gimnaziale sau asemenea şcoli. — Pe lângă limba română să ştie şi vre-o altă limbă a patriei. — A se adresà la AUGUSTIN STUPARIU în BLAJ. (56) 1—3

Se primesc:

patru învăţăcei doi pentru tâmplărie şi doi pentru zădărie.

A se adresà la:

Emil Oltean,
măestru zidar.

(58) 1—2

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 44

Fixăm dinadins şi noi aci, cumcă colegul Cernăianu şi-a publicat lucrarea *„ca una ce reprezintă concretizarea adevărului istoric“ la îndemnul mai multor „profesori şi prietini“ (sigur „ortodoxi“).* Însuş mărturiseşte apoi rezolut, că iasă cu lucrarea în public fără temere, ba cu o satisfacţie oareşcareva, deoarece are *„convingerea, că lumina nu se poate ţinea sub obroc, şi că va veni ceasul, când de pe Dealul lui Constantin Vodă ca şi de pe dealul lui Radu Vodă, în Facultatea de Teologie şi în seminarii se va mărturisi adevărul şi se vor trage conclusiile ce fatal se impun“.*

Contrarii nu l-au putut combate, în afară de insulte şi nişte palide contracitate petecite (de felul cărora, dacă ne-am prea întărtă, am puteà produce şi noi berechet *pentru orice absurditate!)* — cu nici un argument în merit!

Bun prilej de a vână popularitate „ortodoxă“ — ori chiar neadevărată şi deci necreştinească: cum vă place — prin insultarea ăstorfel de scrieri.

A şi pornit hada măruntelor de prin tot cotul câte zece, — par'că-i văd: ridicol de severi în seriositatea lor de critici, cari spintecă văzduhul cu harapnice veninoase, fără să ştie de ce.

Dar şi până când toţi acestia îşi vor face — având prea multă vreme de plictiseală — o chinuitoare tortură, rozându-şi condeiele combatante, precum şi după aceea: colegul Cernăianu va zimbì cu conştiinţa liniştită.

Cam aşa stăm deci cu apreciarea meritelor Sfintei Uniri.

Dar să mai aşezăm reflectorul şi în alt chip! Să punem d. p. aste două alternante: *Avut-a,* ori *nu* Sf. Unire rolul dintâiu întru redeşteptarea noastră şi numai naţională?!

Dacă: *nu,* atunci *să ni-se dovedească,* şi pe hârtie. dar şi în *realitate;* dacă însă: *da,* — atunci *pretindem cuvenit respect, pietate şi recunoştinţă faţă de această sfântă solie dumnezeească.*

Mai mare condescendinţă principiară şi adevărată, decât acestea: nici că se poate închipui... facem totul, numai să putem fi pricepuţi. — De ne va arătà surora biserică neunită în viaţa ei de 1000 de ani numai atâtea realităţi culturale româneşti, câte a arătat deja Sf. Unire într'un scurt interval de 200 de ani, — atunci ne dăm învinşi şi pocăindu-ne: revocăm la moment toate îndoelile noastre faţă de dânsa.

Ei dar ce ne preserăm atâta cenuşă în cap când şi vrabiile strigă de pe căpiţele de fân pe poiene, că cel dintâi Român, care a urgitat în mod concret la pragul împărătesc *recunoaşterea Românilor Ardeleni de-a patra naţiune în ţara Ardealului*: a fost un *vlădic unit* (Micu), care pentru visurile sale româneşti supte la pieptul Romei şi-a jertfit tot ce a avut mai scump pe lumea asta dimpreună cu libertatea, şi a murit, plângând de dragul şi dorul nostru — departe în surghiun. — Mare lucru spun vorbele acestea, atât de mare. încât — cuvine-se, a nu trece numai aşa simplu preste ele la ordinea zilei.

Când ne gândim apoi la cununa de bărbaţi, fanatici Români. toţi răsăriţi din inima Sfintei Uniri, dela Inocenţiu Micu Clain dearândul până la Bărnuţ şi până la cel mai luminat Ardelean de mai ieri-alaltă-eri: Dr. Aug. Bunea (stins în decursul tipăririi filelor prezente): am fi în drept a-ne permite un puternic simţ de dispreţ suveran faţă de toţi aceia, cari creştini fiind şi crezând în „Dumnezeu adevărat“ din josnice motive, fac muşama adevărul istoric, — şi urechi având nu vor să audă, — minte având, nu vor să să priceapă — şi ochi având nu vor să vadă: *Ce-a putut şi poate produce Sfânta Unire cu Roma pentru interesele Românilor de pretutindenea.*

Servească acestea ca îndemn de reculegere tuturor celor de bună credinţă, şi cu deosebire acelora, cari „uniţi“ fiind — fie laici, fie clerici — sunt destul de laşi, spre a nu se mărturisi pe faţă ori şi unde, şi care nu pricepe că azi. *mai ales azi: este curată glorie a fi Român unit cu Roma, după-ce apologia cea mai splendidă a Sfintei Uniri sunt fapte strigătoare şi realităţi fără pereche în istoria naţională a Românilor.*

Servească, repetăm, şi acestor mofluzi, slabi de înger, — ca îndemn de reculegere.

Cu drept li-ar puteà sună şi lor cuvintele, cari mustrau odinioară pe Sf. Petru, când acesta începuse a tremurà de scepticism indiferent: „Modicae fidei, quare dubitasti?“ — Puţin credinciosule, de ce te-ai îndoit?! Aste deci de dragul celor şovăitori!

Iar cei-ce în atrofia lor blazată nici măcar bunăvoinţă n'ar aveà, pentru a-se ridicà la demnitatea unui om de principii pronunţate — să-şi însemne bine, că atari siluete de cameleoni schimbăcioşi după vreme şi împrejurime: sunt cele mai primejdioase elemente pentru ori-care societate; atari n'au nici măcar dreptul de-a pretinde că trăesc; acesta doar nu e train, ci vegetare inferioară, care nu are adresă în lumea intelectualelor. precum n-are loc nici apa lângedă în stomac.

Că ar fi în sinul sfintei noastre Uniri şi oameni slabi? — Foarte firesce!

Sigur însă nu mai mulţi, decât la sinul sororei noastre neunite! Sau doar văzut-a cineva vreodată codru verde fără uscături, sau oameni, fără slăbiciuni....?

Cele mai geniale opere de artă doar nu se judecă după nişte greşuri de tipar. în picturile geniale doar nu petele mărunte de văpseală greşită dau *geniul şi complexul artei*: acestea mici scăderi disparente, cari — în graiul lui Eminescu — „fatalminte sunt legate“ de tot ce se mişcă în cadrele lumii mărginite: nu pot scădeà valoarea unei opere sublime, ori chiar suprafirești cum e aforţă sf. Unire, pe care de altcum nici logica sănătoasă nu permite a o confundà cu nişte corcituri, pe cari nu dânsa le-a provocat — chiar precum nu Dumnezeu e pricina păcatelor — şi deci nici nu poate răspunde pentru ele.

Priceputu-ne-am bare-mi acum la urmă după atâta acumulare de dovezi şi după atâta capacitare? — Drept are celce a zis, că oamenii mari sunt uneori mai tardivi la pricepere, decât băieţii mici.

Pentru Dumnezeu, când vom ajunge odată şi noi Românii, să ştim distinge esenţa de forme goale şi adevărul de lozince resunătoare şi preocupări copilăroase.

Căci la noi aevea: mătura şi sgura au aceeaş valoare! Adorabil comunism! — Aşa însă nu mai poate merge. — Ne bate deja puternic la poartă veacul al XX-lea — şi noi încă şi azi mai bine punem lumina sub obroc şi orbecăm stupizi, decât să tăcetăm odată cu o sumedenie de naive surogate istorice.

Ne râde doar lumea!

Şi acum încă una şi ultima întrebare! La ce aspirăm propriaminte noi Românii în valvârtejul ăstei lumi alergătoare?

Aspirăm, să fim un popor luminat *şi* într'ale ştiinţei *şi* într'ale credinţei; un popor în plină conştiinţă, că e urmaşul biruitorilor lumei de odinioară; un neam puternic, renumit de conştiinţa eului său naţional. care uitând de granite şi talazuri vrăjmaşe — să urnească şi trezească odinioară de sub pulberea şi cenuşa veacurilor amorţite străvechiul geniu roman, îngropat sub zidurile Romei.

Şi dacă în largul celor patru vânturi este undeva vre-un Român, căruia nu i-s'ar frânge genunchii cu pietate înaintea ăstui colos de ideal vergin, dătător de viaţă — acela nu mai e vrednic de numele ce-l poartă.

Acolo dorm idealurile noastre strămoşeşti sub matca Tibrului în inima pământului roman; — *şi dacă puterea ăstor magice idealuri n-ar răscolì din vreme în vreme toate fibrele sufletului nostru, vânit în mândria lui de nenumărate-ori, — azi cine ştie de-am mai avea vre-un alt elixir dătător de energie, cu care să înfruntăm urgiile şi atunci când la aparinţă pare a-şi fi uitat şi cerul de noi?!*

Când noi, strănepoţii Legionarilor, înfrăţiţi în suflet şi în credinţă nu cu geniul Romei, ci cu geniul vrăjmaşului areopag grecesc, — am trezì din somnul eternităţii pe strămoşii noştri „civi romani“: aceştia la văzul geniului grecesc, s'ar întoarce îngroziţi pe altă parte şi ar muri a două oară!

Români din viţa romană — cu credinţă din vlăstar roman!

Precum e un Dumnezeu, un botez şi o credinţă, aşa e şi pentru noi Românii: *una obârşie, una credinţă!*

Aceasta ar fi cu o cale şi o providenţială pecete dumnezeiască pe aceea *„unitate culturală-naţională a Românilor“*, despre care grăeşte pătrunzător şi înălţător de pragmatic un modest anonim din Bucureşti (Vezi B.-A. „Politica Românilor din Ungaria Trecut, prezent, viitor.“ Bucureşti 1909 pp. 36, 52 şcl.).

Avem atâta loialitate, încât să nu isbim *intoleranţi* în oricare sectă religioasă, dar nu ne putem stăpâni, numai de dragul acestei loialităţi, într'atâta, încât să adurmim tăcuţi, cu adevărul în mână. — Iar ceice în faţa ăstor fel de realităţi ultramotivate, totuş numai: *„fanatic proselitism“* ar vedeà, — n'au decât să şteargă din întreaga noastră

ființă și istorie națională cele mai glorioase pagini de renaștere, dimpreună cu obârșia noastră dela stăpânii de odinioară și întemeietorii Romei: și atunci ne închinăm cu flamure cu tot. — Până când însă aste realități de forță majoră stau neclintite: n'avem ce ne sfii, ci să le punem cu atât mai vârtos în evidență și pe ele și pricina lor de frunte: sf. Unire.

Să tragem deci și consecuențele de lipsă!

Cea mai firească, și între împrejurările noastre etnice și politice totodată cea mai norocoasă, ba nesmintit impusă credință a Românilor, e cea unită cu Roma.

Unde numai ființa noastră națională a fost cândva sugrumată de străini la umbra și sub prestigiul sfintei Cruci (sub greci, slavi, bulgari, calvino-maghiari șcl.): în tot locul unic numai sf. Unire cu Roma a fost și e limanul mântuirii!

Drept e?

Așa am fost noi Românii ardeleni la 1700; — așa sunt Românii înstrăinați, în diasporă, pretutindenea; — și în special așa strigă ei înșiși d. p. azi din Macedonia, când pretind desperați o *„Biserică ortodoxă română unită cu Roma“*. (V. „Unirea“ 1909 Nr. 38, p. 328).

(Va urmà).

Pentru Biserica din Câmpeni.

Curatoratul bisericesc constată primirea următoarelor sume ce i-s'au spedat direct: Hamba Cor. 10·54. Ohaba 9·—. Jucul-nobil 5·22. Ileni 15·20. Teaca 3·—. Sâmpetru 4·28. Pavău Niculae Câmpeni 40·40. Suciu (Indol) Hususău 1·—. Balda 3·38. Reteag 30·70 Cicud 6·—. Gurariului 8·—. Chimitelnic 5·44. Ibișdorfiul-săsesc 7·54. Căpușul-de-câmpie 3·— Curciu 13·—. Ofenbuia 15·—. Brad 16·24. George Mihon (Câmpeni.) 10·— Roșia-de-săcaș 15·70. Cut 34·85. Negiorid 31·70 Lunca 6·—. Vale 12·—. Cisteiul-român. 7·04. Sânmărtinul-de-câmp. 6·20. Vișlea-de-jos 10·32. Șoroștin 6·—. Proștea-mare 5 —. Grind 6·— Lechința-de-mijl. 20·—. Ormeniș 1·—. Dârgea 9·—. Erneu și St.-Ana 20·06. Alămor 10·—. Sântmarghita 4·60. Dateș 15·— Săbad 13·—. Mușna 3·62. Bicaz 5·—. Șărmaș — 88 Oarda-de-sus 5·—. Mischiu 7·11. Nandra 2·50 Pagida 14·40 Silvașul-magiar 14·—. Hodosfalva 10·82. Alfalău 2·—. Csikszépviz 1·— Tulgheș 14·30. Chirileu 3·—. Várviz 6·— Lopadea-rom. 5·—. Banca „Câmpeana“ Moci 20·—. Șoimuș 6·40. Ciumărna 10·50. Nic. Șenila, Câmpeni 18·60. Cetate-de-baltă 5·— Mărgău 21·40. Minthiul-rom. 14·60. Csanálos Fodora-română 16·86. Sibiiu 20·58. Giula 5·40. C. Cothisel. Certege 20·—. R. Todea Câmpeni 5·80. Borșa 10·— Lac 7·18 Amați 21·40. Dascalovici, Cluj 5·20. Buzila (Poiana) 8·04. Popiliu 10·18 Berchiș 16.— Câmpuluineag 24·50. Pătrângeni 3·—. „Reuniunea de p.“ (Gilău) 8·30. Ausieu 7·56. Butin 12·—. Vâlcaul-unguresc 20·— Bozinta-mare 10·—. Sudurori 27·90. Sagagea 18·86. Lupșa 29·50 Hodișa 18·82. „Inst. de cred.“ Agârbici 3·70 Uricani 7·60. Budinți 11·62. Niculae Hoza, (Rașitia) 4·—. Laurențiu Sima (Sig 6·—. C. Herczeg (Ruși) 25·—. Andrei Pop (Mocira). 12·56. Augustin Mosolygo, Tetiș 74·—. Cornel Bud, Boereni 19·30. Ioan Covaciu (Ioanis) 6·80. Bazil Pop (Tarția-dejos). Atanasiu Bologa (Lupeni). 10·— Oficiu Paroh. gr.-cat. Mireșul-mare 8·60. Niculae Cothisel, (Certege) 18·80. Dr. Simeon Tămaș (Hidalmaș) 50·—. Ioan Borca (Sigetul-Marmației.) 9·66 Leon Man, (Maria-Pocs) 5·—. Niculae Botta (Galos-Petri) 3·20. Iuliu Morariu (Salva) 11·— Alesandru Brancovan (Busiac) 24·30. Dr. Șt. Rozvan, (Ilia-mureș) 2·—. Aurel Oancea, (Bacifalău) 30·80. Ioan Todea (Lăpuș) 12·— Petru Doboși (Mediaș) 20·—. Petru Voin, (Baru-mare) 26·46. Ioan Damian, (Someșfalău) 10·68. Iosif Costea, Vaca 21·92. Ioan Ajaki, (Domahida) 11·—. Iuliu Suciu. (Abrud), 25·90. George Nistor (Boziaș) 5·—. Emil Antal, (Dobricin) 2·20. Longin Chorcheș, (Blaj) 6·30. Emil Deac, (Stârci) 6·17. Lazar Ghebeleș, (Perica) 22.—

*

Dela următorii colectanți, respective contribuenți, — căci mulți *singuri* au contribuit cu sumele adnotate, — am primit numai banii, dar nu și „Apelul“ cu lista ajutătorilor. Rugăm — după putință — și înapoierea acestora, căci intenția noastră e: ca toate coalele să le compactăm și prețioasele nume a binefăcătorilor să le înșirăm cu drag în pomelnicul bisericii noastre, pentru posteritate.

Ioan Suciu, (Căcuciu) 15·—. Vasile Micușan, (Frata) 3·50. Basiliu Folea, (Giuluș) 2·31 Basiliu Pop, (Berind) 5·90. Parohienii din Herzseni 7·20. Gavril Pop, (Feleac) 8·—. Oficiu paroh. (Ciunga) 5·—. Gligor Mureșan (Copand) 8·—. Oficiu paroh. (Sütmeg) 5·—. Oficiu paroh. (Archiud) 4·12. Ioan Găbudean (Filea-inf.) 6·40. Ioan Moldovan, (Mediaș) 3·50 Gavril German, (Filea-super.) 1·— Ioan Olteau (Căpâlna-de-jos.) 33·46. Ariton M. Popa (Reghinul-săsesc) 10·—. Gavril Cioba (Görgény Orsova) 17·08. Vasile Popp, (Receа-Cristur) 10·74. Banca „Plugarul“, (Cacova) 20·60. Banca „Detunata“ (Buciumșasa) 30·— Ștefan Mureșau, (Péterhaza) 12·60. Banca „Riureana“ (Kápolnok-monostor) 20·— Banca „Ulpiana“ (Grădiște) 10·—. Oficiu paroh. Rusiimunți 36·80. Banca „Secășana“ (Ludoș) 5·—. Banca „Bistrițana“ (Bistrița) 20·—. Constantin Pop, (Baia-de-criș) 4·—. Gavril Vaida. (Dersida-mare) 10·—. Banca „Mureșanul“ (M.-Radna) 10·—. Banca „Aibina“, (Sibiiu) 100·—. Banca „Lipovana“ (Lipova) 20·— Alexandru Pop, (Cernefalva) 10·— Dr. Coriolan Meseșan (Șimleul-Silv.) 10·—. Geor. Șuța, (Barlafalu) 10·—. A. Onaciu, jude la curie (B.-pesta) 20·—. Ioan Bersan, (Ruscior) 30·10. Dr. Victor Bontescu, (Hațeg) 5·—. Dr. Andrei Pop, advocat (Huedin) 2·—. Suma incursă e de: cor. 2616·65. *Petru Șimu*, preot gr.-cat.

Bibliografie.

A apărut:

ALBUMUL BUNEA

în o minunată execuție technică și cu un cuprins bogat de peste 200 pagini.

E admirabilă coperta în mai multe colori, după originalul pictorului nostru ***F. C. Domșa.*** *Urmează, numai decât la început portretul cel din urmă al canonicului Bunea în patru colori. Și alte peste 20 clișee, apoi capete artistice, suplimente, etc. Textul se împarte în următoarele mari capitole:*

I. Moartea.
II. Jalea neamului.
III. Funerarii
IV. Postum.
V. Epilog.

Este o carte vrednică de memoria marelui nostru Bunea.

Se vinde în folosul ridicării unui mausoleu la groapa meritatului bărbat al bisericii și neamului.

Prețul unui exemplar, pentru abonați: 6 cor., pentru neabonați 7 cor.

NOTĂ: *Pentru ușurarea administrației, abonaților se trimite cu rambursă. Aceia dintre stimați abonați, cari ar dorì să nu li-se ramburseze, sunt rugați să anticipe prețul de 6 coroane + 55 bani taxă de porto și recomandare!*

Comandele se pot face la

Adresa: ***Albumul Bunea — Blaj-Balázsfalva sau Librăria semin.***

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***

vol. I. ***Apologetica creștină*** fco. **5·3·00**
vol. II. ***Tradițiunea și Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.*** fco. **7·30** cor.
vol. II. ***Sacramentele și Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism și Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc e permis să se poată procură aceste cărți din cassele bisericești pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Ministerul r. Ung. de culte și instrucțiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. ***Orarul general și particular pentru școlile primare cu 1, 2 și 3 învățători.***

2. ***Planul de învățământ și îndreptarul metodic.*** pentru școlile, primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș. Aprobat din Conferința Episcopească, ținută în 7 Septemvrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru școalele cu un învățător —·80
„ „ „ doi „ 1·20
„ „ „ trei „ 1·60
plus 20 *fil. porto* pentru fiecare.

La comandă să se spună apriat, că se dorește un orar pentru școala cu un învățător, ori cu mai mulți învățători — Altcum se trimite întreagă colecția, ce costă 2·30 cor. franco.

Atragem atențiunea oficiilor protopopești și parohiale, precum și-a învățătorilor nostrii din Arhidieceza de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș, dieceza Szamosujvár Gherlei, Nagyvárad—Orăzii mari și din dieceza Lugos—Lugoșului asupra hotărârii conferenței Episcopești din 7 Septemvrie 1909. Nr. 6693; prin care atât *Orarul*, cât și *Planul de învățământ* și *Îndreptarul metodic* sunt obligătoare pentru toți.

Comande se pot face la **Tipografia Seminarială**.

Principii morale sau **etice ale religiunii creştine**, pentru şcolile medii şi institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu,* prof. de sf. teologie şi de religiune la gimn. sup. Cu aprobarea Superiorităţii bisericeşti. Balázsfalva—Blaj 1909 Tipografia şi Librăria Seminarului teologic gr.-cat. Preţul: 1·60+10 fill. porto. Se află de vânzare la Librăria Sem. teol. gr.-cat. din Blaj.

Principiile fundamentale sau ***generale ale religunii creştine,*** pentru şcoalele medii şi institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu,* profesor de sf. teologie şi de religiune. Preţul: **1** cor. **20** fil. Se află de vânzare la Librăria Seminarului Teologic gr.-cat. din Balázsfalva—Plaj.

„Apărarea viilor de peronosporă“ de *Niculae Pop,* o broşurică, ce descrie amănunţit cum şi când trebuie să ne apărăm cu mai mult efect viile de peronosporă şi înfăimare. Broşura se dă gratuit acelora cari procură cartea „Sădirea şi cultivarea viei“ de acelaş autor. Separat costă franco 25 fil. Se poate procură dela Librăria Seminariului teol. gr.-cat. precum şi dela autor, în Blaj.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**
Redactor responz.: **Augustin Gruiţia.**

(57) 1—2

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificarea bisericii gr.-cat. din Glogoveţiu (posta Hosszuaszó) prin aceasta se recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 800 cor. adecă optsute coroane, la oficiul parohial gr.-cat. din Glogoveţiu cel mult până în 18 August 1910.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luă în considerare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formulariul de contract, condiţiunile de edificare, preliminarul de spese şi planul, aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan sub Nrul 773—1908 se pot studiă zilnic în Cancelaria parohială din Glogoveţiu.

Licitaţia publică minuendă se va ţineă în 19 August 1910 la oarele 10 a. m. în Glogoveţiu.

Glogoveţiu 22 Iulie 1910.

Ioan Aaron.
adm paroh.

Niculae Budiu
curator.

Institutul preparator
pentru examenele private
Kolozsvár
Széchenyi-tér 9. sz. I em.
dă instrucţii cu succes şi pe responsabilitate din clasele gimnaziale, reale, comerciale şi pentru maturitate.
Informaţiuni în scris la epistole simple spedate, — sau verbal dă bucuros.
(47) 4—4

Loc de schis.

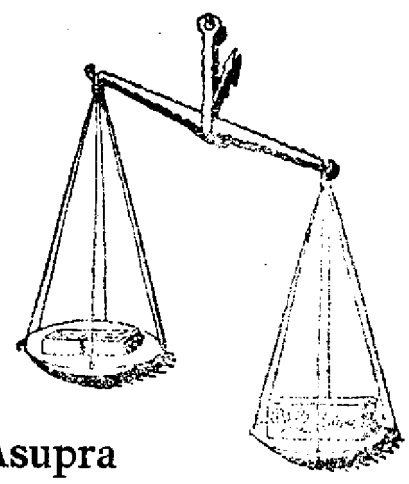

Asupra
bunătăţii, preţului
şi greutăţii
trebuie grijit la cumpărarea săpunului. Nici un săpun din lume nu ajunge toate însuşirile bune a
săpunului cu cerb
alui SCHICHT.
Curăţenia, capabilitatea lui de spălat, moleşia şi ieftinătatea lui sunt de neajuns.
(42) 2—5

Singurul institut de asigurare ardelean
„Transsylvania“
SIBIIU
Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.
recomandă
Asigurări împotriva focului
pentru edificii, recolte, mărfuri, maşini, mobile etc. în condiţii avantagioase şi cu premii ieftine.
Asigurări pe vieaţă
(pentru preoţi şi învăţători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morţii cu termin fix; asig. de zestre şi asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracţiei (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168·13
Capitale asigurate pe vieaţă achitate	„	4,571,035·51
Starea asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 foc	„	112.045.412 —
Starea asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 vieaţă	„	10,847,122·—
Fonduri de întemeiare şi de reservă	„	2,309,387·—

Prospecte şi informaţii se dau gratuit în birourile Direcţiunii şi la toţi agenţii.
Persoane versate în achiziţii cu cercuri bune de cunoştinţă se primesc în condiţii favorabile în serviciul institutului.
(21 27—52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.
Turnători de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui
ANTONIU NOVOTNY
în Timişoara-Fabric 3) 27—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în ori ce parte. Îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin acea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând
clopotele gaurite
de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de mine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de teasc de metal.

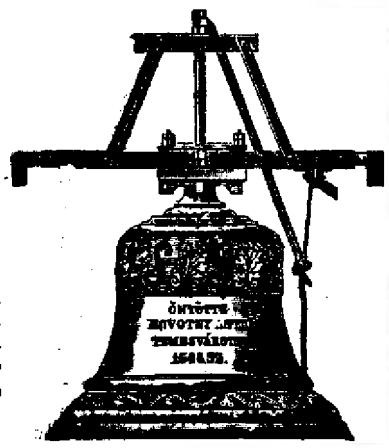

Preţcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

Abonamentul:

Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.

Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:

Un şir garmond: edată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 6 August 1910.** Numărul 32.

Vremuri schimbate.

Stăm înaintea primirii teologilor din 15 August. Iară presimţim, că vom avea prilejul de a vedeà cum vin tinerii noştri din toate parţile cu testimoniul de maturitate în mână, rugându-se să fie primiţi în seminar. Prevedem cum din mulţimea cea mare de aspiranţi se vor alege vre-o 10—12, iar ceialalţi din lipsă de spaţ vor fi dimişi acasă la părinţi, lăsându-i pe cei mai mulţi să mediteze cu groază asupra viitorului.

Căci 90% dintre şcolarii, cari nu au mijloace, nici nu au de unde să aştepte vre-un altajutor, învaţă în nadejdea primirei la teologie. Pânăce aglomeraţia pe această carieră nu erà mare, până atunci să fericeau aci tocmai cei mai săraci. De când însă congrua a făcut posibil, ca preotul să poată trăi şi în parohii mai slăbuţă, de atunci vedem cum tăbărâsc tinerii cei cu testimonii mai bune şi tinerii cu stare la teologie, lăsând pe mulţi săraci, cu testimonii suficiente, în cea mai cumplită desperare.

Cei mai mulţi acum din aceşti tineri fără mijloace în situaţia aceasta caută după vre-o slujbă, ca să poată trăi şi se înfundă deocamdată în vre-o cancelarie notarială fără de gândul, că au să se facă notari, ci numai în lipsă de altă ocupaţiune, aşteptând cu jind anul venitor, când cred, că eventual va fi loc şi pentru ei în seminar. Ceialalţi umblă desperaţi după vre-un mijloc de scăpare, oferindu-se pe ei oricui sub orice condiţii, numai să iese din impasul, în care au ajuns în urma testimoniului de maturitate.

Ce tristă perspectivă dă astăzi vieaţa unui tânăr maturizant lipsit de parale! Greul vieţii, Calvarul se începe pentru el de acum înainte. Câţi nu sunt în stare să se facă orice, să între în serviciul oricui, care i-ar întinde mâna de ajutor, i-ar dà pâne, ca să poată ajunge la vre-o diplomă? Şi când le succede, după mulţi; trudiţi ani, de multeori cu sănătatea zdruncinată, cu sufletul zdrobit de multele suferinţe şi decepţiuni, când le succede să pună mâna pe o diplomă dătătoare de pâne, atunci văd numai că de abia acum sunt la începutul începutului. Cât nu umblă bieţii până ce ajung la un amărât de oficiu cu o plătuţă neînsemnată şi cât nu să închină la multe capete goale, trecând prin toate umilinţele, ce un suflet e în stare să le suporte, ca să-şi asigure bunăvoinţa mai marilor, dela cari atârnă existinţa şi viitorul lor. Cei mai frumoşi ani ai vieţii le trec în luptă pentru existinţă, pentru diplomă şi pentru vre-un post şi când ajung la o stabilitate în groaznicul acest joc al sorţii lor ticăloasă, când ajung la un post, din plata căruia vegetà da, dar trăi nu pot, atunci văd numai, ca sunt de mult preste primávara vieţii şi firele albe, ce li-se ivesc în barbă, în păr, sunt dovezi despre o vieţă petrecută în năcaz şi desperare. Din visările lor de odinioară nu s'au ales nimic, energie simt, că nu mai au, pe ei nu-i mai mişcă, nu-i mai emoţionează nime şi nimic, sunt figuri numai, la cari societatea, familia, neamul în cele mai multe cazuri nu mai are ce se conteze. E aceasta o perspectivă foarte tristă. Foarte puţini vor fi — cărora Domnul le-a dat graţia sa în măsură mai mare — cari se poată să se zbată prin vieaţă mai altcum şi să iasă biruitori din atâta amărăciune, sărăcie, umilinţă. ce vieaţa ascunde tinerilor, ce stau fără nici un sprijin, cu testimoniu de maturitate în mână.

Carierile cele mari, cari reclamă cheltueli enorme, astăzi nici un farmec nu mai au şi nu mai stau în nici un raport cu munca, cu amarul şi chinul, ce să dă pentru ele.

Până mai deunăzi mai aveam satisfacţia, că tinerii nostri mai mergeau şi cu patru clase gimnaziale la preparandie. Decând însă rolul învăţătorului începe a fi tot mai pronunţat un rol politic şi astfel existinţa lui tot mai nesigură, tinerii noştri învaţă mai bine înainte, în nădejdea teologiei, fără să-şi deie seamă de aceia ce fac. De aici aglomeraţia cea mare acum şi în gimnaziile superioare.

Aceasta însă nu e bine. Trebuie să atragem atenţiunea din nou a părinţilor şi a tuturor oamenilor de bine, cărora le zace la inimă soartea tinerimii studioasă, că în vremile schimbate în care trăim, mai este un alt teren, unde tinerii noştri se pot astăzi ferici — meseriile.

N'am avut în trecut destule cuvinte, către preoţi, învăţători, notari şi alţi intelectuali ai satelor, rugându-i ca să îndemne şi ei pe sătenii lor să-şi trimită copiii la meserii. Să îndemne sătenii nu numai pe cei săraci, dar să le spună şi celor mai cu stare, ce înseamnă astăzi a şti şi o meserie oarecare, a fi măsar, bărdaş, zidar, cismar, pălărier şi alte multe, pe cari să le practizeze pe lângă economia, ce o are, dacă cu tot preţul vreà să rămână acasă la economie. Cu atât mai mult îndemnăm însă noi, pe toţi părinţii, cari au copii la şcoale în oraş, că după absolvarea claselor inferioare dela vre-o şcoală medie, să-şi trimită copiii la meserii.

Meseria este astăzi cea cu mai puţină cheltuială şi cea mai rentabilă. Că până când la orice oficiu oficiantul de abia poate trăi din plată cu familia sa, meseria e pentru un meseriaş harnic şi priceput o baie de aur. Nu este astăzi meseriaş, căruia să-i pară rău, că poartă meşteşug, nici de acela, care să se plângă, că nu are de lucru.

Deci mergeţi băieţi la meserii. Toţi câţi nu aveţi perspectivă, că

după absolvarea gimnazului, vă veţi puteà ferici din săul vostru, cu puterile voastre, toţi câţi studiaţi în nădejdea vre-unui noroc, că dacă veţi puteà începe la teologie, mergeţi la meserii. Din ce sunteţi studenţi mai buni, din aceia veţi deveni şi meseriaşi mai harnici şi mai pricepuţi. Din ce aveţi mai multă şcoală, din aceea veţi binecuvântà pe Dumnezeu, când veţi fi în vieaţă ca oameni de sine stătători. Voi nu veţi cunoaşte astfel câtă amărăciune ascunde vieaţa pentru toţi cei, ce au învăţat înainte fără ţintă, şi de mult veţi fi oameni, cari trăiţi din munca voastră, oameni, cărora nu le porunceşte nime, pânea din mână nu le-o poate luà nime.

Şi mai sunt şi unele consideraţii naţionale. In evoluţia statelor, a popoarelor sunt espectative de o necesitate imperativă. Locul meseriaşilor saşi din oraşele săseşti, unde li-s'au permis şi maghiarilor să se aşeze, l-au luat pe neobservate acestia şi au înghiţit elementul sas, ţinând intru toate concurenţă cu acela. Locul acestora trebuie să îl iea elementul românesc. Şi niciodată nu s'a dat o mai bună ocasiune la aceasta cu astăzi. Meseriaşii unguri să îmbulzesc cu toate puterile să ajungă în serviciul de stat sau în slujba societăţilor ocrotite de stat. Şi statul îi primeşte cu toată dragostea.

Terenul rămas gol e al vostru. Şi acest teren nu e astăzi de despreţuit. In oraşele cele mai ungureşti în Vaşarhĕiu, în Cluj, în Aiud, Turda să simte lipsa industriaşilor, ce şi-au jertfit independenţa, firma şi au plecat în serviciul comod a statului, care îi chiamă, să-i ocrotească. Locurile lor sunt ale noastre. Trebuie ocupate pânăce nu e târziu.

Îndemnăm deci părinţii cu toată căldura să-şi deie copiii la meserii. Trăim astăzi vremuri noi. Viitor de aur se deschide pentru meseriaşi şi numai pentru ei. Carierile, la cari ne îmbulzim noi românii acum de cincizeci de ani incoace, astăzi sunt trecute în zilele lor. Nu acopere truda, ce să pune pentru ele şi amărăciunea cu care să mântuiesc. Iar retribuirea legată de ele astăzi nu mai este suficientă în traiul greu de toate zilele. Deci daţi-vă copiii la meserii!

Afurisăniile în Biserica ortodoxă din România. Primim următoarea scrisoare:

Desigur a-ţi luat cunoştinţă, la timpul său, de regretata neînţelegere din biserica autocefală română, dintre P. S. Sa episcopul Romanului şi Sf. Sinod, pe chestia legii celei nouă bisericeşti, care regulează raporturile dintre Consistor şi Sf. Sinod al Românieĭ. Ei bine, pe tema aceasta, s'a fost ajuns până acolo, că Episcopul Romanului pe motive ce nu le discutam acilea, s'a văzut îndemnat a *afurisì pe unii din membrii Sf. Sinod.* Incidentul regretabil încă nu-i închis; dar puterea lumească, prin d. Sp. Haret, ministru actual al cultelor, a găsit cu cale, din acest prilej, a elaborà şi publicà, un *„regulament pentru cazuri de afurisenii şi anateme."*

Crezând că şi cetitorii *„Unirei"* vor fi interesaţi a cunoaşte acest „regulament"; vi-l trimit aşa cum l-au publicat toate gazetele de aci. Este negreşit, un *fenomen curios* în biserica românească acest regulament, care ne reaminteşte de *calvineştile „aprobata* şi *corpilata"*, în care se *opriau popii româneşti să nu afurisească*:

Regulament pentru cazuri de afurisenii anateme în România. D. Spiru Haret, ministrul instrucţiunei publice şi cultelor a supus M. S. Regelui un regulament pentru cazuri de afurisenii şi anateme.

Iată acel regulament:

Art. 1. Nimenea din toate treptele clerului din biserica autoceafă ortodoxă română a României, nu va puteà aplicà această extremă măsură de blăstăm bisericesc, ori-cui, fără autorizaţia înaltă prevăzută de acest regulament la art. 3, alin. b.

Art. 2. In cazuri de abatere a vre-unui din credincioşii creştini-ortodoxi sau clerici, cari *ar cădea în vre-o abatere dela prescrierile religioase şi evangelice*, aşa că ar scandalizà pe alţi credincioşi, i-se vor *aplica măsurile duhovniceşti* prescrise de Mântuitorul Domnul Isus Hristos. Al *sfătui în particular*, apoi *împreună cu două sau trei persoane*, de care neasculţând, *îl va arătà Sfântului Sinod prin chiriarhul respectiv.*

FOIŢĂ.

ALBUMUL BUNEA.

Rar mi-a fost dat să fi răsfoit şi cetit o carte cu atâta interes, ca albumul acesta. Mi-se spunea de mult, că teologii din seminarul nostru se pregătesc să adune la un loc, într'un album, tot ce s'a scris în ziaristica noastră din prilejul morţii lui Bunea.

Dădeam neîncrezător din cap. Ştiam despre albumul lui Iorga, cum şi despre prinosul dela Cluj al părintelui Dăian. Nu puteam înţelege îndeajuns rostul unui al treilea album. Când mi-s'a spus, că albumul se tipăreşte, am rămas mirat. Mai mirat, când mi-s'a pus în mână. Nu-mi venea să-mi cred ochilor. Il ţineam în mână, mă uitam la el, îl admiram, nu ca pe o carte, ci ca pe o sculă preţioasă. L-am răsfoit mai întâi, — înainte de a-l ceti, — până în capăt, cu pofta lacomă a curiozităţii prime. M-am oprit la fiecare pagină şi la fiecare ilustraţie. Am rămas încântat, uimit de execuţia tehnică a cărţii, de împărţirea inteligentă a materialului. După-ce am închis-o am început să mă uit la ea, nu ca la o carte sim plă ci ca la un eveniment în literatura noastră de dincoace. Dar pe lângă mulţumirea estetică de a fi văzut o carte desăvârşită, m-a cuprins, uitându-mă a doua oară la acest album şi în deosebi la ingenioasa copertă, — în faţă o cruce frântă şi nişte brazi îndoiţi de furtună — zic, m-a cuprins un sentiment de o înduioşare mare.

Mă gândeam la cei dus şi la tinerii „clerici din seminarul Buneivestiri."

Mă gândeam la tinerii cu sufletele pline de atâta vigoare de vieaţă şi de sentiment, — la cel ce a trecut printre dânşii ca o lumină vie, puternică, ca un apostol neînfricat al convingerilor drepte. Mă gândeam la minunea, la taina mare de primenire, de renaştere, de înviorare, ce s'ar fi săvârşit, între împrejurări norocoase, în aceste suflete tinere. Mă gândeam la zodia nenorocită ce ne paşte neamul şi biserica. Şi mă gândeam la multe, la cele ce nu sunt şi ar putea să fie, la vremile ce se învârtejesc tot mai năprasnic deasupra bisericii şi neamului nostru, la neputinţele noastre, la lipsa noastră de însufleţire şi de dragoste de muncă. Şi mi-se părea, că se rupe ceva în mine de durere.

Stăpânit de aceste sentimente îmi venea să strâng la pept de bucurie pe „tinerii clerici", cari ne-au dat prin acest album dovadă, că ştiu muncì serios şi că se ştiu însufleţì pentru oamenii noştri mari şi providenţiali.

După-ce mi-am potolit curiozitatea prin răsfoire, m-am apucat dela început să-l cetesc şi să-l ezaminez mai cu răgaz.

Ilustraţiile prime: coperta, făcută de dl. Flaviu C. Domşa şi chipul lui Bunea ambele în colori, sunt foarte succese. Tot asemenea succese sunt şi celelalte ilustraţii cari cuprind anunţurile funebrale, vederi din Vad, locul de naştere alui Bunea, vederi din Blaj. Bunea ca student la propagandă şi ca student pe gimnaz, cum şi în vrâstele de mai încoace, un fragment din manuscrisele lui etc.

Cuvântul de întroducere pe care-l scrie, în numele „clericilor din Seminarul Buneivestiri", o peană foarte dibace, e de toată frumseţa.

„Neamul întreg jeleşte pe un bărbat mare — se zice aici — pe un om providenţial, pe unul din luptătorii săi cei mai vrednici, — noi, tinerii Leviţi, cari învăţăm carte în Seminariul Buneivestiri, noi vărsăm lacrimi la groapa părintelui, care s'a dus atunci, când mâna sa ne cuprindea mai cu căldură şi eram mai mângâiaţi că-L avem. Durerea ce o simţim singur Dumnezeu poate să o măsoare."

Întreg materialul e împărţit în cinci capitole: moartea, jalea neamului, funerarii, postum şi epilog. In toate se recapitulează în şir cronologic, tot ce s'a scris din prilejiul morţii în foile noastre deaici şi de dincolo.

Deşi cetisem de atâtea ori aceste lucruri, în foi mai întâi şi în albumul lui Iorga a doua oară, totuş nu mi-am putut răbdà să nu le recetesc din nou. Tiparul e

Sfântul Sinod, tot după învățătura Domnului, îi *va face sfătuirea cuvenită.*

Dacă nu va asculta nici de Sf. Sinod *acesta îl va putea mustrà ca pe un păgân* cum învață Sfânta Evangelie.

Art. 3. Dacă s'ar întâmpla cazuri extrem de scandaloase, precum acelea pe care pomenește Sf. Apostol Pavel, atunci, după-ce se va fi întrebuințat mijloacele descrise și rău ar fi rămas tot neîndreptat, Sf. Sinod va fi sesizat prin Chiriarhul eparhiot spre a decide.

Sf. Sinod, deliberând asupra cazului adus la cunoștința sa și neavând alt mijloc de întoarcere și îndreptare, *va putea da autorizare de anatemă și afurisenie* cu rezerva de a se puteà primì în adunarea credincioșilor cel blăstămat, dacă *se va pocăì deplin.*

Art. 4. Nimenea nu are dreptul să rostească *afurisania sau anatema asupra membrilor ierarhiei bisericești în toate treptele ierarhice.* Contravenitorii se vor face vinovați de caterisire.

Art. 5. *Afurisania, anatema, sau* ori-ce *alt blăstăm nu e permis nici unei persoane bisericești a aplica fără de regulă, prescrisă* de acest regulament.

Art. 6. Dacă cineva din clerul inferior sau superior ar aplica astfel de epitemii, fără autorizarea Sfântului Sinod. va fi dat în judecata bisericească în care, constatându-se intenția abătută și nevrând a servi aceea epitemie, va fi caterisit.

Art. 7. Acest regulament se va aplica cu începere dela data sancționării sale de M. S. Regele.

---

așa de curat hârtia e așa de fină și mai pe sus de toate materialul e rânduit într'o împărțire așa de cuminte și de ireproșabilă de n-am putut în nici un chip rezistà de a luà foaie de foaie și de a cetì rând pe rând. cu sufletul cutremurat de emoție și de durere tot ce s'a scris din prilejul funest al acestei morți dezastruoase.

Încântat de priceperea de muncă și de stăruință exemplară a acestor tineri cum și de chipul în care s'au știut achita lucrul de care s'au apucat.

Felicit din toată inima pe tinerii clerici, cari ne-au dat, cu jertfe mari din partea lor, o carte așa de prețioasă.

Atrag luarea aminte a cetitorilor acestei foi asupra acestui album, adevărat eveniment literar, — adevărată podoabă a literaturei noastre de dincoace.

— *S.* —

Suspinare.

Drumeț zdrobit de lungă cale
Mă simt și nu mai am puteri...
Trăiesc mereu-mereu în jale,
Dar gându-mi e mereu spre ceri.

O! cel-ce ne-ai trimis în lume,
Ajută-mi spre dorita țântă,
Căci toate-s trecătoare spume,
Mărirea-ți numai mă încântă.

Vasile Alexa.

Fondul ziariștilor români din Ungaria. — Dl *Dr. Ioan Mihu,* cunoscut obștei românești și prin alte acte de generozitate, a făcut o fondațiune de 25 mii coroane în favorul ziariștilor români din Ungaria. Actul acesta de înaltă marinimie este cu atât mai remarcabil, cu cât constitue primul pas pentru o organizare mai serioasă a ziariștilor. S'a gândit până acum cineva la soartea amară a ziaristului, ajuns în incapabilitate de a mai muncì? S'a gândit cineva la soartea orfanilor și a familiei celui ce și-a închinat toată viața, pentru a luminà poporul prin scrisul lui? Fapta dlui Dr. Mihu însemnă o clipă de elevare sufletească pentru muncitorii condeiului, lucru ce se va resimțì în mod foarte însemnat și în scrisul lor.

În chestia suspendării ziarelor românești din Budapesta. „Tribuna" din Arad publică următorul comunicat al dlor dr. Aurel Vlad și Vasile Lucaciu:

„In chestia redactării și a publicării ziarelor „Lupta" și „Poporul Român", am făcut tot ce se putea pe cale pacinică, pentru asigurarea dreptului de proprietate, precum și pentru scutirea lor de ori-ce ingerințe necompetente, — având în vedere mai presus de toate interesele și cinstea cauzei naționale.

Dupăce însă demersurile pașnice n-au avut rezultatul dorit, s'au făcut pașii legali pentru asigurarea dreptului de proprietate și editură. Iară până când ne va succede să validităm aceste drepturi ale partidului național român și să-i asigurăm dreptul exclusiv de dispunere în ce privește redactarea și publicarea foilor. declarăm că:

Delegațiunea de redactare a comitetului central menține suspendarea publicării numitelor ziare.

Aducem la cunoștința onoratului public cititor, că dacă cu toate acestea, se va continua în mod abusiv publicarea ziarelor numite, aceste nu sunt a se considerà ca organele partidului național român.

Budapesta, 26 Iulie st. n.

Delegațiunea de redactare a comitetului partidului național român și a clubului deputaților național: (ss) *Aurel Vlad.* (ss) *Dr. Vasile Lucaciu.*

CORESPONDINȚE.

RAPORT

despre Congresul al V-lea catolic internațional marian.

Mânat parte de curiositate, parte de simțul de pietate față de Preacurata Vergură Maria, am luat și eu parte la congresul al V-lea marian internațional din Salzburg vechiul Juvavum Austria. Dau în celea următoare un mic raport, ca și cetitorii „Unirii" să poată aveà ideie despre această sărbătoare a inimelor în onoarea Preacuratei.

În 18 Iulie n. la $^1/_2$7 oare seara în frumoasa catedrală, în stil baroc italian din Salzburg se deschide congresul mariu sub prezidiul protectorului congresului, cardinalul *Katschtahler* din Salzburg, care dimpreună cu Mons. Perkmann canonic în Salzburg și președinte a comitetului local marian, a pregătit și luat toate dispozițiile pentru demna decurgere a aceluia.

Au fost reprezentate toate națiunile monarhiei noastre austro-ungare. Se vede, că au priceput, ce datorință le incumbă lor în primul rând atunci, când congresul în cinstea și onoarea Pteacuratei Vergure, se ține în țara Mariei.

Nu mai puțin frumos au fost reprezentate și celealalte țări, ca Belgia, Olanda, Francia, Spania, Italia, Germania, Brazilia, India ostică etc., dând dovadă luminoasă, că Maria îi mama tuturor, îi regina universului. Biserica vastă erà tixită de lume: multe congregațiuni, reuniuni mariane din Austria și Germania cu steagul lor, apoi representanți de ai asociațiilor studențești catolice în costum pitoresc, cu chipiurile lor așa de interesante și alți mulți quorum numerus est infinitus.

Protectorul congresului, Cardinalul Katschtahler salută congresul în limba latină și germână. Vorbirea-i se rezumă în dovedirea, că congresul de față cu membrii săi așa de numărоși, este împlinirea profeticilor cuvinte: „Și iată de acum fericită mă vor chiemà toate neamurile." Arată apoi și motivele, cari au fost dătătoare de ton în a alege de loc pentru al V-lea congres marian internațional Salzburgul, oraș venerabil prin vechime, unde creștinismul s'a încuibat deja în veacul al III-lea, oraș illustru prin un sf. Maxim, veacul V (477) și s. Rupert veacul al VII-lea, care din urmă a înființat abația benedictină din loc ce subsistă și acuma, oraș în fruntea altora în Cultul Mariei, dovadă bisericile sale ridicate în cinstea Mariei, dovadă locurile sale de peregrinagiu, renumite în lumea întreagă. Invocând în urmă darul S. S. asupra lucrărilor congresului, declară congresul de deschis. Punctul II. alegerea oficialilor congresului.

De președinte pentru congres se alege între aclamări nesfârșite Ex. Sa Dr. Napotnic, arhiepiscop principe de Lavant Austria. Vicepreședinți îs proclamați mirenii Alois principe de Löwenstein din Bavaria, Dr. Eduard principe de Auersperg, (Weitwörth, Salzburg), contele Somssich de (Szaárd Ungaria), contele Iaroslav Thun (Kwassitzsch, Boemia), baronul Spinette (Viena) fără ca să mai amintesc și pe membrii clerului înalt. Secretari ai congresului sunt aleși On. Domni Witz paroh în Wrrttemberg și Delabar din St. Gellen. Biroul permanent al congreselor mariane internaționalu se compune din prelatul I. Kleiser, Freiburg, Msgr. Bauron Lyon, Msgr Dr. Clino Crosta, Como Italia Dr. Gonzalo Sanz, canonic Salamanca, prelatul Mehler Regensburg, Iasinski profesor în Kalisch Polonia rusească, on. Geelhand, Kapellen Belgia.

După constituirea prezidiului urmează numai decât agrăirea congresului din partea prelaților și episcopilor singuraticelor națiuni. I-ți creștea inima văzând cum emulează fiecare în a laudà și preamărì pe Preacurata cu cuvintele celea mai calde. Mai frumos și înnălțător a vorbit canonicul Sanz din Salamanca Spania, un orator cum rar poți auzi A stârnit furtună de aplauze. Frumos a vorbit și Mons. Bauron protonotar apostolic din Lyon Francia și episcopul italian din Prevento, Carlo Pietropaoli care între altele a spus, că nu știe nemțește. dar în schimb va vorbì în limba dulce alui Dauts, pe care

abunăseamă că şi Preacurata ar vorbi-o de s'ar scoborî din cer în mijlocul adunării. Cum le-o fi plăcut nemţilor acestea cuvinte nu ştiu, destul că mie mi-o tihuit atâta alipire faţă de neam şi limbă în faţa aşazicând a unei lumi întregi. Toţi oratorii au accentuat dragostea şi alipirea poporului propriu faţă de Preacurata Vergură Maria, voind parte să constate în faţa lumii cu mândrie multă, că poporul, naţiunea lor, ca nici o alta, a escelat în a cultiva cultul Maicii Dlui şi că deci se bucură de noul prilej ce li-se dă şi acum de-a manifesta iubirea lor fiească, faţă de scumpa-le maică. Târziu de tot pela 11 seara s'a terminat această primă şedinţă de introducere cu cântarea „O preasfântă, o preacurată Vergură Maria..." Ce frumos răsuna catedrala vastă, tixită de o lume de oameni de pretutindeni de accentele acestei cântări însufleţite, eşite din mii de pepturi bărbăteşti. Da, da, cântarea pătrundea valuri, valuri spre ceriu şi Mama deacolo de sus, privind cu drag la fiii săi îi binecuvântă pe toţi.

(Va urma).

Chestia catehisării.

Preaonorată Redacţiune!

În un număr al „Unirii" se aduce înainte chestia catehizării, sau cum pruncii şi ignoranţii să se instrueze bine în învăţătura creştină, adecă cum aceea învăţătură să se facă pricepută celor neştiutori, apoi cum să li-se mişte voia spre a o urmă, şi cum mai uşor să li-se imprime în memorie cele mai de căpetenie adevăruri.

Soluţiunea acestei Teme în prima linie depinde dela graţia divină şi *conlucrarea zeloasă a catehetului.* A aşteptă toate dela un catehism sau dela o metodă oarecare, nu se poate, pentrucă aceste sunt mai mult mijloace subsidiari.

Spiritul, firea şi vieaţa catehetului sunt motoarăle principali ale catehizării. Chiar şi cel mai perfect catehism în mâna unui catehet fără spirit rămâne numai o literă moartă, pe când catehetul pătruns de credinţă, plin de iubire şi dextru în propunere, poate să deie vieaţa chiar şi formelor celor moarte a şcolii şi să le împărtăşească elevilor ovlavie. Numai inima şi zelul catehetului pentru a lucrà mântuirea sufletească a tineretului, poate se dicteze acele regule după cari au se purceadă atât în instruirea singuraticilor, cât şi a elevilor în clasă. Iubirea pruncilor să fie regula principală şi ne vom convinge, că între aceşti nevinovaţi vom devenì mame delicate. O frunte sănină, vorbe încurajitoare, asemănări simple, răbdare de a repeţi de multe ori cele de lipsă, premiarea celor supuşi şi buni, vor face uşoară opera catehetului. Cu un cuvânt blândeţa Domnului Isus faţă cu mititeii să nu o piardă din vedere nici când catehetul. A merge în şcoală a luà manualul, a pune întrebare elevului, al dojenì dacă vre-un cuvânt nu l-a memorizat bine, apoi a zice la urmă, n'o acum luaţi de aci până aci, după mine nu e catehizare.

Este drept, că catehismele bune sunt indispensabile, că ele uşurează memorizarea materiei. Catehismele ce acum le avem sunt greoaie pentru elevi, pentru aceia am auzit din gura multor studenţi că li-e grea religiunea, pentrucă nu înţeleg ce învaţă. Şi într-adevăr pare a nu fi făcute pentru începători, ci pentru cei trecuţi prin şcoli, gem de termini şi cuvinte nefolosite în vieaţă, pe când catehismele trebuie se fie în o limbă cât mai vulgară compuse.

A dà un catehism bun nu e lucru uşor, şi poate din cauza aceasta nu numai la noi, dar nici la alţii nu prea găseşti catehisme bune. Dar ce nu este poate şi sperăm să fie.

Arad, la 2 August 1910.

Dr. L. Luca.

REVISTE.

Ungaria. Din casa ţării dela Budapesta a sunat cuvântul de împăcare între români şi maghiari. O poveste veche şi de atâtea ori spusă când cu glas mai înalt când cu glas mai potolit — după cum erau şi timpurile şi după cum erau şi oamenii, cari spuneau cuvântul. Cuvântul însă nici odată n'a fost spus cu sinceritate din partea maghiarilor. Ei strigă mereu să ne împăcăm cu ei — cam şoadă treabă — noi, cei bătuţi şi huiduiţi să oferim pace opresorilor noştri — dar niciodată nu ne spun pe faţă, că ce ne dau pentru pace. Răsboiul îl cunoaştem prea bine — ne-am născut în el şi vom muri luptând — dar nu avem nici ideie de binele ce voiesc să ni-l deie stăpânii noştri. Ni-e teamă de pacea ce ne-ar da-o maghiarii — care, după cum să simte, ne-ar aduce moartea noastră ca popor. — Decât o astfel de pace mai bine o luptă continuă.

Şi apoi e şi o absurditate să se ceară dela noi să depunem armele şi să ne apropiem gudurându-ne de maghiari. Până când colo sus ei strigă pace şi iar pace — cești mici, cu puterea ce li-s'a dat şi cu încuviinţarea celor mari, ne sugrumă jos de să ne omoare. Va fi şi asta poate vre-un reson de împintenare la pace.

Şi apoi preste tot dacă e vorbă de pace trebuie să domnească un spirit de pace în ambele tabere beligerante.

Pacea dacă s'ar face în chipul cum se doreşte şi între împrejurările date închiindu-se numai în favorul maghiarilor ar fi o umilire ruşinoasă pentru noi.

Dar preste tot de pace credem nu să poate vorbi, pânăce nu va încetà goana pornită contra noastră şi cât nu se va face dreptate revindecaţiunilor drepte precum pretenţiilor culturale, economice şi politice al românilor din Ungaria.

Turcia. Din Salonic se telegrafiază că Românii din Macedonia îşi dau toată silinţa să se împace cu patriarhul. Ei cer dela patriarh revocarea excomunicării preoţilor români, cari la rândul lor vor cere dela patriarh scuze şi se vor supune pedepsei canonice ce li-s'ar da

Cuţovlahii din vilaetele Monastir, Ofrida, Vodena, Veria şi Costaria, cer dela patriarh că în aceste vilaete să se înfiinţeze vicariate românești. Intre pretenţiunile naţionale ale Cuţovlahilor locul întâi îl ocupă cererea lor ca naţiunea românească şi şcolile românești să fie recunoscute ca atari.

Cuţovlahii au adresat câte un memoriu guvernului României şi al Turciei, rugându-i să intervină în favorul acestor pretenţiuni.

Spania. Din Madrid se anunţă că mai mulţi fruntaşi spanioli depun mari stăruinţe pe lângă guvern pentru a restabili buna înţelegere între Spania şi Vatican.

Partidul clerical a pornit împotriva guvernului o campanie vehementă, convocând o mulţime de întruniri publice. Dată fiind marea nemulţumire ce stăpâneşte păturile de jos ale poporului, convocarea acestor întruniri a dat pe alocuri prilej la demonstranţii zgomotoase. Guvernul a oprit mai multe întruniri, iar împotriva aţâţătorilor a pornit proces.

Pentru întrunirea ce' va aveà loc Dumineca viitoare în San-Sebastiano partidul clerical face cele mai mari pregătiri. Pretutindeni se împart broşuri în mii de exemplare în cari guvernul e prezintat ca duşman al bisericii şi al religii.

La biserică, în această luptă contra ideilor anarhiste s'au alăturat cei mai de seamă bărbaţi ai Spaniei.

Ziarului „Berliner Zeitung" i-se telegrafiază din Roma, că Vaticanul e hotărât să excomunice pe toţi şefii mişcării anticlericale şi chiar şi pe Rege, dacă guvernul nu va cedà. Cercurile vaticane sunt foarte amărâte, că Regele s'a dat în braţele anticlericalismului.

Către iubiţii nostri cetitori!

Din darul lui Dumnezeu am intrat în anul al XX-lea. De obiceiu o foaie care a ajuns această vrâstă, trebuie să fie şi cetită şi bine sprijinită.

N'am puteà spune că scrisele noastre, nu se bagă în seamă şi că cetitorii nu urmăresc cu destul interes cele ce publicăm

Avem atâtea dovezi de aderință și atâtea scrisori de îmbărbătare.

Dar nu de acestea ne trebue nouă. Noi am dori să n'avem nici o datorie și nici un datornic. Năcazul e, că avem de amândouă. Și dacă ne bucurăm și noi azi când scriem în fruntea foii anul al XX-lea ne doare, că nu putem face nici un pas înainte.

Ni se cere să apărem de mai multe ori, unii cer să apărem zilnic, să reducem prețul de abonament, să dăm suplimente de predici, să dăm o mai mare desvoltare părții literare, și multe altele. Toate le-am face bucuros, dacă mai ales n'am vedea registrele administrațiunii pline cu restanții de zeci de mii.

De aceea să ni-se îngăduie o vorbă sinceră la începutul trimestrului al doilea din acest an. Toți ceice ne iubesc și doresc progresul nostru să-și achite restanțiile și plătească abonamentul înainte, iar aceia, cărora foaia noastră li spre greutate trimit-o înapoi. In chipul acesta ni-ar face un bun serviciu și unii și cealalți. Și frații preoți, cărora mai ales le adresăm aceste șire, au ajuns în situația de a putea să ne ajute.

Și noi o și cerem și o și așteptăm.

Mormântul lui Axente.

Mâni pii au ridicat, fără zgomot și tărăboiu, un strălucit monument de marmoră neagră la mormântul lui Axente în cimitirul bisericii noastre parohiale.

Monumentul înalt de 3½ metri poartă inscripția:

†

Pref. leg.

AXENTE SEVER

(Ioan Baciu).

1821—1906.

Mormântul e de asemenea foarte bine îngrijit și împodobit cu flori.

Noutăți.

Clerul gremial, în frunte cu Veneratul Capitlu, precum și celealalte corporațiuni s'au prezintat, Dumineca trecută, în fața I. P. S. D. Mitropolit *Victor*, spre a-l felicită pentru denumirea de conzilier intim. La vorbirea părintelui prepozit I. M. Moldovan. Escelența Sa a răspuns foarte călduros, mulțămind Măiestății Sale pentru înalta distincțiune. Duminecă Escelența Sa va dà un prânz festiv de 60 tacâmuri.

Din Arhidieceză. Duminecă în 31 Iulie Esc. Sa Mitropolitul a conferit ss. orduri ale subdiaconatului și diaconatului, iar Marți în sărbătoarea s. profet Ilie ordul sf. preoții clericilor abs.: *Dr. Alexandru Rusu, Petru Simu*, preoți disponibili și *Alexandru Moldovan*, dispus de adm. parohial în Nyárádtandrásfalva (tr. Mureșului). Tot Marți a conferit sf. ord al Lectoratului clericilor: *Ioan Precup* și *George Achim*.

Adunarea cercuală a despărțământului XI „Blaj" al „Asociațiunii" s'a ținut în ziua de 2 a l. c. în comuna *Ohaba*, în prezența unui mare număr de popor. Din Blaj au participat la această adunare: I. F. Negruțiu Ioan Fodor, Dr. Oct. Prie, Al. Ciura, Dr. D. Szabó, Vasile Suciu, Nic. F. Negruțiu, Emil Negruțiu, Nic. Pop stud. fil., Ștefan Pop prof. Ioan Astăluș, Alex. Măcelar, V. Barna, Aug. Gruiția, A. Ienășel și N. Baciu. Directorul despărțământului *dl I. F. Negruțiu* deschide adunarea printr'un discurs foarte potrivit, arătând ținta, ce o urmărește „Asociațiunea". Discursul e ascultat cu multă atențiune de mulțimea de popor, ce erà postat în curtea școlii. Urmează rapoartele despre activitatea comitetului, cari se iau la cunoștință și se aprobà. Se remarcă activitatea mai însemnată a agenturilor din Lunca, Țapu, Cenade și Crăciunel. Gustul de cetit se lățește din ce în ce mai mult; se cere de pretutindeni augmentarea bibliotecelor poporale. Dizertația *„Pomenirea lui Ioan Creangă"* a prof. *Al. Ciura* a fost ascultată cu mult interes. Conferențiarul a vorbit despre scriitorii poporani și însămnătatea lor, oprindu-se la opera lui Ioan Creangă, în legătură cu aniversarea a 20-a a morții acestui scriitor. Delegați pentru adunarea generală se aclamează dd *Dr. Iuliu Maniu* și *Aurel C. Domșa*. Deosebit de frumoasă a fost expoziția lucrurilor de mână și a țesăturilor, cari au împodobit o sală spațioasă din edificiul scolii. E o dovadă strălucită de gustul artistic al țerancelor noastre. S'au distribuit *52 coroane* premii pentru cele mai frumoase țesături. Noul comitet s'a ales în chipul următor: Dr. Iuliu Maniu director, iar membrii Dr. Vas. Suciu, Șt. Roșian, A. C. Domșa, G. Precup, Dr. Ioan Rațiu, Al. Ciura, Ioan Maior, Vasile Suciu, Ștefan Pop.

Anunț. Cursurile *„Școlii pentru economia și industria de casă"*, susținută de „Reuniunea femeilor române din Sibiiu", se încep pentru secțiunea economică (de menaj) la 1 Octomvrie n. și pentru cea industrială la 1 Septemvrie n. Instrucțiunea secțiunii economice cuprinde: *a)* învățământ practic: pregătirea bucatelor, conservarea poamelor și legumelor, spălatul și călcatul rufelor, confecționarea rufelor etc.; *b)* învățământ teoretic: economia de casă, contabilitatea etc. Instrucțiunea secțiunii industriale cuprinde: cusut, croit, împletit cu mașina, tors și țesut. Informațiuni se pot primi dela: *Comitetul „Reuniunii femeilor române din Sibiiu"*.

Necrolog. † *Ștefan Mariș* paroh gr.-cat. în Șutu după un morb greu și îndelungat, în etate de 39 ani și 14 ani ai preoției, împărtășit cu sfintele taine ale moribunzilor, și-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului în 1 August 1910 la 5½ oare dimineața.

Odihnească în pace!

INVĂȚĂCEL.

Se primește în prăvălia de manufactură și mărfuri curente UN BĂIAT care are 1—2 clase gimnaziale sau asemenea școli. — Pe lângă limba română să știe și vre-o altă limbă a patriei. — A se adresà la AUGUSTIN STUPARIU în BLAJ. (56) 2—3

Se primesc:

patru învățăcei doi pentru tâmplărie și doi pentru zădărie.

A se adresà la:

Emil Oltean,

(58) 2—2 măestru zidar.

TABELE DE CETIRE

conform ordinațiunii ministeriale Nr. 76000/907,

cu text românesc, acomodate la ori-ce metod. Cor. 6.

cu text unguresc, acomodate la ori-ce metod Cor. 4·80.

Ambele după manuale aprobate de înaltul minister de culte.

Comandele se pot face la firma editoare:

Librăria diecezană Arad.

(61) 1—3

Uleiul pentru urechi

a lui **Dr. G. Sohmidt,** medic legist și militar, vindecă repede și perfect asurzenia cronică, durere de urechi, vâjâitul și alte boale de urechi și în cazuri învechite. O sticlă e 4 cor. și se poate căpătà la farmacia: **Grósz Nagy Ferencz,** gyógyszerész, Debreczen, Kossuth-utcza 8.

(62) 1—1

Pe lângă **Proviziune mare** caută agenți spre vânzarea de **jaluzii pentru ferestre,** fabrica de jaluzii **Schillinger Simon** és **Társa,** Budapest, Gróf Zichi Jenő utca 16, unde au a se adresà ofertele și comandele în scris. (63) 1—2

UN BĂIAT

corăspunzător ca ucenic la renumita prăvălie de băcănie și delicatese ȘTEFAN NYERGEȘ în BLAJ, imediat să primește. (64) 1—3

Muschong. Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

SCUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

RECREAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ.

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă.

Recomandată de medici.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 22—?

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de *I. Roşiu.*

(Continuare). 45

Şi ca să nu fim nici aici sgârciţi în pilduri, lăsăm să urmeze *întocmai* şi cuvintele lui *Veigand* referitoare la *originea primei şi unicei comunităţi bisericeşti aromâne unite, în Perivoli:* „Când mişcarea *naţională* a populaţiunii aromâne porni a se extinde de-a binele, voi preotul la care aveam cortelul, *să cânte aromâneşte în biserică;* fiind însă aşa ceva oprit din partea vlădicului, a căutat să fie susceput în legătura bisericii aromane din Monastir *cu preot unit.* Reîntors la Perivoli, fù învitat la judecătoria dela Grebena, pentru a se justificà acolo. El se duse fără bănuială, — dar fù prins şi tradat vlădicului, care lasă, să fie adus în claustrul Sfântului Dionys... unde *petrecù, închis, trei luni, fiind silit să slujească de servitor şi primind mâncarea cea mai rea; — îl ameninţaseră chiar şi cu moarte (a stat trei zile întregi închis într'o groapă) de nu va recunoaşte autoritatea patriarhului.* — Reuşi însă a trimite... în Sârbia o scrisoare, şi prin mijlocirea acesteia şi cu a consulatului austriac din Monastir îşi recâştigà libertatea, — *iar azi îşi poate cetì neconturbat Evanghelia în limba aromânească,* fără a se teme câtuş de puţin de vlădic...“ (V. V. Weigand: Die Aromunen I. Leipzig 1895 pp. 137 u.).

Noi cătră aste n'avem nimic de a mai adăugà.

Astfel se prezintă pentru noi dacă ştim cum s'o înţelegem, Biserica unită cu Roma, ca un avantaj nemăsurat de mare: ca un bastion de cel mai fervent naţionalism românesc, — fără să mai şi pomenim energia ei morală, despre care mai jos.

D'apoi Biserica română neunită?

Nu-i vorbă de-a o ignorà!

După îndelungă studiare şi precumpănire amănunţită, la lumina celei mai extinse bunăvoinţi, am ajuns la următoarele: Biserica neunită a avut hotărât în lungul alor niște veacuri un fel de misiune morală în mijlocul poporului nostru, — dar prea vagă, prea spălăcită, prea abătută în superstiţie, prea amorţită, şi prea slugarnică pentru toate curentele străine. — N'a fost moartă, dar nici n'a trăit; a vegetat neputincioasă în faţa tuturor vânturilor vrăjmaşe, ca un brusture fireav trezit între bălării eterogene; — şi umilă cum erà din firea ei, s'a retras mulcom în orice cătun înpăingenit; ori dacă s'a simţit între ziduri de schituri, fie fost ori cât de sărace, ei i-a fost destul, pentru a se închipuì împrejmuită de episcopii şi mitropolii.

Nepretenţioasă, cu un spirit grotesc de sărăcios, lăsată în voia vremilor (halal de legăturile cu patriarhia din Constantinopol!) aşa şi-a îngrogat anii dupăolaltă, fără să se fi putut ridicà la suprafaţă nici măcar în evul mediu, când spiritul adânc creştinesc dospise întreaga societate omenească chiar şi cea mai cultă, şi când acest spirit asigurase biruinţa deplină a credinţii romane — sigur mai isteţe şi mai de vieaţă, decât ori care alta — asupra sufletului omenimii. — Şi aci zace păcatul neiertat al Bisericii neunite! Ar fi trebuit un braţ vânjos, un dar suprafiresc, care să o smulgă din toropeală făcând astfel cu o cale şi din Românii robiţi pe propriile holde strămoşeşti: *oameni,* şi oameni *conştii de sine* şi de obârşia lor. — Ei dar chiar mâna asta a proniei cereşti lipsià. — Ici-colea strămoşeasca, buna Romă trimeţià şi duh de ajutorare fiilor ei rătăciţi (vezi tractatul III), — caşi atunci se întindeau însă rapid ghiarele Fanarului preste prada asta românească, răpită la spatele divului Traian atunci, când ursitorile Românilor adormiseră cu tortul în poală. — Ştià doar astă hidră fanariotă, cum are să sugă *mai* cu folos sângele Românilor; nu cumva aceştia să ajungă la „lumină cunoştinţei“, căci la un atare caz dădeà greş *monopolul ortodoxiei greceşti,* iar pentru pungile patriarhatelor greceşti din Orient un astfel de greş nu erà deloc irevelant.

Astfel bieţii români au trebuit să tângească în prostie şi întunerec.

Au venit şi trecut preste dânşii popoare: unele s'au folosit de prostia lor umilă, cu care îi îndopase pravoslavnicia — li-au prăpădit şi mâncat avutul, apoi i-au lăsat în grija Domnului; ba alte neamuri, mai astute, nu numai, că i-au despoiat, ci li-au dripit şi sufletul dintr'ânşii aservindu-i pe moşia proprie.

Aste nu-s poveşti, prinse din vânt. ci fapte palpabile, sub greumântul cărora acest neam nenorocit, mai mult ori mai puţin, dar asudă sudori de sânge până în zilele noastre...

— Toată cinstea ori cărui luptător principiar! Drept aceea, departe de a contestà valoarea personală alor câtiva „ortodoxi“ ai nostri, cari în buna lor credinţă, au sprijinit şi sprijinesc cu fapta şi cu condeiul zidurile pornite spre urnire ale bisericii „ortodoxe,“ — noi, mărturisim, nu facem taină prea mare, ori discreţie superfluă din convingerile noastre, ci ne spunem părerea pe faţă: Biserica românească neunită — ca un ce heterogen de firea intimă viguroasă a Românilor, cari azi păşesc pe întrecute cătră lumină cât mai multă: *se va deplasà tot mai mult;* iar la un anumit moment se va desbără de trupul românimei ca o haină învechită, pe care o desbraci de silă, căci — *pe lângă croiul rău, original* — de purtată ce e, nici cârpocì n'o mai poţi.

Ba zicem şi mai mult: dacă n'o vom desbrăcà noi, va cădeà de sine. precum cade coaja verde uscată de pe găoacea de nucă coaptă.

Şi toate acestea se vor petrece atunci pacinic, fără cea mai mică sguduire. — Un singur gând, şi acesta original românesc, va săgetà atunci prin toţi ca prin unul: *„Roma, eterna Romă, leagănul obârşiei şi a credinţii noastre!“*

Că azi acestui gând i-se mai pun pedeci — pricepem!

Dar că părerea noastră de mai sus nu e scornitură: resimţim zilnic.

Cei-ce şiiu şi simţesc câte grele baricade înalţă biserica neunită înaintea progresului bisericii unite şi a neamului românesc preste tot — iscălesc, fără cea mai mică remuşcare de conştiinţă, cu ambele mâni profeţia noastră.

Indiferentismul brut în ale credinţii suprafireştl, lăţit preste întreaga ţinie în biserica neunită, a cules o bunişoară turmă de victime nenorocite şi din biserica noastră unită.

Şi până când poporul, în inferioritatea sa, va mai avea destul de ademenitor refugiu în biserica neunită dinaintea normelor de morală trează şi de vieaţă religioasă mai adaptată recerinţelor vremii noastre, ce se practizează faptic în biserica unită: zău, că neamul nostru românesc va puteà progresà numai într'un rând cu melcul.

In poporul nostru şi azi mai dăinuiesc *oribile păcate,* cari ne istovesc. nu numai puterile morale şi fizice pe o formă, ci omoară şi ori-ce avânt de idealism sănătos — sunt deci moartea tuturor pornirilor noastre în spre bine.

Prea puţina noastră susceptibilitate faţă de ideile nuoi, cari scurmă deja prea îngrijitor sub solul nostru creştinesc, dimpreună cu trândăvia noastră moleşitoare, ce cobeşte a mizerie şi prăpăd: Sunt toate numai efluxul otrăvit al unei letargii morale din corpul nostru.

Concubinagiul, aplicările perveze, precum şi toate celelalte veleităţi păcătoase câte răsar sub umbra „necurăţii“ şi a „leuei“ sunt o boală s'o spunem drept: în contra căreia biserica neunită stă neputincioasă, iar cea unită, punându-i-se tot mereu bețe între iţe: nu răzbeşte îndestul.

Şi aci poţi prescrie recete, câte ì-ţi plac, — nu foloseşte!

Zădarnic vei cuvântà, că păcătoasele enigme sexuale se desleagă prin educaţia voinţei, prin creştere de caractere ferme, prin o raţionabilă aschesă adânc creştinească deci, prin Autodisciplină cuminte, al cărei inginer de pază şi reflex suprafiresc e pudoarea; (V. Fr. W. Foerster: Sexualethile u Sexualpädagogik, Kösel, Kempten — în trad. Dr. Schütz Bpesta 1900. pp. 161, 34, 126. 166, 168 uu.) zădarnic toate acestea, dacă n'au cui le spune!. Şi iarăşi tot zădarnic ar luptà şi s'ar frânge deoparte toată biserica unită pentru reîmprospetarea nervului de vieaţă românească-creştinească, zădarnic ar canalizà multele abuzuri sexuale amăsurat prescriselor ei înţelepte *în sfinţenia căsătoriei* (Capellmann—Bergmann: Pastoral-Medicin. Aachen 1910 p. 131) hipotetic *indisolubile*: dacă pe de altă parte, biserica neunită declară *solubilitatea* căsătoriei (firește după calapodul calvinilor şcl.). — Cu adevărat: purtăm apă în ciur! — Trebuesc rane mai deschise decât acestea? Şi încă câte alte mizerii s'ar puteà aci înşirà!

Dar timpul trece, spaţiul se gată şi — mâna obosește; le lăsăm.

Ştiţi, ce ar însemnà unirea tuturor Românilor cu Roma, în modul, cum sunt azi uniţi Românii din Ardeal pe jumătate?

Cimentarea românizmului în faţa viitorului şi nivelarea lui la mai vrednică lumină — cu o bună vreme mai degrabă.

Căci să nu uităm! — Ce înseamnă azi catolicizmul?

Înseamnă o putere, şi încă mare putere, care a dictat şi dictează aspru nu numai în morală, ci şi în politică.

Inconştiinţa piperniciei noastre faţă de puhoiul vrăjmaşilor nu ni-ar strică, de-am aveà un sprijin cald ca Roma, la sinul căreia nime nu e mai în drept a se simţi *acasă* decât chiar noi.

Azi catolicizmul mişcă ţări şi mări; din „Marea-Austrie“ prin Germania până în America de Nord.

Senzaţia cea mai proaspetă cu „Marea-Croaţie“ tot pe catolicizm se bazează.

Şi-apoi încă o observare alături: încheperea tuturor Românilor într'un singur corp de „uniţi cu Roma“ ar însemnà o forţă de puternică resistinţă şi împotriva Ungurilor catolici, faţă de metechnele cărora la un atare caz norocos mai cu ispravă am puteà procede în zilele noastre de grea cumpănă atât la Roma, cât şi la sceptrul împărătesc... Sapienti sat!

Dar şi pe lângă toate avantagiile aste peremtorii, adânc tăietoare în viitorul nostru ca Români şi ca creştini, — să nu uităm nici aci bila de frunte, pe care necredinciosul *Rouseau* o aruncă în joc când zice: „Dacă mi-se va dovedì, că sunt dator a mă supune în privinţa credinţii religioase vreunei autorităţi, atunci mâne mă fac catolic (V. Hettinger: Apologie des Christentums II.$_2$ p. 337.).

*

Cucernicul prelat cu sufletul de aur Bougaud tractând creştinism în vasta sa operă de 5 volume, scrise în decurs de *paisprezece ani,* la începutul operii, definind Biserica, zice, că aceasta e: tovărăşia sufletelor concepută din dragoste reciprocă: din dragostea lui Dumnezeu către oameni şi din dragostea oamenilor către Dumnezeu.

Aşa la începutul volumului dintâiu; — iar în peroraţia volumului al cincilea se exprimă cu o dulce gingăşie resemnată *cam* astfel: Înainte cu 14 ani ziceam la începutul scrierii mele, că Biserica s'ar fi conceput din dragoste împrumutată: din alui Dumnezeu către oameni şi din a oamenilor către Dumnezeu. Azi însă, după-ce am mai îmbătrânit am păţit, experiat şi văzut foarte multe: *Şterg din definiţia pomenită „dragostea oamenilor către Dumnezeu“* şi prăbuşit căzând în genunchi îmi acopăr privirea, şi frângându-mi mâinile gem cutremurat cuvintele din urmă: *Tu, unul Dumnezeul meu, unic numai Tu şti iubì fără preget — toţi ceştialalţi suntem nemernici...*

Prea m-au putut ipresionà cuvintele aste extraordinar de frumoase, căci prea de multeori îmi trec prin minte, — şi ca-şi atunci îmi cobor umil gândurile în adâncul sufletului, şi mărturisesc întru mine, că: drept a avut acel cuvios apostol, când a distins atât de pregnant dragostea lui Dumnezeu de către nemernicia noastră omenească.

Doamne, câtă minune n'ar puteà face o dragoste curată între noi Românii!

Dacă dragostea noastră ar fi într'adevăr curată, şi dacă rugăciunile noastre s'ar îndreptà neprihănite, ca tămâia, înaintea lui Dumnezeu, — şi dacă ridicarea mânilor înaintea Celui răstignit pe Cruce de pe altarele noastre ar fi o sinceră ardere de seara înaintea aceluiaş Dumnezeu: atunci ar fi trebuit deja de mult să se darme între noi ori-ce prilaz de zavistie împrumutată, ce trage încă şi azi cordon puternic între pristoalele noastre româneşti şi jertfele de pe ele.

Apropiere, prietinească, frăţească apropiere de olaltă, — cunoaşterea reciprocă şi a pretenţiilor vremii înaintate, — simpatii împrumutate pentru durerile şi visurile *comune*: aste vor deslegà şi problema contopirei Românilor într'un gând şi într'un simbol de credinţă. — Când vor fi toate aste, atunci vor cădeà de sine toate micile motive, câte ne desbară azi, dimpreună cu închipuita stavilă uriaşă a celor patru puncte — asupra cărora, *fără hermeneutică comună,* e timp perdut a ne mai capacità reciproc.

Trebuiesc biruite slăbiciunile omeneşti: aci e punctul culminant al neînţelegerilor.

Neînţelegerile capitale pornesc totdeauna din pricine prea bagatele, şi nu arare se întâmplă, că egoismul împrennat cu alte pete mărunte şi nedemne ale minţii omeneşti — numai *ulterior,* şi numai din interese josnice caută *anume,* şi, firesce, găseşte, căci *făureşte,* motive mai mari, cu cari aţâţă şi continuă nepotrivirea concepută din nimicuri.

Inima şi pornirile omeneşti trebuiesc aclimatisate în spre bine, — cu frică, cu credinţă, şi cu dragoste trebuiesc apropiate sufletele omeneşti de mărimea iubitoare alui Dumnezeu: şi atunci, disparând zidul chinezesc: — cauza noastră comună a câştigat! — Omnia vincit amor — dragostea toate le birue, zice Vergiliu. Şi dacă sunt adevărate graiurile aste, atunci cu o sfântă reculegere de sine, cu bunăvoinţă împrumutată, cu o dragoste superioară, care să ştie planà în sferele idealurilor fără de prihană personală, — şi cu încredere în Dumnezeu: vom deslegà poate, în fine, pe cale pacinică ceeace n-am putut până acum deslegà cu sfada.

Drept urmare, îmi încheiu lucrarea în semnul dragostei, cu rugămintea, ca celce o ceteşte, — să o considere ca un apel călduros pentru o pornire mai frăţească, mai sinceră, mai creştinească, mai dumnezeească, şi deci mai *nobilă* între noi Românii; — s'o răsfoească cu încredere, şi de va fi aflat în ea vre-o ideie bună, să nu o laşe în părăginire, ci să o desvoalte mai departe spre binele nostru românesc al tuturora! Şi de cumva peana, în fuga ei pripită, poate n'a rotunzit şi poleit în destul ici-cole coloratura eventual cinică, şi asprimea pe alocurea colţuroasă ori chiar efrontă a expresiunilor de pe vre-o pagină, ori alta: cer considerare, la locul acesta, pentru slăbiciunea mea omenească; — în acelaş timp însă: nu-mi revoc nici un dram din *convingerea motivată* — care din principiu, ascultă şi cumpăneşte cu bunăvoinţă toate părerile contrare, — *dar care,* încolo, *în persistinţa ei* superioară, mândră şi independentă: frânge oţele, îndură cu resignare clevete-batjocură-bagatelisare-desconsiderare-ignorare fătarnică, — *şi înaintea căreia un singur împărat poruncitor are cuvântul*: ***Adevărul.***

Iar dacă acest *adevăr* n'a dat cumva adastă de inimi şterpe şi împietrite, am facut un pas înainte.

— Fine. —

Bibliografie.

A apărut:

ALBUMUL BUNEA

în o minunată execuţie tehnică şi cu un cuprins bogat de peste 200 pagini.

E admirabilă coperta în mai multe colori, după originalul pictorului nostru ***F. C. Domşa.*** *Urmează, numai decât la început portretul cel din urmă al canonicului Bunea în patru colori. Şi alte peste 20 clişee, apoi capete artistice, suplimente, etc. Textul se împarte în următoarele mari capitole:*

I. Moartea.
II. Jalea neamului.
III. Funerarii
IV. Postum.
V. Epilog.

Este o carte vrednică de memoria marelui nostru Bunea.

Se vinde în folosul ridicării unui mausoleu la groapa meritatului bărbat al bisericii şi neamului.

Preţul unui exemplar, pentru abonaţi: 6 cor., pentru neabonaţi 7 cor.

NOTĂ: *Pentru uşurarea administraţiei, abonaţilor se trimite cu rambursă. Aceia dintre stimaţi abonaţi, cari ar dorì să nu li-se ramburseze, sunt rugaţi să anticipe preţul de 6 coroane + 55 bani taxă de porto şi recomandare!*

Comandele se pot face la

Adresa: ***Albumul Bunea — Blaj-Balázsfalva sau Librăria semin.***

---

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***
vol. I. ***Apologetica creştină*** fco. **5·30**
vol. II. ***Tradiţiunea şi Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.
vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului şi Graţia.*** fco. **7·30** cor.
vol. II. ***Sacramentele şi Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism şi Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc e permis să se poată procurà aceste cărţi din cassele bisericeşti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Ministerul r. Ung. de culte şi instrucţiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. ***Orarul general şi particular pentru şcolile primare cu 1, 2 şi 3 învăţători.***

2. ***Planul de învăţământ şi îndreptarul metodic.*** pentru şcolile, primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş. Aprobat din Conferinţa Episcopească, ţinută în 7 Septemvrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru şcoalele cu un învăţător —·80
„ „ „ doi „ 1·20
„ „ „ trei „ 1.60
plus 20 *fil. porto* pentru fiecare.

La comandă să se spună apriat, că se doreşte un orar pentru şcoala cu un învăţător, ori cu mai mulţi învăţători — Altcum se trimite întreagă colecţia, ce costă 2·30 cor. franco.

Atragem atenţiunea oficiilor protopopeşti şi parohiale, precum şi-a învăţătorilor nostrii din Arhidieceza de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş, dieceza Szamosujvár Gherlei, Nagyvárad—Orăzii mari şi din dieceza Lugos—Lugoşului asupra hotărârii conferenţei Episcopeşti din 7 Septemvrie 1909. Nr. 6693; prin care atât *Orarul,* cât şi *Planul de învăţământ* şi *Îndreptarul metodic* sunt obligătoare pentru toţi.

Comande se pot face la **Tipografia Seminarială.**

Principii morale sau **etice ale religiunii creştine,** pentru şcolile medii şi institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu,* prof. de sf. teologie şi de religiune la gimn. sup. Cu aprobarea Superiorităţii bisericeşti. Balázsfalva—Blaj 1909 Tipografia şi Librăria Seminarului teologic gr.-cat. Preţul: 1·60+10 fill. porto. Se află de vânzare la Librăria Sem. teol. gr.-cat. din Blaj.

„Apărarea viilor de peronosporă" de *Niculae Pop,* o broşurică, ce descrie amănunţit cum şi când trebuie să ne apărăm cu mai mult efect viile de peronosporă şi înfăimare. Broşura se dă gratuit acelora cari procură cartea „Sădirea şi cultivarea viei" de acelaş autor. Separat costă franco 25 fil. Se poate procură dela Librăria Seminariului teol. gr.-cat. precum şi dela autor, în Blaj.

Principiile fundamentale sau ***generale ale religiunii creştine,*** pentru şcoalele medii şi institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu,* profesor de sf. teologie şi de religiune. Preţul: **1** cor. **20** fil. Se află de vânzare la Librăria Seminarului Teologic gr.-cat. din Balázsfalva—Blaj.

A apărut: **Elemi Népiskola Értesitö könyvecske — Indice pentru şcolile poporale primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**

Redactor responz.: **Augustin Gruiţia.**

---

(57) 2—2

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificarea bisericii gr.-cat. din Glogovetiu (posta Hosszuaszó) prin aceasta se recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 800 cor. adecă optsute coroane, la oficiul parohial gr.-cat. din Glogovetiu cel mult până în 18 August 1910.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formularul de contract, condiţiunile de edificare, preliminarul de spese şi planul, aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan sub Nrul 773—1908 se pot studià zilnic în Cancelaria parohială din Glogovetiu.

Licitaţia publică minuendă se va ţineà în 19 August 1910 la oarele 10 a. m. în Glogovetiu.

Glogovetiu 22 Iulie 1910.

Ioan Aaron.
adm. paroh.

Niculae Budiu
curator.

---

(60) 1—1

Concurs.

Senatul şcolastic confesional gr.-cat. din Rebrişoara (Kisrebra u. p. Naszod) publică licitarea minuendă pentru darea în întreprindere a şcolii confes. gr.-cat. din loc carea se va ţineà în 19 August a. c. la 2 oare p. m. în localul şcolii vechi din Rebrişoara.

Preţul de strigare 38.632 cor. 99 fileri.

Orice informaţiuni sunt a se cere dela oficiul parohial gr.-cat. local.

Din şedinţa senatului şcolastic confes. gr.-cat. ţinută în Rebrişoara la 23 Iulie n. 1910.

Antoniu Precup,
v.-prot. on. prezident.

Macedon Ciuta,
învăţător notar.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania"

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, maşini, mobile etc. în condiţii avantagioase şi cu premii ieftine.

Asigurări pe vieaţă

(pentru preoţi şi învăţători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morţii cu termin fix; asig. de zestre şi asig. peporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracţiei (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4.831,168·13
Capitale asigurate pe vieaţă achitate	„	4,571,035·51
Starea asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 foc	„	112.045.412 —
Starea asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 vieaţă	„	10,847,132·—
Fonduri de întemeiare şi de rezervă	„	2,309,387·—

Prospecte şi informaţii se dau gratuit în birourile Direcţiunii şi la toţi agenţii.

Persoane versate în achiziţii cu cercuri bune de cunoştinţă se primesc în condiţii favorabile în serviciul institutului.

(2) 28—52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

3) 28—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turuarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în ori ce parte. îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turuarea de teace de metal.

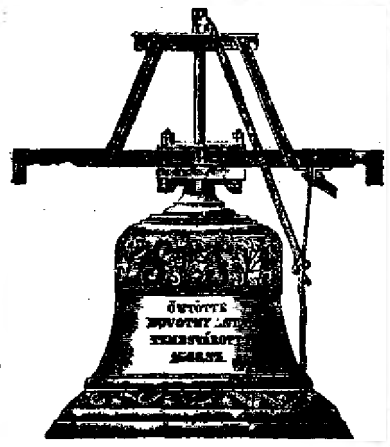

Preţcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 13 August 1910.** **Numărul 33.**

CLERUL TÂNĂR.

Intre agendele importante ale Conzistorului plenar, primirea alumnilor în seminarul arhidiecezan ocupă locul de frunte. E vorbă de alegerea câtorva tineri — numărul lor s'a urcat în vremea din urmă dela 12 la 25, plătind jumătate din ei întreţinerea — şi aceşti tineri, vor fi foarte veseli, că au reuşit să între în seminar, fie şi chiar ca solvenţi, în vreme ce mai mult de jumătate din ei, se vor depărtà mâhniţi pe la vetrele lor, fără să ştie ce vor face, pe ce cărare vor apucà, să-şi realiseze „viitorul," care le apare acum, pentru întâia oară, nesigur şi îndepărtat.

Tinerii acestia vor aveà să propovăduească cuvântul Domnului în sânul credincioşilor nostri, în satele îndepărtate, cu multe greutăţi ale traiului — şi lumină puţină. Vor aveà să susţină pe umerii lor, cu vremea, toată povara şi toată ocara sublimei şi grelei misiuni, cărei s'au dedicat; vor aveà să ţină sus flamura curată, pe care generaţiile de preoţi înaintaşi au scris cu slove neperitoare: cinstea clerului şi a bisericii noastre.

Erau vremuri cu mult mai grele acele, de aceea roadele muncii întirziau şi ele a ieşì la iveală.

Astăzi situaţia clerului nostru s'a schimbat în mod însemnat în spre bine — de aceea şi aşteptările, ce se leagă de activitatea lui sunt mai mari şi mai îndreptăţite. Şi aceasta cu atât mai vârtos, cu cât o stagnare în vieaţa noastră bisericească, ar însemnà un dezastru, lăsându-ne convicţia fatală, că îmbunătăţirea sorţii preoţimii, în loc să însemne un pas în spre bine, denotă chiar o pornire spre neactivitate şi destrăbălare.

In situaţia schimbată, aşteptăm, ca clerul tânăr să aducă între zidurile seminarului multe din virtuţile, cari au împodobit pe înaintaşii lor, cari nu s'au abătut dela calea adevărului nici în mijlocul celei mai desperate munci pentru pânea de toate zilele.

Aşteptăm, ca tinerii, cari scutură azi cu atâta inzistinţă zăvoarele porţii seminarului, să fi meditat mai profund asupra pasului, ce vor să-l facă şi să-şi fi dat seama — ca tineri maturi ce sunt — de marea lui importanţă.

Aşteptăm, ca nimeni să nu se îmbulzească în seminar, din motivul exclusiv al congruei momitoare, sau din motivul nenorocit, că la altă carieră nu e în stare să se susţină. Am cunoscut destui tineri, cari după absolvarea cursului teologic, au luat drumul Bucureştilor s'au au trecut la alte cariere (mai ales iuridică) alegându-se oameni de valoare mai târziu, cari ţineau probabil, mai mult la biserică, decât unii dintre colegii lor, cari s'au preoţit, fără să aibă măcar un dram de vocaţiune. Şi să nu uite tinerii aspiranţi de clerici, că acest dram de vocaţiune, cât de minimal ar fi el, e absolut necesar pentru toţi aceia, cari îmbracă reverenda, cu gândul de a se apropià de altar.

Aşteptăm, să-şi scuture încălţămintele, la întrarea în seminar, de praful, pe care lumea îl aruncă în ochii celor fără judecată, ca să-i amăgească; să conzidere preoţia de aceea ce este şi trebuie să fie: o vieaţă de *muncă* şi de *jertfă*

FOIŢĂ.

Rugăciunea.

(Trad. după Dna K. B. G.).

În zgomot asurzitor se îndreaptă cu mic cu mare mulţimea din comuna X spre casa notarului.

Între cele mai mari strigăte de blăstăm, îşi ridică pumnii ameninţători bărbaţi şi femei deopotrivă:

— Ea a adus blăstămul şi nefericirea asupra noastră, ea nefericita sămânţie a lui Moise.

— De trei ori ne-a pustiit satul afurisita de ciumă, şi totdeauna de aici, din casa asta s'a năpustit asupra noastră primejdia. Aici îşi iea începutul blăstămata de boală, care ne strânge copilaşii iubiţi.

— Înainte oameni! Trebuie să scoatem odată din sat pe necredincioasa asta!

— Doar nu-ţi stà cu mânile în sân şi acuma, când ciuma groaznică rând pe rând ne duce copilaşii în ţintirim.....

La această îmbărbătare, pumnii, şi mai ameninţători şi primejdioşi se apropie de poarta notarului.

Un ţăran turbat de mânie, între înjurături proaste, loveşte cu piciorul poarta puternică de stejar.

Mulţimea înfuriată se îndeasă pe urma-i şi în câteva minute om lângă om se îndesueşte în ocolul plin de flori, orânduit cu multă îngrijire şi gust.

Strigă, ameninţă, răstoarnă toate călcând în picioare florile şi buruenile.

Printre murmurarea bărbaţilor se aude puternic strigătul ascuţit al femeilor:

— Afară cu ei, trebuie aruncată din hotarul satului jidovoaica asta păgână.

Pe când domnià cea mai mare larmă şi cea mai înverşunată stare sufletească, fără de veste se deschide uşa frumoasei case domneşti şi vuetul oamenilor surprinşi îl amuţeşte un glas puternic, bărbătesc.

Mânile ridicate spre ameninţare descopere capetele şi ca şi un cântec de laudă se înalţă spre cer salutarea: „Fie lăudat Isus Hristos."

In faţa poporului plin de răzbunare stătea preotul său respectabil, aspru, dar bun la inimă.

Cu fruntea încreţită şi într'un ton energic vorbeşte poporenilor:

— Ce vreţi aici? Nu vă depărtaţi numai decât în linişte acasă! Da nu ştiţi cât de tare l-a bătut soartea iarăş pe bietul vostru notar? Singurul lui copil, micul Ionel e bolnav rău. Il chinueşte blăstămatul de vărsat, şi voi, creştini fără inimă veniţi aici să sbieraţi, să-i luaţi liniştea, să tulburaţi pe un sărman copilaş morbos, care nu v'a greşit nimic?

Prin grupa de oameni se strecură o mişcare năduşită, şi apoi iarăş încep a strigà plini de mânie:

— Ba ne-a greşit; şi încă mult ne-a greşit băiatul aista de jumătate jidan şi de jumătate creştin. Da n'a adus pe satul nostru ciuma şi scarlatina?

pentru luminarea poporului, pentru ridicarea lui la nivelul moral trebuitor — și nici decum să nu o conzidere, ca o sinecură, mărginindu-se la slujba de Duminecă și la cele câteva servicii retribuite, rămânând ca partea cea mai importantă a „lefteriei“: porțiunea canonică, întregirea congruală, lecticalul și alte de aceste, cari își au și ele fără îndoială însemnătatea lor pentru acela ce slujește altarului, dar nu e permis să fie conziderate ca *mobil principal* pentru cariera preoțească.

Iată pentruce aglomerația neobișnuită a anilor din urmă nu ne înveselește într'un mod deosebit, căci involuntar trebuie să ne gândim și la congruă — și nu contribuie decât la îngreunarea muncii acelora, cari au să săvârșească alegerea. Vocațiunea nefiind scrisă nimenui în frunte, și neputând fi confirmată prin certificate oficiale, alegerea se face în baza notelor din atestatul de maturitate.

Am dori însă, și exprimăm o legitimă dorință a clerului nostru, când dăm expresie acestei convingeri a noastre, ca fii de preoți — înțelegem: fiii preoților *vrednici* — să fie preferiți cu acest prilej, chiar față de alții cu certificate mai bune. In școlile militare sunt preferiți pretutindeni băieții ofițerilor; la instituțiile de stat sunt preferiți copiii funcționarilor, cari servesc statului; și așa pretutindeni.

Preoțimea noastră, care s'a luptat, până în zilele din urmă, cu mari neajunsuri materiale și care nu se bucură de ceva trecere aiurea, ar vrednici, credem, cu acest prilej o deosebită conziderație. Și aceasta cu atât mai vârtos, cu cât creșterea ce o au de acasă fiii de preoți e, de sigur, o garanță mai neîndoioasă pentru vocațiunea viitorilor clerici, decât împrejurarea, că are un „suficient“ mai mult sau mai puțin în certificatul de maturitate.

Unirea bisericilor.

— Răspuns „Revistei teologice“. —

„Biserica creștină este adânc dezbinată. Dacă ar voi cineva să dea la iveală certele lăuntrice, ce turbură toate societățile creștine și doctrinele contrazicătoare ale sectelor, ce s'au ridicat împotriva Bisericii mame, ar face un tablou întristător..... Insă mai presus de toate dezbinările, este una mai grozavă, și care trebuie mai cu seamă să atragă luarea aminte, din pricina însemnătății sale și a faptelor ce i-au dat avânt: este aceea ce există între Biserica catolică orientală și Biserica catolică romană“. Vladimir Guettée, Papalitatea schizmatică, sau Roma în raporturile sale cu biserica orientală, București, 1906 pag. 21). „Intre biserica noastră — zice ortodoxul Vladimir Solovieff — și între cea apuseană istoria a pus prăpastie mare: dar ori-cât de mare să fie prăpastia dintre noi și ei, de mâni omenești, iar nu de dreapta lui Dumnezeu s'a pricinuit. Dezbinarea dintre biserici, deși a tolerat-o Dumnezeu, nu se unește nici-decât cu voința dumnezeiască. Voința constantă alui Dumnezeu e, să fie o turmă și un păstor. Din care pricină avem obligamentul și datorința de a face tot posibilul, ca să se astupe prăpastia aceea afurisită, ce stăpânește turma lui Hristos“. (Vladimir Solovieff, Sobranie socinenij, T. V. str. 35).

Da, trebuie să se pună odată capet indiferentizmului afurisit, care roade astăzi la inima creștinizmului. E timpul să ne lăpădăm de cel mai primejdios dușman al creștinizmului, indiferentizmul în cele morale și religioase, care este dușman a ori-cărei uniri și împăciuiri a bisericilor creștine.

E timpul să pricepem, că dezbinarea dintre biserici a adus cele mai mari nefericiri asupra creștinizmului. „Știm bine, — scrie papa Clemente IV. în anul 1267 împăratului Mihail Paleologul, — câte rele a adus asupra creștinității afurisita dezbinare iscată între Greci și Latini“. (Clemente IV. în epistola din anul 1267 către împăratul Mihail Paleologul. Sf. Raynaldus, Ann. Baron. ad. an. 1267.), „și în timp ce le petrecem acestea înaintea ochilor (scrie un alt papă) suspinăm amar, și nu ne putem opri curgerea lacrimelor“ (Papa Urban IV. în epistola din anul 1263 către împăratul Mihail Paleologul. Sf. Raynaldus Ann. Baronii ád. a 1263). „Toată inima adevărat creștină trebuie a fi întristată la vederea acestei dezbinări ce desparte deatâtna veacuri Bisericile“ (Vladimir Guetée, Papalitatea schizmatică pag. 21) și deaceea nu e iertat să încetăm de a ne rugă, ca „Dumnezeul păcii să sfarme în grabă sub piciaorele noastre pe satana pricinuitoare a dezbinării și urâtoarea a binelui; și să ne trimită Dumnezeul păcii, nouă, păstorilor oilor sale raționale, pe îngerul păcii“. (German, patriarhul Con

---

Și ne zăciuește copiii. Nu-l mai putem răbdà aici. Piară de aici! Bătaia lui Dumnezeu a venit preste casa asta. Nu aci s'a început de tustrele ori primejdia?

Până acuma au murit trei băieți corciți și au dus cu ei mulți, mulți creștinaș nevinovați din sat. Și acuma i-a venit rândul și la al patrulea.

Îi bate Dumnezeu. Îl bate pe notar, pentrucă, fiind creștin, și-a adus la casă o jidovoaică. Și a mai suferit-o și o sufere încă să rămână în religia ei. De ce nu s'a botezat măcar? Pentru asta ne-a adus pe cap năcaz și nefericire. Șteargă-se de aici!

Ca și un răsunet se auzi din gura tuturora:

— Șteargă-se, șteargă-se de aici!

Preotul cu statura-i uriașe, atletică se îndreptà cutezător. Cu toată privirea stăpânește preste mulțime.

Apoi cu glas plin de tărie și poruncitor strigà către răsvrătitori:

— Ei bine, dar acum aș crede și v'aș sfătuì, să faceți capăt odată zgomotului acestuia. V'ați pierdut de tot judecata sănătoasă și inima voastră cea bună, cinstită?

Fiecare acasă! Mai bine mergeți în biserică și vă rugați, cereți dela Dumnezeu să depărteze din sat și de pe capul nevinovaților copilași primejdia aceasta.

Știți bine, că aici la casă este un bolnav, care are lipsă de liniște. Inainte, înainte, haideți cu mine în biserică. Să ne rugăm pentru morbosii mititei.

Poporul iară începe a murmurà:

— Incă să ne mai și rugăm pentru un copil de jidov!

— Văd, că v'ați răsvrătit de tot, vorbi din ce în ce mai înfocat părintele, doară știți destul de bine, ca copilul e de confesiunea tatălui său, adecă-i catolic. Și apoi doară-i om. Făptura lui Dumnezeu suntem cu toții. Doară și atunci când omul e morbos, când e năcăjit, când îl ajunge ceva nefericire, când are lipsă de ajutorul cuiva — fie acela oricine, ne este deaproapele nostru.

Și ce anume vreți? Oare notarul nu și-a luat pedeapsa, nu a suferit el de sute, de mii de ori?

Trei copilași drăguți îi dorm somnul de veci în țintirim. Al patrulea și cel de pe urmă copil acuma i-se gată de plecare. Lăsați-l oameni de omenie; nu-i tulburați micei făpturi nevinovate cele din urmă momente! Veniți să ne rugăm împreună pentru el.

Mulțimea înfuriată, dar de altcum bună la inimă, în decursul vorbirei avântate a păstorului său sufletesc, încetul cu încetul se liniștește și la auzul cuvintelor, ce-i chiemau la rugăciune, blânzi și umiliți, fără zgomot, rușinați, părăsesc curtea cu florile călcate în picioare....

In liniște și supunere urmează preotului său iubit.

*

Cu fața rece și palidă notarul umblă în sus și în jos prin cancelarie frecându-si mânile desnădăjduit.

Ca și o horcăire izbucnește din când în când din pieptul său suspinul.

Ochii, de o privire adâncă, îi erau încinși de cercuri întunecoase.

Statura-i frumoasă, puternică, dreaptă se îngârbovise de tot, se prăbușise sub povara grea a chinurilor sufletești.

De cinci zile și cinci nopți veghiază într'una. Veghiază lângă copilașul său morbos, care abia împlinise șase ani, singura lui nădejde și fericire.

Un chin grozav, infernal. Să-ți vezi tu odorașul răsfățat chinuit de fierbințeli și dureri, și să nu-i poți ajutà, să nu-i poți câștigà nici o alinare.

Și acum colo în chilia a treia își poartă cele din urmă izbânde față cu o făptură slabă, ca o frunză boala îngrozitoare scarlatina

Aceasta i-a dus și pe ceialalți trei și în chipul acesta a suferit, astfel i-a ucis soartea încetul cu încetul toată nădejdea și bucuria din inimă.

Acum nu se mai puteà uità la sbuciumarea groaznică a copilului și a mamei.

Aici și-a căutat scăparea temându-se și îngrozându-se de momentul, când dintr'un țipet va înțelege, că toate s'au sfârșit.

Așa s'a întâmplat și cu ceialalți trei. Și acuma îi sună în urechi, îl urmăresc, îl chinuesc acele trei țipete, cu cari femeia sa se despărțise de băeți.

stantinopolei în epistola sa din anul 1232 îndreptată către papa Grigorie IX. Sf. Harduini. Concil. VII. 149.), care să restabilească legătura dragostei între cele două biserici.

Virgil Pop,
preot gr.-cat.

(Va urma).

REVISTE.

Spania. Conflictul Vaticanului cu Spania a dat nou prilej presei iudeo-francmazone se tresalte de de bucurie. Iată încă o țară creștina pe care mâna nevăzută a francmazonilor se încearcă a ó clătină în în temelii! Un nou Kulturkampf, în care creștinismul cu așezămintele lui milenare are să se prăbușească ca pe ruinele lui să se înalță împărăția francmazonilor acreștini. Un nou prilej de a băgà duhul certei, a răzvrătirei între un popor creștin de a eliberà și asmuțà toate patimile în contra creștinismului, ca în lupta aceasta de frate contra frate, ei clica, ce n-au nici credință, nici convingeri, să-și poată înaugurà stăpânirea lor și în această țară creștină. O țară, în care luptă toți contra tuturor, să stăpânește ea prin ea. Iubilează toată presa jidovească, căci iată și Spania va devenì stat „modern“, în care „impărăția întunerecului“ se va prăbuși.

In ura lor față de creștinism, față de capul aceluia, nu cruță nimica. Prin zgomot infernal vreau să terorizeză societatea creștină, ca să nu vadă cât sunt de neputincioși, când cred, că vor puteà domină cândva și spiritele.

Că se bucură iudeo-francmasonii de conflictul acesta, nu ne miră de loc. Ei doară au ajuns în stăpânirea mai tuturor țărilor creștine în urma tulburărilor interne, ce le-au putut provocà. Ne miră însă, că se află și foi creștine, cari se bucură, de acest „succes“ al francmazonilor și nu văd, că în țară la ei e de mult înaugurată această stăpânire nefastă și anticreștină. Se bucură chiar și unele foi românești și nu văd, că până ce ele se bucură de înfrângerea „papismului“, tot mâna ceia nevăzută mișcă la temeliile statului român din vecinătate, că răscoalele țărănești cum se încearcau iudeo-francmasonii să le exploateze, cum țin și azi la suprafață chestia jidovească și cum umblă să tulbure, să provoace, să compromită, ca să ajungă odată la putere. Noi cești din Ardeal cât nu simțim jugul și cât nu vedem cum grasează iudeo-francmasonismul! Și unele foi de ale noastre se bucură de triumfui lui din Spania și îi cântă osanale. Să credem, că o fac mai mult inconștiente, decât uitate de sine.

CORESPONDINȚE.

RAPORT

despre Congresul al V-lea catolic internațional Marian.

(Continuare și fine).

Acesta a fost numai preludiul celor ce erau să urmeze. Pe Marți și Mercuri trebuiau să se citească în singuraticele secțiuni germană cu subsecțiuni: polonă, slovenă, italiană, franceză, spaniolă, ungară temele însinuate. Acestea secțiuni au lucrat zi și noapte și totuș n-au putut exhaurià programul vast, poate prea vast. Pentru secțiunile germane au fost însinuate 37 teme, pentru cea franceză 22, polonă 8, italiană 6, spaniolă 4, slovenă 4, ungară 4. Pentru ședințele congregațiunilor mariane de asemenea au fost însinuate 9 teme, scrise și cetite tot de somități literare, profesori de universitate. Fiind pragramul așa de vast, e firesc, că nu am putut ascultà toate temele, ci numai un număr disparent al lor. Așadară am ascultat tesa nobilului polon, Marian c. Bartynowski din Cracovia, *„Mama Dlui în Czentochau“*, (Polonia rusească), tesa preotului Missionariu Dr. A. Zdesăr din Graz *„Medalia Miraculoasă“*, în secțiunea germană, teza păr. Peregrin Maria Soulier din Bruxelle *„Durerile Maicii Domnului“*, secțiunea franceză: a-și fi dorit să ascult vre-o temă și în secțiunea italiană, dar pecând m-am dus a fost închisă.

Pot mărturisi că toate temele au fost lucrate foarte conștiențios și cu multă pricepere.

De altcum toate operatele se vor publicà în opul ce va apăreà sub îngrijirea comitetului local din Salzburg și atunci mă voiu întoarce asupra lor.

In desnădăjduirea-i mută, înspăimântătoare, aude un zgomot, un vuet deosebit.

Sunetul se apropià într'una. Apoi văzù cum năvălește pe poartă poporul blăstămându-l și amenințându-l.

Ascultă. Aude și înțelege totul. Și în momentul acesta îl cuprinde o tortură și mai groaznică, mai înfiorătoare.

O desnădejde, o învinuire de sine, o convingere.

Da -dacă-i drept, ceia ce vorbesc oamenii ăștia colea afară. Da dacă ea, cu iubirea-i, ce nu cunoaște margini, ne-a omorît odorurile aceste drăgălașe.

Da dacă-i pedeapsa lui Dumnezeu asta, fiidcă își legase vieața de o inimă fără Dumnezeu, ușoară și îndoicioasă?

Pedeapsă, că nu a rugat-o, nu și-a adus în sânul religiunii creștine soția, mama copiilor săi.

Gândurile aceste îl mai înebuniseră.

Lipindu-și capul arzător, înfierbântat de fereastra rece, șoptì în desnădejde-i:

— Dar oare de ce, de ce nu s'a făcut, n'a vrut să se facă femeia aceasta creștină! — Oare s'ar puteà lucrul acesta?

Pentru aceasta me bate Dumnezeu într'atâta? Și încă și pe ea? — Măcar, că e femeie bună, cinstită și de omenie. Mamă credincioasă, jertfitoare. Și a devenit a mea în urma amorului curat, înălțător, în butul părinților lăsase acolo toată bogăția și urmă unui biet om sărac.

Și oare se poate, ca pentru o singură greșală, pentru un singur păcat, să sufere omul o pocăință așa de straşnică?

Așa dară pentru asta, pentru asta îmi mor, me părăsesc rând pe rând micuții și scumpii mei îngerași!

Numai asta poate să fie explicarea acestei tragedii înfricoșate.

Acum înțeleg, acuma sunt în curat cu toate.

Dar trebuie să o știe și ea. Ca să știe, că iubirea noastră, ce nu cunoaște renunțarea și care se împacă cu toate, va fi ucigașul și celui de al patrulea.

Smintit de nemărginita-i durere, într'o stare aproape inconștientă, alergà la nefericita sa soție. ca să-i ducă cea de pe urmă, cea mai îngrozitoare lovitură.

Zăpăcit căutà cu mâna tremurătoare clanța ușei. In minuta aceasta ușa se deschide repede și el stătea față în față cu muierea sa galbina ca ceara și care se sbătea în paroxismul nebuniei.

Pe stătura-i drăgălase, sveltă — tremurând de friguri — un val de păr negru buclat cădeà în unde bogate.

Cu fața palidă, stoarsă de durere și cu o căutătură adâncă, neclintită se uità la bărbatul său.

Apoi îi șoptì în pripă cu glas sfâșiitor:

— Vino... vino... învață-mă... ajută-mi... ajută-mi...

Apucà mâna bărbatului mut de-atâta surprindere și spaimă, și alergând îl trage după sine spre odaia copilului, ce se sbuhiumà bolnav.

Și bărbatul tare la inimă, tremurând ca o frunză de plop, cu plânsul sughițător se uità la minunea, ce se întâmplà dinaintea ochilor săi.

Copilașul morbos, cu fața și cu ochi arzând de ferbințeli și cu trupul cuprins în toată ființa lui fermecătoare de boala nemiloasă, dar cu strălucirea conștiinței de sine în ochi, îngenunchiază în pătuțul său.

Rugându-se își întinde brățișoarele slabe spre mamă-sa și punându-și mânuțele laolaltă, se roagă desnădăjduit.:

— Mămucă... scumpa mea mămucă, roagă-te cu mine laolaltă... roagă-te ca domnu Părinte... așa cum ne-a învățat el... Ajută-mi... Spune, spune... Tatăl nostru... Fecioara, Marie... Isuse... Invață-me... nu le știu... nu le știu singur... și altmintreli mor... Rugăciunea îmi face bine... Atunci trăesc... nu me doare... spune tare...

Și așa se rugà cu glas sfâșietor.

Femeia strânse cu tărie lă sine mâna bărbatului și în durerea ce-i sfâșia creerul, inima, sufletul, trupul, aproape nebună, strigà în urechea bărbatului:

— Invață-me să me rog! Invață-me în religia ta. Invață-me să me rog cu el și pentru el. La Dumnezeul lui, la Dumnezeul tău.

Lăsându-se în voia aceluiaș sământ

Despre biserica grecească a vorbit frantuzește părintele rector al colegiului grecesc Placid de Meester: *„Cultul Mariei în biserica grecă“*, și Linus Mader, O. Capuc. Insbruc: *„Cultul Preacuratei la grecii sismatici“*. Interesantă a fost și teza păr. Baudenbacher C. SS. R. din Cham (Bavaria) *„Un buchet de flori din mariane din grădina protestantă“* între altele arată cum pe la a. 1834 9 Dec. o foaie de frunte a protestanților ortodoxi din Germania *„Kirchenzeitung für das evangelische Deutschland“* pledă pentru dogma imaculatei concepțiuni ca o consecință naturală a învățăturii evangeliei. I-ți vine să zimbești cu milă de debachările de odinioară ale „Gazetei“ contra acestei dogme, ca și când ar fi o dogmă nouă, nouță. Vezi ce zic chiar protestanții!

Marți seara a fost a doua ședință publică solemnă tot în biserica catedrală. Seara aceasta a fost rezervată oratorilor festivi contele Galnu călugăr benedictin, nobilul de Frankenstein deputat bavarez (mirean) și canonicul Sanz din Salamanca spaniol. Remarc în mod deosebit vorbirea nobilului de Frankenstein. Atâta dragoste, alipire, față de biserică, însuflețire sfântă față de cauzele ei, mai rar în un mirean. Peste tot am observat, în inteligința germână o deosebită stimă și respect față de biserică și slujitorii ei, preoții. Cu așa inteligință faci minuni. Nu-și aroagă drepturi bisericești ce nu-i compet cum ar voi unii la noi, ci ajută bisericii în *cercul lor de activitate*, ca să-și îndeplinească rolul istoric. A vorbit, ca să nu întrerup firul, despre importanța cultului marian din punct de vedere cultural-social, așadară din un punct de vedere cu totul profan. Tema-i lucrată cu multă diligință și esactitate a fost des aplaudată. Canonicul Sanz a arătat, că bărbații cei mai renumiți ai Spaniei: poeți, scriitori, beliduci, principi toți au promovat mărirea Maicei Domnului Nu e țară care să întreacă Spania în spiritul adevărat creștin și chiar de aceea o atacă toți din toate părțile, bună oară cu cazul Ferrer, pe care se miră cum de lumea îl apără și-l declară că a fost savant, pe când nu a fost în stare să compună nici un op serios, îi o medioritate și pe lângă aceea anarhist periculos. Da, l-au apărat ca să poată da în Spania, care are după Anglia constituția cea mai democratică și citează spre a-și sprijini aserția auctoritatea unui mare scriitor german a cărui nume pentru moment nu-mi vine în minte. A fost răsplătit cu aplauze prelungi.

Miercuri seara eră să se țină a doua ședință solemnă, însă n-am stat, la 1 oară d. a. am plecat spre München. In schimb, fiindcă eră vorba, ca atunci să-și exprime reprezentanții singuraticilor națiuni aderarea lor la deciziunile și deliberatele congresului, m-am dus la Mons. Perkuiann președ. comitetului local marian din Salzburg, care a pregătit totul pentru congres și în numele bisericii române am dat următoarea scriptă de aderare în limba germână:

Eminența Voastră

Serenissime Principe!

Exelentissimi Domni Arhiepiscopi, Illustrii Domni Epscopi, Venerabile domn președinte, Ilustrii membrii ai casei domnitoare,

Preastimat Congres!

Că cultul Preacuratei Vergure Maria în timpurile mai nouă a luat un avânt deosebit de îmbucurător și că biserica catolică se nizuiește în congrese internaționale a legà toate popoarele pământului într'un singur mănunchiu, spre a-l oferì Vergurei-Mame, ca un buchet compus din florile celea mai frumoase, mai alese și mai scumpe, se întâmplă a bunăseamă, nu fără voia providinței divine. Asta o exprimă fericitul Grignon de Montfort: „Deus novissimis hisce temporibus revelare et patefacere Mariam, princeps manuum suarum opus, voluit, et de ultimis, dirisque diaboli persecutionibus, quae quotidie usque ad regnum Antichristi crescere debent, intelligi debet, celebris illa prophetia simul et maledictio Dei. Inimicitias ponam inter te et mulierem, et semen tuum et semen illius; ipsa conteret caput tuum, et tu insidiaberis calcaneo ejus.“ Traitè de la vraie devotion.

Și cu tot dreptul toți fiii glorioși ai bisericii catolice emulează în a lăudà pe nobila fecioară, căci zice acelaș Grignon de Montfort: Maria aurora est, iustitiae solem, qui Jesus Christus est, praevertens et manifestens; ideoque agnosci prius et conspici debet, ut Jesus Christus agnoscatur et conspiciatur.“ Mai departe Maria e un abis de frumusețì și virtuți nepătruns de mintea omenească nici de cea îngerească, și va fi la loc să citez vorbele lui Emanuil Paleologul: „Alterum e duobus erit omnino, aut nihil dicere de Virgine, aut si dicas laudare: nulla eium ratione fieri potest ut loquaris de illa, et laus non sit quod loqueris: quandoquidem et ipsa, et quidquid spectat ad ipsam, celebratissimam habent gloriam.“

Mai apoi Vergura glorioasă Maria este scutul nostru, speranța noastră atât în viața aceasta cât și în moarte și după moarte. Asta o exprimă Leo XIII. fericitul pontifice de pie aducere aminte, în poezia aceea frumoasă:

„Auri dulce melos, dicere, Mater, Ave.
Dicere dulce melos, o pia Mater, Ave.
Tu mihi deliciae, spes bona, castus amor;
Rebus in adversis tu mihi praesidium.
Si mens sollicitis icta cupidinibus,
Tristitiae et luctus anxia sentit onus;
Si natum aerumnis videris usque premi,
Materno refove. Virgo benigna sinu.
Et cum instante aderit morte suprema [dies,
Lumina fessa manu molliter ipsa tege,
Et fugientem animam Tu bona redde [Deo.“

Așadară văzând în acest congres și hotărârile lui un act suveran al providinței române, în numele națiunei române, despre care Inoc. III zice: Vos genere et sanquine romani, și a bisericii române, ce am onoare a reprezentà, consimt cu plăcere la toate hotărârile și deliberatele congresului acestuia al V-lea Marian internațional, cu atât mai vârtos, că corăspund toate spiritului timpului. Se vede, că congresul a priceput: „Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, et innumerabilis honestas per manus illius.“ Am omis în acest raport liturgiile solemne pontificate de arhierei, procesiunile, conductele cu lampioane ca ceva comun tuturor congreselor religioase. Incheiu zicând, la revedere preste doi ani la Reims în Franța.

Corespondent.

---

căzură în genunchi lângă patul celui bolnav și cu fața luminoasă, senină, imitând pe bărbat, își făcù femeia cea dintâi cruce...

Apoi prinzând cuvintele de pe buzele băetului abătut în rugăciune, cu mare evlavie îngână:

— Tatăl nostru... Născătoare de Dumnezeu... fructul pântecelui tău... Hristos...

Pe fața netedă a micului morbos pe încetul se arată o linie senină, fericită și cuprinzând blând grumazii mamei, ce repetă într'una cuvintele de rugăciune, se lipește de sânul acesteia, uitându-și de sine.

Apoi încetul cu încetul trupul ce tremură de friguri, se liniștește.

Liniile de pe fața-i perită se netezesc și locul urmelor de ferbințeli îl iau un senin liniștit, dulce.

Doarme. Doarme în liniște dulce.

In odaie, în curte, în natură domnește o tăcere mută, de moarte.

Numai câte-un suspin, răsuflarea uniformă a copilului ce doarme, — se aude din când în când. Numai rugăciunea din biserică și cea ce se înalță de lângă pat se mai aude:

— Tatăl nostru.,. Fecioară Marie... Isuse...

T. Fuștel.

ANUARE.

Blaj:

Gimnaziul: Ca introducere servește studiul temeinic al dlui Dr. Vasile Suciu despre: *Raportul dintre religie, știință, filozofie și societate*, care de altcum a apărut și separat în broșură. Urmează câteva pàgini comemorative despre decedații profesori penzionați Ioan *German* și Niculae *Popescu*.

La gimnaz au funcționat 17 profesori de studii ordinare și 3 de studii extraordinare. Unii dintre aceștia au propus și la alte institute de învățământ.

Școlari au fost 514 ordinari și 21 privatiști. Numărul școlarilor variază între 60 și 72. Mai mulți au fost în cl. VIII. (72 ord. și 5 privatiști). Greco-catolici au fost 433; gr.-or. 81 și 4 de altă confesiune. Cei mai mulți au fost fii de econom (258), apoi de preot (148), învățător (26) etc., mai puțini au fost de industrieș (2). Progresul și disciplina se par a fi mulțămitoare.

Ajutoarele date băeților au constat din știpendii, amiază gratuită (masa studenților), țipăi, premii, etc. Stipendii au avut 96 inși. Stipendiile variază între 50 cor. (Tr, Fărăgău) și 360 cor. (Gojdu). Cele mai multe stipendii sunt din fundațiunea Rudolf (19) a diecezei Lugojului (de 80—120 cor.) apoi Șuluț (9) dela 120—200 cor. Vancea 9 de câte 200 cor. Baron Urs 8 de câte 200 cor. etc.

La masa studenților au avut pâne gratuit 14 inși, iar țipăi au căpătat 182 inși. Impărțindu-se astfel aproape 10000 de table de țipăi gratuit. Din Fondul de premii s'au dat 720 cor. pentru cărți, pe seama băeților buni și eminenți.

In Internat au fost 134 elevi cu plată de 30 cor. la lună.

Fondurile speciale ale gimnaziului sunt: Fondul studenților în caz de morb cu 24,575 cor. (în aceștia sunt și banii pentru înființarea unui spital), fondul de scrimă cu 869 cor.

Ciriac Groze cu 367 cor., Ioan Săbădeanu 500 cor., şi fondul de escursiune 240 cor.

Dintre colecţiunile gimnaziului: 9) Biblioteca profesorală s'a sporit cu un frumos număr de cărţi cumpărate şi donate (are 8240 opuri); biblioteca studenţilor din clasele superioare are 1122 opuri. Celelalte colecţiuni încă şi-au acvirat cele mai necesare mijloace de învăţământ.

Didactrul e pentru anul venitor de 38 cor. pentru elevi din cl. I—IV şi 50 cor. pentru ceialalţi, iar taxe de înscriere de 6 cor. pentru cei-ce au mai umblat la acest gimnaz şi 12 cor. pentru ceialalţi.

(va urmà).

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Spectatul Domn Vasile Magda căpitan de honvezi în Elizabetopol cu soţia sa Clementina n. Câmpian au donat bisericii gr.-cat. din Hususău o frumoasă evangelie legată în piele în preţ de 25 cor. şi un Pătimariu (strașnic) în preţ de 7 cor. 36 fil. P. On. Doamnă Susana Câmpian văduvă de protopop în Elisabetopol un Euchologiu în preţ de 7 cor. 60 fil., iar Sp. Domn Ilariu Holom advocat în Elisabetopol un liturgier în preţ de 9 cor; pentru cari fapte nobile subscrisul în numele întregului meu popor credincios, le aduc generoşilor donatori celea mai calde şi sincere mulţumite. Hususău la 8 August 1910. *Elie Magda* adm. par. gr.-cat.

— Majestatea Sa a binevoit a dărui pentru biserica din Láposbánya 500 cor. Marele Mecenate român Vasile de Stroesco 500 cor. — pentru care semnatul bisericesc trimite cele mai ferbinţi mulţumiri. Băiţia la 25 Iulie 1910. Cu sfimă: *Ioan Brehaiţia* preot gr.-cat.

Mulţămită. Spectatul Domn Dr. Eugen Bran şi soţia sa Dna Amalia n. Şimon, au dăruit bisericii gr.-cat. din Teaca suma de 6000 cor., baza unei nouă biserici în Teaca. Sp. D. Dr. Dimitrie Ciuta, advocat în Bistriţa spre acelaş scop a dăruit 100 cor. — Domnul Vasile de Stroesco a dăruit aceleiaş biserici suma de 220 cor., iar concertanţii Dnii Bănuţ, Mărcuş şi Crişan suma de 60 cor. *Nicolae S. Aron*, viceprotopop.

— In 17 Iulie c. s'a ţinut în comuna Fodora rom. (com. Solnoc-Dobâca) în favorul şcolii confesionale petrecere de vară. Cu această ocasie au binevoit a suprasolvì următorii Domni: Valer Bilţiu 2 cor., Albert Csont 3 cor., Aug. Mihali 1 cor., Pahomiu Pop, preot 3 cor., Gavril Micu, preot, 2 cor., I. Mureşan, preot 4 cor., Vasile Hossu, preot 7 cor., I. Pocol, notar penz. 2 cor., Vasile Horváth, notar 3 cor., sergentul Moldovan 1 cor. Iar biletele au binevoit a şi-le răscumpărà dnii: Dion. Vaida, preot 4 cor.; Dr. Vict. Pop, adv. 6 cor., Ioan Vaida, înv. 2 cor., Vasile Vaida, econom 2 cor., S. Erzman 1 cor. Cu suma incursă la cassa regulat, s'au strins 100 cor. de tot. Spese 20 cor. Venit curat 80 cor., cari s'au transpus curatoratului bisericesc. Primească jertfitorii domni şi pe această cale mulţumitele noastre, că au contribuit cu obolul lor la ajutorarea şcolii satului nostru celui mai sărac din ţară. *Vasile Hossu*, preot gr.-cat. *Romul Bud*, cassar.

Hymen. *Dr. Alexandru Muntean* şi *Elena Fabian*, anunţă cununia lor ce se va serbà în 14 August 1910 st. n. în biserica gr.-cat. din Beiuş.

Şcolastic. 1. La gimnaz în 30 şi 31 August se vor dà examenele de emendare. 2. Inmatricularea se va ţineà 1—4 Sept. 3. In clasa I gimnazială se primesc băeţi de 9—11 ani. 4. La înscriere sunt de a se prezentà *a)* actul de botez, *b)* atestatul şcolar *c)* atestatul de revaccinare. Taxele: înscrierea 17 cor.; didactrul pentru sem. I. 20 cor. pentru sem. II. se poate solvi ori şi când până în 1 Februarie. Toţi şcolarii au să se provadă cu cărţile şi recvizitele prescrise. — Pentru *„Masa studenţilor Dr. Demetriu Radu“* primirile se vor face îndată după înscriere. Pot recurge şcolari identici de pe moşiile sf. episcopii gr.-cat. de Oradea-Mare.

Către colegi. *Iubite Amice!* „Cu dragoste de conşcolari Te încunoştiinţez şi pe această cale, că a doua convenire colegială proectată pe 1 Septemvrie a. c. să amână pe anul viitor 1911, când se împlinesc 20 ani dela absolvarea gimnaziului, şi când în Blaj vor fi sărbările Astrei. Aceasta e şi dorinţa celor mai mulţi dintre ai noştrii“. Pata, Iulie 1910. Iubitor amic: *Mihaiu Hodârnău,* preot gr.-cat.

Petreceri. Tinerimea română din Mureş-Uioara şi jur învită la petrecerea de vară, ce o va aranjà Duminecă în 28 August st. n. 1910 în sala „Hotelului Erarial“ din Mureş-Uioara. Venitul curat este destinat parte în favorul fondului cultural gr.-cat. rom. din Mureş-Uioara„ parte în favorul despărţământului Mureş-Uioara al „Asociaţiunii pentru literatura şi cultura poporului român“. Damele sunt rugate a să prezentà după posibilitate în costume naţionale.

— Tinerimea română din B.-Szt.-Miklós şi jur învită la petrecerea de vară, ce se va aranjà în B.-Szt.-Miklós la 14 August st. n. a. c. la Dominiul Vancean.

Posta Redacţiunii.

Acelaş. In numărul proxim. E o aglomerare de material!

Nr. 38—1910 (65) 1—2

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executà lucrările necesare la edificarea bisericii gr.-cat. din filia Păucea (Pócsfalva), Kisküküllő vármegye; prin aceasta se recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 500 cor. adecă cincisute coroane, la curateratul bisericesc gr.-cat. din Păucea (u. p. Abósgálfalva) cel mult până în 1 Sept. 1910 inclusive.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formulariul de contract, condiţiunile de edificare, preliminarul de spese şi planul, aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 2 Oct. 1909 sub Nrul 6611 se pot studià zilnic între oarele 3—6 la oficiul parohial gr.-cat. din Abuş (Abósfalva).

Licitaţia publică minuendă se va ţineà în 1 Septemvrie 1910.

Păucea, la 2 August 1910.

Avram Vlad, adm. paroh. **Vasiliu Hanc,** sen. curator.

INVĂŢĂCEL.

Se primeşte în prăvălia de manufactură şi mărfuri curente UN BĂIAT care are 1—2 clase gimnaziale sau asemenea şcoli. — Pe lângă limba română se ştie şi vre-o altă limbă a patriei. — A se adresà la AUGUSTIN STUPARIU în BLAJ. (56) 3—3

Se primesc:

patru învăţăcei doi pentru tâmplărie şi doi pentru zădărie.

A se adresà la:

Emil Oltean,
măestru zidar.

(58) 3—?

TABELE DE CETIRE

conform ordinaţiunii ministeriale Nr. 76000/907,

cu text românesc, acomodate la ori-ce metod. Cor. 6.

cu text unguresc, acomodate la ori-ce metod Cor. 4·80.

Ambele după manuale aprobate de înaltul minister de culte.

Comandele se pot face la firma editoare:

Librăria diecezană Arad.

(61) 2—3

Pe lângă **Proviziune mare** caută agenţi spre vânzarea de **jaluzii pentru ferestre,** fabrica de jaluzii **Schillinger Simon** és **Társa,** Budapest, Gróf Zichi Jenő utca 16, unde au a se adresà ofertele şi comandele în scris. (63) 2-2

UN BĂIAT

corăspunzător ca ucenic la renumita prăvălie de băcănie şi delicatese ŞTEFAN NYERGEŞ în BLAJ, imediat să primeşte. (64) 2—3

Muschong. Băile Buziaş

Phönix apă minerală de Buziaş

SCUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

RECREAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ.

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beşică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului şi a petri în beşica de apă.

Recomandată de medici.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 25—?

Partea literară.

„Monografia comunei Sâniosif (Poiana)"

— din fostul distr. Năsăud. —

„Dacă nu ni-e dat a trăi mult, să facem ceva, să arătăm că am trăit." *Pliniu.*

Monumentele locali a ţinutului nostru s'au înmulţit cu unul. Diligința preotului *S. Buzila* din Sâniosif, întru adaugerea la un loc şi clădirea în ord sistematic a întâmplărilor din parohia sa, întră în şirul al treilea a micilor lucrări de astă natură expusă pentru o istorie mai mare a acestui ţinut eroic. E un păcat greu a lăsà să se piardă faptele vremilor trecutului de strălucitoare hărnicie străbună; e a noastră datorință de a fi Şincai acestora şi a le pune la răvaş, spălând de pe dânsele pravul uitării, să le conservăm viitorului ca un granit curăţit sub mărturia ochilor noştri ca contimporani, de a cărui tărie să se frângă minciuna şi orice judecată străină întru mărturisirea adevărului.

Pentru comuna Sâniosif s'a ridicat prin „monografia" de faţă, un monument local, mai trainic ca arama; iar istorii mai mari i-s'a pus la dispoziţie unele date nedubioase, de cari — deşi în măsură mică — se poate folosì cu siguritate. Ce negligință imputabilă, şi ce păcat comite ori şi cine, care nu-şi dă seamă cumcă un lucru mic, azi nebăgat în seamă, va fi de mare preţ pentru ziua de mâne. Puşca cea cu cremene şi sumanul strămoşului, cu cari a mers în Francia contra lui Napoleon, sunt pentru mine de es. aşa de preţuite ca şi averile: munţi, şi păduri, cari apărându-le, ni le-a lăsat ca moştenire.

Până când nu va fi fiecare Şincaiul evenimentelor fie în cerc cât de restrâns, nu vom puteà să avem istoria fidelă a noastră pe care să nu o poată falsificà neiubitorii de adevăr şi de gloria noastră. În scrierea istorică, ca şi în monografia, având la mână izvorul curat, nu te poţi teme de critica prezentului, nici de a viitorului, fiindcă expui aceeace singur vezi, auzi, sau iţi dovedesc fasiunile martorilor vii.

Nu trebuie să se teamă nime de a scrie ce vede şi aude, din motive, că cineva va tăià cu cuţitul criticei individuali şi adese la unii răutăcioasă. La lucru serios sunt mai puţini gata; dar la critică răutăcioasă ca bureţii după ploaie. Nime însă nu se supără de o critică în care se corege o greşală; astfel de critice sunt criticele academice de savanţi. Cele alalte critice se fac în multe locuri ca să se acopere zelul şi diligința cuiva, şi să-l sfârtice în bucăţi spre a-l reduce la gradul celor neactivi; sau iară sunt critice şi aprecieri, ce se fac pentru plată, sau spre a linguşì pe un potentat slab în caracter, pentru a dobândì un os de ros.

Şi critica sau recensiunea este supusă ca şi însaş obiectul recenziunei, sub judecata şi contra recensiunea altora. Eu îmi expun părerea mea, şi încă din punctul de vedere a meritului ce îl are aceasta diligință pentru comuna Cârcia păstorul ei a ridicat acest monument, prin ce şi însuş autorul „monografiei" şi-a perpetuat memoria pe însuş acel obelisc ridicat de dânsul, dar care s'ar fi căzut în prima linie sa-l fi ridicat chiar un fiu născut, al acelei comune, dacă şi-ar fi luat osteneala, care a pus-o în aceasta lucrare vrednică autorul şi păstorul actual, pe care nu l-au reţinut nici greutatea muncii, nici a speselor, spre a stà pe treapta nepăsării.

„Monografia" comunei Sâniosif (comit. Bistriţa-Năsăud) se prezintă în total într'o modestie externă, dar cu multe date interesante interne, de interes local. Opul de 350 pagini, care şi numai a-l decopià, încă recere trudă mare, dar a-l compune, strângând petricelele împrăştiate şi lipindu-le la olaltă la locul unde trebuiau se fie; — este scris limpede la înţeles, cu tipar plăcut şi împărţit cronologice; măduva întregei lucrări o formează „cartea sau genealogia fiecărei familii" începând dela obârşa ei până azi. După „introducere", se ocupă cu poziţia comunei, alăturând chiar şi o ilustraţiune despre aceasta. În acest capitlu face istoria fundării comunei, dând explicare numelui de botez a ei, atât oficios, cât şi după graiul poporului. Legătura ei „grăniţărească" cu celealalte comune surori de lupte şi glorie; partea aceasta va completà oare când istoria mai largă a ţinutului nostru.

Dela pag. 9—156 se înşiră familiile după originea şi genealogia lor, atât cele înainte de regularea comunei, cât şi după aceea, până în prezent, dovedind şi legătura de înrudire întru cât s'a putut la fiecare familie.

Dela pag. 156—197 se expune istoria comunei bisericeşti: cu biserica vechie şi cu cea nouă, ilustrându-o cu o fotografie despre partea externă, şi cu una despre iconostas; istorisând dragostea poporului ce a jertfit mult în proporţie cu puterile sale, întru a-şi vedeà dorul întrupat: de a aveà o biserică frumoasă.

Pag. 197—202 cuprind şirul servitorilor sf. altar; tot aci se face pomenire de cantorii şi feţii bisericii.

Pag. 202—233 cuprind istoricul şcolii dela înfiinţarea ei până acum; puterile didactice în ord cronologic. Izvoarele de susţinere a şcolii şi jertfele depuse zilnic de către popor pentru cultura proprie. Chipul şcolii de azi se află pe pag. 210.

Se descriu dela pag. 233 şi persoanele mai marcante ieşite din sânul comunei, cari ca atari au jucat rol unii în afacerile comunei, altele şi-au făcut numele cunoscute în cercuri mai largi. Tot aici în ordine cronologică se amintesc şi ceice au participat în resbele ca graniţari-soldaţi, între cari alţii nu s'au mai întors.

Se dedică mai multe pagini „deregătorilor şi deregătoriilor comunali din toate timpurile. În fine pe vre-o 75 pagini se descrie hotarul comunei, productivitatea pământului, edificarea locuinţelor drumurile de comunicat; averea comunei în munţi şi păduri. Soiul vitelor; creşterea populaţiunii ocupaţiunea şi portul, — ilustrându-l acest din urmă cu fotografii de bătrâni şi tineri. Apoi ca închiere: negoţul şi meseriile cum şi unele calamităţi venite asupra comunei şi a locuitorilor din aceea, — şi familiile după alfabet.

Ca închiere adaug: numai atâta să facă şi se scrie fiecare preot despre parohia încredinţată lui, noi nu am orbecà în întunerec aşa mare, în multe privinţă. Nu la plată şi răsplată să privim, ci la lucru îndeplinit după talanţii fiecărui. Durere, că unii folosesc talanţii în mod invers chiemării de a fi „sarea" şi „lumina" poporului, şi iau rolul numai de simbrieşi.

Recomând lucrarea: obiectul recensiunei mele, spre cetire şi îndemn şi altora, de a face asemenea.

Rodna nouă, în Iulie 1910.

Pamfiliu Grapini,
protopop.

Bibliografie.

A apărut:

ALBUMUL BUNEA

în o minunată execuţie tehnică şi cu un cuprins bogat de peste 200 pagini.

E admirabilă coperta în mai multe colori, după originalul pictorului nostru ***F. C. Domşa.*** *Urmează, numai decât la început portretul cel din urmă al canonicului Bunea în patru colori. Şi alte peste 20 clişee, apoi capete artistice, suplimente, etc. Textul se împarte în următoarele mari capitole:*

I. Moartea.
II. Jalea neamului.
III. Funerarii
IV. Postum.
V. Epilog.

Este o carte vrednică de memoria marelui nostru Bunea.

Se vinde în folosul ridicării unui mausoleu la groapa meritatului bărbat al bisericii şi neamului.

Preţul unui exemplar, pentru abonaţi: 6 cor., pentru neabonaţi 7 cor.

NOTĂ: *Pentru uşurarea administraţiei, abonaţilor se trimite cu rambursă. Acela dintre stimaţi abonaţi, cari ar dorì să nu li-se rambursèze, sunt rugaţi să anticipe preţul de 6 coroane + 55 bani taxă de porto şi recomandare!*

Comandele se pot face la

Adresa: ***Albumul Bunea — Blaj-Balázsfalva*** *sau* ***Librăria semin.***

Ministerul r. Ung. de culte şi instrucţiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. ***Orarul general şi particular pentru şcolile primare cu 1, 2 şi 3 învăţători.***

2. ***Planul de învăţământ şi îndreptarul metodic.*** pentru şcolile, primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş. Aprobat din Conferinţa Episcopească, ţinută în 7 Septemvrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru şcoalele cu un învăţător —·80
„ „ „ doi „ 1·20
„ „ „ trei „ 1.60
plus 20 *fil. porto* pentru fiecare.

La comandă să se spună apriat, că se doreşte un orar pentru şcoala cu un învăţător, ori cu mai mulţi învăţători — Altcum se trimite întreagă colecţia, ce costă 2·30 cor. franco.

Atragem atenţiunea oficiilor protopopeşti şi parohiale, precum şi-a învăţătorilor nostrii din Arhidieceza de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş, dieceza Szamosujvár Gherlei, Nagyvárad—Orăzii mari şi din dieceza Lugos—Lugoşului asupra hotărârii conferenţei Episcopeşti din 7 Septemvrie 1909. Nr. 6693; prin care atât *Orarul,* cât şi *Planul de învăţământ* şi *Îndreptarul metodic* sunt obligătoare pentru toţi.

Comande se pot face la **Tipografia Seminarială**

---

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***
vol. I. ***Apologetica creştină*** fco. **5·3·00**
vol. II. ***Tradiţiunea şi Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.
vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului şi Graţia.*** fco. **7·30** cor.
vol. II. ***Sacramentele şi Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism şi Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc e permis să se poată procură aceste cărţi din cassele bisericeşti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Principiile fundamentale sau ***generale ale religunii creştine,*** pentru şcoalele medii şi institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu,* profesor de sf. teologie şi de religiune. Preţul: **1** cor. **20** fil. Se află de vânzare la Librăria Seminarului Teologic gr.-cat. din Balázsfalva—Blaj.

Academia Română

CONCURSURI PENTRU PREMII.

1910.

A. Premii pentru cărţi publicate.

1. *Premiul Năsturel,* de 4000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din anul 1911 unei cărţi scrise în limba română, cu conţinut de orice natură, care se va judecà mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ian. 1910 până la 31 Decemvrie 1910.

1. *Premiul Asociaţiunii Craiovene pentru dezvoltarea învăţământului public,* de 1500 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1911, pentru cea mai bună carte didactică în limba română dintre cele tipărite dela 1 Noemvrie 1906 până la 31 Decemvrie 1910.

3. *Marele Premiu Năsturel,* de 12.000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1913, unei cărţi scrise în limba română, cu conţinut de orice natură, care se va judecà mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ian. 1909 până la 31 Decemvrie 1912.

4. *Premiul Eliade-Rădulescu,* de 5000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1911, pentru o scriere de literatură sau de filologie, care se va judecà mai meritorie printre cele publicate dela 1 Noemvrie 1906 până la 31 Decemvrie 1910.

5. *Premiul Adamachi,* de 5000 Lei, divizibil se va dà, în sesiunea generală din 1912, pentru scrieri de literatură sau de filologie, cu cuprins moral (în înţelesul că sunt excluse numai scrierile contrare moralei), cari se vor judecà mai meritorii printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1909 până la 31 Decemvrie 1911.

6. *Premiul Eliade-Rădulescu,* de 5000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1915, pentru o scriere de literatură sau de filologie, care se va judecà mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1911 până la 31 Decemvrie 1914.

7. *Premiul Adamachi,* de 5.000 Lei, divizibil se va da, în sesiunea generală din 1915, pentru scrieri de literatură sau de filologie, cu cuprins moral (în înţălesul că sunt excluse numai scrierile contrare moralei), cari se vor judecà mai meritorii printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1912 până la 31 Decemvrie 1914.

8. *Premiul Hagi-Vasile,* de 5000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1912 pentru scrieri privitoare la comerciul român în trecut şi în prezent şi publicate în timpul dela 1 Noemvrie 1905 până la 31 Decemvrie 1911.

9. *Premiul Adamachi,* de 5000 Lei, divizibil, se va dà, în sesiunea generală din 1913, pentru scrieri istorice, economice, juridice, filozofice, de cuprins moral (în înţelesul că sunt excluse numai scrierile contrare moralei), cari se vor judecà mai meritorii printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1910 până la 31 Decemvrie 1912.

10. *Premiul Eliade-Rădulescu* de 5000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1913, pentru scrieri istorice, economice juridice, filozofice, cari se vor judecà mai meritorii printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1909 până la 31 Decemvrie 1912.

11. *Premiul Statului Lazăr,* de 5000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din anul 1912, pentru o scriere cu conţinut ştiinţific, în înţelesul ştiinţelor exacte (matematică, fizică, chimie, istorie naturală, geografie, medicină, inginerie, industrie şi ştiinţele aplicate în general), care se va judecà mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ian. 1910 până la 31 Decemvrie 1911, sau pentru cea mai importantă invenţiune ştiinţifică făcută dela 1 Ianuarie 1910 până la 31 Decemvrie 1912.

13. *Premiul Adamachi,* de 5000 Lei, divizibil, se va dà, în sesiunea generală din 1914, pentru scrieri cu conţinut ştiinţific în înţelesul ştiinţelor exacte (matematică, fizică chimie, istorice naturală, geografie, medicină inginerie, industrie şi ştiinţele aplicate în general), cari se vor judecà mai meritorii printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1911 până la 31 Decemvrie 1913.

14 *Premiul Statului Lazăr,* de 5000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din anul 1914, pentru o scriere cu conţinut ştiinţific, în înţelesul ştiinţelor exacte (matematică, fizică, chimie, istorie naturală, geografie, medicină, inginerie, industrie şi ştiinţele aplicate în general), care se va judecà mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ian. 1912 până la 31 Decemvrie 1913, sau pentru cea mai importantă invenţiune ştiinţifică făcută dela 1 Ianuarie 1912 până la 31 Decemvrie 1913.

B. Premii pentru lucrări puse la concurs ca subiecte date.

1. *Premiul Alexandru Ioan Cuza,* de 6000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1911, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Istoria şcolii la Românii de pretutindeni până la anul 1866. — (Deciz. 22 Martie 1906).

2. *Premiul Năsturel,* de 5000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1912, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Înrâuririle curentelor străine în evoluţiunea limbii şi literaturii române în secolul XIX. — (Deciz. 12 Aprilie 1907).

3. *Premiul Adamachi,* de 5000 Lei, divizibil, se va dà, în sesiunea generală din 1913, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Studiu despre superstiţiile poporului român în asemănare cu ale altor popoară vechi şi nouă. — (Deciz. 1 Aprilie 1908).

4. *Premiul Eliade-Rădulescu,* de 5000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1914, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Arta religioasă şi arta casnică la Români (cu excluderea arhitecturii), — (Deciz. 23 Maiu 1909).

2. *Premiul Năsturel,* de 5000 Lei, se va dà în sesiunea generală din 1915, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Sufixele de formarea cuvintelor în limba românească, studiate din punctul de vedere al formei, al sensului şi al originii lor. — (Deciz. 19 Maiu 1910).

6. *Premiul Neuschotz,* de 2000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1915, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Cari industrii casnice ţărăneşti ale Românilor s'ar puteà încurajà şi prin ce mijloace? — (Deciz. 19 Maiu 1910).

7. *Premiul Alexandru Ioan Cuza,* de 20.000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1911, sau oricare sesiune următoare, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Istoria Românilor dela Aurelian până la fundarea Principatelor. — (Deciz. 4 Apr. 1900 şi 25 Martie 1904).

8. *Premiul Adamachi,* de 5000 Lei, divizibil, se va dà, în sesiunea generală din 1911, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Desvoltarea boierilor în Principate române. — (Deciz. 16 Martie 1906).

9. *Premiul Neuschotz,* de 2000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1911, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Modificarea traiului şi moravurilor noastre în secolul al XIX-lea. — (Deciz. 7 Aprilie 1908).

10. *Premiul Eliade-Rădulescu, de* 5000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1912, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Starea Principatelor române înainte de Domnii Fanarioţi. — (Deciz. 27 Aprilie 1907).

11. *Premiul Năsturel,* de 5000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1913, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Domniile române sub Regulamentul Organic până la 1848. — (Deciz. 7 Aprilie 1908).

12. *Premiul Princesa Alina Ştirbei,* se va dà, în sesiunea generală din 1914, pentru cea mai bună scriere în limba română despre:

Principiile morale şi creştineşti de cari trebuie să se conducă părinţii în educaţiunea copiilor lor. — (Deciz. 6 Aprilie 1902).

Premiul este de 8.500 Lei, în care sumă se cuprind premiul autorului şi cheltuielile de tipărirea scrierii (de minimum 30 coale de tipar garmond) în 100 exemplare, din cari 800 ale autorului şi 200 ale Academiei.

13. *Premiul Adamachi,* de 5000 Lei, divizibil, se va dà, în sesiunea generală din 1914, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului:

Sentimentul religios în populaţia noastră rurală. — Deciz. (28 Maiu 1909).

14. *Marele Premiu Geneneral Ioan Carp şi Maria Carp,* de 7000 Lei se va dà, în sesiunea generală din 1915, celei mai bune lucrări scrise în limba romînă asupra subiectului:

Istoria culturii româneşti dela 1821 până în zilele noastre. — (Deciz. 26 Mai 1910).

15. *Premiul Lazăr,* de 5000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1911 celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Animalele domestice din România. — (Deciz. 27 Martie 1906).

16. *Premiul Năsturel,* de 5000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1911, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului:

Studiul culcuşurilor de petrol din Moldova. — (Deciz. 27 Martie 1906).

17. *Premiul Anastasie Fătu,* de 3000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1911 celei mai bune lucrări scrise în limba română şi cuprinzând:

Harta geologică amănunţită a unuia din judeţele: Suceava, Tulcea sau Mehedinţi. — (Deciz. 27 Martie 1906).

18. *Premiul Adamachi,* de 5000 Lei, divizibil, se va dà, în sesiunea generală din anul 1912, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului:

Cercetări originale asupra pelagrei în vederea etiologiei şi combaterii boalei. — (Deciz. 7 Aprilie 1907).

19. *Premiul Lazăr,* de 5000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1913, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Starea ţăranului român din punctul de vedere antropologic, biologic şi patologic. — (Deeciz. 3 Aprilie 1908).

20. *Premiul Neuschotz,* de 2000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1913, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Cromatica poporului român, adică: modul de a vopsi (boi) ţesăturile de lână, mătase, bumbac, etc., precum şi pieile, lemnele, casele, ouăle de Paşti, sulimanurile sau substanţele alimentare.

21. *Premiul Năsturel,* de 5000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1914, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului:

Studiul ţânţarilor din România, ca propagatori ai malariei, şi cercetarea mijloacelor practice pentru stingerea acestei boale. — (Deciz. 23 Maiu 1909).

22. *Premiul Adamachi,* de 5000 Lei, divizibil, se va da, în sesiunea generală din anul 1915, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului:

Studiu chimic al lignitelor indigene şi aplicaţiunile lor în industrie. — (Deciz. 20 Maiu 1910).

23. *Premiul Lazăr,* de 5000 lei, se va da, în sesiunea generală din 1915 celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Politica agrară a României şi înrâurirea ce ea a avut asupra stării economice şi sociale a poporaţiunii rurale. — (Deciz. 20 Maiu 1910).

24. *Marele Premiu militar General Ioan Carp şi Mari Carp,* de 7000 Lei, se va dà, în sesiunea generală din 1912, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului:

Cum a fost şi ce a fost armata pentru naţiunea română dela colonizarea Daciei şi până la desfiinţarea oştirilor pământene. — (Deciz. 7 Aprilie 1908).

15. *Premiul Dacia-România,* se va dà, în sesiunea generală din 1912, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Istoria contractului de asigurare şi în special a introducerii lui în România. Deosebirea între asigurările cu primă şi asigurările mutuale. Avantajele asigurărilor contra daunelor elementare în ţările unde agricultura este principalul izvor de bogăţie.

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.
Redactor responz.: Augustin Gruiţia.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, maşini, mobile etc. în condiţii avantagioase şi cu premii ieftine.

Asigurări pe viaţă

(pentru preoţi şi învăţători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morţii cu termin fix; asig. de zestre şi asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra **accidentelor, infracţiei** (furt prin spargere) **asig. p. pagube la apaducte,**

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168·13
Capitale asigurate pe viaţă achitate	„	4,571,035·51
Starea asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 foc	„	112.045.412 —
Starea asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 viaţă	„	10,847,132·—
Fonduri de intemeiare şi de reservă	„	2,309,387·—

Prospecte şi informaţii se dau gratuit în birourile Direcţiunii şi la toţi agenţii.

Persoane versate în achiziţii cu cercuri bune de cunoştinţă se primesc în condiţii favorabile în serviciul institutului.

(2) 29—52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric (3) 29—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în ori ce parte. Îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de tonce de metal.

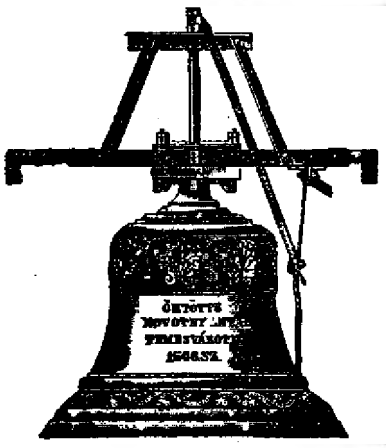

Preţcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 20 August 1910.** **Numărul 34.**

La aniversarea monarhului.

In 18 August împlineşte Maiestatea Sa cezaro-apostolică vrâsta de optzeci de ani. E acesta un dar, pe care Providenţa divină numai rar îl dă aleşilor săi, dintre cari Maiestatea Sa este alesul-aleşilor. In etate de optsprezece ani a ajuns pe tronul părinţilor săi şi timp de acum şasezeci şi doi de ani El a fost istoria, nu numai a monarhiei Austro-ungare, dar în toate evenimentele mai mari, ce s'au ivit în intervalul acesta în Europa, s'a resimţit personalitatea Lui providenţială. Poate că nu a fost sceptru de domnitor mai greu de manuat ca şi acela, pe care îl prinsă în mână Francisc Iosif I. în 2 Dec. 1848. Se suise pe tron tocmai în anul, când în toată Europa suflă vântul revoluţiunilor şi se clătinau tronurile monarhiilor. Nouă grupări etnice, nouă constelaţiuni politice, aspiraţiuni mari de libertatea popoarelor aprindeau fantasiile mulţimii şi în contra valurilor cutropitoare eră zădarnic orice. In mijlocul acestor prefaceri, în nesiguranţa zilei de mâne, nascut spre luptă şi dornic de ea, îl vedem pretutindinea pe Maiestatea Sa, cum caută a echilibrà evenimentele. Istoria trebuie să se plece înaintea marei figuri a actualului monarh. A plutit norocos, a învins toate piedecile, ce pentru un moment se păreau, că-l înghit şi pe El şi momonarhia. Italia fù învinsă şi Lombardia cu cele câteva provincii dela nord fù ţinută şi pe mai departe sub sceptrul habsburgic; răsboiul cu Prusia pentru întâietate în alianţa statelor germâne fù deocamdată delăturat; Ungaria, în care băntuià focul revoluţiunii, fù de asemenea biruită cu ajutorul Rusiei. Pe un moment primejdia fù delăturată şi Coroana putù din nou să se reculeagă din strimtoarea, în care ajunsese. Criza însă izbucnì din nou. In 1859 Austria fù în Italia învinsă, francezii bătură crâncen armata austriacă la Magenta şi Solferino. Austria trebui să se retragă de pe pământul italian şi se cedeze toată Lombardia, afară de Veneţia. In curând însă trebuì să sufere o înfrângere şi mai mare. In 1866 izbucni războiu între Austria şi Prusia, care aveà acum de confederat pe Italia. Austria perdù din nou lupta la Königretz, în urma căreia trebui se abzica de Veneţia, Schlesing-Holstein şi trebui să iesă din alianţa statelor germâne. Aici acasă dubul revoluţianii o ispiteà din nou. In aceasta a doua mare strâmtoare Francisc Iosif restabileşte ordinea constituţională şi se încoronează de rege apostolic la anul 1867 în 8 Iunie, punând pe o nouă bază monarhia, — dualismul.

Scoase astfel din apus, monarhia se sileşte pentru pierderile teritoriale să se compenzeze în răsărit. Desolarea şi trebile încurcate ale Turciei oferesc pentru aceasta un bun prilej. In 1879 ocupă Bosnia, Herţegovina şi Novibazaru; pe cari în anul trecut le-a încorporat la monarhie. Astfel ţările actualului monarh sunt la apusul vieţii sale de o tot aşa extensiune, ca şi atunci, când a păşit pe tron, căci pierderile din apus au fost compenzate prin nouă cuceriri în răsărit.

Nu tot aşa de norocoasă se poate zice şi evoluţia politicei interne a monarhiei. Spiritul liberal şi democratic nu a putut fi sufocat nici prin înfrângerea revoluţiei din 1848, nici prin măsurile escepţionale ale absolutismului. Iar când evenimentele şi înfrângerile de pe câmpul de răsboiu sili monarhia la acceptarea dualismului, atunci numai se văzù, că deşi dualismul va potoli pe un timp oarecare spiritele agitate de curente politice liberale, în urmă însă dualismul e departe de a puteà servì tuturor intereselor poliglotei Austro-Ungare. In Austria elementul germân pe încetul fù biruit de preponderanţa elementului slav, în Ungaria elementul unguresc ajunse exclusiv la putere. Monarhul se convinge îndată, că o Austrie germână este absolut imposibilă faţă de elementul slav şi se împacă pe încetul cu ideia unei Austrii poliglote. Legile tind a fi tot mai cu considerare şi pentru postulatele diferitelor popoare agermâne. In iustiţie, administraţie, în şcoli, la universitate pătrunde încet limba diferitelor naţionalităţi, pânăce votul universal, dat nu de mult popoarelor Austriei, încoronează aceasta politică echitabilă. Şi prin aceasta domnia exclusivă a elementului germân în Austria, aşa precum a contemplat-o dualismul, se poate considerà ca sfârşită, dând loc unei noi Austrii, în care limba şi naţionalitatea cetăţenilor sunt pe un fel de considerate înaintea statului. Prin muncă şi cinste — nu prin limbă şi rassă — ajungi la fericire, este deviza nouei Austrii.

Cu totul sub alt raport s'au desvoltat împrejurările politice dincoace de Laita. Elementul maghiar n'a putut se abzică aşa de uşor de visata independenţă a ţării, care la Világos aşa de crud s'a prăbuşit, şi politica ţării luà pe încetul o cale, care aveà în vedere scoterea Ungariei de sub tutoratul Austriei. Se ivì pe încetul chestiunea vamei independente, a armatei maghiare, banca naţională şi cu aceste lupta în contra dualismului se dă pe faţă. Austria îşi apără punctul ei de vedere, iar monarhul se sileşte în aceasta strâmtoare politică să ţină echilibru unei monarhii, ca mare putere în centrul Europei.

In manifestul dela Clopy, monarhul pune capăt aspiraţiunilor prea exasperate de independenţă a maghiarilor. Independenţa vamală, banca naţională tot garanţiile Ungariei visate de mult de ase-

menea au dat de mal și inaugurarea nouei politici ungare față de Austria este iarăș cea veche, mâna liberă în afacerile ei interne și susținerea dualismului pe mai departe.

Tot așa situație grea a creat pentru monarh politica internă a maghiarilor. Ajunși din nou la putere ei încep a merge pe calea lor veche. Naționalitățile părăsesc pe încetul terenul politic și astfel de ei ca de un factor de seamă nu mai poate fi vorbă. In politica maghiară pe încetul iesă la iveală idea cea veche de stat național unitar. Legile aduse sunt create tot cu conziderarea acestei idei de stat. Cu toate aceste în politica lor încă încep a se ivi două puternice curente. Curentul democrat a milioanelor față de care se ridică politica retrogradă a aristocrațimii, politica conservativilor istorici. Monarhul din un rezon de stat bineînțeles s'a declarat și el pentru democratizarea țării, pentru votul universal, ceeace l-a și promis popoarelor sale. Viitorul însă e nesigur, precum și toată politica maghiară de azi orbecă întru întunerec și nu știe, că unde va ieși.

Că noi românii de sub sceptrul monarhului actual, ce înregistrăm în analele neamului nostru la aniversarea de optzeci de ani ai vrâstei Sale, amintim, că toată vieața noastră națională și bisericească a luat ființă în decursul domniei împăratului rege Francisc Iosif I. Și dacă se observă pe multe terene o stagnare dureroasă în desvoltarea noastră națională-culturală, am contribuit și contribuim și noi nu puțin la aceasta. Sub domnia Sa s'au înființat mitropolia gr.-cat. dela Blaj la anul 1853 cu eparhiile: Lugoj, înființată la 1850 și Gherla, la anul 1853. La Sibiiu s'a înființat mitropolia gr.-or. română la anul 1864 cu eparhiile Arad și Caransebeș ridicate la anul 1865. In 1869 s'a aprobat constituția bisericească autonomică a acesteia în statul organic.

In privința culturală amintim înființarea Asociațiunii transilvane la anul 1861, înființarea gimnazului din Brașov la anul 1850, a celui din Năsăud la anul 1863, a școlilor comerciale din Brașov la an. 1869.

Recunoașterea organizației noastre politice s'a făcut în anul 1861, când Măiestatea Sa a recunoscut existința partidului național român și a permis cea dintâi conferență națională, ce s'a ținut la Sibii din 13—16 Ian.

Durere, că în era de după 67 nu mai putem înregistra același dor de muncă, același avânt pentru înaintarea noastră națională. Singurul teren, pe care se observă o muncă intensivă și conștie este terenul economic. In 1871 se înființiază prima bancă românească Albina cu un capital de 300,000 fl. și după ea alte și alte.

E foarte dureros, că politica aceasta economică n-a fost în stare până acuma a da ființa și unei industrii oricât de neînsemnate naționale. Și e și mai dureros, că în privința agronomică nu vedem nici un progres, și deși avem moșii mari, domenii, fundațiuni la Blaj și la Orade — nu avem încă nici batăr o școală agronomică. Se așteaptă și aici ivirea zorilor noi.

Peste tot se observă în timpul mai nou o lucrare sistematică pe toate terenele. Din amurțala, în care a zăcut inconștientă dela 67 incoace generația, care apune, s'au trezit acum și masele mari la vieață. La viitor privim cu cea mai mare încredere.

Și dacă se simte în toate afacerile statului mâna tainică și mintea prevăzătoare a Măiestății Sale, o simțim aceasta cu atât mai mult noi în istoria poporului român de sub sceptrul Său de 62 de ani. Ne-a cunoscut de bunăseamă mai des și mai bine pe câmpul de război, decât acasă la coarnele plugului, dar a fost destul și atâta, ca dragostea Lui față de acest viguros popor să se arete într-o serie de instituțiuni, pe cari le-am

FOIȚĂ.

Domnul Petru Pipoș.

— Nuvelă originală de Ioan Agârbiceau. —

Domnul Petru Pipoș e fruntaș în comună. Îmbrăcat nemțește, om cu carte și cel mai avut din sat, toți țăranii îi zic domnule, și-și iau pălăriile de departe înaintea lui. Când vorbesc cu el își țin pălăriile în mână și-i vorbesc cu umilință, cu „mă rog la domnul.“ Și-i de aici din sat dnul Petru Pipoș, din moși strămoși. Pân'a fost mai tânăr purtă straie cinstite românești, că la școală a fost numai vre-o trei ani, și acolo nu s'a putut legà domnia de el. Dar cât ce-a ajuns singurul moștenitor pe averea rămasă dela părinți, Petru Pipoș nimerì să se căsătorească cu o vădană, avută și ea, cu o vădană, care aveà crișmă. Cât ce-a ajuns crâșmar în sat și și-a deschis și o prăvălioară, Petru Pipoș, țăran fruntaș, ajunse să se numească domnul Petru Pipoș. Îmbrăcă straie nemțești, puse guler de cele tari, cari îți țin gâtul ca într'un arc de fier, și începù s'o deie pe domnul. În două-trei săptămâni se schimbă la mers, la grai, la căutătura ochilor, așa că poporenii crezură dintr'untâi că s'a întâmplat cu Petru Pipoș o minune. Unii îl luară preste picior:

— Ce-i vere, de unde ți-a căzut jidovul acesta în crâșmă?

— Care jidov? întrebă mirat Pipoș.

— „Iacă ăsta“ și omul puneà degetul pe haina nemțască alui Pipoș.

Dar dela început dl Pipoș le tăie scândura de sub picioare.

„Vin eu la tine acasă să văd ce mânci?“

— Nu vi — răspundeà omul.

— Pasă-mi mie ce sdrențe porți tu și copiii tăi?

Aici, câte unul din țărani se aprindeà: „Sdrențe a purtat poate neamul tău, dar eu și copiii mei avem cu ce ne îmbrăcà.“

Cu fiecare lună ce treceà însă oamenii se obicinuiau tot mai bine și cu straiele străine alui Pipoș și cu vorba „domnule Pipoș.“ Mai ales dupăce unii începură să cumpere pe datorie dela prăvălia și crișma lui, Petru Pipos începù să se ridice în ochii poporenilor ca cel mai de seamă om din comună. N'au trecut mulți ani și dacă se întâlneau, prin târguri oameni din Răstoace, de unde erà Pipoș, cu sătenii din vecinătate, începeau să se laude cu el în gura mare.

— Avem noi popă ca și voi și dascăl, dar aceștia nu prea numără acum. Domnul Pipoș să ne trăiască.“

— Crâșmarul? întrebau vecinii.

— Ce crișmar? Domn, frate. Domn în toată legea. Are niște case nouă — judecătoria dela oraș nu alta, — are niște boi — urși din pădure, are niște pământ — mama lui Dumnezeu. Și când vine vre-un domn străin în sat, ce crezi: trage la popa ori la dascălul? Ferit-a sfântul. Ei pot suflà în buze și le poate crește iarbă verde în prag de pe partea domnilor. Străinii mai de seamă când intră la noi în sat, trag la domnul Pipoș. Ala-i om odată.“

Domnul Petru Pipoș n-are familie. E numai cu soție-sa, și umblă amândoi după trebi în ruptul capului. Harnici oameni!

Cu anii ce treceau domnul Petru Pipoș se simțià tot mai depărtat, tot mai superior și mai deosebit, față de oamenii din sat.

Averea lui creșteà din an în an, casele lui se umpleau de scumpeturi, nevastă-sa începù să poarte mătasă tot mai grea și mai scumpă. La uși își pusese sonerii, în casele lui zbierau răgușite fonografele, câte trei, câte cinci.

În biserică venià către sfârsitul liturghiei, ședeà în strana cea dintâi, la dreapta, lângă altar. Pe pântecele lui zdravăn luceà, de aur, un pui de șerpe.

În trebile bisericești nu se amestecà Îl lăsà pe popa și pe bătrânii bisericii să lucre cum vor ști. Dar în adunările comunale glasul lui gras erà hotărâtor, cuvântul lui greu cădeà în cumpănă ca o piatră de moară.

La început oamenii se mai împotriveau, dar încetul cu încetul se obicinuiră că dl Petru Pipoș să poarte de nas comuna întreagă, cu notar, cu primar, cu jurați cu tot.

(va urmà).

primit la inzistinţa Măiestăţii Sale regale. Şi dacă au fost şi intervale în decursul acestei lungi domnii, în care credeam, că s'au schimbat părerile la Curte despre misiunea noastră aici, datu-nis'a în curând din nou ocaziune să ne convingem, că Măiestatea Sa nu uită serviciile, pe cari le-a adus poporul românesc de sub sceptrul Lui pentru tron şi patrie. La a optzecia aniversare a Măiestăţii Sale ne asoţiem şi noi la celelalte popoară a monarhiei şi rugăm pe Dumnezeu, să-i dăruiască încă mulţi ani, ca încă sub sceptrul Lui să putem binecuvântà zilele, pe cari le aşteaptă şi poporul român din această ţară.

Circulara Excelenţei Sale Mitropolitului Victor din prilejul aniversării a 80-a a naşterii Monarhului. Nr. 5710—1910. Avem să recunoaştem providenţia specială de care ne învredniceşte îndurarea lui Dumnezeu, când ne concede statornicie trebilor publice, cea ivită întru domnia pacinică şi îndelungată a unuia şi aceluiaş monarh.

Maiestatea Sa Cesarea şi Apostolică Regească Francisc Iosif I. gloriosul Împărat al Austriei, Regele încoronat al Ungariei, născut în 18/6 August 1830, acum Joi în 18/5 August 1910 împlineşte 80 de ani ai

Se cuvine Venerat Cler Arhidiecezan! ca ziua aceea aniversară a optzecia dela naşterea Maiestăţii Sale, să o prăsnuim cu toţii în acest an între solemnităţi potrivite ce o simţim cu acest prilej rar şi înălţător; se cuvine ca între acte de pietate amăsurate gratitudinei ce o datorim Părintelui ceresc pentru aceea părtinire să o facem ziua aceea bineprimită şi propiţiatoare ca pe viitor încă să aflăm dela Dumnezeu har şi îndurare întru mersul trebilor patriei.

Am socotit drept aceea Venerat Cler! a Vă face şi în calea aceasta băgători de seamă la celea, ce în urma aşezămintelor moştenite după tradiţiunile acestui S. Scaun Metropolitan, fără îndemn nou, încă le-aţi fi împlinit, ca anume:

1. Acest ordin al nostru să-l publicaţi de pe amvon, poporului credincios în proxima Duminecă sub sfânta liturgie, rugându-l să nu pregete în aceea zi de 18/5 August 1910 a alergà la sfânta biserică, ca să asiste la s. liturgie de mulţămita, împreunată cu cântântatul doxologiei celei mari, şi cu rugăciunile dela „Urmarea la ziua Împăratului“ după prescrisele din Euchologiu.

2. La aceea s. liturgie vor conduce învăţătorii şcolilor noastre poporali pe pruncii şcolari; iară curatorii bisericeşti şi membrii senatelor de şcoli gr.-cat. binevoiească a se înfăţoşà în număr complect.

3. Parohii vor învità primăria comunei, şi toate deregătoriile de administraţiune publică, rugându-le să binevoiască a luà parte la aceea solemnitate ecclesiastică.

Dumnezeul bogat întru îndurări, să dăruiască Maiestăţii Sale Cesaree Regelui Nostru Apostolic cererile cele spre mântuire, şi să-l îndemne să arete supuşilor săi cele ce sunt ale iubirii de oameni, făcându-i pe aceştia vrednici de pacea ce întrece toată mintea, să grăiească în inima lui cele bune pentru Biserica sa, — ca întru liniştea Domnitorului Nostru, şi noi vieaţă lină şi fără de gâlceavă să petrecem întru toată pietatea şi curăţia. Amin!

Din şedinţa Conzistorului Arhiepiscopesc de Alba-Iulia şi Făgăraş ţinută în Blaj la 3 August st. n. 1910.

PACE.

Toţi ştim, că pertractările de pace începute de guvern durează, că ni-se oferesc multe de toate ori mai bine zis nu ni-se oferește nimic. Ne întreabă ce vrem şi ce gândim, ca şi când nu le-au fi spus de atâtea ori care ne este vrerea şi gândul. — Am puteà însă noi să întrebăm cu tot dreptul, că ce vreà guvernul întinzându-ne mâna de înfrăţire? Noi credem, că politica aceasta nouă e pornită dela curte: doar Impăratul e bătrân, italienii sunt prin Istria neliniştiţi, slovacii prin Fiume aşa, românii dincoace şi mai rău şi n-ar vreà Viena ca la cazul unei schimbări în persoana domnitoare să se trezească în mijlocul flacărilor, căci la tot cazul între atari împrejurări focul s'ar extinde pe toată linia nestând nici Ruşii cu mânile în sân nici poate Italienii. Şi atunci ar fi pârjol în lăuntru şi groază în afară. Să ne aducem numai bine aminte decând cu Bosnia şi Herţegovina. — Ori şi cum ar stà însă lucrul noi trebuie să ne dăm bine seamă de înţelepciunea cu carea trebuie să purcedem acum sub auspiciile unei flamure albe. Să ne limpezim cu apă curată privirea şi să cumpănim bine şi ce zicem şi ce facem.

Nu ori şi cine e chemat să-şi deie părerea şi cu atât mai vârtos nu ori şi cine să ni-se pună în relaţiuni informătoare cu cei de sus. Avem lipsă de o chibzueală cuminte şi ar face bine toţi cei pe cari îi întreabă cineva, că ce cugetă ei, să li-o spună curat românește: Uite, măria ta, întreabă-ne pe toţi dacă vrei să şti ce gândim toţi, că doar cu toţi voiţi să Vă împăcaţi nu numai cu mine, numai aşa vei ajunge *poate* la ceva şi nu altcum.

Să ne cuminţim şi noi odată, aducându-ne aminte cu sfinţenie de toate aspiraţiile noastre. Rupţi din cosiţa Romii ne-am cântat doina în vreme de senin şi-n vreme de vifor în limba noastră, ne-am însufleţit şi ne-am plâns amarul tot între noi şi nu ne-am dus pribegi prin tărâmuri străine să ne cerem mângâieri nevrednice de obârşia noastră măreaţă. Ne-am sbuciumat, când ne cutropeau cei cari voiau să ne facă una cu ţărâna pământului, însă ţineam morţiş la averea cea mai scumpă a neamului, la graiul nostru. Am trecut prin multe năcazuri, numai valurile vremurilor îngropate le-ar şti povesti toate; am avut dureri în inimă şi mult amar în suflet şi n'avem pe nime, numai Dumnezeu erà cu noi; nu erà cine să ne lumineze, cine să ne strângă într'un snop bine legat, şi să ne conducă pe unde ar fi trebuit să mergem: însă şi atunci ştiam un lucru, că mai bine perim până la unul decât să ne resfirăm printre alte noroade şi să ne înghiţim cu ele, ca să nu ni-se mai ştie de nume.

Şi acum, mai târziu, am moştenit dela părinţi dragostea în bătaie, ne-am dedat cu zoala neliniştitelor lupte, ne-am oţelit, ne-am împuternicit şi ce ştiau bătrânii în vorbe mai simple şi în gânduri mai puţin lămurite, ştim şi noi şi ne este aşa de scumpă ştiinţa aceasta. Şi acum!? Nu; nu nici acum nu ne poate nici trece prin minte să rupem cu trecutul nostru. Pe fruntea albă încă nu ni s'au scris slovele necinstii şi nu vom suferi să ni-se scrie niciodată. Şi pentru noi e un lucru necinstit să închei o pace prin care în mare parte să negi ce ai susţinut cu atâta flacără până acum, să renunţi la drepturile tale legitime, să te legi frate de cruce cu cei cari nu vreau să ştie, că şi tu mai eşti pe faţa pământului.

Da, noi iubim pacea, însă iubim o pace cinstită, o pace nu ca pacea celui care şi-a pierdut tot şi trăeşte în pace pentrucă nu mai poate zice nimic. O atare pace pentru noi e prea scump plătită, şi noi suntem un neam sărac, şi nu putem să dăm atâta. Dacă ne pot însă împăciui aşa ca să fim şi noi români îndreptăţiţi odată, dorim pacea şi-i închinăm toată căldura sufletului. Doar şi noi asudăm pe brazdele cari taie pământul ţării noastre şi bine, că părăsiţi şi nebăgaţi în seamă, şi noi l-am îngrăşat cu sângele feciorilor nostrii şi prinosul nostru a fost mai cald şi mai sincer cu cât erà mai despreţuit de stăpâni.

Mereu mi-se împroaşcă în ochi, că suntem cu idei iridentistice, că gravităm în afară, că gândul ne este pururea spre răsărit îndreptat şi alte comedii de acestea. Dacă măriile lor înţeleg vorbele ce le spun în toată obiectivitatea lor, atunci le putem dovedì cu toată purtarea noastră de veacuri dearândul inconzecinţa. Dacă însă îi doare numai, că noi ne simţim una cu fraţii de dincolo, că în vinele noastre curge acelaş sânge şi că dorim din tot sufletul, ca cultura noastră românească să nu fie a noastră ori a lor, ci a noastră şi a lor; atunci suntem iredentişti din cap până în tălpi; cum s'ar puteà însă supără domnii nostrii de lucrul acesta nu o ştim şi nu o ştiu nici ei şi nici nu vreau să-şi dee samă de aşa ceva în faţa lumii, că iar râde lumea întreagă.

Să facem odată să priceapă, că fără de noi nu le merge bine şi cu noi pot stà pacinici şi liniştiţi însă cum vrem noi nu cum vreau ei. Da, să cerce fruntaşii noştrii să nu zădărnicească cu o vorbă nepotrivită ori ce şanză de împăcare, atunci ni-s'ar puteà imputà şi nouă, că ne place numai gâlceava, neînţelegerea şi dujmănia. Nu, noi de firea noastră suntem un neam pacinic şi ne mulcomim uşor şi cu puţin, cum însă am învăţat din moşi strămoşi să ne iubim limba, năravurile noastre şi să ne ştim noi de noi, cum am puteà suferì să trăim în pace când ne-ar arde inima de durere în piept, când ne-am simţì umiliţi în toate aspiraţiile noastre?

Sunt momente aceste, cari înseamnă ceva în istoria popoarelor şi de multe ori înseamnă stagnare, popas şi deziluzionare crudă. Să ştim elimină din şirele noastre elementele române neromâneşti şi infimile mici, cari se întorc cum bate şi din cătrău bate vântul Să ne uităm la alte neamuri îndoite sub greutatea luptelor cu neamuri mai vânjoase decât cei ce ne încunjură pe noi. Azi Irlandezilor le dă Anglia universitate catolică în Dublin şi mâne parlament naţional, după o luptă desperată de preste trei veacuri dearândul. S'au împuţinat aceşti mucenici, şi mulţi au luat luînea în cap: azi

însă se bucură de razele mai blânde ale politicii lorzilor, barem nepoții lor. Cum e de duios glasul psalmistului ce ne povățuește din strana cântăreților dela sate: „Mergând mergeau plângând aruncându-și sămânța, întorcându-se însă va veni cu bucurie mare aducându-și snopii lor.“ Noi avem nădejde mare în puterea noastră de vieață. Atâta apa s'a strecurat preste noi și atâtea dureri ne-au umplut din veac sufletul, și atâta jale și atâta nedumerire, încât nu putem să nu simțim în noi, că e de lipsa ca în curând să ni-se însenine și nouă vânătul cerului să trăim și noi zile mai albe, să răsară și preste noi soarele îndreptățirii de neam de trăit în lume! Și nu vrem de altă parte să fim noi cei mai nefericiți dintre toate neamurile, ca după atâta luptă și după atâta fierbere să ne aruncăm armele și să fugim ori să ne dăm de bună voie în mânile vrășmașului. Cronicarul nedumerit scrutând preste o sută de ani printre hrisoave colbuite s'ar opri îngrozit când s'ar întâlni cu figura spălătăcită a generații de astăzi, care cu atâta ușurință s'a înstrăinat de faptele părinților morți în tabără cu dorul în suflet și cu gândul la noi. Nu; păcatul acesta nu ni-l luăm pe suflet. (*)

Către iubiții nostri cetitori!

Din darul lui Dumnezeu am intrat în anul al XX-lea. De obiceiu o foaie care a ajuns această vrâstă, trebuie să fie și cetită și bine sprijinită.

N'am puteà spune că scrisele noastre, nu se bagă în seamă și că cetitorii nu urmăresc cu destul interes cele ce publicăm. Avem atâtea dovezi de aderință și atâtea scrisori de îmbărbătare.

Dar nu de acestea ne trebue nouă. Noi am dori să n'avem nici o datorie și nici un datornic. Năcazul e, că avem de amândouă. Și dacă ne bucurăm și noi azi când scriem în fruntea foii anul al XX-lea ne doare, că nu putem face nici un pas înainte.

Ni se cere să apărem de mai multe ori, unii cer să apărem zilnic, să reducem prețul de abonament, să dăm suplimente de predici, să dăm o mai mare desvoltare părții literare, și multe altele. Toate le-am face bucuros, dacă mai ales n'am vedea registrele administrațiunii pline cu restanții de zeci de mii.

De aceea să ni-se îngăduie o vorbă sinceră la începutul trimestrului al doilea din acest an. Toți ceice ne iubesc și doresc progresul nostru să-și achite restanțiile și plătească abonamentul înainte, iar aceia, cărora foaia noastră li spre greutate trimit-o înapoi. In chipul acesta ni-ar face un bun serviciu și unii și ceialalți. Și frații preoți, cărora mai ales le adresăm aceste șire, au ajuns în situația de a putea să ne ajute.

Și noi o și cerem și o și așteptăm

Noutăți.

Conzistor plenar. In ședința Conzistorului plenar arhiepiscopesc, care s'a ținut Luni în 15 August sau făcut primirile în Seminarul junimii române gr.-cat. studioase în Internatul de fete și în Seminariul teologic. — In Seminariul junimii au fost primiți 136 de inși din 210 concurenți, în Internatul de fete au fost primite 56 dintre 63 concurente. Dacă se vor mai însinuà se vor primì încă până la numărul de 75.

In Seminariul teologic din 62 concurenți au fost primiți 28 de inși dintre cari 16 în beneficiu iar ceialalți 12 pe lângă taxa anuală de 400 cor. — Au fost primiți următorii: Zaharie Pop din Adrian pentru Seminariul central din Budapesta. In Seminariul teologic arhidiecezan: Romul Moldovan din Șinca-veche, Ioan Oltean din Porumbacul de-jos, Ioan Bozdoc din Urca, Vasile Cerghizan din Chirileu, Virgil Cucuiu, Bogata-de Mureș, Clemente Pandrea din Mărgineni, Ludovic Giurca din Totoiu, Muntean Cornel din Lissa, Virgil Brătfălean din Ocnița, Septimiu Gărduș din Măhaciu, Valer Crișan din Ohaba, Ioan Suciu Chiciud, Octavian Hărșan din Chimitelnic, George Târnăvean din Urisiul-de-jos, Liviu Stupinean din Stupini, Teofil Hossu din Milaș, Laurențiu Stâncel din Gârbovita, Horațiu Grama din Sâncel, Leon Muntean din Veza, Emil Graur din Curticap, Constantin Tat din Sângătin, Ioan Tocaciu din M.-S.-Craiu, Eugen Stâncel Căpud, Liviu Brânzău din Cinguzel, Constantin Pica din Riușor și Iosif Balint din Sânmărtinul-de Câmpie.

Dl Vasile de Stroesco, generosul Mecenate a donat bisericii gr.-cat. din *Gerliște* suma de 300 coroane.

De 15 August. Se știe, că în 15 Aug. se primesc candidații la teologie. De vre-o câți-va ani încoace însă aglomerația e tot mai mare și deja cu zile înainte să văd părinți, cum umblă pe străzile Blajului cu inima strânsă, că oare ce va fi. Aglomerația de străini devine și mai mare în preziua lui 15 August când se adună protopopii la Conzistorul plenar. Noi numai un lucru avem de întrebat. De ce nu se îngrijește nime de încvartirarea lor? Cele câteva hotele gem de străini, vine câte un protopop și umblă toată noaptea cerșind câte un căpătâiu... Avem atâtea institute, avem seminarul teologic, oare nu s'ar puteà aranjà pentru ocaziunea aceasta un dormitor, căci și așa stau goale. Mergi în România, în Bucovina, în Moldova și nu este mânăstire, la care să nu te poți adăpostì cel puțin 48 oare gratuit și cost și cvartir. Cred, că am puteà fi și noi cu considerare la astfel de ocaziuni.

Mulțămită publică. La petrecerea de vară împreunată cu producțiunea teatrală ce s'a aranjat Duminecă în 3 Iulie 1910 în Șopteriu a binevoit a suprasolvì următorii Prea T. Domni: Ștefan Almășan Șopteriu, Gavril Nagy Șopteriu, Ioan Pop Șopteriu, Cristofor Turcea Orosfaia, Alexandru Turcu Șopteriu, Ihász Henric notar Șopteriu, Laurian Vodă preot. Ormeniș, Constantin Costin preot, Uilac, Ioan Manoilă, Sân.-Mărtin câte 1 coroană. Dr. Alexandru Muntean 3·50 fil. Familia Lupan 2 cor. Aurel Cherestes notar Cosma 2 cor. 50 fil. Teodor Corbean înv. Sângeorgiu 1 cor. 50 fileri. Victor Bogdan Fărăgău, Ioan Rusu Dâmb, Petru Uilăcan Pogăceaua Petru Radu Milaș, câte 50 fil. Neluând parte au binevoit a ne trimite: Dr. Aurel Iustian Ormeniș 10 cor., Dionisiu Simon Sângeorgiu 10 cor. Văd. Bonis István Șopteriu 4 cor., Ioan Hossu preot Milaș 3 cor. și Valer Rus preot Chiciud 2 cor. Primească marinimoșii donatori și pe această cale mulțămitele noastre. Șopteriu la 8 Iulie 1910. *Victor Turcu*, președinte. *Dr. Alexandru Muntean*, cassar.

Nr. 38—1910 (65) 2—2

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executà lucrările necesare la edificarea bisericii gr.-cat. din filia Păucea (Pócsfalva), Kisküküllő vármegye; prin aceasta se recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 500 cor. adecă cincisute coroane, la curatoratul bisericesc gr.-cat. din Păucea (u. p. Abósgálfalva) cel mult până în 1 Sept. 1910 inclusive.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 2 Oct. 1909 sub Nrul 6611 se pot studià zilnic între oarele 3—6 la oficiul parohial gr.-cat. din Abuș (Abósfalva).

Licitația publică minuendă se va ținea în 1 Septemvrie 1910.

Păucea, la 2 August 1910.

Avram Vlad, adm. paroh. **Vasiliu Hanc,** sen. curator.

Se primesc:

patru învățăcei doi pentru tâmplărie și doi pentru zădărie.

A se adresà la:

Emil Oltean,
măestru zidar.

(58) 4—?

TABELE DE CETIRE

conform ordinațiunii ministeriale Nr. 76000/907,

cu text românesc, acomodate la ori-ce metod. Cor. 6.

cu text unguresc, acomodate la ori-ce metod Cor. 4·80.

Ambele după manuale aprobate de înaltul minister de culte.

Comandele se pot face la firma editoare:

Librăria diecezană Arad.

(61) 3—3

UN BĂIAT

corăspunzător ca ucenic la renumita prăvălie de băcănie și delicatese ȘTEFAN NYERGEȘ în BLAJ, imediat să primească. (64) 3—3

Muschong. Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

SCUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

RECREAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ.

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă.

Recomandată de medici.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 24—?

Partea literară.

Unirea bisericilor.

— Răspuns „Revistei teologice". —

(Continuare).

Biserica lui Hristos trebuie să fie una, pentrucă așa a întemeiat-o Mântuitorul Hristos.

Ne-o spune aceasta „Mărturisirea ortodoxă", când zice:

„Precum Hristos este unul, tot așa și mireasa lui este una, după cum se arată din epistola către Efezeni, unde se zice: Un domn, o credință, un botez și un Dumnezeu și Tatăl tuturor.[1])"

Ne-o spune aceasta și Macarie, vestitul dogmatic al bisericii neunite, carele zice, că biserica lui Hristos este una „prin originea și întemeierea sa," una „prin organizarea sa exterioară și lăuntrică," una „prin scopul său.[2])"

Biserica lui Hristos trebuie să fie una în credință, după cum ne spune sfântul Ioan Gură de aur zicând că „unirea stă în aceea, ca toți pe o formă să credem.[3])"

Iar sfântul Atanasiu ne spune, că criteriul bisericii adevărate este unirea în credință.[4]) Drept aceea ne îndeamnă sfântul Vasiliu Marele, ca „să conglăsuim toți una și aceeaș crezând.[5])"

Dar trebuie să fie una biserica lui Hristos și în regim, după cum zice sfântul Ioan Gură de aur, că biserica lui Dumnezeu e unită în sine și una este,[6])" și că „atunci este desăvârșit capul, atunci e perfect trupul, când toți suntem într'una adunați și închegați.[7])"

Drept aceea datorința strânsă a fiecărui creștin este să păzească aceasta unitate, care este nu numai folositoare, ci chiar de lipsă bisericii creștine, mai ales în zilele noastre, când „creștinismul în sine este amenințat cu primejdie,[8])" când creștinismul în sine „trebuie apărat și mântuit.[9])" Da, avem lipsă nu numai de o asociație, ci chiar de o unire „a tuturor bisericilor în contra ateismului, a materialismului și în contra unui dușman cu mult mai primejdios: indiferentismul în cele morale și religioase.[10])"

Între atari împrejurări să fie oare creștin, căruia să nu-i sângereze inima la vederea desbinării fatale „ce a bătut pe păstori și a bătut împreunata turmă alui Isus Hristos, dând prilej lupilor învăscuți în piei de oi a întră sau mai clar a sări în staul, a răpi și a risipi oile, încât au dehocat de sus și până jos catapiteazma bisericii și au rupt necusuta porfiră a lui Isus, lovind cu îndoitul ascuțit chiar întâiul principiu al mântuitoarei învățături, care zice: întru aceasta vă veți cunoaște, că sunteți școlarii mei de veți avea dragoste între voi; când aceasta armă geenică omorând geniul evangeliei și făcând pe ceice se numesc următorii lui Hristos, a se cunoaște nu prin dragoste, ci prin ură și dezbinare?[1])"

Și cine este pricina acestei dezbinări? Vai de acel om, care a făcut desbinare în biserica lui Hristos! Mai bine era omului aceluia, să nu se fi născut, căci păcat îngrozitor este a face dezbinare în biserică-așa ne învață sfânta biserică, că așa ne învață toți sfinții Părinți. Așa spre ex. sf. Ioan Gură de aur zice: „Zic și susțin, că a dezbină biserica nu e un rău mai mic, decât a cădea în erezie. Spune-mi! Dacă un supus de al regelui nu ar trece, ce e drept, la alt rege, ci luându-i purpura i-ar spintecă-o, au doară se va pedepsi mai puțin, decât un altul, carele a trecut la regele inimic? Ce ar fi apoi, dacă prinzând pe regele, l-ar omorî, făcându-l tot bucăți, ce pedeapsă ar merită pentru faptele sale? Iar dacă celce a făcut aceste cu fratele său, a făcut rele mai mari, decât să i-se poată dă pedeapsă proporționată: celce spintecă pe Hristos și-l face bucăți, ce iad nu va merită?[2])"

Asemenea și Dionisiu din Alexandria zice: „Că se cuvine a pătimi cineva ori și ce rău, numai să nu dezbine biserica.[3])" Iar sfântul Ignațiu zice: „Dacă cineva urmează celui ce face dezbinare, nu va dobândi moștenirea împărăției lui Dumnezeu.[4])"

Repetăm dară: Vai de acela, carele a făcut dezbinare în bisericâ!

„Care din ambele biserici să fie culpabilă de această sciziune?" (se întreabă[5]) fostul mitropolit primat al României, Iosif). „Asupra cui cade responzabilitatea acestui mare neajuns religios și social?" (întreabă[6]) neunitul Vladimir Guetée).

„Aici este o cestiune din cele mai de seamă, ce poate susținea un teolog; el n-o poate dezlegă, fără a face procesul uneia din aceste Biserici, fără a învinui, că a desprețuit cuvântul lui Isus Hristos, care a făcut din unitate o condițiune neapărată a ființării Bisericii sale. Este adevărat, că numai prin cea mai straniе răsturnare a înțelesul creștin dezbinare a putut luă naștere și a se menținea. Aceasta o au în vedere amândouă Bisericile, orientală și romană. Pentru aceasta ele și trimit una alteia învinuirea de schizmă și nu voesc nici decum a primi, înaintea lui Dumnezeu și înaintea oamenilor, responzabilitatea acelei învinuiri, ce ele conziderâ și una și alta ca o defăimare".[7])

Trebuie însă ca una din două să fie vinovată cu lăpădarea *adevărului descoperit păstrat și definit din partea bisericii vechi ecumenice.*[1])

Care dintre biserici a rupt așadară *continuitatea și comunitatea de credință cu vechea biserică ecumenică?*[2])

Iată întrebarea ce și-o pun toți cei-ce se ocupă cu ideea unirii bisericilor. Chestia deja timp de peste 900 ani se agită în lumea creștină.

In timpul mai nou și la noi la români s'a pus în discuție această chestie, pornind dela făimoasa alocuție, ce a ținut-o papa Piu X în 12 Februarie 1908 către episcopii orientali adunați în Roma cu prilejul serbării aniversare de 15 veacuri dela moartea sfântului Ioan Gură de aur.

Deși pe atunci eram încă „un tinăr nepregătit de a tratâ" o chestiune ca aceasta[3]) eram teolog de anul al IV-lea, dar împins de dorul unirii bisericilor, împins de zelul pentru o cauză sfântă, am încercat să contribui și eu din parte-mi cu ceva la o operă atât de ideală, dreptaceea am edat o mică broșură cu privire la chestie[4]). Am preconizat în ea idee, că după ce nu există nici o piedecă dogmatică în calea unirii bisericilor, realizarea ei ar fi nu numai posibilă ci și ușoară.

Ideea aceasta a aflat contrari în teologii de seamă ai bisericii neunite; dreptaceea Dr. N. Bălan, redactorul Revistei Teologice a aflat cu cale a-mi atrage atenția asupra împrejurării, că între biserica orientală și apuseană există „deosebiri doctrinale."[5])

Și cari ar fi aceste deosebiri sau inovațiuni, cari au făcut „ca biserica orientală să nu mai voiască a avea comunicare cu schizmatici"[6]) romani?

Aceasta este o întrebare la care biserica neunită nu e în stare să dea răspuns hotărîtor, căci teologii bisericii neunite ne dau răspunsuri deosebite și nu arareori chiar contrazicătoare. Teologii bisericii neunite încă nu au precizat numărul inovațiunilor bisericii romane. Căci precând Foție ridicase cam 10 acuze asupra Latinilor[7]) Cercularie 20[8]) Niceta Seidul 32[9]), Nectarie preste 30[10]) Coresi și mai multe[11]), Manuil Caleca 60[12]) iar Pidalionul grecesc[13]) și rusească Kormciaia Kniga[14]) nenumărate, grecul Sofronie

---

[1]) Efez. IV. 5. Cf. „Mărturisirea ortodoxă" (editura Tipografiei cărților bisericești) ediția I., București, 1889, pag. 81. Intrebarea LXXXIII.

[2]) Cf. Macarie, Teologia dogm. ort. tom. II. pag. 300—301.

[3]) Asupra epistolii către Efezeni, Hom. IX. 3.

[4]) De decr. Nic. Syn. n. 4.

[5]) Epistola CLVII. 7.

[6]) Asupra epist. I. Cor. 1. hom. I.

[7]) Ibidem.

[8]) Cuvintele unui patriarh ortodox. Cf. „Revista teologică". Sibiiu, 1908, nr. 4. pag. 169.

[9]) Ibidem.

[10]) Idem.

[1]) Cuvintele mitropolitului ortodox Veniamin Costachi în precuvântarea la „Peatra scandalei".

[2]) Epist. ad. Ephes. cap. IV. Hom. XI. Edit. de Paris tom. XI. pag. 88 citat la Dr. V. Suciu în Teologia dogmatică fundamentală, Blaj, 1907. vol. II. p. 122, 123.

[3]) Pidalion. tip. la Mănăst. Neamțul în 1844 în nota II. dela tâlcuirea canonului 31 apostolic citat și la Dr. V. Suciu, op. cit. pag. 123.

[4]) S. Ignatiu, către Philadelphieni, cap. 3.

[5]) In prefața la „Papalitatea schismatică", București, 1906. p. 17.

[6]) V. Guettée op. cit. pag. 21.

[7]) V. Guettée, op. cit. pag. 21—22.

[1]) Espresiunea dlui N. Bălan.

[2]) Idem.

[3]) Cum susținea dl. N. Bălan în critica din „Revista teologică"

[4]) „Chestia unirii bisericilor", Timișoara, 1908.

[5]) Cf. „Revista teologică" (Sibiiu) Nr. 5—1909 pag. 269, în articolul: „Chestia unirii bisericilor".

[6]) Vorba lui Boroian (Istoria bisericii creștine București, 1893 pag. 304).

[7]) Cf. Encyclica ad Patriarchas orientales, ap. Montacut. ep. Photii II, 47. Nicolai I. ep. 70 ad Hincmar. et caet. episcop. ap. Mansi XV, 355.

[8]) Cf. Canisius, Antiquae lectiones III, I, 281, Baronius ad. a. 1053. n. 22.

[9]) Cf. Alattius, De ecclesiae orientalis et occident. perpetua consensione. p. 1111.

[10]) Nectarius *περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα*, Jasy. 1682. pag. 161.

[11]) Cf. Manuel Calecas, contra Graecorum errores, p. 423 sequ.

[12]) Cf. Copitar, in den Iahrbüchern der Literatur, Wien, 1823, p. 220 sequ.

[13]) Cf. S. Kopitar, op. cit. 1824, pag. 152 sequ.

Likhoudis 21 [1]), preatunci Petru din Antiochia ridică numai 2 acuze asupra Latinilor [2]) Ioan Mitropolitul Rusiei 7, [3]) Teofilat arhiepiscopul Bulgariei numai [4]) fostul patrihrh Constantinopolitan Antim în encyclica sa din luna August a anului 1895 ridică vre-o 8 acuze asupra Latinilor, [5]) iar Sylvestru Medvedev, celebru între teologii de Kiev, numai 2 acuze. [6])

Virgil Pop,
preot gr.-cat.

(Va urma).

Bibliografie.

A apărut:

ALBUMUL BUNEA

în o minunată execuţie tehnică şi cu un cuprins bogat de peste 200 pagini.

E admirabilă coperta în mai multe colori, după originalul pictorului nostru ***F. C. Domşa.*** *Urmează, numai decât la început portretul cel din urmă al canonicului Bunea în patru colori. Şi alte peste 20 clişee, apoi capete artistice, suplimente, etc. Textul se împarte în următoarele mari capitole:*

I. Moartea.
II. Jalea neamului.
III. Funerarii
IV. Postum.
V. Epilog.

Este o carte vrednică de memoria marelui nostru Bunea.

Se vinde în folosul ridicării unui mausoleu la groapa meritatului bărbat al bisericii şi neamului.

Preţul unui exemplar, pentru abonaţi: 6 cor., pentru neabonaţi 7 cor.

NOTĂ: *Pentru uşurarea administraţiei, abonaţilor se trimite cu rambursă. Aceia dintre stimaţi abonaţi, cari ar dorì să nu li-se ramburseze, sunt rugaţi să anticipe preţul de 6 coroane + 55 bani taxă de porto şi recomandare!*

Comandele se pot face la

Adresa: ***Albumul Bunea — Blaj-Balázsfalva sau Librăria semin.***

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***
vol. I. ***Apologetica creştină*** fco. **5·3·00**
vol. II. ***Tradiţiunea şi Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.
vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului şi Graţia.*** fco. **7·30** cor.
vol. II. ***Sacramentele şi Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism şi Spiritism **1·50**

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc e permis să se poată procură aceste cărţi din cassele bisericeşti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

[1]) In opul său polemic intitulat „Dialogurile unui profesor grec cu un Iezuit asupra deosebirilor ce există între biserica orientală şi cea apuseană“ edat probabil la anul 1689 ori 1690. Cf. revista: „Echos d'Orient“ Paris, Nr. 79—1909, pag. 327.

[2]) Cf. Cotelerius, Monumenta Ecclesiae Graecae II. 157.

[3]) Cf. Allatius, op. cit. pag. 1113.

[4]) Cf. Leunclavius, Ius graeco-romanum, I, 318.

[5]) Cf. Encyclica în traducere maghiară în revista „Hittudományi Folyóirat“ din Budapesta, 1896, (Nr. din 15 Decemvrie) pag. 724—744.

[6]) Cf. revista „Echos d'Orient“ Paris, Nr. 79 1909, pag. 327.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**
Redactor respons.: **Augustin Gruiţia.**

ATENŢIUNE!

:: 50.000 păreohi de ghete!! ::

4 părechi de ghete numai cu K. 8·50

In urma stangnării plăţilor la mai multe fabrici am primit însărcinarea să desfac o parte mare de ghete cu preţuri reduse mult sub spesele de producţiune. Prin urmare vând fiecui *2 părechi de ghete de bărbaţi şi 2 părechi de ghete de dame cu şireturi*, piele bună ori neagră, galoşate cu bază de piele tare ţântuită foarte elegante, fasonul cel mai nou, mărimea după Nr. Toate patru părechile costă numai K. 8·50. Trimise cu rambursă.

P. LUST export de ghete
Krakau Nr. 132/S.
Schimbarea e permisă sau banii retur.
(66) 1—1

AGENŢI
Domni şi Dame
se angajază pentru a cercetà familii catolice, pe lângă proviziune mare. Ofertele să se trimită sub deviza „Câştig mare 2467“, la I. BLOCKNER birou de inserţiuni, Budapesta IV., Semmelweiss-utcza 4. (67) 1—1

Nr. 257—1910. (68) 1—1

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la biserica gr.-cat. edificândă în Galaţi prin aceasta se recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 1200 cor. adecă o mie douăsute coroane la oficiul parohial gr.-cat. din Galacz u. p. Puj, cel mult până la 3 Septemvrie n. 1910 la 9 oare a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formulariul de contract, condiţiunile de edificare, descrierea tehnică, preliminariul de spese şi planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Episcopesc la 23 Iulie 1910 sub Nrul 2184, se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. în Galaţi între oarele 8—12 a. m. şi 2—6 p. m.

Oficiul Protopopesc gr.-cat al Jiului.

Lupeni, la 12 August 1910.

Atanasie P. Bologa,
adm.-protopo.

Nr. 6300—1910 (69) 1—3

Concurs la stipendii.

Prin aceasta publicăm concurs *până în 18 Septemvrie n. 1910 inclusive* pentru următoarele stipendii:

I. *Din fundaţiunea „Alexandru St. Şuluţiu“.*

1. *Un* (1) un stipendiu de 800 cor folosit în anul şcol. 1909/10 de către Iuniu Br. Docolin student medicinist în Viena — destinat pentru tineri, cari studiază dreptele sau medicina la universitatea din Budapesta sau la vre-o universitate din străinătate.

2. *Un* (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Nicodim Ganea stud. la conservatorul din Budapesta destinat pentru tineri, cari studiază la vre-un institut afară de patrie: tehnica metalurgică (Selmetz), pedagogia ori ştiinţele reale.

3. *Un* (1) stipendiu de 400 cor. rămas de Dr. Ioan Sârbu rigorozant-iurist în Cluj, — destinate pentru tineri, cari studiază ştiinţele iuridice la universitatea din Cluj.

4. *Trei* (3) stidendii de câte 200 cor. folosite în anul şcol. 1909/10 de către Ioan Sârbu şi Virgiliu Ungurean stud. gimn. cl. VIII în Blaj, şi Dionisiu Tobias gimn. cl. VIII în Sibiiu — destinate pentru studenţi gimnazişti în clasele superioare.

5. *Un* (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Leonida Vlassa stud. gimn. cl. VIII. în Blaj. — destinat pentru studenţi gimnazişti în clasele inferioare.

Studenţii înscrişi ca ordinari la şcoalele de mai sus, cari doresc a obţineà unul din stipendiile aici înşirate, au să dovedească:

a) că sunt români gr.-cat. mizeri, născuţi în Transilvania.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calcul de eminenţă.

c) Dintre concurenţi vor fi preferiţi aceia, cari vor dovedì, că sunt consângeni cu fundatorul.

II. *Din fundaţiunea „Constantin Papfalvi“.*

Un (1) stipendiu de 240 cor. folosit în anul 1909/10 de către Iuliu Dancu stud. cl. III. gimn. în Cluj, — destinat pentru studenţi dela ori-ce şcoală. Preferinţă au consângenii fundatorului şi în locul prim cei născuţi în Popfalău.

III. *Din fundaţiunea „Ioan Daniel—Dănuţ de Fersig“.*

Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către George Hetcon stud. filos. în Lipsca.

La acest stipendiu pot concurge studenţi români gr.-cat. dela ori-ce şcoală, sunt însă preferiţi consângenii fundatorului şi numai în lipsa acestora se vor conferì altora.

IV. *Din fund. „Ioan F. Negruţiu“.*

1. *Un* (1) stipendiu de 160 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Emiliu F. Negruţin stud. iur. în Cluj.

2. *Un* (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Virgiliu Cucui stud. gimn. cl. VIII Blaj — destinate pentru studenţi români gr.-cat. dela ori-ce şcoală. Consângenii fundatorului au preferinţă şi se pot conferì şi fetelor, cari se

pregătesc de învățătoare sau pe altă carieră care le-ar asigurà un mod de vieață mai independent.

V. *Din fund. „Ioan P. Bota“.*

Un (1) stipendiu de 120 cor., folosit în anul școlastic 1909/10 de către Octavian Dumitrean gimn. cl. III din Alba-Iulia — destinat pentru studenți români gr.-cat. în școalele medii sau în școalele reale superioare, — de origine din Șard (comit. Albei-inferioare), sau rudenii cu fundatorul.

VI. *Din fundațiunea „Vancea — Cassa arhidiecezană“.*

Patru (4) stipendii de câte 120 cor. folosite în anul școl. 1909/10 de către Dumitru Mărginean, Nicolau Mărginean, Gavril Coroiu și Alesandru Mândru studenți pedagogi curs. IV în Blaj, — destinate pentru candidați de învățători în arhidioceza noastră cari vor ascultà cursul preparandial la preparandia arhidiecezană gr.-cat. din Blaj și eventual la altă preparandie gr.-cat.

La dobândirea stipendiilor din această fundațiune au preferință rudeniile fundatorului, chiar și dacă ar fi născuți afară de Arhidioceza gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, dela străini însă se cere să fie fii ai acestei Arhidioceze.

VII. *Din fund. „Iosif Tarția“.*

Un (1) stipendiu de 140 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către Alexandru Măcelar stud. medic. în Budapesta destinat pentru studenți dela ori-ce școală, în locul prim pentru rudenii de ale fundatorului.

VIII. *Din fund. „Andreiu P. Liviu“.*

Un (1) stipendiu de 100 cor. destinat pentru studenți români gr.-cat. dela orice școală sau pentru meseriași, — consângeni de ai fundatorului. Îl pot dobândi și fete.

IX. *Din fund. „Alexandru Micu“.*

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către Ștefania Pop prepar. cursul II. în Sibiiu, — destinat pentru elevi sau eleve ai școalelor medii comerciale sau ale școalelor superioare de fete.

Consângenii au preferință.

X. *Din fund. „Timoteiu Ciparíu“.*

Un (1) stipendiu de 100 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către Eugeniu Ciungan gimn. cl. VII în Blaj, — destinat pentru studenți români gr.-cat. la gimnaziul arhiepiscopesc din Blaj.

XI. *Din fund. „Vasiliu Rațiu“.*

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către Alexandru Oltean gimn. cl. VIII. în Blaj, — destinat pentru studenți români gr.-cat. în clasele superioare ale gimnaziului arhiepiscopesc din Blaj sau pentru fetițe din clasele civile ale școalei de fetițe din Blaj. Consângenii fundatorului au preferință.

XII. *Din fund. „Ioan V. Rusu“.*

Un (1) stipendiu de 160 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către Corneliu Rusu stud. gimn. cl. II. în Gherla, — destinat pentru tineri români gr.-cat. cari frecuentează vre-un gimnaziu, școală reală ori comercială ori vre-o școală agronomică.

Dintre concurenți vor fi preferiți consângenii fundatorului.

XIII. *Din fund. „Constantin Alutan“.*

Două (2) stipendii de câte 120 cor. folosite în anul școl. 1909/10 de către: Laurențiu Sima gimn. cl. VIII. în Beiuș și Ioan Sima gimn. cl. II. în Șimleu, — destinate pentru tineri români gr.-cat. studenți la gimnazii, școale reale, comerciale, universitate, politehnică, agronomie preparandie etc.

Consângenii fundatorului au preferință.

XIV. *Din fund. „Ioan Chirilă“.*

Interesele disponibile ale fundațiunii acesteia pe anul 1910, în suma de 550 cor. în senzul literelor fundaționele se vor împărți în părți egale între consângenii fundatorului, cari studiază la vre-o școală.

Consângenitatea se consideră până la gradul al VIII-lea.

XV. *Din fund. „Alexă Bidian“.*

Din venitele acestei fundațiunii se vor împărți stipendii adecuate tuturor nepoților din frați ai fundatorului și în locul al doilea băieților și fetițelor înrudiți cu fundatorul prin sânge până la al patrălea (IV) grad, născuți din căsătorie creștinească, fără conziderare la natura studiilor, ce le urmează, — nu vor fi eschiși dela stipendii nici aceia cari învață măiestrii.

XVI. *Din fund. „Demetriu Cutean“.*

Un (1) stipendiu de 40 cor. — destinat pentru școlari, feciori sau fetițe, începând cu clasele normale. Consângenii fundatorului au preferință, iar dintre străini, cei născuți în comunele Ciufud și Săcădate.

XVII. *Din fund. „Parteniu Moldovan“.*

Două (2) stipendii de câte 100 cor. folosite în anul școl. 1909/10 de către Vasiliu Spinean și Alimpiu Simu gimn. cl. II. în Blaj, — destinate pentru tineri români gr.-cat. dela ori-ce școală, consângeni cu fundatorul.

XVIII. *Din fund. „Petru cav. Ioanette“.*

1. *Un* (1) stipendiu de 600 cor. — destinat pentru studenți medicinești ori tehnici ori de studiile reale superioare militare.

2. *Un* (1) stipendiu de 400 cor. destinat pentru un tinăr român, care va intrà în școala de cadeți.

3. *Trei* (3) stipendii de 200 cor. folosite în anul școl. 1909/10 de către Romul Vespasian Bălosu gimn. cl. VI, în Brașov, Ioan Ioanette gimn. cl. III. Sz. Keresztur și Iosif Ioanette cl. IV. elem. în Câmpeni, — destinate pentru tineri români, cari vor frecventà clase gimnaziale ori reale din patrie, începând din prima clasă gimnazială ori reală.

Stipendiile din această fundațiune le pot obținea tineri, cari din ambii părinți sunt români, de religiunea gr.-cat. ori gr.-or. din munții apuseni ai Ardealului, din comunele: Câmpeni, Bistra, Certege, Săcătura, Albac, Scărișoara, Neagra, Vidra-de-sus, Vidra-de-jos, Ponorel și Sohodol, — și cari vor dovedì totodată, că sunt născuți din părinți adevărați români.

Descendenții în linie directă din familia Ioanette, constatându-se de capabili și diligenți vor primi stipendiul cu începutul clasei a IV-a normale sau elementare și au preferință față de alții.

XIX. *Din fund. „Iacob Páll“.*

1. *Un* (1) stipendiu de 50 cor. pentru gimnaziști în cl. superioare.

2. *Un* (1) stipendiu de 30 cor. pentru gimnaziști în clasele inferioare.

La stipendiile din această fundațiune sunt îndreptățiți a concurge numai tineri născuți din ramul gr.-cat. Páll din Szék (comit. Szolnok-Doboka) și din ramul Bossiak sau Borton din Zalasd(comitatul Hunedoarei cari au cualificațiune distinsă, învață la gimnaziul rom.-cat. din Cluj și sunt săraci.

XX. *Din fund. „Augustin Láday“.*

1. *Un* (1) stipendiu de 800 cor.

2. *Două* (2) stipendii de câte 400 cor. — destinate pentru tineri de naționalitate română și de religiunea gr.-cat. cu preferință de aceia, cari voiesc a păși pe cariera industrială, comercială, tehnică și agronomică, adecă s'au decis a face studii referitoare la carierele aceste.

Stipendiile din această fundațiune fiind strâns atârnătoare dela venitele anuale ale fundațiunii, cari sunt supuse la fluctuațiuni, — conferirea lor asemenea este legată de durata unui an școlastic.

XXI. *Din fund. „Ferdinand Hirsch“.*

1. *Un* (1) stipendiu de 800 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către Eugeniu Mezei rigor. iur. în serviției militar voluntar în Viena.

2. *Un* (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către Ioan Tămaș stud. iur. în Cluj.

La stipendiile aceste pot concurge tineri români cari studiează la gimnaziu, școală reală sau școală agronomică, și sunt născuți în comunele următoare: Turda, Copand, Tur, Rediu, Comițig. Banabic, Aiton, S.-Mărtinul-deșert, Ceanul-deșert, Ceanul-mare, Agârbiciu, Mischiu, Sându, Petridul-de-sus, Petridul-de-mijloc, Petridul-de-jos, Berchiș, Măgura, Schiopi, (Pusztaegres), P.-Sâncraiu, Surduc, Bicalat, Iara-inferioară, Agriș (Ruhaegres), Băișoara Muntele-Băișoarei, Ocolișul-mic, Ocolișul-mare, Runc, Cacova, Săcel, Lita-magiară, Lita-română, Filea-de-jos, Filea-de-sus. Ciurila, Seliște, Selicea, Micuș, Hășmaș, Muierău (Magyaroság), Șutu, Silvașul-maghiar, Indol, ca unele, cari odinioară au format cesaro-regeasca pretură a Turdei sub prezidența fericitului fundator.

XXII. *Din fund. „Dr. Simeon Ramontzai“.*

1. *Un* (1) stipendiu de 630 cor. folosit în anul scol 1909/10 de către: Ioan Colbazi stud. jur. an. III. în Viena, — destinat pentru studenți la universitate, la politehnică, la academia de pictură din Budapesta și Viena, precum și la academia montană din Selmetz și la academia comercială din Viena.

2. *Un* (1) stipendiu de 168 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către Niculae Solomon stud. jur. în Cluj, — destinat pentru studenți juriști la universitatea din Cluj.

3. *Trei* (3) stipendii de câte 126 cor. folosite în anul scol. 1909/10 de către: Dr. Simeon Nemeș stud. la acad. comercială din Viena, Laurențiu Fodor și Aureliu Ramonțian stud. gimn. cl. VIII. în Blaj, — destinate pentru gimnaziști și studenți la școala comercială.

La stipendiile din această fundațiune sunt preferiți cei nobili de origine.

XXIII. *Din fundațiunea „Ioan Bobb“.*

Două (2) stipendii de câte 120 cor. folosite în anul școl. 1909/10 de către Alexandru Bocșa gimn. cl. VIII. în Bistrița și Laurențiu Băbuțiu gimn. cl. VII. în Sibiiu.

XXIV. *Din fund. „Gavril Vaida“.*

Un (1) stipendiu de 140 cor., folosit în anul scol. 1909/10 de către: Iuliu Vaida gimn. cl. VII. în Baia mare, — destinat pentru studenți dela orice școală, reală, comercială, academie, universitate sau politehnică.

Preferință au descendenții din familiile: Vaida de Soósmező și Fuleovici.

Concurenții la toate fundațiunile înșirate până aci în 24 posițiuni au să alăture la suplicile sale scrise și subscrise cu mâna proprie în l. română: testimoniu scolastic în copie autentică, carte de botez, atestat de paupertate, atestat medical și pentru dovedirea consângenității cu fundatorul au să alăture atestat dela respectivul oficiu parohial, care să cuprindă tabela genealogică exact dedusă. Sunt datori mai departe să numească expres institutul, la care vor studià în anul scolastic 1910/11, și să determine apriat suma și soiul stipendiului pentru care suplică. Suplicele, cari nu vor corăspunde cerințelor aci înșirate, precum și cele întrate după termin, nu vor fi luate în considerațiune.

XXV. *Din fundațiunea „David Br. Ursu de Margina“.*

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul scol. 1909/10 de către: Eugenia Bunea elevă în cl. IV. a școlii civile de fete din Blaj.

Concurenții la acest stipendiu au să dovedească cu carte de botez, că sunt români gr.-cat. născuți în vre-una din comunele arondate în comitatele: Făgăraș, Sibiiu, Hunedoara, — cu atestat de frecuentare, că sunt școlari în clasa I. a gimnaziului gr.-cat. din Blaj, iară fetele, că frecuentează la școala de fete din Blaj, că nu purtarea morală bună și progres bun în studii și că sunt sau pot fi susceputi în Seminarul junimei române gr.-cat. studioase în Blaj, iar fetele în Internatul de fetițe din Blaj.

XXVI. *Din fundațiunea fe alumnate a Internatul Vancean de fetițe din Blaj.*

1. *Opt* (8) alumne de câte 100 cor. dintre cari două sunt înființate acum din nou, iar celealte 6 în anul școl. 1909/10 au fost folosite de către: Georgina Nicoară, Otilia Mărginean, Elena Langa și Lucreția Simu eleve în cl. IV. și Iosefina Petean și Maria Pintea eleve în cl. III; a școlii civile de fete din Blaj.

2. *Un* (1) ajutor de 50 cor., care se va conferi pe anul școl. 1910/10 la o elevă ordinară a școlii gr.-cat. de fetițe și a Internatului Vancean de fetițe din Blaj.

Suplicantele pentru aceste alumnate și ajutoare au să întrunească și să dovedească următoarele condițiuni:

a) că sunt române gr.-cat., mizere născute în arhidieceză.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi buni.

c) că sunt inmatriculate ca eleve ordinare în școala gr.-cat. de fete din Blaj și sunt primite în Internatul Vancean de fetițe.

d) Preferință vor avea fetele de preoți din arhidieceză.

Blaj, din ședința consistorului plenar ținută la 15/2 August 1910.

Victor Mihályi, *m. p.,*
Metropolitul de Alba-Iulia.

Loc deschis.

Jucărie de copil

este a spălà cu săpun de alui SCHICHT, că deodată, și curățește și albește rufele, cruță toată truda și sforțarea.

(42) 3—5

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantagioase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morții cu termin fix; asig. de zestre și asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168·13
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,571,035·51
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 foc	„	112.045.412 —
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 viață	„	10,847,132·—
Fonduri de intemeiare și de rezervă	„	2,309,387·—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2) 30—52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric 3 30—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustari de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte. îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de teace de metal.

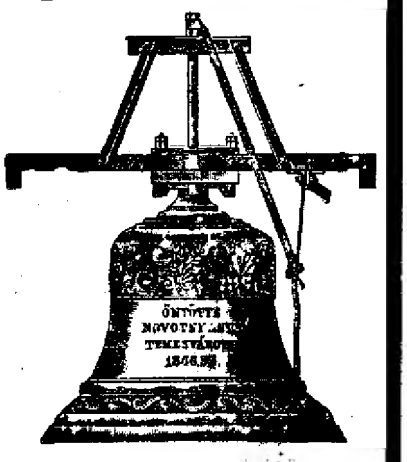

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foaia să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 27 August 1910.** **Numărul 35.**

Congruă și bilete de tren.

Cine a cetit cu atenţiune obligamântul ce și l-a impus statul în 1848, prin art. l. XX. faţă de toate confesiunile, respective de bisericile și slujitorii acestora, se miră cu adevărat de o trăgănare a congruei de preste o jumătate de seclu.

Dar în fine a ajuns preoţimea de azi după multe mizerii în posesiunea congruei. Nu poate fi însă preot îndestulit nici cu mărimea ei, dar în specie nici cu modul licvidării acesteia.

Ori cine a cetit cu atenţiune despre congruă sau salarul preoţimii din cealaltă parte a monarhiei noastre, va stà în loc cu mirare și se va întrebà: cum de nu se măsură congrua și la noi, după anii de serviciu, și nu se augmentează progresiv la anumite perioade a serviciului? — Și cum se pot dà altor slujbași adausă de scumpete, adausă de îmbunătăţiri după anumiţi ani de muncă — cum sunt cvincvenalele notarilor, învăţătorilor, etc.?

Noi, preoţimea, suntem în modul cel mai maștер tractaţi dintre toţi. E drept cumcă în programele noualor guverne ce se perândează, ni-se promit multe, dar de aici în colo se uită de noi.

Dar abstrăgând dela acestea, știm cu toţii și cum ni-se licvidează congrua și astfel necorăspunzătoare greului traiu. Cea mai gravă nedreptate — între împrejurările noastre de traiu — o află fiecare preot, chiar în modalitatea asemnării ei. Congrua, — dacă este o despăgubire a venitelor preoţești pierdute și zilnic pierzânde în urma legilor numite politice-bisericești, — sau dacă o numim „salar“ ori „retribuţia“ sau „remuneraţia“ a serviciilor noastre, ar trebuì să nu depindă numai decât dela votarea sau nevotarea anuală a legii de dare, nici să fie supusă la amânări, din motiv că se schimbă guvernele și fotoliele ministeriali nu se ocupă anumit timp. Pentruce nu se face și nu se întâmplă tot așa și faţă de alţi slujbași și salarizaţi din visteria statului? Cum de toţi îșì primesc regulat, anticipativ și fără amânare retribuţiunile, ce li-se cad și sunt sistemizate prin lege? Numai de noi se aibă cineva frică, că da de vom murì toţi, sau mulţi din noi, și așa din precauţiune de economia de stat ni-se dă numai după 7 și 8 luni espirate.

Este bine așa? Se poate ca o corporaţiune așa valoroasă în stat — cum e preoţimea de toate riturile și religiunile, se steie îndestulită pânăce cineva o râde în faţă? Pe unii fraţi îi atinge în mod simţitor neprimirea la timp a congruei, dar tractarea maștерă, modul și timpul esolvirei acesteia, trebuie se fie cauza noastră comună, fără de a stà nemișcaţi.

E la timp și la loc, ca experinţa de până acum, să ne miște și se cerem pe calea ordinariatelor noastre, ca se întrevie și ca congrua să se deie regulat, și încă anticipativ în rate cel puţin treilunari sau și semestrali, dar în tot cazul anticipativ. Se știe doară, că alţi slujbași capătă nu numai toate salarele anticipativ, ci li-se dă chiar și adausă de scumpete, cum și salariul întreg pe timp de morb, concediu etc.

Mergând mai departe, și examinând coalele de fasiuni a venitelor preoţești, fiecare află, cumcă în acele în rubrica „spese“ (kiadás) sau luat „contribuirile“ fiecărui preot la fondurile diverse diecezane, și s'au subtras din venitul fiecărui, prin ce firește a trebuit se crească congrua.

Dela timpul acelei fasionări și până azi, sau statorit și înființat fonduri nouă în dieceză, și spese nouă cu contribuiri, nu de câteva coroane, ci de sute de coroane. Ar fi timpul ca se cerem restituirea acestor „spese“ permanente prin coregerea respective reîntregirea congruei. Nu milă cerșim, ci pretingem dreptate.

Altă cauză ce ne interesează pe toţi, și despre care mulţi cugetă, că ar fi bună, luată la desbatere, — dar sau nu cutează sau să tem a o atinge, este: „biletele de tren cu preţ redus.“

Mi-s'a umplut inima de bucurie, când am cetit, că soartea iubiţilor nostri învăţători, s'a ameliorat și li-s'a dat și pe tren anumite ușurări.

Unui învăţătoriu conștiu și iubitor de chemarea sa, dacă i-sa îmbunătăţit soartea cea amară, avem datorinţa de ai stringe cu drag mâna, ca unui împreună chemat și întărit spre a face tot mai mult. Ba nici acum încă nu-i aflu eu de răsplătită equivalent munca adevărată — înţeleg — pentru cel conștiu de misiunea sa.

Se nimicim păretele despărţitor dintre lucrătorii unei și aceleiași vii și pentru același ideal! Umăr la umăr! Eu ţi-s frate tu-mi eşti frate.

Prin multă stăruinţă a ajuns învăţătorimea și la favorul de bilete redusă pe calea ferată.

Vine acum rândul nostru a preoţimii pentru a eluptà asemenea favor — dacă mai suntem și noi ceva.

Ordinaţiunea ministerială comunicată cu noi prin circularele conzistoriali, amintește că acest favor se dă... „ și catehеţilor și directorilor sistemizaţi dela institutele publice“.

Școlile noastre confesionali încă sunt institute publice: a o negà aceasta nime nu poate. Ne întrebăm acum, că ce se propune în aceste institute publice? La locul prim: religiunea și moralul. — Cine propune — sau trebuie să propună din oficiu — religiunea și moralul? Răspundem: că preotul rânduit sau competent după canoane și regulamentele diecezane; care e

din oficiu director şi catehet a institutului de această categorie.

Unde se propun: religiunea şi moralul? Oare nu în localitatea publică în edificiul institutului de instrucţia publică, în şcoală?

Aici nu mai poate fi vorbă de salar, remuneraţie etc., ci e vorba de instrucţia în institut public, în care e sistemizată propunerea religiei şi se predă elevilor prin un individ recunoscut de cvalificat spre aceasta, şi acesta e preotul.

Afară de aceasta preotul ca oficiant public în biserica sa, câte afaceri nu are cu toate deregătoriile, având a reprezentà cauzele bisericii sale. Şi oare dacă are scutinţa în cele oficioasă de taxele de timbre, aşa îi compete un favor şi pe tren, fiindcă nici dela alt amploiat favorizat în acest obiect, nu se cere legitimare când călătoreşte: oare nu călătoreşte în afaceri private?

Preotul ca director a şcolii, dacă nu din alte motive, ar trebuì să se bucure de atare favor, de care se face amintire în ordinaţiunea respectivă, fiindcă el reprezentà însaş şcoala.

Fac apel la simţul de dreptate a forurilor competente; fac apel la o conlucrare umăr la umăr a tuturor preoţilor de orice confesiune, ca cateheţi şi directori de şcoală. Le recomând ca obiecte de desbătut în toate conferinţele preoţimii. Fără luptă nu-i nici o învingere. Inainte!

Pamfiliu Grapini.
paroh-protopop gr.-cat.

Chestia catehizării. Cu catehizarea stăm tot aşa de rău, ca şi cu multe alte chestii în biserica noastră.

Avem atâtea dispoziţii salutare în materia aceasta, cu privire la datorinţa preoţilor de a catehizà, începând cu Conciliul prov. I. din 1872, continuând cu epistola pastorală a Mitropolitului şi Episcopilor provinciei noastre metropolitane din 1 Martie 1892, până la cele mai noi cerculare diecezane, — şi totuş n-am ajuns încă nici acolo, ca toţi preoţii să-şi împlinească această datorinţă. Cei mai mulţi preoţi nu catehisează în persoană, ci studiul religiunii se lasă în mila învăţătorilor, dela cari apoi nu poţi aşteptà să desvoalte ceva zel şi unde nu sunt obligaţi. Iar Veneratele Ordinariate nu pot face toate, dacă nu sunt ajutaţi, prin informaţii şi propuneri concrete, şi de organele subalterne intermediare. Cunosc paroh, azi administrator protopopesc, care în rescrisul Veneratului Ordinariat privitor la arătările tabelare şcolare din un an, chiar atunci a fost lăudat pentru zelul desvoltat în chestia catehizării, când el anul întreg a plătit pe învăţător să-l substitue la propunerea religiei.

Apoi dacă mulţi nici nu catehisează, ce să mai vorbim despre desvoltarea mai departe a acestei probleme: despre studii pregătitoare, metode mai noi, manuale, cursuri catehetice?... acestea sunt desiderate foarte, foarte pie, în raport cu stările noastre de azi. Fiecare preot face ce poate şi după cum îl trage inima.

O pedecă foarte anevoioasă în calea catehizării, ce nu se poate superà de catehoţii singuratici, sunt manualele. Manualele existente sunt ca metod învechite, apoi defectuoase, şi ca limbă sunt nefolosibile! Până ce şi în cărţile de religie şi de rugăciuni ale copiilor celor mici se va zice: a servì, a demândà, precepte, sacrificiu, gen. penitinţă, eternu, diluviu, sclav, morb, a consumà, a persecutà, a promite, şcl. — preotul niciodată nu se va puteà răzimà pe cărţile copiilor ca pe un mijloc ajutător adevărat!

La alte neamuri chestia catehizării se află în un stadiu foarte desvoltat. Metoade noi, admirabile, despre cari numai acela are ideie, care a studiat mai nou la o şcoală unde se propun acelea, sau a petrecut cu atenţiune literatura concernentă; literatură bogată despre cele mai mici chestii ale studiului religiunii, o literatură de manuale, din cari poţi alege: emulare pe toate terenele, întru a produce ceva, nu întru a *nu* produce, cum e la noi. Să privim nu departe, ci numai la fraţii gr.-or.: cât se produce la ei pe terenul literaturii catehetice, în foi, în reviste, în cărţi (d. ex. Dr. P. Barbu şi P. Bizerea la Caransebeş). La noi? nimic!

Toată stagnarea în vieaţa noastră bisericească o atribui eu lipsei de organizaţie cu privire la aceia, în cari ar mai fi ceva interes, lipsei de interes cu privire la ceialalţi. Greco-orientalii, protestanţii, îşi pertractează chestiile şcolare din an în an în congresele lor statutare; romano-catolicii din ţară şi străinătate în acele mari conveniri, cari se numesc congrese catolice (afară de organismul statutar al Bisericii): noi tot ce putem discutà, facem în adunările protopopeşti (unde se ţin) şi în sinoadele diecezane. Sinoadele protopopeşti însă nu duc la scopul unor rezultate universale, de oarece lucră independent unul de altul, sporadic,

---

FOIŢĂ.

Domnul Petru Pipoş.

— Nuvelă originală de Ioan Agârbicean. —
(Continuare şi fine).

Când erà vorbă de o afacere mai însemnată în adunările comunale nici tu notar, nici tu primar nu cutezà să mişte o petricică dacă nu erà de faţă dnul Petru Pipoş. Primarul se scărpina la ceafă, notarul îşi pogneà degetele, ori răsuceà ţigările una după alta, şi aşteptau ca pe spini să vină Pipoş. Şi dacă nu venià, primarul vesteà hotărîrea: „Afacerea, fiind de mare însemnătate, şi trebuind să fie bine chibzuită, rămâne pe şedinţa următoare.“ Şi oamenii, după ce aşteptară trei-patru ceasuri ieşau pe drum, întrebându-se cum de n-a venit dnul Pipoş? Ştiau ei, că „însemnătatea şi chibzuiala“ de care pomenise primarul vine numai din lipsa dlui Pipoş.

A trăit dlui ca cel dintâi fruntaş, ca omul cel mai luminat din comună, vreme de cincisprezece ani. Averea-i crescuse — pe ce căi nime nu mai întrebà — vază aveà înaintea sătenilor, şi trebile comunei mergeau de minune. Erau ei aşa ca la treizeci de ţărani, cari l-ar fi dus în toată clipa înaintea legii, pentru multe ticăloşii, dar ştiţi Dvoastră cum e românul: cât ce duşmanul lui e surtucar crede judecata pierdută până n'o începe. Şi din păţăniile multora se vede treaba, că nici nu prea greşesc în gândul lor. Legea cunoaşte pe surtucar şi surtucarul cunoaşte legea şi se învălue amândoi de nici dracul nu-i mai descurcă. În cinste şi vază trăià deci dnul Petru Pipoş în satul Răstoace, când în primăvara asta, deodată i-s'a oprit roata norocului, şi în loc să mai sporească se învârte de atunci tot înapoi.

Vre-o trei români în sat aveau gazete şi din gazetele acelea aflară vestea cea mare: că în curând va trebuì să ne măsurăm puterile cu ungurul, că în curând se vor face alegeri pentru a trimite alţi deputaţi în casa ţării. Se spuneà mai departe la gazeta, ca bine să bage oamenii de seamă, că vor veni tot felul de domni şi mai mari şi mai mici, domni străini cu punga plină de bani şi cu gura de ameninţări, şi vor cercà să înfrice pe alegători să ţină cu ungurul. Dar ei, alegătorii. să rămână trezi, să nu închidă în palmă banul spurcat al vânzării, să nu guşte beutura ce le-o vor îmbià. S'asculte de îndrumările ce le va dà popa din sat.

Oamenii din Răstoace, când auziră vestea, ca tot românul, fricos la început, se vorbiră, se sfătuiră, şi în urmă alegătorii ajunseră la acelaş gând.

— Să mergem la dl Pipoş. Cu el, ştim că suntem cu om odată.“

Şi s'au adunat toţi, vre-o treizeci de alegători şi au plecat spre crişma lui Pipoş. Dumnealui se mirà când îi văzù venind în ceată şi nu ştià ce să creadă. Vedeà între ei destui cu cari avuse neînţelegeri. Dar un alegător mai bătrân îi luà în grabă piatra de pe inimă.

„Domnule Pipoş — începù el — noi am venit la D-ta pentru un sfat. Se spune la gazetă, că vor fi în curând alegeri, şi noi românii să ţinem, cum se şi cade, cu cel de legea noastră. Noi, cei mulţi am mai fost la alegeri de deputaţi, dar înainte nu se alegeau şi de ai noştri. Atunci mergeam care cum apucam. Acum însă noi am vreà să mergem într'o singură tabără.“

— „Aşa se şi cade — oameni buni — unul lângă altul, nu împrăştiaţi ca oile rătăcite. Ştiu şi eu de alegeri, ştiu şi de românul, care ne-a fi candidat nouă. Cred, că vom şti să ne facem cu toţii datoria.“ Şi crişmarul privì cercetător la oameni.

— Aşa dle Pipoş — începù iar bătrânul, dacă d-ta ne-i conduce, noi mergem toţi la olaltă, cu cinste şi cu omenie.

— Fiţi numai pe pace oameni buni. Mai este încă vreme, ne vom mai socotì noi.“

Oamenii se împrăştiară şi-şi văzură de lucrurile lor. Ştiau acum, că dl Pipoş se va îngrijì de toate: când să plece, de unde să plece, ce nume să spună când vor ajunge la urnă.

N'a trecut o săptămână dupăce venise ştirea la gazetă, şi numai ce se pomenesc într'o Sâmbătă sara sătenii din Răstoace, cu trei domni străini, tinerei, că intră în sat

apoi în fiecare district protopopesc abia afli 2—3 preoţi (cel mult), care să se însufleţească şi de ceva nou; astfel sinoadele protopopeşti sunt în cele mai multe cazuri protocolism, formalism şi nu arareori conservativism farizaic. Iar sinoadele diecezane pe lângă împrejurarea, că sunt cu greu de ţinut (în diecezele sufragane de mult nu s'au ţinut), şi pe lângă faptul, că sunt asemenea independente unul de altul, deci nu pot purcede unitar, mai este şi năcazul, că la acelea ieau parte numai reprezentanţii oficioşi ai clerului (protopopii şi reprezentanţii districtuali), iar cât ce zici „oficios," înceată condiţiunea, de a luà parte la ele toţi (şi numai de aceia), cari sunt cu inimă arzătoare numai pentru binele şi viitorul bisericii. — Acelaş lucru se poate zice şi despre Conciliile provinciali.

Aici de sine se naşte idea „congreselor catolice" la noi. O ideie, care se recomândă între altele şi prin aceea, că la acestea pot luà parte şi mirenii, cărora asemenea trebuie să le dăm modru de a se interesà mai intensiv de biserică.

Idea aceasta a fost sulevată la noi mai întâi în „Unirea" la an. 1892. apoi acum câtiva ani în mai multe foi şi reviste şi nu putem destul inzistà pe lângă ea nici astăzi. Chestiile mai urgente, cari ar fi să se pertracteze în acest congres, ar fi: înfiinţarea unui ziar cotidian unit, resp. schimbarea „Unirei" în acest senz, înfiinţarea unei reviste teologice-pastorale (despre necesitatea ei, sub respectul din urmă, vom mai vorbì), întemeiarea unei societăţi literare bisericeşti pentru cărţi religioase la şcoală şi în popor, multe alte probleme, cari nu se pomenesc astă dată.

Avem preoţi tineri însufleţiţi şi binecrescuţi (numai anul acesta am câştigat şase doctori în teologie), avem atâta teren de muncă: avem deci seceriş şi secerători, numai să fie cine să-i chieme la lucru. Vină dar odată aceasta chemare! *Dr. N. B.*

CORESPONDINŢE.

Ţara Haţegului, Aug. 1910.

Mânăstirea Prislopului—rediviva.

— corespondenţă particulară —

Dacă înainte de aceasta cu douăzeci de ani când Exelenţa Sa Mitropolitul Blajului pe atunci episcop al Lugojului cercetând Mânăstirea Prislopului — mi-se pare pentru prima oară — ar fi prezis reînvierea acestui sfânt şi ilustru lăcaş dupăcum dorinţă fierbinte aveà, ca să fie reînviată — noi cei din jur am fi clătit din cap cu necredinţă şi dacă ar fi fost scris deja poetul cuvintele „visul neîmplinit" cu al cărui dor au adormit şi moşii şi părinţii, atunci cu cuvintele poetului îi răspundeam! Şi iată că acest vis ni-s'a împlinit acum când Mânăstirea Prislopului nu numai că e renovată, dar lângă ea prin îngrijirea adevărat părintească a Ilustrităţii Sale Episcopului de Lugoj s'a edificat şi o casă frumoasă având în etaj 5 chilii iar jos iar încăperi.

Insă nu edificarea casei şi renovarea Mânăstirii este motivul care mă îndeamnă să scriu ceva — ci că Ilustritatea Sa a avut fericita idee de a alege acest sfânt şi liniştit lăcaş ca loc de rugăciune şi casele de lângă el ca reşedinţă de vară pentru episcopii Lugojului, unde apoi prin contactul continuu cu preoţii şi mirenii din jur se ţes admirabile pânze pe cari cu ochii sufletului vedem reînviat spiritul apostolic planând peste aceste regiuni şi renoind toate întru Hristos şi prin Hristos.

* * *

Acum permiteţi-mi Dle Redactor ca în scurte cuvinte se schiţez trecutul acestei sfinte Mânăstiri.

Ea a fost edificată pela jumătatea secolului al XVI. de către Samfira fata Voivodului Moise Movilă, şi prin secolul al XVII—XVIII a fost reşedinţa episcopească în care timp a fost şi pictată frumos pela anul 1752—59 dupăcum se vede din inscripţiile vechi pe cari acum le-a scos la iveală un pictor din Pesta (Nagy Endre), care prin mijlocirea Il. Sale Episcopului Dr. Vasile Hossu a fost anume trimis în acest scop.

Pela începutul secolului al XIX-lea eră de tot părăsită şi aproape ruinată pânăce prin anii 1897—8 Reverendisimul Dn Niculae Nestor canonic în Lugoj pe acel timp Vicariu episcopesc foraneu în Haţeg i-a venit ideea de o mie de ori fericită de a o restaura ceea-ce prin zelul lui şi al preoţilor din jur s'a şi făcut ca început, iar ca sfârşit încoronarea opului a rămas pe sama Ilustrităţii Sale Preabunului nostru Arhiepiscop Vasile şi în parte considerabilă şi actualului vicar al Haţegului Dr. Iacob Radu.

Aici în tot anul apoi deatunci se ţin 2 peregrinage şi anume unul la sărbătoarea S. Ioan Teologul hramul Mânăstirii, şi unul toamna la Înălţarea S. Cruci.

La început afluenţa poporului eră foarte mică, dar prin cercetarea episcopilor de Lugoj interesul a devenit tot mai mare iar acum la praznicul de primăvară, dacă timpul e favorabil, de multeori se urcă numărul peregrinilor la zeci de mii.

* * *

Ilustritatea Sa Episcopul Hossu a venit aci în 18 Iuliu n. unde a petrecut până în 14 August, când s'a reîntors la Lugoj — unde-l chiemă multe afaceri — şi de unde ştim, că adeseori cu drag se va gândì la oarele de sfânta reverie ce a petrecut la

---

şi întreabă de locuinţa popii. Răstocenii îi priveau miraţi: de multă vreme nu mai întrase nici un domn în sat, care să ştiricească după casa popii.

— Oare ăştia să nu-l ştie pe Domnul Pipoş? ziceau unii.

— „Vor fi nişte ţiflindari, daţi-le pace" răspundeau alţii.

Dar cei trei străini, se opriră înaintea unei porţi unde erau mai mulţi săteni adunaţi.

— Bună seara să deie Dumnezeu.

— Bună sara.

— Oameni buni, d-voastră să ne iertaţi, dar noi v-am spune o vorbă.

— S'auzim ce-o fi.

— Aţi înţeles D-voastră ceva despre alegerile de deputaţi, cari se vor ţinea cât de curând?"

„Aha, zice încet un român, ăştia-s cei de cari scrie foaia, că vor veni cu mânile pline de aur.

— Nu cred — zise tot în taină vecinul — aceia-s străini, dar acestia nu-i auzi cum vorbesc de frumos românește. Unul se pare că-i chiar popă.

— Am înţeles domnule, răspunse un om mai în vârstă; ştim, că vom avea de furcă cu ungurul şi cu sasul.

— „V-a spus părintele ceva de treaba asta?"

— Nu, am cetit noi ş'apoi ne-am înţeles cu dl Pipoş.

— Cu dl Pipoş?

— Da. Apoi nu se poate să nu-i fi auzit de veste. E cel mai avut din sat, domn în toată legea, şi apoi mai e şi crişmar.

— E crişmarul de aci? făcură cei trei, miraţi.

— Da, e şi crişmar şi boltaş.

— Şi el a spus, că va ţinea cu românii?

— Hotărât, cu noi cu toţi. Câţi alegători suntem în sat, toţi mergem cu d-lui."

Fruntea celor trei se încreţi iar feţele lor păreau opărite. Unul dintre ei zise.

— D-voastră, dragii mei, ar fi bine să vă înţelegeţi cu părintele. Crişmarul e crişmar şi-şi vede de binele lui. Nu v-aţi gândit, că are licenţă şi se va teme să nu o piardă, şi că astfel nu va merge la vot?

— Şi dac'o pierde ce-i cu asta? Nu va aveà d-lui din ce să trăească? Nu-l cunoşti d-ta pe dl Pipoş.

Oamenii se strânseră mai tare în jurul celor trei. Unii ascultau cu dispreţ vorbele de neîncredere a tinerilor, dar cei cari avură vre-o neplăcere cu crişmarul, se făcuseră numai urechi.

— Ascultaţi oameni buni, începù unul din cei trei. Noi venim aici trimişi din partea partidului românesc. Venim anume trimişi să vă spunem, că nici o legătură să nu mai aveţi cât vor ţinea alegerile cu Petru Pipoş. Şi ştiţi de ce? E vândut străinului şi a luat bani şi de capetele d-voastre să vă ducă pe toţi cu dânsul. De aceea vedeţi şi vă înţelegeţi cu părintele."

Cei trei plecară acum spre casa popii, iar oamenii rămaseră prostiţi în mijlocul druului. Întâi zimbiau în batjocură în urma celor trei, dar vre-o câţi-va începură să se vâre printre mulţime şi să le spună câte ceva în taină. In curând începură să fiarbă să se frământe nedumeriţi.

— Adevărat să fie măi Petre?

— Iţi spun pe luminile ochilor. Mercuri noaptea pretorele şi notarul şi c'un domn străin întrară pe furiş, prin grădină, în casa dlui Pipoş.

— Ia-i văzut cu ochii tăi?

— Cum te văd pe D-Ta.

Dumineca alegătorii erau rupţi în două, unii cari ţineau morţiş la Dl Pipoş, alţii cari începură să nu mai creadă în el.

Se apropia ziua alegerii şi Dl Pipoş nu le spuse nimic oamenilor. Nici când, nici că de unde vor plecà. Zicea mereu: mai este vreme, fiţi numai pe pace.

In presara zilei de alegeri satul fù copleşit de jandarmi. Se plimbau ca nişte împăraţi pe ulitile pustii, păzind să nu se răstoarne cumva gardurile. In sat eră linişte deplină. Săvu Răducan, cel mai sprinten dintre alegători, eşì colo pela miezul nopţii deacasă, şi nime nu-l ştie câte garduri a sărit prin grădini, pânăce a adus alegătorilor o veste.

acest sfânt lăcaş, şi nu ne îndoim, că se va rugà pentru „fraţii şi fiii Lui iubiţi, cari cu atâta drag şi reverinţă L-au ştiut în mijlocul lor.

Primul preot care l-a cercetat pe Ilustr. Sa la reşedinţa de vară dela Prislop a fost preotul Iacob Niculescu din Tuştea şi aceasta atenţiune a răsplătit-o bunul arhiereu numitului preot prin faptul, că Duminecă în 31 August s'a coborât în comuna Tuştea, preste deal, şi acolo a servit sf. liturghie împreună cu Vicarul Haţegului şi preotul locului, predicând poporului adunat din Tuştea şi jur credinţa în Dumnezeu şi alipirea către sf. maică biserică aducând ca dovadă despre puterea credinţii chiar pe strămoşii locuitorilor din Tuştea, cari pe timpuri grele dela 1842—1851, au edificat frumoasa biserică care şi acum e fala şi podoaba satului şi modelul tuturor bisericilor din jur.

După sf. liturghie Ilustritatea Sa a cercetat pe mai mulţi onoraţiori şi ţărani fruntaşi, iar după masa, care i-s'a servit în casa preotului local — a purces până la Densuş unde a cercetat pe comitele suprem Lad. Mara şi pe preotul de acolo P. Cheţan. Sara apoi s'a reîntors iar la mânăstire preste deal — tot apostoliceşte — adecă pe jos. Dnul răsplătească-i!

Ca fapt mai remarcabil din viligeatura Ilustr. Sale la Prislop amintesc că Sâmbătă în 6 l. c. s'a ţinut consistor la Mânăstirea Prislopului, fiind de faţă Ilustr. Lor: Ioan Boroş, canonic prelat papal, Dr. Victor Szmigelski, canonic în Blaj, camerar papal, Rev. D. Niculae Nestor, canonic în Lugoj, şi Dr. Dănilă Fireza, secretar episcopesc şi notar conzistorial.

Cu această ocaziune Ilustritatea Sa a numit de vicar general episcopesc pe Ilustritatea Sa Ioan Boroş.

Tot la mânăstire a venit şi a depus jurământul de asesor conzistorial M. On. Atanasiu Bologa, paroh în Lupeni.

După informaţiile primite din loc competent se vor aşezà poate chiar în primăvara anului 1911, trei călugări la această mânăstire, a căror menire va fi să instrueze cantori pentru biserici, se ţină exerciţii spirituali preoţilor şi să înlocuească pe parohii din jur în caz de lipsă, precum şi altele multe, cari se ţin de tagma lor, le vor îndeplini.

În curând Ilustritatea Sa se va reîntoarce iar la Lugoj unde îl aşteaptă multe afaceri, dintre cari cea mai de frunte şi care zace mai mult la inima Ilustr. Sale e deschiderea convictului, care e decisă cu începutul anului şcolastic viitor.

Dumnezeu Să-i ajute, ca să se ducă în pace, la anul să vină iară, şi să ni-l ţină la mulţi ani, întreg, onorat, sănătos, drept îndreptând cuvântul Domnului.

I. N.

ANUARE.

Blaj:

(Continuare).

Preparandia: Profesori au fost 12, dintre cari unii propun şi la alte institute de învăţământ. Ooarele săptămânale ale profesorilor variază între 2 şi 32. Elevi au fost în toate patru cursurile 80, toţi cu cel puţin patru clase gimn. reale sau civile. In cursul prim vedem şi patru inşi, cari vorbesc *numai* româneşte. Cei mai mulţi sunt copii de econom (48) apoi învăţător (16) preot (12) etc.

E bătător la ochi, că în cursul prim nici un elev nu are purtarea morală *bună*, ci toţi 20 legală, iar în cursul II. 9 inşi au legală, 5 puţin legală şi bună nici unul. Ce poate fi cauza? Progresul încă e mai puţin mulţămitor în cursul prim.

Ajutoare au avut: stipendiaţi (120—140 cor.) au fost 6 inşi; pentru premii s'au dat 112 cor. iar ţipăi au căpătat 64 inşi. Internatul preparandial a adăpostit 35 elevi (70 cor. se plăteşte pentru cvartir şi cam 120 cor. pentru vipt.) Despre petrecerea şi ocupaţiunea internilor în oarele libere spune mândre lucruri prefectul Internatului. Ce păcat mare, că încă nici astăzi nu au un seminar comun toţi elevii preparandiali, unde li-s'ar puteà dà o creştere de adevăraţi luminători ai satelor. Cât nu s'ar simţì o astfel de creştere afară în popor! E mare mirare, că aici unde sunt atâtea adăposturi, la cel mai necesar nu s'a gândit încă nime. La masa studenţilor a beneficiat un elev.

Cât despre augmentarea colecţiunilor se pare a se fi făcut mai mult ca în trecut, deşi bunăoară biblioteca profesorală s'a sporit aproape numai prin donaţiuni. Ni-ar plăceà o dare de seamă mai amănunţită despre grădina economică şi deprinderile economice ale elevilor. Aceasta am accentuat-o de altcum şi în anul trecut. În câteva cuvinte nu se poate mântui un studiu atât de important ca acesta. De ce nu se dă nici un raport despre legumărit, albinărit etc.? Ce unelte economice stau elevilor la dispoziţie la grădina economică? Ce s'a procurat mai nou? Din înştiinţarea anului viitor vedem, că didactrul s'a urcat la 42 cor. O salutară inovaţiune sunt de elev 2 cor. pentru fondul de excursiune. O sarcină enormă şi fără nici un rezon e însă uniforma elevilor, ce va fi obligătoare şi costă 60 cor. Asta e o sarcină prea mare pentru părinţi. Societatea trebuie să revină încă asupra acestei hotăriri

În şcoala de aplicaţie au fost 38 elevi.

Şcoala civilă de fete. A avut 8 profesori şi 3 profesoare. Unii au propus şi la alte institute de învăţământ. Eleve în şcoala elementară şi civilă au fost 131 şi anume: 101 gr.-cat. 22 gr.-or. şi 8 de altă confesiune. Cele mai multe au fost copile de preot, învăţător (61) apoi plugar (30). Stipendii au avut 13 eleve. Stipendiile variază între 100 şi 360 cor.; alte ajutoare a mai dat reuniunea femeilor din loc. Despre starea bibliotecii profesorale, a elevelor, despre muzeele de naturale, de fizică nu se face amintire în raport. Nici despre internat nu se dă nimic mai amănunţit, deşi noi am inzistat pe lângă aceasta acum de mai mulţi ani. De ce nu vreau să ştim şi noi, că elevele cum îşi petrec timpul în internat şi cu ce se ocupă? De asemenea nu este indicat întru cât şi unde s'au ocupat elevele cu economia de casă şi de grădină — lucruri, cari interesează părinţii şi publicul foarte de aproape.

Şcoala de meserii. Relative cea mai impopulată şcoală din Blaj! Se resimte o grije extraordinară, ce se pune pe această şcoală atât în instrucţiune cât şi în educaţiune. A avut 5 profesori. Amintim, că se propune desemnul liber chiar de către profesor gimnazial de acest studiu şi raportul despre splendidul examen dela finea anului ne umple inima de bucurie. Elevi au fost 76, cei mai mulţi pantofari (20) mai puţini comercianţi, franzelari, rotari, zidari, morari, funari (câte unu).

Azilul de copii. De acesta n'avem ce zice. Cu finea acestui an şcolastic a încetat de a mai fi. De fapt însă a încetat de mai de mult, poate chiar dela început. In felul în care a vegetat nici un înţeles n'a avut. Se sperăm, că reînfiinţarea lui se va face pe alte baze.

(Va urmà).

— Ştiţi de ce-s gendarmii în comună?

— Ştie-i mama dracului.

— Colo — în zori — ne prind pe toţi alegătorii de român şi ne duc în tabăra duşmană.

— D'apoi Dl Pipoş?

— El ne-a vândut.

— Cum se poate?

— Iată proba. Pela zece ceasuri Petru Bodii era să ese din sat cu carul să-şi aducă făina dela moară. Vreo patru jandarmi erau aproape de el, şi cu ei erà Dl Pipoş. Am văzut cum crijmarul dracului le face un semn jandarmilor din cap. Cei patru opresc carul, îl prind pe Petru Bodii de mânecă şi-l duc, ştiţi unde? In pivniţa crijmarului şi-l încuie".

Savu Răducan a spus până în zori de treizeci de ori istoria asta, la fiecare alegător. Şi la care cum i-o spuneà, cela săreà din păcel, se îmbrăcà în grabă şi o luà spre coasta cornului, unde-i aşteptà popa.

Numai trei alegători n-au voit să creadă în ruptul capului. Şi pe cei trii, cât ce-au ieşit dimineaţa în curţile lor, i-au umflat jandarmii şi i-au dus în curtea crijmei.

— Ce-i asta domnule Pipoş? întrebă alegătorul mai în vrâstă, care-i conduse pe cei treizeci mai întâi la el.

— E bine aşa bade Gavril. Nu te mânia, nu strigà. Cine-i mai tare e mai tare şi gata. Noi ce să facem o mână de oameni Dta ai zece florinţi pentru votul de azi şi dacă..." dar nu putù să continue căci badea Gavril îl scuipă oblu în numele tatălui.

— Adică dta eşti într'adevăr ticălos. Cea din urmă vorbă ce-i mai auzi-o din gura mea e asta: „La noi în sat ţi-s'a luat apa dela moară".

Petru Pipoş s'a şters pe frunte, crezând că cu asta s'a şters şi ruşinea, şi dà să îmbuneze pe jandarmi, cari începură să turbeze când văzură că numai patru alegători au putut prinde, şi ceialalţi au scăpat.

Cu dnul Pipoş din clipa aceea nici un român din Răstoace n'a mai vorbit, nime nu-şi mai luà pălăria când treceà pe lângă el, nime nu i-a mai deschis nici crişma, nici prăvălia. În sfatul comunal nu şi-a mai putut deschide gura, iar copiii când îl vedeau pe uliţă strigau de după garduri.

„Slănină pe cruce
Jidovul s'o 'mbuce."

De trei săptămâni prăvălia şi crişma dlui Pipoş sunt încuiete. Prin case, prin curte e pustiu. Dupăce şi-a vândut şi puii de găină la oraş, într'o noapte dnul Petru Pipoş cu soţia-sa au fugit din sat. Unde? — nime nu ştie.

Oamenii se judecă acum în multe chipuri:

— Erà ticălos el din ţiţă. măi fraţilor.

— Toată vieaţa a fost iubitor de argint, ca Iuda.

— Ştiţi cum a fost: nici domn, nici ţăran, cumu-i mai rău.

Dar judecata satului întreg erà aceasta:

— Decât aşa domn în sat, mai bine noi de capul nostru. Aşa domn să nu ne mai deie Dumnezeu.

MAI NOU.

Majestatea Sa a binevoit a completà Veneratul Capitul Gherlan aprobând promoţia graduală a veneraţilor membrii şi numind: prepozit pe Rsmul *Ioan Georgiu,* canonic lector pe Rsmul *Ioan Ivaşco,* canonic custode pe Rsmul *Dr. Octavian Domide,* canonic scolastic pe Rsmul *Dr. Petru Fabian,* iar în stalele vacante de canonic cancelar pe Preaon. *Ioan Welle,* paroh-protopop în Deş şi prebendat pe Preaon. *Gregoriu Pop,* paroh-protopop în Unimăt.

Intru lungime de zile!

Nr. 462—1910

Inştiinţare.

Din cauza, că miliţia, ce se adună la Balázsfalva (Blaj) pentru manevrele de toamnă, va petrece aici până în 4 Sept. a. c., şi pe lângă cortelele din oraş, va cuprinde şi unele dintre localităţile edificielor şcolari; înscrierile la gimnaziul superior, la preparandie şi la şcoala de fete civilă, pe anul 1910/11 se vor începe numai în 5 Septemvrie a. c. şi vor ţinea până în 7 Sept., iar prelegerile vor urmà de Joi 8 Septemvrie începând.

La gimnaziu examenele de corigenţă, celea de primire, private ş. a. se vor ţinea în timpul regulat, adecă la 31 Aug. a. c. şi în zilele următoare.

Ordinea înscrierilor la gimnaziu va fi următoarea:

1. Luni în 5 Sept. dela 8—12 şi dela 2—6 oare se vor înscrie elevii din clasa I., apoi cei din clas. II.—VIII. cari în 1909/10 au studiat la acest gimnaz.

2. Marţi în 6 Sept. dela 8—10 oare se vor înscrie elevii întârziaţi din cl. II—VIII apoi vor urmà elevii, cari vor veni dela alte şcoale medii,

Balázsfalva (Blaj) în 23 Aug. 1910.

Direcţiunea gimnazială.

Noutăţi.

Ştiri personale. *Dr. Alexandru Rusu,* a fost numit profesor de teologia dogmatică în Seminarul teologic şi de religiune în gimnaziul arhiepiscopesc. — *Simeon Gocan,* a fost numit profesor de istorie şi latină în gimnaz. — *Valer Iozon,* a fost numit învăţător la şcoala de meserieşi.

Rectorul Internatului din Beiuş. După repausatul de pie memorie *Teodor Bulc,* fost rector al internatului Pavelean din Beiuş, interimal a fost concrezut cu conducerea internatului *Dr. C. Pavel.* Aflăm acuma, că *P. S. Sa Dr. Demetriu Radu* episcop de Orade a numit de rector al internatului Pavelean de băieţi pe profesorul gimnazial *Alexandru Nuţ,* cel mai iubit profesor de tinerimea studioasă şi recunoscut ca mai bun pedagog şi de forurile competente. — La mulţi ani!

Distincţie. Dl *George Pop,* director de finanţe în Zombor, membru în directoriul fundaţiunii Şuluţane, din prilejul penzionării sale, a fost decorat de Majestatea Sa cu crucea ordinului leopoldin. — Respectuoase felicitări!

Întâlnire. Absovenţii din 1885 ai gimnaziului din Blaj sunt învitati cu toată dragostea la convenirea colegială de 25 ani pe ziua de 22 Sept. n. c. Blaj 20 Aug. 1910. *Dr. Eugen Solomon. Aurel C. Domşa.*

Mulţămită. Marele mecenate *Vasile de Stroesco,* pentru terminarea fruntarului bisericii celei nouă din parohia gr.-cat. Adrian, ajutorându-ne cu obolul său de 100 coroane, pentru care faptă nobilă atât din partea mea, cum şi a întreg poporului de aici, mă rog şi pe această cale să primească cea mai călduroasă mulţumită. *Zaharie Pop,* adm. par.

Advocat nou. *Dr. Virgil Rădeş,* adv. aduce la cunoştinţa că şi-a deschis *cancelaria advocaţială* în Dicsőszentmárton.

Procesul Bas. Podoabă — „Economul" din Cluj. Se împlinesc 5 ani decând „Economul" din Cluj a făcut arătare criminală contra fostului său director executiv Basiliu Podoabă, acuzându-l pentru manipulare infidelă, defraudare, înşelăciune etc. Precum aflăm senatul de acuză al tribunalului reg. din Cluj neaflând bazate denunţările „Economului" a sistat orice procedură contra amintitului fost director; iară cauza s'a apelat la tabla regească din Cluj. Aceasta prin rezoluţiunea sa din 14 Iunie Nr. 637/1910 aprobând rezoluţiunea senatului de acuză, a respins apelaţia „Economului" şi a sistat cu desăvârşire urmărirea lui Basiliu Podoabă pe cale criminală. În urma acestei rezoluţiuni, judele de instrucţie sub Nr. 10513/910 din 8 August, a dispus ridicarea tuturor secvestrelor criminale puse de pomenitul institut pe averea lui B. Podoabă. („Rev. economică.")

Dare de samă şi mulţămită publică. La petrecerea de vară aranjată în Ciumbrud la 24 Iulie n. a. c. în favorul bisericii gr.-cat. din loc au binevoit a suprasolvì următorii Domni: Beniamin Şimon proprietar Ciumbrud 5 cor. Ieronim Man, paroh Băgău, Dr. Ioan Moldovan advocat Aiud, Ioan Sântimbrean paroh Asinip câte 4 cor. Aur. Păculea paroh Hopârta, Candin Suciu paroh Măgina câte 3 cor., Ioan Maior protopop Aiud, Iosif Anghel notar Mirăslău, Simion Marcu paroh Gârbova, Niculae Marcu paroh Aiudul-de-sus, Augustin Ocnean înv. Cacova câte 2 cor., Teodor Radu paroh Mişcreac, Aurel Marcu paroh Dumitra, Ioan Marian paroh Beldiu, Ieronim Marian înv. Gârbova, N. N. George Indreiu înv. Vălişoara, Tollas Márton notar Ciumbrud, Csiki István preot ref. Ciumbrud Traian Raţiu preot Cacova, Aurel Aron, preot Miraslău, Laurenţiu Radu stud tehn. Márton Ignácz proprietar Aiudul-de-sus, Balika Zsigmond proprietar Ciumbrud, Silvia Horvath Ormeniş, Bak János primar în Ciumbrud şi Ioan Gliga înv. câte 1 coroană. Primească numiţii domni şi pe această cale mulţămitele noastre celea mai călduroasă pentru sprijinul ce ni-la arătat. Sau încasat în total 194 cor. 46 fil. sa spesat 111 cor. 02 fil. Rezultă deci un venit exact de 83 cor. 44 fil. care sumă s'a predat curatoratului. *Augustin Marcu,* prezident. *Romul I. Roman,* cassar.

Convocare. On. membrii ai „Desp. IV. Mureş-Uioara al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" precum şi toţi ceice doresc înaintarea în literatură şi cultură a poporului român — prin aceasta sunt învitaţi la adunarea generală ordinară a acestui despărţământ ce se va ţinea în şcoala gr.-or. din Fărău în 4 Septemvrie st. n. 1910 la 3 oare d. a. *Emiliu Pop,* dir. desp.

Fondul de teatru. Primim invitare la *Sărbările culturale* aranjate în zilele de 28 şi 29 August n. 1910 din prilejul adunării generale a „Societăţii pentru fond de teatru român" care se va ţinea în Reghin, sala mare a hotelului orăşenesc. *Programa*: Sâmbătă orele 8, seară de cunoştinţă. Duminecă oimineaţa serviciu divin urmat de Şedinţa I-à a Societăţii. La ora 1 p. m. Bănchet. La ora 2—5 Sărbare poporală în pavilonul promenăzii oraşului. Duminecă seara la orele 7 ½ *Concert* dat de corul dela biserica Sf. Nidin Braşov-Scheiu, cu concursul domnilor Ştefan Mărcuş şi Ionel Crişanu. Luni orele 10 a. m., Şedinţa a II-a a adunării generale La oarele 7 ½ seara *Teatru de diletanţi* sub conducerea dlui Aurel Bănuţ, directorul artistic al fondului de teatru, *Programa*: a) *„Jertfă"* dramă într-un act de I. G. Miclescu. b) *„Bucătăreasa"* comedie într-un act, tradusă din germană, de Dl Dr. S. Stanca. După teatru, dans.

Petreceri. Tinerii meseriaşi români din Blaj învită la *Petrecerea de vară,* care va avea loc Duminecă în 28 August n. a. c. în „Grădina poporală din Veza". Venitul curat este destinat pentru fondul societăţii meseriaşilor.

— Comitetul filial din Gherla al Societăţii pentru fond de Teatru Român învită la *Serata teatrală, urmată de dans* ce să va aranjà în 15/28 Aug. (ziua de Sf. Maria Mare) în sala cea mare a redutei orăşeneşti cu concursul unei societăţi de diletanţi din Deş. Programul: I. *Creditorii,* comedie într'un act de V. Alesandri. II. *Pentru ochii lumii,* comedie în 2 acte de Labiche.

(70) 1—2

Concurs.

Pentru conplinirea postului de învăţător la şcoala comunală gr.-cat. din Jankahid (cott. Torontal) prin aceasta să escrie concurs cu terminul de 10 Sept. st. n. a. c.

Limba de propunere: mageară-română.

Salarul, quinquenalele şi quartirul cel statorit prin Art. XXVII 1907.

Salarul să solveşte lunar, anticipativ.

Pentru cancelarie 10 cor. anual.

Pentru participare la conferinţele învăţătoreşti 40 cor. Învăţătorul e obligat a îndeplinì funcţiunea de cantor gr.-cat. fără altă remunerare, a instruà elevi de şcoală în cântările bisericeşti.

Preferinţă vor aveà cei ce vor dovedì, că ştiu conduce cor.

Rugările înzestrate cu toate documentele de lipsă şi toate deduse în limba magiară şi legal timbrate vor fi trimise până la terminul de sus pe adresa: Senatului şcolii comunale la Jankahid.

Muschong. Băile Buziaş

Phönix apă minerală de Buziaş

SCUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

RECREAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beşică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului şi a petri în beşica de apă.

Recomandată de medici.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 25—?

Partea literară.

Unirea bisericilor.

— Răspuns „Revistei teologice". —

(Continuare).

Quot capita tot sensus, zice proverbul. Teologii cei mai vestiți ai bisericii neunite nu se unesc între sine nici cu privire la numărul novațiunilor bisericii romane, nici cu privire la întrebarea: cari sunt novațiunile bisericii romane? Unii lapădă din șirul novațiunilor, cele ce alții le susțin ca atari. Unii aduc acuze nenumărate [1]), alții din contră spun că întreagă deosebirea dintre cele două biserici se poate cuprinde în două-trei puncte" [2]). Pecând unii apologeți ai bisericii neunite au ajuns până acolo încât susțin, că „deosebirea între noi și papistași este cu mult mai mare, decât cum se crede de comun" [3]), că biserica Romei prin număroasele inovațiuni, ce a făcut chiar acolo, unde putea mai puțin, nu prezintă decât o caricatură", [4]) și că papistașii sunt „deosebiți de Dumnezeu" [5]) și „vrăjmași ai crucii lui Hristos", [6]) pe atunci alții, ca Petru din Antiochia, Teofilact al Bulgariei, etc. abia află ceva deosebire între cele două biserici.

Ei bine! In o așa mare diverzitate și contrazicere de păreri ale celor mai vestiți reprezentanți ai bisericii neunite, cine ne va puteà da răspuns hotărât cu privire la întrebarea: „Câte sunt și cari sunt novațiunile bisericii romane?" [7]) Dacă la aceasta nu ne pot răspunde hotărât teologii bisericii neunite, doar ne vor putea răspunde la o altă întrebare: „Cari sunt dară cele mai de frunte novațiuni a bisericii romane?"

Distinsul bărbat a bisericii neunite din Ardeal, N. Bălan zice [8]), că până la anul 1870 „părerea celor mai mulți scriitori ai bisericii ortodoxe" a fost ca dogma „Filioque" este cea mai mare piedecă a Unirii bisericilor, noi nu vedem destul de bazată această afirmație, căci iată cum se cugetă teologii și scriitorii bisericii neunite de înainte de anul 1870:

Cyril Lucaris, în a doua epistolă a sa către Uytenbogaert zice, că îndată-ce grecii ar recunoaște și numai singur primatul papal „s'ar sfârși toată cearta dintre orientali și apuseni." [1])

Vestitul episcop de Cernice, Elie Miniat spune, că primatul papal „formează astăzi cel mai înalt părete despărțitor, fiindcă atinge întreg regimul bisericii, și spre el se bazează toate celealalte controverse. Singur în acest punct dacă s'ar uni bisericile, că oare aristrocratică e constituția bisericii, cum susțin grecii, ori monarhică, cum socotesc latinii, atunci în toate celealalte chestiuni ar fi ușoară înțelegerea reciprocă." [2])

Marcoran în răspunsul său asupra encyclicei papei Piu IX din anul 1848 asemenea socotește „chestia primatului ca cea dintâi și principala cauză a dezbinării." [3])

Golovin spune că trei sunt punctele principale cari deosebesc biserica romană, și că între aceste „locul prim îl ocupă nerecunoașterea autorității papale." [4])

Muraviev susținea, că dacă romanii ar lăpădà dogma primatului papal, atunci biserica orientală ar trece cu vederea toate celelalte rătăciri ale bisericii apusene și s'ar uni bucuros cu ea. [5])

Iar Vladimir Guettée în „Răspuns la decretul mai nou edat de Piu IX privitor la unirea celor două biserici" enunță: „Declarăm, că o atare unire numai sub aceea condiție ar fi posibilă, dacă aceasta unire nu ar fi supunere. Chestia de căpetenie în controversa celor două biserici este cea despre îndreptățirea divină a primatului roman." [6])

După aceste nu pricepem pe ce bază spune criticul dela „Revista teologică", N. Bălan, că numai dela anul 1870 încoace „se conziderà îndeobște ca cea mai mare piedecă a unirii bisericii ortodoxe și a celei apusene" primatul papal. [7]) In schimb recunoaștem și noi, că dela anul 1870 încoace mai ales asupra dogmei despre infalibitatea papei se îndreaptă privirile teologilor neuniți, când e întrebare despre piedecile unirii bisericilor.

Așadară o mare parte, putem zice, cea mai mare parte a teologilor și scriitorilor bisericești vechi și noi a neuniților susțin, că cea mai mare piedecă în calea unirii bisericilor ar fi primatul papal (și rezultanta primatului: infalibitatea). Au fost însă totdeauna în sânul bisericii neunite teologi, cari nu în dogma primatului vedeau principala învățătură divergentă [1]), ci în dogma „Filioque".

Așa Guetée ne spune, că patriarhul Cerularie, în a doua scrisoare a sa contra Latinilor, adresată papei Leo IX, ca cea mai gravă învinuire contra Latinilor aducea chestia „Filioque". [2]) Asemenea și Foțiu.

Iar patriarhul Constantinopolului Ioan în epistola ce a scriso papei Inocențe III, ca răspuns la epistola prin care acela i-a învitat pe orientali la unire, scrie papei: „Nu pot primì imputarea, ce-mi face Sanctitatea Voastră, de a spinteca haina una și fără cusătură a lui Hristos. Când se vede pe de o parte Biserica noastră păstrând cu sfințenie vechea doctrină asupra purcederei Sfântului Duh, și pe a voastră căzută în rătăcire asupra acestui punct, noi putem prea bine a vă întrebà: Care din amândouă a spintecat haina lui Hristos?" [3]) Să vede așa dară că și patriarhul Ioan mai ales asupra dogmei „Filioque" acuza pe Latini.

Virgil Pop,
preot gr.-cat.

(Va urma).

---

[1]) Precum am văzut mai sus.

[2]) Astfel zice Iules Legras (în opul său „Au Pays Russe") că i-s'ar fi esprimat acum nu de mult un arhimandrit învățat dintr'o mănăstire de lângă Moscva, fiind vorbă despre chestia unirii (Cf. foaia Egyházi Közlöny, Nr. 6—1905. în articolul întitulat: „Catolicizmul în Rusia").

[3]) Ortodoxie et Papisme, Paris, 1859, pag. 92.

[4]) Cf. foaia bisericească din România „Ortodocsul" Nr. 25—1884.

[5]) Așa spunea în anul 1791 patriarhul Ierusalimului Dozitei († 1707) în epistola din Noemvrie, îndreptată către episcopul unit din Ardeal, Atanasie Epistola e publicată în revista „Biserica ortodoxă română" din București, 1891, Nr. IX, pag. 691—696 și în „Răvașul" 1907, Nr. 47—52. p. 791.

[6]) Ibidem.

[7]) Fără bază susține George Popovici, autorul cărții „Uniunea Românilor din Transilvania" (Lugoj, 1901) că jezuiții au fost aceia cari „reduseră punctele de diferință dela 40, câte le aflaseră mai înainte între biserica răsăritului și a apusului la 10, mai apoi la 4 puncte și în sfârșit la unul" (op. cit. pag. 38) după-ce noi am văzut și știm, că înșiși teologii bisericii neunite scăreau și suiau după plac numărul punctelor de diferință.

[8]) In articolul său „Chestia unirii bisericilor" la p. 319 din Nr. 6—7 a Revistei teologice a. 1909.

[1]) Cf. Aymon, Lettres anecdotes de Cyrille Lucare. Amsterdam, 1718, pag. 138.

[2]) *Πέτρα σκανδάλου*, 1752, pag. 107.

[3]) *Μαρκόφανος, Επιστολιμαία ἀπάντησις εἰς τὴν πρὸς τοὺς ἀνατολικοὺς ἐπιστολὴν τοῦ πάπα*, p. 4.

[4]) Mémoires d'un prêtre russe ou la Russie religieuse par M. Ivan Golovine, Paris, 1849, p. 163.

[5]) In al său „Cuvânt al ortodocsiei catolice către catolicizmul roman" Cf. Aloysius Pichler, Die orientalische Kirchenfrage, München, 1862, pag. 19. Asemenea declarație, spune un preot bătrân și venerabil, că ar fi dat odată uniților mitropolitul Șaguna: „Vă las voua purgatoriul si celealalte, numai să-mi dați mie pe papa!"

[6]) Cf. foaia *Εὐαγγελικὸς κῆρυξ*, Atena, Nr. Februar a anului 1862, pag. 92.

[7]) Revista teologică Nr. 6—7 din anul 1909, pag. 319

[1]) E de notat că împăratul Mihail Paleologul încă nu vedeà în primatul papal doctrină divergentă Cf. Pachymeres. Michael Palaeologus. V., 2.

[2]) V. Guettée, Papalitatea schismatică, București, 1906, pag. 331.

[3]) Cf. V. Guettée, Papalitatea, pag. 339.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.
Redactor responz.: Augustin Gruiția.

Nr. 6300—1910 (69) 2—3

Concurs la stipendii.

Prin aceasta publicăm concurs *până în 18 Septemvrie n. 1910 inclusive* pentru următoarele stipendii:

I. *Din fundațiunea „Alexandru St. Șuluțiu".*

1. *Un* (1) un stipendiu de 800 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către Iuniu Br. Docolin student medicinist în Viena — destinat pentru tineri, cari studiază dreptările sau medicina la universitatea din Budapesta sau la vre-o universitate din străinătate.

2. *Un* (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către Nicodim Ganea stud. la conservatorul din Budapesta destinat pentru tineri, cari studiază la vre-un institut afară de patrie: tehnica metalurgică (Selmetz), pedagogia ori științele reale.

3. *Un* (1) stipendiu de 400 cor. rămas de Dr. Ioan Sârbu rigorozant-iurist în Cluj, — destinate pentru tineri, cari studiază științele iuridice la universitatea din Cluj.

4. *Trei* (3) stidendii de câte 200 cor. folosite în anul școl. 1909/10 de către Ioan Sârbu și Virgiliu Ungurean stud. gimn. cl. VIII în Blaj, și Dionisiu Tobias gimn. cl. VIII în Sibiiu — destinate pentru studenți gimnaziști în clasele superioare.

5. *Un* (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul școl. 1909/10 de către Leonida

Vlassa stud. gimn. cl. VIII. în Blaj. — destinat pentru studenţi gimnazişti în clasele inferioare.

Studenţii înscrişi ca ordinari la şcoalele de mai sus, cari doresc a obţineà unul din stipendiile aici înşirate, au să dovedească:

a) că sunt români gr.-cat. mizeri, născuţi în Transilvania.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calcul de eminenţă.

c) Dintre concurenţi vor fi preferiţi aceia, cari vor dovedì, că sunt consângeni cu fundatorul.

II. *Din fundaţiunea „Constantin Papfalvi“.*

Un (1) stipendiu de 240 cor. folosit în anul 1909/10 de către Iuliu Dancu stud. cl. III. gimn. în Cluj, — destinat pentru studenţi dela ori-ce şcoală. Preferinţă au consângenii fundatorului şi în locul prim cei născuţi în Popfalău.

III. *Din fundaţiunea „Ioan Daniel—Dănuţ de Fersig“.*

Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către George Hetcon stud. filos. în Lipsca.

La acest stipendiu pot concurge studenţi români gr.-cat. dela ori-ce şcoală, sunt însă preferiţi consângenii fundatorului şi numai în lipsa acestora se vor conferì altora.

IV. *Din fund. „Ioan F. Negruţiu“.*

1. *Un* (1) stipendiu de 160 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Emiliu F. Negruţin stud. iur. în Cluj.

2. *Un* (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Virgiliu Cucui stud. gimn. cl. VIII Blaj — destinate pentru studenţi români gr.-cat. dela ori-ce şcoală. Consângenii fundatorului au preferinţă şi se pot conferì şi fetelor, cari se pregătesc de învăţătoare sau pe altă carieră care le-ar asigurà un mod de vieaţă mai independent.

V. *Din fund. „Ioan P. Bota“.*

Un (1) stipendiu de 120 cor., folosit în anul şcolastic 1909/10 de către Octavian Dumitrean gimn. cl. III din Alba-Iulia — destinat pentru studenţi români gr.-cat. în şcoalele medii sau în şcoalele reale superioare, — de origine din Şard (comit. Albei-inferioare), sau rudenii cu fundatorul.

VI. *Din fundaţiunea „Vancea — Cassa arhidiecezană“.*

Patru (4) stipendii de câte 120 cor. folosite în anul şcol. 1909/10 de către Dumitru Mărginean, Nicolau Mărginean, Gavril Coroiu şi Alesandru Mândru studenţi pedagogi curs. IV în Blaj, — destinate pentru candidaţi de învăţători în arhidieceza noastră cari vor ascultà cursul preparandial la preparandia arhidiecezană gr.-cat. din Blaj şi eventual la altă preparandie gr.-cat.

La dobândirea stipendiilor din această fundaţiune au preferinţă rudeniile fundatorului, chiar şi dacă ar fi născuţi afară de Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş, dela străini însă se cere să fie fii ai acestei Arhidieceze.

VII. *Din fund. „Iosif Tarţia“.*

Un (1) stipendiu de 140 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Alexandru Măcelar stud. medic. în Budapesta destinat pentru studenţi dela ori-ce şcoală, în locul prim pentru rudenii de a'e fundatorului.

VIII. *Din fund. „Andreiu P. Liviu“.*

Un (1) stipendiu de 100 cor. destinat pentru studenţi români gr.-cat. dela orice şcoală sau pentru meseriaşi, — consângeni de ai fundatorului. Il pot dobândi şi fete.

IX. *Din fund. „Alexandru Micu“.*

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Ştefania Pop prepar. cursul II. în Sibiiu, — destinat pentru elevi sau eleve ai şcoalelor medii comerciale sau ale şcoalelor superioare de fete.

Consângenii au preferinţă.

X. *Din fund. „Timoteiu Ciparíu“.*

Un (1) stipendiu de 100 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Eugeniu Ciungan gimn. cl. VII în Blaj, — destinat pentru studenţi români gr.-cat. la gimnaziul arhiepiscopesc din Blaj.

XI. *Din fund. „Vasiliu Raţiu“.*

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Alexandru Oltean gimn. cl. VIII. în Blaj, — destinat pentru studenţi români gr.-cat. în clasele superioare ale gimnaziului arhiepiscopesc din Blaj sau pentru fetiţe din clasele civile ale şcoalei de fetiţe din Blaj. Consângenii fundatorului au preferinţă.

XII. *Din fund. „Ioan V. Rusu“.*

Un (1) stipendiu de 160 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Corneliu Rusu stud. gimn. cl. II. în Gherla, — destinat pentru tineri români gr.-cat. cari frecuentează vre-un gimnaziu, şcoală reală ori comercială ori vre-o şcoală agronomică.

Dintre concurenţi vor fi preferiţi consângenii fundatorului.

XIII. *Din fund. „Constantin Alutan“.*

Două (2) stipendii de câte 120 cor. folosite în anul şcol. 1909/10 de către: Laurenţiu Sima gimn. cl. VIII. în Beiuş şi Ioan Sima gimn. cl. II. în Şimleu, — destinate pentru tineri români gr.-cat. studenţi la gimnazii, şcoale reale, comerciale, universitate, politehnică, agronomie preparandie etc.

Consângenii fundatorului au preferinţă.

XIV. *Din fund. „Ioan Chirilă“.*

Interesele disponibile ale fundaţiunii acesteia pe anul 1910, în suma de 550 cor. în senzul literelor fundaţionele se vor împărţì în părţi egale între consângenii fundatorului, cari studiază la vre-o şcoală.

Consângenitatea se consideră până la gradul al VIII-lea.

XV. *Din fund. „Alexă Bidian“.*

Din venitele acestei fundaţiunii se vor împărţi stipendii adecuate tuturor nepoţilor din fraţi ai fundatorului şi în locul al doilea băieţilor şi fetiţelor înrudiţi cu fundatorul prin sânge până la al patrălea (IV) grad, născuţi din căsătorie creştinească, fără conziderare la natura studiilor, ce le urmează, — nu vor fi eschişi dela stipendii nici aceia cari învaţă măiestrii.

XVI. *Din fund. „Demetriu Cutean“.*

Un (1) stipendiu de 40 cor. — destinat pentru şcolari, feciori sau fetiţe, începând cu clasele normale. Consângenii fundatorului au preferinţă, iar dintre străini, cei născuţi în comunele Ciufud şi Săcădate.

XVII. *Din fund. „Parteniu Moldovan“.*

Două (2) stipendii de câte 100 cor. folosite în anul şcol. 1909/10 de către Vasiliu Spinean şi Alimpiu Simu gimn. cl. II. în Blaj, — destinate pentru tineri români gr.-cat. dela ori-ce şcoală, consângeni cu fundatorul.

XVIII. *Din fund. „Petru cav. Ioanette“.*

1. *Un* (1) stipendiu de 600 cor. — destinat pentru studenţi medicinişti ori tehnici ori de studiile reale superioare militare.

2. *Un* (1) stipendiu de 400 cor. destinat pentru un tinăr român, care va întrà în şcoala de cadeţi.

3. *Trei* (3) stipendii de 200 cor. folosite în anul şcol. 1909/10 de către Romul Vespasian Bălosu gimn. cl. VI, în Braşov, Ioan Ioanette gimn. cl. III. Sz. Keresztur şi Iosif Ioanette cl. IV. elem. în Câmpeni, — destinate pentru tineri români, cari vor frecventà clase gimnaziale ori reale din patrie, începând din prima clasă gimnazială ori reală.

Stipendiile din această fundaţiune le pot obţineà tineri, cari din ambii părinţi sunt români, de religiunea gr.-cat. ori gr.-or. din munţii apuseni ai Ardealului, din comunele: Câmpeni, Bistra, Certege, Săcătura, Albac, Scărişoara, Neagra, Vidra-de-sus, Vidra-de-jos, Ponorel şi Sohodol, — şi cari vor dovedì totodată, că sunt născuţi din părinţi adevăraţi români.

Descendenţii în linie directă din familia Ioanette, constatându-se de capabili şi diligenţi vor primi stipendiul cu începutul clasei a IV-a normale sau elementare şi au preferinţă faţă de alţii.

XIX. *Din fund. „Iacob Páll“.*

1. *Un* (1) stipendiu de 50 cor. pentru gimnazişti în cl. superioare.

2. *Un* (1) stipendiu de 30 cor. pentru gimnazişti în clasele inferioare.

La stipendiile din această fundaţiune sunt îndreptăţiţi a concurge numai tineri născuţi din ramul gr.-cat. Páll din Szék (comit. Szolnok-Doboka) şi din ramul Bossiak sau Borton din Zalasd(comitatul Hunedoarei cari au cualificaţiune distinsă, învaţă la gimnaziul rom.-cat. din Cluj şi sunt săraci.

XX. *Din fund. „Augustin Láday“.*

1. *Un* (1) stipendiu de 800 cor.

2. *Două* (2) stipendii de câte 400 cor. — destinate pentru tineri de naţionalitate română şi de religiunea gr.-cat. cu preferinţă de aceia, cari voiesc a păşi pe cariera industrială, comercială, tehnică şi agronomică, adecă s'au decis a face studii referitoare la carierele aceste.

Stipendiile din această fundaţiune fiind strâns atârnătoare dela venitele anuale ale fundaţiunii, cari sunt supuse la fluctuaţiuni, — conferirea lor asemenea este legată de durata unui an şcolastic.

XXI. *Din fund. „Ferdinand Hirsch“.*

1. *Un* (1) stipendiu de 800 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Eugeniu Mezei rigor. iur. în serviţiu militar voluntar în Viena.

2. *Un* (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Ioan Tămaş stud. iur. în Cluj.

La stipendiile aceste pot concurge tineri români cari studiează la gimnaziu, şcoală reală sau şcoală agronomică, şi sunt născuţi în comunele următoare: Turda, Copand, Tur,

Rediu, Comiţig. Banabic, Aiton, S.-Mărtinul-deşert, Ceanul-deşert, Ceanul-mare, Agârbiciu, Mischiu, Sându, Petridul-de-sus, Petridul-de-mijloc, Petridul-de-jos, Berchiş, Măgura, Schiopi, (Pusztaegres), P.-Sâncraiu, Surduc, Bicalat, Iara-inferioară, Agriş (Ruhaegres), Băişoara Muntele-Băişoarei, Ocolişul-mic, Ocolişul-mare, Runc, Cacova, Săcel, Lita-magiară, Lita-română, Filea-de-jos, Filea-de-sus. Ciurila, Seliște, Selicea, Micuş, Hăşmaş, Muierău (Magyaroság), Şutu. Silvaşul-maghiar, Indol, ca unele, cari odinioară au format cesaro-regeasca pretură a Turdei sub prezidenţa fericitului fundator.

XXII. *Din fund. „Dr. Simeon Ramontzai“.*

1. *Un* (1) stipendiu de 630 cor. folosit în anul scol 1909/10 de către: Ioan Colbazi stud. jur. an. III. în Viena, — destinat pentru studenţi la universitate, la politehnică, la academia de pictură din Budapesta şi Viena, precum şi la academia montană din Selmetz şi la academia comercială din Viena.

2. *Un* (1) stipendiu de 168 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Niculae Solomon stud. jur. în Cluj, — destinat pentru studenţi juriști la universitatea din Cluj.

3. *Trei* (3) stipendii de câte 126 cor. folosite în anul scol. 1909/10 de către: Dr. Simeon Nemeş stud. la acad. comercială din Viena, Laurenţin Fodor şi Aureliu Ramonţian stud. gimn. cl. VIII. în Blaj, — destinate pentru gimnazişti şi studenţi la şcoala comercială.

La stipendiile din această fundaţiune sunt preferiţi cei nobili de origine.

XXIII. *Din fundaţiunea „Ioan Bobb“.*

Două (2) stipendii de câte 120 cor. folosite în anul şcol. 1909/10 de către Alexandru Buşiţa gimn. cl. VIII. în Bistriţa şi Laurenţiu Băbuţiu gimn. cl. VII. în Sibiiu.

XXIV. *Din fund. „Gavril Vaida“.*

Un (1) stipendiu de 140 cor., folosit în anul scol. 1909/10 de către: Iuliu Vaida gimn. cl. VII. în Baia mare, — destinat pentru studenţi dela orice şcoală, reală, comercială, academie, universitate sau politehnică.

Preferinţă au descendenţii din familiile: Vaida de Soósmező şi Fuleovici.

Concurenţii la toate fundaţiunile înşirate până aci în 24 posiţiuni au să alăture la suplicile sale scrise şi subscrise cu mâna proprie în l. română: testimoniu scolastic în copie autentică, carte de botez, atestat de paupertate, atestat medical şi pentru dovedirea consângenităţii cu fundatorul au să alăture atestat dela respectivul oficiu parohial, care să cuprindă tabela genealogică exact dedusă. Sunt datori mai departe să numească expres institutul, la care vor studiă în anul scolastic 1910/11, şi să determine apriat suma şi soiul stipendiului pentru care suplică. Suplicele, cari nu vor corăspunde cerinţelor aci înşirate, precum şi cele întrate după termin, nu vor fi luate în consideraţiune.

XXV. *Din fundaţiunea „David Br. Ursu de Margina“.*

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul scol. 1909/10 de către: Eugenia Bunea elevă în cl. IV. a şcolii civile de fete din Blaj.

Concurenţii la acest stipendiu au să dovedească cu carte de botez, că sunt români gr.-cat. născuţi în vre-una din comunele arondate în comitatele: Făgăraş, Sibiiu, Hunedoara, — cu atestat de frecuentare, că sunt şcolari în clasa I. a gimnaziului gr.-cat din Blaj, iară fetele, că frecuentează la şcoala de fete din Blaj, că nu purtarea morală bună şi progres bun în studii şi că sunt sau pot fi suscepuţi în Seminarul junimei române gr.-cat. studioase în Blaj, iar fetele în Internatul de fetiţe din Blaj.

XXVI. *Din fundaţiunea fe alumnate a Internatul Vacean de fetiţe din Blaj.*

1. *Opt* (8) alumne de câte 100 cor. dintre cari două sunt înfiinţate acum din nou, iar celealte 6 în anul şcol. 1909/10 au fost folosite de către: Georgina Nicoară, Otilia Mărginean, Elena Lauga şi Lucreţia Simu eleve în cl. IV. şi Iosefina Petean şi Maria Pintea eleve în cl. III; a şcolii civile de fete din Blaj.

2. *Un* (1) ajutor de 50 cor., care se va conferi pe anul şcol. 1910/10 la o elevă ordinară a şcolii gr.-cat. de fetiţe şi a Internatului Vancean de fetiţe din Blaj.

Suplicantele pentru aceste alumnate şi ajutoare au să întrunească şi să dovedească următoarele condiţiuni:

a) că sunt române gr.-cat., mizere născute în arhidieceză.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi buni.

c) că sunt inmatriculate ca eleve ordinare în şcoala gr.-cat de fete din Blaj şi sunt primite în Internatul Vancean de fetiţe.

d) Preferinţă vor aveà fetele de preoţi din arhidieceză.

Blaj, din şedinţa consistorului plenar ţinută la 15/2 August 1910.

Victor Mihályi, *m. p.,*
Metropolitul de Alba-Iulia.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, maşini, mobile etc. în condiţii avantagioase şi cu premii ieftine.

Asigurări pe vieaţă

(pentru preoţi şi învăţători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morţii cu termin fix; asig. de zestre şi asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracţiei (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168·13
Capitale asigurate pe vieaţă achitate	„	4,571,035·51
Starea asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 foc	„	112.045.412 —
Starea asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 vieaţă	„	10,847,132·—
Fonduri de intemeiare şi de reservă	„	2,309,387·—

Prospecte şi informaţii se dau gratuit în birourile Direcţiunii şi la toţi agenţii.

Persoane versate în achiziţii cu cercuri bune de cunoştinţă se primesc în condiţii favorabile în serviciul institutului.

(2) 31—52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric 3) 31—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în ori ce parte. Îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de teace de metal.

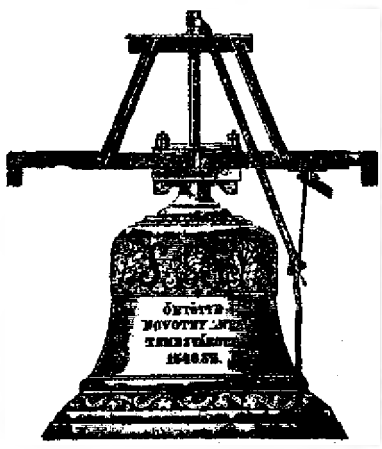

Preţcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat

Abonamentul:

Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.

Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond: edată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce privește foaia să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 3 Septemvrie 1910.** **Numărul 36.**

PUTREGAIU.

Igiena din ziua de azi e deosebit de strictă. Aer curat, locuințe curate, trupuri curate, sunt poruncile ei de căpetenie. Știința moderna prin multele și complexele ei descoperiri, prin aparate tot mai desăvârșite, arată, că necurăția și tot ce-i vecin cu ea sau duce la ea, e mama tuturor boalelor. Ea e pământul rodnic în care prind, cresc și se înmulțesc înspăimântător baccilii, acești dușmani neîmpăcați ai sănătății omenești.

Legile igienii sănătății trupești, trebuie să aibă valoare și la sănătatea sufletească. Dar de această igienă puțin se interesează oamenii, mulți cred, că nici nu există. Numai când ne izbește căderea morală a cuiva, când ne uimește ținuta lui socială ori politică, ne întrebăm: Cum se poate? De unde să izvorască aceasta schimbare bruscă, care să-i fie baza? Un suflet, un caracter, numai o activitate poate! să desvoalte. Ii vezi activitatea aceea zi de zi, și când într'o bună dimineață se schimbă, privești neîncrezător, și zici: nu se poate. Viața însă îți arată că se poate și atunci trebuie să cercetezi cauzele.

Când se observă o schimbare în mersul funcțiunilor organice, știi îndată, că organismul e pricina schimbării ivite. Când acea schimbare e în activitatea sufletească a cuiva, sufletul trebuie să fie de vină. Dacă apariția nu e sănătoasă ci bolnavă, sufletul trebuie să fie bolnav. In chirurgie legea e că membrul bolnav din organism când nici cum nu se poate vindecà, să fie tăiat. Din trup necurăția, putrezimea, trebuie delăturată, ca să fie salvat întreg organismul.

Tot astfel va trebuì să se purceadă și față de sufletele atinse de buretele putreziunii, ori cari de-a dreptul sunt putrede. Membrul bolnav dintr'un trup strică în rândul întâi însuș trupului în care stă, sufletul atins de putregaiu e vătămător mai presus de toate altor suflete de cari se apropie. De aceea putregaiul sufletesc trebuie izolat, trebuie delăturat din societate. Primejdia lui e mare fiindcă e ascunsă, veninul lui e tare și lucră repede, pentrucă nu ne păzim de el, neobservându-l toți, ci numai unii.

Considerațiile acestea ne vin în minte, gândindu-ne la frigurile împăcării, cari au cuprins pe treipatru bărbați politici ai noștri, cari și-au schimbat dintr'odată, fără nici o trecere, conduita lor politică. Din mari naționaliști cum îi știà lumea românească, au făcut ca niște acrobați un salt mortal, s'au dat odată preste cap, și s'au trezit ca făuritori ai păcii în tabăra grofilor, cari numai de un lucru sunt neliniștiți și nenorociți: că nu pot întinde mâna înmănușată opincarilor de valachi.

Toată lumea românească a rămas zăpăcită și uimită: Cum se poate: Mangra, Slavici, Brote să se înșirue alături de trădători?

Nu trebuie să ne mai întrebăm atâta. Răspunsul numai unul poate fi: Putregaiul le-a atins sufletele, avem de a face cu oameni bolnavi, nu cu oameni sănătoși. Ori cât ne-ar dureà pierderea lor, mai ales a lui Slavici, n'avem ce face. Durerea ne e mai mare gândindu-ne, că în sufletul lor demult răsărise mărunții bureți ai putregiunii, și numai astăzi, cuprinzându-le sufletul întreg, ne-a ieșit la iveală putregaiul, cu lumina lui fosforică, dosită, cu lumina lui îndoelnică.

Cauți lemnul sănătos și întreg, îl prețuești, și-l cumperi cât de scump: din el poți închegà un lucru trainic. De putregaiu, în lumina zilei totdeauna te feresti. Vederea lui te înfioară, mirosul lui te alungă departe. Dar vine noaptea și se întâmplă să rătăcești printr'o pădure. Te izbești de copaci, te împiedeci de rădăcini, cazi în brânci și te ridici cu anevoie. Atunci zărești o curioasă, o neobicinuită zare de lumină, o dungă ce clipește verziu. Și în întunerecul ce te încunjură, pornești după lumina aceeea, doar de-i dà de un luminiș, de scăpare. Inaintezi cu greu, dar totuș ajungi în urmă. Te trezești în marginea unei husdoape, a unei prăpastii, și desnădăjduit, vezi că ce lumineazà e un putregaiu. El tot în locuri dosite crește.

Are și putregaiul sufletesc lumina lui. O lumină săltăreață, puțină jucăușe, dar în sfârșit o lumină. Cei mai aleși, cei mai cuminți, cum o văd o încunjură: știu, că nu-i lumină adevărată, știu că de pornești după dânsa nu-ți va umblà bine. Dar sunt și oameni, cari o consideră de lumină adevărată, numai cât o cred o lumină deosebită, neobicinuită. Și pleacă după dânsa. Numai dupăce ajung aproape, numai dupăce cercetează, se conving că au fost înșelați.

Bolnavii, cari sufer de frigurile împăcării aruncă și ei bizara lumină a putregaiului. Mulți au cunoscut falsitatea acestei lumini dintr'o aruncătură de ochi, alții însă au crezut, că-i lumină adevărată și s'au luat după ea să ajungă la izvorul ei. Și acolo au dat de uriciosul putregaiu la marginea prăpastiei. Au crezut unii, că drumul deschis de pomenita alianță — triplă alianță — drumul împăcării e cărarea cea adevărată în politica noastră actuală, și numai când au văzut cum fiecare din cei cu împăcarea vânează după interese personale, numai atunci au cunoscut lumina de putregaiu.

E bine însă, dorim chiar din suflet, ca putregaiul cât mai este în neamul nostru să înceapă întreg a luminà, ca să-l cunoaștem. Pentrucă trebuie depărtat, trebuie curățiț, dacă vrem să rămânem, ca popor, sănătoși. Igiena sufletească trebuie să ne fie și mai scumpă, și

mai preţioasă decât igiena trupească. Iar aceasta din urmă ne porunceşte: putregaiul trebuie curăţit căci el e sediul baccililor, iar baccilii sunt părinţii tuturor boalelor.

Adunarea pentru fond de teatru la Reghin.

Talia română şi-a desfăşurat steagul său în oraşul lui Petru Maior, Reghinul-săsăsc în zilele de 28—29 August a luat înfăţişare de sărbătoare. Români din depărtări şi jur dornici de cultura neamului şi-au dat întâlnire aci din prilejul adunării generale a societăţii pentru fond de teatru.

Sărbările, cari au încadrat programul acestei adunări au fost — în viaţa noastră atât de sbuciumată — un moment de adevărată elevaţie sufletească — un fel de premenire pentru toţi. Toţi cei de faţă s'au putut convinge de importanţa acestei societăţi culturali şi prin dânsa de necesitatea teatrului în viaţa noastră culturală. Domnii din Reghin — deşi puţini la număr şi-au dat toată osteneala să fie primitori şi să mulţumească pe oaspeţi. Ce bine li-a stat văzându-i pe toţi într'o tabără gata de muncă pentru cultura românească.

Sărbările şi-au luat începutul cu obicinuita seară de cunoştinţă. In restaurantul orăşenesc s'a adunat lumea românească sosită de airea şi cu cei din localitate, unde în bună dispoziţie au petrecut la auzul bunei muzici a vestitului Ghiuţu din Abrud.

Ziua întâiu.

In 28 August la ceasurile 9 a avut loc în biserica gr.-cat. slujba dumnezească săvârşită de protopopul locului Ariton Popa, asistat de părintele Moise Brumboiu din Tohan, Ioan Câmpean din Falfalău şi diaconul I. Maior. Răspunsurile le-a dat cu multă preciziune corul bisericii sf. Niculae din Braşov, dirigeat de Măestrul Dima. Biserica a fost plină de un public distins.

La orele 10 să începe şedinţa în sala restaurantului orăşenesc. Public este numeros între care multe dame. La masa presidială stau: Dr. I. Mihu, Dr. I. Blaga, G. Dima, Dr. Niculae Vecerdea, Dr. Tripon, Ariton Popa, Aurel Bănuţ şi Octavian Tăslăuan. — Prezidentul Dr. I. Mihu deschide şedinţa printr'un remarcabil discurs, care a stârnit furtunoase aplause. A urmat apoi salutul protopopului Ariton Popa şi alui Oct. Tăslăuan în numele Asociaţiunii. Dr. Mihu le mulţumeşte; notari ai adunării să numesc Dnii A. Bănuţ şi V. Neguţiu.

Urmează alegerea comisiunilor. In comisiunea pentru cenzurarea raportului să aleg dnii: G. Tripon, Dr. Iuliu Maniu, Gavril Precup, O. Tăslăuanu şi Dr. D. Stoica. In comisiunea pentru cenzurarea socotelilor dnii: N. Henţu, Dr. E. Draia, Dr. I. Vescan, Sever Barbu, Dr. A. Nyilvan.

In comisiunea pentru înscrierea de membrii noi dnii Ariton M. Popa, Dr. Ioan Popescu, Vasile Muntenescu şi Dr. Eugen Truţa.

Secretarul societăţii prezintă raportul general al comitetului; după care prezidentul anunţă programul adunării de mâne.

La ceasurile 2 a avut loc banchetul. Sunt cam la 200 persoane. Au toastat dl Dr. Mihu pentru Maiestatea Sa; dl Ariton Popa pentru comitetul societăţii; dl Dr. Blaga pentru comitetul organizator al sărbărilor; Dr. N. Vecerdea pentru autorităţile administrative; G. Precup pentru presă; Dr. Tripon pentru artiştii noştrii Bănuţ, Crişan şi Mărcuş; Dr. D. Stoica pentru dame şi Dr. I. Harşa pentru oaspeţi.

La oarele 4 d. a. a avut loc în pavilonul promenăzii promenăzii petrecerea poporală — la care s'au produs cu jocuri româneşti flăcăi şi fete din satele din jur — păcat — că n-a fost mai bine organizată.

Sara s'a dat concertul. Corul dlui Dima cât şi burserii Crişan şi Dima au fascinat auditorul prestaţiile lor. Sala a fost arhiplină.

Ziua a doua.

La oarele 10 şedinţa a doua. Sala plină de lume. La masa presidială remarcăm pe Dr. Iuliu Maniu, pe directorul Virgil Oniţiu. După deschiderea şedinţii notarul Neguţiu. ceteşte sumarul şedinţii de ieri.

Dr. I. Blaga dă citire depeşelor de felicitare sosite din Abrud, Braşov, Blaj şi Germania. — Urmează rapoartele comisiunilor.

Dl G. Precup prezintă raportul comisiunii pentru cenzurarea raportului general, încheind cu propunerea, *ca comitetul să elaboreze până la adunarea generală viitoare un program de acţiune întemeiat pe discursul de ieri a dlui Dr. I. Mihu.*

In numele comisiunei pentru cenzurarea socoatelor raportează dl Sever Barbu.

Dl A. Popa anunţă că sau înscris 18 membrii pe viaţă.

Fiind la ordinea zilei alegerea comitetului pe un nou ciclu de 3 ani — comisia de candidare prin raportul Dl Dr. Tripon propune realegerea vechiului comitet. — Adunarea primeşte propunerea şi să aleg întrucurale prezident dl Dr. I. Mihu vicepresident Dl Virgil Oniţiu, casier dl Dr. N. Vecerdea secretar dl Dr. I. Blaga; membrii în comitet Gh. Dima, V. Goldiş şi Dr. Gh. Dobrin.

Dl G. Precup în numele despărţământului Blaj al Asociaţiunii şi al comitetului filial din Blaj invită societatea să-şi ţină vii-

FOIŢĂ.

Jertfa credinţii.

— *Povestire din timpul reformaţiunii.* —

Trad. de I. P. Câmpian.

Pe la începutul veacului al XVIII-lea, în ţinutul Salzburgului, certele religionare au cauzat multe năcazuri şi suferinţe. Huşiţii pe furiş au trecut graniţa şi se purtau de tot obraznic şi cutezător; iar învăţăturile lui Luther se lăţiau preste tot locul. Călugării, fără se mai observe regulele disciplinari, amăgiţi de flacările rătăcitoare ale învăţăturii celei noi, nu numai, că o primesc ca şi pe o lumină coborîtă din cer, ci încă dau şi mână de ajutor reformaţilor, făcând să le deie crezământ acelora chiar şi poporul neştiutor. Iar pentru propagarea cât mai largă a reformaţiunii, aplicau ori şi ce mijloace.

Capul de atunci al bisericii, care totodată erà şi principele puterii lumeşti şi unitatea religionară o ţineà de cea mai mare fericire a ţării, a avut să sufere foarte mult din cauza acestor certe religionari; pentru aceea a şi început din toate puterile lupta în contra lor. Însă ori cât de mare erà jertfa preoţimii catolice pentru adevărurile sfintei biserici, totuş numai foarte puţini s'au reîntors la credinţa străbună. Prusianii cu promisiunile lor au amăgit poporul, de altcum foarte neîndestulit, şi care acum începe să-şi părăsească averile şi să emigreze în Prusia, nădăjduind protejarea principelui prusian.

Erà într'o zi rece din Septemvrie. Într'un orăşel aproape de Salzburg, la curtea parohială sunt adunaţi mulţi bărbaţi, femei şi copii. Toţi vreau să emigreze. Pe cale se mai alătură şi alţii din satele şi ţinuturile din jur. Intre aceştia erà şi o femeie îmbrăcată foarte sărăcăcios. Subsuoară aveà un pachet în care ţi erà toată averea. Că oare convingerea curată, ori doară nădejdea unui trai mai bun o îndeamnă să-şi părăsească patria, nime nu ştie.

Câteva oare depărtare dela oraşul numit, se află castelul unui conte tânăr, care pe ziua aceea a fost plănuit o vânătoare. Contele în viaţa sa familiară a fost foarte nenorocos, căci după doi ani de căsătorie şi-a pierdut soţia şi acum trăieşte singur, în linişte şi încunjurat numai de servitorii săi. Pentru stârpirea învăţăturilor greşite şi pentru apărarea religiunii catolice, bucuros şi-ar fi dat chiar şi viaţa, dacă aceasta i-s'ar fi cerut. Faţă de supuşi totdeauna se purtà cu multă blândeţă şi dreptate, de aceea erà şi respectat foarte mult din partea acelora. Erà pietin al bisericii catolice, de aceea mulţi socotindu-l, că atâtă în contra protestanţilor, au început să-l înduşmănească, ba chiar să-l ameninţe.

Ocupaţia cea mai plăcută ţi erà vânătoarea. Se simţià aşa de fericit, când puteà să vină acasă cu vre-o pradă bogată. Azi însă nu-l ajută norocul nici cum. A împuşcat mai de multeori, fără să nimerească, iar preste întreg ţinutul încă s'a fost lăsat o negură deasă, care vrând nevrând îl sileşte să se reîntoarcă acasă. Cum venià pe o potecă îngustă, de-odată i-se pare că aude, nu departe un zbierăt înăduşit. La început credeà, că e zbierătul vre-unui iepure prins în cursă; suflă din corn şi servitorii se adună. Aud şi ei sbierătul, caută şi află într'o tufă deasă, învălit în nişte zdrenţe murdare un copil mic aproape vânăt de frig şi de plânsul cel mult. Il ieau şi îl duc contelui. „Măria Ta, o pradă scumpă“ — zice unul şi îl predă. Contele îl ieà, îl învăleşte sub palton şi grăbeşte spre casă. Aici îl dă Elisavetei, econoama casei şi îi zice: „Elisavetă ia-l şi-l grijeşte; l-am aflat în pădure şi dacă părinţii nu i-se vor afla, îi voiu purtà eu de grije şi îl voiu creşte în frica lui Dumnezeu.“

Elisaveta desleagă copilul de faşe şi la gâtul lui găseşte o pantlică, de care atârnà o medalie — *Sf. Maria,* cu inscripţia 1732; află şi o hârtiuţă pe care erà scris cu ceruza: „botezată Iudita.“ Contele a luat şi medalia şi hârtiuţa şi a oprit Elisavetei precum şi servitorilor să spună cuiva, despre ceace s'a întâmplat.

Nime să nu ştie de unde a ajuns aci Iudita şi cu atât mai puţin să ştie ea. Micuţa Iudită creşteà văzând cu ochii. Şi îndată o nouă vieaţă s'a introdus în castel, iar contele încă nu-şi mai jelià atâta soţia. Erà veselă

toarea adunare la Blaj deodată cu adunarea iubilară a Asociaţiunii.

Dl Dr. Mihu mulţumind reghinenilor şi publicului, care a luat parte închide adunarea.

Sara a avut loc reprezentaţia teatrală condusă de directorul artistic Dl A. Bănuţ. S'au jucat piesele *„Jertfa“ şi „Bucătăreasa“* Debutanţii s'au achitat spre mulţumirea publicului.

După reprezentaţie a urmat jocul care a încheiat frumoasele serbări dela Reghin.

Cor.

NOTĂ. De închiere ne mai permitem şi noi o preamodestă întrebare: Cum s'a putut întâmplà de în comitetul ales pe un nou period n'a intrat nici un gr.-cat.? Intre cei şepte unul de sămânţă nu numără mult, dar erà destul, ca să se satisfacă unor juste aşteptări de a noastre. Un motiv mai mult puteà fi invitarea, ce a primit-o comitetul de a ţineà anul viitor adunarea în *Blaj*. Am ţinut să le zicem acestea sine ira et studio.

ANUARE.

Beiuş.

(Continuare).

Gimnaziul: La început se publică studiul; Beiuş ori Beinş, de directorul gimnaziului, urmează necrologul lui Radu Gedeon fost profesor acolo şi mort în 16 Aprilie a. c.

Profesori a avut gimnaziul 15. S'a propus şi l. franceză, ca studiu extraordinar. La rubrica activitatea extraşcolară a profesorilor ne-ar plăcea, ca pe lângă cele publicate să mai putem înregistrà şi unele tot aşa de frumoase lucruri la partea „socială.“ Pare-mi-se meseriaşii români din acel loc nici până azi nu au o reuniune, damele române deasemenea nu şi-au înfiinţat încă pe a lor etc. Aşa un corp ilustru cum sunt profesorii din Beiuş, să nu uite nici de acestea...

Şcolari au fost 393; gr.-cat.: 176, gr.-or. 149. rom.-cat. 16. ref. 15. izr. 20. Au vorbit numai rom. 27; *numai* ung. 16. Cei mai mulţi au fost copii de preot-învăţător (149) apoi econom 106 etc. Ajutoare au avut: 20 inşi câte 40 cor. din fundaţiunea Vulcan 4 câte 100 cor. 5 câte 100—300 cor.; 4 câte 80 cor. şi alte 42 stipendii de câte 200—300 cor. Cele mai multe stipendii sunt de 300 cor. unul chiar de 400. Fondurile şi fundaţiunile le cetim depuse tot în bănci ca „Belényesi Népbank“, „Belé-nyesi Takarékpénztár“. Unde-i cea românească?

In internatul *Pavelian* au fost primiţi 147 gimnazişti. Dintre aceştia 67 au fost stipendişti cu câte 380—300—190—163—150 Cor. La masa studenţilor susţinută de Ilustritatea Sa Demetriu Radu au avut prânz gratuit 15 elevi şi anume 10 gr.-cat. şi *cinci* gr.-or. Despre vieaţa şi petrecerea elevilor în internat se spun frumoase lucruri.

In noul internat gr.-or. s'au adăpostit 56 inşi 18 cu favor celalalalţi pe lângă plata de 300 cor. la an.

Pe bibliotecă s'au cheltuit 500 cor. pe celealalte colecţiuni sume neînsemnate.

La şcoala *elementară* au umblat 49 inşi Notez, că în cl. II au fost numai 3, iar în I 9.

Şcoala civilă de fete. Programa constă din două părţi. Cea dintâi e redactată de direcţiunea *şcolii*, a doua de a *internatului*. De introducere serveşte studiul: Din *higienă*, şi după o norocoasă ideie: *Regule ortografice* urmează p. III.: planul de învăţământ, scris cu multă căldură şi pricepere. Ficsăm cuvintele:

„Scopul general al învăţământului s'a precizat prin însuş Excelenţa Sa domnul fundator Mihail Pavel fost Episcop gr.-cat. de Oradea-mare: 1879—1902, în conferenţa de inaugurare şi deschidere, — care a fost în 20 Sept. 1896 — prin cuvintele, că voieşte, ca fetiţelor din acest institut să li-se dea o creştere religioasă-morală şi pe lângă diferitele obiecte de învăţământ, fără de cari azi nu ne putem avântà la câtuş de mică poziţie mai însemnată, să se pună pond *special pe economia de casă*, fără care traiu tignit nici sufletesc, nici trupesc nu se poate închipui. Pond pune şcoala dară pe economia de casă, *nu numai în teorie, ci şi în praxă, în aranjarea grădinei, straturilor şi îngrijirea legumelor.* Mai departe elevele şcolii, cari locuiesc în internat şi-s mai mărişoare, se dispun tot câte două *în culina internatului,* unde se instruesc practic în pregătirea diferitelor specii de mâncare, în *aşezarea legumelor peste iarnă, în coacerea pânii, în spălare şi călcare.* Mai departe prin profesore de lucru de mână să instruesc în tot felul *de lucru de mână* femeiesc şi mai cu samă în coaserea şi cârpirea albiturilor, în croirea şi coaserea veşmintelor femeieşti, precum se pot vedeà acestea şi mai jos la materialul de învăţământ pertractat.

Afară de aceasta, şcoala pune pond special pe toate obiectele de învăţământ, aşa ca elevele să poată trece şi să poată păstrà cu uşurinţă locul la institutele mai înalte. pregătitoare pentru diferite cariere, menite şi pentru femei. Se propune şi limba franceză, ca studiu extraordinar, pe lângă un preţ foarte modest, numai 2 coroane la lună. În internat se practică conversaţiile în limba română, maghiară, germană, franceză, ceea ce ajută pe eleve în însuşirea acestor limbi, şi mai cu samă întru *aprofundarea limbii materne române, care este limba institutului în toată întregitatea sa.* Cantul, carele întru atâta nobilitează inima, şi serveşte de cea

---

Iudita şi foarte drăguţă. Contele de câte ori o vedeà, îşi aduceà aminte, cum a aflat-o, dar nici când nu i-a descoperit nimic. Copila se alipià cu multă dragoste de tatăl ei crescător, şi din când în când întrebà şi de mamă-sa, pe care niciodată n-a cunoscut-o dar totuş aşa ar fi iubit-o.

Au trecut de atunci 6 ani. Erà în ziua aflării copilei, care în fiecare an se sărbătorià la castel ca şi ziua naşterii ei. Des de dimineaţă, contele intrà în chilia Iuditei, o iea în braţe, o sărută şi îi petrece pe după gât un lanţ de aur de care atârnà medalia — Sf. Maria, acum înaurită. Iudita mirată priveşte cadoul de ziua naşterii şi mulţumind sărută mâna tatălui său. Când încăodată se uită la medalie, observă numărul gravat şi cugetându-se la mamă-sa, cu un zimbet nevinovat zice: „Aşa tată, că acest dar nu-i dela tine, mama mi-l'a dat.“ Contele nu ştià ce să răspundă, aproabă din cap şi se depărtează.

Din aceasta zi copila nu s'a mai despărţit de comoara ei, adeseori o sărută şi o păstrà ca o scumpă amintire a dragostei părinteşti. Decând erà de 6 ani a primit o creştere foarte bună. In locul întâi erà religiunea. Şi celea învăţate nici când nu le uità. Aveà şi o inimă aşa de bună şi foarte miloasă.

Astfel ajunge Iudita să fie de 16 ani şi toţi o cunoşteau ca fata contelui. Dintre emigranţi foarte mulţi, înşelaţi amar s'au întors în patrie. Femeia aceea săracă, care numai mai târziu s'a fost alăturat la grupul emigranţilor, încă s'a reîntors, mai în mizerie de cum a mers şi chiar bolnavă aşa că nu putea nici lucrà şi trebuià să cerşească, pentruca să nu piară de foame.

Odată cerşitoarea chiar treceà pe lângă castel. Iudita erà în poartă, aşteptà pe tatăl său dela şedinţa senatului orăşenesc. O vede şi îi face semn să se apropie. Cerşitoarea vine şi cu un grain slăbit şi rugător îi zice: „Dşoară îndură-te spre mine şi dă-mi ceva să-mi stâmpăr foamea.“

Iudita aleargă iute în culină, aduce un tăier de supă şi-l întinde cerşitoarei, care de zile întregi n-a mâncat nimic cald. Dupăce mâncă. cu ochii plini de lacrimi zice: „Mulţumesc Dşoară, Dumnezeu să-ţi răsplătească.“

Iudita a dat voie cerşitoarei să vină mai des în culină şi să mânce. „Vino la castel de câteori vei fi flămândă — îi zice Iudita — nime nu te va împedecà; de tata să nu ai teamă, el încă e aşa de bun.“

Cerşitoarea plângând îi mulţumeşte. Când să se depărteze însă observă medalia dela gâtul Iuditei. Palidă şi ca trăsnită erà cât pe aci să zică ceva, dar soseşte contele şi Iudita îi aleargă înainte. I-a vorbit de cerşitoare şi i-a cerut voie s'o ajute când numai poate. Nobilul conte a lăsat, ca femeia aceea nici când să nu părăsească castelul nemângâiată. Plină de nădejde cerşitoarea se depărtează, dorind totuş să vadă cât mai des pe dşoara aceea gingaşe şi aşa de bună. Îşi trage şi mai tare năframa pe ochi, ca şi cum mai tare s'ar îngrozì de privirile oamenilor.

Cine a fost cerşitoarea?

Femeia aceea îmbrăcată aşa de sărăcăcios, care odinioară a emigrat cu protestanţii. Ea a ascuns pe Iudita în tufa din pădure şi a lăsat-o acolo. Ce să facă? Să se descopere cine e? Să spună contelui, că e mama copilei pe care el a adoptat-o? N'aveà curaj. Dar e copila ei, nu mai încape îndoială. O singură mângâiere îi mai rămâne, pe fată s'o vadă cât de des.

Şi nu s'a înşelat în nădejdi. Zilnic venià la castel şi acum nu mai suferia nici o mizerie.

Certele religionari abia potolite iarăş s'au ivit; protestanţii iarăş au atăcat pe catolici. Principele ca să-şi apere credincioşii, a dispus miliţie prin diferitele părţi ale ţinutului. Conducător erà tatăl crescător al Iuditei şi el purtà grije şi de muniţiuni şi de arme.

(Va urmà).

Cuminţia ţine locul bărbii albe, dar barba albă nu poate ţineà locul cuminţiei.

*

Mai bine să mori decât să trăieşti după o faptă vrednică de moarte.

mai plăcută distractiune, se cultivează şi în prozã, şi în mod sistematic după note, formând elevele cor bisericesc şi lumesc. Elevele au ocaziune de a învăţà şi muzică instrumentală (pian, violină) pe lângă o taxă foarte moderată de 6 cor. la lună."

La şcoala civilă au funcţionat 3 profesori şi 7 profesoare.

Eleve au fost 108; gr.-cat. 87, gr.-or. 21. *Toate* au vorbit ungureşte, nemţeşte, şi româneşte. Cele mai multe au fost fete de preot 76, de funcţionar 12, de econom 13. In consemnarea lucrurilor de mână să cetesc mândre date. Au fost expuse în sala de desemn, zidită anume spre acest scop.

Dintre mijloacele de învăţământ se dă numai sporul bibliotecii. Despre celealalte nu se face amintire. Se face amintire şi de cea mai neglesă parte a şcolilor noastre; de o escursiune în apropierea Beiuşului în satul Finiş.

Internatul Pavelean de fetiţe a avut un rector un spiritual, medic apoi o directoară, mai multe prefecte şi bone. Unele ţin conversaţiile în l. maghiară, franceză, germână şi română, sunt profesoare de muzica vocală şi instrumentală, pian, cari au purtat grije de cele economice, de fiert de croitul de haine şi de albituri, de scris la maşină etc. Personalul întreg constă din 13 inşi Interniste au fost 99.

Reproducem unele teme de conversaţie din l. română:

„Din conversaţia română în cl. I. civ. Despre bunăcuviinţă. Despre purtarea în biserică, familie, faţă de superiori, pe stradă şi în locuri publice....

Ca să-şi poată însuşi elevele mai uşor pronunţarea frumoasă şi corectă au cetit şi reprodus următoarele lecturi: Cenuşotca.....

Cl. II. civilă. Despre ţinută, adecă umblare, salutare şi conversare. Despre prezentare etc....

Clasa III. civilă. Despre scrierea epistolii. Papirul de epistolă. Epistolele în general. Invitările. Titulările. Îmbrăcămintea....

Clasa IV, civilă. Maniera bună, ca înţelepciunea vieţii. Despre lipsa manierii bune. Tipul manierii bune. Despre economia căsii. Conducerea căsii. Aranjarea odăilor. Despre ospitalitate. Excursiuni...."

Din materialul pertractat din economia de casă lăsăm să urmeze:

„In culină: Speciile cărnii şi întrebuinţarea acestora la fripturi, supe etc. Pregătirea diferitelor bucate precum: supă de carne diferite supe false, sos, legume, fripturi, aluate, prăjituri şi bomboane. Diferite salate şi decoraţiuni la fripturi şi fructe. Curăţirea şi ţinerea în ordine a tuturor mobilelor, vaselor şi uneltelor din culină. Îngrăşatul porcilor. Au asistat la tăiatul porcilor şi la pregătirea cărnurilor. Pregătirea săpunului.

In spaiz: Aranjarea şi modul de păstrare a speceraiurilor, conzervelor, fructelor, compoturilor, aromelor etc. Curăţenia. Modul de stârpire a unor animale şi insecte stricăcioase, cari se pot ivi prin culină, spaiz ori în pivniţă.

In pivniţă: Aşezarea verdeţurilor, a poamelor şi a legumelor. Iarna, alegerea şi dêlăturarea verdeţurilor şi a poamelor stricate. Spălarea varzei şi a curcubetei din bute.

In grădină: Au asistat la pregătirea stratului cald, la săparea şi împărţirea în table şi în straturi a pământului, când li-s'a dat îndrumări pentru îmbunătăţirea pământului. Au sistat la sămănarea, răsădirea şi plivirea plantelor şi a florilor. S'a pertractat despre cultivarea florilor, a pomilor, precum şi despre apărarea acestora de diferiţi inimici, precum: vermi, furnici, omide etc. Despre întrebuinţare diferitelor plante şi legume în economia casnică. Cum se pot valorà prin vânzare. Despre păstrarea lor pe iarnă. Despre prăsirea galiţelor în număr mai mare şi valoarea acestora s'a pertractat la conversaţia maghiară...."

Bogatul anuar se încheie cu ordinea de zi a internatului. Când închiem şi noi aceste şire despre internatul Pavelian de fete nu putem să nu aducem iarăş prinosul recunoştinţii noastre memoriei Marelui Episcop al Orăzii — *Mihail Pavel,* întemeietorul acestui binecuvântat focar de cultură naţională în îndepărtate locuri. Şi dorim dela Dumnezeu, ca aceia, în mânile cărora e depusă soartea internatului şi şcolii de fete din Beiuş să rămână în râvnă, în zelul, în dragostea de acum faţă de institutul acesta, gândindu-se, că misiunea lor e sfântă şi răsplata lor dela Dumnezeu mare.

(Va urmà).

ASTRA LA DEJ.

„Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român" îşi va ţinea *adunarea generală* din ăst an în oraşul Dej în zilele de *18 şi 19 Septemvrie n. a. c.*

Comitetul executiv constituit pentru toate agendele împreunate cu adunarea şi serbările ce se vor aranjà din acest prilej, aduce la cunoştinţa onoratului public românesc următoarele:

În 17 Septemvrie la 8 ore sara va fi *convenire de cunoştinţă* în restaurantul otelului „Hungaria."

In ziua primă, 18 Septemvrie vor aveà loc:

La 8 ore dimineaţa *serviciu divin* în bisericile greco-catolică şi greco-orientală. In cea greco-catolică în decursul liturghiei va cântà corul mixt al reuniunii române de cântări din Năsăud.

La $10^1/_2$ ore a. m. *prima şedinţă a adunării generale* în sala festivă a casei comitatului.

La ora 1 p. m. *banchet* în restaurantul otelului „Hungaria."

După banchet *prelegere şi serbare poporală* în sala cea mare dela otelul „Anglezul."

Sara la 8 ore *reprezentaţie teatrală* prin diletanţii cercului Dej al societăţii pentru fond de teatru român, cu concursul dlui A. P. Bănuţiu, în sala festivă a casei comitatului.

In ziua a doua, 19 Septemvrie vor aveà loc:

La 10 ore a. m. *a doua şedinţă a adunării generale,* în acelaş loc.

La ora 1 p. m. *prânz comun* à la carte în restaurantele otelelor „Hungaria" şi „Europa."

La 4 ore p. m. *conferenţă* în sala cea mare a otelului „Hungaria."

Sara la 8 ore *concert* cu concursul doamnelor Victoria Carşai şi Lucreţia Dr. Micşa, a dlui Dr. Guilelm Şorban, eventual şi a dlor Ştefan Mărcuş şi Ionel Crişan, a corului mixt al reuniunii române de cântări din Năsăud sub conducerea dlui Augustin Bena, şi a orhestrei militare din Bistriţa.

După concert urmează *dans.*

Apelăm cu toată dragostea la onoratul public românesc pentru a cercetà în număr mare adunarea primei noastre instituţiuni culturale şi serbările împreunate cu ea.

Pentru *cuartir* este a se adresà preşedintelui comisiunii de încvartirare: *Dr. Ioan Mezei,* advocat în Dej, cu indicarea timpului sosirei şi a numărului persoanelor (bărbaţi, dame). Tot la dl Dr. Ioan Mezei sunt a se însinuà doritorii de a participà la banchet.

Adresăm onoratului public rugarea, ca aceste însinuări se binevoească a le face cât de îngrabă, pentru a ne puteà orientà în privinţa numărului cvartirelor şi a tacâmurilor.

Programul detailat al serbărilor se va publicà mai târziu.

Din şedinţa comitetului executiv, ţinută în Dej la 24 August n. 1910.

Ioan Welle, prezident. **Dr. Ioan Chereches,** notar.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeu. La *„Colecta"* bisericii nouă din Petrângeni, *care e deschisă pentru toate inimile generoase,* au mai contribuit următorii: On. preot T. Duşa cu soţia 108 cor. M. Plăcintă curator I. 5. c. Ana Stănilă 4 cor. Susana Tomotaş, Elisaveta Vermagă şi Păr. Stănilă l. D. câte 1 cor. Comunitatea urbarială 243 cor. pentru repausatul Alexandru 3 cor., pentru † Susana 1 cor. On. Cornel B. Andrea preot Ibişdorf 2 cor. cari adaugându-se la cele de mai înainte contribuiri dau suma de 568 cor. Apoi Stim. preoteasă Duşa întru memoria celei dintâi înmormântate în cimiterul *nou* a întemeiat fundaţiunea *„Maria"* cu 10 cor. Curatoratul I. M. Plăcintă a procurat o *„carte de aur"* pentru însămnarea *„vecinică"* a binefăcătorilor şi donatorilor bisericii noastre, cari se vor pomeni în tot anul la *„hramul"* bisericii, cu îngenunchere. Deci pentru aceste contribuiri şi binefaceri, în numele curatoratului şi a poporului să aduce cuvenită mulţămită şi pe calea aceasta. *Iacob Groza.*

Din Arhidieceză. Pentru completarea parohiei *Săcalul-de-câmpie* în districtul protopopesc al Pogăcelei se publică concurs cu terminul de 25 Septemvrie n. 1910. Toate venitele parohiale în conscripţia congruală sunt statorite în cor. 879·92. — La staţiunea cantor-docentală din parohia gr.-cat. *Sân-Petru-de-câmpie,* în districtul protopopesc al Pogăcelei, se publică concurs cu terminul de 15 Septemvrie 1910, — la staţiunea cantor-docentală din parohia gr.-cat. *Şerbeni* în districtul protopopesc al Reghinului se publică concurs cu terminul de 15 Septemvrie, — la staţiunea cantor-docentală din parohia gr.-cat. *Sidrieşul-mic,* în districtul protopopesc al Reghinului, se publică concurs cu terminul de 15 Septemvrie, — şi la staţiunea cantor-docentală din parohia *Telecul-român* în districtul protopopesc al Reghinului, se publică concurs cu terminul de 15 Septemvrie. De asemenea la staţiunea cantor-docentală din parohia gr.-cat. *Filpişul-mare* deja despărţită de ambulanta *Breţc,* în districtul Reghinului, se publică concurs cu acelaş termin.

Hymen. *Ioan Petringel,* teolog absolut şi *Veronica Nossa,* anunţă cununia lor, care se va celebrà Duminecă la 4 Sept. n. 1910 la 4 ore d. a. în biserica gr.-cat. din Trestia.

— *George Rus,* teolog abs. şi *Iustina Agrişan,* anunţă cununia lor, ce va avea loc în 8 Sep. n. a. c. la 4 ore d. a. în biserica gr.-cat. din Bociu.

— *Vasilie Şerban,* învăţător şi *Anetta Coldea,* cununaţi.

Nu înstrăinaţi monumentele trecutului! Unele foi aduc ştirea, pe care durere până acum nu o au desmințit cei competenţi. Se spune anume, că un mare boier din ţara românească, un descendent a cutărui voevod, umblând prin Ardeal a cercetat şi biserica unită din Făgăraş. Aici a dat de nişte vechi cărţi liturgice româneşti, pe cari dupăce şi-a exprimat dorinţa de a le puteà avea în bibliotecă familiară, i-le-a făcut dar preotul. Noi pe cât ne bucurăm, când fraţii nostri, de dincolo ne cercetează, îndoit ne simţim fericiţi când se interesează şi de monumentele trecutului nostru. Cu toate acestea facem atentă preoţimea, că monumentele noastre istorice *nu pot* fi donate nimănui şi cu atât mai puţin fără ştirea şi încuviinţarea Consistorului. De aceea nici nu voim să credem ştirea aşa după cum s'a publicat şi aşteptăm să fie desmințită. Noi avem mai mare lipsă de monumentele trecutului, cari să steie pentru istoria noastră, pentru înaintaşii nostri, decât cei din ţara românească. Noi mereu trebuie să alergăm la ştersele lăzi din bisericile satelor şi oraşelor, pe unde stau ascunse vechile dovezi ale vieţii religioase şi culturale a înaintaşilor nostri. Trebuie să înţelegem rostul lor şi să le considerăm de scumpe clenodii. Vor mai veni timpuri, când va trebui să le scoatem la lumina zilei, ca să vorbească pentru noi. Şi pânăce vom aveà şi noi un *muzeu arhidiecezan,* unde să se poată păstrà toate acestea, rămână şi pe mai departe acolo, unde au stat ascunse de secoli. Nu suntem nici fugari, nici târgoveţi, ca să ne fie toate de vânzare. Cine vreà să le vadă, să facă studii — poate, dar a le înstrăinà, — chiar dintr'un mai înalt punct de vedere naţional, nu este permis.

Convocare. Despărţământul D.-Sân-Mărtin al „Asociaţiunii“ pentru literatura română şi cultura poporului român“, la care aparţin toate comunele din cercurile politico-administrative D. Sân-Mărtin şi Iernut (Radnoth) apoi comunele: Căpâlna-de-jos, Feisa' Sântămăria, Tătârlaua şi Veseuş din cercul adm. Hususău şi comunele: Agriştеu, Bălăuseriu, Coroiu (Korod), Coroiu-sânmărtin, (Korodszentmárton) Gogan, Laslăul-rom. Odriheiu (Vámosudvarhely), Şoimuş (Oláhsolymos), Varolea (Gogánváralya), din cercul adm. Elisabetopol (Ibaşfalău), îşi va ţineà adunarea cercuală prevăzută în §-ul 41 din statute în comuna Lăscud (Laczkód) la 4 Septemvrie st. n. 1910 la oara 1 d. am. La care adunare prin aceasta sunt învitaţi toţi membrii fundatori, pe vieaţă ordinari şi ajutători de pe teritorul despărţământului precum şi toţi iubitorii de cultura şi înaintarea poporului român. D. Sân-Mărtin 26 Aug. 1910. *Simion Căluţiu,* dir. des.

— On. membri ai „Despărţământului XXIX. Mediaş al „Asociaţiunii pentru literatura şi cultura poporului român“ precum şi toţi, cari doresc înaintarea în literatură şi cultură a poporului român prin aceasta sunt învitaţi la adunarea generală ordinară a acestui despărţământ, ce se va ţineà în 4 Sept. n. a. c. la 2 ore p. m. în şcoala gr.-or. din comuna Moşna. Mediaş, 25 Aug. 1910. *Dr. Dionisie Roman,* dir. desp.

Dare de samă şi mulţămită publică. La petrecerea împreunată cu tombolă din 31 Iulie a. c. aranjată de inteligința din Benic pentru biserica din loc şi pentru incendiaţii din Galda inf. sau încasat 389 cor. Din această sumă subtragându-se spesele a rămas ca câştig curat Cor. 190. Din acest câştig 100 cor. s'a predat Curatoratului bis. din loc, iară restul de 90 cor. prin antistia comunală celor 9 familii avizate la ajutor public. Cu această ocaziune am primit suprasolviri dele P. Domni: Il. Dnă văd. Reinbold Benic 10 cor., Fr. Boţan, Barabanţ 8 cor., Valer Daian Mihalţ, I. Pop Bucerdea 5 cor. X. X. Galda inf. 4 cor., A. Barbu, Lancrăm, S. Silágyi, Sohodol, Lövi S. Galda inf. P. Pascu Benic câte 3 cor. A. Hulea Galda inf. T. Abrudan Cisteiu, Is. Raica Galda sup. I. Frâncu Cetea, V. Oţoiu Mesentea, G. Raţiu Teiuş, E. Muntean, Henig, Erös I. A.-Iulia V. Avram Intregalde, Iacob G. Benic câte 2 cor., A. Borza A.-Iulia, I. Păcurar şi N. Frăţilă din Tür, I. Anca Sibiiu, I. Mărian Bucerdea gr., B. Morar Ohaba, T. Bretoiu Galda-sup., N. Solomon A.-Iulia, Balázs Ienő şi I. Perţa din Henig, I. Muntean Cojlar, I. Aron Zlatna, M. Giurca Totoiu, I. Meteş Bucerdea, M. Borza Drâmbariu, Al. Costea Cetea, Şt. Presia Galda-sup. R. Cristea şi Sercs Ö. I. Dregan din loc câte 1 cor., G. Oancea Dumitra 60 fil. A. Frâncu Cetea, T. Dăràmuş Cetea câte 40 fil. Dna V. Nobili Benic, I. Alexandru Ciufud, A. David Mihalţ câte 30 fil. — Cărora Comitetul aranjator şi pe această cale le esprimă călduroasă mulţămite. *Amos Frâncu* preşedinte. *George Spătăcean,* casar.

---

(70) 2—2

Concurs.

Pentru conplinirea postului de învăţător la şcoala comunală gr.-cat. din Jankahid (cott. Torontal) prin aceasta să escrie concurs cu terminul de 10 Sept. st. n. a. c.

Limba de propunere: mageară-română.

Salarul, quinquenalele şi quartirul cel statorit prin Art. XXVII 1907.

Salarul să solveşte lunar, anticipativ.

Pentru cancelarie 10 cor. anual.

Pentru participare la conferinţele învăţătoreşti 40 cor. Învăţătorul e obligat a îndeplini funcţiunea de cantor gr.-cat. fără altă remunerare, a instruà elevi de şcoală în cântările bisericeşti.

Preferinţă vor aveà cei ce vor dovedì, că ştiu conduce cor.

Rugările înzestrate cu toate documentele de lipsă şi toate deduse în limba magiară şi legal timbrate vor fi trimise până la terminul de sus pe adresa: Senatului şcolii comunale la Jankahid.

Nr. 65/1910. (71) 1—1

Concurs.

Curatoratul bisericii române gr.-cat. din *Şpring* (Comitatul: Also-fehér), gara şi posta: *Koncza,* publică licitare minuendă pentru darea în întreprindere a zidirii bisericii nouă care se va ţineà *Duminecă* în *11 Septemvrie n. a. c.* la 2 oare d. am. în localităţile şcolii române gr.-cat. din loc.

Preţul de strigare 13,222 cor.

Operatele lucrărilor acestei întreprinderi: formularul de contract, condiţiunile de edificare, preliminarul de cheltueli şi planul de zidire, aprobate de Preaveneratul Consistor arhiepiscopesc sub Nrul 4779/910 se pot studià zilnic în cancelaria parohială gr.-cat. din loc între oarele 8—12 a. m. şi 2—6 p. m.

Întreprinzătoriul respective concurenţii vor aveà să depună înainte de licitare o cauţiune de 1300 cor.

Curatoratul îşi rezervă dreptul de a dà întreprinderea aceluia dintre licitanţi pe pe care-l va socotì mai bun.

Şpring la 20 August n. 1910.

Petru Cordea, paroh-prezident. **Ioan Similie,** curator primar.

Nr. 42—1910. (72) 1—1

Concurs.

Pentru completarea unui al treilea *post de învăţător,* la *şcoala comunală din Veştem* cu limba de propunere română, prin aceasta să escrie concurs. Dotaţiuni:

1. Salar fundamental 1000 cor., şi anume: din cassa alodială a comunei Veştem 548 cor., din fondul şcolar al fostului regiment român I. de graniţă 100 cor., din ajut dela stat 352 coroane,
2. Cvincvenalele corăspunzătoare.
3. Cvartir conform legii în edificiul şcolii.
4. Gradină în natură.

Preferinţă vor aveà cei cu cvalificaţie mai bună şi capabili a conduce şi instruà corul elevilor.

Reflectanţii să-şi înainteze rugările adjustate conform legii, cel mult până la 11 Septemvrie a. c. subscrisului scaun şcolar.

Vesztény, în 25 August 1910:

Scaunul şcolar comunal:

Ioan Papiu, prezident **Teodor Stoia,** notar.

---

(73) 1—2

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executà lucrările necesare la edificarea bisericii gr.-cat. din Şeuşa-de-Murăş (Soós-patak u. p. Alsó-Marosváradja prot. Sebeş) prin aceasta se recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 800 cor. adecă optsute coroane la oficiul parohial gr.-cat. din Şeuşa-de-Murăş, cel mult până la 11 Septemvrie n. 1910 la 10 oare a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formularul de contract, condiţiunile de edificare, preliminariul de spese şi planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan sub Nrul 4660—8893., se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Şeuşa-de-Murăş.

Şeuşa-de-Murăş la 30 August 1910.

Oficiu parohial din Şeuşa.

Muschong. Băile Buziaş

Phönix apă minerală de **Buziaş**

SCUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

RECREAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beşică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului şi a petri în beşica de apă.

Recomandată de medici.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(26) 26—?

Partea literară.

Unirea bisericilor.

— Răspuns „Revistei teologice". —

(Continuare).

Celebrul teolog rus Silvestru Medvédev asemenea în dogma „Filioque" vede deosebirea principală dintre cele două biserici [1])

Iar în timpul mai nou grecul Androutsos asemenea susţine, că „chestia Filioque a fost arma principală, cu care biserica orientală s'a scutit de influinţa Romei şi şi-a conzervat neatârnarea sa." [2])

Am mai puteà remarcà în urmă scriitori orientali, cari înşiră ca puncte principale deosebitoare: azyma, purgatoriul, zemislirea nepătată a Preacuratei Vergure Maria, etc. dară aceştia nu merită deosebită atenţiune.

Prin ce ar fi păcătuit aşadară mai ales biserica romană?

Din mărturisirile sus amintiţilor teologi şi scriitori neuniţi reiasă, că două ar fi deosebirile principale dintre cele două biserici: primatul papal şi Filioque [3]); iar dintre aceste două, mai însemnat ar fi punctul asupra primatului papal.

Noi însă, răzămaţi pe înseşi monumentele şi izvoarele de credinţă ale bisericii neunite susţinem teza ce am susţinut-o în broşura „Chestia unirii bisericilor", că biserica romană nu are nici păcatul ereziei, nici păcatul schizmei [4]), fiindcă „credinţa strămoşească a bisericii orientale este întru toate conformă credinţii bisericeşti apusene". [5])

Această teză o susţine şi Solovieff, carele deşi fiu al bisericii neunite, [6]) declară: „Noi nu aflăm în ortodoxie nimic anti-catolic: nu există nici un fel de simbol oriental de credinţă, care să fie în contrarietate inevitabilă cu simbolul de credinţă a apusului; dincontră aflăm în ea un ortodoxism într'adevăr universal, care e capabil să primească toate adevărurile cuprinse în principiile catolicizmului". [7])

Nu Solovieff a fost cel dintâi, care a ajuns la convingerea aceasta. Doar deja în veacul XII-lea un alt fiu al bisericii neunite, care pe vremea sa avea mare renume [8]) în tot răsăritul creştin, Pheorian filozoful, care sub împăratul Manuil Comnen a purtat mare rol în multe afaceri bisericeşti, astfel admonia pe călugării greci: „Iubiţi pe Latini, ca pe fraţi: căci ei ortodocşi sunt şi fii ai bisericii catolice şi apostolice ca şi noi". [1])

Ce priveşte zilele noastre, se remarcă faptul, că pecând grecii, mânaţi de patimi, cearcă să făurească din ce în ce mai multe puncte divergente între cele două biserici peatunci ruşii, mai serioşi, ştiu să unească ortodoxismul cu direcţia moderată. In Rusia nu arareori auzi de pe buzele unui ori altui profesor de teologie, că biserica romană în privinţa *dogmatică* este deplin ortodoxă, şi că numai în privinţa disciplinară s'a abătut dela biserica orientală: într-un singur punct, *disciplinar*: primatul papal. [2]) Dealtcum Iustin Maurice, care a petrecut mai mulţi ani în Rusia spre a cunoaşte mai deaproape biserica rusească, ne spune, că „e de tot însemnată declaraţia profesorilor ruşi de teologie, că doctrina bisericii latine în toate punctele sale este ortodoxă." [3])

Fiind vorbă de ortodoxia bisericii romane, va fi interesant a remarcà aici, că Justin Maurice pe vremea petreceriii sale în Rusia a văzut într-o sală a sfântului sinod din St. Petersburg un tablou curios pe care erau desemnate toate religiunile. Mai deasupra e religia „catolică ortodoxă orientală" şi e notată, ca adevărata cale a mântuirii şi logodnica lui Hristos. Sub ea urmează notată cu litere mai mici religia „catolică apuseană latină" şi e caracterizată astfel: în această biserică asemenea te poţi mântuì, dar nu chiar aşa sigur, e logodnica infidelă, care din pricina papei a negat pe Hristos.

Apoi vin înşirate mai jos celelalte confesiuni creştine din timpurile vechi şi nouă, ca arianii, nestorienii, luteranii, calvinii, etc. Şi se spune că în aceste confesiuni nu te poţi mântuì, căci acestea sunt partea diavolului, turma lui antihrist. [4])

Din acest tablou curios ar urmà credinţa implicită a bisericii ruseşti, că biserica romană (deşi schizmatică) a rămas ortodoxă fiindcă în ea te poţi mântuì.

Adevărul, că biserica romană a rămas până astăzi ortodoxă, am cercat să-l dovedesc în broşura mea „Chestia unirii bisericilor".

Am susţinut apoi în broşura mea, că „realizarea unirii bisericilor nu ar fi aşa de grea, precum cred unii; numai bunăvoinţă să fie. Căci doar nici o piedecă serioasă nu-i stă în cale." [5])

Virgil Pop,
preot gr.-cat.

(Va urma).

---

[1]) Cf. revista „Echos d'orient" (Paris), Nr. 79—1909, pag. 327. E de notat că Medvedev numai două deosebiri vede între cele două biserici: Filioque şi azyma.

[2]) C. Androutsos, *Δοκίμιον συμβολικῆς ἐξ ἐπόψ εως ὀρθοδοξου*, Athena, tipariul lui Dionysios şi Eustratios, 1901 (în 8° de 358 pag.) pag. 128.

[3]) Cf. şi Rev. teol. Nr. 6—7 din 1909, pag. 321.

[4]) Cuvintele lui Solovieff. Cf. „Chestia unirii bisericilor" pag. 44.

[5]) „Chestia unirii bisericilor" pag. 10.

[6]) Criticul broşurei mele susţine că Solovieff ar fi trecut la catolicizm (Rev. teol. Nr. 6—7 din 1909 pag. 320 şi Nr. 8 pag 372). Pe ce bază o susţine aceasta? Doar cunoscătorii lui mai deaproape fraţii săi slavi spun, că Solovieff (cel mai mare filozof mai nou al Rusiei) a murit în anul 1900 *ca neunit*, netrecut încă la catolicizm (Cf. Acta conventus Velehradensis, Pragae, 1908, pag. 54 şi urm.

[7]) „Chestia unirii bisericilor" pag. 10.

[8]) Cf. Nilles, Kalendarium, vol. II. pag. 223.

[1]) „*Ἀγαπᾶτε Λατίνους αὐτοὺς ὡς ἀδελφούς ὀρθόδοξοι γάρ εἰσι καὶ τέκνα τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκησίας, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς.*" Cf. Hergenroether, Photius, vol. III., pag. 792.

[2]) Mulţi dintre neuniţi văd în primatul papal numai un lucru disciplinar, iar nu respect dogmatic.

[3]) Foaia „Religio" din Pesta, 1854, semestrul I. Nr. 56, pag. 146.

[4]) Cf. despre aceste foaia „Religio" din Pesta 1854, semestrul I. Nr. 55, pag. 438, în articolul: Note despre starea bisericii ruseşti".

[5]) „Chestia unirii bisericilor," pag. 10.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**
Redactor responz.: **Augustin Gruiţia.**

Nr. 6300—1910 (69) 3—3

Concurs la stipendii.

Prin aceasta publicăm concurs *până în 18 Septemvrie n. 1910 inclusive* pentru următoarele stipendii:

I. *Din fundaţiunea „Alexandru St. Şuluţiu".*

1. *Un* (1) un stipendiu de 800 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Iuniu Br. Docolin student medicinist în Viena — destinat pentru tineri, cari studiază dreptările sau medicina la universitatea din Budapesta sau la vre-o universitate din străinătate.

2. *Un* (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Nicodim Ganea stud. la conservatorul din Budapesta destinat pentru tineri, cari studiază la vre-un institut afară de patrie: tehnica metalurgică (Selmetz), pedagogia ori ştiinţele reale.

3. *Un* (1) stipendiu de 400 cor. rămas de Dr. Ioan Sârbu rigorozant-iurist în Cluj, — destinate pentru tineri, cari studiază ştiinţele iuridice la universitatea din Cluj.

4. *Trei* (3) stidendii de câte 200 cor. folosite în anul şcol. 1909/10 de către Ioan Sârbu şi Virgiliu Ungurean stud. gimn. cl. VIII în Blaj, şi Dionisiu Tobias gimn. cl. VIII în Sibiiu — destinate pentru studenţi gimnazişti în clasele superioare.

5. *Un* (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Leonida Vlassa stud. gimn. cl. VIII. în Blaj. — destinat pentru studenţi gimnazişti în clasele inferioare.

Studenţii înscrişi ca ordinari la şcoalele de mai sus, cari doresc a obţineà unul din stipendiile aici înşirate, au să dovedească:

a) că sunt români gr.-cat. mizeri, născuţi în Transilvania.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calcul de eminenţă.

c) Dintre concurenţi vor fi preferiţi aceia, cari vor dovedì, că sunt consângeni cu fundatorul.

II. *Din fundaţiunea „Constantin Papfalvi".*

Un (1) stipendiu de 240 cor. folosit în anul 1909/10 de către Iuliu Dancu stud. cl. III. gimn. în Cluj, — destinat pentru studenţi dela ori-ce şcoală. Preferinţă au consângenii fundatorului şi în locul prim cei născuţi în Popfalău.

III. *Din fundaţiunea „Ioan Daniel—Dănuţ de Fersig".*

Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către George Hetcon stud. filos. în Lipsca.

La acest stipendiu pot concurge studenţi români gr.-cat. dela ori-ce şcoală, sunt însă preferiţi consângenii fundatorului şi numai în lipsa acestora se vor conferì altora.

IV. *Din fund. „Ioan F. Negruţiu".*

1. *Un* (1) stipendiu de 160 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Emiliu F. Negruţin stud. iur. în Cluj.

2. *Un* (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Virgiliu Cucui stud. gimn. cl. VIII Blaj — destinate pentru studenţi români gr.-cat. dela ori-ce

şcoală. Consângenii fundatorului au preferinţă şi se pot conferi şi fetelor, cari se pregătesc de învăţătoare sau pe altă carieră care le-ar asigură un mod de vieaţă mai independent.

V. *Din fund. „Ioan P. Bota“.*

Un (1) stipendiu de 120 cor., folosit în anul şcolastic 1909/10 de către Octavian Dumitrean gimn. cl. III din Alba-Iulia — destinat pentru studenţi români gr.-cat. în şcoalele medii sau în şcoalele reale superioare, — de origine din Şard (comit. Albei-inferioare), sau rudenii cu fundatorul.

VI. *Din fundaţiunea „Vancea — Cassa arhidiecezană“.*

Patru (4) stipendii de câte 120 cor. folosite în anul şcol. 1909/10 de către Dumitru Mărginean, Nicolau Mărginean, Gavril Coroiu şi Alesandru Mândru studenţi pedagogi curs. IV în Blaj, — destinate pentru candidaţi de învăţători în arhidieceza noastră cari vor ascultă cursul preparandial la preparandia arhidiecezană gr.-cat. din Blaj şi eventual la altă preparandie gr.-cat.

La dobândirea stipendiilor din această fundaţiune au preferinţă rudeniile fundatorului, chiar şi dacă ar fi născuţi afară de Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş, dela străini însă se cere să fie fii ai acestei Arhidieceze.

VII. *Din fund. „Iosif Tarţia“.*

Un (1) stipendiu de 140 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Alexandru Măcelar stud. medic. în Budapesta destinat pentru studenţi dela ori-ce şcoală, în locul prim pentru rudenii de ale fundatorului.

VIII. *Din fund. „Andreiu P. Liviu“.*

Un (1) stipendiu de 100 cor. destinat pentru studenţi români gr.-cat. dela orice şcoală sau pentru meseriaşi, — consângeni de ai fundatorului. Il pot dobândi şi fete.

IX. *Din fund. „Alexandru Micu“.*

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Ştefania Pop prepar. cursul II. în Sibiiu, — destinat pentru elevi sau eleve ai şcoalelor medii comerciale sau ale şcoalelor superioare de fete. Consângenii au preferinţă.

X. *Din fund. „Timoteiu Cipariu“.*

Un (1) stipendiu de 100 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Eugeniu Ciungan gimn. cl. VII în Blaj, — destinat pentru studenţi români gr.-cat. la gimnaziul arhiepiscopesc din Blaj.

XI. *Din fund. „Vasiliu Raţiu“.*

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Alexandru Oltean gimn. cl. VIII. în Blaj, — destinat pentru studenţi români gr.-cat. în clasele superioare ale gimnaziului arhiepiscopesc din Blaj sau pentru fetiţe din clasele civile ale şcoalei de fetiţe din Blaj. Consângenii fundatorului au preferinţă.

XII. *Din fund. „Ioan V. Rusu“.*

Un (1) stipendiu de 160 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Corneliu Rusu stud. gimn. cl. II. în Gherla, — destinat pentru tineri români gr.-cat. cari frecuentează vre-un gimnaziu, şcoală reală ori comercială ori vre-o şcoală agronomică.

Dintre concurenţi vor fi preferiţi consângenii fundatorului.

XIII. *Din fund. „Constantin Alutan“.*

Două (2) stipendii de câte 120 cor. folosite în anul şcol. 1909/10 de către: Laurenţiu Sima gimn. cl. VIII. în Beiuş şi Ioan Sima gimn. cl. II. în Şimleu, — destinate pentru tineri români gr.-cat. studenţi la gimnazii, şcoale reale, comerciale, universitate, politehnică, agronomie preparandie etc.

Consângenii fundatorului au preferinţă.

XIV. *Din fund. „Ioan Chirilă“.*

Interesele disponibile ale fundaţiunii acesteia pe anul 1910, în suma de 550 cor. în senzul literelor fundaţionele se vor împărţi în părţi egale între consângenii fundatorului, cari studiază la vre-o şcoală.

Consângenitatea se consideră până la gradul al VIII-lea.

XV. *Din fund. „Alexă Bidian“.*

Din venitele acestei fundaţiunii se vor împărţi stipendii adecuate tuturor nepoţilor din fraţi ai fundatorului şi în locul al doilea băieţilor şi fetiţelor înrudiţi cu fundatorul prin sânge până la al patrălea (IV) grad, născuţi din căsătorie creştinească, fără conziderare la natura studiilor, ce le urmează, — nu vor fi eschişi dela stipendii nici aceia cari învaţă măiestrii.

XVI. *Din fund. „Demetriu Cutean“.*

Un (1) stipendiu de 40 cor. — destinat pentru şcolari, feciori sau fetiţe, începând cu clasele normale. Consângenii fundatorului au preferinţă, iar dintre străini, cei născuţi în comunele Ciufud şi Săcădate.

XVII. *Din fund. „Parteniu Moldovan“.*

Două (2) stipendii de câte 100 cor. folosite în anul şcol. 1909/10 de către Vasiliu Spinean şi Alimpiu Simu gimn. cl. II. în Blaj, — destinate pentru tineri români gr.-cat. dela ori-ce şcoală, consângeni cu fundatorul.

XVIII. *Din fund. „Petru cav. Ioanette“.*

1. *Un* (1) stipendiu de 600 cor. — destinat pentru studenţi medicinişti ori tehnici ori de studiile reale superioare militare.

2. *Un* (1) stipendiu de 400 cor. destinat pentru un tinăr român, care va intră în şcoala de cadeţi.

3. *Trei* (3) stipendii de 200 cor. folosite în anul şcol. 1909/10 de către Romul Vespasian Bălosu gimn. cl. VI, în Braşov, Ioan Ioanette gimn. cl. III. Sz. Keresztur şi Iosif Ioanette cl. IV. elem. în Câmpeni, — destinate pentru tineri români, cari vor frecventă clase gimnaziale ori reale din patrie, începând din prima clasă gimnazială ori reală.

Stipendiile din această fundaţiune le pot obţineà tineri, cari din ambii părinţi sunt români, de religiunea gr.-cat. ori gr.-or. din munţii apuseni ai Ardealului, din comunele: Câmpeni, Bistra, Certege, Săcătura, Albac, Scărişoara, Neagra, Vidra-de-sus, Vidra-de-jos, Ponorel şi Sohodol, — şi cari vor dovedì totodată, că sunt născuţi din părinţi adevăraţi români.

Descendenţii în linie directă din familia Ioanette, constatându-se de capabili şi diligenţi vor primi stipendiul cu începutul clasei a IV-a normale sau elementare şi au preferinţă faţă de alţii.

XIX. *Din fund. „Iacob Páll“.*

1. *Un* (1) stipendiu de 50 cor. pentru gimnazişti în cl. superioare.

2. *Un* (1) stipendiu de 30 cor. pentru gimnazişti în clasele inferioare.

La stipendiile din această fundaţiune sunt îndreptăţiţi a concurge numai tineri născuţi din ramul gr.-cat. Páll din Szék (comit. Szolnok-Doboka) şi din rămul [redacted] sau Borton din Zalasd(comitatul Crasnei) cari au cualificaţiune distinsă, învaţă la gimnaziul rom.-cat. din Cluj şi sunt săraci.

XX. *Din fund. „Augustin Láday“.*

1. *Un* (1) stipendiu de 800 cor.

2. *Două* (2) stipendii de câte 400 cor. — destinate pentru tineri de naţionalitate română şi de religiunea gr.-cat. cu preferinţă de aceia, cari voiesc a păşi pe cariera industrială, comercială, tehnică şi agronomică, adecă s'au decis a face studii referitoare la carierele aceste.

Stipendiile din această fundaţiune fiind strâns atârnătoare dela venitele anuale ale fundaţiunii, cari sunt supuse la fluctuaţiuni, — conferirea lor asemenea este legată de durata unui an şcolastic.

XXI. *Din fund. „Ferdinand Hirsch“.*

1. *Un* (1) stipendiu de 800 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Eugeniu Mezei rigor. iur. în serviţiu militar voluntar în Viena.

2. *Un* (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Ioan Tămaş stud. iur. în Cluj.

La stipendiile aceste pot concurge tineri români cari studiează la gimnaziu, şcoală reală sau şcoală agronomică, şi sunt născuţi în comunele următoare: Turda, Copand, Tur, Rediu, Comiţig. Banabic, Aiton, S.-Mărtinul-deşert, Ceanul-deşert, Ceanul-mare, Agârbiciu, Mischiu, Sându, Petridul-de-sus, Petridul-de-mijloc, Petridul-de-jos, Berchiş, Măgura, Schiopi, (Pusztaegres), P.-Sâncraiu, Surduc, Bicalat, Iara-inferioară, Agriş (Ruhaegres), Băişoara Muntele-Băişoarei, Ocolişul-mic, Ocolişul-mare, Runc, Cacova, Săcel, Lita-magiară, Lita-română, Filea-de-jos, Filea-de-sus. Ciurila, Seliţte, Selicea, Micuş, Hăşmaş, Muierău (Magyaroság), Şutu, Silvaşul-maghiar, Indol, ca unele, cari odinioară au format cesaro-regeasca pretură a Turdei sub prezidenţa fericitului fundator.

XXII. *Din fund. „Dr. Simeon Ramontzai“.*

1. *Un* (1) stipendiu de 630 cor. folosit în anul scol 1909/10 de către: Ioan Colbazi stud. jur. an. III. în Viena, — destinat pentru studenţi la universitate, la politehnică, la academia de pictură din Budapesta şi Viena, precum şi la academia montană din Selmetz şi la academia comercială din Viena.

2. *Un* (1) stipendiu de 168 cor. folosit în anul şcol. 1909/10 de către Niculae Solomon stud. jur. în Cluj, — destinat pentru studenţi jurişti la universitatea din Cluj.

3. *Trei* (3) stipendii de câte 126 cor. folosite în anul scol. 1909/10 de către: Dr. Simeon Nemeş stud. la acad. comercială din Viena, Laurenţiu Fodor şi Aureliu Ramonţian stud. gimn. cl. VIII. în Blaj, — destinate pentru gimnazişti şi studenţi la şcoala comercială.

La stipendiile din această fundaţiune sunt preferiţi cei nobili de origine.

XXIII. *Din fundaţiunea „Ioan Bobb“.*

Două (2) stipendii de câte 120 cor. folosite în anul şcol. 1909/10 de către Alexandru Buşiţa gimn. cl. VIII. în Bistriţa şi Laurenţiu Băbuţiu gimn. cl. VII. în Sibiiu

XXIV. *Din fund. „Gavril Vaida“.*

Un (1) stipendiu de 140 cor., folosit în anul scol. 1909/10 de către: Iuliu Vaida [illegible] cl. VII. în Baia mare, — destinat [illegible] dela orice şcoală, reală, comercială, [illegible]mie, universitate sau politehnică.

Preferinţă au descendenţii din familiile: Vaida de Soósmező şi Fuleovici.

Concurenţii la toate fundaţiunile înşirate până aci în 24 posiţiuni au să alăture la suplicile sale scrise şi subscrise cu mâna proprie în l. română: testimoniu scolastic în copie autentică, carte de botez, atestat de paupertate, atestat medical şi pentru dovedirea consângenităţii cu fundatorul au să alăture atestat dela respectivul oficiu parohial, care să cuprindă tabela genealogică exact dedusă. Sunt datori mai departe să numească expres institutul, la care vor studiă în anul scolastic 1910/11, şi să determine apriat suma şi soiul stipendiului pentru care suplică. Suplicele, cari nu vor corăspunde cerinţelor aci înşirate, precum şi cele întrate după termin, nu vor fi luate în consideraţiune.

XXV. *Din fundaţiunea „David Br. Ursu de Margina“.*

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul scol. 1909/10 de către: Eugenia Bunea elevă în cl. IV. a şcolii civile de fete din Blaj.

Concurenţii la acest stipendiu au să dovedească cu carte de botez, că sunt români gr.-cat. născuţi în vre-una din comunele arondate în comitatele: Făgăraş, Sibiiu, Hunedoara, — cu atestat de frecuentare, că sunt şcolari în clasa I. a gimnaziului gr.-cat. din Blaj, iară fetele, că frecuentează la şcoala de fete din Blaj, că nu purtarea morală bună şi progres bun în studii şi că sunt sau pot fi suscepuţi în Seminarul junimei române gr.-cat. studioase în Blaj, iar fetele în Internatul de fetiţe din Blaj.

XXVI. *Din fundaţiunea de alumnate a Internatul Vacean de fetiţe din Blaj.*

1. *Opt* (8) alumne de câte 100 cor. dintre cari două sunt înfiinţate acum din nou, iar celealte 6 în anul şcol. 1909/10 au fost folosite de către: Georgina Nicoară, Otilia Mărginean, Elena Langa şi Lucreţia Simu eleve în cl. IV. şi Iosefina Petean şi Maria Pintea eleve în cl. III; a şcolii civile de fete din Blaj.

2. *Un* (1) ajutor de 50 cor., care se va conferi pe anul şcol. 1910/10 la o elevă ordinară a şcolii gr.-cat. de fetiţe şi a Internatului Vancean de fetiţe din Blaj.

Suplicantele pentru aceste alumnate şi ajutoare au să întrunească şi să dovedească următoarele condiţiuni:

a) că sunt române gr.-cat., mizere născute în arhidieceză.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi buni.

c) că sunt inmatriculate ca eleve ordinare în şcoala gr.-cat. de fete din Blaj şi sunt primite în Internatul Vancean de fetiţe.

d) Preferinţă vor aveà fetele de preoţi din arhidieceză.

Blaj, din şedinţa consistorului plenar ţinută la 15/2 August 1910.

Victor Mihályi, *m. p.,*
Metropolitul de Alba-Iulia.

Loc deschis.

Atenţiune!

Săpunul cu cerb alui
SCHICHT
numai atunci este veritabil dacă este provăzută cu numele
SCHICHT
şi cu marca de scutinţă
„CERB“. (42) 3 5

Se primesc:
patru învăţăcei doi pentru tâmplărie şi doi pentru zădărie.
A se adresà la:
Emil Oltean,
măestru zidar.
(58) 5—?

Singurul institut de asigurare ardelean
„Transsylvania“
SIBIIU
Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.
recomandă

Asigurări împotriva focului
pentru edificii, recolte, mărfuri, maşini, mobile etc. în condiţii avantagioase şi cu premii ieftine.

Asigurări pe vieaţă
(pentru preoţi şi învăţători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morţii cu termin fix; asig. de zestre şi asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracţiei (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168·13
Capitale asigurate pe vieaţă achitate	„	4,571,035·51
Starca asigurărilor cu sfârşitul anului 1909	foc „	112.045.412 —
	vieaţă „	10,847,132·—
Fonduri de întemeiare şi de rezervă	„	2,309,387·—

Prospecte şi informaţii se dau gratuit în birourile Direcţiunii şi la toţi agenţii.

Persoane versate în achiziţii cu cercuri bune de cunoştinţă se primesc în condiţii favorabile în serviciul institutului.

(2) 32—52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui
ANTONIU NOVOTNY
în Timişoara-Fabric 31 32—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în ori ce parte. îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de tonce de metal.

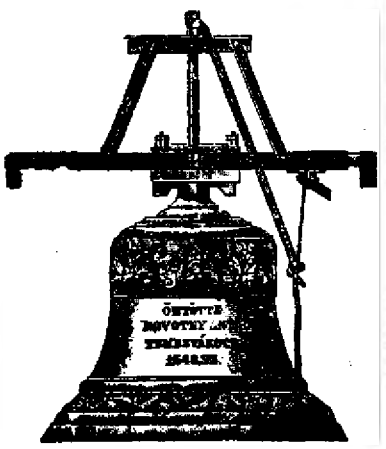

Preţcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 10 Septemvrie 1910.** **Numărul 37.**

La începutul anului şcolar.

S'au deschis iarăş porţile institutelor noastre de învăţământ şi o nouă brazdă de muncă se porneşte în ogorul culturii naţionale.

Stradele pustii ale oraşelului nostru s'au împopulat iarăş; vezi ţărani şi preoţi traversând, cu odraslele lor de mână, îngrijoraţi, dacă vor aflà vre-un locşor între zidurile ocrotitoare de ştiinţă. Dar oricât de încăpătoare ar fi acestea ziduri vechi — ele se dovedesc an de an, prea strâmte pentru a ocrotì pe toţi aceia, cari bat la porţile lor. Şi în anul acesta, ca şi alte dăţi, am avut prilejul să vedem părinţi mâhniţi, elevi, cari veniseră din mari depărtări şi s'au înapoiat fără să fi putut răzbate, fără să fi aflat şi ei un loc cât de modest, în vre-un colţ de bancă, ce i-ar fi înlesnit drumul spre lumină. Dacă mijloacele materiale ar permite, suntem încredinţaţi, că şcolile medii de aici, ar puteà să aibă clase paralele în întreg gimnaziul. S'ar urcà numărul elevilor cu 2—300, şi s'ar deschide o nouă cărare de progers în acest centru cultural. Imprejurările însă nu permit această îmbunătăţire şi astfel mulţi părinţi se înapoiază an de an, fără să-şi fi putut înscrie băieţii — şi clasele sunt împopulate toate cu maximul elevilor, spre marea greutate a profesorimii, şi în defavorul vădit al chiar instrucţiunii. De sigur, în Austria orice bărbat de şcoală, ar crede, că e un basm, să ai şeptezeci de elevi în clasa a opta chiar!

Imbulzirea aceasta la şcoală nu o putem considerà decât ca un semn îmbucurător, ca o reacţiune pentru trecutul de umilinţă, când drumul spre lumină erà rezervat pe seama altor neamuri mai norocoase şi mai puternice. In tendinţa aceasta de a creşte *cu orice preţ* cât mai mulţi tineri în gimnaz e mâna inconştientă a iobagului legat de glie, de pe vremuri....

E îmbucurătoare apariţia aceasta, dar — trebuie să ţinem seamă de cerinţele noastre culturale, de forţele de muncă ce se reclamă, ca să nu ne pomenim cu un excedent, care nu ne poate fi decât păgubitor. Nimic mai trist ca un tânăr, care a trecut cu mare greu prin gimnaz, luptând cu multe neajunsuri şi pe urmă se opreşte la calea — jumătate, fără să ştie în cătrău s'o mai ia. Puţina prindere, ce o aveau acasă s'a dus, înainte nu mai poate merge, înapoi e prea târziu să se mai întoarne.

Am vazut afluenţa dela concursul pentru aspiranţii de teologie, am văzut pe cei rămaşi în urmă — îi vom vedeà şi pe viitor încercându-şi norocul — şi numărul lor se sporeşte pe an ce merge.

Şi ne gândim cât de superiori sunt saşii, în creşterea generaţiilor gimnaziale; ei au în clasele inferioare sute de elevi — adese clase paralele — dar cu cât urcă treptele claselor, cu atât numărul elevilor se răreşte şi pe clasa a opta ajung zece sau cincisprezece elevi numai, să treacă pragul examenului de maturitate. Cei rămaşi in urmă s'au reslăţit la cariere industriale şi comerciale, validîndu-şi cu prisosinţă capitalul intelectual din cursurile gimnaziale; mulţi se aplică la aceste cariere chiar dupăce au trecut examenul de maturitate.

Va zice cineva: Saşii sunt mai puţini la număr şi trebuinţele lor culturale se acoper cu un număr foarte mic de intelectuali.

E adevărat; în schimb sunt şi mai bogaţi şi bogăţia aceasta se explică chiar prin faptul, că ştiu să-şi împărţască cuminte sucrescenţa pentru toate trebuinţele vieţii, fără să se îmbulzească cu toţii pe un teren, unde nu sunt decât locuri rezervate.

La noi nu s'a ţinut seamă de această cuminte împărţire a muncii şi de aceea avem aglomerări într'o direcţie (ca cea preoţească, de pildă) şi goluri foarte mari în alta, înţelegând la acest loc: meseriile, comerciul, miliţia etc.

Asupra acestor direcţii de muncă am dorì să atragem în deoseb atenţia părinţilor români. Ele sunt izvorul de bogăţie din care să fericeşte un neam. Până când nu vom urmà pilda altor neamuri în asta direcţie vom înotà în sărăcie. Privind statistica militară, a comerciului şi industriei ne îngrozim de puţinătatea cifrelor, cari ne reprezintă.

Nu vrem însă să spunem prin asta, că nu ne bucurăm de înmulţirea cărturărimii din zilele mai nouă. Ne bucurăm, fără îndoială, dar am dorì din suflet, ca ostenelele părinţilor şi truda elevilor să fie şi ele retribuite, în vieaţa de toate zilele. Am dori, că dacă părinţii jertfesc atât de mult pentru creşterea copiilor, să se gândiască *de cu bună vreme* la o carieră potrivită cu talantul dat băiatului dela Dumnezeu şi cu forţa materială de care dispun. Am dorì să vedem cum se aleg *oamenii*, cum muncesc şi ei — în ori-ce scaun ar fi — alături de aceia, cari sunt poate mai talentaţi şi mai sus puşi, dar ştiu să preţuiască, tocmai pentru aceste motive, valoarea *muncii*, pe orice teren cinstit s'ar validità aceea.

Ci acestea toate reflexii nu vă sună vouă, tinerilor, cari aţi grăbit de pretutindeni la adăpostul şcolilor. Nu vouă — ci părinţilor vostri!

Voi aveţi să vă îndepliniţi datoria de elevi conştienţioşi, răsplătind cu hărnicia voastră truda părinţilor. Aceştia, la rândul lor, îşi vor dà seama — şi trebuie să şi-o deà — de tot ce pot ei să facă şi de tot ce puteţi să săvârşiţi însivă pentru viitorul, care nu e numai al vostru şi al familiei, ci şi al neamului din care faceţi parte.

PETRU POP
(1821—1910).
Prepozit Capitular de Lugoj.

In 14 Iulie a. c. a pierdut dieceza Lugojului pe unul dintre cei mai distinşi membrii al ei. A murit Ilustr. Sa Petru Pop, Prepozit capitular, Prelat Pontificiu, Nestorul diecezei, după un morb scurt în vârsta venerabilă de 89 ani. După o vieaţă îndelungată, plină de merite alese, după o muncă neobosită, rodnică, de mai bine de un jumătate de veac, s'a stins candela vieţii acestui bătrân venerabil, care a văzut mersul diecezei gr.-cat. de Lugoj dela înfiinţarea ei până în ziua de acum. A trăit în timpul zbuciumărilor neamului şi a bisericii. A avut parte, — cum însuş spuneà în ziua sf. Ap. Petru şi Pavel, când ultima oară şi-a serbat ziua numelui, — de timpuri de mari dureri şi încercări pentru neam şi biserică, dar a avut parte şi de momente de bucurie şi de mândrie naţională, când dulcea noastră limbă românească erà acceptată în sfatul ţării. El care a avut odată rol conducător în vieaţa bisericii şi a neamului nostru, în cele din urmă, silit fiind de slăbiciunile bătrâneţii stà retras în chiliile sale, numărându-şi zilele din restul vieţii. Cred deci, că nu va fi fără interes, nici fără folos, dacă voiu schiţà pe scurt vieaţa acestui bărbat, care ne poate servì ca model de virtuţi creştineşti, iubire de neam şi exemplu întru împlinirea datorinţelor.

Petru Pop, s'a născut în 15 Decemvrie 1821 în Sânpetru de pe Câmpie (com. Cluj) din familie preoţească. Şcolile normale şi gimnaziul le-a absolvat în Oşorheiu de unde în 1839 a mers la Blaj, aci după absolvarea studiilor filozofice a intrat în teologie. Deja atunci s'a distins prin talent, diligenţă şi purtare exemplară. Ca teolog absolut a petrecut în casa părintească până prin anii 1848/49, când a luat parte la mişcările naţionale şi a trebuit să se refugieze în România. Reîntorcându-se de acolo în 1850 fù numit profesor şi apoi director la gimnaziul din Blaj, patru ani de zile a condus gimnaziul [1]). A fost în legături de strânsă prietinie cu nemuritorul Bărnuţiu, cu Dorgo, inspector de şcoli şi alţi fruntaşi de pe atunci după cum se vede din vre-o câteva epistole rămase după repausatul [2]).

În 1854 a fost hirotonit întru preot celibe, şi dispus în Feneşul-montan (lângă Zlatna) de paroh, unde a petrecut 2 ani, până când în 7 Iunie 1857 trecând în dieceza Lugojului a fost numit paroh-protopop în Sácărâmb. Aci a petrecut 2 ani plini de muncă rodnică. Episcopul Dobra aflându-l vrednic l-au denumit în 1 Maiu 1859, secretar episcopesc, notar consistorial şi profesor de limba română la gimnaziul din Lugoj. Şi în acest post a fost la culmea chiemării sale. După trei ani în 1862 (12 Nov.) a fost numit vicar foranеu la Haţeg. În calitate de vicar a fost ales deputat la dieta din Sibiiu în anii 1863—4. Sub conducerea lui, cu conlucrarea şi mari sacrificii din partea lui s'a înfiinţat în 1871 parohia gr.-cat. din Petroşeni, care astăzi este una din cele mai puternice şi înfloritoare parohii a diecezei de Lugoj. Dar meritul lui cel mai mare în acest post însemnat a fost organizarea — de multeori cu mari jertfe chiar şi materiale, a învăţământului poporal în acel ţinut, locuit aproape exclusiv numai de gr.-cat. Tot ca vicar în 1875 a făcut pentru ajutorarea învaţătorilor o fundaţiune, care la finea anului 1909 a trecut preste 8000 cor. După 13 ani petrecuţi în Haţeg în adevărata păstorire a turmei lui încredinţate, în 11 Iunie 1875 a fost numit canonic prebendat, iar după aceasta a înaintat treptat în toate dignităţile capitulare. În 18 Septemvrie 1884 a fost constituit vicar general episcopesc. În anul 1895 după depărtarea din scaunul episcopesc la cel metropolitan a Escelenţiei Sale Dr. Victor Mihályi de Apşa a fost ales vicar general capitular, care oficiu l-a purtat până în Maiu 1897 conducând Dieceza cu înţelepciune, blândeţă, dar aplicând şi severitate unde a fost de lipsă. In 18 Ianuarie 1899 a fost distins cu aleasa onoare de a fi numit prelat domestic al Sfinţiei Sale Pontificelui Roman, iar în anul 1901 după moartea prepozitului Ştefan Moldovan, a fost promovat de prepozit capitular, ocupând cel mai înalt grad în capitul, ale cărui agende le-a condus până la moarte. După strămutarea Ilustrităţii Sale Dr. Demetriu Radu din scaunul episcopesc de Lugoj la cel de Oradeamare şi până la denumirea, consacrarea şi instalarea actualului episcop diecezan Dr. Vasile Hossu, adecă în anul 1903 Venerabilul Prepozit iarăş a purtat slujba de Vicar capitular.

A fost până în ziua ultimă, îmbătrânit ce-i drept trupeşte — dar sănătos, în deplină vigoare a facultăţilor intelectuale. Prezideà la şedinţele capitulare, subscrià acte, împărţeà daruri şi ajutoare totdeauna. În toată vieaţa lui l-a caracterizat mai presus de toate blândeţa şi bunătatea de inimă. Dela casa lui nu plecà nici un sărac neajutorat, ci când aveà el, aveà şi cel ce recurgeà la ajutorul lui. Chiar şi ultimul act din vieaţă, donaţiune a fost. A donat adecă pe seama nou înfiinţatului Convict diecezan din Lugoj 6000 cor. din fundaţiunea sa făcută pe timpul, când erà vicar în Haţeg.

[1]) I-a fost elev între alţii şi Ilustritatea Sa Ioan M. Moldovan, prepozit metr. în Blaj, care încă a ostenit la înmormântare în Lugoj, să deà mortului salutul ultim.

[2]) Multe epistole şi alte documente au ars — după cum mi-se spune — cu ocaziunea unui incendiu.

FOIŢĂ.

Jertfa credinţii.
— Povestire din timpul reformaţiunii. —
Trad. de I. P. Câmpian.
(Continuare şi fine).

Cu multă atenţiune privià la orice întâmplare. In urmă se desfăşură o luptă ce trebuie respinsă cu forţa. Se vesteşte, că vin chiar şi oştiri străine în ajutor. Atunci poporul răsculat începe să strice podurile şi să aprindă, dar e împiedecat de miliţie. Câţiva răsculaţi mai îndrăsneţi voesc să prindă pe contele, care conduceà toată apărarea şi să-l ucidă. Şi izbutesc, căci tocmai când contele voeşte să treacă în revistă armata, unul dintre luterani îl răneşte de moarte.

A fost mare durerea principelui, căci a pierdut pe cel mai curagios apărător al credinţii. Dar mai mare a fost durerea Iuditei. Singura mângâiere îi erà rugăciunea. Punându-şi toată încrederea în Dumnezeu, sufere cu mult curaj lovitura ce a ajuns-o. De acum tot mai mult se însufleţeşte pentru credinţa catolică şi blândeţa şi încrederea în Dumnezeu îi creşte pe zi ce merge. Trăià în castel numai cu Elisaveta şi ca şi o căprioară fricoasă încunjurà oamenii.

Cerşitoarea şi după moartea contelui venià la castel; şi Iudita o lăsà să îndeplinească slujbe mai mici, pentruce erà bine răsplătită. Compătimeà şi ea aşa de mult pe copila rămasă orfană, dar să-şi descopere secretul nu cutezà.

Odată un tinăr cavaler prusian, dintr'o familie de principe, auzind de fata contelui acum mort, vine la castelul în care trăià Iudita. Încrezut, că va învinge, cere mâna fetei. Dar se înşelà! Tinerul cavaler erà protestant, iar Iudita catolică. Cu un curaj într'adevăr bărbătesc păşeşte înaintea petitorului şi zice: „Niciodată nu-mi dau mâna unui protestant, chiar împărat să fie şi de mi-ar pune la picioare toată comoara lumii.“

La aşa ceva tânărul cavaler nu s'a aşteptat. Lovit în ambiţiune s'a reîntors cercând răsbunare. Acasă se sfătueşte cu doi slujitori de ai lui, că la caz dacă fata iarăş se va împotrivì, s'o ucidă.

Este a 18-a aniversare a naşterii Iuditei. Cerşitoarea, deşi mâncarea e gata, azi nu vine. Aducându-şi aminte de ziua naşterii copilei sale, merge în pădure şi caută locul unde odată a fost ascuns-o. Acolo şezând pe un trunchiu de lemn, cu capul răzimat în pălmi şi cu faţa udată de lacrimi îşi bănuia fapta. Cum şedeà acolo şi privià uitată înainte, deodată i-se pare, că se apropie nişte paşi grei şi aude ceva vorbe: „Azi învingem gingaşa porumbiţă. Ea va trebuì să zică *„da“* şi dacă nu, pentru cinstea Domnului nostru o ucidem. Vom scoate noi din ea superstiţiile acele religioase. Vreà, nu vreà, trebuie să se întoarcă la credinţa noastră.“ Erau slujitorii principelui protestant.

Când tocmai se sfătuiau astfel, cerşitoarea să ridică, aceia îşi întrerump ameninţările şi râzând ironic îşi continuà calea spre castel.

Cerşitoarea ca să-i prevină, să reîntoarce iute pe altă cale. Curtea castelului erà plină, de protestanţi. Să furişează prin mulţime şi merge de-a-dreptul la chilia Iuditei. Cu atenţiune ascultă tot ce să petrece în chilie. Acolo era Iudita, Elisaveta şi trimişii principelui protestant. Iudita îi întreabă ce doresc. — „Cavalerul prusian voieşte să te ieie de soţie. Dă-ţi învoirea, dacă nu trebuie să mori.“ — „Niciodată“ — răspunde Iudita.

Cerşitoarea încă întră acum în chilie. Până aci a tăcut, dar acum pentru mântuirea copilei trebuie să-şi descopere secretul.

„Iudită, copila mea nefericită, dă-ţi învoirea“ — strigă femeia.

Cei din jur priviau miraţi, credeau, că femeia e nebună. Dar ea în continuu strigà: „Copila mea, Iudită, dă-ţi învoirea, nu-ţi fie frică, nu păcătueşti, doar nu eşti botezată.“

Copila se miră auzind descoperirea aceasta şi nu află cuvinte să răspundă.

Inimicul întreabă: „Unde-s mărturiile, cari să adevereascâ ce spui?“

Atunci cerşitoarea smulge lanţul dela gâtul Iuditei şi arată medalia cu inscripţia. — „Iată anul — zice — când eu mamă nefericită, înşelată de învăţătura voastră greşită

Las aci se urmeze în extras circularul de dat. 16 Iulie 1910 Nr. 2169—XXXIII în care Ilustritatea Sa Preasfinţitul Domn Dr. Vasile Hossu Episcopul de Lugoj, publică Clerului diecezan moartea prepozitului Petru Pop....

„Este de prisos a descrie activitatea desfăşurată de acest bărbat binemeritat. O cunoaşte Dieceza, ba Provincia noastră bisericească întreagă."

„Dânsul a avut deja merite alese, ca director al gimnaziului din Blaj, atunci când Dieceza de Lugoj, încă nu erà înfiinţată. Iar dela ridicarea diecezei şi până în ziua morţii sale, repauzatul n-a încetat pe un singur moment a munci cu zel şi abnegaţiune pentru binele şi înflorirea aceleiaş dieceze."

„Incă Marţi în 12 Iulie n. în Sărbătoarea sf. Apostoli Petru şi Pavel, la cuvintele de gratulare, ce i-le-am adresat, a răspuns cu vioiciunea ce-l caracterizà, protestând promptitudinea totdeauna neşovăită, ce s'a ţinut dator pururea, a o arătà episcopilor săi de pe vremuri. — Şi ultima scrisoare, ce a iscălit, a fost fundaţia de 6000 coroane pentru un loc gratuit în Convictul diecezan, ce se va deschide în 1. Sept. a. c."

„In adurmitul se stânge şi dispare o figură antică, o mărturie credincioasă a altor vremuri, istoria vie a Diecezei şi a neamului românesc din o epocă de aproape un veac."

„A plinit zile multe, cât la puţini muritori dat le este a plini."

„Cu toate acestea îl jelim împreună cu Clerul şi poporul diecezan, şi la jalea Noastră sigur suntem, că se alătură toţi fii neamului."

„Frumoasă i-a fost vieaţa, şi tot aşa de de frumoasă i-a fost şi moartea. „Inşi-Ne (zice Episcopul) l-am deslegat şi împărtăşit Merindea de veci." „Cu fraţii preoţi din gremiu i-am pregătit întărirea prin sf. Maslu la calea cea mare. i-am cetit rugăciunea la ieşirea sufletului şi căzând în genunchi cu toţii ne-am rugat, să aibă, trecere păciuită la scaunul înfricoşatei Judecăţi." Astfel a adurmit fericitul nostru Prepozit, în tocma ca Sfinţii, cari din veac bine au plăcut Domnului."

„Azi în 16 Iulie n. i-am aşezat spre odihnă rămăşiţele pământeşti cu ceremonialul solemn cuvenit marelui repausat, iar Luni în 18 Iulie n. fraţii capitulari vor aduce jertfă de împăciuire şi de rugăciune pentru odihna sufletului repausatului lor prepozit, pentru care nici fraţii preoţi diecezani — nu vor întrelăsà a celebrà obicinuitele sf. liturgii."

„Odihneascà în pace şi aibă parte cu Dreptii!"

Chestia catehizării. In timpul din urmă s'a discutat mult despre chestia catehizării şi e bine, că să discută şi şi mai bine ar fi dacă s'ar controlà mai mult din partea superiorilor, că se catehisează, sau nu, şi dacă s'ar pedepsì cu asprime cei negligenţi. Noi n-am ajuns încă acolo, încât preoţii să vază în datorinţa de a catehizà o datorinţă strâns legată de oficiul parohial. N-am auzit până acuma, să fi fost pedepsit, ba nici măcar dojenit, un preot pentrucă nu-şi împlineşte datorinţa, de a catehizà. Zădarnic să aduc hotărîri, zădarnic să vor compune canoane, dacă nu să iau măsuri aspre contra celor, cari nu le observă şi le calcă. Sunt catehet de 6 ani şi de 4 ani incoace ţin câte 18 ore pe săptămână. Pe lângă aceea mă îngrijesc de o parohie destul de mare şi totuş nu mă plâng, că n'am vreme, pe când majoritatea preoţimii noastre se plânge, că nu are vreme să ţină pe săptămână 2 ore. Să mi-se ierte, dar nu lipsa de timp e cauza, că nu ţin orele, ci lipsa de bunăvoinţă de a-şi împlinì cea mai frumoasă parte a oficiului preoţesc.

Cei cari împlinim oficiul de cateheţi dăm de multe greutăţi şi mai cu seamă cei ce avem să catehizăm la şcoli străine. Inainte de toate eu nu înţeleg, de ce nu se publică din partea superiorităţii o *instrucţie amănunţită* pentru cateheţi. Câte ore putem pretinde să ni-se deà la singuraticile şcoli? Ce sărbători ale noastre au să le ţină elevii nostri? Care-i relaţia cateheţilor faţă de directorii şcolari, şi care e relaţia faţă de parohul locului, respective faţă de protopopul districtual? Ce rapoarte şi informaţiuni avem să dăm? De câteori avem să mărturisim şi cuminecăm pe elevi şi putem cere să fie lăsaţi dela ore, pentru a fi mărturisiţi şi cuminecaţi? In acestea şi în alte multe afaceri suntem siliţi să lucrăm pe nimerite. Poate că la unele din aceste întrebări să se afle răspuns în circularele conzistoriale, dar de unde să ştiu aceasta eu preot tânăr, care n-am colecţia circularelor şi căruia în seminar despre astfel de lucruri nu mi-s'a propus nimic?

Un alt neajuns e lipsa de manuale. Pentru gimnazii avem manualele, cari să folosesc şi în Blaj şi le potrivim, cum putem. Eu d. e. în clasa I. gimn. iau Istoria biblică şi numai în a II-a iau Catehismul, iar deodată cu Istoria univ. a bisericii propun — după manuscript — şi Istoria bisericii noastre pe scurt. N'avem pentru gimnazii însă nici un manual, care să tracteze amănunţit *liturgica*. Catehismul atinge aproape numai părţile dogmatice ale liturgicei, iar altă carte pentru liturgică nu avem Eu cred, că la o nouă ediţie a Catehismului ar trebuì umplută şi această lipsă. Celea trei părţi ale Catehismului ar puteà fi reduse la două — *credinţa* şi *morala* — şi ca parte a treia să figureze *liturgica*, care să cuprindă explicarea amănunţită a sf. Liturgii, a sf. sacramente şi a sacramentalelor. In forma aceasta am ajunge, ca elevii să cunoască şi priceapă însemnătatea diverselor slujbe ale bisericii noastre.

Dacă privim însă manualele pentru şcolile elementare, trebuie să spunem, că sunt necorăspunzătoare. Singură Istoria biblică ar corăspunde, dacă i-s'ar dà o limbă populară şi dacă părţile dela întrarea Evreilor în Canaan până la Testamentul nou ar fi sau prelucrate, sau lăsate cu totul afară. — Catehismele, ce le avem, pentru clasele elementare nu le putem folosì la nici un caz. Istoria bisericească pentru elementare nu avem, precum nu avem nici un manual pentru clasele I. şi a II. elementară [1]). — Plângerea d-lui Dr. N. B. e deplin îndreptăţită. Ar trebuì să avem mai multe manuale, din cari să putem alege, — noi însă n'avem nici câte unul măcar. Ar trebuì compuse manuale pentru şcolile cu mai mulţi învăţători, — şi prin urmare cu mai multe ore de religie — şi alte ar trebuì pentru şcolile străine şi pentru şcolile cu un învăţător, în cari însă dau *numai două ore*, cari după părerea mea sunt prea puţine, pentru a puteà face spor mulţămitor.

Pentru *şcolile de meserieşi* n-avem cărţi nici bune, nici rele, ci suntem siliţi a propune după buna noastră chibzuinţă. Pentru şcolile acestea mai cu samă ar trebuì să avem manuale bine lucrate, deoarece e vorba

[1]) Eu am compus un manual pentru clasele I. şi a II-a şi l-am înaintat spre aprobare încă în April. Până acum însă nu ştiu, ce soarte va fi avut

---

am comis fapta păcătoasă, de mi-am lăsat copila în mod aşa tiran în mâna sorţii. Am scris pe hârtie „botezată," dar nime n'a turnat apă sfinţită pe capul copilei mele. Acolo am lăsat-o în voia sorţii să facă cu ea ce va vreà. Dacă n-ar fi aflat-o acest nobil conte şi n-ar fi crescut-o în religia catolică, de mult i-ar fi mâncat vermii trupul şi oasele i-s'ar fi făcut prav şi cenuşe"....

Elisaveta tot ce a mărturisit cerşitoarea, află de adevărat.

Iudita îmbrăţişează pe mamă-sa, dar duşmanul n-o lasă, îi apucă mâna şi cearcă s'o înduplece să-şi deie învoirea. Însă nu se supune şi nu ascultă nici de îndemnul mamei sale, care îi spuneà, că nu e legată prin botez, şi astfel nu se ţine de nici o religiune, deci îşi poate dà învoirea.

— „N'are a face — zice fata — eu nici când nu-mi voiu mânjì mânile cu o faptă aşa de urâtă. Şi dacă nu sunt botezată cu apă, botezaţi-me cu sângele meu; catolică am crescut, catolică vreau să şi mor."

Cerşitoarea când aude, cu mânile ridicate strigă: „Ucideţi-me pe mine numai copila nu mi-o răpiţi." Şi apoi se întoarce spre copilă, care de agitată ce erà tot tremurà: „Iudită, iartă-me!"

Fata îmbrăţişează pe mamă-sa şi cu cuvinte aşa de dulci o mângâie: „O dragă mamă acesta a fost norocul meu; iată cerul stă deschis înaintea mea, nu preste mult voiu aveà parte de fericirea vecinică."

Infuriat ca un nebun străbate în chilie cavalerul protestant şi o străpunge cu suliţa drept în inimă. Astfel în braţele mamei sale, tânăra fecioară, sufere martiriu pentru credinţa catolică.

— „Numai acela, a cărui credinţă este aşa de tare, ca şi a copilei mele, poate să-şi deie vieaţa pentru credinţă" — erumpe mama îndurerată. Incă nici nu s'a fost răcit trupul copilei şi mama încă să stânge din vieaţă. Ultimul cuvânt i-a fost: „Dumnezeule îndură-te spre mine, îmi pare rău de păcatul ce am făcut."

La două săptămâni după aceasta şi Elisaveta a fost omorâtă. Resculaţii au dat foc castelului, dar ruinele lui şi azi povestesc, ce poate voinţa tare şi jertfirea — în lucruri de credinţă.

Cine-şi mânâncă pânea singur, singur îşi duce şi sarcina.

*

Zvârle în apă binele ce l-ai făcut; dacă nu l-or şti peştii, — Dumnezeu îl ştie.

*

Cine se apucă cel dintâiu de mâncare, se apucă de lucru cel din urmă.

de a creşte o clasă de mijloc credincioasă bisericii şi prin aceasta credincioasă neamului.

Un rău mare e, că biserica noastră nu se îngrijeşte destul de catehizarea la şcolile medii şi eu cred, că negligenţii acesteia a bisericii, e a se atribui răceala, cu care se poartă o mare parte a inteligenţii noastre faţă de biserică. Mulţi din inteligenţii noştri au absolvat şcoli străine şi în acelea nu a a fost cine să le sădească dragostea faţă de biserică, pentrucă nu s'au ţinut regulat oarele de religie. Ei au văzut, că toate confesiunile se îngrijesc de credincioşii lor, numai de ei nu se îngrijeşte nime.

In Cluj şi în Făgăraş catehizăm capelanii, cari în primul rând suntem cateheţi. In Alba-Iulia avem doi preoţi greco-catolici şi totuş catehizaţia e lăsată în mâna romano-catolicilor. Nu înţeleg apoi pentru-ce nu se completează oficiul de capelan în Sibiiu şi pentruce nu se înfiinţează parohie greco-catolică în Braşov, pentrucă în acestea locuri avem lipsă mare de cateheţi cari se poată stà de elevii greco-catolici. — Biserica gr.-or. a sistemizat posturi de cateheţi în toate locurile, unde are elevi mai mulţi, şi îi plăteşte cu câte 800 floreni. La noi însă în privinţa aceasta nu s'a făcut nimic!

Eu cred, că dacă va fi conchemat congres scolastic arhidiecezan mixt, acela ar trebui să se ocupe de catehizaţia la şcolile medii străine ca de o problemă vitală a bisericii.

Văd însă, că am ajuns prea departe şi am atins nişte coarde, pentru cari poate voiu fi luat la ochi. E aşa de greu să te ocupi cinstit cu această afacere, fără a atinge coarde dureroase.

Rezum în următoarele: 1. Mai marii ar trebui să controleze cu toată strictoţa, dacă împlinesc preoţii oficiul de catehet, ori nu. La examene protopopii şi comisarii consistoriali (bine ar fi dacă ar ieşi comisarii în fiecare tract!) n-ar trebui să permită învăţătorilor, să examineze din religie, ci să pretindă aceasta dela preoţi. Toţi cei negligenţi să fie aspru pedepsiţi.

2. Ar trebui să ni-se pună la îndemână manuale corăspunzătoare.

3. Ar trebui să îngrijească biserica mai bine de elevii, cari cercetează şcolile medii.

Făgăraş 30 Aug. 1910.

Octavian Popa.

CORESPONDINTE.

Cronici Bucureştene.

— dela corespondentul nostru. —

Cu încetul începe iarăş viaţa în Capitală. Căci vara aici e o viaţă moartă, de silă, pentru acei bieţi funcţionari şi oameni de tot săraci, cari sunt legaţi de birou ori de sărăcie, încât nu pot părăsi Capitala. Cei ce pot, fug la sfârşitul lui Iunie, şi pe unii îi mai vede capitala la sfârşitul lui Augusţ, iar pe alţii abia la sfârşitul lui Septemvrie. Dacă ai venì iubite cetitorule aici în dricul verii, şi apoi prin Maiu iarăş, nu ţi-ar venì să crezi, că eşti în acelaş oraş, decumva n-ai cunoaşte vre-o câteva case, Cismigiul şi Bulevardul!

Cu sfârşitul lui August vin părinţii şi-şi înscriu băieţii şi fetele la şcoli, unde e totdeauna o mare aglomeraţie. Şi cu 1 Sept. se deschid toate şcolile, afară de Universitate, care-şi deschide porţile numai la Octomvrie.

* * *

Cu a doua jumătate a lui August staţiunile climaterice îşi pierd oaspeţii cei mai mulţi, cari la aceste lasă o sumedenie de parale. Facem şi noi mari progrese, şi guvernul şi oaspeţii dau mare atenţiune băilor noastre. La toate staţiunile de băi poţi călători cu „bilet de băi," care are o reducere însemnată. Şi guvernul se interesează de înaintarea acestor băi şi staţiuni climaterice. Mai în săptămâna trecută a făcut un turneu de inspecţiune domnul Ministru al comerciului Orleanu. Şi astfel de inspecţiuni nu rămân fără urmări folositoare publicului, ce ţine la principiul sănătos al economiei naţionale: să nu dai banul din pungă, cât poţi, ori de eşti silit să-l dai, dă-l celor din neamul tău, şi nu lăsà banul să treacă graniţa. Durere, numai, că pe la băile noastre şi pe la staţiunile climaterice banul românesc ajunge în busunarul prea multora „d-ai noştri," cari nu sunt din neamul nostru.

* * *

Inspecţii! Cuvântul cel mai îngrozitor pentru comercianţii şi cârciumarii din Capitală Holera face ravagii în Rusia, şi trebuie să fim cu ochii în patru, să nu treacă Prutul unde pe lângă grăuţeri mai stau la pândă încă 4000 de ostaşi. Dar paza cea mai bună e curăţenia. Şi pentru a face o curăţenie radicală, ajutorul de primar Dr. Botescu inspecţionează Capitala, şi închide multe hanuri, dă pe mâna judecătorilor o mulţime de comercianţi, şi de cei engrosişti, ca astfel să dea o bună lecţie despre curăţenie. Până-acum suntem feriţi de holeră, şi măsurile energice luate de guvern credem, că va împiedecà pe acest mosafir scârbos să treacă graniţa. Un Rus spune, că holera numai la primăvară are să apară în toată splendoarea ei. Ei bine, nu credem, dar şi de s'ar adeveri aceasta prorocire, cu Rusia nu suntem în aşa de strânse relaţiuni de prietinie, încât să primim şi holera dela ea. Ne-am săturat de administraţia şi dragostea ei.

* * *

S'a scris şi s'a vorbit mult pe contul prietinii turco-române. In timpul din urmă ne-a vizitat mai mulţi ministrii, generali, profesori de tot soiul, medici, advocaţi, ofiţeri şi studenţi, cari au fost primiţi cu mult alaiu, şi ne-au asigurat de dragostea întregei naţiuni turceşti. Vizitelor acestora li s'a dat multă însemnătate, şi ce e mai bine, tocmai în cercurile neguvernamentale.

Să vedem! Ar fi bine, dacă aceasta dragoste turcească ar umbrì măcar preste bieţii Aromâni, cari aveau puţine nădejdi în noua lege bisericească, cari le dă voie să mai aibă câteva biserici. Dar lucrul naibii! Patriarhul grecesc cu toată ceata lui, din dragostea cea mare faţă de ortodoxie nu vrea să ştie de această lege, şi-i pune bete în roate, unde numai poate. Şi ca legea să nu se execute, arhiereii greceşti fac paşi desperaţi. Episcopul grec din Castoria văzând, că în eparhia lui ajung Românii să pună mâna pe trei biserici, şi-a prezentat dimisia, care nu şi-o revoacă, până nu va fi izgonită limba românească din acele trei biserici. Frumoasă dragoste, tradiţională!

* * *

Timpul s'a mai răcorit, a plouat câteva zile, dar ploaia a venit prea târziu pentru porumb, care în unele părţi e slăbuţ. Pentru sămănăturile de toamnă ploaia e binevenită.

Vasile.

O zi de bucurie în Maramurăş *).

— 12 Iulie.

Lumea românească şi mai ales Ardealul saltă de bucuria, când ţara lui Dragoş dă semn de vieaţă, când fii uitaţi şi nebăgaţi în samă a romanticei Marmaţia pe neobservate prăznuesc o zi de sărbătoare, o zi de dulce veselie, cum a fost ziua de 12 Iulie, când s'a sfinţit biserica pompoasă, Sionul nou zidit a românilor din parohia Săcel.

Săcelul este cel mai bine cunoscut sat mare de pe graniţa Maramurăşului, unde acuma-s zece ani se întâmpiase desbinarea în sinul bisericii — şi o bună parte — putem zice cea mai mare a credincioşilor trecuse la neunire.

Aci în acest cuib a pizmei, iacă intră acuma-s şepte ani tânărul idealist preot al Săcelului I. Tarţia la mandatul Exelenţei Sale şi primul gând şi îngrijire i-a fost după sfatul şi încurajarea celor mai mari, să zidească o casă de rugăciuni pompoasă — socotind, că astfel va puteà dobândì şi recâştigà partida contrară — va aflà ca păstoriul cel bun, oaia cea rătăcită şi-o va aduce în staul, în biserica lui Hristos. Cu adevărată chemare a zelat şi cu nădejde în Dumnezeu prima peatră de fundament însuş ridicându-o cu însufleţire, dă impuls poporului său slăbit în credinţă şi iacă să începe lucrarea măreaţă, preoţimea tractuală, văzând inima arzândă a colegului lor harnic, în frunte cu vicarul Tit Bud dau tot sucursul, Rev. D. Dr. P. Fabian canonic, des îl cerceteaza şi încurajează pe acest tânăr, dându-i mâna de ajutor, şi iacă cu mii de greutăţi luptând se ridică nu o bisericuţă mică de pe sate, ci un zid colosal, în care nu sute, ci mii şi mii de credincioşi au loc şi pot deodată înălţà rugă ferbinte către acel bun Părinte, care îi învrednicì să ajungă cu zidirea la sfârşit bun.

Abia în zilele ultime de Iuniu şi prime alui Iulie sfârşesc cu lucrul intern a bisericii când poporul în extaz de bucurie nu mai dă răgaz preotului îngândurat şi eşofat în munca titanică a conducerii întregii zidiri de biserică, ci îl silesc să plece la Exelenţa Sa să-i ceară binecuvântarea arhierească şi să-l roage de a le exminte pe Rev. D. Dr. Petru Fabian canonic, pentru sfinţirea nouei biserici.

In 11 Iulie exmisul Exelenţei Sale e primit la calea Ioodului, unde sute şi sute de credincioşi au alergat din toate satele învecinate cu procesiuni, în frunte cu preoţi şi inteligenţă aleasă, ca să-şi manifesteze stima şi alipirea faţă de Rev. Fabian, fiul Maramurăşului. La primirea părintelui Bran şi vorbirea-i plină de adâncă veneraţiune Rev. Dr. Petru Fabian răspunde prin vorbe dulci şi adânc mişcat, la ce convoiul pleacă spre Dragomireşti unde rămâne peste noapte. La Săliste i-se face a doua primire delegatului Episcopesc, salutat fiind de vicarul Bud cu vorbe sincere şi înflăcărate.

Apropiindu-ne de hotarul Săcelului bubuituri puternice vestesc sosirea mirelui dorit,

*) Scrisoarea rătăcind prin alte părţi, n-am primit-o decât în săptămâna trecută.

gràbim cu toţii prin tina mare şi ploaia torenţială până la vechia bisericuţă de lemn, în uşa căreia preotul local îl salută pe Rev. Dr. Fabian cu căldură şi bucurie. Intrând preoţimea se îmbracă în ornatele bisericeşti iar părintele Bran dela acest zid vechiu ia ultimul rămas bun, prin vorbe alese şi duioase, la ce plecăm spre noua biserică încunjurându-o până când poporul la acordurile cântării de invocare a Spiritului sfânt „Împărate ceresc" parcă se ridică în Sionul ceresc — şi uitând greul vieţii — are momente înălţătoare şi fericitoare.

La orele 9 se începe prima cea mai frumoasă şi adânc mişcătoare liturgie servită de pontificantele Rev. D. Petru Fabian, Tit Bud, vicarul şi trei protopopi, 15 preoţi. Responsoriile şi cântările sunt executate de corul exelent a teologilor de Gherla cu atâta măestrie, încât nu rămâne inimă nemişcata şi nu rămâne ochiu, care să nu lacrimeze, ţi-se pare, că nu oameni muritori, ci îngerii din cer glăsuesc dulce stârnind evlavia credincioşilor adunaţi de pretutindinea.

După cetirea evangheliei Rev. D. Dr. Fabian, urcă amvonul şi vorbeşte cu multă putere convingătoare despre cele două iubiri a sf. Petru, aşa încât nu numai inima poporului, ci chiar a întregii inteligenţă — carea în mare parte veniseră poate mai mult din curiositate la acest act de sfinţire — fù cucerită, aflând preot şi mirean multă dulceaţă şi şi mai multă mângâiere în iubirea lui Hristos — predicată cu atâta înţelepciune şi foc de Rev. canonic Dr. Fabian.

Rev. D. vicar Tit Bud vorbeşte pe scurt poporului despre credinţa şi darul de a se pocăi, şi roagă oile pierdute să se întoarcă iarăş în sinul mamei lor dulce, în biserica lui Hristos, care cu dragoste e gata ai primi.

La finea s. Liturgii întreg poporul a fost miruit şi după-ce preotul local a mulţumit în cuvinte alese tuturora, cari moralminte, ori materialminte au sucurs la ridicarea Sionului românesc, — ieşim din biserică împărtăşiţi şi de binecuvântarea arhierească. — Poporul cu prapori în procesiuni oare întregi au mai cântat încunjurând biserica şi vedeai feţele lor arzând de focul dragostei lui Hristos, vedeai, ce efect bun au avut solemnităţile zilei, vedeai, cum şi cel mai sărac îşi deschide vistieria sa şi aduce darul său bisericii nouă!

După amiazi la oarele două a avut loc banchetul. S'au rostit multe şi frumoase toaste, dar decât toate au fost mai bine ascultate cântecile melodioase a coriştilor teologi de Gherla, mai ales când în mijlocul lor veselul vicar Tit Bud ocupând locul de frunte îi însufleţeşte să cânte, să cânte dulce şi doios — doina de jele, plângerea Românului, ceeace văzând şi auzind naţia, plugarii românaşi, erau încântaţi şi vedeai nu unul lăcrimând, căci doar aud dela clericii români — fiitorii păstori sufleteşti — doina cântată cu atâta dulceaţă şi măestrie, parcă ei ar fi fii codrului — şi văd cum îşi iubesc şi domnii limba strămoşească şi doina poporală — de care nu li-e ruşine — ci dau dovadă — că sunt români şi îşi iubesc deci şi poporul — neamul, din a cărui trupină odrăzlesc. Aşa ne veselim dulce şi plăcut până seara la 7 oare, când se fac pregătirile pentru concert.

Ca sfârşit bun a toată solemnitatea, iacă la oarele 9 seara să dă un concert strălucit, tinerii teologi parcă se întreceau pe sine cântând dulce şi armonios doine frumoase româneşti.

Credem, că aşa petrecere bună şi românească valea Izei n-a avut, dar sperăm, că în viitor cât de des va aveà, însufleţindu-se tot mai mult şi tinerimea noastră, carea parcă ar fi lipsit în mare parte dela serbarea naţională bisericească din Săcel.

Nădăjduim, că pe viitor cu puteri unite vom face lucruri tot măreţe, suprinzând lumea românească şi dovedind cu fapte că suntem vrednici şi adevăraţi creştini, dar totodată şi buni români.

Mihail Hotea,
preot gr.-cat.

Nr. 860/1910.

CONVOCARE.

In sensul §§-lor 23 şi 25 din statute membri *„Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român"* se convoacă la

Adunarea generală ordinară

în *Dej*, în zilele de 18 şi 19 Sept. n. 1910.

Programul adunării:

Şedinţa I.

Duminecă, în 18 Sept. n., la orele 10½ a. m.

ORDINEA DE ZI:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Înscrierea delegaţilor prezenţi ai despărţămintelor.
3. Raportul general al comitetului central.
4. Alegerea comisiilor pentru:
   a) examinarea raportului general;
   b) censurarea socotelilor anului 1909 şi a proiectului de budget pe anul 1911;
   c) înscrierea membriior.
5. Alegerea unei comisii pentru candidarea prezidentului, vice-prezidentului şi a membrilor comitetului central pe un nou period de trei ani.
6. Prezintarea eventualelor propuneri*).
7. Conferinta d-lui Dr. E. Dăian despre Vasile L. Baron Popp.

Şedinţa II.

Luni, în 19 Sept. n., la orele 10 a. m.

ORDINEA DE ZI:

1. Raportul comisiei pentru examinarea raportului general şi propunerile acestei comisii:
   a) adunarea generală să ia act cu aprobare de cuprinsul raportului general al comitetului central;
   b) să deie expresie durerii sale pentru pierderea membrilor decedaţi dela ultima adunare generală încoace;
   c) să aleagă pe dl V. Stroescu de membru onorar al Asociaţiunii;
   d) alte propuneri ale comisiei examinătoare în legătură cu raportul general al comitetului central.
2. Raportul comisiei pentru cenzurarea socotelilor pe anul 1009, a proiectului de budget pe anul 1911 şi propunerile acestei comisii:
   a) adunarea generală să aproabe darea de samă a comitetului central absolutor pentru această gestiune;
   b) să aprobe proiectul de budget pe anul 1911;
   c) alte propuneri ale comisiei examinătoare.
4. Alegerea prezidentului, vice-prezidentului şi a membrilor comitetului central pe un nou period de trei ani.
5. Fixarea locului pentru adunarea generală viitoare.
6. Dispoziţii pentru verificarea procesului verbal.
7. Închiderea adunării generale.

Sibiiu, din şedinţa comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român", ţinută la 17 August 1910.

Iosif Sterca Şuluţu, m. p.,
prezident.

Oct. C. Tăslăuanu,
secretar.

*) Eventualele propuneri au să fie înaintate, în scris, prezidiului „Asociaţiunii" (Sibiiu, str. Şaguna, Nr. 6) cu 8 zile înaite de adunarea generală.

Noutăţi.

Din Arhidieceză. *Dr. Ioan Coltor* a fost numit capelan I. în Cluj. — *Gavrilă Hintea* adm. par. în Suatul maghiar a fost numit paroh în Şermăşel (tr. Cătinei). — *Iuliu Grama*, cooperator în Chiheriul-de-sus (tr. Reghin) a fost numit adm. parohial tot acolo. — Proximele hirotoniri de preoţi se vor face în zilele de 25 şi 27 Sept. n. c.

Sfinţire de biserică. Curatoratul gr.-cat. din Hodac invită la actul *Sfinţirii Bisericii* Sale în 18 Sept. 1910 n. la orele 8½ a. m. prin Ex. Sa Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Dr. Victor Mihályi de Apşa*. La 7 ore sara Producţiune teatrală împreunată cu Concert. După producţiune joc. Actului sfinţirii bisericii îi premerg exerciţii spirituale poporale, cari se încep în 15 Septemvrie sara. Ceice în particular nu au fost invitaţi din greşală, să se socotească de invitaţi pe calea aceasta.

Hymen. *Hortensia Muntean* şi *Gheorghe Oancea* teolog absolut, au onoare a anunţà celebrarea cununiei lor, care se va serbà Duminecă în 18 Sept. st. n. la oarele 3 p. m. în biserica gr.-cat. din Henig.

Inscrierile. In 5, 6 şi 7 Sept. a. c. s'au făcut la gimnaziul nostru din Blaj, înscrierile pe anul 1910/11. Au fost primiţi în clasa I=60, în II=63, III=61, IV=63, V=67, VI=61, VII=68, VIII=67. cu totul 510 elevi ordinari.

Act de recunoştinţă. Pentru crucea care se va ridicà la mormântul neuitatului profesor Iolu German, dintre elevii de odinioară cu ocaziunea întâlnirii de 10 ani, au mai contribuit: Aurel B. Gaja prof. Blaj, Ioan Agârbiceau paroh Oriat, Dr. Alexandru Nicolescu prof. Blaj, Dr. Ioan Maior advocat Ilia-de-Mureş, Octavian Popa capelan Făgăraş, Dr. Ioan Christian medic militar Nagykikinda, Ioan V. Vancea cand. de adv. Blaj, Victor Precup forostier arhidiecezan Blaj, Niculae Platon adm. parohial, fiecare câte 2 cor. laolaltă=18 coroane. *Dr. A. Cheţianu.*

Necrolog. † *Cornelia Laţiu,* fica preotului nostru din Crăciunel, a trecut din viaţa aceasta în patria fericiţilor, după scurte, dar grozave suferinţe în primăvara vieţii sale, în 6 Sept. 1910 împărtăşită fiind cu sf. Taine ale muribunzilor. Condolenţele noastre!

Partea literară.

Unirea bisericilor.

— Răspuns „Revistei teologice". —

(Continuare).

La aceste mi-a replicat criticul dela Revista teologică din Sibiiu, că în calea unirii stau două piedeci mari: primatul papal şi filioque „ca cele mai grave puncte de divergenţă între biserica ortodoxă şi cea apuseană". [1])

Am arătat mai sus, că teologii neuniţi ca prima şi cea mai însemnată piedecă a unirii bisericilor socotesc a fi primatul papal [2])

Criticul nostru în primatul papal vede: „încercările papilor de a impune bisericii universale un sistem contrar fiinţii şi spiritului creştinizmului, contrar aşezămintelor şi organizaţiunii bisericii lui Hristos". [3])

Dupăcum ne spune Guettée, acest primat papal îl conzideră biserica neunită, ca un motiv principal al dezbinării: „Biserica orientală" dă dezbinării un motiv puternic şi logic; ea încredinţează, că Biserica romană a provocat-o voind a impune în numele lui Dumnezeu Bisericii universale un jug nelegitim adecă suveranitatea papală, pe atât de potrivnică aşezământului dumnezeesc al Bisericii, cât şi hotărârilor sinoadelor ecumenice". [4])

Drept-aceea criticul dela Revista teologică enunţă: „Cu privire la primatul jurisdicţional al papei susţin teza, că vechea biserică a răsăritului şi părinţii ei nu l-a recunoscut niciodată; tot asemenea nu l-a recunoscut nici vechea biserică a Apusului timp de câteva veacuri. Prin urmare: primatul jurisdicţional al episcopilor din Roma nu este o instituţie din drept divin". [5])

Şi cum îşi sprijineşte dl Bălan teza sa?

De o vreme încoace teologii neuniţi, purcezând mai ales pe urmele lui Vladimir Guettée, cu un deosebit zel se silesc a arătà, că toate acele texte, la cari se provoacă apusenii pentru primatul papal, dovedesc numai un primat de jurisdicţiune. Se silesc a arătà, că nici un părinte al bisericii orientale nu a avut nici o cunoştinţă despre vre-un primat de jurisdicţiune a papei dela Roma peste biserica întreagă. Nu-i mirare deci, că ajung în contrazicere chiar cu acei sfinţi părinţi ai lor, pe cari biserica neunită îi cinsteşte „ca pilde neprihănite de credinţă ortodoxă şi de vieaţă creştinească curată". [6])

Căci întreb: cine-i sfântul Maxim Mărturisitorul? Însaş biserica neunită ne spune că este „cel mai însemnat scriitor bisericesc oriental, care înflorì pe la jumătatea veacului VII," [7]) un „distins teolog şi mărturisitor al credinii," [1]) salutat de biserică cu cuvintele elogioase: „Bucură-te razimul credinţii şi temeiul cel neclătit. Bucură-te că ai surpat îndrăznirea erezurilor." [2]) Şi acest mare Părinte al bisericii orientale îndrumă pe patriarhul monotelit Pyrrh, că dacă vrea să fie socotit între catolici, să se legitimeze înaintea scaunului apostolic din Roma „carele are domnia, autoritatea şi puterea de a legà şi de a dezlegà în toate şi preste toate dela însuş Cuvântul lui Dumnezeu cel întrupat şi dela toate sinoadele." [3]) Cum stăm dară dle Bălan cu teza, că vechea biserică răsăriteană şi părinţii ei niciodată nu au recunoscut episcopului roman un primat de autoritate şi putere jurisdicţională asupra bisericii lui Hristos, şi niciodată nu au crezut în dogma despre un asemenea primat"? [4])

Să iee aminte teologii bisericii neunite, ceea-ce Tarasie patriarhul Constantinopolului (784—806) „cu bine credincioase învăţături Biserica luminând," [5]) a zis că: „Nu este ortodox acel ce nu venerează Scaunul în care şede Corifeul Apostolilor, care ne învaţă şi ne guvernează pe noi şi pe toţi credincioşii." [6])

Iar în special ce priveşte biserica apuseană, fraţii neuniţi se sîrguesc a dovedì cu Guettée, că nici părinţii bisericii apusene, ba nici chiar episcopii Romei nu cunoşteau înainte de veacul al IX-lea un atare primat.

Prin aceasta însă ei ajung în contrazicere nu numai cu doctrina bisericii romane din cele 8 veacuri, ci şi cu sine înşişi, adecă cu istoricii lor propii. Destul va fi să aducem câteva exemple.

Vladimir Guettée susţine despre papa Leo Marele (440—461) că: „Nu-şi atribuie nici o autoritate personală ce i-ar fi venit prin sfântul Petru, din o obârşie divină" [7]) şi că „nu-şi atribuie deci nicidecum autocraţia, din care teologii romani întocmesc temelia autorităţii papale" [8])

Iar istoricii neuniţi, ca Boroian, [9]) Eusebie Popovici, [10]) etc. ne spun contrariul, că adecă papa Leo îşi arogà primatul de jurisdicţie peste Biserică şi încă din drept divin. Astfel spre exemplu Eusebie Popovici, „învăţat" [11]) istoric, spune că Leon cel Mare a fost „care bază cel întâi pe porunca lui Hristos pretenţia episcopilor Romei de a aveà un primat de jurisdicţiune asupra întregei Biserici." [12]) Dar nu numai pe Leo Marele îl acuză istoricul Popovici de această „erezie," [13]) ci şi pe alţi papi ai Romei din cele 8 veacuri dela început: „Dela veacul 5. episcopii Romei începură a pretinde un primat de jurisdicţie în faptă asupra tuturor celoralalte biserici, susţinând, că acesta li-se cuvine ca urmaşi ai lui Petru, deoarece însuş Hristos a încredinţat Apostolului Petru acest primat. Această pretenţie se dezvoaltă cu totul direct şi deplin sub episcopii Romei Celestin I. (422—432), Sixt III. (432—440), şi Leon cel Mare (440—461). Succesorii lor merseră pe urmele lor mai vârtos că chiar înainte de Celestin episcopii Romei dela Damasus (366—384) şi Siriciu (384—398) făceau indirect această pretenţie. În sfârşit ei izbutiră cu pretenţia lor în occident, mai ales Leon cel Mare, care bază cel întâi pe porunca lui Hristos pretenţia episcopilor Romei de a aveà un primat de jurisdicţiune asupra întregei Biserici şi care chiar sub predecesorii săi Celestin şi Sixt III. deşi numai diacon erà geniul dirigent al Bisericii din Roma. Teoria lui fu valabilă cu o autoritate clasică." [1] Astfel Eusebiu Popovici.

Cum rămânem dară cu afirmarea lui Guettée, că Leon cel Mare „nu-şi atribuì nicidecum autocraţia, din care teologii romani întocmesc temelia autorităţii papale"? Şi peste tot ce răspuns va dà la acestea Guettée, în timp ce cutează a susţineà o atare tezà, că doctrina episcopilor Romei din cele dintâi opt veacuri, ce priveşte papalitatea, este contrazicătoare cu ceea a papilor următori veacului al optălea, [2]) sau că învăţământul dumnezeesc păstrat pe vremea celor opt veacuri chiar în sânul Bisericii romane condamnă toată idea de autocraţie, de suveranitate în Biserica lui Isus Hristos." [3])

Asemenea ce va zice la aceste criticul Bălan, după-ce în Revista teologică (Nr. 6—7 din 1909, pag. 314) susţinuse că în statul celor dintâi veacuri creştine „episcopii Romei nu îndrăzneau a se conziderà pe sine ca „unicii păstori ai întregei biserici"?

E fapt sigur, că Leo Marele, Grigorie Dialogul şi alţi papi din cele dintâi 8 veacuri îşi afirmau cu cuvântul şi cu fapta primatul jurisdicţional peste biserica întreagă.

E fapt sigur mai departe, că biserica orientală vedea ortodoxie în această purtare a papilor, căci numai aşa se poate esplica procedura aceea a bisericii orientale, că îi laudă, ca pe propovăduitori ai adevărului, ochii bunei credinţe, îndreptătorii pravoslaviei, învăţătorii bunei credinţe şi stâlpii pravoslaviei, cari cu lumina dogmelor au luminat întreagă turma lui Hristos. [4])

Virgil Pop,
preot gr.-cat.

(Va urma).

---

[1]) Revista teologică Nr. 6—7 din 1909, pag. 321.

[2]) Astfel ne spune şi Vasile Pocitan (în „Compendiu de drept bisericesc al bisericii ortodoxe", Bucureşti, 1898, pag. 120): „Principala învăţătură deosebitoare a bisericii apusene faţă cu biserica ortodoxă este primatul papal".

[3]) Revista teologică Nr 6—7 din 1909 p. 320

[4]) V. Guetée, papalitatea schizmatică pag. 22.

[5]) N. Bălan în „Revista teologică" Nr. 6—7 din 1909, pag. 321.

[6]) N. Bălan, Revista teologică, Nr. 11—12 din 1909, pag. 469.

[7]) Eusebie Popovici, Istoria bisericească, Bucureşti 1900, vol. I. pag. 708.

[1]) Nilles, Kalendarium, vol. I. pag. 78.

[2]) Mineiu, la 21 Ianuarie.

[3]) Migne, Patr. gr. tom. XCI, col. 144.

[4]) Revista teologică, Nr. 11—12, din 1909, p. 469.

[5]) Minei, la 25 Februar.

[6]) Epistola patriarhului Tarasie către papa Adrian. (Migne Patr. gr. tom. 98).

[7]) V. Guettée, Papalitatea, pag. 88.

[8]) Ibidem.

[9]) D. Boroian, Istoria bisericii creştine, Bucureşti, 1893, pag. 228.

[10]) Eusebie Popovici, Istoria bisericească, vol. I. Bucureşti, 1900, pag. 440.

[11]) Astfel îl caracterizează Iorga (în „Istoria bisericii Româneşti". Vălenii-de-munte 1909, vol. II. pag. 315).

[12]) E. Popovici, loco citat.

[13]) Espresiunea arhimandritului Ilar. Puşcariu (în Manual de Istoria bisericească, Sibiiu, 1893. p. 82).

[1]) E. Popovici, op. cit. pag. 439—440 e de notat că ei acuză şi pe papa Grigorie Dialogul de pretenţie la primat de jurisdicţiune (Cf. op. cit. p. 452).

[2]) V. Guettée, op. cit. pag. 356

[3]) Guettée, Papalitatea, pag. 357.

[4]) Elogii aduse papilor dela Roma Cf. Mineiul în 18 Februarie (ziua pomenirii papei Leon), 13 April (ziua pomenirii papei Martin) şi 24 Noemvrie (în ziua sf. Clemente papa) şi în zilele sărbătorii altor papi, în cântările liturgice.

Drept pildă reproducem troparul din 18 Februarie, referitor la papa Leo: „Al pravoslaviei îndreptătoriule, al bunei credinţe învăţătoriule şi al curăţiei, al lumii luminătoriule Podoaba Arhiereilor cea de Dumnezeu însuflată, Leone înţelepte: Cu învăţăturile tale pe toţi i-ai luminat".

Raport general

despre activitatea societăţii „Inocenţiu M. Clain". An. şcol. 1909—10.

I. Partea generală.

Sfârşitul unui an şcolastic totdeauna pune capet activităţii din acel an al Societăţii noastre şi dă loc unei noi activităţi, în frunte cu un nou comitet.

Deaceia cuvine-să să ne oprim, ca şi drumarul la răspântii, şi să privim puţin înapoi, să chibzuim bine semnele peste cari am trecut şi greutăţile ce am izbutit să învingem, şi apoi conştii de tot ce am putut să facem, să ne dm seama chiar şi înaintea lumii mari româneşti.

Societatea noastră, bine închegată şi având în frunte steagul, ce l-a ridicat unul dintre cei mai îndrăzneţi luptători pentru drepturile bisericii şi neamului nostru românesc *Inocenţiu M. Clain,* încă dela început şi-a pus de ţintă: ideile mari ale acestui cari şi pe noi trebuie să ne frământe, vorbele lui curajoase, ce şi noi suntem datori să le spunem şi jertfele vrednice de luptă ce el a purtat şi pe care şi noi trebuie să o ducem la izbândă, fie cât de grele împrejurările cari, mai ales astăzi promit să ne apese umerii.

Şi întradevăr, dela această ţintă nici când nu ne-am abătut. ci încontinuu urmărindu-o, am cercat să cunoaştem cât mai întins vremile în cari trăim şi să ne oţălim armele pentru izbânda ce avem s'o ajungem.

Am cetit reviste şi ziare, şi poate chiar mai mult ca altădată am frunzărit cărţile bune şi folositoare, româneşti şi străine, iar chestii de interes pentru Societate încă s'au discutat.

1. *Activitatea literară.* Îndată la începutul anului şcolastic, Societatea, după vechea datină bună, a pregătit o serată literară-muzicală, care hotărât e o desmînţire categorică a vechilor tânguiri. că noi n-am aveà simţ pentru lucruri mari şi pentru avânturi nobile. Şi noi vom aveà simţ şi puteri şi vom fi capabili de avânturi, iar dacă ici-colo vom aveà şi câte o rană, nu înseamnă numai decât moartea. Tocmai rana e chezăşia vieţii. Căci boala în trup mort nu s'a mai pomenit.

In clipe mari ne ştim încălzi şi ne ştim arătà vrednici şi noi de tradiţia ai cărei continuatori suntem în şcolile mari ale Blajului.

Succesul seratei literare muzicale din 23 Nov. trecut e cunoscut tuturor.

Dizertaţia cetită, cu acel prilej despre *„Rolul preotului român în lupta culturală a neamului"*, este un punct luminos în activitatea acestui an.

Scrisoarea de Eminescu a fost declamată cu mult succes, formând un punct de forţă a seratei. Ploaia de aplauze a fost o răsplată meritată şi o dovada de succes deplin al dialogului din program.

Iar partea muzicală a fost la înălţimea cuvenită. *Constantin Brancoveanul,* compozitia măiestrului nostru *Iacob Mureşanu,* ne-a reamintit de acelea vremuri vechi, când erà aşa de grea luptà pentru limbă şi lege şi cari acum mai ales trebuie să ne deie şi nouă tăria lui Constantin Brancoveanu, care voieşte mai bine să moară, decât să-şi lase legea lui creştinească.

Socotind totuşi partea strict literară a acestui an, constatăm o îmbucurătoare înaintare faţă de anii trecuţi.

S'au înaintat cu totul 12 lucrări dintre cari au fost primite şi s'au cetit în şedinţele literari: 9. Una dintre acestea ca cea mai bună, a fost şi premiată.

Acestea lucrări au fost — adevărat — în mare parte traduceri — două mai mult sau mai puţin originale — dar şi acestea sunt un progres vădit faţă de 4, câte s'au cetit în anul trecut.

Tot o primăvară care făgăduieşte este şi împrejurarea, că în anul acesta concursele pentru premii nu au rămas hârtii nebăgate în seamă în locul lor din părete, ca în alţi ani, că nu s'au primit lucrări vrednice de premiu, este iarăşi o accidenţă care nu trebuie să ne pună pe gânduri. Este îmbucurător faptul, că cunoscând indolenţa veche, totuşi oamenii se interesează, şi se nizuiesc.

E greu întâi să faci câteva urme într'o pădure neumblată, ca mai apoi peste puţină vreme, să te alegi cu o cărare bătută.

Cele trei şedinţe literari din anul acesta, cari — date fiind studiile vaste cari încontinu ne ţin ocupaţi — sunt îndestulătoare.

In ce priveşte declamările, încă s'a arătat mult interes. Alegerea autorilor a fost cuminte şi potrivită. Coşbuc va fi gustat totdeauna pentru sănătatea şi vigoarea versurilor sale, izvorite din firea noastră ardelenească.

Un alt punct luminos în activitatea literară a societăţii noastre este şi reeditarea broşurelei „*Vatra familiară* în formă premenită şi îndreptată. Însămnătatea acestui fapt zace mai ales în împrejurarea că este aceasta cărticică un product literar menit publicului mare. Primirea, care i-s'a făcut anul trecut modestului nostru început e o dovadă, că de fapt Societatea a făcut bun serviciu cauzei româneşti.

2. *Activitatea administrativă.* Ce se ţine de partea administrativă în cursul acestui an şcol. s'au ţinut trei şedinţe administrative ordinari, în cari pe lângă propunerile, ce se credeau de trebuinţă s'a raportat totdeauna şi despre starea bibliotecii, cassei şi arhivei societăţii.

Şedinţe administrative extraordinare s'au ţinut de câteori a cerut trebuinţa. In acestea încă s'au tractat toate afacerile, cari aveau să privească bunul mers al Societăţii

Şedinţe constitutive s'au ţinut în 5 Maiu 1909 pentru alegerea Comitetului pe anul şcol. 1909—10; iar în 14 Oct. a. an pentru completarea aceluiaş comitet.

3. *Doliul Societăţii.* Nu putem să trecem mai departe, fără să ne aducem aminte şi să ne închinăm memoriei celui mai vrednic membru onorar, ce a avut vreodată societatea noastră, alui *Augustin Bunea.*

Vestea morţii lui ni-a sosit, când eram mai plini de nădejdi pentru înaintarea noastră. Ne-a lovit adânc şi multă vreme nici nu ne puteam da seama, ca el să fie mort. Lacrămi am vărsat şi rugăciuni ferbinţi am înălţat pentru el, căci ni-a fost sfătuitor înţălept şi părinte adevărat.

Nu vom puteà uità nicicând vorbele dulci şi întradevăr româneşti, ce ne-a adresat de două ori, în vremea câta fost în mijlocul nostru.

Cu aceea ocaziune, Societatea a tipărit şi un anunţ funebral cu potretul repausatului, pe sicriu a depus o cunună de flori naturali cu inscripţia: *„Neînfrântului luptător — Soc. Inoc. M. Clain"*, iar în numele Societăţii; la groapă A. Lupeanu, cleric an III. a spus şi un cuvânt de adio.

Tot în anul acesta Societatea noastră a mai pierdut şi un alt membru onorar, pe venerabilul preot şi profesor penzionat *Ioan German,* la înmormântarea căruia însă, fiind în vacanţa de vară Societatea oficios nu a putut participà.

Vecinică să fie amintirea lor!

(Va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

ALBUMUL BUNEA

în o minunată execuţie tehnică şi cu un cuprins bogat de peste 200 pagini.

E admirabilă coperta în mai multe colori, după originalul pictorului nostru ***F. C. Domşa.*** *Urmează, numai decât la început portretul cel din urmă al canonicului Bunea în patru colori. Şi alte peste 20 clişee, apoi capete artistice, suplimente, etc. Textul se împarte în următoarele mari capitole:*

I. Moartea.
II. Jalea neamului.
III. Funerariu
IV. Postum.
V. Epilog.

Este o carte vrednică de memoria marelui nostru Bunea.

Se vinde în folosul ridicării unui mausoleu la groapa meritatului bărbat al bisericii şi neamului.

Preţul unui exemplar, pentru abonaţi: 6 cor., pentru neabonaţi 7 cor.

NOTĂ: *Pentru uşurarea administraţiei, abonaţilor se trimite cu rambursă. Aceia dintre stimaţi abonaţi, cari ar dorì să nu li-se ramburseze, sunt rugaţi să anticipe preţul de 6 coroane + 55 bani taxă de porto şi recomandare!*

Comandele se pot face la

Adresa: ***Albumul Bunea — Blaj-Balázsfalva sau Librăria semin.***

In editura librăriei I Ciurcu din Braşov. a început să apară o serie de traduceri din Conan Doyle, ales aventurile lui Sherlock Holmes. Până acum au ieşit:

Omorul din valea Boscombe, publicând potretul şi o schiţă bio- şi bibliografică a autorului. — *Societatea celor cu părul roşu,* — *Un post ciudat,* — *Catehismul familiei Musgrave,* — *şi Aceea care l-a învins pe Sherlock Holmes.* Preţul unei broşuri e 20 fil. afară de broşura primă care se vinde cu 30 bani. Traducerea bine îngrijită e făcută de Nic. S. Statie şi publicaţia acestor broşuri şi în limba românească, ne pare mai potrivită, decât şirul nesfârşit al haiducilor cu isprăviile lor ispititoare şi aţâţătoare.

Tot acolo a apărut:

Carte de cetire pentru cl. IV. primară de Niculae Sulică prof. pag. 226 cu numerosse ilustraţii, preţul 90 bani.

I. C. Panţu: **Puncte nouă de vedere la calcularea conturilor curente.** Braşov 1910, preţul 60 fil.

Ioan I. Ciurcu: **Culegere de diferite cântece,** cuprinzând hore, doine, sârbe, cântece de petrecere, marşuri, serenade, cântece poporale şi diverse; preste 200 pag. preţul 70 bani + 20 porto.

Prof. Ioan Pricu: **O călătorie de studii,** descriind călătoria făcută de elevii şcolii comerciale din Braşov la Viena, Praga, Dresda, Berlin, Hamburg. Descriere interesantă, servind şi ca lectură plăcută. Preţul 60 fil.

A apărut Nr 10 din revista *Amicul tinerimii,* revista întocmită anume pentru lectura elevilor din şcoalele medii. O recomandăm cu toată căldura elevilor şi părinţilor. Abonamentul anual 5 coroane. Redacţia în *Bucureşti* Str. Romană Nr. 12.

Ministerul r. Ung. de culte şi instrucţiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. ***Orarul general şi particular pentru şcolile primare cu 1, 2 şi 3 învăţători.***

2. ***Planul de învăţământ şi îndreptarul metodic.*** pentru şcolile, primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş. Aprobat din Conferinţa Episcopească, ţinută în 7 Septemvrie st. n. 1909 Nr. 6693

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru şcoalele cu un învăţător —·80
„ „ „ doi „ 1·20
„ „ „ trei „ 1.60

plus 20 *fil. porto* pentru fiecare.

La comandă să se spună apriat, că se doreşte un orar pentru şcoala cu un învăţător, ori cu mai mulţi învăţători — Altcum se trimite întreagă colecţia, ce costă 2·30 cor. franco.

Atragem atenţiunea oficiilor protopopeşti şi parohiale, precum şi-a învăţătorilor nostrii din Arhidieceza de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş, dieceza Szamosujvár Ghertei, Nagyvárad—Orăzii mari şi din dieceza Lugos—Lugoşului asupra hotărârii conferenţei Episcopeşti din 7 Septemvrie 1909. Nr. 6693; prin care atât *Orarul,* cât şi *Planul de învăţământ* şi *Îndreptarul metodic* sunt obligătoare pentru toţi.

Comande se pot face la **Tipografia Seminarială.**

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**
Redactor respons.: **Augustin Gruiţia.**

(74) 1—3

Concurs.

„Poporul“ institut de credit şi economii, societate pe acţii în Lugoj prin aceasta publică *Concurs* pentru ocuparea:

a) unui post de *funcţionar* cu salar începător de 1400 coroane şi

b) unui post de *practicant* cu salar anual începător de 800 coroane, în rate lunare anticipative.

Absolvenţi ai şcolii comerciale superioare cari au praxă de bancă şi poşed pe lângă limba română şi limbile maghiară şi germână vor fi preferiţi.

Ofertele provăzute cu atestat în original sau legalizate sunt de adresat direcţiunii până în 20 Septemvrie a. crt. iar posturile de ocupat în 1-a Octomvrie a. crt.

Lugoj la 31 August 1910.

Direcţiunea.

(73) 2—2

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificarea bisericii gr.-cat. din Şeuşa-de-Mureş (Soós-patak u. p. Alsó-Marosváradja prot. Sebeş) prin aceasta se recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 800 cor. adecă optsute coroane la oficiul parohial gr.-cat. din Şeuşa-de-Mureş, cel mult până la 11 Septemvrie n. 1910 la 10 oare a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luă în considerare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formularul de contract, condiţiunile de edificare, preliminariul de spese şi planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan sub Nrul 4660—8893., se pot studiă zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Şeuşa-de-Mureş.

Şeuşa-de-Mureş la 30 August 1910.

Oficiu parohial din Şeuşa.

GUSTAV A. HAISER

curelar şi şelar

Medgyes, Brückengasse Nr. 1.

Oferesce producte din atelierul propriu: **Juguri pentru cai** schimbătoare pentru **vaci şi boi. Hamuri de toate speciile** executate solid şi cu pricepere. **Şele comune, Şele engleze** (Pritsche), **Chingi** ş. a.

(75) 1—3

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, maşini, mobile etc. în condiţii avantagioase şi cu premii ieftine.

Asigurări pe vieaţă

(pentru preoţi şi învăţători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morţii cu termin fix; asig. de zestre şi asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracţiei (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168·15
Capitale asigurate pe vieaţă achitate	„	4,571,035·51
Starea asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 foc	„	112.045.412 —
Starea asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 vieaţă	„	19,847,132·—
Fonduri de întemeiare şi de reservă	„	2,309,387·—

Prospecte şi informaţii se dau gratuit în birourile Direcţiunii şi la toţi agenţii.

Persoane versate în achiziţii cu cercuri bune de cunoştinţă se primesc în condiţii favorabile în serviciul institutului.

(2: 33—52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

3: 33—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în ori ce parte. Îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

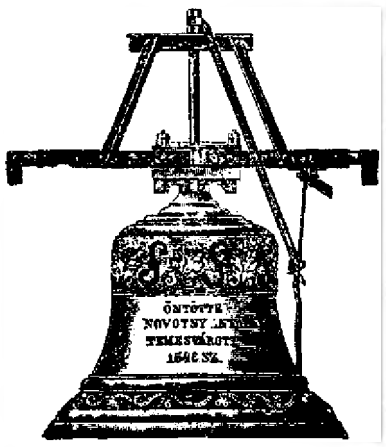

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de teace de metal.

Preţcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 17 Septemvrie 1910.** **Numărul 38**

Activitatea preoţilor şi a învăţătorilor noştri?

I.

Mitropolitul din Sibiiu pretinde într'o circulară, ca învăţătorii să deie seamă şi despre activitatea lor extra-şcolară. Un lucru acesta atât de neobicinuit la noi încât ne dă prilej de a ne ocupà aici la locul de frunte cu aceasta pentru noi surprinzătoare pretenziune. E până acum neobicinuit la noi de a cere seamă cuiva despre activitatea, ce nu i-o impune strict oficiul; care nu este legată nici de retribuţie nici de beneficiu, nici de leafă, la care nu te poate obligà nime cu legea, nici cu porunca, pe care o faci dacă vrei, dacă nu vrei n-o faci. E în sfârşit lucru cunoscut, că dacă ţi-ai împlinit oficiul ce-l ai, între marginile ce ţi-se impun, ai făcut prea destul. Mai mult de atâta nu poate să pretindă nime dela tine, nici acela, care îţi dă slujba, nici poporul, nici opinia publică, nici chiar conştiinţa, care te obligă şi ea numai la împlinirea conştiinţioasă a oficiului, ce-l ai. Prin urmare dacă tu, ca preot îţi faci slujba bine, dacă, faci sf. liturghie în toate duminecile şi sărbătorile, dacă faci şi vecerniile prescrise, predici chiar, faci celealalte aparţinătoare oficiului preoţesc; şi tu ca învăţător, umbli regulat la şcoală, îţi faci acolo slujba după cele prescrise, la patru ceasuri d. a. eşti liber, ai făcut destul oficiului tău şi nime nu poate să vină să pretindă dela tine mai multe. Şi Mitropolitul din Sibiiu totuş pretinde. Deocamdată pretinde dela învăţători, dar apucând odată pe calea aceasta, avem cele mai bune nădejdi, că nu se va opri aci, ci va dà o nouă circulară către preoţime şi îi va cere seamă, că ce activitate a desvoltat afară de cea strict oficioasă; se va îndreptà şi către ceialalţi factori bisericeşti şi culturali de sub ocârmuirea sa, şi va cere seamă dela profesorii institutelor de învăţământ gr.-or. de activitatea extra-şcolară....

Şi pe urmă va trebuì se vină opinia publică, să vină presa şi să ia la dare de seamă pe toţi acei factori culturali şi naţionali, cari sunt afară din sfera de iurisdicţiune a vlădicului şi să întrebe pe medici, advocaţi, ingineri, să întrebe pe cei mai de aproape sfetnici ai vlădicilor, pe vlădici chiar, că ce activitate au desvoltat ei în afară de oficiul ce-l poartă, prin care să mâne înainte pe calea progresului, culturii şi moralei massele mari ale poporului.

Şi când am ajuns la punctul acesta, atunci stăm, şi meditând ajungem la conclusia, că circulara mitropolitului din Sibiiu nu e numai o scriptă mai înaltă, ca celealalte ci e o *idee*. O idee, care ar fi trebuit să umple toate minţile, toate inimile conducatorilor românilor de pretutindenea din primul moment al redeşteptării naţionale. O pretensiune aceasta, ce nu un cap bisericesc o cere dela o ceată de oameni, ci o cere poporul românesc, o cere marele interes naţional dela toţi fii cu carte, dela toţi fii cu avere, cu poziţie, dela toţi aceia, cari au inimă au dragoste pentru viitorul şi existinţa unui neam.

Pentru noi, pentru aşezămintele noastre este chestie de vieaţă nu numai aceia, că oare cum îşi fac cei puşi în slujbe trebile lor strict oficioase, ci e chestie de vieaţă, că oare intelectualii nostri, ce activitate extra-oficioasă desvoaltă pentru a nu lăsà massele mari în ghiarele întunerecului şi decadenţei, ci le scot la lumină, la cultură, la bunăstare şi le asigură locul cuvenit între popoarele cu cari locuesc împreună.

Că prima învitare la munca aceasta adevărat naţională o capătă învăţătorii e lesne de explicat. Că la munca aceasta trebuie să meargă în frunte preotul e şi mai natural. Că ceialalţi factori ai vieţii publice trebuie să steie întru toate de ajutor la această muncă naţională, este o elementară datorinţă a lor.

Că de ce mare însemnătate este activitatea extra-şcolară şi extra-bisericească a învăţătorului şi preotului ne-o spun dispoziţiile ce le-a luat Ministrul de culte al ţarii româneşti Haret, la insistinţa căruia, învăţătorii s'au apucat cu atâta râvnă de lucru, încât astăzi sătenii sunt în cele mai multe locuri pe calea cea mai desăvârşită a luminii, a progresului şi a bunăstării materiale. Că acesti învăţători, adevăraţii apostoli ai României cum îşi înţeleg activitatea lor extra-şcolară, la care îi îndeamnă circularele nesfârşite ale luminatului Ministru de culte, dăm un pasaj aici dintr'o carte ungurească, apărută nu de mult:

In comuna Bereşti — judeţul Covurlui, un învăţător şi o învăţătoare au desvoltat următoarea activitate extra-şcolară:

Au înfiinţat un cantin şcolar, la care au avut prânzul gratuit în decursul anului 23 copii.

Au înfiinţat cor bisericesc, care tot a doua duminecă cântă în două şi trei voci în biserică.

In şcoala de adulţi au predat sătenilor îndrumări practice din resortul negoţului agriculturii şi a industrii.

Au ţinut conveniri poporale, la care au participat multe fete şi femei. Aici le-a dat învăţătoarea îndrumări practice din toate ramurile economiei de casă, şi anume despre tors, cusut, croit, iar pe ficiori i-a instruat învăţătorul cum să împletească corfe, cum să facă mături şi alte obiecte de pae şi de trestie.

A înfiinţat o bancă poporală cu 15 mii de lei capital, prin aceasta poporul a scăpat de cămătari şi şi-a putut procurà uneltele de lipsă la economie, precum şi vite, bucate etc.

Au înfiinţat o bibliotecă poporală.

Au aranjat o grădină şcolară model, pe care au cultivat-o băeţii instruaţi de învăţător.

Au înfiinţat un teatru sătesc unde ţin în toată sărbătoarea reprezentaţii. Diletanţii sunt băeţii de şcoală. Venitul este destinat acelora, care capătă prânz gratis în cantinul şcolar.

Au introdus cultivarea rațională a stupilor și spre scopul acesta au aranjat o stupină modernă.

Au aranjat o grădină de pomi în care băeții învață ulțuitul și pomăritul.

Învățătoarea a aranjat o grădină de legume, model, ca sătenele și cele dinprejur să învețe cultivarea legumelor, mai ales, că în jurul acela prea puține legume să cultivau.

Pentru viitor au plănuit înființarea unei reuniuni de asigurarea vitelor, de a procură o bină pentru teatru, de a înființà un muzeu sătesc, din diferite insecte, bani vechi, petrii etc. Este un învățător; care în satul lui a înființat reuniune de țesătorie și cu ajutorul băncilor poporale a procurat mașine de țesut mergând însuși în depărtări ca să învețe tehnica țesutului. Alții au înființat reuniuni de a valorà laptele de a pregătì untul etc. Iar numărul băncilor poporale înființate și dirigiate de învățători s'a ridicat dela anul 1891, când s'a înființat cea dintâi, în anul 1908, la 389 cu un capital subscris de 20 milioane de lei. Că pe lângă activitatea aceasta extra-școlară uriașe învățătorul țării românești mai are destul timp de a fi azi în școală unul dintre cei mai de seamă învățători în Europa, e un lucru constatat și recunoscut de toți aceia, cari se ocupă cu școala.

Că din munca aceasta națională învățătoarea cum își ie partea ei o dovedesc convenirile obligătoare femeiești, la cari învățătoarea, dă diverse îndemnări din economia de casă și grădină. Iată programa unor ședători sătești:

Despre higienă, despre higiena locuințelor; cum să se curețe casele și cum să se aerizeze; cinstirea celor bătrâni, datoriințele tinerilor față de bătrâni; îndrumări practice cum să se pregătească mâncările, cu ce să se nutrească sătenii; copii cum trebuie nutriți și grijiți; cum să se păstreze carnea, unsoarea și slănina; despre lux; cum să se pregătească vestmintele de casă; cum să mulg vitele; cum să face cașul și brânza; cum se îngrijesc legumele; despre primejdiile minciunii, defăimării și hulii; cultivarea vermilor de mătasă. etc.

(Va urmà).

Congruă, bilete de tren și catehizare.

Dl protopop Pamfiliu Grapini în numărul 35 al prețuitei noastre foi „Unirea" a atins două chestiuni de mare importanță pentru noi preoții: chestia congruei și a biletelor de tren. Cuvinte de aur sunt cele scrise în cauză de D-Sa și singur numai dela noi preoții atârnă, ca cele două chestiuni să se întrupeze. Ci fără luptă cum zice și Dl Grapini nu e învingere.

Noi preoții în genere și în special cei dela sate suntem dedați, că ori-ce avantaj pentru noi se pogoară dela mai Marii noștrii bisericești fară conlucrare și munca noastră

E ceva în noi de natura Turcului, carele când vede, că arde casa vecinului său, în loc să alerge cu apă, ca să potolească focul să nu sară și în casa lui, se întoarce cu fața către Mecca și se roagă ca Alah să-i scutească casa lui de foc, pentru-că scris este, că de vrea Alah îi scutește casa, și de nu, înzădar s'ar trudì să stângă focul, că totuși îi arde casa.

Așa și noi aproape în toate chestiile privitoare la promovarea intereselor noastre și a familiilor noastre așteptăm cu mânile în sân, ca Bunul Dumnezeu să ne trimită mana și potârnicile de-a gata, noi numai să le prindem și să le băgăm în oală. Asta s'a putut așteptà în testamentul vechiu, noi însă vețuim în legea nouă, când toate cele trebuincioase la traiul vieții trebuie să le plătim cu bani scumpi.

Să mă întorc acum întâi la chestia congruei. Congrua așteptată cu atâta sete astăzi nu să mai poate numì satisfăcătoare așteptărilor preoțimii, căci și o congruă de minimul 2400 cor. abia ar alinà în ziua de astăzi năcăzurile familielor de preoți; iar modrul cum ni-se asignează congrua e unicul în felul său pentru noi insuportabil și chiar păgubitor. Cu deosebire sufer mult preoții din Bănat din cauza rânduelii cum se asignează astăzi congrua, pentrucă preoții gr.-cat. bănățeni în genere sunt avizați numai la congruă; de stole nu poate fi vorba, lectical ca în palmă, cu un cuvânt trăesc numai din bani gata. Procedura ce se urmează astăzi la asignarea congruei bagă pe mulți preoți din Bănat în datorii. Iată cum: dela începutul anului curent până în finea lunei Iulie a. c. neprimind congruă au trăit parte din cont, parte din împrumuturi dela vre-o casă de păstrare, iar când au primit congrua abia au plătit ce au mâncat până la primirea ei și acum dacă voesc să nu înghită gol, sunt constrânși bieții preoți a recurge din nou la datorii și așa în veci nu să vor scotorosì de ele. Oarece păcat am făcut noi, sau pentru a cui păcate trebuie să îndurăm această soarte întru adevăr de plâns? Să căutăm numai la preoții cu familii grele, cari trebuie să-și crească pruncii pe la școli: fruntea lor e oglinda suferințelor și a grijelor de familiile lor.

Pentru curmarea acestei stări avem să sărim cu toții și să cerem într'un glas ecuitate și dreptate. Adecă să cerem asignarea congruei în rate anticipative, dacă nu lunari nesmintit trei lunari.

Vin acum la chestia biletelor de tren care ne privește pe toți, dar mai cu seamă'

FOIȚĂ.

ION OPRIȘANU.

— Povestire. —

In cinci locuri am petrecut iarna cu Ion Oprișanu. Intâi, într'o cameră poditâ cu ciment și sobă arătoasă de teracotă, vecină cu camera de disecție a palatului facultății de medicină, pe urmă la institutul lui Babeș, unde miazma de acizi ne-a gonit departe, în suburbia Carol Davilla, la o babă mustăcioasă dar bună la suflet, care ca și mamele noastre ne încălzea cu o strașnică colecție de diminutive. Nu știu ce avânt ne zgândărea iarăș, că ne trezirăm odată ca în vârful foișorului de foc, în mansarda unui boer milos, dela al cărei geam puteam admirà maiestatea iernii, iar când boerul hotărî plecarea la Nisa, trebuià să scoborâm din nou treptele sucite în serpentină și să ne fixăm în strada Dreptului. Ultimul nostru sălaș o! ce bogat motiv erà pentru un desemnator în peniță! Aveà aerul unei mori părăsite, iar în interior șobolanii scobeau tuneluri în miniatură; cugetătorii paianjeni își țeseau hamac marin, din pânză fină, la unghiuri de părete; vântul își făceà mendrele intrând pe geam și ieșind pe ușe, ca un musafir bosumflat. La moara părăsită, pe sălcia reverențioasă din bătătură, picură vre-o pasăre răzleață, pe când cântărețul nostru erà un cizmar bețiv, care scandà cu ciocanul pe calapoadele de lemn.

Schiller aveà obiceiu să cânte din harfă și vecinu-său ciobotar căutà să-l țintească odată: Hei, dle Schiller, degeaba, că d-ta nu cânți ca David, dar poetul îi răspundeà pe nerăsuflate. Herr Schuster, nici d-ta nu vorbești drept ca Solomon!

Intocmai ca o palmă ce-i gata să scapete, ne sta în față un depozit de lemne și o pitărie. Am pus stavilă vântului, răstignind în cercevelele ferestrei câteva exemplare de probă, a revistei lui Rădulescu-Motru

Intr'una din zile cetesc calendarul din gura copiilor, care umblau cu steaua tupilați pe sub case.

— Crăciunu-i Oprișanule, ce ne facem!?

Numai ce-mi văd camaradul, că să repede la biblioteca noastră portativă și alege dintr'însa fruntea cărților și știu unde plecà cu ghetele târâind, la jidovul cu ochii verzi și inima de stearină, ca să le prefacă în câțiva nicheli rotunzi și buni la pipăit.

Prăpădită făptură erà și Oprișanu ăsta! Slab, slab cum e firul de usturoi. Deși numai de douăzeci și doi de ani, aveà o aplecare de șale ca a unui moșneag, de aceea l-a și reformat din armată. Ochii săi scânteiau ca la neurastenici, iar dinții din față ședeau în disordine, încălecați unul preste altul și veșnic desveliți, ca o rânjire haină! Cumpărăm vin de Cornețel și colegul meu devine guraliv:

Invățam liceul la Galați. Eram elev eminent, precum grăesc și certificatele. După ce depusem examenul de-a șeptea, legai cu sfoară câteva cărți și le trântii fără nici o grije într'o desagă veche și cu mantaua pe un umăr părăseam forfotul orașului, ca să mă abat la Barcea, satul în care părinții mei își rumegau năcazurile. Șoseaua erà dreaptă, soarele prăjeà prundișul și plopii cu frunza albă, frângeau umbre paralele cu drumul. Siretul erà pe aproape căci sfada de ape, se îngână cu miriștele sfredelite de pitpalaci și cu băltărețul târzior, care mestecà coama tufelor de răchită. Șinele de fier mergând în tovărășie cu șoseaua, trei lanțuri de trenuri m-au ajuns din urmă și cum aș fi făcut semn cu mâna, ca să mă ducă și pe mine, dincolo de zăgazurile lumii, dacă ar fi fost cu putință!

Până seara două popasuri am făcut. La o fântână cu ciutura stricată și în comuna Vladimirești sub un agud cu ramuri largi, ca o umbrelă. Uniforma de liceian croită prea pe talie, nu se împăcà cu razele, care se revărsau orgolios pe dunga orizonturilor violete, de aceea și pasul meu se muià și trupul mi-l simțeam greu, ca și cum aș fi dus povara unor amintiri triste. Gândul meu năzuià acasă, la ai mei și poatecă a sosit înaintea picioarelor, fiindcă mă îndemnà la suris.

Tata aveà un obiceiu că-și lăsà capul pe umărul meu și în ascunzătoarea barbei

pe protopopi şi fraţii preoţi cu familii dela sate, pentrucă ei au mai mare lipsă de acest favor şi anume: protopopii în percurgerea districtelor lor şi la Episcopie; iar preoţii la sediul protopopesc şi la oraşe în afaceri oficioase şi în alte afaceri ale lor. Prin favor pe tren cred, că fiind convenirile preoţeşti între sine mai dese, legătura între fraţii preoţi ar deveni mai strânsă şi multe lucruri bune s'ar puteà isprăvì pentru biserică. Eu încă în Iulie a. c. — cred, că unicul — făcusem paş în mod oficios pentru dobândirea biletului de tren, dar afacerea s'a isbit de pietrii nu însă nedelăturabile din drum, am deci speranţă, că vom isbândì. Chiar şi actualul ministru-preşedinte în curând după ocuparea fotelului ministerial, într'o vorbire a sa a declarat, cumcă află *„de lipsă,"* ca preoţii şi învăţătorii să fie înzestraţi cu dreptul de a se bucurà de jumătate-bilet pe tren, cu aceea numai, că d-sa a socotit necesitatea acestui favor pentruca preoţii şi învăţătorii să-şi lărgească *„sfera de cultură."* Apoi fie şi aşa cum zice d-sa, numai să căpătăm acel favor. Eu zic, că din toate punctele de vedere e bun şi avem drept la acel favor. Văd, că faţă de învăţători dl Ministru s'a ţinut de cuvânt, pentruce ne bucurăm. Mai restează că dnul Ministru să-şi achiteze datorinţa sa şi faţă de noi. Şi eu am mare nădejde, că mişcându-ne noi toţi vom dobândì.

Nu de mult şi-a ţinut în Budapesta conferenţa sa „Alianţa" Reuniunilor învăţătoreşti în care au fost reprezentaţi docenţii de stat, comunali şi rom.-cat. şi în aceia conferinţă între altele obiecte s'a desbătut şi chestia biletelor de tren şi pentru membrii familielor învăţătorilor şi s'a concrezut „Alianţa" să înainteze un memorand Ministerului pentru dobândirea acestui favor. Iată dară, că învăţătorii ne întrec. Aşa au luptat pentru ridicarea salarelor şi au învins. Sum sigur deci, că îşi vor eluptà şi bilet de tren pentru familiile lor. Bine fac. Urmează dară că şi noi să nu stăm cu mânile în sân ci să ne punem pe lucru.

Oficerilor din armată nu de mult li-s'a acordat bilet de tren şi pentru membrii familiilor lor. Oare preoţii şi învăţătorii nu sunt şi ei ostaşi ai ţării şi încă ostaşi mai pe sus decât cei din armată, căci ziua noaptea sunt în exerciţiu întru promovarea binelui ţării. Pentrucă ei sunt pionerii ţării pe toate terenele în mijlocul poporului. In mâna lor e depusă grija pentru bunăstarea morală şi materială a poporului, carele e baza ţării.

In fine ating şi chestia catehizării sus citată tot în Nr. 35 al „Unirii" de Dl Dr. N. B. Pentruca să fim sinceri, catehizarea în şcolile noastre cu deosebire în cele dela sate, cu rari escepţiuni, numai catehizare nu să poate numì. Catehizarea în şcolile noastre rurali în genere s'a socotit de o temă nici chiar de a doua, ci de a treia mână. Toată catehizarea s'a mărginit la aceea, ca bietul copil să ştie anumite întrebări recită din Catehism la examen.

S'au întâmplat cazuri, că dacă protopopul a întrebat pe băiat pe sărite, băiatul i-a răspuns: „Mă rog asta (intrebarea) nu-i a mea." Ce să zic apoi de Istoria bisericească, de care nici poveste nu a fost până azi în şcolile noastre. Batăr, că Istoria bisericească, în special a bisericii unite ar trebui să joace mare rolă în cadrul catehizării. In care şcoală s'a propus cândva despre Constituţia bisericii noastre, încreştinarea Românilor, căderea lor dela biserica Romei şi reunirea lor cu Roma, despre un Atanasiu, Inocenţiu Clain, P. P. Aron, G. Maior, Şincai, ş. a. tot atâţi bărbaţi mari până azi neîntrecuţi ai bisericii noastre şi neamului românesc?

Numai într'o şcoală rurală am auzit în vieaţa mea vorbindu-se despre acestia. Şaguna idolul neuniţilor, nu lipseşte însă din nici o şcoală neunită. Bine fac. Dar datorinţă avem, ca nici noi să nu rămânem îndărăptul lor, ci să ne venerăm bărbaţii cei mari ai bisericii noastre. Să aduc 99 de piedeci în calea catehizării, cea mai mare însă ar fi manualele existente defectuoase, cari după Dr. N. B. „ca metod sunt învechite şi ca limbă sunt nefolosibile." Admit şi eu, că manualele prezente în expunerea materiei nu corăspund regulelor pedagogice-metodice. Dar cutez a afirmà şi aceea, că ori cât de perfect ar fi compus un manual de şcoală, numai cu acela nu să poate ajunge scopul dorit ci după cum zice dl Dr. Luca protopop în Arad în Nrul 32 al „Unirii" soluţiunea acestei teme depinde dela *„graţia divină şi conlucrarea zeloasă a catehetului."* Manualul trebuie să fie însuş catehetul; iar metodul nu se poate însuşì din manual, ci fiecare catehet urmează metodul ce-l află mai conducător la scop după cum se constată aceasta la profesori şi învăţători, aşa că s'ar puteà zice, că învăţătorul respective catehetul e şi metodul.

Deci eu afirm, că pedeca cea mai mare în catehizare e că cateheţii nu-şi prelucră materialul, propunând simpliciter urmează pe rând întrebare de întrebare cât pot după cum e în Catehism ori Ist. bibl. fără a espune elevilor materia dupăcum d. e. propun învăţătorii. Aceasta e dară greşala cea mare care apoi aduce cu sine numai resultat greşit. Aşadară întocmai ca şi învăţătorii datori sunt şi cateheţii, ca să-şi prelucre şi împartă materialul de propus în anul şcolar pentru fie-care clasă pe luni şi săptămâni, ca să fie în curat, că ce au de propus.

Ceee-ce pretindem dela învăţător să facem şi noi cateheţii.

Manualele să servească numai de mijloace auxiliari; toată catehizarea să se bazeze pe espunerea liberă a materialului prin

---

sale, spunea un plâns fără lacrimi. Alt bărbat s'ar fi înveselit la un prilej ca ăsta, ar fi chemat vecinii toţi şi i-ar fi cinstit pe prispă cu rachiu de prune. Tata era însă o fire blăjină, se înduioşà la te miri ce!

Craiul zilei se cuibărea după creştetele Vrancei şi pe necuprinsul ogoarălor aruncà o bandă roşietică de raze, în care timp ca un crep de doliu, din desişul luncilor se desfăcea întunerecul care înaintà şi care ţintea un anumit ceas, să se îmbine; iar porţile tăriei aveau să se deschidă şi heruvimii să tăsnească, ca să înfiripe visul şi pacea pe pământ:

Noaptea mă învelise la chilometrul 42, căci zărisem acest număr negru scobit pe o peatră albă, la laturea şoselei. Noaptea ţinea şatele la distanţă, fiind-că nu găceam nici o aţiere de opaiţ. Muşchii picioarelor, stăteau pe semne în legătură, cu grija care-mi tulbura mintea şi lărgeam de data asta bine compasul. Eram o matahală plutitoare, dar care trezeam pietrişul sub călcâi. Pribegii îşi lungesc vieaţa câte-odată, cu nopţile nedormite. Un văjăit ca la scocul morii, îmi strângea urechile şi când fixam întunerecul mi-se năzăreau umbre, cari îm-i ţineau de avantgardă. In fundul părerii, zăream lumini blânde cari mă chemau. Cu o mişcare bruscă rup şoseaua şi întru prin iarbă. Nu era minciună, la câţi-va metrii de mine era un zăplaz înalt cât statura unui om. Unii gospodari obişnuiesc de-şi alcătuiesc stupina la fânaţ, iată un pat de hodină mi-am zis.

Am zvârlit una câte una buclucurile peste zaplaz şi am sărit şi eu dincolo, atunci am simţit mai grozav ca niciodată, cum să sfarmă în mine rămăşiţa de putere — ca o corabie veche ce scârţâe în încheieturi şi cum răsună sunetul pustiului în pieptu-mi! Cu degetul strivindu-mi ţăcăniturile răsuflării căutam un locuşor potrivit, pe care să-mi pui capul; dar de multeori am trebuit să mă lovesc, de niţte stâlpi bizari înfipţi în pământ. Am tăvălit iarba, o iarbă bogată născută din humă grasă şi am adormit încetul cu încetul. Atâtea stele părăduieau cerul în noaptea aceia, încât a trebuit să mai cază din ele, în gura haosului.

In zori de ziuă mi-am frecat iute ochii şi mam ridicat într'un cot. De jur împrejurul meu o armată de cruci, şedeau gata să-mi omoare cugetul.

Pe un mormânt ca coviltirul, un fragment de strachină păstrà cenuşa uşoară de zmirnă. Dincolo un strat de stângenei, îngrădeà un mormânt mic de prunc. La picioarele mele o cruce de piatră nu mai puteà zice care-i fericitul întru Domnul, fiindcă relieful slovelor i-le-a tocit gingiile vremii. Întors cu faţa, în spre pătulul de unde aveà să se ridice soarele, am murmurat „Tatăl nostru."

M-am apropiat de zăplaz ca să părăsesc livada morţii, în care am intrat împins de o mână ocrotitoare şi am aruncat tacticos în partea cealaltă, spre albul şoselei, întâiu mantaua şi apoi traista cu cărţi. Şi ca să-mi trec şi ruina mea dincolo, am căutat o crepătură în scânduri, în care să-mi înfig piciorul. In clipa în care am săltat în puterea mânilor, venià din satul risipit, un român cu coasa pe umăr şi când mă zări rămase sub plopi ţapăn ca un toiag de lemn şi ochii săi se dilatau enorm şi se îngroşau ca arşi de flacări. Nu ştiu prin ce minune se sucì îndărăpt şi-l urmăream fugind în tropăit de grindini.

Am răcnit: om bun! om bun! de vre-o zece ori şi dânsul tot deatâtea-ori, aveà curajul să nu iea în seamă strigările mele, mânând ca scrintit din minţi, către bariera satului mărunt!

Csik-Menaság. **Carol Seche.**

Fii om cuviincios la tine acasă şi la drum drumeţ.

*

Unde e un suflet e şi o nădejde.

*

Banul împrumutat se duce râzând şi vine plângând.

*

Dacă ai ca duşman o furnică, teme-te ca de un elefant.

catehet după priceperea școlarilor, ceea-ce pretinde zel și dragoste de studiu, dar să va răsplăti cu mângăierea sufletească, ce o va avea catehetul prin rezultatul ajuns.

Aceste trei chestii mai sus atinse sunt așa de importante încât nu e permis să ne îndestulim numai cu aceea, că am scris în foi despre ele ci, trebuie să ne punem pe lucru, ca să se și rezolveze. Și fiindcă chestiile aceste privesc întreagă preoțimea noastră din provincia Metropolitană gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, preoțimea din toate patru Diecese să-și ieie partea ei din munca pentru întruparea chestiilor de mai sus. Eu nu sunt de părerea, că rezolvarea acestor chestii să o așteptăm tot numai dela Sinoadele protopopești și diecezane, ci iată pe ce cale contemplez eu rezolvarea atât a celor mai sus atinse cât și a altor chestii, cari se vor mai ivì și ne vor privì pe toți: să ne adunăm într-o conferință mare fie și congres din toate patru Diecezele și acolo dezbătând cele de sus și alte cauze, să se cuprindă toate în un memorand, ce ar fi a se înaintà Arhiereilor noștri, cari — sunt sigur, — că ne vor sprijinì în cererile noastre juste; iar cele ce le așteptăm dela guvernul țării să-le cuprindem în un alt memorand care tot prin Arhiereii noștrii să se înainteze guvernului.

La acel congres să ieie parte protopopii, cari sunt datori să facă aceasta în puterea oficiului ce ocupă precum și alți frați preoți, încât le permit justările materiali. Locul congresului să fie Blajul ori Clujul. Eu aștept mult bine dela un atare congres și nu-l aflu în contra canoanelor bisericești dar nici Arhiereii noștri nu s'ar puteà supărà pentru așa ceva, căci toate cele ce se vor hotărî li-s'ar comunicà. Vorba ar fi de spesele itinerare la acel congres, cari ar puteà să răcească pe unii frați dela participare. Ei dacă aceasta ar fi o pedecă în calea congresului, atunci nu merităm soarte mai bună, căci fără jertfă nimic nu se poate ajunge în ziua de azi; iar jertfa aceasta trebuie să o aducă cineva și eu stau fîrm pe lângă aceea, că noi cari trăim în presente să aducem jertfa aceasta. Congresul s'ar puteà ținea în Noemvrie a. c. și s'ar puteà convocà de unii din protopopii Mitropolii.

Mi-ar părea bine, ca această idee să afle răsunet între frații preoți.

Georgiu Muntean,
protopopul Torontalului.

În chestia catehizării. Ni-se cere publicarea următoarei rectificări: *Onorată Redacțiune!* În Nr. 37 a. c. al „Unirii“ dl Oct. Popa, capelan și catehet în Făgăraș, scriind în chestia „catehizării“, își permite a aruncà în public bănuiala, că aici la noi în Sibiiu n-ar existà om, care să poată „stà de elevii greco-catolici“, și de catehizarea lor.

După ce bănuiala aceasta este lipsită de ori-ce temei și e proprie să inducă lumea în eroare, subscrisul, care am avut prilejul de a asistà de ani îndelungați ca comisar exmis din partea Veneratului Conzistor la examenile de religie, în interesul adevărului, care nu-i permis să fie pălmuit publice de oameni cari nu cunosc împrejurările și stările de aici, mă simt dator moralminte a desmințì în terminii cei mai categorici astfel de cuvinte și a constatà, că dacă undeva în biserica noastră, s'a dat și în trecut și în prezent catehizării elevilor gr.-cat. dela școlile de aici cea mai mare îngrijire, asta s'a întâmplat aici în Sibiiu, nu de ieri de alaltă-ieri, ci de decenii întregi, de când adecă tinerimea română gr.-cat. a fost scoasă de sub tutoratul catheților rom.-cat. tocmai prin omul, care este încredințat și azi cu catehizarea tinerimii.

Ar fi de dorit, ca ceice păsesc în public, să știe mai întâi aceea ce voiesc să pună pe hârtie. Atât în interesul adevărului; dl Oct. Popa poate fi perfect liniștit. Să nu se frământe cu afaceri, ce nu le cunoaște, ci deocamdată să se mulțămească cu celea ce scrie ziarul din Făgăraș „Olteanul“ Nr. 35 a c.: „...În Făgăraș bisericile românești au catehețì conștiențioși, încât nu credem să fie loc, care să se poată lăudà cu catehețì mai harnici...“ Sibiiu în 13 Septemvrie 1910.

Arseniu Bunea,
v.-prot. onorar, secretar la Comit. fond. grănițăresc.

Terorizm. Goana pornită contra noastră în urma alegerilor ține cu o furie caracteristică unor suflete bolnave și de o cultură așa de inferioară încât compromit rău stările noastre culturale de pe acest petec de pământ așezat în mijlocul bătrânei Europe. — Faptele stăpânilor noștri de azi, — cari vreau, fără considerare la mijloace, să ne facă ceeace niciodată nu se va puteà —, sunt niște fapte de oameni morboși sufletește — și de un echilibriu rău sdruncinat.

Nu știu în ce clase de fenomene patologice se pui furia ce a cuprins administrația față de hainele noastre ce le-am purtat de veacuri. E destul să vadă pe veșmintele ce le purtăm colorile noastre, fie ele ori cum combinate, ca să-și piardă tot cumpătul judecății.

Un caz mai proaspet e cazul Doamnei *preotese Handrea* din Mănărade. Această harnică și isteață doamnă, primise pe vremuri pe candidatul nostru de deputat cu flori și cu dragostea unui suflet bun. — Buchetul ce-l oferise dlui Manin erà prins într'o fundă tricolorà — și aceasta fundă pusă fără gânduri de demonstrație aduse asupra dnei Handrea mânia administrației care să manifestă în amândă în bani și temniță vre-o câteva zile. S'a făcut recurs contra acestei sentințe, care a făcut mult sânge rău printre inteligența din jur.

Rezultatul recursului se poate prevedeà: — porniți spre prăpaștie, nu se vor mai puteà opri. — Și e dureros, numai că adminstrația în zelul ei bolnăvicios, nu ne cruță nici femeile.

CORESPONDINȚE.

Misiuni poporali în Petrilaca-română.

În zilele de 18, 19, 20 și 21 August s'au ținut misiuni sacre poporale în Petrilaca-română din protopopiatul Ernotului. Cred de superfluu a mai insistà asupra importanței misiunilor poporali; deci mă restrâng a dà în următoarele un scurt raport despre decursul acelor misiuni.

Conducătoriul misiunilor poporali a fost părintele Ștefan Roșian, spiritualul Seminarului teologic din Blaj, iar preoți mărturisitori: Dr. Ioan Coltor, din Blaj, Teofil Gerasim, din Deag și George Nicoară, din Cucerdea-română. Părintele Roșian, ca de multe alteori, așa și acum s'a dovedit de un predicator excelent și de un cunoscător iscusit al trebuințelor sufletești și temporali ale poporului nostru. Joi, Vineri și Sâmbătă, în 18, 19 și în 20 Aug. 12 predici binesâmțite și binemotivate a vorbit la sufletul poporului.

Îndemnat-a poporul să fie bun și credincios față de Dumnezeu, căci El este cel mai mare binefăcător al nostru, dela care ne vine tot binele. Îndemnatul-a la cultul Preacuratei V. Maria, care este Maica noastră cea mai bună și mijlocitoarea noastră la Dumnezeu..., îndemnat-a poporul la sirguință și cruțare, căci acestea sunt temeliile vieții îndestulite pe pământ și a fericirii vecinice. Îndemnatul-a să țină cu credință la biserica sa, căci biserica este lăcașul Dumnezeului milei și binefăcătoriului nostru; să țină la școla sa, căci în școala sa cresc pruncii lor, cari sunt și trebuie să fie podoaba viitorului; să țină la limba sa căci Dumnezeu i-a dat-o și cel ce nu-și iubește limba sa, sămn că e nemulțămitor față de Dumnezeu, care l-a învrednicit să se nască în ea — dar în acelaș timp i-a spus, că trebuie să iubim pe toți oamenii deopotrivă, fie de ori-ce limbă și lege căci toți suntem fii lui Dumnezeu și El este Tatăl nostru al tuturora.

Cea mai frumoasă zi a misiunilor a fost Dumineca ziua de 21 August, când au luat parte la misiuni și oameni din satele învecinate: Sălcud, Deag, Sâniacob, Orăsia, Bord și Ernot, așa încât la sf. Liturghie predica a fost la 2000 oameni, iar păr. Roșian, a vorbit despre jertfa ce a adus-o Isus Hristos de pe cruce pentru binele omenimii, pentru binele obștesc, îndemnând pe cei de față, că precum Hristos și-a jertfit vieata, — adecă ce a avut mai scump — pentru binele obștesc, tocmai astfel suntem datori și noi, cari suntem creștini a căror ideal ne este Hristos să jertfim pentru binele obștesc, pentru biserică, pentru școală și pentru neam.

Tot în ziua aceea preoțimea cu poporul a ieșit la cimiter. După ce s'au cetit deslegarea pentru cei morți păr. Roșian a vorbit despre comuniunea sfinților, accentuând cu deosebire datorința de a ne rugà pentru sufletele din locul curățitor.

La sfârșitul predicii, parohul locului păr. Demetriu Boariu, mulțumește în cuvinte alese Părintelui Roșian și celoralalți preoți, cari n-au pregetat să facă zilele acestea zile de adevărată sărbătoare în mijlocul poporului său, iar părintele Roșian, cu lacrimi în ochi își ia rămas bun, dela poporul, care 3 zile i-a ascultat învățăturile sale, și făgăduește, că iarăș va venì la ei, când vor sfinți biserica, care e în prospect a să zidì.

De încheiere doresc din toată inima, ca misiunile poporali să se lățească cât mai tare în mijlocul poporului nostru, căci sunt mijlocul cel mai puternic de a pătrunde la inima lui, de a-l face conștiu de chiemarea ce i-a încredințat-o Dumnezeu, și prin aceasta a-i deschide calea la fericirea temporală, dar cu deosebire la cea vecinică. Dumnezeu să ajute!

Un participant.

In chestia congruei.

Din jurul Blajului, Sept. n. 1910.

O incorectitate se practică din an în an în măsură tot mai mare din partea unor preoți arhidiecezani în procedura de a-și primi întregirea congruală dela Preaven. Ord. Arhidiecezan.

Până ce au esoperat superiorii bisericești, cu multe jertfe și multe alergări punerea în praxă a acestui subsidiu, cei mai mulți preoți arhidiecezani oftau după el ca poporul evreesc după ploaie în zilele de secetă alui Ilie prorocul, iar azi abia trei ani dela beneficiarea aceluia, foarte mulți din toate tractele protopopești dau pe boierii noi în procedura de a-și ridică în timpul prescris cvotele asemnate, cu toate că poate chiar unii dintre aceștia în timpul nu de mult trecut suspiționau superioritatea bisericească, că ține timp îndelungat spre fructificare pentru alte scopuri subsidiile de stat ale preoților, — o suspiționare, pe cât de nedreaptă, pe atât de stupidă.

Acum când superioritatea avisează prin cercular imediat beneficianții despre sosirea subsidiului, și îi provoacă ca fără amânare să-și subștearnă prin oficiile protopopești cuitele pentru primirea sumelor asemnate, — ma chiar înainte de aceasta li-se anunță și pe cale ziaristică sosirea lui, — îți pune involuntar întrebarea, că ce intenționează unii preoți cu întârziarea subșternerii cuitelor, și încă de multe ori de aceia, cari nu mai slăbesc din lamentațiile asupra greului vieții și poziții lor de compătimit, și cu aceasta incorectitudine, ba chiar negligință condamnabilă, causează griji și daune cu deosebire preoților îngreunați cu creșterea familiilor lor acum la începutul anului scolastic.

Acestui abus răutăcios numai așa i-s'ar puteà pune capet, dacă Prea Venerata Superioritate bisericească în circularul avizator ar fixà un termin pentru subșternerea cuitelor la oficiile protopopești, iară celea întrate după acest termin, oficiile protopopești să le subștearnă și Prea Veneratul Ordinariat să le esolveze când va dispune de timp liber. Ne-am prea boierit, fraților în timp relative așa scurt.

P.

Fondul cultural.

Reluăm firul întrerupt al contribuirilor pentru fondul cultural arhidiecezan, împedecați al continuà din cauza aglomerației de material:

Dr. G. Popescu, adv. Turda (încă) Cor.	100.—
Dr. Iuliu Popescu, adv. Turda (încă) .	50.—
Nic. Aron, Teaca, colectă	15·50
Iuliu Ilian, preot, Grind	200·—
Vasile Micușan, preot Frata . . .	200·—
„Porumbăceana", Porumbac . . .	50·—
Dr. Oct. Blăjan, Râmnicul sărat .	1000·—
Dr. Oct. Russu, adv. Sibiiu . . .	1100·—
Laura Boer, Lechința	1000·—
Dionisiu Trifan, Blaj	200·—
Aurel Trifan, Blaj	300·—
Ioan Ignat, înv. Spini	200·—
Dr. Emanuil Doctor, med. Viena .	3000·—
Dr. Teodor Pop, med. Varșand . .	200·—
Cornel Pop, preot, Cistelec . . .	200·—
Ioan Moldovan, preot, Ciunga . .	200·—
Pletos Niculae, Sevestreni	180·—
Pletos Anna, „	180·—
Gavril Pop, preot, Feleac	200·—
Iuliu Pop, dir. de bancă, Gherla . .	500·—
Mihail Mărginean, preot, Ungureiu .	200·—
Vasile Folea, preot, Giuluș . . .	200·—
Beniamin Rus, „ Suciag . . .	240·—
Ioan Sturza „ „ . . .	120·—
Ioan Bucur, v.-prot. Indol . . .	400·—
Traian Viassa, proprietar Indol . .	100·—
Gavril Marcian, învățător „ . .	50·—

Noutăți.

Inaugurarea Internatului diecezan din Lugoj. Duminecă după serviciul divin s'a inaugurat Internatul diecezan de băieți din Lugoj, prin P. S. Sa episcopul Dr. V. Hossu cu mare asistență, participând numeros public. Internatul este deocamdată plasat în fosta casă Gáspáry din strada Caransebeșului (în vecinătatea Residenței) cumpărată și adaptată anume în acest scop. E un teritor de $^3/_4$ jug. cu curte mare și grădină frumoasă. Edificiul parter către stradă cuprinde locuința prefectului cu antișambră și două sale de studiu. Către curte sunt apoi 2 spălătoare, 4 dormitoare, 1 garderobă, 1 prânzitor, 1 infirmerie și bucătărie cu cele de trebuință. Noul prefect, dnul *Dr. Bârlea* a avut amabilitatea a conduce publicul prin toate camerile, servind cu deslușirile necesare. Publicul a fost vedit plăcut impresionat. După săvârșirea sfeștaniei s'au fotografat primii interniști întru amintirea acestui act, iar P. S. Sa episcopul a dat o masă festivă. Acum, la început, sunt primiți în internat 27 interniști și 2 externiști, toți elevi ai liceului de stat din Lugoj. Cu vremea va crește însă numărul lor. Pentru susținerea elevilor în internat s'au creat fundații de câte 6000 cor. și anume: P. S. Sa episcopul Dr. V. Hossu 2 fundațiuni, I. P. S. Sa Mitropolitul Mihályi 1 fundație. P. S. Sa episcopul Radu 1 fund., canonicul Boroș 2 fund., prepozitul P. Pop 1 fund., notarul comunal Godolean 1 fund. banca „Poporul" 1 fund., fondurile „Braia" și „Rudolfin" câte 1 fund. Biserica din Galați (lângă Pui) din vânzarea unei păduri 1 fund., iar bisericile din diecezâ au creat 1 fund., contribuind odată pentru totdeauna cu 5% din venitele averilor în bani și hârtii de valoare. Averea întreagă a Internatului poate fi deci evaluată astăzi la suma de 180 mii coroane. Mai ținem să adaugem, că măestrul brutar Ștefan Bercean din loc, a oferit pâne gratuită pentru anul curent școlar întreg. Astfel s'a ajuns, ca deocamdată să fie 12 locuri gratuite, 10 locuri cu prețul jumătate, iar restul cu plată întreagă, având fii de preoți a plăti 300 cor., iar cei de țărani 400 cor. la an.

Știri personale. Escelența Sa Mitropolitul Victor însoțit de canonicii Dr. Victor Szmigelski și Ales. Uilăcanu, de prof. Aron Papiu și protodiaconul Iuniu Brut Micu, a plecat azi cu trenul de $9^1/_2$ a. p. la Reghin și de aci la Hodac, unde va sfinți frumoasa biserică.

Din Arhidiecezâ. Până la 15 Oct. n. e deschis concursul pentru conferirea ajutoarelor din fundațiunea „Vancea — Cassa arhidiecezană" destinate pentru meseriești Anume: *un ajutor de 120 cor.* care se va conferi unui sodal, carele se face măiestru, — spre a-și procură recuisitele cele mai de lipsă, — *un ajutor de 80 cor.* pentru un învățăcel, carele terminează cursul de elev și devine sodal, spre acoperirea speselor, ce întimpină, când se face sodal, — *trei ajutoare de câte 40 cor.* și unul de *13 cor.* pentru învățăceii de meserii ori măestrii. — Până la acelaș termin se poate concurge pentru *4 ajutoare de câte 40 cor.* din fundațiunea „Vasiliu Rațiu din Căpâlna-inferioară" destinate pentru învățăcei, de orice meserie, cum și *un stipendiu de 120 cor.* din fundațiunea Constantin Papfalvi pentru învățăcei de orice meserie. — Pentru completarea parohiei *Săcalul-de-munte* din districtul protopopesc al Reghinului, se publică concurs cu terminul de 10 Octomvrie n. 1910. Toate venitele parohiale în conscrierea congruală sunt statorite în 195 cor. 76 fileri. — Pentru completarea parohiei *Copand,* din districtul Turda, se escrie concurs cu terminul de 15 Octomvrie 1910. Toate venitele preoțești în conscripțiunea congruală sunt estimate în 454 cor. 32 fil.

Incendiu. Duminecă sara un incendiu a nimicit edificiile și toată strânsura alor 10 economi din Micăsasă, dintre cari nici unul n-a fost asigurat. Ar fi timpul ca oamenii nostri să-și dete seamă de importanța și ieftinătatea asigurărilor contra focului și să nu se lase în mâna sorții, fiind adese așa de rău păgubite.

Convocare. Despărțământul Mureș-Oșorheiu al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român", își va ținea adunarea cercuală anuală în biserica română din comuna Nasna (Nárvánfalva) în 12/25 Septemvrie a. c. la 3 oare d. a. La aceasta adunare sunt invitați toți membrii de pe teritorul despărțământului precum și toți iubitorii de cultura și înaintarea poporului român. *Ștefan Russu,* dir. desp.

Posta Redacțiunii.

S. Z. și alții. S'au luat dispozițiile pentruca să aveți cvartire, avizați numai sosirea, fără a mai aștepta alt scris.

Publicare.

Pe baza concesiunii ministrului reg. ung. de agricultură nr. 84441—I/A—2/1907 comuna ***Orlat*** dă în esploatare pe calea licitațiunii publice *lemnul de brad* aflător pe *muntele „Folea"* pe o estensiune de 135.07 jugăre catastrale și anume 22.426 bucăți trunchiuri de grosime 14—27 cm. 8064 bucăți de 28—37 cm. și 3694 bucăți de 38—90 cm. măsurat la înălțimea umărului și estimat fără coaje la 18278 m³ lemn de lucru.

Licitațiunea publică împreunată numai cu oferte închise se va ținea în *24 Septemvrie 1910 la 3 oare d. a.* în cancelaria comunală din Orlat.

Prețul de strigare e: 82.251 cor.
Vadiul . . . . . : 8.225 „

Oferte ulterioare nu se iau în considerare.

La oferte a se aclude vadiul.

Condițiunile licitării precum și a contractului de încheiat se pot vedeà la primăria comunală din Orlat precum și la curatoratul silvaenal r. ung. al cercului Sălișteî în decursul orelor de oficiu.

Orlat, în 5 Sept. 1910.

(77) 1—1 **Primăria comunală.**

Muschong. Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

SCUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

RECREAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă.

Recomandată de medici.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 27—?

Partea literară.

Unirea bisericilor.

— Răspuns „Revistei teologice". —

(Continuare).

Biserica orientală însă nu numai indirect ci și direct a susținut dogma primatului jurisdicțional al papilor. Adevăr atât de limpede este acesta încât chiar un învățat teolog neunit, ca Zampelly, a aflat de lipsă să sară întru apărarea acestui adevăr, în contra patriarhului Antim, când acesta în luna August a anului 1895 a edat cunoscuta sa enciclică, în care tăgăduià primatul jurisdicțional al papilor. Iată ce îi replică Zampelly: „Că Apostolul Petru, și prin urmare urmașii lui în scaun, arhiepiscopii Romei sunt socotiți, că având primatul preste biserica lui Hristos, acesta este un adevăr atât de clar, încât îl scrutăm nepărtinitor, nu admite tăgăduire.... Biserica orientală niciodată nu a tras aceasta la îndoială [1])."

Și totuș se află de aceia, cari trag la îndoială acest adevăr. Se află, cine să afirme, că papatul este un „sistem contra ființei și spiritului creștinismului, contrar așezămintelor și organizațiunei bisericii lui Hristos [2])," pe care „vechia biserică și părinții ei nu l-au recunoscut niciodată [3])."

Purcezând din această afirmație, dnul Bălan se încearcă a arătà, că sf. Ioan Gură-de-aur, sf. Grigorie de Nissa, sf. Atanasie cel Mare, și Teodor Studitul, cei invocați de mine (în broșura mea) nu ar fi recunoscut primatul papal. Dl Bălan se pare de așĭ fi însușit metodul de polemică a lui Guettée, care îl face să vadă prea mulți neuniți în biserica romană și prea puțini uniți în biserica orientală.

Se spune, că „sf. Ioan Gură-de-aur nu recunoaște nici apostolului Petru, nici episcopului din Roma, dreptul la un primat jurisdicțional asupra bisericii [4])."

Nu discutăm cu dl Bălan asupra faptului, că oare sf. Ioan Gură-de-aur e papist ori nu. Ci îi punem o singură întrebare, întrebare, care i-a pus-o deja sf. Ioan Gură-de-aur: „Pentruce și-a vărsat Hristos sângele? Pentruca să poșadă oile ca pe o proprietate necombătută, care a concrezut-o în grija lui Petru și a următorilor lui [5])." Răspunsul e clar și n'are lipsă de comentar. N'avem temei să ne îndoim despre ortodoxia catolică a sfântului Ioan Gură-de-aur. Doar însuș neunitul autor a făimoaselor articole scrise în foaia grecească „Νεολόγος" în contra enciclicei „Praeclara" din anul 1894 a papei Leo XIII. recunoaște, că unii Părinți ai Bisericii, ca Ioan Gură-de-aur, atribuie lui Petru primatul preste biserică [1])."

Dar să trecem la alți Părinți ai bisericii.

Oare Grigorie de Nissa nu recunoaște primatul lu Petru? Dacă pentru dl Bălan nu rezultă primat jurisdicțional pe seama lui Petru din aceea, că „dintre toți învățăceii lui Hristos, deopotrivă mari și distinși, și deopotrivă vrednici, să fie aleși [2]) pe el și-a zidit Mântuitorul biserica [3]), atunci de ce biserica orientală, de câteori face vorbă de Petru, ține se accentueze, că Petru este temelia bisericii? Dacă cuvintele „Tu ești Petru" nu înseamnă nimic mai mult pentru Petru decât pentru celialalți Apostoli, de ce află de lipsă biserica orientală să accentueze în rugăciunea de iertăciune (a II-a) la mort: „Stăpâne mult îndurate Doamne Isuse Hristoase Dumnezeul nostru, carele pe verhovnicul învățăceilor și apostolilor tăi Petru ai zidit biserica ta, și i-ai dat lui cheile împărăției ceriurilor, [4]) etc." Și iarăș în rugăciunea de curățire „pentru ceice din lăpădare se întorc la credința noastră," a II-a: „Dispunătoriule Doamne Dumnezeul nostru, cela ce ai încredințat cheile împărăției tale lui Petru Corifeului Apostolilor, și pe el ai zidit sfântă Biserica ta, și ai dat lui putere prin darul tău a legà și a deslegà pe pământ, [5]) etc." Dacă din acestea nu vede dl Bălan primatul de jurisdicție a lui Petru atunci vrând nevrând trebuie să vadă acest primat în cuvintele: „Isus Hristos prin Petru a dat celoralalți episcopi cheia slujbelor cerești [6]). Căci nu numai Grigorie de Nissa susține aceasta, ci și alți Învățători ai bisericii.

Așa sf. Optat zice: „Pentru binele unității prea fericitul Petru... merită de a fi preferat tuturor apostolilor, și el primì singur cheile împărăției ceriurilor, pentru a le dà și celoralalți [7])." Iar Tertulian scrie: „Aduți aminte, că Domnul lui Petru a dat cheile, și prin el bisericii [8])." Lângă aceste mai putem adauge mărturia unui predicator neunit rusesc, care în 29 Iuniu astfel agrăește pe „Hramul" bisericii sale, pe sfântul Petru:

„Iată și evanghelia de astăzi în urechile tuturor aicea adunaților tare strigă și grăește, dau-ți ție, și-ți voiu dà cheile împărăției ceriurilor. Noi știm, că acestea cuvinte feții tale dumnezeescule Petre au zis Mântuitorul Nostru; știm încă și aceea, cumcă tu ai primit cheile acestea, ca să ni-le dai nouă, adecă sfintei Biserici, care crede într'un Hristos Fiul lui Dumnezeu Celui viu [1])."

De aceea spune și papa Leo Marele, că Domnul „totdeauna numai prin Petru a dat, tot ce a dat altora [2])" „ca dela el, ca dela cap să se reverse darurile dumnezeești asupra corpului întreg [3])."

Întrebăm dară pe dl Bălan: Oare sf. Gregoriu de Nissa „nu interpretează cuvintele sf. Scripturi într'un sens favorabil primatului lui Petru [4])?"

Dar „părintele ortodoxiei" Atanasie Marele oare „n-a fost în stare" [5]) să atribuie papei dela Roma primatul jurisdicțional?

Dogma despre primatul papal se poate susținea și apără și fără colecția pseudo-izidoriană. [6]) Aceasta să o știe dl Bălan!

Dacă „părintele ortodoxiei" Atanasie nu ar recunoaște dogma primatului papal, atunci nu ar fi enunțat împreună cu episcopii colegi ai săi din Egipt în epistola ce au trimis'o din sinodul de Alexandria, papei Felice II: „Știm că în marele conciliu din Nicea, al celor 318 episcopi, toți au întărit: că nu trebuie să se țină concilii, nici nu trebuie să se condamne episcopii, fără judecata Pontificelui Roman." [7])

Vedem dară că „Părintele ortodoxiei" „a fost în stare să scrie așa ceva" despre primatul papal!

Dar ca să nu cugete cineva, că părinții sinodului din Nicea (I) ar fi dat papei dela Roma acest primat, iar nu Isus Hristos citâm din prefața sinodului I ecumenic, către papa Silvestru: „Trebuie să știe toți bărbații catolici, că s. biserică din Roma n-a obținut primatul prin decrete sinodale, ci prin glasul din evangelie al Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos, precum a zis fericitului Apostol Petru: Tu ești Petru și pe această peatră voi zidì biserica mea" [8])

Am mai remarcat încă în broșura mea pe sf. Teodor Studitul.

Virgil Pop,
preot gr.-cat.

(Va urma).

---

[1]) *Ὅτι ὁ Ἀπόστολος Πέτρος, καὶ κατα συνέπειαν οἱ διάδοχοι αὐτοῦ, θεωροῦνται οἱ Ἀρχιεπίσκοποι Ῥώμης ἔχοντες τὸ πρωτεῖον ἐν ᾗ ἁγίᾳ Ἐκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἀλήθεια τόσον προφανὴς, ὥστε δὲν ἐπιδέχεται ἄρνησιν, ἄνευ μεροληψίας γενομένης ἐρεύνης... πώποτε ἡ τῆς Ἀνατολῆς Ἐκκλησία δὲν τὸ διεφιλονείκησεν, οὔτε τὸ ἠρνήθη.*"

[1]) Bălan în Revista teologică Nr. 6—7 din 1909, pag. 320.

[2]) Bălan în Revista teologică, Nr. 6—7 din 1909, pag. 321.

[3]) Bălan, în „Revista teologică," Nr. 6—7 din 1909, pag. 322.

[4]) Sf. Ioan Gură-de-aur, Cartea II. despre Preoție, tradusă de Ioan Papiu, Gherla, 1869 pag. 20—21.

[1]) *„Ὅτι ἕνιοι τῶν ἐκκλησιαστικῶν Πατέρων, ὡς Ἰωάννης, ὁ Χρυσόστομος ἀναγνωρίζουσι μὲν τῷ Πέτρῳ περισσείαν τῆς Ἐκκλησίας."*

[2]) Gregorie Nazianzenul, Oratio XXXII al XXVI De moderatione in disputando, cap XVIII.

[3]) Gregoriu de Nissa, Laudatio (II) sancti Stephani.

[4]) Cf. Molitvelnic, Sibiiu, Tipografia arhidiecezană, 1874 pag. 446.

[5]) Euchologiu, Blaj, 1893 pag. 474.

[6]) Gregoriu Nissenul, De castigatione, Migne Patr. gr. tom. XLVI col. 311, B.

[7]) După Guettée reprodus textul (V. Guettée Papalitatea, pag. 169) Cartea I contra Parmenianum.

[8]) Tertulian, Scorpiae, cap. X. (Tertul. opera Parisii 1608, in fol. editio Pamelii).

[1]) Cazaniile unui anonim predicator rusesc, traduse pe românește și edate sub titlul: „Adunarea Cazaniilor" cu blagoslovenia pravoslavnicului Arhiepiscopului și Mitropolitului Karlovețului, tipărit „întru împărătitoarea cetatea Beciului" în anul 1799. Partea III. pag. 45 la ziua sfântului apostol Petru.

[1]) S. Leo, Serm. IV. in ann. assumpt. Opera edit. Aallerini, tom. II. col. 16.

[2]) S. Leo. Epist. X. ad. Episc. prov. Vienn. cap. 1 ed. Balerini, tom. II col. 633.

[3]) Revista teologică, Nr. 6—7 din 1909 pag 326.

[4]) Dl Bălan zice: „Dar nu — „părintele ortodoxiei" nu a fost în stare să scrie așa ceva" (Rev. teol. Nr. 6 -7 (1909) pag. 329.

[5]) Am de a observà, că citatele ce le-am reprodus în broșura mea, despre Atanasie, le-am luat din ediția Migne, și nici prin gând nu mi-a trecut. că epistola pomenită ar fi din colecția pseudo-izidoriană, deși știam despre accastă colecție. E drept că și Migne spune că mulți trag la îndoială autenticitatea epistolei către papa Marcu; la compunerea broșurei mele însă nu am știut aceasta, căci, din greșala mea, nu m-am uitat la critica ce stă la începutul operelor lui Atanasie. Îmi revoc deci citatele.

[6]) Harduin, Acta concil. tom. I. col. 750, C.

[7]) Harduin, Acta concil. Tom. I. concil. nicea : Dissertatio, col 301.

Raport general

despre activitatea societăţii „Inocenţiu Micu Clain“ An. şcol. 1909—10.

(Continuare)

II. Partea specială.

1. *Comitetul Societăţii.* In şedinţa constitutivă din 5 Maiu 1909 şi în cea de completare — consit. din 14 Oct. 1909 s'a ales şi s'a încredinţat cu conducerea societăţii următorul comitet:

Preşedinte: *Octavian Bugner* t. an. IV. Vice-preşedinte: *Alexandru Lupean* t. an. III. Secretar: *Ioan Popu,* t. an. IV. Notar: *Ioan Crişan,* t. an. III. Controlor: *Niculae Vescan,* t. an. II. Arhivar: *Ioan Cosma,* t. an. III. Bibliotecar: *Emilian Cosma,* t. an. II. V.-bibliotecar: *Emil Tătar* t. an. I. Economi: *Victor Neamţ,* t. an. III. şi *Iosif Bucur,* t. an. I.

Membrii în comisia literară: *Niculae Costea* şi *Vincenţiu Pandrea,* teol. an. IV. *Longin Corcheş* şi *Victor Florea,* t. an. III. *Ioan Codrea* şi *Teodor Groza,* t. an. II. *Ioan Crăciunean* şi *Leonte Opriş,* t. an. I. Conducătorul corului: *Ioan Dragomir* t. an. IV. Conducătorul orhestrei: *Ioan Bacău,* t. an. II.

Iar pentru ca activitatea Societăţii să nu se întrerumpă nici peste vară, la sfârşitul lui April an. c. s'a ţinut şedinţa constitutivă, în care s'a ales următorul comitet:

Preşedinte: *Alexandru Lupean,* t. an. III. Vice-preşedinte: *Teodor Groza,* t. an. II. Secretar: *Longin Corcheş,* t. an. III. Cassar: *Niculae Vescan,* t. an. II. Controlor: *Ioan Crişan,* t. an. I. Arhivar: *Ioan Pop,* t. an. II. Bibliotecar: *Emil Tătar,* t. an. I., rămânând ca notariul, v.-bibliotecarul economii şi membrii în Comisia literară să se aleagă la toamnă.

2. *Membrii societăţii*: a) *Membrii fundatori.* 1. Exelenţa Sa Dr. Victor Mihályi de Apşa, mitrop. (Blaj). 2. Ilustritatea Sa I. M. Moldovan, prepozit (Blaj). 3. Rev. S. P. Mateiu, canonic (Blaj) 4. Ilustritatea Sa Dr. Vasile Hossu. episcop (Lugoj). 5. Il. D. Iuliu Bardoşi, insp. reg. în penziune (Sibiiu). 6. Sp. Dnă Iulia Laurenţiu (Berchieş). 7. Sp. D. Dr. Niculau de Calmutky. 8. Sp. D. Dr. Teodorescu, medic militar (Alba-Iulia). 9. Dl E. Măcelar, pret. penz. (Miercurea). 10. Dl E. Petroviciu, căpitan (România). 11. Dl Dr. E. Elefterescu, prof. Bucureşti. 12. Dl Ioachim Totoian, preot, (Chişfalău). 13. Sp. Dnă Silvia Handrea (Lăscud). 14. Institutul de credit „Patria (Blaj). 15. Institutul de credit „Economul“ (Cluj). 16. Dl Ioan Bozac, protopop onorar (Sâmbotelec) 17. Dl Iosif Lita, prot. (Iclod). 18. Institutul de credit „Arieşana“ (Turda). 19. Institutul de credit „Mureşana“ (Reghin).

b) *Membrii onorari.* 1. Ilustritatea Sa Dr. Demetriu Radu, episcop (Oradea-mare). 2. Ilustr. Sa I. M. Moldovan, prepozit (Blaj), 3. Rev. D. Dr. Victor Szmigelski, canonic (Blaj). 4. Rev. D. Dr. Izidor Marcu, canonic (Blaj). 5. Miron Dascăl, preot (Cetatea-de baltă). 6. Dl Dr. Vasile Lucaciu, preot (Şişeşti). 7. Dl. Dr. Elie Dăianu, protopop (Cluj).

c) *Membrii ordinari.* Toţi alumnii seminariali.

d) *Membrii extraordinari.* 1. Traian German prof. (Blaj). 2. Petru Suciu, prof. 3. Vasile Tătar, preot (Kebele-szt.-iván).

e) *Membrii binefăcători.* 1. Academia Română, (Bucureşti). 2. Mihail Străjan, prof. penz. (Craiova) 3. Dr. Izidor Marcu canonic (Blaj). 4. Ioan M. Moldovan prepozit (Blaj). 5. Ioan F. Negruţiu director la preparandie (Blaj). 6. Soc. stud. teologică (Bucureşti). 7. Iosif Marian, învăţător (Bucerdea-grânoasă).

3. *Biblioteca.* Pentru bibliotecă este o sală deosebită, spaţioasă. Cărţile sunt aşezate în mai multe dulapuri. Cele vechi, cari nu se mai pot folosi şi cari iarăşi erau nepotrivite. s-au scos din bibliotecă. Celealalte s'au împărţit după specie: în teologice, istorice, literatură şi ziare. Biblioteca s'a înmulţit numai prin câteva cărţi donate parte de Academia română din Bucureşti (toate publicaţiunile mai nouă). parte de Ilustr. Sa I. M. Moldovan, prepozit (Blaj), Rev. D. Dr. Izidor Marcu canonic (Blaj), Dl Mihail Străjan prof. penz. (Craiova), Dl Ioan F. Negruţiu, director (Blaj) şcl. Cumpărate n'au fost, fiind multe cheltuielile Societăţii. Biblioteca numără cu totul vre-o 3546 opuri în 3627 volume.

Ziare şi reviste au venit la Societate:

a) *gratuite*: „*Unirea*“, Blaj, în 2 exemplare; „*Telegraful român*“, Sibiiu, în 2 exemplare; „*Gazeta Transilvaniei*“, Braşov. „*Drapelul*“, Lugoj; „*Gazeta de Dumineca*“, Şimleu; „*Ţara Oltului*“, Făgăraş; „*Olteanul*“, Făgăraş; „*Libertatea*“, „*Tovărăşia*“, „*Foia interesantă*“, Orăştie; „*Voinţa naţională*“, Bucureşti; „*Românul*“, din America; „*Vatra şcolară*“, Sibii; „*Transilvania*“, Sibiiu; „*Revista teologică,* Sibiiu; „*Răvaşul*“, Cluj; „*Păstorul sufletesc*“, Şimleu; „*Foaia şcolastică*“, Blaj; „*Cartea vieţii*“, Curtea de Argeş; „*Păstorul Ortodox*“, „*Albina*“, Bucureşti; „*Viitorul*“, Iaşi; „*Ioan Creangă*“, „*Antialcoolul*“ Bucureşti; „*Jurnalul Soc. agricole*“, Bucureşti; „*Az alcoolismus ellen*“, Cluj; „*Egyházi müipar*“, Budapesta.

b) Abonate cu preţul întreg: „*Tribuna*“ Arad; „*Revista politică şi literară,* Blaj; „*Luceafărul*“, Sibiiu, „*Convorbiri literare*“, Bucureşti; „*Semănătorul*“, Bucureşti; „*Primăvara*“, Iaşi; „*Ramuri*“, Craiova; „*Egyházi közlöny*“, Budapesta; „*Uj idők*“, Budapesta; „*Az ujság*“, Budapesta.

(va urmă).

Bibliografie.

A apărut:

Augustin Szilágyi: **Logodna dela sfânt Ioan,** dramă poporală în patru acte. Făgăraş 1910 preţul 1·20 cor. Scoasă din datinile poporului ţăran, scrierea aceasta e plină de provincialisme, cari ne temem, că departe de a o face mai lăţită, din contră nu va fi pricepută.

Anuarul XIII pe anul 1908/9 al societăţii pentru fond de teatru român, cuprinde în partea literară discursul presidentului Dr. Ioan Mihu, conferenţa despre Alexandru Mocsonyi, ţinută de dr. Valer Branişte, la adunarea dela Alba-Iulia şi în urmă recensia dlui A. P. Bănuţ asupra alor două piese intrate la concurs. In partea administrativă rapoartele comitetului şi sumarele şedinţelor apoi regulamentul comitetelor filiale, şi membrii societăţii şi în urmă oraşele în cari s'au ţinut până acum adunările generale ale societăţii. De aici aflăm că celea 36 adunări s'au ţinut: câteodată în 26 oraşe, de câte două ori în 14 şi de câte 3 ori în 1. care e Oraviţa.

ALBUMUL BUNEA

în o minunată execuţie tehnică şi cu un cuprins bogat de peste 200 pagini.

E admirabilă coperta în mai multe colori, după originalul pictorului nostru ***F. C. Domşa.*** *Urmează, numai decât la început portretul cel din urmă al canonicului Bunea în patru colori. Şi alte peste 20 clişee, apoi capete artistice, suplimente, etc. Textul se împarte în următoarele mari capitole:*

I. Moartea.
II. Jalea neamului.
III. Funerarii
IV. Postum.
V. Epilog.

Este o carte vrednică de memoria marelui nostru Bunea.

Se vinde în folosul ridicării unui mausoleu la groapa meritatului bărbat al bisericii şi neamului.

Preţul unui exemplar, pentru abonaţi: 6 cor., pentru neabonaţi 7 cor.

NOTĂ: *Pentru uşurarea administraţiei, abonaţilor se trimite cu rambursă. Aceia dintre stimaţi abonaţi, cari ar dorî să nu li-se rambursez, sunt rugaţi să anticipe preţul de 6 coroane + 55 bani taxă de porto şi recomandare!*

Comandele se pot face la

Adresa: ***Albumul Bunea — Blaj-Balázsfalva sau Librăria semin.***

Raţiunile finale ale tuturor fondurilor diecezei de Gherla de pe anul 1909 administrate prin Capitlul Catedral. Asupra acestei publicaţiuni vom mai revenî.

Principii morale sau **etice ale religiunii creştine**, pentru şcolile medii şi institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu,* prof. de sf. teologie şi de religiune la gimn. sup. Cu aprobarea Superiorităţii bisericeşti. Balázsfalva—Blaj 1909 Tipografia şi Librăria Seminarului teologic gr.-cat. Preţul: 1·60+10 fill. porto. Se află de vânzare la Librăria Sem. teol. gr.-cat. din Blaj.

„Apărarea viilor de peronospora“ de *Niculae Pop,* o broşurică, ce descrie amănunţit cum şi când trebuie să ne apărăm cu mai mult efect viile de peronosporă şi înfăimare. Broşura se dă gratuit acelora cari procură cartea „Sădirea şi cultivarea viei“ de acelaş autor. Separat costă franco 25 fil. Se poate procurà dela Librăria Seminariului teol. gr.-cat. precum şi dela autor, în Blaj.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**
Redactor responz.: **Augustin Gruiţia.**

GUSTAV A. HAISER

curelar şi şelar

Medgyes, Brückengasse Nr. 1.

Oferesţe producte din atelierul propriu: **Juguri pentru cai** schimbătoare pentru **vaci** şi **boi. Hamuri de toate speciile** executate solid şi cu pricepere. **Şele comune, Şele engleze** (Pritsche), **Chingi** ş. a.

(75) 2—3

P. T.

Am onoare a face cunoscut, On. public din loc şi jur, că am preluat prăvălia dela Dl Atanasiu Butar din Blaj (Piaţă) şi o voiu purtà mai departe sub firma

TRAIAN NOVAC.

Prăvălia mi-am mărit-o şi pe lângă toate soiurile de mărfuri de speţerie, delicatese, coloniale, mare depozit în ape minerale, am introdus şi mărfuri textile precum toate soiurile de **bumbacuri, arniciuri, cârpe de cap, batiste, ciorapi, ploiere, cartone, barchete, pânzării, oxforde** etc., cu un cuvânt toţi article, cari se ţin de branşa aceasta.

Cu această ocaziune preluând unii articlii, cari pe viitor, nu-i mai ţin, precum: *vase de porţelan, sticlărie, vase pentru flori, cămeşi pentru domni, gulere, cravate şi ghete,* ***cât îm-i ţine depozitul, le vând cu cele mai ieftine preţuri.***

Rugându-mă pentru sprijinul D-Voastre şi asigurându-vă, de serviciu prompt şi solid.

Sum cu deosebită stimă:

(76) 1—3 TRAIAN NOVAC.

Vânzare în mic şi mare.

Loc deschis.

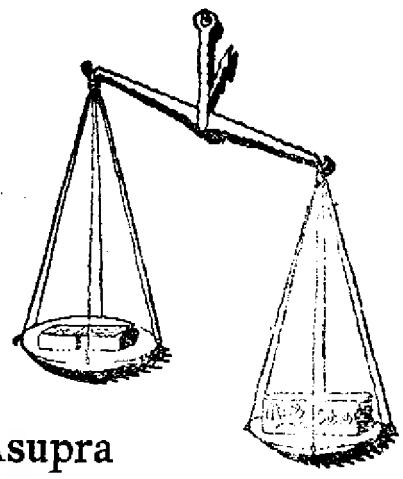

Asupra bunătăţii, preţului şi greutăţii

trebuie grijit la cumpărarea săpunului. Nici un săpun din lume nu ajunge toate însuşirile bune a

săpunului cu cerb alui SCHICHT.

Curăţenia, capabilitatea lui de spălat, moleşia şi ieftinătatea lui sunt de neajuns.

(42) 3—5

(74) 2-3

Concurs.

„Poporul" institut de credit şi economii, societate pe acţii în Lugoj prin aceasta publică *Concurs* pentru ocuparea:

a) unui post de *funcţionar* cu salar începător de 1400 coroane şi

b) unui post de *practicant* cu salar anual începător de 800 coroane, în rate lunare anticipative.

Absolvenţi ai şcolii comerciale superioare cari au praxă de bancă şi poşed pe lângă limba română şi limbile maghiară şi germână vor fi preferiţi.

Ofertele provăzute cu atestat în original sau legalizate sunt de adresat direcţiunii până în 20 Septemvrie a. crt. iar posturile de ocupat în 1-a Octomvrie a. crt.

Lugoj la 31 August 1910.

Direcţiunea.

A apărut: **Elemi Népiskola Értesitö könyvecske — Indice pentru şcolile poporale primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania"

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, maşini, mobile etc. în condiţii avantagioase şi cu premii ieftine.

Asigurări pe vieaţă

(pentru preoţi şi învăţători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morţii cu termin fix; asig. de zestre şi asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracţiei (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168·13
Capitale asigurate pe vieaţă achitate	„	4,571,035·51
Starea asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 foc	„	112.045.412 —
Starea asigurărilor cu sfârşitul anului 1909 vieaţă	„	10,847,132·—
Fonduri de întemeiare şi de rezervă	„	2,309,387·—

Prospecte şi informaţii se dau gratuit în birourile Direcţiunii şi la toţi agenţii.

Persoane versate în achiziţii cu cercuri bune de cunoştinţă se primesc în condiţii favorabile în serviciul institutului.

(2) 34—52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric 3-34—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în ori ce parte. Îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* şi pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, aşa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de teace de metal.

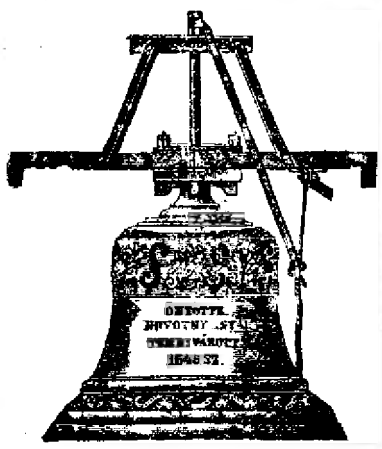

Preţcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 24 Septemvrie 1910.** **Numărul 39.**

„ASTRA" la DEJ.

(18—19 Septemvrie 1910).

Azi nu mai este Român cult, care să nu înţeleagă marea însemnătate a acestei vechi instituţiuni culturale româneşti, care mâne-poimâne împlineşte o jumătate de veac dela înfiinţarea ei.

Fără îndoială, azi nu mai este cărturar român, care n-ar recunoaşte, că înfiinţarea acestei instituţiuni a fost o idee epocală, despre a cărei importanţă ne convingem zi de zi, tot mai mult, văzând, cum ea varsă lumină în poporul românesc, dela un colţ de ţară şi până la celalalt.

Dela fondarea ei şi până azi ea ne arată o continuă desvoltare, şi macarcă în munca sa nu găsim salturi uriaşe, totuş ea an de an a făcut câte un pas înainte, apropiindu-se mereu de ţinta ce urmăreşte.

Oricât de modeste ar fi fost marginile în care se desfăşură munca ei în trecut, totuş cultura şi literatura poporului românesc din această ţară totdeauna şi-a aflat lăcaş stabil în sânul ei, şi sub aripile sale ocrotitoare ele s'au răspândit şi s'au vulgarizat la poporul nostru în întreagă întinderea ţării.

Ea este cea mai veche şi cea mai de frunte societate culturală a noastră, care dela început a împlinit o misiune naţională, şi continuă până azi, să contribuie la întărirea şi solidarizarea elementului românesc de pe teritorul ţării noastre.

Aproape 50 de ani Asociaţiunea a împlinit o misiune culturală, căutând a cunoaşte, a îndreptà şi hrănì sufletul poporului românesc, cu toate mijloacele câte i-au stat la dispoziţie, şi a ţinea trează conştiinţa naţională.

Despre această importanţă a Asociaţiunii fac mărturie şi serbările dela Dej, unde vreme de 28 ani nu se mai văzuse atâta însufleţire, şi atâta lume intelectuală românească adunată la un loc.

Românii de pretutindeni din ţara noastră veniseră aci, ca să participe la celea mai frumoase serbări culturale româneşti din această parte a ţării noastre. Şi par'că această mulţime te făceà, să vezi întruchipată o parte din ideile profesate de bătrâna noastră instituţiune. In multe se întrupà aci măreaţa ideie de unitate culturală a tuturor Românilor din această ţară; se părea, că au dispărut deodată toate deosebirile de vederi şi de clase. Chiar şi lumea străină din loc venià să admire, în linişte şi cu cinste, un moment de atâta înălţare sufletească românească, la care luà parte tot ce aveam mai bun în societatea noastră, dela simpli ţărani cu inima neprihănită, până la deputaţii din casa ţării, şi dela învăţătorii satelor, până la sfetnicii vlădiceşti, iar în suflet, prin telegrame se alăturară şi înşişi arhiereii. Românii conştii, din jur şi din depărtare, toţi veniră la Dej, să sărbătorească împreună pentru cinstea literaturii şi culturii poporului românesc.

Primirea comitetului central.

In 17 Sept. cu trenul dela 4 şi jumătate a sosit la Dej comitetul central în frunte cu vice-preşedintele Asociaţiunii Andrei Bârseanu. Tot atunci a sosit şi secretarul Asociaţiunii Octavian C. Tăslăuanu, precum şi membrii comitetului central: Partenie Cosma, Ioan F. Negruţiu, Niculae Ivan, Dr. Liviu

FOIŢĂ.

Cuvântul de deschidere

ţinut de vice-prezidentul „Asociaţiunii" prof. Andreiu Bârseanu.

Doamnelor şi domnilor!

Iată-ne întruniţi din nou în adunarea generală în numele celei mai mari şi celei mai vechi din însoţirile noastre culturale, căutând să ne dăm seamă de lucrarile făptuite în cadrele ei timp de un an de zile, cercetând mijloacele, prin care am puteà ajunge mai cu înlesnire la îndeplinirea scopurilor ei şi îmbărbătându-ne unii pe alţii în înţelegerea frăţească, la lucrarea pentru întărirea şi înaintarea neamului, din care facem parte.

Aproape un an de zile s'a scurs pe albia nesfârşită a vremii, de când ne-am întrunit mai pe urmă în sediul de căpetenie al Asociaţiei noastre, încălziţi de raza amintirii primului ei preşedinte, a nemuritorului arhiereu Andrei Şaguna — un an plin de nenorociri elementare pentru multe părţi ale ţării, bogat în desamăgiri în multe privinţe pentru noi Românii, dar pe care, cu toate acestea nu-l putem însemnà cu negru, deoarece, pe lângă toate năcazurile, totuş ne-a adus şi unele semne de bucurie, dovedind încă odată adevărul vorbelor bătrâneşti, că *aurul în foc se lămureşte!*

In deosebi, ce priveşte Asociaţia noastră anul acum încheiat nu se poate socoti cu totul lipsit de rod. Numărul frumos de prelegeri poporale, ţinute în diferite părţi ale ţării sub îngrijirea ei, cele câteva însoţiri economice, înfiinţate la stăruinţele ei, conferinţele întocmite în centrele noastre mai de frunte, încercările de a deprinde pe cei neştiutori de carte cu scrisul şi cu cetitul, expoziţiile de industrie casnică, puse la cale în câteva despărţăminte, bibliotecile poporale, al căror număr creşte în mod destul de îmbucurător, darurile făcute pe sama Muzeului nostru istoric şi etnografic, premiile date icicolea cu prilejul expoziţiilor şi pentru alte scopuri economice şi culturale, frecvenţa tot mai mare a Şcolii civile de fete, întemeiată de Asociaţia noastră, sânt tot atâtea dovezi că dorul de înaintare este adânc înrădăcinat în sânul poporului nostru şi că, cu toate piedecile, ce le întimpină în calea sa Românul se ştie strecurà înainte pe drumul nesfârşit al progresului, întocmai ca un râu de munte, care întâlnind stânci năprasnice în calea sa şi neputândule sfârmà le încunjură şi încetîncet îşi face drum mai departe.

Indestul năzuinţelor noastre de un lung şir de ani nu este altul, decât creiarea unei culturi naţionale româneşti, potrivit însuşirilor etnice ale poporului nostru şi în armonie cu năzuinţele culturale ale Românilor din celelalte ţări, în care soartea ne-a împărţit, şi o convieţuire paşnică şi deamnă, cu celelalte neamuri din mult iubita noastră patrie.

Sau cum l-a definit cu atâta pricepere şi cu atâta claritate zilele trecute unul din cei mai aleşi fruntaşi ai noştrii:

„Întăriţi prin cultură şi bunăstare, sub paza şi în marginile legilor patriei noastre comune în bună convenţuire cu concetăţenii

Leményi și Gavrilă Precup. La gară comitetul a fost primit de o frumoasă delegație a Românilor din Dej, în frunte cu noul canonic Ioan Welle și protopresbiterul gr.-or. Teod. Herman, și de comitetul tinerilor însărcinați cu încvartirarea oaspeților. Canonicul Welle salută, în numele culturii românești, comitetul, urându-i bun venit și succese și la munca de acum. Întimpinărei binesimțite răspunde Andreiu Bârseanu, accentuând, că Asociațiunea vine să-și țină aci adunarea, ca și în plaiurile acestea să se răspândească cultura și literatura în sinul poporului românesc.

Sara de cunoștință.

In aceaș zi la oarele 8 sara avù loc în hotelul „Ungaria“ și îndatinata convenire pentru cunoștință, la care au luat parte comitetul central, aproape întreagă societatea românească din Dej, și mai multe sute de oaspeți, cari grăbiseră la aceste serbări, din toate colțurile locuite de Români, petrecându-și, fără toaste, în cea mai bună dispoziție până către mezul nopții.

Oaspeții Dejului.

Din numerul cel mare al oaspeților adunați cu această ocasiune sărbătorească din cele mai îndepărtate locuri, am observat următoarele persoane și familii distinse:

Dr. Candin David adv., Văd. Dna Ana Filip (Abrud); Eliseu Moga preot (Apahida); Dr. Ștefan C. Pop deputat dietal cu dna (Arad); Dr. Iuliu Chitul medic, Dr. Aurel Iuga adv., Dr. Oct. Pavelea adv. (Beclean); Dr. O. Hetcou prof. gimn. (Beiuș); Vasile Bungărdean preot (Bileag); George Stanciu protopop gr.-cat. cu familia, Grigore Pletos protopresbiter cu familia, Dr. Gavrilă Tripon adv. cu familia, Dr. Iulian Pop adv., Dr. V. Onișor adv. cu familia, Dr. Al. German medic, I. Corbu și T. A. Bogdan înv. (Bistrița); Ioan F. Negruț director preparandial, și fam., Gavril Precup prof. cu fam., Dr. Ioan Rațiu prof. gimn. și Vas. Suciu prefectul tipografiei (Blaj); Nic. David director de bancă și fam. (Bucium-șasa); Dr. Tit Babeș adv. cu Dna (Budapesta); Dionisiu Vaida preot cu Dna (Câțcău); Florian Cocian advocat cu familia (Cehul Silvaniei), Gavrilă Marțian preot cu Dna (Cheșeiu); Alexandru Sighiartău preot (Ciceu-Poeni); Dr. Elie Dăianu protopop, Dr. Amos Frâncu adv., Dr. Victor Porumbiu adv., Dr. Pordea adv. (Cluj); Gav. Muste preot cu Dna (Coroieni); Dr. Nic. Șerban deputat dietal (Făgăraș); Dr. Pavel Roșca (Fizeș); Basiliu Hopârtean preot (Gădălin); Vaida preot (Gârbău); Ioan Nemeș jude pens., Ioan Georgiu preposit capitular, Dr. Oct. Domide canonic, Dr. Alexandru Gheție prof. de s. teol., Iuliu Pop director de bancă cu Dna, Corn. Rusu adv. cu Dna, Ilarie Boroș prof. prep. Gavril Hango spiritual instit. corect. Eugen Seleș prof. prep. (Gheria); Nic. Tincu preot (Ghiraid) Dr. Sim. Tămaș adv. (Hida); Dr. Vas. Gyurko adv., Emeric Pop director de bancă (Jibou); Ioan Serbac preot cu familia (Iojip Sătmar); Vasile Muste protopop, Dr. Gavrilă Buzura adv., Dr. Ioan Olteau adv. Dr. Valer Muste medic (Lăpușul ung.), Dr. Victor Pop adv. (Ileanda mare); Teofil Moldovan preot (Ineu); Ioan Bozga preot (Larga), Dr. Valer Braniște ziarist Lugoj); Nic. Avram protopop (Mănăștur); Ioan Ciocan deputat dietal, Dr. Niculae Drăgan prof., Alexandru Haliță prof., Ioan Păcurar prof., Dr. Valer Seni prof., T. Simon prof. cu Dna, Eugen Mera prof. Dr. Alexandru Ciplea prof. (Năsăud); Dr. Rusan medic (Nocrich); I. Pop protopop (Nușfalău); Dr. Cor. Pop adv. cu fam. (Oradea-mare), I. Bena preot (Pianul-de-sus), Anton Precup adm. vicarial (Rebrișoara), Vincențiu Nemeș preot (Sânmărtinul-sărat); Iuliu Dragoș preot (Sântejude); Dr. V. Sălăgian adv. Dr. Carol Barbu (Sătmar); Dr. A. Caba adv. Dr. Alexandru Pop (Seini); Ioan Medan preot (Selișca); Iuliu Popescu cassarul Albinei (Sibiiu); Nic. Păsulă înv. (Șicula, Arad); Andreiu Cosma dir. de bancă, Dr. Victor Deleu adv., Ioan Pop Lazar (Șimleu); Dr. Vasile Lucaciu Șișești); Ioan Serb protopop, Dr. Aurel Nilvan adv. (Șomcuta-mare), Ioan Oltean preot (Suciul sup.); etc. etc.

Serviciul divin.

Serbările proprii s'au început în 18 Sept. cu serviciul divin în amândouă bisericile românești din Dej. In biserica gr.-cat. a servit Canonicul Ioan Welle, asistat de Anton Precup, adm. vicarial (Rebrișoara) și Ioan Serbac preot (Iojip, Sătmar). Biserica frumoasă și plină de public ales. In cursul liturgiei a cântat corul mixt al reuniunei române de cântări din Năsăud, condus de tinerul și talentatul profesor A. Bena. Iar la sfârșitul liturgiei canonicul Welle rosti o scurtă vorbire ocasională, apoi s'a oficiat un părăstas pentru odihna sufletească a membrilor Asociațiunei decedați dela ultima adunare generală încoace.

In biserica gr.-or. a servit protopopul Teodor Herman, asistat de preoții G. Hango (Gheria), Alexandru Sighiartău (Ciceu-Poeni) și Teodor Moldovan (Dragomirești).

Ședința primă.

Adunarea generală se deschide în sala festivă a casei comitatului la oarele 10 și jumătate. La masa prezidială ocupă loc în frunte vice-președintele Asociațiunii Andreiu Bârseanu, în dreapta lui, Part. Cosma, Dr. Liviu Leményi, Dr. Teodor Mihali, Octavian C. Tăslăuanu, iar în stânga Niculae Ivan, Ioan F. Negruțiu, Gavril Precup și Grigorie Pletos.

---

noștri de alt neam, dar totodată în strânsă și neîncetată legătură sufletească cu frații noștri de un sânge, de sub alte stăpâniri, vrem, — mai mult: suntem firm decișI, ca sub ori-ce împrejurări și împotriva tuturor piedecilor firești sau meșteșugite, ce vom afla în calea noastră, să ne traim și mai departe viața noastră românească pe aceste plaiuri și în aceste vâlcele îngrășate cu mult sânge românesc și rămase nouă scumpă moștenire dela moșii și strămoșii noștri! Iar în realizarea acestui ideal avem aceea credință tare, pe care ni-o dă simțul puterii noastre de viață și de resistență națională.“

Ce poate fi mai firesc ca acest ideal, ce dorință mai legitimă poate avea un popor, decât de a trăi mai departe, în bună înțelegere cu celelalte popoară, cu însușirile ce i-lea dat Dumnezeu, și căutând a dezvoltă tot mai mult aceste însușiri, ca astfel să-și zidească și el partea sa din edificiul măreț al culturii omenești?...

Și cu toate acestea, câte piedeci trebuie să învingem zi de zi, ca să ne putem apropiă cu un pas măcar de acest firesc și legitim ideal; cu câtă bănuială sânt privite de multeori sforțările noastre de înaintare economică și culturală chiar din partea factorilor, dela cari am fi îndreptățiți a aștepta bunăvoință și mână de ajutor!

Marele scriitor și bărbat de stat, baronul Iosif Eötvös asemănase prin anii 60, la o adunare culturală a compatrioților noștri Sași, năzuințele de înaintare culturală ale popoarelor din patrie cu o întrecere de a urcă un munte. *„Acela va fi învingător“*, zise marele bărbat, *„care va ajunge mai întâi pe culmea muntelui!“*

Deși abia scăpat din lanțurile iobăgiei și în urma vitregității timpurilor, rămas tare înapoi față cu celelalte neamuri conlocuitoare, poporul nostru a pornit cu toată inima la această nobilă luptă de întrecere. Cu râvna omului dornic de a dovedi ce poate, el apucă cu bărbăție pe munte în sus și cine știe unde ar fi el acum, dacă nu i-s'ar fi aruncat mereu buturugi în cale și dacă ar fi fost dreapta!

In loc de a fi încunjurați și sprijiniți însă în năzuințele noastre spre crearea unei culturi naționale române, de câteori suntem siliți din nenorocire, a auzi obiecțiunile cele mai ciudate, întrunirile cele mai revoltătoare?

Până și legitimitatea idealului nostru a ajuns să ni-se discute din unele părți.

Ce? — auzim zicându-ne adeseori, Sunteți voi oare îndreptățiți a aveà o cultură a voastră proprie în această patrie? Nu cumva năzuințele voastre culturale stau în contrazicere cu interesele patriei comune? Și chiar dacă ați aveà dreptul la o cultură națională, sunteți voi în stare a crea o asemenea cultură? Produs-ați voi ceva de valoare în această privință până acum, ca să puteți aveà vre-o nădejde în îndeplinirea aștentărilor noastre?

Iată afătea întrebări, care ni-se pun aproape în fiecare zi și cu al căror răspuns merită să ne ocupăm câteva clipe, dacă nu spre lămurirea altora, cel puțin pentru o mai bună înțelegere din partea noastră.

*

Dreptul de a aspirà la o cultură națională proprie este unul din prepturile naturale cele mai de căpetenie ale unui popor El se poate asămănà cu dreptul individului la viață, la partea sa de aer și de lumină. Și precum individul, amenințat în existința sa, are dreptul a se apără din toate puterile sale, dând din mâni și din picioare, tot astfel un popor, a cărui viață culturală este atacată, e îndreptățit a folosi toate mijloacele, ce-i stau la îndemână, pentru apărarea criteriilor acestei vieți: a limbii sale strămoșești, a tradițiilor și a obiceiurilor sale, a portului, cântecelor și jocurilor, a religiei și a literaturii naționale.

A nu recunoaște acest drept, ar însemnà a proclamà ca principiu războiul de extreminare între oameni, a dà pe cel mai slab pradă celui mai puternic, a pune pe tron tirănia, a aduce pe om iarăș la starea fiarelor sălbatice.

Și tocmai pentru a feri societatea omenească de asemenea situații primejdioase, statele organizate din timpurile mai nouă, compuse din mai multe naționalități, au adus

Braniște *(Drapelul)*, Dr. Ioan Rațiu *(Unirea)*, Ioan Schiopul *(Tribuna)*, T. A. Bogdan *(Gazeta Transilvaniei)* și I. P. Lazar *(Gazeta de Duminecă)*.

Autoritățile sunt reprezentate prin contele Bethlen Balázs, comite suprem, Bándy George vice-comite, și Eugen Ilosvay primarul orașului Dej.

Sala comitatului arhiplină de lume românească aleasă, între care foarte multe dame, iar în galerii foarte mulți țărani din loc și din jur.

Ședința o deschide vice-președintele Andreiu Bârseanu prin un discurs magistral ce-l publicăm la alt loc în întregime. Discursul a fost ascultat cu multă atențiune de toți cei de față, căci în el se spuneau toate dorințele și aspirațiile neamului românesc din această țară.

Apoi ia cuvântul deputatul Dr. Teodor Mihali, care în numele său, al inteligenții române și al poporului român din Dej și din comitatul Solnoc-Dobâca, salută comitetul central, și-i dorește lucrare rodnică pentru cauza sfântă și mare a culturii noastre naționale.

In numele Asociației dela Arad, salută adunarea deputatul Șt. C. Pop, al cărui discurs plin de entuziasm a fost des întrerupt de aplauzele publicului însuflețit.

După acestea se trece la înscrierea delegaților prezenți ai despărțămintelor.

Raportul general al comitetului central se consideră cetit.

Se aleg apoi comisiunile îndatinate.

Comisiunea pentru raportul general: Dr. Vasile Lucaciu, Dr. V. Braniște, Dr. E. Dăianu, Dr. Ioan Rațiu, Dr. Ioan Vaida.

Comisiunea financiară: Dr. T. Mihali, Dr. Gavrilă Tripon, Andreiu Cosma, Florian Corian, Iuliu Pop.

Comisiunea pentru [illegible]: Teodor Herman, Dr. Liviu Micșa, Dr. Vasile Moldovan, Simion Russu, Dr. Iosif Boca.

Comisiunea de candidare: Dr. Ștefan Pop, Dr. I. Kerekeș, Dr. Gavrilă Buzura, Dr. V. Onișor, Gavrilă Hango.

După prezentarea propunerilor lui I. Mihaiu din Sibiiu, privitoare la înființarea unei școli agronomice, și a lui I. Corbu din Bistrița privitoare la editarea unei cărți de cuprins enciclopedic pentru popor, cari amândouă se dau comitetului pentru cenzurarea raportului general, — urmează *conferința* protopopului Dr. Elie Dăianu *despre Vasile L. Baron Pop*, al doilea președinte al Asociațiunei.

Frumoasa Conferință, în care se aduc multe lucruri nouă despre acest mare fiu al neamului, a fost cetită, și publicul a ascultat-o cu atenția cuvenită.

Sfârșindu-se conferința, ședința se ridică la oarele 12 și jumătate.

Banchetul.

La ora 1 p. m. publicul s'a întrunit la banchet în restaurantul hotelului „Ungaria", la care au luat parte preste 300 persoane. Dintre reprezentanții autorităților au participat: Contele Bethlen Balázs cu secretarul Horváth, Coloman Koller președintul tribunalului, Eugeniu Ilosvay primarul orașului, și Ioan Laczkovits, procurorul de stat.

Șirul toastelor l-a deschis vice-președintele Andreiu Bârseanu, vorbind pentru Maiestatea Sa Regele; au mai toastat apoi Teodor Herman pentru comitetul central; Dr. Teodor Mihali pentru comitele suprem și soții săi; Contele Bethlen pentru pace, concordie și mai ales pentru damele de față; Nic. Ivan pentru fruntașii vieții publice de stat, pentru fruntașii din Dej și directorul despărțământului; Dr. Ioan Kerekes pentru oaspeții prezenți; Dr. I. Micșa pentru țăranul român; Dr. G. Tripon pentru sexul frumos; și de încheiere iarăș A. Bârseanu, pentru președintele Asociațiunei Iosif Sterca Șuluțiu, căruia, fiindcă din cauza bătrâneților n-a putut fi de față, i-se trimite o telegramă omagială.

Conferența agronomică.

La oarele 3 și jumătate Aurel Cosciuc, conferențiarul agronomic al Asociațiunei a ținut, în sala teatrului cinematografic „Uranus," o conferință pentru popor, despre cultivarea pământului, la care au fost prezenți un număr mare de intelectuali și țărani din partea locului.

Teatru.

Seara s'a dat o reprezentație teatrală succesă în sala festivă a comitatului, cu următoarele trei piese: 1. *Petru ochii lumii*, comedie în 2 acte de Labiche; 2. *Jertfa*, dramă într'un act de I. G. Miclescu; și 3. *O soacră*, farsă într'un act de I. L. Caragiale.

(Va urmă).

— Răspuns Părintelui Bunea. La celea ce mi-le adresează Părintele Bunea în nrul 38 al „Unirii" reflectez următoarele:

Niciodată nu vorbesc și nu scriu despre lucruri, pe cari *nu* le cunosc. Când am pomenit de Sibiiu și Brașov am fost conștiu, de ce fac. N-am tras la îndoială hărnicia și bunăvoința catecheților de acolo și nici nu am afirmat, că nu ar ținea orele regulat. Am zis: „...în aceste locuri avem lipsă mare de catecheți, *cari să poată stà de elevii greco-catolici*". Eu cred, că nu-i destul să ținem numai orele de religie, ci trebuie să desvoltăm și în afară o activitate intensivă, dacă vrem ca instrucția catehetică să aducă popor dreptul la viața sufletească proprie, conform însușirilor și dispozițiunilor sale, moștenite din moși, strămoși.

Acolo, unde aceste legi se respectă, popoarele se simt fericite și statul înaintează văzând cu ochii; îndată-ce însă volnicia se ridică peste legi, amenințând dreptul altora la viața sufletească, bunaînțelegere dintre cetățeni dispare spre răul totalității.

Dar năzuința fiecărui popor la crearea unei culturi naționale nu este numai un drept, ci în acelaș timp este și o datorință.

Dacă este adevărat, că menirea omului pe pământ este progresul, fiind dator fiecare individ a face un pas mai departe decât părinții săi, tot astfel și menirea popoarelor nu poate fi alta decât progresul, având fiecare din ele datoria a-și perfecționă însușirile sale caracteristice și astfel a contribui la înaintarea obștească a omenimii, sau cu alte cuvinte: a promovă cultura generală prin desăvârșirea culturei sale naționale.

Năzuința aceasta generală a popoarălor spre dezvoltarea culturii naționale o pretinde însaș legea progresului omenimii, care nu sufere nici o stavilă, și adeseori observăm, că chiar și popoarăle cele mai apăsate politicește, dau semne de o puternică viață culturală, așa încât nu există putere omenească, care să le poată zădărnici zborul lor spre înaintare. Astfel poporul polon, deși șters de pe harta Europei politicește și împărțit la trei mari împărății, totuș a produs în timpurile mai nouă pe un Mickiewicz, pe un Kraszewski, pe un Lelevel și pe un Sienkievicz, ca să nu vorbesc,decât numai despre scriitori.

Supunându-se acestei legi a progresului și urmând exemplul popoarelor mai înaintate, poporul nostru din această patrie, ajuns la conștiință de sine, deasemenea se nizuì a-și creà o cultură națională, studiindu-și și prețuindu-și tot mai mult limba strămoșească, cercetându-și trecutul său, observându-și datinile și obiceiurile, și peste tot căutând „să-și lumineze mintea cu învățăturile", după îndemnul dascălului de odinioară dela Arad, Dimitrie Țichindeal.

Vătămata oare poporul nostru, urmând astfel, cât de puțin interesele altor neamuri sau numai și-a făcut datoria către sine însuși? Atinsa ei cât de cât, prin cultivarea însușirilor sale caracteristice și prin năzuințele sale de înaintare economică, interesele patriei comune, sau din potrivă a contribuit și contribuie la întărirea ei?

Răspunsul la aceste întrebări cred, că reese de sine pentru fiecare om nepreocupat.

Lucrarea noastră pentru înaintarea culturală în sensu național nu este o acțiune agresivă, ci dimpotrivă o acțiune de conservare proprie, în cel mai strict înțeles al cuvântului, iar din punct de vedere al totalității cetățenilor ea nu poate fi privită decât ca salutară, având în vedere, că binele totalității se razimă pe binele părților constitutive.

Lucrând pentru înaintarea culturală și economică a poporului nostru, noi lucrăm pentru binele patriei întregi și astfel am avea tot dreptul să așteptăm, ca lucrarea noastră să fie prețuită după cuviință și sprijinită, în loc de a fi privită cu ochi răi și stânjinită.

In toată acțiunea noastră culturală și economică devisa noastră a fost și este: *Popoară fericite, în patrie fericită!* — o dorință nutrită adânc în piepturile noastre, noastre, a cărei înfăptuire am vol să urmeze cât de curând.

*

Se pune însă mai departe, cum am văzut, întrebarea, dacă avem în noi puterea de a creà o cultură națională și dacă am dat dovezi în această privință până acum, dovezi cari să ne îndreptățească a hrăni oarecare nădejde pentru viitor?

Spre a puteà răspunde la această întrebare, n-avem decât să aruncăm o privire oricât de fugitivă, asupra trecutului sbuciumat al neamului din care facem parte.

In timpurile vechi ale mișcării popoarelor și în timpurile dintâi ale domniei feudale manifestările culturale ale poporului nostru, ca ale tuturor popoarălor asuprite nu puteau fi decât de tot restrânse. Literatura noastră națională la începuturile de chindisituri, cu care femeile române își vor fi împodobit vestmintele, și la crestăturile,

roade. Noi n-avem să pregătim numai pentru examene, ci şi pentru vieaţă! Nu mă explic mai pe larg, deoarece dela aceasta mă dispensează articolul prim din Nr. 38 al „Unirii“.

Cateheţii noştrii din Sibiiu şi Braşov — pe lângă toată bunăvoinţa — nu pot stà de elevi, aşa după cum am înţăles eu aceasta. Iată de ce: Catehetul din Sibiiu e preotul unei parohii cu 2260 suflete, e protopopul unui district cu 32 parohii şi tot atâtea filii, cari au laolaltă 19323 suflete şi 17 şcoli. (Iau datele din şematizmul din urmă). Tot acel catehet e ocupat şi la Asociaţiune. Celce are atâtea pe capul său, nu poate stà, *cum să cuvine,* şi de catehizaţiunea număroasei tinerimi deacolo. Aceasta va trebuì s'o admită orice om, care caută în fondul lucrurilor şi nu să mulţămească, să privească numai suprafaţa lor. Doar om e şi el!

Fiindcă mă pot pomeni şi dela Braşov cu nişte săgeţi ca dela Sibiiu, mă ocup aci şi cu Braşovul. — In Braşov catehisează parohul din Tohanul-vechiu. Îl cunosc de un om zelos şi conştienţios, dar depărtarea şi ocupaţiunea din matre nu-i pot dà răgaz şi prilej, cât ar trebuì pentru oficiul de catehet.

Mă va întrebà însă cineva, că pentru cine să se înfiinţeze parohie gr.-cat. în Braşov şi cu ce mijloace? Răspund: Fericitul Ep. Bob a înfiinţat parohia Clujului, când erau acolo mai puţin de 100 suflete, şi azi sunt peste *4000.* Mijloacele se vor găsi, numai voie să fie! Trebuie să luăm în considerare, că Braşovul e oraş comercial, care atrage la sine mulţime mare de oameni şi aşa a atras şi va atrage şi greco-catolici. Ne având acolo parohie şi biserică, pe aceia îi pierdem!

Părerea mea e — cu toată lecţia ce mi-o dă păr. Bunea — că biserica noastră ar trebuì să pună mai mare pond pe creşterea tinerimii dela şcolile medii străine. Unde parohul e şi protopop, nu cred, că e în interesul bisericii, să se lase în sarcina lui şi catehizaţia, mai cu seamă dacă parohia e mare şi protopopiatul estins. Cred, că de această părere au fost şi greco-orientalii, când au sistemizat posturi de cateheţi în Cluj, Făgăraş, Sibiiu şi în alte locuri. Pentru împlinirea unui oficiu nu-i destul pricoperea şi bunăvoinţa, *ci trebuie şi timp.*

Când am scris m-am gândit nu la aceea ce vor zice cei interesaţi, ci singur numai la interesul bisericii şi al neamului. Dacă — fără să vreau — aş fi jignit pe cineva *pe nedreptul,* mă rog de iertare.

Făgăraş la 18 Sept. 1910.

Octavian Popa.

ANUARE.

(Continuare).

Năsăud.

Gimnaziul: Anuarul are un scurt dar potrivit studiu despre cuvintele compuse, scris de Dr. Niculae Drăgan, şi o dizertaţie comemorativă despre Szechenyi.

Profesori a avut gimnaziul 16. Şcolari au fost 281, gr.-cat. 207, gr.-or. 67, izr. 8 etc. Cei mai mulţi au fost copii de plugar (125), apoi preot (58), învăţător (26) etc.

Ajutoarele date studenţilor sunt neînsemnate. Suma tuturor stipendiilor face 740 cor. iar a ajutoarelor (înţelegând aci şi masa studenţilor) 1035 cor. La masa studenţilor de abia 5 au avut prânzul preste întreg anul, pentru care s'a plătit 15 cor. de elev. Preste tot ajutorarea studenţimii e din lipsa de fonduri şi mijloace tare restrânsă. Colecţiunile gimnaziului încă nu arată mare spor. Astfel pentru biblioteca profesorală nu s'a cumpărat aproape nimic, pentru a tinerimii tot aşa. Cele câteva donate pe apucate nu înseamnă nimica. Tot aceasta trebuie să o zicem şi despre muzeul pentru ştiinţele naturale şi alte muzee. Lipsa şi sărăcia strigă din toate unghiurile şi azi mâne vom vedeà cum va trebuì să alerge gimnaziul la stat după ajutoare. Aşa a ajuns acest odată bogat gimnaz să vegeteze şi aşa se răzbună micimea de suflet, lipsa de prevedere şi îngâmfarea acelora, cari s'au gândit mai bine la un gimnaz fundaţional, decât la unul confesional. Şi bunu-i Dumnezeu, dacă azi mâne nu vom vedeà şi pe cutare Herşcovits figurând printre membrii corpului profesoral....

(va urmà).

Nr. 27—1910.

CONVOCARE.

Onoraţii membrii ai „Reuniunii de misiuni sfinte a preoţilor din Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş“ sunt invitaţi la adunarea generală a Reuniunii, care în vârtutea §-lui 11 din statute, o convocăm pe 29 Septemvrie orele 10 a. m., 1910, la Blaj, în Seminarul teologic.

Programul adunării e următorul:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul general al secretarului.
3. Raportul cassarului.
4. Exmiterea comisiunilor pentru examinarea rapoartelor.
5. Eventuale propuneri.
6. Inchiderea adunării.

Blaj, din şedinţa comitetului „Reuniunii de misiuni sfinte a preoţilor din Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş“ ţinută în 15 Septemvrie 1910.

Dr. Isidor Marcu,
prezident.

---

cu care păstorii Români, atunci, ca şi acum, trebuie că-şi înfrumseţau bâtele lor; vieaţa bisericească, la rugăciunile, pe cari cei vecinic ameninţaţi şi asupriţi le înălţau lui Dumnezeu în bisericuţele lor de lemn, împodobite cu câte o icoană primitivă, ca să-i apere de năcazuri, ocrotindu-i cu braţul său atotputernic. In fruntea obştei dintr'un sat sau dintr'un cătun se află câte un bătrân mai cu vază, care potolià certele în mod patriarhal, „după obiceiul vechiu al pământului“, scris în conştiinţa omului neprihănit de păcatele timpurilor noastre şi păstrat cu sfinţenie din neam în neam; iar căpetenia locuitorilor dintr'o vale sau dintr'un ţinut, dintr'o „ţară“ întreagă, cum se zicea şi se mai zice şi astăzi, erà câte un cneaz sau câte un voevod care povăţuià întreg poporul din acea parte de loc şi la caz de lipsă se punea în fruntea lui trăgându-şi paloşul din teacă şi luându-şi arcul pe umere, ca să-şi apere „sărăcia şi nevoile şi neamul“.

Acesta este timpul, când s'a plămădit dulcea noastră limbă strămoşească, dovada cea mai limpede a originii noastre, când a început a răsunà mai întâiu doina străbună, plină de atâta jale şi atâta duioşie, când au început a se lăudà în cântece bătrâneşti faptele vitejilor, cari îşi puneau vieaţa pentru binele obştesc, când s'au urzit legendele despre Cetatea Devei, despre Radu Negru şi despre Dragoş Vodă, când au răsărit minunatele poveşti despre Făt frumos şi Ileana Cosânzeana, despre Smei şi despre Bălauri, poveşti în care noua credinţă creştină a început a se amestecà cu miturile rămase din anticitate.

Dar mai târziu, când mişcarea religioasă, pornită de dascălul-martir din Praga şi cu un veac după aceea de îndrăsneţul reformator din Wittenberg începù să zguduie aproape întreagă Europa, ameninţând vechia biserică romană cu totală nimicire, Românii se ştiură înzestrà cu o întreagă literatură bisericească, tot aşa de vechie şi aproape tot aşa de bogătà ca a popoarălor împrejmuitoare. Şi dacă această înzestrare s'a făcut la început în mare parte cu ajutorul străinilor, aceasta nu scade nici decum meritele strămoşilor noştri, deoarece ei nu au fost cu totul pasivi la această lucrare, ci partea cea mai grea a lucrării, despre care e vorba, traducerea şi prelucrarea cărţilor bisericeşti au făcut-o tot ei: un diacon Coresi, împreună cu preoţii Iane şi Mihaiu din Braşov, Mihaiu Tordaş cu colaboratorii săi, un Simion Ştefan Vlădica Belgradului, Popa Ioan din Vinţ şi ceialalţi contimporani ai lor, vrednici de toată lauda, ca începătorii literaturii noastre scrise.

Iar după câtăva vreme, când vântul prevestitor de rodire al Apusului începù a pătrunde şi la noi, când Roma şi Viena îşi deschiseră porţile vechilor şi vestitelor lor şcoli şi pentru tinerii noştri, iată, că produse nouă literare încep a se arătà la neamul despreţuit până acum al iobagilor din Carpaţi, ştiinţa începe a-şi dezvoltà tainele sale şi pentru dânşii: Samuil Clain, urzeşte cercetările sale istorice şi linguistice, Gheorghe Şincăi scrie cronica sa, în care caută să destrame trecutul încâlcit al neamului nostru întreg, Petru Maior cercetează începuturile glorioase ale Românilor, pe când Paul Iorgovici îşi îndreaptă din nou băgarea de seamă asupra ţirii limbei româneşti; iar doctorul Ioan Molnar caută să facă cunoscut această limbă şi străinilor, dând în acelaş timp poporului său preţioase poveţe despre păstrarea sănătăţii şi despre înaintarea economică, casnică şi rurală.

Şi în urma acestor pioneri ai culturii noastre naţionale iată că se ridică o generaţie întreagă de tineri luminaţi şi înflăcăraţi pentru isbânda cauzei noastre culturale, dintre cari unii, dornici de a aduce facla luminii în toate colţurile locuite de Români, trec Munţii şi trezesc la o nouă vieaţă pe fraţii noştri din ţările vecine. George Lazar deschide şcoala dela Sfântul Sava din Bucureşti, Vasile Fabian Bob şi Damaschin Bojincă se aşează în Iaşi. Ei sunt urmaţi nu peste mult de bărbaţi ca Ioan Maiorescu şi Aron Florian, Gavriil Muntean şi Dionisie Romano, August Treboniu Laurian şi Simeon Bărnuţ, deşteptătorul Bucovinei Aron Pumnul şi agerul istoric Papiu Ilarianu. Aceştia şi alţi tovarăşi de muncă ai lor au contribuit în mare parte la formarea României de azi şi au cimentat pentru totdeauna legăturile sufleteşti între Românii din toate părţile.

Noutăți.

Adunarea generală a Reuniunii de misiuni sfinte, convocată pe 29 Sept. a. c., nu va fi împreunată cu exerciții spirituali.

Hymen. *Natalia Bucur,* și *Dr. Ion Giurgiu* logodiți.

Convenire colegială. Absolvenții gimnaziului din Blaj din 1885 s'au întâlnit Joi, după o despărțire de 25 ani. Dintre 43 absolvenți au repausat 11, și s'au prezentat la întâlnire 14. E interesant, că nici unul din ei nu s'a aplicat pe cariera advocațială, ci s'au făcut: 3 medici, 19 preoți (2 protopopi), 3 profesori (2 în România) 5 funcționari, 1 inginer și 1 proprietar. Au fost de față acum: *Eugen Solomon,* medic Blaj, *Ioan Bucur,* protopop Indol, *Laurențiu Petric,* medic Dobra, *Simeon Zehan,* preot Cașva, *A. C. Domșa,* comptabil Blaj, *George Muntean,* protopop Comloș, *George Pop,* prect, Mihalț, *Gregoriu Nistor,* preot Boziaș, *Ioan Bocăniciu,* preot Pui, *Iosif Arieșan,* preot Certege, *Ștefan Banfi,* medic Bucium-șasa, *Teodor Nagy,* preot Zau, *Valer Florian,* preot Racovița și *Virgil Codarcea,* preot Șermaș. Dimineața 5 preoți și 1 diacon au celebrat o sf. liturgie în biserica catedrală în amintirea profesorilor și colegilor morți, s'au prezentat apoi Escel. Sale Mitropolitului, care i-a primit foarte afabil, le-a adresat o cuvântare însuflețitoare și la despărțire le-a dăruit câte o iconiță a sf. Chrisostom. Dela Mitropolitul au vizitat pe Directorul gimnazial și pe foștii profesori din cl. VIII. rămași în viață: canonicii Iosif Hossu, Dr. Victor Szmigelski și Ales. Uilacan, apoi profesorii Silv. Nestor și Aron Papiu. La ora 1 au luat masa comună în prânzitorul Seminarial, iar la 3 au mers în grădina din Veza unde s'au fotografat și aranjat o petrecere prietinească „ca la maial." Tot cu acest prilej au colectat între ei 110 cor. spre a ridică o cruce pe groapa fostului profesor de clasa VIII. Niculae Popescu, și s'au despărțit cu prietinească salutare de a vedeà după 5 ani.

Două cărți folositoare. Dl Iosif Pop, jude pens. al curiei reg. ung. a publicat un prețios studiu sub titlul *Conceptul juridic de naționalitate în Ungaria. — Românii și Dacoromânismul.* — Importanța acestui studiu politic se ridică prin poziția socială a autorului și prin îndelungata sa esperiență pe terenul juridic, ceea ce face ca concluziile sale să câștige în temeinicia lor. E necesar a însemnà aici că apariția acestui studiu a ridicat furtună în ziaristica magiară. — Costă 2 cor. — Dr. Vasile Bianu, medic în Buzău, originar dela noi a publicat sub titlul *Dicționarul sănătății,* un volum de peste 800 pag. împodobit cu număroase ilustrațiuni, în care se dau prețioase sfaturi asupra corpului omenesc și organele lui, felurite boale, accidente și epidemii, recomandă ajutoarele de urgență în caz de nenorocire, medicamentele pansamentele și alimentele de prima necesitate și vorbește pe lung despre igienă în general și particular. Voluminoasa scriere a dlui Bianu, aranjată în ordine alfabetică, poate fi de cea mai mare utilitate fiecui, ales institutelor și corporațiunilor, având preferință, că e scrisă pe înțelesul tuturor, — o recomandăm cu toată căldura. Costă 14 cor.

Societatea de lectură a studenților din Blaj, s'a constituit în 15 a l. c. în prezența M. O. D. Director Dr. Chețianu și a M. O. D. prof. conducător Dr. Ioan Rațiu — alegând prezident al societății pe studentul în cl. VIII gimnazială: Ariton Pescariu, secretar: Ioan Pop, cl. VIII. bibliotecar: S. Smigelschi, cl. VIII. controlor: Alexandru Precup, cl. VIII. notar: V. Desmirean, cl. VII. vice-bibliotecar: St. Pantea cl. VII. cassar: Isaia Popa, cl. VII. Membrii în comisia cenzurătoare: din cl. VIII. Ovidiu Hulea, Lazar Isaic și Arou Demian. din cl. VII: Teodor Mureșan, Gregoriu Geaflea și Traian Popa. — Deie Dumnezeu, spor la muncă!

Necrolog. † *Isail Precup,* notar în penziune în Piatra, împărtășit cu S. Taine și-a dat bunul și blândul său suflet în mânile Creatorului în 21 l. c. la 4 oare p. m. în al 80-lea an al vieții sale laborioasă. Esprimăm condolențele noastre jalnicei familii.

— † *Mateiu Florea,* paroh greco-catolic, în Iași. Vic. Făgăraș în mod repentin și-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului, Marți în 20 Septemvrie n. dimineața la oarele 3. în anul al 59-lea al vieții și 31-lea al preoției și fericitei sale căsătorii, lăsând în adâncă jale număroasă familie, consângeni și parohieni.

— † *Ioan Rusu,* meseriaș în Blaj, după grele suferințe a încetat din viață Joi în 22 Sept. n. 1910 în al 56-lea an al vieții.

— † *Victor Agrișian,* învățător gr.-cat. român după scurte dar grele suferințe și-a dat blândul său suflet în mânile Creatorului în 3 Septemvrie st. n. a. c. în frageda etate de 23 ani.

Muschong. Băile Buziaș
Phönix apă minerală de Buziaș
SCUTITĂ DE BACTERII
apă minerală naturală
RECREAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ
S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă.
Recomandată de medici.
Depositul principal e la Gelb I. Blaj.
(36) 28 –?

Iar când lanțurile iobăgiei căzură și de pe brațele noastre, când puturăm răsufla și noi mai liber, după atâtea veacuri de suferință, cu câtă râvnă îmbrățișà poporul nostru din această patrie toate formele culturii moderne, adoptându-le după geniul său și după trebuințele sale, și căutând astfel printr'o activitate încordată, să ajungă popoarele, care, mai favorizate de împrejurări, apucaseră mult înainte pe calea nesfârșită a progresului! Prin școli și prin întocmiri bisericești, prin presă și teatru, prin însoțiri culturale și economice se năzuiră părinții noștri și ne năzuim și noi astăzi să umplem lacunele, rămase în cultura noastră în urma împrejurărilor grele din trecut și să dăm omenimei aceea, ce-i suntem datori în urma însușirilor cu cari ne-a înzestrat Dumnezeu.

Nu este mult aceea ce am făcut până acum; dar chiar puținul acesta, ce l-am putut face, cu toate piedecile ce ne-au stat și în parte ne mai stau încă în cale, dovedește, că este duh în noi, „est Deus in nobis", și că n'a fost cu totul lipsită de temeiu aprecierea geografului german W. Hoffmann asupra însușirilor poporului nostru, când a zis pe la mijlocul veacului trecut în cartea sa „Beschreibung der Erde" (Descrierea pământului) următoarele cuvinte: „Din această amestecătură, din care își trage poporul român originea sa, se desvoltă capete, ce-s clasice și s'ar puteà folosì de modele la gemme, — capete, care și în lăuntru ascund, ceeace arată pe din afară. Căci o putere de pricepere mai repede, o minte mai clară, o agerime mai mare, împreunată cu îndemnare în purtare, cum o întâlnești uneori și la Românul cel mai de rând, nu vei găsì nicăirea. Acest popor, unit și cultivat până la gradul suprem a civilizațiunii, ar fi vrednic a stà în capul culturii spirituale a neamului omenesc. Mai adauge, ca să nu mai lipsească nimica, că și limba lui este atât de sonoră și bogată, încât s'ar potrivì de minune pentru cel mai cultivat popor de pe fața pamântului."

Chiar dacă poporul nostru ar aveà numai o parte din însușirile amintite cu atâta laudă de învățatul german, totuș ar fi pe deplin îndreptățit a aspirà la o cultură națională și ar face o crimă față de sine însuș, dacă nu și-ar dà toate silințele, ca să-și folosească însușirile, cu care l-a dăruit Dumnezeu.

Iar rezultatele obținute până acum printr'o activitate de ceva preste o jumătate de veac pe terenul bisericesc și școlar, artistic, social și economic, ori cât de modeste ar fi ele, sunt o dovadă limpede, că poporul nostru este capabil a creà o cultură proprie a sa.

Prin urmare nu putem renunță cu nici un preț la urmărirea idealului nostru cultural național, ori câte greutăți am aveà de învins. O astfel de renunțare ar fi identică cu o sinucidere, care nu o poate pretinde nimeni dela noi.

Dimpotrivă așteptăm, că pe viitor, recunoscându-se pe deplin îndreptățirea năzuințelor noastre, să ni-se lase libere toate căile, ce conduc la înfăptuirea idealului nostru: pe terenul bisericesc, al învățământului, social și economic, ca astfel să-i putem dà patriei noastre mult iubite aceea, ce am fi în stare să-i dăm în urma însușirilor noastre etnice.

Și aceasta nu ca o concesiune, nu ca o pomană, ci ca un drept elementar, care nu i-se poate denegà nici unui popor.

Orice ne-ar aduce însă viitorul, datoria noastră este, să nu lăsăm neîntrebuințat nici un mijloc și să nu pierdem nefolosit nici un moment pentru a ne apropià tot mai mult de ținta, pe care o urmărim.

Asociația noastră ne oferă în această privință cel mai larg teren de activitate.

Să ne dăm deci mână cu mână, cum zicea odinioară bardul național, dela moartea căruia s'au împlinit înainte cu câteva zile 20 de ani, toți câți simțim în acelaș fel, și grupându-ne sub falnicul ei stindard, să ducem mai departe cu puteri unite și fără nici o șovăire nobila luptă pentru susținerea și desvoltarea culturii noastre naționale!

De vom ieși biruitori, vom aveà mulțămirea de a fi făcut să triumfe cea mai dreaptă cauză din lume; de vom cădeà, vom aveà mângâierea, că n-am trădat aspirațiunile părinților, moșilor și strămoșilor noștri, și că nu ne-am acoperit de rușine față cu generațiile viitoare.

„Decât o viață moartă, mai bine o moarte vie!" a zis acelaș cântăreț al deșteptării noastre naționale.

Punându-vă la inimă aceste memorabile cuvinte, care trebuie să ne fie un memento pentru toate timpurile, declar adunarea generală de deschisă.

Unirea bisericilor.

— Răspuns „Revistei teologice". —

(Continuare și fine).

Cum agrăește Teodor Studitul pe papa?

„O păstoriule suprem al bisericii de sub cer! ajută-ne în primejdia extremă; înlocuește pe Isus Hristos. Întinde-ne scut și apără biserica noastră Constantinopolitană; dovedește, că ești urmașul acelui papă, care mai întâi ți-a purtat numele, El cu asprime a purces în contra ereziei lui Eutiche; purcede și tu acum cu asprime în contra iconoclaștilor [1]). O, ascultă-ne rugarea tu, capul și principele magisteriului apostolic, pe care însuș Dumnezeu te-a ales să fi păstorul turmei cuvântătoare. Căci tu într'adevăr ești Petru, fiindcă tu poșezi și faci strălucit scaunul lui Petru, Ție ți-a zis Hristos: Sprijinește pe frații tăi. Iată aici e timpul și locul, spre a-ți deprinde drepturile, ajută-ne fiindcă ți-a dat Dumnezeu putere spre aceasta, căci de aceea ești principele nostru al tuturora [2])."

Și în fața acestei eclatante mărturisiri a primatului papal dl Bălan susține: „Ca să-i predispună în favorul său și a cauzei ce o apără el, (Teodor Studitul) le aduse diferite laude și îi impodobì cu epitete frumoase, dar de sigur fără să se gândească a le atribuì prin aceasta vre-un primat de jurisdicție asupra bisericii [3]). Despre astfel de primate de onoare recunoscute „in *mod iperbolic* [4])" și cu „omagii exagerate [5])" de către patriarhii orientali, pentru a menajà susceptibilitatea episcopului de Roma, [6])" și pentru „a măguli [7])" pe papi, „ca să îi predispună în favorul lor și a cauzei ce o apărau [8])" am mai cetit noi la apologeți și scriitori neuniți. Nu se unește cu firea serioasă, și cu vieața sfântă a bărbaților sfinți a bisericii orientale, ca să putem presupune despre ei o astfel de purtare, de a se linguși pe lângă papa.

De altcum socotind citatele reproduse și socotind și alte texte referitoare la primat, ale lui Teodor Studitul, polemicul serios trebuie să recunoască faptul, că sf. Teodor Studitul nu se îndoià despre primatul papal.

Asupra lui Foțiu [9]), Teofilact, Nil Cabasila etc. nu mai insistăm dupăce chiemarea noastră nu e să arătăm conformitatea credinții bisericii romane cu a celei neunite; nici nu e de lipsă.

Trecem la argumentele scoase din cărțile rituale ale bisericii neunite. Am relevat în broșura mea [10]) părerea unui ortodox rus, că pentru a putrà efeptuì unirea bisericilor „nu e lipsă nici de sinoade, nici de consfătuiri lungi, ci numai de explicări sincere scoase din cărțile noastre liturgice, cari de mii de ori mai elocvent vorbesc învățaților noștri, decât toate argumentele împrumutate dela protestanți și ianzeniști [1])."

Ce răspuns dă la aceste dnul Bălan? Răspunde, că „atributele, cu cari este împodobit Petru în cântările noastre bisericești n-au nici de cum înțelesul de a confirmà pe seama marelui apostol vre-un primat de jurisdicție asupra bisericii [2])."

Tragem la îndoială cuvintele dlui Bălan dupăce iată ce se zice în cărțile noastre liturgice despre Petru:

Petru se numește „cel mai mare și mai întâiu decât apostolii [3])," „verhovnicul învățăceilor și apostolilor [4])," „voevodul apostolilor [5])" etc.

Iar în 29 Iunie la Mânecat, canon, cântarea VII. zice biserica neunită către Petru: „Mai întâiu pe tine te-a pus Petre mărturisitor iubirei celei spre Hristos. Cuvântul celce știe toate, ca un Dumnezeu: Pentru aceasta și turma sa cea iubită ție ți-a încredințat [6])."

Tot în 29 Iunie la cântarea IV. din canon se zice: „De oameni vânător dumnezeesc, precum s'a făgăduit, Hristos pe tine te-a făcut, ție întâi încredințându-și turmele bisericii sale [7])."

Drept aceea îl agrăește biserica neunită pe Petru: „Punătoriule de lege, păstoriule și învățătoriule al turmelor lui Hristos, Petre slăvite [8])."

Biserica neunită așadară crede, că lui Petru a încredințat Domnul „turmele bisericii sale."

Iar despre urmașii lui Petru în scaun, despre papii dela Roma învață biserica neunită următoarele:

Dupăce biserica orientală premite despre Petru faptul acesta: „Romei celei mai mari decât alte cetăți, tu ai fost întâiu episcop, și mărirea și lauda și bisericii întărire, Petre [9])" în ziua amintirei marilor papi ca Silvestru, Clemente, Leon, etc. spune, că papa dela Roma este „următoriul cinstitului Petru și îmbogățit cu scaunul cel mai de sus al aceluia [10])," „capul bisericii lui Hristos, celei drept credincioase, [11])," „temeiul Arhiereilor [12])," etc.

După aceste întreb pe dl Bălan: Oare cărțile rituale ale bisericii neunite nu dovedesc primatul jurisdicțional a papei dela Roma? „Oare nici de cum nu li-se poate atribuì monumentelor literare ale cultului" bisericii neunite „o eroare în materie de credință, cum este dogma despre primatul jurisdicțional al papilor? [1])"

Dl Bălan răspunde hotărît, că în monumentele literare a cultului bisericii neunite „*prin nici un cuvânt* nu se spune, că apostolul Petru ar fi avut un primat de jurisdicție asupra celoralalți conapostoli și asupra bisericii întregi [2])," și că atributele ce se dau papilor dela Roma „nu au caracter jurisdicțional [3])."

Dar dacă în cărțile liturgice ale bisericii neunite nu se cuprind de fapt învățături despre primatul de jurisdicție al papilor dela Roma, atunci de ce ciontează capii bisericii neunite în edițiile mai nouă ale cărților liturgice textele referitoare la Petru și la papii dela Roma? De ce lapădă din ele textele respective?

Nu insist asupra acestor odioase coruperi ale cărților liturgice efeptuite în edițiile grecești venețiane din 1884 și 1895, ci mă provoc numai la un exemplu.

În 18 Februarie biserica orientală serbează amintirea papei Leo, drept ce în aceasta zi în prima stihire a Inseratului astfel agrăește biserica orientală pe papa Romei Leo Marele:

„Ce te vom numì pe tine de Dumnezeu insuflate; Capul bisericii lui Hristos celei dreptcredincioase, ochiul bunei credințe, care arătat vede cu inima cugetarea cea Duhovnicească, izvorând tuturor marginilor cuvântul vieții. Mahrama cea de Dumnezeu însemnată a credinții celei drepte: Roagă-te să ne mântuească sufletele noastre."

Întrebăm pe dl Bălan: de ce a dispărut dela un timp încoace din edițiile grecești cuvintele: „Capul bisericii lui Hristos celei dreptcredincioase [4])," cari cuvinte în edițiile românești și slavone încă se mai află?

Dacă nu ar vedea biserica neunită în cărțile sale liturgice doctrina primatului papal, nu ar cutezà să se atingă cu mâni profane de textul acelora!

E trist lucru, că a ajuns biserica neunită în veacul XX-lea până acolo, încât chiar și din cărțile liturgice vrea să șteargă pe papa dela Roma, pe acel papă, pe care odinioară astfel îl agrăiau:

„Preafericitului și Preasfântului și întocmai îngerilor întru Hristos Părintele Părinților și stăpân a toate adeveritele apostolești biserici, ca niște robi ție înainte căzând sărutăm urmele picioarelor Măriei și Preasfinției Tale Putere și Domnie." [5])

Virgil Pop,
preot gr.-cat.

---

[1]) Sobornik, în fol. Moscva. 1804. La vieața sfântului Teodor Studitul în 11 Nov.

[2]) Op. cit. la epistolele sf. Teodor Studitul, Cartea II. epist. 11.

[3]) N. Bălan în Rev. teol. Nr. 6—7 din 1909 pag. 330.

[4]) Eusebie Popovici, Istoria bisericească, București, 1900, vol I. pag. 440.

[5]) Ibidem.

[6]) V. Guettée, Papalitatea, pag. 108.

[7]) Idem, pag. 212 și 226.

[8]) N. Bălan, loco citato.

[9]) De altcum cu privire la lămurirea dogmei primatului papal din cele petrecute sub Fotiu, recomând dlui Bălan să cetească tractatul din „Teologia dogmatică fundamentală" a părintelui Suciu (Blaj, 1907) vol. II. pag. 259—270.

[10]) Chestia unirii bisericilor, pag. 42.

[1]) La Russie est — elle *schismatique*? Par un russe orthodoxe, Paris, 1859

[2]) N. Bălan, în Rev. teol. Nr. 8 (1909) p. 369.

[3]) Mineiul, 16 Ianuar, la Mânecat în canon, la condacul dela cântarea VI.

[4]) Molitvelnicul de Sibiiu, 1874, pag. 446.

[5]) Mineiu, 16 Ianuar, la Mânecat în Mărirea dela Sfetilnă.

[6]) Mineiul tipărit în Buda, la 1805 cu binecuvântarea lui Dositeiu, Mitropolitul Ungrovlahei, Luna Iunie, foaia 108 fața II col. II.

[7]) Ibidem, foaia 107, fața I. col. I.

[8]) Ibidem Luna Ianuarie, foaia 114, fața II. coala I.

[9]) Mineiul lunei lui Iunie, (Buda, 1805) foia 115, fața I. col. II.

[10]) Mineiul lunei lui Februarie, în ziua amintirii papei Leo Marele, la Mânecat, în Canon, cântarea VI.

[11]) Ibidem în stihire la Insărat.

[12]) Mineiul lunei lui April, 13 April, la ziua amintirei papei Martin, Irmos la Utrenie.

[1]) Revista teologică, Nr. 8, 1909, pag. 270.

[2]) Rev. teol. Nr 8, 1909, pag. 366

[3]) Ibidem, pag. 369.

[4]) „*Κεφαλὴ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Χριστοῦ.*"

[5]) Pravila (tip. la Târgoviște în 1652) pag. 434, glava CCCLXLV.

Raport general

despre activitatea societăţii „Inocenţiu Micu Clain“ An. şcol. 1909—10.

(Continuare şi fine).

4. *Cassa.* I. Întrate în anul şcol. 1909—10 au fost:

a)	Răscumpărarea alor 7 obligaţiuni	269·99
b)	S'au scos dela „Patria“ lib. Nr. 1448 şi au întrat în cassă	589·—
c)	Dela „Arieşana“ lib. Nr. 1528	10·—
d)	Interese dela „Patria“ lib. Nr. 1448 pe an. 1910 . .	42·32
e)	Interesele dela „Arieşana“ lib. Nr. 1528 din 11/III 1909—31/XII 1909 . . .	—·82
f)	Ziarul cassei	1779·94
	Suma totală:	2692.07

2. Eşite au fost:

a)	S'au scos din Cassa şi au întrat în banca „Patria“ lib. Nr. 1448	768·32
b)	S'au scos din cassă şi au întrat în banca „Arieşana“ lib. Nr. 1528	10·83
c)	Ziarul cassei	1851·01
	Suma totală:	2630·15
	Dacă comparăm întratele de	2692.07
	cu eşitele de	2630·15
	Rămâne suma de:	61·92

Statul activ cu finea anului scolastic 1909—10 se află în următoarele:

a)	In obligaţiuni	670·96
b)	La „Patria“ lib. Nr. 1448:	1697·54
c)	La „Arieşana“ lib. Nr. 439/II	74·49
d)	La „Arieşana“ lib. Nr. 1528	30·82
e)	In bani gata	61·92
	Suma totală:	2535·73

Fondul pentru *„Monumentul lui Inoc. M. Clain“*, cu finea anului scol. 1908/9 a fost de 783·04 cor. care erà depusă în următoarele libele:

a)	La „Patria“ lib. Nr. 1619	739·39
b)	La „Detunata“ lib. Nr. 211	43·46
c)	La „Arieşana“ lib. Nr. 1160	2·19
	Cu totul:	783·04

In anul curent la această sumă nu s'a adaus nimic, deci rămâne tot suma de 783·04 cor.

5. *Arhiva.* In arhivă să află: Din „Vatra familiara“ 2720 exemplare nelegate. Din „Tragedia calvarului“ de Henry Bollo, 216 exemplare nelegate şi 1 exemplar legat în lux. Din „Pregătire la moarte“ trad. din Alfons Maria de Ligouri, 1 exemplar nelegat Din *Mântuieşte-ţi sufletul* de I. P. Toussaint, sunt 706 exemplare nelegate şi 1 exemplar legat în lux. Din „Duch muscălesc“ de Bolanden 10 exemplare nelegate. Din „Epistole cătră un preot tinăr“ P. I 6 exemplare nelegate. Partea II 238 exemplare nelegate. Din „Catehismul catolic“ alui Deharbe 6 exemplare nelegate.

Apoi, traducerea românească a opului „Rafael“ de Bolanden şi „Mântueşte-ţi sufletul“ în manuscris.

Impurul din „Tragedia Calvarului“ şi originalul francez al opului „Tragedia Calvarului“.

Originalul nemţesc al cărţii „Mântueşte-ţi sufletul“ şi traducerea ungurească a acestei cărţi.

Traducerea ungurească: Orosz szelem le Bolanden.

Se mai află toate protocoalele şi toate actele, cari cuprind mersul administrativ al Societăţii dela început şi până azi şi cari sunt o icoană fidelă despre întreagă activitatea din trecut a Societăţii.

Mai multe coale de hârtie albă, Cuverte şi hârtii de epistole oficioase, 10 pulturi pentru orhestra societăţii. Crete de note etc.

In scurt am prezentat starea „Societăţii de lectură Inocenţiu Micu Clain“ în cursul anului scol. 1909—10. Am făcut tot cât s'a putut, deşi poate lumea mare ne-ar cere şi mai mult, dar oricum, îndrăznesc să zic, că anul acesta, ne dă chezaşia unui viitor cu mai multe scăpărări de lumină, şi nădăjduim, că va veni vremea, când vom puteà povesti cu sufletul mai deplin mângâiat zorile zilei de mâne.

Octavian Bugner, președinte. **Ioan Popu,** secretar.

Bibliografie.

A apărut:

ALBUMUL BUNEA

în o minunată execuţie tehnică şi cu un cuprins boyat de peste 200 pagini.

E admirabilă coperta în mai multe colori, după originalul pictorului nostru ***F. C. Domşa.*** *Urmează, numai decât la început portretul cel din urmă al canonicului Bunea în patru colori. Şi alte peste 20 clişce, apoi capete artistice, suplimente, etc. Textul se împarte în următoarele mari capitole:*

I. Moartea.
II. Jalea neamului.
III. Funerarii
IV. Postum.
V. Epilog.

Este o carte vrednică de memoria marelui nostru Bunea.

Se vinde în folosul ridicării unui mausoleu la groapa meritatului bărbat al bisericii şi neamului.

Preţul unui exemplar, pentru abonaţi: 6 cor., pentru neabonaţi 7 cor.

NOTĂ: *Pentru uşurarea administraţiei, abonaţilor se trimite cu rambursa. Acela dintre stimaţi abonaţi, cari ar dorì să nu li-se rambursèze, sunt rugaţi să anticipe preţul de 6 coroane + 55 bani taxă de porto şi recomandare!*

Comandele se pot face la

Adresa: ***Albumul Bunea — Blaj-Balázsfalva sau Librăria semin.***

Ministerul r. Ung. de culte şi instrucţiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. ***Orarul general şi particular pentru şcolile primare cu 1, 2 şi 3 învăţători.***

2. ***Planul de învăţământ şi îndreptarul metodic.*** pentru şcolile, primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş. Aprobat din Conferinţa Episcopească, ţinută în 7 Septemvrie st. n. 1909 Nr. 6693

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru şcoalele cu un învăţător —·80
„ „ „ doi „ 1·20
„ „ „ trei „ 1.60
plus *20 fil. porto* pentru fiecare.

La comandă să se spună apriat, că se doreşte un orar pentru şcoala cu un învăţător, ori cu mai mulţi învăţători — Altcum se trimite întreagă colecţia, ce costă 2·30 cor. franco.

Atragem atenţiunea oficiilor protopopeşti şi parohiale, precum şi-a învăţătorilor nostrii din Arhidiecceza de Gyulafehérvár-Fogaras--Alba-Iulia şi Făgăraş, dieceza Szamosujvár Gherlei, Nagyvárad—Orăzii mari şi din dieceza Lugos—Lugoşului asupra hotărârii conferenţei Episcopeşti din 7 Septemvrie 1909. Nr. 6693; prin care atât *Orarul*, cât şi *Planul de învăţământ* şi *Îndreptarul metodic* sunt obligătoare pentru toţi.

Comande se pot face la **Tipografia Seminarială.**

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**
Redactor respons.: **Augustin Gruiţia.**

GUSTAV A. HAISER
curelar şi şelar
Medgyes, Brückengasse Nr. 1.

Oferesţe producte din atelierul propriu: **Juguri pentru cai** schimbătoare pentru **vaci** şi **boi. Hamuri de toate speciile** executate solid şi cu pricepere. **Şele comune, Şele engleze** (Pritsche), **Chingi** ş. a.

75) 3—3

La NAGYENYED
Com. Alsófehér

se adresează, cine doreşte a-şi procură varietăţi autentice de:

Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueţi, etc.

Vite altoite

78 1—12

(calitate superioară)
viţă europeană şi americană cu şi fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit).

FISCHER u. Comp
Pomi Viticultura

P. T.

Am onoare a face cunoscut, On. public din loc și jur, că am preluat prăvălia dela Dl Atanasiu Butar din Blaj (Piață) și o voiu purtà mai departe sub firma

TRAIAN NOVAC.

Prăvălia mi-am mărit-o și pe lângă toate soiurile de mărfuri de speţerie, delicatese, coloniale, mare depozit în ape minerale, am introdus și mărfuri textile precum toate soiurile de **bumbacuri, arnfciuri, cârpe de cap, batiste, ciorapi, ploiere, cartone, barchete, pânzării, oxforde** etc., cu un cuvânt toți articole, cari se țin de branșa aceasta.

Cu această ocaziune preluând unii articlii cari pe viitor, nu-i mai țin, precum: *vase de porțelan, sticlărie, vase pentru flori, cămeși pentru domni, gulere, cravate și ghete,* ***cât îm-i ține depozitul, le vând cu cele mai ieftine prețuri.***

Rugându-mă pentru sprijinul D-Voastre și asigurându-vă, de serviciu prompt și solid.

Sum cu deosebită stimă:

TRAIAN NOVAC.

(76) 2—3

Vânzare în mic și mare.

Loc deschis.

Jucărie de copil

este a spălà cu săpun de alui SCHICHT, că deodată și curățește și albește rufele, cruță toată truda și sforțarea.

(42) 4—5

(74) 3—3

Concurs.

„Poporul“ institut de credit și economii, societate pe acții în Lugoj prin aceasta publică *Concurs* pentru ocuparea:

a) unui post de *funcționar* cu salar începător de 1400 coroane și

b) unui post de *practicant* cu salar anual, începător de 800 coroane, în rate lunare anticipative.

Absolvenți ai școlii comerciale superioare cari au praxă de bancă și posed pe lângă **limba română** și limbile maghiară și germână vor fi preferiți.

Ofertele provăzute cu atestat în original sau legalizate sunt de adresat direcțiunii până în 20 Septemvrie a. crt. iar posturile de ocupat în 1-a Octomvrie a. crt.

Lugoj la 31 August 1910.

Direcțiunea.

A apărut: **Elemi Népiskola Értesitö könyvecske — Indice pentru școlile poporale primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva foculuí

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantagioase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morții cu termin fix; asig. de zestre și asig. peporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168 13
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,571,035 51
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909	foc „	112.045.412 —
	viață „	10,847,132 —
Fonduri de întemeiare și de rezervă	„	2,309,387 —

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2: 35—52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric 3: 35—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte. îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminosă, decât cele de sistem vechiu, așa. că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — cu și spre turnarea de tonce de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 1 Octomvrie 1910.** **Numărul 40**

Activitatea preoţilor şi a învăţătorilor noştri?

II.

Am dat publicităţii neînsemnatul fragment din bogata şi desinteresata activitate extraşcolară, ce învaţătorii ţării româneşti desvoaltă spre binele, luminarea şi înaintarea sătenilor de dincolo, ca cetindu-l să ne ruşinăm şi să ne mâhnim. Unde îi vom aflà parechea la noi dincoace? Lacrimi ne vin în ochi, când privim la cei şasezeci de ani dela 48 incoace, ce i-am petrecut aproape înzadar. Fost-am ca ciuperca în pădure, ce rasare printr'o norocoasă împrejurare, ca să se prefacă iarăş nimica la locul unde a crescut, nelasând nici o urmă după ea. Şi neactivitatea aceasta să nu o aplicăm numai la preoţi, la învăţători, ci să o căutăm la întreaga clasă cultă, care durere n-a înţeles nici duhul cel nou al libertăţii şi nici rostul său în mijlocul poporului. Un singur teren este, pe care ne-am validitat, mulţumită şcolilor comerciale din Braşov şi nemuritorului Visarion Roman, terenul financiar-economic. De aci încolo somnul morţii.

Nu-i vorbă dăm şi de câte un popă dela sate, care într'o mică, săracă şi neînsemnată parohie face minuni, care cu puţinii săi credincioşi, face biserică, şcoală, casa parohială. Fost-a chiar şi câte un erou de acesta fără nume, care în decursul deceniilor a ştiut să ferească de sărăcie şi decădinţă credincioşii săi, şi nu s'a îmbogăţit pe căi neiertate şi laterale pe socoteala turmei, la care el se numià păstor.

Ba au fost învăţători, cari din dragoste faţă de popor şi-au pus inima şi sufletul pentru şcoala, unde dăscăleau aproape de pomeană.

Dar ce sunt acestia faţă de marea maioritate? Ce sunt acestia faţă de acei mulţi, cari s'au dat pe sine instrumente oarbe în mânile acelora, cari au ruinat satele? Ce sunt acestia faţă de marea maioritate, cari şi astăzi servesc în biserici mai scunde, mai strâmte, mai rele decât şoproanele, cari beau din potire de plumb, slujesc în haine zdrenţuite şi eclejiile lor sunt la o sută de jugere, iar moşiile lor la două—trei?

Privind apoi mai de aproape aceia activitate extra-oficioase a preoţilor şi învăţătorilor, pe care vreà să o vadă întrupându-se mitropolitul dela Sibiiu şi pe care o cere ministrul Haret dela învăţătorii ţării româneşti, ce vom zice noi? Unde vom aflà parechea aceia de oameni, care se arete o aşa activitate extra, ca şi care au arătat învăţătorul şi învăţătoarea respectivă de dincolo de munţi în cursul alor câtorva ani?

Noi dacă vom ascrie zelul preoţilor şi al învăţătorului desvoltat pentru biserică, şcoală, casă parohială, datorinţelor lor oficioase şi ca activitate extra-oficioasă vom considerà alte lucruri: (ridicarea şi infiinţarea de instituţiuni şi reuniuni salutare pentru înaintarea şi întărirea săteanului) atunci puteà-vom oare şi vorbi de vre-o astfel de activitate a preoţimii şi învăţătorimii noastre? Cine se ocupă la noi cu lucruri de aceste?

Ne doare inima, când meditàm asupra acestora. Cunoaştem şi noi atâţa preoţi, învăţători harnici, cari nu numai aici în şcoli au fost totdeauna cei mai distinşi, cei mai înflăcăraţi pentru binele obştesc, dar au dus cu ei afară în parohie, în sat, cel mai desăvârşit dor de muncă. Şi totuş pe terenul acesta nu se pot mândrì cu nimic.

Cine poartă oare vina la aceasta? De bunăseamă că nu ei. Vina o poartă **şcoala**, care i-a trimes în lume, fără să le deie adevărata învăţătura a vieţii, fără să le spună, că ce şi cum au să lucre, pentru ridicarea şi înaintarea sătenilor.

Vina e a învăţăturii defectuoase, cu care părăsesc tinerii noştri seminarele! Căci ce folos de zel, de muncă, dacă lipseşte priceperea recerută? Şi dacă de o sută de ori am cere o amănunţită dare de seamă dela preoţi şi învăţători despre activitatea lor extra-şcolară, extra-bisericească, ne-ar puteà răspunde cu drept cuvânt: „Ce activitate extra-şcolară vreţi? Vă trebuie cor? Dar cunosc eu notele? M-a învăţat cineva vre-un instrument muzical? Să vă fac o stupină model, sistem nou? Dar unde am văzut eu de acestea? Cine mi-a arătat mie lucruri de acestea? Să vă fac o societate de ulcuit şi valorat viţă de vie? N-am văzut în vieaţa mea cum să fac acestea! Vă trebuie grădină de pomi, grădină de legumi, Fetele voastre vreau să ştie cum sa cultive grădina, cum să pună legume pe iarnă, cum să croiască, cum să fiarbă. Şi mă întrebaţi pe mine? D'apoi eu de unde să ştiu? Mi-a spus mie cineva de aceste? Vă trebuie reuniuni de a valorà laptele, untul etc. reuniuni de ţăsătorie, vă trebuie societăţi de asigurarea vitelor, vă trebuie bănci sătesti pentru a vă ajutà mai uşor şi mai repede? Ce ştiu eu ce-s acelea? Unde am auzit eu de felul şi modalitatea înfiinţării reuniunilor sau a băncilor?

Dacă vă place să ne cereţi seamă de activitatea extra-şcolară, după cum o face aceasta ministrul de culte al ţării româneşti, atunci poftiţi şi puneţi mare grije pe acestea în seminare. Puneţi acolo învăţători, cari să înţeleagă rostul învăţăturii lor şi însemnătatea cea mare a ei. Poftim şi întocmiţi seminarele voastre astfel, ca în ele elevii să fie crescuţi şi pentru vieaţa reală şi în vederea lipselor noastre culturale, economice şi naţionale.“

Şi întradevăr, că celce a fost mai în anii din urmă prin ţara românească şi s'a interesat mai de-

aproape de așa zisele școli normale (preparandii) a rămas de bunăseamă frapat nu numai de aranjarea acelora, dar a trebuit să-l captiveze grijà cea mare, ce se pune pe creșterea multilaterală a elevilor și instrucția specială, ce se dă acolo în vederea tuturor necesităților dela sate. Fiecare învățător e în țară un, enciclopedist și are un rar simț pentru toate lipsele din comuna sa. Dar are și priceperea și învățătura de a le ști sanà.

Iată deci, că circulara mitropolitului Mețian mai are lipsă și de o mică corectură, altcum teamă ne e, că nu va aveà efectul dorit.

Și e de interes național ca intențiunea aceasta să-și aibă efectele ei salutare. Dar atunci trebuie să începem cu școala. Dați-mi școala și voi reformà lumea, a zis Leilnitz. Prin școală da, toate să pot face. Mai întâi, grije mare pe școlile acelea cari au menirea de a crește pe luminătorii satelor. Atunci debunăseamă, că se va puteà vorbì la timp și de vreo activitate extra a preoților și învățătorilor.

„ASTRA“ la DEJ.

(Continuare).

Ședința II.

Luni în 19 Sept. serbările dela Dej se continuă, cu ședința II, ținută în sala festivă a casei comitatului, care și acum erà plină de un public ales și de foarte multe dame.

Ședința se începe la oarele 10 și jumătate. a. m. Mai întâiu se dă cetire telegramelor sosite dela fruntașii bisericii și neamului.

Telegrame.

N'avem pe lângă bisericile noastre naționale, așezământ mai de lipsă pentru asigurarea existinței neamului românesc din patrie decât „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului românesc“. De aceea doresc, ca tot natul, înțelegând marea ei misiune, să-i dea cuvenitul sprijin în mai mare măsură, ca în trecut. Toate mijloacele trebuie căutate pentru a zdrobì nepăsarea multor cărturari, cari trăiesc dela popor, fără ai dà în schimb ceva în scopul acesta. Implor și eu binecuvântarea Domnului asupra „Asociațiunii“ și a celor ce muncesc pentru cultura română.

Episcop Miron.

*

Salutând cordial întrunirea „Asociației pentru literatura și cultura poporului nostru, implor și eu binecuvântarea cerului asupra lucrărilor sale mănoase.

Mețian Mitropolit.

*

Binecuvântată să fie pururea munca culturală.

Episcop Hossu (Lugoj).

*

Nepuțând participà, salut adunarea generală, dorind spor și rezultat întru propășirea culturii naționale.

George Pop de Băsești.

*

Spor cât de mare urează

Prof. Jarnic, Pottenstein (Bohemia).

*

Salutăm cu dragoste pe cei întruniți în numele culturii naționale

Redacția „Unirii.“

In afară de acestea au mai sosit felicitări dela vicarul Barbolovicin (Șimleu), profesorul Borgovan (București), Maiorul Popa (Brașov), Românii din Blaj, Despărțământul Brașov, Redacția „Gazetei Transilvaniei“, Românii din Năsăud, Românii din Câmpeni, Românii din Orăștie etc.

Expozeul prof. Dr. Rațiu.

După acestea urmează referada comisiunii pentru cenzurarea raportului general al comitetului central. Referentul comisiunii Dr. I. Rațiu face un expozeu amănunțit asupra activității Asociațiunei.

Pornind dela misiunea înaltă culturală ce îndeplinește această instituțiune în răspândirea literaturii și culturii la poporul român din această țară. cu regret constată că nu dovedim un deosebit interes pentru sprijinirea acestei instituțiuni românești atât de importante, nici măcar aceia, cari ar putea-o face fără greutate. Nu-i vorbă ne însuflețim noi ușor, dar de celea mai multeori tot entuziasmul nostru este numai o inspirație momentană, o flacără de paie. Însuflețirea noastră nu stă în raport drept cu faptele noastre. De ex. numărul membrilor Asociațiunei nu acopere însuflețirea noastră dela adunările generale. Oricum am înfrumseță lucrul, totuș nu va puteà zice nime, că un popor de 3 milioane și-a făcut datorința, după putință. când o instituțiune, cum este Asociațiunea în totul abia are 2036 membrii. Azi, când avem atâța intelectuali români cu stare, când soartea preoților și învățătorilor s'a îmbunătățit destul de bine, ar stà bine să-i vedem pe toți înșirați în conspectul membrilor Asociațiunii. La alte popoare astfel de instituțiuni culturale numără zeci de mii între membrii lor. Numai Asociațiunea în timp 50 de ani nu și-a putut ridicà numărul membrilor nici măcar până la 5000.

Apoi trece la raportul general, relevând cu obiectivitate toate momentele din munca Asociațiunii desfășurată în cursul anului 1909. Din constatările făcute în expozeul d-sale se vede limpede, că Asociațiunea și în anul acesta a dezvoltat o activitate însemnată. In afară, în despărțăminte a ținut prelegeri poporale și conferințe, a aranjat reprezentații, șezători culturale, expoziții, a distribuit cărți și premii și a susținut bibliotecile poporale, care din urmă în zilele noastre împlinesc o trebuință tot mai simțită de țăranii noștrii știutori de carte. Asemenea a desfășurat activitate mulțumitoare și în centru prin publicațiunile sale folositoare, ca revista „Transilvania“, „Biblioteca poporală a Asociațiunii“, „Biblioteca tineretului“, și mai ales pri înzestrarea sistematică a Muzeului național, etc.

Trecând în revistă toate momentele mai principale din munca Asociațiunii, prezintă următoarele

Propuneri.

1. Adunarea generală să ieà act cu aprobare de cuprinsul raportului general al comitetului central.

2. Să deie expresie durerii sale, prin sculare pentru perderea membrilor decedați dela ultima adunare generală încoace.

3. Să aleagă pe marele Mecenate al instituțiunilor noastre culturale, dl Vasile de Stroesco de membru onorar al Asociațiunii.

4. Să aducă tribut de pietate memoriei fericitului Dr. George Anca, advocat în Oravița, care și-a lăsat toată averea sa de 40000 cor. Asociațiunii; iar văduvei Dna Ana Dr. Anca născută Ștepan, care cu adevărată solicitudine se îngrijește ca ideea fericitului fundator să fie realizată. să-i aducă mulțămită, asigurându-o că Asociațiunea își va dà toată silința, ca dorința fericitului fundator să fie întru toate respectată.

5. Să aducă mulțămită persoanelor, cari au donat obiecte pentru Muzeu, și să încuviințeze dispozițiile comitetului central, care a încredințat pe Secretarul Asociațiunii dl Oct. C. Tăslăuanu, ca să întreprindă călătorii prin diferitele ținuturi locuite de Români pentru a colectà și a cumpărà obiecte pe seama Muzeului.

6. Împlinindu-se trei ani dela alegerea comitetului central, adunarea generală să-i esprime mulțămită pentru activitatea desfășurată în cursul celor trei ani din urmă.

Adunarea primește toate propunerile, *iar pe dl* ***Vasile de Stroesco*** *cu unanimitate și cu multă însuflețire îl declară de membru onorar al Asociațiunii.*

In sfârșit referentul Dr. I. Ratiu prezintă hotărârea comisiunii privitoare la cele două propuneri independente înaintate comitetului central de către dnii Ioan Mihaiu și Ioan Corbu, și anume:

7. Înființarea unei școli agronomice pe o moșie cumpărată pe datorii, este irealizabilă; această idee se lasă până va veni un Mecenate, care va lăsà Asociațiunii o moșie corăspunzătoare, pe care apoi se va puteà înființà școala agronomică.

8. Propunerea dlui I. Corbu, de a se edità o carte enciclopedică pentru țărani, se va realizà în cadrele reorganizării bibliotecii poporale proiectate de comitetul central.

Adunarea primește și aceste propuneri ale comisiunei întocmai.

Raportul comisiunii financiare.

Dl Iuliu Pop, referentul comisiunei, în cadrul unui raport conștiențios, propune să se aprobe darea de samă pe 1909, și să se deà absolutor comitetului, ceea-ce se și face. Asemenea se aprobă după o lungă discuție și proiectul de budget pe anul următor.

Comisiunea a venit și cu o propunere care nu cădeà în sfera sa, anume pe viitor, din motive financiare, să se reducă numerii revistei „Transilvania“, dar după argumentările preotului Ioan Oltean (Suciul-de-sus), Gavrilă Precup și Dr. Valer Branițte, propunerea, ca una ce nu are rost, s'a respins.

Membrii noi.

In numele comisiunei pentru înscrierea membrilor, zelosul și simpaticul advocat Dr. Liviu Micșa raportează despre un rezultat foarte frumos, cu care a fost încununată activitatea acestei comisiuni: Dl *Dr. Teodor*

Mihali deputat dietal şi Dna *Eleftera Dr. Mihali n. Poreseu*, cari şi până acuma au fost membrii fundatori ai Asociaţiunii, au mai donat încă câte 600 cor., laolaltă 1200 cor. Apoi sau înscris *6 membrii fundatori*, *8 membrii pe vieaţă* şi *30 membrii ordinari*.

Membrii fundatori: Banca „Someşana“ (Dej) 400 cor, Banca poporală (Dej) 400 cor, Elena Dr. Vaida n. Hossu (Dej) 400 cor, Dr. Emil Babeş adv. (Bpesta) 400 coroane. Dr. Tit Babeş advocat (Budapesta) 400 cor, Dr Liviu Micşa adv. (Dej) 400 cor.

Membrii pe vieaţă: Lucreţia Dr. Micşa n. David (Dej). Dr. Ioan Kerekes adv. (Dej) Simeon Russu dir. de bancă (Dej), Augustin Pintea (Dej), Mărioara Pintea n. Nagy (Dej), Dimitrie Birăuţ (Bpesta), Maiorul Banda (Karslbad), Dr. Valer Seni prof. (Năsăud)

Cu totul s'a înscris suma de **5560 cor.**

Noul comitet central.

Expirând trei ani dela alegerea ultimului comitet, se alege alt comitet central, pe un nou period de trei ani, sunt reale i cei mai mulţi din comitetul anterior. Noul comitet s'a compus astfel:

Prezident: *Iosif Sterca Şuluţiu*, vice-prez.: *Andreiu Bârseanu*.

Membrii în comitet: Dr. Ilarion Puşcariu, Ioan F. Negruţiu, Niculae Ivan, Dr. Liviu Lemény, Dr. Oct. Rusu, Nic. Togan. Gavrilă Precup (nou), Oct. C. Taslăuanu, Ioan Agârbiceau (nou), şi Dr. Ioan Lupaş (nou).

Membrii suplenţi: Dr. Ilie Beu, Dr. Vasile Bologa, Arsenie Bunea, Romul Simu, Dr. Ioan Borcea (nou) şi Dr. Ioan Raţiu (nou).

Închiderea şedinţii.

Urmează în program fixarea locului pentru adunarea generală viitoare, care însă eră fixat deja de un an. Prezidentul anunţă şi de astădată, că viitoarea adunare generală, se va ţinea „la bătrânul Blaj“, deodată cu adunarea generală a Societăţii pentru fond de teatru. Aceea adunare ni-o închipuim ca „un praznic mare“, deci cu toţii trebuie să ne pregătim pentru acel congres, cum ne pregătim de obiceiu pentru praznicele mari. Apoi mulţumind adunării pentru interesul viu, ce i-a dovedit în cursul acestor serbări, închide adunarea la oarele 1½ p. m.

La urmă, deputatul dietal Dr. Ştefan C. Pop, în numele adunării, şi în numele Românilor din cottul Solnoc-Doboca, al cărui fiu este şi dânsul, exprimă mulţămită comitetului şi venerabilului său vice-prezident, care este „modelul dascălului român“ şi care a ştiut conduce cu multă înţelepciune şi fact această adunare reuşită.

Concertul.

Seara la oarele 7 şi jumătate în sala festivă a comitatului, cu concursul corului mixt al reuniunii de cântări din Năsăud şi al orchestrei militare din Bistriţa, s'a dat un concert reuşit. Interesul publicului pentru concert s'a văzut şi de acolo, că sala comitatului, destul de spaţioasă de altcum, eră plină până la ultimul loc.

Dintre punctele programei au plăcut foarte mult *Dansurile româneşti* de C. Chovan, executate cu multă artă la pian de Dna Lucreţia Dr. Micşa şi Dr. Guilelm Şorban.

Au fost frumoase apoi *Serenada* (cor) lui A. Bena; *Melancolia* lui Guilelm Şorban executată la pian cu măiestrie de Doamna Lucreţia Dr. Micşa; şi *Înşirate mărgărite*, lucrată pentru cor de Dr. L. Domide, care a eşit bine cu acompaniamentul orhestrei.

Jocul.

După concert a urmat jocul, să-i zicem „bal“, care a decurs foarte vesel până în oarele de dimineaţa. Şi aci lume foarte multă elegantă şi frumoasă, cum rar s'a mai văzut pe valea Someşului.

*

Aşa au decurs serbările româneşti dela Dej. Pe un moment s'au împăcat toate elementele din Dej: Românii cu Ungurii, cari au fost foarte conciliânţi şi drăguţi; şi mai ales Românii cu Românii, cari în adevăr pe vremea acestor zile înălţătoare au pus la o parte toate interesele particulare, şi s'au înşirat într'o mândră falangă de muncă, care a putut să le cadă bine, şi a contribuit foarte mult ca serbările acestea să reuşească atât de mult şi de strălucit. Ce bine ar stă, şi aci, şi în alte locuri, o vieaţă bine închegată nu numai pentru astfel de ocaziuni, ci pentru totdeauna! De bunăseamă din hărnicia şi dragostea deacum a Românilor din Dej, se vor fi însufleţit mult Românii, mai ales preoţii şi învăţătorii noştri, cari cu entuziasm se îngrămădiră aci din toate părţile. Dispariţia neînţelegerilor, şi conlocrarea frăţească ce am văzut acuma la Românii din Dej, fără îndoială le fac cinste, şi am dorî, ca această cinste românească să rămână durabilă totdeauna, ca şi apa Someşului.

— *Raportor.* —

Enciclica mai nouă despre modernism. Cu cât creşte imoralitatea, cu atât devine mai grea slujba apostoliei. În năvodul păcatelor doresc să tragă oamenii şi pe slujitorii bisericii, ca acestia să nu mai poată protestă în potriva nedreptăţilor şi fărădelegilor. Şi cu cât se acomodează mai mult slujitorii bisericii modului de traiu lumesc, cu atât sunt ei mai iubiţi de oameni, căci lumea iubeşte ce e al său (Io. 15, 19), şi îl socoteşte de om luminat pe acela, care „ţine cont de progresele lumii.“ Numai cât preot şi om de lume nu se poate într'o persoană, nu pot încăpeà, căci cu preotul petrece „duhul adevărului, pe care lumea nu-l poate primì“ (Io. 14, 17). De aceea o luptă straşnică s'a încins între principiile religiunii lui Hristos şi între principiile lumii.

Ca să nimicească legea creştină a omorît lumea pe Hristos, pe apostoli şi milioane de martiri. A văzut, că legea aceasta nu se poate nimicì, deci cearcă să o sugrume pe cât poate, să pună lăcat măcar pe buzele unora din vestitorii acestei legi. Şi pentru aceasta au început persecuţiile mai nouă în contra bisericii, secularizări, amestec în afacerile bisericeşti, despreţuirea şi batjocurirea oamenilor bisericii şi a legii lui Hristos. O mişcare puternică e în contra bisericii în parlamente, în ziare, în reviste, în cărţi şi broşuri, în adunări şi în convorbiri. Lumea de astăzi nu vreà să mai ştie de dreptul altuia, n-are nimic sfânt în afară de scopul ei, pentru ajungerea acestui scop îşi permite toate şi calcă în picioare tot ce nu-i place, biserică, politică, naţiune, drept ş. a.

Sunt unii slabi de înger, cari cred, că numai astfel te poţi împăcà cu lumea, dacă îi faci pe voie cât numai poţi, dacă te dai după lume. Astfel de oameni n-au ideale, scopuri la cari să stărnească cu osârdie, ci slabi de înger şi de minte isprăvesc — unii în bună credinţă — ce au curaj şi pricepere, nu însă ce sunt datori să isprăvească. Şi-ar împlinì şi datorinţa, ar ascultà şi de cei samovolnici, ca să scape şi capra şi varza.

Şi oameni rămân şi slujitorii bisericii. Când intri în tagma preoţească darul Spiritului Sfânt nu te desbracă de natura omenească căzută şi de slăbiciunile inherente ei, ci numai te ajută să le învingi, şi cu vremea tu sa te desbraci de ele. Şi mulţi preoţi se găsesc, cari nu poartă luptă de ajuns cu acestea slăbiciuni, şi aşa bucuros ar slujì şi lui Dumnezeu şi mamonei, şi cearcă să se acomodeze cât numai pot spiritului lumesc în dauna spiritului bisericesc. De multeori vor fi unii nevinovaţi. Nu li-s'a dat educaţie destul de solidă în seminare. Li-s'a bagat în cap volume mari de ştiinţă teologică, dar concepţia bisericească şi spiritul preoţesc nu s'a strecurat în sufletul lor decât foarte puţin. Nu li-s'a arătat, că ştiinţele teologice cele mai „metafizice“ sunt cele mai practice şi mai necesare pentru vieaţă. Şi aşa socotind ei de teorie ştiinţele teologice, nu le dau însemnătate practică în vieaţă, ci se acomodează spiritului lumesc. Vreau să treacă înaintea lumii ca oameni culţi, cari sunt în curent cu progresele omenimii. Ca să poată fi socotiţi ca atari, trebuie să-şi însuşească concepţia lumească, să fie cât mai asemenea cu oamenii „lumeşti.“ şi aşa doresc să facă şi biserica o instituţie lumească, schimbăcioasă, cârmuită după principiile constituţionale ale statelor de astăzi. Nu-şi dau seamă, că aceasta nu se poate, căci biserica are constituţia sa dumnezeească, ce nu o pot schimbà oamenii.

Astfel de oameni, cari doresc relaţii bune între biserică şi state, în acest fel ca biserica să piardă caracterul ei dumnezeesc de dragul unor prietenii, ori pentru a scăpà de niscai prigoniri, sunt moderaţii din biserica, cu alt nume: moderniştii.

Faţă de aceste curente nesănătoase şi diametrul opuse caracterului dumnezeesc al bisericii, cârmuitorii bisericii trebuie să fie cu ochii în patru şi foarte severi. Oamenii aceştia pe lângă aceea, că vând drepturile bisericii fără nici un drept şi dreptate, îngreuiază situaţia oamenilor cinstiţi ai bisericii, cari nu fac târg cu lucrurile sfinte. Mai marii bisericii trebuie să vegheze, ca biserica să rămână ce e: „biserica Dumnezeului celui viu, stâlp şi întărire a adevărului“ (I. Tim. 3, 15), şi să nu devină o societate, care depinde dela gustul oamenilor şi mai ales dela valurile politice ale statelor, cari numai pe sine se recunosc izvor de drept şi nu vreau să ştie de Dumnezeu şi de lege dumnezeească, căci atunci va fi numaî chin vieaţa pe pământ!

Contra astor fel de târgoveţi cu lucruri bisericeşti a avut biserica să lupte în totdeauna. De dragul puternicilor ziin a zis Ariu, că Fiul nu e de o fiinţă cu Tatăl ci numaî creatură asemenea, şi de aici urma necesar: legea lui Hristos nu e lege dumnezeească, deci nu trebuie să o observe oamenii fără

doar și poate. Biserica îndată a sărit, și în sinodul dela Nicea din 325, l-a răpus pe Ariu. — Oamenii lui s-au acățat apoi de Spiritul Sfânt, care cârmuește biserica lui Hristos, și au zis, că nu e Dumnezeu, tot pentruca oamenii să nu fie siliți a ascultà de preoți și de episcopi ca de glasul lui Dumnezeu. Biserica și-a împlinit datorința, și la sinodul din Alexandria dela 362 a afurisit pe acești oameni. — Mai târziu, când mare destrăbălare domnia în popor și cler, a venit Luther cu credința lui: Fă oricât de multe și de mari păcate, numai crede, căci te vei mântuì. Invățătura lui erà de minune potrivită pentru moravurile acelor timpuri, mai ales, că obiectul credinții îl spune fiecăruia spiritul privat, și așa nu mai e nevoie de preoți, cari într'una să-ți bată toaca la ureche să fi nu după cum îți dictează inima ta, ci după cum îți poruncește Dumnezeu. Invățătura lui Luther e cea mai practicată, nu numai la cei din legea luterană, ci și la alții cu duiumul. Și acestei *fărădelegi* i-a spus sentința biserica în conciliul Tridentin. Și tot așa la mulți, constie fiind, că slujitorii bisericii sunt datori să apere *drepturile bisericii,* deci și lucruri drepte, și drepturile altuia, cu cari ei nu se pot târguì.

Moderniștilor li-a dat o bună lecție și Sfinția Sa Papa Piu X, descoperindu-le machinațiunile, atrăgând atențiunea celor în drept asupra pericolului ce amenință credința din partea acestor oameni vicleni, cari și-au dat mâna cu cei mai de moarte dușmani ai bisericii; față de unii a folosit Papa și cuțitul excomunicării. In contra moderniștilor a scris două enciclice, 8 Sept. 1907. *„Pascendi dominici gregis,“* și la 26 Maiu 1910. *„Editae saepe,“* când cu jubileul dela canonizarea sfântului Carol Boromeu.

Anul acesta la 1 Septemvrie a dat Sfinția Sa o nouă enciclică, carea începe cu cuvintele: *„Sacrorum antistitum neminem latere.“* Spune Papa, că moderniștii nu s'au cuminții, din contră își adună tovarăși și lucrează cu zor. Renoiește dispozițiile de mai înainte referitoare la creșterea clerului și la tipărirea cărților, oprește din seminare tot felul de ziare și reviste, și de cele mai bune, căci clericilor le place să se ocupe prea mult cu lucruri ce nu-i privesc, și așa sufere educația lor, astăzi, când sunt timpuri excepțional de grele.

Cere dela episcopi să controleze aspru pe profesorii din seminare. Aceștia trebuie să-și prezinte episcopului la începutul fiecărui an școlar materialul, ce-l vor propune, și de află episcopul în material ceva erori moderniste, poate să-l deà afară din seminar pe profesor numai decât. — Predicatorilor li-se impune să vestească oamenilor cuvântul lui Dumnezeu și nu înțelepciune omenească cum se face în conferențe, bune numai arareori și înțelese numai de unele clase. Episcopul să ispitească bine pe cei, cărora le încredințează vestirea cuvântului dumnezeesc, iar celor din dieceze străine și călugărilor fără hârtie de recomandație dela mai marii lor să nu le deà voie să predice. — Mai prescrie enciclica un jurământ, care trebuie să-l facă ceice depun mărturisirea credinții. In el e vorba de mai multe adevăruri din teologia fundamentală, se condamnă moderniștii și raționaliștii. Jurământul trebuie facut în mânile Ordinariului, iar coala textului iscălită trebuie păstrată în arhiva diecezană. — La urmă le spune sfântul Părinte Episcopilor să vegheze toate manoperele moderniștilor, față cu cari nu poate fi biserica nici când destul de severă.

Contra modernismului — apusean ori dela noi, căci câți nu se acomodează așa de mult spiritului lumesc, — suntem datori să luptam din răsputeri. E grozavă paguba ce se aduce sufletelor prin modernizare, și cei statorniei în legea dumnezeească sufer prea mult pe urmele fraților nesocotiți, și la noi. Noi n-avem modernizmul condamnat de Papa, căci la noi nu e nici cler, care să aibă ocaziune a-și petrece timpul cu astfel de lucruri, și ne-a și ferit Dumnezeu. Dar să ne ferim să nu se lipească prea mult de noi spiritul lumesc, și mai inferior, căci e într'o formă de periculos.

Educațiunea morală în școala poporală. Preaveneratul Consistor Metropolitan publică ordinațiunea Ministrului de culte cu privire la educațiunea morală din școala poporală. Extragem din circular următoarele:

„Cu data ocaziune și întru cât va vedeà a fi de lipsă, să îndrume pe învățători și pe învățătoare, îngrijitoare de azil, că dacă observă anumite scăderi morali la pruncii de sub grija lor, deoparte să se năzuiască a-i reținea dela purtări imorali — vorbindu-le cu iubire la suflet, — de altă parte să facă atenți pe părinți la purtarea pruncilor, convingându-i despre urmările dăunătoare ale aceleia, să influințeze asupra lor în așa direcțiune, încât și înșiși părinții să aibă grije și atențiune trează față de purtarea pruncilor. — Intru cât această procedură a lor nu ar aveà rezultat, să ceară întrevenirea preotului catehizător.

„Invățătorii să îndemne, ba să oblige pe prunci a umblà la biserică și în privința aceasta ei înșiși să premeargă cu exemplu bun.

„Invățătorii să urmărească cu atențiune îmbrăcămintea pruncilor și să mijlocească, ca pruncii să umble la școală regulat îmbrăcați, ca nu cumva îmbrăcarea defectuoasă să deie ocaziune pruncilor spre purtare și glume ce vatămă pudicița.

„Invățătorii se împiedece a circulà prin mânile școlarilor producte pornografice, ce călbăgesc morala, și în locul acestora să introducă între ei lectură morală, religioasă, patriotică, aceasta să li-o facă plăcută, eventual să-i distragă cu cetirea acestor lecturi edificătoare.

„La atari ocaziuni subtrăgând din istoriile cetite și instrucțiunea morală pe sama pruncilor, și aceea explicându-o în mod corăspunzător gradului de desvoltare a priceperi lor, domnul Inspector școlastic regesc să se năzuiască a controlà strict cu ocaziunea viziteții școlilor pe învățători și învățătoare, că oare împlinescu-și datorințele de pedagogi, ce le-am schițat mai sus.

„In fine domnul Inspector școlastic regesc să se năzuiască cu toată stricteța, ca la școala unde aceasta se poate executà, băieții să fie instruați separați de fetițe.

„In pauzele dintre orele de prelegere, cu ocaziunea excursiunilor, atât fetițele cât și băieții să fie sub inspecțiunea stabilă a învățătorului respective a învățătoarei lor.

„La școli atât pentru băieți cât și pentru fetițe să fie latrine separate și așezate una de alta într'o depărtare recerută.

„Iară învățătorii să fie strâns îndrumați, ca acolo niciodată să nu lase deodată pe băieți și pe fetițe, ci totdeauna pe unii după ceialalți separat.

„In fine provoc pe domnul Inspector scolastic regesc, ca să urmărească cu atențiune vie executarea conștiențioasă a dispozițiunilor ce sunt de a se face în înțelesul ordinațiunii mele prezente și despre rezultat să facă raport amănunțit cu finea anului scolastic 1909/10“.

CORESPONDINTE.

Sfințirea bisericii din Hodac.

— *raport.* —

Vestea, cumcă Inalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Victor, va sosì în ținutul Reghinului spre a sfinți frumoasa biserică din Hodac, a umplut de bucurie sinceră inimile poporului român din acestea părți.

Cu săptămâni înainte se vorbià numai despre acest eveniment căci trecură peste 70 de ani decând Arhiereul nostru nu mai venise în acestea părți de țară, și sufletele erau dornice de cuvântul marelui păstor — cum dorește câmpia însetată ploaia cea răcoritoare a cerului.

Escelența Sa Mitropolitul Victor a sosit în mijlocul nostru Vineri în 16 Septemvrie cu trenul la 3 oare p. m. pe un timp splendid de frumos, a fost primit în mod strălucit, a lăsat în inimile tuturor amintiri nesterse, și credem că a dus cu sine suveniri tot atât de prețioase și neuitate.

Azi când reprivesc peste acestea serbări mărețe ce au înălțat splendoarea bisericii noastre, și în un colț frumos de țară au făcut să reînvie dragostea cea înflăcărată de neam și lege — cred, că e bine și folositor ca să raportez On. public cititor al „Unirii“ întreg decursul acestor mărețe serbări, ce abia cred să fi avut samăn cândva în întreaga noastră Arhidieceză.

Cum am amintit mai sus, Exelența Sa Mitropolitul Victor a sosit în gara dela Reghin Vineri în 16 Septemvrie la 3 oare p. m. împreună cu suita sa: canonicii Dr. V. Smigelschi și Alesandru Uilăcan, prof. Aron Papiu, protodiaconul și asesorul consistorial Iuniu Br. Micu și clericul Dragomir.

In gară a fost așteptat de întreagă preoțimea tractuală, învățătorii, curatorii bi-

sericești, întreagă inteligința română din Reghin și mulțime de popor.

La sosirea trenului, și scoborârea Exelenței Sale, mulțimea erupse în strigări de să trăiască.

A fost salutat apoi de substitutul de vice-comite Dr. Boda Ienő, căruia îi răspunde tot în limba maghiară, accentuând dorința, ca între biserică și stat să domnească totdeauna pacea și bunăînțelegerea, spre a puteà ambele lucrà pentru binele și înflorirea patriei iubite comune.

Apoi preotul Simeon Zehan salută pe Exelența Sa în numele preoțimii tractuale și a poporului credincios din acest ținut și în cuvinte alese își esprimă bucuria de care suntem pătrunși ca putem vedeà în mijlocul nostru pe capul suprem al bisericii noastre.

Exelența Sa Mitropolitul vădit mișcat, mulțămește pentru frumoasa primire ce i-se face și implorà binecuvântarea ceriului asupra întregei mulțimi.

Apoi dupa prezentările obișnuite pornim spre oraș.

Exelența Sa și primarul Saibriger în o frumoasă trăsură cu patru cai negrii pornesc întâi — apoi tot în trăsură cu patru cai pleacă suita Exelenței Sale — urmează apoi un convoiu de vre-o 40 trăsuri cu preoțimea și inteligința din Reghin și jur, așa un convoiu nu se mai văzuse în pacinicul orășel Reghin.

Ajunși la poarta bisericii, unde se ridicase o frumoasă poartă triumfală și unde așteptà o mare mulțime de popor. Protopopul Ariton M. Popa îmbrăcat în ornate bisericești cu s. cruce și Evangelie, salută Archiereul mare prin frumoase și alese cuvinte, amintind fericirea ce o simt Reghinenii, că pot salutà pe marele Păstor tocmai când biserica, al cărei început a frământat capul și sufletul marelui apostol Petru Maior a împlinit o sută de ani dela edificarea sa — și cere binecuvântarea, ca cea de a doua sută să ne afle și de douăori mai mulți și de douăori mai tari.

Arhiereul se bucură de splendida primire ce i-se face, asta îi dă nădejdea, că biserica acelui mare român și preot va trăì prin veacuri și va strânge întruna poporul nostru, cum tot astfel ia strâns în trecut.

(Va urmà).

ANUARE.

(Continuare).

Brașov. *Gimnaziul*: Anuarul are un tratat despre greșelile de limbă scris de prof. Axente Baciu. Profesori a avut gimnaziul 14 de studii ordinare. Între obiectele extraordinare vedem, propunându-se limba franceză și *stenografia*.

Școlari au fost 343, gr.-or. 294, gr.-cat. 17. Cei mai mulți au fost fii de preot, medic, intelectual (110), apoi econom (98), comerciant (29) etc.

Știpendiști au fost 25 școlari. Cele mai multe stipendii sunt de 100 cor. La masa studenților au avut prânz gratuit 46 școlari. S'a cheltuit pentru masa studenților 6427 cor. Venitele fondului mesei studenților a fost de 12,373 cor. Alte instituțiuni de ajutorare au fost: fondul pentru ajutorarea școlarilor săraci și bolnavi, din care s'au spesat 608 cor. Manuale de școală au căpătat 45 școlari în suma de 450 cor. Din venitele celor două internate ce n'au încă edificiile lor, s'au întreținut 5 școlari cu suma de 5000 cor.

Dintre colecțiunile gimnaziului, s'a sporit biblioteca gimnaziului cu 336 opuri. Cele mai multe sunt cumpărate. Muzeul istoric-fiologic cu 185 obiecte (în suma de 1004'86 cor.), pentru muzeul de științele naturale s'a cheltuit 313 cor., pentru laboratorul de fizică 200 cor. Preste tot se lucră conștient și sistematic în toate direcțiile. De remarcat sunt și fondurile, ce se înființează în clasele inferioare cu scopul ca pe septima să meargă școlarii în excursiuni de studiu în Italia, Grecia etc. Astfel fondul clasei a VII. e de 2567 cor. In anul acesta au mers 20 școlari din clasa a VII. cu banii astfel adunați la Atena și Constantinopol.

Școala reală cu patru clase: Au funcționat 6 profesori. Școlari a avut inmatriculați 86, toți gr.-or. Stipendiați au fost 12.

Școala comercială: De introducere e studiul: Puncte nouă de vedere la calcularea conturilor curente de prof. I. Pantu. Urmează descrierea călătoriei, ce o făcuseră 18 elevi și 2 profesori ai institutului în străinătate și anume: Viena, Praga, Dresden, Leipzig, Hamburg, Berlin, Breslau, Oderberg. S'au spesat 170 cor. de elev. La școala comercială au funcționat 11 profesori. Școlari au fost 99; gr.-or. 85, gr.-cat. 8 etc. Cei mai mulți au fost copii de inteligent (32), apoi de econom (29) etc.

Stipendiști au fost 14. La masa studenților au avut prânz gratuit 11. O salutară dispositiune e taxa de 6 cor. pentru excursiune, ce e obligat fiecare școlar a o plătì la începutul anului. Se mai plătește încă 20 cor. de elev în vederea edificării noului local al școlii.

(Va urma).

Noutăți.

Știri personale. Escelența Sa Mitropolitul Victor însoțit de vicenotarul I. Br. Micu asesor conzis. a plecat Joi la amiazi, spre a-și cercetà familia din Marmația. Dumnezeu să-l poarte cu bine.

Din Arhidieceză. Duminecă în 25 Septemvrie Escelența Sa Mitropolitul *Dr. Victor Mihályi*, a conferit sf. orduri ale ipodiaconatului și diaconatului, iar Marți în 27 Sept. sărbătoarea Înălțării sf. Cruci, ordul preoției clericilor abs. *Aurel B. Gajia*, profesor preparandial Blaj; *Petru Gruia*, numit adm. parohial în Șeica mică (distr. Mediașului); *George Rus*, numit admin. parohial Molosig (distr. Morlacei); *George Oancea*, numit adm. parohial în Sân-Mihaiul-deșert (distr. Dârgei) și *Ioan Moldovan* numit adm. parohial în Vișa (distr. Cojocnei).

Avis. *Dr. Augustin Mircea* advocat, aduce la cunoștință, că cu dtul de 1 Octomvrie a. c. și-a deschis *cancelaria advocațială* în Arded (Erdőd) str. Deák-Ferencz nr. 261, vis-à-vis de judecătoria cercuală.

Mulțămită. Cu ocaziunea înmormântării plugarului Gavrilă Cipăian, fiul său Dl Dr. George Cipăian, inspector de școale agronomice în România, în loc de cunună pe sicriul tatălui său, a dăruit școlii nou edificânde 100 coroane. Pentru care faptă marinimoasă i-se aduc călduroase mulțămite și pe această cale. Chimitelnic 25 Sept. *Teodor Hărșian*, paroh gr.-cat.

În apărarea contra holerei cel mai mare rol îl are apa. După părerea unanimă a medicilor apa minerală conținătoare de accid carbonic să se folosească nu numai spre beut ci și spre spălarea gurei, pentrucă accidnl carbonic tare omoară și extermină baccilii.

Intre apele minerale conținătoare de accid carbonic este știut, că „Phönix de Buziaș e cea mai favorabil recunoscută și cea mai bine răspândită, fiindcă nu numai că este cea mai bogată în accid carbonic natural (nu umplut) și cea mai ieftină apă minerală, ci e scutită și de bacterii. Din astă cauză este recomandată de medici și în general folosită în spitale. Acum nici într'o casă n'ar fi iertat să lipsească apa minerală „Phönix de Buziaș".

ANUNȚ!

Lemne de foc cl. I. de fag vagonul (10,000 Kg.) dus acasă cu 156 cor. Se află în Blaj la

(86 1—? ***D. TRIFAN.***

(85) 1—1

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificarea școlii gr.-cat. în Visuia (constătătoare din școala de propunere antișambră etc). prin aceasta se recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 720 Cor., adecă șeptesutedouăzeci Coroane la curatoratul parohiei gr.-cat. din Visuia, cel mult până la 4 Oct. n. 1910 la 9 oare a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminariul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 18 Iulie n. 1910 sub Nrul 5124 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Visuia între oarele 8—12 a. m. și 2—4 p. m. iar licitația publică minuendă se va ținea la 4 Octomvrie nou a. c. la 2 oare p. m.

Visuia (Viszolya p. Mező-szent-Mihálytelke distr. prot. Cătina) la 27 Septemvrie n. a. c. 1910.

Ioan Pop,
paroh gr.-cat.

Muschong. Băile Buziaș
Phönix apă minerală de Buziaș

SCUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

RECREAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă.

Recomandată de medici.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 29—?

Partea literară.

Celea trei duele ale colonelului D'Arbout.

— Narațiune de G. de Beugny d'Hagerne. —

Trad. de Grațian.

Către sfârșitul verii anului 1867 s'a trimis în Algir o armată constătătoare din patrusute de pedestrași, treisute vânători africani și un detașament de artilerie, spre a împlânzi sămânțiile neastâmpărate dela confiniile Tunisului.

Ostășimea noastră a ținut popas de recreare pe țărmul râului Nadser, între Nerdi și Medsana, în lăuntrul provinciei Constantine.

Colonelul D'Arbout, comandantele expediții acesteia și-a desvălit cortul pe o mică ridicătură, în punctul cel mai înalt de pe teritorul împresurat de trupele noastre. Colina se întindeà până jos în râu, într'un coboriș ușor, iar în dos se așterneà o pădurice de portocali.

După gustare toți oficerii au tăbărât în jurul șefului. Panorama ce se desvăleà înaintea ochilor erà admirabilă; soarele tocmai acum s'a ascuns după piscurile munților Dsebel-Aures, ce se desemnau în colori azurii pe cerul îmbobotit, în vreme ce pe coastele munților din dreapta, întraurite de celea din urmă raze ale soarelui se întindeau fâșii lungărețe de coloare roșietică-alburie. Colinele mijlocii descriau arcuituri capriționase, străbătăiate de păduri îndesuite cu lămâi și portocali; verdele închis al portocalilor diferià mult de frunzăria argintată a câtorva olivi pripășiți, râul își spumegà în liniște apa străvezie, scânteitoare, ambii țărmuri erau împrejmuiți de aloë, cactus și dafini a căror flori amețitoare așa străluciau în verde, ca rubinii presărați pe un câmp de smaragd.

Zefirul din amurg răspândeà preste munți mirosul său aromatic; zgomotul din tabără a încetat ca să deà loc liniștei sublime în firea amorțită.

Oficerii priviau acest tablou încântător gustând acel sentiment plăcut al existinței, care cuprinde sufletul omului la începutul nopții răcoroase, după o zi de zdroabă și nădușitor de fierbinte.

Dar nu preste mult s'a început iarăș conversația în liniște: la început vorbiau câte doi, mai apoi în cete mici. Povesteau despre expediție, despre prospectele de avansare, despre patria îndepărtată; își povesteau aventurile ultimelor hărțueli, luptele avute cu arabii, excursiile, drumurile obositoare făcute prin deșert, cățărările facute pe munți primejdioși; prorociau isbânzile de mâne și unul fiecare nădăjduià să-și elupte vre-o distincție ori cruce; apoi trebuie să recunoaștem, că s'au ocupat multel și cu celce erau departe, întrebând despre asta, bătându-și joc de cela, clevetind pe al treilea. Nu numai femeile se pricep la astfel de lucruri.

Aceste convorbiri au fost întrerupte prin înfățoșarea unui bătrân vânător african, a cărui pept stâng erà decorat cu trei medalioane de serviciu; s'a oprit la trei pași dela colonel și ridicând mâna la chipiu, zise:

— Domnule colonel, cafeaua. e gata

— Bine-i Iacob, adu-o în coace.

Revenind servitorul cu beutura aburitoare comandantele adresându-se către ceialalți oficeri zise: Îmi permiteți Dlor să vă îmbiu cu puțină cafea?

Acestia înclinându-se i-au mulțumit, — au beut deja.

— Bine, dar din coguac totuș gustați? Iacob, adù pahare pentru domni, și cu o cale adă și țigările mele.

Îndată cercul s'a adunat mai la olaltă, țigările fumegau vesel și conversația devenì generală. Vorbind despre duelul, ce a avut loc între doi oficeri din garnizoana unui oraș, ce numai abia l-au părăsit, chestia duelelor a venit la discuție.

— Din parte-mi domnilor, întrerupse colonelul, care a ascultat în liniște câtva timp, susțin, că duelul e un lucru de râs, dacă nu o infamie.

— Cum! domnul colonel spune acestea! răspunseră deodată ceialalți oficeri.

— Dvoastră, domnilor, vă mirați de aceasta, dar eu așa vorbesc precum gândesc.

— Să iertați dle colonel, dar în acest punct nu împărtășim vederile d-tale, zise căpitanul Montvert.

— Vederea mea n-o impun nimănuia cu forța, domnule; dar ideia, căreia i-am dat expresie adineaori, este efectul experințelor și a meditațiilor mele. Să luăm doi bărbați tineri, dar doi bărbați curajoși, cari ar fi gata să se jertfească în orice moment primejdios; pentru o nimica, pentru o copilărie, pentru vre-o nebunie să provoacă unul pe altul. Ce să întâmpiă? Sau, că amicii lor propun duelul la cel dintâiu picur de sânge și toate le încearcă ca ranele să nu poată fi grave. Știm, cum să săvârșește aceasta: un duelant își tâmpește vârful săbii ca împunsătura să fie de tot ușoară; și când unul primește o astfel de zgârietură, cât o fată cu un ac, dechiară, că onoarea e reparată și să cred pe sine eroi. Spune-ți, nu e aceasta din cale afară ridicol. Dar lucrurile nu totdeauna decurg în forma asta; după comedie urmează tragedia. Lupta-i serioasă și unul dintre rivali moare ... Din răsbunare lipsiți de viață pe un bărbat, ce eri încă vă erà prietin, fiindcă din întâmplare v-a aflat nasul prea scârcit, ori gura prea mare, aruncați în jale nemângâiată o familie, iar patria e lipsită de un erou.

— Dar aceia trebuie s'o recunoști dle colonel, observă un locotenent tânăr, că uneori pot fi motive foarte serioase pentru duel?

— Conced, că ne pot vătămà foarte greu; dar, că pot fi cauze serioase pentru duel, asta n-o las, căci duelul nu rezolvă chiar nimic. Dacă ar birui cel ofenzat, atunci încă ar aveà rost; dar d-voastră tot atât de bine știți, ca și mine, că foarte adese, de celea mai multe ori să întâmplă tocmai contrarul.

„Totdeauna au fost și tare mă tem, că totdeauna să vor află indivizi certăreți, experți în manuarea armelor a căror măestrie e provocarea; mai totdeauna ofensează pe oamenii noi, ori pe cei stângaci, și nefericiții dupăce au suferit ofenză și injurie și dupăce au fost batjocoriți, sunt constrânși pentru repararea onorii să fie diformați de către ofenzatori, să fie schilaviți ba câte odată să fie uciși .... și în cazul acesta, eu zic domnilor, că duelul e o infamie.

„Recunosc dupăcum spuneam, că putem fi foarte grav ofenzați, de aceia mi-ar plăceà, ca să se înființeze în armată, tribunale de onoare. Dacă ofenza-i de atare natură, că nu se mai poate rehabilità, aruncați-l fără milă pe ofenzator din corp, duceți-l înaintea tribunalului, ca să-l judece acesta.

„Dacă ofenza sea poate reparà să fie judecat vinovatul la aceea, ca să dea satisfacția cuvenită, ce dacă s'ar codì să facă, să fie constrâns a repăși din serviciu.

— Credeți Dvoastră, dle colononel, observà căpitanul Montvert, că tribunalele de onoare ar fi în stare să sisteze cu totul duelul? Sunt împrejurări, în cari un bărbat curajos abia cred să-i primească hotărârile ce le aduce.

— Nu disput domnilor, că aș fi aflat un mijloc general, ce ar fi în stare să vindece toate boalele ce bântuie neamul omenesc; cu atât mai puțin intenționez să nimicesc toate perversitățile spiritului, sau pe tot omul să-l fac desăvârșit; aceea însă o pot spune, că sistemul meu ar opăci trei părți din duele, și acesta ar fi destul profit.

„Apoi, domnilor, dacă aș puteà sădì în inimi acel dispreț puternic ce l-am purtat față de astfel de lupte, dacă oamenii ar fi mai precauți în conduită, nici a patra parte n-ar aveà drept de ezistință.

— Domnule colonel, Dvoastră nici-când nu veți puteà împedecà pe anumiții oameni de o fire irităcioasă, geloasă și acațioasă, să nu Vă șicaneze zilnic, până atunci până-ce nu le astupi gura cu o lovitură de sabie.

— Prin o lovitură de sabie aplicată ori primită?

— Tot una Dacă omul a dovedit, că nu se sfiește nu atac de fel.

— La aceea, domnilor, le întoarce omul spatele. De alt fel așa zic, că acela care are voință, poate înconjurà orice prilej de duel fără vătămarea onorii; chem de martori pe cei mai buni și mai vrednici ofițeri din armată, cari niciodată n'au prins sabia decât în contra dușmanilor patriei. Mărturisesc, că nu pricep aceea amăgire curioasă, ce află de permisă, ba chiar onorifică, o astfel de fapta, ce să oprește deopotrivă atât de legile omenești cât și divine.

— Dar', domnule colonel, întreabă un major de infanterie, nicicând n-ați participat la duel?

— Ba da, răspunse domnul D'Arbout odată, dar nu ca luptător, ci ca secundant; și asta mi-a cauzat cea mai mare mustrare de conștiință în viață, căci în aceasta zi mi-am dat concursul la săvârșirea celei mai mari fărădelegi.

Din aceia clipă m'am jurat, că voi înconjurà orice fel de provocare și, mi-am propus, că întrucât îmi va stà în puteri, voi luptà în contra acelui prejudițiu scălciat, care sub masca onorii ucide pe un nevinovat.

(va urmà).

Ministerul r. Ung. de culte şi instrucţiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. ***Orarul general şi particular pentru şcolile primare cu 1, 2 şi 3 învăţători.***

2. ***Planul de învăţământ şi îndreptarul metodic.*** pentru şcolile, primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş. Aprobat din Conferinţa Episcopească, ţinută în 7 Septemvrie st. n. 1909 Nr. 6693

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru şcoalele cu un învăţător —·80
„ „ „ doi „ 1·20
„ „ „ trei „ 1.60

plus 20 *fil. porto* pentru fiecare.

La comanda să se spună apriat, că se doreşte un orar pentru şcoala cu un învăţător, ori cu mai mulţi învăţători — Altcum se trimite întreagă colecţia, ce costă 2·30 cor. franco.

Atragem atenţiunea oficiilor protopopeşti şi parohiale, precum şi-a învăţătorilor nostrii din Arhidieceza de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş, dieceza Szamosujvár Gherlei, Nagyvárad—Orăzii mari şi din dieceza Lugos—Lugoşului asupra hotărârii conferenţei Episcopeşti din 7 Septemvrie 1909. Nr. 6693; prin care atât *Orarul*, cât şi *Planul de învăţământ* şi *Îndreptarul metodic* sunt obligătoare pentru toţi.

Comande se pot face la **Tipografia Seminarială**.

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.
Redactor respons.: Augustin Gruiţia.

GUSTAV A. HAISER

curelar şi şelar

Medgyes, Brückengasse Nr. 1.

Oferește producte din atelierul propriu: **Juguri pentru** cai schimbătoare pentru **vaci** și **boi**. **Hamuri de toate speciile** executate solid și cu pricepere. **Șele comune, Șele engleze** (Pritsche), **Chingi** ș. a.

(75) 4—12

Picurile de stomac ale lui BRÁDY

provăzute cu marca de scutinţă: Vergură Maria de Mariaczell, în decurs de 30 de ani într'atât s'au răspândit încât nici într'o casă nu pot lipsi. Cu neajuns efect se folosesc aceste picuri în *contra stricării stomacului, a arsurii de stomac, a încuierii scaunului, sgârciului de stomac şi cap, a vomării, insomniei, anemiei ş. a.*

Se află de vânzare în toate farmaciile: 1 sticlă mare cor. 1·40 sticlă mică 80 fil. — Pe poştă se poate comandă dela farmacia BRÁDY K. a „*Magyar Kirdlyhoz*“, Bécs I., Fleischmarkt 1., Depot 241.

Să fim atenţi la marca de scutinţă, care reprezintă pe Vergură Maria de Mariaczell, precum şi la pachetarea roşie şi a subscrierii care este copia celei de pe chipul acî alăturat

(17) 5—20

Szabó & Comp.

Acum: Budapest, V., Báthory-u. 22

Mai înainte Gyár-utcza.

Recomandă stabilimentele sale sugătoare de gaz potrivite pentru ars cărbuni de lemn, koks, antracit şi cărbuni bruni.

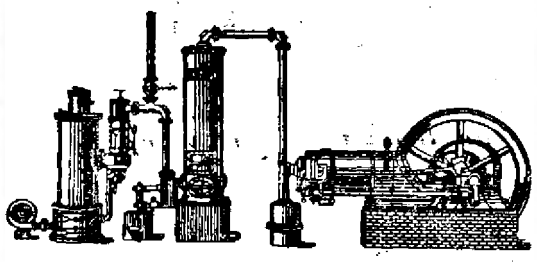

Spese de exploatare cam 1½—2 fileri la puterea de cal. — Garanţa cea mai mare posibilă. — Preţcurent gratis. —

:: Preţuri favorabile pentru solvirea în rate. ::

(79) 1—26

THE CAMPBELL

renumita firmă engleză de Motoare liferează celea mai bineconstruite şi durabile

□ Motoare şi Locomobile □

cu Benzin, Olein crud, Gaz şi Sugător de gaz.

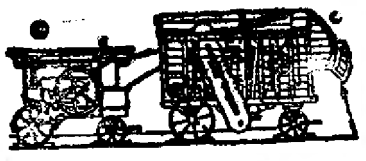

Mânarea cea mai ieftină, mai sigură şi mai neconturbată.

Preţuri echitabile. Condiţiuni de plată favorabile. Garanţă în toate privinţele.

Reprezentant general:

Korányi Victor BUDAPEST, VI., Liszt Ferencz-tér Nr. 9.

Telefon 64 64. (80) 1—26

Cele mai bune şi mai solide buţi pentru vin în mărime dela 500—1000 Litre se află la

FRIEDRICH SCHUSTER

Butnariu.

Medgyes, Zekes 5—6.

Tot acolo se efeptuesc şi reparaturi cu preţurile cele mai moderate. (84) 1—3

Numai odată în 100 de ani

afli ocaziune să poţi cumpără aşa o **calitate bună** şi aşa **ieftin pomi** şi alte **producte** din şcoală de pomi. Nimeni să nu întârzie a se folosi de buna ocaziune, ci să comande îndată pânăce ţine proviziunea. Din cauza curăţirii totale a răsadniţei (pepinieriei) se vând cu **preţuri reduse:** Pomi, Tufe ducorative, Acuminoase, Pădureţi şcl.

Frideric Caspari şi soţul

: : Medgyes, Nagy-küküllőmegye. **: :**

La cerere Preţcurant gratis.

(81) 1—16

Atelier de modă Engleză şi Franceză.

Am onoare a aduce la cunoştinţă P. T public de Dame, că mi-a succes a angajà **croitorîul** firmei din **Budapesta**

Monaszterly és Kuzmik

furnizor de curte al Alt. Sale Arhiducese împ. reg. CLOTILDA, al Alt. Sale Ducese reg. LUIZA KOBURG

şi mă aflu în plăcuta poziţie a puteà satisface celor mai vaste pretenziuni. Totodată aduc la cunoştinţa On. Dame, că din *15 Octomvrie* deschid un

Curs de croitorie

de 4 luni, care se va frecventà zilnic dela 2 până la 5 oare d. a. Principala mea străduinţă este, ca eleveie să primească instrucţia cuvenită. Rugându-mă pentru sprijinul binevoitor al On. Public de Dame rămân cu deosebită stimă

ERDÉLYI B. JENÖNÉ, Gyfehérvár

Bethlen Gábor-utcza Nr. 16.

(83) 1—4

se adresează, cine doreşte a-şi procură varietăţi autentice de:

Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueţi, etc.

Viţe altoite

78 2—12

(calitate superioară)

viţă europeană şi americană cu şi fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit).

FISCHER u. Comp

Pomi Viticultura

P. T.

Am onoare a face cunoscut, On. public din loc și jur, că am preluat prăvălia dela Dl Atanasiu Butar din Blaj (Piață) și o voiu purtà mai departe sub firma

TRAIAN NOVAC.

Prăvălia mi-am mărit-o și pe lângă toate soiurile de mărfuri de speţerie, delicatese, coloniale, mare depozit în ape minerale, am introdus și mărfuri textile precum toate soiurile de **bumbacuri, arniciuri, cârpe de cap, batiste, ciorapi, ploiere, cartone, barchete, pânzărli, oxforde** etc., cu un cuvânt toți articole, cari se țin de branșa aceasta.

Cu această ocaziune preluând unii articlii, cari pe viitor, nu-i mai țin, precum: *vase de porțelan, sticlărie, vase pentru flori, cămeși pentru domni, gulere, cravate și ghete,* ***cât îm-i ține depozitul, le vând cu cele mai ieftine prețuri.***

Rugându-mă pentru sprijinul D-Voastre și asigurându-vă, de serviciu prompt și solid.

Sum cu deosebită stima:

(76) 3—3 **TRAIAN NOVAC.**

Vânzare în mic și mare.

(82) 1-10

Birou de informație.

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, m'am hotărît să deschid în Budapesta un ***Birou de informație.*** Orice informație referitor la petițiile înaintate la ministerii, Curie, judecătorii etc., orice informații comerciale și în general în orice cauză — dau în decurs de 2—3 zile ori și cui, rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit.

Fac mijlociri comerciale, comande, etc.

Taxa pentru informație 3 cor. și spesele de poștă pentru răspuns.

L. Olariu,

Budapest, Lajos-utcza 141 III/19

Loc deschis.

Atenţiune!

Săpunul cu cerb alui

SCHICHT

numai atunci este veritabil dacă

este provăzută cu numele

SCHICHT

și cu marca de scutință

„CERB". (42) 4 5

A apărut: **Elemi Népiskola Értesitő könyvecske — Indice pentru școlile poporale primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania"

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomanda

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantagioase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morții cu termin fix; asig. de zestre și asig. poporale pe sume de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	**4,831,168 13**
Capitale asigurate pe viață achitate	„	**4,571,035·51**
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 foc	„	**112.045.412 =**
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 viață	„	**10,847,132·—**
Fonduri de intemeiare și de rezervă	„	**2,309,387 ·.**

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cereuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2 36—52

La expozitiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoriă de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric 3 36—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte. îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal la tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre **preadjustarea** clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tonse de metal.

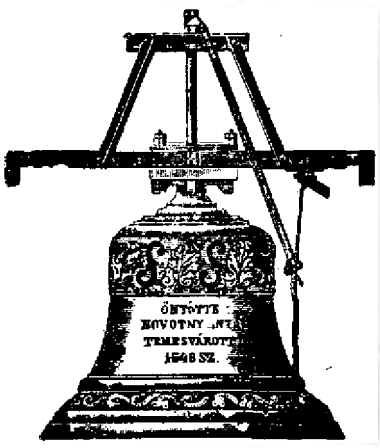

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: edată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 8 Octomvrie 1910.** **Numărul 41.**

DE-ALE NOASTRE.

Obiectele aduse in publicitate de dnii protopopi P. Grapini şi G. Muntean sunt mult tractate şi discutate de cătră preoţii noştri cu toate ocaziunile, când sunt doi-trei sau mai mulţi laolaltă. Cu deosebire chestia congruei şi a biletelor de tren, ca celea mai nouă şi mai grabnic de rezolvat, şi dela a căror regulare mulţămitoare depinde şi activitatea mai intensivă în toate direcţiunile a preoţilor.

Nemulţamirea în măsura întregirei congruale şi pentru modul solvirei aceleia în două rate anuale ulterioare — e generală. Toţi, pe câţi i-am auzit, împărtăşesc părerile expuse în „Unirea" de dnii protopopi mai sus amintiţi; ci vorbăria şi discuţia, câtă se face în jurul chestiei cuprinde în sine numai tot mai nouă, mai grave argumente pentru nemulţămire şi motive pentru a face cu toţii oare cari paşi energici, cu demnitate spre a câştigă îmbunătăţire. — 1600 coroane la un preot cvalificat câte se cer acuma mai de nou, şi 800 coroane la un preot bienalist, care totuş e preot, pe când un boactăr are câte 800—1400 cor., iar un drumar de pe drumul ţării are 600—1000 cor. şi-i vezi penzionaţi tot cu atâta sumă. Zice unul. „Pentruce să plătesc eu în fiecare jumătate de an câte 40 cor. camătă băncilor, ori altui om cu bani, până imi vine rata congruală? Eu dacă duc un lucrător, seara trebuie să-i plătesc pe ce a lucrat ziua. Toată lumea primeşte plata înainte, numai preoţimea catolică este dată inapoi: asta-i desconsiderarea Veneraţilor noştri Arhierei şi a bisericii noastre" — zice altul; ş. a. m. d. Şi noi să tăcem şi să înghiţim? Nu! ci să agităm! Azi fără agitaţie nu poţi ajunge la nimic. Să agitam pentru întregire fundamentală de 2400 cor. resp. 1600 cor. bienaliştilor, pentru cvincvenale şi eventual întregire de scumpete; să agităm pentru favorul de jumatate taxa pe tren, căci ştiu cazuri în comune, unde interesele bisericii şi a şcolii au rămas pentrucă biserica ori şcoala nu au avut de unde se acopere spesele de drum preotului ori cutărui membru a comitetului bisericii ori al senatului şcol. până la Blaj, ori până la inspectorul şcolastic, dupăce preotul a spesat destul din al său. Să agităm pentruca să se deie şi bisericilor noastre ajutoare dela guvern, căci doar în mesagiul de tron din primăvara trecută se îndrumă acel guvern, să deie ajutoare dela stat pentru promovarea intereselor bisericeşti. Şi se fie oare mai buni în „Ungaria, regatul apostolic" o mână de unitari, ori reformaţii, ori jidanii cari primesc în fiecare an zăci şi sute de mii de coroane — decât noi? Eu cred, că dacă am face să se audă glasul nostru până la ministrul de culte de azi, care este catolic mare şi convins, am puteà ridicà bisericile noastre din sărăcia în care sunt înglodate şi din murdăria, care le acopere şi din alte multe miserii, la câte se va fi gândit Maiestatea Sa, când a adresat cuvintele de mai sus guvernului şi corpurilor legiuitoare.

Poziţia Arhiereilor noştri e foarte grea pentru de a puteà pornì PP. SS. Lor toate. Să ne mişcăm şi noi, dacă voim să fim mai băgaţi în

FOIŢĂ.

Din Giurgeu

— impresii cu prilejul vizitaţii canonice. —

Tractul *Giurgeului* a avut rara fericire ca în timp relative scurt, deşi situat la marginea extremă a arhidiecezei. spre răsărit miază-noapte, să fie vizitat de doi delegaţi arhiepiscopeşti, Ill. Sa Dr. Vasile Hossu actualul episcop de Lugoj în anul iubilar 1900, şi de Dr. Izidor Marcu canonic metropolitan, în anul curent 1910 luna August şi Septemvrie. Precum cea dintâi a avut roade îmbelşugate în toată privinţa, întărind sufletele credincioşilor noştri români greco-catolici ispitiţi şi ameninţaţi din toate lăturile, întocmai aşa şi aceasta din urmă a produs şi deşteptat vieaţă nouă pretutindenea. Nu se poate spune cât e de salutar, că domnii assesori şi canonici să se scoboare în mijlocul poporului dela sate, să convină personal cu preoţimea rurală! Numai acela poate cunoaşte foloasele mari, care a luat parte la astfel de turneuri cum a luat parte şi subscrisul, scriitorul acestui raport. Sunt convins, că mii şi mii de dificultăţi, cari le întimpină cei din centru pela Consistoriu, prin acte, ar dispărea ca prin farmec, dacă s'ar dimite asesorii să cerceteze personal toate parohiile, ale căror prosperare în mare parte e depusă în mâna lor. Dee Dumneoeu ca curentul mai nou pornit în Blaj să cucerească tot mai mult teren.

In 20 August n. 1910 Rev. Domn a sosit în Gyergyószentmiklos, unde la gară la întimpinat curatoratul bisericesc şi la binevenitat călduros zelosul şi simpaticul preot din Voslab Alexandru Donea Donescu. Acasă l'a primit cu braţele deschise Preaon. Elie Câmpean care i-a fost coleg de şcoală. — dimpreună cu stimata-i familie. Tot acolo la aşteptat şi Cl. Dr. Alexandru Nicolescu din Tulgheş, pe care şi-l alesesă şi designată de secretar în timpul vizitaţiunii canonice.

Ziua următoare Dumineca, 21 a lunei dl canonic a celebrat în biserica frumoasă nouă, adresând vorbe calde poporului, îndemnându-l la alipire şi jertfă pentru s. biserică şi împărtăşind binecuvântarea arhiereului iubit. După slujbă examinează cancelaria protopopească, aflând toate în ordinea cea mai perfectă şi exemplară. Se vede pretutindenea conştienţiositate şi punctuositate din partea vrednicului conducător tractual. E de notat de altcum, că înainte cu 10 ani Szentmiklos nu erau nici case de dai doamne nici biserică şi credincioşi foarte puţini cam 50 familii aproape toţi morari, cari şi-au uitat limba în marea străinizmului. Astăzi, este casă protopopească foarte frumoasă, mare, cu chilii spaţioase, în casă e o şcoală mare care serveşte de internat pentru copii de români, cari frecventează şcolile din Gyó-Szent-Miklós; tot acolo chilii rezervate preoţilor, cari aleargă la centru la sediul protopopesc. Lângă casă biserică frumoasă de piatră curat ţinută de-ţi creşte inima şi jurul ei ca şi internul. Toată cinstea aceluia, care a putut ajunjé la aşa rezultat. Românii, cari şi-au perdut deja limba, astăzi sunt făloşi,

seamă, trebuie să ştim, că preoţimea bisericilor reformate a câştigat şi câştigă mult pentrucă se mişcă, trimit deputaţiuni cu memorande la ministri. Nice noi nu trebuie să mergem cu umilinţa şi cu blândeţa până la servilism şi timiditate!

Se scrie azi mult despre catehizare, despre predicarea regulată şi despre activitatea extraoficioasă a preoţimii. Unii pun vina pe Arhierei, că nu ar promovà pe cei vrednici, alţii zic, că protopopii nu veghiază, că preoţii sunt negligenţi ba că ne trebuiesc manuale etc. Principala cauză — cred eu — că nu se dau rezultate mulţumitoare pe acestea terene e, că suntem prea constrânşi la munca zilnică, la economie. Şi mai ales preoţii bătrâni, cari din economie sperau ceva mai mult. Lor le erà imposibil să vină de pe câmp — mai ales dacă erà şi eclesia cam departe — pentru o oară-două de catehizare şi să-şi „strice ziua", cum le e datina a se exprimà economilor. Asemenea cu predicarea: cum să predice bietul preot, când până Sâmbătă seara târziu toată săptămâna nu se mai vedeà de obosit şi acasă dela câmp? Apoi o predică numai aşa pe apucate fără plan înainte, simţea fiecare, că numai strică.

Atunci, când nu va fi constrâns preotul să muncească ca un ziler, când nu va mai fi avizat negreşit la cea „iclegiuţă", ca să poată trăì şi să-şi poată susţinea familia, ci îi va fi asigurat un venit cuviincios, neschimbăcios şi gata, atunci trebuie să pretindem şi putem aşteptà o activitate adevărat preoţească şi oficioasă intensivă, dela el. După judecata mea preoţii până acuma au lucrat pentru biserica şi naţiunea lor mai mult „extraoficios" decât oficios. Căci apărarea bisericii, a neamului, grija pentru cultura popoporului, conducerea lui şi povăţuirea în orice fel de împrejurări tot în sarcina preoţilor a căzut. Şi a dus sarcina aceasta şi o va mai duce preoţimea. Dar cum se prezintă bisericile noastre ochilor înăuntru şi înafară, unde aflăm o „cancelarie" preoţească de dai Doamne, regulă în acte, circulare şi protocoale bisericeşti? Unde e cultura religioasă a credincioşilor a tinerimii, a şcolarilor din bisericile noastre româneşti faţă de altele? Poporul nostru nu se ştie purtà nici în biserică, cum cere credinţa lui. El mai mult şi mai cu frică să închină la o icoană, bunăoară la „cea de sărutat", decât Domnului Christos în Sfânta Taină a Cuminecăturii de pe masa altarului etc.

Acestea, împreună cu lipsa de catehizare şi de predicare — tot atâtea lucruri de natură oficioasă provin din lipsele materiale, şi vor încetà, când vom aveà dotarea noastră cuviincioasă, regulată, afară de economie, şi când ne vom îngrijì preoţi, laici împreună de o mai bună situaţie materială a însuşì bisericilor. Atunci va venì altă vieaţă în poporul nostru, altă cultură şi altfel vor merge lucrurile atât de mult discutate.

Doamne adă cât de îngrabă timpurile acelea!

Multe aş mai putea aduce pentru limpezirea acestor chestii, dar le las pentru:

1. Un congres mare preoţesc în chestia congruei şi a biletelor de tren, încă în toamna aceasta; şi

2. Un congres mixt bisericesc, de cari să nu ne lăsăm odată cu capul.

Fără agitaţie nu putem ajunge la nimic!

Cornel B. Andrea.

Congresul Euharistic în Canada.

Departe, preste apele oceanului atlantic, a mers în anul acesta delegatul Sfintiei Sale Pontificelui Roman Cardinalul Vincenţiu Vanutelli ca să prezideze la congresul Euharistic, ţinut în Canada (America de nord), în oraşul Montreal situat pe o insulă a râului San-Lorenzo.

---

că au aşa biserică şi casă protopopească şi s'a trezit în dânşii mândria naţională. Adaug că bisericii, tot şeful ei, ia câştigat din segregare de păduri un capital de peste 9000 cor. plus o parte frumuşică de pădure, aşa că este asigurată pentru totdeauna.

Dupameazi am mers cu protopopul, delegatul arhiepiscopesc şi păr. Donescu la Alfalău distanţa de ½ oare cu trăsura. Ne-au întimpinat preotul locului Iuliu Baiaş şi curatorul. Poporul deaici ş'a uitat limba şi o parte din popor sub antecesorul părintelui Baiaş a trecut la romano-catolici din cauza preotului dat din cale afară beţiei. Actualul preot are meritul de ai fi strâns în jurul bisericii şi întărit sufleteşte pe cei rămaşi credincioşi. Până la 1870 poporul a mai ştiut românește, căci a avut şcoală, dar în anul numit s'a sistat şi de atunci s'a prăpădit limba dulce românească, un spin în ochii celor dela cârma comitatului. E doar secret public că fostul comite suprem coşuthist Kállay Ubul şi argaţii săi au decretat moartea limbei româneşti în comitatul Ciucului. Lasciate ogni speranţa! Preotul ar mai puteà salvà ceva dacă ar face, ca credincioşii noştrii să-şi trimită copii la meserii printre români, sau la şcoale româneşti. Am vizitat biserica de piatră, curat ţinută, dar lipsită de iconostas, inconvenient ce delegatul arhiepiscopesc le-a legat de inimă să delăture. Am vizitat casa cantorală, fosta şcoală şi aşa îţ-i tihneà de bine când auziai din gura copiilor cantorului vorbă românească. S'au revăzut apoi Arhiva parohială aflându-să în regulă. După o muncă obositoare de 3—4 oare ne-am pus la cină oferită cu atâta dragoste de preot, şi imediat, ce am isprăvit, ne-am retras la Gyó-Szent-Miklós.

In dimineaţa zilei 22 August, delegatul protopopul şi secretariul au pornit cu trenul spre Csik-Szt-Domokos, ajungând la ţintă cam pela 10 oare a. m. La gară sunt întimpinaţi de parohul locului Dionisie Şolnay şi fiul său teolog absolut, iar acasă de amabila doamnă. In această parohie credincioşii deasemenea şi-au perdut limba în lipsa de şcoală căci sunt foarte săraci, dar ţin cu multă scumpătate la biserica lor, dacă vom luà afară pe cei din filia Szent-Tamás, cari prin uneltirile meschine ale preotului ungur şovinist de acolo, o parte mică au trecut la biserica romano-catolică, cu toată opreliştea Romei şi forurilor superioare. Biserica noastră îi în stare bună, renovată, curat ţinută, are cărţile liturgice prescrise toate; îi lipseşte numai iconostas.

Arhiva parohială e în rând şi averea bisericii sporeşte prin zelul preotului, lăsând credincioşii de acolo fundaţiuni pii. Intră multele filii încredinţate păr. Solnay este şi filia Fântânele (Háromkut locuită exclusiv de români vre-o 11 familii. Pe aceştia bunăvoinţa guvernului nostru îi sileşte a părăsì locuinţele şi locurile vechi fără baremi a i-le plătì. Bieţii oameni cari de 100 de ani sunt acolo au voit să treacă în România. Dar nu, oblăduirea părinţească a guvernului îndurat vrea să-i aşeze undeva pe pustele Ungariei. Nici în Azia nu se întâmplă aşa ceva. Păr. Şolnay e hotărât a merge la ministrul agriculturii. Va reuşì??

După ameazi am fost la păr. Gergely din Szépviz. Szépvizul e pentru Românii din Ciuk şi Giurgeu un loc istoric, căci e vechiul sediu protopopesc, unde au fost pe vremuri bărbaţi vrednici ca un Vişoli etc. Ce dureros te impresionează, că în acest puternic centru azi nu sunt decât vreo 7 familii româneşti şi şi prin filiile învecinate Szent-Mihály-Delne etc. dacă nu vei luà afară Loveşul şi Coşnea cari sunt filii a Szépvizului, dar formează vieaţa şi puterea parohiei matre pornite spre ruină. Szépvizul are o biserică românească mare şi frumoasă de piatră. A fost zidită de antecesorul părintelui Gergely, Ioan Dobrean parohul Corbului, sub care s'a pus sub coperiş. Sub părintele Gergely s'au completat turnul şi decoraţia internă. Incolo păr. Gergely a sporit avutul bisericii cu un intern frumos şi mare, porţiune cantorală, cu un şir de căsi cumpărate pentru biserică pe uliţa principală a oraşului, şi cu mai multe locuri în imediata apropiere a oraşului, lăsate ca fundaţiune pie. A renovat radical casa parohială, ce te atrage aievea prin drăgălăşia ei. Cu un cuvânt avutul încredinţat lui, l'a ştiut grijì cu scumpătate şi şi sporì în aceeaşi vreme.

Acest congres, care au de an electrisează inimile alor mii şi sute de mii de credincioşi, şi îi umple de focul sacru al iubirii faţă de cea mai sfântă şi mai preţioasă taină a Legii celei nouă, şi în anul de faţă a durat 5 zile din 6—11 Septemvrie.

Creştinismul din Europa aveà un trecut de 15 veacuri, când s'a descoperit America şi totuş azi stăm uimiţi când vedem atâta entusiasm faţă de credinţă în lumea cea nouă, unde abia de câteva veacuri încoace s'a plămădit şi închegat creştinismul, în special catolicismul şi unde ţi-s'ar părea, că biserica cu caracterul ei conservativ e în continuă luptă cu curentele mari reformătoare, cari schimbă şi prefac totul ce nu mai e modern şi potrivit zilelor noastre.

E adevărat, că America nu e altceva decât o colonie uriaşe a Europei şi toată viaţa creştinească s'a străplântat acolo dela noi prin emigranţii europeni, dar totuş e izbitoare desvoltarea grabnică a bisericii şi organizarea ei între oameni cu datini şi moravuri deosebite, împrăştiaţi pe distanţe immense, pururea dornici de lucruri nouă şi distraşi cu atâtea chestiuni şi lucruri senzaţionale, cari pornesc de acolo şi pun în mişcare lumea întreagă.

La congresul interconfesional ţinut cu ocaziunea expoziţiei universale, din 1893 în Chicago pe lângă reprezentanţii creştini au luat parte prin delegaţii lor aproape toate religiunile păgâne din lume. A fost atunci o grandioasă manifestare de credinţă într'o fiinţă supremă, din partea neamului omenesc întreg.

Rolul principal la acest congres l-au dus creştinii, iar de preşedinte a fost ales cea mai cu autoritate faţă bisericească din America: Cardinalul Gibbous.

A fost un triumf al creştinismului momentul acela, când la deschiderea sesiunilor Cărdinalul Gibbous a rostit în faţa închinătorilor la zeităţi străine, rugăciunea tuturor creştinilor „Tatăl nostru.“

Pe cât de grandios şi solemn a fost omagiul ce l-a adus atunci omenimea întreagă Dumnezeului nevăzut şi ziditor a toată făptura pe atât de înnălţător de inimi a fost în anul acesta şi congresul euharistic menit ca să lăţească în creştini dragostea şi devotamentul faţă de Dumnezeul întrupat, care e de faţă în mod tainic în sf. Sacrament al Euharistiei.

Congresul euharistic din Montreal a întrecut toate congresele de felul acesta, ce s'au ţinut până aci în bătrâna Europa, atât prin solemnitatea lui cât şi prin numărul celor ce au luat parte.

150 de arhierei şi 800 de preoţi au fost de faţă, un cor de 1200 de băeţi şcolari, mergeà în fruntea procesiunii şi un cortegiu de 30.000 de fetiţe îmbrăcate în alb se înşirà în faţa baldahinului purtat de oficeri şi încunjurat de lume aleasă, ministrii şi deputaţi din parlament. La umbra baldahinului Cardinalul Vanutelli în mers cadenţat ducea în monstranţă de aur împodobită cu diamanturi cel mai scump sacrament al legii nouă.

La sfârşitul procesiunii de pe un loc mai înalt anume pregătit, se dă binecuvântarea şi lumea immensă, ca la un jumătate de milion de oameni, cade în genunchi şi se închină aceluia, care atât de mult ne-a iubit încât nu s'a putut despărţi de noi, ci a rămas cu noi pe veci în sfânta taină a Euharistiei.

Dela congres s'a trimis şi o telegramă omagială regelui Angliei George al V. fiind Canada sub stăpânire engleză.

Aceasta manifestare grandioasă a simţământului religios, întâmplată tocmai în lumea progreselor şi a civilizaţiunii, în America e o dovadă eclatantă, că biserica nu e în contrast cu înaintarea şi cele mai ascunse misterii a le credinţii noastre, cum e şi sf. Euharistie, sunt în stare se încălzească şi în veacul al XX. inima omului modern, şi dacă acesta nu-i în stare să le cuprindă cu mintea lui mărginită.

Dr. I. Florian.

Taxele protopopeşti. Sinoadele arhidiecezane din 1896 şi 1904 s'au ocupat de taxele licenţei protopopeşti pentru cununie. Mulţi au stăruit să se şteargă taxa aceasta, căci în locurile, unde suntem amestecaţi cu greco-orientalii, şi mai ales dela căsătoriile mixte e aşa de greu să incassezi taxa, uneori preste putinţă, ba se dau şi cazuri, că din pricina acestei taxe am pierde multe cununii şi familii mixte (?) Părinţii adunaţi în cele două sinoade nu au împlinit cererea unor districte protopopeşti de a şterge aceasta taxă, ci socotind, că nu sunt fonduri diecezane, din cari ar puteà fi recompensaţi protopopii pentru aceste taxe, au enunţat să se susţină şi pe mai departe, cu adausul dela 1904: „până la înfiinţarea unui fond de administraţiune bisericesc, din care să se poată compenzà protopopii pentru aceste taxe“ (vezi Deciziunile sinod. arhid. 1896 pag. 4. II. 2, şi Deciziunile sinod arhid. 1904—6 IV. pag. 13—14).

Ceice susţineau părerea pentru ştergerea taxelor, spuneau, că după ce la greco-orientali nu se incassează nici un fel de taxă la cununie, ai noştri, unde sunt mestecaţi cu greco-orientali, dau taxa foarte cu greu, iar de se căsătoresc cu greco-orientali, se întâmplă din pricina taxei de se cunună la greco-orientali. Se poate, că se vor ivi şi astfel de cazuri. Şi e drept, că la greco-orientali nu ieau protopopii nimic la *încheierea* căsătoriei, dar oare cât ieau ei la *desfacerea*

De altcum această parohie încunjurată de toate părţile de unguri, n'are viitor. In schimb pulsează viaţă românească în *Coşnea* situată la graniţa Moldovei, unde e biserică tot de sub părintele din Corbu on. Ioan Dobrean, cam de prin 1870. Sunt români neaoşi Coşnenii ăştia, deaceea la stăruinţa fostului inspector, duşman implacabil a tot ce e românesc, Balo, s'a făcut şcoală, de stat în numele ieşei de stat maghiar, în senzul şovin al cuvântului. Fi-vor şi pe viitor bravi ca în trecut? Nădăjduim. Fiind parohia asta la o depărtare foarte mare de Szépviz şi drumul acolo rău, neam mulţumit a le trimite acelor fraţi salutări, cel puţin în tainiţa sufletului nostru. Să trăiţ cu bine fraţilor!

Ziua de 23 Septemvrie a fost consacrată celei-alalte filii a Szépvizului, Lovesului situat în drumul spre Ghimeş, la depărtare de $1^1/_2$ oară dela Szépviz.

Doamne ce români bravi! O sută de familii numai, au făcut în anul ăsta o biserică frumoasă de piatră, situată sus pe munte, încât domină toată valea şi din ori-ce parte priveşti, din înălţimea munţilor trebuie, să dai de acest monument vrednic, închinat lui Dumnezeu de un popor sărac, dar vrednic de o soarte mai bună. Românii acestei coşi-au făcut şi şcoală, respective un fruntaş vrednic de toată lauda, Bucur, a dăruit o casă dealui ca loc de şcoală, pentru ca să se lumineze şi deştepte şi ei în acestea pustietăţi, iar ceialalţi dau o parte din salariul învăţătoresc, rămânând restul în cârca statului. Invăţătorul lor, dl Nedelcu, pe cât am priceput, îşi cunoaşte chemarea pe deplin. Poporul, care samănă foarte mult cu cel de pela Sebeş şi jur şi vorbeşte o limbă curată ceeace se atribuie izolării sale de comunele ungureşti. Cercetau adesea să-l ademenească să se mute mai la vale, dar a preferat viaţa codrilor. Şi bine a făcut.

A fost şi pentru Rev. delegat o desfătare sufletească a se vedeà iarăşi între românii îmbrăcaţi româneşte, şi bucuriei sale şi-a dat expresie prin cuvinte calde, îndemnându-i să ţină cu scumpătate tot ce au moştenit dela părinţi. Adevărată sărbătoare a inimelor, cum mai rar am avut prilej să văd, a fost ziua asta.

Din gara Loves încă în aceeaş zi am plecat spre Ghimeş La gară am mers pe jos, peste vestitul pod Karakkó, ce trece o vale adâncă şi largă şi e înalt de 67 metri, de-ţi vin ameţeli căutând în adânc. Drumul spre ghimeş e de o frumseţă rară. Calea ferată urcă foarte tare, maşina gâfâie din greu să înăbuşe tuşeşte rău şi deabia deabia o scoate la cale, cu muntele încăpăţinat, care protestează contra invaziei în împărăţia sa vecinică. Virful suişului e în mijlocul unui tunel şi deacolo o pornim la vale în goană nebună pe lângă părăul Gârbea, ce izvoreşte din vârful muntelui. Maşina, parcă ar aveà aripi, zboară nebunatic şi maşinistul trebuie s'o aducă la rezon dând contravapor. Când treci durduind peste vre-un pod sau răzlueşti marginea vre-unei prăpăstii, te cuprind fiori răci. Dar maşina nepăsătoare aleargă aleargă mereu. Ghimes Felsőlok, Ghimes Középlok, Ghimesbükk. Am ajuns. La gară ne aşteaptă prietini, păr. Gergely cooperator în Ghimeş-Făget şi cu el în două trăsuri pornim la locuinţa venerabilului paroh şi v.-protopop onorar aproape nonagenariul Ciobotariu. După o scurtă bineventare, după o cină frugală, ne dăm somnului şi oasele se mai deştepenesc de trudele îndurate. Ghimeşul e o comună foarte mare şi în aceeaşi vreme extinsă de nu-i dai de capet. Are 10,000 locuitori dintre cari la 3000 români greco-catolici, iar restul romano-catolici. Foarte interesant e faptul, că toţi atât românii cât şi maghiarii poartă portul classic moldovenesc admirabil în originalitatea şi particularităţile sale. De altcum în tot Giurgeul se poartă costumul ăsta minunat şi îi păcat, că publicul nostru mare, atelierele noastre, numai acuma au ajuns ai dà importanţa cuvenită, constatând că trebuie să fie preferit oricărui altu, dovadă că şi la bălurile costumate a obţinut premiul întâiu. E cu atât mai îmbucurător acest fapt, cu cât ungurii din săcuime în expoziţiile lor totdeauna îi dau locul de frunte şi ce priveşte industria lor casnică exclusiv numai cu penele noastre se pot mândri; Aşa bunoară la congresul ce la avut comitetul de ajutorare al săcuilor în ăst an luna August la Gyó-Szent-Miklós, s'au produs

căsătoriei? O ştiu aceasta tocmai preoţii din părţile mestecate cu greco-orientalii, şi ştiu şi aceea, că venitele protopopilor gr.-or. dela divorţuri întrec de a binelea pe celea ce le au protopopii noştri din autorizările de cununie. Nu mai amintesc, că mirenii greco-orientali, din toate straturile, sunt învăţaţi mai bine ca ai noştri să contribue la susţinerea bisericii şi a slugilor ei. Deci pentru cele 4 cor. 70 bani nu se pot poticni căsătoriile, nici cele mixte.

De altfel taxa de cununie nu e un lucru aşa de specific unit. O găsim şi în biserica neunită, în patriarhatul grecesc al Constantinopolului. Am înaintea ochilor o carte intitulată: „Patriarhia de Constantinopol. Regulamentele pentru conducerea şi administrarea afacerilor acestei patriarhii. Traduse, din grecește ... de Dragomir Demetrescu, Doctor în teologie şi filozofie, profesor de istoria bisericească la facultatea teologică. Bucureşti. Tipografia cărţilor bisericeşti. 1900.“ In cartea aceasta, pe 56 pag. 8° mare, se găsesc lucruri de interes, mai ales pentru aceia, cari doresc să cunoască rostul bisericesc şi naţional al patriarhului grecesc din Constantinopol. Intre altele găsim acolo la pag. 50. „Veniturile eventuale ale Arhiereilor. Art. 5. Pentru fiecare autorizare de căsătorie, fără distincţiune, dacă este I. II. III. se hotăreşte în general, pentru toate eparhiile scaunului ecumenic, lei zece.“ Un leu turcesc, piaster, face 25 bani, deci 10 lei turceşti fac 2 cor. 50 bani, deşi mai mică, dar totuş este o anumită taxă, carea o incassează arhiereul pentru autorizările de căsătorii. E drept, că unii arhierei (din cei 117) greci supuşi patriarhatului au leafă fixă puţină, cei mai mulţi sub 50,000 lei turceşti (= 12,500 cor. sunt şi cu 12,000 lei turceşti = 3000), dar şi au credincioşi puţini, eparhiile lor nu sunt mai mari decât protopopiatele noastre. Şi apoi în Orient, chiar şi în România arhiereilor le sunt scumpi morţii“ (înmormântări şi părăstasuri) şi viii la cununii; în familii mai bune, şi de meseriaşi cu stare, se chiamă arhierei şi plătesc bine. — Apoi cetind în aceeaş broşură mai departe, găsim în §. 6 şi urm. că se mai ieau taxe, la divorţ „o sumă analogă cu starea celor ce divorţează; pentru *orice act* făcut la episcopie secretarului zece lei, plus în favorul aşezămintelor de binefaceri eparhiale o sumă analogă actului şi alte taxe. E drept, că acestea privesc cancelaria episcopească şi fondurile diecezane, dar plăţile se fac „sub adeverire arhierească“ (§. 8 pag. 50) şi ce vreă să zică asta? Apoi §. 10 (pag. 51). zice, că fiecare preot e dator a dă anual episcopului său „drept dare canonică 10 lei“ (2 cor. 50) la an.

Ştiu dela oameni, cari cunosc Constantinopolul şi Turcia şi Grecia, că deşi au foarte puţin de lucru arhiereii greceşti cu mult mai puţin ca protopopii noştri, dar venite au foarte frumoase. Şi totuş taxa pentru autorizarea cununiei, ori cât de mică, o incassează şi ei. Şi încă te vei trezi, că aceasta se strecură prin mânile protopopului!

Preoţii noştri deşi au cvalificaţiune academică, preste jumătate, nu au nici pe departe situaţia foştilor lor colegi de gimnaziu, mulţi mai puţin talentaţi şi sârguincioşi ca ei, dintre cari unii la universitate cu mult mai puţin au studiat decât preoţii noştri Chemarea noastră *nu* e să facem parale, dar cine slujeşte altarului dela altar să trăiască. E drept, că răsplata bănească, ce o iea un preot pentru servicii, numai pentru persoana lui se dă, dar din aceasta trebuie să-şi crească cinstit familia, cu care trebuie să împărtăşească, ori căreia trebuie să-i împărtăşească tot ce are. Nici o răsplată pentru nici un fel de servicii nu contează, de e însurat cineva ori celibe, şi de e însurat câţi copii are, dar pentru aceea toate sunt astfel potrivite să poată trăi cu ele şi cel însurat. Şi apoi, că un protopop, pe alocuria, câştigă ceva mai mult ca un preot, e just, cere poziţia lui, şi cu taxa protopopească nu sărăceşte nime.

Poporul nostru, în urma legilor civile noui, aşa de mult s'a înstrăinat de biserică, nu mai jertfeşte pentru susţinerea ei şi a slujitorilor aşa mult, ca mai de mult, dar de ce? Nu din pricina micii contribuţiuni la cultul divin şi la susţinerea slujitorilor bisericeşti. ci pentrucă în unele locuri lipseşte din sufletul lui căldura şi simţul de datorie, ce se pot sădi.

Un preot tânăr dela sate.

Dlor cu ţăsăturile stimatei doamne Donescu din Voslab şi cu picturile dşoarei Silvia Câmpean din Szentmiklós. Cultura românească în Ghimeş perde, căci sunt nici mai mult nici mai puţini 22 învăţători vârâţi în coastele noastre. Apoi industria de lemn dezvoltată acolo ca nicăirea, e tot în mâni străine, jidani, agenţi de maghiarizare. Noi avem şcoală cu doi învăţători, cari îşi pricep chiemarea şi până când vor fi ei tot mai e nădejde bună. Apoi mai e faptul îmbucurător, că ungurii mai bucuros trag la biserica noastră. la preoţii noştri, decât a lor, ceeace trebuie să atribuim vieţii lor mai curate şi şi exemplare. Asta e aşa pretutindeni în toată săcuimea, unde sunt preoţi deai noştri. Biserica din Ghimeş, de piatră, fi bună şi mărişoară, dar pentru atâta popor, mult prea îngustă. Prim ingineriul nostru arhidiecezan a şi făcut un plan măreţ şi peste câţiva ani o biserică frumoasă mare cu 2 turnuri în în stil românesc va împodobi locul celei vechi ca să vestească din neam în neam religiositatea poporului nostru lumii întregi. Păr. Victor Gergely e un preot harnic şi foarte conştienţios, care îşi pricepe chemarea. Predică regulat şi alimentează mereu dragostea în popor faţă de limbă şi lege. Dorim numai, ca să şi catehiseze după putinţă tinerimea, ceea-ce de altcum sună pentru toţi preoţii din tractul Giurgeului, cu puţine escepţiuni.

(Va urmă).

REVISTE.

Cluj. Comitetul executiv al partidului naţional-român a ţinut în Cluj la 4 Octomvrie n., sub preşedinţa dlui George Pop de Băseşti, preşedintele partidului, o şedinţă plenară.

Comitetul executiv s'a ocupat înainte de toate cu afacerile curente ale partidului. Apoi a luat la cunoştinţă raportul dlui *Dr. Iuliu Maniu* asupra situaţiei politice.

Dl Maniu a constatat, că prigonirile de natură politică şi manifestările sistemului politic de azi, păgubitoare pentru desvoltarea poporului român, menţin şi acum situaţia nefavorabilă intereselor poporului român.

A rugat apoi comisiunea specială, aleasă într'o şedinţă premergătoare, să prezinte propuneri concrete în ce priveşte acţiunea politică pe care partidul naţional român va trebui să o inaugureze în timpul cel mai scurt pentru schimbarea acestui sistem politic.

Luându-se în considerare împrejurarea că comitetul executiv nu poate fi convocat pentru fiecare chestiune de actualitate politică, comitetul a ales din sânul său o comisiune mai restrânsă, cu mandatul de a rezolvi chestiunile curente ale partidului, de sine înţeles sub rezerva aprobării ulterioare a comitetului executiv.

In comisiunea aceasta au fost aleşi, în afară de deputaţii români naţionalişti, dnii *Dr. Vasile Lucaciu, Dr. Aurel Vlad, Dr. Liviu Leméný, Vasile Goldiş, Dr. Iuliu Maniu şi Dr. Valer Braniște.*

Lisabona. In mica Portugalie, care de zeci de ani să frământă şi să sbuciumă pentru recâştigarea ecvilibriului său sdruncinat în urma unor vechi păcate — e revoluţie. — Sunt 2½ ani decând regele Carlos şi moştenitorul de tron au fost măcelăriţi pe stradă. A rămas în vieaţă însă infantul *Manuel,* actualul rege al Portugaliei, un tânăr de 18 ani. Om fără principii hotărite şi fără energie, a voit să se afle bine cu toate partidele. Slăbiciunea aceasta a tânărului rege a grăbit deslănţuirea patimelor. Partida reacţionară e stăpână pe armată şi pe rege, care — se zice — e prins şi închis.

Deja de luni de zile se simţiă în Portugalia o mişcare neobicinuită. Mişcarea contra stâpânirii regelui Manuel a fost susţinută şi nutrită de o agitaţie continuă din afară. In fruntea propagandei revoluţionare e republicanul da Lima.

Partida ce agită mereu contra regalităţii prezentă lucrurile într'o coloare falsă; spuneau adecă, că ei lucră să sdrobească clericalismul — un cliseu de altcum vechiu şi usat pe cari îl folosesc totdeauna elementele distructive — ca să-şi acopere păcătoşenia şi murdăria sufletelor lor. Cine cunoaşte raporturile şi stările din Portugalia ştie, că cu toate că ţara e catolică, nici de o mişcare mai pronunţată catolică nu poate să fie vorba, cu atât mai puţin de o putere clericală, care să stăpânească toate.

Mişcările din Portugalia au fost exclusiv de un caracter republican. Dovadă sunt noile alegeri pentru parlament — din care guvernul a ieşit frânt, ajungând la putere elementele republicane. Nesiguranţa şi nehotărîrea regelui au grăbit catastrofa.

Regele nu ştia cu care partidă săg uverneze: cu progresiştii ori cu conservatorii.

Foile din opoziţie nu cruţau nimic, nici memoria regelui ucis în 2 Febr. 1908. Erau presentaţi în fals şi tendenţios toate faptele şi toată vieaţa curtenilor şi a regelui — care ştie petrece şi cheltuì într'o ţară unde sărăcia e generală.

Mişcarea revoluţionară se simţise de luni de zile. — Se ştia, că armata marină e în mâna revoluţionarilor. Nesiguranţa şi zăpăceala creştea pe zi ce merge — până în 3 Oct. când o schintee a aprins tot materialul combustibil.

Lisabona, dimpreună cu castelul regal a fost asaltat de flotă. Regatul Portugaliei e proclamat de replubică.

Unele telegrame spun, că regele ar fi prins — altele, că a fost trecut pe un vapor de al Angliei şi că e un drum spre Londra. Ştiri mai sigure nu se pot primi dupăce toate reţelele de telegraf sunt sdrobite. Ţara e isolată cu totul.

CORESPONDINŢE.

Sfinţirea bisericii din Hodac.

— raport. —

(Continuare).

Dă binecuvântarea: Darul Domnului nostru Isus Hristos şi împărtăşirea Spiritului sfânt să fie cu voi cu toţi!

Imediat apoi, Doamna Maria Simon mare proprietăreasă în Sângeorgiul-de-câmpie în numele femeilor române din Reghin şi jur, predă Exelenţiei Sale un frumos buchet de flori şi doreşte: că precum florile acestea esală profum şi înviorează inimile aşa să fie florile răsărite în inimi pe urma venirii Exelenţii noastre în mijlocul nostru.

Exelenţa Sa mulţămeşte primind acel buchet, ce dovedeşte sprijinul, ce biserica îl aşteaptă dela femei şi mame.

Intraţi în biserica frumoasă decorată cu flori şi frunze verzi, şi arhiplină sa început serviciul vecernei pontificând însuşi Escelenţa Sa Mitropolitul, carele după cetirea Evangeliei zilei, ne ţinu o prea frumoasă cuvântare despre predicarea cuvântului Dumnezeesc, purcezând din parabola sămănătorului, producând o impresie adâncă asupra număroşilor ascultători.

După eşirea din biserică Escelenţa Sa fu condus la locuinţa protopopului Ariton M. Popa, a cărui oaspe a fost în tot decursul petrecerii sale în Reghin, unde se prezentară preoţii tractuali, învăţătorii şi curatorii bisericeşti, şi prin graiul protopopului îşi prezentară încă odată, omagiile de fiiască supunere şi sinceră bucurie, că văd în mijlocul lor pe Părintele iubit şi capul suprem al bisericii noastre.

Exelenţa Sa răspunde exprimânduşi bucuria că ne vede în faţă pe toţi fii iubiţi a acestui tract protopopesc şi le cere şi în viitor sprijinul desinteresat întru muncă adevărată spre fericirea şi înălţarea poporului nostru românesc.

După depărtarea numărosului public la 8 oare sara urmă o cină intimă la masa protopopului, unde pe lângă suita Exelenţiei Sale, protopopul avu amabilitatea a învită şi pe preoţii Munteanu, Zehan, Graur şi Cioloca, precum şi pe învăţătorii Maior şi Bucur.

Exelenţa Sa se întreţinu cu ei prenedând o bună dispoziţie — apoi ne depărtăm cu toţii spre a ne pregăti pentru ziua mare de mâne, neuitată în frumoase serbări şi manifestări.

Sâmbătă în 17 Sept. la 8 oare a. m. Exelenţa Sa a ascultat sf. liturgie celebrând canonicul Dr. Victor Smigelschi cu preoţii Ariton M. Popa şi Iuniu Br. Micu, cum şi clericul Dragomir ca diacon, iar după s. liturgie Ex. Sa a eşit în cimiteriul de lângă biserică unde îşi dorm somnul lor mulţi fruntaşi de odinioară a parohiei Reghinului, între alţii: Baronul Vasile L. Pop fostul vicegubernor al Transilvaniei şi prezidentul de acum 40 de ani al Asociaţiunii, apoi membrii familiilor Marinovici, Muntean, Crişan, Cetăţian, Barbu etc. şi a cetit deslegările dela morţi, amintind pe toţi cei ce zac în acelea morminte şi cripte familiare, împărţind în urmă anafora.

A fost un moment înălţător şi o coincidenţă minunată, că pecând cu o zi în urmă la Dej protopopul Daian din Cluj preamărind memoria Ilustrului bărbat al neamului şi bisericii noastre, regretatul Baron Vasile L. Pop şi îşi esprimă durerea, că dăm uitării memoria marilor bărbaţi ai neamului — Exelenţa Sa Mitropolitul, care înainte cu 42 de ani ca profesor tinăr făcea parte din deputăţimea exmisă la Adunarea Astrei din Gherla ca să învite pe noul său prezident Baron L. Pop, acum aducându-l întâmplarea lângă mormântul acestui mare bărbat al neamului nostru, îngenunchind a vărsat o lacrimă sinceră la groapa lui — ca şi cum ar fi protestat oarecum: că nu, nu este adevărat, că vom uită şi şterge din sufletele noastre amintirea acelora ce şi-au jertfit vieaţa în serviciul bisericii şi neamului nostru.

(va urmă).

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeu. In sărbătoarea Naşterii Preacuratei Vergure Maria credincioşii noştri din Aţintiş au avut o bucurie deosebită din incidentul, că în ziua numită s'au sfinţit şi s'a dat în usul bisericii: 1. Un rând complet de ornate bisericeşti pentru festivităţi în preţ de 100 cor. procurat de văduva Coc născ. Costin Măriucă. 2. Un alt rând complet de ornate bisericeşti pentru înmormântări în preţ de 60 cor. procurat de credincioşii: Bolog Gregoriu, Gherasim Traian, Ilea Vasilie, Gherasim Valeriu şi Gherasim Filon. 3. Un prapor în preţ de 29 cor. procurat de credincioşii Boronea Vasile cu ginerele său Neamţ Mănasie. 4. O masă pentru icoanele de închinat muierile în preţ de 8 cor., procurată de Seleudean măritată Ignat Palaghia din Murăşbogata. 5. Un crucifix şi o statuie a Preacuratei Vergure Maria de Lourdes în preţ de 2 cor. procurate de Bolog Ana Soţia credinciosului gr.-or Pârlea Dionisiu. Pentru aceştia toţi ş'au înălţat rugăciuni ca Tatăl Indurărilor să-le răsplătească pentru jertfele aduse pe altariul sfintei noastre biserici şi li-se aduce şi aceasta mulţămită publică. Aţintiş, la 22 Sept. 1910. *Ales. Bărbulescu* paroh, *Costin Casian* curator primar.

Promoţie. *Petru Musca,* originar din Varviz, fost elev a şcolilor din Blaj, s'a promovat în 24 l. c. de doctor în medicină.

Mulţămită. Preaonorata Direcţiune a Institutului de credit *„Economul"* din Cluj este rugată să binevoească a primì şi pe calea aceasta cea mai profundă mulţumită pentru ajutorul de 100 cor. acordat şcolii noastre. Pretenţiile administraţiunii comitatenze faţă de şcoala noastră; mai fiind în loc şcoală de stat veche cu internat — sunt adese insuportabile din partea credincioşilor noştri, aşa, că acest ajutor a fost binevenit. Să foloseşte pentru adjustarea salei de propunere, şi provederea cu recvizitele necesarii. Pata, din şedinţa senatului şcol. paroh ţinută la 15 Sept. 1910. *Mihail Hodârnău* paroh-preşedinte.

Contribuiri. Pentru *Masa studenţilor* săraci dela şcolile din Blaj, au binevoit a contribui: dl *Silviu Dămian* proprietar în Orăştie 50 cor.; dl *Iuniu Br. Hodosiu* dir. de bancă în Blaj, din prilejul că fiica sa Margareta, a absolvat clasa VIII. şi a făcut examen de maturitate, 100 cor.; institutele de bani: *„Voileana"* 50 cor., *„Vulturul"* din Diciosânmărtin 10 cor., *„Hăţiegana"* 20 cor. *„Şercaiana"* 50 cor., *„Noiana"* 20 cor., *„Porumbăceana"* 15 cor. Institutelor şi marinimoşilor dăruitori, le exprimă mulţămită: *Administraţiunea Mesei studenţilor.*

A apărut:

Carte de cetire maghiară pentru clasele: V. şi VI. a şcoalei primare cu limba de propunere română, de *Ioan F. Negruţiu* şi *Petru Ungurean.* Carte aprobată pentru şcolile primare prin ordinul ministerial Nr. 95,421—1910.

ANUNŢ!

Lemne de foc cl. I. de fag vagonul (10,000 Kg.) dus acasă cu 156 cor. Se află în Blaj la

(86 2—5 ***D. TRIFAN.***

Muschong. Băile Buziaş

Phönix apă minerală de Buziaş

SCUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

RECREAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beşică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului şi a petri în beşica de apă.

Recomandată de medici.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 30—?

Partea literară.

Celea trei duele ale colonelului D'Arbout.

— Narațiune de G. de Beügny d'Hagerne. —

Trad. de **Grațian.**

(Continuare).

— Ne-ai puteà enarà aceasta istorie întrerupse un comandant bătrân de divizie (escadron), despre care știau, că e amic intim al colonelului, doară va puteà schimbà vederile câtorva dintre domni.

Oficerii toți au sprijinit cererea comandantelui de companie.

— Va fi niţel cam lungă; dar încă nu-i târziu, noaptea-i admirabilă și deoarece doriți, cu plăcere vă fac voia.

— Iacob! Umple păharele domnilor și îmbie-i cu țigări.

Cât ce am ieșit din școala din Saumur, mi-am primit denumirea de sublocotenent la al 5-lea regiment de cavalerie, care pe atunci staționà în Dijon. Am fost primit bine de către noii tovarăși, și a doua zi după sosirea mea, după gustare, mi-am cerut permisiunea să-i servesc cu punch.

La masă ședeau cam douezeci de oficeri, locotenenți și sublocotenenți.

Am plecat împreună la cafenea; eu mergeam cu un locotenent, cu numele Peyrussel. Mi-s'a părut un băiat escelent, puțin cam îngânfat, dar foarte vial, foarte bun de petreceri și purtà o musteață oribilă, ce pe mine m-a pus în respect, căci mie pe atunci abia începuse a-mi mijì mustața. La cel dintâiu colț de stradă un alt locotenent să întoarse spre mine și mă agrăi astfel:

— Dragă camerade, eu aicia mă depărtez. Nu-mi luà în nume de rău, că nu-ți primesc ofertul, dar eu nici când nu merg la cafenea.

Și dupăce m-a salutat, s'a îndepărtat în direcție tocmai opusă.

Pe mine m-a atins această procedură deosebită.

— Cine-i domnul acesta? întreb de Peyrussel.

Un escentric, un sălbatic, un urs, care la regiment joacă rolul lui Cato, îmi răspunse noul amic; îl chiamă Latignac. Serviciul și-l face punctuos, dar cât ce s'a depărtat din casarmă, îndată-i la locuință. La masa comună, în 8 zile nu spune patru cuvinte, mâncă în grabă și înainte de ridicarea mesei, dispare. Nu fumează, nici când nu să alipește de tovarăși, nu merge nici în cafenea, nici la teatru și nici pe promenadă; locuește într'o odaie foarte modestă; într'adevăr nu știu pe ce-și chieltuie leafa.

— Așa mi-se pare, că D-voastră nu-l prea iubiți.

— Îl urăsc; și odată va trebui să aflù, că tot atâta-i de curajos pe cât e de solid. De altfel eu cred, că să teme de mine, pentrucă de mai multeori l-am ofenzat, și el să făceà ca și când n-ar luà seamă.

Am ajuns la cafenea, conversația a rămas într'atâta.

In ziua următoare l-am studiat pe locotenentul Latignac; erà așa, precum mi-l descrisese Peyrussel; neexcepționabil în serviciu, în manieri și în purtare, dar totdeauna melancolic și-și încunjurà camerazii. Peyrussel erà ceeace se chiamă de comun *bon vivant;* pe mine mă distrà foarte mult; de aceea tot mai tare mă alipiam de dânsul.

Căpitanul meu, care odinioară a servit sub tatăl meu și care pe titula asta, să credeà în drept să mă facă atent, să năzuià să mă desbare de această prietinie.

— Peyrussel, i-mi zise, e un oficer foarte de rând, în serviciu foarte neregulat, mai mult iubește jocul, cafenelele, teatrul și altele de acest fel. Are deja foarte multe la râvaș; cu un cuvânt nu-i un bărbat vrednic de stimă și pe mine mă doare prietinia D-voastre. D-voastră sunteți tânăr, eu vă atrag atențiunea, trageți-i folosul.

Am fost tânăr și la vârsta asta nu prea iubește omul sfaturile; asfel nici eu, nu prea mult mi-am sfârmat capul cu povețele căpitanului meu.

Intr'acestea Peyrussel n-a pierdut nici un prilej, ca să poată atăcà pe domnul Latignac, dar acesta nici când n-a răspuns la provocările lui; cu toate acestea erà ușor de observat, că acelea nu vor puteà rămânea mult timp neobservate de dânsul, ceeace la pătruns extraordinar de rău. Fața-i liniștită și blândă a îmbrăcat o expresie posomorâtă și furtunoasă, sprâncenele i-s'au strâns laolaltă pe frunte s'a revărsat o roșeață viuă; dar a tăcut, a grăbit să-și sfârșească prânzul și s'a depărtat din sală.

Intr'o zi erà vorba despre un căpitan de nou denumit la regimentul al 5-lea de cavalarie.

— Așa să vede, zise Peyrussel, că iarăș un nobil; am crezut, că în 1830 — atunci scriam 1833 acești nobili toți și-au dat abzicerea și oastea s'a scăpat de acest neam stupid.

Latignac a îngălbinit.

— Domnule zise, D-voastră uitați, că cei mai mulți camarazi, între cari și domnul D'Arbout, prietinul D-voastre, sunt nobili.

— El, cu totul altfel, el nici când n-a jurat guvernului vechiu, că-și varsă sângele pentru principele legal. Deși în general nu-s prietin al nobililor, cred, că aceia, cari și-au frânt săbiile la depărtarea regelui lor, au avut cel puțin curaj; celialalți și-au călcat jurământul, au fost niște iași.

Ochii lui Latignac fulgerau; dar s'a știut stăpâni

— Și eu am servit înainte de 1830 zise încet și într'un ton înfundat, dar sperez că ofenza, ce a-i zis'o, nu mi-a sunat mie.

— Dar cui?... răspunse Peyrussel.

— In cazul acesta, domnule, sum silit să declar, că d-ta eşti un ticălos.

— Foarte bine! de mult am așteptat acest cuvânt. D-voastre m-ați ofenzat, de seară să-mi aștepți secundanții.

— Ii aștept, răspunse Latignac în liniște. Domnii acestia i-mi sunt martori, că eu am dus paciința la extrem. D-voastră, domnule, de un an de zile vă petreceți, împroșcându-mă cu ofenze; Dumnezeu va judecà între noi.

— Ori dracul, zbieră Peyrussel.

Apoi să întoarse spre mine:

— D'Arbout, D-voastră sunteți secundantul meu.

Scena întâmplată m-a tulburat; pe lângă tot prejudițul, cu care m-am purtat față de Latignac și pe lângă toată prietinia față de Peyrussel, nu pot negà, că cel din urmă a fost cauza la toate, carele cu sânge rece, precugetat, a aruncat în fața camaradului o ofenză atât de gravă, ce nimic n-a îndreptățit-o, și pe care toți am recunoscut-o că-i nemeritată, căci am știut, că Latignac nu posedà absolut nici o avere și că i-a fost imposibil să-și deie abzicerea. Dar n-am avut curaj să-i deneg serviciul ce mi-l'a cerut, și nu preste mult eram răpit de rolul, ce aveam să-l joc. Credeam, că am mai crescut cu un cap; nu puteam fi mai mândru, nici dacă deodată m-ar fi avanzat la rangul de căpitan.

Incă în aceia zi seara m-am dus la Latignac, să întreb numele secundanților săi. Incă-mi mai reamintesc odaia sa, erà o adevărată celă călugarească: un pat lucrat din lemn moale, o masă rea, un almar schiop și două scaune de paie, — asta forma toată mobilatura. In ferestri două perdele albe; pe pat nimica. Pe masă câteva cărți și o grămadă de hârtii învălite într'o gazetă învechită.

S'a oprit când am păşit în lăuntru; erà palid, ochii cufundați și umezi, privirea îi erà ca a unui muribund.

(Va urma).

APEL

pentru înscrierea de membrii la înființarea economică-comercială „Plugarul" din Blaj

Viața economică a poporului român este abia în primele faze ale dezvoltării sale. Îndeosebi starea economică a țăranului român în cele mai multe părți e cât se poate de primitivă și mijloacele, cu cari trebuie să ducă lupta grea pentru existință, sub absolut necorăspunzătoare spiritului timpului.

Țăranul român încunjurat cu elemente străine, și exploatat adese fără milă de celealalte clase sociale, a fost lăsat pe propriile sale puteri. Lipsit de orice organizație economică, lăsat pe mâna sorții și condus numai de instinctul conservării proprii și de datinele străbune; — el a trebuit aproape peste tot, să se lipsească de favorurile descoperirilor și invențiilor moderne și de binefacerile unei vieți economice raționale.

Îndeosebi a fost lipsit de aceea putere mare, ce rezultă din asociare. Începutul frumos făcut pe acest teren de institutele românești de credit, foloasele necontestabile, cari au rezultat din înființarea și activitatea acestor institute financiare, ajunse la o înflorire nesperată înainte cu câteva decenii, — nu ne pot împedecà să constatăm, că țăranul român economicește și azi este neorganizat, purtând o luptă economică primitivă, individuală, lipsită de conștiința intereselor colective și de avantajiile activității cooperative.

Institutele noastre de bani au organizat capitalurile românești în vederea emancipării financiare a poporului român. Ele au scăpat în mare parte pe țăranul român de uzăria fără suflet, la care erà expus înainte

de înființarea băncilor românești, — dar n'au putut să deà avânt *asocierii economice,* n'au putut să-i deà nouă îndrumări în ce privește producerea și valorizarea articlilor agronomici, și nu au putut deschide în mod simțit orizonturile mai largi și mai deschise ale comerciului și industriei.

Țăranul român mai deștept decât țăranii tuturor popoarălor, cari ne încunjură, — în lipsa organizației economice și azi e cel mai acomodat obiect de exploatare pentru străini.

În cele mai multe părți locuite de români, țăranul român pe pământul și de altfel prea puțin ce-l are în stăpânire, produce puțin, are vite insuficiente, vinde efitin, cumpără scump și tot ce-i rămâne, dă comerciantului și industriașului străin, păstrându-și renumele de dubie valoare, de a fi cel mai bun mediu pentru îmbogățirea tuturor străinilor, cari în alte părți nu se pot fericì.

Aceasta stare tristă trebuie să ne umple de îngrijorare pe toți cei, cari avem la inimă soartea poporului român. Tăria neînfrântă a poporului românesc rezidă în țărănimea română, în acest izvor nesecat al puterii de vieață și al neîntrecutelor și nesfârșitelor aptitudini de civilizație.

Lupta popoarălor se dă azi pe terenul economic. Inferiorității economice îi urmează în mod firesc și cea culturală și socială. Dela starea economică și dela puterea acestei țărănimi depinde viitorul poporului român. Nu e cu putință să nu vedem, cu ce logică de fer și cu câtă consecință lucrează societatea popoarelor conlocuitoare pentru înaintarea și întărirea economică a țărănimii lor. Și nu e greu a prevedeà, că raporturile de forță — singurul factor deciziv în lupta pentru existență — vor devenì neapărat pe zi ce merge mai nefavorabile pentru noi, dacă societatea română, intelectualii români chemați să deà îndrumări potrivite spiritului și necezităților timpului, nu vor lucrà din răsputeri la dezvoltarea vieții economice a țăranului român, îndrumându-l la singurul mijloc de înaintare corăspunzătoare: *la unirea și potențarea forțelor prin însoțiri economice și tovărășii sătești de tot soiul.*

Generația, care a condus ieri și în parte conduce și azi destinele neamului românesc, și-a făcut datorința și pe terenul economic. Prin înființarea și dezvoltarea norocoasă a organizmului viguros al băncilor românești, a pus din partea sa o piatră însemnată la edificiul mare al ființei noastre naționale. Vom privì și ne vom gândì totdeauna cu recunoștință la aceia, cari au contribuit pe aceasta cale în mod hotărîtor la întărirea economică, și prin aceasta la dezvoltarea solidă a poporului român. Dar nu ajunge să le fim recunoscători, ci noi, cari avem menirea să continuăm opera lor, avem îndatorirea de a aduce înainte drumul bătut de înaintașii noștri, și de a deschide *cărări nouă, corăspunzătoare curentelor și lipsurilor zilei de azi.*

Aceste considerații ne-au determinat să înființăm în Blaj sub numirea „Plugarul" o însoțire economică comercială, cu scopul de a promovà toate interesele economice, comerciale și industriale ale țăranului român și de a mijlocì și ajutà producerea, câștigarea și valorizarea tuturor productelor economice și industriale.

Succesul puținelor însoțiri de această natură, înființate până acum la noi, ne îndreptățesc a crede în viitorul mișcării cooperative la români și prin urmare și în succesul însoțirii noastre „Plugarul", care în sensul §-ului 2 al statutelor aprobate din partea tribunalului din Alba-Iulia, va îmbrățișà toate ramurile de operațiune și în special se va ocupà cu:

1. producerea și valorizarea ultoilor de vie, de pomi și de semințe agricole;
2. mijlocirea a tot felul de vânzări și cumpărări; procurarea și intermediarea tuturor credințelor economice de termin scurt;
3. exploatarea de păduri, valorizarea de realități și altele;
4. înființarea de magazine, depozite de bucate, de lemne, de mașini agricole și de tot felul de semințe;
5. încurajarea industriei de casă;
6. înființarea de tovărășii sătești;
7. înființarea de lăptării;
8. arândarea și subarândarea de moșii;
9. Înființarea de fabrici și stabilimente pentru producerea și valorizarea articlilor industriali și economici;
10. aranjarea și susținerea grădinilor de legumi și a stupinelor de model;
11. organizarea și aranjarea de expoziții economice-comerciale și industriale;
12. introducerea economiilor în cunoașterea și folosirea mașinilor și rechizitelor agricole;
13. inaugurarea de cursuri și prelegeri din domeniul economiei, industriei și comerciului;
14. înființarea școlilor pentru instruirea poporului: în cultivarea rațională a pământului, a viilor și a pomilor;
15. edarea și răspândirea unei reviste economice, industriale și comerciale, edarea și răspândirea de publicațiuni, cărți și broșuri din domeniul agriculturiii, industrii și a comerciului.

De sine înțeles, că diferitele ramuri de operațiune se vor îmbrățișà succesiv, în măsura extinderii și puterii materiale a însoțirii.

Situația geografică a orașului Blaj împrejurările locale și faptul, că societatea românească din Blaj dispune de membrii numărоși, cari în urma ocupațiunii lor sunt oameni specializați în afacerile economice, și prin urmare, dela început, se oferă garanția de mare importanță, că însoțirea se va conduce în mod practic: ne-a determinat să înființăm aceasta însoțire cu sediul și centrala în Blaj.

Succesiv se vor înființà însă:

1. *Agenturi* în localitățile, unde se vor înscrie cel puțin 25 membrii cu cel puțin 100 părți sociale;
2. *Însoțiri afiliate,* unde vre-un ram economic special indicat de împrejurările locale va reclamà înființarea astorfel de însoțiri.
3. *Filiale* în centrele mai mari economice și comerciale și
4. *Direcții de circumscripții* pentru părțile mai mari și mai îndepărtate, unde se va extinde însoțirea.

Afară de scopul organizării economice a țăranului român, prin înființarea însoțirii „Plugarul", plănuim a dà ajutor și instituțiunilor noastre culturale românești, primejduite mai ales în urma lipsei materiale. Conform §-ului 18 al statutelor membrii însoțirii vor primì din venitul curat 5% după părțile sociale subscrise. Din venitul curat, ce va rămâneà după detragerea acestor 5%, 30% se vor adauge fondului de rezervă, cel puțin 40% se vor folosì pentru scopuri culturale filantropice românești, iar 30% vor stà la dispoziția adunării generale, pentru a le adauge sau la fondul de rezervă sau la fondul cultural, eventual la dividenda membrilor însoțirii.

Aceste 40% se vor dà *școlilor și bisericilor românești, fără deosebire de confesiune,* din acele comune unde însoțirea va aveà membri și anume astfel, ca comunele unde însoțirea va aveà agenturi sau filiale, vor primì parte proporționată din aceste 40%, iar acolo unde vor fi însoțiri afiliate toate aceste 40% din venitul însoțirii se vor folosì pentru instituțiile culturale din aceiaș localitate.

Dorim să validităm în vieața practică principiul „Prin tine însuți" și voim să conlucrăm după putință ca deodată cu vieața economică să devină și vieața culturală a poporului român independentă de factori străini. Regulamentul intern, care se va compune în curând, va conținea dispoziții detaliate, atât asupra întrebuințării acestor 40% din venitul curat, cât și asupra înființării instituțiunilor economice subordinate acestor însoțiri.

Îndemnat de aceste gânduri, în deplina convingere, că intențiunile noastre sunt potrivite intereselor mari ale poporului nostru, venim cu tot respectul și Vă rugăm să binevoiți a sprijinì însoțirea noastră „Plugarul" subscriind un număr potrivit de părți sociale (cvote), și întrevenind cu puternica D-voastre influență să între cât se poate de mulți inși ca membrii ai însoțirii noastre, să binevoiți a face, ca însoțirea „Plugarul" să poată luà cât de curând acel avânt și aceea extindere, care e neapărat de lipsă pentru atingerea scopului ce și l-a propus.

Prețul unei părți sociale este 10 cor., cari sunt a se solvì în decurs de 8 luni în 4 rate egale, tot la 2 luni.

Fiecare poate iscăli atâtea părți fundamentale, câte dorește, *având numai până la suma iscălită răspundere materială.* După fiecare parte fundamentală se plătește 60 fil. taxă de înscriere, deodată cu subscrierea cvotei. Membru în tovărășie e acela, care a iscălit cel puțin o parte fundamentală și pe care-l primește direcția.

Drepturile și datorințele membrilor însoțirii sunt specificate în statutele însoțirii, cari ne permitem a Vi-le transpune alăturat sub .

Listele de subscriere sunt a se renapoià la adresa *„Plugarul" însoțire economică-comercială în Balázsfalva—Blaj,* cu posibila urgență, și tot la aceasta adresă sunt a se trimite și asemnațiunile și toate scrisorile aparținătoare însoțirii.

Cu distinsă stimă

Blaj, la 15 Septemvrie 1910.

I. F. Negruțiu, prezident. **Dr. V. Suciu,** v.-prezident. **Dr. I. Maniu,** dir. executiv.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.
Redactor responz.: Augustin Gruiția.

Loc deschis.

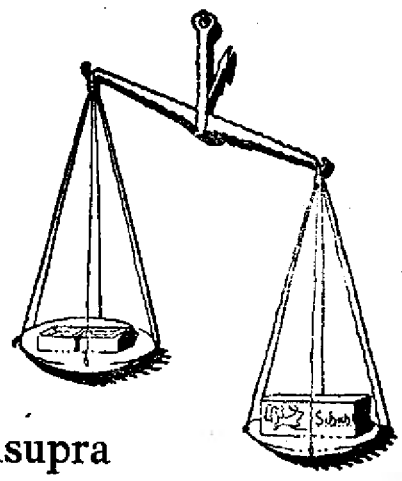

Asupra

bunătăţii, preţului şi greutăţii

trebuie grijit la cumpărarea săpunului. Nici un săpun din lume nu ajunge toate însuşirile bune a

săpunului cu cerb alui SCHICHT.

Curăţenia, capabilitatea lui de spălat, moleşia şi ieftinătatea lui sunt de neajuns.

(42) 4—5

GUSTAV A. HAISER

curelar şi şelar

Medgyes, Brückengasse Nr. 1.

Oferește producte din atelierul propriu: **Juguri pentru cai** schimbătoare pentru **vaci şi boi. Hamuri de toate speciile** executate solid şi cu pricepere. **Şele comune, Şele engleze** (Pritsche), **Chingi** ş. a.

(75) 5—12

Picurile de stomac ale lui BRÁDY

provăzute cu marca de scutinţă: Vergură Maria de Mariaczell, in decurs de 30 de ani într'atât s'au răspândit încât nici într'o casă nu pot lipsi. Cu neajnns efect se folosesc aceste picuri în *contra stricării stomacului, a arsurii de stomac, a încuierii scaunului, sgârciului de stomac şi cap, a vomării, insomniei, anemiei ş. a.*

Se află de vânzare în toate farmaciile: 1 sticlă mare cor. 1·40 sticlă mică 80 fil. — Pe postă se poate comandă dela farmacia **BRÁDY K.** a *„Magyar Királyhoz"*, Bécs I., Fleischmarkt 1., Depot 241.

Să fim atenţi la marca de scutinţă, care reprezintă pe Vergură Maria de Mariaczell, precum şi la pachetarea roşie şi a subscrierii care este copia celei de pe chipul acî alăturat

(17) 6—20

Szabó & Comp.

Acum: Budapest, V., Báthory-u. 22

Mai înainte Gyár-utcza.

Recomandă stabilimentele sale sugătoare de gaz potrivite pentru ars cărbuni de lemn, koks, antracit şi cărbuni bruni.

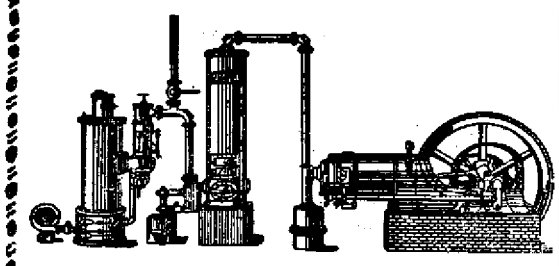

Spese de exploatare cam 1½—2 fileri la puterea de cal. — Garanţa cea mai mare posibilă. — Preţourent gratis. — :: **Preţuri favorabile pentru solvirea în rate.** ::

(79) 2—26

THE CAMPBELL

renumita firmă engleză de Motoare liferează celea mai bineconstruite şi durabile

□ Motoare şi Locomobile □

cu Benzin, Oleiu crud, Gaz şi Sugător de gaz.

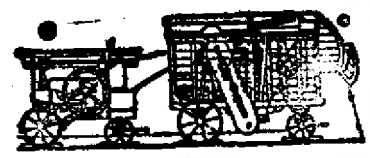

Mânarea cea mai ieftină, mai sigură şi mai neconturbată.

Preţuri echitabile. Condiţiuni de plată favorabile. Garanţă în toate privinţele.

Reprezentant general:

Korányi Victor BUDAPEST, VI. Liszt Ferencz-tér Nr. 9.

Telefon 64 64. (80) 2-26

Cele mai bune şi mai solide buţi pentru vin în mărime dela 500—1000 Litre se află la

FRIEDRICH SCHUSTER

Butnariu.

Medgyes, Zekes 5—6.

Tot acolo se efeptuesc şi reparaturi cu preţurile cele mai moderate. 81) 2—3

Numai odată în 100 de ani

afli ocaziune să poţi cumpără aşa o **calitate bună** şi aşa **ieftin pomi** şi alte **producte** din şcoală de pomi. Nimeni să nu întârzie a se folosi de buna ocaziune, ci să comande îndată pânăce ţine proviziunea. Din cauza curăţirii totale a răsadniţei (pepinieriei) se vând cu **preţuri reduse:** Pomi, Tufe decorative, Acuminoase, Pădureţi şcl.

Frideric Caspari şi soţul

: : **Medgyes,** Nagy-küküllőmegye. : :

La cerere Preţcurant gratis.

(81) 2—16

Atelier de modă Engleză şi Franceză.

Am onoare a aduce la cunoştinţă P. T. public de Dame, că mi-a succes a angajà **croitoriul** firmei din **Budapesta**

Monaszterly és Kuzmik

furnizor de curte al Alt. Sale Arhiducese imp. reg. CLOTILDA, al Alt. Sale Ducese reg. LUIZA KOBURG

şi mă aflu în plăcuta poziţie a puteà satisface celor mai vaste pretenziuni. Totodată aduc la cunoştinţa On. Dame, că din *15 Octomvrie* deschid un

Curs de croitorie

de 4 luni, care se va frecventà zilnic dela 2 până la 5 oare d. a. Principala mea străduinţă este, ca eleveie să primească instrucţia cuvenită. Rugându-mă pentru sprijinul binevoitor al On. Public de Dame rămân cu deosebită stimă

ERDÉLYI B. JENÖNÉ, Gyfehérvár

Bethlen Gábor-utcza Nr. 16.

(83) 2—4

să se adreseză cine doreşte a-şi procură varietăţi autentice de:

Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueţi, etc.

Viţe altoite

(calitate superioară)

viţă europeană şi americană cu şi fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit)

(78) 3 - 12

BCU Cluj / Central University Library

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: edată 14 fil., a dona oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 15 Octomvrie 1910.** **Numărul 42.**

Activitatea extra şcolară.

In legătură cu o scrisoare circulară a Mitropolitului din Sibiiu, s'a vorbit şi în ziarul nostru despre activitatea, care ar fi să o desvoalte învăţătorii şi preoţii noştri pe lângă munca lor strict oficioasă. In era legii şcolare apponiană nici nu puteà să nu se suleveze idea aceasta. Astăzi băeţii din şcolile noastre elementare, începând dela anul întâi, iasă mai ofiliţi din şcoală, mai distraşi şi mai puţin vioi ca înainte Ai sensaţia, văzându-i mergând spre casă, că sufăr de o grozavă durere de cap. Pentrucă chinul cel greu, îndrumarea pe o cale nefirească a întregii instrucţiuni din şcolile elementare, nu poate să nu-şi deie roadele. E din capul locului chinuitor şi numai să priveşti, cum băiatul de şapte şi de opt ani se sforţează zi de zi, săptămână de săptămână să pronunţe câteva cuvinte, cari pentru el sunt dintr'altă lume.

Asistăm cu inima strânsă la inaugurarea acestei nouă instrucţii, menită să nu aducă nici un rezultat. Un băiat din despărţământul al cincilea într'o zi se ridică palid, emoţionat şi-mi zise: „Domnule să faci bine să nu ne mai dai atâta din maghiară. Dă-ne din română ori cât, nu ni-e greu.“ Apoi, după un restimp: „Pentruce învăţăm acum acum atâta ungureşte?“ Trebuie să fie o sarcină nu de toate zilele pretenziunile nouei legi, încât un băiat de unsprezece ani să ajungă la reflexiunile de mai sus.

Mintea cea mai optimistă nu poate prevedeà decât un foarte tulbure viitor pentru progresul. pentru cultivarea elevilor din şcoala poporală.

In faţa acestei situaţii nesmintit trebuie să ne punem întrebarea: dacă şcoala nu ne mai poate dà *ce* — ori *cum* — ne-a dat până acum, nu s'ar puteà ajutà instrucţia în afară de şcoală?

Şi dupăce învăţătorul de azi în urma oficiului său trebuie să-şi pună toata silinţa în împlinirea legii, ba unii cearcà să întreacă chiar speranţele fostului ministru a instrucţiei, nu se naşte dela sine întrebarea: ce factor e: pentru poporul nostru învăţătorul românesc din 1 Septemvrie în coace?

Funcţia lui de învăţător, nu ne mai aduce nici o roadă. Dar îi susţinem şi cu banii noştri. De aci se desface evidenţa şi concluzia: dacă învăţătorul român în şcoală trebuie să muncească pentru gloria „sonorei“ limbi arpadiane, va trebuì, pentru a rămâneà un factor al culturii româneşti, să muncească pentru această cultură afară de şcoală.

S'a sulevat idea, că o activitate la fel cu cea extra şcolară a învăţătorului să desfăşoare şi preotul şi alţi intelectuali ai noştri.

Nu e de a se mai discutà folosul acestei activităţi cerute tot mai categoric de lipsele noastre cultural-economice, ci se naşte numai întrebarea: ce calităţi trebuie să aibă persoana care ar fi să muncească preste programul său strict oficios? In rândul cel dintâiu credem, că e necesară convingerea învăţătorului ori a preotului, că e datorinţa lui să muncească şi preste program. A doua oară, va trebuì să ştie cum să muncească, adecă să fie destoinic.

Intâia cerinţă, convingerea că-i datorinţă a intelectualului român să muncească şi mai departe decât îi arată diploma câştigată, lipseşte în deobşte. Suntem azi aşa de deprinşi să ne mărginim munca la ceea ce ni-se plăteşte, încât multora ni-se pare ceva nefiresc, că ni-se spune, că nu ne îndeplinim datorinţele, că nu muncim în de ajuns. „Ţin oarele regulat, ce mai vreai?“ spune învăţătorul.... „Fac liturghia, administrez tainele, predic, ce mai aştepţi“ zice preotul. „Sunt vecinic la masă, în cancelarie, nu mai am vreme nici să răsuflu. Nu muncesc eu destul?“ zice advocatul. Şi aşa mai departe.

Escepţiile, cari întăresc regula, n-au aşteptat niciodată îndemnul altora: au muncit, afară de oficiul lor, pentru scopuri culturale atât cât i-au iertat puterile.

Cum ne vom apropià de aceia însă cari îţi spun limpede: „De-a geaba nu mai fac nimic, mai bine dorm? Cum ne vom apropià de tipul unei părţi însemnate a învăţătorimii apponiane, care-ţi spune fără nici o genare: „Acum s'a isprăvit. Slujim pe cine ne plăteşte.“ Care se teme că în fiecare tufă e cineva care să-l denunţe la Măria Sa inspectorul. Cum ne vom apropià, să-l îndemnăm la muncă în afară de programul său oficios, pe preotul care îşi teme congrua?

Mulţi vor răsdunde: „Domnule veziţi de treabă cu activitatea Dtale extraşcolară. Am ajuns şi noi, preoţii şi învăţătorii la o amărâtă creangă verde, vreţi să ne-o şi luaţi de sub picior. Capăt eu ceva dela D-voastră după ce-mi pierd sâmbria? Atunci din ce trăiesc?

O convingere nu i-o poţi impune nimănui. Cu inima amărâtă trebuie să regreţi că întâlneşti intelectuali români cari îşi preţuesc pânea şi ş'o tem mai pre sus de toate. Convingeri în astfel de tipuri nu poţi vărsa, şi mai ales convingeri pentru o muncă ideală, altruistă. Pentru aceasta se cer alte suflete.

Dar este o altă cale pe care ne putem apropia de dânşii, nu ca să-i urnim la muncă, ci cel puţin să nu ne fie potrivnici. Aici trebuie să intervină o mai mare controlă din partea forurilor superioare. Explicându-li-se ce-i o muncă cultural-economică şi ce-i salarul dela stat, să li-se arete, fie şi prin pedepsirea aspră a celor fricoşi, că nu-i nici o contrazicere între activitatea culturală economică şi interesele bine chibzuite ale ţării. Toţi

aceia cari se feresc de activitatea amintită, de instituţiile noastre culturale, de adunările şi serbările acelor instituţii pe motivul că îşi pierd salarul, trebuie însemnaţi şi făcuţi să simtă că cea mai mare parte a subsistenţii tot poporul românesc le-o dà.

Ministrul instrucţii de subt coaliţie a prevăzut o litanie întreagă de cercetări disciplinare pentru noii săi învăţători, pentru cea mai mică transgresiune.

Care autoritate bisericească-şcolară a noastre s'a gândit până-acum, că trebuie introdusă o cercetare disciplinară şi împotriva subalternilor săi cari calcă în picioare ori se feresc de nizuinţele noastre cultural economice, cari trebuie să le fie sfinte?

Pentru activitatea extra-şcolară ne trebuie deci întâi oameni convinşi că această activitate e o datorinţă morală şi naţională a lor. Cei cari n'au convingerea aceasta dacă nu pot fi deadreptul delăturaţi, trebuie făcuţi cel puţin imposibili, adecă să nu ţină drumul celor ce ar vrea şi ar putea face ceva.

CORESPONDINŢE.

Sfinţirea bisericii din Hodac.

— *raport.* —

(Continuare şi fine).

După serviciul divin Exelenţa Sa Mitropolitul a primit vizita feliuritelor corporaţiuni şi biserici. Mai întâiu s'a prezentat: Curatoratul gr.-cat. din Reghin, şi alţii din popor, conduşi de curatorul primar Sever Barbu, căruia Exelenţa Sa i-a predat pentru biserica din Reghin 300 cor.

Tuturor Exelenţa Sa Mitropolitul le-a mulţumit cu vorbe alese, şi s'a întreţinut cu dânşii vorbind despre împrejurările şi referinţele din părţile acestea.

După primirea acestor deputaţiuni Ex. Sa a făcut vizite în număr de 20, la oficiile din oraş şi la toţi intelectualii şi cei mai fruntaşi din meseriaşii români — lăsând pretutindeni amintiri neuitate.

La amiazi protopopul Ariton M. Popa a dat un prânz strălucit, la care pe lângă Exelenţa Sa şi suita sa, au luat parte ca oaspeţi: Primarul cu căpitanul de poliţie, apoi toţi fruntaşii români din Reghin, intelectuali şi meseriaşi, cum şi câţiva preoţi şi învăţători, la olaltă 24 persoane.

Sub decursul prânzului Exelenţa Sa ridică primul păhar în onoarea protopopului Ariton M. Popa, căruia îi mulţumeşte pentru calda găzduire şi îi doreşte ani lungi şi fericiţi spre a conduce încă vreme îndelungată familia număroasă de 40 de parohii, şi cea mai restrânsă, a sa, din 6 membrii.

Subjudele penzionat Demetriu Truţa, în cuvinte alese închină pentru sănătatea Esc. Sale, ca să poată conduce turma cea mare a credincioşilor săi la mântuirea de veci.

Protopopul Ariton M. Popa, mulţumeşte Exelenţiei Sale pentru urările ce i s'a făcut chiar din partea Capului Bisericii.

Mai ridică apoi păharul canonicul Dr. Victor Szmigelski în limba germână pentru primarul Saibriger.

Primarul Saibriger răspunde tot nemţeşte, închinând pentru Ex. Sa şi accentuând cu multă recunoştinţă marinimosul dar de 200 cor. pentru săracii din Reghin fără deosebire de naţionalitate şi confesiune. — In urmă ridică păharul canonicul Alexandru Uilăcan pentru Gölner căpitanul poliţiei.

Ridicându-se masa Exelenţia Sa se pregăti pentru plecarea la Hodac, unde erà aşteptat cu atâta dor de poporul nostru credincios.

In frunte pornesc 40 călăreţi din Chihere, Căcuciu, Beica-română şi Şerbeni, în frunte cu învăţătorul A. Scridon — apoi pleacă Ex. Sa împreună cu protopopul, în trăsura cu patru cai a marelui proprietar român Dionisiu Şimon din Sângeorgiul de câmpie, urmează suita Exelenţiei Sale, apoi multe trăsuri cu fruntaşi din Reghin şi jur.

Erà un cortej vrednic de capul suprem al bisericii noastre, şi o dovadă de dragostea sinceră a fiilor săi sufleteşti.

Călătoria întreagă din Reghin şi până la Hodac a fost o manifestaţie de bucurie şi mândrie cum nu se poate descrie — pretutindeni popor în haine de sărbătoare şi flori şi aclamări, cum numai aleşii neamurilor se sărbătoresc în calea lor.

La doi chilometri de Reghin, în Iernotfaia la o frumoasă poartă triumfală cu inscripţia „Bine a-ţi venit" aşteaptă pe Ex. Sa preotul Ioan P. Chinez cu întreg poporul credincios şi mulţi unguri. Preotul adresează Mitropolitului câteva cuvinte de bun sosit, după cari răspunzând Ex. Sa, cortejul pleacă înainte, însă la 3 chilometrii se zăreşte o

FOIŢĂ.

Din Giurgeu

— *impresii cu prilejul vizitaţii canonice.* —

(Continuare).

Acolo ni puterea fraţilor! E păcat de moarte, o spun fără încunjur, a neglegà această datorinţă. Deşi recunosc, că la munte e mai greu, ca airea, dar totuş trebuie să-ţi găseşti timp a catehizà, tergiversări, subtilităţi n-au loc. N-aşi voì să răspund pentru respectivii fraţi preoţi înaintea înfricoşatului judeţ a lui Isus Hristos. Dacă alte ocupaţiuni te reclamă tocmai în ora de cateheză, schimbă ora cu învăţătorul, şi mergi în vre-o oră de-a lui.

Poporul din Ghimeş de altcum îi isteţ, harnic şi se ocupă cu economia de vite în cea mai mare parte. O parte bună îi angajat pe la fabricele de lemn monstre, cari au copleşit Ghimeşul. Le-am vizitat şi noi şi cu toate că văzusem destule până atunci, totuş am avut ce admirà la ele. Ce priveşte mersul parohiei în general putem afirmà, că se face spor frumos. Administrarea e conştienţioasă, preoţii puşi în frunte de asemenea la postul lor. In 24 p. m. ne-am dus o leacă şi preste hotar până în Palanca. Mai bine n-am fi mers. Gara mai mult o baracă, decât un edificiu cât de cât de modest. Sărăcie lucie şi mizerie. Aud însă, că se pregăteşte una frumoasă. Ar fi şi timpul suprem, pentruca nimbul statului român să rămână neştirbit. Am uitat să amintesc, că poporul din Ghimeş a umplut biserica auzind, că a sosit delegatul Arhiereului său şi că a ascultat cu sete multă povetele cu adevărat părinteşti şi în chip popular date de Rev. canonic. Dumnezeu să-l ţină la mulţi ani, ziceau bieţii oameni.

In dimineaţa zilei de 25 August ne-am reîntors iarăş pe drumul percurs odată, şi nu ne-am oprit până în Voşlab parohia par. Donescu, cine nu-l cunoaşte?

De sine înţeles, că toate le-am aflat în regulă. Pretutindenea să vede mâna inteligentă a omului conştiu de chiemarea sa. Biserica chiar atunci se pictà frumos şi împodobià cu un iconostas, care-i va fi podoabă. Pictorul a mers de a studiat pictura noastră bizantină, prin catedralele din Blaj, Sibiiu etc. şi aşa nu-i mirare dacă opera lui va fi corăspunzătoare regulelor artei orientale. Aşa ar trebuì să facă toţi, şi atunci n-am fi de râsul oamenilor cu atâtea pocituri, spre ex. sfinţii noştri dela Nicula. Prin stăruinţa bravului preot, un poporean Ciobotariu a Marinei a lăsat fundaţiune pentru biserică de vre-o 25,000 coroane. Poporul Voşlăbean, deşi o insulă încunjurată din toate părţile de marea ungurilor, vorbeşte corect românește şi poartă portul tradiţional.

Cui avem s'o mulţămim? În rândul întâiu preotului şi harnicului învăţător Nicodin Rusu, chiar pentru asta luat la ochi de inspectorul de pie memorie. Rev. delegat a şi mulţumit poporului pentru atâta alipire faţă de moştenirea părintească.

Nu departe de Voşlab, în muntele Gerencezs este şi izvorul Murăşului şi a Oltului. Aceşti doi fraţi izvoresc unul din o coastă, iar celalalt din altă coastă opusă, a aceluiaş munte, şi apoi se despart pentru ca să nu se mai vadă nicicând. Interesant, că şi la izvoarăle acestor râuri tot de Români dai, de Tincanii păr. Donescu. De altcum de sute de veacuri au fost acolo tot români, ceeace dovedeşte şi numirea de părăul Sandului dat unui afluent mic al Oltului acolo la izvor (ung. Szánduj patak). — In 26 a lunii suntem în Gălăuţaş şi Şermaş. Maiu întâi ne oprim în Gălăuţaş. Aci o mână de oameni şi-au făcut bisericuţă drăguţă şi şcoală mare pusă deja sub coperis de ţigle. Lipseà numai podeala. Un popor aşa de vrednic merită abunăseamă toată atenţiunea părintelui Codarcea, căruia, trebuie să-i mulţumim în mare parte ceeace s'a realizat şi până acuma. Poporul de aci ca şi cel din matre „Şermaş" vorbeşte perfect românește şi-i o massă compactă, care ţine la portul său străbun. La sunetul clopotului au alergat mulţi, deşi erà zi de lucru la biserică, ca să asculte cuvintele Rev. Dr. Isidor Marcu, şi să se îndulcească din sfaturile lui părinteşti de a nu părăsì biserica şi şcoala, acestea două osii ale vieţii noastre bisericeşti şi naţionale.

mulţime mare de popor, erau Solovestrenii şi Jabeniţenii în frunte cu preoţii lor şi învăţătorul din Solovăstru cu pruncii şcolari cu flori în mână.

Calea erà presărată cu crengi verzi şi flori. Exelenţa Sa se opreşte şi scoboară din trăsură, poporul erumpe în aclamări, iar preotul din Solovăstru Muntenescu păşind înainte salută cu însufleţire pe Exelenţa Sa zicând între altele: — Noi, Solovestrenii nu avem unde să ne plecăm capul, căci biserica noastră este închisă, dar însufleţiţi de jertfa altora din jur în curând sperăm, că vom puteà ridicà şi noi o biserică frumoasă. Ne rugăm Exelenţă, ca să ne împărtăşiţi binecuvântarea voastră arhierească ca astfel mai uşor să ajungem la împlinirea dorului nostru!

Exelenţa Sa le răspunde dorindu-le să-şi poată cât mai curând vedeà dorul împlinit.

Apoi Exelenţa Sa ureă în trăsură şi pleacă, iar poporul erumpe în aclamări: de să trăiască şi mult încă rămâne şi priveşte cu mândrie la convoiul ce se pierde în o negură de colb.

Colo deasupra Gurghiului se zăreşte o ceată mândră de călăreţi constătătoare din 80 de flăcăi, erau Hodăcenii ce veniau spre întâmpinarea mirelui dorit, toţi cu căciule negre, voinici unul ca unul şi în portul lor frumos românesc, sub conducerea dlui Victor Hărşan.

Conducătorul salută pe Exelenţa Sa cu vorbe frumoase, apoi 120 călăreţi pleacă înainte spre Gurghiu, şi cetăţuia lui Rakotzi ce doarme acum de veacuri, par'că s'a deşteptat pe un moment şi privià cu mirare la ceata din vale.

Cerul erà acum înorat şi până ce noi alergăm în un vârtej de colb spre Gurghiu, în colo spre Hodac o ploaie răcoritoare stropià calea Arhiereului.

Ajunşi în Gurghiu la o frumoasă poartă triumfală Exelenţa Sa a fost întâmpinat de venerabilul preot Niculau Petru şi o imensă mulţime de popor.

Mai întâiu salută în ungureşte notarul Ördög dorindu-i vieaţă îndelungată, pentru fericirea patriei şi a poporului român. Exel. Sa îi răspunde tot în ungureşte, mulţumindu-i pentru cuvintele frumoase cerând sprijinirea bisericii în împlinirea misiunii sale.

Apoi adresează cuvinte frumoase de salutare Exelenţiei Sale preotul Niculae Petru, iar Exelenţa Sa mulţămeşte binecuvântând întreaga mulţime.

La podul Hodacului la o mândră poartă triumfală aşteaptă sosirea Arhiereului poporul din Orşova şi Ibăneşticu preoţii lor — Mai întâiu salută ungureşte notarul Málnásy, căruia Ex. Sa îi răspunde tot ungureşte — apoi preotul Cioba din Orşova, în numele tuturor tălmăceşte bucuria generală pentru vederea marelui Arhiereu în ţinutul romantic al Gurghiului şi doreşte Exelenţiei Sale lungime de zile.

Apoi o fetişoară predă Exelenţiei Sale un buchet de flori în semn de supunere fiască.

In Hodac aşteaptă o mare mulţime sosirea Ex. Sale înaintea frumoasei biserici.

Preotul Teodor Branea în ornate bisericeşti prezentă sf. cruce şi evanghelia salutându-l cu vorbe pline de cea mai fierbinte căldură. Răspunzând Exelenţa Sa intră cu toţii în biserică şi se începe ceremonialul de sfinţire, care se urmează până după 8 ore sara.

Duminecă în 18 Septemvrie dimineaţa la $7^1/_2$ oare clopotele vestesc începutul zilei mari de consacrarea frumoasei biserici din Hodac.

Exelenţa Sa Mitropolitul este condus de preoţii îmbrăcaţi în splendide ornate — (6 inşi şi 2 diaconi) în o procesiune măreaţă prin două rânduri de popor, dela casa parohială la s. biserică şi numai decât se începe s. liturgie în prezenţa unui popor imens venit din întreg ţinutul Reghinului încât nu l-ar fi putut cuprinde nici 3—4 biserici.

Cântările sub decursul s. liturgii au fost conduse de neîntrecutul nostru cântăreţ Aron Papiu, ajutat de tinerul protopop din Teaca Aron cu glasul său dulce şi duios şi de corul bine instruat al tinerimii din Hodac.

După cetirea s. Evangelii Exelenţa Sa Mitropolitul Victor păşind înaintea tronului Arhieresc, ţinu o preafrumoasă cuvântare despre biserica lui Hristos, ascultat de imensul popor cu dragoste adevărat fiască,

Iar după sfânta liturgie — Arhiereul împărţi anafora înaintea uşii bisericii.

Îmbulzeala erà aşa de mare încât gândiai că n'o să se curăţă biserica de popor nice în ziua următoare.

După calculul făcut pe un pătrar de oră — trebuie că au luat anafora peste 3000 de inşi — iar cel puţin pe atâţa au mers acasă fără anaforă.

Terminând — Arhiereul a fost condus tot cu procesiune la locuinţă în casa parohială la $2^1/_2$ oare, prin două rânduri de popor, pe feţele cărora strălucia fericirea şi bucuria pentru actul măreţ de care se împărtăşiseră.

Erà mai la 3 oare p. m. când apărù Exelenţa Sa Mitropolitul la banchetul dat în un pavilon anume pregătit şi la care au luat parte la 120 persoane.

Exelenţa Sa Mitropolitul ridică primul pocal pentru Sfinţia Sa Papa Piu X şi pentru Măestatea Sa Regele — toţi cei prezenţi se ridicară şi aclamară cu însufleţire.

Mai toastează apoi: protopopul Ariton M. Popa pentru Exelenţa Sa Mitropolitul.

Protopopul Tirnovean pentru canonicii prezenţi Dr. Victor Szmigelski şi A. Uilăcan.

Canonicul Dr. Victor Szmigelski pentru A. Tirnoveanu şi Teodor Brania conducătorii din trecut şi prezent a acestei parohii.

Curatorul Niculae Truţa, om tânăr de altcum, are merite deosebite pentru biserică şi şcoală. Trăiască!

Recreaţi sufleteşte ne grăbim spre parohia matre, Şermaş călăuziţi de vrednicul preot Virgiliu Codarcea. De departe zărim biserica frumoasă, zidită de curând. De aproape ne impune şi mai mult prin mărimea ci şi liniile sale armonice. Are şi un altar cu chivot de toată frumuseţa. Toată lauda pentru bravii poporeni, cari atâta au jertfit şi pentru preotul, care le-a dus toate la bun sfârşit. Numai şcoala şi casa parohială aşteaptă îmbunătăţire. La Şermaş am stat mai mult ca de obiceiu, descurcând respective lămurind unele chestiuni privitoare la zidirea bisericii împreună cu curatoratul. Notez, că deşi erà zi de post, dar amabila doamnă a făcut să uitam, că e aşa, dându-ne mâncări de post, ce puteau fi ori când preferite chiar celor de dulce. Destul, că am mâncat mai bine ca de altădată.

Ziua de 27, 28 şi 29 am petrecut-o în Varviz, ţinând vizitatiune canonică şi totodată făcând şi misiuni poporale. Ziua întâiu a fost destinată vizitaţiunii canonice. Lucru uşor de îndeplinit acolo, unde toate sunt în rând. Biserica este una din cele mai frumoasă din arhidiecezâ. Pictură frumoasă, Armonie de linii arhitectorice. Biserica însaş spaţioasă, mare, proporţionată. Î-ţi impune aevea. Meritâ laudă poporul şi conducătorul lui On. Vasile Urzică. Şcoala e mai dărăpănată, dar se va face. De altcum în Varvizul aşa de împrăştiat, ar mai trebuì vre-o 4 şcoli în celea 4 sau 5 cutnuri împrăştiate prin munţi.

Tot aşa stă lucrul şi în Şărmaş. Face-va poporul sau statul? Ar fi bine să se trezească la timp şi cu toată jertfa, să se pue pe lucru. În Varviz s'au adunat în ziua de 29 August toţi preoţii din parohiile cutreierate de Rev. domn delegat şi lor le-a ţinut o frumoasă conferinţă, cum mai rar auzi, din experienţele câştigate pe urma vizitaţiunii canonice. A durat aproape două oare, ocupându-se cu persoana lor ca atare, cu slujba lor de parohi, cateheţi, de raportul lor faţă de preoţi de alte confesiuni, de datorinţa lor de a supraveghia averea bisericii etc. Pe cât ştim Dsa e primul, care a încercat aşa ceva la noi şi chiar deaceea meritul Dsale e foarte mare. Astfel de conferinţe făcute de cei competenţi din centru, plătesc mai mult ca 1000 de cărţi scrise şi ordinaţiuni, căci vorbeşte din ele praxa îndelungată a celor dela cârmă. — Ultima zi am folosit-o ca să facem vizită fruntaşilor comunei.

În 30 August pornim 4 inşi, dl delegat, şeful tractului, On. Vasile Moldovan din Bicaz şi raportul d-voastre, spre Bicaz, comuna cea mai izolată din toate comunele Giurgeului, la spatele lui Dumnezeu. Pe dl delegat îl amăgisăm cu aceea, că drumul e minunat de frumos, precum şi este, ne-mai spunând nimica, că pentru un noviţiu îi deadreptul fioros prin sălbătăcia lui. Am şi căpătat pentru asta un *dorgatoriu* părintesc (stilul curial!). L-am suferit cu resemnare de creştin la aparinţă; însă în fundul inimii mele simţiam, că m-am achitat de-o datorie sfântă faţă de aceşti munti şi acestea stânci venerabile, făcându-le să tresalte de bucurie că au văzut pe reprezentantul vlădicii dela Blaj. Cât ce am ieşit din Szentmiklós şi am apucat niţel pe valea Belciei la deal, eu m'am scoborât din trăsură, apucându-o per pedes apostolorum înainte spre Bicaz, căci la deal te plictiseşti în trăsură. Suişul muntelui ce desparte Szentmiklósul de Bicaz e greu, muntele e mare şi pieziş. Trebuie să fii mocan adevărat ca să-l urci fără de a te obosì prea tare. Ajuns în vârf, în schimb ţi-se răsplăteşte toată truda; priveliştea ce ţi-se deschide îi deadreptul încântătoare. Înainte, în dreapta şi stânga, tot munţi şi iară munţi, cu creştete pleşuve de piatră, munţi acoperiţi la poale cu brad secular, pretinul Românului. Ici-colo câte-o curmătură, o vale tăiată adânc în coasta dealurilor, câte-o poiană încântătoare printre codrii de brad, câte-o rariste produsă de barbora civilizaţie, care nu cruţă nici celea mai sfinte drepturi ale frumseţilor naturii hărăzite de Dumnezeu pentru desfătarea omului. N'om ajunge oare cu vremea cu munţii noştri acolo unde e Karstul? Qauri sacra fames!! Îmi place să merg singur prin munţi, să hoinăresc în dragă voia mea. Acolo mă simt la largul

Preotul Zehan pentru Administrație.

N. Petru din Gurghiu pentru cei de altă confesiune.

T. Branea parohul Hodacului pentru ...neți.

...oas... Advocatul Dr. Ioan Harșia din Reghin ... poporul român care numai prin cruce ...pentru ...ântuì.

se va n... ...ară preotul gr.-or. din Ibănești răs- Nic... ...inând pentru Ex. Sa capul bisericii punde ...ne.

surori româ... Donescu pentru Dr. Niculescu ...ducătorii misiunilor sacre, cari Preotul ...ile pentru primirea cu drag și Dr. Rus con... și inginerul Bogdan pentru au pregătit inim... a mirelui mare — Exelența Sa.

...ridică și Exelența Sa La 4½ masa s... ...la cvartirul său — Mitropolitul se retrag... ...sufletite a miilor de urmat de aclamările în... ...ate părțile să mai popor cari alergau din tu... ...ul părinte ce se zărească încă odată pe bun... pregătia acum a ne părăsi.

La 5 oare Exelența Sa ...pleacă în trăsură cu patru cai spre Reghin ...împreună cu protopopul și concomitat de suita ... sa și alte trăsuri și însoțit până dincolo de ... Gurghiu de mărețul banderiu de călărești și ...de urale mulțimii poporului, în cari se reflectă o dragoste nemărginită, cum numai ...porul român poate să o aibă pentru mai ma... rii neamului său.

Sosiți în Reghin pe Ilustrii oaspeți îi așteptă o cină veselă la protopopul Ariton M. Popa. — Exelența Sa Mitropolitul deși obosit de atâta serviciu, de atâtea manifestări de iubire și reverință, părea foarte mulțămit de celea ce a văzut în acestea părți a vastei sale Arhidieceze și de alipirea sinceră și curată ce i-s'a manifestat în întreaga sa călătorie.

Dimineața următoare în 19 Septemvrie la 7 oare Exelența Sa pleacă la gară, însoțit de protopopul, suita sa și toate familiile inteligente din Reghin — ajunși la gară Exelența Sa încă odată mulțămește tuturor pentru primirea frumoasă ce i-au făcut, apoi trenul pleacă urmat de urările de bine a fiilor săi sufletești.

După plecarea Exelenței Sale din Hodac seara la 8 oare s'a dat un concert și teatru de diletanții din Hodac, — apoi a urmat o petrecere cu joc în școală până în zorii zilei următoare.

Așa au decurs serbările sfințiri bisericii din Hodac, și în sufletele noastre ale tuturor a rămas o neuitată aducere aminte,

Vabemu.

---

meu, și adesea celea mai bune idei izvoresc în capul meu, tocmai când mă încunjură atâta poezie din toate laturile. Așa și acuma! Pornind din vârful Pângăratului (numele muntelui ce-am urcat) spre Bicaz prin o minune de defileu având o zi frumoasă, plină de soare, iar totul în jurul meu fiind plin de mirezme îmbucurătoare, m'a cuprins o duioșie de nespus, un simțământ ce până acuma n'am experiat, simțământ care mi-a înmuiat cu totul inima. Și sufletul meu îmbătat, mulțumia lui Dumnezeu, că a hărăzit atâtea minuni omului așa de nerecunoscător și așa de stângaciu în fața atâtor priveliști cari vorbesc cu accente de foc tuturor, despre al lumii Creator. Vesel m'am scoborât într'o clipă (așa mi-s'a părut) la Gyilkostó sau Veresti (Vereștou) un loc de munte strâmtorit de pereți de granit, îmbrățișat de munți gigantici cu brațe de fer. Cândva a fost acolo pădure, dovadă trunchiurile ce și acuma ca ca tot atâtea catarguri de năi își scot capul sfios din apă. Trec pe lângă el, sfios ca un copil și mă apropiu cu pas grăbit de cheile Bicazului. A da cheile Bicazului! Văzutu-le-ați? Nu? Atunci n'ați văzut nimic.

(va urmà).

Din Maramurăș.

Mânăstirea Moiseiului.

Cu bucurie și mare îndestulire sufletească scriu aceste șire.

Cu bucurie și îndestulire văzând, că poporul credincios din Maramurăș din an în an zidește biserici nouă de piatră. Pe lângă celea zidite în anii trecuți estimp s'a sfințit biserica cea nouă din Săcel, despre care a scris fratele M. Hotea.

Sunt sub acoperiș bisericile din Berbești și din Dragomirești. În Rona-de-jos să adună materialul pentru o biserică nouă, apoi în Apșa-de-jos și în Apșa-de-mijloc se fac pașii de lipsă pentru a se zidì patru biserici.

S'a gătat și biserica dela Mânăstirea veche a Moiseului, care se va sfinți în anul viitor. Acolo este o biserică mică de lemn ziditâ în 1600, în care deja nu s'a putut servi.

Mânăstirea a avut o pădure de brad, care vânzându-se, din prețul aceleia s'a zidit sub conducerea mea o casă preoțească cu 7 încăperi și o biserică foarte frumoasă.

Biserica am preluat-o în zilele trecute și pot zice, cumcă în Maramureș n'are pereche.

Mânăstirea Moiseului e situată în depărtare de o oară dela sat între păduri frumoase de brad și în apropierea valei lui Dragoș.

Dela Mânăstire e o priveliște minunată către Pietros și Prislop. N'avem mânăstire, care să aibă o situațiune, atât de frumoasă ca și aceasta.

Cu zidirea casei preoțești, — în care cândva se vor puteà așezà și trei călugări — și cu zidirea bisericii a ostenit mult preotul Petru Mihályi administratorul mânăstirii.

Aievea merită laudă zelul și ostenelele lui.

Altarul din biserică e gata. Un altar minunat zidit în stil oriental pe patru stâlpi.

Altarul la zidit cu spesele sale Nistor Bora un credincios fiu al bisericii din Vișeul-de-jos.

Altarul e făcut din lemn de frasin cu patru stâlpi, tot de frasin frumos împodobit cu sculpturi. Făcutul altarului a costat 800 cor.

Exprim și pe această cale mulțumita mea zelosului credincios Nistor Bora.

Iconostasul se va face cu spesele Spect. Domn Simeon Pop protopretore în Vișeul-de-sus și a doamnei soției sale, care a înființat și un spital în Vișeul-de-sus.

Aievea sunt multe binefacerile doamnei Pop și e vrednică de crucea de aur, care i-s'a dat prin Maiestatea Sa bunul nostru Impărat și Rege apostolic.

Pentru înzestrarea internă a biserici s'a primit daruri frumoase și și oferte de bani, cari se vor publicà cu ocaziunea sfințirii bisericii.

Esundările din anii trecuți precum și esundarea de estimp a apelor asupra Moiseului a stricat drumul, ce duce la Mânăstire, dreptaceea am recurs la vicecomitele comitatenz și dânsul a fost bun a dispune facerea drumului către Mânăstire, iar credincioșii din satele vecine sunt gata a prestà zilele de lucru și cele manuale.

Astfel credincioșii din Maramurăș vor avea o Mânăstire și nu vor mai cercetà Mânăstirile din Bucovina, de unde nu aduc mult bine, ci idei cari sunt dăunoase pentru liniștea lor sufletească.

Pentru aceasta se bucură întreg Maramurășul, că s'a zidit această Mânăstire.

Tit Bud,
vicariul Maramurășului.

Din Dieceza Lugojului.

Peregrinaj la Mânăstirea Prislop.

Ca în toți anii, s'a ținut și anul acesta la ziua Crucii obicinuitul peregrinaj la Mânăstirea Prislopului.

Luni în 26 Sept. după amiaz au sosit în mânăstire *Dr. Iacob Radu,* vicar în Hațeg cu Părintele Leo Manu, ieromonah, fost superior al Mânăstirii gr.-cat. din Maria-Pócs, împreună cu Iacob Nicolescu paroh în Tuștea și Dr. Niculae Brînzău adm. par. în Vulcan. De cu seară a sosit și o parte a poporului, din părțile mai îndepărtate. Sara la 7 oare s'a ținut în biserică paraclis.

Dimineața în zori de zi eră plină curtea mânăstirii de credincioși, alergând poporul din toate părțile împreună cu preoții din ținut. Des de dimineață s'au început mărturisirile, cari au durat până târziu. Utrenia s'a ținut în bisericuță, iar la 9 oare s'a început sfânta Liturghie, sub cerul liber. După sfânta Evangelie păr. Manu a ținut o predică plină de foc și de unctiune, încât ochii tuturor erau plini de lacrămi și oftate adânci răsunau din pepturile ascultătorilor. Păr. Manu e un orator de forță. Începe dulce și lin, te prinde apoi, te ridică, te învârte pe sus și iară te lasă, ca din nou să te întoarcă, să te răscolească, să te pătrundă, apoi te îndreptează, îți arată calea și lumina cea adevărată: pasă și fă asemenea!....

S'au cuminecat câteva sute de credincioși. După Liturgie s'a făcut sfințirea apei și s'au slujit 2 masluri mari pentru bolnavi. Târziu în oarele de după amiaz a început a se risipì poporul către vetrele sale, mângâiat și înălțat sufletește.

Acesta a fost, sperăm, cel din urmă peregrinaj la Prislop, aranjat de preoți mireni. Căci după cum stau lucrurile, sperăm, că deja în primăvară să mergem la Mânăstire ca oaspeții părinților călugări, așezați acolo. Lucrurile stau așa, că se va reînființà ordul basilitan la noi, care va dispune la început de 2—3 călugări, cari vor fi așezați la Prislop. Pentru restaurarea Ordului se recer însă persoane. O atare persoană e păr. Manu, a cărui cauză de trecere dela ruteni la români se află azi la Roma și va trebui să fie rezolvată cel mult în două luni. Pentru cei necunoscuți trebuie să observ ceva cu privire la persoana părintelui Manu. D-sa e român originar din dieceza Gherlei, în al cărei seminar a absolvat teologia și s'a făcut călugăr al Ordului bazilitan gr.-cat. din Ungaria, aflător azi numai la Ruteni. Acolo ca per-

soană corăspunzătoare, ca cleric cu vastă cultură teologică şi cu caracter moral exemplar, în timpul cel mai scurt a avansat frumos. E destul a şti că după câţiva ani de călugărie, cu toate că erà român, a fost ales de superior al Mănăstirii din Maria-Pócs, un post aproape aşa de înalt, ca al unui vlădică la noi. A fost apoi destinat de reformatorul ordului bazilitan la Rutenii din ţară, care ideie neputându-se realizà, Roma nu mai poate aveà nimic în contra trecerii D-sale la Români. Pentru merite a fost distins şi de Papa cu „Crucea Laterană.“ A desvoltat şi o activitate literară bisericească, dovedindu-se un învăţat teolog şi judecător temeinic al cauzelor noastre bisericeşti.

Astfel aflându-se o persoană vrednică, s'a putut sulevà din nou chestia restaurării ordului nostru. Şi părintele Manu, care nu de mult erà în stare a-şi pierde nădejdea aproape pentru totdeauna la întoarcerea sa între ai săi (Prinos canonicului Bunea, Răvaşul, p. 61), azi cu inimă liniştită poate aşteptà rezoluţia favorabilă. A lăsat toate onorurile, pompa, bunăstarea, numai ca să se poată pune în serviciul bisericii sale. Şi noi putem fi liniştiţi, că având un om atât de ales şi tânăr (păr. Manu e abia de 27 ani), dacă va dà Dumnezeu şi altora chiemarea mai înaltă (şi de ar dà Dumnezeu să se afle cât de mulţi urmaşi!), atunci biserica noastră poate privì la un viitor frumos, la o înălţare apropiată prin ordul călugăresc restaurat!

Felician.

Convocare.

In sensul §§-lor 25 şi 27 din Statutele *„Reuniunii învăţătorilor din Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş“* se convoacă

Adunarea generală

a Reuniunii la Blaj, pe **31 Octomvrie n. 1910**, pe lângă următorul

PROGRAM:

Şedinţa I.

Ordinea de zi:

1. La $6^3/_4$ ore a. m. participarea în corpore la serviciul divin în catedrala metropolieii
2. La 9 ore a. m. deschiderea adunării generale.
3. Constatarea membrilor prezenţi.
4. Raportul secretarului despre activitatea reuniunii în anul expirat.
5. Raportul cassarului.
6. Raportul bibliotecarului.
7. Raportul comitetului redacţional al organului reuniunii „Foaia Şcolastică“.
8. Raportul comitetului central în cauza „Orfelinatului“.
9. Exmiterea comisiunilor:
   a) Pentru examinarea raţiociniului pe anul 1909/10 şi a proiectului de budget pe anul 1910/11.
   b) Pentru examinarea raportului comitetului redacţional.
10. Propuneri eventuale.

Şedinţa II.

Ordinea de zi:

1. Raportul comisiunilor exmise în şedinţa primă.
2. Fixarea tezelor pedagogice-ştiinţifice pentru proxima adunare generală.
3. Desbaterea propunerilor intrate la biroul central în sensul §-ului 29 lit. *c* din statute.
4. Dispoziţiuni pentru verificarea procesului verbal.
5. Închiderea adunării generale.

Blaj, din şedinţa biroului central, ţinută la 24 Sept. n. 1910.

I. F. Negruţiu, prezident. **P. Ungurean,** secretar.

Nr. 17 - 1910.

Convocare.

Reuniunea femeilor române gr.-cat. din Blaj, îşi va ţineà adunarea generală *Duminecă în 30 Octomvrie 1910 la 3 oare d. a. în localul Casinei române.*

Invităm la aceasta adunare pe toţi membrii Reuniunei.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului.
3. Dare de seamă despre fundaţiunile „Ana Vlassa n. Poruţiu“. „Leontina F. Negruţiu“ şi „Maria Hossu n. Szebeni“.
4. Proiectul de budget al anului 1911.
5. Alegerea comisiunilor, *a)* pentru cenzurarea raportului general, *b)* pentru a cenzurà darea de seamă a fundaţiunilor de sub punctul 3, şi proiectul de budget; *c)* pentru înscrierea membrilor noi şi încassarea taxelor dela membrii vechi.
6. Rapoartele şi propunerile comisiunilor.
7. Eventuale propuneri.
8. Verificarea procesului verbal şi închiderea adunării.

Blaj, la 6 Octomvrie 1910.

Cornelia Deac, presidentă. **Traian German,** secretar.

Noutăţi.

† **Iosif Pop.** Vinerea trecută a murit la Mária-Besnyő lângă Budapesta judele de curie Iosif Pop, în etatea de 71 ani. Repausatul a fost vice-prezidentul directoriului fundaţiunei Şuluţane, şi un distins bărbat al neamului nostru, care s'a avântat până la înalta deregătorie de jude la curie, numai mulţumită înaltelor sale calităţi şi bogatelor cunoştinţe câştigate în cariera de judecător. Capitlul mitropolitan a ţinut să fie reprezintat la îngroparea sa întâmplată Marţi la Şard prin Rev. I. M. Moldovan prepozit, Iosif Hossu, Dr. V. Szmigelski şi George Muntean. Ceremonia funebrală la dorinţa regretatului a îndeplinit-o preotul locului păr. Enea P. Bota asistat de A. C. Domşa ca diacon. Canonicul Szmigelski a ţinut o frumoasă cuvântare funebrală, iar prof. Aron Papiu şi corul clericilor au cântat cu multă precisiune duioasele cântări dela morţi. Iosif Pop a publicat mai multe lucrări de valoare din sfera dreptului, iar acum în urmă un studiu temeinic asupra chestiunei de naţiune şi naţionalitate, ridicând furtună în presa magiară.

Odihnească în pace!

Ştiri personale. Exelenţa Sa Mitropolitul Victor a depus Joia trecută la Viena jurământul de consilier intim înaintea Majestăţii Sale.

Hymen. *Olivia Bárdosy* profesoară de muzică. *Dr. Victor Deleu,* advocat, logodiţi.

— *Niculae Lateş* înv. în Densuş s'a logodit cu *Eugenia Donia,* fica preotului nostru din Vasláb. Ca rescumpărare a anunţurilor de logodnă au contribuit 10 cor. în favorul fondului orfanotrofiului învăţătorilor.

— *Anica Brătoiu* şi *Ion Mihu Ciufudeanul* logodiţi.

Se caută „Observatoriul“ pe 1880 nrii 1—3. Cine ar binevoi a vinde ori împrumutà pe scurtă vreme aceşti numeri să se adreseze Rsm. Dr. Iacob Radu, vicar în Haţeg.

Congregaţia comitatului nostru şi-a ţinut adunarea de toamnă Luni. Din lipsa de spaţ vom publicà numai în numărul următor raportul asupra decursului ei.

Boicotarea vinarsului, nu la noi, ci în Francia, anume: Partidul socialist din Paris publică un apel, în care protestează contra scumpetei articlilor de nutrire, pretinde ştergerea vamei de import pentru cereale şi vin, esecutarea legii contra usurei cu articoli de consum, oprirea exportului de vite pe un timp oarecare, şi stabilirea din partea statului a preţului articlilor de consum. Pentru cazul, când guvernul nu ar împlini aceste pretensiuni, partidul socialist provoacă poporaţiunea, ca să bojcoteze vinarsul, care aduce statului cel puţin o sută milioane franci pe an.

Tombola dela D.-Sânmărtin. Numerii lozurilor câştigători dela tombola aranjată în 18 Septemvrie n. 1910 de către Reuniunea femeilor de religiunea gr.-cat. şi gr.-or. din Comitatul Târnavei-mici cu sediul în Diciosânmărtin, sunt următorii: 1 27 32 36 41 44 54 59 61 75 102 109 119 146 157 158 163 215 226 227 233 238 247 254 258 261 287 290 301 327 341 345 347 357 358 360 383 409 411 418 419 435 473 478 480 482 493 494 495 498 513 517 532 537 547 550 584 591 594 595 596 610 617 629 630 652 653 661 667 679 682 689 700 704 737 745 746 751 772 781 784 789 794 803 812 817 819 822 824 832 834 835 848 853 872 879 902 911 915 918 932 952 973 984 989 1003 1005 1011 1013 1017 1018 1019 1020 1024 1032 1043 1046 1048 1051 1055 1066 1069 1070 1075 1085 1086 1089 1095 1110 1113 1122 1133 1142 1154 1156 1159 1163 1164 1166 1174 1178 1179 1184 1195 1197 1199 1215 1237 1241 1246 1261 1264 1267 1274 1281 1288 1294 1300 1308 1322 1337 1339 1367 1387 1392 1401 1403 1413 1416 1422 1428 1433 1452 1485 1499 1503 1518 1521 1523 1527 1540 1545 1547 1555 1574 1588 1591 1593 1601 1602 1603 1609 1627 1628 1630 1636 1638 1640 1642 1648 1655 1682 1684 1691 1709 1715 1717 1718 1720 1721 1735 1738 1753 1754 1761 1763 1771 1780 1788 1810 1817 1827 1835 1840 1844 1848 1870 1871 1884 1886 1888 1889 1893 1894 1902 1904 1908 1914 1919 1926 1927 1931 1932 1940 1944 1960 1963 1966 1982 1992. Se observă, că câştigurile se află şi se pot ridicà dela prezidenta Reuniunii Aneta Zehan în Dicsőszentmárton. *Aneta Zehan,* presidentă. *Laurenţiu Pascu,* secretar.

AVIS!

Am onoare a aduce la cunoştinţa P. On. public, că din 15 Octomvrie a. c. î-mi strămut prăvălia pentru pălării de modă din strada Lungă în strada Sâncelului, vis-à-vis de curtea metropolitană din sus.

Rugând şi pe mai departe binevoitorul sprijin al P. On. public sunt

cu deosebită stimă:

Charlotte Bruckner,
modistă.

(87) 1—2

Partea literară.

Celea trei duele ale colonelului D'Arbout.

— Narațiune de G. de Beügny d'Hagerne. —

Trad. de Grațian.

(Continuare).

— De aceia vii, ca să afli, cine-mi sunt secundanții, zise într'un ton blând, din nenorocire încă n'am numai unul, căpitanul B.... și pe el l-am încredințat să-mi mai caute încă unul.

Dintre camarazii lui nici unul n-a voit să-i facă acest serviciu. Mai târziu am aflat și explicarea acestui fapt de necrezut: unii erau prietinii lui Peyrussel, ceialalți să simțiau vinovați, că n-au făcut pașii necesari din bună vreme și n-au împiedecat, ca lucrurile să nu ajungă până aci.

Icoana unei mari dureri s'a desvălit înaintea mea. Odaia aceia de călugăr, goală, pustie, pereții aceia răci, fără pompă, omul acela palid, rănit, desnădăjduit ce să află înaintea mea, lumina aceia nesigură, ce o răspândeà, o luminare sărăcăcioasă fixată într'un fesnic de aramă — toate acestea au lăsat o impresie adâncă asupra mea, am îngânat câteva cuvinte de scuze și m-am îndepărtat cu inima tristă și abătută.

Cu toate acestea am căutat celalalt secundant alui Peyrussel și ne-am dus la căpitanul B....

Am uitat impresia momentană, ce a exercitat-o Latignac, asupra mea.

Căpitanul ne-a primit foarte rece.

— Domnul Latignac fiind cel ofenzat, zise: el are drept să-și aleagă arma, dar el nu voiește să se folosească de acest drept și m-a încredințat, să fiu într'u toate de acord, cu ceea ce voiți D-voastră.

— In cazul acesta, domnule căpitan, am zis, noi alegem pistolul.

— Cari sunt condițiile de luptă?

— Luptătorii vor fi puși la zece pași și vor pușcà unul după altul; soartea va decide, cine să puște mai întâiu. Dacă nici unul dintre rivali nu va devenì incapabil de luptă, armele să umplù din nou și dacă va cere lipsa și a treia oară vor schimbà gloanțe.

Ofenzele din ambe părțile au fost grave, lupta trebuie să fie serioasă.

— Condițiile astea nicicând nu le voiu acceptà. Dacă nu puneți depărtarea la douăzeci de pași, nu mă unesc cu D-voastră.

Am primit cei douăzeci de pași, ne-am înțeles cu privire la locul unde să ne întâlnim și ne-am depărtat dela căpitanul B...

Eram mândru, ca un cuceritor; imprejurarea, că am putut negoția cu un șef al meu, ca și cum aș fi egal cu el, mi-a zăpăcit capul cu desăvârșire. Fantazau numai despre duele cu sabia ori cu pistolul; n-am priceput, cum s'a putut întâmplà, că eu însu-mi n-am tras câteva lovituri zdravene de sabie și eram decis, că nu voiu pierde proxima ocaziune, ce mi-să va îmbià pentru provocare. Puteți vedeà un adevărat oficer de cavalerie, care nici când n-a dueiat? Acela nu-i oficer, ba nici bărbat nu-i.

Până aci am ajuns cu gândirea, când m-am întâlnit cu colonelul meu. A fost o veche cătană imperială, — carele mi-a împărtășit vederile despre duel, cărora numai mai adineaori le-am dat expresie. Ba, din contră i-a fost fidel și l-a aflat absolut necesar; să vorbià, că a avut cel puțin douăsprezece duele.

— Domnule D'Arbout, zise, aud, că dumniavoastră sunteți secundantul domnului Peyrussel.

— Domnule colonel....

— Nu te laud pentru aceasta; Peyrussel, e slab militar; rivalul lui, pe care fără nici o cauză l-a ofenzat atât de dur, este un oficer pe care-l stimez foarte mult. Ai înțeles?

— Da, domnule colonel, dar fiindcă mi-am dat cuvântul, cred că-i greu să mi-l retrag.

— Asta n-o zic. Dacă omul și-a dat cuvântul, să și-l țină, dar ai făcut rău, că ți-l'ai dat; te strici într'un lucru de nimica.

Acest duș rece mi-a înghețat însuflețirea; dupăce i-am dat seamă lui Peyrussel despre misiunea mea, m-am dus acasă și m-am culcat; dar nici o clipă n-am putut adurmì.

In cealaltă zi, în zori am fost la Peyrussel; mă așteptau acolo soțul de arme și celalalt secundant; locul ales pentru duel, erà la o jumătate de milă dela oraș; încă înaintea de răsărirea soarelui trebuià să fim acolo.

Erà iarnă, pământul erà acoperit cu nea fină; în sfârșit am ajuns în apropierea unei pădurici. Incă și acuma văd arborii ceia mari despoiați de frunze, cum să desprindeau din îndesuială, într'o linie negrie, brăzdată cu alb, în mijlocul unei buri vânată-plumburie.

Rivalii noștri ne-au prevenit. Pe Peyrussel îl lăsarăm câțiva pași în urmă, mergem înaintea secundanților lui Latignac, doi căpitani cu esterior sever; măsurăm depărtarea, încărcăm armele și pânăce să pregătesc recvizitele chirurgice și lucrurile indispenzabile pentru înfășurare (legare), căpitanul B.... enumără condițiile puse în seara premergătoare, ca să nu fie nici greșală, nici surprindere; în sfârșit am așezat pe cei doi rivali.

Toate acestea pregătiri, neaua, frigul și negura deasă, liniștea de mormânt ce dominà împrejurimea, așa o impresiune au exercíat asupra mea, că nu voiu puteà uità nici când.

M-a cuprins o rușine, o scârbă, și credeam, că mi-am dat concursul la un omor ordinar; Nu știu cât n-aș fi dat, dacă n-aș fi luat asupra-mi acest rol de secundant; dar acuma erà prea târziu.

Amândoi luptătorii și-au primit pistoalele, apoi căpitanul B.... a aruncat o monedă de 5 franci. Eu trebuià s'aleg; „scrisoare" am zis eu; moneda a picat, „cap" a fost deasupra. M-am uitat la Peyrussel, erà palid.

— Domnule Latignac, zise căpitanul, D-voastră pușcați întâiu.

Acesta ridicându-și brațul, a apăsat cocoșul, dar glonțul s'a perdut în aer.

Credeam, că Peyrussel îl va imità; dar nu, și el și-a ridicat brațul și încet l-a îndreptat spre rivalul său, când țevea erà în direcția pieptului, a apăsat cocoșul, pușcătura a detunat... groaza mi-a pătruns oasele... Latignac nici nu s'a clătit din loc, glonțul nu l-a nimerit.

M-am dus la căpitanul B....

Cred, am zis, că onoarea-i satisfăcută.

Eu îs aplicat să se pună capăt luptei, dacă domnii să învoesc la aceasta.

— Eu vreau s'o continui, zise Peyrussel Rivalii au primit alte două pistoale; prima descărcătură iar a fost alui Latignac.

Acum își ridică brațul, îl scoboară încet, până-ce ajunge în direcția peptului inimic; dar în loc ca să puște, își continuă mișcarea și numai atunci apasă cocoșul, când țevea erà fixată în pământ, la picioarele sale; apoi își încrucișează brațele și așteaptă.

Glonțul lui Peyrussel îi zboară pe lângă ureche, mai îl atinge, dar nu-l vatămă.

Cei patru secundanți au voit să pună capăt acestei lupte mârșave; Peyrusel nu să învoiește.

— S'au fost hotărât, că de trei ori pușcăm; domnule Latignac apărăte, căci de nu mă ucizi, te ucid eu.

Doi secundanți au voit să se retragă. Latignac care până acum n'a zis nici un cuvânt, întorcându-se spre căpitanul B... zise:

— Mă rog să se încarce armele; nu voiesc ca domnul Peyrussel să-mi arunce, că nu i-am dat satisfacție deplină.

— Atunci cel puțin apărăte, a strigat căpitanul. Greșitam cu ceva în contra conduitei de onoare militărești?

— Da deunde, ba din contră ai fost foarte generos. Nu vedeți dvoastră, că vrea să vă omoare, apărați-vă.

— Domnilor, vă rog să umpleți armele întârzierea aceasta îmi lungește numai, acest tablou chinuitor.

L'am înțeles deajuns; deaceia după putință neam grăbit să-i satisfacem dorința, rezervându-ne, să mai facem încă o ultimă încercare, ca să-l înduplecăm să se folosească de armă.

Moneda de 5 franci de nou a fost aruncată alui Latignac a fost întâietatea și a treia oară.

Peyrussel nu și-a putut stăpâni un strigăt sălbatic. Căpitanul B... punând în mâna lui Latignac arma încărcată, l-a rugat să se folosească de ea, chiar și noi secundanții rivalului, încă i-am sprijinit cererea, ca să se apere. El însă n-a răspuns nimica fața i-a rămas liniștită și numai o mișcare ușoară de cap ne spunea, că nu l-am înduplecat.

— Dar asta-i sinucidere! a erupt căpitanul B...

Scuzați, domnilor, răspunse Latignic, numai obiceiurile mă forțează la această luptă, pe carea eu o condamn. Ca să nu păcătuiesc contra virtuții militare, și ca să nu fac rușine regimentului, amăsurat ideilor ce predomnesc, vă privesc în fața morții, după anumite reguli, pe cari le-ați pus Dvoastră. Dar, ca să pușc asupra rivalului meu nu să unește cu conștiința mea și nu o voi face.

(Va urma).

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor responz.: Augustin Gruiția.

Nr. 152—1910 (85) 1—1

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificarea şcolii gr.-cat. din Tăuţi prin aceasta se recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 901 Cor., adecă nouăsuteşiuna Coroane la curatoratul parohiei gr.-cat. din Tăuţi, cel mult până la 16 Octomvrie n. 1910 la 2 oare p. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formulariul de contract, condiţiunile de edificare, preliminariul de spese şi planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 22 Septemvrie n. 1910 sub Nrul 6570 se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Tăuţi între oarele 8—12 a. m. şi 2—6 p. m. iar licitaţia publică minuendă se va ţinea la 16 Octomvrie nou a. c. la 2 oare p. m.

Tăuţi (Tothfalu p. Szászfenes), la 5 Octomvrie n. 1910. (Kolozsm.).

Ioan Lucaciu, curator. **Teodor Selegian,** adm. paroh. gr.-cat.

GUSTAV A. HAISER

curelar şi şelar

Medgyes, Brückengasse Nr. 1.

Oferește producte din atelierul propriu: **Juguri pentru cai** schimbătoare pentru **vaci** şi **boi**. **Hamuri de toate speciile** executate solid şi cu pricepere. **Şele comune, Şele engleze** (Pritsche), **Chingi** ş. a.

(75) 6—12

Picurile de stomac ale lui BRÁDY

provăzute cu marca de scutinţă: Vergură Maria de Mariaczell, în decurs de 30 de ani într'atât s'au răspândit încât nici într'o casă nu pot lipsì. Cu neajuns efect se folosesc aceste picuri în *contra stricării stomacului, a arsurii de stomac, a încuierii scaunului, sgârciului de stomac şi cap, a vomării, insomniei, anemiei ş. a.*

Se află de vânzare în toate farmaciile: 1 sticlă mare cor. 1·40 sticlă mică 80 fil — Pe postă se poate comandà dela farmacia **BRÁDY K.** a *„Magyar Királyhoz"*, Bécs I., Fleischmarkt 1., Depot 241.

„Să fim-atenţi la marca de scutinţă, care reprezintă pe „Vergură Maria de Mariaczell, precum şi la pachetarea roşie şi a subscrierii care este copia celei de pe chipul acì alăturat

(17) 7—20

A apărut:

Carte de cetire maghiară pentru clasele: V. şi VI. a şcoalei primare cu limba de propunere română, de *Ioan F. Negruţiu* şi *Petru Ungurean*. Carte aprobată pentru şcolile primare prin ordinul ministerial Nr. 95,421—1910.

Szabó & Comp.

Acum: Budapest, V., Báthory-u. 22

Mai înainte Gyár-utcza.

Recomandă stabilimentele sale sugătoare de gaz potrivite pentru ars cărbuni de lemn, koks, antracit şi cărbuni bruni.

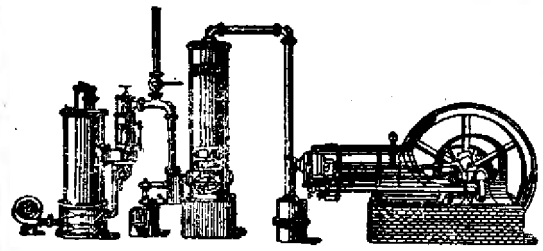

Spese de exploatare cam 1½—2 fileri la puterea de cal. — Garanţa cea mai mare posibilă. — Preţcurent gratis. —

:: Preţuri favorabile pentru solvirea în rate. ::

(79) 3—26

THE CAMPBELL

renumita firmă engleză de Motoare liferează celea mai bineconstruite şi durabile

□ Motoare şi Locomobile □

cu Benzin, Olein crud, Gaz şi Sugător de gaz.

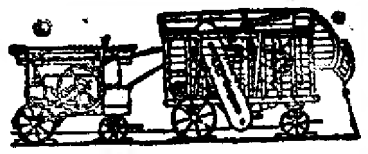

Mânarea cea mai ieftină, mai sigură şi mai neconturbată.

Preţuri echitabile. Condiţiuni de plată favorabile. Garanţă în toate privinţele.

Reprezentant general:

Korányi Victor BUDAPEST, VI., Liszt Ferencz-tér Nr. 9.

Telefon 64-64. (80) 3-26

Cele mai bune şi mai solide buţi pentru vin în mărime dela 500—1000 Litre se află la

FRIEDRICH SCHUSTER

Butnariu.

Medgyes, Zekes 5—6.

Tot acolo se efeptuesc şi reparaturi cu preţurile cele mai moderate. (84) 3—3

Numai odată în 100 de ani

afli ocaziune să poţi cumpărà aşa o **calitate bună** şi aşa **ieftin pomi** şi alte **producte** din şcoală de pomi. Nimeni să nu întârzie a se folosì de buna ocaziune, ci să comande îndată pânăce ţine proviziunea. Din cauza curăţirii totale a răsadniţei (pepinieriei) se vând cu **preţuri reduse:** Pomi, Tufe dacorative, Acuminoase, Pădureţi şcl.

Frideric Caspari şi soţul

: : **Medgyes,** Nagy-küküllőmegye. : :

La cerere Preţcurant gratis.

(81) 3—16

Atelier de modă Engleză şi Franceză.

Am onoare a aduce la cunoştinţă P. T. public de Dame, că mi-a succes a angajà **croitoriul** firmei din **Budapesta**

Monaszterly és Kuzmik

furnizor de curte al Alt. Sale Arhiducese imp. reg. CLOTILDA, al Alt. Sale Ducese reg. LUIZA KOBURG

şi mă aflu în plăcuta poziţie a puteà satisface celor mai vaste pretenziuni. Totodată aduc la cunoştinţa On. Dame, că din *15 Octomvrie* deschid un

Curs de croitorie

de 4 luni, care se va frecventà zilnic dela 2 până la 5 oare d. a. Principala mea străduinţă este, ca elevele să primească instrucţia cuvenită. Rugându-mă pentru sprijinul binevoitor al On. Public de Dame rămân cu deosebită stimă

ERDÉLYI B. JENÖNÉ, Gyfehérvár

Bethlen Gábor-uteza Nr. 16.

(83) 3—4

---

să se adreseză cine doreşte a-şi procură varietăţi autentice de:

Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueţi, etc.

Vițe altoite

(78) 4—12

(calitate superioară)

viţă europeană şi americană cu şi fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit).

FISCHER u. Comp

Pomi Viticultura

P. T.

Am onoare a face cunoscut, On. public din loc și jur, că am preluat prăvălia dela Dl Atanasiu Butar din Blaj (Piață) și o voiu purtà mai departe sub firma

TRAIAN NOVAC.

Prăvălia mi-am mărit-o și pe lângă toate soiurile de mărfuri de spețerie, delicatese, coloniale, mare depozit în ape minerale, am introdus și mărfuri textile precum toate soiurile de **bumbacuri, arniciuri, cârpe de cap, batiste, ciorapi, ploiere, cartone, barchete, pânzării, oxforde** etc., cu un cuvânt toți article, cari se țin de branșa aceasta.

Cu această ocaziune prelnând unii articlii, cari pe viitor, nu-i mai țin, precum: *vase de porțelan, sticlărie, vase pentru flori, cămeși pentru domni, gulere, cravate și ghete,* ***cât îm-i ține depozitul, le vând cu cele mai ieftine prețuri.***

Rugându-mă pentru sprijinul D-Voastre și asigurându-vă, de serviciu prompt și solid.

Sum cu deosebită stimă:

TRAIAN NOVAC.

(76) 4—6

Vânzare în mic și mare.

Loc deschis.

Jucărie de copil

este a spălà cu săpun de alui SCHICHT, că deodată și curățește și albește rufele, cruță toată truda și sforțarea.

(42) 5—5

(82) 2—10

Birou de informație.

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, m'am hotărît să deschid în Budapesta un ***Birou de informație.*** Orice informație referitor la petițiile înaintate la ministerii, Curie, judecătorii etc., orice informații comerciale și în general în orice cauză — dau în decurs de 2—3 zile ori și cui, rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit.

Fac mijlociri comerciale, comande, etc.

Taxa pentru informație 3 cor. și spesele de poștă pentru răspuns.

L. Olariu,

Budapest, Lajos-utcza 141 III/18.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantagioase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morții cu termin fix; asig. de zestre și asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra **accidentelor, infracției** (furt prin spargere) **asig. p. pagube la apaducte,**

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168 13
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,571,035·51
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 foc	„	112.045.412 —
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 viață	„	10,847,132·—
Fonduri de întemeiare și de rezervă	„	2,309,387·—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2) 37—52

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric 3 37—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte. îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt măsurate de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tonse de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: edată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 22 Octomvrie 1910.** **Numărul 43.**

Activitatea extraşcolară.

II.

A doua calitate a celor ce vor fi să desvoalte o activitate extraşcolară este: destoinicia. Cu drept cuvânt s'a relevat la locul acesta: că de unde să instruezi poporul pentru cultivarea raţională a stupilor, ori pentru o lăptărie, dacă tu, preot ori învăţător, încă n-ai văzut de acestea. Dacă nici prin minte nu-ţi trece ce bazaconie va fi aceea.

Răul de căpetenie, care ne aduce această lipsă, zace în instrucţia liceelor şi a seminariilor noastre. Liceul clasic a avut odată, dreptul de existinţă, dar azi când nu mai este timp pentru filozofări şi exerciţii logice, în era practicismului nu mai are nici un înţeles. Odată traiul erà patriarhal pe la noi. Comunicaţia grea, anevoioasă; tânărul din orăşelul unde-şi făceà liceul se întorceà popă ori dascăl în satul lui, în curăţenia naturii. Astăzi, oraşele noastre, şi în toate ţările e aşa — sunt cuiburile a unor mulţime de boale, pe cari tinerii le moştenesc odată cu ştiinţa clasicismului, neştiind cum să se fereasscă de ele.

In seminariile noastre tot ştiinţă pur teologică se propune numai. Chiar pedagogiei i-se dă un rol destul de mic. Dar apoi alte ştiinţă practice?

Repet, s'a accentuat cu drept la locul acesta: de unde să învăţ pe altul dacă nici eu nu ştiu, n-am văzut.

De-am mai vorbì asupra acestei chestii am vorbì în vânt. Până nu se va cercà a se sanà răul la rădăcina lui, nu vom folosì nimic.

Dar este un câmp nelimitat — încât priveşte forţele de muncă ce se cer — unde pot desvoltà activitate extraşcolară toţi intelectualii noştri. Şi acesta este *răspândirea scrisului şi a cetitului la sate.*

S'a sulevat ideia şcolilor de adulţi, acum sunt vre-o doi ani. Conzistoarele noastre, împreună cu „Asociaţiunea“ au lansat apeluri către învaţători pentru întemeierea astor fel de cursuri. In anul întâiu a fost ceva rezultat, într'al doilea foarte puţin. Ei bine, noi credem, că acestea cursuri trebuie decretate obligatorii pentru învăţătorii noştri. Nu dacă-ţi permite timpul, ci în urma slujbei de învăţator român, să întemeiezi astfel de cursuri. Autorităţile superioare să cerceteze, să supravegheze şi pe cei ce nu-şi împlinesc această datorinţă să-i pună în cercetare disciplinară.

Şcoala aceasta de adulţi s'a izbit de trei piedeci: sau că învăţătorii n-au fost cu tragere de inimă şi n-au fost ajutoraţi de preoţi, ori că organele administrative, vestiţii noştri prim — sau numai pretorî le interziceau, ori apoi indolenţa analfabeţilor, cari nu se înscriau la cursuri.

Piedecile acestea însă nu-s de nerăsturnat. Învăţătorilor să li-se impuie, cum am amintit, acestea cursuri, odată cu a preoţilor. Să poarte pentru ele responzabilitate. Să li-se arete — poruncindu-le — că prin activitatea aceasta nu surpă temeliile statului, ci dimpotrivă le întăresc, dându-i cetăţeni luminaţi.

Impotriva abuzurilor forurilor administrative, cari, pe unele locuri, au oprit astfel de cursuri, să se facă paşii cei mai energici la lo-

FOIŢĂ.

Clipe de noapte.

Doarme codru'n noapte
Legănându-şi creanga,
Melancolic cântec
Naşte'n văi talanga...

Undeva în noapte
Plânge-un cânt de jale...
Îl îngână izvorul
Şopotind la vale...

Peste munţi departe
Luna se arată
Stelele de aur
Schinteesc de-odată...

Cu încetul firea
Cântecu-şi alină...
... Inima-mi săracă
Doară mai suspină!...

T. Bănuţ.

Din Giurgeu

— impresii cu prilejul vizitaţii canonice. —

(Continuare şi fine).

Am fost la cheia Turzii, dar trebuie să mărturisesc, că dispare pe lângă cheile Bicazului, ca un pitic pe lângă un gigant. Un cutrămur puternic în vremuri preistorice, o izbucnire violentă a puterilor naturii din sânul pământului deslănţuite cu furie elementară şi urmarea acestei uriaşe opintiri a fost despicarea în două a unui munte întreg, această trecătoare îngustă, cea mai îngustă, cea mai frumoasă ce am văzut cândva pe unde am umblat, prin care râul Bicazului îşi aleargă vesel popoarele de unde, formând alocurea cascade frumoase, alocurea vârtejuri primejdioase, alocurea lacuri limpezi şi liniştite, unde îşi odihneşte soarele razele sale focoase de amiazăzi. Deoparte şi de alta a râului Bicaz, pereţi înalţi de stâncă, adevărate metereze ale naturii mame, cari înzădar te-ai încercà cu puteri omeneşti să le delături. Făcutu-şi-a natura şie-şi monument aere perennius aşa cum ea ştie. Şi Doamne cât e de meşteră uneori!

Pereţii perpendiculari ating alocurea înălţime de 200—300 metri şi aproape nicăiri nu-s sub 150 m. şi asta ţine mereu cale de 1½—2 ore pe jos. Drumul e tăiat în stâncă o îmbrăţoşează strâns ca pe o vechie cunoştinţă. Uneori treci poduri de lemn aşezate pe bârne, ce-s înţepenite în ambii pereţi ai strâmtoarei, aşa încât râul îţi este sub picioare, şi ai senzaţia, că zbori cu el, că te duci şi tu cu dânsul iute ca un vis. Uluit treci înainte şi nici nu bagi seamă la petrişul mult, care a jurat moarte talpelor ghetelor tale.

Mă uit în stânga. O stâncă uriaşe îşi înalţă fruntea semeaţă până în nori. Ce-o fi şi minunea asta? „Turnul Vavilonului, da el e, nici acela doară n'o fi fost altcum,“ iată idea ce spontan se iveşte în creerul meu înfierbântat. De atunci în coace l-am botezat în glumă turnul lui Vlad Ţepeş, ca să-l ferim de profanare prin vre-un nume unguresc.

curile competente, şi învăţătorii, cari de fapt ar fi luaţi la ochi pentru aceste cursuri să fie luaţi sub paza autorităţilor noastre bisericeşti-şcolare.

Piedeca a treia, înstrăinarea ce ar arătà-o poporul faţă de astfel de cursuri, e în parte numai la aparenţă şi vine din lipsa unui metod potrivit în instrucţia învăţătorilor, cu cari, unii, tractau ca şi cu copiii de şcoală. Fiind cursurile de adulţi o invenţie, nici nu-i mirare lipsa metodului. Abia acum suntem pe calea de a aveà un manual pentru analfabeţi. Dar nereuşita unui an sau doi, nu-i motiv de a le desfiinţà. Pe oamenii mari, vezi bine, trebuie să-i ţini regulaţi la oare, nu numai prin instrucţia teoretică curată.

Cu pregătirile, cari le au cei chiemaţi, în direcţia aceasta se poate muncì cu siguranţă. Azi. să ştim, importanţa cursurilor pentru analfabeţi a crescut. Din şcoala apponiană vom aveà destui tineri, cari la anul al 18-lea nu vor mai ştì cetì, iar a scrie corect românește, poate n-au să ştie nici când iasă din şcoala de toate zilele. Vedem şi azi ortografia cea mai ciudată la bieţii băieţi: încurcă litere românești cu ungurești de-ţi faci cruce. Cerinţe fundamentale pentru cultura naţională, şi vor fi încă multă vreme, pentrucă sunt totodată şi baza desvoltării noastre sociale, economice, artistice.

Ne-am gândì şi la o mai vastă activitate extraşcolară. O mulţime de probleme economice ne stau deschise. Dar fie-ne permis a mărturisì o credinţă: până când preoţii şi învăţătorii n-au cunoştinţele de lipsă, decât sporadic, pentru aceasta credem, că în direcţia economică ar puteà desvoltà o activitate „extraşcolară“ băncile noastre. Nu sunt rari azi, ci tot la zece sate aproape afli una. Ele au şi mijloacele necesare, şi bărbaţi specialişti.

Cum a început „Agricola,“ n-ar puteà să înceapă toate, să iese din cercul strâmt a împrumuturilor cambiale sau pe ipoteci?

Vedem, de altfel, că „Asociaţiunea“ are acum angajat un conferenţiar agronomic. Auzim, că unele institute încep să cumpere moşii şi să le parceleze la ţărani. Sunt şi semne bune.

Păcat numai că înaintăm aşa de încet cu această activitate „extraşcolară.“

Adunarea de toamnă a congregaţiunii comitatului Albei-inferioare.

Congregaţia de toamnă a comitatului nostru a avut loc la Aiud în 10 Octomvrie curent. — Erau de faţă cam 100 membrii în maioritate ovrei, slugi credincioase a noului comite-suprem. Justiştii, cari înainte cu un an credeau că a lor e lumea, nu au dat nici un semn de vieaţă, nici chiar dl Fogaraşi cel vorbăreţi de altădată. — Dacă nu erau românii, toată adunarea ar fi trecut în liniște şi monotonie şi într'un ceas două vastul program ar fi ajuns la sfârşite. Românii au fost reprezentaţi prin următorii membrii: Dr. Izidor Marcu, canonic; Dr. Iuliu Maniul advocat; Gavril Pop, canonic; Dr. Danil Szabó, advocat; George Bărbat, protopop; Ioan Maior, provizor; Gavril Precup, profesor toţi din Blaj; I. P. Păcurar, preot Tűr; Aurel Harşan, preot şi Oprea Popa, arândator Cenade; Ioan Maior, protopop Aiud; Francisc Boţan, preot, Iosif Muntean proprietar Bărăbanţi; Ioachim Totoian, preot Kisfalău; Dr. I. Marciac advocat, Rubin Patiţa advocat, Ioan Teculescu, protopop Alba-Iulia; Emanuil Beşa, preot Zlatna; Demetriu Goia Sohodol şi Vincenţiu Orăsan, preot Murăş-St.-Iacob. Dintre românii, cari se interesează de lupta noastră la comitat am văzut pe domnii Dr. I. Pop, advocat Alba-Iulia; Dr. Emil Pop şi Ioan Moldovan, advocaţi în Aiud; I. Cărăban, proprietar în Vinţ; Marcu Niculae preot Feleiud; Simion Marcu, preot în Gârbova.

Şedinţa s'a deschis la oarele 10 sub prezidiul comitelui Szász. — Comitele-suprem pune la pertractare înainte de ordinea de zi — 3 interpelăţii — înaintate cu 24 ore mai înainte de membrii români Dr. Danil Szabó, advocat în Blaj şi Ioan Teculescu, prot. în Alba-Iulia.

Dându-i-se cuvântul dlui Dr. Szabó, d-sa după o motivare temeinică şi bazată pe razuri concrete dă cetire interpelării, ce adresează dlui comite-suprem şi dlui vicecomite în cauza abuzurilor săvârşite cu ocazia alegerilor de deputaţi în cercurile Vinţul-de-jos şi Ighiu. Interpelaţia e formulată în 5 puncte în cari se veştezesc în modul cel mai

---

Trec înainte. tot mai la vale, tot mai la vale, călănzit de râul meu, flăcău de munte, care chiue şi domneşte într'una şi îmi spune dorul inimii sale săracul. Câţiva călători mă salută, de abia îi observ, trec pe lângă dânşii robit, muncit de gânduri. Dar cei asta?! S'au prăbuşit munţii? S'a închis deodată calea? Acestea întrebări îmi vin dela sine, se năpustesc asupră-mi, cer răspuns grabnic. Un părete, cel stâng, se apropie aşa de tare de cel drept încât aievea de departe îţi face impresia, că pereţii s'au strâns în horă, s'au îmbrăţoşat şi s'au pus în calea bietului călător, ce cutează a profanà împărăţia lor, conturbându-le liniştea. Acolo în căldarea aceea, ce o formează pereţii de stâncă, pereţii îs adevăraţi munţi fioroşi, cari se rânjesc la tine şi par'că ar aveà voie să te cutropească. Formaţia lor bizară, îmi aduce aminte de termele lui Caracalla din Roma. Ce ne trebuie nouă Elveţie, când avem aşa frumuseţi înaintea ușii noastre! Pe aci se face drum frumos de ţară, aşa încât vor aveà prilej cu toţii să poată vedeà acestea frumuseţi naturali? Deci să meargă cât mai mulţi români pe acolo preste vară şi nu le va părea rău. Cu mângâiere nespusă am ieşit din chiei, par'că aş fi dorit să tot ţină, şi preste o oră care pe jos am ajuns la casa păr. Moldovan. Soţii mei de drum au sosit preste 3 ore, la 6 ore seara.

Vizitaţia canonică am început-o în parohia Bicaz. Par. canonic delegat a făcut slujbă în biserica foarte curată şi a predicat poporului adunat robindu-i sufletul. Poporul nostru dela munte, îi un popor foarte darnic singur din repartiţie acopere toate cheltuielile cultului. Fonduri n'are, nici pământ, căci locurile îs şterpe, bune numai de păşunat. Bucate nu se prea fac, afară de ceva orz şi ovăs. Astfel dară merită pentru multele jertfe ce le face, dragoste şi stimă din partea mai marilor săi. Şcoala e mare frumoasă şi bine adjustată. Biserica îşi are stilul său particular vechiu românesc. Aşa îs construite, preste tot, toate bisericile vechi în Giurgeu şi în partea muntoasă a Moldovei. Au formă de cruce, şi pridvor la intrare. Străniile cantorilor sunt la celea două capete ale braţului transversal. In pridvor e toacă şi tot acolo ajung şi funiile clopotelor din turn. Pictura bisericilor din comuna Bicaz şi Corbu e identică şi foarte caracteristică din punct de vedere istoric. Deşi nu e desăvârşită dar reconstruește un capitol al artei bisericeşti în decursul veacurilor.

Socotelile bisericeşti s'au aflat în ordine deasemenea toate actele din arhivă. Nici că se putea altcum la un fost cancelist în cancelaria mitropolitană. Parohia Bicazului cred, că e cea mai grea de administrat din toate parohiile arhidiecezei noastre. Păr. Moldovan trebuie să urce munţii în adevăratul înţeles al cuvântului, ca să ajungă la unii parohieni ai săi, bunăoară la Bărnădeni, cari s'au aciuiat cu căsile pe piscul munţilor. Adevărată apostolie.

După amiaza zilei am mers la Dămuc, [illegible] a estinsă a păr. Ioan Drăgan. Parohia [illegible] e hotărîşă cu România deoparte (Aţa) [illegible] parte cu Ghimeşul. Vă puteţi încipuì că [illegible] ebuie să fie de mică. Oamenii deaici, ca şi cei din Bicaz se ocupă mai mult cu economia de vite şi oierit. Vara asta sărmanii au fost loviţi greu de mâna sorţii. Vitele lor s'au îmbolnăvit de boală de gură şi unghii, ceeace constituie o pagubă enormă pentru bieţii oameni şi aşa esploataţi de liftele de jidani la tot pasul. Biserica li curată dar prea mică şi delegatul le-o legat de inima să-şi facă biserică mare frumoasă, ca să încapa tot poporul. Şcoala este frumoasă, bine adjustată, corăspunde legii întru toate. Mersul parohiei e normal, progres se vede. Poporul deaici, ca din comuna politică Bicaz peste tot, ţine la portul său. la limba sa, la biserica sa. Comuna îi o masă compactă, de 8000 suflete pe care nu o vor puteà maghiarizà uşor, cum vreau să facă, legând Bicazul prin drumul din cheile Bicazului cu Szentmicloşul lor. Adevărat că statul îi obligă să-şi facă şcoli mai multe vreo 6 încă şi ar fi timpul suprem să se facă ceva şi în privinţa asta. Trebuinţa reală de mai multe şcoli trebuie să recunoaştem că este aievea. Delegatul Dr. Izidor Marcu şi în Dămuc a vorbit poporului, ca pretutindenea, păcat că au fost foarte puţini de faţă.

După ce am văzut toate şi am cinat ne-am reîntors iarăşi la Bicaz în capul nopţii,

categoric toate abuzurile, şicaniile şi volniciile săvârşite de jandarmi, finanţi şi de toţi slujbaşii administrativi.

Comitele Szász — s'a plătit uşor spunând, că fiind reprezentantul guvernului nu-i dator să răspundă la nici o interpelaţie.

Protonotarul Jochsman, substitutul vicecomitelui Bánffy declară, că fiind cazurile din interpelaţie cuprinse şi în petiţie, nu să simte îndatorat să răspundă în merit, nu cumva prin aceasta să prejudece hotărârea curiei. — Recunoaşte, că vice-comitele a luat măsuri de vigoare mai ales după alegeri şi cu tot dreptul, deoarece i-a venit la cunoştinţă că alegătorii români fac abuzuri: tăind holde, vii şi altele prin cari să împedecă ordinea publică.

Dr. Szabó respinge toate învinuirile aduse la adresa alegătorilor români dovedind, că nu românii ci administraţia şi oamenii candidaţilor guvernamentali sunt pricina neorânduielii şi a agitaţiei.

Răspunsul substitutului de vice-comite bineînţeles s'a luat spre ştire de toţi mamelucii, chiar şi de dl Fogarăşi.

A doua interpelaţie a fost adresată tot de dl Dr. Szabó vice-comitelui în chestia suspendării activităţii reuniunii pompierilor voluntari din Blaj, a cărei activitate s'a suspendat încă în August 1908.

Protonotarul Jochsman, drept răspuns ceteşte demersul făcut de vice-comite pentru reactivarea reuniunii, care fiind mulţumitor să ia la cunoştinţă.

Protopopul I. Teculescu provocându-se la goana, ce o duc jandarmii după brânele şi frunzele tricolor, cu care să îmbracă şi se împodobesc feciorii şi fetele române şi cari să ţin de port decând s'au pomenit, interpelează vice-comitele în chestia confişcării brânelor şi a persecuţii jandarmilor. — Interpelaţia părintelui protopop fiind spusă românește — a fost puţin ascultată contra a orice regule de bunăcuviinţă. — Substitutul de vice-comite răspunde, că confişcarea brânelor să bazează pe un ordin ministerial din 1884, care şi azi e în valoare. Ce e drept că unele organe administrate în executarea ordinului — au trecut marginile, dar forul al doilea, decâteori s'a dat apelaţie, a purces obiectiv şi loial — dovadă cazul cu confişcarea steagului societăţii meseriaşilor din Blaj, unde s'a adus decis de achitare şi de eliberare a steagului.

Promite, că va dă o circulară tuturor organelor subalterne să purceadă cu toată obiectivitatea şi numai pe aceia să-i pedepsească, cari demonstrează cu acestea colori. Răspunsul s'a luat la cunoştinţă. — Partea patriotică din răspunsul dlui protonotar a stârnit aplauze.

Sfârşite interpelaţiile urmează rapoartele vice-comitelui, cari trec fără discuţie. — La ordinea zilei sunt alegerea şi completarea deosebitelor comisiuni ca: comisiunea administrativă, comisiunea centrală de verificare, bugetară, igienică, de dare etc. S'au ales şi întărit toate dupăcum li-a propus substitutul de vice-comite. In unele comisiuni de a doua mână pentru ochii lumii au admis şi pe câte un român. In cea administrativă însă, unde să hotaresc chestiile de importanţă ale comitatului nu au pus nici un român.

Poate deaceia fiindcă suntem 80% români în comitat.

La fel s'a purces cu denumirea prezidenţilor cercurilor pentru alegerea de membrii în congregaţie. Din 8 (opt) cercuri — între cari 6 cu absolută maioritate românească, — abia cercul Blajului are prezident român pe canonicul Dr. Izidor Marcu.

Acestei desconsiderăţii şi ignorări necinstite i-s'a dat expresiune prin rostul Drului Maniu. — D-sa calm şi cu demnitate — ascultat de toţi — făcând tabloul abuzurilor dela ultimile alegeri congregaţionali şi stigmatizând ilegalităţile săvârşite de administraţie, în interesul cinstei constituţionalismului cere să fie exmişi prezidenţi, cari să steie în cadrul legilor, să nu fie conduşi de consideraţii de partid. Cere să respecteze dreptul de liberă alegere a cetăţenilor; cere ca alegerile să fie zile de sărbătoare, nu de tortură ca până acuma.

Şi dupăce în comitatul nostru 80% sunt români cel puţin din bunăcuviinţă — prezidenţii să fie numiţi barem în proporţia numerică a membrilor români.

Vorbirea Drului Maniu a fost ca un duş rece pe capetele şoviniste. — N-au avut ce răspunde. Comitele suprem, a promis, că să va îngriji să nu se facă abuzuri. Vom vedeà, dar după experienţa de până acuma nu avem nădejde. Chiar şi dl Müller şi-a uitat de abuzurile coaliţii dela alegerea din Bărăbanţi — cum să schimbă omul.

După vorbirea Drului Maniu membrii români s'au retras cu toţii din casa comitatului; dar nu din lipsa de interes şi dragoste faţă de cauza poporului, după cum crede fiţuica Alsófehér. — S'au retras pentrucă s'au scârbit de felul cum să conduc trebile în acest nefericit comitat — dupăce au vestezit în interpelaţiile prezentate toate ilegalităţile săvârşite faţă cu poporul românesc. — Dl Fogarăşi însă a tăcut, deşi nici poporul maghiar n-a fost cruţat la ultimele alegeri.

Terminul pentru alegerile membrilor în congregaţie e pus pe 14 Noemvrie. Apelăm la preoţii şi cărturarii noştri să grijească. Să pregătească alegătorii şi să-i ducă pe toţi la urnă pentru candidaţii noştri. Numai înmulţindu-ne membrii şi prezentându-ne cu toţii la adunările comitatenze vom puteà să câştigăm ce ne compete.

---

mergând un servitor cu o făclie înaintea noastră, căci pe lângă întunerec venise inconvenientul unei ploi torenţiale, care umflă Dămucul binişor şi umplù şi drumul de apă multă. Cu multă băgare de seamă şi şi groză oarecare trecem Dămucul faţă în faţă cu casa păr. Moldovan şi ajunşi acasă ne lăsăm în grija blândului Morfeu.

In dimineaţa următoare 1 Septemvrie pornim spre Valea Jidanului şi Telec. Am fi voit să cercetăm în drum spre casa parohială şi biserică, primariul, dar n'a fost acasă Şcoala s'a aflat în stare bună. Biserica deasemenea numai cât şi dânsa e cam mică pentru atâta popor. La biserică popor puţin. Erau toţi la munte, la lucru. Părintele Butnariu ni-a spus dealtcum că poporul său e evlavios şi cercetează regulat s. biserică. In parohia dsale s'a fost ţinut în anii din urmă misiuni, cu efect aievea uimitor. De nu ar fi plaga jidanilor poporul ar putea avea o soarte mai uşoară şi mai fericită. Cu cercetarea arhivei, revederea socoţilor s'a trecut toată înainte amiaza şi cea din după amiazi, căci în Valea Jidanului Rev. delegat a ţinut pentru cei 4 preoţi din Bicaz aceeaşi conferinţă, ce a ţinut-o în Varviz. Parohia ca atare îi foarte bună şi sub îngrijirea păr. Butnariu va înflori tot mai mult. Notez, că în Valea Jidanului este centrul comunei politice Bicazul, şi de aici până la graniţă de abia sunt câţiva chilometri.

După amiaza zilei am folosit-o pentru cercetarea Telecului unde păstoreşte tinărul şi zelosul preot Alexandru Cojocariu din Corbu. Pe delegat l'a aşteptat în curtea parohială fruntaşii satului barbaţi, femei îmbrăcate de sărbătoare, şi i-s'a oferit din partea lor un buchet frumos, iar femeile l'au copleşit cu o ploaie de flori S'a văzut, că delegatul erà emoţionat adânc. Numai decât a cercetat şcoala şi biserica aflându-le frumoase, curate şi coràspunzătoare. Biserica însă s'ar părea prea mică pentru un popor aşa de număros. Arhiva parohială şi cărţile preste tot, protocoalele toate decând e păr. Cojocariu le conduse conştienţios şi interesându-ne mai deaproape de toate am aflat, că păr. Cojocariu caută să scape poporul din ghiarele jidanilor. adevărate lipitori pe bieţii ţărani. Le dau bani cu camete enorme de te spării. Ar trebui să păşească la mijloc autorităţile civile. Aşa! Neşte valahi puturoşi! Continue păr. Cojocariu astfel şi ceialalţi confraţi deie mână de ajutor şi vor aveà răsplată în ceriu. Dl delegat a ţinut şi aici predică poporului despre datorinţele acestuia faţă de biserică şi şcoală şi faţă de tot ce e românesc Nenorocire mare pe capul bieţilor Bicâjeni peste tot e, că ţin locurile lor în arândă dela Săcui, în mare parte şi aceştia le urcă arânda din 6 în 6 ani. Cum vor scăpà din impas nu ştiu. Destul că e foarte trist. Să nu păţească ca cei din Fântânele.

In 2 Septemvrie am fost în Tulgheş şi Corbu. Tulgheşul e comună mixtă cu locuitori români de 1050 suflete. Aici e centrul cercului pretorial, oficiul vamal şi peste tot are aspectul unui orăşel frumos şi curat cu ziduri ce pot fi în orice oraş. Fiind aproape de Moldova, ba chiar în graniţă, vieaţa românească nicicând nu se va stinge cu toate sforţările deşerte a factorilor guvernativi. Notez de altcum, că protopretorele Dr. Veres Lajos îi un om, cu care te poţi înţălege destul de bine. Vizitaţia decurge iute înainte deamiaz laolaltă cu harnicul preot Ioan Mera. Cercetăm biserica spaţioasă de piatră, care reclamă reparatură, cercetăm şcoala mare şi frumoasă condusă de vrednicul domn Ioan Hurubean, arhiva parohială socotelile aflându-le în ordine.

Delegatul aveà să se mai întoarcă Dumineca la Tulgheş deci s'a oprit de astădată puţin în comună şi a mers cu zor la Corbu, unde e preot On. Ioan Dobrean despre care am pomenit şi mai sus.

Comuna Corbu îi o comună fruntaşe aproape exclusiv românească, cu colonişti parte din România, parte din comunele din jur, parte de pe valea Murăşului şi chiar şi de pe câmpie. Numai şovinismul orb a învăţătorului de stat deacolo a putut fabrică din dânşii pe coloanele foii *„Budapesti Hirlap“*, ungurii romanizaţi. Ii foarte nostim Dlui Má mir, că nu fabrică unguri şi din brazi, pietri, din cei vine la îndemână. S'ar mai puteà şi astâmpărà. Dealtcum comuna Corbu a fost luată la ochi de guvernanţi

CORESPONDINȚE.

Sfințirea bisericii din Băița.

Mare sărbătoare a avut comuna Băița din comitatul Sătmarului în 14 August n. când s'a sfințit biserica cea nouă și s'a dat poporului, ca în dânsa să aducă rugăciuni la Tronul ceresc. Dacă a avut un popor bucurie oare când, atunci de bunăseamă, că poporul din Băița au avut atunci când după atâta vreme, după atâta osteneală s'a văzut sfârșitul tuturor acestora. Biserica fala credincioșilor. Comuna Băița (Laposbánya) e situată în tractul protopopesc al Baiei-mare, locuită de credincioși români și cam 500 suflete rom.-cat. Credincioșii români după experința mea să văd foarte săraci, cari traiul de toate zilele și-l câștigă cu zoala amară de băiaș și lucru de pădure. Deși saraci, dorul fierbinte i-a avut totdeauna ca biserica aceea veche de pe un vârf de munte să o înlocuească cu una mai mare și mai frumoasă. Așa s'a întâmplat, că în 1908 la începutul anului Preaveneratul Ordinariat de Gherla a denumit respective transpus pe preotul local Andreiu Pop dela Băița la parohia proventuoasă Mocira, prin care fapt poporul erà îngândurat, că oare ce preot vor fi norocoși să capete, fiind fostul preot iubit de toți credincioșii. Și iată Preaveneratul Ordinariat foarte înțelepțește resoalvă cauza că în locul preotului transpus, Exelența Sa Dl Episcop diecezan numai decât denumește pe preotul neoordinat Ioan Brehaiță, care ocupându-și parohia numai decât să pune la lucru nebăgând în seamă greutățile cu cari are a se luptà. Și iată la câteva săptămâni după ocuparea parohiei (mărturisirea unui credincios) chiamă adunare generală în care arată că biserica veche amenință cu surupare și e nesuficientă pentru poporeni.

In adunarea aceasta mărturisește preotul local, s'a văzut dorul nespus a credincioșilor ca se aibă o biserică nouă. Și într'adevăr numai decât în aceea adunare poporul acela care abia își puteà câștigà pânea de toate zilele oferește de unde poate suma de 4000 coroane prin care dar numai decât să cumpără locul unde să se zidească biserica nouă. Fundamentul așa dară e pus pentru biserica nouă; lipsind numai aprobarea Preaveneratului Ordinariat la toate acestea — care aprobare la câteva zile sosește spre cea mai mare bucurie a credincioșilor — putând începe așa dară zidirea bisericii în 8 Sept. 1908, prin zidari români din Bistriță. Și iată prin zelul preotului și credincioșilor biserica pe zi ce merge tot se zidește până în urmă în 1 Oct. 1909 biserica e gata, lipsind numai pictatul și Iconostasul respective frumsețarea bisericii din lăuntru. Credincioșii de o parte ar fi voit ca să se facă binecuvântarea, deși din lăuntru cum zic biserica erà numai muruită însă la insistința preotului zelos, care tot mereu se luptă pentru a ridicà un locaș frumos Părintelui ceresc — poporul abstà dela dorința asta, urmând glasul părintelui lor sufletesc — și așa cu ajutorul Bunului Dumnezeu și al oamenilor buni pe 14 Aug. 1910 biserica e gata și pe din lăuntru cu un Iconostas măreț — un amvon (predicator) de care numai poți vedeà — pictată cu oleu în așa măsură, că celui ce intră în aceea biserică, numai decât îl face se admire acestea toate. Biserica se sfințește prin Rev. canonic *Dr. Octavian Domide,* care în 13 Aug. la 4 ore d. a. sosește la gara Buság-Misztótfalu însoțit de preotul din Baia-mare Alexandru Breban (de către care a și fost salutat la gara din Baie), Ștefan Cherecheș preot în Recea și de preotul din Chiuzbaia Niculae Lupan. La gara Buság-Misztótfalu e așteptat, de preotul eroul sărbătorii din Băița Ioan Brehaiță, Niculae Breban, Georgiu Tohatan preoți în Cicârlău și de preotul Tit Pop din Teuții din care prin o vorbire frumoasă pătrunzătoare până la adâncul inimii este primit delegatul episcopesc. Trenul, care de altă dată după cum spune preotul local numai una minută a stat, — de astă dată a stat cam 5 minute până-ce On. D. Tit Pop și-a gătat vorbirea — arătându-i totodată delegatul episcopesc bucuria aceea, care l-a adus aicea (fiind sfințirea alteum delegată Rdsmului Dr. Petru Fabian, dânsul fiind împedecat, s'a încredințat ulterior Rev. Dr. Domide) mulțumind din inimă pentru primirea făcută. Dela tren trăsurile se îndreaptă către Băița unde la capetul satului e salutat de curatorimea bisericească înaintea porții triumfale — după a cărei terminare pornesc trăsurile până la Biserica veche între sunetele clopotelor — unde se face Vecernia. Dimineața în 14 Aug. la 8 ore se începe Utrenia după sfârșitul căreia Rev. canonic luând rămas bun dela biserica veche prin o vorbire jalnică între lacrimile curgătoare ale credincioșilor — pornind cu sf. daruri către Biserica nouă. Făcându-se după datină sfințirea bisericii, la capetul missei urcă amvonul Rev. canonic delegatul Exelenției Sale prin o predică excelentă stoarce admirațiune tuturor credincioșilor. Că ce impresie a făcut Rev. Domide prin aceea predică, se vede de acolo, că și la 4 săptămâni umblând prin comună vorbeau credincioșii cu iubire despre dânsul și despre predică. La 2 ore p. m. sfârșidu-se ceremoniile credincioșii adunați cu miile din jur se întorc încântați de cele mai frumoase suveniri. Tot cu ocaziunea sfințirii bisericii s'a binecuvântat și două clopote mari, cari asemenea prin zelul preotului Ioan Brehaiță s'a procurat, despre cari clopote cum mărturisește preotul local și Rev. Domide s'ar fi exprimat că „gândești auzind clopotele acestea, că ești într'un oraș mare.“

---

pentrucă preotul ei e cel mai intransigent român, și credincioșii noștrii de acolo toți îs frumoși, chipeși, făloși și conștii că-s români. Tot așa și româncele noastre poate celea mai frumoase din tot ținutul Giurgeului și admirabile în portul lor frumos pitoresc pe care-l cunoaște publicul nostru de pe la balurile mari românești In parohie sunt 2 biserici una renovată sub păr. Dobreau, alta făcută chiar de dânsul, după planul său și sub conducerea exclusiv a D-sale. Dealtcum nu trebuie să-l laud, în privința asta căci îl cunoaște toată lumea românească, că-i un fel de tausend Künstler. Cine i-a văzut stupăria minunată, în celea 3 pavilioane din grădina de lângă casa parohială nu-l va uità în curând. Pe delegatul iubit l-a întâmpinat curatoratul întreg cu parohul în frunte și cu dl notar în penziune Ioan Urzicean, persoană binemeritată pentru românii de pe acolo. Delegatul a aflat în parohie toate în ordine numai chestia catehizării în școlile statului ar fi de dorit să se aplaneze oarecum. In Corbu s'a întâlnit delegatul și cu dl Oct. C. Tăslăuanu secretariul Astrei, care erà în drum de a colectà obiecte pentru Muzeul național. S'au bucurat reciproc, văzând că li-se încrucișează drumurile pentru ajungerea pe diferite căi a aceluiaș ideal „ridicarea poporului“.

In 3 a lunei am fost în Filbor, comună mare cu 1067 de suflete toți români. Și comuna cea mai extremă spre miază noapte răsărit a arhidiecezei, și mărginașă cu Bucovina, și totodată cel mai înalt punct locuit de oameni și iarna, în toată țara ungurească. Ii situată la înălțime de peste 1000 metri. Comuna îi așezată pe un platou frumos, de pe care ti-se deschide priveliște largă în toate părțile. Poziția ei, îi încântătoare și o face foarte aptă ca loc de sanatoriu pentru tuberculoși. In comună ne așteaptă păr. Tăslăuanu și curatorii. Vizitația canonică a ultimei parohii ține scurt. Școala se constată că e mare, corăspunzătoare, cu învățător harnic în frunte, dl Petru Tăslăuanu. Biserică nouă e de dorit să se facă, ceeace se va realizà. Nu că doară biserica actuală ar fi rea, ci pentrucă îi prea mică. Repede a decurs și cercetarea actelor și pe lângă unele defecte de formă, s'a constatat că în general e bine condusă și cancelaria. După prânz am mers un grup de 10 persoane să căutăm izvoarele de borviz ale Bilborului, cari întrec pe celea din Borszék, dar e oprit să se valorizeze, căci nu-s a Românilor. Am aflat o vale întreagă de borviz tămăduitor, și am beut și noi de leac. Delegatul nu se puteà minună îndeajuns de atâta bogăție minerală.

Incă în aceeași zi ne-am reîntors la Tulgheș ca să petrecem sfânta Duminecă acolo mulțumind lui Dumnezeu pentrucă ne-a ajutat așa de bine în tot drumul nostru. In Tulgheș delegatul a fost găzduit în căsile românului verde Aureliu I. Nicolescu mare comerciant, cu care prin soția acestuia Maria Nicolescu n. Rat, e și înrudit. Toată Duminecа a petrecut-o în cercul acestor pretini ai sai. S'a folosit de bunul prilej de a vizità și fam cav. Augustin Dobreau unicul negustor român deacolo, care poartă în mare negoț de lemne. Prin sârguință multă și-a agonisit avere de un milion și mai bine Intentiunile bune a acestuia față de s. biserică sunt bine cunoscute și așteptăm mult dela liberalitatea Sa. Fiul acestuia Dr. Mihail Dobrean advocat în Szentmiklós s'a dovedit de un mare sprijinitor a bisericii noastre pe acolo și Rev. Dr. Marcu nici n-a întârziat a-l cercetà și a-i mulțumi. Pe lângă aceștia a mai cercetat pe protopretorele locului Dr. Veres și preotul romano-catolic Balogh Lajos, om de omenie Și așa s'a încheiat vizitațiunea asta canonică, pe care vor pomeni-o Giurgeanii încă multă vreme. Lungească-i Dumnezeu firul vieții bunului canonic și Exelenției Sale care l-a trimes.

Corespondentul.

Nici un suspin nu cade la pământ.

*

Și în ochiul cel mai păzit poate să cadă un gunoiu.

*

Sănătate fără bani e boală fără durere.

Şi acum să-mi încheiu descrierea acelei zile cu aceia, că dacă un popor aşa de sărac cu ajutorul lui Dumnezeu şi prin isteţimea conducătoriului lor poate aduce aşa jertfă în aşa scurtă vreme — atunci de sigur, că cu poporul românesc cu poporul acela, care se ţine strâns de aşezămintele sale — putem să servim — să trecem preste orice lucru numai să ne punem silinţa a-l îndemnă fiind conducători adevăraţi ai poporului. Poporul din Băiţa (Láposbánya) ziua de 14 Aug. 1910 de sigur nu o va uită nici când, precum nu vor uită nici de acel preot, care cu aşa isteţime conduce credincioşii săi. Ars artium regimen animarum. *G. H.*

Convocare.

Având în vedere hotărârea adunării generale ţinute la Reghin în 28 şi 29 Aug. n. a. c, convoc pe P. T. membrii ai „Societăţii pentru fond de teatru român“ *la adunarea generală extraordinară*, ce se va ţinea în Braşov, Duminecă în 6 Noemvrie st n. (24 Oct. st. v.) a. c. la 3 ore p. m. în sala festivă a gimnaziului român, pentru a discută şi deliberă în chestia modificării unor articole din statutele Societăţii.

Modificările propuse de Comitet se pot vedeà în biroul Societăţii.

Vinerea, la 15 Oct. st. n. 1910.

Dr. Ioan Mihu,
prezident.

Concurs.

„Asociaţiunna pentru literatura română şi cultura poporului român“ va dà pentru anul şcolar 1910—1911 următoarele burse:

1. Din *fundaţiunea Ioan Petran* 2 burse de câte K 300·— pentru studenţi universitari de naţionalitate română, cari urmează la una din facultăţile universităţii din Cluj, cei împărtăşiţi de burse din această fundaţiune vor fi obligaţi a luà parte la „Masa studenţilor academici“ din Cluj.

2. Din *fundaţiunea Niculae Marinoviciu sen.* o bursă de K 120.— pentru studenţi din şcolile secundare.

3. Din *fundaţiunea Dr. Ioan Moga şi soţia Ana născ. Bologa* o bursă de K 80·— pentru fetiţe române din Transilvania, fără deosebire de confesiune, cari cercetează o şcoală de fete de caracter naţional resp. confesional românesc, în primul rând, şcoala de fete a „Asociaţiunii.“

Petiţiile pentru aceste burse se vor înaintà comitetului central al „Asociaţiunii“ în Sibiiu (Nagyszeben) str. Şaguna Nr. 6., până la 31 Octomvrie n. a. c., însoţite de următoarele acte:

a) certificat de botez; *b)* certificat de paupertate; *c)* certificat de studii, în original sau în copie legalizată (la universitari index); *d)* ceice reflectează la bursa din fund. Marinoviciu, fiind înrudiţi cu fundatorul, vor avea să dovedească această înrudire; tot asemenea şi fetiţele, cari reflectează la bursa din fund. Dr. Moga, în caz de înrudire cu familiile fundatorilor Moga şi Bologa, vor avea şi ele să dovedească această înrudire.

Petiţiile întrate după terminul indicat nu vor fi luate în considerare.

Sibiiu, din şedinţa comitetului central al „Asociaţiunii,“ ţinută în 6 Oct. 1910.

Iosif Sterca Şuluţu, prezident. **Oct. C. Tăslăuanu,** secretar.

Noutăţi.

Din dieceza de Lugoj. *Atanasiu Roşca,* rigorozant de teologie şi preot neohirotonit a fost dispus de administrator al parohiei Minthia şi de catehet la institutele de învăţământ din Deva. — Clarissimul *Dr. Victor Bârtea,* candidat de preoţie fu denumit şi constituit de Prefect la Convictul diecezan din Lugoj, deschis la 1 Septemvrie n. a. c. — Clarissimul *Dr. Iuliu Hossu,* preot neohirotonit fu constituit de protocolist şi Arhivar diecezan. — şi Clarissimul *Dr. Romul Mioc,* candidat de preoţie a fost numit actuar în cancelaria diecezană.

Hymen. *Dorina Bianu* şi *Dr. Valentin Poruţiu* căsătoriţi. — Felicitările noastre!

Constituire. Societatea „Inocenţiu Micu Clain“ a clericilor noştri şi-a ales, pentru anul 1910/11, următorul comitet: Prezident, Alexandru Lupean, teol. an. IV.; vice-prezident: Teodor Groza, t. a. III.; secretar: Longin Corcheş, t. a. IV.; cassar: Niculae Vescan, t. a. III.; controlor: Ioan Crişan, t. a. II.; bibliotecar: Emil Tătar, t. a. II.; vice-bibliotecar: Vasile Cerghizan, t. a. I.; notar: Romul Moldovan, t. a. I.; economi: Ioan Alexandru, t. a. III. şi Virgil Brătfălean, t. a. I. *Membrii în comisia literară:* Ioniţă Brad, Ştefan Suciu, teologi an. IV., Ion Fătu, Ion Codrea, t. a. III. Pompiliu Boier, Leonte Opriş, t. a. II., Ioan Bozdog şi Valer Crişan t. a. I. *Conducătorul corului şi al orhestrei:* Ioan Bacău, teol. an. III.

Necrolog. *† Erminia Mosolygó măr. Pop,* preoteasă în Batarci a murit în 23 Sept. în etate de 66 ani al vieţii sale şi în al 45-lea a fericitei sale căsătorii, după o boală repentină.

Posta Redacţiunii.

L. I. Să-i lăsăm în mâna lui Dumnezeu, e păcat de spaţiul, care şi aşa ni-e foarte scump.

V. P. Dorinţa aceasta a D-tale ar fi trebuit descoperită înainte, aşa costă prea mult, şi abonamentele incurg aşa de neregulat, cât numai se poate socotì. Ne pare rău.

I. A. Chestia nu interesează massa cititorilor nostrii încă, şi ar fi greşit de a-le face cunoscute lucruri, cari ar puteà să-i ducă pe căi greşite.

Etcetaera... Nu se potriveşte pentru noi.

I. A. Mai bucuroşi am fi publicat o dare de seamă despre celea hotărâte. Încă nu e târziu.

ANUNŢI!

Lemne de foc cl. I. de fag vagonul (10,000 Kg.) dus acasă cu 156 cor. Se află în Blaj la

(86 3—5 ***D. TRIFAN.***

Lemne de foc.

Dela domeniul baronului *Carol Bruckenthal,* din Mikeszásza se vând, (până ajunge depozitul), 800 stângeni metrici lemne de foc de prima clasă, cu vagonul, pe lângă anticiparea preţului sau rambursă (Nachnahme).

În gara Mikeszásza costă un vagon, conţinând 5½ stângeni de pădure: lemne crepate de fag Cor. 128; lemne crepate de stejar Cr. 118 şi lemne rotunde mestecate Cor. 108.

Comandele, cari se pot efeptui îndată sunt a se adresà la ***Johann Jekel,*** administratorul domeniului în *Mikeszásza.*

(91) 1—6

(90) 1—2

Concurs.

Pentru complinirea postului de învăţător la şcoala comunală cu limba de propunere maghiară-română din Jankahid (com. Torontal) se escrie nou concurs cu terminul de 10 Noemvrie st. n. a. c

Salar fundamental: 1000 coroane, 200 coroane pentru cvartir, 20 coroane grădină, cvincvenalele prescrise, 10 coroane pentru scripturistică şi 40 coroane pentru conferinţele învăţătoreşti.

Salarul şi cvincvenalele se solvesc lunar anticipativ. Învăţătorul ales va conduce clasele mixte I—VI după planul dat şcolilor comunale şi e obligat a îndeplinì funcţiunea de cantor gr.-cat., fără altă remunerare afară de stolele îndatinate.

Rugările instruate cu diplomă, cu atestat dela antistia comunală, că-i cetăţean ungar şi atestatele de serviţ toate deduse în limba maghiară şi legal timbrate sunt a se subşterne până la terminul de sus Senatului şcolii comunale.

Învăţătorii în ale căror diplome e zis expres, că sunt cvalificaţi numai pentru şcoli cu limba de propunere română, dacă nu vor dovedì cu documinte, că au deosebit examen şi din limba maghiară, nu vor fi luaţi în considerare.

Jankahid, la 16 Oct. 1910.

Petru Conda,
preot gr.-cat. preşedintele senatului şcolii comunale.

AVIS!

Am onoare a aduce la cunoştinţa P. On. public, că din 15 Octomvrie a. c. î-mi strămut prăvălia pentru pălării de modă din strada Lungă în strada Sâncelului, vis-à-vis de curtea metropolitană din sus.

Rugând şi pe mai departe binevoitorul sprijin al P. On. public sunt

cu deosebită stimă:

Charlotte Bruckner,
(87) 2—2 modistă.

Muschong. Băile Buziaş

Phönix apă minerală de Buziaş

SCUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

RECREAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beşică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului şi a petri în beşica de apă.

Recomandată de medici.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 31—?

Partea literară.

Celea trei duele ale colonelului D'Arbout.

— Narațiune de G. de Beûguy d'Hagerne. —

Trad. de Grațian.

(Continuare).

La asta și-a aruncat arma din mână și încrucișându-și brațele, zise către rivalul său:

— Descarcă domnule.

Mă opun la... începù căpitanul.

— Dar Peyrussel repentin și-a ridicat brațul, pușcătura a detunat și Latignac a căzut cu fața la pământ, un strigăt, fără nici un cuvânt. Secundanții lui, au grăbit ca să-l ridice; medicul se căznea ca să-i desbrace vesta; cât ce a dezbumbat-o, un părău de sânge s'a vârsat din rană. În clipa aceia, nefericitul locotenent și-a ridicat capul, și cu o expresie de durere zdrobitoare, ce o văd încă și acuma, a exclamat: Sărmana mea mamă! apoi a căzut în brațele căpitanului B... A fost mort. Peyrussel s'a reîntors grăbit în oraș. Celalalt secundant al lui și eu, nu preste mult am plecat în urma lui, un singur cuvânt n-am schimbat unul cu altul.

Am reîntors la locuința mea și după săvârșirea serviciului, inconștiu m-am dus la gustare; puteți gândi, că n-am avut mare apetit. Camerazii noștri aproape în tot decursul prânzului au tăcut, am observat, că intenționat nu ne-au agrăit. Nu preste mult am primit ordinea de zi: colonelul ne-a judecat pe toți trei la o lună prinsoare severă, fără ca prin aceasta să fie împiedecată hotărîrea ce aveà să o aducă generalul.

În ziua următoare de fapt am și primit o nouă ordine de zi, ce mi-a schimbat prinsoarea la două luni, iar colonelul m-a făcut atent, că va purcede cu o rigoare de necrezut, dacă aș călcà dispozițiile, ce-mi normează situația.

Prinsoarea de două luni și singurătatea absolută, în care mi-a fost imposibil să-mi abat gândirea, dela nefericitul coleg împușcat înaintea ochilor mei, a fost foarte lungă. Ziua-noaptea îl vedeam murind întins pe zăpadă, vedeam sângele curgând din rană, îl vedeam cum își ridică ochii, ca să înalțe o rugăciune spre cer, în sfârșit l-am văzut cum își desfăceà buzele exprimând pentru ultima dată: „Sărmana mea mamă!“ Atunci am început a întrezărì că nu din ură nici din zgârcenie, s'a retras dintre colegii săi; am găcit, că sub vălul disprețului de oameni, erà ascuns un sacrificiu măreț.

După ce mi-am espiat pedeapsa de două luni, m-am dus la colonelul meu după-cum dispune regulamentul. Câtce m'a zărit și-a zburlit sprâncenele:

— Aha, zise, dvoastră sunteți, desigur ați avut deajuns timp de meditat și sper, că mai mult nu ve-ți mai fi secundant în astfel de afaceri. Eu v-am atras atențiunea dela început.

— Am fost promis, domnule colonel, și chiar dvoastră mi-ați zis, că nu-mi pot călcà cuvântul; eu toate le-am încercat, ca să împedec acest eveniment fatal.

— Da, știu, reflectă colonelul cu mai multă blândețe, secundanții s'au purtat cinstit; știm, că și dvoastră a-ți încercat tot ce e posibil, ca sărmanul Latignac să se apere. Deaceia m-am întrepus la general și la ministrul de războiu, ca dvoastră să primiți numai o pedeapsă disciplinară.

„Cât despre domnul Peyrussel, să nu vă uimească, dacă nu-l veți mai aflà mai mult aici; purtarea lui a consternat întreg regimentul și multe lucruri slabe au ajuns la lumina zilei. A fost un individ foarte ticălos, și a trebuit să-l aduc înaintea consiliului disciplinar, a fost pus pe picior liber și dimis.

„Durere, jertfa perdută nu o mai putem redobândì.

„Pacostea acestui tânăr nefericit erà, că trăia singuratic și totdeauna să închideà în odaie. D-voastră, nu știți ce făcea el acolo. Să-ți spun eu dară: Domnul Latignac și-a perdut pe tatăl său; a rămas mamă-sa și două surori; dar în urma unor speculațiuni nenorocoase ale tatălui său, nu aveau din ce trăì.

„Látignac, lipsindu-se de tot ce nu-i erà absolut necesar, totuși n-a putut face destul lipselor. Directorul dela dările directe i-a cunoscut familia și nevoile, i-a dat unele lucruri pentru decopiat, ce să puteau săvârșì și afară de cancelarie.

„Și acest tânăr, economizând cu leafa și folosind toată clipa liberă, adesea și o parte a nopții, așa de departe a ajuns, că pe fiecare lună trimetea mamei sale regulat 150 franci.

„Numai directorul și eu i-am cunoscut secretul; dar acuma îl știe întreg regimentul fie-care compătimește pe celea trei femei nefericite, pe cari greșala, păcatul unui camarad al nostru,le-a lipsit de singurul razim și le-a aruncat într'o jale îngrozitoare; fiecare știe, că mama aceasta și acestea două fete, ce s'au împărtășit de-o creștere bună, cari odinioară au cunoscut toate plăcerile avuții, acuma în urma unei sălbătăcii lașe, a unui oficer din regiment, sunt lipsite de ori-ce ajutor și sunt necesitate să-și agonisească pâuea prin lucrul mânilor, și dacă morbul le cercetează ultima nădejde le este cancelaria filantropică, ultimul refugiu, spitalul.

„Vă fac atent, că situația dvoastre va fi grea. Știm, că dvoastră a-ți lucrat numai din ușurătate și neprecauțiune, dar așa vă conziderà, ca... no, cum să spun?... în ultima analiză și dvoastră a-ți luat parte în o afacere pe care tot regimentul o compătimește și o regretă mult.

Cu regret mai mult, ca oricine domnule colonel; inima-mi sângerează, când mă gândesc și înainte de a fi știut, cele ce mi-ați enarat dvoastră acuma, am regretat amar că am participat în acest duel jelnic. Dacă doriți să-mi dau abzicerea....

— Nici prin minte nu-mi trece a dorì așa ceva; dvoastră sunteți tiner, Vă stă deschisă o carieră frumoasă și dvoastră puteți face patrii încă frumoase servicii. Dar dacă asculți de mine, îți sfătuesc să mergi la alt regiment. Colonelul regimentului al 3-lea de vânători mi-e bun prietin, îi voi scrie și după ce și-a dà învoirea. Ve-ți trece la regimentul lui.

Peste două saptămâni am primit o ordinațiune ministerială, în care la propria mea cerere, am fost transpus la al 3-lea regiment de vânători.

La noul regiment, a trebuit să merg în Lunaville; dar abia am stat acolo două luni, când am fost trimiși în Clermont-Ferrand.

Într'una din zile mă plimbam cu un oficer de infanterie, care demult erà în garnizoana acestui oraș și cunoșteà orașul pe dea'ntregul; ne-am întâlnit cu trei femei îmbrăcate în doliu, pe cari ortacul meu le-a salutat.

— Ce naibă! am zis urmărind cu privirea pe una din ele, dar frumoasă femeie. Cunoașteți d-voastră damele acestea?

— Foarte puțin, în iarna trecută m'am întâlnit cu ele la general.

— Umblă în societate?

— Oh, nu! acuma-s în doliu mare, dar și înainte de aceea făceau vizită numai la generalul, fiindcă îl cunoșteau. Alt undeva, nu le mai vedeai nicăiri, nu au nici o avere.

— Cum le chiamă?

— Latignac....

Cum ai spus?

— Am zis, doamna Latignac și două fete ale sale... Dar ce aveți? V-ați schimbat așa la față.

— Mama și două surori, am zis cu gura de jumătate.

— Băiatul doamnei Latignac a fost locotenent în al 5-lea regiment de cavalerie cam de două luni a căzut într'un duel și pe dânsul îl jelesc.

— Sărmanul băiat, am oftat.

— L-ați cunoscut poate?...

Spun că în regiment îl regretă nespus de mult...

Nu l-am mai ascultat, cugetul meu erà la sărmana mamă și la celea două fete ale sale. Mi-s'a părut, după exterior, că îmbrăcămintea altfel convenabilă, le erà foarte învechită; presimțiam suferințele, lipsele lor... Înainte vreme adesea mă gândeam la suferințele de serviciu și alte multe întâmplări mărunte din vieață de grabă m'au făcut să le uit; acum au fost aici, le-am văzut cu ochii, le-am văzut sărăcia lor, le-am pricèput desnădăjduirea, mi-am putut dà seama despre sforțările lor, ca să-și păstreze încă bunăstarea la aparință, care luptă trebuià să se sfârșiască cu toată siguranța, într'o totală mizerie.

După ce am mai adresat câteva întrebări oficerului de infanterie și i-am cerut cuvântul ca să păstreze secretul ce voiesc să i-l încredințez, i-am enarat toate circumstantele ce au premers morții lui Latignac, precum și ce parte am luat în acel duel nefericit Apoi l-am rugat, să-mi spună tot-tot ce știe despre această familie atât de crud încercată.

— Când biata mamă, a aflat despre moartea îngrozitoare a fiului său, zise, erà nemângăiată; multă vreme am crezut că nu va mai trăì.

„E o femeie minunată a cunoscut deja toate nevoile și totuș n-a desperat. Fetele s'au împărtășit de o creștere aleasă; sunt evlavioase, solide și culte. Starea materială le-o face nu într'atâta sărăcia, cât mai mult încurcăturile bănești; pentru susținere nu au altceva, afară de lucrul mânilor. Adevărat, că acestea dame mi-au dat de știre, că din mână necunoscută, au primit o bancnotă de o mie de franci; donătorul anonim și-a însoțit trimiterea numai de acestea câteva cuvinte: „O mică rebonificare; asemenea sumă se va trimite în fiecare an“. Dar până când pot contà

ele la această promisiune? nu putem şti, şi în sfârşit aceasta e elemozină şi apoi e lucru foarte neplăcut a primi pomană din mâni străine.

— Trebuie scoşi din această situaţie critică, din aceasta situaţie, care a fost urmarea unui atare păcat, în care şi eu am luat parte şi pentru care toată viaţa mea îmi voi face reproşuri.

— Desigur, deşi n'aţi fost d-voastră autorul nemijlocit al morţii domnului Latignac totuş sunteţi datori cu răspundere, căci fără secundanţi astfel de duele ar fi imposibile.

— Ei dar să ştiţi, eu mă deobligă la partea răspunderii ce cade pe mine, şi mă rog să-mi daţi ajutor ca să-mi îndrept greşala.

(va urmă).

Proprietar-editor: **Aurel C. Domşa.**

Redactor responz.: **Augustin Gruiţia.**

Nr. 48—1910. (89) 1—2

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificarea bisericii gr.-cat. din Bradu (Fenyőfalva), cott. Sibiului prin aceasta se recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 1156·60 cor. adecă unamie unasută cincizecişişasă coroane şi 60 fileri la oficiul parohial gr.-cat. din Bradu, cel mult până la 13 Noemvrie n. 1910 la 2 ore d. a.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luă în considerare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formulariul de contract, condiţiunile de edificare, preliminariul de spese şi planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan cu datul de 9 Iulie 1910 sub Nrul 4793., se pot studiă zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Bradu între oarele 8—12 a. m. şi 2—4 p. m.

Licitaţiunea publică minuendă se va ţinea la 13 Noemvrie n. 1910. la 2 oare d. a.

Bradu (Fenyőfalva) în 15 Oct 1919.

Demetriu Clain, paroh gr.-cat. **Ioan C. Urs,** curator I.

Picurile de stomac ale lui BRÁDY

provăzute cu marca de scutinţă: Vergură Maria de Mariaczell, în decurs de 30 de ani într'atât s'au răspândit încât nici într'o casă nu pot lipsi. Cu neajnns efect se folosesc aceste picuri în *contra etricării stomacului, a arsurii de stomac, a încuierii scaunului, sgârciului de stomac şi cap, a vomării, insomniei, anemiei ş. a.*

Se află de vânzare în toate farmaciile: 1 sticlă mare cor. 1·40 sticlă mică 80 fil. — Pe postă se poate comandă dela farmaci: BRÁDY K. a *„Magyar Kirdlyhoz"*, Béca I., Fleischmarkt 1., Depot 241.

Să fim atenţi la marca de scutinţă, care reprezintă pe Vergură Maria de Mariaczell, precum şi la pachetarea roşie şi a subscrierii care este copia celei de pe chipul ací alăturat

(17) 8—20

Szabó & Comp.

Acum: Budapest, V., Báthory-u. 22

Mai înainte Gyár-utcza.

Recomandă stabilimentele sale sugătoare de gaz potrivite pentru ars cărbuni de lemn, koks, antracit şi cărbuni bruni.

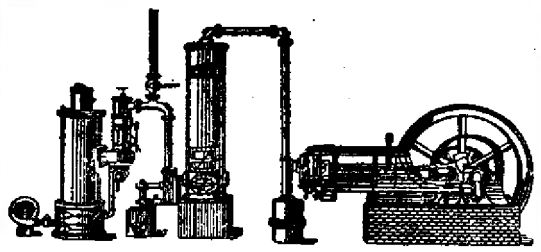

Spese de exploatare cam 1½—2 fileri la puterea de cal. — Garanţa cea mai mare posibilă. — Preţcurent gratis. — **:: Preţuri favorabile pentru solvirea în rate. ::**

(79) 4—26

THE CAMPBELL

renumita firmă engleză de Motoare liferează celea mai bineconstruite şi durabile

□ Motoare şi Locomobile □

cu Benzin, Olein crud, Gaz şi Sugător de gaz.

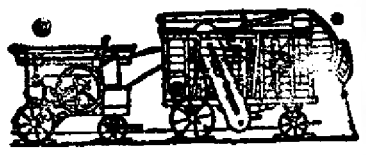

Mânarea cea mai ieftină, mai sigură şi mai neconturbată.

Preţuri echitabile. Condiţiuni de plată favorabile. Garanţă în toate privinţele.

Reprezentant general:

Korányi Victor BUDAPEST, VI., Liszt Ferencz-tér Nr. 9.

Telefon 64—64. (80) 4—26

GUSTAV A. HAISER

curelar şi şelar

Medgyes, Brückengasse Nr. 1.

Oferesce producte din atelierul propriu: **Juguri pentru cai** schimbătoare pentru **vaci şi boi. Hamuri de toate speciile** executate solid şi cu pricepere. **Şele comune, Şele engleze** (Pritsche), **Chingi** ş. a. (75) 7—12

Numai odată în 100 de ani

afli ocaziune să poţi cumpără aşa o **calitate bună** şi aşa **ieftin pomi** şi alte **producte** din şcoală de pomi. Nimeni să nu întârzie a se folosi de buna ocaziune, ci să comande îndată pânăce ţine proviziunea. Din cauza curăţirii totale a răsadniţei (pepinieriei) se vând cu **preţuri reduse:** Pomi, Tufe dacorative, Acuminoase, Pădureţi şcl.

Frideric Caspari şi soţul

: : **Medgyes,** Nagy-küküllőmegye. : :

La cerere Preţcurant gratis.

(81) 4—16

Atelier de modă Engleză şi Franceză.

Am onoare a aduce la cunoştinţă P. T. public de Dame, că mi-a succes a angajà **croitoriul** firmei din **Budapesta**

Monaszterly és Kuzmik

furnizor de curte al Alt. Sale Arhiducese imp. reg. CLOTILDA, al Alt. Sale Ducese reg. LUIZA KOBURG

şi mă aflu în plăcuta poziţie a puteà satisface celor mai vaste pretenziuni. Totodată aduc la cunoştinţa On. Dame, că din *15 Octomvrie* deschid un

Curs de croitorie

de 4 luni, care se va frecventà zilnic dela 2 până la 5 oare d. a. Principala-i ţinta străduinţă este, ca elevele să primească instrucţia cuvenită. Rugându-mă pentru sprijinul binevoitor al On. Public de Dame rămân cu deosebită stimă

ERDÉLYI B. JENÖNÉ, Gyfehérvár

Bethlen Gábor-utcza Nr. 16.

(83) 4—4

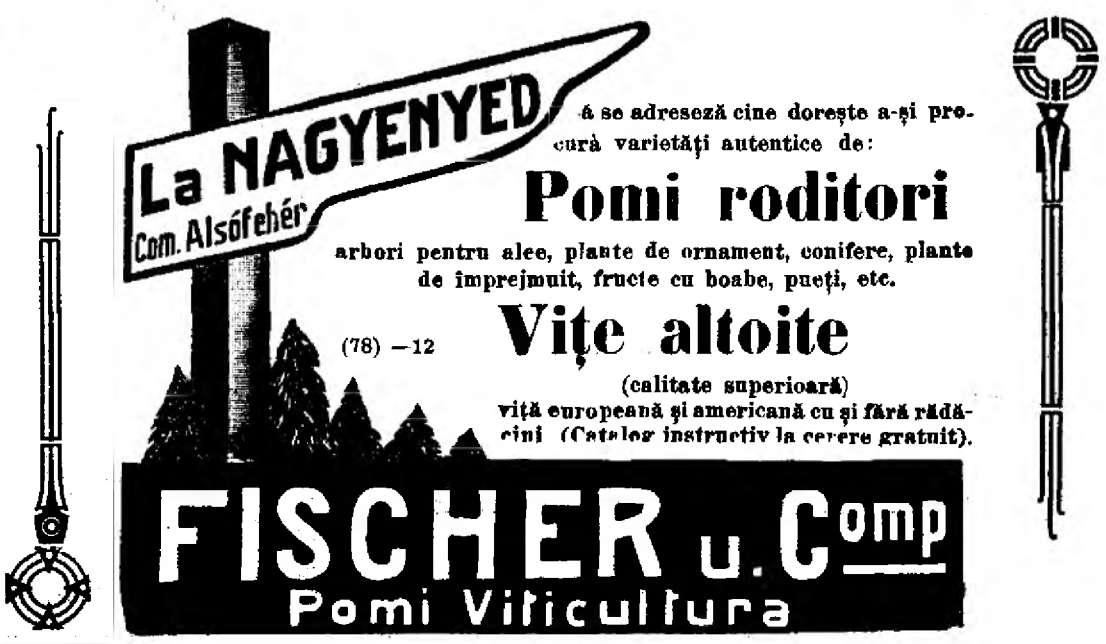
La NAGYENYED
Com. Alsófehér
á se adresează cine doreşte a-şi procură varietăţi autentice de:
Pomi roditori
arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueţi, etc.
Viţe altoite
(78) —12
(calitate superioară)
viţă europeană şi americană cu şi fără rădăcini (Catalog instructiv la cerere gratuit).
FISCHER u. Comp
Pomi Viticultura

P. T.

Am onoare a face cunoscut, On. public din loc și jur, că am preluat prăvălia dela Dl Atanasiu Butar din Blaj (Piață) și o voiu purtă mai departe sub firma

TRAIAN NOVAC.

Prăvălia mi-am mărit-o și pe lângă toate soiurile de mărfuri de speţerie, delicatese, coloniale, mare depozit în ape minerale, am introdus și mărfuri textile precum toate soiurile de **bumbacuri, arniciuri, cârpe de cap, batiste, ciorapi, ploiere, cartone, barchete, pânzării, oxforde** etc., cu un cuvânt toți articole, cari se țin de branșa aceasta.

Cu această ocaziune preluând unii articlii, cari pe viitor, nu-i mai țin, precum: *vase de porțelan, sticlărie, vase pentru flori, cămeși pentru domni, gulere, cravate și ghete,* ***cât îm-i ține depozitul, le vând cu cele mai ieftine prețuri.***

Rugându-mă pentru sprijinul D-Voastre și asigurându-vă, de servicin prompt și solid.

Sum cu deosebită stimă:

(76) 5—6 **TRAIAN NOVAC.**

Vânzare în mic și mare.

(82) 3—10

Birou de informație.

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, m'am hotărît să deschid în Budapesta un ***Birou de informație.*** Orice informație referitor la petițiile înaintate la ministerii, Curie, judecătorii etc., orice informații comerciale și în general în orice cauză — dau în decurs de 2—3 zile ori și cui, rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit.

Fac mijlociri comerciale, comande, etc.

Taxa pentru informație 3 cor. și spesele de poștă pentru răspuns.

L. Olariu,

Budapest, Lajos-utcza 141 III/19.

Loc deschis.

Atenţiune!

Săpunul cu cerb alui

SCHICHT

numai atunci este veritabil dacă este provăzută cu numele

SCHICHT

și cu marca de scutință „CERB". (42) 5 5

A apărut:

Carte de cetire maghiară pentru clasele: V. și VI. a școalei primare cu limba de propunere română, de *Ioan F. Negruțiu* și *Petru Ungurean.* Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 95,421—1910.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania"

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantagioase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morții cu termin fix; asig. de zestre și asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168 13
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,571,035·51
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909	foc „	112.045.412 —
	viață „	10,847,132·—
Fonduri de intemeiare și de rezervă	„	2,309,387 —

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2 38—52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișcara-Fabric 3 38—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le lutoarce cu ușurință în ori ce parte. îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tonse de metal.

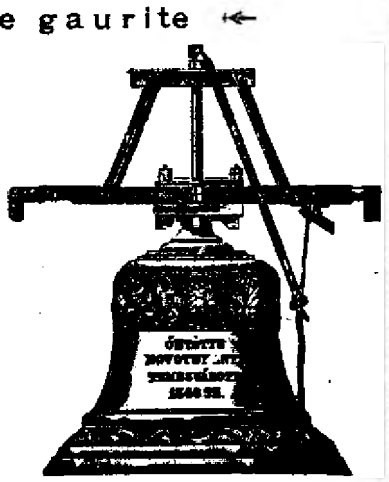

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: edată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 29 Octomvrie 1910.** Numărul 44.

Activitatea extraşcolară.

III.

Importanţa scrisului şi a cetitului la popor azi nu se mai discută. Şi pentru desvoltarea gustului de cetit activitatea extraşcolară poate aduce roadele celea mai frumoase.

Ziarele şi broşurile în ziua de azi sunt însemnaţi factori culturali. Intr'un sat din două vorbe cunoşti pe ţăranul, care are abonată o gazetă, de cel ce nu cetește.

Am avut una ori două gazete pentru popor, cari într'un timp ajunseră la un tiraj foarte insemnat. Cum? Aşa, că fiecare ţăran dintr'un sat îşi cumpără asemnaţia postală şi trimiteà abonamentul la foaie? In privinţa aceasta o constatare a putut-o face ori care a fost în legături cu poporul. Ţăranul nostru abonează o gazetă de capul lui cel mult doi ani. Apoi n'o mai abonează. Zice că n-a avut vreme, că mai aşteaptă până vinde cutare lucru, şi rămâne fără gazetă. Dar s'a lăţit acele foi pentru popor aşa că preotul ori învăţătorul ori alt intelectual din comună aduceà 20 până în 30 exemplare şi le vindeà cu numărul. Ori încassà el la un sfert, ori la o jumătate de an abonamentul şi-l trimeteà la olaltă.

Luând în considerare preţul minimal al unor foi poporale, bine redactate, ca „Foaia Poporului" din Sibiiu, ori „Libertatea" din Orăştie, nu se poate susţineà, că nu s'ar află în fiecare sat cel puţin 15 ţărani, cari să le aboneze. Trebuie numai îndemnul, şi pe lângă îndemn unele mici servicii de încassare a taxelor de pildă, din partea intelectualului. Aşa dară trebuie o neînsemnată activitate extraşcolară.

Cum suntem informaţi, în anul viitor se va reorganizà „Biblioteca" Asociaţiunei. Vor apăreà broşuri regulat în fiecare lună, în câte 3000 exemplare deocamdată. Broşurile vor fi scrise anume pentru popor, ori întocmite tot la priceperea lui din bucăţi literare, economice, sociale, igienice, deja existente. Aceste broşurele se vor împărţi gratuit tuturor membrilor ajutători a „Asociaţiunii." Adecă acelor, cari vor solvì cel puţin 2 cor. la an. Ce lipseşte ca acestea broşuri să se poată tipărì nu în trei mii de exemplare ci în treisprezece mii ori douăzeci şi trei de mii?

Lipseşte activitatea „extraşcolară" a tuturor intelectualilor români. Cum? Aşa, că rar va fi satul acela unde să nu se afle douăzeci de oameni, cari să deie două coroane pentru zece cărţi pe an plus un calendar. Trebuie numai înştiinţaţi oamenii, trebuie luminaţi, şi dacă nu s'ar puteà înscrie regulat pe an cu taxa de 2 cor. va aflà fiecare preot ori învăţător la fiecare lună 20 de oameni cărora să le poată vinde 20 de exemplare cu zece cruceri bucata.

Şi gândul de căpetenie a Asociaţiunii e acesta: să se lăţească cărţile în popor, să cetească tot mai mulţi ţărani. Apoi ori va cetì ca membru ajutător, ori pentru taxa de 20 bani, tot una e.

Trebuie — în vederea viitorului nostru ca popor — să se stabilească o tot mai trainică legătură între noi şi presă de-o parte, şi între noi şi instituţiile culturale existente, de altă parte. Pentrucă la o conştiinţă naţională deplină, bine lămurită, nu prin şcoala lui Apponyi, ci prin presa şi instituţiile noastre culturale putem ajunge. Iată deci două terene sigure de reuşită pentru activitatea extraşcolară. Sunt tot vechile noastre lipse capitale, cari până nu vor fi umplute, nu se va puteà vorbì la noi de un adevărat avânt cultural, nici chiar de o puternică înjghebare politică.

Instituţiile culturale existente trebuie să aibă rădăcini adânci şi în pătura cultă şi în poporul nostru. A duce şi a vestì evanghelia acestor instituţii în toate straturile poporului nostru, nu se poate făce decât prin activitatea extraşcolară a intelectualului român, orice nume ar aveà. Trebuie să fie convingerea noastră, a intelectualilor, că acestea instituţii sunt celea mai scumpe cetăţui a înaintării noastre culturale şi sociale. Să nu zicem: cari sunt rezultatele lor de până acum? Ce au făcut acestea instituţii? Dacă n-au putut ajunge până acum la mari rezultate nu e vina lor. Vina e a noastră, cari le-am socotit străine de noi şi preocupările noastre, şi astfel acelea instituţii au trebuit să rămână mai mult un organism sec, fără vieaţă.

Şi dacă ne gândim mai adânc, vedem, că deocamdată, intelectualul nostru nici nu-şi poate folosì mai preţios surflusul său de activitate, decât în sprijinirea pressei şi a instituţiilor noastre culturale existente, spriginindu-le astfel ca interesul obştei mari să fie tot mai larg şi tot mai practic, faţă de pressă şi instituţiile de cultură. Ori cât am căutà nu vom aflà alt teren mai vrednic de atenţia bărbaţilor noştri cu învăţătură. Nu vom aflà altă modalitate de a-şi petrece timpul liber mai cu folos.

Pentru noi înşine această activitate extraşcolară ar fi o mângaiere. Şi cu cât am vedeà ca vorba şi pilda noastră prinde mai bine în massele largi ale poporului, am câştigà convingerea preţioasă a puterii culturii româneşti, care e neîncunjurat de lipsă, să se sălăşluiască în toate sufletele.

Jertfe peste puterile noastre nu cere nimeni. Dar, ca să se înceapă la noi o intensă activitate extraşcolară se cere numai un strop de zel şi de bunăvoinţă. Fiecare îşi va puteà vedeà şi pe mai departe de îndeletnicirile sale, şi se poate, cu mai mare rezultat încă. Pentrucă marea putere, pe care ne răzimăm toţi, larga massă a poporului, s'ar strânge mai tare în jurul nostru câştigându-şi convingerea, că în ţara aceasta, aceeaşi e ţinta şi a domnului, şi a ţăranului, şi a meseriaşului român: înaintarea noastră culturală şi economică, răzimaţi pe noi înşine.

? ? ?

Bilete de tren.

Ne căim, că Inaltul Minister r. u. de culte şi instrucţiunea publică a eschis respective nu-i împărtăşeşte de favorul biletelor reduse pe tren pe preoţii, cari catehisează în şcolile poporale. Pentru dobândirea favorului acesta, dl protopop a Torontalului propune, a se ţinea un congres în Cluj, un lucru frumos şi folositor, care şi subscrisul îl primesc, dar mi-e frică, ca nu cumva şi aceasta propunere să rămână numai tot propunere, fiindcă la noi şi de se primesc propunerile foarte arareori se realisează. Şi până la realizarea propunerei eu aş aveà următoarele observări:

Mai întâiu trebuie să constatăm, că noi preoţii, cari catehisăm în şcolile elementare nu suntem şi nici nu putem fi eschişi dela favorul biletelor reduse de tren, dacă analizăm sau cetim mai cu atenţiune rescrisul ministerial edat în cauza aceasta. Se vedem numai:

„Consiliul ministerial ţinut la 16 Aprilie a. c. a primit acea propunere a domnului Ministru de comerciu, ca *personalul didactic* dela şcolile, cari nu stau în legătura statului.... să se împărtăşească în favorul de a puteà călători cu bilete de jumătate preţ."

Apriat e pus, că „personalul didactic." Dar negata oarecândva, oricineva, că catehetul nu se ţine de personalul didactic? şi mai ales în şcolile confesionale, în cari catehismul e studiul prim şi prin urmare după studiul său, ca atare catehetul e primul din personalul didactic. Această afirmare, că catehetul face parte din personalul didactic o recunoaşte şi Ministeriu reg. ung. cu aceea, că *a)* atât în protocolul de progres, cât şi în testimoniile, chiar şi în şcolile de stat, catehismul e pus de studiul prim, ba aşa de strict a luat statul dreptul catehetului, că fără învoirea sau subscrierea catehetului nici chiar directorul şcolii de stat n-are drept a pune sau a scrie calcul din catehism în testimoniu, ce nu ar fi ordonat statul, dacă catehetul nu ar fi persoană didactică şi n-ar aveà înţeles dispuseţiunea „Indrumării", (Utasitás), ca şi catehetul să se subscrie la testimoniu între personalul didactic, dacă n-ar fi recunoscut de atare; *b)* în statistica ce ni-o trimite oficiul central statistic din Budapesta la finea statisticei, unde e pus personalul didactic, aşa ştim, că şi catehetul trebuie pus, pentrucă apriat e pus, că ce persoană ce propune? Prin urmare de ce a dispus Ministru să se pună şi catehetul între personalul didactic, dacă nu l-ar fi recunoscut de acela?

Catehetul e persoană didactică, însuş dl Ministru r. u. de culte recunoaşte în rescrisul său mai la vale, unde zice „La favorul din întrebare, amăsurat hotărârii citate, îşi câştigă îndreptăţire... şi cateheţii sistemizaţi dela şcolile publice."

Toate şcolile noastre confesionale elementare sunt publice, preoţii, cari catehisează în ele sunt cateheţi sistemizaţi de forurile înalte bisericeşti, precum poftesţe statul ce se poate documentà cu o mulţime de ordonări: In „Plan de învăţământ şi îndreptar metodic pentru scolile primare din provincia metropolitană gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş" aprobat şi de Inaltul Minister r. ung. de culte şi instrucţiune publică prin ordinul din 15 Ianuar 1910 Nr. 144113/1909 la pag. 111 cine şi-a luat osteneală a-l cetì până în capăt sunt citate cuvintele sinodului provincial I. Titlu IX c. V. „Parohul, ca învăţătorul religiunii şi catehet în şcolile elementare, este dator în înţelesul statutelor diecezane a catehizà propunând şcolarilor doctrina religiunii biblică." Prin cuvintele acestea la toate şcolile se sistemisează cateheţi numindu-se „cateheţi sistemizaţi" conform rescrisului ministerial, ce aprobă şi Ministrul cu ordinul său citat mai sus. Acolo sunt circularele arhiepiscopeşti Nr. 932—1892 şi Nr. 354—1902, acolo sunt decretele sinodului diecezan de Oradea-Mare din 1882 unde la pag. 118 Cap II. §. 81 e scris „Catehetul şcolii elementare din parohie este din oficiu însuş Parohul," care destul de apriat vorbeşte despre oficiu sistemizat de catehet precum poftesţe rescrisul ministerial.

Nu ne poate grăi nimenea, că noi preoţii, cari catehisăm în şcolile poporale nu suntem cateheţi, pentrucă însuş dl Ministru ne-a recunoscut de atari.

In textul recursului respective atestatului despre persoana recurentă, sunt câteva cuvinte, ce pot la prima privire să facă pedecă. Anume în „arătarea" despre persoana recurentă Ordinariatul şi inspectorul reg. comit. trebuie să adeverească, că are drept de penzionare. Vre-un rău voitor va zice, că noi preoţii cateheţi nu avem drept de penzionare, pentrucă nu suntem înscrişi la „Societatea regnicolară a învăţătorilor de penzionare." Aceea stă, că nu suntem înscrişi acolo, pentrucă noi după cvalificarea noastră nu ne ţinem de acolo, dar aceea nu stă, că n-avem drept de penzionare, pentrucă fiecare catehet după oficiul său de preot catehisător are drept de penzionare în dieceza sa. De altcum nici nu e de lipsă să documentez aceasta pentrucă sunt cazuri concrete, cari doboară orice îndoială.

In comitatul Sătmarului nu unu, ci mai mulţi preoţi latini sunt, cari au bilet de jumătate pe tren. Şi aceştia sunt preoţi, ca noi; unii propun în scoli de stat, alţii iară numai în şcoli elementare confesionale a le lor. Şi ei chiar aşa cateheţi sistemizaţi sunt, ca noi. Că au bilet redus se explică cu aceea, că Ordinariatele lor la rugarea lor

FOIŢĂ.

De toamnă.

Mi-e inima plină şi sufletul plin,
De-a serilor vrajă, de freamătul lin,
De cântecul jalnic ce frunza îngână,
Mi-e inima plină.

Mi-e sufletul plin de suflarea mai rece
A firii duioasă, de-o rază ce trece,
De veştede roze şi tainic suspin,
Mi-e sufletul plin.

Sclipirea de lună, sclipirea de stele —
— Mă pierd în visare cu ochii la ele —
Din sufletu-mi taina a şti să mi-o spună
Sclipirea de lună.

Sclipirea de stele -mi aduce aminte
De vremuri duioase cu clipele sfinte,
De vremea duioasă a dragostii mele
Cu vrajă de stele

Mi-aduce aminte şi trebui să plâng —
Ca frunză ce pică şi-acuma să stâng
O vraj'a iubirii de mai înainte
Se stinge din minte.

Oct. S. Szamia.

LA CLACĂ.

S'a plecat departe'n zări
Soarele s'apună,
Impletind din raze vii
Preste munţi cunună.

De pe culme turmele
Sprintene coboară,
Glas răsună'n urma lor
Dulce de fecioară...

Jos în luncă, Laie lin
Tremură din strună,
Imprejuru-i fetele
Şi flăcăi s'adună.

Focul sfânt în suflete
Pâlpâie... s'aprinde,
Cercul se adună 'ncet
Şi apoi iar se întinde.

Trupurile gingaşe
Le mlădie hora,
Zimbete fugare 'noată'n
Ochii tuturora.

„Trage-o Lae pe'nvârtit
„Lae meşter mare,
„Să-mi mai uit de-a traiului
„Neagră frământare.

„Zi, că mândră ca a mea
„Nu mai este'n lume,
„Ii frumoasă ca şi-o stea
„Nici s'o caţi anume."

Şi de chiotele lor
Luncile răsună,
Laie cântă ca-n poveşti
Răzămat de strună....

Ovidiu.

IECOBEL.

Popa şi moaşa l-au botezat Iacob. Căsenii, şi mai ales maică-sa, l-a poreclit Iecobuţ. Dar acum, decând e la mătuşică-sa Iecobel îi zice tot natul.

De mult a dorit, de altcum ca toţi copiii, să ajungă odată la mătuşică-sa. Căci muierea asta bună, de câteori dădeà pe la casa lor, totdeauna îl aveà aşa de drag, şi mi-l momeà cu făgăduieli aşa de frumoase, încât el, copil ce erà, se gândià, că totuş ar fi foarte, da foarte bine, să ajungă măcar odată la masa mătuşii sale.

Şi iată-mi-l acum în locul dorirlor lui. Satul e străin ce-i drept, dar oamenii-s la suflet, ca mălaiul cald la gust.

„Doamne ce bine-i aici," se cugetà des, dar în deosebi seara, când învăluit de plapoma moale treceà pe neştiute în împărăţia

le-a dat atestat, că sunt cateheți sistemizați și dacă cutareva catehet poate arătă la inspector acest atestat, atunci oricare inspector r. comit. va vidimă atestatul acela, dupăce apoi sigur capătă respectivul recurent biletul redus.

Ba de e drept, precum auzim, unor preoți gr.-cat. din dieceza Gherlii de pe valea Someșului, cari propun catehismul în școli de stat li-a succes a dobândi biletul redus.

După aceste premise, fiindcă sunt mai multe cazuri precedente, ar fi de dorit, ca toți preoții catehisători să ne rugăm de Veneratele Ordinariate ale noastre se binevoească și nouă a ne dà atestatul recerut. Pentru ușorarea lucrului ar fi bine, ca tot catehetul să trimită subscris de el următoarea arătare:

Kimutatás

a gör-kath. hitf. iskolában rendszeresitett állást betöltő s. nyugdij jogosultsággal biró és a 33980/1910-számu keresked. miniszteri rendelet szerint arczképes igazolvány váltására jogositott tanitó személyzetről:

numele catehetului
N. N.
Kelt N. 1910 évi november hó...
P. H. N. N.
püspöki helynök.

Cu ceva mai jos de subscrierea Ordinariatului, care pune și sigilul se va scrie:

Hogy nevezettek rendszeresitett állást betöltő s nyugdij jogosultsággal biró hitoktató, hivatalosan bizonyitom.

Kelt (orașul inspectoratului regesc).
1910 évi november hó...
P. H. N. N.
kir. tanfelügyelő.

Având la mână acest atestat va alătură două fotografii și timbru postal de 2 cor. către rugarea de mai jos adresată direcțiunii căilor ferate din Budapesta, care e a se trimite recomandat și nu din oficiu, ca să nu fie pedepsit din partea postei, ca și cum au fost precum aud câțiva preoți, pentrucă au trimis din oficiu rugarea învățătorilor.

Rugarea e următoare:

A m. kir. államvasutak tek. Igazgatóságának.
Budapesten.

Az 1910 évi május 23-án kelt 33980 számú keresk. miniszteri rendelet alapján alulirott tisztelettel kérem a Tek. Igazgatóságot, hogy jelen kérvényemhez mellékelt kimutatásban is megnevezett a N. gör-kath. hitf. iskolában rendszeresitett állást betöltő és nyugdij jogosultsággal biró hitoktató részére félárú jegy váltására jogositó arcképes igazolványt kiállitani sziveskedjék.

Kelt N. 1910 évi november...
kiváló tisztelettel:
N. N.

Formularele aceste mulți le vor fi cetit, dar trimițând rugările învățătorilor, acum mulți nu le au, drept aceea pentru ușorare am aflat de bine a le pune aici.

După aceste răspundă-mi cineva n'avem oare noi cateheții drept la biletul redus? Nu suntem noi priviți între „personalul didactic?“ Nu suntem noi „cateheți sistemizați“ și n'avem oare noi „drept de penzionare“? A sosit timpul să ne mișcăm, se dăm semn de vieață, să ne rugăm cu umilință de Veneratele noastre Ordinariate să ne sprijinească. Cel puțin să cerem cu toții, să probăm cu toții, cu atât mai vârtos, cu cât fiind cazuri precedente alții au probat și li-a succes, și în cazul acesta cu drept putem zice: „Si potuerunt hi et hae, quare tu non Augustine?“

Vașad, la 6 Oct. 1910.

Traian A. Mihalca,
capelan gr.-cat.

REVISTE.

Ungaria. Ziarul „Zeit“ din Viena aduce în nrul cel mai recent o știre foarte interesantă. Anume din cercurile politice bine informate se anunță, că în curând va aveà loc o remaniere a cabinetului contelui Khuen pentru a-și întări poziția sdruncinată. Ziarul vienez zice anume, că partidul național al muncii nu e nici decum unitar cum se arată la aparență. Contele Khuen își are pe curtenii săi; de asemenea ministrul de finanțe Lukács, care are mai mulți aderenți chiar decât Khuen; iar contele Tisza, are cei mai mulți aderenți, cari în timpul din urmă au început să critice guvernul pe față, fără nici o rezervă. De aceea e absolut necesară ba chiar urgentă o remaniare a cabinetului.

Ministrul președinte deja mai de mult i-a oferit contelui Tisza fotoliul ministerului de comerciu, pe care dacă l-ar fi primit, Hieronymi ar fi fost numit de președinte la curtea de conturi. Tisza a refuzat însă în mod categoric această ofertă și în mod demonstrativ a plecat în Holanda unde se află și acuma. In curând se va reîntoarce probabil și va sprijinì pe Khuen, care — după cum anunțaseră și ziarele maghiare îi va oferi fotoliul ministerului de interne.

Portugalia. Nunțiul papal întrebat fiind despre situația religioasă din Spania a spus, că regele a fost victima unei neglighințe. Oficialitatea aveà cunoștință despre toate, dar nu a luat nici o măsură de a prevenì dezastrul. Noul guvern n'a avut lipsă să creeză nouă legi contra preoțimii ci să le aplice pe cele vechi.

Este adevărat, că nici înainte situația preoțimii din Portugalia n-a fost mai bună. Biserica a fost pururea subjugată în Portugalia. Se bucură de un minimum de libertăți. Episcopii și preoții erau numiți de stat. Salariul episcopilor foarte mic. Acum, e sigur, că dacă noul guvern va dà chestiunii bisericești o soluție echitabilă, atunci casta monachală nu va fi neconsolată din pricina detronării monarhiei.

Italia. Ne este încă proaspet în minte groaznicile cutremure de pământ din Italia — și iată că acum o altă catastrofă tot așa de mare se vestește din nou.

Luni dimineața un uragan puternic, urmat de o ploaie torențială, s'a deslănțuit asupra regiunei de lângă marea Tyrrhaenică. Satele din jurul Vezuvului au fost toate înecate. Locuitorii îngroziți au fugit lasând totul în voia întâmplării.

Primul comunicat oficial spune, că în Salermo au pierit 200 de oameni. Casa Miciola este pustiită întreagă; în Ischia și Folia sunt

---

Somnului. Se strecurau icoanele zilelor pe dinaintea ochilor lui, și își dădeà, somnoros socoteală despre ele.

„Că isteț copil mai e și Lulu al dlui Părinte. Așa se învârte ca o zvârlugă, și îl au drag toți, chiar și mătușica. Ei, dar tot nu-i așa de tare ca mine. Doar numai astăzi ne-am luat la trântă, și ne vedeau toți băieții satului. După o luptă grea l-am răpus; măcar Lulu de câteori nu cercase să-mi puie piedeca? Și ne-am trântit pe românește, adecă chiar pe dreptate: l-am prins peste mijloc, cum l am văzut dela flăcăi, apoi l-am frânt cu puterea brațelor. Câtă mirare am cetit în ochii băieților, când ostenit, dar învingător mă dusei între ei! Și mai ales Lia, — tot a dlui Părinte, cum mă mustrà cu ochii ei mari, mari, însă gata de plâns! Dar vezi, acum un zimbet fraged îi încremenește pe buze.“

Cu astea Iecobel erà cât pe aci să adoarmă. Un zgomot neașteptat îl trezește iar. E mâța mătușichii: un cap rotund, în care două picături de lumină jucau lenește, „Așa străluciau și ochii Liei,“ se gândi. Mâța se așează lângă el molatică, și începe să toarcă lin, cu răsuflete ușoare; din când în când își apasă căpșorul ei de fruntea lui fierbinte.

„Ce bine-i!“

Ochii lui Iecobel se îmbumbă iar fără vrere. In gând, însă, de astădată i-se trezește icoana mătușe-sii.

„E bună, foarte bună. De n-ar aveà așa nas mare aș iubi-o și mai mult. Îhâ! — de aceea își întoarce capul de-acurmezișul gurii mele, când mă sărută; și nici nu mă pupă des pe gură, mai mult îi place fruntea și obrăjorii.

„Na Cioban! Lasă-mă să dorm. Acuma zădarnic îți sucești coada.... trebuie să dorm.... ca pe mâne să cresc mare.... mare.....“

Și-i cade mâna moartă pe perină: pare un bibilic fraged, adormit sub aripa gâștei, căruia abia mititelul cioc de ceară i-a rămas neacoperit de pene. *X.*

Milostenia e o rugăciune tăcută.

*

Întinde mâna celor cari cad, și ție Dumnezeu îți va întiede mâna.

*

Stăpânul binecuvintează odată pe ucenic, iar ucenicul pe stăpân o vieață întreagă.

*

Dacă tot ce vine pe limbă, ar venì și în mână, orice calic s'ar face Pașă.

preste o mie de morți. In Neapole s'au desfundat canalele și apa murdară a înecat locurile mai joase și subsolurile. Orașul Neapole e pustiit ca de cutremur de pământ. Uraganul a nimicit tot ce i-a stat în cale, iar când vântul suflă mai cu putere trăznetul a lovit în edificiul Expoziției artistice prefăcându-l în cenușă. Operele de mare valoare ale renumiților pictori Palissi și Morelli au fost toate nimicite. Amalfi e toată sub apă, iar Sorento, baia de o frumseță rară, e numai ruină. In Neapole prima știre despre pustiirea comunei Casa Miciola a dus-o un carabinier care s'a aruncat pe o luntre în mijlocul valurilor mării și a scăpat pe insula Prosida, iar de aci la Neapole. Puvoiul de pe vulcanul Depomeo se scurge în valuri spumegoase amenințând cu pustiire satele de sub poala munților.

Comunicația pe drumurile căilor ferate e cu totul imposibilă.

Bruxela. Suveranii Germaniei au sosit în 26 c. în Bruxela fiind primiți cu mari onoruri. Împreună cu Impăratul au sosit din Berlin și 100 detectivi, ca pază contra demonstrațiilor ce se svonise,. că vor face socialiștii. Nu s'a întâmplat însă nici un incident. In ajunul sosirii părechii regale imperiale, socialiștii au ținut mai multe întruniri, în cari au apostrofat pe regele Albert că primește vizita unui Domnitor, care refuză să acorde supușilor săi votul universal egal.

Știpendiștii arhidiecezani.

Publicăm în următoarele numele studenților, împărtășiți cu ajutoare din fondurile arhidiecezane pe an. școi. 1910/11

I. *Din fundațiunea „Alex. St. Șuluțiu.“*

	cor.
1. Ioachim Tolciu jur. an. IV. B.-pesta	800.
2. Ioan Crețiu, jur. an. III. Viena . .	800.
3. Liviu Câmpean, med. a. II. B.-pesta	800.
4. Niculae Pop, filosof an. III B.-pesta	600.
5. Dionisiu Tobias, filosof a. I. B.-pesta	600.
6. R. Moldovan, rig. în drept. a. I. Cluj	400.
7. Emil Folea rig. în drept. a. I. Cluj	400.
8. E. Muntean, rig. în drept. a. I. Cluj	400.
9. Iuliu Cârje, rig. în drept. a. I. Cluj	400.
10. Liviu Ilea stud. jur. an. II. Cluj .	400.
11. Ștefan Oniga, stud. jur. an. II. Cluj	400.
12. Dem. Negrea, st. cl. VIII. Făgăraș	200.
13. Traian Migia, st. cl. VIII. Blaj . .	200.
14. Flaviu Ș. Șuluțiu, st. cl. VI. Blaj .	200.
15. Augustin Popa, st. cl. VI. Blaj . .	200.
16. Ioan Suciu, st. cl. V. Sibiiu . . .	200.
17. Radu Teodor, st. cl. VI. Blaj . .	200.
18. I. Mărginean, st. cl. VIII. Ibașfalău	120.
19. Vasiliu Neag, st. cl. VIII. Gherla .	120.
20. Victor Crișan, st. cl. VI. Blaj . .	120.
21. Alex. Dopp, gim. cl. V. Sibiiu . .	120.
22. Coriolan Suciu, gimn. cl. V. Blaj .	120.
23. Eugen Călugăr, gim. cl. III. Blaj .	120.
24. Septimiu Boțan, gim. cl. II. Mediaș	120.
25. Cornel Petric, gimn. cl. I. Blaj .	120.

II. *Din fund. „Constantin Papfalvi“.*

26. Iuliu Dancu, gimn. cl. IV. Cluj .	240.

II. *Din fundațiunea „Tordai“.*

27. I. German, jurist an. III. B.-pesta	200.

IV. *Din fundațiunea „D. Dănuțiu“.*

28. Vas. Pintea, med. an. IV. B.-pesta	600.
29. G. V. Nyistor g. cl. VIII. Baia-mare	600.
30. Egon Papp Szilágyi g. cl. VII. Ujpest	600.
31. L. Péter, șc. com. an. I. Késmárk	600.
32. Vasiliu Dănuț, g. cl III. Baia-mare	600.

V. *Din fundațiunea „Lazar Baldi“.*

33. Alex. Rusu, gimn. cl. VII. Blaj .	200.
34. Vasiliu Desmirean, g. cl. VII. Blaj	200.
35. Aurel P. Báldi, g. cl. V. Csiksomlyó	200.
36. Traian Mureșan, gimn. cl. III. Cluj	200.

VI. *Din fundațiunea „I. F. Negruțiu“.*

37. Ioan Sârbu, med. an. I. B.-pesta	160.
38. Let. Cuceu, prep. c. I. Oradea-mare	120.
39. Ioan Pleșa, gimn. cl. V. Turda . .	120.

VII. *Din fundațiunea „I. Pop Bota“.*

40. C. Crișan, gimn. cl. I. Alba-Iulia	120.

VIII. *Din fund. „Vancea Cassa arhidiecezană“.*

41. George Bolchiș, med. a. III. Graz	600.
42. Ovidiu Hulea, gimn. cl. VIII. Blaj	200.
43. Ovidiu Radeș, gimn. cl. V. Blaj .	200.
44. Ioan Pocea, prep. c. IV. Blaj . .	120.
45. Ioan Pop, prep. c. IV. Blaj . . .	120.
46. Alexandru Bratu, prep. c. IV. Blaj	120.
47. Ioan Negrea, prep. c. IV. Blaj .	120.
48. Malvina Nistor, cl. III. elem. Blaj	300.
49. Eugenia Pop, cl. II. civ. Blaj . .	200.

IX. *Din fund. „Iosif Tarța“.*

50. Alex. Măcelar, med. a. III. B.-pesta	140.

X. *Din fundațiunea „A. P. Liviu“.*

51. Emil Felderean, g. cl. VII. Blaj	320.
52. Iosif Zeik, cl. III. elem. Aiba-Iulia	100.

XI. *Din fund. »Alexandru Micu“.*

53. I. Br. Rațiu, g. cl. II. M.-Oșorheiu	200.
54. Ștefania Pop, prep. c. III. Sibiiu .	200.

XII. *Din fundațiunea „Timotein Ciparíu“.*

55. Mateiu Ciparíu, gimn. cl. IV. Blaj	200.
56. Eugeniu Ciungan, g. cl. VIII. Blaj	100.
57. Alexandru Câmpean, g. cl. VI. Blaj	100.
58. Zaharie Șeicean, gimn. cl. IV. Blaj	100.
59. Ioan Stupariu, gimn. cl. II. Blaj .	100.

XIII. *Din fundațiunea „Br. Urs“.*

60. Niculae Popa, gimn. cl. VI. Blaj .	200.
61. Ludovic Muntean, gimn. cl. VI. Blaj	200.
62. Ovidiu Fulicea, gimn. cl. V. Blaj .	200.
63. George Milea, gimn. cl. IV. Blaj .	200.
64. Vasiliu Berinde, gimn. cl. II. Blaj	200.
65. Vladimir Muntean, g. cl. II. Blaj	200.
66 Axente Judele gimn. cl. II. Blaj .	200.
67. Marcu Bora, gimn. cl. II. Blaj . .	200.
68. Aurora Pop cl. III civ. Blaj . .	200.
69. Victoria Fulicea, cl. I. civ. Blaj .	200.

XIV. *Din fundațiunea „Elie Vlassa.“*

70. Alfred Rössler gimn. cl. VI. Sibiiu	350.

XV. *Din fund. „Alexandru Filip“.*

71. Emil Chețian, gimn. cl. VIII. Blaj	200.
72. Traian Pop gimn. cl. V. Blaj . .	200.
73. Corneliu Moldovan, g. cl. III. Cluj	200.

XVI. *Din fundațiunea „Vas. Rațiu“.*

74. Traian Popa, gimn. cl. VII. Blaj .	200.
75. Alexandrina Viciu, cl. IV. civ. Blaj	200.

XVII. *Din fundațiunea „I. V. Rus.“*

76. Corneliu Rus gimn. cl. III. Gherla	160.
77. Ioan Fodor, gimn. cl. IV. Blaj . .	160.

XVIII *Din fundațiunea „Alutan“.*

78. Dr. Ioan Iuga, voluntar Alba-Iulia	120.
79. Laur. Simu, acad. com. an. I. Graz .	120.
80. Virgiliu Baciu, gimn. cl. VIII. Blaj	120.
81. Aureliu Butean, g. cl. VII. Beiuș	120.
82. Aug. Mureșan, g. cl. VII. Năsăud,	120.
83. Valeriu Baciu, com. cl. II. Brașov	120.
84. Victor Cernea, g. cl. VI. Brașov .	120.
85. Romul Radeș, gimn. cl. II. Blaj .	120.
86. Ioan Moldovan, gimn. cl. II. Dej .	80
87. David Radeș, gimn. cl. I. Blaj . .	80.

XIX. *Din fundațiunea „Chirilă“.*

88. Virgil Morariu, gimn. cl. IV. Blaj	78·57
89. Ioan Raica, gimn. cl. III. Blaj .	78·57.
90. Silviu Raica, cl. IV. elem. Blaj .	78·57.
91. I V. Morariu, gimn. cl. II. Blaj	78·57.
92. Eugeniu Morariu cl. IV el. Aiud	78.57.
93. E. Gruia, cl. III. el. Cisteiul-mag.	78·57.
94. George Pușcaș, cl. II. elem. Blaj	78·57.

XX *Din fundațiunea „Cercul Orăștiei“.*

95. Ioan Muntean, gimn. cl. III. Blaj	100.

XXI. *Din fund. „Parteniu Moldovan“.*

96. Alimpiu Simu, gimn. cl. III. Blaj	100.

XXI. *Din fundațiunea „Alexă Bidian“.*

97. Viorica Muste, cl. IV. elem. Cluj .	360.

XX. *Din fundațiunea „Dem. Cutean“.*

98. Alex. Spătăcean, gimn. cl. III. Blaj	40.

XXIV. *Din fundațiunea „P. C. Ioanete“.*

99. Aurel Gligor, med. an. I. Cluj .	600.
100. Romul V. Bălosu g. cl. VII. Brașov	200.
101. Septimiu Simu, gim. cl. VIII Blaj	200.
102. I. Ioanette, g. cl. IV. Sz.-Keresztur	200.

XXV. *Din fund. „Ioan și Eudochia Nossa“.*

103. Victoria Pop, cl. IV. elem. Zelau	100.

XXVI. *Din fundațiunea „Aug. Láday“.*

104. Ioach. Socin, tehn. an. II. München	800.
105. Al. Dragomir, teh. a. II. München	400.
106. Emil Halász, șc. ind. an. II. B.-pesta	400.

XXVII. *Din fund. „Internatului Vancean de băieți“.*

107. Eugeniu Crișan, g. cl. VIII. Blaj	200.
108. Oct. Modorcea, gimn. cl. VIII. Blaj	200.
109. Victor Marian, gimn. cl. V. Blaj	200.
110. Sorin E. Stoica, gim. cl. V. Blaj	200.
111. Aureliu Radu, gimn. cl. IV. Blaj	200.
112. Oct. Hodârnău, gimn. cl. IV. Blaj	200.
113. I. Dersidan, gimn. cl. I. Blaj . .	200.

XXVIII. *Din fundațiunea „Internatului Vancean de fetițe“.*

114. Emilia Lasló, cl. IV. civ. Blaj . .	100.
115. Corn. S. Marcu, cl. III. civ. Blaj	100.
116. Letiția Nascu, cl. III. civ. Blaj .	100.
117. Letiția Băcilă, cl. III. civ. Blaj .	100.
118. Tulia Fodor, cl. II. civ. Blaj . .	100.
119. Iuliana Zehan, cl. II. civ. Blaj . .	100
120. Maria Ciuca, cl. II. civ. Blaj . .	100.
121. Victoria Simu, cl. II. civ. Blaj .	100.
122. Olivia Cristea, cl. II. civ. Blaj .	100.
123. Maria Pandrea, cl. III. civ. Blaj .	50.

Din venitele „mensei arhiepiscopești“.

124. Traian Suciu, com. cl. III. Brașov	200.

CORESPONDINȚE.

Sfințirea bisericii din Odoreu.

O frumoasă și de inimi înălțătoare sărbătoare s'a prăznuit la 18 Septemvrie a. c. în fruntașa comună Odoreu. Parohia cu filialele sale Berend, Coc și St-Mărtin și-a renovat și pictat de nou frumoasa lor biserică, care-i în nemijlocita apropiere a orașului Sătmar e singurul far românesc în negura și valurile furioase ale pornirilor dușmănoase cu undele ei turbate, cari atât de vrășmășește bat și izbesc naia vieții noastre bisericești și naționali. Biserica aceasta, care e zidită încă din începutul veacului al 18-lea să înalță maiestos pe șesul mănos al întinselor câmpii de pe valea bătrânului Someș, care nu departe de aici se varsă în Tisa, granița vieții românești. Comunele pe aici de-arândul sunt locuite de amestecătura popoarelor română, maghiară și ruteană ce să și resimte în și graiul poporului nostru românesc, care pe lângă toate curentele turbulente și dăunătoare tot cu vie conștiință să numește și să ține pe sine de român și ține la biserica și legea sa cu o tărie cum nu ușor poți află în alte părți. Durere însă, că școlile noastre confesionali mai de tot și-au pierdut caracterul lor pur românesc sub sălnicia administrațiunii civile și a prepotinței revizoratului regesc scolastic, care-și are reședința în orașul stăpânit de cel mai fudul șovinism, în orașul Sătmar, sediul societății de maghiarizare Széchényiană. Odoreul, Botizul, Berendu, Cocu, St.-Mărtinul — aparținătoare diecezei de Gherla; Omatul (cel cu măcelul românilor în anul 1906). Dobu, Vetișu, Ovariu, Petea, Uifalăul, Csegőldu, Bogâșu și altele, cari să țin de dieceza Orăzii, pe lângă toate protestările credincioșilor conduși de preoții lor luminați, curagioși și buni români și-au pierdut sau de tot sau numai în parte limba lor românească din școlile lor confesionale susținute de biserici. Ba în Petea, Uifalău și în Csegöld a mers atât de departe sălnicia șovinistică și ucigătoare a stăpânitorilor prepotenți încât s'a încumătat a interzice preoților și dascălilor ca nici cântările și chiar nici rugăciunile să nu le mai practizeze în școală în limba românească fiindcă vezi Doamne — după filozofia descreerată a lui Apponyi — știind toți școlarii și și poporul ungurește aceasta limbă li-e limba maternă și nu mai au voie să învețe ceva și românește.

Grele situațiuni și și mai grele zile de luptă pentru dascălii noștri, cari deși în contact și vecinătate cu preoții și dascălii ruteni din dieceza Muncaciului, cari și-a renegat fără nici un simț de pudoare obârșia poporului lor rutean făcându-se „patrioți" în sensul iudeo-maghiar dela „Székenyi-társulat" — să luptă și fac ce și cât pot.

Multe ar trebui să se scrie ca să știe marele public românesc, mai ales preoțimea și dăscălimea, să poată trage consecințele folositoare, că ce să întâmplă în viața noastră bisericească și națională de pe aceste plaiuri expuse cutropirei, dar m-aș prea abate dela obiectul ce-l voiu expune acum. Poate de altă dată — cu permisiunea On. Redacțiuni — voiu reveni la jalnica aceasta situațiune a bisericii și neamului nostru din aceste părți din inelul de cutropire a orașului Sătmar.*)

*) Așteptăm pe altădată. Red. „U".

Cum amintisem, biserica — acum renevată și consacrată, din parohia Odoreu — a fost zidită încă la începutul veacului al 18-lea. Pe acel timp toate aceste parohii din comitatul Sătmarului s'au ținut de dieceza ruteană a Muncaciului, ordinariatele căreia — nu neintenționat — a trimis și preoți ruteni între români, cari n-au știut limba poporului românesc și au introdus limba rusească în biserici și — neștiind românește — au vorbit cu credincioșii numai ungurește. Așa au putut ajunge pe iconostasul vechiu și frumos al bisericii din Odoreu o inscripție cu litere mari, o citațiune din Sf. Scriptură din cartea lui Tobia. Era un ghimpe acesta în ochii și inima românilor, dar cum vremea toate le vindecă așa și străinul acesta ghimpe s'a domesticit în biserica și văzul românilor, cu atât mai vârtos că depărtarea ei — și de câteori Doamne nu s'a dorit — ar fi stârnit grele valuri de amestec străin și dujmănos.

S'a hotărât ăst an — la stăruința tinărului dar harnicului preot român — administratorul de azi al Odoreului — renovarea și pictarea de nou a bisericii Poporul cu dărnicia sa exemplară i-a venit întrajutor și azi biserica frumoasă e în un lustru nou, cu picturi frumoase și iconostasul vechiu și artistic curățit, decorat de nou și spălat de hâra vremilor trecute cu slăbiciuuile lor.

Ochii de Argus ai șovinismului au pândit cu o neadormită vigilanță, că oare cuvintele lui „Tobiás profétа" de pe iconostas ce soarte vor avea cu renovarea aceasta în care li-s'a împărut a zări o intenție ascunsă a neînfricatului preot Victor Anderco, român cu trup cu suflet. Auzind că inscripția aceasta ce n'avea de feliu loc în o biserică românească are să dispară a făcut fel de fel de metechne, și agitațiuni, întâi ascunse apoi pe față, între popor, ba la somați directe și cu amenințări pe zelosul preot dar toate s'au sfârmat de firmitatea și prudința acestui tânăr preot și — după moartea regretatului său antecesor și tată administrator interimal al parohiei. Considerând situația dată nu e fără importanță lucrul aceasta ce este de relevat cu multă satisfacție. Și s'a gătat pe 18 Sept. tot lucrul cu o sîrguință de fer și oboseală ce merită toată recunoștința, și azi stă biserica împodobită în haine noui și iconostasul artistic ce acum în loc să te supere îți înalță inima și sufletul la Dumnezeul părinților noștrii.

Actul sfințirii s'a săvârșit în ziua indicată cu afluența poporului din părțile acestea mărginașe sub conducerea înțeleaptă și pie a Reverendisimului Canonic capitular din Gherla Dr. Petru Fabian ca delegat episcopesc și cu asistența clerului condistrictual și din alte părți. Toate au decurs după obișnuitele formule, de remarcat este însă primirea simpatică și impunătoare al Măriei Sale Domnul delegat episcopesc, predica solemnă rostită cu o elocință cuceritoare și pătrundere profundă în inimile auditorului de Canonicul delegat și ceea a preotului din Dorolți Constantin Lucaciu ținută la finea liturgiei la mulțimea mare a credincioșilor afară de biserică. Ce apostolie înviorătoare! Cântările liturgice le-a esecutat frumos și pătrunzător corul tinerilor plugari din Apa sub conducerea învățătorului lor Dnul Flontaș. La meazăzi s'a servit o masă bogată și ospitală în casa parohială de tânărul preot și soția sa Dna Nelli Roman o româncă în senzul sublim al cuvântului sub conducerea Doamnei văduve Anderco, o matroană afabilă și gospodină de model. A participat aproape 50 de persoane între toasturi oficioase și neoficioase rostite din bucuria și inima sufletelor avântate de momentuositatea actului săvârșit. Durere numai, că stăpânul căsii și iubitul părinte al poporului ce sărbătorea, — în urma ostenelelor uriașe ce le-a pus că să-și vază opera terminată, a căzut pentru un timp la pat, azi însă e sănătos și sperăm, că va termină și zidirea școlii frumoase ce a început deodată cu renovarea bisericii. Că vezi, școala veche li-s'a închis ca necorăspunzătoare, că au și le funcționează mai de înainte o scoală sumtuoasă de a statului. Harnicul preot să luptă și aleargă pe toate cărările legali ca să poată restitui și dreptul limbii românești ca limbă de propunere în școala lor românească deunde prin administrațiunea comitatenză și inspectorat s'a scos cu mofturi și silă aponyiană. Să sperăm că-i va succede și aceasta.

Poporul credincios al parohiei Odoreu e mândru și liniștit că are în persoana administratorului lor Dl Victor Anderco un preot și părinte adevărat, un păstor bun, care și sufletul și-l pune pentru oile sale, Să trăiască și să păstorească la mulți ani și să-i ajute bunul Dumnezeu și ascultarea credincioșilor, ca să renoiască întreaga vieață a poporului din parohia sa în spiritul și chemarea bisericii românești. E adevărată virtute să fii în atari împrejurări cârmaci al nouăei bisericei noastre românești și sperăm și și așteptăm, că brațele lui, deși tinere încă vor ști și vor și puteà duce la liman naia aceasta plutitoare pe o mare cu atâtea valuri și vânturi potrivnice, ca în inelul și vârtejul iudaizatului oraș Sătmar.

Un asistent.

Noutăți.

Hymen. *Niculae Lateș* și *Eugenia Donescu,* anunță cununia lor ce se va celebrà în biserica gr.-cat. din Vașlab la 30 Oct. c.

La Societatea meseriașilor români din Blaj s'au înscris ca membru fundator dnul Iuliu Marțian, căpitan penzionar și director al băncii Mercur în Năsăud; membru pe vieață doamna Emilia Dr. Rațiu în Sibiiu. Comitetul își ține de plăcută datorință a le mulțumì și pe această cale.

La fondul văduvelor și orfanilor meseriași administrat de Societatea meseriașilor români din Blaj dl Petru Moga franzelar în Blaj în loc de anunț de logodnă cu dșoara Mărioara Coșuta din Sassebeș, contribuie 10 coroane.

Necrolog. † *Zorovavel I. Perhaiția,* preot gr.-cat. după scurte suferințe și-a dat nobilul său suflet în mânile creatorului Mercuri în 5 Octomvrie 1910 la 12 oare p. m. în al 52-lea an al etății, al 33-lea al căsătoriei și al 32-lea al sf. preoții.

— † *Ioan Mera,* preot gr.-cat. în Tulgheș, în anul al 44-lea al etății și al 15 al fericitei căsătorii, după un morb scurt și greu de stomac, provăzut cu sfintele sacramente și-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului Vineri în 14 Octomvrie 1910 în Mureș-Oșorheiu. Trimitem sincerile noastre păreri de rău nemângăiatei familii.

— † *Mariți Dr. Pop n. Cernea,* soția adv. Dr. Emil Pop din Aiud, după un greu și îndelungat morb în 22 Oct. și-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului în al 22-lea an al etății și al 2-lea al fericitei sale căsătorii.

Odihnească în pace!

Partea literară.

Celea trei duele ale colonelului D'Arbout.

— Narațiune de G. de Beugny d'Hagerne. —

Trad. de Grațian.

(Continuare).

Sum deplin liber și durere mi-am pierdut pe tata și pe mama; am un venit cel puțin de douăzeci mii livre; deci fi atât de bun să spui doamnei Latignac, că m-ar fericl, dacă mi-ar oferi mâna fetei celei mai mari?

— Dintre d-voastră, domnilor, — s'a întors către oficerii regimentului — cei mai mulți a-ți cunoscut pe doamna D'Arbout, când eră fată o chiemă Noemi Latignac....

— Iacob!

— Aicia-s domnule colonel.

— Adù țigări.

— Scuzele mele, domnule colonel. zise căpitanul Moutvert, v-ați uitat a spune, că cunoscuta-ți pe dăruitorul bancnotei de o mie de franci?

— Poate Peyrussel, răspunse oare care.

— Peyrussel! mișelul acela! i-aș fi aruncat banii în obraz. Puțin înainte de cununie, am rugat pe domnișoara Latignac, să-mi arete epistola ce-a însoțit bancnota; am comparat-o cu unele scrisori ce erau în posesiunea mea și am cerut permisiune dela viitoarea soacră, ca să pot învită la cununia mea și pe colonelul dela regimentul cel vechiu. I-am scris niște cuvinte atât de pătrunzătoare, încât nu mi-a putut denegà cererea.

Când a sosit, cu o zi înainte de cununie în Clermont, l-am așteptat la stațiunea de dilijanțe; de altcum asta mi-a fost datorința. Cât ce m-a observat, a venit la mine, mi-a strâns mâna, precum să pricep ostașii vechi și mi-a zis:

— La naiba, D'Arbout, D-voastră sunteți bun băiat. Numai pentru asta am venit; pentrucă eu foarte greu mă pot decide la o astfel de călătorie.

Brrr! Șaptezeci de mile în dilijanță, cu reumatismul meu!...

— Domnule colonel, dacă n-ați fi venit, aș fi fost silit să vă trimit înapoi piesa de o mie franci.

— Ce vorbiți?

— Acuma damele nu mai au trebuință de dăruitor anonim, chiar și primul prezent numai așa-l primesc, dacă pot să mulțumească binefăcătorului lor.

— Nici un cuvânt nu înțeleg din celea ce spuneți.

— Într'adevăr, domnule colonel?

— Să înțelege, că nu.

— In cazul acesta domnule colonel, permiteți să vă servesc cu un sfat, când scrii epistole anonime, schimbați scrisoarea.

— Ei, dar cine drac ar fi crezut, că epistola mea va ajunge în mânile D-voastre?

— Recunoști dară?

— Dacă odată m-ai prins și mi-ai dovedit; dar uite. dragă, aș fi putut eu lăsà fără pâne și fără lemne de încălzit, pe mama și surorile unui tovarăș al nostru? Dar acuma aici sunteți D-voastră.... și să nu mai vorbim mai mult despre acestea.

In dimineața zilei următoare eram cu toții în salon, invitații sosiau unul după altul; am așteptat pe colonelul regimentului al 5-lea de cavalerie, dar n-a sosit; în sfârșit am zărit pășind în lăuntru o figură învălită într'o haină neagră, urâtă și strânsă de corp.

— Cum să poate! D-voastră domnule colonel în civil?

— Pst! Damele nu-s aci?

— Încă n-au venit jos.

— Ei dară, tinere, așa să vede, că bătrânii sunt mai precauți, ca cei tineri. Nu înțelegi, că uniforma regimentului al 5-lea de vânători, ce impresie ar face asupra acestor dame nefericite, de care cel puțin astăzi ar trebuì să le cruțăm?

Acum mi-a venit rândul meu, ca să-i răspund prin o strângere de mână.

— La naiba, nu mă strânge așa vârtos! Dar tot una, mă simt bine, în această mașină; desigur sum, ca un cioclu, ori ca un hamal dela curte.

Să nizuià să-și ia o poziție naturală, dar nu i-a succes și aveà apariția unui par de vie îmbrăcat într'un postav negru. Ochii așa îi strălucian de fericire, că degrab i-am uitat exteriorul caraghios și mă gândeam numai la inima lui nobilă, ce palpità sub învălitoarea aceia curioasă. Apoi m-a chemat într'un colț.

Eri însă abia am avut vreme să vorbesc cu d-voastră, mi-am uitat să Vă spun, că Peyrussel, a fost șters definitiv din armată.

N-am voit, ca doamna Latignac să afle dela mine, că ce parte ain luat la moartea nefericitului său fiu, deaceea am încredințat pe bătrânul pleban, să-i spună adevărul deplin. Sărmană mamă m-a iertat și adesea vorbiam despre mortul iubit, deplâns atât de mult. Foarte adeseori mă cugetam, că între el și Peyrussel trebuie să fi fost ceva ce servea de bază la ură; odată am întrebat pe mamă-sa că nu s'a declarat Lucian vreodată despre aceasta.

— Nu, mi-a zis, dar bărbatul meu eră militar și nu să prea puteà interesà de conducerea averii. Această sarcină, trebuià încredințată unui bărbat de speculă. Acesta sub pretextul îmbunătățirii, l-a aruncat în mari întreprinderi, ce n-au fructificat nimica și în speranța, că-și recâștigă banii ce i-a pierdut, i-a recomandat unele speculații, ce erau favorabile la. început, dar în prezent mult a perdut în ele. Și atunci, durere, s'a întâmplat ceeace aproape totdeauna se întâmplă în atari cazuri: bărbatul meu cu tot prețul a voit să-și redobândească, ceeace a pierdut, și într'o bunăzi a fost necesitat să-și vândă tot, tot, chiar și posesiunea familii Latignac, și toate au fost cumpărate de agentul său speculant.

Bietul meu bărbat, pe vremea aceea eră în Africa, și ca să nu-și piardă și cariera, a fost constrâns să subscrie tot ce să cerea dela dânsul. Reintorcându-se în Francia a ținut să pretindă o dare de seamă amănunțită, căci aveà suspițiune bazată contra agentului. Acesta, strâns cu ușa n-a putut face bilanțul operațiunii și astfel a fost dat în judecată.

Adevărat, că suma neînsămnată, ce s'a putut recâștigà abia a acoperit spesele de proces și așa am fost jăfuiți de avere.

Acest agent șarlatan avea un băiat, acela care mi-a ucis pe Lucianul meu.

Așadară, domnilor, Peyrussel, numai pentru aceea a provocat pe colegul nostru ca să stânjenească dezvălirea mărșăviei tătâne-său, deși lui Lucian nici prin minte nu-i treceà să amintească despre acest lucru, nici chiar în gura morții... Și eu la o astfel de infamie mi-am oferit concursul.

Acum ți-mi înțelegeți disprețul ce-l port față de duele. Deatunci m-am juruit, că nicicând nu voi mai participà la duel.

— Dar acest jurământ, totuși e greu de ținut, observă căpitanul Moutvert.

— Nu chiar pe cum socoți, domnule căpitan. Ți-spun mijlocul, de care m-am folosit; am fost oaspele statornic al salelor de pușcat la țel și scrimă, și în scurtă vreme mi-am câștigat renutația că știu mânuà bine armele. Bine Vă însemnați domnilor, că înainte de a fi provocat și de douăori fixează pe oficerul, care într'o sută de cazuri, de nouăzecișinouă ori culcă la pământ pe om și deacea, omul se nizuește să fie complezant și prevenitor față de ori-cine și nu ofenzează pe nimeni, atunci nicicând nu vei fi silit să primești provocarea, căci nu te provoacă nimeni.

— Permiteți. domnule colonel, să Vă aduc aminte, zice comandantul batalionului. că mijloacele despre cari vorbiți, totuși nu V'a putut împiedecà ca cel puțin odată în viață să nu fi-ți provocat.

Afacerea la care faci aluziune, dragul meu, precum bine știi, n-a fost urmarea aceasta; dar mai am încă un alt duel, pe care dumniata nu-l cunoști și dacă n-ar fi atât de târziu. l-aș povesti.

— Dar nu-i prea târziu de tot, observară ceialalți oficeri.

Scuzați, domnilor, e timpul, ca să ne recreem. Mâne des de dimineață trebuie să încălecăm pe cai, permite-ți, ca să mă retrag. La proximul popas, dacă nu va fi vre-o piedecă, Vă voi enarà istoria mea.

Colonelul D'Arbout s'a dus în cort, ceialalți oficerii toți voiau să-i urmeze exemplul, dar comandantulu batalionului i-a oprit.

Dupice-și va povestì colonelul al treilea duel, eu vă voi enarà istoria la al doilea.

— Pentruce nu acum imediat? întrebă un locotenent.

— Nu-i prea târziu?

— Nu-i nimica! nu suntem somnoroși

— Dacă aveți voie, eu bucuros o fac; dar să nu rămânem aicia, i-am tulburà somnul, și poate nici nu i-ar prea plăceà, dacă ar știi că Vă enarez întreprinderile purtate de dânsul.

— Asta nu vă neliniștească, a întrerupt comandantul drapelului. Domnilor, Vă pun cortul meu la dispoziție. puteți remâneà acolo cât voiți, fără ca să vă neliniștească cineva.

Câteva minute mai târziu corpul oficerilor eră în cortul comandantelui de infanterie; țigări, țigarete și câteva pipe fumegau și bătrânul comandant al batalionului și a început povestirea.

A fost anul 1842. Ab-del-Kader pentru a treia oară a dezvălit steagul lui Momamed dela Atlas până la granițele Marocului, toate sămânțiile arabe s'au resculat la lupta sfântă; provinciile Oran și Constantine, ardeau în flacări.

Domnul D'arbout erà căpitan de spahi. A fost trimis cu regimentul său, ca să înfrâneze semințiile ce s'au revoltat între Tlemcen și Mascara.

Tot în acest timp, un oficer tot din acelaș regiment a fost ales, ca să debarce în Algir, și a primit ordinul, ca să aștepte în acest oraș plecarea unui corp de armată ce avea să se unească cu oastea. Numele aceluia îl voi spune mai târziu, dar ca povestirea să fie mai ușoară, să-l numim, dacă Vă convine, căpitanul Paul.

In cafenea a convenit cu un anumit domn Latignac, ce spunea că dânsul e oficer în penziune; pe vremea aceea erà, negustor agent, întreprinzător, sau altceva, scurt aceia ce noi numim *mercanți*. Vorbia elegant, un cavaler de mâna întâi, dar cu deosebire erà un biliartist de rangul prim. Prietinul meu Paul, ce n-avea nici o ocupațiune și care căutà distracție, a fost mulțămit, că a putut află un om cinstit și bun de petreceri Din clipa aceea nu s'au putut despărți unul de altul.

(va urmà).

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.
Redactor responz.: Augustin Gruiția.

Muschong. Băile Buziaș
Phönix apă minerală de Buziaș
SCUTITĂ DE BACTERII
apă minerală naturală
RECREAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ
S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă.
Recomandată de medici.
Depositul principal e la Gelb I. Blaj.
(36) 32—?

Numai odată în 100 de ani
afli ocaziune să poți cumpărà așa o **calitate bună** și așa **ieftin pomi** și alte **producte** din școală de pomi. Nimeni să nu întârzie a se folosi de buna ocaziune, ci să comande îndată pânăce ține proviziunea. Din cauza curățirii totale a răsadniței (pepinieriei) se vând cu **prețuri reduse:** Pomi, Tufe decorative, Acuminoase, Pădureți șci.
Frideric Caspari și soțul
: : **Medgyes,** Nagy-küküllőmegye. : :
La cerere Prețcurant gratis.
(81) 5—16

(90) 2—2.

Concurs.

Pentru complinirea postului de învățător la școala comunală cu limba de propunere maghiară-română din Jankahid (com. Torontal) se escrie nou concurs cu terminul de 10 Noemvrie st. n. a. c

Salar fundamental: 1000 coroane, 200 coroane pentru cvartir, 20 coroane grădină, cvincvenalele prescrise, 10 coroane pentru scripturistică și 40 coroane pentru conferințele învățătorești.

Salarul și cvincvenalele se solvesc lunar anticipativ. Învățătorul ales va conduce clasele mixte I—VI după planul dat școlilor comunale și e obligat a îndeplini funcțiunea de cantor gr.-cat., fără altă remunerare afară de stolele îndatinate.

Rugările instruate cu diplomă, cu atestat dela antistia comunală, că-i cetățean ungar și atestatele de servit toate deduse în limba maghiară și legal timbrate sunt a se subșterne până la terminul de sus Senatului școlii comunale.

Învățătorii în ale căror diplome e zis expres, că sunt cvalificați numai pentru școli cu limba de propunere română, dacă nu vor dovedì cu documinte, că au deosebit examen și din limba maghiară, nu vor fi luați în considerare.

Jankahid, la 16 Oct. 1910.

Petru Conda,
preot gr.-cat. președintele senatului școlii comunale.

THE CAMPBELL
renumita firmă engleză de Motoare liferează celea mai bineconstruite și durabile
□ Motoare și Locomobile □
cu Benzin, Oleiu crud, Gaz și Sugător de gaz.

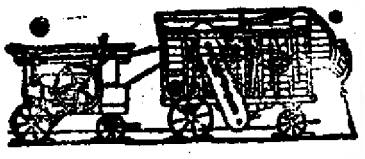

Mânarea cea mai ieftină, mai sigură și mai neconturbată.
Prețuri echitabile. Condițiuni de plată favorabile. Garanță în toate privințele.
Reprezentant general:
Korányi Victor BUDAPEST, VI., Liszt Ferencz-tér Nr. 9.
Telefon 64—64. (80) 5—26

Lemne de foc.
Dela domeniul baronului *Carol Bruckenthal,* din Mikeszásza se vând, (până ajunge depozitul), 800 stângeni metrici lemne de foc de prima clasă, cu vagonul, pe lângă anticiparea prețului sau rambursă (Nachnahme).
În gara Mikeszásza costă un vagon, conținând 5½ stângeni de pădure: lemne crepate de fag Cor. 128; lemne crepate de stejar Cr. 118 și lemne rotunde mestecate Cor. 108.
Comandele, cari se pot efeptui îndată sunt a se adresà la *Johann Jekel,* administratorul domeniului în *Mikeszásza.*
(91) 2—6

Nr. 48—1910. (89) 2—2

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificarea bisericii gr.-cat. din Bradu (Fenyőfalva), cott. Sibiului prin aceasta se recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 1156·60 cor. adecă unamie unasută cincizecișișasă coroane și 60 fileri la oficiul parohial gr.-cat. din Bradu, cel mult până la 13 Noemvrie n. 1910 la 2 ore d. a.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminariul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan cu datul de 9 Iulie 1910 sub Nrul 4793., se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Bradu între oarele 8—12 a. m. și 2—4 p. m.

Licitațiunea publică minuendă se va ținè la 13 Noemvrie n. 1910. la 2 oare d. a.

Bradu (Fenyőfalva) în 15 Oct 1919.

Demetriu Clain, paroh gr.-cat. Ioan C. Urs, curator I.

Picurile de stomac ale lui BRÁDY
provăzute cu marca de scutință: Vergură Maria de Mariaczell, în decurs de 30 de ani într'atât s'au răspândit încât nici într'o casă nu pot lipsì. Cu neajnns efect se folosesc aceste picuri în *contra stricării stomacului, a arsurii de stomac, a încuierii scaunului, sgârciului de stomac și cap, a vomării, insomniei, anemiei ș. a.*
Se află de vânzare în toate farmaciile: 1 sticlă mare cor. 1·40 sticlă mică 80 fil. — Pe poștă se poate comandà dela farmacia BRÁDY K. a *„Magyar Kirdlyhoz"*, Bécs I., Fleischmarkt 1., Depot 241.
Să fim atenți la marca de scutință, care reprezintă pe Vergură Maria de Mariaczell, precum și la pachetarea roșie și a subscrierii care este copia celei de pe chipul ací alăturat
(17) 9—20

GUSTAV A. HAISER
curelar și șelar
Medgyes, Brückengasse Nr. 1.
Oferește producte din atelierul propriu: **Juguri pentru cai** schimbătoare pentru **vaci** și **boi. Hamuri de toate speciile** executate solid și cu pricepere. **Șele comune, Șele engleze** (Pritsche), **Chingi** ș. a. (75) 8—12

A apărut:

Carte de cetire maghiară pentru clasele: V. și VI. a școalei primare cu limba de propunere română, de *Ioan F. Negruțiu* și *Petru Ungurean.* Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 95,421—1910.

P. T.

Am onoare a face cunoscut, On. public din loc și jur, că am preluat prăvălia dela Dl Atanasiu Butar din Blaj (Piață) și o voiu purtà mai departe sub firma

TRAIAN NOVAC.

Prăvălia mi-am mărit-o și pe lângă toate soiurile de mărfuri de speţerie, delicatese, coloniale, mare depozit în ape minerale, am întrodus și mărfuri textile precum toate soiurile de **bumbacuri, arniciuri, cârpe de cap, batiste, ciorapi, ploiere, cartone, barchete, pânzării, oxforde** etc., cu un cuvânt toți article, cari se țin de branșa aceasta.

Cu această ocaziune preluând unii articlii, cari pe viitor, nu-i mai țin, precum: *vase de porțelan, sticlărie, vase pentru flori, cămeși pentru domni, gulere, cravate și ghete,* ***cât îm-i ține depozitul, le vând cu cele mai ieftine prețuri.***

Rugându-mă pentru sprijinul D-Voastre și asigurându-vă, de servicin prompt și solid.

Sum cu deosebită stimă:

(76) 6—6 TRAIAN NOVAC.

Vânzare în mic și mare.

(82) 4—10

Birou de informație.

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, m'am hotărît să deschid în Budapesta un ***Birou de informație.*** Orice informație referitor la petițiile înaintate la ministerii, Curie, judecătorii etc., orice informații comerciale și în general în orice cauză — dau în decurs de 2—3 zile ori și cui, rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit.

Fac mijlocări comerciale, comande, etc.

Taxa pentru informație 3 cor. și spesele de poștă pentru răspuns.

L. Olariu,

Budapest, Lajos-utcza 141 III/19.

Loc deschis.

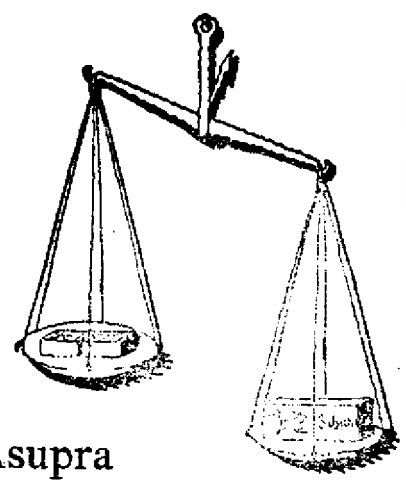

Asupra bunătății, prețului și greutății

trebuie grijit la cumpărarea săpunului. Nici un săpun din lume nu ajunge toate însușirile bune a

săpunului cu cerb alui SCHICHT.

Curățenia, capabilitatea lui de spălat, moleșia și ieftinătatea lui sunt de neajuns.

(42) 5—6

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva foculuí

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantagioase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morții cu termin fix; asig. de zestre și asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4.831,168 13
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,571,035·51
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909	foc „	112.045.412 —
	viață „	10,847,132·—
Fonduri de întemeiare și de rezervă	„	2,309,387 —

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2) 39—52

La expoziţiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric 3 39—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, coustruite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte. îndată ce clopotele sunt bătute de o laturi prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate și mai de multeori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de teace de metal.

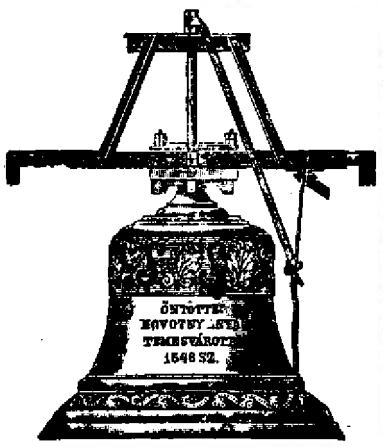

Pretcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foaia să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 5 Noemvrie 1910.** **Numărul 45.**

Adunarea învățătorilor.

Luni și Marți în 31 Oct. și 1 Nov. și-a ținut obicinuita adunare reuniunea învățătorilor nostri. Constatăm din acest prilej, că adunarea a fost foarte bine cercetată și este pentru prima oară, când o putem zice aceasta. Nu numai un mare număr de învățători au venit și din cele mai îndepărtate locuri la adunarea reuniunii, dar și publicul din Blaj a ținut să deie atențiunea cuvenită adunării, asistând număros la interesantele desbateri din sala de gimnastică. Și deși pare-mi-se prea mult timp se pierde cu lucruri mărunte, cu o administrație prea întinsă, am avut satisfacția să asistăm și la desbateri vii, interesante și de toată însemnătatea. Mai ales discuția asupra activității extrașcolare a învățătorului, o temă atât de actuală și așa de însemnată asupra căreia am înzistat și noi în diferite rânduri, a fost un punct culminant al desbaterilor.

Discursurile rostite în materia aceasta, au fost la toată înălțimea și demnitatea. Și propunerea învățătorului Sighișorean, de a se edà o carte pentru preot și învățător, în care să se deie toate îndrumările cu privire la înființarea de tovărășii și reuniuni sătești, a fost viu aplaudată. S'a accentuat și lipsa ridicării unei catedre la institutele pedagogice, care se trateze materia aceasta în legătură cu exigențele noastre dela sate.

In schimb însă n'au lipsit nici glasuri, cari se protesteze în contra prea multor sarcini, ce publicul vreà să pună tot numai pe umerii învățătorului, încărcat și așa de lucrul, ce trebuie să-l desvoalte în școală. Și nu puțini au fost, cari cu drept cuvânt au spus, că la sate mai este un factor important — preotul. Aici ca un echou la cele zise accentuăm din nou că la sate sunt deopotrivă factori importanți și preotul și învățătorul și că dela munca lor conștientă și neobosită atârnă viitorul satelor noastre. Lăsăm să urmeze raportul:

Conform §. 25 din statute, adunările generale ale »Reuniunii învățătorilor gr.-cat. din Arhidieceză« se țin odată în an la Blaj. In anul acesta a fost convocată pe 31 Oct. 1910. Pentru statorirea definitivă a programului de zi, pe 30 Oct. a fost convocat Comitetul central. Acesta s'a și întrunit în două ședințe, în cari a desbătut proiectele de diferite rapoarte. Prezentarea membrilor în un număr prea frumos — precum nu erà obiceiul trecutului — erau deja preludiile unor zile de mare însemnătate. Și deja presemnele nu ne-au înșelat. Elementele tinere a premenit mult rândurile dăscălimii noastre vechi, rupând pentru totdeauna tradițiile trecutului. Învățătorimea de azi, a dat probe, că să știe manifestà, — știe impune. E conștie de munca ce trebuie să săvârșască în țelina neamului nostru românesc. Zilele cât a petrecut în aceasta metropolă culturală, a știut să se afirme dând semne de forma academică cu care știe discutà chestiunile ce o preocupă. Și dacă a fost vre-o adunare generală bogată în programul său, atunci cu adevărat să poate zice, că adunarea generală a acestui an a fost cea mai variată, mai bogată și mai interesantă. Un moment înălțător a fost prezentarea în un număr atât de frumos, cum nu s'a mai văzut la nici o adunare — anterioară. — Fețele senine, înfățoșarea rezolută, le dà timbrul unor reprezentanți ce știu pentruce au alergat la Blaj.

Mult a ridicat nimbul adunării prezența distinșilor oaspeți: Ex. Sa Mitropolitul Dr. Victor Mihályi ca patronul Reuniunii, apoi canonicii: Alexandru Uilăcan, Dr. Is. Marcu, George Muntean, Ilustrul Domn Iuliu Bardossy, iar dintre profesori s'a văzut în diferite răstimpuri: Dr. Ioan Sâmpălean, Dr. Ioan Rațiu, Dr. V. Macaveiu, Dr. Oct. Prie, Ștefan Roșian, Aron Deac, Dr. Alexandru Rusu, protop. Lita preotul Smigelschi ș. a. Dintre profesoare ne-a onorat cu prezența: Georgina Muntean, Aurelia Bărițiu, precum și doamnele Vilt și Pop.

Înainte de a se întrà în programul dela ordinea zilei să alege o comisiune de 5 inși în persoanele dlor: Valer Suciu, Șt. Pop, Teodor Stoia, Romul Botezan, Oct. Pop și Traian Suteu, cari să invite la adunare pe Ex. Sa Mitropolitul. Comisiunea se depărtează pentru a-și satisface obligamentului impus, întorcându-se cu căpetenia noastră metropolitană. — I-se face onorul cuvenit cântându-se: Întru mulți ani. Să începe apoi Împărate ceresc, — cerându-se această sălășluire în inimile și sufletele celor ce s'au strâns ca să-și reguleze afacerile de școală, învățământ și cultivare proprie.

Ședința primă.

Să începe cu discursul clasic al Preaon. președinte Ioan F. Negruțiu, — în care la început salută pe Ex. Sa pentru interesul ce arată Reuniunii noastre. Trece apoi la partea reală și adevărată a stărei poporului, interesul și munca ce trebuie să presteze învățătorimea. Și zice între altele:

Scopul întrunirii de față este darea de seamă asupra activității Reuniunii noastre, în anul de gestiune trecut, — activitate, ce țintește la cultivarea proprie. Aceasta se dovedește prin independența ideilor și acțiunilor, cari se câștigă și efeptuiesc prin *știință*. Înarmați cu aceasta să ne nizuim întru ridicarea morală și materială a acelora în mijlocul cărora trăim și muncim. Să folosim deci tot timpul spre înmulțirea capitalului intelectual. Fiindu-ne neasemănat de multe contribuirile noastre să ne dedicăm cu trup cu suflet chiemării. Să ne purtăm oficiul cu demnitate. Să lucrăm în școală și afară de școală, căci nu este chiemare iubiți frați, ca munca și misiunea noastră. Comunele cu preoți și învățători harnici au înfățișare frumoasă în afară ca biserici, școale, grădini cu pomi ș. a.

Poporul nostru e deștept, harnic, care-și cinstește luminătorii, ce se interesează de soartea lui. Îi iubește pe ceice îi vreau binele și interesul său. Poporul are însușiri bune, cari trebuie desvoltate cu îngrijire, ca grădinarul legumile și florile. Să se stârpească aplicările rele ca: invidie, ură, lene, lux, alcoolism ș. a. Ceice nu se nizuesc în direcțiunea aceasta nu sunt demni de slujbele ce poartă. Scuzele nu încap. Sunt fără bază. Poporul e conservativ, dar dacă să convinge de bine își urmează intelectualii, ce dau pilde bune. Lungă-i calea prin precepte, scurtă și efectivă prin exemple.

In decursul anului trecut, din încredințarea sen. școl. arhid. am luat parte la examenele finale dela 8 școli, alese în diferite centre. — Una singură se poate luà de model. Exemplele bune, armonia dintre preot și învățător, progresul, disciplina, cultul ș. a. au fost factorii cari au contribuit la mulțămirea mea. — (Ludoș, Red.)

Celealalte m-au lăsat nemulțămit. Deci încă e destul de generală afirmarea că nu avem școli, — nu avem biserici. Mulți au așteptat ziua fatală de 30 Septemvrie fără să facă ceva. Pildă Câmpia. In multe co-

mune aflăm: crâșme, căsi comunale, dar nu școli și biserici. Dacă preotul și învățătoriul și-ar fi împlinit datoria, decând au intrat în acele comune, alta ar fi starea lor, alta dacă cheltuelile de câte 30000 făcute cu beuturi s'ar fi întors spre binele și fericirea poporului. Să recunoaștem deci, că n-am făcut destul chemării. E timpul să ne facem datoria. Să creștem poporul ca să asigurăm viitorul neamului, bisericii și patrii. — Învățătorul să lucre pentru ridicarea economică a poporului. Învățătorul să făcă educațiune. Invățătorul are rol, să deștepte energie pentru înaintarea școlii bisericii și a patriei. Invățătorii să aibă demnitatea oficiului. Să înființăm bănci, tovărășii, grădini agricole, petreceri și producțiuni. Să cultivăm inima.

Sfârșind acest magistral discurs între aprobările și aplauzele generale deschide adunarea.

Urmează raportul secretarului *Petru Ungurean,* despre activitatea Reuniunii. Să constatăm că: *biroul central* în decursul anului: a pus la concurs temele statorite de Ex. Sa Mitropolitul și ale Reuniunii; a pus în discuție chestia Orfelinatului, a cerut dela școala din Sălișle manualele ce le folosește; a provocat despărțământul Făgăraș ca să trimită libelul de depunere cu taxele membrilor; a provocat oficiile protopopești ca să iee măsurile de lipsă pentru încassarea taxelor restante; a lăsat prezidenților din despărțăminte ca să trimită rapoarte detailate despre bibliotecile districtuale, și conspectele membrilor cu sumele restante la Reuniune și «Foaia școlastică»: — și în urmă a trimis diplome de membrii fundatori.

Comitetul central a ținut 2 ședințe în cari a cenzurat rapoartele: secretariului, bibliotecariului, cassarului, comitetului redacțional și în afacerea Orfelinatului.

Reuniunea are 676 membrii; 132 fundatori, 10 onorari, 534 ordinari, și 2 ajutători. Urmează apoi activitatea fiecărui despărțământ în special. Bibliotecile toate fac 3832 volume și 412 broșuri. Averea e 14136 cor. 35 fil.

Lucrări pentru temele de concurs sau înaintat 6 pentru temele Ex. Sale și 1 pentru cele puse de Reuniune. Premiate au fost manuscriptele dlor: Marian Sas, Oct. Pop și Grațian Capătă. Sa lăudat a dlui T. Barna și s'au distins a dlor: Traian Șuteu și Toma Cociș.

Propuneri au intrat din partea dlor: Iosif Marian 3 și Traian Șuteu 17.

După acest raport a urmat vorbirea Ex. Sale Dr. Mihály, în care își exprimă bucuria pentru prezentarea în un număr atât de frumos a dlor învățători. Aduce apoi înainte greutățile timpului și împrejurările între cari trebuie să se facă instrucțiunea. — Apoi continuă: voi iubiților aveți 2 stăpâni: statui și biserica. Și fiind una protestarea statului și alta nizuința bisericii aceste două auctorități tot des vin în atingere. Imprumutat se pot ridică, dar se pot și împedecă când vin la mijloc *suspiciile.* Președintele dvoastră a atins coarde delicate despre starea învățământului și școlilor. Dacă munca preotului cu a învățătorului nu e împrumutată progresul amorțește ori se paralizează. In acele locuri nu s'au făcut edificii nu s'au regulat școli. Și apoi actele cari nu se pot rezolvă în comune și protopopiate întră la conzistor Adevărat, că din 1868 până acum a înaintat mult cauza învățământului primar. Totuși mai e încă de făcut. Edificiile trebuie să fie corăspunzătoare. Dar mai corăspunzător trebuie să fie învățătorul care și sub ceriul liber ar puteà face progres. Deci ar fi bine ca statul să-și îndrepte privirea spre locuințele higienice a familiilor. Sunt destule comune unde nu sunt căsi comunale și ne iau școala ca să așeze *comanda satului.* In anul acesta am avut mult de lucru cu plane, regulamente, edificii, toate forme tehnice. Isprăvite acestea ne vom puteà întoarce la învățământ și controla lui, căci și statul e convins că numai mână'n mână cu noi să poate face ceva. Senatul școl. arhidiecezan vă va dà mână de ajutor ca totul să se execute. Vom face totul pentru a să dă o *împinsătură învățământului.* (Aplauze).

Donează apoi încă 100 cor. pentru tema care să tracteze: despre administrația școlii, salariului, edificiile, manualele ș. a. Titlul nu-l definește fără lasă ca să-i statorească biroul central.

Dă apoi binecuvântarea părintească mânecând din epistola sf. *Apost. Pavel*: »cu frică și cutremur mântuirea noastră să lucrați.« — Explică că aceasta frică nu e tot una cu teama; făr e frica reverențială, începutul înțelepciunii și mântuirea lumei. (Aplauze).

Inmediat îi răspunde preș.: *Ioan F. Negruțiu*: Mulțămind pentru vorbele părintești cu cari ați îndemnat învățătorimea noastră la continuarea și desăvârșirea muncii, în numele adunării de astăzi vă dorim Exelență ca și în alte multe rânduri să Vă vedem în mijlocul nostru, pentru a ne înarma cu povețe atât de înțălepte. Să trăiți la mulți ani. (Aplauze).

Depărtându-se Ex. Sa, se continuă ședința primă, trecându-se la *raportul cassarului* din care se constată averea Reuniunii de 14,136 cor. 35 fili. Intratele anului 2238 cor. 02 fill. iar eșitele 1623 cor. 54 fill. Restanțe încă destule. Tot de aici reesă că colecta orfelinatului a ajuns: 689 cor.

In legătură cu aceasta colectă să propune ca Ilustrului mecenate V. de Stroesco

FOIȚĂ.

Les apaches.

In țara de lumină și cultură a Apusului, în Franța cea bătrână, stările sociale de azi, hotărât, nu sunt de loc vrednice de invidiat, pentrucă-s putrede în însaș temelia înjghebării lor. Intreaga alcătuire a societății franceze de azi, bazată pe o moralitate falză, e lipsită în însaș ființa sa de viață, de trăinicie și dăinuire, iar cercetătorului i-se pare că întreg ensemblul social pâraie, troznește din închieturi par'că duhul morții ar plutì preste ea, bătând din aripile sale de schelet, ca un memento pentru toate societățile cu temelie morală șubredă și îndoielnică. Că în Franța nu-s stări normale o dovedește pe lângă lunga listă a problemelor serioase de rezolvat între cari și problema urgentă de regulat a brigandajului, chestia *tâlharilor de stradă,* — apaches — însuș faptul îmbucurător, că elementele serioase și cu durere pentru viitorul lor propriu, revenindu-și în fire din amețala pseudoliberalismului, au început să se gândească serios la rezolvirea chestii tâlharilor de stradă, dela a cărei rezolvare norocoasă va atârnà în mare parte dăinuirea în chip pacinic și sigur a societății întregi. Fără îndoială trebuie să fie mare primejdia, cu cari amenință briganzii francezi, altcum n-am înțelege impetuoasa și hotărâta glăsuire la fel a ziaristicii franceze de seamă împotriva banditismului de pe străzile și din jurul Parisului, dovadă că *l'apache* e așa de primejdios, încât e nevoie mare de legi aspre pentru securitatea siguranței publice. Nu-i oare opinia publică franceză serioasă, îngrozită de mârșeveniile străzii și indolența justiții, aceea, care strigă în gură mare după poliție, lege și apărare în contra îndrăsnețului apache? Durere, azi la Paris, poate mâne airea, *apache* e un fenomen social, și încă foarte periculos. Apache românește e vagabund, pierde-vară, cu sufletul bolnav, isteric, alcoolist, ce-și câștigă pâuca de toate zilele dela nepăsătorul trecător de pe strade, ca și dela cetățanul pacinic, dela burghesul vecinic ocupat cu afacerile sale, ca si dela negutător, dela cerșitor ca și dela bogat așa, că-i răpede cu o poftă drăcească un glonț de revolver în cap, ori îi aruncă într'un chip într'adevăr uimitor, cu repeziunea fulgerului, un stilet ori pumnal în piept. Trebuie să-l cuprindă mirarea pe oricine de iscusința cu care știe apache-ul mănuì revolverul, boxul, pumnalul etc. La noi numai în orașele mari, pe scenele teatrelor de varietăți, se pot vedeà indeletnicirile tâlharului francez stăpân pe strada și împrejurimile Parisului.

Apacheii formează în Paris o adevărată pătură socială puternic organizată, așa că poliția s'a dovedit în multe rânduri slabă față de atacurile lor.

Apacheul din Paris și-a câștigat numele dela feliul său de viață, asemenea cu a Indienilor — numiți apaches — din America, o semințe crudă de vagabunzi prădalnici, cari, după mărturiile cercetătorilor (Gustave Aimard, romacier, Schmitz geograf) nu știu de frică și robie. Apacheul indian n'are locuință stabilă se îngrozește și de gândul de a aveà o atare locuință, toată viața și-o petrece în libertate, cutrierând părțile de miazăzi a Republicii unite și Mexico, jefuind, prădând și omorând cu sânge rece și cu deprindere pe negustoriul american rătăcit în nesfârșitele Prierie ca și pe Europeanul, cu gânduri de a învățà. Dar mai ales Europeanul, omul alb din Europa, îi este nesuferit Apacheului din America, nu-l poate iertà, și unde-l întâlnește îi face socoteala vieții; să nu ne mirăm de loc, pentrucă Europeanul a fost și este cel ce vreà să îngrădească libertatea sălbatică a apacheilor, reprezentanți îndârjiți și rezoluți a luptătorilor americani de odinioară pentru drepturile și libertățile vechi autochtone, drepturi și libertăți zdrobite și sterse în chip mișelesc și rusesc de *„umanul European.“* Numărul apacheilor Indieni a scăzut foarte mult 30—50,000.

E foarte greu a dà o deslegare îndestulitoare cu privire la felul cum s'a format ceata tâlharilor de stradă francezi. Atâta e cert, că așa zisa *morală laică* (laique morale) cu pseudo-altruismul ei scârbos, e una dintre cele mai de căpetenii pricini a stărilor de anarhie de azi. Dacă lumea franceză nu

să-i trimită o salutare în scris, pentru contribuirea sa de 200 cor. Să primească și să însărcinează presidiul.

Preș. Ioan F. Negruțiu, salută pe delegatul și reprezentantul Reuniunii surori din jurul Hațegului și să leagă de inima acestuia ca să împărtășească fraților săi salutul celor din Arhidieceză. Respectivul domn a fost: Șerban înv. în Valea Lupului.

Urmează la rând *bibliotecariul*, care spune că pentru augmentarea bibliotecii centrale a ridicat suma de 200 cor. Starea de azi e 457 opuri în 515 volume. Pe lângă cărțile sporite prin cumpărare sau mai căpătat donațiuni dela domnii: Ioan F. Negruțiu, Soc. Inocențiu Micu Clain, Vasile Bian, A. C. Domșa ș. a. Adunarea le exprimă recunoștința sa.

Raportul comitetului redacțional îl înaintează și cetește dl Valeriu Suciu. Să arată cum dl prof. Dr. Ioan Rațiu de bunăvoie s'a angajat la aranjarea și dirigearea revistei. Administrația s'a încredințat dlui Valeriu Suciu, iar corectarea dlui P. Ungurean. Revista se tipărește în 1126 exemp. Restanțe sunt încă, așa că și în anul acesta s'a recurs la fondul Reuniunii împrumutând 1068 cor. 78 fil. Semn îmbucurător e că Reuniunile surori încă au decretat-o de organ al lor, rămânând a se face încă odată regularea și selecționarea din nou a comitetului de redacție. Se exprimă mulțămită și recunoștință colaboratorilor mai harnici și anume: Traian Șuteu, Grațian Capătă, Marian Sas, Octavian Pop ș. a.

Cel din urmă raport a fost a prof. *Ștefan Pop* în afacerea Orfelinatului. Raportul a fost combinat cu multă pricepere și destoinicie. S-a arătat că cu chestia Orfelinatului s-au ocupat 18 despărțăminte. — Unele au primit în întregime proectul de statute a dlui Bardosy altele au mai făcut și ceva modificări: Laude adevărate se cuvine însă numai despărțământului Morlaca, care a fost singurul ce a cerut ca Orfelinatul să se așeze pe baze mai largi, și anume să nu fie numai pentru Arhidieceză, fără pentru întreagă provința metropolitană. In senzul acesta a înaintat și un contra proiect de statute ce s-a și publicat în Nr. 12 din 15 lunie a. c. al organului »*Foia Școlastică*«.

A urmat apoi alegerea comisiunilor. Și anume pentru cenzurarea Raportului general: Dnii: I. Pampu, G. Spătăceanu, Oct. Pop, și I. Pescariu; pentru bibliotecă și redacție Dnii: M. Sas, V. Idu, I. Pănăzan și Iosif Marian. Pentru cassă Dnii: T. Stoia, Al Sighișorean, Urzică, și V. Morariu iar pentru afacerea Orfelinatului: Traian Șuteu, Andreiu Pora, Grațian Capătă și Romul Botezan.

Cu propuneri noauă n'a venit nime. Dl *Al. Sighișorean* a vorbit despre lipsa unui manual în care să se arete și determine feliul, forma și directiva în care are să se îndeplinească organizația economică a poporului nostru. Contra activității extrașcolare inpuse vorbește *Andreiu Pora; Vasile Idu* dorește că trebuie să se facă ce să poate, așa ca instrucțiunea să nu fie neglijată. *Ioan Pescariu* aderează. *Toma Cociș* e pentru părerea lu An. Pora. Mai vorbesc dnii: *Teodor Stoia, V. Idu, T. Cociș, Vereșmortean* și *Maxim Blaga*.

Cu acestea se termină ședința primă.

Raportor.

Chiemarea preotului.

Intre deosebitele staturi ale bisericii, pe cari înțelepciunea divină le-a statorit spre frumusețea bisericii și binele sufletesc al tuturor, statul preoțesc este cel mai de frunte. Preoții continuă opul de răscumpărare început de Domnul Isus Hristos, sau mai bine zis singur Hristos îl continuă prin preoți. Hristos învață, sacrifică, iartă păcatele, justifică, conduce pe ai săi la vieața de veci prin preoți. Demnitatea și puterea unuia-născut Fiul lui Dumnezeu, este măsura demnității și potestății preoțești. Precum preoția lui Isus este cea mai mare, sacrificiul lui cel mai prețios, acțiunile lui spre mântuirea oamenilor cele mai distinse, așa și preoția noului Testament, ca cea mai deplinit părtașe la preoția lui Hristos, are o demnitate și putere, care la alte creaturi în cer și pe pământ nu se află în așa măsură.

Dar precum Domnul Hristos nu s'a preamărit el singur pe sine ca se fie „Preotul mare," ci acela, care i-a zis: Tu ești Fiul mieu," așa și acela, care ca serv alui Hristos voiește a desvoltă activitate plăcută și binecuvântată de Dumnezeu, nu singur are să-și ieie onoarea, ci la aceea trebuie să fie chiemat și ales.

După învățătura evangheliului, câți nu au voit să fie în Hristos, însă Domnul nu le-a primit într'o formă rugămintea, pe unul îl trimite acasă, pe altul îl sparie cu greutățile ce are să le supoarte dacă îi urmează, pe al treilea și al patrulea îl astrânge să-i urmeze și nu primește nici o scuză.

Sfatul Domnului, după care pe unii îi chiamă pe alți nu, pentru noi este nepătruns, aceasta depinde singur dela voia lui Dumnezeu, care fără considerare la meritele noastre lucră după bunul său plac. I-a chiemat la sine pe cari i-a voit (Marc. 3, 13).

---

s'ar fi amețit în vremile din urmă, dela cel dintâiu funcționar a republicii până la cel din urmă haimana, de zisa morală oficială, hotărât brigandajul de azi n'ar grasă în așa de mare măsură. Atmosfera în care crește brigandul e mahalaua, crâșma și strada, lozinca: libertatea, ceeace înseamnă, nerespectarea și tăgădnirea a tot ce-i autoritate, lege, cinste și sentiment, iar arma pentru susținerea prestigiului, după cum am zis, revolverul, boxul, stiletul și pumnalul, foarte rar bastonul. Tipurile lui Gorki din Necăpătuiții și Azilul de noapte sunt neasămănat mai sus, cu toate patimile lor, decât acești monstrii vii, lipsiți și desbrăcați de orice sentiment omenesc.

Decând e lumea metropolele ocroteau între zidurile sale tot felul de existințe și indivizi dubii, tipuri periculoase pentru ordinea publică și binele cetățenilor, dovadă codicii de legi, ce croiesc pedepse strașnice pentru necăpătuiții primejdioși pentru societate, iar poliția îi avea în evidență ca pe niște notorii primejdioși și îi urmărea pas de pas. Preste tot în vremuri normale numărul lor e relativ destul de mic, față de grozava sporire, ce se observă în vremi de neliniște, de revoluțiuni sociale ori turburări interne politice când apoi organizându-se în bande de jefuitori și prădători ajung să fie adevărat biciul lui Dumnezeu pentru cetățeni, (revol. fr. 1791), dar deodată cu încetarea și sedarea spiritelor și cu domolirea patimilor aprinse în focul răscoalei, dispar și bandele de briganzi, dispar ca și când nici n-ar fi fost în atari cazuri excepționale se poate explică ușor existința brigandismului organizat. În vremuri normale însă cum e posibilă *însăș posibilitatea existinții* unui brigandaj organizat, nu putem înțelege, pentrucă în timpuri normale numărul nevoiașilor de soiul ăsta e în general relativ foarte mic, așa că nu-i periculos și nici nu poate fi, pentrucă de-o parte justiția de altă parte poliția îi are în deosebită atențiune și îngrijire părintească. Și totuș în Paris și jur în capitala culturală a lumii și în ținuturile din jurul Parisului, atacurile și atentatele tâlharilor sunt zilnice și încă în un chip și într'o formă, ce nu mai lasă nici o îndoială asupra faptului, că toate atacurile acestea sunt sistematic urmate și îndeplinite de membrii aceleaș pături, tâlhărește dar puternic organizată. — Și ce face poliția în aceeaș vreme, când apacheul se obrăznicește pe vre-o stradă ori în vre-o grădină publică a Parisului?

Trebuie să fi fost mare păcătoșenia și revoltătoare nepăsarea, cu care a menajat justiția și poliția pe acești indivizi, altcum ministrul de justiție actualul d. Barthou n'ar fi trebuit să intrevină chiar el și să ieie măsuri energice împotriva ușurătății, cu care oamenii legii aplicau și executau legile referitoare la pedepsele ce trebuie aplicate vagabunzilor și atentatelor lor. Ministrul de justiție, până la alte dispoziții, pretinde, conform legilor vigente de altcum destul de aspre, *scărirea* împrejurărilor atenuante, abuz foarte lățit și foarte compromițător pentru corpurile judecătorești, apoi în un proioct de lege pentru reglementarea necăpătuiților prevede o seamă de dispoziții salutare, între cari mai momentuoase sunt amplificarea numărului motivelor agravante ridicând în aceeaș vreme și minimul pedepsei; le interzice haimanalelor sub pedeapsă grea purtatul de arme, iar pe ceice le folosesc îi pedepsește cu asprime, apache-ul, brigandul de stradă va fi închis în cela etc. etc. tot atâtea dispoziții salutare.

Opinia publică franceză nădăjduește, că în chipul contemplat de ministru o parte din relele ce bântuie din zi în zi mai adânc în sânul societății franceze se vor sană și vor încetă. Se prea poate și ar fi și de dorit, pentrucă într'adevăr stările de azi din Franța sunt așa de ticăloase și nesigure, încât Franța întreagă, asemenea unui arbore colosal, sănătos la înfățișare, dar putred și mâncat de cari pe dinlăuntru, amenință cu prăbușire, prăbușirea morală.

Ceeace scrie ziarul „Temps" despre armata franceză se potrivește de minune întregii societăți: „il y a, nu dans l'armée, ci dans la societè quelque chose, qui croque," este ceva în societate ce troznește, pârâie ce a troznit de mult: e însaș *Franța* fără de morală, iar apache e numai un fenomen serios, dar foarte periculos, isvorât din ticăloasele stări ce domnesc la Paris.

Dar când graţia divină alege pe cineva să fie servitor al legii nouă, nici decum nu-i nimiceşte voia, ci dela el depinde ca graţiei să nu pună piedecă, că precum graţia pe toţi îi ajută la mântuire, şi totuş nu toţi se mântuie, pentrucă nu toţi voiesc să se folosească de ajutorul graţiei, aşa şi cei chiemaţi la preoţie să nu pună piedecă chiemării lor, ci spre aceia să se predispună cultivându-şi puterile naturali cu ajutorul graţiei. Că păstor bun nime nu se naşte, ci se face prin cultivare, de care grijeşte biserica, având exemplu purcederea Domnului Hristos cu apostolii, pe cari totdeauna i-a avut în apropierea sa, i-a subtras dela ocupaţiunile de rând, ca inima lor şi simţul lor să-l detragă cu totul dela bunătăţile lumeşti şi să le inspire însufleţire singur numai pentru împlinirea chiemării lor. Îi dedă la lipsă, la strapaţii, la dispreţ, la calumnie la tot felul de suferinţe, le resfiră prejudeţele, le desaproabă contrazelarea, îi dogeneşte pentru necredinţă, le condamnă zelul orb, îi dedă la rugăciune, trezire şi încredere. Îi învaţă despre chiemarea lor, despre tainele împărăţii cerului, despre scârbele ce le vor avea în lume, încurajată prin exemplul său etc. Aşa pregătì Isus pe apostolii pentru misiunea lor prin admonieri şi învăţături, şi pe când îl vedeau cu ochii şi-l ascultau cu urechile, pe atunci lucrà în ei graţia divină: Tatăl le descoperì ce trupul şi sângele nu le puteà descoperì, că lor le-a fost dat se înţeleagă tainele împărăţiei cerului.

Ci a fi chiemat şi a rămâneà în acea chiemare nu este de ajuns, ci în chiemare trebuie a trăì după voia lui Dumnezeu, căci preoţii pe pământ i-a ales Dumnezeu prin consacrare, ca să fie ca Isus, învăţătorii pietăţii, prototip ai virtuţilor, mustră de sfinţenie, carte a vieţii, lumină a lumii, far, oglindă, în care fiecare creştin să poată vedeà ce are să facă ce se încunjure. Preoţii prin vieaţa lor trebuie să facă pe credincioşi a privì cât mai deaproape şi nemijlocit vieaţa lui Hristos. Despre fiecare preot ca prototipul lui Hristos să se poată zice, ce a zis apostolul către Tit despre graţia, învăţătura şi activitatea lui Hristos. „Arătatu-sa darul lui Dumnezeu Mântuitorului Nostru tuturor oamenilor, învăţându-ne ca lăpădând toată împietatea şi poftele lumeşti, să trăim cu trezie şi dreptate şi pietate în veacul de acum, aşteptând fericita sperare şi venire a măririi marelui Dumnezeu şi a Mântuitorului Nostru Isus Hristos, care s'a predat pe sine pentru noi, ca să ne răscumpere de toată fărădelegea şi să ne curăţe şie-şi popor ales, următor al faptelor bune".

Preoţii răi pentru exemplul rău ce-l dau şi pentru delăturarea lor sunt cauza principală la cele mai multe păcate ale poporului. Căci vulgul dacă vede vieaţa rea a preotului nu mai cugetà la aceea ca să se îndrepte, ci despreţuieşte sf. Taine, nu se mai teme de iad, nu mai doreşte împărăţia cerului. El îşi zice, ce-mi vorbeşti, nu vezi, că şi preoţii lucră aşa.

Exemplul preotului tuturor oamenilor să servească spre mântuire, deaceea atât la altar cât şi pe stradă, în casă, la masă, pe amvon, în toate afacerile sale, chiar şi în recreare, să încunjure tot ce e detrăgător statului preoţesc, nu altcum în societatea lumenilor şi în ospătării, şi mai cu seamă acì când e constrâns a le cercetà, să nu facă nimic ce poate dà anză la micşorarea vazei preoţeşti. Purtarea preotului are să fie carte din care vulgul să cetească ce este iertat şi ce nu. Dacă apostolul a zis, că decât să scandalizeze pe cineva, mai bine nu va mâncà carne în veci, oare noi preoţii nu trebuie să zicem că mai bine nu vom călcà în veci peste pragul localurilor publice, decât să dăm anză a se scandalizà cineva de purtarea noastră.

In lume fiind preotul să trăiască ca unul ce e ales din lume, lucrurile lumii şi desfătările ei să le socotească ca un gunoiu, ca o lăpădătură, că zice: să nu iubiţi lumea (I. Ioan II 15. 19) pentru aceea nici nu trebuie să se învăluie peste măsură cu lucruri lumeşti.

Cine să învălue cu lumea, acela judecă ca lumea, vorbeşte, iubeşte şi lucră ca lumea Dar spiritul lumii este contrar spiritului lui Hristos.

Odată pe un drum mai lung dela o comună, cărăuşul, poate pentru a-mi ţineà de urât, poate pentru a-mi spune că are nemulţămire la inimă, începù a satirizà purtarea preoţilor, că unul nu lasă niciând puşca de lângă el, că altul e tot la cărţi, altul prin birturi, celalalt cu speculaţii, altul îşi alungă soţia şi aşa mai departe, — s'a stricat lumea s'au stricat şi popii, nici ei nu-s mai popi, rar poţi să dai de câte unul cum se cade. — Am sucit vorba luând alt obiect, dar tot gândeam că poate are drept omul Mi-se pare, că prea ne-a copleşit spiritul lumii, de promisiunile Mântuitorului: „căutaţi mai întâi împărăţia ceriului şi toate se vor adauge vouă", pare că ne-am cam uitat. Mai mult ne joacă înaintea ochilor poftele lumeşti, mai mult pond punem pe estern decât pe curăţenia internă, ne orbeşte luciul banilor, sub care de multeori se ascund multe fapte negre. Mai iubim pământul decât raiul, voim ce e drept să ajungem şi în rai, dar mijloacele conducătoare la rai nu ne prea plac, iubirea egoistă ne stăpâneşte, dar să nu uităm, că împuţindu-se sarea se lapădă şi se calcă în picioare, deci să căutăm a ne păstrà caracterul nisuind numai spre ce e folositor şi nobilitează, iar ce ne dejoseşte să încunjurăm, că dela om e truda, iar dela Dumnezeu numai ajutoriul.

Dr. Luca.

CORESPONDINTE.

Sfinţirea bisericii din Mogoşmort.

Nuşfalău, Oct. 1910.

Aşa mi-se pare, că lucrurile rari cuprind în sine cele mai însemnate momente istorice, chiar şi atunci, când ele îşi ieu fiinţa în cele mai nebăgate în samă sate din iubita noastră Transilvania. Şi ce lucru poate fi mai rar ca ridicarea unei biserici într'un sătuţiu românesc din această ţară, în care poporul românesc a trecut prin năvăliri barbare, prin sabie şi foc, prin judecată la moarte, prin furci caudinice, prin iobăgie şi întunerec până la anul redeşteptării 1848. O dacă micuţile biserici de lemn, cari dispar şi se duc după ce la multe din ele nu li-să ştie timpul întemeierii şi după ce sute de ani dintre pereţii lor scunzi alăturea cu fumul de tămâie au înălţat la cer suspinele şi rugà Românului — ar puteà grăì: câte lucruri de vitejie, de mărire şi de jele, ne-ar povestì: cum ni-s'ar umpleà ochii de lacrămi de această istorie sfântă a neamului românesc dăicit la sânul altarului, unicul loc unde şi-a aflat mângâierea în năcazuri şi deunde şi-a luat şi îşi va luà şi în viitor curajul pentru a dà pept ori-cărei primejdii, ce ar venì din ori şi ce parte.

* * *

Instinctul dar de veneraţiune faţă de biserică redeşteptat în sinul masselor largi a poporului românesc, împărţit în grupe mai mari ori mai mici, în oraşe ori în sate a fost motivul, care a îndemnat şi pe Exelenţa Sa, să trimită chiar într'un sătuţiu, ca Mogoşmortul la actul sfinţirii bisericii celei nouă din peatră, acoperită cu tinichea, pe un bărbat distins, din sânul Veneratului Conzistor diecezan, pe nou denumitul canonic Magnificenţa Sa domnul Ioan Welle, fost protopop al tractului Căţicăului şi paroh al Dejului aproape o jumătate de secol. A avut loc acest act Duminecă în 23 Octomvrie 1910.

După rămasul bun dela bisericuţa veche de lemn s'a inceput cultul divin prin sfinţirea apei înaintea s. Altar în biserica cea nouă.

La sfinţirea apei şi în decursul cultului divin am văzut servind în odăjdii sfinte şi pe următorii M. On. preoţi: Ioan Bulbuc protopopul tractului Becleanului şi pe fiul său Octavian din Minthiul-român; Simion Popan, Figa; Ioan Belciug. Prislop; Ioan Ciurelarean, Lusca; Gabriel Petri, Nimigea-română; Niculae Pop, Nimigea-magiară; Grigorie Mureşian, Şireag, administratorul Mogoşmortului; Grigorie Rus, Odorheiu; Ioan Mititean, Cociu; Ioan Nagy, Rusul-de-sus; Ioan H. Boteanu, Nuşfalău; Iulian Chita, Rusul-de-jos, toţi din tractul Becleanului; Ştefan Rebrean, Chiuza; Ioan Rebrean, Săsarm; Iosif Mureşian, Peatra — tractul Ciceu-Cristurului; Ioan Rus, din fostul district al Năsăudului.

In fruntea acestui cor de preoţi şi în capul unei masse de popor de peste 1000 suflete, delegatul episcopesc Măria Sa, Welle, după sfinţirea apei, purtând recvizitele pentru cultul divin şi un preot tămâind înainte, încunjură noua biserică de 3 ori, în decursul acestora patru preoţi cetesc 4 s. Evagelii: după cari se face ceremonialul întrării în noua biserică în sunetul campanelor şi se începe s. liturgie.

Urmează momente sfinte, când preoţii şi mirenii ne simţiau deslegaţi pare că de lanţuri grele, de griji lumeşti şi când aceşti venerabili preoţi se cuminecă sub decursul priceznei cântate de preotul Rusul din district: *„Nu este celce face dreptatea, nu este până la unul..."* părea că întreg păretele despărţitor dintre noi şi îngeri s'a şters.....

După liturgie, din uşa Impărătească propovăduieşte cuvântul Impăratului ceresc Dl delegat episcopesc Ioan Welle într'o limbă pe înţelesul tuturora. Domnul delegat arată însemnătatea bisericii şi a şcolii pentru popor zicând, că *de pe biserică şi şcoală să vede, ce fel de oameni locuesc în cutare sat.* Saşii pentru aceea stau mai bine ca noi, că au biserici şi şcoale cum se cade; că bisericuţele cele scunde de lemn între pereţii lor simpli ne-au ţinut cea mai scumpă avere: credinţa, limba, portul şi obiceiurile strămoşilor şi încă în timpuri cu mult mai grele ca celea de azi. Lacrămile ascultătorilor mă dispenzează să descriu efeptul acestui cuvânt plin într'adevăr de unctiune binecuvântată.

La sfârşit dl delegat eppesc împărtăşeşte poporului binecuvântarea arhierească şi predă noua biserică cultului divin public. Poporul sărută crucea, să stropeşte cu aghiazma şi să depărtează edificat în celea sufleteşti la ale sale.

Ioan H. Boteanu,
preot gr.-cat.

Noutăţi.

† **Varossy Gyula.** Săptămâna trecută a repausat arhiepiscopul de Kalócsa: Varossy Gyula, prelat catolic, care a fost unul dintre cei mai întregri bărbaţi, ce în Ungaria, au purtat cândva cârja arhierească, ca preot a fost piu, pietatea şi sânţenia vieţii sale model, iar firea lui senină, bunătatea de inimă şi modestia-i captivătoare farmecă pe toţi aceia, cari veniau în atingere cu el. De bunăseamă, că număroşii lui elevi români, cari l-au cunoscut ca rector al seminarului central din Budapesta şi au învăţat a-l iubi ca pe un adevărat părinte, vor fi primit cu adânci regrete trecerea lui din vieaţă. Dar o lacrimă de recunoştinţă depune şi preoţimea noastră pe sicriul lui. Várossy a fost acela, care în conferenţa episcopilor catolici convocaţi la inzistinţa episcopatului nostru, a luat partea plângerilor noastre în contra proiectului de congruă. Şi pe când unii simţiau bine, că proiectul de congruă alui Apponyi în definitiv e îndreptat în contra noastră, el Varossy, ca un adevărat apostol ne-a luat biserica în apărare şi Apponyi a fost silit să retragă pasagele jignitoare.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Stiri personale. Exelenţa Sa Preasfinţitul Domn Mitropolit s'a reîntors Sâmbătă seara sănătos la reşedinţa sa.

Dinstincţiuni. In şedinţa conzistorială de Marţi, Ex. Sa a binevoit a conferi titlul de protopopi onorari asesorilor conzistoriali: *Dr. Ambroziu Cheţian,* director gimnazial, *Ioan F. Negruţiu,* directorul preparandiei, *Iacob Popa,* protonotar şi *Iuniu Br. Micu,* vicenotar conzistorial. — Sincerile noastre felicitări!

Din Arhidieceză. *Septimiu S. Popa,* administrator parohial în Sânpaul (districtul Iernot) a fost numit paroh în Bologa (districtul Morlaca). — Pentru completarea parohiei *Beica-magiară,* în districtul protopopesc al Reghinului, se publică concurs pe 20 Noemvrie a. c. Venitul congrual al acestei parohii e statorit în cor. 228·86. — La parohia *Boarta* din protopopiatul Sibiiului, devenită vacantă prin moartea fostului preot Ioan Axente, să escrie concurs nou cu terminul de 30 Noemvrie n. 1910 inclusive. Venitul congrual este computat în 232 cor. 40 fil. — Pentru ocuparea parohiei *Şutu,* din districtul protopopesc al Indolului, se escrie concurs cu terminul de 1 Decemvrie n. 1910, Venitul congrual e computat în 540 cor. 36 fil. — Cu terminul de 15 Noemvrie 1910, se pune la concurs staţiunea de învăţător din comuna Cohalm, în vicariatul Făgăraşului. — şi de cantor-învăţător din comuna *Habic,* districtul protopopesc al Reghinului.

Hymen. Văd. *Ecaterina Dr. Pătăcean* n. *Mezei* şi *Dr. Mihail Moldovan,* fidanţaţi. — *Cornel Hulpuş,* teol. abs. şi *Olivia Puşcaş,* anunţă celebrarea cununiei lor, ce se va ţinea Duminecă în 13 Noemvrie 1910 la 3 oare d. a. în biserica catedrală din Blaj. — *Emanoil Muntean,* inv. în Peţelca şi *Aurelia Domşa,* anunţă celebrarea cununiei lor, ce se va ţinea Duminecă în 20 Nov. n. 1910 în biserica gr.-cat. din Peţelca.

Contribuire. D-na *Otilia Dr. Negruţiu* în loc de cunună pe mormântul neuitatului său soţ, a contribuit pentru *Masa studenţilor* din Blaj, 50 coroane. I-se aduce şi pe aceasta cale mulţămită din partea Direcţiunii gimnaziali.

Înaintare. *Virgil Bianu,* locotenent în regimentul 62 de infanterie, cu ziua de 1 Nov. a. c. a fost ridicat la căpitan cl. I. — Felicitări!

Petreceri. Tinerimea universitară română din Cluj invită la *Petrecerea cu dans* ce se va aranjà în sala dela „Hotel Central" (Nagy Gábor) la 24 Noemvrie 1910 n. Venitul curat e destinat pentru „Casina română" din loc.

Ştiri ziaristice. *„România creştină"* e titlul unui ziar săptămânal, ce a început să apară dela 1 Oct. v. la Bucureşti, sub conducerea dlui C. Cernăianu, ca prim redactor. Tendinţa nouei foi e să ajute la rezolvirea liniştită a crizei religioase ce domneşte în biserica ortodoxă din România. Abonamentul anul 6 lei, redacţia şi administraţia str. Schitu Maicilor 1109. bis. — *„Scena"* e o bună revistă săptămânală de teatru şi muzică pusă sub îngrijirea dlor L. Rebreanu şi M. Sorbul şi având colaborarea cunoscuţilor scriitori Cornelin Moldovan Emil Gârleanu, ş. a. Redacţia şi Administraţia Strada Domniţa Anastasia 6. abonamentul pe an 12 lei.

Concurs cu premiu. Cu scop de a fi cât mai folositori obştei noastre de pretutindenea, care se îndeletniceşte tot mai mult cu cultura pomilor, publicăm prin aceasta concurs pentru „cea mai bună carte de pomărit", în care să se dea îndrumările de lipsă în toate trebile pomăritului. Cartea să se scrie în stil poporal spre a puteà fi înţeleasă de oricare econom doritor a cultivà pomii. Lucrarea cea mai bună va fi premiată cu 100 cor. şi se va tipări pe spesele Reuniunii. Manuscrisele să se înainteze subscrisului comitet până la 1 Ianuarie 1911 n. Sibiiu, 13 Octomvrie n. 1910. Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu". *Pant. Lucuţa* prez. *Vict. Tordăşian* secretar.

La fondul casei împreunată cu haiă de vânzare a „Societăţii meseriaşilor români din Blaj" au contribuit: Coroana, institut de credit şi economii, Bistriţa 25 cor., Sălăgiana, bancă în Jibou, Hăţăgana din Haţeg câte 5 cor., Sebeşana din Sebeş 2 cor., Aurel Rus, dirigentul băncii „Lumina" în Vaşarheiu 20 cor.; Niculae Mazere, prof Iaşi 10 cor., Dimitrie Ţoni, Galaţi 37 cor., Neagoe Popea, prof. Iaşi 5 cor., Ioan Muntean, notar Roscani 3 cor., Dr. Remus Paşca, advocat Câmpeni 4 cor., Pop Niculae, Ormindea, Dr. Ioan Fărcaş, medic Zelau, Leon Scridon, protonotar Bistriţa, Augustin Nilca, preot Vaidacuta, George Micu, preot Alecuş, Stelian Constantinescu, Bucureşti, câte 2 cor., Ioan Pop, preot Visuia; Niculae Aron, protop. Teaca, Ioan Henteş, asesor Sibiiu, Dumitru Câmpian arhivar Sibiiu, Vasile Tătar, preot Stioana, Mărginean Alexandru Oraviţa, Ioan Fodor, înv. Vaideiu, Jurca, preot Totoiu, Alexandru Gergely, înv. Lăpuş, Iuliu Pop, preot Lujerd, Fărcaş Ioan Băieşti, Şt. Roşian, notar Gârbova câte 1 cor.

Poftă bună! Stomac sănătos avem şi nu ne mai torturează apăsări şi dureri de stomac de când folosim „Elsahapurile purgative" alui Feller. Din experinţă o spunem, probaţi numai, căci întru adevăr ajută mistuirea şi regulează scaunul. — 6 cutii cu 4 cor. franco. Le pregăteşte numai Feller farmacist. Stubica, Centrale Nr. 122 (com. Zágráb).

Adunarea de toamnă a despărţământului învăţătoresc Balázsfalva—Bla! aparţinător reuniunii învăţătorilor gr. cat. din Arhidieceza de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia şi Făgăraş, prin aceasta se convoacă pe ziua de 19 Nov. st. n. 1910 la 8 ore a. m. în şcoala gr. cat. din Csicsóholdvilág—Ţapu.

În apărarea contra holerei cel mai mare rol îl are apa. După părerea unanimă a medicilor apa minerală conţinătoare de accid carbonic să se folosească nu numai spre beut ci şi spre spălarea gurei, pentrucă accidul carbonic tare omoară şi extermină baccilii. Intre apele minerale conţinătoare de accid carbonic este ştiut, că „Phönix de Buziaş" e cea mai favorabil recunoscută şi cea mai bine răspândită, fiindcă nu numai că este cea mai bogată în accid carbonic natural (nu umplut) şi cea mai ieftină apă minerală, ci e scutită şi de bacterii. Din astă cauză este recomandată de medici şi în general folosită în spitale. Acum nici într'o casă n'ar fi iertat să lipsească apa minerală „Phönix deBuziaş".

Te doare stomacul? Nu ai apetit? Nu poţi durmi? Te doare capul? Nu ai scaun? Eşti anemic sau este altcineva din familie? — De morburile acestea te poţi vindecà foarte uşor, grabnic şi sigur, dacă îţi comanzi veritabilele *picuri de stomac* ale lui *Brády,* care se află de vânzare în toate farmaciile şi costă 1 sticlă 80 fil.

Posta Redacţiunii.

N. P. Nu e scris articolul de aşa ca să se poată publicà.

E. M. Sentimentele prietineşti ce vă stăpânesc, nu sunt turnate în o astfel de formă, cât se intereseze şi pe cetitori.

V. M. Va urmà.

ANUNŢ!

Lemne de foc cl. I. de fag vagonul (10,000 Kg.) dus acasă cu 156 cor. Se află în Blaj la

(86 4—5 ***D. TRIFAN.***

CONTRA

TUSEI

răguşelei, catarului, flegmei şi tusei măgăreşti nu cumpăraţi altceva decât gustoasele

Caramelle pectorale

de alui **Kaiser** cu ***„trei brazi"***

5900 atestate dela medici şi privaţi garantează pentru succesul sigur.

Pachete cu 20 fil. şi cu 40 fileri; cutie cu 60 fileri se află la: ***Carol Schieszl*** farmacist Balázsfalva.

(93) 1—22

Partea literară.

Celea trei duele ale colonelului D'Arbout.

— Narațiune de G. de Beügny d'Hagerne. —

Trad. de Grațian.

(Continuare).

— Nu cunoști pe nime în noul regiment? a întrebat într'o seară străinul.

— Bine chiar pe nime!

— Atunci te fac atent, că te vei întâlni acolo cu un anumit căpitan D'Arbout, și te fac atent, să nu te încrezi în într'ânsul.

— Pentruce?

— Pentrucă e un rău tovarăș, foarte îngânfat și cu deosebire foarte pătimaș; să vorbește despre dânsul, că știe manua admirabil arma, dela o distanță de douăzeci și cinci de pași nimerește o piesă de o sută sous.

— Ei, dacă într'adevăr e atât de viteaz, apoi îi vom dà ocaziune să-și arete talentul; și eu mă pricep la învârtirea săbii și nici în manuarea pistolului nu-s neexpert.

— Ar fi foarte bine, dacă l-ai puteà face să dueleze; însă dânsul să pricepe de minune, ca să îndepărteze orice fel de provocare, ascuns fiind în dosul renumelui său.

— Il voiu constrânge la aceasta.

— Hm! aceia nu-i sigur. Eu îți spun ceva D-tale; am servit împreună la regimentul al 5-lea de cavalerie. Din ceva lucru de serviciu, ne-am certat, și eu am tractat cu dânsul, după cum a meritat. În ziua următoare mi-a dat un rendesvous; dar când ne aflam pe terenul de luptă, a început a vorbi în gură mare, despre fiorul ce îi stârnește cugetul, că varsă sângele unui camerad al său.... Să nu te plictisesc cu amănunte, sfârșitul a fost, că disgustat și-a cerut scuze dela mine.

„Atunci erà încă tânăr și pe cinstea mea, aventura aceasta ar fi tăiat în viitorul său, dar secundanții și eu ne-am decis, să ținem lucrul în secret, și dânsul crede acuma, că ne-am uitat de aceasta. Te fac atent să fi băgător de seamă. De altfel dacă vrei să te încredințezi despre adevărul celor spuse, pronunță numai numele meu în fața sa și vei vedeà ce efect va aveà.

Preste câteva zile căpitanul Paul, a părăsit Algirul și s'a întors la regiment.

Câteva zile a studiat cu precauțiune pe căpitanul D'Arbout și contra voinții sale l-a aflat cu totul altfel de cum îl descrisese. Oare am fost sedus? — se întrebà el, — și și-a propus să se convingă.

Intr'o seara, când ședeau împreună lângă focul lagărului, Paul îi zise:

— In Algir m-am întâlnit cu cineva, care mi-a spus, că Vă cunoaște. A fost un oarecare domn Latignac.

D'Arbout fără veste a făcut o mișcare.

— Pe acest pământ, domnule, nu mai există Latignac.

— Uite, își zise Paul în sine, iată mișcarea prezisă, apoi negarea. Să merg mai departe.

Apoi îl agrăi din nou:

— Fără îndoială domnule, D-voastră voiți să ziceți, că nu știți, că ar mai există?

— Mă rog de iertare, ce am zis, am zis, și și acuma spun, că nimenea nu e îndreptățit să poarte acest nume.

— De unde puteți ști Dvoastră aceasta?

— Fiindcă cunosc perfect familia aceasta? căci e familia femeii mele și ultimul vlăstar, a căzut într'un duel, înainte de aceasta cu mai bine de zece ani.

— Ce deducție faceți din aceasta, domnule?

— Aceea, că pe D-voastră v-au dus în eroare, și că dacă într'adevăr cineva spune, că așa să numește, acela poartă un nume, ce nu-i compete.

— Domnule, continuă căpitanul Paul, dumniavoastră vorbiți prea ușuratic despre amicii mei.

D'Arbout, l-a privit un moment, apoi începù:

— Iubite camerad, ai face rău, dacă te-ai simți ofenzat de cuvintele mele. În fine dacă te alipești strâns de aceea, că amicul D-tale folosește pe dreptul numele Latignac, eu nici decât nu doresc să-ți dispui aceasta.

— Foarte bine! zise Paul în sine, am început nițel pe o coardă cam înaltă, mai cedez... Să fie dară adevărat?... într'adevăr ar fi laș? Oh! La proxima ocaziune îl voiu duce la extrem, și apoi vom vedeà?

Ocaziunea aceasta nu l-a lăsat să aștepte mult Ținând să confirme, că celea spuse de el, sunt adevărate, și-a desfăcut portofelul, a scos o cartă de vizită și-a întins-o cameradului său

— Domnule, dacă vrei să te convingi despre existința unui domn Latignac, aici e biletul lui de vizită.

— Peyrussel de Latignac, exclamă D'Arbout, aruncând biletul; nemernicul... Oh! Asta-i infamie!

— Griji domnule, pe cel ce-l numești nemernic și infam, îi amicul meu.

— Amicul D-voastre! nu, D-voastră nu-l cunoașteți, desigur V-a tras pe stoară; dacă a-ți știi cine-i el, nu l-ați mai numi amic.

— Îl cunosc, domnule și ofenzările aduse lui. le privesc de ale mele; D-voastră aveți să-mi dați seamă.

— Duel! cu D-voastră? și pentru.... pentru acest om...? nu domnule, asta nu se poate!

— Mi-s'a spus, că D-voastră sunteți foarte necruțător, când simțiți lipsa să ofenzați cu deosebire pe cei absenți, dar foarte precaut, când e vorba să garantați pentru celea zise, în fața unui om curajos.

— Domnule căpitan, zise D'Arbout, noi nu ne cunoaștem încă; eu vă cred pe D-v. bărbat cinstit și nobil, și sum sigur, că veți regretà cuvintele învoiburate, dacă Vă spun, cine e omul, pe care îl luați în apărare.

— Poți ști domnule, că eu nu primesc explicări decât cu armele.

— Duelul acesta e imposibil; cât ce vei fi mai liniștit și vei aveà bunătate să mă asculți...

— Repet, domnule, că nu am lipsă de explicări, vă voiu trimite secundanții.

— Dar am avut norocirea să Vă spui, că duelul acesta e imposibil; eu nu mă voiu luptà.

— In cazul acesta, d-voastră sunteți un laș.

La ofenza aceasta căpitanul D'Arbout, a sărit sus, și Dumnezeu știe ce s'ar fi întâmplat, dacă n-ar fi păsit la mijloc, stând între cei doi rivali, un căpitan bătrân, care a ascultat conversația până în sfârșit, fără ca să fi luat parte la ea.

— Domnilor, disputa aceasta a ținut foarte mult și a-ți ajuns așa de departe, cât afacerea nu se poate terminà decât pe câmpul de luptă.

Sentința a fost pronunțată și cei doi rivali s'au depărtat.

D-Voastră domnilor, susțineți poate, că căpitanul Paul ar fi fost extraordinar de iute; dânsul însă n'a văzut lucrurile astfel, el erà răpit cu totul ca să forțeze la luptă pe un om, despre care credea, că n-are curaj. Ce să-i faci, dacă erà preocupat?

D'Arbout s'a depărtat cu inima strinsă de durere. El, care cu atâta precauțiune, a încunjurat orice fel de ceartă, el care după cum știți și d-voastră, se înfioară într'adevăr de duel, a înțeles, că e silit a-și călcà principiile, jurământul, căci la din contră îi-și va pierde cinstea înaintea armatei întregi.

Nu vreau să mai recapitulez argumentele, ce le-a adus colonelul contra duelului, dar d-voastră ve-ți concede, că totuș e ceva deosebit, ca un bărbat, care și-a dovedit eroizmul exelent cel puțin în douăzeci de lupte, după modul de gândire milităresc să-și piardă onoarea, pentrucă nu i-a plăcut să omoare un camerad, sau să se lase omorât de acela, care l-a ofenzat pentru ceva lucru bagatel.

Dar să revin la bietul D'Arbout; îndată s'a dus la cortul celui mai bun amic al său, căpitanul Meligan, un bărbat cu manieri dure, dar un bătrân luptător cu inimă de aur, din corpul regimentului al 5-lea de cavalerie.

Meligan a lăsat să i-se povestească scena întreagă, apoi zise:

— Ce vrei dragă amice? trebuie să te lupți; Căpitanul Paul are lipsă de puțina instrucțiune, să i-o și dai. Ce naiba! d-voastră sunteți ofenzatul, d-voastră aveți dreptul să alegeți arma; eu aleg sabia, și d-voastră așa o lecțiune să-i dați, ca să învețe în viitor a fi complezant.

D'Arbout erà desnădăjduit.

— Așadară nu mai e nici o cale de a încunjurà lupta aceasta?

— De-a încunjurà? Doară Vă temeți?

— Meligan, dvoastră mă cunoașteți, știți, că de nici un pericol nu mă îngrozesc și aceasta nu odată am dovedit-o; dar știți și aceea, cât de mult condamn eu duelul.

— N'am ce să fac dragă.... Eu nu cunosc numai un expedient: domnul acela va trebui să-și ceară scuzele dela d-voastră, dar, după celea ce a-ți spus cred, că nu va fi aplicat la aceasta.

„Dealtcum concrede-mi mie afacerea, eu o voi aplanà cât se poate mai bine. Secundanții adversarului pot fi numai dintre oficerii regimentului, și aceștia toți vă iubesc și vă stimează pe d-voastră; apoi vom potrivi astfel, ca duelul să se săvârșască mâne des de dimineață, la cea dintâi răuire; una-două, d-voastră îi faceți o rană ușoară, și să pune capăt la toate.

— Mâne e imposibil, conduc sentinela și înainte de revărsatul zorilor, va trebui să părăsesc tabăra.

— La dracu! asta te irită; ar fi fost mai bine să sfârşeşti cât mai iute; Dar nu avem ce face; vom isprăvi în proxima zi liberă.

Căpitanul D'Arbout toată noaptea un moment nu şi-a aflat odihnă; neîncetat îi apăreà înainte cadavrul lui Lucian Latignac întins pe zăpada udată de sânge, şi numele lui Peyrussel amestecat în această afacere deplorabilă i-se ivià ca presemnul unei nouă nenorociri... In numele cinstei milităreşti, îi spuneau, că trebuie să se bată, cu toate că chiar onoarea îi dictă, ca mai bine să asculte de conştiinţă, decât de un prejudiţiu prost.

In fine la trei oare dimineaţa trimbiţa l-a chemat, s'a gătat de grabă şi în câteva minute erà pe cal şi se pregăteà să deà semnalul de plecare, când un călăreţ păşeşte în tabăra dejà adunată; oficerul de comandă l-a trimis să-i dea de ştire, că în pustie să ivesc cete mari de arabi.

Momentan înştiinţară pe generalul ce conducea armata şi înainte de răsăritul soarelui, întreagă oştirea erà în arme, gata la ori-ce eventualitate.

D'Arbout a primit ordinul, ca cu compania sa să meargă în cercetare; după o oară s'a reîntors să facă raportul despre misiunea încredinţată lui: la orizont erau trupe arabe, ce au ocupat înălţimile învecinate şi se pregăteau să ne atace.

Folosind timpul liber de o clipă, a căutat pe căpitanul Meligan.

— Ne vom bate, zise, nu cu francezii ci cu duşmanii patrii, cu inimicii numelui creştin. Binecuvânt lupta asta dar presimţul îi-mi spune, că ziua aceasta va fi tragică pentru mine. Aicia mi-e portofelul şi orolojul; dacă voi picà, fi bun trimite-le soţii mele.

Ei, dar lasă gândurile. Cauza e afacerea proastă de eri seară.

— Nu, dragă, nu cuget la duel, căci nu se va întâmplà: morţii nu se bat. Rămâneţi cu bine, Meligan, sperez, că din nou voi puteà dovedì regimentului întreg, că căpitanul D'Arbout, nu e laş.

Şi zicând acestea, şi-a impintenat calul şi a rupt-o la fugă, ca să-şi reia locul.

— Încă-i capabil de a se lăsà să fie omorât! cugetà în sine Meligan, încreţându-şi sprâncenele.

Uitându-să în jur şi zărind pe căpitanul Paul s'a îndreptat direct la el şi l-a chemat la o parte.

— D-voastră ştiţi, domnule, că eu is secundantul lui D'Arbout şi până să va fi întâmplat duelul acesta, ar trebuì să abstau dela ori-ce atingere cu dv., dar tare mi-i frică, că duelul d-voastră nu se va puteà întâmplà, şi deoarece nime dintre noi nu poate ştì, care va scăpà cu vieaţa din luptă, voiesc să vă fac cunoscut punctul meu de vedere. până când încă suntem întregi.

„D-voastră domnule, a-ţi atăcat dur pe un oficer, pe care toţi îl stimează şi pe care îl găseşti la locul său; şi d-voastră a-ţi făcut-o asta cu sânge rece şi fără nici un motiv, numai sub pretextul neesplicabil, ca să apăraţi pe un om ce şi-a perdut onoarea şi a fost dimis din armată.

— Domnule căpitan, n'am obiceiu să primesc lecţii.

— Deşl poate nu v-ar strică a vă însuşi acest obicei; dar, lasă-mă, să sfârşesc, apoi răspunde. Domnul D'Arbout, care mi-i amic, se înfioară de duel; să ştii însă, că eu nu mă înfiorez; D-voastră aruncându-i în faţă aşa nişte ofenze, pe cari un oficer nu are dreptul să le sufere, l-aţi silit să primească o luptă, pe care dânsul o urgiseşte.

„Dar, ştiţi d-voastră domnule, ce a-ţi făcut? Căpitanul D'Arbout se va lăsà să fie ucis, ca să nu păcătuiască contra conştiinţii sale, luptându-se, cu d-voastră şi să nu-şi piardă onoarea respingându-vă provocarea. Veţi lipsì patria de un militar curajos, din cauza d-voastră regimentul va pierde pe cel mai bun oficer al său. De altfel, domnule, dacă ambii veţi rămânea întregi şi sănătoşi am onorul să vă înştiinţez înainte, că Vă stau la dispoziţie dovedind, că în regimentul al 2-lea de spahii nu sunt laşi.

„Până atunci însă, Ve-ţi face bine, dacă ve-ţi arătà astăzi, că d-voastră tot aşa sunteţi de curajos faţă cu inimicul, ca şi cu colegii. Rămâne-ţi cu bine domnule, nu uitaţi că după seara asta Vă stau la dispoziţie.

Şi întorcându-şi calul se depărtă, lăsând pe căpitanul Paul într-o mare perplexitate. Eu cred, că ar fi dat mult, dacă nu se întâlnià cu Peyrussel în cafeneaua din Algir, şi cu deosebire, dacă nu dà crezământ clevetirilor dejositoare, dar păharul s'a vărsat.... celealalte le ştiţi d-voastră.

(va urmà).

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.
Redactor responz.: Augustin Gruiţia.

Te săgeteazà?

(Ai dureri?)

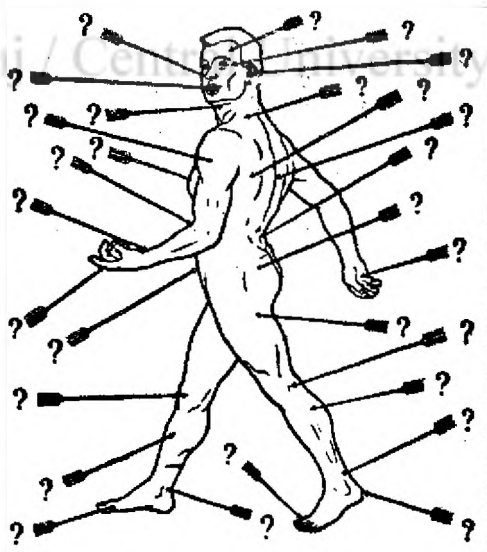

Foloseşte Elsafluidul lui Feller şi Elsahapurile lui Feler, a căror singur producent este EUGEN V. FELLER, farmacist de curte, Stubica, Centrale Nr. 122 (Zágrábmegye).

I. Elzafluidul lui Feller e, după experienţele noastre, liniştitor de dureri, vindecător, încetează durerile; repede şi sigur vindecă: reumă (spurc), slăbie de nervi, junghiuri în coaste, influenza, dureri de cap, de dinţi, de spate, amorţeală, dureri de ochi, migrenă, şi multe alte morburi aci nepomenite! Fluidul Elsa alui Feller e folosit cu efect fără pereche la răguşală, catar, dureri de piept şi gât, şi morburi prevenite din curent ori răceală. Veritabil e numai dacă pe sticlă este numele „*Feller*“. 12 sticle mici sau 6 duple ori 2 speciale, K. 5, franco.

II. Mai departe dorim a Vă aduce la cunoştinţă, că lumea foloseşte cu efect distins şi sigur Elsahapurile-Rebarbara purgative alui Feller, contra durerilor de stomac, sgârciuri, lipsă de poftă, arsuri de fiere, greaţă, ameţeală, răgăeli, haemoroide şi alte conturbări de mistuire. — 6 cutii franco cu 4 coroane. — Să ne ferim însă de imitaţiuni şi la comande să adresăm acurat aşa: (92) 1—30

Eugen V. Feller, apotecar

Stubica Centrale 122 (comit. Zágrab).

Muschong. Băile Buziaş

Phönix apă minerală de Buziaş

SCUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

RECREAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beşică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului şi a petri în beşica de apă.

Recomandată de medici.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 33—?

THE CAMPBELL

renumita firmă engleză de Motoare liferează celea mai bineconstruite şi durabile

Motoare şi Locomobile

cu Benzin, Oleiu crud, Gaz şi Sugător de gaz.

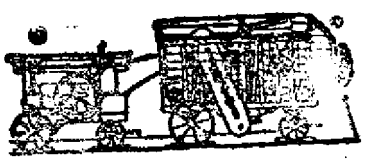

Mânarea cea mai ieftină, mai sigură şi mai neconturbată.

Preţuri echitabile. Condiţiuni de plată favorabile. Garanţă în toate privinţele.

Reprezentant general:

Korányi Victor BUDAPEST, VI., Liszt Ferencz-tér Nr. 9.

Telefon 64—64. (80) 6—26

GUSTAV A. HAISER

curelar şi şelar

Medgyes, Brückengasse Nr. 1.

Ofereşte producte din atelierul propriu: **Juguri pentru cai** schimbătoare pentru **vaci** şi **boi. Hamuri de toate speciile** executate solid şi cu pricepere. **Şele comune, Şele engleze** (Pritsche), **Chingi** ş. a. (75) 9—12

Lemne de foc.

Dela domeniul baronului *Carol Bruckenthal,* din Mikeszásza se vând, (până ajunge depozitul), 800 stângeni metrici lemne de foc de prima clasă, cu vagonul, pe lângă anticiparea preţului sau rambursă (Nachnahme).

În gara Mikeszásza costă un vagon, conţinând 5½ stângeni de pădure: lemne crepate de fag Cor. 128; lemne crepate de stejar Cr. 118 şi lemne rotunde mestecate Cor. 108.

Comandele, cari se pot efeptui îndată sunt a se adresà la ***Johann Jekel,*** administratorul domeniului în *Mikeszásza.*

(91) 3—6

A apărut: **Elemi Népiskola Értesitö könyvecske — Indice pentru şcolile poporale primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

Picurile de stomac ale lui BRÁDY

provăzute cu marca de scutință: Vergură Maria de Mariaczell, în decurs de 80 de ani într'atât s'au răspândit încât nici într'o casă nu pot lipsi. Cu neajunse efect se folosesc aceste picuri în *contra stricării stomacului, a arsurii de stomac, a încuierii scaunului, sgârciului de stomac și cap, a vomării, insomniei, anemiei ș. a.*

Se află de vânzare în toate farmaciile: 1 sticlă mare cor. 1·40 sticlă mică 80 fil. — Pe poștă se poate comandă dela farmacia **BRÁDY K.** a *„Magyar Királyhoz"*, Bécs I., Fleischmarkt 1., Depot 241.

Să fim atenți la marca de scutință, care reprezintă pe Vergură Maria de Mariaczell, precum și la pachetarea roșie și a subscrierii care este copia celei de pe chipul ací alăturat

(17) 10—20

Numai odată în 100 de ani

afli ocaziune să poți cumpără așa o **calitate bună** și așa **ieftin pomi** și alte **producte** din școală de pomi. Nimeni să nu întârzie a se folosi de buna ocaziune, ci să comande îndată pânăce ține proviziunea. Din cauza curățirii totale a răsadniței (pepinieriei) se vând cu **prețuri reduse:** Pomi, Tufe dacorative, Acuminoase, Pădureți șcl.

Frideric Caspari și soțul

: : **Medgyes,** Nagy-küküllőmegye. : :

La cerere Prețcurant gratis.

(81) 6—16

(82) 5—10

Birou de informație.

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, m'am hotărît să deschid în Budapesta un ***Birou de informație.*** Orice informație referitor la petițiile înaintate la ministerii, Curie, judecătorii etc., orice informații comerciale și în general în orice cauză — dau în decurs de 2—3 zile ori și cui, rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit.

Fac mijlociri comerciale, comande, etc.

Taxa pentru informație 3 cor. și spesele de poștă pentru răspuns.

L. Olariu,
Budapest, Lajos-utcza 141 III/19.

A apărut:

Carte de cetire maghiară pentru clasele: V. și VI. a școalei primare cu limba de propunere română, de *Ioan F. Negruțiu* și *Petru Ungurean.* Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 95,421—1910.

Loc deschis.

Jucărie de copil

este a spălà cu săpun de alui SCHICHT, că deodată și curățește și albește rufele, cruță toată truda și sforțarea.

(42) 6—7

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania"

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva foculuí

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantagioase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morții cu termin fix; asig. de zestre și asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra **accidentelor, infracției** (furt prin spargere) **asig. p. pagube la apaducte.**

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168·13
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,571,035·51
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909	foc „	112.045.412 —
	viață „	10,847,132·—
Fonduri de întemeiare și de rezervă	„	2,309,387·—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2) 40—52

La expoziția milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric 3 40—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte. Îndată ce clopotele sunt bătute de o laturé prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

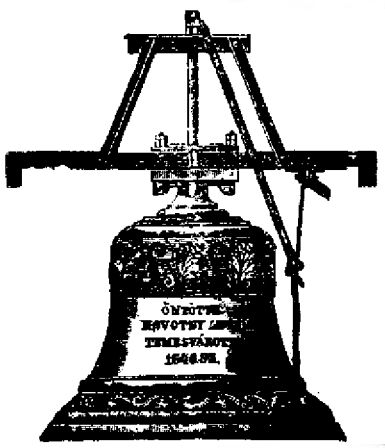

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre tusnarea de tonce de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:

Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.

Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:

Un şir garmond: edată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 12 Noemvrie 1910.** **Numărul 46.**

Noua generaţie.

S'a încins o discuţie în presa noastră, pe o temă destul de interesantă: aceea a deosebirii dintre bătrâni şi tineri.

Entuziasmul elementelor tinere îşi cere partea lui de muncă, în virtutea principiului biruitor al premenirii forţelor; bătrânii îşi fac piedestal din trecutul de muncă cinstită şi de experienţe îndelungate.

Şi cum dovezile sunt destul de ponderoase de amândouă părţile, stai pe o clipă îngândurat, neştiind cui să-i dai dreptate.

De sigur tinerimea e îndreptăţită să-şi reclame partea ei de muncă, în o vârstă, când energia şi entuziasmul făcător de minuni sunt nişte comori aşa de scumpe şi aşa de binevenite. Câte forţe de muncă se stânjenesc, sau se pierd pentru totdeauna când nu li-se dă teren de activitate şi desvoltare! E o mare pierdere să nu alimentezi ambiţia nobilă de muncă a elementelor tinere, cari întră în vieaţă cu atâtea porniri măreţe; e o crimă chiar să stânjeneşti activitatea forţelor mai de seamă, în o vreme când ele ar fi capabile de cea mai rodnică şi desinteresată muncă. Căci vremea aceea de avânt tineresc e de o durată scurtă, dacă nu îi întindem mâna de ajutor; e ca un foc de paie, care se mistuie degeaba, dacă nu aruncăm câteva vreascuri preste dânsul. Odată potolit acest entuziasm de o rară curăţenie, nobila ambiţie de muncă se micşorează încetul cu încetul pânăce nu mai rămâne decât un pumn de cenuşe din vălvătaia mândră a flacărilor de mai înainte. Se potoleşte omul, îşi deschide mai bine ochii, se cumineşte, şi de aci înainte va fi, ce e drept, mai chibzuit în acţiunile lui, dar în aceeaş vreme, şi mai rece, mai sceptic, mai speculativ — mai ales speculativ! — având mai puţină încredere în sine şi neîncrezându-se nici decum în alţii, ţinând pretutindeni şi în totdeauna seamă din ce în ce mai mult de foloasele, ce le-ar puteà trage din toate acţiunile lui. Entuziasmul de mai înainte s'a risipit ca o pânză vrăjită; el priveşte realitatea, şi aducându-şi aminte de neîncrederea, cu care a fost tratat singur, va privì cu şi mai mare neîncredere în urmă-i, şi cu puţină nădejde înaintea sa. Şi când, pe urmă, se va vedeà ridicat în planul prim, va privì cu aceeaş neîncredere la cei ce vin în urmă-i cum erà privit şi el în vremea tinereţii. E o greşală să stabileşti o limită după vârste, atunci când avem îndatoriri mai mari ca oricare alt neam, de a lucrà umăr la umăr în vederea idealului comun; e o rătăcire să-ţi închipui, că cuvântul sau scrisul cuiva nu poate aveà nici o greutate, decât dela o anumită limită a vârstei. Şi e o pierdere curată să opinteşti munca altora, în o vreme când puterile tale nu te mai iartă să-ţi faci datoria după cum ar trebuì!

Cam aceste ar fi argumentele tinerilor.

Vin apoi bătrânii, cu trecutul lor de muncă dreaptă — cu vieaţa lor de lipsuri şi amărăciuni — se opresc miraţi în faţa acestui sgomot şi nu înţeleg tărăboiul acestor solicitatori. Flamura purtată cu cinste în vremuri aspre şi grele, fâlfâie în toată strălucirea tradiţiilor vechi — şi nu se îndură s'o lase din mână, căci prea e mare responzabilitatea, ce au luat-o asupra-şi în clipa solemnă a schimbării de gardă. Privesc cu neîncredere la proprii lor fii şi într'o clipă de mâhnire, observă, că aceştia s'au înstrăinat aşa de mult de obârşa lor. Părinţii lor erau ţărani — cum suntem cu toţii cu două sau trei generaţii în urmă — ei s'au ridicat cu mare greutate şi cu multe sforţări la treapta de cărturari iar fiii lor — generaţia a treia — au trăit într'o altă lume par'că. Crescuţi în belşug şi-au formulat un alt ideal de vieaţă; necunoscând lipsa şi greutatea anilor de şcoală, s'au strecorat cu uşurinţă prin clasele gimnaziale până s'au pomenit la universitate. Aici au luat-o mai cu răgaz; aveau destule parale bătrânii, ca să nu-şi impună o goană în ruptul capului. Şi au ieşit în vieaţă cu pretenţii mai mari şi mai exagerate. Vorbim de ceice au isprăvit studiile; căci din nenorocire mulţi tineri de ai noştri îşi pierd vremea degeaba pe la universităţi, risipind averea părinţilor şi mântuind cursurile universitare în 15 până în 20 ani, ori lăsându-le încurcate, după ce au cheltuit mii şi mii de floreni. E par'că un blăstăm asupra generaţiei a treia! Ficiorii preoţilor mai cu dare de mână se ruşinează să intre în seminar; fetele preoţilor nostri visează să se mărite după advocaţi şi numai în lipsa acestora ori a altora asemenea lor, se gândesc la un tânăr, al cărui rang-social e deopotrivă cu acela al părinţilor, cari le-a crescut. E o goană nebună, pripită şi smintită a unui popor, care numai ieri şi-a lăpădat opincile, voind să le înschimbe numai decât cu ghete de lac.... Deschideţi-vă ochii şi munciţi ca şi noi, ca să vă învredniciţi de încrederea obştei!

Aşa, ni-se pare, că glăsuesc bătrânii.

Şi cum adevărul e totdeauna la miljoc, rezumând această discuţie de mare interes, putem spune:

Da, tinerii au toată dreptatea, când îşi cer partea lor de muncă şi bătrânii n-au decât să se bucure când pot să împletească experienţa anilor mulţi cu aceea a entusiasmului juvenil într'o fericită şi rodnică activitate. In aceeaş vreme uriaşii acestia — tinerii uriaşi ai generaţiei mai nouă — să nu-şi închipue, că retrăim vremile de

barbarie ale popoarelor primitive, cari ucideau pe bătrânii necapabili de muncă. Trecutul lor e o garanţă destul de strălucită pentru treapta înaltă la care i-a ridicat increderea obştei şi tinerii solicitatori se vor urcà şi ei încet-încet la acelaş nivel.

Se vor ridicà bineînţeles, prin *muncă şi vrednicie* ca şi înaintaşii lor, căci în evoluţia neamurilor nu se dau salturi, decât cu mari pierderi şi incalculabile dezastre.

Adunarea învăţătorilor.

(Continuare).

Şedinţa a doua.

S'a ţinut în cabinetul de fizică a gimnaziului. Oaspeţi: Rev. D. Alex Uilăcan şi M. On. Dr. Ambrosiu Cheţian, director gimn.

Primul referent e Teodor Stoia, care raportează în numele comisiunii exmisă pentru cenzurarea cassei, — pe care aflându-o în ordine propune să i-se dele cassarului absolutoriul de lipsă.

Marian Sas referează şi pentru raportul bibliotecarului, căruia i-se mulţumeşte pentru sporiul frumos al bibliotecii, parte prin cumpărări parte prin donaţiuni. Se voteazà 100 coroane pentru augmentare în viitor. Absolutoriul i-se dă cu laudă.

Al doilea referent e înv. Traian Şuteu în chestia Orfelinatului. Raportează că comisiunea o pentru ca Orfelinatul să se creeze pentru provincia metropolitană întreaga. Se lasă însă ca Reuniunile surori să aprofundeze afacerea şi să se pronunţe definitiv, dupăce până acum numai au consimţit în principiu. Dacă însă, fraţii din diecezele sufragane, ar neglijà chestiunea, şi nu ar studia-o cumsecade, Reuniunea noastră va înfiinţà numai în cadrele arhidiecezei.

Adunarea după o desbatere amănunţită în care a luat cuvântul, încă: Teodor Stoia, Graţian Capătă, Andreiu Pora, Iuliu Bardossy, Traian Şuteu, Ioan Pampu, V Idu, Marian Sas, ş. a. hotăreşte ca Orfelinatul să fie pentru întreaga provincie metropolitană. Apoi fiecare Reuniune să pună sub desbatere serioasă afacerea şi eventual să aleagă câte doi delegaţi, cari în legătură cu 10 ai Arhidiecezei să statorească proiectul de statute. Colecta să se continue.

Al treilea e referentul comisiunii însărcinată cu cenzurarea raportului înaintat de comitetul redacţional. Dl Marian Sas, referează următoarele: raportul să ia spre ştire, administraţiei se dă absolutoriu obicinuit, se mulţumeşte colaboratorilor, revista să apară ca şi în trecut, să se reguleze afacerea cu celealalte Reuniuni ca să devină organul oficios şi al acelora, biroul central să se silească a incassà restanţele. A urmat apoi o discuţie înfocată asupra punctului, că „Foaia“ să mai capete subvenţie şi în viitor dela fondul Reuniunii, ori nu. Comisia a zis, că nu. Pentru subvenţie vorbeşte Şuteu mai ales, că e pus în prospect de a devenì organul oficios şi al celoralalte Reuniuni. Contra vorbesc înv. Idu şi Drăgan. Tot pentru subvenţie sunt: prof. Valer Suciu, şi preşedintele Reuniunii Ioan F. Negruţiu. Insinuându-se încă mulţi vorbitori şedinţa se amâna pe Marţi la ceasurile 8.

După o şedinţă aşa însufleţită cum nu s'a mai văzut la întrunirile noastre, ne-am depărtat pentruca în corpore să luăm parte la *„Serata“* elevilor preparandiali, aranjată anume din prilejul adunării generale a „Reuniunii învăţătorilor din Arhidieceza.“

Serata.

Public mult. Institutele toate cu elevii lor au luat parte

Programul destul de variat. Patru puncte ale orhestrei elevilor executate cu multă dibăcie. Dar mai ales „Duettul“ în care domnii Al. Şuteu şi I. Butnariu s'au dovedit de buni mânuitori ai arcului. Tot asemenea celea două debuturi ale corului au fost pe deplin reuşite. Deci se poate susţinè, că elevii institutului pedagogic pot fi mândrii de corul şi orhestra ce au. Da, căci precum a observat un învăţător mai în etate, că ce mulţumit să simte văzând ce elemente viguroase şi cu ce aptitudini artistice, sunt ceice va trebui să-i ocupe locul.

Destul de bine a fost interpretată şi creaţiunea lui Al. Vlăhuţă *„La icoană“* prin elevul Al Şuteu. Erà mai potrivit poate dacă să alegeà o altă poezie, căci aceasta par'că nu erà prea potrivită.

Mult haz a produs comicul Octavian Petean, prin predarea monologului *Herşcu Boccegiul*. Şi succesul ar fi fost la culme, dacă accentul erà ceva mai jidovesc.

Câştigul moral a fost. Cel material de asemenea căci deşi taxele benevole s'au incassat preste 183 coroane cu cari elevii foarte frumos îşi vor puteà spori biblioteca pentru care scop s'au făcut incassările.

Şedinţa a treia.

Oaspeţi: Dr. Ioan Raţiu şi Nicodim Ganea.

Se trece la punctul 7 al referentului referitor la subvenţie. Primul vorbitor e înv. Al. Sighişoreau fiind pentru subvenţie. Nistor Tutelea foaia să apară. Petru Ungurean dovedeşte, că foaia s'a scos la dorinţa expresă a învăţătorimei. Deci ceice i-au simţit lipsa atunci, trebuie să o cunoască şi azi

FOIŢĂ.

FOCUL SACRU.

Legendă din Siena-veche, de I. Iörgensen.

Trad. de **Ioan Popn.**

I.

S'a întâmplat în Siena, prin Iulie, anul 1355.

Ca şi un deşert întins plutia în razele strălucitoare ale soarelui piaţa goală a oraşului, când Giovanni Colombini, sfetnicul Sienii şi cel mai mare negutător din întreg oraşul mergeà la locuinţa lui aşezată înaintea căsii oraşului, în faţă cu fântâna Gaja, din care apa rece curgea zgomotos, aşa că îi atrage atenţiunea şi fără să voiască priveşte la ea. Încă de copil îşi aduce aminte de această fântână.

Atunci marmora erà nouă şi albă, acum însă a început să se îngălbinească. Cu fântâna aceasta oraşul a cheltuit mulţi bani.

Ser Giovanni ajunge acasă, deschide uşa şi intră. In antişambra mare şi puţin întunecoasă este aşa o răcoare plăcută şi e vesel, că după căldura dogoritoare a soarelui în sfârşit se poate răcori puţin.

In odaie se afla soţia lui, şedeà la fereastră şi ceteà dintr'o carte. Erà o femeie elegantă şi frumoasă; obraz catifelat, păr negru şi des, buzele roşii ca şi la o fată mare, iar dinţii albi ca zăpada. Când zimbia orice răceală şi întristare îi dispărea din faţă şi erà ca şi copilul care aleargă vesel în braţele mamii sale. Când intrà Ser Giovani, se ridică iute dela fereastră, lasă cartea acolo şi aleargă înaintea lui, cearca să-l sărute şi zice:

— Giovanni mio, nu te supără. Nu ştiam, că e aşa târzie vremea, şi prânzul încă nu e gata. Intr'un moment însă alerg în culină şi pregătesc tot.

Ser Colombini nu erà supărat de loc, când a venit acasă, dar acum dintrodată se nărăjeşte rău. Socotia, ca acasă soţia îl va aşteptà cu masa gata, ca îl va compătimi că trebuie să umble atâta şi pe o căldură aşa de dogoritoare şi că tânguindu-se pentru aceasta, ea îl va mângâià, ştergându-i sudorile de pe faţă.

Dar nici una, nici alta. N-a fost gata masa, mâncarea şi n-a fost nici mângâierea. Copii nu aveau. Dumnezeu i-a chemat la sine, încă fiind mici şi aşa, cât de puţin, dar totuşi puteà să se jertfească femeia aceasta şi pentru barbatul său! Nu erà tinăr — în iarna trecută a împlinit cincizeci de ani — şi totuşi trebuia să mai muncească, iar soţia lui puteà să şadă acasă, cu coatele în fereastră, fără să se mai cugete şi la bărbatul său! Intradevăr puteà să zică: oare însurat e sau nu, oare are soţie sau nu.

Astfel să cugetà Ser Giovanni multă vreme şi începu să vorbiască mânios. Şi de ce vorbia mai mult, deaceea erà mai năcăjit, mânia îi tot creşte, se înfurie şi zice:

— Mai bine mă întorc la biurou căci n-am vreme să aştept. Nu poţi să câştigi nimic dacă stai cu mânile în sin şi ceteşti romane toată ziua.

Şi când Ser Colombini rosteşte cuvintele din urmă, priveşte aşa de urât la cartea din fereastră.

— Dragă Giovanni — îi zice soţia supărată — greşeşti, dacă crezi, că eu lenovesc şi cetesc romane. Incă de dimineaţă am fost tot ocupată. Cu servitoarele am fost la fântână, am spălat hainele şi le-am întins pe târnaţ să se ustе. Chiar acum am isprăvit şi pe un moment numai m-am aşezat să cetesc legenda zilei de azi şi iată vremea a trecut. Nu te supára deci pe Biagia; grăbesc în culină şi peste un pătrar de ceas totul va fi gata. Până atunci iea cartea şi ceteşte şi tu puţin, vremea va trece cu mult mai uşor.

Aşa vorbia Biagia; Ser Colombini însă nu-şi stâmpără deloc mânia.

— Ce-mi pasă mie. Romane ori legende tot una, căci acelea şi aşa nu sunt pentru mine, poate altora să fie iertate, eu însă, ca un bărbat adevărat sienez trebuie să fac întreprinderi şi să câştig. Dacă noi negutătorii din Siena şi Firenza nu grijim, orice întreprindere nu ne va succede şi va ajunge în mânile celor dela nord, din Fiandra; acolo sunt Doagio şi Lilla, Guanto şi Bruggia;

Foaia să apară fiind unul din mijloacele prin cari Reuniunea merge la ţintă. E Drăgan, e contra apariţii în felul şi forma din trecut. Valer Suciu, dovedeşte cu date, cât de multe sunt abonamentele neachitate. Dacă învăţătorul şi-ar face chestie de ambiţiune, i-ar achită la vreme costul. Mai aminteşte, că prin advocat sunt încassate 2400 cor cu cari bani încă n-a facut seamă. I. F. Negruţiu aduce la cunoştinţă, ca din încredinţarea senatului şcolastic arhidiecezan a lucrat un proiect de *„Statut personal“* care se va trimite fiecărui învăţător în special, în care e prevăzută şi rubrica cu achitarea abonamentului la „F. Ş.“ Deci se va purtă un fel de controlă şi evidenţă, care pe mulţi îi va face să fie mai regulaţi în achitarea abonamentelor. Tr. Şuteu e pentru subvenţie, până să va regulà definitiv chestia restanţelor. Ba trebuie să-i asigure subsistinţa şi numai pentrucă colegii din celealalte Reuniuni voiesc să o decreteze de organul lor. Deci dacă ei după atâţa ani ajung la convingere, că numai prin organ de publicitate pot realizà mai uşor scopul Reuniunilor din cari fac parte, cu atât mai vârtos trebuie să-l susţinem noi, cari dela început l-am avut. Graţian Capătă e pentru apariţie, dar să se facă schimbări în felul şi forma redactării. Iosif Marian adereză la propunerea aceasta. Valeriu Suciu, cere regularea părţii literare. Traian Şuteu, inzistă pentru literatura şcolara, potrivită pentru solemnităţi şcolare, ca dialoage, trialoage, eventual chiar piese teatrale în stil mai mic, cere regularea postei redacţiunii pentru a să şti de soartea manuscriselor, regularea părţii bibliografice şi selecţionarea eventual regularea şi organizarea unui nou comitet de redacţie. Vasile Idu uzând de cuvântul ultim, enunţă, că foaia se apară şi pe viitor, împrumut să se poată face la fondul reuniunii pe un an, şi să se schimbe formatul.

Urmează apoi Ioan Pampu referentul comisiunii însărcinată cu cenzurarea raportului comitetului central.

1. Raportul să ia spre ştiinţă. Contra felului de stilizare vorbeşte T. Şuteu; pro e Pora. La acest punct mai ia cuvântul Graţian Capătă.

2. Bursele pentru cursurile din străinătate să amână. Vorbeşte: I. Marian.

3 Alcătuirea rngulamentului e concrezută M. On. D. Ioan F. Negruţiu, care va cere şi concursul dlor: Octavian Pop, Ioan Pampu, T. Stoia, T. Şuteu, D. Todoran, V. Morar, Gr. Capătă, Marian Sas, Andreiu Pora, T. Cociş şi V Idu.

4. Referitor la manualele de şcoală să se observe circularîul conzistorului, — precum şi celce se va dà. — R. Moldovan să plânge că circularele nu se comunică învăţătorilor. Iosif Mărian: dovedeşte cu caz concret. E vorba de ceva carte oprită, pe care învăţatorul a folosit-o fiind în urmă suspendat. Moldovan propune să se tipărească două râuduri de circulare: unul pentru biserică şi altul pentru şcoală. Traian Şuteu arată, că tipărirea aceasta e împreunată cu mari cheltuieli, şi deci nu se poate. Valer Suciu dă soluţia că ceiace e mai de interes pentru învăţătorime să se publice în *„Foaia Şcolastică.“* Andreiu Pora doreşte să se poată folosi şi alte manuale nu numai cele aprobate de autoritatea bisericească. Tr. Şuteu să provoacă la §. 34 din statute unde să zice: comitetul central, „exmite comisiuni pentru cenzurarea manualelor de şcoală, dintre cari pe cele mai corăspunzătoare le recomândă Ordinariatului arhidiecezan, pentru a fi introduse în toate şcolile din arhidieceză.“ Al. Sighişorean anunţă, că în urma legei nouă învăţătorul e liber în alegerea manualelor Andreiu Pora şi Ioan Pampu, pun în vedere, că dupăce circularul metropolitan a venit târziu, învăţătorii, cari nu-l vor puteà observà să nu fie puşi în cercetare. I. Biriş şi E. Drăgan spun, că manualele de Blaj deşi sunt din material slab şi cu o compactură ticăloasă sunt prea scumpe. I. Marian propune să se întrevină la Preaveneratul Conzistor ca să se reducă preţul şi îmbunătăţească materialul.

5. Adunarea generală îşi exprimă dorinţa ca autorii de cărţi de cetire româneşti să aleagă bucăţi de natură artistică şi clasică.

6. Să se înfiinţeze biblioteci şcolare. Avantaj ne imbie Asociaţiunea care pentru taxa de 2 cor. ne trimite 10 broşuri şi 1 calendar.

7. Să se înfiinţeze tovărăşii şi societăţi şcolare.

8. Afacerea despărţirii cantoratului să se discute în adunare. Primul care vorbeşte e M. On. D. Ioan F. Negruţiu, dovedind că afacerea aceasta e de natură curat economică. I. Biriş arată că în anul trecut 74 zile i-sau răpit din instrucţiune. Moldovan susţine răpirea timpului împreunat cu neglijarea instrucţiunii. Traian Şuteu spune ce l-a îndemnat de a adus aceasta chestiune la ordinea zilei şi invoacă următoarele motive pentru despărţire: 1. Chemarea cea grea a învăţătorilor de azi în şcoală şi afară de şcoală; 2 Incompatibilitatea cantoriei cu dăscălia; 3. Inconvenientele ca împedecarea instrucţiunii, şi neglijarea educaţiunii morale religioase, 4. Efecteie sanitare individuale şi sociale; 5. Neegalitatea de slujbă; 6. Nerecompenza slujbei a doua, sau detragerea din cea dintâi; 7 Nepermisiunea legii §. 141 din art. XXXVIII. din 1868. ş. a. Andreiu Pora: argumentează: a) instrucţia sufere, b) neplăcerile ce obvin între conducător preot şi învăţător, cari cele mai multe sunt de

---

conţii lor sunt regi în Constantinopol; soţiile neguţătorilor se îmbracă mai lucsos, ca şi regina Franciei; au legături comerciali cu întreagă lumea începând dela pământul sfânt până departe spre marginea mării, pe inzulele, unde pasc turme multe de oi albe. Noi Sienezii de mult suntem vestiţi, că avem şase feţe şi suntem mai vicleni şi mai înţâlepţi ca şi alţi oameni, pe când în Fiandra locuieşte un popor uricios şi necioplit. De aceea ar fi cea mai mare ruşine pentru Siena, dacă am lăsà ca spiritul de neguţător şi diligînţa să treacă dela noi la barbarii aceia dela nord. Trebuie dar să muncesc şi să câştig cât mai mult. Acum am o hală de vânzare şi bolte peste munţi, în Perugia; nu peste mult voi începe să vând în Arezzo, Pisa, riterbo, poate şi la Firenza, ba chiar şi în locuri mai depărtate în Padua şi peste munţii cei mari în Alemania şi Burgundia.

— Giovanni mio — zice Biagia serioasă — eu sum numai femeie, dar îţi înţeleg cugetele tale. Nu pricep însă, pentruce tu nu eşti îndestulit, ca şi alţi bărbaţi, cu aceea ce ai. In întreagă Siena, casa noastră e cea mai frumoasă. Ni-am câştigat de toate şi mulţămim lui Dumnezeu. nimic nu ne lipseşte. Vestmintele tale sunt din cel mai bun postav verde, iar eu şi în zilele de peste săptămână mă îmbrac în catifea. Să ne îndestulim cu ce avem şi să folosim cu bine averile ce Dumnezeu ni-a dat. Cum suntem acum n-avem nici o linişte; în fiecare zi abia te văd câteva momente şi de multeori eşti departe în drumuri primejdioase şi pline de osteneală. Umblarea cea multă te face foarte nervos aşa că pe lângă toată averea noi nu avem nici o bucurie. Crede-mă Giovanni mio, că sărăcia dacă e împreunată şi cu o vieaţă liniştită e cu mult mai bună, decât o avere multă cu foarte multe griji.

Zicând aceste Biagia apucă mâna lui Giovanni şi o strânge în mânile ei moi catifelate. Cu multă gingăşie îl priveşte, dar el totuşi ramâne rece şi împietrit.

Acum şi Biagia să supără; ochii ei, cari străluceau de bunătate şi iubire, să umplu de lacrămi; lasă mâna ce a fost apucat-o cu atâta dragoste şi arătând spre fereastră zice:

— Da, acolo e cartea! Şezi şi cetește: eu voi face tot ce să ţine de mine numai să fii îndestulit!

Ser Giovanni acum se aprinde şi mai tare de mânie. Sare la fereastră, apucă cartea aşa de frumos legată, o trânteşte jos şi strigă:

— Ie-ţi amărâtele acelea de legende! Nu voiesc să le văd mai mult!

Biagia fără să zică un cuvânt dispare.

Dar abia închide uşa şi Colombini simte cum în inimă îl împunge ceva, parcă ar fi o suliţă. Deoparte ar fi vrut să-şi verse toată mânia, dar eră acum numai singur şi nu aveà pe cine. De altă parte însuşi s'a ruşinat pentru înfuriarea sa, această ruşinarea însă n-o aflà de îndreptăţită, de aceea tot mai tare să năcăjià şi se irità. Se năcăjia pe Biagia, pe sine însuşi, şi pe toată lumea. Simţià, că el a provocat această neînţelegere, şi erà datorinţa lui să o îndrepte. Dar nu-i convenià acest simţământ; să împetrià tot mai mult şi făureà fel şi fel de cugete prin cari cercà să-şi îndreptăţiască mânia şi să-şi sfădească femeia care erà cu totul nevinovată.

Toate acestea nu-i folosiau nimic. Fără să ştie ce face, stà la fereastră şi privia înainte. Şi oricât de tare să fi fost să simţia ca şi şcolarul care trebuie să se roage de iertare, dar nu se poate nici decum hotărî. O voace internă încontinu îl mustră:

— Soţiei tale i-ai cauzat supărare mergi acum şi o îmbunează.

(va urmà).

Un medic tămăduieşte pe altul şi un învăţat i-a învăţătură dela altul.

*

In toate alege ce-i mai nou, dar între prietini alege pe cel mai vechi.

*

Pentru un prietin bagă-ţi mâna în foc, dar nu intră în păcat.

*

Două desăvârşiri nimeni nu poate să aibă

această natură; c) datorințele învățătorilor față de sine și familie; d) micșorarea statului învățătoresc ș. a.. propune deci facerea unui memorand la Preaveneratul Conzistor. Ioan F. Negruțiu deslușește, că autoritatea bisericească nu e contra; dacă lucrurile nu sunt astfel de cum sunt, vina e sărăcia noastră. De altă parte nu trebuie să ne înstrăinăm de biserică și să despărțim școala de aceasta. Tare să teme, că mulți vor fi, cari nesimțindu-se obligați prin cantorie, își vor neglija datorințele ce le au față de biserică. Micșorarea etc. nu e un motiv așa grav, căci dacă învățătorul să afirmă în societate s'a dovedit, că se poate șterge odiul ce l-ar fi umbrit din o parte sau alta. Gr. Capătă: aduce înainte procesiunile, cari sunt cele mai potrivite prilejuri de a edifică inima copiilor, apropiind astfel nizuințele bisericești cu teudințele școlii. Învățătorul să propună și religia. V. Idu, din punct de vedere sanitar, e pentru despărțire și susține facerea memorandului. I. F. Negruțiu propune să se aleagă o comisiune care să redacteze memorandul, și prin Biroul central să se înainteze Preaveneratului Conzistor. V. Idu propune ca membrii în aceasta comisiune pe: Traian Șuteu, V. Idu, Andrei Pora, Toma Cocis, și Gratian Capătă. Președintele comisiunii e învățătorul Tr. Șuteu, căruia va trebui să i-să trimită toate informările. Memorandul va fi subscris în numele adunării generale de comisiunea respectivă.

9. Să se adune cărțile vechi, cari s'au folosit în școlile poporali.

10. Să se adune terminii științifici ce să folosesc în instrucțiune.

11. Biroul central, să fie obligat a alege membrii onorari.

12. Adunarea viitoare încât se poate să fie convocată odată cu adunările iubilare a „Asociațiunii“ și „Fondul de teatru“.

13. Despărțamintele să fie provocate ca în adunarea de toamnă să statorească preliminarul, iar în cea de primăvară budgetul. Membrii să fie amintiți cu domiciliu.

14. Procesele defectuoase și dubii să fie înapoiate.

15. Biroul central să statorească textul (numele) temei puse la concurs de Exelența Sa Mitropolitul.

16. Reuniunea pe anul viitor să nu mai pună teme la concurs.

17. Verificarea procesului să face prin dnii Teod. Pănăzan, I. Marian și Nic. Frățilă.

In decursul adunării au venit telegrame dela învățătorii Maior din Reghin, și Ioan Simu, din Abrud.

Ne mai fiind obiecte la ordinea zilei, Marți la ceasurile 12, președintele mulțumind membrilor pentru interesul arătat față de atâtea chestiuni importante, dorește ca și pe viitor acest interes să nu scadă fără treptat-treptat să se potențeze.

Ridică deci ședința în mijlocul ovațiunilor ce pe tot dreptul i-se fac. Acestea ovațiuni au fost preludiul distingerii, ce a primit deja inmediat din partea Arhiereului fiind onorat cu brâu roșu și titlul de protopop onorar. Aceasta distingere a fost chiar și un fel de încoronare a dibăciei, cu care a știut conduce și cârmui aproape trei zile discuțiunile uneori prea înfocate și vehemente a dăscălimii românești. Servească-i deci spre mângăiere, iar învățătorilor spre cinste.

Raportor.

Contele Tisza și pacea. În mijlocul zvonurilor tot mai stăruitoare despre pace, contele Tisza publică în jurnalul „Az Ujság“ următoarea scrisoare, pe care o dăm deși nu spune nimic nou, în ce privește vederile anterioare a acestui politician asupra împăcării cu Românii:

„În trecutul apropiat în repetite rânduri mi-am exprimat, înaintea marei publicități, vederile mele asupra situației chiemării și acțiunii politice a Românilor din patrie. Cu acest prilej am și spus, că socotesc de sosit timpul pentru a risipi neînțelegerile, a nivelà divergențele, a pune capăt agitației naționaliste și, în legătură cu asta, a acordà dorințele cari se pot împlini.

De atunci încoace am tăcut, pentrucă schimbul intim de idei, cari s'au pornit — în parte poate în urma apelului meu — nu e încă menit pentru publicitate și pentrucă discuția lor prematură ar puteà să primejduească scopul.

In meritul chestiei nu vreau să fac nici acum declarații, dar în numerele din urmă ale ziarului „Az Ujság“ acțiunea inițiată de câteva personalități competente ale Românilor din patrie a fost însoțită de niște comentarii, cari mă îndeamnă să te rog a dà loc următoarelor:

Chestiunea naționalităților e una dintre chestiunile cardinale ale înțelegerei noastre politice naționale. Națiunea maghiară își poate împlini misiunea și-și poate așezà viitorul pe temelii sigure numai dacă va ținea să rezoalve această problemă mare.

Prin rigoare, dacă e necesar, — pe calea înțelegerii și a conciliării, unde numai se poate, — trebuie să creăm garanții ca fiecare cetățean al acestei țări să se închine înaintea ideei de stat maghiar, clădit pe unitatea politică a națiunei ungare. Și înțelegerea nu e nicăiri mai motivată decât între Maghiari și Români. Acestea două rasse stau doar izolate în marea slavă, care îl îngroapă și sunt create să se sprijinească reciproc.

Românimea din patria noastră trebuie convinsă, că servește idealele neamului românesc și promovează interesele lui juste, dacă, fără rezervă și gând ascuns, se pune terenul realității de drept și în loc să slăbească va năzui să întărească națiunea ungurească, cel mai sigur tovarăș de interese al României.

Cel care se străduiește să asigure condițiile primordiale ale acestei schimbări salutare, săvârșește o muncă patriotică vrednică de laudă; într'adevăr, nu merită dojană și ironie Românii cari s'au dedicat acestei misiuni nobile cu intenții cinstite și serioase. Că oare ostenelele lor vor fi încununate de succes, nu putem încă spune; dar ei au dreptul la simpatia caldă a tuturor Ungurilor cu judecată serioasă și, fără îndoială, nu mă înșel când îmi iau voia să-i liniștesc, că toate dorințele lor, cari nu jignesc unitatea statului ungar și caracterul lui național, vor aveà parte de primire frățească.“

A p e l.

Cel dintâiu așezământ cultural al poporului românesc din Ungaria. „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“ împlinește în curând 50 de ani dela întemeiere. În curs de o jumătate de veac „Asociațiunea“ a lucrat din răsputeri pentru înaintarea culturală a poporului nostru și astăzi se poate mândri cu frumoase fapte împlinite, dintre care amintim numai pe cele mai însemnate. De 40 de ani publică revista „Transilvania“, în care apar studii și cercetări prețioase din domeniul științii și literaturii. (Această revistă se trimite gratuit tuturor membrilor fundatori (cu taxa de 400 cor.), pe viață (cu taxa de 200 cor.) și activi sau ordinari, (cu taxa de 10 cor. pe an) ai „Asociațiunii“). De 25 de ani susține o școală civilă de fete cu internat în Sibiiu, care e cercetată în fiecare an de peste 100 de eleve din toate părțile locuite de Români De 5 ani a clădit „Muzeul istoric și etnografic“, în care se adună cu sârguință toate dovezile privitoare la trecutul și etnografia poporului nostru. Din fundațiunile ce le administrează împarte în fiecare an mai multe burse (stipendii) tinerilor, cari urmează școlile secundare și superioare. Pe lângă aceste prin despărțămintele sale, în număr de 60, cari cuprind aproape întreg teritorul locuit de Români din Ungaria, se îngrijește de educația economică și culturală a poporului, aranjând tot felul de însoțiri, de reuniuni și de biblioteci.

Numai din această schițare fugitivă se poate convinge oricine că „Asociațiunea desfășură o activitate uriașă și de cea mai mare însemnătate pentru înaintarea culturală a poporului românesc din Ungaria. Cu toate acestea numărul oamenilor, cari o sprijinesc în străduințele ei frumoase, sunt foarte puțini. După o existință de 50 de ani, ea abia are cu totul 2000 de membrii, ceeace e un lucru din cale afară trist și rușinos pentru noi toți.

Apelăm deci la toți cărturarii noștri să-și țină de o datorie și de o mândrie națională a se înscrie membrii la „Asociațiune“.

Cu cât se vor înscrie mai mulți membri, cu atât se va puteà lucrà mai mult pentru înaintarea și întărirea culturală și economică a poporului nostru.

Ar fi de dorit ca iubileul de 50 de ani să-l serbăm cel puțin cu 5000 de membri. Și dacă cărturarii noștrii își vor face datoria, putem să ajungem într'un singur an la un număr și mai mare de membrii.

Comitetul central al „Asociațiunii“ în vremea din urmă și-a îndreptat atențiunea și asupra educației poporului dela sate. Și încearcă toate mijloacele pentru a face și pe țărani să se inscrie membri. De aceea a hotărît ca dela 1 Ianuarie 1911 să dea tuturor membrilor ajutători, cari vor plăti înainte taxa de 2 cor. pe an, 10 broșuri și un Calendar. Broșurile din „Biblioteca poporală a Asociațiunii“ vor apăreà regulat în fiecare lună, afară de lunile de vară, Iulie și August, și se vor trimite prin poștă tuturor membrilor ajutători. Calendarul va apăreà în luna Octomvrie a fiecărui an și se va trimite gratuit membrilor ajutători ai „Asociațiunii“, iar celor ce nu sunt membri se va vinde cu prețul de 30 de bani.

Membrii ajutători, cari vor plăti taxa de 2 cor. pe 1911, vor primi în fiecare lună, următoarele broșuri:

1. *Inceputul neamului românesc* de Dr. Ioan Lupaș.
2. *Harap Alb* de Ioan Creangă.
3. *Floarea soarelui* legendă în versuri, de Ștefan Cacoveanu.
4. *Cultura pământului* de Aurel Cosciuc.
5. *Alexandria.*
6. *Cântece bătrânești,* de V. Alexandri.
7. *Puterea însoțirilor* de V. Osvadă.

8. *Povestiri* de Ioan Pop-Reteganul.

9. *Cultura pomilor* de N. Iosif.

10. *Asociaţiunea* — istoricul şi ţinta ei — de Octavian C. Tăslăuanu.

Iar în Octomvrie 1911 vor primi „*Calendarul Asociaţiunii*“ pe 1912.

Rugăm mai ales pe preoţii şi învăţătorii noştrii să înscrie cât mai mulţi ţărani ca membrii ajutători ai „Asociaţiunii“, cari vor fi consideraţi ca abonaţi ai „Bibliotecii poporale a Asociaţiunii“. Sumele încassate sunt a se înaintà *biroului Asociaţiunii*, Sibiiu (Nagyszeben, str. Şaguna Nr. 6) înainte de 1 Ianuarie 1911, ca expediţia să se poată face la timp.

Sibiiu, 15 Octomvrie 1910.

Iosif St. Şuluţu m. p. preşident. **Oct. C. Tăslăuanu** m. p., secretar.

Către iubiţii nostri cetitori!

Din darul lui Dumnezeu suntem la sfârşitul anului al XX-lea. De obiceiu o foaie care a ajuns această vrâstă, trebuie să fie şi cetită şi bine sprijinită.

N'am puteà spune că scrisele noastre, nu se bagă în seamă şi că cetitorii nu urmăresc cu destul interes cele ce publicăm. Avem atâtea dovezi de aderinţă şi atâtea scrisori de îmbărbătare.

Dar nu de acestea ne trebue nouă. Noi am dori să n'avem nici o datorie şi nici un datornic. Năcazul e, că avem de amândouă. Şi dacă ne bucurăm şi noi de vrâsta la care am ajuns, ne doare, că nu putem face nici un pas înainte.

Ni se cere să apărem de mai multe ori, unii cer să apărem zilnic, să reducem preţul de abonament, să dăm suplimente de predici, să dăm o mai mare desvoltare părţii literare, şi multe altele. Toate le-am face bucuros, dacă mai ales n'am vedea registrele administraţiunii pline cu restanţii de zeci de mii.

De aceea să ni-se îngăduie o vorbă sinceră la sfârşitul anului al XX-lea. Toţi ceice ne iubesc şi doresc progresul nostru să-şi achite restanţiile şi plătească abonamentul înainte, iar aceia, cărora foaia noastră li spre greutate trimit-o înapoi. În chipul acesta ni-ar face un bun serviciu şi unii şi ceialalţi. Şi fraţii preoţi, cărora mai ales le adresăm aceste şire, au ajuns în situaţia de a putea să ne ajute.

Şi noi o şi cerem şi o şi aşteptăm.

Noutăţi.

Ştiri personale. După cum aflăm din o corespondenţă publicată în „Gazeta de Duminecă“ din Şimleu, Escelenţa Sa Mitropolitul Victor la reîntoarcerea din Sarasău, a trecut pe la Zălau, unde însoţit de protopopul Vas. L. Pop şi adv. Dr. Fărcaş, a făcut visită organelor administrative de comitatul Sălaj. A cercetat apoi la Sângeorgiul de Meseş pe protopopul Almaşului şi la Cluj, pe Escel.. Sa Episcopul Gherlei dr. Ioan Szabó, care e grav bolnav. — Azi, Joi, I. P. S. Sa a plecat la Budapesta spre a luà parte la conferenţele episcopatului catolic. Escel. Sa e însoţit de clericul abs. Augustin Folea, cancelist metropolitan.

Din Arhidieceză. In şedinţa consistorială de Miercuri Esc. Sa Mitropolitul Victor, a numit pe protonotarul consistorial *Iacob Popa* secretar mitropolitan, pe vicenotarul *Iuniu Br. Micu* de protonotar, pe actuarul *Ioan Moldovan* de vicenotar şi pe cancelistul *Augustin Folea* de actuar şi notar al senatului scolastic.

Promoţie. Sâmbăta trecută s'a promovat de doctor în drept la universitatea din Cluj Dl *Aurel Blaga*, din Ghirişul-român, teolog absolut de Blaj. — Noul doctor va rămâneà şi pe mai departe pe cariera preoţască.

Alegeri pentru congregaţie. Luni vor fi alegerile membrilor în congregaţia comitatului nostru. Sperăm, că alegătorii români de pretutindenea îşi vor ţineà de datorinţă să-şi deie votul pentru români.

Ştiri literare. Societatea bisericească literară, „Alexi Şincai“ a clericilor din Gherla, a retipărit în o nouă ediţie întreptată tomul I. din *Catehismul catolic* a lui Deharbe, celebrul scriitor jezuit. Această nouă ediţie are însemnate schimbări în ce priveşte limba, fiind ediţia tipărită la 1865 în un stil şi limbă greoaie şi aproape nepriceputà azi. Felicităm pe tinerii clerici dela Gherla pentru această lucrare şi ne bucurăm mult când putem constatà, că şi la Gherla cea atât de urgisită se îndeletnicesc oamenii cu cultivarea literaturii româneşti. Recomandăm preoţimei noastre procurarea celor trei tomuri apărute deja din această însemnată lucrare, care le poate fi de mult folos, nu numai ca lectură privată, ci mai ales ca ajutor la compunerea de predici şi cateheze.

Expoziţia de copii din Sadu. In 20 Oct. n. reuniunea agricolă din comitatul Sibiiu a organizat în Sadu a cincea expoziţie de copii. La început protopopul Togan, ţine o cuvântare cuprinzătoare asupra însemnătăţii expoziţiilor de acest soiu, scoţind la suprafaţă munca desfăşurată de reuniunea agricolă în această direcţie. Se purcede la premiarea copiilor: peste 200. Se împart 200 cor. la 35 fetiţe şi 28 băieţi. Foarte instructive au fost conferenţele dlor Dr. Beu, despre îngrijirea copiilor după naştere până la 1 an, — şi a învăţătorului T. Stoia din Vestem despre influinţa alcoolului asupra copiilor.

Oficiu postal nou. In comuna Benic, de lângă Teiuş, s'a înfiinţat dela 1 Nov. n. oficiu postal nou. Dela Teiuş se expedează posta la Benic în fiecare zi. Acestui oficiu postal îi aparţin comunele: Benic, Galda de jos şi de sus, Mesentea şi Intregalde.

Atragem atenţiunea On. P. T. Dame asupra inseratului celei mai plăcute firmă de modă *„Matei Weiner“*, (Budapesta Andrássy-ut 3). — S'a început deja târgul ocazional de Crăciun la „Matei Weiner“, şi elegantele, modernele şi peste tot ieftinele colecţiuni de mustre, la cerere le trimite fie cui gratis şi franco.

Posta Redacţiunii.

I. A. Nu te supără dacă nu publicăm articolul trimis. Ştii povestea veche; dacă te mesteci în tărâţe....

I. P. Articolul trimis nu se publică nici aşa, căci nu voim să ne amestecăm în certele interne ale altei biserici.

Este de mare preţ

ca fiecare damă să cetească acest inserat.

MATEI WEINER

***Budapesta,** VI., Andrássy-ut Nr. 3.*

aranjază în prăvălia sa de modă pentru dame din *15 Nov. până în 24 Dec.*

TÂRG DE CRĂCIUN

cu preţuri neîndatinat de ieftine.

Ajung la vânzare:

Flanel-Sport, calitate bună **acum** 17½—19½ cr.
Flanel-Englez, coloare închisă **acum** 29 „
Barchet-Şinor, turcesc şi alte mustre nouă **acum** 35 „
Levantin, (creton) se spală farte bine, 200 mustre, **acum** 19—20 cr. şi mai sus.
Delainuri de spălat, mustre exelente **acum** 23—27 cr. şi mai sus.
Stofe de mătasă pentru haine în toate colorile **acum** 39—55 cr. şi mai sus.
Camgarn, ţăsătură marg. şi diagonal în lăţ. 120 cm. în toate colorile **acum** 49—58 şi mai sus.
Stofe engleze, lăţ. 120 cm. în toate nuanţele în sur **acum** 45, 55—65 cr. şi mai sus.
Stofă pentru dame, 120 cm. lăţ. colori întunecate **accum** 49 - 85 cr.
Stofă de costume, fabricat de Zsolna după gust englez, lăţime 130 cm. preţul de înainte 3 fl. **acum** 1·75 cr.—2 fl.
Noutăţi în catifea, costume, negligée şi pentru bluse, **acu m** 65—75 şi 98 cr

La cerere trimit în provincie colecţia gratis şi franco.

Comande peste 20 cor. se expedează francat.

(96) 1—5

ANUNŢ!

Lemne de foc cl. I. de fag vagonul (10,000 Kg.) dus acasă cu 156 cor. Se află în Blaj la

(86 4—5 ***D. TRIFAN.***

Picurile de stomac ale lui BRÁDY

provăzute cu marca de scutinţă: Vergură Maria de Mariaczell, în decurs de 30 de ani într'atât s'au răspândit încât nici într'o casă nu pot lipsì. Cu neajnns efect se folosesc aceste picuri în *contra stricării stomacului, a arsurii de stomac, a încuierii scaunului, sgârciului de stomac şi cap, a vomării, insomniei, anemiei ş. a.*

Se află de vânzare în toate farmaciile: 1 sticlă mare cor. 1·40 sticlă mică 80 fil. — Pe postă se poate comandà dela farmacia BRÁDY K. a *„Magyar Királyhoz“*, Bécs I., Fleischmarkt 1., Depot 241.

Să fim atenţi la marca de scutinţă, care reprezintă pe Vergură Maria de Mariaczell, precum şi la pachetarea roşie şi a subscrierii care este copia celei de pe chipul aci alăturat

(17) 11—20

Dacă nu poţi

mâncà şi te simţi rău îţi aduc ajutor sigur

Caramelle-le de mintă pipărată

pentru stomac, ale lui ***Kaiser.***

Vei căpătà poftă bună, stomacul ţi-se regulează din nou şi se întăreşte.

La ture mai lungi sunt indispensabile, având efectul înviorării şi împrospătării

Pachete de 20 şi 40 fil. se află la farmacia **Carol Schieszl** în Balázsfalva.

(94) 1—10.

Partea literară.

Celea trei duele ale colonelului D'Arbout.

— Narațiune de G. de Beügny d'Hagerne. —

Trad. de Grațian.

(Continuare).

N-a avut mult timp de meditat; lupta s'a început; D'Arbout a primit ordin, să-și adune regimentul și s'a pus înaintea pedestrimei, ca să formeze un semicerc în fața inimicului. Arabii s'au postat în fața noastră; s'au pornit deodată, cete de călăreți au năvălit asupra șirurilor noastre, auzindu-li-se strigătele răsboinice și descărcându-și armele, apoi retrăgându-se pe neașteptate, ca să se reculeagă din nou, până ce alte trupe făceau tot aceleaș mișcări.

Dar pentruce să-mi pierd timpul povestindu-vă lucruri pe cari și Dvoastră le știți tot așa de bine ca și mine. Vitezii noștri pedestrași îi așteptau liniștiți și cât se apropiau, slobozeau asupra lor o ploaie de gloanțe, ce-i puneau pe fugă, pe cei rămași neatinși.

Spahii, cu săbiile trase și cu pistoalele încărcate, așteptau impacient comanda, ca să participe la luptă. D'Arbout stă tăcut și liniștit. Domnul Paul însă își mușcă musteața; cuvintele aspre ale lui Meligan îi răsunau încă în urechi; s'a sfârșit cu el, dacă nu i-se va dă prilej să se distingă. Oare dai-se-va acest prilej?...

La un chilometru și jumătate dela câmpul de luptă se ridică o colină, ce era ocupată de oficerii superiori ai armatei arabe; de aci comandau lupta și ăsta era și punctul, spre care s'au retras beduinii, ca din nou să năvălească asupra alor noștri.

Comandantul de spahii a căpătat ordinul, ca să trimită două escadroane pentru ocuparea acestui punct.

Un escadron era destinat, să-l conducă D'Arbout; o rază de bucurie i-a luminat fața, când a auzit comanda: „Înainte!"

Eminenții nostri călăreți, au pornit, dividându-se în trei cete, cari atăcau din diferite părți, dar în acelaș timp, pe credincioșii profetului. Punctul era mai tare de cum credeau; spahii nostrii pe lângă toată puterea și eroismul inflăcărat, cu care atăcau pe inimic, nu l-au putut cuceri și au trebuit să se retragă.

Însă D'Arbout, care conducea un batalion, a voit să facă încă o ultimă încercare și arătând un stindard pe vârful cărnia strălucia în bătaia soarelui o cruce lucitoare, a strigat:

— Spahii! iată steagul! înainte!

Apoi împintenându-și calul, însoțit de câțiva călăreți nefricați s'au aruncat din nou asupra falangei arabilor, ce ținea colina împresurată. Dar beduinii, imitând felul de luptă al militarilor nostri, îi așteptau nemișcați și când ai noștrii erau la o depărtare de o împușcătură, o ploaie grozavă de gloanțe le-a încălcit rândurile.

D'Arbout a rămas neatins; întorcându-se spre oamenii săi, le strigă:

— Înainte, înainte, dați pe ei, până când n'au vreme să mai împuște încodată.

Dar în momentul acesta, calul său sare odată și rănit de moarte, cade la pământ; târâind sub el și pe D'Arbout.

Într'acestea comandantul observând gresala trimite și celea două companii în ajutoriul celei dintâi. Cu toții atacă din nou; arabii se retrag, călăreții noștrii pătrund între șirele lor, caii îi calcă în picioare, iar ei tae fără cruțare; dar inimicul într'atâta era de număros, încât locul celor căzuți îndată era suplinit. Câțiva dintre ai noștrii au căzut, dar moartea lor a aprins numai furia tovarășilor; măcelăriau fără stâmpăr nu se mai puteau deslușî decât sberătele muribunzilor și comandele repetite ale oficerilor: „Înainte! înainte"!

Dar iată o, trupă constatătoare din douăzeci și cinci oameni izbuti să patrundă în mijlocul punctului; oficerul ce era înainte cu o descărcătură de pistol a zburat creerii arabului ce ținea steagul, vrea să-l ia în posesiune, dar douăzeci de brațe înarmate să ridică ca să i-l dispute; face un măcel nemaipomenit cu sabia, tăind tot, ce-i cădea în cale, puștile se îndreaptă spre el, iataganele îl amenință.

Spahii ce-l încunjurau făceau minuni; dar arabii îi împresoară de toate părțile îl închid în mijloc. În sfârșit oficerul ajunge în posesiunea steagului și îl înalță în semn de biruință; însă în clipa aceea se împiedeca și cade, un glonț îi sfredelește pieptul. Eroii săi tovarăși însă continua cu îndărătnicie lupta; luptă desperați. Sunt numai zecedoisprezece și trebuiau să lupte cu mai mulți de cincisute de arabi.

Deodată se aude strigăt dela spatele lor:

— Curaj, prietinilor, curaj, e aici ajutoriul!

De fapt, cam cincizeci de călăreți năpădesc prin îndesuială, tăindu-și drumul de sânge; înainte era un căpitan cu capul descoperit, cu vestmântul sfârticat, cu ochii aprinși ce pătrundeau, ca arcanul.

Îi-și îndeamnă calul, cu pintenii și sare peste cei morți, ca năpădind peste cei vii să-i prăpădească. Nu peste mult sosește la ceata spahiilor și răzimându-să în eroizmul militarilor săi, ca să-l apere în contra mitilor de pericle ce-l amenință, ridică pe oficerul rănit, care stă gomoloțit între cutele steagului cucerit de el însuși, îl pune pe cal și-l apără cu corpul său propriu.

Arabii înfricându-să de acest ultim atac prind a se retrage și pânăcând oamenii noștrii îi împrăștie, căpitanul D'Arbout, l-ați recunoscut, așa-i? să reîntoarce în tabără, aducând cu sine pe rănit și steagul. E de trebuință să mai spun, că ultimul n'a fost altul, decât căpitanul Paul?

Paul a avut minte slabă, dar o inimă bună. Cât-ce a putut vorbi, prima faptă i-a fost aceea, că a chemat pe domnul D'Arbout, la sine; după ce a recunoscut sincer, că a lucrat rău, l-a rugat de iertare și i-a promis prietinie.

O strângere caldă de mână — și toate s'au aplanat. Dar deatunci, domnilor, domnul D'Arbout, are un amic în armata franceză, care s'ar simți fericit dacă și-ar puteà jertfi viața pentru el, care cu trup, cu inimă și cu suflet e al lui. Oficerul acesta astăzi e comandantul batalionului de vânători, acela care Va enarat dvoastră această istorie.

— D-voastră, domnule comandant?

— Da, eu, domnilor.

— Și căpitanul Meligan?

— Oh, bietul om, când a aflat, celea ce s'au petrecut între mine și D'Arbout, spun, că nu și-a putut oprì lacrimile. Și despre asta m-am și convins când a venit la mine și strângându-mi vânjos mâna, î-mi zise:

— Iubite amice, dați uitării, celea ce V'am zis, d-voastră cel puțin nu Vă mai alipiți de imprejurarea, că pentru duelul pierdut să Vă câștigați desdaunare.

Iar eu i-am raspuns acestea:

— Mulțămesc frumos și cu încep a înțelege, ca și amicul nostru D'Arbout, că duelul e un lucru stupid și neonest: nu, draga, să ne păstram noi sângele pentru apărarea patrii.

Bietul Meligan și-l'a și vărsat pe al lui pentru Franța: a picat în lupta dela Jukermann.

Dacă însă mai voiți să știți, ce s'a ales de Peyrussel, — întorcându-mă din Algir am aflat, că certându-să cu un vagabund italian, când se întorcea la locuința sa, acesta l-a străpuns cu un pumnal.

Acuma însă, domnilor e timpul să ne odihnim; noaptea va fi scurtă, știți, că dimineață la trei oare trebuie să fim călări.

Câteva clipe mai târziu, în tabără domnia o liniște adâncă.

In ziua următoare mica armată, și-a ținut repausul de seara tot în aceeași câmpie cu opt chilometri însă mai spre miazăzi

După cină toți oficerii s'au adunat iarăși înaintea cortului colonelului D'Arbout.

— Domnule colonel, zise comandantele batalionului, ne-ai fost promis, că astă seară ne povestești istoria ultimului duel.

— Da, istoria duelului al treilea ziseră oficerii.

— Dacă poftiți, domnilor, eu bucuros vă fac plăcerea; dar vă spun înainte, că în acestea nu am fost secundant, ci am fost provocat, sau ca să fiu de tot sincer, eu am fost provocătorul. Ei, dar, să spune, că omul e plin de contraziceri.

— Așadară te-ai duelat? întrebă căpitanul Moutvert.

— Veți ști mai apoi, din povestire.

Când eram căpitan de spahii, se afla la regimentul meu un locotenent tânăr, a cărui familie avea relațiuni foarte vechi cu a mea. Pe omul acesta l-am cunoscut încă de copil l-am văzut făcându-se mare și-l iubiam foarte!

Mă nizuiam să-i fac ușoară viața militară, și mă îngrijam de el, aproape ca un tată de fiu. De altcum eram prea îndestulit cu el; era bun oficer, bun tovarăș. Cu naturelul său deschis și vial, pretutindenea producea distracție; era un bun călăreț, vânător nefricat și neobosit, jucător exelent, totdeauna și în tot locul secera succese. Primul succes de arme i-a procurat crucea ordinului de onoare.

Spre nenorocirea lui, avea o avere foarte frumoasă; zic, spre nenorocirea lui, cari nefiind avizat la leafă, într-o zi i-a dat în gând, să-și dea abzicerea; voia să călătorească și să petreacă în Pariz, cari două lucruri sunt posibile numai cu abzicerea dela miliție. Abzicerea lui m-a îndurerat; totdeauna privesc cu compătimire pe aceia,

cari favorizați de soarte, cred, că au prilejul să nu lucreze pentru patria lor.

Eu susțin, că aceia cari poartă un nume mare, să împărtășesc de-o creștere mai bună, posed o avere mare, mai bine ar trebui să servească pentru binele public, decât alții.

Tânărul meu amic... Cum să-l numesc? Deoarece istoria e chiar adevărată, și persoanele ce joacă rolul, sunt încă în viață, nu le pot spune numele; permite-ți, ca pentru ușurința povestirii, să-le punem nume falze.

(va urmà).

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.
Redactor respons.: Augustin Gruiția.

Te săgetează?
(Ai dureri?)

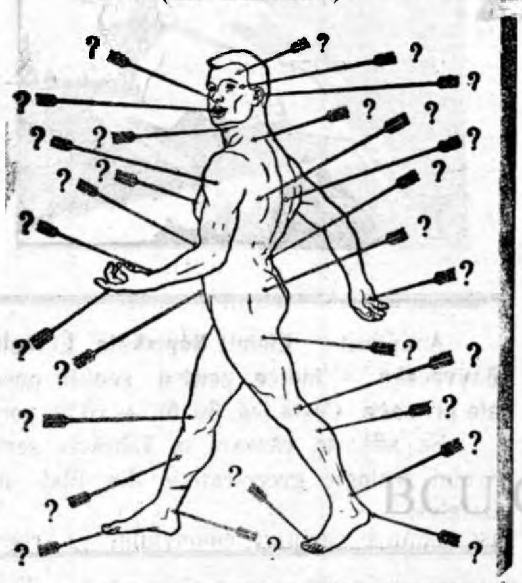

Folosește Elsafluidul lui Feller și Elsahapurile lui Feler, a căror singur producent este EUGEN V. FELLER, farmacist de curte, Stubica, Centrale Nr. 122 (Zágrábmegye).

I. Elzafluidul lui Feller e, după experiențele noastre, liniștitor de dureri, vindecător, încetează durerile; repede și sigur vindecă: reumă (spurc), slăbie de nervi, junghiuri în coaste, influenza, dureri de cap, de dinți, de spate, amorțeală, durere de ochi, migrenă, și multe alte morburi aci nepomenite! Fluidul Elsa alui Feller e folosit cu efect fără pereche la răgușală, catar, dureri de piept și gât, și morburi prevenite din curent ori răceală. Veritabil e numai dacă pe sticlă este numele „*Feller*". 12 sticle mici sau 6 duple ori 2 speciale, K. 5, franco.

II. Mai departe dorim a Vă aduce la cunoștință, că lumea folosește cu efect distins și sigur Elsahapurile-Rebarbara purgative alui Feller, contra durerilor de stomac, sgârciuri, lipsă de poftă, arsuri de fiere, greață, amețeală, râgâeli, haemoroide și alte conturbări de mistuire. — 6 cutii franco cu 4 coroane. — Să ne ferim însă de imitațiuni și la comande să adresăm acurat așa: (92) 2—30

Eugen V. Feller, apotecar
Stubica Centrale 122 (comit. Zágrab).

(97) 1—3

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executà lucrările necesare la edificarea bisericii gr.-cat. din Șeușa-de-Mureș (Soós-patak u. p. Alsó-Marosváradja prot. Sebeș) prin aceasta se recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 800 cor. adecă optsute coroane la oficiul parohial gr.-cat. din Șeușa-de-Mureș, cel mult până la 4 Dec. n. 1910 la 2 ore d. a.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminariul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan sub Nrul 4660—8893., se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Șeușa-de-Mureș.

Licitațiunea publică minuendă se va ținea la 4 Decemvrie n. 1910. la 2 oare d. a.

Șeușa-de-mureș, la 3 Nov. 1910.

Virgil Hățăgan, paroh gr.-cat. **Maxim Hațăgan,** curator.

Ingrijiți-vă de viitorul vostru!

Mijlocul cel mai bun, pentru a se scutì pe sine și pe ai săi de lipsă, este a să înscrie de membru la

„Asociația Esechiană de Ajutorare Reciprocă".

La aceasta asociație poate să se facă membru oricare persoana dela etatea de **16—80 ani.** Pe lângă o taxă lunară de de 1 cor. și taxa de cazurile de moarte, deja după un an de membrie i-se **solvește moștenitorului un ajutor de 2000 cor.,** iar devenind membrul după cel puțin 3 ani de membrie prin oarecare nenorocire **neputincios de muncă, i-se solvește până când trăiește o rentă lunară de 50 cor.** Dacă un membru trăiește 30 de ani dela înscriere, poate ridicà în bani gata **2000 cor.,** însă dispunând membrul că suma de 2000 cor., după moartea lui să o primească moștenitorii, i-se solvește membrului până ce trăiește o rentă lunară de **50 cor.** Membrii înscrișì dela etatea de 60—80 ani n'au drept la rente. Persoane dela etatea de 16 - 60 de ani pot semnà până la 4 cuote (8000 cor.). **Atestat medical nu se cere.**

Pe lângă solviri lunare moderate și taxe de măritișuri, poate fiecare a-și asigurà fetele, dacă aceste n'au trecut etatea de 18 ani. Se pot semnà 1—2 cuote (2000—4000 cor.). Dacă o fată după 3 ani rămâne orfană, înceată solvirea taxelor, iar **la măritiș primește suma asigurată,** iar până atunci — însă ce. mult până la etatea de 20 ani — primește o rentă lunară de 30 cor. Tot această rentă o primește fata până când trăiește, dacă după oare-care vreme rămâne nemăritată.

Societatea oferează fiecărui cea mai mare garanță: cuote semnate până la **7,000.000 cor.** și anual peste **100,000 cor.** taxe de membru.

Prospecte și blanchete trimite gratuit.

Aplicăm secretari în toate orașele și bărbați de încredere în toate comunele.

Asociația Esechiană de Ajutorare Reciprocă.

Filială pentru Uugaria:

Timișoara (Temesvár, Hunyadi-utcza 4. szám. I. em.). (95) 1—2

Muschong. Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

SCUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

RECREAZA-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă.

Recomandată de medici.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 34 —?

THE CAMPBELL

renumita firmă engleză de Motoare liferează celea mai bineconstruite și durabile

□ Motoare și Locomobile □

cu Benzin, Oleiu crud, Gaz și Sugător de gaz.

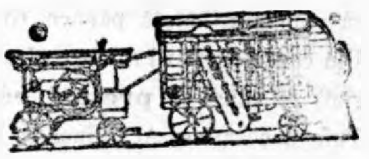

Mânarea cea mai ieftină, mai sigură și mai neconturbată.

Prețuri echitabile. Condițiuni de plată favorabile. Garanță în toate privințele.

Reprezentant general:

Korányi Victor BUDAPEST, VI., Liszt Ferencz-tér Nr. 9.
Telefon 64-64. (80) 7—26

Lemne de foc.

Dela domeniul baronului *Carol Bruckenthal,* din Mikeszásza se vând, (până ajunge depozitul), 800 stângeni metrici lemne de foc de prima clasă, cu vagonul, pe lângă anticiparea prețului sau rambursă (Nachnahme).

În gara Mikeszásza costă un vagon, conținând 5½ stângeni de pădure: lemne crepate de fag Cor. 128; lemne crepate de stejar Cr. 118 și lemne rotunde mestecate Cor. 108.

Comandele, cari se pot efeptui îndată sunt a se adresà la ***Johann Jekel,*** administratorul domeniului în *Mikeszásza.*

(91) 4—6

GUSTAV A. HAISER

curelar și șelar

Medgyes, Brückengasse Nr. 1.

Oferește producte din atelierul propriu: **Juguri pentru cai** schimbătoare pentru **vaci** și **boi. Hamuri de toate speciile** executate solid și cu pricepere. **Șele comune, Șele engleze** (Pritsche), **Chingi** ș. a. (75) 10—12

CONTRA

TUSEI

răgușelei, catarului, flegmei și tusei măgărești nu cumpărați altceva decât gustoasele

Caramelle pectorale

de alui **Kaiser** cu *„trei brazi“*

5900 atestate dela medici și privați garantează pentru succesul sigur.

Pachete cu 20 fil. și cu 40 fileri; cutie cu 60 fileri se află la: ***Carol Schieszl*** farmacist Balázsfalva.

(93) 2—22

Numai odată în 100 de ani

afli ocaziune să poți cumpără așa o **calitate bună** și așa **ieftin pomi** și alte **producte** din școală de pomi. Nimeni să nu întârzie a se folosi de buna ocaziune, ci să comande îndată pânăce ține proviziunea. Din cauza curățirii totale a răsadniței (pepinieriei) se **vând** cu **prețuri reduse:** Pomi, Tufe dacorative, Acuminoase, Pădureți șcl.

Frideric Caspari și soțul

: : **Medgyes,** Nagy-küküllőmegye. : :

La cerere Prețcurant gratis.

(81) 7—16

(82) 6—10

Birou de informație.

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, m'am hotărît să deschid în Budapesta un ***Birou de informație.*** Orice informație referitor la petițiile înaintate la ministerii, Curie, judecătorii etc., orice informații comerciale și în general în orice cauză — dau în decurs de 2—3 zile ori și cui, rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit.

Fac mijlociri comerciale, comande, etc.

Taxa pentru informație 3 fl. pre și spesele de poștă pentru răspuns.

L. Olariu,

Budapest, Lajos-utcza 141 III/19.

A apărut:

Carte de cetire maghiară pentru clasele: V. și VI. a școalei primare cu limba de propunere română, de *Ioan F. Negruțiu* și *Petru Ungurean.* Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 95,421—1910.

Loc deschis.

Atențiune!

Săpunul cu cerb alui

SCHICHT

numai atunci este veritabil dacă este provăzută cu numele

SCHICHT

și cu marca de scutință „CERB“. (42) 6 7

A apărut: **Elemi Népiskola Értesitő könyvecske — Indice pentru școlile poporale primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva foculuí

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantagioase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morții cu termin fix; asig. de zestre și asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) **asig. p. pagube la apaducte,**

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	**K.**	**4,831,168·13**
Capitale asigurate pe viață achitate	„	**4,571,035·51**
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 foc	„	**112.045.412 —**
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 viață	„	**10,847,132·—**
Fonduri de întemeiare și de rezervă	„	**2,309,387·—**

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2) 41—52

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric (3) 41—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte. îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin acea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

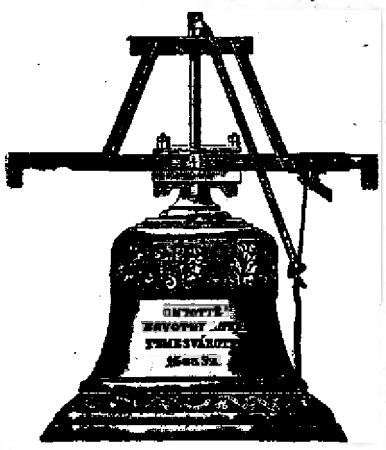

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tease de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: edată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 19 Noemvrie 1910.** **Numărul 47.**

Chestia română în delegaţiuni.

Suntem obicinuiţi, ca patrioţii noştrii să se folosească de toate armele, nu numai pentru ca să-şi iustifice politica lor de naţionalităţi, ci să o şi facă simpatică în cercurile cele mai înalte. Mai nici o delegaţiune n'a trecut, ca, fie de pe băncile opoziţiei, fie de pe ale guvernului chiar, să nu se afle cutare deputat, care să protesteze în contra indolenţei ministrului de externe, ce să uită cu mânile încrucişate, cum agită fără frică ţara românească pe românii ardeleni. Până acuma erà norocul nostru, că totdeauna se afla câte un deputat român în delegaţiunea austriacă, care ne luà în apărare, spulberând toate insinuările delegaţilor maghiari. In delegaţiunea ungurească nu s'a aflat încă nime până acum, care se protesteze şi în contra tonului şi contra afirmaţiilor, cu cari se vorbià acolo despre români, deşi marele bărbat Gál Jozsi şi Szerb Gyuri de pe vremuri au fost la destule atacuri de faţa.

S'a întâmplat însă, că Il. Sa episcopul Hossu, să se ridice cu toată demnitatea şi hotărîrea şi să protesteze în contra tendinţei ascunse, cu care unii delegaţi maghiari voiesc să ne prezinte în falsă lumină luptele noastre pentru limbă şi neam. Episcopul Hossu a vorbit cu atâta mândrie de neamul său şi aspiraţiile aceluia, încât credem, că va servì încă mult timp de lecţie acelora, cari cred, că despre noi se poate afirma orice fără nici un risic. Notăm, că este primul caz, ca vre-un episcop român să fie fost ales cândva în delegaţiuni, şi dacă distincţia aceasta, ce l'a ajuns pe Il. Sa se resfrânge asupra tuturor românilor, va servì de bună seama de mare bucurie pentru noi toţi aceia împrejurare, că Ilustritatea Sa pe lângă toată atenţiunea, de care a fost învrednicit, nu şi-a uitat nici acolo aproape de splendoarea tronului, că în primul rând este episcop a unui popor sărac şi năcăjit, care priveşte cu încredere la Dânsul.

In şedinţa din 12 Nov. chestia românilor ardeleni a fost adusă în discuţie de Laskáry Gyula, care a insitat mai ales asupra împrejurării, că românii ardeleni nutresc tendinţe centrifugale, sprijiniţi se înţălege din ţara românească. Ce sprijiniţi? Sunt chiar provocaţi la revoltă, a ţinut să zică Mezössy Béla. Şi cu toate aceste cu ce mănuşi suntem trataţi de guverne? Ducem o vieaţă cerească. In ce situaţie desperată sunt ciangàii din Bucovina faţă de noi? Şi Batyányi Tivadar a cercat nu numai să preamărească politica de naţionalităţi de până acì, ci a accentuat, că e prea lăsătoare faţă cu tendinţele noastre către România mare.

La acestea a răspuns Ilustritatea Sa episcopul Lugojului Vasile Hossu pe cum urmează:

„Prea Onorată comisie regnicolară! (S'auzim, S'auzim!) Din partea mea aderez la budgetul prezentat de dl ministru de externe, la proiectele lui de resoluţiune şi la ale d-lui referent. Cu bucurie au constatat cu toţii, cei cari au luat parte la discuţia aceasta, întreaga comisie regnicolară, că relaţiunile dintre statul nostru şi toate celealalte sunt pacinice şi aceasta ne îndreptăţeşte să credem. că ambele state ale Monarhiei, bucurându-se de pace se vor puteà desvoltà, vor puteà să se consolideze în cele din lăuntru şi, întrunind în sine toate atribuţiile unei mari puteri, vor fi în stare să îndeplinească marea chiemare, pe care e menită Monarhia să o îndeplinească pe cursul Dunării în interesul fericirii popoarelor sale.

Cu bucurie văd mai departe cum dl ministru de externe a accentuat în expozeul său, şi dl referent în raportul său. — relaţiunile îmbucurătoare, cari de zeci de ani există între Monarhie şi statele balcanice şi în primul rând cu România, care totdeauna s'a nizuit să-şi conformeze politica ei după politica Monarhiei şi să fie împreună cu noi anteluptătorii păcii din centrul Europii.

Ceeace m-a îndemnat m-a constrâns pe mine să iau cuvântul, aceea e, că precum şi cu alte ocazii aşa şi acum în cursul desbaterii budgetului se spun vorbiri, se fac mai ales observaţiuni singuratice, cari aşa cred că nu servesc şi nu pot servi la întărirea încrederii reciproce, mai ales în ce priveşte relaţiunile cu Românii. (S'auzim!)

Dl delegat Mezössy Bela vorbind despre o eventuală reformă electorală — pe terenul acesta nu voesc să-l urmez, pentrucă nu se ţine de delegaţie tema aceasta (Aprobări vii) a spus că introducerea acestuia la naţionalităţi şi în primul rând la Români, ar deşteptà tendinţe spre România unită.

Nu ştiu care va fi soartea sufragiului universal, în genere vreau să mă abştin dela analizarea chestiei acesteia, deoarece aceasta nu se ţine de aici, nu ştiu ce-i va fi efectul, dar sunt dator acelui popor, între ai cărui fii credincioşi mă socotesc, să declar cu toată sinceritatea şi liniştea, că un astfel de rezultat care să dea naştere la tendinţe, iredentiste ori să nutrească astfel de tendinţe reforma electorală nu va aveà. (Aşa-i! Aprobări vii în toate părţile). Pentrucă susţin cu toată liniştea — şi voiu primi cu durere contraafirmaţia documentată, că de o mie de ani, de când locuiesc pe ţărmii acestor patru râuri Români şi Maghiari alături unii de alţii, n'a fost nici o singură mişcare, nici un moment când poporul românesc ca atare să fi dat dovadă de tendinţe iredentiste. (Aşa-i!) Nu vorbesc despre paginile istoriei vechi, dar susţin că în orice loc, cu orice ocazie a curs sângele fiilor Ungariei, au fost acolo totdeuna şi Românii alături cu Ungurii, şi Sârbii şi toate celelalte naţionalităţi, şi împreună şi-au apărat patria (Aşa-i!)

Fără să vreau să vă plictisesc, onoraţi membrii ai comisiei regnicolare (S'auzim!) relev numai două cazuri triste, când Românii au ridicat de fapt armele în contra Ungurilor. Acestea au fost răscoala lui Horea-Cloşca şi cazul din 1848. Despre revoluţia lui Horea—Cloşca se poate stabili în mod hotărît, că a fost pur şi simplu o mişcare agrar-socială, că n'a avut nici un scund de naţionalitate, doară pe atunci chestia de naţionalităţi era un lucru necunoscut. Merg mai departe şi afirm, că şi mişcarea din 1848 a avut un caracter agrar. Ştim doar că luptă s'a dat în jurul iobăgiei şi pentru încetarea acesteia. Ştim că atunci, când glasul ce striga după libertate a pătruns până în provincie, chiar în ţinuturile sudice, unde locuesc eu, sârbii şi românii s'au alăturat la maghiarii, ce erau mai puţini, şi cu toţi laolaltă au prins armele, ca să-şi elupte libertatea. Numai spre toamnă s'a reîntors norocul. Nu vreau să intru în amănunte că de ce, dar la tot cazul şi mâni nechemate trebuie, că au aţitat spiritele. a agitat însă şi acea, că drepturile câştigate pe mai multe terene, ş-

mai ales pe terenul validităriĭ limbeĭ maghiare au fost denegate, atunci, când erà vorbă şi de limba naţionalităţilor.

Repet însă în primul rând, mişcarea n'a avut caracter politic, ci social economic, o mişcare pornită pentru ştergerea iobăriei, şi repet, că nu s'a întâmplat niciodată, decând Românii trăiesc alături de Maghiari, ca neamul românesc sau şi numai o fracţiune a acestuia sau vre-un partid, să fie năzuit să se despartă de Monarhie, în primul rând de Ungaria, şi să iasă din sânul ţărilor coroanei sf. Ştefan. Căutarea şi explicarea cauzelor bine înţeles n'ar fi la locul lor aici, că ar durà timp prea îndelungat.

Cred însă, că cauză acesteia e de a să căutà în îmboldul de a trăi. Deară a spus şi contele Tisza, că dacă se va întări ţara aceasta şi Monarhia îşi va însuşi toate atribuţiile de mare putere, atunci nu trebuie ca naţionalităţile să caute să se fericească în alte părţi, şi va fi şi în interesul statelor mai mici din vecinătate, aşadar şi al României, ca să se alăture la Monarhie. Şi sunt convins că ministrul de externe va lucrà, precum a lucrat şi în trecut, pentru ajungerea acestui scop, pentru promovarea acestor interese în măsura potentată fiind vorba totdeodată aici şi de interesele monarhiei.

De aceea eu, când mi-am luat voie să spun toate acestea şi să Vă reţin întru câtva pe D-voastră (S'auzim! S'auzim!) şi să răpesc atâta din preţiosul timp de dezbatere al On. comisii regnicolare, am făcut-o pentrucă am dorit şi vreau să rog pe toţi membrii, ca pe viitor să nu mai folosească astfel de cuvinte, cari fac numai sânge rău (Aprobări) în inima multor cetăţeni, simţindu-se atinşi în justa lor ambiţie şi mândrie, cu care pot privì în trecut, fără ca cineva să poată zice că nu şi-ar fi vărsat în orice moment sângele pentru patrie. (Aprobări. Aşa-i!) Dacă e aşa atunci doresc, ca pe viitor să fie tot aşa şi în măsură mai mare. Să ne nizuim, ca prin delăturarea unelor neînţelegeri şi prin încetarea gravaminelor existente, să se consolideze patria noastră şi prin aceasta să-şi împlinească împreună cu celalalt stat al monarhiei, conduşi de înţelepciunea domnitorului nostru, providenţiala sa chemare (Aprobări şi aplauze). D-voastră Onorată comisie regnicolară revidiaţi numai multele procese politice, de cari a fost vorba în cealaltă delegaţie, şi vă veţi convinge, că nici unul n-a fost intentat pentru trădare de patrie, ci pentru agitaţie naţională, şi până acuma încă nici un ziarist n'a fost stigmatizat cu acuza trădării de patrie. (Aşa-i).

Imi repet aşadar rugarea: să ne păzim de a trezi susceptibilitatea, iusta susceptibilitate a oricui — pentrucă aceasta nu o să ducă la dragoste, iar fără iubire nu există înţelegere şi fără înţălegere patria nu se poate consolidà aşa, precum o dorim noi, cari o iubim din inimă curată. (Aplauze şi aprobări îndelungate).

Activitatea extrabisericească a preoţilor şi cea extraşcolară a învăţătorilor — în România. Activitatea *extraşcolară a învăţătorilor* din România e cunoscută încâtva şi cetitorilor D-voastre din unele comunicări ce a-ţi făcut mai deunăzi despre acest subiect. De un timp încoace, mai ales la iniţiativa şi la reclamarea unor învăţători harnici, a început lumea a se gândì şi la *conlucrarea oficială a preoţilor cu învăţătorii, la ridicarea culturală a satelor.*

Numărul mai proaspăt din *„Revista generală a învăţământului“* publică un *„plan de conlucrare al învăţătorilor şi preoţilor“* plan statorit într'o adunare generală sub prezidiul *protoiereului* din judeţul (districtul) *Buzău.* Iată schiţa acestui plan:

1. Preoţii şi diaconii din judeţ vor fi împărţiţi în circumscripţii, formând cercuri culturale cu ale învăţătorilor.

2. Toţi preoţii şi diaconii din judeţ vor luà parte la şedinţele publice ale cercului respectiv odată pe lună, în câte un sat din circumscripţie.

3. Lipsirile dela şedinţe făcute din pricina serviciilor bisericeşti se pot motivà înştiinţând despre aceasta şi pe preşedintele cercului.

4. În nici un caz nu va fi scuzabilă însă absenţa preoţilor din acelaş sat sau comună, în care se ţine şedinţa publică lunară.

5. Preoţii, fiind membrii de drept ai acestor cercuri, au *dreptul şi datoria de a ţinè conferenţe,* de a semnà procesul verbal (protocolul) al şedinţelor, au dreptul la discuţiuni şi la vot când e vorba de hotărâri relative la şedinţele cercurilor. Tot pentru ajungerea scopului ce se urmăreşte s'au mai propus şi următoarele deziderate:

a) Preoţii să deà ajutor şcolii în privinţa obligativităţii învăţământului şi a frecventării regulate a şcolii, prin cuvântări în biserică, prin sfaturi ocasionale ş. c. l.

b) Preoţii şi diaconii să fie datori a conlucrà cu învăţătorii *la reuşita cursurilor de adulţi* şi la cercetarea bibliotecilor rurale de către ştiutorii de carte.

c) Preoţii şi învăţătorii vor stărui să se institue juzii (juraţi) de împăciuire la sate.

d) Preoţii şi învăţătorii să fie de model sătenilor prin buna înţelegere şi acordul ce va domni între dânşii, căci numai aşa cuvântul lor va aveà greutate şi sfaturile lor vor aveà rezultatul dorit.

6. Subiectele conferenţelor pentru anul 1910—11 vor fi cele stabilite *de minister* sau cele *propuse de P. S. S. Episcop* al eparhiei Buzăului.

FOIŢĂ.

FOCUL SACRU.

Legendă din Siena-veche, de I. Iörgensen.

Trad. de Ioan Popu.

(Continuare).

Şi se năcăjià că trebuie să asculte această voace ameninţătoare, care erà ca şi cânele ce latră şi sare pe lângă căruţă şi nu-l poţi alungà nici cu biciul, nici cu pietrii. Oare ce a şi făcut? ce comedii a mai zis? A venit acasă şi n'a fost gata mâncarea. Biagia, a început să se amestece în afacerile lui şi să-i deie sfaturi, că ce să facă şi ce să nu facă! Lui, fruntaşul Sienei, şi cel mai mare neguţător din oraş, care purtà negoţ şi în Perugia şi nu preste mult va aveà şi în Arezzo... Da, şi el pentru aceasta s'a iritat, s'a mâniat şi în urmă a trântit jos şi vieţile sfinţilor...

Chiar pentru aceasta se ruşinează... cel puţin să nu fi mers aşa departe...

Şi Ser Colombini, priveà la cartea ce zăceà jos, deschisă.... Doar nu i-s'au rupt păreţii, ar fi pagubă... E frumoasă. ilustraţiile şi literile iniţiale sunt colorate în auriu, roşu şi vânăt...

Să uità prin odaie. Ştia, că a fost singur, dar totuşi... N-ar fi voit să-l vadă cineva în momentul acesta.

Nu. A fost numai singur... Se apropie de carte, încă odată priveşte în jur, se apleacă şi o ridică...

Da a fost frumoasă carte. Soţia lui a trebuit să deie mulţi bani pentru ea. De bună seamă i-a dat-o vre-un călugăr pribeag. Şi nici chipurile nu sunt rele, iar pe margini cât de bogat sunt colorate. Chiar numai acelea, şi încă preţuiesc mult.

Ser Colombini acum se aşează şi examinează cartea mai deaproape. Iar Biagia când aduce mâncărea, îl află cetind. Şi erà aşa de cufundat în cetire, încât nici n-a observat — că s'a deschis uşa; Biagia a trebuit să vină şi să-l chieme.

— Giovanni, vină şi mâncă! Şi când priveşte la el de pe faţă observă, că să cugetă departe...

— Biagia — zice el cu o voce aşa de blândă — acuma eu te rog fii cu puţină răbdare. Şi după aceea pot să mânc, acum nu am timp.

Biagia fără să zică un cuvânt s'a retras.

II.

Ser Giovanni ceteşte cu multă atenţiune unde deschide mai întâi. E istoria despre Maria egipteancă, care se cheamă păcătoasă, precum însaşi i-a povestit părintelui Zosim. Frate — povesteşte Maria Egipteancă — să ştii, că m-am născut în Egipt. Şi când eram de 12 ani am mers în Alexandria. Aici 17 ani am dus o vieaţă desfrânată, şi m-am predat ori-cui, care numai m'a poftit. Intr-o zi mai mulţi oameni de aici au plecat cu corabia la Ierusalim să adoare sfânta cruce şi eu m-am rugat de vâslaşi să mă ducă şi pe mine. M-au întrebat, că am bani de călătorie. Le-am spus, că n-am, dar în loc de plată mă predau lor. Şi aşa a şi fost.

„Când am ajuns însă în Ierusalim, şi am voit să păşesc pe locul unde să păstrează sfânta cruce, mâni nevăzute m-au împins îndărăpt şi nu m-au lăsat să întru în biserică. De douăzeci de ori m-am apropiat de poartă şi de douăzeci de ori m-au împins înapoi, pe când alţii puteau să între neîmpedecaţi.

„Şi am stat singură şi m-am cugetat: aceasta se întâmplă pentru păcatele mele cele multe! Şi am început să-mi bat pieptul, să plâng amar şi să mă tânguiesc. Şi tot ce până atunci am aflat dulce şi placut acum a devenit gol şi amar, pentru batjocura ce am suferit prin aceea că n-am putut să văd sfânta cruce.

„Şi când astfel plângeam, am privit în sus, şi pe păretele cuartirului meu am văzut atârnând chipul Preacuratei Fecioare Maria. Am început, cu lacrimile în ochi s'o chiem într'ajutor şi să zic: O Marie, fericit e pântecele tău care a purtat pe Domnul şi ţiţele din cari El a supt! Oh, tu cea mai curată Fecioară, priveşte la mine, care nu sunt nici fecioară, nici mamă. O regina femeilor, îndurăte spre mine, care nu sunt mai mult

Chestiunile cerute de împrejurările locale se vor propune de cercurile respective.

Atâta „R. g. a învățământului."

Cercurile culturale menționate aci sunt ecvivalente cu filialele reuniunilor învățătorești de acolo. Ce influințe și rezultate frumoase n-ar avea întrunirile frățești și buna înțelegere dintre toți preoții și învățătorii fiecărui cerc cultural, la care, firește să asiste și sătenii dornici de a auzi lucruri bune și frumoase dela conducătorii lor firești. Pentrucă orice s'ar zice, tot preotul și învățătorul sunt factorii culturali cei mai apropiați de săteni. Eu am fost pus la cale prin an. 1900—1901 la Bârlad asemenea *cercuri sau ședători culturale,* la care colucrau nu numai preoți, dar și medici, și judecători și avocați și profesori, ba chiar și doamne învățătoare. Și nu încăpeà niciodată în localurile alese publicul ce asistà la acele ședători, duminecă de duminecă... Acele ședători culturale, constitue unele dintre cele mai frumoase și mai mulțumitoare sărbători din viața mea. Și le poate pune la cale orice preot alături de învățător numai bunăvoință, bunăînțelegere și însuflețire să-i animeze!

V. Gr. Borgovan.

Proiectul de budget pe an. 1911 a ieșit în tipar. Sumele budgetului sunt detaiate după resorturi. E de tot instructivă o mică privire peste sumele diferitelor resorturi — din cari poți vedeà mentalitatea deschilibrată a guvernanților nostri.

Erogatele pentru serviciul sanitar din întreagă țara sunt ceva peste 7 milioane cor. — pentru poliția de stat din Budapesta sunt 6.852,722 cor. iar pentru jendarmărie sunt 18½ milioane cor. — Comparând aceste cifre, vezi numai decât absurdități, cari numai la noi să pot face și să pot votà. — Ce ne trebuie nouă sănătate — e o prostie să vorbești de așa ceva în Ungaria unde la an mor ofticoși sute de mii. — Nouă ne trebuie să facem frumoasă capitala jidovită a acestei nefericite țări jidovite, ne trebuie jendarmerie să ție în frâu agitatorii și să prindă agenții secreți, cari înșală la America sutele de mii de oameni din acest Canaan al fericirii.

Sbierăm cu orice ocasiune, că Austria ne omoară cu fabricile ei, dar pentru aceea în budgetul ministrului de comerciu pentru ajutorarea industriei sunt luate numai 6 milioane — cu care sumă să poate sprijini vre-o două eventuale întreprinderi de fabrici.

Ministerul de justiție are în budget 60 milioane. Ne trebuie suma aceasta pentrucă să sporesc juzii, subjuzii, notarii la tribunale și judecătoriile de ocol etc.

Numărul oficialilor de stat din 1904 începând s'a urcat cu 75%. Avem azi preste 301 mii oficiali. Azi mâne ne vom trezi, că tot la doi oameni avem un oficial. Și când te gândești, că din mulțimea aceasta de oameni noi nemaghiarii nu avem nici un procent. Statul ia în posturi grase pe toți scăpătații și naufragiații vieții ungurești.

O poziție grasă în budget e aceea a ministrului de honvezi, care să urcă la suma de 62½ milioane.

Din întreg proiectul de budget cel al ministrului de culte și instrucție e cel mai tipic — și aruncă o lumină vie asupra tendințelor ce se urmăresc cu instrucția.

Școlilor poporale ungurești să dă ajut preste 5 milioane. — Sașilor pentru gimnaziul din Reghin 100 mii, iar nouă, cari suntem preste 3 milioane de suflete ni-se dau 36 mii coroane pentru internatul gr.-cat. din Sighetul Marmației, care e în legătură cu școlile medii din Sighet.

Institutele culturale ungurești încă să bucură de ajutoare — ale noastre — bunăoară „Astra" nu să bucură de dărnicia statului, ca și cum noi nu am contribuì la susținerea acestei țări.

Din întreg proiectul de budget să vede limpede nisuința de a întări țara cu miliție, jendarmi, și oficiali — și când țara va fi destul de tare — și budgetele vor ajunge maximul — va urmà falimentul inevitabil.

Cronici Bucureștene.

Avem un timp admirabil. Ziarele ne vestesc timp urât în străinătate, ploaie cu esundări, zăpadă cu ger. La noi e însă un timp frumos, ca la Riviera, dacă dorești. Acestea zile cu soare călduț te miri, cum de nu amăgesc măcar pe frații Ardeleni să se repeadă pe vre-o câteva zile sub cerul mândru al Românici. Căci un lucru e mult de dorit: contact sufletesc mai des între Românii de pretutindeni! Și durere, acest contact nu prea este.

* * *

Un om mare al Românilor, dl Dimitrie Sturdza, după o lipsă de un an și mai bine s'a întors acasă, pe deplin sănătos, la trup și la suflet. E mai bine acum Domnul Sturdza decât cu mulți ani înainte, toți cei ce-l văd, mai ales la ședințele săptămânale ale Academiei Române, sunt încântați de sănătatea și vioiciunea acestui om, aproape octogenar, care a muncit foarte mult pentru țara și neamul românesc. Cât ce a sosit, și-a reluat ocupațiunile de secretar general la Academie, cari le isprăvià în lipsa Domniei Sale Domnul Ion Bianu, un vechiu și crediucios prietin al Domnului Sturdza. Bătrânul politician se ocupă acum cu scrierea unei opere istorice: Domnia Regelui Carol I., o chestie, care dânsul e mai chemat să o tracteze decât

---

femeie și roagă-te de fiul tău, să-mi ierte păcatele și să mă lase să me apropiu de crucea lui sfântă. Î-ți promit că cu ajutoriul tău și a fiului tău îndurător voi părăsì lumea și până la sfârșitul vieții mele voi petrece în singurătate și în curățenie!

„Și când astfel me rugam și îmi puneam toată încrederea în ajutorul Preacuratei Vergure Maria, iată fără piedecă am intrat pe ușa bisericii, m-am apropiat de cruce, am îngenunchiat și am adorat pe Isus cel restignit!

„Un singur vers din epistolele sfântului Paul a fost hotărâtor pentru viața sfântului Augustin, o singură cetire în cartea sfântului Atanasiu despre Antoniu anachoretul a fost destul, să întoarcă pe cei doi patriciani, despre cari retorul Pontianus vorbește în confesiunile lui Augustin. Chiar așa s'a luat și ceața de pe ochii lui Giovanni Colombini, negutătoriului din Siena, după-ce a cetit istoria despre Maria egipteanca. Foamea i-a trecut cetind și simte în sine așa un gol, iar nedreptățile ce a fost făcut și de cari își aduce aminte îi răscolesc întreg internul.

O Dumnezeul meu — zise el — Maria aceasta a fost o păcătoasă publică și totuși a-i iertat-o și i-ai permis ca nu numai să-ți adoare crucea, ci întreagă viața să petreacă în rugăciune și să-ți slujească. Și eu sum un păcătos, care am slujit lumii și viteului de aur, chiar precum această femeie egipteancă a slujit trupului și dracului.

Cu supușii am fost aspru; în viața mea am înșelat, numai să câștig; pe săraci i-am alungat dela ușa mea; când anii erau slabi, țăranilor le-am dat bucate rele să samene și toamna în aceeași măsură pretindeam bucate bune și curate. O Dumnezeule, nu sum vrednic să privești la mine; dar totuși vin și te rog, lasă-me să-ți slujesc! O Dumnezeule, abia cutez să-mi deschid inima înaintea ta.

Primește-mă te rog. Oh Isuse îndurate spre mine!

Astfel să cugetà și se rugà Ser Colombini. Până acum se alipia cu atâta tărie de bunurile lumești și poftele pământești. Și acum deodată o schinteie din focul sacru, care e viața vecinică, îi străbate sufletul, se aprinde și arde cu flacără.

Și Giovanni Colombini nu dorià altceva, decât ca flacăra aceasta să crească tot mai tare și să-l conzume cu totul...

Era focul iubirii, flacările aurii cari nimicesc pe orice pământean și cari au străbătut în toate închieturile bătrânului negutător; ardeau puternic și mai mult nu se puteau stânge.

Soarele s'a ascuns după deal, a sosit seara, noaptea și Giovanni se rugà încontinu, se dedicà lui Dumnezeu. Simțià o fericire nemărginită, o liniște adâncă, o bucurie nespus de mare, când tot mai mult se abnegà. Inima-i bătea puternic ochii i-s'au umplut de lacrămi și încontinu își ridicà mânile împreunându-le. Erà sigur, că numai prin o voință tare poate să împiedece lățirea mai departe a focului aceluia dumnezeesc; i-se părea, că flacările totdeauna când ating vreo parte din eul său vechiu se opresc, ca și cum ar cere permisiune. Și el permiteà, nimic nu țineà pentru sine, voia să se dedice cu totul lui Dumnezeu și să-i împlinească întru toate voia Lui.

Și inima îi tot creștea de bucurie, până-ce învinsă, înfrântă și nimicită de fericire s'a cufundat, s'a pierdut în marea bucuriilor vecinice ale dumnezeirii....

(va urmà).

Numai pasărea care tot mai zboară poate nădăjduì ajutor.

*

Sufletul e frate cu sufletul, dar inima nu-i sorà cu inima.

*

Mai bine să lucrezi înzădar decât să stai cu mânile goale.

*

Cu soțul harnic și femeie suferitoare se drege o casă.

oricare alt scriitor. Se ştie, că deşi rudă cu marele domnitor Ioan Alexandru Cuza, Dl Sturdza este unul dintre cei mai devotaţi oameni ai M. S. Regelui şi ai dinastiei. — Să sperăm. că Dl Sturdza va mai puteà trăl încă mulţi ani cu bine în mijlocul nostru. Şi dacă bătrâneţa şi poate împrejurările nu-i mai permit să se arunce în luptele politice, cu sfatul lui înţelept şi cu esperienţă bogată să-şi mai adaugă multe merite la cununa frumoasă de până aci!

* * *

Anul acesta va împodobì Iaşul o statuă măreaţă a Domnului Ion Alexandru Cuza Vodă. Din subscripţie publică s'a adunat paralele necesare, şi lucrul erà aproape pe sfârşite, numai locul, unde să se aşeze statua, erà sub discuţie. Primăria oferià o piaţă făcută din exproprieri. Foarte mulţi oameni însemnaţi nu erau îndestuliţi cu aceasta, ci cereau cu insistinţă, că statua domnitorului, care a făptuit unirea principatelor, să fie aşezată în piaţa unirii. După o lungă campanie, purtată în adunări şi în presă, sperăm, că oamenii sunt pe deplini înţeleşi şi statua va fi ridicată în piaţa unirii. Şi dacă guvernul doreşte să ridice o statuă în amintirea faptului unirii, mai e loc şi în Iaşi şi în Focşani, oraş nedespărţit de istoria unirii.

* * *

Convenţia turco-română a deşteptat din vieaţa lor obişnuită pe vecinii Bulgari. Ziarele bulgare ne atăcau zilnic, şi ca un răspuns la această convenţie afirmativă, autorităţile bulgare au închis şcoala românească din Turtucaia, un orăşel mic lângă Dunăre. Pe învăţători i-a închis, şi dupăce s'a pus o cauţie bună, i-a eliberat, urmărindu-i judecătoreşte şi mai departe.

Cu prilejul acestei fapte de răsbunare s'a discutat mult, mai ales în jurnale, chestia unui eventual răsboiu cu aceşti prietini buni ai noştri, ai cărora cei mai însemnaţi oameni au fost elevi ai universităţii din Bucureşti. Presa opoziţiei nu ne da mult curaj, dar manevrele regale din toamna aceasta ne-au liniştit pe deplin. Ofiţerii străini, cari au fost trimişi de diferitele state să observe manevrele, au rămas uimiţi de puterea de resistinţă a soldaţilor români, cari au dovedit o capabilitate de necrezut. După drumuri lungi, în marş forţat, exerciţii foarte obositoare până noaptea târziu, şi când să guste ceva şi să se culce, cantina ambulantă nici nu sosise la locul de popas, şi de multe ori s'au culcat nemâncaţi. Nu numai ofiţerii noştrii erau încântaţi de vitejia soldatului român, dar şi străinii au rămas uimiţi.

* * *

La manevrele acestea s'a folosit şi aeroplanul, fără ca să se fi făcut de astă dată ceva încercări strategice. Mai mult s'a dovedit, că aeroplanul poate fi de folos în răsboiu. Un inginer tânăr, Aurel Vlaicu, ardelean de origine, după multe năcazuri sufleteşti şi băneşti, a reuşit să construească un aeroplan, sistem propriu, cu care a făcut mai multe încercări de sboruri la Cotroceni. La început lumea-l priveà cu neîncredere, şi aveà puţini prietini, aproape numai pe copiii din mahala, cari cu mare dragoste îi ajutau lui Vlaicu la construirea „paserii măiestre.“ Convingându-se lumea oficială despre valoarea invenţiunii, i-a dat tot sprijinul, şi aşa şi-a putut construì acest ardelean aeroplanul. A făcut cu el mai multe ascensiuni, şi a fost admirat de toată lumea. La manevre a fost de faţă şi dânsul cu aeroplanul, mai mult, ca să dovedească lumii, că aceasta invenţie poate fi de mare folos miliţiei.

Acu-i anul a fost pe aici Blériot, şi după mari banchete şi decorări s'a dus din ţară cu cel puţin 100,000 de franci A sburat şi Vlaicu la Chitila, dar va fi incassat puţin de tot, căci pe când la Blériot au alergat la 100,000 de oameni, la Vlaicu de au fost 5—6000! Ce să zici, poate timpul nefavorabil!

* * *

Chestia împăcării româno-magbiare umple coloanele ziarelor noastre, şi ne frământă creerii. Ce nu s'a putut face de veacuri, să se poată face în veacul al douăzecilea? Ar fi bine, dacă s'ar face bine.

Delateiu.

CORESPONDINŢE.

Bicaz, în Octomvrie 1910.

DIN GIURGEU.

După vizitaţia canonică. — Sinod protopopesc de toamnă. — Şedinţa Senatului şcol. districtual. — Adunarea de toamnă a despărţământului Giurgeu al Reuniunii învăţătorilor. — Turneul Secretarului Astrei dl Octavian C. Tăslăuan.

Vizitaţia canonică îndeplinită în toamna a. c. în districtul protopopesc al Giurgeului de Rev. Domn Dr. Izidor Marcu în calitate de delegat al Excelenţiei Sale a Dlui Mitropolit Dr. Victor Mihály de Apşa, a lăsat amintiri neşterse în inimile tuturor, cari au avut fericirea a ascultà îndemnurile şi sfaturile înţelepte ale acestui sfetnic luminat al bisericii noastre.

Pe urma acestei vizitaţii o vieaţă nouă a început a pulsà în toate vinele, cari compun măreţul nostru edificiu: Biserica şi Şcoala. Preoţii cu îndoit zel vor împlinì greaua lor misiune în mijlocul poporului, iară învăţătorii — scutiţi acum şi de grijile materiali — se vor nizui a fi la culmea chemării lor, văzându-se cu toţii încurajaţi şi îmbărbătaţi de mai marii săi.

E imposibil a spune folosul mare al ăstorfel de vizitaţii şi nespus de mult ar ajutà cauzei mari culturale, dacă cu ocaziunea examenelor şcolastice finale, pe lângă protopopul districtual ar prezidà examenul final dela fiecare şcoală veneraţii asesori şi referenţi conzistoriali, şi asta dacă s'ar întâmplà cel puţin tot la 5 ani.

Atunci numai — credem — ar încetà plângerile despre catehizare, predicare, activitate extraşcolară etc. cari aşa de mult agită lumea în ziua de azi.

* * *

Luni în 17 Octomvrie a. c. s'a ţinut sinodul protopopesc de toamnă în parohia Telec, unde până acum niciodată nu s'a ţinut astfel de sinod, deci faţă cu această *noutate,* Telecanii păr. Coşocar — la înzistinţa dânsului — au arătat mare interes, prezentându-se în număr mare la serviciul religios, care amăsurat programului s'a ţinut la 8 oare a. m.

La sfârşitul sf. liturgii părintele protopop districtual Ilie Câmpean descopere poporului scopul sinoadelor preoţeşti şi apoi amăsurat cuvintelor din evanghelia zilei, îi îndeamnă a fi cu dragoste unul faţă de altul, a-şi iertà din inimă unul altuia greşelele şi vătămările şi astfel a închide calea deselor procese, cari îi ruinează atât sufleteşte cât şi materialiceşte.

După aceasta toţi preoţii prezenţi ne-am dus la casa parohială, unde după dejunul oferit cu multă dragoste din partea confratelui Coşocar şi On. Sale soţii, ne-am constituit în sinod.

Ca o coincidinţă fatală şi tristă s'a întâmplat cu puţin mai înainte moartea neaşteptată a de toţi iubitului şi vreduicului confrate Ioan Mera preotul Tulgheşului.

Pe când cu o zi mai înainte rămăşiţele sale pământeşti au fost scoborâte în recele mormânt — departe de Tulgheş în locul naşterii sale Gurghiu — pe atunci noi fraţii şi împreună lucrătorii lui în viea Domnului, în vecinătatea Tulgheşului, întruniţi în sinod districtual suspinam pentru pierderea lui prea timpurie şi ne rugăm lui Dumnezeu pentru odihna sufletului său bun şi blând!

În loc de cuvântul de deschidere îndatinat, preşedintele sinodului protopopul Ilie Câmpean în cuvinte mişcătoare parentează încetarea din vieaţă a vreduicului fisc districtual On. Ioan Mera fost paroh al Tulgheşului, la ce membrii sinodali îşi exprimă adâncile păreri de rău prin ridicare.

În legătură prezidiul aduce la cunoştinţa sinodului, că fiind deja convocat acest sinod — deci cu neputinţă de a-l amână, — nu a putut luà parte la înmormântare, dar a însărcinat cu aceasta pe notarul districtual Alexandru Donia Donescu din Vasláb, care va aveà de a-l reprezentà, şi în numele clerului districtual a depune o cunună pe sicriul lui.

Obiectele dela ordinea zilei s'au pertractat cu toată seriozitatea.

Mai mare discuţie s'a încins la desbaterea proiectului privitor la înfiinţarea de *capelani-cateheţi* în unele parohii districtuali, cu menirea de a stà exclusiv de catehizarea elevilor dela multele şcoli existente şi cari vor fi de lipsă a se mai înfiinţà pe teritorul districtului protopopesc al Giurgeului, în cari parohii — din cauza depărtărilor mari şi a greutăţii administraţii parohiilor — catehizarea e cu neputinţă a se îndeplinì prin parohii locali.

O instituţie aceasta pe cât de trebuitoare, pe atât de folositoare din toate punctele de vedere. Baremi de s'ar realizà!

S'a discutat mult şi întemeierea şi aranjarea de *lăptării sistematice* în munţii Giurgeului. Spre scopul acesta românii nostri având bunăvoinţa şi sprijinul comitatului, vor puteà luà în arândă păşunatele extinse din munţi cu preţ mai convenabil şi din mâna întâie, nu ca până aci din mâna a doua şi a treia. Realizarea acestei idei, dacă s'ar puteà duce în îndeplinire, ar aduce mult bine bieţilor munteni, săraciţi de samsarii jidani.

Sperăm, că interesul şi energia şefului districtual, care a sulevat aceasta ideie şi după cum ştim are promis sprijinul puternicei administraţii comitatense, a Ciucului, să va şi întrupà. Să deà Dumnezeu!

La sfârşitul agendelor sinodali s'a colectat între fraţi suma de 18 cor. destinată „Mesei studenţilor dela licenl din Blaj“ în loc de cunună pe sicriul regretatului confrate Ioan Mera. Aceasta sumă se va mai întregi şi cu banii ce vor mai rezultà din

colecta ce se va face prin protopopul Câmpean, între fraţii preoţi districtuali. cari au absentat dela acest sinod.

Terminate lucrările sinodali la ora 1 ne-am aşezat la masa ospitalieră a confratelui Coşocar.

În semn de doliu, afară de toastul protopopului Ilie Câmpean ridicat în onoarea Capului bisericii noastre: Exelenţa Sa Mitropolitul Victor, alte toaste nu s'au ţinut.

* * *

La 2 ore p. m. ni-am constituit în şedinţa senatului scolastic districtual.

Şi aci s'a parentat din partea preşedintelui trecerea la celea vecinice a confratelui Ioan Mera, care în vieaţă a fost cel mai zelos membru ordinar al acestui senat.

A dat apoi cetire interesantului său exposeu, din care se vede mersul afacerilor scolastice din acest district protopopesc. Cu plăcere s'a luat la cunoştinţă, că mersul învăţământului din acest colţ de ţară progresează din an în an. Cu deschiderea liceului de stat din Gyergyószentmiklós, să dă posibilitate şi părinţilor din acestea părţi expuse a-şi creşte copiii fără mari cheltuieli în acel liceu, mai ales, că pentru uşurarea întreţinerii acelora, în edificiul caselor parohiali-protopopeşti de acolo s'a destinat o odaie mare ca loc de internat.

S'a desbătut cu aceasta ocasiune şi dorinţa mai multor părinţi, interpretată prin unii membrii de ai senatului, a-şi dà copiii la măiestrii. Chestia fiind de mare interes local — având în mai multe comune compacte româneşti, numai măiestrii străini — s'a concrezut protopopului Câmpean ca să intrevină spre a puteà fi plasaţi la Braşov şi Sibiiu

S'a decis şi primit în principiu şi înfiinţarea unei şcoli în parohia Ghimeş-Făget şi a unui post de învăţătoare în parohia Valea Jidanului.

Şedinţa s'a închis la orele 7 sara, depărtându-ne fiecare la ale sale, ca restauraţi după munca încordată de azi, a doua zi Marţi să putem luà parte la şedinţa despărţământului Giurgeu, care s'a ţinut în parohia Dămuculuí.

(Va urmà).

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Se aduce mulţămită spectabilului D. Dr. Niculae Ciaclan medic în Pecica care de mai mulţi ani ne prevede biserica cu lumini în preţ de 20 cor. la an, D. Livia Olariu. n. Popescu, pentru 3 stihare albe de ministranţi, Dochiţei Petrovici pentru o perdea de catifea la uşile împărăteşti. — Catiţei Nini pentru un măsar alb, şi lui Ioan Mariţa pentru două şteanguri la clopote. Dumnezeu să le primească. — *Curatoratul bis. din Arad.*

— *Luca Marc* şi *Iordan,* din comuna Sânger, a donat pe seama sfintei biserici un loc de 1½ jugăr, pentru cimiter în preţ de 1200 cor. au cumpărat 2 feşnice, în preţ de 30 cor., au făcut scaun în mijlocul bisericii în preţ de 60 cor. iar femeile lor au înfrumseţat sf. biserică, cu mai multe lucruri frumoase. Dumnezeu le răsplătească însutit. În numele curatoratului bisericesc *Maxim Oltean* înv. gr.- cat.

Ştiri personale. Exelenţa Se Mitropolitul Victor, s'a reîntors Luni seara la reşedinţă.

Din dieceza de Lugoj. Pentru complinirea staţiunii cantor-docentale vacante din *Vermeş* (Districtul protopopesc al Vermeşului Com. Caraş-Severin) se escrie concurs public cu terminul de 20 Nov. a. c.

Mulţămită. Institutul de credit şi economii *„Economul"* din Cluj ne-a ajutorat la terminarea edificării şcolii celei nouă din parohia gr.-cat. Şomtelec cu 200 cor. Dovedindu-se şi de astădată banca „Economul" de prima bancă culturală, ajutorând o parohie într'adevăr mizeră şi lipsită, rog pe Prea Onorata Direcţiune, ca atât din partea mea, cum şi a întreg poporului să primească şi pe această cale cea mai călduroasă mulţămită. — *Vasile Cosma* preot.

— Dupăce nu pot mulţumì în special tuturor acelor st. cunoscuţi şi prietini, cari au avut bunătatea să mă mângâie în marea durere, ce m-a ajuns prin moartea atât de neaşteptată şi prea de timpurie a mult iubitei şi neuitatei mele soţii *Mariţi n. Cernea,* pe calea asta vin să exprim tuturor adânc simţitele mele mulţumite. Aiud, Nov. 1910. *Dr. Emil Pop,* advocat.

Avis. *Dr. Enea Nicola,* medic, reîntors dela studiul progreselor medicali din Pariz, şi-a reluat praxa în Alba-Iulia, strada Bethlen Gábor 22, casa Darnoczy, unde ordinează zilnic pentru toate boalele, consultând şi prin epistolă şi făcând escursii la bolnavi în jur şi în depărtare, adresa telegrafică: Nicola Gyulafehérvár. Telefonul Nr. 27 al farmaciei Vlad.

Convocător. In scopul înlesnirii creditului ţărănesc, la dorinţa mai multor fruntaşi am hotărât înfiinţarea unei reuniuni de păstrare şi credit ca însoţire sub numele ce se va decide în adunarea generală cu sediul în comuna (opid) Ciachi-gârbău. In scopul acesta invităm şi convocăm pe toţi domnii — cari se interesează de aceasta reuniune şi doresc să între ca membrii, — la adunarea de constituire. ce se va ţinea în 23 Noemvrie 1910 la oarele 10 a. m. în localităţile cafenei „Corona". *Dr. Victor Gael,* advocat. *Jov. Andreiu,* v.-protopop.

Sănătatea Ţi-o recâştigi! slăbiciunea şi durerile îţi trec, ochii, nervii, muşchii şi vinele ţi-se întăresc, vei aveà somn liniştit şi sănătatea ţi-se reîntoarce dacă foloseşti „Elsafluidul" lui Feller. O duzină de probă franco 5 cor. Singurul pregătitor este Feller farmacist, Stubica, Centrale Nr. 122 (com. Zágráb).

Necrolog. † *Ioan Mărginean,* preot gr.-cat. în Copru, după un morb plin de suferinţe şi-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului. în al 36-lea an al etăţii şi al 11 al preoţii. şi al căsătorii.

— † *Nicolae Costea,* învăţător gr.-cat. pensionat şi membru ordinar al „Asociaţiunii" pentru literatura română şi cultura poporului român, după scurte dar grele suferinţe, provăzut cu taina s. penitinţă, şi-a dat sufletul său în mânile creatorului Sâmbătă în 12 l. c. în al 62-lea an al etăţii şi al 20-lea al fericitei sale căsătorii de a doua.

— † *Văd. Terezia Văleanu,* născ. *Şincai* a repausat la Borhid, Luni în 31 Octomvrie st. n. în vrâsta de 67 ani.

Odihnească în pace!

Cancelaria advocatului

Dr. Dionisie Moldovan

Sibiiu, Piaţa mare Nr. 11.

Pe baza studiilor făcute în Statele Unite în America de Nord preiea şi rezolvarea afacerilor cari stau în oareş-care legătură cu statele Unite, în general cu străinătatea.

(98) 1—3

Picurile de stomac ale lui BRÁDY

provăzute cu marca de scutinţă: Vergură Maria de Mariaczell, în decurs de 30 de ani într'atât s'au răspândit încât nici într'o casă nu pot lipsì. Cu neajuns efect se folosesc aceste picuri în *contra stricării stomacului, a arsurii de stomac, a încuierii scaunului, sgârciului de stomac şi cap, a vomării, insomniei, anemiei ş. a.*

Se află de vânzare în toate farmaciile: 1 sticlă mare cor. 1·40 sticlă mică 80 fil. — Pe poştă se poate comandà dela farmacia **BRÁDY K.** a *„Magyar Királyhoz"*, Bécs I., Fleischmarkt 1, Depot 241.

Să fim atenţi la marca de scutinţă, care reprezintă pe Vergură Maria de Mariaczell, precum şi la pachetarea roşie şi a subscrierii care este copia celei de pe chipul ací alăturat

(17) 12—20

CONTRA

TUSEI

răguşelei, catarului, flegmei şi tusei măgăreşti nu cumpăraţi altceva decât gustoasele

Caramelle pectorale

de alui **Kaiser** cu *„trei brazi"*

5900 atestate dela medici şi privaţi garantează pentru succesul sigur.

Pachete cu 20 fil. şi cu 40 fileri; cutie cu 60 fileri se află la: *Carol Schieszl* farmacist Balázsfalva.

(93) 3—22

Este de mare preţ

ca fiecare damă să cetească acest inserat.

MATEI WEINER

Budapesta, VI., Andrássy-ut Nr. 3.

aranjază în prăvălia sa de modă pentru dame din *15 Nov. până în 24 Dec.*

TÂRG DE CRĂCIUN

cu preţuri neîndatinat de ieftine.

Ajung la vânzare:

Flanel-Sport, calitate bună **acum** 17½—19½ cr.
Flanel-Englez, coloare închisă **acum** 29 „
Barchet-Şinor, turcesc şi alte mustre nouă **acum** 35 „
Levantin, (creton) se spală farte bine, 200 mustre, **acum** 19—20 cr. şi mai sus.
Delainuri de spălat, mustre exelente **acum** 23—27 cr. şi mai sus.
Stofe de mătasă pentru haine în toate colorile **acum** 39—55 cr. şi mai sus.
Camgarn, ţăsătură marg şi diagonal în lăţ. 120 cm. în toate colorile **acum** 49—58 şi mai sus.
Stofe engleze, lăţ. 120 cm. în toate nuanţele în sur **acum** 45, 55—65 cr. şi mai sus.
Stofă pentru dame, 120 cm. lăţ. colori întunecate **accum** 49—85 cr.
Stofă de costume, fabricat de Zsolna după gust englez, lăţime 136 cm. preţul de înainte 3 fl. **acum** 1·75 cr.—2 fl.
Noutăţi în catifea, costume, negligée şi pentru bluse, **acum** 65—75 şi 98 cr.

La cerere trimit în provincie colecţia gratis şi franco.

Comande peste 20 cor. se expedează francat.

(96) 2—5

Partea literară.

Celea trei duele ale colonelului D'Arbout.

— Narațiune de G. de Beugny d'Hagerne. —

Trad. de Grațian.

(Continuare).

Tânărul meu amic dară pe care să-l numim Rajmond Mériville, a părăsit regimentul. La început dà încă semne de vieață, în fine a încetat de a mai scrie și nu știu ce s'a ales de dânsul. Numai când a trebuit să merg în Paris, pentru niște afaceri, m-am întâlnit cu el de iznoavă.

Clima din Algir a stricat mult sănătății doamnei D'Arbout. Medicul m-a sfătuit s'o duc înapoi în Franța; am dus'o la sora-s'a, care cu bărbatul său, un subintendent militar, locuiau în Paris. Aici intenționam să-mi aștept avanzarea la comandant de batalion, ce mi-s'a fost promis deja de mult și dacă ar fi trebuit s'aștept mult până la avanzare, m-am decis, să-mi cer strămutarea.

Abia eram de-o săptămână în Paris, când într'o dimineață a intrat în odaie Rajmond și a căzut în brațele mele.

— Domnule căpitan, așa că ești liber? În astă seară tè duc la mine. Mă căsătoresc, îți voiu arătà mireasa. Sum plin de fericire; tocmai acum am aflat, că d-ta ești în Paris și n-am pierdut o clipă, ca să vin și să-ți raportez vestea îmbucurătoare. Și de oarece ești aici, desigur vei fi de față la cununia mea și îmi vei fi martor.

Dupăce și-a sfârșit vorbăria, am ajuns și eu la cuvânt.

— Mă bucur, scumpe Rajmond, i-am zis eu, că mă încunoștințezi despre căsătorie, regret însă, că mi-e imposibil să-ți satisfac cererea. Am venit în Pariz numai cu biata mea soție, care-i greu bolnavă.

— Sărmană, doamnă D'Arbout... și d-ta nu mi-ai spus nimica despre dânsa.

— Trebuie să recunoști, că nu mi-ai prea dat timp pentru aceasta.

— Scuzele mele, domnule căpitan! regret, că așa stau lucrurile; îi-mi vei permite ca să-i fac vizita și nădăjduesc, că aerul din patrie, nu peste mult o va curà.

— Și eu sper și Noemi să va simți fericită, că te poate iarăși revedeà. Dar nu mi-ai spus încă, pe cine iai.

— Gâcește?

— Pe mine mă întrebi aceasta, pe un beduin, care de zece ani n-a eșit din Africa și care nu cunoaște nici trei oameni din Franța?

— Adevărat, de tot mi-am fost uitat. Deoarece minutele-mi sunt numărate, conced, că nu-mi poți fi martor, însă te rog, jertfește astă seară pentru mine o oară, ca să-ți pot arătà mireasa. Apoi vei vedea cât am fost de norocos; nu-i imposibil, că celea mai eminente calități să întâlnesc într'o unire gingașe Marta se numește femeia, despre care visam din primii ani ai juneții.

Numele Marta îi-mi reamintește o copilă drăguță, pe care o iubiam nespus de mult.

— Dacă cunoști pe Marta Grandschamp.

— Cum ai zis?

— Marta Grandschamp.

— Ce întâlnire curioasă!

— Doară o cunoști?

— Cum nu! însă dânsa-i copilă încà!

— Oh, domnule căpitan, se vede, că vii din Africa. Știi de câți ani este?

Am început să calculez; Rajmond însă nu mi-a dat timp.

— De optsprezece ani, domnule căpitan; asta-i etatea, la care fata-i deplin desvoltată, are isteția necesară, nevinovăția inimii și curățenia sufletului.

— Eu cred, iubite amice, că d-ta vorbești răpit de prima dragoste. Dar să vorbim serios; te-ai examinat bine înainte de a-ți legà capul de Marta? Știi, că dacă n'o poți face fericită, mie-mi faci moară în cap?

„ Viitoarea d-tale soție e fata unui vechiu tovarăș al meu; într'o zi, puteà să aibă șasă ani peatunci, și-a părăsit doica și a căzut într'o mocirlă; din norocire mergeam tocmai pe acolo și i-am auzit strigătele. Poți socotì că momentan am sărit și am tras afară biata creatură, care erà peaici să se înece. De atunci părinți ei și eu am devenit amici nedespărțiți.

„Cât am alintat mititică pe genunchi! Câte prăjituri, bomboane, chipuri, păpuși i-am dat!... Mă numia papa cel mic; mai târziu prietinul ei cel mare, sau amicul său de zahăr. După aceea am călătorit în Algir; puținel după aceasta i-a murit tatăl și în fine, am pierdut-o din ochi, pe ea și pe mama ei. Și d-ta spui, că să află în Pariz?

— Aici la câțiva pași, în strada Greuelle-Saint-Germain.

— Stai în seara asta sum liber, la opt oare, vino după mine.

Rajmond a fost punctuos, m-am dus într'o locuință splendidă, decorată după gustul aristrocat.

Abia am putut recunoaște mica copiliță, cu care mă jucam odinioară atât de mult; erà o femeie înaltă și frumoasă, care a adeverit deajuns laudele însuflețite ale lui Rajmond. În primul moment mi-s'a părut rece, din toată ființa ei transpirà ceva orgoliu și dispreț; dar cât ce m-a recunoscut, a fugit spre mine tot cu acel farmec și naivitate, cà și odinioară.

— Cum se poate, domnule, d-voastră în Pariz?

— Te minunezi de aceasta?

— Vă credeam, cu totul beduin.

— Ei, dar toate se schimbă, chiar și copilele mititele, cari se fac mari și mă agrăiesc per „domnule“ mă numiau marele prietin; dar ai tot dreptul, — acum când te măriți numai pe acela trebuie să-l numești amic, care va avea în posesiune inima d-tale.

Marta s'a făcut roșie, a îngânat câteva cuvinte, pe cari nu le-am auzit dar le-am înțeles deplin.

— Dar sperez, am continuat, că totdeauna te vei purtà cu oarecare atragere față de acela, care ți-a fost prietin din copilărie.

— Poți să te îndoiești? Totdeauna am avut o adâncă mulțămită față de d-voastră, care mi-ați dat atâtea semne de pretinie.

Când să învârtea conversația în jurul acestui punct l-am încredințat pe Rajmond, să-și distragă pe filitoarea soacră, noi însă, eu și Marta am început a vorbì din vremuri apuse. Trebuia să-i enarez toate expedițiile mele, să-i descriu Africa ce n-o cunoștea; apoi și ea și-a povestit vieața de până acum, care de altfel se puteà spune în câteva cuvinte: claustru, reîntoarcerea în familie, rolul în vieață, flori, surâsuri, visuri de aur.

— Cunoașteți d-voastră pe domnul Mériville? m-a întrebat în fine.

— Așa ca pe d-ta.

— Oh, atuncia pot fi încredințată, că d-voastră îi-mi veți spune adevărul; d-voastră nu mă veți seduce. Dacă a-ți avea o fată de vrâsta mea, i-ați da-o de soție?

Am ajuns în mare perplexitate, că trebuià să-i dau răspuns la o întrebare așa de directă; am început mărturisindu-i, că despre Rajmond de trei ani aproape n-am auzit nimica și prin urmare nu știu cum s'a schimbat în anii din urmă.

— Însă eu știu; R... verișoara mea carea ni-l'a recomandat nouă, poate garantà pentru el, dela reîntoarcerea lui în Pariz. Mi-ar plăceà să aflu ce părere aveau despre el la regiment, ce caracter are, și în sfârșit care e părerea d-voastre.

— Rajmond, am zis, erà un oficer admirabil, purtare bună, caracter atrăgător: prin urmare la regiment a putut lăsà numai amici. Numai o observare ia-și puteà face: puțin erà cam ușoratec și prea mult îi plăceà să guste din plăceri; defectul acesta trebuie să-l punem în contul tinereții și sum silit să mărturisesc, că putea să fie și serios dacă cereau împrejurările. Firea-i pripită, lăsându-se condus de primul cuget și fără precugetare le făceà toate, însă avea o inimă nobilă.

„Cu un cuvânt, îi cunosc multe calități bune, dar nici un păcat, ba nici măcar un defect serios și sum convins, că condus fiind de o mânuță delicată și isteață, ca a d-tale va deveni un bărbat de mâna întâi.

— Mulțămesc; am avut lipsă să Vă cunosc părerea d-voastră; mărsurisesc că mult am dubitat să zic *da*, mi-s'a părut prea de tot tânăr.

— Are douăzeci și șeasă de ani iar d-ta optsprezece.

— Cu opt ani s'a născut înaintea mea și eu totuși îl țin mai tinăr ca mine.

— In adevăr? regreți aceasta? Dacă vrei un bătrân, eu i-ți recomand unul; acolo-i generalul D...; un picior de lemn, un venit la patruzeci de mii de lire, o grămadă de cruci și și mai mult reumatism.

— Dacă glumiți cu mine, nu mai zic nimic mai mult.

— O, dar gingașe mai poți fi! Tinereța, Marta, e singurul defect, ce în fiecare zi se poate îndreptà; și cu cât mă gândesc la el mai mult cu atât te ține mai fericită, că ți-ai ales așa un bărbat tânăr, ca Rajmond. E una dintre celea mai alee firi ce am întâlnit; deschis, onest, altruist, inteligință frumoasă, suflet cald, o inimă foarte nobilă. Da mulțămită ceriului, că ți-la adus în cale.

(va urmà).

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.
Redactor responz.: Augustin Gruiția.

Te săgetează?

(Ai dureri?)

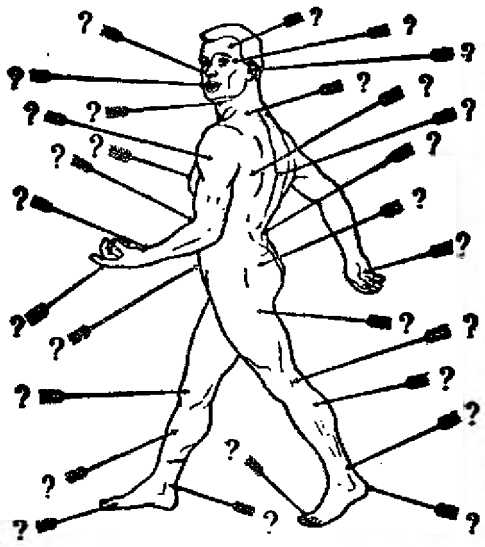

Folosește Elsafluidul lui Feller și Elsahapurile lui Feler, a căror singur producent este EUGEN V. FELLER, farmacist de curte, Stubica, Centrale Nr. 122 (Zágrábmegye).

I. Elzafluidul lui Feller e, după experiențele noastre, liniștitor de dureri, vindecător, încetează durerile; repede și sigur vindecă: reumă (spurc), slăbie de nervi, junghiuri în coaste, influenza, dureri de cap, de dinți, de spate, amorțeală, durere de ochi, migrenă, și multe alte morburi aci nepomenite! Fluidul Elsa alui Feller e folosit cu efect fără pereche la răgușală, catar, dureri de piept și gât, și morburi prevenite din curent ori răceală. Veritabil e numai dacă pe sticlă este numele „*Feller*“. 12 sticle mici sau 6 duple ori 2 speciale, K. 5, franco.

II. Mai departe dorim a Vă aduce la cunoștință, că lumea folosește cu efect distins și sigur Elsahapurile-Rebarbara purgative alui Feller, contra durerilor de stomac, sgârciuri, lipsă de poftă, arsuri de fiere, greață, ameteală, râgâeli, haemoroide și alte conturbări de mistuire. — 6 cutii franco cu 4 coroane. — Să ne ferim însă de imitațiuni și la comande să adresăm acurat așa: (92) 8—30

Eugen V. Feller, apotecar

Stubica Centrale 122 (comit. Zágrab).

Numai odată în 100 de ani

afli ocaziune să poți cumpărà așa o **calitate bună** și așa **ieftin pomi** și alte **producte** din școală de pomi. Nimeni să nu întârzie a se folosì de buna ocaziune, ci să comande îndată pânăce ține proviziunea. Din cauza curățirii totale a răsadniței (pepinieriei) se vând cu **prețuri reduse:** Pomi, Tufe dacorative, Acuminoase, Pădureți șcl.

Frideric Caspari și soțul

: : **Medgyes,** Nagy-küküllőmegye. : :

La cerere Prețcurant gratis.

(81) 8—16

(97) 2—3

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificarea bisericii gr.-cat. din Șeușa-de-Mureș (Soós-patak u. p. Alsó-Marosváradja prot. Sebeș) prin aceasta se recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 800 cor. adecă optsute coroane la oficiul parohial gr.-cat. din Șeușa-de-Mureș, cel mult până la 4 Dec. n. 1910 la 2 ore d. a.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminariul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan sub Nrul 4660—8893., se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Șeușa-de-Mureș.

Licitațiunea publică minuendă se va ținea la 4 Decemvrie n. 1910. la 2 oare d. a

Șeușa-de-mureș, la 3 Nov. 1910.

Virgil Hățăgan, paroh gr.-cat. **Maxim Hățăgan,** curator.

Ingrijiți-vă de viitorul vostru!

Mijlocul cel mai bun, pentru a se scutì pe sine și pe ai săi de lipsă, este a să înscrie de membru la

„Asociația Esechiană de Ajutorare Reciprocă“.

La aceasta asociație poate să se facă membru oricare persoană dela etatea de **16—80 ani.** Pe lângă o taxă lunară de de 1 cor. și taxa de cazurile de moarte, deja după un an de membrie i-se **solvește moștenitorului un ajutor de 2000 cor.**, iar devenind membrul după cel puțin 3 ani de membrie prin oarecare nenorocire **neputincios de muncă, i-se solvește până când trăiește o rentă lunară de 50 cor.** Dacă un membru trăiește 30 de ani dela înscriere, poate ridicà în bani gata **2000 cor.**, însă dispunând membrul că suma de 2000 cor., după moartea lui să o primească moștenitorii, i-se solvește membrului până ce trăiește o rentă lunară de **50 cor.** Membrii înscriși dela etatea de 60—80 ani n'au drept la rente. Persoane dela etatea de 16—60 de ani pot semnà până la 4 cuote (8000 cor.). **Atestat medical nu se cere.**

Pe lângă solviri lunare moderate și taxe de măritișuri, poate fiecare a-și asigurà fetele, dacă aceste n'au trecut etatea de 18 ani. Se pot semnà 1—2 cuote (2000—4000 cor.). Dacă o fată după 3 ani rămâne orfană, înceată solvirea taxelor, iar **la măritiș primește suma asigurată**, iar până atunci — însă cel mult până la etatea de 20 ani — primește o rentă lunară de 30 cor. Tot această rentă o primește fata **până când trăiește**, dacă după oare-care vreme rămâne nemăritată.

Societatea oferează fiecărui cea mai mare garanță: cuote semnate până la **7,000.000 cor.** și anual peste **100,000** cor. taxe de membru.

Prospecte și blanchete trimite gratuit.

Aplicăm secretari în toate orașele și bărbați de încredere în toate comunele.

Asociația Esechiană de Ajutorare Reciprocă.

Filială pentru Ungaria:

Timișoara (Temesvár, Hunyadi-utcza 4. szám. I. em.). (95) 2—2

Muschong. Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

SCUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

RECREAZA-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă.

Recomandată de medici.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 35—?

THE CAMPBELL

renumita firmă engleză de Motoare liferează celea mai bineconstruite și durabile

□ Motoare și Locomobile □

cu Benzin, Olein crud, Gaz și Sugător de gaz.

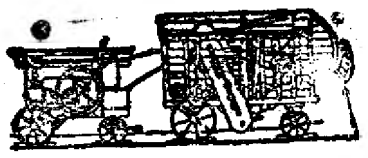

Mânarea cea mai ieftină, mai sigură și mai neconturbată.

Prețuri echitabile. Condițiuni de plată favorabile. Garanță în toate privințele.

Reprezentant general:

Korányi Victor BUDAPEST, VI., Liszt Ferencz-tér Nr. 9.

Telefon 64—64. (80) 8—26

Lemne de foc.

Dela domeniul baronului *Carol Bruckenthal*, din Mikeszásza se vând, (până ajunge depozitul), 800 stângeni metrici lemne de foc de prima clasă, cu vagonul, pe lângă anticiparea prețului sau rambursă (Nachnahme).

În gara Mikeszásza costă un vagon, conținând 5½ stângeni de pădure: lemne crepate de fag Cor. 128; lemne crepate de stejar Cr. 118 și lemne rotunde mestecate Cor. 108.

Comandele, cari se pot efeptui îndată sunt a se adresà la ***Johann Jekel,*** administratorul domeniului în *Mikeszásza.*

(91) 5—6

GUSTAV A. HAISER

curelar și șelar

Medgyes, Brückengasse Nr. 1.

Oferește producte din atelierul propriu: **Juguri pentru cai** schimbătoare pentru **vaci** și **boi. Hamuri de toate speciile** executate solid și cu pricepere. **Șele comune, Șele engleze** (Pritsche), **Chingi** ș. a. (75) 11—12

Prima pepinerie de viță de vie pe

Târnavă.

Proprietar: ***Frideric Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye

De ani recunoscută ca prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, liferează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoiți a cere prețcurent ilustrat!

In prețcurent se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.**

(99) 1—20

(82) 7—20

Birou de informație.

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, m'am hotărît să deschid în Budapesta un ***Birou de informație.*** Orice informație referitor la petițiile înaintate la ministerii, Curie, judecătorii etc., orice informații comerciale și în general în orice cauză — dau în decurs de 2—3 zile ori și cui, rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit.

Fac mijlociri comerciale, comande, etc.

Taxa pentru informație 3 cor. și spesele de poștă pentru răspuns.

L. Olariu,

Budapest, Lajos-utcza 141 III/19.

A apărut:

Carte de cetire maghiară, pentru clasele: V. și VI. a școalei primare cu limba de propunere română, de *Ioan F. Negruțiu* și *Petru Ungurean*. Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 95,421—1910.

Loc deschis.

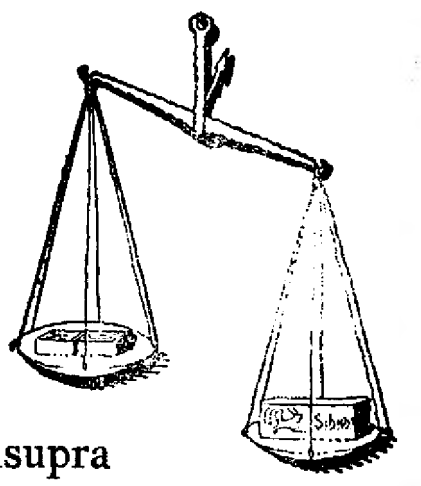

Asupra

bunătății, prețului

și greutății

trebuie grijit la cumpărarea săpunului. Nici un săpun din lume nu ajunge toate însușirile bune a

săpunului cu cerb alui SCHICHT.

Curățenia, capabilitatea lui de spălat, moleșia și ieftinătatea lui sunt de neajuns.

(42) 7—7

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva foculuí

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantagioase și cu premii ieftine.

Asigurări pe vieață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morții cu termin fix; asig. de zestre și asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	**K.**	**4,831,168·13**
Capitale asigurate pe vieață achitate	**„**	**4,571,035·51**
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909	**foc „**	**112.045.412 —**
	viață „	**10,847,132·—**
Fonduri de întemeiare și de rezervă	**„**	**2,309,387·—**

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2) 42—52

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric 3; 42—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte. îndată ce clopotele sunt bătute de o laturi prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ea și spre turnarea de tonce de metal.

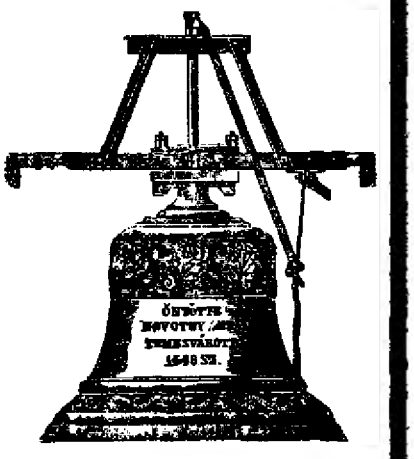

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:

Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.

Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:

Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 26 Noemvrie 1910.** **Numărul 48.**

Inspectarea şcolilor poporale.

— articol sosit de afară. —

(?) Cu întrarea în vieaţă a nouei legi şcolare, o mulţime de probleme s'au deschis pentru viitorul şcolilor noastre poporale. Pe lângă toate obstacolele ce s'au ridicat în calea instrucţiei noastre poporale, trebuie aflată totuş calea, pe care urmând-o învăţătorii nostri, observând şi legea, având în vedere şi fiinţa românească a şcolilor noastre, această instrucţie să nu fie cu totul infructuoasă. De aici urmează necesitatea unei cercetări amănunţite asupra metodului sau metoadelor folosite în instrucţia primară. Cu un metod, care se răzimă pe folosirea atâtor ore de limba română, nu se va mai puteà ajunge la rezultat mulţumitor când numărul orelor s'a scăriţat cu jumătate. Dacă erau potrivite metoadele urmate la intuiţiune, azi când şi aici s'au redus orele de românește, trebuie căutat metodul cel mai potrivit, ca să avem rezultate. Pe lângă aceasta, unitate în instrucţia noastră poporală niciodată n-a fost.

O parte însemnată a învăţătorilor nostri stau şi azi buimăciţi în faţa nouei legi, şi nu ştiu cum să înceapă. O studiază încă şi acum, şi paragrafii lui Apponyi le saltă într'un joc ciudat înaintea ochilor. A fost bătător la ochi, că la adunarea generală a învăţătorilor din anul acesta nu s'a suflat un singur cuvânt despre labirintul în care au întrat cu toţii din 1 Septemvrie.

Conducerea instrucţiei în şcolile poporale nu se poate lăsà în grija singuraticilor învăţători sau a senatelor şcolastice. Mulţi nu se vor pricepe cum să urmeze, alţii chiar de s'ar pricepe, din deosebite motive, vor alege calea, care e cea mai puţin favorabilă învăţământului şi educaţiei românești. După sancţionarea legii celei nouă, susţinătorii de şcoli au fost în posiţia aceea ficilă, de a nu ştì ce să facă, cum să urmeze: să ceară ajutor de stat sau să-şi susţină şcoala din puterile lor? Astfel, în multe locuri, ajutul de stat s'a cerut târziu, şi nu s'a primit nici până în ziua de azi.

Ca întrarea în vieaţă a nouei legi să nu ne afle tot aşa de nepregătiţi, mai cu seamă pe învăţătorii nostri, credem, că e necesară o îndrumare hotărâtă dela centru. Şi nu o îndrumare cuprinsă numai în „regulamente" tipărite şi împărţite pe la şcolile poporale, ci o îndrumare vie.

Necesitatea aceasta a simţit-o superioritatea gr.-ortodoxă a şcolilor românești, şi cu toate că şi la ei protopopii sunt inspectori şcolari, au simţit de lipsă a institui şi a umpleà un post nou, acela de inspector scolar, care să cerceteze, rând pe rând, şcolile din arhidiecezâ, şi din observările ce şi le va face, să îndrepte lacunele din metodul instrucţiunii, ţintind să ajungă la o unitate, la metodul cel mai potrivit.

E de lipsă ca acest inspector şcolar să aibă exclusiv de a se ocupà cu chestia şcolară, pentrucă e aşa de vastă încât nu-i rămâne timp şi pentru alte afaceri.

Credem, că s'ar puteà face şi la noi ceva în direcţiunea aceasta. Avem de pe acuma pilde de învăţători, cari, din faptul, că şcoala unde serveşte are ajut de stat, face aproape toată instrucţia în ungureşte. E cunoscut ucazul inspectorului de şcoli din Făgăraş, care ordonase învăţătorilor ca istoria, computul, geografia şi constituţia să le propună exclusiv ungureşte. Dar durere, sunt învăţători în şcolile cărora ori când veì întrà, îl veì auzì numai ungureşte vorbind cu elevii speriaţi, cari fără porunca ori îndemnul cuiva, propun celea patru studii în ungureşte. Legea pretinde, cum ştim, numai atâta, ca manualele celor patru studii să fie aprobate, pe lângă autoritatea şcolară confesională, şi de ministrul instrucţiei publice. Dar, cutare învăţător ori nu pricepe, ori din hiperzel, ori că se teme, le dă pe ungureşte. Cine să-i controleze? ar puteà preotul, ca directorul şcolii din sat, dar şi înaintea lui — în cele mai multe cazuri, legea asta e o sabie cu două tăişuri, pe cari spun, că o poţi întoarce cum vrei. Apoi convingerea celor mai mulţi e, că aceasta e treaba învăţătorului, cum va împlinì legea. Membrii senatului şcolastic? Aceştia — fiind ţărani în celea mai multe cazuri, nu se vor pricepe nici atâta.

Oprindu-ne numai asupra acestui punct puteam prevedeà, pe lângă desorientarea cea mai largă, metoadele celea mai ciudate, încurcătura cea mai mare, şi o zăpăceală generală.

Postul de inspector şcolar, cum e contemplat la biserica ortodoxă, are să fie însă organizătorul, motorul, şi îndrumătorul întregii vieţi şi preocupări didactice a învăţătorilor. Şi ar fi timpul, credem, să între şi la noi vieaţa şi în formele moarte a tuturor adunărilor despărţămintelor şi chiar a adunării generale învăţătoreşti. Cu simple rapoarte şi alegeri de comisii, cu încassări de taxe plătite în silă, nu va înaintà cu nici un pas instrucţia noastră poporală. N'avem decât să cercetăm programele conferinţelor ce le-au ţinut anul acesta învăţătorii gr.-or, şi vom vedeà o mulţime de chestii vitale pentru scoala şi învăţătorii români, pe când la noi sunt numai rapoarte şi alegere de comisii.

Ei bine, trebuie să ştim, că la ei se dă îndrumarea dela centru, şi multe chestii sunt puse chiar de inspectorul şcolar.

Un post sistemisat de inspector al şcolilor noastre ar fi un pas înainte al instrucţiei poporale, ar fi o scăpare din orbecarea în întunerec a susţinătorilor şcolilor sătești, şi ar fi un razim nepreţuit chiar pentru învăţătorii noştri.

Sfaturi preţioase. Pornind din prilejul ordinaţiunii, date de ministrul de interne în întreagă ţara. pentru apărarea locuitorilor de boale contagioase, Preaveneratul Consistor Mitropolitan, după ce îndeamnă pe preoţi şi învăţători, să lumineze poporul şi să-l îndemne a ţineà la aceste dispoziţii, spune, că i-a ajuns la cunoştinţă, că pe Câmpie mai ales pruncii în unele comune nu cercetează şcoala şi de aceea dispune:

„Drept aceea comitem tuturor preoţilor şi învăţătorilor noştri să-şi împlinească cu mai mult zel apostolic şi cu mai mare energie chemarea lor de regenerare şi conservare a neamului nostru. Turma noastră cuvântătoare să n'o lăsăm pradă lupilor şi lipitorilor satului, cari îi sug sângele, şi ruinează vieaţa.

„Preoţii în biserică, învăţătorul în şcoală şi amândoi în vieaţa practică, prin puterea cuvântului şi prin exemple să convingă pe poporul nostru, că alcoolismul — beutura vinarsului, — le ruinează sănătatea şi le mâncă averea, îi duce la sapă de lemn.

„Comitem preoţilor şi învăţătorilor nostri ca în bună înţelegere cu ceialalţi intelectuali din comună să întemeieze: reuniuni de temperanţă, însoţiri agricole, coruri pentru tinerime, grădini de pomi, şezători literare ş. a. după împrejurările locale.

„Prin aceste mijloace să se nisuiască a lumină poporul şi a-l abate dela alcoolism şi alte păcate ruinătoare de sănătate şi avere.

„Aşteptăm să ni-se raporteze, despre tot ce s'a făcut în chestiunile amintite în acest ordin-circular.“

Iată un mănunchiu de povete foarte folositoare, pe cari cei chemaţi datorinţă au să nu lase literă moartă şi din potrivă să nisuească cu tot zelul şi autoritatea ce au ca ele să ieie fiinţă pentru întărirea şi prosperarea neamului.

Chestia şcolilor poporale. În legătură cu primul nostru de azi, amintim că Preaven. Conzistor publică un energic cercular, în care îndrumă pe învăţători să se folosească în propunere de planul de învăţământ edat de Conzistor şi să nu treacă peste marginile aceluia, ori au şcolile la cari servesc ajutor de stat ori nu. Şi termină provocând pe cei puşi în fruntea şcolilor poporale „ca să-şi împlinească cu toată demnitatea, cu adevărată dragoste părintească chemarea lor. Îi rugăm să conlucre cu toţii în cea mai bună înţălegere la promovarea învăţământului nostru şi prin şcoală să asigure luminarea şi fericirea poporului.“

Deodată Preaveneratul Conzistor a dat ordin, să se facă din partea oficiilor parohiali din întreagă arhidieceza, un raport despre situaţia şcolilor primare, însemnând în acest raport răspuns la toate chestiile, ce privesc viitorul şcolilor confesionale. Sperăm mult că dacă preoţii noştri vor dà cuvenitele răspunsuri lămurite la chestionarul propus de Preaven. Conzistor, se va câştigà o icoană fidelă despre situaţia şcolilor noastre şi se vor puteà mai uşor aflà mijloacele potrivite pentru ajutorarea celor lipsite.

Congresul catolic. În zilele de 13, 14, şi 15 a lunei curente s'a întrunit, acum pentru a zecea oară, Congresul catolic în Budapesta, pentruca în aceste zile de sărbătoare, să încheie socotelile anului trecut şi să fixeze planul de muncă viitoare.

Cine a luat parte la acestea sărbări obositoare, ori cel puţin a urmărit cu atenţiune rapoartele jurnalelor, s'a putut convinge, că în tabăra catolicilor maghiari, se munceşte serios, că rândurile preoţimii şi a elementului laic să închiagă deopotrivă tot mai bine, în lupta ce creştinismul poartă contra stăpânirei în măsura din ce în ce tot mai îngrijorătoare a ideilor franc-masonice şi social-democrate, cari mână în mână tind la nimicirea tuturor aşezămintelor creştine.

Praxa celor din urmă 10 ani a fost de ajuns pentruca corifeii acestor întruniri să ajungă la convingerea, că lupta aceasta nu se mai poate purtà cu succes în cadrele vechi, ci numai aşa, dacă elementul creştin va cercà şi va şti să deie frământărilor religioase şi mai ales sociale o rezolvare liniştitoare şi corectă.

Desbaterile şi concluzele secţiilor religioso-morale, culturale, şi sociale ne dau cele mai sigure garanţii, că o muncă atât de bine organizată va fi în stare să împedece atacurile, ori cel puţin să zădărnicească biruinţa celor cari cred, ori barem se par a crede, că vor puteà ferici omenimea afară de cadrele creştinismului.

Hotărârile acestui congres referitoare la *sanarea mizeriei din popor,* prin parţelarea şi exarendarea averilor bisericeşti, nu marilor arândatori jidani ci ţăranilor ori consorţilor de ţărani, şi prin propagandă cât mai largă contra alcoolismului; inaugurarea luptei pentru câştigarea *autonomiei bisericeşti,* şi mai ales interesul şi îngrijirea congresului pentru aceea mare putere, care e *presa,* şi preste tot produsele tiparului — sunt tot atâtea lucruri de cea mai mare importanţă. Realizarea lor negreşit va ridicà nivelul moral şi cultural, şi va îmbunătăţi în mod foarte însemnat, chiar şi starea materială a poporului: dovedind astfel bunul simţ al celora ce au ştiut să înţeleagă — din bună vreme primejdia şi să ia măsuri corăspunzătoare pentru delăturarea ei.

Ne bucurăm, văzând rezultatele tot mai invederate a mişcării catolicilor dela noi, cu toate că soarta mai bună materială, ce

---

FOIŢA.

FOCUL SACRU.

Legendă din Siena veche, de I. Jörgensen.

Trad. de Ioan Popu.

(Continuare.)

III.

De acum înainte locuitorii Sienei îl vedeau pe Giovanni Colombini, negutătorul bogat şi sfetnicul înţelept de odinioară, umblând pe strade îmbrăcat în haine de cerşitor. În locul paltonului de postav verde şi a pălăriei cu peană albă, purtà o ţundră simplă de coloare sură, iar pe cap nu aveà nimic. Mai înainte atrăgeà privirile oraşului întreg când treceà pe stradă cu prietinii săi, în trăsuri elegante, mergând la d'Asso, unde erà locuinţa lui de vară. Acum însă vedeau, cum Ser Giovanni venià încet prin Piazza del Campo, călare pe un măgar bătrân, pe care îl adăpà la Fonte Gaja, iar copiii pe uliţă îi alergau în jur şi strigau după el.

— A înebunit — vorbiau prin oraş.

Iar oamenii cu minte adaugeau:

— Un matto ne fa cento, un nebun face pe o sută de inşi nebuni.

Şi nu preste mult s'a şi lăţit în oraş vestea, că pe cel mai bun şi vechiu prietin a lui Ser Colombini, pe Francesco Vincenti l-a cuprins aceeaş nebunie. Acum pe amândoi îi vedeau trecând pe strade îmbrăcaţi în haine de cerşitor, şi n'a fost destul, că şi-au părăsit toate oficiile înalte ce au avut, dar s'au mai angajat încă şi de servitori la casa oraşului. În decurs de două luni au lucrat în Palazzo publico; au măturat treptele, au cărat lemne, au adus apă, au spălat vasele şi au făcut foc, când se pregăteau mâncările pentru domnii senatori.

Înzădar cercau prietinii să-i capaciteze. Totuş nu trebuie să umble aşa şi întreg oraşul să-i ţină de nebuni! Un proverb vechi zice: Cine voieşte să sară mai sus decât poate, cade în prăpastie fără să voească. De aceea Colombini şi Vincenti să cumpănească bine lucrul, ca să nu fie sfârşitul mai rău decât începutul....

Aşa vorbiau prietinii şi cunoscuţii. Colombini însă le răspundeà:

— Voi credeţi, că eu sunt nebun, eu însă cred, că voi sunteţi nebuni! Căci pe lângă toate vorbele înţelepte şi sfătoşenia voastră, nu veţi ajunge niciodată, să aveţi pe Mângăitorul dumnezeesc. Cu toate, că aşa uşor îl puteţi aflà şi nici nu se pretinde mult pentru aceasta!

— Să poftească numai aceea, ca omul fie gata ori când să abzică de dignităţile lumeşti, de orice glorie, şi cinste deşartă. O, câtă pagubă este pentru suflet aceea poftă nefericită, care cere ca oamenii să ne preţuească, să ne onoreze, să fim preamăriţi pe strade să ne aclameze, la ospeţe să ocupăm locurile cele mai de frunte! Să fi nebun şi năuc în ochii lumii, aceasta e adevărata filosofie! Bunul Dumnezeu se vă facă şi pe voi aşa nebuni! Mai mare bine nu vă doresc; pentrucă cu cât ne vom depărtà mai mult de deşertăciunile lumeşti, cu atât vom fi mai aproape de Isus. De aceea un suflet, care iubeşte pe Dumnezeu, nu datoreşte mulţumită mai mare decât acelora, cari îl vorbesc de rău şi-l defăimează.

Pe aceia trebuie să-i iubim ca pe cei mai buni prietini, să-i îmbrăţişem şi să le sărutăm mânile, doar ne sunt de ajutor, fiindcă pe cel mai mare duşman ce avem: inima noastră vanitoasă, care caută onorurile pământeşti şi laudele oamenilor, putem să-l învingem...

Biagia s'a bucurat văzând schimbarea ce s'a întâmplat cu bărbatul său. A fost indiferent faţă de lucrurile religioase şi acum a devenit foarte zălos; a fost rece şi egoist şi a devenit milos şi desinteresat; se îngrijià numai de sine şi acum se abneagă pe sine; a fost împietrit faţă de săraci iar acum împrăştie milă cu mână largă şi zilnic aduce cerşitori, să-i îngrijească, ospăteze şi îmbrace. Mai mult, în pat n-a durmit, ci pe scânduri tari şi pe când mai înainte, dacă se răceà cât de puţin vremea, îndată se trăgea lângă cuptor, acum şi-a dăruit chiar şi paltonul de iarnă, căciula şi mănuşile, şi n-a mai stat nicicând lângă cuptor, chiar dacă ar fi îngheţat de frig.

eventual va urmă, de bună seama nu poporului nostru e hărăzită. Ne bucurăm însă pentru câştigul ce-l are din această mişcare creştinismul, biserica şi şcoala, aceste instituţii, cari pentru noi românii din această patrie, sunt chestii de existinţă ca neam.

Acesta e punctul, care ne leagă de aceste congrese catolice, acesta e terenul pe care dacă nu să poate să lucrăm alături, din motive de ordin politic, trebuie să lucrăm separat cel puţin, dar cu gândul mărturisit, că la caz, când primejdia descreştinării nu s'ar puteà delătură altfel, să ştim trece preste acele consideraţii, dând mâna frăţeşte în contra duşmanului comun.

Şi tăria manifestărilor de felul acesta va trebuì să ni-o deie şi nouă: înfrăţirea preoţimii cu elementul laic într'un congres mixt, congres catolic român.

Idea unui atare congres preocupă de mult pe cei chiemaţi cu luarea iniţiativei ar fi însă de dorit, ca întruniriie de felul acesta, cari absolute nu ating constituţia bisericii noastre să se înceapă în sfârşit şi la noi. Piedecile, ce eventual s'ar pune din partea autorităţilor civile de bună seamă nu sunt de natură, să nu poată fi delăturate, iar folosul acestor congrese s'ar arătà, cred, foarte învederat pe toate terenele.

Mercantiliştii şi agrarii. Sub acest titlu ziarul poporal „Alkotmány" din Budapesta tratând în o serie de articoli despre rivalitatea dintre agrari, cari sunt peste tot marii proprietari, şi între mercantilişti, comunică date foarte interesante despre cuceririle înspăimântătoare, ce le face elementul jidovesc din Ungaria pe contul celui creştin. Aici extragem din numărul 276—1910 din 20 Nov. a numitului ziar numai datele referitoare la trecerea pământului dela aristocaţi, şi dela alţi mari proprietari în mâinile Jidovilor. Anume reaminteşte, că precum a arătat în seria precedentă de articoli, în termin de *trei săptămâni* au trecut din mâni creştineşti în mâni jidoveşti 20·160 jugăre catastrale. Apoi continuă:

„In ultimele două săptămâni, după datele publicate de atunci încoace, a mers pe mâna jidovimii proprietăţi mari în valoare de 10,440,500 Cor. Anume proprietatea contelui Zichy László dela Csurgó în estensiune de 3000 jug. a cumpărat-o comerciantul Weisz Ede din Csurgó cu 85.000 C. proprietatea contelui Pejacsevich Tivadar dela Zombor de 3000 jugăre a cumpărat-o cu 2,300,000 C. arândaşul de până acum: Spitzer Gyula. Pădurile dela Szentelek ale băncii: „Magyar Telepitő-bank" le-au cumpărat fraţii Deutsch (negutători de lemne în Székesfehérvár) cu 2,260·000 C., Proprietatea dela Alsószilvány a băncii comerciale din Szolnok de 1300 jug. a cumpărat-o Hatvany-Deutsch Béla. Proprietatea „Victorisz" a cumpărat-o cu 450·000 C.; negutătorul de cereale Herczog I. Károly din Vágujhely. Proprietatea princiară dela Baltavár a cumpărat-o cu 1·952,000 C. negutătorul de cai Hauser Lipot din Viena. Pădurea de 524 jug. numită „Repás-puszta" în comitatul Gömör a cumpărat-o negutătoriul de lemne Rosenberg Jozes cu 128.000 C. Moşia din Noridvor a cumpărat-o firma Mayer et Wolkenfeld cu 1.500,000 Cor."

„Adăugând la arătările mai vechi cele de acum, ajungem la acel rezultat sguduitor că în decurs de o săptămână-două au ajuns cam 33.000 jug. de proprietate aristocrată şi altă proprietate mare în mânile jidovilor mercantilişti, înavuţiţi cu bani creştineşti. Pentru aceea am zis, că îngrijoraţi privim la succesul agrarilor. Doară după tempo signalizat mai sus — în decurs de 10—15 ani partea cea mai mare a proprietăţii ungureşti ajunge în proprietatea jidovilor. Iară atunci va fi illusorie deosebirea între mercantilişti şi agrari, de oarece atât comerciul, cât şi proprietatea de pământ, precum şi carierele cu diplomă — vor fi în mânile jidovimei." Fără comentar.

REVISTE.

România. Crisa bisericească din ţară continuă. Incercările Mitropolitului primat, de a depărtà atenţia publică dela acuzele ridicate în potriva sa, prin alarma propagandei catolice, nu foloseşte nimica, din potrivă dă prilej la compromiteri noue.

Apelul preoţilor caterisiţi pentrucă au ridicat acuse contra primatului, au ajuns să fie judecate de sinod, sub presidenţa celui acusat. Se înţelege, că apelurile au fost respinse. Episcopul de Roman, care n-a luat parte la desbaterile sinodului din causă de boală, protestează energic contra acestei hotărâri. Iată textul acestui protest publicat în toate ziarele:

Înalt Preasfinţite Preşedinte!

„Faţă cu hotărârea ce sfântul sinod au luat ieri sub prezidenţa I. P. S. Mitropolit Primat D. D. Atanasie Mironescu, cu privire la hârtia mea cu Nr. 1560 dela 25 Oct. a. c., în care este vorba şi de procesul canonic dintre I. P. S. Sa şi smerenia mea, vin a protestà îm-

---

Ba, deşi erà trecut de 50 ani, totuşi nicicând nu şi-a perdut nădejdea, că nu vor mai aveà porunci.

Intr'o seară Colombini, intră în chilia soţiei sale şi zice:

— Biagia draga mea! Iubirea lui Dumnezeu mi-a pătruns întreg internul şi mi-a străbătut toate oasele, aşa că acum nu mai trăiesc pentru mine ci pentru Hristos, pe care îl preamăresc. Dumnezeu îmi zice, să părăsesc toate şi eu nu-i pot contrazice. Deaceea te rog redă-mi libertatea, ca astfel însu-mi să pot dispune peste dreptul ce-ţi datoresc prin legătura sfântă a căsătoriei...

Atunci nu-mi vei fi mai mult soţie, ci soră, iar eu nu-ţi voi fi mai mult soţ ci frate. Mai mult nu vom fi doi într'un trup, ci un singur suflet în Isus Hristos. Dacă şi tu aşa cugeţi ca şi mine, atunci vom cercà linişte numai în Isus Hristos Mângâitorul nostru şi ne vom unì numai în ranele inimii lui sfinte.

Inaintea lui Dumnezeu aşa vom trăì, ca îngerii, cari nu să căsătoresc, iar fericirea noastră vecinică să fie Hristos, care să se preamărească şi pe noi să ne facă părtaşi de împărăţia cerească.

Aşa vorbià Colombini. Şi spiritul sfânt a atins şi inima Biagiei, care începând să verse lacrămi a zis:

— Fie voia ta!

Şi amândoi au căzut în genunchi şi an preamărit pe Dumnezeu, pentrucă i-a deslegat de legăturile lumii acesteia şi le-a dat libertatea fiilor lui Dumnezeu, după care mai mult nu trebuie să trăiască trupului, ci singur numai sufletului.

IV.

Intr'o zi, des de dimineaţă Giovanni cu prietinul său Francesco intră în biserica catedrală din Siena să se roage.

Sunt şepte ani de când aceşti doi prietini au părăsit lumea şi s'au dedicat lui Dumnezeu. Şepte ani sunt de când într'una umblă dela biserică la spital, dela patul bolnavilor la locuinţa săracilor; şepte ani într'una s'au rugat, au împărţit milă şi au deprins abnegaţiune.

In dimineaţa aceasta cu deosebire se aflau mulţi cerşitori la uşa principală a catedralei. Noaptea a fost rece şi acum să simţiau aşa de bine aici între columnele de marmoră....

Cei doi negutători, ca de obiceiu împărţiau elemozină acestor săraci, dinte cari unul, retras într'un colţ, fără să se mişte privià îndurioşător la mulţime; erà sărăcăcios îmbrăcat, şi plin de rane, n'aveà nas, într'un obraz aveà o rană afundă, bolnav şi cu ochii înroşiţi. Erà lepros.

— Vezi Francesco pe acel lepros? — zice Giovanni. Nu ţi-se pare că ar fi chipul Mântuitorului nostru, despre care profetul zice, că din cap până în pirioare nu este în el nici o parte de sănătate. Şi ce zici să-l ducem acasă şi să-l îngrijim să-şi redobândească sănătatea?

Francesco aproabă părerea prietinului său, care numai decât îl şi ieà în spate şi îl duce acasă. Bolnavul îl ţineà pe Giovanni pe după cap; când mergeau îl observă, că nici degete nu mai are şi la cuprins aşa o milă. A sărutat mânile leprosului şi i-a atins cu obrazul ranele.

Obosit, dar totuş vesel Colombini intră cu leprosul în chilia soţiei sale.

— Vezi ce-ţi aduc — zice el şi îl aşează cu multă grije în pat.

Biagia însă mănioasă îi zice:

— Ce duhoare ai adus şi acela acolo încă ce greu miroasă... ori ţi-ai pierdut simţul mirosului, de nu simţeşti cum ai infectat întreagă casa? Doar nu vreai Giovanni, să-mi faci case şi spital pentru leproşi? Da, tu eşti stăpânul căsii şi poţi face ce voieşti; dacă însă acesta va rămâneà aici în casă, atunci eu mă depărtez. Unul din doi.

— Draga mea soţie — zice el — să ne aducem aminte cât de mult am păcătuit noi mai înainte şi să fim fericiţi dacă putem să ne ispăşim, iubind pe cei săraci şi bolavi! Omul sărac ce e drept nu e aşa frumos dar eu nu pentru frumuseţă îl iubesc. Şi adă-ţi aminte şi de ce să scrie în evangelie: „Cine primeşte pe aceşti săraci pe mine mă primeşte".

Doar tu mai învăţat oare cândva să fiu bun şi milostiv.

(Va urma).

potriva acelei hotărâri, ca dată sub prezidenţa acuzatului şi fără respectarea dispoziţiunilor canonice despre judecata arhierească; şi Vă comunic, că deşi restabilit cu sănătatea, nu pot luà parte la şedinţa de azi a Sfântului Sinod, ca una ce este prezidată de cel acuzat ca plagiator, imoral şi eretic.

„In consecinţă declar nule şi de nul efect atât voturile de eri, cât şi cele ce se vor mai dà sub prezidenţa I. P. S. Mitropolit Primat D. D. Atanasie Mironescu şi inainte de a se face judecata canonică.

† Gherasim, episcop al Romanului.

Işi poate închipuì ori cine, ce efect vor face asupra credincioşilor aceste aspre invinuiri. In acelaş timp ziarele „Vestitorul“ şi „România creştină“ blamează şi ele purtarea nedemnă a Mitropolitului Atanasie, care cearcă să se spele de acusele grave, ce i-s'au adus prin astfel de hotărâri, cari îl compromit şi mai mult.

CORESPONDINTE.

DIN GIURGEU.

După celebrarea s. liturgii prin protopopul Câmpeanu asistat de preoţii Drâgan şi Moldovan, corul fiind condus de părintele Victor Gergely din Gyimes-Făget acompaniat de învăţătorii prezenţi, ni-am întrunit în şcoala parohială.

Interesul ce de *astădată* l-au arătat învăţătorii noştri faţă de Reuniune îl dovedeşte faptul că deşi unii au trebuit să alerge din mari depărtări, totuşi dintre toţi învăţătorii în funcţiune a lipsit numai unul. Preoţii ca directori şcolari încă au fost de faţă în număr corăspunzător.

Şedinţa o deschide preşedintele Nicodim Rus învăţător în Vasláb.

D-sa, care e unul dintre cei mai buni învăţători din acest tract, şi care în urma convingerilor sale puritane a suferit mult în era coaliţionistă-apponiană din partea Inspectoratului regesc de şcoli, în vorbirea de deschidere, face cu multă cunoştinţă de cauză istoricul situaţiei materiale a învăţătorimei confesionale din cele mai îndepărtate timpuri până în prezent, ajungând treptat la concluziunea, că după-ce astăzi lefurile învăţătoreşti s'au îmbunătăţit în mod radical lumea aşteaptă mai mult progres ca în trecut.

Leagă deci de inima colegilor, ca în împrejurările schimbate să-şi dea toată silinţa ca să fie adevăraţi luminători ai poporului.

S'a ţinut apoi prelegerea practică din partea învăţătorului local Teodor Cândea. La finea predării învăţătorii şi-au făcut obiecţiunile asupra ei.

Mai mare neregulă s'a aflat în manipularea cassei despărţământului, şi asta din cauza schimbării dese a cassarilor. Pentru limpezirea şi aducerea în ordine a cassei s'a ales o comisiune în frunte cu protopopul Câmpeanu, care a avut de lucru mai toată ziua şi avem sperenţa că D-sa va aduce în deplină ordine şi această chestiune încurcată.

Ajungând la desbatere, activarea Orfelinatului învăţătorilor din Arhidieceza de Alba-Iulia toţi învăţătorii cu multă însufleţire au aderat la înfiinţarea lui, obligându-se a se înscrie de membrii.

S'a purces apoi la alegerea noului Comitet alegându-se preşedinte: Nicodim Rus din Vasláb, notar: Laczkó din Ghimeş-Făget cassar: Ioan Urzica din Ghimeş-Făget şi bibliotecar: Ioan Hurubean din Tulgheş.

Punctul cel mai însemnat al acestei şedinţe a fost *conferinţa şefului districtual Elie Câmpean despre plantele vindecătoare.*

Intr'un limbaj dulce şi plăcut, cum numai D-sa ştie povesti, a arătat efectele minunate a plantelor vindecătoare, cari prin munţii noştrii la tot pasul le întâlneşti în sute şi mii de exemplare. Câteva exemplare din acestea plante ni-li-a arătat în natură explicând modul uscării acelora şi dovedind cu cifre câştigul frumos şi fără multă osteneală, ce s-ar puteà realizà prin comerciul cu acestea plante. A fost ascultat cu cea mai mare plăcere şi răsplătit cu aplauze nesfârşite.

Cu acestea preşedintele Nicodim Rus, mulţumind celor prezenţi pentru interesul dovedit faţă de trebile acestui despărţământ şi în special P. O. D. Elie Câmpean pentru zelul neobosit şi munca desinteresată ce o îndeplineşte în interesul instrucţiunei poporale, închide şedinţa.

Era deja târziu $2^1/_2$ oare d. a. când ni-am pus la banchetul dat în locuinţa învăţătoriului Teodor Cândea.

Şi aici ca şi la Sinodul districtual toastele au fost suprimate.

A toastat numai protopopul Câmpean în sănătatea Exelenţei Sale Mitropolitului Victor, relevând faptul îmbucurător pentru noi românii, că prin depunerea jurământului de conzilier intim întâmplată în zilele apropiate înaintea Majestăţii Sale să vor ivì zorile mult aşteptate ale unor zile mai bune.

Până aci am raportat despre mersul trebilor bisericeşti-şcolastice, acum fie-mi permis a raportà ceva şi despre afacerile culturali-naţionali, ca să se vadă, că deşi în comitatul Ciucului formăm numai 20 % cu toate acestea progresăm, că şi în direcţia aceasta începe o vieaţă nouă.

In toamna anului c. îndată după depărtarea ilustrului delegat arhiepiscopesc, îşi face apariţia între noi Giurgeuanii delegatul Astrei noastre iubite de Oct. C. Tăslăuanu.

Pretutindeni a fost întâmpinat cu cea mare dragoste şi bucurie, căci îl ştiam de mai înainte, că vine în numele celui mai vechiu şi mai înalt factor din vieaţa noastră culturală.

Scopul venirii sale între noi, a fost colectarea de obiecte vechi şi de artă pentru Muzeul Asociaţiunii. Cu deosebire în comuna Bicaz, terenul nefiind exploatat până acum de nimeni, cu concursul preoţilor şi învăţătorilor vizitând casele ţăranilor, a dat preste o mulţime de obiecte vechi şi preţioase, cari parte le-a şi cumpărat, parte i-au fost dăruite.

Pagubă de timpul scurt ce l-a petrecut aci, căci fiind locuitorii comunii resfiraţi cu casele pe dealuri, numai puţine case au putut fi vizitate. In schimb însă, în consfătuire cu păr. Moldovan din Bicaz, au proiectat la Rusaliile venitoare o expoziţie etnografică, care se va ţineà în parohia Valea Jidanului fiind această parohie centrul comunei politice Bicaz.

Deja de pe acum s'au luat măsurile de lipsă din partea Veneratului Prezidiu al Asociaţiuni, şi putem spune, că inteligenţa din comuna Bicaz: preoţii, învăţătorii şi alţi fruntaşi conştii de însemnătatea acestei expoziţii — rară în părţile noastre — îşi vor dà tot concursul la reuşita cât mai bună a ei.

Cu ocazia expoziţiei împreună cu dl secretar Tăslăuan va veni şi conferenţiarul agronomic al Astrei, care va ţineà o conferenţă poporului, iar unul din preoţii Bicazului va ţineà o prelegere cu skiopticonul, care se va aduce dela Sibiiu. Să va angajà şi un fotograf care se fotografieze câteva case vechi ţărăneşti, precum şi interiorul bisericelor, cari pentru construcţia lor primitivă, precum şi pentru vechimea lor meritâ a să păstrà spre vedere şi studiere generaţiilor, ce vor să vie, înlesnind urmărirea desvoltării poporului românesc din partea de miazănoapte răsărit a Ardealului.

De altcum activitatea Asociaţiunii în mijlocul acestei poporaţiuni părăsită şi negligată până acum de intelectualii săi va succede şi din motivul, că mai ales inteligenţa din comuna politică Bicaz, care comună se compune din 8000 români, fiind constituită în societate de lectură şi cant până acum, dar cu deosebire din iarna anului 1909 a introdus pentru ridicarea şi luminarea poporului anumite *şezetori literari poporali.*

Acestea şezători, cari au fost bine cercetate de popor s'au ţinut în după amiaza zilelor de Dumineca din postul Crăciunului în locul fiecărei şcoli din celea patru câte le are Bicazul.

Preoţii au dizertat ţinând conferinţa aşa: păr. Moldovan în Telec despre vitul beţiei, păr. Cojocar la Bicaz despre răpirea fetelor şi viţiul concubinatului, par. Butnariu în Dămuc contra luxului şi luxuriei, păr. Drăgan la Valea Jidanului contra proceselor şi a sudălmi; iară învăţătorii au delectat auditorul cu declamări şi coruri cu elevii şcolari.

Acestea conferinţe se vor continuà şi pe viitor şi astfel putem încredinţà Veneratul Prezidiu al Asociaţiunii, că coborând în mijlocul nostru va aflà un teren bine pregătit pentru scopurile sale măreţe.

Se va înfiinţà cu aceea ocaziune şi un despărţământ al Astrei, care să ne ţină închiegaţi pe toţi românii din Giurgeu în lupta ce o purtăm pentru conservarea şi întărirea individualităţii noastre etnice.

Incheiu cu convingerea, că numai coborând cei mari la cei mici cât de des şi numai sfătuindu-ne şi îmbărbătându-ne împrumutat la muncă, vom puteà ţineà sus steagul mândriei naţionale.

Să ajute Dumnezeu!

Raportor.

Către iubiţii nostri cetitori!

Din darul lui Dumnezeu suntem la sfârşitul anului al XX-lea. De obiceiu o foaie care a ajuns această vrâstă, trebuie să fie şi cetită şi bine sprijinită.

N'am puteà spune că scrisele noastre, nu se bagă în seamă şi că cetitorii nu urmăresc cu destul interes cele ce publicăm. Avem atâtea dovezi de aderinţă şi atâtea scrisori de îmbărbătare.

Dar nu de acestea ne trebue nouă. Noi am dori să n'avem nici o datorie şi nici

un datornic. Năcazul e, că avem de amândouă. Şi dacă ne bucurăm şi noi de vrâsta la care am ajuns, ne doare, că nu putem face nici un pas înainte.

Ni se cere să apărem de mai multe ori, unii cer să apărem zilnic, să reducem preţul de abonament, să dăm suplimente de predici, să dăm o mai mare desvoltare părţii literare, şi multe altele. Toate le-am face bucuros, dacă mai ales n'am vedea registrele administraţiunii pline cu restanţii de zeci de mii.

De aceea să ni-se îngăduie o vorbă sinceră la sfârşitul anului al XX-lea. Toţi ceice ne iubesc şi doresc progresul nostru să-şi achite restanţiile şi plătească abonamentul înainte, iar aceia, cărora foaia noastră li spre greutate trimit-o înapoi. In chipul acesta ni-ar face un bun serviciu şi unii şi ceialalţi. Şi fraţii preoţi, cărora mai ales le adresăm aceste şire, au ajuns în situaţia de a putea să ne ajute.

Şi noi o şi cerem şi o şi aşteptăm.

Noutăţi.

Păstoriul cel bun. Ca un complementar a lungului raport despre sfinţirea bisericii din Hodac, ni-se comunică următoarele: Exelenţa Sa Mitropolitul Victor a dăruit curatoratului din Hodac 300 coroane pentru acoperirea chieltuielilor avute cu sfinţirea bisericii, 50 cor. spre a se cumpăra cărţi de rugăciuni băieţilor de şcoală şi apoi bisericii o cruce minunat sculptată cuprinsă în argint şi împodobită cu 30 pietri veritabile în preţ de 400 coroane. Bisericii din Reghinul săs. i-a dăruit 300 cor. pentru a se face pardosală în jurul bisericii şi 50 cor. pentru cărţi de rugăciuni băieţilor de şcoală. Iar călăreţilor din Hodac le-a dăruit 100 cor. — Ce deosebire între Arhiereu şi Arhiereu. Airea Episcopii nu merg la sfinţirea bisericilor, decât dacă li-se plăteşte bine, iar la noi Episcopii împărţesc cu mână largă ajutoare, unde cere lipsa, adevărat cuvintele Scripturii „Păstorul cel bun sufletul şi-l pune pentru oile sale, iară năimitul . . . ."

Din Arhidieceză. Au fost numiţi parohi: *Demetriu Drăgan* din Dămuc, *Vasile Moldovan* din Bicaz, *Iuliu Baeşiu* din Alfalău (distr. Giurgeului) şi *Nicolau Galea* din Inoc (distr. Arieşului). — *Octavian Popa* cooperator în Făgăraş a fost numit paroh în Săcalul-de-Câmpie (distr. Pogăcelei) *Ioan Neagu* adm. par. în Drasov a fost numit paroh în Sângeorgiul-de-Câmpie. *Iacob Petean* preot disponibil. a fost numit adm. parohial în Beica-maghiară (distr. Reghinului.) — Pentru completarea parohiei *Săcădate* din districtul protopopesc al Chichindealului, se publică concurs cu terminul de 15 Decemvrie n. incluz. 1910. Venitul congrual Cor. 104 60 fil. — Cu terminul de 30 Noemvrie 1910 se pune la concurs staţiunea de învăţător din comuna *Fizeş*, districtul protopopesc al Dârjei. — Cu terminul de 10 Decemvrie 1910 se pune la concurs staţiunea de învăţător din comuna *Vurper*, districtul protopopesc al Chichindealului, şi staţiunea de cantor învăţător din comuna ~~*Cinguduiul-de-jos*~~, districtul protopopesc al Arieşului. — Pentru ocuparea parohiei vacante *Mureş-Oşorheiu*, împreunată cu oficiul protopopesc al Mureşului, se escrie concurs cu terminul de 25 Decemvrie 1910. Toate venitele parohiali după conscrierea congruală fac 375 cor. 80 fil. Apoi venitele protopopeşti înfiinţate. — Cu terminul de 1 Decemvrie 1910 se pune la concurs staţiunea de cantor-învăţător din comuna Bociu, districtul protopopesc al Morlacei.

Pentru Asociaţiune. Preaveneratul Consistor mitropolitan trimiţând fiecărei parohii câte un apel de a „Asociaţiunii" pentru înscrierea de membrii ajutători, îl însoţeşte de următoarele cuvinte: „Cu aceasta trimitem Fraţielor Voastre pentru fiecare parohie din Arhidieceză câte un exemplar din „Apelul" dat de „Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român" sub Nr. 782/1910, şi vă îndemnăm, ca atât preoţii cât şi învăţătorii să stăruiască după puteri întru aceea, ca să înmulţească numărul membrilor acelei societăţi de mare însemnătate pentru poporul nostru".

Hymeu. *Petru P. Domşa,* cleric abs. şi *Letiţia Elena Danilă,* anunţă serbarea cununiei lor, care se va ţinea la 24 crt. în Catina. Urările noastre de fericire tinerei părechi!

Conferenţă economică. Joia trecută dl *Vasile Osvadă,* invitat de comitetul despărţământului Blaj al Asociaţiunii a ţinut în sala otelului „Univers" o conferenţă foarte instructivă despre tovărăşii şi asigurările vitelor, fiind ascultat de număros public. In numele despărţământului dl prof. *Gavril Precup,* recomandă cu căldură povetele conferenţiarului, care a fost viu felicitat.

Pentru statua lui Lueger. Colonia română din Viena, în vederea serviciilor şi dragostei, pe care repausatul primar al Vienei Dr. Lueger, a arătat causei româneşti, îndeamnă publicul nostru să contribue cât mai mulţi la colecta iniţiată pentru ridicarea unui monument marelui bărbat. Contribuirile să se trimită la adresa: Städtische Hanptkasse, Lueger Denkmal, (Conto: „Rumänische Beiträge"), Wien.

Ştiri literare Însemnăm aci ultimele publicaţii ce ni s'au trimis: *Baronul Vasile L. Popp,* al II-lea preşedinte al Asociaţiunei, interesanta conferinţă ţinută de protop. Dr. E. Dăianu la adunarea generală dela Dej. — *Aripi tăiate,* nuvele de Ioan Adam, editura „Minerva", aproape 300 pag. preţul 2 lei. — *Seri albastre* şi *La cărările vieţii,* doue volume de povestiri de Lucian Bolcaş. Prima cuprinde 5 reminiscente din trecut, iar al doilea 3 povestiri mai lungi. Dl Bolcaş are frumos dar de povestire, pagubă că pe alocurea lâncezeşte şi se face banal. Preţul unui volum 1·50 cor.

Bancă nouă. În Sighetul Marmaţiei s'a înfiinţat o bancă nouă, Maramurăşana cu un capital social de 220·000 coroane împărţit în 2200 acţii de câte 100 coroane în prima direcţiune — conform dreptului susţinut pentru fondatori — s'au ales pe primii 3 ani de gestiune: Ladislau Man advocat în Vişeul de Sus, Augustin Darabant preot în Biserica-albă, Dr. Coriolan Pap dir. „Bihorenei" în Oradea-mare, Simeon Balya de Iood preot în Săpinţa, A. C. Anderkó mare proprietar în Borşa, Dr. Ilie Mariş adv. Dr. Aurel Man adv. Dr. George Bârlea med. Dr. Titu Doroş adv. şi Dr. Vasile Kindriş adv. în Sighetul-Marmaţiei, — iar în comitetul de reviziune pe un an au fost aleşi prin adunarea generală constituantă: Tit Bud vicar în Sighetul-Marmaţiei, Ioan Doroş preot în Sat-Slatina, Michail Pavel proprietar în Oradea-mare, Dr. Salvator Jurka proprietar în Sarasău şi Simeon Bota proprietar în Sighetul-Marmaţiei.

Aviz. *Dr. Corneliu Dărămuş,* med. univ. specialist în boale de femei, aduce la cunoştinţă, că şi-a început praxa medicală în Alba-Iulia, piaţă, lângă farmacia domnului Virgil Vlad.

„Birou de informaţii" în Budapesta. Atragem atenţiunea publicului cetitor asupra inseratului cu titlul de sus.

Necrolog. † *Amalia Pop n. Coltor,* soţia preotului nostru din Hădărău a repausat în 20 Nov. st. n. înmormântarea scumpei defuncte va fi în 22 Nov. la oara 1 d. a. în cimitoriul gr.-cat. din loc.

Odihnească în pace!

Posta Redacţiunii.

Graţian. Idea aceea de care scrii dta ne frământă de mult pe noi, după cum văd, că ştii, dar ne lipseşte ajutorul publicului. Preoţimea noastră cetеşte bucuros foaia, reclamează fiecare număr, care întârzie ceva la spediţie, dar uită să ne sprijinească, trimiţându-ne abonamontul, aşa că în sfârşit, cu părere de rău ne vom vedeà constrânşi a ne folosì de măsuri mai drastice. Căci fără de bani nu se poate face astăzi nimica. Muncă şi timp jertfim noi în deajuns, bani însă nu-i de unde.

„Fond central cultural". După informaţiile ce ne-am câştigat din locul cel mai competent, dta greşeşti: fondul se administrează de Vener. Capitlu de Gherla pe baza statutelor aprobate de guvern şi raţiuni se dau regulat în tot anul. Nu e bine să alarmăm lumea nici în foaia noastră, nici prin alta.

A. Chestia e prea gingaşe, de cât, ca să o facem obict de discuţie în publicitate. Nu te supără dacă nu publicăm aricolul trimis, ci-l rezervăm pe altădată.

I. B. în *A.* Se va publică în numărul viitor.

Dacă nu poţi
mâncă şi te simţi rău îţi aduc ajutor sigur
Caramelle-le de mintă pipărată
pentru stomac, ale lui ***Kaiser.***
Vei căpătà poftă bună, stomacul ţi-se regulează din nou şi se întăreşte.
La ture mai lungi sunt indispensabile, având efectul înviorării şi împrospătării.
Pachete de 20 şi 40 fil. se află la farmacia **Carol Schieszl** în Balázsfalva.
(94) 2—10.

Muschong. Băile Buziaş
Phönix apă minerală de Buziaş
SCUTITĂ DE BACTERII
apă minerală naturală
RECREAZA-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ
S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beşică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului şi a petri în beşica de apă.
Recomandată de medici.
Depositul principal e la Geib I. Blaj.
(36) 33—?

Partea literară.

Celea trei duele ale colonelului D'Arbout.

— Narațiune de G. de Bengny d'Hagerne. —

Trad. de Grațian.

(Continuare).

Marta s'a plecat spre mine și zise încet:

— Toate acestea calități și eu le-am observat și de aceea... Dar a tăcut.

— Fineșe propoziția: îl iubesc. De ce să nu desvăleșți un astfel de sentiment, ce d-tale îți este permis, și care trebuie să-l poșezi pentru acela, căruia te pregătești a-i încredința viitorul, și care va cere fericirea vieții dela d-ta?

Marta zice roșind:

— Dacă nu l-aș iubi, nu i-aș fi primit mâna.

Preste un sfert de oară Rajmond m-a însoțit la cvartir.

— Dragă, i-am zis în drum, d-ta vei avea o soție admirabilă, însă simțitoare, și te fac atent, că trebuie împresurată cu multă prevenire și atragere; după cât te cunosc eu pe d-ta, sunt sigur, că așa vei fi față cu ea, cum trebuie să fi și la aceea încă îți atrag atenția, că va fi supraveghiată; după cum ți-am spus deja, urgitez să fiu rechiemat în Franța și m-au asigurat, că n-am să mai aștept mult timp.

— La asta mă bucur foarte mult, răspunse tânărul meu amic; să știți, că noi vom locui în Touraine și sper, că nu vă veți uită despre aceea, că acolo vă așteaptă doi amici cu brațele deschise.

— Voi ține în minte și promit, că înainte de a trece un an, voiu vedeà ce se petrece în cuibul D-voastre de turturele și de oarece am luat asupra-mi rolul de părinte, să știi că-i smulg urechile aceluia, ce nu se poartă bine.

— Nu fiți îngrijat, domnule căpitan, sigur, că numai bâte ne poți promite. Marta va fi cea mai fericită creatură, în acelea ținuturi ale Franței, cărora le-a ieșit vestea că-s paradisul femeilor.

Preste câteva zile, expirându-mi concediul, m-am reîntors în Algir cu aceea mângâiere, că unirea ce se va face între acești doi amici tineri ai mei va fi deplin fericită.

Preste un an, am fost numit comandantul escadronului de vânători și m-au trimis în Tarbes. M-am întors în Paris după femeie, și deoarece Toursul ne cădeà în drum, ne-am abătut câteva zile în.... să zicem, în castelul Fresnay.

Niciodată nu voi uità primirea ce mi-au făcut-o acești buni prietini; Rajmond aproape a înebunit de bucurie, abia am coborât din trăsură, mă și conduce la leagănul învălit în dantele, în care durmià o creatură micuță plină de vieață, a cărei cap mititel erà ca un boboc de rozà. Marta, care acuma erà și mai frumoasă, încă mi-a arătat fetița cu mândrie și când a esprimat acest cuvânt: „fata mea," vocea-i erà atât de orgolioasă, ținuta superbă, așa, că aș fi avut mare poftă de râs. Apoi mi-a arătat Rajmond avuția sa: o caleașă, caii și cânii săi. Doamna Meriville ne-a purtat jur împrejur prin parcul grijit într'un mod ne mai pomenit și cu multă gingășie.

Întreagă săptămâna, ce ne-am consacrat-o lor, n-a constat din altceva, decât din vânat, vizite, prânzuri, călărit, escursii și alte petreceri de acest fel.

Hotărât erau fericiți și când ne-am luat adio, nu le-am dorit altceva, decât continuarea fericirii.

Nu preste mult i-am pierdut din ochi. Doamna D'Arbout erà tot rău; după îndeplinirea serviciului, tot timpul liber, trebuià să-l jertfească ei, nu mi-a rămas timp să mă mai ocup și de alții, cu deosebire de cei norocoși în vieață, cari s'ar întristà numai la vederea suferințelor noastre.

După mulți ani de suferințe, după multe schimbări de speranțe și amăgiri, Dumnezeu mi-a chemat la sine pe biata mea soție. Pentru dânsa a fost sfârșitul suferințelor și remunerația încercărilor; dar pentru mine o durere sfâșietoare: am rămas singur... Oh! cu deosebire regretam atunci, când Providința nu ne-a ascultat rugăciunile, când ceream următori. Dacă aș fi avut copii, aveam pe cine să iubesc.

Mă doream înapoi în Africa; cu tot prețul voiam să mă depărtez de Tarbes, unde am suferit atâta; speram să aflu mângâiere în vieața din tabără și cu bucurie vedeam posibilitatea morții apropiate, ce mă va unì cu aceea, pe carea atât de mult am iubit-o.

Însă înainte de a părăsì Franța, m-am dus în castelul Fresnay. Cei doi prietini ai mei încă tot mai străluciau de fericire dar acuma îi încunjurau două fetițe, ce sămănau la frumseță cu mama lor. Încă și acuma le văd părul căzând în unde pe umeri și ochii cei frumoși vineți. Una era de trei ani, cealaltă de cinci.

Voiam să prind în brațe pe micuțe, dar totdeauna o durere amară îmi cuprindea sufletul, decâteori să apropiau de mine.

De ce n-am și eu, ziceam în mine, unul sau doi din acei heruvimi, cari par ca și când s'ar fi coborât din cer! Oh! cât de mult i-aș iubì! Dar nu, fericirea asta ar fi fost prea mare și mi-a denegat-o; aceea, care s'ar fi bucurat, dacă mi-ai fi putut pune în brațe astfel de creaturi, nu mai există... și am rămas singur pe lume, singur, cu jalea mea...

Vă puteți face ideea, că într'o astfel de situație sufletească nu mai puteam rămânea mult în Fresnay, și nu-mi trece prin minte, să studiez punctul pe care stătea dragostea Martei și alui Rajmond.

Au trecut șepte ani de zile, în care restimp, numai atâta corespondam cu Rajmond, că de anul nou ne felicităm reciproc.

Către sfârșitul verii, anului 1860, eram foarte slăbit; am suferit de friguri tot a treia zi, ce nu voiau să sucumbe multelor doze de chinină, cu care medicul voia să le dea de cap. Urându-mi-se de lupte, m-a sfătuit să schimb aerul. Am cerut concediu de o jumătate de an și mai întâi mi-am luat calea spre Paris, unde voiam să urgitez avanzarea mea la rangul de colonel, ce mi-s'a promis deja de multă vreme, dar care tot așa de îndărătnic n'a sosit, pe cât de îndărătnic nu mă lăsau ferbințelile.

După câteva săptămâni petrecute în Paris, unde n'aveam nici un lucru și astfaltul boulevardului ne mai având nici un farmec pentru mine, mă gândeam unde să-mi petrec vacanța; având numai rudenii de departe, pe cari abia le cunoșteam, mi-a venit în minte Rajmond și încă în aceeași seară i-am scris.

Cu reîntoarcerea postei am primit răspunsul: m-a învitat ca să-mi petrec la dânsul restul din vacanță. Aerul din Fresnay erà minunat și nu erau acelea friguri tot la trei zile, cari să fi putut rezistà, îngrijirii ce mă așteptà.

In cealaltă zi m-am dat jos la gara din Tours, unde mă așteptà Rajmond și peste o oară am fost la castel; adeca, mă înșel, căci Rajmond m-a condus mai întâi în curtea de economie.

— De aceea v-am condus, îmi zise, ca să Vă alegeți un cal; mâne va fi o mare vânătoare la marquisul T... deja nu mai dispun decât de doi cai nu mai e timp de perdut.

I-am spus, că nu intenționez să particip la vânătoare; am venit în Franța să mă recreez, să-mi permită să urmez dieta prescrisă de medic.

Să vede însă că nu i-a căzut bine.

— Dar asta să nu te conturbe, ba dacă vreai, imediat facem pact; D-voastră faceți așa, ca și cum eu nici n-aș fi aici, trăiești ca de obiceiu, și-mi permiți ca și eu să fac tot astfel. Seara ne întâlnim, prânzim împreună și petrecem la olaltă. Bine va fi?

— Foarte bine!

— Atuncia permite-mi, să salut pe doamna Meriville, care pe dreptul mă poate ținea necomplezant.

— Ah! soția mea!... dânsa de sigur își face toiletta, sau... de altfel nici nu știe că am sosit.

Îl privesc în ochi și punându-i mâna pe umer îi zic:

— Ah! dar așa stăm?

— Din contră, e foarte bine așa.

Și sucindu-se într'un călcâi, s'a dus să-și vadă caii.

Eu am întrat în salon; Marta ședeà lângă cuptor, în care pâlpâia focul. Avea o carte în mână; că cetea, n-aș puteà spune. Fiindcă nu m-a văzut nimenea, nu am putut fi anunțiat și așa pe neobservate am ajuns lângă ea.

— Bună ziua, Marta.

Cât-ce mi-a auzit voacea, fără veste a făcut o mișcare și întinzind mâna îmi zise:

— Ah! D-voastră sunteți! câtă bucurie că Vă mai pot revedeà.

Și ducându-și mânile la păr, ca și când și-ar îndreptà o buclă, cu multă isteține și-a șters o lacrimă ce-i alunecà pe față, dar totuși nu așa de isteț, ca eu să nu fi putut luà seama, la ceea ce voia să tăinuiască, din fața mea.

Fost-a la crimaaceasta efectul unei porniri provenită din cetire, sau semnul durerii secrete? Mi-am propus să aflu.

(va urmà).

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor responz.: Augustin Gruiția.

Te săgetează?

(Ai dureri?)

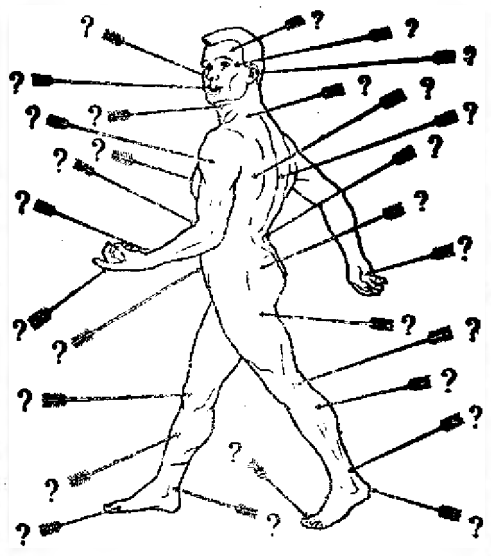

Folosește Elsafluidul lui Feller și Elsahapurile lui Feler, a căror singur producent este EUGEN V. FELLER, farmacist de curte, Stubica, Centrale Nr. 122 (Zágrábmegye).

I. Elzafluidul lui Feller e, după experiențele noastre, liniștitor de dureri, vindecător, incetează durerile; repede și sigur vindecă: reumă (spurc), slăbie de nervi, junghiuri în coaste, influenza, dureri de cap, de dinți, de spate, amorțeală, durere de ochi, migrenă, și multe alte morburi acì nepomenite! Fluidul Elsa alui Feller e folosit cu efect fără pareche la răgușală, catar, dureri de piept și gât, și morburi prevenite din curent ori răceală. Veritabil e numai dacă pe sticlă este numele „*Feller*“. 12 sticle mici sau 6 duple ori 2 speciale, K. 5, franco.

II. Mai departe dorim a Vă aduce la cunoștință, că lumea folosește cu efect distins și sigur Elsahapurile-Rebarbara purgative alui Feller, contra durerilor de stomac, sgârciuri, lipsă de poftă, arsuri de fiere, greață, ameteală, râgâeli, haemoroide și alte conturbări de mistuire. — 6 cutii franco cu 4 coroane. — Să ne ferim însă de imitațiuni și la comande să adresăm acurat așa: (92) 4—30

Eugen V. Feller, apotecar
Stubica Centrale 122 (comit. Zágrab).

Spre binevoitoarea atențiune!

Subscrisul îmi permit respectuos a atrage atențiunea Onor. Public din loc și jur, că începând de **Duminecă, în 27 Noemvrie** până **Duminecă, în 4 Decemvrie st. n.** sunt expuse spre vedere publică în **strada sării** (Salzgasse) **Nr. 20** întreg mobilierul intern lucrat în atelierele mele al nouei edificate sfinte biserici gr.-cat. din comuna **Fildul-de-mijloc,** (com. Huiedin)

Sibiiu, în 24 Noemvrie 1910.

(100) 1—1 Cu deosăbită stimă

Emil Petruțiu,
măestru măsar de edificări și mobile.

(97) 3—3

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executà lucrările necesare la edificarea bisericii gr.-cat. din Șeușa-de-Mureș (Soós-patak u. p. Alsó-Marosváradja prot. Sebeș) prin aceasta se recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 800 cor. adecă optsute coroane la oficiul parohial gr.-cat. din Șeușa-de-Mureș, cel mult până la 4 Dec. n. 1910 la 2 ore d. a.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminariul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan sub Nrul 4660—8893., se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Șeușa-de-Mureș.

Licitațiunea publică minuendă se va țineà la 4 Decemvrie n. 1910. la 2 oare d. a Șeușa-de-mureș, la 3 Nov. 1910.

Virgil Hățăgan, paroh gr.-cat. **Maxim Hățăgan,** curator.

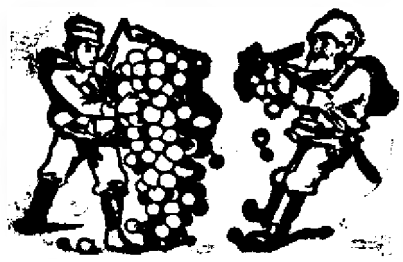

Prima pepinerie de viță de vie pe

Târnavă.

Proprietar: ***Frideric Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye

De ani recunoscută ca prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, liferează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoiți a cere prețcurent ilustrat!

In prețcurent se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.**

(99) 2—20

Cancelaria advocatului

Dr. Dionisie Moldovan

Sibiiu, Piața mare Nr. 11.

Pe baza studiilor făcute în Statele Unite în America de Nord preiea și rezolvarea afacerilor cari stau în oareș-care legătură cu sta- : : tele Unite, în general cu străinătatea. : :

(98) 2—3

GUSTAV A. HAISER

curelar și șelar

Medgyes, Brückengasse Nr. 1.

Oferește producte din atelierul propriu: **Juguri pentru cai** schimbatoare pentru **vaci** și **boi. Hamuri de toate speciile** executate solid și cu pricepere. **Șele comune, Șele engleze** (Pritsche), **Chingi** ș. a. (75) 12—12

THE CAMPBELL

renumita firmă engleză de Motoare liferează celea mai bineconstruite și durabile

□ Motoare și Locomobile □

cu Benzin, Oleiu crud, Gaz și Sugător de gaz.

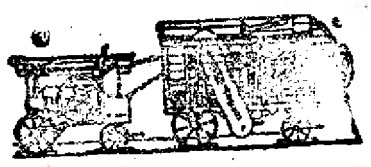

Mânarea cea mai ieftină, mai sigură și mai neconturbată.

Prețuri echitabile. Condițiuni de plată favorabile. Garanță în toate privințele.

Reprezentant general:

Korányi Victor BUDAPEST, VI., Liszt Ferencz-tér Nr. 9.

Telefon 64—64. (80) 9—26

Este de mare preț

ca fiecare damă să cetească acest inserat.

MATEI WEINER

Budapesta, VI., Andrássy-ut Nr. 3.

aranjază în prăvălia sa de modă pentru dame din *15 Nov. până în 24 Dec.*

TÂRG DE CRĂCIUN

cu prețuri neîndatinat de ieftine.

Ajung la vânzare:

Flanel-Sport, calitate bună **acum** 17½—19½ cr.
Flanel-Englez, coloare închisă **acum** 29 „
Barchet-Șinor, turcesc și alte mustre nouă **acum** 35 „
Levantin, (creton) se spală farte bine, 200 mustre, **acum** 19—20 cr. și mai sus.
Delainuri de spălat, mustre exelente **acum** 23—27 cr. și mai sus.
Stofe de mătasă pentru haine în toate colorile **acum** 39—55 cr. și mai sus.
Camgarn, țăsătură marg și diagonal în lăț. 120 cm. în toate colorile **acum** 49—58 și mai sus.
Stofe engleze, lăț. 120 cm. în toate nuanțele în sur **acum** 45, 55—65 cr. și mai sus.
Stofă pentru dame, 120 cm. lăț. colori întunecate **accum** 49 85 cr.
Stofă de costume, fabricat de Zsolna după gust englez, lățime 136 cm. prețul de înainte 3 fl. **acum** 1·75 cr.—2 fl.
Noutăți în catifea, costume, negligée și pentru bluse, acum 65—75 și 98cr.

La cerere trimit în provincie colecția gratis și franco.

Comande peste 20 cor. se expedează francat.

(96) 3—5

Lemne de foc.

Dela domeniul baronului *Carol Bruckenthal,* din Mikeszásza se vând, (până ajunge depozitul), 800 stângeni metrici lemne de foc de prima clasă, cu vagonul, pe lângă anticiparea prețului sau rambursă (Nachnahme).

În gara Mikeszásza costă un vagon conținând 5½ stângeni de pădure: lemne crepate de fag Cor. 128; lemne crepate de stejar Cr. 118 și lemne rotunde mestecate Cor. 108.

Comandele, cari se pot efeptui îndată sunt a se adresà la ***Johann Jekel,*** administratorul domeniului în *Mikeszásza.*

(91) 6—6

CONTRA

TUSEI

răgușelei, catarului, flegmei și tusei măgărești nu cumpărați altceva decât gustoasele

Caramelle pectorale

de alui **Kaiser** cu *„trei brazi“*

5900 atestate dela medici și privați garantează pentru succesul sigur.

Pachete cu 20 fil. și cu 40 fileri; cutie cu 60 fileri se află la: ***Carol Schieszl*** farmacist Balázsfalva.

(93) 4—22

Numai odată în 100 de ani

afli ocaziune să poți cumpără așa o **calitate bună** și așa **ieftin pomi** și alte **producte** din școală de pomi. Nimeni să nu întârzie a se folosi de buna ocaziune, ci să comande îndată pânăce ține proviziunea. Din cauza curățirii totale a răsadniței (pepiniériei) se vând cu **prețuri reduse:** Pomi, Tufe decorative, Acuminoase, Pădureți șcl.

Frideric Caspari și soțul

: : **Medgyes,** Nagy-küküllőmegye. : :

La cerere Prețcurant gratis.

(81) 9—16

(82) 8—20

Birou de informație.

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, m'am hotărît să deschid în Budapesta un ***Birou de informație.*** Orice informație referitor la petițiile înaintate la ministerii, Curie, judecătorii etc., orice informații comerciale și în general în orice cauză — dau în decurs de 2—3 zile ori și cui, rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit.

Fac mijlociri comerciale, comande, etc.

Taxa pentru informație 3 cor. și spesele de poștă pentru răspuns.

L. Olariu,

Budapest, Lajos-utcza 141 III/19.

A apărut:

Carte de cetire maghiară pentru clasele: V. și VI. a școalei primare cu limba de propunere română, de *Ioan F. Negruțiu* și *Petru Ungurean.* Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 95,421—1910.

Loc deschis.

Jucărie de copil

este a spălă cu săpun de alui SCHICHT, că deodată și curățește și albește rufele, cruță toată truda și sforțarea.

(42) 7—7

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantagioase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morții cu termin fix; asig. de zestre și asig. peporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra **accidentelor, infracției** (furt prin spargere) **asig. p. pagube la apaducte,**

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168·13
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,571,035·51
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909	foc „	112,045,412 —
	viață „	10,847,132 —
Fonduri de întemeiare și de reservă	„	2,309,287 —

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2) 43—52

La expoziția milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

S. 43—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte. Îndată ce clopotele sunt bătute de o lature prin acesa se sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea ga sp ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea ușoară voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 k.g. este egal în tonul cu un clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ce și spre turnarea de tonce de metal.

Prețcurenturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: edată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. Blaj, 3 Decemvrie 1910. Numărul 49.

Teren de muncă.

Discuţia asupra activităţii extrascolare a preoţilor şi învăţătorilor nostri, a dat prilej la atâtea articole interesante, încât credem, că vom puteà spune încurând de o întinsă şi sistematică lucrare, ce preoţimea şi învăţătorimea noastră va întreprinde în interesul poporului dela sate. Ne bucurăm de altcum, că discuţia aceasta purtată în foi şi în adunări publice, a rămas până în capet deamnă, şi că aproape toţi ceice au luat parte la ea, au constatat, că e într'adevăr timpul suprem, ca preotul şi învăţătorul într'un gând, într'un suflet se lucre împreună la edificiul progresului culturii şi bunăstării poporului nostru. Au constatat toţi, că activitatea aceasta a preotului şi învăţătorului nu se poate mărginì numai la orele acele strict oficioase, ce i-le impune oficiul şi beneficiul, ci că în afară de oficiu, îi aşteaptă pe amândoi un aşa teren de lucru, care e pentru noi chestie de existinţă şi viitor. Şi noi în primul rând am stăruit pe lângă preoţii şi învăţătorii nostri, ca să nu uite, că în urma urmelor terenul economic este acela, care va ridicà, va mântuì poporul pretutindenea şi că celce ştie alege şi aplicà acelea arme, cu care săteanul nost să poată să se sbată prin vieaţa şi prin împrejurările de azi schimbate, acela a mântuit situaţia, a scăpat pe ai săi de perire.

Iată pentruce am insistat în diferite rânduri şi am zis: Băgaţi de seamă domnilor, că cele mai importante catedre ale seminarelor noastre sunt acelea, de pe cari să propagă învăţăturile cari au în vedere în primul rând exigenţele şi lipsurile noastre dela sate. Trăim astăzi între alte împrejurări. După cum astăzi răsboiu nu se mai poate purtà cu armele evului vechiu, după cum altele sunt mijloacele de comunicaţiune, altele condiţiile de vieaţă aşa şi în economia câmpului trebuie lucrat altcum şi cu altă pricepere. Şi cine va dà acestea învăţături corăspunzătoare poporului nostru, dacă nu aceia, pe cari i-am crescut direct pentru luminarea lui? Cine va spune oamenilor cultura nouă, rentabilă, mai uşoară a pământului, dacă nu preotul şi învăţătorul? Ne vine tocmai bine la îndemână cercularìul cel mai de pe urmă, în care se zice dintr'o scriptă ministerială frumoasele cuvinte:

„Toată nizuinţa ce şi-o îndreaptă legislaţiunea şi guvernul spre desvoltarea economiei rurali va rămâneà sterilă, fără de efect, dacă poporul agricultor va privì la aceasta nizuinţă cu indiferentism şi nepăsare şi ferindu-se de orice progres adevărat, va trăì şi mai departe în prejudeţele şi obiceiurile economice vechi. Este fără îndoială, că în respectul acesta am putut observà în anii din urmă ceva progres, dar acest progres în genere nici decum nu stă în proporţiune cu nivoul culturii economice al acelor ţări, cu cari noi trebuie să emulăm. Deoarece este imposibil să sperăm succes în această emulaţiune, fără a ne ridicà în mod esenţial nivoul culturii noastre economice, după părerea mea, a cooperà la crearea condiţiunilor de desvoltare şi întărire economică, nu formează problema numai a organelor directive economice, ci şi a tuturor acelora, cari pot aveà ocaziune în orice mod a luà parte în aceasta lucrare. In urma atingerii nemijlocite cu poporul agricultor, cu deosebire pot aveà ocaziune a luà parte la aceasta lucrare nobilă, domnii preoţi şi învăţătorii, a căror activitate zeloasă poate asigurà şi conducerea corectă a generaţiei adolescente de acum. — Dacă domnii preoţi şi învăţători, afară de agendele lor strâns oficioase, să vor ocupà şi cu cultivarea vitelor, cu aranjarea păşunatelor, cu cultivarea solului, a galiţelor, a albinăritului, a industriei de casă etc., dacă vor îndemnà tinerimea adolescentă, ca să se intereseze de economia rurală, şi-o vor instruì, ca să stimeze şi iubească aceasta lucrare, *vor face ţării un alare serviciu,* care e vrednic de cea mai deplină recunoştinţă şi mulţumită. De oarece mulţi dintre preoţi şi învăţători şi până aci cu porniri nobile şi cu însufleţire apostolică s'au ocupat cu conducerea economică a poporului agricultor, şi acest zel al preoţilor şi învăţătorilor întru aceasta îl arată deja exemple strălucite în multe locuri, putem sperà, cumcă dacă fiecare preot şi învăţător va luà parte la aceasta lucrare de interes public, conlucrând fiecare factor, umăr la umăr, ni va succede ca să asigurăm viitorul economiei noastre rurali".

Cuvinte frumoase, ce noi de atâtea ori le-am accentuat în discuţia, ce s'a încins pe tema activităţii extraşcolare a preoţimei şi învăţătorimei noastre. Şi acum avem o deosebită satisfacţie, că aceasta activitate se impune tocmai dela locurile cele mai înalte şi mai competente. Sperăm, că aceste cuvinte şi îndemnuri nu vor mai da prilej la supărări nemotivate, după cum au dat articolii noştri în aceasta materie, ci ridicându-se fiecare la punctul de vedere principiar, vom constata cu toţii, că e încă foarte mult de lucru pe acest teren şi că e o elementară datorinţă a tuturora de a lucrà pentru a ridicà poporul nostru din situaţia, în care se află astăzi.

Şi după cum, pentru a puteà împlinì toate cele amintite de cercularìu, nu este destul a aveà numai dor de muncă, zel şi râvnă pentru ridicarea şi înaintarea poporului nostru, ci se mai recere un lucru foarte esenţial — priceperea, e timpul ca să ne gândim şi la cadrele, între cari se face instrucţie econo-

miei în seminarele noastre. Numai şcoala poate da pe acei apostoli, pe cari îi contemplează cercularіul din chestiune. De aceia am zis totdeauna, ca să se pună cel mai mare pond pe instrucţia economiei în seminarele noastre. Că clericul absolut şi pedagogul, ce a terminat cursurile să fie nu numai în deplină cunoştinţă a tuturor ramilor de economie, dar să fie destoinic de a puteà da însu-şi cele mai potrivite învăţături economilor dela sate, a face cunoscute, şi a aplicà în lucrarea pământului cele mai nouă principii cu privire la economie. Tot cel ce a terminat vre-un seminar şi este chemat de a fi preot, învăţător la sate, trebuie să fie după însuş oficiul ce-l poartă, şi învăţătorul de economie al poporului său. Ăsta e punctul de vedere, pentru care trebuie să milităm de acum înainte. Că altcum popoarele, ce ne încunjură merg înainte, ne întrec şi va fi vai de noi, când nu ne vom mai puteà ţineà de ele.

Un rău ce trebuie vindecat. Scriu acestea şiruri sub impresia unei întâmplări tragice.

Un fecior dela tunari fiind bolnăvicios, a fost trimis acasă şi în locul lui a trebuit să vie altul, mi-se pare tot din satul acela.

Acesta întru atâta s'a supărat, încât de năcaz, şi-a tăiat grumazii cu briciul şi norocul, că în horcăitul lui ce te înfiorà a mai putut stârnì părere de rău pentru fapta lui nesocotită şi pentru altele ce le va fi avut, ca să i-se poată dà deslegarea cuvenită.

Acest caz mă îndeamnă să atrag atenţiunea fraţilor în Hristos şi să-i rog cu cea mai fierbinte rugare — ce se poate, — să binevoească a se interesà mai de aproape de tinerii, cari sunt înrolaţi, ori stau înainte de asentare.

În biserica din apus în multe locuri fac chiar şi exerciţii spirituali feciorii, înainte de a fi îmbrăcaţi ca ostaşi.

Şi la noi mai auzi pe câte un loc, că feciorii se spovedesc şi dau slujbe, — ori mai bine dau mamele lor — când merg la cătane.

Atâta frică însă de cătănie cât îi la feciorii nostri, poate nu-i la nici un neam. Poate îi sparie mult şi cei cari merg acasă, ca să se arete, că ce greutăţi grozave au înfruntat ei. Dar e timpul să ştie fiecare fecior, că tratamentul de azi e foarte uman şi e poruncit prin legi aspre să fie uman.

Azi miliţia e o adevărată şcoală sau o pregătire pentru vieaţă şi feciorii cu porniri bune, învaţă multe lucruri folositoare, ba mulţi învaţă a ceti şi scrie, şi astfel să întorc cu amintiri frumoase acasă.

E de lipsă însă, ca tinerii să fie deşteptaţi în privinţa aceasta încă de acasă şi să vie cu voie bună şi plin de ambiţie la cătane, căci mulţi aşa sunt de desperaţi încât în ziua cea dintâiu când îl îmbracă vreà să-şi facă capet vieţii, precum s'a aruncat şi mai anii trecuţi unul în Someş.

Mai pe sus de toate e de lipsă ca tânărul să aibă credinţă tare, să se ştie rugà, căci rugăciunea dă tărie ostaşului în slujba lui grea, şi credinţa — precum însuş Împăratul Wilhelm II. a zis: totdeauna a fost razimul cel mai puternic al ostaşilor.

Cu durere a trebuit însă să constat în mica mea praxă la miliţie, că pe lângă percentul mare de analfabeţi e mare şi a celora, cari nu ştiu rugăciunile, ori le ştiu rău şi le culeg de prin „Visul Maicii Preceste" din „Epistolia Domnului scrisă din cer" (auzi acolo!) şi mai ştiu eu de pe unde, de suntem de minune la străini!

Cum poţi să explici unor oameni lucruri mai înalte din credinţă, când nici cele mai elementare nu le ştiu?

E datorinţa sfântă a noastră a preoţilor ca să grijim de creşterea sufletească a tinerimii şi să ne interesăm chiar şi în familie, că ştiu pruncii rugăciunile şi cunosc adevărurile de credinţă.

Feciorii nostri au un nume bun, ca ostaşi şi ar aveà şi mai bun de ar fi voinici şi sufleteşte ca şi trupeşte.

Să nu mi-se ieie deci în nume de rău, de am spus o vorbă sinceră şi o rugăminte cătră toţi fraţii mei întru Hristos, în interesul nostru.

Dr. Iuliu Florian,
preot militar în Cluj.

CORESPONDINŢE.

Sfinţirea bisericii dela Ilva-mare.

În toate zilele aşteptam cu o curiositate plină de dor, să cetesc ceva cât de puţin despre o zi de mare însămnătate religioasă şi naţională pentru noi românii, şi special pentru poporul gr.-cat. din vecina parohie Ilva-mare în fostul district istoric al Năsăudului.

Dupăce până astăzi nu s'a scris nimic în următoarele şiruri şi după cele ce le ştiu şi le-am văzut eu acolo în aceeaşi zi, comunic următoarele:

FOIŢA.

FOCUL SACRU.

Legendă din Siena veche, de I. Jörgensen.

Trad. de Ioan Popu.

(Continuare.)

— E drept, Giovanni dragă, dar nici când n-am cugetat să ajungi aşa departe. M-am bucurat când am văzut, că eşti temător de Dumnezeu, răbdător, binefăcător şi în toate privinţele mai bun ca şi mai înainte; prin excesele tale însă ne vom nimici amândoi. Nu-ţi mai sunt soţie şi trăim o vieaţă aşa de amară, şi plină de supărări. Tu alergi prin oraş ca şi un cerşitor şi nebun, iar eu singură stau acasă şi mă sfârşesc, de multe ori n-am voie nici să mă îmbrac, ori să pregătesc ceva de mâncare, căci n-am pentru cine. Nu mi-am adus aminte, că oare cândva aşa să fie. M-am rugat numai să ploaie, dar nu să-şi ezundeze rîul.

— Draga mea Biagia — răspunde Colombini — vieaţa pământească e scurtă, şi aşa trebuie să trăim ca în fiecare zi şi în fiecare ceas să ne adunăm comori ceresti. De altcum în această vieaţă încă putem să ne desfătăm de acestea comori, cari ne procură o bucurie, ce întrece orice fericire pământească. Şi dacă eu aş aveà toate avuţiile din lume şi toate plăcerile de pe pământ, încă le-aş dà pentru Isus Hristos, bucuria şi mângâierea mea.

— Toate acestea sunt bune şi frumoase — zice Biagia. — Poţi să faci ce voieşti, dar dacă acest lepros va rămâneà aici, eu mă depărtez. Alege aşa dară!

Şi Biagia dispare.

Giovanni şi Francesco, merg în culină să pregătească o scaldă pentru lepros. Pun în apă chiar şi ierburi mirositoare şi înşişi încep să spele şi să curete ranele bolnavului, pentruce Dumnezeu îi împărtăşeşte cu nenumărate bucurii. Şi se cugetă Giovanni:

— Cât de îndurător e Dumnezeu şi pentru nimica toată ce daruri bogate îţi dă!

Iea apoi un vas, îl umple cu apă din scaldă, în care acum se aflau şi bucăţi mai mici de carne din ranele bolnavului şi bea. Când bucăţile acelea îi ajung în gură, le mestecă bine şi le înghiţeşte....

După scaldă bolnavul să simte mai bine.

Giovanni îl iea, îl duce în chilia soţiei sale şi îl aşează în pat. De mult n-a mai avut aşa aşternut.

Biagia încă nu s'a fost depărtat din casă. Colombini o află şezând şi fiindcă el trebuià să meargă de acasă îi zice:

— Dragă Biagia grijeşte de acest bolnav, pânăce eu voiu fi dus.

— Ei vezi, că eu şi pot — răspunde Biagia într'un ton dispreţuitor.

Cei doi prietini s'au depărtat, şi femeia a rămas singură acasă.

În vremea aceasta mânia i-se mai potoleşte şi o voce blândă îi zice:

Ce tiran te-ai purtat cu acest bolnav nefericit? Ce va cugetà despre tine Dumnezeu, care a zis: „Fericiţi sunt cei îndurători, că aceia îndurare vor aflà!" N-ai fost îndurătoare, nici Dumnezeu nu-ţi va fi îndurător....

Nu, aceasta nu se poate, şi nici când nu se va întâmplà....

Altcum Giovanni a avut dreptate, pe vremuri ea l-a îndemnat să facă bine şi să fie însufleţit.

Pentruce oare cercà acum să-l abată dela aceea ce însaş a socotit, că este bun? Numai pentru aceea a dorit să se întoarcă, ca se aibă un bărbat mai cum se cade; nu mai din iubire faţă de sine s'a rugat pentru bărbatul său şi s'a cugetat mai mult la binele propriu decât la preamărirea lui Dumnezeu? Îi erà acum năcaz pe Dumnezeu, care i-a luat bărbatul? Da? Nu trebuie să fie aşa!

Şi numai decât Biagia merge în dormitor unde zăceà leprosul.... Fără amânare voià să se ispăsească de păcate....

Peste o jumătate de ceas, Giovanni şi Francesco reîntorcându-se dela biserică află pe Biagia în genunchi înaintea uşii dormitorului. Când s'a ridicat să vedeà pe ea, că a plâns.

— Pentru Dumnezeu — strigă Giovanni — ce s'a întâmplat? L-a ajuns pe bolnav ceva năcaz?

In două decenii din urmă mi-se pare că s'au ridicat întru mărirea lui Dumnezeu mai multe biserici, decât se ridicau mai înainte în un secol întreg. Factorii ce au contribuit la ridicarea atâtor frumoase biserici, au fost pacea de obşte, libertatea şi religiositatea de care s'a bucurat poporul şi prin cari a fost încălzit simţul înăscut poporului nostru de a-şi arătà dragostea către Dumnezeu şi „Legea românească". E conştiu poporul că dacă şi-a putut conserva „legea românească" în timpuri grele în umbra bisericuţii de lemn ce erà ca un copil străin suferit numai la marginea unui sat, astăzi când şi-o pune după plac în centru, la care să privească ca la un far luminător şi înainte povăţuitor. astăzi zic, crede că în lupta pentru conservare s'a întărit ca şi granitul din care a rădicat altariul lui Dumnezeu.

Cine cutrieră azi ţinutul fostului district al Năsăudului, trebuie să se oprească în fiecare sat şi să se mire de bisericile şi şcolile cari de cari mai frumoase.

Parohia Ilva-mare, una din celea mai bogate din fostul district, încă cu 25 ani înainte a clădit o monumentală biserică în mijlocul satului. Bunăstarea poporului şi darul lui Dumnezeu de a înmulţi poporul românesc, a reclamat clădirea acolo. unde înainte de 25 ani abia erau câteva familii aşezate, o biserică nouă, fiindcă crescuse numărul familiilor aşa de mult şi le erà departe biserica frumoasă clădită mai înainte, ba devenì şi strimtă pentru toţi.

In partea ostică dela comună se estinde un podeiu larg şi frumos, ce se numeşte „Lunca". Aici se aşezau mulţi bogaţi aici aveau şi o şcoală, şi a fost lipsă şi de biserică. Preotul bun Ieronim Slăvoacă, care a fost fericit ca preot tinăr în calitate de capelan pe atunci, de a conlucra cu antecesorul lui: parohul I. Baf, spre a ridicà în centrul satului de atunci o frumoasă biserică, acum e mândru când în conţelegere cu bravii săi poporeni, vede ridicată şi a doua biserică, prin ce a făcut destul unei dorinţi juste şi a poporului de pe „Lunca", ce erau de circa 6 km. depărtaţi de centrul vechiu.

Când se uită omul la ambe aceste biserici, nu ştie. care e mai frumoasă. Una e frumoasă, pentrucă jertfele aduse în cea dintâi, au dat *mană* pentru a doua. Oh! de ar fi ambele pentru cimentarea şi unirea spre tot ce e bun pentru acel popor, şi să nu fie cauză de neinţelegeri, că sunt clădite din căldura acelor inimi. pentru cari cer: „pacea de sus şi mântuirea şi unirea tuturor"

Şi subscrisul am fost fericit de am văzut mărirea sfinţirii bisericii celei vechi, şi atunci ca preot concelebrant am admirat-o Acum mi-sa dat a doua oară darul lui Dumnezeu de am văzut a doua biserică de pe „Lunca", şi ca concelebrant am mărit pe Dumezeu de celea ce a binevoit a trimite poporului său.

In mijlocul unei lunci largi de câţiva chilometri, stă o mică rădicătură ca o tribună înălţată pentru un împărat, ca să-l vadă şi să-i vadă pe toţi La acest loc e ridicată casa Domnului, arătând insaşi că cel ce coboară în ea în sf. jertfă, este mai presus de noi privitorii. Ea a fost zidită de arhitectul Rudolf Adolf din Bistriţa. iar iconostasul zugrăvit de pictorul Smigelschi.

Delegatul Ex. Sale a Episcopului nostru Reverendissimul canonic Dr. Oct. Domide însoţit de vre-o 18 preoţi, e condus până la noua biserică ce erà încunjurată de popor. Un ţăran îl salută ca pe trimisul „Domnului". Clopotele răsună, munţii se mişcă să vadă; apa se pare că ascultă.

Ceremonia rituală a binecuvântării se începe, după care se sfinţesc odajdii bisericeşti, potir şi disc nou, şi toate darurile aduse din dragostea poporului. Se începe apoi s. liturgie, concelebrând vreo 16 preoţi. Sună dealurile de micile treascuri. Saltă atâtea inimi de bucurie; îmbrăcate şi încărcate sunt casele şi mesele poporului cu alese bucate; drumul dealungul e o promenadă cu brazi.

La finea s. liturgii, cam la 1 d. a. trimisul Ex. Sale, vorbeşte foarte frumos la inima poporului despre biserică în genere şi special despre om ca cel chemat de a fi biserica Spiritului, prin curăţenia sufletului şi a trupului.

Erà către oara a 2-a d. a. când se finì cuvântul de învăţătură, şi preoţimea şi toată mulţimea începù a-şi luà partea pentru hrana trupului, aflând fiecare masa plină în toată casa.

Fie ziua acea începutul altei epoce frumoasă pentru toţi, şi şi pentru parohia de peste 3000 suflete. Iar ceice au lucrat şi conlucrat la acest monument creştinesc să aibă răsplata dela cel de sus.

P. Grapini.
paroh-protopop. gr.-cat.

Sfinţirea bisericii şi a şcolii din Şumal.

La graniţa diecezei de Ghela dinspre comitatul Bihor, e mica parohie Şomal, unde în 13 Nov. sau săvârşit sfinţirea bisericii şi a şcolii prin 8 preoţi, pontificând M. O. Aug. Vicaş protopop ca delegate piscopesc.

S'a sfinţit biserica, în care credinciosul Dragoş Mihu pe spesele sale de 1040 cor. a ridicat un iconostas frumoşel, pregătit de pictorul academic Petride. — Biserica de Şumal e cea mai frumoasă biserică românească din jurul larg. E zidită de 19 ani. Acum după pretinsele reparaturi şi curăţiri provăzută fiind şi cu iconostas a devenit şi

---

— N-am cutezat să intru — răspunde încet Biagia. Dupăce tu ai mers, mi-a părut rău, că m-am mâniat şi am fost împietrită la inimă şi am venit aici să îngrijesc de bolnav. Dar când am deschis uşa, am simţit aşa un miros plăcut de flori şi aceasta întratâta m-a influinţat, că am început să plâng. N-am îndrăznit să intru, şi de atunci stau aici în genunchi.

Cei doi prietini au privit unul la altul şi s'au cutremurat, presimţiau, că are să fie vre-o minune. În urmă au deschis uşa şi au simţit şi ei mirosul de care vorbià Biagia, erà ca şi un amestec de miros de roze, crini şi viorele. În dormitor nu erà nime. Pânzele în cari a fost învălit bolnavul le-au aflat pe pat împăturate, în tocmai ca şi joljurile din mormântul Domnului.

Şi Giovanni plângând — zice prietinului şi soţiei sale:

— Vă rog, pânăce eu voiu trăì nimănui să nu spuneţi, cine a fost aici!

Biagia s'a închinat înaintea bărbatului său şi a zis:

— Giovanni mio, nu voiesc mai mult să rezist îndemnului! Te rog să faci cu tine, cu mine, casa şi averea noastră, aşa cum Dumnezeu îţi va şopti. De acum înainte în toate me voiu supune ţie şi nu-ţi cer altceva, decât să te rogi pentru mine!

Şi Giovanni a lăudat pe Biagia pentru acestea cuvinte şi i-a binecuvântat hotărârea.

S'a întâmplat însă, că în aceea noapte, pe când Giovanni se rugà, i-s'a arătat leprosul. Şi întreg trupul îi străluceà mai frumos ca argintul şi ranele erau ca şi nişte pietrii scumpe. Şi i-a zis leprosul:

— Giovanni, dragul meu! Ieri m-ai adus în braţe, m-ai primit în casa ta, m-ai spălat, mi-ai dat să mânc şi să beau şi mi-ai aşternut în patul tău. Şi iată îţi spun: pentrucă nu te-ai ruşinat de mine pe acest pământ, nici eu nu mă voiu ruşinà de tine înaintea Tatălui meu, când voiu venì pe tronul măririi, să judec pe cei vii şi pe cei morţi, iar lumea s'o nimicesc prin foc!

V.

Erà chiar pe la amiazi, când căldura e mai dogorâtoare. Giovanni şi Francesco mergeau pe una dintre căile multe ce conduc afară din Siena. Din când în când priviau şi îndărăpt; în urmă Giovanni zice:

— Acum nu mai vedem turnurile Sienei!

Şi Francesco aproabă:

— Da, acum nu mai vedem turnurile Sienei!

Calea duceà printre colinele multe preste cari maslinii verzi aruncau o umbră uşoară. Ici-colo se întindeà şi câte un fânaţ, în care căpiţele erau aşa de dese. Şi călătorii din când în când să opriau înaintea vre-unei cruci de lângă drum, ori a vre-unei capele în care erà aşezat chipul Preacuratei Vergure Maria. Inaintea fiecărei cruci îngenunchiau şi rostiau un *„Tatăl Nostru,"* iar în capele câte o *„Născătoare."* Şi dacă se întâlniau cu cineva, astfel îl salutau:

— Să trăiască Isus! — sau — să fie lăudat Isus Hristos! — sau — să fie preamărit numele lui Isus!

— O Francesco — ziceà Giovanni, dupăce treceà acela pe care îl întâlniau — nimic nu e aşa de dulce, ca şi rostirea numelui lui Isus. Cum îl şi cântà numai sf. Bernard?

Isuse, când te pomenim,
O dulce fericire simţim;
Şi cin' poate să te primească,
Are o comoară cerească.

Isuse ce drag ne eşti,
Doar tu pe toţi ne iubeşti;
Şi nu e bun mai preţios,
Ca unul născut Hristos.

Isuse prea bun şi îndurat,
De tine se roagă cel căzut în păcat,
Şi când în tine nădăjduieşte,
Sufletul lui se înveseleşte.

Cu vorba nu se poate spune,
In carte iară nu se pune;
Inimi sfinte pot să ştie,
Cum poate Isus să fie.

Isuse floare curată,
Al nostru prietin şi tată,
Numele tău se preamăreşte
Pe unde numai, omul trăieşte!

(Va urma).

mai frumoasă, deci sfinţirea ei cu solemnitate deodată cu a şcolii a fost binevenită şi bine chibzuită.

Abstrăgând dela vigoarea legilor — eră lipsă mare ca în Şumal să se zidească o şcoală nouă românească, ca fiii şi ficele acestui sat încunjurat de tuspatru părţile de străini să-şi păstreze limba legea şi credinţa. — Năzuinţa cea bună a conducătorilor e încoronată cu succes. Şcoala e zidită şi prin sfinţire predată înaltei misiuni ce o are în mijlocul poporului. — E o şcoală de model, ca-şi care abia de mai avem 2—3 pe întreg teritorul Sălajului.

Călătorul creştin-român, care va trece cu trenul pe lângă Şumal, când va vedeà pe cortiţa dintră vii — în apropierea bisericii un zid mare, să ştie că acel zid e o şcoală românească, care s'a zidit în butul multor uneltiri vrăjmaşe. Se ştie că dărnicia poporului întru ridicarea acestei şcoli, e unica în felul ei. Fără un filer s'au început la lucru şi la terminare au mai rămas şi bani după plătirea tuturor speselor aproape de 7000 cor. Istoria acestei şcoli, va fi scrisă într'o carte şi va fi păstrată la parohie pentru posteritat.

In legătură cu aceste sfinţiri fac constatările următoare:

A luat parte popor din vre-o 8—10 sate, ospitalitatea Şumalanilor a fost curat românească încât şi pe străini i-au dus pela casele lor.

Preoţii cu familiile lor, precum şi alţi inteligenţi au fost oaspeţii preotului local.

La 2 oare d. a. s'a început petrecerea poporală. Sala cea mare a şcolii eră îndesată de tineri şi bătrâni. Petrecerea a durat până la 10 oare seara în ordine exemplară cu veselie multă.

Ziua aceasta a fost „paştile de bucurie" a Şumalanilor mândrii în suflet de cinstea ce i-a ajuns pentru faptele lor...

Încheiu cu dorul ca pilda Şumălanilor să o urmeze şi alţii dornici de fapte bune şi răsplata vrednică ce o ieau ceice lucrează lucruri bineplăcute lui Dumnezeu.

Raportor.

REVISTE.

Budapesta. Părinţii patriei neavând nici un obiect de discuţie mai animat s'au hotărît — pentru variaţie — să provoace pe trimişii Croaţilor. — Au început să le nege dreptul, ce-l au, să vorbiască în limba croată la discuţiile parlamentare. — Dreptul Croaţilor de a se folosì de limba lor e în legea din 1868 — un drept ce nu se poate discutà, şi care nici n'a fost discutat vre-odată până acuma. — In fruntea opoziţiei stă Ugron şi Polonyi. Lor le-a succes să explice legea altcum ca pe timpul când erau în coaliţie.

Pentru luarea unei decisiuni comune s'a convocat o şedinţă, a cărei hotărîri însă au fost premerse de declaraţiile lui Just, care a spus că nime nu poate denega Croaţilor dreptul de a se folosì de limba lor la desbaterile parlamentăre, şi de întrevenirea ministrului preşedinte care asemenea e pentru dreptul Croaţilor. — In urma acestora spiritele s'au mai potolit.

E caracteristic şi aci, ca în toate, ţinuta şi gândirea grandomană şi întolerantă a ungurilor când e vorba despre drepturi şi favoruri ce compet şi trebuie să se dee şi altora.

—

Iarăş împăcarea la ordinea zilei. Ce naivi suntem noi, şi cu ce puţine cunoştinţi ne-am ales din toată istoria ţerii noastre; pare că trăim de o generaţie de om numai — şi nu de veacuri cu dureri, obidări şi batjocuri de când ne ştim pe aceste plaiuri. — Noi, după sufletul nostru bun, credem că toţi trebuie să fie buni şi darnici, şi dacă guvernul ne-a suris ipocrit într'un moment de strâmtorare şi de silă, am crezut că să vor descărcà asupra noastră toate bunătăţile unei fraţietăţi sincere şi bune. — Şi pe baza aceasta am scris şi vorbit despre împăcare pe toate tonurile şi cu toate ocaziunile potrivite şi nepotrivite. Lucrurile însă au rămas tot cele vechi, cu o singură escepţie, că goana pornită contra noastră sub coaliţie s'a înăsprit pe toată linia şi altcum vom privì chestia împăcării. Cred că aceste semne de împăcare ne vor desmeteci.

Moartea lui Tolstoi, marele scriitor rus, a dat prilej presei să se ocupe iarăş, în lungi articole, de activitatea lui. Episcopul Ottocar Prohászka îi dedică în „Élet" un articol mai lung din care extragem câteva pasage:

„Inainte cu o săptămână circulau tot felul de veşti despre Tolstoi, că ar fi fugit, că e smintit şi vrea să se retragă într-un claustru; acei ce cunosc însă sufletul lui Tolstoi, ştim foarte bine că fapta aceasta a lui nu e opera unui smintit — şi se va mira numai, cum de n-a dus-o în deplinire înainte cu 20—30 ani?

Tolstoi, când simţia că puterile îl slăbesc, vru să devină omul faptelor, săvârşind însuş tot ce propovăduià. O putem spune fără sfială, că a întârziat cu pilduirea aceasta; el a pătimit chiar şi din pricina contradicţiei dintre vieaţa şi principiile sale, căci singur nu aplicà în vieaţă aceste principii, iar când încercà să le aplice, devenea grotesc sau romantic.

„Să stimăm geniul ce s'a stins cu el şi să avem milă pentru om. A fost artist şi scriitor de netăgăduită valoare. A fost chiar apostol; apostolul îndurării şi al iubirii deaproapelui. Dar idealul nu şi-l-a formulat bine şi n-a fost în stare să arete omeniri calea fericirii adevărate.

„Omenirea nici nu va merge pe urma lui, ci se delectează în operele lui, în cari află descrieri interesante şi faţă de creator. Cât pentru misticizmul şi filozofia lui le va consideră ca nişte aberaţiuni a pământului rusesc şi le va lăsà uitate în pravul bibliotecelor".

Mituiri. Din Paris ne vin ştiri de tot interesante şi deprimătoare totodată, pentru conştiinţă prea laxă a stăpânilor noştri. Nişte agenţi de ai oligarhiei maghiare încercase să cumpere cu bani bunăvoinţă şi laude pentru guvernul maghiar dela câteva redacţiuni de ale foilor mai mari din Paris. Indivizii figurau ca agenţi politici esmişi de guvernul actual şi prezentându-se în mai multe redacţii şi producând hârtii de acreditare dela ministrul preşedinte al Ungariei ofereau redacţiilor bani pentru o ţinută binevoitoare faţă de stările din Ungaria şi favorabil faţă de actualul guvern. De astă dată a paţit-o, ziarele unde s'au prezentat au făcut arătare contra acestor mituituri politice şi au fost ameninţaţi, că dacă nu vor încetà cu astfel de lucruri vor fi daţi afară peste graniţa Franţei.

La ştirea aceasta adusă de foile din Paris a trebuit să vină semi oficiosul „B. H." şi se desmintă ştirea. că actualul guvern nu nu a încredinţat pe nime cu astfel de treburi. Se înţelege, că cu aceasta s'a pus pupăză pe colac, pentrucă nime nu se poate presupune aşa de naivi că de dragul actualului guvern să-şi svârle zeci de mii de coroane fără vre-o remuneraţie specială.

Convocare.

P. T. membrii ai însoţirii economice şi comerciale „*Plugarul*" din Balázsfalva—Blaj sunt invitaţi la adunarea generală-extraordinară, care se va ţineà la 19 Decemvrie 1910, la oarele 3 d. m. în Casina română din loc.

Obiectul: Modificarea §§. 4, 7, 8 şi 21 din statutele însoţirii.

Blaj, în 1 Decemvrie 1910.

Ioan F. Negruţiu m. p. preşedinte. **Dr. Iuliu Maniu** m. p. director executiv.

Către iubiţii nostri cetitori!

Din darul lui Dumnezeu suntem la sfârşitul anului al XX-lea. De obiceiu o foaie care a ajuns această vrâstă, trebuie să fie şi cetită şi binesprijinită.

N'am puteà spune că scrisele noastre, nu se bagă în seamă şi că cetitorii nu urmăresc cu destul interes cele ce publicăm. Avem atâtea dovezi de aderinţă şi atâtea scrisori de îmbărbătare.

Dar nu de acestea ne trebue nouă. Noi am dori să n'avem nici o datorie şi nici un datornic. Năcazul e, că avem de amândouă. Şi dacă ne bucurăm şi noi de vrâsta la care am ajuns, ne doare, că nu putem face nici un pas înainte.

Ni se cere să apărem de mai multe ori, unii cer să apărem zilnic, să reducem preţul de abonament, să dăm suplimente de predici, să dăm o mai mare desvoltare părţii literare, şi multe altele. Toate le-am face bucuros, dacă mai ales n'am vedea registrele

administrațiunii pline cu restanții de zeci de mii.

De aceea să ni-se îngăduie o vorbă sinceră la sfârșitul anului al XX-lea. Toți ceice ne iubesc și doresc progresul nostru să-și achite restanțiile și plătească abonamentul înainte, iar aceia, cărora foaia noastră li spre greutate trimit-o înapoi. In chipul acesta ni-ar face un bun serviciu și unii și ceialalți. Și frații preoți, cărora mai ales le adresăm aceste șire, au ajuns în situația de a putea să ne ajute.

Și noi o și cerem și o și așteptăm.

Noutăți.

Un an... Miercuri, în 30 Noemvrie, s'a împlinit anul decând a murit canonicul Bunea. In aceasta zi de jale în capela Seminarului teologic, al cărui rector fusese răposatul, s'a slujit o liturghie și un părăstas pentru sufletul celui odihnit. A pontificat Rev. Dr. V. Szmigelski, rectorul de astăzi, asistând Păr. Roșianu. Unul dintre clerici a lectorat. La serviciu au fost de față și membrii din Blaj ai familiei răposatului. Strana au ținut-o alumnii anului al IV-lea. Ei erau pentru cea din urmă dată aici, toți împreună, în ziua de pomenire a morții fostului lor rector. La părăstas au venit, după liturghia dela catedrală, și ceialalți alumni împreună cu superiorii. In aceeaș zi în spre ceasurile 12, clericii pornesc iarăș în lung șireag tăcut, ca în ziua de dureroasă aducere aminte a anului trecut, dar acum se îndreaptă spre cimitirul de către Târnava-mică. Aici, lângă mormântul acoperit de cea dintâi podoabă a iernii, se pleacă spre închinare nouăzeci de frunți tinere.... Și din tot atâtea suflete pleacă câte-o rugăciune în spre albastrul cerului de toamnă! S'a înălțat apoi jalnica tânguire: „Plâng, plâng...." cântată lin-lin. Și o strofă din „Mai am un singur dor." .... Acolo în acel lăcaș al păcii, fără zgomot, departe de lume, a fost așa de cald prinosul tinerilor leviți, prinos adus pentru ei și pentru un neam întreg.

Acasă Societatea „Inocențiu Micu Clain" a ținut o ședință extra-ordinară, unde s'a pomenit cu multă jale fostul ei membru onorar. Și s'a cetit o conferență despre vieața și faptele celui care a fost Augustin Bunea.

Din Arhidieceză. Cu terminul de 15 Decemvrie 1910 se pune la concurs stațiunea de cantor-învățător din comuna *Tușin*, districtul protopopesc al Cătinei., — și stațiunea de cantor-învățător din comuna *Cicău*, districtul protopopesc al Arieșului.

Știri personale. *Traian German*, profesor la gimnaziul nostru, a trecut cu bun succes examenul pedagogic la universitatea din Budapesta. — *Alexandru Borza* absolvent de teologie și filosofie a depus „cu distincție" cenzura de profesor din științele naturale la universitatea din Budapesta.

Pentru masa studenților din Blaj. Preoțimea din Tr. Giurgeu a trimis fondului pentru masa studenților 30 cor. în loc de cunună pe mormântul confratelui repausat Ioan Mera fost preot în Tulgheș.

Reprezentație teatrală. Sâmbăta trecută un grup de diletanți din Blaj ne-a procurat o seară foarte plăcută predând piesa *Prostul* de Fulda. Piesă cu tendință morală, satirizând pofta nesăturată după averi, a plăcut foarte mult pentru precisiunea și chipul excelent cum a fost interpretată. Diletanții, aleși dintre tinerii noștri profesori și dame din clasa cultă, s'au achitat pe întrecute de rolurile lor. A excelat d-șoara Irina Nistor ca mama unei fete, pe care ar fi voit cu tot prețul să o știe măritată după un tinăr bogat, apoi dșoara Rozica Căpușan ca o americană bogată, ce privește lumea cu atenție, o studiază și-și râde de cei ușuratici Dșoarele Valeria și Camila Pop foarte sigure în rolurile lor și dșoara Veturia Negruț atât de drăguță ca fată în casă. Dl Traian Denghel ca eroul piesei a și jucat cel mai desăvârșit, pagubă, că erà cam răcit, ceeace de altcum se observà la toți diletanții. Domnii M. Șerban, Ștefan Pop și Nic. Negruț, ca râvnitori după moștenirea unchiului, au fost foarte bine. Numai puțin dl Sim. Gocan ca judecător și dl Gh. Borșan ca medic, cu interpretarea naturală a rolurilor au plăcut mult. Numărosul auditor au răsplătit cu aplauze în repetite rânduri pe diletanți, cari ne dau cele mai frumoase nădejdi pentru serbările dela vară.

Conferențe pentru meseriași. Societatea meseriașilor români din Blaj a pus la cale o serie de conferențe pentru meseriași. — Seria conferențelor va deschide-o părintele canonic Dr. Vasile Suciu Duminecă în 4 Dec. la oarele 5 d. a. în sala casinei române. — Conferențele vor urmà în fiecare Duminecă. Meseriașii noștri și toți iubitorii de cultură, au un bun prilej de distracție și ne place a crede, că vor să profite cu toții de această ocazie.

Reuniunea St. Maria a credincioșilor gr.-cat. din Dumitra și-a ținut adunarea generală. In raport se amintește de lucrurile prin care Reuniunea dela sine sau prin alții a înfrumsețat biserica în decursul anului. Membrii Reuniunei emigrați în America au cumpărat prin colectă un clopot în preț de 420 cor. S'a cumpărat apoi o s. Evangelie, o toacă, un patrafir, un fețnic și de prezent membrele Reuniunii țes la o foarte frumoasă haină bisericească. In lucrarea mântuirii sufletelor să amintește că din șepte cazuri de concubinat azi nu mai este nici unul. Gutta cavat lapidem.

Mulțămită publică. Pentru edificarea școlii gr.-cat. binevoind a colectà în Joungstown-Ohio, poporenii noștrii Ioan Muntean și nepotul Toma dela: Ioan Muntean Cor. 2·—. Niculae Lazar I. Constantin 5·—. Ionel Dorca 2·—. Toma Muntean 4·—. Ioan Burză I. Dumitru 5·— Niculae Făgețean 2·—. Niculae Duăfin 1·—. Dumitru Băcilă 1·—. Ioan Burză senior —·50. Niculae Mara 1·—. Niculae Triff 1·—. Maria Triff n. Bretia —·50. Niculae Triff —·50. Niculae Paul 1·—. Niculae Lazar Dămian 3·—. Chirion Dorca —·50. Ioan Baciu 1·—. Bucur Oltean 1·—. Ioan Boar Beghioiu 1·—. Niculae Făgețian Savu 1·—. Ioan Bărdașiu 1·—. Ilie Boariu Eftimie 2·—. Ioan Burză I. Ioan 1·—. Ilie Suciu 2·—. Ioan Făgețian Eftimie 2.—. (toți din Agârbteiu). — Teodor Lazar 2·—. Ioan Vișiu —·25. (din Șeica-mică). — Diomid Steflea —·50. Vasilie Floca —·50 (Vormbloc) — Dumitru Triff —.50. Vasilie Lungu —·50 (Micăsasă). — Anică Buian —·50. Niculae Buian —·50. Vasilie Cătană —·25. (Stenea). — Niculae Căzilă —·50. Niculae Rotariu —·50. Niculae Vintilă —·50. Ilie Ciorgovean 1·50. Ambrozie Otiălea —·25. Ioan Cândea 1·—. Samoilă Lomnășian —·50. Paul Notariu —·50. (Șeica-mare). — Visalon Barbu —·25. Ioan Costan —·25. (Crișiu). — Ioan Bobeșiu —·25. (Ruși). George Bogdan 1.—. (Roșia-de-Săcaș). Zaharie Urdea (Siăeșiu) Ioan Harbădă —·25. (Felția). Pamfilie Timariu —.50. (Sioală). George Datcu —·50. (Bârghișu). George Muntean —·50. (Alecușiu) Ioan Filip —·25. Niculae Frățilă —·25. (Calvasser) Antonie Istfan —·25. Ioan Lascu 1·—. Ioan Lupp —·28. Buia Telea —·25. M. Popa —·25. V. Axentea —·25. V. Chisăliță —·25. (Frâua) Ambrozie Stănilă —·25 (Boarta) Niculae Săbău (Guștericță). Moise Ranta —·50. (Buhoțiu). Vasilie Benghia 1·—. (Mănărade). Ioan Monițiu 1·—. (Dobârca) Ioan Timariu —·25. (Mândra) Iosif Clonțiu —·50. (Buholțiu) L. V. Moldovan 1·—. (Fărău) George Beligariu —·50. (Ciugudiu). Meiyk Josko 1·—. Ioungstown. — tuturor li-se aduce adâncă mulțămită și pe calea aceasta. Totodată rugăm pe Domnul îndurărilor, ca să le primească jertta adusă; să-i ferească de boale, de primejdii, că așa cu pace, în deplină sănătate să se reîntoarcă la ai lor. *Ioan Botezan*, paroh gr.-cat. *Niculae Boariu*, curator.

Necrolog. † *Dr. Ioan Goron*, cand. de adv. după scurte dar grele suferințe a încetat din vieață în Cluj la 27 Nov. n. 1910 în anul al 26-lea al vieții sale, împărtășit fiind cu Sf. Taine.

— *Iuliana Cionca n. Gizi*, învățătoriță văduvă în Bârsăul-de-jos, a repausat la 24 Nov. 1910 în etate de 62 ani după un morb greu provăzută cu sfintele sacramente.

Odihnească în pace!

Muschong. Băile Buziaș
Phönix apă minerală de Buziaș
SCUTITĂ DE BACTERII
apă minerală naturală
RECREAZA-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ
S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului și a petri în beșica de apă.
Recomandată de medici.
Depositul principal e la Gelb I. Blaj.
(36) 34 ?

Picurile de stomac ale lui BRÁDY

provăzute cu marca de scutință: Vergură Maria de Mariaczell, în decurs de 30 de ani într'atât s'au răspândit încât nici într'o casă nu pot lipsi. Cu neajuns efect se folosesc aceste picuri în *contra stricării stomacului, a arsurii de stomac, a încuierii scaunului, sgârciului de stomac și cap, a vomării, insomniei, anemici ș. a.*

Se află de vânzare în toate farmaciile: 1 sticlă mare cor. 1·40 sticlă mică 80 fil. — Pe poștă se poate comandà dela farmacia BRÁDY K. a *„Magyar Kirdlyhoz"*, Bécs I., Fleischmarkt 1., Depot 241.

Să fim atenți la marca de scutință, care reprezintă pe Vergură Maria de Mariaczell, precum și la pachetarea roșie și a subscrierii care este copia celei de pe chipul ací alăturat

(17) 13—20

Partea literară.

Celea trei duele ale colonelului D'Arbout.

— Narațiune de G. de Beügny d'Hagerne. —

Trad. de Grațian.

(Continuare).

După câteva agrăiri convenționale, am întrebat-o:

— Nu ți-s spre greutate, iubită Marta, că te incomodez astfel?

— D-voastră spre greutate! Cum puteți vorbi așa? Domnul Meriville se bucură, că va aveà un soț de vânătoare, eu tot astfel mă bucur, că voiu aveà cu cine conversà seara.

— Scuză, dar chiar mai adineaori l-am anunțat pe Rajmond, că nu am de gând să merg la vânătoare; sum cam bolnav, medicul mi-a ordinat liniște, și plimbarea cea mai lungă îmi va fi, să încunjur de două-trei ori parcul.

— Așa? dar asta va fi ceva minunat. Vom vorbì despre doamna D'Arbout, de care îmi aduc foarte bine aminte, despre tata, mama și despre toate acelea lucruri, cari le-am iubit; D-voastră îmi veți oferì brațul și ne vom plimbà împreună. Mi-se urește să mă plimb singură, dar în societatea unui tovarăș, îmi place foarte mult câmpul.

Rajmond a întrat în salon, s'a apropiat de mine fără ca să se fi uitat la Marta; de altfel și ce se păreà, că nu-i observă prezența.

— Vi-s'a arătat odaia? întrebă el.

— Am timp pentru asta, dragul meu.

— Nu prea!

Și întorcându-se spre femeie, zise:

— D-voastră a-ți putut vedeà, că dnul D'Arbout venind direct din Paris, desigur va aveà lipsă, ca înainte de prânz să meargă în odaie; dar D-voastră nici când nu gândiți la nimică.

Am rămas uimit; abia a trecut un sfert de oară, decând am sosit și deja și am două-trei dovezi despre aceea, că m-am înșelat când am crezut în fericirea Martei și a lui Rajmond.

Soartea, care a condamnat pe om la suferințe, care face vieața un lanț fără sfârșit de dureri, nici cu ei n-a putut face excepții.

Intr'acestea Marta, fără să se fi observat, că cuvintele dure ale soțului, ar fi vătămat-o, a sunat și venind un servitor, mi-a zis:

— Domnule colonel, dacă vreți să vă cunoaște-ți locuința, vă voi arăta-o eu.

— Nu așa, întrerupse Rajmond, făcând semn servitorului să se depărteze, eu vă voiu conduce acolo.

În tot decursul prânzului și toată seara mi-am studiat stăpânii casei; semnele vârstei, ce le-am descoperit, să vedeau tot mai bine. Desigur iubire nu mai erà între ei; dar am dat cu socoteala, că încă nu se urăsc unul pe altul; unul față de celalalt, erau indiferenți și trăiau separați.

Unul fiecare din ei mă îngrămădeà cu semne de prevenire și atragere; gândeam atuncia, că eu doară aș fi chiemat să pun capet nevoilor ce se aflau între ei. Dacă încă nu-i prea târziu, dacă numai o schinteie din prima lor dragoste, le-a mai rămas în inimă, atunci doară, le voiu puteà redà fericirea pierdută.

Dar înainte de a mă apucà de curarea morbului, trebuià să scrutez, trebuià să aflù, cât de adânc s'a încuibat morbul, trebuià să descoper cauza și firea acestuia. Am avut concediu de mai multe luni și chiar astăzi mi-am propus, ca acest concediu să-l jertfesc acestei cercetări, ce o aflam nespus de măreață.

În ziua următoare Marta și eu, ne-am făcut prima plimbare; mi-a vorbit multe despre fetițele sale, pe cari le-a trimis la pension.

— Această despărțire, îmi zise, mi-a fost foarte dureroasă, însă erà necesară... și eu acuma-s singură.

— Dar Rajmond?

— Domnul Meriville, nu mai are vreme să se mai ocupe și de soție; întâiu vânatul, care-i răpește pe an cel puțin treisute de zile, apoi vizitele, caii, câinii, șcl; puteți vedeà, că n'are timp să mai cugete și la mine.

— Dar totuș merge câteodată și cu dumniata?

— Da, în vizite; de altcum să nu credeți, că trăim în relații rele, așa suntem ca și alte părechi căsătorite, din lumea noastră. Domnii își au convenirile, vânătorile, cluburile lor; damele își au saloanele, unde nu fac altceva, decât să steà acolo, să se plictisească.

— D-ta, te plictisești, Marta?

— Eu! nici nu fac altceva. Ce să și fac singură în trei pătrare de an, în castelul acesta formidabil?

— Dar nu trebuie să conduci gospodăria? Nu afli distracție, în diferitele lucruri delicate, ce le știu săvârși femeile cu multă agerime? Odinioară iubiai artele, erai o violinistă foarte bună și cred, că nu mă înșel, că-ți ședeà foarte bine.

— Toate acestea mi-au devenit nesuportabile; mi-ar plăceà să călătoresc, dar Meriville nu vreà să se miște de-acasă.

— Rajmond! eram convins despre dânsul, că dacă d-ta ai dorì, te-ar însoți până la capetul lumii.

— Pentru mine n'ar merge nici până în capetul parcului.

— Imposibil!

— D-voastră nu vreți să credeți. Să știți dară, că de doi ani mă doresc la Roma și stau să mă plec și să fac călătoria în so-societatea camerierii mele.

— Pentrucă nu l-ai rugat pe dânsul.

— Zădarnic e să cer lucruri cari nu mi-se dau.

— Ei. vom vedeà, Îmi permiți să vorbesc cu el?

— Dacă poftiți nu-mi pasă!

N-am voit să scrutez situația mai afund pentru prima zi, am știut de-ajuns.

In cealaltă zi, de dimineață, am zărit din fereastră pe Rajmond; am grăbit jos și sub pretextul, că voiesc să fumez o țigară, l-am condus între niște arbori din parc.

Am început conversația, cu aceea, că am vorbit despre copiii săi.

— Trebuie să te plictisești foarte, că nu-ți vezi fetițele în jurul d-tale, și nu le asculți ciripirile vesele.

Mi-a strâns călduros mâna.

— De când sunt în claustru, nu le-am văzut. În ziua în care au plecat, aproape eram nebun, sub pretextul vânatului, m-am dus deacasă și mărturisesc, că mai toată ziua am plâns.

— De ce nu le-ai ținut câțiva ani lângă d-ta? căci puteai ținea bonă lângă ele.

— Nu, a fost de lipsă, să meargă la penzion. Ambii au spus acelaș lucru, că adecă: a fost necesar să-și depărteze copii. Fără îndoială, de aceea, gândeam în mine, ca să nu fie martori neînțelegerilor, cari deja începuseră a se arătà, și cari trebuiau tăinuite dinaintea lor.

După o tăcere de-o clipă, l-am întrebat:

— Nu dorești să faci o călătorie în iarna asta, ori în primăvara viitoare?

— Nu mă mișc de aici nici chiar în Paris nu voi merge.

— Dar Marta mi-a spus aseară, că tare ar dorì să vadă Roma și Italia.

— Eu am văzut-o.

— Un motiv mai mult, ca să-ți duci și soția.

— Soția mea nu are lipsă de mine în călătorie; dacă dorește să meargă în Roma, bucuros îi dau bani, câți numai voiește; însă repetesc, eu nu mă mișc de-aici.

— Dar nu poate călători singură?

— Are camerieră; dacă cu asta nu-i îndestulită, și dacă-i place își mai poate luà lângă sine una-două tovarășe pentru distracție numai pe mine să mă lase în pace.

Apoi a vorbit despre alergările ultime din Augers, desigur intenționat, ca să întoarcă conversația în altă direcțiune.

Ah, mi-am zis, încurcătura e mai mare decum credeam; dar am tăcut, a trebuit să purced cu precauțiune, ca să nu devin cumva nefolositor.

Au trecut mai multe săptămâni în modul acesta, în care restimp îmi continuam observările mele.

Marta și Rajmond, hotărât au devenit streini unul față de celalalt, cu toate că n-am putut descoperì nici o cauză serioasă de divergință.

Apoi mi-am pus întrebarea, că oare nu stă ascunsă în dosul acestei situații. o astfel de relațiune, pe care romanele sub numirea de, dragoste curată, dorinți aeriane și a unirii lăuntrice de inimi, la protejază și le fac poetice, care dupăce s'a început în nori, să sfârșește în mocirlă și foarte adese în sânge.

Deja am observat și aceea, că să pregătește să erumpă între cele două ființe, pe cari le iubiam o catastrofă înspăimântătoare, mă temeam să caut, mă temeam să cercetez adevărul, deși dacă voiam să-mi îndeplinesc chemarea, trebuia să cercetez răul, trebuia să-i cunosc afunzimea celuia.

Cercetările în direcția aceasta erau extraordinar de anevoioase, însă nu imposibile.

Intrebând câțiva vecini și cu deosebire pe cei interesați, îndată m-am convins, că nimica nu mi-a dovedit suspițiunările meel. și își cumpără alții, tot așa face și cu câinii și trebuie, că să simte foarte nefericit, că soția nu și-o poate schimbà tot astfel.

Asta a fost o ușurință mare pentru mine. Baza înstrăinării dintre căsătoriți nefiind vre-un păcat, cauza aceleia nu poate fi alta, decât ceia-ce de obicei se numește nepotrivire de spirite și cari aproape în totdeauna sunt numai prejudiții, diverginte nutrite de prietini neîndemânatici, sau răuvoitori, dar pe cari o mână destoinică și condusă de o atragere sinceră, le poate pune stavilă.

Folosind, una dintre ultimele zile de toamnă, Marta și eu, am eșit să facem plimbare în câmp. Timpul era minunat, întreagă natura a îmbrăcat coloarea acea frumoasă aurie, ici-colo mestecată cu roșu, pe care pictorii o iubesc mai mult ca ori-ce alta; aerul era liniștit și moale, înaintea ochilor mi-se desfășură o panoramă admirabilă.

— Cum poți privi această regiune încântătoare, am întrebat pe Marta, fără ca să nu o admiri?

— Touraine fără îndoială e foarte frumos, dar ceea-ce vede omul în toate zilele, nu peste mult își pierde farmecul; de aceea câteodată, când mă doriam câteva ciipe în alte regiuni, îmi gândeam, că dacă n-aș călători încontinu, ca un jidan vagabund, totdeauna aș recădea în acelaș năcaz: în monotonie.

— Astfel de cugete nu se potrivesc cu etatea d-tale, astfel se cugetă numai sufletele amăgite.

— Și iluziile mele de mult au dispărut.

— Vezi Marta, ceea-ce ai spus acuma e foarte trist. La vrâsta de trei-zeci de ani gustând numai avere, și cu un cuvânt toate avantajele cari după conceptul lumii, fac fericirea, fără ca să fi suferit cândva, ba fără ca să aibi barăm idee despre luptele vieții, d-ta așa vorbești ca și aceia, cari au căzut în lupta pentru existință.

— E adevărat, că n-am suferit în senzul, ce-i dați D-voastră acestui cuvânt; n-am cunoscut mizeria, munca obositoare și stearpă, niei morbul; însă în locul acesteia, adesea mi-a sângerat inima am cunoscut plictiseala părăsirea, singurătatea. De altfel nu mă plâng asta-i soartea tuturor femeilor. Inainte de cununie am fost idoli, în primul an păpuși cari erau purtate și arătate în toate părțile, apoi mobile ce te incomodează și cari să pun în salon, căci nu se pot arunca pe pardiment.

— Nu ești d-ta, nedreaptă față de Rajmond? căci dânsul te iubește...

— El? ț-și iubește câni, caii, vânatul; eu cred, că urmez după bucătăreasă și după vizitiu.

— Dar odinioară te-a iubit mult!

— Odinioară eram pentru dânsul o păpușe frumoasă și bine îmbrăcată, pe care mă arătă cu fală prietinilor săi; dar precum am zis mai înainte, în lume toate devin monotoane, cu deosebire pentru bărbați; din vreme în vreme ț-și urește caii, ți vinde

(va urmă).

Bibliografie.

A apărut:

„Luceafărul" Nr. 22 cu următorul sumar bogat și variat: I. Agârbiceanu: Ion Buzdug (nuvelă). — Alice Călugăru: Visarea cea din urmă (poezie). — D. Anghel: Mihail Kogălniceanu. — Alice Călugăru: Cântec (poezie). — A. Popovici-B. Primăvară (poemă). — Maria Cunțan: Cântecelor mele (poezie). — Dr. E. Tarangul: Valea Uței (legendă). — V. Cioflec: „Ciufu" (schiță). — Maria Cunțan: Iubirea vieții mele... (poezie). — Victor Bircilescu: Alt dor (poezie). — N. Iorga: Cugetări. — Vasile Stoica: O, nu-mi zâmbi... (poezie). — Vasile Savel: Albumul morților. — G. Bogdan-Duică: Cronică teatrală. — Dări de seamă: Il. Chendi: N. Davidescu, La fântâna Castaliei; Gh. Diamandi, Bestia. — T. A.: Dr. Vasile Bianu, Doctorul de casă. — Cronică: Boicotarea ziarului „Lupta". Biblioteca poporală a „Asociațiunii". Concertul doamnei Lucia Cosma. Aniversarea lui Musset. Sinaia-Rucăr și Brau. — Poșta redacției. — Ilustrațiuni: 6 reproduceri fotografice după tablourile. Th. Aman, Hora; A. Vintilescu, Șatră de Țigani; Verona Fete în pădure; Luchian, Spălătoreasă; Grant, Biserică de sat; Th. Aman, După culesul viilor.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.
Redactor responz.: Augustin Gruiția

Te săgeteză?

(Ai dureri .)

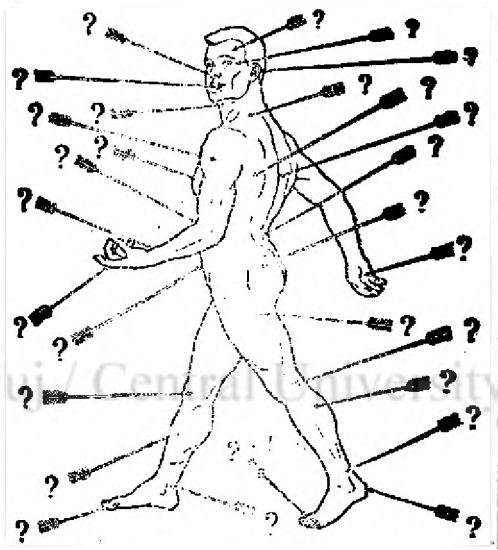

Folosește Elsafluidul lui Feller și Elsahapurile lui Feler, a căror singur producent este EUGEN V. FELLER, farmacist de curte, Stubica, Centrale Nr. 122 (Zágrábmegye).

I. Elzafluidul lui Feller e, după experiențele noastre, liniștitor de dureri, vindecător, încetează durerile; repede și sigur vindecă: reumă (spurc), slăbie de nervi, junghiuri în coaste, influenza, dureri de cap, de dinți, de spate, amorțeală, durere de ochi, migrenă, și multe alte morburi aci nepomenite! Fluidul Elsa alui Feller e folosit cu efect fără pereche la răgușală, catar, dureri de piept și gât, și morburi prevenite din curent ori răceală. Veritabil e numai dacă pe sticlă este numele *„Feller"*. 12 sticle mici sau 6 duple ori 2 speciale, K. 5, franco.

II. Mai departe dorim a Vă aduce la cunoștință, că lumea folosește cu efect distins și sigur Elsahapurile-Rebarbara purgative alui Feller, contra durerilor de stomac, sgârciuri, lipsă de poftă, arsuri de fiere, greață, ameteală, răgâeli, haemoroide și alte conturbări de mistuire. — 6 cutii franco cu 4 coroane. — Să ne ferim însă de imitațiuni și la comande să adresăm acurat așa: (92) 5—30

Eugen V. Feller, apotecar
Stubica Centrale 122 (comit. Zágrab).

Cancelaria advocatului
Dr. Dionisie Moldovan
Sibiiu, Piața mare Nr. 11.

Pe baza studiilor făcute în Statele Unite în America de Nord preiea și rezolvarea afacerilor cari stau în oareș-care legătură cu statele Unite, în general cu străinătatea
(98) 3—3

Este de mare preț
ca fiecare damă să cetească acest înserat.
MATEI WEINER
Budapesta, VI., Andrássy-ut Nr. 3.
aranjază în prăvălia sa de modă pentru dame
din *15 Nov. până în 24 Dec.*
TÂRG DE CRĂCIUN
cu prețuri neîndatinat de ieftine.
Ajung la vânzare:

Flanel-Sport, calitate bună **acum** 17½—19½ cr.
Flanel-Englez, coloare închisă **acum** 29 „
Barchet-Șiror, turcesc și alte mustre nouă **acum** 35 „
Levantin, (creton) se spală farte bine, 200 mustre, **acum** 19—20 cr. și mai sus.
Delainuri de spălat, mustre exelente **acum** 23—27 cr. și mai sus.
Stofe de mătasă pentru haine în toate colorile **acum** 39—55 cr. și mai sus.
Camgarn, țăsătură marg. și diagonal în lăț. 120 cm. în toate colorile **acum** 49—58 și mai sus.
Stofe engleze, lăț. 120 cm. în toate nuanțele în sur **acum** 45, 55—65 cr. și mai sus.
Stofă pentru dame, 120 cm. lăț. colori întunecate **accum** 49—85 cr.
Stofă de costume, fabricat de Zsolna după gust englez, lățime 136 cm. prețul de înainte 3 fl. **acum** 1·75 cr.—2 fl.
Noutăți în catifea, costume, negligée și pentru bluse, **acum** 65—75 și 98cr.

La cerere trimit în provincie colecția gratis și franco.

Comande peste 20 cor. se expedează francat.
(96) 4—5

THE CAMPBELL
renumita firmă engleză de Motoare liferează cele mai bineconstruite și durabile
□ Motoare și Locomobile □
cu Benzin, Oleiu crud, Gaz și Sugător de gaz.

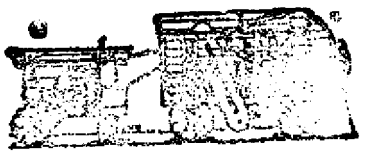

Mânarea cea mai ieftină, mai sigură și mai neconturbată.

Prețuri echitabile. Condițiuni de plată favorabile. Garanță în toate privințele.

Reprezentant general:
Korányi Victor BUDAPEST, VI., Liszt Ferencz-tér Nr. 9.
Telefon 64—64. (80) 10—26

Numai odată în 100 de ani
afli ocaziune să poți cumpără așa o **calitate bună** și așa **ieftin pomi** și alte **producte** din școală de pomi. Nimeni să nu întârzie a se folosi de buna ocaziune, ci să comande îndată pânăce ține proviziunea. Din cauza curățirii totale a răsadniței (pepinieriei) se **vând cu prețuri reduse:** Pomi, Tufe dacorative, Acuminoase, Pădureți șcl.
Frideric Caspari și soțul
: : **Medgyes,** Nagy-küküllőmegye. : :
La cerere Prețcurant gratis.
(81) 10—16

Prima pepinerie de viță de vie pe

Târnavă.

Proprietar: ***Frideric Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye

De ani recunoscută ca prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, liferează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoiți a cere prețcurent ilustrat!

In prețcurent se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.**

(99) 3—20

(82) 9—20

Birou de informație.

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, m'am hotărît să deschid în Budapesta un ***Birou de informație.*** Orice informație referitor la petițiile înaintate la ministerii, Curie, judecătorii etc., orice informații comerciale și în general în orice cauză — dau în decurs de 2—3 zile ori și cui, rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit.

Fac mijlociri comerciale, comande, etc.

Taxa pentru informație 3 cor. și spesele de poștă pentru răspuns.

L. Olariu,

Budapest, Lajos-utcza 141 III/19.

A apărut:

Carte de cetire maghiară pentru clasele: V. și VI. a școalei primare cu limba de propunere română, de *Ioan F. Negruțiu* și *Petru Ungurean.* Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 95,421—1910.

Loc deschis.

Atențiune!

Săpunul cu cerb alui

SCHICHT

numai atunci este veritabil dacă este provăzută cu numele

SCHICHT

și cu marca de scutință „CERB". (42) 7 7

A apărut: **Elemi Népiskola Értesitő könyvecske — Indice pentru școlile poporale primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania"

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantagioase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morții cu termin fix; asig. de zestre și asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra **accidentelor, infracției** (furt prin spargere) **asig. p. pagube la apaducte,**

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168·18
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,571,035·51
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 foc	„	112.045.412 —
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 viață	„	10,847,132·—
Fonduri de întemeiare și de rezervă	„	2,809,387 —

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2: 44—52

La expoziția milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric 3: 44—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte. Îndată ce clopotele sunt bătute de o lature prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul cu un clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — cu și spre turnarea de teuce de metal.

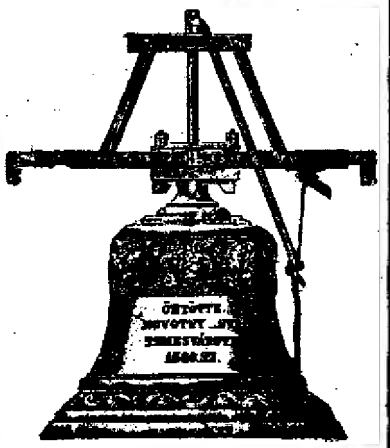

Prețcurenturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 10 Decemvrie 1910.** Numărul 50.

Tratativele de pace.

Decând a ajuns guvernul Khuen la putere, pe noi românii ne tratează tot numai cu — pace. Deja înainte de alegerile dietale, foile guvernamentale nu scriau de altceva decât de o trainică şi dulce pace, ce ministrul prezident e firm hotărât a încheià cu românii — se înţelege, dacă nici acestia nu vor aveà nimic în contră. Şi a venit mai apoi Tisza, a vorbit pretutindenea de pace, de concesii, de politică maghiară zgândăritoare (tyukszemrehágás), şi în schimb la alegeri ne-au dat o bătaie, pe care încă mult timp o vom ţineà-o minte. După înfrângerea aceasta desăvârşită, ce am îndurat-o la alegeri, erà ceva natural, ca să fim consideraţi şi trataţi de acum înainte ca învinşi, având învingătorii mână absolut liberă faţă de noi. Ce să întâmplă însă? Spre marea surprindere a noastră îndată ce guvernul actual s'a instalat cu o respectabilă maioritate în dietă, în loc să ne trateze ca illo tempore Bánfy, dându-ne pe mâna unei secţii în frunte Ieszenszky, iată că vine iarăş guvernul, învingătorul guvern şi ne cântă vechia melodie — pace, pace, pace. Vine puternicul soţ al guvernului, Tisza, şi ţine isonul, iar la cea dintâiu ocaziune vorbeşte cu o admirabilă autosugestie despre pacea cu românii. Opinia publică românească rămase acum într'adevăr zăpăcită. Cum mai poate revenì guvernul actual, la ideia unei păci, după-ce la alegeri a fost fără nici o consideraţiune, trântind pe factorii cei mai însemnaţi ai românilor, fără să steie la chibzuiri. Ce pacea naibii va mai fi şi asta?

Preste tot aveà ceva rezon svonul de pace, de care erau pline coloanele foilor guvernamentale? Nu cumva guvernul umblă să ne zăpăcească, să ne învrăjbească pe o temă nouă — pacea? Dară ce erà să facem? Noi totdeauna am umblat după o pace cinstită şi dacă chiar guvernul ne oferă mereu mâna, e o datorinţă a noastră de a nu lasà ocasiunea să treacă. Doară ziceau cei mai mulţi şi dintre ai nostri: Străduinţele guvernului Khuen de a impăcà pe români cu maghiarii sunt atât de serioase, încât e numai chestie de timp până ce guvernul o va face spre mulţumirea tuturor. Ca dovadă ziceau acestia, iată că a fost chiemat la Khuen dl Mihu dela Orăştie, — şi s'au început pertractările de pace cu guvernul.

Şi până ce acestea decurgeau în linişte şi taină am cetit cu surprindere declaraţia ministrului de culte Zichy, că e aderent al principiului, de a confişca averile tuturor acelor biserici şi confesiuni, cari nu sunt aderenţi necondiţionaţi ai unităţii naţionale maghiare. Şi am avut ocaziunea în tot restimpul acestor pertractări de a vedeà, cum sosesc preaînaltele scripte dela ministrul de culte, în cari ne anunţă sistarea congruei preotului cutare şi cutare, pentrucă nu catehisează — ungureşte. Şi eată-ne, că ordinaţiunea lui Apponyi cu privire la limba de catehizare pe timpul pertractărilor de pace a ajuns a fi iarăş la ordinea zilei, cu toate că pe vremuri şi Tisza şi Khuen vorbiau de aceasta ordinaţiune, ca de un pas absolut greşit, menit de a zgândărì pe naţionalităţi.

Noi însă cu toate acestea am crezut în voinţa guvernului de a face pace. Doară toate rezoanele unei politici înţelepte maghiare, numai o politică de bunăînţelegere cu românii pot să aibă în vedere.

Dacă e vorbă de eternul lor vis, de emanciparea lor economică de sub Austria, care ar fi elementul cel mai de preţ, care i-ar puteà ajutà pe ei în străduinţele acestea a lor dacă nu românii? Dacă ar fi vorba de prepotenţă, de hegemonia Ungariei în monarhie, de o simţită influinţă a ei în chestiile externe ale ambelor ţări, care ar fi tovarăşul cel mai sigur, cel mai puternic pentru a-i ajutà în nisuinţele acestea? De bunăseamă românii. Dacă e vorba de a fi aicii acasă absoluţi stăpâni, de a ridicà bancă autonomă, de a decretà teritor vamal independent, de a decretà armata proprie, cu un cuvânt de a te aranjà la tine acasă cum vrei tu şi nu cum vreà vecinul, care ar fi cel mai desăvârşit sprijin ţie în privinţa aceasta? Românul. Şi fiindcă toate acestea sunt vise, idealuri, de cari bărbaţii de stat ai Ungariei nu pot abzice, câtă vreme ţin la constituţia şi independenţa ţării lor — lucru natural, că politica lor agresivă faţă de români înseamnă a paralisà orice acţiune pentru o atare Ungarie viitoare.

Al doilea rezon politic, care ne-ar îndreptăţì să credem la seriositatea paşilor întreprinşi de guvern în chestia împăcării — este politica Vienei. Viena, monarhia, dinastia are mare interes de a fi cu toată atenţia în Balcani. Prin anexarea Bosniei şi Herţegovinei erà aproape să isbucnească un răsboiu european şi dacă diplomaţia ne-a ferit deocamdată de o conflagraţie generală, de bunăseamă, că primejdia există încă. Rusia nu va uità nici când umilirea, de care a avut parte în conflictul sârbo-austro-ung. Şi preste tot elementul slav, care tinde la exclusivă dominaţiune în peninsula Balcanică, nu cu prea mare bucurie vă salută acolo expansiunea unei dominaţii straine. Iar în politica balcanică a monarhiei noastre, care e cel mai natural, cel mai preţios tovarăş al ei? Oare nu România? Şi putea-va România să se arunce în braţele monarhiei fără nici o grije, cât timp nu e pace aici între maghiari şi români? Care guvern român va puteà desconsiderà revoltata opinie publică de dincolo?

Mai zi la toate acestea, că Berlinul, aliatul puternic al monarhiei noastre, care față de confederațiunea Anglo-ruso-franceză nu de mult a lucrat cu toate puterile, ca România să se alăture definitiv la tripla-alianță, că oare Berlinul nu-și va dà toată silința, ca prin împăcarea româno-maghiară să facă aceasta alăturare posibilă?

Toate acestea sunt motive, cari ne-ar îndreptăți să credem, că actualele tratări de împăcare au un fond foarte serios și că în sfârșit bărbații de stat ai maghiarilor s'au ridicat la acel nivou, de unde altcum privesc la viitoarea Ungarie. Durere numai, că credința aceasta a noastră n'o alimentează nici presa maghiară, nici politica maghiară preste tot. Aceste merg pe drumul lor înainte, fără să vreà să știe de altceva, decât de statul național unitar maghiar. Opinia publică maghiară, presa, societatea și preste tot mai toți politicianii maghiari, atâta sunt de îmbibați de idei pan-maghiare, de nici nu le intră în cap, că noi mai putem aveà îndreptățire la existința noastră etnică-culturală separată. Toate acestea ale noastre tendințe sunt privite drept străduințe separatistice, centrifugale, egale cu tradarea de patrie. Aceasta opinie publică maghiară, și în trecut pe mulți bărbați de stat maghiari i-a zdrodit în momentul, când au cutezat se vorbească de îndreptățirea noastră la existință.

Cu toate acestea noi tot nu desperăm. Deși pertractările de pace, așa ne spune dl Mihu, au dat deocamdată de mal, noi credem, că e foarte aproape timpul, când bărbații de stat maghiari vor trebuì să se întoarcă la baza reală a politicei țării și să țină cont, că și noi existăm și că avem drept la existință.

Una însă să ne fie cinosura în ținuta noastră pentru viitor — să nu ne *divizăm*. Frângerea solidarității naționale, ar însemnà în momentul de față cel mai desăvârșit dezastru, ce a venit cândva asupra capului nostru. Să nu ne nici prea încredem, dar nici orbiș înainte să nu mergem.

Trebuie să știm, că programul nostru politic nu e de eri, de alaltăeri, iar trecutul ne-a deschis ochii la multe. Ce va trebuì să vină — nu putem încunjurà, dar atât de naivi nu putem fi, ca să ne bazăm toată existința noastră pentru viitor pe promisiuni, cari azi se fac mâne se revoacă și în schimb se abzicem de drepturi cardinale, pentru cari atâta au luptat și jertfit părinții noștrii. Și vechiul proverb stă încă și astăzi: Ad renuntiata non datur regressus.

Conflictul Șuluțu—Lupaș. — Dl Lupaș, apreciatul scriitor, se tânguiește asupra venerabilului domn I. Șuluțu, că l-ar fi ponegrit într'o broșură, trimisă membrilor Academiei chiar cu ocazia distribuirii premiilor, din sesiunea trecută. Ne surprinde tonul vehement și ironia, care puteà să lipsească cu totul. Domnule Lupaș, dacă ne dai voie îți facem și noi unele destăinuiri. In anii trecuți, când repauzatul Dr. Augustin Bunea și-a prezintat Academiei o lucrare spre premiare, și apoi cu prilejul alegerii lui de membru ordinar — s'a pornit dela Sibiu și dela Brașov o adevărată cruciadă. Scrisori și articole de ziare, colindări pe la toți membri Academiei împotriva lui Bunea.

Călugărul Mangra — fie iertat, că n-a murit încă — ar puteà să deà multe deslușiri prețioase, în aceasta direcție: cam cu ce epitete și cu ce calificative erà întovărășită activitatea istorică a lui Bunea, din partea tovarășilor de condei. Aveam la îndemână un vraf de scrisori, autografe și articole trimise de prietini din țară. Și n-am publicat nici un șir, în convingerea, că antagonismul acesta s'ar alimentà și mai mult prin aducerea lucrului în publicitate.

Domnul Șuluțu ca contimporan alui Șaguna va privì cu alți ochi activitatea acestuia — și ori cât de bună ar fi monografia domnului Lupaș, istoricul nepreocupat va trebuì să țină seamă și de scrisul dlui Șuluțu bazat bineînțeles pe *documente*, cari s'au publicat și se vor mai publică deaici înainte...

Supărarea dlui Lupaș este deci de prisos.

Din discuția aceasta reținem observările foarte prețioase ale dlui *Dr. V. Braniște*. Pe vremuri, când am cutezat să constatăm, că Șaguna a făcut, uneori, politică oportunistă — am fost tratați cu epitetul de „pângăritori de morminte."

Vine acum un condeiu obiectiv ca acel

FOIȚA.

FOCUL SACRU.

Legendă din Siena veche, de I. Jörgensen.

Trad. de Ioan Popu.

(Continuare).

— O Francesco, mi-se topește inima, când me cuget, că azi aproape nime nu mai iubește numele lui Isus. Preste tot locul poți să afli știință mai multă, virtuți mai mari și bunuri mai prețioase ca și mai înainte; dar oamenii totuș lângă apă nu-și aduc aminte de izvor, lângă dar de dăruitor, și de Isus Hristos tot mai mult își uită! O nume sfânt alui Isus, nime nu te mai prețuiește! Pentru aceea să află în așa mare strâmtoare înțelepciunea lumei acesteia și chiemarea noastră, Francesco este s'o ajutăm!

— Părinte — răspunde Francesco — cum am puteà noi s'o facem? Noi suntem numai doi bieți cerșitori, cari umblăm dintr'un loc într'altul și trăim din cerșit. Tot ne-am dat ce am avut: jumătate spitalului din Siena și jumătate călugărițelor sfintei Bonda. Unica fată mi-am închinat-o lui Dumnezeu și sfântului Benedict, iar eu m-am legat, că întreagă viața o voi petrece în sărăcie și curățenie, și față de tine voi fi totdeauna cu cea mai mare supunere!

— Iubite fiule — zice Giovanni — ai uitat, că Domnul pe cei înțelepți și superbi îi va umilì și pe cei umiliți și simpli îi va înălță? Noi trebuie să mergem din sat în sat și să vestim numele sfânt alui Isus, nu cu cuvintele frumoase ale înțelepciunii omenești, ci cu puterea spiritului sfânt. Vestitoriul nu ține vorbiri lungi ca și oratorul ori conducătorul în războaie, ci ca unul, care totuș are vază, vestește porunca regelui numai scurt, dar cât să poate de limpede. Este de lipsă, să vorbim numai despre Isus Hristos și despre iubirea lui. El ne iubește pe noi și totdeauna voiește să ne unim cu el și nu pretinde dela noi altceva, decât să-l iubim și noi pe el. Să-l iubim din inimă și să vorbim despre el! Inima simte ceeace rostește limba. Cine vorbește despre lume, deja s'a răcit în iubire față de Isus Hristos și cugetă ca și lumea. Cine vorbește despre Hristos, cugetă ca și Hristos. De aceea ne îndeamnă diavolul totdeauna să nu vorbim despre lucrurile sfinte și despre Hristos pentrucă știe, că uitremântul sufletului este rostirea numelui lui Hristos. O Francesco, inima îmi înflăcărează de iubire față de acela, care pe mine me iubește și pe care eu încă îl iubesc.

Astfel vorbiau mergând pe drum cei doi prietini. In urmă ajung într'un orășel, ce-și ridică zidurile și își înalță turnurile pe o colină acoperită cu maslini. Intră pe poartă, și merg de-a dreptul la biserica catedrală. Aici Colombini începe cântecul despre sărăcie alui Iacopone da Todi, care pe acelea vremuri erà foarte lățit în Italia:

Și s'au adunat în jurul lor câțiva copii și chiar și bărbați mai curioși, și au început să cânte împreună. Dupăce sfârșesc cântecul Colombini pășește pe treptele bisericii și începe să vorbească.

— A sosit vremea — zice el — când Dumnezeu, chiamă pe oameni să se reîntoarcă cu orice preț, și voiește ca numele lui să se vestească preste tot locul și prin acest nume fiecare să-și schimbe viața. Zeu, ce nume scump e numele lui Isus, nume, pe care rostindu-l inima să topește și să umple de dulceață. O, voi toți, cari stați aici, dacă a-ți puteà simți numai, ce înseamnă a-l iubì pe Isus; dacă a-ți puteà simți, ceeace eu simțesc, hotărât, v-ați grăbi să reparați ceeace a-ți greșit și de azi înainte a-ți începe o nouă viață în Isus Hristos! Ce folosește avuți, ce folosește înțelepciunea, ce folosește onoarea și puterea și chiar și plăcerile? In toate nu poți să găsești nici o bucurie, ți dispar pe lângă plăcerea ce-o simte acela, care iubește pe Hristos! Ascultă-ți ce mi-a spus Hristos și să mă crede-ți chiar dela el am auzit. Dacă astăzi vă întoarce-ți și vă pare rău de toate păcatele voastre, el nu va fi numai îndurător și ve va iertà toate fărădelegile, ci va fi și foarte bogat și din abundanță ve va împărtăși de fericire, și bucurie deplină. Părăsiți dar întunerecul și apropiați-ve de lumină; lăsa-ți moartea și păsiți la viață; lăsați orice lucru și chiar pe voi înșivă și veniți, urmați lui Isus, merge-ți după Isus!

al dlui Dr. Braniște și constată, că istoricul adevărat numai pe baza *întregului* material își poate spune judecata nepărtinitoare asupra cuiva.

Iată pasagiul din chestie:

„Dl I. Șuluțu, bătrân din alte vremuri, este antagonist de-al lui Șaguna. Aceasta a știut-o la noi toată lumea și fără desvălirile dlui Dr. Lupaș. Iar dl Dr. Lupaș este monografiul jubilar al lui Șaguna. Două extreme, pe cari noi nu le vom împăcà, dar le va împăcà istoria neparțială.

„Marele Șaguna a fost un bărbat providențial nu numai al bisericii gr.-or. române, ci și al neamului întreg românesc.

„Așa-l vedem noi, dar nu așa l-au văzut toți contimporanii săi. Și cauza este ușor de înțeles. Șaguna, ca să-și poată împlinì misiunea providențială in acele vremi a fost silit să facă politică oportunistă, nu numai în tactică ci și în chestii per eminentiam principiale. Așa d. e. când cu deputația la Olmütz a fost în fruntea mișcării pentru autonomia națională (inclusive Românii din Bucovina) în consiliul imperial augmentat a militat pentru autonomia istorică, (Ardealul) și după uniune s'a lăsat și de una și de alta, împăcându-se „cu lacrimi în ochi“ și cu noua situație.

„Evident, că noi urmașii, îl vedem pe Șaguna altfel prin prisma istorică, înțelegând, că n-a putut face altcum, decât contimporanii lui, cari combăteau acest oportunism. Dnul Șuluțu îl judecă pe Șaguna cu ochii contimporanului, care nu poate iertà anumite lucruri, iar noi trecem preste aceste și judecăm din perspectiva istoricianului.

„E deci pagubă, a deschide un războiu atât de strașnic contra dlui Șuluțu, când materialul ce-l adună d-sa contra lui Șaguna este cel puțin atât de prețios pentru istoricul zilelor următoare, ca și materialul pe care acum îl adună fervenții admiratori ai lui Șaguna, pentrucă istoricul zilelor următoare numai pe baza întregului material își va puteà spune judecata nepărtinitoare.

„Tocmai de aceea conflictul Șuluțu—Lupaș, este în esența sa un conflict, pe care nu noi, ci vremea îl va rezolvì. A reclamà însă pe acest motiv delăturarea dlui Șuluțu din fruntea „Asociațiunii“ este.... nejust, mai ales, că toți cunoașteam vederile dlui Șuluțu în chestia Șaguna, când l-am ales.“

Postul de Inspector scolastic arhidiecezan. E un adevăr vechiu și nediscutabil, că viitorul poporului atârnă dela creșterea religioso-morală a tinerimii, și aceasta numai și numai prin școala confesională să poate ajunge. Aceasta a știut-o dela început și Biserica noastră românească, și prin școlile sale în toate timpurile, în împrejurările celea mai vitrege și grele a pus grije deosebită pe creșterea religioso-morală a mlădițelor tinere, speranța viitorului de mâne a poporului nostru.

Vedem și azi, că superioritatea noastră bisericească cu grije deosebită, cu zel apostolic îndoit se pune pe lucru, ca școlile noastre să rămână și în viitor, ceeace a fost în trecut: Fiica Bisericii. Nu vreau să zic, că în trecut nu am fi avut lipsă de forță spirituală și materială întru creșterea poporului, dacă am avut în trecut; azi se recere jertfă și muncă înmiită, ca să putem stà față cu curentul dușmănos școlii confesionale, care primejduiește viața familiară și socială a poporului nostru.

Dacă vrem viitor cinstit poporului, numai și numai prin învățătura școlii în spirit religios îi putem abate dela învățăturile rele ce începe a le gustà din graiul vrăsmașilor școlii confesionale. Munca neobosită, zelul apostolic, și jertfa continuă a preoților și dascălilor dela sate poate face ca poporul nostru să nu alunece pe calea cea sigură a peririi. Fiecare preot și dascăl în satul lui află un teren larg-larg de muncă, numai dragoste de muncă ne trebuie, fiecare avem de lucru. La această muncă ne trebuie mai întâi și mai întâi abnegațiune, ne trebuie jertfire de sine.

Vedem, că superioritatea bisericească face totul pentru a susținea și mai departe școlile noastre; zilnic primim îndrumări și povețe, referitor la școlile noastre.

Cea mai mare și cea mai grea problemă pentru preot, fără îndoială este azi școala. Poporul este și azi foarte străin, și foarte indiferent față de școală, parte din motivul, că au avut învățători răi, cari nu au făcut nici un spor, au luat plata în cinste, parte din motivul, că greutățile timpului îl silesc, ca pe prunc de micuț să-l folosească la muncă, economie, de unde are folos real. In privința luminării prin școală și azi încă stăm foarte rău și înapoi. Ici și colo începe a licări câte-o rază de luminuță, — unde avem dascăl harnic, preot harnic. — Ne trebuesc în toate satele dascăli și preoți harnici, și numai atunci putem sperà ceva bine. Zic mai întâi dascăl harnic, căci înzădar va fi preotul harnic, și dascălul leneș, nu se ajunge rezultat bun.

Ca să avem dascăli harnici, preoți harnici, ne trebuește *control, control sever, cât de des, și neașteptat.* E în deobște cunoscut, că mijlocul cel mai practic, pentruca o instituție să prospereză, — este controlul. — Acest mijloc este cel mai eficace și pentru școlile noastre, dacă voim să ne ajungem scopul cu ele.

Controlul exercitat până acuma din partea protopopilor, nu este de ajuns. Prin asta nu vreau să zic, că protopopii nu și-ar fi împlinit chemarea, dar multele agende și

---

— Așa este — continuă Colombini — predați-vă cu totul lui Dumnezeu. Predați-vă și aruncați tot ce nu este Dumnezeu! Spune-ți, ce folosește tot aceea ce noi iubim aici pe pământ, și despre care credem, că o stăpânim și ne aflăm chiar fericirea în ea? Nu noi suntem preste lucrurile din lumea aceasta, ci lucrurile sunt preste noi! Ține și numai un bănuț înaintea ochilor și numai vezi soarele, deși e foarte sus pe cer. Și așa tot ce nu iubim în Dumnezeu, ne lipsește de lumina lui Hristos.

— De aceea vă zic: arunca-ți tot ce poate să ne orbească ochii! Da-ți săracilor, ori arunca-ți, dacă altcum nu vă puteți scăpà de ei. Grigi-ți să nu luați ce este al altuia. Să fiți ca și străinii și peregrinii, cari azi sunt aici, iar mâne merg mai departe și lumea n'o ieau în socotință, și ca și aceia, cari afară de Dumnezeu nimic nu iubesc. Diavolul s'ar bucurà, dacă voi a-ți zice: acesta este al meu. Căci atunci veninul din nou ar pătrunde în inimile voastre. Dar aceea să n'o ziceți. Socotiți dacă aveți ceva, ori nu. Fericiți sunt cei săraci! Fericit e acela, care toate le socotește de deșertăciune, și care nu cunoaște altă comoară decât pe Hristos și sărăcia. Singur Hristos, singur Hristos! Trăiască Hristos! Să fie lăudat numele lui Hristos!

Și acum se auziau strigă-te continue:

— Trăiască Hristos! Să fie lăudat numele lui Hristos!

Și mulțimea aruncà ramuri de oliv.

Dupăce a vorbit Colombini, din mijlocul mulțimii apare un bărbat înalt și îmbrăcat într'un veșmânt de coloare stacojie. Nu se oprește până la treptele bisericii. Erà Ser Benedetto di Pace, secretarul episcopului. A studiat în Bologna și Paris. Păsind pe treapta cea dintâiu, în fața poporului îi zice lui Colombini:

— Dă-mi voie, iubite străine, ca eu în calitate de cetățan al acestui oraș, în legătură cu vorbirea ta, să-ți pun câteva întrebări. Cum văd de pe exterior nu ești preot și nici nu faci parte din ceva ord.

Tu ne vestești o Evangelie nouă, pe care dacă o vom urmà orice nizuință omenească se va nimici și orice rânduială se va desface. Afară de aceea nu vorbești, ca și aceia, cari își ieau învățătura din cărți, ci ca unul, care e inspirat de spiritul sfânt și zici, că însuș Hristos a grăit către tine. Dacă învățătura ta este de origine dumnezeească și astfel întrece orice înțelepciune omenească, te rog răspunde-mi la câteva întrebări, pe cari nu le-am putut rezolvì nici eu, deși sum magistru în sf. Scriptură și am fost promovat de doctor în dreptul roman la universitatea din Paris.

Colombini îi spune, că e gata să-l asculte și Messer Benedetto continuă:

— Mai întâiu te rog răspunde-mi la aceasta: Scris este, că Dumnezeu a creat lumea zicând: Să fie! Dacă Dumnezeu a zis acestea cuvinte, trebuie să presupunem, că are gură și limbă?

Ser Benedetto a tăcut și bucurându-se a privit la Colombini. Toți așteptau cu nerăbdare; erà așa o liniște, ca și în mormânt.

Și Colombini începe:

— Eu sunt numai un om sărac și neînvățat, și mă batjocorești, când tu care ești lumina lumii, pretinzi dela mine clarificare. Ar trebuì să vin eu la tine să-ți cer clarificări, iar nu tu la mine. Dar ca să știi, că învățătura ce eu o vestesc, nu este dela mine, îți voi răspunde, spunându-ți ceace Dumnezeu îmi șoptește în momentele acestea. Că întru cât are Dumnezeu, care este spirit, gură și limbă, nu știu, și chiar să știu n-aș aveà nici un folos. Dar e folositor, ba e chiar de lipsă să știm, că Domnul Nostru Isus Hristos este Fiul lui Dumnezeu, care să fie în veci preamărit; că pentru mântuirea noastră a luat natură omenească, a suferit și a murit numai să ne răscumpere pe noi prin preascump sângele său.

Aceasta e învățătura, care e de lipsă lipsă s'o știm și pe care eu o vestesc. Aceasta învățătură îmi înflăcărează inima ziua-noaptea, căci El m-a iubit și s'a jertfit pentru mine.

(Va urma).

Orfan, nu e cel fără tată și mamă, ci acela fără știință și cinste.

vieața familiară nu le permite a puteà face toate câte trebuie pentru şcoală. Avem lipsă de un *control mai eficace,* şi aceasta; *numai prin instituirea postului de Inspector scolastic, separat de alt oficiu,* a cărui chiemare să fie: pururea în mijlocul dascălilor dela sate, controlându-i şi dându-le îndrumări şi poveţe.

Ilie Şerban,
paroh gr.-cat.

CORESPONDINŢE.

DE PE ERIU.

Sfinţire de Şcoală şi introducere de preot în Unimăt.

În 20 Noemvrie s'a săvârşit în comuna Unimăt un act însemnat pentru vieaţa culturală şi naţionala a poporului român de pe Eriu şi jur. Inainte de a purcede la descrierea acestui act, să-mi fie permis a face o mică abatere.

Unimătul e o comună românească, situată în partea de miază-noapte a Sălajului, acolo, unde dealurile Sălagiului se pierd în mici coline în un şes larg, şesul Eriului ce se poate conziderà ca o întindere a marelui şes al Ungariei. Zace în mare parte între sate ungureşti, ce se află resfirate printre acele ale noastre de pe Eriu, astfel, că pulsul vieţii culturale şi naţionale a poporului românesc din părţile acestea a fost mereu în pericol de a încetà prin influinţa străinizmului. Dar, mulţămită zelului conducătorilor fireşti ai poporului, încă bate şi parcă mai sănătos ca până acum. E drept că portul frumos românesc s'a perdut de mult cu totul şi că limba şi datinile sunt în mare parte infectate de otrava străină, dar conştiinţa de sine, conştiinţa naţională e vie, iar ca dovadă a vieţii culturale servesc bisericile de piatră frumoase şi pompoase, şi şcolile confesionale româneşti, ce le găseşti în tot satul locuit de Români.

Astfel şi în Unimăt este biserică de piatră, zidită încă prin anii 1770—80, reparată radical acum 3 ani şi provăzută cu un iconostas frumos, ce singur a costat la 3600 coroane, astfel, că ar puteà face faţă oricărui orăşel. Este şcoală românească zidită în anii 94—95, unde până acum tinerele odrasle ale comunei îşi câştigau hrana spirituală de lipsă pentru o vieaţă creştinească şi românească; dar în urmă găsindu-se şi excepţionându-se de prea puţină pentru numărul mare de 120—30 ai şcolarilor, s'a hotărât înfiinţarea postului al doilea învăţătoresc şi ridicarea şcolii a doua. Şi eră vreme, când organele administrative se încercau şi lucrau din răsputeri, să statifice şcoala confesională, ca astfel să taie calea, ce are să urnească vieaţa culturală românească în această comună. Dar poporul auzì şi ascultă vocea chemătoare a păstorului celui adevărat şi urmă sfatul cel bun a părintelui său sufletesc: *Rv. Domn Grigorie Pop* fost preot al Unimătului şi protopop al Eriului, iar de prezinte canonic al diecezei de Gherla, — spre marea mâhnire sufletească a foştilor fii credincioşi, dar spre şi mai marea norocire a acestei dieceze. — In 20 Noemvrie s'a consacrat noua şcoală, ridicată în curtea şcolii vechi, stând astfel faţă în faţă două fortăreţe, două foculare de vieaţă culturală românească.

După săvârşirea utreniei se începe serviciul sf. slujbe pontificând canonicul Grigorie Pop cu asistinţa preoţilor: Vasile Hoblea (Cig) şi Ioan Farcaş (Eriu-sâncraiu) Responzoriile le dă corul bărbătesc al plugarilor din loc sub conducerea învăţătorului local: Victor Filip.

La sfârşitul slujbei urcă amvonul părintele Hoblea şi pornind din cuvintele: *De aş tăcea eu, petrile ar vorbì,* — face istoricul zidirei şcolii, laudă zelul poporenilor întru aducerea jertfelor pe altarul naţiunii şi a culturii, zelul conducătorilor parohiei Unimăt şi aduce elogii indeosebi celui din urmă sub a cărui păstorire de 17 ani s'a ridicat atât prima cât şi a doua fortăreaţă a: *limbei, legii* şi *naţiunii,* care fapt serveşte de o bucurie atât pentru popor, cât şi pentru inteligînţă şi cu deosebire pentru preoţi. Espune apoi *menirea şcolii: de a creşte micele odrasle pe baza învăţăturilor lui Hristos.* Deoarece omul stă din trup şi din suflet, dacă trupul nu e îngrijit, nu e curăţit, se îmbolnăveşte, astfel şi sufletul trebuie îngrijit, nobilitat, hrănit cu poveţe şi îndemnuri creştineşti, morale, căci altmintrelea omul sălbătăceşte. Aceasta grije s'a dat afară de părinţi, prin poruncă dumnezeească şi altor oameni şi anume apostolilor şi urmaşilor acestora, cari au şi împlinit chemarea lor de învăţători şi educători ai poporului. Astfel şi la noi la Români, — deşi timpurile au fost nefavorabile şi vitrege (timpul iobăgiei) până chiar în trecutul apropiat, — pe lângă biserici s'a ridicat şi câte o şcoală unde *preoţii cu „cisme, suman şi barbă lungă"* împreună cu cantorii lor învăţau băieţii pe lângă rugăciuni şi la meşteşugul scrisului şi cetitului. Dela strămoşi am căpătat ca moştenire: biserica şi şcoala creştinească şi românească, în aceste am învăţat pomenirea lor, să le susţinem deci cu orice jertfe, dacă voim, ca şi pomenirea noastră să fie binecuvântată de urmaşi.

In legătură cu cuvintele din evangelia zilei: *„Au pe Moise şi pe profeţi pe aceştia să-i asculte"* espune, că Moise şi profeţii poporului român sunt preotul şi învăţătorul, poveţele acestora să le asculte şi să le urmeze. Şi precum sunt *fericiţi ceice aud cuvintele lui Dumnezeu şi le ascultă,* astfel e fericit poporul, ce are conducător bun, e fericit poporul din Unimăt, că mai ales în urmă a avut un preot zelos, a avut un Moise, care cu abnegarea de sine toate le-a făcut pentru înaintarea comunei, e fericit, că auzind cuvintele şi sfaturile lui, le-a şi urmat şi astfel se poate bucurà, văzându-şi asigurat viitorul comunei prin biserică şi cele două şcoli pompoase, cari sunt cel mai sigur capital al unei vieţi creştineşti şi româneşti. In fine îndeamnă poporul la ţinere laolaltă, iar pe străini adunaţi în număr conziderabil: la zidiri de şcoli unde nu sunt şi la susţinerea acelora cu orice jertfe, mai ales acum când s'a pornit un curent atât de otrăvicios şi duşman şcolilor noastre confesionale.

Ţinându-se predica preoţii celebranţi cu întreg poporul pornesc spre localul şcolii Mai erau de faţă şi alţi preoţi şi învăţători sosiţi parte înaintea slujbei, parte în decursul ei: V. Tămaş (Giungiu), I. Pop (Meţenţiu), I. Trufaşiu (Acâş) preoţi, P. Trufaşiu şi N. Iuhász teologi, apoi D. Graur (Giurtelec), N. Graur (Mălădia), T. Murăşan (Blaja) învăţători.

Sfinţirea apei se face în sala încăpătoare a nouei şcolii. Aici înainte de începerea ceremoniei Rv. şi Mgnf. Domn canonic adresează câteva cuvinte mulţimii coadunate şi în deosebi foştilor fii sufleteşti, zicând, că cu bucurie a venit la învitarea senatului, să ducă în îndeplinire fapta concepută sub conducerea sa, esprimând emoţionat durerea, ce a simţit părăsind turma, pe care a condus-o în decurs de 17 ani.

Când vedeai atât emoţiunea vorbitorului, cât şi lacrimile furişate din ochii celor tineri şi bătrâni deopotrivă, vrând nevrând îţi veni în minte parabola păstorului adevărat şi a turmei, ce-l aude şi-l ascultă pe el. Şi într'adevăr *preotul şi credincioşii s'au contopit aşa zicând sufleteşte în decursul anilor.* — Îi îndeamnă apoi să ţină şi mai departe cu sfinţenie la biserică şi şcoală, să nu se opreascâ pe calea apucată, ci să înainteze fără frică.

Se face ceremonia sfinţirei, după care credincioşii sărutând sf. cruce se împrăştie mulţumiţi la căminele lor.

Privind la cele două şcoli, vedeai cum se ridică falnic cea nouă lângă cea veche, care, — deşi corăspunzătoare recerinţelor legale, — stă parcă smerită; şi te făcea să deduci, că dacă poporul român vrea să aibă şi mai departe subsistinţă ca popor, trebuie să ţină pas cu celelalte popoare şi să nu stee în lenevie şi nelucrare, care duc la moleşire şi perire atât pe singuratici, cât şi popoare.

Seara s'a predat din partea membrilor corului pieza poporală: *„Vine Vlădica"* de Antoniu Pop, care conziderând împrejurările a succes foarte bine. E drept, că pentru ascultătorii neobişnuiţi cu astfel de producţiuni avuse mai mult farmec părţile hazlii, dar a fost înţeleasă pe deplin şi morala piezei. Dacă teatrul este cea mai bună şcoală pentru popor, aceasta stă cu deosebire pentru părţile cele mai expuse, cum e şi ţinutul Eriului, căci pe lângă sfaturile şi îndemnurile bune, ce se dau în el, poporul învaţă cuvinte şi espresiuni corecte, învaţă limbagiu curat românesc mai ales dacă dirigentul atrage la aceasta atenţiunea actorilor şi explică cuvintele, ce nu sunt înţelese. Şi ar fi de dorit ca astfel de producţiuni să fie cât de dese!

După producţiune a urmat petrecere poporală.

Tot cu această ocaziune eră să fie şi introducerea noului preot, dar din cauze neprevăzute a rămas şi nu s'a făcut numai în 27, cu o săptămână după sfinţire. În ziua aceasta apoi — tot prin Rev. Dn canonic — s'a introdus de preot al Unimătului: *Dl Vasile Pop,* preot în Şumal, om cu duh preoţesc şi atragere pentru biserică şi şcoală şi pentru lipsele şi durerile poporului, cari calităţi asigură oareşcum speranţa, că şi de aci înainte vor merge spre bine treburile parohiei Unimăt şi a tractului, fiind Dl V. Pop denumit şi de protopop al tractului Eriu.

Urările noastre de fericită păstorire vrednicului paroh-protopop!

N. Erianul.

SPICUIRI.

S. Popescu & Mangra.

Dl Simeon Popescu fost protopresbiter la Sibiiu, dar trecut în România, de frica unui strajnic proces disciplinar, caterisit şi aci pentru o scriere eretică, ajunge totuşi profesor de religie la un liceu de a statului. Simţind poate că i-se clătină terenul de sub picioare a cercat să-şi întărească poziţia în

chipul ieftin, cum fac de prezent toți idioții și păcătoșii de dincolo. A scris o broșură intitulată „Ortodoxia și națiunalitatea română" în care... ce se mai spunem? proslăvește ortodoxia și hulește unirea, cu un arsenal întreg de minciuni, cari din întâmplare, sunt la modă dincolo din pricina crizei prin care trece șubreda clădire a bisericii neunite din România. Nu ne punem la discuție cu păr. Popescu, d-sa și-a pierdut deja de mult acest drept, ținem să constatăm un alt lucru. In „Telegraful" din Sibiiu dela 24 Nov. dl Partenie Cosma ia la o aprigă scărmănătură broșura păr. Popescu între altele și pentrucă afirmă că: „Primul și cel mai mare păcat al lui *Miron* este, că sub guvernarea lui „a reînviat fraternizarea dintre preoții ortodoxi și dintre cei uniți." — Auziți dragoste de frate! — Mulțumim dlui Cosma care declară, că personal nu admite că fraternizarea ar fi păcat, din contră e o virtute, ținem însă să fie încrestată pentru viitorime, ticăloșia de care e destoinic un preot neunit, care ani dearândul a studiat la liceul din Blaj și astfel e în măsură de a cunoaște pe uniți. ca să zicem așa. dela ei deacasă.

Și oamenii aceștia mai au impertinența să pozeze ca singurii români patentați și să strige ca din gura cortului, că unirea desnaționalizează pe Români, chiar atunci, când realitatea dă câteva monstre clasice de neuniți vânduți cu totul străinilor. Iată d. p. marele voiajor politic păr. Vasile Mangra, vicar episcopesc, fost episcop ales al Aradului, care nu s'a rușinat să se bage în parlament renegându-și întreg trecutul, și votând în timpul din urmă *și contra religii și contra limbii românești.* Academia română poate fi mândră, că are în sinul său un bărbat așa de ilustru, care s'a ridicat la această înălțime prin clevete și calumnii josnice. Biserica ortodoxă pentru toate timpurile va fi silită să poarte pe trupul său pata asta murdară, care nu va fi ștearsă cu minciuni și fleacuri.

Nu uită dle Popescu să-l vâri și pe păr. Mangra între ilustrațiile bisericii ortodoxe, ca o pildă vrednică de urmat.

Halal de așa oameni!

Concurs.

Publicăm concurs la ***premiile*** și ***ajutoarele,*** în sumă totală de ***1000*** *(una mie)* coroane, care se vor acordă din venitele *„Fondului Dr. Ioan Mihu".*

1. pentru *piesele românești, originale,* potrivite scopului urmărit de societatea pentru fond de teatru român;

2. pentru *colecțiuni de muzică populară românească;* și

3. pentru *compoziții muzicale originale, cu motive românești.*

Se admit la concurs: lucrări publicate în anii 1909, 1910 și 1911, precum și lucrări nedate încă publicității.

Autorii, cari vor să participe la concurs, își vor prezentă lucrările Dlor până la 31 Iunie n. 1911 Comitetului Societății pentru fond de teatru româa, trimițându-le la adresa Dlui Dr. Iosif Blaga, profesor gimnazial în Brassó (Brașov).

NOTĂ: Lucrările premiate s'au ajutorate din Fondul Dr. Ioan Mihu rămân proprietatea autorilor, iar autorii sunt ținuți să dea din lucrările publicate (înainte sau după premiare sau ajutorare) câte 20 exemplare Comitetului Societății.

Brașov, în 3 Decemvrie n. 1010.

Pentru Comitetul Societății pentru fond de teatru român:

Virgil Onițiu, v.-prezident. **Dr. Iosif Blaga,** secretar.

Noutăți.

Din Arhidieceză. Joia trecută au fost hirotoniți întru diaconi și Duminecă întru preoți absolvenții de teologie: *Petru Domșa,* dispus ca administrator parohial în Suat, (distr. Cojocna), *Ioan Gligor,* adm. parohial la Beihlen-szt-Miklós, (distr. Bilia), *Cornel Hulpuș,* la Alămor (distr. Sibiiu) și *Ieronim Nobili.* la Vorumloc (distr. Mediaș).

La fondul casei împreunate cu hală de vânzare al Societății meseriașilor români din Blaj au contribuit: Dr. Vic. Poruțiu, advocat Cluj 10 cor., Dr. Amos Frâncu, adv. și director de bancă în Cluj 5 cor., Mihail Moldovan, ospătar Zlatna 3 cor., Meteșan Ioan, primar Valea Dosului, Tomotaș Vasile econom Zlatna, I. Popescu reprezentantul societ. Donau, Sibiiu, I. S. Ordean, București, Ioan Oltean, preot Căpâlna, câte 2 coroane, Petru Petringenar, învățător, Daia, Ioan Olariu, negustător, Zlatna, Bazil Popescu, negustător, Zlatna câte 1 cor. Petru Domșa, Ioan Gligor, Cornel Hulpuș și Ieronim Nobili din prilejul sfințirii întru preoți câte 1 cor. — Marinimoșii donatori sunt rugați să primească mulțumita comitetului.

Dela comitat. Pe noua periodă de 3 ani au fost aleși în comitetul central dintre români: Ioan M. Moldovan, Dr. Izidor Marcu și Iuliu Montani, — iar în comitetul permanent Dr. Iuliu Maniu, Dr. Aug. Dumitrean, Nic. Florescu, Ioan Maior, Dr. Izidor Marcu, Iuliu Montani, Ioan F. Negruț, Dr. Laurențiu Pop și Dr. Ales. Pop. — Alegerile de membrii congregaționali au fost aprobate, afară de alegerea dela Vingard, unde au fos aleși 13 români, s'a dispus să se ancheteze chipul cum s'a îndeplinit actul alegerii protestat de contrarii pe cari i-a durut biruința listei noastre. Avem toată nădejdea, că pe cum altă dată, așa și acum alegătorii români, în caz când va fi nimicită alegerea, de ce nu ne îndoim și la a doua votizare, vor stă cu toată tăria pe lângă lista românească.

Aviz alegătorilor români din cercul Mureș-Uioarei. Comitetul clubului român al cercului Mureș-Uioara a decis față de alegerea de deputat din 12 Decemvrie 1910 deplină pasivitate. Ceeace se aduce la cunoștință alegătorilor români spre strictă conformare. *Emiliu Pop,* prezident. *Dr. Iuliu Morariu,* secretar.

Conferențe pentru meseriași. Duminecă în 4 Dec. s'a făcut inaugurarea seriei de conferințe aranjate de Societatea meseriașilor din Blaj. Prezidentul societății prof. *Gavrilă Precup,* în cuvântul de deschidere aduce prinos de recunoștință memoriei marelui bărbat al Blajului canonicului Dr. A. Bunea — dela a cărui moarte chiar acum s'a împlinit un an. — Apoi dă cuvântul dlui canonic *Dr. Vasile Suciu,* care vorbește despre „Lupta pentru existință". — Cu exemple vii și în mod convingător arată — că noi românii în lupta, ce să dă ne putem asigură traiul numai prin muncă, cinste și cruțare. Conferența dlui Suciu a fost foarte instructivă și actuală. — Publicul asistent la urmărit cu atențiune și la aplaudat călduros. — Dna *Maria Kampf,* a predat cu mult simț poezia „Frumoasa Irină" de Ștefan Iosif, iar dl *Augustin Gruiția,* a cântat bine o doină. — Proxima conferență va fi Duminecă în 11 Decemvrie va vorbi dl prof. *Alexandru Ciura,* despre cea mai nouă carte a scriitorului Caragiale.

(102) 1—1

Edict de licitare.

Pentru asigurarea lucrărilor necesare la noua biserică din parohia gr.-cat. Ibănești în protopopiatul Reghinului, se va ținea licitațiune publică cu oferte în scris și verbal în școala numitei parohii la 10 Ianuarie 1911, oara 10 a. a. m.

Planul de edificare cu toate ce se țin de el vor fi expuse spre vedere: până la 31 Dec. 1910 în cancelaria preotului subsemnat iar după aceea la oficiul protopopesc, în Reghiu.

Cheltuelile sunt preliminate cu Cor. 22,541·72

Doritorii de a licită se invită prin aceasta, ca înainte de începerea licitării să-și prezinte ofertele împreună cu vadiul de 10% în cancelaria oricăruia din cei subscrișii.

Reghin, la 2 Decemvrie 1910.

Ariton M. Popa, protopop gr.-cat. **Ioachim Vintilă,** adm. par. gr.-cat.

Kalmár & Engel

fabrică de mașini și motoară

Depozit și birou: V, Lipótring 22. Fabrică: VI., Üteggasse 19. BUDAPEST

Renumit! Original! „Benz"!

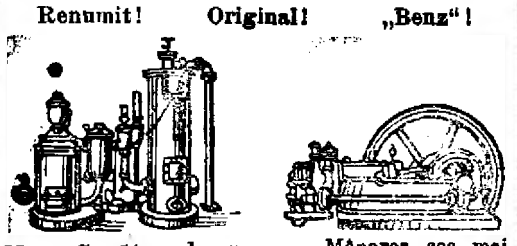

Motor-Sugător de gaz. — Mânarea cea mai ieftină din prezent. „Benz"-Motor cu olein crud.

SISTEM

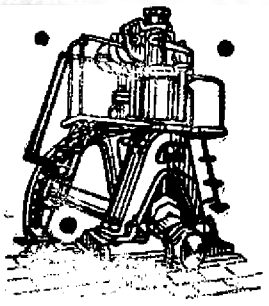

DIESEL

Recunoscut cel mai bun fabricat. Recomandă garniturile sale de îmblătit, Locomobile cu Benzin, cari sunt construcțiunea cea mai simplă

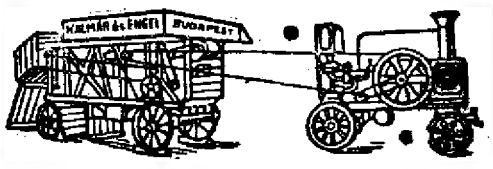

Garanție deplină. Condițiuni de plată favorabile. Preliminare de prețuri și Prețurente gratis și franco. (101) 1—26

Partea literară.

Celea trei duele ale colonelului D'Arbout.

— Narațiune de G. de Beügny d'Hagerne. —

Trad. de Grațian.

(Continuare).

— Nu-mi vine a crede, că dta nu ești nedreaptă față cu dânsul. L-am cunoscut odinioară, posedà frumoase calități; erà bun, gata pentru orice, iubitor.

— S'a schimbat, asta-i tot.

— Să văd, poți aduce vre-o acuză serioasă contra lui? Chiar dta ai zis, că n-a avut relații păcătoase.

— Cel puțin eu nu cred.

— Eu însă garantez despre dânsul.

— Fie.

— Nici când nu te-a ofenzat, nici chiar cu vorba?

— Numai asta iar mai fi trebuit! În fața străinilor, mă numià soția sa, iar când eram numai noi, un cuvânt nu ziceà către mine, abstrăgând dela momentele, când erà rău dispus; atuncia găsià de rău orice ziceam, sau făceam, și între astfel de împrejurări să milostiveà a-și deschide gura, pentru a-mi face tot felul de reproșuri.

— Dacă n-aș aveà temere, că te incomodez, mi-ar plăceà să te întreb ceva.

— Puteți întrebà, n-am ce tăinui, mai cu seamă față de D-voastră, care-mi sunteți cel mai vechiu prietin și pe care vă privesc ca pe părintele meu.

— De oarece îmi permiți, spune-mi Marta, mai iubești încă pe Rajmond?

Un moment a tăcut, ca să afle cuvinte potrivite.

— Simpatia, zise în fine, e un astfel de lucru, ce sau e reciproc, sau nu există.

— Vorbește mai clar.

— Ce sentimente pot eu nutrì față de Meriville, care deja nu se mai ocupă cu mine, ca și când pentru el n-aș însemnà nimica, care mă lasă de capul meu... care mă desconsideră?

— Dta desigur exagerezi. Rajmond e un băiat, care simte lipsă de vieață activă, căruia îi place mișcarea, sgomotul, aerul liber; îi trebuie plaiuri, sau păduri mari, sunet de cimpoiu și agitările mari ale vânatului. Regret, că n-a rămas în armată, a fost un element răsboinic; lupta, pericolele, ostenelile, năvala între sunet de trimbițe și gloanțe, asta s'ar potrivì cu firea lui irităcioasă. Din contră în saloane se înădușe, ghetele de lac îi jenează picioarele, dedate cu cizme de vânătoare, rocul e un chin pentru dânsul, dupăce și-a depus scurteica de pânză, ori de catifea. De aici provine, că încunjură saloanele, unde-i locul natural al dtale, de aicia apoi indispoziția lui, dacă regulele sociale îl constrâng să petreacă acolo câtva timp.

— Sunteți în rătăcire, iubite domnule colonel, sunteți în rătăcire. Dnul Meriville, foarte răbdător poartă ghetele de lac și jiletca strânsă; nici față cu salonul nu se poartă cu așa de mare antipatie, numai cât acolo să convină cu alte femei și nu cu soția sa. Poate fi, simpatic, de spirit și vial, dacă vreà; asta e așa de adevărat, că toate femeile îl află de foarte plăcut și într'adevăr pentru ele e acelaș, care a fost pentru mine înainte de căsătorie.

Dragostea, gândeam, încă n-a dispărut cu totul; cuvintele acestea sunt din jaluzie, care plătește mult; dovedesc, că mai este încă ceva, ce vibrează adânc la inimioară. Acest ceva e ascuns sub un strat gros de cenușe, dar în sfârșit cred, că nu-i imposibil să sufli cenușa, ori cât de gros ar fi stratul și să aținți schinteia.

— Te învoiești Marta, ca să-l convertesc pe Rajmond? Știi, că să poartă cu multă atragere față de mine și vârstă îmi permite să-i servesc cu sfaturi.

— Faceți, ce vă place.

— Dar îmi vei stà într'ajutor, așa dară?

— Nu-mi place să mă angajez la rolul danaizilor și lucrurile imposibile nu mă ademenesc.

— Nimica nu-i imposibil, numai să se apuce de lucru, cu puțină bunăvoință și cu deosebire cu puțin curaj.

— Nu știu, oare vă înțeleg, amice, dar vă spun înainte, că dacă va trebui să mă umilesc în fața lui Meriville pentru prosperarea planurilor D-voastre, atunci abziceți de ele, nu mă umilesc în fața unui bărbat, care mă desconsideră.

Am ajuns la castel; o vizită o așteptà pe Marta și conversația noastră a rămas într'atâta. De altfel nici nu mai aveam nimica de zis, ori de întrebat, am cetit în adâncul inimii acestei femei tinere; pentru dânsa baza situații o formà vătămarea dragostei egoiste ce o purtà.

Mai restà spovedania bărbatului; am căutat ocaziunea binevenită și n-a fost greu de aflat.

La un chilometru dela Fresnaye, zăceau niște ruine interesante, l-am rugat, ca să mă conducă acolo, făcându-l atent, că mi-ar plăceà să merg pedestru până la locul destinat, și în scurt am sucit conversația la acel obiect, care mă preocupă pe mine.

— Îți mai aduci aminte, i-am zis, de ziua aceia, când mi-ai făcut cunoscută căsătoria d-tale apropiată și de promisiunile ce mi-le-ai fost făcut? Până mai acuma mă alintam în speranța, că D-voastră vă fericiți unul pe altul; dar decând sunt la D-voastră n-am avut lipsă de ochi ageri, ca să-mi văd desamăgirea completă.

Rajmond s'a oprit în loc.

— Așa mi-se pare, îmi zise, că voiți să-mi țineți predică; aflați, că nu D-voastră sunteți cel dintâiu și că acest obiect e foarte dureros pentru mine. E foarte ușor a dà sfaturi altora și a le spune, că ce ar trebui să facă, însă dacă omul ar fi tot în aceiaș situație ca și dânșii, ar lucrà de-o sută de ori mai rău.

— N-am intențiune și n-am nici un drept să-ți dau iustrucțiuni, dar permite unui vechiu prietin să-ți vorbească deschis. Decând mă aflu în Fresnaye, nici cinci minute nu te-am văzut lângă femeie, nu i-ai adresat un singur cuvânt binevoitor; cred, că n-ar fi greu să faci altfel.

— Domnule colonel, după cât Vă cunosc eu pe D-voastră, pot afirmà, că în locul meu și D-voastră a-ți lucrà, ca-și mine. Vă cunosc caracterul sincer și onest și știu, că n-ați fi capabil a primì de pe buzele ei un atare cuvânt ce nu-l scoate dela inimă. D-voastră Vă mirați, cetesc din ochi, că nici nu-mi credeți; ei bine, să Vă povestesc ceea-ce altora m-am reținut a-le spune să știți adevărul deplin și apoi să judecați. Știu bine, că femeia mea, m-a vorbit de rău, că m-a prezentat înaintea D-voastre ca pe un atare bărbat, care își negligă toate datorințele. De mult respândește în ținut vestea asta despre mine și până aci nu i-am dat nici o însămnătate; dar nu voiesc ca și d-voaastră să credeți ceea-ce toată lumea crede, înaintea d-voastre vreau să mă rectific.

„Înainte de toate, femeia mea nu m-a iubit nicicând; când i-am cerut mâna, a stat multă vreme în cumpănă nu m-a ținut destul de... nu, dar asta o voi explicà mai apoi. M-aș puteà prinde, că niciodată nu ve-ți puteà gâci, că pentruce a venit după mine, de aceea că între toți adoratorii ei, eu am fost singurul, carele am purtat cordea roșie la nasture. Cugetul, că să poate răzimà de brațul unui bărbat distins, dintre toți concurenții mie mi-a dat întâietatea.

Marta a avut o creștere falză, mama ei de altcum o femeie minunată, decând e pe lume, încontinu i-a recitat, că acel bărbat e bun, care-și depune vieața la picioarele ei, care-i satisface toate capriții, care i-se lingușește tuturor patimilor ei.

„Vă puteți închipuì, că acest rol nu mi-a corăspuns mie; de altfel asta și d-v. a-ți presimțit-o și asta-i ceeace mai înainte am început să spun, s'a temut, că nu-s destul de supus. Ah de n-aș fi preferit!...

„La început pretenziunile ei erau suportabile și eu într-atâta am iubit-o, că i-am permis mult, foarte mult.

„Când însă am voit să-mi redobândesc neatârnarea și mă nizuiam să-i dau de înțeles, că rolul, ce-l joacă cu mine, e ridicol, m-a îngrămădit cu reproșuri; dacă n-ar fi cunoscut, nicicând nu ș-ar fi legat vieața de un atare bărbat, care întratâta îi nesocotește toate sentimentele, curățenia și trecerea cu vederea peste defectele femeiești. M-am nizuit să o conving cu argumente, să o fac să priceapă, că rolul bărbatului nu-i de atare, ca a unui cățeluș frumos pieptenat ce-l poartă la plimbare și care capătă bomboane, dacă să poartă bine; dar m-am împiedecat de prejudiții și idei fixe așa, că tot efectul oratiunii mele, a fost atâta cât a unui glonț de flobert într-o uaie panțerată.

„După aceea m-am nizuit să-i pătrund în inimă... dar iarăș m-am convins, că înzădar îmi pierd timpul... Da, iubite domnule colonel, așa este și ea nu e unica în felul său. Toate acelea domnișoare, cari au crescut admirându-și ființa sa gingașe și încântătoare cari au fost nutrite cu prăjituri și complimente, cărora le-a lăudat puterea de a cuceri, capacitatea, frumseța, albiciunea pielii și roșeața buzelor, dar cărora și-a uitat să-le vorbească despre datorințe, toate acestea femei, au câteodată suflet, corp totdeauna însă inimă... niciodată. Pentru ele cea mai mare fericire e un succes de bal, pânăcând dacă îi lipsește o haină ori s'a urât de cutare pălărie, se simte foarte nefericită.

„Cu eroizm suportă sclăvia din lume căci aceasta le procură plăceri prin aceeea, că își pot arătà veșmintele la lume, pot cle-

veți pe oameni și cu deosebire pe bărbații proprii; orice altă forță o resping din toate puterile și Vă pot asigura, că în acestea lucruri bagatele, dacă vreau, este atâta putere și energie, de care omul nu le-ar ținea capabile.

„Și credeți doară?

— Te ascult și-ți mărturisesc, că este mult adevăr, în ceeace spui; dar nu ești d-ta primul care faci astfel de constatări și nici nu vei fi cel din urmă. Continuă însă, vreau să știu care va fi sfârșitul.

— Regret! deja am finit: respins fiind, înfricat, în fine, am încunjurat viața familiară unde n-am găsit nici o fericire.

„N-am voit să dăm anză lascandal, am rămas și pe mai departe împreună, însă separați prin o prăpastie, prin prăpastia nepăsării.

„Cu toate, că am lipsă de iubire. Odinioară, am iubit-o nespus de mult, dar ea însași cu mânile ei, mi-a zmuls această iubire din inimă; și sum silit să mărturisesc, că mi-a rănit-o foarte grav. Aveam momente înfiorătoare, când vedeàm, că toate iluziile să pierd în vânt, una după alta.

— Ești deplin convins, că Marta nu te mai iubește?

— Am spus deja, că nicicând nu m-a iubit. Dacă aș perì la vre-o vânătoare, dacă ar ști, că mă zbat cu moartea lângă un gard dacă mi-ar aduce corpul rece pe o teleagă mi-ar face o înmormântare strălucită, căci așa se cuvine și nu trebuie să le legi toate de nasul oamenilor; însă în adâncul sufletului s'ar bucurà.

— Oprește-te Rajmond, mergi prea departe; stai sub impresia unei agitații exagerate, în care contemplezi lucrurile altfel cum sunt ele, ceeace la nici un caz nu erà permis să exprimi.

— Adevărat, sunt lucruri despre cari omul nu spune nimica, dar și aceea e adevărat, că dacă se umple odată păharul, dă afară din el. D-voastră a-ți început conversația aceasta. D-voastră a-ți scos din mine astfel de mărturisiri; eu mi-am deschis inima, mi-am arătat rana, ce mă mistuie.

Poate am lucrat rău, însă știm, că D-voastră îmi sunteți amic, și am crezut, că toate le pot comunicà cu D-voastră.

„Dacă aș fi avut o astfel de femeie, carea ar fi știut să mă iubească, n-ar fi fost aceia jertfă, ce nu i-aș fi făcut-o; mi-se fac reproșuri, că-mi petrec vremea cu vânatul, însă numai de aceea merg la vânătoare, ca să mă distrag și să-mi uit; mi-se fac reproșuri, că niciodată nu-s acasă, însă casa-mi pare iad... și eu visam, s'o fac paradis.

„Crede-ți, că dacă aș fi aflat fericire la vatra mea, n-aș fi părăsit-o.

„Acuma deja numai un singur sentiment mă mai leagă de viață, celea două fetițe ale mele, însă chiar și de acestea am fost necesitat să mă despart, ca să nu asculte la disputele noastre.

— Te compătimesc, amice și regret îndoit suferințele ce le-ai îndurat și cari le-ai fi putut încunjurà.... Te-am ascultat pe dta, am ascultat acuzele Martei; permite să-mi expun observarea mea.

— Expuneți-o.

— Intâi, D-voastră ambii vă exagerați situația. Marta e un copil răsfățat am știut-o asta înainte de căsătoria dtale; dta ești sincer, onest, însă irităcios. In prima perioadă a căsătoriei D-voastre, s'a întâmplat între D-voastră, ceeace totdeauna, înseamnă-ți bine, totdeauna se întâmplă: mici frecări. Două ființe, cari erau străine una de alta, douăzeci—treizeci de ani, au idei, gusturi, obiceiuri, cari se aseamănă încâtva, dar nu-s identice.

(va urmà).

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa
Redactor responz.: Augustin Gruiția.

Te săgeteazâ?

(Ai dureri .)

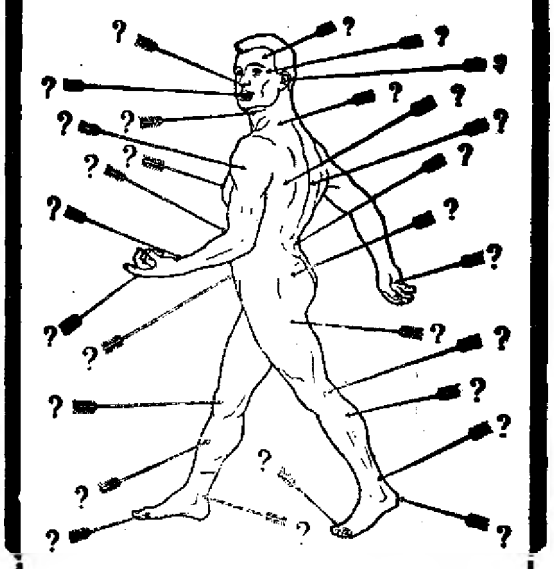

Folosește Elsafluidul lui Feller și Elsahapurile lui Feler, a căror singur producent este EUGEN V. FELLER, farmacist de curte, Stubica, Centrale Nr. 122 (Zágrábmegye)

I. Elzafluidul lui Feller e, după experiențele noastre, liniștitor de dureri, vindecător, încetează durerile; repede și sigur vindecă: reumă (spurc), slăbie de nervi, junghiuri în coaste, influenza, dureri de cap, de dinți, de spate, amorțeală, durere de ochi, migrenă, și multe alte morburi acì nepomenite! Fluidul Elsa alui Feller e folosit cu efect fără pereche la răgușală, catar, dureri de piept și gât, și morburi prevenite din curent orì răceală. Veritabil e numai dacă pe sticlă este numele „*Feller*“. 12 sticle mici sau 6 duple ori 2 speciale, K. 5, franco.

II. Mai departe dorim a Vă aduce la cunoștință, că lumea folosește cu efect distins și sigur Elsahapurile-Rebarbara purgative alui Feller, contra durerilor de stomac, sgârciuri, lipsă de poftă, arsuri de fiere, greață, amețeală, râgâeli, haemoroide și alte conturbări de mistuire. — 6 cutii franco cu 4 coroane. — Să ne ferim însă de imitațiuni și la comande să adresăm acurat așa: (92) 6—30

Eugen V. Feller, apotecar

Stubica Centrale 122 (comit. Zágrab).

Numai odată în 100 de ani

afli ocaziune să poți cumpărà așa o **calitate bună** și așa **ieftin pomi** și alte **producte** din școală de pomi. Nimeni să nu întârzie a se folosì de buna ocaziune, ci să comande îndată pânăce ține proviziunea. Din cauza curățirii totale a răsadniței (pepinieriei) se vând cu **prețuri reduse:** Pomi, Tufe dacorative, Acuminoase, Pădureți șcl.

Frideric Caspari și soțul

: : **Medgyes,** Nagy-küküllőmegye. : :

La cerere Prețcurant gratis.

(81) 11—16

Este de mare preț

ca fiecare damă să cetească acest inserat.

MATEI WEINER

Budapesta, VI., Andrássy-ut Nr. 3.

aranjază în prăvălia sa de modă pentru dame din *15 Nov. până în 24 Dec.*

TÂRG DE CRĂCIUN

cu prețuri neîndatinat de ieftine.

Ajung la vânzare:

Flanel-Sport, calitate bună acum 17½—19½ cr.
Flanel-Englez, coloare închisă acum 29 „
Barchet-Șinor, turcesc și alte mustre nouă acum 35 „
Levantin, (creton) se spală farte bine, 200 mustre, acum 19—20 cr și mai sus.
Delainuri de spălat, mustre exelente acum 23—27 cr. și mai sus.
Stofe de mătasă pentru haine în toate colorile acum 39—55 cr. și mai sus.
Camgarn, țăsătură marg și diagonal în lăț. 120 cm. în toate colorile acum 49 - 58 și mai sus.
Stofe engleze, lăț. 120 cm. în toate nuanțele în sur acum 45, 55—65 cr. și mai sus.
Stofă pentru dame, 120 cm. lăț. colori întunecate accum 49 - 85 cr.
Stofă de costume, fabricat de Zsolna după gust englez, lățime 136 cm. prețul de înainte 3 fl. acum 1·75 cr.—2 fl.
Noutăți în catifea, costume, negligée și pentru bluse, acum 65—75 și 98cr.

La cerere trimit în provincie colecția gratis și franco.

Comande peste 20 cor. se expedează francat.

(96) 5—5

THE CAMPBELL

renumita firmă engleză de Motoare liferează celea mai bineconstruite și durabile

□ Motoare și Locomobile □

cu Benzin, Olein crud, Gaz și Sugător de gaz.

Mânarea cea mai ieftină, mai sigură și mai neconturbată.

Prețuri echitabile. Condițiuni de plată favorabile. Garanță în toate privințele.

Reprezentant general:

Korányi Victor BUDAPEST, VI., Liszt Ferencz-tér Nr. 9.

Telefon 64—64. (80) 11—26

CONTRA

TUSEI

răgușelei, catarului, flegmei și tusei măgărești nu cumpărați altceva decât gustoasele

Caramelle pectorale

de alui **Kaiser** cu ***„trei brazi“***

5900 atestate dela medici și privați garantează pentru succesul sigur.

Pachete cu 20 fil. și cu 40 fileri; cutie cu 60 fileri se află la: ***Carol Schieszl*** farmacist Balázsfalva.

(93) 5—22

Prima pepinerie de viță de vie pe

Târnavă.

Proprietar: ***Friderie Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye

De ani recunoscută ca prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, liferează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoiți a cere prețcurent ilustrat!

In prețcurent se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea **fiecare** proprietar de vie, înainte de a-și **face comanda**, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.**

(99) 4—20

(82) 10—20

Birou de informație.

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, m'am hotărît să deschid în Budapesta un ***Birou de informație.*** Orice informație referitor la petițiile înaintate la ministerii, Curie, judecătorii etc., orice informații comerciale și în general în orice cauză — dau în decurs de 2—3 zile ori și cui, rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit.

Fac mijlociri comerciale, comande, etc.

Taxa pentru informație 3 cor. și spesele de poștă pentru răspuns.

L. Olariu,

Budapest, Lajos-utcza 141 III/19.

A apărut:

Carte de cetire maghiară pentru clasele: V. și VI. a școalei primare cu limba de propunere română, de *Ioan F. Negruțiu* și *Petru Ungurean.* Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 95,421—1910.

Picurile de stomac ale lui BRÁDY

provăzute cu marca de scutință: Vergură Maria de Mariaczell, în decurs de 30 de ani într'atât s'au răspândit încât nici într'o casă nu pot lipsi. Cu neajnns efect se folosesc aceste picuri în *contra stricării stomacului, a arsurii de stomac, a încuierii scaunului, sgârcâului de stomac și cap, a vomdrii, insomniei, anemiei ș. a.*

Se află de vânzare în toate farmaciile: 1 sticlă mare cor. 1·40 sticlă mică 80 fil. — De poștă se poate comandă dela farmacia **BRÁDY K.** a *„Magyar Királyhoz“*, Bécs I., Fleischmarkt 1., Depot 241.

Să fim atenți la marca de scutință, care reprezintă pe Vergură Maria de Mariaczell, precum și la pachetarea roșie și a subscrierii care este copia celei de pe chipul ací alăturat

(17) 14—20

Dacă nu poți

mâncă și te simți rău îți aduc ajutor sigur

Caramelle-le de mintă pipărată

pentru stomac, ale lui ***Kaiser.***

Vei căpătă poftă bună, stomacul ți-se regulează din nou și se întărește.

La turc mai lungi sunt indispensabile, având efectul înviorării și împrospătării.

Pachete de 20 și 40 fil. se află la farmacia **Carol Schieszl** în Balázsfalva.

(94) 3—10.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantagioase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morții cu termin fix; asig. de zestre și asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra **accidentelor, infracției** (furt prin spargere) **asig. p. pagube la apaducte,**

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	**K.**	**4,831,168·13**
Capitale asigurate pe viață achitate	„	**4,571,035·51**
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 foc	„	**112.045.412 —**
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 viață	„	**10,847,132·—**
Fonduri de întemeiare și de rezervă	„	**2,309,387·—**

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2 45—52

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișcara-Fabric 3 45—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul un i clopot de 461 kg. făcut după s temul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de teace de metal.

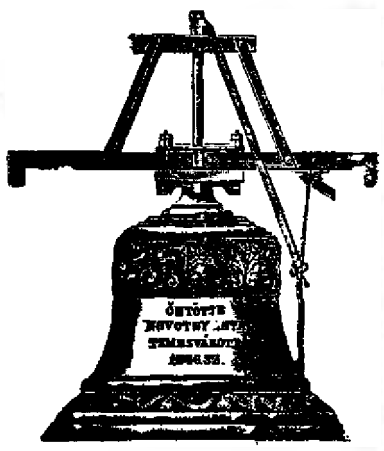

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: edată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 17 Decemvrie 1910.** **Numărul 51.**

TEREN DE MUNCĂ.

In prim articolul din „Unirea“ numărul 49, fiind vorba de activitatea neoficioasă a preoţilor şi a învăţătorilor, autorul constată cu alţi mulţi, cari au pertractat această temă, că e timpul suprem, ca preotul şi învăţătorul într'un gând şi într'un suflet să lucre la edificiul bunăstării poporului. Mai la vale în acelaş articol să spune, că dacă domnii preoţi şi învăţători, afară de agendele strict oficioase se vor ocupà şi cu cultivarea vitelor, cu aranjarea păşunatelor, cu stupăritul, industria de casă etc, ne va succede să asigurăm viitorul economiei noastre rurale.

Adevărat aşa este! Prin faptul, că popa şi învăţătorul poartă o economie aşa zisă modernă, raţională, i-se dă ţăranului nu numai un exemplu viu, ci şi un îndemn, ca şi dânsul să-şi lucreze moşioara altcum ca strămoşul său.

Numai cât aci dăm de o altă greutate.

A purtà o economie raţională, modernă, înseamnă a dispune de parale, ca să te provezi cu cele de lipsă pentru a puteà duce o atare economie.

Iţi trebuie o mulţime de maşini, de secerat, de adunat, de îmblătit, grape moderne, gunoiu artificial, sămânţe bune etc.

Ţăranul nostru e sărac, dânsul, care abia dispune de 10—15 jug., e cu neputinţă să se provadă cu toate cele de lipsă.

Deci înzădar ţi va spune popa şi ţi va dovedì chiar, că dacă semănăm cu maşina şi nu cu mâna, economizăm la un jugăr aproape două ferdele şi că dacă îngrăşem locul cu gunoiu artificial, vom aveà o recoaltă aproape dublă şi că dacă grăpăm toamna fânaţele cu grapă de fier, anume pentru treaba asta vom aveà în loc de două care de fân trei etc.

Ţăranul va zice, drept ai d-le, dar vezi, eu nici nu am bani, ca să-mi cumpăr măşinile de cari spui şi apoi pentru cele câteva jugăre ale mele nu se plăteşte să-mi cumpăr atâtea maşini scumpe. Ce priveşte gunoiul artificial, de unde să-l cumperi?

Drept are românul! Pentru o moşioară de 10—15 ori chiar 30 de jugare nu se plăteşte să te provezi cu toate recvizitele moderne, iar gunoiul artificial nu se poate căpătà decât prin cutare jidan, care iţi dă marfă rea, iar ce priveşte preţul cât se poate de pipărat.

Ce urmează de aici? Să lăsăm ţăranul să lucreze moşia tot ca până acum? Ba! „Est modus in rebus“ şi aci cred eu, că e cel mai potrivit teren de muncă, nu numai pentru preoţi şi învăţători, ci pentru toţi domnii dela sate. Acest „modus“ sunt tovărăşiile săteşti, a căror menire să fie, nu numai că se provadă pe micii economi respective pe membrii cu toate cele de lipsă, pentru a purtà o economie raţională, ci a-i şi valorà raţional productele ţăranului. Ce folos, că munceşte bietul român toată vara ca o vită şi apoi toamna îşi lapădă, grâu, cucuruz, vin etc. pentru un preţ de nimica!

Toate neamurile civilizate au tovărăşii săteşti. Nu 10—50, ori 100 ci zeci de mii. In Germania sunt preste 23,000 de tovărăşii săteşti. Tot aşa în Franţa, Anglia, Rusia. In Danemarca nu există sat în care să nu fie tovărăşie. Până şi în Japonia sunt la 7000 de tovărăşii săteşti. Şi noi Românii, cari încă nu ne-am lăsà mai pe jos ca alte neamuri abia acum ne gândim, că ar fi bine să organizăm tovărăşii săteşti. Ca să se vadă mai limpede însemnătatea tovărăşiilor săteşti las să urmeze un exemplu:

In Germania pe valea Rinului unde poporul se ocupă mai ales cu vieritul, în fiecare comună este o tovărăşie pentru vinderea în comun a strugurilor şi a vinului. Fiecare membru al tovărăşiei îşi duce toamna mustul la pivniţa comună. Aci se aşează în vase curate şi i-se dă o îngrijire raţională. Respectivul proprietar ridică din cassa tovărăşii o anumită sumă de bani, cu cari îşi face năcazurile. Primăvara ori vara când se vinde vinul, ţăranul îşi capătă plusul în bani gata ori i-se înseamnă la carte ca depunere.

Acum se vedem cum se face la noi, unde nu sunt tovărăşii.

Vine culesul. Mustu n-are preţ. Românii lipsiţi de bani. Bancă sătească (tovărăşie) nu este în comună de unde să poată împrumutà 40—50 coroane, pentruca să-şi acopere lipsele mai urgente.

Ce face? Işi dă mustul jidanului din comună ori altui jidan dela oraş pentru un preţ de nimic. Iar de cumva respectivul nu-i tocmai lipsit, nu-şi vinde vinul acum, o să-l vândă mai târziu cu preţ.

Aşa crede, dar când la adecă o gâceşte mai rău, ca de-şi vindeà vinul toamna. Iată de ce: Vasele ţăranului nostru lasă mult de dorit. Ori are butea miros, ori e stricată o doagă, ori alt năcaz. Iar pivniţa e şi mai şi. Aci e butea cu curechiu, morcovi, pătrângei, ţarcul cu merele, groapa cu var şi alte multe.

Aşa că vinul românului chiar de n-ar umblà la el cu curcubeta, nu mai ştiu dacă îi vin de mere, ori ce e? Ce face? îl vinde cum poate. Tot aşa îşi valorisează românul grâul, cucuruzul, poamele etc.

Deci până când nu vom aveà şi noi cel puţin la al treilea sat o tovărăşie, nu ne putem aşteptà la o îmbunătăţire economică.

Aci e terenul de muncă, nu numai a preotului şi a învăţătorului, în spatele cărora suntem daţi să aruncăm toate relele dela sate, ci a tuturor domnilor, şi în special a domnilor dela sat, notari, birae,

proprietari etc. și în sfârșit a tuturor oamenilor de bine, cari voiesc binele și prosperarea poporului nostru. In felul acesta cred eu, că ne va succede să îmbunătățim starea mizerabilă a poporului nostru.

Darmstadt, 12 Dec. 1910.

A. Oțoiu.

Iridentizmul român. Sub acest titlu „Bud. Hirlap“ dela 11 crt. publică un articol iscălit de Barna Endre dela Cluj, care se girează ca bun cunoscător al trebilor românești nu numai de aci, ci și de dincolo.

Prilej i-a dat la scrierea acestui articol „înțeleptul și energicul gest, cu care Episcopul Lugojului Dr. Vasile Hossu, a răspuns în delegațiuni la acuza iridentizmului român și pentru care a fost distins cu vorbe de recunoștință de însuși Monarhul“, — cum scrie „Tribuna“.

Dl Barna care își plasează adese și în „Ujság“-ul din Cluj, înțelepciunile sale fără ca să fie remarcat în chip deosebit, a crezut de cuviință să apeleze de data aceasta la ospitalitatea ziarului „Bud. Hirlap“, pe care de altcum puține îl întrec în șovinizm.

Și și-a ajuns ținta. Articolul dsale a fost remarcat, nu doar pentru argumentele, cu cari cearcă să dovedească existința iridentizmului român, cât mai ales pentru poziția ce și-o ia față de spusele ilustrului Episcop unit al Lugojului.

Nu cercăm să obosim pe iubiții noștri cetitori cu fictivele dovezi ale dlui Barna despre existința închipuitei iridente române Legătura de sânge, de aspirații și de unitate culturală dintre noi și frații de dincolo, nu se poate suprimă nici cu articoli chilometrici d'alde Barna Endre, nici cu ridicarea de muri chinezești pentru productele literare a fraților de dincolo.

Ținem să mai pomenim aci, că în comisia justițiară a Casei Magnaților P. S. Episcop Hossu și-a ridicat din nou cuvântul de astădată cerând, ca în părțile locuite de români să se aplice judecători, cari cunosc limba poporului și ca la pertractări să se țină seamă de sărbătorile românești. Ministrul de justiție a promis că va avea în vedere aceste plânsori la aplicarea legii.

Nu găsește dl Barna, că și această vorbire a Preast. Sale, scoate la iveală tendință de grupare și separare pe teren național? Nu cumva a cere respectarea unor drepturi de altcum foarte elementare, cum e și aceea ca judecătorii să cunoască limba poporului, constitue un delict?

Suntem veseli când putem constată, că ziaristica noastră e unanimă întru a recunoaște prețioasele servicii pe cari P. S. Sa Episcopul Lugojului ni-le face prin cuvântările sale în Casa Magnaților, atrăgând asupra lor chiar și înalta aprobare a Domnitorului. Putem avea cea mai temeinică nădejde că P. S. Sa nu va lipsì niciodată, când se va dà ocazia să-și ridice cuvântul său cu greutate în favorul poporului românesc, în fruntea căruia voința lui Dumnezeu l-a ridicat.

Conflictul sinodal din biserica ortodoxă a României. Sub acest titlu „Revista teologică“ din Sibiiu publică un articol pe care-l reproducem în partea cea mai mare, încredințați, că dacă noi l-am fi scris, ni-se făceau imputări, că hulim biserica de dincolo.

Iată articolul din vorbă:

„Conflictul sinodal din biserica ortodoxă a României, care se credeà aplanat, a izbucnit din nou în sesiunea din luna Maiu a sf. Sinod. P. S. Sa părintele episcop al Romanului a ridicat acuze grave de tot în contra I. P. S Sale părintelui mitropolit primat, pe motivul că s'ar fi făcut vinovat de plagiat, de erezie și de vieață imorală. S'au ridicat cu aceleași acuze și trei preoți în contra mitropolitului primat. Preoții au fost caterisiți, dar ei continuă a purtà lupta în contra relelor din biserică în revista „România creștină“ pe care o scot în București Se zice din partea unora, că în dosul acestei mișcări a preoților ar stà propaganda papistă. Simpatiile pe cari le-au câștigat la început, le-au pierdut în mare parte prin pasul nesocotit ce l-au făcut, apelând la patriarhia din Constantinopol în contra hotărârii prin care au fost caterisiți.

„Acuzele episcopului Gherasim al Romanului, care a cerut să fie adus de sf. Sinod la judecată față cu mitropolitul primat, au fost puse ad acta. Sf. sinod a găsit pentru toate actele de acest fel formula magică de a le considerà „nule și neavenite“ prin care se subtrage dela dorința de a creà ordine în biserică.

„Ierarhii învrăjbiți au ținut să aducă rău dintre Sfințiile Lor și la cunoștința credincioșilor bisericii. Majoritatea sinodală a publicat o enciclică prin care osândește atitudinea episcopului de Roman. Episcopul de Roman a publicat o altă enciclică prin care se justifică, spunând că nu poate admite să fie osândit în fața bisericii fără ca să fi stat la judecată, și reprobă pe cei cari nu îndrăznesc să se desvinovățiască pe calea judecății bisericești. În tot cazul obștea credincioșilor a rămas foarte puțin edificată prin aceste „pastorale“.

„Se credeà că măcar în sesiunea de toamnă a sf. Sinod se va pune capăt conflictului, dar nu s'a făcut. Mitropolitul primat

FOIȚA.

FOCUL SACRU.

Legendă din Siena veche, de I. Jörgensen.

Trad. de Ioan Popu.

(Continuare).

— Acesta e răspunsul meu la întrebările tale. Și mai am încă, Messer Dóttore, să-ți spun un cuvânt. Noi suntem, cum văd, în etatea aceea, când părul începe să încărunțască. Nici eu n-am umblat tot așa ca și acum; înainte de aceasta cu șepte ani și eu m-am îmbrăcat în veșminte scumpe ca și tine; am fost unul dintre cei mai bogați negustători din Siena și unul dintre acei „nouă inși,“ cari cârmuiau orașul. Dar dintr'odată o rază de sus mi-a pătruns sufletul și am văzut, că tot ceeace până atunci am iubit, a fost un lucru fără nici un preț, pe care rugina îl nimicește, vermii și moliile îl mâncă, iar în mână la mine se preface în praf și praful acela eu l-am împrăștiat și așa am devenit liber.

„Liber! O Messer Dóttore, întreagă lumea strigă după libertate! Siena se luptă cu Firenza pentru libertate, asemenea și Arezzo cu Fiena, cetățenii de rând se luptă în contra nobililor, iar cei „slabi“ în contra celor „grași.“ Toți se doresc după libertate, dar așa, ca să aibă putere să stăpânească preste alții și drept să se desfăteze în toate plăcerile lumii acesteia. Dacă cel mai „slab“ dintre toți a ajuns conducător, și el se va îngrășà, și dacă domnitorul de mai înainte a avut cincisprezece oameni în suita sa, cel de acum are treizeci. Cu el nu poți să vorbești decât în genunchi — însu-mi am văzut, — și dacă se arată din fereastră poporului, aceasta se întâmplă cu atâta solemnitate, încât îți vine să crezi, că episcopul dela altar arată poporului sfânta cuminecătură.

„Astfel se trudește lumea după libertate, și nici când nu poate s'o aibă; totdeauna vor fi domni și servitori, asupriți și asupritori. Este totuș o calo spre libertate. Aceasta e dreaptă, scurtă și ușor de percurs, dar, durere, puțini umblă pe ea. Aceasta e calea sfântă a umilinții și a sărăciei; aceasta e calea triumfală a crucii lui Hristos; aceasta e calea îngustă, care conduce la o poartă foarte strâmtă; aceasta cale e adevărul și vieața, pe care eu acum de șepte ani umblu și preste marginile căreia nu poți aflà decât întunerec, primejdie, întristare, lipsă și în urmă osândă vecinică.

„O Messer Dóttore, o bătrân, învățat, dar păcătos, ceeace tu ești și eu am fost, ceace eu sum acum și tu poți să fi! Lasă la o parte orice știință profundă și chiar și îndoielile și fi din nou copil, cum ai fost atunci, când ai șezut în brațele mamei tale și ai încercat să rostești cel dintâi „Tatăl nostru!“ Vino, sărmane om înțelept, uită orice înțelepciune și fi nebun pentru Isus Hristos. Eu îți promit, că Dumnezeu îți va umplea inima de dulceață, și pacea care întrece orice înțelegere și de care tu nici când n-ai avut parte, îți va procurà nespus de mare îndestulire; iar când va venì moartea, o vei primì cu cântări de bucurie și vei intrà la vieața de veci!

Colombini tace și Ser Benedetto stă și privește mirat la el, se pare că are vedenii. Dar deodată omul acela înalt și îmbrăcat în porfiră, se prăbușește, ca și turnul, sub care apele de mult au săpat... și în liniștea acea adâncă toți auziau zbuciumările lui Ser Benedetto...

În urmă se ridică, își sfârtică veșmintele de pe el și le aruncă la picioarele celor doi străini. Își aruncă și lanțul de aur și inelele scumpe și numai în cămașă, pășește înaintea lui Colombini și Francesco, cari îl îmbrățișează cu iubire.

— Trăiască Isus! — strigă unul, aruncând în sus ramuri de oliv.

Și Ser Benedetto face semn, că voiește să vorbească din nou. Stând între cei doi străini și începe. Și acelora, cari l-au auzit mai înainte, li-s'a părut, că are o voce cu totul schimbată. Arama aceea foarte tare acum s'a topit și dă un ton mai dulce, dar și mai profund.

— Fraților — începe Ser Benedetto — a-ți observat poate, că am venit aici să învinge în dispută pe acești doi oameni. Mă încredeam în învățătura, mintea și înțelep-

însuș, în cuvântarea de deschidere a spus că „P. S. episcop al Romanului aveà dreptate în unele din cererile sale și noi, recunoscându-le, am și hotărât modificarea legii consistoriului superior bisericesc". Curios lucru: cei întâi chemați recunosc că episcopul de Roman are dreptate, măcar în parte, dar nu îndrăznesc să procedeze în consecvență, pe motivul că n-au „dreptul de a controlà guvernul și a-i impune voile sale". Se poate ca suprema autoritate în biserică, sf. Sinod să nu aibă acest drept într-o chestie de legiferare bisericească?

„Pe noi, cari am dorì să vedem biserica ortodoxă a fraților din Regat pășind întru toate pe calea progresului, ne doare inima văzând turburările stricăcioase cari o bântuie în timpul din urmă".

Interesant, că deși „Revista" se pare, că află de adevărate acuzele Episcopului de Roman ridicate contra Mitropolitului Primat, totuși nu se poate răbdà să nu adaugă,că „se zice... că în dosul acestei mișcări ar stà propaganda papistă".

Adecă răul există, cu toate acestea papistașii sunt de vină. Orbia și ura aceasta fățiană a ținut totdeauna departe pe neuniți de sinul bisericii celei adevărate. Și până ce vor fi îmbrăcați în haina aceasta nu va fi cu putință să se întrupeze fericitul ideal, de a fi o turmă și un păstor măcar în biserica română... De ce nu pricep ceice au minte, de ce nu văd ceice au ochi și să audă ceice au urechi?

CORESPONDINȚE.

Sfințirea școlii din Bord.

O chestiune de mare însemnătate, care a ocupat mintea fiecărui om interesat de viitorul neamului românesc din țara aceasta, este chestiunea școlii românești.

Niciodată conducătorii firești ai poporului nostru, preoții și învățătorii nu au avut atâta lucru, atâta sforțare, ca tocmai în restimpul acesta de 3 ani, cari au fost puși ca termin, pentru ridicarea de edificii bune absolute necesare pentru dobândirea ajutorului de stat, în salarul învățătoresc. In timpul acesta ne-au trebuit adevărați „Gură-de-aur," cari vorbind la inima poporului să-l scoată din conservatismul lui și să-l însuflețască pentru viitorul neamului rromânesc; să-l scoată din putregaiurile în cari copilul său primeà învățătură și să ridice edificii pompoase și igienice culturii românești. Și dacă a fost de lipsă undeva de oameni conștii de chiemarea lor puși în fruntea tractelor protopopești din această arhidiecezâ, atunci tractul Iernotului a avut într'adevăr lipsă de un astfel de om.

Și noi l-am avut. La îndemnul și stăruința neobosită a protopopului *Alexandru Papiu,* s'au edificat în acești doi ani din urmă șepte școli pompoase, adevărat palate, costând mii și mii coroane, iar poporul, care numai după multe stăruințe a voit să chieltuească, azi e mândru de școlile sale.

La sfințirea unei astfel de școli, care s'a edificat în comuna Bord am avut și eu norocul să iau parte în 23 Noemvrie și inima mi-s'a umplut de bucurie, când am văzut, că pe lângă toate năcazurile ce le-a avut preotul locului Cioba și protopopul cu poporul, totuș azi strălucește falnic școala, ca cel mai frumos edificiu din Bord. Sfințirea școlii s'a îndeplinit prin protopopul, asistat de doi preoți. După îndeplinirea actului sfințirii, protopopul a ținut o cuvântare frumoasă despre însemnătatea ce o are școala în mijlocul poporului, arătând, că menirea școlii este, ca să crească oameni de omenie, muncitori și cu frica lui Dumnezeu, căci numai astfel de oameni pot să fie spre folosul neamului lor și patriei în care s'au născut. Cu cuvinte calde mulțumește poporului — care a umplut spațioasa sală de învățământ — pentru osteneala și munca ce a săvârșit-o în anul acesta la edificarea școlii. Poporul ascultà cu evlavie frumoasele cuvinte ale protopopului și am văzut pe mulți din ei ștergându-și lacrimile bucuriei. Cu acestea s'au gătat sărbarea sfințirii de școală.

In sfârșit avem o dorință sfântă, ca învățătorimea pentru care atât de mult s'a trudit preoțimea în acești trei ani, să rămână ceeace a fost în trecut, creștini buni și români buni.

Un preot din tract.

Sfințirea școlii din Petelea.

In 16 Oct. a avut comuna bisericească gr.-cat. Petelea fericirea de a-și vedeà noul lăcaș a luminii terminat și sfințit. Deși e o comună mică constătătoare din abia 120 familii, toți săraci unul ca altul, stabiliți acolo din foștii servitori ai conlocuitorilor săși, totuș nu a cruțat jertfa materială și osteneala numai și numai ca să nu se zidească școală de stat. Și iată în locul școlii vechi, modestă, declarată de necorăspunzătoare, astăzi se ridică faluică pe un vârf de deal, noua școală, zărindu-se din depărtări mari. Atât edificiul, cât și aranjarea internă corăspund întru toate cerințelor legali.

Încunoștiințându-se protopopul despre terminarea zidirii și aranjerii școlii, fixează ziua sfințirii și luarea în seamă a ei pe 16 Oct. în care zi și iasă în comună, însoțit de G. Maior, învățător în Reghin și N. Simonis, măiestru lemnar și întreprinzător. După sosire pleacă la biserică unde celebrează vecernia și învită poporul să vină la școală spre a asistà la sfințirea ei. Școala cea mare

---

ciunea mea și cugetam, că iute voiu isprăvì cu ei. Dar atunci când omul acesta vorbià, am văzut cum strălucià de bucurie fața lui; am văzut cum, de câteori rostià numele lui Isus, se oprià, și par'că sugeà dulceața ce rămâneà după rostirea acelui nume. Și am înțeles numai decât, că omul acesta iubește pe Domnul Hristos și că se bucură de o liniște și fericire cerească, ca și care eu nici închipuì nu-mi puteam. Și cum stam aici, lângă trepte, cu inima mea cea împietrită și capul meu cel înțelept, mi-se păreà, că sum așa de sărac, și doriam fierbinte să iubesc pe Dumnezeu. Inima a început să-mi bată, și numai când bărbatul acesta apostolic a început să vorbească despre pacea aceea dumnezeească, pe care eu nici când n-am cunoscut-o, am simțit ce adevărat vorbește; mi-am simțit toata micimea sufletească și golătatea științii mele, și am căzut la pământ. Am chiemat apoi într'ajutor pe cel Atotputernic, să se îndure spre mine și să-mi deie un nou suflet. Așa zeu, m-am prosternut, ca și înaintea scaunului judecății cerești și am strigat: Doamne primește-mă la tine! Și Domnul mi-a ascultat rugăciunea, limba mi-s'a desiegat, și de acum înainte și eu voiu preamărì pe Dumnezeu. Trăiască Isus! Numele lui Isus să fie lăudat!

Astfel a vorbit și a strigat Ser Benedetto și poporul îi repetià strigarea. Și acum preste tot locul, din gură în gură răsună strigarea:

— Trăiască Isus! Să fie lăudat Isus Hristos! Să fie lăudat numele lui sfânt!

Și fără să știe ce s'a întâmplat, deja toți aveau în mână ramuri de oliv, acelea le aruncau în sus și într'una strigau. După aceea iarăș iasă din mijlocul mulțimii, un bărbat și îngenunche chiar în acel loc unde s'a prosternut mai înainte Ser Benedetto. Și-a aruncat veșmintele și a zis:

— O voi bărbați trimiși de Dumnezeu, să știți ce greu am păcătuit. Dar iată îmi recunosc păcatul. Unsprezece ani de-a rândul am ținut pe nedreptul averea ficii mele sufletești și n-am lăsat s'o folosească. Acum însă promit, că îi dau înapoi îndoit, iar restul îl voiu dărui săracilor. O diavol nefericit, o Isuse prea dulce!

Și aruncând o pungă plină cu bani, cade și începe să plângă.

Dar îndată apare altul.

— Oameni buni — zice el — acolo din jos se află Piero, care mi-a ucis copilul. Știți, că m-am jurat să-mi răsbun asupra lui și a familiei lui; că pe nepoțelul lui l-am ucis și de atunci într'una urmăresc pe mai mulți din neamul lui. Patru ani într'una, am cercat să-mi răsbun, și n-a fost moment, să nu fi dorit aceasta.

Dacă mă treziam noaptea, încă mă cugetam cum să-mi răsbun asupra lui Piero, și dacă cineva mi-ar fi spus, că Piero, va fi osândit pe veci, m-aș fi bucurat. Acum însă vorbirea acestui străin mi-a umplut inima de balzam. Dorul de răsbunare mi-s'a topit ca și ceara de fața focului, și a răsărit lumina la care mi-am cunoscut întunecimea. Răzbunarea a devenit amară, iar iertarea dulce. O Piero, care mi-ai omorât copilul, iartă-mi greșala, căci eu îți voiu iertà păcatul!

Și cade în mijlocul mulțimii, iar în locul lui pășesc alții.

Cu toții se îmbulzesc înaintea treptelor. Se păreà, că a sosit ziua judecății, și mai întâi trebuie să-și spovedească păcatele înaintea acestor doi străini. Și la fiecare spovedanie a păcatelor și a datoriilor vechi se auziau strigăte puternice.

— Să trăiască Isus!

Soarele se pleacă spre sfințit. In jurul lui Giovanni Colombini și Francesco Vincenti sunt adunați mulți oameni. La un semn al lui Ser Benedetto se deschide poarta catedralei și Colombini în fruntea celor convertiți intră în biserică și se oprește înaintea altarului. Aici cum se rugà lui Dumnezeu, căruia i-a slujit, deodată erumpe într'un cântec de bucurie și mulțumită:

— Te deum laudamus.

(Va urma).

De prietin ascunde-ți taina, de dușman numele.

* * *

Unealta lucrează, și mâna o lauzi.

şi frumoasă se umple de lume, iar protopopul după invocarea Spiritului sfânt purcede la actul sfinţirii şcolii. După evanghelia dela sfeştania mică, mânecând din cuvintele proroculni Osia: „Va peri poporul acesta, că n-are înţelegere“ tâlcuieşte pe înţelesul tuturor marele bine ce-l aduce şcoala omenimii. E ascultat cu viu interes. Răspunde, preotul local *Gavril Branea,* expunând istoricul şcolii din Petelea, şi arătând prin exemple, că deşi în şcoala cea veche puţină lumină putea să străbată din afară prin ferestrile-i micuţe, totuş ea a răspândit lumină în afară prin bărbaţii, cari în ea au început să înveţe, ca un Dănilă László fost profesor în Blaj, un căpitan, un medic, un advocat şi trei preoţi. Suntem săraci, însă avem inimă bogată, de simţeminte româneşti gata de a jertfi totul pentru luminarea noastră, încheie preotul.

Urmează rugăciunile dela sfinţirea apei, iar după terminarea lor înv. George Maior dă poporului poveţe adevărat părinteşti despre cercetarea şcolii, şi de a se feri de cei trei duşmani ai înaintării noastre pe orice teren, adecă de lux, alcoolism şi fumat. Poveţele spuse, cei de faţă le ascultă cu drag. După dânsul îndată începu dnul protopop a ceti un articol a dlui Iorga din „Neamul românesc“ despre doină, că anume cum, şi pentruce trebuie să iubim noi doina românească? Deşi soarele erà deja apus, poporul totuş îl ascultă cu atenţiune.

Iată cum se poate face cu orice ocaziune un lucru folositor pentru popor. Nu m-a îndemnat la scrierea acestui raport întru atâta zidirea şcolii, deşi laudă merită poporul acela sărac şi brav şi mai ales preotul şi curatorul, cari mai mult s'au ostenit pentru ridicarea ei, nici actul sfinţirii ei, deşi e act însemnat în vieaţa unei comune bisericeşti, ci mai vârtos şezătoarea literară, adusă în legătură cu sfinţirea şcolii, şi zic: iată adevărata cale, pe care mergând putem lucrà preoţi-învăţători deopotrivă şi afară de cele oficioase pentru luminarea şi înaintarea poporului nostru dela sate.

SPICUIRI.

Iarăş Sim. Popescu.

Apropos de broşura păr. Sim. Popescu! Dl Partenie Cosma luând la aprigă scărmăneală broşura păr. Sim. Popescu despre „Ortodoxia şi naţionalitatea română,“ nu găseşte destule atribute spre a o cualificà după vrednicie. Întâi află, că e străină de *purul adevăr* şi că nu e *liberă de orişi ce patimă şi slăbiciune omenească,* apoi că *nu e documentat* ceeace afirmă. Şi dupăce acuză pe autor de falş, răutăcios, intolerant, infam şi calumniator, termină, punând toate acestea nobile însuşiri într-o cadră, ce poartă inscripţia „caracterul hienei.“

Iată fotografia păr. Popescu făcută de un contimporan care l-a cunoscut foarte bine.

Cât de surprinzător i-se va fi părut în acelaş timp chiar şi dlui Cosma, cetind apreţiarea ce o face „cineva“ broşurei caterisitului protopresbiter în „Revista teologică“, când scrie:

„Din parte-mi nu pot face alta, decât să atrag atenţiunea revistelor şi ziarelor noastre asupra ei, nădăjduind că multe părţi însemnate din ea vor fi reproduse şi astfel aşteptările autorului vor fi mulţămite. Broşura are o valoare necontestabilă chiar pentru poporul de rând, căci e scrisă într'un stil uşor. Prin urmare va trebuì să-i facem cale spre a fi răspânditâ cât mai mult în poporul nostru credincios, căci îi vom trezì în mare măsură dragostea de lege şi neam, îi vom mări mândria şi fala că s'a născut în ortodoxia română.“

Bine! care va să zică, dragostea de lege şi neam, mândria şi fala pentru ortodoxie se cultivează prin ură, calumnii, caracter de hienă şi celealalte?

Foarte bine! e bine ca să se ştie că „Revista teologică“ găseşte de lăudat preţioasa constatare, că simpatia între preoţii uniţi şi neuniţi e păcat.

Erai acasă dle Dr. Bălan, când a apărut acest număr din revista D-tale? *Noi* care te apreţiam aşa de mult, nu te mai cunoaştem!

Către iubiţii nostri cetitori!

Din darul lui Dumnezeu suntem la sfârşitul anului al XX-lea. De obiceiu o foaie care a ajuns această vrâstă, trebuie să fie şi cetită şi binesprijinită.

N'am puteà spune că scrisele noastre, nu se bagă în seamă şi că cetitorii nu urmăresc cu destul interes cele ce publicăm. Avem atâtea dovezi de aderinţă şi atâtea scrisori de îmbărbătare.

Dar nu de acestea ne trebue nouă. Noi am dori să n'avem nici o datorie şi nici un datornic. Năcazul e, că avem de amândouă. Şi dacă ne bucurăm şi noi de vrâsta la care am ajuns, ne doare, că nu putem face nici un pas înainte.

Ni se cere să apărem de mai multe ori, unii cer să apărem zilnic, să reducem preţul de abonament, să dăm suplimente de predici, să dăm o mai mare desvoltare părţii literare, şi multe altele. Toate le-am face bucuros, dacă mai ales n'am vedea registrele administraţiunii pline cu restanţii de zeci de mii.

De aceea să ni-se îngăduie o vorbă sinceră la sfârşitul anului al XX-lea. Toţi ceice ne iubesc şi doresc progresul nostru să-şi achite restanţiile şi plătească abonamentul înainte, iar aceia, cărora foaia noastră li spre greutate trimit-o înapoi. In chipul acesta ni-ar face un bun serviciu şi unii şi ceialalţi. Şi fraţii preoţi, cărora mai ales le adresăm aceste şire, au ajuns în situaţia de a putea să ne ajute.

Şi noi o şi cerem şi o şi aşteptăm.

Noutăţi.

Din Arhidieceză. *Vincenţiu Nemeş,* paroh în Sânmărtinul sărat, a fost numit vice-protopop onorar. *Iuliu Bucur,* administrator parohial în Gâmbuţ, *George Spinean,* din Nandra şi *Adrian Cismaş,* din Orosia, toţi din protopopiatul Mureş-Uioara, au fost numiţi parohi.

Distincţiune. *Toma Prie,* fost jude comunal un şir lung de ani în Săcădate, a fost decorat de Majestatea Sa cu crucea de argint cu coroană pentru merite. Felicitările noastre!

Fondurile arhidiecezane. Preaven. Consistor Arhiepiscopesc publică situaţia fondurilor arhidiecezane după socotile anului 1908. Însemnăm aci câteva din cele mai mari: fondul Bazilitan 250 mii cor. Şuluţan 1 mil. 30 mii cor. f. Bobian 1 mil. 5000 mii, fondul de penzie al profesorilor 146 mii, fondul Reuniunea de asigurare 77 mii fondul Seminariului teologic 195 mii, fund. Cipar 61 mii, fondul văduvelor şi orfanilor de preoţi 3458 mii, fund. Papfalvi 53 mii, Mitropolia 1 mil. 16 mii, fund. Láday 72 mii, fund. Vanceană 23 mii, fondul pentru Spitalul studenţilor 19 mii cor. fund. br Urs 49 mii, fondul Internatulu de fetite 27 mii pentru Masa studenţilor 26 mii, fund. Bidian 119 mii, I. V. Rusu 36 mii, Gheorghe Vişa 142 mii, Dion. Şuluţu 38 mii, Crişan-Boeriu 48 mii, fondul Studenţilor bolnavi 17 mii etc. Totasuj fondurilor în bani şepte milioane cor.

Promoţie. Sâmbătă în 10 Decemvrie st. n. s'a promovat de doctor în medicină la universitatea din Budapesta Dl *Dr. Aurel Boteiu* din Blaj. Iar dl *Dr. Andreiu Macaveiu,* din Năsal, a depus censura de advocat. Felicitările noastre.

Congregaţia comitatului nostru e convocată în şedinţa extraordinară pe ziua de 20 crt. la ordinea zilei obiecte de mai puţină importanţă.

Serată literară. Mâne Duminecă se va ţineà prima serată literară, aranjată de Reuniunea femeilor române din Blaj. Va disertà dl prof. *Ştefan Pop.*

Convocare. „Reuniunea femeilor din Bucium-Şasa“ învită pe toţi membrii şi binevoitorii săi la a *X-a adunare generală ordinară,* ce se va ţineà în 8 Ianuarie st. n. 1911 la 2 ore d. a.

Domnii preoţi şi învăţători din comitatul Turda-Arieş, cari au primit dela clubul comitatens român *apelul în chestia unei statistice a presei române din comitat* sunt pe calea aceasta rugaţi ca în timpul cel mai scurt să le înapoieze pe adresa unuia din subscrişii secretari ai clubului. Pentrucă se apropie anul nou şi clubul voieşte să ia de cu vreme dispoziţii ca se *aboneze foi româneşti pentru comunele unde nu sunt încă abonate.* Din încredinţarea comitetului clubului comitatenz. Turda 12 Dec. 1910. *Dr. Valer Moldovan,* secretar. *Dr. George Pătăcean,* secretar.

Bărbaţi mari ai neamului. In Bucovina la Cernăuţi, este o societate academică „Junimea“, înfiinţată la 1878. In folosul alumneului aeestei societăţi a început să apară sub numirea de mai sus, din iniţiativa Dlui *I. E. Torouţiu,* student la litere, tânăr scriitor, o serie de cărţi postale, înfăţişând fruntaşi din Bucovina, dintre cei trecuţi la veşnicie, apoi fruntaşi dela noi şi din Regat Amintim pe foştii profesori Cernăuţeni şi autori de cărţi didactice: *C. Morariu* (Andrieviciu) şi *Vasile Ianovici,* apoi pe filantropul *Cocârlă.* Se continuă seria cu profesorul *Ştefurea,* unul din părinţii „Şcolii Române“ din Suceava, cu harnicul folklorist, preotul academician, *S. Fl. Marian,* († 1907). cu luptătorul politic *George cav. de Popovici,* cu un vlăstar al familiei Costineştilor din Moldova, trecut în Bucovina, *Dim. cav. de Costin,* fost mare spătar, urmează *Eudoxiu Hurmuzachi* şi mult regretatul *Tudor cav. de Flondor* („Moş Ciocârlan“.) Dintre ai noştri, din Ardeal, se dau între alţii: *Alex. Mocioni, Agârbicean* şi marele mort din

toamna trecută. *Dr. Aug. Bunea.* Seria se va continuà. Această pornire e un nou îndemn pentru noi, care ar trebuì să prindă mai ales aici în Blaj, unde avem un trecut cu atâţa bărbaţi ilustrii. E un mijloc de educaţie şi acesta. Şi încă unul dintre celea mai uşoare.

Chestia românească. Dl Szabó N. Ferenţ din Ludoş a publicat un studiu mai scurt asupra chestiunii românilor din Ardeal scriind favorabil pentru noi. Dsa vinde broşura aceasta cu 1·50 cor. dăruind de fiecare exemplar câte 50 fil. în favorul unui fond pentru ridicarea unei biserici româneşti în Câmpia Ardealului. — Recomandăm broşura dlui Nagy chiar şi pentru nobilul scop ce urmăreşte.

Dela „Asociaţiune“. Comitetul central al „Asociaţiunii“, în şedinţa sa ţinută Sâmbătă, în 10 Decemvrie a. c. s'a ocupat de mai multe chestiuni importante. A discutat ideea unui binefăcător al poporului nostru de a se înfiinţà în cadrele Acosiaţiunii *gospodării ţărăneşti model* pe teritorul fiecarui comitat, în cari copiii ţăranilor să înveţe practic economia raţională a pământului şi diferite meserii, din cari şi-ar puteà face venituri. Comitetul central a ales o comisie în persoanele dlor P. Cosma, I. F. Negruţiu, N. Ivan, G. Precup, Oct. C. Tăslăuanu şi R. Simu, cari în una din şedinţele viitoare vor aveà să vină cu propuneri concrete şi amănunţite, cum s'ar puteà înfiinţà aceste gospodării ţărăneşti, şi cât ar costà înfiinţarea şi întreţinerea lor. Comisia a fost însărcinată a alcătuì un chestionar şi al trimite tuturor specialiştilor noştri, cerându-le părerea în această privinţă. Comisia va convocà şi o consfătuire a fruntaşilor specialişti îndată ce va fi ajuns să facă un plan pentru întruparea gospodăriilor ţărăneşti. În aceeaşi şedinţă comitetul central s'a ocupat şi cu idea zidirii unui *internat pe seama universitarilor din Cluj* şi anume în grădina Petran din Cluj, în locul actualelor clădiri cari şi astăzi servesc de adăpost câtorva studenţi sărmani. Spre acest scop s'a ales o comisie în persoanele Dlor N. Ivan, G. Precup şi Oct. C. Tăslăuanu, cari vor aveà să studieze, ca până la înactivarea fundaţiunii Pădilă, testată „Asociuaţiunii“ anume spre acest scop, cum s'ar puteà clădi din mijloacele de cari dispune astăzi instituţia noastră culturală, un local potrivit, în care deocamdată să se primească un număr restrâns de studenţi şi în care să se instaleze şi proiectata bibliotecă a studenţilor universitari, pentr care dl Vasile de Stroescu a dăruit suma de 10,000 Cor. Din *„Fondul studenţilou tehnici“*, pe care „Asociaţiunea“ l-a primit în administrare în 1903, şi care fond nu s'a putut ridicà decât la suma de K. 253·58, la propunerea dlui C. Mesaroşiu, inginer în Budapesta, omul de încredere al întemeietorilor acestui fond, s'a hotărât a se înfiinţà câte-o bibliotecă poporală în Avrig (com. Sibiiu) şi Bucovăţ (com. Timiş). Din *fundaţiunea Dr. I. Nichita* s'au împărţit şi în acest an 888 Cor. la 6 biserici şi 10 şcoale din Sălagiu. Pe lângă acestea a rezolvat mai multe afaceri curente. Între cari pomenim numirea dlui *I. Banciu de casier al Asociaţiunii*, în locul dlui I. Vătăşan care a dimisionat cu data de 1 Ianuarie 1911.

Se apropie Crăciunul. Cel mai preţios dar de Crăciun pentru omul bolnav este, dacă se poate vindecà. Este cunoscut, că izvorul celor mai multe morburi este slăbirea nervilor. Multe mii de oameni lângezăsc în răul acesta, cu toate că ajutorul, vindecarea este aşa de aproape, aşa la îndemână. Ceteaască numai bolnavii sau aparţinătorii lor cartea acum apărută despre „Metodul vindecării prin electricitate“, care se trimite *gratis* şi *franco* fie cui, cine o cere prin o carte postală dela *Elektro-Vitalizer* orvosi rendelő intézet. Budapest IV., Semmelweiss-utcza 4, félemelet 51.

Conferenţele meseriaşilor. Duminecă în 11 Decemvrie a vorbit dl profesor Ales. Ciura în faţa unei asistenţe numeroase. — Ni-a presentat pe scriitoriul Caragiali. Cu specimene din Momente şi schiţe noi — a scos la iveală puterea de mare scriitor alui Caragiali şi darul lui de a ştì fixa chipuri mai ales din clasa de mijloc a societăţii româneşti de dincolo. Conferenţa dlui Ciura a stârnit în public vii aplauze şi dorinţe de a dà atenţiunea cuvenită acestui mare scriitor al nostru. — Sodalul N. Ienăşel a declamat cu pricepere „Subpatrafir“ — de G. Coşbuc şi — de încheiere, ni-a înveselit cu o frumoasă doină din Bănat. Duminecă la oara obişnuită va fi a treia conferenţă: Puterea şi munca — cu proiecţiuni.

Atragem atenţiunea On. P. T. Dame asupra inseratului celei mai plăcute firmă de modă *„Matei Weiner“*, (Budapesta Andrássy-ut 3) — S'a început deja târgul ocazional de Crăciun la „Matei Weiner“, şi elegantele, modernele şi peste tot ieftinile colecţiuni de mustre, la cerere le trimite fie cui gratis şi franco.

Necrolog. † *Vasiliu Hosszu,* preot gr.-cat. în Fodora-română, după un morb scurt dar greu, împărtăşit cu ss. Sacramінte a muribunzilor, în etate de 28 ani a vieţii, 4 a preoţiei şi 4 a fericitei căsătorii, şi-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului, în 9 Dec. 1910 la 6 oare p. m

— † *Ioan Iclozan,* măestru cojocar în Blaj după grele suferinţe, împărtăşit fiind cu sfintele taine ale muribunzilor a încetat din vieaţă Joi în 15 Dec. a. c. în al 74-lea an al vieţii.

Posta Redacţiunii.

L. I. Articolul d-tale nu poate fi de nici un interes pentru cetitori, de aceea nu-l putem publicà. Regretăm!

N. D. Am transpus darea de seamă redacţii dela „Foaia Şcolastică,“ care credem, că o va publicà în interesul orfanotrofiului.

Mamei. Poate mai târziu, dacă veţi studià mai bine tehnica versului.

Omega. Sunteţi în eroare. În broşura din vorbă se pomeneşte şi de noi.

(106) 1—3

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a executà lucrările necesare la edificarea caselor par. gr.-cat. din Caşva (Kásva), comitatul Murăş-Turda, prin aceasta se recearcă să-şi înainteze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 950 adecă nouăsute cincizeci coroane la oficiul parohial gr.-cat. din Kásva p. u. Görgény-Szt- Imre, cel mult până în 10 Ianuar st. n. 1911.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formulariu de contract, condiţiunile de edificare, preliminariul de spese şi planul aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan, se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Caşva.

Licitaţiunea publică se va ţineà în 10 Ianuarie st. n. 1911 la 2 oare p. m.

Caşva la 12 Decemvrie 1910.

Simeon Zehanu, paroh gr.-cat. **Ioan Pop,** curator primar.

Anunţ de exarândare.

Bunul comasat din Bucerdea-grânoasă aparţinător fondului Bazilitan, administrat de Veneratul Conzistor Metropolitan din Blaj, să va dà în arândă pe calea licitaţiunii publice împreună cu bunul aceluiaş fond din comuna învecinată Tür, numit „Lunca mare,“ **pe 9 ani succesivi, dela 1 Ianuarie 1912 până la 31 Decemvrie 1920.**

Bunurile sus amintite constau din intravilan corăspunzător şi în total din 1279 jugăre cat. 360 orgii arător, fânaţ, cositor şi păşune.

Licitaţiunea publică se va ţineà în Blaj, **la 29 Decemvrie a. c. la 10 ore a. m.** în cancelaria advocaţială din curtea metropolitană.

Preţul de strigare va fi 20,000 coroane, sub care preţ de arândă bunul nu se va exarândà.

Condiţiunile de exarândare se pot vedeà în cancelaria subscrisului.

Ceice doresc a luà parte la licitaţie sunt datori a depune un vadiu de 2000 cor, în bani gata ori în hârtii de valoare, notate la bursa din Budapesta.

Ofertele prezentate în scris **până la acel termin,** se vor luà numai atunci în considerare, dacă se vor face, pe lângă acludarea vadiului amintit şi pe lângă declaraţiunea, că oferentul cunoaşte condiţiunile de exarândare.

Blaj, la 10 Decemvrie 1910.

Dr. Iuliu Maniu,
advocat arhidiecezan.

(105) 1 - 1

Concurs.

Pentru ocuparea postului de conducător la societatea comercială „Consum“ din Blaj, prin aceasta se escrie concurs până în 20 Ianuarie st. n. 1911 pe lângă un salar de 2000 coroane plătibil în rate lunari decursive

Reflectanţii au să dovedească, că au praxă de cel puţin 3 ani în branşa băcăniei şi ferăriei, că cunosc limbile română, germână şi magiară.

Postul e de a se ocupà în 1 Feb. 1911.

Concursele au să se adreseze domnului *Gavril Pop,* canonic metropolitan, preşedintele societăţii. (107) 1—1

AVIS!

Se caută un bucătariu bun, — pe lângă condiţinni favorabile, poate să între în serviciu imediat. Informaţii se pot primi dela redacţia acestei foi. (108) 1—1

CONTRA

TUSEI

răguşelei, catarului, flegmei şi tusei măgăreşti nu cumpăraţi altceva decât gustoasele

Caramelle pectorale

de alui **Kaiser** cu *„trei brazi“*

5900 atestate dela medici şi privaţi garantează pentru succesul sigur.

Pachete cu 20 fil. şi cu 40 fileri; cutie cu 60 fileri se află la: *Carol Schieszl* farmacist Blaj.

(93) 6—22

Partea literară.

Celea trei duele ale colonelului D'Arbout.

— Narațiune de G. de Beugny d'Hagerne. —

Trad. de Grațian.

(Continuare).

Ca o căsătorie să poată fi fericită, e de lipsă, ca acestea idei, acestea gusturi, acestea caractere să se conformeze, să se amestece, să fuzioneze și asta-i problema timpului, iar cei doi soți să aibă o voință firmă de a ascultă unul de celalalt. Iubirea, acest sentiment, despre care a-ți meditat atâta, și de care de atâtea ori a-ți abuzat, dar care totuș e cel mai mare dar al Creatorului, iubirea ușurează această fuzionare, fără de care aceasta e imposibil; însă dacă se pot moderă greutățile dela început, dacă în fine s'ar puteà chiar delătură, totuș nu putem împiedecà, ca acelea să nu se ivească din nou.

„La D-voastră a existat iubirea; din nenorocire, n-ați prea ascultat de glasul ei „ci mai bine a-ți cerut sfaturi dela alteeva, dânsa dela capriciile copilului răsfățat, d-ta însă dela firea irităcioasă a d-tale; dânsa a crezut, că va învinge prin puterea nepăsării, d-ta însă te-ai încrezut în putere, în autoritatea de cap al familiei; ambii v-ați legat de drepturile D-voastre și nici unul n-ați voit a vă supune, sau a vă trece cu vederea. Sub pretextul, că trebuie să vă păstrați demnitatea, ambii a-ți ascultat de glasul iubirii egoiste.

„Acel sentiment sfânt, ce v-a legat pe D-voastră, și a cărui păstrare nevătămată, a-ți întărit-o în fața altarului cu jurământ, încetul cu încetul a adurmit sub influința infectă a vanității ofenzate; a-ți ajuns acolo, că încă vă mai tolerați, în fine poate această toleranță, o veți aflà insuportabilă, atunci cine știe, unde o să ajungeți?

„Încă nu e totul pierdut; dacă vă învoiți amândoi, viitorul va aduce aceea, ce v-ar fi putut oferi trecutul, dacă nu este între Dv. aceea prăpastie, ce o scormonește purtarea rea.

— Adevărat în această privință nu pot face Martei nici un reproș.

— Și dânsa tot aceasta mi-a zis despre dumniata.

— Frumos din partea ei, că recunoaște.

— Zic mai mult, vă înfățoșez pe amândoi ca să-mi aduceți un fapt, un singur fapt, care se vă motiveze situația prezentă și care nu se basează pe prejudiții, sau pe neînțelegeri.

Rajmond a recunoscut în sufletul său, că am drept și în zădar a cercat să-și aducă aminte vre-un fapt, ce l-ar fi putut prezentà; dar nici n-a recunoscut, că e desarmat.

— Domnule colonel, nu știți, că un bărbat se poate ucide și cu împunsături de ac, nu știți, că munții se ridică din firicele de nisip?

— Dar știu și aceea, că dacă nu s'ar fi putut îngrămădì firicelele de nisip nicicând n-ar fi devenit altceva decât scurmături de soboli.

— Fie, aveți drept, nu pot face nici un reproș soții mele și numai eu sum vinovatul.

— Asta n-am zis-o, amice.

— Știu, dar zic eu.

N-a sosit încă vremea; vre-o împrejurare favorabilă trebuie să-mi vină în ajutorul nizuințelor mele. Am ajuns la scopul plimbării, ăsta a fost rezultatul natural și am trecut conversația la alt obiect.

Iarăș s'au strecurat câteva săptămâni, apoi a sosit timpul, când Meriville și soția s'au reîntors în Tours, unde petreceau de regulă preste iarnă. Eu voiam să mă reîntorc la Paris; dar m-am rugat atât de stăruitor, ca să-mi petrec și restul concediului la ei, încât m-au înduplecat.

De altfel timpul petrecut la ei, n-a rămas fără fruct. Am observat ceva schimbare în atingerile lor reciproce; încă tot erau foarte răci, erau încă foarte indiferenți unul față de celalalt, dar nu se mai simțià amărăciunea, carea mai înainte însoțià fiecare cuvânt, erau complezanți unul către altul.

În celea două luni, cât am petrecut în Fresnaye, n-am rămas închis între murii parcului, ci am făcut cunoștință cu câteva familii oneste din vecinătate, cu cari am convenit în salonul Martei și la cari am făcut și vizite. Natural pe acestea toate le-am aflat laolaltă în Tours, între altele pe mătușa lui Rajmond, domnișoara Franchère, o fată binișor bătrână, pe carea tot așa de rău, au atins-o neînțelegerile escate între nepotul și nepoata sa, ca și pe mine.

Din când în când, o mai cercet-am în palatul ei de modă veche, ce erà în dosul turnului lui Carol cel Mare, unde totdeauna vorbiam de Marta și Rajmond.

Într'o zi mi-a pus în vedere un plan, cu care credeà, că va puteà realizà împăciuirea atât de mult așteptată. Planul erà puțin cam riscat, dar așa de bine și-a ordinat lucrurile, că în sfârșit am primit rolul ce mi-l'a destinat.

Preste câteva zile, a dat un prânz, de tot familiar, la care au fost învitată familia Meriville și câțiva prietini.

Ne aducem aminte, că de curând a fost o dispută între Marta și Rajmond, despre ceva obiect neînsemnat, dacă-'mi aduc bine aminte, paremi-să ceva chestie de bonton. Domnișoara La Frauchère, a adus conversația la acest obiect și-a luat în apărare vederile nepotului său; eu numai decât m-am pus în apărarea Martei; dânsa și bărbatul său încă s'au amestecat, și disputa a devenit generală. În fine Rajmond mi-a respuns agitat și plin de amărăciune; de fel nu mă nizuiam să-l liniștesc, ci din contră făceam pe mâniosul; s'a escat între noi un astfel de schimb de cuvinte, în care vorbele erau strict alese însă vătămătoare ca și spinii.

Situația a devenit foarte încordată, când domnișoară La Frauchère, s'a ridicat ca să ne conducă în salon. Îndată după cafea a zis:

— Domnilor; știu, că cei mai mulți între D-voastră s'au obișnuit cu fumatul; n-am loc pentru acest scop, dar dispun, ca țigările și liqueur-urile să se pună în salonul cel vânăt. Rajmond, fii bun înlocuește-mă și condu-i pe domni acolo.

Când ușile dela salonul cel vânăt s'au închis după noi, Rajmond, care până acl s'a silit să se stăpânească în fața damelor, acuma și-a lăsat curs liber disgustului său.

— Domnule colonel, zise, nu știu, cu care picior v-ați sculat astăzi, însă în tot decursul prânzului a-ți fost foarte nesuferit.

— Așa se vede, dragul meu, că d-ta ți-ai uitat complet, de respectul, la care țin cont, în urma etății și a dreptului de oaspe.

— Probabil; însă Vă rog ca în viitor să nu Vă mai amestecați în disputa ce s'a escat între mine și soția mea.

— Dacă cineva vrea, ca alții să nu se amestece în certele familiari, acela nu le începă înaintea lumii.

— Repetesc domnule, că în tot decursul prânzului a-ți fost foarte nesuferit și sper, că Vă veți însemnà bine aceasta, pentru viitor.

— Dragul meu, n-am obiceiul să primesc lecții și află, că d-ta de loc nu ești competent.

Celalalți fumători, s'au dividat în două partide; unii sprigineau pe Rajmond, celalalți îi-mi dădeau mie dreptul: efectul sigur al acestui amestec a fost, că pe amândoi ne-au atițat.

(va urmà).

Bibliografie.

A apărut:

Călindarul Poporului pe anul 1911, anul XXVI. Sibiiu editura și tiparul „Tipografia Poporului", prețul 40 fil. având pe lângă partea calendaristică bucăți literare și ilustrații potrivite pentru înțălesul poporului.

In editura W. Krafft tot din Sibiiu au apărut: **Amicul Poporului,** anul 41, întocmit de I. Popovici cu bogat material literar și număroase ilustrații, potrivit pentru familiile românești inteligente; costă 70 fil.

Tot în aceeaș editură a apărut **Posnașul,** cunoscutul calender umoristic redactat acum în al 16 an de Ermil Borcia. Coperta ne prezintă chipul lui Haralamb Călămăr, pseudonimul autorului, un tip din piesa lui Flondor. Glumele sunt reușite și sunt de tot hazul. Costă 60 fil.

Călindarul Săteanului, un mic estras al celui dintâi, apare în anul al XX-lea și costă 30 fil.

In sfârșit tot acl a apărut de ultima dată **Calendariu cu cirile** în al 119 an. Are în frunte un rămas bun către cetitori de toată frumusețea, în care le spune, că nu va mai apărea, de oarece limba românească a îmbrăcat acum alte haine și vor fi foarte puțini țăranii aceia, cari vor mai știì ceti cu cirile. Le mai dă de despărțire câteva povețe foarte folositoare. Prețul 50 fil.

Pentru limbă doi articoli scriși cu menirea să ajute la curățenia limbii, mai ales în scrierile școlare. Articolul prim e a dlui prof. Axente Banciu: Câteva spicuiri din dicționarul greșelelor noastre de limbă, și al doilea a dlui director Virgil Oniț: Să ne îndeptăm limba. Costă 30 fil. O recomandăm cetitorilor noștrii.

Dr. Iuliu Florian: **Credința ostașului,** rugăciuni și învățături folositoare pentru ostași. Păr. capelan militar face un neprețuit serviciu tinerilor noștri țărani, cari sunt înrolați, când cearcă să-i țină în frica Domnului și să-i apere de ispitele celui rău, jurându-le în mână o cărticică de rugăciuni anumit compusă pentru ei. Cărticica frumos tipărită la „Carmen" în Cluj, cu peste 100 pag. costă numai 20 fil.+5 fil. porto. și se pot comandà dela autor din Cluj, Szentegyház u. 21.

Iuliu Birou: **Nașterea lui Hristos,** dramă religioasă în versuri în 5 acte, prelucrată după scrieri vechi și noi, prețul 40 fil. Acum în preajma Crăciunului cărticică aceasta e binevenită pentru reprezentanții ocazionale.

„Răvașul", anul VIII nrul 11 are în fruntea portretul tinerului aviator Aurel Vlaicu Remarcăm articolul Monahizmul la Români, de Z. Păclișan și Scrisoarea din Bucovina.

„Ramuri". anul VI. nrl 8. cu articoli de Gârleanu, Eftimiu ș. a.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa

Redactor responz.: Augustin Gruiția.

Te săgetează?

(Ai dureri .)

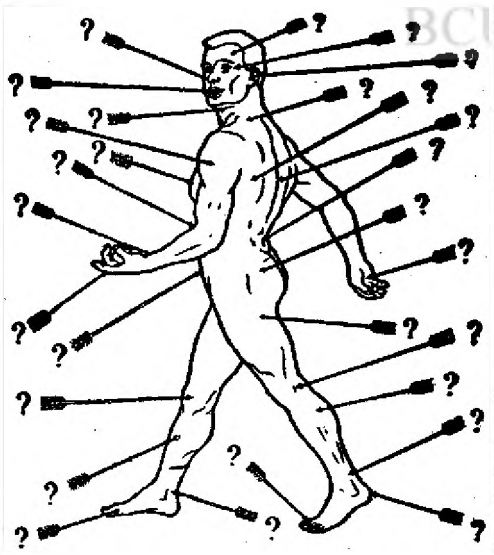

Folosește Elsafluidul lui Feller și Elsahapurile lui Feler, a căror singur producent este EUGEN V. FELLER, farmacist de curte, Stubica, Centrale Nr. 122 (Zágrábmegye)

I. Elzafluidul lui Feller e, după experiențele noastre, liniștitor de dureri, vindecător, încetează durerile; repede și sigur vindecă: reumă (spurc), slăbie de nervi, junghiuri în coaste, influenza, dureri de cap, de dinți, de spate, amorțeală, durere de ochi, migrenă, și multe alte morburi acì nepomenite! Fluidul Elsa alui Feller e folosit cu efect fără pereche la răgușală, catar, dureri de piept și gât, și morburi prevenite din curent ori răceală. Veritabil e numai dacă pe sticlă este numele „*Feller*". 12 sticle mici sau 6 duple ori 2 speciale, K. 5, franco.

II. Mai departe dorim a Vă aduce la cunoștință, că lumea folosește cu efect distins și sigur Elsahapurile-Rebarbara purgative alui Feller, contra durerilor de stomac, sgârciuri, lipsă de poftă, arsuri de fiere, greață, amețeală, răgăeli, haemoroide și alte conturbări de mistuire. — 6 cutii franco cu 4 coroane. — Să ne ferim însă de imitațiuni și la comande să adresăm acurat așa: (92) 7–30

Eugen V. Feller, apotecar

Stubica Centrale 122 (comit. Zágrab).

Kalmár & Engel

fabrică de mașini și motoară

Depozit și birou: V, Lipótring 22. || Fabrică: VI., Üteggasse 19.

BUDAPEST

Renumit! Original! „Benz"!

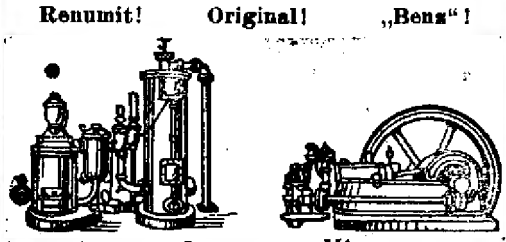

Motor-Sugător de gaz. — Mânarea cea mai ieftină din prezent. „Benz"-Motor cu oleiu crud.

SISTEM 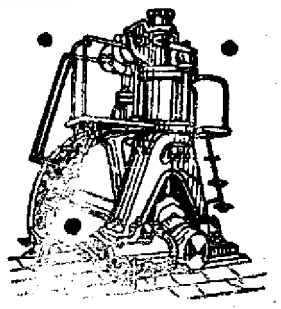 **DIESEL**

Recunoscut cel mai bun fabricat.
Recomandă garniturile sale de îmblătit, Locomobile cu Benzin, cari sunt construcțiunea cea mai simplă

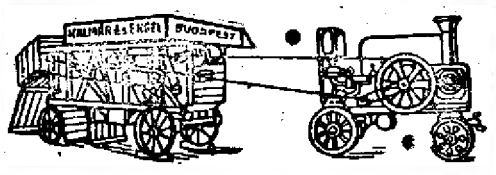

Garanție deplină. Condițiuni de plată favorabile. Preliminare de prețuri și Prețcurente gratis și franco. (101) 2–26

THE CAMPBELL

renumita firmă engleză de Motoare liferează celea mai bineconstruite și durabile

□ Motoare și Locomobile □

cu Benzin, Olein crud, Gaz și Sugător de gaz.

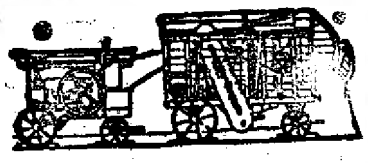

Mânarea cea mai ieftină, mai sigură și mai neconturbată.

Prețuri echitabile. Condițiuni de plată favorabile. Garanță în toate privințele.

Reprezentant general:

Korányi Victor BUDAPEST, VI., Liszt Ferencz-tér Nr. 9.

Telefon 64–64. (80) 12–26

Licitațiune minuendă.

Pentru demolarea turnului bisericii gr.-cat. de aici și clădirea unei clopotnițe, în senzul scriptei inginerului arhidiecezan, prin aceasta se escrie licitațiune minuendă dela suma de 1500 c. scris: una mie cinci sute coroane pe ziua de 11/24 Decemvrie 1910 la 12 ore din zi la locuința subscrisului curator primar.

Doritorii de a luà în întreprindere demolarea și clădirea din cestiune sunt invitați a se prezentà în persoană sau prin trimiterea ofertelor lor înainte de începerea licitațiunii. Ofertele și licitanții sunt datori a pune 10% din suma de mai sus ca vadiu. Condițiunile se pot aflà la comitetul parohial. Din trei minus-oferenți comitetul își rezervă dreptul de a alege numai pe unul. Licitanții nu pot contà la diurne. Comuna bisericească dă ajutorul de lipsă la adunatul cărămizilor de pe jos Întreprinzătorul rămas ca minus oferent va aveà a depune 10% ca vadiu până la terminarea lucrului.

Săcădate în 11 Decemvrie 1910. p. u.
Hortobágyfalva. (104) 1–1

Ioan Georgescu, notar. **Toma Alăman,** curator primar.

Numai odată în 100 de ani

afli ocaziune să poți cumpărà așa o **calitate bună** și așa **ieftin pomi** și alte **producte** din școala de pomi. Nimeni să nu întârzie a se folosi de buna ocaziune, ci să comande îndată pânăce ține proviziunea. Din cauza curățirii totale a răsaduiței (pepinieriei) se vând cu **prețuri reduse:** Pomi, Tufe decorative, Acuminoase, Pădureți șcl.

Frideric Caspari și soțul

: : **Medgyes,** Nagy-küküllőmegye. : :

La cerere Prețcurant gratis.

(81) 12–16

Spese colosale

spesează oamenii suferinzi anual pentru ca să-și aline durerile și să-și restaureze sănătatea. Însă în foarte multe cazuri fără succes. Cauza la aceasta este, că bolnavul se refugiază la frunză și iarbă și nu aplică cel mai bun metod de vindecare, care năzuește a-i alină durerile și suferințele, a-i recâștigà puterea de viața a organizmului, regulează funcționarea organelor și prin capacitatea resistenței progresive a delătură răul. Acest metod vindecător

este aplicarea electricității pe calea

„Elektro-Vitalizer-ului"

Cu ajutorul acestui metod vindecător s'au tămăduit multe sute de oameni, cari au suferit ani dearândul în **absolută** sau **parțială** desnervare, în **tâmpire, insomnie, durere de cap, amețeală, durere de spate, reumatizm, podagră și sgârciuri.**

Deslușiri amănunțite dă cartea **„Despre metodul modern de vindecare prin electricitate"** care se află în tom deschilinit pentru **bărbați** și deschilinit pentru **femei,** și care se trimite ori și cui **gratis și franco,** care o cere provocându-se la foaia noastră, dela

„Elektro Vitalizer" orvosi rendelő intézet

(163) 1–2

Budapest, IV Semmelweiss-utcza 4, félem. 51.

Prima pepinerie de viță de vie pe

Târnavă.

Proprietar: ***Frideric Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye

De ani recunoscută ca prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, liferează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoiți a cere prețcurent ilustrat!

În prețcurent se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.**

(99) 5—20

(82) 11—20

Birou de informații.

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, m'am hotărît să deschid în Budapesta un

Birou de informație și

□ Agentură românească. □

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și alte foruri, orice informații comerciale și în general *în orice causă*, dau în restimp de 2—3 zile ori și cui, rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit.

Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog realizarea favorabilă.

Fac tot felul de mijlociri comerciale, și comande.

Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detailate.

La aviz aștept la gară.

L. Olariu,

Budapest, Lajos-utcza 141 III/19.

A apărut:

Carte de cetire maghiară pentru clasele: V. și VI. a școalei primare cu limba de propunere română, de *Ioan F. Negruțiu* și *Petru Ungurean*. Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 95,421—1910.

Este de mare preț

ca fiecare damă să cetească acest inserat.

MATEI WEINER

Budapesta, VI., Andrássy-ut Nr. 3.

aranjază în prăvălia sa de modă pentru dame din *15 Nov. până în 24 Dec.*

TÂRG DE CRĂCIUN

cu prețuri neîndatinat de ieftine.

Ajung la vânzare:

Flanel-Sport, calitate bună acum 17½—19½ cr.
Flanel-Englez, coloare închisă acum 29 „
Barchet-Șiner, turcesc și alte mustre nouă acum 35 „
Levantin, (creton) se spală farte bine, 200 mustre, acum 19—20 cr și mai sus.
Dela'nuri de spălat, mustre exelente acum 23—27 cr. și mai sus.
Stofe de mătasă pentru haine în toate colorile acum 39—55 cr. și mai sus.
Camgarn, țăsătură marg. și diagonal în lăț. 120 cm. în toate colorile acum 49—58 și mai sus.
Stofe engleze, lăț. 120 cm. în toate nuanțele în sur acum 45, 55—65 cr. și mai sus.
Stofă pentru dame, 120 cm. lăț. colori întunecate acum 49 85 cr.
Stofă de costume, fabricat de Zsolna după gust englez, lățime 136 cm. prețul de înainte 3 fl. acum 1·75 cr.—2 fl.
Nontăți în catifea, costume, negligée și pentru bluse, acum 65—75 și 98cr.

La cerere trimit în provincie colecția gratis și franco.

Comande peste 20 cor. se expedează francat.

(96) 6—6

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantagioase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morții cu termin fix; asig. de zestre și asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra **accidentelor, infracției** (furt prin spargere) **asig. p. pagube la apaducte.**

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	**4,831,168·13**
Capitale asigurate pe viață achitate	„	**4,571,035·51**
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 foc	„	**112.045.412 —**
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909 viață	„	**10,847,132·—**
Fonduri de întemeiare și de rezervă	„	**2,309,387·—**

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2) 46—52

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric 3) 46—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjusturi de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte. îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele gaurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina = cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tenace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului teologic gr.-cat.

Abonamentul:
Pentru monarhie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foia să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX. **Blaj, 24 Decemvrie 1910.** **Numărul 52.**

Conscrierea populațiunei.

Zilele dintâi ale lunei Ianuarie — până în 10 — sunt de-o deosebită importantă pentru noi, de aceea ținem să atragem luarea aminte a cetitorilor noștri asupra lor. In aceste zile se va efeptuì adecă numerotarea populațiunii din țara noastră, a cărei însemnătate este din ce în ce mai vădită, în urma uriașului progres, ce l-a luat în timpul din urmă știința sociologică, bazată pe datele statistice.

Iosif al II-lea a introdus în mod oficial numerotarea aceasta, voind să-și câștige informații sigure, în ce privește brațele luptătoare, de cari dispune în eventualele războaie cu Turcii.

Alături de progresul omenirii, pe toate terenele științii, conscrierea aceasta, are acum însemnătatea înzecit mai mare. Azi nu e lipsă de a recurge la acest mijloc pentru a stabilì numărul brațelor luptătoare, căci miliția e sistemizată mai perfect ca oricând; nici pentru a stabilì cuota de dare a cetățenilor, cum se făceà aceasta, pe vremea Romanilor, tot la 5 ani.

Conscripțiile ce se fac acum au în vedere interese mai înalte de stat, studii comparative, cari arată proporția progresului, sau a regresului țării noastre față cu alte țări, și față chiar cu trecutul propriu.

După adunarea datelor necesare, oficiul central statistic din Budapesta va puteà constatà: ce progres s'a vedit în ce privește numărul populațiunii, cu cât s'a urcat numărul nașterilor și acela al deceselor; cari sunt cauzele acestei creșteri sau scăzământ; ce măsuri ar trebuì luate pentru a evità moartea timpurie a atâtor milioane de copii, aparținători mai ales clasei muncitoare; câți locuitori au emigrat și care e motivul acestei emigrari neîntrerupte; câți oameni știutori de carte avem și ce progres am făcut în acești zece ani din urmă; ce creștere putem arătà în clasa noastră cultă și pentruce brânșele meseriașilor nu sunt îmbrățișate mai cu căldură; câți locuitori numărăm în țara noastră și aceștia ce credință profesează, cărei naționalități îi aparțin etc.

Din datele aceste multe, oficiul statistic va alcătuì un fel de oglindă, în care vom recunoaște la cea dintâiu aruncătură de ochi tabloul adevărat al stărilor noastre religioase-culturale, naționale, economice, etc.

Importanța statisticei este așa de recunoscută astăzi, încât numai e nici o lipsă de a inzistà asupre ei.

Să nu uităm însă, că importanța aceasta este condiționată de *adevărătatea* și *exactitatea* datelor, pe cari s'au alcătuit aceste rezumări statistice.

De aceea interesul cel mai mare al singuraticilor cetățeni și al statului însuș este, ca cu aceste priprilejuri, să nu se administreze biroului central decât date adevărate și exacte. Orice greșală, fie intenționată fie din nebăgare de seamă, alterează rezultatul final și astfel face problematică siguranța, cu care ar trebuì să primim în totdeauna la conclusiile precise, ale statisticei.

Preoților noștri le incumbă datoria de a luminà pe credincioșii lor, să fasioneze purul adevăr cu acest prilej, neascunzând nimic și ne având nici o teamă rezervată. Să

FOIȚA.

FOCUL SACRU.

Legendă din Siena veche, de I. Jörgensen.

Trad. de Ioan Popu.

(Continuare).

VI.

După aceasta Giovanni Colombini și prietinul său Francesco au mers din oraș în oraș și au vestit iubirea lui Hristos. Și preste tot locul se mai alăturau încă și alți oameni. Desculți și cu capul descoperit, îmbrăcați în veșminte dure, iar preste mijloc încinși cu o funie, umblau cântând și salutându-se cu cuvintele:

— Trăiască Isus!

Și poporul, după salutarea aceasta i-a numit Isusiani.

Într'o zi Isusianii trec pe lângă un țăran, care ară cu un plug cu doi boi. Țăranul, îl chiemă Santo, se oprește și privește uimit la convoiul ce treceà. Iar Colombini, îi zice cu iubire:

— Vino și urmează-mi! Și Santo aruncă biciul, lasă coarnele plugului, își părăsește pământul și merge după stăpânul său cel nou....

Altădată Colombini mergeà singur pe drum. După el venià un om din orașul vecin, unde nu de mult a predicat Colombini. Omul acesta fruntaș se chiemà Tommaso Guelfaccio. Pe Colombini îl țineà de nebun și prin cuvinte neînțelese încontinu îl batjocorià. Conducătorul Isusianilor, însă nu ziceà nimic, ci se rugà cu voce înaltă. Ajung în urmă la o cruce, de lângă drum. Colombini se întoarce către Tommaso și îi zice prietinește:

— Pentru numele lui Dumnezeu te rog să-mi faci un bine!

— Foarte bucuros — răspunde Tommaso surprins.

— Atunci să rostim înaintea acestei cruci numai un „Tatăl Nostru“ și o „Născătoare.“

— Chiar și două, dacă voiești — zice vesel Ser Tommaso și — se pune în genunchi luându-și pălăria de pe cap.

Colombini încă îngenunchiază și se roagă. Iar Dumnezeu i-a ascultat rugăciunea și s'a îndurat spre Tommaso Guelfaccio, care în loc să se ridice de jos, cade în brațele vecinului său și plângând se roagă de iertare.

— Învățătorule — zice el — nu părăsesc locul acesta până nu mă primești între discipulii tăi....

Și de acum înainte Ser Tommaso preste tot locul a urmat pe Colombini, iar după moartea acestuia, a devenit prietinul Catarinei de Siena....

Cu altă ocaziune, Giovanni mergeà pe drum însoțit de șeptezeci de învățăcei. Un tânăr, îmbrăcat în veșminte frumoase, se apropie și cu mult respect se pleacă înaintea lui. Erà un poet tânăr, îl chemà Bianco; a venit de mult în Siena dela Val d'Arno din Firenza și Colombini îl cunoșteà foarte bine. Pentru aceea nici nu cutezà să-l primească între discipulii săi; erà prea tânăr și prea

le spună, că nu e vorbă de urcarea dării, nici de alte indatoriri, ce ar urmà din această conscripţie, al cărei scop este singur acela al adunării datelor adevărate privitoare la locuitorii ţării şi starea lor. Să supravegheze, întru cât le stă în putinţă adunarea datelor, oferindu-şi sprijinul lor atât de necesar cu această ocazie. Cunosc doar mai bine ca oricine situaţia şi împrejurările, în cari trăesc credincioşii lor; au la îndemână datele matriculare, şi — în sensul circularei de dto 22 Noemvrie a. c. — au sa deà înşişi, cu sfârşitul lunei Ianuarie datele privitoare la conscripţiunea nominală a sufletelor, în vederea noului Şematism, ce se va publicà pentru Arhidieceza noastră, în decursul anului 1911.

Dela comitetul naţional. In ultimul timp s'a iscat un conflict acut între conducătorii membrilor partidului naţional din comitatul Aradului şi redacţia „Tribunei.“ Chestia a ajuns să fie aplanată din partea comitetului central al partidului naţional. Tot acolo a ajuns să fie rezolvită şi afacerea apariţii ziarelor „Lupta“ şi „Poporul român“ din Budapesta. In şedinţele ţinute Luni şi Marţi, la cari, pe lângă membrii comitetului au luat parte şi număroşi membri externi, s'a adus următorul conclus:

1. „Comitetul declară, că numai acel organ de publicitate serveşte interesele partidului naţional român, care pe de-o parte susţine şi propagă neştirbit programul partidului şi concluzele în vigoare ale conferenţelor naţionale, pe de altă parte întăreşte solidaritatea naţională în cadrele şi sub disciplina acestui partid, aflând modalităţile de a produce şi a întări încrederea obştei româneşti în autoritatea conferenţelor naţionale, care singură este chemată a stabilì principiile politice ale naţiunii române din Ungaria şi Transilvania şi singură este în drept a institui organele de conducere şi de executivă ale acestei politici. Orice încercare de a ştirbì autoritatea acestor organe, este un atac îndreptat împotriva conferenţei naţionale şi — în consecvenţă — constitue un act de tradare faţă de interesele naţionale politice, ale poporului român din Ungaria şi Transilvania.

2. Comitetul constată, că ziarul „Tribuna“ din Arad nu este nici organul comitetului executiv, nici a partidului naţional român din patrie. Prin ţinuta sa echivocă în afaceri de ordin politic şi prin încercările sale de a sgudui încrederea obştei române în autoritatea organelor de conducere şi de executivă ale partidului naţional român, ziarul „Tribuna“ din Arad a ieşit din cadrele disciplinei de partid şi a devenit vătămător şi ostil intereselor partidului, iară prin declaraţiunile sale din N-rul 262 din 14 Dec. a. c., că vor „puteà veni vremuri şi situaţii când ideea naţională are nevoie de a fi susţinută chiar în contra partidului printr'un organ de publicitate român“, acest organ de publicitate a încercat să anticipeze justificarea trădării intereselor politice ale naţiunii române din Ungaria şi Transilvania.

3. In afacerea organelor de publicitate „Lupta“ şi „Poporul român“ din Budapesta, comitetul aprobă actul comisiunii sale de pressă, prin care s'a dispus suspendarea apariţiei acestor organe şi declară, că dela datul acestui ordin, organele de sub întrebare au apărut în mod ilicit, fără aprobarea comitetului şi sub o respundere cu desăvârşire străină de comitet.

4. Pentru luminarea obştei româneşti asupra afacerilor de sub întrebare, acest concluz se va da publicităţii“.

Cantori-învăţători. Un fel de îngrijorare cuprinde inimile noastre, când ne gândim la hotărârea învăţătorilor din ultima adunare generală, de a destace slujba de cantor de cea de învăţător. Asupra acestei chestiuni trebuie să mai revenim, trebuie să mai discutăm, pentrucă Dnii învăţători au tractat-o în mod superficial numai din punctul D-lor de vedere.

Biserica ca susţinătoare de şcoli încă are dreptul să-şi spună părerile sale.

Mai departe Prea On. Domn Ioan F. Negruţiu ca preşedinte foarte corect a arătat, că afacerea aceasta e de natură curat economică, prin urmare trebuie tractată şi din acest punct de vedere.

Să cercăm în treacăt argumentele aduse. S'a afirmat că se răpesc zile din instrucţiune.

După părerea mea dintre funcţiunile bisericeşti singură înmormântarea l-ar împedecà pe învăţător dela instrucţiune, celealalte toate se pot acomodà sau pe sărbători sau pe alt timp când nu este şcoală. Aceasta o prevede şi ordinaţiunea ministerială publicată de Preaveneratul Ordinariat în circularul XCVII. Nr. 7969—1910. „Domnul Ministru de culte şi instrucţiune publică, referitor la cantor-învăţători, cere ca funcţiunile bisericeşti să se facă după putinţă în timpul acela, când învăţătoriul nu e ocupat cu instrucţiunea elevilor săi.“ In cele mai multe parohii, cum din nefericire avem atâtea parohii mixte şi mici sunt rare şi înmormântările. Aşa dar acesta încă nu poate fi motiv just pentru despărţire.

---

deb l, aşa că nici n-ar fi putut suportà vieaţa Isusianilor şi Colombini nu voià ca după o încercare zădarnică, să-l părăsească. Astfel acesta se depărtează.

Pe la amiazi, Isusianii osteniţi, flămânzi şi însătaţi, ajung într'un oraşel. Şi pe cine văd la poarta oraşelului? Pe Bianco din Siena; a venit înainte şi într'o ospătărie le-a pregătit de mâncare. Teama, că nici acum nu-l vor primì se observà pe trăsăturile şi faţa lui tânără şi frumoasă, şi în ochii lui mari şi curaţi; se simţià foarte fericit, că poate să-i conducă. Şi nu preste mult Isusianii se află în jurul unei mese bogate. Tânărul din Siena comandează mâncările şi toarnă vin. Dupăce să termină cu mâncarea, păşeşte înaintea lui Giovanni Colombini şi îl roagă din nou, să-l primească între învăţăceii lui.

— O învăţătoriule — zice el — până când se mă chinuesc în prinsoarea aceasta egipteană, în sclăvia aceasta a lumii? Când îmi vei permite să-ţi urmez ţie şi prietinilor tăi, pe câmpia abnegaţiunii şi să ajung în pământul făgăduinţei?

O măiestre, nu mă lăsà de cea parte a mării roşie, ci permite-mi ca mai nainte de ce s-ar împreunà valurile să ajung la uscat şi să-mi scap sufletul de perzecuţiunile lui Faraon! O Părinte, de mult cerşesc după această îndurare şi acum nu mă scol de aici, până nu mă vei primì în braţele tale şi nu mă vei numì fiul tău!

Ceata Isusianilor creştea tot mai mult şi când nu mai puteau umblà împreună cu învăţătorul lor, se despărţiau în cete mai mici şi se împrăştiau preste tot locul, vestind fericirea ce o simţesc cei cari iubesc pe Hristos.

Într'o seară Colombini cu o ceată mai mică de învăţăcei predică în piaţa din Arezzo. Erà întunerec bine şi oamenii totuş veniau să-l asculte. Poarta cetăţii, în contra datinei, a rămas deschisă preste noapte şi locuitorii ţinuturilor din jurul oraşului, tot într'una veniau la Colombini, având fiecare în mână şi câte o lumină. In seara acea uliţele oraşului străluciau aşa de frumos....

In decursul vorbirii, unul dintre învăţăcei îi zice lui Colombini:

— Învăţătoriule, Vanni este aici şi te te roagă să-l binecuvintezi, înainte de moarte.

Vanni erà din Montichiello şi unul dintre cei mai dragi învăţăcei ai lui Colombini. A rămas bolnav în mănăstirea Santa Bonda, la călugăriţele benedictine. Cum a ajuns în seara aceasta la Arezzo?

Nu s'a simţit bine nici de cum la Santa Bonda — ziceau ceialalţi învăţăcei. Şi-a presimţit moartea şi de aceea a dorit să moară în apropierea părintelui său. Au trebuit dar să cedeze rugămintelor lui şi să-l aducă în Arezzo.

— De multeori ne-am descurajat — ziceau învăţăceii — şi niciodată n-am crezut să putem ajunge până aci.

In seara aceasta însă, când ne-am apropiat de oraş şi am văzut luminile acestea multe, ni-s'a părut, că ne apropiem de împărăţia cerurilor şi stelele vin să ne întâmpine. Învăţătoriule, îndură-te spre servul tău Vanni şi împlineşte-i ultima rugăminte!

Colombini emoţionat, dimite poporul.

— Unde este Vanni? — întreabă şi merg cu toţii la el.

Ajung la locuinţa lui Vanni. Din chilie se auzia un cântec aşa de frumos şi minunat cum nicicând n-au mai auzit. Era muribundul, cânta într'un ton îngeresc şi îşi exprima ultima dorinţă.

In urmă cântecul tace. Colombini intră şi se apropie de patul învăţăcelului său. Vani zăceà întrun pat sărăcăcios. Un suris dulce îi luminează faţa, când vede pe învăţătorul său.

— Iubite Vanni — zice Colombini — cum te simţi? Nu este nimic aci cu ce să te acoperi, căci tremuri de frig. Te voi acoperì cu paltonul meu. E vechi ce e drept, dar tot e mai bun, decât nimic.

Astfel se îngrijià Colombini de acest bolnav. Şi Vanni îi răspunde:

— Durerea cea mai mare mi-a fost iubite învăţătoriule, că n-am fost cu tine, acum însă când iarăş te văd, nu mai am nici o suferinţă. Morbul ce e drept e foarte amar şi te face se suferi multe, dar cine trăieşte în Dumnezeu, nu simţeşte suferinţele acelea, căci Dumnezeu îi face fericit şi ul-

Incompatibilitatea cantoriei cu dăscălia, micşorarea statului învăţătoresc aduce ceva din modernism luat în un înţeles cum se află la noi, care trebuie combătut cu toate armele.

Va să zică, acum dacă s'a creat un viitor mai bun pentru învăţător, e incompatibil ca să laude pe Dumnezeu, aşa ceva ar aduce acum micşorare statului învăţătoresc atât de bine dotat, mai bine să-şi petreacă timpul acela cu alte afaceri de orice natură.

Că slujba de cantor ar împedecă educaţiunea morală şi religioasă e un contrast foarte isbitor. Mai corect s'ar fi zis, că promovează aceasta educaţiune. Exemple sunt procesiunile cele frumoase şi educătoare pentru inima pruncilor, un cor format din pruncii de şcoală etc. Ca să nu aduc alte argumente în merit, mă provoc la o ordinaţiune ministerială, căci în ziua de azi aşa des le place dumnilor învăţători a se provocă la ordinaţiuni. Preaveneratul Ordinariat în cercularîul său de dto 27 August 1910 Nr. 6513—1910 publică o ordinaţiune a Domnului Ministru de culte şi instrucţiune foarte interesantă, care merită a fi cetită în întregime, referitoare la educaţiunea morală a şcolarilor. „Învăţătorii să îndemne, ba să oblige pe prunci a umblà la biserică, şi în privinţa aceasta ei înşişi să premeargă cu exemplu bun" etc.

Ştim, că şcoala e fica bisericii, şi împrejurarea, că un învăţător e şi cantor confirmă aceasta aserţiune; desfacerea cantoratului ar înstrăină pe fică de mamă. La aceasta a făcut o dreaptă alusiune Prea On. Domn preşedinte când a zis, că tare se teme, că mulţi vor fi, cari nesimţindu-se obligaţi prin cantorie, îşi vor negligà datorinţele ce le au faţă de biserică.

Urmările despărţirii ar fi din toate punctele de vedere cu mult mai desastruoase decum s'ar crede la prima privire.

Desfacerea ar aduce cu sine încetarea mai multor şcoli îngreunându-se sarcinile destul de mari pe biserici de altcum cam sărace.

Şi cum în urma noilor dispuseţiuni ale legii în multe privinţe învăţătorii sunt sarcină odioasă înaintea poporului, prin despărţire s'ar înstrăină şi mai tare de inima lui.

Dar să presupunem, că s'ar realizà acest lucru. Intreb, oare de unde îşi vor acuirà bisericile cantorii de lipsă, şi de unde le va mai face şi acestora plată nouă? Dacă se va luà salariul cantoral din cel cantor-docental, atunci de unde se va întregì conform legii?

Cele mai multe biserici nu-l vor puteà întregi. Să va cere ajutor dela stat. Art. de lege XXVII din 1907, §. 14, fiind vorbă de întregirea salarelor zice că „Mărimea salariilor învăţătorilor confesionali respective a întreg venitului docental până aci statorit.... are să se acoarde şi pe mai departe neştirbită, respective nu să poate reduce cu scopul de a reflectà la ajutorul de stat".

Dacă urmărim concursele ce se publică pentru staţiunile de învăţători, vedem că cele mai multe, să nu zic aproape toate, sunt cantor-docentali, şi se aşteaptă dexteritate în rit şi tipic. Semn, că în împrejurările deacum e lipsă mare de cantor-învăţători, şi acestor pretensiuni juste ale timpului vor trebuì să se acomodeze, iar nu intereselor personale.

In coloanele „Unirei" s'a accentuat de nenumărateori ca să se introducă uniformitate în rit şi tipic. Dacă bisericile vor fi avizate la nişte cantori de pe sate, atunci vom fi mai departe de uniformitate ca acum.

Să vor introduce cursuri pentru cantori. Dacă însă cursul de 4 ani de zile, nu produce cantori destul de buni şi puţini, cum va puteà-o aceasta cursul de 6 săptămâni sau şi mai mult.

În fine să cercăm şi decretele Conciliului prim provincial din 1872 pag. 111 cap. IV cetim: „Drept aceea Biserica s'a îngrijit, ca pentru gravitatea şi cuviinţa cântărilor sacre, în biserică numai persoane anumite să poată cântà".

„Sinodul având în vedere însămnătatea cea mare a cântărilor în Biserica noastră recomândă cu tot adinsul, că la instituirea atât a clerului tinăr cât şi a docenţilor şi a cantorilor, deschilinită grijă să se pună spre propunerea corăspunzătoare a cântărilor bisericeşti, nice să se admită la primirea s. ord fără cunoştinţă relativ indestulitoare; *iară la oficiile de cantori şi docenţi fără cunoştinţa deplină a cântărilor bisericeşti*".

Iată pentruce ţin eu memorandul Dlor învăţători de un paş foarte greşit.

Despărţirea oficiului de cantor de cel de învăţător e contra intereselor şi binelui bisericii a căror fii suntem cu toţii şi pe care cu devotament trebuie să o servim. Despărţirea face din învăţător un funcţionar, îl smulge dela inima poporului cu care trebuie să fie concrescut şi cu timpul din sinul bisericii, care în sărăcia sa cu drag şi multă căldură l-a ocrotit.

Niculae Platon,
paroh gr.-cat

CORESPONDINŢE.

Misiuni la Măhaciu.

19 Decemvrie nou

Scriu acestea şire din Măhaciu de lângă Vinţul de sus, satul în care a trăit şi a lucrat *popa Grigore,* cărturarul ardelean de pe la sfârşitul veacului al XVI-lea (1580—1619), tălmăcitor de cărţi bisericeşti, dela care, sau

timul ceas, iar la lucruri pământeşti nu se prea poate cugetà. Sum fericit, că trebuie să mor, şi tremur nu de frig, ci de bucurie căci se apropie dragul inimii mele.

După Colombini au mai întrat în chilie şi câţiva învăţăcei; unul a adus şi o lampă pe care o aşează într'un colţ al chilii. Flacăra-i debilă însă n-a putut să învingă lumina strălucitoare a vieţii eterne, care se reflectà din faţa muribundului. Şi Vanni a început să se roage....

In estrasul acesta al fericirii chiamă într'ajutor pe prietini şi cunoscuţi; pe martiri şi vergule îmbrăcate în vestminte albe; pe călugări şi anahoreţi; pe episcopi şi dascălii bisericii, pe patriarhi şi profeţi, pe îngeri şi arhangeli şi pe învăţăceii şi apostolii Domnului...

Şi larostirea fiecărui nume, lumina ce strălucea din faţa muribundului creştea tot mai tare, iar flacăra lampei din colţ devenià tot mai debilă... Şi să părea că îngeri cu aripi albe ar încunjurà patul lui Vanni, păzindu-l în contra puterii întunerecului. Sfinţii şi fericiţii din ceriu erau de faţă, îi vedea muribundul, îi vedeà Colombinii şi chiar şi prietinii lui.

Vanni se rugà mai departe. In vremea aceasta însă, se tot ridicà. I-se părea că vede pe cineva acolo departe, şi n-ar voi cu nici un preţ să-l piardă din ochi... In urmă se întinde, se ridicà în genunchi îşi pune mânile pe piept în formă de cruce şi zice:

— Priviţi, priviţi cum vine. E ceea ce este binecuvântată între femei, mama domnului, ceea mai curată fecioară, sfânta Maria! O mamă, mamă, îţi mulţămesc, că vii la acest mic servitor al tău, şi că voieşti să mă conduci la prea sfânt Fiul tău... O Isuse, tu eşti Domnul meu, şi eu sum cu totul al tău... O, priviţi, priviţi. Isus vine, să-mi ducă sufletul cu sine... Să fie lăudat numele lui prea sfânt! Să fie lăudat Isus Hristos!

Şi împreunându-şi mânile şi plecându-şi capul şi-a dat sufletul.

VII.

Erà într'o dimineaţă frumoasă de primăvară. Soarele se ridicase binişor pe ceriu. Pe lângă drum se întindea un şir lung de bănuţei, iar prin pădurile de goron şi mirt străluceau aşa de frumos florile de primăvară.

In mijlocul unei pajişti bogate şi împodobite cu flori aşa de frumoase se opreşte Colombini cu învăţăceii săi.

— O, voi săraci ai lui Dumnezeu — zice Colombini, întorcându-se către mulţime — avem datorinţă sfântă să mulţămim lui Dumnezeu! Cugetaţi-vă numai, noi putem să trăim şi să umblăm pe acestea locuri, să vedem bolta curată, azurie a ceriului şi să inspirăm aerul acesta proaspet! Câţi oameni avuţi dela oraşe nu ar voi să-şi schimbe soartea cu a noastră! Noi suntem în împărăţia lui Dumnezeu, ca şi crinii câmpului, nu arăm, nu sămănăm şi nu culegem, dar totuşi Dumnezeu ne îmbracă şi ne nutreşte, chiar precum îmbracă şi crinii câmpului şi nutreşte pasările ceriului.

O, priviţi numai la florile acestea frumoase, cari străiucesc aşa de drăguţ şi răspândesc un miros aşa de plăcut! Rupeţi numai una dintre ele şi nici un artist din lume nu va fi în stare să o pună la loc. Luaţi în mână numai una şi priviţ-o ce frumos să ramifică prin potirul alb al florilor vinele acelea foarte fine; ce frumoase nobile, şi curate sunt toate şi cugetaţi-vă apoi, ce puternic trebuie să fie artistul acela care, a săvârşit nu numai una, ci sute şi mii de astfel de opere!

Şi apoi aduceţi-ve aminte, că acel artist neîntrecut, puternic şi isteţ, a cărui putere, înţelepciune şi artă o putem observà în crearea lumii e om ca şi noi! E creatorul ori cărei fiinţe, a lumii întregi chiar, e creatorul şi fratele nostru; e prietinul şi Mântuitorul nostru. Aşa este, Dumnezeu s'a făcut om, Creatorul s'a făcut creatură, Cuvântul s'a făcut trup, şi pentru noi s'a născut din Fecioară, a suferit sub Ponţiu Pilat, şi a fost restignit pe cruce....

O lume, frumoasă, minunată, mare, plăcută şi neînţeleasă! O Dumnezeule! ce pot să fac, decât să te admir, căci m-ai creat, mi-ai dat vieaţă, m-ai răscumpărat şi mi-ai deschis porţile fericirii de veci.... O vieaţă vecinică, vieaţă unde nu este moarte, nu este noapte, întunerec, nimicire, ci lumină,

din şcoala căruia, ne-au rămas *Textele măhăcene* (Codicele sturdzan) şi după unii, chiar Codicele voroneţan şi Psaltirea scheiană, preţioase monumente de veche limbă românească. Acest sat astăzi este scaunul protopopesc al Arieşului, locuit de urmaşii foştilor armalişti („husari"), cu diplome dela Mihail Apafi. Se mai păstrează şi astăzi la vre-o 18 familii astfel de diplome îngălbinite de vechime, cu iscălitura înflorită a principelui dăruitor, pomenind de credinţă şi vitejie în războaie, sub nume de Pârdutz, Popa, Gărduş, Şuşman, etc.

Zilele de 16—19 Decemvrie. au fost, pentru poporul de aici şi din tot jurul, zile de luminoasă înălţare sufletească. Exerciţiile spirituale pentru preoţi şi misiunile poporale, aranjate din iniţiativa M. On. *Gavril Pop,* parohul local şi şeful tractului protopopesc, de preoţimea din jur, cu ajutorul şi sub conducerea delegaţilor Reuniunii noastre arhidiecezane de misiuni: Păr. *Ştefan Roşianu,* şi Clarissimul *Dr. Alex. Nicolescu,* profesori de teol., vor rămânea vreme îndelungată întipărite în inimile celor cari au luat parte la acestea deprinderi creştineşti, foarte potrivite şi folositoare în vremurile cu atâtea ispite deacum şi roadele lor vor stăpâni ani dearândul sufletele bunilor noştri ţărani din acelea părţi, cari au atâta simţire pentru vorba caldă a propovăduitorilor adevăratei credinţe.

Conform programului stabilit, Vineri în 16 l. c., s'au ţinut conferenţele pentru preoţi; a cetit Păr. Roşianu care venise anume numai pentru exerciţiile ţinute preoţilor. Preoţii tractuali au fost de faţă în număr aproape complet, cu toate inconvenienţele drumului de iarnă moale şi foarte tinoasă. Au rămas acasă doar unu-doi mai înaintaţi în vrâstă s'au împiedecaţi de împrejurări grave. După conferenţe preoţii s'au mărturisit, împodobindu-se astfel în haina de sărbătoare a curăţeniei sufleteşti, pentru marea sărbătoare a celor mulţi ce avea să urmeze.

In aceeaşi zi la ceasurile 4 şi jumătate în biserica din deal — încinsă cu zide de cetate, cari întipuiesc mai mult fiinţa ei de cetate a spiritului creştinesc — s'a slujit Insăratul, apoi s'a ţinut cuvântarea de introducere a Clarissimului Dr Nicolescu.

A doua zi, Sâmbătă, deodată cu lumina zilei pe dealurile din jur coboară credincioşii satelor învecinate, cu prapori şi cu cântări sfinte; în frunte au pe preoţi şi învăţători.

In cursul zilei s'au oficiat la ceasuri anumite Mânecatul, apoi Liturghia. Insărat şi Paraclis. După fiecare slujbă urmă predică; în tot decursul misiunilor a vorbit Cl. Nicolescu. La Liturghie poporul n-a mai încăput în biserică. S. slujbă a fost impunătoare. Au celebrat 8 preoţi, lectorând clericii din Blaj A. Lupeanu şi L. Corcheş. Cuvântarea a fost despre păcat. Deja din aceasta zi s'au început mărturisirile şi cuminecările. Şi 6 preoţi deacum înainte autot mărturisit.

Duminecă, şi apoi Luni, au tot curs la credincioşi, iar unii dintre străini nu s'au depărtat toată vremea cât au ţinut misiunile. Duminecă la liturghie a pontificat Rev. *Vlassa,* preot militar în retragere. Foarte frumoasă pildă au dat doamnele preotese luând parte la misiuni, mărturisindu-se şi cuminecându-se spre edificarea poporulu.

Slujbele de seara mai ales erau înălţătoare. In lumina trămurătoare a făcliilor, în liniştea deplină a nopţii care stăpâneà afară zeci de inimi băteau mai viu încălzite de piutirea domoală, dulce, a cântărilor din strană. de vorbele adânci ale preotului din altar, de toată sfinţenia care parcă se pogorià de undeva de sus, din boltitura înaltă, din ceriul nevăzut....

Şi cuvintele predicatorului răsunau mai adâuc, pătrundeau mai repede, şi ochii, încălziţi de gânduri şi propuneri bune se aprindeau mai de grabă, mai tare.

Când slujba se isprăvia şi cântăreţul din strană, clericul Corcheş. cu glasul lui curgător începeà: „Stăpână primeşte rugăciunile robilor tăi..." lumea nu se puteà hotărî să plece. Niciodată nu mi-s'a dat să văd atâta căldură faţă de slujbele bisericii noastre, atâta sete după cuvântul lui Dumnezeu ca în acestea zile de misiuni sacre.

S'au mărturisit şi cuminecat cu acest prilej peste 500 de inşi, bărbaţi şi femei.

Luni, în 19, după liturghie s'a ţinut cuvântarea de încheiere. Ochi umezi pretutindeni.

M. Onoratul Gavril Pop, se înduioşează când tălmăceşte simţămintele de iubire şi de mulţămită faţă de Cl. Dr. A. Nicolescu, a osamenilor satului acestuia şi a oaspeţilor lor din jur.

După acestea se porneşte procesiune la cimitir. Lângă o cruce nouă, gătită anume să fie sămn al mântuirii sufleteşti de care s'a putut face fiecine părtaş în acelea zile ale misiunilor, s'au slujit parastase pentru morţi şi s'a cetit deslegarea...

... La margine de sat, pe-o colină, în lumina soarelui blând de iarnă, printre cruci de morminte satul tot, tineri şi bătrâni. Şi lăturenі de aproape şi de departe. Praporii se adie uşor de vânt. Şi glasul preotului, care se roagă, răsună tremurător preste mulţimea îngenunchiată. Şi crucea nouă, semnul mântuirii, stăpâneşte din vârful colinei ca o flamură de învingere eternă....

Un ultim cuvânt în acest cadru neuitat, în care se împărtăşeşte binecuvântarea arhiereului de departe şi apoi, misiunile se sfârşesc în acest chip demn de sfinţenia lor

---

primăvară şi câmpi vecinic înfloriţi.... O vieaţă, O fericire! O paradiz, paradiz!

Astfel a vorbit Giovanni captivându-şi tot mai mult învăţăceii. Se părea însă, că făptura lui mică, tot creşte, iar ochii şi faţa îi strălucesc aşa, că nici când învăţăceii nu l-au văzut atât de frumos. Deodată însă cade pe iarbă. Se părea că e chiar mort.

Invăţăceii şi-au adus aminte de cuvintele despre iubirea cerească din „Cântarea cântărilor": „Proptiţi-me cu flori, întăriţi-me cu poame; căci mă topesc de iubire....

Iarna a trecut, ploaia a încetat; flori răsar pe pământ; culesul viilor a sosit, glasul de turturică s'a auzit; smochinii s'au copt, florile s'au veştezit. Scoală iubita mea, frumoasa mea şi vină...."

Intr'adevăr blândul Colombini leşinase. In urmă îi agrăeşte cu cuvintele poetului sfânt:

— Proptiţi-me cu flori, căci mă topesc de iubire.

Şi toţi s'au împrăştiat prin poiana verde, plină de flori. Şi au culeş flori multe. Le-au adus şi le-au aruncat pe Colombini. Mai întâiu i-au acoperit faţa, apoi mânile, picioarele şi trupul întreg aşa, că nimic nu se mai vedeà, erà numai o grămadă mare de flori....

Mai târziu Colombini se trezeşte din această letargie. Işi deschide ochii şi vede florile multe ce-l acoperiau. Se ridică, îşi îmbrăţişează învăţăceii şi cu multă dragoste le strânge mâna. Apoi cântând pleacă cu toţii mai departe.

VIII.

Erà într'o zi caldă de vară. Giovanni Colombini a mers preste Ponte Vecchio la Firenza.

Când ajunse aici erà obosit şi plin de praf. Nu mai puteà purtà nici veşmântul acela dur, iar picioarele încă aşa-i asudase. Ca să se odihnească, se mai oprià din când în când înaintea boltei vre-unui argintar, de unde se auzià aşa de bine sunetul ciocanului, ce băteà în metalul greu şi nobil.

Aici în acestea lucrătoare mici şi simple se aflau mehanici foarte vestiţi, cări făureau bijuteriile scumpe pentru regine şi împărătese, pentru principese şi femei din societatea înaltă, pentru fecioare nevinovate şi femei nerușinate şi pe lângă acea îşi făceau şi avere.

Şi lucrau aceşti oameni într'o zi ca şi într'alta, acolo lângă podul cel vechiu, ce trece preste râul Arno. Iar când venià seara, îndestuliţi cu lucrul de preste zi, se reîntorceau în linişte acasă, unde îi aşteptà o soţie iubitoare şi câţiva copii, ce se îmbulziau în jurul mesei încărcate de mâncări....

Bătrânul negustător, suspinând trece mai departe.

O, argintarii din Firenza şi-au ales partea cea mai bună. El până aproape la bătrâneţe a umblat dintr'un oraş într'altul şi nu s'a odihnit nici ziua nici noaptea... Tot ce a avut, a dăruit săracilor şi călugăriţelor dela Santa-Bonda... pe Biagia, care atâta la iubit, însuşi a făcut-o să abzică de ai mai fi soţie şi acum biata trăieşte în văduvie, singură şi nemângâiată, numai din venitul anual ce i-a lăsat. Oh, n-a fost el decât un nebun, care a aruncat realitatea vie şi caldă, să se poată întinde în urmă după umbra rece şi goală....

Acolo la sate, unde crucile şi capelele sunt aşezate pe lângă drum, unde oamenii locuiesc departe unul de altul aşa că se par rătăciţi prin natură, nicicând nu s'a îndoit despre chemarea lui. Veşmintele îi erau sure şi sărăcăcioasă ca şi ale ciocârliei, care sboară în văzduh, lăudând pe Dumnezeu prin cântecul său, iar picioarele îi erau goale ca şi ale animalelor de pe câmp şi ale paserilor ce zboară de pe o creangă pe alta.

Aici însă, la oraş unde străzile sunt de piatră, şi unde arborii nu ţin umbră, iar pasările nu cântă, l-au copleşit aşa nişte simţăminte, ca şi cum toată vieaţa lui n-ar avea nici un rost... Treceau pe lângă el, peste Ponte Vecchio şi prin Piazza Signoria firenzienii mândrii şi firenzienele frumoase. Ochii le schlipeau, pietrile scumpe şi jiuvaericalele străluceau. Se întreceau în vestmintele de mătasă iar penele încă fâlfâiau în pălării. Şi peste tot locul puteai să auzi atâtea salutări, să vezi atâtea priviri dulci şi zimbiri graţioase şi să auzi atâtea vorbe vesele, glume şi complimente...

(va urmà).

Notez, că la serviţiile dumnezeeşti şi la ascultarea mărturisirilor au conlucrat cu zel şi abnegaţiune On. V. Crişian din Dumbrău, I. Boldor din Ciugudul-de-jos, Niculae Galea din Inoc, M. Ştefu din Decea, A. Pop din Cicău, Ioan Pop din Ciugudul-de-sus, Ioan Pop din Orminiş.

Misiuni, cereţi misiuni sacre pretutindenea în zilele de ispită şi de frământare de acum!

Al. M.

Noutăţi.

Misiuni. Servitorii şi servitoarele în ceea ce priveşte creşterea lor morală sunt lăsaţi la voia întâmplării, sunt copiii nimănui.

Luaţi de mici dela casele părinţilor, cine să mai îngrijeşte de sufletul şi de inima lor?

Şi prin urmare nu se puteă un gând mai bun şi mai dorit ca şi acela de a adună în fiecare Duminecă după amiazi servitorimea din Blaj în biserica catedrală pentru a fi instruaţi şi întăriţi în credinţă şi morală.

Instrucţia se va face de către membrii reuniunii de misiuni sacre din loc.

Prima prelegere s'a deschis în 18 Dec. de faţă fiind foarte mulţi. — Inceputul bun avem să-l mulţumim doamnelor noastre, cari înţelegând rostul acestor prelegeri, ne stau cu toată dragostea în ajutor.

Prelegerile se vor ţineà în fiecare Duminecă după inserat o jumătate de oră.

Eliberat. Dl *Dr. Cassiu Maniu,* împlinind încă un an de osândă grea în temniţa dela Vaţ, a fost eliberat zilele trecute întreg şi sănătos.

Dela Reuniunea femeilor din Blaj. Dupăcum am anunţat Dumineca trecută s'a ţinut prima serată literară, aranjată de comitetul Reuniunii femeilor din Blaj. A disertat prof. *Ştefan Pop,* vorbind despre puternicile faze ale evoluării sufleteşti, peste care a trecut curioasa personalitate a lui Tolstoi. Conferenţiarul ne face cunoscută în o limbă aleasă şi cu multă cunoştinţă de causă toată activititatea literară a lui Tolstoi din tinereţă până în ultimele clipe ale vieţii. Dl profesor grupează activitatea literară a lui Tolstoi în opera artistului şi opera moralistului, arătându-ne tot, ce a produs marea lui inteligenţă. Interesanta conferenţă a ţinut peste o oară, fiind ascultată cu multă atenţiune de numărosul auditor. Punctul al doilea al seratei a fost melodrama „Nu mă 'nţelegi" declamaţie de dşoara Irina Nistor, acompaniată la pian de dşoara Lucia Mureşian. Amândoue domnişoarele s'au produs în mod artistic şi cu multă pricepere, fiind călduros felicitate. Tot cu prilejul acestei serate s'au licitat obiectele rămase dela tombolă, încassându-se peste 100 cor. Venitul curat adus Reuniunii prin aranjarea tombolei e de 1479·— cor.

Dela Comitat. In lista viriliştilor pe 1911 au fost luaţi în comitatul Alba înf. următorii: Dr. Victor Mihályi, Blaj, I. M. Moldovan, Blaj, Ioan Cirlea, A. Iulia, Dr. A. Pop, medic Blaj, Ioachim Totoian, preot Chişfalău, Alex. Folyovich, notar public Aiud, Dr. Aug. Dumitrean, medic Bpesta, Dr. Oct. Prie, prof. Blaj, Nic. Adamovici, preot Bucium, Dr. Dănilă Szabó, adv. Blaj, Dr. Laurenţiu Pop, adv. Abrud, Ioan F. Negruţiu, director Blaj, Franc. Boţian, preot Bărăbant, George Bărbat, protopop Blaj, Iuliu Vulc, proprietar Tartaria, Oprea B. Popa, arândator Cenade, Silv. Nestor, director Blaj. Flor. Rusan, preot A. Iulia, Rubin Patiţia, adv. A. Iulia, Dr. Iuliu Maniu, adv. Blaj, Const. Colbazi, propr. Spring, George Vancea, propr. Blaj, Teofil Handrea propr. Abrud, Sim. Ispas, negutător Daia-rom., Nic. Florescu, propr. Ighiu, Ioan Maior, adm. dom. Blaj, Teodosiu Lobonţ, propr. A. Iulia, Dr. Ioan Marciac, advocat A Iulia, Ioan Fulea, adv. A. Iulia, Iosif Muntean, propr. Bărăbanţ, Sam. Crăciun, propr. Doştat, Virgil Pop, arendator Blaj, Vas. Orăsan, preot Sânjacobul de Mureş, Dr. Rece, medic Zlagna, Petru Fizeşan, propr. Abrud, Dr. Laur. Nestor, adv. Blaj, Dem. Golea, preot Sohodol, Dr. George David, adv. Abrud, aceştia 38 ca ordinari, iar ca suplenţi: Isaia Hentes, preot Vizocna, Ioan Bitea, preot Cut. Ignat Chirilă, neguţ. Abrud, Artim. Blăjan, preot obreja şi Gavril Precp, prof. Blaj, total 43. Numărul viriliştilor din întreg comitatul e de 190. Românii ar fi mai bine de a cincia parte. — În comisia administrativă a fost ales ca membru Dr. Izidor Marcu, canonic, Blaj

Către cetitori. Numărul acesta e cel din urmă din anul acesta. Nr. 1. din 1911 va apare în preajma Ss. Sărbători voluminos ca totdeauna.

O rectificare. Ni-se cere publicarea acestor şire, refuzate de „Tribuna": In foiletonul din Nr. 250 a Tribunei Dl. A. Maior scriind despre pictura bizantină, referitor la biserica din Tempăhaza afirmă unele neadevăruri, cari dupăce pentru mine ca supravighietorul lucrărilor şi pentru pictorul Smigelschi pot aveà urmări neplăcute, mă rog să se rectifice. Dl A. Maior adecă în fantasia crai dela „Naşterea Domnului" cu trei sa poetică, vede asămănare între cei trei voivozi români, şi în păstori, pe ciobanii noştrii. Lucru însă nu stă aşa, ci Dl A. Maior din figurile picturei, şi-a format figurile sale fantastice, întocmai ca şi celce din un petec de nor, îşi formează figurile sale bizare. Curată fantasie subiectivă. In pictura bisericii din Tempăhaza nu există absolut nimic de vre-o altă tendinţă, decât numai de stil, şi figurile sunt subiecte ideale de ale pictorului, cari nu samănă cu nimenea. Apoi în indumente pictorul s'a silit a se apropia cât mai mult de timpul în care cade reprezentaţia. Atât în interesul adevărului. După cari rugându-Vă să primiţi expresiunea deosebitei mele consideraţiuni, am rămas Aiud la 9 Decemvrie 1910 cu distinsă stimă *Ioan Maior,* protopop.

Conferenţele meseriaşilor. Duminecă în 18 Decemvrie la orele 5, a avut loc a treia conferenţă pentru meseriaş. Dl prof. Mihail Şerban a vorbit despre „Putere şi muncă." Expunerile dlui Şerban au fost însoţite de proiecţiuni. Publicul număros l-a urmărit cu viu interes şi l-au răsplătit cu aplause. Sodalul Tulea a declamat poezia Primăvara de Popoviciu Bănăţanul; iar sodalul Mureşan a cântat o frumoasă doină. Duminecă în 25 Decemvrie va vorbì dl profesor Aurel Gaja.

Posta Redacţiunii.

Târnăveanul. Dacă am publică scrisoarea DV. am compromite nespus de mult activitatea conducătorilor fireşti ai poporului nostru.

Un preot din vecini. Chestia nu merită de a fi discutată în publicitate şi apoi ar da prilej la bănueli. *Un memento* l-am dat în lături, să nu se mai pomenească de el.

Licitare de arândă.

Moşia orfanotrofiului din Mező-Szengyel (Sânger) comitatul Mureş-Turda în estenziune de 30 jugăre, să dă în arândă pe un period de 6 ani cu începutul anului 1911. Preţul de strigare 1200 coroane.

Doritorii de a luà aceasta moşie în arândă să-şi trimită până în 20 Ianuarie 1911 ofertele înscris însoţite de 120 coroane vadiu adresate Administraţiunii Centrale Capitulare în Blaj. Condiţiunile de licitare să pot vedeà la Administraţiunea Centrală Capitulară în orele de oficiu.

Blaj, 21 Dec. 1910.

Administraţiunea Centrală Capitulară.

(109) 1—1

Concurs.

Pentru ocuparea postului de conducător la societatea comercială „Consum" din Blaj, prin aceasta se escrie concurs până în 20 Ianuarie st. n. 1911 pe lângă un salar de 2000 coroane plătibil în rate lunari decursive

Reflectanţii au să dovedească, că au praxă de cel puţin 3 ani în branşa băcăniei şi ferăriei, că cunosc limbile română, germână şi magiară.

Postul e de a se ocupà în 1 Feb. 1911.

Concursele au să se adreseze domnului *Gavril Pop,* canonic metropolitan, preşedintele societăţii. (107) 2—3

CONTRA

TUSEI

răguşelei, catarului, flegmei şi tusei măgăreşti nu cumpăraţi altceva decât gustoasele

Caramelle pectorale

de alui **Kaiser** cu *„trei brazi"*

5900 atestate dela medici şi privaţi garantează pentru succesul sigur.

Pachete cu 20 fil. şi cu 40 fileri; cutie cu 60 fileri se află la: *Carol Schieszl* farmacist Blaj.

(93) 7—22

Muschong. Băile Buziaş

Phönix apă minerală de **Buziaş**

SCUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

RECREAZA-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ

S'a dovedit de cea mai mare efect contra morburilor de rărunchiu, de beşică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formărei nisipului şi a petri în beşica de apă.

Recomandată de medici.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 35—?

Partea literară.

Celea trei duele ale colonelului D'Arbout.

— Narațiune de G. de Bengoy d'Hagerne. —

Trad. de Grațian.

(Continuare și fine)

Rajmond nu preste mult și-a ieșit din sărite.

— Domnule colonel, repetesc, ocupați-vă de afacerile D-voastre. Față de mine și de Marta jucați un rol de partizan, ce mie nici decum nu-mi convine; e timpul, ca aceasta să se finească.

— Iată, ce câștigă omul, dacă să interesează de amicii săi, nu seceră altceva decât nerecunoștință. Foarte bine! dacă dta ai început pe coarda asta aceasta, află, că din interesul ce-l port față de Marta, m-am amestecat în daraverile D-voastre, pe care o cunosc de copilă și a cărei viață eu am mântuit-o; susțin, că tractarea d-tale față de ea e insuportabilă.

— Grijiți, domnule colonel.

— Voi grijì eu, dacă nu-ți place. De altfel poți fi liniștit; în viitor nu mă mai ocup de D-voastră, nu meritați această osteneală.

— Domnule colonel, D-voastră ți-mi ofenzați femeia; dacă nu mi-ați fi oaspe ar trebui să-mi răspunde-ți pentru aceasta.

— Asta nu te supere! încă în astă seară ți-mi poți transportà calabalicul la ospătărie, căci nu voiu dormì la d-ta.

— Ăsta-i ultimul cuvânt?

— Desigur.

— Nu vă retrage-ți un singur cuvânt?

— Nici unul singur.

— Bine domnule, mâne ți-mi vor fi secundanții la D-voastră.

— Grijește, ști bine, că eu din depărtare de douăzeci și cinci pași nu greșesc monedă de o sută sou-s?

— Crede-ți, că mă înfric?

— Ba de fel, însă te fac atent, că dacă mergem împreună la locul de luptă, moartea d-tale e sigură.

La acest cuvânt, ușa salonului s'a deschis fără veste, Marta a năvălit între noi și a căzut în brațele bărbatului. Abia respirând îi zise:

— Rajmond, nu voiesc să te duelezi. Acesta a împins-o la o parte:

— Lasă-mă, omul acesta ne-a ofenzat pe amândoi, trebuie să-mi dea seamă pentru purcederea sa incvalificabilă.

— Femeie, i-am zis pășind mai înainte...

Însă Marta, acoperindu-și bărbatul cu corpul său, aruncându-mi o privire de dispreț, mi-a zis acestea cuvinte:

— Nu vă cunosc, domnule.

— Ascultă puțin, ce vreà să-ți spună, întrerupse domnișoara Franchère, carea a venit în urma nepoatei sale.

— Ceeace voesc să spun e foarte simplu, femeie am zis eu. Cu umilință ți-mi cer scuzele, că cuvintele mele te-au atins atât de neplăcut; însă mărturisesc, că eu de loc nu le regret.

— Domnule, zbieră Rajmond, pregătindu-se să se arunce la mine.

— Dar lasă-l să sfârșească, zise domnișoara Franchère, oprindu-l.

Și când am putut continuà, am zis:

— Nu, femeie, nu regret, caci din norocire, am fructificat ceeace toți am așteptat, te-au condus în brațele bărbatului d-tale.

Rajmond și Marta s'au uitat mirați la mine.

Dar nu vedeți, că toate acestea, au fost o simplă comedie? întrebă zimbind, bătrâna mătușică.

— Comedie?

— Nimic alta; o comedie, ce eu am inventat-o și în care rolul cel mai greu a binevoit a-l luà asupra-și domnul colonel.

— Rajmond, am zis, d-ta ai fost convins despre aceea, că soția d-tale nu te iubește, noi însă am voit să-ți demonstrăm contrarul.

— Cel puțin să mă fiți făcut atent mai înainte.

— Și dacă d-ta n-ai fi primit rolul, duelul s'ar fi întâmplat Joi.

— Aid' îmbrățișați-vă, zise domnișoara La Franchère, și să nu să mai amintească nimica.

Rajmond a privit spre Marta, ce se află încă tot lângă el,

— E adevărat dară că mă iubești?

— Și d-ta?

— Eu sum nebun, iartă-mă Marta; ți-i jur, că de azi încolo te fac să uiți trecutul

— Ei dar duelul? am întrerupt eu. Încă tot voiești să mă omori?

— Pe d-voastră oh! încă tot.

Și mi-a sărit în grumazi. Mi-se pare că o lacrimă mi-a alunecat pe față și am auzit în ureche șoptindu-mi acestea cuvinte:

— D-voastră m-ați mântuit pe mine Vă mulțămesc. In cealaltă zi, cam la unsprăzece oare m-am coborât la dejun, Marta nu erà singură, lângă ea am văzut pe mătușa sa și pe toți aceia cari au prânzit eri în palatu domnișoarei la Franchère,

— D-ta, nu mi-ai spus, că vei avea oaspeți.

— Nu va provocat eri bărbatul meu la duel. D-voastră ca militar trebuie să știți că după duel urmează dejunul, la care secundanții sunt de față. Eu voi plăti dară dejunul acesta și ostrigile.

— Iară eu șampania, zise Rajmond intrând.

— Foarte bine, copii mei observă bătrâna fată, însă D-voastră dați de minciună proverbul, căci astăzi plătesc amendă, cei cari au câștigat.

Iată, domnilor, așa mi-s'a finit al treilea și cel din urmă duel al meu.

— Domnule colonel, observă căpitanul Montvert, D-voastră singur a-ți sprijinit afirmările proprii, ne-ați dovedit, că duelul, în anumite cazuri poate fi folositor.

— Da, dragul meu, sub condiția, că nu să va întâmplà niciodată.

Iacob, adă țigări.

— La moment domnule colonel.

Bibliografie.

A apărut:

Informații literare și culturale 1903—1910 de *Octavian C. Tăslăuanu.* Editura W. Krafft, Sibiiu. Prețul unui volum: 2 cor. (2 Lei 50 bani). Volumul *„Informații literare și culturale“* cuprinde o parte din articolele și notițele pe cari le-a publicat dl Tăslăuanu în cursul ce'or șepte ani din urmă în „Luceafărul“. Limba frumoasă și varietatea subiectelor din acest volum, credem că vor îndemnà pe mulți să și-l procure.

Volumul cuprinde: Figuri literare și culturale, articole despre artă, despre chestiuni culturale dela noi și din străinătate și dări de seamă despre o parte a literaturii românești din ultimul deceniu. Remarcăm în deosebi figurile literare și culturale, pe urmă studiul despre Tolstoi care, după cât știm, în românește tratează pentru prima oară mai pe larg viața și activitatea acestui cugetător al imperiului rusesc.

Volumul e de 350 de pagini și se vinde cu prețul de 2 coroane. Se poate comandà dela toate librăriile.

„Luceafărul“ Nr. 24 cu următorul sumar bogat și variat: Ecaterina Pitiș: Sonet (poezie) — Cat. Theodorian: Sfârșitul. — Z. Bârsan: Spre culme! (poemă). — Mihail Lungianu: Brócea (povestire). — Maria Cuntan: Note de drum (poezii). — Gavr. Todica: Colinde. — Dări de seamă: Il. Chendi: I. Agârbiceanu, În întunerec. — Cronică: Copiii nimănui. O confirmare. Epigrame. Concursul „Societății pentru fond de teatru“. Notițe. — Poșta Redacției. — Ilustrațiuni: 8 reproduceri fotografice din Muzeul Simu din București.

Dr. Iuliu Florian: **Credința ostașului.** rugăciuni și învățături folositoare pentru ostași. Păr. capelan militar face un neprețuit servicin tinerilor noștri țărani, cari sunt înrolați, când cearcă să-i țină în frica Domnului și să-i apere de ispitele celui rău, înmânduie în mână o cărticică de rugăciuni anumit compusă pentru ei. Cărticica frumos tipărită la „Carmen“ în Cluj. cu peste 100 pag. costă numai 20 fil.+5 fil. porto. și se pot comandà dela autor din Cluj, Szentegyház u. 21.

---

1. Teologia dogmatică fundamentală de ***Dr. V. Suciu prof.***

vol. I. ***Apologetica creștină*** fco. **5·30**
vol. II. ***Tradițiunea și Bis.*** fco. **5·30**

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. ***Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.*** fco. **7·30** cor.
vol. II. ***Sacramentele și Eshatologia.*** fco. **7·30** cor.

3. Hipnotism și Spiritism **1·50**

Preaveneratul Consistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procurà aceste cărți din cassele bisericești pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

ALBUMUL BUNEA

în o minunată execuţie tehnică şi cu un cuprins bogat de peste 200 pagini.

E admirabilă coperta în mai multe colori, după originalul pictorului nostru ***F. C. Domşa.*** *Urmează, numai decât la început portretul cel din urmă al canonicului Bunea în patru colori. Şi alte peste 20 clişee, apoi capete artistice, suplimente, etc. Textul se împarte în următoarele mari capitole:*

I. Moartea.
II. Jalea neamului.
III. Funerarii
IV. Postum.
V. Epilog.

Este** o carte vrednică de memoria **marelui nostru Bunea.

Se cinde în folosul ridicării unui mausoleu la groapa meritatului bărbat al bisericii şi neamului.

Preţul unui exemplar, pentru abonaţi: 6 cor., pentru neabonaţi 7 cor.

NOTĂ: *Pentru uşurarea administraţiei, abonaţilor se trimite cu rambursă. Acela dintre stimaţi abonaţi, cari ar dorî să nu li-se ramburseze, sunt rugaţi să anticipe preţul de 6 coroane + 55 bani taxă de porto şi recomandare!*

Comandele se pot face la

Adresa: ***Albumul Bunea — Blaj-Balázsfalva*** *sau* ***Librăria semin.***

Proprietar-editor: Aurel C. Domşa.

Redactor respons. Augustin Gruiţia.

Spese colosale

spesează oamenii suferinzi anual pentru ca să-şi aline durerile şi să-şi restaureze sănătatea. Însă în foarte multe cazuri fără succes. Cauza la aceasta este, că bolnavul se refugiază la frunză şi iarbă şi nu aplică cel mai bun metod de vindecare, care năzueşte a-i alină durerile şi suferinţele, a-i recâştigà puterea de vieaţa a organizmului, regulează funcţionarea organelor şi prin capacitatea resistenţei progresive a delătură răul. Acest metod vindecător

aplicarea electricităţii pe calea

„Elektro-Vitalizer-ului“

Cu ajutorul acestui metod vindecător s'au vindecat multe sute de oameni, cari au suferit orbul în absolută sau parţială desperare, de tâmpire, insomnie, durere de cap, de durere de spate, reumatizm, podagârciuri.

Lămuriri amănunţite dă cartea „Despre metodul modern de vindecare prin electricitate“ care se află în tom deschilinit pentru bărbaţi şi deschilinit pentru femei, şi care se trimite ori şi cui gratis şi franco, care o cere provocând-se la foaia noastră, dela

„Elektro Vitalizer“ orvosi rendelő intézet

(103) 2—2

Budapest, IV. Semmelweiss-utcza 4, félem. 51.

Te săgetează?

(Ai dureri .

Foloseşte Elsafluidul lui Feller şi Elsahapurile lui Feler, a căror singur producent este EUGEN V. FELLER, farmacist de curte, Stubica, Centrale Nr. 122 (Zágrábmegye).

I. Elzafluidul lui Feller e, după experienţele noastre, liniştitor de dureri, vindecător, încetează durerile; repede şi sigur vindecă: reumă (spare), slăbie de nervi, junghiuri în coaste, influenza, dureri de cap, de dinţi, de spate, amorţeală, durere de ochi, migrenă, şi multe alte morburi acî nepomenite! Fluidul Elsa alui Feller e folosit cu efect fără pereche la răguşală, catar, dureri de piept şi gât, şi morburi prevenite din curent ori răceală. Veritabil e numai dacă pe sticlă este numele „*Feller*“. 12 sticle mici sau 6 duple ori 2 speciale, K. 5, franco.

II. Mai departe dorim a Vă aduce la cunoştinţă, că lumea foloseşte cu efect distins şi sigur Elsahapurile-Rebarbara purgative alui Feller, contra durerilor de stomac, sgârciuri, lipsă de poftă, arsuri de fiere, greaţă, ameţeală, râgâeli, haemoroide şi alte conturbări de mistuire. — 6 cutii franco cu 4 coroane. — Să ne ferim însă de imitaţiuni şi la comande să adresăm acurat aşa: (92) 8—30

Eugen V. Feller, apotecar
Stubica Centrale 122 (comit. Zágrab).

(106) 2—3

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a execută lucrările necesare la edificarea caselor par. gr.-cat. din Caşva (Kásva), comitatul Mureş-Turda, prin aceasta se recearcă să ... teze ofertele în scris însoţite de cauţiunea de 950 adecă nouăsute cincizeci coroane la oficiul parohial gr.-cat. din Kásva p. u. Görgény-Szt- Imre, cel mult până în 10 Ianuar st. n. 1911.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luà în considerare.

Operatele despre acestea lucrări şi anume: formulariu de contract, condiţiunile de edificare, preliminariul de spese şi planul aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan, se pot studià zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Caşva.

Licitaţiunea publică se va ţineà în 10 Ianuarie st. n. 1911 la 2 oare p. m.

Caşva la 12 Decemvrie 1910.

Simeon Zehanu, paroh gr.-cat. **Ioan Pop,** curator primar.

Kalmár & Engel

fabrică de maşini şi motoară

Depozit şi birou: V, Lipótring 22. | Fabrică: VI, Üteggasse 19

BUDAPEST

Renumit! Original! „Benz“!

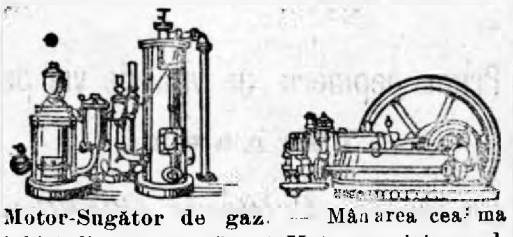

Motor-Sugător de gaz. — Mânarea cea mai ieftină din prezent. **„Benz“-Motor cu oleiu crud.**

SISTEM **DIESEL**

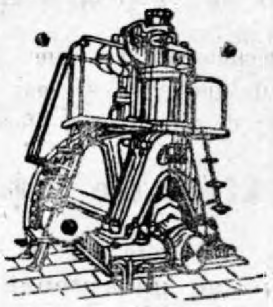

Recunoscut cel mai bun fabricat.
Recomandă garniturile sale de îmblătit, Locomobile cu Benzin, cari **sunt construcţiunea cea mai simplă**

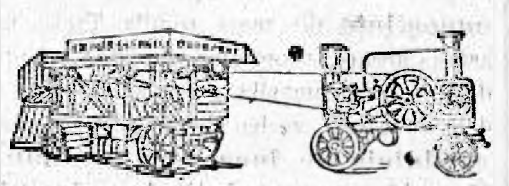

Garanţie deplină. Condiţiuni de plată favorabile. Preliminare de preţuri şi Preţcurente gratis şi franco. (101) 2—26

THE CAMPBELL

renumita firmă engleză de Motoare liferează celea mai bineconstruite şi durabile

□ Motoare şi Locomobile □

cu Benzin, Oleiu crud, Gaz şi Sugător de gaz.

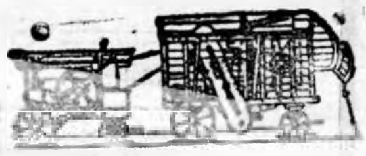

Mân... ieftină, mai sigură şi mai neco...
Preţu... favorabile. ...ţele.

Reprezentant general:

Koranyi Victor BUDAPEST, VI., Liszt Ferencz-tér Nr. 9.

Telefon 64—61. (80) 13—26

Numai odată în 100 de ani

afli ocaziune să poţi cumpărà aşa o **calitate bună** şi aşa **ieftin pomi** şi alte **producte** din şcoală de pomi. Nimeni să nu întârzie a se folosì de buna ocaziune, ci să comande îndată pânăce ţine proviziunea. Din cauza curăţirii totale a răsadniţei (pepinieriei) se vând cu **preţuri reduse:** Pomi, Tufe dacorative, Acuminoase, Pădureţi şci.

Frideric Caspari şi soţul

: : **Medgyes,** Nagy-küküllőmegye. : :

La cerere Preţcurant gratis.

(81) 13—16

Prima pepinerie de viță de vie pe

Târnavă.

Proprietar: ***Frideric Caspari***

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye

De ani recunoscută ca prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, liferează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoiți a cere prețcurent ilustrat!

In prețcurent se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.**

(99) 6—20

(82) 12—20

Birou de informații.

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, m'am hotărît să deschid în Budapesta un

Birou de informație și

□ Agentură românească. □

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și alte foruri, orice informații comerciale și în general *în orice cauză*, dau în restimp de 2—3 zile ori și cui, rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit.

Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoana cu referentul cauzei și rog realizarea favorabilă.

Fac tot felul de mijlociri comerciale, și comande.

Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detailate

La aviz aștept la gară.

L. Olariu,

Budapest, Lajos-utcza 141 III/19.

A apărut:

Carte de cetire maghiară pentru clasele: V. și VI. a școalei primare cu limba de propunere română, de *Ioan F. Negruțiu* și *Petru Ungurean*. Carte aprobată pentrn școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 95,421—1910.

Picurile de stomac ale lui BRÁDY

provăzute cu marca de scutință: Vergură Maria de Mariaczell, în decurs de 30 de ani într'atât s'au răspândit încât nici într'o casă nu pot lipsi. Cu neajnns efect se folosesc aceste picuri în *contra stricării stomacului, a arsurii de stomac, a încuierii scaunului, sgârciului de stomac și cap, a vomării, insomniei, anemiei ș. a.*

Se află de vânzare în toate farmaciile: 1 sticlă mare cor. 1·40 sticlă mică 80 fil. — Pe poștă se poate comandă dela farmacia **BRÁDY K.** a *„Magyar Királyhoz"*, Bécs I., Fleischmarkt 1., Depot 241.

Să fim atenți la marca de *scutință*, care reprezintă pe Vergură Maria de Mariaczell, precum și la pachetarea roșie și a subscrierii care este copia celei de pe chipul ací alăturat

(17) 15—20

Dacă nu poți

mâncă și te simți rău îți aduc ajutor sigur

Caramelle-le de mintă pipărată

pentru stomac, ale lui ***Kaiser***.

Vei căpătă poftă bună, stomacul ți-se regulează din nou și se întărește.

La tuse mai lungi sunt indispensabile, având efectul înviorării și împrospătării.

Pachete de 20 și 40 fil. se află la farmacia **Carol Schieszl** în Balázsfalva.

(94) 4—10.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania"

SIBIIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edi[illegible] mărfuri, mașini, mobile [illegible] bărbatului. Al[illegible] avantagioase și cu [illegible]i ieftine.

[illegible]ări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantagii deosebite) pe cazul morții cu termin fix; asig. de zestre și asig. poporale pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168·13
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,571,035·51
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909	foc „	112.045.412·—
	viață „	10,847,132·—
Fonduri de întemeiare și de rezervă	„	2,309,387·—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2[illegible] 47—52

La expoziținea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători[illegible] de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomandă spre pregătire[illegible] nouă, pe cum la turnarea [illegible] potelor stricate, mai departe [illegible] de clopote întregi armonioase garanție pe mai mulți ani, [illegible] cu adjusturi de fer bătut, consti[illegible]re a le întoarce cu ușurință în o[illegible]parte îndată ce clopotele sunt [illegible] de o latură prin aceea ce sunt [illegible]aite de crepare. — Cu deosebire re[illegible]ând

clopotele gaurite

de mine inventate și mai demultе ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară [illegible] ca violina cu găuri după figura *S* și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, pe[illegible] că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre [illegible]narea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.